

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

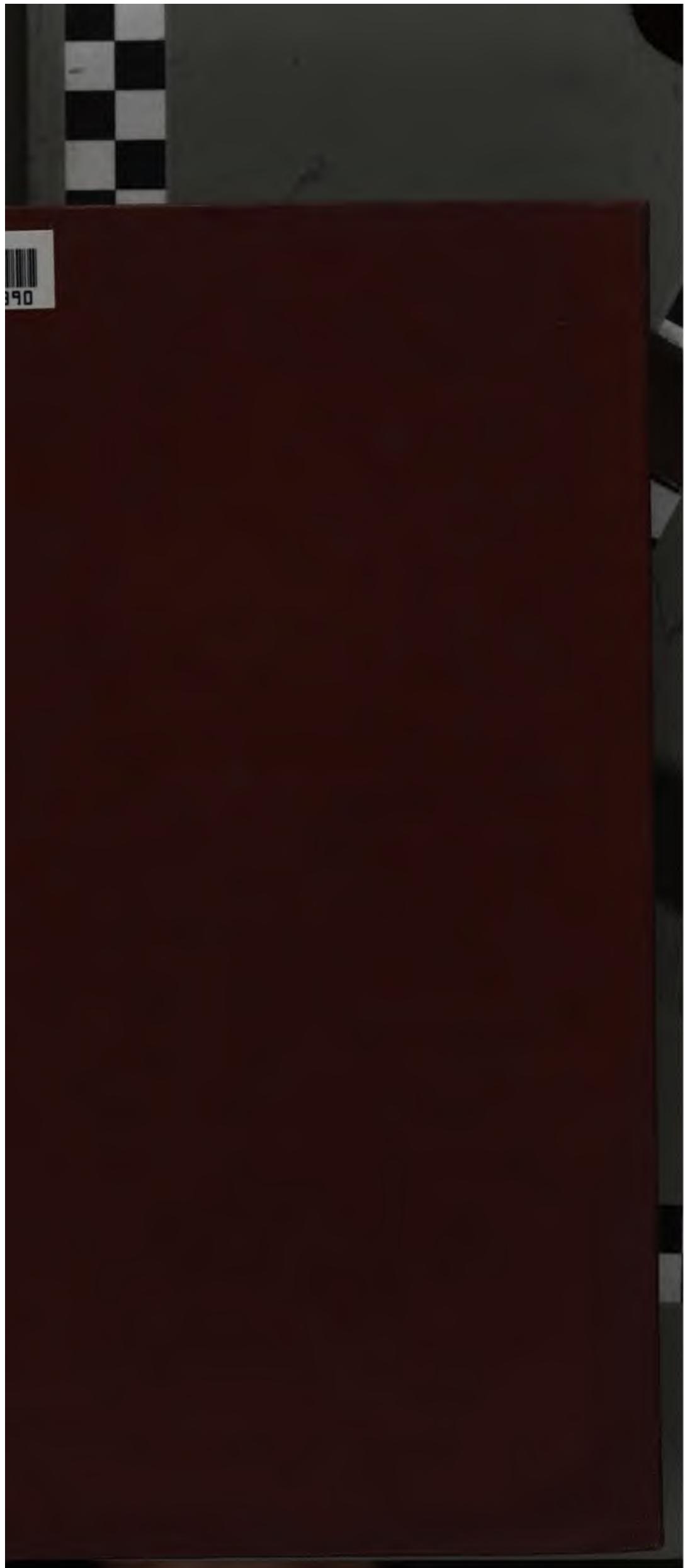
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

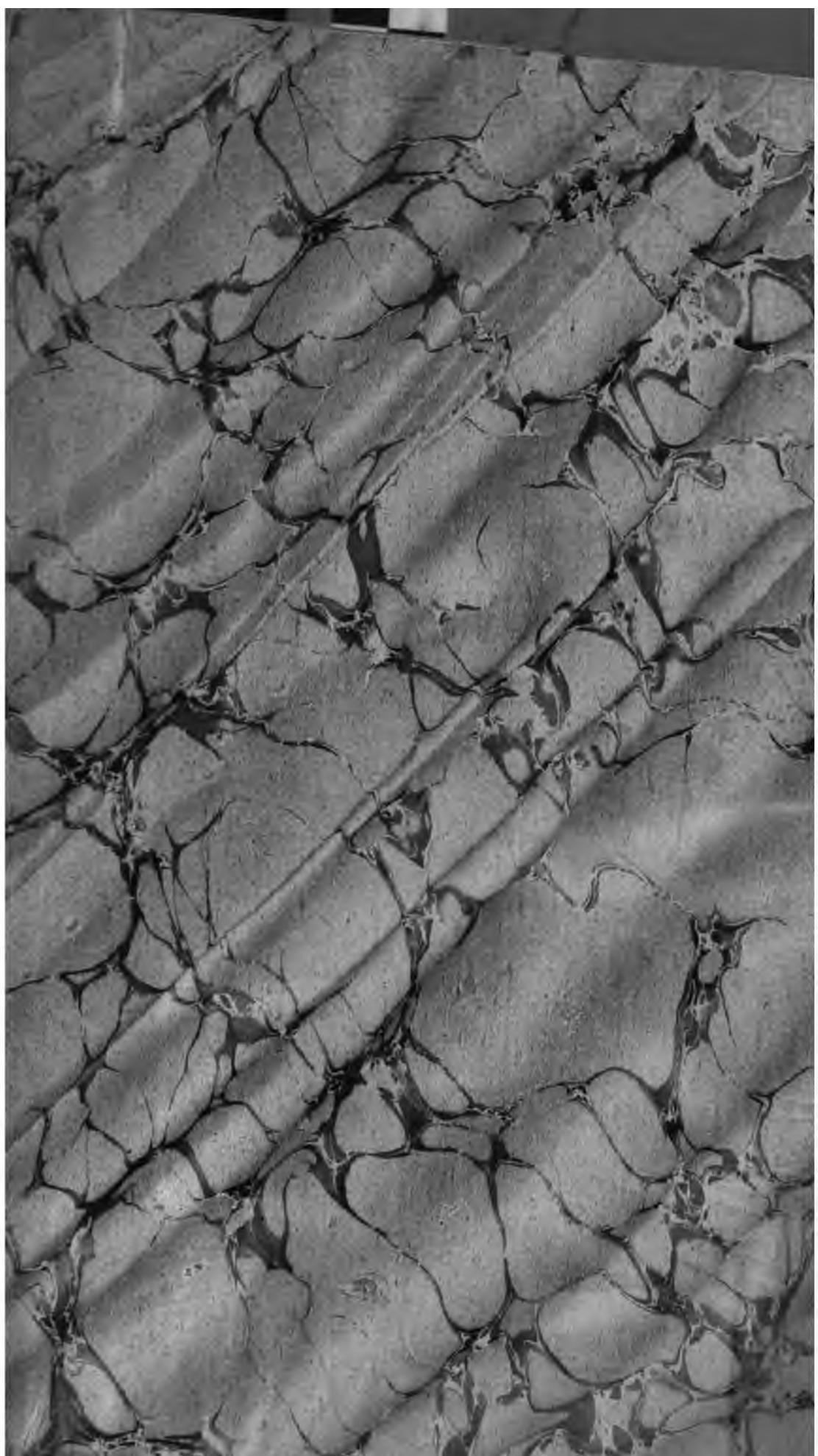
About Google Book Search

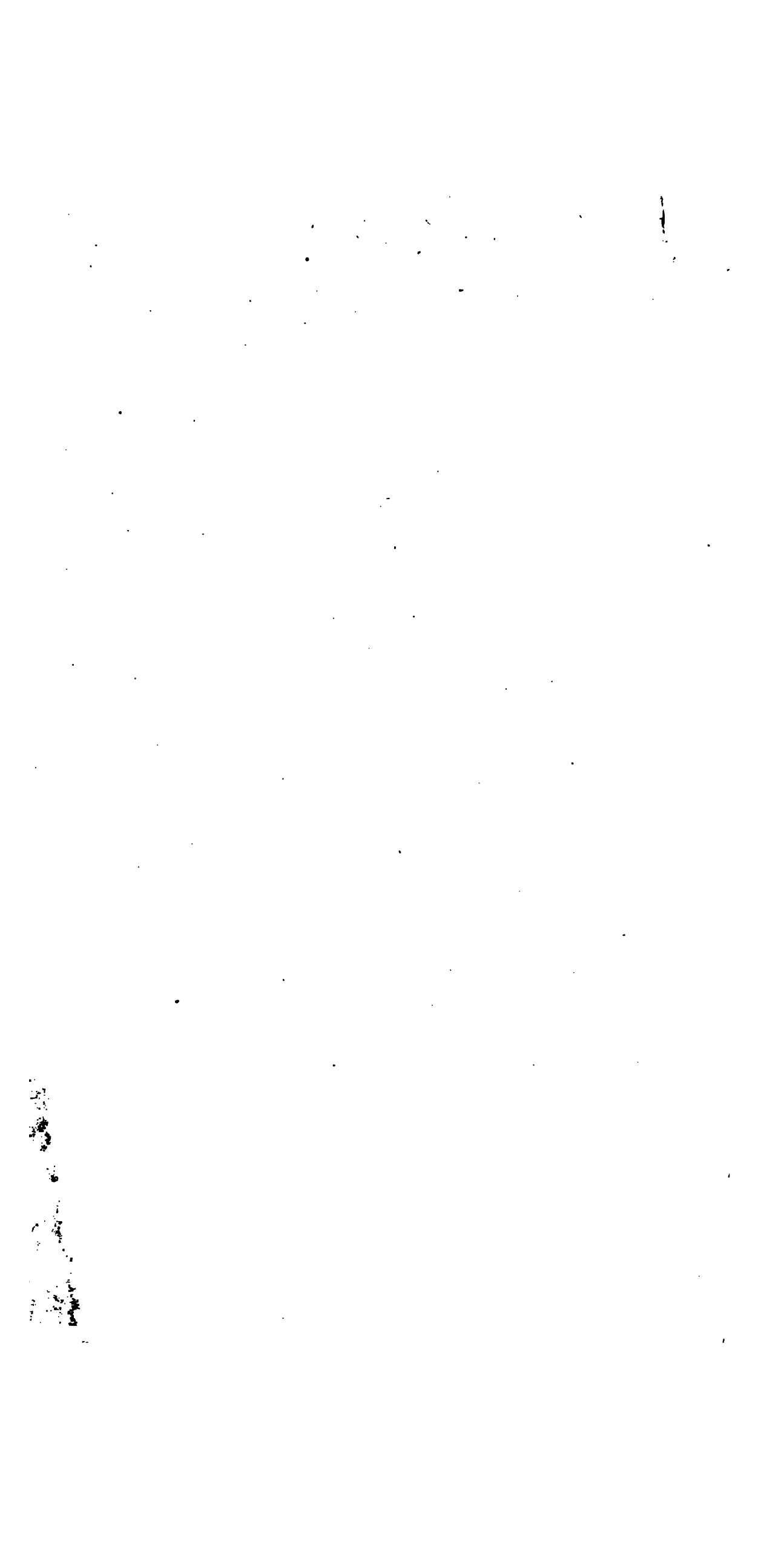
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

LELAND•STANFORD•JUNIOR•UNIVERSITY

TR OLOGIÆ CURSUS COMPLETUS,

UNIVERSALIS, INTEGRA, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
IN DOCTORUM Scriptorumque ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,
OSTOLICO AD ÆTATEM INNOCENTII III (ANN. 1216) PRO LATINIIS,
ET FLORENTINI TEMPORA (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIORA
ECCLESIAE SÆCULA,

AN. INTRODUCE GUNQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTISSIMIS, COMMENTARIIS, VARISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS EDITIONIBUS QUA TRIHUC NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS, DETECTIS VULGARIBUS VEL ETIAM ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALICUJUS DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS IN HABAGINEM SUPERIORIBUS DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFI- CANTIBUS, CUM DURIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

ALIQUAE SIVE OMNI RESPECTU, SCILICET, ALPHABETICO, CHRONOLOGICO, ANALYTICO, UPTICO, ETC., OPERA, RES ET AUCTORES EXHIBENTIBUS, ITA UT NON SOLUM PATERES, ET SI FORTE SINT, PIGRIS ETIAM ET IMPERITIS PATERANT OMNES SS. PATERES, OMNIBUS QDUCES IMMENSIS ET GENERALIBUS INDICIDUS, ALTERO SCILICET TOTO, QUIQUID NON SOLUM TALIS TALIS PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE SIVE EXCEPTIONE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPERIT, UNO INTUITU CON- SCRIPTUÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT

OMNIBUS PATERIBUS ET IN QUIDBUS OPERIBUS SUORUM LOGIS SINGULOS

ALIQUIS LIBRORUM SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESIO

AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT:

OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERIBUS NITIDIAS,

TEXTUS, CONNECTIONIS PROFLUO, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS

PERQUAM COMMODA SINKPE IN TOTO PATROLOGIE DECUBU CONSTANTE-

RE, PRESENTINQUE ISTA COLLECTIO UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,

TUM AFRICOLIBRUM HACTENUS HIC ILLIG SPARSORUM, VEL ETIAM

ALIQUIS IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES

LINGUAS FORMARIBUS PERTINENTIBUS, COADUNATORUM,

CATHOLICAM CONFLANTIBUS, OPERE UNICUM MIRABILITER EFFICIANTUM.

RIES GRÆCA POSTERIOR

TOBIIS SCRIPTORESQUE ECCLESIAE GRÆCÆ AB AVO PHOTIANO AD
TEMPORA, ET AMPLIUS, NEMPE MORTEM CARDINALIS BESSARIOPI.

PRANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Clericū universitatis,

IN SINGULOS SCIENTIA ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

IN QDUCIS PARTES DIVIDITUR, ALIAM NEMPE LATINAM, ALIAM GRÆCO-LATINAM.
LATINA, QD VOLUMINIBUS MOLE SEA STANS, 1110 FRANCIS VENIT: GRÆCO-
LITERARUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALI COMPLE-
XIO VTHA SERIE, NON EXCEDIT. POSTERIOR VERSIONEM LATINAM TANTUM
ATTINENS, SECUNDA SERIES GRÆCO-LATINA AD 58 VOLUMINA TANTUM ATTIN-
ENS, QD QDUCIBVS EST ABSOLUTA. UNUNQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM 8.
QD QDUCIBVS EST: UTQDORIQUE VERO, UT PRETU HUIUS BENEFICIO
VTHA MAXIMA, SIVE GRÆCÆ COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM
HABITUALIBVS VTHA PHTHIA REQUADUNT IDEO, SI QD TANTUM EMAT
GRÆCO-LATINAM, VTHA RAMDES EX GRÆCO LATINE VTHSAM, TUM QUODQUE
VTHA, QDUCIBVS POSTERIORI PATROLOGIE LATINE SERIES,
QD EXHIBENTI, APPLICABUSTU. PATROLOGIA QD MANUSCRIPTIS
VTHA, QDUCIBVS PATROLOGIA ORIENTALIS, CONDITIONIE SPE-
CIFICIS EAS TYPIS MANDANDI NODUS NON DEFUERIT.

ANNO CALIV.

BLASTHES.

EDITIONEM,
LIBRERIA PARISIORUM VULGO
INTRA MURIA PARISTINA.

B R 6 0
P4
v. 144

✓

1

2

100

TRADITIO CATHOLICA

SÆCULUM XIV. ANNI 1330-1332.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

GEORGII

PACHYMERÆ

OPERA OMNIA.

ACCREDIT

MATTHÆI BLASTARIS

SYNTAGMA CANONUM,

Ad novissimam editionem virorum cl. Rhalli et Pottli recensitum.

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSVM COMPLETORVM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS POSTERIOR.

VENEUNT 2 VOLUMINA 22 FRANCIS GALICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA THIBU'D, OLIM D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO
D'ENFER NOMINATAM, SÆPI PETITJON TROUGÉ, NUNC VERBO INTRA Mœnia PARISINA.

1865

TRADITIO CATHOLICA

SÆCULUM XIV. ANNI 1330-1332.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUÆ IN HOC TOMO CXLIV CONTINENTUR

GEORGIUS PACHYMERES.

<i>etri Possini S. J. Praefatio in tomum II.</i>	9
<i>Georgii Pachymeræ Andronicus Palæologus, sive Historia rerum ab Andronico Palæologo seniore in imperio gestarum usque ad annum ejus ætatis undequinquagesimum.</i>	45
<i>Petri Possini Observationum Pachymerianarum ad Historiam rerum ab Andronico Palæologo seniore in imperio gestarum libri tres.</i>	715
<i>Liber primus. — Glossarium</i>	<i>Ibid.</i>
<i>Liber secundus. — Notæ</i>	785
<i>Liber tertius. — Chronologicus</i>	833
<i>(Georgii Pachymeræ Scholia in Opera S. Dionysii Areopagitæ jam edidimus cum Dionysii operibus. Vide tom. III.)</i>	
<i>Georgii Pachymeræ Descriptio Augsteonis sive atrii ecclesiæ S. Sophiæ.</i>	917
<i>Adversus eos qui dicunt ideo dici Spiritum sanctum, Spiritum Filii, quod habeat eamdem ac ille naturam, vel quod dignis ab eo suppeditatur; ex Leonis Allatii Græcia orthodoxa.</i>	923
<i>Argumenta declamationum quas, sophistarum more, exercendi ingenii gratia compo-</i> <i>suit Pachymeres. (Vide tomum superiorem, col. 413.)</i>	

THEODORUS METOCHITA MAGNUS LOGOTHETA.

<i>Notitia ex Bibliotheca Fabricii. Inest series capitulorum philosophicorum Metochitæ.</i> .	929
<i>De lingua Graeca Ægypti.</i>	949

MATTHÆUS BLASTARES HIEROMONACHUS.

<i>Notitia ex Bibliotheca Fabricii</i>	953
<i>Syntagma alphabeticum rerum omnium quæ in sacris Canonibus comprehenduntur,</i> juxta novissimam editionem Athenensem	959
<i>Index in Georgium Pachymerem</i>	1401

256450

VIA REGIA CATHOLICA

Parisiis. — Ex typis L. MIGNE.

PETRUS POSSINUS

LECTORI.

I. Dispungo ecce non vetus nomen; et quam debere ante hoc biennium cooperam partem alteram Pachymerianæ historiæ, haud nimis sera, si moles aestimetur operis, solutione repræsento. Describit ea sex et viginti priores annos imperii Andronici Palæologi, ab ipsi cognomine nepote nec valde concorde collega vulgo distingui Senioris adjuncto soliti. Est hæc infelicissimi principatus imago a nostro historico formata, magis conditione argumenti quam ingenio pingentis, Parrhasianæ illius similis, qua Plinius testatur demon, sive populum, Atheniensem ab isto summo artifice sic adumbratum, ut mores ejus motusque, licet inter se contrarii, simul tamen in tabula sui sensum cierent; agnosceretque uno intuitu spectator eundem varium et constantem, iracundum et exorabilem, injustum et clementem, glriosum et humilem, ferocem et fugacem. Pari siquidem exemplo, dum sincera narratione noster Andronici acta exprimit, unum ipsum exhibet, hinc audacissimum religionis contemptorem, illinc superstitionis formidolosum; plerumque sollicitum discordiarum Ecclesiæ componendarum, mox vehementissimum disturbatorem conciliatæ tot laboribus a patre pacis Ecclesiarum; aliquando frugi ac parcum, statim effusissime prodigum; semper versutissimum in excitatione rationum quod vellet efficiendi, nunquam non imprudentissimum in electione consiliorum; frequenter supra modum affectantem famam officiosi erga domesticos, nec raro ferins impietate debacchantem, violandis sine respectu necessitudinibus sanctissimis, utique qui non modo nou sit veritus amantissimi et nimis in ipsum benefici parentis memoriam justis funebribus fraudare; matrem viduam tyrannicis minis ad viri ipsius, patris sui, judicium scripto damnandum adigere; conjugem regis Ungariæ filiam, cuius tenerrime dilectæ mortem mollissime flevisset, ex levi suspicione, sepulturæ honore multare; fratrem Porphyrogenitum circumferre clathrata cavea et diro carcere ad mortem macerare: verum et horum partem non dubitarit, uti facinora præclaræ, jactabundis gloriose ostentare concionibus.

II. Moribus tam instabilibus principis unus constantissime respondit perturbatisinus et calamitosissimus universæ reipublicæ status. Ærarium exinanitum, semper exhausti tributis immanibus populi, interversa ministrorum quoque palatinorum auctoramenta, ad mendicitatem redacti pudendam ipsi Ecclesiæ proceres; classis funditus neglecta, arcium limitaneorum præsidia subtracta, terrestres exercitus plane dissipati, inerme imperium irritatis temere Barbaris objectum, summa tutelæ ac salutis publicæ insidis feris, rapacibus exteris inconsultissime commissa, hinc statim consequitis necessariis effectibus talium causarum, vastationibus provinciarum, direptionibus urbium, deprædatione, captivitate, cæde, fuga populorum, desolatione omnium fando unquam auditarum tristissima, cunctarum latissime in utraque Asiam Europæaque continentem Romano subjectarum imperio regionum; ipsa vix urbe regia, cuius portibus, cuius portis mari classes piraticæ, terra latrocinantum infestæ acies Barbarorum impune semper insultabant, ipsa, inquam, imperii sede Constantinopoli vix liberum spiritum muro et propugnaculis lutante, inter grassantem intus famem, saevionem luem, seditionum ferro face deprælantium sanguinarios furores, terramotus, dira incendia, et id genus immissas divinitus clades; quæ dubitare cives miserrimos cogerent utra esset minus calamitosa fortuna, gementiumne sub servitu barbarica semel abductorum, an adhuc sub tecto patrio extremis terroribus esquonliu, et quo casu perituri mox forent, cruciabili anxietate incertorum.

III. Tam atrox irati Numinis vindicta quibus iunc sceleribus provocaretur, quisitum a plurimis anxie ipsuī quoque se non dissimulans ejus abstrusae rei sciscitatorem curiosum, non semel Pachymeres affirmat. Aperiamus hoc nos illis arcum, et indigemus trabem, quam quia infixam gerunt oculis, videre illus nequeunt. Relapsio in hæresim, sancti Spiritus processionem e Patre simul cum Filio, negantem, repetitum schisma, rebellio iterata in Christi vicarium Romanum pontificem, vestra, Byzontini, hoc opere publicata crimina sunt. Ne querite alias istarum sub quibus gemitis exitialium, tenore continuissimo nexarum, aucta semper gradibus atrocitate crescentium causas calamitatum. Uicunque probi, mites, justi principes vestri videantur, populus satis compositus, clerus gravis et honestus, unum est odio in vos Dei concitando vel efficacissimum flagitium, pertinax amplexus reprobi dogmatis, pervicax contemptus supremæ ecclesiastice auctoritatis in Petr. successore Romano episcopo Christi ipsius institutione constitutæ. Hæc vobis Lernæ maiorum, origo cladi, fons infortuniorum omnis generis unus est omnium. Doletis vestros exercitus numerosissimos, ductante per se ipso vestro Augusto Michaeli Juniere, nunc incompositis nec multis oppositos in Asia Barbaris, nunc in Occidua continente paucis imparatis extorribus objectos acie Latinis, terrore fuisse consternatos panico, fusos, fugatos, profligatos? Consternavit, disjecit, perdidit divina Nemesis, hæresim in vobis et schisma vindicans. An vero ex quo legitimum antistitem, orthodoxi dogmatis de processione sancti Spiritus ex Patre Filioque eruditissimum, disertissimum constantissimumque defensore in throno patriarchali Joannem Veccum deturbasti, vestra unquam in ulla vel umbra tranquillitatis conquevit Ecclesia? Non ille quem pro Vece intrusistis Gregorius Cyprius, jactationibus concussus assiduis, præcepit tandem sede corrigit? non paria passus illi suspectus Athanasius? paria Joannes Cosmas? similia, imo pejora, iterum contra jus fasque repositus in recte ablato patriarchatu Athanasius idem, vobis insuper ipsis infestissimus et abominatissimus? Quid memorem sævas, immunes, rabiosis commissas et vobiscum et invicem jargiis sectas Arsenianorum, Josephitarum, Hyacinthinorum, aliorum, modo Georgii Moschamparis, modo Marci discipuli Cyprii, modo Andronicus Sardensis, modo Joannis Ephesini, modo Nicetæ Dyrrachiensis, modo Theolepti Philadelphiensis partes tuerint? quis æstus implacabiliter rixantium? quam immædicabilis furor ebnixis irrevocabiliter studiis sese mutuo infestantium? cœlo ipso, cuius de vestris controversiis iudicium illo Atramyttensi conventu per quamdam superstitione curiosam pyromantiam exploratum iveratis, partis utriusque scriptis sacra flamma concremandis, luculenter declarante æque omnia vestra conventicula Deo esse ac superis exosa.

IV. Sed frustra laboramus admonendis iis quos voluntaria cœcitas a videndo, quod palam est, prohibet. Nos potius hunc fructum ex hujus historiae lectione referamus, ut non dubitandum putemus amplius quin ad puniendum Graecorum in Oriente imperantium schismæ contumax, dogma reprobum, Deus Ottomanorum potentiam excitaverit. Statim fere atque Andronicus Palæologus senior compos factus imperii vires ejus convertit universas ad labefactandam extirpandamque ab ejus patre Michaeli initiam cum apostolica sede concordiam, eruperunt e Persido in Christianas terras tumultuarum latronum manus. Harum dux unus, quem noster Atmanem vocat, aliis Ottomanes nominatus, ex obscuræ, egente, infirmo inclarescere, ditari, corroborari paulatim non desit, quoad multis, prout Pachymeres sparsim hic memorat, auctus successibus, prædis locupletatus, arcibus, urbibus, provinciis suæ editioni subditis, Prusæ tandem, quam in Bithynia occupaverat, regnum instituit, circa Christi annum millesimum trecentesimum, Andronicus nostri hujus in imperio duodevicesimum. Ottomani qui triginta circiter post annis successit in regno morienti filius Orehanes, capta Nicæa altera regia Byzantinorum Augustorum, Nicomediam præterea reliquasque tractus ejus civitates inclytas, tum Mysiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam cunctasque ad Hellespontum et Euxinum regiones, Romanæ eruptas suo adjecit imperio. Cujus etiam adhuc regnantis auspiciis Solimanus filius, ante patrem deinde mortuus, in Thraciam trajiciens Ottomanicis pri-

mus Europam armis delibavit. Sic gestum Orchanes annis duobus et viginti principatum transmisit Amurati ex se genito, superstiti relichto, qui Callipoli, Hadrianopoli et subiectis urbi utrique regionibus Romanam minuens artavit, Ottomanicam adaugens dilatavitditionem. Ex hoc Bajazethes natus Thessalam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Mysiam et Bulgariam Græcis eripuit. Vicit et abduxit Tamerlanes Bajazethem, sub eujus filiis, Solimane, Musa, Mahomete I, breves velut inducias malorum Byzantinos recrearunt, exspectante Deo an resipiscerent. Sed schismate illuc et heresi perseverantibus novus ulti exsurexit Amurates II, Mahometis primi filius, secundi pater. Hic Thessalonica urbem maximam expugnavit, Hungaricis Joannis Huniadis, Epirenibus Scanderbegi successibus retardatus a Constantinepolitano funditus imperio delecto. Interim enim clementissimus Dominus ultimum velut experiri conatum voluit Græcos restituendi catholicæ communioni ac fidei, congregata circa Christi annum 1440 sacra oecumenica Florentina synodo, in qua nova Ecclesiæ Græcae cum Latina tandem est conciliatio sancita. Verum et ab hac rursus plerisque ipsorum resilientibus, Mahometes II, Amuratis secundi successor et filius, Constantinopolim vi cepit anno Chr. 1453, et orbis expugnatæ ruinis obruto Constantino imperatore ejus nominis octavo, Palæologorum Andronici posterorum ordine sexto, sorte ultimo, imperium Orientale abolevit, manifeste ultus rescissam a Græcis secundam cum Latinis conventionem publice initam Florentiæ, sicut ad prioris violationem in Lugdunensi coalitæ concilio vindicandam excitatus divinitus fuerat in majorum ejus serie continua retro sextus Ottomanes.

V. Hujus orbi universo luctuosissimæ tragediæ primus actus Pachymere docente in hac, cuius modo si parium reducimus, scena velut quadam luditur. Nusquam alibi principatus istius xuplaç δέξα, vota, orsa, destinata, machinamento:um obliquus flexus, fucosæ species obtentuum, astutaram arcana molitionum, vafra eademque cassa plerumque successu artium illaudatarum tentamenta reperias descripta candide, patesfacta simpliciter a conscientia et autopta. Summos modo harum apices rerum per volans stringit Gregoræ, unus, quod sciāt alius Græcorum tempus istud tractans, idemque non omnium inspecto præsens, quippe junior Pachymere, nec comparandus huic dignitate et imperi judicio; insuper favore nimio in partes sibi amici Senioris adversus Jeniarem declarato Andronicum, studio erga Barlaamum hæresiarcham, invidia factionis Acindynianæ, cuius erat signifer, licentia obtrectandi principibus et monachis, indelebilibus maledici ac mendacis ab ipsius æquali Cantacuzeno stigmatibus iniuri meritus; denique parum etiam Cantacuzeno deferentium et liberorum omni præjudicio lectorum æqua sententia notabilis, quod tibi sumam fidei, quæ est anima historiæ, non satis sollicito sit tuitus adversus justas suspicione: stylis affectibus obnoxii et ingenii venalis.

VI. Unicum ergo Andronici actorum testem hunc, prudens Lector, habe idoneum Pachymerem; nec metue perniciem quæ a narratione felicium scelerum cavenda merito legentibus præscribitur, ne ad imitationem incavtos allecent. Magna hie Andromici senioris, sed vindictæ acris nec dilatae præsenti velut antidoto, nullo jam periculo cognoscentium, crimina produntur. Exhibitetur is fœdifragus, perduellis Christi vicario, contumax, contumeliosus, ingratissimus Ecclesiæ apostolicæ Romanæ: sed et continuo idem ostenditur imprudentissimus in omni consilio, infelicissimus in omni cœpto; nulli quamvis imbecillo, non succumbens hosti, nulli non ludibrium adversari auso præbens, impune semper contemptus, cum lucro irrisus; cuius minus nullum pondus, nullam constantiam decreta; nullam fidem verba, nullum desideria successum habuerint; umbra imperatoris, larva principis, scopus sortis adversæ, secundus in suum dedecus ac damnum, longævus ad perpetuatem miseræ; denique, a quo inclinationem ultimam ad exitium irreparabile inclito decenæ saeculis novæ Romæ imperio datam omnis jure deplorans et detestans postulationis queretur. Hæc, candide Lector, occurserunt quæ in hoc tibi limine præfaser. Nam de mea interpretandi ratione, de ordine ac methodo notandi eadem quæ in fronte prioris partis admonui, dicta hie quoque velim intelligi. Vale.

Scribebam Romæ pridie Idus Januarii anno Christi 1668.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

GEORGII PACHYMERÆ ANDRONICUS PALÆOLOGUS

SIVE

HISTORIA RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO SENIORE IN IMPERIO GESTARUM
USQUE AD ANNUM EJUS ÆTATIS UNDEQUINQUAGESIMUM.

A'.

a'. "Οσως δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὰ κατά τοὺς Τοχαρίους διώκησεν.

[P. 4-6] Οὗτῳ μὲν τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μεταλλάξαντος δὲ ἐξ ἑκείνου Ἀνδρόνικος αὐτόθιν τὸ κράτος ἔχων, τεταινιωμένος εἰς βασιλεῖαν, ἐπειλῆφθαι καὶ μόνος τῶν πραγμάτων κατηνεγκάζετο, καὶ μᾶλλον δὲ τὸ Τοχαρικὸν ἐπιστάνταν ἐτοιμόν την κατὰ τὰς προφθέσας δρμογιας δρμαῖν δῆμα καὶ κελευσθείη πρὸς βασιλέως. Μηδὲ γάρ εἶναι κενοὺς ὁ ποστέρεψιν, αἱμοχαρεῖς γε δυτοῖς καὶ μόνον δρῶντας, πρὸς τὸ κερδῶντιν, ὅπόθεν δὲ καὶ τίσι, μηδὲ ἐπαΐειν ἔχοντας, ὡς κινδυνεύειν, εἰ μή γε σκύλων ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐπιβάλλοντο, ἐπὶ Ῥωμαίους δρμαῖν καὶ γ' ἐτοίμους κειμένους εἰς προνομήν ἀπάγειν τε καὶ σκύλεύειν τὸν εφῶν τρίπον καὶ νόμον, μηδὲν μηδενὸς φροντίζοντας.

Τῷ τοις καὶ νέος ὧν δὲ ὑπολειφθεῖς, ἵτη γεγονὼς τέσσαρα πρὸς τοῖς εἴκοσι τηγικάδε, πρὸς τοιούτον δύκον δρχῆς καταρρέωντο. Ήντις δὲ τὴν ύφρωμά τοις καὶ τὴν πραγμάτων σύγχυσις, καὶ δει πολλοὶς ἐπειαρῆταν τὸ τῆς Ἐκκλησίας σκάνδαλον ἀποστατεῖν ἀπολέι τὰς γνώμας τοῦ βασιλεύοντος, εἰ καὶ τοῖς σώμασι τέως ὑποτετάχατο. Τὰ μὲν οὖν παρὰ πόδας καὶ λιταν ἐξεράπευς, πλείστοις μὲν καὶ θλοίς συμβούλοις γράμμενος, μάλιστα δὲ καὶ διαφερήντως τῷ Μουζάλων Θεοδώρῳ, διν δὲ πατήρ εἰς μέγαν λογοθέτην τοῦ Ἀκροπολίτου ἀποδιδόντος; ἐτίμα. Καὶ δὴ ἐκ μεγάλου παπιου, εἴτα δὲ καὶ πιγκέρουν εἰς μέγαν κονσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην τιμήσας Γλαβᾶν τοὺς Τοχαρίους ἐφίστησιν, οὐκ δίλγου καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ περὶ τὸν δεσπότην Μιχαὴλ δυτοῖς, ἐφ' ὥπερ σφδ; δρμῆσαι Εξα-

i. Ut imperator Andronicus res cum Tocharis com-
posuerit.

I-11 Defuncto in hunc modum imperatore Michaeli filius ejus Andronicus, jam ante coronatus in Augustum et patri consors imperii, capessere solus habenas reipublicae coactus est, urgente ad id maxime cura Tocharicarum copiarum, quæ evocatæ e patria priori tractatu presto aderant, paratae ad imperatoris nutum. Non enim jam eo progressi persuaderi facile poterant ut domum vacui redirent. Sanguinariæ quippe gens et fuerat ac quæstum unice spectans, unde aut et quibus prædas ageret, nihil pensi habebat, neque vel primam mentionem audire sustineret sanæ admonitionis, si quis eis ut cypriæ justitiae subjungerent suadere, conatur; ut periculum esset, nisi occasio eis spoliorum ex terra quadam **12** extera rapiendorum offerretur, ne ipsi ea sibi Romana regione, inermi

tum et ad omniem injuriam exposita, agenda ferendaque magno publico damno consicerent, quippe homines innutriti latrociniis et nullam unquam juris et æqui soliti habere rationem. Tali vice rerum ac periculi publici, destitutus parentis obitu juvenis imperator, annos natus quatuor supra vinti, merito ad tantam impendenter rerum molem exhorrescebat. Augebantque horrorem domesticæ turbæ reipublicæ, e religionis scandalo natæ; unde contigerat imperatorem ab Ecclesiæ auctoritate jam animo desiceret, utcunque corpore ac specie adhuc in subjectione persistaret. Ac negotio quidem tum maxime urgenti Tocharici terroris abunde providit Andronicus, prudenti usus consilio cum multorum aliorum, tum potissimum Muzalonis Theodori, quem pater in magni logothetæ dignitatem loco Acropolite mortui promoverat. Ex hujus igitur sententia cum Tarchaniotem Glabam ex magno papia

τους τῆς τεων Τρωμάτων εἰς Τριβαλλῶν, οὐ χρείᾳ Δ μὲν τὰ εἰκότα κοινολογησάμενος ἀποκέμπει, τῷ δὲ γε συγγραφεῖ παρέχει τὸ πρόσταγμα, ἔρωτῶν εἰς αὐτὸς Εχοι γνῶναι διεστοχασάμενος οὐτινος ἐν εἴη τὸ μηνολόγημα· ἐπὶ τοσούτον γάρ καὶ παρέκτο τοῖς τοῦ πατρὸς ὡς μὴ φάδιος; διαγνῶνται δχεῖν καὶ τὸν εἰδῆμονα, ἐκ μόνης δὲ τεος ξυσμῆς βραχυτάτης ἐπὶ τῇ παραλλάξει καταγνούμενον ὑπονοεῖν ἐδίδου τὴν χεῖρα. Καὶ γνωρίσασιν ἡδη τὸ σύμβατα τότε καὶ δῆλος μὲν ἦν πατριάρχης ἀλλών, δῆλος δὲ καὶ παραμυθούμενος, τὰ μεγάλα περὶ βασιλέως ἔχειν ἐλπίζων περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὡς εἰκός ἀνυψώσεως, αὐτοῦ γε νῦντοντος. Καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη τοῦ βασιλέως, πολλή τις οὖσα καὶ θαυμαστή, ἐκέγγυον τῶν ἐλπιζομένων εἰς πίστιν ἦν. Ὁ μὲν οὖν ἐν τούτοις ἦν-

B β. "Οπως δ βασιλεὺς περὶ τῶν κατὰ τὸν πάπτων πλειοτεῖτο.

"Ο δέ γε βασιλεὺς μεῖ" ἡμέρας καταλαβῶν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐμφανῆς ἦν λογισμοὺς στρέψιον καὶ μάλα διανοούμενος περὶ ὃν ἀν καὶ πράξοι, ἐφ' ὃ τὸ τῆς Ἐκκλησίας σχίσμα συνουλωθεὶ κατασταλέντος τοῦ ἀνοιδοῦντος. Τὸ δ' ἦν οὐκ ὀλγῆς καὶ τῆς ευχούσης μελέτης, [P. 6] ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναγκαίας, ὡς δύκει, καὶ προνόργου παντός. "Ετυχε γάρ καὶ τὶ

et postea pincerna magnum conostaulum declarasset, ducem praesicit Tocharis, Romanas copias non pansas circa se habente Michaelē despota, ut eos ex Romanorum terris in Triballos duceret, non quod magna tunc necessitas Triballici belli esset, sed ut obligearentur unde avaritiam explorarent mercennariis accitu imperatoris ea spe profectis, qui non facile inducerentur ad revertendum vaenis manibus. Quare illis prædārum opimaram, spoliorum rapinamque seges erat alicubi querenda, in quaū famellicorum, ex amicis, si hostes deessent, paratorum lucra congerere, impetus averteretur. Igitur imperator eos verbis et donis delinitos cum despota magnisque conostante ac sequentibus unumquemque 13 horum copiis eo quo diximus dimisit, sane valentes, ut in expeditionem ipsis quæstuosam. Inde ipse conscriptas celeriter regias litteras, et mensis tum primum ac temporis appositione consignatas, ad patriarcham misit, arcānis etiam mandatis commendata magno trausio Papylae custodia D urbis quam intentissima. Patriarchæ vero nuntiabat imperatoris mortem, ac mox se adfuturum confirmabat, ut jacturam communem ipse præsens indicaret Augusto, quam utique non oporteret tam acerbi casus iudicio turbari priusquam ipse præsto esset qui ei consolationem adhibere convenientem posset. Ac patriarchæ quidem jam innotuerat quod evenerat. Quare is sibi soli adiuvie notam imperatoris mortem luctu magno et manifesto, sed cuius causa in obscuro esset, prosequebatur, cum regias a Papyla quas diximus litteras accepit. Quibus cum ea qua par erat doloris significacione lectis, quæ tempus exigebat clam collocutus cum Papyla, ipsum dimisit. Ac ipsi huius historię scriptori forte præ-

sentī traditis quas recens a juvēne Augusto acceperat litteris, percontabatur ecquid assequi conjectura posset cuius esset ea subscriptio mensis annotatione firmata. Adeo enim exacte referebat paternam manūm, ut ne periret quidem facile discernerent. Una quippe intererat vis observabilis differentia brevisimū puncti sub flexu apicum, ex qua intelligi manus utriusque discriminē posset; ad quod si fere sołk adverterent, qui cognita Michaelis patris morte non alium hujus scripturæ suspicari auctorem quam filium Andronicum possent. Tunc vero non se lugere solum patriarcha declaravit, sed et in laeti consolationem accipere, ex spe nimirum quam ex nota religione novi 14 principis concipiebat amplissimam evehendarum in oījōs ecclesiae rerum opera imperatoris, quem ad id non frustra stimulandum a se benevolentia insignis quedam Andronici in patriarcham signis jam ante non dubiis declarata suadebat, et quasi certo pignore firmabat securam ejus rei fiduciam.

2. Ut imperator conventiones cum papa initas se improbare significans, quod in eas non consenseret excusoverit.

At imperator post paucos dies Constantinopolim appulsus acri cura pungebat, cuius indicium existabat in vultu cogitabundo et sane sollicito, anxi videlicet quærens secum quid ageret quæve ratione assequeretur ut schisma Ecclesie velut lians vulnus coalesceret, repressis noxiis humoribus quibus tumescens lactenū coire in cicatricem fuerat prohibitum. In ea momenti non vulgaris et necessitatis, ut apparebat, cui præverti nil deberet, deliberatione versanti Augusto supervenit ejus amita Eulogia, plausibile suggerens consilium, magnopere-

αὐτοῦ θεῖα ἡ Εὐλογία βουλὰς εἰσάγουσα πιθανάς, Αὗτος καὶ τοῦ κατὰ τὴν Μαρίαν συμβάντος τῷ ξύδος, καὶ τὰ πολλὰ κατεπέγουσα καὶ ἄλλως παρακεκινημένον. ἐξ ἁυτοῦ τὸν κρατοῦντα τὰ χθὲς καὶ πρὸ τριτῆς ἀναλαμβάνειν καὶ τοὺς σχιζομένοις ἀπολογεῖσθαι, ὃς παρὰ τνώμην τῷ πατρὶ συμπράξοι καὶ ὡς καταγνήτης πράξεις, ὡς ὑπὸ αὐτοῖς ὅλον γενέσθαι, καὶ τις δικαιοῖν ἐκεῖνοι παθεῖν αὐτὸν, ἔτοιμος ὑπέρειν τὰς δίκας ὧς ἀμαρτήσαντα. Καὶ τῷ μὲν σύτῳς ἐδόκει, ὑποποιουμένη τὰς γνώμας τῶν σχιζομένων, ὥσπερ ἂν εἰ ἀνερόγυθος βοθύνου ἐξαπιναίως πεσόντες παρ' ἐκείνων ἀναλαμβάνεσθαι. Αἱ γὰρ διὰ Χρυσοῦσουλλείων λόγων πίστεις καὶ οἵτινες ὅρκοι, καὶ ὃς ἀττα ἔμβεβήκει τοῖς βασιλεύουσιν, αὐτῷ δηλούστι καὶ τῷ πατρὶ, εἰς τὴν τῆς τελεσθείσης εἰρήνης βεβαίωσιν, οὐκ ἀποικής πρὸς βοθύνους ἔχειν καὶ φάραγγας παρ' αὐτῷ, οὐς ὀλισθεὶ γνώμης ἐμπεσεῖν φέτο. Οἱ δέ γε πρὸς τοῦτο παρακινοῦντες (ἡ Εὐλογία οὖτοι καὶ ὁ Μουζάλων Θεόδωρος) ἐψκεσαν μὲν καὶ κινουμένοις εἰς ζῆλον διὰ τὰ πραχθέντα, καὶ τὰς ζητοῦντες τὴν τῆς Ἑκκλησίας κατάστασιν κατεψινοντο, ἐδόκουν δὲ τοῖς πολλοῖς προκατειλημένοις τὰς γνώμας καὶ κατὰ τοὺς ἀποικομένους μηδίοντες οἵτινες ἦσαν ἡ μὲν εἰς τὸ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου φρούριον σύναμα παῖδες τῇ τοῦ Παοῦλ γυναικεῖ ἔξωρίζετο, ἐπαύ-

γη. "Οπως ὁ βασιλεὺς τὸν Βένκορ φέλει ματ τῷ Ιωσήφ προσετίθετο.

[P. 7] Ήτος γανή τῶν Χριστοῦ Γενεθλίων προσήκεινεν ἐφρήτη, καὶ έδει μὲν, ὡς εἶδετο, προελθεῖν βασιλέα, ἔδει δὲ καὶ τὴν μυστικὴν ἐν ἀνακτόροις Ιερουργίαν τελεῖσθαι, καὶ ἡ μὲν προέκεισις κατὰ δελγυμα λύπης, κατὰ που τοῦ βασιλέως ισταμένου, οὐκ ἐγεγόνει, τὰ δὲ τῆς μυστικῆς Ιερουργίας ἡ πράξης, μή πως καὶ ὁ εἰς πατριάρχην ἐπι τελῶν μηνημονεύοιτο. Οἱ δὲ κάκεινοι μὲν ἐπείλυον τίνος αἰτίας πλαττόμενοι, δῆλοι δὲ ήσαν ἀλλοις τὰ μὴ δυτα προφασιζόμενοι. Ή γὰρ Εὐλογία νόμῳ μὲν συμπαθεῖας ἐθρήνει τὸν ἀποιχόμενον, τὸ δὲ πλέον θρηνεῖν προσποιεῖτο τὴν τοῦ ἀδελφοῦ διὰ τὸ χθὲς γεγονός ἔξιπ-

que urgens, quo etiam per se ultro ipse Andronicus propendebat, ut quaecunque nuper circa pacem Ecclesiarum convenissent rescinderet irritaque redderet, profitens se invitum patris auctoritate ad ea probanda tractum nunc damnare insectumque velie quod perperam egisset, atque adeo Ecclesiae proceribus qui contraria sentirent penitentem se subjecere, exhibereque paratum ad peinas omnes subeundas quascunque in expiationem tanti criminis praescribere ipsi voluissent. In hanc ille sententiam concessit, statimque aggressus adversantium paci delinire infensas in se voluntates, allegavit eis assentabundus et supplex esse cur miseratione ipsis et venia dignandus videri posset suns lapsus, qui non tam volens aut sustinere sese valens ecclisiaset, quam subsidente deorsum absorptus in præceps terra voragine quadam haustus esset. Nam fidem papæ datam diplomaticis Aurea Bulla munitis, quibus subscribere post patrem nequivisset ipse recusare, tum juramenta istis additis, **15** certaque acta circa hoc negotium pacis Ecclesiarum utrinque solemnitate tanta stipulatae, num minus ineluctabilem putarent habuisse ad se pertrahendum vim quam subito casu dehiscens solom ad quamvis molem, quæ supra steterit, ruina tristissima sternendam? Ignoscerent igitur pro communī humanitate, ac subleyandum venia censerent se, non tam insurmitate prolapsum propria quam aliena propulsione, cui resistere haud potuerit, dejectum in foveyam. Ad hanc Andronicus profitenda præteritorum penitentia humilitatem descendit, auctoribus maxime Eulogia et Theodoro Muzaione; qui quamvis præ se ferebant incitari se ad ea suadenda zelo religionis et studio reponendæ in statum opti-

mum perturbatae, ut aiebant, his novitatibus Ecclesiæ, non saliebat tamen plerosque rerum transactionum memores et prudentes aestimatores actionum humanarum, indulgere in hoc utrumque horum iræ odioque in mortuum Angustum propriis, cuius actis rescindendis et memoria sedunda uicisci studebant, Eulogia quidem exsilium quod ejus iussu pertulerat, in areem Sancti Gregorii ab illo cum filia Rauis uxore relegata, prætereaque ejectionem Mariæ alterius filie e regno Bulgariae, Theodorus vero Muzaion atrox probrosumque supplicium fustuarii, quod sub oculis imperantis Michaelis fratris Leonis manu pertulerat in pœnam recusatæ ad Italos legationis. Ceterum ambo in patriarcham haud dubie fremebant, eique jam non dissimulanter exitium minabantur, auctorem eum sibi ferentes malorum omnium que ex odio in ipsos Augusti defuncti redundassent.

D. Ut imperator Vecco dimisso se Josepho adjunxerit.

Igitur illucescente anniversaria die Christi Domini Natali, cum illo festo de more oporteret prodire Augustum et mysticam sacrificium in **16** sacra æde palatina ritu solemnii celebrari, nentrum horum est factum. Ac exitus quidem domo et progressus in publicum tali die omissi ab Augusto causa uternaque plausibilis serebatur luctus ejus ex recenti patris morte, ob quam adhuc consternatus sedere mœrens et lucis fugitans imis in conclavebus domus Augustæ. Omissa mysticæ oblationis vera erat ratio (viciisque illam ii quos petebat suspicio, negabant, vanos alios comminiscentes prætestis), vera, inquam, erat ratio, ne patriarchæ, quem novus Augustus exauctorari volebat, necesse esset in palatino

λέων, καὶ τὴν Αἰγαίους ταν δρηνούσαν τὸν σύζυγον ἐν Λ καὶ ἵερῶν διλλών, ἐπιτιμήσεις δὲ καὶ κολάσεις τῶν εὐ καλαῖς περὶ ἔκεινον ἀλπίσιν ἐποίει, ὡς οὐδὲν ἐν ταῦθεν τοῦ ὑπὲρ ἔκεινου πραγματομένου, καὶν δὲ τι καὶ ἦ, - μηδῆτοντος. "Οὐεν καὶ τοῖς πατριάρχαις συνέβιοντο: κατὰ παρεμβολὰν ἔκεινη κατώδυνος οὖσα τὸ ποιητέον ὑπὲρ τῆς ἔκεινου ψυχῆς ἐπυνθάνετο. Καὶ πειστὸς ἰδεῖξεν ἔκεινη τοιαῦτ' ἐρωτῶσα τὸ περὶ τοῦ βασιλέως βιστοδομευόμενον. 'Ἐκεῖνος γάρ καὶ νόκτας διὰς παρὰ Ἰωσῆῃ ταῖς, καὶ ἀνάγειν ἐπειδῆσθε οὔνακας σμικρᾶς πνοῆς νέκυν τὸ σύνολον δυνται. 'Ω; δ' οἱ περὶ ἔκεινον ἐκ τοῦ παρεχρῆμα πεισθέντες μόνον οὐ κατήπιγον τὴν ἀνάθεσιν, οἱ μὲν ὡς ἂν γε τὰ τῆς Ἐκκλησίας δῆθεν καταστήσωσι πράγματα τοῦ κατὰ τὸν πάππαν λυθέντος σκανδάλου, οἱ δὲ ὡς οὐ καὶ τέλον τοῦ εἰκότος κατεπαρθέλεν καὶ γ' ἀνακαθάρσεις μὲν ἔκκλησίας, ἀπομόρφεις δὲ ἔκεινον

B

templo recitari nomen inter sacra, et sic eum in novo quoque principato tenere possessionem primi honoris. Erat et aliud quod contrariarum Augusto defuncto principes partium ista liturgiarum in aede sacra palatina intermissione sequebantur, id videbilet agentes ut fraudaretur interim piacularibus officiis ac sacris anima principis, et sic ei quasi mortuo in heresi atque anathemate suffragia Ecclesiae, ut iutuha irrevocabiliter damnato, denegari putarentur. Hanc enim palam inure conabatur quemadmodum Eulogia memorie fratris exosi, artifici pietate speciem affectans mororis ultra sororae necessitudinis modum exaggerati, quasi quæ non temporarium corporis solum, sed aeternum praeterea interitum animi Tartaro irreparabiliter addicti fero in germano videri vellet. Quem etiam in secum pertrahere viduam Augustam, et nil ei sperandum de sempererna salute viri sui mortui persuadere conata est, præfracte denuntians, quidquid precum aut piacularum vel adliberet ipsa vel impendi ab aliis curaret ad purgandam animam imperatoris defuncti, frustra omnia fore. Nec parva ea vox curæ ac doloris accessionem imperatrici saliceti obtulit. Unde illa auxia, cum decessor successorum patriarchatus ad eam simul consolandom convenissent, utrumque mestissima interrogavit quid sibi faciendum prescriberent quo juvari anima conjugis posset. Atque haec percontatio Augustæ non ad Joannem duntaxat tunc unum patriarcham, verum ad Josephum etiam dudum ista dignitate defunctum directa primum indicium extitit machinationum Andronici arcanarum, restituere patriarchali throno Josephum molientis, siquidem **17** ille (quod non erat ignotum Augustæ) magnopere nitebatur adducere Josephum decrepita etate vix spirantem ad denuo capessendum Ecclesiae regimen, atque hoc ut semi moribundo persuaderet replicatis sine fine instantiis, totas apud eum exigebat noctes, in quo illum partiarii Josephi, schismatis duces, non perfuniciorie juvabant, quippe ad quorum rationes et spem rescindendi negotii concordiae peraccommodatum id ipsis iure videretur. Ergo cum ad

Josephi familiarium flagrantia ejus restitutionis desideria ægre ac tandem ipsius quoque debilissimi sensi assensus accessisset, statim omnes arrectis animis factionis pacem Latinam non probantis antesignani ultiro instare apud Andronicum vehementissime, ne quam moram tam salubri ac necessario, ut aiebant, consilio interponeret. In qua communi opera negotii urgendi suas quique diversas spes et vota variis affectibus consentanea sequebantur. Quorundam hic unus scopus erat, restituere in pristinum statum res Ecclesiae amou papæ agniti scandalio. Alii hoc minime contenti spes immoderatus tollebant, efferreque sese justo altius meditabantur, destinantes jam tum expiations Ecclesiae tanquam recentibus actis pollutæ, purifications imaginum et rerum sacrarum aliarum, denique poenas graves in ecclesiasticos qui pacem procurassent aut in eam consensissent, cause omnia persuasuros Josepho, si enim patriarcham iterum haberent, confidentes. Talia præ ceteris mente vereabant Galesiota, Gatactio et Meletius, qui et sanctus vocabatur. in monasterio sancti et justi Lazari residens. Quorum ille quidem execrationem, hic vero linguæ abscissionem passus erat, in ponam posterior quidem mendacii quo temere afflaverat a se per Orientem peregrinante visum alicubi Michaeli Augustum azynis utentem in perceptione Eucharistiae, prior autem contumelie verbo illatæ, imperatori ausus in os improperare esse illum alterum Julianum apostataam. Ceterum Andronicus imperator, quam his de causis moliebatur Vecci depositionem quam minima vi posset ac strepitu administrare volens, diligenter apud ipsum excusavit per certos ad hoc allegatos homines, nullo se ad hoc consilium ejus contemptu aut odio impelli, sed periculo reipublicæ et mera necessitate **18** firmandi novi principatus. Nam effervesce nunc quam unquam æstuosius sopita pare vivente studia partium paci constitutæ adversarum, adeoque invalescere scandalum, ut bonos etiam et natura plicidos, nedum impotentes ac præfractos, resilire ac rebellare palam cogat. Nuunde magna

μένων ἔξι μεροῦν. Πολλοὺς δὲ ἀκούειν σχίζεσθαι καὶ Α σήφ ἀναβάσεως (τὰ γάρ ἐν μεράντα οὐκ ἀν πάντως ἔνεδην ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστιν ὑπονοεῖν), διὰ ταῦτα ἔτοιμος μὲν ὁν ἐκείνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουργεῖν, ἔτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποιχούμενου κατὰ τὸ εἰκός μνῆμας φροντίζειν, ἀφεῖς τὰ πάντα τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἑορτῆς κάτειν, καὶ τῇ τῆς Παναγράντου μονῆς φέρων ἐκυρών διδιωσι, ζητήσας περὶ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας, πρόφασιν μὲν ὡς ὑπερασπιῶντας, ἵνα τις τῶν τοῦ κλήρου ἀπαιδεύτως ἐπ' ἐκείνον ὄρμψῃ, τῷ δι βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν, ὡς ἐκείνος φέτο, παρὰ Θεῷ κρίνοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο εἰκοστῇ ἔκτῃ μηνὸς Σκιροφορίδην.

Σ. Araχώρησις τοῦ πατριάρχου Βέκκου εἰς τὴν θῆς Παναγράντου μονῆν.

[P. 9] Ο μὲν οὖν Ἱωάννης καὶ ἄλλως εὖθες ὅν, Ετι δὲ καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου τιμῆς ἐπιχόρως ἔχων, ὡς πολλάκις καὶ λέγων καὶ πράττων ἐδειξεν, ἐλπίζων δὲ καὶ τι γενέσθαι τῶν ἀγαθῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἱω-

agitatum motibus imperium pervenisse ad se, ut sit ipsi tenera aetate regnum auspicanti omni sedulitate praecavendum ne novis praeterea procellis misericri rempublicam contingat. Id haud dubie futurum nisi, quatenus fas est, a se deliniantur animi multorum inquiete inhabantium mutationi ac turbis. Intelligere se vocibus multorum esserari plerosque redactione in ordinem Josephi, quem verum adhuc esse patriarcham autumant, et vi aiunt Injusta prohiberi ab exercendo Ecclesie regimine; unde ortum contendunt quod nuper exstitit scandalum, tranquillitate, si throno ille restituatur, statim ultra redditura. Illand sibi esse tutum in teneris initii imperii negligere tot istorum ac tam potenter minus apparatusque novitatum. Exarmandam sibi esse factionem demendo praetextu schismati, si periculum presentissimum amittendi principatus velit effugere. Plane considerare se ex perspecta Joannis in sese charitate, paratum eum pro sua imperatoris incoluni securitate non modo patriarchalem pacisci dignitatem, sed vitam quoque ipsam profundere. Nec vero ægre ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessariis de causis throno tantisper cedere cogatur; cui utique imperator spondeat pari apud se gratia loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, ubi ad vitam privatam redievit futurum, utenque alias pro eo Ecclesiam prefecturam gerat. Hæc per chartophylacem Meliteniotem et archidiaconum jussit Andronicus a se renuntiari Vecco, sollicite necessitatem excusans quæ ipsi tale consilium, ut siebat, extorqueret invictissimo. Interim ipse magnam noctium partem cum Josepho et ejus studiosis transigens, sedulo consultabat qua optime ratione ille reponi thronum in patriarchalem posset.

Α σήφ ἀναβάσεως (τὰ γάρ ἐν μεράντα οὐκ ἀν πάντως ἔνεδην ζῶντος ἐκείνου, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστιν ὑπονοεῖν), διὰ ταῦτα ἔτοιμος μὲν ὁν ἐκείνος κατὰ τὴν Χριστοῦ ἑορτὴν λειτουργεῖν, ἔτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀποιχούμενου κατὰ τὸ εἰκός μνῆμας φροντίζειν, ἀφεῖς τὰ πάντα τῇ ὑστεραίᾳ τῆς ἑορτῆς κάτειν, καὶ τῇ τῆς Παναγράντου μονῆς φέρων ἐκυρών διδιωσι, ζητήσας περὶ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξοντας, πρόφασιν μὲν ὡς ὑπερασπιῶντας, ἵνα τις τῶν τοῦ κλήρου ἀπαιδεύτως ἐπ' ἐκείνον ὄρμψῃ, τῷ δι βαθυτέρῳ σκοπῷ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν, ὡς ἐκείνος φέτο, παρὰ Θεῷ κρίνοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο εἰκοστῇ ἔκτῃ μηνὸς Σκιροφορίδην.

ε'. Αρδβασις τοῦ Ἱωσῆφ εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

B Τοῦ δὲ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν τὸ πρὸς ἐσπίραν ἐντεθεὶς λίκεν φόιον Ιωσῆφ, μόνον οὐκ ἄπονος, πολλῶν παρ' ἔκάτερα παρεπομένων καὶ ἐπευφημούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ' ὅμνοις καὶ χρόνοις ἀνθρώπων, έτι δὲ καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας συνακτηρίων κωδώνων, εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνάγεται. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου μόλις τὴν ἐσπερινὴν ὑμνιφόιαν καθ' ἐκυρώντας ἐκτελέσαντες, ἐπειδὴ δρῦμος ἦν καὶ πρὸς τὴν

4. Seccessus patriarchæ Vecci in Panachrantæ monasterium.

Joannes porro, qui et aliunde rectus esset, quemque praeterea satias jam cepisset patriarchalis honoris, ut sæpe dictis factisque ostenderat, 19 sperans insuper exsistitum ex Josephi restitutione boni quidpiam (nanī quæ contigerunt haudquam eventura vivente Josepho, multis ex indicis licet conjicere), cum et instantē Christi festo solemnē sacram facere, et quod funus Augusti de more flagitabat, parentare ritu sacro Michaeli nuper defuncto tum maxime pararet, cunctis his repente omissis, postridie festi descendens patriarchio in Panachrantæ monasterium se contulit, impetratis ab imperatore abductoribus, ne in Dei iudicio locum sponte deseruisse posset argui. Quanquam imperator Vecci petitioni ejusmodi annuens, videri studuit non vis inferendæ, sed præsidii causa ei armatos mittere. Quia enim palam erat multos illi et clero vehementer infensos haud facile omissuros occasionem proterve illudendi decadenti patriarchali dignitate, professus imperator est eo se duntaxat, ut haberet Veccus qui se ab inimicorum insultibus tegerent, militaris ipsi manus comitatum addidisse. Et hæc quidem sic gesta sunt sexta et vicesima Decembribus die.

5. Restitutio Josephi in patriarchatum.

Ejusdem mensis post diem tricesimam, sub ve speram, impositus gestatorio Josephus tantum non examinis, multis utrimque comitantibus et certatim acclamantibus faustum redditum, cum hymnis et plausibus hominum, inter increbrescentes praeterea tinnitus campani seris, quo in ecclesiam convocari populus soleat, in aedes patriarchales repor-

έκκλησίαν ἀπήντων κατὰ τὸ σύνθετο, σφίσιν ἔσυτος Α ἀσχεδιάζοντο ἐπιτίμια. Καὶ τὰ μὲν τῶν λαῖκῶν μᾶλλον ἦν ἐκτείναι τοὺς μοναχούς, καὶ ὡς σφίσιν ἔδόκει, πολλῷν καὶ διέγοντας ἔτιμων τοὺς προτοῦσιν, εἰ μὲν ἐπὶ μόνῃ ψαλμῳδίᾳ καὶ ἵεροῦ κλάσματος μεταλήψει τὰ τῆς κοινωνίας εἶχον, μετρίοις, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν θείων δώρων μετοχῇ, ἐπιτιμῶντες τοὺς μείζονας. Ἐρχετούσι δὲ γε καὶ κληρικοῖς, αὐτοὶ τῷ πατριάρχῃ ὑποδαλδύμενοι ἐκείνῳ προσκυνεῖσθαι τὰ πρόστιμα. Καὶ δὴ νοσοκομουμένου αὐτοὶ πράττουσι, ἔστι δὲ οὐ κάκειν τὰ τῆς ἴδιας προσκυνατούμενοι γνώμης, ἐν πολλοῖς ἐπομένοι καὶ ἄκοντι, καθίστων τὴν ἐκκλησίαν ὡς σφίσιν δέδοκτο. Ποιναὶ γάρ βαρεῖσι τοῖς κατά τι προστησούμενοις εἴποντο. "Οὐεν καὶ τοῦ ναοῦ πάσιν ἐγκεκλεισμένου, τῶν ἀρχιερέων προσελθόντων ἐφ' ὅ καὶ μαθεῖν ἐπὶ τοῖς αἰτίαις πράττοιεν ταῦτα, αὐτοὶ τὸν μὲν πατριάρχην προθέντες ἀμυνοῦσιν φόρον, τὸν δὲ μοναχὸν Γεννάδιον προστησάμενοι, τὰ ψρίκης ἐκείνα πλήρη ἀπελογοῦντο, ὡς περανενόμηται μὲν σφίσι τὰ μέγιστα, παραβένθασται δὲ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἐφ' ὅ καὶ δεινοπαθήτραι ταραχῇ καὶ θρύσιος ἐγεγόνει, καὶ καταμέμφοντο τοὺς εἰπόντος, καὶ γε τοῦ πατριάρχου διεπυνθάνοντο εἰ αὐτοὶ θέλοντο; λέγοντο ταῦτα. [P. 11] Ὁ δὲ ἀπέσκωπε τὸν εἰπόντα, καὶ ὡς οὖν τὰ παριστάμενα προσωμά-

C tatur. At clericū aegre vespertina hymnodia privatim expleta, cum diluculo de more convenienter in ecclesiam, obseptum repagulis objectis templum repererunt: neque enim consuetum coeundi signum ære campano **20** suerat editum. Ut autem ejus novitatis percontati causam audierunt veti ut esse ipsis ingressum in ecclesiam Dei, extra stantes, et ibidem persoluto precum ecclesiasticarum penso (eam enim festi præcipui, quod in eam diem inciderat, religionem esse statuerunt, ut contra quorumvis interdictum sacra rite obire officia debent) domum quisque recesserunt, ibique quiescentes exspectabant quid futurum esset, non sine anxia inquisitione causa quæ movisset interdicti denuntiatores ad sic agendum. Illi vero exortu posteræ diei, precatio[n]es in primo aditu nondum sacrati templi ritu ecclesiastico pronuntiari solitas expediebant, ut sic progrederentur ad expiationem loci quem profanatum rebus in eo nuper actis videri volebant. Mox per quosdam ipsorum porticus exteriores ac peristyli vestibuli suggestusque in illis sigillata et columnæ signaque ac sacre imagines aquæ lustralis aspersione purgabantur quasi a pollutione prius contracta. Minister piacularis ceremonia procedebat manu deductus, quippe oculis carens quibus gressus regeret, Galactio; a quo, ubi sacris præsertim iconibus multa infusione lustralis undæ maculam, ut putabat, contractam studiosius eluisset, spectantes etiam poscebant, ut se quoque ipsos labæ, si quam suscepserant, mundaret.

6. De multis et paenitibus quibus sunt subjecti cum ecclesiastici tum laici.

Supplicia hinc alia laicis, Deo dicatis alia domi-

nibus raptim indicebantur. Ac in hicos quidem arbitrium ejus generis monachis permissum, qui prout ipsis libuerat, magno aut modico taxabant adeentes reconciliationis gratia. Nempe ut admitterentur ad psalmiodiam et panis benedicti participationem, mediocre preium exigebatur: sin supplex usque ad sacre perceptionem Eucharistiae restituí cuperet, majori videlicet id erat collatione promerenduni. Episcopos **21** et clericos, ubi accederent, ad patriarcham remittebant. Qui tamen cum adiri ob morbum non posset, ipsi videlicet tanquam eo convento ex ejus sententia pronuntiabant qua quemque opus esset multa pœnare expiationem redimere. Et ad quædam senex licet aegre ac subinvitus annuebat ab illis suggesta; quædam impune ipsi comminiscabantur et velut a patriarcha edicta exigebant ipsius nomine, pro gradu communionis quem quisque suppliciū ambiret intendentes pœnarum gravitatem. Sic istis arbitratu suo Ecclesiam praetextu restituendi turbantibus, et templo cunctis clauso persistente, coeuntes episcopi ministros harum novitatum interrogarunt quibus de causis talis facerent. Ad hæc illi producto patriarcha, velut massa exanimata, per monachum Gennadium ejus vice loquenter horribilia illa intonarunt, quibus defendi quæ egerant putabant: « Gravissimo vos scelere obligatis: sacram Evangelium violatum est. » Quæ illo vociferante murmur exsistit et tumultus abominantis auditæ multitudinis; quare, velut de fide alieno loquentis nomine, jure se rati dubitare antistites, ex ipso percontabantur patriarcha ecquid volente ipso iuria dicerentur. Ad quæ ille abnuens etiam eum qui sic erat locutus objurgavit, convicia pernegans ex suo ista sensu prolatæ; tum aliis quibus poterat

μίνων ἐξ μεροῦν. Πολλοὺς δὲ ἀκούειν σχίζεσθαι καὶ μεγάλους προφασιζομένους τὴν τοῦ Ἰωσῆφ ἀναχώρησιν καὶ τὸ σκάνδαλον διῆ πρῶτα ἔνυσθη, οὓς παρορέψαν μηδὲ διλας ἔνυφέρειν νεωστὶ μοναρχοῦντι. Καὶ δὴ καὶ ἐπ' αὐτῷ γε μεγίστην πληροφορίαν ἔχειν ἀγάπης ἡς ἦδε τῆς ἀπ' ἔκεινου πρὸς ἑαυτὸν, μὴ μόνον πατριάρχου τιμῆν, ἀλλὰ γε δὴ καὶ ζωὴν αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως προσέσθαι καὶ τῆς ἔκεινου συστάσεως. "Ἄλλως μέντοι μηδὲ χολῆν δέξιῶν, αὐτὴν ἔκεινην τὴν ἀγάπην ἥν ἦδες καὶ τὴν τιμῆν ἔξοντα παρ' αὐτοῦ, εἰ καὶ ἄλλος τῆς Ἐκκλησίας προστήσεται. Καὶ ταῦτα μὲν πέμπων τὸν Μελιτηνιώτην χαρτοφύλακα καὶ ὀρχιδιάκονον θερμῶς τὴν ἀνάγκην ἀπελογεῖσθο, ἕκεινεν δὲ συνδιανυκτερεύων τῷ Ἰωσῆφ καὶ τοῖς περὶ ἔκεινον τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον προκαθίστα ἀνάβασιν.

δ. Ἀραχώρησις τοῦ πατριάρχου Βέκκου εἰς τὴν τιμὴν Παραγγελτού μονῆς.

[P. 9] Οἱ μὲν οὖν Ἰωάννης καὶ ἄλλοι; εὖθις διη, Εἴ δὲ καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου τιμῆς ἐπικόρως ἔχων, οὓς πολλάκις καὶ λέγων καὶ πράττων ἔδειξεν, ἐλπίζων δὲ καὶ τι γενέσθαι τῶν ἀγχῶν ἐκ τῆς τοῦ Ἰω-

agitatum motibus imperium pervenisse ad se, ut sit ipsi tenera zelate regnum auspicanti omni sedulitate præcavendum ne novis præterea procellis misceri rempublicam contingat. Id haud dubie futurum nisi, quatenus fas est, a se deliniantur animi multorum inquiete inhabantium mutationi ac turbis. Intelligere se vocibus multorum efferari plerosque redactione in ordinem Josephi, quem verum adhuc esse patriarcham autumant, et vi aiunt injusta prohiberi ab exercendo Ecclesiæ regimine; unde ortum contendunt quod nuper exstitit scandalum, tranquillitate, si throno ille restituatur, statim ultro redditura. Haud sibi esse tutum in tencris initii imperii negligere tot istorum ac tam potentum minus apparatusque novitatum. Exarmandam sibi esse factionem demendo prætextu schismati, si periculum præsentissimum amittendi principatus velit effugere. Plane considere se ex perspecta Joannis in sese charitate, paratum eum pro sua imperatoris incolumi securitate non modo patriarchalem pacisci dignitatem, sed vitam quoque ipsam profunderet. Nec vero ægre ferre aut indignari debere ipsum quod tam necessariis de causis throno tantisper cedere cogatur; cui utique imperator spondeat pari apud se gratia loco ac prius, pari existimatione ac dignatione honoris, ubi ad vitam privatam redierit futurum, utenunque alius pro eo Ecclesiæ præfecturam gerat. Hæc per chartophylacem Meliteniotem et archidiaconum jussit Andronicus a se renuntiari Vecco, sollicite necessitatē excusans quæ ipsi tale consilium, ut aiebat, extorqueret invictissimo. Interim ipse magnam noctium partem cum Josepho et ejus studiosis transigens, sedulo consultabat qua optime ratione ille reponi thronum in patriarchalem posset.

A σὴρ ἀναβάσεως (τὰ γὰρ ἔνυμβάντα οὐκ ἀν πάντα ἔνυνθη ζῶντος ἔκεινου, ὃς ἐκ πολλῶν ἔστιν ὑπονοεῖ διὰ ταῦτα ἔτοιμος μὲν ἀν ἔκεινος κατὰ τὴν Χριστὸν ἐορτὴν λειτουργεῖν, ἔτοιμος δὲ καὶ περὶ τῆς ἀποιγομένου κατὰ τὸ εἰκός μνήμης φρουριζεῖν, ἀφετά πάντα τῇ ὑστεραὶ τῆς ἐορτῆς κάτεστο, κατατῆς Παναγράντου μονῆ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι, ζῆσσας παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς ἀπάξιοντας, πρόφαστο μὲν ὡς ὑπερασπιεῖντας, ἢν τις τῶν τοῦ κλήρου ἀπαιδεύτως ἐπ' ἔκεινον ὅρμῳ, τῷ δὲ βαθυτέρῳ σχημῇ τὴν τοῦ λειποταξίου ἐκφεύγων κατηγορίαν, ἔκεινος ἔρετο, παρὰ Θεῷ κρίνοντι. Καὶ ταῦτα μὲν πράττετο εἰκοστῇ ἔκτῃ μηνὸς Σειροφοριῶνος.

B ε'. Ἀράβασις τοῦ Ἰωσῆφ εἰς τὸ πατριαρχεῖο

Tοῦ δὲ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τριακοστὴν τὸ πρέσπεραν ἐντεθεὶς λίκνῳ ὁ Ἰωσῆφ, μόνον οὐκ ἀπνοῦ πολλῶν παρ' ἔκατερ παρεπομένων καὶ ἐπειρμούντων τὰ προπεμπτήρια, ἐφ' ὅμνοις καὶ χρόνοι ἀνθρώπων, έτι δὲ καὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας συνακριῶν καθώνων, εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνάγεται. Οἱ τοῦ κλήρου μόδις τὴν ἐσπερινὴν ὅμνωδιαν καθ' ἐτοὺς ἔκτελέσαντες, ἐπειδὴ δρυμὸς ἦν καὶ πρὸς τὸ

C 4. Seccessus patriarchæ Vecci in Panachrantæ monasterium.

Joannes porro, qui et aliunde rectus esse quemque præterea satias jam cepisset patriarchalī honoris, ut saepè dictis factisque ostenderat, sperans insuper exstiratum ex Josephi restitutio boni quidpiam (nam quæ contigerunt haudquæquam eventura vivente Josepho, multis ex indicet conjicere), cum et instanti Christi festo e leme sacrum facere, et quod funus Augusti more flagitabat, parentare ritu sacro Michaeli nup defuneto tum maxime pararet, cunctis his reperit omissis, postridie festi descendens patriarchio in Panachrantæ monasterium se contulit, impetratis imperatore abductoribus, ne in Dei iudicio locu sponte deseruisse posset argui. Quanquam inperator Vecci petitioni ejusmodi annuens, videri stuit non vis inferendæ, sed præsidii causa ei armatos mittere. Quia enim palam erat multis illi clero vehementer infensos haud facile omissur occasionem proterve illudendi decadenti patriarchali dignitate, professus imperator est eo se datum, ut haberet Veccus qui se ab inimicorum suis tibus tegerent, militaris ipsi manus comitatu addidisse. Et hæc quidem sic gesta sunt sexta vicesima Decembribus die.

D 5. Restitutio Josephi in patriarchatum.

Ejusdem mensis post diem tricesimam, sub speram, impositus gestatorio Josephus tantum nexamis, multis utrimque comitantibus et certim acclamantibus faustum redditum, cum hymnis et plausibus hominum, inter increbrescentes præterea tinnitus campani æris, quo in ecclesiam co vocari populus soleat, in ædes patriarchales reperi

Ικαλησίεν διπήντων κατά τὸ σύνηθες, σφίσιν ἐκυρώσεις, προσταγμένοις τῷ μὴ μηδὲ σημάντροις καὶ καύδαισιν ἡθροισμένοις· ὡς δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἐμάνθανον, προστεταγμένον μηδὲ εἰσιτητὸν εἶναι εἰς ἐκκλησίαν ἔκεινοις Θεοῦ, ἕξιν που στάντες καὶ τὰ τῆς εὐχῆς ἐκτελέσαντες (τὸ γὰρ τῆς ἑστῆς περιφράνες καὶ περαβαίνειν τὰ σφίσια δικοῦντα ἐπειθόν τοὺς τοῦ κλήρου), τάλος ἐπὶ τῶν [P. 10] οἰκιῶν καθετόντες ἐκκαραδίκουν τὸ μέλλον, καὶ τὸ δεῖ νοεῖν τοῖς παραγγονός τὸ πρόσταγμα. Ἐπέρωσκεν ἡ ἡμέρα, καὶ οἱ μὲν ἐπιβατηροὶ εὐχάριστοις ἐπειδιαζον ὡς ἐπὶ τῇ Μεγάλῃ Ικαλητίᾳ καθαίρεσθαι προσδοκῶντες, οἱ δὲ ἐτέλους ἀγιασμοὺς τοὺς δὲ ὄντας, καὶ πρόστωα καὶ ἔξιστωα ἀναστήματά τε καὶ κίονες, ἀλλὰ καὶ τίμιαι εἰκόνες τοῦ μεγίστου νεώ διὰ τῆς τοῦ ὄντος ἐπιθέμνησες ἡγιάζοντο. Διήρχετο τοίνυν τυφλῷ ποδὶ χειροκρατούμενος ἡ Γαλακτίων καὶ ἐπερράντις, καὶ τὸ, ὡς ἔκεινοις ἐδόκει, μύσος τῶν σεβασμῶν εἰκόνων ὅπλαντος ἀπεκαθάρετο ἀγιάζουσιν. Εὗητον δὲ καὶ οἱ δρῶντες ἀπολυμάνεσθαι.

C. Περὶ τῶν διδομένων ἐπιτιμῶν ιερωμέροις καὶ λαϊκοῖς.

Καὶ δὴ ἄλλα μὲν λαϊκοῖς, ἄλλα δὲ ιερωμένοις

tatur. At clerici ægre vespertina hymnodia privatiū expleta, cum diluculo de more convenienter in ecclesiam, obseptum repagulis objectis templum repererunt: neque enim consuetum coeundi signum ære campano **20** fnerat editum. Ut autem ejus novitatis percontati causam audierunt veti um esse ipsis ingressum in ecclesiam Dei, extra stantes, et ibidem persoluto precum ecclesiasticarum penso (eam enim festi præcipui, quod in eam diem inciderat, religionem esse statuerunt, ut contra quorumvis interdictum sacra rite obire officia deberent) domum quisque recesserunt, ibique quiescentes exspectabant quid futurum esset, non sine anxia inquisitione cause quæ movisset interdicti denuntiatores ad sic agendum. Illi vero exorti posteræ diei, precatiōnes in primo aditu nondum sacrati templi ritu ecclesiastico pronuntiari solitas expediebant, ut sic progrederentur ad expiationem loci quem profanatum rebus in eo nuper actis videri volebant. Mox per quosdam ipsorum porticos exteriōres ac peristylia vestibuli suggestusque in iis sigillatim et columnæ signaque ac sacrae imagines aquæ lustralis aspersione purgabantur quasi a pollutione prius contracta. Minister piacularis ceremonia procedebat manu deductus, quippe oculis carens quibus gressus regeret, Galactio; a quo, ubi sacris præsertim iconibus multa infusione lustralis undæ maculam, ut putabat, coniactam studiosius eluisset, spectantes etiam poscebant, ut se quoque ipsis labo, si quam suscepserant, mundaret.

D. De multis et pœnis quibus sunt subjecti cum ecclasiastici tum laici.

Supplicia hinc al'a laicis, Deo dicatis alia homi-

A ἐσχεδιάζοντο ἐπιτίμια. Καὶ τὰ μὲν τῶν λαϊκῶν μῆλον ἦν ἐκτιθέναι τοῖς μοναχοῖς, καὶ ὡς σφίσιν ἐδόκει, πολλῶν καὶ δλιγχιών ἐτέμω τοῖς προσιοῦσιν, εἰ μὲν ἐπὶ μόνη φαλμῳδίᾳ καὶ ἵεροῦ κλάσματος μεταλήψει τὰ τῇ κοινώνιας εἶγον, μετρίοις εἰδὲ καὶ ἐπὶ τῶν Οειών δύορων μετοχῇ, ἐπιτιμῶντες τοῖς μελέσιν. Ἀρχιερεῦσι δὲ γε καὶ κληρικοῖς, αὐτοὶ τῷ πατριάρχῃ ὑποδαλλόμενοι ἔκεινον προσανετίθουν τὰ πρόστιμα. Καὶ δὴ νοσοκομευμένου αὐτοὶ πράττουνται, έστι δ' οὐ κάκεινω τὰ τῆς ιδίας προσανατιθέμενοι γνώμης, ἐν πολλοῖς ἐπομένῳ καὶ ἀκοντι, καθίστων τὴν ἐκκλησίαν ὡς σφίσι δέδοκτο. Ποιεῖται γὰρ βρεταῖς τοῖς κατά τι προστησομένοις εἰποντο. "Οὐεν καὶ τοῦ νοσοπάσιν ἐγκεκλεισμένου, τῶν ἀρχιερέων προτελθόντων ἐφ' ᾧ καὶ μαθεῖν ἐπὶ τίσιν αἰτίας πράττουν ταῦτα, αὐτοὶ τὸν μὲν πατριάρχην προθέντες ἀκυρον οἴνῳ φόρτον, τὸν δὲ μοναχὸν Γεννάδιον προστησάμενοι, τὰ φρίκης ἐκείνα πλήρη ἀπειλογοῦντο, ὡς παρανεόμηται μὲν σφίσι τὰ μέγιστα, παραδίβασται δὲ τὸ λεπρὸν Εὐαγγέλιον. Ἐφ' ᾧ καὶ δεινοπαθῆσσι ταραχῇ καὶ θύρυσος ἐγγένεται, καὶ κατεμέμφοντο τοῦ εἰπόντος, καὶ γε τοῦ πατριάρχου διεπυνθάνοντο εἰ αὐτοῦ δέλοντο; λέγοντο ταῦτα, [P. 11] "Ο δὲ ἀπέσκωπε τὸν εἰπόντα, καὶ ὡς οἴον τε τὰ παριστάμενα προσωμά-

B C D

nibus raptim indicabantur. Ac in laicos quidem arbitrium ejus generis monachis permisum, qui prout ipsis libuerat, magno aut modico taxabant adeantes reconciliationis gratia. Nempe ut admitterentur ad psalmodium et panis benedicti participationem, mediocre pretium exigebatur: sin supplex usque ad sacrae perceptionem Eucharistiae restituti cuperet, majori videlicet id erat collatione promerendum. Episcopos **21** et clericos, ubi accederent, ad patriarcham remittebant. Qui tamen cum adiri ob morbum non posset, ipsi videlicet tanquam eo convento ex ejus sententia pronuntiabant qua quemque opus esset multa poenave expiationem redimere. Et ad quædam senex licet ægre ac subinvitus annuebat ab illis suggesta; quædam impone ipsi comminiscabantur et velut a patriarcha edicta exigebant ipsius nomine, pro gradu communionis quem quisque supplicium ambiret intendentis poenarum gravitatem. Sic istis arbitratu suo Ecclesiam prætextu restituendi turbantibus, et templo cunctis clauso persistente, coeuntes episcopi ministros harum novitatum interrogarunt quibus de causis talia facerent. Ad hæc illi producto patriarcha, velut massa exanimata, per monachum Gennadium ejus vice loquenter horribilia illa intonarunt, quibus defendi quæ eggerant putabant: « Gravissimo vos scelere obligastis: sacram Evangelium violatum est. » Que illo vociferante murmur exstinct et tumultus abominantis audiita multitudinis; quare, velut de sile alieno loquentis nomine, jure se rati dubitare antistites, ex ipso percontabant patriarcha ecquid volente ipso talia dicerentur. Ad que ille abnens etiam eum qui sic erat locutus objurgavit, convicia pernegans ex suo ista sensu urolata; tum aliis quibus poterat

λις. Τέλος ἐκτιθείσι γνώμην τοῦ πατριάρχου καὶ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκουσιν, δρχιερεῦσι μὲν καὶ κληρικοῖς τρίμηνον καιρὸν προστιμῶντες, λαίκοις δὲ κατὸ δέ μέτρον τῆς κοινωνίας, πλὴν ἐπ' ἔλαττον τὰ τῶν ἑπτιμημάτων τάτοντες. Τοις δὲ γ' ἀρχιδιακόνοις, τῷ τε Μελιτηνιώτῃ, φημὶ, καὶ τῷ Μετοχίτῃ, διε πρόσθεις ἐκπεμφθέντες πρὸς βασιλέως ξυνῆλθοι τῷ πάππα λειτουργοῦντες καὶ γε συνίσταντο, ἐπειπέρ καὶ ἐνταῦθα οἱ ἀμφὶ τὸν Περάστερον Ἰωάννην Φρέριος, καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦ πάππα κατὰ πρεσβεῖαν σταδίντες, οὕτως ἐπραττο λειτουργοῦντος τότε τοῦ πατριάρχου Ἰωσήρ, καὶ γ' ἀνεκτὸν ἔδοκε καὶ μηδὲν ἔχον πρόκριμα, ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τοικύττις αἰτίαις ὡς παραβάσι τὰ μέγιστα τελείν ἐπῆγον καθαιρεσιν.

Ε. "Οπως καὶ πότε οἱ περὶ τὸν Ἰωσήρ εἰς κοινωνίαν παρεδέχοντο τοὺς τῆς Ἐκκλησίας.

Εἴτα μηδὲ Ἐκατομβαιώνος πέμπτης δὲ ἐκαύπος τὸν ναὸν καθαγνίσαντες (ἥπειγε γάρ τι τῶν Θεοργονίων ἕρετη) εἰς κοινωνίαν τοῦ φάλλειν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας παραλαμβάνουσι. Καὶ δὴ τελεσθέντων τῶν ὅμιων, ἐπειδὲ καὶ τὴν τοῦ ἀγιάσματος γίνεσθαι τελετὴν, συνέρχονται μὲν ἀμφὶ τὴν φιάλην τῆς Ἐκκλησίας ἄμα μὲν ἐκεῖνοι, ζυμα δὲ κληρικοὶ, ἄμα δὲ

verbis et modis sedare turbas, et praesentia componere studuit. Tandem scriptio conceperunt patriarchæ de his sententiam, et apud ecclesiam legerunt; qua episcopis et clericis in trimestre suspensio infligebatur, laicis vero pro modo usurpate cum Latinis communionis congrua, sigillatim ad minima descendendo, indicebantur pœnae. Archidiaconis vero Meliteniota et Metochite, quod legati ab imperatore missi celebranti missam **22** papæ adstiterant, quamnam pari modo se Constantinopolii Joannes Parastri et ejus socii Frerii a papa legati gesserant, sacrum facienti patriarchæ tum Josepho et ipsi assistentes, quo removeri onine a tali facto (crimen plerisque videbatur, tamen eam ob causam, ut atrocissimi reis sceleris, perpetuam dignitatis amissionem irrogarunt.

7. *Quonodo et quando qui Josephi nomine res admisirabant, ecclesiasticos in communionem receperint.*

Mensis inde Januarii quinta sub vesperam, cum templum satis purgassent (urgebat enim imminens Theophaniorum festum), in communionem psallendi ecclesiasticos assumunt. Absolutis vero hymnis, quoniā oporteret et sanctificationis ceremoniam peragere, convenient circa phialam ecclesiæ simul illi, sicut et clerici, una præterea populus, quotquot Greci, quotquot Itali. Ante omnes statuunt circum Galacionem ceremoniæ præsulem; et cum numeroso et abundanti lumine, datis etiam ipsorum unicuique Itatorum cereis, quæ festi ritus poscebat peragebantur. Hæc isti sic egerunt, imperatore ipsos cuncta pro libito permittente facere, in eum solum finem, ut quæ nupera illa tempestate turbata fuerant componerentur. Nam ea dūm serveret, offens-

Α καὶ λαδος, δοὺς τῶν Γραπτῶν καὶ ὅσιος τῶν Ἰταλῶν, προστάσι δὲ τὸν τυφλὸν Γαλακτίωνα τῆς τελετῆς Ἑξαρχον, καὶ ὑπὸ πολλῷ καὶ δαψιλεῖ τῷ φωτὶ, δοθέντων κηρῶν καὶ αὐτοῖς Ἰταλοῖς, τὰ τῆς ἕορτῆς ἐτελοῦντο. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα, τοῦ βασιλέως, ὡς στρισιν ἥρεσκε, πάνυ διφέντος πράττειν. 'Ὡς ἀν γοῦ μόνιν τὰ τῆς χθεσινῆς καταιγίδος καταστορευθείν, ης χρῖν δῆλος ἦν τοῖς ἀμφ' ἐκείνον πιστοῖς καὶ πρότερον δύσυνώμενος, τῷ πατρὶ συνάρχων τε καὶ συμπράττων, εἰ καὶ μηδὲ ὅλως ἀντιβαίνειν εἶχε, ταῖς τοῦ κατρού δυσκολίαις ἀγχόμενος. Οἱ μὲν οὖτις συμπαρακαβόντες καὶ τοὺς τοῦ κλήρου, ἀλλοι δὲ γε τοὺς Ἰταλοὺς δρῶντες ἰσταμένους μετὰ κηρῶν. δι' εὐς χοῦς καὶ πρὸ τρίτης ἡ ἐκκλησία καθαιρομένη ὑπ' εὐχαριτούμενος [P. 12] ἤνοιγετο, ὀνείρους ἐδικαίων δρῦν τὰ τελούμενα. 'Αλλ' ὁ τότε κτιρίος ἦτορ καὶ τοιεῦσα τέως ἐπράττετο. 'Ο γάρ βασιλεὺς, νοῦς διγ ἐκείνος φιληδῶν τῷ καλῷ, καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνης καὶ αὐτὴν φυσήν προσέμενος, ἡφαί πολλ' ἀττα καὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην γίνεσθαι, μόνη τῷ τέλει πιστεύων, ἵν' εἰ πως ἐντεῦθεν δὲ λαδος εἰρηνεύσει τὸν τῆς διοχετείας ἀπαμβλυθέντων κέντρων. Περὶ δὲ τοῖς αἰτίαις καὶ σφρίσιν ἐξεκεχώρητο πράττειν, καὶ τὰ δεινὰ ἐφῆπται ὡς παραβεδηκότι τοῖς κοινω-

sum illum indoluisse iis quæ tum fierent, ipso etiam patri cooperante, norant familiares arcanorum ejus consciū sensuum eti eos palam non prodibat, nec obliuctari contra quā probabat agentibus conabatur, difficultatibus temporum constrictus. Porro tam qui sic clericos in societatem sacræ functionis asumpserant, quam alii, Italos spectantes cum cereis adstare, propter quos heri et nudius tertius ecclesia expiationibus subjecta vix tandem multa precum piacularium recitatione patefacta fuerat, somnia se videre, non res intueri quæ vere fierent, putabant. Ceterum prius illud tempus finem accepérat, et haec hactenus erant acta. **23** nequaquam propaganda in posterum. Nam imperatoris bono gaudeans animus, parati etiam Ecclesiæ paci procurandæ vitam ipsam impendere, multa ista quæ diximus. utcumque parum sibi probata, heri siverat, unum unice in scopum intuens restituendæ populo quietis, dissensiōis hebetatis aculeis. Ea illi connivēdi causa fuit ad vexationes etiam iniquas, quales erant hajd dubie subjicere piaculis gravibus, velut faundi compertos sceleris, eos qui Latinis communicare coacti fuerant; qui vel si rem in eo nefariam fecissent, excusationem haberent culpæ, quam non voluntate libera, sed adacti necessitate ineluctabilē concivissent; cuius certe qualisunque peccati alios potius quosvis pœnas exegisse oportuerat, quam eos ipsos qui principi tunc dominantī gratificantes vim intolerant ad hoc ipsum faciendum, quod modo ut crimen atrox inexorabiliter ultum ibant, qui uno sane modo excusare poterant violentiam grassationis tunc exercitæ, et piaculum quod alios ad malum adurgenden contraxerant a se deprecari, si se conjugenter iis quos insectabantur, et in pari aut in pejori

νεῖν ἀντικαθοῦσιν, ὅπου γε καὶ εἰ κακίας δίκις Α τούτοις μὲν δίλους ἀμηγέπη τῶν μώρων ἀντεσκόνειν, διὰ ταῦτα ἡ δῆ καὶ βιασθέντων ἀπεχθῆσαν, δίλους ἐχρήν εἶναι τοὺς προστιμῶντας, τὸν τοὺς χάριν βιαστικής εὐμενείας βιασταμένους, οἱ δῆ καὶ μίαν εἰχον τῇ; μὲν πλημμελεῖς; ἀπολογίαν, τῆς δὲ προστροπῆς ἀποφυγήν, εἰ καὶ αὐτοὶ χωροῖς φέρει τοὺς βιασθεῖσιν. Ἀλλ' οὐπο ταῦτα. "Εἰς δὲ διπετούρητο τοὺς ταλαιπώρους τὸ χαλεπὴν καν τέως λόγιος ἤμερος καὶ τῇ τοῦ πατριάρχου ἐνστάσει τοῖς ἀληθεῖσις συνεναλύπτετο. Τοῖς μὲν γάρ τῶν ἐσχάτων προστιμᾶν ἔδικεις ὡς πλημμελήσας καὶ τὰ ἕσχατα, πατριάρχη δὲ τὴν βίαν εἰδότης καὶ τὴν πάλαι τοῦ βασιλέως ἐπιθεσιν, εἰς καὶ καθοισιόνειν; τοὺς ἀνθισταμένους ἐγκαλεῖσθαι καὶ γε δῆ τὰ τῶν καθωσιωμένων εἰς τιμωρεῖαν ὑπέχειν, συγγνωστὰς τὰ ἐκ βίᾳς διεγνώσκοντο. Πλὴν δὲ αὐτῷ μὲν μέλον ἦν τῶν νοσοχοριῶν, ἐκεῖνοι δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς ὑποποιούμενοι τὸ πᾶν τῆς αἵτιας προσανεπιθεύοντας τῷ γε πατριάρχευσαντι, διπερ ἀν οὐκ αὐτῶς ἦν, δίλους μὴ καταδίξομένου τὴν τοῦ Θρόνου τιμὴν. Πλὴν τὸ δύτεζηλον, διπερ ἀλόγοις, οὐτα δῆ καὶ λογικοῖς ἐψήπτειν. Καὶ διὰ

B τούτοις διπετεῖται τοῖς λοιποῖς δὲ προστριβεῖν ἄγος τὸ μέγιστον, καὶ οὓς τέως εἶχον κατ' ἐκείνους συλληπτορας ὡς δρυσεσθεῖς σφαλέντος, τούτους καταδικάζειν ὡς κοινωνοὺς ἐσφαλμένους καθύστερον, ὡς καὶ τινα τότε τῶν ἐχερρόνων λέγειν (ὁ Ἀδριανουπόλεως; δ' οὖτος ἦν ὁ Θεόκτιστος) ὡς τούτους μὲν εἰς διπετεῖν τὴν ἐκείνους ὀδελοῖς ἔντονοις χρῶνται τοῖς κρίγουσιν, Οὔτερον [P. 13] δὲ καὶ αὐτοὶ πυρὶ διθέντες καυθίσονται· δὲ καὶ γέρουντες οὔτερον.

γ'. Περὶ τῶν τελουμέρων συντόδων.

Τότε δὲ οὖν ὑποποιούμενοι μὲν ἀρχιερεῖς, ὑποποιούμενοι δὲ παντοῖος καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην Ἀθανάσιον, ἀνδρα πολλοῦ τινος δῖξιν, θρόνους τε

se agnoscentes causa consortium eorum in poena luenda ultra deposcerent, quos sese recordarentur peccare coegisse. Sed nondum videlicet horum supplicii tempus advenerat. Coquebatur enim ei his infidelibus malum, tumescentibus, at adhuc unicunque pressa ultiōnis in illos destinationibus eorum ipsorum qui ministris istis ad alios hacēnos male multandos utebantur, verbis interim eos ieiunantes blandis, vel artificio dissimulandi arcuūm edūm, vel metu patriarchæ, quem vere sciebant abhorrire ab hujusmodi genere acerbitatib. A qua ipsi moderatione multum aberant, in animo habentes, quamvis adhuc dissimularent, hos qui essent imperatori obsecuti adiugendis ad amplectendam Latinorum communionem Græcis, ut summi sceleris reos extremis subjicere suppliciis, cum ipsos nostra Patriarcha dignos venia duceret, memor rebementi eos tunc regnantis imperio ad id compulso. Quippe imperator Michael nihil mitius poena lassæ majestatis reis infligi solita, intentabat iis qui sibi obsequi in iis quæ juberet ad negotium conciliatiōnis Ecclesiarum opportuna neglexissent. 24 Est autem is tantus et tam in virum etiam constanter cadens metus, ut merito ei excusandum videbatur quidquid ejus instinctu erat factum. Itaque ignoscendum censabit, et quantum in ipso erat benignus. Infirmos sublevabat condolens. Ejus autem inclemētes ministri, ut sibi obnoxios et ad quæ tunc agerant adjutores promptos antistites habebant, eos simulabant se omni perperam prius actionum criminē solvere, quorum universam invidiam in Veccum avertiebant, quasi, nisi ipse fuisset, hand alium extititurū putarent qui throni honorem admitteret. Nimisrum malus livor ut brutis belluis, ita hominibus quoque ratione præditis obrepit. Hinc alios scilicet culpa liberabant et irreprehensos dimiscebant, illum unum, ut totius fontem mali om-

C risque injuriae auctorem, vehementer incurvant. Eratque illis unum studium, una cunctis præverenda reliquis occupatio, in tantum dissimilare obtricationibus et querelis Veccum, quoad assequerentur ut ne tolerabilis quidem ac mediocriter malus homo vel aliqua saltem parte laudis summa vita redimens haberetur. Nisi enim hoc furore ruerent, quid attinebat Veccum in jus trahere, eo præseruit nomine quod pastoralem usurpare dignitatem, cum eam throno dejectus abdicasset et honorem decessori reddidisset? An parum hinc manifeste patet id egisse summo conatu illos, ut hunc summa deformatum ignominia inutilem ad quidvis redherent, et hoc ipsum fundamentum jacerent calomniæ in ceteros, quibus interim parcerent, ut postmodum ipsos, quod homini videlicet criminosissimo unicunque adhæsissent, tanquam hoc ipso atrocissimi manifestos sceleris, piaculis subjicerent maximis, et quos ut recte cultores religionis adjutores adiubuerant ad Veccum velut a rito legitimo aberrantem eve tendum, eosdem postea damnarent, quod ei erranti communicassent, et ex illius, cui se alias junxissent, contagione pestilentī labem. 25 ad extremum omni acerbitate luendam in sece traxissent. Quæ causa viro tum prudenti fuit Adriano-politano Theocrito dicendi, nunc quidem auctores hujus tumultus uti episcopis in synodus ad judicium vocatis tanquam veribus ligneis ad assandum Veccum, in animo habentes eosdem postmodum, Vecco absumpcio, illis iisdem flammis exurere. Ita ille non vanus vates, ut eventa deinde probaverunt.

8. De celebratis synodis.

Tunc igitur hujus motores machine omni genere delinimentorum cum ceteros qui aderant antistites, tum Alexandrinum præ omnibus patriarcham Athanasium, virum existimationis et auctoritatis

προτιθεῖσι δύο, ὃν μὲν κενὸν εἰς τιμὴν καὶ σχῆμα τοῦ Α εἶη γινώσκοντας ως τὰ μέγιστα παριδόντας ἔκρινον, πατριάρχου Κωντακτίου πόλεως, ὃν δὲ τὸν Ἀλεξανδρεῖας προκαθεζόμενον ἔχοντα. Καὶ γ' ἐκυρώσις καθιστῶσιν εἰ; δικαιόποιος τοῦ πατριάρχου ήδη νοσοῦντος τοποτηροῦντας, σύνθετον τε συγκριτοῦσιν ἀρχιερέων, παρόντος μὲν ἐκείνης καὶ τοῦ μεγάλου λογοθέτου, παρόντος δὲ καὶ Γεωργίου τοῦ Κυπρίου καὶ τοῦ δήτορος Ὄλοβάλου, διότι ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ μονῆς ἐπιδεδημηκότος τῇ Κωνσταντίνου, καὶ γε τοῦ μοναχοῦ Θεοδοσίου Σαπιωνοπόλεως, ὃν ἐν πρωτονοταρίοις ἔχοντος τοῦ κρατοῦντος δι μοναχὸς διδόξετο βίος, καὶ ἄλλων πλειστων προκαθημένων. Καὶ τὰ τῶν γραφέντων εὐθύνειν ἡδούλοντα, οὐχ εἰρηνικῇ σκέψῃ μᾶλλον, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἐγκρίνοντες, τὸ δὲ ἀπεμφανῶν εὐθύνοντες· ἀλλ' οὐτὶ τὰ σκάνδαλα ἥρετο, καὶ καὶ ὅτι γράφουντες εἶχον τῆς δόξης, οὐχ ὅτις ἔκρινον ἐξετάζειν, ἀλλὰ μόνον οὐτὶ καὶ δόγματα ἐλατήθησαν καὶ γραφαὶ ἀνεπτύχθησαν καὶ λόγοι Πατέρων εἰς ἀνοήν [P. 14] ὧδεν ἐτέμηταν, μεγίστην ταῦτα παραβασίαν ἥγουμενα, τοὺς μηδὲ δι τι καὶ αἰρεσίς

maximæ, in suas altrahere partes non inutiliter conati, duos thronos statuerunt, alterum vacuum, insignibus ornatum patriarchæ Constantinopolitani Josephi et quasi eum representantem, quod is morbi necessitate decumbens præsse synodo nequirit; alterum cui palam præsidet Alexandrinus Athanasius, se autem ipsos, ut Josephi ægroti vicarios et ejus sensuum nuntios ac voluntatis executores, in capite synodi fixerunt. Frequens inde convenit episcoporum cœtus, præsente ibidem magno logotheta, præsente insuper Georgio Cyprio et rhetore Holobolo nuper ex Magni Agri monasterio Constantinopolim reverso, assidente præterea monacho Theodosio Saponopulo, qui ex ordine protonotario-rum imperatoris in vitam monasticam transierat, aliquis pariter assistentibus plurimis. Delatae ad hunc conventum Joannis Vecci et precipuorum cum illo concordia duarum Ecclesiarum auctorium accusationes sunt; de quibus qui pro Josepho agebant, ferri sententias studebant, non quæ dogma ipsum dijudicarent, et quid ut securum ad pacem Ecclesiæ tenendum, quid ut minus probatum rejiciendum es- et, declararent: sed quia causabantur scandalum orum ex intempestiva 26 ventilatione questionum quas inexploratas reliqui præstiterat, contendebant non esse inquirendum rectene an securus qui de controversiis nuper motis suas ediderant sententias scripsissent, verum eos hoc ipso quod dogmata movissent, quod in disputationem prius in usu habita vocassent; quod scripturas replicassent, quod per illos fando auditæ dum recitarentur Patrum auctoritates essent, tanquam perturbatores quietis publicæ ac gravissimi reos crimini condemnari satagebant; et obsequentibus quos convocaverant, revera condemnando curaverunt, ac gravissima quæque animadversionis ecclesiasticæ exempla in eos ediderunt, quos se ne minima quidem aspersos conscientia heresos, et

B unusquam a recta fidei declinasse regula et affirmantes et paratos demonstrare q̄ferentes, ut atrocium convictos delictorum damnaverunt pœnisque addixerunt maximis. In quo erat hæc mira procedendi ratio. Libellos ab unoquoque flagitabant quibus exponerent quid crederent. Prolatis iis, si quid quispiam de dogmatibus mussitasse videretur, damnabatur, non scriptum, ut siebant, sed scriptor; isque idcirco solum quod ea consignasset litteris quæ prava rectane essent in medio relinquebatur, extremis ecclesiastica censuræ notis affectus declarabatur. Primus ad ceterorum exemplum isti se subjecit ignominie, quasi remedium canonice absolutionis pœnitentiae professione ambiens, magnus logotheta Muzalo; qui simulans se de doctrina nihil præjudicare, frustra erat. Eminebat enim ejus flagrans studium in partes processione ex Filio Spiritus negantium; cuius dogmatis tanto flagrabit zelo ut flammam spirare videretur. Tamen ille libellum a se prius imperante Michaële palam datum, quo se professus erat idem cum Lætinis credere, ultra jam execratus et comburendum offerens, jurejurando etiam interposito est coram synodo professus sese haud ideo flammis hoc scriptum donare, quod sibi esset conscius pravum in eo aut a sana doctrina exerrans quidpiam positum sed quoniam agnosceret eo ipso se graviter peccasse quod omnino scribere de dogmate ausus esset quod de talibus disserere, quod Patrum testimonio de his inquirere, congerere, accommodata et utilitate visa ad causam quæ ageretur, licet non ignoraret 27 idem olim a multis et magnis viris simil occasione factitatum. Verum quia illa tunc a se non tempore pacis allegata fuissent, at importune oggesta tunc cum atrox et vehementissima procella sævis hinc inde fluctibus multorum undecunque insurgentium Ecclesiam ageret ferretque, ergo quis in eo se religione supervacanea intemperanter

σύγγραμμα, δύοις; κάκειο ἔχον, καὶ δλοις οἱ γράφεις καὶ μόνον μεμνήσθαι δογμάτων ἐπάγοντες μῆμα, πυρὶ παρεδίουν τοὺς τόμους. Ἐγεῦθεν οὐδὲ τὸν πατριαρχεύσαντα Ιωάννην αἰτιῶν ἡψίουν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἑκεῖνον αἰτιᾶς ὑπῆγον αἰρέσεως, διτὶ καὶ ἐπὶ τοῖς Πατέρων ταῖς ἀληθείαις; ἢ ητοῖς λιχνευσάμενος; ἀντιλαβᾶς διδόναι τοῖς αἰτιώνας ὡς εἰκός ἐκινδύνεις, καὶ παρὰ τὸ εἰκός ταῖς ἐννοίαις τὸν ρήτορν ἐμβαθύνων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ νοῦν ἀνθρωπίναις διανοίαις παρατολμάν· τὰ γάρ περ Θεοῦ σιωπῇ μᾶλλον ἔχειν ταῖς καὶ τιμὴν ἡ λόγοις συνιστάν καὶ δεικνύειν πέφυκεν.

9. Περὶ τοῦ Βέκκου καὶ τῆς αἰτίας ὥπως
δηγραφεῖται.

Ἐκεῖνος τοίνυν ἐδὲ [P. 15] Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα παρὰ τῶν Πατέρων λεγόμενον ἐκπορεύεσθαι ἐπὶ τῇ θεολογίᾳ τοῦ Πνεύματος, μὴ τοῦτο μόνον λαμβάνειν διτὶ προσθετις καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις Πατράσιοι τετόλμηται ἐπ' αὐτῇ δὴ ταύτῃ τῇ ἀνενοήτῳ καὶ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τοῦ Πνεύματος, ἐφ' ὃ γε τὴν προσθήκην τῶν Ἰταλῶν ἰσπιθαὶ μετρίως ἴσως, εἰπερ ἰδούλετο, ἀλλὰ καὶ διδόναι ἑξετάσεσται καὶ τὸ ὑπὲρ νοῦν ἐρευνῶν ἀνθρωπίνοις νοήμασιν ἔλασιν οὐκ οἰσταις αἰτίαις περιβαλλὸν ἔχοντο. Οὐ χείρον δὲ εἰπεῖν καὶ διασωφῆσαι τὸ γε ξυμβεβηδές, καὶ τίσι περιπάτεις

elatum sero tandem pœnitens intelligeret, velle inde testacionem ejus erroris igne consumi hoc suum scriptum, non quatenus testimonia continebat Patrum, sed quatenus sui ipsius fetus esset ingenii. Consequenter scriptum super eodem argumento veteris magni logarithmæ productum, aliaque aliorum, et quibus qualiscunque mentio inesse dogmatum reprehensa est, universa ut eo nomine abunde rea igni sunt tradita. His quasi præstructis ad Vecci causam præjudiciis, ipsum sunt denique aggressi animo infensori, quippe quem non intempestivæ modo motionis dogmatum, sed hæreses rum peragere studebant. Et erat ille quidem haud dubie ejus affinis, de qua modo est dictum, intemperantia, nimia curiositate scrutandarum areanarum veritatum quas scriptis abstrusas Patrum, illuc tanquam in sacro quodam operto, ut humano superiores captu, tacite obnoxieque venerari fuerat satius: ceterum ulterius nitebantur ejus accusatores, qui eum ista investigatione impetu concitatum nimio præcipitasse in hæresin demonstrare conabantur.

9. De Vecco et causa cur scripsert.

Nimirum illud quod Patres, dum sancti Spiritus theologiam explicant, affirmasse constabat, eum ex Paire per Filium procedere, præterquam eo trahebat, hactenus tolerabiliter, ut Latinorum additionis exemplo ausorum paria Græcorum Patrum invidiam minueret, etiam prurigine studii proiectus 28 in altiores easque humanis invias mentibus indagationes Divinitatis, litibus sese imprudens non sane ferendis implieuit. Quo de toto

τῶν γραφῶν οὐ καλαῖς ταῖς αἰτίαις ξυνέγετο, καὶ μόνος ἑκεῖνος, μηδενὸς ἄλλου συμπράττειν τολμῶντας, θεολογίας ἀπειρον πέλαγος μικρῷ τινὶ ἀκατίῳ, ἀνθρωπίνῳ νοῖ, παραμετρεῖν ἐτόλμα πειράσθαι, τῷ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ζῆλῳ ὡσπερ τινὶ φώσωνι, ὡς ἑκεῖνος φέτο, κουφιζόμενος, πιστεύων τοῖς δύο γόνοις. ὡς ἐλεγε, καὶ οἱ παρόντες οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ ἐγχειρίημα. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰς τῶν ἀγίων γραφὰς ἐπιμελεῖσθερον διερχόμενος, τὸ μὲν ἐκ Πατρὸς δι'. Υἱοῦ προχειρίσθαι, ἐκλάμπειν, χορηγεῖσθαι, προΐναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον πολλῶν καὶ πολλάκις λεγόντων ἐμάνθινε, τὸ δὲ καὶ ἐκποράσειαι πρώτως μὲν παρὰ τῷ μεγάλῳ Μαξίμῳ φήθὲν εὑρίσκει, δευτέρως δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικώτατῳ Δαμασκηνῷ, ἵψ' οἵς καὶ τὸν μέγαν Ταράσιον σὺν ἐδδυμῇ πάσῃ συνόδῳ, ἐπὶ δομολογίᾳ τῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἀνατολίκους πατριάρχας, ἀριθλίως κατενέψει θεολογοῦντας. Εὔρων γοῦν τὸν τοῦ Μαρωνείας Νικήταν καὶ χαρτοφύλακα, ὑστερον δὲ καὶ θεσπαλονίκης πρόδεδρον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βλεμμίδην Νικηφόρον γραφαῖς συγχρησαμίνους εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ὡς δῆθεν ἀπολογίαν, καὶ Φωτίου αὐτὸν λέγοντας ὡς καὶ Ἀμβρόσιός τε καὶ Αὐγούστινος καὶ τρίτος Ιερώνυμος οὗτοι μετὰ προσθήκης ἑθεολόγου περὶ τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ὡς 'Ρωμαῖοι πάντως καὶ οὐχ ὡς Γραικοὶ ἔγραφόν τε καὶ

ejus facti consiliisque ac processu aneipitis cœpti: tradere hic aliquid distinctius operæ pretium existimo, ut intelligatur quibus transfixis accusationibus, non justis sane causis, reus sit peractus, qui ratenus tantum culpæ affinis videri potuit, quod solus, nemine alio ipsi cooperari ad hoc auso, theologiae immensum pelagus exigua cymba humani ingenii transfractare conari non dubitaverit, studio pacis velut quoddam veluto impulsuro, ut quidem putabat, a puppi vento provehendus in optatum portum, confidensque, quod dicere solebat, posterris certe laudandum suum consilium, si minus id præsens actas probare voluisse. Ergo ille sanctorum scripta attentius perlegens in horum plenisque saepè dici observavit sanctum Spiritum ex Patre per Filium prolundi, explendescere, præberi, prodire. Procedere quin etiam primum affirmari reperit a sancto Maximo, deinde a summo quoque theologo Damasceno; quibus consentaneæ magnum præterea Tarasium cum universa septima synodo in confessione fidei ad Orientales patriarchas manifeste deprehendit dissevisse. Ad haec eum insuper inveniunt Maroniensem Nicetam, chariophylacis etiam dignitate insignem ac postea in Thessalonicensem evectum cathedram, itemque post hunc Nicephorum Blemmidam elucubrasse ac vulgasse scripta testimonialis firmata Scripturarum in defensionem Italorum, ipsumque Photium fateri Ambrosium, Augustinum et Hieronymum processionem sancti Spiritus ex Patre 29 cum additione ex Filio docuisse, ceterum eos Patres ut Romanos, non ut Græcos, additionem comprobasse. Hæc Photii exceptio nimium quam infirma Vecco visa

ελεγον [P. 16] τὴν προσθήκην, τῆς μὲν λύσεως τούτου Α καὶ; μὲν τῶν βίβλων κειμένην καὶ ταῦτη, ἡ. οὐ γ' εὐλαβεῖς παρηρημένην εὑρίσκεν. Ἐπέρωθι τὸν Νύσσης Γρηγόριον οὖτος πας διαιροῦντα τὰς περὶ Θεοῦ δόξας ὡς τὸ μὲν αἰτίου πιστεύειν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ αἰτίου, καὶ ἐξ αἰτίας δυντος πάλιν διαφορὰν ἔννοιον· τὸ μὲν γάρ προσεγγῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεγγῶς ἐκ τοῦ πρώτου. Καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τελεῖ τοῦ τόμου Ἀντιρρητικῶν πρώτου· «Δευτερεύει μὲν δὲ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς; αἰτίου, δευτερεύει δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸν τῆς αἰτίας λόγον.» Ἀλλαχοῦ δὲ τὸν μέγαν Κύριλλον λέγοντα «τὸ δὲ ἀμφότεν εὐσωδῆς ὑπάρχον, τουτόστιν ἐκ Πατρὸς δὲ Υἱοῦ,» καὶ αὗτοι στόμα μὲν τοῦ Πατρὸς λέγοντα τὸν Υἱὸν, θεολογοῦντα δὲ περὶ τοῦ Πνεύματος «καθάπερ διὰ σύδιμας τῆς Ιδίαν ἡμιν ὑποσημαλον ὑπαρξίαν.» Ἐπιφάνιον δὲ καὶ ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ λέγοντα καταλέμβανεν. «Ἐδοξεν οὖν ἐκείνῳ ταῦτα τε καὶ πλέον συνάγειν καὶ λογογραφεῖν τὴν τοῦ Πατέρων θεολογίαν, ὡς φέτο. Καὶ τὸ ἀπηρόν μὲν τῆς κατηγορίας τῶν Ἱεραλόν, δὴ καὶ τοῖς κοινωνοῦσις διὰ τῆς [P. 17] ἀναφορᾶς ταῦτα δύναματας προσετρίβετο, ἐξιδοθεῖ τέως κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ θεραπεύειν ἡμίσιοτε· δεδώδει δὲ αὐτὸς καὶ τὰς κατηγορίας τῆς τάλμας, ταῖς ἀληθείαις δρκούς προσαντέτετο τοὺς φρικωδεῖς ἡ μήν μηδὲ δῆθεν καταγινώσκειν τῶν ἡμιτέρων ἢ ἐγκαλεῖν ἐλλειψέως, κάκενοις προσκείσθαι ὡς χρειτόνως λέ-

est. Quonodo enim videri possit consentaneum eumdem Patrem nunc ut Græcum magni facere, nō ut Latinum hereseos accusare? quos autem et quales viros? Primum Hieronymum a Damaso eruditum, æqualem Basilij Magni; deinde Augustinum Hipponeensem, a sexta synodo, quæ virum illum beatæ memorizæ prædicat, commendatum; tertium Ambrosium, cuius etiam apud nos acta in Ecclesia magnis laudibus esteruntur. Ex quibus colligebat nec pudenter nec prudenter nec verisimiliter aut ad persuasionem valide Photium de tantiis Patribus ita locutum videri debere. Horum igitur omniū libris Veccus in manus sumptis acri attentione meditandis quiddam passus est humilitas, indulgens plusculum ambitioso cuidam studio aggregandi sese ad sententiam tam celebrum auctornum; quam in rem hac astate nullus alias expedire impetum auderet. Ac facile providens, ut tum erant sensus præoccupatārum alia quadam opinione mentium, famam sibi ex hoc facto secundarum anticipatis potius pendulique in præceps quam laudabilis incepti, corrogavit ad sui defensionem testimonia diligenter, et labore magno hinc inde longis sanctorum oanum veterum scriptis inspersas in rem suam sententiolas congescit. Ac nunc quidem invenit Athanasium dicentem: «Fieri aulem non poterat in Trinitatis ordine cognosci Spiritum, non progressive existentem ex Deo per Filium, sed efficienter aut productive, ut loquuntur;» nunc magnum Basiliūn, «Posteriorem quidem origine Filio Spiritum tradit videlicet 30 vera doctrina.» Rationem perro affirmationis qua Filius Patre,

Spiritus sanctos utroque origine posterior dicitur, in quibusdam quidem libris disertum expressam, in aliis omisssam aut oblique tantum insinuatam reperit. Alibi Nyssenū invenit in hunc modum distincte tradentem tenendas de Deo sententias, ut credatur in eo aliud causa, aliud ex causa. Tum ejus quod ex causa existat aliam differentiam intelligimus, ut aliud sit circa medium ex primo, aliud per id quod circa medium ex primo est. Et rursus in fine primi Ἀντιρρητικοῦ: «Secundas a Patre Filis quod ex eo ut causa sit. Secundas item a Filio Spiritus iusta causa rationem.» Alias vero magnum Cyrillum dicentem de Spiritu existere ipsum ex ambobus substantiis, hoc est ex Patre et Filio, et rursus os quidem Patris ἀπειλαντem Filium, divinitatem vero Spiritus ita declarantem ut per os suam is nobis existentiam indicet. Epiphaniū quoque deprehendit et multū in libris et sape in unoquoque eadem affirmantem. Visum igitur Vecco hæc et plura colligere, complectique ac disseverare scriptis commentariis theologiam Patrum, ut putabat, quo duram nimicū illam accusationem Italorum, que et in Graeco propter nuper admissam nominis pape inter sacra mentionem cuni iis communicantes contagione quadam propagabatur, emotiūret aut purgaret prouidetur. Rursus metuens ne audaciæ accusaretur suis illis de vera doctrina dissertationibus addebat horrenda juramenta, quibus studebat persuadere se nequaquam hæc allegare, 31 ut aut damnare nostros aut defectus argueret, neque quo Latini tanquam melius loquentibus, spretis suis, se adjun-

γνοσίαν, ἡδὲ τοιμήσον καὶ Εὐνοεῖν γράφοντα, ἀλλ' οὐ τὸν τέλος καὶ μόνον τὸ ἔγκλημα θεραπεύοντο, "οὐ τὸν Ἱταλῶν, οὐδενούν (ἰκανοῖς γάρ, κανὴ ἐπὶ πᾶσιν ἀριθμοῖς τῶν ἔγκλημάτων, ἀλλ' οὐν τῷ τολμῆσαι προσθίσαις τῷ συμβοῦσι τὴν λέξιν ἔγκλημα καίσθιας τὸ μέγιστον), ἀλλὰ τὸν κοινωνούντων ἑκατόντας εἰρήνης τρόπου καὶ παλαιᾶς καταστάσεως ἔνεκα. Ἀντιπειθῆγε δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Μονογενοῦς ἐκ εἰς τὴν διάκατὰ τῶν προθέσεων ἀντιπαραχώρησιν, διοῦ δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ Γιοῦ τόποις εὑρίσκηται. Οὐτω γάρ φησι οἰδάσκειν καὶ τὴν ιεράν διπλοθήκην, βιβλὸν οὖσαν ἔγκρινομένην ταῖς γηροῖς τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ ἐποεῖ τὴν τῶν Ἱταλῶν προσθήκην τοῖς ἅματέροις βουλόμενος ἐξισοῦν. Καὶ τέλος ἡ κορωνὶς τῆς τολμῆς, διτὶ εὐρίσκων μὲν καὶ τὴν θεολογικῶτατὸν ἀσπραστηνὸν ἐν τρεισκαθεκάτῳ τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ κεφαλαῖς λέγοντα, « Καὶ διὰ Λόγου προβολεῖς ἐκφαντορικὸν Πνεύματος, » ἐκλαμβανόμενος δὲ τὸ προβολεῖς εἰς τὸ αἴτιος (μηδὲ γάρ εἰναι τὴν λέξιν τοῦ ἄλλου σημαντομένου λαμβάνεσθαι) καὶ διὰ Λόγου

A αἴτιον τὸν Πατέρα λέγον τοῦ Πνεύματος, χώραν αἰτίας; δεδίκει καὶ οὐ παροπτέας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχούσης, συνδιξάζειν αἴτιον τὸν Σίδην ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς αἴτιᾳ τοῦ Πνεύματος. Καίτοι γε τὰ μέτρια γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρχόμενος, διτὶ τις καὶ ἀντιπειθῆγεν αὐτῷ τὴν αἴτιαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ θεοῦ λεγομένων καὶ δῆ καὶ κακίς ἐπιφερόντων Ἐμφασιγά τὰ μὲν λεγόμενα ὡς ἄγιων δῆματα προσιέμεθα, τὸ δὲ ὑπερφαλὸν οὐ προσδεχόμεθα, « Λέγατε, » φησίν, « ὡς οὗτοι, θεὸς τέλειος ὁ Πατήρ, καὶ θεὸς τέλειος ὁ Γιός, καὶ θεὸς τέλειος ὁ Παράκλητος. » Λρὸν διὰ τὸ τρεῖς θεοὺς ὑπερφαλεσθαις καταρθριπταροῦμεν τὴν θεολογίαν; « Τέως εἰς ἀποψυγήν τοῦ ἔγκλημάτος καὶ τρισικεφαλαῖς τὸν ἐπὶ τῇ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡμέρα ἀναγνωσθόμενον δρον ἐπ' ἐκκλησίας ἐπηγένετο προστιθέσεν ποιούμενος διπλάσιον τρίτον τὸν ἥτοι διδάξοντα διαίτιον ἢ μετά τοῦ Πατρὸς συναίτιον τὸν Σίδην τοῦ Πνεύματος, ἢ συγκοινωνεῖν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ διδάσκουσι. Ταῦτα ἔλεγε, ταῦτα ἔγραψεν. » Εἰ δὲ ἀνήκει τι, φησί, « τῇ διὰ εἰς τὸν

geret; quorum nihil ne prima quidem cogitatione νον sibi venisse in mentem scribenti dejerabat. Solum voluisse purgare crimen, non illud proprium Latinorum quo ipsos attentanda additione ad Symbolum prolapsos fatebatur, gravissime peccando contra disciplinam, non tamē a fide aberrando, sed crimen hæreseos, quod si hærente in Latinis pataretur, haud dubie in Græcos quoque cum iis communicantes redundaret. Consuluisse igitur se suis Græcis opera illa, et de iis bene meritum, utique cum sic ostenderit nihil eos nefarium egisse, quando propter pacis bonum et veterem rerum Ecclesie statum reducendum consenserant in communionem cum iis usurpandam, quos puros ab omni hæreseos macula esse constaret. Porro aequivalentiam inter sese ac promiscuam solutionem prepositionum *ix ex et διὰ per maximopere astruxit*, contendens persuadere, quoties eæ tradenda Filii æterni theologia usurparentur, sic omnino intelligendas tanquam unum idemque nomen significarent, idque diserte doceri siebat in opere cui sacra hoplotheca sive sacrum armamentarium nomen est, qui liber inter authenticos et canam Ecclesie doctrinam recte declarantes censi solet. Id ille fariebat quo Italorum additionem nostris tolerabiliorem minusque invidiosam redideret. Denique, quod ei culmen audaciarum fuit, cum invenisset sumnum theologum Damaseenum in tertio decimo theologicorum suorum capitum dicentem de Patre, « Et per Verbum προβολεύς productor enuminatorii Spiritus, » intelligens in voce προβολεύς vim principii et causæ, quin contendens id vocabulum in alio significatu sumi non posse, sicque affirmans Patrem per Verbum principium sive 32 causam Spiritus esse, locum accusationis sui dedit haud sane contempnendæ, cum non levius nec vulgaris error videatur, præter vim principii et causæ que in Patre a cunctis agnoscitur respectu

B αἴτιον τὸν Πατέρα λέγον τοῦ Πνεύματος, χώραν αἰτίας; δεδίκει καὶ οὐ παροπτέας, οὐδέ γε μὴν τῆς τυχούσης, συνδιξάζειν αἴτιον τὸν Σίδην ἐπὶ τῇ ἐκ Πατρὸς αἴτιᾳ τοῦ Πνεύματος. Καίτοι γε τὰ μέτρια γε τοῖς λόγοις αὐτοῦ προσαρχόμενος, διτὶ τις καὶ ἀντιπειθῆγεν αὐτῷ τὴν αἴτιαν, ὡς πολλῶν ἐπὶ θεοῦ λεγομένων καὶ δῆ καὶ κακίς ἐπιφερόντων Ἐμφασιγά τὰ μὲν λεγόμενα ὡς ἄγιων δῆματα προσιέμεθα, τὸ δὲ ὑπερφαλὸν οὐ προσδεχόμεθα, « Λέγατε, » φησίν, « ὡς οὗτοι, θεὸς τέλειος ὁ Πατήρ, καὶ θεὸς τέλειος ὁ Γιός, καὶ θεὸς τέλειος ὁ Παράκλητος. » Λρὸν διὰ τὸ τρεῖς θεούς ὑπερφαλεσθαις καταρθριπταροῦμεν τὴν θεολογίαν; « Τέως εἰς ἀποψυγήν τοῦ ἔγκλημάτος καὶ τρισικεφαλαῖς τὸν ἐπὶ τῇ τῆς Ὁρθοδοξίας ἡμέρα ἀναγνωσθόμενον δρον ἐπ' ἐκκλησίας ἐπηγένετο προστιθέσεν ποιούμενος διπλάσιον τρίτον τὸν ἥτοι διδάξοντα διαίτιον ἢ μετά τοῦ Πατρὸς συναίτιον τὸν Σίδην τοῦ Πνεύματος, ἢ συγκοινωνεῖν ἐν γνώσει καταδεχόμενον τοῖς οὕτω λέγουσι καὶ διδάσκουσι. Ταῦτα ἔλεγε, ταῦτα ἔγραψεν. » Εἰ δὲ ἀνήκει τι, φησί, « τῇ διὰ εἰς τὸν

C Spiritus, etiam Filio attribuere rationem principij et cause erga Spiritum eumdem. Nec ille non sentiebat invidiam dicti, quam ut emolliret, moderationis quaeritam speciem inserebat ac velut ad flexum commodum inarticulabat disputationi aliqui rigidiusculæ, occurrendo ultero ingenio lectoris, ex allegatis Patrum sententiis, ut pronum erat, collecturi falsam revera et veteri Ecclesie doctrina contrariam esse Græcorum hodie vigentem opinionem, qua sanctus Spiritus ex Patre duntaxat ab iis agnosceatur procedens, cum ratio principii et cause, respectu Spiritus attributa per sanctos ipsorum Patres etiam Filio, ex ipso quoque procedere ipsum juxta Latinaorum meptem demonstrare videatur. Contra hoc enim ille prescribebat multa de Deo necessario affirmari, sic irrefragabili auctoritate subigente, ex quibus mala de ipso et neutram admittenda clare consequi appareat; quam ideo consecutionem orthodoxi non admittunt, cum antecedentia, ex quibus insertur, recipiant. Igitur et nos, Veccus aiebat, hic quoque Patrum diserta testimonia recipimus, sed quod ex his apparet consequi, non recipimus; instabatque argumento e D Græcis dueto ipsis, Au non, inquiens, vos quoque et dicitis et recte dici fatemini Patrem esse perfictem Deum, perfectum item Deum esse Filium, denique Paraclitum perfectum et ipsum Deum esse? Utrum igitur quia inde tres esse deos videtur inferri, falso isto et respondo corollario theogiam inquinabimus? Hec ille, quæ ad subterfugium eriminis astute ipsum preparare sibi palam erat. Quem etiam ad finem decretum de fide legi solitum in ecclesia die que vocatur Orthodoxyia, tribus auxiliis capitulis, ei adjungens triplex anathema, in eum qui ut dogma fidei assereret Filium esse causam Spiritus, qui diceret Filium esse cum Patre concausam Spiritus, postremo qui sciens communicaret nec adjungi renueret quibus ita loquentibus et cre-

τῆς αἰτίας λόγον. [P. 18] τοῦτο τόλμημα μὲν λέγειν ἡ ἐννοεῖν, εἰ δέ τις τολμώῃ, τὸ ἔκ του λόγου μὲν ἔρει ἐμφαινόμενον, αἰτίαν δὲ πάντως ἀπολεσταὶ τοῦ τολμήματος.

i. "Οπως δέ Βέκκος μετακαλούμενος εἰς τὴν σύνοδον ἐπεδήμησεν.

Ταῦτα κατὰ τὸν Βέκκον ταῖς ἀληθεῖαις, καὶ πλέον οὐδὲν. Διὸ δὴ καὶ ἡμεῖς ἐξεπιτηδεῖς τὰ τῆς ἱστορίας κατὰ λεπτὸν ἐπικαταγμένον, ίν' ἢ δῆλον ὅπως καὶ ἐφείσαις αἰτίας, ὃσον οὖν ἡδη ἡ Ἐκκλησία πᾶσα τοῦ κακοῦ παραπολάνειν ἤμελο. Σὺνφρον ἦν οὖν κατ' ἐμήν γνώμην μηδὲν περὶ τούτων κινεῖσθαι. Ἀλλ' ὅμως τέως καὶ οἱ ἑκείνον ἐποτρύνοντες αἰτίαις· βουλόμενος γάρ τοῖς αἰτιώμενοῖς ἀπολογεῖσθαι καὶ ἔγκλητα φεύγειν αἰρέσως ἔλαθεν αἰρέσει δόξα; δικαιώς περιπαρεῖς. Ἐκείνοις μὲν οὖν ἐν ἐζην κατὰ σκοπὸν, τὸ καθυποκλίναι τὸν Ἰωάννην τῷ Ἰωσῆφῳ, καὶ παρ' ἑκείνου πειθεῖν ζητεῖν συγγνώμην οἵς διτι ζῶντος, ἑκείνου ἐπιθῆναι τοῦ θρόνου τολμήσεις, καὶ τὰ τῆς εἰρήνης μὴ καταδεχομένου, ως καὶ ὑποχω-

dentibus. Hæc dicebat, hæc scribebat, illud quoque addens: Si quis inesse contenderit præpositioni διὰ ver notionem causæ, audax id dictu **33** cogitatuque fuerit; et quisquis id ausit, affirmabit is sane quod ex Patrum testimoniosis videtur consequi: cæterum idem temeritatis omnino accusationem ausi pœnam feret.

10. Ut Veccus citatus in synodum adfuerit.

Hæc plane sunt quæ Veccus circa hoc negotium scripsit, dixit, gessit, et nihil bis plus; quæ data opera studui minutatim ac paulo latius historiæ commendare, ut sit manifestum quomodo et quibus ex causis in extremum Ecclesia periculum magni mali subeundi venerit. Temperantius autem Veccus, mea quidem sententia, fecisset, si nihil circa hoc movisset. Tamen ejus culpæ magnam partem sustinuerunt, qui hoc illi faciendi vehementer impulsū et quamdam quasi necessitatē imposuerunt. Accurrens quippe is ad justam defensionem Latinorum contra eos a quibus immerito hæreses damnabuntur, induit se non advertens et studio clatus in iustas suspiciones ejus labis qua purgare satagebat alios, visus in hæresim impingere. Alique in præsens quidem, qui res istas gubernabant, unum hoc spectabant, ut Joannem Josephum subjicerent volenter, persuadendo illi ut ab hoc veniam supplex peteret, quod ipso adhuc vivente thronum condescendere ausus esset, et quod cum videret Josephum adeo ab Ecclesiæ pace abhorre ut, ne illam probaret, cedere patriarchatu mallet, tamen ipse vacuum ejus successu patriarchale soliu non modo non dubitaverit oblatum admittere, sed etiam libris editis cognatus fuerit evincere nihil in ea, pace reprehensibile fuisse. Hæc ut ab eo extorquerent, synodum plenam quam primum studuerunt cogere. Pulsibus ergo crebris æris ecclesiæ campani turbam simul adve-

A ρεῖν διὰ ταύτην, ἑκείνος μὴ διει γε μόνον τὴν πατριαρχιαν κατεδέχοιτο, ἀλλὰ καὶ γραφαὶ πειρῆτο δεκτονται τὴν πρᾶξιν ἀνεπιτίμητον. "Οθεν καὶ ὅσημέραι σύνοδον μὲν ἐντελῇ καθίστων, κρότοις δὲ συγχονοῖς τῶν τῆς ἐκκλησίας κωδίνων ἑγγκλυδος ἐμφοροῦντες καὶ πλήθη, εἰ ποὺ τις ᾧς ἡσέβησαν πειδοί, παρακινησεοντα τὰς ὄρμας καθ' ὅν δρός τοῦ δρόμου [P. 19] παρακινησάντων σφᾶς ὄποτεύσειαν, καὶ μάλι θερμῶς ἥξουν τὸν Ἰωάννην καταπέμπεσθαι κριθῆσθαι μενον. Συγχῶν γοῦν διαμηνυμάτων πρὸς ἑκείνον γινομένων ἐφ' ἣ παραγίνοιτο λόγον δώσων τῶν γεγραμμένων, καὶ μάλι ἑκείνον ἐπιδικηνυμένων τοῖς πλήθεσιν, ἑκείνος τὸ ἀλογον τῆς ὄρμης τῶν πολλῶν δεῖαις ἐπὶ πολὺ τε ὕπνοις καὶ ἀναβάλλετο τὴν ᾧς ἑκείνους ἄφιξιν ὅπλην γάρ εἰναι τὴν παρακινδύνευσιν, εἰ πλήθος ἀσεβῆσαι πεισθεῖη, ὥστε μὴ μένειν ἐπὶ τοῦ καθεστηκότο; τρόπου, ἀλλ' ὅλαις ὄρμας ἐπὶ τὸν αἴτιον τρέπεσθαι. Ἀλλ' ὁ μέγας λογοθέτης ἐμβριθέστερον τὴν τοῦ πλήθους παρακινησιν καταστείλας, ως εἰς αὐτὸν βασιλέα τοῦ ἐπ'

B ἑκείνον ἀτακτήσοντος δέξοντος ἀμαρτεῖν, καὶ οἱ narum sibi faventem, urbanum simu populum magno numero convocarunt. Congregandæ multitudinis haec factiosa **34** erat causa. Sperabant ipso apparetu synodi, que cogi ferebatur ad emendanda quæ perperam acts fuerant in conventione cum Latinis intellecturos homines e vulgo se deceptos ab auctocibus conventionis ejus in impietatem suisse

C prolapsos, quam nunc expiari oporteret. Inde autem confidebant exarsuros eos et in seditionem concitandos aduersus Veccum, quem ejus rei totius præcipuum artificem suspicarentur. Quare illum huic invidiæ objecturi, ardenter petebant citari rite ac juberi se sistere judicandum a syno'o. Crebris igitur viatorum missationibus Veccus comparere coram congregatis Paribus jussus est ad reddendam rationem eorum quæ scripserat; idque dum fieret, interim qui hæc curabant, scripta illa Vecci ut errorum et fraudum plena invidiosissime apud populum traducebant, magnopere ostentantes exaggregantesque perniciem illorum. Id Veccus non igorans cunctabatur obtemperare vocantibus, morasque innectebat longas suo in vadimonium occursui, non inverisimiliter allegans manifestum esse periculum, ne populus persuasus gravi se implicatum malo piaculoque subjectum per pacem cum Latinis initam, furiose in ejus pacis auctorem erumperet, cum is primum in conspectum esset datus. Iaque cum non ignoraret arte adversariorum totam ejus negotii culpam in se confiri, baud sibi videri tutum proficiisci quo vocaretur, discerpendo utique a multitudine, cui qui se vellent perditum sinistris ante sparassis rumoribus persuaserant penes se unum residere causam mali omnis. Hæc jure causari eum magnus logotheta intelligens, acri nec inutili opera incubuit ad seditionem comprimendam populi metu huic admoto ab imperatore, quem, si qua vis fieret, offendendum graviter et severe animadversurum in vio-

δηλώσεις τῆν εἰπέρπιστιν ἀσφαλῆ, οὗτοι πεῖθει πάρα- Λ λίβελλον ἐπὶ πίστει δίκαιος ἐκπίθεσθαι καὶ πληροφο-
γεῖσθαι. Καὶ δὴ τὸν ἔσχατον τόπον ἐλθόντει δόντες
κείσθεν ἀπολογεῖσθαι καθήμενον κατηνάγκαζον.
Ἐξεῖνος δὲ πάντα μᾶλλον εἰδὼς ἀπολογίας καιρὸν
ἢ ἐκείνον, τὴν τοῦ γράφειν αἰτίαν ἐπὶ καιρὸς ἐπί-
θει, οὐδὲ οὐναί τότε διωμολόγει, καὶ πράγματι
ζητοῦσι καὶ ταῦτα, μᾶλλος ἢ ὡς τὸ παρὸν ἔχουσιν,
ἄν μετακινηθέντων ἀνάγκην εἶναι καὶ τὰ γραφό-
ματα προσαργεῖν. Αἰτίας γάρ εἶναι τὰς ἀναγκαῖας,
δι' ἣς καὶ γεγράφεσσαν, μηδενὸς αὐτόθιν δρμήσαν-
τος. Τὸ γοῦν κινεῖ λόγους τῶν πραγμάτων ἀπόν-
των ἡφ' οὓς ἐλέχθησαν, ὥσπερ τοῖς ἐρωτῶσιν ἔχειν
τὰ παρεκκαίριον, οὗτα τοῖς ἀπολογουμένοις τὸ μά-
τακον. Ἀναγκαῖον δ' εἶναι καὶ μόνον τὴν σύνοδον
ἀπορθίσθαι εἰ δὴ εἰς ἀρχιερωσύνην προσεκάλε-
συτο μῆτε μὴν εἰδότα μῆτε μὴν ἀξιοῦντα, ἀργῆ-
τεντα τέως λυθέντων ἐκείνων καὶ τοῦ γηνῆσου ἀνα-
λιθέντος ποιμένος, δῆμον ἔστι, καὶ αὐτὸι κρίνουσι,
τὴν τιμὴν καὶ ἦτι ἐκείνον κατέχειν ἢν δισχει ἀρχῆ-
τη φυγιζομένων καὶ προσκαλούντων αὐτῶν. Τὸ δ'
ἡ ἀρά εἰπόντος ἐκείνου τοῖς πολλοῖς ἥλος κατά-
καρδίας, καὶ, « Ποῦ γε ἄρα, » φασὶν, « ἀρχιερετεύ-
μις γηνῆσου τέως παρόντος ἀρχιερέως, ἀνήρ καὶ

lentiam compertos denuntiavit. Sic sedato plebis im-
petus, Veccum aggreditur, demonstrans non esse
jam quod causaretur ullam a seditione formidinem.
Nec ille abnuit venire. Cui compareanti ultimus in
synodo locus datus est; indeque ut causam ille se-
dens diceret, seseque purgaret ab objectis circa scri-
pia sua vehementer instabant. At Veccus aliud po-
tius quodvis, quam quod tunc erat, talia purgandi
tempus esse sciens, respondebat causas quibus de-
fendi suum scribendi consilium posset. **35** ei fuisse
tempori affixas quod nunc praterisse fatebatur.
Scire se sese, qua tempestate illa scripsisset quae modo
in cimen vocabantur, exegisse a se tunc praes-
entem statum ut talia scriberet. Inique secum
ip̄i post conversionem rerum tantam praestare
recogitatur ea recta esse, quae cum suam ab oppor-
tuinitate rectitudinem ducerent, mutatione quae
iuncti temporum suam quasi defensionem amise-
rent. Omittatur ergo crimen modo intempestivum,
ut in tempus differatur ejus quod nuper exstitit
simile. Res quae tunc gerebantur imposuisse sibi
necessitatem scribendi quae scripserit, nemine alio
ad id agendum occurrente quod publice intererat
ab aliquo fieri. Vocare autem in examen sermones
bene in tempore prolatos, remolts jam circumstan-
tis quibus illorum opportunitas palam monstrabatur,
ut in rationem exigentibus inquisitionem habet
intempestivam, sic respondentibus conditionem in-
jungit iniurissimam, causse talis dicendæ cujus omni-
us defendende conatus vanus ac stultus merito
existimat. Illud solum decidere oportere Patres sy-
zodi præsentis, an non eum quem nec cogitantem nec
vocantem ad patriarchatum ipsi vocaverunt, modo
redactum in ordinem peritos, et priore in proprium
muronum revocato pastore, æquum sit, ipsis iudi-
PATROL. GR. CXLIV.

ρειν ἐξ ἀνάγκης τὸ δρῦδὸν τοῦ σεβάσματος; Οἱ μὲν
οὖν οὗτα παρακρουσάμενοι τὴν ἀξιωτὸν ἐμδριθῶς,
εὐμενῶς μᾶλλος λαβόντες αὐτὸν, ἔγουσι παρὰ τὸν
Ἰωσῆφ καὶ μετανοὶ ἐξελεύσθαι ὡς δῆθεν δυσμε-
νανόντα πείθουσιν, εἴτα καὶ λίβελλον ἐκτιθέντες
εἰς ὁμολογίαν μὲν τοῦ ὄρθου, ἀποβολὴν δὲ τῶν εἰ τι
καὶ παρεξέλεχθη, καὶ αὐτῆς δὴ τέλος τῆς ἴερωσύ-
νης παραιτήσιν, ὑπογράψειν διδοῦσι, καὶ οὗτα τὰ
εἰκότα φιλοφροντάμενοι ἀποπέμπουσιν. [P. 20]
Οπερ μαθὼν διστερὸν Ἰωσῆφ τὴν ἐπὶ τῇ παραιτή-
σι βίᾳ δρυσεθεῦντος ὡς οὐ κανονικὴν ἄδικον
ἔκρινεν.

ia. "Οπως κατὰ τὴν Προύσαν ὁ Βέκκος περιωρ-
ζετο.

'Ολίγον τὸ μεταξὺ, καὶ βασιλέα πείθουσιν εἰς
Προύσαν πειροίζειν ἢ τέως καὶ διελύνοντο. 'Αλλ' ὁ
βασιλεὺς τάχας αὐτῷ καὶ τὸ σιτηρέσιον αὐταρκεῖ,
ἐκείνον μὲν τοῖς ἀπάξιοις ἐπὶ Προύσης ἐκδίδωσιν,
αὐτοῖς δ' ἔχρηστο τῶν μᾶλλων ἀνευκαίρησας, εἰ τις
προτείνειαν, καὶ γε ἡδέως μὲν ἤκουε μεστίευσάντων,
πολλὰ δὲ ἐξεπλήρου τῶν ἀναγκῶν ὑπομιμησάν-

tantibus, retinere etiamnum honorem quem illorum
antea eligentium et ad patriarchatum vocantium
suffragijs acceperat. Hac postrema præsertim Vecci
propositio plerorumque cordibus infixit spiculum;
audiebanturque indignantum voces: Tu scilicet
patriarchatus honore gaudebis, præsente jam le-
gitimo patriarcha? Tu, inquam, suspectus hæreseos,
a quo jure scripto edita fidei professio exigatur, cui-
que multis argumentis opus sit ad persuadendum
te recte ac catholice sentire? Sic illi, repulsa ira-
cunde Vecci postulatione, mitius deinde cum illo
agentes, blande perpulerunt ut sistere se eoram Jo-
sepho vellet. Quo ipso adducto, et persuaso **36** de-
linire sibi offensum supplici significatione poeniten-
tiæ, deinde ipsi compositum libellum, quo profes-
sio rectæ fidei conjungebatur cum abolitione suspi-
cionum si quae in contrarium extarent, quibus ad
extremum annexebant abdicationem sacerdotii,
Vecco ut subscriberet dederunt; atque ita verbis
officiisque paulo benignioribus commodiuscule tra-
statum dimiserunt. Quod cum postea Josephus
cognovisset, vim illatam homini orthodoxo ut digni-
tatem abdicaret, ut minime regulis Patrum confor-
mem, injustam fuisse judicavit.

11. Ut Prusam relegatus Veccus færri.

Non ita multo post iidem imperatori persuadent
ut Veccum, a quo tamen sibi satisfactum præ se lu-
lerant, Prusam exsulatum mitteret. Destinavit igitur
imperator qui eum illuc abducebent, assignatis ibi
ei pensionibus ad viatum sufficientem. Porro istis
qui nomine Josephi ecclesiam curabant, familiariter
ad cetera quoque se indulgebat imperator, ad-
mittens quolies vellent, audiendisque illis et expe-
diendo quodecumque poscerent perlubenter vacans

των. Ἐδεβαίου δὲ καὶ τὰς γνώμας λεγόντων καὶ προθέσεις καρδίας καὶ γράμμασιν, ὃν τὸ μεῖζον καὶ πρῶτον μή ἀν ποτ' εὐφῆμου μνήμης, μὴ ψαλμῳδίας, μὴ ταρῆς δξιωθῆναι τὸν ἀποιχόμενον. Οἱ μὲν οὖν οὐτῷ ταῦτα, βασιλεὺς δὲ οἰόμενος πραγμάτων ἀπαλλαγῆναι τὸ πᾶν κατορθοῦν ἐνδικεῖ. Τὸ δὲ δρά ἦν δυνειρος.

*β'. Περὶ τῶν Ἀρσενιατῶν καὶ τῆς τοῦ Ἰωσῆφ
νόσου.*

Οἱ γὰρ Ἀρσενιάται ἀδείας [P 21] κίκνεινοι λαβόμενοι πείθοντο τὸν καιροῦ, καὶ πανταχθέν υπεξανδύντες τῶν φωλεῶν, τοῦ βασιλέως ἀνιέντος ὡς κάκιενος εἰς εἰρήνην δγειν ἐλπίζοντος, υπέτρεχον τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον θαρροῦντες ἐπ' Ἀνδρονίκῳ τῷ ἀπὸ Σάρδεων, ὃν παῖς οὗπω ἡγεντα προσεδέχοντο, εἶγαι τε τὸν Ἰωσῆφ ὑπ' ἀφορισμὸν ἐκ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου διεδεβαίουν, καὶ τὴν ἔκεινου κοινωνίαν μή στι γ' ἔκεινοι ὡς ἄγος ἐξέκλινον, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐπειθόν φεύγειν, ὥστε καὶ δσημέραι πλειστοὺς ἔκεινοις προστίθεσθαι, καὶ διλγῶν τῶν πρωτῶν πολλοὺς γίνεσθαι. Ἀλλ' ἐφ' ὃν μὲν δὲ Ἰω-

Α σὴρ ἀρβάστως ἔχων τοῦ σώματος τῆς πατριαρχίας ἐπείληπτο, καὶ πρὸν ἡκίστη εἶχον ἔκεινοι πρὸς βασιλέα· τὸ γὰρ σφῶν ἀκατάλλακτον οἱ τοῦ Ἰωσῆφ ἐκ πλείστου εἰδότες καὶ στὶ αὐτοὶ μὲν πατριάρχην τὸν Ἰωσῆφ εἶχον, ἔκεινοι δὲ οὐδὲ δξιον Χριστιανικῆς διμιλίας ἕκρινον, καὶ διὰ ταῦτα ἀδύνατον τὴν ἔνδιβασιν κρίνοντες προκατελάμβανον βασιλέα, μαρτυροῦντες σφίσι τὰ χειριστα, καὶ ὡς οὐδὲ ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτῷ βασιλεύοντι ἔκεινοι τὴν Ἐκκλησίαν σχίζωσι λέγοντες φροντίσιν οὐ ταῖς τυχούσαις ἐδίδουν. Ἐπει δὲ ἐκραταιοῦτο τῷ πατριάρχῃ ἡ νόσος, καὶ ήδη ἐξ ἀπαντὸν ἐκλελυμένος ἦν ὁς καὶ τὸν θάνατον ἀπεκδέχεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα παρητεῖτο τὴν προστασίαν, καὶ γράμμα προβάνει παραιτήσεως, υπορρήσιος μὲν οἱ τούτου, εἰς πλῆθος δὲ ἔκεινταις ἔκεινοι, ὡς καὶ τὸν πάνυ θαρραλέον δεδίνειναι καὶ τὴν ἔκεινων υποπόιησιν ἀναγκαλαν ἡγείσθαι, λόγου μείζονος ἀξιούσθαι, νεύσαντος ἐπὶ τούτους τοῦ βασιλέως, καὶ πολλῷ τινι νικῶνται τὸ πλῆθος τοὺς τοῦ Ἰωσῆφ. Ἐξῆρετ μὲν οὖν ἔκεινων ἔνθεν μὲν δὲ Ταρχανειώτης Ἰωάννης καὶ τοῦ βασιλέως αὐτανέψιος (τῆς γὰρ Μάρθας τῶν τριῶν οἰκείων ὑστερος ἦν), σὺν φίδῃ καὶ αἰ διδελφαι

quoniam et cum quidvis pro quolibet inuercederent aut peterent, prompte annuens, multaque ex usu praesenti faciens, prout illi fieri omnino debere suggessent. Confirmabat autem sententias horum sibi oquentium cum prompta significatione benevoli assensus, tum ubi res posceret, litteris et diplomatis ad earum sancientum effectum datis. Istorum hisce concessorum a principe hoc maximum et prius fuit, quod iis suadentibus vetuit ne signo ullo honorifice memoriae nec justis funebribus cantu psalmorum rite celebratis, imo ne sepultura quidem ecclesiastica pater ejus Augustus nuper defunctus dignaretur. Et haec illi quidem sic egerunt. Imperator autem propensa ista ad eorum nutus omnes facilitate obsequendi, defunctum se turbis et magnam in posterum, cunctis compositis, se sibi tranquillitatem confecisse arbitrabatur; id quod vanum somnium sibi faventis animi fuit.

12. De Arsenianis et morbo Josephi.

Arseniani quippe, ex mutatione et ipsi temporum fiducia arrepta suas res 37 agendi, undique proudeutes et laibulis (connivente Augusto, qui hos quondam lenitate adduci ad pacem posse sperabat) multos ambire atque in partes trahere coeperunt. Culumen ejus tum factionis erat Andronicus, olim episcopus Sardium, quem nuperrime appulsum excepserant avide, eoquo auctore magnopere freli fidenter affirabant subjacere Josephum anathemati in eum quondam intorto ab Arsenio cum patriarchatum gereret; ipsiusque ea de causa communionem non modo ut piaeculum vitabant, sed et non paucis ut ab illa se abscederent persuadebant. Unde multis quotidie ad paucos qui primum apparuerant se aggregantibus, exiguo tempore in numerum ingentem excrevit Arseniana factio. Hi tamen quoad Josephus

C patriarchatus utcunque possessionem, gravi liceo urgente morbo, tenuit, parum apud Augustum valuerunt. Nam cum ex longo compertum haberent qui Josephum sequebantur, irrevocabili Arsenianos in eum instinctos odio, nec superesse viderent cōciliationis spem ullam inter partes tam acri discidio commissas, ut quem alia principem sacrorum veneraretur, altera ne laica quidem communione dignandum Josephum duceret, mature pro sua cetera apud Andronicum auctoritate eum in contrarium præmuniterant, gravium Arsenianos accusantes criminum, metumque intentantes, ne hoc schisma invalescens non Ecclesia modo sed imperio quoque ipsi perniciossimum ad extreum evaderet; quibus credulus princeps auditis in non vulgarem ab Arsenianis cavendi sollicitudinem contrahebatur. Postquam vero intende se gravibus augmentis patriarchæ morbo, adeo ut æger plane jam defectus viribus et haud dubie mortem exspectans patriarchatum abdicaret, cuius abdicationis scriptum rite formatum prodit, qui ejus nouine res gerebant despondere animos et disfluere 38 coepérunt. Quo fidentius sese jam Arseniani ostentantes tanto se numero ferebant, ut terrorem adversariis non parvum incuterent, curamque adderent Augusto necessariam eos ne sacerdentes deliniendi. In eam ergo partem ille incubuit, majori quam antea honoris significatione Arsenianos tractans; quo brevi effectum ut bi multitudine longe vincerent Josephi assecias. Copita eminebant hujus numerosas turbe ac velut factionis duces hinc quidem Joannes Tarchaniota, consobrinus imperatoris, quippe Marthæ, sororis Michaelis ejus patris, trium filiorum natu minimus, cum quo et ejus sorores Theodosia et Nostongissa, inde autem superius memoratus Hyacinthus. Hi uno consensu præire sibi universis patiebantur antiquum

τούτου, ἡ τε Θεοδοσία καὶ ἡ Νοστριγία, ἀκίνητος οὐδὲν λόγος οὐδὲν πάτερ οὐδὲν προσῆγούμενον, διὸ δὴ καὶ πρός βασιλέα τυχήτω προσδόσους ποιούμενος — διὸ γάρ τούτης καὶ προστηνής ὁν, ἀλλ' ὅμοιος ἐπ' ἀκριβεῖρ μεγίστῃ πετρῷών τὰ τοῦ ζῆλου, ὃς δέποτε, πλειστά τῶν περὶ τὸν Κάκινον κατεγίνωσκε [P 22] καὶ τὰ πολλά καὶ αὖταν διπεσχίζεται. Διὸ τούτῳ ἀκείνος τὰ τῆς παθήσεως αφίστη προωδοποεῖ, ὃς ἀσφαλές εἴτε δὲ καὶ λέγεται ξένουσιν.

γ'. Περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Ἰωσῆφ καὶ τῶν τότε συμβάτων.

Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ μηδὲ ἀνισταμένου Κρονίου νόου τα καὶ γῆρας τρυχωθεὶς Ἰωσῆφ ἀκδημεῖ, καὶ ἀνεκρέδεις ἀκείνου τῇ μονῇ τοῦ ἀγίου Βασιλεοῦ εἰς ταῦτην δίδοσται. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς ἀπαλλαγεῖς ιδίου τούς Ἀρσενίατας δρμῇ μεγίστῃ ἐπειράτο απελαθεσθαι, καὶ δὴ τὴν πρός αὐτὸν ἀνεικίας πρόσθιαν λόγιοις ἐπέτρε παντοῖοι. Τὰ γάρ παρὰ τῶν λαοφετῶν κέντρα, καὶ μὴ παρόντων πλήξαντα, οὐδὲ ἔντοποι καὶ φόδου καὶ ύπονοιας, καὶ παντό; γε

episcoporum Sardium, qui nomine omnium crebro imperatorem conveniebat, huic libentius partes illas ceduisse atque adeo pro sea ab consanguinitatem gratia admissionem facilem parante Iosepho, qui exquisita quadam religiosis diligentia, zelo, ut putabat, veteri obsequens, minus in multis probabat quae Hyscinthus agebat, haud adeo superstitione communionem alienorum a secta sua vitans quam occasio Tarchoniotas videbatur. Unde ab illo et eius sequacibus plerumque secedens conventiculum nisi seorsum habebat proprium, nec tamen se plane palam abscondens, ne robur factionis enervaret, quia pro virili Andronicum Sardensem adjuvans in hisque in secte utilitatem ac securitatem universa cum imperatore transigebat.

ii. De morte Josephi et his quos tunc contigerunt.

Inter haec, mense Martio ineunte, morbo et senio consumptus Josephus obiit, et ejus cadaver in monasterio S. Basilii sepultum est. At imperator ab eo expeditus impetu maximo incubuit in conatum adjungendorum sibi Arsenianorum. Itaque admittens eos in colloquium frequenter 39 omni opere tentabat verbis demulcere exulceratos eorum timidos metu et suspicione, quoniam etsi hostes eorum Josephites non vigebant jam nec eos infestabant amplius, tamen quae ab illis, dum rerum potirentur, acceperant vulnera, cicatrices adhuc teneras et necrum satis obduratas reliquerant. Quare in his observandis deliberandoque uti se cum illis gereret perattente versabatur, sua causa, quippe mesuens ne quid turbarent, et ad id prævertendum invigilans. Josephum quod attinet, quanquam, ut a quo nihil jam metueret, non anxi curabat, præ se ferebat tamen studium acta ejus et memoriam tuendi, non vero affectu, sed in speciem, ne secta-

σφᾶς ἀνέκρινε, Πάτροκλος δὲ έδοξεν. Αἰσθητό, τῷ μὲν φαινομένῳ, δέσι τοῦ μὴ σχισθῆναι τοὺς ἄμφ' ἐκείνον παροραθέντος ἀκείνου, ὃς δέ τοις ὑπενδουν, μέριμνῃ τῇ περὶ αὐτοῦ μεγίστῃ, μὴ τὰς στρφωρίας ἀκείνους μωμεύσιντο δόξαντος δινέτρους ὅλως ἀκείνου καὶ γε φέροντος ἀγορίσματον. Θύμος πολὺς ἦν τὰς γνώμας ἀκείνων ὑποποιούμενος, τούτῳ μὲν φιλοφρονούμενος λόγοις, τούτῳ δὲ καὶ τοῖς κατά σφᾶς ἀδωδίμοις ἀρκούντιοις διωρούμενος. Θι δὲ τὰ μὲν τῆς ὑπονοίας τοῦ βασιλέως ὡς εἶχον ἔχειθερά τενον, τὰ δὲ καθ' αὐτοὺς συνιστῶντες ὡς ἀνδίκοις καὶ τρόπους θείας βουλῆς ἔξημμένοις σχίζονται, πρός θεοτήμετας ἀπειδόντες καὶ τέρατα. Μαί δὴ σφίσι ναῦν εἰς προσευχὴν Ἑγγῆσαντι, εἰ πον μόνον ἐκ παλαιτάτου τὰ τοις Ιερεῦσι νομίζομενα ἡράκτουν ἔκει, ὃς μηδὲν ἐπιφέρεσθαι τῶν ἱεροτερον μετά τὸν πατριάρχην πραχθέντων Ἀρσενίου ἀγός, ὃς διοντο, ὃ τὸν ἀγίου πάντων ναόν, ἀδίδοτο, εὑ μὲν μεγέθους καὶ κάλλους ἔχων ἄμπτ μὲν εἰς ὑποδοχὴν τῶν ἀφικθούμενων [P 23] ἄκτα δὲ καὶ εἴς οὐ μετρίαν παραψυχὴν καὶ τέρψιν, ἐκ παλαιοῦ δὲ κεκλεισμένος, ὃς

tias ipsius, si contemnere illum videretur, a se abalienaret. Aliam quoque nonnulli simulationis hojas causam non inverisimilem suspicabantur, ex cura ducenti ne, si prævalueret Arsenianorum opinio Josephi patriarchatum illegitimum censentium ut intrusi per vim in sedem iure non vacantem, et præterea ob anathema contractum ejus dignitatis incapaciis, inauguratio ipsius Andronici in imperium ab eo facta irrita videri posset. Verum utenique præ se ferens a Josepho se stare, multam sane adhibebat diligentiam in delinquentis sibi que conciliandi Arsenianorum animis, qua blandis eos verbis alloquens, qua large et liberaliter præbens quibus ad victum indigebant. Ponebant et huius vicissim haud segnem in hoc operam, ne sinistris ullis de se Augusti suspicionibus gratiae, quam benigno ipsi offerebat, periclitari constantiam aut vim diminui contingere, perseverantes tamen fiducia maxima in affirmanda sue secessionis auctoritate, quippe in quam causis justissimis et non dubia divina indicatione voluntatis sese asserebant fuisse impulsos, exhibentes se quin etiam ad id signis humana vi superioribus comprobandum. Verum ut præstare id possent, necessariam sibi esse causabantur adēm sacram non pollutam contagione Josephi, sequaciumque ipsius, qui scilicet templū omnia quae tunc Constantinopoli patērēt, sacris illegitime attendendis profanaverant, ut jam in nullo eorum casta ac rite propitiari numen posset. Assigauerunt 40 modo sibi templū, si quod esset, ubi post expulsum Arsenium nemo fuisset operatus sacris: in eo sese confidere impetraturos, re sacra easomice religioseque peragenda, ut Deus manifesto miraculo monstraret Arsenii sanctitatem suæque ipsorum innocentiam sectæ rectitudinemque actuarum. Inclinatus Andronicus ad morem illis gerendum

μηδὲ πολλοὺς μεμνῆσθαι: ἡν τί που καὶ ἐτέλεσθη ἐν τούτοις τῶν Ιερῶν τελετῶν. Ως γοῦν ἐκεῖστι συναχθέντες δέπ' ὀπτῆρι πιστοῖς, ὡς μὴ λαθών τις εἰσὶοι τῶν σφίσιν ἀκοινωνήτων, τὰς συνάξεις ἐτέλουν, καὶ συχνάκις πέμπων δὲ βασιλεὺς τοῦ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν φροντίσι μεγάλαις ἔχειν παρεῖχε δόκησιν, αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσήσαντες πρὸς τὰ ἐν Χαλκηδόνι πάλαι τελεσθέντα, ὡς δὲ λόγος αἱρεῖ, ἐπὶ τῷ τῆς καλλιπαρθένου καὶ μάρτυρος Εὐφημίας σώματι ἀνάγουσι τὴν ἐνθύμησιν, καὶ γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ σώματι ἀγιῳ πάλαι κατατεθεντος νεκρῷ τὰ καθ' αὐτοὺς ὡς ἀρεσκεῖας ἔξημμένα θείας δεικνύειν ἥβελον, καὶ ὅμα τῷ δεῖξαι, ως ἥλπιζον, σφίσι προσσκείν ἥξιον τοὺς ἄλλους καὶ πείθεσθαι, καὶ δὲ τι λέγοιεν τε καὶ πράττοντεν. Πειθεται τούτοις δὲ βασιλεὺς καὶ σῶμα μὲν τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ καὶ θείου Πατρὸς Ἰωάννου αὐτοῖς αἰτήσσαι δίδωσιν, ὡς ἂν δὲ μή τι καὶ φρδιουργηθεῖη ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις τέρασιν η μήν καὶ ὑποπτευθεὶς ῥαδιουργήθεν (τόμοις γάρ ἐπιτεμθομένοις τῷ σώματι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐπιτρέπειν ἥδουλοντο), ἐξ αὐτῆς βασιλεὺς προστάσσει ἐπισκευασθῆναι μὲν ἔτερον μείζονα θήκην, καὶ σῶμα καὶ θήκην αὐτὴν

templum sanctorum omnium attribuit, satis capax magna multitudinis magnificeque ornatum, ut in id qui convenienter cum jucundo sensu animi consolationeque non modica dare operam religioni possent, at idem (quod præsertim quærebatur) ex tam longo vacans et clausum tempore, ut pauci viventium recordarentur ullam in eo functionem sacram exerceri se vidiisse. Ibi ergo cum suos Arsenianii conventus, fidis ad valvas custodibus appositis, ne quis irreperet eorum cum quibus communicare nefas arbitrabantur, coepissent concursu ingenti celebrare, affectabat iis demerendis intentus imperator certos e suis illuc frequenter mittere, qui præsto ipsis essent et securitatem quam optarent maximam præstarent, ac sibi esse curae res ipsorum fidem facerent certissimam. Inde illi aucti animis polliceri ausi sunt se miraculo ejus simili quod olim apud Chalcedonem in corpore sanctæ virginis et martyris Euphemiae ostensem fuisse fama ferret, veritatem suæ doctrinæ justitiamque secte probaturos. Petabant igitur dari sibi corpus aliquod sancti dudum mortui, certo confidere se aientes demonstraturum per illud Deum, quidquid ipsi egissent, se hactenus valente ac jubente factum; quo viso deinde par esset adversarios ipsorum divinæ auctoritati cedere, nec iam amplius, sicut ad hanc usque diem fecerant, de innocentia ipsorum sanctitatemque dubitare. Assensit et his Augustus, sanctique et divini Patris Joannis Damasceni sacrum ad hoc experiendum corpus iis tradidit. Quia vero Arsenianii jactabant se scripta professionem suæ ipsorum fidei iuriumque assertionem complectentia ad sancti corporis pedes posituros, postmodum vero eadem scripta e pedibus **41** ad manus sancti divina vi promota répertum iri, sollicitus imperator ne fraus interveniret in eo quæpiam ac (quod suspicatu pronum erat de

A ἐν ἦ τὸ σῶμα χωρῆσουσαν, οὔτω δὲ ταῦτα οἷαν τούτοις εἶναι ἀσφαλισθῆναι καὶ κλεῖστι καὶ σφραγῖσιν ὡς μηδὲ τὸν ἐντεχνότετον κατὰ Δαιδαλον παρεγχειρεῖν μηδὲ διοιῶν δύνασθαι. Αὐτὸν μέντοι παρεῖχεν ἔτοιμον, εἰ προσῆληψεῖ ταῖς τοῦ ἀγίου χερσὶν δὲ τόμος πρὸς ποστ τεθεὶς, τὰ γεγραμμένα πράττειν ἀναμφιβόλως. 'Ἐν δοσῷ μὲν οὖν ταῦτ' ἐπράττετο, κἀκεῖνοι νηστεῖαις καὶ προσευχαῖς παντοῖαις προετελοῦντο καὶ παννυχίσιν ὑμνῳδίαις ἐσχόλαζον, δὲ βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἀλλοῦ γε ὑπομνήσαντος, περὶ ἑαυτῷ, ως ἔδοξεν, ὑπονοήσας, μήπως καὶ ἐπ' αὐτῇ βασιλείᾳ καὶ τῇ περὶ ταῦτης ζητήσει (καὶ ταῦτα γάρ ἐλέγετο ζητεῖν ἐκείνους) ἀμφισθεῖν προαχθεῖν, καὶ γ' ἐπὶ τοῦ διδοξῆσας ἀναλαμβάνει τε τὰς ὁμολογίας ἔξαφνης, καὶ πέμψας, διστράχου, φασι, μεταπεσόντος, διακαλύπει τὸν γχείρημα, τὸ τῶν πολλῶν καχυπονόητον ἀναστέλλων, εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς ὡς Εἴπερ μὴ ἐπιτρέπειν ἐννοιαῖς ἡμετέραις τὰ π. ἀγαματα ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ τὴν θεόθεν ζητεῖν συμβουλήν (καὶ γάρ οὕτω καὶ ἄξιον), ἀργεῖν μὲν ἀνάγκη ἐκ παλαιοῦ τὰ σημεῖα, τῆς εὐεσείας πλατυνθείσης, ἔχειν δὲ τὰς γραφὰς τῶν Πατέρων ἐξ ὧν καὶ χειρ-

hominibus ingenti, quæ palam exstaret, toto in hoc negotio cupiditate ruentibus) ipsi manu adjuvarent, ut quod studebant divinitus effectum appareret, hanc ejus periculi præcavendi rationem prudenter iniit. Præter thecam in qua sancti Damasceni reliquiae servabantur conditæ, intra quam suss Arsenianos deponere chartas oportebat, aliam majorem parari arcam jussit, in quam eadem theca conjiceretur scriptis jam in eam missis. Arcam porro exteriorem istam seris sigillis clavibus muniri curavit ita firmiter, ita contra omnium scismaticarum dolos impenetrabiliter, ut ne Dædalus quidem, aut si quis isto versutior, fraudem in eo negligiri ullam attentareve indeprehensus posset. Ingens erat eventus expectatio, Arsenianis jejunando, peregrilandis in hymnodia noctibus, omni denique supplicii ac religionis exquisitissimæ genere toli effectum apud superos urgentibus, quando imperator vel per sese veritus cœpti ancipitis exilium, vel ab aliquo monitus quanta rei aleam jaceret, cum manifeste constaret, si cœlesti testimonio Arsenianis commendarentur, suam ut ab illegitimo et excommunicato patriarcha factam evectionem ad imperium haul dubio vocandam in controversiam, si non et pro insati ac plane nulla reprobandam, revocavit trepide que decreverat, et misit repente qui reserari sacrum loculum, explorarique ecquid situm scripture illuc depositæ mutassent, omnino prohiberent; simul Arsenianis renuntiari a se jussit, remelius perspectasti visum exspectari reverenter oportere divina oculæ, dum sua se sponte proferant, non impatiens curiositate prælicerent ab irrumpentibus in adi exquiri. Hoc enim esset a cogitationibus pot nostris quam a Dei provida sapientia consilium dubius incidentibus petere. **42** Dudum esse c videmus cessasse divinum nūmen a crebra editio

τυγχουμένους τὰ καὶ ἀρέσκειαν τοῦ Θείου τελεῖν· Α μνωμα, [P 25] καὶ τούτῳ δὲ δόξας Ἰωσηφίας μὲν ἐκ τῆς σφραγίδος ὑποποιεύμενος, Ἀρσενιάτας δὲ τῷ μὴ κατὰ τὰ διατεταγμένα τῷ Ἰωσῆφ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ συγχωρεῖν γίνεσθαι καὶ λιαν ἔξευμενίζειν εἰς εἰρήνην ἐλπίζων, ἀρχιερεῖς μὲν ἐκείνους; καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῷ πατριαρχεύσοντι ψῆφον μῃδί· ἕκατα εἰς νοῦν βάλλων, ἀψηφίστως δὲ πάλιν ὀνάγειν μὴ εὑπερπέκει δοκιμάζων καὶ εὐσχημον. Μᾶλλον μὲν οὖν τῇ πράξει καὶ εἰς καὶ ρὺν προστησόμενον, τινὸς τῶν δοκούντων ἐκλεξάμενος, καὶ τούτους καθ' ἓνα, ἄμα μὲν αὐτοῖς; τὴν βουλὴν ἐκοινοῦτο, πληροφορῶν ὡς εἶχε καὶ τὸ σφίσιν ἐσταῦθες ἀκίνδυνον, ἄμα δὲ καὶ ὡς ψῆφον τὴν πατριαρχητικὴν ἐκχώρησιν ἐλεγίζετο. 'Ἐφ' οἷς καὶ τὴν τοῦ ἀπὸ Σάρδεων Ἀθανασίου εἴτε οὗν Ἀνδρονίκου γνώμην δεξάμενος, διὸ δὴ καὶ εἰς πατέρα ἑταῖς γράφων ὁ βασιλεὺς, κάντεύθεν τὸ τῆς ἀπεντεύξεως τῆς πατριαρχίας ἐκείνου τὰ πολλὰ τεχνιτεύοντος ἐπὶ τούτοις ὡμάλιζεν, ὡς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν πατριαρχητικὸν ὑστερὸν καθυποκλίνειν εἰς εὐλογίαν τὴν πατριαρχητικὴν, οὐ χρείᾳ μᾶλλον ἢ κολακείᾳ καὶ ὑποποιήσει σφοδρῷ καὶ ἀφύκτῳ, τὸ ἵκανὸν ἔχειν

B mirabilium signorum; audivimusque a doctoribus sacris causas plane idoneas cur expediat talia promiscue non ostendi, vera jam religione per orbem late diffusa satisque stabilita, cui spargendæ ac fundandæ talia olim, quando id conveniebat, suisce constat utiliter adhibita. Sufficiat nobis habere scripturas Patrum, quibus manuduci ad mores probos et ad intelligendum quid Deo cordi sit a nobis fieri satis eruditum possumus. Nam et diviti scimus illi apud Evangelium poscenti ut mortuus aliquis ad vivos rediens fratres suos admonitum mitteretur, divinitus responsum habere illos Mosem et prophetas, a quibus admoneri docerique sufficienter valerent. In hunc modum repressis ab incepto audaci Arsenianis, cautior Andronicus in posterum ut in justiore suæque securitati accommodatiorem studiosius propendit Josephitarum sectam, sic tamen ut Arsenianam haud prouersus reprobare videretur, quippe quam numero prævalidam haudquaquam contemnendam in sequente temere irritandam merito duceret, acri semper et anxia in eam sollicitudine intentus.

C 11. Ut imperator, non reprobans Arsenianos, sed D pacis causa liberaliter tractans, Cyprium promovet in patriarchatum.

Medium itaque inter utriusque offensionem factionis ingredi viam constituit, ita ut neque Arsenianos contristaret et Josephitas tamen amplecteretur, quæ hi euperent permittens fieri. Cupiebant vero illi nihil minus quam totius, ut verbo dixerim, transformationem Ecclesiæ. Eligit igitur in patriarcham oriundum e Cyro Georginum, virum doctrinis innutritum, quem commendaret Josephitis a Josepho patriarcha benedictio accepta. Quippe illum ad functionem primarii ecclesiastis palatinæ concionis, consueta sacris ritibus tali occasione bene precandi formula palam a se dele-

gatum, certo charactere sua approbationis ac favoris Josephus, dum viveret, insigniverat; unde hoc promovendo non dubiam inire se a Josephi sectariis gratiam sentiebat imperator. Qui tamen idem eo demerteri 43 Arsenianos se putabat et proniores ad assensum in reconciliationem sperabat reddere, quod componi res ecclesiasticas juxta Josephi decreta non sineret. Porro a sic decreta sibi Cypri electione liberis antistitum committenda suffragii longissime Androniens absuit, ac ne prima quidem deliberatione tenus ejusmodi quippe nimium antecps et exitu dubium consilium admisit. Aliunde tamen secum reputans electionem privati hominis in patriarchalem thronum, citra qualiacunque jus ad talem electionem habentium suffragia tentata, omni caritatem apud populum ratæ auctoritatis specie, ut rei vitium, quam quomodo cuncte cœptam usu tandem ac tempore convalitaram consideret, quantum ad iūpunc inchoandum necesse videretur, occultaret in principiis, quosdam ex electoribus, faciliores videlicet et flexibilioris ad nutum indolis ex cætera vitæ consuetudine spartos fore, sigillatim evocatos edocuit quid pararet, omni asseveratione confirmans nihil ipsis damni proprii ex hac, publicis alioqui rationibus necessaria, Georgii promotione metuendum. Petere idcirco magnopere, sibi ut ad illam commodare ne gravarentur, si minus disertum assensum, saltem tacitam conniventiam: ultra enim hanc, et usum in presens et apud se meritum pleni suffragi habituram, aliud se modo non querere. Viderent quantulo esset contentus; nec dubitarent nullo suo labore, nulla invidia, immortaliter sibi obstringere principem. Hac arte eum alios ex antistitibus, ne sibi obstarent, astrinxit, tum in primis ex Sardensi olim Andronico nunc iædio suo magno adhuc monachum Athanasium, quem non

καὶ βίβαιον ἐπὶ ταῖς ψῆφοις ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δὲ ίδει: Αἱ κῶν ἀποδείκνυσι, διάκονον δὲ ἐξ ἀναγνώστου χειροτονεῖ. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρας καὶ πατριάρχην ὁ βατιλεὺς ἔκεινον προσάλλεται. Ἐντεῦθεν ἔκεινος ἐκκεχωρημένον ἔχων διὰ προτροπῶν ἐνεργεῖν τὰ οἱ προσήκοντα, τὸν τοῦ Ἀκακίου, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ τὰ πολλὰ συντετηρημένον καὶ ἐπὶ τοῖς χθὲς πραχθεῖσι δόξαντος ἀμφιγνωμονεῖν, μαθητὴν Γερμανὸν, [P 26] εὐλαβῆ γε κάκεινον ἐς ἄπαν καὶ τὸ ἥθος ἀπλοῖκὸν ὃς καὶ ἐν πνευματικῷ ταχθέντα τῷ πατριαρχεύσαντι, ἅμα μὲν σὺν τῷ Κοζάλῃ πρόδερμῳ Ἡρακλεῖας τῆς κατὰ Θράκην καὶ χειροτονηθῆν ἐκεῖτο φηφίζονται, ἀμαθὲς τῷ ἐπισκόπῳ προτρέπεται, οὕτω τοῦ κατεροῦ σχεδιάζοντος, εἰς μητροπολίτην χειροτονεῖν· καὶ δὲ τῆς παλαιᾶς Εἰρήνης θεοῖς ναὸς, πολλὰ καταπλυνθεῖσης πρότερον τῆς ιερᾶς καὶ μυστικῆς τραπέζης καὶ τισιν ἀγιασθεῖσης εὐχαῖς, τὴν ἔκεινον εἶδε χειροτονίαν. Αὐτὸς δὲ αὐτὸς κάκεινος πρῶτον μὲν ιερέα, εἶτα δὲ καὶ τῇ λαμπρῷ ἀρτῇ τῶν Βασιλῶν ἀρχιερέα τὸν πατριάρχην χειροτογοῦσιν.

Intactum cupiditate patriarchatus, quo se in praesens exclusum throno alterius in eum evictione levius ferret, præoccupavit astutus princeps gratissimo ipsi deferendo, scriptis etiam litteris, titulo spiritualis patris. Erat in eo cum praesens honoris fructus tum spes in posterum crescendi; quo utroque delinitus ambitious animus inquietudinem composit ad tempus, et machinari nova designens securitatem quam captabat in usum obvium prebuit Augusto; qui ut eadem ansa teneret hominem, ne is priusquam esset rebus commodum suo animadverso resiliret, gnaviter in simulatione studendi Andronico persistit, adjuvante ipso pro se quoque, postquam est patriarcha creatus, Cypriodum se 44 inclinare sustinuit usque ad eulogiam ab eo accipiendo, non usu alio quam adulandi, et tanto strictioribus fictæ honoriscentiæ vinenlis gloriosum monachum cause ac partibus alligandi. Inde porro abunde se faventium suffragiorum ad introitum peragendam Cyprii promotionem habere ratu Andronicus, ubi progrederi ad majora ipsamque ordinationem adoriri tempestivum est visum, nullius Orientalium antistitutum ad tale ministerium operam probavit (nec erat sane consequens ad ejus illos ab Augusto consecrationem adhiberi, quorum ne suffragia quidem ad electionem dignatus ficerat requirere), sed functionem illam detulit episcopo Cozyles ex Occiduistractibus legationis causa nuper appulso, et quod peregrino vixisset in summa disjunctione a rebus nostris, nulla contaminatio contagione piaculorum, quae ex actis antehac Constantinopoli plerique illic degenitum aut contraxerant aut contraxisse putabantur. Erat is homo præterea gratificari quidvis poscentibus facilis, et juxta tritum adagium, dulcis cubitus, quem videlicet ad quidquid ex usu foret placide sequacem flecteres. Nonnullis enim, quibus fuerat anterior ejus vita plane perspecta, notum erat magno eum dominino Philippo, de quo alias

narravimus, et viventi operam sacerdotalem gratis atque obnoxie navasse, et ad ejus occisi propositum in aureo disco caput, quod sic ejus conjugi Phrantzænæ visum esset, sacra funebria, pronuntiandis hymnis, quibus mortuorum memoriam prosequi fas est, rite peregitte. Hic igitur commissam sibi designati patriarchæ ordinationem auspicaturus, mense Martio susceptum eum introducit cum paucis in monasterium a prodromo et petra nominatum, ubi templo in vinea reperto, in quo et ipso apparebat rem divinam ex longo sieri desiisse, in eo consuetis ceremoniis monachum ex laico instituit Cyprium, moxque diaconum a lectore ordinat. Eadem porro die eundem imperator declarat patriarcham. Hinc jam patriarcha, qui multorum suasionibus 45 inductus certum ac plane constitutum haberet non alium adhibere ad sui consecrationem quam eum de quo inter omnes constaret longe alienum esse ab omni specie placuli, quale plerique antistitutum contraxisse mutuis flagrantium factionum insimulationibus culparabantur, discipulum Germanum, filium Acacii viri pii et valde circumspecti, qui se in palam nuper actis quasi neutrum habuerat, assensum in partem utramvis sustinens et utrique, quantum duniuxat satis erat ad securitatem, fayens hunc quoque ipsum multa religionis existimatione commendatum, præterea ita moribus simplicem ut eum ille qui patriarchatum nuper gesserat spiritualibus accensuisse, hunc, inquam, quasi de quo nulla esse posset cuiusquam plausibilis exceptio, in sui ordinatorem præparavit, eligens eum, suffragante in id pariter Cozylene, in praesulem Heraclæn Thraciæ. Post quod episcopo mandavit ut eum confessum (res enim moras non cerebat) in eam sedem rite metropolitam ordinaret. Isti functioni delectum est antiquæ Irenes diuinum templum, cuius sacra et mystica mensa multis prius purgationibus expiata et certis sanctificata precibus

Οἱ χίλιοι δὲ μικρὰ καὶ περὶ τῆς χειροτονίας διαιτα· Α τες τὸ μέρος τὸ καθόλου διαφυλάττοιντο. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας μὲν τὸ παράπεντα ἔξεχεισοντα, δους γε καὶ αὐτὸς ὁ μέγας λογοθέτης, μηδενὸς κωλύοντος, ἀλλ' αὐτὸς γε κρίνων τὴν ἀπουσίαν ἔκυτον ἀξίαν τοῖς τελουμένοις, μακρόθεν ἐπεζυγωμένη· τῆς πύλης ἱστάμενος μόλις ἐώρα καὶ τῷ ὑπεσταλμένῳ τοῦ ἡμίους τὸ ἀνάξιον παρεδείκνυ· ἄνω δέ που τῶν κατηχουμενείων παραδούμενοι διπήρας εἶχον τὸν μὴ παρακύψαι μηδὲ ιδεῖν τὸ πραττόμενα, ὡς ἐντεῦθεν κωλυθησομένου δῆθεν τοῦ μὴ δυναμένου ὑπάρχεισθαι τῷ ἀξιῷ τῆς τῶν συμπαρόντων ἀναξιότητος χάριν δι' ἀγαθότητα πνεύματος. Ἐπει δέ καὶ τὰ τελετῆς διήνυστο, καὶ τρισὶ προηγιασμένοις ἀρτοῖς, ὡς ταῖς τρισὶν ἡμέραις τῆς μεγάλης ἔνδομαδος ἀρκέσουσι, τὸ τῆς ἐκκλησίας πυξίον ἐνικανοῦτο, ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα αὐτὸν ἀπήντα ἐκτελέσων μετ' ἐκείνου τὴν ἕστην κατὰ τὸ σύνθησε, οἱ δέ καὶ αὖθις τῶν ιερῶν συνάξεων ἔξεχεισοντο, παρ' οὐδὲν θεμένων τὰς τοῦ Ἰωσήφ προστιμήσεις. Ἐπέφωσκεν ἡ διατέρα, καὶ τοῖς μὲν τοῦ πατριάρχου ὁ ναὸς ἀνείτο, τοῖς δὲ γε κληρικοῖς ἀδαπτον τὸ τέμενος ἦν. Ἐπίστη ἡ τρίτη,

Germani novi Heracleensis inaugurationem videntur. Ille porro vicissim promotorem suum Cyprium primum quidem sacerdotio initiauit, deinde in celesti Palmarum festo, cooperante antistite Cozyles, patriarcham ordinavit. De qua ordinatione non sicut abs re quedam hic distinctius referre.

45. Inauguratio patriarchæ Cypri, et quæ circa eam conigerunt.

Lustrata primum est precibus et piacularibus ritibus maximi templi sacra mensa. Congregati deinde sunt circa designatum pontificem schismaticorum soiales, viri sacrorum rituum rudes, qui sibi vice omnis cæremoniarum peritiae sufficere putarent, qui uiri ac quasi tabescere videbantur, zelum. Documento fuit, quod consecrationis pontificalis, quam 46 celebraturi convenerant, ordinem ignorabant fonditos. Sed ne sacri quidem altaris ac divini sacrificii functio quo pacto exerceretur, tenebant; ut propterea periculum esset ne despiceretur et ut prepostore sedula ludibrio esset illa exquisita observatione, quippe cuius accuratissima diligentia ne id quidem teneret, sine quo irrita jure censeri posset, quam moliebantur, ordinatio. Illorum autem omnium studium ad eum scopum tendebat, ut clerici arcerentur a sacra illa cæremonia, ac ne quivis illorum, quantæcumque aliqui dignitas, vel visu procul usurpare quidquam ea occasione gerendorum posset. Coegit tamen eos mera necessitas defungendi utcunq; ministerii adhibere unum saltem aliquem a clero gnarum ordinis sacerorum, cuius doctu admonituque regerentur, præsertim in ea parte quæ precipua primariaque, sed eadem arcans et perplexe multiplicibus constans ritibus intra ipsa pentes agitur adyta. Adseverunt igitur ecclesiarchum, qui partim ipse ficeret, partim ipsis sugge-

rebat quæ quoque pacto fas erat tali occasione fieri. Ac sic in præsens sibi satis cautum pulaverunt, ut omessa licet parte consuetarum circumstantiarum, negotium tamen ipsum subsisteret, quantum ad ratam auctoritatem esset satis. Omnes ergo, præter unum, clerici prorsus exclusi templo sunt, dum in eo patriarcha consecrabatur, quando et modestiam ostentare miram logotheta ipse magnus affectavit, dum nemine licet ædis sacrae ingressum prohibente; ultro velut se indignum admissione in sacri conscientiam reputans extra procul stetit, ex adverso templi ostii foribus obductis clausi, demissis etiam in terram oculis et humili habitu quasi præ se ferens agnoscere se jure arceri quippe indignum ac profanum, et justam animadversionem boni consulere. Ne qui autem in superioribus vestibuli odeis, quæ catechumenea vocabantur, forte delitescentes furtivis illinc deliberaent obtutum conjectibus quæ tunc in templo geregabantur, aderant qui hoc veterant speculatori ibi locati, neminem per crates aut fenestras 47 demittere oculos in ecclesiam sinentes; ut quos videlicet in officio spontaneæ a sacris, quibus erant indigni, absentia non contineret suæ ipsorum modestia reputatio labis et verecundia penitentes decens, eos denuntiatio custodunt, et nisi audirent, vis utique addenda prohiberet a temerandis procaci aspectu sacris; in quorum usurpationem irrumpere haud pars fas erat noxae inexpiatæ sibi concios, præsertim exemplo admonitos aliorum paris affiniūnpiaculi, quos viderent aequo animo ferre sui ab iis exclusionem. Ubi vero peractum mysterium est et sacra pyxis ecclesias tribus est præconsecuratis instrueta panibus, quot ad tres hebdomade majoris dies, quibus nonnisi ex præsanctificatis sacra fieri fas est, erant ex recepto usu necessarii, patriarcha

καὶ τὰ αὐτὰ διεπράττετο. Ή; δὲ ἡ τετάρτη παρὴν καὶ ἥδη συγχωρεῖν ἐμελλον αφέσιν, ἕπει οὐκ ἦν συμφωνεῖν ἔκείνους ἐπὶ τοῖς δόξαιν, ἀλλ' ὁμφεγνωμάνουν ἐπὶ πολὺ, ὡς καὶ παρελθεῖν τὴν τῆς προηγιασμένης τελετῆς ὥραν, μόλις στήσαντες ἄφ' ἔκάτερα δύλον ἀλλώς καὶ πλήθος δοκοῦν ἐν ζηλωταῖς ἀριθμεῖσθαι, μέσον ἔκείνου παρὰ θάτερα τῶν ὥριών τοινών παλώνων παρεγγοντούς τῆς Ἐκκλησίας διεργομένους προσπίπτειν καὶ συγγράμμην αἴτειν καὶ οὕτως ἀξίους νομίζεσθαι τῆς συνεκκλησίσσεως. Ἀμα γοῦν τὰ τῶν ἐσπερίων ὅμιλων ὑπὸ σκότῳ τελέσαντες, παριδόντες τὴν λειτουργίαν, οὐκ οἶδα διὰ τὸ μὴ δικαιοῦν [P 28] ἐτιάγιασθῆναι τοὺς συγχωρηθέντας τῷ λειψῷ κλάσματι, ὡς ἡ ὑστεραία ἔδειξεν, ἐπ' οἷνου ἀπελύετο ἔκαστος. Ή; δὲ τῇ λειψᾷ καὶ μεγάλῃ πέμπτης ἔτελετο ἡ λειτουργία καὶ αὐτοὶ συμπαρῆσαν, ἔκείνοις θέλοντες σφίσι παραλογίσασθαι τὸν ἄγιασμόν, πέμφαντες κρυφῆν ἐξ ἀγορᾶς λαμβάνουσιν ἄρτουν, καὶ κλάσαντες εἰς λεπτὰ μηδὲν εἰδοῦς μετεβίδουν ὡς λειροῦ ἄρτουν

A κλασμάτων, δὲ δὴ καὶ γνωσθὲν ὅτερον οὐκ εἶχον διὰ ἑξ ὑπερτέρας ἀνίας καὶ γένοιντο. Ὁμως δὲ πρὸ; τὰ ἐσαῦθις ἐλπίζομενα οἰστὸν κάκενο ἰδόκει, καὶ φέροντες τὰ τῶν κακῶν προσεδόκων μεῖζω, οὐ τόσον τοῖς παροῦσι διὰ τὴν πείραν δοσον τοῖς προσδοκωμένοις διὰ τὴν ἐλπίδα ἔξανιώμενος. Τὸ γάρ παρὸν λυπηρὸν, ἐπιστὰν ἀνθρώποις φύσιν ἔχουσι φέρειν καὶ τὰ ἀνύποιστα, λυπεῖ μὲν ὡς εἰκῆς καὶ ἀνιψι τὸν πειρασθέντα τῶν δυσχερῶν, τῇ δὲ παρὰ τῶν πολλῶν παραμυθίᾳ ἐκλύεσθαι πέφυκεν. ἐλπίζομενον δὲ δισδιάθετον τὴν φροντίδον τῷ πεισομένῳ παράχειν. Ταῦτ' ἄρα κάκενοις τὸ παρὸν τῶν κακῶν ὡς ἐνήν φέρουσι δεινὴν ἐλπίδα τὸ ἀπελευσόμενον ἥγε, καὶ οἰστὸν ἰδόκει τὸ ἐπιστὰν πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ μελλοντος λυπηροῦ. Ἡν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία ἐπέστη τῶν ἑορτῶν, καὶ ἦν ἔδει καὶ συνδεῖσθαι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, Χριστιανούς γε δυτας, ἀγάπης φιλήματι. Καὶ δὴ προσεκαλοῦντο μὲν ἀρχιερεῖς, προσεκαλοῦντο δὲ κληρικοί, καὶ τῆς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ κυριᾳ δευτέρας συναγθέντες ἄμα φιλήμασιν ἀγίοις, ὡς ἡ τα-

quidem ad imperatorem recta inde se contulit, celebraturus cum eo de more festum. At clerici nihilominus sacris synaxibus excludebantur a nibili ducentibus sanctiones Josephi patriarchæ nuperi, utcunque et ipsas pœnarum ecclesiasticarum injunctione firmatas. Illuzit secunda hebdomadæ dies, qua item familiaribus novi patriarchæ permisus ingressus in templum est, clericis vero prohibitus. Supervenit ei tertia, qua et ipsa similiter est actum. Ut vero quarta dies adfuit, qua decrevisse videbantur remittere jam clericis interdicti pœnam nec eos de cætero sacris arcere: verum ad hoc prius ab ipsis exigebant certum assensum ad quedam ipsis placita, quem cum plerique clericorum non statim expedirent, sed deliberabundi verentesque consultarent, quidam etiam clare abnuerent, in his altercationibus hora legitima sacri ex præsanctificatis tali die celebrari soliti preteriit. Sero tandem, re in conventionem adducta qualemcumque, dispositis magno numero in duplice seriem altrinsecus a dextris et sinistris portæ speciosæ iis e populo sibi obnoxio, qui zelo majori sensa decretaque ipsis amplecti putabantur, patefactis foribus præbuerunt aditum extra stantibus, cum eo ut in limine procidentes veniam poscerent, sicque digni deinceps 48 admissione in synaxes judicarentur. Dum hæc fierent, hymni vespertini decantabantur, quibus absolutis, nocturnis jam tenebris, dimissa ecclesia est, sacra liturgia, quæ juxta receptum ritum ea die fieri debuerat, præterita, haud scio an quod ejus hora, ni dixi, esset elapsa, an potius, quod qui modo in templum introduci coperant, nondum satis purgati antiquis piaculis viderentur, ut sacro fragmento impertirentur: quam ultimam suspicionem veriorem astruit id quod postridie actuū est. Igitur tunc quidem omnes in hunc modum ad sua quisque recesserunt.

Cum vero luce postera solemne sacrum seriae quintæ hebdomadæ majoris celebraretur, præsentibus jam cunctis, quippe sine discrimine admissis universis, qui rei præerant, frustrari communione reconciliatos pridie sine ipsorum sensu, quod ita decreverant, studentes, panem e foro clam allatum et sectum in frustula iis ignaris tanquam sacri panis particulas distribuerunt. Quod eum illi deinde rescivissent, immane quantum indignati esse ratiique sunt. Verum ita in ruinam res ipsorum incumbebant, ut reputantibus quid verisimiliter in posterum timerent, tolerabilia existimari præsentia utcunque acerbissima par esset. Ferebant igitur ut poterant, et durabant se ad patientiam graviorum, acrius inquietati formidine impendentium incommodorum quam sensu jam appulsorum. Nam malum præsenti vi pungens homines natura expositos incursi longè magis atrocium malorum contristat quidem et cruciat pro conditione mortalitatis ei subiectum caput, non tamen sine levamento consolationis ejus quæ ex consortio multorum paria tolerantium offerri miseris solet: quæ autem imminere in posterum calamitas creditor, acriori fere cura et nullius temperato admistione solatii dolore æstuantes angit animos et ærumnosius sauciat. Quare istos his quæ nunc patiebantur utcunque tolerandis pares, 49 examinabat atrox exspectatio sequentium, et minas futuræ uniseriæ sæviore ad se excruciantos experiebantur illo ipso quo tum maxime vexabantur infortunio. Inter hæc evolutis sanctioris hebdomadæ seriis princeps solemnitatum Dominica Resurrectionis illuzit, qua ex more oportebat Christianos omnes, nedum Ecclesiæ ministros pacis invicem et charitatis osculo mutuam profiteri germanitatem. Convocantur ergo antistites, convocantur et clerici; omnesque secunda post primum Paschæ festum die sanctis

έμιρα παρήνει καὶ τὸ χρεῶν ἡπειρε, τὴν πρὸς ἀλ· Αὐτὸν ἦν ἐστιλβεν. Οἱ μὲν οὖν ἐν ἀγαθοῖς ἐπιταττον τὸ σημεῖον· περιλάμψαι· γάρ σφίσι τὸ τῶν ἀγαθῶν φῶς μέλλειν καὶ πᾶν ἱκοτῶδες καὶ ἀμεμρὸν ἀπελαθῆναι τῇ τοῦ πατριαρχεύσαντος παρουσίᾳ. Λόγιοι δὲ ἀνδρῶν μεγίστων ἀφανισμὸν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς τιμῆς φθορὰν ἔνεγδουν, κρείττω μαντευόμενοι· τὸ γάρ ἀπότερος οὐφωμά τῷ μεγαλεῖμ ὅτιν ἀνδρῶν παραβάλλοντες τὸ χρονικὸν καὶ ψυχρὸν αὐτοῖς ἐνετίθουν, ὡς πεπχθησομένοις, τῷ χρόνῳ τῶν συμφορῶν, δὲ κατὰ πόδας ἡκολούθει.

μ'. Περὶ τοῦ φαρέντος κατὰ μεσημέριαν ἀστέρος.

"Ὕπερ δὲ ἄρα γέλως [P 29] καὶ εἰρωνεία τὸ τότε πραχθὲν, δῆτα καὶ ἀστέρη δὲ Κρόνον οἱ περὶ ταῦτα δεῖνοι λέγουσι παρεδείκνυν, ἵνα μὴ λέγω καὶ τὸ καθ' ὄπινος δέξαν τινὶ τῶν ἀρχιερέων, ὡς ἂμα καθεζόμενοις ἀπάντων ἐν συνδόμῳ μείζονι συντετρίψθαι μὲν ἐξαιρόντης τὸν μακρὸν θρόνον ἔκεινον, ἄμα δὲ πάντας κατὰ γῆς ἀσημένων ἀρρέπθαι, καὶ οὕτω κείσθαι ἔλαχοντας τὸν ἀπὸ πολλῶν Ἐλεον. Ἄλλ' οἶον τὸ τοῦ ἀστέρος. Μεσούσης; γάρ ήμέρας, τοῦ ἡλίου λάμποντος, μηνὸς; Ήσηδρομιῶνος ισταμένου, δῆτα τὴν ἑαρινὴν προπτὴν παρελαύνων ἡλίος καθαρώτερος ἢ πρότερον δείκνυται τὸν χειμερινὸν νεφῶν διαλυομένων, κατ' οὐρανὸν μέσον ἐπέφωσκε στίλβων, εἰ καὶ μὴ στίλβεται οἱ πλανῆται διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι λέγονται· ἀλλ' ἥμαρτος ἔκεινος, τοῦτο μὲν τῆς κατ' αὐτὸν σφαλρας ἀφύμαται, τούτο δὲ καὶ τῷ ταῦτῃ ἡλίου ἀκτίνας δεχομένους τοὺς ὄφθαλμοὺς τῷ κατ' αὐτὸς ἀρρώστειν περιχύματι, εἴπερ καὶ ἐξ ἀπονίας τὸ στίλβειν, καθ'

inter se osculis, prout tempus et officium poscebat, suum pro se quisque in cæteros fraternum amorem declarabant.

16. De stella circa meridiem apparente.

Sed quæ tunc siebant, nihil nisi nimis videlicet erant et quasi e scena ostentata ridicula ficio; id quod indicare visa est apparitio præter solitum diurna stellæ, quam periti rerum talium sidus Saturni fuisse contendunt, ut interim omittam visum cuidam tunc episcopo per somnum oblatum hujusmodi: videbatur ipsi considentibus cunctis in majori synodo, repente longum illum subselliorum ordinem inopinatissime confringi, corruevere indecenter universos et sic humili jacerere, vertentes in se miseracionem multorum spectantium. Sed de stellæ phænomeno distinctius referamus. Media igitur die, lucente sole, sub initium Aprilis, quando vernum cardinem iniens sol purior quam prius cernitur discussis nebulis ac nubibus hibernis, astrum Saturni clare cœlo medio emicuit scintillans, scintillans, inquam: etsi enim non me fugit de planetis negari scintillare **50** ipsos propter terræ viciniam majorem, tamen ille tum quidem scintillabat, sive quod forte in apogeo vel abside summa sue sphæræ positus eam supra cæteros planetas omnes attigisset a globo terreno distantiam, quæ ad scintillationem respectu e terra cernentium sufficeret, sive tali tempore conspectum ex accidenti scintillare contigerit, quod scilicet intuentium oculi solis prope fulgentis percussi radiis et sic coacti nictare scintillationem vise stellæ tribuerant, quæ ipsorum infirmitati trepidantium ex vi plena jubaris solaris verius imputaretur. Ut conque sit, hoc quidem ostentum in omen aliqui trahebant prosperum, quippe qui significari augurarentur exu-

B δεται μὲν δόγμα βασιλείου, κατακευάζεται δὲ δέ τέως μοναχὸς Ἀθανάσιος εἰς ἀρχιερέα Ἀνδρόνικον, τάπτεται δὲ καὶ γράφεται δέ Σάρδεων καὶ εἰς πατέρα τῷ βασιλεῖ, ὃ δέ ἐγώ τινων ἤκουσα, ἀνδρῶν μηδὲν τε φεύγεσθαι, καὶ δικαιῷ Θεοῦ, οὐ παρ' ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς παρ' εαυτοῦ ἁυτὸν φημίζων, καὶ λέγων· φυλάττεσθαι· γάρ παρὰ τῆς Προοϊάς ἐφ' ἣ περ ἴκε-

rituram ipsis felicem lucem, tenebris cunctis et caliginosis officiis errorum ac factionum procul abigendis fausto ac salutari regimine patriarchæ, qui nunc Ecclesiæ gubernacula capesseret. Contra sapientiores portendi eo signo maximorum virorum abolitionem in nihilum et ipsius dignitatis qua flourisset hactenus ipsorum Ecclesia corruptionem atque interitum ominabantur vaticinantes, opinor, verius, dum celsissimi planetæ exaltationem summam minari verticibus eminentissimorum capitum, gelu vero tetricum Saturnii sideris sibi communiter denuntiare tristissimas hiemes calamitatum, quarum rigore glaciali mox congelaserent, interpretabantur; id quod statim est eventibus probatum.

17, 18. De condemnatione et e gradu dejectione antistitum in Blachernis. De sanguine, ut existimatum est, e cœlo lapso.

D 17, 18. Nam feria secunda hebdomadis quam diakinesim vocant, statim sequentis post diem Resurrectionis, proponitur edictum imperatoris, et qui fuerat eatenus monachus Athanasius in antistitem Andronicum transformatur, idemque non modo decernitur et scribitur episcopus Sardium, sed et in patrem ac confessionum imperatoris arbitrum legitur. Quanquam audivi equidem a viris omni mendaci exceptione aut suspicione propter summam religionem remotissimis, haud hosce illi titulos ab aliis **51** delatos, verum usurpatos palamque jactatos ab ipso sese arroganter ostentante, dum etiam prædicabat se videlicet a Providentia servatum ultorem læsi olim divini Numinis per acta nefaria, quibus debitam nunc tandem sua opera rependi pœnam oportet. In quo et miscrum et inopiuatum erat, illos qui et ipsi temporis cesserant ac consequenter affines erant ejusdem

κῆσα: τὸ Θεῖον τοὺς ἀνιέροις ἐπεξίδντα. Καὶ τό γ' Αἴλεσινόν καὶ ξένον, τὸ ἐπ' ἀλλοις μὲν τοὺς ἐκχωροῦντας ἐφίέναι ταῦτα γίνεσθαι, ἐπ' ἀλλοις δ' ἐκεῖνον τὰς ἐκδικήσεις ποιεῖν ἔτοιμάζεσθαι. Ἐκεῖνοις μὲν γάρ ἡν θελητὸν τὰ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης ἐπὶ τῷ πάπκα πραγθέντα κατὰ κανόνας τέως, ὡς κάκεῖνοι ἐλεγον ἀξιούντες, μετέναι καὶ καθιστᾶν, ἐκεῖνῳ δὲ τὰ πάλαι ἔμβάντα διὰ τὰ εἰς τὸν Ἰωάννην παρηνομημένα τὸν οὐδὲν τοῦ Λάσσαρι βιστίλεως, καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου παρόρασιν Ἀρσενίου διὰ τὴν ἐκεῖνον ζηλοῦντος παρεθεώρησιν, καὶ τρίτον τὴν ἁυτοῦ ὄπογώρησιν, ἐφ' οἵς δεῖν εἶναι κάκεῖνος ξυνέπεσθαι ἀρχιερεῖς γε δυτας, καὶ τῷ πατριάρχῃ συναίρεσθαι σὺν αὐτῷ τῆς σπουδῆς, μὴ μέντοι ἀθετεῖν ἐκεῖνον καὶ ἄλλον ζητεῖν, καὶ αὐτὸν μὲν παρορφῆν ζηλοῦντα, ἀντεισάγειν δὲ τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν Χαλαζᾶν. ἐφ' οἵς καὶ παραχεινισμένος τοῖς μὲν καθ' αὐτὸν ἔχολα καὶ πελαιοῖς, δοῖ δὴ καὶ περιήσαν εἰσέτι, δημος δ' ἐπειλύνων τὴν γνώμην κοινῶς ἐπεξῆσται πᾶσι. Τοινυν καὶ πρόσταγμα μὲν ἐκτίθεται βιστίλεως, αὐτὸν μὲν εἰς πατέρα τάττον, ὡς εἰρηται, τὰ δέ γ' ἐκεῖνῳ δόξαντα βεβαιοῦν. ἀντιπροσωπούντες δὲ τῷ κρατοῦντι οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον πέμπονται Μιχαήλ, δὲ ἐσαῦθις καὶ τῷ τοῦ πρωτοστράτορος τετίμητο

culpæ si qua erat, tam iniquo discrimine partiiri sortes unius cum ipsis aliqui classis hominum, ut alios quidem ex iis pœnæ secum immunes vellent, in alios sæcum hunc iratumque immitti vindicem. Nam istis quidem placebat, ea quaē h[ab]et ac nudius tertius de Papa constituta fuerat, ut contra canones, quemadmodum ipsi loquebantur, attentata, retractare ac reformare in statum pristinum: hic autem ardente incumbebat studio ad ea immisericorditer punienda, quaē olim publice peccata criminabantur, primum quidem in exauctoratione Joannis filii Lascaris Augusti, deinde in deturbando e sede patriarchali Arsenio, quod is amotum a successione imperii legitimum hæredem inique ferret, postremo in suo ipsis ad vitam monasticam e pontificali gradu descensu, ad quem se coactum fuisse, quoniam illa non probaret, querebatur. Atqui utriusque temporis quæcunque deum erat invidia pariter moderatores nunc arbitrosque rerum ac quosvis alios gravabat. Unde D isti manifeste contra sua ipsorum in hoc exempla et præjudicia ruebant, tam severam parari ultionem permitentes et volentes participibus paris secum criminis, se autem ipsis æquum ducentes extra omnem animadversionis aleam securos et dominantes florere. An non enim hos, si, ut videri volebant, zelo movebantur dumtaxat ob violatum agnitione primatus papæ jus Byzantinæ sedis, satis fuerat in hoc ipsum experrecto cooperari et obsecundare patriarchæ Græcos utique ac Constantino-politano patriarchatui subjectos antistites? Quid igitur attinebat quasi ei diffisos alium querere, velutque illum in ordinem redigere altero suspecto? Nihil quippe minus agere sunt visi, duni Cyprium

Αἴξωματι· τόπος δὲ τῆς ἐκείνων συνάξεως συμπαρόντος καὶ πατριάρχου δὲ τῆς Βλαχερνῶν τῆς Θεοτόκου ναός. Ἡν δὲ σὺν ἀλλοις κάκεῖνο προστεταγμένον, τὸν κατά τι τοῖς δόξουσιν ἀντιτησόμενον ὡς ἐπὶ καθοσιώσει κρίνεσθαι. Προκάθηνται τοῖνυν ἄμα μὲν πατριάρχης, ἄμα δὲ καὶ δέ Σάρδεων καὶ οἱ ἀμφὶ ἐκεῖνον τῶν σχιζομένων παμπληθεῖς δοσοι· οἱ δὲ τοῦ βασιλέως ἑτέρωθεν ἔκδικοι τῶν πράξεων προσεκάθηντο. [P 31] Οἱ μέντοι γε ἀρχιερεῖς μετακεκλημένοι εἰσῆγοντο κρίθησόμενοι. Καὶ πλέον οὐκ ἦν ἐκεῖσε τὸ ἀκουόμενον διειπήσας μή, «Ἄχθητω δὲ ινα, καὶ κατὰ πρόσωπον ἡ κατηγορία ὡς παρηνόμησεν. Ἡσαν δὲ οὖν καὶ τῶν μοναχῶν, οἱ δὴ καὶ παρίστων ὡς ἐδιώχθησαν. Καὶ εὐθὺς δὲ μὲν κρίνων, «Ἄρθητω,» οἱ δὲ τὸ, «Οἱ ἀσεβῆς εἰπέλεγον, οἱ δὲ τῶν τοῦ παλατίου χειρῶν καὶ ποδῶν ἡμέρους μετ' ἀτιμίας ἐξῆγον σύροντες τὸν κατάκριτον, τῶν δὲ μοναχῶν οἱ μὲν ἐδίδουν μεγαλοφύνως τῷ ἀναθέματι, οἱ δὲ καὶ προσεπτόμενοι ίταμώτερον διέσχιζόν τε μανδύας εὐτῶν καὶ διετίθεσαν τὰ δεινά ὡς ἀναξίως δῆθεν φορούντων. Τούτων οὕτω τελουμένων τῆς ἐβδομάδος ἐκείνης, καὶ μηδενὸς ἐκφυγεῖν δυναμένου τὰς ἄρκυς τῆς τιμωρίας, δὲ μὲν πατριάρχης δισαρεστῶν ἦν. ὡς ἐδόκει, καὶ τὸ πλείστον πραττομένων διαπεφωνήσει,

B quantumvis acri studio satagentem emendare nuper acta contempserunt, ac pro eo Ecclesiæ Chalazam imposuerunt, irritatum hominem et longa succenso mora odio flagrantem ad persecendas pene oblitterati querelas temporis, et si qui supererant jam senes consciente olim 52 in juventute, quam ipse vocabat, culpæ, in eandem pariter cum juvenibus et recentius lapsis pœnæ communis, ejusque atrocis, sortem durissimam compingere, nudata modo, cum primum per tempus licuit, inumanis propositi sententia. Sed ut querelis omisisse rem expónamus ipsam, proponitur, ut dictum est, palam edictum imperatoris, Chalazam titulo spiritualis Augusti patris honestans, ac quidquid ipse decrevisset, ratum esse jubens. Delegatur præterea qui personam imperatoris repræsentaret Michael Strategopolus, qui postea protostratoris dignitate ornatus est. Locus autem conventui, cui et ipse adfuturus patriarcha esset, Deiparæ templum assidetur in Blachernis situm. Erat autem et hoc præter cætera statutum, ut quisquis adversaretur qualicunque istius synodi decreto, reus hæsæ majestatis ageretur. Præsidebant porro simul quidem patriarcha, simul autem Sardensis, uno cum plurimis eorum qui occasione damnationis et secessus Arsenii sese dudum a communione cæterorum abscederant. Assidebant ex adverso regili ministri missi ad exsequendam inexorabiliter quamcumque synodus decerneret reorum ob acta nuper et olim, tunc vituperabilia visa, peragendorum vindictam. Tunc qui accusabantur antistites sigillatim causam dicturi, citati nominatim introducebantur. Nihilque ibi audiebatur aliud nisi, Ducatur hic antile. Mox cuicunque in faciem dica impingebarūt vio-

δριος; δ' εἶπετο καὶ τοῖς δόξαις κατετίθετο. Κρίψα **A** τοῖς; Οπηρέταις, ὑπέστρεφον δὲ κανοὶ πρὸς τοὺς ἀποστεῖλαντας, τῆς ἡμέρας ἐν τούτοις τελεσθεῖσῃς. ἐπαλαστήσαντα τὸν ως κριτὴν καθεζόμενον εἰπεῖν ὃς ἡ πρὸς τὸν Κυζίκου ἀσχολίᾳ πλεότας ἐπὶ τοῖς λοιποῖς πράξεις ἡργησε, καὶ μηδὲν προσθέντα ἀναστῆναι, κανόνα θέμενον καὶ ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῷ πατριαρχοῦντι, ὃ δὴ στοιχῶν ἀν ἔκεινος τὰ δμοια καὶ τοὺς ἄλλους διάθιστο. Οὗτος μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς προτέροις καὶ τῷ λοιπῷ ἐρήμην κατακριθέντων, τούτῳ τὸν σχόντων τὸ μὴ μετ' ἀτιμίᾳς καθαιρεῖσθαι, πρὸς ἐν τούτῳ συμπαθῶν φανέντων τῶν καθαιραμένων, (ιη') μηδὲν ἐνστάντος [P 32] Πισαντιῶνος, καθ' ὃν εἰς τέλος ἀπαν δένδρον καὶ πᾶν ἐκ γῆς ἀγατέλλον πεφύλλωτο, φιάδες αἴματος οὐρανόθεν ἐφέροντο, δισαι μὲν εἰς γῆν ἐπιπτον, τοῖς χώμασιν **B** ἐπεικούμεναι μηδεμίαν παρέχουσαι τισιν αἰσθησιν, δισαι δὲ φύλλοις ἡ πέτραις ἡματίοις κατεβάδατο, ἐπιμιαίνουσαι τὰ δεγχόμενα, ἀκριδῶς παριστῶσαι τὴν φύσιν. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀναμφιθόλως φάσκειν διὰ ταῦτα συμβῆναι κάκείνα, οὐ πίστις ἐνεστίν ἀκριδῆς.

latatum legum. Plorique accusantium monachi erant, summam criminis in eo ipso constituentes quod, ut querebantur, persecutionem ab his injustum passi essent. Subito judex, torve reum intuens, Tollatur, siebat: Nempe impius et malo dignus, acclamabant assessores. Quas ad voces imperatorii qui aderant satellites condemnatum vinclis manibus et pedibus ignominiose trahebant foras, monachis interim accusatoribus **53** partim magna voce diris devoventibus damnatos, partim manus sacerdos non abstinentibus a pulsandis miseris et sacris eorum penulis, quas indigne gestari ab iis exprobabant, contumeliose discerpens. Dum ea per illam hebdomadam ita gererentur, nemine regia undique tensa crudelitatis vindictæ inhiantis effugere valente, haud obscuris indicis deprehendebatur iniquo hæc animo patriarcham ferre. At is, ut cuncte ringebatur nuerore ac indignatione intimus, cernens quæ fierent, sequebatur tamen præentes, assentiens in speciem ipsorum placitis, cæterum clam dæmnans et detestans immania decreta, adeo ut privatim apud fidias aures non dubitaret illorum synodus vocare conciliabulum sceleratum. Denique cum eos qui se ultro non sisterent, trahere frustra repugnantes per ministros imperatorios cœpissent, incessit eos cupidus Theodori quoque Cyziceni coram se in reorum subselliis videndi. Quare satellitibus ut eum adducerent mandarunt. Porro ille non comparere certus, quam potuerat tutissime se abscondere in Prodromi monasterio, procellam sub tecto dum detonaret opperiens. Causa huic et aliis declinandi vadimonii non tam erat judicii periculum aut damnationis aut de gradu dejectionis ignominia, quam metus contumeliarum intolerabilium, quibus se coram illis a vilissimis homunculis dehonestando prius expertorum acerbitate illam exemplo didicerant. Igitur missi a synodo compulerunt repertum in latebris Theodorum. At

ille obliuctans resistebat, ut lepas petra, sic monasterio inhrens. Lictores trahendo impares sociis adhibitis viu ingeminabant; quam saepius auferunt aliis atque aliis accidit. Quorum inter se summa ope conantur et ad invilsum tribunal raptantium infestas manus elapsus ille templi adyta subiit, et inviolabili, ut putabat, sacræ mensæ asylo potitus inde per ecclesiasticos **54** ministros, quorum et penetrandi jus est, denuntiabit satellitibus se neutriquam, quidquid contra molirentur, inde abscessurum. Quare illi, die in his frustra consumpto, coacti sub vesperam redire re infecta, ut synodo renuntiarunt quod evenerait, percusus qui ut judex sedebat, Nempe, sit, inanis circa Cyzicenum longi temporis opera otium inutiliter consumpsit, multis cæterorum absolwendis causis suffectorum. Et his dictis surrexit, præscripia patriarchæ formula quam tenere deberet in aliis pari exemplo puniendis. Ita post eos, qui vexati maleque multati præsentes fuerant, reliqui ut contumaces in absentia dannantur, hoc uno benigne agere in hos visis, feris illis arbitris, quod acerbitates contumeliosissimarum incomitiationum in præsentes exercitarum remisore, loco movere non comparentes citra ignoriniosam ipsorum adstantium traductionem contenti. (18) Ineunte Malo mense, quo arbor omnis et quidquid e terra oritur fructicat, gutta sanguinis e cælo destillarunt. Harum quotquot in terram inciderunt, aut exsuctæ bibula superficie aut naturali nec plane absimili soli subrubentis colore confusæ sui sensum ad oculos non pertulere, sed inobservatae vanuerunt. Quæ vero foliis frondentium plantarum, quæ petris quaque velis ac textu vestrum sunt exceptæ, ut discolore macula pingentes subjectam materiam, clare sui naturam animadvertisendam præbuere. Id ostentum utrum a Deo sit immissum ad ejus significandam de rebus quæ tunc geregantur sententiam, haud equidem dæm-

Ιστοροῦντις δὲ λέγειν καὶ ταῦτα, κανὸν ἔκείνων Α κανὸν ἄλλων γένοιντο, οὐκ ἀπόδον, οἷματι, δοκεῖ. Ἀλλούς μέντοι γε ἔκείνοις ταῖς ἐκκλησίαις ἀντισηκώσαντες, κατὰ τρόπον τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς εἰχον διθυνον, τυραννοῦντες οἶον εἰς τὰ πόλλα τούτων καὶ τὴν βασιλικὴν ἡμερότητα, ἐνδὲ καὶ μόνου τὰ πάντα καταπολεμάνουν, τῆς κοινῆς δύμονοις καὶ καταστάσεως, ὡς ὑπέσχοντο.

Θ'. Περὶ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας καὶ τοῦ πατρίδρου Ἀλεξανδρείας.

'Απῆτουν [P. 33] μὲν σύν καὶ τὴν Αὐγούσταν Θεοδώραν λίβελλον μὲν πίστεως, ἀποδόλην δὲ Ἑγγραφον τῶν χθὲς γεγονότων, ἀσφάλειαν δὲ καὶ τοῦ μῆτρος ζητῆσαι περὶ τῶνδρος αὐτῆς ἐφ' ὑπερ ἐν φαλαριδίαις ταφήσεται· καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις λόγον, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, φασί, βασιλικῶς σὺν τῷ νιῷ μνημονεύοιτο. 'Απῆτουν δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον δομογνωμοσύνην μὲν ἐπὶ τοῖς καθαιρεθεῖσιν, ἀποδόλην δὲ καὶ αὐτὸν τῶν πραχθέντων, ἐπειδὴ καὶ αἰτίαις ταῖς προφήθεισαις φθάσας συγκεκοινώνηκεν, ὡς ἀν καὶ αὐτὸς δηλονότι τὰ δύοια κατασφαλι-

n're certo affirmareve ausim. Quod autem historici officium exigit, non dissimulabo, visum quibusdam hoc perinere tum ad ea quae modo retulimus, 55 tum ad alia, quae pari immanitate tunc a rerum potentibus impone designabantur, acta reprobanda, quasi scilicet ille cruor vice naturalis pluviae demissus e nubibus adumbraret intrusionem violentam novorum antisitum in sedes per vim ejectorum. Ut cunque sit, isti certe, dum suo arbitratu ad Ecclesiam, sicut videri volebant, componendam tam vehementer incumbebant opera, tyrannica in multis grassari licentia non immerito censebantur, abutentes mansuetudine imperatoris, qui vana spe inductus ab illis facta pacis ac concordiae plene restituendæ, si agere ipsos quae vellent sineret, cuncta in eorum arbitrium proiecerauit, effectum exoptatissimum et promissum publicæ tranquillitatis bene quovis emendum pretio ratus, et e tali convenientia prudenter, ut ipsi videbatur, expectans.

19. De Augusta Theodora et patriarcha Alexandrino.

Sed ut ad synodi acta redeamus, in his et illud D est. Ab Augusta Theodora fideli libellum exegerunt, priueraque ut scripto dato se renuntiare profitebatur conventioni ecclesiarum et obedientiæ papæ paulo ante publice admissis; sancte denique polliceretur se nunquam peccaram persolvi viro suo defuncto justa fonebris decantatione psalmorum et cætero ecclesiastico ritu celebranda. Harum rerum merces ostentabatur honos commemorationis nominis ejus in ecclesia, inter sacra conjungendi cum nomine imperatoris ipsius filii. Ab Alexandrino item patriarcha postularunt Athanasio, ut assensu comprobaret suo damnationem et dejectionem e gradu privatorum suis sedibus antistitum; insuper ut ipse quoque diserte declararet

α σάμανος ἐν τοῖς διπτύχοις τοῖς πατριάρχαις συμμημονεύοιτο. Τῷ γάρ Ἀντιοχείας Θεοδοσίῳ τῷ Πρίγκιπι λεληθός μὲν δέος ἐμπίπτει μή καὶ τι δράσωσι τοῦτον τῶν ἀδουλήτων, φανερῶς δὲ ὑπερηφάνεις καὶ ὑπερεώρα τῶν πραττομένων. Ἀμέλει τοι καὶ πέμψας, τοῦ βασιλέως μή εἰδότος, παρηγέλτο κατὰ Συρίαν καὶ ἄλλωρ παρεχώρει τοῦ θρόνου· ἔτι γάρ ἴσως εστο μὲν Τρίπολις, ἐσώζετο δὲ ἡ κατὰ Συρίαν Πτολεμαῖς, περιήν δὲ Βηρυτός καὶ Σιδών καὶ Τύρου καὶ τὰ παραλίαι, τῆς Ἰσαλικῆς ἀρχῆς κραταυτέρας οὖσης τῶν Αιθιόπων. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἔκείνης δεξάμενοι τὴν παρατησιν, κοινῇ φήμι τὸν Ἀγιοτυμεωνίτην καθιστῶσιν Ἀρτενίον, ἀνδρα τὸ σύμπαν ἀγιοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον, διὸ δὴ καὶ τέως μὲν οἱ ἐνταῦθα δεξάμενοι ἐπὶ τῶν ιερῶν ἐκοινώνουν ἔκείνην τῆς μνήμης διπτύχων. Ήστερον δὲ αἰτίαν σχόντα ἐκ φήμης ἡκούσης ὡς οὕτω συμβάν τῷ δηγῇ τῆς Ἀρμενίας τῆς ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε στάσεως, μηδὲν ἀναμενάντες συγκεκτάζειν τὸ γεγονός εὐχερῶς ἐξαρούσει τονομα. Ἐκείνου δὲ μῆδ' ἐς βραχὺ περιγενομένου (ἴτως γάρ ἀν καὶ ἀπήντα πρὸς τὴν κατηγορίαν, εἰ περιήν) οἱ ἀρχιερεῖς ἀμφιγνωμονήσαντες, οἱ μὲν

pro irritis et perperam decretis se habere, quæ nuper in causa papæ ac conciliationis Græcæ cum Latina Ecclesiarum statuta fuissent. Hoc postremum ab eo petendi causa fuit, quod is propter rationes a nobis ante memoratas communicasset cum iis qui illa egerant. Addebatur, hac dumtaxat conditione, si hæc scripto et chirographo firmaret, ei tribuendum ut e sacrī diptychis nomen ejus inter cæteros patriarchas memoraretur. At Antiochenus patriarcha Theodosius Princeps, occulto tactus metu ne quid hi gravius in sese consulenter, exterius tamen præ 56 se ferebat haud sibi probari, sed nec ad se quidquam arbitrari pertinere, que flerent. Ergo aspernabundus et speciose securus conscriptam abdicationem patriarchatus, imperatore inscio, Antiochiae reliquit, ipse in Syriam migrans, ubi Latinorum in potestate multæ tum adhuc et magna civitates erant, Ptolemais, Berytus, Sidon, Tyrus, oraque illa maritima universa, in qua Itali aduersus opes Æthiopum suum egregie imperium tuebantur. Clerus porro Antiochenus abdicatione Principis accepta concordibus calculis patriarcham creavit Hagio-Symeonitem Arsenium, virum præclara sanctimoniac specie venerabilem, quem statim Constantinopolitani agnoscentes in communionem admiserunt, pronuntiato palam ejus e diptychis nomine. Postmodum tamen fama sparsa communicasse ipsum cum rege Armeniæ ab Ecclesia discesso, minime sumpto ad inquisitionem veri spatio, cupide multarunt honore isto et e sacris tabulis ejus nomen expunxerunt. Contigit autem ipsum sub hoc tempus e vivis cedere: quem est credibile, si vel modicum superfluisse, ad causam dicendam Constantinopolim venturum. Cæterum antistites ad eī successorem eligendum congregati duas in sententias scissi sunt: Cilices quippe

κατὰ Κιλικίαν τὸν Πομπηῖου πόλεως Διονύσιον, οἱ δὲ Α καταίθεν (ἐκεῖ γάρ καὶ συνετηρεῖτο) ἀπόλιτει πρὸς τὸν ἄμφι Συρίαν τὸν Τύρου Κύριλλον καθιστῶσι· καὶ τῷ Διονύσιῳ κραδαῖον μένου φθάνει προκριθέεις ὑπὲρ ἔκεινον ὁ Κύριλλος. Τὸν γοῦν Ἀλεξανδρείας ἐνταῦθα περίτητα σὺν ὕδωνα τὸ μή τοῖς ἀλλοις συμμιγμονεύεσθαι [P. 34] (τὰ γάρ τοις πολλοῖς συμβιβήκοτα τὸ καθ' αὐτὸν λυπηρὸν ἀπίκυρωπτεν) σύντο μή τὸ Διονύσιον μετέχειν σφίσι τῆς μνήμης Ἐθαλπε· τὰ γάρ παρὰ τὸ πρέπον πραγθέντα, οἵς κοινωνεῖν ἦν γεγονότα, συγκάταινον περιβιστατο.

*. Περὶ τῆς γυναικὸς τοῦ Τερτερῆ.

Ἄλλὰ τούτων ἀνηρτημένων καὶ Ετι ὁ βασιλεὺς τοῦ Τερτερῆ, ὃν δὴ βασιλέα Βουλγάρων ὁ λόγος ἰδεῖκνο τοῦ Ἀσάν ἐκείθεν ἀναχωρήσαντος, πέμψαντος καὶ ἀξιούντος περὶ τῆς γυναικὸς (τὴν γάρ τοῦ Ἀσάν αὐταδέλφην ὡς παρανόμως συζυγούθεσαν ἀπέστεργε, καὶ ἀλλώς διτὶ καὶ τῆς ἐκεὶ ἐκκλησίας; μὴ παραδεχομένης αὐτὸν ἐν ἀγιασμοῖς, ὡς ἔλεγε, περὶ τὴν σύζυγον ἀνομήσαντα), ταῦτα τοῦ Τερτερῆ διαμηνυμένων καὶ τὰς ἵστανθις ἀγαπῶντος σπονδᾶς, ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀγαγόν την γυναικαΝι-

Pompeopolitanum Dionysium, Syri vero Cyrrillum Tyrium in patriarchatum vocaverunt. Inter quæ deliberante ac trepidante Dionysio præoccupavit thronum Cyrrillus, et in eo firmatus prævaluit. Igitur Alexandrinum hic Constantinopoli degentem nullo admodum doloris affecit sensu, quod inter patriarchas non recitatetur nonen ejus: societas enim in pari sorte multorum privata ipsius modestiam levabat. Neque spes illi oblata istius honoris adipiscendi **57** magnum habuit illicium, præsertim quod caro emenda proponeretur, exacta in id comprobatione inconvenientium actorum synodi presentis; quorum quin se fundum et auctorem ferret, ac consequenter eorum invidiam in se suscipere, qui talia gerentibus communicaret, vitare non posse facile videbat.

20. De uxore Tertericis.

Verum his adhuc in deliberatione versantibus, contigit instauratio fœderis inter imperatorem et Tertericum. Is in regnum Bulgariorum post Asanis indecessum, ut alias diximus, evectus, religioni se Dducere profitens tenere in contubernio sororem eiusdem Asanis, quam repudiauit contra fas priore legitima conjugi duxisset, nec ferre amplius, ut alebat, valens se ab Ecclesia sui regni sacerorum exsortem eo nomine censeri atque a communione rejici, misit ad imperatorem, qui hæc ipsa exponerent et paratum sese ad pacem cum eo sanciendam affirmarent ea conditione, si veram sibi suam, quæ Nicææ detinebatur, uxorem redideret. Ad quæ imperator annuens edictum custodia mulierem ad Tertericum remisit, pactus ut is vicissim sororem Asanis ad se remitteret; quod et factum est. Moxque, cum jam Asani spes nulla esset recuperandi regni Bulgariorum, cuius in

κα'. Περὶ τῆς ἐπ' ἀρατολῆγρ Βασιλέως ἔξελευσις.

[P. 35] Αὐτὸς δὲ ἔμμονον μέριμναν ἔχων τῆς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὀμονοίας καὶ καταστάσεως, δι' ἣν καὶ ταῦτα πάντα ἐπράττετο (ἡ γάρ τῶν Ἀρσενιατῶν ἐπισύστασις πολλὴ τις οὖσα καὶ καθ' ἐκάστην πλήθυσμάνη ἡρεμεῖν οὐκ εἰσ), ἀπάρα; τῆς Κωνσταντίνου ἐπ' ἀνατολῆς ἥλαυνεν, ἐπισκήψας καὶ πατριάρχη καὶ τοῖς λοιποῖς, δισοι τε περὶ τὸν πατριάρχην ἡσαν καὶ δοσο τῆς ἐναντίας μοίρας, ἐκεῖσε περὶ που τὰς Ἐποπλακίους Θήβας ἀπαντάν τὴν ταχιστὴν ὑπὸ βασιλικαὶς τριήρεοι τε καὶ ἔφοδοις, ὡς ἐκεῖ κινηθῆ-

G possessione validissime firmatus appareret ferteres, optimum factu putavit imperator fœdus cum hoc icere, utique parum ad manum habens Romanarum copiarum alacrum ad pugnas et ad rem bene gerendam cum tam vicino strenuo que hoste promptarum satis. Convenit ergo cum Bulgario, Asani, juxta pacta prius a patre cum eo inita, dignitatem despotarum Romaidis in qualemcumque regni amissi compensationem tribuens.

21. De profectione imperatoris in Orientem.

Hac cura soluto imperatori acrior alia et perseverantior altius insidebat animo, concordia tandem in Ecclesia bona fide statuendæ, **58** quam unice ad rem etsi cuncta quæ nunc maxime fierent referebantur, tamen nihil admodum hactenus esse profectum apparebat. Ergo sollicitum tali causa principem cessare in inquisitione ulteriori medium ad flumen tam necessarium, cum minime sineret flagrans plusquam unquam et pollens numero inque dies augescente multitudine surrescens Arseniana factio, movens Andronicus Constantinopoli versus Orientem tendit, præscriptio patriarchæ cum suis aliisque antistitibus, concilisque pariter qui partes his adversas tuerentur, ut sibi quantocius circa Hypoplacias Thebas frequentes occurserent, imperatoriis eo deferendi triremibus, quas copiosissimis et quantavis implicitorum isti causæ hominum multitudini, vel si nemine dempto universi accurrerent, suffectoris ad hoc ipsum instrui commeatibus jusserat. Ut tamen multis tamque variis convenire unum in locum imperator vellet, inde erat quod studenti perfectam Ecclesiam restituere concordiam necessario facendum videbatur, ut multiplicium auctores sectarii factionum una consularent, suisque singuli allegatis

ομένων τῶν δικῶν. Θύει ὄλγον γέρε καὶ περὶ τῶν Δι βασικία, καὶ δι βῆθες πέτης λογοθέτης δι Μουζάλων χθὲς πραχθέντων ἀνέζη τὸ σκάνδαλον, καὶ μᾶλλον δι: καὶ τῶν παρ' Ἰωσήφ ἥ καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' ἔκεινον πραχθέντων παρεβεβασμένων αὐτοὶ ζηλοῦντες ἐντεῦθεν καὶ τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν παραδοχὴν ὑποπτεύοντες τοὺς παθόντας ἐπιμετίζοντο καὶ διδικα πάσχειν διωμολόγουν. Διὰ ταῦτα καὶ ουνόλους ἔκει δι κρατῶν συνῆγεν, ὡς ἂν ἐντελοῦς γεγονούσας τῆς συνελεύσεως τὸ ποιητέον ἀπὸ κοινῆς τῆς σκέψεως γένηται. Καὶ δὴ συνελθόντων, καὶ τῶν εἰκότων προνοοῦντος σφίσι τοῦ βασιλέως ὡς διαχειμεριοῦσι περὶ τὸ Ἀτραμάτιον, ἀργῆσας πάμπαν τῶν ἔξωθεν δυολεῖων δι κρατῶν σχεδὸν τὰ περὶ τοῦ πῶς διν Ἀρσενιάται τοῖς πραχθέσι συγχετανεύσαιν εἰρηνεύσαντες διεσκέπτετο. Συνήγοντο τοῖνυν ἔνθεν μὲν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην, σᾶς συνῆγε τὰ πλείστα καὶ ἡ Εὐλογία καὶ γε αἱ Ουγατέρες αὐτῆς, ἥ τε Θεοδώρα καὶ τὴν δυτικῶν Ἀννα ἥ καὶ βασίλισσα, ἀρτὶ τότε κάκειν κατὰ φήμην τῶν γεγονότων ἀναχθεῖσα πρὸς

*juribus ac votis communī consensu cuncta compo-
nerent. Nam non exigua in plerorumque animis ad-
versus nuper initam cum Latina Ecclesia Roma-
noque pontifice conventionem seruebat offensio,
tertiae prætextus plausibilis coitionis, eo jam dam-
nosioris, quod duabus dudum antea constatis com-
missisque ac per acria nunc maxime discidia gras-
santibus in mati cumulum supervenerat. Nondum
quippe resederat oblocutorum Josephi contra ejus,
quam vocabant, intrusionem in patriarchatum, et
acta, ut ipsi jactabant, multis nominibus megisti-
ma, murmurationes, favore conprobatae pluri-
morum. Vigebat item his fronte adversa compa-
rata et flagrantibus infesta jurgiis Arseniana con-
juratio. Nec Josephitarum tamen in Arsenianos
infense certantium non quædam in iis concordia
erant studia sensaque. Ut enim utrique sese in-
vicem emulatione inquietissima suspectabant, et
urebat præsertim Josephitas minime jam dissim-
ulata necnon magnam rebus ipsorum securiam in-
siliens, imperatoris erga venerantes Arsenii memo-
riam indulgentia, qua ne usque in plenam ipsorum
admissionem comprobationemque profliceret, vere-
bantur, ita utrisque ex æquo parum placebant
qua seiva immaniaque amodo in Ecclesia domi-
nantiibus decerni gerique cernebant; palamque
ambæ partes miseratae sedibus dejectos antistites,
enjuste ipsos sibi videri passos talia conspiratione
non dubia profitebantur. His tot tam variis ac
perplexè complicatis una mederi studens 59 impe-
rator opera discidiorum Ecclesiam misere dis-
cerpentium causis, universos seducto in loco
onum cogere in cōtum utile putavit, fore autem
ut sie collato consilio viam communiter ali-
quām inirent consensionis adeo publice necessariæ
firmandæ. Cum igitur omnes Atrauiylii conve-
nissent, ubi cunctis ad victum in totam hiemem
necessaria large imperator providerat, ipse interim
aepostis ciwilium negotiorum curis, atque a quo-*

*tidianis quoque cæteris principatus functionib[us]
seriari, quoad hæc expeditisset, volens, unice in
propositum incubuit Ecclesiæ pacandæ. Cujus ne-
gotii principium ab Arsenistarum reconciliatione
ducendum ratus, totum ferme studium ad hanc
procurandam veritatem. Congregantur ergo hinc qui-
dem patriarcha et huic adhaerentes, quibuscum
frequens versabatur Eulogia, nec non hujus filia, Theodora videlicet et quæ occiduis e tractibus
ad harum famam rerum recens in comitatum ac-
correrat Anna, cui et nomen reginæ tribuebatur;
præterea quem memoravimus magnus logotheta
Muzalo, plurimum apud imperatorem valens, a
quo in gratiæ singularis indicium honoratus fuerat
facultate gestandi tegmen capitis auro et coco
textum, proprium insigne megistanum et decus
excedens meritum ac gradum istius quod gerebat
officii. Altera ex parte comparebant Hyacinthus
cum manu monachorum conjurantium secum. His
connumerabantur gravia nuper passi exæcatique
Lazarus Gorianites et Macarius cognomine Co-
lumba: nam Lependrenus Athanasius ex antiquis
zelotis erat, atque adeo inter eos magnus. Non
pauci autem ad horum se partes aggregabant,
indulgentia imperatoris cuique ad audendum pro-
fiteri libere sensus arcanos faciente animum. Unde
plena fiducia concepta ipsi jam sortis insinuæ ple-
beii, ipsi palatini; quibus utpote peculiariiter au-
ctoratis obsequio principum minus quam cæteris
licere videbatur acta ipsorum improbare, minime
60 tunc profiteri dubitabant sua in partes ac
memoriam Arsenii a Michaeli Augusto relegati
studia incensa. Hos simul omnes idem, qui con-
vocaverat, imperator statim quavis hebdomade
diebus per totam alloqui Quadragesimam perseve-
ravit, apparens in conventu, assistantibus hinc
inde sibi patriarcha cum suis, et summo constu-
in id incumbens ut quam efficacissimis orationibus
persuaderet eis concordiam et communionem in-*

οῖς τῷ γρόνῳ, καὶ ὑπὸ τοις θεόδους σημείοις έθαλού-
σας καὶ μόνοις καθυποκλίεσθαις· τὸ γέροντον πει-
σθῆναι λόγοις καὶ παρευθὺν εἰρήνευσιν, διφεικταῖς
τόσῃς ἀκριβείας, θεικύντων εἶναι γνώμης αὐτα-
ρεσκούσῃς καὶ τὰ τῆς πρὸν ἐνστάσεως ὑπελάμβανον.
κβ'. Περὶ τῶν γεγονότων συνθεσιῶν ἐν πυρὶ ἐτ-
τῷ Ἀτραμυτίῳ.

"Οθεν καὶ πρὸς τὰ πάλαι τοῦ Θεοῦ σημεῖα, οἵς δὴ
ἴνεθναριστοῦτο τοῖς ἄγιοις, ἀπέδεπον, καὶ ὡς περ
εῖσθαι τὸν αὐτὸν νῦν τε καὶ πάλαι, οἵς αἱ καὶ τὰ
[P. 37] σημεῖα μή διακρινομένων μόνον φόντο γίγνε-
σθαι, καὶ τέρασι Θεοῦ ἔξητουν ἐσυτούς ἐπιτρέπειν,
ώς ἐκείνοις ἐψομένων πάντως καὶ ἀμφοτέρων οἵς δὴ
καὶ Θεὸς ἐμφανεῖ ἀρεσκόμενος. Καὶ δὴ αὗτοι μὲν
καὶ βασιλεῖς; (οἱ γέροντες τὸν πατριάρχην, ὡς
θεοίκυνον, ἀπήρεσκοντο, ὥστε μή φανερῶς συμπράτ-
τεν) τὰ συνθεταὶς ἐπιλήρουν. Αἱ δέ γε συνθεταὶ,
αὗτοῖς ἀνά μέρος συνθεῖναι ταῦτα γράψαι οἱ ὅσα
οὗτοι προστιθάμενα τῷ εἰρηνεύειν ἐδόκουν, ἐκείνους
δὲ αὖθις ἔτερον τόμον συντάτειν καὶ δηλοῦν ἐφ'

vicem. Sed cum modo moneret, modo argueret,
interdum rogaret, aliquando minaretur, nihil non
denique moveret, neque ad extremam dicendi
agendive, qua ad id facerent, contentionem sibi
quidquam reliqui ficeret, frustra tamen semper
fuit, haud ulla ratione arteve mitigare valens
effleratas inveteratis odiis mentes obnoxie in propo-
sito utrumque persistantium, nec nisi signis divinitus
editis cessuras sese profitentium, aut persuaderi
contraria creditis hactenus passuras. Sic enim
apud sese disserebant, verti suam ipsorum in hoc
existimationem et famam sectae, nec si verbis tantum
et rationibus humanis de *λαμ* constanter hucus-
que affirmata sententia dimoverentur, vitare ipsos
posse quin jure viderentur, arbitraria solum præ-
frecti animi contumacia, sine argumento fundamen-
tiove auctoritatis idoneae, antiquis adeo inflexibiliter placitis hæsisse.

22. De conventionibus Atramytii per ignem initis.

Itaque rati sic excusari duntur posse præter-
itam pertinaciam, si nonnisi signo manifesto di-
vini contrarii judicii palam ostenso veterem per-
suasionem remisisse dicerentur, ultro provocab-
ant ad prodigia, qualium ad coargendas aliter
ac res erat opinantium humanæ ratiocinationibus
mentis indeprehensibiles allucinations usum ex-
stisiisse olim in veteribus rerum ecclesiasticarum
monumentis celebrem, sese observasse memine-
rant. In quo adeo sibi favebant larga proprietorum
estimatione meritorum, ut suam inter et sancto-
rum quorumque hominum sortem nihil discernen-
dum autumarent; et cum idem utique qui olim,
nunc quoque polleret Deus, dubitandum non puta-
rent quin ipsis intrepida fiducia poscentibus paria
sue supremæ indulgeret experimenta potestatis illa-
que in sibi charorum quandam et speciatæ sau-

A δοσον εἶχον ἐγκαλούμενοι περὶ ἐκείνων ἀπολογίειςθει, καὶ ἀμαρτιῶν ἐναύσαντας, οἷόν τ' ἂν συντηξει: καὶ τὸν ἀδάμαντα, ἐνιέναι, καὶ μὲν δὲ φυλαχθείη, καὶ μήν καὶ ἀμφοτέρους τῷ ἀδλαβεῖ διατηρθεῖντι τιμὴν
ώς ἐπὶ τούτῳ δεικνύντος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀρέσκειαν, εἰ δὲ ἀμφοτέροις διαλυμανεῖται τὸ πῦρ, καὶ αὖθις συν-
ιέναι καὶ εἰρηνεύειν ως ἐν πυρὶ γεγνυιῶν τῶν συν-
θεσιῶν ἀπατῶν. "Ἡν ταῦτα, καὶ φασὶ λένε μὲν ὀλκὴν
παρασχών ἀργύρου ἐξ ἀφειστάτης χειρὸς (καὶ τοῦ
τάρῳ; ἀλλὰ καὶ αὐτὴν βασιλείαν πρεστεῖ ἀν., ὡς ἐδό-
κει, τῆς εἰρήνης ἐκείνων) τὸν πυροδέκμονα λέητα
ἐκέλευεν ἀργυροτυποῦσθαι, αὐτὸς δὲ, ἐπει καὶ ἡ
μεγάλη καὶ ἀγία ἐδομάς ἐφειστήκει, ἡμέραν ἔχου-
σαν τὸ πλέον τοῦ μεγαλείου καὶ πρὸς τῇ ἀνασταύμα
οὔσαν εἰς τὴν δοκιμὴν ἐκείνην ἐπέτασσεν· ἡ δὲ ἦν
ἡ τοῦ μεγάλου πάντως Σαδάτου. Καθ' ἣν συναγθέν-
τες ἄμα, πρότερον πολλὰ τὸ Θεῖον περὶ τῶν προκει-
μένων λιτανεύσαντας, ὅποι τοῖς ἀπάντων ὀφελμοῖς,
παρδόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ βασιλέως, εὐλαβῶν χεροῖς τοὺς
τόμους ἐπίστευον, οἱ δὲ καὶ πᾶσαν ὑπονοίας αἰτίαν
ὑποτεμόμενοι ἐμβάλλουσι τῷ πυρὶ τοὺς χάρτας, θε-

C ctimoniæ hominum gloriam mirabiliter patrare sibi
duxisset gloriesum. Hoc igitur et audacter et mag-
nifice jaetabat, permittere se rem Deo: decla-
raturum haud dubie ipsum mira eujustiam editione
portenti favorem in causam ipsorum suum, ea evi-
dentiæ cui neutrins partis quæstavis 61 obniti perti-
nacia sustineret. Non displicesit imperatori pro-
positio. Ergo is (necunque patriarcha suspectam ha-
beret anticipitem novitatem, et ei palam cooperari
facinus se dignum haud ducere) in istam cum Ar-
senianis conditionem cupide convenit, ut hi qui-
dem primum scripto prolixe commentario manda-
rent suas de adversantibus querelas ac quibus eos
purgari pizculis juberet, post quæ suscepta bona
fide ipsos in communionem non gravaturi essent
admittere. Josephitæ contra volumini pariter
otiose concinnato committerent defensiones suas,
quibus Arsenianorum objecta refellerent. Tum
pyra succenderetur tanti ardoris qui consumendo
vel adamanti par pene futurus videri posset, et in
eam scriptura ultraque conjiceretur. Si una ex his
flammea consumpta illæsa altera perstaret, su-
D perstitti ut divino testimonio probatae universi ac-
quiescerent, et sectæ a qua esset scripta, veritas et
ianocentia cum veneratione debita et prompta ex-
secutione præscriptorum agnosceretur. Sin utrum-
que volumen ræque ignis exureret, tunc quoque ve-
luti abolitis divino jussu dissensionum causis concor-
dia sincera iniiretur, et flamma usq; arbitra, pa-
catis jam animis, iu societatem ambæ partes coïent
intimam atque in tempus omne durabilem. Sub-
hæc pactis ita firmata sanctissimis, imperator ce-
lesti experimento pretiosum apparandum insuru-
mentum ratus, magnum argenti pondus conflatori
dedit, ex quo lebes formaretur ignis sacri recep-
taculam. Quidni vero? qui totum ipsum, pene dixe-
rim, imperium in sçem conciliacionis longe sibi

κλυτούντων ἔκεινων καὶ τὰ θεοφίλη πονημένων Λ καὶ ἵεροῦ μεταλαμβάνουσι κλάσματος δῆλοι τε ἡσαν ἐφ' ψ προσσχεῖν τὸν Θεὸν καὶ ἐμφανίσαις τὴν οἰκεῖαν βούλησιν, τὴν μακρὰν αφῶν ταλαιπωρίαν δυσωπηθέντα. Ός γοῦν ἐνεθλήθησαν, καλάμη ἡσαν πρὸς κάμινον καὶ ἀμφότεροι, καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἤγνοιε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, καὶ συνεπτυγμένων ἀρρώτως ἐπελαμβάνετο, ὥστε καὶ μιᾶς ἡ καὶ δευτέρας ὠρας σπόδιν γενέσθαι καὶ ἀμφοτέρους. Τότε γοῦν τελέως ἀποκαραδοκήσαντες, τρόπον τῶν τόμων, ὡς περ ἔκεινοι πυρί, οὗτος οὗτοι βασιλεῖ ἐνεδίδουν καὶ δῆλοι: Ησαν ὑποκλινοῦντες τῷ πατριάρχῃ. Οἱ μάντοι γε βασιλεὺς διαχρυσεὶς οἵον ἔκειθεν ὡς τι δράσας τῶν θαυμαστῶν (θαυμαστὸν γάρ ἐδόκει γνώμας ἰσχυρὰς ἐν ἀκαρεῖ μαλαχθῆναι), ὡς ἡδη τὸ θόλον κατωρθωκὼς ἐξ αὐτῆς λαψυραγγηθέντας προσάγειν τῷ πατριάρχῃ ὃς εἶχεν ὄρμα, καὶ κρυμώδη κατανίφοντος ἡφαρούτεστε, [P. 58] καὶ λαβὼν ἔκεινους ἄμα πεζῇ βαδίζων δὲ τὸ Σαββάτου τῷ πατριάρχῃ παρίστησιν. Οἱ δὲ καὶ αὐτόθιν προσιήντες εὐλογίας τε μεταλαγχάνουσι:

optatissimæ libenter profligaturus videretur. Destinavit præterea tanti momenti cæremoniæ diem omnium sacerrimam, hoc est, quoniam major jam hebdomas institerat, Sabbatum ipsum sanctum, Pascha festorum principis vigiliam. Tali ergo luce congregatis cunctis, propitiatio **62** longis communiter orationibus Deo, ut cœpta fortunare dignaretur, tandem universis inspectantibus, ipso præsentे Augusto, piorum hominum; et neutri parti suspiciorum manibus volumina utrinque consignantur. Ea illi, quod bene veriteret, in ignem jacint, intendentibus preces cum maxime per summam fiduciam Arsenianis, et quasi Deum admonentibus adesse tempus declarandi sui numinis in gratiam ipsorum zeli pro ejus gloria tundiu frustra tabescens, se longissimas miserias patientissime pro veritate toleratas clarissima sui favoris, qui calumnias humanorum errorum cunctas dilueret, significatione consolandi. Hac illis orantibus stipula in fornace ambo pariter libri fuere. Nihil utriusvis respectu acris suæ virtutis remisit flamma. Et quanquam pro modulo lebetis haud multum prunatum erat, atque utrumque codicem pro suo quæque pars studio sedulo complicatum et compactum validis insuper involucris sepserat et protexerat, tamen una alterave hora nihil ex utroque nisi cinis superfluit. Illic jam confusi frustrata exspectatione, Arseniani præsertim, imitati suas chartas, ut illæ igni, sic ipsi Augusto cesserunt, et fidem pactorum reposcent ostenderunt haud se recusatores subici deinceps atque obtemperare patriarchæ. Quo successu incredibiliter exultans gratulansque imperator (miram quippe rem divinitus interpretabatur factam, quod tam invicta, tam annoso velut callo indurata pertinacia momento emollita resolutaque cernereatur), veluti jam voti vix sperati plene compos, festinavit victoriæ suæ quasi manubias ac spolia patriarchæ sistere. Eademque hora, etsi tum forte contigit asperam desævire tempestatem, nin-

εξ ὧν Ἐλεγδύ τε καὶ Ἐπραττον πάντ' εῶντες ἐφ' αἰ, τὸ πρῶτον ὡς ἰσχυροὶ ἐξ ἀνάγκης μεγίστης ἐσγί-
ζοντο. Ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα, καὶ τὸ θερμὸν ἔκεινο
καὶ ἔντονον πρὸς εἰρήνην ψυχροῦσθαις καὶ καταχα-
λᾶν ἡρχετο, καὶ ὡς κατασοφισθεῖσι αφίσιν ἕαυτοῖς προσειχον. Ἐν ἀφανεῖ δὲ τέως τὰ τῆς μεταβολῆς ἔχοντες (κτῆμα γάρ εἶναι πειθοῦς τὴν εἰρήνην, ἀλλ' οὐ τύχης ἔκρινον), μόλις καὶ ἐξ ἔκεινης ἡμέρας ἐσπέραν, ὡς ἀφυλάκτως ἐμπεσόντες, ἐν δεινῷ τιθέ-
μενοι ἔμενον, πρωΐας δὲ πλήν ὀλίγων πάντες παρε-
κεινητο. Οἱ γοῦν κρατῶν, ἐπειδήν τοῦ πάντος εἰργα-
σμένος μάτην, συνάγει τε τοὺς προῦχοντας καὶ δημητηρούς. Καὶ τὸν μὲν πατριάρχην ἔσω που παρα-
έσσας ἐστελισμένον στολαῖς ἴεραις προσέτατεν ἡρ-
μεῖν, αὐτοῖς δὲ στρέψιν οἷον διττά, καὶ τεχνιτεύων
ώς: ἦν πρὶς τὰς ἔκεινων διπλάς, δπως ἀν Ἑγιεν
γνώμης τὸν πατριάρχηντα διεπυνθάνετο. Τοις δὲ
μή δύολογεν μὲν ἔκεινον πατριάρχην ὁ παρ' ἔκεινον

guidis floccis cœlo passim hiemante depluentibus,
per nives et gelu pedes viam median emensus, ea-
dem Sabbathi sancti vespera, patriarcham adit eique
Arsenianos offert; qui supplices admoti eulogias ab
eo et sacri panis fragmentum accipiunt. **63** plane,
ut tum apparebant, significantes renuntiare se
pristinis persuasionibus, et vero tandem agnito
deductos cuncta illa superiora, quæ pro necessariis
abscindendi sese ab Ecclesia causis habuerant, re-
mittere ac velle obliviisci bona fide. Cæterum vir
postera inde diei sol exortus illuxerat, cum horum
studium illud in pacem pridianum coepit langue-
scere. Ne sibi esset illusum transacta retractantes
verebantur; ac tantam sui dictu properatam oculi
mutationem admirati, nullis sibi argumentis, nisi
casus eventu fortuiti, tam alte insculptas animis
evelli potuisse persuasions querebantur, sero jam
agnoscentes scilicet doctrinæ solidæ, non sortis in-
stabilis tam par fuisse effectum existere. Ægre
ad ejus diei vesperam novorum istiusmodi sen-
suum qualiscunque dissimulatio pervenit: ure-
bat quidpe penitus et inquietissime, ut indicia
erumpentia vix tenerent, agitabat superbos animos
memoria imprudentiæ, qua se incaute objecissent
periculo ruinæ, in quam et precipitaverant. Lar-
vam tamen ea utique luce non deposuere. Postri-
die, præter paucos, universi palam motu ingenti
reclamarunt. Imperator, ubi frustra se laborasse
intellexit, convocat capita ipsa sectæ, et orationem
ad eum cœtum habet. Sed antequam dicere aggre-
deretur, patriarcham pontificali ornatum habitu
præsto esse jubet, exspectantem in vicino conclavi.
Arsenianos ipse interior implicare callide cona-
tur, anceps quæsitionem ad eorum utrumque pervias
ambiguitates opponens. Percontatur videlicet ex iis
quid de patriarcha, qui nunc talis vocetur, sen-
tiant; equid eum tali revera dignitate, enijs no-
mine dignetur, agnoscant prædictum. Hærebant in
expediendo responso. Hinc enim durum videbatur

ἀγιασμάς καὶ ἡ εὐλογία προσίσται, διολογεῖν δὲ, Α νουν Ἐπεροι, πλὴν ἐπὶ τοῖς ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως, τῶς δ' ἔχειν ἄττα καὶ λέξειαν σκανδάλου παρεκτικά, οἷς δὴ καὶ πολλοὶ προσκρούοντες τὴν δύνονταν ἀπαντώντω, εὐσχημον δοκοῦν, δικαὶος ἀμφοτέρωθεν περιστάντο καὶ ἔξιτευγον. Όμοιογουν δὲ τέως τὸν Γρηγόριον πατριάρχην· τοῦτο γὰρ ἦν ἐκεῖνῳ καὶ τὸ ἐκ Γεωργίου μοναχικὸν δινομα. Καὶ εὐθὺς ἀπρόστατος παρεστάς ἐκεῖνος πάντα τοῦ βασιλέως οἰκονομήσαντος, καὶ εὖθις ἀκούσας; ὡς πατριάρχης λέγατο, ἐπαγκαλεῖ μὲν αὐτίκα σφίσ τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν τῶν συνθηκῶν παράδοσιν, ὡς οὐκ ἀνθρώπος διαφύεισαμένων, ἀλλὰ θεῷ, ἐπιφέρει δὲ εὐθὺς τὸν ἀφορισμὸν, ἀνδρας εὐλαβεῖς διὰ ταῦτα οἰηθεῖς προσέδισθαι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀμφὶ τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν Λεπενδρῆνόν, οἱ δὴ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπεσύντο. Τὸ δ' ἄρ' ἦν μᾶλλον ἐκείνοις πρὸς ἀποστάτας παρότρυνσις, καὶ ἀφίσταντο μικρὰ τῶν ἀφορισμῶν ἐκείνων φροντίσαντες. Ἐπέμειναν δὲ καὶ τοις, οἷς δὴ ὡς πάσιν ἡσάντον. Ἀπήσουν δὲ κάπινοι τὰ ἐπὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ δεινά, ἢ δὴ πολλοὶς ἐπιτηδέντων τῶν πρώτων ἐλείφθησαν. Τὸ δ' ἥσαν γερασονίαν μὲν πᾶσαν τοῦ Ἰωάννου ἀργεῖν, καὶ αὐτὸς ἦν ὁ χειροτονηθῆς, καὶ ἐκ προτροπῆς ἐχειροτο-

[P. 39] τοῖς δ' ἐκτὸς ἐπιτιμηθεῖσι κατὰ καιρὸν ἀνίσοιας τε καὶ ἐνεργεῖν· διώχταις δὲ (διωγμὸν ἐκάλουν, καὶ τις καὶ τοῖς διαφόροις ἔγρυζε παραινῶν, ἢ μὴν μετιῶν προδόταις καὶ συνεργοῦσι) πρόστιμον εἶναι τὴν εἰσαὶ ἀπράξιαν, καὶ ἐντὸς εὐρίσκουσι τὸν ἐκτὸς· τοῖς δ' ἀλλοις τῶν κληρικῶν ἐπιτιμηθεῖσι τὴν λύσιν δίδοσθαι, πλὴν μὴ ἐς μεῖζων προκόπτειν βαθμὸν, καὶ ἐς ὅποδαν προτοιεν ἀρετῆς. Ταῦτα τάξιντές τε καὶ γράφαντες ἐπανήγοροι.

καγ. "Οτι δέ Σάρδεων Ἀρδρόνικος ἐγκληθεὶς δίκην καθοσιώσως καὶ ἀποστρέψαται παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπιμάζεται.

Οὐ μὴν δὲ κατὰ [P. 40] Λάμψακον πρὸ τοῦ καὶ ἡ δίκη ἐπὶ μῆκιστον χρόνον ἀργὸς ἦν, ὡς εἴθιστο τὸ πολλὰ διαμέλλουσα, ἀλλὰ τῷ ἀρχηγῷ τῶν τοιούτων. τῷ ἀπὸ Σάρδεων, καὶ οὐ παρὴν πραττομένον, παλιμπούς οὖσα ἐξ ὑπερτέρας περιέστη χειρός. Καὶ δὴ παρὰ μαθητοῦ αὐτοῦ τοῦ μοναχοῦ προσαγγέλλεται Γαλακτίωνος χειρίστα καὶ φρονῶν καὶ λέγων κατὰ βασιλέως. Ως δὴ καὶ ὑποπτευθεὶς τὰ μέριστα πρὸς πολλὰ δίκαιας καθοσιώσεως καθυπάγεται. Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀπάστις τε λοιδορίαις περιβοληθεὶς καὶ ἐλεγ-

et parum consequens, profleri se illum pro patriarcha non habere, a quo ipsi volentes eulogiam, a quo Eucharistie participationem admisissent. Tribuere illi confessione quoque sua honorem cuius a cunctis ferret titulum, excipere tamen aliqua in eo culpare quia quia multos offenderent, ejus interim communiones abstinendum priarent, minus **64** quidem apparere improbabile: ceterum ab hoc quoque preferendo alternantibus metu ac pudore tardabatur, et deliberationi concludenda spatium cunctando et tergiversando captabant. Ad extremum, ne nihil dicerent, illud unum responderunt, haud negare nec patriarcham esse Gregorium: nam hoc Cypri, ex Georgio mutatum, cum professionem in preparatione patriarchatus assumeret monasticum, nomen insederat. Tum enimvero patesfactis repente jussu imperatoris valvis coram adfuit prope dispositus in latere Cypri; et audisse se prefatus agnoscit ab Arsenianis patriarcham, jure illius potestatis ut velle addidit in hominum sibi subiectorum rebelli defectione castiganda. Sic ingressus perfidiosam infractionem conventoram vehementer objurgavit, hand hominibus ipsos sed Deo mentitos increpans. Intorsit sub hac excommunicationis in contumaces fulmen, eo terrore non perfectae plane frontis nec nullius religionis homines, Hyacinthum præsertim et Lependrenum, reducendos ad frugem et in fide pacitorum confirmandas opinatus. In quo eum spes felicitate sua: nam unde illos revocandos ad subjectionis officium credidit, inde sunt ad defectionem urgentius impulsi. Palam ergo rebellarunt, spretis minis anathematis inficti. Perstiterunt nihilominus ab iis se abscondentes quidam, plerisque sejam statutis acquiescere profensi, exigentes et hi tamen ut quae ex ante pro-

missis nondum impleta causabuntur, dura sane quedam et Ecclesiæ gravia, executioni mandarentur, ut nimis suspenderentur ab ordinum exercito quicunque Joanne Vecco patriarchatum gente ordinati fuerant, sive illis ipse per se manus imposuisset, sive alii nutu et auspiciis ipsius, dumtaxat intra urbem Constantinopolim. Nam iis qui alibi sic suisserint inauguriati, correptis objurgatisque post tempus aliquod restitutionem in usum ordinum legitimamque sacerdotii functionem annuebant;

65 persecutoribus vero (persecutionem vocabant, si quis vel monendi gratia compellasset asperius, aut proditoribus delatoribusque ipsorum cooperatus esset) poenam sanciri utique volebant suspensionem irrevocabilem in tempus omne, sive ii intra urbem sive extra repperirentur aut degerent. Ceteris et clero castigatis remissionem dejectionis e gradu post aliquam poenitentiam relaxabant, sic tamen ut protectionem in superiore ordinem non concederent, quantumvis deinceps in virtute prosecissent. His statutis et in scripta relatis ad sua se quisque receperunt.

23. Ut Sardensis Andronicus delatus lassæ majestatis, rejectus ab imperatore ac dishonestatus fuerit.

Ceterum ut olim apud Lampsacum lucem fulgoris detegentem insidias barbarorum statim secuta dicitur vis ultrix fulminis ac flamma, qua sunt iidem hostes absumpsi, sie et nunc divina justitia non longum, ut alias plerumque consuevit, spatium interposuit inter culpam et poenam auctoris horum malorum et artificis præcipui, quondam antislitus Sardensis, cuius ductu impulsuque hactenus narrata, licet non interesset coram ipse præsens, geriatque administrari palam erat. Hunc ergo, quem inimicū hactenus peccantem quasi præterisse dissimilauit.

μοτς τοῖς εἰκόνιν, δτι καὶ μεναχδὸν σύν θερίζειν τὸ σχῆμα καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀρχιερέων μεταπηδήσας βαθμὸν, καὶ τὰ δεινὰ παθῶν ἐκ πολλῶν, τέλος πυγμαῖς τα καὶ ὄθισμοῖς ἀνάρπαστος γεγονὼς ἔξι που τοῦ κοινοῦ συνεδρίου παρέβηται, δτε καὶ ὁ Λαρισσῆς Νίκανδρος τῆς Ἱωάννου χειροτονίας ὧν καὶ διὰ τοῦτο παρ' ἑκείνου καθαιρεθεὶς, ἑκεῖσε παρὸν καὶ γ' ἀτίμως ἑκείνον ἐκριψθέντα θεώμενος, λαβὼν μοναχικὸν ἐπιτύμβιον μεθ' ὅσου μυκτῆρος καὶ χλευασμοῦ ἐπιτίθησιν. Οὐ δὲ πρὸς τοῦτο μόνον ἐν ἕκατῷ γεγονώς (τὰ γὰρ πλεῖστα ἔξι νοδὸς ἦν) ἐρρίπτει τα παρευθὺν ἐπισχὼν τὴν καλύπτεραν ἐκ σφενδόνων, καὶ ταῖς ὅξειαις βολαῖς τοῦ ἥλιου γυμνὴν ἔδιδον καθυπακούειν τὴν κεφαλήν. Οὐ δὲ καὶ αὖθις ἀναλαμπούσων ἐπετίθει, καὶ αὖθις ἑκείνος ἀπέρριπτεν. Καὶ τοῦτο πολλάκις γεγονός, γέλως ἤρετο παρὰ τῶν παρθυτῶν καὶ χλεύη καὶ ἐπιτίμησις οὐ μικρά. Οἱ δὲ γε προσεκτικάτεροι, ἀνάγοντες τὸν νοῦν πρὸς ἄπερ ἑκείνος ἐποίει τοὺς ἀρχιερεῖς πρό-

A τερον, ὁμοίαις δίκαιαις ὑποδάλλουσαν ἑκείνον κατενόου τὴν πρόνοιαν.

κδ. "Οπως δ Κοτανίτζης ἀπὸ τῆς Προύσης φυτάς ἐγένετο.

[P. 41] Οἱ μέντοι γε Κοτανίτζης τὸ σχῆμα φέρων τῶν μοναχῶν καν τῇ τῆς Περιθέπτου μονῆ ἀειών, ὑποκρινόμενος δὲ καὶ πᾶσαν ἀπλότητα ὡς ἐκ ψυχῆς ἀγαπήσας τὴν πόλιτείαν καὶ ταύτη συναποθανεῖν αἰρούμενος, καὶ τοιαύταις ἀπάταις τοὺς μοναχοὺς ὑπελθών, πειθεὶς ἐφεντα τούτῳ καταλαβεῖν τὴν ἐν Προύσῃ μεγίστην μονήν. Ηδὶ ἀφιγμένος ἑκεῖθεν τεχνίτευε τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα δραπέτευσιν. Γράφει γάρ δι' ἀποδρήτων, ἐνασχολουμένου τοῦ Βασιλέως τοῖς ἀλλοῖς καιρὸν εὐρηκάς τὴν ἀρμόδιον, καὶ ἀλιές ἐνήρης περὶ τῶν οἰκείων εὐτρεπισθέα πίπους φέρουσα πέμπεται. Καὶ δὴ προσιχούσης αἰγαλῷ τῆς νεώς οἱ ταύτην ἄγοντες δηλοποιῶσι τῷ Κοτανίτζῃ τὴν ἄφιξιν, καὶ δρισθεῖσης νυκτὸς αὐτοὶ μὲν τῷ τείχει τῆς μονῆς ἀμά καὶ πόλεως ἐφιστῶσι τοὺς Ἰπ-

niulans cœlestis censura videbatur, converso strenuo vestigio rediens severo supercilio revisit, alterque sublatæ manus ietu immedicabili affixit immisericabilem. Nam cum a Galactione quodam ejus discipulo monacho delatus ad imperatorem esset tanquam pessima in eum machinans et loquens, is indicio tali ad suas cœteras gravissimas suspicções adjuncto, plane persuasus pravum esse istum ac sibi capitaliter infestum hominem, pœnis eum perduellum et laesæ majestatis reorum addidit. Ergo in os proscissus convicis, et per omnes contumelias, quibus incomitiare compertos scelellum ac deprehensos in flagranti vindicta insultans solet, ignominiosissime traductus a passim exprobantibus, quod suscepia professione monastica non esset veritus de honestate sacrum habitum ambitione insolenti, qua in gradum antistitutum insilire rursus seque intrudere affectasset, tum progradientibus verbis ad verbera, pugnis plagiisque multorum manus certalim inferentium contusus, **66** ad extreum raptatione dira tractus extra concessum longe inde projectus est, quando Larissensis Nicander, qui quod fuisse ordinatus a Joanne Vecco, Chalazæ opera motus loco fuerat, forte hic præsens et suæ auctorem ignominie ignominiosissime vicissim ejici hanc invitum cernens, paratum ad meditata irrisiōem cucullum monachi Chalazæ, dum se coram asportatur, capiti obiter injecit. Hoc punctus aculeatissimæ subsanationis stimulo velut expurgisci Chalazæ visus est, cum ad cœtera hebes obtorpuisset. Sensu igitur sic demum recepi, rejectit maximo statim conatu insigne invisa professionis. Sed dum superimpositum ei, quem prius gestabat, proprio antistitutum pileo monachicum operculum cupide exenit, arreptis simul forte facinilis, fundæ figura hinc inde pendentibus, calyptæ, hanc quoque simul abhiciens, nudum jam verticem solaribus acriter urentibus exposuit radiis. Quo Nicander viso iterum

caputum ingessit, iterumque illud sine mora Sar-densis excussit. Terlio et sèpius idem lusitrum certamen inter ambos frequentatum est, magno astantium risu, ambitionem pseudoantistitis monachi extrema in calamitate perdurantem effusa cachinnatione traducentium, interim dum prudentiores quique, reputantes acta nupera Chalazæ, providi Numinis equum judicium venerabantur, quo supplicia, quibus hic paulo ante subiecisset inmeritos antistites, merito nunc retorta in ejus ipsis agnoscabant caput.

24. Ut Cotanitzia Prusa fugerit.

At Cotanitzia susceptum, ut in loco retulimus, habitum monachi adhuc gerens in Periblepti monasterio egregie religionem simulare institit, præse ferens tali vitæ consentaneam simplicitatem, omnibusque contestans indicis ex animo acquiescere se asectica professioni, in eaque usque ad spiritum extremum perseverare plane decrevisse. Sic suorum sibi **67** parato favore sodalium, facile ab iis impetravit ut bona moderatorum gratia in maximum Prusæ monasterium se trans're patrentur. Huc porro ille translatus agere vafer opportuno loco, quod dodum coquebat, cœpit, summinimurum in patriam ac familiarem larem fugam machinari. Scripsit enim arcano, per fidissimos nuntios suis domesticis quæ ab ipsis fieri volebat, tuto jam administranda, quando imperator diversissimis intentus, ad sensum inopinatissimæ molitionis adversurus mentem, timeri haudquaque posset. Cognatis ergo Cotanitzæ tali articulo non cessantibus, comparuit brevi Prusæ piscatoria remis instructa equos advehens, qua litteri appulsa excedentes vectores Cotanitzæ necessarii clam hominem conventionum ad fugam invitant. Condicta inde nocte isti muro monasterii qui ab ea parte idem cum muro urbis erat, cum equos admovissent, descendit ipse fune demissus e pinnis manuum, equoque conseruo, abundante ad iter quod

πατερ, ἐκεῖνος δὲ ὑποχαλκοθεῖς σχοῖνῳ καὶ ἐπιβάτῃ Λ πεζῇ καὶ τῇ ἀγητηριάδι ἐπιμιξουμένας, ὡς κατασχεῖν μὲν φόρον καὶ τὸν ἔκει δυνηθεῖν νόμῳ πολέμου καὶ μάχης, ἔποιμον δὲ εἶναι λαμβάνειν πεμπόμενον παρὰ τῆς Ἀνηνῆς, εἰ κατασχεῖν εὐδοίτο, τὸν Μιχαὴλ.

αἱ. Περὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἀναστρατείας τοῦ πρωτο-

βεστιαρίου Ταρχανειώτου.

Οὐπερ παθὼν δὲ βασιλεὺς καὶ ἐν δαιμῷ ποιησάμενος, ἐπειὶ καὶ τὸν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ δυτικοῦ ἀδεστοκράτορος υἱὸν Μιχαὴλ πολλὴν δραστηριότητα ἔγινε ἐμάνθησε, τοῦ μὲν τὸ θερμουργὸν ὑπονόμων δημος εἰς καρδὸν ἐτίθει τὴν περὶ αὐτοῦ σκέψιν, τοῦ δὲ τὸ αὐτίκα δραστήριον τὰ πωλλὰ ὑποπτεύσας ὡς ἴωνον πολεμίου ἀπαραίτητου πρὸς δὴ καὶ ὄρμηται, λόγους τε κινεῖ περὶ τούτου καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ καὶ συσχέπεται Ἀνηνῇ τῇ βασιλίσσῃ. [P. 42] Ἡ δὲ τὸν δυνατῶν καὶ βασιλεῖ χαριζομένη καὶ γε-

τοῦν κακῶν ἐκτῇ ὥθοισα, ὡς εἶχε καθυπισχνεῖτο παντοῖος τὸν ἀνεψιὸν μετελθεῖν, καὶ μηδὲν ἀνείνει λουλαγωγῆσαι, καὶ ὡς δυνηθείη ἐκεῖνον περισχεῖν ἀρκτῶς εἰς γείρας καὶ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. Συν-

έπειτα δὲ καὶ δυνάμεις δὲ βασιλεὺς ἀφειδομένας σύνα-

μα τῷ πρωτοβεστιαρίῳ Ταρχανειώτῃ πρὸς δύσιν

ad mare restabat noctis ad id lecto tempore, lit-

is tempestive attigit, naveque exceptius velis de-

cetero remisque servientibus abiit.

23. De protovestiariorum Tarchaniotarum expeditione in

Occiduos tractus.

Ex fuga nuptiata gravem incussit imperatori dolorem ex sollicitudine, qua reputans Cotanitzae gnatum et exercitatum bellis hominem paratum instrumentum res novandi facile futurum Michaeli Joannis Ducae Occiduorum tractum sebastocratoris filio, strenuo et inquietae indolis juveni, de Constantia quidem, quamvis suspectos merito habebat eos, quorum alias damnis publicis specimen dede-
rat, ardentes ad rebellionem impetus, intentiore in tempus aliud curam distulit; statim autem occurrentiam ratus erupturis haud dubie proxime in spatum bellum Michaelis, pro ejus et statim et ingenii ferrore, consiliis, anxie inquisivit e quid illi posset utile preoccupando vel arcendo cominisci. Secum tandem ac cum aliis deliberatio negotio, tenendum putavit animum, specie cum ea consultapdi, Anna reginae consobrinae sue, quippe ex Eulogia natæ patris 68 sui sorore. Nec Anna cunctata est animum ei studium accommodare votis imperatoris. Repulsus enim securius quæstusiusque sibi fore Augusti propinquai demetri gratiam cooperando ad depressionem ferocis adolescentis e viri sui fratre notho geniti, a cuius et ipsa præcipiti natura malum impendere sibi nec modicum nec longe differendum intelligebat, quam potius asseverantissime ad fidem promissi faciendam Andronico confirmavit daturam sese pro viribus operam, et ad id fiducia quam necessitudo affinitatis sibi erga natum ex germano mariti sui tribueret, perite usuram, ut callide circumvenum suspectum juvenem et redactum in potestatem tuto ad imperatorem mitteret. Hujus incep-

pti promovendo successui, decrevit Andronicus exercitum alio prætexit in Occiduos tractus itinere terrestri mittere, præposito ei summo duce protovestiariorum Tarchaniotarum, quem jussit usque ad Demetriadem cum copiis progreedi, bellumque illuc ducere occupando quantum terrarum posset ac manus hostium obvias fundendo, interimque, quod arcabum et præcipuum destinatum erat, exspectando dum captum dolo Michaelem Anna, iuxta condicta, ipsi transmittaret. His in hunc modum clam constitutis, imperator Annam primum cum pace et honore dimisit; ac quem post illam mittere protovestiariorum parabat, quo penitus sibi prius devinciret atque ad fideliter strenueque reuigerandam tanto certius obstringeret, exquisitis omnis generis affectis honoribus, adeo ut ipsa quoque se illum insignitum Cæsaris dignitate policeretur. Quod is audiens modeste reposuit vix se quidem unquam tali dignum fastigio futurum: ceterum tum nimis inconvenienter tanta cumulandum gloria, cum edito aliquo in magnum usum Romanæ rei memorabili facinore consecutus foret, ut non gratis sed in præmium nayatae opere in cum apicem videri evectus posset. Quæ porro erant procimoto ad hanc expeditionem Tarchaniotarum necessario numerandæ pecuniae, eas petierat ille quidem ex publico promi exarrio, quemadmodum apud suos deinde familiares affirmavit; verum iis quibus tunc imperator 69 utebatur consiliariis satius visum eam summam ex nova collatione confidere. Edicium ergo est ut quicunque pensiones annuas e fisco acciperent, eorum pensionum decimam in hujus exercitus sumptum conferrent. Quod cum statim esset exactum, videbatur quidem parcitum plebi, rejecto in proceres talis vestigialis onere. Ceterum contra contigit: nam summatum quisque pro potestate a sibi subdilis expressus

τα ὅπλα χειράς ποιοῦνται, κατέρριψαντες, συχνὰ τῶν Αἰγαίων χρημάτων λαβόντες, πέμπουσι δέπτιον· ὃν δὲ βασιλεὺς ὁπλού φρουροῖς καὶ ἀνέσσαις ἔχων ἕτερα, καὶ τὴν ἀνεψιάν τὴν τοῦ Ἀστέν θυγατέρα εἰς γάμον δὴ κατηγύνα· Ἀλλ' ἐκεῖνος πολλάκις μὲν ἐπεχειρήσας φεύγειν, τοσαυτάκις δέ οἱ ἐμποδῶν ἔστη ἡ τύχη καὶ ἥλισκετο παραστικά, ωστε καὶ φυλακαῖς διδέσθαι· διὰ ταῦτα. Οὐ δῆ καὶ μίαν φυγὴν τὴν ὄστέραν μετὰ χρόνους συμβιδόνταν καθ' εἰρμὸν τοῦ λόγου καὶ διηγήσομαι. Ἀπεδήμει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ὡς αὐτίκα κατὰ καιρὸν ἐροῦμεν, κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ ἦν καὶ ἡ αὐταδίλφη τούτου, ήν δῆ παρὰ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου σεβαστοκράτοῦντος δεξάμενος Τερτερῆς ὡς μηνοτῆν τῷ υἱῷ Ὀσφρεντισθλάδῳ. Ἐτι ἐν ἀνηδότῃ οὖσαν, ἐπειδὴ κάτιδες τὰς πρὸς βασιλέα σπουδὰς ἡγάπησε, σύναμα τῇ τοῦ Ἀστέν ἀδελφῇ καὶ αὐτὴν ἐς βασιλέα πέμπει. Ἡν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή, οὐ δῆ καὶ τῷ Ἐρρῆ ἐξ Ἑγκλίνων οὗτοι σύναμα ἐτέροις καὶ τρίτῳ παιδὶ εἰς φυλακὴν

*manus insidianium propinquorum, vincutus ab iis et grandi est imperatori pecunia venditus, qui eum ad se adductum in tutu quidem, libera tamen custodia tenuit, variis ipsum remissionibus et significatione honoris delinire studens, ageo ut etiam sororis propria filiam ex Asane natam in matrimonium ipsi promitteret. Sed placando feroci animo injuria prodictionis irritato nullæ salis aut blanditiæ præsentes aut ostensæ in posterum gracie fuerunt. Involvens se irrevocabili consumaciam **73** Michael totus stabat intentus expeditiæ per fugam furtivam libertati. At cebri ejus elabendii conatus adversa semper fortuna successu caruerunt, retractio ipso quoties evaserat, et vinculis reddito, quæ in longa post hoc tempora invictissimo hæserunt. Unam hic ego ejus, quanquam aliquot abhinc annis, postremo tentatam fugam, argumenti cognationi seriem temporum posthabens, referam. Profectus erat Thessalonican imperator, ut mox suo tempore narrabimus, relicto Michaeli sub custodia, cuius in societatem propria ipsi soror abscesserat tali occasione. Dissidens ab imperatore causis quas diximus Bulgaria rex Terteres Joannis sebastocratoris patris hujus Michaelis firmare se fôdere curaverat, despondenda suo filio Osphentis blabo filia ipsius, quam et ad se transmissam adhuc impubem domi habuit. Verum securius deinde rebus suis Terteres reputans pacem, ut retulimus, cum imperatore facere, sponsalibus cum filia sebastocratoris abruptis, puellam una cum sorore Asanis ad imperatorem misit, quam is eidem, quo Michael tenebatur frater virginis, carceri mandavit. Erat ambobus custodiendis præfectus Erres quidam, sic vocatus, oriundus ex Enclais (*a*). Huic suberant iuxta milites, quibus tertius accesserat puer administrator, et statim teneræ. Venit in spem Michael elu-*

*candi tam exigui præsidii, si attrahere in partes Erren præfectum potuisset. Ergo in id incumbens multis hominum ambitu præcibus, promiso etiam ipsi conjugio sororis in præmium opere quam eis in libertatem asserendis contulisset. Sunt qui dicant delibatum jam tum usum istius ostentati conubii præsumpta inter destinatos sponsos stupi licentia, nec inscio nec invito Michaeli, qui nihil pensi haberet vel tam turpi sibi pignore tanto certius oppignerara fidem Enclensis in representanda quamprimum promissa solutione captivitatis exossissimæ. Hujus rei facultatem non parvam habebat Erres, quod præterquam, ut dixi, summum **74** ejus custodiæ arbitrium obtinebat, etiam ejus fidei securæ acquiescebat imperator. Quare quid posset sentiens, facile ad ostentatum honorem tanto superioris sua sorte affinitatis arrexit animum, et facturum se quod rogabatur prolixe recepit. Age, venitur ad apparatum negotii. Conferuntur consilia cum libertate fruentibus amicis necessariisque Michaeli. Hi, quod opus erat, navem clam comparant, ramigio et comeatu cætero largiter instruunt, haud parvo in hoc sumptu facto. Condicunt hora qua Occiduo maris littori lemibus parates ad moveretur, excepturus e custodia elapsos; qui ut tuto exirent, cætera erat Erri diligentia curandum. Obstabant duorum, de quibus dixi, subservientium ipsi satellitum præsentia, quorum tentare fidem communicato arcano acceps nimis periculosumque videbatur. Decretum, quod longe apparebat tunc utrumque occidere. Nec difficile fuit injunctis ministeriis disjunctos conflictere sigillatum infelices. Puerum sola statim miseratio servavit. Sufcere visum est pedes lacertosque adolescentuli astringere validis vinculis. Sic igitur eum, vincitis etiam, ne vociferari posset, fauibus, dimiserunt, exeentes sub*

(a) Imo Henricus (*Harry*) Anglus. — In epistola Grecorum ad Innocentium III (*Patrologia Graeca*

tom. CXXXIX, col. 296 C) Σιρεβρῖν, sire Henry, id est, Henricus imperator ex Latiniis.

λεγόμενοι κτείνουσι, τοῦ δευτέρου μὴ εἰδότος τὸ τῷ Α αἰματαφερόν την πρόσω πορείαν κωλύων δρόμοτες τε καὶ βλυτος. Ἀντιπνεῖ γάρ ἐξαίρηνης πνεύμα βίαιον νόσου, ὃς καὶ τὰς ἐλλιμενιῶντας ἔξοχάλετν ἐκ βίας, καὶ ἀνεμος ἐμποδών ἐστη παρανομήσασιν. Οὐ γάρ μίαν ή καὶ δευτέραν ἡμέραν ἡπλεῖς ἐκ βίαιων νόσων τὸ πάλαιος, ὅλη τῷ ἡμέραις, μέχρις ἂν ἔκεινος κατέτην Παιδεστὸν ἔξοχελάντες ὑπὸ χειρα γένοιντο τοῖς τυχούσι. Καὶ ταῦτα μὲν μετὰ χρόνους πέπραται, τῆς δ' ἀκολουθίας διδούσῃς τοῦ λόγου ἐνταῦθον προσνατέτακται. Ἡμῖν δὲ ιέδον πρὸς τὰ ἔξης. Ἐμπητητὸν προσθετέον καὶ τοῦτο σφίσιν ἢ ἐπικοινωνεῖ γάρ τοῖς προσνατεταγμένοις. Ὁγδουν γάρ ἐκ τούτου χρόνου [P. 47] διανυσθέντος, καὶ τῶν οἰκεονύ αὐτοῦ δὲ ζητούντων τῷ πρεσβεύεσθαι παρὰ βισιλίᾳ καὶ καθηπτικεῖσθαι τὰ μεγάλα, εἰ μόνον ἀνείτο τῶν φυλακῶν καὶ πρὸς αὐτοὺς γένοιτο, οὐ μὲν κρατῶν ἀνήρτα τὰ περὶ τούτου, καὶ λόγοις οἰκονομίας οὔτε πάμπαν ἀνήντο οὔτε μήν κατένευεν ἐξ τὸ παντελές. Τὰς γοῦν τοιαύτας διναδολὰς μανθάνων ἔκεινος βουλήν βουλεύεται κακίστην μᾶλλον ἢ συνετήν. Ἔγγειτον γάρ τῶν ἀναχτόρων ἐγκεκλεισμένος δουὶ δὴ καὶ βασιλεὺς ἦκει, ἕγκω πῦρ ἐγιέναι τοῖς οἴκοις, ὃς δὴ τι γενναῖον ποιούμενος τῇ εἰς τοιούτον ἀναρρίπτειν

primam noctis vigiliam, et clavibus, quas habebant, diligenter occluso carcere, ne puer sese torturando foras prorepens præmature indicium fugæ faceret. Sic eductis Erres captiis duobus, in clamavit vox contenta reliquis intus satellitibus, quasi excitatus tum forte dormientes, ut vigiliam se si quis absente intenderent. Valiturum hoc non frustra credidit ad discutendas suspicioves obviorum, tali hora notum imperatoris ministrum tendere ad litteras duas eductis custodia cerneutum. **75** Itaque non aliud in mentem venit forte occurribus nisi mandatum arcanum quoppam Erren tali tempore esseque, et vincos quos esset jussus transportare. Per hanc speciem etiam, quas pertransire oportuit, returnorum vigilum custodiis elusis, inobservati incolumesque omnes navem exspectantem consenserunt, optima spe gestientes felicissimi successus; nec dubitabant quin, ut initia se dabant, cunctis ad totum fluentibus, biduo triduoque appellerent Enripium, atque apud isti dominantem insulae sororem ipsorum, miserarum anxie fugæ formidinum et longi carceris ærumnârum unice securi, tranquillam de cætero vitam agerent. Verum intervertit successum cruenti cœpti persequens homicidas celestis ultio, sanguine scilicet miserorum quos incautos oppresserant clamante ad Deum, et remoram injiciente fugitivis ineluctabilem. Vix altum tenuerant, cum eis in adversum tam vehemens auster incubuit, ut adhuc tenentes portum naves in illa ipsa tuta statione concuteret, ac quo momento aura inopinatissime reflavit, qua perseverantia duravit, tantum non clare appareret sceleris fugientium infensum cœlum receptus ipsis securi negare facultatem. Non enim uno altero die intraterrabile violentissimis austris mare horruit,

C sed pluribus continue diebus, quoad infelix navi- gium sustinendo impar rejectum ad Rhædesti oram ibi fortè inventis Augusti ministris, quos vehebat fugitivos, in manus tradidit. Hac postquam, ut indicavi, posterius gesta ex occasione præoccupavimus exponere, resumere ordinem eventuum, et ad ea quæ deinceps fieri contigit eadem qua transacta sunt serie referre sermonem debueramus: piget tamen hinc discedere non imposita longo negotio clausula. **76** Addatur ergo qui lenti die dilatus intervallis tandem supervenit, novissimus et plane tragicus fabule actus. Octavum iam in custodia infelix Michael annum expleverat, cuius necessariis ipsius crebris legationibus imperatorem urgentibus et magna pollicentibus, si miserum tantisper vinculis solatum ad suos redire permississet, Augustus non ille quidem præfracte negavit, aut omnem supplicibus impetrandi aliquando quod pelerent spem abscidit, verum tamen nec plane annuit, sed verbis placidis et exorabilis, ubi matu- **D** rum foret, animi quadam humana significatione conditis anxie sollicitorum yota delinivit. Has Michael Andronici tergiversationes et artificiosas, ubi cognovit, detestatus moras, consilium init et cœptu et eventu potius desperatissimum ac pessimum quam ullo astutiæ iagenio commendabile. Cum enim in torri servaretur Palatinis admota ædibus intra quas ipse diversabatur imperator, visus sibi est generosum aliquid facturus, si flammis suo carceri subjectis ipsius quoque invisi principis contiguum incenderet domicilium. Nocte igitur intempera, prius obseratis diligenter carceris valvis, ignem injectis in stucem lignorum aridorum, quam ante congesserat specie habendæ ad manum materiæ necessariæ foco cubiculi longum in tem-

κίνδυνον. Καὶ δὴ νυκτὸς ἀωρὶ κάγκινα ἔβλα ἔτοι· Α μασάμενος, ὡς δῆθεν θερμαίνοιτο (χειμῶνος; γάρ ἐπράττετο ταῦτα, περὶ που Σκιροφοριῶνος τὰ μέσα, δὲς ἔστιν δὲ Δεκέμβριος), τὰς θύρας τῆς εἰρκτῆς ἀσφαλισμένος ἔνδοθεν πῦρ ἐνίησαν, δὲς δὴ καὶ τῆς ὥρας καταταχῆσαν ἔξηπτε καὶ τοῖς ἐκτὸς δῆλον ἦν. Φθάνει δὲ καὶ τὸν βραστόν ἀγρυπνοῦντα ἔτι τὸ γεγονός. Καὶ δὲς τοὺς ἀμυνομένους οὐκ ἔκεινον, ἀλλὰ τὸ πῦρ εἰς κατάσθετον ἀπέταξπε. Καὶ τις τῶν ἄλιων ἐκτομίας Κάρδας, λεγόμενος προφθάστας ταῖς θύραις προστρέψεν ὡς ἀνοίξειν· ὡς δὲς οὐκ ἦν ἀνοίγειν ἡσφαλισμένας, ἀξίνας τὰς θύρας αὐτοῖς μοχλοῖς καὶ βαλανάγρας ἔξετίνασσον. Οὕπω δὲ καλῶς δὲ ἐκτομίας ἔφθη οὐδοῦ ἐπιβεβαώς, κάκινος ἔνδοθεν τῇ μοχλοφ προσυπαντός, καὶ τοῖς σπλαγχνοῖς ταύτην ἐμβάλλει καὶ αὐθὶς δίλλην καὶ τρίτην ἐπὶ ταύταις, καὶ νεκρὸς δὲ πληγεὶς αὐτίκα. Καὶ εὐθὺς πόλλοι μὲν ἐσερήθησαν, τὸ δὲ πελεκυφόρον τάγμα βασίλειον, ἀγαλόμενοι τῷ συμβάντι, πελέκεστιν ἔκεινον ἀνηλεῶς κατατείνουσι, καὶ τὸν οὔτως ὑπὸ τρυφῇ τραφέντα ἔξι που ἐκβεβλήμενον κατὰ τὴν ἀργυρᾶν λεγομένην εἰκασίας παῖς καὶ ὡς ἔτυχε θάπτουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, εἰς διῆγμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ διτὶ σκιαῖς μᾶλλον ἢ τούτοις πιστεύειν διμεινον.

pus alendo, prout rigor brumalis tempestatis requirebat: nam hæc circa Decembris medium acta sunt. Flamma rapto fomite celeriter pyram obviam amplexa, luculentis horæ spatio inclarescens auctibus, per erumpentes e tecto intra quod cœperat sumos immistis scintillis globos, usque ad sensum extra degentium in proximo indicia sui pertulit. Rem in primis adhuc commodum vigilans Augustus animadvertisit; ac raptim, pro instantia periculi, satellites quotquot ad manum fuere, iussit accurrere ad carcerem, non poenas inflicturos incendiario, quem adhuc quis esset nesciebat, sed incendium ipsum extinseturos. Ante omnes ad jussum evolavit eunuchus, Carbas nomine, tentasse foribus, 77 ubi munitas impenetrabiliter sentit, securibus effractas cum seris simul ipsis ac vectibus subruit, obstaculaque amolitus introiunxit. Vix limini pedem injecerat, cum adversus irruens Michael ensem ei adigit in viscera, repetitisque bis terve similibus plagiis miserunt sternit exanimem. Ad facinoris atrocitatem subitis, ut sit, clamoribus momento divulgatis confluxere statim plurimi, et inter hos cohors securigerorum excubare ad regiam solita. Hi cruento spectaculo perculti auctorem cœdis nefariæ, ira omnem misericordiae sensum obruente, crudeliter securibus conciderunt. Talem nactus finem est filius Joannis sebastocratoris, quem longe dissentanea mollitiei principalis educationis sepultura sic mortuum excepit, humo temere injecta obiter, contemptumque tumulatum loco profano extra urbem, prope paludem quæ dicitur Argentea. Hæc proleta velut in specimen sint vanitatis pomparum humanarum; quæ recte quis æstimans, non plus reputet clari-

χη'. Περὶ τοῦ λεροῦ ὅρτου.

[P 48] Ἐπηλήθευσε δὲ τοῖς τότε τετελεσμένοις καὶ τι συμβάν φοβερὸν μὲν ίδειν, φοβερὸν δὲ ἀκούσαι, οὖς δὴ καὶ δίλλος ἀλλο τι ἀν αἰτιάσαιτο καὶ δίλλο δίλλος, οὐδεὶς δὲ ἄν, οἶμαι, εἰνστοχον θεῖη τὴν κρίσιν, καν πολλὰ κάμαι προσερευνῶν. « Τις γάρ Ἔγω νοῦν Κυρίου, εἰς δὲ τὰ ἐσχατα τῆς σοφίας αὐτοῦ τὶς ἀφίκετο; » φησὶν δὲ ιώβ. Τὸ δὲ αὖτις παρεικότος ἐπὶ τοῖς θεοῖς τοιαῦτα γίνεσθαι λέγειν ή καὶ δοξάζειν οἷα δὴ καὶ ἐροῦμεν, μανίασιν ὑποκρέσει, φησὶ Πίναρος. « Εμοὶ δὲ ἀπαξ ἐμαυτὸν καθεικότι εἰς ἀγγελίαν τῶν γενομένων, ἦν που καὶ παρὰ τὸ εἰκός γέγονεν, οὐδὲν δικαίως ἀν καὶ παραιτητέον εἴη δὲ λέγοιμι. Νέμει γάρ τὸ θαρρεῖν ἡ ἀτρέχεια. Καὶ οὐδὲν χείρον, οἶμαι, ὑπὸ τῶν ἀκούσαντων ἀν πάθοιμι λέγων ὃν ἐμαυτὸν ἴσως δράσαιμι μη εἰπών. Ἐκεῖθεν μὲν γάρ δόξαν ἀποστατέαν τις τοῦ πάντη ἐπέχειν ἐκ φιλαυτίας τοῖς τότε ξυμβάσι, καὶ γ' ἀνάγειν πρὸς Ἑν τι τὸ μὴ κατὰ τρόπον ἔκεινα καὶ τάσφαλές περιρρήσαι ἔντεῦθεν δὲ ἀλλ' εἰ μὴ τι γε πλέον, τῷ γοῦν ἐκόντα παρατρέχειν τὸ ξυμπεσόν ἐκ δαιμονίου, οἶμαι, προνοίας φυπαίνοιτ' ἀν δὲ καθ' Ιατορίαν διλήθεια. Τῷ τοι καὶ τούτῳ πρὸς τοὺς ἀλλοις λεγέσθω, δεῖμα μὲν φέρον θεού προνοίας, πρὸς δὲ τι δὲ φέροι-

tati natalium opumque ac titulorum Illustrium splendori quam umbris prorsus inanibus fidendum.

28. De sacro pane.

Hoc porro, ut ad intermissa me referam, tempore tetro et portentoso experimento deprehensum est ex vero convenire sacris nostris vulgo eis attributam appellationem τῶν τετελεσμένων; sed ea rariori notione qua ista interdum vox pollutum et contaminatum designat quidpiam. Contigit quippe res visu quidem horribilis, auditu quin etiam infanda; cuius aliam alii cansam ubi quantavis contendendo perscrutatione quæsierint, aut vel argutissimis nixi conjecturis assignarint, hanc tamen certo judicio definiunt vel quo per homines contractus casu vel quo Dei consilio permisus foedus hic et insaustus eventus fuerit. Quis enim cognovit sensum Domini? Aut quis, ut Job ait, usque ad ultimos ejus sapientias pervenit terminos? Nam mera fortuiti temeritate occursus, citra ullam certos sequentem fines Numinis cuncta regentis 78 providentiam, fieri cernique qualia mox referam qui dieceret aut existimaret, hujus equidem vel affirmationem vel sententiam ausim dicere Juxta Pindarum, haud longe a furore discrepare. Mihi uteunquæ insuavis accedit commemoratio istiusmodi monstrorum inauspicatae mentionis, non est tamen liberum, ex quo istam ultra necessitatē subiit, suscepit professione qualescumque res gestas exponendi, ab his scripto mandandis abstinegere. In quo intrepide affirmandi facit animos evidencia testatissimæ veritatis; nec deterret verisimiliter excepturus narrationem meam quidam horror auditorum ex me casum dictu foedum; qualia delicati genii lectores naud fere citra indicit

η παρελθόν ή ἐσόμενον ὡς εἰκὸς ἀγνοούμενον. Ημέρα μὲν οὖν τῆς [P 49] τυρινῆς κυριῶνυμος τότε ἔφεστο, ἐκάλει δὲ τὸν ἐπ' ἐκκλησίας ἵερουργοῦντα τὸ σύνηθες· τὸ δὲ ἦν τὸ προηγιασμέναις ἀναφοράς; τὸ ἵερὸν πυξίδας ὁ τι μᾶλιστα ἐμπιπλῶν κατὰ χρείαν τῶν τεταγμένων λειτουργιῶν. Ἐπει γάρ τις τετέλεστο μὲν ἡ τῆς ἵερᾶς θυσίας ἀναφορά, ἀνεπτίθεστο δὲ τὸ πυξίδον ἐφ' ὃ τοὺς ἵερους ἅρτους τεθῆναι, εὑρηταὶ τις εὐθὺς ἐντὸς τῶν προηγιασμένων ἀναφορά, ἥν δὴ καὶ εἴκασε τις δρῶν μίαν τῶν τριῶν ἑκατόντων εἶναι, ἥν καὶ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης Τετράδος μέλλουσαν ἀναφέρεσθαι, συμβάν τότε, καθώς ἀλλεκταῖ, μή τὰ τῆς ἵερᾶς τελεσθῆναι θυσίας διὰ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν παρ' οἰωνῆποτούν ὅψε τῆς ὥρας γεγονούσιαν συγχώρησιν, ἐκεῖσί που διεθεῖσαν τῆς πράξεως κείσθαι συνέδινεν. Ἡ δὲ ἄχρειστο πάμπαν καὶ σύσηπτο, ὡς μηδὲ εἰκόνα φέρειν ἅρτου, μή δὲ γ' ἅρτου καὶ ἀμηγέπη φέρεσθαι, ἀλλά τινα τόπον θευμαράτων μελάνων ὅπερακής ἡ τινος ἀλλου τοιούτου σκευάσματος. Τρό-

Α μος οὖν ιδόντα παραυτίκα λαμβάνει τὸν ἵερα, καὶ δι τι πράξαι (οὐδὲ γάρ ἦν ἑκεῖνον ἐνοῦν εἰς κατάληψιν τοῖς προσφάτοις) διενοεῖτο. Καὶ τὸ πρᾶγμα φοβερὸν ἔδοξεν, οὐ παθὸν τόσον φανέν, ἐπείπερ τὸ τῆς εὐθετήσεως ἡμηχάνηται. Τοινυν καὶ εἰς κοινὴν θέαν προστέθη, καὶ τὸ πλοιησόν μεθ' ὅτι πλείστης ἔζητετο τῆς εὐλαβείας. Ἀλλ' δην καὶ ἔδικε καὶ πρέπον ἦν, τὸ περιδύν τῆς παραλλαγῆς οὐκ ἔδιδου γίνεσθαι, καὶ δὴ πρὸς τὴν μετάληψιν ὀκνῶν δὲ ἕρεμος οὐ προσέτετο. Θεῷ δὲ ἀναρέπειν ἀλλως οὐδὲν ἥν μη μεταλαβόντα τὸ δῶρα. Καὶ ἐνθεν μὲν φίδος, ἐκεῖθεν δὲ ἀπορία τοὺς θεωμάνους διεμεριζέτην, οὐκ ἔχοντας δι τι καὶ πράξιν. Ο γοῦν φίδος τὰς αφῶν γνώμας συνέστελλε πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀγῶνα βουλήν, τὸ τὸν ἵερα, καὶν δι τι καὶ πάθοις, προσήσεσθαι τὸ φαινόμενον. Τοῦ δὲ μηδὲ διως προτιτὸν ἑκεῖνο νομίζοντος μηδὲ ἀκροῖς ὡς εἰπεῖν χειλεῖται τὸ παράπαν, ἡ ἀπορία παρατολμήσασα ἐσχεδίαζε μηχανήν πολὺ μὲν τῶν ἀξιῶν ἀποδέουσαν, ἀναγκαῖαν δὲ ἀλλως ὑπὲρ πᾶν ἔτερον δὲ δη καὶ ἐννοήσετε τις πώποτε.

fastidii et quasi abominabundi transmiserint. Etenim dum repto rem attentius, facile sentio impelli me ad idem conspirantibus in unum, hinc respectu judiciorum alienorum, hinc proprii officii præscriptio, cum nec utique me fugiat culpari ab eruditis historicos, si quos deprehenderint indulgere privato gustui, danno memoriae publicæ, accommodanda narratione ad certam adamatam ipsis concinnitatis fucosæ speciem, quam quoad conserint, nihil pensi habeant dissimulare ac detorquere in subjecto argumento, si quid isti formæ reluctari contumacius viderint; nec dissimulare possimi convicia conscientiæ, quid meum a me munus exigat, monentis, edicentisque quadam inexorabili severitate censuræ me, si conscientio involverim quod nunc divino haud dubie nutu contigit, maculam, si nihil aliud, inustrum quamdam historice veritati. Quare illud ante omnia dicatur, divinæ quidem characterem providentias præferens; de quo tamen prudenter aestimetur ignorari quid tandem vel respiciat præteritum vel auguretur ac portendat eventurum. Dominica illuminerat proprio vocabulo dicta Tyrine a casei tunc adhuc usu permisso; qua ritus consuetus vocabat sacerdotem ad præparandas in sacra pyxide tot oblationes consecrati panis, quot ad celebrandas iuxta morem instantes liturgias ex præsanctificatis oportebat. Ubi ergo est, incruenti 79 sacrificii peracta functione, aperta pyxis ad collocandos intra eam consecratos panes, inventa intus quædam apparuit ex præsanctificatis oblatio, quam quis intuens suspicaréetur unam ex iis esse quæ anno superiori feria quarta hebdomadæ majoris cum offerri debuisset, oblata minime fuerat, ut indicatum est superius, propter recessum ecclesiasticorum ex ecclesia, qualibuscunque de causis præversum cæremonia debita tali diei, ac propterea ibi fuerat relicta neglectaque ad hoc usque

C

tempus; quo spatio corrupta scilicet ac plane jam putris destinatis inepta usibus fuerat redditæ, quippe quæ ne speciem quidem retineret panis, sed formam quamdam haberet fragmentorum atrorū theriacæ aut similis alterius confectionis ejus generis. Disiguit visu repente inopinatissimo sacerdos, et tremore totius corporis horrorem ac æstum æmī declarans, incertus quid ageret, hærebat. Neque enim miscere se poterat posse veterem illam particulam cum recentibus, quasi, ut hæc sic illa offerri percepturis posset et sacrificio ex præsanctificatis celebrando digna hostia censerit. Cum ergo ad spectaculum tam deformis, ad tam anceps utrinque periculum, arcente hinc et inde metu, et tamen agendi necessitate cunctari prohibente, diu deliberabundus expediret nihil; denique adhibuit circumstantes ad consilium, vocatisque ostendo quod videbat, quid opus factò videretur suggerere ne gravarentur, summa contentione demississime oravit. Statim occurrebat cunctis factu optimum fore, si fragmen sacri panis mucidum illud et vetustate alteratum sacerdos edendō consumeret, vacuoque jam vasi a se modo consecrata recentia inderet. Sed tam tetra erat ejus species, ut tantum imperare stomacho colebrans se negaret posse, ac ne summis quidem labris adeo rancidum frustum omnino sustineret attingere. 80 Absolvi tamen sacrificium non poterat, nisi statueretur circa hoc quidpiam et quomodounque amoyeretur inde nauseabilis ista Eucharistia sacrae portio. Initia denique via est magis utique necessaria quam decens, ad quam sponte sacerdos multo angore cruciatum animum tandem advertit. Divinæ nimirum Providentias permittendam putavit consumptionem ultimam illius fragmenti sacri, seponendo illud in seductum locum, qualia in sacrariis parari antiquis ecclesiastiarum usus obtinet: furnum sanctum nosci νο-

Θεῷ μὲν δύν αὐτοῖς τῶν τιμίων καὶ ιερῶν ἔκεινων μέλειν εἰκότε, καὶ ἐμέλε πάντως, ἔκεινον δὲ τότε δι τοῖς τοιούτοις ἀφιερωμένος τόπος ἐκ παλαιοῦ, δε δὴ καὶ ίπνος ἄγιος λέγεται, δισις ἐπιβριφέντα δισις δέχεται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔς τοσοῦτον,

κθ'. Περὶ τῶν παριστρών Σκυθῶν, διπος κατεπο-
λεμήθησαν.

Τότε δὲ [P 50] καὶ νέφος Σκυθῶν παριστρίων ἐπισυναχθὲν, οὐκ οἴδε ἐκποθεν καὶ ἐκ πολες τῆς ἀφορμῆς, εἰς δέκα σχεδὸν χιλιάδας ποσούμενον, διελθὼν τὴν Βουλγάρων γῆν καὶ τῶν πέριξ πολλὰ λησάμενον κατὰ τὸν Ἑρώ ζυγὸν γίνεται. Καὶ δὴ προσδικιμον ἦν ἐκδραμούμενον καὶ τὰ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης λειπαν ποιῆσον τὴν τῶν Μυσῶν ὑμνουμένην. Ἐτυγχεὶ δὲ τότε τὰ ἀμφὶ τὴν Μεσέμβρειαν κατέχων ἄρχοντος ἐρόπον καὶ στρατηγοῦ δι κουροπαλάτης Οὐρπερτόπουλος, ἀνήρ ἀγαθωσύνη χαίρων καὶ εὐ-
σούλις κοσμούμενος· δε δὴ καὶ συμπλακεὶς ἔχειρινης, θαρρήσας τῇ τοῦ βασιλέως θεοσεβείᾳ, δλίγους ἐπάγων πολλοῖς τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει, ὡς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονέναι, τοὺς δὲ καὶ ἀπονιγῆναι κατὰ τὸν ἐκεῖ παραρρέοντα ποταμὸν. Ὁλίγοι δὲ ἐκ πολλῶν διαδράντες, μηδὲ σπη γῆς χωρίσνειεν εἰδότες, τὰς δυσχωρίας διεκπαίοντες, ἢ ποδῶν εἶχον

care consueverunt, alveum cavernæ forma sub sa-
eris adytis cavaatum, quo sacrarum rerum ævo aut
situ marcentium inutiles reliquiae reverenter,
quantum fas est, condantur. In id concepiaculum
putrefacta particula caute honesteque reposita, ibi
videlicet quoad aboleretur remansura, expeditus
μικρού, sacrificus est, perintriati perplexitate
nodi qualitercumque sic defungens.

29. *De Scythis Danubii accolis, ut debellati fuerint.*

Illa porro tempestate nubes Scytharum e circumdaubianis collecta tractibus, quo animo quave occasione inertum, numerum fere implens capi-
tam decies millium, transcura Bulgaria vicinisque isti regionibus vaga direptione vastatis ad jugum exterius consedit, non ibi hand dubje quietara, sed procellam minans irruptionis barbaricæ, e fluitim Macedonia vel Thracia prædas mox, quas aliunt, Mysorum abacturae. Præter tum forte Me-
sembræ circumstisisque terris auctoritate ducis summi europalates Umpertopulus, vir et probitate gandens et prudentia ornatus. Hic fretus religione imperatoris, qua oppigneratum ejus armis divinum favorem crederet, quas sub se habebat modicas copias committere. statim cum quantacunque istorum multitudine minime dubitavit, eo successu ut virtus numerum vinceret et pauci longe pluribus cladem inferrent multo maxima, siquidem plerisque Scytharum gladio cæsis in acie, permultis aliis vicino amna hauis, qui rari effugerunt, ignari locorum per calles avias quanta maxima poterant pedum perniciitate ferabantur, tristi tum primum experimento adociti expertem consilli turham censilio certius quam fortitudine superari. His imperator cognitis primum ingentes egit Deo

Α ἔφευγον, δριτον μαθόντες ὡς διδουλον πλῆθος εύδουλα μᾶλλον ή ἀνδρία καταγωνίζεται. Ταῦτα μαθών δι βασιλεὺς καὶ πρώτον μὲν διδάσας τὴν θεῖαν ἀντιληψιν, είτα δὲ καὶ ὑπερθαυμάσας τὸν ἄνδρα πολλοῖς διωρεῖται, διφέλλων τὴν ἔκεινον τιμὴν, οὐκ ἀλλαγαὶς μόνον Ιματίων, ἀλλὰ χρυσῷ καὶ ἵπποις αὐτὸν δεξιούμενος, ἐφ' οἵς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Πατρὸς διωρεῖται τιμὴ ὡς ἀθλὸν ἀρετῆς καὶ πρόπαιον δξιον.
Β. Αξιωστες πυρά βασιλέως τῶν σχιζομένων διη-
τὰ τελεσθέντα τέρατα.

[P 51] Βασιλεὺς δὲ ἐπιστάς τῇ πόλει οὐ καθάπαυ, ἡφειτούς σχιζομένους τῇς Ἐκκλησίας, ὅλλα τρίπυ μετεχεῖτε τὴν ἔκεινων διδόνοιαν. Οὕτη πέμπων, Εστι δὲ οὗ καὶ προσκαλούμενος, πολὺς ἦν δεικνύων διὰ φροντίδος. Εχων τὰ ἔκεινων μὴ δεχομένης παραι-
τησιν, καὶ μᾶλλον ὅτι τέρατ' ἄπτα τελούμενα κατεμάνθανεν, οἴα τ' ὅντα καὶ τὸν λιαν θαρροῦντα δεδί-
τεσθαι. Ἐχόμενα γάρ τοῦ περιπύστου νεώ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐρανος, Εν τινι δημοτικῷ οἰκηματι, ἐν τοίχῳ τῆς Θεούκου εἰκὼν καθιστάρητο, καὶ ἡ εἰκὼν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐδακρυρρέει, ἀμάρτις ἐξ ὀρθαλμῶν χέουσα, ὥστε καὶ σπάγγοις τὸ ἐκρέον συνάγεσθαι. Ἐλθόντος δὲ καὶ αὐτοῦ βασιλέως ἀμα μὲν κατὰ προσκύνησιν, ἂμα δὲ καὶ κατὰ θέαν τῶν τελουμένων,

gratias pro ea, cujus præsens et illustre docu-
mentum isto eventu sederat, benevolia protectione
imperii: deinde europałatae virtutem majorem in
modum admiratus multis eum nec parum splendidis
remuneratus est donis, dignitatem ejus augens
non solum pretiosis vestibus, sed et auro et equis,
quorum illum magnifica largitione honoravit, ac-
cumulans super omnia munus amplissimum magni
papiæ, quod in præmium virtutis et dignum tam
illustri victoria tropaeum contulit.

30. *Ut imperator signis tunc editis motus vehementer
instititerit ut discissi conciliarentur.*

Reversus in urbem imperator neutquam indor-
mij negotio conciliandorum Ecclesiæ qui se ab ea
disciderant, nec iis quo semel erat eo in genere
conatus, tanquam exonerandæ suæ conscientiæ
sufficientibus acquievit, sed velut rem quam omni
ratione confectam vellet ac quantovis emendam
bene preio duceret, eorum concordiam urgere
infatigabiliter instituit. Itaque nunc missis ad eos
certis hominibus, interdum ipsis ad se vocatis,
multus erat in demonstrando handquaquam se
admittere ipsorum excusationes, nec pertinacem
probare reçusationem. Ad hoc autem sic agendum
magis magisque incitabatur nuntialis sub id tem-
pus prodigiis, talibus sane que vel præfides sum-
meque audax ingenium terrore percellerent. Nam
in privata quadam domo, contigua inclito 82
templo divinæ Sapientiæ, depicta in pariete Deipara-
re imago multis diebus lacrymas émisisse cerebatur.
fontes uberes fundens ex oculis, adeo ut spongiis
collecta liquoris copia congregaretur. Contulit eo
se imperator, qua venerandi religione qua curio-
sitate cognoscendi; post quod cum ejus jussu pro-

καὶ προσταγὴν ἀσφαλισθέντος; τοῦ οίκου βεβαίως, τὰ αὐτά ἦν καὶ πάλιν τοῖς πρότερον. Καὶ αὖθις ἐν τοῖς Χαρτίον αἷμα τῆς εἰκόνος τοῦ λαμπρὸν ἐν μάρτυσι λάμποντος; Γεωργίου διψήλως ἀνέβλοιξε. Ταῦθ' ἔρων δικρατῶν διειδήμων ὄν, ως τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, πάρι τὰ τοιαῦτα καὶ εὐλαβῆς, φόδον οὐ μικρὸν εἶχε, μήτως θεῷ δοκοῦν ἐκείνοις προσέχειν αὐτὸς ἐπ' ἄλλοις ἔχοι· τὸν νοῦν καὶ γένεαν τοῦ Θεοῦ θελήματος διατρέπετο. "Οὐεν καὶ συγκελῶν παρεχάλεται, καὶ λίδια καὶ φανερῶς, καθιστῶν συνδους; λαῶν, γενέσαι ποτὲ τῆς εἰρήνης ἡξίου, καὶ ἀπιδειν πρὸς τὴν τῆς Ἔκκλησίας ὅμονοιαν. Ἀλλ' οὐκ ἐπιθέντη γάρ ἐκείνοις φανερῶς προσιστάμενον τὸ τοῦ Ιωσήφ μνημόσυνον καὶ τὸ τῆς Ἔκκλησίας, ως φυντούμενος, φύπασμα, κοινωνούσης ἀφορισμοῖς. Ἀφορισμοὺς δὲ ἐλέγον τὸν τοῦ Ἀρσενίου πρὸς Ιωσήφ. Οὐκ οίδα δὲ εἰ καὶ τὰ ὀρκωμοτημένα πάλαι: μή λαΐντα λύσιν, ἢ δή ἔχειν λύσιν ἐγκεχωρημένον παρὰ Ἀρσενίου τὸν Υάκινθον λαζόντα τὸν θρόνον διεβαθύνειν, μέρος ἡσαν καὶ ταῦτα συμβαλλόμενον πρὸς τὸ φύπασμα. Εἰ δὲ καὶ τὸ κατὰ τὸν πάκπαν προσετίθεντο τρίτον, μή τοῖς πρότερον ικανούμενοι, ἐστιν

καὶ τοῦτο. Καθ' ἡ δὴ πάντα αὐτοὺς ἀθηγεῖς δυτικαὶ καθάπτας τῶν δυπασμάτων αὐτοὺς καὶ τὴν διόρθωσιν διεκπλους εἰναι πράττειν, ἀλλας δὲ μηδὲ ὑπωσοῦν καταδέχεσθαι τὴν ὁμόνοιαν.

λα. Περὶ τῆς ἀτρακομιδῆς τοῦ λισψάρου τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου.

"Ην μὲν οὖν καὶ [P 52] τῶν Ἀρσενιατῶν τισιν εἰρηνεύσατι, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ κατὰ τὸ Ἀτραμύττιον συνελθοῦσιν, ως εἰρηγναί, ἐσπούδαστο ταῦτα, ἦν οὖν τότε καὶ σφίσιν ἔφεσις ἐπὶ τοῖς προτέροις ἐκείνοις ἀνακοινίζειν τὸ σῶμα τοῦ Ἀρσενίου ἐκ Προκοννήσου. Οἱ δὲ καὶ αὖθις μαζεύειν προσανέψερον καὶ ἡξιουν. Πλήν καὶ σκέματα τι βαθὺ καὶ γενναῖον ἐν τούτοις ἦν, ως ἔδειξεν, ἀξιούσιν· δὲ γάρ ως ἀδίκως ἐκβληθεὶς ἐπὶ τὴν προτέραν τιμὴν ἀναγόμενος εἶχε δηλοῦν ἐντεῦθεν τὸν Ιωσήφ ἐπιβήτορα, ἢ δὲ καὶ ἀφορισμὸς προστριβόμενος, ως Ἐλεγον, παρ' ἐκείνου ὑπερβεβήτα κατ' ἐκείνου τελέως ἐδίδου ἐν παρὰ τοῖς αὐτὸν ἐκείνον θαυμάζουσιν. Οἱ μέντοι γε βασταλεῖς πρὸς τὴν τῆς Ἔκκλησίας ὅλως ἀφορῶν εἰρήνην, ως τοὺς δρῶντας πιστεύειν, προκαταλαμβάνων δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν (τὸ γάρ σφίσιν Ισχυρὸν

chalem evectus thronum ligatos anathemato legitima demum absolutione reconciliaret sacris. Ut ut de hac fama sit, haud plane ad liquidum explorata, tertiam certe agnitam jam publice objectabant Ecclesiæ labem, admissi principatus Papæ; cuius piaculi cum esset in confessio ipsos unos suissi prorsus expertes, solos haberi debere ipsos idoneos qui modis id purgandi praescriberent. Id ni feret, haud sese omnino unquam in pacem conventuros.

31. De reportatione reliquiarum patriarchæ Arsenii.

Harum rerum apud imperatorem urgendarum pro Arseniatis cæteris cura incumbebat quibusdam ipsorum, satis ad hoc gratiosis, quod si manus, ut dictum est, apud Atramytium dedissent, Augustoque datum sicutem soli adhuc ex omnibus servarent. His causam reliquorum agentibus plurimum Augustus favoris impertielat, quod per eos speraret alios trahendos. Per istos igitur interpretes Arseniana factio, cum referre plurimum ad summam sui status reputaret reportari Arsenii cadaver Proconneso in urbem, id ab Andronico petere institit. Erat hæc pérartificiosa et valde astuta petitio, quippe qua fronte prima nihil præferens periculosius ea erat tamen qua concessa recusare Josephitæ non possent quin et pseudopatriarcha et vero perculsus anathemate Josephus agnosceretur. Cum enim reportatione ossium Arsenii e loco exsilii, quo ejecitus fuerat, in metropolim sui patriarchatus verum ipsum, etiam dum exsularet, atque adeo ad mortem usque, suisse patriarcham declararet, palam erat Josephum, qui eo vivente locum ipsius tenuit, nihil nisi sedis invasorem alienum per vim intrusum videri et dici posse; et quod ab eodem Arsenio ante suam ejectionem interminatione anathematis prohibitus idem Josephus fuisse in-

libitus esset eo concursus, obserato diligenter conclaví, fluxus tamen lacrymarum, plane ut prius, perseveravit. Rursus in ædibus Charsike sanguis ex effigie splendide illustris inter martyres Georgii copiose manavit. Hæc imperator videns, homo natura, ut verum fatetur, paulo formidolosior in talibus, metum haud modicum concepit, ne forte Deus per hec indicaret minime sibi probari, quod princeps Ecclesiæ pacatae cura remissa interim aliis attenderet; unde etiam securiū videlicet erat si quæcumque susciperet, aversi causa ista nūminis favore destituta male succederent. Tali sollicitudine instinctus vocat congregat alloquitur episcopatim, palam adhortator, plebem etiam densam in hos conventus admittens, nec indignum se reputans humillimos etiam ambire admonendo suadendo rogando quemque, pro se ne gravaretur ad pacis negotium conferre; miserarentur Ecclesiæ scissura, et his resarcendi modicum quid impendere privataram ne cunctarentur rationum. Ita ille. Sed curdis ea cuncta canebantur. Obnixi perstabant Arseniatae in his in quæ palam convenerant, haud tamen unquam cessuros nisi satis ipsorum arbitratu adversa pars purgaret labem, ut rebantur, contraria primum admittenda in sacris commemoratione Josephi; delinde anathemate communiter ab Ecclesia contracto ex contagione Josephi ejusdem, quem excommunicatum, ut putabant, quod non soium communionem dignata sed velut patriarcham suiset venerata, maculam ipsius in se attraxerat. Suberat et forte alia ex clani constitutis et jurejurando quondam sanctis inter ipsos causa obscurior. **83** Nempe conjurasse Arsenianos aliqui serebant unquam se bona fide inituros cum adversariis concordiam, nisi Hyacinthus, quem sibi substituisset vicarium injuste destrus Arsenius, in patriarcha-

προτεινόμενον ἡ ἔξορία τοῦ πατριάρχου ἦν, δι' ἣν προσκλήσαντο τοὺς ἄλλους ἀδίκως ἐκθεβλημένους, διδή καὶ προσκαστέλλειν ἡδούλετο τῷ πρὸς αὐτὸν καὶ τῶν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς μεταχομιδῆς τοῦ σώματος τιμὴν γίνεσθαι, παρσχρῆμα νεύει πρὸς τὴν ἀξίωσιν. Ὡν δὲ μόνον εἰς τοῦτο τῷ βασιλεῖ προσκαστάμενον τὸ φθάσαι λεγθῆναι παρὰ τινῶν ὡς ἀφορισμὸς ἐπίκειται παρ' ἑκείνου τοῖς ὅτεδηποτε τὸ σῶμα μεταχομίσουσι, παρ' δὲ καὶ μόνον ἔτοιμος ἦν ἐκ τοῦ παραχρῆμα τῇ καταγωγῇ τοῦ σώματος τὸν ἔξορισθέντα τιμᾶν. Ἐπει τὸ τοῦτο παρὰ τῶν εἰδότων ἐλέγετο ὡς ψευδῶς ἐλέχθη καὶ ὡς ἐπλάσθη παρὰ τοῦ μαθητοῦ ἑκείνου Ματθαίου τὸ φημιζόμενον, τῷ τόπῳ προσμένειν μετὰ τοῦ σώματος θέλεντος, εὖθὺς τοχυναυτοῦντες ἐν ἐνήρει οἱ ἀμφὶ τὸν Μανουηλίτην Θεόδωρον ἡτοιμάζοντο· οἱ δὲ καὶ ἡμερῶν [P. 53] διήγων ὃποι προστηκούσῃ τιμῇ καὶ αἰδοῖ ἀξίᾳ μετ' εὐπολοὶς πάσῃς τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβάνουσι. Καὶ τότε ξυνέρχεται μὲν βασιλεὺς ἐν πάσῃ συγκλήτῳ, συνέρχεται δὲ πατριάρχης σύναψις ἀρχιερεῖσι, καὶ τῶν κληρικῶν ὅσοι μετ' ἑκείνον

B

εἰρήνευσον, καὶ λαὸς ἅπας τῆς πολιτείας, οἱ μὲν προσκλήσαντες, οἱ δὲ καὶ αὐτόκλητοι. Καὶ τὰ τοῦ Εὐγενίου καταλαβάντες θήκην μὲν ἑκείνην πέπλῳ τῶν καλλίστων περικαλύπτουσι, καὶ γερσάν ιερῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ προστήκον πιστεύσαντες ὃποι φωσὶ δαψιλέσι· καὶ θυμιάμασιν, ὅμνοις καὶ φύλαις· καὶ εὐφημισμοῖς τοῖς πρέπουσι, πεζῇ καὶ βάδην τὸ μέγα καὶ ιερὸν τέμενος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας καταλαμβάνουσι, καὶ σφίσιν ὁσπερ αὐτοῖς οἰκειοῦν τὸ τοῦ Ἀρσενιατῶν βουλδρενος σέμνωμα, ὡς καὶ τοῦ πατριάρχου κοινωνοῖς φανεῖσι· καὶ συλλειτουργοῖς, ἀντικρυσι, ἐπενδύοντο μὲν τὰς ιερὰς ἐσθῆτας, πρὸς τῷ τελεῖν δὲ τὴν ιερὴν λειτουργίαν δυτες, τῶν ἀντιφωνῶν φαλλομένων, στολὴν καὶ τὸ σῶμα τῶν ιερῶν ἐπενδύσαντες χεροῖν ἀρχιερέων φερομένῳ συνεισθεύουσιν. Εἴτα πρὸς τῷ συνθρόνῳ δόξαντες ἐπικαθιζάντειν, τὰ τῆς ιερᾶς τελετῆς συνεπλήρουν εἰς τέλος πρὸ τῆς ιερᾶς τραπέζης Ισταμένῳ τῷ σώματος· Ἐντεύθεν καὶ περὶ τὰ δεξιά τοῦ βημάτος τῷ κιθωτῷ ἐνθέντες Ιστῶσι, κλειστοὶ καὶ σφραγίστησι τὴν ἐκ τῶν Ἀρσενιατῶν κλεπτὴν, ὡς ἐνην, φυλαττόμενοι, καὶ τρίτης ἐκάστης

consentaneis referens Arsenii cimenes peregre dum dudum extincti. Præsto fuit illis excipiendis Ipse primum imperator, universo senatu comitante; convenit ad id ipsum patriarcha cum episcopis et cunctis clericis, qui hujus communionem amplectebantur, populus quoque ac eives plane omnes.

84 partim evocati nominatim, partim sponte occurrentes. Quæ universa multitudo ubi locum ab Eugenio nomen nactum attigit, theca quidem quæ Arsenii cadaver claudebatur velo e pulcherrimis delecto contexta est. Tum qui cæremoniā curabant, feretrum manibus sacerorum hominum rite consignatum, multiplici facum lumine ac thymiatatum sufflū, inter hymnorū cantorūque modulationes, acclamationibusque decentibus, lento et gravi passu ad sacrum usque templum Dei Sapientiæ, prosequentiis cunctis, perduxerunt, certante, ut apparebat, pro se unoquoque studium in memoriam tanquam veri demum ipsorum patriarchæ ostentare, ut ne ipsis quidem in hoc eedere Arsenianis videri vellent. Adeo ipsis etiam qui vel intime patriarchæ nunc Ecclesiam regenti adhaerent eique ad nutum inservirent, sumptis ultrò sacris stolis contendebant inter primos cooperari venerationi Arsenii sacra in ejus honorem liturgia rite celebranda; quin etiam dum antiphonæ cantarentur, corpus ejus ornato indutum patriarchali, cum manibus antistitium in thronum ad concessum patriarchæ portaretur, eo usque dum illuc esset illatum comitati sunt, moxque relato inde atque ante sacram mensam deposito justa cætera funebria, prout ritus poscebat, persolverunt, nulla parte cæremoniæ omissa. Tum illud arcule a dextris altaris paratae indentes, clavibus eam sigillisque munierunt, cœientes scilicet ne id Arseniate furari attentarent. Deinceps porro tertio quaque feria cuiusvis hebdomadæ, ad venerationem ange-

peratori peccata consitenti absolutionem impetriri, quod hunc tamen fecisse nihil secius constaret, manifestum indidem apparere Josepho, dum sedi præcesset, excommunicationem adhæsisse. Prajudicia ergo præcipuorum causæ suæ capitum in hac Arsenii reliquias reportandi facultate **85** dolose latitia captabant, cum hanc per suos ab Andronico postularent, qui tamen præoccupatus studio ingenti pacificande quomodo cuique Ecclesia, et illektus spe blandiente se per istam concessionem, nulli, ut videbatur, admodum rei damnosam, exarmatum omnem reliquam ejus sectæ contumaciam, et Arsenianos jam universos, delinitos inani honore celebrium exequiarum ejus a quo nomen ducerent, plene se habiturum in potestate, conjuncturumque pro voto ceteris, facile annuens permittere se translationem dixit, cum eo tamen, si prius declararetur verum non esse quod aliqui jactabant, vetuisse Arsenium, antequam in Proconneso diem suum obiret, ne suum unquam ibi mortui corpus inde tolleretur, ac si quis id alio transferre attinasset, excommunicationi subjaceret. Verum istam haud difficulter Arseniani exceptionem submoverunt, exhibitis rei consilii testibus idoneis probantes haud unquam tale aliiquid ab Arsenio velut vel minis anathematis sanctum, sed fictum eum rumorem a Matthæo quoddam discipulo ipsius, qui cum prope sepulcrum patriarchæ statione sibi commoda perstare in totam vitam cuperet, eam fabulam excoxitaverit et sparsit quæstuo ipse sed inanissimo commento. His ita declaratis, pleno jam in rem sibi optatisimam imperatoris assensu avide Arseniate arrepto, expediunt strenue cum instructissima remigio triremi Theodororum Manuela item in Proconnesum; qui paucis diebus, navigatione usus prospera, Constantinopolim rediit, honore ac veneratione

ιδίωμάδος πρὸς τὴν τῶν Ὀδηγῶν κατ' έθος λαοῦ A κακεῖνο ὑπανοιγόμενογ τοῖς προσιου-
σιν μνετον δην. Ἐν διτέρῳ δὲ χρόνῳ ἡ Ταούλαινα πρωτοβεστιάριος εἰν τῇ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου μονῇ τοῦ τῆς κρίσεως ιερὸν οἰκον εἰς κάλος ἐξησκημένον καὶ μέγεθος ἀνιστᾶ. Καὶ ἐπεὶ σπουδὴν εἰχεν ἐκεῖνη πρὸς τὸν πατριάρχην οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ζῶντα καὶ τελευτήσαντα, ἀξιος βασιλέα καὶ λιπαρῶς δέεται ιερῆντα τὸ σῶμα τῇ κατ' αὐτὴν μονῇ, ἐφ' ὧπερ ἀπο-
τεῖνεται τῷ παρ' αὐτῆς ἀναγερθέντι ναψ. "Ο δὴ καὶ γέγονεν, ἐτέρας τότε συστάσης κατὰ τὸ εἰκὸς παν-
τοῦρως, καθ' ἣν βασιλεὺς καὶ σύγχλητος καὶ τῶν Ιερωμάνων σχεδὸν οἱ πάντες, οὐδὲ τῆς λαώδους λει-
τούπης μοίρας, ἐκεῖθεν πεζοποροῦντες τὴν τιμὴν ιελίουν τῷ πατριάρχῃ, οὐδὲ δίλγα τοῦ βασιλέως κα-
ταβαλόντος καὶ τὰ τῶν πόνων ἐφόδια.

B. Περὶ τῶν κατὰ Συρίαν δεινῶν.

Τότε καὶ τὰ κατὰ [P. 54] Συρίαν ἐπράττετο πάνυ-
τεν. Ο γὰρ τῆς Βασιλῶνος σολτάνην πρὸ χρόνων
Ιεζίν "Αντιόχειαν καὶ εἰς ἔδαφος κατερεῖψας, ἀφῆκε
τοὺς μετ' ἐκεῖνον ἀκήρυκτον ἔχειν μάχην μετὰ τῶν
Ἰταλῶν τῶν τὴν παραλίαν οικούντων ἐπ παλαιοῦ.
"Οὗτον καὶ ἐπὶ τῶν τότε καιρῶν στρατολογοῦσάμενον

lorum in via salutis duem populo de more con-
currente, reserabatur arca depositum Arsenii con-
tinens, idque omnium visere studentium liberis
obscūribus exponebatur. Aliquanto post tempore
Raselena protovestiarissa in sancti Andreæ mona-
sterio a judicio cognominato sacram adēm exqui-
sito artificio 86 elaboratam exstruxit; ac quoniam
non vulgari ea mulier studio se amplecti patriar-
cham illum, quoad vixit et postquam decessit,
semp̄ ostenderat, consentanea huic noto ejus
affectu enixe oravit imperatorem, ut dari juberet
Arsenii corpus suo isti monasterio, honorifice
sileat ab ea deponendum in isto erecto a se
templo. Quod cum impetrasset, ita factum est,
nōne apparatu et pompa non minus quam in
priori translatione magnificis. Nam tunc quoque
congregato cœtu magno iterum per urbem suppli-
cium processit, Augusto ipso ac senatu, nec non
ecclasiasticis ferme omnibus, nec minori quam
antea populi multitudine, ordinato et lento incessu
funus perhonorifice prosequenterib; quam in ce-
lebritate non modicum etiam sumptum imperator
fecit, artificib; qui qualecumque ad id contulisse
operam, larga de suo stipendia persolvens.

C. 52. De cladiis Christianorum in Syria.

Circa hoc tempus gravissimæ Syriam calamita-
tes afflixerunt. Nam Babylonis sultan capta olim et
solo æquastra Antiochia, internecrium in Italos oram
Syriæ maritimam obtinentes bellum odiis perpet-
uandum hereditariis dudum transmisserat. Cui per
hac tempora obsequentes Arabes, aut potius
Khlobes, primum quidem expugnata Tripoli om-
nes in ea repertos pueribus majores interficerunt,
urbemque ipsam a fundamentis eversam solo æqua-
runt. Idem postmodum fecerunt et populosissimæ

A "Αραβες ἦ μὴν Αἰθίοπες πρῶτον μὲν αἰροῦσι τὴν
Τρίπολιν καὶ ἡβῆδον τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι,
καὶ αὐτὴν δὴ τὴν πόλιν ἀνατρέπουσιν ἐν θεμέθλων,
ἴπειτα καὶ τὴν πολυπληθῆ Πτολεμαΐδα τὰ δύοισι
δρῶσι, καὶ πᾶσαν τὴν παραλίαν ἐξανδραποδίσαμενοι
τὰ θαύματα τῆς Συρίας ηράνισαν. Καὶ ἐδοξει τὰ
ἡμέτερα τέρατα ἐπ' ἐκεῖνοις φανέντα τε καὶ τελειω-
θέντα δάκρυα γάρ ἐκεῖνα καὶ αἷματα πρὸς τὰ μα-
κρὰν ἡμῶν ἀνεψέροντο, ἀποπεμπομένων τὰ φοβερὰ
ἡμῶν ἐτέροις τοῖς μὴ διει γένει πείραν, ἀλλ' οὐδὲ εἰς
θέαν δυναμένοις μόνην τῶν ίδιον κακῶν ἡμῖν κοι-
νωνῆσαι. Τὸ δὲ ἦν ἡρα παραφυγή καὶ κακῶν ἀνάρ-
τησις, γνωσθέντος παθοῦσιν ὡς διπο τὸ τῶν διεινῶν
σημείον, ἐκεῖ ἐμβάνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα γίγνε-
σθαι.

B. Περὶ τὸν δευτέρου συροικεσίου τοῦ βα-
σιλέως.

"Ο μέντοι γε βασιλεὺς [P. 55] υἱοὺς ἔχων ἐξ "Αν-
νης τῆς ἐξ Οὐγγρῶν δύο, Μιχαὴλ τε καὶ Κωνσταντί-
νον, τὸν μὲν βασιλικῶς ἀνῆγε καὶ ὡς τῇ; βασιλεῖας
διάδοχον ἐθεράπευε, τὸν δὲ Κωνσταντίνον εἰς δεσπό-
την ἐτρέψε. Τῷ μέντοι γε Μιχαὴλ καὶ δι πάππος
αὐτοῦ Μιχαὴλ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν καταστάσεως

Ptolemaidi; et ora universa maritima subacta,
municipatis in diram servitutem Christianis ejus
incolis, præclarum illum et mirisicu florētis ha-
cetenus Syriæ statum exciderunt. Visaque sunt
nostra illa, quæ nuper memoravimus, portentia-
clades istas indicasse: lacrymasque illas et cruō-
rem ex imaginibus fusa longe alio respexisse ac
velut in longinas a nobis 87 fuisse amanda
terras, in iis explenda malis quorum non dicam
experientia, sed ne conspectus quidem aut e vi-
cino sensus ad nos pertingeret, ut nec illis ipsis
vicissim gentibus, quæ nos urgebant adversa, nota
erant, abrupio a nobis invicem commercio. Id
quod ubi est animadversum, valuit ea observatio
ad relevandan in nostris mœstitionis ex minis si-
gnorum istiusmodi conceptam. Recrearunt illi sci-
licet animos et bene sperare perrexerunt, ubi
compertum et re ipsa demonstratum apparuit haud
veram esse pervulgatam opinionem illam, qua sibi
hactenus homines persuaserant eventa significatio-
num funestarum illis omnino in locis exstitura, in
quibus prodigia clades istas minantia fuissent edita.

D. 53. De secundo matrimonio imperatoris.

At imperator cum ex Anna Ungara duos super-
stites haberet filios, Michael et Constantiniū;
priorem quidem jam in imperii consoritum eve-
tetur regio uī collegam et successorem designatum
cultu honorabat, minorem alterum in despoticæ
dignitatis insigibus educans. At Michaelis quidem
supremæ potestatis participatione cum certa spe
successionis ornandi auctor avus ipsius Michael
fuerat, qui post uniuersitatem Annæ nurus mortem
afflictissimum eo casu Andronicum non parum re-
creaverat filio ejus parvulo sibi cognomini confe-
rendis insignibus imperii, eundemque ut collegam

ἥρχε, καὶ ὡς βασιλέα παρέγε κηρυττεούσαις ὡς οὐ Α πολλοῖς ἐπιλήψιμον), καταλαβόντες τὴν λαχοῦσαν τῷ
ιερεῖ ἔδοξε καινὸν τι ποιεῖν παρὰ τὰ πραχθέντα διὰ
τὸ χθεσινὸν τοῦ πάππα μνημόσυνον, καὶ σὴ κοινῇ
προστάσσεις ἐφ' ἡμέραις τισίν ἀπέχεσθαι τῶν κρεῶν
ὡς πρόστιμον τοῦ βυπάσματος. Τὸ δὲ οὖν βαρὺ^B
Προυσαῖοις δόξαν, τῷ αἰτίῳ τῶν χθὲς συμβάντων
ἐνίπτοντες κατηρώντο καὶ μάλα οἱ ἐνεφόρους ὄντες.
Οὐ δέ ην δι' οὐδὲν, ὡς Ἐλεγον, ἔμελλον νηστεῖταις προσ-
τιμᾶσθαι καὶ κακουχίας. Τοῦτον ἀκούσαντεν Βέκκω^C
(πολὺ γάρ ὑφερπτε, καὶ πάντες ἀναφανδόν εἶδοσθούντες)
καὶ οἱ ἐκείνου ἔξω διάγοντες κατὰ πρόσωπον
ώντες [P. 56] "Οὐεν καὶ θυμὸν ἀναλαμβάνεις
μεῖζω, καὶ ἐπὶ μέσης σταθεὶς τῆς μονῆς μεγί-
στης αὐλῆς, ὡς παρὰ πάντων ἀκούοιτο, τῷ μὲν τῆς
Προύσης καὶ λίαν καταφρονητικῶς ἔχειν ὡς ἀμαθεῖ
τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτόθιν ἕώχει, τῷ δὲ πατριαρ-
χοῦντι Γρηγορίῳ καὶ λίαν τοὺς λόγοις ἐπέλεγε. Καὶ,
· Τι παθόντες, · Ἐλεγγε, · ἐμὲ μὲν τὸ παρὰ ᾠμα-
λοῖς καὶ ἐμαλαλοῦντες λοιδορίαις ἐπεπτε
συκναὶς περιβάλλοντες λοιδορίαις ἐπεπτε φεύγετε,

Augustæ potestatis promulgando jam nunc, et
agnosci coique ab omniis jubendo. Ceterum illa
ipsa causa fuit cur in secundas nuptias aliquam
maximorum regum filiam sibi petend... in Augustus
non duceret. Cum enim nascitur e secundo con-
jugio filio destinare imperium alteri jam oppigne-
ratum successori nequiret, non erat æquum ad
gignendos privatos conjugem e summo rerum
humanarum adsciscere fastigio. Elegit igitur Irenen,
e dynastis quidem duntarant minoribus quos marce-
sios sive marchioles appellant, ceterum neptem
regis Hispaniae, quam bonus bonam, nec minus
moribus probatam quam genere illustrem, rite **88**
uxorem duxit, coronante ipsam, et ubi mater est
facta, in Augustam solemniter inaugurante Gregorio.
34. Ut evocatus Prusa Veccus sit, et de ejus iudicio.

Cum vero Prusæ declaratus præsul suisset Nicolaus quidam **85** olim emeritis coquinæ impera-
torie ministris, qui Neophyti nomen tractum ex
monachis, ad quos e palatina familia transierat, ad
throneum Ecclesiæ pertulit (hanc enim isti frequen-
tandis talium assumptionum, utcumque aliis minus
probatarum, exemplis jam sibi quasi regulam fecer-
runt, ut pro gradu ad episcopalem dignitatem eli-
gatur suscepta in eum finem huinilitas professionis
monastice, ac qui hodie coram Deo et angelis in
spontaneam se obedientiam abjecerit; oppignerasse
hoc ipso insulas sibi et jure promeruisse videatur
erastinam in episcopatum promotionem; quod repre-
hensioni obnoxium qui censeant multi sunt). Huc
igitur novo Prusæ antistiti visum est factu optimum
insignire auspicia sui sacerdotij quadam inusitata
significatione zeli sui adversus nuper admissam usur-
patamque papæ inter sacra commemorationem. Indi-
cit ergo communiter universis ceri numeri dierum
abstinentiam ab esu carnium in expiationem vide-
llet tanu criminis, quam importuni jejunii mole-

stiam pertäsi Prusæenses, dira, ut sit, imprecabantur
auctori talis commemorationis, ineommodissimo
nunc ipsis piaculo luendæ. Occurebat autem in
quem hoc nomine stomachum erumperent relegatus,
ut dictum est, apud Prusam Vecces; qui populari
odio tali se objectum calumniae sentiens, et convi-
cia non ferens quibus, ubicunque appareret, pro-
scindebatur petulantia plebecule in os ipsi expro-
brantis esurie se macerari culpa ipsius maledicta-
que impotenter accumulantis, non **86** eum solum
sed et in ejus familiares, quoies in publicum pro-
dident. Eam Veccus contumeliam nec tolerabilem
87 nec sibi dissimulandam ratu, stans aliquando
medius in impluvio monasterii maximi, ut ab omnibus
exaudiretur, clara voce Prusæum tanquam ec-
clesiæcarum Imperium rerum libero contemptu re-
prehendit, in patriarcham quoque Gregorium non
parcius inventus: · Qui, malum, vos transversos error
agit, · inquietus, · aut quæ malesuada urget vesania
opprobriis consindere, lacerare rabiosis dicterioris
ac tam aspernator aversari me Romanum hominem
e nova Romæ civibus natum, ibidemque educatum,
88 interim dum pro patriarcha veneramini plausuque
et acclamationibus honoratis Cyprium adveniam, in ea
Latiniæ ditionis insula e Latinis genitum, cultu adhuc
et lingue sono istius peregrinitatis signa hic quoque
clara preferentem? Quod si non personarum pre-
judiciale discrimine, sed zelo religioso dogmatum in
istam vos iniquitatem abripi causamini, age convocet
eccliam imperator, et nos audiat pro causa disputantes,
scripturisque allegatis et sententiis Patrum
veterum suffragia sapientium corroget, siveque sta-
tuatur de negotio non invidiosis tumultibus sed tran-
quilla disceptatione, more majorum, decidendo.
Dum hoc quideam in mora est, quorsum plaustra in
nes pœbelæ dictatatis effundit, vestram ipsorum
traducentes incitiam, nec rudium sellulariorum in-

διόρα δὲ περὶ Ἰταλοῖς γεννηθέντα τε καὶ τραφέντα, ή λε'. Διάλεξις τοῦ Βέκκου μετὰ τὸν περὶ Γρηγόριον.
καὶ οἶκον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς στολαῖς καὶ γλώττῃ πρὸς τὰ ἡμέτερα παρεισφρήσαντα, εὐφημοῦντες δέχεσθαι; Εἰ δὲ δογμάτων ἔνεκα λέγεται, βασιλεὺς προσκαλεῖτο, καὶ συναχθέντων ἀπέντων ἀκουέτω τὸ φρόντιμον, καὶ δίξια κακῶς φρονῶν, ἔνετῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν Γραφῶν κρινόντων καὶ εὐλαβῶν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐ τοῖς λέγοις ἀμαθῶν καὶ βανδύσων ἐπόμενοι ἐμοὶ τὰ γείρατα περιάπτετε; » Ταῦτ' ἔλεγε Βέκκος ἀνατριχῶν, καὶ δῆλος ἦν θέλων καὶ βασιλεὺς προσαγγέλλεσθαι. «Οὐ δὴ καὶ οὐκ εἰς μαρχράν ἐγεγόνει. Κοινῇ τοι γάρ σκέψει κατάγεται, καὶ τῇ μονῇ τοῦ Κοσμιδίου προσέσχεις τῆς νηδὸς ἀποδάς, ὥριστο τε ἡμέρα τῆς διαλέξεως, καὶ σύνοδος ἱερῶν ἀνδρῶν, παρόντος καὶ αὐτοῦ βασιλέως, ἀνά τὸν Ἀλεξιακὸν τρίκλινον γίνεται. Παρῆν μὲν οὖν ὁ πατριαρχεύμαν Γρηγόριος, παρῆν δὲ καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ὁ δρῦπτως ἔχων τοῦ σώματος κλινοπετῆς τε καὶ ἐπὶ σκελπτοῦς. Συνῆν δὲ καὶ πᾶς τῶν ἀρχιερέων ὅμηγυρις. «Ηειν δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μοναχοὶ πλεύστοι, καὶ τῶν λατικῶν οἱ ἑλληγιμοί. «Ἐφ' οἷς προσκάθητο βασιλεὺς, καὶ ἀμφ' ἔκεινον ἦσαν δοι: ταῦτα γειτούσταν καὶ τάχης συγκλήτου ἄπαν περιφανές. «Ηειν δὲ καὶ ὁ μέγας λογοθέτης, τὰ πρῶτα τῶν συνελεγμένων, σύναμα πατριάρχη ἀναδεέμανος νὰ τῆς διάξεως. «Επὶ τούτοις δὲ τῆς Ἐκκλησίας βῆτωρ, δεῖ δὲ καὶ τῶν διαλόγων κατέρχετο.

doctis iudicis veremini siultam credulitatem addidere? » Haec Veccus palam proloquens haud dubitat quin cito ad imperatorem deferrentur, hoc ipso animo id agens. Nec sua eum spes fecerit: scutum quippe admonitus Augustus Prusa Vecrum invenerit. Neque is cunctatus nave ad Cosmidii monasterium appulsa eo excederit. Dicta hinc dies colloquio. Coit synodus ecclesiasticorum, praesente ipso principe, in triclinium Alexiacum. Adest patriarcha Gregorius; Alexandrinus quoque Athanasius, quod forte tunc **90** agrotaret, decumbens in lectulo portatur. Ordo universus antistitum convenit, nec clerici desunt, nec plerique monachorum, nec laicorum quique ieiissimi. His praesidebat imperator, circa se habens summatum primores et primatos capita ipsa ac columina. In primis eminens logotheta, suas in colloquio simul cum patriarcha partes obiit. Prima omnium vox exstitit Ecclesiæ rheioris Veccum in haec verba compellantis: **55. Colloquium Vecci cum Gregorio et ejus sequacibus.**

«Quorsum heus tu, salvo adhuc et extante libello supplicationis tue, quo errasse te confessus teniam pacellas, renuntiasque dignitati, hodie resumis que rite supradictas abdicaveras, et injuste actum tneum sero tandem contendis, principesque coegeristi hanc ialem, tantamque causæ isti cognoscendæ congregare synodum? Quia quam memoras abdicationem non eo quo credere quidam videntur fecimus animo. Texationem quippe duntaxat intempestivam per illam voluimus redimere, minime autem, ut vos

καὶ Ιησοῦν τὸν φησίν, εἴ δὲ [P. 37] οὗτος, θγρῶν οὐσῶν καὶ έτι τῶν σῶν συλλαβῶν ἐφ' οὓς ὀμολόγεις εσφάλισαι καὶ συγγνώμην ἔζητεις καὶ παραίτησιν ἐποιοῦ, σήμερον ἀναλαμβάνεις τὰ ὀμολογημένα καὶ ἀδικεῖσθαις θιεσχυρίζῃ, νωτες καὶ τοιαύτην δῆλη τοσαῦτην συγχροτηθῆναι τὴν παροῦσαν σύνοδον; » «Οὐτι, » φησί, « λόγους Πατέρων εἰπόντες καὶ λόγον ἀπαιτούμενοι περὶ τούτων ἡμεῖς, ἀλλον μὲν εἰδότες καιρὸν τὸν τῆς ἐκείνων ἀναπτύξεως, ἀλλον δὲ τὸν τότε παρόντα, εἰρηνεύειν θέλοντες μόνον, ἀφέντες τὰ πάντα ταῦτα ἐπράττειν, οὐ μὴν δὲ καὶ διστάστε τοὺς βουλομένους ἐργολαβεῖν καὶ περιάπτειν ἡμῖν αἰρέσσοις Ἑγκλημα. » Καὶ τὸν λόγον ἀναλαμβάνει τὸν πατριάρχην Γρηγόριον, **B** «Καὶ τί γε τὸ δοξάμενον, » φάναι, « τοῖς ἀμφὶ σέ; » « Ήσαν γάρ σὺν ἐκείνῳ καὶ οἱ πάλαι ἀρχιδιάκονοι, ὃ τε Μελιτηνώτης Κωνσταντῖνος καὶ Μετοχίτης Γεώργιος. Οἱ δὲ, « Εἰ μὲν τὴν ἀπλῶς θεολογίαν βούλετε μαθεῖν, καὶ τὴν δόξαν ἦν καὶ καρδιὰς πιστεύομεν καὶ ὀμολογοῦμεν στόματι, αὐτῇ ἐστὶν ἡνὶ ἀπας θεολογεῖ, ἢ καὶ ἡμεῖς ἐμμενοῦμεν μέχρι καὶ αὐτῆς τελευταῖς ἀναπνοῆς» εἰ δὲ ζητεῖς καὶ τὴν τὸν Πατέρων, ἦν οὐκ ἐναντίαν φαμέν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ἀλλ' ἀγάπητοις καὶ διασπρήνοισιν μᾶλλον τῶν κερμάνων ἐν τῷ συμβόλῳ, εὐρίσκομεν ἐν Γραφαῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον χορηγούμενον, διδόμενον, ἀποστελλόμενον,

putatis, præjudicare quidquam circa dogma. Itaque invidia inde in nos constata quod Patrum dicta probando protulissemus, cum eo nomine causam tumultuose Jnberemur dicere, nos reputantes in illis fluctibus concitationis popularis locum haud fore tranquille indagationi veritatis, aliudque ab hoc expectandum tempus, quo istæ dogmaticarum controversiarum perplexitates utiliter evolverentur, cum ceteris omisisse ea quæ dicis fecimus, sponte honoremi abdicantes, non tamen per hoc ansam præbere arbitrarie insultantibus volentes reos nos erroris peragendi et impengendi nobis crimen hæresens. » Hic patriarcha Gregorius sermonem occupans: «Quis autem, inquit, horam qui sunt circa te dogmate sensus est? » Erat quippe cum Vero quondam archidiaconi Meliteniotes Constantinus et **D 91** Metochita Georgius. Qui sic continuo responderunt: «Siquidem bona fide vis quid de Spiritu sancti processione sentiamus ex nobis discere. quam de hoc dogmate sententiam et corde credimus et ore profitemur, hæc eadem est quam quivis consueta formula fidem de Deo suam profitemus exceptum, cui et nos hæremus, persistare εἰς in certi usque ad extremum spiritum. Sin autem queris sententiam de hoc Patrum, quam non contrariam esse contendimus Symbolo fidei, sed explicationem potius et declarationem verborum Symboli, reperimus in scriptis authenticis Spiritum sanctum præberi, dari, mitti, prodire ex Patre per Filium; interdum et a quibusdam Patrum dici procedere. Aut autem et de Patre magius Iohannes Damascenus esse illum

προερχόμενον ἐξ Πατρὸς; δὶς Υἱοῦ, ἔστι δὲ οὐ καὶ Αἵγιον; Οὐχ ὑπονοεῖται Τριθεῖς τὸ συναγόμενον; Οὐδὲ λέγομεν, Ἐγέννησεν δὲ Πατήρ τὸν Υἱόν; Οὐχ ὀναζῇ "Αρετος", ἐννοῶν βιτηνὴν καὶ ἀτομον χρόνου μέσον τοῦ γεννῶντος καὶ τοῦ γεννωμένου; Ἀλλὰ τὸ βλάσφημον ἀποφεύγομεν, Ιστάμεθα δὲ καὶ ὅροις τῆς εὐσεβείας, καὶ τὸ τῶν Γραφῶν ὅμοιογοῦντες καὶ τὸ κακεμφαῖνον οὐ παραδεχόμενοι. » Ἐντεῦθεν δὲ Μοσχάμπαρ Γεώργιος, χαρτοφύλαξ ὁν τῆς Ἐκκλησίας τότε, νόθον ἔλεγε τὸ φητόν. Ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν μέγας λογοθέτης, ἄγχι σχῶν κεφαλήν, ἵνα μὴ πυθοίστω ἀλλοι, « Καὶ πῶς, ὡς οὗτοι, » φησίν ὁ μέγας λογοθέτης, « οὐ ποιεῖτε αἴτιον τὸν Υἱὸν ἐπὶ τῇ ἐκ Πατέρες προδῷψι τοῦ Πνεύματος, ἐπειπέρ διὰ λόγου αἴτιον ὅμολογεῖτε τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος; Δεῖκνυτε γάρ ἐξ ὧν λέγετε, ὡς οὐχ ἀν δὲ Πατήρ προδόθατε Πνεῦμα, εἰ μὴ Υἱὸν ἔγέννα. Τὸ δὲ θαντὸν ἐμφαινόμενον αἴτιον. » Τοὺς δὲ θελοντας ἐκρεύγειν τὸ ὑπονοούμενον ἀπότοπον φάναι ὡς πολλὰ ἐπὶ τῆς θεολογίας λέγονται & δὴ μικρῷ τῷ λόγῳ τὰ μεγάλα σταθμώμενα ἐμφαίνουσι τι ταῖς χαμερπέσιν ἐννοίαις καὶ ἀπόπον δλῶς καὶ μὴ πρέπον Θεῷ. « Οὐ λέγομεν, Τέλειος Θεὸς ὁ Πατήρ, καὶ, Τέλειος Θεὸς ὁ Υἱός, καὶ, Τέλειος Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ

productorem per Verbum enuntiatorii Spiritus. In voce autem productoris principii activi notionem agnoscimus. Causam igitur non dicimus Filium in sua ex Patre processione sancti Spiritus, ac neque concusam: quin et anathematizamus et rejicimus sic loquentem: sed Patrem causam per Filium sancti Spiritus dicimus, quandoquidem vocabulo προδολεύς productor principii activi significatus subest. » — « Et quomodo, heus vos, non facitis Filium in processione ex Patre causam sancti Spiritus, quandoquidem per Verbum causam ejus profitemini Patrem? Ostenditis enim ex his quae dicitis, haudquaquam futurum fuisse ut Pater produceret Spiritum sanctum, nisi generaret Filium, ex quo appetat veram causam proprietatem Filio convenientem respectu Spiritus. » Ad ea illi vitandi absurdum quod inferebatur hanc rationem inire. Dixerunt multa esse 92 in tota explicatione divinæ Trinitatis, quæ si quis mediatetur angusto modulo rationis naturalis et ad libram exiguitate sua tam magnis rebus ponderandis imparem examinet, utique apparenter inferant absurdum et Deum dedecens quidpiam: « An non enim exempli gratia dicimus: Pater est perfectus Deus, Filius item perfectus Deus, Spiritus quoque sanctus et ipse perfectus Deus? Unde quis nou videt apparere inferendam admittendamque, quam tamen respulimus, deorum Trinitatem? Similiter cum dicimus: genuit Pater Filium, nonne videmur dare Ario ansem affirmandi intercessisse momentum aliquod aut punctum temporis medium inter generantem et genitum? Verum hoc tanquam blasphemum aversamur, cum illud unde in speciem consequitur, tanquam orthodoxum teneamus. Sic igitur in præsenti quoque controversia facimus, stantes intra terminos religionis, et profientes quidem quod diserte scriptis authenticis expressum cernimus: quod ex iis videtur absurdum

sequi, repudiamus ac repellimus. » Hic Moscampar Georgius, qui tunc erat Ecclesiæ chartophylax, spuriū et supposititum esse affirmavit istud attributum Damascenio testimonium. Verum ad ejus aurem capite proxime admoto, ne alii audirent, magnus logotheta insusurravit: « Et quomodo, » inquiens, « proferre ad evincendum efficacia videbi mur, tam infirma defensione utentes? quandoquidem hoc dictum a te rejectum ut apocryphum, diserte ac syllabis totidem exstat in sacra Hoplotheca, libro, ut scis, auctoritatis omni exceptione majoris, adjuncto etiam clare nomine magni Damasceni, ejus auctoris. » Quibus submissis immuratis, sublata jam voce archidiaconos logotheta intuens: « Admitto, ait, testimonium, et sancti esse vere Damasceni agnosco: ceterum non assentiar Spiritum per Verbum et Filium originem ex Patre trahere: sic enim dicens audacius loquerer quia illi qui affirmant ex Patre et Filio sanctum Spiritum procedere, quoniam in hoc Latinorum dicto 93 communia præpositionis ex pariter adaptatio Patri Filioque ad æquitatem hypostasum inter se astruendam magis quadrans, audacia invidiam nisi plane diluit, emollire certe plurimum potest. Ita alia vero sententia dum Spiritus ex Patre per Filium asseritur procedere, illa diversitas præpositionum Patri Filioque accommodatarum emphasis nescio quam absonam differentiam immiscet uni simplici processioni sancti Spiritus ex thearchicis hypostasisibus, velut subindicans aliud esse sancti Spiritus principium activum, Patrem, aliud ejusdem principium activum, Filium: quo quid pejus damnabiliusque dici potest? » Sic magno logotheta locuto, et valide ac ineluctabiliter a cunctis existimato disputasse, archidiaconi nihil quod contra sententiam bisercent idoneum in

προθέσμων καί μεν τὸ ἀττερὸν τῷ, τόλμης ἀμηγέπη Λ ἀπεμφάνισται; · Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πατριάρχου, καὶ μάλα γενναῖος ἐντάντος, ἔκεινοι πρὸς τὸ δεύτερον ἀτονήσαντες πρὸς τὸ πρώτον ἀπελογοῦντο, · Τὸ μὲν τοῦ Εὐαγγελίου φῆδν, ὃ ταῦτα, · λέγοντες, · Ιδίαν ἔχει παρὰ τῶν Πατέρων τὴν ἔξηγησιν πρόσφορον, καὶ κακὸς πάντως ὁ μὴ ταῦτη δεχόμενος · τὸ δὲ προκείμενον τοῦτο φῆδν ἐξ ἀνάγκης σημαντικὸν ἐννοῖας ἔστι. Δείκνυεις τοιγαροῦν τὴν ἔξηγησιν, καὶ ἡμεῖς ἐψόμεθα. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ σὺ λέγε, ἐπει τὴν ἡμετέραν οὐ παραδέχῃ, καὶ ἀκουσθέμα, · — «Ἐκεῖνοι [P. 60] τὸ φῆδν, · φησιν ὁ πατριάρχης, · ἐξηγοῦνται, οἱ δὴ ἐκ Πατρός φασι τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐκπορεύεσθαι. · — «Καὶ τί; οὐ φρονεῖ τοῦτο; · φασιν. · Τοῦτο καὶ ἡμῖν ἀγαπητὸν καὶ σωτηρίος ἐλπίς. · — «Καὶ εἰ δέχεσθε τοῦτο, · ὃ μέγας λογοθέτης φησι, · τί ἔκεινον προβάλλεσθε; · — «Οὐκαρές ἀπήστητε εἰς ἐθνῶν εἰρήνην τὸ ταῦτα λέγειν, · φασίν. · Νῦν δὲ, · φησιν ὁ Βέρνιος, · εἰ μὲν βούλεσθε, σιγητέον ἡμῖν τὸ δῆμα πολὺ τὸ τολμηρὸν ἔχειν δοκοῦν. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ παραβασίας περὶ τὸ Ιερόν την τοῦτον λόγον τοῦτον, οὐδὲ τοῦτον λέγετε, συγχροτούμενον καὶ ἐξ ἀλλων. Εἰ δὲ οὐκ ἔχετε, καθὼς ἀρι οὐδὲ ἔχετε, τί δῆλον βούλεστε; Η ποιητὴ περινόησις εἰ μὴ στρεβλοῦν τὸ δῆμα πρὸς θέσιαν ἔνην τῆς κοινῆς τῶν Πατέρων ἐννοῖας καὶ

promptu habere visi, hoc duntaxat de auctoritate reposuerunt: · Quid ad nos ista dirigis? Refer potius ad auctorem dicti contra quod disputas, quem agnoscis et magni aestimas, Joannem Damascenum. Hunc incesse ac temere locutum prouidua, quod dici necesse est, si quam a te modo audivimus admittitur oratio. Sin id quidem attinuisse hand sustines, et tanti Patris verecundia erroris suspicione liberandam censes orthodoxisque uersendam genuinam et citra dubium legitimam hanc eam. · Damasco sententiam, cur nos heresios annasur, quod paria tecum et testimonium a quoque pro vero agnitu sancti Damasceni honoramus? — Honorat quis, inquit hic patriarcha, sacrum Evangelium, admittens in eo vere dici maiorem Filio Patrem. Sed hoc non sufficit, nisi recte ac sensu catholico exponat, juxta majorum traditionem, illud ipsum oraculum. Quare igitur eos admittentes Damasceni testimonium, reciam ejus interpretationem pervertitis? presertim cum sint invicem nexa et mutuo implicata sanctorum effata, utique cum 94 ex uno et simplici spiritu differenter efferantur. Ostendite igitur hanc quam profertis Patris unius sententiam confitari confitarique ex aliis quoque. Sin id non potestis, ut revera non potestis, quid aliud est vestra ista obversio dicti obscuri et ancipitis quam detorsio veri effati ad sententiam alienam a sensu Patrum que a catholica dissonam regula? · Talia, quae archidiacenos valide urgebant, patriarcha cum dixisset, illi secundæ ejus orationis parti nihil habentes quod objicerent, adversus priorem sic se

tutari sunt aggressi. · Atqui evangelicum, inquietantes, dictum quod memoras, o bone, legitimam habebat et eruditio cuivis obviam traditam a Patribus expositionem, quam qui non receperit, palam se damnabilem praebeat. Effatum autem quo de agitur, aliquid significet oportet, utique a recto non aberrans. Quale autem id denum sit, ostende sis, et Damasceni admissum a te testimonium, prout debet intelligi, enarra. Sequemur expositionem quam probam attuleris. Nec recusare potes quam interpretationem proferas tuam, cum nostram reijicias. Loqueris igitur, auditus. · — Dictum hoc, patriarcha reponit, et satis illi exponunt qui dicunt Spiritum sanctum ex Patre procedere. · — Et quis non ita sentit? inquiunt. Hoc enim ampleximur; in hac fide salutis spem fundimus. · — Si hoc recipitis, ait magnus logotheta, quid illud aliud obtenditis? · — Proprietary quod, respondent illi, tempus poscebat ad pacem gentium conciliandam talia proferri. · Veccus hic resumpso sermone, · Siquidem ita vultis, ait, silentio deinceps premendum erit hoc dictum, cui a vobis magna audacie nota inuritur. Cæterum ex hoc haecens allegato, post silendo, hunc saltem obiter juro, opinor, nostro fructum legimus, ut in ea quae impingitur nobis accusatione perversionis sacrorum dogmatum minor incumbat in posterum 95 necessitas defensionis, quippe satis excusatis auctoritate quam allegamus. · Atque hic Veccus Muzalonem intuens: · Commoda, oro te, mihi brevem attentionem, domine mi, magne logotheta. Te enip video (nec palpum obtrudendi gratia loquor), te, in-

τα ὅπιοι γείρας ποιοῦνται, καὶ τῷ βασιλεῖ, συχνὰ τῶν Αἰγαίων λαδόντες, πέμπουσι δέσμιον· ὃν ὁ βασιλεὺς ὅποι φρουροῖς καὶ ἀνέσεσιν ἔχων ἔτιμα, καὶ τὴν ἀνεψιάν τὴν τοῦ Ἀστὸν θυγατέρα εἰς γάμον δῆ κατηγύρνα. Ἀλλ' ἵκενος πολλάκις μὲν ἐπεχείρησε φύγειν, τοσαυτάκις δέ οἱ ἐμποδόντων ἔστη ἡ τύχη καὶ ἤλισκετο παραυτίκα, ὥστε καὶ φυλακαῖς διθεσθαι διὰ ταῦτα. Οὐ δῆ καὶ μίαν φυγήν τὴν ὑστέραν μετὰ χρόνους συμβάτων καθ' εἰρμὸν τοῦ λόγου καὶ διηγήσομαι. Ἀπεθήμεις μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς Θεσσαλονίκην, ὡς αὐτίκα κατὰ καιρὸν ἐροῦμεν, κατείχετο δὲ οὗτος ἐν φυλακαῖς, σὺν αὐτῷ δὲ ἦν καὶ ἡ αὐταδίλφη τούτου, ἣν δῆ παρὰ πατρὸς τοῦ Ἰωάννου σεβαστοχριτοῦντος δεξάμενος Τερτερῆς ὡς μνηστήν τῷ οὐρῷ Ὁσφρεντιούλανθῳ, ἕτι ἐν ἀνηρότητι οὖσαν, ἐπειδὴ κύτῳ τὰς πρὸς βασιλέα σπονδὰς ἤγαπησε, σύναμα τῇ τοῦ Ἀστὸν ἀδελφῇ καὶ αὐτήν ἐς βασιλέα πέμπει. Ἡν οὖν σφίσι μία ἡ φυλακή, οὐ δῆ καὶ τῷ Ἐρρῆ ἐξ Ἑγκλίνων οὗτοι σύναμοι^B ἐτέροις καὶ τρίτῳ παιδὶ εἰς φυλακὴν

*manus insidiantium propinquorum, vinctus ab iis et grandi est imperatori pecunia venditus, qui eum ad se adductum in tuta quidem, libera tamen custodia tenuit, variis ipsum remissionibus et significatione honoris delinire studens, adeo ut etiam sororis propriae filiam ex Asane uatam in matrimonium ipsi promitteret. Sed placando feroi animo Injuria proditionis irritato nullæ salis aut blanditiæ præsentes aut ostensæ in posterum gratiæ fuerunt. Involvens se irrevocabili consumacia **73** Michael totus statut intentus expediens per fugam furtivam libertati. At cebri ejus elabendi conatus adversa semper fortuna successu caruere, retracto ipso quoties evaserat, et vinculis reddito, quæ in longa post hoc tempora invictissimo hæserunt. Unam hic ego ejus, quanquam aliquot abhinc annis, postremo tentatam fugam, argumenti cognationi seriem temporum posthabens, referam. Profectus erat Thessalonicam imperator, ut mox suo tempore narrabimus, relicto Michaelo sub custodia, cuius in societatem propria ipsi soror abegeterat tali occasione. Dissidens ab imperatore causis quas diximus Bulgaria rex Terteres Joannis sebastocratoris patris hujus Michaelis firmare se fœdere curaverat, despoudenda suo filio Ospentisiblae **D** filia ipsius, quam et ad se transmissam adhuc impubem domi habuit. Verum securius deinde rebus suis Terteres reputans pacem, uti retulimus, cum imperatore facere, sponsalibus cum filia sebastocratoris abruptis, pueram una cum sorore Asanis ad imperatorem misit, quam is eidem, quo Michael tenebatur frater virginis, carceri mandavit. Erat ambobus custodiendis præfetus Erres quidam, sic vocatus, oriundus ex Enclais (*a*). Huic suberant duo milites, quibus terius accesserat puer administer, æstatis teneræ. Venit in apem Michael elu-*

τοῦ Ἀρρένος γαμβρὸν ἔξειν ἐπ' ἀδελφῇ ταῦτῃ, ἢν δραπετεύσειαν. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν διει καὶ πορνικῶς ἔκεινη δὲ ἐξ Ἑγκλίνων συνήρχετο, τὰ πιστὰ τῆς ἐπιγαμβρίας ἐντεῦθεν λαμβάνων. Ἡν γοῦν δὲ Ἐρρῆς καὶ τῶν λοιπῶν φυλάκων ἐπιστάτης, καὶ πολλοῖς ἀνά χειρας ἔχων, πιστὸς τὰ πολλὰ δοκῶν βασιλεῖ. Διελάζεται τοίνυν δὲ βάρβαρος μείζονι δὲ καὶ αὐτὸν ὑποσχέσει, καὶ καταγεύει τὴν πρᾶξιν. [P. 46] Καὶ δῆ εὑτρεπίζεται μὲν παρὰ τῶν οἰκείων τῷ Μιχαήλ, οὐ δῆ καὶ ἐν ἐλευθερᾳ διάγοντες ὑπούργους ἔκεινη τὰ ἀναγκαῖα, διλας ταχυναυτούσα καὶ δινθρες ἐρέται μισθοῦ τοῦ μεγάλου οἱ τέως αὐτάρκεις, καὶ δὲ καιρὸς καθ' ἓν ἔκεινοι μὲν τῇ κατὰ δύσιν θαλάσσῃ προσσχόντες σταθμούνται, αὐτοὶ δὲ τῆς φυλακῆς ἔκβάντες ἐπιβήσονται, ἐς τὸ ἄκριδες τάπτεται. Κάπειδη δὲ^C οὗτοι οὖν ἡν καταγωνίσασθαι τοὺς λοιποὺς (οὐδὲ γάρ πάσιν ἐκπιστος ἦν ἡ βουλὴ) μερίζουσιν ἔκεινους ὡς ἐπὶ πράξει πέμποντες, καὶ καθ' ἔνα ὑπο-

ciandi tam exigui præsidii, si attrahere in partes Erren præfectum potuisset. Ergo in id incumbens multis hominem ambiuit præcibus, promisso etiam ipsi conjugio sororis in premium opere quam eis in libertatem asserendis contulisset. Sunt qui dicant delibatum jam tum usum istius ostentati coniuncti præsumpta inter destinatos sponsos stupi licentia, nec inscio nec invito Michaelo, qui nihil pensi haberet vel tam turpi sibi pignore tanto certius oppignerare fidem Enclensis in representanda quamprimum missa solutione captivitatis exsissimæ. Hujus rei facultatem non parvam habebat Erres, quod præterquam, ut dixi, summum **74** ejus custodiæ arbitrium obtinebat, etiam ejus fidei securæ acquiescebat imperator. Quare quid posset sentiens, facile ad ostentatum honorem tanto superioris sua sorte affinitatis arrexit animum, et facturum se quod rogabatur prolixè recepit. Age, venitur ad apparatum negotii. Conferuntur consilia cum libertate fruentibus amiciis necessariisque Michaelis. Hi, quod opus erat, navem clam comparant, ramigio et comuneatu cætero largiter instruunt, hand parvo in hoc sumptu facto. Conducunt hora qua Occiduo maris littori lembus parates ad movere, excepturus e custodia elapsos; qui ut tuto exirent, cætera erat Erri diligentia curandum. Obstabat duorum, de quibus disti, subservientium ipsi satellitum præsentia, quorum tentare fidem communicato arcano aeneps nimis periculosumque videbatur. Decretum. quod longe apparebat iutius utrumque occidere. Nec difficile fuit injunctis ministeriis disjunctos confidere sigillata infelices. Puerum sola triatis miseratio servavit. Sufficere visum est pedes lacertosque adolescentuli astringere validis vinculis. Sic igitur eum, vinctis etiam, ne volucrari posset, fauibus, dimiserunt, exeuntes sub

(a) Imo Henricus (Harry) Anglus. — In epistola Graecorum ad Innocentium III (Patrologia Graeca

tom. CXXXIX, col. 296 C) Σιρεβῆν, sive Henry, id est, Henricus imperator ex Latini.

καὶ τὸν πίστιν καὶ ἀπεριέργως ἔδομεν καὶ τὰ τῆς πίστεως δόγματα, οἷς ἄρα καὶ συναντέράγημεν, τὸ γοῦν λόγιον εἰσέσθε εἰσάγειν ἐν Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ παρὸ παρελάθομεν λέγειν; Γενέσθαι δὲ τῆς εἰρήνης, τὸ πολλὰ ταῦτα ἀφέντες, ἐνμέρει. » Οἱ δὲ, « Ἄλλος ἐγκελούμενος [P. 62] αἰρέσσως, δεσπότα. » Καὶ δὲ Ἀλεξανδρεῖς, « Ναὶ, φησί· εἰ τὸ συνιστᾶν θέλειν ἀσύνθετο, καὶν ἀσφαλὲς ἡν, αἴρεσσις ἀν λογισθείη. » Οἱ δὲ καὶ ἑτέρου, παρακαλῶ, τῆς κοινῆς δόξης γεγονότας καὶ φανερᾶς, καὶ τῆς εἰρήνης, δὴ καὶ ἐνμέρει, καὶ ταῦτα τοῦ ἀγίου βασιλέως μεσολαβοῦντος. » Καὶ δὲ πατριάρχης εὐθὺς πρὸς αὐτοὺς, « Ἄλλος ὑμεῖς φατὲ ισοδουναμεῖν ἀπὸ τούτοις τῇ δικῇ τὴν διά, ὡς τοῦ ἁγίου λέγοντος, Τὸ δὲ διά τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, ὅμας λέγειν, καὶ ἐκ τοῦ πρώτου. » Οἱ δὲ καὶ ποιὸν τρέποντο ἀμαθίας οὐ παρελήλυθεν; δόπον γε καὶ τὴν ἀδολεσχίαν μετέιων καὶ προφράντης. Εἰ γάρ ἐκ τοῦ προσεχῶς, πῶς ἐκ τοῦ πρώτου; Εἰ δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, πῶς ἐκ τοῦ προσεχῶς; « Οράτε εἰς πολὰ ἀπρόστατα πίπτετε, τὴν θεολογίαν καταρρύπαντοντες. » Καὶ οὐ περὶ τὸν Βέκκον, « Ὁμολογοῦμεν τὸ παρενθήμα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμεν. Οὐδὲ γάρ αὐτόδην τιμίαν τῇ δρμῇ τοῦ ταῦτα λέγειν ἐκ ματαίς ὅρεξιος, ἀλλ' ἡν τὸ παροτρύνων αἴτιον. Τὸ δὲ ἡν νομίζομεν τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν διχονοίας διάλιστος, ὃστε καίνων μὲν χρωμένων τῇ ἑκ., ἡμῶν δὲ τῇ διά,

ho: : Filii mediatione, et ipsi Unigeniti proprietatem servante, et Spiritum a Patris relatione non arrente. » Hæc cum dixisset Veccus, Alexandrinus patriarcha ex lectulo in quo jacebat, sic est eum allocutus: « Nos Ecclesiæ dogmata mordicus tenuimus, prout ex traditione accepimus. Ita vero loquionis didicimus. Si autem explicite talia tenuisset Ecclesia, nos utique non lâterent. Quoniam igitur simpliciter fidem et citra curiositatēm habemus, simpliciter habebimus et fidei dogmata, quibus scilicet innotri sumus. Quid igitur nitimini inducere in Ecclesia Dei licentiam loquendi præterquam accepimus? Dare autem se paci, multis istis pretermisis, expedit. » — Atqui, responderunt Veccus cum suis, accusamur hæreses, domine. » Et quidem merito, reposuit Alexandrinus: nam appingere dogmati ecclesiastico insuetum quidam, etiamsi securum foret, hæresis utique reputetur. Quod ut facere desinatis, magnopere auctor vobis sum, et ut vos redigatis ad sententiam communem palamque manifestam, siveque in pacem convenientius, quemadmodum expedit, præseriū sancto imperatore sequestrum se paci huic conciliandæ adhibente. » Hic patriarcha ad Veccum et socios: « Nempe vos dicitis ejusdem esse protestatis in his Patrum testimoniis præpositiones ex ei διὰ per, ita ut, cum sanctus Gregorius dicit de Spiritu: *Hic vero per eum qui continue ex primo est*, vos iure vestro putetis, nihil ab eo discrepando, posse dicere, *Ex eo qui continue ex primo est*. Quod quidem ultra quem inscitie non excedit modum? ubi enim plus clare reprehendenda:

A προστιθέντων καὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τῆς θεολογίας τόπου, οὐκ ἄλλως ἔχειν συμβιθάζειν, εἰ μὴ οὕτω λέγοιμεν. Τι δαὶ διὰ τοῦτο παραδοσίας ἐξ ὀλοκλήρου καὶ ἐφ' αἰρέσσι χριθεῖμεν, θεοῦ ἀθετεῖσθαι μὲν χειρονιάν, καταπλόνεσθαι δὲ τὰ ἄγια, καὶ αὐτὸς δὲ τὸ τελεστικὸν ἀγίου ἀθετεῖσθαι μύρον καὶ παραρρίπτεσθαι, οὐτὶ ἡμῖν τετέλεσται; Επει τοὶ γε, φαστ., καὶ ὑμῖν παραβένεσται τι θεολογοῦσιν, ὡς δεῖξομεν. « Άροι οὖν διὰ ταῦτα, ἀφέντες ὑμῖν ἴγκαλειν, τὸ πᾶν ἀφανίσσομεν; » Καὶ τῶν εἰπόντων, « Καὶ ποὺ καὶ [P. 63] ἐπὶ τοῖς ἡμῖν παραβένεσται; » ἔκεινοι; ἐκβαλεῖν εὐθὺς χάρτην καὶ ἐμφανίζειν. Καὶ τοὺς αὐθὶς ἀναγνόντας ἀρνεῖσθαι καὶ ἀναθεματίζειν τὸν λόγον, σχεδὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν γράψαντα. « Άλλα τὸν Μοσχάμπαρα ἰδόντα δομολογεῖν ἔστου τὸ σύγχρυμα εἶναι καὶ ἀπολογεῖσθαι περιβαθμοῦ. » Ήμεῖς, μὲν προσεδοκῶμεν σδν εἶναι, εἰ πρὸς τὸν πατριάρχην φησίν· « εἰ δὲ μὴ σδν, ἀλλὰ τοῦτο, ὡς καὶ αὐτὸς ὠμολόγησε, ψύλλα τις ἐπικαθίσασα τῷ τῆς δύμᾶς δυμῷ οὗτος ἀνατράψῃ ὅπει καταποῆσῃ τὴν πιερινθα. » Τοῦτο δὲ εἰπε διωνυμουμένου τοῦ χαρτοφύλακος. « Πλὴν εἰδοίημεν ἀν., » ζησοι, « ὅποια τὰ ἐπιτίμια ἐπόξεις τῷ παραδογματίσαντι; » Επὶ πολὺ γοῦν τριβορέων τῶν λόγων, τὸν Βέκκον αὐθὶς ἐπενεγκεῖν, « Η βούλεσθε, καὶ γάρ τῆς εἰρήνης ὧν

tur nugatoria loquacitatis quam in ejusmodi oratione, quæ simul et ex primo esse et ex eo qui continue ex primo est eidem tribuit? Quam qui admittunt quid respondebunt interroganti: 93 Si ex primo est, quomodo et ex eo qui continue ex primo est? Videte in quas vos perplexitates induitis, theologiam conspurcantes. » — Fatemur temeritatem et veniam poscimus; qua et digni videri possumus, quatenus non levi prurigine novitatis aut jactabundæ curiositatis instincto in ista volentes incurrimus, sed spe ingentis operæ pretii pertracti; quod ista soia ratione putabantur vetera et perniciosa discordia dudum infestarum invicem Ecclesiarum Graecæ Latinaeque posse componi. Cum enim in eo cardo litigii verteretur, quod in explicando divinarum emanationum dogmata Latini præpositione ex tererentur, nos vero præpositione διά, quæ ipsis valeat per, manifestum est non fuisse aliam controversiæ finiende rationem, ut risque in præjudicatis sententiæ obnoxie persistantibus, quam demonstrando recte, hac duarum vocularum synonymia, conciliari partes ambas, et in unam orthodoxi dogmatis locutiones specie discrepantes adaptari sententiam. Quid autem? An hoc agendo nefariæ a tota fide ac religione catholica defectionis crimen concivimus? an commeruimus ut hæreses manifestæ damnaremur? Num tanta est invidia procuratae sic pacis, ut et nostram ordinationem ideo rescindi fas fuerit, ut sancta contamina declarari, ut sacram ipsum chrisma, quod nostra esset benedictione sanctificatum, abhici ut profanum conculariique debuerit? Atqui a vobis

έραστής, γνώμην οίσω, ἀπλῶς καὶ ἀπεριέργως τοῖς λόγοις χρώμενος; Ἡμεῖς μὲν οὖν τὰς ἀγίους φητάς εἰς ταρῶν εὐρόντες ζητούντων, ὡς ἀσφαλῶς ἔχοντας καὶ δρθόδοξα προτεκάμεθα. Καὶ τὸν μὲν δμολογοῦντα ἐκ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἐκπορεύεσθαι καὶ ἀπεδεχόμεθα καὶ ἀποδεχόμεθα· λόγος γάρ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς συνόδου, καὶ ἡμεῖς καθ' ἔκστην αὐτοῖς δμολογοῦμεν. Οὐ μήντες ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ Πατρὸς δῖ. Πιστὸν λέγοντα ἐκπορεύεσθαις ὡς συνάδω πάσῃ τῇ ἑσδόμῃ ἐπόμενον ἀποδεχόμεθα καὶ αὐτὸν, τὸν δέ γε μὴ τιμῶντα τὰς ἀγίους φητὰ τόλμης γραφόμεθα. Ιδοὺ γοῦν σήμερον πάρεισι μὲν πατριάρχαι, πάρεισι δὲ ἀρχιερεῖς καὶ κληρος ἀπας καὶ μοναχοὶ εὐλαβεῖς καὶ τῶν λαϊκῶν οἱ ἀλλόγμοι. Θέλω καὶ δρθόδοξους οὓς κοινωνεῖν, καὶ κοινῶς διπλασήποτε τοῦ δρθοῦ σφαλεῖσι τὴν μεθ' οὓς καταδίκην αἴρονται παρὰ θεῷ κρίνονται ή μόνος τὴν ἡμετέραν ἀσφάλειαν. Τὸ γοῦν οὐμᾶς ἐμὲ ζητεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ τοὺς μετ' ἐμοῦ ἀποβαλέασθαι δύγμα Πατέρων, οὕτω δή παλαιὸν καὶ παρὰ πολλῶν λεγόμενον, οὐμᾶς δὲ μηδὲν περὶ τούτων φροντίζειν, οὐ μοι δοκεῖ ἔχειν τὸ εὐλόγιον. Εἳστι γάρ καὶ ἐμόι εὐλάβεια μή πως παρασφαλῶ

A τοῦ ὁρθοῦ. Ἀλλ' ίδοι καὶ τὴν κατ' ἐμαυτοῦ γνῶσιν ἀφεῖς ὅλως οὐμῶν γίνομαι, καὶ διδασκάλοις ὥστε τις χρῶμαι. Τοιοῖς προηγεῖσθε, καγὼ ἐψομας πράττουσιν. Ἐκτιθέσθω τόμος, καὶ ἀποπεποιήσθω τὸ δύγμα, καὶ ἀποβεβλήσθω τὸ « δῖς! Υἱοῦ, » εἰ βούλεσθε. Κανὸν μὴ ἐψομαι καὶ αὐτὸς, καίτοι γ' εἰδὼς Πατέρων φῆτεν καὶ μέγαν ἐπηρημένον τῆς παροράσεως [Ρ 64] κινδύνον, αὐτὸς αἰτίαν ἔξω, εἰτε μήν πεισμονῆς εἴτε μήν καὶ αἰρέσεως θέλω γάρ σὺν οὐμῖν πάσος καὶ δικαιωθῆναι καὶ καταχριθῆναι. Εἰ δὲ μεῖς μὲν διευλαβεῖσθε τὴν πρᾶξιν, οὐμὲν δὲ πιφορτίζετε τὴν ἀποδολήν, εὐλογον εἴναι πάντως, ἵνα μὴ καὶ ἀναγκαῖον εἶπω, οὐμῶν διευλαβουμένων καὶ διαιμελλόντων καὶ ήμᾶς δεδένειν, μή πως παρασφαλεῖσιν ήμεν καὶ μόνοις τὰ τοῦ κινδύνου περιστήσεται, » « Ἀλλ' οὐ γεγράφαμεν ήμεῖς, » φασὶν οἱ περὶ τὸν πατριάρχην ἀπολογούμενοι. « Υἱὸν γέγραπται καὶ κεκίνηται οὐμὲν καὶ ἀποβλητέον ταῦτα. » « Καὶ τί γε τὸ ἐμποδίον; » οἱ περὶ τὸν Βίκκον, « ἔθαρρείτε, » φασὶν, « διποὺ καὶ ἀδελφοὺς προσλήψετε θεραπεύσαντες. » « Ἀλλ' οὐκ ἐπειθούν λέγοντες. Ἀλλὰ καὶ μᾶλλον τραχυνθέντος κατ' ἔκσενου τοῦ πατριάρχου, ὡς καὶ

quoque in modo de divinis emanationibus Ioannendi offensum est quidpiam, ut ostendemus. Num pròpterea vos a nobis pro excommunicatis vitari par est? num et nos labis ejus consciens religio subigit abrumpere hoc colloquium, et communionem vestram tanquam anathemate percussorum aver-sari, ac sic omnem conciliandæ concordiæ pœm viamque præcidere? » Hic patriarcha cum suis e Vecco requisivit ubi et quibus in verbis erratum a se foret. Statim Veccus chartam e sinu prolatam ostendit. Quam cum illi legisset, suam negarunt, et non modo quod erat in ea scriptum, sed et ipsum pene scripti auctorem, quicunque foret, sub 99 de-testatione anathematis abominati sunt. Hic Moscampar, qui sibi erat conscius se scripsisse, nec insitari sustinebat manifestam rem, suam eam scripturam fassus esse: quod eam exarasset, est conatus excusare. Quo Veccus auditio, residenti ac spirante multam gratiam voltu patriarcham intuens: « Exspectabamus nos quidem, inquit per urbanissimam faciem, te hoc scriptum pro tuo agniturum. Nunc si non tuum illud, sed hujus est, prout satetur ipse, puer quispiam plaustro insidens nec incitare nec reflectere aut sufflaminare currus utique ruenis impetum valeat. » Haec Veccus dixit, lepide alludens ad nomen aliud chartophylacis Moscamparis: erat enim vir ille binomius. « Cæterum, subdidit, cognosceremus libenter quam tu huic pœnam inflicturus sis, manifesti jam erroris in dogmatis expressione comperto. » Hoc loco cum variis varia dixissent, nec reperiret exitum frustra productus sermo, resumens Veccus sic intulit: « Sequar quo vos pære votis video, quaque vultis occurro. En ego quoque, quam desideratis, cuius causa satagit, nemine remissius pacem amans, proponam simpliciter, si permittitis, et

B verbis faci expertibus, meam super hac declarabo sententiam. Nos quidem testimonia sanctorum cum invenissemus, negotiis quæ tunc tractabantur exigentibus opportune protulimus ut secura et plane orthodoxa. Et ut eum qui dixerit Spiritum sanctum ex Patre procedere, suscepimus et suscipimus pro recte sentiente loquenteque (hoc enim Salvator docuit, hoc synodus sancivit; idem et nos quotidie symbolo recitando profitemur), sic nec illum aversari fas putamus qui dicere voluerit Spiritum ex Patre per Filium procedere. Quidni enim et hunc recipiamus, qui synodi septimæ universæ auctoritatem in hoc sequatur? Itaque nos haud dubitamus, si quis sit qui disertis testimoniis sanctorum Patrum honorem non habuerit, hunc temeritatis damnare. En 100 igitur hic hodie adsunt patriarchæ, adsunt episcopi, una est clerus universus, nec non monachi religiosi, et e laicis quique lectissimi. Volo et vobis orthodoxe sentientibus communicare, et cum iisdem vobis, si forte communiter quaunque ratione a recto deflexistiſ, poenæ omnis a noxæ qua hoc nomine a Deo judicante afficiamini, consortium subire paratus sum. Ceterum quæceres vos a me, et nos omnino ad hoc cogere, ut abjunctione dogma Patrum adeo antiquum, ab adeo multis assertum, vos autem nullum habere velle respectum rationum allegationumque nostrarum, nec omnino reputare quam validis defensionibus objecta repelli possumus, haud mihi videtur æquum esse aut consentaneum moderationi in iis necessarium qui bona fide dirimendis controversiis pacique conciliandæ dant operam. Nempe ad hoc utrinque cedere quidpiam tractantes convenit. Cedo autem ego, etiam ad vivum resecans, etiam vim faciens proprio sensui. Inest porro et mihi religiosus metus aberrandi a recto dogmate. Tamen ecce pro-

ορεις διαλουδορήζατο, τὸν Βέρρον παροξυνθίστατο Αἰγαίοις. Νῦν δὲ ἀλλ' ἔκαστος τὴν Ιδαν δικαιοσύνην ζητῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην οὐ φάσειε πάποτε, ως ἐκεῖνοι. » Τὸ δὲ ὅ τι προτῆλος, προσόντες ἐροῦμεν. Ἐκείνους μὲν οὖν τὰς τῆς συνόδου διαλυθεὶς ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἰχε μονή, πλὴν ὃ πορφυρός; καὶ φυλακαὶ προστηρούσαις· οὓς δὴ καὶ πέμπων διβασιεὺς εἰρηνεύειν τῇσι, καὶ πᾶσαν δικαιολογίαν ἀφέντας διάγειν ἀνέδην καὶ τὴν ἄπ' αὐτοῦ εὐμένειαν ἔχοντας. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' ἔξοριας προσηπεῖται καὶ κακουχίας ἐπαξομένας σφίς· μηδὲ γάρ εἴναι διλῶς ἢ ὡς ἐτάχθη γίγνεσθαι, αὐτοὺς δὴ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλυονται, εἰ μὴ γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης γένονται. Ταῦτα τῷ διαστάσιον τῶν αὐτῆς ἀλλήλους διαπανηθῆναι, ὑπὲρ τῆς αὐτῆς δικαιοσύνης τὸ οἰκεῖον αἷμα ἔξέχει; » Ταῦτα καὶ πλειστά τούτων εἰπὼν δῆλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καλὸν τι μηδὲ εἰς συμφέρον, δὴ καὶ προσεδόκα, ἐπειδὴ διαλέξεως. Τότε δὲ ὁδὸς τις ἂν εἴπει πόδες πλησίον ἀλλον, « Μηδὲν ποιεῖ, ἢ μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν καὶ ζητεῖν συνιστᾶν τὴν Ιδαν δικαιοσύνην ἔχαστον, Ικανὸν [P 65] ὃν εἰ διαλυθέντος τοῦ κατὰ τὸν πάππαν σκανδάλου καὶ τᾶλλα πάντα συνδια-

prium abdicans judicium plane vester si, disciplinæque me vestre subjicio. Docilem en me habetis auditorem; ducite magistri, quo libet, credulitatis paratæ discipulum. Edatur tomus, reprobetur dogma, rejiciatur, si ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio processionalis Spiritus sancti ex Patre per Filium. Nisi sequar et ipse (utcunque conscientius contrarii Patrum essati, nec ignorans quam magno periculo auctoritas tanta negligatur), ipse cuiquam habebo sive temerariæ persuasionis seu etiam hereseos. Volo enim vobis communiter omnibus et justificari et condemnari. Si vos tenet verecundia ne reprobare dicta Patrum audeatis, et in nos deonerasatis facti ejus invidiam, ita ut quam per vos refugitis decernere abrogationem doctrinæ a sanctis clare traditæ, nobis attentandam injungatis, aio meo jure ac contendendo consentaneum: **101** rationi esse, ut non et facili necessarium dicam, timentibus accunctantibus in re tanta vobis, nos quoque ineludere, ne forte postmodum in eo quod citra vestrū exemplum privata fiducia inceperimus, aberrasse a recto atque offendisse deprehensi soli luamus inconsultam audaciam, in exitium, quod vos sapientius timuitis, immiseribili ruina præcipites lapsi. » Ille patriarcha cum suis, ut argumentationis, qua uidebantur, Vecci vim a se depellerent: « Atqui nos, inquit, ista non scripsimus; nos ista libellæ editæ noui indidimus testimonia. Vos haec allegastis, a vobis illa sunt nota. Vos proinde solos obijicere ac revocare talia oportet. » Ad ea Veccus: « Quid autem impedit quominus et vos, ait, audeatis occupare quæ præscribitis, et exemplo præire, magno utique operæ pretio, quando sic fratres vobiscum assumetis, adjungetisque jam per vos curatos ab eo quo laborare illos erroris

aut culpæ morbo causamini? » Verum haec dicentes Veccus, et qui ab eo stabant, non persuaserunt patriarchæ, qui potius effratus instantia eorum; stomachum acriter in Veccum erumpens, nec contumeliis abstinuit; quibus et hic irritatus hand sedatoria reposuit. Ac postquam (magis tamē in geniose quam acerbe) comi libertate satis castigavit hominem, ad Augustum cōversus clara inclinavit voce, jurejurando etiam dictum confirmans, ne unquam speraret procellam qua modo turbaretur Ecclesia sedandam, nisi qui nunc patriarchalem insidebat thronum, inde amoveretur. Quo talia vociferante, excandescens imperator exsurgensque, « En, ait, quem fructum referimus gravium pœ Ecclesia laborum! non sufficiunt vobis priora, sed et rursus Ecclesiam turbabitis, dupli eam distractentes bello, bine quidem per vos objectam insulib⁹ schismaticorum, inde autem vestris, ut lexisime dicam, importunitatibus jactatam, ut periculum esse videatur ne una, indivulsa cohærens sibi secum jam tuvultuans et suos seditionibus committens, dum illi se mordent **102** invicem, ipsa consumatur, pro qua ipse Christus proprium sanguinem effudit! Haec et plura his Augustus locutus, haud obscure cerebat sibi molestissimum accidere, quod hic congressus, longe contra quam speraverat, in nihil nec privatim honestum nec communiter utile desineret. Hujusmodi tum gesta quis intuitens, merito insurseret in aurem socio: Henrie! an magna hoc quidpiam, mouere ista, e: quærere suam quæcumque statuere justitiam, cum æquum esset, sublatio jam de papa scandalo, cunctas pariter reliquias controversias compendi? Nunc autem suam unusquisque justitiam quærens, ad Dei justitiam noui perveniet unquam. Ita illi mussabant. Quo vero res tandem eruperit in progressu

δικαιοῦν ξύνω. Καὶ δὴ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ εἰσπλέον- τι τὸν Ἀσταχηνὸν κόλπον φρούριον, τὸ οὔτι πως τοῦ δγίου Γρηγορίου ἐπιλεγόμενον, προστάσει πλῷ χρησαμένους ἀπάγεσθαι. Οὐδὲ καὶ ἔγκλεισθέντες ὑπὸ φρουρῶν Κελτοῖς καὶ τινὶ τῶν ἐκπροκοιτούντων τῷ βασιλεῖ ἀφείνοτο, ὃς τὰ εἰς χρεῖαν τῶν ἀναγκαῖων ἀπρονότητι, οὐδὲν πίδαν ἀπονάμενοι βασιλέως, διὶ μὴ μετά καιρὸν ἐπ' ἀνατολῆς ὁρμῶντος πατριαρχοῦντος Ἀθανασίου, τὸν τε κατὰ τὴν Ἐλανύπολιν περιαιωθέντος πορθύδον, καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἐπ' αὐτοὺς πέμψαντος, διὸ καὶ εἰς πρωτοβεστιάριον ἀνεβίβασεν, ὁ μὲν ἔκατον χρυσίνοις ἐνικανοῦτο, διὸ γε Μελιτηνιώτης πεντήκοντα. 'Ο γάρ τρίτος δι Μετοχίτης διὰ νόσου προκατήθη ἐπὶ τὰ οὐκοὶ ἐκεῖθεν, βασιλέως προστάσαντος.

λέ'. Ἀφιξεῖς τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην τὸν ἀπὸ Βιστιλέων.

'Αλλ' ὁ με παρῆλθε μικροῦ [P 66] πρότερον γεγονός, βασιλεὺς τῆς πόλεως ἐξεληλακῶς προσβάλλει-

τοῦ τῶν Νικητιάτων τῆς Δακιεῦς φρουρίῳ, καὶ τῷ τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμίξας φιλοφρονεῖται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἐκεῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς γεγονός αὐτὸς ἐπειρᾶτο μαλάττειν ταῖς ὑποπτώσειν, ὥστε καὶ συγχωρηθῆναι παρ' ἐκεῖνου καὶ οἷον κραταιωθῆναι πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ ἀγαθοῦ σκοποῦ καὶ χρηστῆς διαθέσεως. Αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρυφήν ἐκείνῳ καὶ ἄνεσιν προνοήσας ἀπαλλάσσεται τὴν ταχίστην. Τότε δὲ προστάτες ἐκείνοις δι πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥήθησται, τὰ μὲν προγεγονότα καὶ διεμάλλαττε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τοὺς ἀνδράς θωπεύωντες καὶ ὑποποιούμενος, καὶ δὴ τῆς πολλῆς μὲν ἐκείνους φρουρᾶς ἀνῆκε, φρουρούς δὲ ἀφηρεῖτο, ἕστι δ' οὖς καὶ ἐνήλαττε, καὶ ἀγαθὰς ὑπέτεινε τὰς ἐλπίδας, καὶ τὴν παρὰ βασιλέως ἡγγυάτο εὑμένειαν.

B 'Ἐπειτα καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καταχθένες τοῦ φρουροῦ δομένως πάντη καὶ φιλοφρόνως ὑμιλησαν. 'Ὡς γάρ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, καὶ ἡδη διὰ ταῦτα Ἑγ-

referemus. Vecum porro et socios soluto conventu Cosmidii monasterium exceperit, cæterum illic sub fida habitos custodia: quos et dimittens imperator, ut se ad pacem inclinarent, orabat, et omissa pugnacitate jura propria tuendi mallingent degere secure gratia frumentos ipsius, sin id nollent, exsilia et ærumnas ipsis infligendas comminans: non enim se passurum aliter quam prout fuisse ordinatum fieri. Porro ipsis coopertos infamia male perituros, nisi hactenus* actorum pœnitentia concepta conferrent animum ad pacem. Talia cum saepe significasset imperator, et si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti nec promissis latorum emollii sunt, obdurantes se adversus ultraque, seque paratos exhibentes ad quidvis malo subeundum quod infligere ipsis voluisse imperator, ut qui omnino constitulissent quamlibet potius acerbitatem **103** libenter perpeti quam ullo cuim hi sedere coire, qui se isto modo condemnassent. Qua eorum declarata obstinatione spem nullam relinquentे resipescitiae in posterum, magis et in ipsis magisque concitatus imperator, et nihil habens reliquum, cuncta frustra expertus, quo se speraret posse illorum animos mollire, tandem exsiliis ipsis daminare constituit. Jubet itaque nave deportari in arcem a dextris ingredienti sinum Astacenum sitam, cui nomen a sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodia Cætorum, cui præerat unus ex imperatoriis excubitoribus, relicti sunt sine ulla interim provisione pensionis ad victimum, inopia diu frustra præstola: necessarium ab imperatore subsidiū, quo ad aliquantō posterius proficiscens in Orientem patriarcha Athanasiū, et ad Helenopolim fretum trajiciens, misit ad eos in agnum logothetam, postea protovestiarium creatum, qui Vecco quidem cætum aureos, Meliteniotæ vero quinquaginta donavit. Nam tertius Metochijs propter morbum depor-

tatus inde jam ante in suam domum fuerat jussu imperatoris.

56. Profectio imperatoris ad Joannem olim imperio dejectum.

Sed me præterierat quod paulo prius contigit, imperatorem videlicet ex urbe proiectum se contulisse ad arcem Nicetiarum Dacibyzam, ibique custoditum Joannem cæcum perofficiose salutasse, excusasse ut potuit, ac multis benevoli affectus significationibus exhibitionibusque honoris mitigare tentasse injuriam ipsi a patre atrocissimam illatam, ut sic videlicet ex circumscripto quandam nefarie pupillo principe eliceret voluntariam juris sui cessionem et consensum in imperium ipsius Andronicī, quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam principatus possessionem deciat, utcunque suppleretur, **104** et rata in posterum redderetur omniq[ue] animi religione ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. Quo impetrato, large vicissim assignatis exauktorato principi abunde suspecturis ad lautum victum cultumque cæterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. Post hoc demum ita factum, protovestiarius, mittente Athanasio patriarcha, de quo et ejus promotione post hæc dicetur, Vecum et ejus socium in carcere convenit. Hic igitur novi patriarchae Athanasiū legatus duos captivos exsules consolari modis omnibus et priorum ipsis ærumnarum delinire tristitiam salagit, ne blanditiis quidem et assentationibus, quo illos demereretur, abstinenſ. Angustias quoque custodiae laxavit, custodumque quosdam amovit, alios placidioribus mutavit, melius etiam sperare in posterum jubens, imo ipsis spōndens non vulgaris apud imperatorem locum gratiæ. Quin et deinde educti carcere atque ad Augustum admissionem næci, cum ab illo sunt honorifice accepti, tum et ipsi vicissim multa cum significatione veri affectus fiduciæque liberæ vene-

καὶ προσταγὴν ἀσφαλισθέντος; τοῦ οἶκου βεβαίως, **A** καὶ τοῦτο. Καθ' ὃ δὴ πάντα αὐτοὺς ἀθίγεις δυτικούς εἰσι τῶν φυπασμάτων αὐτοὺς καὶ τὴν διόρθωσιν δικαιούς εἶναι πράττειν, διλῶς δὲ μηδὲ ὁπωσδιν καταδίχεσθαι τὴν υἱόνοιαν.

λα'. Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ λειψάνου τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου.

"Ἔν μὲν οὖν καὶ [P 52] τῶν Ἀρσενιατῶν τισιν εἰρηνεύεσσι, καὶ μάλιστ' ὅτι καὶ κατὰ τὸ Ἀτραμύτειον συνελθούσιν, ὡς εἰρηται, ἐσπούδαστο ταῦτα, **B** ἦν οὖν τότε καὶ σφίσιν ἔφεσις ἐπὶ τοῖς προτέρως ἑκείνοις ἀνακομίζεσθαι σῶμα τὸ Ἀρσενίου ἐκ Πρωτοκοννήσου. Οἱ δὲ καὶ αὖθις ρωτήσαντες προσταύεσφερον καὶ ἤξιουν. Πλὴν καὶ σκέμμα τι βαθὺ καὶ γενναῖον ἐν τούτοις ἦν, ὡς ἔστιν, ἀξιούσιν· ὃ γάρ ὡς ἀδίκιας ἐκβληθεὶς ἐπὶ τὴν προτέραν τιμὴν ἀναγόμενος εἶχε δηλοῦν ἐντεῦθεν τὸν Ἰωσήφ ἀπιθητορα, φ δὴ καὶ ἀφορισμὸς προστριβόμενος, ὡς Ἐλεγον, παρ' ἑκείνου ὑπέβρειν τὰ κατ' ἑκείνου τελέως ἐδίδου ἄν παρὰ τοῖς αὐτὸν ἑκείνον θαυμάζουσιν. Ὁ μέντοι γε βασταλεὺς πρὸς τὴν Ἑκκλησίας ὅλως ἀφορῶν εἰρήνην, ὡς τοὺς δρῶντας πιστεύειν, προκαταλαμβάνων δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἐντεῦθεν (τὸ γάρ σφίσιν ισχυρὸν

bibitus esset eo concursus, obserato diligenter conclavi, fluxus tamen lacrymarum, plane ut prius, perseveravit. Rursus in ædibus Charsiae sanguis ex effigie splendide illustris inter martyres Georgii copiose manavit. Hæc imperator videns, homo natura, ut verum fatear, paulo formidolosior in talibus, metum haud modicum concepit, ne forte Deus per hanc indicaret minime sibi probari, quod princeps Ecclesiæ pacandæ cura remissa interim aliis attenderet; unde etiam secutorum videlicet erat ut quæcumque susciperet, aversi causa ista ministris favore destituta male succederent. Tali sollicitudine instinctus vocat congregat alloquitur sigillatim, palam adhortatur, plebem etiam densam in hos conventus admittens, nec indignum se reputans humillimos etiam ambire admonendo suadendo rogando quemque, pro se ne gravaretur ad pacis negotium conferre: miserarentur Ecclesiæ scissuras, et his resarcendi modicum quid impendere privatarii ne cunctarentur rationem. Ita ille. Sed surdis ea ouncta canebantur. Obnixi perstabant Arseniatæ in his in quæ palam convenerant, hand se unquam cessuros nisi satis ipsorum arbitratu adversa pars purgaret labem, ut rebantur, contristam primum admittenda in sacris commemoratione Josephi; deinde anathemate communiter ab Ecclesia contracto ex contagione Josephi ejusdem, quem excommunicatum, ut putabant, quod non solum communione dignata sed velut patriarcham suisset venerata, maculam ipsius in se attraxerat. Suberat et forte alia ex clam constitutis et jurejurando quondam sanctis inter ipsos causa obscurior. **83** Nempe conjurasse Arsenianos aliqui fecerant nunquam se bona fide iuituros cum adversariis concordiam, nisi Hyacinthus, quem sibi substituisset vicarium injuste detrusus Arsenius, in patriarch-

chalem erectus thronum ligatos anathemate legitima dénum absolutione reconciliaret sacris. Ut ut de hac fama sit, haud plane ad liquidum explorata, tertium certe agnitum jam publice objectabant Ecclesiæ labem, admissi principatus Papæ; cuius piaculi cum esset in confessio ipsos unos suis prorsus expertes, solos haberi debere ipsos idoneos qui modos id purgandi præscriberent. Id nī Berch, haud sese omnino unquam in pacem conventionos.

51. De reportatione reliquiarum patriarchæ Arsenii.

Harum rerum apud imperatorem urgendarum pro Arseniatis cæteris cura incumbebat quibusdam ipsorum, satis ad hoc gratiosis, quod li manus, ut dictum est, apud Atramyttium dedissent, Augusto datam fidem soli adhuc ex omnibus servarent. His causam reliquorum agentibus plurimum Augustus favoris impertiebat, quod per eos speraret alios trahendos. Per istos igitur interpretes Arsenianæ factio, cum referre plurimum ad summam sui status reputaret reportari Arsenii cadaver e Proconnesio in urbem, id ab Andronico petere instituit. Erat haec perartificiosa et valde astuta petitio, quippe quæ fronte prima nihil præferens periculosius ea erat tamen quæ concessa recusare Josephitæ non possent quin et pseudopatriarcha et vero perennis anathemate Josephus agnosceretur. Cum enim reportatione ossium Arsenii e loco exsilio, quo ejecis fuerat, in metropolim sui patriarchatus verum ipsum, etiam dum exsularet, atque adeo ad mortem usque, fuisse patriarcham declararetur, palam erat Josephum, qui eo vivente locum ipsius tenuit, nihil nisi sedis invasorem alienum per vim intrasum videri et dici posse; et quod ab eodem Arsenio ante suam ejectionem interminatione anathematis prohibitus idem Josephus fuisse im-

οὐ μήν δὲ ἀλλὰ καὶ μάχαις εἰθισμένον ἀνδρῶν, ὅποι Α ταῦτα μόντες σύν πολλοῖς ἀλλοῖς καὶ τοῦτο λαβῆν μητὶ τις πολλοῦ ἔξωνοίτο, ὡς αὐτοῖς δόξαι βασισῶμα πωλοῦσιν, αἰσχύνωσι καὶ λυμήνωνται, πτῆς μὲν περὶ ἐκείνῳ φυλακῆς τοὺς ἐκεῖ ἀνέπρωτος ἦν ὁ ἐκτομίας Ἡονοπόλετος καὶ μέγας γάριος, δις καὶ τὸν Ιερομόναχον Ἀθαγάσιον καὶ τοῦ Γάνου δρη ἐνδιατρίσοντα, πρότερον τῷ προγεννήτῳ συσταθέντα, παρ' οὐ γε καὶ πλείσται γένετο, τῷ βασιλεῖ συνιστᾶ. Τὸ δέ γε σῶμα προσει φέροντας τῇ κατὰ Σηλυσθρίαν τοῦ Σωτῆρος ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ αὐτῇ λάρνακι καταθεῖναι. Εἰ μὲν οὖτος ἀναχωμέσθεν τοῦ Βουλγαροκτόνου βατέέρωθεν, διὸ τοῦ Ἐδδομον παρημελημένον γαγὸν ἐκείνος ἐκεῖσε πάλαι κατέθετο, τίθεται αὐτός. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς τὰ περὶ τοῦ Ἀθαμάνιου, διστῇ καὶ ἀρετῇ χαίρων, καὶ μᾶλλον τοὺς τοῦ καιροῦ, τὴν τοῦ μεγάλου οἱ λογαριασταὶ λαϊδὲν προσείμεις μονὴν παρ' ἐκτυφεῖσθαι

irrupturis (quod exspectabatur) Scythis vires haud modicas adjungerent, in partes eorum vitæ similitudine ac forte originis communione tracti; quippe quorum non facile numerabilis multitudo ferebatur, juventutis ad laborum patientiam duratae incommodis educationis haud mollis, quippe in locis, ubi libenter degunt, asperis. Nec deerant opes e proventu gregum et armentorum, quae numerosa in letis pascuis alebant. Postremo nec in exercitati habebantur militarisibus functionibus, quarum non rudimenta solum ponere soliti erant quotidianis venatibus ferarum, sed experimenta etiam edere crebris nec infelicitibus contra viros armatos certaminibus. Hunc periculo prævertendo factu optimum putavit gentem istam ex Occidua continentem in Orientalem transferre, collocareque trans fretum in ora Byzantinæ adversa civitati, sed et insuper extenuare multis et extorsionibus opes illorum, ne consciū virium propriarum sui numero et annona copia superbirent. Utrumque strenue factum: hinc enim maximis affecti damni sunt immunitum acerba exactione tributorum, et immisericorditer coacti sedes trans Hellespontum ferre. Quod illis omni contributioñis injuria molestius contigit: nam et occasione transmigrationis, festinatae præsertim urgentibus implacide satelliis, plerasque comparatarum longa mora, ubi vixerant, non parvi pretii rerum, quas transportare haud erat facile, partim perdere vel sponte relinquendo vel rapinis opportunitate utentium furum, partim dannose 107 vendere alieno tempore, vilissimo pretio, cogebantur. Accedebat quod rigore hiemis, qua est hæc peracta translatio, magnam et miseram stragem edi contigit, cum hominum, infirmioris præsertim etatis, tum teneræ pecundum sobolis; unde damnum ipsius gravissimum est factum; ac neutro genere novo coelo assuescere valente, mortibus in dies increbescientibus, consilium necessarium oltussum pluribus eorum redimendæ sigillatum magna pecunia facultatis repetendi natalis

C soli, extra quod se suasque familias vix vivere ipsa eos experientia docebat. Sub hæc alia cura incessit Andronicum, reputantem regione quam mox vastandam incursione Scmetus erat nimium verisimilis, jacere corporis chaelis Augusti patris sui; quod apparebat barbaros a nullo facinore, quod quæstuosum abhorrentes, violaturos et asportaturos ut eo scilicet nomine a defuncti memoria in tibus pecunias exprimerent. Ex quo alterum rum in se redundaturum esset incommode aut ingentem superbo arbitrio avarissim latronum profigare auri numerum deberem mendo Patris corpori, aut insignis sibi fore eunlia infamia neglecti officii tam pii, aut reliquiis Christiani principis, qui sibi vitæ imperii auctor exstitisset, in potestate priopriæque barbarie ad ludibrium relinquerent. Huic occurserus malo, quos ad patris tumu custodiendo præfecerat, illis ut statione deceindulsi. Primus erat horum spado Eonops magnus idem drungarius; qui et inde i hieromonachum Athanasium circa Gani memorante, ut prius Porphyrogenito condaverat, a quo maximis est beneficiis affectus D imperatori quoque obtulit in ejusque gratia sinuavit. Mandavit autem eis ut secum ablarentur, parentis imperatoris cadaver Selybriam deponerent, ibique apud monasterium Salvatoris i templo deponerent, ut erat, ipsa conditum quæ recens mortuum excepterat. Sic translata Michaelis collocata sunt e regione sepulcri roctoni Augusti, cuius neglectos et irreverentibus auditis Andronicus imperator quæ pleraque de monachi Athanasii laudibus, Etila memoravit, qua captus admiratione tantus, qua sibi talem virum in his dissensu Ecclesiæ procellis non inutilem fore aut

μέλειν. Εἰ γάρ καὶ προτυνίστη τῷ πορφυρογεννήτῳ Α καὶ βρειλεῖ προταχθεὶς ὅτερον, οὐδὲν ἡτον τῆς παρ' αὐτοῦ εὑμενείας ἔτυγχανεν.

rum prope ad manum habere voluit; idoneus habitationi ejus assignavit situm in vicinia velut monasterium, quod magni logariastae dicebatur, unde illum facile quoties liberet ad colloquium posset accersere. Id quod crebro deinde factitans, reliquit incertum comparantibus ab utro fratribus

Athanasius exquisitus coleretur, amaretur ardentius, Porphyrogenitou Constantino, qui eum prius assiduum apud se habens magnifice honoraverat, an Augusto, qui cumdem sibi postmodum admotum nihilo inferiori est gratia dignatus.

B'.

a'. Ήντος καὶ ἐπὶ ποιας αἰτίαις δὲ τόμος τῷ πατριάρχῃ Γρηγορίῳ συντέθειται.

Tὰ μὲν κατὰ τὸν Βέκκον [P. 75] οὕτω τετέλεστο, μελίσσης δὲ τρόπου ἐνεικώς τὸ κέντρον ἀπῆλλαττε. Σφίσι μέντος φραγτὶς ἦν οὐ μικρὰ ὅπως κατ' ὄρθοδοξον νοῦν τὸ τοῦ Δαμασκούν Πατρός ρήτορν ἔνδιδεσσιν, ὡς μήτε κατὰ Βέκκον ἔξηγουμένους φρονεῖν μῆτ' ἔξω πάλιν τῶν ὑπονοούμενῶν φέρεσθαι. Τὸ γάρ κατὰ τὸν Μοσχάμπαρ καὶ αὐτοὺς λέγειν ὡς νόθον δὴ τὸ ρήτορν καὶ ὡς ἐν τοῖς τῶν βίβλων οὐ φέρεται τὸ κεράκαιον, οὐ ἔνυτδε ἔδοκε· προπίστατο γάρ ἡ τῆς Ιερᾶς ὀπλούσικης βίβλος, φέρουσα καὶ τοῦτο μετά τῶν ἀλλῶν ἀνάγραπτον καὶ γε τὸν γεννήτορα μαρτυροῦσα, τὴν οὖν ἔχουσα πλέον εἰς θεραπείαν ἡ τὸ πρόφρειν ἐν ταύτῃ τὸν Κομνηνὸν Μανουῆλα βασιλέα ὡς εἰς Ὑιον, ἀλλὰ διὰ Λόγου τε καὶ Ὑιοῦ δὲ θεολογῶν ἀπερήνατο. Εἶχε δέ τι καὶ ἄλλο εἰς τὴν κατὰ τῶν ἀμφὶ

τὸν Βέκκον συνηγορίαν τοῖς ἀντιλέγουσις συναντόμενον, καὶ ὅπλον ἀντικρυς ἰσχυρόν, δὲ συναπόλεμοντος ἀνάγκη ἦν ὅστις οὐδὲν τοῦ κεφαλαίου. Φησὶ γάρ ἔκειται ὁ ἄγιος, «Ἐκ τοῦ Ὑιοῦ δὲ τὸ Πνεῦμα οὐ ἀγομένον, » δὲ καὶ διμήκης, ξίφος ἔδοκε τοῦτο μὲν Ἰταλοῖς, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς ἔκεινοις συνηγοροῦσι τῷ μεταμείβειν τὴν πρόθεσιν. Εἰ γάρ ἄπαξ τόις ἐκ τοῦ Ὑιοῦ ἀπηγόρευται, ἀποκέκλεισται πάντας καὶ τῇ διὰ τῆς ἀντιπεριχωρήσεως τῶν προθέσεων θεραπεία τοῖς Ἰταλοῖς. Τὸ γάρ τοῦ μεγάλου Μαξιμου, διπερ ἔκεινος πρὸς Μαρίνον φησιν ὡς δῆθεν συμμίλεας τοῖς Ἰταλοῖς, καὶ μαθὼν ἐξ ἔκεινων τὸν νοῦν τῆς προσθήκης, τὸ «Εἳς ὧν οὐκ αἰτίαν τὸν Μονογενῆ σφῆς ἀπίστειαν τοῦ Πνεύματος λέγοντας, ἀλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προτέναι δηλώσωτι καὶ ταύτῃ τὸ συναφές καὶ ἀπαράλακτον τῆς οὐσίας παρατήσωτιν, » διποὺ καὶ διετοῦ κεφαλαίοις ἔκεινων ἐπιλαβόμεναι τοὺς τῆς ἀνατολῆς

II.

1. Quomodo et quas ab causis tonus a patriarcha Gregorio compositus fuerit.

Hunc finem res Vecci habuere. Porro is in præscriptum exsiliū abiens, more apis relicto in vulnere aculeo recessit: adversariis etenim suis serem reliquit curam inquirendi qua ratione in orthodoxum explicari sensum posset Damasceni Patris dictum, ita ut neque Vecci expositioni assentiri viderentur, et tamen ipsi suspicione effugerent, quibus ipsorum doctrina ex apparenti cum sententia tante auctoritatis conflictu apud eruditos laborabat. Nam quod inde Moschampar effugium tentaverat, affirmando subditum esse hoc Damasceni capitulum, utpote quod in quibusdam 109 ipsius operum exemplaribus non exstaret, hanc prudenter allegari apparebat ex eo quod id sine ulla dubitatione legebatur in libro Iudum præjudiciale apud omnes auctoritatis, cui titulus erat sacra hoplotheca; ubi inter alia Patrom testimonia, nomine auctoris diserte adjecto, totidem plane syllabis recitabatur, sine ulla alia emolitione, nisi quod ibidem attexebatur exceptiuncula Comneni Manuolis Augusti subponentis non dicitur. Damasceno theologiam explicante procedere Spiritum ex Filio, sed per Filium et Verbum. Habebat autem et aliquid hic Damasceni locus aduersus Vecci petitam ex illo defensionem ejus adversariis opitulans, telum omnino validum, sed

C quo erat necesse etiam ipsos confodi ac lethali plaga confici, qui veru configere ac pro spurio restringere hoc capitulum tentarent. Ait nimis ibidem sanctus: «Ex Filio autem Spiritum non dicimus.» Quæ verba plane acripitis instar gladii, duplice quasi mucrone pariter utrosque transadigunt, hinc quidem Latinos, illinc iis patrocinantes, adstruenda æquivalentia et promiscua mutabilitate præpositionum ex et per. Si enim semel improbat processio ex Filio, excluditur omnino, qua Latini magnopere nituntur ad sui excusationem, synonymia particularum istarum, et notio utrivilis conveniens eadem planeque pro libitu permutable. Nam quod sanctus Maximus, qui utpote versatus cum Italib[us] didicisse ab ipsis potuerat quid ex mente ipsorum significarent verba que addiderunt symbolo, sic scribit ad Marinum, de Latinis agens: «Ex quibus non se ostenderunt affirmare Unigenitum esse cansem Spiritus, sed ut hunc per illum prōdīre declararent, ac sic cohaesioneū intimam immutabilitatemque essentiæ astruerent.» Hæc verba ex eo loco sumpta sunt in quo refert sanctus Maximus reprehendi Latinos ab Orientalibus in capitulis 110 duobus. Hoc, inquam, testimonium sancti Maximini, clare inferens æquivalentiam præpositionum duarum, exceptione falsi submovebant, plane respuentes ut suppositum. Ita, quippe ad Marinum epistolam negabant reperiri integrum in exempla-

πρὸς Μαρίνον παρίστησι, τὸ γοῦν τοιοῦτον φῆτὰν ἀντιπεριχώρησιν τοὺς προθέσεων φέρον οὐδὲ ὅλως ἐδέχοντο, ὡς μὴ τῆς ἐπιστολῆς ἐξ ὀλοκλήρου εὑρισκομένης ἐνθίσθοις, ἀλλά τι μέρος ἔκεινης περὶ τῶν δύο κεφαλαίων διαλαμβάνον ἐφ' οἷς οἱ τῆς ἀνατολῆς τῶν δυτικῶν ἐπελάσθοντο, ἐνδὲ μὲν καὶ πρώτου τοῦ μὴ τὴν ἀμαρτωλὸν σάρκα ἀναλαβεῖν [P. 74] τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον τε καὶ Γίλην, ἀλλὰ τὴν πρὸ τῆς παρακοής τοῦ Ἀδάμ ἀναμάρτητον, δευτέρου δὲ γε ὡς αἰτίαν τῷ Μονογενεῖ προσαπτόντων ἐπὶ τῇ ἐκπορεύει τοῦ Ηνεύματος· ὃν τὸ μὲν ἐν καὶ πρώτων συνόλως ἥρνήσαντο, τὸ δὲ γε δεύτερον, τοῦτο δὴ τὸ προκείμενον, ἐθεράπευσον, ὡς εἰ καὶ λέγοιεν ἐκ Πατρὸς καὶ Γίλην τὸ Πνεῦμα, οὐκ αἴτιον πάντων; φρονοῦσι τὸν Μονογενῆ, ἀλλ' ἵνα τὸ συναρπῆς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσωσι. Τὴν γοῦν τοιαύτην ἀντιπεριχώρησιν τῆς προθέσεως, ἐπεὶ οὐκ ἐνεκρίνετο τοῖς γνησίοις τοῦ Θεοῦ Μαξίμου τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἔκεινης τεμάχιον, ἀπαράδεκτον Ἕγνωσαν ἔχειν. Μόνῳ δὲ ἔχοντο τὸ τοῦ Δαμασκού Πατρὸς, τῷ εἰ Ξε τοῦ

ribus operum sancti Maximi, sed partem duntexat ejus aliquam duo Latinorum a Græcis accusata capitula memorantem. Quorum prius hoc erat, non peccatricem carnem assumptam fuisse a Dei Verbo et Filio, sed eam quæ esset peccati expers ante inobedientiam Adami; alterum autem, quo tribuebatur Unigenito ratio causæ in processione Spiritus. Ac primum quidem illud omnino negabant. Secundum vero expositione temperabant in hunc modum: Etsi dicerent ex Patre Filioque Spiritum procedere, non tamen hujus causam agnoscere Unigenitum, sed ita loqui ut cohaerentiam intimam et immutabilitatem essentiæ adstruerent. Quod verba porro attineret illa quibus affirmabatur æquipollentia ei synonymia præpositionis *ex* cum *per*, quoniam fragmentum epistolæ, in quo illa legebantur, non accensebatur legitimis scriptis illius sancti doctoris, sed spurium et afflictum putabatur, decreverunt neutiquam admitti oportere et pro indictis habenda. Solo utebantur Damasceni Patris effato illo, εἰ τοις negabat se dicere Spiritum ex Filio. Quæ verba sibi faventia, quia videbant capitulo eodem contineri quo alia illa a Vocco jactata, ac consequenter periclitari ne rejicienda essent ut spuria, si capitulum illud reprobaretur, illud se recipere dixerunt ac pro vero sancti Patris scripto venerari, ceterum expositionem quærere qua reliqua illa duriora molirent et ad sensum catholicum recti dogmatis adaptarent. Quam in rem constitueront tomum scribere ac doctrinam sacram fuisse 111 explicare. Eruditio igitur existimato patriarchæ (et revera ille doctrina supra multos excellebat) scriptiōnē tomī demandarunt, quam perenne apud posteros monumentum fore putabant et religiosi ipsorum in reeitudine dogmatis tenenda et erroris adversariorum, qui scilicet a fidei regula declinassent. Admissa susceptaque patriarcha provincia, tomum validum composuit, tot illa

A Υἱοῦ δὲ οὐ λέγομεν, εἰ δῆσμονειαιρεῖσθαι τῷ κεφαλαίῳ καὶ σφόδρῳ ἐκινδύνεις. Διά τοῦτο καὶ δεχόμενοι τὸ κεφαλαίον καὶ ὡς ἄγιον τὴν λέξιν ἔχοντες τὴν θεραπείαν ἐζήτουν κατὰ τὸ δρόμον τοῦ δόγματος, καὶ τόμον γράφειν ἥρουντο καὶ λογογραφεῖν τὴν εὐσέβειαν. Σοφῷ γοῦν δοκοῦντι τῷ πατριάρχῃ, καὶ ὑπὲρ πολλοὺς ταῦτα ἀληθείας δύντι, τὴν τοῦ τόμου γραφὴν ἐπέτρεψον στήλην καὶ εὐσέβειας ἔστεοθαι νομιζομένην καὶ τῆς τῶν παρεγκλινάντων δηθεν κακίας τοῖς δψιγνοῖς. Καὶ δὴ τὴν πρᾶξιν ὑποστάτης ὁ πατριαρχεύων γενναῖον τόμον συντίθησι, τοσοῦτος κεφαλαίος ἕπα μὲν ἐπειλημμένος τῶν λεγόντων, ὅπου δὲ καὶ τούτους οὗτας ἔχοντας ἀποθαλλόμενος. Τοῦτον ἐπὶ Ἐκκλησίας πρότερον ἀνεγίνωσκον, καὶ ἐπ' ὁρίζαντος ἀναβάσις τις καθ' ἔκστον τε κεφαλαίον τὴν ἀποβολὴν ἐδήλου μεγαλοφύνως κατ' δύνομα τῶν οὔτω λεγόντων καὶ δοξαζόντων, μετέπειτα δὲ κατός βασιλεὺς διὰ κινναδρεως καθυπέργραψε, εἰτα δὲ πατριάρχης καὶ ἐψηῆταις οἱ ἀρχιερεῖς. Ἐπὶ δὲ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἐλέθοντας, ἐπεὶ κάκείνους ὑποσημαίνεσθαι τὸν τόμον ἦρον-

B sigillatim exponentem capita motarum controveriarum; in quo haud molliter carpebat adversarios, et diserte reprobat abjiciebatque ut sanæ doctrinæ contraria asserta ipsorum. Conscriptus is tomus prius in ecclesia lectus hoc modo est. Conscendens quis in pulpitum, inde unoquoque capitulo recitato, ejus continuo damnationem pronuntiabat voce late sonora, expressis nominibus eorum quos sic loqui et sentire aiebat. Post hæc ipse imperator rubrica subscripsit, deinde patriarcha, tum ordine praesules. Ad clerum subinde ventum: nam et ecclesiasticorum secundi ordinis Iherarii subscriptionibus tomum volebant, imo ab his præcipue cupiebant approbari, quoniam non vana, uti aiebant, suspicio erathorum non paucos a doctrina tomo exposita abhorresco. Quocirca exprimentum ab his existimabant mature consensum in decreta communi calculo antistitutum. At non facile id negotium usu deprehensem est: præter enim paucos, quos et observatum est ex iis fuisse qui secessionem prius fecerant, omnes cæteri clerici prima statim interpellatione de subscribendo plane ostenderunt se inflexibiliter obfirmatos ad negandam sive subscriptionem sive aliam quamvis novam declarationem suæ de his sententias. Neque de hac inductione animi blanditiis deduci ullis, ac ne minus quidem dimoveri potuere. Causam recusandi validissimam ducebant ex asperitate nuper in ipsos exercita, dum sucre sacris 112 exclusi tantaque ignominia traducti, prout narravimus. Si enim, aiebant, cum nec benignis invitationibus omnis generis nec comminationibus, ne inflictis quidem pœnis gravibus perpelli antea potuissemus ad subscriptione illa nostra roborandum quidquam ex iis quæ publice statuebantur, tamen secuta postmodum conversione rerum tam atrocibus suppliciis iuimus meram connivenstiam, his ipsis iudicantibus et immisericorditer exsequentibus judi-

λοτο, καὶ μᾶλλον ἐκείνους ὡς ὑποπτευομένους, ὡς οὐετερούς εὑρισκον καὶ ὡς εἶχον ἐνετερόμενους. Πλὴν γάρ δὲ λίγων, καὶ τούτων ὅσοι τυχόν καὶ πρότερον θερμοὶ συλλήπτορες ἦσαν τῶν διατερον, οἱ λοιποὶ πάντες οὖτε θωπεύσις καθητήσαντο εὖτ' ἀπειλαῖς ὑπεκλίνοντο, ἀλλ' ισχυρὸν ἦν τρίσιν εἰς ἀπολογίαν τὰ χθὲς τελεσθέντα. Εἰ γάρ μηδὲν ἐκουσίως οὐδὲ ἀπεσκεψαῖς πάταις, ἀλλ' ἀπειλῇ; καὶ καλάσσειν ὑπογράψαντες τοσοῦτον ἐπειράθησαν τῶν δεινῶν, ἐκείνων κρινόντων, καὶ γε πειράνται, καὶ ταῦτα μηδὲπι δύγμασιν ὑπογράψαντες, τίνες γένονται» [P. 75] ἀν αὐθίς, εἴγε δόξοι τιστοῖς (πολλοὶ δὲ οἱ λοχώντες) καὶ τὸν τόμον κατατιάσαντο; Καὶ εἰ ταῦτα γένοντο, τίς ἀν ἐξελέσθαι τι μᾶζα, φυσι, δυνατός τῆς ἐκείνων κρίσεως; Ταῦτα τοις τῆς Ἐκκλησίας λέγουσι πολλοὶ μὲν τίνες ἥσαν ἐκεῖνοι γινόμενοι τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες· ὡς δὲ οὐκ ἴστεμον συχνάς προσδολές ποιούμενοι, εἰς ὑποψίαν ἀρνοῦντες ὃν οὐκ ἔδεισάν ποτὲ ἐκείνοις, τοῦ κοινοῦ

A συνεδρίου ἀπῆλων καὶ δις ἔχθρούς ἔκρινον. Οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων δμιλίαν, τοιαῦτα ζητούντων τε καὶ λεγόντων, ἐρημιαν οἰδέμενοι, τὴν δὲ ἐρημιαν τὴν ἀπ' ἐκείνων οἷον ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῆτες, ἐστερημένοι μὲν τιμῆς, ἐστερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαλον τῆς διατριβῆς τῆς καθ' αὐτοῦ τάξεως ἀνθαρερούμενοι. Ός δὲ καὶ αὐθίς προσεκαλούντο καὶ ἀνεκρίνοντο καὶ πάλιν αὐθίς, καὶ γε μῶμον σφίσι καὶ τὸ τοις προτέροις προσκέλεσθαι δοκεῖν, κάκε τὸν νοῦν ἔχειν ἐπῆγον ὡς Ἑγχλημα μέγιστου, οἱ μὲν οὐδὲ οὔτες ήθελον ὑποκλίνεσθαι, ὑπόνοιαν ἀνυπόστατον προτειμῶντες προφανοῦς ὁρῶντας, μὴ ἀκριδῶς εἰδότες δὲ τι καὶ ὑπογράψοιεν. «Ἄν γάρ ἐν τῷ τόμῳ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἡ τοῦ φητοῦ τοῦ θεοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξῆγησις οὕτως ἔχουσα» : Εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ τὸ διά Λόγου εὑρηται προσολεύεις, οὐ τὴν εἰς τὸ εἰναῖς καθαρῶς τοῦ Πνεύματος πρόσδον τῇ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ τὴν εἰς ἀλίσον ἐκφαντιν. » Τοῦτο δὲ δι τοις σημαίνοις, οὐκ ἔχειν εἰδέναι ἐφασκον, καὶ τὴν διαφορὰν ἐξῆστον

cum, quid non metuere longe dirius debemus, posquam altero reciprocante disensionum fluctu rescindi haec quæ sciscuntur cœperint? Neque enim haec firmiori durationis inconcussæ spe aut certioribus ratæ auctoritatis auspiciis inchoari quam priora illa primo statim eversa motu orbis republicæ solita instabilitate rotantis. Multos haec observare de censoriis speculis, multos clam insidiari, coorituros infeste in accusationem tomi hujus, simul aura ipsis benignior afflaverit; a quo rurum severissima damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chirographo reos tenerent, et pominum ultro suffragio nostrorum munitum a nobis exosum istum sibi tomum cernerent? Talia ecclesiasticis causantibus, non deerat quidem sibi priarii patriarchæ, quin multis ostendere conarentur latam inter haec ad qua subscribenda invitare, et illa ob quæ tacite transmissa multati graviter essent, discrepantiam intercedere; moxque acriter pro decretorum subscriptionem flagitarent. Verum illi coepit sese pertinacia involventibus, et omnes cœdientibus conatus ipsos quomodocunque insisteret ad sibi optata contendentium, hi desperantes iratique ad extremum gravibus eos ex suspicione criminationibus detulerunt, et quæ a conscientia cogitationeque ipsis procul semper absuerant appingentes, communii eos consessu abegerunt et hostium habendos loco judicarunt. Illi vero constitutum colloquiumque hominum talia loquentium et presentium quavis tristiora solidudine ducentes, quin et in solitudine inventuros se asylum securum ab istorum importunissimis insultibus sperantes, circumibant errabundi deserta loca, privati dignitate, spoliati proventu omni, tamen illam ignominiam auditatem et neglectum hoc obscurumque vitæ genus splendori quantovis ex honorum cum istis consortio 113 præhabentes. Post aliquam in his tristibus morau morau emolliitos experientia malorum

B arbitrii qui ejercerant, rursum eos vocatos, eequid resipuisserint, interrogabant. Ac cum crebris percontationibus istiusmodi unam semper eamdemque invictæ indicem constantiæ responsionem opponenter, adesse tempus extremæ denique iis exhungandis admovendæ machinæ qui hactenus frustra tentarant rati, denuntiarunt minaciter ipsis, videbant etiam atque etiam quid agerent quove ruerent; non enim tam pertinaci recusatione parendi solam eos inobedientiæ culpani incurriere, sed indicium præbere idoneum criminis multo gravioris. Hinc scilicet apparere persistere adhuc illos in iis quæ statuta dudum nuper rescissa fuerant, et cum se recessere ab iis redireque ad professionem antiquam significassent, falso id simulasse, voce dumtaxat pravis decretis renuntiantes, quibus nunc adhuc cum maxime toto animo hærerent. Quæ res quantæ invidie quantique esset periculi, aestimare ipsis maturo judicio par esse. Ne haec quidem illis inflectendis valuere. Audita quippe comminatione ista ultima, declararunt malle se subjaceri innocios suspicioni fundamento carenti, quam apertum horrorem manifesti delicti ultro conscidere iis subscribendo quæ ignorarent. Erat enim inter alia in tomo qui subscribendus ipsis obtrudebatur quædam expositio sententiae prius memoratæ divi Damasceni, sic se habens: « Si verò a summo theologo Damasceno reperiatur dictus Pater sancti Spiritus προσολεύεις productor per Verbum, haud plane ista locutio significare vult sancti Spiritus processionem in extantiam, sed in æternam exsplendentiam: » Hoc autem quid sibi vellet, nequaquam se capere siebant, quærebantque monstrari sibi discrimen processionis et æternæ exsplendentie, ut sic earum vocum alteram abjicerent, alteram amplecterentur. Nunc enim plane apparere ipsis ista vocabula mutuo æquipollentia, nec plus impetus significare quidquam processionem in extan-

μαθεῖν τῆς τ' εἰς τὸ εἶναι προίδου καὶ ἀδίδου ἐκφάντησεως. Ινα τὴν μὲν τῶν λέξεων ἀποδόλλωνται, τὴν δὲ ἐντερνισθωνται· εἶναι γὰρ αὐτοῖς δοκούστας τὰς λέξεις ταυτοδυνάμους, τὴν τε εἰς τὸ εἶναι πρόδον καὶ τὴν εἰς ἀδίδου ἐκφαντινήν. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες εἰς τέλος ἀνθίσταντο· ἔνιοι δὲ ἀσφάλειαν παρ' ἑκείνων ζητήσαντες ἔγγραφον, ἢ μήν ἀσφαλῶς ἔχειν τῆς θεολογίας τὴν λέξιν, καὶ αὐτοὺς ἔκεινούς, εἰ μὴ παρ' ἀνθρώπους, ἀλλὰ γε παρὰ Θεῷ κρίνοντι τὸν λόγον ὑπέχειν, οὐ πατριάρχην μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρχιερεῖς τοὺς εἰς διδασκάλους τεταγμένους ἀξίαν, ταῦτα ζητήσαντες καὶ λαβόντες ὑπέγραφον.

3. "Οτι εἰς χεῖρας λαβὼν τὸν τόμον δὲ Βέκκος χαρτηταροὶ καὶ ἀγαρεῖροι ἤρξατο.

[P. 76] Ὄλιγον τὸ μεταξὺ, καὶ εἰς χεῖρας γεγονὼς ὁ τόμος τῷ Βέκκῳ παρέκνιζεν ἀντιξένειν τὸν ξύνοντα. Καὶ δὴ κανὸν πολλοῖς μὲν ἀλλοῖς τοῦ τόμου ἐπελαμβάνετο, ταῦτην δὲ μᾶλιστα τὴν ἐξήγητιν μὴ καλῶς ἔχουσαν τῆς ἔννοιας ἐπειράτο δεικνύειν, ὡς ή μὴ δημωνυμιζομένου δῆθεν τοῦ προσοδολέως καὶ ποτὲ μὲν

tiām quam processionem in aeternam exsplendescitiam. Ultimum hoc fuit responsum plororumque ex his, fixum indicans propositum, in quo ad finem usque persistere. Quidam alii ad pacta descendenterunt: declarato enim se quod poscebantur facturos, dummodo sibi 114 prius patriarcha et episcopi scriptam cautionem darent, qua in suum ipsorum caput omne periculum ambiguae dictiois averterent, ita ut si quid ea sanæ de Deo doctrinæ re vera contrarium sonaret, fraudi id non foret simili, qui aliena tracti auctoritate istam locutionem approbassent, sed ejus rei tota culpa, si minus apud homines, certe apud Deum judicem, imputaretur anterioribus et suasoribus istius approbationis, quippe doctoribus Ecclesiæ atque in magistrorum communium dignitate constitutis. His data in manum est quam petebant syngrapha; qua accepta subscripte-
runt.

2. *Ut sumpto Veccus in manus tomo invenerit in eo quæ accusaret; et ut cœperit insurgere.*

Breve in medio spatium, et perlatus tomos in manus Vecci pupugit irritabilem, ac facile perpulit ad reciprocandam cum lacescente contentionis serram. Ac multa ille quidem et alia in tomo reprehendebat, sed præsertim incurvabat expositionem in eo traditam sententiæ Damasceni, vitium ejus demonstrare hunc in modum satagens. Sive enim, aiebat, singulari et unica contentum notiones non est vocabulum προσδολέως productor, seu aliquando quidem in principiū activi significatu usurpatum, aliquando autem nihil aliud sonat nisi datorem, suggestorem et simpliciter præbitorem, sive una est et simplex vocis istius potestas, æque in utrovis casu necesse est fateri unum idemque sonare ambas illas locutiones, videlicet processionem in existantiam et processionem in aeternam exsplendentiam. Sicque plane recidere in irritum omnes Cyprii conatus, cum in id manifeste concuirant

A εἰς αἰτιον ἐκλαμβανομένου, ποτὲ δὲ εἰς δῆτην καὶ χορηγὸν τε καὶ ἀπλῶς παροχία, ἢ εἰ μέλλοι ἀπλοῦν, τὸ πρεσβολέως συντηρεῖσθαι, μιᾶς ἔννοιας δηλωτικῆς εἶναι ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρας τὰς λέξεις. τὴν τέ εἰς τὸ εἶναι πρόδον καὶ τὴν εἰς ἀδίδου ἐκφασιν, καὶ οὗτως εἰς ταυτὸν συντρέχειν ἔκεινων τὸν ὡς δῆθεν διαφερόμενον. Τοῦτο γράψας καὶ πέμψας τοῖσι τῶν αὐτοῦ παρεῖχε τὴν περὶ τούτων χρίσιν τοῖς δρῦσις ἔξιτάζειν ἐθέλουσιν. [P. 77] Οὐ μήδε ἀλλ' οὐδὲ ἔκεινος διελήθει πάντως τοιαῦτα γράφων ἔκεινος, δρῦης δὲ ταῦτα καὶ μόνην τέων, καὶ τοὺς ἀντιλυπεῖν δρεῖν ὃντο εἶναι καὶ ἡφεντίστουν καὶ κατημέλουν γράφοντος. Πολὺ δὲ ὑφείρπε τοῦτο ἀνά τὴν Κωνσταντίνου, περὶ μὲν τοῦ καθ' αὐτὴν ὑποστελλομένου τῶν ἀκουούντων ἐκάστου, ὡς μὴ δοκούειν ἀφ' ἕαυτῶν μέμφεσθαι, δεῖν δὲ καὶ ὡς ἐνήν προσέχειν λεγόντων, μή πως ὁ λόγος ἔχοι τὸ πιθανὸν καὶ μέσον δυσὶν ἐριζόντων αὐτοῖς κινδυνεύσοιεν. Ἔφερε δὲ πολλοῖς νοῦν ἡ τοῦ Βέκκου ἀντιρρήσις, καὶ ἐψυλοκρίνουν ἀκριβῶς τὴν ἐξηγησιν, καὶ μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὐτοῖς γε οἱ ὑπογρά-

qua: ille frusta distinguere contendit. Hæc erat Vecci argumentationis summa scripto prolixiore declarata. Quod ille scriptum cum ad quosdam sibi adhaerentium misisset, dispersum ab illis est, et iudiciis expositum lectorum ad liquidum explorare studentium veritatem recti dogmatis, quorum se censuris suam disputationem 115 subiijcere auctor prosiebat. Cæterum jam tunc, cum hæc Veccus inchoavit, non latuit adversarios super hoc illum argumento commentari quidpiam. Sed cum opinarentur iræ dubitata in eo ipsum obsequi, nec aliud ostensuram id agendo nisi rabiosam pruriginem vicissim pungendi eos a quibus se confossum doleret, carituram auctoritate rebantur istam ejus scriptiōnem, ideoque negligendam rem totam putabant, securò inanis strepitus indormiscere contemplui statuentes sibi porro unice licere. Hæc patriarcham cum suis, ne interpellare aut impedire a scribendo Veccum curarent, tenuit fiducia, qua se falsos postea senserunt. Nam Vecci commentarius per urbem Constantinopolim clam serpens cupide lectus a plurimis est, et plerisque aculeum infixit, contrahentibus animum pro se quoque, qui legebant D aut legentibus aures dabant, dum arcana sollicitantur cura, ne perfectorie transmittentes rem accurata consideratione dignam temore præjudicis acquescerent in iis quæ per se ipsos expendisse diligenter par fuerat, comitterentque ut seipsos sero postea culpare cogerentur negligientias supinae, oportere siquidem æquum arbitrum otiose cognoscere quædicuntur ab utrovis disceptantium, explorareque eequam similitudinem forte majorem ejus oratio cui minus favetur præ se ferat. Alioqui passuros quod deprehensis in medio duorum certantium contingit, ut ipsi ex alieno jurgio proprium in sese periculum attrahant. Hac ergo religione insticti lectores dissertationis contra tonum patriarchæ a Vecco editæ singula folia expendeant iudicis

φαντες τον λαφάλειαν ὑπέγραψον, ἀλλὰ τῷ παρ' ἐκεῖ.

γ. Τὰ κατὰ τὸν δικαιματισμὸν, καὶ διως κατηγορίᾳ στόμος.

Συμβάν δὲ τι καὶ περὶ τὸν ἐσκαμματισμένον χαρτοφύλακα (ὅτι γέροντος Μοσχάμπαρ καὶ προσπέστη ἄμα μὴ ἀρχιεπίκου, ἄμα δὲ καὶ πατριάρχου, μικροψυχήσας ἐπὶ τοι, καὶ διὰ τοῦθ' ἐπόμενον ἔστηδε καὶ τὸν πεντεκοπτώτην εἶχεν) ἐπέρριπτε κάκεινον τὴν περὶ τὸν πατριάρχην δισμένειαν, καὶ γένειον τοῦ δικτες αὐτῷ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν τόμον ἀπελῶν, δόξαν ἀσπάζεις δογμάτων, μὴ κενῆν διαφορὸν παρὰ πολλῶν ἀποστεῖσθαι προνοούμενοι. Καὶ δὴ παρασπάρουσεν Εἰς ἀρεώτες τὴν παρὰ τὸν Βέκκου τῷ τόμῳ μέρφιν, τοὺς γεγραμμένους εἰπιφύντες καὶ οὗτοι τὴν πάτεραν δέξανται.

Ορμαῖς γοῦν παρακροτηθέντες μῆσος καὶ τοὺς δοκοῦντας προκαταλαμβάνουσι τῶν ἀμερέων, ὃν καὶ μείζους καὶ [P 78] πρῶτοι δὲ Τρίτου τοῦ Ἰωάννης Εἰς ἀπών, δὲ Κυζίκου ἀντὶ καὶ δὲ Φιλαδελφείας Θεοδίηπτος, δὲ δὴ καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ πολλὴν καὶ μεγάλην εἴλε-

μέν τινος καὶ αὐτοὶ διερχόμενοι τὰ τοῦ τόμου οὐ προσαπεδέχεντο τὴν ἔξηγησιν. Τὸ γοῦν ταυτίζειν τὴν τε πρόσδοσον τὴν τοῦ ἔκφαντον, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν γράφαντα κατεμέμφεσθαι ὡς ταυτὰ τῷ Βέκκῳ δοξάζοντα, οὐκ ἐκρινον ξυνετὸν οὐδὲ ἄλλως εἰπεῖν μονογονοῦντα, καὶ διπολογίαν εὑπρόσωπον· δοκεῖν γέροντας πολλοῖς ἐντεῦθεν ἐπὶ κακίαις εὐθύνειν τὸν Βέκκον καὶ οὐ διὰ δογμάτων παραβασίαν, οἷς δὲτι καὶ αὐτοὶ διληθείας ἀνάγκη συνελαυνόμενοι τὰ αὐτὰ ἐκείνη μονογονοῦντα, καὶ διφύγειν ἔδοξαν βασικανίας χάριν, τοῦδε διμολογούσιν διληθείας ἔνεκα. Τὸ γοῦν οὕτω τὸν τόμον κατατίθεσθαι οὐκ ἔγνωσαν δεῖν τὸ δὲτι τὸ προβολεὺς ἔνόμα, δὲ ιδιοτρόπως παρὰ τὸν Πατέρων ἐπὶ τοῦ ἀλτίου τοῦ Πνεύματος παραλαμβάνεται.

B Ήσπερ καὶ τὸ γεννῆτωρ ἐπὶ τοῦ αἰτίου τοῦ μονογονοῦς Λόγου, αὐτὸς διμωνυμίσας ἐπὶ τῆς ἀπλῶς ἐκφάντεως ἔξελάθετο καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς αἰτίας τοῦ Πνεύματος καθαρῶς, ήν καὶ πρόσδογόντων τὴν λέξην ἀπέφασκε, τοῦτο οὐκ ἥψουν ἀκταίστατον, καὶ παραβασίας ἐκείνον ἐντεῦθεν δογμάτων ἔγραφοντο. Τὸ

utribus, maximis cum plerique reputarent haud se proprio sensu re clare perspecta ipsa et ejus evidētia securitatem dante subscrisisse, sed fretos meminitate scribentis scripto acquievisse.

δ. *De exartophylace; et ut accusatus fuerit tomus.*

Quiddam porro quod coniigit circa exchartephylacem (nam Moschampar paulo ante et cesserat officio et apostolarcha se removebat, quibusdam offensiunculis aversus, consortem quoque simulatis secum habens quinque ecclesiensem) auxit utriusque in patriarcham odium. Hi cum se haud pares cernerent ipsi palam oppugnando patriarchae, ad tomī accusationem solum appulerunt, **116** ut ad rem eo faciliorem successus prioris, quod plausibili praetextu ostendebatur officii, quo quisvis Christianus, praesertim ecclesiasticus, tenetur summo, quicquid omni ratione securitatis in dogmate, excusandique et explicandi in eo genere accuratissime quidquid quisvis nomine ambiguum vel minimam dubitationem movet, hoc prejudicio vulgo receptae opinio nis haud immerito sperantes lucrifacturos se suspcionem iracunde ruentium in ultionem exosi capitis, et persuasuros studio se potius religioso orthodoxye doctrinæ declarande ad discussionem commentarii suspecti accedere. Flagrante igitur adhuc invidia quam recens editio passim lectæ confutationis Vecci tomo patriarchæ conflaverat, et impudentibus cum maxime Cypri sequacibus in fama ejus titubante sustinenda, insurgentes et in gladium acuerunt, vehementique ingruentes inspiros preoccuparunt traxeruntque in partes praecipios quosque antistitum. Quos inter eminebant Ephesinus Joannes, adhuc absens, sed exspectatus Constantiopolis, Cyzicenus Daniel et Philadelphensis Theoleptus, qui et apud magnum logothetam summa et gratia et auctoritate pollebat. His cunctis sat multa tomī lectione introspectam Cypri senten-

tiam expendere aggressis ea minime placebat, nee admittendam Damasceni expositionem judicabant. Haud tamen alioqui consentaneum ac plausibile putarunt criminari eo nomine auctorem tomī, quod male negaret idem plane valere processionem et exsplendentiam, cum ex ipsa ejus doctrina satillis clare sequeretur synonyma prorsus esse ambo ista vocabula; unde posset efficaciter involvi patriarcha in damnationem Vecci idem ipsum assertantis, nec fugere possit quin si aberraret in hoc Veccus a recto dogmate, pars et ipse compertus erroris teneretur. Verum ne bac illum parte urgenter et ratione averiebantur, quod multisentiebant Veccum culpam contra disciplinam, non autem erroris adversus fidem rectam reum esse, quippe qui quod affirmaret, idem necessario dicendum esset cuivis theologo. Trinitatis mysterium, sicut oportet, explicanti, prout manifeste apparuisse ex eo quod quicunque illum pervicacia potius quam zelo veritatis **117** oppugnassent, ubi vicesim redigebantur ad necessitatem explicandi quid de mysterio eodem ipsi sentirent, declinare non poterant quin verbis similibus et eamdem sententiam exprimentibus uterentur, ita ut unde ipsos arguendi prurigo retraxisset, eodem veritas compingeret. Aliam igitur inire viam decreverunt impugnandi tomī, culpantes videlicet quod cum vox προβολεὺς productor proprie usurparetur a Patribus ad significandum principium actuum sancti Spiritus, sicut vox genitor ab iisdem adhibetur ad designandum principium actuum unigeniti Verbi, tamen scriptor tomī vocis προβολεὺς significatum retulisset ad simplicem exsplendentiam, non autem ad emanationem Spiritus sancti et vero principio activo. Quam emanationem vocabulo processionis exprimens, et processionem ab exsplendentia distinguis, haud dubie adimeret vocis

μεν οὖν ὡς ὀδόντα παρὰ τούτων καὶ ἔτι ἐφείρπε, τὸ δὲ καὶ ἀναφανόδον λέγειν πρὸς πάντας αἱ ἑπτὰ τῷ τόμῳ ὑπογραψαὶ σφῶν οὐκ ἐπέστρεπον. Τέλητουν οὖν εὑπρεπῆ καταστῆσαι τὴν κατηγορίαν, καὶ δεῖξαι τὸν Βέκχον Νέστον ἀλλού ἀνεκρυρεῖς, διὸ καὶ μετὰ θάνατον τὸν μάγιστρον Ἡρακλέα κατηγωνίσατο. Καὶ ταχὺ παρέσχεν αἰτίαν οὐδὲ οὐδὲ εἴτε γ' ἢ τύχη εἴτε μῆν [P 79] τὸ διαιρόνιον μήνιμα.

C. Τὰ κατὰ τὸν Μάρκον, καὶ διώς ἀντίρρηθη τὸ τῶν ἀρχιερέων σκάνδαλον.

Μοναχὸς γάρ τις Μάρκος τὸνομα, ἐκ γένους ἑξωτέρου Θωμαλίου ὃν καὶ πρὸς λόγον φιλοτιμούμενος, συνήθειαν ἔχων ἐκ τοῦ πάλαι πρᾶς πατριάρχην φοιτήν αὐτῷ καὶ διδάσκεσθαι, τότε δέξαντες ἑκεῖνον, οὐδὲ οἶδα πόθεν, συνιστήντες αὐτὸν ἐκ λογογραφίας τὰ δόγματα, γράψας ὡς δῆθεν τὰ εἰς ἀντίρρησιν ἐμφανίζει τῷ πατριάρχῃ. Ο δ' ἀνὰ χείρας λαβὼν τε καὶ διελθὼν καὶ τιστὶ ἐπιστήσας, καὶ ως εἰωθεί πάλαι ποιεῖν, δικαστήλου τρόπον χερσὶν οἰκεῖας τοῖς ἀττα διορθωτάμενες ἀποδίδωσιν. Ἐγενέθησεν ὁ Μάρκος λαβὼν τὰ πιστὰ ὡς τις εἶναι δέξας καὶ ὑπὲρ

προσδοτεύει; productor notionem ipsi tributam a Patribus, emanationis ut e principio activo. Quod nihil minus esse contendebant quam defectionem a fide catholicae doctrinæ; et ob hoc dicam apostasiam tomī auctori jure impingi censem. Hac eorum sub dente tunc mussitantium arcana murmuratio aliquandiu clam serpens timidis duntaxat grassata susurris est: nam accusationem mendosi scripti suscipere publicam prohibebat verecundia magnorum nominum tomo in testimonium approbationis subscriptorum. Exquirebant ergo secum modum et opportunitatem indagatum ibant tuto plausibiliterque defungendi delatione tot muniti auctoritatis tomī, demonstrandique Veccum, similem illius et fabulis Nessi, quem ferunt a morte sua magnum Herculem viciisse, ipsa sui damnatione causam exitii suo judici ac censori attulisse. Nec diu absuit quin occasionem ipsis id agendi commodissimam seu casus seu divina suggereret ultio.

4. De Marco, et ut antiqitatum exarserit scandalum.

Monachus enim quidam, Marcus nomine, haud genere Romanus, homo doctrinarum studiis deditus, consuetudinem ex longo habens ad patriarcham ventitandi danda ipsi docenti opera, circa hoc tempus, nescio quo aut **118** cuius instinctu, applicuit animum ad commentarium de theologicis tunc agitatis controversiis scribendum, confutandorum scilicet eorum gratia quae a sui magistri, adversariis jactabantur. Id opus ubi elacebravit, patriarchæ ohtulit, qui percurrentes, ut cæteras solebat discipuli scriptiunculas, quedam in hac quoque minus sibi probata manu propria correxit, et sic emendatam reddidit. Marcus quidquid intactum in sic recensito suo commentario reperit, prouisque que probato habens, et sibi non parum gratulans quod tam multa inoffense commentari potuisset, opus suum ad certam gloriae spem sc-

μεν διεξέλθων ἀλλὰ μὲν διωρύσκει καὶ οἰκεῖοις γράμμασι διεσήμηντες τὴν διόρθωσιν, αὐτὴν δὲ τὴν λέξην ἀκατατιατὸν εἰσαντιν, ὥστε τὸν ἐκ τῷ τόμῳ γρίφοντας ὡς ἀν τις εἰπῇ, καὶ τὸ τῆς γνώμης γλωσσυρὸν τα καὶ ὄπουλον ἐν τῷ τοῦ Μάρκου παραγυμνῶσαι καὶ δεῖξαι γράμματα. Ταχὺ γοῦν τὸ τοῦ Μάρκου γράμμα λαβὼν ὁ Θεόληπτος, ἐπιστὰς τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ, Β ἀνδρὶ λογίῳ καὶ περὶ τὴν τῶν δογμάτων ἐκκαιομένῳ, ὥστε πολλοὺς πιστεύειν, ἀσφάλειαν, ἐκφανίζει, καὶ μεθ' ὅσης εἰπῆς τῆς ἐπιστάσεως διεξήρχετο, καὶ γε προοικονομησάμενος τὸ κακόδοξον ἐκ πολλῶν, εἰ οὕτως ἔχοι καὶ αὐτῷ ἔμφοκολη, διεπυνθάνετο. Καὶ τὸν διολογεῖν παραντίκα, καὶ καταβριπτεῖν τε καὶ

stincta editione vulgavit; eique commendandæ præfatiunculam addidit docentem visum a patriarcha et ubi opus fuit emendatum id scriptum fuisse priusquam ederetur. Eunte per manus novi libro, movit quosdam quod in eo annotarunt tradi etiam clarius quam in tomo patriarchæ damnabilem illam restrictionem notionis in voce προβολεύς qua principii activi significatus contra manifestam Patrum auctoritatem ab ea excluditur; quo αἵμαadverso præclaram se pacts sunt gavisi opportunitatem oppugnandi minore invidia in discipulo magistri, cui negare jam integrum non esset se plane ita sentire, utique cum alia quædam corrugens sententiae, ulla configere animadversionis nota omisisset. Quare quod perplexum et subterfugiis astute paratis ambiguum, grishi, ut quis dixerit, ritu patriarcha ænigmatische in tomo occultasset, profecto jam teneri deprehensum palam, simpliciter illud diserteque declarante sua liberaque nec ullis alegabilium excusationum officiis insidiōse munita scriptione auditoris ejus Marci, quam approbans patriarcha paucis immitatis, quid de optione verbi προβολεύς vere sentiat clare monstraverit. Cupide igitur arrepto Theolepius Marci monachi commentario magnum adit logothetam, vrum et cætera eruditum, et in disquisitionibus theologicorum dogmatum **119** ingenti securæ veritatis indagandæ zelo cum versari solitus, cum hoc ipsum ostentare multitudini gaudentem. Huic ostendens commentarium Marci mendosum locum indigit, accuratoque sermone vitium ejus ac perniciem orthodoxæ veritati nefarie oppositam demonstrat. Tum e logotheta percontatur eequid ipse cum Marco sentiat, doctrinæque tam corruptæ acquiescat. Negavit enimvero ille statim, volumenque abjiciens elate professus est se id totum

ἀποδέλλεσθαι ὡς κακῶς ἔχον καὶ τολμηρῶς τὸ σύμ-
παν. Ταῦτα ἐκείνου διευλαβουμένου περὶ τὰ γράμ-
ματα ὃς τὸ μέγιστον ἔχοντα σφάλμα περὶ τὰ δόγματα,
τὸν Φιλαδελφείας αὐτίκα τὸν τόμον ἔξεναγκεῖν, καὶ,
· Τί γε δίλλο, φάναι, οὐ δοκεῖ τοι πρὸς ταῦτα τὸ
παρό τοῦ πατριάρχου λεγόμενον;» [P 80] Ἐπέστησε
ἀκατένος εὐθὺς τῇ λέξει, καὶ τὰ αὐτά ὀμολόγει, καὶ
ἄγνοιας τὸν πατριάρχην μεγίστης ἐγράφετο. Καὶ
τὸ πρᾶγμα δῆλον τοῖς πολλοῖς γεγονός μέχρι καὶ
αὐτῶν τῶν βασιλικῶν ἀκοῦν ἀνεισιν. «Οὐδὲ καὶ αὐτὸς
ἐπιστήσας τοῖς λεγομένοις, καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους
γέλεπον τοὺς καταιτιωμένους, δεῖν ἔγνω διορθοῦν τὸν
λόγιον πρὸς δὲ τοῖς καὶ δέξοι τὸ εὔσεβεστατον· μηδὲ
γέρι εἶναι καὶ δέντεν αὐτοὺς δίλλοις ἐγχαλοῦντας παρά-
βασιας περὶ τὰ δόγματα ἐνέχεσθαι γε καὶ τούτους;
καὶ κακῷ τὸ κακὸν ἰδεῖνται δοκεῖν. Ταῦτα τοῖς περὶ
τὸν πατριάρχηνον διὰ ἄγνοειν, ἀλλὰ κάκενος ἀκούει
τὸ δρόμον, καὶ οὐκ ἀνεκτῶς ὑβριστικῶν εἰλέν, εἰ
τοιοῦτος ὁν ἐν λογίοις καὶ τοιοῦτος δοκῶν ἐν δογμά-
των ἐπιστήμῃ παραβασίας καὶ αὐτὸς ἐγχαλοῖτο, καὶ
τῇ μεγίστης, ὡς Ἐπειθον. «Οὐδενὸς καὶ δέξιούμενον;

reprobare ut malum et temerarium. Quia in expressione indignationis sua adversus audacem novitatem, exardescens suo more ferventius logothetæ, opportune arrepto Philadelphiensis tempore, tomum a patriarcha editum obtulit, eoque illa verba legit quæ similem damnata jam in Marci libro præviti sententiam, si recte intelligerentur, continebant; quod sic re ipsa se habere efficaci oratione declaravit. Hie logotheta, velut apertis sibi oculis, prius non animadversam intuens labem, aspectu resiliuit, verbique insidiis opertum malum cum primum agnosceret detestari se professus, maximæ patriarcham inscitiae damnavit; nec absuit qui propagata ea res in notitiam multorum brevi ad aures imperatoris perveniret, qui et ipse in sensum arcane pravum verborum tomis ambiguum facile tot iam agnoscentium admonitus penetrans, multosque ac magnos viros cernens in culpando tomis loco, clariss a Marco expressam obscurius astruente sententiam, unanimi assensi convenire, decrevit cum oportere congrua emendatione in sensum orthodoxæ doctrinæ quam accommodatissimum reformari: non enim esse consentaneum, qui alias defectionis a vera fide accusarent, ejus ipsius teneri convictos criminis; atque adeo isti malo curando id adhibero pro remedio, quod ipsum esse malum reprehenderetur. Talia dum primo mussitarentur, deinde sensim increbescerent, haud diu potuerunt occultari patriarchæ. Audit cito rem totam, et quid pararetur intelligens, in contumelias non tolerabilis parte numeravit se tanta ex tam multo theologica 120 doctrinæ existimatione subnixum accusari aberrationis a dogmate orthodoxo, ejusque, ut sui quidem adversarii persuaderent consarentur, longe gravissimæ ac turpissimæ. Quare ad hunc tali indignatione præoccupatum cum venissent qui rogarent ut ipse corrigeret quod

διορθοῦν τὸ σφαλέν αὐτὸς, ἐν δεινῷ ποιούμενος τὸ σφάλμα διολογεῖν ἐν τοῖς αὐτοῦ γράμμασιν, οὐκ ἐπείθετο, ἀλλὰ καὶ προσωρικῶς ὑπερηφενών. Τὸ δ' ἐντεῦθεν προσιδόντες βασιλεῖ πεισμονῆς ἐνεκάλουν καὶ γ' αἱρέσεως, καὶ ἀπεσχίζοντο καὶ διλγονούς, καὶ γνωμηρούς, καὶ γνωμηρούς.

ε'. Τὰ κατὰ τοὺς πατριάρχας, τὸν τε Ἀλεξανδρεῖς καὶ τὸν Ἀντιοχείας.

ζ'. Ἀραχώρησις ἐκ τοῦ πατριαρχείου τοῦ πατριάρχου Γρηγορίου.

Τὰ γάρ πρὸ τοῦ ἡπειρον τούτους τοιούτους εἶναι τε καὶ φανεσθαι. Τὰ δ' ἡσαν πρῶτον μὲν τὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου, διν πολλοὶς ὑπῆρχον τοῖς χαλεποῖς πρότερον, [P 81] μέχρι καὶ αὐτῆς ἐξθραπτεῖν τὴν δριμύτητα τῶν κακῶν, ἐφ' ὃ τὸν τόμον καθυπογράψει, καὶν ἐκεῖνος μετὰ πολλὰς ἐπηρείας τὸν μὲν τόμον, ὃς μὴ δοκιμάζειν ἔχων ὡς ἀλλοεθνῆς καὶ τῶν ἡμετέρων δοκῶν ἀξύνετος διοσύνης τὴν γνῶσιν, παραθεώρει, διληνην δὲ τινα διολογίαν ἐξ ἀκοῦτοῦ Ἑγραφεις καὶ ὑπέγραφεν, αὐτὴν ἐτη-

in tomo ejus vitiose scriptum erat, praefacte negavit agnoscere, se quidquam in suo tomo quod emendari opus esset, de pretione insuper illa ipsa, uia de irrogata sibi contumelia, conquerens, iraque ex fastu non modica scievis. Sic repulsi qui patriarcham adierant, imperatori renuntiarunt non modo pravae contra fidem dogma persuasionis, sed addita huic pervicacia etiam heresios compertum cum teneri. Deincepsque sensim plurimi ab ejus communione se abscondebant, ut hominis non ignorantia scilicet lapsi, aut in raptu mentis alio attentæ esco per lubricum impulsu in ruinam præcipitati, sed certa scientia fixaque animi pertinacia errorem amplexantis suum.

5. 6. De patriarchis Alexandrino et Antiocheno.
Secessio patriarchæ Gregorii e patriarchio.

Hæc patriarchæ contumacia ut cunctis videretur intolerabilior, faciebant quæ paulo prius in summæ dignitatæ auctoritatisque personas severissime in hoc genere agi omnes viderant. In recenti quippe memoria versabatur quam nulla fuisse habita ratio virtutis, doctrina gradusque conspicui, quibus Constantinopoli peregrinatus eminebat Athanasius Alexandrinus patriarcha, cum illum ecclesiastici volente imperatore vehementissime urserunt ad subscriptionem tomis, gravissimis inflicitis recusanti pœnis, usque ad ipsam ejectionem in exsilium. Quibus ille minis malisque non pertractus quidem prorsus est eo quo impellebatur: tamen acerba plurima percessus, tandem aliquo modo satisfacere curavit, allegata excusatione plausibili, haud suum esse, hominis longe a sua Ecclesia vitam per regre privatam actitantis, scriptum præsidis ejus urbis in qua ipse hospes degeret, judicio suo subjicere, quod facturus videretur, si suum illi a selecto subscribere nomen attentaret in signum sententiae de ipso suæ, præsertim cum probare librum

τὴν τῶν ἀγίων καὶ καθηματευμένην, μηδὲν τὸ ἀτα- A ξυμβουλεύοι). (ζ') Ἀπειπόντων ἐκεῖνος καὶ ἀποναρχή- φες καὶ ὑπονοούμενον ἔχουσαν. Δεύτερον τὸ κατὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἀρτένιον, πῶς μόνον ἀκουσθὲν συσταθῆς ἐπ' Ἐκκλησίας τῷ φρῇ Ἀρμενίας τὰ ἔχοτα κατεγνώσθη καὶ τῶν διπτύχων ἐξενάλλετο. Καὶ βασιλέως ὅτι τε τὸν πατέρα δόξαντα περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀμαρτεῖν ἀφῆκε καὶ ἀμνημόνευ- τον καὶ ὅτι τὴν προτέραν σύζυγον τὰ ὄμοια περὶ τὴν εὐφημον μνείαν ἔδρα, καὶ τρίτον τὴν μητέρα, ὅτι εἰ μὴ καὶ αὐτὴ τὸν τῆς πίστεως δέδωκε λίθελλον, οὐχὶ ἐν εἰς κοινωνίᾳν ἐδέχατο. Πολλὴ τις ἡ κατὰ τοῦ πατριάρχου μέμψις, ὅτι δόξας σφαλῆναι μὴ διορθώτο, ἀλλ' ἰσχυρογνωμονοῦται καὶ μῶμον προσ- τείθεσθαι θέλωι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπάντων μῶμον τὸν χείριστον. Ἄπέρριτος γοῦν διὰ ταῦτα ἡ πρὸς ἐκεῖνον τοῦ βασιλέως διάδεσις, καὶ οἱ κατ' ἐκεῖνον ἴσχυον B πλέον ἔτι, μέχρις ἂν καὶ τοῦ δηλωθέντος Ἀθανασίου παραγγείλαντος καὶ συμβουλεύοντος δῆθεν τὴν ὁπο- γύρωρισιν (ἐκοινοῦτο γάρ καὶ τούτῳ τὴν γνώμην δι- βασιλέεις, καὶ αὐτὸς ἐπειδόκει πρὸς ταῦτα, ὡς καὶ ὑποστῆναι τὴν πρὸς ἐκεῖνον διφίξιν ἐφ' ὧ [P 82]

inexploratum nemo sanus deberet, explorare autem aut quantum par erat expendere tam multa in tomo scripta otii ac facultatis non esset suæ, quoniam alibi educatus usus ac sensus proprios Constantinopolitanæ Ecclesiæ minus perspectos haberet 121 quam ad istud examen foret necesse. Quod unum recte posset, daturum se scriptam professionem suæ fidei, quam et exhibuit, ediditque subscriptam a se, sanctorum dictis congruentem ac trita gradientem via nihilque obscurum aut suspicio obnoxium habentem. Adjungebatur eo, quod pari acerbitate consultum adversus Arsenium Antiochiae patriarcham nuper fuerat. Qui auditus solum consensisse in negotio Ecclesiæ cum rege Armeniæ, ultimæ statim damnationi subjectus et erasus e diptychis fuisset. Tertium denique celebrabatur ecclesiastice constantiæ in tali causa domesticæ pietatis victricis luculentum exemplum, siquidem Andronicus ipse Augustus parentem prouium errasse in Ecclesiæ causa judicatum inse- pultum et officio memoriae mortuis reddi solitè multatum dimiserat. Quin et priorem suam con- jugem pari funeris et mentionis in sacris, simili ex causa, honore privaverat; denique matrem ipsam suam nonnisi dato ab ipsa libello fidei in communione admiserat. Talia reputantibus et passim jaecantibus multa cunctis oboriebatur contra pa- triarcham indignatio, in acres ipsius reprehensiones erumpens, quod is palam errasse deprehen- sus emendari recusaret, sc̄ sua pertinacia labem iuureret Ecclesiæ, labemque omnium pessimam. Refrigescebat his de causis ardens prius imperatoris in eum affectus, et adversariorum ejus magis quotidie magisque potentia crescebat, eo quidem usque ut modo memoratus Athanasius ipsum adiens auctor ipsi feret patriarchalis dignitatis ulro adicandæ. Id porro Alexandrinus non per se ausus

στρεψειν ὑπισχνουμένων εἰ καὶ αὐτὸς ἐξέλθοι, καὶ τέλος ὡς κατὰ δοκιμασίαν ἐξέρχεται, ἐπειπὼν ὡς εἰ μή γ' εἰρηνεύσοιεν τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ ἐπιστησθε- ρινος αὐθις καὶ ὡς θηρ ἐκείνους καταδραμούμενος. Εξεις καὶ τῇ τῶν Ὁδηγῶν μονῇ φέρων ἐαυτὸν δι- δωσιν, οὐ μή δὲ ὡστε καὶ ἀπράκτειν τελέως, ἀλλὰ καὶ συνεισθαλλόντων τῶν περὶ ἐκεῖνον ὀρχιερέων καὶ κληρικῶν συνδόους τε γίνεσθαι καὶ κρίσεις ἀποκαθίστασθαι καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὐθις οἰκονομεῖσθαι, μνημονευομένου καὶ ἔτι. Ἀλλ' οὐδὲ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνῳ σκάνδαλον κατεστέλ- λετο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐλθόντος καὶ τοῦ Ἐφέσου Ἰωάννου, θν καὶ μακρόθεν οἱ κατ' ἐκείνου προκατε- λάμβανον, μεῖζον ἥμέτο, καὶ ὁ κρατῶν ἐν διχονοίσις ἦν εἰ μνημονευομένου ἐκείνου αὐτὸς ἀγιάσσοτο τοῖς θυσίαις. Διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν μεταξὺ συμβάντων

imperatoris suasu suscepit: nam Andronicus suum illi ejus rei desiderium communicaverat. Cui ille in re tali obsequendum ratus, sustinuerat conve- nire patriarcham, et quod haud gratum sciret fore, sponte consilium obtrudere. Aversatus ille quidem est invisam propositionem, nec se obsecu- turum recepit. 122 Cæterum fractus animo et diffidens rebus suis, quadam die Dominica, homilia ad populum perorata, qua questus est multos insurrexisse adversum se, nec resistendo parem esse, utique unum comparatum plurimis; velle igitur cedere, ac cum Arsenianos jactare audiret pacem ipsos amplexuros si amoveretur e medio Gregorius, eupere probare an vera dicarent, ideo- que secedere tantisper, animo duntaxat explorandi quid sint acturi, jam nunc plane denuntians, nisi illi promissis steterint et Ecclesiam turbare desierint, redditurum sese, et quidem iratum et ultorem, feræ instar ad eos incursores erumpentis. Tantum effatus exiit, et se Hodegorum monasterio abiens condidit, non tamen ut functionibus prorsus inde cunctis abstineret patriarchalis potestatis: quin et convenientibus ad eum partis ejus antistitibus ac clericis synodi ab iis celebrabantur et judicia exercebantur, adeo ut paulatim totam Cyprius Ecclesiæ administrationem, ut ante, resumeret, quippe qui nec possessionem amisisse videretur, memorari adhuc finier sacra solitus. Cæterum offendio erga illum publica per hanc secessionem nulla ex parte minuebatur: quin auctæ potius brevi turbæ sunt, adventu in urbem Joannis Ephesini, quem absentem jam fuisse præoccupatum tractuunque in partes adversantium Gregorio diximus. Inter hæc scrupulos quidam angebat imperatorem, dubitantem an sacra quæ adjuncta Gregorii patriarchæ publica commemoratione celebrarentur, sibi ad sanctificationem professent. Propter hoc, et alia insuper

ῦδρες διαλοιδορήτασθαι, τὸν Βέκκον παροξυνθίντα ἐκείνῳ μὲν εὐφυῶς ἐπιπλῆξαι, πρὸς δὲ τὸν βασιλέα ἐπιστραφέντα μεγαλεφώνως εἰπεῖν μεθ' ὅρκου ὡς εἰ μὴ αὐτὸς ἔξελθοι τοῦ πατριαρχείου, οὐκ ἂν ποτε τὸν τῆς Ἐκκλησίας κατεστορεθῆσεται κλύδωνα. Καὶ οὕτως εἰπόντος, ὅργῃ ληφθέντα τὸν βασιλέα ἔξαναστῆναι καὶ, « Τί δεῖ; » φάναι ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας δαινεοπαθῆσαντα· « οὐκ ἀρχεῖ τὰ πρότερα, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ταράζετε, καὶ δυσὶ περιβάλλετε πολέμους; ἐνθεν μὲν ταῖς τῶν σχιζομένων πρασδολαῖς, ἐκείνην δὲ καὶ ταῖς παρ' ὅμιλον αὐτῶν ὡς εἰπί; ἐνευκαρπίαις, ὡστε κινδυνεύειν τὴν μίαν καὶ δρόπηκτον Ἐκκλησίαν καθ' αὐτήν στατιάσουσαν ἐν τῷ ἐσθίειν τοὺς αὐτῆς ἀλλήλους δαπανηθῆναις, ὑπὲρ τῆς αὐτὸς δικαιοσύνης τὸ οἰκεῖν αἷμα ἔξεχε; » Ταῦτα καὶ πλειαν τούτων εἰπὼν ὅπλος ἦν ἀλύων, μὴ εἰς καίλον τι μηδὲ εἰς συμφέρον, δὲ δὴ καὶ προσεδόκα, καταληξάσης τῆς διαλέξεως. Τότε δὲ ὥδε τις ἀν εἰπε πρὸς πλησίον ἄλλον, « Οὐ πόποι, ή μέγα δὴ τὸ ταῦτα κινεῖν καὶ ἡγεῖν συνιστᾶν τὴν ίδίαν δικαιοσύνην ἐκαστον, Ικανὸν [P 65] ὃν εἰ διαλυθέντος τοῦ κατὰ τὸν πάππαν σκανδάλου καὶ τάλλα πάντα συγδι-

A λύοιτο. Νυνὶ δὲ ἀλλ' ἐκαστος τὴν ίδιαν δικαιοσύνην ζητῶν, τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην οὐ φάσεις πάποτε, ὡς ἐκεῖνοι. » Τὸ δὲ ὃ τι προηῆλθε, προϊόντες ἐροῦμεν. Ἐκείνους μὲν οὖν τότε τῆς συνόδου διαλυθεῖσης ἡ τοῦ Κοσμιδίου εἶχε μονή, πλὴν ὑπὸ φρουροῦ; καὶ φυλακαὶ προσηκούσαις· οὓς δὴ καὶ πέμπων δι βασιλέως εἰρηνεύειν τῇσι, καὶ πᾶσαν δικαιολογίαν ἀφέντας διάγειν ἀνέδην καὶ τὴν ἀπ' αὐτοῦ εὑμένειαν ἔχοντας. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' ἐξορίας προσηπελεῖς καὶ κακογέλας ἐπαξιμένας σφίσι· μηδὲ γάρ εἶναι ὅλλως ἡ ὡς ἐτάχθη γίγνεσθαι, αὐτοὺς δὴ φήμην κακὴν ἔχοντας παραπόλισθας, εἰ μή γε μετανοήσαντες τῆς εἰρήνης γένενται. Ταῦτα τοῦ βασιλέως συγχράκις διαμηνομένου καὶ ἀγαθὰ προτείνοντος, ἐκεῖνοι οὗτε πρὸς δέος τῶν λυπῶν προσήκησαν, οὗτε πρὸς τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ἐμαλακίσθησαν, διευτονούντας δὲ πρὸς ἀμφότερι ἐτοίμους ἐκαυτοὺς παρεχον πρὸς δὲ τοῖς δέξει τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐκεῖνο μᾶλλον πεισομένους ἦδιος; ἡ τοῖς οὕτω καταδικάζουσι σπειτομένους. Επὶ μᾶλλον δὲ πρὸς αὐτοὺς δι βασιλέως παρωξύνετο ἀνενθῆτως μένοντας τὸ παράπαν. Πάντων δὲ ἀπορηθεῖσι τῶν μαλάττειν ἔχοντων ψυχὴν, τέλος ἐξορίας

prium abdicans judicium plane vester si, disciplinæque me vestræ subjicio. Docilem en me habetis auditorem; ducite magistri, quo libet, crudelitatis paratae discipulum. Edatur tomus, reprobetur dogma, rejiciatur, si ita vultis, ex declaratione divinarum emanationum mentio processio-
nis Spiritus sancti ex Patre per Filium. Nisi sequar et ipse (utcunque conscientius contrarii Patrum effici, nec ignorans quam magno periculo auctoritas tanta negligatur), ipse culpam habebo sive temerariae persuasionis seu etiam hereseos. Volo enim vobis communiter omnibus et justificari et condonari. Sin vos tenet verecundia ne reprobare dicta Patrum audieatis, et in nos deoneratis facti ejus invidiam, ita ut quam per vos resugitis decernere abrogationem doctrinæ a sanctis clare traditæ, nobis attentandam injungatis, aio meo jure ac contendendo consentaneum **101** rationi esse, ut non et factu necessarium dicam, timentibus ac cunctantibus in re tanta vobis, nos quoque metuere, ne forte postmodum in eo quod citra vestrū exemplū privata fiducia inceperimus, aberrasse a recto atque offendisse reprehensi soli luamus inconsultam audaciam, in exilium, quod vos sapientius tiministis, immiserabili ruina præcipites lapsi. » Ille patriarcha cum suis, ut argumentationis, qua urgebantur, Vecci vim a se depellerent: « Aiqui nos, inquiunt, ista non seripsimus; nos ista libellis editis non indidimus testimonia. Vos hæc allegastis, a volis illa sunt mota. Vos proinde solos abhinc ac revocare talia oportet. » Ad ea Veccus: « Quid autem impedit quominus et vos, ait, audeatis occupare quæ præscribitis, et exemplo præire, magno utique operæ pretio, quando sic fratres vobiscum assumetis, adjungetisque jam per vos curatos ab eo quo laborare illos erroris

B aut culpæ morbo causamini? » Verum hæc dicentes Veccus, et qui ab eo stabant, non persuaserunt patriarchæ, qui potius effteratus instantia eorum; stomachum acriter in Veccum erumpens, nec contumeliis abstinuit; quibus et hic irritatus hand sedatione reposuit. Ac postquam (magis tamquam ingeniose quam acerbe) comi libertate satis castigavit hominem, ad Augustum cōversus clara inclinavit voce, jurejurando etiam dictum confirmans, ne unquam speraret procellam qua modo turbaretur Ecclesia sedandam, nisi qui nunc patriarchalem insidebat thronum, inde amoveretur. Quo talia vociferante, excandescens imperator exsurgensque, « En, ait, quem fructum referimus gravium pre Ecclesia laborum! non sufficiunt vobis priora, sed et rursus Ecclesiam turbabitis, duplici eam distrahentes bello, hinc quidem per vos objectam insulibus schismaticorum, inde autem vestris, u[er]o leuisime dicam, importunitatibus jactatam, ut periculum esse videatur ne una, indivise cohærens sibi secum jam tumultuans et suos seditionibus committens, dum illi se mordent **102** invicem, ipsa consumatur, pro qua ipse Christus proprium sanguinem effudit! Hæc et plura his Augustus locutus, haud obscure cerebat sibi molestissimum accidere, quod hic congressus, longe contra quam speraverat, in nihil nec privatim honestum nec communiter utile desineret. Hujusmodi tum gesta quis intuens, merito insusurraret in aurem socio: Henni! an magnum hæc quidpiam, movere ista, ei querere suam quemque statuere justitiam, cum aquum esset, sublato jam de papa scandalio, cunctas pariter reliquias controversias componi? Nunc autem suam unusquisque justitiam quærens, ad Dei justitiam non perveniet unquam. Ha illi mussabant. Quo vero res tandem eruperit in progressu

δικαιούν έγνω. Καὶ δῆ πρὸς τὸ κατὰ δεξιὰ εἰσπλέον· Α τῇ τῶν Νικητιάτων τῆς Δακιθής φρουρέψ, καὶ τῷ τῷ φιλῷ Ἰωάννῃ συμμίξες φιλοφρονεῖται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἔκεινον παρὰ τοῦ πατρὸς γεγονός αὐτὸς ἐπερράτο μαλάττειν ταῖς ὄποιτιώσεσιν, ὥστε καὶ συγχωρηθῆναι παρ' ἔκεινον καὶ οἷον κραταιώηναι; πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ ἀγαθοῦ σκοποῦ καὶ χρηστῆς διαθέσεως. Αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρυφὴν ἔκεινον καὶ ἀνεσιν προνοήσας ἀπαλλάττει τὴν ταχίστην. Τότε δὲ πιστᾶς ἔκεινοις δὲ πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥήθησται, τὰ μὲν προγεγονότα καὶ διεμάλαττε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τοὺς ἀνδρας θωκεύωντες καὶ ὄποιούμενος, καὶ δῆ τῆς πολλῆς μὲν κείνους φρουρᾶς ἀνήκει, φρουροὺς δὲ ἀφηρεῖτο, ἵστι δὲ οὓς καὶ ἔνηλλαττε, καὶ ἀγαθάς ὑπέτειν τὰς ἐλπίδας, καὶ τὴν παρὰ βασιλέως ἡγγυάτο εὑμένειαν.

λε. Ἀφειδις τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάννην εἰν
ἀπὸ βασιλέων.

*Αλλ' ὁ με παρῆλθε μικροῦ [P 66] πρότερον γε-
γονός, βασιλεὺς τῆς πόλεως ἐξεληλακώς προσδάλλει

τυφλῷ Ἰωάννῃ συμμίξες φιλοφρονεῖται τε τὰ εἰκότα, καὶ τὸ εἰς ἔκεινον παρὰ τοῦ πατρὸς γεγονός αὐτὸς ἐπερράτο μαλάττειν ταῖς ὄποιτιώσεσιν, ὥστε καὶ συγχωρηθῆναι παρ' ἔκεινον καὶ οἷον κραταιώηναι; πρὸς τὸ βασιλεύειν ἐξ ἀγαθοῦ σκοποῦ καὶ χρηστῆς διαθέσεως. Αὐτὸς δὲ τῶν εἰς τρυφὴν ἔκεινον καὶ ἀνεσιν προνοήσας ἀπαλλάττει τὴν ταχίστην. Τότε δὲ πιστᾶς ἔκεινοις δὲ πρωτοβεστιάριος, Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος, περὶ οὗ μετὰ ταῦτα ῥήθησται, τὰ μὲν προγεγονότα καὶ διεμάλαττε, καὶ πολὺς ἐφαίνετο τοὺς ἀνδρας θωκεύωντες καὶ ὄποιούμενος, καὶ δῆ τῆς πολλῆς μὲν κείνους φρουρᾶς ἀνήκει, φρουροὺς δὲ ἀφηρεῖτο, ἵστι δὲ οὓς καὶ ἔνηλλαττε, καὶ ἀγαθάς ὑπέτειν τὰς ἐλπίδας, καὶ τὴν παρὰ βασιλέως ἡγγυάτο εὑμένειαν.

B "Ἐπειτα καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καταχθέντες τοῦ φρουρίου ἀσμένως πάντη καὶ φιλοφρόνως ὥμιλησαν. Μὲς γάρ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἀπεδοκιμάζοντο, ὡς καὶ αὐτὸς μετ' ὅλιγον ἐροῦμεν, καὶ δῆ διὰ ταῦτα Ἑ-

referemus. Veccum porro et socios soluto conventu Cosmidii monasterium excepit, cæterum illic sub sua habitos custodia: quos et dimittens imperator, ut se ad pacem inclinarent, orabat, et omissa pugnacitate jura propria tuendi mallent degere securę gratia fruentes ipsius, sin id nollent, exsilia et ærumnas ipsis infligendas comminans: non enim se passurum aliter quam prout fuisse ordinatum fieri. Porro ipsis coopertos infamia male perituros, nisi hactenus* actorum poenitentia concepta conferrent animum ad pacem. Talia cum saepe significasset imperator, et si audire vellent, prospera esset cuncta pollicitus, illi nec metu tristium adducti nec promissis hætorum emolliiti sunt, obdurantes se adversus ultraque, seque paratos exhibentes ad quidvis mali subeundum quod infligere ipsis voluisset imperator, ut qui omnino constituisserent quamlibet potius acerbitudinem **103** libenter perpeti quam ullo cum iis fædere coire, qui se isto modo condemnassent. Qua eorum declarata obstinatione spem nullam relinquentे resipiscientiae in posterum, magis et in ipsis magisque conscientatus imperator, et nihil habens reliquum, cuncta frusira expertus, quo se speraret posse illorum animos mollire, tandem exsiliis ipsis damnare constituit. Jubet itaque nave deportari in arcem a dextris ingredenti sinum Astacenum sitam, cui nomen a sancto Gregorio est, ubi conclusi sub custodia Cæliorum, cui præterat unus ex imperatoris excubitoribus, relicti sunt sine ulla interēim provisiōne pensionis ad victimū, inopia diu frustra præstolata necessarium ab imperatore subsidium, quoad aliquantū posterius proficisciens in Orientem patriarcha Athanasius, et ad Helenopolī fretum trajiciens, misit ad eos in agnum logothetam, postea protovestiarium creatum, qui Vecco quidem centum aureos, Meliteniota vero quinquaginta donavit. Nam tertius Metochia propter morbum depor-

tatus inde jam ante in suam domum fuerat jussu imperatoris.

36. Profectio imperatoris ad Joannem olim imperio dejectum.

Sed me præterierat quod paulo prius contigit, Imperatorem videlicet ex urbe proiectum se contulisse ad arcem Nicetiarum Dacibyzam, ibique custoditum Joannem cæcum perofsciose salutasse, excusasseque ut potuit, ac multis benevoli affectus significationibus exhibitionibusque honoris mitigare tentasse injuriam ipsi a patre atrocissimam illatam, ut sic videlicet ex circumscripto quondam nefarie pupillo principe eliceret voluntariam juris sui cessionem et consensum in imperium ipsis Andronicī, quo consensu, quod forte ipsi ad legitimam principatus possessionem deciat, utcunque suppleretur, **104** et rata in posterum redderetur omniq[ue] animi religione ac scrupulo libera sua in dignitatem Augustam successio. Quo impetrato, large vicissim assignatis exauctorato principi abunde suslecturis ad laudum victimū cultumque cæterum, etiam delicatum, impensis, celeriter inde se recepit. Post hoc demum ita faciū, protovestiarius, mittente Athanasio patriarcha, de quo et ejus promotione post hæc dicetur, Veccum et ejus socium in carcere convenit. Hie igitur novi patriarchæ Athanasii legatus duos captivos exsules consolari modis omnibus et priorum ipsis ærumnarum delinire tristitiam sategit, ne blanditiis quidem et assentationibus, quo illos demereretur, abstinens. Augustias quoque custodia laxavit, custodilumque quosdam amovit, alias placidioribus mutavit, melius etiam sperare in posterum jubens, imo ipsis spondens non vulgaris apud imperatorem locum grauiæ. Quin et deinde electi carcere aliquæ ad Angustum admissionem nacti, cum ab illo sunt honorifice accepti, tum et ipsi vicissim multa eum significatione veri affectus fiduciaeque liberæ vene-

τε πιλίσθιας: τὰ χρηστὰ συμβουλεύοντις καὶ εἰρηνής. Αὕτη συγχλήτῳ καὶ βασιλεῖ, μηδὲ τῶν ἐκκρίτων μεναχῶν ἀπόντων
τοῦ ἀπολάττειν. Ταῦτα πολλάκις διεμηνύετο, ἀλλ' οὐκ ἐπειθεν. Καὶ γ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ τὸν τότε κοινο-
τῆρα Χοῦμνον καὶ τὸν συγγράφοντα σύναμα πέμ-
πον δι' ρωσίκεν; προσέτατε λέγεται καὶ ἀξιοῦν τὰ
τὰ παρ' αὐτοῦ. Τυραννεῖσθα: γάρ τῇ εἰς ἔκεινον
τάπῃ ἐπὶ τῷ μέχρι τόσου τὴν Ἐκκλησίαν χυμα-
κρίνειν περιοράψην, καὶ μηδὲν ἐφείναι τοῖς κατ'
ικείνοις δισταῖ καὶ πλέον τι παρὰ τὸ εἰκός ἐκκηρύτ-
τιν, ἀλλ' ὅρθιδοξον ἡγείσθαι πειθεῖν καὶ ἀτοίμως
πινόσθιας τοῦ σκανδάλου παρατρεθέντος· τὸ δ'
Ιταλικόν πάντος, εἰ μετ' εἰρήνης παρατοίτο. Ταῦτ'
εἶπε θαυμάσιες, ἀπειρηκώς; ἢν πρὸς τὸ τῶν πολλῶν
πεινάσθαι. 'Ἄλλ' ἀκούων ἔκεινος τότε πολὺς ἦν
ἄλιμος, εἴπερ ἀναφανδά μὲν ἐφ' αἰρέσει τοῦτον διεκω-
μόησαν, χρύσα δὲ ὡς ὅρθιδοξοῦντα [Ρ 85] δέχονται.
καὶ τοῦτο καὶ τὴν ὄμολογίαν ἔζητε ταῦτην κοινῇ
παρ' αὐτῶν γενέθεαι, συναγθείσας τῆς πολιτείας

η'. Οπως συναγθέντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ
παλάτιον ὁμολόγησαν τὸν Γρηγόριον διθό-
δοξον.

Ταῦτα ζητοῦντος ἔκεινου ὡς αὐτίκα καὶ τὴν
παραίσησιν δώσοντος, σκέψεις; ἢν μεγίστη, καὶ σχι-
σμα μέγα μεταξὺ τῶν ἀπ' ἔκεινου σχιζομένων ἔγε-
νετο, τῶν μὲν μηδὲν ἀνεχομένων διοιογεῖν ἔκεινον
δροῦσεδή, ὡς εἰς ὀμολογοῖσεν, παρευθὺς ἐγκατιστᾶν
τῷ θρόνῳ καὶ ἀκοντας, καὶ τοῦ αἰτίου λυθέντος αὐ-
τὸν ἔχειν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ ἀπίτιμον [Ρ 86] ἀδικοῦσι
καὶ τῆς ἀξίας ἐπιλαμβάνεσθαι. 'Ποσαν δ' οὗτος οἱ
περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Κυζίκου, οἱ δὴ καὶ
μᾶλλον δεῖν ἔλεγον κρίνεσθαι τὸν Γρηγόριον, καὶ
τραῦς; τὸ ἀποβοήσμενον δίχεσθαι, μηδὲ ἀπειλεῖν τὴν
κάκην, μηδὲ δίλα κεύθοντας δίλα βάζειν, οἰκονο-
μοῦντας. Τῶν δὲ τρόποις οἰκονομίας νευδόντων δημο-

letus et ab omni pravae doctrinæ suspicione
dilectus declararetur, culpa ejus denum omni re-
flecta in non valde pudendam negligentiam permis-
tans editio[n]is commentarii Marci monachi, in quo
suo tandem, quod et ipsum aliquoties constabat
essum, deprehendisset quædam non usquequaque
ad ecclesiastice rectitudinis normam exacta. Dele-
giū ab Augusto qui hæc Gregorio agerent, saepè
illam in istam sententiam sunt allocuti, saepè
alibi tati ad obsequendum imperatori salutaria ipsi
accidenti, pacateque ac secure defungendum invi-
diioso ei precipiti negotio. Sed surdo semper
escinerunt, quoad confidere quomodo cuncta rem
Augustus volens, post multos alios id frustra
conatos, duos ad extremum misit, Chumnum
questoris tunc officio fungentem, et cum eo hujus
historiae scriptorem. Hos jussit et disserere denuo
et orare a se instantius eadem illa superius me-
morata, praeterea que de novo addere, hactenus se
lyconica quadam vi amoris in Gregorium sui
prohibitorum a necessario rei publicæ pacandæ, sed
et parum decoro, remedio adhibendo, et potius
passum esse jactari Ecclesiam factionum fluctibus
quæ inducere potuerit animis ad permittendam
adversariis Gregorii traductionem ipsius nimis
ignominiosam; 127 et sicut semper in eo per-
stasse ut salvo patriarchæ honore publicæ offendic-
tioni satisficeret, ac non aliter quam illo vere ortho-
doxo declarato scandalum tolleretur rixarum nunc
flagrantium causa. Quocirca enixe nunc ultimum
rigare ut foodus inire in eam conditionem velit. Id
annino futurum, si ultro ac voluntarie patriarcha-
tate cedat. Hujusmodi fuit postrema Gregorio
veritas denuntiatio imperatoris, jam pertæsi tam
præterea tamque diuturnam perturbationem multo-
rum. Verum hæc tunc audiens multis fuit in
exploranda sua sorte, périnique secum agi conque-
nens, quem sui adversarii publice quidem infama-
vint ut manifeste compertum hereseos, clam
autem ut orthodoxum agnoscere se dicerent et

communione amplecti. Tum sic orationem con-
clusit, ut omnino se vella, eaque tantum lege con-
venturum bona fide in concordiam danda sedis
abdicatione affirmaret; si prius congregata civitate
universa, senatu cum imperatore presentibus, nec
inde absentibus delectis ex universo monachorum
ordine, testimonium conserveretur, quo universi
unanimi consensu declararent esse Gregorium
plane inimunem a labe omni ac suspicione pravae
doctrinæ.

C 8. Ut congregatis episcopi apud palatum palam de- clararint orthodoxum esse Gregorium.

Id cum ille ita quæreret ut ab hoc dato statim se
abdicationem rite conscriptam vicissim daturum
polliceretur, magna est et perplexa instituta delibe-
ratio disquirientium ecquid expediret morem illi
gerere. Ea occasione qui semel a Gregorio se ab-
sciderant, rursus ab invicem scissi sunt, divortiis
abrepti factionum, quibusdam non sustinentibus
declarari eum orthodoxum, quod id nihil minus
esse dicenter quam confirmare in patriarchali
throne quem dejectum inde omnes vellent. Quis
enim non videret, simul purgata esset pravae
doctrinæ labes, quæ sola allegaretur ratio depositio-
nis ejus, persisturum illum quam optimo jure in
dudum accepta potestate, suffragantibus vel invitatis
ejus adversariis, et penas sic iuituris imprudentias
qua ejus exauctorandi viam illam inivissent, qua
ad ipsum in sedis possessione ineluctabiliter corro-
borandum una esset omnium aptissima? Itaque
illum haud dubie deinceps patriarcham tanta illa
usurum potestate ad eos ueliscendos qui se accu-
sassent; quos miseris e loco superiori pro libitu
incurraret, iræ obsequens et iis ipsis subjiciens
supplicis, 128 quæ proprius illi dolor, in memo-
ria recenti traductionis suæ, juste injustis defato-
ribus posse imponi suaderet. Auctores hujus sen-
tentiae Ephesinus et Cyzicus antisitentes, multos
quisque sibi adhærentes trahens. Quorum audieba-
tur omnium unanimis oratio, ventilari omnia eo

λογεῖν εὐεσθῆ τὸν Γρηγόριον, ὃς μῆδ' ἐκ τοῦ τόμου τῆσον σκανδαλισθέντας δύον ἐκ τοῦ τοῦ μοναχοῦ Μάρου γράμματος, μόνον ἔκεινον ἔτοιμον εἶναι ἡξίουν παρέχειν τὸν τῆς παραιτήσεως λιθελλον. Καὶ ἤθελον τοῦτο, εἰ οἴοντες τὸν Γρηγόριον. Ὁ δὲ πέμψαντος τοῦ βασιλέως λόγοις ἐπληροφόρει θεοῦ ἐναντίον, ὡς Ἐλεγε, μῆ ϕθάσται τούτους ὁμολογεῖν ἔκεινον τὸ σίδος, κάκεινον διδόνται τὸ τῆς παραιτήσεως ἑγγραφον. Οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἐφέσου οὐδὲ ὅλοις οὔτε τὸν λόγον ἐδέχοντο οὐδὲ τὸ πρᾶγμα εἰσχημον ἔκρινον· οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλαδελφείας καὶ μᾶλις τὸν λόγον ἐνορκον εἰχον ὡς ἐναντίον γίνεσθαι λεγόμενον τοῦ θεοῦ, καὶ μεταβάλλοι τὴν γνώμην ἔκεινος, αὐτοὺς ἔχειν τούτευθεν δύναμιν καθαρεῖν ὡς ἐπιορκίας ἀλόντα διεβεβαίουν. Τῶν γοῦν περὶ τὸν Ἐφέσου τε καὶ Κυζίκου μῆδ' ὅλως καταδεχομένων τὴν κοινωνίαν ἔκεινην, ἀλλὰ κρίνειν θελόντων δὲ εἰδέναι Ἐλεγον ἀλιστόμενον, δὲ βασιλεὺς πρὸς ἔκεινος λέγων καὶ μῇ πειθών, ἐπει τὸ ἄνατοδουμένην τὴν θήραν ἐπὶ τῷ μηδὲν τὰς

clesiastico debere judicio causam Gregorii, permit-
tique suffragiis peritorum recte ille necne circa
dogma sentiret, nec reformidandum litis exitum.
Sese enim eventus qualiscunque jam nunc sibi pe-
riculum deposevere. Præstare quippe illud longe
quam dissolutissima ratione plagam incuratam fas-
ciis solvere, alia conscie celantes alia effutire; de-
nique fucum vanarum excusationum inexcusabilis-
bus actis et scriptis appingere. Iluic opposita ex
adverso invalescebat opinio multorum, compositio-
nis viam queri oportere contendentium, nec asper-
nandam videri conditionem oblatam. Caveri enim
satis posse certitudini promissa cessionis: qua sa-
us constituta, quid tandem mali esset consolari
Gregorium dando illi quod petebat testimonio, cum
satis constaret non tam ex ejus tomo scandalum
multorum ortum quam ex scripto Marcii monachi?
Exhibet se modo Gregorius paratum dando abdi-
cationis libello ubi testimonium accepert; et si
queat ab ipso impetrari, fidem in id suam scripto-
rite consignato jam nunc obliget. Tum sane consul-
latur ejus fama, conscribendo quale postulat sanie
sue doctrinæ testimonio. Compellatus igitur a missis
ab imperatore ad hoc ipsum Gregorius de pro-
missa abdicationis dando, ille ad id scripto conci-
piendum hanc promptus omni verborum assevera-
tione coram Deo, sic enim est locutus, confirmavit
non prius ipsos edituros scriptum quo sibi decus
fiscorruptæ in dogmate fidei assererent; quam ipse
viciissim rite conscriptum abdicationis patriarchatu-
tus iibellum daret. Hoc relato responso Ephesinus,
et qui ei a hærebant, hanc acquiescendum arbitra-
bantur, maltaque allegabant ob quæ nec lutiū nec
honestum id esse contenderent. Philadelphiensis
contra eum suis, illam interpositam a Gregorio Dei
mentionem in pollicendo pro vero juramento inter-
pretantes, satis eam promissionem videri debere
alimentabant, 129 quippe a qua si resilire postea

Α προτοράς πάνεσθαι, μιδ' νόκτῶν συγκαλέσας καὶ περὶ τῶν προκειμένων οὐκ δίλγα διξειδῶν, τέλος μὴ πειθομένοις δργίζεται, σκληρότητα σφίσιν ὄνει-
δίζων καὶ ἀνοικονομησταν ὡς ἀναταράσσειν ᾧ τὴν Ἐκκλησίαν δρεγόμενοις καὶ ἀνεγέρειν καύσωνας μήπω κατευνασθέντας τέλεσν. Κάκεινος μὲν καὶ θυμφω ἀπὸ προσώπου ποιεῖται, ἐπισκήψας σφίσι μετ' ἐμβριθειας ἐγκλεισθῆναι τε ταῖς κατέμονας καὶ ἀπρότους μέντιν, ἔως οὗ ἀποκαταστάντος πα-
τριάρχου τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ καὶ αὐτοὺς ἔξετασθή-
σονται, καὶ μᾶλις τὰ κατὰ τὸν Ἐφέσου, ἐπει γε καὶ ἐφίσσεις γράψας Ἀσιανοῖς κατὰ Γρηγορίου τὰ
χειρίστα. Καὶ τοὺς μὲν οὕτως ἀποπειθάμενος δι-
κρατῶν, τοῖς δὲν ἔκεινοις μονώθεστον ἐμβριθεστέ-
ρον προσφερόμενος πειθήνοις τε παραυτίκα δε-
κνυστι καὶ συνενοὶ τοῖς λόιποῖς. Οἱ δῆτα κατὰ τὸ
μέγα πολάτον συναγθέντες, παρόντος μὲν βασι-
λέως, παρούσης δὲ ἀπάσης συγχλήσου καὶ κλήρου
καὶ μοναχῶν σχεδὸν ἀπάντων καὶ λαδῶνος οὐκ δι-
γῆς μοίρας, συνόντων καὶ αὐτῶν δῆτῶν κατὰ Γρη-

Gregorius tentaret, statim, uti perjurii compertus, legitime dejici patriarchatu et canonice deponi posset. Perstabant nihilominus Ephesinus et Cyzicenus in contraria sententia, contendentes nulla ratione tam merito hereseos suspectum hominem crimine nondum purgato in qualemque communionem debere admitti, necessariumque omnino pertinentes causam ejus cognosci, ac nihil se præverti pas-
suros judicio, quo certum jam haberent eum præ-
doctrinæ manifeste convincendum. Egit cum his
imperator, et sermone accurato est conatus illos ab
hac pertinacia deducere: sed profecit nihil. Unde
angebatur animo, seram in casses mox induendam
intempestivis male cautorum venatorum abiigi clau-
moribus dolens, infinitumque doci tumultuosissi-
marum riziarum funem ferens ægerrime. Hac in-
stinctus sollicitudine ad ambos hos præsules nocte
quadam vocatos copiosissime instantissimeque de
toto negotio disseruit, ostendens quam conveniret
unicam istam oblatam arripere conventionis ansam.
Ac cum nihil ab illis impetraret, excandescens ex-
probravit durissimam utrique pervicaciam, incre-
pans esse illos compositionis inimicos, pacis hostes,
cupere jactari æternis contentionibus Ecclesiam,
novasque ciere tempestates veteribus nondum plane
compositis. Sic iracunde objurgatos facessere a
conspicu suo jussit, minacissime suis imperauit,
irent, abducerent coniunaces, abderentque disjun-
ctos invicem in separatas custodias, prohibito quo-
rumvis ad eos accessu. Ita utrumque servarent
quoad preposito Ecclesiae patriarcha novo causa-
ipsorum legitimo judicio subjicerentur, maxime
autem Ephesini, qui jam litteras sedissimæ obtre-
cationis in Gregorium plenas Asianis inscriptas
edidisset. His in huic modum a se dimissis impe-
rator, sequaces ipsorum vehementi adortus impetu,
absentia jam dueum infirmiores facile deterrois,
pertractosque in sententiam cæteris adjunxit; qui-

γρίπου τὴν ἀρχὴν δρυμησάντων, [P. 87] σταύλις δὲ Φι.: Αἱ εἰς τούντιον ἡ ἕγω ἐδουλόμην προέδαινεν, ὅπερε καὶ ἔδων τινὲς ὡς οὐκ ἀνήκειτο αὐτῇ εἰρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἕγω τὸ πατριαρχεῖον κατελιπὼν ἐκ τοῦ μέσου γενοίμην. Οὐκέτινεσχόμην ἐπὶ χώρας μένεν, οὗτως ἐνταίως ὁρῶν τὰς Ἐκκλησίας ἔχοντα, ἀλλὰ ἡγάπησα μᾶλλον πενδομένους τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὁρῶν ἡ ἐμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχὴν. Ἔνθεν τοι: καὶ διὰ τὴν αὐτῶν τούτων ἡ θεῷ εἰρήνη καὶ τὴν τῶν ψυχοθλαβῶν σκανδάλων ἀργίαν παρατησιν ποιοῦμαι τοῦ θρόνου τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πατριαρκικῆς καὶ τοῦ ἀξιούματος, οὐ μέντοι γε καὶ τῆς λειτουργίας, ἐπειδὴ ταῦτην ἐλεαῦντός με τοῦ θεοῦ φυλάξω ἐμαυτοῦ διὰ βίου παντὸς, δειπνοῦ καὶ διά μόνην τῶν πολλῶν εἰρήνην καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἔνωσιν ποιοῦμαι τὴν τοιαύτην παρατησιν, οὐ μήδη ὅτι ἐμαυτῷ σύνοιδα τι πράξαντι ἀπείργον τῆς λειτουργίας ἐμέ. Ἔνθεν τοι: καὶ ἔξεστι τοῦ λοιποῦ σὸν εὐδοκίᾳ θεοῦ μᾶλλον ἐκλέξασθαι πατριαρχὴν καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ταῦτην ἀναβιβάσαι, δειπνοῦ καὶ ὑπὸ θεῷ ουμάχῳ καὶ βοηθῷ, δισκα καὶ κανονικὸς πατριαρχῆς καὶ γνήσιος ἀρχιερεῦς, εἰς ἓν τὰ διεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μέρη συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. Καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρμὸς τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δισωπουμένου ταῖς

V. Λιθελλος παραιτήσως ἐπὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Γρηγορίου.

Οὐδέ γε Γρηγόριος βασιλεῖς συνταξάμενος καὶ τοῖς συνεκγεγένεσις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωτάμενος, ἐκεῖτεν ἀπαρεῖ, καὶ ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραὶ συντάττει τὸν τῆς αὐτοῦ παρατιήσεως λίθελλον, ἔχοντα ἐπὶ λίθεως οὖτας· εἰς Ἐμὲ προύσθισσαν εἰς τὸν θρόνον τὸν πατριαρχῆδον καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀρχιερωτῆνης ἀξίωμα σύτε αἱ ἐμαυτοῦ σπουδαὶ οὔτε τῶν ἔμων φίλων συνάρσεις, ἀλλὰ ἀνήσυχος ὡς οἶδε μόνης θεός. [P. 88] Επειδὴ τοῦτο γέγονε καὶ διετέλεσα ἔτος ἑκατὸν ἥδη καὶ πρὸς εἰς τόδε τὸ λειτουργῆμα, πάντα ἐποιουν καὶ ἔλεγον ὅπερε καὶ τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποδικιασμένους εἰς εἰρήνην ἀγαγεῖν καὶ ἐνώσαις αὐτῇ. Ἀλλὰ τὸ σπουδασμα τοῦτο

les apud magnum coactis palatum, 130 præsente imperatore, præsente universo senatu, clero insuper et monachis fere omnibus laicæque multitudinis non exigua parte, nec noui līs ipsiis qui primi contriz Gregorium sive coorti fuerant, una considentibus, tot prius apertarum in Gregorium buccanum unam se ferens linguam Theoleptus nomine annūm declaravit, quem viderent coram adesse patriarcham, cum plane inculpatum circa fidem et orthodoxum esse, quidquid autem circa eum offensionis extitisset publicæ secutæque ex hac ab illo secessionis, totum esse imputandum commentario Marci, qui procellarum ea occasione concitatarum nica origo, causa primaria fuisset. Quem commentarium cum jam palam ipse patriarcha rejecisset, nullam restare de recta ejus fide inoffensaque doctrina dubitandi rationem. Quare illum omnes pro recte sentiente plenèque orthodoxo se habere præstiteri. Et cum dixisset et de industria fuisse explicasset, cunctis in silentio persistantibus, suum loquendi fecit.

9. *Libellus abdicationis throni a Gregorio datum.*

At Gregorius gratiis imperatori et universi qui convenerant prolixæ actis, cunctis peroficiose vale dicto, inde abiens diem posterum formando per suum promissa cessionis libello impedit, sic ad verbū se habenti: « Me in thronum patriarchalem et in hanc excelsam principalis sacerdotii dignitatem non mea ipsius promoverunt studia, nec meorum suffragationes anicorum, sed concendi ut Deus solus novit. Postquam autem est hoc factum, aliquid suum jam sextum et quod excurrit in hoc

B εἰς τούντιον ἡ ἕγω ἐδουλόμην προέδαινεν, ὅπερε καὶ ἔδων τινὲς ὡς οὐκ ἀνήκειτο αὐτῇ εἰρήνη γένοιτο, εἰ μὴ ἕγω τὸ πατριαρχεῖον κατελιπὼν ἐκ τοῦ μέσου γενοίμην. Οὐκέτινεσχόμην ἐπὶ χώρας μένεν, οὗτως ἐνταίως ὁρῶν τὰς Ἐκκλησίας ἔχοντα, ἀλλὰ ἡγάπησα μᾶλλον πενδομένους τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀλλήλοις τοὺς σκανδαλιζομένους ὁρῶν ἡ ἐμαυτῷ τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχὴν. Ἔνθεν τοι: καὶ διὰ τὴν αὐτῶν τούτων ἡ θεῷ εἰρήνη καὶ τὴν τῶν ψυχοθλαβῶν σκανδάλων ἀργίαν παρατησιν ποιοῦμαι τοῦ θρόνου τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πατριαρκικῆς καὶ τοῦ ἀξιούματος, οὐ μέντοι γε καὶ τῆς λειτουργίας, ἐπειδὴ ταῦτην ἐλεαῦντός με τοῦ θεοῦ φυλάξω ἐμαυτοῦ διὰ βίου παντὸς, δειπνοῦ καὶ διά μόνην τῶν πολλῶν εἰρήνην καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἔνωσιν ποιοῦμαι τὴν τοιαύτην παρατησιν, οὐ μήδη ὅτι ἐμαυτῷ σύνοιδα τι πράξαντι ἀπείργον τῆς λειτουργίας ἐμέ. Ἔνθεν τοι: καὶ ἔξεστι τοῦ λοιποῦ σὸν εὐδοκίᾳ θεοῦ μᾶλλον ἐκλέξασθαι πατριαρχὴν καὶ εἰς τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ταῦτην ἀναβιβάσαι, δειπνοῦ καὶ ὑπὸ θεῷ ουμάχῳ καὶ βοηθῷ, δισκα καὶ κανονικὸς πατριαρχῆς καὶ γνήσιος ἀρχιερεῦς, εἰς ἓν τὰ διεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μέρη συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. Καὶ γένοιτο τοῦτο οἰκτιρμὸς τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δισωπουμένου ταῖς

C sum sacro ministerio versatus, omnia eo mea facta dictaque retuli ut scandalum passos et ab Ecclesia divulgatos ad pacem 131 reducerem ipsique unirem. Sed studium hoc meum in contrariam ac ego voluntarem partem acceptum est, ita ut aliqui clamarent nunquam successuram istam optatam pacem, nisi ego patriarchatu relicto e medio abirem. Non sustinui hærere in loco, sic commissam infestis factionibus cernens Ecclesiam, sed epatabilius id ducens, malum federatos Ecclesias et inyicem videre illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare in possessione gaudoreque honore tam illustris principatus. Itaque ad assequendam horum ipsorum in Deo pacem et animabus nocentium cessationem scandalorum, cessationem facio throni et principatus patriarchalis dignitatisque, non tamen sacerdotii. Nam hoc, miserante me Deo, servabo mihi per quantum superest vitæ spatium, quoniam propter solam multorum pacem et horum reconciliationem eum Ecclesia facio talem cessationem, nec mihi sum conscientis fecisse quidquam quod me arceat sacerdotio. Quocirca de reliquo licet, cum Dei beneplacito, alium eligi patriarcham, qui thronum in hunc patriarcheum et principatum sacerdotii evhatur; qui Deo adjuvante, ut rite juxta canones ordinatus patriarcha et legitimus sacerdotum princeps, iunctis Ecclesiae partes redigere in unum ac coagmuntare poterit. Eveniat id utinam miserationibus magni Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, exorati purissimæ Dominæ nostræ Virginis et Dei 132 Matri et omnium sanctorum precibos. His plane verbis concepimus hoc scriptum, idque nulla prouersus

τῆς πανάγου δεσποίνης ἡμῶν Παρθένου καὶ Θεο-
μήτορος καὶ πάντων τῶν ἀγίων πρεσβείας. » Ταῦτα
τράψας, οὐ μήν δὲ καὶ ὑπογράψας οὐδὲ διεισύν, δῆ-
λος ἡ συνεστώτης ἐκευτῷ τὸν θρόνον καὶ εἰς καὶ ρὸν τῆς
τιμῆς ἐκευτῷ προμηθούμενος τῷ μήθε' ὑπογράψαι
(ἴδετε τὸν τὸν ὁρηματίας γράψαι) μήτε μήν
αἰτίαν θεῖναι τῆς παρειτήσεως διλλην η τῶν σχιζο-
μένων εἰρήνην, ἡς μὴ προδάσσῃς ἀντικρυξ, ὡς ἐπε-
τείνειν, αὐτὸν τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχοντα αὐτὸν εἰναι
καὶ αὐθίς τὸν πατριάρχην ἐκ τοῦ ἀκολούθου ἔυνέ-
βαίνειν· διὰ τὸν τὴν λεφωσύνην ἀκατείτιατος, ἐπὶ
δὲ μόνη προφανεῖς αἰτίας τὴν τιμὴν παραιτούμενος.
Ἐηλον ὡς τῆς αἰτίας μὴ προδάσσῃς αὐτὸς ἀν εἰη καὶ
πάλιν, θέλων μόνον, διὰ τὴν τιμὴν ἀναλαμβάνειν
ἔξιος. [P 89] Οἱ μέντοι γε περὶ τὸν βασιλέα, καὶ
μᾶλλον δὲ τὰ πάντα κυκῶν θελήπτος, μόνον διτι
γράμμα παρειτήσεως παρὰ τοῦ Γρηγορίου ἐδέχοντο,
χάριν εἶχον ἐκείνῳ ὡς ἡδη τὸ πᾶν λαβόντες, καὶ
τούς διλλους ἔπειθον μὴ πολυπραγμονεῖν, μὴ ζητεῖν
τελέν, μὴ τὴν ὑπογραφὴν ἀπαιτεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ καὶ
μόνων τῷ γράμματι οἰκειοχειρῷ γε δῦτι, καὶ γ' ἀπελ-
λαχθέντας οὐτεις ἐκέλευον ἀγαπᾶν. Γρηγόριος δὲ

subscriptione firmatum, Gregorius ad suam fidem
liberandam offerens, manifeste visus est non tam
voluisse bona fide abdicare quam asserere sibi
θronum et astu quodam preparare facultatem re-
sumendi postmodum honoris, quando scilicet, mi-
litigatis hominum odiis, et quae tunc flagrabat invi-
dia paululum remissa, opportunam occasionem esset
tacitus iterum exercenda, nunquam vere, ut puta-
bat, amissus potestatis. Nisi enim hoc callide age-
ret, utique illum oportuerat consuetam illam ad
scripti calcem apponere formulam: « Ego, quo de-
agitur in libello, subscripsi; » præterea quo certam
et non ex incerti eventus conditione suspensam
commemorare abdicationis causam. Nunc non aliud
allegans cur cedendum loco putaret, nisi spem con-
ciliandi isto modo dissidentium pacis, relinquebat
sibi astute jus ad sedem integrum, si, quod omnino
futurum opinabatur, ne post suum quidem disces-
sum certamina factionum quievissent. Quidni enim
tunc, qui diserte alioqui professus esset haud se
renuntiare sacerdotio quo nulla meruisset culpa
privari, legitimum sibi patere ad sedem redditum
contenderet, eamque pro libito, nemine iure ob-
stante, resumeret, hypothetica cessione, cuius pa-
trata conditio non sit, possessionem non abdicatæ
absolute dignitatis prorsus abrumpere nou valente,
quam ad tempus duntaxat successus expectati sus-
penderit? Verum imperator, et maxime cuncta tunc
micsens Theoleptius, quomodounque adepti quam
tam anxie cupiverant abdicationem patriarchæ, ca-
piosane illa esset an vera parum pensi habentes,
qualis erat cunque pro sufficientissima satis acce-
pere, gratias etiam ei qui dederat agentes. Quin et
Ihs quibus fraus suboluerat persuaserunt ne suspi-
cionibus eniose indulgerent, ne plus quererent,
ne subscriptionem postularent, sed satis esse ducc-

A καὶ ταῖς ἐκ μακροῦ δυσμεναινούσιν ἐκυτῷ πέμπων
συγχώρησιν διηλάττετο· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις καὶ
δῶρα προσαπέστελλεν, ὅσους ἄρα τῶν κληροκῶν ἐκ
σκανδάλου τοῦ τότε διασταμένους ἀφῆρετο τὰ σιτη-
ρίσια.

ι. Ἀναχώρησις τοῦ πατριάρχου πρὸς τὴν τῆς
Ἀριστινῆς.

Τῷ δὲ γε Ἡρακλείᾳ Γερμανῷ καὶ τῷ Προύσος
Νεοφύτῳ, οὓς δὴ καὶ καθεῖλεν ἐπ' αἰτίας, τὸν μὲν
Γερμανὸν, ὃς σκανδαλισθεὶς ἐπ' ἐκείνῳ, τοὺς λογι-
σμοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνου δεξάμενος καὶ τελέσας εἰς
μοναχὸν καὶ πατρὸς ἐπ' ἐκείνῳ τάξιν ἐπέγων, τὰς
ἐξαγορείας παρελογίζετο, τοῦ ἐξομολογουμένου μὴ
διμολογήσαντος μὴ ἐκοινώνει τοῖς προτέροις οὐχ ὅπως
εὐχῶν καὶ φαλμῳδῶν, δις ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ ἀγίου
κλάσματος ἀρτου, μαθὼν παρ' ἀλλων ἐσύστερον,
ἀρχερέος πατριάρχην ἐγγράψως ἀφώριζε, Νεόφυτον
δὲ ὡς συνυπογράψαντα καὶ διογνωμονήσαντά οἱ,—
ἐκείνοις τότε ὑπερηφανῶν ὡς ἀμαθέσιν, ἐνευμενοῖς δι-
μενοῖς ὕπερον, πέμπων ἐλάμβανε τὴν συγχώρησιν
καὶ ἀντισυνεχώρει. Καὶ γε τῷ τῆς Ἀριστινῆς μονο-
δρίῳ, ἔχθμενά που κειμένῳ τῆς τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου

rent simplex scriptum, cum id propria patriarche
manu fuisse constaret exaratum. Sic omnes qui ad
ipsos exposulatum eo nomine venerunt imperator
et Philadelphiensis acquiescere jussos dimiserunt.
Gregorius autem iis qui secum ex longo tempore
simultates exercuerant, missa 133 injuria con-
donatione, reconciliatus est. Aliis etiam dona adje-
cit, iis nempe clericis qui, quod offensi nuper exorto
scandalo secessissent, male multati fuerant, ablatis
quæ prius præberi consueverant alimentis.

10. Secessus patriarchæ in monasterium Aristenæ.

Heracleotæ vero Germano et Proso Neophyto,
quos exauktoraverat, Germanum quidem, quod
cum initio sensus suos ac partes fuisse amplexus,
etiam evictioni cooperans admittendo ipsum ad
præviā patriarchali ordinationi monasticam pro-
fessionem, qua functione obvinda 'patris erga se
necessitudinem induerat, idem tamen postmodum
a priori judicio susceptoqne patris officio ingerti
offensione resiliens, cavillatus confessionem a Gr-
egorio monachi habitum accipiente de more factam
non fuisse integrum, quoniam is, prout postea
certis auctoribus comperisse se aiebat, inter cetera
peccata confessus haud fuisse se iis qui polleti
babebantur piaculis palam antea contractis com-
municasse, non solum precibus et psalmodiis cur
iis communiter celebrandis sed et sacri panis frag-
menti participatione ab iis admissa, eum iam pa-
triarcham ipse episcopus scripti edito excommuni-
caverat. Neophyton autem, quoniam in his Ger-
mano consenserat et libello excommunicationis ꝑ
eo in patriarcham intoriat subscriperat. His, in-
quam, episcopis duobus, quos quando ista primum
contra se attenterant, superbe ut imperitos tradu-
xerat, nunc ulti placatus, allegatis ad eos concili-
atoriis pacis veniam a se in illos actorum pe-

λοντο, καὶ μᾶλλον ἐκείνους ὡς ὑποπτευομένους, ὡς ἔλεγον, εὖθις ἀνενδότους εὑρισκον καὶ ὡς εἶχον ἐνισταμένους. Πλὴν γάρ ὅλην, καὶ τούτων δοσι τυχόν καὶ σχεδόμενοι πρότερον θερμοὶ συλλήπτορες ἤσχον τῶν ὄντων, οἱ λοιποὶ πάντες οὔτε θωπεύσαις καθηυπήγοντα οὐδὲ ἀπειλαῖς ὑπεκλίνοντο, ἀλλ᾽ ισχυρὸν ἦν σφίσιν εἰς ἀπολογίαν τὰ χθὲς τελεσθέντα. Εἰ γάρ μηδὲν ἐκουσίως οὐδὲ ἀρεσκεῖταις πάταις, ἀλλ᾽ ἀπειλαῖς καὶ κολάσεσιν ὑπογράψαντας τοσοῦτον ἐπειράθησαν τῶν δεινῶν, ἐκείνων χρινόντων, καὶ γε πειρῶνται, καὶ ταῦτα μηδὲπι δύγμασιν ὑπογράψαντες, τίνες γένονται? [P. 75] ἀν αὐθίς, εἴτε δέξαις τις (πολλῷ δὲ οἱ λοχώντες) καὶ τὸν τόμον κατατιάσαντο; Καὶ εἰ ταῦτα γένοιτο, τις ἀν ἐξελέσθαι ἥμας, φασί, δυνατὸς τῆς ἐκείνων χρισεώς; Ταῦτα τοις τῆς Ἐκκλησίας λέγουσις πολλοὶ μέν τίνες ἥσον ἐκεῖνοι γινόμενοι τὴν διαφορὰν ἀντεπάγοντες τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς τὴν ὑπογραφὴν ἐρεθίζοντες· ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον συχνάς προσδολὰς ποιούμενοι, εἰς ὑποψίαν ἐμβάλλοντες ὧν οὐκ ἔδεισάν ποτ' ἐκεῖνοι, τοῦ κοινοῦ

A συνεδρίου ἀπῆλων καὶ ὡς ἔχθροὺς ἔκρεινον. Οἱ δὲ τὴν μετ' ἐκείνων ὄμιλαν, τοιαῦτα ζητούντων ταῖς καὶ λεγόντων, ἐρημίαν οἰδίμενοι, τὴν δὲρημίαν τὴν ἀπ' ἐκείνων οἰον ἀσφάλειαν, περιήρχοντο πλανῆτες, ἐστερημένοι μὲν τιμῆς, ἐστερημένοι δὲ προσόδου πάσης, καὶ τὸ εἰκαῖον τῆς διατριβῆς τῆς καὶ αὐτοῦ τάξις ἀνθειρούμενοι. Ποιοὶ δὲ καὶ αὐθίς προσεκαλοῦντο καὶ ἀνεκρίνοντο καὶ πάλιν αὖθις, καὶ γε μῆμον σφίσιν καὶ τὸ τοῖς προτέροις προσκέλεσθαι δοκεῖν, κάκεῖ τὸν νοῦν ἔχειν ἐπῆγον ὡς ἔγκλημα μέγιστον, οἱ μὲν οὐδὲ οὕτως ἥθελον ὑποκλίνεσθαι, ὁ πόνοιαν ἀνυπόστατον προτιμῶντες προφανοῦς ὄρδωντας, μηδὲπι δέ τοις εἰδότες δὲ τι καὶ ὑπογράψοιεν. Ἡγάρ ἐν τῷ τόμῳ πρὸς τοῖς ἀλλοῖς καὶ ἡ τοῦ βητοῦ τοῦ θεοῦ Δαμασκηνοῦ ἐξῆγητος οὕτως ἔχουσα. «Εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ τὸ διά Λόγου εὑρηται προσολεύεις, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ Πνεύματος πρόδοον ἡ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ τὴν εἰς ἀλήιον ἔχφαντιν.» Τοῦτο δὲ δι τη σημαίνοντο, οὐκ ἔχειν εἰδέναι ἔφασκον, καὶ τὴν διαφορὰν ἐξήτουν

C cata, quid non metuere longe dirius debemus, posquam altero reciprocante disseusionum fluctu rescindi hæc quæ sciscuntur cœperint? Neque enim hæc firmiori durationis inconcussæ spe aut certioribus ratæ auctoritatis auspiciis inchoari quam priora illa primo statim eversa motu orbis reipublicæ solita instabilitate rotantis. Multos hæc observare de censoriis speculis, multos clam insidiari, coorituros infeste in accusationem tomo hu-
rus, simul aura ipsis benignior afflaverit; a quo-
rum severissima damnatione quis satis potens nos protegeret, si nos chirographo reos tenerent, et pominum ultro suffragio nostrorum munitum a nobis exosum istum sibi tommum cernerent? Talia ecclesiasticis causantibus, non deerant quidem sibi partiari patriarchæ, quin multis ostendere conarentur latam inter hæc ad quæ subscribenda invitarentur, et illa ob quæ tacite transmissa multati graviter essent, discrepantiam intercedere; moxque acriter a se decretorum subscriptionem flagitarent. Verum illis copta sessa pertinacia involventibus, et omnes eludentibus conatus ipsis quomodocunque infle-
ctere ad sibi optata contendentium, hi desperantes iratique ad extremum gravibus eos ex suspicione criminationibus detulerunt, et quæ conscientia cogitationeque ipsis procul semper absuerant appingentes, communī eos consensu abegerunt et hostium habendos loco judicarunt. Illi vero con-
victum colloquiumque bovinum talia loquentium et poscentium quavis tristiora soliditudine ducentes, quin et in solidudine inventuros se asylum securum ab istorum importunissimis insultibus sperantes, circumibant errabundi deserta loca, privati dignitate, spoliati proventu omni, tamen illam ignominiosam nuditatem et neglectum hoc obscurumque vitæ genus splendori quantovis ex honorum cum istris con-
sortio 113 præhabentes. Post aliquam in his
terramis moram emollios experientia malorum

B arbitri qui ejacerant, rursum eos vocatos, ecquid resipuisserint, interrogabant. Ac cum crebris percon-
tationibus istiusmodi unam semper eamdemque invictæ indicem constantiæ responcionem oppone-
rent, adesse tempus extremæ denique iis exqui-
gnandis admoveunda machine qui haec tenus frustra tentarant rati, denuntiarunt minaciter ipsis, vide-
rent etiam atque etiam quid agerent quove ruerent: non enim tam pertinaci recusatione parendi solam
eos inobedientias culpm incurrere, sed indicium
præbere illicem criminis multo gravioris. Hinc
scilicet apparere persistere adhuc illos in iis quæ
statuta dudum nuper rescissa fuerant, et cum se
recedere ab iis redireque ad professionem anti-
quam significassent, falso id simulasse, voce du-
taxat pravis decretis renuntiantes, quibus nunc
adhuc cum maxime toto animo hærerent. Quæ res
quantæ invidiae quantique esset periculi, estimare
ipsos maturo judicio par esse. Ne hæc quidem illis
inflectendis valuere. Audita quippe comminatione
ista ultima, declararunt malle se subiugere inno-
cios suspicioni fundamento carenti, quam apertum
horrem manifesti delicti ultiro consicere iis
D subscrivendo quæ ignorarent. Erat enim inter alia
in tomo qui subscrivendus ipsis obrudebatur
quædam expositiō sententiæ prius memoratæ divi
Damasceni, sic se habens: «Si vero a summo
theologo Damasceno reperiatur dictus Pater sancti
Spiritus προσολεύς productor per Verbum, haud
plane ista locutio significare vult sancti Spiritus
processionem in existiam, sed in æternam exsplen-
descientiam:» Hoc autem quid sibi vellet, nequa-
quam se capere aiebant, quærebantque monstrari
sibi discrimen processionis et æternæ exsplendescen-
tiæ, ut sic earum vocum alteram abjicerent, alteram
amplecterentur. Nunc enim plane apparere ipsis
ista vocabula mutuo æquipollentia, nec plus mi-
nusve significare quidquam processionem in existan-

εῖ που σφᾶς; καὶ δυνηθεῖς εἰρήνεύσεις, πέμψας κατά-
γει τὸν Ἰωάννην, καὶ που πλήσιον τῶν κατὰ Βλα-
χέρνας παλτίων ἐν τῷ πάλαι ἀρματοφυλακίῳ ἐν
ἐλευθερίᾳ κατέχει, ἐνδοὺς ἔκεινον καὶ οἵ λίσις εἶχε
συνοῦσι συνεῖναι τε καὶ συνομίλειν. Καὶ ὅη γνοὺς;
συνάγεις ἀμφοτέρους καὶ ἐρωτᾷν τὰ πρὸς εἰρήνην
πρότερον ἀκροβολισμοὺς τισιν ἐπειράτο τοῦ Ἰωάν-
νου. Ἐν μιᾷ δὲ καὶ τὸν Ἀλεξανδρεῖας Ἀθανάσιον
πέμψας, μέγαν παρ' ἔκεινῳ δῆ τῷ Ἰωάννῃ δο-
κοῦντα, ὡς αὐτοῦ πρὸς βασιλέα λέγοντος μανθάνειν
τὸν βασιλέα καὶ τῷ πατριάρχῃ τοὺς λόγους πληρο-
φορεῖν, πέμψας οὖν διὰ ταῦτ' ἔκεινον διεμηνύετε τὸ
δοκοῦντα, ἀμα τε προτάσσων καὶ ἀξιῶν δμονοεῖν
σφᾶς ἀμφοτέρους, καὶ αὐτῶς εἰς ἣν κατὰ γνώμην
συναχθέντας τοὺς σχιζαμένους συναχθῆναι καὶ κατὰ
τόπον, συνόδου κοινῆς ὑπὲρ βασιλεῖ γνωμένης. ὅρ-
γοντει καὶ κύτῳ δεξιάν, εἰ τὰ δυνατὰ καὶ ἀλλα; δυμ-
φέροντα λέγοισι, μραβευθῆναι τε τὴν εἰρήνην ἐντεῦ-
θεν εὐδοκιὰ Θεοῦ, εἰ καὶ αὐτοῦ θάλοισεν. Εἶναι γάρ
τον μέσω καὶ θεὸν τῶν δμονούντων, καὶ ζητοῦσιν
εἰρήνην διτα τῶν μαχράν τε καὶ τῶν ἔγγυς καὶ

Α σφίσι ταῦτην οἰδόνται, καὶ μᾶλλον δύοτε τις εἰδίαν, ἀλλὰ τὴν ἔκεινου δόξαν ζητοῖη. Ταῦ
πλειώ λέγουσι τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀλεξανδρεῖας οἱ
ἀκούειν εἰ, μὴ στροφὰς αἰνιγμάτων καὶ δι
πραγμάτων καὶ ἀλλ' ἀττα, οἵ δρα οἱ τὸ
ἄποκρουσθμενοι; καὶ πρὶς τὸ μέλλον τὰς ἐ^B
ἀναρτῶντες χρῆσθαι εἰώθαστε. Τέως δὲ καὶ συ
διαστιλεὺς συγχρετῶν, τὸ ἔκεινους, μὴ ἔχον
ρηγεύειν πρὸς ἀλλήλους, ἐσυτῷ εἰρήνεύειν
σθαι καὶ ἀμφοτέρους ἀδύνατον ἔχειν. Ἀλλ'
ἀδυνάτοις, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐπεχειρεῖ διὰ τὴ
τὴν ὄμοναν ζέσιν, καὶ πολλάκις καθ' ἔκαστη
έλευσιν ἔξελιττων λόγους οὐδὲν ἔχει τὸ πα-
Τοῦ μὲν Ἰωάννου καὶ λιαν ἀπεγίνωσκε τότε
μᾶλλον βασιλεῖψιν κατακριθέντος, ίστα καν μ
συνελεύστεν ἐς μέσον ἐμφανισθῆναι χειρίδας ἁ
γάρους κοκκίνας καὶ ἀλλ' ἀττα ὡς δῆθεν ε
βασιλικά, ἀδή παρά τινι τῶν αὐτοῦ ἐφεύρεν
ἀναφαρὰν τῆς κατηγορίας πιστὴν ἐπ' ἔκεινο
εἶχε, καὶ διὰ ταῦτα φυλακῇ καὶ πάλιν δοθέντο
τενα χειρίσαντην ὑποφίαν μηδὲν ἔκεινων προ-

conciliationis dudum abscissorum Arseniatarum
tentamento ratus, adduci ad se mandat e carceri
Joannem, et prope palatium Blachernarum in ve-
teri armamentario collocat in libera custodia,
permittens illi eum suis amicis et familiaribus
congressum colloquiumque quām crebrum proli-
xumque vellet. Habens autem Augustus in animo
reducere in consensum ambas prius factiores Ar-
senianæ sectæ, ac tum ab iis sua opera concilia-
tis impetrare ut bona fide inire rationem pacis
eum Ecclesia firmandæ vellent, ante omnia velita-
tionibus quasi quibusdam explorare Joannis ani-
mum tentavit, allegato etiam ad ipsum quadam
die Alexandrino Athanasio, quod ex quodam Joani-
nis ad se dicto imperator intellexisset magne hunc
ab ipso haberi auctoritatis virum, et a quo facilius
quam alio quovis persuaderi sibi rem prius non
creditam sineret. Athanasius ergo missu Augusti
profectus ad Joannem omnia commemoravit que
apta putavit ei adducendo ad redintegrādā cum
Hyacinthi 136 parte gratiam, quo postea concors-
jam unanimiter secta universa coram plena synodo
certum in locum congreganda, depositis adversus
Ecclesiam simultatibus, dextras ad futuro illie im-
peratori in pacem longe ipsi desideratissimam
darent, spe certa ingentis ineundæ ab illo gratiæ,
si volis sensibusque ad communem utilitatem ac-
commodatis pacem denique universalem, Dονο
vante, Auguste auctore conficerent. Esse quippe
in medio duorum consentientium invicem et peten-
tiū Deum; qui se idem dicat esse (prout et vere
sit) pacem eorum qui longe et eorum qui prope
sint, paratum hanc illis dare, maxime quando quis
non propriam, sed illius gloriam quæsierit. Hæc
et his similia plura ubi disseruisset Alexandrinus,
nihil pro responso aliud audivit quam contortas
obliquitates encipitum dictorum, dilationes petitæ

C rei, quas obtendi negationi præcisæ astute
mulatæ satis appareret, effugia denique istiū
quibus vitata in præsens exosa necessitate c
dendi salutare quidpiam spes in incertum i
inanæ extenderentur; qno genere ludif
quando urgentur a potentibus, pertinaces i
solent uti. Imperator etsi, cum excidisse se
set primo conatu procurandæ pacificationis p
Arseniatarum, quam sibi gradum futuram a
versalem cum Ecclesia speraverat, satis v
quam desperandum esset adduci eos po
consentiendum secum, quibus persuadere
visset ut inter se convenirent, tamen præfi
ti quo æstuabat desiderio pacis, ne ab in
hibitus quidem, quod dici solet, aggrediendi
perandum existimans, synodis frequentibus
eis, coram accitos Arsenianos, efficaci
aloquiis, et nullum non ad id utile varie arg
tum versantibus, invitare ad concordiam di
tidie non destitit. Sed cum nihil omnino p
ret, pertæsus denique ira in nodus negoti
nem habens laxavit, maxime postquam ad
caciā adjunxisse imperii affectationem dep
sus et convictus idem est, productis in m
quodam ex solitis conventu, 137 mapicis co
margaritarum intexta ornatis et quibusdan
nus insignibus characterem fastigii principa
bentibus, que penes quemdam ex ejus dom
reperta fundamentum suspicionis in eum pe
eo justus dederunt, quo cætera ejus conti
proniorē de illo faciebat pravie in omni gen
luntatis fidem. Hoc igitur e medio amoto,
causam jam invidiosissimam, quamquam si
sola spectaretur, nec verisimilem nec quidqu
illum pertinentem, iterum in carcere co
delinire, si posset, Hyacinthum imperator in
admissione ipsum crebra et perbenevolis hon

αν. [P 92] Τοῖς δὲ περὶ τὸν Ὑάκινθον κῆδεμον· Α νοιαν οὐκ εἰς μακρὸν γενήσεσθαι. Ἀλλ' ἡ ταῦτα μᾶς ὡς δῆθεν προσήγετο, ὥστε καὶ ἐφείναι οἱ ἴπποι παρασχῶν τῶν καλλίστων, συχνάς προσόδους. πέδες βρούλας ποιεῖσθαι καὶ ὑπὲρ τῶν δεομένων ἀναγέρειν τε τὰ εἰκότα καὶ λύσεις πολλῶν ἔργαζεσθαι, ἵπποις γε καὶ αὐτὸς βρούλας ὑπέσαινεν, ἐκυτὸν μὲν λέγων εἰρήνης φίλον εἶναι καὶ ἕτοιμον εἰ, ημεύσιν, χρήναις δὲ καὶ τούς ἄλλους ὑπέρχεσθαι, ἐφ' ὅπερ καὶ ἐντελέστερον εἰρηνεύοιεν. Ἰωάννην δὲ καὶ δυσθανατῶν, καὶ γ' ὑποκείσθαις καὶ παρὰ τῶν ιδίων καταγγώσαι, οὓς καὶ αὐτοὺς θεραπεύειν δεῖν, καὶ εἴτε τὸ τοῦ κολοιοῦ παθεῖν ἔκεινον, τῶν ἀλλοτρίων ἐψ. λωμάνον πτερῶν. Εἶναι δὲ καιροῦ ταῦτα καὶ ἐπιστήμης ἀπατούσης μακροθυμίαν, τὰς ἔκεινας ἀταυθαλίας καλύψουσαν ὡς κατὰ καιρὸν ἐνδωμέντων. Ταῦτ' Ὑάκινθος λέγων περιεδουχόλει τὰς ἀπλοίδας τῷ βασιλέι, ὥστε καὶ τὴν τοῦ Μωσεὶ μονῆν ἔκεινοις ἀνείναι, καὶ θαρρεῖν τὴν ἔκεινων δύο-

attributo ipsi etiam, quo ad se ventitare facilis posset, equo ex pulcherrimis; libenter quoque audiens quae proponeret aut posceret, multorumque pro quibus rogaret causas ad ejus votum expediens et solvens vincula. Nec suas in hac scena desiderari patiebatur Hyacinthus partes. Respondebat enim gratiae Augusti, prout oportebat ejus alendae augendaeque cupidum, venerabundo semper vultu, verbis obsequiosis, arte assentationis vastra fucum obdicens facile credenti quod valde optaret principi. Memorabat videlicet se quidem amicum pacis esse et paratum ad reconciliationem statim amplectendum, moram autem unam sibi esse necessariam declarandi sui in concordiam assensus curam adducendi eodem cæteros, quorum multi arte ac patientia sensim pellicendi erant, ut abhorrentem a fudere ac concessione genium vincerent. His, quo certius deinde constantiusque pacis conventis starent, indulgendum esse spatium, celando interim quod jam nunc fixum in animo haberet, De Joanne siebat male illum mori cupere, hominem irrevocabilis in ruendo cætitatis, ne suis quidem probatum, quos pertusos morum ejus et ferendo defessos operæ pretium foret ab eo abducere, brevi sic passuro ignominiam gracili, plumis, quas commodato accepserat, ereptis in fœda deprehensi et irrisi nuditate. Mora industriaque ad id opus esse, sed longanimitate imprimis et invicto robore patientiae, que multa interim eorum ineptias devoret, flagitia etiam occultet dissimulando præteriens, non parvo longæ tolerantiae pretio, si tandem eo perducantur, 138 ut inflecti se sinant ad schismatice pertinaciam in tempore remittendam. Talia disserebat Hyacinthus, spe sic inani lactans credulam Augusti mentem, favoremque ipsius magis sibi magisque ac suis asserens. Pignus ejus haud contennendum fuit quod monasterium a Mosele nomen habens eis induxit; præque se jam tum tuli certò confidere universæ Arsenianæ sectæ plenam cum Ecclesia concordiam post non multum extitaram. Sed hæc nihil de-

B mum aliud erant quam merum somnum, formas temere necens insociabiles in unum, nonnisi fabulose conflabile coitione naturarum sese invicem excludentium spectrum. Et sensit tandem Augustus se operam perdere. Itaque post rapius admissos auditosque et honoris favorisque indicis exquisitissimis frustra cultos primores Arsenianorum, adeo quidem ut iis inter ipsos qui execratione puniti olim fuerant, venientibus ad se assurgeret, et beatos illos cicatricibus istis virtutis ac constantiae ipsorum indicibus praedicaret, adhortans subinde ipsos ne vetera decora recentibus maculis obtegerent, hoc est ne quem ingentem et valde laudabilem tunc monstrassent, cum illas sunt passi, pro Deo et rebus divinis zelum, at extremum corrumperent defectionibus ab Ecclesiæ ipsis, hoc est quam ipse in integrum restituisset, denique nihil se proficeret videns omnes dimisit, de cætero consultauit cum in concilio procurum ac senatorum tum etiam in antisitio et ecclesiasticorum cœtu, quisnam vocandus videbatur ad regimen Ecclesiæ post Gregorium. At interim Arseniani necquidquam se verabant, instar prosequentium ardenter quorum assequendorum nec spes nec facultas ulla sit. Instabant videlicet apud synodum ut declararetur Josephum nec verum nec legitimū fuisse patriarcham. Postulabant præterea damnari dogma Ecclesiæ quo sanctius Spiritus ex Patre per Filium procedere affirmatur: deinde contendebant cerebra et severa instituenda de sacerdotum ordinationibus judicia quibus hæc quidem admitteretur, illa rejiceretur difficulti et perodoso discrimine. Denique alia quædam flagitabant perplexitatem inextricabilem summanique difficultatem primo ipso auditu præferentia. Sed omnes omnipotens istarum petitionum absurditates in unum quasi fascem concessisse visi sunt, cum 139 quadam die in concilio dixerunt se evangelice ac canonice res Ecclesiæ compag- situros, si tota eorum administratio, compente

κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν διάδωνται, εἰγ' ἐπ' ἔκεινοις τὰ πράγματα γένοιντο βασιλέως νεύσαντος. Οὗτοι δὲ μεγάλ' ἀπὸ τῶν κακῶν ὑπειδόμενοι πρὸς τῷ ἀτόπῳ τῶν ὄπονουσμένων κατωρθώσουν μή πως ἐπὶ νεαρῷ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας κωφὸν κῦμα πραγμάτων ἀναταράξειν. Ἔνθεν τοις κάκεινων ἀφειμένοι κοινῇ περὶ τοῦ πτέριαρχου [P 93] κατεσκέπτοντο. Ιγ. Περὶ τοῦ Ἀθανασίου, δτως εἰς τὸ πατριαρχεῖον προέβη.

Καὶ δὴ φηφίζονται τρεῖς γε κατὰ τὸ σύνηθες, πρώτον μὲν τὸν Γεννάδιον, δεὶς δὲ καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ Ἄουστινιανοῦ ψηφισθεὶς καὶ τὴν φῆφον δεξάμενος, ἐπιδημήσας καὶ ἐγχρονίσας; Ἐπειτα παρητείτο, δεύτερον τὸν Ἰάκωβον, ἀνδρὰ τοὺς τρόπους ἀπλοῖκον καὶ εὐλαβεῖας πλήρη, τὴν τὸν κατὰ τὸν Ἀθανάσιον, θινδὴ καὶ κατὰ τὰ δρη τοῦ Γάνου ἐνδιατρίβοντα, ἐκ χωρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν γένεσιν ἔχοντα, τοῦ Ἅνοικολίτου βασικοῦ αυτοκρατορίου, καὶ τὴν Κωνσταντίνου τέτε διάγοντα βασιλεὺς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν γνωρίμων ἑταῖς, Διαμηνυθέντος δὲ [P 94] τοῦ πρώτου καὶ τὰ πολλὰ καταναγκασθέντος,

imperatore, ipsis permitteretur, cohorrescentibus ad sonum ipsum hujusmodi verborum cunctis, dum horum admonitu subjiciunt animis tetram speciem malorum quibus religio exponeretur talibus moderatoribus commissa, a quorum imprudentium aequem ac vehementium inconsultis ausibus jure metueretur ne super recentem Ecclesie statum procellam immitterent eo periculoso rem, quo sine prævio ingruens frenitu exitium minis præverteret, nave surdis undis obruenda prius quam sonitu intumescentis maris excitati nautæ artem expedire ac conatum possent ad vim frangendam fluctus infestis. Igitur his, ut dictum est, synodus dimissis communiter de patriarchæ electione consultabat.

15. De Athanasio, ut in patriarchatum sit electus.

Ante omnia, ut mos est, tres suffragiis communibus elegerunt, quorum unus pælatus cæteris patriarcha fieret. Primus trium fuit Gennadius, qui olim electus in episcopum primæ Justinianæ, et electione admissa, deinde longo tempore peregrinatus, denique recusaverat aut abdicaverat. Alter Jacobus, vir simplicium morum et plenus religionis, cui monachorum montis Atho præfectura credita fuerat. Tertius Athanasius, quem in monte Gáno coniurantem, oriundum e regionibus Adrianopoli circumsitis, ab Eonopolita imperatori Constantinopoli iunc degenti commendatum hic in primis atque intimis familiarium habuit. Primus autem admonitus de sui electione, et multum ut promoveri se pateretur oratus, cum persuaderi non potuisset, reliquum inter duos alios judicium in arbitrio imperatoris versabatur, cuius voluntas, secundo præterito, magis ad tertium inclinavit. Vocatus igitur Athanasius neque ipse

ἐπει οὐκ ἐπείθετο, περὶ ἀμφοῖν τῶν λοιπῶν πουσώπων ἡ κρίσις τῷ βασιλεῖ ἐνεδοιάζε, καὶ τὰ ζυγάτης ἀρεσκείας ὑπὲρ τὸν δεύτερον πρῆς τὸν τρίτον ἔκλιναν. Κάντεῦθεν προσκλήθεις Ἀθανάσιος οὐκ εὐθὺς καὶ αὐτὸς ἐνεδίδου, ἀλλὰ τὰ καθ' αὐτὸν πρῆς τοιούτον ὑψός ὑπεκορίζετο. Τέως δὲ βίᾳ τῷ δοκεῖν βασιλέως καὶ τῆς συνδου κατανεύει καὶ τὴν πρόσκλησιν δέχεται. Ἡσαν δὲ εὔθυς τὰ προσίμια ἀλλὰ παρὰ τὰ φθάσαντα πεζῇ γάρ ἡδούστε διέρχεσθαι τὰς δόδους ἐνδυμάτα ταραχὴν καὶ βλαύτας εἰκαίως ηὐτουργημένας ὑποδεδέσθαι καὶ ἐν παντοῖᾳ λιτότητι διαζῆν. Πλήτην οὐ διὰ ταῦτ' ἀζητεῖται οὐδὲ ἐνδυμάτων καὶ βλαυτῶν ἦν καὶ αὐτουργίας τὸ ὡς δεξι ποιμανεῖν, ἀλλὰ ψυχῆς εὐ ἐχούστης πρᾶς τοῦτο, ἀγάπην χωρούσης Χριστοῦ, δι' οὗ τὸ κατὰ Χριστὸν ποιμανεῖν ἐγγίνεται. Εἰ φίλες με γάρ, Πέτρε, φησί, «ποιμανεῖ τὰ πρόσθατά μου.» Οὐδὲ ἀλλο δὴ πάντως ἡ εἰς Χριστὸν ἀγάπη δὴ τὸ αὐτὴν δὴ τὴν Χριστὸν ἀγάπην ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ. Ἀγάπη δὲ Χριστοῦ τὸ δοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ ἀποθνήνειν ἡμῶν καὶ ἔτι μενόντων ἀμαρτολῶν. Τοῦτο δὲ αὐθεῖς τὴν πρᾶς τοὺς ἀμαρτάνοντας συμπάθειαν παριστᾷ.

confestim acquievit, aliquandiu persistens in detrectando tanti fastigii ascensu. Tamen ad extremum vim, ut videri voluit, quasi quamdam sibi ab imperatore ac synodo illatam non sustinens, auctoritate tanta pertractus ad assensum annuit vocacionamque admisit. Mox procœdia coepere certi speciei ac cultus patriarchæ designati, satis a præcedentiam consuetudine diversa. Pedes enim iter facere instituit, vestemque ferre asperam, et calceari crepidis rudi ac subitaria ipsius opera consutis, denique in omni vita parte insimam tenuitatem et vilitatem affectare. Ceterum non, oh hæc quæsitus fuerat. Non enim in vestitu ac crepidis manu propria depropterandis sacri pastoris recte fungi officio situm est, sed ad hoc animus requiritur idoneis ei curationi sensibus et affectibus instructus, Christi præserit instinctus charitate, quæ præcipue modum ac vim inspirat gregis Ecclesiæ iuxta Christi spiritum pascendi. Nam si amas me, Petre, inquit, pasces oves meas. Non aliud nimis ejusmodi officium plene absolvit quam amor Christi, aut ipsam Christi charitatem in anima habere. Christi autem charitas ea est qua ille dedit propriam animam et mortem subiit pro nobis, cum peccatores adhuc essemus. Quod rursus compassionem in peccantes insinuat. Quis enim proprium membrum curans non id placide contrectat, non blande ac benevole illud sovet, etiæ vermis scateat? quis maligne traducat et publico insultans ludibrio propinaverit sui membra, hoc est suum ipsius vitium, quod potius, si quo forte casu in alienam notitiam emanaverit, excusare sollicite debeat? Nam propriæ quemque rei cura et sensus angit, juxta dictum Pindari. Ac Christus quidem, eo solum quod Christiani sumus

Τις γάρ ποτε τὸ οἰκεῖον μὲνος νοσοῦν θεραπεύων οὐκ **A** μαθητῶν [P 95] ἀπαραιτητος τότε ἔκεινῳ λάμψῃ τὸ φῶς, καὶ γνῷ ματαιώς διώκων διὰ θεὸν ὑστερον προσκυνεῖ. Τί δαὶ; Ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἔκεινο ἀποσεμύνεται καὶ τὴν εἰεργεσίαν κρύπτει τῆς χάριτος; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ κηρύττει καὶ μεγαλύνει τὸν ἔλεον. Ταῦτα Χριστὸς ταῦτα οἱ Χριστοῦ, ἔκεινος μὲν ἵνα νομοθετήσῃ τὸ συμπαθές, οὗτοι δὲ ἵνα τὴν εὑργεσίαν ἐφ' ἔκυτοις πρώτοις δεῖξωσιν. Ἄλλ' οὐ φασιν οἱ περὶ ἔκεινον, ἀλλὰ κολαστέοις οἱ ἀμαρτάνοντες, ἀλλὰ καταγγωνιστέοις οἱ αφίσι συμπαθεύοντες. Τότε δέ γε καὶ προσδεχέσθωσαν, διτε καὶ τοῖς ἀξιοῖς προστιμοῖτο, καὶ ως ἔκεινοις δοκοῦῃ, πικρῶς καὶ ἀνάλγητως τιμωρουμένοις. Τὸ δὲ ἐμδν εἶπω πάθος, καὶ εἴ μὲν ἐπαινετόν, εἰ δὲ οὖν, ἔχον φερίτω τὴν μέμψιν. Πᾶσι μὲν πιστοῖς τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐξαπλουμένην κατανοῶ, καὶ οὐδὲν τῆς σωτηρίας ἀπογιγνώσκω γνησίας μετανοήσαντι, μόνῳ δὲ ἐμαυτῷ τὴν τοῦ ἐλέους χάριν συστέλλω καὶ τρέμω τὴν θείαν κείσιν ως ἐπενεχθησομένην δικαίως, καὶ δὲ τι ποιεῖν. Πλὴν ἐξ ἐλέους καὶ πάλιν θαρρῶ, καὶ τὸ Χριστοῦ διτα παρ' αὐτοῦ καὶ κολαζεσθαι φιλανθρωπίας ἡγημας πέλαγος. Τοῦτο πολλάκις κατ' ἐμαυτὸν ηὔξαμπν, οὐδὲν τῆς σωτηρίας ἀπογιγνώσκων, καὶ τὰ φυσικά

C et ferimus sanctum ipsius nomen, membra nos et partem sui **141** reputat, putridos licet sceleribus: nos autem superbia turgebimus, et arrogantis supercilii sæva censura immisericorditer damnabimus homines, justi, ut nobis videmur, peccatores, non accusati accusatos? Et alium quidem pœnis subjiciemus aceribus, alium probris prosecindemus, aliū temere suspectabimus, et cum reipsa minime sit malus, tanquam malum præcipiti Judicio infamabimus? Eteos quidam qui recte fecerint, non prout digni fuerint laudabimus, velut Indignum nostræ fastigio celsitudinis ducentes ad cognoscenda resiliandaque aliena merita descendere; si quid autem illi offendenterint, sic rigide acerbeque puniemus, plane tanquam labis nos expertes omnis ac ne espaces quidem peccati essemus? Atqui Christo permittente primus ejus discipulorum cadit. Et qui postea fuit illuminator orbis universi, persecutor prius et vexator piorum exstitit. Cumque illi apostoli partim ex humili piscatoriæ artis exercitatione, partim e sordida professione quæstusæ publicanorum functionis in discipulos assumpti fuerint, priusquam omnino mali apparerent, uno in Paulo quasi se initio contrahens locumque concedens maledictæ gratia, non prius illum ea luce circumdedit quæ mundum late totum illustraret, quam idem fuisse deprehensus homo plane malus, persecutor et ultior inexorabilis discipulorum Christi. Tunc, inquam, illum circumfusilis illa de cælo lux, enjus ad radios agnovit frusira se oppugnare quem mox aloraturus ut Deum esset. Quid autem postea? Num Paulus ita conversus primi sui erroris indicia obruiens et conscientiam dissimulans suis se discipulis quasi semper innocuum venditabat, grata celans beneficium curatricis sui gratia?

D Minime, sed prædicat potius et magnificat misericordiam. Hæc Christus, hæc a Christo electi: Christus, ut legem sanciret misericordis charitatis, apostoli, ut divinæ beneficentia indulgenda primis ipsis scelerum **142** venia specimen ostentarent, quo spes excitaretur criminosis remissionis assequendæ. Longe aliter Athanasius hic, et quos sibi secum similes habuit, sapienter. Quorum hac erat horribilis oratio: «Districte plectuntor quicunque peccant. His indulgere quidpiam si qui forte miserantes voluerint, statim immisericorditer damnantur. Utrique tunc tantum ad pacem admittuntur, quando explevisse placitorum præscriptorum numerum et exhausisse usque ad facēs amarum calicem istis ipsis jam plene satiatis videbuntur inmanibus arbitris, qui eos pœnis subjecerint acerbissimis. » Ibi ego ut plane contrarie sim affectus, prospicebo hic equidem (laudabiliter an secus, cuiusvis esto judicium), ejusmodi vitii, si vitium est, qualecumque invidiam, eadem qua fateri non dubitavi, subire audacia paratus. Cunctis in Christum creditibus divinam patere benignitatem confido. Nullius, quem vere scelerum pœnitentiat, salutem despero. Mihi metuo uni ne misericordia gratia excludar. Ne omnibus apertus mihi soli coartetur pacis aditus, horre, contrahens animum ad divini iudicij terribilem aleam, ne in irrevocabilem mei damnationem juste, quidquid egero, inferendam luneste desinat. Huic tamen æstui consternata inatu mentis aliquam a spe divina misericordia consolatiunculam instillo. Nam quod esse rem Christi me scio, ab eodem ipso puniri me ad veniam pertinere viciniam autum; et omen indidem traho appropinquantia gratiae, unde pœnæ præsens acerbitas ingruit. Talia mihi ego ipsi, cui minus favere iudicanda

διαπρόσηται· μόνον ἡ πρὸς τὸ καλὸν ὁδηγία ἔστω καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς μετάνοια. Αὐλὰ ταῦτα μὲν εἴπον, διετοῦ τὸ σκληρὸν τῶν περὶ ἐκείνον ἥθος καὶ πάνες πολλαῖς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ταραχαῖς περιέβαλλεν ὅπερον. Αλλ' οὕτω ταῦτα,

καὶ. "Οκως τὰ πατέ τὸν Ἀλαρδεῖον λαληθέντα
ἔξητεστο.

"Αὐλὰ πρῶτον μὲν ἀκουσθὲν [P 96] ; διεῖς πατρι-
ἀρχῆν ἐκείνος ἐψήφιστο, πολλοὶ τινες ἐξαναδύντες;
τῶν καθ' αὐτοὺς φωλεῶν οἱ μὲν πόλλοι ἀπτα τῶν ἀγα-
ρίων ἐκείνων προσεμαρτύρουν, καὶ τὸ πλέον εἰς αὐ-
τονομίαν καὶ ἀσπλαγχνίαν, διεῖς καὶ ἐπιταγῆς δυνη-
ποιητὴν ἐπιθείη τῶν δύματων τὴν στέρησιν ὀδηγεῖται
ἀδίκῳ περὶ τὸν τῶν λαχάνων κῆπον τοῖς μοναχοῖς,
οἱ δὲ καὶ ὡς θαυματουργὸν ὠμολόγουν, διεῖς τε ἐν μερ-
ζάκανα συνάξας, λύκον εὐρὸν ἐπιτεθησι ταῦτα, οὐ-
φ' ᾧ οἱ τοῦ κῆπου συναρποτε, ἐπιτάξας ἀπάγειν εἰς τὴν
μονὴν (ἥν δὲ δύνατος ἀνθρώπος, εἰ καὶ παρελογίζον-
το λέγοντες, ὡς ὅπερον ἔγνωστο), καὶν περιφένε-
τος ἐκείνην παρά τινος ἀπὸ μελισσεῖου κῆρου αὐτὸς
τε φάγοι καὶ γλυκανθεῖη τὸν φάρυγγα, εὑξαιτο δὲ

quam aliis soleo, cum tamen votis in spem audie-
cibus augurer, multo scilicet magis bene opinabor
de statu ac conditione cæterorum; nec putabo de
quoquā desperandum quantorumlibet atrocissi-
morum comperto facinorum, quin ei ad salutem
pateat redditus, modo ei nec ducis ad rectum iter
fidelis pia desit opera, nec intimus flagitiōse per-
petratorum ab ejusdem serio penitentis animo dolor
absit. Tantum esto hactenus dissertationē a prælibante
jam hinc memoriam secularum postea ex fero
acerboque Athanasii rigore turbationum, quæ Dei
Ecclesiam concusserunt. Sed nondum ista. **143**

144. *Ui expensa fuerint quæ varie, hinc in vituperium,
inde in laudem, de Athanasio erant dicta.*

Quod huic convenit tempori, illud est. Ut primum
audita Athanasii designatio in patriarchatum est,
multi prodeentes e suis veluti quique cavis ac la-
tebris, varia de illo proferre in vulgus et sibi, ut
aieant, comperta dicere pro testimonio cœpere,
multa illi parum faventia, quæ ad duo ferme capita
referebantur, nimis pertinaciam proprietum
sensuum legibus parum exemplis deferentem,
et imnisericordem feritatem. Hujus in specimea
memorabant jussum ab eo excœari asinum, quod
nescio quid danni monachorum horto comedendis
cleribus intulisset. Plura contra per ejus studiosos
ambitiosos jactabantur de virtute ipsius et apud
Deum gratia, miraculorum etiam testimonio probata.
Quo in genere narrabant quidam ipsum die fasce
olerum ex horto lectorum facto, eum in mona-
sterium ferendum lupo imposuisse, qui obdienter
sancti videlicet hominis imperata fecerit. Sed fucus
haec erant et lusus in nomine, prout est postea
comperit: ministro enim exportandis domum
oleribus usus erat homine, cui nec primo nec soli
Lycus sive lupus nomen obligerat. Addebat, cum

A τὸν γλυκασμὸν καὶ τῷ πέμψαντι, καὶ ὡς αὐτὸς ἐν-
τεῦθεν δὲ πέμψας ἐξ ἐκείνου καὶ ἐς ἡμέρας ἀνὰ σόμα
τὴν γλυκύτητα περιφέροιτο, τῆς εὐχῆς ἐκείνης τὸ
πον ἀποπληρωσάσης κατὰ σόμα τοῦ μέλιτος. Ταῦτα
ἐκείνοις μὲν ἐλεγον, τὸ δὲ γε τοῦ ἀνδρὸς ἐνόνον καὶ
ἄγθες καὶ ἀμφοτέροις ἀνά μέρος πολλοῖς πιστεύειν
εθίσου. "Οτι δὲ καὶ ἀσκητῆς ἐκ τῶν εἰκότων ὅποι
πάζοιτο καὶ ἀκριδῆς περὶ τὰς ἐντολὰς γνωκίστο,
μάρτυρες ἦσαν οἱ ἐκείνων φοιτῶντες, νήπιοι τινες
καὶ ὄχριδες καὶ κατεσκληκότες καὶ γυμνοὶ καὶ ἀπέ-
ριττοι, μηδ πολλὰ λαλοῦντες, μὴ περιττά δηλοῦντες,
καττιφίαι τε καὶ τὰς γνῶμας ἐπικατέτοι καὶ ἀμει-
λικτοὶ τοῖς πᾶσι φανόμενοι, οὐ καὶ δειγματίς ἦσαν
ηὔχῃ τῆς τοῦ θιδάτοκοντος ἀκριβεῖταις καὶ τοῦ περὶ
τὰς ἐντολὰς θεοιδαιμονήματος. Ταῦτα λεγόμενά τε
καὶ φημιζόμενα φθάνουσι καὶ ἐς βασιλικὰς ἀκοάς.
Οὐ δέ πολλὰ μὲν εἰδούς καὶ ἐφ' ἐκεῖνων Φευδῆ λαλοῦν-
τας ἀνθρώπους, ἐκ βασκανίας κινουμένους δῆθεν καὶ
παθῶν δλλων ὃν δὲ βίος ἐμπέπλησται (μαρτύριον δὲ
τὸ μηδένα λαγεῖν ἐκείνου ιδιωτεύοντος), τέως δὲ καὶ
τὰ περὶ ἐκείνου ἐκοπὸν λεγόμενα, καὶ ἀντιδιλλων τοῖς
ἀγαθοῖς τὰ κακά, καὶ συνετῶς κρίνων ὡς εἰπειρ εὑρ-

ei quidam e propriis alveariis favos dono recentes
transmisisset, Athanasium melle degustato impre-
catum beneficii auctori ut ista ipsi suavitate fauces
inhibuerentur; enī voti vim statim et diu inde illa
senserit, mellei saporis continuum in ore per dies
aliquot dulcedinem scilicet expertus. Hæc illi qui
dem serebant. Cæterum ipsius datum et novum in
hoc viro viæ ac cultus genus varie reputantes tra-
hebat multos in diversam credulitatem contrarie
assertarum de illo rerum, prout quosque favor aut
odium reoverat, utrisque tamen fere consentienti-
bus in sibi persuadendo esse illum acetam disciplinæ
austeræ ac rigidum observatorem mandato-
rum. Quod quidem etiam astruebat squallor et
durities assiduorum **144** apud illum macrorum
quorumdam, pallidorum, auritorum laboribus et
nudos artus favigori exponentium hominum, quorum
passim percillebat oculos horrida species admira-
tione severæ in omni culto paupertatis, cogitabun-
di silentii, parcimonias verborum in defungendo
quam brevissime necessario sermone, tristis aspe-
ctus, irrevocabilis quamvis in partem inclinavera-
sentie, implacidaque ac spirantis acerbitate
per omnia conversationis. Hæc fama didita per
ora omnium ad aures quoque imperatoris per-
venire. Is pro sua multarum jam rerum longo usu
visarum experientia facile suspicabatur multa ex
iis quæ pro suo quisque affectu adversus Athana-
sium dicebat, livoris, odii similius per turbatio-
num, qualibus vita hominum plena est, instinctu
fugi vulgarique, vel inde argumentum ducens, quod
cyneta hæc nunc demum vocato ad patriarchatum
objicerentur, nemine, quoad in privata vita per-
stítit, utla tali de re culpare Athanasium auditio.
Ingressus tamen considerationem hinc inde allegato-
rum, et comparans bonis mala, denique prudenter

Νέον διληθή τάγαθά, ἀνάγκη πόσα συναφανίζεσθαι. Αἱ ἐκεῖνῳ τὸν κόπον, ὃν τῷ μεγίστῳ παλατίῳ κατὰ τὸν τάκτην, παρουσιάσεις δυτική ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἀπουσίας, ἡς μὴ ἄμα [P 97] τοῦ αὐτοῦ οίκου καὶ τῆς κατόπιν τούς τάγαθά λέγοντας καὶ τὰ πιστὰ λαβεῖν παρ' ἐκείνων ὡς μαρτυρησόντων ἐνόρκως, αὐτίκα διαλαλεῖ τῷ λαῷ κοινῶς περὶ τούτων, καὶ πρώτον μὲν τὴν τάκτην ὃς ἐκ τοῦ πονηροῦ δείκνυσι, καὶ τὴν κακὸν θηραυρὸν ὅθεν αἱ κατὰ ἀγθρώπων διαδοχαὶ θριαμβεῖσται· ἔπειτα δὲ καὶ παρ' ἐκάτερα στήσας τὰ ἀγαθά μαρτυρήσοντας, προσέταττε λέγειν ἐκείνους· οὐδὲ δὴ καὶ συνοδεῖσι περὶ τάνδρος ἑαυτοῖς. Οἱ δὲ τοσοῦτον πιθανῶς ἐλεγον, προστιθέντες καὶ ὄρκους τούς ἂπλι πίστες τοῦ βασιλέως· καὶ δὴ καὶ τοὺς συνῆθες ἔλλους. Λέστα θαυμάσαι μὲν πάντας, τὸν δέ γε μέγαν λογοθέτην καὶ γραφῆν δύναται ταῦτα πεισθῆναι.

π. Ήπειρ τῆς προσδιήσεως Ἀθανασίου εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

Οὕτω δὴ καὶ ἀπαξ καὶ δις ἐπὶ κοινῶν συνάξεων λαζηθάντων τῶν κατ' ἐκεῖνον, ἐπειδὴ ἔστι καὶ πορά βασιλίους προβάλλεσθαι, ὑποτεμνόμενος ἢ κρατῶν

Ιουστινιάνειον τρίκλινον, ὃν δὲ νέος Ιουστινιάνος ἀδομήσατο Ἐξαιτον δυτικὰ καὶ μέγαν καὶ θαυμαστὸν, λέχριον δυτικὸν τοῖς κατὰ πύλας εἰσιοῦσι πρώτως καὶ δινοῦν ἕως κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τόποις, λαμπρὸν δὲ ἐδάφει, καὶ περιττὸν τὸ κάλλος, δις; τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θάτερα νότου θραῖον πνεύσαντος θυστερὸν καταπίπτει, ὡς μηδὲ εἴ δὴ οὐκος ἔκεισθαι πάλια καὶ τοῖς ιδοῦσι γνωρίζεσθαι, — κατὰ τοῦτον τοῖνυν τὸν τρίκλινον, Ιστάμενόν τότε, τῆς τάξεως ταγονυμίας μεγαλοπρεπῶς καὶ ὡς ἔδει πατριάρχην προσβάλλεται. Εὐθὺς τε κλόνος οὗτον ἐπισημάνεις τῇ γῇ, [P 98] καὶ παῖς τις κατὰ τὴν Νέαν πεσὼν κινδυνεύει τῷ πτώματι. Τετάρτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ μηνὸς Ἐλεφηθοιῶνος δὲ προβληθεὶς πεζῇ καταλαμβάνει τὸ θεῖον τέμενος, μικρὸν δὲ θυστερὸν καὶ χειρότονεῖται. Γίνεται δὲ καὶ τότε σημεῖον σύνηθες· νηνεμίας γάρ οὐσης τὰς πρὸς τῷ στασιστόν φυταγόγους μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀπηγωρημένων, ἃς πᾶς τις τῶν ἐν κλήρῳ ἐπὶ ἐκβολῇ πατριάρχου σημείον εἶχεν (ἅμα γάρ ἐκεῖναι τελουμένων τῶν ὅμικων ἐστοντο), καὶ ὁ βλέπων ἐκβολὴν κατενόει τοῦ τότε

judicavit, si quae ferebantur de illo bona vera reperirentur, necessario prorsus ab eo abesse deprehendenda quae imputarentur illi mala, quippe cum huc veram subsistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam exprimant, forma loquendi negationes instar subsistentiarum proponente, ut nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. Ergo cum ex iis convoratis qui Athanasium laudabant bona reperiaret ei ab ipsis tribui, etiam affirmando cum juramento se vere et ex certa scientia loqui, persuasus quod volebat, ad populum de hoc argumento disserruit, primum ostendens malitiam affligi exosis ex malo obtriciantium animo; lateque in hoc campo ejus oratio exultauit, magnifica declamatione tradicens memoratum Evangelio thessarum malum humani cordis, unde falsae ac calumniosae in homines criminationes proferantur. Deinde productis et ex adverso constitutis 145 iis qui bona de Athanasio testabantur, jussit illos quae comperta de illo haberent dicere. Hi tam copiose ac verisimiliter illum praedicabant, repetitis etiam, quibus jam fidem salutem Augusto fecerant, iuramentis, et adhibitis aliis eodem, quibus vulgo uti consuevere qui studiis dicunt ad persuasionem, efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam traxerunt, ut Athanasium qui aderant pro viro plane mirifico suspicerent, et magnus logotheta induci se sineret ad ea quae de illo splendide ferebantur scripto complectenda.

45. De promotione Athanasii in patriarchatum.

In hunc modum cum semel et iterum in consensibus locuti de Athanasio suissent qui ei faverant, nec quidquam jam desiderari videretur nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei thronum ab imperatore promoveretur, compensare illi Augustus idem studens morari et mo-

lestiam in locum ei functioni solitum eundi, ceremoniam istam fieri voluit apud magnum palatium in triclinio Justiniane, quod Justinianus junior extremerat. Aula hæc est insignis, ampla mirifice ornata, oblique apprens primas protinus valvas subeuntibus, a summo fastigio, sine ulla interpositione mediae contignationis, ad imum unducta pertinens, muris hinc inde speciosissime incrustatis, strato quoque pari magnificenter pavimento splendida, elegantiae plane incomparabilis; quod postea adfiscium vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in pronam ævi quassu partem austro vehementi, procubuit strage ingenti concidens, ita ut hodie intuentibus locum ne vestigia quidem aut reliquiae superstites ullius in eo solo, nedum tam illustris structuræ illic olim erectæ indicium faciant. In hoc ergo tunc stante triclinio congrua tali functioni magnificenter promotionem in patriarchatum Athanasii Augustus celebravit. Quod fieri dum inciperet, auspicio statim haud prospero terra non sine fragore contremuit, et puer quidam circa Neam excussu corruius graviter ex 146 casu est pericitatus. Quarta porro et decima die mensis Octobris promotus jam patriarcha pedes se contulit ad divinum templum, ac paucis post est ordinatus. In ea functione deprehensum solitum signum est, quo declararetur huic patriarchæ ante mortem thro. o deturbandum. Etenim quieto cœlo nullisque aeren ventis cœtibus, fenestræ quæ ex circum per gyrum alie dispositis sedile inauguati superne spectabant, dum hymni sacri completerantur, sponte concessæ sunt. Observabant curiosæ hoc ipsum an fieret clerici omnes; quorum, ubi revera sic factum animadverterunt, nemo dubitavit, quin et hic Athanasius deficiendus sede foret adhuc vivens,

πατριαρχεύοντος· καὶ γέγονε τάῦτα ἐπ' Ἀρσενίῳ, Γερμανῷ, Ιωσῆφ, Τιώννῃ καὶ Γρηγορίῳ, τάῦτας τότε ξυνέβαινε σείσθαι. Καὶ πλλοὶ βλέπουσιν ἔξητάζετο τὸ τελούμενον, εἰ καὶ μή ἐς προπτέον βασιλέως ἀστῶτος διεπυνθάνετο. Ό; δὲ δὲ Καράκαλος Νικημηδεῖας τὸν ζυγὸν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου ἐτίθει, καὶ ἡδη τὸν θεῖον θεῖον θεῖον χρησμὸν ἐμελλον (φέρουσι γάρ τι κάκ τούτων ἐπὶ τοῖς τελούμενοις οἱ πολλοὶ πίστεις, καὶ οὐκ ἀναγκαῖα ἡ ἀπειγμασίες), τὸ εἰς κόλασιν ἀπόφημον ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ἐνεφανίζετο· τὸ δὲ ἦν, «Τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.» Φ δὴ καὶ προσαλγήσας πρῶτος ἰδὼν ὁ Νικήτας ἐπειρᾶτο καθόστον ἦν συγκαλύπτειν, καὶ μεταλλάττων τὰ τῆς βίβλου φύλλα καρπὸν ἐνέφαινεν θερον. Τὸ δὲ ἦν, «Καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦσιν τὸν αὐτῷ, » οὐ καὶ αὐτὸς πολὺ τὸ ἀπειράννον ἔχειν ἴδειν πρὸς τὸ τελούμενα τόσῳ τὸ πρῶτον καὶ λαθεῖν σπουδάζοντες οὐκ εὑώδουσι συγκαλύπτειν, ἀλλὰ τὸ διηθὲς ἐφημίζετο, οὐ μήν δὲ καὶ εἰς κατέγνωσιν ἀγειν τὰ τελεσθέντα έντεῦθεν, κατὰ τούτην μὲν οὐ λαγόντων ἐκθῆναι (πόρρω γάρ ἡ τύχη τελου-

minimeque perductus ad tumulum patriarchalem dignitatem. Sie quippe meminerant praeindicatam similem fortunam in ordinationibus quinque retro patriarcharum, Arsenii, Germani, Josephi, Joannis et Gregorii; quibus in cunctis omen sponte motarum, dum inaugurarentur, imminentium sedi fenestrarum secuta deinde suo tempore ipsorum ethrone expulsio sanxisset, ac ratum verumque nec temere capitatum fuisse demonstrasset. Tunc igitur fores ac specularia fenestrarum illarum, tranquillo licet a ventis aere, minime dubio sed multorum undique intentorum concordibus aspectibus clare signata concusa motu sunt. Soliusque presentis Imperatoris reverentia linguis tenuit, ne quod oculi viliasset, invicem percontarentur et indicarent. Ut autem Caracalus Nicomedieensis jugum sancti Evangelii posuit, et jani visuri omnes essent dividui, quæ ex primum obvio libri sacri versu dicitur, futuri præsagitionem (nam hinc quoque augurium in sortem fortunamque inaugurati multorum credulitas trahit, licet non sit necessario cum eventu connexa ista præsignificatio) inauspicatae mentionis, quippe supplicium pœnasque damnatorum innuens, sententia in sacro apparuit Evangelio, his expressa vocibus «Diabolo et angelis ejus.» Quod abominans qui primus vidit Nicœnensis, conatus est quantum potuit abscondere, et inversis libri soliis alieni paginam aperuit, ex qua hoc primum 147 in oculos incurrit: «Et volueres cœli requiescent in ipso; » quod et ipsum longe abhorrens a misterio quod tunc celebrabatur, est visum. Ergo cum et hoc dissimulare cuperent, obstare ne quivere quominus in notitiam emanaret. Sed sinistris augurationibus compescendis illud vere admonuerunt, non debere hæc trahi ad fixam opinionem iufasti successus hanc ordinationem repta, non quod hæc vellent dicere casu eve-

πένων θείων πραγμάτων, ἀλλο δέ τι ὑποθήλοις. τὸ λόγιον κατὰ τὸ λόγιον πιστευόντων. «Α δὴ πολλὰ τοιαῦτα καὶ ξυμβεβήκασι. Βρυγμὸν λέγουσιν ἐκβῆναι τῷ Ἀρσενίῳ ἀλλ᾽ ὁ χρησμὸς ἐπ' αὐτῷ μὲν εὐδότιοιν ἐπιληροῦτο, ὡς ἔδειξεν, ἐπὶ δὲ τοῖς κοινοῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ λίστῃ, ὅπου γε καὶ τις, ὡς λέγεται, θεοφόρος ἀνὴρ, ἀκουσθεὶς ὡς Ἀρσένιος ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας; κατέστη, εἶπεν, «Ἀρσένιος ἀρχὴ σκανδάλων, » τῇ ἀρχῇ συμβαλλομένου ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ δύναματος. Διὰ τοιαῦτα καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῇ πρεστηκούσῃ τὸν πατριάρχην καὶ κλῆρος καὶ λαὸς ἀπας δέδοκοντα.

ις'. Περὶ τῶν ὑπηρετῶν μοναχῶν τοῦ πατριάρχου Αθυρατού.

[P 99] Οὐλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐπεισφροῦσι τούτῳ Β ὑπηρέται μοναχοὶ ποθεν ἔκαθεν. Καὶ οἱ μὲν ἔκτος, οἱ δὲ ἑντεῖς ἔκεινα ποιεῖν οὐκ ἀπώκνουν, ἀ δὴ πνευματικῶν μὲν ἀνδρῶν οὐκ ἀντίποις τις, τέως δὲ ἀνθρώπων καὶ μετρίων τὸ παράπαν ἥσαν οὐκ ἄξια. Ηὐλοῖς γὰρ, μοναχοῖς δὲ μάλιστα, καὶ λίστῃ ἐπεῖχον. Καὶ η πρήστας; εὖλογος, ὡς ἀδιαφοροῦσιν ἐξ θεοῦ, καὶ

nisso (casus enim a divinorum celebratione mysteriorum longe abest), verum innuebant oblique alia quædam ejus generis omnia vulgi sermone trita, quæ eventu caruisse viderentur. Unum erat horum quod ferebatur, olim in Arsenii consecratione primum occurrisse dictum Evangelii, «S. ridorentium, » grave utique infortunium intentans. Quam tamen significacionem in Arsenio, utcunque malis exercito, non impletam vita ejus etiam post exauctorationem ad mortem usque satis quieta declareret. Cæterum si ejus qualiscunque oraculi minas in ipso perpetratae Arsenio non sunt, videri tamen in communib[us] illis inde securis perturbationibus Ecclesiæ abunde vini sævam tristis sui significatus exhaustisse. Quo pertinet quod vir quidam illorum temporum Deo plenus, ubi audisset Ecclesiæ regimini præfectum Arsenium, exclamasse dicitur, « Arsenius initium scandalorum, » præsaiga vide licet allusione ad priores duas litteras nominis Arsenius, quæ item vocabulum quo initium Graeco designatur inchoant, itemque ad tertiam ejusdem nominis litteram, quæ prima est in voce scandalum. His tunc et observationibus actorum et interpretationibus observatorum consentaneæ fuere exspectationes et arcana auguria mentium, cum quibus sic inauguratum patriarcham cleris, et populus excepérunt Athanasiū.

16. De ministris monachis patriarchæ Athanasi.

Brevi posthæc convenerunt ad eum quasi missistrati externi monachi nescio unde profecti, quorum hi quidem palam, alii clam ea facere non dubitabant, quæ spiritualium esse hominum nemo dixerit, utpote 148 quæ ne illi quidein qui tolerabilem duntaxat meioritatem in vita prouidentur offici, et aliquatenus moderatis, ulla ratione convenirent. In multis, præsertim monachos, sæve grassabantur, eo plausibili praetextu, quod eos

τας τῆς ἔδομάδος νησίμους καταλύουσι μὲν εἰς δι- Α λελέυκωται τὸ χειρόμαχτρον, [P 100] ὡς ἐλούη οὐ- φαγίαν, καταλύουσι: δὲ καὶ εἰς οἶνον πολλάκις καὶ Λιβίου, καὶ παραρτύμαστος χρῶνται, καὶ παρὰ τοὺς ποιλοὺς τρέφονται, καὶ ὡς χρήματα τινες ἔχουεν. Καὶ τοσοῦτον ἐφιλοκρίνουν ταῦτα καὶ ποινᾶς ἔξ- εκλαπῶν, ὡς μὴ μόνον τοὺς ἀδιαφοροῦντας διδιέναι καὶ τρέμειν τὴν ἔκεινον ἐπιστασίαν, ὡς εἰ μόνον π., σταγγελίζειν κολασθομένους τὰ μέγιστα, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον. Καὶ ὅπερ ἐπὶ τοῦ σκορπίου φασίν, ἐκ τῆς ὄπης ἔξιόντα μηδὲν εἰ- δέναι δηπερ τὸ κέντρον προσβάλοι, ἀλλ' εὐθὺς ἔνιέναι πάσι, καὶ φυτοῖς καὶ πάτραις καὶ ζώοις καὶ γῇ, τὰ αὐτὸν πράττοντα, οὐτα κάκεινος ἀντιτρυπεῖ τού- πιθενεμα, ἔνιεσ; πικρίαν οἰς ἐπιστατεῖν διὰ τὴν τοῦ πατριαρχοῦντος ἐπὶ πᾶσιν, ὡς ἐλόκει, ἀκρίβειαν. Ἐκείνῳ τὸ εὑρθὲν χρυσίον κατάγνωσις, τούτῳ τῷ μηδὲν εἰσιν καὶ γόνον, ἀλλωρ τὸ δυσὶ θιτωνίσκοις η καὶ τρισὶ χρῆσθαι, ἀλλωρ δις ὁ σταυρὸς ἐξ ἀργύρου η μήν καὶ χρυσίου, καὶ δις ποίητεις κατετεκένασται, ἀλλωρ ὡς τὸ μαχαιρίδιον εὖ ἥσκηται, καὶ ἀλλωρ ὡς

causarentur licentia relaxasse disciplinam nec jam more monachorum antiquo vivere. Etenim quibus quavis hebdomade diebus indictum oīm sit jeju- nium, tis hos nihil seculis bis comedere, et qui- dem saepe vīno et oleo adhibitis; præterea con- dimentis uti ac ritu vesci sacerdotalium; quosdam etiam ex ipsis pecunias habere. In hæc tam severe odiosissimas inquisitiones et rigida judicia scruta- tandis inhianter ac cupide libellis indicisque de- latorum exercebant, ut non tantum qui revera mol- lioris quam status posceret monasticus sibi essent diatæ conscienti, timerent horrerentque illorum ani- madversionem, certi, si solum quomodo cuncte insimularentur a quoquam, ab his statim sese pessime multandos, sed nec si quis videretur in eo genere vel circumspectissime se gerere, securum se putaret, horum siquidem indiscriminatum om- ribus intemperies infesta minabatur, plane ut scorpium aiunt e cavo prodeunt, exsertum caudæ lethalis aculeum æque cunctis intentare rebus ob- viis, plantis, saxis, animantibus, nallo delectu re- spectu, quod sūm est agentem, hoc est, innata obsequentem libidini quibuscumque quam potest maxime nocendi. Sic istis hoc studium, hæc occu- patio ac quasi professio una erat, immittere acer- bitudinis suæ virus in omnes quibus præterant po- testate quam ipsis communicabat patriarcha, quem cum appareret suminam omnis officii diligentiam velle ab unoquoque exigi, eo plus se ab illo inre gratiæ putabant, quo immittit desævissent in de- latos aut mediocrum culparum aut rerum, si elementi arbitrio censerentur, ne culpæ quidem alliūnum. Quotidianarum hæc ferebantur damnationum cause, aureus in hujus monachi peculio repertus, novum alter deprehensos induisse pal- lum, duabus aliis tribusve uti iunctis compertus. Quin et si observaretur gestare quispiam argen- tium **149** aureolamve cruciculam, statim ut sum-

τος, ὡς ἔκεινος ἀπερέφανόμησεν, ὡς φίλοις ἀχρήστο, ὡς ὀσθενήσας ιατρῷ προσῆλθε. Καὶ τις ἀ τὰ αἰτιά- ματα ἀριθμήσειν, ἀ δη καὶ ὡς ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων τὴν τληπαθῆς φύσις ὡς ἐφόδια ἐπισύρεται; Οἵς ἔκεινος ἀπιψύμενος κατωνείδιον καὶ ἡτίμους καὶ περιέσυρον καὶ φυλα- καῖς ἀπιρακλήτοις δικαιοῦν σύκηγον. Ἡν δὴ που καὶ ἀπὸ μονῶν ἔξελεγον χρήματα, ὡς ὅλην παθῶν ὑποσπῶντες ταῦτα καὶ τὸ πῦρ τῇ; ἀμπαθεῖς ἐν- τεῦθεν ἀπομαρανγεῖν δικαιοῦντες· εἰ δὲ καὶ ταῦς χερσὸν ἔκεινον οἱ σπινθῆρες, ὡς ἐδοξαν, ἔνεσποδι- ζοντο, Ἡράκλεις, τοῖς ἀλλοῖς, δ φασιν, Ιατροῖς, εἰ ἔλκεσιν ἔβρουν. "Ομως μέντοι μένος οὐκ δλίγον ἐν τεῦθεν σφίσι παρὰ πολλῶν ἐντέτροφε καὶ ἀσπονδος Β μῆνις, καὶ κατεστύγουν ἀπαντες, ἔκεινον απενδομέ- νων μόνιν οἰς δὴ καὶ ὡς ἰδοις ἐχρῶντο. Πολλοῖς δὲ καὶ πληγάς ἐντεῖνον βαρεῖς ἀμαρτεῖν δόξασιν, ἀπὸ δῆλου δῆθεν καὶ ἀκριβεῖας, τὸ ἀπαραιτητὸν ἐπὶ πᾶ- σιν δεικνύμενον καὶ ἀσυγκατάβατον, ὡς πάντας μὲν

ptuose splendidus notabatur. Sed et usque ad has minutias morosissima censura descendebat: En tunc quam elaborato affubre cultello utitur! Alter ille mantili quam candido manus tergit! Ut iste laetus nitet! Ut fracto alius et deside languescit habitu! Ut amicis sollicite obsequitur! Ut, cum regrotaret, medicum adiit! et quis istiusmodi criminationum ineptissimarum ineat numerum? Nam in iis omnibus quas, velut in scena, infelicium hominum æru- minosa natura solatio urgentium necessitatium sar- cinas vite subsidiorum trahit, insidias inhumani satellites collocabant odiosarum explorationum; e quibus exsurgentis in deprehensos stomachabantur, objurgabant, multabant, prehendentes immi- sericorditer, prehensos ignominiose trahentes in custodias tristissimas, ubi sine spe impetrandi laxamenti, sine ullo temperamento indulx consolatiuncula vel miniā, miseri contabescerent, nulla quantumvis longa tolerantia malorum cra- delium istorum insatiabilem explente feritatem. Nec singulos vexasse monachos contenti, mona- steria ipsa opibus et pecunia tollendis exhaustie- bant: materiam cupiditatum everrere sese inde D zelo disciplinæ dictantes, quo somite scilicet detracito avaritiae (sic enim loquebantur) plus nimio flagrantis ardorem minuerent; cuius tamen ignis favilla in manibus ipsorum, scintillis luculenter intermicantibus, cernebantur, ut licet exclamare tritum illud: « Heus vos, aliorum medici, sciatetis uiceeribus! » His, prout erat verisimile, ingens aduersus istos odium in animis omnium æstuabat, iraque seruebat implacabilis, detestantium con- etorū tam diram acerbitatē, unis duntaxat illis in fide velut fœderis cum his perstantibus, quibus quasi domesticis et interiori necessitudine familiariis ipsi utebantur. Cumulabant oleum in flami- man invide, quod ne temperabant quidem ma- nibus et fuste, flagis interdum contundentes quos

είναι ἐν φόνῳ καὶ ἀγωνίᾳ, τοὺς πλεῖστους δὲ καὶ ἐν Α μαζ., ως μέσον κακοῦ τα καὶ ἀγαθοῦ τὸ ἀδιάφορον καίμενον πρὸς ἔκατερον ἐναντιοῦται τῶν ἄκρων, καὶ εἴτε πρὸς τάγαθὸν κακὸν νομίζεται, ἀλλ' οὖν καὶ πρὸς τὸ κακὸν ἀγαθὸν, καὶ ἀγαπητὸν ἀν μετριοπαθοῖμεν, μῆτοῦ ἀπαθοῦς ἐφικνούμενοι. Λότος δ' ὅποι κανένι τῇ φαινομένῃ ἴδιῃ ἔξει, εἴτε καὶ γνώμοντ, τὰ τῶν ἀλλῶν ήθελεν ἀπευθύνειν. Κάντευθεν καὶ οἱ πολλοὶ διυπνίζοντο καὶ ἐν ὑπονοίαις ἥγον μεγίσταις τὸν ἀπευθύνοντα. [P 101] Ἡν δ' ἐκείνους τὸ ἐφορμοῦν πρώτον μὲν τὸ ἀπ' ἔκεινον ἀτηρὸν καὶ πρὸς ἄπαν διστάντευκτον, τοῖς μὲν ἐξ ἀρετῆς δοκοῦν, τοῖς δὲ ἐκ γνώμης ἐμφύτου, τοῖς δὲ καὶ ἐκ συνήθειας τῆς πρὸς τὴν ἀσχήσιν καὶ μονωσεως (ἄπαν γάρ δύσσοιστον τὸ μῆτ σύνηθες), εἴτα δέ γε καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς δλοῖς κρυπτόν τα καὶ ἀφανὲς καὶ φάλλοντος καὶ ἰσθίατος καὶ κατὰ μόνας διάγοντος, ὡσπερ ἡσκητό τε καὶ εἰδίστο. Ὅμως (τὸ γάρ τῆς ἀνάγκης ἐστιν ἀδηρίτον) τὴν σκληρὰν ἐκείνην καὶ ώς ἐν σιδηρῷ ράδῳ διέφερον ποιμανσιν, οἱ μὲν εὐγνωμονέ-

deprehendisse in culpa sibi videbantur, hot ipsum ostentare ad sui gloriam gaudentes. Quod inde intellectueros omnes considerent quanta in ipsorum animis exardesceret vis divini zeli, quæ cohibere istas **150** nequiret eruptiones in subitas et nullo respectu tardatas castigationes perperam actorum. Moesta hinc omnia metu sollicito, æstu animorum inquietissimo, videres, plerisque, dum et indignitatem presentium et perniciem imminentium cum horro reputant, usque ad desperationem efferratis. Crescebatque in dies malum, dum nihil secius monachi quo per præcēps incubuerant ruentes, novis subinde frequentandis, simulatione aut prætextu exactæ religionis, inhumanae acerbitudinis exemplis, pervertebant confundebantque passim omnia, ut esset jam illuc præsens species Ecclesiæ et urbis plane qualē Anaxagoras origines mundi describens suis affirmabat naturæ partium mistim ac temere coacervatarum; ante mentis, quæ ordinem intulit, accessum. Talia ecclesiastici eum cernerent, pleraque quidem improbabant taciti, et secum estimantes ut nimia et immania damnabant. Ac cum, arbitrati patriarcha multa horum incio fieri, eum adeuntes indicarent quæ maxime intollerabilia credebant, nempe contra ecclesiasticam lenitatem etiam vim ac verbera per feros ejus ministros plurimis crudeliter inferri, quod pro sui atrocitate omnes existimarent præter mentem et citra notitiam ipsius ab istis attenari, ille inexpectatissime rem comprobans etiam ultro monitores increpabat ut hebeti ad malij sensum et detestationem animo, apparere vel inde siens calum obductum religioni ac zelo ipsorum, qui aspectu culpabilium defectuum tam parum offendentur. Si enim horro quo par fuerat ad ocurrsum prave actorum commoverentur, ipso utique mali odio ad boni ipsi oppositi, nempe castigationis qua emendatur, honestatem agnoscendam perducendi fuerant, nec temere ut nimium culpaturi supplicium, quod ex comparatione ac commen-

D suratione cum peccato quod punit, justum esse ac moderatum recte censemib[us] intelligitur. His patriarcha objurgationibus insperatissimis istos Ecclesiæ primiores qui eum admonituri conveniebant a se abigens, omnem Jain sibi apud eos demebat excusationem ab opinione ignorantiae rerum quæ siebant, et totam in suum caput altrahebat invidiām, nihil pensi quidquam habens, dum palam ostentaret eo plane se spectare ac recta ferri, ut e medio tolleret radicibus extirparet omnino qualemque, seu veram seu apparentem disciplinæ remissionem, vulgo indifferentiam voratam, quam ex longo putabat obrepisse propter spiritualium præsidū incuriam, inolitam vero sese jam tueri quadam auctoritate ex præjudicio consuetudinis, contra quod rite atque ordine sui ministri **151** tenderent, plausibili usi prætextu, puniendis inexorabiliter, quæcumque deferrentur aut se ultiro in animadversionem offorrent, transgressionibus antiquæ disciplinæ, quarum mentio soleret indifferentiæ vocabulo molliri. Ac esse in isto judicio concordes patriarcham et ejus satellites ex eo palam exstabat, quod ipse quoque per se non pauco obvios contristabat amaris dictis, indifferentiam ipsis exprobrans, non intelligens, quantum arbitrator, indifferentis in boni et mali medio positum et varia sui comparatione cum extremis confrarias utrinque ducere qualitates, ut malum censatur collatum bono, vicissim autem, ubi cum malo componatur, bonitatis aliquam induat speciem. Unde ille moderate sapientium vulgo probabilis sensus est, præclare agi nobiscum, in hoe vita labilis statu haud pertingere valentibus ad plane imperturbabilem tranquillitatem, si mediocribus duntaxat perturbationibus agitemur. Porro ille propria illa sua, quam præ se nusquam dissimilans ferebat, relictudine rigidæ virtutis pro norma utebatur, ad quam oninno volebat exquare mores omnium, et quidquid in quovis ab ea declinaret, dirigere. Non poterat sic agens non

ορίου τὴν ἀρχὴν ὁρμησάντων, [P. 87] σταθεὶς δὲ Φι-
αδελφεῖς Θεοληπτος; πολλῶν τῶν κατὰ Γρηγορίου
τεωμάτων μία γλώσσα γίνεται, καὶ ἀνακηρύττεται
παρόντα τὸν πατριάρχην ὅρθοδοξον, ἕπαν δὲ ἐκεῖνο
σκάνδαλον καὶ πᾶσαν τὴν ἀπ' ἔκεινου ἀποστασιαν
τῷ τοῦ Μάρκου γράμματι ἀνετίθει ὡς ἐκεῖνην ἀνε-
γηγερμένων τῶν ταραχῶν, οὐδὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ
πατριάρχου ἀποδημένος ἐκείνους μηδένα ἔχειν τὸν
τεταγμὸν ἐπ' αὐτῷ τοῦ μὴ ὅρθοδοξού ἔχειν διωμο-
λγει. Ταῦτα λέξας τε καὶ πλατύνας ἐπιτέθες τῶν
ὅλων ἑστώτων ἐν σιωπῇ καταπαύεις τὸν λόγον.

6. Λιβελλος παραιτήσως ἐπὶ τῷ θρόνῳ τοῦ Γρηγορίου.

Οὐδὲ γε Γρηγόριος βασιλεὺς συνταξάμενος καὶ τοῖς
συνειδεγμένοις, καὶ τὰ εἰκότα δεξιωτάμενος, ἐκεῖ-
θεν ἀπαρει, καὶ ἐπὶ σχολῆς τῇ ὑστεραὶ συντάττει
τὸν τῆς αὐτοῦ παραιτήσως λιθελόν, ἔχοντα ἐπὶ^D
λέξεως οὕτως· «Ἐμὲ προβούσασαν εἰς τὸν θρόνον
τὸν πατριάρχακὸν καὶ εἰς τὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης ἀρ-
χιερατοῦντος ἄξιωμα οὗτος αἱ ἐμαυτοῦ σκουδαὶ οὗτε
τῶν ἐμῶν ψιλῶν συνάρσεις, ἀλλ᾽ ἀνγειν ὡς οἶδε μό-
νος Θεός. [P. 88] Επειδὲ τοῦτο γέγονε καὶ διετέλεσα
ἔτος ἔκτον ἥδη καὶ πρὸς εἰς τόδε τὸ λειτούργημα,
πάντα ἐποιουντας ἔλεγον ὅστε καὶ τοὺς σκανδαλίζομέ-
νους καὶ τῆς Ἑκκλησίας ἀποδισταμένους εἰς εἰρήνην
ἀγαγεῖν καὶ ἐνώσαις αὐτῇ. Ἀλλὰ τὸ σποδόσαμα τοῦτο

A εἰς τούντατίον ήταν ἐθουλόμην προσδιαινεν, ὅστε
καὶ ἐδόνων τινὲς ὡς ούκ ἂν ἡ εὔκτατα αὔτῃ εἰρήνη
γίνοιτο, εἰ μὴ ἐγὼ τὸ πατριαρχεῖον καταλιπὼν ἐκ
τοῦ μίσους γενοίμην. Οὐκέτινεσχόμην ἐπὶ χώρας μέ-
νειν, οὕτως ἐνστάτιως ὅρῶν τὰ τῆς Ἑκκλησίας ἔχοντα,
ἀλλ' ἡγάπησα μᾶλλον τρενδομένους ὅρῶν ἡ ἐμαυτῷ
τὴν τοιαύτην κατέχειν ἀρχήν. «Ἐνθεν τοι καὶ διὰ τὴν
αὐτῶν τούτων ἐν Θεῷ εἰρήνην καὶ τὴν τῶν ψυχο-
θλασῶν σκανδάλων ἀργίαν παρατήσαις ποιοῦμας τοῦ
θρόνου τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πα-
τριαρκικῆς καὶ τοῦ ἀξιούματος, οὐ μέντοι γε καὶ τῆς
Ιερωσύνης, ἐπει ταῦτην ἐλεούντας με τοῦ Θεοῦ φυ-
λάξω ἐμαυτοῦ διὰ βίου παγῆς, δει καὶ διὰ μόνην τῶν
πολλῶν εἰρήνην καὶ πρὸς τὴν Ἑκκλησίαν αὐτῶν
ἴνωσιν ποιοῦμας τὴν τοιαύτην παρατήσιν, οὐ μήν
διε ἐμαυτῷ σύνοιδα τι πράξαντα ἀπειργον τῆς Ιερο-
σύνης ἐμέ. «Ἐνθεν τοι καὶ ἔξεστι τοῦ λοιποῦ σύν-
εδοκίᾳ θεοῦ μᾶλλον ἐκλέξασθαι πατριάρχην καὶ εἰς
τὸν θρόνον τὸν πατριαρχικὸν καὶ τὴν ἀρχιερατοῦντον
ταύτην ἀναδιάσαι, δε ἀν καὶ ὑπὸ Θεῷ συμμάχῳ
καὶ βοηθῷ, δισα καὶ κανονικὸς πατριάρχης καὶ γνη-
σιος ἀρχιερεὺς, εἰς ἣν τὰ διεστῶτα τῆς Ἑκκλησίας
μέρη συνάγειν καὶ ἐπισυνάπτειν δυνήσεται. Καὶ
γένοιτο τοῦτο οἰκτίρμος τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σω-
τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δυσωπουμένου ταῖς

bus apud magnum coactis palatium. **130** præsentem
imperatore, præsentem universo senatu, clero insu-
per et monachis fere omnibus laicæque multitudi-
nis non exigua parte, nec non illis ipsis qui primi
contra Gregorium sive coorti fuerant, una consi-
dentalibus, tot prius apertarum in Gregorium bucca-
rum unam se ferens linguam Theoleptus nomine
omnium declaravit, quem viderent coram adesse
patriarcham, eum plane inculpatum circa fidem et
orthodoxum esse, quidquid autem circa eum offen-
sionis extitisset publicæ securitate ex hac ab illo
secessionis, totum esse imputandum commentarii
Marci, qui procellarum ea occasione concitatarum
unica origo, causa primaria fuisset. Quem com-
mentarium cum iam palam ipso patriarcha rejec-
set, nullam restare de recta ejus fide inoffensaque
doctrina dubitandi rationem. Quare illum omnes
pro recte sentiente pleneque orthodoxo se habere
profiteri. Ea cum dixisset et de industria fusius
explicasset, cunctis in silentio persistantibus, suum
loquendi fecit.

9. Libellus abdicationis throni a Gregorio datum.

At Gregorius gratiis imperatori et universis qui
convenerant prolixe actis, cunctis per officiis vale
dicto, inde abiens dicem posterum formando per
otium promissæ cessionis libello impendit, sic ad
verbū se habenti: «Me in thronum patriarchalem
et in hanc excelsam principalis sacerdotii dignita-
tem non mea ipsius promoverunt studia, nec meo-
rum suffragationes a nicorum, sed concedi ut
Deus solus novit. Postquam autem est hoc factum,
st̄que annum jam sextum et quod excurrīt in hoc

sum sacro ministerio versatus, omnia eo mea facta
dictaque retuli ut scandalum passos et ab Ecclesia
divulgatos ad pacem **131** reducerem ipsique uni-
rem. Sed studium hoc meum in contrariam ac ego
volueram partem acceptum est, ita ut aliqui clamarent
nuñquam successuram istam optatam pacem,
nisi ego patriarchatu relicto e medio abirem. Non
sustinui hærente in loco, sic commissam infestis
factionibus cernens Ecclesiam, sed optabilius id
ducens, malui federates Ecclesias et invicem videre
illos qui prius offensi dissidebant, quam perstare
in possessione gaudereceque honore tam illustris prin-
cipatus. Itaque ad assequendam horum ipsorum in
Deo pacem et animabus noconium cessationem
scandalorum, cessionem facio throni et principatus
patriarchalis dignitatisque, non tamen sacerdotii. Nam hoc,
miserante me Deo, servaho mihi per
quantum superest vitæ spatium, quoniam propter
solam multorum pacem et horum reconciliationem
cum Ecclesia facio talē cessionem, nec mihi sum
consciens fecisse quidquam quod me arcat sacer-
dotio. Quocirca de reliquo licet, cum Dei beneplacito,
alium eligi patriarcham, qui thronum in hunc pa-
triarchen ei principatum sacerdotii evchatur; qui
Deo adjuvante, ut rite iuxta canones ordinatus pa-
triarcha et legitimus sacerdotum princeps, di-
junction Ecclesie partes redigere in unum ac coagmen-
tare poterit. Eveniat id utinam miserationibus magni
Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, exorati purissimæ
Dominæ nostræ Virginis et Dei **132** Matris
ac omnium sanctorum precibos. His plane ver-
bis concepium hoc scriptum, idque nulla protus

τοῦ Καρολίου, Μικαηλίνα, ἥτε: Μαὶ ἐπὶ τῷ πρὸ; Λ καθ' ἡνὶ καὶ ἡγεμονῶν ἀπόστολον ἔφεται τελεῖται μητρὸς θεοῦ τῷ Αὐτῷ Καρολίου θελανθῆς εἰπεῖ τοῦ τοῦ: Οὐδέποτε δὲ γένεσις ἡρηγός οὐγέτερα, θέλανθον θεοὺς μητρὸς καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ, ἥτις καὶ τοῦ: γέμους δυσιν ἀδελφοῖν ἀνὰ μέρος κατήπειγεν. "Οὐεν καὶ αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς πόλεως κατεσκεπτοῦται ὁ βασιλεὺς, τὸν δὲ τοῦ τοῦ ἀρχοῦ μετεισύντας Ἰταλοὺς ἐπῆγετο πρὸς τὸ Νότροπον, συχνὰ κατανάλογοις καὶ ποθιστικότεροι μένος, θεύτη διος: εἰς τοῦτο καὶ μόνον οὐ καὶ ἐπιθέσθης τῶν ἀναγκαῖον ποιηθεῖνος. Ἐπὶ πολὺ δὲ γέροντας περιστελλόντες τοῖς βασιλούσιν ἀξέποντας, καὶ συμφέροντας πολιτηρίδας επέδειπλας βασιλέων διενέπειν συνάλλαγμα. Τυπέτεντος δὲ καὶ χρισταῖς τὰς Ἑπτάδας ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐνημερίζουν τοῖς βασιλούσιν ἀξέποντας, εἰς ἀνάτηχος ἐποίησεν. "Οὐεν καὶ τοῦ συγγραφίος τῷ Νομιμῷ Εὐστέρῳ θύρημα πεσάντος, βασιλοῦς: παθόντες πολιτηρίν ελθόντας διεισδύοντος: βασιλέων ἐπὶ θάριστρον καθήμενον ἐφεύραντες ἄριστον ἀνέβησαν: Βασιλέως ἐφεύραντος ἀνέβησαν: Βασιλέως, καὶ δηποτε καὶ τοῖς διάγων ἐνασχολοῦσον. Καὶ δὴ προσέταξε βασιλεὺς: ἐπέδειπλος τε πονθίνεσθαι καὶ τοῦτο διδόναι τὰς ἀποκρίσεις. Καὶ γέροντας ἐπέδειπλον τὸν λεγομένων ἀκοδοντες, θελ καὶ χρηστάς ἀνάτηχος ἡγετέλλοντο, πρόσαπτος οὐδηλοὶ ηθανεκχαριστοῦντες θεῷ.

40. Τὰ κατὰ τὸν πορφυροτάραντον Ηγεταρίν.

Τῆς δὲ εἰκοστῆς ἑνάτετρης μηνὸς Μαιμακτηριῶνος,

sibi e sororibus nepotum pro se, quantum poterat, urgebat. Quocirca etsi Michaelēm ut se absente urbī præcesset Constantinopoli pater reliquerat, tamen Iālos hujus conciliatores matrimonii ad se inde accitos Nymphæi splendidissime tractavit, ingentes in eos honorandos sumptus faciens, negotiumque cura tanta et studio capessens, ut parum ab ultimo assensu atque adeo a celebratione sponsalium res abesse videretur. Nam et legati regis Apulie magnopere ut sœdus fieret instabant, et utile id dignumque Augusto conjugium passim omnes censemant. Votis istis multam secuturi eventus spem addebat mūltis signis declarata Imperatoris in eam affinitatem propensiō, ut Itali ejus negotiū thætæores 154. præcipient jam animo gaudium successus, ut se dabant iudicia, certissimi. Itaque cum pāsto post hæc contigisset hujus historie scriptoreto Nymphæum venire, illi ab imperatore, cui ad pātium sedenti circumvaderant, petiere per eum at ipsius liceret hominēn quem scirent ab urbe recentem interrogare ut valeret Augustus Junior, ubi diversaretur, quibus aut renissionibus aut occūptionib[us] diem exigebet. Annens Augustus juxsi et p[ro]cōntariās quæ volēbant, et respondere ad quæstia historiēon. Ac mox et illis quæ entib[us] et hoc quæ necesse erit, hoc est bōna prosperaque referente, apparebat mirifice dēlectari sufficiētes Italos et ad grātias Dō[mi]nū agendas excitari.

49. De Porphyrogenito Constantino.

Cōfserum undicelicestimo mensis Junii die, quo sanctiorū Apostolorū festū celebratur, altero

διετίας πρεσβύτερος τετραποτέμπετον τῷ βασιλεὺς γένεσις τετοιοῦσαν, διοδη, καὶ μακάριον ἡρᾶς μαγεῖον τῷ πορφυρογεννήτῳ Ηγεταντίνῳ. Ὁποιόν γέροντος ἔφεται τοις εὐνάδεσι, φέντων μεγεστών πρὸς βασιλέα, προσδόκους δὲ καὶ τὸν πρεσβύτερον πάρα τὴν ἀδύοντας ενίνεσθαι, ἀπήντων μὲν εκατόντας καὶ μάργισσας, ἀπήντων δὲ πολὺ μεγενεῖτος γραῦς Στρατηγοπολίτην, ἦτορον πινάκινον μάνιον θύμων [P. 204] καὶ βασιλέως ἀδελφοῦ, Ηγεταντίνῳ δὲ τῷ Βασιληγοπολίῳ τῷ καὶ θυτερον τυφλωθέντι παρὰ τοῦ οἴκου καὶ βασιλέως συνοικήσασα. Ἐπειδὲ δὲ οὕτω καὶ πρὸς διάλει τεσσαρεῖν πρὸς τὴν Αἰγαίουσαν, ἐκεῖνη ἔξω που ταῦθιστο τὴν πρόσκλησιν ἀναρέσσομεν. Άλλ' ἀποστάταις πολιτηῖ τοῦ πορφυρογεννήτου τάξιον, ἀντρούσης καὶ γλαύκης πρεπούσῃ θύμῳ προπομποῖς τε πλειστοῖς καὶ θεριδόλεσσοῖς. Ἐπειδὲ τῇ θελῇ δὲ μάλλον καὶ πάθεμη πρόσθιταις (ἡ γέροντος πατέρος ἐκεῖνης μάρμαρη αὐτανέψια ταύτης ἦν, εἰπερ αὖτη μὲν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ τεσσαρεῖν βασιλέως καὶ τὴν θελήσιαν τεβαστοχράτορος ἐγεγένητο, ἡ δὲ εκεῖνής μάρμαρη ἐκ θαύματος τῶν ἀδελφῶν, τῇ δημοκρατίᾳ πρωτοβεστιαρίῳ συνφέκεται) Παρούλη (Ἀλεξίω), ἐπειδὲ γοῦν προσεγγιζούσῃς ἔδει τὴν γράμμην καθέδρας ὑπεδαμέντωνται: κανένα τὸ προστήποντα δευτερεῖα πρὸς τὴν Αἴγαονταν φερούσῃ, ἐκεῖνη τοῦτο μὲν γέροντος τεθότο δέ καὶ τὸς δημοκρατίας, καὶ ἐκγόνης πάταρον γένεσα, οὐδὲ ἵκταρον πεζουνίσατο,

currente anno ex quo imperator castra illic habebat, contigit quod mox referat, multarnr in posterum Porphyrogenito-Constantino initium calamitatum. Quoniam u[er]o in festo tali ex morte oportebat convenire magnates apud imperatorem, similiter autem et circum Augustam conventionem matronarum fieri, adfuerunt ea causa cum aliis plurimis ac maxima, tum prænobilis annus Strategopulina, que ex Joannis Duce otium imperatoris fratre nata deinde nupserat Constantino Strategopulo, a filio Joannis, dum vis imperaret, excæcato. Hæc tunc, quod admissionis ad Augustam hora nondum venerat, extra considerans dum intro acciretur, expectabat, quando rōdem advenit conjux Porphyrogeniti, 155. comptu apparatuque deliciarum ac pompa extera præstantiē ejus decente dignitatem, multo anteambolonum, multo comitū nec minore asseclarum ambitu. Ubi vero ea prope ad matertēram aut potius ad præaviam accessit (nam hujus avia paterna Strategopulita neptis ex fratre fuerat, quanquam hæc quidem ex fratre imperatoris dignitate sebastocratore erat genita, ejus vero avia, que fuit conjux protovestiarii Raubis Alexii, ex ipsis altero germano) — quando igitur admoventi jam se proximè fratris imperatoris vetulam esella oportebat assurgere, debito ei honore quæ se etiundum ab Augusta obtineret dignitatis locum, illa dūce auctoritate subnixa selectus, et eorum scilicet p[ro]ficiētis tantio juniori, etiam quasi materno sibi sute obnixia, quippe neptis sua filia; adeo se denuoce super vacanciam necesse dignum ducens,

παραιτησαμένη πρὸς ἐκείνην μόνον καὶ γῆρας προ- Α μηδὲν τῶν πραγμάτων εἰδότα, γυμνος τα πάμπταν
βασιλεύην καὶ τὴν τοῦ γῆρας ἀσθένειαν. Ὅμηρος
πάλι τα παρευθὺς ἐκείνην καὶ ἀκάθεκτος ἦν τὴν
ἀρτήγη, εἰ βασιλέως οὐσα νύμφη καὶ ἀνδρὸς ὑπὲρ δε-
σποτικῆς σύζυγος οὐδὲν τῶν ἄξιων ἐπιτυχάνει παρὰ
προτιμεῖνος μὲν βασιλέως, ἀλλὰ γε καὶ ἴδιωτιδος νο-
μούμενης ἐκ τοῦ τὸν ἐκείνης σύζυγον ζῶντα μηδενὶς
ἰδεῖναις ἀξιώματος. Τρέπετε τὴν ὁργὴν εἰς λύπην,
καὶ καλεύματος τε καὶ ὅδυμος ἀκριποῦτο τὴν δεινο-
τέλειαν. Τοῦτο γενοῦς τὸν ἐκείνης οὐκέτια σύζυ-
γον. Οὐ δὲ φάστημος ὅν καὶ αὐτὸς, ἔτι δὲ καὶ τοὺς
λογισμούς; ἐπικλασθεὶς ἐκ τῶν θρήνων τῇς γυναικείοις
ἀπίλυταιν μέν τὴν γραῦν, παραχωθῆσθαι δὲ τὴν
κίνην ἐκ τῆς πρὸς ἐκείνην θεραψίας ἀδικαίου. Καὶ δὴ
ἴκανην μὲν οὐκ εἶχε τι διαθέσθαι ἀνήκειστον, εὐγενῆ
τε οὖσαν καὶ μάρμην λογιζομένην τῷ βασιλεῖ· εἶχε
τὸ οἰλεῖον ἐκείνη Κωνσταντίνον Μαυροζώμην ὀνομα-
τεύειν, φέρετε δὲ καὶ συγχρήσθαι κατὰ κοίτην χρυσίαν
πέλετο. Καὶ τοῦτο δὴ μᾶλλον ἦν τὸ δοκοῦν ἐκείνῳ
πρὸς, οὐ πάντα μέντοι ἐκείνῳ τῇ κατ' ἐκείνης
πατρόρχουσα βρέπετε τῶν δυνατῶν θρησκεύματο.
Εἰμίτες τοὺς αὐτίκα καὶ περισχών τὸν ἀνθρωπὸν

B

flagitiis tam-pudendi principalis matronæ lu-librio.
Confestim igitur immissis in Maurozomam nihil mi-
nus exspectantem robustis e suo satellitio lictori-
bus eoripi miserum ac spoliari jubet, tetoque foro
fidei nudatum nullis insuper ac gravibus plagiis
inflictis ignominiosissime traduci. Vulgata mo-
mento rei fama perlateque ad imperatorem quia
familiares Porphyrogeniti jussu ejus palam atten-
tassent, enimvero motus illo non parum est, in-
dignans vehementer nibil reveritum præsentiam
imperatoris tantum esse ausum-Porphyrogenitum.
Tamen compressa in præsens ira misit celeriter qui
Maurozomam imperarent dimitti liberum; quod
ægre quidem, tandem tamen prævalente autorita-
tate summa perfectum est. Hinc jam post primam
illam eruptionem excandescitæ constans offense
voluntatis aversio Augustum abalienavit a ger-
mano, versareque animo suscit consilia deprimi-
endi ejus quem supra modum videbat effici; suam quippe in contumeliam redundare interpre-
tabatur audax ejus factum, et 157 eo, quem ani-
mi principum ex opinione proprii contemptus sen-
tiunt acerrimum, dolore penitus stimulatus in-
ulciscendi cupiditatem incumbebat. Primum igitur
a conspectu fratrem amovit, diueque absente se
negligere iundicis ostendit, ac ex intervallo rursus
se offarentem hand fæcis aspergit oculis. Denique
cum equitanti Augusto germano admovere se ille
de more tentaret, sui viciniam ademittit, procul
eum ablegans. In quo non parum hominem pupu-
git, sic exlusum voti effectu, quo enixa affecta-
verat resumendo in comitatu fratris Angusti loco
proximo sibi asserere existimationem, cuius in
possessione diu fuerat, familiaris cum eo consueta-
dini et grati ac liberi congressus, tenendis,
quas multas habebat, clientelis utili.

se minimum quidem assurxit, interisimilem
irrigide allegans excusationem infirmitatis, quasi
enī paulisper ad istam venerationis exhibitionem
pro debilitate senii requiret. Tulit impatientissime
hand assueta contemptui mulier eam negationem
deferrī sibi solitæ reverenter, iraque magno astu
remota est, indignans se nurum imperatoris,
sibi uxorem despotas ipsos dignitate præcellentis,
nihil æquum impetrare a matrona cognata quidem
imperatoris, cæterum nihil supra privatam condi-
tionem eminentē, quod vir ejus dum viveret ad
nullius fastigium dignitatis ascenderat. Mox ira-
cundia in ægritudinem transeunte, querelis et
placitibus dolore suum declaravit. Non latuit id
quod acciderat virum ipsius, qui præter ambitionem
propriam lamentis etiam uxoris inflammatu-
sū in desiderium ultionis, modos secun 156 exqui-
sivit ægre faciendi vetulae ea ipsi reponenda con-
sumelia, que acri sui sensu Strategopolinam alte
vulnerans vel compensaret vel consolaretur mon-
imentam qua cum ipse tum conjux fuissent ex ejus
cæsiopis contristati. Ac in ipsum quidem proti-
ans iram exprimere non potuit, reveritus perso-
nam nobilitate sua tuam, et affinitate principis
recommendabilem tam arta ut aviae ipsam dignatione
Augustus prosequeretur. Verum cum esset hunc
mojster domesticus oppido charus, Constantinus
Maurozomas nomine, quo viro ad foeda obsequia
secretarum libidinum apus abuti ferebatur, per-
alio se facturum credidit, si amasio mulieris
qua oderat insigni dedecore traducendo non solum
ipsi cordolum ex malo dilecti grave incuteret,
sed et etiam jactatam popularibus susurris obsec-
ra cum hoc famulo consuetudinis infamiam fre-
quentandis de hujus dehonestatione sermonibus
exventilaret ac latius spargeret, maximo suspecte

τῷ συναγομένῳ πλούτῳ καὶ τῇ χλιδῇ ἐντρυφῶν. Αἱ ἔκεινου φρυγτίζειν, καὶ παρῆν, καὶ ἀπῆν· οὕτω γάρ
 Ὑπὲρ γάρ ἐξήκοντα χρυσοῦ γλάσας αἱ σικονομίαι
 τεύτῳ ἀπεκληρούντο παρὰ πατέρες, καὶ γε σκοπὸς
 ἦν εἰ πρῆγμα, καὶ ἐξ ἕκατὸν ἐπαύξειν. Καὶ μεγάλοις
 ἀνδράσιν ὅργους τοῖς ἐκ τοῦ πικλατοῦ εἰς θεραπείαν
 ἔκεινος ὑπέτατέ οἱ, καὶ διὰ τοῦτον ἔκεινος πολλὰ μὲν
 προσδόνων ἔχων, διέγα δὲ τελώνων, εἰ μή του εἰς τὰς
 κατ' εὔργεσταν φύλακεις, δὲ καὶ αὐτὸς εἰς ὑποψίαν
 ἔκειτο μεῖζον, πολλοῖς ἐνετρύφα καὶ ὑπερηφανεύεσθαι
 εἰς ὑποταχὴν τὴν ἐκ βασιλέων πρέπουσαν. Ταῦθ' ὄρῶν
 βασιλεὺς, καὶ γε τῆς ἐξ ὑπογύνου ἔκεινης συμβάστης
 αἵτιας χάριν παρακεκνισμένος, διενυκτέρευε τε μετά
 τοῦ πρωτοθεστικρίου ἐν νόσῳ πολυημέρῳ κείμενου.
 τῷ νεφρῷ τὰρ πολυκύριος πάνοις ἐβάλλετο, καὶ
 οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσαγόμενον ὅπερ οὐ
 προσεῖημένος τὸν πάτησαν. Καὶ διὰ τοῦτο μή οἴω τούτην
 αὐτῷ τῷ χρατοῦντι τὰς προσδόνους ποιεῖν, τούτην
 προσιῶν βασιλέυς δοσημέραι περὶ τῶν κοινῶν συνε-
 φρόντες. Τότε τοινύν ἔκεινῳ συνών διεπονεῖτο τὴν
 τάδειλον καὶ ὅπερ τὰ ἐκκαμμένα ὑπέραλσιν, καὶ
 ταπεινοῦν συμφέρον ἀμφοτέροις ἰδόκει. Τὸ δὲ τέως
 ἀποπροσποιήσεις καὶ ἀποστρεψαί; καὶ τῷ μηδὲν τῶν

vera splendidius etiam quam pro secundo a supremo imperio apice potestatis gradu, obnoxiorum adiutoriorumque sibi variis nominibus hominum numero affluebat, partim domestico sibi ministerio famulorum, partim satis exhibitionibus officii continuam devotionem testantium, quorum illos salariis, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat, ad has et ceteri principalis cultus eius luxus necessarias expensas affatim bauriens pecuniae ex uberrimis illi attributis a patre annuis censibus, suorum aurorum sexaginta millionem expletibus; quos etiam idem ejus parens Michael augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi praeitura mors destinata intervertisset. Quia vero jussu ejusdem Augusti sui patris gratitatis is obsequitis etiam magnorum aulae ministrorum utebatur, quorum in mercedes abunde auctoratum palatinis stipendiis sumptum non ficeret, necessario eveniebat ut qui multum acciperet, parum spenderet, acervos opum domi construatos intueretur; e quibus si donativa clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitionis, et quod superbe videretur veneracionem unius summum debitam principi a sibi obnoxiois exigere, suspicione imperanti movebat, tanquam haud contentus sua sorte majoribus inihiaret. His de fratre caris, quas recens ejus facinus, audaciam indicans subesse deditantem, intendebat, inquieto

158

agitatus imperator per noctes assidebat protovestiariorum longa tunc forte renum dolore decubentem; quo morbo sane difficulter et remediali vita ipius regescere cum ille prohiberetur. Augustum adire consiliis ejus tribuentem plurimum, ipse ultra ad eum quotidie venitabat imperator, eum alia referens, quorum expeditio urget, negotia publica, tum quae maxime illum sollicitum

habebat, istam effarentem sece immodestiam germani et supra cancellos exsilientem fastu. De hoc deliberantes facile in unam sententiam ambo convenerant, deprimenti hominis et ejus tumorem contundendi repulsis, rejectionibus a congressu et aversione vultus in occasibus, neglegenti praeseferendo ejus et ad eum attinentium, nec presentem curando nec requirendo absentem, ac pari contemptu, sive adesset sive abasset, cunctam ejus mentionem transmittendo. His uno tenore aliquandiu continuatis opinabantur posse mitigari ferociam juventis et ad patientiam subjectionis infecti. Sic agentem secum imperatorem quondam tempore Porphyrogenitus expertus, studuit ejus iram placare crebris et humilioribus solito ad eum accessibus, egregiaque simulatione obsequii, quae poenitente ipsum declararet culpe ob quam gratia exciderat, et profundiori demissione emendare velle id quod isto erga se frigore castigaret imperator. Ac quo ad scopum eumdem impetranda a fratre Augusto venire certius perveniret, misit ad protovestiariorum qui eum a se rogarent ne gravaretur imperatorem orare ut ira remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis impepi fecisset inconsulte, miseratus humanum imprudentiam Lipsam, nec inexorabiliter in poenitentem etiati saevire pergens. Dum his utrinque actitudinis tempus teritur, versabatur Nymphaei patriarchæ monachus Sabas, et consuetis obsequiis intemperiosis haud cessabat multa multis gravia importune ac perperam agere, connivente ad quidvis Augusto, quod forte

159

neccārum nec honestum judicaret obstare se iis que a patriarchæ ministris fierent, et religioni doceret impedire ne successum haberent res ad restitutionem discipli-
 ux et correctionem multorum abusuum pertineant.

Ιεράτεο, αὐτὸς ἀπελογεῖτο ὡς οὐκ ἄξιον πατριάρχην ὁ; Τέωνανδρίην Νικήταν, καὶ αὐτὸς δὴ τοῦτο ὄνομα ἀποκοριζόμενος (δ' ἦν δὲ τοῦ παλατίου ἐλάχιστος), τορὰ βασιλέως προστάσσεσθαι. Ἡ; γοῦν οὗτω ταῦτα καὶ ὁ μοναχὸς Σάβας συνήθης ὡς ἔκεινῳ πιστὸς ἐν παλλίος κατεφαίνετο, ἀκούσας, ὡς ἔλεγε, παρ' ἄκεινου βασιλεῖ προσῆγγελλεν, ὡς δῆθεν πρὸς αὐτὸν λέγοντος ἐν ἀποδήμοις τοῦ πορφυρογενῆτος ὡς ἄμα μὲν βασιλεὺς ἐπιδημήσει τῇ Κωνσταντίνου, ἄμα δὲ τὸν πατριάρχην ἐκβαλὼν τὸν μοναχὸν Κοσμᾶν ἀντεισά-
λε. Τότε γοῦν καὶ μᾶλλον δὲ βασιλεὺς ἔξηγραιτεν, εἰ γέ εἰ ἀκπολεμῷ ἔκεινος καὶ αὐτὸν πατριάρχην ὄντεον, τοὺς οἰκείους ἔκεινῷ ὑποποιούμενος, καὶ ὑποψίας οὐκ ἀγαθός συνέλεγεν. Ὀλίγον τὸ με-
ταξύ, καὶ τινες τῶν ἔκεινου βασιλεὺς προσιόντες μεγάλον ἀττα καὶ εἰς ἀπιστίαν τὴν κατὰ βασιλέως φέ-
ροντα λέγειν τε καὶ φρονεῖν ἔκεινον σίνεμα πρωτο-
πράτορος Στρατηγοπούλῳ διενυκτερεύοντει οἱ προσ-
τηρεῖλον, καὶ γ' ἐλέγχειν σφᾶς ἑτοιμούς ἐστοῦν
ταρσέλον, ἀναδεχομένου τοῦ βασιλέως. Ταῦτ' ἔκεινος πάντας ἔλεγον, ἰδόκουν δὲ πάντως ἐκ τῶν γινομένων καὶ τὰ τῆς κατηγορίας πιθανά τοῖς ἀκούουσι. Αἰδ
ταῦτα δὴ πολλὴν καὶ μεγίστην πρόνοιαν δὲ κριτῶν

passim crederet. Plane quippe persuasus erat im-
perator, quæcumque Sabas ageret, patriarchæ
voluntate fieri, prout declaravit ipse postea cuidam
episcopo, excusans quod facere Sabam quæ vellet
sineret. Ac cum reposuissest episcopus, utcunque
ista Jussu patriarchæ gererentur, tamen debere
ipsum utpote imperatorem non permittere patriarcham
imprudenter ruere, etiam si vellet, ad ea
Augustus unum illud in sui defensionem allegavit,
aliqui conveniens non est patriarcham pariter ac
Tzyandelam Nicetam (hoc ipsum enim nomen
contemptum protulit hominis notæ vilitatis atque
ateo palatinorum omium infirmi) imperatori
subjici. Cum ea igitur sic se haberent, et monachus
Sabas cerebro imperatorem alloquens multis
ei ex vero nuntiatissimis opinionem sibi apud eum sin-
ceræ fidei parasset, detulit is ad Augustum eumdem
audisse se e Porphyrogenito, id sibi ut rem ar-
tanam indicate, imperatorem, simul Constanti-
nopolim pervenisset, ejeturum throno patriarcham
et Cosmam monachum in ejus locum pro-
motorum. Hoc vero auditio magis exacerbatus
imperator est, indignans armari adversum se irrati-
que a fratre patriarcham falsis indictiis consili-
arum rerum, ac insurrectione calumniarum
istiarum demererit cum sibi familiares ejusdem
tudere; in quo illum spectare invasionem imperii
non inanis videbatur esse suspicio. Non multum ab
hic tempore effluxerat, cum aliqui e familiaribus
Porphyrogeniti ejusdem Augustum adeentes ei
noctu nuntiarunt magna illum quædam et ad re-
bellionem, ut apparebat, 160 spectantia loqui et
machinari cum pretoriatore Strategopulo; ac si
annueret imperator, paratos sese ad eos convin-
cendos exhibebant. Hece illi quidem dixerunt:

A ποιούμενος τοῦ τε λαθεῖν ἔκεινον ἐφ' ὃ προσκαλοῖτο τοῦ θ' ἀλῶναι, καὶ μὴ τι καὶ νεωτερισθεῖν παρ' ἔκει-
νου, ὡς ὅντο, πέμψας ἀγει παρ' ἔκεινῷ τὰς δυνάμεις, καὶ τοῖς οἰκείους πᾶσιν ὃν αὐγῆς ἔν ἐπήγειρε κατὰ τὸ παλάτιον συναθροίζεσθαι. Καὶ τότε πάρι πλί, Ιου-
σταν ἀγορὰν πέμψας προσκαλεῖται τὸν ταῦτα κατηγο-
ρίας ἐνέχομενον, μηδὲν ἀκριβῶς εἰδίτη. [P. 107]
Ο καὶ διὰ ταχέων παραγενόμενον δὲ μὲν βασιλεὺς
εὑθὺς, μὴ οὖς τὸν κατέχειν τὰ; κατ' ἔκεινον δράκον-
της μὲν ἔκεινον, ἄμα δὲ καὶ τὸν Στρατηγόπουλον,
μετ' οὐ πολὺ καὶ τούτον τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι κατα-
γνωσθέντα, ὀνειδισμοῖς τε καὶ προπηλακισμοῖς
ἔβαλε, καὶ τοις παθόντες, ὡς οὔτοι, το παρούσης
καὶ πάσης τῆς συγκλήτου ἔδρα, ε καὶ κακῶν κάκι-
στοι, αὐτοὶ τοσαῦτ' ἔχοντες ἀγαθὸς παρ' ἐμοῦ, τὸ εἰς
ἀναβολὰς ὀφθῆναι πρὸς τὸν εὐεργέτην κακοὶ οὐ-
μενοιν θέσθαι προεθυμήτης, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς δὲ μὲν
δεσπότους καὶ αὐταδέλφους, δὲ πρότερον μὲν αἴτιου
τοῦ καὶ έτι βλέπειν τὸν ἥλιον, θάτερον δὲ καὶ εὐερ-
γέτου, τοιαῦτα καταμελετηκότες, ἐλέγχεσθε; Τοῖς
δὲ ἀρνουμένοις πάμπαν καὶ τοὺς ἐλέγχους ζητοῦσιν
εὑθὺς οἱ κατειπόντες παρίσταντο, καὶ ως ἔκεινοις
ἰσχύς ἄμα καὶ εἰς σπουδὴν πρόθεσις, ἥλεγχον. Λότικα

magnam autem verisimilitudinis speciem ex cœle-
ris quæ palam geri cernebantur, eorum accusatio-
apud audientes obtinebat. Propter ista cuncta de-
crevit imperator Porphyrogenitus comprehendere
accitum ad se postridie. Ad quod duo quædam in
primis curanda sibi putavit, prius sic haberi tem-
arcana ut nulla ratione suspicari Porphyrogenitus
posset quare vocaratur, alterum habere ad
manum eas copias, quibus ille, si forte repugnare
prensantibus conaretur, resistere nequiret nec liber
effugere. Jussis ergo convenire ad se praetorianis
cohortibus, et edicto domesticis cunctis ut ad pa-
llatum præsto essent sub crepusculum aurora,
forum universum armatorum multititudine comple-
vit. Tunc misit qui sibi sisterent cum qui accusa-
tus fuerat, nihil certo scientem de causa ob quam
vocaretur. Quo celeriter adiuxto, uti et paulo
post Strategopulo, in ambos ut jam prædammatos
iram non continens stomachum erupit, epprobris
utrumque ac convictis proscindens, his eos com-
pellans verbis voce contenta, senatu astante uni-
verso: Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in dominum eunudemque geranum fra-
trem, ille autem in eum cui primum debet quod
adline 161 solis lumen videat, deinde qui ei
beneficium vita servare donis ultro adjectis en-
mulavit, Τοιούτοις, malum, heus vos in transversum
abripuit recordia, malorum pessimi, ut tot a me
bonis acceptis non satis habentes, quod ipsum erat
vituperabile, tardi apparere in referenda largitori
gratia, etiam affectaretis maleficia benefactis repen-
dere, tam atrocia convicti fuissent machinati, tunc
quidem in domin

τοῖνυν, οἷα φιλεῖ ἐπὶ τοιούτοις γίνεσθαι, θρόνος δῆ τῶν μὲν ἔκπληττομένων, τῶν δὲ καὶ στυγούντων, διλλῶν δὲ καὶ πλέον τοῦ εἰκότος; κατά τινα θεραπείαν παραπεκινημένων καὶ λέγειν καὶ πράττειν. Τέλος τοὺς μὲν τὰς ἔκεινων οἰκίας πολυδιδους οἴσας, καὶ διλλῶν τὴν τοῦ πορφυρογεννήτου, καθέξοντας ἀποστέλλεις, αὐτοὺς δὲ τὸν μὲν φύλακας ἑδίου, τὸν δὲ ἀδελφὸν συγχλείστες ἐνὶ τῶν κατὰ τὴν παλάτια βασιλικῶν οἰκημάτων ἐν ἀσφαλεῖ καθείργυνοι. Προνοαὶ δὲ ἔκεινας καὶ ἀγέλας καὶ ἀποθήκας παντοῖων εἰδῶν καὶ χρυσὸν, τὸν μὲν ἐν νομίσμασι κεκομένουν, τὸν δὲ ἐν ἔκπλασιν εἰργασμένον, καὶ ἀργυρὸν καὶ πέπλα παντοδαπὰ τῷ κοινῷ ταμιεύη προσανετίθεντο, καὶ ἡ χλιδὴ ἔκεινη καὶ περιφάνεια μιᾶς ὥρας σκηνὴ καὶ παγίνιον δῆ. Καὶ θαῦμα δῆ τοις ὅρωσιν δύχος τοσούτος τρυψῆς καὶ οἰκίας τοιαύτης φιλοτιμία, μηδὲ αὐτῆς βασιλείου κατὰ πολὺ λειπομένης, πῶς ἐν δικαρεῖ εἰς τὸ μηδὲν κατήντησε, καὶ τὰ λαμπρὰ ἔκεινα καὶ τέως περίπατα πνευσάσης δυσχεροῦς καὶ τελχινώδους; αἵρεσις κατέσβεστο.

Καὶ ταῦτ' ἐκράττετο Κρονίου μηνὸς, δέτε καὶ πολλοῖς μὲν τῶν τοῦ παλατίου, οὐκ ὀλίγοις δὲ καὶ τῶν

paratos aiebant, accusationis argumenta poscerent, statim adfuerunt qui eos detulerant, et pro sua quisque facultate ac studio convincere infitiantes sunt consati. Dum hæc geruntur, prout solet in talibus, murmur increbuit tumultuaris susurris, quos ab ista spéctantibus partim verus affectus exprimebat favoris aut odii varie propensi in accusatores vel la reos, partim artificiosa simulatio et cura quæstuosa hos aut illos demerendi, pro ratione ambitæ gratiæ vel formidatæ offensionis longe ultra sensum intimum in demonstrationes affectus agendo diceudove prodiens. Tandem imperator misit qui domos utriusque bonis refertas exhauirent cunctis in fiscum redigendis, præseruiri autem Porphyrogeniti. Ipsorum autem alterum quidem publicis custodiis tradidit, fratrem versuum uno e regiis palatii conclavebus inclusum seculo præsidio servatum detinuit. Pensions autem ejus illas et greges apothecasque omni genere pretiosarum oppletas specierum, aurum præterea partim signatum in nummis partim factum in vasis ac poculis, similiter et argentum velaque ac vestis variis textus ac formæ, ingentis prelii, cuncta in ærarium conferuntur. Tantusque ille apparatus deliciarum, luxus illud regi choragium et speciosissimus conspectus, horæ unius scena in ludi-brium sicut, non parum admirantibus qui cernerent, tantam vim delicatae supellectilis ac voluptatæ copiae unam in domum nos regnante, quæ tamen in hoc regnatri ci vi cederet, congeri potuisse, et tam exaggerato isti cumulo dissipando, tollendo, exportando tantulum spalium sufficeret. Adeo nihil ita splendidum, **162** ita illustre lateque inclitum fulget, quod pestilenti afflatu malignæ auræ obscurari ac penitus extingui brevi tempore non queat.

A τῆς Ἐκκλησίας ἀσυνθίστας πρᾶς βασιλίᾳ ἔγκλημα δι' ἔκεινον ὡς δῆθεν βασιλειῶντα δημιουργεῖ. Ήν γάρ ταῖς ἀληθεῖαις δ' ἀνήρ ἐξ ἄκρων φιλοδωρετατος, καὶ πολλοὺς συνυπῆγετο τοῖς φιλοφρονήμασιν, οὗτος καὶ ἀγαπᾶν εὑρεγετουμένους, σύ μήν δὲ διστά καὶ συνεπέντεις οἱ δῆθι συμβούλεσθαις ἢ δῆ ἔκεινος εἰδὼς καὶ βουλόμενος, ὡς οἱ κατ' ἔκεινου λέγοντες δεικνύειν εἶχον, ἐξηλέγχηστο. Τοῖς οὖν τοῦ παλατίου πολλοῖς τεινον οὖσι τοῖς παρ' ἔκεινον εὑρεγετουμένοις συνεγνωμένοις δι' βασιλέως, [P. 108]· ὑπέρ ἀξίαν μὲν τοῦ διδόντος, ἀξία δὲ τοῖς λαμβάνοντας περιστάντας διτάς, εἰ καὶ ὑπέρ τὸ μέτρον ἐλάμβανον, ἀλλ' οὖν δικαίους εἶναι τοιαύτα καὶ τόσα λαμβάνειν ὑποκατακλινομένους ἐκείνων τῶν εἰκότων ἐδικαίου. Τοῖς δὲ τῆς Ἐκκλησίας μὴ διπλῶς τοῖς εἰς ἔκεινον εὑρεγετηθεῖσι, ἀλλὰ καὶ ἐύμπαστον αἵτις δὲ Σάβας ἐπειλημμένος εὐσχήμονας, ὡς δῆθεν κατ' ἔκεινων καὶ ὑπὲρ βασιλέως ζητῶν, καὶ πρὸ τοῦ τοῖς πᾶσι κακοποιούσῃ, ἀνέδην τε δύσηνος ὕνόμαζε,

Gesta sunt hæc mense Martio, quando et palatinis multis et non paucis ecclesiasticis crimen majestatis impactum est, Porphyrogeniti causa, quasi ei beneficis obstricti etiam ad affectionem imperii favissent. Erat enim revera vir ille profusus in largiendum ut qui maxime multosque sibi ea devinxerat beneficentia; non tamen ut convinci posset plus istos ei rependisse quam gratum et mutuum amorem, minime autem factiosum studium velificandi spebus ejus usque ad conscientiam conspirationem in ambitiosa vota principatus usurpandi; qualia mente versasse illum nondum demonstraverant qui detulerant. In communi porro suspitione sacris hominibus et laicis diversa utrorumque sors fuit. Nam illis quidem, quos dixi, palatinis plurimis munifice a Porphyrogenito donatis ignoscendum judicavit imperator, aiens plus quidem illum fuisse largitum quam gradus ejus ferret, eos tamen quibus dedisset, cum megistanes essent nobilitate ac merito præstantes, dignos fuisse qui tantum acciperent; neque illam nimiam videri debere mercedem obsequii quo se homini non imperanti proceres tam illustres inclinare sustinuerant. In ecclesiasticos, non eos solum quos donis cultos a Porphyrogenito constabat, sed universim et indiscriminatim omnes, dira monachi Sabæ grassatio incurrit, aptam scilicet arripiens opportunitatem commissum sibi negotium agendi, hoc est exercenda plausibiliter in illum pridem exosum sibi ordinem inexplicabilis inumanitatis suæ, specioso nunc prætextu zeli laudabilis pro imperatoris salute **163** ac statu. Eos igitur pariter cunctos uno crimino involvit, infidos et clausi infenses Augusto neminaus.

χ. Περὶ τοῦ μοναχῶν Σάβα.

Καὶ διών [1^ο. 109] ταῦτα οἰκουμέναις ἔχεινων ἐπέγειρε παρακρτέστην καὶ ὀπατῶν τῆς προσδόκους ὃς ἐν ἐκίνησι, καθιερωμένων. Ἀπέρι τὸν ἡλιοκοῖς πραθέναντι πόνος ἦν, οὐ μήδε ὁ ὥστα καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν δύνανθαν. Ὁ δῆλος καὶ πλέον, τούτους τοὺς ἀνέρες θεοῦ τῶν αἰκείων ὕδναντι, καὶ οὐχ εἶχον τὴν κατηγορίαν ἀναβέβηται, καὶ ἐν μετρίοις ποιήσασθαι, Ὅ δηλος μεγάλως τοὺς τοιούτους ἀνύμνην, καὶ οὐκ εἶπεν ἂν τι καὶ πράξειν, καὶ οὐδὲ ἀν γε τῇ λύπῃ καθιερώσαντες, δικαιοῦνται, ἀντιδροῦνται. Τέλος ἀποφυγὴν μέσην ἐγνωσαν τῆς κακίας τὴν πρᾶξιν, πατριάρχην καταργήσαν, ὡς αὐτίνων τῷ μαθεῖν ἐν δεινῷ πονηρομένου κάκενου τὴν κατὰ τὴν Ἐκκλησίας διάταξην. Κλεόπορος τοιγαροῦν καὶ τοῦ Σάβα ανιελθόντες ἐκείλουν τὸ πάθος, καὶ ἡδὲ αὖτις ἀπεικόνισαν τὴν αὐμαρτίαν, καὶ, «Τι παθόμενος ἡδὲ οὔτος, οὐ ποτέ παρόντος κάκενου, τοιούτος τοὺς τοῦ κλήρου παρθέλλεις δραντές δέοντες, τὸν μὲν ἄντον αἰσθένεταις κρίνεσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀδιάθους τοῦ ἡρεοῦ μένειν.» Τοῦ δὲ μηδὲν ἀπολογουμένου τῶν έ;

20. Οἱ τοναχοὶ Σάβα.

Ergo sigillatim obiens irruerat in concoupmis illorum, parum, sequestrans et detinens nondum solitos, proventus, partim jam perceptos repetens, quod eos diceret iure illis, fruendi excidiase perditionis criminis consciente, cuius ipsos pro plane convictis et rite damnatis haberet. Hæc videntes et patientes clerici intime scilicet, ringebantur, non tam ipsa accusationis iqvicia conturbati, quamquam etiam bene consciis et viam ejus purgandæ nullam habentibus molestissima, quam quod ejus effectus jam ante damnationem tristissimos sentirent, priuati jam nunc bonis propriis; que præsens experientia intolerabilium, dolorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impedithebat ne contemplata falso calumniæ vanitate consolacionem eam caperent, quam in malis perpessione mediocris sua prudentibus virtutis suggestit. Quare fluctibus, uferonis jactant maximis, nec quo se veterent reperientes, postquam aliquandiu in illa æcumna incerti animi, quasi desperato remedio se se discurcianentes, tacite gemuerant, tandem confugere ad patriarcham decretaverunt, tali cum illorum quæ gererentur ignorauit, simul cognovisset intentatam Ecclesiæ calumniam, improbatum et ægre se ferre declaratum. Captato igitur tempore quo Sabas ad patriarcham venerat, simul et ipsi aëcedentes quæsi graviter sunt de malis quæ patenerentur, et invidiouse exaggerata conuensis calamitatibz atrocitate, ad quæ præsentem auctorem conversi Sabam, «Quæ tu, malum, et iniquum præsente patriarcha, et ipsi inoritant intemperie? quam oī causam clericos iniuriantem universos, sine illa inuocantis aut noni differentia, penitus subjiciis, cum palam æquitas posuimus, si quis nostri ordinis culpa allius

λόγον κειμένων, διῆδικον περιβαλλομένου αἰτιαζει μηδὲν προσηκούταις, μηδὲ ὄπωσοῦν, τέλος ἡξίουν πετράρχην ἀμύγειν. ἀδεκουμένοις τὰ ἱσχεται. Οὐ δέ, οὐκολός δημιος, φυχῆς ἐπὶ τούτοις κατεψαλέντο, καὶ ἀκίνητος. Όης δέ πολλάκις οἱ τοῦ κλήρου ἐπέκειντο καὶ προτελιπάρρυν, δέ δὲ διφωνος ἦν καὶ τῷ μή τι λέξειν ἔχοντι ἀκριβῶς ἐψκει. Τέλος ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίᾳν ἀπέπεμπε κατερρωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ κατεπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ιουδαιους φωνήν, ἀπειπὼν παραδίδοντος εἰς σταύρωσιν τὸν Δεσπότην, «Δέσποτε αἴτεν δικεῖς καὶ σταυρώσατε.» Βοῦτο ἐπηῆλις μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος εἰπεῖν ἀγνώστῳ πολλοῖς διαθέτει φυχῆς, τοῖς δὲ καὶ λιαν δόξαν βαρὺ παρώξυνε τὰς δρμάς, καὶ προσλυπόμενος καὶ οὗτοι ἐσχίζοντο, ὅπει μήτε συνέργεσθαι: αἱ μῆτρες μήνη συνεύχεσθαι, βασιλεὺς προσσαντιθέντας τὴν περὶ τούτων τὴν ἐκδίκησιν. Βασιλεὺς δὲ τῆς νόσου κατεπειγούσης τῶν πρωτοβεστιάριον, ὡς μηδὲ ἀναπνεῖν ἐνστῆς τοῖς πόνοις, σκέψει καὶ βουλῇ τούτου τὸν Καῦμνον κοιαστορα Νικηφόρον εἰς μυστικὸν [P. 110] ἀνάξας ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προτνε-

C aut iure suspectus est, de hoc iudicium institui, alios quo nullum criminis unget indicium, qui jetos in frumento suæ famæ integræ relinqui? Ad ea Sabas multa 105 parum ad rem facieptia, nihil admodum quod clare ipsum absolveret aut tam vehementium actorum acerbitate exculpare, reputuit. Unde a patriarcha magnopere clari ci contendebat ut satis jam compertam hominis improbitatem grassari ne sineret in diram oppressionem innocentium, sed tempestiva eam castigatione coerceret. Tales ille preces audiens frigidus neacio quare immotusque persistabat; ac cum illi ardentius urgerent, perseverabat tamq[ue] in silentio, hanc in expedito, ut apparebat, habens quid diceret. Tandem, velut vi cūdām multorum simul incumbentiū impar eluctandæ, paulisper indexus verbis Pilati ad Iudeos Christi uacem depositentes vindictam ipsius calumniatoris ipsorum Sabas ironice permittere visus est: «Accipite ipsum vos, et inquietus, et crucifigite». Hanc ejus vocem, inquietum quo ex sensu projectam animi, audiri tunc coptigit. Quia graviter offensi aut potius inquietiblēt afferati, quos sic elucrat, abscederunt se ab eo, congressaque ipsius in posterum aique omni preciū ac sacerdotum cum illo communione segregarunt, dolorem testantes suum querelis gravibus et ultionem tam insignis iniquitatis ab imperatore præ se ferentes exspectare. At Augustus totus, ut dictum est, e protovestiarii consilii pendens, prohibitus libero adiuto familiaris oraculi, cruciatibus reponit acerbius ne ad momentu quidem respirare jam illum sinentibus, ægri commendatione ipsius quæstorem Niciphorum Chymnum ad dignitatem mystici promotum in partem arcane fiduciae ascivit, deliberationibus hunc quoque quotidiani consu-

* Joan. xxv. 6.

μας αὐτῷ κοινωνὸν (οὗπω γάρ ἐκείνῳ καὶ μόνῳ Α' Ήσαν δὲ ταῦτα δεσποτικά μᾶλλον ή ἀληθῆ, οὐδὲ θεραπεύειν τὸν πατριάρχην.
Καὶ δῆ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς καταχρίτους, τὸν μὲν ἀδελφὸν ἐκλογῆ (εἰρκτῇ φορητῇ τις εἰς εἶπῃ), τὸν δὲ Στρατηγόπουλον δέσμιον, ἐξελθὼν Νυμφαῖον εἰκοστῇ ὁγδῃ¹ Μαιμακτηριῶνος τὴν μεγαλόπολιν εἰσεισιν. Ἡν οὖν τούτεῦθεν κωφῇ τις δρυγή παρὰ βασιλέως τοῖς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ μὲν ἐπαγόμενον Ἑγκλημα δύντοια, αἱ δὲ πρὸς τοῦτο κατασκευαὶ αἱ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου σφῶν ἡσαν ὑποστολαὶ, ὡς κακῶς δῆθεν τὴν τῆς δυσνοιάς αἰτίαν, ἥν καὶ παρὰ τὸν Σάβα κατηγόρηντο, δυσγερανόντων. Όστε καὶ μιᾶς συναγαγάνων ἐκείνους ἐκ τινῶν ὑποπτευομένων τὴν κατὰ πάντων συνίστα δύσνοιαν, περιποιούμενος δῆθεν ἐντεῦθεν τὸν τοῦ πατριάρχου θεράποντα. Θάλασσαν γάρ συνόλην καὶ ἀπόρροιὴν ἐκείνης παρεδειγμάτιζεν, ὡς τύσιν ἔχοντος τοῦ παντὸς ἐκ τοῦ γεύματος οἴλον ἐστιν ἐκείνῳ γινώσκεσθαι. Εἶναι δὲ καὶ τούτους οὐ πάντας, ἀλλὰ ἐκ τινῶν ἴσως ὑποπτευομένων τοὺς πάντας ὑπάγεσθαι ταῖς αἰτίαις.

B terem admovens. Ac cum nondum speraret sufficere moli rerum unum illum posse. Joannem præterea cognomento Glycyn petitionibus supplicum referendis præpositum huic adjutorem **165** tribuit. Quibus provisus, hoc ipso anno, ducens secum condemnatos, fratrem quidem in lectica clathrata (carcerem portatilem dixeris), Strategopulum autem vinctum, duodetricesima Junii die Constantiopolim ingreditur. Ibi eum coquere animo apparuit surdum quemdam in ecclesiasticos rancorem, erumpentiibus subinde iræ ultricis indicis dissimulations eluctantem. Causa odii obtendebatur studium in iis rerum novarum et cogitata defectionis crimen; cuius in argumentum rapiebatur eorum a patriarcha secessio. Hanc enim interpretabatur ortam ex indignatione deprehensi delatique per Salam indicii occularum quas ipsi machinarentur in se molitionum. Itaque illis quadam die convocatis locutus est in sententiam apprime congruentem sensibus Sabæ et isti patriarchæ ministro gratificantem: palam enim ostendit signa quædam minus constantis in se fidei, in quibusdam ipsorum observata sese in omnes extendere, atque universum pariter ordinem reum peragere aversæ a se voluntatis defectionisque cogitare. Dixit videlicet, aquæ rivulo e mari ductæ dum gustu salsugo deprehenditur, certo arguento colligi cuius demum saporis sit mare ipsum totum, quod natura ferat eandem in stilla deprehendi sensu qualitatem, quæ universum ex quo illa est libata liquorem inficiat. Quare licet æque de singulis ipsorum non existarent argumenta propria quemque insimulandi, recte tamen ei cunctos suspicioni subjacere quæ in quibusdam residere cerneretur. Talis quædam auditæ tunc est imperatoris oratio, domini sane potius supercilium infensi quam æqui judicis, veritatem delationum exquireris, sedatum arbitrium præserens. Sed tanti erat demererri patriarchæ

κα'. "Οπως οι κληρικοι, ξπειτα δὲ καὶ ἀρχιερεῖς εἰποῦνται τῷ Αθηναϊστι λέσχακαδαλισθισαν.

Καὶ ἐπὶ πλέον τῆς ἀπὸ βασιλέως διὰ ταῦτα ἐρῶντο ἀγανακτήσεως, [P. 111] εἰ μὴ καὶ ἔτερος πραχθέντα βασιλέως μὲν ἔθορούει, ἀρχιερέας δὲ νεις ζητεῖν αἰτίας καθ' ἃς ταῦτα πράττεται ξένα τῆς Ἐκκλησίας νόμων δοκοῦντα· μήτε γάρ λαχρῆνται τιμωρεῖν, ἀλλὰ θεραπεύειν τὸν ἀμαρτάτα. Διὰ τοῦτο καὶ συναγθέντες κοινῇ σκέπτονται διαρηγούντες ἐκείνῳ καταγγεῖλεν ἄγνωσταν. Τὸ δὲ νυμα, καθημένων ἐν τῷ ἐκκλησιαρχείῳ, ἐφ' ψηφεῖται συνελθεῖν ἐκείνῳ ἐρωτήσοι τὸ καὶ μαθεῖν ταῦτα πράττοντο· μηδὲ γάρ ἐκκλησιαστικὴ εἰδολατρία τὸ πραττόμενα. Ταῦτα λέγονται προσετίθουν καὶ τὰ πραχθέντα, διστα τε ἔξω ὅσηνδες ἐπράττοντο. Τὸ δὲ ἀκούσαντα τὸ πρό-

C cham comprobando ejus ministri actis, quorum ipse auctorem non obscure ferret.

21. Ut apud clericos primum, deinde apud etiam episcopos graviter Athanasius offendit.

Et processurum fuerat haud dubie in diuturni gravioremque clericorum vexationem hoc illarum claratum imperatoris in eos odium, **166** nisi quædam a Saba ruere qua cooperat per temere attentata, quæ licet præsentim in cleintendebantur, tamen redundabant etiam in scopus, hos movissent ad cognoscendum de negunde contigit imperatorem quoque turbare titubare in proposito quod ostenderat, qualiterque patriarchæ ac ejus ministrorum acta imperii auctoritate defendendi. Moti ergo epis quod jam usque ad ipsos, ut est dictum, grassationes pertingere cooperant, consilio inhabito decreverunt convenire patriarcham, reque ab eo rationem eorum quæ nova et al legibusque Ecclesiæ abhorre visa gererentur enim medici nou esse penas infligere languent sed medicinam adhibere opportunam morbis rum abigendis, ita nec officium antistitis in plectaque ueliscendo situm, verum in curandis frugem emendationis revocandis qui peccata His sic in conventu stabilitis patriarchæ incupere autistites simul congregatos ipsum all Assignatus ad hoc locus est in ædibus magni siarchæ, quo cum venisset patriarcha, considerandi episcopi ex eo se velle audire dixerunt quæ causas ea quæ Sabas attentabat fierent: non esse illa ecclesiastica, sed tyrannica acta. His alijunxerunt expositionem vexationum quibus ferret ageretque miseros clericos, et in ecclesiasticum ordinem universum clam et palam, intra immaniter acerbeque grassaretur. Eaudita sic prorsus lanquam nihil ad se pertinere negligere funditus visus est, addens et conque

οὐαῖς ἀληθῆ τάγαθά, ἀνόγκη πᾶσα συναφανίζεσθαι. Αἱ ἔκεινψ τὸν κόπον, ἐν τῷ μεγίστῳ παλατίῳ κατὰ τὸν Ἰουστινιάνεον τρίκλινον, διὰ τὸ γέος Ἰουστινιάνδος ἀδομῆσατο ἔξαιτον δυτικά καὶ μέγαν καὶ θαυμαστὴν, λέχριον δυτικά πολλαῖς εἰσιουσι πρώτως καὶ ἀνωθεν ἔως κάτω διήκοντα, λαμπρὸν μὲν τόιχοις, λαμπρὸν δὲ ἐδάφει, καὶ περιττὸν τὸ κάλλος, διὰ τῷ χρόνῳ παρεγκλιθεὶς ἐπὶ θάτερα νότου βιασού πνεύσαντος θυστερον καταπίπτει, ὡς μηδὲ εἴ τις οἶκος ἔκεισθαι πάλαι καὶ τοῖς ίδοισι γνωρίζεσθαι, — κατὰ τοῦτον τοινὺν τὸν τρίκλινον, ιστάμενον τότε, τῆς τάξεως γεγονούς μεγαλοπρεπῶς καὶ ὅς εἴδει πατριάρχην προβάλλεται. Εὐθὺς τὸ κλόνος οὗτον ἐπισημαίνει τῇ γῇ, [P 98] καὶ παῖς τις κατὰ τὴν Νέαν πεπάνω κινδυνεύει τῷ πτώματι. Τετάρτῃ δὲ καὶ ὅστιῇ μηνὸς Ἐλαφηδολῶνος διὰ προσκληθεὶς πέζῃ κατακυρίαν τὸ θεῖον τέμενος, μικρὸν δὲ θυστερον καὶ χειρότονεσται. Γίνεται δὲ καὶ τότε σημεῖον σύνηθες· νηνεμίας γάρ οὐσης τὰς πρόθε τῷ ατασείδιῷ φωταγωγούς μέσον ἐκ τῶν κατὰ κύκλον ἀπηγωρημένων, ἃς πᾶς τις τῶν ἐν κλήρῳ ἐπὶ ἐκδόλῃ πατριάρχου σημείον εἶχεν (ἅμα γάρ ἔκειναι τελουμένων τῶν δυναντίσθιον), καὶ διάβατον ἐκδόλην κατενέψει τοῦ τότε

m. Περὶ τῆς προσδιήσεως Ἀθανασίου εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

Οὕτω δὴ καὶ ἀπαξ καὶ διὰ ἐπὶ κοινῶν συνάξεων ἀληθεύτων τῶν κατ' ἔκεινον, ἐπειδὴ ἔδει καὶ πρὸς βασιλέως προβάλλεσθαι, ὑποτεμνόμενος ἢ κρατῶν

judicavit, si quae serebantur de illo bona vera reperirentur, necessario prorsus ab eo abesse deprehendenda quae imputarentur illi mala, quippe cum hæc veram subsistentiam non habeant, sed bonorum quibus opponuntur absentiam exprimant, forma loquendi negationes instar subsistentiarum proponente, ut nec domus eadem lucem ac tenebras simul teneat. Ergo cum ex iis convocatis qui Athanasium laudabant bona reperiaret ei ab ipsis tribui, etiam affirmando cum juramento se vere et ex certa scientia loqui, persuasus quod volebat, ad populum de hoc argumento dissennit, primum ostendens malitiam affingi exosis ex malo obtrectantium animo; lateque in hoc campo ejus oratio exultavit, magnifica declamatione traducens memoratum Evangelio thersaurum malum humani cordis, unde falsæ ac calumniosæ in homines criminationes proferantur. Deinde productis et ex adverso constituis 145 iis qui bona de Athanasio testabantur, jussit illos quæ comperta de illo haberent dicere. Hi tam copiose ac verisimiliter illum prædicarent, repetitis etiam, quibus jam fidem talibum Augusto fecerant, juramentis, et adhibitis aliis eodem, quibus vulgo uti consuevere qui studiis dieunt ad persuasionem, efficacibus formulis, ita cunctos in sententiam traxerunt, ut Athanasium qui aderant pro viro plane mirifico suspicerent, et magnus logotheta induci se sineret ad ea quæ de illo splendide serebantur scripto complectenda.

45. De promotione Athanasii in patriarchatum.

In hunc modum cum semel et iterum in conventibus locuti de Athanasio fuissent qui ei laebant, nec quidquam jam desiderari videtur nisi ut tam dignus omni honore vir in destinatum ei thronum ab imperatore promoveretur, compensare illi Augustus idem studens moram et mo-

lestiam in locum ei functioni solituim eundi, ceremoniam istam fieri voluit apud magnum palatium in triclinio Justiniane, quod Justinianus junior exstruxerat. Aula hæc est insignis, ampla mirificeque ornata, oblique apparet primas protinus valvas subeuntibus, a summo fastigio, sine nulla interpositione mediae contignationis, ad inum undocis pertinens, muris hinc inde speciosissime incrustatis, strato quoque pari magnificientia pavimento splendida, elegantiae plane incomparabilis; quod postea adhuc vetustate inclinatum in ruinam, superingruente denique in pronam avi quassu partein austro vehementi, procubuit strage ingenti concidens, ita ut hodie intuentibus locum ne vestigia quidem aut reliquiae superstites ullius in eo solo, nedium tam illustris structure illuc olim erectæ indicium faciant. In hoc ergo tunc stante triclinio congrua tali functioni magnificencia promotionem in patriarchatum Athanasii Augustus celebravit. Quod fieri dum inciperet, auspicio statim hand prospero terra non sine fragore contremuit, et puer quidam circa Neam excusso corrueens graviter ex 146 casu est periclitatus. Quarta porro et decima die mensis Octobris promotus jam patriarcha pedes se contulit ad divinum templum, ac paulo post est ordinatus. In ea functione deprehensum solituim signum est, quo declararetur hunc patriarcham ante mortem ibro deturbandum. Etenim quieto cœlo nullisque aere ventis clementibus, fenestræ quæ ex circum per gyrum alte dispositis sedile inauguati superne spectabant, dum hymni sacri completerentur, sponte concussæ sunt. Observabant curiose hoc ipsum an fieret clerici omnes; quorū, ubi revera sic factum animadverterunt, nemo dubitavit, quin et hic Athanasius deficiendus sede foret adhuc vivens,

ναι τὸν εἰρηνεύσαντα δὲ καὶ προσέξοντα), καθυφίεις Διέποθεις πλήρης οὐ γυμνὸν, τὸν χάρτην, ἀδέλτην δυσίν ἐκεκαλίδων· τῆς προστασίας. Οὐχ οὐλίγοις γάρ οκαλιτῶν· χθὲς καὶ πρὸ τρίτης τῶν ιδίων παρὰ τῶν ἑκείνου στερηθέντιον ὅμον αυμφορήσαντες διεφόρουν ἀρδηματὸν ίσιαν. Οἱ δὲ καὶ τοῖς σιτώσιν ἐπεγέρσουν καὶ κατεγέλλουν καὶ ἐπετύθαζον ἀνέδην τε κατηρώντο καὶ ἀπεψήμιζον. Ἀλλοι δὲ καὶ λίθους ἔβαλον φανέντος ἐκείνου. Τόσον τὸ μίσος. Καὶ καταστύγουν οἱ πλεῖσμοι. Λίθοις δὲ γνώντες ἐντεῦθεν καὶ εἰς κρίσιν ἀπεξέμενος, διὰ τοὺς δικαιοῦσι μᾶκλον ἰδόκει, βασιλεῖ διαμηνύεται ἀποσταλῆναι: μὲν τοὺς τὸ πατριαρχεῖον ἀναδεξημένους ἀποσταλῆναι δὲ καὶ τοὺς διακομίσαντας κατὰ τὴν ὁδὸν, ὡς μὴ κινδυνεύειν. Ἐν τοσούτῳ δὲ σχεδιάσσει βιβλία δύο, τὸ μὲν ἐν τῇσι αὐτοῦ παρατίτεως, θάτερον δὲ πόλλα ἄστρα περιέχον καὶ ίδιας κατὰ τὸν βίον συατάσσων [P. 143] χάριν καὶ καταράν τῶν ὡς δῆθεν κατ' αὐτοῦ ἀποφημισάντων, ὁ μίμησις ἀναδεέξαντος τοῦ Χριστοῦ, τὸν μὲν ἐν ἀπρνειᾳ κρύπτει ἐν κερμῷ κλεόντι τοντὸν κατὰ τὰ ὀριστάρκει εἰσιοῦσι κατηχουμενεῖα τοῦ μεγάλου νεώτεραμένου, ὃπερ ἀπήγειρε περιστερώνος, δίκην φωρεῖ, ὡς μήτις εἰδείη, προμηθεούμενος, κλίμακά τ' αὐτὸς προσερείσας καὶ

frustra fore: nam oris certamine omnes in unum dimicatueros, ne attendente quidem illo aut saltem audire sustinente, nedum in pristinae communione pacis perseveraturo quaquam: his persuases rationibus diu reluctatum appulit tandem animum ad cogitationem abdicandam, quam tenet nequicet etsi maxime euperet, sacra praefectura. Nempe jam non pauci eorum quos nuper ac paulo ante ministerium ipsius violentæ grassationes pensionibus et sacerdotiorum fructibus multaverant, palam ablatæ repetebant, ac facta manu paribus injuriis irascentium, vim apertam intentantes, auferebant quæ sua dicentes. Quidam etiam prædia frumentariosque agros quorum fuerant possessione pulsi, concurso et factione invadebant, inter haec irridentes, dictariis traducentes, maledictis quoque incessantes, diris denique nollo metu aut respectu devoventes patriarcham et suos. In tantam licentiam excesserat populare odium, lassata diuturnis injuriis plororumque patientia, in furorem conspiratione multitudinis ineluctabiliter sevientem exardescens, impunitate necessaria, securitate summa. Itaque Athanasius sentiens haud procul absore quin corriperecunt sistendus tribunali (nam 169 causam ejus ecclesiastico judicio disceptari non ignorabat primores euperere) occupavit significare imperatori se ab ipso petere ut nitteret quibus patriarchales sedes, his abscessurus, consignaret, quique illum quo recessurus esset itinere tutum ab incursu infesti populi præstarent. Interim ipse duos libellos deproperavit, quorum uno dignitatem abdicare videbatur: alter multa complectens partim vitam ejus anteactam jactabunde commendabat, partim in obrectatores iram expromebat minis et diris, sane impotenter quam professum imitatorem Christi πανσυκτοδινος deceret. Et hunc quidem

πάλιν εἰς πλήρης πλήρην οὐ γυμνὸν, τὸν χάρτην, ἀδέλτην δυσίν ἐκεκαλίδων, ὑπογραφῇ λειτοχείρῳ καὶ βούλῃ, μοιοβδίνῃ τὰ γράμματα. Εἴτε φαλισάμενος, τετράντας καὶ σπαρτίῳ περισφίγξας, μὲν μή τεν ἀποθυλευθῆτιν, λυμαντήρων δὲ μακρόν ἐκεῖ κείμενος. Θάτερον δὲ τὸν τῆς παρατίτεως πόλλας προσειλέποι ἀξιῶν, τὴν ταχίστην τούς γε τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ οἱ θήσουσιας ἀποστεῖλαι. Βίχον δὲ πόλις λέξεως ἀ μὲν ἐν τοῖς ἐπεινάμασι κάρτης τάδε·

καὶ Τὰ ἐν τοῖς δοτράκοις κατὰ τοῦ πατριαρχεύοντος γεγραμμέναι·

«Δύο πινάτεράντης πρὸς καταβολὴν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὡφέλειαν δῆθεν αὐτῆς ἐπινοηθέντα, εἰς ἐπιβούλητον ἐπειχαιρόντων τοιούτοις, ἐν μὲν τῷ τόπῳ Βέκκων ἐλθεῖν εἰς τὸ διακεκρήνων καὶ τάχα κατακυνασθῆναις καὶ ἡττηθῆναι, δὲ ἀμφέρον τὸν τοῦ λαοῦ μεμηνότας καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν ἐχόντων, τε καὶ λεγόντων, δεύτερον, ἡνίκα τῷ Υπαίθρῳ ἐξεχωρίθηται ἀπανταχοῦ τῆς Ψωμαίων πρεσταλείσθαι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας οὗδε εὑρίσκεται οὐ συνειδήσει, οὐ νόμοις θεοῦ τεθραμμένους, ἀλλ' ἀγυρτεδίεις καὶ τριωδολιμασίους τινάς, καὶ ικανάς κατεστρέψαι τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ,

C duobus libellum ipse furtim abscondit loco absoluissimo, intus foramen coronæ simile in quibus columbae nidificare amant, sito supra tenuicollis columnæ cuiusvispiam in catechumaneis, ad levam introitum, stantis. Notabilis porro est quam in hoc adhibuit sollicitudo. Primum chartam ημ̄ simplicem et authenticis destitutam reliquit signis, sed manu rite propria subscriptam bullæ insuper plumbea munivit: tum vasis duobus, testeis inclusit invicem obversis, quorum labra pertusa, funiculis insertis apte commisit, ut eam undique ab injuria omni protegerent. Sic conditam, scala ipse muro applicita consensaque, manu propria deposita in niemorato prius loco, velut illic custodiendam in seram memoriam posteritatis. Alium abdicatorium patriarchatus libellum misit ad imperatorem, orans ut quam primum ad se destinaret securos per viam deductores, quibus a vi defendetur. Haec ambo scripta hic ponam, incipiens a prolixiori acutilibus iadito; cujus haec fuere verba:

23. Scriptum quod patriarcha vasis inclusum testeis retinuit.

«Duo quædam apparuerunt ad delectionem Ecclesie, quæ ad ejus 170 scilicet utilitatem excoitala fuerant, ex insidiis gaudentium talibus. Unum quidem venire Veccum ad colloquium, tanquam mox sic damnandum et convincendum; quod fieri non poterat furente populo, et dulce niestum amaro exhibentibus illis et loquentibus. Alterum quando Hyacintho est permisum per Romanam ubicunque ditionem convocare contra Ecclesiam quos invenit non recte conscientes, non legibus Dei innutritos, sed agyrtas triobolares quospiam, idoneos Ecclesiae Christi destruendæ abolendisque cunctis ejus traditionibus per incon-

καὶ ὅστις περίλασεν, διδύγιψ θράσσει καὶ διαθοῖται; καὶ Λ τὸν ἀδικοῦντα οὐδεὶς δύναται παραπέμψειν, ἢ Ἐκκλησίας δὲ πάλιν ὑδρίσθη καὶ ἐγκρίνεται. Τίς δὲ ἡ ζῆμις; Τῶν μοναχῶν καὶ μεντζουσῶν πολλοὺς ληπτοὺς χριστινούμους λασοῦ, τῶν μὲν λόγων, τῶν δὲ καὶ βίᾳ βλεψάντων πρὸς τὸ σεμνότερον, ὡς καταίγις ἀγρία ἀθρόων ἐποιεποῦνται ή καθ' ἡμῶν ὄντες πρᾶξ. τὰ πρότερα ἔστρεψεν. "Η δὲ ὁδὸς καὶ τὸ αὐτῆς λυπητόν τὸ μὴ κατὰ τῆς ἡμῶν μοιολήψεως μόνον καὶ τὸ λίθους κρατήσαις βαλεῖν ἡμᾶς καὶ ἀναθεματίσαι, καὶ δοσισματικῆς ὑδρεώς ἐπειπεῖν, ἀλλ', οὐκοῦ! καὶ κατ' αἰτοῦν τὸν σεβάστατον; Διὸ καὶ φῆμι. Εἴ τονοιδα ἔρεστοι πορνεῖς ἢ μοιχεῖς ἢ διάβολοι μανιάτειν, καὶ εἰ ἐφρόνησα πάντοτε ἢ φρονήσα διλότριον φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, ἀνάθεμά μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσασιν. Εἰ δὲ δρθῶς καὶ πιστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα, καὶ ἀποδειλόμενον ἐκ φυγῆς δὲ μὴ διξάσει ἡ Ἐκκλησία μηδὲ παρέλασε, συκοφαντῆσαι οὐκ ἐφρέξαν γλώσσας λέγειν μαθούσαις κακά, δοσι καὶ οἰτινες εἰεν, ἔχω αὐτοὺς καθά δι κανών, καὶ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς Τριάδος ἀφιοριαμένους." Οτι θὲ βιασθέντες, ἀλλ' οὐ βιάσαντες ἐπέθημεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπίβιστρην καὶ ὠφελεῖας κοινῆς, οὐ πρόσδη δὲ κατὰ τὰς ἐπίδιας [P. 115] δοσι διηκήσαμεν, οὕτω συμφέρον

sultam audiaceiam, columniam et contumeliam, ad quae ingens illi habebant robur. Porro nunc malis illis dubibus tertium, quantum licet conjicere, in contumeliam succrescat; quod ei propter multitudinem nostrorum peccatorum nostra confitit die et iuste nos militavit. Ecclesiae quippe Christi, quibus ipse novit judiciis, cura nos accepta haudquaquam secure potuimus discussos ab Ecclesia Christi et ei contumeliosos punire, neque immunditiarum, adulteriorum, fornicationum convictos reprimere. Ignoravimus autem patriarchas potestate utentes sua suisse obnoxios reddendae talium actorum ratione illis ipsis quos in lapsibus deprehensor correrint, et similibus, jus impene usurpatibus vocandae ad suum examen eorum administratiois, cum tamen quos hodie videmus civiles exercere magistratus, minime subjaceant iudiciois subditorum in illis quae vi acceptas potestatis egrent, etiam quando vel malitia vel ignorantia contra ius et æquum temere quidpiam attentarent. Sed heut vis ingens malorum meorum! ne nostram quidem longe sublimioris 171 ordinis ecclesiasticae auctoritatē ad æqualitatem saltem conditionis eum politica tanto inferiori aspirare patientar. Unde autem ista nobis acciderunt, ignotum multis est: at non Deo. Nam qui ausus es Deo dicere: « Zelus domus tuæ comedit me, » id est hoc subjunxit, « Et opprobria exprobriam illi occiderunt super me ». Nec enim nostrorum ista sunt dolitorum ultio ac multa; que nomine Deo gratias reddimus. Sed et hæc in-

nos intorta ictuū iela non perforant, adeo ut injuriis licet tantis appetiti nullam tamen injuriam patiām, quoniam qui se ipse non haserit, nemo potis est lædere. Verum Ecclesia et contumeliam patitur et detrimentum. Quidnam vere detrimentum? Nimirum e monachis et monialibus certeque Christiano populo complures, partim persuasi rationibus et electione duci propria, partim terrore addito minisque pœnariam, vi compulsi quadam, sese in melius converterant sanctimoniamque respexerant, quos velut turbo feruunt procella in transversum dira ingruens, hæc in nos contumelia de cursu dejicit et rursus avertit in priora. Ejus porro injuriæ pernicies, unde nobis dolendi causa est, non in fama et existimationis nostre jactura constiluit, non in contumeliam licenter grassantium, ut et lapides quos in nos jacerent tulerint ei anathematizaverint cæteraque accumulaverint genera omnia sensibilium contumeliarum: sed, heu me! (nam hoc eorū vulnera) in religionis ipsius dampnum maximam tempestas ista redundavit. Quare ait: Si mihi sum conscientia fornicationis aut adulterii aut nefariorum in mares libidinis, si sensi unquam aut sentio aut in posterum sentiam alienum quidpiam a sensu Ecclesia Christi Dei mei, anathema mihi sit a Christo et pars mea cum proditore ac crucifixoribus 172 Domini mei. Sin me recte ac fideliter servientem et sapientem, rejicientemque ac reprobantem ex animo quod non sentit Ecclesia neque accepit, calumniari non horinerunt lingua docile maledi-

ἥμιν κατεφαίνετο, μάρτυς Θεός, καὶ δὲ μὴ ὡς κακὸν, ἀλλ' ὡς πρέπον ἐπράττομεν. Πλὴν εἰ ἐν ᾧ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμετρηθῆσμεθα, τὴν τούτων διάκρισιν ἀνατίθημι τῷ ἀγίῳ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴτε ἀποδοχῆς εἴτε εὐθύνης κριθῶμεν, στέργομεν, καὶ ὡς ἐκ Θεοῦ τὴν τῶν τούτων κέλευσιν ἐκδεχόμεθα. "Ἐτερον, εἰ καὶ ὅποιν ἔστιν ἔκάστου τὸ ἔργον τῇ ἡμέρᾳ ἔκεινῃ δηλοῦται, χάριν τῇδε δυσφημίᾳς ἣν ἔξημεσε καθ' ἡμῶν ὁ διάδολος λέγομεν. Εἰ σύνοιδα ἐμαυτῷ πορνείᾳ ἢ μοιχείᾳ ἢ ἀρρενομανίᾳ ἀλαωκέναι, καὶ εἰ ἐφρόνησα πώποτε ἢ φρονήσα ἀλλοτριον φρόνημα καὶ ἀπέδον τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου μου, καὶ εἰ μὴ ὡς οἱ ἄγιοι μεθηταὶ καὶ ἀπόστολοι τούτου παραδιδόντες καὶ οἱ διάδοχοι τούτων θεοφόροι Πατέρες, ἰδικῶς καὶ συνοδικῶς, καὶ εἰ μὴ ἀπαν τερόδοξον φρόνημα, δὲ μὴ παρέλαβε καὶ κρατεῖ ἢ Ἐκκλησία Χριστοῦ, παραπέμπω τῷ ἀνάθεματι, ἀνάθεμα μοι ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ἡ μερίς μου σὺν τῷ προδότῃ καὶ τοῖς τὸν Κύριόν μου σταυρώσαπιν. Εἰ δὲ ὁρθῶς καὶ εἰστῶς με λατρεύοντα καὶ φρονοῦντα καὶ ἀσπαζόμενον καὶ κηρύττοντα διαδοταῖς μὲ τινες τοιαύταις διδέσπολον, δοσι καὶ οἰτινές εἰν, ἐκκήρυκτος τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ, καὶ ἀλύτῳ ἀφορισμῷ τῷ ἀπὸ τῆς ζωαρχικῆς καὶ μακαρίας καὶ ἀγίας Τριάδος ἢ μετριότης ἡμῶν ὑποβάλλει αὐτούς, καὶ ἀρῷ ἀναθέματος καὶ τὸν τοιούτοις παρασυρέντα εἰς τὸ βλάψα:

cere, quicunque et qualescumque fuerint, habeo ipsos, juxta canonem, pro segregatis a vita auctore Trinitate. Quoniam vero coacti, minime autem nos ipsos per vim intrudentes, regimini Ecclesiæ sumus impositi, spe pacis et utilitatis communis, non successit autem secundum spem quantum in ea administracione gessimus: nihil autem gessimus (testis sit Deus) nisi quod expedire nobis visum est, et quod non ut malum, sed ut decens a nobis fieret: ceterum an qua mensura mensi sumus, eadem remeiatur nobis, judicium arbitrio sancti imperatoris et episcoporum coram Deo permitto; et sive absolvamus sive damnemur ab iis, acquiescimus, et ut a Deo profectum eorum qualescumque mandatum accivimus. Aliud, etsi quale sit cujusque opus, die illa declaratum iri credimus, tamen quoniam siunt quoqdam scandalizari proper maledicentiam quam evomuit in nos diabolus, dicimus: Si conscius mihi sum incidisse in fornicationem, adulterium aut nefariam in mares libidinem, si sensi unquam aut sentio aut sentiam alienam sententiam et abhorrentem ab Ecclesia Christi Dei et Domini mei, et nisi ut sancti discipuli et apostoli ejus tradiderunt et successores horum deisici Patres, privatum et synodice; et nisi omnem heterodoxam doctrinam, quam non accepit nec tenet Ecclesia Christi, respuo subiectiens anathemati, **173** anathema mibi sit a Christo et pars mea cum prodiatore et crucifixibus Domini mei. Si vero recte ac fideliter me ministrantem et sentientem et amplectentem et prædicantem calumniis

A καὶ ἀδικήσαι με. "Οὐδὲ τοις ἀδίκοις καὶ βλασφήμοις, αὗτη ἀρὰ παρὰ Θεοῦ, οὐτω καὶ τοῖς φειδομένοις τὴν γλώσσαν καὶ ἀλήθειαν ἀγαπῶσι καὶ λέγουσιν ἡ τοῦ Θεοῦ εὐλογία καὶ σκέπη περικυκλώσοι καὶ ὕστε καὶ ἐν τῷ μέλιντι. » Καὶ ταῦτα μὲν τὰ τοῖς ἐκπώμασι καὶ ἀποκρύψῃ τεθέντα· & δὴ ὅποια μὲν καὶ ὅπως ἔχουσιν, ίώς καὶ οὐδὲν τὸν παρασυρέντα, δοτες δὲν καὶ εἶη, ὅπ' ἀνάλεμα ἀγειν, καὶ εἰ σύστοις ταῦτα ἀπαθῶν τρόπων εἴτε καὶ μὴ, εἰδεῖν δὲν οἱ πνεύματα ζῶντες; καὶ τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες. "Ομως οὐτερον εὑρεθέντα, ίώς μετ' ὀλίγον φηθήσεται, Ικανῶς αἵτιος δικαιατεί; ὑπῆρχον τὸν γράψαντα. "Ἐτερον δὲ γράμμα σχεδιάσας πρὸς τὸν βασιλέα ἀπόστειλν, οὐτω κατὰ δῆμον διαλαμβάνον· « Θεῷ καὶ μετὰ Θεοῦ τοῖς λόγοις θερήσας τῆς ἐκ Θεοῦ βασιλείας; σὺ τὴν Ἐκκλησίαν B ἐκράτησα. Εἰ δὲ ἐγκαλοὶ μοι καὶ τις δὲ μὴ κατὰ τὸ ἀρέσκον ἐκάστηρ διώκησα, μάρτυς αὐτῆς Θεός, κριτής οὐκ ἐφρόνων. » Επει δὲ Χριστὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ [P. 116] καὶ τῆς βασιλείας σὲ κατέστησε φροντισθήν, ήμενεν πρὸς τὸ ἀρέσκον αὐτῷ, ἐνώπιον λέγω τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰ καὶ ἀμαρτωλός είμι, ἀλλὰ πρακτικῶς οὐκ ἐπισταματεῖ τὸ ἀπειργον κατὰ κανόνας ἵερωντος. Εἰ δὲ τινες ἐξηγέρθησαν κατ' ἔμοι λέγειν δοσα εἰς ἀνθρωπίνην οὐρανούν φθάνεις καὶ παραλύπησιν, καὶ εἰσαν οἱ πιστεύοντες ταῦτα, θέτωσαν εἰς καθαρεσιν δοσα ἐκ τούτων καὶ βούλονται, καὶ εἰ ἀδικηθῶ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἔκεινῃ δικαιωθή-

me talibus diffamarunt, quicunque ac qualescumque sint, extra censum habentor Ecclesie Christi; et insolubili excommunicationis nexui a vita auctore, beata et sancta Trinitate, mediocritas nostra ipsos subjicit, dirisque anathematis, et eum qui talibus tractus fuerit ad ledendum et injuriis afficiendum me. Ut autem injustis et blasphemis hæc maledictio a Deo est, sic et linguam continentis et veritatem amantes et loquentes Dei benedictio ac protectio circumdabit, et hic et in futuro. » Hæc quidem erant in chartis intra popula fictilia conditis et in cavo abstruso depositis. In quibus, quod eum quoque qui etiam vi pertractus ad adversantium sibi partes fuerit, quicunque tandem sit, anathemati subjicit, id ad humanæ probitatis Christianæque mansuetudinis rationes satis p accommodatum necne fuerit, censemendum relinquo viventibus in spiritu et Domino servientibus. Illud scio, scriptum hoc postea repertum vulgatumque, ut posmodum dicetur, accusationibus in ejus auctorem antea jactatis fidei momentum addidisse, ut jam non immerito traductus ille ac injuste inflatus videretur. Aliud etiam scriptum concinnavit, statim ad imperatorem missum, hæc ad verbum continentis: « Deo et post Deum verbis fidens ex Deo-auctoritatem ducentis majestatis ius, Ecclesiæ regimen capessivi. In quo administrando si quispiam succensnerit gubernationem **174** meam ad quod cuique placeret obnoxie accommodatam non fuisse, testis idem sit Deus, melius non sentiebam. Quandoquidem vero Christus Ecclesiæ

σοματ. Τὴν γὰρ παραίτησιν λογίζομαι ἀκανόνιστον. Αὐτὸς δὲ πρὸς τρέμοντα τὰ
ἴκανώματα Θεοῦ βισιλέα λαλῶ, εἰ κελεύεις, τὸ θέ-
ιμα μου ἐώ, καὶ ἀνατίθημι τῷ Θεῷ καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ
βασιλείᾳ σου τὰ ἄκι, ἵνα διπερ ἀντῇ θεάρεστον δόξῃς;
καὶ τῇ φυσῇ μου σωτήριον, εὐεργετῆσης καὶ συμβου-
λίσσης; καὶ συνεργῆσης μοι, καὶ οὕτω παρὰ Θεοῦ
γροισθῇ τῆς εὐεργεσίας τὰ Γοα τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ
τοι. » Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, κατὰ τὸ εἰκός, οὐχ ὑπέρτα-
χε, τὸ δέ γε πρότερον οἰκειοχείρως ὑπεσημήνατο.
ιῆχε τῷρε, « Αθανάσιος ἔλειψε Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
Κανονικούνοπλεως νέας· Ρώμης καὶ οἰκουμενικῆς
πατριαρχῆς. » Ἡν δὲ ἐτί φερόμενον καὶ ἄλλο τι ἐν
κρουπῇ γράμματι, διπερ οὐκ οἶδα εἰ προστέθη
ὑπετερον περὶ τῶν ἐκείνων προσκειμένων, μᾶς « Καν
εῖ τι ποιήσω παρὰ ταῦτα, ἀστοργον ἔχω καὶ ἔξω τῆς
ἡμετέρας γνώμης, καὶν αὐτὴν ἐγχαράξω μου τὴν
παραίτησιν. » Τέως ταῦτα γράψας, τὰ μὲν ἐν ἀφανεῖ
εἴθοις τῶν εἰρημένον ἔξασφαλισάμενος τρόπον, αὐτὸς
ὲπειδὴ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ μόνον ἔξαποστείλας, ἐπει-
σὼς δὲν ἐκεῖθεν, καθὼς ἴσως καὶ οἱ ἡπιστο. ή βοή-
θεια καὶ τὸ ἀντεἰλήφθαί, ἀλλ' ἡδη μᾶλλον οἱ νυκτὸς
ἴξιλευσομένου κατά τὴν ὁδὸν δεψενδέσυστος ἀπεστέλ-
λοντο, καὶ ἀλλοι οἱ τὸ πατριαρχεῖον ἀναδεξόμενοι,

me et imperii te constituit curatorem, ut utraque
ad ejus beneplacitum dirigas, in conspectu loquor
Domini mei Iesu Christi, et si peccator sum, tamen
factum a me quidquam non memini a sacerdoti
regulis abhorrens. Si vero aliqui insurrexerunt
contra me, dicentes quae ad deformandum contu-
meliis doloreque purgendum hominem pertinent,
et sunt qui credunt ista, impotent licet in idoneas
meas depositionis causas ea ex his quae volunt. Si
passus injuriam fuero, in die illa justificabor. Ab-
dicationem enim reputo illegitimam. Et hoc qui-
dem meum judicium est. Quoniam vero cum tre-
mente justificationes Dei imperatore loquor, si
jubes, voluntati meae renuntio, et Deo permitto
tusque ex Deo auctoritatem habenti maiestatem res
meas, ut quod ipsi Deo placitum videatur et ani-
mae meae salutare, conferre, consulere, cooperari
mihi digneris, ut anima mea divinæ beneficentie
sit particeps similiter cum ex Deo data maiestate
mea. » At huic quidem libello, ut fieri par fuerat,
non subscripsit. Priori tantum propria manu
num nomen apposuerat: sic enī ad ejus calcem
legebatur: « Athanasius miseratione Dei archie-
piscopus Constantinopolis Novae Rōmae, oecumeni-
cus patriarcha. » Ferebatur et aliud præterea
quidam scriptum in illa priori arcana charta,
quod haud scio an non additum posterius fuerit
ab Athanasiī sautoribus, nempe hoc: « Si quid
præterquam hic scripsi me facturum egero, irri-
tum habeo, quippe contra 175 meam voluntatem et
mentem actum, etiam si ipsam scripto significavero
abdicationem. » Utinque sit, his ita scriptis,
prius quidem illud in occulto abdiit, memorato
jam munitum modo. Ipse vero soloni secundum

μην, ως οὕτω τὰ καθ' ἐπιτόνδικοι μάζοντας εἰς συνοι-
σον, εἰ ἔκστατη, παρακεκινημένων τῶν σῶν (οὗδε
γάρ ἔχωρις ἀλλως γίνεσθαι), διὸ τῶν νυκτῶν δι-
δωτις ἐστι τοι; ἀπάξουσι. Καὶ πρὸς τῇ κατὰ τοῦ
Εὐγενίου γεγονότες θαλάσσῃ ἀλιάδος τε ἐπιβαίνουσι,
καὶ τὸν λιμένα τὸ Κέρας εἰσπλεύσαντες τὴν μονὴν
τοῦ Κοσμιδίου καταλαμβάνουσι. Κάκει τὴν νύκτα
προσμείνας στάλκεις πρὸς βασιλέα τὴν αὐτοῦ παρα-
ίτησιν, ἔχουσαν ἐπὶ λέξεως [P. 117] οὐτως·

καὶ. Παραίτησις ἔγγραφος τοῦ πατριαρχοῦ Ἀθα-
νασίου.

* Ἐπειδὴπερ λυσιτελείας χάριν κοινῆς εἰς τὸν
πατριαρχεῖον ἀνήγθημεν θρόνον καὶ διὰ τὴν τοῦ
χριστιωύμου λαοῦ εἰρηναίαν κατάστασιν καὶ κυβέρ-
νησιν, ἀπέβησαν δὲ τὰ πράγματα εἰς τούναντίον καὶ
παρ' ἐλπίδα τὴν ἡμετέραν καὶ τῶν βισαμένων
ἡμᾶς, ως ἐντεῦθεν κριθῆναι ἡμᾶς τῷ λαῷ ἀδοκί-
μους καὶ παραιτήσους καὶ ἀδιακρίτους, ἀλλως τε
δὲ καὶ ὡς ἀσθενεῖς καὶ ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀνίκανοι καὶ
οὐδὲ ἄξιοι λειτουργίας τοιαύτης, διὰ τοῦτο παραιτού-
μεθα καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς μετὰ τῆς ἀρχιερωτάνης, καὶ
εἰ τι ἡγνοήσαμεν ἥ καὶ διεπράξαμεθα ἔξω τοῦ πρέ-
ποντος, αἰτοῦμεν συγχώρησην, καὶ ὑμᾶς ὁ Κύριος

libellum imperatori cum misisset, nec inde quod
forte speraverat auxilium ac protectionem offerri
sibi videret, quin potius jam praestio adesse sub-
missos illinc cerneret qui se nocte prolecturum
per viam defendarent, et alios, qui quas suo dis-
cessu vacuas relicturus mox foret patriarchales
aedes susciperent custodiendas, intellecto ex his
persuasum imperatori utilium futuram patriarchæ
depositionem perturbationi publicæ pacandæ, cum
aliud non posset, se ipsum intempesta nocte ultra
dedit missis ad se abducendū. Cum his ad oram
maris loco ab Eugenio denominato contiguam
progressus, ibi piscatoriam pariter omnes con-
scendunt navem, et in portum Ceras dictum invecti
ad Cosmidii monasterium pervenient. Nocte illie
transacta misit Athanasius ad imperatorem cession-
em suam, sic ad verbum habenteim :

24. Cessio scripto expressa patriarcha Athanasi.

* Quandoquidem utilitatis communis gratia in
D patriarchalem promoti thronum suimus et ad pa-
cificum Christiani populi statum ac gubernationem,
successerunt autem res in contrarium præter spei
nostram et eorum qui nos ad istam præfecturam
admittendam coegerunt, adeo quidem ut inde con-
tigerit censeri nos populo improbabiles, rejici di-
gnos, ineptos et frivulos, cum etiam nos et ipsi
sentiamus imbecilles, peccatores, insufficientes nec
pares ministerio talli, præterea abdicamus 176
et nos ipsos cum sacerdotio; et si quid ignorantes
omisimus aut fecimus extra quam decuit, petimus
veniam, et vobis Dominus ignoscat. Ac quod erit
conducibile præbebit, et gubernabit ambos, et pasio-
rem providebit accommodatum, precibus Dīparw.»
Subscriptio hæc fuit : « Athanasius qui fuit archie-

τῷ συναγομένῳ πλούτῳ καὶ τῇ χλιδῇ ἐντρυφῶν. Αἱ ἔκεινου φροντίζειν, καὶ παρῆι, καὶ ἀπῆι· οὕτω γάρ
 Ὑπὲρ γόρεῖνοντα χρυσοῦ γλάδιας αἱ σικενομίαι τεύτῳ ἀπεκληροῦντο παρὰ πατέρες, καὶ γε σκοπὸς
 ἦν, εἰ πρήγμα, καὶ εἰ ἐκατὸν ἐπαύξειν. Καὶ μεγάλοις
 ἀνδράσιν ὅρχουτι τοῖς ἐκ τοῦ πιλατίου εἰς θεραπείαν
 ἔκεινος ὑπέταστι οἱ, καὶ διὰ τοῦτον ἔκεινος πολλὰ μὲν
 προσδῶνταν ἔχονταν, διλγα δὲ τελείων, εἰ μὴ που εἰς τὰς
 κατ' εὔργεσταν φιλοτιμίας, δὲ καὶ αὐτὸς εἰς ὑποφίλαν
 ἔκειτο μεῖζον, πολλοῖς ἐνετρύφα καὶ ὑπερηφανεύεσθο
 εἰς ὑποταχήν τὴν ἐκ βασιλέως πρέπουσαν. Ταῦθ' ὄρῶν
 βριτικῶν, καὶ γε τῆς ἐξ ὑπογύνου ἔκεινης συμβολῆς
 αἰτίας χάριν παρακεκνιτέμενος, διενυκτέρευε τε μετά
 τοῦ παρωτοθεσιαρίου ἐν νόσῳ πολυημέρῳ κείμενου·
 τὸν νεφρῷ γάρ πολυωδύνοις πάνοις ἐβάλλετο, καὶ
 οὐδὲν ἦν τὸ εἰς θεραπείαν προσαγόμενον ὅπερ οὐ
 προσέημενος εὖτε πάτχοντα. Καὶ διὰ τοῦτο μή οἴω τι
 δυντει αὐτῷ τῷ κρατοῦντι τὰς προσδόνυς ποιεῖν, τούτῳ
 προτιώντῳ βασιλεὺς δοσμέραι περὶ τῶν κοινῶν συνε-
 φρύνεις. Τότε τοινύν ἔκεινῳ συνῶν διεπονεῖτο τὴν
 τάξιδερον καὶ ὑπὲρ τὰ ἐπικαμμένα ὑπέραλσιν, καὶ
 ταπεινοῦνταν συμφέροντα μητέροις εἰδόκει. Τὸ δὲ τέως
 ἀποπροσποιήσεσθαι καὶ ἀποστρεφεῖν, καὶ τῷ μηδὲν τῶν

xera splendidius etiam quam pro secundo a supremo imperio apice potestatis gradu, obnoxiorum sedictorumque sibi variis nominibus hominum numero affuebat; partim domestico sibi ministerio famulantium, partim salaris exhibitionibus officiis continuam devotionem testantum, quorum illos salariis, hos pensionibus ac largitionibus sibi alligabat, ad has et ceteri principalis cultus et luxus necessarias expensas afflatim hauriens pecuniae ex uberrimis illi attributis a patre annuis censibus, suorum aureorum sexaginta millionem expletibus; quos etiam idem ejus parens Michael augere usque ad centum annua millia statuerat, nisi prematura mors destinata intervertisset. Quia vero iussu ejusdem Augusti sui patris gratitatis is obsequitis etiam magnorum aulae ministrorum ostebatur, quorum in mercedes abunde auctoratum palatiis stipendiis sumptum non saceret, necessario eveniebat ut qui multum acciperet, parum expenderet, acervos opum doni constructos intueretur; e quibus si donativa clientibus largiretur, quod interdum faciebat, insimulabatur ambitionis, et quod superbe videretur veneracionem unius summi debitam principi a sibi obnoxii exigere, suspicione imperanti movebat, tanquam haud contentus sua sorte majoribus inibiaret. His de fratre eius, quas recens ejus fatus, audaciam indicans subesse dignitatem, intendebat, inquieto

158 agitatus imperator per noctes assidebat protovestiariorum longa tum forte rem dolore decumbenti; quo morbo sane difficulter et remedis visto ipsi regredere cum ille prohiberetur Augustum adire consilii ejus tribuentem plurimum, ipse ultra ad eum quotidie ventitabat imperator, eum autem responsus, quorum expeditio urgebat, negotia publica, tum quae maxime illum sollicitum

habebat, istam effarentem sese immodestiam germani et supra cancellos exsilientem fastu. De hoc deliberantes facile in unam sententiam ambo convenerant, deprimenti hominis et ejus timorem contundendi repulsis, rejectionibus a congressu et aversione vultus in occurribus, neglegentia p̄ se ferendo ejus et ad eum attinentium, nec presentem curando nec requirendo absentem, ac pari contemptu, sive adesset sive abasset, cunctam ejus mentionem transmittendo. His uno tenore aliquandiu continuatis opinabantur posse mitigari ferociam juvenis et ad patientiam subjectionis infecti. Sic agentem secum imperatorem quodam tempore Porphyrogenitus expertus, studuit ejus iram placare crebris et humilioribus solita ad eum accessibus, egregiaque simulatione obsequiū, quæ p̄enitente ipsum declararet culpe ob quam gratia exciderat, et profundiori demissione emendare velle id quod isto erga se frigore casuaret imperator. Ac quo ad scopum eumdem imperitandam a fratre Augusto venire certius perveniret, misit ad protovestiariorum qui eum a se rogarent tegravare imperatorem orare ut ira remissa sibi ignosceret, si quid subito abreptus indignationis impepi fecisset inconsuite, miseratus humanum imprudentiae lapsum, nec inexorabiliter in presentem etroti savire pergens. Dum his utrinque acutitudinis tempis teritur, versabatur Nymphaei patriarchæ monachus Sabas, et consuetis obsequiis intemperis haud cessabat multa multis gravia importune ac perperam agere, coniuvante ad quidvis Augusto, quod forte

159 nec aequum nec honestum judicaret obstare se iis que a patriarchæ ministris fierent, et religioni doceret impedire ne successum haberent res ad restitutionem disciplinæ et correctionem multorum abusuum pertineant.

περίστοις θύεται τὰ συνθῆται, τοιόταδε γένεται ἀρχιερεῖσιν. Αἱ τῷ Νυμφαῖον ἐνδιατρίβουτα ἡπολεῖς θαυμάζειν, καὶ ἔτης τὴν τῆς Βασιλησσᾶς ἁγιαῖν προστιθέμενον. Καὶ. Ήρι τῆς Αυρηλίησσως τῆς μεγάλης ἀγορᾶς τῆς πόλεως.

Τίνις δὲ πρὸς τοῦ τάδε γενέσθαι δοὺς πρότερον χρήσθει, — καὶ ἀφίημι τὰ κατὰ τὴν περιάλιαν τὴν δυτικήν, — ὡς καὶ ἀπαξίαν διέ οὐκεπρήσθη, οὐτεις συμβιάν, τοι· Γρηγορίου πατριαρχοῦντος. Ἀλλ' οὖν κατὰ μήνα μεσοῦντο Μουνυχίωνα, οὐπι· ἀφάς λύχνων, ἄντες τῆς μεταρχούσας, ὅπου τὸ τῆς ἀγορᾶς μεσαίτατον, ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς λεγομένης πύλης, ἀρχεται τὸ δεινόν. Καὶ πάντα σεκύλιον περιλαβόν τὸ παμφάγον καὶ ἀνοκόδοστατον πύρ, σίκιας ἔκεινας πληθύσας παντούσιαν τῶν εἰς πραγματείαν εἰδῶν αὐτονύχει διανεμηθέν ἀμάθονε τὸ παράπαν. Νατεὶ καὶ γυμνοὶς ἀκεφαλεῖσι τοὺς ἀνώρχημένους, [P. 119] μή διει γε πάλιστου καὶ περιουσίας, ἀλλα καὶ αὐτῶν ἐνδυμάτων, καὶ μηδὲν πλέον ἀγναταλειψθῆναι πρωτας διει μῆ κεράμιον κατεαγύτα δεστραχα καὶ ἥλους φρίσιν ἴνειλημένους, ἀφέτους τῶν ἔλων τοῖς συνέχοντες εἰχειν. Καὶ γε τὸ τῆς ἀγορᾶς κάλλος ὡς πεδίον ἀφανεῖται κατεραινετο. Ο. μηδ' αὐτὸν βασιλέα λαθεῖν

Episcopis vero commisit inquisitionem idonei qui perficerent Ecclesias præbolas.

25. De incendio magni fori civitatis.

Duos priusquam hiac flerent, annis contigit incendium in urbe fori magni. Omitti interim duo ab aliis iocundis quia apud transmarinum suburbium Galatam Gragorio patriarchatum gerente accidens. Cirea aedium agitur Novembrem, sub tempore illius vespere quo: primis tenebris accenduntur lages, intra magnam civitatem, ipso in meditullio fori, a porta qua regia dicitur, malum exortum est. Inde omnia per circuitum corripiens, ineluctabili ruens impetu vorax ignis, domos illas refertas omnis generis merciorum ipsa nocte absumens plane redigit in cineres, ut nudi effugerent qui illic habitabant, nudi autem non divitiis solum et ornatu, sed ipsis corpori legendo necessariis vestibus, nihilque plus mane reliquum cerneretur, quam testae fractorum laterum et clavi qui tabulas ac ligna commiserant, ferreæ materie, privilegio a vi Namæ servati, priori omni specie plateæ illius pulcherrimæ in campum informi congerie constatum ad lugubre spectaculum conversa. Id quod imperatori Nymphæi tunc degenti nuntiatum admirationem incussit non modicam, et curam exquireret occulta mali originis, ut multis inde diebus, ubi quis Byzantio, 179 veniret, sollicite interrogaret quo modo et qualibus e causis tanta clades existisset. Non enim a tenui orta principio sensim, ut fere fit, ea pestis invaluerat, sed quantum intelligi conjectura potuit, variis simul ex partibus rapida velocitate ignis exsurgens, medianum momento comprehendens urbem, multa ornatissima aedificia, multas in iis opes conditas voravit; minansque nihil mitiora remotioribus, non prius stetit, quam in angiorum via media frustra diremplos transi-

A τῷ Νυμφαῖον ἐνδιατρίβουτα ἡπολεῖς θαυμάζειν, καὶ ἔτης ἡμέρας ἀγητεῖν, εἰ πού τις Βυζαντιοθεν παραβάλλοι, ὅπως καὶ ἀφ' εἰων τῶν αἰτιῶν γέγονεν. Ήδη γάρ ἐπ' ὅλιγον ἐπιδρυμὸν, τάλλ' ἕσον εἰκάσαις ἀν τες, καταταχῆσαν καὶ σύντη μέσην τὴν πόλιν ἐν ἀκαρεῖ περιάνθεσθαι, πολλῶν μὲν οἰκιῶν κατέλη, πολλὰ δὲ ἐν αὐταῖς ἀποτιθέμενα διαρράπτουν, καὶ τὰ δεινὰ τοῖς πόρρωθεν ἀπειλοῦγ, οὐ πρότερον ἔστη, πρὶν ἀν ἀμφόδοις περιπεσθεν εἰς πλάτος ἐνδούσας χειροποιητας; τῶν ἔχοντων φθασάντων καταβαίειν καὶ προσαρπάσαι τὴν θύην, ἐκεῖσες φθάσαν οὐχ οἴδοντες ἦπιτηδῆσαι καὶ τῶν καταντεκρὸ παμφάγοις ἐπιδράσασθαι τοῖς δοῦσιν. Επει γάρ πάντα τὰ κύκλῳ φρέσαται ἔχαντες ἀντίστησαντες οὐκ ἀποχρῶν εἰχον τὸ δῦναρ πρὸς τὴν τοιαύτην βύμην πυρὸς, ἐκείνοις μὲν τὸ λοιπὸν ἀντὶ παμιειῶν ἔχρωντο, καν πού τι καὶ ἀφήρητον τοῦ πυρὸς, ὅμος τούτη χωροῦντες καὶ τοῦ λαβεῖν τι ἐν δυτέρῳ τιθέμενοι τὴν παρακινδύνευσιν, εὐθὺς κατὰ τούτων ἔρριπτουν καὶ ἐπωμάτιζον. Αὐτοὶ δὲ τῷ μὲν ἀποξύλωντες οὐκ ἔχοντες προσαμύνειν, προκαταλαμβάνοντες δὲ τὰ ἔξωτέρω κείμενα προσανηροῦντο καὶ μετεκμήζον, καὶ οὕτω τὴν προ-

liens nihil in illis cui adhæresceret reperit, provida industria viam præcludere malo grassanti satagentium prius manu eversis et congestis in late confusam stragem. Prudenter enim illi curaverant redimere perniciosius damnum ultero accersendo ac præoccupando leviori, sicutque subtrahenda materia voraci elemento; quod si pastum inveassis illie quo insilierat, auctas ex eo vires haberet ulteriora incurandi, et ad cuncta continenter rapacissimis accisa dentibus exsorbenda in nunquam explibilem ingluvem. Alia quoqua inita utiliter ratio est demeudi flammas pabuli, docente ipsa calamitatis experientia mali, partem in remedio revertere. Nempe cladis auctarium fuit defectus aquæ igni coercendo tam necessariae, exhaustis quippe jam enctis quæ illic erant subterraneis conceptaculis liquoris. Ceterum hoc ipso animadverso qui satagebant, puteis ipsis cisternisque jam vacuis uti apothecarum vice coeporunt iis custodiendis quæ spita maxime nutriendo incendio flammas præcipere potuerant, ea cuncta per ora hiantium cavorum devolentes, et ubi congerendo expleverant, imposito materia ignem non timentis operculo tegentes. In quo eam exhibebant prudentiam, ut quæ jam ignis comprehenderat, frustra ei extorquere non conantes, ea quibus se nondum per circuitum admoverat diligenter raperent, non sine periculo communis accedere audentes; iisque amotis, quasi per escæ subductionem, monstrum helluatione largiori magis indomitum evasurum, velut inedia castigatum infirmius reddabant. Alque ita sensim debilitato ægre ac vix 180 tandem præpollere valuerunt, nec sic tamen assecuti, quin magnam et late illustrem hic quoque, uti cæteri priores, funes stus rages in tempus posterum memoriam relinqueret, quanquam cito rursus coeuntes domini

φήν τοῦ πυρδ; ἐκποδῶν ποιουντες τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θηρεύεσθαι καὶ συνελθόντες εἰς ἔπιδρον τὴν μάχην καὶ διάλογον ἑξασθενοῦντος περιεγένοντο, οὐχ ἡτον τῶν παλαιῶν ἐμπρησμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ίδειν μνήμην καὶ εἰς τὸ ἐπίδιον καταλεῖψαντος. Ἀλλὰ καὶ αὐθις συνελθόντες εἰς ἔκεινα διέφερον, καὶ μόλις γυμνὰ μόνα τὰ ἔδαφη γνωρίσαντες ἀπό τινων ἀμυδρῶν σημειών, διψιλέστερον ἐποικοδομοῦνται, βασιλέως ἀπόδυτος, ὃντας ἐπὶ μόναις ἀκοστὶς τὸ πάθος οτηναί, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐταῖς διφεστιν. Ἐφεσταται γάρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἀλμυράν ἀκοήν αἱ πότιμοι τῆς ὅψεως διωπαὶ ιδόντος μεθ' ἱερότητος ἀπεκλυσαντο.

κ^η. Περὶ τοῦ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος κήδουντος τοῦ βασιλέως.

P. [30] Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ μεγάλου λογοθέτου κήδους συνάλλαγμα ποιησάμενος, ὥστε τὸν τοῦ βασιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγχόσθαι τὴν τοῦ Μουζάλωνος, ἐπει γε κατηγυμνήντες οὐσῆς τῆς κόρης συνέδῃ τι ἐκ νοθείας πρός τινα τῶν ταύτης συγγενῶν, φερούσῃς ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως εἰ κεκάλυται τὸ συνάλλαγμα, συνήγε μὲν ἀρχιερεῖς, συνήγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ κλή-

τοῦ λογίους, καὶ σύναψι ἐκείνοις καὶ πατριάρχην, ἐκεῖσες δύνας καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου· οὐδὲ γάρ ἡ νόσος εἴα μακράν που τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν, ὅλλα αὐτό που διόλου ἔν τινι τῶν βασιλικῶν οἰκημάτων. Ἐκεὶ τοίνυν συναγομένων αἱ σκέψεις ἐγίνοντο, εἰ ἐγχωρεῖ πορνεῖας ἐκείνης προβάστης συνιστασθαι τὸ συνάλλαγμα· καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν, τοῖς δὲ οὐδὲ δὲλως ἐδόκει, δι βασιλεὺς ἀγάλλειν ἐθέλων ἐκείνον τῷ δῇ καὶ συνεργῷ καὶ συμβούλῳ πρὸς πάντας ἔχρητο πρακτικωτάτῳ, τὸ ἀμφίβολον παρεικάς, τῷ μὲν ἀδελφῷ τὴν τοῦ πιγκέρνη Λιβαδαρίου θυγατέρα ἐκ πρωτοβεστιαρίου ἑξεγενιζομένην πάππου συνεζεύγνυ πρὸς γάμους, τὴν δὲ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος τῷ λόιψι παιδὶ Κωνσταντίνῳ κατηγυατό. Ἀλλ᾽ οὔτε δι Κωνσταντίνος δεσπότης ἦν πω

B ἐξ ἀξιώματος, μόνιμος δὲ τῷ υἱῷ βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλείστο, οὔτε μὴν δι πρωτοβεστιαρίους ζῶν εἶδε τοὺς γάμους, ὅλλα ἐν ἐλπίσι μόναις, καὶ προσδοκίαις ἐτελεύτα τὸν βίον. Τὸ δέ γε εἰς τέλος ἐξένη προβολήθεντος καὶ δεσπότου τοῦ Κωνσταντίνου, οὐ δῆλος θεόδωρος οὐκ ἤξιστο. Ἐκείνον γάρ καὶ λίαν ἡ μήτηρ ὀργισμένη δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τάδελφοῦ καὶ βασιλέως ὑρμισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγ-

absuū pitarum ædium, et certatim emollii strues
cineris ambustorumque ruderum, solum ubi sitæ
illæ fuerant non sine difficultate e signis tenuibus
conjectura solerti agnoscentes, impigre reposuerunt
non minus operosas nec inferioris prioribus ele-
gantiae moles per absentiam imperatoris, adeo ut
is tandem urbi redditus gratularetur solo sibi
aurium indicio constare notitiam incendiū, nullo
jam oculis superstite sui vestigio sensibilis ob-
strenue restauratam speciosioribus etiam ædificiis
omnis retro ruinæ jacturam, cunctam plane jam
maritiem tristis auditus dulci lati conspectus,
magnificentius universa reposita monstrantis, vo-
luptate diluente.

26. De affinitate imperatoris cum protovestiariorum Muzalone.

Eam hilaritatem festi sui reditus in urbem ex
incendii calamitate pristino splendori restitutam
insignire imperator voluit luculento sui affectus in
protovestiarium et magnum logothetam Muzalonem
pignore, honore videlicet regiae affinitatis, qua
filium aggressus admoveare familie Augustæ, licet
coptis intervenisset obstaculum ingens, gratia
constantis abundantia quidvis eluciatus, denique
quod destinaverat perfecit. Ac principio quidem
sub hoc tempore filium Muzalonis fratri suo despon-
dit Theodoro. Verum celebratis jam sponsalibus,
cum inopinatissime puella deprehensa esset uterum
gerere consanguinei cojusdam incestu vitiata, que-
stio nata est utrum illo flagitio fieret irrita despon-
satio, et equid nihilominus liceret ulterius usque
ad nuptias procedere. Isti disceptande controversiae
congregavit episcopos imperator, eodem etiam
adhibitis doctioribus et clero ipsoque patriarcha,
præsente quoque protovestiariorum, qui propter mor-

C bum ventilare ad palatium e longinquo non valens,
jussu Augusti 181 ad manum habere quem assi-
due consulenter studentis ferme in ædibus regie
vicinis aut in parte domus ipsius Augustæ solebat
habitare. Cum igitur in ipso ægroti Muzalonis
diversorio coram eodem sententiæ super proposito
quod dixi argumento rogarentur, illæque in con-
traria distraherentur, quibusdam acribus, neganti-
bus aliis, Imperator consolari cupiens adeo sibi
charum et fidum hominem, quo administratio et
consiliario peritissimo ad cuncta utebatur, discep-
tatione in ambiguo relicta fratris quidem conjugem
dedit pincernæ Libadarii filiam, cui nobilitatis præ-
cipua commendationem afferebat, quod ex aro
illam protovestiarii dignitate conspicuo constabat
esse prognatum; filiam vero illam ipsam protovestiarii,
licet corruptam, jam nunc promisisti se
desponsorum Constantino proprio filio, qui nondum
quidem despota appellatione honorabatur, ceterum
eo solo quod imperatoris erat filius, inter primos
aulæ consentaneo tantæ nobilitati splendore fulgebat.
Fuerunt hæ nuptiae necessario dilatae, quod obdu-
cendum pueræ vitium mora saltem quadam, et si
quo modo posset, obliterandum videretur. Itaque
protovestiarius, morbo pertinaci morti sensim ad-
motus durare usque ad ejus matrimonii consum-
mationem non potuit: tamen affinitatis tam ample
sola licet spe ac certa expectatione præcepit gau-
dium, in eoque vitam absolvit. Et mortuo rite
celebratum id matrimonium est, et quidem Constantino
jam ad despota dignitatem evectio; quod
minime consecutus Theodorus fuit quantumvis
ejus mater valde cupiens isto decoratum nominē
hunc quoque filium videre, instantissimis ab Au-
gusto suo item filio contendenter precibus ut fratrem

χ'. Προτοῦ μακαριῶν θάνατον.

Καὶ διών [P. 109] ταῖς οἰκουμενίαις ἐκείνων ἐπέχρη, παρακρτέων καὶ ὀπαῖσιν τὰς προσόδους ώς ἂν ἐκείνων, καθιστώμενων. Ἀπερ, τὸν μὴτρούς μανθάνουσι, πόνος ἦν, οὐ μὴν δὲ ὁ πόνος καὶ ἀποφυγεῖν τὴν κατηγορίαν, δύνατον. Οὐ δῆ καὶ πλέον ταῦτας τοῦ στέρεσθαι τῶν αἰκείων ὕδνας, καὶ οὐκ εἶχον τὴν κατηγορίαν διαβάσθαι, καὶ ἐγένετο πράξειν. καὶ οὐδὲ ἄν γε τῷ λόγῳ καθιστώμαντες, δαυταῖς ἐν ἀπόδρᾳ ἤσαν. Τέλος ἀποφυγὴν μίαν ἔγνωσαν τῆς κακίας τὴν πρόσθιν, πατριάρχην καταφυγήν, ὡς αὐτίκας τῷ μαθεῖν ἐν διψυφοποημένου κάκεινον τὴν κατὰ τὴν Εκκλησίας διαβούλημα. Ἐλύθητο τοιχαριῶν καὶ τοῦ Δάδα οὐνελθόντες ἐγκάλουν τὸ πάτος, καὶ φέρειν τὴν αὐτὴν τραγήν, δουν, τὴν αὐτοφούν, καὶ, τὸ πεθόνυ, ἡ οὖσα, » Ελεγον παρόντος κάκεινον, εἰ τοιρύτοις τοὺς τὴν κλήρου περιβάλλεις δεινοῖς; δέον, τὸν μὲν ἐπ' αἴσιον καζίμενον κρίνεσθαι, τοὺς δὲ λογισθεῖς ἀδύοντας τοῦ ἄγους μένειν. » Τοῦ δὲ μηδὲν ἀπολογουμένου τῶν ε;

20. De monacho Saba.

Ergo sigillatim obiens irruerat in oecoumēnas illorum, partim sequestrans et detinens non solum solitos, provenitus, partim jam perceptos repetens, quod eos diceret jure illis, fruendi excidisse perduellionis criminē consciente, cuius ipsos pro plane convictis et rite damnatis haberet. Hac videntes et patientes clerici intime scilicet riuebantur, non tam ipsa accusationis invidia conturbati, quamquam erat bene conscientis et viam ejus purgandi nullam habentibus molestissima, quam quod ejus effectus jam ante damnationem tristissimos sentirent, privati jam nunc bonis propriis; que præsens experientia intolerabilium, damnorum, dolore ipsos pungens acerbissimo, impediens ne contemplata falsa calunnia vanitate consolationem eam caperent, quam in mali perspicione mediocris sua prudentibus virtutis suggestit. Quare fluctibus uferocius jactati maximis, nec quo se vertierent reperientes, postquam aliquando in illa zetumna incerti animi, quasi desperato remedio se se disrueantes, tacite gemuerant, tandem confugere ad patriarcham decreverunt, tali enim illorum que gererentur dignatum, simul cognovisset intentatam Ecclesie caluniam, improbatum et ægre se ferre declaratum. Captato igitur tempore quo Sabas ad patriarcham venerat, simul et ipsi accedentes quæsi graviter sunt de malis que patarentur, et invidiose exaggerata communis calamitatis atrocitate, ad ejus præsentem auctorem conversi Sabam, « Quæta, ηματι, » iaphnius præsens patriarcha, « in nos luctant intemperie? quæam oī causam clericos indiscriminatū universos, sine ulia innocentis aut mali differentia, poenis subiectis, cum palam æquitas posuere, si quis nostri ordinis culpa allius

A λόγον κειμένων, δῆλον κύκλῳ περιβελλομένου αἰτιαζ μηδὲν περιστηκάντας μηδὲ ὄπιστον, τέλος ήξίουν πατριάρχην ἀμύνειν. ἀδικαυμένοις τὰ ἔσχατα. Οὐ δέ, οὐκοῦδὲ ὅπις, Φυχρὸς ἐπὶ τούτοις κατεφαίνετο καὶ ἀχίνητος. Περὶ δὲ πολλάκις οἱ τοῦ κλήρου ἐπέκειντο καὶ προτελιπάρουν, δέ δὲ διφωνος· ἦν καὶ τῷ μή τι λέξειν ἔχοντι ἀκριβῶς ἐψκει. Τέλος ἐκκλησιῶν τὴν ἐκ τῶν πολλῶν βίαν ἀπέπεμπε κατερρωνευσάμενος τὴν τιμωρίαν τῷ κατεπόντι, τὴν τοῦ Πιλάτου πρὸς Ἰουδαίους· φωνήν, ἀπειπὼν παραδιδόντος εἰς απαύρωσιν τὸν δισπότην, εἰ Λαβεῖτο αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε. Καὶ Βούτο ἐπῆλθε μὲν ἐκείνῳ ἐκ τοῦ τυχόντος εἰπεῖν ἀγνώστην πολλοῖς διαθέσεις Φυχῆς, τοῖς δὲ καὶ λιανὶ δόδαινοι βαρὺ παρώντες τὰς ὅρμας, καὶ προσλυπήσεις καὶ οὗτοι ἐσχίζοντο, δῶστε μήτε συνέργεσθαι! εἰ μήτε μήν συνεύχεσθαι, βασιλεὺς προσανατιθέντας τὴν περὶ τούτων ἐκδίκησην. Βασιλεὺς δὲ τῆς νότου κατεπειγούσῃς τὸν πρωτοβεστιάριον, ὡς μηδὲ ἀποπνεῖν ἔωστε τοῖς πόνοις, αἰάψει καὶ δουλῇ τούτου τὸν Χεῦμνον κοιταστορα Νικηφόρον εἰς μυστικὸν [P. 110] ἀνάξας ἐπὶ τοῦ μέσου καθίστησι, προσνε-

C aut jure suspectus est, de hoc iudicium instituit, alios quoq; nullum criminis unget indicium, quicquid in fruizione suæ faniæ integræ relinqui? Ad ea Sabas multa 165 parum ad rem facientia nihil admodum quod clare ipsum absolvaret aut tam vehementer auctorum acerbitudinem excusaret, respexit. Unde a patriarcha maguopere clerici contendebant ut salis jam compertam hominis improbitatem grassari ne sinoret in diram oppressionem innocentium, sed tempestiva eam castigatione coerceret. Talos ille preces audiens frigidus, nescioquare immotusque persistabat; ac cum illi ardentius urgerent, perseverabat tamq; in silentio, hand in expedito, ut apparebat, babens quid diceret. Tandem, velut vi cuidam multorum simul incumbentiū impat electandæ, paulisper inflexus verbis Pilati ad Iudeos Christi nocem deponentes vindictam ipsius calumniatoris, ipsorum Sabæ ironice permisere visus est: « Accipite ipsum vos, » inquit, « et crucifigite. » Hanc ejus vocem, incertum quo ex sensu projectam animi, audiri tunc contigit. Quia graviter offensi aut potius ingreditibliter esserati, quos sic cincrat, abscederunt se ab eo, congressuque ipsius ipso posterum atque omni precum ac sacerdotum cum Illo communione segregarunt, dolorem testantes suum querelis gravibus et ultionem tam insignis iniquitatis ab imperatore præ se ferentes expectare. At Augustus totus, ut dictum est, e protostellarī consiliis pendens, prohibuit libero adjuto familiaris oraculi, cruciatibus resonis acerbris ne ad momentū quidem respirare jaپ ilium sinentibus, ægri commendatione ipsius questorem Nicophorūm Chumnum ad dignitatem mystici promotum in partem arcane fiducia ascevit, deliberalibus hunc quoque quotidiani consu-

* Joan. xix, 6.

περὶ τούτου, καὶ οἱ ποιεῖται τὸν ἀνδρα ἐφάσμιόν A σις ἦν, τὸ μὲν καὶ αῖθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιον δοκοῦντα πρὸς τοῦτο χρήσιμον, καθάπαξ ἀπειπάμενον τὴν ἀρχιερωσύνην, οὐκ ἔγνωσταν εὑπερπές, ἀνδρα δὲ ζητείν ἐφ' ὑπερ ὁ βασιλεὺς πεπληρωθρῆται, τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνόμισσον. Καὶ λοιπὸν οὐδένα εὑρισκον τοῦ Κοσμᾶ ἀξιώτερον καὶ ἄλλων ἀρμόδιον τῷ καιρῷ· μετὰ γάρ χειμῶνα ἡδὺ θεῖαρ καὶ μετὰ ζάλην [P. 123] ποθεινὴν γαλήνην εἶναι τοῖς πλέουσι, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων καὶ ήθων σχληρῶν ἀνωμάλιαν καὶ κάκωσιν μαλακὴν ήθος καὶ ἡμερὸν ἀπόθεν ἀπόδεκτον. "Οθεν καὶ μιᾶς γεγονότες γνώμης τοῦτον φησίζονται. "Ην γάρ δ' ἀνήρ ταῖς ἀληθείαις, πλὴν ἐνδεικόντων τοῦ ἀμηγέπη φιλοκερδεῖν ἐξ ἀπλότητος καὶ ιδιωτείᾳς ἀλλ' οὐκ ἐκ πάθους ἐντετηκότος Ψυχῆς, τάλλα ποστήκων τῇ φύσῃ· τὸ γάρ συμπαθέτ. Ὡπέρ καὶ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἔστον λέγουσιν, ὑπὲρ ταῦτα τῆς ἐκείνου Φυγῆς μεθ' Ικανῆς ἀπλότητος ἐπεπόλαζε.

B κη. Φῆφος τοῦ λειρομονῆγον Κοσμᾶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περὶ τοῦ μοναχῶν Γρηγορίου.

Ταῦτα μαθὼν δὲ βασιλεὺς ἀποδέχεται τε ὡς εἰκής τὴν Φῆφον, καὶ προσκαλεῖται μηνύμασι, καὶ εὖλος καταπνεύει, καὶ πρὸς αὐτὸν προβληθῆναι; ἦν, καὶ ἡ κυρία παρῆν, καὶ πάντ' ηύτρεπτο. "Ην δέ τις μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπτου μονῇ, δε ταῦτα ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἡγουμένου Λουκᾶ τὸν λόγον οὐ παρεδέχετο· μηδὲ γάρ Κοσμᾶν, ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν μέλλειν γενέσθαι, καὶ δὲ τι γίγνοιτο, μή εἴναι τὸ βουλευόμενον ἀνυστόν. Τοῦτο δὲ ἐλεγεῖ, ἐκ βίδων ἔχων, οἷμαι, ἀλλ' οὐκ ἐκ τίνος θειοτέρα· μυήσεως. 'Ως γοῦν πάντ' ηύτρεπτο καὶ ἡ κυρί-

est, unde hi tantum auderent, nec se coram apparere verarentur, cuius indignationi se subjaceret non nescirent ob ipsorum defectionem a patriarcha. Illaque sic ipso excusante, « Non sine auctore, domine, istam fiduciam sum pserunt, sed prius convenio Patre tuo domino Cosma persuasi ab eo sicut ignorisse jam ipsis majestatem tuam, hoc responso per mysticum relato, per rursus missum eumdem mysticum multa in laudem viri concessit, in his illud, si Cosmas statim moreretur et Ecclesia voluntate cum eum pro sancto continget, se in primis comprobaturum Ecclesiae sententiam, et devotionem in eum suam religiosis rite officiis testaturum. Si Ecclesia cunctaretur sacros ei decernere honores, se tamen in proposito persistare magnificandæ talis defuncti memoriae, et ea quæ sanctis tribuitur veneratione prosequendas: tantum ei viro tribuebat imperator, et tam certa era opinione præoccupatus insignis cuiusdam ejus sanctimoniae. Ceterum congregatis antistitibus, et quem eligerent in patriarcham disquirentibus, haud visum conveniens, quem alioqui apium ei muneri habebant, postquam id semel oblatum recusaverat, iterum sollicitare Gennadium. At in primis necessarium, virum ad hoc querere, quem magnificaret euque plurimum imperator fideret. Neminem autem ista quidem nota insigniorem Cosma reperi-

bant; quem præterea videlicet accommodatum tempori: esse quippe post hiemem ver dulce, post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: sic post procellas fluctuantium negotiorum, post monum immanium malignam aerbitatem, mite temperamentum **185** humanæ clementisque indolis ipsa requiri condizione præsentium rerum. Quare uno cuncti consensu Cosmam designant patriarcham, dignum revera tali judicio loco, quippe in quo laudes inter omnis generis plurimas unus eminet natus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec illius vitio imputabilis impotenter affixi studio habendi avareque sordidi animi, sed parum circumspicit simplicitati. Prona quidem ad compatiendum infelicitibus miseratio, quam Deo erga homines inesse peculiarem aiunt, ejus viri animæ cum idonea mixta simplicis sinceritatis innatabat.

28. Concursus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmæ in patriarchatum; et de monacho Gregorio.

Hoc ubi perlatum ad imperatorem est, approvavit ille, ut par erat, electionem, indicataque re Cosma invitavit eum ad capessendum delatum honorem; quo statim annuente apparari promotio est coepit. Jamque constituta dies aterat, paratis ad ceremoniam omnibus. Era autem quidem monachus Gregorius in Pantepopiale monasterio, qui

έκιστη, καὶ δὲ μὲν προδόλημασμενος ἤγετο, δὲ δὲ οὐ τοῖς αφόρτοις, συνηρμούογοῦντό τε καὶ καθισταντοι· Εργάριος ἐνστατικῶς τὴν πρᾶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμᾶν μένοντα τούτον πατριάρχην γίνεσθαι, εὐθὺς διτράχου μεταπεσόντος, φασιν, αὐθημερὸν Ἰωάννης μετονομάζεται, οὐ γνωσθέν τις πρότερον ἦ εὑρημασμένου τοῦ προδόληθέντος. Τότε παρὼν δὲ Λουκᾶς καὶ ἀκούσας τέθηπά τε εὐθύνως, καὶ ἀπελύων ἐξαγγέλλει· τῷ Γρηγορίῳ τὸ δράμα, καὶ τότε δὲ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον τοῖς γορδύμασιν, ἢ πείθειν δὲλλους σπεύδων, καὶ τὰ λειπόμενα προστίθει, καὶ ὡς τὸσους χρόνους πατριαρχεύσει καὶ ὡς οὐ τῇ τιμῇ ἐπαποθανεῖται. Καὶ ταῦτα γέρων ὁν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ προέλεγεν. 'Ἄλλ' ἔκεινος τὴν [P. 124] ποιμαντικὴν βαστήριαν λαβὼν παρὰ τοῦ χριτοῦντος, ὡς εἴθιστο, τιμᾶται καὶ διδούμενούλορ. Καὶ πρώτη Ἐκατομβαιῶνος μῆνος τὴν χειροτονίαν δέχεται. Ἐντεῦθεν ἔκεινου πᾶσαν ἐνδεξαμένου τοῖς πράγμασιν ἡμεράτητα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, ἀ δὴ χθὲς καὶ πρὸ τρίτης διηροῦντό τε καὶ διεσταντο ἐξ ἀντίπολας κυμαῖνού-

quid pararetur audiens a suo præposito Luca, hand credidit nuntio, pertendens non Cosmam, sed Joannem vocatum iri qui proxime foret ad patriarchatum promovendus. In eoque tam fixus erat ut qualescumque quorumvis in contrarium molitiones easuras in irritum plane affirmaret. Eam ille persuasione libris, opinor, hauserat, non ex ulla divina revelatione. Apparatu nihilominus rei decrete procedente, cum jam illuxisset dies dicta et C Cosmas promovendus diceretur, perstabat instans Gregorius cœptum successurum pernegans, ac ne fieri quidem posse, intrepide viens, ut hic quandiu Cosmas permaneret, patriarcha crearetur. Statim igitur, velut lapsu, quod ait, tegulisse, ipsa die Joannes transnominatur, sive 186 id præterea nomen ille antea, sed paucis noctibus, ferret, seu cognitam Gregorii offensionem placare designatus voluit facili mutatione nominis. Auditio Lucas, qui præsens aderat, vocari nunc Joannem qui prius Cosmas audiebat, accurrit pontificum Gregorio miram catastrophen. Tunc vero Gregorius magis credens ipse fatidicis quas legerat litteris quam persuadere aliis satagens, reliqua subjunxit ibi a se reperta, nempe tot illum annos in patriarchatum futurum, nec vitam in ea dignitate clausurum. Atque hæc prædictit senio confectus et morti vicinus. At Cosmas accepto, ut erat solitus, ab imperatore pastorali baculo, honoratur et Dibambulo, Kalendisque Januarii ordinatione accipit. Inde illo aggresso regimen, et omnem in administratione negotiorum mansuetudinem exhibente, cuncta Ecclesiæ membra et partes, quas fieri et nudius tertius flans ex adverso vehemens procellosus turbo dissociaverat ab invicem passimque disjecerat, adaptabantur et componebantur, non tamen ita ut ecclesiastici pace plena fruerentur, quibusdam eorum, quasi ex concusso nuperæ jactationis, adhuc instabiliter nutantibus, aliis ægrie

B

C

D

E

terentibus presbyterii duntaxat tenus provehi homines ipsorum ordinis, summumque quem sperare honorem possent definiri consessu cum anti-sibiis communis intra cancellos, et participando cum iisdem sacro altaris ministerio; in occasionibus ulteriorum promotionum despici clericos, unorum rationem haberi monachorum, his solis episcopatum suffragia currere. Moderatius tamen singuli communem universis molestiam ferebant, ut cui is tolerabile censemur vulgatum in multos pariter malum, et quantumvis acerbis per se putetur nec ferendus dolor, consortio sociorum et paritate conditionis omnes æque prementis aliquid amittere vulgo creditur innatae gravitatis, ac consolatione nonnulla leniri. Hac isti usi et se ipsos 187 in pace continebant, et tranquillitatem pro se publicam, ab aliis inquietandis abstinendo, juvabant, Deo permittentes duram rationum ac jurium suorum, quadam etiam, præsertim initio, mutationis in melius blandiente spe, inde orta, quod Cosmas hic modo Joannes, priusquam adinoveretur negotiis et privatis in cunctis vitam ageret, morem istam in Ecclesia receptum provehendi monachos in episcopatus, clericis exclusis, iniquum. judicabat et plane contrarium canonibus; præque se ferebat, si enīquam præficeretur administrationi rerum, huic præjudicio derogaturum ut sacriss opposito regulis et iniquitate conflato turbulentorum temporum, per quæ solent vel solide stabilita conceuti labefactatisque legitimis usibus sensim ingeri abusus, mali natura haud se continentem intra sese, sed erumpente ac propagante labem propriam in depravationem prius rectorum, ad quæ adrepere potuerit. Quanquam hæc quidem ipsis in irritum fiducia recidit. Nam Cosmas ubi cœpit res ecclesiasticas administrare, velut astris inductam et fatali necessitate, quam privatus improbaverat, consueitudinem reiinuit, ac torrente quasi tractus exempli,

Ἐπ' αὐτῶν δὲ γιγονῶς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγ- Α καὶ, τὸν δέ γε Στρατηγόπουλον ἐπὶ τοῦ μέσου παρα-
μάτων διέτρεψε τὰ κατ' ἔκεινους ἐώκει μετρεῖσθαι,
συνυπαγόμενος τοῖς λαϊσοῖς. Ὅθεν καὶ πολλάκις τι-
νῶν ἐπικλαιαμένων ἐπὶ συνόδου καὶ τὴν κωφήν κα-
ταδίκην ὀδύρομένων, ἔκεινοι μὴ ἔχοντες δῆπα ἄν
στῶσι καὶ ἀπερείσωνται; (τὰ γὰρ τῶν κανόνων καὶ
θεσμῶν τῶν Πατέρων προστίσταντο ταῖς βουλήσεσι
καὶ ἐλεγχοῖς σφίσιν ἡσαν) ἐπήρειδον τὰς πράξεις τῷ
βασιλέι, αὐτοὶ μὲν τῶν κειμένων κατεψήφασμοῦντες
κανόνων, τῷ δὲ γε κρατοῦντες τῆς παραβασίας ἔχροντο
κατὰ τὸ δυνατὸν προτειχίσματι.

κ. Κοινὴ σύνθετη τεροκύα περὶ τῶν κατακρι-
τῶν τῷ βασιλεῖ.

Τότε καὶ βασιλεὺς Κρονίος [P. 125] μηνὸς ἐν-
στάντος, οὐκ οἶδα εἰτε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ δεσποι-
νῆς ὡς διδικα πρέξας πρὸς τὸν κάσιν προδακνιζόμε-
νος, εἴτε μήν καὶ προφανῆ θέλων θεῖναι Ῥωμαίοις
τὸν ἔκεινον πρὸς ἕαυτὸν δόλον καὶ τρόπον, σύμπαντας
ἀγορεῦντες καὶ ἐν τῷ Ἀλεξανδρῷ τρικλίνῳ προ-
καθίζεται; μὲν αὐτὸς, συνεδριάσουσι δὲ οἱ ἄντες;
ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικοί, περίσταται δὲ καὶ τῶν
τῆς πολιτείας δοσον περιφανές τε καὶ ἔκχριτον. Καὶ
δῆλα τὰ τε κατ' ἔκεινον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γί-
νονται. Καὶ τὸν μὲν ἐμφαγίζειν εὑποπτεῖς οὐκ ἔδε-

decessorum et ipse in hoc quoque vestigiis insistere
perrexit. Unde sepe multis in synodo deploranti-
bus tacitam illam reprobationem clericorum et de-
tamen injurioso talis ordinis neglectu quiritantibus,
qui rebus praeerant, haud habentes ubi consiste-
rent, quod omnem ipsis excusationem praeclude-
bant canones et scita Patrum, palam adversantia
nuperis hodiernisque actis ac decretis ejus generis,
eui pares serendæ non erant, invidiam in Augu-
stum conferebant, eo sub obliuio secura jam in-
dormientes ipsi manifeste neglectui frustra jacean-
tium in chartis antiquis canonum; quorum minys
velut ojones et incursus eludebant, quoniam poten-
ter, nomine imperatoris quasi vallo illis quodam
ac propugnaculo objecto.

29. *Communis conventus causa condemnatorum ab
imperatore celebratus.*

188 Tunc porro imperator sub initium mensis
Martii, haud seio an quiritationibus matris Augu-
stæ, inique actus ab eo cum fratre causantis, si-
mulatus, ac aliqui sua interesse ratius oegnosci a
Romanis clare quæ Constantiæ despota sans germanus et cum eo conspirans Strategopolis fraudu-
lenter in se fuissem ingrateque machinat, univer-
sos in rotulum communem vocat. Atque in Alexiaco
triclinio presidet quidem ipse, assident autem ei,
qui magistratus ecclesiasticos primaries gerebant,
episcopi et clerici. Adstabunt leotissimi et illustris-
simi quique civium. Ibi recitantur, quæ despota,
quæ Strategopolis essent deprehensi etiam moliri.
Ac illum quideam haud conveniens est visum pro-
ducere. In solo Strategopulo in medium adducto
tota est communis utrique convictio peracta. Oppo-
sitæ ei scilicet irrefragabilibus argumentis et testi-

τόμασος Λαχανᾶν τε ἁμυτὸν ἐπιφημίζει, καὶ δῆλος ἦν
πρᾶξειν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰ βασιλεὺς ἐπιτέρποι,
τὰ μέγιστα. Τὸ δὲν πρᾶγμα καὶ αὐτὸν ἐθορύβησε
βασιλέα, εἰ δὲν εἶχαν πεφονευμένον παρὰ Ναγῆ τοῦ
τῶν Τοχάρων φροντος, τοῦτον φέρουσι ζῶντα καὶ
τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον. "Οθεν καὶ τῆς
Ιδίας αὐτανεύλιας Μαρίας, τῆς καὶ τῷ Δασχανῷ αγνοι-
κησάσης πάλαι, ψ. δῆλος καὶ παιδίον θηλὺς ὀπέτεκεν,
Βασικούς ἐξ ἀδήλου ἐπινυθάνετο εἰ αὐτὸς εἴη τοῖς ἀλη-
θείαις ὁ Λαχανᾶς. Τῆς δὲ μὴ δημοσίου ἔκεινον εἶγαι,
[P. 121.] ὅλλα οὐδὲ τὸ παράπανον ἐκείνους οἱ διαβε-
βαιουμένης, ἐν οὐ καλεῖς ὑπονοίας είχον τὸν βάρ-
βαρον. Ός δὲ καὶ αὐτὸς ζάκονδς τις φανιόμενος οὐκ
άντικρος οὐδὲ οὐτως ἔαυτῷ περιείθει τὸν Λαχανᾶν,
εἰ καὶ λέγοιτο, ὅλλα ὅμως τολμάσειάγε τινα περὶ τὸ
θείον ὑποχρινόμενος ἐδίδου τισιν δρῦσι τὰ μέγιστα
περὶ δικτοῦ φανταζεῖσθαι, ἔκεινον μὲν ἐν τηρήσει

moniis coactus est recognoscere, quid rerum no-
varum mouere studuisse, quibus esset iudiciis
conjuratio detecta, quæ verba utriusque a filiis de-
latoribus excepta, quæ arcana consilia certe suis-
sent explorata. His imperator demonstrandis id vi-
delebat assecutus est, ut quæ prius quibusdam videri
severa potuerat amborum damnatio ac poena, jam
pro gravitate criminum lenis ac moderata cense-
retur.

50. *De eo qui Lachanæ nomen usurparit.*

Ea tempestate Bulgarii quispiam alicunde sponsp
prodicens, se Lachanam esse illum dudum ibi cele-
brem jactavit, ostentans etiam se sese imperatori, ac
paratum offerens ad aggredienda in hostes, si per-
mitteret, maxima. His imperator auditis turbatus
primum est admiratione inopinatae novitatis, haud
capiens quo casu, quem salis constabat a Naga To
charorum principe fuisse iam pridem interfectum,
is non vivus modo conspiceretur, sed magne etiam
polliceri de se ac cogitare auferet. Quare **189** data
prius opera ut hunc hominem certe productum loco
Maria patruelis sui curioso inspiceret, ipsa non ob-
servata, et ea deinde pereunctatus est eequid esset
is revera Lachanæ; in quo falli talis utique mulier
nequiret, uter olim veri Lachanæ, en qua cance-
pœm peperisset filiam. Quæ cum non modo esse
istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset
nihil prorsus in eo se observasse Lachanæ simile,
haud parum suspectum imperatori et iis qui sub eo
res curabant hunc reddidit Barbarum. Unde cum
hunc observasse ad affectationem subite ac vehementis
excedenscenijs, qui erat unus ex characteribus
indolis Lachanæ, haud satis a quamlibet co-
nante tamen expressus, adjungere simulationem

τίγον καὶ φυλακεῖ; έδιδουν, τὴν τῶν πολλῶν ἁλπι-
δοτρίσσην ἐπ' αὐτῷ ἐντεῦθεν ὑποτεμνόμενοι· μηδὲ
γάρ ἄλλως εἶναι βάρβαρον τε καὶ πλάγον κατανού-
μενον ἀγεύον το ποιεῖν. Πολλοὶ δὲ ἐπ' ἐκείνῳ οὐχ
ὅμοις ἀκούοντες ἐλπιδοκοπούμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰς
ἴπιδες ἴσταντες (τοὺς γάρ πονεῦσιν ἐσχάτως ἐκ τῶν
παρόντων εἰς θεραπείαν μηδὲν βοηθουμένοις καὶ οἱ;
ἡπικοσιαν, ἀποτεθεῖ καὶ τῶν ἀπλῶν δοκούντων χρησί-
μων ἀνάγκη, καὶ μᾶλλον, εἰ ἔνα τινὰ εἴη καὶ μὴ
τυνήσῃ τὰ προσαγόμενα) οὗτοις ἐκείνοις κακούμενοι
τοῖς ἀγύροις, ἥδη δὲ καὶ αὐτούς ἐκείνους Πέρσας
μανθάνοντες ὡς εἶναι ὀρθριδοῦντες τὸν βάρβαρον φη-
μιαθέντα σφίσιν ἐκ τινῶν τῶν παρ' αὐτοῖς μαντειῶν,
καὶ πρὸς τὴν ἀπ' ἐκείνουν βοήθειαν ἀφεώρων, καὶ
καθικέτευον ἀπολυθῆναι τοῦτον καὶ γ' ἐκχωρηθῆναι
κατὰ τῶν ἔχθρῶν μετὰ Ῥωμαίων ὄρμαν· τὴν γάρ
πρὸς αὐτὸν ὀρθριδίαν, ἣν εἶχον οἱ βάρβαροι, εἰς
θέρφας τὸ ὑπὲρ ἐαυτῶν ἔχοντας ἐνεβίους εἶναι μετ'
αὐτοῦ καὶ προκινηντεῖν καὶ μηδὲν ἔλλείπειν τῶν
δει καὶ ἀγαθὸς ἀνήρ πράττοι μετὰ τῆς ἀρετῆς καὶ
τὸ θερέειν ἔχων. Ταῦτ' ἀκούων καὶ βασιλεὺς, καὶ
βοημέραι περὶ τῶν ιδίων πονῶν, ἐπὶ νοῦν τινα ἐρχε-
ται· οἵτις πολλάκις καὶ δὴ λατρός τῷ κάμνοντι ἀπη-

γόρεσσεν ἡς αὐτίκα τεθνηθόμενη εἰ προσενέγκειτο,
τοῦτο κατά τὸ λεληθός δὲ νοσῶν προτενεγκάμενος· ἐξ
ἀρέσκειας περάλογον εὔρε τὴν θεραπείαν, καὶ ἡ μὲν
τάχη σύπια ἐκτέχεται φαῦλη τὶς οὖσα, τὸ δὲ συμβάν
ἐκ τινος τυχηρᾶς προσπαθείας ὀφελήσει, τῷ σφόδρῳ
τῆς ἀρέσκειας ἀναρριθεῖσης ὑσάνει κατὰ τῆς γόρου
τῆς φύσεως. Τί γοῦν, φησιν, εἰ καὶ λαίχανόν μη
διτα μηδὲ τινα ψῆφαν περὶ ἐαυτοῦ διδόντα τὸν βάρ-
βαρον, δημώδη φάνερὸν μὲν τοῖς ἔχθροις διδαγνάτα, χρή-
σιμον δὲ καὶ τοῖς κακούμενοις, αὐτὸν ἀπολύτοις καὶ
ἐπιτρέποντο στρατεύειν, καὶ μᾶλλον εἰς ἐγγίονος πειρας
ἐν τῇ τῶν Ἀλισέων γῇ κατὰ Σάγγαριν; Ταῦτα δια-
νοηθεῖς καὶ μετὰ τῶν οἰκείων σκεψάμενος ἀπολύτε,
προσετοιμάσσεις ἐκείνῳ καὶ τὰ καθῆκοντα. Οὐ δὴ καὶ
δεξαλθύτος ὡς εἴχε, καὶ μόνον τῇδε διδούμενον
ἀπάλις συνέκτειτο [P. 127] καὶ διόρθω καὶ δ ἐγγίνει,
καὶ οὐδὲν ἦν εἰκάσιαν εἰ μὴ αὐτῆς οἰκουμένης καὶ
τῆς ματοκενήσιν. Οἱ γάρ ἐπὶ τῶν γεωργικῶν ἔργων
καὶ οικοπάνης οὐ πλέον εἰδότες καὶ τοὺς κεντρίδας
τὸν βοῦν, καὶ ποιμένες θρεμμάτων καὶ ἀγροκοπίας
ἐκείνοις τὰς οἰκείας χώρας ἀφέντες καὶ αὐτάς γεω-
πονίας, ἐν ὅλοῖς μόναις καὶ ταῖς καλαύροψιν αὐτό-
ματοι κατεργάζοντο στρατιώται καὶ ὀπλῖται δοκόλοι.

astutam fanaticas pietatis, quo et ille in primis ar-
tificio valuerat, et hic non impari successu ista po-
tissimum illecebra multorum in se levium hominum
spibus se vanis efferi sinentim expectationem et
studia veriebat, non de nibili veriti ac præverten-
dum rati motu aliquem multitudinis insane,
sequi ducem hunc quocunque ducere parate,
Barbarum impostorem comprehensum custodie de-
serunt, hoc ipso satis reum et pena dignum, quod
esset manifeste deprehensus simulata personam
alienam, fraudemque illam ad nihil nisi damnosum
ac periculosum quieti publicæ pertinere appareret.
Id ut magis tunc necessarium consilium præcau-
tioque videretur, faciebat conditio illorum temporo-
rum et viser status regionum Orientalis limitis,
Persarum incursionibus agi ferrique solitarum. In-
felicies enim illi frustra imploratis aliis undeoun-
qua praesidiis, ad famam istius velut novi ostensi-
vindicis cupidissime animos arreverant, more usi-
tato imbecillitatis humanæ, cui conflictanti perie-
llis extremis si verum auxilium non suppetat, falsa
noxiaque avide arripit, et si quid præsertim super-
stitionis quadam obtenuit numinis ac eoī missa
novitatis speciem præferat, velut e machina deum
excepit. Itaque in illo gemitu ac consternatione
190 quotidianarum a Persis grassationum audien-
tes existere aliquem qui se divinitus missum dice-
ret ad hostes imperii delendos, et eodem adjungen-
tes vaticinia quæpiam inter ipsos vulgata, polliceri
simile aliquid visa, magnopere optabant dari ducem
sibi qualecumque istum Lachanam; et carcera
detineri cum audissent, multis et sollicitis precibus
imperatorem fatigabant ne divinitus destinatum ma-
lorum extremonum ipsis remedium invideret, n̄ ve
diripi se impuneque spoliari miserrimos sineret,

defensore eæltas ostiense inique arcendo a jovan-
dis, quibus alioī nequānam apparet ciadū et ca-
laniatutū extremarum effugium. Hujusmodi preciū
per multos subinde missitatois a populis illorum
tracitum ingestæ Imperatori, et ab eo consiliis que
dixi mordaces hærente folies rejeclæ, cum nullo
fine invidiosissime ingeminarentur, glisceretque iam
muriuntur, et plēbs illa fremere non modo se, a quib-
us pár esset, non protegi, sed promptis sibi ad
bellandum hostesque repellendos arma, ducem, se
sumque suo périleculo laboreque propugnabili copiam
ac véniam faciliem negari, his concussus reputare
secum cœpil Imperator et consiliaris proponere:
Et siāt medicos desperatis ægris usum remediū
permittere, quod sibi profuturam ipsi, quamlibet
insane, spētent. Quid ergo tantūm náli forte, si fla-
gitantibus hisce populis indulgetur quod perdite
cupiunt? Quin et ut mira nonnunquam accidunt,
et casu res interdum melius quam cōsilio geruntur,
forte successuū non improsperum quid-
plān. Nam validas vires extremo affictis morbo
non raro ipsam adjicere phrenesit, et probare
inopinato eventu interdum infirmos se revera po-
thisse, quod cum ante factum se posse diceant,
mentiri aut delirare putabantur, summa cōtent-
tionē, quæ sequi solet impotens desiderium li-
rentiam diu negatam rei tentandæ tandem nauctū,
cuncta obstantia perrumpente. Scimus falsum hunc
Lachanam planum ac nebulanem esse: quid tamē
noceat eum exposcentibus concedere? Eat, pugnet,
volens volentes contra Persas hoc ipsum, ut audio,
191 formidantes ducat. Si temeritas præter spem
felix fuerit, hostium cladem lucro apponens: sit,
quod est verisimilius, vincetur, et ipse impostore,
et qui temere accessiere, inconsultæ cupiditatis. v. 2

καὶ συντάξεις ἀπόντακτοι, τὸ ὑπὸ Λαζαρῖνη τετάχθαι Λ διατεδασθὲν τὴν ταχίστην ἐλύτο, καὶ τὰ οἶκοι ἔκαστος κατελάμβανεν.

Αἱ μέλεις τοι καὶ ἡμεῖῶν ὅλιγων περὶ ἑκείνου ἀπειρον πλῆθος συνῆκτο Ἑγκλέδων, μὴ πολέμων εἰδότιν, μὴ παρατάξεως, τὸ τῆς παροιμίας αὐτόθεν πληρούντων, ὅτι γλυκὺς τοῖς ἀπειροῖς ὁ πόλεμος. Οὐδὲ γὰρ ὡς πολεμήσαντες ὕρμων, οὐδὲ ὡς προσβαλοῦντες; ἔχθροις, ἀλλ' ὡς σκύλων ἐπιβαλούμενος καὶ πειζούντες μᾶλλον ἢ επουδάστοντες. Η μὲν οὖν ἑκείνων ὄρμῃ περὶ τὸν νέον στρατηγὸν τοιαύτη τις ἦν ὡς μηδὲ στῆναις πληθυμένους, οὐ κατ' ὅλιγον, ἀλλὰ τρέψον πυρὸς κατ' ἀναλογίαν τὴν πολλαπλάσιον, ὡς ἂμφι μὲν ἔξι ἔνας οὖν πολλαπλασίος τούτων, δίκην ρυάκων ἐπιβρέγχοντων τῶν ἀγροκίων ἑκείνων καὶ βουκαίων καὶ βουτῶν. Τοῦτο μαθών βασιλεύς, καὶ περὶ τῷ λαῷ δεῖσας μὴ τι πάθοι προσβαλὼν δισυντάκτως καὶ ἔμφασις, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ μὴ τι νεωτερισθεῖ ἐπιευχόντων, πέμψας εἰς αὐτὸν μετακαλεῖται τὸν βάρδοφρον, καὶ ἀλόντος ἀποχειροτονεῖ περιστίκη τὸν στρατηγὸν καὶ ἐν τῇ πρεπούῃ τρῆψαι εἶναι προτάσσει. Τὸ δ' ἀμαλὲς ἑκείνῳ πλῆθος καὶ ἄλργον ὅμα

λα'. Θάρατος τοῦ πρωτοβεστιαρίου.

Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ [P. 128] ὁ πρωτοβεστιάριος τῇ πολυημέρᾳ νόσῳ κατεργασθεὶς τῶν νεφρῶν (οὐδὲν γάρ δὲ πενδόνου εἰς λατρείαν οἱ θεραπεύοντες ἴκανον εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀρρώστιας ἀνταγώνισιν ἔδοξεν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον προσεζημούσι τὸν πάτσχοντα), ἀφεὶς τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν κοσμικὴν ὄφρὺν καὶ σκηνὴν, τὸν μοναχὸν ὑποδύεται, καὶ ἀ κατὰ τὸν ταλαιπώρων κληρικὸν ἔνυνέροβε το καὶ ἔνυνθούλευσεν ὃς δῆθεν ἐκ ζήλου, αὐτοῖς ἐκείνοις παροῦσας διωμολόγει μετανοῶν, καὶ ἐζητεῖτο παρ' αὐτῶν τὴν συγχώρησιν. Αὐτὸν δ' ἐπὶ τοσούτον ὁ πόνος ὥδην καὶ Εὐλογενῶστες καὶ τὸ ζῆν ἑκείνῳ ποιεῖν ἀδιώτον· καὶ ποὺ τις τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐκ τῆς ἀρτηρίας ἐπισχέσεως μετὰ βραχὶ τὴν τελευτὴν ἐπηγγείλατο, εὐεργέτης ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἔδοξε λέγων καὶ προμηγών οὐ πράττων οὐδὲ ἐργαζόμενος τὴν ἑκείνου ἀπαλλαγὴν. Τόσος δὲ πόνος καὶ ἡ τῶν νεφρῶν ὥδην τῷ πάσχοντι. Πότε καὶ μετ' οὐ πολὺ μεταλλάξαι, καὶ τὸν

pas loent, eventu non usquequamque nostris rationibus incommodo; utcunque res ad extremum caseret, constituro nobis interim fructu praesenti talis consilii, eo ipso quod hoc homine Halizonicibus annis Sangaris accolis, Persarum limiti finitimi, duce, prout flagitant, imponendo, et e difficultate, quae nunc urget, explicabimur, et invidia nos exoperabitimus ingenti. » Hæc cum suis locutus imperator Pseudo-Lachanam, præparatis, quantæ sufficiere sunt visæ, instructum copiis, emittit. At ecce vii se ille in viam dederat, cum motus illarum gentium exsultit maximus. Concurrebant ad eum passim omnes vicini juxta et longinqui, trepidatione ac tumultu tanto ut mundus universus concuti et terra ipsa funditus commoveri videretur. Operæ rusticæ agricultæ ac pecuarii relichto, qui nihil nisi lignem quo terram fodiebant, nisi stimulum quo boves increpabant, tractare antea didicissent, pugnas nunc et acies fremebant, virgasque ac pedavice hastæ aut lanceæ gestantes apparabant subitarii velites, genus novum militiæ inermis, acies sine ordine. Sed fiduciam victoriæ certam auguriumque non dubium trahebant ex eo solo, quod militarent auspiciis desideratissimi ducis sui Lachanæ. Constatior momento turba innumerabilis prudentium se mutuo ac prævertere certantium; festinantium cunctorum ad novi ductoris signa. Nusquam verius vetus illud verbum, Dulce bellum inexpertis. Plane rudes omnis bellicæ artis, ab aratriis atque a caulis conpresso, iudibundi prælia meditabantur, aut potius spolis prædisque inhibabant. Non stare intra vallum, non tenere locum, non servare ordinem scire; quo cuicunque 192 quandounque libuerat ferri temere; quo ritu scintillæ volitant, huc illuc, ante, retro, o lateribus, illinc inde inquietissime razzari. torren'ium instar, confluere in condi-

ctum, statim inde cursu reflexo, qua primum erat, elabi. Hos ita tumultuari crebris imperator nuntiis factus certior, et si ad manum res veniret, cladem ac stragem populi exitiale aliquam metuens, sed nec satis securus de fide barbari agyrtau, qui si ad defectionem a principe plebem illam inconditam vocaret, morigeris ad quidvis esset usurus, mature præcavendum incommodum ratus, accersitum ad se adiuciumque mature Pseudo-Lachanam exauctorat tutaque teneri custodia jubet. Quo vulgato confestim temeraria turba dispersa est, pro se quoque suum inapale villamque ac familiare repetente stabulum.

31. Mors protovestiarii.

Inter hæc protovestiarius longo renum dolore sensim consumptus interiit, cum quidquid ei medicando comminisci, qui eum curabant, conservere potuissent, adeo non par fuisset eluctandæ vi languoris, ut eam potius exasperare plusque ægro nocere visum esset, quando ille pertæsus humanæ vanitatis, et scena mundanæ arrogantiæ quam sit inanis intelligens, ea despacta monachi habitum induit; et vexatos injuste se auctore ac cooperante miseros clericos recolens, ipsis illis præsentibus ea se imprudentis instinctu zeli egisse dixisseque pœnitens est fassus, veniamque ab ipsis petiit. Porro dolores laborantem tanti ac tam vehementes cruciabant, ut ei vivendi tedium afferrent; et qui enique ipsi explorata forte arteria medicus flœm propinquum ominaretur, indicium renidenti 193 vultu acciperet, debitoremque se illi pro gratia ferret, melius etiam de se merituro, si reprezentare quod præsagiebat, et ad voti effectum, quo cito dissolvi eupiebat, licite cooperari potuisset. His igitur renum atrocissimis tormentis consecuti exanimatiue tandem protovestiarii cadaver deou-

νεκρὸν Νικαῖος κομισθῆναι, ἐν τῇ τοῦ Τορνιχίου, μονῇ, κατὰ τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐνοριασθῆσθαι μενον.

ii^o. Περὶ τῆς τοῦ κατικλείου ἐπὶ τοῦ μέσου ἀποστασίας, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ἄπαντας καρτερίας.

Ἐκεῖνος μὲν οὖτας ἀπειδήσω, βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς τῶν κοινῶν μεστείας ἐπὶ μόνῳ ἔτιθει τῷ μυστῷ, διὸ καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καθίσταται, αὐτῷ γε σὺν δλίγοις συμβούλῳ πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργῷ χρώμενος, οὐδὲν δσα τῶν πρὸς τρυφὴν πρόσποιούμενος. ὅπου γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ἐξ ἣν γεραρπειν δομῆματα βουλευτάς τε καὶ ἀριστεῖς (νότοισι γάρ καὶ Ἀγαμέμνων βοὸς ἀγωνίστης τὸν ἀριστεύσαντα γέραις), καὶ αὐτὴν τερ' οὐδὲν ἔτιθετ, δημοτικὴν τρυφὴν δυσχεραίνων καὶ τραπέζης ἐλευθερίαν ἀποκροσποιούμενος, στάσεις καὶ νηστείας ὀλομέριψ προτκαρτερῶν, [P. 129] ὥστε δοκοῦν, Ἐκφερε πόνου φρονήματος. Ἡν γάρ τοι; ἀληθεῖται ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὸν νικῶν τὸν ἀδά-

Α μαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλουτεῖν καὶ νηστεύειν καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἴστάμενος, καὶ που καὶ ὅλην ἡμέραν διαγαγάν φροντίστι κοιναῖς καὶ ἀσχύλαις φερούσας τι χρήσιμον καταλαβούσης γυντό; προσργου τὴν πρὸς θεὸν ὑμνωδίαν ποιεῖσθαι, ήν συνήθως εἶχε σὺν λερωμάνοις τελεῖν, ἀνωτέραν πάσης ἀνέτεως, καὶ ὑψὲ τῶν νυκτῶν ἐν Ισραὴλ θεοῦθεν τὸ τε τραρηναι καὶ μή, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπούσαν καὶ πάλιν νυκτὸς ἀριστεῖν, ὅ τι γε τύχοι. Ἡ γάρ τοῦ σώματος; εὐεξία συμπλακεῖσα τῇ γνώμῃ οὖσε τῷ ἔθελουσι τῆς καρτερίας χώραν ἐδίου βλάπτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔτε τῷ ἀκουσίῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν παρεῖχε τὸν καρτερεῖν ὀρεγόμενον, ἐκατέρχε συγκροτούσης θατέραν εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεές διὰ τὴν εὐεξίαν λυπεῖν μήτ' ἀηδές είναι διὰ τὴν γνώμην τὸ σπουδαῖό μενον. Οὗτος μὲν οὖν διὰ βασιλεὺς ἐντεύθεν ἀρέάμενος καρτερικῶς διέφερε τὸ βιοῦν, συνδλην τρυφὴν καὶ βλακεῖν ἀποπροτποιούμενος, εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχαῖον ἀθετεῖν φαιτινάνε γόμιμον.

item Nicæam est, in monasterio illic Torniel condidum, ubi ducto a conjugi dotali patronatu iuritiae jus habebat

ii^o. De promotione praefecti Canicleo in primariam etiam principaliū negotiorū, deque imperatoris iniicta quorumvis tolerantia laborum.

In hunc modum sublatō de medio protovestiario ministerium quod ille gesserat publicæ gubernationis imperator universum in mysticum transtulit; quem et non multo post Canicleo præposuit, ipso cum paucis consiliario ad pleraque et administratio viens; haud hunc vel hos eo consilio sibi admovens, ut haberet quorum principales curas pro se obenitum vicarii fiducia laboris securius ipse varet remissionibusque se dederet, sed iis ipse alijantibus pro virili collaborans, auctoritate principis, tolerantia et duritia non privati modo, sed (pene dixerim) plebeii. Adeo mollitiem nobilitatis omnem deliciasque rejecerat. Mensa nempe ipsius regia, cuius accubitus quotidie aliquos e primariis servitoris honorabat, haud erat Homerica illa lauor, qua priscus Agamemnon

Perpetui tergo boris excipiebat amicos,

adque regium ejus generis luxum contempserat, ut ne civili quidem, et quale non plane pauperes e plebe ferme consequantur, epularum eleganti dñligentia sibi ministrari libenter ferret, copiam in eo moderatam quoque et a profusione remotam abdicans, interim dum dies totos perduens jejonus; pedibus insistere incumbens operi, nontransque indefessum fortis propositi robur, tuta, ipso (quod aiunt) adamante durior in juncto dies noctibus, continua statione, irreuissa contentionē, citra laxamentum ullum lotionis aut cili; quin ubi sic s̄epe ad multam noctem a 194

primo diluculo satagens ac plane alimenti expersa pervenerat, tunc eosmę præhabens nocturnam, si ejus hora venerat, hymnodiam. Nam banc consumverat una cum domesticis celebrare sacerdotibus, ea constantia ut eam semper quantumvis paratæ ac necessariæ corporis curationi anteferret. Nec raro accedit ut postquam sic die in jejunio ac labore continuo transacta, hymnodia in epularum locum imputata, incœnatus decubuerat, rursus postridie tenore pari dieni duceret, ventrem jam biduo prorsus impastum ad profundam différens vesperam, nihilque vel inne nisi vulgare ac prætritum gustans, et id citra multam significationem appetentiæ, ut vesci aut non vesci arbitriarum quidpiam nec magni, virum utri præoptaretur, discriminis aut momenti, quod ipsum quidem spectaret, a se vel tunc existimari præ se ferret. Nimurum conspirabat ad hoc ei laboriosissime frugalitatis decus excellens asserendum, cum ferrea corporis habitudine, adamantina virtus animi; quibus ambabus inter sese velut quadam amulatōne coniunctis, et utra utram duritie indomita vincere certantibus, siebat uti nec illa famis aut vigiliæ injuria ejus valetudo laderetur, nec ullo radio ingratarum occursu vicissitudinum apti importunitatum vel minimum concuteretur robustissima et apprime in solido fundata mentis imperturbabilis constantia. Ab hoc præsertim tempore inchoata aut frequenter usurpatione stabilitam miram istam vita duritiem in longam inde perseverantissime pertulit ætatem, prorsus abdicatione voluptate omni atque mollitie, quantupvis receptum olim fas ac morem palatini in eura u Augustorum ministerij per id abrogari contingeret.

συγγωρήστοι, καὶ τὸ συμφέρον παρίξει, καὶ καθερ- Α σως, ὡς εἶναι καὶ μάτην ισχυρὸν καὶ τύλογον τέρη ἀποβολῆς; Τί δὲ φαῦλα: καὶ τὸ ἀρμάδιον λέγειν; εἰ μὴ πάντως τῶν τὰ πάντα τῷ λαῷ συγκαταθησάμενον. [P. 118] 'Αλλὰ ταῦτα μάνισσας τῷ ιστόρουνται καὶ παρακαίρια λέλεκται. Ποῦτο γένεται καὶ μάνιν παρατηρήσειν, ὅτι τέσσαρειν ἐνιαυτοῖς τὴν Ἐκκλησίαν κατέχουν αὐτὴν σχεδὸν ἡμέραν εἰδὼς τὴς ἔκβολῆς ἦν δὴ καὶ τῆς ἀναβάσεως ἕγνωκεν, θῆται καὶ Ἐλαφηδοίων ἐκκαθεύξῃ τῇν, ὅτι καὶ ὁ μάρτιος λογοθέτης τὸν ίδιον λόγον καταγνώντας εἶναι ἐκ τῶν πολλῶν βλασφημίας τῶν ἐν ἔκεινῳ γεγραμμένων, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ διάλογος τῶν λαχάνων ἀνθρωπος παρὰ τὸν ἀργυρῆν εἰπόντος ἐλέγετο, πωρ' παρεδίδοι. Οἱ μάνιοι γε φασὶλεὺς διεξάμενος τὴν παρατηρησιν διὰ τὸ τῆς Ιδίας γνώμης εἰδούς, καὶ τοῦ μὴ θέλειν κινεῖσθαι τὰ μηδὲν δυήσαντα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον Ἐκκλησίαν βλάψαντα, καὶ διὰ τοῦτα τοῖς γεγραμμένοις μηδὲ εἰς βάθος προσσχόντα, καὶ τοὺς ἄλλους προδετοῦτο πείσας, ἀμαρτησάντας μηδὲν εἰ μετ' εἰρήνης ἐξιστάται (οὐδὲ γάρ συνέφερεν, ὡς ἐψήσει, κινεῖσθαι τὰ κατ' ἔκεινον καὶ κρίσεις διδοῦσθαι, τῶν πάντων δὲ ἔχους δικαιού, ὡς ἰδούσει, ἔχοντων τὸν ἀνθρωπον), ἔκεινον μὲν τῇ διδίᾳ μωρῷ καὶ πάλιν νυκτερὶς ἐξποστεῖλας ἔγκαθιστῇ, ὃτου τὸν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς οὖσιν ἐπὶ χρόνοις ἀσκεῖν

piscopus Constantinopolis Novæ Romæ et ecumenicus patriarcha. Hæc in libellis, hæc in abdicatione Athanasii fuere; quæ si quis penitus introsperxit, quandam non bene dissimulatam scribentis astutiam animadvertiset. Nam quid sibi vult illud: Sic sentiebam, et rursus: Melius non sentiebam (Deus sit testis)? Hoc et, puto, queat dicere qui navem demerserit, quod eam propria voluntate ac judicio temere discrimini objecerit: Melius non sentiebam. Verum respondeat ei quispiam: At erant cum quibus consultares, quandoquidem non solus, sed cum multis gubernare jussus es. Sed in præsens: Judicatus sum enim, ait, populo improbabilis. Non dicit, episcopis et Ecclesiæ monachis. Populi porro ac laicorum improbatio quid validæ ad patriarchæ depositionem cause habeat? Pergit: Abdicatus autem ipsos, inquit, cum sacerdotio. Non thronum aut honorem abdicat, sed populum inordinatum et inobedientem. Utrum autem populum pariter et sacerdotium abdicat, sic ut æque ambo ista abdiciantur, an populum abdicat sive reprobat vi et auctoritate **177** permanentis in se archiepiscopalnis potestatis ac status, quæ per hunc modum efficax, rata et firma evaluat ejusmodi reprobatio? Quid et hoc autem sibi vult quod ait pastorem post se diligendum accommodatum, nisi occulte innuit exponi talen qui populo quidvis gratificari et indulgere sit parvus? Sic haec a me forte otiosius, quam tempestivum historico erat, disputata fuerint. Unum tamen ad ea illud nou de nihilo, quis observans adjunxerit, sic exacte quadriennium in patriarchatu Athanasium explevisse, ut eamdem ferme initu relictique regimini Ecclesiæ numeraverit

diem sextam decimam Octobris, quando et magnus logotheta variate deprehensa encomii quod ex tune de Athanasio auditis honorificentissimum scripsisset, suum illud scriptum pœnitens credulitatis igne ablevit, quod eum maxime puderet ibi pro miraculo celebrasse portata jussu Athanasii olera ex herbo domum a lupo, ex quo postea certo competerat lupum illum fuisse hominem ita nominatum, non autem, ut persuaderi sibi siverat, bestiam nocte feritatis isto designari vocabulo solitam. Cæterum imperator accepto cessionis Athanasii libello, nos putavimus curiosius insistendum scrutandæ ambiguitati captiosarum, quibus erat concepia, sententiarum et vocum. Sed hic quoque solitam suam, animal rectitudinem, et abhorrentem a temere movendis nihil profecturis et presenti noxa perniciosis Ecclesiæ controversiis moderationem ac prudenter secessus, cum sibi tum aliis persuasit temperantiam ab indagatione odiosa profunderum sensis sensuum sub illa verborum astutia uterunque latentium, in lucro ponens quod is in pace recessisset, nec interesse arbitrans quo id ille artificio vel deo exsequi studuisse. Nam majori strepitu causam istam ventilare, judicij desideratissimi a multis, odio in Athanasium vehementi et justo flagrantibus, celebrationē permittenda, tumultuosius fore negotium providebatur quam **178** expediret ad quietem plus satis aliunde jacitatum Ecclesiæ ac reipublicæ. Quare satis habuit sine strepitu expatriarcham proprio rursus nocturna deductione recludere monasterio, ubi eum aliis familiaribus multis asceticam per otium nullo interpellante exerciturus porro esset pro suo more disciplinam.

πελάτιν γιατὶ περιφανοῦς τῆς δορυφορίας αὐτούς Α εἰη, εὐθύνας ἀφορισμῶν ἀλιτῶν καὶ ἄρων ἐπίτις θεσθαι, ζαυτῷ μὲν γεγονός παρὰ τῶν τότε ἔς τὸ ἀκριβές; τις ταῦτα καὶ ἀδείχνω, ηὔσου δὲ καὶ τῷ οὐρῷ ταῦτα παρ' αὐτῶν γίνεσθαι: ὡς οὐ καὶνόν τι καὶ ξένον, ὡς Ἐλεγον, ἔχοντες τῆς ὁξείωσεως. Ταῦτα μὲν βασιλεὺς λιπορῶς ηὔσου, ἀλλ' οὐτε πατριάρχην εἴτε ἀρχιερεῖς ἐπιτίθεν, ἀλλὰ τὸν μὲν τόρον γενέσθαι καὶ ἀσφαλέσθηται τῷ στρατόντες τὴν βασιλείην εὐθίσθιν ἕτοιμοι ἡσαν πράττειν, τὸ δὲ καὶ ἄραις περιστάλλεται καὶ ἀφορισμοὺς Χριστοῦ τῆς μερίδος χωρίζουσι τὸν εἰ τίς ποτε καὶ κατεξαναστάλη τοῦ βασιλέως, οὐκέτι ξεπίστουν δέως. Ἀποχρόντα γάρ εἶναι οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα, εἰ διλήψη, ὡς μηδὲν ἐντεῦθεν καὶ τὸ βιοῦν βιωτὸν ἔχειν ταῖς ἐκ νόμων καθυπαγχθέντα ποιναῖς. Μή δίκαιον δὲ εἶναι πρὸς ταῦτα, καὶ ἀνδράτες συμπαθεῖσα ψιλοὶς διεγνωσμένον, καὶ τίς μερίδος ἔκεινον χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ καλὸν μὲν βασιλεῖ προσέσενται τὴν συμπάθειαν πλεονίκημα· τέσσετο γάρ αὐτῷ δηλαδὴ μὴ ἱκεντίψ γνώμῃ ποιητεῖν ποτε τὸν ἐπὶ τοῖς ἑσχάτοις ἀλόντα, ἀλλ' ὅλως εἰρκαταῖς καὶ ταῖς ἔκεινεν κακουχίαις δή καὶ θημεύεσσι κατά τρόπον τοῦ πλημμαλέματος δικαιοῦν καὶ κολάζειν. Καλὸν οὖν εἶναι καὶ ἀπαινετόν τὸ ταχύτερον βασιλεῖ, οὐ καλὸν δὲ οὐδὲ εὐπρεπές ὅλως αὐτὸν συμπαθῶς ὅσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πταλ.ντων ἔχοντα ἀσυμπαθῆ καταναγκάζειν τὴν Ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διαφερόντας τὸ ἔντ-

γ. Προσβολὴ παρὰ βασιλέων τῆς δισποτείας τοῦ νιοῦ Ἰωάννου.

Τῇ δὲ δισποτείᾳ ταῦτης μετακαλεῖται μὲν πατριάρχης, δὲ βασιλέας, μετακαλεῖται δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς τοῦ καλήρου καὶ μοναχούς καὶ τὸ τῆς πολιτείας ἔσοντα καθαρόν τε καὶ ἔκειτον, καὶ δῆ κατὰ τὸν Μανεστήτην βασιλεὺς τρισκίνον ἔγινον συνάπτειν παντητιν. Καὶ τὸν ίδιον ἀγαγάν τὸν Ἰωάννην, διὸ ἐκ τῆς Εἰρήνης οὐχεὶς νέον ἐτι: τελόντα, εἰς δεσπότην προσάλλεται, συνεπιλεγμένομένον τῆς δισποτικῆς στρατῆς τοῦ ἀρτιστεροῦς βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος. Καὶ αὐτοῖς ἔκειταιν καὶ ἐξ Βλαχέρνας προσέρχομένων τῶν βασιλέων, ἡρήπετοντο μὲν καὶ αὐθις τοῖς δῆμοις ἀποδέσμοις, πόλις δὲ ἐξ ἀπόντων κρότος καὶ συμμηνῆς ἔρετον εὐφημία, καὶ μεγαλυγόντων τοὺς βασιλεῖς.

γ'. "Οτανες γεναρά προβαίνει βασιλείος τομοθεσία περὶ τῶν χειροτονιῶν.

"Ἐντεῦθεν καὶ ἔγειται πρὸς βασιλέως παρὰ τῆς Ἐκκλησίας δοθῆναι καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι ὅσον δὲ καὶ αὐτῷ παρὰ τὸν πατρὸς ἔγειταντος πέπρατο. Τὴν γάρ τις αὐτῆς τόμον γενέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναι [P 155] οἱ τὴν βασιλείαν, καὶ τῷ κατεξαναστησομένῳ δῆθεν, εἰ πού τις καὶ

B

nia, speciosa prætorianorum præuentium et circumstantium deductos pompa, magnum palatium C excepit.

5. Promotio ab Augustis facta in despótæ dignitatem.
Joannis Andronici imperatoris filii.

Potius 197 hujus die vocal patriarchas Augustus senior, vocat et episcopos, clericum quoque ac monachos, tunc e cibis illustriorēm ac leūtissimum quæmerō. Ad hos in Augustam triclinium Maltebensem dilectum iterata, ei hestieūtū tūniglā panegyti congregatos, producit Joannem filium, quem ex Iheso suscepserat, puerum adhuc, eumque, cooperante ab despoticis corona, dom capill adderetur, latus alterum tenuens juniori Augusto, despota crebat. Sub hac inde procedentibus ad Blathernas Augustis pauciculi fursus inferis nudum ligati sparguntur in pielem, multisque e canellis plausus et mista increbuit acclamatio, intexis principis laudibus.

5. Qua ratione Novella imperatoria de ordinatioibus perlata et promulgata fuerit.

Hinc jam incubuit imperator ad exposcendam ab Ecclesia confirmationem evictionis in imperii consortium filii, ejus parentem quae sibi olim in principatus pariter collegium assumpti a patre fuisset imputata. Nimurum præclare mensinerat, et hoc ipsum referens ad exempli præjudicium urgebat Andronicus, simul ipso a patre declaratus consors imperii fuisset, expeditum statim a patriarcha ac synodo riteque munitum subscriptionibus ceteris-

que authenticis formulis, diploma emanasse, quo

ium novo Augusto possessio principatus jure quam

optimo firmabatur; tum si quis unquam rebeilare

in eum resque moliri novas deprehensus fore,

diris devovebatur insclubilium anathematum, et

quoiquot infili possunt ab ecclesiastica potestate,

subjiciebatur pœnis. Istius similem nunc quoque

constitutionem edi, magnopere nitens causæ pari-

tate, idque ut rem æquam et jam solitam jure

quasi suo repetens, enīce orabat imperator: sed

198 nec patriarcham nec episcopos promptios ad

neum aut satis faventes reperit. Illi ad constitu-

tionem quidem statim publicandam, qua receperat

coronato Juniori Augusto securam in omne tempus

imperii possessionem assererent, paratos se ultra

exhibebant: subjicere autem Christianorum quem-

quam dīris et anathematisbus, et membra Ecclesias

ab ejus corpore abscondere ob rebellionem si qua-

cogitaretur in principem, et parum consentaneum,

et supervacaneum videri sibi excusabant. Esse enim

imperatoribus abunde magna a sanctionibus legum,

dignitatis ipsorum tuendis praesidia, utique exau-

ditis passim et formidatis minis tam atrocium poe-

narum in eos qui ab ipsis defecerint, ut perspe-

ctum quivis habeat sibi talis criminis compertia

vitam amplius hand vitalem fore. Quid ergo aut

opus aut fas esse accumulare super hæc committan-

tes extremi omnium spiritualis mali, nempe se-

parationis a Christo, per eos infligendæ qui ex

officio professionis lenitatis partes sustinent, et

nihil spirare nisi clementiam et benignitatem de-

φήν τοῦ πυρδ; ἐκποδῶν ποιοῦντες τῇ ἀτροφίᾳ τὸ θηρόπον ἀσθενέστερον ἀπειργάζοντο, καὶ τεῦθεν μόλις κατ' ὅλιγον ἔξασθενούντος περιεγένοντο, οὐχ ἡτούν τῶν πολακιῶν ἐμπρῆσμῶν καὶ αὐτοῦ τὴν ίδιαν μνήμην κατ' εἰ; τὸ ἐπιδύν καταλείψαντος. Ἀλλὰ καὶ αὐθίς συνελθόντες οἵτις ἔκεινα διέφερον, καὶ μόλις γυμνά μόνα τὰ ἐδάφη γνωρίσαντες ἀπό τεινων ἀμυδρῶν σημειών, διψιλέστερον ἐποικιδομούνται, βασταλέως ἀπόντος, ἵστ' ἐπὶ μόναις ἀκοστῖς τὸ πάθος στήναι, οὐ μήν δὲ καὶ αὐταῖς δύεσιν. Ἐφίσταται γάρ ἀνοικοδομηθεῖσι λαμπρότερα, καὶ ἀλμυράν ἀκοστοὶ πότιμοι τῆς δύεως ὀπωπαλ ιδόντος μεθ' ἱλαρότητος ἀπεκλυσαντο.

χεῖ. Περὶ τοῦ μετὰ τοῦ πρωτοβέστιαρπου Μουζάλωνος κήδους τοῦ βασιλέως.

P. 180] Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ πρωτοθεσταρίου καὶ μεγάλου λογούσετού κήδους συνάλλαγμα παιησόμενος, ώστε τὸν τοῦ βασιλέως αὐτάδελφον Θεόδωρον εἰς γάμον ἀγχόσθια τὴν τοῦ Μουζάλωνος, ἐπεὶ γε κατηγυνημένης οὐσῆς τῆς κόρης συνέδῃ τι ἐκ νοθείας πρός τινα τῶν ταῦτης συγγενῶν, φερούσης ἀμφισβήτησιν τῆς ζητήσεως εἰ κεκώλυται τὸ συνάλλαγμα, συνῆγε μὲν ἀρχιερεῖς, συνῆγε δὲ καὶ τοὺς τοῦ κλήρου ἀξιώματος, μόνῳ δὲ τῷ υἱῷ βασιλέως εἶναι περιφανῶς ἐκλεῖστο, οὗτος μὴν δὲ πρωτοθεσταρίος ζῶν εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἐλπίσι μόνας, καὶ προσδοκίαις ἐτελέμεται τὸν βίον. Τὸ δέ γε εἰς τέλος ἐξέτη προσβληθέντος καὶ δεσπότου τοῦ Κωνσταντίνου, οὐ δῆλος δέ τι θεόδωρος οὐκ ἤξιστο. Έκείνον γάρ καὶ λίτιν ἡ μήτηρ ὁρεγομένη δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τάδελφον καὶ βασιλέως φρημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγ-

absunt ptarum aedium, et certatum emoliti strues
cineris ambustorumque ruderum, solum ubi sitae
illae fuerant non sine difficultate e signis tenuibus
conjectura solerti agnoscentes, impigre reposuerunt
non minus operosas nec inferioris prioribus ele-
gantiae moles per absentiam imperatoris, adeo ut
is tandem urbi redditus gratularetur solo sibi
aurium indicio constare notitiam incendi, nullo
jam oculis superstite sui vestigio sensibilis ob-
strenue restauratam speciosioribus etiam edificiis
omnis retro ruinæ jacturam, cunctam plane jam
maritimi tristis auditus dulci læti conspectus,
magnificentius universa reposita monstrantis, vo-
lupitate diluente.

**26. De affinitate imperatoris cum protovestiario
Muzalone.**

Eam hilaritatem festi sui reditus in urbem ex
incendii calamitate pristino splendori restitutam
insignire imperator voluit luculentio sui affectus in
protovestiarium et magnum logothetam Muzalonem
pignore, honore videlicet regiae affinitatis, qua
illum aggressus admoveare familie Augustae, licet
coepitis intervenisset obstaculum ingens, gratiae
constantis abundantia quidvis eluciatus, denique
quod destinaverat perfecit. Ac principio quidem
sub hoc tempus filiam Muzalonis fratri suo despon-
cit Theodoro. Verum celebratis jam sponsalibus,
cum inopinatissime puella deprehensa esset uterina
gerere consanguinei cojusdam incestu vitiata, quæ-
atio nata est utrum illo flagitio fieret irrita despon-
satio, et eiquid nihilominus licet ulterius usque
ad nuptias procedere. Isti disceptande controversiae
congregavit episcopos imperator, eodem etiam
adhibitis doctioribus e clero ipsoque patriarcha,
præsente quoque protovestariis, qui propter mor-

Α ρού λογίους, καὶ σύναρμ' ἐκείνοις καὶ πατριάρχην,
ἐκεῖσε δότος καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου· οὐδὲ γάρ ή
νότος εἴᾳ μακράν που τῶν ἀνακτόρων κατασκηνοῦν,
ἀλλ' αὐτό που διόλου ἐν τίνι τῶν βασιλικῶν οἰκη-
μάτων. Ἐκεὶ τοῖνυν συναγομένων αἱ σκέψεις ἐγί-
νοντο, εἰ ἐγχωρεὶ πορνείας ἐκείνης προβάστης συν-
ίστασθαι τὸ συνάλλαγμα· καὶ ἐπεὶ τοῖς μὲν, τοῖς
δ' οὐδὲ ὅλως ἐδόκει, δ βασιλεὺς ἀγάλλειν ἔθλων ἐκεί-
νον φῇ δὴ καὶ συνεργῷ καὶ συμδουλῷ πρὸς πάντας'
ἐχρήτῳ πρακτικωτάτῳ, τὸ ἀμφιβαλὸν παρεικώς. τῷ
μὲν ἀδειφῷ τὴν τοῦ πιγκέρνην Λιβαδαρίου θυγατέρα
ἐκ πρωτοβεστιαρίου ἐξευγνηζομένην πάππου συνε-
ζεύγυν πρὸς γάμους, τὴν δὲ τοῦ πρωτοβεστιαρίου
Μουζᾶλωνος τῷ λίδῃ παιδὶ Κωνσταντίνῳ κατηγ-
γυάτῳ. Ἀλλ' οὔτε δὲ Κωνσταντίνος δεσπότης ἦν πω
B ἐξ ἀξιώματος, μόνων δὲ τῷ υἱῷ βασιλέως εἶναι περι-
φανῶς ἐκλεῖστο, οὔτε μήν δὲ πρωτοβεστιαρίος ζῶν
εἶδε τοὺς γάμους, ἀλλ' ἐν ἐλπίσι μόναις, καὶ προσ-
δοκίαις ἐτελέμετα τὸν βίον. Τὸ δέ γε εἰς τέλος ἐξέτη
προβληθέντος καὶ δεσπότου τοῦ Κωνσταντίνου, οὐ
δὴ δ Θεόδωρος οὐκ ἤξιώτο. Ἐκείνον γάρ καὶ λίαν ἡ
μήτηρ ὄρεγομένη δεσπότην κατιδεῖν παρὰ τάδειςιού
καὶ βασιλέως φημισθέντα, καὶ πολλὰ τὸν υἱὸν ἀναγ-

hum ventitare ad palatium e longinquo non valens, jussu Augusti **181** ad manum habere quem assidue consuleret studentis ferme in ædibus regis vicinis aut in parte domus ipsius Augustæ solebat habitare. Cum igitur in ipso ægroti Muzalonis diversorio coram eodem sententia super proposito quod dixi argumento rogarentur, illæque in contraria distraherentur, quibusdam aentibus, negantibus aliis, imperator consolari cupiens adeo sibi charum et fidum hominem, quo administratio et consiliario peritissimo ad cuncta utebatur, disceptatione in ambiguo relicita fratri quidem conjugem dedit pincernæ Libadarii filiam, cui nobilitatis præcipue commendationem afferebat, quod ex aro illam protovestiarii dignitate conspicuo constabat esse prognatam; filiam vero illam ipsam protovestiarii, licet corruptam, jam nunc promissæ desponsorum Constantino proprio filio, qui nondum quidem despotæ appellatione honorabatur, cæterum eo solo quod imperatoris erat filius, inter primos aulæ consentaneo tantæ nobilitati splendore fulgebat. Fuerunt hæ nuplia necessario dilataæ, quod obducendum puelle vitium mora saltem quadam, et si quo modo posset, obliterandum videretur. Itaque protovestiarius, morbo pertinaci morti sensim admotus durare usque ad ejus matrimonii consummationem non potuit: tamen affinitatis tam ample sola licet spe ac certa expectatione præcepit gaudium, in eoque vitam absolvit. Eo mortuo rite celebratum id matrimonium est, et quidem Constantino jam ad despotæ dignitatem evecto: quod minime consecutus Theodorus fuit quantumvis ejus mater valde cupiens isto decoratum nomine hunc quoque filium videre, instantissimis ab Augusto suo item filio contenderit precibus ut scatrem

γοι, καὶ πάντες πλὴν δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ Λεπτάμου, συγκάταινοι γίνονται. Πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀπερδίαις οὐκ ἐπὶ τοῖς ὑπογράψασιν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς εἰηρκοῖς πίπτει, ως ἄλλους μὲν ἐμπειδωθῆναι ταῖς ἴμωσισις, ἄλλους δὲ καὶ ἀκοντα; τὰς ἔκεινων δραγματικὰς ἀποπληροῦν.

¶ Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότου Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς βασιλέα ἀξιώσεως.

Αἱλλα ποθάναι καὶ [P. 137] δὲ δύσει δεσπότης δὲ Ἀγγέλου Νικηφόρου τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐπὶ διετῶν ὑπεξουσίοις τέκνοις, παιδὶ τε ἀρρενὶ ἀτελεῖ τῷ θυμῷ καὶ θυγατρὶ προφερεύσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀδένος τῇ Ιθάμαρ. Καὶ τὴν ἔκεινων μήτηρ "Ἄννα καὶ τῆς Εὐδογίας θυγάτηρ, ἐκποδὼν γεγονότος καὶ τοῦ αεβαστοκράτορος Ἰωάννου, τὰς ἐπιτροπὰς τῶν τε παιδῶν καὶ τῆς τοπικριας ἔχουσα, τοὺς τοῦ Ἰωάννου παιδεῖς διο, τὸν δούκαν τε καὶ τὸν "Ἀγγελον (τὸν τὴν Κομητεὺν Μιχαὴλ φύλαντα κατασφισαμένη αὖτη μὲν καὶ ἀπεισχούσα καὶ παραδῦσα τῷ βασιλεῖ), τῷ ἀπόλεμος φύσει ἀνδρα; καὶ πολέμοις ἐσχολα-

κότας ἐκτόπως ὑπώπτευε, καὶ περὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ ἀργῇ ἐδεοίκει· ὁ γάρ αφῶν πατήρ Ἰωάννης ζῶντα τὸν Νικηφόρον, νόθος γνήσιον, τὰ πολλὰ τῶν ἔκεινου προφατιρούμενος ἐξημένος. Διὰ τοιαῦτα καὶ οὓς ἀνυστήν θλιψ· βαυλήν ἐδουλεύετο· Ἐγνω γάρ ἀποστέλλειν πρὸς Βασιλέα, καὶ λιπαρεῖν μὲν αὐτὸν, λιπαρεῖν δὲ πατοιάρχην καὶ· "Ἐκκλησιαν παριδεῖν νόμους κειμένους, καὶ τῇ ἀνάγκῃ" συγκαταδῆναι· ἔχουσθ μέγα τὸ χρῆσιμον, ὥστε τὸν γέλον· βασιλέα γαμοδὸν ἐκείνη γενίσθαι, καὶ πᾶσαν χώραν καὶ ἐαυτὴν καὶ παιδία ὡς ἀρχαῖα ἐλλείμματα· Ψωματίδος· ἐγχειρίζειν χαρέρουσαν ὡς εἰ καὶ αὐτὴ ἐπ' ἐκείνοις τόσα λαβέντη ἐμελλει. Τὸ οὖν συνάλλαγμα, ὃ συνιστῶν ήθελεν, ἔκτου δὲν βαθμοῦ καὶ ἐξ αἰματος, καὶ παντὸς γε μᾶλλον ἀπεκωλύετο. "Οὐεν καὶ τῷ μὲν θωμᾷ τῇ δεσποτικῇ ἀξιώματα ζητήσασα καὶ λαβούσα, τὴν δὲντεῖθεν ἀσφάλειαν ἀπληπίσασα, πρὸς Ιταλοὺς ἀφρόδ., καὶ τὸν ἔχοντον τοῦ Καρούλου ἐπιγεμνότεσται Φιλιππον, οὓς δλίγα τῶν τῆς χώρας καὶ πόλεις ἐς προίκα δοῦσα τῇ θυγατρὶ.

emps, præter duos Smyrnensem et Pergamenum. Cuiusdam daimonum universum a subscriptoribus in dericos recidit, statis hactenus pensionibus hac atra præscriptione deinceps fraudatos, adeo ut si quidem assensum in legem novam subscriptione sum testati sint, alios, quorum nec imperatus nec quisitus assensus est, totum incumbens legis pondus, quantumvis invitatos et gementes inutiliter, gravari.

¶ De morte despotæ Nicephori; et ut petitum ab imperatore fuerit ut ejus filius Augustus junior filiam mortui despotæ duceret conjugem.

Ante hoc tempus contigerat in Occiduis tractilis obitus despotæ Nicephori, ex familia cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. Is **201** moriens duos reliquerat nondum per aetatem sui plentes liberos, marem adhuc impubem Thomam, et paulo adultiore illo puellam Ithamarem vocatum. Subfatus etiam de medio fuerat Nicephori frater nothus, Joannes sebastocrator, cuius pueri duos, Ducas et Angelum, Anna vidua Nicephori, Eulogia Andronici Augusti amita filia, tutelari jure curabat, et ipsos et toparchiam eorum ex nomine in potestate habens. Fratrem enim hominem maiorem Cominenum Michaelem jam ante cruentum et dolo comprehensum ipsa imperatori tradiderat. Hæc porro pro natura mulierum nobelli, formidolosa tumultuum, cum recordaretur quot et quantis Joannes sebastocrator Niceporum virum suum dannis affecisset (nempe hic quod vixit, frater fratrem spurius legitimum, in hunc e vicino incursionibus inquietans, molitas ex predas egerebat, nonnullas etiam ditionis ejus pueri illi erexitas sue adjunxerat), fortunam et genium bellicosæ familie, ne sibi suisque olim liberis infesta perniciose forent, metuens, jam nunc atversus id periculum præmunire propriam domum validi imperatoriae affinitatis præsidio studuit,

offrenda in sponsam Michaeli Augusti juniori sua filia Ithamare. Non ignorabat adversari huic matrimonio ecclesiasticas sanctiones, quod sexto consanguinitatis gradu Ithamar Michaeli admoveatur: tamen opinata posse fieri ut politica ratio scrupulo et religione durto prævaleret, et spes ingens iterum adjungendi Romano, unde abscessus olim fuerat, imperio dotalis pueræ principatus

C persuaderet Andronico questuosam super leges Ecclesiæ conniventiam, vehementer cum apud imperatorem tum apud patriarcham et ceteros Ecclesiæ procares instituit, ne tam utile ac necessarium reipublicæ negotium versundia pene superstitione-canonicarum præscriptionum omitti disjunctive paterentur. Ostendebat autem, aī tanto alli-ciendos eos potentius, daturam se operam ut non ea solum pars ditionis Nicephori despotæ viri sui, quæ suæ filie Ithamari competenter, harum nuptiarum beneficio Romano imperio **202** rejungeretur, sed et reliquum Thomæ filii et pupillorum Joannis sebastocratoris patrimonium, in quod jam utrumque plenam ipsa exerceret potestatem, sese procuratram, quibus facile posset ac plane vellet modis, ut sub jus imperatoris revertetur. Rem insuper tam pellacis ex se plausibilitatis eo ambitu ac studio, adurgens, quasi non offerret alia illa, sed sibi posceret, ac ex isto conjugio proveniendas speraret tam amplias istas opimasque provincias. Fructu hic tamen ejus omnis couatus fuit, imperatore ac Patribus Ecclesiæ in constani aversione inconcessæ affinitatis perseverantibus. Quare Anna hinc dejacta, petita impetrataque Thomæ suo filio despotæ collatione potestatis, alio spes suas vertit, finitimorum ex alia parte Italorum opes respiciens. Filiam videlicet Philippo Caroli nepoti dedit conjugem, non exigua ipsi terrarum et orbium paterni principatus parte dotata nomine attributa.

περὶ τούτου, καὶ οἱ ποιεῖσαι τὸν ἄνδρα ἐράσμιόν Λ σὺς ἦν, τὸ μὲν καὶ αὖθις καταναγκάζειν τὸν Γεννάδιοντα πρὸς τοῦτο χρήσαιμον, καθάπαξ ἀπειπόμενον τὴν ἀρχιερωτικήν, οὐκέτι ξυνωταν εὐπρεπές, διδρα δὲ ζητεῖν ἐφ' ὑπερ διβασιλεὺς πεπληρωθέρητος ἀναγκαιοτάτους ἐνίμιζον. Καὶ λοιπὸν αὐδένα εἰρισκον τοῦ Κοσμᾶ ἀξιώτερον καὶ ἀλλας ἀρμένη τῷ καιρῷ μετὰ γάρ χειμῶνα ἤδη θε. Εαρ καὶ μετάζαλην [P. 123] ποθεινὴν γαλήνην εἶναι τοῖς πάλαις, καὶ μετὰ τρικυμίας καὶ ζάλας πραγμάτων τῆθιῶν σκληρῶν ἀνωμάλιαν καὶ κάκιωσιν μαλακήθος καὶ ἡμερῶν αὐτόθιν ἀπόδεκτον. "Οὗτον καὶ μᾶς γεγονότες γνώμης τοῦτον φησίζονται. "Ην γάρ ἀνήρ ταῖς ἀληθεῖαις, πλὴν ἐνδεικτῆς ἀμηγέστη φύσεων εἰς ἀπλότητος καὶ ιδιωτεῖας ἀλλ' οὐκέτι πάθους ἐντετηκότος ψυχῆς, τάλλα προσέκων τῷ φήψι· τὸ γάρ συμπαθές, ὅπερ καὶ Θεοῦ τοῖς ἀθρώποις τοῖσι λέγουσιν, ὑπὲρ τάλλα τῆς ἔκεινου φῆτος μεθ' ἵκανής ἀπλότητος ἐπεπόλαζε.

Cηγή. Φῆψος τοῦ λεπρομονάρχου Κοσμᾶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ περὶ τοῦ μοραχὸν Γρηγορίου.

Ταῦτα μαθὼν διβασιλεὺς ἀποδέχεται τε ἡώς εἰσι τὴν φῆψον, καὶ προσκαλεῖται μηνύμαστε, καὶ εὖσι κατανεύει, καὶ πρὸς εκών προβληθῆναι ἦν, καὶ τῇ καρπῇ, καὶ πάντῃ γέντρεπιστο. "Ην δέ τις μοναχὸς Γρηγόριος ἐν τῇ τοῦ Παντεπόπου μονῇ, δις τοῦ ἀκούων παρὰ τοῦ οἰκείου ἥγουμένου Λουκᾶ τὸν λιγὸν οὐ παρεδέχετο· μηδὲ γάρ Κοσμᾶν, ἀλλ' Ἰωάννην ἐντεῦθεν μέλλειν γενέσθαι, κανὸν δὲ τις γίγνεται μή εἶναι τὸ βουλευθέντον ἀνυστόν. Τοῦτο δὲ Εἰρηνὴ βίβλων ἔχων, οἴμαι, ἀλλ' οὐκέτι τινος θεοτέρης μυήσεως. 'Ως γοῦν πάντ' γέντρεπιστο καὶ τῇ καρ-

est, unde hi tantum auderent, nec se coram apparetūt reverentur, cuius indignationi se subjaceret non nescirent ob ipsorum defectionem a patriarcha. Illoque sic ipsos excusante, « Non sine auctore, domine, istam fiduciam sumpserunt, sed prius convento Patre ino domino Cosma persuasi ab eo suūt ignovisse jam ipsis majestatem tuam, » hoc responso per mysticum relato, per rursus missum eundem mysticum multa in laudem viri concessit, in his illud, si Cosmas statim moreretur et Ecclesia volente coi eum pro sancto contingere, se in primis comprobaturum Ecclesiae sententiam, et devotionem in eum suam religiosis rite officiis testaturum. Sin Ecclesia cunctaretur sacros ei decernere honores, se tamen in proposito persistare magnificandae talis defuncti memoriae, et ea quæ sanctis tribuitur veneratione prosequenda: tantum ei viro tribuebat imperator, et tam certa erat opinione præoccupatus insignis eujusdam ejus sanctimoniae. Ceterum congregatis antistitibus, et quem eligerent in patriarcham disquirerentibus, hanc visum conveniens, quem aliqui apium ei muneri habebant, postquam id semel oblatum recusaverat, iterum sollicitare Gennadium. At in primis necessarium, virum ad hoc querere, quem magnificaret cuique plurimum imperator sideret. Neminem autem ista quidem nota insigniorum Cosma reperi-

bant; quem præterea videbant accommodare tempori: esse quippe post hiemem ver dulce, post tempestatem exoptari navigantibus serenitatem: post procellas fluctuantium negotiorum, post νερού immanium malignam acerbitudinem, mite temperamentum **185** humanæ clementisque indolis ipsa requiri conditione præsentium rerum. Quare uno cuncti consensu Cosmam designant patriarcham, dignum revera tali judicio locoque, quippe in quo laudes inter omnis generis plurimas unus eminet, natus attentioris ad lucrum cupiditatis, nec illius vitio imputabilis impotenter afflīxi studio habendis avaraeque sordidii animi, sed parum circumspecta simplicitati. Prona quidem ad compatiendum infelicitibus miseratio, quam Deo erga homines inesset peculiarem aiunt, ejus viri animæ cum idonea mixtura simplicis sinceritatis innatabat.

D28. *Concursus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmæ in patriarchatum; et de monachis Gregorio.*

Hoc ubi perlatum ad imperatorem est, approvavit ille, ut par erat, electionem, indicataque in Cosmæ invitavit eum ad capessendum delatum honorem; quo statim annuentes apparari promovi est coepit. Jamque constituta dies aderat, paratus ad ceremoniam omnibus. Erat autem quidem monachus Gregorius in Pantepontiæ monasterio, quod

επίστη, καὶ δὲ μὲν προδηληθόμενος ἡγετο, δὲ οὐκέτι προδηληθέντος τὸν πρᾶξιν ἀπέλεγεν, ὡς εἶναι τῶν ἀδυνάτων Κοσμᾶν μένοντα τούτον πατριάρχην γίνεσθαι, εὐθὺς διτράκου μεταπεσόντος, φασιν, αὐθημερὸν Ἰωάννης μετονομάζεται, οὐ γνωσθέν τισι πρότερον ἡ εὐφημούμενον τοῦ προδηληθέντος. Τότε παρὼν δὲ Λουκᾶς καὶ ἀκούσας τέθηπέ τε εὐθύδως, καὶ ἀπελθὼν ἐξαγγέλλει τῷ Γρηγορίῳ τὸ δρᾶμα, καὶ τότε δὲ Γρηγόριος πιστεύσας μᾶλλον τοῖς γράμμασιν, ή πειθεῖν ἀλλους σπεύδων, καὶ τὰ λειτουργεῖα προσετίθει, καὶ ὡς τόσους χρόνους πατριαρχεύσει καὶ ὡς οὐ τῇ τιμῇ ἐπαποθανεῖται. Καὶ ταῦτα γέρων ὁν καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ προέλεγεν. Ἀλλ' ἔκεινος τὴν [P. 424] ποιμαντικὴν βαστήριαν λαβὼν παρὰ τοῦ χριστοῦντος, ὡς εἴθιστο, τιμᾶται καὶ διδούμενος. Καὶ πρώτη Ἐκατομβαιῶνος μῆνος τὴν χειροτονίαν δέχεται. Ἐντεῦθεν ἔκεινον πᾶσαν ἐνδεξαμένου τοὺς πράγμασιν ἡμερότητα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας μέλη καὶ μέρη, δὲ δὴ καὶ πρὸ τρίτης διηρουντός τε καὶ διεστάντος εἰς ἀντιτίνοις κυμαῖνον-

quid pararetur audiens a suo praeposito Luca, hand credidit nuntio, pertendens non Cosmam, sed Joannem vocatum iri qui proxime foret ad patriarchatum promovendus. In eoque tam fixus erat ut qualescumque quorumvis in contrarium molitiones casuras in irritum plane affirmaret. Eam ille persuasionem e libris, opinor, hauserat, non ex ulla divina revelatione. Apparatu nibilominus rei decrete procedente, cum jam illuxisset dies dicta et C Cosmas promovenitus ducereatur, perstabat instansius Gregorius cœptum successorum pernegans, ac ne fieri quidem posse, intrepide aens, ut hic quondam Cosmas permaneret, patriarcha crearetur. Statim igitur, velut lapsu, quod aiunt, regule, ipsa die Joannes transnominatur, sive 186 id præterea nomen ille antea, sed paucis notum, ferret, seu cognitam Gregorii offensionem placare designatus voluit facili mutatione nominis. Auditio Lucas, qui præsens aderat, vocari nunc Joannem qui prius Cosmas audiebat, accurrit nuntiatum Gregorio miram catastrophen. Tunc vero Gregorius magis credens ipse fatidicis quas legerat litteris quam persuadere aliis satagens, reliqua subjunxit ibi a se reperta, nempe tot illum annos in patriarchatu futurum, nec vitam in ea dignitate clausurum. Atque hæc prædixit senio confessus et morti vicinus. At Cosmas accepto, ut erat solitum, ab imperatore pastorali baculo, honoratur et Dibambulo, Kalendisque Januarii ordinatione accipit. Inde illo aggresso regimen, et omnem in administratione negotiorum mansuetudinem exhibente, cuncta Ecclesie membra et partes, quas heri et nudius tertius flaus ex adverso vehemens procellosus turbo dissociaverat ab invicem passimque disjecerat, adaptabantur et componebantur, non tamen ita ut ecclesiastici pace plena fruerentur, quibusdam eorum, quasi ex concussu nuperæ jactationis, adhuc instabiliter nutantibus, aliis ægrie

B

lecentibus presbyterii duntaxat tenus provehiri homines ipsorum ordinis, suumque quem sperare honorem possent definiti consessu cum antistitibus communi intra cancellos, et participando cum iisdem sacro altaris ministerio; In occasionibus ulteriorum promotionum despici clericos, unorum rationem haberi monachorum, his solis episcopatum suffragia currere. Moderatius tamen singuli communem universis molestiam serebant, ut cui is tolerabile censemur vulgatum in multos pariter malum, et quantumvis acerbus per se putetur nec ferendus dolor, consortio sociorum et paritate conditionis omnes æquo prementis aliquid amittere vulgo creditur innatae gravitatis, ac consolatione nonnulla leniri. Hac isti usi et se ipsos 187 in pace continebant, et tranquillitatem pro se publicam, ab aliis inquietandis abstinentendo, juvabant, Deo permittentes duram rationum ac jurium suorum, quadam etiam, præsertim initio, mutationis in melius blandiente spe, inde orta, quod Cosmas hic modo Joannes, priusquam admoveretur negotiis et privatam in cunctis vitam ageret, morem istum in Ecclesia receptum provehendi monachos in episcopatus, clericis exclusis, iniquum. judicabat et plane contrarium canonibus; præque se serebat, si unquam præficeretur administrationi rerum, huic præjudicio derogatur ut sacris opposito regulis et iniquitate conflato turbulentorum temporum, per quæ solent vel solide stabilita concuti labefactatisque legitimis usibus sensim ingeri abusus, mali natura haud se continentem intra se, sed erumpente ac propagante labem propriam in depravationem prius rectorum, ad quæ adrepere potuerit. Quanquam hæc quidem ipsis in irritum fiducia recedit. Nam Cosmas ubi cœpit res ecclesiasticas administrare, velut astris inductam et fataliter necessitate, quam privatus improbaverat, consuetudinem rei inuit, ac torrente quasi tracitus exempli,

Ἐπ' αὐτῶν δὲ γεγονὼς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων διέτραστά καὶ κατ' ἔκεινους ἐώκει μετρεῖσθαι, συνυπεγόμενος τοὺς λοιποὺς. Οὐθεν καὶ πολλάκις τὸν ἐπικλαυτιμένον ἐπὶ συνδομῇ καὶ τὴν κωφὴν καταδίκην ὅδυρομένων, ἔκεινος μὴ ἔχοντες δπῃ ἀντώσι καὶ ἀπερείσωνται (τὰ γὰρ τῶν κανόνων καὶ θεομόνων τῶν Πατέρων προσισταντο ταῦς βουλήσεσι καὶ ἐλεγχοῖς σφίσιν ἡσαν) ἐπήρειδον τὰς πράξεις τῷ βασιλέῖ, αὐτοὶ μὲν τῶν κειμένων καταρρέθυμοντες κανόνων, τῷ δὲ γε κρατοῦντες παραβασίας ἔχρωντο κατὰ τὸ δυνατὸν προσειχίσματι.

κθ'. Κοινὴ σύνθετη τεργονοῦτα παρὶ τῷ κατακριτῷ τῷ βασιλεῖ.

Τότε καὶ βασιλεὺς Κρονίον [P. 125] μηνὸς ἑνατάντου, οὐκ οἶδα εἴτε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ δεσποτῆς ὡς ἁδίκα πράξας πρὸς τὸν κάσιν παρακνιζόμενος, εἴτε μήν καὶ προφανῆ θέλων θεῖναι Ψωμαῖος τὸν ἔκεινον πρὸς θευτὴν δόλον καὶ τρόπον, σύμπαντας ἀγορήνδες καλεῖ, καὶ ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τρικλίνῳ προκαθίστας, μὲν αὐτὸς, συνεδριάζουσι δὲ οἱ ἐν τέλει ἀρχιερεῖς τε καὶ κληρικοί, περισταταὶ δὲ καὶ τῶν τῆς πολιτείας δον περιφαγές τε καὶ ἔκκριτον. Καὶ δῆλα τὰ τε κατ' ἔκεινον καὶ τὸν Στρατηγόπουλον γνονταί. Καὶ τὸν μὲν ἐμφαγίζειν εὑρετές οὐκ ἔδι-

decessorum et ipse in hoc quoque vestigiis insistere perrexit. Unde sēpē multis in synodo deplorantibus tacitam illam reprobationem clericorum et de tam injurioso talis ordinis negligēt quiritantibus, qui rebus praeerant, haud habentes ubi consistenteri, quod omnem ipsis excusationem p̄ccludebant canones et scīta Patrum, palam adversantia nuperis hodiernisque agiis ac decretis ejus generis, cui pares ferendæ non erant, invidiam in Augustum conferebant, eo sub obliuio securi jam indignipientes ipsi manifesto neglectoi frustra jacentium in chartis antiquis canonum; quorum minus velut omnes et incursum eludebant, quantum poterant, nomine imperatoris quasi vallo illis quodam ac propugnaenlo obiecto.

29. *Communis conventus causa condemnatorum ab imperatore celebratus.*

188 Tuac potro imperator sub initium mensis Martii, haud scio an quiritationibus matris Augustæ, inique actua ab eo cum fratre causantis, stimulatis, ac alioqui sua interesse ratus cognosci a Romanis clare que Constantius despota suis germanus et cum eo conspirans Strategopulus fraudulenter in se fuisse ingrateque machinati, universos in consilium communem vocat. Atque in Alexiaeo triclinio presidet quidem ipse, assident autem ei, qui magistratus ecclesiasticos primarios gerebant, episcopi et clero. Adstabant leotissimi et illustrissimi quique civium. Ibi recitantur, que despota, que Strategopulus essent deprehensi clam moliri. Ac illum quidem haud conveniens est visum producere. In solo Strategopulo in medium adducto tuis est communis utrique convictio peracta. Oppositis ei scilicet irrefragabilibus argumentis et testi-

στησάμενος τὰ κατ' ἔκεινον ἔχειν, ως ἐλεγχθεῖσαν τὰ καὶ τὰ λέγοντες καὶ τὰ βουλευόμενα, κάντεύθεν δικαίαν ἢ μᾶλλον καὶ συμπαθῆ τὴν κατ' ἔκεινον παρίστα φέρον.

λ'. Τὰ κατέρ τὸν ὁρμαζόμενος Λαχανᾶ.

Τότε καὶ τις τῶν Βουλγάρων ἔκποθεν φανεῖς εἰδόματος Λαχανᾶν τε βαυσθὲν ἐπιφημίζει, καὶ δῆλος ἡ πρᾶξιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, εἰ βασιλεὺς ἐπιτέρποι, τὰ μέγιστα. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ αὐτὸν ἐθορύβησε βασιλέα, εἰ δὲ εἴχον περιουσιμόν παρὰ Ναγῆ τοῦ τῶν Τοχάρων δργούντος, τοῦτον βλέποντος ξενίτα καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ φανταζόμενον. Οὐθεν καὶ τῆς Ιδίας αὐτανεψίας Μαρίας, τῆς καὶ τῷ Λαχανῷ συνοικησάσης πάλαι, φῆται καὶ παιδίον θηλυκόν ἀπέτεκεν, δεικνύντες ἐξ ὅδηλου ἐπινυθάνετο εἰ αὐτὸς εἴη τοῖς ἀληθείαις δ Λαχανᾶς. Τῆς δὲ μὴ δικαίως ἔκεινον εἶγει, [P. 126.] ὅλλα οὐδὲ τὸ παράπαν εἰσάκενται οἱ διαβούλουμένης, ἐν οὐ καλαῖς ὑπονοίας εἰχον τὸν βάρβαρον. Ως δὲ καὶ αὐτὸς ἔκαστος τις φανιμένης οὐκ διντικρυς οὐδὲ οὐτως ἐαυτῷ περιετίθει τὸν Λαχανᾶν, εἰ καὶ λέγοισθ, ἀλλ' ὅμως εὐλάβειται τινα περὶ τὸ θεῖον ὑποχρινόμενος ἐδίδου τισιν δρῶσι τὰ μέτρα περὶ ἐκτόνωσεδματι, ἔκεινον μὲν ἐν τηρήσε-

moniis coactus est recognoscere, quid rerum novarum mouere studiisset, quibus esset iudicij coniūtio alio detecta, quae verba viriusque a filiis delatoribus exceptia, quae arcata consilia certo suis sent explorata. His imperator demonstrandis id videlicet assecutus est, ut quae prius quibusdam viteri severa potuerat amborum damnatio ac poena, iam pro gravitate criminis lenis ac moderata censeatur.

50. *De eo qui Lachanam nomine usurparit.*

Ea tempestate Bulgarus quispiam alicunde sponso prodiens, si Lachanam esse illam dudum ibi celebrem jactavit, ostentans etiam sese imperatori, ac paratum offerens ad aggredienda in hostes, si permitteret, maxima. His imperator auditis turbatus primum est admiratione inopinatae novitatis, huius capiens quo casu, quem salis constabat a Naga Tacharorum principiō fuisse, iā priuam intercessum, is non vivis modo consiperetur, sed nangor eius polliceri de se ac cagiaro audieret. Quare **189** deinde prius opera ut hunc hominem certo producunt Leon Maria patrelis sua curiose inspiceret, ipsa non observata, et ea deinde pereunctatus est eequid esset is revera Lachanas; in quo falli talis utique mulier nequiret, utrōcū oīm veri Lachane, enī quo conceperāt peperisset filiam. Que cum non modo esse istum Lachanam negasset, sed etiam affirmasset nihil proorsus in eo se observasse Lachane simile, haud parum suspectum imperatori et iis qui sub eo res curvant hunc redditum Barbarorum. Unde cum hunc observasse ad affectationem subita ac rebemtis excedensceniae, qui erat unus ex characteribus indolis Lachana, hanc sc̄is a quamibet coante tamen expressus, adjungere simulationem

συμβάσης καὶ τὸν Ὑάκινθον δλως μεθ' ἔστων), Α γας τοῖς ἐν ταῖς ἀκραις, ἡγεμόνων τὸ πλέον κακότητι, θελότων τοῖς ἐντεῦθεν ὑπερημέρως πάντη διδομένοις στραγγιύεσθαι, ω; κερδαίνοιεν. Ταῦτα δὴ επὶ ταυτὸ συναχθέντα. Τὸ γάρ τοῦ βισιλεύοντος εὐσταθὲς καὶ τὸ πρὸς κρίσεις τα καὶ κολάσεις συμπαθητικὸν τα καὶ ἡμερον μέγα τι τὸ κακὸν καὶ οὐκ οἰστὸν δλως τοῖς παθοῦσιν εἰργάζετο. Τέως δ' ὡς εἶχεν ἡ τοῦ βασιλέως δρμή, τῆς δυνάμεως ἐνούσης ἦτι τῶν νεύρων (τὰ δ' ἥσαν τὰ χρήματα) πέμπτων τὰς τῆς δλομελείας κινήσεις τῆς Ψωμαΐδος εὑρώσατο τέρας ποιεὶν οὐκ ἀπόκνει. Κατ' ὀλίγον δὲ τὸ δεινὸν ἐπαῦξον ἀνέστελλε πεμπομένων καὶ τῶν εἰς κεφαλὰς ἀξίουν καὶ ως οἶον τὸ ἅγιον αφίσιν ἀντεχόντων, προσκειμένων καὶ τῶν ἐκ Κρήτης μαχίμων ταῖς τοπικαῖς δυνάμεσιν, οὓς Κρήτηθεν προσχωρήσαντας βασιλεὶς ὡς μὴ καταδεχομένους τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν ἐπικράτειαν, ἐπὶ ἀνατολῆς κατοικίας καὶ ρόγαις ἐπησίοις ἀποτεταγμέναις ἔξικανῶν ὡς πιστοῖς συμμάχοις ἔχορητο. Ἡν δὲ συχνὸν τὸ τῆς συνδοσίας διὰ τὴν σπάνιν τῶν γηρμάτων, ως Ἐλεγον, ἀνέδην τελούμενον. Τὸ δ' ἥν,

Is Ecclesie adjunctus, permittens dominæ suæ conjugi ut faveret illi prolixaque gratificaretur in illis quæ rationi consentanea vellet aut posceret.

8. De debilitatione reipublicæ e dudum invalescentibus corruptelis necessario secuta.

Is status ad hanc diem ecclesiasticarum rerum fuit, politicarum autem longe pessimus, republika Romanie extremam jam in debilitatem redacta. Causa fuit abusus ex facili, pellacia lucri utrinque præsentis, inolescens per hæc tempora, mercede ac donis emendi quidvis quisque vellet e principe a primariis ejus in regione ministris. Ob hoc multi alioquin apli magistratibus gerendis a republica areebantur, quod non inducerent in animum sumptum facere, vulgo scilicet hominibus natura prionibus ad accipendum quam ad dandum. Vice porro proborum gnavorumque sic exclusorum functionibus publicis per tales utilissime gerendis, subintrabant eo non tam industrii actores quam avari mercatores, profligata in id quæstusmodica pecunia licentiam sibi parantes impune corradiendi quo damnum large compensarent. Alter fons enervationis imperii fuit parcimonia plene solvendarum ex fide pensionum, quæ præsidariis areium in limite sitarum olim statutæ fuerant in mercedem operæ militaris adeo illie ad communem tutelam necessariae. Hæc inaligne nunc suppeditabant avaritia præsectorum erogationi pecuniae publicæ, quorum apponebatur lucris quod per asutas frustrationum artes diffundenda prætextibus vafris solutionis die miseris militibus subtrahebatur pretium sudorum ac sanguinis. His duobus malis, ne in unum coeuntia exundarent in persicem publicam, unum esse potuerat efficax remedium ab imperatoris auctoritate summa, si is delato corruptelarum quas memoravimus indicio ad eas coercendas adduci potuisset. Sed ne hoc contingeret aut speraretur obstabat immobilitas

ejus a tenore dimoveri allegationibus ullis nescia, huicque adjuncta segnities castigandi, noxias lenitatis indulgentia **209** fræna laxans sceleribus et metum adimens peccantibus; unde malum immane quantum ingens nec iam amplius tolerabile (oppressos ab impune grassantibus urgebat. Intertanta incommoda sustinebat se erectum utcumque ac stantis saltem speciem ostentans corpus imperii, quoad intus ei non defuit quasi sanguinis copia ac nervi velut quidam pecunie abundautis per illud commeantes, unde interim vegetabatur ac ciebatur, haud cessante, pro sua strenuitate, Augusto ad omnia impigre occurrere. Ad extremum quin etiam, sed jam sero, auctis sensim in molem insuperabilem malis, opponere nimis diu omissem severitatem est conatus, et publica incommoda retorquere in capita auctorum, meritis eos subjiciendo suppliciis, tentavit. Utebatur ad hoc cum aliis quas habebat ad manum copiis ium præcipue Cretica militia præsidiariis provinciarum admista. Nam multos e Creta insula, servire Latinis illic jam ineluctabiliter prævalentibus non sustinentes, imperator in tractus Orientales invitatos in locis suæ ditionis collocaverat, pensionesque illis decreverat annuas, fida illorum utens in bellis opera. Verum ut hæc illis stipendia summas in immanes excrescentia conficerentur, contributiones erat necesse subditis acerbissimas indicere; qui quantumvis non falso quererentur de pecuniae ratiitate in illis partibus dudum per erogationes immodicas exhaustis, tamen quod nullam excusationem necessitas admitteret, nihilominus pendere quantum exigebatur cogebantur. Instituta prius fuerat, ut diximus, collatio decimarum e pensionibus, quas quisque stipendia merentium aut illis legitimo tempore factis emeritorum percipere annuas e publico soleret. Sed cum jam longo haustu exinanitis et cnervatis exprimi quod opus erat nequi-

ώς ἐρδόθη τὰ πρότερα, τὸ τῆς ἐπ' ἑκάστου προνοίας Λ εἴτι χρόνος τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, οἷον δὲ καὶ τὸ Κοντικὸν καὶ τὰς καὶ ἀνατολὴν ἀπάσας δυνάμεις ἀποφερόμενος, φύσεως τε τάχει καὶ σπουδῇ στρατηγίᾳ πρεπούσῃ συγναφομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λεγομένης τύχης θεγέσθω γάρ καὶ τοῦτο, καθομαιλημένον τοὺς παλαιοὺς, καθ' ἥν Σακηπίωντος τὸ καὶ Κράσον καὶ Καίσαρες, εἴτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμόθεος καὶ Κλέωνες ἡνδραγάθους, καὶ τύχης ὡς καὶ θεῶν ἀλλων ἵερας ἀνιθρύοντα τὰ καὶ ἀνατολὴν καθίσσα τε καὶ προσταπαλικέτο, τῷ μὲν καὶ μάχεις καὶ ἄς ἐνίκα, τὰ πλείστα δὲ συνέστη [P. 143] καὶ τὰ φιλοδούρια πρό πρότερος τοὺς Ἀρχαντικούς ἀμφορέους τοὺς τοῦ Ταργανειώτου δεύτερος πατέρας, δι Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρός πάππου Ἀλέξιος, τοῦ προτέρου εἰς πρωτοσεβαστὸν τιμηθέντος παγκέρνης τῷ βασιλεῖ τιμηθεὶς, τῶν περὶ τὸ τῆν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἕτερος δὲ Διοδίαν καὶ Κανθισανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς ὅτι τῆς Θελάσσης ἡγεμῶν ἀναδείκνυται, τοῦ πρωτοδεσποταρίου ἔτι Λιθαδορίου τῶν περὶ τὰ Ναόκεστρα καθηγεμονεύοντος. Οἱ γοῦν παγκέρνης

9. Περὶ τοῦ Φιλανθρωπηροῦ καὶ ἀποστασίας αὐτοῦ.

Τὸν γοῦν ἀφρῶν κακουμένων, ὡς μὴ μάνον τῶν κατὰ Μαλανδρὸν καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἑκείνῳ προσήκουσα, ἀλλ' ἡδη καὶ τῶν ἐντὸς ἑξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῶν συνχῶν τῶν Περσῶν, δι τοῦ προφρήθεντος πρωτοδεσποτίου τοῦ Ταργανειώτου δεύτερος πατέρας, δι Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρός πάππου Ἀλέξιος, τοῦ προτέρου εἰς πρωτοσεβαστὸν τιμηθέντος παγκέρνης τῷ βασιλεῖ τιμηθεὶς, τῶν περὶ τὸ τῆν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἕτερος δὲ Διοδίαν καὶ Κανθισανὸν μέχρι καὶ αὐτῆς ὅτι τῆς Θελάσσης ἡγεμῶν ἀναδείκνυται, τοῦ πρωτοδεσποταρίου ἔτι Λιθαδορίου τῶν περὶ τὰ Ναόκεστρα καθηγεμονεύοντος. Οἱ γοῦν παγκέρνης

ret, ad patresfamilias et quasvis privatim nei dominios omnis derolvetur. Si viseris supra modum gravahantur. Nec sibi autem futurum ut tandem suos illitus opprimenterat exaggeranda contumis acerbis mole posaderis. Si enim istud previdissent, uniuersum præstabilius duxisset; fundum victumque semel totum condonare posentibus quamvis assiduis exsuctionibus carpi paulatim, absuntque usque ad lethalem extahescientiam.

9. De Philanthropeno et ejus rebellione.

210 Cum igitur quod eas, quas diximus causas, nulla aut periustima essent arcuorum praesidia limitaneorum, adeo ut non solet quia ad Meandrum jacent loca quaque iugro illi contigua sunt, sed interiores etiam regiones crebris Persarum incursionibus vastatae desolarentur, prius memorati protovestiarji Tachavioitac secundus natu filius, Alexius Philanthropenus dictus ex avo materno, illo omnium primo protosebasti dignitate honorato, pincernus ipse imperatoris titulo insignis, Asiae quam minorem vocant itemque Lydia ac Celsibipi usque ad ipsum mare duos declaratur, protovestiarita Libadario terris ac tracibus circa Neocastra sitis praesident. Pincerna porro multo iam tempore tamē prefecturam gerens, habens etiam in potestate Cretieam militiam et universas traetus Orientalis copias quoenamque iret circumducent, cepit, ut sit, placere sibi seque circumvigeire conscientia juvenilis indolis strenuitatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis aridens successibus celebrata veteribus Fortuna. Loquamus hic quaque cum vulgo; et illam cui Scipiones, Grassi, Casares, cui Themistocles, Timothei, Cleonnes accepta sua praeclera facinora tulerint, quaque non iugis quanu dili ceteri temporis aristisque celebatur, istau, inquam, quaquecumque rim dici fas est, suffragatum Philanthropeno

factumur, dum partim prællis secundis aliquo rictoriis, partim, idque frequentius, quadam dexteritate prudantis industria, largitionibusque in tempore jo hostes iusta et amicos profundendis, rem sane in Romanam per illos Orientales tractus restituit quadam tenusque securam reddidit; nos et orum Imperiis rabie aquadam odii erga Romanum regimen ad excusiendi obsequiū subinde conuolum erumpentes infingens. Barbarorum vero, qua sui mei, qua fiduci ac civilitatis exhibitione, portaque ex his apud eos reverentia. 211 Ferociatem militans aususque irrompendi debilitana. Ac dilectioni quidem nostrae subjectas gentes ne iugum exenterent non sola vi tonebat, sed comitatis ac liberalitatis deliniebat ille cabris, dum aliquid in illis hene merentos adauget honoribus ac promovet, dum animos additj audientibus bonaque spe confirmat, dum denique non solum quam quisque manu peperit predam, ipsi propriam relinquit, justa quasdam eripiendis hosti spolijs virtutis fructum epivis integrum condopans, sed præmja insuper ex suo recte factorum ultro aequimatis. His ille artibus multa sibi gloria nesciunt quasdiu perficit, ista virtus uno fortunata societate successus plenisque in hostile solium inuersioribus eos natus, qui huius multam Persarum opulentiam in suam manum potestanterque redigeret. Inter alia ejus acta hoc in speciem memorabimus. Munitio erat prope Melanopus, diaeta Duorum Collium, olim nostra, nona boarium insessa praesidio, illa, opinor, ipsa quae vocabulo Didymij Milesiorum olim celebris fuit. Eam ille armis subegit hoc modo. Seicbat primariam usorum Salampaeis Persæ illo iam mortuo illie servari cum thesauro gaza peregrinas opimque omnis generis ingenti. Et situs et structura et praesidiū numerus sic arcem illam defen-

νεκρὸν Νικαῖας κομισθῆναι, ἐν τῇ τοῦ Τορνιχίου μονῇ, κατὰ τι κτητορικὸν ἀπὸ τῆς συζύγου δίκαιον ἐνσοριασθησόμενον.

λβ'. Περὶ τῆς τοῦ κανικλείου ἐπὶ τοῦ μέσου ἀποκαταστάσως, καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ἄπαν καρτερίας.

Ἐκείνος μὲν οὖτως ἀπεβίω, βασιλεὺς δὲ τὸ πᾶν τῆς τῶν κοινῶν μεστείας ἐπὶ μόνῳ ἔτιθει τῷ μαστικῷ, δν καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐπὶ τοῦ κανικλείου καθίστα, αὐτῷ γε σὺν δλίγοις συμβούλῳ πρὸς τὰ πολλὰ καὶ συνεργῷ χρώμενος, οὐδὲν ὅσα τῶν πρὸς τρυφήν προσποιούμενος, δποι γε καὶ αὐτὴν βασιλικὴν τράπεζαν, ἐξ ἣς ἡνὶ γεραρεῖν δσμέραι βουλευτάς τε καὶ ἀριστεῖς (νώτοισι γάρ καὶ Ἀγαμέμνων βόδες ἐινεκέσι τὸν ἀριστεύοντα γέραις), καὶ αὐτὴν παρ' οὐδὲν ἔτιθει, δημοτικὴν τρυφὴν δυσχεραίνων καὶ τραπέζης ἐλευθερίαν ἀποκροποιούμενος, στάσεις τε καὶ νηστείᾳ δλομέρῳ προτικτερών, [P. 129] οὕτω δοκοῦν, Ἐκφερε πόνου φρονήματος. Ἡν γάρ ταῖς ἀληθείαις ἐπὶ τούτοις καὶ αὐτὴν νικῶν τὸν ἀδά-

μαντα τὸν τῆς παροιμίας, ὡς ἀλουτεῖν καὶ νηστεύειν καὶ καρτερεῖν, νύκτας τε καὶ ἡμέρας ἵσταμενος, καὶ που καὶ δῆν ἡμέραν διαγαγὼν φροντίζοι κοιναῖς καὶ ἀσχολίαις φερούσας τι χρήσιμο καταλαβούστης γυντό; προδρόμον τὴν πρὸς θεῖν διμνηδίαν ποιεῖσθαι, ήν συνήθως εἶχε σὺν ἴερωμένοις τελεῖν, ἀνωτέραν πάσης ἀνέσεως, καὶ ὁφὲ τῶν νυκτῶν ἐν Ισιῷ τίθεοθαι τὸ τε τραφῆναι καὶ μῆ, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπούσουν καὶ πάλιν νυκτὸς ἀριστᾶν, δι τι γε τύχαι. Ἡ γάρ τοῦ σώματος εὐεξία συμπλακεῖσας τῇ γνώμῃ οὔσε τῷ ἀθλουσίῳ τῆς καρτερίας χώραν ἑδίσου βλάπτειν τὸν καρτεροῦντα, οὔσε τῷ ἀκούσιῳ τῆς ἀνάγκης λυπεῖν παρεῖχε τὸν καρτερεῖν ὀρεγδύμενον, ἐκατέρας συγκροτούσης θατέραν εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν ἀρετῆς, ὡς μήτε τὸ ἐνδεξεῖ διά τὴν εὐεξίαν λυπεῖν μήτ' ἀηδεῖς εἶναι διά τὴν γνώμην τὸ σπουδαζόμενον. Οὕτω μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς; ἐντεύθεν ἀρξάμενος καρτερικῶς διέφερε τὸ βιοῦν, συνόλην τρυφῆν καὶ βλακεῖλαν ἀποπροτοιούμενος, εἰ καὶ βασιλικὸν καὶ ἀρχοῖον ἀθετεῖσθαι συνέβαινε νόμιμον.

tatum Nicæam est, in monasterio illuc Torniel condendum, ubi ducto a conjugi dotali patronatu sepulturæ jus habebat

52. De promotione præfecti Canicleo in primariam curam principaliū negotiorum, deque imperatoris invicta quorumvis tolerantia laborum.

In hunc modum sublato de medio protovestiario ministerium quod ille gesserat publicæ gubernationis imperator universum in mysticum transtulit; quenam et non multo post Canicleo præposuit, ipso cum paucis consiliario ad pleraque et administratione utens; haud hunc vel hos eo consilio sibi admixens, ut haberet quorum principales curas pro se obeuntium vicarii fiducia laboris securius ipse vacaret remissionibusque se dederet, sed iis ipse salutantibus pro virili collaborans, auctoritate principis, tolerantia et duritia non privati modo, sed (penè dixerim) plebeii. Adeo mollitiem nobilitatis omnem deliciasque rejecerat. Mensa nempe ipsius regia, cuius accubitu quotidie aliquos e primariis senatores honorabat, haud erat Homericā illa lauator, qua prisus Agamemnon

Perpetui tergo bovis excipiebat amicos,

ad eoque regium ejus generis luxum contempserat, ut ne civili quidem, et qualē non plane pauperes et plebe ferme consequantur, epularum elegantia diligentia sibi ministrari libenter ferret, copiam in eo moderata quoque et a profusione remotam abdicans, interim dum dies totos perdurans jejunus, pedibus insisteret incumbens operi, monstransque indefessum fortis propositi robur, revera, ipso (quod aiunt) adamante durior in jungendo dies noctibus, continua statione, irremissa contentione, circa laxamentum ullum lotionis aut cibū; quin ubi sic s̄epe ad multam noctem a 194

primo diluculo satagens ac plane alimenti expers pervenerat, tunc eonan prehabens nocturnam, si ejus hora venerat, hymnodiam. Nam hauc consumverat una cum domesticis celebrare sacerdotibus, ea constantia ut eam semper quantumvis parate ac necessarie corporis eurgationi anteficeret. Nec raro accedit ut postquam sic die in jejunio ac labore continuo transacta, hymnodia in epularum locum imputata, incœnatus decubuerat, rursus postridie tenore pari diem duceret, ventrem jam biduo prorsus impastum ad profundam differens vesperam, nihilque vel tunc nisi vulgare ac proutrum gustans, et id citra multam significationem appetentiæ, ut vesci aut non vesci arbitrarium quidpiam nec magni, utrum utri præoptaretur, discriminis aut momenti, quod ipsum quidem spectaret, a se vel tunc existimari præ se ferret. Nimurum conspirabat ad hoc ei laboriosissime frugalitatis decus excellens asserendum, cum ferrea corporis habitudine, adamantina virtus animi; quibus ambabus inter sese velut quadam simulacione commissis, et ultra utram duritie iudicata vincere certantibus, siebat uti nec illa famis aut vigiliæ injuria ejus valetudo laderetur, nec ullo tradio ingratarum occursu vicissitudinum aut importunitatum vel minimum concuteretur robustissima et apprime in solido fundata mentis imperturbabilis constantia. Ab hoc præsentim tempore inchoata aut frequentiari usurpatione stabilitam miram istam vitę duritatem in longam inde perseverantissime pertulit ætatem, prorsus abdicanda voluptate omni atque molliti, quantumvis receptum olim fas ac morem palatini in eura et Augustorum ministerij per id abrogari continget.

Γ.

δ. Επειρηφορτα του νιον βασιλέως Μιχαήλ.

Ἐπει δ' ἀντίτας [P. 153] ἦν δὲ υἱὸς Μιχαὴλ ἥδη ὁ βασίλει καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἐφῆβον ἡλεύθερον, σὺν ἑκατὸδέ ἡγεῖτο οὐδὲ ἀπρεπὲς ἀλλώς μὴ βασιλικὸς φιλικοῦν, καὶ ταῦτα καὶ τόσην πληρωφορίαν ἔπει τῷ τανικόσοντι κεκτημένος. Οὖσαν καὶ ἔκπρεπες γάντια τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ προσήκοντα ἀποχρύστως λίαν καὶ φιλοτίμως· καὶ ρὸν δὲ ἡγησάμενος πρέποντα ἡμέρων τῆς μνήμης τοῦ πρώτου ἐν Χριστιανός βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ σφίσι τῆς ἀλευθερίας ἀρξαντος; Κωνσταντίνου, ἐν ταύτῃ καὶ τὰ τῆς στεληφερίας τῷ ιδιῷ ἀπεπλήρου. Καὶ εἰκοστῇ πρώτῃ Παναγίᾳ μηνὸς κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ σωτίας νεῶν, ὀνταρχίντων ἀπάντεων, δον ἦν τῶν ἐν τέλει καὶ ὄλλως ἐπὶ ὑπῆρχιν διατάξειν, δοσον τῆς πολιτείας καὶ δοσὸν τῶν επαρτιωτικῶν δυνάμεων, οὐδὲ μόνην ἀπόντων τῶν κατὰ τὴν πόλιν Ιταλῶν, ἵτι δὲ καὶ τῶν ὅστος κατὰ χρείαν πρεσβείας ἐπεδήμουν τῇ Κωνσταντίνου, καὶ φέτων δὴ τῶν τὸ ἐπὶ τῇ Αἰκατερίνῃ κήδος μεσοταγόνων (οἱ δὲ ἡσαν οἱ ἀρψὶ τὸν Συρίκερον λεγόμενον), τὸ μὲν Ιερατικὸν πᾶν καὶ μεναγικὸν ἀφ' ἑπτερας πανούχιον ὃπλον διεψιλέστι φασὶν ἀπετάξειν τὴν ὑμνοφύλαιαν, ἀνωθεν τοῦ βασιλέως ἰσταμένος καὶ ἀκρωμένου τῶν ὄμνων. Τούτην αὐτὴν δὲ συνάγεταιν, καὶ

Α τὴν τοῦ Αὐγουστεώνος αὐλαῖαν πλήρεσσιν δὲ τόσον ὥστε καὶ τὶς μίαν ἀρμογήν καὶ συνέχειαν ἔσμπαντας θυντεύχαις ζῶντις φιλικούντος θνητούς εἰς τὸν τάπανον, μυρίαις χρώμενον γλωσσαῖς, — τόδινον ὅντας ἀπάντεων συναψόσθεντάν, πεμπιρεθέντων δὲ καὶ ταῦτα τὸν τρικλίνον Μάκρωνος δρυφάκτων οἰδέλου, οὓς ταῦτας παρὰ πάντων θεότο οἱ εὐφημούμενος, έπει διαπειθεῖς τε τὸν νέον αἱ ἐπέιται καθιζάνουσι καὶ μετέωρον αἰρόντες καὶ ἀνενέψημενοι τραντέρεσσιν. Εἴτα καὶ τῇ λέπτῃ λειτουργίαν τέλοινται δῆμα μὲν αὐτοῖς πάτριμορχης. Ὅπει δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τοῦ βηματος πάντες, ἐπει δικαστοριῶν τῶν ταλαιμένων καὶ τῷ οὐρανῷ κατὰ τὸ ἐπόκτη συναψωσθέντων τὰ πρέποντα τῷ παιρὶ τῷ καὶ βασίλει. Καὶ δὴ τελεούντων ἀκείνων ἀνείσι μὲν ἐπὶ ἀρέσων δὲ κρητῶν, δὲνεισι δὲ καὶ διατριβῆρχης, ὀντανεῖσι δὲ σφίσι καὶ δὲ εἰς βασιλείαν μετὰ τοῦ πατρὸς χριστοῦδομενος. [P. 154] Καὶ μετὰ λαρνάρων καὶ περιφάνων τῶν τελετῶν στέψει μὲν βασιλεὺς τὸν υἱὸν, συνεπιλαμπνόμενον τὸν στέψθεντας καὶ τὸν λεπτόρχον, χρεῖ δὲ διεράρχης τῷ θείῳ μύρῳ τὸν τὴν βασιλέας σύμμετασχόντα καὶ παιᾶντας ἐνταῦθεν καὶ εὐφημίτας καὶ πᾶν χαριτηριον. Πεποῦνται δὲ περιεργώμενοι τῶν βασιλέων καὶ διανήθεις φιλοθεατέρων. Καὶ τότε μὲν τὸ μέγα

III.

4. Filius imperatoris Michael coronatus.

195 Quotidiam vero erat Imperatori illius iam ultra copuberem adiutus etateum Michael, non iucundrum neque indecens Andronicius pater arbitralis est in imperiali enim insighite diadethata, recte istum honorem huic praesertim deferendum ratus qui specimenibus assiduis multa pietatis et proborum morudi plenarii sibi fidem fecisset indulis praestans. Copiose igitur et splendidide ad eam pio dignitate celebrandam ceremoniam cunctis comparatis, diei ei auspiciatum elegit eam que recursu anniversario consecratur nichiltria primi Christianorum Imperatoris Constantini a eius principatu libere florere, prius tyrannice oppressa, nostra sancta religio incepit. Prima ergo supra vicesimam Maii mensis die convenierunt in templum divinæ Sophias proceres ac magistratus cuncti, doindus Augustae ministri omnes, universus ordo civium, cumque his quantum in urbe militarium copiatum fuit; ne ipsis quidem in eo cœtu desideratis Constantinopolitanae civitatis inquiliis Italos, nec aliis ejus genitis qui ex Apulia venerant et in comitatu persistabant, traciantes matritonium Ecaterine neptis ex filia Caroli regis, cum eodem Michaeli Andronici Augusti primogenito, cuius princeps legationis Syrus (Ser Pietro) nominabatur. Inchoata solemnitas est a pridiana vespera, a qua clerus universus cum omniibus monachis per vigiliū in auroram perduxerunt continua hymnodia ad lumen ingentis numeri funeralium aut lampadum, stante in superiori odeo, unde cantum hymnorū

audiebat, imperatore. Sub dilatèbant omnibus congregatis et populi, qui certum undique concurserat, utrumque quādū late patet Augusteonis medium aream ita complente, ut ex arte invicem appressis consipitatae multitudinis corporibus unius quoddam vestis molis, portentosæ formæ mirum animalia innumera simul linguis loquens confutatum vultus videbatur. In oculis tam numerosi conventus omnis generis hominum, septis ac cancellis longi triclinii amouis ne obex intuentibus forent, primæ rī magistratus adolescentem regium scuto imponuerunt, sublimenque ostentantes circumtulerunt, clara voce imperatore acclamando. Inde inter sacra solēmnia liturgie mysteria, simul ipse patriarcha, simul episcopi et quotquot intra cancellios altaris locum habent, ad singulas ceremonias partes quibus fas et mos est Imperatori beneprecari ac benedicere, illum simul cum patre in talis appellatiois et honoris delatione conjunxerunt. Quibus peractis concedit ambonem Imperator, concedit et patriarcha, cumque his ambonis tertius novus et junior Augustus, post patrem ungendus. Atque hic inter splendidas et illustres ceremonias coronat quidem illum Imperator, adjutante patriarcha ac corona, dum imponitur, parte tenemus, ungit autem eumdem patriarcha, sacri ei affusionis unguenti participationem imperii conferens. Hinc panes, acclamationes, gratulationum et festorum cantuum omne undique genus audiri. Nec defuit jaetus solitus devinctorum in lini segmentis numerorum, procedentibus Augustis, quos post om-

παλάτινη πρώτη περιφανοῦς τῆς δορυφορίας αὐτοὺς Α εἰη, σύδινας ἀφορισμῶν αἱλίτων καὶ ἄρων ἴστι; θεοῖς, ἐντῷ μὲν γεγονός περὶ τῶν τότε ἦς τὸ ἀκριβές; τησσατο καὶ ἀδείχνυ, ἡγίου δὲ καὶ τῷ υἱῷ ταῦτα παρ' αὐτῶν γίνεσθαι ὡς οὐ καὶ νόν τι καὶ ξένον, ὡς ἐλεγον, ἔχουσας τῆς ὁδινώσως. Ταῦτα μὲν βασιλεὺς λαπορῶ; ἡγίου, ἀλλ' οὔτε πατριάρχην οὔτε ἀρχιερεῖς ἐπιτίθεν, ἀλλὰ τὸν μὲν τόμον γνόσθιμον καὶ ἀσφαλέσθιτον τῷ στεφθέντι τὴν βασιλείην εὐτόθινον ἔτοιμος ἡσαν πράττειν, τὸ δὲ καὶ ἀράς περιβάλλεται καὶ ἀφορισμένης Χριστοῦ τῇ; μερίδης χωρίζουσι τὸν εἰ τοῖς ποτε καὶ κατεξαναστήτη τοῦ βασιλέως, οὐκ ἀδικιῶν διώς. Αποχρύστα γάρ εἶναι οἱ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα, εἰ ἀληφή, ὡς μηδὲν ἐντεῦθεν καὶ τὸ βιοῦ βιωτὸν ἔχειν ταῖς ἐκ νόμων καθιπαρχίεντα ποιναῖς. Μή δικαίον δὲ εἶναι πρὸς ταῦτα, καὶ ἀνδράτες συμπαθίεις φίλοις διεγνωσμένον, καὶ τίς μερίδης ἔκεινον χωρίζεσθαι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ καλὸν μὲν βασιλεῖ προσέσθαι τὴν συμπάθειαν πλεονέκτημα· τέτοιο γάρ αὐτῷ δηλαδή μὴ ἰκενεῖψη γνώμη ποιηταῖς ποτε τὸν ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις ἀδόντα, ἀλλ' ὅλως εἰρχταί καὶ ταῖς ἔκεινεν κακουχίαις δή καὶ ὅμεμέσαις κατὰ τρόπον τοῦ πλημμυλήματος δικαιωτὸν καὶ κολάζειν. Καλὸν οὖν εἶναι καὶ ἀπαινετόν τὸ ταχύτην βασιλεῖ, οὐ καλὸν δὲ οὐδὲ εὐτρεπές ὅλως αὐτὸν συμπαθῶς δοσον ἐπὶ τούτῳ τοῖς πταλιστιν ἔχοντα ἀσυμπαθῆ καταναγκάζειν τὴν Ἐκκλησίαν γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον αὐτὴν διαφερόντας τὸ ξυ-

γ'. "Οπως τετρά προσδιδει βασιλείος τομοθεσία περὶ τῶν χαιροτονιῶν.

Τῇ σ' ὁστεραῖς ταῦτης μετακαλεῖται μὲν πατριάρχης ἢ βασιλεὺς, μετακαλεῖται δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς τοῦ κλήρου καὶ μοναχοὺς καὶ τὸ τῆς πολιτείας διὸν καθαρὸν τε καὶ ἔκπειτον, καὶ δῆ κατὰ τὸν Μανουῆλιτην βασιλικὸν τρίπλινον ἔχων συνάπτειν πανηγυριν. Καὶ τὸν οὐδὲν ἀγαγῶν Ἰωάννην, οὐκ ἐκ τῆς Εἰρήνης ἔσχε νέον οὐδὲν τελόντεν, εἰς δεσπότην προδάλλεται, συνεπιλάμβανομένον τῆς δεσποτικῆς στεφάνης τοῦ ἀρτιστεφοῦς βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος. Καὶ οὐτοὶς ἔκειταιν καὶ ἐξ Βιλαζέρνας προέρχομένων τοῖν βασιλέων, ἐρθίποιντο μὲν καὶ αὐτοὶς τοῖς δῆμοις ἀπόδεσμοι, πολὺς δὲ ἐξ ἀπόδεσμῶν κρότος καὶ συμμιγής ἥρετο εὐφημία, καὶ μεγαλυνθῶν τοὺς βασιλέας.

γ'. "Οπως τετρά προσδιδει βασιλείος τομοθεσία περὶ τῶν χαιροτονιῶν.

Ἐντεῦθεν καὶ ἔγειται πρὸς βασιλέως παρὰ τῆς Ἐκκλησίας δοθῆναι καὶ ἐπὶ τῷ νέῳ στεφθέντι δοσον δῆ καὶ αὐτῷ περὶ τὸν πατρὸς ἔγειταντος πέπρατο. Τῷ γάρ τῇ αὐτῆς τόμον γενέσθαι, καὶ δι' ὑπογραφῶν συνήθων ἀσφαλισθῆναι [P 155] οἱ τὴν βασιλείαν, καὶ τῷ κατεξαναστησομένῳ δῆθεν, εἰ πού τις καὶ

nia, speciosa prætorianorum præeuntium et circumstantium deductos pompa, magnum palatium C exceptit.

5. Promotio ab Augustis facta in despota dignitatem. Joannis Andronici imperatoris filii.

Postea 197 huius die vocal patriarchas Augustus senior, vocat et episcopos, clericum quoque ac monachos, tum e civibus illustriorem ac leteissimum quemque. Ad hos in Augustum triellum Malabitanum dicitum iterata et bestiarum cibligua panegyti congregatos, produxit Joannem filium, quem ex Iherne suscepserat, puerum adhuc, eumque, cooptante ac despoticæ coronæ, dam capiti adderetur, iatis alterum tenebuisse juniore Augusto, despota trebat. Sub hac inde procedentibus ad Blacherinas Augustis pauciculli fultus inferis nummis ligati sparguntur in plenem, multusque e canelis platus et misia increbuit acciamatio, intextis principum laudibus.

5. Qua ratione Novella imperatoria de ordinacionibus perlata et promulgata fuerit.

Hinc jam incubuit imperator ad exposcendam ab Ecclesia confirmationem evictionis in imperii consortium filii, ejus parem que sibi olim in principatus pariter collegium assumpti a patre fuisse impetrata. Nimirum præclare meminerat, et hoc ipsum referens ad exempli præjudicium urgebat Andronicus, simul ipso a patre declaratus consors imperii fuisse, expeditum statim a patriarcha ac synodo riteque munitione subscriptionibus ceteris-

que authenticis formulis, diploma emanasse, quo ium novo Augusto possessio principatus jure quam optimo firmabatur; ium si quis unquam rebellare in eum resque moliri novas deprehensus foret, diris devovebatur insclubilium anathematum, et quoiquod in illi possunt ab ecclesiastica potestate, subjiciebatur pena. Istius similem nunc quoque constitutionem edi, magnopere nitens causæ partite, idque ut rem æquam et iam solitam jure quasi suo repetens, enīce orabat imperator: sed 198 nec patriarcham nec episcopos promptos ad nutuum aut satis faventes reperit. Illi ad constitutionem quidem statim publicandam, qua recente coronato juniori Augusto securam in omne tempus imperii possessionem assererent, paratos se ultra exhibebant: subjicere autem Christianorum quemquam diris et anathematibus, et membra Ecclesie ab ejus corpore abscondere ob rebellionem si qua cogiaretur in principem, et parum consentaneum, et supervacaneum videri sibi excusabant. Esse enim imperatoribus abunde magna a sanctionibus legum, dignitatis ipsorum tuendæ præsidia, utique exauditis passim et formidatis minis tam atrocium penarum in eos qui ab ipsis defecerint, ut perspectum quivis habeat sibi talis criminis comperto vitam amplius haud vitalem fore. Quid ergo aut opus aut fas esse accumulare super hæc comminationes extremi omnium spiritualis mali, nempe separationis a Christo, per eos infligendas qui ex officio professionis lenitatis partes sustinent, et nihil spirare nisi clementiam et benignitatem de-

παθες πρασθεύουσαν. Ός ήνων ἀπετύγχωνεν δικράτων, καὶ τὰς ἐξ δικαιολογίαν λόγος ἐντεῦθεν ἡ πράκτει τῆς τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων νικώσης ἐντάσσεις, τοῦτο μὲν καὶ ὅκων ὑπερετίθετο, καὶ τὸ δοκεῖν ὑπερηφάνει μηδ' αὐτὴν ἐκείνην ἢ τοῖς ἔτοιμας εἶχον διδόναι τομογραφίαν ὡς τι τῶν ἐξ ἀνάγκης θελήτων προσιέμενος· συνεχικούσθαι γάρ καὶ τῷ παιδὶ τε καὶ διαδύχῳ κατὰ τὸ εἰκής τὴν ὡς ἐσυνθὲν δρκωμοσίαν τε καὶ ὑπὸ θεῷ καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις ἀσφάλειαν. Αἴτοις δ' ὡς ἐώκει παροξυνθεῖς ἐφ' οὓς ἀξιῶν ἀπετύγχανεν, ὅλως ἀντικύειν ἔγνω τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀπρεπές καὶ δλλως τὸ κατὰ συνθήσαν πραττόμενον διαχρίνων. Τὸ δ' ἦν τὸ τὸν ἐπὶ ἀρχιερωτύνη χειροτονούμενον κανοῖς τισι καὶ δῆσει λημμάτων τοὺς χειροτονοῦντας δωρεῖσθαι καὶ γε δὴ κληρικῶν ἔκαστον διὰ τὴν προσόντων αὐτοῖς δρψικίων δικαιοδοσίαν, ὡς εἰθιστο. Σεμνωτάτων γέρ ἀπεκάλει τὸ πραττόμενον πάθος, [P 136] καὶ ὕνιον χρημάτων κινδύνευεν τὴν χειροτονίαν ἐντεῦθεν λογίζεσθαι. Τοῦτο εἰς μέσον προτείνων, πολὺς ἦν δο-

A. κῶν κατατείσθαι καὶ τὸ ἀπέρισκόπτως γινόμενον ἐκφυλίζειν καὶ εἰς κρίμα μείζον γίνεσθαι. Τινὲς γοῦν οὓς δὴ καὶ ἡν διευλαβεῖσθαι δοκεῖν, ἀρχιερεῖς δύτες καὶ οὔτοι καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν δευτέρῳ δοκοῦντες τίθεσθαι, συνήροντο τῆς τύλημης τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ εἰκότα συνέπραγτον. Οἱ πλειοὺς δὲ καὶ παρ' ἐκείνους ἔμπαντες, καὶ παλαιὰν συνήθειαν προβαλλόμενοι: καὶ νόμους περὶ τούτων λέγοντας καὶ δικαιοδοσίας ἐκ πλαισίου δρψικίων, οὐκ ἐνεδίδοσαν. Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ παρεβασίαν τοῖς καιμάνοις ἐφεδρεύουσαν καὶ δλισθον ἐντεῦθεν ἀνηρτημένον ὡς εἰκῇ διεγίνωσκον, καὶ ὅτι πόρον ζωῆς ἀναγκαῖας τοῖς κληρικοῖς ἀποκεκλεῖσθαι ξυμβαίνει. Καὶ πόλλα' διττα τοιαῦτα λέγοντες τοῖς ἀπεροῦσιν εἰς τέλος ἐψήκασαν. 'Αλλ' οὐκ ἥνυν. Διὸ καὶ νεαρὰ προβάνει νομοθεσία, καὶ ἐπ' αὐτοῖς μάνον οὐκ ἀκριβογούμενων κηροῖς, ὅποσι καὶ οἷς ἐσοῦνται, οὓς ἡμεῖνοις ἐπὶ τῇ τελετῇ τῆς χειροτονίας χρήσαμεν' ἀν οἱ τῶν παρέντων λεπωμένοι. "Ην δὴ νεαρὸν ὑποσημανεῖται μὲν πατριάρχης, ὑποσημανονται δ' ιεράρ-

bent? Tolerari in Imperatore posse, minus interdum mansuetudinis præferre; cui gladius ad ultionem a Deo datus sit, et officium impositum improbos scelerum convictos meritis suppliciis multandi, spoliationibus honorum, carceribus, cruciatis, aliisque id genus malis pro delictorū modo. Matrem dici Ecclesiam et esse: hoc autem ei nomine extorserit, qui scvitiam injunxerit, quocunque nomine. Sicut illa semper ei præcipit omnibus, procurat etiam a Deo, quantum potest, in misericordiam et misericordiam: quam indecens ergo sit non facere illam quod proficitur, quod postulat, quod jubet; et e visceribus maternis diras et imprecations proferre novercales? Aliversus hæc frustra diu luctatus Augustus senior, ut tandem sensit irritum **199** se voti, ac despe-ravit posse vincere inconcussam ad extremum patriarche antistitutumque constantiam, cœpto denique abstitit, et sensum repulsæ dissimilans præ se tulit totam eam rem jam insuper habere. Itaque diploma quoque illud ipsum quod offerebatur, velut illibenter concessum et necessitate quadam expressum, aspernatus, confidere se dixit sufficiam filio collegæ jam suo et successori designato religionem jurisjurandi qua fuissent ei omnes obstricti, divinumque Numen legum a se statutarum index, ad quasvis ab eo injurias rebellium arcendas. Ceterum sub hoc securæ fiduciae obtenuit peccatum exulceratum applicuit animum indagandis nō oīs uincendæ istius ecclesiasticorum in se doritiei, ægreque vicissim iis faciendi qui sibi rem, ut putabat, honestam et facilem petenti gratificari tam præfakte recusaverant. Erat tum aliquid in usu Ecclesiæ vulgari positum, quod obnoxium censuræ videretur. Quoties nimur ordinabatur episcopus quispiam, sôlebat is distributione sportulatum et spargenda largitione munierum passum per omnes qui ad istam cærementiam, palam ab uni-

C versis Ecclesiæ ministris ex more simul exercitare, quidquam opera suffragationis contulissent, pro rata parte cujusque officii ac functionis definito pretii donativorum modo. Id vero cœpit imperator Simoniacæ insimulare corruptelæ, clerum universum alloquens, et non leniter reprobarere, sic ab illis reddi summi collationem sacerdotii venalem. In ea oratione magnifice vectus est, rei turpitudinem exaggerans, pudoremque plerisque incutiens. Unde antistitium nonnulli haud dubie confusi, ne et ipsi possent argui lucro sordido præhabuisse sanctitatem, assentiri se Augusto recta monenti declararunt, et emendationi abusus **200** intolerandi cooperari proprios ostenderunt. His paucis exceptis, contra sternerunt plures cæteri, magno consensu propugnantes permisam, ut contendebant, sacris lezibus et plane innoxiam consuetudinem antiquam. Jura esse illa vetera et provide statutas ab ipsa Ecclesia mercedes sustentandis in varia functione sacerorum rituum Ecclesiæ ministris; quibus illi destituti quotidiano carerent vietu nec possent de cætero vacare divino cultui et administrationi sacramentorum, splendore congruo et assiduitate D ad populum utilitatem necessaria, celebrandis. Quare periculum subesse speciosæ isti reformationi propositæ gravissimi scandali et pene defectionis ab avita religione, per haud dubie secuturam inde sacerorum cessationem, in Ecclesiam invehendi. Ilæc et multa talia nequidquam istis allegantibus, ac se perstituros ad extremum in sententia monstrantibus, institutis nihilominus Augustus qua cœperat; et rite Novellam promulgavit, qua severe prohibuit omnem omnino largitionem occasione ordinationum faciendam, ad minutissima ac tantum non ad cereos quantulicunque ponderis, quibus nō sacerdotes ordinationibus a-sistentes consueverant, descendens. Illic Novelle subscripsit patriarcha, subscipserunt et episcopi tandem

γι, καὶ πάντες πλήρη δυοῖν, τοῦ τε Σμύρνης καὶ τοῦ Περγάμου, συγκάταινοι γίνονται. Πλὴν τὸ πᾶν τῆς ἀκρόπολος οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ὑπογράφασιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς εἰρηκοῖς πίπτει, ὡς δὲλλους, μὲν ἐμπειδωθῆναι τοῖς φυλογίαις, ἀλλους δὲ καὶ ἄκοντας; τὰς ἔκεινων ὁμολογίας ἀποπληροῦν.

E. Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ δεσπότου Νικηφόρου καὶ τῆς πρὸς βασιλέα ἀξιώσεως.

Ἄλλα φθάνει καὶ [P. 137] δὲ δύοις δεσπότης δὲ Ἀγγέλων Νικηφόρος τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐπειδὴν ὑπεξουσίοις τέκνοις, παῖδει τε ἀρρένει ἀτελεῖ τῷ θωμῷ καὶ θυγατρὶ προφερούσῃ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀδέρνος; τῇ Ιθάμαρ. Καὶ ἡ ἔκεινων μῆτηρ Ἄννα καὶ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ, ἐκπόδων γεγονότος καὶ τοῦ επιβατοκράτορος Ἰωάννου, τὰς ἐπιτροπὰς τῶν τε παιδῶν καὶ τῆς τοποργίας ἔχουσα, τοὺς τοῦ Ἰωάννου παιδεῖς δίο, τὸν Δούκαν τε καὶ τὸν Ἀγγελὸν (τὸν γέροντα Κομνηνὸν Μιχαὴλ φύλαντι κατασφισαμένη αὖτη διῆ) καὶ ἐπισχουσα καὶ παραδῦσα τῷ βασιλεῖ), γοῦν ἀπόλεμος φύσει ἀνδρας καὶ πολέμοις ἐσχολα-

A κότας ἔκτοπως ὑπώπτευε, καὶ περὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ ἀρχῇ ἐδεδοίκει· ὁ γάρ σφῶν πατήρ Ἰωάννης ζῶντας ἐδὲ Νικηφόρον, νόθος γυνήιον, τὰ πολλὰ τῶν ἔκεινου προφαραρούμενος ἐζημιού. Διὰ τοιοῦτα καὶ οὐκ ἀνυστήν· οὐλὺς· Βουλὴν ἰθουλεύετο· Ἐγνιο γάρ ἀποστέλλειν πρὸς θασῖκέρ, καὶ λιπάρειν μὲν αὐτὸν, λιπαρεῖν δὲ πατοιάρχην· καὶ· Ἐκκλησίαν παριδεῖν νόμους κειμένους, καὶ τῇ ἀνάγκῃ· συγχατασθῆναι ἐγούσῃ μέγα τὸ χρήσιμον, διστε τὸν γέροντα γαμβρὸν ἐκείνη γενέσθαι, καὶ πᾶσαν γάρων καὶ ἐκείνων ἀρχαὶ ἀρχαὶ ἀλλείμματα· Ρωμαῖός τοις εγχειρίζειν χαρούσαν ὡς εἰ καὶ αὐτὴ ἐπὶ ἐκείνοις τάσα λαβεῖν ἔμελλε. Τὸ οὖν συνάλλαγμα, δισυνιστᾶν ήθελεν, ἔκτος ἦν βαθμοῦ καὶ ἔξ αἰματος, καὶ παντός γε μᾶλλον ἀπεκωλύετο. Οὐθεν καὶ τῷ μὲν θωμῷ τὴν δεσποτικὴν ἀξιώματα ζητήσασα καὶ λαδοῦσα, τὴν δὲ ἐντεῦθεν ἀσφάλειαν ἀπελπίσασα, πρὸς Ἰταλοὺς ἀφορᾶ, καὶ τὸν Ἐγχονον τοῦ Καρούλου ἐπιγεμνερεύεται Φιλίππον, οὐκ διλγα τῶν τῆς χώρας καὶ πόλεις ἐς προίκα δοῦσα τῇ θυγατρί.

annex, præter duos Smyrnensem et Pergamenum. Ceterum diarium universum a subscriptoribus in clericos recedit, statis hactenus pensionibus hac nova præscriptione deinceps fraudatos, adeo ut alii quidem assensum in legem novam subscriptione suum testati sint, alios, quorum nec impetratus nec requisitus assensus est, totum incumbens legis pondus, quantumvis invitios et gementes inutiliter, gravarit.

L. De morte despotæ Nicophori; et ut petitum ab imperatore fuerit ut ejus filius Augustus junior filiam mortui despotæ duceret conjugem.

Ante hoc tempus contigerat in Occiduis tractibus obitus despotæ Nicophori, ex familia cui ab Angelis nomen, dudum illic dominante. Is 201 moriens duos reliquerat nondum per ætatem sui potentes liberos, marem adhuc impubem Thomam, et paulo adultiore illo puellam Ithamarem vocatam. Sublatus etiam de medio fuerat Nicophori frater nothus, Joannes sebastocrator; cuius pupilos duos, Ducam et Angelum, Anna vidua Nicophori, Eulogia Andronici Augusti amitæ filia, tutelari jure curabat, et ipsos et toparchiam eorum ex nomine in potestate habens. Fratrem enim hotum majorem Comnenum Michaelem jam ante circumventum et dolo comprehensum ipsa imperatori tradiderat. Hæc porro pro natura mulierum nobelli, formidolosa tumultum, cum recordaretur quot et quantis Joannes sebastocrator Nicophorum virum suum dannis affecisset (nempe hic quod vixit, frater fratrem spurius legitimum, infra e vicino incursionibus inquietans, multas ex eo preudas egérat, nonnullas etiam ditionis ejus partes illi erexitas suæ adjunxerat), fortunam et genium bellicosæ familie, ne sibi suisque olim liberis infesta perniciose forent, metuens, jam nunc adversus id periculum præmunire propriam domum valido imperioriae affinitatis præsidio studuit,

B offrenda in sponsam Michaeli Augusti juniori sua filia Ithamare. Non ignorabat adversari huic matrimonio ecclesiasticas sanctiones, quod sexto consanguinitatis gradu Ithamar Michaeli admoveretur: tamen opinata posse fieri ut politica ratio scrupulo e religione ducto prævaleret, et spes ingens iterum adjungendi Romano, unde abscessus olim fuerat, imperio dotalis pueræ principatus persuaderet Andronico quæstuosam super leges Ecclesiæ conniventiam, vehementer cum apud imperatorem tum apud patriarcham et cæteros Ecclesiæ procæres institut, ne tam utile ac necessarium reipublicæ negotium veretur pene superstitione canonistarum præscriptionum omitti disjunctive paterentur. Ostendebat autem, ab tanto alli ciendos eos potentius, daturam se operam ut non ea solum pars ditionis Nicophori despotæ viri sui, quæ suæ filiæ Ithamari competeret, harum nuptiarum beneficio Romano imperio 202 rejungeretur, sed et reliquum Thomæ filii et pupillorum Joannis sebastocratoris patrimonium, in quod jam utrumque plenam ipsa exerceret potestatem, sese procuratram, quibus facile posset ac plane vellet modis, ut sub jus imperatoris reverteretur. Rem insuper tam pellacis ex se plausibilitatis eo ambitu ac studio, adurgens, quasi non offerret aliis illa, sed sibi posceret, ac ex isto conjugio proveniendas speraret tam amplias istas optimasque provincias. Frustra hic tamen ejus omnis conatus fuit, imperatore ac Patribus Ecclesiæ in constanti aversione inconcessæ affinitatis perseverantibus. Quare Anna hinc dejecta, petita impetrataque Thomæ suo filio despotice collatione potestatis, alio spes suas vertit, finitimarum ex alia parte Italorum opes respiciens. Filiam videlicet Philippo Caroli nepoti deellit conjugem, nou exigua ipsi ferrari et orbium paterni principatus parte dotis nomine attributa.

a. Περὶ τοῦ ἐπὶ τῷ νιῷ ταῦθεν βασιλέως Μιχαὴλ Α τῆγον μόνῃ, καὶ ἀλλῇ ἢ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ ἐκεῖησίᾳ Ἀλεξανδρεῖας δοθεῖσῃ πάρε βασιλικὴ εἰς χάριν Ἀθανάσιῳ, δισφαλέσιν, ἐμποτεῖς χρυσοῦντος. "Οὐ δή καὶ τὰ πολλὰ ὃ ἐπιστερον τὸν πατριαρχοῦντα Ἀθανάσιον, καὶ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ προσαφηρεῖτο. Εἴπε δὲ οἱ λαόραις ζητῶν τὸ μνήμεσυν ἑαυτοῖς, ἐπει τὸν τὸν ὄντας αὐτοῖς συνετρεχότην καὶ Ἀθανάσιον ἡ μνήμησυν ἑαυτοῖς, οὐδὲ τὸν τράπεζαν τὸν πάππαν καὶ κρίμα τὸ μέγιστον ἔνισθαι, ὅπε τοὺς δισφαλέστη τὴν πιστιν ἐδόκει, πολλοὶ δὲ ἡσαν οἱ προσλιπαροῦντες ἀλλούσιν, ἐνθεν μὲν ἐκ τοῦ ἐν τῇ Κύπρῳ βῆγδος, ἐνθεν δὲ καὶ ἐξ Ἀρμενίου, τὰ ἐν κερα τὸν προσδοκιώμενον ποιούμενος περὶ τάλεσον, καὶ ἀλλως τὴν ἀπὸ τοῦ πάππα τῆς Τάρης ὑπειδόμενος ὑπερηφανίαν, τῆς φροντίδος ἐκείνης ἀπαλλαγές ἔγνω ἐπὶ θαύμῳ τῶν ἀκιούντων τὰ τοῦ κήδους συντησασθαι. Καὶ δὴ πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξανδρεῖας Ἀθανάσιον, ἐκ Ρόδου καὶ αὐτὸς τῇ Κωνσταντίνου ἐπανελθόντα μετὰ τὴν ἀκολήην Ἀθανασίου — ἥπτετο γάρ τάκειθεν δεινά καὶ αὐτοῦ τὸ δὲ αἴτιον ἡ τῆς Αλεύρας ηὗθιστρα-

b. *De affinitate ab imperatore fili Michaelis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum in negotium legis.*

Hinc jam Augustus incubuit in conatum consigri aliunde nec ullis exceptionibus obnoxii conjugi filio efficasiter strenueque procurandi. Ac primum quidem hiersionachum Sophoniam, virum sapientem et solerter, in Apuliam misit, ut spes ejus generis inde extensa equid succedere ad volum posset expectatur. Plus ibi morarum quam speraverat Sophonias reperit. Fuit omnis illi spondens ad Papam, ad quem tamen litteris ab imperatore scriptis, prout oportuerat, non fuerat instructus. Nec latuerat Andronicum quam opportunas ad expeditionem negotii tales litteras forent: sed quia scribere Papae non posset nisi eum sanctissimi titulo ipsa in litterarum inscriptione coherestaret, crimen se conscientum, si id faceres, putavit, quod ita qui observantiores religionis habebantur, de hoc ipso consulti responderent. Quia ergo multis ex locis Aliis regiae virginis ad has nuptias certatum offerebantur, ut a regibus hinc Cypri, inde Armenia, has et vicinia ultra in manus occurreret longinquioribus illis et diu expectandis praehabui, ea etiam ad id motus causa, quod si curam obstinaret **203** in quemodoquinque conficienda Appula affinitate, Papæ Romeni, a quo ea penderet, subeundum sibi, quod aversabor, fastuosum supercilium videret. Constituit igitur omissa cogitatione Italicæ conjugii cum altero modo memoriorum regum de nuptiis illi convenienter. Princípio ut id ad ministro volvit Athanasio Alexandrinio patriarcha, post Athanasii alterius et patriarchatu dejectionem Rhodo Constantinopolim reverso. Nam vexationis ab acerbitate Constantinopolitaní Athanasii in ecclesiasticos grassata pars Alexan-

drino quoque obtigerat Albinasio. Causa int dissilit suerunt Lutæ archistrategi monasterio aliud item monasteriom magni Agri dictum ambo Ecclesiæ Alejandræ attributa in ejus presulatu Athanasii ab Imperatore Mi fuerant diplomatis bullarum aurearum sic quam securissima munitis. Egerrime id utilit ea succedens in patriarcham Constantino num Athanasios; ad magnum quidem Agri monium Alejandrino abstulit, in alio vero illo tremorari suum inter saera ibi celebrata evexit. Ac cum in hoc etiù se putaret amitatem omnini, quod tam ipse quam omnes Adrurus pariter Athanasius vocaretur, præsta cautione idonea ejus incolas Lutæ innache git, cum Athanasio in sacro pronuntiaten Alexandrinum, sed se mentibus ipsorum oblate vagam libertatem mentium intra se in cupiditatem sic coercere gyrus volens. Isti iudicio triariorum Alejandrians Constantiopolis Rhodum se contulit; ubi reperta quare D rebat pace, tranquille, quod Athanasius recessit, est fructus. Tunc igitur illum reverper tempus aliquod moravunt in Evergetes stero imperator pro dignitate gestorum que illi munus impeneret, proprie auctor **204** qua veneracioni erat omelias, hunc virum, legationem ei deuendit ad reges, patim autem ad Armenium, ut inde sponsam Augusto duceret. Quod assentiente, magnis inde ipsi parata regis legationis supellect pompa, firmitate et bene instructa triremi, puppi prospero flante patriarcha solvit, secum monachum eanachum qui Neophytus bustur. Verum hi circa Phœciam in piratas dunt; qui redactis iis in potestate, due ip-

αναπεγμένος καὶ τὸν μοναχὸν ἐκτομίαν Νεόφυτου'. Αἱ φορτία ἀγιώρουγγ, 'Ο δὲ βασιλεὺς τὰ περὶ τῶν ταῦτων μαθάν, καὶ ώς εἰκῆς προεταγήσεις, δῖλλους ἀντεποιεῖσθαι· οἱ δὲ ἡραὶ οἱ τὰς δεήσεις Γλυκὺς Ἰωάννης καὶ οἱ τῶν ἁγιεῖν τοῖς λογοθέτες οἱ Μετογίτης Θεόδωρος, Οἱ δὲ προσεγκόντες πρώτου τὴν Κύπρῳ, καὶ τῷ ὥρῃ προστιμέσαντες, εἶχον μὲν ἀκαδημίαν αὐτίκα ἄφ' οἷς ἐνήτοντο πειθήσιν, ἐν δὲ καὶ μόνον ἐκεῖνος προστιστάμενον ἔγωνον τῇ πράξει θεολογίας καὶ Ἑγιεροῦ· εἴ δὲ ἦν τὸ ὑπὸ βουλῆς καὶ δικαιοσύνης ἐντελέχεια τῆς κατὰ Πώμην Ἐκκλησίας τὸ συνάλλαγμα διαπράττεσθαι. Ταῦτα δὲ ἡσάγει χρόνον [P. 140] καὶ τριβῆς δεύτερα. Άλλαξ προστεταγμένον αὐτοῖς καὶ παρὰ τοὺς τῆς Αρμενίας ἄρχοντας ἀπαντάν, ἐκείνουν πρῶτον προσλιπαρούντων περὶ δυοῖν ἀδελφοῖν, ἐφ' ὃ περ ὡς βούλονται χρήσιντο (μηδὲ γάρ ἔχει ποτέ· προτιμῶν μάλιστας τὴν τῷ βασιλεῖ πρόσπουσαν κάθοσιν, ώς προτιμωμένης μάλιστας καὶ θατέρων ἐπεσθία), ἐκεῖσες γοῦν γεγονότες οἱ παμφρέντες καὶ θεμοτέρας θύγουσι, τὴν μὲν τῷ βασιλεῖ οἱ συνοικήσασσαν, τὴν δὲ δίξιον εὐρήσονται τὸν νυμφίον. Ότι δὲ πλὴν χωμάτων κινδυνούς ἐφίσταται τῇ προτέρᾳ χαλεπῆς ἐνσκηψασης νόσου, προσίσχουσι το τῇ Ρόδῳ, καὶ δύο ἢν νόμος τελέσσατες εἰποῦνται κατὰ συνήθειαν δοθεόδοτον πίστεως. τέλος ἐξομοσαμένην τάκτινον χρίουσι μύρον καὶ ἀγιάσουσι, καὶ τὸν τέλος

habeat forebantur, opes diripiebant, decreverantque ieiunare ipsos, ut prodere ac redire cogerent, si quis pretiosiora reconsiderarent. Ecce autem latronibus ei curæ deßixis apparuit in mari oneraria C peccatis, quantum astinari a proœul-intinentibus poserat, conferens mercibus. Traeti ergo aviditate rem ac uberioris prædæ piratae triremem in portu linquunt, et in ea patriarcham cum illa copiosa suppellectili, arbitrati e gravitate viri permansum, ibi eum dum redirent, nec inductum in animum, qui equos non haberet, pedibus ut vilis et ignobilis quispiam, exscensu in terram facto effugere. Tali fiducia, quanta maxima velocitate ruitus impetum in visam onerariam faciunt. His de a conspectu amotis, patriarcha cum suis pejora nescientes, si rursus sub rapacissimorum hominem arbitrium venirent, expedire fugam statuunt, triremique raptim desilientes in littus, in stolis et erant singuli, ac crepidis, ut quisque maxime pedestibus valuit, cursu quam incitatissimo fugam accipiunt, tritis et vestigis signatas declinantes semitas, aspera et invia loca sectantes, partim consilio, ne deprehenderentur, parim ignorancia locorum. Ita post multam ad stirpes ei saxa obvia 205 pedum offenditionem, in quandam ejus tractus munitiunculam salvi peryenerunt. Reversi prout spe sua se delusos sero doluerunt, quamquam in hoc verius quispiam consuleatis innocenter oppressis Providentiae beneficium diuinæ quam humane in latronibus imprudentiæ casum agnoverit. Utut sit, abducta cum ouere triremi prout abierunt. Re imperator cognita miseratus, ut par erat, infelices, alios ad idem legatos in-

struit et mittit, magistrum videlicet libellorum Joannem Glycyn, et agelarum logothœam Theodorum Metachites. Hi priūm in Cyprum appulsi regeque adito facilem eum ad postulata repererunt. In uno solum, quod minus legis arridebat, obfirmatum se rex Cyprius ostendit, quo ipso administrando se recipiebat effecturum ut id cum quam minimâ Græcorum offenditione succederet. Id autem erat approbatum ac volente Ecclesia Romana hoc matrimonium peragere. Sed haec indigebant tempore ac mora. Interim legati, quod et in mandatis habebant, ad principes Armeniae transierunt. Illi pro una duas etiam obtrudebant e rege prognatas sorores, utroque instabant ambas accipere ne gravarentur, et imperatori sistere, ultra magis placuisse electuro: sui enim ipsorum iudicij non esse alteram alteri præferre, quas paris invicem dignationis ac meriti haberent. Collocantis inter D sese legatis haud repudianda conditio visa est. Utramque igitur volentes germanam abducunt, quarum utique una juniori Augusto nubaret, alteri dignus sponsus, haud illic defuturus, quereretur. Inde cum inter navigandum prior regiarum virginum gravi correpta morbo 206 periclitari vîsa esset, ei commodius curandæ in Rhodum insulam forte obviam excedunt. Ibi eam præterquam somnis recrearunt opportunis, religionis etiam elementis ac sacris juxta morem orthodoxæ fidei mystériis initiantur, ejusmodi ritu patrio, ungunt christmate ac sanctificant. Tum morbo jam liberam et pristino redditam vigoris Rhodo solventes Constantinopolim perducunt. Ubi prætervectam littus quod Ceras aut cornu vulgo dicunt, et ad Cosmidium

ώς ἐρδεθῇ τὰ πρότερα, τὸ τῆς ἐγκάστου προνοίᾳς Α δὲ χρόνοις τὴν ὑγειονίαν δύων, ἔγους δὲ καὶ τὸ Κοττικὸν καὶ τὰς κατ' ἀνατολὴν ἀπάστας συνάμεις ἀποφρόμενος, φύσεώς τε τάχει καὶ σπουδῇ στρατηγίᾳ πρεπούσῃ συναιρομένος καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λιγομήνης τύχης (λεγέσθει γάρ καὶ τοῦτο, καθομομένον τοὺς παλαιοὺς, καθ' ἣν Σαραπίωνας τε καὶ Κράτσοι καὶ Καίσαρες, ἕτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμοθεοῖς καὶ Κλέωνες ἡγεμονάδοιν, καὶ τύχης ὡς καὶ διὸν ἄλλον ἵερά ἀνατολὴν καλέσα) καὶ προσταφαδίζετο, τὰ μὲν καὶ μάχεις καθ' ὃς ἐνίκα, τὰ πλεῖστα δὲ συνέσει; [P. 143] καὶ γε φιλοτερίᾳ πρὸς τὰς ἀκροβούς ἄμα καὶ πρὸς τὰς φίλους, τοῖς μὲν ὑποκόπτεσσι τὴν κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσσαν καὶ καθιστᾶν τὸ πολέμου ἡμερώτερον. τοῖς δὲ τὰς τιμᾶς ἐπεύξινοι καὶ τὰς προσημίας ἐπειρθωνυάων, μὲν μάλιν ἔφιλος ἐκάπειρος καρδιήνεντις ὅπερ ἐς κείρας ἢ τῶν φλλοερίων απύλων ἐπόγχανε γεγονός, ἀλλὰς καὶ διφ' ἁυτοῦ προσειθεῖς τὰ πλεῖστα, τοὺς δὲ τῶν ἡγεμονῶν πλεῦτον ἡ μετά τύχη; ἀρσηὶ εἰς χειρας ἥπερ ἐκείνης. Πρὸς γάρ τοις ἄλλοις καὶ τι φρούριον πρὸς τὴν Μελανούριον τῶν Λύδων θουγανόντος.

9. Περὶ τοῦ Φιλανθρωπικοῦ καὶ ἀποστασίας

Τὸν γοῦν ἀκρῶν κακουμένων, ὡς μὴ μάνον τῶν κατὰ Μαζανδρὸν καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἐκείνῳ προσήκοντα, ἀλλ' ἡδη καὶ τῶν ἑτοῖς ἔξαφανιζομένων ἐξ ἀπορρομῶν συγχῶν τῶν Περσῶν, δι τοῦ προφῆθεντος πρωτεστιαρίου τοῦ Ταρχανειώτου δεύτερος πετρί, δι Φιλανθρωπιηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρός πάπου Ἀλέξιος, τοῦ προτέρου εἰς πρωτοαεβατὸν τιμηθέντος πυγμέρην τῆς Βασιλείης τῶν περὶ τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλούμένην, ἐτι δὲ Λιδίαν καὶ Κελτίαν δι μέχρις καὶ αὐτῆς δῆ τῆς θαλάσσης ἡγεμονῶν ἀναδείχνεται, τοῦ πρωτεστιαρίου ἐτι Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμενούντος. Οἱ γοῦν πυγμέρης

rei, ad patresfamilias et quaevis private rei dominos omnes devolvuntur. Hi reiseri supra modum gravabuntur. Nesciebant autem futurum ut tandem suos opprimerentur exaggeranda contumis acerbis mole ponderis. Si enim istud previdissent, utique præstabilis duxisset fundum victumque semel totum condonare poscentibus quam assiduis exsunctionibus carpi panlatim. absunquus usque ad lethalem extahescutionem.

9. *De Philanthropeno et ejus rebellione.*

210 Cum igitur q̄b eas, quas diximus causas, nulla aut periusima esset arcium præsidio limitaneorum, adeo ut non sojūnq̄a qd Mæzandrum jacent loca quaque iugo illi contigua sunt, sed interiores eisēm regiones crebris Persarum incursionibus vastatae desolarentur, prius memorati protovestiarii Tarchaniotœ secundus natu filius, Alexius Philanthropenus dictus ex avo materno, illo omnium primo protosebasti dignitate honorato, pincernę ipse imperatoris titulo insignis, Asiam quam minorga vocant itemque Lydię ac Celsianos usque ad ipsum mare dux declaratur, protovestiarita Libadario terris ac tractibus circa Neocastra sitis presidente. Pincerna porro multo jōm tempore tamē præfecturam gerens, habens etiam in potestate Creticam militiam et universas tractus Orientalis copias quoenamque iacet circumducentes, ecepit, ut sit, placere sibi seque circumuersa conscientia juvenilis iudolis strenuitatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis arridens successibus celebrata veteribus Fortuna. Loquamus hic quoque cum vulgo; et illam cui Scipiones, Crassi, Cossares, cui Themistocles, Timothei, Cleones accepta sua præclara facinora tulerunt, quaque non vixus quam di ceteri tempi arisque celebatur, istam, inquam, quæwemque rim dici fas est, suffragatam Philanthropeno

facta erit, dum partim præliis secundis aliquæ rictoriis, partim, idque frequentius, quadam dexteritate prudantis industria, largitionibusque in tempore jo hostes iuxta et amicos profundendis, rei sane is Romanam per illos Orientales tractus restituit quadamtenusque securam redidijit, bestiorum impotis rabie anodam odii erga Romanum regimen ad exciliendi obsequiū subinde coquatum et rampentes infingens, Barbarorum vero, qua sui metu, qua fidei ac civilitatis exhibitione, portaque ex his apud eos reverentia. **211** ferociatem mitigans aususque irrumperi debilitati. Ac ditioni quidem nostra subjectas gentes nūc jūcum exenterent non sola vi tenebat, sed comitatis ac liberalitatis deliniebat illecebris, dum aliqui in illis bene merentes adauger honoribus ac promoveret, dum animos addit audientibus honore spe conseruat, dum denique non solum quam quisque manu peperit prædam, ipsi propriam relinquit, justa quæsuum orpiendis hosti spolijs virtutis fructum epivis integrum condonans, sed præmia insuper ex suo recte factorum ultra aequalia. His ille artibus multa sibi glorioza nec minus quæstusque perfecit, ista virtutis onus fortuna societate successus plerisque in hostile soli in incursionibus ens nascit, quibus multam Persarum opulentiam in suam manum potestenteque redigeret. Inter alia ejus acta hoc in specimen memorabimus. Munitio erat prope Melandrijum, dicta Duorum Collum, olim nostra, nunc boatinum insessa præsidio, illa, opinor, ipsa que vocabulo Didymii Milesiorum olim celebris fuit. Eam illa armis subegit hoc modo. Seiebat primariam uxorum Salampacis Persæ illo iam mortuo illie servari cum thesauro gazæ peregrinae opumque omnis generis ingenti. Et situs et structura et præsidii numerus sic arcem illam defen-

συμβάσης καὶ τὸν 'Υάκινθον δῶς μεθ' ἔκυτῶν), Α γας τοῖς ἐν ταῖς ἀκραις, ἡγεμόνιν τὸ πλέον κακό-
τους; κρατῶν ἀφίησι παραγγελας ἡσυχάζειν, τὸν
δὲ 'Υάκινθον αῦθις ἐγκλείει τῇ φυλακῇ. Τὸν μέντοι
Ταρχανειώτην τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν εἰρηνικῶν εἶχεν
δῖλως, εἰ καὶ μὴ ἐπ' ἐκκλησίαν συνήγετο, ἐφει; καὶ
τῇ συζύγῃ δεσποινῇ εὐμενῶς οἱ ἔχειν καὶ θεραπεύειν,
ώς αἱροῖται ἀνέκαλνος, τὰ εἰκότα.

η'. Περὶ τῆς κατὰ ἀράγκην ἐξασθενήσως τῶν
κοιτῶν.

Τὰ μὲν οὖν τῆς Ἐκκλησίας [P. 142] καὶ ἐς ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν ἐς τόδε τέλους κατηνήκει, τὰ δὲ
τῆς Ἀρματίδος ἐξησθενήσει τέλεον. Πλεονέκτημα
γάρ ἦταν ἀγένετο τοὺς παρόντας χρόνους μισθοῦ τοῖς
μετιτέσσουσι καὶ λημμάτων τὰ πολλὰ πράττεοσθαι.
Τοῦτο πολλοὶ μὲν τοῖς ἐς ἀρχὴν εὐδοκίμοις ή μὴ
καταδεχομένοις καταβάλλειν (πολλῷ γάρ οὐχ ἡκιστα
τοῦτο, διὸ καὶ ἀξιοῦς λαμβάνειν) ή μὴ δυναμένοις
ἴως ἔκδους τὰς τιμὰς, δῆλοις δὲ παρβήσαντας τὸ δίδου
διεδούσειν, οὐ; Εἶτεν ἐκπίζουσι. Δεύτερον ἐπὶ τούτοις
καὶ τὸ ἐλλιπῶς τὰς ἀποτεταγμένας ἀποδίδοσθαι φό-

is Ecclesie adjunctus, permittens domino suæ
conjugi ut sacerdotem illi prolixaque gratificaretur in
iis quæ rationi consentanea vellet aut posceret.

8. De debilitatione reipublicæ e dudum invalescenti-
bus corruptelis necessario secura.

Is status ad hanc diem ecclesiasticarum rerum
fuit, politicarum autem longe pessimus, republica
Romanæ extremam jam in debilitatem redacta.
Causa fuit abusus ex facili, pellacia lucri utrin-
que præsentis, inolescens per hæc tempora, mer-
cede ac donis emendi quidvis quisque vellet e
principe a primariis ejus in regimine ministris. Ob
hoc multil alioquin apti magistratibus gerendis a
republica areebantur, quod non inducerent in ani-
mum sumptum facere, vulgo scilicet hominibus
natura prionioribus ad accipiendum quam ad dan-
dum. Vice porro proborum gnavorumque sic ex-
clusorum functionibus publicis per tales utilissime
gerendis, subintrabant eo non tam industria actores
quam avari mercatores, profligata in id quæstuoſe
modica pecunia licentiam sibi parantes impune
corradendi quo damnum large compensarent. Alter
sons enervationis imperii fuit parcimonia plene
solvensiarum ex fide pensionum, quæ præsidariis
arcium in limite sitarum olim statute fuerant in
mercedem operæ militaris adeo illie ad commu-
nem tutelam necessariae. Hæc maligne nunc suppe-
ditabantur avaritia præfectorum erogationi pecu-
niæ publicæ, quorum apponebatur lucris quod per
astutas frustrationum artes diffundenda prætexti-
bus vafris solutionis die miseris militibus subtra-
hebatur pretium sudorum ac sanguinis. His duo-
bus malis, ne in unum coeuntia exundarent in per-
siciem publicam, unum esse potuerat efficax re-
medium ab imperatoris auctoritate summa, si is
delato corruptelarum quas memoravimus indicio
ad eas coercendas adduci potuisset. Sed ne hoc
contingeret aut speraretur obstabat immobilitas

ejus a tenore dimoveri allegationibus ullis nescia,
huique adjuncta segnities castigandi, noxiae leni-
tatis indulgentia 209 fræna laxans sceleribus et
metum adimens peccantibus; unde malum immane
quantum ingens nec iam amplius tolerabile op-
pressos ab impune grassantibus urgebat. Inter-
tanta incommoda sustinebat se erectum utenque
ac stantis saltem speciem ostentans corpus impe-
rii, quoad intus ei non defuit quasi sanguinis
copia ac nervi velut quidam pecunia abundautis
per illud commeantes, unde interim vegetabatur
ac ciebatur, haud cessante, pro sua strenuitate,
Augusto ad omnia impigne occurrere. Ad extre-
mum quin etiam, sed jam sero, auctis sensim in
molem insuperabilem malis, opponere nimis diu
omissam severitatem est conatus, et publica in-
commoda retorquere in capita auctorum, meritis
eos subjiciendo suppliciis, tentavit. Utebatur ad
hoc cum aliis quas habebat ad manum copiis tum
principue Cretica militia præsidiariis provinciarum
administa. Nam multos e Creta insula, servire Latini-
nis illie jam ineluctabiliter prævalentibus non su-
stinentes, imperator in tractus Orientales invitatos
in locis suæ ditionis collocaverat, pensionesque
iis decreverat annuas, fida illorum utens in bellis
opera. Verum ut hæc illis stipendia summas in
immanes excrescentia conficerentur, contributiones
erat necesse subditis acerbissimas indicere; qui
quantumvis non falso quererentur de pecuniæ ra-
ritate in iis partibus dudum per erogationes immo-
dicas exhaustis, tamen quod nullam excusationem
necessitas admitteret, nihilominus pendere quan-
tum exigebatur cogebantur. Instituta prius fuerat,
ut diximus, collatio decimarum e pensionibus,
quas quisque stipendia merentium aut iis legitimo
tempore factis emeritorum percipere annuas e
publico soleret. Sed cum jam longo hausto exina-
nitis et enervatis exprimi quod opus erat nequi-

ώς ἐρθέθη τὰ πρότερα, τὸ τῆς ἐψ' ἔκάστου προνοίᾳ; Πλὴν καὶ οὕτω σφῶν ἐκνευριζομένων ἡ ζεμία τοῖς παροικοῖς περιίστατο. Καὶ ἐπειδηρύνογε μὲν οἱ ταλαιπωροί, οὐκ ἔδεσταν δὲ δημητρίου εἰς τὸ πνευματικὸν ἔμελλον ἕρανθῆναι· ἡ γὰρ ἀνὴρ πάντως ἔδεστρον ἥπερ πάσχειν [P. 143] μετὰ μικρὸν ἔμελλον, καὶ πάγτα τὸν βίον καταπρόσαντ' ἀν ἀπαιτούμενον.

θ'. Περὶ τοῦ Φιλαράθρωντος καὶ ἀποστασίας
μύτου.

Τὸν γοῦν ἄκρων κακομένων, ὡς μὴ μάνον τῶν κατὰ Μαζανὸν καὶ τὰ τῷ ζυγῷ ἑκείνῳ προσάκουσα, ἀλλ' ἡδη καὶ τὸν ἀντὶς ἔξαφανιζομένων ἐξ ἐπιδρομῶν συχῶν τῶν Περσῶν, ὁ τοῦ προφρέθηντος πρωτοβεστιαρίου τοῦ Ταρχανεύθου δεύτερος παῖς, ὁ Φιλανθρωπηνὸς ἐκ τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου Ἀλέξιος, τοῦ προτέρου εἰς πρωτοσεβατὸν τιμηθέντος πτυχέρνης τῷ βασιλεῖ τιμηθεῖς, τὸν περὶ τε τὴν Ἀσίαν τὴν μικρὰν καλουμένην, ἔτι δὲ Λιδίαν καὶ Κελσίανδρον μέχρι καὶ αὐτῆς ὅτι τῆς θελάσσης ἡγεμών ἀναδείχνυται, τοῦ πρωτοβεστιαρίου ἐτί Λιβαδαρίου τῶν περὶ τὰ Νεόκαστρα καθηγεμονεύοντος. Οἱ γοῦν πικέρμυν-

τοι, ad patresfamilias et quasvis private ac domi-
nios omnes devolvēbantur. Hi iusseri supra modum
gravabāntur. Ne seichant autem futurum ut tandem
summius opprimerentur exaggeranda eontinuis au-
ctibus mole posaderis. Si enim istud prævidissent,
utique præstabilius duxisserint fundam viotumque
semel totum condonare poscentibus quam assiduis
exsuctionibus carpi pauletum, absunquie usque ad
lethalem extahescientiam.

B

A δὲ χρόνος τὴν ἡγεμονίαν ἔχων, ξένον δὲ καὶ τὸ Κον-
τικὸν καὶ τὰς κατ' ἀνατολὴν ἀπάσας δυνάμεις ἐπι-
φερόμενος, φύσεώς τε τάχει καὶ σπουδῇ στρατηγίᾳ
πρεπούσῃ συναιρομένης καὶ τῆς παρὰ πολλοῖς λιγο-
μίνης τύχης (λεγόμενον γάρ καὶ τοῦτο, καθημιλημέ-
νον τοῖς παλαιοῖς, καθ' ἡμὲν Σφηνίωνας τε καὶ Κρά-
σσοι καὶ Καίσαρες, ἔτι τε Θεμιστοκλεῖς καὶ Τιμόθεοι
καὶ Κλέωνες ἡνδραγάθων, καὶ τύχης ὡς καὶ θεῶν
ἄλλων ἵερά ἀνιέρυσσον) τὰ κατ' ἀνατολὴν καθίσα τε
καὶ προσπαράσσετο, τὰ μὲν καὶ μάχεις καθ' ἃς
ἐνίκα, τὰ πλεῖστα δὲ συνέστη; [P. 144] καὶ γε φιλοδαι-
ρίᾳ πρός τε τοὺς ἔχθρούς ἔμα καὶ πρὸς τοὺς φίλους,
ταῖς μὲν ὑποκρυπτῶν τὴν κατὰ τῶν ἡμετέρων λύσαν
καὶ κεθιστῶν τὸν πολέμου τήμερων περονόν, τοῖς δὲ τὰς
τιμᾶς ἐπεπύξιν καὶ τὰς προθυμίας ἐπερρωνύμων, μὴ
μάνεν ἔφιστον ἐκάστοι παρδίνειν ὅπερ ἐς χειρῶν ἀλ-
τῶν ἀλλοερίων απύλων ἐπόγχαντο γεγονός, ἀλλὰ καὶ
ἀφ' ἐκυρῶν προστιθεῖται πλεῖστα, τὸν ἐκ τῶν ἔχ-
θρῶν πλοῦτον ἡ μετὰ τύχης ἀρστὴ εἰς χεῖρας ἤγει
τελεῖν. Πρὸς γάρ τοις ἄλλοις καὶ τι φρούριον πρὸς
τὸ Μελανούντιον τῶν Δύο Βουγῶν, πάλαι μὲν ἡμέτε-

ret, ad patresfamilias et quasvis private ac domi-
nios omnes devolvēbantur. Hi iusseri supra modum
gravabāntur. Ne seichant autem futurum ut tandem
summius opprimerentur exaggeranda eontinuis au-
ctibus mole posaderis. Si enim istud prævidissent,
utique præstabilius duxisserint fundam viotumque
semel totum condonare poscentibus quam assiduis
exsuctionibus carpi pauletum, absunquie usque ad
lethalem extahescientiam.

θ'. De Philanthropeno et eius rebellione.

210 Cum igitur q̄b eas, quas diximus causas,
nulla aut periusūria essent arcium præsidia limita-
tivorum, adeo ut non solus quia ad Μεσαρόν jacent
loca quaque iugō illi contigua sunt, sed interiores
etiam regiones erēbris Persarum incursioni-
bus vastate desolarentur, prius memorati prote-
vestiarii Tachaviotæ secundus natu filius, Ale-
xius Philanthropenus dictus ex avo materno, illo
omniū primo protosebasti dignitate honorato,
pincernq; ipse imperatoris titulo insignis, Asie
quam minorem vocant itemque Lydiæ ac Cel-
biani usq; ad ipsum mare dux declaratur, pro-
tovestiarita Libadario terris ac tractibus eirea
Neocastra sitis præsident. Pincerna parro multo
jani tempore talēm præfecturam gerens, babens
etiam in potestate Creticam militiam et univer-
sus tractus Orientalis copias quoquinque iacet cir-
cumducentos, exēpit, ut sit, placere sibi seque ei-
cūm pīcēre conscientia juvenilis iadolis strenui-
tatisque militaris, cui etiam illa faveret prosperis
artidens successibus celebrata veteribus Fortuna.
Loquamus hic quaque cum vulgo; et illam cui
Scipiones, Crassi, Cesares, cui Themistocles, Ti-
molhei, Cloenes accepta sua pīcelara facinora
tulerunt, quaque non iugis quam dī ceteri tem-
plis arisque celebatur, istam, inquam, quāmēn-
que rīm dici fas est, suffragatam Philanthropeno

factemur, dum partim pīellis secundis aīque vi-
ctoriis, partim, idque frequentius, quadam dexte-
ritate prudentis iudicia, largitionibusque in
tempore jo hostes iusta et amicos profundendis,
rem sane is Romanam per illos Orientales tractus
restituit quadam tenusque securam reddidit, ne-
storum Imperiū rabiē anadām adiūtū erga Roma-
num regimen ad exercendi obsequiū subinde co-
vatum etiūpenes infringens. Barbarorum vero,
qua sui metu, qua fidei ac civilitatis exhibitione,
partaque ex his apud eos reverentia. **211** Feroci-
tatem mitigans aususque irrumpendi debilitans.
Ac ditioni quidem nostra subjectas gentes ne-
ingum excuterent non sola vi tenebat, sed comi-
tatis ac liberalitatis deliniebat illecsbris, dum ali-
quid in iis hēc inveniens adauget honoribus ac
promoyeret, dum animos addit audentibus honaque
spe confirmat, dum denique non solum quam quis-
que manu peperit pīdam, ipsi propriam relin-
quit, justū quasitum eripiendis hosti spolijs vir-
tutis fructum epivis integrum condonans, sed
præmia insuper ex suo recte factorum ultra accu-
mulans. His ille artibus multa sibi gloria nō
minus questuosa perfecit, ista virtutis cum for-
tuna sociata successus plerisque in hostile so-
lūmī incursionib; eos nactus, quibus multam
Persarum opulentiam in suam manūm potestati-
temque redigeret. Inter alia ejus acta hoc in spe-
cimea memorabimus. Munitio erat prope Mela-
dunium, dicta Duorum Collum, eligi nostra,
opac bostrum insessa præsidio, illa, opinor, ipsa
qua vocabulo Didymii Milesiorum oīum celebris
fuit. Eam ille armis subegit hoc modo. Seiebat
primasiam uxorum Salampaeis Persæ illo jam
mortuo illi servari cum thesauro gaza peregrinare
omnique omnis generis ingenti. Et situs et struc-
tura et præsidii numerus sic arcem illam defen-

ταῦτα τῶν ἔχοντων, δι πάλαι οἷμα τὸ Μιλησίων Α ταῖς, τοῖς δὲ ιδίους, ἀλλὰ γε καὶ τοῖς ποσαγωρούσιν
τὸ ἄφημέστο, ἵνα χρήση τῶν γυναικῶν τοῦ Σα-
ντο Πίρεων, ἐξ ἀνθρώπων ἐκείνου γεγονότος,
ρύπαντο, τεθησαύριστο δὲ καὶ πλούτος παν-
τὸς μὲν πολέμου νόμῳ τοῦ φρουρίου περι-
πολέντα τάξις εἶχεν, Ἐγγυ δὲ σοφίασθαι
κακά, ὥστε καὶ πάμπολὺς ὡς δῆθεν ἐν ἀπο-
θηγμάσθαι ταῦτην σύζυγον ὑπισχνεῖτο. Ή;
Διλάκις πέμποντις οὐκ ἔπειθεν, ἐπισχών τοὺς
τοντοὺς καράδους συνδεῖ σχοίνοις, καὶ ξύλα μέ-
τωντος ἐπ' ἐκείνους κατασκευάζεται μόσυνας.
Αλλὰ πλοῦτος πληρώσας πολεμιστὰς ἐν τούτοις
τοιούτας καὶ μαχόμενος (οὐδὲ γάρ κατὰ τὸ
καὶ αὐτὸς παρὰ τοῖς ἔχοντος ἐκλεῖστο, ἀλλ'
ος ἐπέβανεν ἀμά μὲν φοβεροῦ, ἀμά δέ γε καὶ
αὐ, ὡς καὶ πολλοὺς προσχωρεῖν καὶ ὑπ' ἐκείνῳ
τάπτεσθαι), αἱρεῖ μὲν οὐτω τὸ φρουρίον,
δὲ ἐκείθεν οὐ δρασίας ἀριθμητὸν περιβάλλε-

ut vi bellicia expugnari haud posse judi-
cari. Experiendam ergo artem ratus, mulie-
brius arco litteris ac nuntiis pellicere
et, se illam conjugem doctorum pollicens,
in id frustra diu fieret, semina connubii
mentionem aspernante, interim explorata
ei natura, animadvertisit paludis ad arcem
tantis quædam esse certis locis, hisque ad
satis admotis, emissaria excavatis profun-
veis, quos alte desixa hinc atque inde Iuga C
indicarent munirentque. Has ille corriva-
stagni missa manu occupavit; capitibus
in altrinsecus existantibus, validis inter
mībus devinctis tabulata imposuit, quibus
pro solo turribus, unde in muros pugna-
sūs inenidēs est usus. His excitatis 212 in
eum molibus imponit machinas subruendis
propugnaculis, navigiaque stagnō cetero
militibus immittit, quæ quantum possent
erent se munitioni, quaque vi valerent, aut
modo præsidariis petendis aut obsidionali
cetiū muris tentandis negotio servirent. Sic
diu pugnatū exigua spe, si arcī brimati
præsidarii repugnāti constantiam jungē-
D Sed robur eorum partim admiratione ac
quodam ducis ipsos oppugnantis, cuius
supra vulgarem modum inclita celebrabatur,
favore ac amore quem plerisque virtus
humanitatisque passim prædicata inspirabat,
cum emolliumque sensim est, prout multo-
est ad illum transfigiis declaratum cuivis
ioni præoptantum tam amabilis ducis au-
mittare. Sie ille ista munitione potitus, et
facile numerabili pecunia illic, ut dis-
pendita, in suam redacta potestatem, muni-
tus tum suis ab antiquo militibus splendide
erandis, tum iis quoque ipsis qui recens ad
transfigerant præmiandis liberalissime, ut
jam virisque suppeteret quo comedere copio-

seque deinceps viverent. Ista porro liberalitas
incredibiliter illi affectus et studia pariter omnium
conciliahat, nemine non gaudente subesse regi-
mini tam humani ac munifici ducis, promptissi-
meque parato ad quidvis citra exceptionem ullam
jussu ejus ductuque aggrediendum. Itaque grega-
tum ad illum conurrebant undique non singuli
solum, sed suas quisque familias uxores ac liberos
trahentes, ut ejus fortunam sine alio respectu
seduerentur. Quod si hoc indigenæ patriis ultiro
relictis factitabant sedibus, multo scilicet idem
affectabat studiosius extores jam Cretenses;
qui patriam in exilio se repperisse arbitrati talis
oblato præsidio patroni, certatim omni obsequio
factorum verborumque toti erant in ambienda
viri gratia, obsequiosius hand dobie quam privato
advenas in imperatoris dilectione sese addicere fas
foret, adeoque cupidum juvenem non obscure in-
vitantes ad supremam invadēdant potestatem
atque ab imperatore deficiendum. Nec surdo ista,
quanquam dissimulanter initio cunctanti, can-
bantur. Hinc enim consiliariis utens ad pericli-
tandum acribus, generosa indole, flore etatis,
felicitate successibus probata, summa sibi quæque
despondere audebat: inde tamen retardabatur
magnitudine incepti. Quare spatium deliberationi
captans, et forte 213 nascituris imminens oppor-
tunitatibus, petere interim ab Augusto instituit ut
se ab illa præfectura, quam sat diu gessisset,
amoveret aliquo traduceret; quod minime impe-
travit. Quin et haec sequiore in partem accepta
in aula petitio est, prout mihi contigit intelligere
e Michaele Augusto Juniore, familiari per id
temporis colloquio. Reserbat ille mihi, laudans
et prædicans magnopere sapiens protosebasti
(frater hic erat Philanthropeni, de quo agimus,
major) de hoc ipso facto judicium. Is comperio
germanum suum minorem semel iterum et sèpius,
adhibitis etiam eodem amicorum officiis, postu-

Τὸν εἰς τοῦτο δεδμενός, δὲ πρῶτος τῶν σεβαστῶν Λαωρὸν. Ὅς αὐτοῦ μὲν δέον ὃν τὰς συνάμεις οἱ τοις βόγαις, ἐκείνου δὲ νοσφίζεσθαι βουλομένης δι' ἐκείνων τῶν ἔχθρῶν προνομήν, φρόνηρα δεν νεανικὸν καὶ πλέων ἐξ ἀνθραγαθίας φροντικατακλίνειν πρὸς ὅπερ ἡθελον ἡράντο, οἵτε εἰς ἄρχην, πρότερον δὲ βασιλέα ἀφ' ἑαυτοῦ κινηθέντα καλεσθεῖν, αὐτὸς ζητοίη καὶ προσαναγκάζοι τὴν ἀρεσινήν, βασιλεὺς τὸν λόγον ἀποδεξάμενος, ἐπὶ σχολῆς περὶ ἀμφοτέρων πρὸς ἡμᾶς λέγων, ἐκείνου μὲν τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀποθέσθαι τὴν ἀρχὴν ἴκεσίαν ὑπεδῆλου, τούτου δὲ τὴν χρήσιν ἀθαύματες, λόγῳ διεικόνες ὑπόσουν οἴδεν οὗτος ὑπὲρ ἐκείνων τὸ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παρὰ τῶν ἐν τέλει κατὰ τὸ εἰκὸς ὀφειλόμενον. Τὰ πρῶτα γοῦν οὗτως ἐκείνος οἰκονομεῖν ἔγνω τοιούτους λογισμοὺς ἀποκρούσασθαι. Ἐπεὶ δὲ ἡ βανίς ἡνδελέχει ὁστε καὶ τὴν πέτραν, τὸ τοῦ λόγου, κοιλαίνειν ἔχειν, καὶ οἱ ἀμφ' ἐκείνον μετέωροι πρήσταις καινοτομίαν ἡσαν, μετέζον δὲ κατὰ στρατηγὸν θωπεύσοντες, καὶ τέλος τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως τινὲς τῶν ἐκείνου ἀποστροφὴν οἶον καὶ ἐις τὸ μετέπειτα ἐπλάτοντο κάκωσιν, ἐν δεινῷ τιθεμένου λέγοντες τὸν τοσούτων χρημάτων

lasse ut sibi potestas abrogaretur, ægre id ferre se ostendit, ac coram Augusto haud parce vituperavit inconsultam, ut aiebat, petitionem fratris, quæ non multum abesse ab infidelitate videtur. An non enim cum illa atque obsequio imperatori a subditis debito pugnare, præfectum ab illa functioni cuiquam non exspectato principis motu proprio id per se agere, vehementer instando extorquereque modis omnibus conando, ut vel inde ubi est amoveatur, vel promoveatur alio; qualium rerum plenum arbitrium liberæ principis voluntati relinquiri ab omnibus par sit, una indiscussæ et e nutu obnoxie peccantis obedientiæ sibi gloria relicta. Eam protosebasti orationem a se auditam multis verbis de germano utroque nobiscum disserens Augustus Junior laudabat, factum minoris reprobans, majoris prudentiam admirans, ac videlicet eo nomine illum huic longe præferendum censens; qui unus callere se ostenderet, quod sit gerentium magistratus erga principes officium, qua indifferentia subjacere voluntatis eorum, nulla propriæ inclinationis ratione habita, debeant. Nec vero hæc idem aliis solum dixit, fratri, euja res vertebatur, frater tacuit. Monuit eum litteris in eamdem scriptis sententiam, et est magnopere hortatus tales ut a sese procul cogitationes repelleret. Sed efficaciores apud hunc erant familiarium et clientum snorum assidue ipsi adulantium voces. His e spibus plerique ambitionis **214** inhibunde suspensi cum nullum suum facerent inculcandi ei suas laudes illiusque inflandi opinione ingenti sua potentiae ac meriti, sensim evenit ut quemadmodum, quod aiunt, crebro per longum tempus stillæ illapsu petræ etiam excavantur quantumvis duræ, ita hisce assiduis ad altiora, quibus se dignum dueceret, quærenda levium hominum impulsibus denique ille commoveretur, cum præsertim ad eum per-

vertendum spes cum metu conspiraret. Nam qui ampla illi defectionis ostentabant pretiores, ni ea strenue capiaret, intentabant potentibus rerum atroces: quippe hos ipsum invidere flingebant, gravesque in preparare calamitates. **Ægre** videlicet ferre iurem hujusque ministros aiebant, quod **Philanthropus** tantani illam tot felicibus incursum congestam ex hoste prædam erogationibus et tivis, quibus suos milites locupletaret, totanderet, nihil ex ea æario inferret. Sic uinculum circumventum tumidi muneribus fortunæ et conscientia subnixi juvenis animum paula clinare quo volebant mali consiliai cœsianto ingenerato illi contemptu imperator eum pro homunculo nihili ac suæ domini potentia sustinenda impari haberet. Cooperatur ad istiusmodi sensus taleisque persua in Philanthropeno confirmandam et quidam nachi, Tarchas videlicet ipsi amicus, ex Oriundus tractibus, tunc autem monasterio dum præficius, et ex ejusdem consanguineis polita Melchisedech, patruus ipsius uxori quantum poterant Philanthropenum ad citi diendum rebellionis consilium urgebant, rantes inconstantiam fortunæ, et ea consilavendum ipsi aientes ne quæ impense factenus, mala in posterum ei ab infenso dubio imperatore gravissima cuderet, quorum esset prævertendorum a seque amoliendatio, larvam exuere quamprimum et servitii excutere. Incumbebant in idem vehementer cordis exercitus universi, ducorumque ac nubere quotquot in **215** illis castris cense studia. Apud hos omnes magna in odio impetrabant, indignantes suis ipsorum laboribus culis continuis ac miserrimis serumnis em-

εν πετονθασι τε καὶ πάρουσι παρ' αὐτῶν, Α οἱ μετρίοι καὶ ταῖς ὑπὲρ τοῦ ζῆν εὑμερῶν ἐλπίσι
εἰ μᾶλλον καὶ τῶν ἀποτελαγμένων [P 146] θνατ. Καὶ προσερχόμενοι κατὰ στήχας πλέον
τοὺς τοῦ εἰκότος, καὶ ἀξιώτερον δρχειν αὐτὸν
τοὺς ἄλλους ἔδικαν καὶ προσηγάκαν, Ιστιλέως καὶ τῶν τοῦ βασιλέως φροντίζοντες.
τῷ σφίσιν ἐκ πολλῶν τὸ βουλευόμενον ἀνυπελέπτοντες τοῦ τε
τὸ πάντα ζημιαὶ βαρούμενον καὶ σύνδεσσιν
ιστασίαν ἔτοιμον εἶναι, τοῦ τε πάντας εὔμε-
θος αὐτὸν ἔχειν, δοῖ δὴ καὶ ὅπ' αὐτῷ στρα-
τοῦ, καὶ τρίτου τοῦ καὶ παμπληθοῦς εὐπορεῖν
οὐ, ἀνδρῶν οὐκ ἄλλον εἰδότων ἢ τὸν αὐτὸν
ἴσχαστας καὶ ὑποβεβαμένον καὶ ω; εἰκὸς θε-
τατα - εἶναι δὲ καὶ εἰς χαλάδας ποσουμένους,
καὶ ξύμπαντας, ἄνδες ξῆμμιμένους βλέμματος
εἰς ἀγοντος. Ταῦτα λέγοντες κατεμάλασσον
τὸν γνώμην μετειστροφόμενην ἡδη πρὸς ἀρ-
κον, καὶ φανερῶς ἀποστατεῖν ἐπειθον. Τότε
τόσους δρῶν ἔκεινους τολμήματος γέμοντας

fruitionem vītæ affluentis omni honore ac
cōpiis usque ad luxum hominibus ignavisi-
qui ne tanti quidem ducerent profleri be-
ni, et infeliciissimis militibus hostium intra-
in cursum suorum objectu corporum in-
tentibus, saltem verbō testari se nonnihil
Quanquam videri tolerandum si gratiam
eritis omittent reddere, nisi quod ingrate
terqua acitabunt, benefactis maleficia re-
ent, stipeodia et pensiones militantibus
constitutas avare ac maligne intervertentes.
Iodi pleni turbidis sensibus tribuni ac cen-
ta passim totis ordinibus manipulatim turg-
pe sequentibus ad Philanthropenum quotidi-
bant, honores ei que ipsius fastigium exce-
derentes, eisque multo videlicet digniori-
fiantes ipsum quam istos alios, qui tamen
et eximie reservari dicerent æquum. Adde-
is vim pene quamdam supremæ dignitatis
ad deficiendique ab imperatore palam,
jus, quippe imbellis debilisque, nec iner-
it pariter imbecillum ipsius ministrorum,
mvis exarsuras his auditis iras sese curare
ntes. Secessioni enim ab iis suæ defectio-
nū sustinendæ ac citra omne improsperi suc-
periculum tuendæ tria sibi adesse fortis-
presidia, primum aversionem a regimine
et prolixitatem in res novas universi
tributis exactiōibusque sine fine immani-
bus, alterum favorem ac benevolum stu-
n Philanthropenum omnis hominum generis,
tum autem sub signis ejus merentium, ter-
enique ingentis multitudinis Persarum vir-
ius ac liberalitate devinctorum, paratorum-
nutum sequi quoque duxerit. Horum,
multa millia fortissimorum et bellis tri-
hominum expectare ab eo signum pro-
simul innuerit, transfigurii. His ille **216**

auditis emoti liebatur scilicet, ac volens patiebatur
desorqueri se in pravum a rectitudine debiti a
subditio principiis officii. Atque hinc quidem
dum studia, dum rota, dum alacritatem se ad
imperium vocantium et spes in eo vītæ in poste-
rum lætæ collocantium tot virorum fortium cir-
cumspicit reputans, facile prolicebatur ad palam
rebellandi concipiendam audacia. Kursus in eo
cogitati molem imperii, negotii aleam, incepti
magnitudinem testimante, adeo elanguescebat prior
ille impetus, ut horrore non dubio tentari nimia-
que constringi formidinē videretur. Ergo inter istos
zestus alternos, hinc spei alienis suggestionibus
obtruse, illinc metus propria circumspectione
admoti, libratus ipse licet momentis utrinque pa-
ribus, et incertus adhuc consiliī, ut saltē aliquo-
rum, quorum minus eminerent studia, sententiam
experimento deprehenderet arcanam, probaretque
num omnes unanimiter sui milites in propositione
sui, quidquid aggredieretur, secundi ad extremum
conspirarent, vocatis in concionem militarem si-
mul cunctis, stetit altior in medio, plurimaque
disserruit, magnopere incumbens ad demonstran-
dam suam in omnes charitatem mitemque ac po-
pularem per omnia imperandi rationem, verum
præterea studium in rem Romanam cum suum
ipsorum, quod perspiceret; glorians etiam
et grauians utrisque communiter, quod tam longe
abessent ab assentando illis otiosis, qui vitam in
remissionē ac luxu transigerent (sic imperatorem
et apud eum assiduos traducebat) ut succenserent
iis liberè suamque ab ignava ipsorum segnique
mollitie aversionem minime dissimularent. Atque
hic effusus licenter est in criminationes innume-
ras regentium, parum aut nihil pertinentes ad
rem, causās imperatorem quidem defungi ludib-
runde negotiis, suam ex his unice oblectationem
captando, cumque familiaribus regiminiis mini-

ών καὶ τῇ προσδοκήν είναις τῶν ἀγελῶν τοῖς ὁσημέραις Α προσποιουμένους τὴν ὑπὲρ ἔκεινων δουλείαν καὶ αὐτῷ τάττεσθαι θέλοντας. "Οθεν καὶ ἀλλήλους κροτήσαντες ὡς οὐδὲν ὅν ἐγνωσαν μεταβλῆσθαι, αὐτὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν δέχεσθαι κατηνόησεν ὑπὲρ αὐτοῦ γε καὶ τεθηκούμεναν διάνταν, ἀνάγκην τινὰ κατασταῖν. Καὶ τοῦτο συμβαίη γάρ ἔχειν ἐντεῦθεν ὅλως ἀφηνιάσαντας ἀμφιγενεῖς ἐπὶ ἔκεινῳ, ἀλλ' ἀξιοῦν ἐρρωμένως καὶ στήναις τοὺς λογισμοὺς καὶ μηδὲν τῶν ὅσα φέρει καὶ αὐτὸν ἀρωγήν ταῖς ἀμφινοίᾳς καταποιεῖ. Μηδὲ γάρ δίκαιοις αὐτοὺς μὲν ἐκ τοῦ παραβλαις ἡγεμονίας αὐτῷ προσρυταὶ καὶ αὐτοῦ ἔχεσθαι, καὶ ἡ θωπείας ἡ φύσις ἐτοιμον εἴναι δόναι τε καὶ ωποχαλᾶν. Τοῦτο γάρ λεῖπεν τινὸν ἐπὶ τῶν ἐνοχλούμενών, βάρος τὸ προστυγόν εἰπεν πάντες ἐρρωμένως οὐδὲν ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς ἀνωθέλεν ἐνστάσεως, κινδυνεύειν, εἰ τινες καθοτο, ἐντεῦθεν πάτσειν τὰ ἐσχάτα ἐμπαντας. δ' είναι καὶ τούτον οὐκέττον τὸν ἄθλον, καὶ τῆς ἀπὸ πάντων δεδμενον κατὰ τὸ προτῆκον σεως. Ταῦτα λεγόντων τε καὶ τῷ πιστῷ κατόδηρρει διέδιντων, εἶκει μόλις ἔκεινος καὶ τὸ τῆς

stris indormire supine curis publicis, neutrī
pensi quidquam habentibus, bene an secus populo
eset, dum suarum ipsis constaret certa ratio
fructuque voluptatum: « Nos quippe interūm, adde-
bat, vice ipsorum laboramus; nostra sub galeis cap-
217 pita canescunt. Nos in acie stamus; nos prælia cum
hostibus facimus, utinam istis, qui fructu
nostrarum ærumnarum deliciantur, gaudere sal-
tem dignantibus allato victoriarum nostrarum nun-
tio! Invident enim contra nobis sterile illud ipsum
decus, et ire prætextus querunt, ne gratiam
deberet videantur. Itaque nostris successibus audi-
tis aestuare ipsos dolorisque signa intimi cogno-
vimus edere: quia et queri tanquam injuriam
passos. Unde intelligitis quam mercedem heroico-
rum ab his exspectare facinorum debeat. Ve-
rum hoc ipsum certius quotidiana experientia nos
docet, nihil inde aliud accipere solitos nisi novo-
rum injunctiones laborum, imminutiones stipen-
diorum veterum, subtractiones alimentorum, deni-
que minas sortis in posterum etiam pejoris. Fidis
enim amicorum indicis discimus aut deferri aut
delata simulari gravia in nos illuc criminis, de
quibus duni isti deliberant, nobis quid aliud sit
reliquum quam in tristi expectatione pœnam
sævissimarum trepidam anxiāque vitam ducere,
utique mox pessima passuris, ea solam de causa
quod fecerimus optima? Neque hī magis in nos
ingratissimi sensus ministrantium illie et rebus
gubernandis præsectorum quam ipsius sunt prin-
cipis. Primus ille et maxime omnium invidet no-
bis, ille et implacabiliter nos odit: ille avide om-
nes sinistros de rebus nostris undecunque rumo-
res accipiens, ad quasvis defensiones innocentie
nostræ patrocinantium aures habet inexorabiliter
occlusas. Videate autem quam ab eo, qui felicium

nostrorum contra hostes successum nullam
quiescentis animi laetitiam ac gratulationem
derit audiens, offendit, si qua Marte, ut
vario in bellis inciderit, sperare veniam
in. » Super hæc plura concessit ire in
rantes concitaudæ militum et contemptui e-
dem ingenerando accommodata, quo sic ex-
ret certius quid illi animi haberent, quanto
in studiis illorum ac fide erga se constanti col-
fiducie non imprudenter posset. Eo enim,
ximus, consilio hanc erat ingressus orati
ut intimam astantium elicere sententiam
nasque nudaret voluntates; id quod haud
consecutus est. Illo enim ultra iam in-
pergente memorare de contemptissima i-
duorum Augustorum, **218** de administra-
res sub istis inconsulta socordio, de ino-
imbecillitate illius sola jam specie vanaque
state antiqui nominis perstantis principatu-
ne minimo quidem contra insurgens cu-
incursui sustinendo, nedum repellendo ule-
do per omnino sit futurus; cumque hī
adverso magnifica de se prædicans adjun-
suam artem, suam bellicam felicitatem, suo
toties vetricium robur numerumque glorio-
etaret copiarum, adeo multitudinem commo-
e conciona voces erumperent consonæ uni-
rum partim imperatori mala multa dicenti
imprecantium, partim illi de solo detrusp-
lanthropenum subrogari jubentium. Hunc en-
deinceps unum agnoscere, uni velle servir
uno promptos esse periclitari; unius, quo-
ceret, quidquid præcipiteret, imperia exsequi-
tum sequi; ejus denique unius auspiciis
ad mortem, si fors ita tolerit, fortiter oppete
pugnaturos. Unum a suo duce vicissimi p-

μονίας ἀναδέγεται θνομα. Καὶ δῆλος ἡνὸν ἐντεῦθεν ἐκ τῶν Επράττει στρατηγίαν φέρων καὶ ἀρχήν ἀνυπόθετον, οὐποὺ δὲ ἡ παρασήμοις ή μήν ὄνοματι ἀποθάρρητο κλείσεθαι, καίτοι τὰ πολλὰ παρὰ τῶν πρύτανιτον ἐν τῷ στρατῷ βιαζόμενος. Ἐξουσιαστικῶν δὲ τῶν πραγμάτων ἐπείκηπτο, καὶ οὐδὲν ιστεῖται εἰτὲ οὐπέρ ἀν καὶ ὀφρόδει, οὐδὲ ἀλλοις ὅπερεσιν δῆλως τὸ ἀπὸ τοῦδε ὑφίστατο, ἀλλ' αὐτῆς [P. 148] ἡγεμών ἐν πᾶσι καὶ παρὰ σφίσι καὶ σπητῇ περιέβατο. Εὑρίξαν γέρ τότε καὶ οἱ περίσκοι τὴν ἐπιστρατικήν, καὶ μᾶλλον δὲ τὸ Μερσικὸν πόλην ἦν, οἵτινες καὶ πιστοὶ ἔχρητο καὶ παρασπίζουσιν ἀπεθάρρητο, καὶ μόνον κελεύειν ἦν ὡς συνδραμωμένοις αὐτίκα καὶ κατὰ τὸ ἐκείνου ὅρασείσας θέλημα. Ἀπεπεστατοιγμοῦ ἀκείτε τὸ βασιλέων θνομα, παραγόντος τὸ εἰς περιστροφὴν μεμνῆσθαι καὶ λοιδορίαν. Λόγης ὁ ἦν ἐκείνοις καὶ δργων καὶ ἡγεμών καὶ βασιλέως φέρων, εἰ καὶ μή θνομα, ἀλλ' ἀξιώμα. Καὶ θεωρεῖται τῶν ἐκεῖ φρουρίων ὡς ὑπαρχος βασιλέως ἐπειδήπεται πρότερον, τεῦτ' ἀποτελέας τοὺς κυβίζοντας

Α ὁ τὸ ἔκεινον ἄλλως καθίστη ὡς δεσποτικῶς τούτοις θεωρούται. Ἡν δέ που καὶ μοναῖ παραβάλλῃ (πολλαῖς δ' αὖταις καὶ μέγισται), οὐ βασιλέως ἥν θνομα τὸ μνημονεύμενον, ἀλλ' αὐτοῦ γε καὶ μόνον κατά τι πράτος ἀρχοντικὸν καὶ αὐτοδέσποτον θνομα. Ἄφ' ὧν καὶ πολλὰ δεσποτικῶς ἀφαιρούμενος τοῖς στρατιώταις παρείχεν, ἀσμένως τῶν ἐχόντων κατατίθεμένων παρ' αἰτίαν ταῦτη διτοιούτοις καιροῖς ἐμπεσόντες οὐ τὰ προσήκοντα τοῖς καιροῖς ἔπασχον, ἀλλ' ἀσκυλτοῖς διέμενον καὶ ἀτάραγοι. Πρώτον δ' ἡνὶ ἐκείνου στρατηγῆμα τὸ ἐκεῖ που τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως Θεόδωρον διατρίβοντα ἀποτελέαται τοὺς κατατρύντας· δόν δὲ καὶ κατατρύντες τῷ κατ' Ἐφεσον φρουρίῳ φέροντες ἐγκατέκλεισαν. Ἐπειτα τὴν στρατιῶν ἀναλαβίνων, συνεωσμένων σφίσι παρ' ἐλπίδα καὶ τῶν πραγμάτων, ἐν τοῖς κατὰ Νόμφριον τόποις ἄμην ηὔλιζοντο. Καὶ δὴ συνεκρότει μὲν τοὺς ἵππεις καὶ φιλοτιμίαις ἡγαλλε πάσαις, τοὺς δέ γε πεζοὺς ἐπιθῆσας ἐπιπων ἴκανοις ὅπλας ἔβητοι μάζετο. Ἀφέωρα δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀλλαχόθι ἡγεμονεύοντας, καὶ ἐσκύ-

ne dimidiate rem tantam agat, ne nomen Augusti reuersando aut insignia imperii palam assumere cunctando, respicere imperantium gratiam et receptum apud eos veniae sibi retro providere videatur. Metum ac suspicionem suis se pro eo in extremum dantibus discrimen militibus demeret; ne autem in posterum aut delusus fallaciebus promisis aut minis inanibus deterritus se subtrahat, susque deserens sibi consulat, destitutosque, qui tantam senecte alicet ejus causa jecerint, iis prodit ipsis quorum, ut ei gratificarentur, odia in se perniciaverint. Communi ducis ac militum conspiratione, insolubili nexu, induvsa, quidquid blandum aut siccum undevi occurrit, utrumque societate rem egere quam susciperent, faciem concorditer incumbentibus, dubitante aut respectante quidquam ullo corrumpendam. Magna præmia 219 proponi, sed que magno et perfecte unaūimi nisi conatu petantur, haud proventura sint. Talia vociferantibus et instantissime urgentibus cedens Philanthropenus, tandem nomen imperii assunit. Itaque coepit ex hoc agere ut proprio nomine ex ullo jam alterius nutu suspenso regimen administrare arbitrio præ se ferret. Nondum tamen statim Augusti vel insignia imperii admisit, quantumvis hoc eum ut ficeret præcipui ductores ordinum omni ope cogere tentarint. Tamen, si dixi, auspiciis cuncta suis unius gerere deinceps instituit, eaque libere ac palam sese auctorare potestate, quam, ut nulli hominum acceptam ferre, ita ejus usus reddenda cuiquam rationi minime abnoxias videri vellet. Hæc per illos limitatis tractus tum novitas vulgata magnam passim conuercionem attulit. Cohorrescebant haud dum periti rerum omnes, et minis malorum quæ et iam potenti conjuratione in Romanum imperium eruptura jure timerentur, usque ad desperationem solitis publicæ conturbabantur, maxime cum re-

B putarent præter exercitum tam numerosum ac fortem præsto esse Philanthropeno parates ad nutum, et signum modo veniendi exspectantes, validissimas e Perside copias; quibus ad rebellum factionem aggregatis, ubi reperturus, unde petiturus speraretur imperator quantum erat necesse virium idonearum, ut posset in tempore obsisti? Extincta in iis locis erat auctoritas omnis imperii, nomenque Augustorum nonnisi ad ludibrium et contumeliam memorabatur. Unus dux, unus princeps Philanthropenus celebrabatur, penes quem summa imperii usu ipso residebat, ictuncunque ille nondum titulum aut insignia imperatoris assumpsisset. Arces limitis illius, quas fiduciario hactenus jure uti ab Augusto commissas tenuerat, quo jam sibi proprie assereret, deducens inde veteribus præsidiis novos 220 imposuit e sibi fida militia custodes. In monasteriis, quæ obiter occurserent (sunt autem in illis tractibus multa et maxima) omitti jubebat inter sacra solitam mentionem Augustorum, suumque ut nemini subjecti principis memorari nomen mandabat nullo audente detrectare. Quid enim contra hiscerent inerines ascetae D adversus edictum tanto circumfusi exercitu ducis, qui se dominum omnium, ne sacris quidem exceptis, reipsa probabat, multa passim e coenobiosis auferens quæ militibus largiretur, monachis quæcumque poscebat libenter tradentibus, dum reputabant pro conditione temporum parvas istas et tolerabiles haberi debere jacturas, iis utique qui ut ipsis locis perinfestis, adeo turbulentis tempestate, inspoliati hactenus in statu satis tranquillo perseverarent. Primum porro, postquam rebellaverat, Philanthropeni bellicum facinus fuit mittere qui comprehendenter Theodorum imperatoris fratrem, in vicinia tum forte commorantem, quem in arcem deportatum ad Ephesum sitam ibi custodiri clausum jussit. Hinc protrusis jam ultra quam primo

πει πῶς ἀν αὐτῶν περιγένοιτο. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀμελῶν εἶχεν, ὡς αὐτίκα ἦχειρι ἢ λόγοις προσαξήμενος· περὶ δέ γε τοῦ πρωτοβεστιαρίου Λιβαδαρίου, δισονσύνενγυς εἶχε τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἡγεμονίαν ἐν τοῖς περὶ τὰ Νεσκατρά καὶ Λιδίαν πᾶσαν καὶ Σάρδεις αὐτάς, τοσοῦτον καὶ διὰ φυντίδος; πλειστος εἶχεν ἑλεῖν, εἰ καὶ ἀλλως ὑπερηφάνει, οὐδὲν τάκείνου οἴδενος, δίκην δὲ πτωχὸς ἐπιζήνων ἔκεινον χειρώσκαθαι. 'Αλλ' έδειξε ταῦτα διὰ βουλῆς ἔχων, ὡς δικούς θεός ἀντιπράττει, καὶ διὰ δοκιμῶν βραδὺς φθάνει; καὶ τὸν ὀκύτατον, πᾶσα δὲ ισχὺς μάταιον συνέσσεως ἀμοιροῦσα. 'Εκείνον γάρ καὶ βλέπειν ἤθελον ἐν βασιλικαῖς ἀξίαις οἱ συλλαμβάνοντες, ὡς ἁντεῖθεν ἀναρρίψαντας κίνδυνον ὅλως ἐμπεδωθέντας ὅλαις ἐνεργεῖν [P. 149] προθυμίας καὶ ἀποθυμήσκειν τῇ ἐγχειρήσει βούλεσθαι. Τὸ δέ ^B ήντεν ἀναβολαῖς τὸ τόλμημα, ὡς δοκεῖν διευλαβεῖσθαι καὶ ἀμφιγωμονεῖν. Καὶ τὸ μὲν παρὸν στέργαν, πρὸς δὲ τὸ μέλλον ἀποσκοπῶν, ἔκεινος μὲν ἐθεράπευτες παντοίως καὶ χάριν ἔδοκει εἰδέναι μὲν τῆς εἰς αὐτὸν ἀποδῆς, ἕντει δὲ παρεξῆγε τῶν μεγίστων

Α δυνατῶν, οὓς εὐελπίς φρερότως ὅν ἐπὶ τῷ τέλει, ἀλλὰ καὶ λίαν δυσελπιστῶν. Καὶ αὐτὸς μὲν οὖτα διττὰ στρέφων τὸν καιρὸν ἐξυγοστάτει, καὶ τὸν μὲν παρόντα ὡς εἶχεν ἐξεθεράπευε, τὸν δὲ μέλλοντα ὑφεωράτε, καὶ γε ἀπολογίαν ὑπολειτέσθαι, διὸ τι προσκρούσου, προύνεται. Τοῖς δέ γε Κορητικοῖς, καὶ μᾶλλον τῷ σφῶν ἐξηγουμένῳ Χορτάτζῃ, τοῦτον δισφαλές οὐκ ἔδοκει τέως· αὐτῷ γάρ εἶναι καὶ ἐσαῦθις μεταγνύντει παρατεῖσθαι πρὸς βασιλέα, καὶ οὐκ' ἀσφαλεῖ τῇ ἐπικυρίᾳ, ἐστι δ' οὐ καὶ οὐδὲ μεγίσταις χάρισιν, εἰς χεῖρας ἐμπιθεὶς ἐγχειρίζειν τοῖς πρὸς τὸν βασιλέα ἀξιούσι, σφίσι δὲ εἶναι τὸν κίνδυνον ἀφυκτὸν πάντως, οὐκ ἔχουσιν δηποτὲ τῶν τῆς ἀποφυγῆς τόπων ἐκστατεῖν καὶ ἀπερίστατον.

c. Περὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου Λιβαδαρίου, καὶ πλιᾶς παριεγένετο τοῦ Φιλαυθρωπηνοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁρώντων τὰς τοῦ ἡγεμόνος ἀναβολὰς ὁ νοῦς οὐκ ἔξω τῶν εἰκότων ἀπεσχεδίαζε, καὶ ἐν ὑπονοίαις μεγίσταις ἐπολειτεῖνται· ἐτέρωθεν [P. 151] καὶ δὲ πρωτοβεστιαρίτης τὸ ξυμπεσόν παρὰ πάσαν

destinaverat rebus, haud amplius dissimulandum cunctandum ratus, assumptum exercitum in loca Nymphæ circumscita duxit, ibique in stativis habuit. Ipse interim augendo præsertim equitatui intentus, quam amplissimis conditionibus equites undecunque invitabat, equo etiam attributo non paucis eorum quorum virtutem pedestri militia probarat, e quibus catastrophariorum validos ordines confecit. Circumspicere tum cœpit præfectos finitimarum regionum, et secum modos exquirere cujuscunque ipsorum subigendi. In his prius occurrebat protovestiarita Libadarius, quem præoccupare eo sollicitius studebat, quo viciniora ille obtinebat loca, terris circa Neocastra sitis **221** Lydiæque universæ ac ipsis Sardibus præpositus. Quanquam hunc quidem, sùi opinione præsumidus, contempnere solebat ac nihil ducere, non dubitans sperare sese illum instar lepusculi cæpturum; sed tam audacis consilii diversissimus eventus demonstravit quamlibet strenuos, cum horum Deus cœptis adversatur, a tardis ac lentis etiam, qualis Libadarius Philanthropeno videbatnr, facile capi prævertique, quod vis consilii expers mole ruat sua. Atque istum quidem primum videre in acie cupiebant qui Philanthropeno auctores fuerant supremæ potestatis arripiendæ. Periclitandum statim, et nulla mora interposita cum hoc imperatorio duce, qui prope staret oppositus, alean prælii jaciendam contendebant. Hinc omnino initium ducentum, promptosque se in id ad fortissime pugnandum ponendasque, si res posceret, in certamine animas ardentibus studiis ferebant. At tamen alacres et impatientes otii militum impetus mira ducia cunctatio, variis prætextibus, frustrabatur; quæ res acrem plerisque suspicionem movit, dubitare adhuc Philanthropenum, nec certum consilii opperiri si quid aure affaret ab auta prosperæ, qua suæ illuc restituendæ fortunæ ansam commodam

offerret. In eam partem interpretabantur in hominæ ambitionis note tam perlinacem recusationem Augusti nominis, cuius vim ipsam ac potestatem invasisset. Inde prefecto apparere non plane depositam illi spem reconciliandæ cum imperantibus gratiæ, cuius intuitu pertinuerat nimis invidiosos titulos, et rem integrum imminens temporî servare studuisse, suis rationibus, quantolibet sibi subjectorum detrimento, consulere certus, ubi occasio daretur. Tali eum animo præsentia tenere, futuri inhibere; nec velle, si quid offenderit, plane sibi occulsum ad principis gratiam regressum. Penitissime omnia in eam cum suis ingressus suspicione est unus e præcipuis defectionis suasoribus, duxor Cretensium **222** Chortatzes. Huic patria extorri, peregre precario, unde nullum pataret effugium, degenti, acrem admoychati curam, nimis verisimile periculum extremi nec evitabilis exitii, si quod proquin factu erat et clam parari res ipsa monstrabant, Philauthropenus opera cognatorum multum in aula potestium crimen rebellionis excusatione necessitatis, quasi vim eo propellentium ducum ac militum exercitus nequivisset eluetari, apud principes purgaret, veniamque ea scilicet conditione impetraret, si perfidie suasores dederet. Tum illum in majori etiam quam antea gratia et potentia futurum, sibi miserrimis luendum omne scelus capite ac sanguine ultimaque pernicie relinquí.

10. *De protovestiarite Libadaria, ut is Philanthropenū in suam potestatem redegerit.*

His ille cogitationibus mateans, quo mentem appelleret, auxilio in omnem partem explorabundus inquirebat. Aliunde Libadarius easu inopinatissima percusus, et vehementer imperatori, a quo se honoratum gratia meminerat, saluti præterea publicæ ac summæ rerum a tam potenti factione

λικῆς πεδῶν, τῷ βασιλεῖ καθοπευμένος ὡς περὶ Λάτενοῦ περιηλεῖ, ἐν φροντίστων ἦν καὶ περὶ τοῖς δόλοις Ηλίας. Ήσυ ύπερ εἶχεν ἔκεινος ἀναβριφθέντος τοσούτου κινδύνου πρὸς τόσουν στρατιᾶς ἀντιστῆναι πλήθεα; Εἰ δὲ οὖν, ὅλῃ εἰ καὶ συμπλοκάς ἐνενέδει μόλις, ἐγενέντειν κινδύνος οὐπώ αυτοτάσσαν τὴν περιτίναν ἐννοεῖν εἴλει. Χιορὶς γάρ τῶν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεων, τὸ περὶ ἔκεινον Περσικὸν μόνον τῷ ἔκεινον ἀπογράψειν εἶναι πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς ἀπειράντοις ὁμέτοις, διστα μηδὲ ὑποστῆναι τούτους γενέντων ἔκεινων. Ἀλλὰς τα δὲ καὶ φοβερῶν τοιούτων ἀληθέμανος ἔκεινους εἰκῇ εἶναι καὶ ὑπὲρ τὸ δὲ ἄνθριζοντας, ὡς τῆς ἥπτης ἔχοντος καὶ κινδύνου, δεῖν δὲ εἶναι καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοιούτους, ὡς ἵστις ὑπέμνη τὰς κεφαλὰς γίνεσθαι. ἀλλὰ συμβεῖν μὴ εἶναι τοιούτους ἐξ ἀναγκαῖων, καὶ μάλιστος στις πολέμωντος ἐμφυλίοις ὅμδος χωρεῖν οὐδὲ οὔτεστ

τονταν. Τοῦτον ἀλλως τὰ πράγματα βατεῖλεν, καὶ θράσει καὶ πλήθει καὶ παραλόγῳ φρονήματι ἐν ἀντιστῆσαι τὸ μέγιστον σύνεσιν, ὡς τοις οὖτω καὶ ἔξανύσυν τὸ σύμπαν, ἀλλὰ τι καὶ μερικόν. Καὶ αὐτίκα στέλλει μὲν τοὺς ἀγγελοῦντας τὸ συμβάν πρὸς τὴν βασιλέα, στέλλει δὲ ἐν ἀποβρήτοις καὶ πρὸς τίνας τῶν Κρητικῶν, οὓς οἵδει δοκοῦνταις ὃν δὲ Χορτάτης προέφερεν, διμνηστίαν τε κακὸν παρὰ τοῦ κρατοῦντος σφίσι γενέσθαι διοινύμενος καὶ γε προσφιλοτειμηθῆναι τὰ μέγιστα, ἢν που καὶ στραφέντες μεταβουλεύσαντο καὶ εἰς συμπλοκὴν δῆθεν παραστάσει πολέμου παραδοσεγ τὸν ἀποσταθῆσαντα δόξειν γάρ ἐντεῦθεν καὶ ἀγαθούς καὶ πρὸς βασιλέα πιστούς, καὶ ἐξ δὲ τι μὲν καὶ πέπρακτο ἀκουστοί; ἀναγκασθέντας καθυπαγχθῆναι τῇ τοῦ κακοῦ δύμῃ, μὴ ἔχοντας ἀντιτίνειν καὶ τοσοῦτον πλῆθος εἰς μεταβολὰς παρακεκτινημένον ἐπισχεῖν, τὸ δὲ

seuens, in magna tum sollicitudine tum incertitudine consilii jactabatur, secum anxiis disquirens illi reperiret, unde aut quando colligeret, armata, quantas presens usus poscebat satis firmas et exercitatas copias, qua tanto exercitui conjuratum jam procineto ad praelium cum spe victoriae appaserentur. Videos porro quam esset necesse pernicioseis principiis sine mora obstare, agere licet, usum efferebatur in propositum occurrendi contra strenue acieque cum rebellibus decernendi. Sed iam, antequam plene sideret, sententiam gravissimam undique in considerationem incurrentes rationes diluebant. Reputabat enim apud se Philanthropenum, sepositis etiam quas sub signis numeraret, plurimis et prevalidis Romanis copiis, cum solis quos secum duceret auxiliariis Persis ceteraque peregrina militia, facile posse repellere quosvis suorum ac suos impetus, quin et debellare, deloreque quantum ipse in expedito militum habebat, ita ut si ne primum quidem conspectum comparatorum ex adverso 223 Philanthropeniarum, nedium vim atque incursum laturi viderentur. Atque id, ellamasi numeri solius haberet ratio, nec quidquam extraordinarie fortitudinis in iis cogitaretur, quos ultra aggredientes rem maxime formidiosam et arduam, hoc ipso supra modum adages et in primo certamine totam exprompturos ferocitatem temerarii quo ruerent furoris, certo deboret expectari, utique cum esset ipsis perspicillissimum quanto suo periculo primis congressibus vincerentur. Itaque cum universim juxta leges disciplinae militaris officium providi ducis sit nunquam objicere in discrimen aleamque prælii exercituum numero et genere capitum non tam qui homines contra objectis par futurus sustinendis veritatem speretur, manifestum esse quanta sua impletientis ordinare in campo certaminique offensori quas ductaret copias auderet, quae nec multitudine pares nec animis ac pugnacitate comparabiles hosticia forent, et numero superioribus et ratiis quadam ac desperationis instinctu extreminam.

C

vincendi contentionem prima quavis occasione adhibitus. Accedebat quod sibi nunquam nisi in barbaros educti, usu nullo valerent civilis belli. Esse autem in Philanthropeni castris præcipuum robur legionum Romanorum. Quarum una cum Persis et aliis auxiliariis ceteris ridentium in nosros, præterquam pauciores, etiam inexercitatos ferendis incursibus pari secum armorum genere utentium, quis non videat ineluctabilem impetum fore, clademque ac internectionem ultimam inde certo secuturam exercitus, quo uno niteretur spes tunc universa salutis imperii ac reipublicæ? Igitur aliam omnino a commissione armorum audaciaque configendi incendam sibi esse belli hujes administrandi rationem. Arte nempe ac prudentia grassandum: nam haec machina ferociae, multitudini et temerario furori una utiliter opponitur. Et quis scit an non stratagemate debellere quem Marte aperto frustra tentarem? Atqui si minus debbellero, totamque istam formidandas coitionis molem uno velut ictu sic dejecero, sperare certe licet partem ejus me carpturum, et deruendo aliquid de cumulo, quod supererit, debilius faciliusque superatu redditurum. Ita subductis rationibus consilii duos expedit uno tempore fidos homines, alterum qui rebellionem Philanthropeni et irruptionem in Nymphæum, res nondum in aula cognitas, Augustis nuntiat, alterum qui primores Cretensium Philanthropeno militantium ei in his præcipuum ipsorum clam a se conveniat Chortatzen. Illis indicet polliceri Libadarium et polliciti fidem sanctissimo jurejurando astruere paratum, sese ipsa ab Augusto impetraturum 224 non solum obliuionem et veniam delicti, sed præmia insuper ingentia, modo inducerent in animum, quod facile mox stantes in acie possent, comprehendere rebellionis auctorem sibique dedere. Sic apparitum pertractos eos in defectionem aliena vi, quod solitam multis in scelus incumbentibus obsistere nequivissent, eti maxime coperent. Frigere quidem istam vulgo excusationem et pro trahitilia ea-

στρεπτὲ κατεδίωκον. Τὸ δὲ Περσικὸν ἀρτὶ πρώτως Α Περσικὸν δὲ μάλιστα καὶ παρακεινῆσθαι μένει, τι πράξειν γενναῖον, ἔγνι τὸν θέμεθλον ὄποιοῦ καὶ τὸ συνέχον ἐκποδὸν ποιεῖσθαι, καὶ εἴται τοῖς [P 155] φόβους λύειν σὺν ὅπαρ ώνταροπόδῃ. Τὸν γὰρ μυρίον πλοῦτον συλλέξας, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς δῆρα τύχης παίγνιον ἀρηκάως, τόλος Ἰουδαιοὺς ἀκταριῶν παραδίδωσι. Καὶ δὲ μὲν τετύφλωτο, πόλλ' ἀπτὰ διαπήσας καὶ περὶ θατέρου τὸν διφθελμῶν, δὲν εἰ τείσας τὸ παράπαν. Οἱ δὲ τῶν ἐκαπνευ φόβων ἀπολύτες τοῖς λοιποῖς ἐπεχείρουν, καὶ ἔδρων γάρ τοι τοῖς μοναχοῖς καὶ ἄλλοις τὰ δμεια, ἀπτηνῶς φιλοδοκοῦτες τοὺς διφθαλμούς, τοὺς δὲ καὶ βίους δλους ἀρροῦντο, καὶ σχήματι ἐκδικήσεως τῆς πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἁυτοῖς ἐξεδίδουν τὰ χρήματα.

B 13. "Οπως καὶ πότε δι βασιλεὺς ἡκουσε τὰ τέλη ἀποστασίας.

'Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα μηνὸς Σκιροφορίων περὶ που τὰς χριστουγενναὶς ἥμέρας, Ἐκατερίνων δὲ πρώτη Ἑφθασαν οἱ πρὸς τὸ ἀγγελεῖον πεμφθέντες, οἱ καὶ ᾧς οὐδὲν πλέον εἰδότες οὐ κατέλυσιν ἀποστασίας, ἀλλ' ἀρχὴν μᾶλλον καὶ σύστασιν ἤγγελον. Καὶ θρυσσος ἦν αὐτίκα, καὶ θυμὸς καὶ ἀκυρία τὴν ἀγγελίαν ἐμειζέτην. Ἐθυμοῦντο μὲν

228 cassibus magna parte absnipta, expedito tandem fugæ consilio Persæ reliqui cursu domum versus, quibus viis potuere, tenuerunt. Paucis sic contigit vitam tueri, reliquis occisis, quoniam protovestiaritæ milites cædendo iam fessi in lucro ponendum censuere, hostes per se se ipsos, quas direpti venerant terras, redditu ad sua liberas linquere. Nam et victores metus subibat, in tam inopinati gaudio successus, subite conversionis in pejus rerum; et fortunæ in vix sperabili felicitate vim celerrimam experti, lubricam ejusdem et in utrumvis encipitem mobilitatem, ne quid repentinæ catastrophes, qua ericti deprimerentur, facili et sibi solito rota gyro convolveret, sapienter veriti, apatum et libertatem fuga miseris illis militia Persicæ reliquiis concedi debere putaverunt. Talis quædam reputatio periculorum a suspecta sortis instabilitate velocium, protovestiariten quoque ipsum ad cautius quam humanius de captivo protinus suo statuendum perpulit. Cum enim in illa tumultuosa trepidatione confusarum rerum panicis unoquoque terriculis turbato ipse dux facti protovestiarites, quem et pro magistratus officio et præsue ipsius studio salutis acrior incitabat sollicitudo præcavendi ne qua vico alterna fluctuationis reciprocantis hinc quidem reponeretur in sieco naufragos, inde ipse qui demorserat, e portu in gurgitem dejiceretur, scilicet defungendum ratus difficili custodia nobilissimi rei, subnixi clientelis et necessitudinibus multis validisque plurimorum, et horum quæstuosas spes anibitlosaque studia trahentis ad suam calamitatein miserandam, ut certa desperatione conatus averteret quiddam pro ejus liberatione audere paratorum, cum plurimum e Romanis suis alienisque nondum plane dissipatis,

rum Persarum prorsus omnium, quorum adhuc integræ stabant acies (nam eorum, quam occupari memorare, concisio paulo post contigit), decrevit semel eruere fundamentum ipsum Philanthropianæ factionis, anolitique omne obstaenium publicæ tranquillitatis, et quæ se vigilantem inquietabant somniabilia quædam spectra inanius terriculorum uno iecta disjicere. Igitur occupatio illæ ingenti acervo pecuniarum ac gazæ omnigenæ, quem Philanthropenus ex longo congestum in tute de qua dixi condiderat, ipsum quæ virtutis merito qua sortis dono varie partis opibus **229** extutum et ad meram redactum nuditatem, fortunæ indubium, Judæis excæcandum tradidit. Sic ille orlatus luminibus, postquam infeliciissimus se demississet ad infimas, sed ad extremum irritas preces, alterius sibi saltem oculi donandi. Tunc securi ctores in rebellium cæteros liberius stetire; siue alii quidem, etiam monachis quos memoravimus, suasoribus defectionis, pari feritate oculos eruerunt. Aliis facultates et vitæ subsidia ademerunt universa, sibique adjudicarunt, præda per hunc modum opima potiti, et plausibili vindicandæ injuriæ principum suæ ipsorum avaritiae large gratificati.

12. Quomodo et quando imperator audierit de rebellione.

Hæc gesta sunt mense Decembri, circiter Natales Christi ferias. Kalendis vero ipsecuti Januarii missus, ut dictum est, a Libadario nuntius Constantinopolim pervenit. Indicavit is non excissam jam, quod post ejus discussum contigit, sed quod solum sciebat, modo conflatam et se inclivientem exercere Philanthropeni rebellionem. Ad eum nuntium primo statim tumultuum auditu

πας ἐκείνων ἀκονιτί φανέντι καὶ μόνον μετα τῶν συν-
τέξεων (δύος γὰρ μή τι καὶ παρακινδυνευθείρ τοῦ
Περσικοῦ, οἵς καὶ μᾶλλον Ἡθάρρει, ἐπεισπεσίντος),
επούτ' ἐν ἀπορθήσεις πράξαντες ἔκαρτέρουν, τὴν
ἐποφθαλμὴν ἄπαντος ὡς εἰχον ἐκκλίνωντες.

ia'. "Οὐκως παρεδόθη ὁ Φιλανθρωπηρός.

"Ἄλλ' ἐπεστη καὶ ἡ κυρία· ἡ δ' ἦν ὑστεραῖα. Καὶ
διὰ μὲν συνηθροικῶς τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις; ἐκ Λυ-
δίας ἐφίσταται τῷ Νυμφαῖῳ, ὃπου καὶ οἱ ἀκοστά-
τωντες διῆγον· δὲ τὸν αὐτόθι πύργον, διὸ πορ-
φυροτέννητος τῆς διάγων φύκοδυμήτατο, τούτον τοι-
νυν κατέχων καὶ γυναικα καὶ παῖδες καὶ πράγματα
ἔκει συγκείσας τε καὶ δεσφαλισμένος, πρώτον μὲν
τὴν ἐκείνου ἀκούων ἀφίξιν καὶ λίαν ἐν θαύματι τῷ
μεγιστῷ ἐτίθει, πῶς ἀν καὶ τολμήμῃ χωρεῖν ὅμοια
τεσσούτωις τε καὶ τοιούτωις. "Ομως θαρρῶν ἐπὶ τοῖς
ὅλοις, ὡς αὐτίκα φανεῖς τὸ πᾶν ἕργασαιτο, παραγ-
γείλας καὶ τοὺς ἀλλούς ὀπλίζεσθαι, αὐτὸς τὴν ταχί-
στην ἐξοπλισθεὶς καὶ κατὰ τοῦ φανέντος [P. 154] τὰ

*lithropeno militabant, destinata eventu frustra-
rentur. Iis se verisimiliter aggregaturo, quibus
maxime sideret, duce, simul initium pugnandi fa-
ctum esset. Id quo præverteretur, oportebat voli-
tantem eum adhuc ante aciem, et singulos ordines
ad rem bene gerendam adhortantem, ubi ad Cretenses
quoque id acturus venisset, ab iis circum-
sistri abducique quam minimo tumultu, haud dum
plane intelligente quid gereretur exercitu reliquo,
ac propriea quieturo. Horum sic stipulatorum in-
summa dissimulatione Cretenses occasionem exse-
quendorum exspectabant, sollicite declinantes
quidquid suspicionem rei quæ parabatur movere
vel minimam cuivis posset.*

11. Ut deditus Philanthropenus fuerit.

*Condicta mox dies adfuit, postera ejus ipsius
qua fuerat in ea quæ diximus conuentum. Liba-
darius collectas in unum e Lydia universa secum
kopias ducens, recta Nymphaeum versus, ubi re-
belles castra muniverant, movit. Erat Nymphaei
torris a Porphyrogenito, dum ibi degeret, exstru-
cta. In eam Philanthropenus a se occupatis uxo-
rem cum filio et pecunia inclusit, præsidio ad bo-
rum custodiam idoneo imposito. Libadarium
perro audiens contra se tendere, primum ægre
credebat, mox ingeminatis ad fidem jam non du-
biā indicis vehementer admirari se monstrabat
temeritatem hominis, qui adversus tot ac tales
apparere in armis ac cum minis vincendi ferre se
obvium auderet. Jussas tamen ad occursum expedi-
diri kopias ipse armis strenue sumptis cataphra-
etus et juveniliter se ostentans prorsum agebat,
magis fiducia successum jam nūc quasi certum
animo præcipiens, et visu se primo debellaturum
sperans. Ecce autem directa hinc et inde acie, præ-
libari jam incipiente primoribus utrinque velita-
riunculis pugna, non oblii promissorum Creten-*

A πλεῖστα νεανιευσάμενος ἔξαιτι. Καὶ δὴ ἀφ' ἔκατέρου
μέρους σταθεισῶν τῶν δυνάμεων, καὶ ὅσον οὐκα-
μελόουσῶν συμπλέκεσθαι, δισταύλωσις τοῦ συνθήματος
οὐκ ἥμέλουν· ἀλλὰ φανέντος τοῦ πρωτοβεστιαρίου.
δεδίστος καὶ ἔτι περὶ τοῖς δλοῖς, μὴ πως ἀπάτῃ καὶ
δόλῳ χρήσαιντο οἱ τέως καθευπισχούμενοι· προδιδόνται
οἱ ἀμφὶ τὸν Χορεάτην αὐτίκα, οὗτοις ὡς εἰχον ἐρι-
ποι τε καὶ ὀπλισμένοι, ἀθρόως ἀλλούσιν ἄλλος περι-
στάντες τὸν ἡγεμόνα, οἱ μὲν ὀυτῆρας, οἱ δὲ καὶ
σπάθην ἐπέχουσιν, οἱ δὲ ἐμβριθέστερον ἀποβαίνειν
τοῦ ἵππου ἐκλευον. Οἱ δὲ γνοὺς τὴν ἐπιδουλήν αὐ-
τίκα, θαρρῶν τοῖς Πέρσαις ἐπεχείρει μὲν ἀμύνε-
σθαι, καταταχούμενοι δὲ τὸ παράπαν ἀπηύδα, καὶ
συσχεθέντα τοῖς ἀμφὶ τὸν πρωτοβεστιαρίου ἰστομον
θήραμα, ταπεινὸν τὸν σοθούντα πρὸ τοῦ καὶ ἀρωνον
τὸν πολλὰ λέγοντα, παρεδίδουν. Οἱ δὲ ἐκδραμόντες ἐκ
τοῦ ἑξαφνηγος, ἐπει τὸν ἀποστατούντα ἐν ἀφύκτοις
είχον, τοὺς περὶ ἐκείνον διασκεδανυμένους ἤδη καὶ
μόνον δην ἀσθήσαται ἔκαστος ἀφορῶντας ἀμετα-

B sos, simul 227 protovestiarites apparuit e medio
suorum eminentes agmine, anxiæ ille quidem cir-
cumspectans, et dum instabilitate reputanda mili-
tiae venalis fraudum operta subveretur, haud sine
cor vellicante acri metu fidem promissorum oppre-
iens, confessim Chortalizes cum suis, armati ut
erant in equis alius aliunde concurrentes, Philan-
thropenū circum undique funduntur, et ei extor-
tis hi fræni habenis, quidam ense detracto, impe-
riosius jam alii equo desilire jubent. Sero tum sen-
sit miser quid pararetur, et irritum expedivit im-
petum suorum se Persarum auxilio luendi. Nam
oppressus in conatu proturbatusque summa vi
despondit animum, et vincitum se raptari ad pro-
tovestiariten ingratius est passus; cui humiliis e
prius tumido, mutus e modo jactabunde loquaci,
velut fera in paratos compulsa casses inhibanter
exspectanti venatori deditur. Sic Philanthropeno
in tutissimam dato custodiā, Cretenses iidem jun-
cti copiis Libadarii in ejus exercitum casu percus-
sum inopinato incerteque primo titubantem, mox
dispergi cœptum, vi tota irruunt, et irrevocabiliter
incumbunt in persequendos passim consternatos,
cursu varie intento, prout spes flexerat, latebras
et casus extremi effugium auxie captantes. Infeli-
cissima conditio Persarum fuit. Hi procul a patria,
intercluso ad propria regressu, insperato destituti
præsidio ducis, cuius fiducia potentia, ut credile-
rant, fundatissimæ, in hosticum securè penetrarant,
ubi eum cuius unice opibus nitabantur, repente
miserabilem, irreparabili oppressum clade, insclu-
bitibus innodalium vinculis clarissime viderunt.
diu inopes consilii quo se verterent non habebant.
Unde nec consistere nec fugere valentes, in vesti-
gio trucidabantur. Alius hoc, alias illo, alter allo
prehenso, prout libuerat abutebatur, mactantes,
captivos abducentes, vulnerantes, mulcantes,
excæstantes, spollantes, expilantes; quibus varie

τὸ εἰωθὸς τὴν προσκύνησιν, λιπαράν τὴν ἰκεσίαν ποιούμενος, ἀπογέμει δὲ γε καὶ τὴν εὐχαριστίαν μετὰ θερμῆς ὑποπτώσεως, αὐτῇ γε μετὰ θεον λέγων καὶ βασιλείαν καὶ Ἐκκλησίαν ἐς χέρας τιθέναι, καὶ παρ' αὐτῇς καὶ μόνης ἔλπιζεν ἀξίαν γε τὴν διοίκησιν καὶ ἐπ' ἀμφοτέρας. Ταῦτα ποτνιαστάμενος καὶ τὰ εἰκότα εὐχαριστήσας ἐπιβάς ἵππου ἐπενεζεύγνυ πρὸς τὰ ἀνάκτορα. Τῷ δὲ γε πρωτοβεστιαρίῃ πρόσταγμα χαριεσθείριον σχεδεῖται, καὶ τιμῆς ὄπερτάτης ἐπὶ πολλοὶς ἄλλοις φέρον ὑπόσχεσιν. "Ο δῆ καὶ μετ'" οὐ πολὺ ἀπεπλήρου τῇ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι, μέγιν στρατοπεδάρχην ἴτιμον, καὶ τιμαὶ τῆς ὑπὲρ ἐκυτοῦ σπουδῆς χάριν ἡγαλλεν.

ii. Περὶ τῶν περὶ τὸν Φιλανθρωπηγόν δικεωμάτων Περσῶν.

'Εντεῦθεν καὶ πόνος ἡν Πέρσαις ἡ τὸν ίδιων παντελής ἔξαπόλεια· τούς δὴ ἔκεινος μὲν ἐπ' ἀνατολῆς ἦγεν αὐτομάλήσαντας, οἱ δὲ ὕστερον ἐλθόντες σύγαμον ἔκεινοις κακῶς διετίθουν τὴν χώραν. Σκυπῶ δὲ εἰ καὶ μὴ παρὰ τὴν τοιαύτην παντελῶς ἐρημωθῆναι τὰ κατ' ἀνατολὴν ἔμβρεθηκεν ὕστερον. ἔκεινων τοῦτο μὲν πονούντων, ἐφ' οἷς ἐπαθον, τοῦτο δὲ καὶ

A ἀκριβῶς τοὺς τόπους; μαθόντων, προσέτι δὲ ἐκλαιλοπότος; καὶ ὃν εἰγον διὰ φόβου τὸ πᾶλαι καὶ θαύματος, ὡς καὶ ἄλλους καταφρονοῦντας ἀνέλην ἔχειν ἔκβεσιν καὶ τὰ μέγιστα ζημιοῦνται καὶ σὺν αὐτοῖς ἄλλους ὥσπερ κύνας ὡστοτραχηκοίς τοις λιχνεύσασθαι, καὶ οὕτω κατ' ὅλην τῇ Ρωμαϊών ἐπέγοντας ἀλλην ἐρήμην δεῖξαι τὴν ἀπ' Εὐξείνου Ηὔποντο μέχρι καὶ τῆς κατὰ Ρόδον Βαλάσσους κατά τε μῆκος καὶ πλάτος διέχουσαν. "Αλλὰ ταῦτα θὲν ὕστερον.

iii. Περὶ τῆς γενομένης στάσεως μεταξὺ Γερμανῶν καὶ Βενετικῶν, καὶ περὶ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ.

[P 158] Τότε δὲ διαφορᾶς ἐνστάσης μεγίστης μεταξὺ Γερμανοῦτῶν καὶ Βενετικῶν, ὡς πᾶσι πόντος δὲ ἔγχρας εἶναι καὶ κακὸν ἀλλήλοις ἀπάντημα γίνεσθαι καὶ ναυαὶ πλέοντας καὶ σδονποροῦντας πεζούς, οὐκ δὲν ὅλως καρέρδε καθ' ὃν οὐκ ἱκανούντο οἱ Γερμανοῦται τὰ χειρίστα διατεθεικότες Βενετικούς οἱ Γερμανοῦταις Βενετικού, διας ναῦς αὐτάνδρους καταποτίζοντες, καὶ χρήματα τὰ μὲν ἀφαρ πάζοντες, τὰ δὲ ἀφανίζοντες, ὡς καὶ πᾶσαν μεσιτελαν καὶ αὐτῆς τῆς κατ' αὐτοὺς Ἐκκλησίας εἰς εἰρήνην ἀγούσης ἀπρ-

stans solita eam primum est adoratione veneratus, mox supplice ac teneri affectus indicis plena oratione pronuntiata gratias ad extremum pro recenti beneficio munificentissime largitrici quam potuit amplissimas retulit, demississima prostratione corporis grati significationem exprimens animi; et subiungens ipsius se potissimum, post Deum, unius imperium et Ecclesiam in manus deponere, ab ipsa sola sperantem dignam utriusque gubernationem proventuram. Ea verbis conceptis religiosissima demissionem profatus, iterataque ad extremum devinctissimam in ænum omnem insignis hujus datrii muneric professione voluntatis, consenso equo in palatium rediit. Protovestiaritæ vero diploma gratulatoriorum expedit, cui præcellentis cujuspam quo esset eum supra plerosque alios evecturus promissionem inseruit muneric, in rem haud multo post deducit: nam advenienti ei Constantinopolim magni stratopedarchæ dignitatem contulit, honorariis adjectis in remunerationem præstantis exhibiti ergo se studi.

14. *De Persis qui cum Philanthropeno fuerant.*

232 Deinceps Persæ, suorum irritati casu civium, qui Philanthropeni accitu intra Orientalem eo ducente deprehensi limitem internectione, ut diximus, deleti a Romanis fuerant, cum hoc ipsum e paucis eorum fuga in patriam reversis cognovissent, his sese magno reliqui numero jungentes, ira et cupiditate incensi cladis istius ulciscendæ, fines Romanos infestis irruptionibus vastabant. Hinc magna ex parte consecutam puto, quæ paulo post miserrima contigit Orientalium desolatio tractum, barbaris prædonibus primum stimulante memoria eorum quæ passi erant dirius imitauisque sevientibus: deinde parta, dum

B C Philanthropeno militarent, locorum notitia ad pacendum exitiosius utentibus; ad hæc nullio jam nielu retardalis, quod idem ille dux quem unum timuerant, eujus vim experti et mirati felicitatem prius a nostro limite tentando repressi aliquatenus fuerant, longe illinc, nec redditurus unquam, aberat; postremo plurimis, ut sit, aliis ad hos sese canibes aggregantibus spe participandis seimesorum rosionis ossium, maximæ, inquam, manu famelicorum omnis generis latronum unguem insidente uicti, ac certa jam impunitate securam, genti omni præsidio nudatæ avarissime crudelissimeque insultandi passim exercente licentiam. Sic cunctæ sigillatim ejus tractatus regiones ista per vagi pestis denique in vastum desertum verit, quantum terrarum a Ponto Euxino ad mare Rhodum in latum ac longum patet. Verum hæc postea.

15. *De seditione Genuenses inter et Venetos circa, deque terra motu.*

Tunc porro flagrabit cum maxime discordia gravissimum quo erant inter se Genuenses et Veneti commissi. Nullus horum non quemlibet illorum, et vicissim, acerrime oderat: saevas quoque istas et interneicias inimicitias in omnino cursu mutuis quam immanissime invicem uocendi conalibus exercebant. Omni pene momento audiebatur aut mari navigantes aut terra iter agentes vel Genuenses a Venetis vel a Genuensis **233** Venetos pessime multatos. Naves totæ incursu infeso mergebantur Res et pecunia partim rapta auferabantur, partim corruptæ poribant. Multi frustra, etiam e presulibus ac sacerdotibus Ecclesiæ ipsorum, reconciliare intersic infensos gratiam tentaverant. Omnis semper tractatio conventionis iu irritum cesserat; ac ne mentionem quidem pacis ullam a concordia suasoribus jam audire

τὰρ ὅτι νέος ὁν ἔτι καὶ παρ' αὐτῷ ἀναχθεὶς τοιού- Α γνώμην τὴν παρὰ βασιλέως ὑποχνεῖσθαι καὶ τὸ τοῦ
τοῖς ἐπιτολμῆσαι: ἡνέσχετο, τὰς πρὸς τοὺς βασιλέας
πίστεις παρ' οὐδὲν τιθέμενος· ἥθυμουν δ' αὗτις τὸ
θερμουργὸν ἔκεινον καὶ νέον ὑποτοπάζοντες, καὶ ὡς
ἴργον ἔσται: τὸ μέγιστον, μὴ δὲ: γε καταλύειν εἰς
τοῖς μαχομένους, ἀλλὰ καὶ ἐξημεροῦν τῶν μετιόν-
τας ὑποτοπήσοντιν. "Οὐεν καὶ δοκούσῃς ἔτι τῆς ἀπο-
στασίας συνίστασθαι δεινὰ ἐπολουν, καὶ [P 156] τὸ
πᾶν ἐν ἔκεινοις κρήτος καταλύεισθαι φόντο, καὶ ὡς
ἐπραιρεθέντες τὸ τῆς ἀρχῆς πλέον καὶ περὶ τοῦ λει-
τουμένου ἐφρόντιζον, καὶ δεινῇ τις κατειλήφει κατή-
ρια τὰ ἀνάκτορα. Καὶ δὴ φανέντος καὶ τάδελφοῦ
πρωτοσεβαστοῦ, τὸ πᾶν τοῦ θυμοῦ ἐπ' ἔκεινῳ δαψι-
λέστερον ἐξεχένουν, καὶ ἀπειλαὶς καὶ ὑδρεσιν ἔβαλ-
λον, ὥστε καὶ καθ' ὑποκειμένου τὰ τοῦ θυμοῦ καὶ
τῆς ὄργῆς γίνεσθαι: καὶ μὴ κενά τῷ ἀρέι δίδοσθαι.
Τέλος τὴν πρὸς ἔκεινον ἀπογονόντες μάχην, χρησταὶς
ὅρολογίαις καὶ δεξιώσας ὑποκατακλίνειν ἐστοῦν
τὸν ἀποστατήσαντα ἔβουλεύοντο, καὶ σφίσιν ἐδόκει
καπρεσεβάνεσθαι: πρὸς ἔκεινον τὸ τάχος. Καὶ πρὸς
τὴν προειδείαν ἐξελέγοντο ὁ τυφλὸς Ἐραοὺς Ἰσαάκιος
καὶ ἡ πρωτοβεστιάρεσσα Θεοδώρα. "Ὕπε σφίσι τὸ
ἀκατέβανον, πλῷ χρησαμένους καὶ ἐπιστάντας συγ-

θαὶς περὶ τῶν ἀταθῶν ἀγγειῶν καὶ τῆς πρὸς τὴν
Θεοτόκον τοῦ βασιλέως εὐχαριστίας.
"Ἄλλ' ἐξεινού σπέρνω παρῆλθεν τὴν ἔκτην, καὶ ἀγα-
θοὶ ἀγγείλιαι καταλαμβάνουσιν, ὡς τὰ τῶν ἀποστα-
τούντων καὶ πρὸ τῆς μερῶν διαπίπρακτα. Καὶ κατά-
λεπτὸν ἐρωτῶντες ἐμάνθανον τότε τὰ δεινὰ σφίσιν
ἀγγέλλεσθαι διτοῦ παῦλαν εἶχον τὰ λυπηρὰ, καὶ διτοῦ
αὐτοῖς περὶ ἔκεινον ἐφρόντιζον τότε ἐκείνους ἐπιτε-
τελοσμένη τῇ καταμύσει τῶν χαλεπῶν ἐνηδύνεσθαι.
Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς τὸ πᾶν προσανέμειν δεῖν κρή-
τιν τῇ Θεομήτορι, καὶ ὡς αὐτῆς βοηθοῦ πιστεύων
φανεῖσθαι τὸ τῶν ἀποστατῶν σύντος ἐν ἀκαρέι κατε-
λύθη φρύγαμα, δεῖν ἔγνω καὶ μόνη ταύτη ἀπονέμειν
τὰ χαριστήρια, καὶ ἀμά τῷ τὰς ἀγγείλας δέξασθαι
καὶ πιστεῦσαι, αὐτόθεν ἐν ἀνακτόρων πεζῇ τὴν δόδον
διεξεληλυθός ἀμά τῇ περὶ αὐτὸν τάξει τὴν τῶν [P
157] Ὀδηγῶν καταλαμβάνει μονῆν, καὶ κατέναντι
τῆς σεβασμίας εἰκόνος σταθεῖς ἀπονέμει: μὲν κατὰ

His, correpto navigatione quam celerrima itinere,
conferre se ciuiissime ad Philanthropenum jussis
datum in mandatis est offerre ipsi ab imperatore
primum oblivionem ac veniam defectionis, tum
etiam Cæsaris dignitatem, et tanto sustinendo
C titulo congruas e lisco pensiones polliceri, modo
ille vicissim ostenderet bona fide se resumpturum
benevolum in Augustum animum, et ad id quod
initio professus fuerat obsequium redditurum.

13. De faustis nuntiis et imperatoris ad Deiparam gratiarum actione.

Verum a primo defectionis indicio nondum sexta
dies tota effuxerat, cum ecce adveniunt felices
nuntii, debellatum ab aliquo jam diebus totam-
que rebellium factionem funditus disiectam de-
lata tamque memorantes. Ex his dum tempus percon-
tabantur gestæ quam narrabant rei, compériebant
ipso momento quo minax ipsos et tristis pere-
cuisse fama, 231 jam tum quietem turbis et
terrori securitatem successisse, eosque qui illic
res principum curahant, tunc plenæ victorie
gratulatione ac gaudio fruitos, eum hic
ipsi acri tam formidolosi motus sollicitudine
angerentur. At imperator totam successus tam
laeti felicitatem acceptam Dei Matri referendam
judicans, grataque prædicans, se, prout sperave-
rat, præsens potentissime patronæ auxiliu
experto, sic uno nictu oculi tam arrogantem
illum perduellum fastum depresso, debere so-
putavit ei soli gratias reddere. Simil igitur fau-
stum nuntium accepit et credidit, indidem, ubi
era, e palatio pedibus totam emensus viam, cum
procerum ac prætorianorum, quos circa se habebat,
ordine gradiente milititudine, ad Hodegorum mo-
nasterium pervenit; et coram sacra imagine

τῷ μεγάλῳ ναῷ προσδραμόντες, ἵκεσθαις ἐσχόλαζον καὶ λιταῖς¹ δὲ γε βασιλέας εὐρεθεὶς ἔξω τῆς πόλεως, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ τὸ δεινὸν ἐγνοήσας ὅποιον, ἕδεδει μὲν καὶ περὶ τῇ πόλεις πάσῃ μὴ πως κατεπόθη, ἕδεδει δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ ναῷ, ὥστε καὶ συγνοῦς τῆς αὐτῆς ὥρας πέμπτεν ὡς γνῶσιν μακρύθεν ιδόντες εἰ λοταταί. Τέλος δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθήν ἐντεῦθεν οἰωνισάμενος ὑποστρέψαντες ἔγνω, καὶ ἀντιπεραϊοῦται πρωταῖς ἐκθαμβώμασνος οὖν, καὶ μήνυμα θέλον, διπερ καὶ ἦν, τὸ δεινὸν ἐκεῖνο ποιούμενος.

ἰετοί. Περὶ τῆς λιτανείας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως θημηγορίας.

Ταῦτα δέ καὶ ἐπειδεὶς θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ θέλον, ἐφ' οἷς καὶ δίκαιων ἔγεντο. Δίκαιοι δὲ βασιλεῖς τὸ περὶ τοὺς χρίστους δίκαιον καὶ δίκαιαστον, μηδὲν παρατεθραυσμένον ἢ δώροις ἢ χάρισιν, εἰπερ καὶ τιμῇ βασιλέως χρίσιν ἀγαπᾷ. Ἐδόκει δὲ τοῦτο καὶ παρορθόσθαι τῷ τέως ἐκ τονος ἀμελείᾳς ἢ καὶ δωροδοκίᾳς τῶν [P. 180] κρινόντων, ὡς αὐτὸς ὕστε. Καὶ δὴ λιτανεῖαν παραγγελίας παντὶ τῷ λαῷ, συνέρχεται καὶ αὐτὸς ἡμί² δρόχους πολλοῖς ἀλλοῖς, ὡς πολλάκις εἴθιστο, καὶ πατριάρχῃ μὲν καὶ ἀρχιερεῖσι τὰ διατάγματα ποιεῖν, εὐχάς ἐκτενεῖς ὅπ-

λονότι καὶ φαλμῳδίας καὶ ἄλλη ἀπτα, οἷς τὸ θέλον ἐξευμανίζεσθαι πάθεικεν· αὐτὸς δὲ σχεδιάσας δημηγορίαν πρέπουσαν τῷ καιρῷ, περισκατέχειν βουλμένος ἐκ τοῦ σόνεγγυς τοὺς συνειλεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἰπποδρομίου τὴν λιτανεῖαν περιορίσας ὁ χωρῆσοντος ἀπανταῖς, κατεναντίον Ισταμένης τῆς εἰκόνος τῆς Θεομήτορος, μακράν καὶ διωλύγοιν τῷ λαῷ κατετελέντο τὴν δημηγορίαν, ὑποδηλῶν μὲν καὶ μήνυμα θέλον τὸ γεγονός, παραπτόμενος δέ καὶ αὐτὸς ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρέψων ἔχοντας πρὸς νόμους θέλους καὶ δικαιώματα, τὸ πᾶν μέντοι γέ εἰς ἀδικίαν συγκείων ὡς μὴ οὐσις κατὰ τὸ προτίχον τῆς ἡφ' ἐκάστω χρίσεως, δῆ τῇ καὶ αὐτῷ μελετείν βασιλεῖ γε δυτὶ ὡς εἰκός ἐκρίνειν. Ἐνθει τοι διοντεῦθεν καθυπισχνεῖτο συνεπέτετεν λόγον χρησιμούλειον περὶ χρίσεως, καὶ δικαστὰς ἐκλέξασθαι ἐκ τ'³ ἀρχιερέων ἐκ τ'⁴ ἀλλως ἱερωμένων ταῖς τοῦ συγκλητικῶν, ὡς συμποσούσθαι τοὺς πάντας εἰς ἀδεκά, οἷς δὴ καὶ δρωματήσασιν ἢ μήτην ἀδιορθοτήτως καὶ ἀπρωστολήπτως τὰς χρίσεις ἐκφέρειν ἢ⁵ αὐτῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ διεποίησης ἀχρι ταῖς αὐτὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσασι⁶ ἐν πρεσταῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα. Καὶ πλειστ' ἀλλα παρανέσσεις ἀπέλυτος τὸν λαόν.

versæ ne absorberetur, plus tamen de templo maximo sollicitudinis ostendit, submittens plures hora qualibet alios super alios in loca unde longe conspiens magni templi moles esset, qui subinde referrent ecquid adhuc staret. Tandem egressum ex urbe suum insaustum et tam funesto angario reputans revertit eo decrevit, et postridie mane fredo traepto regressus est, percultus vehementer ac quasi attonitus, ultiōneque, ut erat, divinam agnoscere se id flagellum proficiens.

16. De supplicatione et imperatoris concione.

Hæc illi cura studium injectit aere Numinis, quantum ex se posset, propitiandi, lis nimirum emendandis quæ ad suum ipsius proprio officium spectarent. Officium autem imperani vel præmari ducebat providere ut jus diceretur sine iniuritate, citra personarum acceptancem, nusquam infractum donis aut gratia, siquidem honor regis judicium diligit¹. Verebatur porro ne paulum dormitasset in hoc hactenus, et quadam indulgenti conniventia corruptelas iudicantium, haud puras a munieribus manus ad tribunal afferentium, transmisisset. Supplicatione igitur cuncto populo indicata convenit et ipse cum principibus et multis aliis, ut erat plerisque consuetum. Ac patriarchæ quidem et præsulibus quæ ipsorum erant munieris reliquit, preces videlicet continuas, psalmodias et id genus cætera, quibus placari Deus solet. Ipse autem post ceremoniam praesto sibi **230** adesse perorato concionem volens, de industria præseripsit processuro supplicandi causa clero et populo terminum Hippodromium, locum et satis

patentem capiendæ multitudini, et quod esset ex adverso alie conspicuae imaginis Deiparse, ad periculum temporis et pompa talis religionem accommodatum. Ibi longam et verbosam ad populum explicavit orationem, demonstrans iram Dei sese ministragisque declarantem, reprehendens autem ipsos ut negligenter viventes et nullo respectu legum sanctionumque divinarum administrare pro libitis quidlibet solitos. Ultimam concionis partem si questionem de non exacta usquequaque ad normam legum jaris dieundi ratione contulit, causam hanc constare iudicilis, quo passim modo exercerentur, omnes numeros convenientis uniuersum rectitudinis ac severe gravitatis, quæ nihil desiderandum, nihil notaendum animadversionibus agmina censuræ relinqueret. Istiusmodi abusuum aut reprehensibilium omissionum emendationem ad sum propriæ, quippe imperatoris, curam pertinere matri judicabat. Quare jam inde se sancte polliceri dixit formaturorum riteque promulgaturum constitutionem imperiale aurea bulla munitam, qua formam judiciorum ordinaret. Electurum se judices ex episcopis et aliis sacerdotibus, prætereaque ex senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. His jurejurando interposito pollicitis se sine munerum admissione, sine personarum acceptione, auctæ de summis et insimis iudicia laturos, a domina sua matre usque ad quemlibet de vulgo vilissimum, fidis integrisque in palatio judicibus usurum. Hæc cum dissenserisset, admonuissetque insuper de aliis plurimis, populum dimisit.

¹ Psal. xcvi, 4.

κτεῖν τὸ παράπον, καὶ λόγους κενους είναι τοὺς Α οὐδέτας δὲ ἐνισχοῦ καὶ οὐδέτα, ἀνατραπῆναι δὲ καὶ οφειλει τὰ τῆς εἰρήνης εἰσηγουμένους. Πρώτην μὲν οὖν ἡγε Μοιμαχτηριῶν, καὶ βασιλεὺς τρισιν ἡμέραις πρότερον τῆς Κωνσταντίνου ἔξεληλακώς πρὸς τὴν Λητήν τὸ ἀμφιθαλατούντον φρουρίον ἤλαυνεν, ἔτι δὲ πρὸς τὴν Δαματερύ ἐπέκην τὸ ὑπηρετικὸν προσμένων, καὶ δοὺς ἦν αὐτῷ Ἐπεσθεῖ. Καὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας περὶ που τὸ μεσονύκτιον σεισμὸς ἴρωπτει μέγας, κατὰ τοὺς τῶν ζώντων οὐμάτιον τραγούμοις· οὓς μᾶλλον καὶ δεινοὺς οἱ περὶ τούτων τράφαντες λιγυστινὶς κάτωθεν διείντας καὶ ὑποσκόπιντας θευέλικα. Τόσος γοῦν ὁ τότε νόσος καὶ μηδὲν ξένιν μὴ παλαιὸν μὴ νέον εἰδέναι, μὴ δὲ γε μαζικό, ἀλλ' οὐδὲ ξενὸν πώποτε. Τινὲς δὲ τῶν ἡδη γε τηρεότων τὸ κατ' ἔνοχὴν λεγομένῳ μεγάλῳ ἐκεῖνῳ παρέκαζον· οὗτοι γάρ καὶ τούτον ἐφ' ἡμέραις πλεισταὶς ἐπισυμβαλεῖν, καὶ πλεισταὶς τῆς ἡμέρας ἥκινοι νυκτὸς προφαίνειν κατὰ μικρόν τὰ τοῦ πνεύματος ἔγκαταλειμμάτα, οἵτε καὶ Ἀνθεστηριῶν ἰστακτιδεκάτη ἵνταῦθα μὲν πλεῖον τὸ τοῦ χρόνου μῆκος γενέσθαι, μαλακώτερον δὲ τῇ δυνάμει, ἐν δὲ τῇ ἀντολῇ καὶ μείζω τοῦ φύσαντος καὶ δεινότερον. Ἐνέσκητὸς δὲ τὸ δεινόν τότε ἀπὸ τῶν περὶ Ηράκλειον διὰ Χλιαρῶν μέτων καὶ ἐς αὐτῆς Περσίας μέρη, ὃς διεστήναι μὲν πολλαγοῦ τὴν γῆν, ἐκ-

B θλύσας δὲ ἐνισχοῦ καὶ οὐδέτα, ἀνατραπῆναι δὲ καὶ οίκους τῶν περικύστων καταπεσεῖν. Τοῦ γοῦν πρώτου σεισμοῦ καὶ καθ' ἡμέρας μεγάλου ἐνστήφαντος πολλὰ μὲν ἀναστήματα τῶν κατὰ τὴν πόλιν κατέπιπτον, ἐκ παλαιοῦ τὸν ἔδρασμὸν [P 150] ἔχοντα, πολλὰ δὲ καὶ τῶν νέων οἰκῶν κατηρεῖποντο. Τούς δὲ γε τῶν αὐλαῶν θριγκούς, οἱ καὶ ἐκ Ἑργατῶν συνισταντο λίθοιν, κατὰ οωραῖαν ἔκαστον εἰδέ τις κείμενον, ὅμοιον ὡς ἀν ἐπισωρευθέντων ἀλλοθεν δι τεχνῆς τοὺς τοίχους· ἐμελλε συνιστᾶν. Αὐτὸς δὲ ἔργα τῶν μεγάλων πεσόντα τὴν βίαν ἐσήμηντες τοῦ κινήματος. Οἱ γάρ τῶν Ἀγίων ἀπάντων ναὸς ἐς τότε συνεστηκώς, καὶ μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων λειπόμενος, ἐλεεινὴν θραύσιν πάσχει καὶ πετώσιν τῆς δροφῆς, δῃ τε περὶ τὸ βῆμα καὶ ὅση περὶ μέσον ἀνυκόδημοτο. Καὶ δὲκεισε χαλκοῦς ἀνδριάς τοῦ ἀρχιστρατήγου, δὲπτι κιονίδους μὲν ἐργρεισμένος τοῦ ἀναστήματος, ἐς πόδας δὲ ἔχων τὸν ἄνακτα Μιχαὴλ τὴν πόλιν φέροντα κάκενῷ προσαντιθέντα καὶ τὴν ταύτης φυλακὴν ἐπιτρέποντα, δι τοισῦτος οὐν ἀνδριάς καὶ ἡ ἀνὰ χείρας τῷ βασιλεῖ πόλις, δὲ μὲν τὴν κεφαλὴν ἀφαρεῖται, ἡ δὲ τῶν χειρῶν τοῦ κρατοῦντος ἐξόλισθαίνει, καὶ πρὸς γῆν ἀμφω πίπτουσι. Τούτων οὖν συμβάντων ἡ μὲν πόλις πᾶσα ὑπὲρ αὐγὰς ἡμέρας,

justinebant. Ceterum Kalendis Junii, cum triduo ante imperator Constantinopoli egressus Chelenternus iter iniisset (erat hæc arx mari circumfusa) et adhuc ad Damatryn tabernaculis fixis exspectaret partem illam palatinæ familie quam illuc sequi sese præcedens joserat, vespéra primæ diei mensis, circa noctem medianam, terræ motus coortus est ingens, quassa tellure ad formam pulsuum arteriorum in vivis corporibus, alterna contractione ac dilatatione miscerit. Quod genus terræ motuum, qui de illis seripserunt, maxime noxiūm se formidabile esse tradiderunt, nipte quo ipsa quasi fundamenta orbis penitus evoluta convellantur. Tantis autem is qui tunc exstīt fuit, ut nemo juvenis aut senex quamlibet vase peregrinatus, quantavis vetustatis per astatem multum proiectam memor, parem illi se unquam aut uspiam sensisse, nedium majorem, posset affirmare. Quidam tamen qui ultra vulgarem modum senuerant, D prisco illi terræ motui, qui per excellentiam magnus appellatur, hunc quadam ex parte comparabili putabant: nam et in hoc, similiter ut in illo, contingebat plerumque per diem et noctem proterri debiliori successu quasi sensim elongescēt reliquias spiritus. Adeo ut septima decima mensis Julii concussions hic quidem essent prodicatores tempore, remissiores vero impetu, in oriente vero maiores et 234 vehementiores præidentibus. Grassari autem id malum cœpit a Pergamo per media Chilian procedens usque ad Iapetus Persidis pastes, hiante multis locis solo, alrabī etiam aquas ex intimo foras propellente, arcis ad Chiliarā sitae fundimentiis ipsis eversis,

C templis quoque ac aliis ædificiis specie ac soliditate celebribus prostratis. Primo porro hujus terræ motus in hæc loca impulsu multæ moles excelsa, quæ suam firmitudinem longo statu probaverant, conciderunt, moltae novæ structuræ dejectæ sunt. Septa vero late patentium arcarum et siccorum sine camento dispositu saxorum subtilitæ circum macerice cumulatim unaquaque in laius procumbebant, ut eas qui strues cernerent, de industria comportatos apteque digestos lapides in usum artificis muros illic molituri opinari jure possent. Duo tamen ædificia ingentia suis ruinis vehementiam motus ostenderunt. Sanctorum etenim omnium templum, quod eatenus inconcussum stetebat, licet in eo nihil omissum ad tuenda sartatecta necessarium diceretur, miserabilem passum labem est, eminentibus fastigiis duobus, quorum unum aræ maximæ superstructum fuerat, alterum umblico incumbebat, tristi casu deturbatis. Quæ autem illuc visebatur ænea statua sancti militiae coelestis imperatoris, insistens basi rotundæ, ad pedes habens Michaelem Augustum urbis simulacrum sustinentem manibus, habitu offerentis sancto sibi cognomini archangelo ejusque custodice commendantis civitatem, talis, inquam, statua capite dejecto minuta est, et in ipsi subjecta species civitatis e manibus Augusti concidit, utroque in terram 235 devoluto. Conternata sensu primo tam diræ calamitatis universa urbs diluculo concurrit ad templum maximum, ubi vacabat propitiando precibus Deo. At imperator extra urbem tunc repertus, ut diximus, et quantum id mali esset intelligens, timuit ille quidem civitati uni-

τῷ μεγάλῳ ναῷ προσδραμόντες, Ικεσίας ἐσχόλαζον καὶ λιταῖς¹ δὲ γε βασιλεὺς εὐρεθεὶς; Εἶναι τῆς πάλεως, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ τὸ δεινὸν ἐννοήσας ὅποιον, ἔδεσεις μὲν καὶ περὶ τῇ πόλεις πάσῃ μὴ πως κατεπόθη, ἔδεσεις δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τῷ μεγάλῳ ναῷ, ὥστε καὶ συγνοὺς τῆς αὐτῆς ὄρας πέμπειν ὡς γνῶσιν μακρόθεν ιδύντες εἰ λιταται. Τέως δὲ καὶ τὴν ἔξοδον οὐκ ἀγαθὴν ἐντεῦθεν οἰωνισάμενος ὑποστρέψειν ἔγνω, καὶ ἀντιπεραίωνται πρωτίς ἐκβαμδουμένος οἷον, καὶ μήνιμα θεῖον, διπέρ καὶ ἦν, τὸ δεινὸν ἐκεῖνο ποιούμενος.

ιε'. Περὶ τῆς λιτατείας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως θημηγορίας.

Ταῦτα δέποτε καὶ ἐσπεύδεις θεραπεύειν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ θεῖον, ἵψ' οἵ τις καὶ δίκαιον ἔχειν ἥγητο. Δίκαιοι δὲ βασιλεῖς τὸ περὶ τοῖς χρίσεις δίκαιον καὶ δίκαιαστον, μηδὲν παρατεθραυσμένον ἢ δώροις ἢ χάρισιν, εἰπερ καὶ τιμῇ βασιλέως χρίσιν ἀγαπᾷ. Ἐδόκει δὲ τοῦτο καὶ παρορθόσαι τῷ τέως ἐκ τίνος ἀμειείσας ἢ καὶ δωροδοχίας τῶν [P. 180] περιθνάνων, ὡς αὐτὸς ὅτεο. Καὶ δῆ λιτανεῖαν παραγγελίας παντὶ τῷ λαῷ, συνέρχεται καὶ αὐτὸς ἡμ'² δρυχούσι πολλοῖς ἀλλοις, ὡς πολλάκις εἴθιστο, καὶ πατριάρχῃ μὲν καὶ ἀρχιερεῦσι τὰ ἐπιτῶν ἐφῆκε ποιεῖν, εὐχὰς ἔχεντες δη-

Α λονδτὶ καὶ φαλμῳδίας καὶ ἀλλ' ἀττα, οἵ το θεῖον ἐξευμενίζεσθαι πέφυκεν· αὐτὸς δὲ σχεδιάσας δημητρίαν πρέπουσαν τῷ καιρῷ, περακατέχειν βουλδημόνος ἐκ τοῦ σύνετηγμας τούς συνειλεγμένους, μέχρι καὶ τοῦ Ἰπποδρομίου τὴν λιτανεῖαν περιορίσας ὡς χωρίσοντος ἀπαντας, κατεναντίον ἰσταμένης τῆς εἰκόνος τῆς θεομήτορος, μακράν καὶ διωλύγοιν τῷ λαῷ κατετελέντο τὴν δημητρίαν, ὑποδηλῶν μὲν καὶ μήνιμα θεῖον τὸ γεγονός, παραπτόμενος δὲ καὶ αὐτῶν ὡς ἀμελῶς διαγόντων καὶ ἀνεπιστρέψως ἔχοντων πρὸς νόμους θείους καὶ δικαιώματα, τὸ πάντα μέντος γέ εἰς ἀδικίαν αυγκελείων ὡς μὴ οὖσης κατὰ τὸ προσῆκον τῆς ἡφ' ἐκάστω χρίσεως, οἵ δὴ καὶ αὐτῷ μέλειν βασιλεῖ γε ὅντι ὡς εἰκός ἔκρινεν. Ἐνθεν τοις καὶ τούτεῦθεν καθυπισχνέσθαι συντάττειν λόγον χρυσοδούλειον περὶ κρίσεως, καὶ δικαστὸς ἐκλέξασθαι ἐκ τ' ἀρχιερέων ἐκ τὸν ἀλλως ἱεραμένων γαλ ἐκ τῶν συγκλητικῶν, ὡς συμποσόνθιστοι τούς πάντας εἰς δῶδεκα, οἵ δὴ καὶ δρωμοτήσασιν ἢ μήνις ἀδωροδοχήτως καὶ ἀπρωσωπολήπτως τὰς χρίσεις ἐκφέρειν ἀπ' αὐτῆς τῆς αὐτοῦ μητρός καὶ δεσποινῆς διχρι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τυχόντα, πιστοῖς χρήσαις· ἀντὶ χριστας κατὰ τὰ ἀνάκτορα. Καὶ πλεῖστ' ἀλλα παρανέσας ἀπέλκει τὸν λαόν.

versæ ne absorberetur, plus tamen de templo maximo sollicitudinis ostendit, submittens plures hora qualibet alios super alios in loca unde longe conspiena magni templi moles esset, qui subiace referrent ecquid adhuc staret. Tandem egressum ex urbe sumum insuauit et tam funesto angario repnians revertit eo decrevit, et postridie mane fredo traejecto regressus est, percultus vehementer ac quasi attonitus, ultiōneque, ut erat, divinam agnoscerē sa id flagellum proficiens.

16. De supplicatione et imperatoris concione.

Hæc illi cura studium injectit aere Numinis, quantum ex se posset, propitiandi, lis nimur emendandis quæ ad suum ipsius proprio officium spectarent. Officium autem imperantiū vel primum ducebat providere ut jus diceret sine iniuitate, circa personarum acceptionem, nosquam infractum donis aut gratia, siquidem honor regis judicium diligit¹. Verebatur porro ne paulum dormitasset in hoc hactenus, et quadam indulgenti conniventia corruptelas judicantium, haud puras a muneribus manus ad tribunal afferentium, transmisisset. Supplicatione igitur cuncto populo indicta convenit et ipse cum principibus et multis aliis, ut erat plerumque consuetum. Ac patriarchæ quidem et presulibus quæ ipsorum erant muneras reliquit, preces videlicet continuas, psalmodes et id genus cæstera, quibus placari Deus solet. Ipse autem post ceremoniam presta sibi 236 adesse peroraturo concessionem volens, de industria præscripsit processu supplicandi causa clero et populo terminum Hippodromium, locum et satis

patentem capiendæ multitudini, et quod esset ex adverso ait conspicua imaginis Deiparae, ad periculum temporis et pompa talis religionem accommodatum. Ibi longam ei verbosam ad populum explicuit orationem, demonstrans iram Dei sese minis flagisque declarantem, reprehendens autem ipsos ut negligenter viventes et nullo respectu legum sanctionumque divinarum administrare pro libitu quidlibet solitos. Ultimam concionis partem ad conquestionem de non exacta usquequa ad normam legum iuris dicundi ratione conculit, causans hanc constare judicis, quo passim modo exercerentur, omnes numeros convenientis unicuique rectitudinis ac severæ gravitatis, quæ nihil desiderandum, nihil notandum animadversionibus æquas censuræ relinqueret. Istiusmodi abusum aut reprehensibilium omissionum emendationem ad suam propriæ, quippe imperatoris, curam pertinere merito judicabat. Quare jam inde se sancte polliceri dixit formaturum riteque promulgaturum constitutionem imperiale aurea bulla munitam, qua formam judiciorum ordinaret. Electrum se judices ex episcopis et aliis sacerdotibus, prætereaque ex senatoribus, quorum numerus omnium ad duodecim redigeretur. His jurejurando interposito pollicitis se sine munerum admissione, sine personarum acceptione, ause de sommis et infimis judicia laturos, a domina sua matre usque ad quenlibet de vulgo vilissimum, fidis integrisque in palatio judicibus usurum. Hæc cum dissenserisset, admonuissetque inoper de aliis plurimis, populum dimisit.

¹ Psal. xcvi, 4.

ε^η. Περὶ τοῦ χρυσοβουλλίου λόγου διὰ τοὺς Ἀ τῶν τῆς πόλεως τειχῶν, μεθ' ὧν πλείστης κορύζης κριτὰς καὶ κρίσεις.

Οὐλίγαις δὲ οὐτερον ἡμέραις καὶ δι χρυσοβουλλίοις μὲν συντάπτεται λόγος, οἱ δὲ ἐκλέγονται πρόσφοροι, καὶ σύναξις πάλιν αὖθις κατὰ τὰ τῆς δεσποινῆς ἀνάκτορα γίνεται, τῇδε τότε τοῦ χρασοῦντος σκηνῶντος. Καὶ δημητηρεῖ βασιλεὺς [P. 161] τὰ εἰδήσια, καὶ δι χρυσοβουλλίοις λόγος ἀναγινώσκεται. Προέδην δὲ καὶ τισιν ὄρος τῶν δικαστῶν, δοῖς δὲ καὶ ἔκ τῆς συγκλήτου περὸς νομικῇ καὶ συνέσει προφέροντες ἐκλελέχατο. Καὶ φοβερὸν καθίστατο δικαστήριον μεγάλῳ τε καὶ μικρῷ ἐπ' ἵστης τὰς κρίσις ἑκάρερον, εἰ καὶ μὴ ἐς μακράν διετέλεσαν, ὅλα κατ' ὅλιγον, κατὰ τὰς τῶν μουσικῶν χορῶν κρούσις, ἐξησθενήσθε διαπεψωνήκει.

η^η. Περὶ τῆς ἐπειδεύσεως τῶν Βενετικῶν κατὰ τῶν ἐν πόλει Γερρουτῶν.

Τότε δὲ μετ' ὅλιγον, εἰκοστῇ δευτέρᾳ τοῦ Ἀνθετοπούντος μηνὸς, Βενετικοὶ μακράς ναυοὶ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν Ἐλλήσποντον διελθόντες ἐξαπίναις τῇ Κωνσταντίνου προσβάλλουσι. Καὶ ἡμέρα κυριῶνυμος ἦν, δεκατέστιον μὲν προσελῶντες ἐν χρῷ

Τιαλεκῆς καὶ φραγγικατος, πρὸς τὸ τοπικὸν ῥεῦμα ἀντωθοῦντες τοῖς κώπαις ἀνήγοντο, βασιλεὺς δὲ πρωτιάτερον ἐπιβάτης Ἰππου σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐν τῇ τοῦ Ἐπιπόδρου σφενδόνῃ ἰστάμενος, τὴν τῶν νεῶν ἀναγωγὴν κατεπώπτευε. Κάτωθεν δὲ οἱ περὶ τὸν μέγαν δόμοςτικον Ἰωάννην τὸν Σεναχηρέμι καὶ Ἀγγελὸν τῆς στρατιώτιδος τάξεως ὁπλισμένοι διέθεσον ἐνδόν καὶ αὐτοὶ τὸν τείχους, διποὺ μὲν αἱ νῆσοι προσβάλλοισεν, ἐννοίας οὖσες (οὐ γάρ εἶχον ἀκριβῶς εἰδέναι τὴν ἀφίξιν), μῆτε που καὶ τῶν δεινῶν ἐπὶ τῇ πόλει καταπάνουργεύσαιντο, ὡστε καὶ τὰς πύλας ἐγκεκλισμένας πολλοῖς ἐνδοθεν τοῖς ὀπλιταῖς διατηρεῖσθαι, μιᾶς δὲ κατὰ τὴν μανῆν τοῦ ἀγίου Λαζάρου πυλίδος ἀνοιχθείσης κατ' αὐτὴν ἐξελθεῖν

B τὸν ἄπο βασιλέως πρὸς ἐκείνους σταλέντα περιφανῆ τινα ἀνδρα Βενετικὸν κατὰ χρεῖαν πρεσβείας ἐνταῦθον εὐρισκόμενος, ὡστ' ἐρωτήσαις καὶ μαθεῖν ἐφ' ὃ παραγένοντο ἐκείνους, καὶ τὸν ἀπόστολον παρακατασχεῖν, καὶ μηδὲν ἀξιώσαι τῶν εἰς ἀπόκρισιν. Παρ' ἣν αὐτιαν καὶ μᾶλλον τούς κατὰ τὴν πόλιν Βενετικοὺς ἐν δειναῖς ὑποψίαις ἀγοντες φυλακαῖς διετή-

17. De constitutione aurea bullæ firmata circa judices et iudicia.

Paucis post diebus promissa superius constitutio conscripta et aurea bullæ munita est. Idonei quoque delecti sunt judices. Tum, novus rursus **237** indicitur conventus ad dominæ regiam. Nam forte tunc ibi degebatur imperator, qui orationem ad congregatos rei quæ agenatur accommodatam habuit. C Post eam legitur constitutio auro bullata. Datum etiam a quibusdam judicium verbis conceptis iurandum est. In id sane collegium quicunque et sevatu peritia usuque legum ac prudentia eminebant, sunt electi. Constitit inde inclytum et peccantibus terrible tribunal, sine ullo respectu pro solo rerum merito de cunctis statueus et iudicia ferens aquissima. Sed non diu duravit; nam velut chordis evenit cithara, plectri aut digitorum attritus sensim extenuatis aut relaxatis, tandem exsurdecentibus, ita istius novi Areopagi quasi chorici suavissimos concentus remiso sensim tenore primum elanguescens, haud longo inde processu plane dissolutum obmutuit.

18. De irruptione Venetorum in Genuenses urbis inquilinos.

Exiguo post ista tempore, die vicesima secunda mensis Julii, Veneti longis navibus quaque ac septuaginta, Hellesponto trajecto improviso, Constantiopolim appulerunt. Dies erat Dominica, cum illi summam confidentia et quam minacissimum tumore fastus Italicus ad oram ipsam nūrorum urbis invecti, adversum eo incī maris fluxum remis elutantes, promovebant. Imperator primo mane cum suis equo consenso extans in funda Hippodromi ovulum appellatum speculabatur. Inferius ductores militarium ordinum, magnus domesticus Joannes, Sennacherimus et Angelus, armati cum suis quis-

que manūpulis et robortibus ultra citroque Intra muros et ipsi discurrebant, intenti ad occurrentum quaeunque naues molirentur exscensum: nam quo consilio illæ ingruerent, haud dum perspectum **238** erat satis; et periculum erat ne infestæ venirent, calamitatē urbi aliquam dolo male machinantes. Itaque portæ clausæ civitatis validis ante quamque dispositis praesidiis armatorum custodiebantur, uno juxta monasterium Sancti Lazari ostiolo patente. Per id posticum emissus ab Imperatore quidam est ex illustribus Venetis, qui tunc forte legationis causa in comitatu reperiebatur, jussus occurrere suis illis classis adventantis duabus et ex ipsis resciscere quorsum venirent. Sed ii nihil responsi dignati sunt reddere; quin ille ipse missus apud eos manait, detentusne vi aut ultro sic volens, incertum. Ceterum in hanc partem prionor suspicio suspectos vellementor reddebat alios quoque, qui tunc per-urbem varie sparsi degebant, Venetos, ne pariter cuncti conspirassent et ex compacto rem gererent; quos ideo comprehendī custodiisque teneri necessarium est visum. Classis porro Veneta dum remigio provehebatur, conspicata in tantum non contigua vicinia naues quasdam longas Genuensem, in eas infesta se convertit, assequi affectans. At illa habiliiores motu onereque leviores, velocitatis fiducia majoris remis aliquantum inhibitis, velut expectantes constitere: tum, ut Venetas jam prope accesserant, incitantes corsum, latiori se quam quo prius abstiterant intervallo disjungebant; ibique rursus consistentes iterum ad sequendum invitabant similiter eludendas, ubi accedere tentassent, Venetas triremes. Quod cum iterum ac tertio esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernentes iis omissis portum Ceras dictum navibus con-

D visum. Classis porro Veneta dum remigio provehebatur, conspicata in tantum non contigua vicinia naues quasdam longas Genuensem, in eas infesta se convertit, assequi affectans. At illa habiliores motu onereque leviores, velocitatis fiducia majoris remis aliquantum inhibitis, velut expectantes constitere: tum, ut Venetas jam prope accesserant, incitantes corsum, latiori se quam quo prius abstiterant intervallo disjungebant; ibique rursus consistentes iterum ad sequendum invitabant similiter eludendas, ubi accedere tentassent, Venetas triremes. Quod cum iterum ac tertio esset factum, Veneti se frustra in eo contendere cernentes iis omissis portum Ceras dictum navibus con-

ρουν. Ἐκεῖνοι δὲ τότε, ὡς προσελῶντες ἀνήγοντο, [P. 162] νῆας μαχρὰς φανείσας Γεννουΐτῶν ἐγγύθεν πλεούσα; ἐπέσπευδον τὴν πόρη ἐκείνας. Ἀλλ᾽ αἱ μὲν ἑλαφραὶ οὖσαι, θαρροῦσαι τῇ ταχύτητι, ἐπ' ὅλην προσέμενον, καὶ πλησιαζόντων ἐκείνων αὐτοὶ ταχυναυτοῦντες πολλῷ πλίον ἢ πρότερον ἀπείχον διάστημα. Τοῦτο δὲ καὶ τρὶς γεγονός, ἐπεὶ ἔώρων πονοῦντες ἀνήνυτα, σφέντες ἐκείνους πληροῦσι νεῦν τὸν λιμένα τὸ Κέρας. Καὶ Γεννουΐτας μὲν οὐ κατὰ τὴν περιλαίν καταλαμβάνουσι. Τὴν γάρ τῶν νηῶν ἐκεῖνοι προεγνωκότες ἔφοδον, προσλιπχρούσι βασιλέα αὐτοὺς καὶ γυναῖκας καὶ παιδίας καὶ πράγματα ἐντὸς πόλεως δέξασθαι· φανεράν γάρ ἐπὶ σφᾶς εἶναι τὴν ἔφοδον. Οἰς δὲ ἀνάγκην βασιλεὺς γίνεται κάταινος, καὶ τὸ κατά Βλαχέρνας μέρος αφίσι δίδωσιν, διοπού νῆας ἴδιας βυθίζουσιν ὡς φυλάξοντες, αὐτοὶ δὲ τὴν ἐκ τῆς ἴδιας χειρὸς ἔκαστος πρὸς τὸ συμβάν παραμυθίαν ζητῶν τῆς εἰς τὸ δυνατὸν οὐκ ἡμέλουν σωτηρίας. Διὰ ταῦτα κάκείνους κακοῦν οἱ ἐπιόντες οὐκ ἔχοντες, σκευαγωγησάντων καὶ τῶν Ρωμαίων ἐκ τῆς περαίας, πῦρ ταῖς τῶν Ἱταλῶν οἰκίαις ἐνέσαν καὶ κατεπιμπρων τόλεον. Κάκείνοι μὲν τῷ κατεπιρρεοῖ τῶν ἐντὸς ἱπειροκαλίας αἴτιαν εἶχον, ἐπιμανύμενοι τοῖς ἀψύχοις, οἱ δὲ τότε τέως ἀνάδρων ἔφερον σχῆμα κατεπιχθότες ὑπὸ τοῖς τείχεσιν. Οἱ δὲ ἐς τοσούτον αὐθαδεῖας ἐξώκειλαν, ὥστε καὶ

plerunt. Ac non repertis apud Peræam Genuen-sibus (bi enim præviso Venetorum in se incursu, enixe imperatorem oraverant ut se cum mulieribus ac liberis rebusque cæteris ipsorum intra urbem admitteret; idque imperator, quod jam esset **239** manifestum eos a Veneis infestis peti, coactus fuerat permittere, regionemque circa Blachernas illis ad effugium concesserat; ibique jam Genuenses iidem, muniso, ut potuerant, littore navibus quibusdam suis demergendis, quarum objectu prohiberent hostium excensum, se suaque pro viribus parati stabant propugnare), non repertis, in qua, domi, quos quærebant, inimicis Veneti, ac ne alii quidem apud Peræam ullis (nam et Romani qui domos Galatae habebant, convasata ipsi quoque supelleciū se intra urbem receperant) igne injecto in ædes Italorum eas flamma consumserunt. In quo stultæ impotentia vituperationem in se traxerunt, frustra intumescentes, quod locum cepissent a nemine defensum; et ignavo furore sœvientes in res inanimas. Utī et vicissim Genuenses inertis indignique viris fortibus timoris dedecus tulerunt, non ausi stare in vestigio tuerique focos ac lares, sed relictis inglorie familiaribus tectis sub umbrā tutelamque murorum, ut meli-attonti, convolantes. Majus porro crimen erat Venetorum attentata contra fidem dudum Imperatori datam intra fines vetitos incurso, siquidem ab initio convenerat, quando est utrique isti Italorum generi permissum libera in urbe ac per hos tractus exercere commercia, ut si quid inter eos contraheretur rixæ, committere pugnam invicem non

A συγκείμενον παρὰ βασιλέως ἀρχῆιν τοῦ διξαμένου τὰ γένη ὡστε ὄιαφορᾶς ξυμβάσης αὐτοῖς ἔκτος, ἐν δοθεν μὲν τὸν τῆς Ἀθύου στενῶν, ἐνδοθεν δὲ τοῦ Φάρου, οὕτω κατὰ θάλατταν μάχεσθαι, τὸ μέσον δὲ τούτων πάσαις ἄδυτον μάχαις ὡς τι τῶν ἀφωνιμένων καὶ ιερῶν καὶ ἀμφοτέρους διατηρεῖν, αὐτοὶ ἐκ φρονήματος κατεπαθέντες μείζονος, παριδόντες καὶ τὰ συγκείμενα, ἐντὸς αὐτῆς τῆς βασιλέως οἰκίας κατὰ τῶν ἰκετῶν τῇ βασιλείᾳ πολέμους ἔξιφερον. Καὶ διὰ ταῦτα βασιλεὺς μισθίσας τὴν σφῶν ἐπαρσιν, ἐφίσιος καὶ Ρωμαῖοις Γεννουΐτας προσαμύνειν καταστᾶσιν εἰς πόλεμον. "Οὐδεν κάκείνοι μὲν ἔξερχομενοι καὶ ίλαδὸν συνταττόμενοι διεμάχοντο γαίηθεν τοῖς ἐκ τῶν νηῶν" τὸ δὲ τοῦ βασιλέως στρατιωτικὸν, δισον ἦν ἐν πεζοῖς τε καὶ ἵπατρον, ἐκ τειχῶν προκύπτον, τόξοις βάλλοντες καὶ σφενδόνας τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκάκουν καὶ τὰς ἐμβόλιάς σφῶν ἐποιουν ἀσθενεστέρας. "Ηδη δὲ καὶ πετροβόλον μηχάνημα διεκίνουν, ἐκεῖσες τοῦ βασιλέως; Ἑών βελῶν ἰσταμένου καὶ βλέποντος, καὶ μεγίστοις τοῖς ἀπ' ἐκεῖνοι [P. 163] λίθοις τὰ τῆς ἡμετέρας νεόντος κόρυμβον, ἢν ἐκεῖνοι κατείχον πολεμοῦντες ἐκεῖθεν κατὰ τοῦ τείχους, κατέφλων πέμποντες, καὶ τῆς ὁρμῆς τοὺς ἀνδράς ἀνέστελλον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐσηδὸς ὁ πόλεμος διετείνετο καὶ ἀπαν τὸ πάρ' ἐκείνων μηχάνημα ἔργων ὑστέρει καὶ οὐδὲν ἤνυστο, ἐκ μανίας ἀπαλλάξαντες πλε-

B possent toto mari spatio quod patet inter Abysi fauces et Pharum, sed extra hunc locum ultram vellent in partem navalibus suis præliis sequor quererent, medium illud intervallum immune belli certisque quietum inducīt haberent. Cujus religionem conventionis cum hodie palam insolenti elati confidentia violare Veneti non vererentur, intra ipsam pene imperiale domum Augusti supplices quererere ad pœnam ac cædem ausi, merito iis propterea iratus imperator Romanus **240** permisit ut Genuenses defendenter, cumque iis contra fedifragos assultores in armis starent. Itaque iuri Genuenses armati ac longa serie ordinati per littora in naues Venetas jaculabantur, ita quantum in urbe tum suit imperialium copiarum, peditanus præsentim ac levis armatura, prominentes e manib[us] arcibus ac fundis Venetos per fortos suarum navium extantes eminus petebant, non levi eorum damno, debilitabantque haud dubie impetus accedere ac terra potiri conantur. Jamque et machinam movebant jaculatoriem petrarum, et despectante imperatore, qui alte quodam in fastigio extra jactum tuto stabat, aplustria navis nostræ, qua Veneti occupata contra nos pugnando utebantur, vastis icibus saxorum per ballistam e muro emissorum contendebant; sicque viini reprehēbant irruentium, Quoniam vero producto inde ad vesperam certamine omnis eorum machinatio irrita cedebat, nec proficiebant quidquam necessarium recedentes fera in Romanos instineti rabie, quod ab iis se repulso videbant, eadem die reperentes, qua vacua politos diximus, Galatam, ut

ετης διτι καὶ αὐτοῖς Ῥωμαίοις τούτοις ἐπήσαν, στρατοὶ πρὸς βασιλέα λέγων τι καὶ ἀπολογούμενος οὐδὲν πλέον τοῦ κακοῦ δόξαι πράττειν καὶ παρὰ τὸ εἰκόνα ἀπογέγκατο. "Ομως δ' εἶ αὐτῆς πρεσβείαν μὲν στέλλει πρὸς τὴν ἑκείνων συναγωγὴν, [P. 164] αὐτῶν γε λαθόντων ἐπὶ τῶν λόγων νεῦν τὸν εἰς πρεσβευτὴν ταχθέντα. 'Ο δ' ἦν ὁ Κρήτης Νικηφόρος, ἀνὴρ γεραρδός καὶ τίμιος καὶ διὰ πολλὰ μὲν προκριθεὶς εἰς τοῦτο, πλέον δὲ καὶ διτι καὶ τινὰ τῶν λιμναῖς στᾶσιν ἔκεινων βαλόντες φονεύουσιν. Καὶ διὰ ταῦτα φυγρότεροι τῆς ἀλπίδος ἀποχωρήσαντες ἀντικαυγῇ τε τῷ πολέμῳ ἀδίδουν καὶ κατ' αὐτοὺς ἤσαν.

δ. Οπως δι βασιλεὺς μεταπεμψάμενος τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν πρεσβεῖαν στέλλει.

Τότε καὶ βασιλεὺς πέμψας τὸν εἰς κεφαλὴν τεταγμένον ἔκεινον μετακαλεῖται· μεθ' διτι πλειστης τῆς Λαρότητος, καὶ ὑπὸ τῇ προσηκούσῃ ἀσφαλεῖς σὺν ἑταῖροις καταλαβόντι ὄντειδεῖ τε τὰς παραλόγους ὅρμας, καὶ τὴν τῶν συγκειμένων τῇ βασιλείᾳ μετὰ τούτων παραβασίαν εἰς φανερὸν ἐτίθει αἰτιαν, τὸ δὲ καὶ ποῦρ ἐντένεις Ῥωμαίοις οἰκίαις ταπειμένοις; ἐν γάμοις ὑπερβολὴν μανίας ἔχεινεν. 'Ο δὲ πόλλα' ἀττα

illie prius domos Genuensium incenderant, ita nunc pariter et Romanorum aedes inflammarunt, durante per noctem totam, et necum extincto quando sequens dies illuxit, incendio. Ipsi vero remigio promotis ad partes Blacheruarum, ubi stare Genuenses norant, navibus, protecti corpora scutis oblongis, ut summa nituntur irrumperem. Sed Genuenibus strenue resistentibus, et e munitionibus quas ad aditus paraverant fortissime prohibentibus escensum, acre prælium exarsit in longum durans; donec unus quispiam e primoribus Venetorum, telo ictus a Genuensis missa, moriens concidit. En casu ablata successus spe et refrigerato pugnandi ardore, **241** cedentes retro Veneti bellum quasdam inducias fecerunt, subductis extra jactum quiescentes navibus.

19. Ut imperator accito ad se duce classis Venetæ legationem Venetias miserit.

Tunc imperator invitatum ad colloquium, sile securitatis abunde facta, ducem supremum classis Venetæ vultu maxime hilari ac summam præsentem fiduciam exceptit cum magno aliorum comitatu venientem. His Augustus haud parce exprohibavit inconsultos ausus; et cuius manifesti tenebrentur sedisfragae in suam majestatem temeritatis, contra dudum stabilita invicem pacta perfidiōse grasset, increpavit crimen, hujus etiam distinguens gradus. Nam et nefarium suisse incurriere infestos ipsos in loca imperatoris ditionis, adeoque in partes urbis regis ubi suo permisso ac sub protectione imperii Genuenses habilarent. Ceterum super illud per se immane facinus, non dubitasse ipsorum Romanorum quoque ipsorum, cum quibus pacem haberent, sitas apud Galatam domos intendere, furoris profecto cumulum et omnem jam

excedens modum protervæ perfidiae placulum fuisse. Ad ea præfectus classis Venetæ cum multa execusare dicendo conatus esset, nihil memorare valuit quo sati purgaret insolens factum, efficeretque ut aliud audientes judicarent quam se ac suos egisse in eo perperam et contra omne fas grassatus. Tamen imperator ex tunc putavit legationem ad eorum senatum destinandam, ipsis libenter admittentibus et delectum ad id legatum in suas eo deferendum accipientibus naves. Fuit ille antistes Cretensium Nicephorus, quem fore Venetis gratum eo nomine putavit imperator, quod cum iam ipsis subesset Creta insula, episcopum loci suæ ditioni subditi libenter illi apud se visuri merito sperarentur. Hic porro Nicephorus electus quidem et rite ordinatus episcopus Cretæ fuerat, sed a sua ecclesia procul degebat propter dominantes in ea Italos. His profectis imperator, prout par erat, indignatus ob hostiiliter **242** invasam tanto sui contemptu et deletam incendio Galatam, Venetis inquinilis urbis, quos, ut est ante dictum, comprehendit iam jusserset, multam indixit pecuniarium summae octoginta millionum nummorum conficiendam ex oppignerari statim jussis omnium ipsorum bonis, qua resarciretur daminum combustarum illie domuum, vel ad Italos vel ad Romanos pertinentium: nam et Italorum domos juxta pacta cum iis a se inita defendere se debere judicavit. Videtur quoque mihi causa eadem, dolor, inquam, ei indignatio animos pungens recordatione inflammatarum a Venetis ædium, concitasse postmodum Genuenses ad insurgendum in eos ipsorum qui tunc erant in urbe, et eosdem sæva incursione opprimendos.

κ. Περὶ τῆς τῶν Γερρούντων κατὰ τῶν ἐν τῇ Δέους ὄντες μετοικεῖν εἰς τὴν Ιδίαν χώραν καὶ τὴν τοῦ γένους συναγωγὴν ἔγνωσαν.

Τοῦ γάρ αὐτοῦ ἑτούς, μηνὸς Σκιρφοφοριῶνος λήγοντος, ἐκτινοεἰκαλας αἰτίας παραχροτῆσαντες ἁματούς, καὶ αὐτοῦ τοῦ ρήγος Ἀρμενίας τυχόντος ἐν πόλει, δεὶς δὴ καὶ κατὰ φρερίους Ἰταλοὺς διῆγε, τὰ πλειστα γοῦν καὶ αὐτοῦ δυνωπούντος καὶ μεσιτεύοντος, πλείστος ὀλιγοίς καὶ ἡμέροις ἀγριοὶ ἐπιθέμενοι, δυναστεύσαντες καὶ αὐτὴν τὴν βασιλικὴν ἔξουσίαν, τολμῶσι τὰ ἀνοικιώτατα πράττειν, θυμῷ τε συστρατιώῃ χρησάμενοι καὶ ὅργῃ ἐκ μνήμης τῶν χθὲς συμπεσόντων σπάθας τε γυμνοῦσι, καὶ συῶν τρόπῳ ὀδόντας θήξαντες ἀνδρας ὑποκλινομένους αφίσι καὶ λιπαρῶς ἐξ ἀνάγκης δεομένους μεγίστης ἀνηλεῶς αὐθημαρδὸν κτείνουσιν, ἐντὸς οἰκιῶν κατασφάττοντες ἱερείων νόμῳ. Ἀπὸ γάρ τοῦ [P. 165] αφῶν μπαῖούλου ἀρξάμενοι, ὃν ἐγκεκλεισμένον ἀπὸ τέγους χαλασθέντες κρεανομοῦσι, τοῖς λοιποῖς δηποτά τούχοις ἐπιτίθενται, ὡς καὶ συχνοὺς ἄμια τεθάψαι καὶ γενέσθαι τὰ μνήματα πολυάνθρωπα. Τῶν γοῦν ἐπιφανῶν οὗτων ὀλωλότων ἀνδρῶν οἱ ἐλλειπειμένοι, βάναυσοι τινες ὄντες καὶ σκυτοτόμοι καὶ κιβωτῶν τέκτονες καὶ πάσης ἀλλης ἐπῆβολοι τέχνης, τότε μὲν ὑπὸ σκότου δύντες τὸ ξίφος ἐκφεύγουσιν, ὅπερον δὲ διὰ

20. De incursione Genuensium in Venetos qui erant in urbe.

Eodem quippe anno, mense Decembri desinente, riza ex vulgaris et nibili offensiuncula exarde scente, concitati adeo mutuoque bortatu ad arma con sternati Genuenses sunt, ut quantumvis intercederet pacemque conciliare pro virili curaret iunc forte in urbe præsens rex Armeniæ, apud ulros que sacrorum communione gratiosus, quippe cum Freriis Ialis vivens, — isto, inquam, ad hos a vi dissuadendos nequidquam omnia tentante, in paucos plurimi, in mites et obnoxios feri siveque impetum facientes, ipsis etiam obstare nascenti tumultui conatis imperatoris ministris et magistratibus, cedere compulsi, in ausa nefaria prouperant, auxiliaribus usi zelo ac furore, quos recurrens memoria nuper actorum inflammaret. Stricis ergo tuentes ensibus, et aprorum instar dentes ad cædem acuentium frendentes, miseros ipsis se inclinantes et in extrema necessitate humili me supplices crudeliter ipsa die plurimos obtulerunt, intra domos ipsorum ritu victimarum jugulantes. Initio enim facto a bajulo eorum, quem et tecto sub quo clausus tenebatur præcipitantes membratim conciderunt, 243 in alios inde ubi cunque inventos pari sunt immanitate invecti, tanta sic edita et temere sparsa strage, ut singularibus eadaver quodque mandare sepulcris per nimiam copiam non licet. Multa necessario coacervata in unam lovealam communis tumulo cumulabantur. Sic igitur illustrioribus quibusque Venetorum in urbe degentium absuraptis, reliqui opifices ferme vilcs, sutores, coriarii, fabri arcaturum, illiberaliumque istiusmodi professores artium,

κα'. Περὶ τῆς εἰς Βενετικοὺς πρεσβεῖας διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως.

Οὐ γάρ βασιλεὺς ἡμα μὲν τῷ ταῦτα γνωσθεῖ: διὸ ἐννοιας γεννόμενος μὴ αἰτίαν σχοιη ὡς συμπράξεις δῆθεν, πρέσβεις ἐκλεξάμενος τὸν τε μοναχὸν Μάξιμον τὸν Πλανούδην καὶ τὸν ὄρφανοτρόφον Λέοντα, ἀνδρας ἐλλογίμους καὶ συνετούς, ἐπ' Ἀκουηλίᾳς ἀπέστειλεν, ἀπολογόμενος τῷ κοινῷ συνεδρίῳ τούτων καὶ παρεστῶν τὸ οἱ ἐπὶ τοῖς τετελεσμένοις ἀνατίτιον. Οἱ καὶ παραγεγούτες ἐν χρῷ κινδύνου κατέστησαν, τῶν προσγενῶν τῶν φονευθέντων σφίσιν ἐπαναστάτων. Μόλις δὲ τοὺς περιάντας οἰκείους ζητήσαντες καὶ λαβάντες, περὶ τῆς μετὰ τῶν Ῥωμαίων εἰρήνης B τῆς νῦν ὡς πάλαι καιρὸν ἐτίθουν βουλεύεσθαι. Οὐ μήν δὲ καὶ πρέσβεις ἀντεπέστειλλον τότε, ἀλλὰ διὸ αὐτῶν περιαλγῶς ἐξωνειδίζοντο βασιλεῖτε καὶ Ῥωμαίοις, ὅπως ἐντὸς χειρῶν ἐκείνων τοιαύταις συμφορᾶς μὴ χωρουμέναις τῷ ἐκείνων ἔθει τοὺς οἰκείους οἱ ἐχθραίνοντες περιέβαλον. Τὰ μέντοι γε πράγματα τῶν Βενετικῶν καὶ σφοδρότερον ἀνταπήτουν (τὰ δὲ ἡσαν ἢ φάσας δὲ βασιλεὺς ὄντι τῶν πυρποληθειῶν οἰκιῶν ἐνεγύραξεν) ὡς οὐκ οἴοντε

tunc quidem abditi tenebris gladium fugerunt, postea urgente metu repetrere patriam seque ad suam gentis recipere convictum factu necessarium putarunt.

21. De legatione ad Venetos ob hec missa.

C 21 At imperator simul hæc in buce modum aetæ cognovit, sollicitus ne culparetur quasi coop[r]tatis ad istam cædem Genuensibus, monachum Maximum Planudem et praefectum orphanotrophii Leonem, viros insignes ac prudentes proptereaque judicatos idoneos huic recte fungendæ legationi, Aquileiam jussit se conferre, purgareque illic apud senatum Venetorum imperatorem suum ab omni suspicione approbationis aut conscientiae rerum a Genuensibus violenter actarum. Eo illi cum pervenissent, in maximo periculo fuerunt, cognatis et consanguineis eorum qui occisi fuerant ulcisci suorum cædem ipsorum nece contendentibus. Ægre tandem prævaluit vita horum parcendi consilium, eura maxime recipiendi permutatione cum hisce quos sui generis adhuc reliquos teneri Constantinopoli sciabant. Quibus repetitis receptisque, legatos dimiserunt nullo responso dignatos circa propositionem pacis inter imperium et Venetos veteris nova invicem conventione firmandæ. Ista enim de re se postea deliberaturos dixerunt, ubi esset ipsis ab imperatore satisfactum circa quedam quæ ab ipso poscerent. Quibus tamen ipsi exponendis legatos vicissim Constantinopolim mittere non curarunt: sed per duos missos illinc eodem revertentes prium dolenter reprobarunt imperatori et Romanis quod crudelitatis immasorioris quam mores ipsorum 244 et civilis institutio capere ac ferre posse viderentur, exercitæ ipsis sinentibus in sup-

τῶν σπουδῶν γενήσεοθαι, εἰς ἀνανέωσιν ἡδη καιμάτιον, ἔξηνυσμένων τῶν τῆς προτέρας εἰρήνης καιρῶν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο. Βασιλεὺς δὲ καὶ ἐτίτα: ἀπριξ ἐμέτο τούτων, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἢ τὴν τοῦ δικαίου δόξαν, ὑπερηφανῶν δῶλων ᾧ ἔκειναν καὶ μᾶλλον αὐθίς τῆς πρὸς Ῥωμαίους δεηθησομένων εἰπῆντες.

ζ. Περὶ τοῦ βιψθέντος τόμου ἐρ ὁ ἀγέραπτος κατηγορήματά τινα, καὶ περὶ τῆς τούτου ἀπολογίας τοῦ βασιλέως.

[P 166] Τῆς μὲν τοῦ βασιλεῶς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν κηδεμονίας πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ δείγματα, εἰ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν πράγματα ὅδε τις ἦν ἢ μυθευομένη καὶ πολλὰς σκενδάλων ἀνέψυς κεφαλάς. "Ἐδεις δὲ πάντως τῷ Ἡρακλεῖ τίμοντι καὶ ἐπικάνοντος Ἰόλαον. 'Ἄλλ' ἐμὲν Ἡρακλῆς ἦν οὗτος, Ἰόλαος δὲ δὲ καὶ ἄλιος τινεργός; ἔζητετο μὲν, οὐχ εὑρίσκετο δέ. Διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν ἦν ὅλως; μόνον τὰς τομὰς εὑδεῖν, εἰ καὶ μὴ τι ἔτιος; τῆς φροντίδος ἡμβλύνετο. Καὶ ἀφίημι τὰς

B τίνων οὐκ οἶδα, τέως δὲ πόλλ' ἀπτα φέρων αἰτιάματα. Τοῦτον βουληθεὶς ἀνατρέπειν δὲ βασιλεὺς καὶ λόγους φέρειν παλαίστας (ἡ πτονεος γάρ ἐπιεικῶς κακείνου τὰ αἰτιάματα) τὸ μὲν γραφαῖς τὴν ἀντιλογίαν ἐπιτρέπειν γίνεσθαι, ᾧ ἀν γε κατὰ ρῆμα τὰ τῆς ἀνασκευῆς γίγνοιτο, οὐκ ἐδοκίμαζε τέως πολλῶν αἰτιῶν ἔνεκα • αὐτὸς δὲ ἔγνω προκαθίσας, συναγωγῆς κοινῆς γεγονούσας, καθ' ἓν ἀναγινωσκόμενον ἀνατρέπειν. Καὶ γέγονεν οὕτω. Καὶ δὴ συνάγονται μὲν ἀρχιερεῖς, συνάγονται δὲ οἱ τοῦ κλήρου καὶ μοναχοί καὶ λαός, καὶ βασιλεὺς ἀμα τοῖς ἐν τέλει συνεδριάσας ἔκαστον κεφαλαιον τῶν τοῦ τόμου οὐκ ἀγενῶς

plures ipsorum, quos protegere jure hospitii et promissi patrocinii fide debuerant, manifestos et facio gloriante auctores in suis manibus ac postestate impune vivere permitterent. Deinde bona eorum, pro multa indicta in compensationem damni combustarum aedium, sequestrata magnopere, ut relaxarentur, insisterunt, negantes, nisi hoc fierent, se posse consentire in renovationem alii ieci cum imperio, in certum tempus jam prorsus clapsum, foederis. Quibus auditis imperator absumavit se in consilio negandi, quod petebatur, non magis praesentem utilitatem quam jus ipsum, quo niti se in his certo existimabat, sequens, contemnens autem omnino Venetorum minas; quos priores opus habituros rursus stabilita cum Romanis pace, et ad id ipsum orandum, rationibus ipsorum adigentibus, ultro descensuros considerabat.

22. De jacto tomo in quo scriptæ erant accusations quædam; et ut de iis se purgarit imperator.

Quam cordi essent imperatori res Ecclesiæ, ac quam sollicito ille studio pacem ejus tranquillitatemque procurare, multis varie per hanc historiam sparsis intelligi potuit exemplis. Ceterum quæ tunc Ecclesiam turbabant scandala, hydra instar illius memoratae in fabulis, secundo subinde nascentium capitum pallulabant fetu, quibus utique vincendis opus omnino erat Hercule, secante ei orente Jolao. Herculem in imperatore Andronico repereramus: qui ei opportune cooperaretur, quesitus diu est, nondum autem inventus, Jolao. Quid ergo mirum si solus ipse, licet opera non paucis, negotium non absolveret secando ad quæ nunquam hebes deprehensus est ejus gladius; gladius, inquam, spiritus, hoc est, acris cura juvinem intenta occasionem Ecclesiæ quoque modo consulendi laboranti. At quid queror ejusdem hoc agenti defuisse Augusto, cum, quod

C est indignius, multos in eo passus adversantes sit? Mitto discessorum ab Ecclesia partim machinationes in eum subdolas, partim eruptiones palam vehementes: dissimulo frigidas gratias ipsorum ejus 245 ope reconciliatorum Ecclesiæ, quorum laud pauci vel non bona fide usi beneficio, vel non sati grato animo studium aqua proportione merito rependentes, ita pacati erant ut in pace titubarent, ambigui inter utrumque, et ad omnem auræ flatum inquietudine obnoxia mobiles. Hujus generis cipiā imputaverim quod tunc contigit modo a me narrandum. Fasciculus chartarum sive tomus, aut potius, ut vocari solet, famosus libellus, in manus imperatoris venit, unde aut per quos allatus, nec scio, cæterum multa criminationum amplectens capita. Ea refellere volens imperator, et oppositis defensionibus idoneis ineluctabiliter evincere nihil in his nisi vanum et calumniosum esse (erant autem illuc quedam satis aculeata in ipsum Augustum, quæque illum haud leviter pungerent) scriptio committere confutationem ordine singulis objectis occurserunt non judicavit opportunum, pluribus de causis: voce viva satius habuit rem exequi, et habiti præ oculis libelli partes, post quamque recitatam, dicendo revertere singulas. Id adeo in hunc modum gestum est: Convenerant in cœtum perambulum episcopi, clerici, monachi, populus. Imperator procerum medias considens Libelli famosi capita omnia retexuit, et unumquodque illorum diluit victrici defensione, reipsa ostendens efficaciorē esse in tempore ac non raro felicis adhiberi suavem persuasionem fretæ rationibus eloquentiae quam imperiosam vim armatae majestatis, maxime quando (ut nunc videri auctor scripti clancularii volebat ipso illo malitioso sui celandi artificio) metuunt, qui queruntur, aut accusant, ne jus et æquum suarum scilicet allegationum tyrannica si quadam opprimatur subnixa fastu potestatis audire tranquille dediguantlis, et superbe obterere paratæ

διδύνειν, ἐργῷ δεικνὺς ὡς πειθὼν κρείττινον βίας, καὶ πάσιν τοῦ μᾶλλον ὅπου καὶ τὸ τῆς ἔξουσίας ὑφορᾶσθαι πάσικε πρὸς τὴν τοῦ χρατεῖν ισχὺν συμβαλλόμενον. Καὶ [P. 167] ὁ γράψας ἀφανῆς ἦν, τὴν οὐδενίαν τάχα καὶ τὸ μή ἐπί τισιν ιταχυρίζεσθαι τῇ ἐκ τῆς ἔξουσίας ὑπωπτευμένῃ βίᾳ καλύπτειν οἰόμαπος· βασιλεὺς δὲ ἐμφανῶς ἀντέλεγε προτιθεὶς τοῖς πᾶσιν εἰς κατανύντας λόγους, τὴν μὲν ἀνάγκην τῆς ἔξουσίας ἐν μέρει τιθεὶς, τῇ δὲ πειθοὶ προσάγεσθαι θέλων ἐκ περιουσίας πολλῆς τὸν ἀκούοντα.

καὶ. Περὶ τοῦ κατηγόρειτος φατὰ τοῦ Φιλαδέλφειαν ἐγκλήματος.

Τοῦτο καὶ πρότερον ἐπὶ Ἀθανασίου πατριαρχοῦντος ἐποίει, καὶ κεφαλὴν ἀλλην σκανδάλου σοφῶς ἀπίκοπτε, καὶ λίγοις ἐπὶ κονοῦ λεχθεῖσιν ὡς τισιν ἐπωφελεῖ, τὸ ἀνοιδόν κατεμάλαττε· σοφοῦ γάρ λατροῦ πρὸς τομῶντι πῆματι τομάς ἐπάγειν, πρὸς δὲ αὐτὸν ὑφίεντι τῆς ἀνοιδήσεως προστηνέσι φαρμάκοις ἐκ τῶν λόγων καταστέλλειν πειρᾶσθαι, καὶ μηδὲν διδόναι τῇ ἐκτῆσει πάροδον. Καίρος δὲ συνάπτειν τοῖς παροῦσι καὶ τὸ ήτον ἐγγίζον διὰ τὴν τῆς ὑποθέσεως

quidquid quantumvis probabile præjudicatis ejus erroribus quivis ausus fuerit opponere. Scriptor libelli quis fuisset, in obscurō mansit, seu suam illi vilitatis conscientia lucem fugere, qua traducendus ad Iodibrium fuerat, suasit, sive, quod indicavi, artificis scelus fuit affectare cura ista latendi speciem timoris, quæ suspicionem impingere dominantibus **246** arrogantia injusta, nimis ac supercilium deterrentis subditos a libera prolatione veritatis. Adversus quod sapienter utique Augustus, seposito tantisper terrore majestatis et velut solio descendens, æquo in campo, meræ rationis armis calumniam astu grassantem debellavit, privatæ defensionis eloquentia omnem opinionem sui sinistram audientium eximens animis, et dampnum plene resarcens qualecumque maledicta illa scriptio famæ suæ intulisse potuisse.

23. De mota in Philadelphiensem criminatione.

Tali consilio non nunc primum imperator usus est. Prius enim patriarchatum gerente Athanasio, aliud similiter exoriens caput scandali pari sapientia districte in tempore dictionis amputavit, oratione ad conventum prudenter habita, qua velut maligne tumescens ægri corporis tuber blanda excitatione premollivit, ne mora et neglectu inflammatum in ulcus perniciosum erumperet. Periti quippe medici est, uti a saeviis pestuante rigidiusque distenta ferrum ac sectionem non abstinere vomica, ita, ubi dolor remissus duritiesque tumor laxato remollescens spem fecerint non inutiliter tentandæ curationis blandioris, indulgere medicamentis lenioribus unguentorum ac cataplasmatum, quorum ope benigna prævertatur dira necessitas rumpendi exitum ustione ac cruenta chirurgia iatus bullient, et nisi foras extrahatur, membrum corrupturæ sapieci. Placet istud quoque a nostro

κατὰ τὴν Βεβυλώνα σουλτάνην, διευλαβουμένην τέως ὅπως εἰς ἀδελφότητα γράφοι τὸν ἔχθρον τοῦ σταυροῦ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπιεικῶς τῶν ἀτόπων ἐδόκει, εἰ καὶ σύντιθες ἦν ἐξ ἀρχαίου τοῖς εὐσεβῶς βασιλεύοσιν. Οἶος οὖν ἦν ἐκεῖνος, πρὸς τοισῦτα διευλαβουμένος (τὸ γάρ πατέρα γράψειν οὐκ ἀξιοῦντα τὸν πάππαν διὰ τὸ δῆθον ἐσφάλθαι, εἰς ἀδελφούς τάττειν μή δι: γε ἀνεον, ἀλλὰ καὶ ἔχθρον τοῦ [P. 168] Χριστοῦ, πόνος ἦν οὐκ μικρὸς ἐκεῖνῳ), κοινοῦται τοῖς τῶν ἀρχιερέων παροῦσι τὸ σχέμα, καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ συνειδότος ζητεῖ. Καὶ δὲ μὲν ἔλεγεν, δὲ δὲ μὲν ἀλλος ἀλλος τι τὰ εἰς θεραπείαν τοῦ συνειδότος ἀπεσχεδίαζεν. Ὁ μέντοι γε Φιλαδελφείας Θεόληπτος θέλων σεραπεύειν βασιλεῖ τὴν συνειδήσαν, ἀγεκτὸν ἀπὸ Γραφῶν ἐπειράτο τὸ πρᾶγμα δεικνύειν. «Καὶ τι γε, φησι, τούτο δεινόν, εἰ καὶ τοῖς διάμοσιν, οὐχ ὅπως ἀνθρωποι πάντες, ἀλλὰ καὶ Χριστιανοὶ ἀδελφίζουσιν; Τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νίκα τῇ συνέσει. «Οπου δὲ τοῦτο καὶ γέγραπται; «Τοιοὶ μητρός μου ἐμπλαχέσαντο μοι, » λέγει τῇ ἀφρατίζουσα. Τοιοὺς δὲ

tunc editum principe providè moderationis exemplum, et prætermissa memoria decursi narrando retro temporis retracitum hic ponere, si minus ordine gestarum rerum ad hunc historiæ locum pertinens, genere tamen et similitudine argumenti non prorsus ab eo alienum. Cum incidisset imperatori ex usu præsentili necessitas dandi litteras ad sultanem Babylonis, etsi exigebat antiquo more, Augustoru[m] præcedentium, etiam religiosissimorum, exemplis probato, vulgaris epistolarum istiusmodi formula ut fratris titulus in inscriptione poneretur, tamen eum sua peculiaris quedam delicatio que religio cunctabundum in **247** co tenebat, scilicet verentem ne indignum nefastumque jure videtur hostem crucis ab imperatore christiano fratre salutari. Urehat acriorì sui sensu hic animus scrupulus, quod quasi penitus adigeretur apprimente conscientia memoria nuper a se omissæ, in occasione non minus urgente, scriptio litterarum ad Papam, ea solum de causa, ne Patris ex consuetudine titulum epistolæ præfigere cogeretur; quod inducere in animum nequirit, eum Patris appellatione dignari, quem erroris autumaret cuspiciā affinem. Ex cuius facti præjudicio prona erat in præsentis solutionem dubii consecutio, utique cum multo appareret inconvenientius hominem non solum atheum, sed et hostem Christi manifestum ab imperatore christiano fratrem, quam ab eodem Patrem Romanum Pontificem vocari. Ergo haud valens sic imperare stomacho cuiusdam suo proprio fastidiosuscula religionis, ut tantum absurdæ indecentiæ vel exsorbere sustineret. I speraret posse concoquere, sestum hunc ipsum animi forte præsentibus apernit episcopis, si quid buic morsui conscientiæ sedando accommodatum in promptu haberent, proferre ne gravarentur, exorans. Ad eam provocationem cum

μητρὸς τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ ὁ Νόστης; ἐξηγεῖται· Αἱ μητρὸι δαμονας, ὡς ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς αλτίς;
 (ἢ ὅ Ιωτην, οἰραι, ἢ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης, ἀρχή τι;
 γνωμένη τοις μὴ οὖσιν εἰς ὄντωσιν) τούτους τε κα-
 κεῖνους ὃς ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς προῆχθαι καὶ ποιη-
 τῶν· Τοῦτο Ιωας καὶ κατὰ τὸ τυχόν τῷ εἰπόντι παρ
 ἔμμπται, ἐξ εἰκότων οὐ γέγονε μέγα καὶ εἰς σκαν-
 δίους πρήψασιν ίκανόν. Οὐ γάρ Δυρδάχιος Νικήτας;
 οὐ λόγος ἀκούσας οὐχ ἀνεκτὸν ἀκούεις εὐσεβεῖσιν
 ἀγένετο πάμπαν, εἰ δαιμόνων ἀντικειμένων Θεῷ.
 Εἰδιδροποιος ὑπῆκοος τῷ Χριστῷ καὶ υἱοθετηθέντας
 θεῷ δὲ τοῦ βαπτίσματος, ἀδελφοὶ λέγοντο. Γνησίοις
 τούν διὰ ταῦτα τὸν εἰπόντα βλέπειν δύμασιν οὐκ
 ἤντιστο, ἀλλὰ πολλοῖς διελάλει τὸν λόγον καὶ βλα-
 σφημίαν τούτον οὐ μετρίαν ἔκρινε. Ταῦτα πολλοῖς
 μὲν ἴμμεις χλευάζειν καὶ τὸν λόγον ἐπιεικῶς ὡς ιὖν
 εἰκρίει; καὶ διφευν ἀποστρέψειται· ἐπέπιστο δὲ καὶ

βασιλεὺς πλατυυομένου τοῦ λόγου, καὶ ὡς εἰκὸς πε-
 ριλγῆσας καὶ τῶν πραγμάτων κατατενάξας, εἴ
 μη μόνον τοῖς σχιζομένοις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς
 ἡνωμένοις τὰ τῶν ιδίων χλευάζονται, σύνοδον συγ-
 κροτεῖ, καὶ διαλαλεῖ πᾶσι τὰ τέως λεχθέντα, καὶ ὡς
 ἦν κατὰ τὸ εἰκός τοὺς λόγους διευθετεῖ. ἐκβάλλων
 ὑπολίταν ματαίαν ἐκ καρδιῶν ἀκουόντων ἐντοκρίθου-
 μένην ἥδη τῷ Θεολόγῳ πτώ. Λύτος δὲ πειράσας κακοῦν
 τὸν τὴν τοῦ σκανδάλου πυρκαΐαν ὑπανάψαντα αἰδοῖ
 τοῦ ἀνδρὸς εἰργεται, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκείνου κατά-
 στασιν (ἥν γάρ ταῖς ἀληθεῖαις εὐλαβῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ
 οὐ κακουργίᾳ, ἀλλ' εὐλαβεῖσα παρακεκινητο), τὸ δὲ
 καὶ διὰ τὸ ἀρθῆναι θέλεται μέγα τὸ σκάνδαλο. ἐκ τοῦ
 τὸν ὑπομνήσαντα κινδυνεῦσαι.

καὶ. Ήερὶ τῷρις πλοτεθειμέργωρ χαρτίων καὶ σκας
 εὑρέθησαν.

Δεινὸν δὲ πάθος ἐντεῦθεν εἰσήσει [P. 169] τὸν πα-

lli alia dicerent, et variis ex tempore pro se quisque allegandis quasi hebetare satagerent aculeum quo alte insixto pungehatur nimium tenera pene superstitionis conscientia principis, Philadelphienis Theoleptus palmarium se putavit e sacris orationibus argumentum reperisse, quo evincerebat licitam istam, nec ulli obnoxiam censuram haberi debere loquendi ac scribendi formulam. Ejus hoc e canonice Scripturis astruere conantis hæc ferme fuit eratio: « Quid enimvero tantum piaculi sit Babylonie sultanem fratrem nominasse, si sancto Spirito, qui sacros libros dictavit, auctore discimus C malis ipsis dæmonibus non tantum homines omnes, sed etiam Christianos fraterna quadam necessitudine conjungi? Vincat ergo ratio inanem metum; et cum res exigat conveniri sultanem litteris, et harum inscriptionem oporteat talem esse qualis jam olim exemplis principum piorum et usu hactenus continuo informata est, detur opera ut quod necessario faciendum est, fieri libenter apparat: alioqui enim non haberet gratiam meriti, quod vi expressum quadam et extortum ab invitatis videretur. Locus Scripturæ quo fretus hæc loquitur, hic est. Sponsa in Cantico sic ait: « Filii matris mense pugnaverunt contra me¹. » Ibi Nyssenus Sponsam quæ sic loquitur esse docet Ecclesiast. Christi. Hæc a matris suæ filiis oppugnari se queritur, hoc est, eodem 248 interprete, a malis dæmonibus, qui matris ipsius filii dicuntur, quoniam tam Ecclesia quam dæmones ex eadem causa et principio sunt orti, divina nimis bonitate creatrice universorum, per cuius secundam beneficentiam cuncta ex nihilo in existantiam producta sunt. Hæc omnes bonos iuxta malosque an- ples aut homines uno pariter euncitorum Patre ac Ceditore genuit. Talia minus forte præmeditata, quasi Philadelphensis projectit in medium; que gravis statim scandali et invidiae in eum occasionem sunt visa præbuisse plausibilem. Illoc enim auditio Dyrrachiensis Nicetas haud tolerabi-

D lem pīis auribus orationem censuit, qua rebellium Deo dæmonum Christo subjectū homines, a Deo per baptismum in filios adoptati, fratres dicerentur. Aequis igitur oculis spectare sic locutum non sustinuit: sed et verbis continuo plurimis impian, ut putabat, mentionem aversatus, ei suo judicio blasphemiae non mediocris notam inuissit. Ducti non pauci auctoritate Nicetæ amaris irrisioibus Theoleptum traducebant, ejusque sententiam nihil moderatius quam pestem et venenum viperinum aver-sabantur. Ceterum Augustus, qui orationes utriusque contrarias præsens plene auribus hauserat, ubi quod inde per populum in Philadelphiensem murmur gliseret postea cognovit, ægre, ut par erat, novæ super tot alias offenditionis exortum tulit; et miseratus sortem publicam, quod jam non solum schismate abrupti cum perstantibus in Ecclesiæ unitate contendenter, sed hi quoque jurgis mutuisque ludibriis committerentur, convocata synodo disseruit de suberto Dyrrachiensem inter Philadelphiensemque certamine, hujusque verba in sententiam exposuit commoda, omnem ab eo minus sanctæ doctrinæ aut reprehensibilis novitatis suspicionem inanem amoliens, imo animis jam multorum inolitam stirpitus avellens. Atque ille, quo ferebatur ruens studio ad extinctionem invidiæ 249 temere in Theoleptum arcensæ, facile obiter incitaretur in impetu ægre vicissim faciendi ejus reprehensori Nicetæ, qui face rogo subjecta causa incendii suisset, nisi ab isto eum conatu cohiberet primum pudor viri multa gravitate ac religione venerabilis, nec tam in hoc ipso malignitate ulla quam zeli quadam imprudentia prolapsi, deinde metus ne qualem ex traductione Philadelphensis offenditionem formidarat publicam, talis tantaque, ac nec minus vel periculosa vel noxia, e Dyrrachiensis impugnatione sequeretur.

24. *De chartis in occulto reconditis, et ut eae sint inventæ.*

Sub hæc gravis quidam anxiæ religionis æstus.

¹ Cant. i, 5.

τριάρχην Ἰωάννην, καὶ ἦλιος δεινῶς δὲ εὐλαβεῖαν ἔξι
εἰτιας τοιάδεσσε. Τινὲς γάρ τῶν ἐκείνου, οἵς νέοις οὖτις
ζώγρειν ἐπήσιε περιστερῶν νεοσσούς νεοκομούμενούς
ἐν τοῖς κατηχουμενεῖσι, ἀφίστανται καὶ τῷ κίονι
ἴνθι τὰ δηλωθέντα τῶν γραμμάτων ἐκπώματα ἐν
κυρφῇ κείμενα ἥσαν (Γαμηλιών δὲ ἐνειστήκει μήν
καθ' ὅν ταῦτ' ἐπράττετο) ἐν ἀριστεροῖς τοῖς εἰσιόντοις
κατηχουμενεῖσι, τοῦ περιωνύμου ναοῦ. Καὶ ἐπει πε-
ριστερῶν ἦν τῆς, καὶ ἔδει οὐκεὶ λεοῖς καὶ λινοῖς,
ἰλλὰ χερσὶ καὶ μόναις νεοσσούς ἀπτήνας αἱρεῖν,
κλίμακα τε ἐπιτιθεῖσται, καὶ εἰς ἀναβάς ἐκείνων νεοσ-
σούς μὲν ἐκείνους ὅποις κείμενον. Τὸ δὲ ἦν
τὸ συνεπτυγμένον τῶν ἀρῶν δστραχον. Ός δὲ ἀντ-
πύσσοντες κατεμάνθανον δὲ τι ποτὲ ἦν ἐκεῖνο, ἐν
θαύματι ὡς εἰκός ἥσαν καὶ δημόρουν δὲ τι καὶ δρά-
σουσι. Τέως δὲ ἀπαγγέλλειν μὲν πατριάρχη, [P. 170]
ἴγκειρίσειν δὲ καὶ χάρτας καὶ δστραχα ἕγνωσαν. Ως;
γοῦν εἰς χειρας ὁ πατριάρχης εἶχε καὶ κατενεις τὸ
ἔρχμα, προσαναφέρειν. Ἐγνω τὰ περὶ τούτου καὶ
βασιλεῖ, δὲ καὶ οὐδένα ἄλλον ἢ αὐτὸν ὑπενεις τὸν

A παρασυρέντα καθ' οὕπερ ἥσαν καὶ αἱ ἄραι. Καὶ δὴ
τὸν ἀδελφὸν πέμψας Μεθόδιον, ἥξειν βασιλέα παρα-
γνέσθαι οἱ· μηδὲ γάρ ἔχειν ἀπαντάν παρ' ἐκείνον.
Ἄπηγγελλε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ως ἔλαθον ἐπὶ τοσού-
τον φρικτῶν ἀρῶν εὐθύνας ὡς οὐκ οἴδασιν ἐνεχόμε-
νοι, καὶ ως ἀπεναντίας τῆς πάλαι περιστερᾶς, λύτιν
εὔαγγελιζομένης κατακλυσμοῦ, η ἐπὶ τοῦ κίονος
ἐκείνη φαίνεται, παρ' ὅσον οὐκ εὐλογίας, ἀλλὰ κατ-
άρας καὶ ἀφορισμῶν μηνύτρια γέγονε. Καὶ τὸ χει-
ριστον, ως τότε μὲν δύσων πατριάρχης ἦν καὶ τὴν
τοῦ δειν ἔξουσίαν τοῦ πνεύματος ἔφερε, νῦν δὲ καὶ
ἴσως λύειν μέλλων, εἰ τέως καὶ λύσι, ἐστερημένος
τῆς τοῦ λύειν ἔξουσίας εὑρίσκεται. Καὶ διὰ ταῦτα
ως πολλῆς τῆς δυστολίας οὖσας χρή κοπιῶν, ἔλεγε,
καὶ συμβουλεύειν τὸ ποιητέον, ως ἐμβραδύνουσιν
ἴσως μὴ σφίσιν ἀκίνδυνον δν. Ταῦτα βασιλεὺς ἀκού-
σας διευλαβήθη τέως τὴν πρᾶξιν καὶ πρὸς τὸν λόγον
ἔθορυσθη, καὶ ως εἶχεν εὐθέως παρὰ τὸν πατριάρ-
χην γίνεται. Ός δὲ τὰ γράμματα εἰσί, καὶ δουκινά κεί-
μενα καὶ διπλας εὐρέθησαν πέπυστα, ἐν ἀπόρῳ ἦν
καὶ τὸ ποιητέον ἐσκόπει· τὸ γάρ πατριάρχην Ἀθα-

vellementer agitavit animum Joannis patriarchæ
occasione quam hic referam. Quidam e familia
illius adolescentes, Septembri mense, pullorum co-
lumbinorum in nidis capiendorum cupiditate,
prout illa fert aetas, instincti catechumenea scruta-
tabantur, locum in templi magni parte superiori
ad levam ingredientibus, cavis per muros passim
hiantibus pertusum, eoque cum istarum nidificio
volucrum tum ludiero auecio vacantium opere
urgentiori pnerorum opportunum, quippe ubi, sine
laciniioso apparatu venatoriæ supelleculis, retium
aut calamorum visco perlitorum, manu cominus
nuda columbulos adhuc implumes in nativis cubiti-
bus prehenderent. Dum hinc inhianter studio in-
tensi cuncta illic foramina rimantur, unus ex ipsis
observato supra columnam altiore cavo, scalis
illuc admotis evectus pullos quidem, ut volehat,
reperit et cepit: sed idem ulterius quoque conspi-
catus nescio quid ibidem profundius repostum,
manu altraxit vasa duo testea commissa invieen.
Tum curiositate puerili quid illic lateret scrutans,
chartas repertas et ipse legit et sociis ostendit.
Erant eae quas diximus tali loco ab Athanasio ab-
dicationem patriarchatus meditante absturas; qui-
bus simul quæ inarata fuerant dirarum anathema-
tumque terricula non sine horrore quadam pueri
viderunt, dubitantes quid iis facerent, 250 post
aliquam deliberationem consenserunt deferenda ut
erant ad patriarcham cuncta. Moxque re illi, prout
contigerat, narrata, fictilia cum inclusis chartis
obtulerunt. His patriarcha in manus sumptis at-
tentaque perlatis, plane intellectam rem totam
reforre ad imperatorem statuit, in quem potissimum
intenta intortaque illa imprecationum horribilium
fulmina existimabat. Misso igitur ad eum
suo fratre Methodio, rogavit ne gravaretur venire
a se, quoniam ipse ad palarium tendere tunc qui-

B dem insuperabili obstatculo prohiberetur, haberet
autem quæ cum ejus majestate coram et statim
tractari oportere, nempe ut quamprimum commu-
niter viderent quo se possent pacto expedire diris
vinculis horrendorum anathematum, quibus ha-
ctenus ignorassent se teneri constrictos. Declara-
tum autem hoc nunc ipsis indicio columbe, quæ
longe diverso a sacris celebrata Litteris nuntia di-
luvii cessantis augurio, non pacem ac benedictio-
nem ut illa, sed piacularis nodos terribilium ex-
communicationum e columnæ fastigio eminens de-
nuntiaret, atque ita quidem (quod erat pessimum)
ut simul doceret eum qui laqueos istos atrocis
nexuerat et intenderat, tunc cum id egit suis
patriarcham, hoc est minime dubiam ligandi ha-
buisse potestatem: nunc autem privatum degere,
nec clavem amplius tenere qua possit carcere pandere in quem ipsos antea conjectos incluserit.
Quæ cum ita sint, acri opus esse deliberatione,
quæ vias mature investiget extricandæ perplexi-
tati lethalium et fauces stringentium nodorum,
quorum cassibus hærere implicitus ne ad momen-
tum quidem sustineat qui gravitatem periculi ur-
gentis aut potius præsentis exilii pernicie ea ex-
pendat christianæ prudentiae trutina, quæ quisque
præhabere quibuslibet rebus debeat statum animæ
ac salutis æternæ rationes. His imperator auditis
hanc parum conturbatus ad patriarcham accurrit,
251 lectisque libellis, et ubi quoque casu reperti
fuisser cognito, disquirebat anxiō incertoque con-
silli animo quem iniret modum his sese angustiis
explicandi. Nam recurrere ad expatriacham et
merum nunc monachum Athanasium, ut solveret
quod ipse dum esset in dignitate nodaverat, præ-
ter ceteram intempestivitatē, etiam inutile va-
numque videbatur, deficiente jam in ipso ad istud
potestate. Accersitus ergo jussu Augusti raptim

νάπιον δέοντα ἀξιοῦν ιδιωτεύσαγτα λύειν οὐχ εὑρί-
σκον αἰτηρες. "Οὐεν καὶ συνέρχεται μὲν σφίσιν ἐκ
προσταγῆς ὁ Ἀλεξανδρεῖς, συνέρχεται δὲ ὁ τῆς
Ἐρέσου Ἰωάννης οὕτως ἀργῶς τῆς τιμῆς ἔχων,
συνῆσσεν δὲ καὶ τῶν ἀρχιερέων οἱ παρευρεθέντες,
καὶ κοινῇ σκέψει τὸ πρᾶγμα ἐδίδοσαν. Κοινῶς οὖν
κατεστόμησαν διπλαντες, καὶ τῆς πράξεως τὸν πράξαντα
ἴν οὐ καλαῖς ὑπονοίας ἥγον· οὐ γάρ διλο τι, ἀλλ'
ἴαντιῷ καὶ πάλιν περιποιεῖν τὴν τιμήν, ἀφύκτως
εἶτα καὶ ταῦτα οὐκ ἔχρην δεσμοῦντα. Τέως γε
μέντος τοῖς μὲν ἐδόκει αὐτὸν ἀξιοῦν λύειν, τοῖς δὲ
ἄλλοις ἀδύντα δέξιον καὶ διλως ἀπάδοντα κατεργά-
νετο, εἴτεροι ιδιώτης ὁν καὶ τῆς Ιερατείας γεγυμνω-
μένοις διλυτα λύει· τοῦ γάρ εἰναι καὶ τὸ σκέμμα τῷ
πεπραγμένῳ. Διὰ ταῦτα ἑτέροις ἐδόκει, καὶ μᾶλλον
τοῖς ἀκριβέστεροις, ἡμέδη δέξιον διλως κατὰ λύσιν, ἀλλὰ
κρίνεται διπλαντες ἐν ὀδήλῳ τὰ φρικτὰ πράξεις, καὶ εἰς
ἀπολογίαν καθιεστάντες ὑπὸ Παρατάσις πάσιν διπλαντες καὶ
ποιοίς κανόντες ἐπόμενος ἀνθρώπους Χριστιανούς
διπροστατεῖ μηδὲν γιγνώσκοντας, καὶ οὕτω συνελαῦν αὐ-

τὸν ἔκεινον καταγνωσκειν τῆς πράξεως. Ἡς δὴ
καταγνωσθεῖσης [P. 171] καὶ παρ' ἔκεινου, προκατ-
εγνωμένον πάντως καὶ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας κανόσι,
μὴ λύσιν διληγν ζητεῖν· τὰ γάρ δικαίως καὶ υπὸ κα-
νόσι δεδεμένα, ἔκεινα καὶ λύσισθαι είναι ἀνάγκην,
τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἀγυπόστατα μόχθον περιττόν διλλωτείν
είναι καὶ ζητεῖν λύσισθαι. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' αὐτίκα καὶ
πατριάρχην είναι καὶ σύνοδον εἰς λύσιν τὴν ἀπὸ τῶν
κανόνων δικαίων ἀξιοπίστους. Αὐτούν δὲ καὶ μᾶλλον
οὐ π' αἰτίας δικαίων ἀχθέντα κανονικῶς εὐθύνεσθαι.
Τὸ γάρ ξαυτὸν συνιστάντα ὑπονοηθέντα τὰ χειρίστα ἐν
δρκοῖς τε καὶ ἀραιταῖς ταῖς καθ' αὐτοῦ, τίνα λόγον ἔχειν,
εἴπερ καὶ τοῦθι ικανὸν εἰς τελείαν τῶν ἐγκλημάτων
ἀποφυγῆν; Οὐκ ὅμνύειν γάρ, ἀλλ' ἀποτρίβεσθαι τὴν
κατηγορίαν διὰ πιστῶν παραστάσεων εὔλογον. Τὸ δὲ
τοὺς κατειπόντας ἢ τοὺς συναρπασθέντας, ἀραῖς ὑπο-
βάλλειν ποὺ δικαίων καὶ διλως κανονικῶν καὶ τῶν νόμων
τῆς Ἐκκλησίας; Βασιλεὺς δὲ σοφώτερόν τι ποιῶν,
ώς ἐδόκει καὶ δεῖ τὰς ἐιρήνην αἰρούμενος,
συνεδούλευε πέμπειν καὶ ἐρωτᾶν Ἀθανάσιον, καὶ

est Alexandrinus patriarcha; vocatus pariter Ephesus Joannes, licet citra usum pontificalis in eam Ecclesiam auctoritatis, titulo duntaxat tenuis esset episcopus. Ceteri quoque, quotquot forte tunc in urbe reperiebantur antistites, rogati similiter concurserunt. Hi deliberatione communiter inita super negotio proposito primum magno consensu detestabantur factum, et facti auctorem graviter incusabant, malæ mentis extantia iis scribendis et abscondendis chartis indicia trahentes ad lœvas de ipso suspiciones, quasi artificio isto ligandi quae nemo praeter ipsum posset solvere, ambitioni velificatus proprie, necessitatem imponere studuissest sui restituendi in eum unde invitus descendisset thronum. Circa definitionem ejus quod facto esset optimus illo articulo rerum, quidam defungebantur consulendo ut Athanasius libellorum scriptor adiretur, ab eoque peteretur absolutio censurarum in iis inflictarum. His alli repugnabant contendentes, praeterquam absonum, etiam irritum id fore: nam et esse inconveniens insidiatori astuto, postquam ejus dolos deprehenderis, fraude quasdam ultra tribuere successum; quod fieret nunc conveniendo Athanasio, quem ideo clam scripsisse hos libellos intelligimus, ut redire nos ad sese cogeret, et vel si annueret is quod rogaretur, frustra illi tentaret, nos vane speraremus, utique cum sit indubitatum homini pontificali nuncato potestate, jamque supra privatum quemlibet nihil habeanti, facultatem non inesse solvendarum anathematis nexum. Propter haec aliorum, et quidem eorum fere qui juris canonici consultiores putabantur, haec erat sententia, nihil in præsens de cunctione anathematis curandum, sed citandum ad tribunal Ecclesie Athanasiū, ibique ab illo exquirendum 252 quas ob causas, et juxta quos canones, christianos homines nullis minis præviles admonitos et funditus ignaros illigare horribiliter

excommunicationum diris, clanculario scripto tentaverit? Auditis deinde quæ ille respondebit, et quod allegare nihil nisi frivolum poterit, facile mox redargutis ac convictis, rite ipsum condemnandum ad latitudinem in publico conventu Romanorum se perperam et ultra quam debuerat aut potuerat, dum illa scriberet, egisse. Hinc omnes pro plane frustraneo et nullius roboris habebunt id quod ipse qui fecit, se contra fas, sine legitima potestate attentasse confessus palam fuerit. Unde cunctis apparebit non esse opus absolutione ulla, siquidem ea tantum canonica solutione indigent, quæ rite ac canonica auctoritate sunt ligata. Si qua prædamnata canonibus et ab initio cassa irritaque fuisse constat, ea querere quemadmodum solvantur, supervacaneus sit labor. Quin vel si singulare periculum subesse quondam ne valida sit et vere liget excommunicatione sic lata, nec sic tamen opus fuerit ad eum recurrere qui tulerit, quoniam quando patriarcha contra canones peccat, patriarchalem adversus eum potestatem synodus obtinet, cui propterea jus plenum competit tum absolvendi a censuris temere ab eo lati, tum etiam illum ob id ipsum canonice judicandi et poenis subjiciendi meritis. Neque in subjecto casu quidquam suffragari Athanasio posse ad amoliendas a se, quarum causam præbet justam, suspiciones pessimas, quod sibi horrenda, si fallat, imprecans alienum se ab omni crimine dejerat: non enim juramentis et execrationibus istiusmodi, sed idoneis argumentis ac testimoniosis criminationes impactæ sunt purgandæ juxta receptum et rationi consonum morem. Multo autem esse pejoris exempli, quippe a sacris regulis et legibus Ecclesiæ intolerabiliter exorbitans, quod hic fecit Athanasius, diris anathematum in solos rite torquendis scienter peccantes et proterve contumaces, subjecere se ales etiam eos qui abrepti aliena seductione prolapsique per impetu-

τοὺς χάρτας δεικνύντας πουθίνεσθαι εἰ αὐτὸς πρά- Α εἶχε δεσμεῖν ὡς ὅδηθν παρασυρέντα. • Τότε δὲ ἐκεὶ οὐκέπιος ἦν γράμμασι πιστοῖς ἔγχαράζαι τὰ τῆς ἀπολογίας, ὡς καὶ ἀπῆτητό, λαβὼν χάρτην οἰκειογείρως τὰ πλεῖστα τάδε ἔγραψεν. • Έμοι συνέδη πατριαρχεύοντι πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς ἐμπεσεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξ αὐτῆς τῆς κατασχώσης με δόδυνης καὶ πικρας παρακινηθεὶς γράμματα [P. 172] ἐξήνεγκα βάρος ἀφορισμοῦ καὶ λοιπῶν ἐπιτιμιῶν κατ' αὐτῶν ἔχοντα τῶν θλιψάντων με καὶ λελυπηκότων. • Ἐγνώρισε δέ, ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπιτιμηθέντων οὐδεὶς οὔτε περὶ τῶν εἰρημένων γραμμάτων οὔτε περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιτιμιῶν. Εἴτα αὐτά μὲν τὰ γράμματα ἐν ἀποκρύφῳ τινὶ καὶ παντελῶς ἀδήλῳ τόπῳ τοῦ μηγάλου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγίας σοφίας ἀποτεθέντα ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ καὶ διέμεινε φυλαττόμενα. • Έγὼ δὲ ἐπει τοῦ θρόνου ἀναχωρήσαι καὶ τῆς πατριαρχῆς πάτησης προστασίας παρατηταί τησούληθην ποιήσομαι καὶ ἡσυχάζειν πάλιν κατ' ἐμαυτὸν ὡς καὶ πρότερον, εὖθες καὶ τὸ σύμπαν τῶν γεγραμμένων ἐκεῖον βάρος, ἐξ αὐτῆς φυχῆς διαλύσας ἡθίτησα, συγ-

dentiam impegerint. Hæc utcumque verisimiliter ac sapienter ita isti disserebant, **253** tamen imperator in securiorem semper partem incumbere, dum quomodo cuncte dubitatur, solitus, circumspectius et ad pacem Ecclesiæ accommodatus consultum se putavit, si decerneret, ut fecit, mittendos ad Athanasium certos homines, qui ab eo quererent, ostensis illi quos ipse scripsisse diceretur libellis, an revera eos et cur quoque consilio scripsisset, et num in eadem nunc, qua olim fuisse ad scribendum impulsus, sententia et voluntate perstaret. Ad hoc electi sunt præfectus Caniclei Chunonus et Cyprianus chartophylax. Qui postquam Athanasio convento imperatoris et synodi mandata rite exposuerunt, ille confessim est fassus et se illa scripsisse, et pusillanimitate ac mero re fracti animi, quibus tunc agitaretur, male perturbatum id egisse: sese ideo illa et fuisse a principio irrita putare, et nunc, quantum posset aut opus esset, cassa veille: • Et utinam, addidit, chartæ istæ, quæ hunc tumultum concitarunt, nunquam in eo ubi deliescebant loco repertæ, nunquam extractæ illinc essent. • Ita tunc ille, ne sic quidem perspicacioribus fidem faciens sinceræ ac veracis professionis. • Oportuerat enim, aiebant rigidiors supercilii censores, et agnoscisse simul et declarasse submissius propriam in eo facto culpam veniamque poposcisse, si rectus et simplex sic loquenti suberat animus Athanasio, et revera, ut videri volebat, per meram ægri animi delirationem ad ea scribenda fuerat impulsus. Ex hac enim profecto facti sui tam atrocis sera ista nunc demum eaque tam frigida improbatione satis intelligi, spectasse illum in eo longe plus quam modo præ se ferat atque adeo astu profundo mentis improbabile ipsa machina in illis latebris struxisse, quæ in tempore prolatæ terrore diro anathematismorum horribilium concuteret, quem his ol noxiū formidinibus norat,

B **254** animum imperatoris, eumque metu isto induceret ad se in throno reponendum, unde ingratus ac vi coactus descendisset, facile autumnans nihil pacisci reconsaturum Augustum pro spe infirmæ ac supra modum delicate conscientiæ pacandæ. Quem ideo terrere nominatim et damnationi a se in omnes intentata diserte involvere studuisse videatur, dum inter alia clare professus est se non solos eos excommunicare qui scientes peccassent, verum illos etiam qui aliena seducti fraude imprudenter pertracti fuisse in qualemcumque participationem initiorum contra se consiliorum. • Hoc fuit multorum de isto Athanasii responsō judicium: nunc cætera reddamus. Ab eo sic locuto perrexerunt exquirere legati, num hanc ipsam, quam verbo ipsis expressisset, excusationem istius sui facti, paratus esset, si rogaretur, ad eorum cuja intererat notitiam et satisfactionem scripto complecti. Ad ea ille chartæ confessim arreptæ haec, que licet pluscula hic referam, illevit: • Mihi contingit patriarchatu fungenti in multis tribulationes, multis tentationes incidere. Harum subito et vehementi pertractus sensu in amaram habitudinem exacerbatae mentis, scripsi litteras anathemata gravia censurasque id genus atroces in eos qui me vexaverant et læserant habentes; quarum notitia censurarum nemini eorum in quos illæ intorquabantur oblata ultra est; ac ne indicium quidem cuivis factum vel istarum ipsarum litterarum vel particularium noctarum quas continebant. Hæc deinde litteræ in quodam abstruso et prorsus ignoto loco magni templi sanctæ Dei Sapientiæ depositæ, ibidem custodiæ permanserunt. Ego vero postquam throno cedere et omnis patriarchalis præfecturæ abdicationem volui facere, quiescereque rursus apud me sicut prius, statim totum illud scriptorum onus ex ipsa anima diligens abrogavi, veniam omnem universæ Dei impetrans Ecclesiæ et ipsi

γνοήσας πάσης τῆς τοῦ Θεοῦ πάση μεταδούς Ἐκ-
τῆσίσ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀνωτέρω, ὡς εἰρηται, θλίψις
ἴσας καὶ παραλυπῆσαι σπουδάσσειν. Οὐ γάρ ἦν
ἔτει τῆς τοῦ Θεοῦ ἐντολῆς οὕτε τῶν ἑκείνου νόμων
καὶ παράγγελμάτων, οὔτε ψυχῆς φόβον διώς ἔχομέντης
τοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔννοιαν τῆς μελλοντῆς κρίσεως
ἔριν καὶ ἀνταπόδοσεως, ἀκατάλλακτον τὴν ἔχθραν
τοῖς καὶ ἀντὶ κακῶν ἀντιδίδοντας κακά, οὕτε μὴν
παρέδοσις κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων, εὐχεσθαι ὑπὲρ
τῶν Θεοῦ αφῶν καὶ λέγοντος καὶ προστάσσοντος.
Διὰ ταῦτα καὶ γράμματα μὲν ἔκπινα πάντα τὰ τῆς
παροψίας, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς ἐγκατατί-
θεσσαν βαρύτητα τοῦ ἀρροτσμοῦ τε καὶ τῶν ἐπι-
πιστον, ἢ ψυχῆς πάτης ἀπεβαλλόμην, πᾶσι τοῖς ἐπι-
τιμηθέσις κακοφάγῳ διδούσι τὴν συγχώρησιν· οὔτε δέ
καὶ ἀνελαβέσθαι τὰ τοιαῦτα γράμματα καὶ ἀφανί-
σαι ἡμετέρην παρ' ἡμῖν, καὶ οὕτε ἐλάθομεν οὕτε
τρανίσαμεν. Εὑρίσκονται οὖν ἄρτιοι, καὶ διδούνται
εἰς χειρας τῷ κριτιστῷ καὶ βασιλεῖ μου καὶ αὐτο-
κράτορος. Περὶ οὐ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐρωτήσεως γενομέ-
νης αὐτῶν δὲ τούτων τῶν γραμμάτων ἔνεκεν, οὐδὲν
Ιερος ἢ αὐτὸς τὸ ἀλήθες εἰπόντες ἐπληρωφορήσαμεν
οἵοις ὅτι οὐ νῦν πρότερον τὴν γνώμην μεταβαλόντες

A καὶ τὴν ἐπιτίμησιν λύοντες πᾶσα κακαρῶν συγχω-
ροῦμεν καθ' ὃν σύντη γέγονεν, ἀλλὰ τοι καὶ πρότερον,
ἴξ οὗτον δηλονότε τῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἀναγνω-
ρῆσαι τῆσούληθημεν, εἰδὼς καὶ τῆς πρὸς πάντας
ἔχθρας ἀπέστημεν, μηδεμίαν πρὸς οὐδένα φανεράν
ἡ κακρυμμένην ἔχοντες ἀμμυναν, καὶ τοὺς εἰρημέ-
νους ἀφορισμοὺς καὶ λοιπὰς ἐπιτιμήσεις ἀπὸ τότε
εὖθες καταλύσαντες ἥθετήσαμεν. Καὶ εἶχε ταῦτα
ἐπ' ἀληθείας οὐτως. "Ινα δὲ μή τινι τῶν κατὰ τῆς
τοῦ Θεοῦ ἀγίας Ἑκκλησίας ἐπιχειρούντων καὶ ταύ-
την [P. 175] θουλομένων διατεράσσειν πρόφασις
ποτε γένοιτο, κακῶς μὲν παντάπατε καὶ ἀδίκως,
γένοιτο γοῦν μετά τοῦ πονηροῦ ζητοῦντι τὰ σκάν-
δικα, τούτου δῆ γάριν καὶ τὰ παρόντα γράμματα,
Θεοῦ αὐτοῦ κατενώπιον κατὰ τῶν πρώτην ἔκπινον,
ώς ἐφημεν, γεγραμμένων ἐξεθέμεθα. Δι' ὃν καὶ
πᾶσιν οὐ συγχωρεῖσιν μόνον πᾶσαν πᾶσιν ἀπονέμο-
γειν τοῖς ὡς εἰρηται, ἡμῶν ἔτι πατριαρχεύοντων
ἐπιτιμηθέσις λόγος ἡ γράμμασιν ἡμετέροις τις
ρανεροῖς ἐν τῷ παρόντι γεγενημένοις ἡ ἐν τοῖς
ὑπέρτερον τῶν χρόνων δῆλοις ἐσομένοις, ἀλλὰ καὶ εἰρή-
νην καὶ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην μετά πάντων τούτουν
κυροῦμεν, οὐδενὶ τι τῶν ἀπάντων ὡς ὅπ' αὐτοῦ

qui superius, ut dictum est, vexare nos et laedere
studuerant. Non enim fuit memoris mandatorum
legum ac commendationum divinatum animi, ac
omnino metum habentis ipsius Dei, et futurum
judicium **255** simul ac retributionem certa per-
suasione repulantis, implacabile odium servare et
pro malis mala rependere, neque diras imprecari
iis qui mihi nocuerant, cum pro talibus orandum
Deus clare dicat et jubeat. Propter haec litteras
illas ex pusilliātate et aegritudine turbali animi
protectas, praesertim vero cunctam ipsis inditam
acerbitatem anathematis et piaculariū noxarum
et toto penitus animo rejeci, cunctis quos subjicere
potens istiusmodi volueram, plenam sinceranque
indulgens veniam ac pacem. Itaque merus fuit
causa obliionis, quod nobis in mente non vene-
rit resumere inde litteras illas et abolere, prout
restitueramus. Sed quia negligēta quadam
nostra ne resumeremus et aboleremus obstitit, secu-
tum inde est ut modo illae reperiuntur darenturque
potentissimo domino meo imperatori, qui cum circa
istas a nobis scriptas litteras interrogari nos-
cerasset, nihil aliud nisi quod revera erat responsantes
affirmavimus, nimirum non nos nunc primam
mente mutata solvere quamecumque memoratam
illuc censuram, ac plane sincere condonare
universis in quos intendebatur pœnam noxamque
omnem ejusmodi, sed multo antea, iam tum scilicet
quando decrevimus, patriarchali throno cedere,
confessum omnem in omnes offensionem deposui-
mus, nullam adversus ullum manifestam aut
occultam habentes malevolentiam aut cupiditatem
offensionis, anmemoratasque excommunicationes et
exteras interrogations pœnarum ex tunc sua im-
abrogavimus. Sic illa ex vero se babue-

C runt. Ne autem **256** ultra inde male affectis erga
sanctam Dei Ecclesiam, et turbare illam studentibus
occasio aut pretextus unquam existat id conandi
(quod quidem perperam et injuste sacerdentes, coope-
rantes maligno quæsitori scandalorum) hujus rei
gratia praesentes litteras, intuitu Dei praesentis,
adversus illas, ut diximus, a nobis prius scriptas,
et diximus, per quas etiam rursus non veniam solum
et absolutionem omnem impertimus iis qui, ut
dictum est, a nobis patriarchatum gerentibus sub-
jecti censuris quibuslibet fuerint, verbis aut
litteris nostris quibusdam nunc publicatis, ac qui-
buscumque aliis secento, si forte, tempore quo-
modolibet publicandis. Contra quas pacem hic et in
Deo charitatem æque omnibus firmamus et san-
cimus nostram, nemini omnium, tanquam ab eo
vi elicit injuria affeci, odium, iram aut rancorem
nullum, acerbitate qualecumque gravem aut
leven designantis aut insigentis vindictæ, reposita
velut in lese mentis sinu servantes. Quod si quis,
quicunque tandem fuerit, vel prædictas nostras
litteras, omni, ut declaratum est, autoritatis pan-
dere carentes, vel alias quaslibet pariter nostras
in praetextum turbarum contra quaslibet e commu-
nicantibus Ecclesiæ proferre voluerit, et re ipsa
turba protulerit, hunc maledictum et obnoxium
reddendæ faeti bujus rationi esse vobimus, tanquam
qui propriæ obsequens malignitati non veram no-
bis, sed omnino falsam intentionem impingat. Mense
Septembri, indictione xi. Suberat autem hisce
litteris haec subscriptio: « Athanasius peccator, qui
sui patriarcha Constantinopolis novæ Romæ. » Ex
hoc ultimo scripto Athanasii, qui res ejus censoriis
oculis observabat, nihilominus validum **257**
quam ex ullo superiori animadversorum pravilatis

μένον πάλαι ἄτε καὶ αὐτὸν κατ' ἔκεινον τὰ πολλὰ Α μωμούμενον. Καὶ σὺν σφίσι τὴν πρὸς ἔκεινον (ἥν δ' ἐπὶ τοῦ πυργίου τότε) ἤπειρον.. Ὁ δὲ προγονὸς τὴν τῶν ἀποινών ἔφοδον, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προσῆπηργμένη φῆμη, εἰ καὶ Φευδῆς ἦν, ἀπαντῶσιν οὕτω, θηράμενοι τὴν ὄρμήν, καὶ εἰσελθόν τὴν ἔκεισθε μονῆν τοῦ ἐν μάρτυρι μεγίστου Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς ἰεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦ ἔσαντῷ προσύγονοι. Καὶ οἱ μὲν ἐπιστάντες ἔξωθεν ἐπιζυγιωθεισῶν τῶν πυλῶν τῆς μονῆς ἐσπουδασμένως τὰ τῆς κωρῆς ἔκεινῆς κατηγορίας συνέπλεκον, καὶ οὐκ ἀν ἐλεγον Ἰωάννην περιστέρω τῶν ἐντολῶν τῶν παρὰ βασιλέως προσληλυθέντας (τὸ δ' ἥν τὸ τὴν αὐτῶν ὑπαλλάττειν στρατείαν), εἰ μή γε καὶ τῆς εἰς βασιλέα καταφρονήσεως ἀρχειν ἐγνώκει. Τὸ δ' ἥν διντικρυς καταδημαργία, δὲ ἔντεθεν τὴν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἴσχύειν ἐπίθεσιν, καὶ πρόβλημα ἥν αὐτοῖς ἴσχυρὸν τῶν κατ' ἔκεινον

Α λοιδοριῶν ὡς δικαίως ἐπεξιοῦσιν. Ὁ δὲ ἔνδοθεν ἀπὸ θύμους τοῦ τείχους ἐωραμένος πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἵστατο, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ προσωνείδιζεν, ἀνοίας κρίνων, εἰ συμπεπεισμένος τοιούτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ δυοια ἔγων παραγεγονότις τὸν μηδὲ σκέψαν ἀπιστίας εἰδότα. Βασιλεὺς γάρ καὶ μᾶλλον φυλάττειν ποιεῖν καὶ βεβαλαν φέρειν τὴν εἰνοιαν, αὐτῷ δὲ τούντεῦθεν καὶ μᾶλλον μηδὲ ὡς ἀρχιερεῖ προσέγειν, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν, δὴ καὶ βασιλεὺς οἶδε καὶ συγχροῖται τὸς, τοῖς οὐκέτ' οὖσι κατὰ βασιλέως αἰτιάματι συμπλίκειν ἔθέλοι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι συμπράττειν φέρει. μηδὲν προσῆκον διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρίτητα. Ταῦτα λέγων ἀντετεχνάτο κάκεῖνος, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων ἐπευφῆμει τοὺς βασιλεῖς. Καὶ λοιπὸν διπράκτον μὲν ἡν αὐτοῖς τὸ ἐγγερήμα, [P. 177] συνεῖναι: δὲ ἔκεινοις ἡκίστα ἀσφαλεῖς

tentem cupiditatem ulciscendi molestæ ipisis, quantumvis æquæ ac publice salutaris distributionis auctorem, Theoleptum Philadelphiensem convenient episcopum, eique deferunt manifestum videri ex iis que Tarchaniota ageret, meditari eum defectionem ab imperatore, omniaque sedulo comparare ut mox contra illum palam insinueret. Facile id illi persuaserunt antistiti, male jam antea in Tarchaniotam affecto, quippe a quo contumeliose se quoque traductum et irrisum reprehensimque meminisset. Ergo et hic ducibus seditionis immisus infesto cum illis impetu ad Tarchaniotam, uti haud dubie rebellionem machinantem, coerendum aut comprehendendum vadit. Erat tunc is in turri quadam, ubi de coitione præmonitus et imparem se, loco tali, tanquam sustinendæ impressioni ratus, illinc se proripiens in vicinum maximi martyris Georgii monasterium fugit, ejusque foribus oclusis vim eorum fama prænuntiatam opperitur. Fuerat illic olim Jovis templum, christiano deinde ritu expiatum et in honorem sancti martyris Georgii dedicatum. Eo ingressum ibique obductis secure foribus intum seditionis Tarchaniotam audientes nibilo secius facta manu monasterio se admovent, et extra, ut erant, magnis vocibus fictam illam cogitata perduellionis calumniam oggerunt, falso illum jactasse vociferantes se, dum ipsos spoliaret, Augusti mandatis obsequi. Longe quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem clementissimi principis istam ejus perfidiosi ac rapacissimi ministri violentam in 261 se grassationem processisse. Nec dubium videtur quin hoc ipse id agendo spectasset, ut se a militia per istam intolerabilem spoliationis injuriam depulsis, præda ipsis extorta seditionis auctoraret, quorum sibi sic obnoxiorum fida opera uteretur ad rebellionem, quam moliretur, in imperatorem exsequendam. Ad hoc plave pertinuisse illam affectatæ popularitatis speciem, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quemque pecuniae injuriis connectæ, rapinis extortæ, ut melioribus debilitatis,

peccatis armatis, haberet perduellis ad manum quorum lacertis ac mucronibus Augustum oppugnaret, Augusto, qui ipsum defenderent, deessent. Inde adeo suam hanc, quam intentarent rebelli, haud esse injustam vim. Pia sanctaque in hostem patriæ sese arma induisse; nec jam privatas ultum ire contumelias, quas sint ab ipso perpessi, sed tyrannum execrabilis Justo bello persecuti. Talia seditiones vociferantes despectans e summis mari pinnis Tarchaniota, suæ defensionem innocenter cum ipsorum accusatione insolentiae conjunctam ex toto disertus perorabat, etiam ultro Philadelphiensem increpans, quod eum non pudaret sacrosancta insignem dignitate sanguinariis se latronibus ducem ad scelus ferre: « Omittite, heus vos, iniquiebat, si quis pudor est, mendacem jactacionem vestram in Augustum fideli, qui non studio erga principem sincero, sed odio adversus fidissimum ipsi ministrum, ducem vestrum, saevō nefarioque concitamini. Rebellionis quam fingitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculat meam. Fidem imperatori servo integrum non maxime; in cuius obsequium affectu devotissimo nemini concedo. Te vero, » Theoleptum intuens, « nunquam episcopi, quod falso geris, compellabo nomine, aut debita isti gradu veneratione prosequar. Ista dudum commercia inter nos abrupti vetus de religione discidium. Dudum est cum iudeo schismaticum, ego te profanum censeo. Hæc tuæ a me, quam nihil moror, aversionis vera causa est. nec ista ignota principi, cujus te zelo dignitatis et formidine periculi moveri mentiris. Tolle fraudes, amove confictionem vanissimi criminis: fatere te contra officium ecclesiasticæ lenitatis, silentem mei sanguinis, ab iniquissima minimeque verisimili suspicione tuæ immani crudelitati obteatum querere, interim dum, quod monstrum in sacerdote sit, cruentis te sicarii immiscens, quantum potes, cooperaris ad cedem hominis, puræ omni labore 262 conscientiæ veraci testimonio innocentissimi. » Talia locutus, ut infestis machi-

πάσχων απουδήν ἐνδείκνυται καθιστῶν μὲν τὰ τῆς θρησκείας πλήρη, θεραπεύειν δὲ καὶ βρολέα ταῖς καθ' αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν οἰκονομίαις καὶ διοικήσεσιν. Ἐπειδὴ γάρ οἱ μὲν πολλοὶ τὸν στρατιωτὸν καιρὸν πολλάκις λαθόμενοι καὶ προστηνόν τὰς οἰκείας προνοίας καὶ ὀργῆς εἶχον ἐκ τοῦ δώρους καὶ δεξιώσεων ὑπέργειας τοὺς ἡγεμονεύοντας, ἀλλοὶ δὲ πολλάκις καὶ σφρόντιστοι ἐκελεοπυῶν τῶν κατὰ σφράξ οἰκονομιῶν τὴν ἀπορίαν εἶχον καὶ προστρούμενοι τοῦ στρατιωτεῖαν: κἀλυμα, καὶ ἣν ἀμφοτέρων τῷ κοινῷ ἔμμιτι, καὶ ἡ ἀνισότητα αὐτῆς ἐδέστο ἐξ σώσεως, αὐτὸς τὰ μεγάλα θαρρῶν, ὡς πιστῇ γνώμῃ καὶ καλαρρῆ πρὸς βρολέα πράττοντι οὐδὲν ἀν προσστατῆ τῶν δσα καὶ εἰς ἐμπόδιον εἶη, μεταγγίζειν ἔγνω πρὸς τὰ κοινὰ τὰ πληρεστάτα καὶ οὐτως ἔξισοῦν τοῖς ἀνδράσι ως τὰς ὅρμας, ἔξισῶν τοῖς πράγμασιν. Ἐντεῦθεν καὶ στρατὸν μὲν συνίστα πλέον, νῆσος δὲ ἔξισοιμάζετο, καὶ διετὰ στρίφων ἔνθεν μὲν κατὰ γῆν, ἔκειθεν δὲ κατὰ θάλατταν διημάρτιζε, καὶ καλῶς ἤκουετο πράττον, καὶ βασιλεῖς ἀπόδεκτος ἦν, εἰ καὶ τῷ πατριαρχοῦντι Ἰωάννῃ ἡ ἐκείνου στρατηγία διὰ μεγ-

A στῆς ἀγανακτήσεως ἦν, καὶ πολλάκις προστατέφερον βασιλεῖ προσωνεΐδετο, εἰ γε ἀνήρ στρατηγοῖς οὐχ δπως μηδὲν εἰδὼς τιμῆν· Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολλαῖς τοῖς αὐτῆς πλύνων ὑδρεσι. Βασιλεὺς δὲ τῇ παρ' ἐκείνου θεραπείᾳ ἐνειλημμένος, ὡς αἱ συγναὶ πιστεῖς εἶχον, λογισμῷ διδούς πλέον ἡ ὄργη διὰ τὴν ἐκ τοῦ πατιράρχου ἀναφοράν, οὐδὲν περαίνειν κατ' ἐκείνου παρείχε τοὺς κατ' ἐκείνου λέγοντας, ἀλλὰ καὶ προσάντως μᾶλλον ἐδέχετο τὰς ὑπομνήσεις τὴν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις σταθμόδητη | P. 176] Βασιλεικωτέραν κρίνων παλιμ-
B θολίας καὶ ἀστασίας; ἐπὶ τοῖς δόξας: Πλὴν μετὰ και-
ρὸν, ὡς ἀρρόδειν αὐτίκα λέγειν, ἐπιτίθενται οἱ τινὲς τῶν δσοι καὶ τὸν οἰκονομιῶν τὸ πλεῖστον προσαγρή-
θησαν, προφάσει μὲν τῇ εἰς βασιλέα πιστεῖ χρησάμε-
νοι· οὐδὲν δὲ ήτον διαυτοῖς ἀμύνεται ήβειον, παρα-
λελυπημένοι οἵ προσαρθρήσαντο. Καὶ τῷ Θεολήπτῳ
Φιλαδελφείας προσελθόντες τὰς πρὸς βασιλέα πιστεῖς
ἡθετηκέναι τὸν Ἰωάννην ἔλεγον, καὶ δῆλον εἶναι. ἐξ
ῶν γε καὶ πράττοι, τὸν τῆς ἀποστατήσεως κύριον
ἀναρρίπτειν ἀρξάμενον. Ταῦτα λέγοντες ἐπειθούν,
καὶ μᾶλλον εἰς τὴν κατ' ἐκείνου ἀπέκθειαν ὥρμη-

restituendis illis misere alicitis partibus, tum in demerendo imperatore, suique apud eum antiquis suspicionibus purgandis solida exhibitione gratiorum ipsi obsequiorum, fida prudentique administratione commissi sibi muneris, quo se dignum probaret honore ac beneficiis collatis. Hinc quoniam nullum plurimos videbat corrasis, per opportunitates in quas avide imminabant, divitiis maximis inde segniores ad laborem fieri, propriea quod, quamlibet cessarent et officio deessent, impune se laturos considerent ob sibi paratam erebris munieribus, prout illis erat in tam pingui fortuna facile, ducum suorum gratiam, aliunde autem fortis bellatores, quod minus attenti ad lucrum forent, non superfluis modo, quae impenderent in dona, sed etiam necessariis, unde sibi consulerent, carentes eo ipso tardiores ad militandum reddebantur, inopia insuperabile strenuitati quamlibet bene animata obstaculum objectante, incommodo utrinque in damnum publicæ rei redundante **259** maximo, inæqualitates istas sibi, prout erat ante omnia necesse, mutua compensatione decrevit exequandas, ita ut ex abundantia superflue opulentorum transferendo, quod satis esset, in egestates inopum, nec illi redundantia copia torperent, nec hi necessariis destituti languere ac militiam refugere cogerentur. Tantæ huic ac tam cunctis prævertendæ rei tum suscipienda fiduciā tum exsequenda facultatem præbuit conscientia præcipue fideli erga imperatorem studii et hujus certæ sibi benevolentiae fiducia secura. Inde porro, quod palmarium fuit ad præsentem usum, id est brevi consecutus, ut exercitum conflaret satis numerosum ad classem simul maritima militia comprehendam castraque terrestribus abunde instruenda copiis; qua utraque fretus potentia, navibus uno tempore multis egregie armatis, terra uno consilio

C marique, rem non impigre solum ac prudenter sed feliciter etiam gerere cito auditus est, successibus, quemadmodum fere sit, fortunæ sapientia consiliorum respondentibus. Hinc saustis de illo increbescientibus nuntiis magis magisque confirmabatur in suo de eo judicio imperator, impensiusque favere ministro tam utili pergebat; eoque obfirmatus rejiciebat continuas adversus Tarchaniotam expostulationes patriarchæ Joannis, qui concoquere haud unquam valens honorari præfectura tali hominem adeo non ibene affectum erga Ecclesiam, ut plerosque ecclesiasticorum probris concindere non desisteret, querelis ea de re assiduis nec sine stomacho Augustum inquietabat; qui tamen nihil his motus, quod præsentibus iisque certis experimentis fidelis utiliusque sibi Tarchaniotæ obsequiis plus quotidie plusque obligari se sentiret ad benevolam in eum gratamque voluntatem, sic aures nequidquam accusanti patriarchæ dabat, ut animum reo servaret, rationique amplius quam iræ tribuens irritos reddebat omnes ipsi nocere satagendum conatus, libenter contra benigneque excipiens quidquid ab ei faventibus suggereretur, denique judicans id ejusmodi esse negotium, in quo magis imperatorem regia insistere constantia semel cœptis, quam instabili desultoriaque modo aientium mox negantium consiliorum levitate **260** fluctuare par foret. Ceterum periclitatus hic aliquando a suis oppugnatoribus fuit; quod etsi evenit aliquantum post hoc tempus in quo narrando versamur, tamen hic propter materiae connexionem referre occupabo. Conflata in eum est factio nullum eorum quos, ut dictum est, superflue [divites parte opum redundante multaverat, qua indigentes cœteros juvaret. Hi studio sinceræ in imperatorem fidei moveri se simulantes, cum revera concitarentur dolore imminutæ ipsis pecuniae, ad impo-

μένον πάλαι: ὅτε καὶ αὐτὸν κατ' ἔκεινου τὰ ποιλά μωμούμενον. Καὶ σὺν σφίσι τὴν πρὸς ἔκεινην (ἥν δὲ περὶ τοῦ πυργίου τότε) ἡπείγοντο. Ὁ δὲ προγνοὺς τῆν τῶν ἐπινήσιων ἑφόδου, καὶ ὡς ἐπὶ κακῇ προσπηργμένη φήμη, εἰ καὶ ψευδῆς ἦν, ἀπαντῶσιν ἥδη, θραύσται τὴν ὄρμήν, καὶ εἰσελθὼν τὴν ἔκεισε μονῆν τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Γεωργίου, τὴν τοῦ Διὸς Ἱεροῦ πάλαι, τοῦ ἀσφαλοῦς ἔαυτῷ προσύγειται. Καὶ οἱ μὲν ἐπιστάντες ἔξωθεν ἐπιζυγώθεισῶν τῶν πυλῶν τῆς μονῆς ἐσπουδατμένως τὰ τῆς κωρῆς ἔκεινης κατηγορίας συνέπλεχον, καὶ οὐκ ἀν ἔλεγον Ἰωάννην περιπτέρω τῶν ἐντολῶν τῶν παρὰ βασιλέως προσληλύθειν: (τὸ δέ ἦν τὸ τὴν αὐτῶν ὑπαλλάττειν στρατείαν), εἰ μή γε καὶ τῆς εἰς βασιλέα καταφρονήσεως δροχεῖν ἐγνώκει. Τὸ δέ ἦν δυνικούς καταδημαρχία, δὲ ἐντεθεῖν τὴν κατ' αὐτοῦ σφῶν ἰσχύειν ἐπίθετιν, καὶ πρόδηλημα ἦν αὐτοῖς: ἰσχυρὸν τῶν κατ' ἔκεινου

tentem cupiditatem ulciscendi molestæ ipsis, quantumvis iisque ac publice salutaris distributionis auctorem, Theoleptum Philadelphensem convniunt episcopum, eique deferunt manifestum videri ex iis quæ Tarchaniota ageret, meditari eum defectionem ab imperatore, omniaque sedulo comparare ut mox contra illum palam insurgeter. Facile id illi persuaserunt antistiti, male jam antea in Tarchaniotam affecto, quippe a quo contumeliose se quoque traductum et irrisum reprehensumque meminisset. Ergo et hic ducibus seditionis immisust infesto cum illis impetu ad Tarchaniotam, ut hand dubie rebellionem machinantem, coercendum aut comprehendendum vadit. Erat tunc is in turri quadam, ubi de coitione præmonitus et imparem se, loco tali, tantæ sustineretæ impressioni ratus, illinc se proripiens in vicinum maximi martyris Georgii monasterium fugit, ejusque foribus occlusum vim eorum fama prænuntiata opperitur. Fuerat illic olim Jovis templum, christiano deinde ritu expiatum et in honorem sancti martyris Georgii dedicatum. Eo ingressum ibique obductis secure foribus tutum seditioni Tarchaniotam audientes nihil secius facta manu monasterio se admovent, et extra, ut erant, magnis vocibus fieri illam cogitatæ perduellionis columniam oggerunt, falso illum jactasse vociferantes se, dum ipsos spoliaret, Augusti mandatis obsequi. Longe quippe ultra voluntatem ac destinationem omnem elementissimi principis istam ejus perfidiosi ac rapacissimi ministri violentiam in 261 se grassationem processisse. Nec dubium videtur quin hoc ipse id agendo spectasset, ut se a militia per istam intolerabilem spoliationis injuriam depulsis, præda ipsis extorta seditiones auctoraret, quorum sibi sic ob ioxiorum flida opera uteretur ad rebellionem, quam moliretur, in imperatorem exequendam. Ad hoc plane pertinuisse illam affectata popularitatis speciem, illas ex alieno largitiones, illas effusiones in vilissimum quenque pecuniae injuriis conflatæ, rapinis extortæ, ut melioribus debilitatis,

A λοιδοριῶν ὁ; δικαίως ἐπεξιόδειν. Ὁ δὲ ἐνδοθεῖν ἀφ' ὑψους τοῦ τείχους ἐωραμένος πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀσφαλῶς ἴστατο, καὶ τῷ ἀρχιερεῖ προσωνεῖδεν, ἀνοίας κρίνων, εἰ σύμπεπεισμένος τοιούτοις ἀνδράσι ποιεῖν τὰ δομοια ἔγνω παραγγονίς τὸν μηδὲ σκιάν ἀπιστίας εἰδότα. Βασιλεὺς γάρ καὶ μᾶλλον φυλάττειν πίστιν καὶ βεβαλαν φέρειν τὴν εὐνοίαν, αὐτῷ δὲ τούτεσθεν καὶ μᾶλλον μηδὲ ὡς ἀρχιερεῖ προσέχειν, εἰ τὴν πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος αἰτίαν ἀπέχθειαν, δὴ καὶ βασιλεὺς οἶσται συγχωρεῖται, τοῖς οὐκέτ' οὖσι κατὰ βασιλέως αἰτιάμασι συμπλέκειν ἐθέλοι: καὶ τοῖς ἐπιοῦσι συμπράττειν φόνον, μηδὲν προσῆκον διὰ τὴν τῆς συνειδήσεως καθαρίτητα. Ταῦτα λέγων ἀντετεχνάτο κάκενος, καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ μάρτυρος φέρων ἐπευφήμει τοὺς βασιλεῖς. Καὶ λοιπὸν ἀπράκτον μὲν ἦν αὐτοῖς τὸ ἔγγειρμα, [P. 177] συνεῖγαι δὲ ἔκεινοις ἡκιστα ἀσφαλὲς

pessimis armatis, haberet perduellis ad manum quorum lacertis ac mucronibus Augustum oppugnaret, Augusto, qui ipsum defenderent, deessent. Inde adeo suam hanc, quam intentarent rebelli, haud esse injustam viam. Pia sanctaque in hostem patriæ sese arma induisse; nec jam privatas ultum ire contumelias, quas sint ab ipso perpessi, sed tyrannum execrabilē Justo bello persecui. Talia seditiones vociferantes despectans e summis muri pinnis Tarchaniota, suæ defensionem innocentiae cum ipsorum accusatione insolentiae conjunctam ex tuto disertus perorabat, etiam ultra Philadelphensem increpans, quod eum non puderet sacrosancta insignem dignitate sanguinariis se latronibus ducent ad scelus ferre: « Omitite, heus vos, inquit, si quis pudor est, mendacem jactacionem vestram in Augustum fidet, qui non studio erga principem sincero, sed odio adversus fidissimum ipsi ministrum, ducent vestrum, sævo nefario concitamini. Rebellionis quam fugitis ne umbra quidem aut prima cogitatio conscientiam maculavit meam. Fidem imperatori servo integrum nunc maxime; in cuius obsequium affectu devotissimo nemini concedo. Te vero, » Theoleptum intuens, « nunquam episcopi, quod falso geris, compellabo nomine, aut debita isti gradui veneratione prosequar. Ista dudum commercia inter nos abrupti vetus de religione discidium. Dudum est cum tu me schismaticum, ego te profanum censeo. Hæc tuæ a me, quam nihil moror, aversionis vera causa est. nec ista ignota principi, cuius te zelo dignitatis et formidine periculi moveri mentiris. Tolle fraudes, amove confictionem vanissimi criminis: fatere te contra officium ecclesiasticæ lenitatis, silentem mei sanguinis, ab iniquissima minimeque verisimili suspicione tuæ immanni crudelitati obtentum quærere, interim dum, quod monstrum in sacerdote sit, cruentis te sicariis immiscens, quantum potes, cooperaris ad cædem hominis, puræ omni labore 262 conscientiaz veraci testimonio innocentissimi. » Talia locutus, ut infestis machi-

ιδόκει. Ούτε καὶ πάσαις ἀφεὶς ἐνοχὴν προστρέχει τῷ Α 'Ο τοῖνυν Νογᾶς, περὶ οὗ καὶ πρότερον ἤρρεψην, πεμψθεὶς ἀρχῆν παρὰ τῶν ἐκ γένους ἀρχόντων, οὐκ ἔρχονται ὧν, ἀλλ' ὑποστράτηγος σφῶν, πεμψθεὶς οὖν μεθ' ὅτι πλείστης δυνάμεως ἐπὶ τῆς κατὰ βορρᾶν περιαῖς, ἵνα καὶ διάφορα ἔθνη πάλαι μὲν Ῥωμαῖοις ὑπήκοοι, ὅπερον δὲ ἀλούστης τῆς Κοινοταντίνου καθ' αὐτὰ δηντα καὶ τοπαρχίαις τεσσι μεριζόμενα, ὡς ἐρήμων καταβραμούμενος, ἐπιστὰς τῷ κατά σρᾶς δέ εἰ μόνῳ χειροῦται καὶ ὑποκλίνει. Τογάρος αὐτονομούμενα πρότερον. Άμα γοῦν τοσούτων ἔθνων ἔρξαν, καὶ ἐμα πολυχινδροῦντα τόπον ιδόντες καὶ ἀρετῶσαν γῆν πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα, ἐκατοῖς ὑποποιοῦνται τὰς κύρως καὶ καθ' αὐτοὺς ἥσαν. Ωδὲ καὶ τῶν ἄνω Τογάρων, οἵς καὶ ἡνὶ ἀρχειν, ἐπιντῶν καὶ τὸ κράτος ζητούντων ἔκεινος συνέστη τε καὶ τῷ καθ' αὐτὸν πλήθει περιεγένετο, τοῦ λοιποῦ ἀνέδηγη ηὔτονομοῦντο καὶ τὸν ἄνω Εὐξείνου τόπον ἀρχοντικὸν ἐκαρπίζοντο. Ήν γοῦν ταῦτα ἐπὶ καιροῖς, καὶ τῷ τοῦ βασιλέως κήδει ὁ Νογᾶς ἡγλαζέτο. Επειδὲ

τοι'. Περὶ τῶν κατὰ τὰ βόρεια Τογάρων καὶ τοῦ Σφεντισθλάδου.

[P 178] Περὶ δὲ γε τῶν βόρειων Τογάρων (οἱ γάρ Β κατ' ἀνατολὴν τὸν Καζάνην εἶχον, ὡς αὐτοὶ φαίνενται, Κάνιν, δὲ δὴ καὶ ἔκ Χαλασοῦ τε καὶ Ἀπαγῆ τὸ γένος κατήγε) περὶ γοῦν ἔκείνων δῆλον ἀνωθεν διελθεν.

nationibus invidiae suas contra ipse quoque artes opponeret, sublata in manus alteque ostensa imagine martyris, acclamare salutem imperatoribus patri et filio faustaque ambobus precari omnia clara voce sæpius ingeminans instituit. Sic illo seditionis impetu repulso, facile intelligens haud tuto diu se posse consistere in tam infensorum sibi hominum contubernio, ad Augustum in frequentissima Thessalonicensium urbe tunc degentem (nam hæc, ut admonui, posterius sunt gesta) Thessalonicam, inquam, ad Andronicum se inde proripuit. Quo quidem tempore, intento unice imperatore praesentibus curandis, et imperii vires fere universas impidente constituendis illis in quibus tunc versabatur Occiduis tractibus, contigit brevi perire fructum omnem operæ a Tarchaniota prudenti suæ praefecturæ functione reipublicæ navatae. Nam qui huic successerunt ab Augusto submissi ad regendas Orientales provincias, quæ ille malis publicis emendandis opportuna sapienter excoxitaverat, funditus neglexerunt; quorum salubritas institutorum ex gravi pernicie, quam sensim in desuetudinem aheuntia moxque nibili habita sui abolitione contemptuque in rempublicam attraxerunt, sero p̄ tuit perspicci. Nam cum stipendia non amplius ad diem militibus solvorentur ab iis qui vicitigibus per illos tractus exigendis erant praepositi, quod pecunia publica rapinis ipsorum et ipsis consiornum immunita nequaquam ad id sufficeret, diapsis propter inopiam praesidiariis functiones illic omnes militares cessaverunt, totusque sine ulla custodia Orientalis limes hostium barbarorum liberis incursionibus condonatus in prædam est.

26. De Tochariis septentrionalibus et Sphenisthlabo.

De Borealibus porro Tochariis (nam Orientales principem sive, ut ipsi loquuntur, Kanin, agnoscēbant Cazanem, qui ex Chala et Apaga deducebat genus), de illis, inquam, qui Septentrionales obti-

nebant tractus, est quod modo repetito paulo altius principio narreuius. Nogas igitur, de 263 quo est superius a nobis dictum, missus olim a principibus gentis non dux ipse supremus, sed praefectus copiis auctoritate vicaria, cum exercitu numerosissimo in obversæ Asie continentis Boreales partes irruptionem fecit. Sedes illuc habebant gentes variae olim Romanis subjectæ, sed post captam a Latinis Constantinopolim sui juris factæ, divisæque in plures toparchias sigillatim debiles, nec uno in commune consilio utentes, nullam idoneam irruentibus barbaris opponere defensionem potuerunt; quare ad primum statim incursum metu ipso debellati, facilis citra certamen vincentibus præda cessere. In illa felicitate insperati successus animadvertis Nogas cum suis habere se sub manum frequentissimas et confertas populo regiones, easdemque soli uberis et omnium vitæ tuende utilium feracis, non amplius precaria potestate iis præesse sunt dignati, aut ducum veterum, a quibus erant ad istam expeditionem destinati, nutu respicere curarunt. Proprio illas nullaque obnoxio subjectas imperio Nogas habuit; ac repetentium jus suum antiquorum principum gentis Tocharicæ querelas conatusque partim elusis ambiguitate responsorum et dictarum ad tempus promissionum industria solerti, partim ubi aperta vis intentata est, opposito numerosissimarum copiarum repulit. Nec ita multo post quasi firmato jure possessionis longi præscriptione temporis, sine controversia regnavit, pleno iam nec revocato a quoquam in dubium dominio superioris Euxino Ponto regiones obtinens. Is status illuc diurno spatio rerum fuit, quando ad easteram Nogæ claritatem accessit haud parum eum illustrans affinitas cum Michaeli Augusto contracta, cui gener factus est nuptiis filie Euphrosynæ. Interim multis mortuis eorum quibus sorte natalium successio ex genere competebat imperii a

πολλῶν ἐκποδῶν γεγονότιων οἵς δὴ καὶ τὸ ἄρχειν ἐκ Α περιποιούμενος τὰς τοῦ Νογᾶ ὅργας ἔρεθίσειν. Ο γοῦν ἔκεινου υἱὸς Τζαχᾶς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδῶν γεγονότος, θαρρῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάροις, ἐπέχος, πλὴν οὐ διχα προφάσσως, ἀλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς τούς γοῦν ἔκεινος ἀνθρώπους, μὲν κατὰ τὸν τόπον γεγονότα ἐκ τῶν ἐνεστῶν πολέμων καὶ τῆς συγκύσσεως, καὶ ὡς ἡρήμωτο μὲν χώρα πᾶσα καὶ ἀνθρώποις διεφθείροντο, ἔκειθεν δ' οἱ λελειμένοι πρὸς τὰ ὕδαις μετωφίζοντο, καὶ ὅλα νηῶν πληρώματα καὶ φορτία ἀνθρώποι ἐγεγόνεισαν, ίδιας ἴστορίας χρῆσται καὶ οὐ τῆς τυχούστης πρὸς ἀγγελίαν γλώττης. Τέως δὲ περιγεγονὼς δ Τουκτάλις κύριος; τῶν τόπων κατέστη, καὶ τὸ Τοχαρικὸν ὑπ' ἔκεινοι γίνεται, [P. 179] ὀλίγων τινῶν προσμενάντων τῷ ἐκ τῆς Ἀλάκκης τοῦ Νογᾶ υἱεὶ Τζαχᾶ τούνομα, οἵς δὴ καὶ ἐθάρρησεν ἔκεινος ἐπιών τὴν Βουλγάρων. Ο γάρ Τερτερῆς καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ Νογᾶ φυγῶν προσεχώρει: τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ που τὴν Ἀνδριανοῦ διῆγε, τῷ βασιλέως ἀποπροσποιουμένου τὴν ἱκετείαν, ὡς ἂν μὴ πέμψαντος τοῦ Νογᾶ αὐτὸς ἔκεινον κατὰ τὸ εἰκός, ὡς προσφύγοντα

quo Nogas defecerat, reliquos ex ea stirpe Tuctais jus avitum recuperare tentavit suscepta in eum expeditio eo successu, ut jam senex Nogas prælio vixit 264 ingenti inter cruentissimam suorum stragem ipse in acie confossus occubuerit. Quo bello quæ magna multaque ac memoria in primis digna contigere, desolatis terris illis universis, mortalibusque omnis ætatis innumerabilibus varie ferro, fame, fuga consumptis, ita ut eorum exiguae reliquiae paucis huc navibus deportarentur, hæc, inquam, argumentum esse possent justæ historiæ, nec indisertum ad idoneam sui expressionem requirentis scriptorem. Perstijit Tuctais in terris quas Victoria suas fecerat, cum his quos eo duxerat, quosque illic repererat Tocharis Nogam alias secutis: nam et hi maxima ex parte victori se subjecerunt, paucis duntaxat fidem olim Nogæ promissam servantibus hujus filio, quem ex muliere Alacea vocata suscepserat, Tzacea nominato. His Tzacea fretus viribus in Bulgariae irrupit, a regente destitutam suo: nam qui regnarat illic Terteres, jam ante minis adhuc viventis Nogæ teritus consugerat ad imperatorem; quo non auso eum admittiere, ne repetituro mox Nogæ supplicem prodere cogeretur metu iram ejus et arma in sese concitandi, miser interim Terteres aliqui circa Adrianopolim latitans degebat. At Tzacea cum his quas dixi copiis in Bulgariae irruens subjicere hos sibi tentabat, jus quoddam ad regni ejus successionem ab uxore trahens, habebat enim in matrimonio Terteris filiam. Quare ut eam spem magis brimaret, tantoque ad se alliceret efficacius gentem Bulgaricam, Osphentistihlabum sibi adjunxit, uxoris suæ fratrem, ejus apud populares ob stirpem regiam gratia prosecuturo sibi favore confidens assecutrum esse ut regnum sponte istud universum suæ ipsius dilectioni cederet. Erat hic Osphentistihlabus egens quidem per sese pecuniae, ceterum abundant-

Α περιποιούμενος τὰς τοῦ Νογᾶ ὅργας ἔρεθίσειν. Ο γοῦν ἔκεινου υἱὸς Τζαχᾶς, τοῦ Νογᾶ ἐκποδῶν γεγονότος, θαρρῶν τοῖς περὶ αὐτὸν Βουλγάροις, ἐπέχος, πλὴν οὐ διχα προφάσσως, ἀλλ' ἔχων τὴν τοῦ Τερτερῆ θυγατέρα εἰς τούς γοῦν ἔκεινος ἀνθρώπους, μὲν κατὰ τὴν ταύτης ἀδελφὸν Ὀσφεντισθλαβον, καὶ σὺν αὐτῷ Β Βουλγάροις δουλαγωγεὶν ήθελεν. Ἀλλ' ἔκεινος πέντε ὥν ἀφνειψ τινὶ ἀπὸ πραγματειῶν ἀνδρὶ Παντολέοντι προστυχών, εὐγενῆς ὥν καὶ ἐκ βασιλέως τυχόντι καὶ ιδιώτῃ ἐπ' Ἐγκόνη Μαγκούσου τινὸς θυγατρὶ, τεκνοποιηθεσσῃ πάλαι τῇ τοῦ Νογᾶ Εὐφροσύνῃ ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος, διὰ τὸν πλοῦτον ἐπιγαμβρεύεται. Καὶ τοὺς μὲν Βουλγάροις δόμασι τὰς γνώμας καταδουλώσας, τῷ Τζαχᾶ δὲ ὡς κυρίῳ χρώμενος, τῷ Τερνόδου σὺν ἔκεινῳ ἐπιλαμβάνεται. Οὐλίγον τὸ μεταξὺ, καὶ ἐνευκαιρίσας Ὀσφεντισθλαβον, Βούλγαρος ὥν ἐκ μητρὸς (οὐ γάρ πατήρ Τερτερῆς ἐκ Κομάνων ἦν), τέως δὲ γε τὰ πλεκταὶ οἰκεῖως πρὸς Βουλγάροις ὑπὲρ τὸν Τζαχᾶν δοκῶν ἔχειν, ἐπιτίθεται τῷ γαμβρῷ ἐπισχῶν ὅλην, καὶ φυλακαῖς ἀσφαλέστι δοῦ;

C tia nobilitatis inopiae subsidium invenit. Cum enim forte incidisset in Pantoleontem quendam de plebe hominem, sed felici negotiacione longi temporis 265 opes nactum ingentes, facile persuasit obscurō et privato regiis natalibus præfulgens juvenis ut oblatam secum affinitatem longe omnibus præhabendam conditionibus diceret. Carenis liberis Pantoleon puellam sibi consanguineam, Enconen nomine, e Mancuso quodam natam et olim e sacro baptismo fonte susceptam ab Euphrosyne Nogæ conjugē, ac inde ab illa more majorum filiæ loco habitam, destinaverat hæredem. Hanc sibi adoptatam, toto in dotem imputato patrimonio, libentissime conjugem dedit petenti Osphentistihlabo; qui repente dives dotali pecunia, muneras haud parce plerosque Bulgarios, studia sibi eorum ad suffragationem principatus eo propensiōra conciliavit, quod ipse materno genere Bulgarius (nam pater ejus Terteres e Comanis erat) naturæ ac sanguinis communione, quæ ad charitatem valet plurimum, gentis illius affectibus commendaretur. Sequebatur ille interim Tzacea fortunam, eum ut dominum venerans, ac videlicet pro intima cum eo ut sua sororis viro necessitudine præcipuum apud illum gratiæ locum obtinens. Unde intra Ternobum, urbem regiam Bulgariae, illum secutus, et ejus regimēnū primū quasi alienis exercens auspiciis, sensim ad se viam imperii attraxit, donec factione jam satis firmata, Tzacam cognitionis fiducia securum improviso abortus comprehendit, tutaque tenuit aliquandiu custodia, tandem Iudeis ad cædem ministris usus, clauso in carcere fauces elicit; Joachimum quoque illic patriarcham, suspectum quasi prodere Bulgariae Tocharis tentaret, præcipito necavit; atque horum scelerum tantorum præmium repente opimum Bulgariae totius dominatum tulit. Cujus paulatim se corroborantibus progressibus obsistere mature, id e re sua ratas,

τετερον Ιωακείου ὑπηρέταις καὶ εἰς εἰς τὰ τοιαῦτα Λ τῇ τοῦ Σμίλτζου συζύγῳ προσδόκαλοις. Σμίλτζου τοῦ μάρφει χρησάμενος, ἀποπνίγει κεκλεισμένον, καὶ τὸν τῆς πατριαρχοῦντα Ιωακείμ κατεκρήμνισεν ὡς εφῆς προδοῦνται Τοχάροις τὸ πάλαι ὑποπτευθέντα, καὶ οὗτος ἐξ ἀλαστορίας τόσης τῶν ὀλῶν κύριος γίνεται. Καὶ κατ' ὅλογον προβαίνοντα κραταιοῦται, εἰ καὶ φάστας ὁ βασιλεὺς πρὸ τοῦ ἔκεινον ὀλῶς κραταιωθῆναι, τῶν Βουλγάρων πεμφάντων καὶ τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου μὲν τὴν Μαρίας ζητούντων εἰς βασιλέα δὲ τὸ ἔξαντες ἡδη φανεῖσης Τοχαρικῆς ἔξουσίας γίνεσθαι βούλεσθαι, ἀποτέλλει τὸν Μιχαήλ, δε καὶ εἶδεν πλίον ἔσχε Βουλγάροις ἐπιστᾶς ἢ τὸ Εὖω Τερτέλιον περιπλανᾶσθαι καὶ βίον τρίβειν ιδιωτικοῦ μὲν εἰς πόρφων, τέως δὲ βασιλείᾳ ἥκιστα πρέποντα. 'Αλλ' οὐτοι μὲν Ὁσφεντίσθλαδος, δε καὶ μετὰ χρόνους τοῦ διέτου πετρὸς Τερτέρη πολλοὺς τῶν τοῦ παλατίου ἀντιτίλασσεν. [P. 180] 'Ο γάρ τῶν Βουλγάρων σεβαστοκράτωρ 'Ραδοσθλάδος βασιλεὺς προσχωρήσας, καὶ περ' αὐτοῦ δὴ εἰς τὸ τῆς σεβαστοκρατορείας βεβαιώθεις ἀξίωμα, γένους δὲν τοῦ πρωτίστου παρὰ Βουλγάροις (τῷ γάρ Σμίλτζῃ καὶ ὠμαίμονει), σύναμα πλείστοις Ἐλτιμηρῷ κατὰ τὸν Κρουνὸν διεσποτεῖτεμμαντικῷ, ἀδελφῷ γε δοντι τοῦ Τερτέρη, καὶ αὐτῇ δὴ

imperator studens, arrepta libenter occasione legationis ad se missæ quorumdam Bulgarorum, Constantini quondam ipsorum regis ex Maria filium in regem poscentium, et **266** tempus aptum existimantium restituendo huic in paternum regnum, quando res Tocharorum infensorum ipsi confirmatione nondum erant in plenum robur ex concussu belli atrocissimi civilis, cuius utcunque victor Tuctais et multos amiserat suorum, et regio quam vincendo acquisierat vastata desolataque in longum adhuc tempus erat, — hujus, inquam, invitatione legationis Michaelem ad Bulgaros, prout poscebant, misit. Et pervenit ille quidem in Bulgaria: ceterum haud paratas illuc pro voto res reperit, factione quae illum accersierat non valente in urbem regiam eum introducere. Quare Michael tantummodo vagans extra Ternobum vitam agebat non multum privata clariorum, certe a principalis fastigii splendore plurimum deficiente ac majestati regiae minime decoram, rerum illuc nihilo secius potiente Osphentisthlabo; cui et post tempus inde aliquod contigit redimere Terterem patrem captivum ab imperatore detentum, permutatione mulitorum e palatinis Augusti, qui in ejus potestatem venerant casu quodam hic breviter referendo. Radosthlabus erat quidam perillustris inter Bulgarios tum dignitate sebastocratoris qua in Bulgaria honorabatur, tum nobilitate familie facile illuc prima omnium. Nam Smiltzo, numerosissima in illo regno cognatione inclito, intima cum plerisque procerum gentis cognatione admovebatur; et Eltimera Cruni despota sororem in matrimonio habebat, cuius Eltimera germanam alteram ipse rex Terteres uxorem duxerat. Porro Smiltzus iste regnum Bulgolorum paulo ante obtinuerat, in eo principatu

subsitus a Noga transfigaz ad imperatorem Terteri: sed solo cesserat Tzaca primum prævalente; mox a subinsinuante sese Osphentisthlabo initio quidem Tzaca, cui parebat, gratia, deinde opibus dotalibus conflata factione Tzacam quaque ipsum dejiciente, funditus eversus amotusque e medio fuerat. Hunc ergo Radosthlabum imperator postquam ad sece confugiente excepisset honorifice, ac ei sebastocratoricam confirmasset potestatem, idoneum ratus promovendis Michaelis spebus, remisit Thessalonica, ubi tunc erat, in patriam **267** cum exercitu, cui dues præfecerat aliquot e suo comitatu clarissimos viros. His Bulgariae potentibus primus in armis occurrit Eltimeres ad Crunum, peculiari ejus ditioni subiectum, ut dixi, locum; ubi prælio commissio susæ Romanæ copie et capti duces sunt. At Radosthlabum quidem victor Eltimeres excæcatum ad ipsius uxorem Thessalonice in digressu ab imperatore relictam remisit: proceres vero Romanos tuto curavit perducendos ad Osphentisthlabum, qui hos nou prius dimisit quam pro iis liberatum ab imperatore patrem suum recepisset Terterem. In hunc modum hinc Terteres, inde Romani principes numero tredecim, mutua commutatione liberati patriæ invicem restituti sunt. At non Terteres quidem regno, nam Osphentisthlabus, quasi plene defunctus omni erga patrem pietatis officio ipsius vinculis rumpendis, necesse nihil putavit rursus eum sibi dempto redimere diademate, sed, quantum ad nos certa illinc fama perlatum est, unam ei civitatem assignavit, ubi quantis vellet circumfluam deliciis, modo privatam et ab omni rerum administratione feriatam, vitam diceret. Sic regnare perrexit Osphentisthlabus, cuius quomodounque illatae mentioni non incom-

καταν, καὶ αὖθις ἀπολυθείσης ἐκείνης κατὰ σπουδὰς Λ θέντων. Καὶ τότε πέμψας πρὸς βασιλέα ἀπῆται τὴν σύζυγον, ἥνδη καὶ ἑσπερίας ὁ βασιλεὺς ὑπὸ προσηκούση τῇ τιμῇ καὶ δορυφορίᾳ ἀπάνταις ἐκπέμπει. Καὶ ὁ μὲν Νογᾶς ἡγάντιος, ὁ δὲ Τουκτάλης τὰ τῆς ἐπιχρατείας ἐκείνου ὅφ' ἐαυτῷ ποιησάμενος ἔσχε, τὰς σπουδὰς διὰ τὸ κῆδος βεβαιοτέρας ἀποταμόμενος.

κξ. Περὶ τοῦ κήδους τοῦ πρὸς Τουκτάλη τοῦ βασιλέως.

[P. 181] 'Ο μέντοι γε βασιλεὺς τὸν Τουκτάλην ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Μαρίᾳ ἐπιγεμδρεύεται. Ή δὴ καὶ ἀρμοσάμενος ὁ Τουκτάλης, ἐπεὶ καὶ ἔτι τὰ τοῦ Τοχαρικοῦ πολέμου συνεκερότητο καὶ τὰ κατὰ τὸν Νογᾶν ὡς οὐραῖον παρέσπαιρεν δφεως, ἀσχολίαις πολεμικαῖς ἐκείνος οὐλῶν ἐαυτὸν διδόναται καὶ μὴ γάμοις τὸ σῶμα ἐκθηλύνονταν, ἀνταποστέλλει καὶ πάλιν τὴν Μαρίαν πρὸς βασιλέα. Κάντουθα ἐπὶ χρόνοις ἦν, ἔως οὗ κατὰ κράτης ἐκείνος τὸ Τοχαρικὸν ἐχειρύσατο, ὡς μηδὲν τὸ ἀντιξοῦν εἶναι ἀπάντων ὑποκλι-

mode, quantum arbitrator, adjungam prioris ejus fortunæ ac variorum casuum compendio collectam inde usque ab ultima pueritia memoriam. Infans adhuc relegatus cum matre Nicetam, ibi cum ea fuit in carcere, donec illa, una ex conditionibus supra memoratæ conventionis, libera remissa ipse obses apud Romanos mansit. Postea vero satagenti Joachimo patriarcha Bulgariae, qui occasione eujuspiam exspectatae affinitatis contrahendæ per matrimonium filiæ magni stratopedarchi Synadeni legatus ad imperatorem missus fuerat, restitutus patri est.

27. De affinitate cum Tuctaine ab imperatore contracta.

268 Cæterum imperator generum suum facere et tam arta necessitudine devincire sibi Tuctain studuit notha ei filia Maria despondenda. Accepit oblatum honorem Tuctais, riteque profectam ad se regiam virginem in uxorem admisit, nuptias tamen distulit, ea remissa unde venerat, quoad debellatum cum Noga foret. Adhuc enim ille, cladibus licet attritus magnis, velut serpens longo corpore crebris afflictus plagiis, motu adhuc extremae caudæ vitam indicans, etiam ad ultimum exsurgendi conatum sese arrigere videbatur. Usum conjugii effeminare viros aptum et enervare vires corporum, minus arbitrabatur opportunum. Quare segregandam a se sponsam tantisper existimavit, reddiditque patri Bliam apud eum servandam, donec plena victoria otium et securitatem attulisset nuptiali celebritatì consentaneam. Longius id spatium quam utrique voluerant fuit: alernis enim reciprocationibus aestuum belli diu anceps utriusque fortuna variavit. Tandem tamen nomen omne rebellium cum Noga Tocharorum ultima hujus clade succubuit Tuctai; qui simul in hostili prius solo cuneta jam sub se prostrata, nihil adversam contra frontem erigere audens vidit, missis ad sacerdotum Angustum laureat s victoriae nuntiis, admoni-

κη. Περὶ τοῦ φαγδαλοῦ θετοῦ καὶ τῶν τότε συμπεσόντων.

[P. 182] Τότε καὶ Ποσειδέωνος ἐνάτῃ καὶ εἰκοστῇ, καθ' ἣν ἀπὸ Θερινῆς τροπῆς πρὸς τὴν Ισημερινήν ὁ ποκλίνει ὁ ἥλιος, φαγδαλὸς ὑετὸς κάταισιν ἐφ' ἡμίρας ὅλης γε καὶ νυκτὸς, τῶν ἄκρων τοῦ καθ' ἥμας ἀρίζοντος ὑπὸ νεψῶν πιεσθέντων, ὧστε καὶ χρηστρωθῆναι: μὲν τὸν κατὰ τὴν περίαν ἀπαντὰ τόπον ἀποθένει ποθεν τῶν ὑδάτων ἀθρώων κατερχομένων. Βένδρα-δὲ καταφέρεσθαι χερσίθεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἐφ' ὃν καὶ ὅρεις τὰς κατακλύσεις φεύγοντες καὶ δένθροις συνελούμενοι ἐκσπασθέσιαν ἐκ φίλων συνεφέροντο, οἱ μὲν καὶ ζῶντες, οἱ δὲ καὶ ἔτι συνεσπειρι-

nuit tempus nunc esse, si ei videretur, commodum suæ sibi remittende conjugis; quam nihil cunctatus imperator, specioso cultu ac pompa, frequenti etiam comitatu ac satellitio, per honorifice deduci ad virum curavit. Hunc in modum Nogas destrutus non modo ultorem passus ac successorem nactus Tuctain est, sed eumdem habuit imitatorem in genere conjugii tdeque foderis Romani nuptiali pignore firmanda. Itaque hic quoque in parti deinceps administratione regni, pacis initiae nobiscum ferme, quantam oportebat, rationem habuit.

28. De imbre vehementi et iis quæ tunc contigerunt.

Circa tempus quo hæc gerebantur, contigit, die nona et vicesima mensis Augusti, qua sere incipit ab æstivo cardine ad æquinoctialeum declinare sol, vehementem ac innusatæ copiosum per totam lucem illam noctemque insecentam devolvi continentem imbre et nubibus, quæ **269** universum, quam latissime patet, horizontem miracissima undique caligine obduxerant. Videbamus totam adversam Byzantinæ civitati continentem aquis ex alto declinis omni ex parte confluentibus inundatam vastū ritu fluminis in mare ruere, radicibus evulsas raptantis arbores una cum implicitis circa ramos earum anguis, qui operientium jam terras aquarum incursum fugientes eo condescenderant nequidquam, in isto quoque asylo deprehensi, partimque suffocati sensim diluvio crescente. Norum circumvoluta truncis ac ramalibus longa corpora mortua efferti cernebantur; quorundam tamen exstantia undis inter frondes capita sp. rabant. Casse jam rusticæ messoriumque labores in areis ut pro anni tempore tunc erant straubus manipulorum nondum grano excesso cumulatim exstantibus, dorso vasti æquoris procul innatantes apparebant; illæ fundamentis avulsa, compacta tabularum nondum dissoluto, integræ ferebantur, haud cessante in petu, quoad urbis monib[us] unda impactæ dissilirent:

τοῖς τῶν θάλασσών κλωτίν εὐπολύζειντες, οἰκίας Α κύ'. Περὶ τοῦ θυράτου τοῦ Λαζῶν Ἰωάννου, καὶ τοῦ θαράτου τοῦ Βέλλου.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἰωάννης μὲν ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχιγέδος, διὸ καὶ γαμβρὸν βασιλέως ἐν τοῖς ἄνωθι ὁ λόγος ἔδεικνυ, ἐπὶ παισὶ δισὶ τὸ βιοῦν τελευτὴν, ὃν τοῦ μὲν ἐν τῇ πατρικῇ καταστάντος ἕκουσιὰ τοῦ Ἀλεξίου, θάτερον τὸν νεώτερον ἡ μήτηρ Εὐδοκία λαΐνουσα παρὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ βασιλέα κατὰ τὴν πόλιν γίνεται. Θυήσκει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εἰς πατριάρχην χρηματίσας δέ Βέλλος, ἐν τῇ κατὰ τὸ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου φρούριον εἰρκτῆς, μηνὸς Κρονίου λήγοντος, αὐτοῦ που ἐν τῇ κελλῇ εἰκαίως ταφεῖ. Ἀλλὰ τούτον μὲν καὶ διὰ πόνου διατελεὺς ἐποιήσατο, ἐπειδὴ δὲ συγκατέμενον ἦν τοῖς περὶ ἔκεινον καὶ βασιλεῖ, κινηθῆναι λόγους ἐφ' ὃν συνθέσθαι καὶ εἰρηνεύειν, σοφῶν γε καὶ πνευματικῶν κρινάντων καὶ μὴ τῶν τυχόντων καὶ ἀλογίστοτέρων, οὐκ ἐφθασε τελεσθῆναι τὸν Μελιτηνιώτην. δὲ ἔξαγαγόντες ἔκειθον καὶ τῷ κατὰ τὴν πύλην Μετοχῆτη συνδυάσαντες, ἐπειδὴ ἦν τοῖς σφίσιν εἰρηνεύειν, καθὼς ἀπῆτον οὐ τε περὶ τὸν βασιλέα καὶ οἱ τῆς Ἑκκλησίας, κατὰ τὸ μέγα πατάτιον κατακλείσαντες, ὅπου καὶ δέ Ταρχανειώτης Ἰωάννης ἐς θάτερον κατακλείεται. Τὴν δέ γε ἀδελφὴν Εὐδοκίαν δικρανῶν ὑποδεξάμενος, καὶ τὰ εἰκότα σύναμα μητρὶ τῇ ταύτῃ περιελγήσαντες συμφορῇ,

Co, statim soluta passimque disjecta congecarum, varie digestis per areas acervis triopportunitatem exspectantium, jam nunc di et irreparabiliter disperditi temere fluita. Spectasses alibi nudas relictas in prona de te nativorum eollium vites, quarum altricem aquæ sublabentes corraserant, truncis inuis et squalidis radicibus e sterili iam glatiatim pendulis; quæ ne ut arbores majores e profluentis pessum truderentur, tenuitas tæ ac flexilis materiæ fecerat, eludens aquæ effluentis rapacem vim, capitibus radicum ad eotum fissuras harentibus mordieus fru tie retentantibus. Constantinopolitanae porro riom urbis, partim e cœlo recta illuc lapsis partim aliis ex confluxu incitatorum unde e vorticorum amnum indesinenter inun dus, stagnabat late universum, nihil aut pa vicini ponti specie differens. Nam et ipsum mare continuo **270** turbidorum fluminum in naturalem ipsi colorem cœruleum si non amiserat, valde fuscaverat, varia deformati diverso infectorum cœno eluvionum hic rulloratum, qua e ruffa suggestis argilla monti rasæ secum terra misti torrentes incubue illic subalbescens, quo se fluente exonerata per cretos soli candens tracta regiones, denique nigrum, ubi liquor restagnabat per atri et excoci sabuli provolutus campos; in omnium aquarum agitatione rapidissima istarum, trudentibus se altero in alterum usque insinuantibus intimo illisu cumulis un u, et suas ut conseruentibus in alios qualita

PATROL. Gv. CXLIV.

tes, sic vicissimi alienas in se trahentibus, ex eius studiabat spumosa colluvies, omnigenarum sordium confluxes versicolore face lutulentas, bulliente mixtum vertigine, confundendo deformans in spectaculum ingratissimæ visu fœditatis.

29. De morte principis Lazorum, deque obitu Vecci.

Hoc interim tempore Joannes Lazorum princeps, quem generum imperatoris Michaelis ducta in uxorem ejus filia factum superius ostendimus, diem suum obiit, filiis duobus superstribus relictis. Horum altero Alexio in paterni principatus successione constituto, mater ejus Eudocia secum alterum dicens filium ad fratrem Augustum in urbem se contulit. Mortuus quoque tunc est fūctus olim patriarchatu Veccus, sub finem mensis Martii in carcere apud arcem Sancti Gregorii, humatusque illic in cella modico sepulero. Displi cuius imperatori non potuisse prius fieri, de quo jam convenerant, ut novum colloquium cum Vecco iniiretur, quo ejas rationibus auditis judicio sapientum et spiritualium virorum, non autem vulgarium ac parum eruditorum, omnes ejus cum Ecclesia controversie **271** componerentur, ita ut is huic reconciliatus pacifice viveret. Cœterum Meliteniotem ex codem eductum carcere Metochitæ in urbe diversanti copularunt. Verum postquam est deprehensum frustra sperari ut in ea illi consentirent quæ imperatoris ministri et ecclesiastici poscebat, custodiæ traditi sunt prope magnum palatium, ubi et postea Joannes Tarchaniota conclusus est. Suam porro sororem Eudociam, viduam principis Lazorum, honorifice benevoleque exce

πρέπειν ἔλεγε τοῖς μεγέθεσι στοργήν πρὸς τὰς Α κράλη παρακεκίνητο φίκερα, καὶ δὲν τὴν ἐκεῖνην; συνοικούσας ἀμετακίνητον [P. 180] μᾶλλον τῇ εὐκολίᾳν πρὸς ἀλλοτρίωσιν. "Ομως δὲ πει οὐδὲν τὴν ταῦτη τοῦ συναλλάγματος, τὸ πρὸς τὰς ἐπ' ἀδόξοις ἀναμνήσεις ἀταμείνουν ἔχειν τὴν παρῆσσιν περισσὸν ἔχρινε, καὶ ἐσίγα.

λα'. Περὶ τοῦ πρὸς κράλην Σερβίας ἐπὶ τῇ θυγατρὶ κήδους τοῦ βασιλέως.

"Ἀπογονοῦς δὲ ἔκειθεν ὁ βασιλεὺς τῆς μετὰ τῇ ἀδελφῇ πείρας, τὸν κράλην Σερβίας ἀδεξότερον τῇ πρὸς οἰκειότητα τὴν ἐξ ἀλλοτρίων συγατρής ἔχρινε, μελέζοντα δὲ αὐθίς τῇ καταφρονεῖσθαι. Διὰ τούτο καὶ τὸν καιρὸν τῷ ἄλλειποντι προστιθεῖται ἀξιώτερον ἐποίει πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συζυγίαν. "Ην οὖν πάνω ἀστελον τούτο τὸ θυγάτριον, οὗπει τὸν ἔκτον παραλλάττον ἐνικαυτὸν, ἀγαπητὸν μὲν ἐκυρῷ, ἀγαπητὸν δὲ ἐκτόπως καὶ τῇ μητρὶ. Ἐπὶ τούτῳ τὸ κήδος ἡδούλετο οὐνιστῆν, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον τῇ κατ' ἀνάγκην. "Ηδη μὲν οὖν τὰ πρὸς τὴν συνοικούσαν τῷ

rentur, compertus reus violatae conjugalis fidei : cum tamen magis etiam magnas personas quam capita vulgaria decere videretur immotabilis in uxorum amore constantia. Quanquam exceptione peculiari submovere quem offerrent sponsum, supervacaneum esse sibi quidem, quæ semel sponsos, cujusquemodi forent, omnes irrevocabili proposito cotendit usque ad ultimum spiritum vindictatis abdicasset.

51. Ut imperator crali Serbie propriam filiam desponderit.

Ea sororis audita oratione imperator plane jam desperans, quam non utilem solum, sed et necessariam rebus suis duebat, cum Serbo affinitatem per Eudociam posse succedere, cogitavit de illa confiencia per filiolam, quam habebat oppido festivam, nondum sexenni majorem, sibi pariter et matri longe charissimam. Ac videbat ille quidem haud esse hunc dynastam, gentis non maxime conspicue, dignitatis omnino adæquata ad honorem nuptiarum cum filia legitima imperatoris Romani, præsertim unica : tamen quod ei deerat ad hoc meriti e proprio splendore, supplendum ac compensandum existimans spes inde secuturi commodi publici ac metu secuturorum in magnum detrimentum rei Romanæ, ni sic averterentur, gravium malorum, denique in eam partem inflexit aliquandiu librataam deliberationis lancem, præsertim cum reputaret defectum istum in crale claritatis ex pari respondentis nobilitati Augustæ virginis, necessaria ob hujus immaturam nuplius retatem matrimonii dilatatione velut expiatum ac quadamtenus purgatum iri, dum sperari posset ista mora illum annisurum commendare sese, ac majoribus meritis, dignum reddere tam sublimis excellentia connubii. Ista sibi proposita secunda cogitatione imperatoris mirabiliter exarsit erales in desiderium tam illustris et spes votaque sua priora excedentis sponsam, proque illa nihil continuo

τῆς ἐπὶ βασιλεῖ πίστεως τὸ δὲπι ταῦτην εἰκουσμένον παλινδρομεῖν ἐξ ἀσυνθεσίας θεινὸν ἦν καὶ μίνον κατανούμενον. ἔχλεσθαι γάρ ἀνάγκη τὸ πρόθυμον ἀποτυχόντι τὸν ἐλπισμῶν καὶ τοῦτεῦθεν ἔχθρανειν μᾶλλον ὑποκνισθέντι, καὶ πρὸς τὰ μεῖζα μὴ εὔδούμενον. Ταῦτα τὴν βασιλέως ἐπιείθον τρώμην καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς [P. 187] πραγματεύεσθαι. Καὶ δὴ διὸν οἰκειοῦται διὰ πρεσβείας τὸν κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως συγγένειαν· καὶ ὅρκοι τὸ λοιπὸν προσβαῖνον ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεσται, καὶ τὴν δεσπόσινος κράλαινα ἐπικέκλητο. Μόνον δὲ ἦν ἀπαντῆν λοιπὸν κατὰ τὴν θεσσαλῶν μητρόπολιν βασιλέα, ὡς διαπρεσβευμένος συνέκειτο, καὶ οὕτως ἐλθεῖν κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ μὲν ἀποστέλλειν τῷ βασιλεῖ, προσδένται δὲ καὶ τὸν Κοτανίτζην, λαμβάνειν δὲ τὴν τοῦ βασιλέως γνησίαν, ἥν δὲ καὶ Σιμωνίδα ἐκυριωμένου Τρωματοῖ, καὶ οὕτως αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τῶν

pacisci constantissimi jam in designatum sacerorum Augustum obsequii dubitans, totum se addebat in conatus persuadendæ suæ addictissimæ imperatori voluntatis, inviolabilis in fide perseverantiae quantis opus videretur pignoribus firmandæ. 276 Tales a principe suspectæ hactenus levitatis ingemnari sibi contestationes sincerissimæ et ab omni periculo instabilitatis remotissimæ fidelitatis libenter audiebat imperator; iisque ut crederet, eo efficacius adducebatur, quod satis intelligebat nullam undelibet offerri Serbo posse conditionem tantam, quæ præponderans commodis ex imperatorio matrimonio speratis illum eliceret in illam cogitationem novitatis, qua irreparabiliter se corrupturam tam amplas et certas spes haberet videntissime perspectum. Quare hoc propensum incubuit in istud, utcunque suis non carens in commodis, consilium talis negotii urgendi, quod et fecit honorificissima statim destinanda legatione ad cralem, qua filiam offerebat in locum sororis, commendando etiam per se incomparabili munera pretio, tam blandis exquisitæ charitatis Indicis, ut incredibiliter delinitus iis barbaros statim ultro juraverit æternam cum imperatore concordiam; ex eoque jam tempore sponsalibus rite utrimque stipulatis, quæ regia virguncula fuerat eatenus desposyna, hoc est dominantium filia vocata, cralæna inde a sponsi vocabulo nominari cœpta est. Restabant solum executioni mandanda concepti juratique utrumque a legatis imperatoris et cralis conditiones fœderis. Per has erat promissum iturum in Thessalorum metropolim Imperatorem, eoque mox ad illum venturum eralem, præmissa ipsi, quam nunc vice conjugis habere, filia Tertaris ; dediturum etiam eidem Cotanizam, proque illis vicissim accepturum Augusti filiam, quam Simonidem proprio Romani nomine vocabant; eam in domo cralis educandam usque ad nobilem ætatem ; atque ipsum interim et ex tunc

πεπράτορος Ἰωάννου θυγατέρα, καὶ πρὸ ταύτης εἶδεν ἣν ἀποστέξεις παρ' οὐδεμίεν αἰτίᾳ εὐλογον, τοῖς ἴκανην τὴν νόμιμον πάντως, [P. 483] τῇ τοῦ Ιωάννου συμπλέκεται θυγατέρι. Ἀλλὰ καὶ ἔστι τῆς μητρὸς ζωστῆς ἀπολύτας ταύτην πρὸς τὸν πατέρα, εἴτε συμπτούν οὐπέρ τοῦ ταύτης διαξυγήναι εἰσιν, τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπηγάγετο, καὶ εἰχε ταύτην τρίτην ἀπὸ τῆς νομίμου λαζών· ζῶσα γάρ η προέμεταις ἐπιγενομένας παραγόμους ἀπῆλεγχον. Ἐπείπει τοῖν τοις καὶ μόνον βασιλεὺς τοῦ βραχιάρου πρὸς ταῦτας ἡδη κλιθέντος, ἐπεὶ καὶ η προτέρα τεθνήσκατο τριώντα, καὶ τὸ ἄπο τοῦδε τῇ συνοικησούσῃ περίπου εἶναι μετὰ τὴν πρότην ἑδίστο, τῶν ἐν τῷ γεωργίῳ ὡς νόδων ἀπηλλοτριωμένων, εἰπερ ἀπολύτων τὴν τοῦ Τερτερῆ ἐπιγαμβρεύσθαι οἱ βοσδοτοι καὶ τοις ἐπ' αὐταδέλφῃ τῇ Εὐδοκίᾳ ἡδη κατὰ τὴν πόλιν μητροπολιένην τοῦ Ἰωάννου. Οὐ δὲ μηδὲν μελλήσει, ἄλλα ὡς τὰ μέγιστα καὶ ληφόμενος, ἔτοιμος; οὐδὲ διμολογίαις ταῖς καὶ συνθήκαις τὴν τοῦ Τερτερῆ ἀπορροποιείσθαι καὶ τὴν τοῦ βασιλέως δέχεσθαι θελήσει. Επενδεις γάρ τὰς παρὰ τοῦ βασιλέως ἐλπίζει, καὶ ὡς μεγάλων ἐπιτευχόμενος ἡθελει τὸ συνάλιγρα, ἐπεὶ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκραδαίνετο τοῦ

A διδεκτοῦ Στεφάνου προήκοντές τε τῷ χρόνῳ καὶ τῷ δικαίῳ προτιμωμένου, εἰ κάκενος ἐπίγαλος δην καὶ μόδου φέρων ἐν σώματι, Ετοι δὲ καὶ ὁ προγενεστὶς εὐαγγέλιον, χώρων τὴν ἴκανην ἀφοτερόμενος ἐστι τὴν τῆς ἀρχῆς ἀσχολίου πρὸς ἔκεινον γρίσις, τοῖς παισιν ἐστοῦν τὴν ἀρχὴν φυλάξοντα μετὰ γένετος. Ποτε καὶ διὰ ταῦτα παντοῖως ὑπῆκτο τῷ τοῦ βασιλέως θελήματι, καὶ προσελιπάρει φίλος γενέθεις καὶ συγγενής. Τὸν δὲ γε Κοτανίτζην καὶ λίσιν καθυπισχνεῖτο παραδιδόνται· τὸν γάρ γαμτῆς προέμενον οὐκ εἰκός εἶναι ἀλλοτρίου φείδεσθαι. Τούτοις κατανεύει καὶ βασιλέως, καὶ ἡδη τὴν ἀδελφὴν παντοῖως ὑπέρχεται, νόμιμον τε τὸ συνδιλλαγμα βεβαιούμενος· ή γάρ νόμιμος ἐτεθνήκει, ή δη ταῖς μὲν ἐπιούσαις περιούσαις ἔτι τὸ νόδον εἰργάζεται καὶ παράνομον, τῇ δὲ ἐρεψῆς ἔκτοτε τελευτήσαντα νόμιμον δίδωσι καὶ δίξιον προσέτι ὁξίᾳ. Αλλὰ καὶ πόλλα ἔτοις λέγοντας οὐκ ἐπείμεν· ἥδουλετο γάρ, ὡς ἔμεινε, ἔκεινη τῷ ἀνδρὶ φυλάττειν τὰς πίστεις καὶ τελευτήσαντι, καὶ μή διτι γε κράτη Σερβίας ἀλλ' οὐδὲ καὶ τούτου πολλῷ μείζονι εἰς λέγος δεύτερον συνιέναι. Ταῦς δὲ τοῦ βασιλέως θεραπεύσεις ἴκανάς μὲν ἐκρίνειν ἀλλως καὶ πειθανάς, ἀλλή δέ γ' ἵστως, οὐ μήν ἐστι, εἰ καὶ

palam erat ambas has posterius attentatas nuptias nihil a foedo pellicatu destituisse. Tunc autem cum huc imperator agitaret, acciderat commodum, nuntiari mortem illius mulieris quae prima crali nupsisset; qua vera comperta, manifestum erat solutum esse illum ac libernum ad novum rite connubium ineundum. Ergo cum hoc ipsum ei significari curasset imperator, adjunxit setque se illi sororem propriam Eudociam Joannis Lazorom principis viduam, si filiam Terteris, cui nullo esset legitimus devinctus nexus, dimitteret, sociaturum, facilem illum invenit ad splendidæ ipsi atque utilis propositionem admittendam affinitatis. Nam hunc ad istam conditionem cupide arripiendam præter cetera lortabatur inctus a fratre majori Stephano, cui enim principatus Serbiæ ut primogenito defuncti cralis deberetur, exclusus inde is haud iusta de causa fuerat, quod nimur naturali pedum viuo claudicaret. Ac patienter ille quidem, homo natura iners, injuriam ferre videbatur, assignauit sibi portionem 274 eidam paternæ ditionis paenam imperitans: ceteram legitimos educans liberos, quibus totam olim cessuram Serbiam confidebat, filios, si quos frater ejus e non justis, quibus erat implicatus, nuptias gigneret, haud iuste valituris obstatum defectum paternæ succedere potestat. Hoc crales reputans pretiosam offerri sibi putabat occasionem justi cum imperatoris germana conjugi, ex quo speraret prolem tum nihil exceptionis institutam, quominus patriam hereditatem jure cerneret, tum ad huc ipsiusu opibus avunculi Augusti contra quorumvis adversantium obstacula juvandam. Quia vero ei solum imperator conditione matrimoniorum sororis crali obtulerat, si dedere sibi Cumanizam vellet, statim is prolixè annuit:

B C eum enim in extero procendo cunctaretur, qui tam facile uxoris loco habitam mulierem abjeceret? Cum sic igitur inter eralem Augustumque convenisset, communicavit hic negotium Eudociae sorori magnopereque illam oravit ne gravaretur ratam habere tantæ in commune utilitatis affinitatem. Ac primum impense studuit scrupulum ei omnem eximere. Quod enim erales uxorem habere videbatur, certo constare meram eam esse pellicem, quam a se procui ablegare paratissimum se ferret. Unam fuisse vero ipsi matrimonio devinctam priamam conjugem, cuius nunc recenti obitu plane solitus omni vinculo conjugii et juri ad novas nuptias naturali plenissime restitutus, sine ultra cuiusquam dubitatione, censeretur. Haec et in hanc sententiam multa cum audisset Eudocia, respondit se fidem uni viro semel datum servandam etiam cimeri putare, et non modo crali Serbiæ, sed et episcopumque quamlibet majori ac potentiori principi semper prohibitorum umbram ac memoriam mariti mortui, quam usque ad mortem venerari decrevisset. Quae imperator allegaret de honestate istorum nuptiarum et libero jure cralibus ad eas, probro procui omni ac suspicione, celebrandas, haud gravare accipere pro veris: sed nihil talia pertinere ad se, plane certum aspernari conditio nem reque omnem qualiscunque post unum conjugis funus hymenæ. De hoc aliae viderint, si quae sibi corseruent alterius, post unam exsuctam tardam, omnis capaz. Nec dissimulare tamen 275 eamdem se, vel si posset inducere in animum cogitationes genialis thalami secundi, ad hoc laisse optaturam constantioris in sponsas affectus principem, quam is ferretur, de quo secum agerent, crales, tertio jam videlicet, prout ipsi alto faci-

πρέπειν ἔλεγε τοῖς μεγάθεσι στοργήν πρὸς τὰς συνοικούσας ἀμετακίνητον [P. 186] μᾶλλον ἢ εὐχόλιαν πρὸς ἀλλοτρίαν. "Ομως δὲ πει οὐ μέλον ἡ ταύτη τοῦ συναλλάγματος, τὸ πρὸς τὰς ἐπ' ἀδέξιοις ἀναμνήσεις ἀταμέσιτον ἔχειν τὴν παρρήσιαν περιστοὺν ἔκρινε, καὶ ἐσίγα.

Ια'. Ήπει τοῦ πρὸς κράλην Σερβίας ἡπὶ τῇ θυγατρὶ κῆδους τοῦ βασιλέως.

"Ἀπογούδ; δ' ἐκεῖθεν δὲ βασιλεὺς τῆς μετὰ τῇ ἀδελφῇ πείρας, τὸν κράλην Σερβίας ἀδεξίτερον ἢ πρὸς οἰκειότητα τὴν ἐξ λόλας θυγατρὸς ἔκρινε, μείζονα δ' αὐθίς ἢ καταφρονεῖσθαι. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν καιρὸν τῷ ἄλλεικοντι προστιθεῖς ἀξιώτερον ἐποίει πρὸς τὴν ἐπὶ θυγατρὶ συζυγίαν. "Ἡν οὖν πάνυ ἀστεῖον τοῦτο τὸ θυγάτριον, οὕπω τὸν ἔκτον παραλλάττον ἐνίαυτον, ἀγαπητὸν μὲν ἐκυτῷ, ἀγαπητὸν δὲ ἔκτόπως καὶ τῇ μητρὶ. Ἐπὶ τούτῳ τὸ κῆδος ἦδούλετο οὐνιστᾶν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον ἢ κατὰ ἀνάγκην. "Ηδη μὲν οὖν τὰ πρὸς τὴν συνοικούσαν τῷ

rentur, compertus reus violatæ conjugalis fidei : cum tamen magis etiam magnas personas quam capita vulgaria decere videretur immutabilis in uxorum amore constantia. Quanquam exceptione peculiari submovere quem offerrent sponsum, supervacaneum esse sibi quidem, quæ semel sponsos, cujusquemodi forent, omnes irrevocabili proposito colendæ usque ad ultimum spiritum vindictatis abdicasset.

51. Ut imperator crali Serbiae propriam filiam despondet.

Ea sororis audita oratione imperator plane jam desperans, quam non utilem solum, sed et necessariam rebus suis duebat, cum Serbo affinitatem per Eudociam posse succedere, cogitavit de illa conficienda per filiolam, quam habebat oppido festivam, nondum sexenni majorem, sibi pariter et matri longe charissimam. Ac videbat ille quidem haud esse hunc dynastam, gentis non maxime conspicue, dignitatis omnino adæquatæ ad honorem noctiarum cum filia legitima imperatoris Romani, præsertim unica : tamen quod ei deerat ad hoc meriti e proprio splendore, supplendum ac compensandum existimans spe inde secuturi commodi publici ac metu secenturorum in magnum detrimentum rei Romanæ, ni sic averterentur, gravium malorum, denique in eam partem inflexit aliquandiu libratam deliberationis lancem, præsertim cum reputaret defectum istum in crale claritatis ex pari respondentis nobilitati Augustæ virginis, necessaria ob hujus immaturam nuptilis statem matrimonii dilatione velut expiatum ac quadamtenus purgatum iri, dum sperari posset ista mora illum annisurum commendare sese, ac majoribus meritis, dignum reddere tam sublimis excellentia connubii. Ista sibi proposita secunda cogitatione imperatoris mirabiliter exarsit crales in desiderium tam illustris et spes votaque sua priora excedentis sponsorum, proque illa nihil continuo

Α κράλη παρακεκίνητο φίτερα, καὶ διλος ἢ ἐκεῖνος τῆς ἐπὶ βασιλεὺς πίστεως· τὸ δὲ ἐπὶ ταύτην εἰκουσμένον παλινδρομεῖν ἐξ ἀσυνθεσίας θεινδύ ἥν καὶ μίνον κατανούμενον· ἔκλινεσθαι γάρ ἀνάγκη τὸ πρόθυμον ἀποτυχόντι τῶν ἐλπισμῶν καὶ τούτευθεν ἀχριπλεῖν μᾶλλον ὑποκνισθέντι, καὶ πρὸς τὰ μεῖζα μὴ εὐδούμενον. Ταῦτα τὴν βασιλέως ἐπειθούν γνώμην καὶ παρὰ τὸ εἰκός [P. 187] πραγματεύεσθαι. Καὶ δὴ ὅλον οἰκειοῦται διὰ πρεσβείας τὸν κράλην, μαθόντα τὴν ἐπὶ θυγατρὶ ἀντὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως συγγένεταν· καὶ ὅρκοι τὸ λοιπὸν προμηθαῖν ἐπὶ τούτοις καὶ συνθεσται, καὶ ἡ δεσπόσινος κράλαινα ἀπικέκλητο. Μόνον δὲ ἡν ἀπαντάν λοιπὸν κατὰ τὴν θεσταλῶν μητρόπολιν βασιλέα, ὡς διαπρεσβευμένος συνέκειτο, καὶ οὐτας ἐλθεῖν κράλην, καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ μὲν ἀποστέλλειν τῷ βασιλεῖ, προδιδόνται δὲ καὶ τὸν Κοτανίτην, λαμβάνειν δὲ τὴν τοῦ βασιλέως γνησίαν, ἥν δὴ καὶ Σιμωνίδα ἐκυριωνύμουν Πρωμαῖοι, καὶ οὐτας αὐτῇ συνοικοῦντα, πλὴν τὴν

pacisci constantissimi jam in designatum sacerum Augustum obsequii dubitans, totum se addebat in conatus persuadende suæ addictissimæ imperatori voluntatis, inviolabilis in fide perseverantæ quantis opus videretur pignoribus firmandæ. 276 Tales a principe suspectæ hactenus levitatis ingemnari sibi contestationes sincerissimæ et ab omni periculo instabilitatis remotissimæ fidelitatis libenter audiebat imperator; iisque ut crederet, eo efficacius adducebatur, quod satis intelligebat nullam undelibet offerti Serbo posse conditionem tantam, quæ præponderans commodis ex imperatorio matrimonio speratis illum eliceret in ullam cogitationem novitatis, qua irreparabiliter se corrupturam tam amplas et certas spes haberet evidentissime perspectum. Quare hoc propensius incubuit in istud, utcunque suis non carens in commodis, consilium talis negotii urgendi, quod et fecit honorificentissima statim destinanda legatione ad cralem, qua filiam offerebat in locum sororis, commendando etiam per se incomparabili munera pretio, tam blandis exquisitæ charitatis indicis, ut incredibiliter delinitus iis barbaros statim ultra juraverit æternam cum imperatore concordiam; et eoque jam tempore sponsalibus rite utrimque stipulatis, quæ regia virguncula fuerat eatenus desposyna, hoc est dominantium filia, vocata, cralena inde a sponsi vocabulo nominari cœptia est. Restabant solum executioni mandanda concepti juratique utrumque a legatis imperatoris et cralis conditiones fœderis. Per has erat promissum iturum in Thessalorum metropolim imperatorem, eoque mox ad illum venturum cralem, præmissa ipsi, quam nunc vice conjugis haberet, filia Terteris; dediturum etiam eidem Cotanizam, proque illis vicissim accepturum Augusti filiam, quam Simonidem proprio Romani nomine vocabant; eam in domo cralis educandam usque ad nubilem statem; atque ipsum interim et ex tunc

πανηρεῖς, καὶ ρὸν ἀναμένοντα, ἐν παισὶ τετάχθαι. Αἱ πιεῖναι κάκελον φυλαττόμενον ἔνεκα. Ὁ δῆ καὶ γένος τότε βασιλέως προστάξαντος, καὶ τῷ Σίμωνι ὁ κηρὸς ἐνελέλειπτο, καὶ Σίμωνις ἡ ἀρτιγενής περιωνύμως; ἐκλήθη, τὴν ὄνοματάν τοῦ ἀποστόλου εἰς φυλακὴν φέρουσα.

λγ'. Περὶ τοῦ μεγίστου χειμῶνος.

Τότε τοίνυν καὶ χειμῶναν ἐφεισθήσει καὶ χειμώνων ὁ μέγιστος, καὶ τῶν ἔξαισιών, καὶ δὲ λιστῶν πω καὶ γηράσκουσιν οὐδὲμιῶς ἐξεγένετο. Τόσην γάρ χιλίων ἐπεστοίχαστο, ὡς κλεισθῆνατ μὲν οἰκιῶν τῶν χθανατῶν διεξόδους, σῆμεῖος δὲ τοῖς καὶ κοντοῖς τοῖς μὲν στοχαζομένους, τοῖς δὲ ὅργάνοις; χρωμένους τινὰς ὑπανοίγειν τοῖς ἐγκλεισθεῖσι τὰ δώματα, καὶ ἐπὶ πλεισταῖς τημέραις μηδένα γῆν ή λιστῶν ή πατελῶν, ἀλλὰ ἐπὶ πεπλησμένης χιόνος ὡς στερβᾶς γεγονούσας

B γῆς μέχρι καὶ ἐγγὺς Εὔρος τοὺς οὖτας ὀλέρχεσθαι, καὶ μάταιον εἶναι τὸ ἐφ' ἕπου ὄχεισθαι, πλὴν τοῦ καὶ μᾶλλον ἐξοιλισθεῖν κινδυνεύειν. Ταῦτα δῆ καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπὶ Θεσσαλονίκης ἐκστρατείαν ἐκύλουν.

III necessitudini et individuæ intimi amici societati consentaneum gratia locum apud imperatorem habuisse.

32. De nomenclatione imperatoriæ virginis, cur fuerit Simonis appellata.

Non abs re, opinor, fuerit docere hic obiter lectorum quænam satis inusitatæ in hac regia virginicula nomenclationis incidenter occasio. 277
Egre imperatori fuerat subtrahi præcoci ei fato femininos fetus, in ipso statim extintos ortu. Postquam ergo id iterum et tertio, totidem elatione præmatura natarum ipsi e conjugè puellæ, passum se Andronicus haud modico dolore meminerat, metuens in hac quoque quarto edita uxoris partu similem acerbitudinem casus infesti, libenter accepit consilium a quadam venerabili et talium experienti matrona suggestum. Haec susasit Augusto rem usu compertæ a multis in pauci calamitate utilitatis, successu secuto vitalium sic reddendorum, qui prius præmori solebant, parvum, nivis ut circum ordine disponi curaret imagines primorum Christi apostolorum duodecim; singulos harum cuique cereos adderet, paris inter se omnes ponderis et longitudinis exacte invicem dimensæ; has sacras icones et his appositis candelas imperaret ei loco circum accensas statui, in quo certi homines orantes pro recens nata puellula psalmos et supplicationum id genus formulas continent etenim devotione pronuntiare perseverarent, quoad depasta igne cunctorum cera fusarium hæc pariter universa lucere desiissent. Observandum autem cereum quem postremum testingeret absumi, et ejus sancti apostoli cuius fuisset imaginæ adjunctus iste præ cæteris vivax cereos, nomen pupillæ indendum: tali enim unine, nisi pignore inde adsuturi patrocinii, sperari prole hanc superiorum tristis conditioni exigendam procheudamque innoxie in etatis adultæ alubritatem. Ea cum essent tunc acta iubente

imperatore, et cunctis superstes ardere ultimus cessasset admotus sancti apostoli Simonis imagini cereus, nomen inde puellæ Simonidi factum est; evenitque litatis votis, ut patrono indigente præstante infantiles eluetata debilitates puberi se felicitate regia hæc proles admooverit adolescentiæ.

33. De maxima hieme.

Hic porro annus quo inita est cum cræle Serbiæ conventionis insignis fuit rigore hiemis non solum maximo, sed eti, ut sic loquar, prodigiosissimo facile omnium, quotquot annis retro lapsis possent vidisse recordari qui longevissime senuerint. Tanti nivis aggeres supra omne 278 late solum increverant, ut aditus obstruerent domuum humiliorum et ipsa ostiorum superliminaria excedentes incertum oculis relinquenter qua parte ingredi egredique inde habitatores consuissent. Ergo signis quibusdam aut longorum per nivem immissionibus contorum investigato situ januae, quibus erat cura suppetias eundi vivis sepultis, palli deinde similibusque instrumentis purgabant iter ad fores, ut sic portas patefacerent infelicibus obsessis. Alia ratione quam ita detracta manu nive nemo sub die multis diebus terram vidi aut vestigio pressit, gradientibus cunctis supra gelu concretum et ad stabilitatem soli calcabilis durata in superficiem nivosi campi, telluri ubique superinducti. Usque ad viciniam proximam vernæ tempora statis ista super nives incendi necessitas duravit; quo loto tempore dura conditio viatorum fuit, pedibus uti propriis via quamlibet longa coactorum. Quippe insanum fuisse equi dorso velle invehi, cum pedites ipsi quantumvis sollicitudine ac lapsus præcavendi conatu, locum vestigiis legentes, nunquam sine præsentissimo eandem periculo pedem in lubrico possent figere. Hoc aliquandiu incommodum decretae imperatori Thessalonicanam versus expeditionis diem diffudit.

τὸν νυμφίον ἔζητει βλέπειν καὶ εὐλογεῖν· οὐδὲ γάρ Αἴως οὖς βασιλεὺς ὑποστρέψας ίκενεῖται, ἀλγεῖνας μὲν, ἀναβόως δὲ σμαραγδών τὸ ἄλγος, εἰ καὶ αὐθις ὁ βασιλεὺς ἡμα Θεοσαλούκης ἐπέσθη, τῷ ἀγίῳ [P 105] ἐγγιζουσῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, προφάσει τοῦ τῶν ἀγίων ἔκεινον ματαλήψεσθαι δύρων, εἰ πατριάρχης ἐφίσι, πέμπων εἰς Σηλυθρίαν καὶ τὰ τοῦ ξενῶνος συνήθη νομίσματα προσφιλοτεμούμενα, οὐ δῆ καὶ αὐτὸς μὲν κρυφῆδν ἀεὶ ποτ' ἐδίδου, τῷ πατριάρχῃ δὲ τὸ τέλος εἰς χιλιοτόνας^B ἐποιήμενον ἀπεγράφετο. Τότε τοίνυν καὶ ταῦτα ἀποστειλῶν λόγως ὡμάλις καὶ τοῖς καθήκουσιν ἥγαλκεν. Ἐκεῖνος δὲ καὶ αὐθις ἐν Σηλυθρίᾳ προσμένων εἰ πρότερον ἐκεῖθεν μετέβαινεν, οὐ δεινῶς δύσθαλλον, κατὰ χρείαν τῶν λατρευσόντων ἐκεῖθεν ἀπίρας, πρὸς τὴν μονὴν τοῦ Κοσμιδίου μηνὸς Μαΐμακτηριῶνος μετωκίζετο. Πλὴν Ἀνθεστηριῶνος εἰσπλεύσαντων ἐπτὰ μακρῶν νεῶν κατὰ πραγματείαν, καὶ λόγου διαδοθέντος ὡς καὶ στόλος νηῶν κατὰ μάρτυρα προσαναβαίνει, δεῖσας ἐντεῦθεν τὴν Κωνσταντίνειαν εἰσέργεται, καὶ τὴν τῆς Παμμακαρίστου μονῆν κατασκετεῖ, διοποτελλεῖ μετ' εὐλογίας, αὐτὸς δὲ ἐκεῖ καταμένειν

modo enim non conveniret sisti sibi jam adulam aliquo adeo fere admotam transitui ad nubilem etatem a puerili regiam virginem, quae vel si aliquanto post quintum a primo natali diem pontifici offerretur, serum fore? Haec oblique jacta eo pertinebant, ut ab imperatore mutuam quamdam elicerent matrimonii destinati mentionem, ex qua posset ansa velut quadam in disputationem trahi non probatum istud patriarchæ negotium. Sed clusit hujus artes Augustus; nam puerilla, quod negari non potuit, ei exhibita, et ipso ei solita formula bene precato, prævertens omninem ulteriorei sermonem imperator in puncto signum eundi suis dedit, causatus urgeri se ut officiis alibi necessariis occurreret. Ac sic verba in ore fari jam incipientis truncavit præsulis, casu et inopinatissimo huic et molestissimo. Nam elabi sibi de manibus tamdui captiātā occasionein, quae sentiret de Joannis præfectura deque quod nunc pararetur cum erale foedere, imperatori dicendi, haud tolerandum ratus, tacitis secum ac turbidis astuans cogitationibus minabatur haud cessurum sese, nec sic infecto ejus gratia exisset negotio reversurum. Ac licet ex parte videbat esse verisimilem excusationem allegatam ab Augusto, quod satis appareret tali eum articulo temporis alio trahi vix evitabilibus causis, non desinebat tamen suspicari nonnihil ab ipso adhibitum studii ad excludendum se committitatem audientia cūpitæ et occludendas tali prætextu aures libero quem paratum intelligeret, sermoni, **283** dissuadere conaturo foedus Serbicum, quasi re amplius non integra, ex quo iter istud et unica pertinens capessivisset. Ergo sic vale sibi dicentem imperatorem multum licet mōrēns, et in magno, licet muto ac summa vi dissimulato, mentis æstu relinquens patriarcha statuit se inde non

recessurum quoad is rediret. Faustis tamen eum de more omnibus Thessalonicanam prosciscientem est prosecutus, certus intérīm ipse ibi manero quoad imperator reverteretur. Hæsit igitur Selybriæ mōrē silentio rodens arcanum dolorem, ut cuncta illum, non penitus ignarus occulte illius curæ, consolari tentavit imperator. Simil enī peruenit Thessalonicanam, misso ad patriarcham quodam e suis prætextu venie poscendæ perclividorum ab alio per ejus absentiam, instantibus tum festis Paschalibus, sacerorum Eucharistie dñorum, consuetum xenium pecuniae in hospitalitatem expenderet obiulit perliberaliter. Eam eleemosynam solitus semper anteua fuerat Augustus patriarchæ manu propria sine arbitris tradere, ad summam annuam mille admodum nummorum ascendentem. Sed tunc quo præsens fungi officio non posset, non modo per certum vice substitutum sua hominem explevit, verum et munus commendare curavit multa humanitate verborum, quibus ut quam blandissime delinire a se conareūt ægrum præsulis animum, ei quem destinabat imperavit. Hoc tamen non est assecutus ut in urbem remigrandi consilium patriarcha susciperet: persistit enim etiam post hoc Selybriæ, donec gravi coactus superveniente ipsi oculorum mothro ad committitatem curationis admoveare se urbi, in monasterium suburbanum Cosmidii se transtulit mense Junio, copiam illis faciliorem habiturus urbanorum medicorum. Cæterum Julio insequenti adventantibus in eam oram septem longis navibus, licet hæ mercaturæ causa veniebant, quia tamen rumor fuit bellum portari classe ista, metu extensus loco eo parum tuto ingressus urbem est, nec tamen patriarchalibus **284** se redditit sedibus, sed in monasterio Pammacaristi sumpsi hospitium;

τοι μήσος τῇ [P 103] Ἐκκλησίᾳ μή ὀνάγκην ἔχειν οὐδὲν τὴν ἀμιξίαν ἐκείνου μιμηθεῖσθαι, διὰ ταῦτα θερόπων οἰς ἐλογίζετο, οὐτ' ἔκοινότος τῷ πατριάρχῃ τὴν πρᾶξιν καὶ διαιτὰς δρμαῖς ἕγειται πατριάρχον τὸ συνάλλαγμα. Πατριάρχης Καίης ὁ θερόπων Ιωάννος ὑπερφρονούμενος ἐν τοιούτῳ οἷς καὶ μᾶλλον ἔδει τῆς αὐτοῦ γνώμης, δοκῶν οὐ ταῖς ταῖς λέγειν δίξιον εἰς τὸ καὶ ἔστιν δεικνύναι μετεντοῦ τῶν τοιούτων οὐχ ἡττον, καίτοι γε καὶ τῶν τηροῦντων τὴν τοῦ κράλη μητέρα ἀξιώσασαν πρότυρον ἐφ' οὓς ἐπὶ τῇ τοῦ Τερτερῆ ἐνέλεστο, εὖλογα λέγειν ἔδοκεται. Ἡς τοίνυν δὲ βασιλεὺς ἦσε εἰς τοῦτον τὴν τὴν πατριάρχην, προήγε τούτον εἰς Σηλυθρίαν, εἰδὼς ἐν Δούπειᾳ καὶ ἐπὶ παρακαθήμενος. Ήσε δὲ τῆς πριωτῆς ἐδομάδος ἐνστάσης τῶν νηστειῶν ὁ μὲν πατριάρχης καταλαβὼν τὴν Σηλυθρίαν καὶ βασιλέα τηροταπειδεχόμενος τῷ τέως ἡσύχαζε, [β'] βασιλεὺς δὲ τηρούλων κατὰ μικρὸν προσῆσε Σηλυθρίας ὥρᾳ Σεββάτου ἐπίδαινεν. Η μετ' αὐτήν μὲν καὶ ὑστερεῖσι (ἥ δ' ἦν ἡ τῆς ὁρθοδοξίας ἡμέρα) ἐψίσταται, εἰς τότε μετὰ μασημέδρων κατ' ἔθος τῇσι ιερᾶς τελετῶν ἀειτουργίας ἐπιμιγγεῖ τῷ πατριάρχῃ

Α κατὰ τὸν ἐκεῖνον τοῦν τῆς μονῆς τοῦ Σωτῆρος, καὶ διὸν ἦν ὅμιλει. [P. 191] Οὐκ ἦν δὲ πάντως τότε προσαναφέρειν πατριάρχην ἢ δὴ κατὰ σχοῖην τὴν πρέπουσαν κινεῖν ἡδούλετο, ὃν ἡσαν δύο τὰ μέγιστα, περὶ ὧν ἐτιουδάκει πλέον προσαναφέρειν, ἐν μὲν περὶ τοῦ Ταρχανειώτου Ἰωάννου (Ἐτι γάρ, ὡς ἐπέμφθη, τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν ἡγεμόνευεν) ὡς οὐδὲν δικαιον ὃν ἄλλως οὐδὲ εὐλογον ἀνδρα τῆς Ἐκκλησίας ἀποσχιζόμενον, καὶ πολλὰ σὺν ἄλλοις καὶ αἴτοῦ πατριάρχου λιπαρῶς ἐφ' οὗρεσι καθαπτόμενον, ἐν δίξιαις εἶναι μεγίστας ἡγεμονίας καὶ ἀνέδην κατεπιάρεσθαι τῶν πολλῶν, καὶ μᾶλλον τῶν ἐκεῖσες ὀργισθέων, ὡς Ἐλεγε, δεύτερον δὲ τὸ περὶ τοῦ συναλλάγματος εἶναι γάρ αὐτῷ πολλά ἀττα τὰ προσιστάμενα, ἢ δὴ καὶ χρῆναι σκέψεις διδύνειν καὶ οὕτω τὸ φανὸν ἀποφαλές ὅπ' αἰδοῖ τὸν νόμων καὶ διαπράττεσθαι. Τούτων δυτῶν τῷ πατριάρχῃ διὰ σκοποῦ, ἐπειδὴ τὰ τῆς ιερᾶς τελετῆς τέλος εἶχε καὶ ἡσῆ ἀπαρτεῖν ἐκεῖθεν δὲ βασιλεὺς ἡτοιμάζετο, θυμῷ τε διῆγεται τῷ πατριάρχῃ περὶ τῶν ἀμύλησ, καὶ ἅμα ὕστερον ὑποτεμνόμενος τοὺς λόγους ἐκείνων εὐλογεῖται καὶ συνετάττετο. Ο δὲ τῷ καιρῷ συγχλασθεῖς

et rem autem ei communicare omiserauit, et tunc ne de his sermonem prior inferret, vitare occasionem otiosi cum eo colloquiū volebat. Ac erat causa cur minus necessarium existimaret convenire cum presidibus Ecclesie de rebus hujus eralis, dynastæ videlicet ritus a Graeco peregrini; quem ideo licet contingere fieri generum imperatoris, in sacris officiis memoraturi nominatum ecclesiastici non forent, ex quo erat consequens, si forte vel ea ille commisisset vel in posterum conseceret ob quæ merceretur anathemati subjici, nullam inde sibi fore occasionem erubescendi e conjuncti hominis ignominia ob prætereundam tum ipsius in sacris mentionem. Alioqui porro utilitates quas e sedere cum Serbo proventuras consideret, mala quæ ex perseverante dissidio metueret, tanti esse ducebat ut momentis tam justæ hinc formidinis, tam ample illinc spei, nulla eujusquemodi videbantur in contrarium objecta præponderare incommoda deberent. Totus ergo fluxus Andronicus in proposito affinitatis quomodounque cum Serbo contrahendit, satisque aliunde gharus paratum ad iurgandum ea de re secum Dripeam adventare patriarcham, per certos ei missos obviam significavit
281 orato se ne gravaretur præcedere Selybriam, quo mox secuturus ipso foret: locum enim in quo non diversaretur paron ei excipiendo esse opportunum. Fecit patriarcha quod rogabatur, ac tanto jam amplius cogitandi nactus otium arguens a mente versans digerebat, quibus nihil habivimus quod plausibiliter opponeret Augustum arboratus cessurum omnino abstiturumque cœplis non dubitabat sibi blandiens confidere. Interim Augustus hoc instantे prima verni jejunii hebdomade se impatienter exspectari Selybriæ a patriarcha non ignoraret, nibilo tamen sollicitius festinans in

B summa quiete perseverabat Dripeam morari. (2) At ubi aliquando inde cœpit Selybriam versus iter intendere, perlito incedens passu vix denique vespera Sabbati eo pervenit. Postera hujus die, in quam incidit Dominica orthodoxæ, per causam sacrae liturgiæ, ut talis diei ritus poscebat, post meridiem celebrandæ, conveniente in templum illuc situm ad monasterium Salvatoris Augustio, patriarcha ejus alloquendi copiam nactus est aliquam, sed talem quæ non sere aliam quam ejus obiter salutandi præberet facultatem. Habebat autem duo patriarcha prolixum cum imperatore sermonis argumenta, ut putabat, necessaria, quibus explicandis majorem in modum empiebat otium sibi commodum concedi. Primum enim conqueri volebat de præfectura Orientis Joanni Tarchaniotæ attributa, homini palam ab Ecclesia discesso, quicque nullum finem aut modum faceret probris lacerandorum cum aliorum per eos præsertim tractus antistitium, tum ipsius, ut aiebat, patriarchæ. Deinde circa designatas Simonidis cum erale nuptias, ut eæ rite ac cum debita reverentia legum fierent, multa etiam atque etiam consideratu digna, quæ suggereret, sibi habere videbatur. Quæ omnia perfecto jam sacro propositurus imperatori **282** cum ac cessisset patriarcha, Ille ut movere jam se ad abitum cœperat, per paucis ei ei perfunctione locutus, vale mox dicto ac tot illis erupturientibus ex ore patriarchæ sermonibus quasi valvas obducens, solemnē digredientium protulit carmen, benedictionem postulans, siue illum dimisit. Patriarcha exclusus tempore, ut nulium non intenderet conatum prensandæ dum licet occasionis, stitit aliquantulum Augustum abeuntem petenda laetitate visendæ Simonidis eique bene precandili, antequam pergere ad sponsum abduceretur. Quæ-

τὸν νυμφίον ἐξῆται βλέπειν καὶ εὐλογεῖν· οὐδὲ γά,
εἰκός εἶναι δρεῖ πρώτως μετὰ τὴν ἡλικιῶτιν σύζυγον
μετάβασιν, καὶ οὐ πολλῷ τινι γρόνῳ μετὰ τὸ δύο
δρόμους, μή τὸν πατριάρχην βλέπειν καὶ εὐλογεῖν·
Πέδουλετο δέ οἱ τὸ δράμα λόγους ἐντεῦθεν ἀνακεῖται·
Θέγγει τῶν τελευμένων, ἐφ' ὧν καὶ λαλήσαι φέσαι·
ἐπισχέντος. Ός γοῦν φανεῖσαν ηὔλογοις καὶ ὅμοιοι
τῶν λόγων ἡπειροτοποῖος, δέξανται ἀνασχωρεῖν φασιλεῖς δὲ
κατέρρον, θεραπείας ἡς ἡπειρογενεῖς δέξανται·
τοις λεγομένοις τὸν πατριάρχην, τὴν προστάτην
μεδίζειν ἡπειροτοποῖος. Ἐκεῖνος δὲ παρὰ πᾶσαν
τῶν προσδοκωμένων ἀποκρυπτεῖται ἀλίστητος·
καὶ μή ὑποστρέψειν ἡπειροτοποῖοι καὶ δι' ἣντα
ἡγεμονεύοντα καὶ διὰ τὰ παρόντα. Ω,
περὶ τούτων κινῶν τὰς θεραπείας τοιούτας·
οὐδὲν πλέον ἡ προσαλγήσας διὰ τοῦ
τοῦ καιροῦ τῶν καθηκουσῶν ὅμιλιῶν οὐ
χάνειν (οὐκ οἶδ' εἰ καὶ βασιλεὺς οὗτος·
Ἐπραττε, μή θύραν παρβρήσας ὑπαν-
λοντεις ἐντυγχάνειν, ἐπειδὴ οὐκ ἦν (τοῦ
αὐτὸν), ἀγάμενος τῆς ὁδοῦ, βασιλέα
ἰξποτεῖλει μετ' εὐλογίας, αὐτὸς δὲ·

modo enim non conveniret sisti
atque adeo fere admotam trans-
xatatem a puerili regiam virginem
quanto post quintum a primo na-
offeretur, serum fore? Haec obicitur
nebant, ut ab imperatore mutuam
rent matrimonii destinati non
posset ansa velut quadam in di-
non probatum istud patriarchae.
sit hujus artes Augustus; nam
gari non potuit, ei exhibita, et
bene precato, prævertens omni-
monem imperator in puncto
dedit, causatus urgeri se ut
eis occurreret. Ac sic vix
prensis truncavit præsumit
hunc et molestissimo. N
tamduo ceptatam occasum
Joannis praefectura deq-
cum erale feedere, impo-
randum ratus, tacitis
cogitationibus ministrat
sic infecto cuius gratia
Ac licet ex parte videlicet
tionem allegatam ab Augusto
tali cum articulo temporis
bus causis, non desinebat
ab ipso adhibitum studii
moditate audientiae cupitu-
textu aures libero quem
moni, 283 dissundere
quisi te amplius non
pertinet. α;
cōficiātū imperatore
magno, licet muto ar-
tis æstu relinquens p.

ρέων τὰς θύρας ἀνοίγνυσα τοῖς προσδόους παρ' ἐκτινῶν ποτεῖν βουλομένοις κατά τε χρίσιν καὶ οἰανοῦν ἔτιπραν ἀναδοχὴν πετράρχη ποέπουσαν.

γ. Ὅπως ἐν Θεσυαλονίκῃ διατρίβων ἐνήργει τὸ
βασιλεύς.

Ο βασιλεὺς δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ καθήμενος, τότε πρότοις ἰδὼν ἔκεινην, ἐπειπέ μὲν πρὸς τὴν ἴδειν εὐτανεψήλαν τὴν "Αγγαν, αὐτῆς γε προσλιπαρούσῃς καὶ κινούσῃς τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως εὐμένειαν, ἐπειπέ δὲ καὶ πρὸς τοὺς σεκαστοκράτορας (ἔτι γάρ ἐν τοῖς ζῶσιν ἡσαν) προσαπαιτῶν Δημητριάδα, ἣν φέρεσσας ὁ πρωτοθεστάριος καὶ κατέχων ἀνφοροῦμεις καὶ βασιλεὺς καθίστα όπήκουν. [P 196] "Ης καὶ πρότερον βασιλεὺς καθυφίει διὰ τὸ τῆς Θεοφανοῦς πρὸς θάτερον τῶν ἀδελφῶν κῆδος. Ἐκείνου δὲ κωλυθέντος θανάτῳ τῆς νύμφης κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀπῆται τότε πέμπτων τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον· Δημητριάδα γάρ καὶ πρὸ τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι καὶ τότε δικαίως προσαπτεῖται. Ταῦτα τοῦ βασιλέως διαπρεσβευομένου ἔκεινοι πρὸς τριβῆς ἔχωρουν τὰ συνήθη ποιοῦντες, ὅπε δέος μὲν δυτεῖς, διτι βασιλεὺς ἐγγὺς ἐφειστήκει, δημοις δὲ τοῦ συνήθους ἀλωπακισμοῦ οὐδὲ τότε πάμπον ἐπελάθοντο. Ταῦτα δ' ἄρα ἔξηγνια ἡσαν τῷ βασιλεῖ, διτι μηδὲ αὐτῶν ἐξειληλάκει χάριν πρὸς δύσιν.

ubi sat longo tempore clausus cessavit ab omni patriarchali functione, quoad tandem rogatus a clero et antistitibus fortes apernit, admittens eos qui convenire se vellent seu judicii causa sive ejusvis alterius patriarcham decentis administrationis.

5. Quid Thessalonice commorans egerit imperator.

Imperator Thessalonicæ commorans, quam tum
primum urbein viderat, misit qui a se consobri-
nam Annam salutarent, id ipsum illa precat, et
quibus potuit officiis promereri satagente Augusti
benevolentiam. Misit etiam ad sebastocratoras (hi
enim adhuc in vivis erant) repetens Demetria-
dem; quam civitatem antea protovestiarus occu-
patam redificaverat et ditioni imperatoris asse-
ruerat; sed bac paulo ante imperator cesserat in
gratiam Theophanus nurus suæ sororis, dum hujus
matrimonium cum altero sebastocratorum tracta-
retrur. Verum isto conjugio morte præmatura spon-
se, quæ Thessalonicæ ante nuptias diem fobuit,
intercepto, redditam tali easu juri suo priori ar-
rem istam imperator reposcebat, missis qui id ur-
gerent legati. Sed eam sebastocratores sibi solitis
atibus petitionem eludebant, non præcise negantes
(metuebant quippe vim a vicina imperatoris potentia),
sed tergiversationibus innectentes moras, haud
ominino ignorante Augusto fucum sibi fieri et con-
sueta familie isti vulpinatione verba dari, patien-
tius tamen dissimulante, quod sibi conscius alia
principie de causa expeditionem in Occiduos tra-
ctus a se banc susceptam, minus laborandum de
his accessoriis putabat, dum principale negotium,
285 quod erat foedus et affinitas cum Serbo,
recte succederet. In hoc igitur potissimum incu-

Διποδηγου δ' ἦν τὸ τοῦ Σέρβου, καὶ πέμπτῳ ἀνελάμ-
βανέ τε τὰς κοινὰς συνθεσίας, καὶ κατηγάγκαζεν
ἔγχειριζεν μὲν Ῥωμαλοῖς καὶ Κοτανίτῃσι καὶ τὴν
τέως εἰς γαμετήν οὔσαν, ἀντιλαμβάνειν δ' εἰς γυ-
ναικαὶ γόμειμον τὸ τοῦ βασιλέως θυγάτριον

δ'. Περὶ τῶν ἀντιθοθέντων δμήτρων διὰ τὸ κῆδος.

ΑΔΔ' ἐκείνος δεδώς; Ιωας μή πως παραλογισθεὶν τὰς δμόδογιας, καὶ δῆ μὲν, οὐκ ἀντιλάβῃ δὲ, ή καὶ αὐτὸς ἔμπιστος γε εἰς ἀρκύστατα, ὅπλο πιστοῖς δμῆροις ἔχεται τὰς πράξεις γίνεσθαι· οὕτω γάρ καὶ φαδίως ποιεῖν τὰ συγκείμενα, εἰ αὐτὸς ἀξίως προσλήψαιτο τοὺς δμήρους, ὁφ' οὓς συνισχημένοις ἐτοίμας καὶ αὐτὸς ἀπαντᾷν. Ἔνδες γάρ τοῦ τὴν παιδία τοῦ βασιλέως γυναικα σχέν τὰ πάντα προσέτε· εἰ δὲ ἀστοχοίη τούτου ἐκ τίνος ἀπάτης. Ὡς διφερότα, ἐπὶ κεφαλαίᾳ ζημιούσιαι δικαίως φέτο. **Θ**ίθεν καὶ ὡς εἰλεῖ κατησφαλίζετο, καὶ λαμβάνειν δμήρους διὰ τοὺς αὐτοῦ, ἀντιδιδόνται δὲ δμήρους διὰ τὴν τοῦ βασιλέως πχίδα ἥξου τε καὶ ἀντηξίουτο, βασιλίων ἐπὶ τούτοις νεύσαντος. Ήμέπονται τοίνυν ἑκατέρωθεν δμῆροι, καὶ κατὰ μέσον τῶν ποταμῶν Βαρδάριον ἀνταλλάσσονται, τοῦ Σέρβου δόντος· μὲν καὶ Κοταυτζῆν καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἀντιλαβόντος δὲ τὴν τοῦ βασι-

buit; missisque qui eralem urgerent, ab eo expre-
sis, juxta conventa, ut et Cotanitzam et quain eate-
nus uxoris loco mulierem habuerat traderet, atque
C hujus in locum legitimam uxorem Augusti filiolam
acciperet.

4. De obsidibus invicem datis ad securitatem tractatus de affinitate.

Non tamen hæc crales sine pignore relaxavit. Metuens enim ne, si festinaret dare quæ poscebat, circumveniretur credulitate inconsulta, negatis postea quæ se vicissim accepturum esset pacius, aut etiam in casses se indueret, quibus ægre pos ea extricaretur, respondit mutua traditione obsidum firmari promissorum invicem fidem oportere: sic enim securius negotium utrinquo processurum. Attenebat hominem cupidus magna filia imperatoris certo sibi coniubio jungendæ, ex quo quantum ei honoris et commodi esset in se redundaturum intelligebat; indeque, ut magnopere desideratis amicitia timetur, inquieta sollicitudine pungebatur, reputans ne forte vana ea spes ostendereetur a Romanis, resilire ac frustrari se paratis, simul qua ex ipso concupierant, tenerent. Ea porro de causa petenti crali, et vicissim offrenti, quibus fidei conventus ruinæ caveretur, mutuos obsides, annuit Augustus; moxque in medio Bardario anno rite prius celebrata permutatione obsidum utrinque missorum, etiam sine mora processum ad effecta est, Serbo quidem Cotanitzam et filiam Tertoris dedente, vicissimque accipiente ab imperatore ipsius filiam luxu ornata que regiis, satellitio splendido deductam, statimque post, simul ab Achridensi Macario ecclesiastice sponsis fuisse rite impertita benedictio, summis honoribus affectam. Non enim illam crales ut pre-

λέως παιδία, μιδ' ὅτι πλειστης τῆς σπατάλης τε καὶ Α ε'. Περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν θεοσαλονίκην πρεσβείας.

Τότε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν πρὸς βασιλίκην διεπρεούντο, καὶ τὴν μετὰ Φωμαίων εἰρήνην ἔσχησαν ἀνανεών. "Ηθελε μέντοι καὶ βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὅμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένων προσισταντο τὰ ἐνέχυρα ἀπερ φύλασσας βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἔνεκα προσταφῆσαι, οὐκέτινος μὲν ἀπήτουν καὶ οὕτως ἡθέλον δέχεσθαι, βασιλεὺς δὲ περιεώρα καὶ ως δικαίων τῶν ἀφαιρέθητων ἀντείχετο. Βενετικοὶ δὲ ἦν δρεγομένοις τῆς μετὰ βασιλίκως εἰρήνης καὶ πλείστου [P 198] ἀφίνατα τῶν ἐνεγύρων, εἰ βασιλεὺς καὶ οὕτως σπένδεσθαι κατανεύσοι. "Πόδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίνετο καὶ ἐκεῖσε, καὶ τὴν εἰρήνην οὕτω καθίστων. Β εἰ μή γε βουλῇ τινων τῶν ἀμφ' αὐτῶν μετοιλαβήσασα (καὶ γάρ τὸ κακῶς ἔχειν ξυμπεσεῖν τῶν πραγμάτων ἐκείνων ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μείζω τοῦ καὶ οὕτω μηδὲν λαθόντας; τῶν ἐνεγύρων τὰς σπονδὰς ἀγαπᾶν) τὴν τῆς εἰρήνης πρόβασιν διεκώλυε. Καὶ οἱ μὲν ἐντεῦθεν μή οὕτω καταδεξάμενοι ποιεῖν τὰς σπονδὰς ἀπρακτοὶ καθύπεστρεψον.

ε'. "Οπως ὑπεδέξαιο βασιλεὺς τὸν κράλην Σερβίας.

Τότε καὶ βασιλεὺς κατὰ τὴν πόλιν Θεσσαλονίκην ἔκεινον μεγαλοπρεπῶς ἔθεράπεντες καὶ δώροις καὶ τιμαῖς ἐφ' ἡμέραις ἥγαλλε, καὶ τοὺς αὐτοῦ μεγιστᾶνας βασιλεῖς, ἐδωράστο τοῖς μείζονιν. Εἰτ' αὖτις καὶ ἀποπεμπεῖς πολυτάλαντους ἐκκέας τὰς δόσεις, περακενημένου τίδελφοῦ Στεφάνου (ὑπενδεις γάρ κακενίος ἡδη τὴν ίδιαν περακινδύνευσιν ὡς αὐτίκα τάδελφοῦ μείζον ἢ πρότερον κατὰ τὸ εἰκόνης φρονήσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἐσπεύδε προκαθιστάντιν ὡς εἶχε τὰ καθ' ἐαυτὸν) πέμπων συμμαχικὸν βασιλεὺς, ὡς οἴδε τ' ἦν, ὑπέθραυς τὰς ὄρμας τῷ Στεφάνῳ.

priam conjugem, sed ut imperatoris filiam exceptit, quippe haud sustinens in equo, ut tum erat. **286** occurrentem salutare, sed ad primum ejus consperatum desiliens et in speciem venerationis insimile submissus, imperatori debitum honorem ejus proli, quantumvis suae sponsæ, deferendum ratus, potiusque considerans cum augustorum natalium splendorem quam conditionem uxoris, ratione cuius sibi esset, ut viro, jure subjecta.

5. Ut exceperit imperator cralem Serbiā.

Tunc etiam imperator cralem in civitatem Thessalonicam splendide inventum exquisitis affecit honoribus, donis et omni significatione benivolentiae per dies aliquot dignatus, proceres quoque comitatus illius muneratus plane régie. Dimisit eumdem posie multa pecunia donatum. Quin et auxilis ipsum prosecutus militaribus est, quibus tueri se a vi et insidiis fratris Stephani posset. Nam Stephanus germanum audiens firmare res suas affinitatem imperatoris, suspicatus id quod erat, ea praesidia contra se parari, et reputans multo deinde infirmiorum statum suum et spes filiorum fore, ubi fœdere isto ac nuptiis frater ejus imperatorias sibi opes adjunxit, delectus habere ac manum cogere cōperat, haud dubie irruptionem minans, nisi metu suppetias acurrentium imperii copiarum coerceatur.

6. De legatione Venetorum ad imperatorem Thessalonicā comonorantem.

Ea vice rerum, occasione comonorantis in vicinia imperatoris usi Veneti legatione ad eum destinata renovari pacem cum Romanis petiere. Nec abhorrebat a conventione Augustus, nisi conditioni-

A ε'. Περὶ τῆς τῶν Βενετικῶν περὶ τὴν θεοσαλονίκην πρεσβείας.

Τότε καὶ Βενετικοὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν πρὸς βασιλίκην διεπρεούντο, καὶ τὴν μετὰ Φωμαίων εἰρήνην ἔσχησαν ἀνανεών. "Ηθελε μέντοι καὶ βασιλεὺς αὐτοὺς δέχεσθαι, ἀλλ' ὅμως μεταξὺ ἀμφοῖν βουλομένων προσισταντο τὰ ἐνέχυρα ἀπερ φύλασσας βασιλεὺς ἐκ Βενετικῶν τῆς πυρπολήσεως ἔνεκα προσταφῆσαι, οὐκέτινος μὲν ἀπήτουν καὶ οὕτως ἡθέλον δέχεσθαι, βασιλεὺς δὲ περιεώρα καὶ ως δικαίων τῶν ἀφαιρέθητων ἀντείχετο. Βενετικοὶ δὲ ἦν δρεγομένοις τῆς μετὰ βασιλίκως εἰρήνης καὶ πλείστου [P 198] ἀφίνατα τῶν ἐνεγύρων, εἰ βασιλεὺς καὶ οὕτως σπένδεσθαι κατανεύσοι. "Πόδη δὲ καὶ βασιλεὺς ἀγαθοθελῶς ὑπεκλίνετο καὶ ἐκεῖσε, καὶ τὴν εἰρήνην οὕτω καθίστων. Β εἰ μή γε βουλῇ τινων τῶν ἀμφ' αὐτῶν μετοιλαβήσασα (καὶ γάρ τὸ κακῶς ἔχειν ξυμπεσεῖν τῶν πραγμάτων ἐκείνων ὑπέτεινε τούτοις ἐλπίδα μείζω τοῦ καὶ οὕτω μηδὲν λαθόντας; τῶν ἐνεγύρων τὰς σπονδὰς ἀγαπᾶν) τὴν τῆς εἰρήνης πρόβασιν διεκώλυε. Καὶ οἱ μὲν ἐντεῦθεν μή οὕτω καταδεξάμενοι ποιεῖν τὰς σπονδὰς ἀπρακτοὶ καθύπεστρεψον.

ζ. Περὶ τῆς θυρατρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ καρικελοῦ Χούμον θί-

bus utrinque propositis moram negotio injiceret oppigneratio, de qua diximus, honorum ad Venetos urbis Constantinopolis inquilinos pertinentium, donec multa solveretur Venetis incendiis Galatzæ antoribus indicta. Ista pignora suis reddi inulantque remitti Veneti poscebant, nec aliter in foedus conventioneros se **287** aiebant. Contra imperator multam justè infictam, oppignerationem recte factam tuebatur. Procedente tractatu, apparebat Venetos pacis cupidos magnam partem oppigneratorum honorum imperatori cessuros, modo is vel modica remissione admovere se postulatis eorum et consensum in foedus dare vellet. Propendebat in hanc partem benigne inclinatus Andronicus, pacem istam suis quoque rationibus accommodatam ratus, nisi consilii quorundam e suis alio averteretur. Hic causabatur gravi suo tempore ac deplorato rerum propriarum statu adactos Venetos mera necessitate trahi ad cogitationem pacis. Quare haud convenire indulgere ipsis quidquam, utique, pro inexplicabilitate cupiditatis successu alite, paratis remissione qualicunque justæ oppignerationis quomodoconque impetrata pro gradu ad spem audaciamque ulteriore uti. Unam igitur iis et irrevocabilem conditio nem ferendam, ut mera pace contenti nihil super oppigneratione cavillentur aut moveri quidquam in re justissime decreta velint. Id consilium tractationem fœderis diremit, Venetis duritie offensis, re infecta revertentibus ad suos.

7. De filia praefecti canicleo.

Ceterum imperator gratificari studens Chumno praefecto caniclei, quo fidissimo ad omnia probatissimoque fiducum ministro utebatur, filiam hujus,

λας ἀγιλλειν ὡς πιστὸν οὐτρίτην καὶ ἐφ' εἰς Λέκειν τάξιν ἐπέχων, ὅμα μὲν καὶ τῶν διαθηκῶν. ὁμοίης τὸν δοκιμώτατον, ἄλλως τε καὶ πολυτελέστερος τὰς προκαὶ τῇ θυγατρὶ ἐπομάσαντα, τῷ κατὰ Λαζοὺς παιδὶ Ἀλεξίῳ, οὗ δὴ καὶ ἀδελφόδοῦ γε ὃντος ἀπὸ πατρών διαθηκῶν ἐπετρίψενεν. Εἴ τοις ἐν Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητρὸς, ξυναρμόζειν ἦταν τὴν τοῦ Χεύμνου· συμφέρειν γάρ φετού οὐχ ἤπον ἑκείνῳ ἢ τοῖς Θραμαλών πράγμασιν, θεράπαιον δὲ καὶ τὸν οἰκεῖον τῷ ἀπὸ τοῦ γένους κήδει πρᾶψιν ὡς καὶ αὐτὸν τοῖς εὐνοούστατοις ἔξεταζομένον. Εἰς τόσον δὲ ἐφῆμοττε τὴν βουλὴν τῇ πράξει, ὥστε καὶ αὐτόθιν δεσποτικοῖς παραστήμασι τὴν κόρην ἐνεσμεῖ καὶ νύμφην ἀνδράζει. Προσπατεδέχετο δὲ καὶ τὴν μήτηρ ἀκούσασα τὸ τυνάλλογα, καὶ τῇ βασιλικῇ ψήφῳ συγκάτεινος ἦν, καὶ τοὺς γάμους ἐλθοῦσα ἐπομάζειν ἥσεις τῷ παιδὶ. Άλλ' ἑκεῖνος ἡ παθόδεσ-
νος καὶ τοὺς γάμους ἀποξιῶν, ἡ μήτηρ καὶ ἄλλως ἐπελθὼν αὐτῷ, ψήσας ἐκ τοῖς τῶν ἐπ' ἔξουσιας Ἱεράρχων τὴν συνοικήσουσαν διγεταῖ. "Ο δὴ καὶ μολύν βασιλεὺς τοῦ; Ἡν τοὺς νόμους προτίνων καὶ τὰ τὰς ἐπιτροπεῖς; ἔλειτον προσβαλλόμενος· ὡς γὰρ πατρὸς ἐπ'

cui pater copiosam plurimorum talentorum congeserat dotem, Alexio Lazorum principi sororis sue filio et patris testamento sua tutela commendato, cuius mater adhuc erat Constantinopoli, collocare in matrimonio decrevit. Conducibile quippe id putabat cum ipsi Lazo tum rebus etiam Romanis; et quo in primis movebatur, sic se optime consulere perhac sibi homini videbat, admovens eum affinitate ista generi regio ac tanto ipsum certiori firmans pignore in fide benevolentiaque erga sese. Itaque incumbens toto nisu in negotium optatissimum, eo brevi rem perdixit **288** ut pueram dominice insignibus ornataam Alexii Lazorum domini sponsam appellaret. Haud ægre assensa, postquam audiit, imperatori talia paranti mater Alexii adeo ejus probare designationem connubii visa est, ut ultra ad filium parandarum causa nuptiarum ituram præ se ferret. Verum ille hanc in hoc morigerum avunculo se ac matri præbuit: sive enim dissusus a quoquam, seu præoccupatus amore cuiusdam e primoribus Iberorum filiæ, cum hac ad se dedacta rite conjugium celebravit. Quo comperto imperator multus erat in allegandis contra legibus et iure tutorio jactando, quod ei consanguinitas inimica et patris, germanæ suæ viri, ultima voluntas legitime signatis testamenti tabulis deditset. Quare sicut irritas istas videri debere nuplias, et ut falsi conjuges ab invicem dirimerentur contendebat. Nec tamen ia hoc jure imperii aut vi sacerularis potestatis uti, quod fas non esset, inducebat in alium, sed studebat hoc sententia et calculo Ecclesiæ decerni. Quare missis ad patriarcham et, quæ circum ipsum erat, synodum certis hominibus qui exponerent quantum sibi juris daret in eum juvenem primum imperatoria dignitas, deinde consanguinitas intima et quedam auctoritas paterna, qualem tutori leges in pupillum tribuunt, ut iis, prout par-

B
erat, consideratis statuerent cassum et invalidum id matrimonium esse, quippe temere attentatum ab homine non suæ ad hoc potestatis, circa sumptus sensum, a quo penderet. Hisce ultro citroque ventilatis, et negotio synodice tractato, quidam episcoporum hærentes, ut putabant, veræ legum sententiæ, postulatis imperatoris uti æquis annendum censebant. At patriarcha et plures cum **289** ipso in contrarium obfirmati stabant, eo maxime motu quod jam ista ex Iberis pueria uterum ex Alexio ferre dicebatur. Ceterum mater principis Lazorum redire domum cupiens, spem praefecto caniclei subosten-debat quādā quasi eo profecta procuratura præ-sens esset separationem conjugum solutionemque connubii, quod minus per litteras posset consequiri, viva scilicet coram voce et vultus verecundia ma-terni persuasura filio ut se morigerum Augusto avunculo præberet, quo perduci juvenem posse ullis eminus scriptis missisque mandatis haud saliscon-sideret. Hoc obtentu ebandita imperatoris assem-sum in reversionem ad Lazos suam eo navigavit. Qua fide autem post redditum promissis sieterit, sci-Verint qui quæ illuc egit oculis præsentes usurparunt. Eventa quidem demonstrarunt visam eo pro-ficiisci ad dissolvendum matrimonium, postquam ibi fuit, contraria potius secutam, quanquam in-vidia tota facti in contumacis filii durilem confe-rebatur. Spe igitur inde omni dejectus imperator, cum nec Ecclesia consilium expediret declarandi matrimonium hoc irritum, certantibus de validitate ejus sententiis Patrum et rem in ambiguo relin-quentibus, qui jam Chumni filiam in honorem pri-vata sorte altiore eveyisset, illiberale putavit re-digere inomeritam in ordinem et despoticis semel ornatam spoliare insignibus. Ut igitur ei gradum tueretur collatæ dignitatis, spem dedit se illam con-nubio juncturum filio proprio Ioanni jam despote-

ποιεῖν τῷ βασιλεῖ παιθήνιον ως οὐκ ἄλλως ἐνδόν ἀπειθεῖν. Τῷ τοι καὶ βασιλέως ἀφέντος πλὴν χρησαμένη πρὸς τὰκεί γίνεται. "Οπως οὖν ἐπανῆκουσα πρὸς τὰ ὑπεσχημένα διετέθη, εἰδεῖτε ἂν οἱ ἔκειτε· τὸ δὲ πρᾶγμα ἔδειξε τὴν ἐπὶ τῷ λύει τοῦσαν τάγαντια προαιρουμένην, εἰ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀπειθείας ἐπὶ τῷ παιδὶ τέθειτο. Ἀπεγκωκῶς οὖν ἔκειθεν ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐδὲ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ἀναμφιδολος ἡ τοῦ γάμου λύσις τὸ γύνολον ἐλογίζετο, τὴν μὲν κόρην καθάπαξ εἰς διεσπότειαν τιμήσας εἰς τοῦτ' ἐτήρει καὶ αὐθις, ἐλπίδας δὲ ἀδίδου συζευγνύειν ταύτην διεσπότη γε ὅντις τῷ υἱῷ Ἰωάννῃ· πρὸς γάρ τοις ἄλιοις καὶ τὸ εἰς προΐκα πολὺ ἥν καὶ οὐ πόρρω πάνυ τοῦ πρέπειν καὶ βασιλέων υἱούς ἐπάγεσθαι. Καὶ δὲ μὲν βασιλεὺς ἐν πολλοῖς ἐδήλου τὴν τοῦ κανικλείου προσησμένος ἐφ' οὐτὶ νῦμφην, ἡ δέ γε μήτηρ καὶ ἔσποντα ἔκ μαγάλου τοῦ φρονήματος ἀπεπροσποιεῖτο καὶ λινεδάλλετο, οὐδὲ ἵκαταρ ἄξιον κρίνουσα τὸ συνάλλαγμα. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ βασιλεῖς πολλή τις ἥν ἡ ἔχεμυθια περὶ τὸν τοιούτων, καὶ που καὶ εὑμεδόδως πολλάκις παρεγύμνου τὸ βούλημα, τὸ μέντοι γε πρὸς τὴν προγκίπισσαν Ἀχαίας ἥδη καχηρωμένην ἀνδρὸς κῆδος

ad quod ei consilium præter cetera ipsius virginis et hujus genitoris merita haud lete momentum addebat doris magnitudo multum excedens civilem modum, facileque apud equeos excusatura lenitionem qua imperatoris etiam filius ad coniugium pueræ regia opulentia privatorum natalium fortunam emendantis inclinari se sivisset. Verum istam cogitationem Augusti multis ab eo significacionibus indicatam haudquam Augustia probabat, spirituum ingentium mulier, dejici et principali fastigio suum filium ad humilitatem, **290** quantumque divitiarum mole compensatam, civilis affinitatis libere atque irrevocabiliter respuens. Ad hoc iuxspectatum obstaculum hærebat Augusto aqua, domesticum jurgium vrenti, prudentique intem ac patienti de re ista silentio rixam convicuumque declinant. Ceterum ut arte ac tempore meliorisque desperatione conditionis uxorem ad ultro volendum quod ipse cupiebat induceret, proposuit Joannis matrimonium cum principissa Achaiæ jam vidua, non ignorans splendore personæ conjugis ambitioni satisfactum, et sperans tamen, ubi ad stirpendum veniretur, rem ipsa facile passura omittendam ob grave incommode longe imparis designatorum conjugum ætatis, Achaiæ utique principissa jam esse, cum Joannes despota viximus primulum pubertatem invisset.

S. De reditu imperatoris et festo Constantinopolim ingressu.

Sed jam cum aule causa non esset Thessalonice morandi perfecis quæ illuc eam atraxerant, fôdere cum cruce et restitutione Occiduorum imperii traetuum in quam optimum pro præsenti fortuna statim, tempestivum fuit de reditu in urbem cogitare. Duceentes igitur secum Augustus uterque filium Terteris prætereaque Cotanitzam, ut locum officiis ma-

A ἀξιώτερον ἔκρινε, καὶ παρὰ μόνον τὸ τῆς γυναικείας ἔξωρον, αὐτοῦ γε νεανίσκου δυτος καὶ τὸν Ἐφηδον παραλλάττοντος, ἥδη ήδεις συναλλάττειν.

η'. Περὶ τῆς ὑποστροφῆς τοῦ βασιλέως, καὶ δικαὶος εἰσήγετο.

[P. 200] Τέως δὲ περὶ καὶ ὑποστροφῆς ἔδει τούτοις τὰ περὶ τὸν κράλην διευθετήσας καὶ τὰ δυτικὰ ὡς οἶν τε καταστήσασιν, ἐπαγόμενοι μὲν καὶ τὴν τοῦ Τερτερῆ, ἐπαγόμενοι δὲ καὶ τὸν Κοτανίτζην ἐν τηρήσει προστηκούσας, ἔξω που τῆς πόλεως κατεσκήνουν. Καὶ ἡ κυρία τῆς ὑπαντῆς ἐνειστήκει· τῇ δὲ ἦν ἡ μηνὸς Μουνυχίωνος εἰκοστή δευτέρα. Η μὲν πόλις πᾶσα καθάπερ τι ρεῦμα ποτάμιον ἀπὸ διαφόρων πηγῶν τῶν ιδίων οικιῶν εἰς ἐν συνελθοῦσα ἔξω πολὺν τὸν τοῦ Χαροπού ἐχέστο, καὶ φιλοτιμότερον πρὸς τὴν τῶν βασιλέων ὄποδοχήν ηὔτε πεπίζετο, ἐν δούλοις γρόνοις ἐγγὺς ἐκδημαρίων ἥδη. Καὶ δὲ δῆμος ἄπας διημερεύσας ἐπὶ πολὺ, δσος τε Ρωμαϊκός καὶ δσος ἄλλος ἐξ ἄλλων γενῶν τε καὶ γλωσσῶν, καὶ μᾶλλον Ἰταλικός, σὺν τῷ περιφανεί μέρει τῆς πόλεως; καὶ κλήρῳ παντὶ καὶ ἀρχιερεύσι, μετέωρος ἴστατο δεσμοὶ οἵπω τοὺς βασιλεῖς φιλοτιμώς ὄποδεξόμενος. Συμβάν δέ τι

B jestatem ex longo reducem decentibus darent, extra urbem diversorio apto considerunt. Dicunt hinc dies solemni occursui aderat: ea fuit mensis Novembri vicesima secunda. Universa civitas e singulis domibus, velut e diversis fontibus derivatorum in commune confluvium amnium, exundans, in unum effusa locum extra portam Charsii, ambitioso testuabat apparatu celebrandæ imperantium exceptionis eo decore ac magnificencia, quæ principum e bienni absentia primum apparentium tandem expectatae præsentiae consentaneam charitatis fidelium civium, desiderii præteriti gaudiique ac gratulationis præsentis declarationem exhiberent. Magnam illic diei partem populus universus, confuse collata quædam concio e Romanis et exteris generum linguarumque variarum, gentis præsertim **291** Italica, cum illustrissima civitatis parte ele-roque universo et episcopis stabat inbianter intenta in exspectatione impatienti exoptatissimi aspectus adventantium Augustorum. Inter has horas frementibus studiis inquietæ multitudinis, quiddam haud scio an non tali occasione plane singulare contigit: nimirum mutua trusione, inevitabili in conferta turba, quidam in forte subiectam incidente soveam graviter periclitatus de vita est. Crediderim id auditum ab Augusto seniore (nisi quæ alia incompta mihi causa eum movit) consilium ei suggestisse quod extemplo est securus, dimittendæ multitudinis, ne qua pronæ in talibus cuiuspiam læsonis noxa clementia principum offendit turbarique lætitia fausti reditus posset. Missis ergo præconibus denuntiavit populo agnoscere se benevolentiam, et tam prolixas significationes devoti affectus gratissimo, ut deberet, accipere animo; cetera se remittere causa ipsorum, et ire domum quemque nunc jubere: non enim se in

έστε, οὐδὲ οὕτι καὶ ἀλλο πρὸς τούτῳ (τὸ δὲ ἦν ὅτι Α ἀναλαμβάνειν, ὡς ἐλεγεν, εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι; καὶ καθ' ἡσυχίαν τὸ λοιπὸν διφέρειν τοῦ βίου. Οὐδὲ τοι γενέτης, ὡς καὶ ἐπὶ ταῖς πύλαις δυσχερῶς διεκπαίειν τὸ ἀπειρον πλῆθος λειπειν, οὐδὲ τῆς ἡμέρας οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτοῖς τὴν πόλιν εἰσίστειν. [P. 201] Ἐπει τὸ πάντα τὰ καὶ τῷ βασιλεῖ κατὰ νοῦν προκεχωρήκει, καὶ μόνον τὸ τοῦ πατριάρχου διὰ φροντίδος ἦν, ὃ πολὺ γνωρία καθημένου τῇ τῆς Παμμακαρίστου μονῇ, διὰ ταῦτα πάμπτων πολλάκις ἡξίου μικροψυχίας πάσσος ἀφέμενον ἀπαλέρειν ἔκειθεν καὶ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον μετασκηνοῦν. 'Ἄλλ' οὐκ ἔπειθεν ἀξιῶν πολλάκις. Ἐδιδοτο δὲ τοῖς καὶ ἔνοιαι τοῦ ἀλλούν χάριν τῶν γεγονότων, πλὴν οὐ γυμνῶν καὶ μόνων ἔκεινων, ἀλλὰ καὶ τιν' ἀλλα συμπλέκοντος, ἵψ' οἶς προσελθεῖν μὲν βασιλέα τὸν, προσελθεῖν δὲ καὶ τινας τῶν τοῦ κλήρου, καὶ ἀρχιερέων ὁπόσους καὶ δόξειν ἀποχρώντας ἔχειν, καὶ λόγους κινηθῆναι, καὶ οὕτω πας θεραπευθέντα τὸν πατριάρχην, εἰ ἔγχωροι, τὴν οἰκεῖαν διακονεῖν

πάντες. Οπως διαστιλεῖς εἰς τὸ πατριαρχεῖον παραγίνεται καὶ πειθεῖ ἀντέραι.

Πλρώτῃ γοῦν Ἀγιαύνος (όφε τῆς νυκτὸς γίνεται τούτο) διὰ σπουδῆς γάρ ἦν βασιλεῖ τῆς μαγίστρης ἐπὶ τῷ μὴ τηνικάδε παραιτεῖσθαι τὸν πατριάρχην, καὶ πολλοὶ δόξαι ὡς οὐδενὸς χάριν ἀλλου ἢ τοῦ κατὰ τὸν κράλην συναίλαγματος παρητήσατο, κάντενθεν σκάνδαλον συμβήναι γενέσθαι τοῖς τῆς Ἐκκλησίας πράγμασι. Διὰ τοῦτο καὶ δυοῖν μεταξύ, τῆς το πρὸς τοῦτον θωπελας καὶ τῆς δοκούσης αὐτῷ δικαιολογίας, ἐναποληθεῖς συνετῶς ὑπῆγετο πρὸς δ τι καὶ δόξαι πατριάρχη. Παραγίνεται τοιγαροῦν βασιλεὺς, καὶ τοις περὶ τὸν πατριάρχην συγγίνεται. Ήμεν δὲ καὶ Β τημεὶς σὺν ἄλλοις ἔκει. Τότε καθίσαντος μὲν βασιλείως, συνεδριασάντων δὲ καὶ τῶν [P. 202] ιερῶν ἀνδρῶν, ἔκειναι πατριάρχης πρὸς βασιλέα τὸ δοκούντα οἱ πρὸς παραλύτησιν, δι' ἣ καὶ ἔγγωντάζειν ἔθελε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ Ἐκκλησίας προεδρίαν καὶ ιερωύνην αὐτὴν, εἰ πλέον συναναγκάζοιτο. Καὶ πρὸ τῶν ἀλλων τὸ τοῦ κράλη προειθεῖ, καὶ τὰ δοκούντα οἱ προστατεῖσθαι ἀνετάττετο, ὅτι δηλαδή συνεστῶς κατὰ νόμους γάμους διαλυθεῖν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως

urbem inveni velle nisi post dilapsos ad sua singulos et familiaribus redditos sedibus. Id cum esset statim fieri cœptum et sat diu durasset, angustia ostii tantam multitudinem nisi longa successione densis undis irrumpentium exhaustire transmittendo non valentibus, purgato denique prorsus suburbanō campo ac cunctis jam dispersis, vix sero diei Augusti cum palatina familia urbem subiisse. Palatio sic redditum Andronicum, ne in sinu pure gauuleret fere confectis e sententia per numeram expeditionem rebus, interpellabat sollicitudo de patriarcha, quem perseverare mussantem in angulo apud Pammacaristi monasterium sciebat. Allegatis ergo sœplu ad eum idoneis hominibus rogavit, ægritudine deposita laxatisque aliquando superstitione mentis miseris angustiis patriarchali se domicilio ministeriisque se dignis et sacrae potestatis exercitio redderet, illo semper abniente acquiescere, et nescio quid perplexum respondente, quo videretur indicare offendit se numer 292 actis, sed nec meris ac solis, verum et aliis, quæ magis innueret quam clare designaret. Ob quæ addebat orare se Augustum ne ad se venire gravaretur, convocatis eodem quibusdam e clero ac episcopis, eo numero qui sufficere ad iustum de rebus gravibus congressum videretur. In eo coelum se propositurum quid animum ureret prohibereisque a functionibus suæ dignitatis; quibus expositis si Patres censerent ministerium se proprium resuere debere, consiliis ipsorum obtemperaturum: ni id fieret, Jam nunc abdicare ibrum et in quiete vita reliquum velle transigere.

9. *Ut imperator ad aedes patriarchæ se contulerit, suaseritque ei se reddere functionibus suæ potestatis.*

C Ne istuc quidem descendere in spem placandi patriarchæ imperator recusavit; atque adeo Februarij Kalendis multa nocte cum eo quem poposcera comitatu præsto adfuit ubi is diversabatur. Causa tam sollicite obsecundandi desideris ejus Andronico fuit, quod minime omnium volebat abdicationem quam patriarcha minabatur, imputari odio fœderis a se initi eum erale. Credituros id enim facile plurimos; et statim in famam abituum tantam suisse indignitatem affinitatis ab imperatore cum Serbiæ principe contractæ, ut non aliam Joannes' patriarcha dignitatis abdicanda causam habuerit quam metum ne in ea perseverando videri posset id matrimonium probasse aut tolerabile censere; ex qua opinione ingentem oriturum rerum Ecclesiæ perturbationem providebat. Ejus incommodi prævertendi studio adire patriarcham Augustus statuit, coramque ex eo cognoscere quid in se culparet; idque fecit moderatione quadam media inter humilem demissionem adulatioñis erga eum obnoxiam et justæ suæ defensionis fiduciam securam. Coram patriarcha igitur coetu suorum circumdato adfuit imperator; adfuius et nos ibidem cum aliis. Moxque ubi concessisset Augustus, circumsedentibus sacri ordinis viris, exposuit imperatori 293 patriarcha quæ sibi displicerent, ob quæ hactenus volens in angulo mussaret, porroque paratus esset præfectura ipsique, si despectatio remedii sic eogeret, renuntiare sacerdotio. Ante omnia memoravit fœdus cum erale, in quo

εκείνος, ἡθαπτικῶς τὴν ιδίαν, νηπίαν οὖσαν ἀγάγοι. Α καὶ εἰρήνην ἀνύτειν ὅσα σίδηρος οὐκ ισχὺει, καὶ σπουδῆς καταπράττειν, καὶ μόλις τὰς ἐκ τῶν γάλων συντακτικωτάτας οὖσας καὶ ἀσφαλεῖς, ὅσα μὴ μάχαις καὶ πόλεμος οὐδενούν κατεπράξεντο. Οὐ μὴν δὲ αὐτοῖς καὶ νόμων ἔσται ἁπτέσθαι, πράττειν. Δῆλον γάρ εἶναι καὶ κανότις καὶ νόμοις προστεταγμένον, μὴ δὲ ἐνχωρεῖσθαι τὸν νόμιμον ἄγαγόμενον ταῦτην μὲν ἀφεῖναι παρὰ μηδεμίαν αἰτίαν εὐλογον, συμπλέκεσθαι δὲ ἀλλῷ· εἰ δὲ τις τολμώντι, αἰτίαν μὲν μοιχείας ἀποστείθαι τὸν τολμῶντα, τὴν δὲ συνοίκησιν εἶναι παράνομον, ὥστε τῆς πρώτης ἡθετημένης καὶ ζώσης, ὅποςας τούτευθεν ἡγίγετο, μὴ ἐγκεριμένας τοὺς νόμους μηδὲ ἐν γυναιξὶν νομίμους τάπτεσθαι. « Ή οὐ ταῦθι οὔτοι καὶ ἐν ἡμῖν ἔχει; » Φησὶν δὲ κρατῶν, « Πονθάνου τοιγαροῦ οὐν τῶν εἰδότων, καὶ πιστῶς μάνθανες ὃς οὐκ θλίψις ἡμῖν ἐγένετο καταδέξασθαι τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ καὶ δρκούς τοὺς πρέσβετες [P. 203] προσαπηδήσαμεν βιβαῖούν, η μὴν καὶ ἐτι περιεῖναι τὴν νομιμούν δὲ τῇ τοῦ Τερτερῆ συνεπλέκετο, καὶ δρπὶ μὴ ζῆν δῆθ' ἡμεῖς εἰς γχαμβρὸν ἐπάτασμεν, ὡς ἐντεῦθεν

quid ipsum offendere protulit, criminans legitime contractum prius eralis conjugium fuisse nefarie diremptum, et injuste ab eo repudiata regis Bulgariae filia in ejus locum substitutam infantulam ex imperatore natam. Addidit ferre se haud posse aggravari populum tributis sine modo. Nullum finem fieri auri, argenti undique nullo non e rerum genere corradendi. Subjici novis vectigalibus salem communis usus, subjici etiam ferrum; et immaniter istis exactiōibus rerum vitia necessariarum pretium accendi. Effundi mox prodige in largitiones crebras quae avare sint extorta. Tertium his attexuit querelarum caput, contemni se nec haberet rationem supplicationum pro clientibus suarum, ubi ex officio interveniens periclitantium causis patrocinaretur oppressis, et jura destitutorum verisimilia licet nequidquam allegaret, nullo suae neglectae auctoritatis fructu. Adversus hanc imperator sui defensionem a capite orsus, de eralis primū fēdere disseruit, nec propria se in id cupiditate tractum, nec utilitates in se suosque privatim redundaturas inde captasse: quin potius sacrificasse se in hoc publicis commodis privatos, eosque tēnerrimos, affectus. Filiolam, caput omnium dulcissimum, suas matrisque delicias, quam in spem splendidissimarum cum regum maximis nuptiarum educarent, avelli sibi passos et gremio, projicieque in manus insociabilis barbari, nihil in cultu ac moribus humanum, nihil in ipso principatu magnopere splendidum habentis. Verum eo a se pretio redemptam captivitatēm subditorum imperii, qui misere servitum abducabantur, provinciarum **294** Romanæ ditionis statum, quæ incursionibus desolabantur, annonam denique ac victimum subjectæ sibi plebis, irreparabilibus latronum rapacissimorum deprædationibus spollari antea solite. Tam acerbæ oppressionis

miseratione motum sese, invitissimum quidem et inclinationi propriæ summa vi obluctantem, quod habuisset charissimum impendisse in levamentum alia nulla ratione avertendæ calamitatis, guarum multa conventionibus effici, quæ bello ac ferro frustra tententur, fœderumque beneficio, præsertim ad stabilitatem roboratorum necessitudine nuptiali (nam isto demum glutine firmissime hominum voluntates coenunt), in commune plurima et maxima, idque tranquille ac secure, provenire commodum, quæ nec sudoribus ac periculis gravissimis laboriosissimarum expeditionum nec cruore immenso præliorum parari unquam valuerint. Nec tamen, quod falso argueretur, tantæ et tam evidentis utilitatis gratia quidquam contra leges attentasse. Esse namque manifestum juxta scita canonum et civilium etiam sanctionum, nec licitum nec integrum viro esse, qui ritu legitimō uxorem duxerit, ea sine ulla causa idonea rejecta copulari alteri, ac si quis id intentaverit, adulterii teneri, conjugiumque hoc secundum pro illegitimo habendum, ita ut quamdiu prima sola vera conjux superstes fuerit, quotquot inde duxerit, illegitimas et pelliccas potius quam justas uxores fore. « An vero non ita hæc in nostro casu se habuere? » subiecit imperator, « Interroga igitur eos qui norunt, et ex vero rem cognosce. Disces haud prius nos assensos in matrimonium filie cum erale, quam legatorum, prout exegeramus, inde ad nos missorum juratis testimoniiis comperimus et fuisse adhuc in vivis legitimam eralis uxorem quando is filiam Terteris in contubernalium ascivit, et eamdem jam vivere desiisse, quando **295** nos eum generum fecimus. Ex quibus est manifeste consequens et filiam Terteris nihil nisi pellicem et nostram, uteunque infantulam, justam legitimamque Serbiæ principis sponsam exstitisse. Porro

τὴν μὲν συμβολισιν τὸν παράνυμον, τὴν δὲ ἡμετέραν, εἰ καὶ νηπίαν, ἀλλ' οὐκ ἔνωμον. Καινοτομεῖσθαι δὲ καὶ χρόνον, ὡς οἰδατε, ἐπὶ τοὺς βασιλικοὺς κήδειας, φέρουσι καὶ τὰ συνοῖσσαν πάντας διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρήνης κατάστασιν. Τέως δὲ καὶ οὗτος ἀχρόνιος ἥμερος τῆς ἀπολογίας ἡμῖν μὲν καὶ ταῦτα καὶ τούτου πράττειν ἀνάγκη πρὸς τὴν συμφέρον κοινόν, εἰ καὶ λυπήρια ἀττα ἐμμπίπτοισεν, ὡς ἀλγεινὸν καὶ τόσα διατερόντος· ὅμην δὲ προκείσθω καὶ αὐτοῖς εἰς σκέψην, καὶ δὲ δεῖστεν ἂν μόνον μετ' εὐλόγου τοῦ αἰτιάματος, συγχωρῷ γίνεσθαι. Βασιλεὺς γάρ εἶναι τῇ πατέρᾳ ἑτέρους τῶν νόμων τῇ πατέρᾳ δὲ δὲλλος· Παραμετρούντων οὐκ οὔματα. » Ταῦτα Ἐλεγε θαυμάσεις, καὶ ιδόκαι πίθανά τε λέγων, καὶ τὰς γνώμας τῶν πολλῶν Ιπποτῶν. Δευτέρον τὰ περὶ τοῦ ἄλλου; καὶ οὐδέποτε καὶ χρυσολογιῶν ἑτέρων ἀπελογεῖτο, τὴν χρείαν προβεβλέμενος καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀνάγκην, ὡς εἰδέν τὸν δεῖστον ἄνευ χρημάτων πεφυκής οὐ γίνεσθαι. Μηδὲ γάρ αὐτὸς χρουσὸν ἀγαπᾷν μηδὲ δρυγυρούν τὸ παράπονον, εἰ μὴ βοηθεῖν χρείας ταῖς ὑπὲρ τῶν Φωναλῶν. Παρ' ἣν αἰτίαν ἔκλειστοπέτων χρημάτων καὶ βρέγας συνήθω; διδομένας παρακατέχεσθαι,

Α καὶ προτιξιερίσκειν ἀνάγκη πίρους εἰς συλλογὴν, Ιντο γοῦν καὶ κινοίμεθα, ξένγεν. Ἐπῆγε δὲ καὶ βασιλεῖς ἀρχαίους, καὶ μᾶλλον τὸν Ἰωάννην, ὁπόσην τὴν ὑπὲρ τῶν χρημάτων εἶχε σπουδήν, ὡς ἐγκληθὲν παρὰ τῶν διε χρημάτων εἰσκομισαντες οὐκ ἔξαπιναίος παρὰ τῶν ἐν τῷ κοινῷ ταμείῳ ἔχοντων τὴν ἔνοχήν προσδεχθεῖεν, δργήν προστριβῆναι τοῖς μὴ παρευθεῖς δεξαμένοις τόσην, ὥστε καὶ ἐνδεις εἰς λαζανὸς φυγόντος θατέρου πληγὰς ἐκ προτάξεως ἐντεινάντων συμβῆναι τῷ τότε ἡμερῶν ὀλίγων τεθνάντων. Παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα τῶν λεγομένων τὸν τότε λεγαριστήν τῆς αὐλῆς Ἀγγελον. Οὐδὲ καὶ παρευθεῖς ἐπὶ τούτῳ οἰκοθεν εἰσεκληθέντος, τὸ μὲν εἰσελθεῖν καὶ αὐτὸν εἰπεῖν οὐκ ἐνεχώρει γίνεσθαι· δρφικών γάρ τετιμημένων τῶν ἄλλων καὶ ημένων ἐκείνον τοτεσθεῖται οὐκ ἐδίκαστον διε βασιλεύς, καλέζεσθαι δὲ πάλιν εἰσιόντα παρακαλείτοντος. Διὸ δὴ καὶ γε τῷ συγγραφεῖ τῶν τοιωτῶν, καὶ δευτέρῃ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ αὐτῷ τιμίων, παρὰ βασιλέως ὄριστο ἐξελθόντος ἐρωτήν καὶ πυνθάνεσθαι τούτου περὶ δῶν δὲ βασιλεὺς Ἐλεγε. Καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ ἐμαρτυρεῖτο τὸ λεγόμενον [P. 204] ἀληθές, πλέον εἰπόντος ἐκείνου καὶ

quidquid inest novitalis præfestinato matrimonio poellulae impubis, par est condonari principibus, qualium connubia in hoc privatam exceedunt sortiem, quod intervallis observationibusque temporum minus addicte, ut scitis, obsequantur. Quo in genere si liberis eorum inclinationibus desertur, et solum quia ipsis libet, certorum interdum rituum rigide a cunctis aliqui ceteris exigi solitorum gratia illis egregiae privilegio dignitatis nullo non ferente sit, quanto ilis tunc æquius ignoratur, quando inestimabile commiódum securae pacis in longi constantiam temporis fixæ quadam minus forte usitata præcociitate noptiarum reipublicæ, n̄ sic facerent, periclitaturæ, imo gravissime laboraturæ redemerint? Redemerint autem, ut nos nunc, acerbo prelio gravis domesticæ jacturæ et charissimi capitï deplorabili longum impendio. Sed hæc nostra regnantium sors est, quibus conditio principatus officium ac necessitudinem injungit hæc et plera quantumvis ærumnosa molestaque pro communii utilitate subeundi. Peroravi hactenus Serbici foderis causam, et quid in eo curque fecerim exposui, vestris de imæstro sententiis permittens quid nunc circa hoc a me fieri vefitis, paratus ad autem vestrum emendare ac quoad potero refringere, si quid ibi reprehensibile rationibus idoneis monstraverit. Nihil excipimus, prompti ad omnia sine ullo privataram necessitudinem aut affectuum respectu: imperanti enim alios parentes esse quam leges, filios alios quam Romanos universos, equidem non puto. » Haec locutus imperator probabiliter dixisse visus est, et multorum in suam sententiam assensum traxit. Aliud accusationis sui exponit de sale ac ferro aliisque auri exactionibus deinde purgavit, ærarij egestatem obtendens et ineluctabilem necessitatē grandis pecunia in res

communis utilitatis expendendæ. Eiusmodi quippe negotiorum eam esse naturam ut sine nummorum impendio consilii nequeant: 296 se nec autrum plane amare nee argentum, nisi quatenus juvanda reipublicæ vim habeant expedienda facultate salutarium publicæ consiliorum. Justum aurum se carendo tristi diu experientia probasse, Jawpridem coactum pensiones ministris reipublicæ olim decretas et ex longo solvi summa fide solitas detinere; quæ ipsa odiosissima parcimonia cum non sufficiat expediendis quibus status et salus Imperii ematur sumptibus, aliquam utique inventiendam extundendæ undecunque prennis rationem. Quam antem banc alias a collatione subditorum comminisci quis valeat? « Sei commoveamus, age sane, subjecit, disputationem, retorto ad memoriam principatum retro lapsorum a nostri hodierni experientia mentis intuitu. » Induxit hic imperatores antiquos, et maxime Joannem, demonstrans quantum huic studium fuerit pecunia congregandæ, eo quidem usque ut delata ei aliquid querela per quosdam convehentium pecuniam publicam de negligentia custodum ærarii, accipere statim eam et iuste recondere differenter, tanta ira exarserit in ministros duos talis intelligentiae compertos, ut eorum altero metu supplici, ad Lazos fuga delato, comprehensus alter tot tamque gravibus iusti Augusti concisus plagiis fuerit, quæ verisimilem opationem multorum fecerint ejus obitum paucis diebus post secutum isti flagellationi tribuentium. Rei sic gestæ testem proutluit tunc logariastem aulæ Angelum, quo ad hoc ipsum profundum statim domo accito, cum quadam obstaret inconvenientia ne is intro admissus coram coetu appareret (quoniam hinc quidem virum officii honore decoratum stare alius consi-

τὸν τῶν ἡμερῶν δριθμὸν καὶ γε τὴν τοῦ θανάτου νό-
σον τῷ τελευτῆσαντι· τέσσαρας γάρ ἡμέρας καὶ
αἱμόρροιαν ἐπισυμβάσαν τῷ αἰκισμῷ τὴν τοῦ θανά-
του σιτίαν προσεμαρτύρει. Ἡκε δ' ὁ λόγος; καὶ τὸν
περὶ τῶν ἀναφορῶν, καὶ μεθ' ὧν πλεῖστα δή τὰ λεγ-
θέντα, ἐφ' οὓς ὁ βασιλεὺς ἔδεικνυ τὸ πρός; τὸν πα-
τριαρχην συγκεχωρηκός ἐφ' ἄπασι σχεδὸν ή τοῖς;
πλειστοῖς, διῆρε τὰ προσαναφερόμενα, καὶ ἀλλὰ μὲν
ἴτιθει τὰ κατ' ἀνάγκην προκείμενα, ἢ μηδὲ εἶναι δι-
καιον παροδίσθαι διὰ τὴν κατὰ τὸ δίκαιον διωσιπαίαν,
ἀλλὰ δὲ γε τὰ κατὰ χάριν προτεινόμενα εἴς γε λύσιν,
ἐφ' οὓς καὶ ὑπακούοντος μὲν χάριν εἶναι οἱ, μὴ κατα-
νεύοντος δὲ μὴ δοκεῖν δικαίως λυπεῖν τὸν ἀποτυγχά-
νοντα. Συνάπτειν δὲ ταῦτα πατριάρχην, καὶ ἐν ἡγεῖθαι
τὸ τρόπον δρισμάτων Μυσῶν καὶ Λυδῶν διστάμενα, B
καὶ διὰ τούτο λυπεῖσθαι εἰ ἐν τοῖς άσυγκάταινος εἴη
ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔχειν τὸ εὐλογον ἰσχυρίζετο. Τέως
δὲ καὶ καθυπόδεσιν ἐπενέγκας ὡς εὑμενῶς ἐντεῦ-
θεν καὶ ἀκούοντο καὶ συμπράξεις, διαλύειν τα τὴν
λύπην ἥξουν καὶ μικρόψυχας πάσης ἀπαλλαγέντα

dentibus haud æquum censebat imperator, rur-
sus autem sedere ibi cum qui non ad censendum
de negotiis propositis, sed ad brevis responsi
statim expedientiam redditionem vocaretur, intem-
pestivum videbatur) scriptor hujus historie et
alius e clero, et ipse **297** ab Augusto magni habi-
tes, jussi ab eo sunt egredi et foris interrogare
logariastem de iis quæ dixerat imperator. Factum
id est; et logariastes suo testimonio prolixe fidem
astruxit sinceræ veritatis allegatis ab Augusto:
exsequens etiam circumstantias numeri dierum et
morbi ac modi mortis ejus qui sic obiisse dictus
esset, aiens videlicet quarto die postquam vapu-
laverat hunc efflasce animam, nec aliam ei fuisse
mortis causam quam fluxum sanguinis e plagarum
inflictione secutum. Hinc jam ad tertiam patriarchæ
de imperatore querelam neglectarum suarum
pro clientibus precum processit oratio. Ibi post-
quam imperator verbis plurimis ostendit propen-
sissimam suam non in plerisque solum, sed plane
in omnibus erga patriarcham indulgentiam, dis-
tinxit genera supplicationum quæ sibi offerri con-
tingeret. Alias enim necessitatem habere juris
stricti, et ea poscere quæ sine injustitia negari
haud possent. Has a se negligi nefas esse ultro
consiliter proptor debitam æquitati a principe re-
verentiam. Verum alterius quoque generis preces
esse minime debita beneficij nomine rogantes. In his,
ut benigne annuentis liberalitatem principis ejus
imputari gratiae par est, ita recusatio libertate
utentis in renuendo sua nullam videtur offerre
justam dolendi aut conquerendi causam non asse-
cuto quod optara. Confundere porro patriarcham
et in unum hæc miscere, non minori alioquin ab
invicem intervallo dissita quam quo Mysorum, ut
dici solet, Lylorumque fines distant. Ac propterea
ægre ferre si quando minus morigerum ad omnia
quæ postulat experiatur imperatorem; in quo plus

τὰ μῆτρας ἔχεισθαι. Ταῦτ' οὖν ἐκεῖνας, οἱ παρῶντες
ἥξουν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰχε ἕμαξιοῦντάς τε καὶ
συμπειθούντας. Κάντεῦθεν ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος μακά-
κισθεὶς (ἥν γάρ ταὶ ἀληθεῖαις καὶ τὴν γνώμην εὐ-
ένδοτος), παροτρυνθεὶς εἰς τούτο καὶ παρὰ τὸν
ἴσιον κατανεύει, καὶ βασιλεὺς ἀκιοῦντι πειθεῖται, καὶ
καθυπισχνεῖται αὐτίκα ἐκεὶ μόνον μείναντα ὅπ' αὐ-
γὰς τὰς πρώτας τὸ πατριαρχεῖον καταλαβεῖν. Γέ-
γοντα τούτο, καὶ ἡ τῆς Ὑπαπαντῆς ἀρχὴ τὴν πατρι-
αρχηγὴν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἔρχεται.

i. Περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἐφέσου Ἱωάννην.

'Ἄλλος' οὐκ ἦν καὶ ἐσαῦθις τὴν τοῦ Τελχίνιος ἡρε-
μεῖν φύόνον, [P. 205] ἀλλ' ἔπειτα ἐντάστος ἐντεῦθεν
καὶ τὸν πασχαλίων διελθουσὸν διὰ τοῦ Ἐφέσου
Ἱωάννου λόγος κινεῖται. Καὶ βασιλεὺς μὲν αὐτὸς
δημολογῶν εἰς αὐτὸν ἀμαρτεῖν, — μηδὲ γάρ εἶναι
ἄλλον τὸν καθαιριζοντα, ἀλλὰ μόνον τὸ σφέτερον θέ-
λημα διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου σκάνδαλον, μηδὲ τοῖς

æquo sibi arrogare ipsum, ac ultra quam recta
ratio sineret appetendo proveli, affirmavit Andro-
nicus et multis evincere contendit. Subjunxit ni-
hilominus promissionem facilioris in posterum
exorabilitatis, ostendens plane sibi esse decretum
et benigne audire patriarcham quoties deinceps
298 se adiret, et ei gratificari officiendo quæ
vellet. Tantum oravit, ut laxata contractione animi,
et omni ægrimoniam suspiciose tristitia deposita,
resumeret exercitium suæ potestatis, et honoribus
tali sacerdotio debitum coli se sineret. Ηακε λετο
renitiensque imperator cum diceret, adjuvantibus
pro se quoque cunctis qui aderant, et communis
assensu eadem rogantibus, emolitus denique se-
nix est; erat enim revera flexibilis ad suasiones
amicorum, vir hand præfractæ mentis, nec præju-
diciorum pertinax sensuum: sed et hanc hominis
ad æquis acquiescentium proutatem familiares
tunc ejus promoverunt, ipsum, ut persuaderi sibi
pateretur quod omnes optabanti, adhortantes. An-
nuit ergo postulatis imperatoris, et ei promisit se
non plus in quo erat hæsum loco, quam quan-
tum nox tum intempesta cogerebat; primo diluculo
in ædes patriarchales remigraturum. Nec pollicitis
fides absuit: nam postridianum Hypapantes festum
patriarcham ministeriis sacris redditum rursus vi-
dit in ecclesia.

i. De causa Ephesii Joannis.

Quanquam ne perpetuum sic restituti officio
præsulis gaudium foret, haud abstinet invidi dæ-
monis malignitas denuo conari. Cæterum vere
inde consecuto et Paschalibus seriis elapsis, causa
Joannis Ephesii retractari cœpta est. Ac impera-
tor quidem ultro pœnitens fatebatur inique ab se
cum illo actum, quippe qui ejus falso insimulat
participationis scandali Gregoriani, coque adacti
ad renuntiandam dignitatem, volens abdicatio-

Εἶτας κάκινου συμβαίνοντος ἐφ' ὑπερ ομολογεῖν εἰκείνον πεπόθησίς μηδὲν σφαλέντος ἐπὶ τοῖς δόγμασι, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκείνου παρατησιν δέχεσθαι, καὶ ἐκ τοῦτο ὑψηλονού δυτικόν βασιλεὺς ἐπίτηδες ἴστελλει καὶ τῇ καλλῃ παρέδινεν. Λύτρος γοῦν ἀνατιθέμαν τὴν τιμὴν ἐκείνων ἡμελεν ἀνορθούν, ἐκείνοις δὲ καὶ ὀργισμένος προσαφηρεῖτο, τὴν εὐμένων ἀρχιερεῖς δὲ, πλὴν τοῦ Φιλαδελφείας καὶ τοῦ Ιωάννης, οὐκ οἶδα εἰ καὶ τρίτου ἔτερου, βασιλέως λίγος τὴν δργήν ἐπὶ τῆς οἰκείας ἕκρινεν ἐκεῖνοι τοῦτο. [P. 206] τὸ τε δικτιον δυσωπούμενοι, καὶ ἄλλος δύτης ἐκείνου τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν λόγον οὐχ ἤντεικαν καὶ χρειώδους ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας τὰ μήτητα· μηδὲ γάρ διώς ισχύεις τὰ κατ' ἐκείνου ήτο 'Αθανασίου πατριαρχοῦντος κεκινημένα, ἀλλ' ἴστρεῖστον μείναι τὴν χριστὸν διὰ τὴν ἀρχιερέων ήτο τοῖς ἀνισχύρως κινουμένοις ἀμφιγινωμένησιν. Καὶ εἰ μὲν οὕτως ἐδικαίουν τὸν ἄνδρα, πατριαρχῆς δὲ καὶ δι Φιλαδελφείας (δι γάρ τρίτος δι Σμύρνης ἐγκλήματι καθοδούσιος ὑπαχθεὶς ὡς εὐλογῆσας τὸν Μαλάκην — Μαλάκης δὴν δὲπι τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην ἐκεῖνῳ κατέκαν, δὲ δὴ καὶ περδούσιος θαύμον — ἐκινδύνευε καὶ ἀργὸς ἦν) τίως; διμηρον πατριαρχῆς τε καὶ δι Φιλαδελφείας ἀντέτεινον,

sem recepisset, thronoque sic dejectum cella induisset. Quam suam injuriam ut quamprimum ignoscerebat emendaret, profiteri se nunc palam kannem Ephesinum minime assensisse ceteris in pœce inita cum Gregorio, neque quidquam erroris contra dogma concivisse. Tum quod erat tali declarationi consequens, idem Augustus retere male orsa et restituere in integrum dignitatem reddere quem perperam evertisset voluit, 299 ultro ei concedens quod iratus abstulerat, nam videlicet benevolam gratiam. Porro anti-sitites (exceptis Philadelphiensi, Smyrnensi et tertio brie quodam alio) nihil cause putabant superesse quominus Ephesinus, reconciliato jam ipsi Augusto, protinus honorem amissum rite ac jure suo resumeret. Ad quod cum æquitate ipsa rei movebantur, iam viri reverentia, virtute ac doctrina insignis, maximeque utilis iis dotibus ad res, ut tum erant, Ecclesiae componendas vel stabiliendas. Neque cùm rata esse aut omnino valere, quæ Athanasio patriarchatum gerente adversus eum fuissent mota, sed imperfectum et dilata sententia pendens adhuc manere judicium, idecirco quod anti-situm suffragia, ob invalidas objectorum ipsi crimina probations in incerto hærentium, haud unquam legitimo numero ad ejus damnationem concurredissent. Atq[ue] hi quidem sic Ephesinum noni criminis liberum, et hoc ipso restituentem sed suæ videri debere contendebant. At patriarcha et Philadelphiensis vehementer obsistebant. Etat et tertius Joanni contrarius Smyrnensis: sed parum poterat, ipse sacerdotio suspensus et lessæ noxiestatis citatus reus, ac nondiu purgato crimen periclitans. Accersitus autem fuerat per-

A καὶ ἐν τι τῶν ἀδυνάτων εἰχεν τὸν Ιωάννην ἀποκαθιστᾶν. "Οὐεν καὶ μετεξι τούτοις μεγίστη φιλονεκτίς ἥρετο ἀναρρέσθαι, ὥστε καὶ ἀπειρηκότα τὸν πατριαρχην ἀποχωρήσαι καὶ πάλιν εἰς τὴν τῆς Παμμακερίστου μονὴν τὸν τῆς συνόδου δχλον εἰσ τοῦτο. Οὐ γάρ θαυμάσις μαλακῶς ἀντείχετο καὶ πατριαρχην κατὰ τὴν εἰκής ἐφιλάττετο, ὡς εἰχεν ἀποκρουσθεῖνος.

10. Περὶ τῶν κατὰ τοῦ πατριαρχοῦ κατηγοριῶν τῶν ἀρχιερέων.

Ἐκείνου γοῦν ιδεῖσαντος καὶ γε τὴν θύραν ἀποκεκλεισθότος τοῦ μὴ τίνα εἰσιει τῶν ἔξωθεν κατὰ χρειαν δῆθεν ἀναφορᾶς ἢ καὶ κρίσεως, οἱ ἀμφιγινωμονοῦντες ἐκεῖνῷ ἀρχιερεῖς δέξαντές τι ποιειν ίσχαντον μείναι τὴν χριστὸν διὰ τὴν ἀρχιερέων ήτο τοῖς ἀνισχύρως κινουμένοις ἀμφιγινωμένησιν. Καὶ εἰ μὲν οὕτως ἐδικαίουν τὸν ἄνδρα, πατριαρχῆς δὲ καὶ δι Φιλαδελφείας (δι γάρ τρίτος δι Σμύρνης ἐγκλήματι καθοδούσιος ὑπαχθεὶς ὡς εὐλογῆσας τὸν Μαλάκην — Μαλάκης δὴν δὲπι τοῦ Φιλανθρωπηνοῦ τὴν Σμύρνην ἐκεῖνῳ κατέκαν, δὲ δὴ καὶ περδούσιος θαύμον — ἐκινδύνευε καὶ ἀργὸς ἦν) τίως; διμηρον πατριαρχῆς τε καὶ δι Φιλαδελφείας ἀντέτεινον;

C duellionis ob impertitum ecclesiastica benedictione Malacam quemdam, participem et ministrum rebellionis Philanthropeni, cuius nomine Smyruam occupatam tenuerat, postea interfectus. Præcipui ergo et efficaciores oppugnatores Ephesini erant patriarcha et Philadelphiensis. Hi omnino negabant fieri posse ut is reponeretur in throno. Ardescebatque majorem in modum inter hos aliosque ea de re contentio, adeo quidem ut offensus iurio et pertæsus synodalium rixarum iterum patriarcha secederet in Pammacaristi monasterium, imperatore mollios agente pro Joanne, metu offendendi 300 patriarchæ, quem observare perseverabat, cavens irritare hominem, sed ejus tamen impetus in Ephesinum quam poterat moderatissime retundens.

11. De accusationibus patriarchæ impactis ab episcopis.

Patriarcha igitur privatim agente, ac obseratis D pertinaciter valvis neminem eorum admittente qui aut petenda interventionis aut judicii causa adiutum ad euyn poscerent, antistites contrarie ipsi factionis aliquis ad rem quam promovebant utile se acturos rati, cooperante oblique Ephesino, libellum conserbavit querelarum in patriarcham, eumque Augustis porrigunt, ita se quod conabantur, non sine spe successus tentatores arbitrati, aut extinguere penitus aut aliquantum debilitare patriarchæ apud Augustum senioreum gratiam. Capita haec erant querelarum, quod cum bene ordinata dispositio ministeriorum ac functionum unice requireretur non minus in aliis quam in ecclesiasticis negotiis, unde hanc Patres propriis canonibus commendassent, eam tamen patriarcha funditus negligat. Quia

ἀποκαθιστῶσιν, ἔκεινος μόνος ἐξαλάττει, καὶ δὲ οἰκεῖας γραφῆς τὰ τοῖς δόξασιν ἐναντία διαχειδεύεται, καὶ ἐκκλησίας κεχηρωμένας τῶν προεστώτων. αὐτὸς ἡξεπίτηδες τὰς ἐπ' ἔκεινας ψήφους ὑπερτιθέμενος πέμπων σφετερίζεται τάκεινων, καὶ τὰ μὲν ὡς βούλεται διατίθεται, τὰ δὲ καὶ δίδωσι τοῖς ἐπ' ἔκεινοις καταστᾶσι. Τὰ δέ γε τῆς οἰκείας ἐκκλησίας τῷ σφετέρῳ υἱῷ ἔγχειρίσας Ἐφραίμ ὅλην δίδωσι τούτῳ κακίας τοῖς ἔκειθεν λήμμασι, μὴ οἰκονόμον κατὰ τὸ σύνηθες καθίστων, παρ' οὐδὲ δὴ καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας; Εἰεξάγοιτ' ἀν πράγματα. Καὶ πόλλ' ἄττα τοιαῦτα γράφουτες ὑπαίτιον δεικνύειν κῆθολον τὸν τέως σφᾶς ἀποπροσποιούμενον. Ταῦτα βασιλεῖ δεξαμένω τὸ πολὺ ἐπῆς καθυφίεναι τῆς διαιθέσεως, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ἀπολύειν παντάπασιν ἔγνω, ἀλλ' ἔκεινη μὲν ὑφίεναι καὶ ἐνδιδόναι, ἢν πως ἀναχάμπτειν βούλοιτο, μὴ μέντοι γε ὡς τὰ πρώτα λιπαρῶς ἀξιοῦν καὶ καταναγ-

A κάζειν· ἦν δὲ ἐπανήκοι, δίχεσθαι το καὶ οἱ τοὺς ἀρχερεῖς δόμονοεῖ πεῖθειν ἄμα καὶ τῷ τὰ αἰτιάματα θεραπεύειν κελεύειν. Τὰ γάρ τοῦ Ἀθανασίου κάντρα τὴν οὐλὴν ὑπέκνιζε· μηδὲ γάρ ἔχειν δῆλος αὐτὸν εἰρηνεύειν καὶ τὰς ἀράς λύειν, ἃς οὖτας ἐκπειρισκέπτις καθίστη καὶ φρικτῶς ἀφώριζε, μή τὸν θρόνον καὶ αὖθις ἀπολαβόντα, καὶ ταῦτα μηδὲ τῷ παρ' αὐτοῦ τῆς λύσεως γράμματι τὸ ἄγιος προστιθέντα κατὰ τὸ σύνηθες τῷ τοῦ βασιλέως ὄνδραν, οἵτινες ἔκεινος ἡρέμει ἐν τοιούτοις καιροῖς; τοῦ σκεπάσσαλου, ἀλλὰ τὰς θύρας ὑπανοιγνύς τῆς μονῆς πολλοῖς ἐπήρκει πενομένοις ἐκ τῶν τυγχάντων. **B** Πλὴν δὲ ταῦτα τοῦ μέλλοντος προκεντήματα, καὶ ἡ πολιμπους ἐφῆδρευε δίκη μηδὲν ἐπαΐσουται. Τότε δὴ ταῦτα, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς διπλανὸν πατριάρχῃ ἡγνότε τὰ τοῖς ἀρχιερῦσι πρατιόμενα. Διὸ ταῦτα καὶ τὰ τῆς τιμῆς περιποιούμενος ἐκυρῷ αὐθορμήτως ἦν

enim ipsi synodice legitimo suffragiorum concursu decreverint, ipse solus immutat, et proprio rescripto communiter statulis contraria imperat. Praeterea ecclesias pastoribus viduatas, dilatis de industria canonicis per suffragia electionibus praesulum substituendorum defunctis, ipse sibi usurpat, missis qui nomine suo proventus carum tollant; et partem horum pro libitu absunit, partim iis condonat quos istis administrationibus præfecit. Quia et res Ecclesiæ propriæ dispensandas pro arbitrio permittens filio suo Ephraimo, ansam ei et materiam ad male agendum præbet, occasione lucrorum quæ inde sibi congerit, cum pro more debuisse ejusmodi procurationem oeconomico ad id lecto commendasse, viro idoneo, eujus fidei **301** et prudenti judicio administratio bonorum Ecclesiæ recte ac prout decet geretur. Hec et multa ejusmodi libellus episcoporum continebat, quibus studebant reum aut saltem suspectum apud imperatorem reddere patriarcham, a quo se participatione consiliorum exclusos et quasi abdicatos dolebant. Ea cum accepisset imperator, remisit ille quidem multum de illo vehementi affectu quo prius patriarcham amplectebatur, non tamen ut dejicere illum throno plane decerneret: quin potius statuit benigna tractatione ipsum et indulgentia pellicere, si posset, ad resumendum exercitium patriarchalis potestatis, certus tamen non descendere amplius, uti ante lecerat, usque ad preces humiles et declarationes quæ possent reluctantem cogere, obfirmatae ad impetrandum voluntatis; satis existimans nunc fore, si post benignam invitationem reverti quo vocabatur ultra annuentem benevole susciperet, eique conciliare adversos antistites studeret suadenda iis cum illo concordia, danda que opera ut objecta ei criminis justis purgationibus diluerentur. Ne ultra hæc conari nuuc quidem curaret, neve abhorret nimium a mutatione praesulis, faciebant insisi dudum ejus animo et neclum evulsi penitus scrupuli ex illa fulminata

tione dirarum atque anathematum quam Athanasius chartis abstrusis indiderat. Coaluerant quidem utconque vulnera formidinum illarum, non tamen ita ut non interdum cura inde superstitionis principi supervacanæ renascens obductas quasi refricaret cicatrices, sollicitaretque reputantem haud videri vere unquam expatriarcham illum solutorum quod ligaverat, et horribiles illas execrationes rite legitimate remissurum, nisi repuleretur in sede potestatemque reciperet eamdem qua tunc erat prædius cum illa scriberet. Nam declarationem istam, qua sedata tunc conscientiz multorum essent, apparere convicio expressam ab invito, nec periculum abesse quin uti vi extorta cassa effectu et nullius esset roboris. Pellunt quin etiam, si quis introspiciat attentius, signale dissimilatae talia in ipso Athanasio sententiæ arcane. Cur enim ille litteris de hoc editis omisisset imperatoris nomini consuetum sancti adjunctum apponere, nisi vellet subindicare haud opinari se illum rite per has ac vere intortorum in ipsum per priores anathematum feralibus vincillis solutum? Quid quæ nunc agere diceretur, an non idem ipsum inueniunt? Audiebatur enim, et quo erant istæ **302** de patriarcha qui nunc rerum poteretur controversiae motæ, suæ prius clausæ cellulæ fore hiare passum esse; admisisse quin etiam clanculum et subsidiis opportuniis populariter demernisse inopes e plebe quospiam: quæ indicia esse minime acquiescentis fortunæ presenti, et thronum unde excidisset respectantis. Tales curæ intime versantes pientem nimium facilis ad sensum religionis omnem Andronicus Augusti senioris quasi præludia erant certaminis instantis et primæ commotiones in proximo insidiante sine ullo sui sensu vindictæ, at mor erupturæ in nihil minus opinantes, ad restitendum qui ceciderat. Hæc tunc orant: quid secutum sit, dicetur. Quod nunc instat, haud procul laicæ patriarcham quæ ab episcopis in ipsum endebantur. Quare curam ingressus retinendi asserendi

πρὸς βασιλέα παραγίνεσθαι, καὶ προσώπῳ γνησίῳ Δ Πέτρῳ, ποιάσιν τὰ ὄρνια μου. • Ήπερ ἣν αἰτίαν
ἐντυγχάνοντα εὑμενίζειν [P. 208] τῷ αἰδὼ προσδα-
λεῖν.

15. Οπως πρὸς βασιλέα δὲ πατριάρχης ἀπῆκτα
καὶ μὴ κληθείει.

Ταῦτα διανοηθεῖς ἐπ. Θὲς ἐππου πρὸς ἑσπέραν εἰ-
σετῆς πέμπτης μηνὸς; Ἐλεφηδοκιῶνος βασιλεῖ πρόσ-
ταν. Οὐ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον ἀσμένως, καὶ τὴν
χεριάκην ἀποκλίνει πρὸς εὐλογίαν, καὶ καιρὸν οἰηθεῖς
ἴκινον εἶναι τῆς τρῶν καὶ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν
τὸν Παλαιολόγον μονὴν ἀφίξεως τῆς ἡρτῆς ἔνεκα,
συμπαραλαβόν. συνέρχονται καὶ ἀμφότεροι. Εἰτὲ
ἐκεῖθεν, ἐπει τρίτη τῆς ἑδημάδος ἦν καὶ γ' ἐξ ἀνάγ-
κης ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν τῇ τῶν Ὀδηγῶν μονῆς
κατὰ ταῦτην τὴν ἡγέραν παραβάλλεται προσκυνήσεως
ἔνεκα, πυνθάνεται ἀμφ., αὐτὸς μὲν τὴν ἀναγκαλαν δόδυ
ἴκινος. πατριάρχης δὲ τὸ πατριαρχεῖον καταλαμ-
βάνει, διαδοθέντης λόγου, ὁ; καὶ αὐτὸς διτερον ἐν
οἷς πρὸς βασιλέα ἔγραψε καὶ τοῦτ' ἐδίλου, διτερον
μένος ἰδίᾳ ὑπὲρ σχεδὸν, οὐκ δυναρ, φωνῆς
ἀκούω: παιᾶς ἐπιστάντας, ὃς ἐδοξεν, « Εἰ φίλες με,

que sibi patriarchatus, prævertere decrevit adire-
que protinus Augasium, ultroque offerendo sui
conspicuum, citra suspiciose internuntiorum tenta-
menta, propria coram facie verecundoque dilnere
congressus quidquid malevolae delationes animo
principis in se forte offensionis alleviabant.

12. Ut imperatorem patriarcha non vocatus adicerit.

Ah his sic apud se decretis, equo conseruo, sub vesperam dii vicesimae quintae mensis Octo-
bris ad imperatorem se confert, qui et cum
benevole exceptit, et caput ipsi ad benedictionem
inclinavit; ratusque tempus illud esse quo con-
veniret ambos ipsos ad Palæologorum monasterium
simil profisciendi celebrandi illic festi gratia, eo
ipsa sociati invicem iverunt. Ac quoniam feria
numerabatur tertio, quali die ex longo usu necesse
erat imperatorem profisci ad Hodegorum mona-
sterium venerationis causa, quadam inde viæ parte
communiter colecta digredientes, imperator
quidem necessarium, ut consueverat, iter pere-
git, patriarcha vero patriarchali domicilio se
reddidit, didita jam tum fama visi ejusdam divi-
nitatis oblati patriarchæ, quo is motus fuisse ad
resumendam, contra quam prius decrevisset, cum
habitationem tum administrationem ejus digni-
tatis propriam. Jactatum quippe vulgo est (et id
postea ipse Joannes 303 Cosmas scriptis ad im-
peratorem litteris affirmavit) ipsi suo in successu
considenti, palam per vigiliam, non autem in
somnio, auditam clare vocem pueri supernæ astan-
tis, ut videbatur, verba ista proferentem: « Si
amas me, Petre, pasce agnos meos », qua ille
manifesto auditu percepta, intellectoque quid jube-
ret, eadem hora omissa successu prodiisse polli-
seque patriarchales aedes, ac plane statuisse

C nonquam inde amplias, quidquid demum acclideret,
recedere. Tunc porro episcoporum ali quidem
patriarcham ad exercitum potestatis redeuntem
consueta submissione exceperunt, aliis subjicere
se illi ac communicare præfæcte recusanib;:
cujuſ ſuæ rebellionis cauſas, ut iſis videbatur,
non asperandas allegabant, quod nempe in
multis convenire cum iſis Joannes nolle, ſed
velut ſuī juris, pro arbitrio cuncta gerendi ſibi
et arrogaret et asſereret libertatem. Innuebant
haec dicentes negotium Joannis Ephesiui, in quo
videlicet potissimum iſa independentis usuratio
auctoritatis ab eo affectata eminorū: recusare
quippe illum irrevocabili obſtruione animi
assentiri episcopis in eo quod de iſo antistite
agendum ſtatuerunt censerent. At imperator
reconciliante cum patriarcha gratia fidem exhibere
ſignificatione constantis in eum reverentia eum
maxime nunc studens, frequens ad illum itabat,
et crebro episcopos accersens lenire tumentes
iſorum iras et reducere ad benevolentiam inſen-
ſos ab eo abhorrentium affectus omni cura ſa-
gebat, pollicens, quæ iſi vellent, efficacius placi-
dis officiis quam turbulentio peragenda impetu.
Crederent ſibi ſolum, et ſubiecti patriarchæ ſuſi-
nerent: restitutum iſi cuneta in integrum: et si
quid peccatum eſſet, ex voto eorum emendandum.
Per haec illi partim volentes, partim vi quadam
imperialis verecundia obnoxias in contrarium elu-
cante voluntates inflexi, revera inclinabantur ad
obsequium, vel quem reuſare ſumme rogantis
auctoritatii nequaerent assenſum simulabant, tacitiſ
tamen destinationibus tempus aliud designantes,
quo inchoata reuſerent, 304 et quæ perporam
acta prius eaſati nunc principis gratia tolerare
præ ſe ferrent, utique refungi ac corrigi quaquerent.

¹ Joan. xxi, 17.

Ιγ. Οπως Μιχαήλ ὁ δεσπότης τὴν τοῦ Τερτερῆ Α' Ἀλλά γ' ἐκάστης τυπτὸς ἀνώτερα εἶχε κέλευθο. θυγατέρα εἰς γάμον ἡγάγετο.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Μιχαήλ ὁ δεσπότης τὴν συνοικοῦ-
σαν πρὸς χρόνων ἀποβαλὼν (ἢ δ' ἦν ἡ τοῦ βασιλέως;
αὐταδέλφη) τῇ τοῦ Τερτερῆ κεχηρωμένῃ ἥδη τοῦ
κράλη Σερβίας ἐποφθαλμίζει, καὶ θέλων θέλουσαν
ἄγεται, ἐφιέντος μὲν βασιλέως, ἐφιέστης δὲ καὶ
Ἐκκλησίας ἐν ὑστέρῳ τῶν γενομένων. Ήν δὴ καὶ
ἀρμοσάμενος ἔστι, τὸ τῆς δεσποτείας ἀξιωματήχων
καὶ ἔτι, συμμετεδίδου τῆς ἀξίας καὶ τῇ συνφορ-
μένῃ ἐκ κραλαύνης, ἐξ δὲ καὶ παιδαρίου ἀποτετόκει.
Καὶ γε δῆλος ἦν τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν ὃς γγησά.
ιδ. Περὶ τοῦ φαινομένου κατ' οὐρανὸν δεσπέρας
κομήτου.

Καὶ τότε ἀστὴρ κομῆτης ἀφ' ἐσπέρας ἐξέλαμψεν,
περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἔμαυτὸν δι' ἐπῶν ὑπέμνησα,
οὕτω γράφων·

"Ηδη μὲν φθιτοπωρίς Ισημερινὴ ἐπέλαντε.
[P 210] Ηέλιος δ' ἔχει παρθενικῆς ἕρατεινά πρόσ-
ωπα.

Καὶ τότε δὴ φαιδρὸς λάμπει Θρήνηθε κομῆτης,
Ἐκταδῆν τε κόμην ἔχει ἀγτοῦληνδε φέπονσαν,
Ἐσπέριος δ' ηγαῖας ἐπὶ τόσον τυπτὸς ιεύσης,
Ἄλερ ἀπαινέμενος τὸ πλέον νῦν δὲ πάροιθεν,
Οὐσον ἀντερπεστα διαλλάξεσιν ἔφωσκεν.
Οὐ γάρ οὐδὲ ἀπλαρέων κατὰ μοιραν χῶρον ἔτετμεν.

13. Ut Michael despota Tertaris filiam uxorem
duxerit.

Inter hæc Michael, amissa dudum conjugio
priore, quæ imperatoris soror fuerat, ad filiam
Tertaris, separatam, ut diximus, a cruce Serbiæ,
adjeicit oculos, et volens volentem duxit, nihil
obstante imperatore, Ecclesia vero postmodum
factum comprobante. Quin et aliquanto posterius
quæcumque hanc coniubio sibi junxerat, cum jam
liberos ex ea suscepisset, despotica illam, quæ
erat ipse jam pridem insignitus, potestate imper-
tuit; habuitque ex cruce despotam Tertaris
filiam uxorem, nullis prorsus honorum, qui legi-
timatione necessitudini veræ conjugis deberentur,
significationibus exclusam.

14. De apparente in cælo ab occasu cometæ.

Tunc stella crinita ab occasu resplenduit; circa
quæ in Vita mea versibus conscripta (1) sic lu-
dere memini:

Autumnus luci ac tenebris æquaverat horas,
Osque sacrum Erigones Sol annus hospes habebat,
Cum lœtum rutilans e Thracum parte cometes
Cæteriem in tractus extendere cœpit Eos,
Limite ab Occiduo procedens ipse, sed usque
Imparibus gyris, dum noctis semper omittit
Amplius hesterno spatiū, quo surgit in alta
305 Ocius, et propior summo serè admovet axi.
Num nullius iter fixi comes instiit astri,
Nocte sed unaquaque viam in sublime supinat.
Ilio iterum, primavero ubi fultis crine, reversus,
Marchuit hic cauda multilus, desitique videri.

De hoc non me fugit alios aliter pròdidiisse: ego
prout cognovi, hactenus expressi. Ceterum ple-

Μέσηρα ὑπερπόδιος αἰτεῖ ἀνώτερος ἀμφαραβα-
γων,

"Ἐρθυ οἱ ἄκραι τὰ πρῶτα τρίχες ἐμπεφύασιν,
"Ἡκα μαρινδμεος μισιουρος, καὶ τότε λῆξε.

Περὶ τούτου ἄλλοι μὲν διλας ἀπεφανόντο καὶ ὡς
εἰχον γνώσεως ἔλεγον, οἱ πλειοὺς δὲ εἰς κακὸν κοινὸν
τὴν ἐπιτολὴν ἔκεινον ἐφοίδαζον. Οὐδεὶς γάρ κομῆτης
δοτεῖ οὐ φύσει κακός, φασιν. Ἐμοὶ δὲ τῇ τῶν ὅλων
προσανέχοντι: φύσει, καὶ μᾶλλον οἵς δὲ Σταγειρόθεν
φιλοσοφεῖ, ἐκεῖνα ἐπῆσι λέγειν περὶ τε τῆς κινούσης
αἰτίας καὶ αἴθις τῆς τελικῆς καὶ ὡς προεψαφόρει
ἀποδησμένων, δοσα δὴ καὶ τὰ μὲν προύγεγονταν,
τὰ δὲ Ἐμελλον ἐπιγγονένται. Ἐξ ἔκρος γάρ καὶ ἐς
τότε αὐχμὸς παιπαλδεν τὸ πέδον δεικνὺς ἀμφείχε
τὴν περὶ ἡμέρας οἰκουμένην, ὡς μηδὲν μὲν ἐκβλαστά-
νειν ἴσχειν δύσι καὶ θέρους εἰώθει βλαστάνειν, πάντα
δὲ φρέσατα καὶ πάσας πηγὰς ἀποσθῆναι. Εἴτα δὲ καὶ
ἐκνεφιασι ἥροι τε καὶ ἀπηνεῖς λειμῶνες ἐπὶ ὅλῳ
μηνὶ καὶ πρόωροι ξυμβεβήκαστι. Καὶ ταῦτα μὲν δὲ
συγγράψων, τὸν νοῦν ἐπερεῖδων τοῖς φυσικοῖς ἡγούσι
δὲ ἄρα καὶ ὡς μεγάλων ἐκεῖνος κατάρχει κακῶν,
οὐ τῷδε δη τῷδε μέρει τῶν κατ' ἀνατολὴν ἐπεισφρη-
σάντων τόπων, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπὶ ληφύσιτων τὴν καθ'
ἡμᾶς οἰκουμένην ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐπιθέσεως.

rique, vulgare seculi præjadicium trito illo versi-
culo celebratum, nullus cometa non sua indole est
malus, hujus exortum stellæ ad significationem
infanctorum in communè eventuum male ominando
detorserunt. Mihi vero attendenti ad naturam
universi, sequentique præsertim disserendi methodo-
dum a Stagirita philosopho traditam, ea solū de
isto phænomeno consignanda litteris visa sunt,
quæ ad principium unde est ortum, ad locum
modumque ac tempus quo desit pertinent, non
omissis iis quæ vel præcessere vel secuta sunt
ejus apparitionem. A verna igitur proxime exacta
tempestate usque ad æquinoctium autumnale,
quo coepit videri, siccitas cœlum nostrum insolita
torruit, squalentes late ac pulverulentos
amplectens campos. Unde factum est ut nihil
eorum quæ germinare per æstatem terra solet,
producere illo anno potuerit, perennies vero
potei et vivæ scaturigines fontium omnes defec-
runt. Venti deinde cœbri, aridi, procellosi, auram
afflantes ægre spirabilem, sunt orti. Praea teto
mense citius floruerunt, ac maturuerunt flore.
Talia historicus ex præsenti naturalium eventuum
inspectione tradere memorie potuit. Ignoratæ
autem tunc, quod rerum eum deinde secutarum
tristis experientia docuit, fuisse istud initium
ingentium malorum, quæ non hanc aut illam pro-
prie partem Orientalium regionum, sed æque 306
universam, quam late extenditur, continentem a
hanc nostram oppresserunt, undique ingruentia,
ex Persarum in hoc imperium irruptione.

(1) In Vita mea versibus conscripta. Ita correcimus pro eo quod edebatur, circa quam versibus a me
scriptis, opere adhuc apud me condit, sic l. m.

φι τῆς ἐκλείψεως τῆς σελήνης δι' ὄλου. Αἱ μενον, ὃν τὸ ὑπέρ ἡμίου μάχιμον ἦν, ἀπολύθεν
 211] Τοῦ δὲ αὐτοῦ ἔτους, μηδὸς ἐνεστῶτος
 υαρίου, διν οἱ τὸν Ἀσκρηθεν ποιητὴν ἐξηγού-
 ἀνγειῶνα κατ'. Ἀθηναίους ἔλεγον, οὐκ ὁρῶς,
 εἰ καὶ ἥμει; ἐν τοῖς καθ' αὐτοὺς ἐποκοινωνεῖς
 ίνων ἡκολουθήκαιμεν ἐξηγήσεις (ἀκριβῶς; γάρ
 εἰς τὸν κατὰ Ρωμαίους Ἰαννουαρίουν Ἐκατομ-
 τὸ λέγουσα); κατὰ τούτον σὺν θεμέλιον πρῶτον
 ἀγήνης ἀχούσης ἐκλειψίς ταύτης ἐμπίπτει,
 εἰπιστήμῃς ἔνυστῶν τῷ βασιλεῖ προειπόντων.
 μει; οὕτω πως ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράφαμεν-
 δὲ Ληγαῖοι πρώτη βάσις ἴστατο μήτης,
 ὕμηνος Ἑηρ, καὶ δὴ φθίτε ναὶ πρόσωπα,
 τε τυκός ἐν τριτῇ σχεδὸν ἐσπεριηθεὶς
 ἐπιδιέρροις, αἴφρης δὲ σκοτεῖσσα τέτυκτο,
 μένη τὰ πρώτα ἐκλείπειν ἀντολίζει.
 δὲ ἀξαπόλωλει, ἐφ' ὧρῃ μηδὲν ἔοντα.
 δὲ τρίτον ἐσθη. Ἀτέρα ἀπίμρχετο φωσκειρ,
 τάλιν ἀντολίζειν ἐς ὡρῃ ἐμπλεος ὁπεο.
 ταὶς δὲ μετέωρα ἐσιδῶς τις δειπε,
 τιδῶν θηῆστο, τις τρομάθαρ ἀκούσας.

*Perit τῶν προσχωρησάντων τῷ βασιλεῖ
 Αλανῶν.*

Ιτα μὲν τοῦ ἔτους ἐκείνου γεγόνει. Ἀλανῶν δὲ
 ιμμὸν Ἐθνός ὡσεὶ δέκα καὶ ἑξ χιλιάδας ποσού-

15. De lunæ defectione.

Item anno, mense currente Januario, quem
 atores Ascrei poeta Lenæona dicunt Athene-
 bus tradunt, non recte, ut opinor, et si nos
 la nostra eorum expositioni adhæserimus
 et enim, quem Romani Januarium vocant
 denses Necatombæonem appellant), cum igi-
 sum luna a novilunio progressus cum hoc
 e incepisset, ea pleulunio in deliquum iuci-
 rout imperatori prædixerant astronomicarum
 rationum. Id nos deliquum nostris hisce-
 nulis descripsimus:

*I viam signant primo restigia mense
 orientis adhuc facieque bicornis hulca.
 ubi, et noctis fere tertia volvitur hora,
 dente invectam curru caligo repente
 t, ortiva paulatim a parte subintrans,
 nuam, quod interiit, sensim hausta per horam.
 triente horæ nigra persistit. Inde resumens
 tūmbo lucem, tota eluit hora
 un de vultu, et pleno rursum emicat ore,
 prout speculons prædixerat ante magister
 avitque oculus quod ab illo audiverat auris.*

De Alanis transeuntibus in partes imperatoris.

17 Ea quidem anno illo contigerunt. Alanos
 vero magnanima gens, capitum numero fere
 un milium, quorum plus dimidio bellis apti
 tercitatē erant, destituti a Noga et ab hujus
 exercitu liberi, postquam is in prælio ceciderat,
 ebant in imperatoris militiam transire; et
 episcopo Bitzines, supplicabant ejus opera
 taderi Andronico ut ipsos admitteret. Favebat
 modi petitioni præsens status rerum imperii:
 graviter tunc laborabant Orientales tractus.
 et Bitzinesi quid Alanii paterent referenti
 de Augusti et qui eis erant a consilio annue-
 , tanquam occursu rei faustissima gaudentes,

Νογᾶς καὶ τῆς ὑπέρ ἡμίου μάχιμον ἦν, ἀπολύθεν
 λότος, ἐζήτουν πρόσχωρεν βασιλεῖ, καὶ τῷ ὀρχιερεῖ
 προσελθόντες Βιτζίνης ἵκέτευον δι' αὐτοῦ βασιλέα
 [P. 212] σφᾶς δέχεσθαι. Ἐντασσον γοῦν καὶ διεινῶς
 εἰχον τότε τὰ κατὰ ἀνατολὴν, καὶ τοῦ Βιτζίνης τὴν
 σφῶν ἀγγέλλοντος ἵκετελαν ἔρματον ἀλογίζοντο ὡς
 καιρόνδε τετιστάντων αὐτοῖς γάρ εἶναι καὶ τοὺς τῷ
 Νογᾶ παραποίοντας, καὶ δι' ὃν ἐκείνος τὰ μεγάλα
 κατώρθουν. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν σφῶν ἄφιξιν θεόθεν
 τινὰ μηχανὴν ἥγοντο εὐχαίρως σχεδιασθεῖσαν εἰς
 ἀριγήν. Γράμματά τε παρ' αὐτοὺς βασιλικὰ κατ-
 επέμποντο, καὶ πρυπλήθει ἐφ' ἀμαξῶν καὶ λαμ-
 πήναις προσηυτομέλουν. Καὶ βασιλεὺς ὅτι πλείστην
 ἐκ χωρῶν Θρακιῶν τε καὶ Μακεδονικῶν τὴν ἐκεί-
 νουν παρεσκευάκει στάσιν. Τούς δέ γε μεγιστᾶς
 ἐκείνων εἰσαγαγῶν καὶ φιλοφρόνων δεξιωσάμενος,
 ἐκ συνδοσιῶν κοινῶν τὰ ἐκείνων ἐτομάσας διψύντα,
 ἔτι δὲ καὶ ἱπποῖς ἵκανώς ἔχειν αφίσι δοκοῦσι παρε-
 δοὺς διασωσταῖς Ρωμαῖοις, ἐπ' ἀνατολῆς ὥρα. Ήν
 δὲ καὶ προστεταγμένον πρός βασιλέως αὐτοὺς
 κατοικίζειν τῇδε. Καὶ ἦν ὁ σκοπὸς τῷ κρατοῦντι
 καὶ λίτω εὐελπίς εὐάγγον γάρ ἐμάνθανεν εἶναι
 offteri ultro tam opportune nullo satis studio
 queri et pretio eui dignum malorum urgentium
 remedium. Reputabant suisse hos quasi triarios
 aut etiam prætorianos Nogæ, præcipuum robur
 exercitus ipsius, quorum vi ac fortí fideliisque opera
 tot illa tantaque perfecisset, quibus esset ejus
 nomen inclytum redditum. Tales ergo tali tempore
 sponte in Romanæ rei labantis occurrentes auxi-
 lium cum gratulatione accipiendos, sic tanquam
 (quod dici solet) Deum e machina, censebant; Dei
 enim profecto beneficia providentia tam opportune
 adveniens expediri subsidium qui non intelligeret,
 hebetem utique ingratumque videri debere. Statim
 igitur prolixe ac perhonorifice imperialibus invitati
 litteris, et ipsi sine mora cum familiis ac sarcinis,
 enrruum plastrorumque numero ingenti hue
 transmigrant. Nec omisit imperator abunde pro-
 videre novorum hospitum victui: corrogata enim
 e Thraciæ ac Macedonia regionibus magna fru-
 menti vi, copiosam populo universo ac plebi etiam
 D Alanorum insimæ annonam præbuit. Proceres vero
 ac summatæ gentis ad se humanissime admissos
 omni benevolentia significatione delinivit, aucto-
 ramenta insuper eis decernens annuarum pensio-
 num ex collatitia pecunia. Sed et qui eorum apti
 equestri militiæ apparerent, iis equos attribuit
 propriis militibus ademptos; iisdemque 308
 inservire nihilominus jussit peditus inermes Ro-
 mani generis, qui recepto pridem castrorum usu
 præsto adesse prælianibus equitibus debebant,
 illorumque vulneribus curandis ac ceteris periculis
 propulsandis curam operamque impendere stre-
 nuam. Atque hos sic auctoratos in Orientales
 tractus misit, dato ministris ad id idoneis mandato
 ut ipsi illic domus agrosque assignarent. Descri-

τὸν θόνος καὶ εὐπειθές, πρόδε δὲ πολέμους καὶ λίαν ἀρετῆρος τα καὶ μάχιμον. Καὶ διὰ ταῦτα κατωλιγώρει σχεδὸν τῶν Ῥωμαίων ὡς γυναικισθέντων ἀντικρυς καὶ ἐξ ἀνάγκης μὲν τὰ πολλὰ καταμαλακισθέντων, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἀπὸ κακοθελεῦς τνώμης καὶ προαιρέσεως. Τοῖς δὲ καὶ μᾶλλον ἐθάρρεις δρτὶ πρώτως φανεῖσται καὶ ἀποδομομένοις εἰς Περσικοὺς πολέμους, τὸ Ιανὸν παρὰ βασιλέως ἔχουσιν. Ἐκεῖνοι μὲν, ὡς εἴθιστο πάλαι αφίσις σύν Νοϊῷ πολεμοῦσιν, οὕτως κάνταῦθα στρατεύειν ἐζήτουν, πανσυδῆη δηλαδή, ὡς ἀλλήλοις ἀρήγονται καὶ πόλεμον. Τὰ δέ γε κατὰ τὴν Ῥωμαῖον πανταχόθεν πράγματα μερίζεται τούτους ἑποτε, αἱ μήτ' αἰδὼν παρ' ἀλλήλων εἰναι αφίσις μήτε συνασπισμὸν ὑπὲρ ἀλλήλων τὸν πρέποντα. Τῷ τοι καὶ τοὺς μὲν πλείστους καὶ ἀνατολὴν ἐπεμπεν, ἀλλοὺς δὲ γε τῷ Μουζάλωνι Ἀλιζώνων ἡγεμονεύοντι πιρεδίδουν. Πολλοὺς δὲ καὶ τοὺς κρείτους προστοιμάτας τῷ οὐεὶ συνεξώρμα καὶ βασίλει· ἴδετε γάρ

A καὶ βασιλέως ἐπιστασίας τοῦ, καὶ ἀνατολὴν πράγματιν. Ἀλλ' οἱ μὲν προεξεληλαχότες ἐπ' ἀνατολῆς ἦσαν ήδη καὶ μόνον τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πόρον επερπισθέντο, εὖθις ἐχρώντο τοῖς αὐτῶν ἅπεισι, καὶ τῶν ἀγόντων κατολιγωροῦντες μεγάλα διετίθουν κακὸν Ῥωμαῖοις, ληπτῶν ἐπιόντες τρόπον, τοῖς μὲν παροκούσι: [P. 215] τὰς χώρας κακὸν ἀπρόποτον ἐψιστά μενοι, τοῖς δὲ συναντώσι δεινὸν ἀπάντημα γνωρίζουσιν, οἵτις δὲ καὶ συνεσκήνουν, χαλεπὸν γειτόνημα δύνταις, οἵτις βοηθεῖν ἀποστέλλονται. Εὔροντες δὲ χώρας παντοῖων πληθυσμάς καλῶν, ἐνευπάθουν ἐκείνους; ἀρπάζουνται. Μόλις δὲ ἀποσωβάνταις, πολλῶν ἀπονεμένων τῶν δυσχερῶν οἵτις τὸ ἐπεστάτησαν οἵτις τε συνήντησαν, ἐμέμνητο καὶ τῶν συγκειμένων, πλὴν οὐχ ὡς ἐδοξαν ἀπεργάνησαν, ἀλλ ὑπερηφάνουν μὲν ἡγεμόνων, καθ' αὐτοὺς; δὲ δια καὶ βάρβαροι συνιστάμενοι Ῥιομαῖοις πλέον ἡ πολεμίος ἐπίβεσται. Ἔντοτε δὲ καὶ δουλαγωγῆθενταις ἐκ μεγάλης καὶ προμηθεύσι-

nabat enim talis generis coloniis istum tueri ac firmare limitem, indulgens spei prolixa fiducia prosperrimi successus. Duabus enim quibusdam fando celebratis et facile creditis gentis istius dotibus magnopere ad optimè sperandum nitebatur, docilitate obtemperandi et pugnandi fortitudine. Indeque jam Romani generis fere militiam spernebat, effeminataam illam et cum olii ac luxurie assuetudine corruptam, tum malevoli in principes affectu infidisque depravatam sensibus criminans: præcipuum vero, quin et totum fundamentum securitatis salutisque publicae in tunc primum visis needum usu probatis barbari populi copiis præfestinata credulitate constituens: hos unos intueri, unus nisi; in horum modo sufficierenter alerentur, unice idoneorum debellandarum potentia Persicarum, stipendia eongrua rectissime impendendas imperii opes ducre. Ad hæc illi vicissim operam spondentes, unum excepérunt circa bellum rationem, velle se, uti sub Noga consueverant, in campo et justa scie rem gerere, quo sibi opitulari invicem possent, non aut clausos arcibus aut sparsim discerpitos per manus modicas pugnare. Qua conditione imperator pro cætero favore facile accepta, partiri eos sibi provincias imperii laborantes jussit, ita ut idoneo ubique numero militarent, ne aut stimulo carerent mutua æmulationis in oculis commilitonum quisque præliantes, aut in certaminum casibus destituerentur subsilio suorum, in eadem scilicet acie stantium et facto cuneo ad propugnationem occurrere paratorum, quam in partem discrimen ex astu forte reciprocante Martis variis aut bellum quædam offensio vacaret. Cum ista cautione trifariam Alanos divisit imperator. Plerosque videlicet eorum protinus in Orientem misit; alios minori numero Muzaioni Halizonum præfecto tradidit. Multos 309 autem eosque lectissimos et præstare cunctis visos apud se retinuit, reservans in expeditionem quam parabat in eas partes Michaelis junioris Augusti:

C nam præsentiam imperatoris exercitum per se ducentis status præsens Orientalium rerum flagitare videbatur. Ceterum ii quos præmissos in Orientem diximus, cito mores barbaros nudarunt, statim fere a freti ad Callipolim trajectu sprevis ducum mandatis, mala Romanis populis magna inferentes. Ritu quippe latronum licentissime incursum cuncta, miseris colonis, per quas transibant, regionum improvisorum apportantes infortunium, obviis tristem occursum, in propinquuo vero degentibus gravem undequaque infestamque viciniam. Adeo nullo respectu socialium sœderum palam omni hostilis grassationis immanitate agebant ferebant, quibus opitulaturos se venire simularant. Irritabant scilicet præsens copia rapacitatem avidorum, transitu per opimas terras, villas passim domosque vario spoliorum et prædæ genere refertas cerneuntium, in quæ laxatis cupiditatibus habenis nulla juris æquique verecundia irruerant, extorquentes quæ placebant, et raptorum Intemperantissimo abusus gula ac libidini litantes. Non negarim Iamen eos novo primolum in Romaniam appulsi, recenti memoria miseriarum quibus essent modo plurimis et gravissimis defuncti, partim ingruentium in familiares prius eorum sedes domiciliaque a Noga data, D partim in fuga, qua iude extrusi per infesta ægre salvi loca transierant, donec tutum in imperatoris protectione receptum reperirent, quadam brevi constrictio verecundia hospitalis fidei visos esse pacitorum meminisse. Sed cito ad feritatem redeuentes, opinionem modestiæ ipsorum et fiduciam auxiliis ex ipsis, dira injuriarum experientia, populis se deceptos sentientibus excusserunt. Statim enim contumaciter in ductores insurrexerunt, et magis memoris communis olim secum barbari cum Persis quam contractæ nuper societatis cum Romanis, sapienter ævinsque in nostros quam in hostes vi et armis usi sunt. Fuit Iamen cum magis per que blandis inducti delinimentiis ad conspirandum cum Romanis, conjuncta nostris opera, comituisse

δεξιώτες συναλλόντες κατά τόπον τὴν Χίγιαν αὐτὸν οὐκ ἔλεγε προσβάλλουσι, καὶ ἀνδραγαθοῦσι τὰ μάλιστα, ἀπεγνωγήν θιανήν καὶ λείαν περιβαλλόμενος· Ἐδόκουν δὲ λῆμα μὲν πολεμικὸν ἔχοντες, ήθει δὲ ἀνυποτάκτος; ὡς βάρδαροι χρώμενοι, ἔχοντες δὲ κατὰ τρόπον, ἵπει τῶν ἄλλων καταλιγάρων, ἦν ὑπὸ βασιλέως στρατηγοῦντι γένοιντο.

τ. Περὶ τοῦ Σωτιλέως Μιχαὴλ καὶ τῆς αὐτοῦ
επ' ἀραιολῆς ἐξελεύσεως.
η. Ὁπας δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀπέτυχε θήρας
πολεμικῆς.

[P. 214] Οὐ μὲν οὖν βασιλεὺς Μιχαὴλ ταῖς ἀληθεῖαις, μὲν πολέμοις οὐκ ἐσχολάκει καὶ μάχαις ἐξ τόπος, ἢντας δὲ εἶχε καὶ φρόνημα ἐμβριθές καὶ λῆμα γεννατόν καὶ ἕπλον ὑπὲρ τῶν κακούμενῶν Ρωμαίων οὐχ ἔχοντα, καὶ ταῖς προθυμίαις, ὡς τοὺς εἰδότας λέγετε, ἰστράτειν. Ἐπει δὲ καὶ καιρὸς ἐφειστήκει ὁ τόπος καλῶν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς, ἔτοιμος ἤναθικα. Καὶ ἔμ' ὁ πατὴρ καὶ βασιλεὺς προσέτατε, καὶ αὐτὸς ἑδίου τὰς προθυμίας οὐκ ἀγεννεῖς. Αμφὶ τούντης περὶ ποὺ τὰς Πασχαλίους ἡμέρας ἐξώρμα, ταῦτα μὲν βαρβαρικὸν ἐκ τῶν Ἀλανῶν ἐπαγόμενος,

B δedit, alacritate minime degeneri ad id bellum se accinxit. Cum primo igitur vere circa Paschales ferias egressus urbe est, exercitum ductans maxima ex parte barbaricæ Alanorum militiæ constantem, sed et non paucis sicut Romanis copiis, sperans autem sibi obiter occurseras unaque jungendas confitas nuper cohortes aliquot delectibus hic paulo ante habitis, veteres præterea legiones 311

C in illis ad quas tendebat provinciis militantes. Unde confidens numero coactis omnibus et prævalido se præfuturum exercitu, spe plenus optima pergebat, ac sic celeritate magna Orientales tractus attigit. Statim autem delectis apud Magnesiam ad Hermum sitam, inde instruxit in hostem copias, cupidas quidem, ut apparebat, manus conserendas, sicuti Persæ apparerent. At illi fama percusi novi magnique exercitus, quem imperator præsens ducebat, confinebant se intra munitiones nec pugnae faciebant copiam. Michael ut eos eliceret,

D validas huc illicque missitabat manus; quæ et interceptos ex insidiis sublunde quosdam hostium captivos abducebant. Alebaturque modicis hisce successibus et gestu spoliiorum ac prædæ sic parte

alacritas nostrorum, augescente pariter terrore hostium, adeo ut non parou remissa, metu imperatoris, fiducia priore, intimis se latebris abruptissimorum conderent montium, inhibante frustra interim Michaele occasioni prælia, rovanteque ut aliquando prodire latibulis auderent et campo ad r̄quum certamen se credere; Id quod illi vix tandem contigit, (18) quando scilicet ultra ad ipsum hostes accedentes, digestoqua in aciem innumerali exercitu, magnis animis et minaci confidéntia præ se jam serebant haud dubitatueros in ipsum quantisvis succinctum copiis imperatorem irrumpere. Auditio per exploratores Michael convenisse quidem hostes numero ingenti, nondum expedire tamen

de hoste victoriam 310 ad locum Chenam nocturnum reportarent, in qua sane non vulgaris eruit ipsorum virtus fortibus factis probata, non sine præmio: nam et non paucos ea occasione abduxere captivos, et prædæ hand parum concessere. Cujus fama evenitus ad sulam periata valuit ad minuendam infamiam ingratiæ gentis patientiamque infidæ societatis quedam nonnullius utilitatis illicio firmandam, eam inde opinionem Augustis ingressis, infrunes quidem ferisque moribus Alanos esse vitio barbaræ, qua originis qua educationis, at negari non posse quin iidem magnis præditi animis et bello fortes sint. Cæterum spem ostendi mitigandæ contumacie ipsorum, si pro minoribus quos contemnunt ducibus, alter ipsis Augustorum exercitum per se ductans inspouatur, cuius veritatem præsentem majestatem jussa oblituri sine recusatione videantur, obedientia que nostris satisficiat, fortitudine que hostibus noceat.

17. De imperatore Michael, et ejus expeditione in Orientales tructus.

18. Ut imperator Michael rei contra hostes bene gerendæ occasionem amisit.

Erat imperator Michael non ille quidem bartenus, ut verum fatear, exercitatus bellis aut tritus usu prællorum: habuit tamen aerem animalium generosanque audaciam, nec his minorem zelum misericordia succensum patientium tunc extrema Romanorum; quo in genere præclara bodieque consili memorat de impetu, quo alacer et ardens in rei gerendæ occasionibus erumperet soleret, adversus quantumvis fornidorosa intrepidissime prospiliens. Tunc ergo condicta instante ad prodeundum die, tempestateque invitante idonea ad rem illis regionibus gerendam, expedivit se mature, promissumque ad iter Orientem versus se obtulit, ac simul pater ejus Augustus senior prosciscendi signum

μῆπων θαρροῦντες προσβάλλειν γνωσιμαχοῦντες μέλη. Λαντανόντες μάχης οὐ τόσον δεινόν, βασιλεῖς δὲ συγκινούντες εἰς τὰ πράγματα καὶ λίαν παγχάλεπον εἶναι. Μῆδες γάρ ἀρρετῶς καὶ ἀσφαλῶς τῶν ἐλπίδων περιγενέσθαι, ἀλλ' ἡδη καὶ ἡττηθῆναι. Πλήθος γάρ κανέντος ἔναν τοις εἶναι καὶ μάχης ἔμπειρον, καὶ οὐκ ἀν ἄλλων; θαρρήσαν φανεροὺς ἐπιέναι, εἰπερ οὐκ ἡλπίζον τὰ μεγάλα. Ἀνάπτυστον δὲ καὶ τὴν βασιλέως φήμην σφίσι γεγενῆσθαι, δι' ἣν καὶ μᾶλλον ἐν δυοῖς εἶναι ξυμβῆναι, ἢ φοβηθέντας ἐξ ἀσθενείας ἀναχωρεῖν ἢ θαρροῦντας ἐξ ἐλπίδος μεγίστης φαίνεσθαι. "Οὐ καὶ φοβητέον ἀν μᾶλλον εἶναι σὺν βασιλεῖ [P. 216] καὶ μὴ μόνοις καὶ ἀντούς ἐπιοῦσι. Ταῦτα λέγοντες αὐτοὶ μὲν τῆς ὁρμῆς καθυφίεσσαν πάντη, ὑπέκλων δὲ καὶ τὰς τοῦ βασιλέως ὁρμὰς, καὶ ἂμα δεύτερας ἐπὶ πρώτῃ καὶ τρίτῃ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐφεζῆς, φόνους λέγοντες καὶ ὑπονοίας εἰδωλοποιούμενοι φοβεράς, ὑποστρέψειν Ἐπειθον, ὡς μῆτα σὺν βασιλεῖ προσβάλλειν φανδόμενον ἀτρακτέας, μῆτας ἀντούς γε μόνους; καταθαρθεῖν τὸν πόλεμον πάντα γάρ δεύτερα ἐλογίζοντο τοῦ βασιλέα τε καὶ στρατὸν τόσον ἐν ἀσφαλείᾳ περιποιήσασθαι. Γίνεται τοιγαροῦν καὶ μὴ θέλων ὁ βασιλεὺς τῆς ἑκείνων βουλῆς, καὶ στρατὸς οὐτοῦ;

Clari exitialiter cernerent. Sui quidem ipsorum, utcunque in certam perniciem ruerent, tolerabilem putare jacturam; se solis prælio peremptis stare nihilominus posse rempublicam: imperatore simul absumpto summam rei statumque imperii pari casu videri prolapsura. Insanum ergo esse tantam aleam temere jacere, uno illicio perincerat spei, cui contrarius fundatissimus metus non relinquat locum.

« Quid enim victoram somniemus, tantum non jam victi? non videmus infinitam multitudinem aciei hostilis? num ignoramus et fortissimos ei exercitatis bellis illuc stare milites? quin et exploratam ipsis nostram **313** perspicuamque cladem, si nos illis commiserimus, ista eorum ipsa quam videmus audacia loquitur. Nunquam qui prius latuerant tam fidenter prodirent, nisi certa spe magni successus incitarentur. Nihil ipsos latet rerum nostrarum. De imperatore qui contra ipsos veniat, ejusque copiis ac potentia cuncta distinctissime novere. Talis indicio fanæ plenissime eductos et suarum vicissim concios virium alterum duorum oportuit facere, aut intellecta ex comparatione infirmitate propria conflictum declinare, aut indidem concepta minime dubia fiducia magnæ cladis nostræ ingentisque victorie ipsorum alacres ad certum præmium, prout faciunt, accurrere, eventu eo justius nobis formidando, quo, ut dictum est, caput ipsum et Augustam personam imperatoris, eidem nobiscum periculo captivitatis aut necis implicitam cernimus. » Talia memorantes cum suum ipsi cursum in hostem inbibuere, tum incitatam Augusti Michaelis generose in præmium ruentis alacritatem sufflaminarunt. Ubi enim secundus super primum, et duobus tertius, hisque invicem supervenientes plures eadem illa tristia terrorum spectra inonentes et revocantes objectarent, concusso proposito princeps junior recedendi secumque retro

λγον πλήθους τα και παρασκευῆς μηδέν τι πράξα; Α γωρήσαν, ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτάρκειαν τὴν βασιλέως λαοῖς. Ἀμα γάρ ἀγγελθὲν τοῖς Πέρσαις δὲ ὑποστρέψας διασιλεύεις, καὶ θάρρος λαδίνιες μαζίν πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν κατατρέχουσι, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ Μαινούμενου κάμπον ἐκθέουσι. Καὶ πολλὰ μὲν τοὺς ἐκεῖ δράσαντες χαλεπά, πολλὴν δὲ λίτια περιβαλλουσι, ἐν τροπαλοῖς Ῥωμαίοις ὑπεστρέψαν. Οὐδὲ μήν δὲ δύτε καὶ καθυφεικέναι τοῦ θράσους ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον κατοιγωρήσαντες τῶν περὶ τὴν βασιλέα πράγματων φανερῶς ἐπὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπιτροπεδεύοντο. Καὶ βασιλέας μὲν ἐπὶ Μαγνησίας ἐγκέλειστο, οἱ δὲ πολέμιοι δισημέραι περιερχόμενοι τὰ μέγιστα ἐπράττον. Καὶ δὲ λαὸς δὲ πλὴν κατεπάττετο, δὲ δὲ πανίστατο φύνων, καὶ οἱ γάτες πρὸς νήσους τας ἐγγιζόδασι, οἱ δὲ πρὸς τὴν δύσιν διεπερατώμενοι διεσώζοντο. Ἡν δὲ ἐντεῦθεν Ήρωτας καὶ ἡ ἐπὶ τὰ ἐντὸς προσχώρησις εὐμάρχεις προσδοκούμενοι; οἷον ταῦτα τῶν προσχώρων ἀν-

τοῦ βασιλέας, ἔχουσι δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων αὐτάρκειαν τὴν ἀναγωριζόντων περιουσίας.

10. *Οπως οι Άλαροι κατηγράκασσον τὸν βασιλέα Μιχαήλ ἀνεθῆναι τοῦ πολέμου.*

[P. 217] Τότε καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα Ἀλανοὶ νόστου ἐμέμνηντο, καὶ ἀπολύειν σφᾶς βασιλέα πρῶτον μὲν ικέτευον, ἐπειτα δὲ καὶ κατήπειγον. Ἐπὶ γρόνων γάρ καὶ προστάλαιπωρεῖσθαι, ὥστε δεῖν αὐτοῖς καὶ ἀνέσεως ἀγήθεσιν οὖσι πολέμιον ἐπὶ τοσοῦτον πολυτιμέρων αὐτοῖς γάρ Νογᾶ συστρατεύοντας, κατὰ πόδας τοῖς ἀντιπάλοις συμπλεκομένους, ἐπ' ὅλιγον μάχεσθαι, καὶ τὰ πράγματα καθιστάντας τὸ λαϊπόν ἐν ἀνέσει τε καὶ τρυφῇ διατήνην, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ κατατρύχεσθαι μάχαις καὶ ἐκστρατείαις μήτ' εἰδέναι μήτε μήν δύνασθαι. Ταῦτα λέγοντες δῆλοι τε ἡσαν Β ἔτοιμοι δύτες ἀναγωρεῖν καὶ βασιλέως μήτε ἀφέντος, καὶ τοῖς ἐπισχεῖν ὠρμημένοις ἀντιστῆναι. Ταῦτα μὲν μαθὼν βασιλέας, καὶ πολλῶν ἀδουλήτων ἐτέρων αὐτὸν περιστάντων — καὶ γάρ ἔνθεν μὲν δουσιν ἦν

consultum ibant. Ex quo Persis progressus in mediterranea Romanarum regionum facilior contigit, ipsis qui domo relictā fugiebant viam insequentī hostiū monstrantibus, habebant autem affatim annona ac commensuum, politi cellis horreisque plenis colonorum sedes copiasque familiares metu mortis deserentium.

19. *Ut Alani coegerint Michael imperatorem dare ipsis missionem a militia.*

Tunc et Alani, quos imperator habebat secum, desiderare redditum eo unde venerant cōspicunt. Missionemque ab Augusto primum orando imperare, mox flagitando minandoque extorquere tentarunt. Allegabant diu se tolerasse militiæ labores; quare indigere remissionem, quod assueti non essent longo tempore continuatis castrorum verumnis, soliti antea sub Noga cito aie decernere et post brevem prælli alem quiescere, compositis 315 e sententia rebns, fructumque victoriae quiete secura ac deliciis gustare. Tanto vero spatio atteri pugnis et fatigari miliariis excursionibus nec sci et nec valere. Haec ita loquebantur, ut satis appareret paratos eos ad recedendum etiam non permittente imperatore, et si qui obstare conarentur, vi et armis ueliscendum. Id Michael Augustus intelligens, multis simul aliis contra quam vellet undecimque accidentibus commovebatur. Nam hinc, quantum habebat fortium militum Romani generis, dilabi quodlibet videbat; nec teneri poterant quin audiis tristibus undique affluentibus nuntiis, qui suas cuique domos aut jam ab hoste direptas aut a vi et incendio proxime pericitantes indicabant, consternati suppetias accurrerent, insalutato imperatore descrentes castra, charitate familiarum verecundiam disciplinæ ac religionem sacramenti militaris electante. Præterea imperatoris avunculus Asan in illa militia diem obierat. Alter etiam avunculus, Michael despota, morbo correpitus curationis causa secesserat dominum. Hinc totum castrorum tubas

etercūtum trahendi obtrudi sibi consilium passus est; ignavis præsertiū, minus jam dissimulata turpi formidine, palam proflentibus nec se una cum imperatore pugnare velle propter ejus periculum, nec solos illo subducto, quoniam se impares potentiae hostium nossent, et reipublicæ interesse scirent non modo Angustum ipsum, sed Romanum etiam exercitum supremo exitio subtrahere; quæ ultraque res, pro sui gravissimo momento cunctis prævertenda, confici aliter nequiret quam imperatore se ac universas pariter Romanas copias in tutum recipiente. His importunissima inculcatis instantia quasiōibus, juvenis imperator, utcunque invitatus, erexit; et exercitus, numero et apparatu nulli non quantumvis arduae aggressioni par, inglorius omni re infecta castris est redditus. Luernunt statim astrocibis suis dæmnis ejus militaris flagitiæ perniciem omnes imperio subjecti populi, sublata inde securitate oīni diris cladibus expositi. Si ouī enim nuntiatum 314 est Persis ita ignave ac turpiter in peritorem recessisse, sumpta longe supra priorem licentiam quidlibet jam audendi confidentia, regiones limiti prepinqas illas universas incursarunt, usque ad ipsum quem vocant Mænomeni campum populando vastandoque obvia cuncta progressi; ac ejus incolis loci multis illatis malis, multa onusti præda, positis de Romanis tropis, reversi domum sunt. Nec vero de concepto ex tali successu fastu quidquam deinde remiserunt: quin potius magis deinceps magisque spreto imperatore castrisque Romanis, et unice cuiusvis inde impendantis ipsis securi metus, palam jam et confidensissime castra metabantur in terris Romanorum. Et imperator quidem conclusus intra Magnesiam stahat, hostes autem quotidie circum vagantes res maximas agebant. Infelix autem populus partim trucidabatur, partim diram necem fuga miserabiliter prævertebat. Et hi quidem in vicinas insulas, alii usque in tractus Occiduos, mari trajecto, saluti

περὶ αὐτὸν Ἀριμοτίκην μάχιμον, πεπυσμένον περὶ τῶν σφῶν οἰκιῶν κειμένων ἡδη εἰς δλεθρον, ἀφέντες τὴν περὶ τὸν βασιλέα στρατελαν ἀνεγώρουν, τὰ ἑαυτῶν Ἑκατος περιποιησάμενος· ὁ τούτου τε θεῖος δὲ Ἀστᾶν ἐτεθνήκει, ὁ δὲ ἔτερος θεῖος αὐτοῦ Μιχαὴλ διεπότης νόσῳ περιπεσὼν ἀνεγώρει καὶ αὐτὸς πρὸς τὰ οἴκου, καὶ τὸ πᾶν ἦν ἐν τοῖς Ἀλανοῖς· Τὸ μὲν βιάζεοντα σφᾶς καιρὸν οὐκ εἶχεν, δῆμος δὲ κατείχεν ἔκεινους ἐπὶ βητὴν τριμηνιαὶ καιρῷ ἐφ' διμολογίας; ἐν δρκοῖς, ἢ μήν ἢ Ικανοῦν ρόγαις ἢ ἀπολύτεν ἐντεῦθεν, ἐλπίζων διὰ τῶν πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα γραφῶν τε καὶ μηνυμάτων πόρον ἐπὶ τούτοις σχεῖν ἢ μήν χρημάτων ἢ καὶ βουλῆς. Βασιλεὺς δὲ μαθὼν ἐν φροντίδι ἦν τοῦ καὶ τῷ υἱῷ περιποιῶν τὰ προσήκοντα καὶ τῷ ἔθνει τὰ ἀναγκαῖα ἔξικανον· οὐδὲ τὰρ δὲ ἀτραλές ἔκρινεν ἀναγωρεῖν ἔκειθεν. Ἀλλ' ἐν τούτοις δύνος, [P. 218] ἐνθεν μὲν τὰ τῆς Ἐκκλησίας δρχονται καὶ αὐδίς ταράσσεσθαι, ἐνθεν δὲ τὰ περὶ τὰ τῆδε μέρος ἔμπιπτεν δεινά, περὶ ὃν ἐσαῦθις ἀρθησται. Καλλὸν δὲ συνείρειν ἐς τέλος τὰ τῶν Ἀλανῶν, εἰ κακεῖγα ἐν τῷ μεταξὺ ἔμβεβηκει, φές ἐν τῇ περὶ τούτων ἔμμφρασις συνεήκει.

situm in Alanis erat; quos omnino abire volentes vi coercere haud valebat. Arte tamen et blanditiis verborum trimestre cum iis moræ spatiū agre pactus est, jurejurando confirmans se aut ipsis curaturuī isto intervallo pensiones perpetuas, quibus in omnem deinde vitam commode agerent, aut, si minus id posset, rite dimissurum. Per has velut industrias sperabat impetraturum a patre, ad quen plurimas ejus sententiæ litteras cebrosque alium super alium nuntios missitabat, facultatem ut sibi aliquam Alanorum reuinendorum provideret vel pecunia submissa vel consilio aliquo ad id utili suggesto. Et ingressus senior Augustus in eam serio curam est, subministrandi filio ea quibus egeret, in primisque conferendi nummorum cæterorumque præmiorum quantum erat necessarium ad gentem avaram **316** deliniendam tenendumque: nec enim sine magno et filii et reipublicæ periculo putabat recessum inde Alanorum posse contingere. Sed his illum intentum incommodissime interpellarunt novæ acresque sollicitudines, primum a rebus Ecclesiæ, que turbari denuo cœperunt, deinde ex increbrescentibus nuntiis cladiū calamitatumque atrocium, quibus opprimi nunc hanc nunc illam Romanæ ditionis, etiam urbi et sedi imperi pene contiguæ, partem subinde serebatur; de quibus cladiū agemus postea distinctius. Nunc enim uno loco absolvere quidquid Alanos spectat, sepositis tantisper, que incurruerunt dum id negotium traheretur, eventis, videtur ad perspicuitatem narrationis aliquando commodius.

20. Recessus imperatoris a Magnesia.

Aversa igitur, ut dictum est, senioris Augusti attentione a periculo Michaelis filii ad curas dilatationem haud serenes indicatarum in horas singulas

A κ. Ἀναγάρησις τοῦ βασιλέως ἀπὸ Μαγνησίας
Ἐνεσχολακότος τοιγαροῦν τούτοις ὡς ἀναγκαῖος τοῦ βασιλέως κύκλῳ τὰ δεινὰ περιέστησαν, ὡς ἐκεῖ μὲν δλλους εἶναι τοὺς τὴν Ῥωμαίων κακοῦντας, ἐνταῦθα δὲ Ἀμούριον καὶ Λαμίνην καὶ Ἀτμάνα καὶ μυρίους δλλους τοὺς ἐπιόντας. Οὕτω τοῦ τριμηνιαίου κατατριψθέντος καιροῦ Ἀλανοὶ καὶ ἄκοντος βασιλέως ἀναγωρεῖν δρμαν. Οἱ μὲν οὖν βασιλεὺς διὰ ταῦτα, ἐπει οὐκ εἶχεν ἐν Μαγνησίᾳ καὶ ἔτι καθῆσθαι (οὗτε γάρ προσβοηθεῖν εἶχε τοῖς κακουμένοις, καὶ ἀντὶ ἧν μὴ ισχύεντι, μυρία δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔχθρων προσεδοκάτοις ἢ ἐπιμώκηταις, δλλως τε δὲ καὶ περὶ ἐκεῖτῷ ἀδεδοκεῖται τῶν δλων ἀνεστατωμένων). Ἐγνω καὶ αὐτὸς, πλὴν ὀφανῶς, ἀναγωρεῖν. Ἐνθεν μὲν τοὺς τῶν ἰδίων ὀφθαλμούς ὑποκλείφας, ἐκεῖθεν δὲ τὰς τῶν ἔχθρων ὑπονοτας παραλογισάμενος. **B** Οὐδεν καὶ ὅποι νυκτὶ καὶ χειμῶνι ἐκεῖθεν ἀναγωρεῖ. Ἀλλ' οὔτε τοὺς ἰδίους ἐμελλε λήσειν εἰς τέλος, οὔτε μήν τοὺς ἔχθρους ἐν παντελεῖ καταστῆσαι ἀγνοίᾳ τοιαῦτα ποιεῖν βουλόμενος. Χρῆται γοῦν διὰ μὲν τοὺς ἰδίους νυκτὶ, διὰ δὲ τοὺς ἔχθρους χειμῶνι, οὕτω ξυμπεσσόν. Οοι τογαροῦν εἶναντι τε καὶ πρὸς τὸ φεύγειν προτοιμάθησαν, τότε συνειλούμενοι τῷ στρατῷ πεζῷ καὶ

trepidis undique nuntiis necessitatum gravissimorum, quæ regiones urbi circumsitas urgerent, hinc Amurio, illinc Lamisse, inde Atmane, denique innumeris aliunde aliis irrumpentibus, contigit exire diem trimestrium indutiarum cum Alanis a Michaeli pectorum, antequam pater ejus, iis quæ dixi occupatus, expedire quidquam idonei subsidii consiliive potuisse. Tunc enimvero nihil sibi expectandum ulterius Alani rati prosciscendi, quantumvis invito imperatore, irrevocabiliter impetum cepere. Tali deprehensus rerum articulo Michael, ereptam sibi omnem et causam et commoditatē videns Magnesiae amplius hærendi, nec se parem sentiens aut invidiæ ferendæ querentium se destitutos, apem ab eo e vicinia poscentium miserrime oppressorum a Persie impune volitantibus Romanorum, aut proprio dolori, quo illum intime urebat conscientia impotentiae obsistendi hostibus suosque extreme laborantes protegendi, ad hæc providens sibi mox Alanorum præsidii nudato intolerabilia imminere circum insultantium ludibria hostiū, non sine periculo propriæ quinetiam libertatis ac vitæ in tam desperata confusione rerum illic omnium, decrevit et ipse inde recedere, ceterum tam occulte, ut et suorum intime **317** observantum oculos, suspiciones etiam hostium falleret. Nocte igitur, et quidem imbribus fœda, itineri fugiens se dedit, sperans beneficio tenebrarum suis, inclemencia tempestatis hostibus omnem sui decessus cogitationem adempturum; quæ tamen spes illum fecellit. Nec enim Romanos ad extremum, ac ne hostes quidem, tam intempera licet hora ac tam insuscipibili tempore, sese proprie parans latuit. Igitur ex his qui erant Magnesiae Romanis, cognita imperatoris fuga, quotquot expediti et ad fugien-

βάσην, δινδρες σύναμα γυναικί καὶ νηπίοις, παρ' Α οὐδεὶς ἦν ἔκεινων ὅστις εὐελπίς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθιστεῖς ἐπουδασμένως φεύγοντας ἐπρεχόν, καὶ οσον μὲν τὸ εὔτονοῦν ἦν, ὡς εἶχον, δρόμῳ καὶ πόνῳ τὴν αρτεράν ἀνούντο ζωῆν, οἱ δὲ λοιποὶ οἱ μὲν ἔξαπορούμενοι καθύφεσαν [P. 219] καὶ πόνου καὶ δρόμου, οἱ δὲ παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἐπιπτον ἐν τῷ μεταξύ, καὶ οἱ μὲν τῷ χειρῶνι ἐπανέψυχον, οἱ δὲ καὶ τανταπατοῦντο. Καὶ ἦν τὸ εἴ πόνος ἀλγεινός, τῶν μὲν ἱζήρων ἄγγύθεν προσκαθημένων καὶ ἡμμέναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δηλων ὄντων καὶ ἐπιδραγουμένων, εἰ θέλειεν, ἀλλὰν δὲ τῶν μὲν ἀπορίᾳς καὶ ισχύος ἴδεται, τῶν δὲ χειρῶν, τῶν δὲ καὶ φόδιων, ἐστι οὐδὲ ταῖς παρ' ἀλλήλων συμπατήσεσι κινητεύεται, πολλῶν δὲ καὶ ἔξ ἐφόδου μετόπισθεν κατασχεθέντων. Γέγραντα ταῦτα, καὶ περὶ τοῦ ψυχᾶς ἐκατὸν, ὡς ἡ πόστι; εἶχε, συνέδη κινητεύεσσαι. Αὐτοὶ δὲ μόλις καὶ δυντάκτιος σπεύδοντες τὴν Πέργαμον αὐτονυχεῖ ἐν τελεσταὶ πόνῳ καταλαμβάνουσιν.

xxv. Απαράστασις τῶν κατὰ δρατοῦθεν χωρῶν.

"Τὸδε μέντος χρεῖας καὶ περικόν δια τοῖς ἀνωτέρω περγάμου ἐφίστατο ἀνέδην ἐπιμύτων σφίσι Περσῶν

dum parati reperti sunt, immiscentes se quantum poterant agnini militum, viri pariter et mulieres cum parvulis, pedites omnes, quam incitatissimo poterant gressu, præcurrentes equites assectabantur. Ac quibus vigor et anhelitus ad cursum peragendum abundavit, si sane omnes contentione ac suadore vitam enterunt. Reliquorum pars defecti animis et viribus remiserunt cursum, pars conantes supra quam possent medio nisu conciderunt. Nonnullos vis tempestatis et frigus extinxit. Quosdam subsequentes conculcarunt. Et erat æruminose anxius in illo discrimine satagentium labor, in urgantium undique vicinia malorum vitabunde ac formidolose se circumagentium. Quos miseris simul cavere oportebat ne nocturna trepidatione fugæ confusissimæ turba suorum effuse ruentium dejicerentur, mox equorum ungulis conterendi, simul providere ne in manus incidenter hostium, quorum viciniam ignes crebræ ex utroque via latere monstrabant, signa non dubia barbarorum non casta solum illie aut stationes habentium, sed etiam attentorum ad id quod agebatur, et in fugaces impetum facere, si vellent, valentum. Centum fere animas illo discrimine nocturni cursus perisse creditum est, quas aut destitutio virium aut vis severa tempestatis aut terroris quo consternabantur vehementia aut **318** mutua detrusio ac conculatio neci dederit, aut retro relictas, quod sequare festinantium impetum nequirent, incurentes barbari servituti subjacerint. Augustus cum suis reliquis concitatissimo et confusissimo cursu, labore plurimo, vix tandem ipsa nocte Pergantum tenuit.

24. Desolatio regionum Orientalium.

Assidue igitur ingruentibus malis per nullo iam metu cibititas incursiones Persarum in omnes

Α οὐδεὶς ἦν ἔκεινων ὅστις εὐελπίς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις καθιστεῖς ἐπουδασμένως φεύγοντας ἐπρεχόν, καὶ οσον μὲν τὸ εὔτονοῦν ἦν, ὡς εἶχον, δρόμῳ καὶ πόνῳ τὴν αρτεράν ἀνούντο ζωῆν, οἱ δὲ λοιποὶ οἱ μὲν ἔξαπορούμενοι καθύφεσαν [P. 219] καὶ πόνου καὶ δρόμου, οἱ δὲ παρὰ δύναμιν συνωθούμενοι ἐπιπτον ἐν τῷ μεταξύ, καὶ οἱ μὲν τῷ χειρῶνι ἐπανέψυχον, οἱ δὲ καὶ τανταπατοῦντο. Καὶ ἦν τὸ εἴ πόνος ἀλγεινός, τῶν μὲν ἱζήρων ἄγγύθεν προσκαθημένων καὶ ἡμμέναις ταῖς παρ' αὐτοῖς πυραῖς δηλων ὄντων καὶ ἐπιδραγουμένων, εἰ θέλειεν, ἀλλὰν δὲ τῶν μὲν ἀπορίᾳς καὶ ισχύος ἴδεται, τῶν δὲ καὶ φόδιων, ἐστι οὐδὲ ταῖς παρ' ἀλλήλων συμπατήσεσι κινητεύεται, πολλῶν δὲ καὶ ἔξ ἐφόδου μετόπισθεν κατασχεθέντων. Γέγραντα ταῦτα, καὶ περὶ τοῦ ψυχᾶς ἐκατὸν, ὡς ἡ πόστι; εἶχε, συνέδη κινητεύεσσαι. Αὐτοὶ δὲ μόλις καὶ δυντάκτιος σπεύδοντες τὴν Πέργαμον αὐτονυχεῖ ἐν τελεσταὶ πόνῳ καταλαμβάνουσιν.

xxvi. Απαράστασις τῶν κατὰ δρατοῦθεν χωρῶν.

"Τὸδε μέντος χρεῖας καὶ περικόν δια τοῖς ἀνωτέρω περγάμου ἐφίστατο ἀνέδην ἐπιμύτων σφίσι Περσῶν

C Pergamo superiores Orientalis limitis tracta^e, nemo illuc fuit qui consideret se tuum domi sua posse consistere, sed omnes procincti ad fugam stabant, et ut prima quaque aura increperat ad ventanis manus hostilis, statim relictis lariibus ababant, recedentes alii Pergamum aut interiores eo terras usque ad viciniam Atramytii, quidam et usque ad mare circa Lampsacum. At plerique omnino diffisi continentis in adversam Europæ oram, trajecto Hellesponto, ex Asia transibant. Quin nec ibi alii se securos rati ulterius quoque processerunt, maximo quo agitabantur metu suspectum illis reddente quodernque tenuerant persugium. Nec retardabat respectus patriæ, in quam redditum plane desperaverunt. Fiebat autem ista fuga concitatissima festinatione cursus, ad quem calcar addebat imago insidens periculi et vicinioris et majoris quam ut ullam relinquenter terris securitatis partem. Erat autem miserrimum spectaculum, videre, cum alii post alios fugerent, incurrere obiter, qui posterius transibant, in desertas a primis domos cunctis refertas bonis; quibus tamen frui nequibant, extrusi necessitate fugiendi et appulsi continuo aliorum diversoriis iisdem utentium ad breve duntaxat requiem, qua vires resicerent ad fugam ulteriorem. Quia enim necessitate suas prius domos congesia redundantes copia reliquerant, etiam icas obiter reportas et pariter instructas relinquere cogebantur, inter divitias inopes et saepius miseri, quoties videlicet præsentibus avellebantur bonis et ultra dimittiebant paratas opes, metu saevō periculi atrocis frui prohibente. Eratque res non absimilis in pronum **319** labentium fluxu omnium; quorum unde priorres, quem attigerunt locum, tenere proprium nequeunt, propulsæ inde superventu aliarum pone

κατὰ χρείαν ζωῆς ἀναγκαῖα; καὶ τούτων καταλιγμοῦνται, ἀποροὶ καὶ γυμνοὶ καὶ ἀνέστιοι, δηπεριάστω εἰς σωτηρίαν ἔδοξεν ἀσφαλές, ὅλῳ ποδὶ ἀνεγώρουν, μήνοις ἀστραπῇ τὰ θαυμάτων ἐκμετρούμενοι.

κχ. Ἀραγώρησις Ἀλαρῶν ἐκ βασιλίων, καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαρον δομέστικον 'Ραούλ.

Τότε καὶ Ἀλαρῶν ὁ φεμίνος; τῆς περὶ τὴν στρατειῶν ὑπερεσίας, τοῦ συγκειμένου διανυσθέντος καὶ ροῦ, διεπερατοῦνται τὸν κατὰ τὴν Καλλίου πορθμὸν ἔδοξε, καίτοι βασιλέως ἐντεῦθεν κατὰ πολλὴν σπουδὴν καὶ πέμποντος τὰ φιλοτεμήματα καὶ πειρωμένου ἐμποδῶν ταῖς διαπεριώσεσσιν ἴστασθαι, διστα καὶ Ικανὸν ιαδὺν πρωταποτεῖλας ὅμα τῷ μεγάλῳ δομέστικῳ Ραούλῳ Ἀλεξιῷ. ὃν ἐν ἀκμῇ ἤλικας; δυτὸς δευτέρης Μιχαὴλ γυμνορόν ἤγαγετο, τῆς δεσποτίνης; Θεοδώρας Κηλωτὸν ἐκτόπιον ποιώσας τὸ κήδος, τούτον ἑκαποτεῖλας ὁ βασιλεὺς σὺν δυνάμει πλείστῃ πρῶτον μὲν κωλύειν προσέτατε τὴν διαπεραίωσιν, εἰ δ' οὐ πεῖθοι λέγων καὶ τοὺς ἀπεροῦντας προσαποθίλλων, ἀλλ' οὖν διαπεριουμένους καὶ ἵππους

mentium. Sieque omnes irrequiete jactantur, semper inde repulsa quo appulerint, eo impulsæ unde mox reflecti sit necesse; omnia tangentes, nihil tenentes, nullo clausa limite, nullo in littore vase instabilitatis finem reperientes. Possessiones vero illæ ac domus claraque opera præstantium artificum nihil reputabantur. Quod minus erat mirum, cum ipsa iuctui necessaria copia frugum et rerum apparatus usui corporis opportunnus, utcumque se offerens, respueretur a consternatis terrore necis aut barbarici servitii; quos inopes, nudos, sine lare ac tecto errantes, passim videres concitatisimo passu currere quo salutis in tuto collocanda spes quemque invitaret, cetera cœlesti permittentes prævidentia.

22. *Recessus Alanorum e ditione imperatoris, et de actis ea occasione magni domestici Raulis.*

Tunc Alanii soluti officio militiae, quod spatio pœctæ in trimestre moræ sine promissorum exhibitione præterito liberatam fidem suam arbitrabantur, fretum ad Callipolim trajicere decreverunt. Contra imperator retinere illos conabatur, missis Constantinopoli sedulitate magna ministris idoneis, qui et blanditiis verborum et delinimentis munerum barbaros, quantum possent, a transfretandi consilio revocarent. Ac metu ne non id satis efficax obstaculum invisa ac formidata sibi abire cupientium trajectio foret, destinavit eodem, quo vim sua-sionibus misceret, sat magno copias numero, imposito ipsis duce magno domestico Alexio Raule, quem constitutum in ætatis flore Michael despota generum adsciverat, ardentalibus ad id impulsus studiis officiisque Augustæ Theodore, quæ nihil artis industriæque omiserat in ea sibi vehementissime desiderata affinitate peragenda. Huic missis imperator cum plerisque imperii copiis dedit in mandatis, primi quidem ni allegatis ad Alaos

Α ἀφαρεῖσθαι καὶ δπλα μηδὲ γέρ δικαιον εἶναι συνδιως πρὶς τὰς τῶν βασιλέων διαπειθοῦντας προστάξεις, καὶ μὴ θέλοντας συμπαρεῖνται βασιλεῖ, οὓς ἐπ' αὐτὸν τοῦτο καὶ προσηγάγετο, ἵππων [P. 221] ἐπιβαίνεν καὶ δπλοῖς χρῆσθαι οὓς τα τοὺς οἰκεῖους ἀφιλέμνοντος σφίσιν ἐδίδουν, καὶ ἢ παρέχοντον οὐτες γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους δυτας Ικανῶς ὠπλίζεν. Οὐ μὲν οὖν βασιλεὺς οὗτος ἐκέλευε, καὶ δὲπτο τούτῳ ταλεῖς οὗτοι τοὺς τοῦς^{τούς} ἐροῦντες ἀπότελλεν· οἱ δὲ ἀπαξ ἀφηνιάσαντες, συμπλέκοντες καὶ προφάσις ὡς ἐπὶ χρόνον ταλαιπωρήσαντες οὐχ οἵοι τ' εἰνι παραμένειν καὶ ἔνι, ἀλλ' ἀνέσει δόντες μετρίῃ πάλιν ἀποστραφήσονται, ταῦτας^{ταῦτας} ἀπολογούμενοι πρὸς ἐκείνους τὸν πορθμὸν διεπεραίουντο. Πλὴν κάκενοι τὴν ἐφ' ἕκατοδος ἑγχείρησιν ὑποτοπάσαντες οὗτος ἀνά μέρος ἐπέρων, οὗτος^{οὗτος} ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς ἀποβάσεως τόπον, οπου καὶ κατὰ προσδοχὰς ἴσταντο διεφέροντες τῷ τέως, ἀπέβασιν, ἀλλ' ἄμφι πολλά; ς πορτηγοὺς κατασχόντες καὶ ἐμπλησάμενοι ἐδοχμελάζων τὴν ἀπόδασιν, καὶ ἀμ' ἀπέβασιν καὶ ἀμ' οἱ πλείους ὠπλίζοντο, πλὴν οὐκ εἰς φανερὰν μάχην, ἀλλ' ἐφ' ψιλὸν ταυ-

bonimib⁹ tractand⁹ peritis, argumentis preci-
busque conaretur eorum transitum **320** impedire:
sin. In hoc essent officia omnia verborum,
et missi dissuasores nihil proscierent, saltem illis,
antequam trajicerent, equos eriperet et arma.
Periniqū enim esse, nec illa ratione tolerandum,
barbaros post nomen datum militiæ Romanæ
obtemperare imperatoribus praefracte renuentes,
nec sibi adesse dubio suo tempore volentes, quo
magnis ad hoc ipsum in illorum misera fortuna
beneficiis auctorasset, abiit etiam onustos opima-
præda, e quibus in vectos instructosque armis que
ipsis imperator, quem desererent, inermibus et
inopibus, propriis detracta militibus attribuisset.
Hæc erant ad Raulem Andronici mandata. Quibus
ille obsequens, qui talia edicērent Alanis misit.
At hi mordicus hærentes dudum capto consilio,
certique, quod semel excussissent frenum, nun-
quam amplius recipere, prætextus necebat, excus-
santes haud se plene ab imperatoris militia rece-
dere, sed sibi necessariam post nimis diu conti-
nuatos expeditionis labores brevem requiem cap-
tatum seorsum ire, mox refectis per eam viribus
ad Augusti signa redituros, tunc arma et equos
que accepissent cum propriis corporibus iterum
in obsequia Romanorum impensuros, que ideo
sibi relinqui æquum esset. Hæc simul allegabant,
simil parabant usurpabantque transmissionem
freti, non illi quidem una omnes palam aut eo-
dem universi loco (verebantur enim, si hoc age-
rent, ne impetum in eos Romanus exercitus fa-
ceret), sed per manus dispersi et clam, ex quibus
trajici non erat solitum, aversis a conspectu littori-
bus solventes; per quæ dispositis agminibus,
occasions transfretandi expectabat, arripiehan-
que simul se obtulerant. Quam ad rem onerariis
multis occupatis, occulte illas complebant, varjis-

τοῖς περιποίησαι τὴν τῆς δοκούσης ἀτιμίας ἀπέδρα- Α καὶ ἀμφοτέρωθεν τοῖς μὲν δόδην, τοῖς δὲ δέος περι-
στατο· καὶ τοῖς μὲν μετέμελε τῆς ἐπὶ θατέρους
ὅρμῆς, οἱ δὲ ξυνιέντες ὅποιος ἀνέρθηται σφίσι κύ-
νος, τοὺς τὰ πράγματα παρασχόντας μεν ὅτι πλει-
στης τῆς πρᾶξις τοὺς Ῥωμαίους παραιτήσεως ἥτιῶν-
το, καὶ βασιλεὺς ἔχοντας ἀπολογεῖσθαι. Ἐδεδίσαν
τὸρ, ὡς εἰκός, μὴ σφίσι κατάρξοι τοῦτο μεγάλων
[P. 222] κακῶν ἐπὶ μέσης τῆς Ῥωμαίων διάγουσι,
καὶ ἄμα δυσωπούμενοι, εἰ βασιλεὺς μὲν ξενοτροφεῖν
ἔσον ἐφ' αὐτοῖς αἰρούμενος ἀλπίδος ἀγαθῆς εἰχετο,
αὐτοὶ δὲ τοιαύτας ξενίας ἀνταπεδίδουν, κακοὶ τὸ
ἄγαθὸν ἀμειβόμενοι. Διὰ ταῦτα καὶ βασιλέα μὲν
πέμποντες καθικέτευον, ἐκείνοις δὲ παρεδίδουν καὶ
ἴππους καὶ ὄπλα, καὶ ἀνδρῶν διπλίτων καὶ ιππέων πεζοὺς
καὶ ἀνοπλοὺς ήσαν. Εώς πάλιν βασιλεὺς αὐτοὺς Ικε-
τεύοντας δέχεται, συγγενεώσικον σφίσιν. Ἀλλὰ ταῦτα
μὲν ἐς τοσοῦτον.

χ'. Περὶ τῶν προσβαλουσῶν τῇ πόλει Βενετικῶν
τεῶν.

Συνέδη δὲ πρὸ τούτων, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῷ πέ-
ρισσῳ καὶ ἡμέρας τριήτῃ, προσβαλεῖν τῇ πόλει ἐξ

que praetextibus dimittabant, oīliquis simulationibus re ipsa occupantes facere id ipsum in quod etiā mandiri Romanorum obstantium assensum obnoscere conari videbantur. Idque dum maxime sic clanculum administraretur, magna ipsorum **321** pars in armis se ostentabat, non animo (quod quidem præ se ferrent) in apertum certamen veniendi, sed ut obtentu illo ac specie in ordine stanum tegerent ignominiam arcane præsumptae furtivæ discessionis. Verum aliunde indignantibus iis qui cum magno doméstico erant, et ignavia turpissimæ ipsorum imputatum iri reputantibus, sì otiosi testes perfidia barbarorum assiderent et illud sibi coram tantus exercitus a manu fugitivorum pateteretur, infamiam inertiae, agendo strenuus quod res posceret, prævertere statuerunt. Armis igitur assumptis equisque consensis committere civile prælium coepere (civile id bellum dixerim, quod etsi Romanos inter et barbaros, tamen inter eos qui utrinque Romano imperatori sacramento dixissent gerebatur), sed quoconque dicendum sit nomine, certamen tunc certe contractum est, velitationibus primo libatum, et sa-
Drissarum enim contrario hinc inde jaetu. Hæc videns magnus domésticus, et tractationem cum haec tenus subditis tranquillam processisse intelligens usque in contentionem invicem inse-
gnam, nihil jam minus a vero hostili discidio ha-
bentem, contumeliam interpretatus propriam quod se coram, vices illic imperatoris gerente, tanta etiam aliunde dignitate conspicuo, ausi Alanis essent non modo detrectare imperium Augusti, sed et repugnandi conatum expedivissent telis palam intorquendis, galeatus, ut erat, lorificatusque ac cinctum manu tenens objicit se Alanis, quasi conspectu eius ac nutu solo cohíbiturus. Et ille quidem sic se pugnam dirempturum animo ac spe

præsumens autumnavit, unus autem Alanorum in occulto imitatur Pandarum, sagittamque in eum jacit, sed alio quam ille successu: non enim summa duntaxat, ut Pandarus Menelai, perstrinxit telo cutem, sed altam et lethalem penitus in Barzilis vitalia plagam pertulit. Quo facto perculta utrinque repressaque multitudo est, hinc quidem Romanis dolore, inde autem Alanis metu consternatis. Atque illos quidem pœnituit facessivisse barbaros: illi autem reputantes quantam in **322** aleam res vitasque suas præcipiti eo facto con-
jecissent, eos qui occasionem, irritando suos, in-
viso exsecratoque ipsis facinori præbuissent, cum sollicita sui excusatione, apud Romanos accusa-
bant, deducique ad imperatorem, audirique ab eo dum illata purgarent criminis, quærebant. Ille ut sic anxie agerent causa ipsis erat gravissima formido, ne hoc illis initium extitium malorum foret, utique in media Romanorum, quos tam atrociter læsisserent, ditione deprehensis. Subibat etiam verecundia ex memoria insignium in ipsos bene-
ficiorum Augusti; qui cum eos gratuita benevolen-
tia liberalissime exceperit ac tractasset ho-
spites, sperans mutuam ab iis gratiam, ipsi tam in hospitiale inhumanumque scelus illi reposuissent, malis bona compensantes. Itaque missis ad imperatorem supplicibus legatis veniam deprecabantur, Romanis interim præsentibus arma quo repetierant equosque reddentes, exhibentesque sese miserabilis specie ex cataphractis inermes, ex equitibus pedites, quoad iterum imperator ipsos supplices exceptit, iis ignoscens. Sed de his ha-
tenus.

25. De appulsis ad urbem Venetis navibus.

Contigit autem ante haec anno huic superiori, sed eodem mense ac die quibus modo narrata gesta sunt, appellere ad urbem ex Aquileia vires

Ακούλιας τριήρεις Βενετικάς, πλήν οὐ κατὰ τοιαῦ-
την χρειαν καὶ πάλιν, ἀλλὰ τὸν ἐνεχυρατθέντων
πραγμάτων διὰ τὴν τότε πυρπόλησιν ἔνεκα. Οἱ δὴ
ἐπεὶ κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην πέμποντες, ἐκεῖ βρα-
κέως διάγοντος, οὐδὲν ἤνυτον, ἀλλως; Ἑγνωσαν τὰ
περὶ τούτων ἐνεργέστερον μετελθεῖν. Καὶ δὴ τρι-
ήρεις μιᾶς πλείους τῶν δώδεκα ἡτοιμασμένοις, πρόσθε-
μένων καὶ πειρατικῶν ἑτέρων ἐπτά, τῇ Βυζαντίῳ
προσβάλλουσι, καὶ μεσημβρίας Σαββάτου φανέντες
μεθ' διπλαίς πλεύσης κορύζῃ, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν πειρα-
τῶν φτῆναις ἐπαγόμενοι, τὸν λιμένα τὸ [P. 223]
Κέρας εἰσπλεύσαντες καὶ κατανεικρύ τῶν ἀνακτό-
ρων γνούοχησάμενοι, δεινὰ τοὺς προσχώρους ἐπιλουσι,
καὶ τινὲς θημωνίᾳ ἐκεῖ που ἰσταμένη πῦρ ἐνιστούν, οὐ
τόσον εἰς ζημίαν τῶν κεκτημένων δσον εἰς χλεύην.
Βασιλεὺς δὲ τὴν μὲν ἐξ ίδιων τριήρεων ἀνειπαλάμη-
σιν μὴ ἔχων ἀντικαθιστάν (τὸ ναυτικὸν γάρ πρὸ^B
χρόνων ἀπέθεστο· κανὸν τινὲς περιῆσαν ἔτι ὡς
μὴ τοῦ παντὸς καθάπτει ἐκλειψάντος, κατὰ χρειας
ἄλλας ἔτυχον ἐσταλμένας) ἐν ἀμφιθόλῳ ἦν τοῦ τίς
δεῖ ποιεῖν. "Οτε μὲν οὖν εἰς τὴν ἐκείνων ἀποδῆψεις

Venetas, verum non ob eamdem quam prius can-
sem oppugnandorum Genuensium, sed animo
extorquendæ liberationis pignorum, quae dudum
imperator de Venetis urbis inquinis cuperat, quoad
multam persolverent indictam ad compensationem
domini per incendium a classe tunc Veneta Galata
immissum Constantinopolitani et Gennensibus
illati. Etenim Veneti postquam legatione Thessa-
lonicam missa, cum imperator ibi degereret, nihil
gratia fecerant, aliam putarunt ineundam sibi rationem
ei malo efficienter pcedendi. Triremibus igitur
tredecim paratis, hisque adjunctis 323 aliis sep-
tem piraticis navibus, Constantinopolium inveherun-
tur, et meridiæ dici Sabbathi apparentes audacissimo
fastu, mistaque arrogante feritate piratica, por-
tum Ceras dictum inveniunt, et e regione imperialis
palatii statione sua grassantur hostiliter in circum-
quaque vicinos ei loco telisque contiguos; ac illio
forte posito manipulorum tritici acervo ignem
injiciunt, injuria non tam ob damnum quam ob
ludibrium et contumeliam acerba. Imperator quas
tunc Venetis opponeret triremes proprias non ha-
bens (navalis enim imperii apparatus dudum ne-
glectus evanuerat; et si quae naves atque utiles
ex eo superfluerant, aliis de causis alio missæ
longe aberant) anceps animi erat quid tali tempore
consilii caperet. Atque hic quidem dum Venetorum
audacia et sui contemptum, ultra quam hac-
tentus consuescerat, modo primum progressa repu-
tabat, sane stimulabatur ad vindictam, et æquum
censebat mala malis reponere conari, ut leti di-
scerent ultra fas omne sese temere provocatos.
Rursus autem dum cædes ex conatu resistendi
existitas cogitabat, dum infirmitatis eum suæ
conscientia monebat quam vanas et impares rei
tantæ ad manum copias haberet, denique dum ex
apparatus successus angurans horreret ad iua-

A τόλμαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν διλγωρίαν, οὐ σύνηθες
σφίσ τὸ τόλμημα ἔν, τηνίκα καὶ ἀνθίστασθαι ἐδι-
καίου καὶ κακῶς; πράττειν πειράσθαι τοὺς ἐπιόντας,
δὲ ἂ καὶ μαζεῖν σφᾶς ὡς ὑπὲρ τὸ δέον ἐγγερούσιν
ὅτε δ' αὐθις εἰς τοὺς ἀποδημάτους; φόνους ἐντεῦθεν
καὶ τὴν ἐν κενοῖς ἀντικατάστασιν καὶ τὸν ἀναγκαῖον
κινδυνὸν ἀφορίη, παντὶ δικαίῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ
συνιομολόγει. Μηδὲ γάρ εἰς μακράν καὶ τούτους
γνωτιμαχήσαντας ἐπειστρέψθαι καὶ ἔγγινώσκειν
δέεσθαι. Εἶναι τε καὶ δίλιγου πόνου τε καὶ δαπάνης
ναυπηγεῖσθαι: "Ρωμαῖοι, εἰ μόνον αὐτὸς κελεύοι"
καὶ ήρται δὲ σφίσ τὸ φρόνημα ἐκλειπούσων τῶν
τριήρεων, αὐτὸν κελεύειν, καὶ συνεστηκιών ἐν δίλιγῳ
καταπίπτειν αὐθις καὶ ταπεινούς γίνεσθαι. Ταῦτα
ἐννοούμενος ἀνέστελλε τὰς ὄρμας τῶν πολλῶν, οἱ δὴ
καὶ ζηλοτυποῦντες δύον εἰ σύνοι κατὰ Ρωμαίον
οὔτως ἐπάρθησαν, καλὸν ἔλεγον γεψυροῦν ἀλιάτι
καὶ φορτηγοῖς, ὡς τινας συνδέσμους ἔχουσας καὶ
τὰς καθευρεθείσας ἐγταῦθα μεγάλας ναῦς, τὸν τοῦ
Γαλατᾶ πορθμὸν, καὶ παρ' ἐκάτερα τοῖσι ταῖς
σφενδονήγατας στήσαντας οὔτως ἐπιχειρίν τοῖς ἐντεῦ-

ginem periculi, in quod rem publicam necessario
conjiceret certamine tali tempore cum pártioribus
temere tentando, aliam potius quamlibet quam per
vī et arma ejus propulsandæ injuria sibi viam
ineundam statuhat. Et succurrebant interim ei
commodum faventes isti moderationi cogitationes,
secum utique blandientur sibi animo versanti, brevi
exitura inter navarchos Venetos ex sententiaria
contrarietate discordia, sponte omnes recessuros
ultraque veniam perperam actorum rogaturos.
Nec vero magni fore aut laboris aut sumptus re-
ficere Romanam classem. Juberet solummodo 324
ipse: brevi tempore structis instructisque navibus
navalem, qualis prius fuerat, imperii potentiam
metu justo percusuram audaces exteriores; qui ut
sic insanendi confidentiam ex observata rei na-
ritimæ Romanæ delilitate sumpsisserint, sic eosdem
visis Augusti jussu reparatis armatisque momento
triremibus tumorem insolentem compressuros,
humilesque ac supplices pacem oraturos iterum.
His occupatus mentis in spes blandas pronæ bene
ominatis sensibus, repressit imperator impetus
multorum, qui generosæ cujusdam emulacionis
instinctu, rati rem indignam nec tolerabilem con-
tumeliam, tantum hos advenas adversus Romanos
efferre sese ausos, ne impune temerariam insolentiam
ferrent, optimum faciū aiebant congregare
naves omnes piscatorias onerarias et majores alias,
quæcumque tunc circa nostra littora reperirentur,
lisque continua serie invicem ligatis velut ponte
quodam consternere medium inter Galatam et ut-
rem fretum, tum dispositis super hinc inde sagit-
tariis et fundibulariis, telis petere intra jactum
inde positas Venetas naves. Hoc illi suadebant;
consiliumque apparebat optimum. Nam praeter eos
qui jam ex utroque littore Venetis eo progressis
immuebant, præterque quos modo memorabam

ουανθιμίλευον. Καὶ τὸ βούλευμα δριστὸν κατεφαίνετο· Αἱ μέσον θαλάσσης ιστάνται, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ βαῖς γαριβές γάρ τῶν παρ' ἐκάτερα τεταγμένων καὶ δους εἰ νῆσος ἔχωρον, οἱ ἀπὸ τῶν τειχῶν ιστάμενοι μόνοι αὐτάρκεις ἰδόκουν Ιοὺς πεμπομένους καὶ ταῖς ἄπο τῶν τειχῶν πάτραις καταβάλλειν εἰς τέλος καὶ ἀρενίζειν τοὺς ἐπιόντας. 'Ο δὲ βασιλεὺς τὴν εἰσβοήθη κινδυνεύειν χρίνων Χριστιανοῖς θύνεσιν οὐδὲ θύμας ἥψεις, ἐνεδίδου δὲ μᾶλλον ἀναβάλλων τὰς δρμάς [P. 221] ἐμπικλᾶν.

v. Περὶ τῶν κατὰ τὴν γῆστον Πριγκίπων τελεσθέτω τοῖς πειραταῖς.

'Ἄλλοι ἔκεινοι μὴ ἔχοντες πλέον ποιεῖν ὡς ἐπράξαν, ὃς ὁργάνοις τῆς σφῶν μανίας ἔχρωντα τοῖς πειραταῖς, οἱ καὶ αὐτονυχεὶ τῇ Πριγκίπων γῆστον προστρέψουσι, καὶ οὐδὲ ὅπως τοὺς ἐν αὐτῇ πάλαι κατεψηκότας, ἀλλὰ καὶ λαὸν ἴκανὸν ἐκ Πηλοπούθιών, ἀρτὶ τὰς τῶν Περσῶν ἐκφυγόντα γείρας καὶ τῆς καταργήσαντα, ἐξανδράποδίσαντες πράγματα μὲν σκυλεύσασιν, ἀνθρώπους δὲ κατασχόντες ἐν ναυσὶν εἶχον, καὶ οὐδὲ ἐφ δεινὰ ἔκεινον τὸ πειρατεῖν, εἰ μὴ τὰ τυγχαντα δῆμα καταθεῖντο, κρεμαννύντες; καὶ αἰκιζόμενοι καὶ σφάττειν ἔτοιμοι θύτες, ἐλεεινὴν θέαν

Α μέσον θαλάσσης ιστάνται, καὶ τὰς τιμὰς παρὰ βαῖς αἰλέων; καὶ Ἐλεον ἀναγκαῖον λαβεῖν ἐλπίζοντες. Διὰ τοῦτο καὶ πάνος οὐχ ὁ τυχῶν κρατοῦντι, εἰ φεύγοντες Πέρσας οἱ δεῖλαιοι χεροὶ πειρατῶν ἐμπεπιάκεσσαν, οὐκ ἄλλως καὶ πρὸ τοῦ θαρρεῖν ἐχόντων εἰ μὴ ἐξ ὕν δημιαγμοῖς σφίσιν θευτοῖς, οἷς δὴ πολλάκις καὶ βασιλικαὶ συμβεβήκασσον χάριτες. 'Ρωμαῖοι δὲ παρ' αἰγαλοῦς ιστάμενοι τὴν δεινὴν κατεστύγουν θέαν καὶ τὸ πάνος ἀπωλούμενον. Οἱ δέ γε καὶ ἀκμῆτες εἰς σπλαγχνάν, καὶ 'Οδυσσεῖον, ὃς ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν Σκύλλαν, εὔτις οὖτοι τὰς δρμάς ἐπ' ἐκείνους προτίχοντο· πάλιν καὶ ὅψιν καὶ μόνην τὸ ἀμυντικὸν περιστατο. Τοὺς μὲν γάρ διαγιαλός εἰχε σφαδάζοντας τὰς δρμάς ἐφ' ὧπερ ἀμύνοιντο, οἱ δὲ παρὰ μόνην τὴν θάλασσαν ἀλώσαμοι θύτες, καὶ τίνον οὐκ ὀσθενέστεροι; 'Ομως ὃς ὁ χυρώμενοι τῇ θαλάσσῃ χρύμενοι, ἐς δὲ τοὺς ἔδοκεισι σφίσι τοὺς ἐν χεροῖς διετίθουν, οἱ δὴ καὶ τὰ περὶ τῆς Σκύλλης εἰκόνιζον, γείρας ὀργηνύντες; τοῖς Εἴσωθεν καὶ θρήνους ἐλεεινούς κλάσοντες. Οὕποι πᾶν ἡμαρ τετέλεστο, καὶ βασιλεὺς ἀγγελλόμενα τὰ δεινὰ ἐναποίουν οἴχτον· καὶ δὴ στήσας τειμὴν τοῖς οἰκτροῖς τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν

Jaculatores et navibus, vel qui pinnas monium superne oblinebant, si tela et petras muralibus ballistis in subjectam Venetiam classem demitterent, vel soli suffecturi videbantur perdendis funditus planeque ad nihilum redigendis temerariis aggressoribus. Verum imperator, pugnam illam Christianis gentibus periculosaſam judicans, nequaquam acquieuit, sed remisit potius omnem repugnandi impotum, incertis et sine fine pendentibus deliberationibus indulgens, spatiumque sic Venetis liberum concedens impune peragendi quod cōperant, ubi atque imperio procaciter insultando.

vi. *De iis quæ piratæ in insula Principum egerunt.*

Quod ultra cum illi viderent se haud jam quidquam amplius posse facere, ut instrumentis fororis ipsorum usi piratis sunt. Hi nocte insecura ad insulam Principum appellunt, ibique non solum veteres loci incolas, **325** sed et recens eo advenetum sat numerosum e Pelopithis populum, qui modo manus Persarum effugerat, et illuc asylum reperisse se putabat, servituti subjiciunt, rebus eorum omnium direptis. Nec eo contenti miseros in naves tractos a diluculo cōpertunt diris minis et cruciatis urgente, ut pretia redemptionis quanta ipsi prælinissent solverent, suspendentes. varie torquentes et trucidare se paratos exhibentes. Illeō siebant in oculis Romanorum et littore adverso spectantium. Exstabatque e mari medio miseraibile spectaculum eo artificio a latronibus constitutum, ut a misericordia imperatoris pecuniam extorquerent, qua infelices illos pœnis ac nec eximeret. Fuit revera admonito de his Augusto persecutus nuntius, dolorque non vulnus reputauit deploratissimam horum sortem, qui Persas fugientes in manus piratrum incidissent, ea sola si-

ducia tantum audientium quod a Venetis classem in propinquuo habentibus protegi se scirent, quippe quibuscum latrociniū societatem inivissent, hominibus tamen, a quibus nihil minus expectari debuisse, si sensum ullum grati animi haberent, utpote qui ab imperatoribus crebris suis beneficiis affecti. At Romani sparsi per littora dum hæc intuentur, horribile spectaculum execrantes, infandam calamitatem incredibili moere deplorabant. Quidam etiam eorum in ævi flore manu prompti ruerant ad arma; et Ulysses, ut ille olim adversus Scyllam, sic illi contra pirates impetus ostentabant. Cæterum specie tenus solatus ille auxiliandi ardor eminebat. Nam nostros frustra minantes et conatu vano consumentes iras detinebat littus: piratæ vero in mari solo, ubi erant, capi poterant, per se illi quidem debilissimi omnium, nisi pontos ipsis vice munimenti circumdatos facultatem fiduciamque daret avaræ crudelitatis in miseros quos tenerent, prout **326** libere, exercendæ. Atque hi quidem sub immanni scelesissimorum sævitia gementes, quæ de Scylla feruntur, representabant, manus protendentes ex adversa ripa spectantibus, et luctuosis ejulatibus misericordiam implorantes. Nondum dies totus effuxerat, cum hæc Augusto nuntiata expugnarunt misericordem ejus animum, ut conveniret cum illis carnificibus de lytro miserorum quos vexabant, ac statim missis ad piratas quatuor millibus nummorum captivos ab iis cunctos reciperet. Quo facto misit ad præfectum classi Venetæ, qui a se illi insolentem amentiam impudentemque audaciam exprobraret, quod cum eum ad viciniam urbis appulsum oportuisset legatos ad se mittere, ac quæ haberet de communib[us] negotiis et propriis rationibus tractanda exponere, iose contra ducem se

νημιεράτων τοὺς πάντας εἰλήφει. Καὶ τότ' [P. 225] Α κι'. Ἡττα τοῦ ἐπαρειάρχον Μευζάλωρος κατὰ ἀκοστείλας πρὸς τὸν τῶν νηῶν ἡγεμονεύοντα τὴν ἀπόνοιαν κατωνέδιζε καὶ τὴν τόλμαν, οἷς διὰ παρὸν πρεσβείαν πέμπειν καὶ πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους καθισταθεῖ, περὶ τῶν κατὰ σφᾶς δικαιών λέγοντας, οἱ δὲ πειρωταὶ μιχθίντες τὰ ληστῶν σὺν ἔκεινοις πράττουσιν. Ταῦτα λέγοντας μηδὲν ἄλλο πρωτείνουσιν ἢ τὴν τοῦ κοινοῦ σφῶν σύνεδρον πρόσταξιν, ἐπειὶ τούτους καὶ τούτοις τῶν αἰσχύτων Ἐργιων μετέμελεν, ικέτας τοῦ λοιποῦ ἀντιστατῶν εἶχε καὶ εὔπειθεῖς πρὸς εἰρήνην τοὺς πρὸς ἔχθιστους, εἰ λύσιντο τὰ ἐνέχυρα· τὰς γάρ σπουδὰς καὶ αὐτοὺς θέλειν, καὶ ὁξιοῦν ἐπὶ ταύταις ἐπιταχθῆναι. λυομένων μόνον τῶν : αὐτὰς τὰ ἐνέχυρα διαμφιεῖσθαισαν. Ταῦτ' ἔκεινοι μεταβαλλόμενοι καθικεῖσαν, καὶ βασιλεὺς κατένευς τὰς ἐπὶ χρόνοις σπουδᾶς προσιέμενος, καὶ οὕτω προσεῖλαν στειλάμενος τὰς εἰρηνικὰς ἐτάμετο. Πόνος γάρ ὁ τῶν Περσῶν ἡπειρον ἄλλος, κυκλοῦντων ὕπερ ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν τὴν ἀνατολὴν ἅπασαν. Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλοι κίνδυνοι τοῖ; ταλαιπώροις Ψωμαίοις περιειστήκεισαν, τὰ δὲ κατὰ Μεσοθίνιαν πέσαν καὶ ἀπανέστησαν σφαλέντος τὰ μεγάλα τοῦ εἰς ἡγεμόνα ταῦτα ταχθέντος Μουζάλων.

ac stipatorem latronibus dedisset, iis se admiscens, et saevis ipsorum grassationibus cooperans. Hec Veneti audientes nihil aliud quod obtenderent habuerunt quam mandatum senatus ipsorum: mox tamen nonnullo, ut apparebat, pudore confusi, ac pœnitentia correpti turpissimorum actorum, supplices se deinceps Augusto subjecerunt, qui haecen-
C nus adversarii obstiterant. Significarunt se ex modo insensissimis pronois nunc fore ad bona fide inenundum pacis fœdus, dummodo pignora liberarentur. Concordiam enim cum imperio eorum reipublicæ probari et placere; ac velle se renovare illam iisdem quibus olim coaluisset conditio-
nibus ultra subeundis. Unam obstatre controversiam de pignoribus, qua sublata nihil jam impedimenti futurum sit. Addebat preces ut consentire in remissionem pignorum imperator vellet; quod et ab illo impetrarunt, admittente libenter ac suis rebus expetibile ducento fœdus quod illi offerebant in annos plurimos. Misit ergo legationem ad Venetos, quæ de pacis cum iis legibus conveniret, ita tunc cogente calamitate urgentissima tumultus Persici,
D 327 barbaris istis cuncta late inundantibus, et Orientem iam totum a mari ad mare una circum indagine comprehensum tenentibus. Sed et alia aliunde pericula miseric Romanis imminebant. Et Mesothinia quidem universa periisse funditus non-
tiabatur. Muzalone qui ei praefectus fuerat, gravissima offensione belli prostrato.

25. Clades heretarchæ Muzalonis prope Nicomediam.

Mensis signidem Julii die vicesima septima, circa Baphenum (locus hic prope inclytam Nicomediam), Atman cum suis multorum milium numerum expletibus improviso apparet et suito

Μηνὸς γάρ Ἀνθεστηριῶνος εἰκοστῇ καὶ ἑβδόμῃ περὶ που τὸν Βαρέα (χῶρος δ' οὗτος περὶ τὴν Οαυμαστὴν Νικομήδειαν) Ἀτράν σύναμα τοῖς ὅμφῃ αὐτὴν εἰς χιλιάδας πλείστας ποσουμένος ἐπιστὰς εἰρνης, μᾶλλον μὲν οὖν — ἀλλ᾽ ἀναληπτέον τὸν λόγον ἀρχῆθεν. Ἀλῆς γάρ Ἀμούριος σὺν ἀδελφῷ Ναστρατίῳ παρὰ Ψωμαίοις [P. 226] ἐπὶ χρόνοις ὁμηρεύσαντι, τοὺς περὶ τὴν Κασταμόνα Πέρσας προσεταιρισάμενος, Ψωμαίους κακῶς ἐποίει. Καὶ τέως περὶ που τὸν Πόντον καὶ ἐνδοτέρῳ, πέραν Σαγγάρων, τὰ τῆς ἀλαστορίας ἐπιδεικνύμενος τῇ καθ' αὐτὸν ἀσφαλεῖᾳ ἀπείχετο τῶν ἐπίταξ, ἀγκώθη δὲ τὰ πλείστα ἐκ πλεονος καὶ τῶν ἡμετέρων καθυπερηφανεύσετο ἐξ ὃντος τὸν τοῦ Ἀζατήνη σουλτάνην οὐδὲν τὸν Μελήκ Μασούρ ἀπεκτόνει προπολεμῶν, διὸ τῷ πατέρι συμπροφέρων ἐφ' ἴκανὸν τὴν πλάνην κατὰ τὰ βρεῖα, ἐξ οὗπερ ἔκεινος Αίνοθεν ἀπελύετο, καθὼς καὶ φύσαντες εἴπομεν, ἐξ ἀνθρώπων ἔκεινου τῆς γεγονότος περαιώτας τὸν Εὔξεινον, καὶ Θυματῆ προσσχών, μακρόθεν τὸν Τοχέρων Κάντιν, ὃς αὐτοὶ φαίνεν, Ἀργάνην δώροις ὑποποιούμενος, ἐντεῦθεν

irruens — sed melius fuerit rem aliquanto repetitam altius a suis retro ducere principis. Halis Amurius cum fratre Nastratio, qui diu apud Romanos obes fuerat, Persis qui Castamoni parebant in suam societatem tractis Romanos infestabat. Sed quodam tempore moderatius quam postea: satis enim habens initio regionibus circa Pontum et interioribus ultra Sangarim licentissime insultare, ferociam illic securissime ostentans suam, abstinebat omni ceteriore versus urbem tractu. Inflatus tamen deinde est insolentiore confidentia, resque nostras arrogantiissime despergit, ex quo Melec Masur Asatini sultani Glium bello vicium interfecit. Is Melec patri diu socius longi per horaeales tractus erroris, postquam ille ex Aeno arce liber emissus est, prout superius narravimus, eodemque mortuo traxit Euxinum, et Thymassam appulsus, inde procul Tocharorum principe, quem ipsi Kanin vocant (huius tunc proprium fuit Arganes nomen), donis delinito ac in 328 sui favorem tracto, ex eo tempore locis illis ut paternæ hereditati dominatus est; subiectisque sibi qui eminabant illie inter Persas, quos illi satrapas appellant. Ac illi quidem volentes nolentes mancipabantur. Amurius autem Halis pater cum prece ac promissis ambiasset Tocharos et validum ex iis armatorum agmen assumpsisset, toto impetu ad obsistendum Meleco inebuit; adeoque præliis cum eo congressus non semel illum fudit fugavitque, eoque redigit desperationis rerum suarum ut decernere una cum uxore ac liberis supplex ad imperatorem configere. Eo consilio profectus Heracleam Ponti, et inde Constantinopolim progressus, quoniam jam ante imperator se Nymphaeum transtolerat, ubi se diebus aliquot e via fatigatione refecisset, uxore

η τῶν τόπων ὡς πατρικῶν ελήρων, καὶ καθυ-
η τοὺς προῦχοντας τῶν τῆς Περσῶν, οὓς δὴ
μὲν ἐκεῖνοι καλοῦνται. Καὶ οἱ μὲν ἔκδντες ἀκο-
ύουσιντο, Ἀμούριος δὲ ὁ τοῦ Ἀλῆ πατέρος ὑπελ-
γάρους καὶ οὐλαρὸν ἐξ αὐτῶν προσλαβόμενος
οὐαὶς ἀντέπραττε τῷ Μελήκῳ. Οὐ μή δὲ ἀλλὰ
λέμπαις πρὸς αὐτὸν ἐκφέρων κατετροποῦτο,
εἰ δημηδηκότα τοῖς ὅλοις σύναμψ γυναικὶ καὶ
τοῦνται βασιλεὺς προσχωρεῖν. "Οὐθὲν καὶ τὴν τοῦ
καταλαβεῖν Ἡράκλειαν. Κάκειθιν τῇ Κων-
στοῦ ἐπιδημήσας, ἐπει βασιλεὺς ἐς Νύμφαιον
ιει, τὴν μὲν σύζυγον τῆδε καταλιμπάνει, αὐ-
τὸν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐφ' ἡμέραις ἀνεθεῖς τῶν
θεῶν χρόνων, ὅπερ βασιλικῷ ποδηγέτῃ, βασιλέως
ἔναντος ἀκουσθὲν, τῇς ἐπὶ τῷ Νύμφαιον Ιετο.
του περὶ τὸ Ἀτραμύτιαν γεγονώς, εἴτε παρ'
ιαδῶν εἴτε μήν καὶ αὐτὸς ὑποτοπήσας ὡς οὐκ
ιδνὸς εὑστάιοι οἱ τῇ πρδ; τὸν δινακτα ἀριξίς, γνω-
τε αὐτίκα, καὶ καιροῦ λαδόμενος, τοῦ ποδη-
γῆ ἢν δ' Ἀδράμπαξ πρωθιερακάριος τὰ; πε-
παρενέγκων, αὐτόθιν ἐκρεύει νυκτὸς, πλὴν

Α οὐ νυκτιλόχου τρόπου, περὶ γνῶσιν τῶν ἐντυγχα-
νόντων δῆθεν; ἀλλ' ἐμφανῶς καὶ θαρρούντως, ὡς ἦν
τις ἐπ' αὐτὸν ίοι, αὐτόθιν ἐπεξελευσόμενος. Πέρσαις
τε σύντις παραγίνεται, καὶ λαὸν συναγηγόχως τῷ πε-
ριόντι τῆς φῆμης τοῦ προτέρου κράτους καὶ μεῖζονος;
Ἐγεται. Καὶ τοσοῦτον κραταιούμενος ἐνισχύετο ὥστε
καὶ αὐτὸν Ἀμούριον μή συναίσουσαν ἔτι τοῖς καθ'
αὐτὸν πράγματι τὴν ἀπ' ἐκείνου ἀργίαστι δοκιμά-
σαντα γνῶσθαι οἱ ἐπετὰ σύναμα παισὶ καθ' ἵξεταιαν
παραγενέσθαι, καὶ δώροις ἐκμειλιξάμενον, [P. 227]
εἴτα δουλεύοντα ἀγαπᾷν. Ταῦτα γνοὺς καὶ δοκιμάσας
ξυμφέροντά οἱ, λαβὼν τοὺς παῖδας σύναμα πλε-
στοῖς, ἵξετου αὐτομολεῖ σχῆματι. Οὐ δὲ τοῖς προτέ-
ροις ἀπομηνῶν καὶ μηδὲν καθυφεῖς τοῦ κότου δέκτο
μὲν δῶρα, πάνον δ' ἀμέγαρτον διφελλεν. Όης γάρ μό-
Β λις εἰσαχθεὶς μετὰ τῶν δώρων πρὸ ποδῶν ἐκαλυ-
πεῖτο καὶ καθικέτευεν, ἐκεῖνος τὰ πάλαι προβέρε
καὶ πικρῷ; ὄντειδιζε καὶ ἀπῆλεγχε, καὶ τέλος σκύ-
φον οἶνον λαβὼν ὡς πιόμενος, τοὺς περὶ αὐτὸν
συγκείμενον δι αὐτοῦ τὸ ξύμβολον δείχαντος (τὸ δ' ἦν
ὡς δῆθεν σκορδινῶντος καὶ τὰ; χεῖρας ἐκτείναντος)

e relictis, ipso ducem itineris ab imperatore
n sequens (nam audito Augustus ejus
a eum ad se invitaverat) Nymphaeum versus
tendit. Sed cum prope Atramytium sundo
isset, sive alterius admoniti sive suspicione
i, concepta desperatione prosperi successus
use profectionis ad Augustum, aliquandiu
ando luctatus damnavit denique consilium
to absistere constituit. Captatoque mox
e, palam questus observari sese curiosus
osiusque a deductore ad se misso (erat is
pax prothieracarius) quam benevoli comitis
a posceret, inde noctu aufugit, non tamen
i insidiatoris ritu, vitata comitum con-
scilicet, verum palam et fiderent; præ se
si quis per vim prohibere conaretur, in
statim impetum facturum. Ita rursus ad
se recipit, collectaque manu melioribus
prius rem 329 gerere cœpit auspiciis.
a fama celebritatē et majorem priori brevi-
tate adeptus, tantum invaluit ut et ipsum
ans, plane persuasum hand suis de cætero
fore conducibilem a Meleco rebellionem,
erit ad consilium ambiendæ suppliciter ejus
, ac præmissis delinitum muneribus ultro
di cum septem filiis, et ipsi se libenter dein-
ervitum profitendi. His secum Amurius
tuīs, quod nihil tali articulo rerum posse
i sibi consulere putaret, ductis una filiis
que asseclarum] comitatu, supplicis ad Me-
l transfugit habitu. Meleco rancorem veterem
o penitus conditum servans, plusquam ad iram
memoria injuriarum quam novis officiis ad
timentiam motus,

a quidem accepit, malasēd cumulavit acerba.
sim ægre introductus post præmissa munera

PATROL. Gr. CXLIV.

G aliectus ad ejus pedes supplex Amurius volvēba-
tur, ille vetera ejus malefacta protulit, amareque
exprobrans eum omni malo dignum nec ulli satis
excusatione purgabilem declaravit. Tandem extensa
utraque manu, scyphum altera vino plenum quasi
bibitur sumens, signum edidit de quo ante cum
suis convenerat, ut simul nimirum ipsum cernerent
manus diverse jacentem, sicuti e somno exper-
gientes solent, ensibus repente strictis concide-
rent supplices; quod impigre illi a viso statim si-
gno facientes funestam Amurio et filiis cœnam
præbuerent. Ex ista tragœdia divina quadam provi-
dentia servatus Hales, unus Amurii filiorum, do-
lore iraque ardebat, excarnisticati dire patris crue-
tam imaginem animo infixam circumferens, se
dies noctesque in cogitatione ulciscendi tam infandi
sceleris pestans, nec unquam ab eo conatu sibi par-
tem quietis ullam espiendam censens. Ad hunc finem
conciliata 330 sibi manu non modica Persarum
latrocinabatur circumcursans, ac plane præ se fe-
rentes aut ultiōne se capturum de Meleco aut in
ejus rei conatu occublitur. Dum ergo incursa-
tionibus vastat regiones et omni ratione conse-
rendi cum hoste certaminis occasiones capiat,
haud impar Meleci ad pugnam audacia, suo hunc
fato perurgente, Hali objecit. Committuntur ergo
inter sese Hales et Meleco, ferocissimeque invicem
petunt. Sed Melecum fortuna deseruit: nam ejus
equus totis habenis effusus in cursum pedes ante-
riores inflexit, sessoremque maximo impetu in
genua pronum obiecit; quo statim is a casu ense
confossus interiit. Hic successus Halem, nomine
jam patris ad suum addito Amurium quoque va-
catum, in magnam confidentiam inflavit. Subito-
que inde congregatis magna copiis Romanas re-
giones incursionibus infestabat, nondum tamen
aut multum identer aut valde perniciose, sed

12

αύτοὺς τὰς επάνως γυμνώσαντας κατακόπτειν τοὺς Α πλάτος ἄβατον καταστήσας, ως ἐν τοῖς πρώικοις ἐλέγομεν, καὶ ἡν τῷ Πέραῃ στερβὴν ἔντης καταδρομῆς κώλυμα, Κρονίου μχνὸς ἐκ ραχρῆμα δ ποταμὸς μετοχεύεται καὶ ζηταλιάνον κοίτην, καθ' ἣν καὶ τὴν Ιουστινιάνειον γέφυρα. Υπέρον δὲ μετοχεύεται τοῦ ποτὸν ἐξ ἀκενού Μέλανα ὑπεδέχετο, [P. 228] οὗτος, ἀλλ' ικανὸν τέως καὶ τοῦτον ἐκ βάθους κούς τὴν τῶν ἔχθρῶν ἀποκωλύειν ἔφοδον. Τότε ἐξ δικρωνῶν δ Σαγγάριος πλημμυρήσας τῆς Ιδαίης καὶ αὐθίς κοίτης, ἣς ἐκ παλαιοῦ ποτὸῦ οὐθεὶς ἐπελάβετο, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀνακρίθησεν, οὐ μὲν ἀπέστη, περιασθεῖσας καὶ τῷ παρείχεν, οὐ δὲ ἐπελάβετο πλημμυρῶν, μηδὲ τῆς πλημμύρας βάθος ἐδίδου τῷ φεύματι, ἀλλαχούν ἐκ μιλτοπαρήνων ὄρεων κατάγων καὶ ικανὸν προσέχων καὶ πόρον ἐτίθει τῷ περδίῳ. Τῷ τοι καὶ οἱ ἐν τοῖς πέραν φρουρίοις συνψήσαντες μετάστασιν καὶ γνόντες κινδύνου γενόμενοι, ἀπαγίσταντο. Οὐ μὴν ἐπὶ πολὺ τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ ποταμῷ ἦν, ἀλλὰ προσχώσας μόνον ὑπέστρεψε. Καὶ ἦν ἡ ἐκ λαϊοῦ ἀποχώρησταις καὶ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῆς τῶν ἔχθρων διαπεραίσθεως προφανῆ τῷ περδίῳ ἀνέδην τοὺς βουλομένους. Η δὲ ἐκεῖνοις ἀνυποστροφῇ τοῖς καὶ τούτῳ περα-

dissimulanter et leviter, donec eum divina quædam ultio (quo enim alio quis nomine casum tunc maxime noxiūm inopinato incurrit vocaverit?) tumefecit adversus Romanos; quem casum hic referam. Cum enim Hales antehac ultra Sangarim commorans positis illic arcibus valide repellerelet, quas arcēs imperator condiderat Michael, et septo exterius praetento decussatim objectorum ingentium stipitum, ex arboribus securi dedolatis, perite muniverat, spatium ultra munitiones pedum centum illo antemuralli plane invium et inaccessum hostibus faciens, quemadmodum in prioribus libris diximus, et erat hoc Persæ ex ea parte insuperabile incursionum obstaculum, Martio ecce mense repente fluvius alveum mutavit repetiliisque cubile antiquum, ad quod olim fuerat Justinianus pons constructus. Postea traducto inde **331** Sangari Melas alter fluvius successerat, non ille quidem mole aquarum per priori, cæterum satis habens altitudinis ad impediendos incursum hostium. Tunc igitur ex multo imbre redundans Sangaris cubile iterum mutavit, ex eo quod diu manu deducetus occupaverat, in prius recurrens; et eum quidem unde migravit alveum, aquæ pauperem et vado cuivis meabilem reliquit, eum quem inundans repetit handquaquam adeo complevit, ut ea transiūt excluderet. Etsienim illuc traxit agmen ingens aquarum, non iis tamen dedit sufficientem profunditatem trajectui peditum et equitum arcendo. Causa ejus rei fuit, quod simul limi plurimum et terræ rubræ ex argillosis derasæ montibus invexit. Quæ materia subsidens aquis late superstantibus non alte

B depressum substravit fundum, qua volenter transire pedibus licebat. Hac animadversione mutatione qui ulteriores arcēs præsidio territi, quod se fossa destitutos invadabilis objectos deinceps incursionibus hostium habad resistendum numero, certissimo capitis p̄viderent, stationibus relicitis abierunt. Nodū in eo statu Sangaris mansit, sed cum per sem inundasset magna terræ ac lutī vi alveum, quasi ad hoc tantum se movisset, sidiarii terorem, quo ad fugam raperentur teret, hostibus contra et fiduciam et faciat intra nostrum irrumpendi limitem dare. Num duarum rerum una illa causa fuit immotio, commoditatē cuivis obviam præberet transeundi. Sed nec ejus in priorem alveum gressus malo medicinam fecit. Oblimatum utrumque ac pedibus meabilem reliquit magnitudine aggeris ac materiæ per eluvientem. His inopinatissime sic gestis repente in tori **332** nuntiatur plena esse mediterraneum. Nam utcunque Hales Amuris in statione quadam pacis se hactenus continens quibat, tamen efferrī brevi cœpit simulatione post seculorum successuum Atmanis, vi Nicææ prospere incursantis, non parvum imperatori beneficium contulisse reputans, pacis observantia teneret quandiu alii in imperii non irrumperent. Illud vero exiguum aequum esse, ut prædæ multorum aliquorum rapinis abactæ partem ipse sibi res

περί περίφην διὰ τῆς προσχώσεως. Ταῦτα γέ-
ικά παραδίδουν, καὶ βασιλεῖ ἡγγέλλετο διὶ πλή-
θυρῶν τὸ μεσόγαιον, εἰ καὶ Ἀλῆς Ἀμούριος
ην καὶ ἐς τόδε σχηματιζόμενος ἐφησύχαξε τέως.
εἰ τῷ Ἀτμάν τὰ περὶ τὴν Νίκαιαν κατατρέ-
ποντερον ἀριστούργηθέντα καὶ τοῦτον ἐπη-
κανήν φιλοφροσύνην δέξαντα καταπράττειν τῷ
εἰ, εἰπερ εἰρηνεύοις μὴ εἰσβαλλόντων ἄλλουν·
οὐν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀρπάζοι τὰ τοῖς πολλοῖς
διενεγκεῖται. Ἀτμάν τοινυν τῶν ἀμφὶ τὴν Νίκαιαν
καὶ ἀπάρας (τὸ γάρ συμβάν πρότερον τῷ Μουζά-
πράττειν καὶ τὰλον δηγκωστε τοῦτον), τοὺς δρει-
δικούς σφρωνας, ἔτοιμος δὲν καταθέειν Ἀλί-
ν. Ἀλλὰ πρὶν αὐτὸν εἰσβαλεῖν, πλῆθος ἐχθρῶν
θέν, εἰς ἔκατον ποσθεῖν καὶ μόνους, περὶ που
εἰλεμαλαν καταδαρθεῖσι: τοῖς περὶ τὸν Μουζά-
πράττειν εἰς ἀπρόπτου, ἔκεινοις μὲν ὡς εἰκός
τὴν ἐμβάλλουσι τὴν μεγίστην, πολλὰ δὲ λαβόν-
ται αὐτὸς ἐν σαυρωτῆρσιν ὑστούς, ὑποστρέ-
ψ. Ως δὲ συστάντες Ψωμαῖσι τοῖς ἐπιδύντας
ον, ἔκεινοι τὰ δρεινὰ προκαταλαβόντες, καὶ τὸ

Α ἀσφαλές ἐντεῦθεν διχοντες, στάντες ἕδαλλον διστοῖς
καὶ κυκλώσαντες ἐτοξίζοντο, καὶ τῶν διωκόντων
ποσούτου περιγεγόνεισαν ὥστε καὶ αὐτὸν κατασχεῖν
τὸν εφῶν ἔξηγούμενον· καὶ [P. 220] ἀπῆγαρον, οὐν
μή τις τὸν τῆς Ψωμαῖκῆς φάλαγγος λῆμα γενναῖον
φέρων, στεφθῶς ἐμπεσὼν καὶ περιγεγονώς τῶν
ἀγόντων, τοῦ ἵππου μόνου τρωθέντος ἔκεινον ἔξειλε-
το. Τοῦτο γερούσιος τε καὶ ἀκουσθὲν ἐπὶ πλέον περ-
άρευνε τὸν Ἀτμάν, καὶ ὑπερηφάνει δι βάρδαρος·
ἐς τόσον γάρ τὸ περὶ αὐτὸν στράτευμα ἐπλήθυνετο,
ῶστε καὶ Πέρσας ἄλλους ἐκ τῶν περὶ Μαίανδρον πα-
ραγενόντας συμμάχους διχειν καὶ πρὸς τὴν κατα-
δρομήν συλλήπτορας ἴκνουσι. Τοῦτο δὲ δὲν τὸν
Ἀμούριον ἐπηρήσει καὶ πείσαν παρασπονθεῖν, ζη-
λοτυποῦντα τέως εἰ ὡς αὐτὸς κατὰ τὴν πρὶς βασι-
σθέσα χάριν ἀπέσχετο, ταῦτα μακρόθεν ἐσθάλλοντες
ἄλλοι παραχερδαῖοιεν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτῳ πεπραγ-
μένα μικρὸν ἡσαν, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀρίστατο πρά-
των· τότε δὲ Ἀτμάν ἐπιστάς, καὶ διγων μὲν τοὺς
ἴδιους, διγων δὲ καὶ πολλοὺς κατὰ συμμαχίαν ἐτέ-
ρους ἐξωριημένους κατὰ λύσσαν πάλαι τῶν κατὰ

aliquam. Atman igitur e locis circa Nicæam
as (nam quæ præius Muzaloni contigerat offen-
sionem illi augebat), transgressus montanous
nes, paratus erat ad incursandos Halizones.
tiusquam in illos irrueret, collecta manus
im, centum solorum capitum non excedens
rum, circa Telemæam sopitis ex improviso
veniens Muzaloni cum suis, his quidem, ut
ut tali statu deprehensis, perturbationem in-
naximam, qua barbari adjuti cum alia multa
estas ipsas decussatis impositas in valli cra-
tipitiibus auferunt. Ut autem receptis e su-
consternatione animis Romani manu facta
ti fugientes sunt, illi nota ipsis montium
enuerunt, indeque securò jam in loco stabi-
litatis nostros impetebant, undique per cir-
superne jaculantes; tantumque circumven-
qui se insequebant prævaluerunt, ut et
horum ducem comprehenderent abegisse,
nisi quispiam e Romana phalange ge-
ejectus impetu vehementer fecisset im-
ponem in barbaros, tam fortiter rem gerens
iectis iis, suo tantum equo sauciato, ipse D
omini liberum captivum reduxerit. **333** Hoc
stum et late celebratum magis magisque
vit Atmanem, Barbarumque in fastum ex-
adeo enim jam ejus copia: auctæ numero
ut et Persas alios e regionibus vicinis ad
coementes socios haberet et ad incursionem
et promovendam adjutores idoneos. Hoc et
superbiā adjecit. Hoc illi persuasit fœdus
se, æmulatione instinetō avara, qua ei vi-
us intolerabile se quidem promissæ impera-
tidei religione vincit abstinere manus a
Romana, interim dum illam alii longius pro-
totam in sua lucra verterent. Sed quamvis
sane sibi Amurius parcebat quin quam ma-

xima posset rapacitate grassaretur, tamen exigua
videri poterant damna quæ rei Romanae inferebat,
si compararentur cum longe gravioribus a poten-
tiori Atmane illatis. Hic enim incepit urgens et
accinctus praesens operi, succinctus etiam novis
auxiliis ferociissimorum latroorum, qui sæva dudum
in nos instincti rabie et partibus Paphlagonie recens
ad ipsum convenerant, parati animis delere deso-
lareque obvia cuncta, nihilque facere reliqui extre-
mæ crudelitati diripiendi abducendiisque in-
servitudinem plane universis incolis illorum tra-
ctum. Hos ille cum suis veteribus aggregasse
copiis, universum illic exercitum una secum ha-
bebat. Oppositus illi stabat unica tutela Romani
limitis Muzalo; qui recensitis suis, collatoque in
unum quantum supererat Romanarum copiarum,
quantum Alanicarum, vix numeratis simul indige-
nis simul exteris duo millia militum explebat. Ex-
tremum tamen Muzalonis oculis et animo obver-
sans periculum Romanae rei audaciæ ei atque im-
petum pro aris fociisque desertandi contra plures
dabat, haud abhorrentibus a ducis sententia pleris-
que militum, licet sua consciis paucitatis. Et ha-
buisset ista fiducia successum, viciissentque, ut
plurimi affirmant, si aut plane omnes conspiras-
sent in generosum hoc propositum, aut in eo con-
cordes perseverassent unanimique fortitudine totis
viribus et animis in istud prælium ruisserent. **334**
Nunc multi ex ipsis, vel innatae indulgentes igna-
væ, vel refrigerato, si quem concepero visi sue-
rant, ardore strenue dimicandi, segnes aincipites-
que torpebant. In his erant quos adhuc urebat
dolor coniunctilæ, ut putabant, injuriæque acce-
piae, cum equi nummique ipsis eripi Alanis atri-
buti fuerant, quo Romanam militiam periisse fundi-
tus querebantur, tædique inde ac livoris pleni
nec consentiebant ceteris, nec impetum expedie-

Παφλαγονίαν μερῶν, ἔτοιμους ἐξαλείφειν τε καὶ Α πολεμίους καὶ ὑπὸ πόδα χωρουντες καὶ λέχι ἀπάγειν τὰ πρὸς ποσὸν ἐκ πολλῆς ἱταμότητος, ἥκει τοὺς πάντας συνῆγεν. Οἱ δὲ ἄμφοι τὸν Μουζάλωνα, δοσον Ῥωμαῖον καὶ δοσον Ἀλανικὸν, δοσον ιθαγενὲς καὶ δοσον ἑβαθεν, μᾶλις που περὶ δύο χιλιεδδας συνέστατο. Ὁμως γε μέντοι τὸ ἐπὶ τῆς οἰκείας μάχεσθαι πολλὴν σφίσι δοσῆν ἐπὶ τῷ τολμῷ πρὸς πλεστους δλέγοις ἐδίδου. Καν καὶ περιγενέσθαι αρδες ἔμμεθήκοι, εἰπερ γηγεναίς καρδίαις, ὡς πολλοῖς ἐλέγετο, ὥρμων καὶ τῆς μάχης ἀντελαμβάνοντο. Νῦν δ' ἀλλ' ἐρράθυμηκότες οἷον καὶ νάρκην παθόντες, οὐχ ἦττον ἐκ δυσνοίας ή ἀδουλίας, ἀφηρημένοι ἐξ ὑπογύου καὶ ἵππους καὶ χρήματα διὰ τὴν ἀπισυμβάσαν τῶν Ἀλανῶν ἔνεκα ἐξ ἀπάντων συντάλειαν, τὰς δρμάς τ' ἐπεκλώντο καὶ ἀτολμότερον συνερρήγηντο. Οἱ καὶ τοῖς Πέρσαις μεγάλην ροπὴν ἐνεποίει, καὶ μᾶλλον ἐτόλμων κατ' ὀλίγων πλεῖστοι. Οὕτω δὲ τῆς μάχης ἀνισομένης καὶ πλήθεις καὶ γνώμῃ, πίπτουσι μὲν οὐκ ὀλίγοι, φεύγουσι δὲ οἱ πλειονες, καὶ τῇ Νεκομηδεΐᾳ ἐγγύθεν οὖσῃ μετὰ περιφανοῦς τῆς τροπῆς διεκπαλοντες συνεισβάλλουσιν ἀκλεῶς. Ἐδοξαν δὲ τότε καὶ ἐς πολὺ χρήσιμοι Ἀλανοι πεσόντες πλειονες ὑπὲρ Ῥωμαίων τῷ γάρ πεντηκονταὶ πολλῷ γε διτες διδόντες ἀνεστιν εἰς τὸ φεύγειν κλινάσης ἡδη τῆς μάχης, αὐτοὶ μὲν περικυκλοῦντες τοὺς

B καθ' αὐτὸν ἐπίστευεν.

κε'. Καταψυγὴ τῶν ἔξω παροικὶ πρὸς τὴν [P. 231] Εἶδες δὲ τότε καὶ τοὺς ἐνδοτέρῳ γωγοῦντας, καὶ οἰκτράν θέαν περαιουμένους λιν, ἀπογόνόντας ἡδη τὴν τῶν Ιδίων σωτηρία πορθμὸς οὗτος ἐκάστης μυρμηκιὰν ἀνθρώπων ἐδέχετο, οὐκ ἀνευ συμφορῶν τῶν μακραλλαγέντων· οὐδὲ γάρ ἦν διτις οὐ τῶν Ιδίων θρήνει τὴν στέρησιν, τῆς μὲν ἀνακαλουμένης, τῆς δὲ τὸν οὐδὲν ή μήν τὴν θυγατέρα

bant quidquam aggrediendi viris dignum; parque frigus in pugnam protrusi in ipsa acie monstrarunt. Id quod Persis animadversum addebat videbile illis animos, magnamque facultatem pauciores, eosque timidos, obterendi tribuebat. Ita male comparato inter hinc paucos sibi diffidentes et debiles, illinc plurimos optime animatos fortisque certamine, prælium commissum est, eo qui exspectari debuit eventu, ut nostrorum nimirum non pauci caderent, plurimi fugerent, et in urbem vicinam Nicomediam plane fusi nec dissimulanter victi, clavis pleni dedecorisque confugerent. Demonstrarunt se occasione ista valde utiles Romanis Alani; quorum utique multi pro salute nostrorum occubuerint. Videntes quippe inclinatam irrevocabiliter ad fugam aciem pedestrem, que maxime numerosa erat, spatium ipsi ad vitam in tuto locandam suo magno periculo ultiro adeundo præbuere, si quidem desilentes ex equis, et magno animo ad D persecendum consternatos erumpentibus circumfusi hostibus, eosdemque oblique a lateribus procella telorum impetentes, stare quamlibet invitatos coegerunt, plerisque ipsorum equorum cæde ex equitibus in peditem ordinem redactis. Unde contigit agmen illud peditem nostrorum loco motum, et si equitatus incurisset, plane peritum, otium suæ salutis prospiciendi nancisci, empta ipsi commoditate ista pretio sanguinis et vita Alauorum; quorum permulti corpora legende nostrorum fugæ obtendentes transfossi ceciderunt. Cæterum Persæ adeo strenue 335 usi Victoria sunt, ut medium nullum intercederet spatium inter cladem nostri exercitus et distributionem illorum in manus varias

C que diverse in multis simul partes Romæ interiusque extremam omnium, nemine jasus uspiam comparente qui subditos impenitentia tollere curantiibus jacebentium haec igitur fuerunt initia malorum nante etiam incommode importunitate te quod haec Muzalonis clades incidit in festivæ sem, qua tempestate cuncti erant intenti coquidem abducebantur, illi trucidabantur, qui mala ista fuga matura prævertissent alicui obviæ se ac sua credidissent.

26. Concursatio rure degentium cum suis in urbem confugii causa.

Vidisses tunc ceteriores Nicomedia ruris conuasata supellectile trepide in urbem accū et miserabile spectaculum obvliis offerente et planctibus, quibus uti desperata salute seri cruciabant: cernebaturque quotidie in illo, velut densum formicarum agmen sese terrore, multitudine mistim hominum et bestiarum quisquam ea ibat non ejulans ac plorans maximis jacturis ægra vitam redemisset, fere non cujaspiam ex intimis amissionem tante. Haec quidem virum abactum aut effens inclamabat, illa filium aut filiam, alia aliud affectus et cognationis proximæ, autem miserabiliter in publico jacentes pro-

μόν τι καὶ ἀδελφήν, καὶ δίλης δόλο τι συγγε-
νόμενα, πάντων δὲ ἐλεσινῶς προκειμένων, τῶν
ντὸς πόλεως, τῶν δὲ καὶ ἑκτὸς παρ' αἰγαῖαλν
αὶ κατασπόδουμένων, λείψανα φερόντων καὶ
καὶ βίσον. Νῆπια δὲ καὶ γυναικες καὶ οἰκτροὶ^B
όστιαι προκαλεσμένοι ταῖς δόλος ἀκγεῖς ἐποιεῖ καὶ
ἀνον ἀκούοντα. Πλὴν ἐντεῦθεν στρατὸς μὲν τὸ
βανικὸν περιστούμενον ἀκλεῖς ὑπέστρεφε, τὸ δ'
οὐκέ τε καὶ αὐτόχθον, καὶ αὐτῶν οἰκιῶν ἐκκεχωρη-
σθεὶς ἔχθρος, ἐξ ἀναγκαλου ἐζήτει ὅπῃ γε καὶ
υγῆν συθῆσται. Ἐχθροὶ δὲ τέως πολλῶν ἐμπλή-
ται τῶν ἀνιστέρων ἀνέδην ἐκείνοις ἀνεσπατάλων,
οντας μὲν αἰχμαλώτους, ἀπάγοντες δὲ καὶ ζῶα
σιαν πάσιν καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καρπὸν τῆς γῆς
πάτειον, ζώοις τοῖς ἐκ τῆς λείας διευθετούμε-
νοι τοις τοῖς εδοξεν ἀσφαλεῖς μεταφέροντες. Οὐ
τοὶ καὶ τῶν κατωτέρων Νικομηδείας ἥπποντο,
οἱ αρθροῦντες τοις τὴν εἰσδολήν ἐπῆρις γάρ
οις φοβεροῖσι: τὴν δὲ ἔγγισον τοις ἔφοδον, καὶ ὡς
τούποτων ἦτι τῶν τῆς πόλεως προστετῶν ἀπει-
λεῖ, εἰ καὶ τοῖς τῆρες τῶν δεινῶν προσδοκωμένων
τοκῆς εἴσει, καὶ ὡς δὴ τὴν ἀνεστάλλοντο. Οὐ γάρ ἐν-
τονον δὴ τὰ δεινὰ, δὲλλὰ τὰ μὲν κατ' ἀνατο-

quidam intra urbem, alii extra per maris litus
in pulvere versantes miserias reliquias vitæ ac
Parvuli autem et mulieres senesque miserandi
temere per vias non solum videntes horro
spectaculo, sed et audiētes immēdicabili
olio vulnerabant. Cæterum indidem, hoc est
media, 336 post cladem memoratam militiam
ex extera inglorie revertēbatur: indigenæ
milites, qui domos suas occupatas jam ab
escirent, ubi deinceps perfugium ad salutem
erant, varie quisque astuans necessario quæsi-
t. At hostes corrasis hactenus omnium ulte-
riū regionum prædis, iis se incubantes ingur-
ant, raptis intemperanter abutentes, trahentes
vorum hominum catervas, captivi pecoris gre-
armata, mandras, una cum omni generis
a, præsertim autem fructu segetum, quas anni
estate maturas collegent, ex iisque larga manu,
multa undique prædando congesserant, ju-
ta pascebant; denique summa securitate, quid-
ipsis placuerat, quo vellent cumque transferen-
Non tamen adhuc citeriores Nicomedia tractus
egent, nondum, ut est verisimile, tuto se
irrupturos opinantes. Metuebant videlicet ne,
reverherentur, ex urbe retro relictæ eruptio in-
e fieret. Eademque formidine continebantur,
suburbia civitatis tanquam sacra contingere
erent. Eisi parum ea res illic degentibus re-
sonis afferret, continuo utique terrore sollicitis
nondum patiebantur, sibi tanquam præsen-
tingentibus, fruebantur tamen miseri, ut poten-
t, quiete qualicunque per istam ita suspensæ
ersionis hostilis morari, ac coparatione pariter
elictum multorum sese consolabantur. Neque
in ora melior conditio securioris status reli-

A λὴν μέχρι καὶ Ἀτραμυτίου, δποι καὶ βασιλεὺς ἐπε-
χωρίας, τὰ ἀνωτέρω πάντα δίχα τῶν ὄχυρωτάτων
φρουρίων τοῖς ἔχθροις εἰς προνομήν ἔκειντο, τὰ δὲ
προσωτέρω περὶ ποι τὴν Ἀχυράδους καὶ Κύζικου καὶ
Πηγῆς καὶ Λοφάδιου διλγφ τινὶ διαστήματι τῷ ἀπὸ^C
Θαλάσσης ἐλεύθερον περιήν. Προύσῃ δὲ καὶ Νικαία
ταῖς πύλαις ἐπέχρει τὰ δεινά, ἀπάντων [P. 232]
τῶν ἔξω προνομευθέντων, καὶ δεινὸν τὸ πάθος καὶ
ἀπαραμύθητον τὸ συμβάν, ἀπάντων διλγαν ἔξαπο-
λωλότων μηνῶν. Καὶ ὡς περ θείας ὁργῆς καὶ μηνί-
ματος δαιμονίου τὸ πάσχειν, οὔτω καὶ θείας ἀντιλή-
ψεως μόνης καὶ συμπαθείας τοῦ κρείττονος τὸ τὰ
δεινὰ στήγαι εἰχός δὴ ἐννοεῖν.

καὶ Περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἐνοχῇσεως καὶ τοῦ
Σηλυβρίας.

B 'Αλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Οὐκ δὴ ἀρέ καὶ
ἀρχιερεῖς ἡσυχάζειν καὶ μὴ δι' ὅχλου μεγίστου τῷ
πατριάρχῃ γίνεσθαι τοῦ τῆς Ἐψέσου καὶ πάλιν
Ἰωάννου καὶ τῆς ἐκείνου ἀνορθώσεως ἔνεκα. Εἰς δὲ
τις αὐτῶν (δὴ Σηλυβρίας οὔτος δὴ Ἰλαρίων) καὶ μήτρα
τι κατὰ τοῦ πατριαρχοῦντος ἐφθέγξατο, οὐ τότε
πρώτως, ἀλλ' ὅτε δὴ πατριάρχης ἐπὶ τῇ τῆς Παμ-
μακαρίστου μονῆ ἀναγκωρῶν τῶν φροντίδων καθῆστο,

C quorum per totum Orientem Atramytium usque,
ubi diversabatur imperator: ulteriora quippe uni-
versa, præter arces munitiones, hostibus in præ-
dam exposita jacebant. Longinquiora modo quæ-
dam circum Achyraos et Cyzicum ac Pegas Lo-
phadiūque, exiguo a mari intervallo, libera su-
pererant. Prusæ quidem ac Nicææ bellum et clades
sub ipsas admota portas erant, omnibus 337
quæ circum urbes illas fuerant undique dīrēptis
ac vastatis. Dira calamitas nec consolatione leva-
bilis ulla cuncta late occupaverat, universis illis
populis paucorum spatio mensum funditus perdi-
tis. Ac sicut divinæ fuit iræ justæque supererum in
sclera nostra animadversionis, nos pati talia, sic
uni cœlesti clementiæ ac misericordiæ numinis
imputari par fuit inducias illas malorum quales-
cunque, quæ Barbaris progrederi ulterius verentibus,
Romanae plebi, licet nullo protectæ præsidio ad-
versus eos, si venirent, contingebant, aliquod in
extrema clade solatium.

D 27. De novis inter episcopos turbis et dicto Sely-
briensis.

Et hæc quidem in hunc modum se habebant, ut
haec tenus diximus; episcopi autem perstare quieti
non poterant, nec absistere a facessendo gravem
patriarchæ molestiam, Joannis rursus Ephesii et
ejus restitutionis causa. Unus autem ipsorum Sely-
briensis, cui nomen erat Hilarion, grave quod-
plam a patriarcha peccatum retulit, non recens illud
quidem, sed tunc patratum quando patriarcha
idem in Pammacaristi monasterio sepositis curis
considebat; idque siebat haud visum a se, sed ab
alio qui vidisset auditum. Verum qui memorabatur
auctor, jam erat mortuus; fueratque, dum viveret,

έόντα αὐτὸς Ιωάννην, ἀλλὰ παρ' Ιωάννος ἀκούσας, ὡς Ἐλεγεν. Ἀπῆγε δὲ τὸν ζώντων ὁ φῆσας, ἀνάγιος καὶ ἀλλως ὅν ἐκεῖνος καὶ ἐπὶ διαβολαῖς γνώριμος. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔγκλημα ἀπόδον ὅλως καὶ ψευδολόγημα ἀντικρυσ. "Ομως ὁ Σηλυβρίας οὐ πάνυ τι καὶ αὐτὸς πιστεύων, ὡς ἐψήσει λέγων, τὸ τοῦ πράγματος ἀποπονὸν ἐν ἀπορήσις παραλαβών, βασιλεὺς πιστεύει τὸν λόγον. Τῷ δὲ μέγα μὲν ἀκούσαντι ἐδοξεῖ, καὶ βαρέως ἠγεγκε τὸ λεχθέν· ομως δὲ μάντος καὶ μὴ πιστεύσαντι ἐπῆσε φροντίζειν τοῦ ἐν ἀπορήσις διακείσθαι τὸν λόγον, ὡς ἀλλως; καὶ ἀπροπῆ δύτα οὐ μᾶλλον ἡ ψευδῆ. Διαφυλάττεσθαι γάρ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ὑπονοίας ἀξιούς ἐκεκρίσει. Πλὴν καὶ τοῦ προτανευμένους κατεγνώσει, ὡς τὸ τέλος ἐδειξεν. Ωτε καὶ διώς ἐπὶ τοιούτῳ καὶ παρὰ τοιούτου πιστεύεις λέγοντος. Ἡν ταῦτα, καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς καὶ αὐτὸς διὰ τὸ τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτούς [P. 233] ἀμφιγνωμόν περὶ τῶν κατά τὸν Ἐφέσου πράγμάτων πατριάρχῃ ἐπείχον, καὶ οὐ καθαρὸς εἰρήνευον. Ἡσαν δ' οἵτινες τούτων καὶ ὀμογνωμόνουν τῷ πατριάρχῃ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς διεφέροντο. Βασιλεὺς δὲ πάντα τρόπον τὰ τῆς εἰσήνης στέργοντι οὐκ ἥντηρε μεῖν, ἀλλὰ

A τὸ μεν τὸν Ἐφέσου ἀποκταστῆναι καὶ προσαγέτο καὶ συνήργει τοῖς βουλομένοις, τὸ δ' αὐθις νου χάριν πατριάρχῃ προσαναγκάζειν οὐ οὐδέντων ἐδόκει. "Οθεν καν καὶ τοὺς ὑπὲρ τοῦ σου λέγοντας ἀπεδέχετο, ἀλλὰ τὸ γε σχίζεσθαι ταῦτα σφᾶς πατριάρχου καὶ λιαν διὰ βάρους ἦγ προσωνεῖδες, καὶ τισιν ἐμβριθέστερον προσεψέ Σκοτῶ δὲ μῇ Πάτροκλος ἦν δ' Ἐφέσου καὶ τὸ Αἰγαίου ἐσχεδιάζετο εἰδωλον, τῆς βασιλικῆς γνήσης κλινούσης πρὸς Ἀθανάσιον τῷ τὸν Ἰωάπτω προσποιεῖσθαι, εἰ καὶ ἐν ὅφαντι ταῦτ' ἡσα. 'Ως δέ ποι καὶ τὸ δέδοντα κείσθαι δοκοῦν ἀπὸν ἡδη ἡρεστο γίγνεσθαι, καὶ τινες ἀφωσιωρ πιως καὶ ἐπιπολαῖς τὰ περὶ ἔκεινον ἡγίσσονται ἐκείνου σχίζεσθαι ἐκτοῖς εὐπροσωπέρον καθιτεῖς, τότε βασιλεὺς τὸν πρώτως ὑπομνήσαντα τούτου ὑπώπτευσιν, ὡς καὶ δῆλος εἶποι τὸν καὶ αὐτὸν μὴ σκανδαλίσειν ὑπειπών, δῆλοις εἰπὼν μῶμον προστρίψεις. Διὰ τοῦτο, καὶ τὸ πατριάρχου θαρρῶν σεμνότητι, ἐκφαυλίζει τὸ γον, καὶ τὸν πρώτως εἰπόντα δῆλον καθίστησιν δητὸν μὲν γάρ εἶναι καὶ ἀπιστον, καὶ λιαν ὄψε-

homo contumeliosus et calumniator notus. Crimen porro erat prorsus abhorrens a verisimilitudine omni, merumque mendacium. Prae se ferebat quin etiam Selybriensis ipse, cum id alterius testimonio referret, sese haud credere: putasse tamen rem qualicunque fide arcane ad se delatam imperatori, prout fecit, indicare se debere. Imperator hoc auditio momenti permagni temere moveri negotium judicavit, graviterque tulit id ad se delatum. Ac nullam licet fidem delationi adhibens, sibi enixa curandum existimavit ne ad plures dicti notitia manaret, **338** præterquam indecentis ei mentione ipsa infandi, etiam, ut se dabant indicia, mendacis. Præverti enim oportere suspiciones multorum æquum censuit. Sed et, prout ex conseculis ad extremum apparuit, succensuit delatori, quod et tam levi tamque sublestæ fidei auctore cogitam rem tantam non modo non contemptisset, ut debuerat, verum etiam, ut deferendo monstraverat, credidisset. Dum hæc ita se haberent, interim episcopi, quod sibi adversari patriarcham seirent in negotio Joannis Ephesii, haud cessabant instare circa hoc illi, nec corde sincero cum eo communicabant. Non tamen ex eorum numero deerant qui partes patriarchæ sequerentur et ab aliis ex causa dissentirent. Quæ cernens imperator, pro suo antiquo proposito pacis ecclesiasticorum omni ratione procurandæ, haud sibi cessandum in hac pacanda discordia putavit; in quo restitutioni quidem Ephesii, quam multi urgebant, non modo assentiri se monstrabat, sed ei ultra promovendæ paratam exhibebat operam. Tamen idem ejus rei gratia vim inferri patriarchæ haud decere judicabat. Unde, quanquam libenter audiret quæcumque pro Ephesio allegantur, molestissime ferebat omnem mentionem discussionis a sacrorum principe; et quos audiret eam

B minati episcopos, graviter increpabat, etiam probratione non abstinenſ. Non dissimulabat tamen speculationem quandam meam. Qui an capessenti sic imperatori causam Ephesi sciret adversari patriarcham, non aliud occidit in mente fuerit? Quis, inquam, præstet nisi illi prætextum suisser merum, et velut illud bulis ad vanam speciem objectum inane simulacrum, ad usum indulgendi conceptum. Nam arcane voluntati reponendi Athanasium innum, quam ad rem sibi videbat fore utilitatem multorum antistitutum a Joanne nuncifice aversorum ob Ephesii negatam ab eo refectionem. Sed hæc omittamus, quæ si iam **339** erant, in occulto certe teuebantur. Tunc evenit ut, eujus meminimus, Joannis patriarchen claram olim immurmuratum enotesceret peret, et a quibusdam verecunde quidem ac aliud agendo, tamen sic oblique innoveretur rem compererant agnoscerent; quod insensi episcopi magna arte faciebant, sic sibi plausi rem præparantes obtinent ab eo sese discinxerint. Istam propalationem rei a se tanto studio imperator sentiens, eum qui sibi primus indicasset, Selybriensem violati arcani suspicuit; et in eam ineubuit partem ut credebam indulgentem pruriginis malignæ alii quod manifestasse, quod frustra ei fuisset a se in commendatam ne omnino mortalium cuperet. Et hunc quidem ipsum coram redi levitatis illius haud voluit, ne sine operam eum iteraret: illum tamen eo nomine apud vituperavit, ac fretus gravitate notaque patrii innocentia non dubitavit crimen id totum caluniae adscribere, conquerendo de eo qui pugnauerat, quod luce indigneissimum premi

εις· ὑπολαλουμένου δὲ καὶ πάρ' ἄλλων, αὐτὸς οὐδεὶς φανερὸν καθίστησι τὴν κατηγορίαν, καὶ μετὴν οὐκ αἰτίας ἀντὶ τὸν φάμενον. Ἀκούει καὶ πατριάρχης, καὶ ὡς εἰκὸς δεινοπαθήσας, περὶ τὸν πρώτως ἐπειπὼν, ὡς ἐλέγετο, αὐτῷ μέριας τὴν συκοφαντίαν ἐπέτριβε, καὶ συνόδῳ δεῖ ζητῶν τὴν ἐκδίκησιν ἔστιψ, καὶ ἐκεῖνος τὰ ἐπειλύμαν τὸν λόγον διλας ἔλεγεν ἔξι-

τριαπάθησις πατριάρχου διὰ τὴν συκοφαντίαν καὶ ἀναχώρησις

τὸν αἰτίαν καὶ [P. 254] βασιλεὺς (οὐδὲ γάρ οὖν γράψεις βασιλέα γε δυνται) ἐπὶ τοὺς τας συκοφαντοῦντα διελέγχειν ἀναγκαζόμενος, ἀνάκροφον ἡδούλετο μένειν, ἐπὶ πολλῶν ἐξηπτῶν καὶ ὅτε καὶ τὶ προσελθόντες εἰπειν διετέλεις δὲ πολὺς προστερίβετο ἐντεῦθεν μῶμος, ἀριθμὸν ἀντιδιατείνομένων. Καὶ διὰ ταῦτα πατητὸν διενῶν ὑδριοπαθῶν ἦν, καὶ οὐτα βασιλέα πεδίχθει κινοῦντα τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ τὰ

emper oportuisset. Sic imperator id ipsum summe, ut videri voluit, cupiverat indictum noratumque perpetuo sileri, cum susurrari a intellexisset, publicare ipse coactus est, incusans Selybriensem, qui prodiderat prius contumeliosum et sycophanticum. Audit hæc relata, et prout per fuit, indignatus, postquam non supererat qui falsi criminis auctor iatur, ipsi Selybriensi calumnia dicam im-

questusque de illo apud synodum petiit et rem cognosci vindicarique tantum scelus, ante illo quantum poterat, hand se malo enuntiasse sub arcano quod ex alio rescis-

adignatio patriarchæ propter calumniam, et recessus ejusdem.

ipsa expositoratio patriarchæ querelaque synodus cum curam imperatori adjecisset, plam minus plene de re tota edocto suspicio in ipsum oboriretur, tanquam quod audivisse aiebat 340 per se ipse conlunisset, causa ligentius asseverandi delationem ad se facaque magis ac magis divulgandi quod eūtē anno manere studuerat, dum scilicet multis te insulcat, quis, quando, qua ratione ad se ens illud patriarchæ crimen detulerit; ac si Selybriensem delatorem graviter incusans, eissim dum se apud plerosque purgare satostquam erat contestatus bono se animo et illa calumniandi voluntate Augusto sub fine declarasse quod ipsum non latere publice sese putaverat, erumpiebat in metuam vituperem ipsius, qui videlicet secreti religione a rem clam auditam palam enuntiasset. Per intentiones latius sparsum sermone celebratæ patriarchæ crimen, non sine gravi ejus in-qua ille acriter commotus nec imperatoris actionem admittebat, coactum se aientis ad

A πρώτως εἰπόντι κακῶς εἶχε, καὶ συνδόνι ἔζητε ἐκδίκησιν, εἰ πιστεύειν θέλοιεν ὡς καὶ αὐτοὶ συκοφαντίαν τὸν λόγον, ὡς λέγουσι, κρίνουσι. Τῷ τοι καὶ τῷ μὲν ζητεῖν πατριάρχην δίκαια ξύμπαντες ὥμολόγουν, πρὸς δὲ τὸ καταδικάζειν τὸν λέξοντα διαμφιγνωμονύμηντες ἡσαν· μηδὲ γάρ κάκεῖνον αὐτόθιν ἐκφῆναι τὸν λόγον, μηδ' ὡς κατηγορίαν συνθέναι, ἀλλὰ βασιλεῖ πιστεύσαι, ὃστε μεῖναι καὶ ἐν ἀπόρρητοις οἴεσθαι. Όη δὲ πολλάκις δὲ μὲν πατριάρχης συνιστᾶν θυολόμενος αύγοδον ἐπὶ τούτοις τοὺς ἀρχιερεῖς μετεπέμπετο, ἐκεῖνοι δὲ οἱ μὲν συνήγοντο καὶ ἔτοιμοι ἤσαν κρίναι καὶ καταδικάζειν τὸν φάμενον ὡς οὐκ εἴσαγημον δὲ οὐδὲ ἄλλων εὑπρεπὲς πρὸς βασιλέα λέγειν τοιαῦτα, οἱ δὲ αἰτίας τῆς ἀποφυγῆς πλαττόμενοι τὴν ἀφρίτην ὑπερετίθεντο καὶ τῷ Σηλυθρίᾳς ἀγαθὸδις ὑπερέτεινον τὰς ἐπίδας, ταῦτα δὲ ἐποίουν πολλάκις; ἔννοιαν διδόντες ὡς ἐπαλγούεν καὶ οὗτοι μὴ καὶ πατριάρχου σφίσιν διμογνωμονύμηντος ἐπὶ τοὺς τοῦ Ἐφέσου πράγματιν, ὕστε καὶ κινδυγεῖσιν σχίζεσθαι, τότε πατριάρχης ἀπολγῶν τοὺς τελουμένοις, ἐπει γε

proferendum quod tenere occultum debuisse, et in eum maxime qui falsam ei calumniam primus indicasset infenso erat animo, vindicarique scelus hujus severo synodi judicio poscebat; utebaturque ad tanto efficacius id judicium urgendum professione sibi facta multorum e Patribus, sigillatim affirmantium non dubitate se quin falsum et calumnioso afflictum totum id crimen esset; quod quid dicarent, eos patriarcha contendebat sensus istius sui veritatem debere sancire puniendo. ut merebatur, illo qui temere primus effutisset id quod ipsi nihil aliud quam atrox falsissimumque maledictum esse judicarent. Ac juste quidem commoveri patriarcham et suæ famam innocentiae suffragili synodi stabiliti velle non immerito fatebantur passim omnes: damnari, prout petebat, penitusque subjici primum denuntiatorem falsi licet ejus criminis, haudquaquam omnes pari consensu censebant æquum. Erant enim qui reum venia prosequendum contenderent, quoniam non ipse a se tanquam sibi compertum patriarchæ delictum primus auctor detulisset, neque ejus accusationem instituisset, sed rem arcano sibi cogitam imperatori credidisset, sub fidi silentii custodia tenendam, ut quidem existimabat. Cum autem nihilo securius patriarcha incumberet in propositum synodalibus judiciis aduersus Selybriensem urgendi, convocaretque sæpius ea de causa synodum et nominatim episcopos accaseret, horum aliqui conveniebant, promptosque se præbebant ad judicandum condemnandumque Hilarionem, quod contra quam conveniens ac decens fuerat, 341 talia imperatori dixisset: alii fictis praetextibus accessum ad synodum excusabant, eo ipso Selybriensi addentes animum spemque judicii declinandi facientes. Quod isti cum sæpius agebant, facile intelligendum non imperitis rerum dabant ulcisci eos in hoc proprium dolorem, et occasionem arripere vicissim ægei faciendi pa-

συνοδικῶς προκαθήμενος μέχρις ὅψη τῆς ἡμέρας τῆς Α
ἐκείνων περιέμενεν ἀφιξιν, αὐτίκα συντόνων ψυχῆς;
καταστῆματι καὶ ίκανῶν ἐνθέρμων ἐκ λύπης ἀποχω-
ρεῖ, τελευταῖον εἰπών εἰς τὸν τότε ἀρχιερεῖς ή μὴν
τοῦ λοιποῦ μή εἶναι μέσον αὐτῶν, κανὸν δὲ ποιοῖεν,
καὶ δρόν τοπροσθεῖς, ὡς τινες ἤκουσαν. Ὁ δὲ ὄρ-
χος [P. 235] ιδιωτικῶς πως σύντοις ἔχενεγθεῖς· εἰ Νὰ
ἥματι δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μήν εἰμι μεθ' ὅμῶν, εἰ
μή τὰ γένοιτο. Τὸ δὲ ἦν, εἰ μή δὲ Σηλυδρίας κολά-
ζοιτο. Πέμπτην μὲν οὖν ἤγε τότε μήνη Ἀνθεστη-
ριῶν, ἡμέρα δὲ ἦν ἡ πρὸ τοῦ Σαββάτου Παρασκευῆ,
καὶ μικρὸν ἐφησυχάσας τῇ κελλῇ πρὸς ἐπέραν τὸν
τοῖς ίδίοις μεταχωρεῖ, καὶ πρὸς τὴν τῆς Παμμακα-
ριστου μονήν, διποὺ καὶ εἴθιστο καταμένειν, γίνεται,
ἀφεὶς ἔνα τῶν αὐτοῦ ή καὶ δεύτερον τὰ τοῦ πα-
τριαρχεῖου κατέχειν καὶ διοικεῖν. Καὶ ταῦτα μὲν
ἐκείνος ἐπρεπεν, οὐ μήν δὲ ποτὲ οἱ καὶ καθάπαξ
ἀπαλλάσσειν ἐγνωστό, ἀλλὰ δις πολλάκις εἰθιστατερά-
τειν, οὗτοι καὶ πάλιν ὑπελαμβάνετο. Αὐτὸς δὲ μεθ'
ἡμέρας καὶ παρείτησιν σχεδιάσας πέμπει πρὸς βα-
σιλέα οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ λέξεων·

tri-rehæ, in odium ejus deritiei qua ipsis assentiri
recusaret in restitutione Joannis Ephesini; qua re-
tantum offendebantur, ut facile appareret non pro-
cul abesse illos a consilio abscindendi se ab eo.
Istas horum tergiversationes serebat patriarcha
molestissime, adeoque die quajam, cum collectæ
sibi morigerorum antistituti synodo presidens
aliorum adventu usque ad vesperam frustra ex-
spectasset, repente concitato impetu ægri autini,
magna iræ dolorisque significatione exsurgens
abiit, extreum ad præsentes Iepiscopos prolocutus
de cætero se nunquam amplius medium inter
ipsos concessurum, quidquid ad se revocandum
mollirentur; adjecitque, ut quidam audivere, jura-
mentum vulgaribus hisce conceptum verbis: « Per
quantum servus Christi sum, non ero deinceps
vobiscum, ni hæc siant, » hoc est nisi Selybriensis
puniatur. Dies erat quinta Julii mensis, eademque
feria sexta hebdomadis sive Paraseve Sabbati,
quando sic se proripiens e synodo Joannes patriar-
cha, inde paululum in cella commoratus, sub no-
ciem cum familiariis domo excessit et in Pam-
macaristi monasterium, ubi solitus erat diversari
patriarchio digrediens, migravit, uno duntaxat al-
terove suorum in patriarchalibus relicto ædibus,
qui eas servarent et res patriarchatus procurarent.
Atque hæc quidem ille fecit, baud eo animo ut pe-
nitutis et irrevocabiliter patriarchatu cederet: sed,
prout jam sapientius usu venerat, sperans rogatum
seiri, et a sollicite urgentibus ut redire vellet, **342**
ubi non alia conditione assensurum se monstraret
quam si quæ optabat fierent, fore ut voti compos-
resumeret usum potestatis. In hac tamen simulac-
tione recusandæ sedis uno gradu nunc longius
quam antea progressus, post dies aliquot abdica-
tionis formulam conscriptam ad imperatorem mi-
si, his plane conceptam verbis,

καθ'. Παρατησις τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου.
Δέσποτά μου ὅγις βασιλεῦ, καὶ ὅμιλς δεσπόται
μου ἄγιοι ἀρχιερεῖς, ἐγὼ τὸ πρῶτον ἀμφιρωτὸν εἰ-
δῶς ἔμαυτον πάντας ἐπραττον ὑπὲρ τοῦ τῆς ἀμαρ-
τίας ρυσθῆναι με. Μᾶλλον δὲ ἐπραττον μὲν ὅλης,
τὸ πλέον δὲ ἀθάρρουν εἰς τὸ ἀνεξάντητον τέλειον
τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, διπερ πλουσίως ἔξερει
τε καὶ διηγεκῶς ἔχειται πρὸς τε δικαίους καὶ ἀμαρ-
τωλούς καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν ὑπὲρ αὐτῶν κτίσιν. Καὶ
τούτῳ μόνῳ θαρρῶν διηγήσυν δέσποτας τὸν ἐμὸν βίον.
[P. 236] Εἴτα ἀναγκασθεὶς δοκούσθε Θεός, κρίμασι
οἵσιοίν αὐτῷ, ἀνήκηνει εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρό-
νον. Υἱότερην μετά ταῦτα δοκούσθε πᾶς δὲ ἀνταῦθε καὶ
ἐκτὸς λαός. Εὐλυπθῆη διὰ ταῦτα πολλά, οὐγάδε
τὴν ἐμήν ὑπόστασιν, οἴσθε Θεός, ἀλλὰ διὰ τὴν Τε-
κλησίας ἂπαν πλήρωμα, ἡς Χριστὸς καὶ διὰ τῆς
χάριτος ἐκείνου ἐγώ κεφαλή. Εἰδὼς τοίνυν ᾧ εἰ
τὸν πρεπόντων, οὐ τῶν δικαίων δὲ, αὐτῶς ὑμερι-
νον ἀποφέρεσθαι πατριάρχου. ἀξιωμα, ἀναγκασθεὶς
διμοσίᾳ τὴν αὐτοῦ ἀποδολήν. Καὶ ἰστημε τοῦ φυλάκων
τούς; λόγους μου, καὶ ἀποδίδωμι: Ιδού τὰς εὐκάριτους

29. Abdicatio patriarchæ Ioannis.

Domine mi sancte imperator, vosque dominum
mei ac sancti antistites, ego primum peccatorem
me sciens nihil non egī quo liberarem me peccato,
aut potius, cum ad hoc multa pro mea imbecilli-
tate egerim, pro rei merito ac difficultate pauca
egi. Præcipuum vero fiduciāl constituens in pe-
lago inexhausto divinae benignitatis, quod liberis-
ter et effudiūt hactenus et effundit indesinenter Deus
in peccatores pariter ac justos, adeoque in u-
niversas indiscriminatim creaturas suas, haec fuisse
sola vitam suaviter meam exegi. Deinde coatus,
prout Deus novit, iudicis quæ ipse scit, eveni-
sum in patriarchalem thronum. Injuriis positiæ se
contumeliis sum affectus notis universo, qui intra
quique extra urbem est, populo. Ex quibus magno
dolore sum afflictus, non privatæ meæ jaucturæ aut
ignominiae causa (Deus novit), sed propter damnationem
inde redundantia in universum Ecclesie corpus,
cujus primum Christus, deinde per ejus gratiam
ego caput sum. Sciens igitur nec decens nec ju-
stum esse sic deformata contumelias circumferre
patriarchæ dignitatē, coactus juravi me illam ab-
dicaturum. Et præsto sum paratus exsequi quod
dixi; reddoque en vota mea, quæ distinxerunt la-
bia mea in tribulatione mea. Abdico enim patriar-
chalem thronum; et ne prætextum in posterum
ullum **343** præbere videar scandali, meum quo-
que abdico sacerdotium, magnum mihi revera et
quantivis decus pretii. Hæc nota facio divinitus
electæ majestati tuæ et dominis meis episcopis
Christi per hanc rite consignatam abdicationis
formulam; per quam et plenam imperiori veniam
tam iis qui me læserunt, quam qui cooperati ei
in me lædendo sunt quique abduci se passi sunt
ad his fidem adhibendam. Quibus cunctis, opis
propriis condonet banc culpam Deus. Unde si

δε διέστειλαν τὰ χεῖλη μου ἐν τῇ θλίψει μου. Παρ-
ατοῦμαι γάρ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· ὡς ἂν δὲ
καὶ μὴ πρόβρασις εἰς τὸ ἔξης δόξω σκανδάλου, σὺν
αὐτῷ καὶ τὴν ἐμήν παρατοῦμαι ιερωσύνην, τὸ μέγα
δυνατὸς ἴμοι χρῆμα καὶ τὸν παντεῖς ἀντάξιον. Ταῦτα
τιθῆμι γνώριμα τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ σου καὶ τοὺς
ζευπότας μου τοὺς ἀρχιερεῦσι Χριστοῦ διὰ τῆς παρ-
αίτησος ταύτης. δι' ἣς καὶ τελείαν νέμω συγχώ-
ρησον τοῖς τε θερίσασι τοῖς; τα εἰς τοῦτο συνεργήσασι
καὶ τοῖς προαγθεῖσι τούτοις πιστεῦσαι, καὶ πλεις αὐ-
τοῖς εἰς διὰ τοῦτο θεός. "Ἄν δέ τι συμβῇ εἰς τὰ φυχικά
καὶ εἰς τὰ οὐματικά εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἔκκλησίαν
ἡμεῖς; τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀθώος εἰμι τῇ χάριτι τοῦ Χρ-
ιστοῦ μου. + Εἶχε καὶ ὑπογραφὴν τὴνδε· « Ἰωάννης μο-
ναχὸς ὁ χρηματίσας πατριάρχης Κωνσταντινουπό-
λεως. » Ταῦτα γράφας τε καὶ ὑπογράφας καὶ τῷ βασιλεῖ
ἀποστείλας, καὶ αὐτὶς τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀπαμφια-
σάμενος, ἀφρούχαζε τοὺς ἐγνωμόνεις ἐμμένων. Βασι-
λεὺς δὲ δεξάμενος τὴν παραίτησιν οὐδὲ ήθελεν ἀνα-
πτύσσειν ἐξ εὐλαβείας, ἀλλὰ πυρὶ διέδων, ἐπει καὶ
ἄλλοτε ταῦτ' ἐπραττεν. Ἐπει δὲ ἀναγνωσθέντος τὸν
πατριάρχην ἦκουε λέγοντα ὡς δύσσοι, ἐν φροντίδι
μυγιστῇ ἦν, καὶ δὲ τι περὶ τούτων ἀρχιερεῖς ἀποφ-
νιντο διεσκόπει. Τὸ μὲν οὖν ἅμα δεικνύναι καὶ
ἴξετάζειν ἐφίέναι τὰ ἐφεστῶτα τῇ 'Ρωμαϊδες κακά

A οὐ παρεῖχεν. Ἡμέρας; γάρ ἐκάστης ἥγγιζλοντο τὰ
δεινὰ, καὶ οὐ καθ' ἓν τι μέρος, ἀλλὰ πανταχθεν καὶ
πανταχῇ συβρέοντα, οὐ κατὰ γῆν μόνον, διλ. ἥδη
καὶ κατὰ θάλασσαν. Πρότερον μὲν γάρ πειραταὶ κα-
τολαβόντες Τενέδον νῆσον ὡς ἰδίαν είχον, καὶ δρυμ-
τηρίψι ψηρόντο, κάκε?θεν ἀναπλέοντες καὶ πολλά
τοτα τούν δεινῶν πράττοντες ἐν ταύτῃ καὶ αὐθις
προσώκελοι· ὑποστρέφοντες. Τότε δὲ ἀλλ' ἐκεῖνων
καὶ ἐκόντων κατὰ φύσιν ἀπαλλαξάντων, τὸ Περσικὸν
δύον [P. 237] ἦν ἐνδοτέρω ναυπηγησάμενον ταῖς
Κυκλαδίν ἐπίχρονον καὶ κακῶς ἀποίουν, καὶ τούτο
μὲν Χίῳ, τούτο δὲ Σάμῳ καὶ Καρπάθῳ καὶ αὐτῇ
Ρόδῳ καὶ πολλαῖς σύν αὐταῖς ἐπέραις οὐκ ὀλίγαις
προσβάλλοντες ταῖς ναυσὶ τὰς τέως ἐνφυισμένας σχέ-
δὸν ἀσικήτους εἰργάζοντο. Οὐκ ἡδὲ διώλως οὐδὲ τοῦ
ἐν τῇ γῇ τε καὶ ἡπειρώταις ἀναπνέειν τῶν μόχθων
οὐδὲ ἐς βραχὺ· δύον γάρ δύον καὶ δίκην ἀγρίου τυ-
ρφής, τὰ ἐντὸς κατεβάσκοντα, καὶ καθ' ἡμέραν νιαζ-
δύοις ἥγγιζλοντο καὶ βασιλεὰ πόρος ἐσάντις ἀντέσποντο,
καὶ ἀτελεῖς μετήλλαστον τὰς φροντίδας φροντίδες
ἔπεσαν. Τὸ μὲν οὖν τὰ τοῦ πατριάρχου ἔητεν αὐτό-
θεν δυσχερές ἦν, καὶ δὲ κατρός οὐκ ἐνεδίδου· τέως δὲ
χαιρὸν ἐζήτει τὸν εὔθετον καὶ ἀρμόδιον.
B 2. Περὶ τῶν κατὰ τὸν Κουζίπακιν Τόχαρον.
'Εντεῦθεν καὶ τῶν κατὰ θύρας καὶ ἕγγυτέρω ἐπὶ

quid ex ea perniciem inferens animabus aut cor-
poribus in Ecclesiam Dei sanctam aut in Dei
populum evenire contingat, innocens hujus ego
per Christi mei gratiam sum. » Hactenus abdica-
tio; que et habuit subscriptionem talēm: « Joannes
monachus, qui eram patriarcha Constantino-
polis. » His scriptis et subscriptis atque ad impe-
ratorem missis, ipsis præterea sponte exutus pa-
triarchatus insignibus, quiescebat in semel decretis
persistans. Hoc scriptum accipienti imperatori
imperium injectio religio quædam animi non admitt-
tendi nec legendi, sed prout alias in re simili
ficerat, inexplicatum Igūl tradendī. Tandem ta-
men ad id audiendum dum legeretur inductus, ubi
audivit dicentem patriarcham se jurasse, in solli-
citudine fuit maximus, et rei judicium permittere
sententiis episcoporum cogitabat. Sed simul etiam
recurrebat animo haud esse nunc tempus opportu-
num inchoandæ rei tantæ, malis undique ingenti-
bus in rem Romanam ingruentibus. Quorsum enim
communicanda episcopis et eorum deliberationi-
bus committenda abdicatione ista novo se ac per-
molesto intricaret negotio, cum undecunque
obrueretur trepidis quotidie nuntiis indicantibus
C 344 non unam aliquam imperii partem gravissime
laborare, sed quantum terræ ac mari ditione amplectebatur, totum uno tempore perire. Jam
enim continentem universa in prædam data, mare
ipsum infestari latrociniis cœperat, Tenedo paulo
ante a piratis occupata, qui inde erumpentes, et
eo tutum receptum habentes, per continuas grasa-
tiones nihil securum illo pelago navigantibus et
quaerundam maritimæ accolis sinebant. Ac

quoniam hi latrones deinde veriti ne non satis ad
extremum tuta ipsis ea statio foret, inde sponte
recesserant, tamen his modo successerat malum
in eodem genere gravius. Etenim quantum Persica-
rum copiarum in interiora terrarum imperii pen-
etraverat, ædificatis armatisque navibus Cyclades
insulas incursabant maleoque vexabant; et modo
Chio, mox Samo et Carpatho, Ipsi quin etiam
Rhodo, multisque præter has aliis, cum navibus
non paucis infesti appellantur, dudum frequentes
incolis insulas iam prope desolarant et inhabita-
biles fecerant. Nec vero interim a terrestribus
latrociniis cessabantur, aut omnino miserrimis con-
tinensis incolis quidquam vel brevis interspira-
menti labore et terrorum atrocium concedebatur.
Sed plane intimum Romaniae, velut silva concepta
penitus incendio, vi flammæ indomita continue
grassantis absumebatur; novæque quot diebus
D calamitates nuntiabantur, cūras imperatoris ad se
ab omni alio negotio trahentes. Unde is cogebatur
inchoatas deliberationes de modo avertendi mala
gravissima, recentibus urgentiorum cladium atque
discriminum consternatus nuntiis, imperfectas
omittere, has mox ipsas insectas pari tristiorum
sollicitudinum avocatione relicturus. Hic illi deplo-
ratissimus reipublicæ status difficultem nunc reddet-
bat inquisitionem de rebus patriarchæ; quare
tempus ei aptum accommodatumque negotio qua-
rendum expectandumque judicabat.

30. *De rebus Cuximpaxis Tochari.*

345 Quale minime tunc aderat, quando utique
cum maxime sitæ ad portas et his viciniores ur-
bes ac terræ a Nicomedia usque ad fretum Tura-

πλέον κακουμένων (τὰ δὲ ήσαν τὰ ἔχ Νικομηδείας) καὶ μέχρι πορθμοῦ Θρακικοῦ), ἐπεὶ οὐκ ἦν μετελθεῖν πολέμῳ τὰς μάχας καὶ τῷ φανερῷ προσδόλλοντας, ἀλλως ἕγνω μεταχειρισθεῖσας τὰ κατὰ τοὺς ἑγθρούς. Καὶ τὸν Κουξίμπαξιν Τόχαρον, δὲ Νογᾶ μὲν φκείωτο πάλαι, τὰ Περσῶν δὲ ἔσεσθε καὶ τῶν περὶ ἔκεινον μάχων τὰ χράτιστα ἦν, θετερον δὲ ἔκεινου ἀπολαλότος τῷ ἔκεινον πλῷ πρὸς τοὺς κατ' ἀνατολὴν Πέρσας χρώμενος στα γυναικὶ καὶ παισιν ἐξ ἀντιπνοίας περιπίπτει τοῖς κατὰ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειον Ῥωμαίοις, καὶ βασιλέα ἐπικαλεσάμενος σώζεται τε καὶ τὰ Χριστιανῶν αἰρεῖται καὶ πάνοικι βαπτίζεται, κάντεῦθεν φκείωτο βασιλεῖ. Τότε τοίνυν βασιλεὺς χρυππότων τι καὶ συνετὸν πειρώμενος ἐννοεῖν, κηδεύειν τοῦτον ἐπὶ θυγατρὶ τὸν Σολυμάμπαξιν ἐγχωρεῖ, δὲ δὴ καὶ τῶν πλησίον ἐχθρῶν ἡγεμόνευε, καὶ μετὰ τοῦ τὸ κῆδος προβῆναι καὶ αὐτὸν ἡγεμόνα τῶν κατὰ τὴν Νικομηδείαν καθιστᾶ, ἐφ' ὃπερ ἐξ ἀγάπης [P. 238] καὶ συγγενεῖς δυνήσεις τοῖς τοῖς Ῥωμαίοις πράγμασι γίνοιτο, καὶ οὐδὲν ἐξ τόσον ἡ ἐπί-

νοια δινησσεν. Οἱ μὲν γάρ τὰς ἐπιγαμίας πρὸς τὸ συμφέρον ἐποίει, καὶ ἐπὶ βεβαίαις ταῖς ἐλπίσιν ὄρμει, εἶγε κατὰ συγγένειαν συνεγγίζοντες, ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς τόποις, οἱ μὲν βασιλεῖ δουλεύων προνοῦστο Ῥωμαίων, οἱ δὲ τὸ κῆδος καὶ τὰς συνθεσίας αἰδούμενος ἀνακόπτοιτο τὰς ὄρμάς. Οἱ δὲ, οἱ μὲν εἰς εἰρήνην ἐνάγων, οἱ δὲ σπενδόμενος, δύμας τὸ τῶν προσχώρων συμφέρον οὐκ ἡκυτον. Μᾶλλον μὲν οὖδια ταῦτα αἰτίαν καὶ ἀμφότεροι ἀπηνέγκαντο, οἱ μὲν παραπονδήσεως τῆς πρὸς βασιλέα, οἱ δὲ δυσνολαζῆς τῆς πρὸς Ῥωμαίους. Περιέρχεται γάρ ἀλλοθεν τὸ κακόν· τὸ δὲ ἦν τὸ Ἀμούρη, ἀλλοι Περσῶν στρατηγοῦ, δὲ καὶ καταθέων Μεσοθινίας συχνάκις τὴν Σολυμάμπαξι χάριν ὡς οὐδὲν δυοῦσαν ἀπῆμελυνε. Τῇ γάρ κατὰ συστάσεις καὶ ίδίως καθ' ἓντα μάχεσθαι ἐκ τοῦ μὴ ἔνα εἶναι τὸν χωριεύοντα ἦν πάντως. Παρ' ἦν αἰτίαν καὶ δυσχερής τῷ βασιλεῖ καὶ σχεδὸν ἀδύνατος ἡ τῶν ἐπισυμβαινόντων διέρθωσις ἐνομίζετο, τοῦ μὲν ἐνθεν, τοῦ δὲ ἔκεινον δρμῶντων, καὶ κατὰ γνώμας διαφερόντων, καὶ λαβν ἀγόν-

etiam dirimens barbaricarum incursionum malis intolerabilibus urecentur. His quoniam mederi bello aperto et commissis æquo campo præliis male paratus a re militari nequiret imperator, aliam iure viam statuit hostes coercendi, utendo videlicet ad id opera Cuximpaixi Tochari. Fuerat hic olim Noga familiaris, superstitioni tunc Persarum addictus, adeo ut inter præincipes illuc saeborum magos vel in primis ipse numeraretur. Postea Noga extincto, uxore ac filiis in navem impositis, vela inde fecit versus Orientales Persas, sed vento repulsus incidit in manus Romanorum Heracleam Ponticam obtinendum; ubi non frustra implorata imperatoris gratia incolonis liberque servatus sponte Christianam suscepit religionem et cum domo universa baptizatus est, ex quo charus intimusque Augusto cœpit esse. Cui tota sagacitate mentis intento disquirendis viis levendarum aut minuendarum quæ cunctos sere sibi subditos opprimerent cladium, quiddam ad hoc percallidum ac solerter excogitatum lœre visum est, ut hoc velut hanc ad unum ex infestatoribus Romanis Barbaris aut in partes attrahendum aut certe mitigandum, ut moderatius senviret. Palam igitur permisit, cuius scilicet illi rei clam auctor fuerat, ut filiam Solymampaxi collocaret, duci exercitus Barbarorum viciniæ insidentis, ut sic eum necessitudine generi obnoxium Cuximpaixi habens deliniret conciliaretque imperio, cuius ipse partes sequeretur; quod ut constaret manifestius, eundem affinitatem ista jam contracta socerum Solymampaxis regionibus Nicomediae circumcisit vice sua præfecit imperator, sperans Solymampaxim charitate uxoris ac socii verecundia temperaturum a nocendo, saltem tam inclementer, commendatis tam conjuncti sibi ducis custodiae Romanis. Hæc Augustus quidem prudenter ita consuluit: ceterum istius 346 providentia perexigua aut

nullus in rem publicam existit fructus. Etsi enim Solymampaxis matrimonio sibi privatim utili libenter inito haud invidebat quin in Romanos quoque pars commoditatis aliqua ex eo redundaret, imo etiam inter icenda pacta nuptialia non dubiam spem fecerat volendi, nova necessitudinis occasione, conjuncte deinceps non solum animo sed etiam loci propinquitate cum Cuximpaixi vivere, ac pariter cum eo pro se quoque consulere subditis imperatoris, et quo tempore sacer, ex officio subjectionis palam imperatori juratae, commissis ab eo sibi Romanis provideret, eodem ipse, memor affinitatis et reveritus conventionem factam, reprimere impetus Barbarorum deprædandæ desolandæque Romanie imminentium, — et si haec inquam, Solymampaxis et ex animo promisisse ei bona fide præstare voluisse visus est, tamen is successus fuit, ut apud nihil inde levamenti sentientes Romanos infamia uterque laboraret, sacer quidem sedisfrage persidia erga imperatorem, genere autem malī aliquæ infesti nihil nunc minus quam antea in Romanos animi. Aliunde porro malum stiebatur, ex altero videlicet duce Persarum Amura, qui crebris tunc incursionibus Mesothiniam vastans gratiam Solymampaxis ut ad nihil utilem in animis Romanorum hebetabat. Ea quippe conditio tunc rerum erat, ut quisque ducum istorum Barbarorum propriis instructi copiis, nec ulli communiter superiori parentes, sua sibi privatim consilia haberent, nec sociorum vel auctoritas vel exemplum quidquam apud quemlibet ipsorum obtineret ponderis. Quam ob causam difficultis ac fere insuperabilis imperatori censebatur malorum tunc imperium inundantium, per istam conventionem cum aliquo ex satrapis viam, curatio. utique eum nec comprehendendi omnes una confederatio posset, et uno eorum aut altero cessante illi vel etiam licenlius uteriusque predarentur, uno vide-

των ἐκάστου ἐπὶ τοσούτων ἀγόμενον ἐφ' ὅσον καὶ τὸ Α κατὰ πανδίαις διερευνώμενος. Τότε ἐφ' ἡμέραις συναγομένων σχίσμα γεγόνει. Καὶ οἱ μὲν πατριάρχη προσκείμενοι τὰ τῆς παρατήσεως οὐκ ἔδέχοντο. Οὐρίσθαι γάρ ἐλεγον τούτον, καὶ ἀνάγκην εἶναι μὴ ἐκδικούμενον, ὑδριωπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἱρεῖσθαι· ὥστε καὶ τῆς ἱδίκιας κατὰ τρόπον προβάσης αὐτὸν καὶ αὐθις ἐπανήκειν καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἔτοιμον γίνεσθαι. Ὁρκον δὲ μηδὲ εἶναι τὸ παράπαν, δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφέγχετο, ταραχὴν δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζῆλου τινὸς ἀνοικουμάνην, ἐξ ὀλίσθου προσαχθεῖσαν γνώμης καὶ οὐκ ἐκ τινος εὐσταθείας; καὶ μιμεριμνημένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. Οἱ δὲ ἀπεναντίαις καὶ τὴν παρατήσιν ὡς λειχογισμένην ἔδέχοντο καὶ τὸν λόγον ὡς δροκὸν ἄφυκτον ἐκρινον· καὶ γάρ καὶ αὐτὸν δὴ ἐπὶ τῇ τῆς παρατήσεως ἐκθέσει δομολογεῖν, καὶ εὐχὴν πρὸς Θεὸν δονομάζειν τὸ προσχέν, διεσταλμένην τοῖς αὐτοῦ χειλεσι. Καὶ διεφιλονείκουν ἐντεῦθεν, οἱ μὲν Ἕνθεν, οἱ δὲ ἐκεῖθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες. Καὶ οὐ τοσούτον περὶ τῆς παρατήσεως σφίσιν δὲ λόγος ἦν ὅσον περὶ τοῦ δροκοῦ, εἰ ἔξεστι τέως παριδόντας αὐτὸν ἀναγκάσειν καὶ αὐθις πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. Καὶ τοῖς μὲν ἀπώλετον ὅλως ἔδοκει τὸν φευδορκίας ἀλόντα πατριάρ-

Cicci hinc, alio inde aemula incessanter rapacitate inhiantibus, consilio usque discordi et parata semper voluntate contraria iis quæ dues alii decernent sequendi. Militum autem, qui sub istorum merebant signis, parta usu licentia castrorum mutandorum, cupidissima prædarum aviditas faciebat

347 ut ab eo satraparum quem quiescere viderent, statim ad alium suos ad rapinas immittentem transirent, securi disciplina militaris, et unam unice spectantes, quæ sola illis erat bellandi ratio, lucribi ex rapto consciendi commoditatem. Id quod tunc Solymampaxi contingens, ut nimis milites eum sui abstinentem jam a rapinis desererent transflugenterque ad Amuram in Romania latrocinantem, obstitit quominus sperato ex ejus cum Cuximpaxi societate urgentium malorum laxamento quopiam Romani fruerentur, militibus ejus per transitum ad alia infesta Romaniae casira malis iisdem imperii subditos nunc vexantibus, quibus antea eosdem affecerant, cum nondum conciliati Solymampaxis signa sequerentur. Sed quæ indidem alia oriri deinde mala contigit, suo iterum loco referentur.

348. Synodicæ deliberationes circa patriarchæ abdicationem.

Ceterum hac qualicunque rebus Romanis ex fædere duorum satraparum remissionis oblata spe, quæ quam vana esset, usu posterius apparuit; inducias urgentium curarum nactus interim velut quasdam imperator, grave nec committendum sibi putavit supersedere amplius conatu restituenda tranquillitatibus Ecclesiæ, cuius gliscentes turbaciones in reipublicæ ipsius ac status politici redundare periculum intelligebat. Impedit igitur brevem illam a sollicitudinibus imperii requiem in

B A κατὰ πανδίαις διερευνώμενος. Τότε ἐφ' ἡμέραις συναγομένων σχίσμα γεγόνει. Καὶ οἱ μὲν πατριάρχη προσκείμενοι τὰ τῆς παρατήσεως οὐκ ἔδέχοντο. Οὐρίσθαι γάρ ἐλεγον τούτον, καὶ ἀνάγκην εἶναι μὴ ἐκδικούμενον, ὑδριωπαθήσαντα, ἐκχωρεῖν αἱρεῖσθαι· ὥστε καὶ τῆς ἱδίκιας κατὰ τρόπον προβάσης αὐτὸν καὶ αὐθις ἐπανήκειν καὶ τὴν τιμὴν λαμβάνειν ἔτοιμον γίνεσθαι. Ὁρκον δὲ μηδὲ εἶναι τὸ παράπαν, δὴ καὶ ἀπὸ θλίψεως διεφέγχετο, ταραχὴν δὲ μᾶλλον λογισμῶν ἐκ ζῆλου τινὸς ἀνοικουμάνην, ἐξ ὀλίσθου προσαχθεῖσαν γνώμης καὶ οὐκ ἐκ τινος εὐσταθείας; καὶ μιμεριμνημένου σκοποῦ τε καὶ καταστάσεως. Οἱ δὲ ἀπεναντίαις καὶ τὴν παρατήσιν ὡς λειχογισμένην ἔδέχοντο καὶ τὸν λόγον ὡς δροκόν ἄφυκτον ἐκρινον· καὶ γάρ καὶ τοσούτον περὶ τῆς παρατήσεως ἐκθέσει δομολογεῖν, καὶ εὐχὴν πρὸς Θεὸν δονομάζειν τὸ προσχέν, διεσταλμένην τοῖς αὐτοῦ χειλεσι. Καὶ διεφιλονείκουν ἐντεῦθεν, οἱ μὲν Ἕνθεν, οἱ δὲ ἐκεῖθεν τὰ τῆς γνώμης ἔχοντες. Καὶ οὐ τοσούτον περὶ τῆς παρατήσεως σφίσιν δὲ λόγος ἦν ὅσον περὶ τοῦ δροκοῦ, εἰ ἔξεστι τέως παριδόντας αὐτὸν ἀναγκάσειν καὶ αὐθις πατριάρχην τὴν ἀρχὴν δέχεσθαι. Καὶ τοῖς μὲν ἀπώλετον ὅλως ἔδοκει τὸν φευδορκίας ἀλόντα πατριάρ-

acres curas stabiliendæ pacis Ecclesiæ, que concuti rursus incipiebat; congregavit synodos, et sacerdotum hominum conventum instituit, quantum ad manum sicut episcoporum, quantum clericorum et monachorum, in unum cogens. Cum his totos ipse durabat dies, patientissime disquirens quid juxta canones de patriarchæ abdicatione statuendū videretur. Celebratis per dies aliquot istiusmodi conventibus, scindi qui coiverant cœperunt in duas potissimum sententias. Nam qui favebant patriarchæ, abdicationem ejus haudquaquam admittendam opinabantur, quippe quam dicerent in vitro extortam, justa impatientia gravissime contumeliae; cuius cum reparationem

348 *impetrare diu flagitans nequivisset, necessitate adactus quadam ad illud extremum consilium non tam venerit quam vi trusus fuerit renuntiandæ dignitatis. Quare non videri dubium quin paratus is sit ad resumendam retinendamque patriarchalem potestatem, simul quod jure posulat, justa calumniatoris damnatione purgatus rite fuerit macula criminis falso impactu. Nec vero quæ verba perturbatio ipsi tægræ dolore gravi mentis expressit, pro vera jurisjurandi formula oportere accipi. Prolapsum in hæc eum acri animi ærumna sensu gravissimæ resuantes angore: non autem, ut ad religionem juramenti rite conscientiam opus fuerat, libero sibi constantis arbitrii judicio, illa volentem scientemque protulisse. Contraria his erat factio abdicationem ut ratam legitimamque acceptantium, verbaque in ea posita irrevocabilis juramenti vim certam obtinere judicantium. Nam et ipsum id facti qui suum optime sensum calluit, in ipsa scripto editæ abdicationis formula Joannem, nominando id votum a se Deo factum quod sua latrata*

χην τούντεῦθεν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι· οἱ δὲ Α βίβλους ἀνέπτυσσον καὶ ἱστορίας προέτεινον, καὶ ποὺ μὲν Φλαβιανὸν [P. 240] προσῆγον ὅμόσαντα τὴν γειτονίαν μὴ δέχεσθαι καὶ δεξάμενον ὕστερον, ποὺ δὲ τὸν ἐπὶ τοῦ μαγάλου Βασιλεῖου Βιάνορα, θεραπευσάντων τῶν ἄγίων τούς ἔκεινων ὄρχους τρύποις οἰκονομίας καὶ πνευματικής καταστάσεως. Ταῦτα εἰλεγον διαγνωμονύμτες, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ χρόνος ἐτρίβετο. Μόλις μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν καὶ τὴν ὥπερ βασιλεῖ ἀκροατῇ γέ καὶ διαγνώμονι συνδιάσκεψιν, ἐπει οὐκ ἔγινεν τὰς γνώμας αὐτῶν, εἰς πολὺ τοῦ καιροῦ κατατεινομένου, ἔγνωσαν ἡμα πέμπτεν καὶ ἐρωτᾶν ἔκεινον αὐτὸν πατριάρχην, διπλῶς: ἔχοις γνώμης καὶ δι τοι λέγεις ἐπὶ τῇ παρατήσει καὶ ἐπὶ τῷ φημιζομένῳ ὅρκῳ· τὸ γάρ εὐλαβὲς; καὶ ἀπλοῦν τοῦ ἀνδρὸς ἔχεγγυον εἶχον λέγειν ἔκεινον τὰ πάσης ἀποδείξεως κρείττω, ἐφ' οἷς ἄρα διημφισθήσονται ἀλλήλοις. Καὶ δὴ ἔξιον μὲν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ἔκει καὶ αὐτὸν προκαθέζόμενον, τῆς

distinxerint. Atque in hoc isti obnixi stabant, contentione certa non cedere, aliis nihil remissius repugnantibus. Nec spes apparebat finiendae alterationis, quæ minus circa abdicationem ipsam quam circa verba illa juramenti speciem præsentia exarserat. Eoque res devenerat, ut quereretur num etiam si forte sese ille obstinuisse qualicunque juramento, solvi ea religione deberet adigique nihil secius ad resumendam sedem. In quo vehementer adversabantur qui eum rite ac valide renuntiasse contendebant, nefarium et execrabilē censentes, seu ei perjurii compertum, patriarcham deinde et esse et nominari. Contra alii libros replicabant veteres, historiasque allegabant. Et nunc quidem Flavianum producebant, qui postquam iurasset se ordinationem non accepturum, eam deinde tamen accepit: mox etiam tempore **349** magni Basillii paria dictum egisse Bianorem, sanctis videlicet Patribus ipsos religione jurisrandi liberantibus accommodatione quieti tunc rerum opportuna et ipsis inspirata divinitus. Talia uirinque irrevocabili pertinacia contendentis allegabant. Atque hujusmodi Jorgiis tempus absumbatur, quoad vix tandem post multam illam alterationem et indefesse cunctis præsentis punctaque astante audientis cooperantem, prout poterat, ad aliquid denique decernendum deliberationem imperatoris, cum aliter infinite discordes in unum cogi sententiae nequirent, conventum assensu cunctorum est mitti oportere qui ipsum interrogarent patriarcham, quo animo abdicationem scripserit, quidque mente versaret cum illa jurisrandi formam præferentia proferret verba. Eam enim constabat inter omnes esse sinceritatem et simplicitatem viri, quæ pignoris loco esset idonei haud alii ipsu de rebus illi uni ex intimæ admonitu conscientie perspectissimis, de quibus nunc disceptaretur, responsurum, quam quod revera esset.

D Enique rogavunt patriarcham Alexandrinum, qui et

Α παρ' ἔκεινον ἀφίξεως ἐνεκα, συνέπεμπον δὲ οἱ τοὺς συνεροῦντας καὶ δύο ἀρχιερεῖς, τὸν τε Κρήτης Νικηφόρον καὶ τὸν Περγάμου Ἀρσένιον. Οἱ καὶ ἐπιστάντες περὶ τῆς παρατήσεως καὶ τοῦ λόγου ὃς ἐκ συνδου πάστης καὶ βασιλέως διεπυνθάνοντο.

λβ'. Περὶ τῆς πρὸς Ἰωάννην τοῦ Ἀλεξανδρείας ἀφίξεως καὶ τῆς ἀπολογίας ἐκελευ.

Οἱ δὲ τὸν ἀπόλογον διστοῦν ἦν συντεμών, γραφῇ σημήνας ἀπέστειλεν. Ἡν δ' ἐπ' αὐτῆς εἰπεῖν τῆς λέξεως ἔχουσα οὐτως· « Δέσποτά μου. Ἅγιος βασιλεὺς, διεμηνύσατο μοι τὴν χραταῖ καὶ ἀγία βασιλεία σου καὶ τὴν θεία καὶ ιερά σύνοδος, μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου πάππα καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ μετὰ τῶν δύο ἀρχιερέων, ἵνα παραδηλώσω τὴν χραταῖ καὶ ἀγία βασιλείᾳ [P. 241] σου ὅπως ἔχω γνώμην: περὶ τοῦ συμβάντος εἰς ἐμὲ λόγου, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς παρατήσεως μου. Καὶ ἔδει μή τὸ παράπαν ἀποχρίνασθαι με, τῆς ἐμῆς παρατήσεως σαφῶς παριστώσης τὴν ἐμὴν βούλησιν· ἐπει δὲ μόλις νῦν ἐρωτῶματ, ὡς εν

Ipse in primis ejus consessus subselliis sedebat, adire ad Joannem ea causa ne gravaretur. Addiderunt ei legationis hujus socios duos episcopos, Niccephorūm Cretensem et Arsenium Pergamenum; qui et profecti ad Joannem ab eo nomine universæ synodi et imperatoris quæsierunt, quid de abdicatione sua deque verborum, quibus jurasse visus esset, vera notione ipse sentiret.

32. De Alexandrini ad Joannem accessu et hujus responso.

Ille vero quidquid super his respondendum habebat paucis complexus, scripto consignatum misit hisce ad litteram concepto verbis: « Domine mi sancte imperator, denuntiavit mihi potens et sancta majestas tua, nec non divina **350** et sacra synodus, per sanctissimum papam et patriarcham Alexandriæ, et duos episcopos, ut declararem potenti ac sanctæ majestati tua quid sentirem de verbis quibusdam, que mihi proferre contigit, itemque de abdicatione mea. De his opus non erat quidquam omnino responderi a me, cum satis manifeste mentem ac voluntatem meam ipsa exprimat abdicatio. Quoniam autem nunc ægre tandem incipio rogari, breviter sanctæ ac potenti majestati tuae hoc respondeo. Ego ex multis jam annis constitueram apud me nec jurare ipse nec iurandum ab alio exigere, neque contumeliam reprehensione dignam ore proferre, sed et neque cuiquam male precari: et observavi usque in hunc diem Christi mei gratia. Idem tamen ad asseverationem dictorum meorum usurpare sum solitus vulgaris consuetudine sermonis, ut simplicia nec cuiquam nōxia aut juramenti vim habentia, verba hæc: « Per quantum habeo misericordiam Dei, per quantum sum servus Dei, per quantum velim penitens mori. » Itaque et illud quod ex animi amaritudine ad fratres meos pronuntiavi ejusdem formæ, non ut juramenti vim obtinere reputans dixi, sed simpliciter, prout usu longo loqui assue-

θρογχεῖ τοῦτο ὁ πορείκομαι πρὸς τὴν ἀγίαν καὶ κράτιαν βασιλείαν σου, δὲ οὐκέτι ἔγω ἐκ πολλῶν ἡδη τῶν χρόνων ἀθέμην ἐν ἐμαυτῷ μήτε ὅμοσαι μηδὲ ἕτερον ἔρχοντας ζητήσαις, μηδὲ δερινού μέμψεως; ἀξίαν τοῦ στόματος προσεγκεῖν, ἀλλὰ μηδὲ τινες καταράσσασθαι. Καὶ ἄφυλασσόμην μέχρι τῆς δεῦρο Χριστοῦ μου χάριτος. Πλὴν εἰχόν εἰς πληροφορίαν τῶν λόγων μου καὶ παράστασιν ἀπλᾶ καὶ μὴ βλάπτοντα, μηδὲ εἰς δρόκον λογιζόμενα ταῦτα, νὰ ἔχω τὸ Ἐλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἡμας δοῦλος τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. Πίστε καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐφθεγγάμην ἀπὸ παραλυτήσεως τῶν ἀδελφῶν μου, οὐχ ὡς δρόκον λογιζόμενος εἶπον, ἀλλ' ἀπλῶς ἔχων ἐκ συνηθείας τοῦτο λέγειν. Τὸ δὲ ἦν· Νά ημαι δοῦλος τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴ εἰ μὴ μεθ' ὑμῶν ὑπάγω, δηλονότε τὸ γε νῦν ἔχον, δημισταμαι εἰς ὑμῶν. Οὐδέ δρόκον δὲ τοῦτο ἐλογιζόμην, μαθών καὶ ταῦτα παρὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, λέγοντος ἐν τοῖς ἡμετοῖς αὐτοῦ λόγοις ὅτι ἔνθα τὸ νὰ τίθεμεν, οὐχ δρόκον παραδηλοῦμεν, ἀλλ' ἔνθα τὸ μα. Εἰ δὲ τις ἐπιλαμβάνεται μου τῆς παρατίθεσις ὡς κάκεις γράφαντος διὰ τὸν δρόκον ἐξέρχεσθαι, πρῶτον μὲν λογιζέσθω ὅτι ἀπὸ ἄκρας παραλυπήσως γέγραπται, ὡς κάκει παρεδήλωσ. Ἀλλως τε καὶ ἀδόκουν ἀπαλλαγῆναι τῆς Ἐκκλησίας εἰρηνικῶς. Ἐπει τὸ δὲ συμβαίνει σκανδαλίζεσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς διὰ ταῦτην ὡς μὴ κανονικῶς προσενθηκαίν, εἰ μὲν ὅμοι γένοντο ἀπαντες τεσαράκοντα τὸν

veram, protuli. Id autem fuit: « Per quoniam servus Dei sum, non sum vobiscum. Vado videlicet iam nunc et abscedo a vobis. » Quod equidem juramentum esse minime putavi, persuasus in hoc auctoritate magni Patris nostri Basillii, dicentis in suis Ethicis sermonibus: « Ubi vā ponimus, non juramentum significamus, sed tantum ubi μά. » Quod si **351** quis hæc quæ nunc dico resellere conetur ex verbis abdicationis meæ, in qua clare videor fassus me jurasse, primum quidem reputet in summa me illud ex acris sensu doloris animi perturbatione, prout ibidem indicavi, scripsisse, prætereaque id posuisse quatenus pacate assentientem nec repongnantem cessioni meæ a me deseriri putaham Ecclesiam. Quod quia secus se habere modo intelligo, cum contigerit scandalizari antistites ob meam istam cessionem, quam negant canonice factam, illud declaro: Si omnes episcopi numero quadraginta in meæ admissionem cessionis consenserint, sint sane illa rata: non repugnabo, nec verbum contra hiscam, sed a clavo Ecclesiae absistum, providebitque sibi Dominus pastorem; ac me quoque, si voluerint, ipsis cooperante consiliumque conferente, nutu Dei deligetur qui ejus Ecclesiam gubernet. Sin autem his repugnaverint aliqui antistitum (etiam, inquam, tres tantum), nec meam acceptare abdicationem voluerint aut ut canonice actam admittere, ego cum ipsis scilicet ero, et data mihi a Spiritu sancto potestate non decedam, simul quidem parcens animabus eorum qui injuste et irrationabiliter

A ἀριθμὸν δυτες καὶ δέξαιντο τὴν παραίτησιν μου οἱ οἱ, εἴναι ἀντίοι, καγώ τότε τὸ τυχὸν οὐκ ἔρω, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκτήσομαι, καὶ δψεται Κύριος ἔστω ποιμένα, κάμου, είγε βούλοιντο, μετ' αὐτῶν συνδιασκεψαμένου περὶ τοῦ νεύτει Θεοῦ τὴν αὐτοῦ κυβερνήσαντος Ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ ἀπολειφθεῖν τινες τῶν ἀρχιερέων, σχρι καὶ τριῶν λέγω, μὴ δεχόμενοι τὴν ἡμήν παραίτησιν, μηδὲ ὡς κανονικῶς προβάστης ἀποδεχόμενοι, καγώ μετ' αὐτῶν δηλονότι ἐσομαι καὶ τῆς δεδομένης μοι παρὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἀγίου ἔξουσίας οὐκ ἀποτήσομαι, ἀμα μὲν φειδόμενος τῶν φυχῶν τῶν ἀδίκων καὶ παραδίγως κατειπόντων μου, ἀμα δὲ καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν [P. 242] προμηθεύμενος, ἵνα μὴ τέλεον ἀπόλωνται τῇ τῶν ὑπερμαχούντων τῆς ἀληθείας ἀποχωρήσει. « Οτι δὲ καὶ ἡδεκήθην περά τε τῆς ἀγίας βασιλείας σου καὶ παρὰ τῶν ἀρχιερέων, εἴδηλον: ὅταν γάρ παραδραμόντων μηνῶν ἐν οἷς ὑπεριζόμην, οὐδεμίαν ἐποίησεν ἐκδίκησιν ἡ ἀγία βασιλεία σου εἰς ἐμὲ, οὔτε ἡ σύνοδος. » Οσογ δὲ ἐντεῦθεν ἐπισυμῆνη τῇ Ἐκκλησίᾳ, πάντως οὐχ ἔγω τὸν ὑπὲρ τούτου ἀπόδωτα λόγον. Ταῦτα διὰ τὸ ἀσφαλὲς γεγραφώς τῇ κραταιῃ καὶ ἀγίᾳ βασιλείᾳ σου πέμπω. Γένοιτο δὲ αὐτῇ Θεοῦ κυβερνωμένη γειρί, δοσον ἀσφαλὲς καὶ ἀτάραχον, τῇ αὐτοῦ πραγματεύσασθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ. **C** Ταῦτα δεξαμένῳ τὰ γράμματα βασιλεῖ ὑπονοεῖν ἐπῆσι ὡς οὐ γνησίας φρενός καὶ γνωμῆς τοῦ πατράρχου ταῦτα, ἀλλά τινων ἀλλιών ὑπ-

oblocuti mihi sunt, simul providens ecclesiis, ne funditus pereant pro veritate propugnantium abscessu. Passum porro me injuriam a tua sancta maiestate aīque ab episcopis, manifestum est. Octo enim jam elapsis mensibus ex quo sum affectus contumelia, nullam de ea vindictam, unde purgatus ego labi videri possem, exegit sancta maiestas tua nequo synodus. Quantumeunque **352** autem inde in damnum Ecclesie redundaverit, mihi plane non imputabitur, nec a me huius repetetur ratio. Hæc ad securitatem a me scripta potenti et sanctæ maiestati tuae mitto: contingat autem ipsi Dei manu gubernatio, quanta opus est securitas et tranquillitas ad consulendum ipsius Ecclesie. **D** Has accipienti litteras imperatori venit in mentem suspicari non hæc ex vera sui animi sententia proferre patriarcham, sed deferentem suggestionibus qnorundam aliorum, quibus episcopali dignitate præditis esset jam commissa contentio adversus eos qui contrariis in illius studiis ferrentur. Tamen rursus conventu habitu responsum Joannis communicat synodo; et quoniam videatur qui abdicaverit ponitere abdicationis factæ, quid tali casu sit agendum, ut communiter consulant orat. Tunc vero exarsit acre, si unquam, certamen, ambabus pro se quaque factionibus obnoxie utrinque instantibus, studiosis quidem Joannis vehementer asseverantibus ægri dolore gravi ac perturbati ejus animi, non liberi consilii verique partum arbitrii abdicationem esse. Ac cum sit professus cum tribus solis episcopis

δαλλομένων, οἱ δὲ ἦν ἀμφισσητεῖν ἀρχιερεῦσιν οὐσίαν πρὸς τοὺς καὶ ἐκείνους σπουδάζοντας· δῆμος δὲ καὶ αὐθις ἔνυαξιν καθιστάς τῇ συνθῶι τὰ τῆς ἀπολογίας κοινοῦται, καὶ ὅτι μεταμέλειν δοκεῖ τῷ παραιτουμένῳ τῆς παραιτήσεως, συνδιασκέπτεσθαι ἀξιοῖ. Τότε τοίνυν στερβά τις φιλονεικία καὶ ἐκατέροις τοῖς μέρεσι γίνεται, τῶν μὲν ὑπὲρ ἐκείνου λεγόντων καὶ μᾶλλον ἰσχυριζομένων, ὡς παραλυπήσεως, οὐ πραιρέσεως ἡ παραιτήσις, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἐπὶ τρισιν ἀρχιερεῦσι καὶ μόνοις ἴστασθαι βούλεται, τῶσιν προσκειμένων ἐκείνων πολλῷ γε δικαιότερον ἴστασθαι, τῶν δὲ τούτοις ἀνθισταμένων ὅρκον εἶναι διατείνομένων εὖ λόγον, καὶ ὅρκον φρίκης μεστὸν, καὶ ἵκανὸν κωλύειν ἱερωσύνης παραβαινόμενον. Οἱ δὲ καὶ διατίλεις ἐπιεικῶς δμογνωμονῶν ἦν, τῷ μὲν πλείσι, ὡς ἐψκει, δὲ ἄκρων εὐλάβειαν τὴν ἐπὶ τὸν ὅρκον, τῷ δὲ ἀδήλῳ, ἀλμαῖ, καὶ σκοπὸν ἔχων τοὺς Ἀρσενιάτας, εἰ εἰργνεύσιν δύνατο (οὐδὲν γάρ μικρὸν ὀδύνα τὴν βασιλέως τὸ ἐκείνων σχίσμα, ὡς ἔδειξε), προσλαβέσθαι. Ηἱ μήν ἀλλώς καὶ δὲ Ἀθανάσιον, ἀδόλον δὲ τότε. Τούτων ἐπὶ πολὺ τρισμένων καὶ τῶν ἀρχιερέων μὴ συμβαινόντων ἀλλήλοις μετέωρα τὰ τῆς ἀποφάσεως ἥσαν, καὶ οὐδὲν ἥνυτον συνερχόμενοι. Διὰ τοῦτο καὶ ἔτι ἐμνημονεύετο μὲν Ἰωάννης, οἱ αὐτοῦ δὲ τὸ πατριαρχεῖον διψκονυν κατέχοντες, καίτοι

ejus cessionem non admittentibus stare se yelle, cum tot eam rejiciant retinereque ipsum mordicus in patriarchatu velint, quanto est æquius credere eum his illum stare? Contra obtendebant adversarii verba quæ protulisse Joannem constabat, nihil minus quam verissimum idque horroris plenum esse juramentum, abunde idoneum, vel si aliud decesset, arcendo a sacerdotio qui transgressus id sit. In horum sententiā aliquantum propendere imperator videbatur; cuius rei causa quæ maxime se ostentabat, erat quædam exactior et tutioribus inhaerere semper solita 353 religio animi, jurisque jurandi reverentia. Forte tamen suberat occultior ratio, spes quædam ipsi subnata rei dudum exoptata, revocandi Arseniatas ad pacem occasione mutationis patriarchæ, cuius ansam offerri per hoc commodam nec sibi negligendam arbitrabatur. Haud parum quippe jam pridem cruciabat imperatorem illorum schisma. Ostenditque adeo paulo post quam nibil recusare paratus esset quo eos ad concordiam reduceret. Nisi et aliud in id ipsum movens suspicari licet, item arcane menti Augusti observatum, de Athanasio expatriarcha, cuius restitutionem in thronum an jam tum cogitaverit, in incerto quidem est, non tamen fortasse penitus a conjecturæ verisimilitudine abhorret eo jam hinc eum dissimulanter collimasse. Utut sit, alterationibus isto modo in longum tractis, et episcopis minime inter sese convenientibus, pendebat in ancipiti negotiū abdicationis depositio-nisve Joannis, nec multiplicatis quantumlibet cœtibus quidquam concludebatur. Quare adhuc commemoratio Joannis liebat inter sacra. Quin et ejus

A γε καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα κινεῖσθαι πέμποντος μὲν εἰς μονάς τοῦ ἔτι πατριαρχοῦντος, πέμποντος δὲ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν Ἐκκλησίαν, καὶ παύσιν τὸ ἕαυτοῦ μημάσυνον ἐπιερέποντος ὡς δῆθεν παραιτησμένου καὶ ἀποβεβηκότος τὸν ἱερέα παντάπασιν. [P. 243] 'Ἄλλ' ἐκείνοις τὴν ἀπὸ τε συνδου καὶ βασιλέως ἀποκατάστασιν ἐκδεχόμενοι κατασιγγὴν οὐδὲ δῶλον ἐπειθούτο τὸ Ἰωάννου δνομα.

λγ'. Περὶ τῆς δοκιμασίας τῶν Ἀρσενιατῶν.

Τῷ μέντοι γε βασιλέϊ ἔνθεν μὲν δρῶντες εἴηται τῷ παραιτεῖσθαι πολλάκις εὐκολίαν τοῦ Ἰωάννου, ἔνθεν δὲ αὐθις ὑπονοούμενη τὴν τῶν Ἀρσενιατῶν ἐς Ἱερατον ἀντοχὴν, ὡς οὐδὲ ἀν εἰργνευσόντων ἀλλα, εἰ μή γε καθ' αὐτοὺς τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα γένοιτο (καὶ γάρ καὶ τοῦ Ἰωάννου ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος ἐκείνοις τῇ τοῦ Μισελί μονῇ προσκαθήμενοι πολλοὺς εἰχον ἐξωτέρω τοὺς σπουδαστάς, καὶ τοὺς αὐτῶν νεκρούς ἵσας καὶ ὀμολογητὰς ἐτίμους, καὶ πολλοὺς ἀντεῦμεν ἐπήγοντο), ἐννοιά τις ἐπήσει, ἢδη καὶ τοῖς λογισμοῖς αὐτοῦ προκαθίσσασι, μήπως θεῷ δοκοῦν τὰ τούτων, δὲ τὰ πόρρω διώκοι, καὶ ὡς τελέσθεντων οὐδὲν ὀνήστενον γένοιτο, καὶ διὰ ταῦθ' οὐδηγοῦν τὸ Θεῖον τὴν τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ἐμποιεῖ νάρκην, εὐχερῶς παραιτουμένου κακὸν τῆς τυχούσης προφάσεως. Τῷ τοι: καὶ γνωσιμα-

familiares in patriarchalibus degentes ædibus res pro eo velot patriarcha administrabant, utcunque prius quam haec moyerentur, missis ipse Joannes per monasteria et in ipsam Ecclesiam certis hominibus, permisisset a sui commemoratione cessari, velut qui iam rite abdicasset cessissetque omnia sacerdotio. Verum illi, quid synodus et imperator circa hoc statuerent exspectantes, haudquaquam sunt persuasi nomen Joannis recipere.

33. De exploratione Arseniatarum.

33. Cæterum imperatori hinc quidem cernenti facilitatem Joannis in crebras subiade abdicationes prorumpentem, inde autem habenti suspectam inflexiblem ad extremum Arseniatarum pertinaciam, quos appareret nunquam ad pacem adducendos aliter quam Ecclesiæ regimine penes ipsos posito, siquidem Hyacintho jam mortuo illi monasterium Mosele vocatum 354 insidentes multos habebant exterius fautores, adeo factionis ipsorum studiosos ut etiam mortuos eorum velut confessores venerarentur multosque ea religione ad istas partes implicant, quædam suborta cogitatio est, aut potius intimis ejus sensibus tacite dudum insidens per haec occasionem excitata, an non forte Deo probarentur istorum res, et ipse longinqua persecueretur quibus forsitan perfectis nihil ad summam utile contingere. Et quis sciret equid non fortasse divinitus illa satietas patriarchatus et quædam summi honoris nausea sive ipsuni levi de causa ad tentandam cessionem concitans Joanni iujiceretur? Anceps igitur animi super his æstuansque alternantibus sententiis, cum necessarium esset tertium

γίνεσθαι, καὶ μητέ ξένωρος ἐς διπλάνην δή τούν γυναῖκαν. Αἱ έκεινα λόγοντος, καὶ καθεκτήδε; οὐκ ἡγεμόνας; καὶ τῶν ἀποστόλων ἔφιστα μέμνην. Τάως δὲ δύμας ὑπέκεινας τὸν χριστοῦντα καὶ ἄλλο τι βαθύτερον ἐννοούμενον, ὃς καὶ αὐτὸς δημητηρῶν διπλάνης ἐλεγεῖ. Καὶ τῷ μὲν ἴογνόθετη προστάσσει τῶν γενεῖκων πέμπειν ἐπὶ μονᾶς τοὺς ἔρουντας τὴν τοῦ βασιλέως πρόσταξιν, ἵνα δὲ πέρι αὐτόθιν πανύρχους ἱερεῖς ποιεῖν. Τὸ δέ μέντοι γε καὶ τὴν ἐκτενῆ δύνας ποιεῖν, καὶ τὶ λέγοντας ἀν προσηκούν, πρῶτον μὲν περιττὸν οἰον κρίνων ἡρίει· τότε δὲ ἐκ παταμαλεῖας τὸν λογοθέτην ἀνακαλούμενος, ὃς καὶ αὐτὸς δημητηρῶν ἐλεγεῖ, παρέγων κάκεζον ἐπὶ τούτοις μάρτυρα, καὶ τοῦτο προσέτασσε παραγγέλλειν τοὺς πεμπομένους παραβῆλοῦν τοῖς μοναχοῖς. Αὐτὸς δὲ διανυκτερεύων καὶ γρηγορῶν, εἰσώθης δὲ ἐκεῖνῳ τὸ ταῦτα ποιεῖν, δύμας καὶ ἐν ἐννοίᾳ σιτηροῦ ἦν, ὃς ἐλεγεῖν. Ως δέ χρόνος περῆλθε καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν Ιθάν μητέρα τὴν πρόσοδον ποιεῖν κατὰ τὸ σύνηθες ἐμελλεῖν, ἐπισημαίνεις παραχρῆμα, ἵνα ἐκεῖνον καὶ γνῶναι καὶ λέγειν, πεισμὸς μαλακῆς, ἕπι ποσοῦτον δῆλος ὥστε καὶ γνωσθῆναι μόδις τῷ τριγυροφεύντι. Ἔν σούν τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰς δόξαν εἰρήθεις τῶν λεχθέντων προσείμιον δύμας ἐγεμυθῶν, ὃς Πλάγη, καὶ πλέον τι τοῦ συμβάντος παρετήρεις καὶ ὑπεσκέπτετο. Νῦν μὲν οὖν ἐκεῖνη περώχετο, καὶ δὲ μετ' αὐτὴν οὐθίς, καὶ τῇ ἐπιτακτικήτῃ πρωταγόρᾳ, οὐ μήδε δὲ ὥστε καὶ τὸν ἐκ πίνακον ἐκ τούτου γενέσθαι. Καὶ εὖθις δὲ βασιλεὺς ἐν πληρωφορίᾳ ὁρμα γενέσθαι τοῦ

sine mora certos ad quaque urbis monasteria, qui vigilias ubique ac prebes **362** noctibus æquandas auctoritate imperatoris iudicerent. In quo ipso se aliud quoque dubitasse significavit, nimirum an prima illa supplicationum præscriptione causam nominatim exprimeret ob quam orari vellet. Ac primo quidem istud iudicans superfluum omiserat: mox tamen penitens, ut conceperando est fassus, revocato logotheta (cujus rei testem ipsum citabat) imperavit ut et causam adjungeret, edicens singulorum cœnobiorum sodalibus, quorum malorum liberationem a Deo exposci oportet. Hoc dismisso imperator ipse in vigilia pernoctans, quod erat et alias solitus facere, polissimum in imagine terræ motus intentati mentem habuit delixam, quem almodum referebat postea; quod nocte transecta cum hora illuxisset qua consueverat matrem adire salutationis statutinæ gratia, dum ad id se accingit, terra motu concussa, ut dicebat, est, adeo leni ut vix sensibilis vigilanti esset; quod quasi pignus veritatis denuo mali atque adeo ejus præsumptum imperatori fuit. Pressisse tamen se id silentio aiebat; et facta suspensione sollicitatem exspectasse magis quidpiam ex isto initio. Nox igitur illa sic abiit, et inde alia consequens. Ac tandem die septima decima mane terræ motus erupit vehementius, non tamen ut usque in periculum ruine ac noxae invalesceret. Eo statim experimento convictum se aiebat imperator plane jam sine dubitatione incubuisse ad credendum

τοινούν ἐνείνην τιθέμενος, καὶ τέως τοῦγορα ὑπεκρύπτετο.

λε. Περὶ τῆς τῶν Ιερῶν ἀνθρῶν συνάξεως καὶ τῆς τοῦ θυσιάλεως ἐρωτήσεως.

[P. 280] Διασπαλεῖται τοῖνυν πρωτας πᾶς ἀνὴρ Ιερὸς, δρυγιερεὺς καὶ κλῆρος; καὶ μοναχῶν οἱ χράτιστοι; καὶ εἰς κοινὴν ὁ χρατῶν τὸν λόγον τιθεὶς μετ' ἐπιμελεῖας πάσης διεπυνθάνετο τί ἀν καὶ δοκοί τούτοις ὁ μοναχὸς (οὗπως γάρ ἐλεγεῖ τοῦνομα) ὃς περὶ τοιούτων φιάσας: ἀδήλωσεν, οὗτος πως διαμηνυσάμενος. Καὶ τοις μὲν οὐτως, τοῖς δὲ ἐκείνως, ἐπειδὴ οὐκ ἦν εἴλεναι τὸ πρόσωπον, ἰδίκεις τὰ περὶ τούτων συμβῆναι. Πλὴν δὲ τις εἴποι, οὗπως γε ἐλεγεῖ, καὶ διηπίστεις ἀκυτῷ λέγοντι, μὴ ἔχων δημητή στῇ καὶ ἀπερείσεται πρὸς ἀλήθειαν. Οἱ μὲν γάρ μοναχὸν τῷ τέως τὸν εἰκόντα μανθάνοντες θελαν τὸ πράγμα προβητινὸν φυλούσον, εἰτέως προδήλως; καὶ αὐτὸς ἡκούετο εἴπειν· εἰ γέρ τινα τῶν τῆς παρκῆς δεσμῶν τὸ Θεὸν χαρισμάτων ἀξιοῦν φύεται, μονοχὸν ὑπὲρ ἀλλούς ἀν ἀξιῶστον. Οἱ δὲ καὶ ἐναντεούσι πνεύματος ἀπεκάλουσιν ἐνέργημα, κλέπτοντος τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἐκ τοῦ τὰ τῷ Θεῷ πρέποντα προσαρπάζειν, μετ' τὸν μέγαν λέγειν Ἀνεύων. Τοῖς δὲ καὶ ἐγχωροῦν εἰναι ἐκ τινῶν μαθημάτων εἰδέναι τὰ τοιαῦτα ὑπελεμάνετο. Πάντες δὲ ὧδε ἐποφελεῖ θεμελίων τῷ τοῦ ἀνδρὸς προσώπῳ θῆμοιν ἐποικοδομεῖν τὴν διάγνωσιν, ὡς αὐτοῦ γε ἀδήλου δηνοῖς ἀκάστας ὑπονοίας ἀρμό-

divina utique prædictum illustratione fuisse illum qui talia denuntiasset; quem propterēa valde laudabat, sese præ admiratione non continens, quantum ejus hactenus ista narrando nomen rei-crearet.

35. De conventu sacrorum virorum coacto et imperatoris interrogatione.

363 Postridie mane convocatis imperator sacris hominibus cunctis, episcopis, clero, monachorum præcipuis, in communem audientiam, ubi que sibi contigerant narrasset, instanter exquireret ab unoquoque qualis ipsi esse videretur ille monachus (nondum enim prodebat nomen) qui haec antequam fierent et prævidisset et sic denuntiasset. Ad eam propositionem varius erat eorum qui consulebantur sensus, ita tamen ut nemo facile aut sentientiam figeret aut responsum expediret, dissidentibus sibi singulis, nec ubi pedem certi iudicii solidam in veritate ponerent reperientibus, quoad ignorarent variis nomina, cuius personæ ac morum præviam notitiam ad prudenter statuendum de qualitatib[us] vaticinii necessariam putabant. Tantum ex eo quod iste ignotus propheta esse diceretur monachus, quidam argumentum se aiebant capere divini Spiritus in ista præsagitione versati, quod verisimile censerent, si quem ex mortali devinetis corpore suis Deus afflatibus dignare vellet, segregatum a curis terrenis hominem professione vita solitaria fuisse ad id præ ceteris electurum. Atqui ne isti quidem secure nimis indormiendum præjudicio

χρηστάς ἀπίδιας ἀρχιερέως, λέγοντας μή τελέως αὐτούς τῶν ἀφειδεῖν ἔξι δὲ καὶ ἀργοῖςν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ Ταρασίου πρᾶξιν περιποιεῖσθαι, πλὴν ἐκείνων δύον ἐκ τοῦ γεννησομένου πατριάρχου κανονική ἐξέτασις, ὡς εἰκός, ἀποδοκιμάσειν. Ός δὲ καὶ περὶ τοῦ Μαρμαριτζίων ἐζήτησεν ὁ κρατῶν, καὶ πολλὴν ἐν πολλοῖς ἀδιαφορίαν τοῦ ἀνδρὸς κασεμάνθανεν, ὅτι τε χρημάτων ἕνων τὴν Ιερωσύνην ποιοῦ, καὶ διεσύναμα πολλοὺς χειροτονούς ἐν μιᾷ Ιερῷ τελετῇ τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ Ιερωσύνῃ τάξεως, καὶ δὲλλ' ἄττα τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἀπόδοντα πράττοι, καὶ μᾶλλον διετέλεοπότων κατὰ δύσιν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης συνδόου ἀρχιερέων διὰ τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκανδάλων ἐπάλληλα. Ός γοῦν ταῦτα ἀκούων τοῖς μοναχοῖς προέτεινεν ὁ κρατῶν, τὴν τοῦ καιροῦ ἐκείνου προσβάλλομενος δυσκολίαν καὶ τὸ τῶν φυλαχθέντων σπάνιον ἐπὶ τοιούτοις καιροῖς, παρέλκειν ἔλεγον ταῦτα ὡς; δέξια συγγινώσκεσθαι· ἐκείνον γάρ, καὶ πάντες ἔχοι τὰ ψημάζομενα, δὲλλ' οὖν τὴν ἐκ παλαιοῦ [245] χειροτονίαν καὶ τὸ μὴ συγκεκοινωνηκένται δέξαι τοῖς χθὲς τελεσθεῖται καὶ πρώτην εἰς τὴν

deatur. Adjungebant autem in delinimentum duræ propositionis de suspensione ac redactione in ordinem præsentium episcoporum bonas de ipsis spes, indicantes haud ipsos plane ac in perpetuum exaucitorandos, sed judicio legitime mox creandi patriarchæ, imitaturi scilicet quod olim fecerit divus Tarasius, restituendos in integrum, dummodo tantisper, dum is foret rite in sede constitutus ac canonicam C de statu et rebus ipsorum inquisitionem habuisse, usurpatione dubiæ potestatis abstinerent. Cum autem de isto Marmaritiensi gnores interrogans imperator valde incemendatam in multis vitam ejus esse cognovisset, quippe quem satis constaret pecunia venale sacerdotium fecisse, præterea una sacra functione multos simul ordinasse ejusdem in sacerdotio ordinis, et alia quaepiam ab ecclesiasticis status abhorrentia egisse, ac nec ejus ordinatio tam certa quam dicerent videretur, cum in Occiduis, ubi degeret, tractibus a tempore magnæ synodi continuam successionem legitimorum episcoporum per subhinde illuc invalescentia scandala suisse interruptam recte quis possit opinari, hæc, inquam, ex idoneis auditæ testibus cum proposuisset monachis imperator, illi nihil horum inflanties tantum obtendebant difficultatem inveniendi puros a labe, quæ hoc tempore Ecclesiam urgeret, propter quam æquum censerent conniveri ad ista iisque ut venia **357** dignis ignosci, quoniam hic vir, utcunque compertus istorum omnium illaudabiliter actorum, tamen unus ex antiqua illa et scandalis anteriori ordinatione superesset, idemque se immunem a communione recens ordinatorum maculæque plerosque insufficientis contagione, custodisse putabatur. Hæc illi dicentes manifeste deprehendebant ultra deficere ab exactione, ut quam affectabant exactionem assequerentur. Porro imperator, qui semel obfusmasset animum in proposito ipsos

B

'Εκκλησίας σκάνδαλον ἐς τέλος περιποιεῖν δύνασθαι. Ταῦτα λέγοντες δῆλοι: ήσαν ἀκριβεῖας καθυφειότες, ἵνα ἄρα τὰ τῆς ἀκριβείας πράττειν ἐδούλοντο. Βασιλεὺς δὲ δυμας ἄπαξ διὰ σκοποῦ θέμενος αὐτοὺς προταλανθέσθαι, οὐδὲν ἐφίλοκρίνει πρὸς ταῦτα, ἀπεθάρρει δὲ τὴν ἐγχείρησιν, ἀκριβῶς εἰδὼς, διπερ καὶ φανερῶν ἦν, ὡς παρ' αὐτοῖς ἂν εἴη καὶ μόνοις καὶ τὸ ἐπιμυων δοκοῦν ἐξιστήσαι, ἀκριβεῖας δόξατεν ἐπιληφθαι ὡς καὶ διὰ ταῦτην ἀρχῆθεν πιστευομένοις κακοπαθεῖν. Τῷ τοι καὶ διὰ πολλῆς πληροφορίᾳ ἐπ' αὐτοῖς τὸ πᾶν ἐτίθει, καὶ δῆλος ἦν ἐκείνοις προσέξουν δὲ τοι πράττοις. Γράμματα τε τὰ συντεθειμένα ἡσφαλίζοντο. Καὶ μόνον ἦν τὸ ἀρχιερεῖς διμοφωνεῖν ἐπὶ τῇ τῆς παρατήσεως τοῦ Ἱωάννου παραδοχῆς, εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' ὅρκον τὸ λεχθὲν τιθεμένους ἀποπροσποιεῖσθαι τὴν ἐκείνου ποιμαντικήν, καὶν αὐτῆς ἀνακαλῆται Ιερωσύνην ἐκ μεταγγώσεως. Οἱ μὲν οὖν συναγόμενοι ἐφ' ἡμέρας ἀπίσταις διημφισθήσονται ἀλλήλοις καὶ ἀμφεγνωμάνουν περὶ τοῦ Ἱωάννου. Οἱ πλείους δὲ καὶ περιφανέστεροι, ὅρκων τιθεμένοι τὸ λεχθὲν, παρατήσεως; μὲν ἐκείνης ἡλόγουν πάμπον,

quomodo cuncte reducendi, nihil super his inquirere scrupulosius curavit, sed fidenter et secundum examinis ulterioris animum ad rei protinus aggrediendæ conatum expedivit, ratus, id quod palam erat, fore ut si quid in his reprehensibile videretur, ejus tota cura et officium purgandi approbandique solis Arsenianis judicaretur incurrere, quorum utique ex sententia cuncta hæc fierent, hominum aliqui adeo tenacium exactionis severissimæ, ut non alia de causa quam né a summo disciplinæ rigore se vel tantulum remitterent, multa graviaque jam a sectæ principio suis et perpessi crederentur et credi vellent. Quare multa fiducia totum negotium eorum arbitrio permisit, præ se plane serens approbaturum adjuturumque quidquid agerent; in quæ pacta fides utrinque firmata scriptis est. Restabat solum ut locus nove promotioni patriarchæ fieret legitima depositione ejus qui nomen nunc illud ferret. Ad quod opus erat convenire antistites in valida agnoscenda admittendaque Joannis abdicatione, vel statuendo jurisjurandi revera vim habere quæ ab eo prolata suisse verba constaret, declarare illum hoc ipso vere riteque a se rejecisse pastoralem auctoritatem, utcunque nunc ille sero poenitens revocare depositum sacerdotium resumereque frustra conatur. Circa hæc congregati diebus singulis disceptabant antistites inter se. Plerique iidemque **358** illustiores horum, persuasi verba quæ Joannes dixisset veram juramenti obtainere vim, minime habendam ducebant rationem abdicationis, quæ ab illo scripta monstraretur, sive in ea permaneret sive non, qui scripserat. Fieri autem non posse contendebant ut is post hoc dictum rite fungeretur sacerdotio, nisi positione conditionis sub qua jurasset, religione jurisjurandi solveretur: non enim ejerasse absolute sacerdotium, sed

ἥναν παρακινοῦντες καὶ βασιλέα τὸ πρόσωπον ἐμφανίζειν, ἀμφανεῖς δὲ καὶ γαύροντες εἰ κριθείη τῶν τοιόταν ἑκείνος ἄξιος. Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐντεῦθεν δεγχρέων σύμβολα. 'Ἄλλ' δὲ βασιλεὺς πολὺς ἐφάλνετο τὴν ἔχεμυθιαν, τὴν τῶν πολλῶν ὑπόνοιαν φιλατέληνος. 'Ηθελε δὲ ἐνέχυράζειν τὰς γνώμας τῶν ἀκουόντων καὶ ἐτι καθαράς γενομένας πάθους, ἵνα οὖτα τὸ πρᾶγμα θευμάσαντες, ὡς εἰκότες, παραλλάττειν μὴ ξηρεύειν τὰς δομολογίας αἰδούμενοι, ἢν τις ἐν ὑστέρῳ γνωστιμάχειν αἱροίτο μαθῶν τὸ πρόσωπον. Καὶ τούτος ἡμίρχ μὲν ἕνως δήλε διηγήσετο, νῦν δὲ ἐπελθοῦσα καλὴν ἥγεισθαι καὶ τὸ νυκτὸν πεῖθενται καὶ βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' ἑκείνον ἐπειθε· λύσαν δὲ αἰψηρήν ἀγορήν, μηδὲν πλέον τῶν ἀκουούσθεντων ἔχοντες.

λ. Περὶ τῆς δημητροφας τοῦ βασιλέως καὶ τῆς πρὸς τὸν Ἀδαρδίσιον ἀφίξεως.

[P. 251] "Αμα δὲ συγκαλέσας καὶ αὐθίς ὁ βασιλεὺς οὐ τούτους μόνον, ἀλλ' ἣδη καὶ δον τὴν τῆς πολιτείας καθαρὸν τε καὶ Ἑκκριτον, καὶ μοναχοὺς ἔχοδον πάντας, ἔγνω καὶ πάλιν ἐν κοινῷ τὰ περὶ mulatam personam nōvi vatis monachi, gavisuri, si postquam vultu et vita innotuisset, moribus ac sanctimoniis dignus reperiretur quem haud esset incredibile afflatum fuisse divinitus; unde incipientis placari ac jam benigne faventis rebus nostris Dei leta possent auguria captare. Verum Andronicus magis magisque obfirmabat animum in astuti perserentia silentii, non ignorans quoniam invidiosum esset apud multos expatriarchæ Athanasii nomen, et orituras inde; simul id fore declaratum, in hanc totam ejus prædictionem suspiciones præcavens. Voluerat autem isto colloquio tentare an posset elicere admirationem favoremque audientium quæ narraret erga istud ipsum sic nude propositum vaticinium, sine auctoris expressione offendentes velores refricatura, ratus, si hoc consequeretur, habiturum se ista sic declarata in rem abstracte ipsam studia pro pignore vincendarum a tali sensu præoccupatis privatarum ab Athanasio aversionum; quarum præjudicatis affectibus incitandi videbantur ad reprobandam 366 impediendamque quantum possent ejus restitutionem in patriarchatum, nisi pudore quodam levitatis, ne resilire dicerentur a semel ostensa sententia, favere noministim agnito pergerent eidem, quem citra nomenclationem indicatum admiratione se ultra dignatos applausque meminissent. His ultra citroque sermonibus die in solidum expensa, nox superveniens nocti cedere imperatori et aliis suasit. Solverunt igitur celarem, ut poeta loquitur, conventum, hoc est, qui licet tota die durasset, præfestinato dimissus videri poterat, quoquam dirimebatur infecto, cuius gratia, et voto convocantis Augusti, coiverant, negotio. Nihil enim ultra sonum aure acceptum pectorum hinc inde verborum domum plerique mulerunt.

16. De concione imperatoris et profactione ad Athanasiū.

Diluculo porro posteræ diei, convocatis rursus

A τούτου δημητροφας. Ήπει τοῖνυν τὸ πλῆθος; δὲ χρυστρίκλινος οὐκ ἔχωρει, πολὺ γε δν, ἔξελθων ἀπὸ τοῦ περιπάτου σφίσι κάτωθεν ἰσταμένοις, περὶ ἑκείνους τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν δοντων καὶ δον βασιλείουν, πόλις ἔττα διεξιῶν, καὶ διπως ἐλέχθη τε καὶ ἐπράχθη Ἰησον τόντα κατὰ μέρος διειληφώς, τελος ὑπερθαυμάσας μὲν τὸν ἄνδρα, κρύπτων ἔτι τοῦνομα, ὑπερθαυμάζειν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς ἐργασάμενος, ἐντεῦθεν δὲ αὐτοῦ λόγου (καὶ γάρ ἡτοίμαστο καὶ στολῇ καὶ ζώνῃ καὶ καλύπτρᾳ καὶ ὑπόδημασιν) ἐξορμῆτ μὲν ἑκείνος πεζῇ πρὸς τὸν τέως ἀγνωστον, ἐξορμῆτ δὲ πειθεὶ καὶ τοὺς ἔθελοντας, οἱ προστάσσων βασιλικῶς, ἀλλ' ἀριστὲς ἔκαστων τὸ αὐτεξούσιον, πλήν τῷ εἰς τέλος κεκοπιακότι μεγάλην καὶ ἀγαθήν ἐγγυώμενος τὴν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς εὐλογίαν. "Οσοις δὲ καὶ γέρουσιν οὖσι πεζοπορεῖν οὐκ ἦν, ἐπὶ πηλοὶς καὶ ταῦτα καὶ τέλμασι; κειμῶνος δοντος, τούτοις καὶ ἐπιπλεύνειν ἤμεται. Καὶ γε προῆγε σημεῖοις τοιὶ τεχμαριμένους τὰ τῆς ὁδοῦ. Ταῦτα καὶ τίνες μὲν τῶν ἀρχερίων καὶ τῶν μοναχῶν ἐπράττον, ἀλλοτὲ δὲ πεζῷ imperator non il solum quos pridie allocutus fuerat, sed et e corpore civium honestissimis ac lectissimis quibusque, monachis vero ferme universis, decrevit apud hos omnes de eodem iterum argumento agere, non ut heri familiaribus interrogationibus ac promiscuo colloquio, sed perpetua e loco superiori, tanquam ad concionem, habenda oratione. Cum autem multitudinem sane ingentein aureum triclinium non caperet, ex ambulacro sese proferens, habensque circa se quantum erat sacrorum hominum et palatini comitatus, adstantem inferius consertam turbam tum alia quædam ad scopum acommodata disservuit, tum prædictionis totius ordinem particulatim exposuit, enarrans ut quidque exploratum atque actum, demonstrans quam non facili credulitate, sed post certum demum experimentum eventus manifesti, vaticinio sit fides adhibita. Tandem in admirationem prorūpens sumimam, præconiaque viri qui talia prævidere præmonereque potuisset (cujus tamen adhuc silebat nomen) in immensum exaggerans, motis jam auditoribus et in parem ignoti vatis admirationem tractis, ex ipso protinus sermone (nam ad hoc jam antea stola, zona, tegmen regium, capitī, calceamenta præparata fuerant) iter pedes ipse aggressus est ad innominatum 367 illum, invitans ut se qui vellent sequerentur, præcepto non interposito, sed sua cuique libera relicta voluntate, ceterum cunctis quos laborem istius profactionis perferre ad extremum non piguisse, ampliæ mereedis loco despondens magnam et bonam viri ejus admirandi benedictionem. Si qui antem senio debiles sequi pedibus nequirent, maximis lutothis et ut in urbe tanta per hiemem cœno passim lubricis et deformibus plateis, his ut equos inscederent permisit. Ita ipse præiens duebat signis jam e quibusdam conjectantes quo via dirigeretur. Equis ergo usi sunt episcoporum et monachorum quidam: reliqui pedites peditem asestabantur.

μηνύει καὶ πάλιν καὶ τὴν εἰσέλευσιν ἐπιτεύθει. Ός Α δὲ καὶ αὖθις ὑπερτίθετο βασιλεὺς καὶ μετὰ μικρὸν εἰσένει περὶ τῶν ἀφίγματα, πρὶν καὶ ὅψει γενέσθαι νυκτός; Ταῦτ' εἰπὼν ἐπειθεὶς ἐκ τοῦ παραχρήμα, δόξαν τῷ βασιλεῖ αὐτόθιν καινὸν τι δικούειν καὶ στοῦδης δῖξιν. Καὶ εἰσαχθεὶς μόνος μόνῳ τῷ βασιλεῖ, « Δέσποτά μου, » ἔφη, « καὶ βασιλεῦ, ἐμοὶ μὲν σύνηθες πρὸς τὸν κύριον Ἀθανάσιον ἐκ διατειμάτων τινῶν καιριακῶν παραγίνεσθαι. Καὶ δῆ καὶ παραγγενώς τὴν σῆμερον κατηφείς εἴρον τὸν ἀνδρὸς μεστὸν καὶ πλήρη συννοίας δῖσον εἰκάσαι. « Θεύν καὶ πρᾶς μέ λέγων τὸ ποιῶν τὴν κατηφείαν ἐκ θάρ-
ρους οὐ πρὸς ἐκείνον ἔχω, ὀργὴν, φῆσι, θείαν ἐφει-
μένην τοῖς ἐνθάδε κατανοῶ. » καὶ εἰθούσι εἰς τοῖς καὶ
βασιλεῖ ἀγγεῖλει τὴν ἡμήν συμβουλὴν, μοναχὸς ἀπά-
σαις προστάξαι, πλήρη ἐκ τῆς σῆμερος, παννύχους τοὺς ἐν αὐταῖς καὶ ἐκτενεῖς ἰκετεῖς ἐπιτελεῖν, λέ-
γοντας καὶ αὐτὴν τὴν ἐκτενῆ δέστιν, ὑπὲρ τοῦ δια-
φοραχθῆναι πλέσαν πόλιν καὶ χώραν ἀπὸ λιμοῦ, λοι-
μοῦ, σεισμοῦ, καταποντισμοῦ, καὶ ταῦτα πράττειν καὶ τὴν σῆμερον καὶ τὴν αὔριον καὶ τὴν μετ' ἐκεί-
νην, καὶ ἐς δεῖ σχέδιον ἔξιλευμένους τὸ Θεοῖν διὰ τῆς συνεχοῦς παρακλήσεως. Οὕτω γάρ, οἶμαι, καὶ Θεὸς ἀνεῖς τὴν ὀργὴν εὑμενῆς ἡμῖν γένοιτο. Ταῦτ' ἀκού-

σας ἐγὼ ἐλθὼν τῷ Ἡρακλεῖας μητροπολίτῃ τὸν λό-
γον ἐκοινώσαμην, καὶ διὰ παρεύθυνς ἐπείγει μοι τὴν πρὸς τὴν βασιλείαν σου δηρίξιν ἐφ' ὄπερ ἀνενεγκεῖν δῖσον παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἱκουσα. Πάρετι τοίνυν καὶ λέγω, καὶ ὡς δόξει τῇ ἐκ Θεοῦ βασιλείᾳ σου, κελεύ-
έτω τε καὶ πραττέτω. Πλὴν εἰ ἐν φροντίδι ποιεῖς τὸν λόγον τῇ προστηκοῦσῃ, αὐτόθιν δρχεσθαι τὸ ἔργον κέ-
λευ γίνεσθαι κατὰ τὴν τοῦ εἰπόντος προτρυγγείλαν. Κάμοι γάρ προσέπαττε θεοῦ δέσθαι, καὶ ἀλλοι εἰς τοῦτο παρακαλεῖν εὐλαβεῖς ἀνδρας, δῖσον; ἀν καὶ συνήθεις εἰδείην. **B** Δέχεται τὸν λόγον ἀσμένως ἐβα-
σιλεύς. Καὶ ὁ μὲν μοναχὸς εἰπὼν ἀπῆλαττετο, βα-
σιλεὺς δ' εἰς νοῦν στρέψω τὸ ἀγγελθὲν, καὶ περὶ τῶν φρικωδῶν ἀπειλῶν τοῦ Θεοῦ ἐνγοσμένος ὃν βυσθή-
ναι κατὰ τὸ σύνηθες λέγοντας προσέπαττεν ὁ εἰπὼν θεοῦ δέσθαι, λεμὸν μὲν καὶ λοιμὸν ὡς ἐν χρόνῳ καὶ διὰ μακροῦ ἐμβαίνοντας τῆς φροντίδος ἐξῆρε (μῆτρὶ γέροντι τρισὶν ἡμέραις [P. 248] ταῦτ'. ἐνσκῆψαι οἴλα τ' εἶναι), σεισμοῦ δὲ καὶ καταποντισμοῦ ἀναλαμβά-
νων ἐννοεῖν δι' ἐννοίας εἰχε τὸν λόγον. **C** Ὑπώπτευε δὲ καὶ τὸ τοῦ μοναχοῦ μήνυμα, τὴν τοῦ καιροῦ αἰτια-
μένου παραδρομὴν, ὡς μηδὲ οἴλη τ' ἐσομένου, ὡς Ἐλεγεν, ἐντεῦθεν ἀνύσαι, μή πως ἐκείνος εἰδὼς τὸν δῆμο γενησομένων ἐλέγει. Καὶ ταῦτα μὲν βασι-
λεύς • ἐδούλειο δ', οἶμαι, δ λόγος καὶ ἀλλο τι δηλοῦν, τὸ κατὰ καιρὸν δηλαδὴ τὰς ἀποστολὰς εἰς τὰς μονὰς

meatum et cogitabundum præter solitum, ac quantum apparebat, gravi sollicitudine anxiū illum reperi. Unde pro usu familiaritatis et fiducia quæ mihi cum eo est, tristitia causam percontatus hæc ab eo audivi: Iram Dei urbi hunc ac populo imminere proximam video. Atque utinam iret quispiam, nuntiareque meum consilium Augusto, censere me scilicet necessarium factu mitti ab eo confessim, ex hac, inquam, ipsa die, per cuncta monasteria qui jubeant peregrinari totas in iis noctes a sodalibus illorum, supplicationesque continuas fieri, hac expresse de causa ut dignetur Deus universam hanc urbem et regionem præservare a fame, peste, terræ motu, submersione; idque sedulo agere hodie, cras et perendie, continenter, quantum fieri poterit, toto illo spatio per nunquam intermissam divinæ opis implorationem instando ad placandum Dei numen. Si hoc enim ageretur hand segniter, sperarem equidem fore ut Deus, ira remissa, propitius nobis fieret. His ego anditis raptim accurrens ad Heracleensem metropolitam rem ei communicavi. Qua ille cognita vehe-
D menter statim ursit meum ad tuam majestatem recessum, ut ad eam deferrem quantum a tali viro audiui. Adsum igitur et desero. Imperet de cetero ac faciat tua divinitus electa maiestas, prout ipsi videbitur. Unum admoneo: si quantum hujus indicij momentum est, tantum ei curæ dignaris impendre, jube jam ex hac ipsa protinus nocte supplicationum initium duci, prout, qui 361 prænuntiavit malum ingruens, prescripsit. Me quidem privatim sine statim quod is præcepit facere: im-

peravit enim mihi ut orarem jam hinc Deum et alios, quotquot nossem id facere libenter, ploros viros ad id ipsum invitarem. Excepit hunc sermonem placide et vultu benigno Imperator. Ac monachus quidem ejus auctor continuo abilit. Imperator mente versans quod audierat, et sigillatim reputans minas intentatas, circa pestem quidem ac famem, quæ, ut tunc res erant, nonnisi post spatium aliquod temporis, minime autem hoc tri-
duo existere posse viderentur, sollicitudinem remisit, terræ motus et submersio, quæ possent confessim ingruere, curam illi acrem injecere. Angebot suspicacem metum denuntiatio monachi, dum tam instanter increpaverat moras præcautionis necessariae avertiendo malo, tanquam imminentí proximè, ac timore præ se tulerat ne nimis jam sero suppliatio inchoaretur. Ob quod sollicitudo Augustum inquietabat, verentem ne forte sciret aliiquid ille distinctius de instante momento mox savitrum cladis, unde tam anxia festinatione cum ipse ad preces recurrere occupasset, tum idem ab aliis ut fieri juberet Augusto suassisset. Talia se agitasse animo referebat imperator, aliud, opinor, iunvens quippiam, nempe primum propendisse se ad differendam in tempus opportunius quam quale tunc erat, noctis intempestæ, missionem ministeriorum circum monasteria ad preces indicendas, quod subabsurdum videretur tali hora suos aliosque inquietare. Ad hunc tamen respectum vincendum illum denique perpulit cura intime vellicans acrior, prout ipse postea in concione dixit. Quare logithæ genitorum confessim mandavit destinare

γνισθαι πάντας ἀνάγκην είναι. Οὗτε δὲ ἔκεινος; Α τίς εἰς εἶναι καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν συναπίζειν τῷ πάτροντι, Ὅν δέ ἐντεῦθεν οἱ ἀνάγκης καὶ προσδοκήσις αφίστηται πρὸς δόπερ ἄρξα καὶ πράττειν ἡδουλούντο, & τότε μὲν ἐπειλύσοντο, θετέρον δὲ καὶ διεφαίνετο, δτε οὐκ ἦν ἀναλαμβάνειν τὸ δεδομένα τινάς. Οθεν καὶ ἡμέρας ἐκάστης ἡ ξειθροῦ καὶ ἐπιθυμίας καὶ ως οὐκ ἀν τις ἤτε τῶν ἀλλων ἔκεινος προσεχόντων. Πρόδρασις δὲ τῇ φροντίδος η πρὸς ἀλλήλους δῆθεν ἀδεκία καὶ τὸ τῶν μικροτέρων τοὺς μείζους κατωρυθνοῖς καὶ τὴν κρειττόνων [P. 257] πρὸς ἀδεκίαν δοπῆς μηδεὶς τοῦ τοὺς μικροὺς παρισταμένοις καὶ πολυωρύντος τοὺς κατεπονουμένους δύναμεις πρεστεντοντον. "Ενθεν τοι καὶ βασιλεὺς ἐνδὺς τούτων ἀξιωτέρων τε φαινομένων ἀλλων τοῦ ἐπαρήγειν ἀδικουμένοις, ἀνοιγόνται τοῦ λειποῦ τὰς πύλας καλένει καὶ προσιόντας δέχεται, εἴτε κατὰ τινὰ κρίσιν προσοῖς τις εἶτε καὶ κατέμαστείαν τὴν πρὸς αὐτόν τὸν γάρ ἐπαλγοῦντα γηροῖς ταῖς συμφοραῖς, ἔκεινον καὶ γηροῖς φρον-

B Β' Ἀθανάσιον, συμπιεσθεντος ἀρχιερεῖς καὶ ἀνάγειν περισσόθεν ήδη τῆς προστασίας ἐπειλημμένον ἀναδοχήν, χάριν τῆς ἐπ' ἀνθρώποις καὶ κρίσεως. Μετελάμβανε γάρ αὐτὸν καὶ ἡ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ἐπὶ

Deum. Indeque illis nihilominus instantibus, ea vultus obfirmatione qua rem sibi plane decretam asseverare videretur, edixit hanc aliter omnino se acutum. Manum duplaxat præbuit; quam omnes, quasi benedictionem ejus contactu percepti, reverenter osculabantur. Paulò post quadam ad tempus accommodata prolocutus, beneque cunctis precatus, dimisit populum, sed ita ut ansam sibi velut quandam servaret ad eum attrahendum, jannone substantans se res ejus enīcē in posterum curandas et desideria solitariaque procuranda suscipere. In quo senis apparuit astutia major quædam ac profundior quam ut, qui de ipsis obiter agniti simplicitate minime callida persuasionem induerat, tantum in eo artis ac sagacis industrie residere potuisse unquam suspicarentur. Præfatus videlicet palam tuac est scire sese magnam passim in oppressionem plebis miseræ injuriarum impune licentiam grassari, majoribus minores, fortioribus imbecilliores obterentibus, eo quod tutor inopum existat nulla. Has se sibi partes ultra deposcere, circumventorum a potentioribus protegendorum. Quæ præsens imperator statim obnoxie comprobans, ageret sane se libente ac cupiente, reposuit: id se jam nunc illi, omnium viso ad hoc aplissimo, imponeo officium, cognoscendi vexationes tenuiorum iisque opitulandi. Quare foras de cætero panderet destitutis præsidio passisque calumniam admitteadis audiendisque, 370 sive quis afflictus iniquo judicio restitutionem in integrum postuleat, seu imperatoria indigens gratia suarum ad se preceum efficacem requirat interpretem. Nam qui si præ se ferat ex animo condolare se infelictum erumnis, quis eo ad illos sublevandas inveniri queat aptior? Hæc locuto ceram omnibus Athanasio, et ad ea tali Augusti responso a cunctis pariter audito, quis non intelligit quanta fuerit Athanasianis facultas addita res ipsorum pro libito promovendi? Atque ista involuta iunc quidem et

intorte perplexa subterebantur: explicata postmodum eadē expanderunt sese, retibus velut qui busdam adeo jam late ac valide comprehendentibus cuneta, ut qui sero se captos advertentes retrahere tentarent temere concessa resumere, frustra contendenter. Ex hoc ergo diebus singulis a diluculo ad noctem densi palam concursus omnis generis hominum ad Athanasium celebrabantur, aliorum provocantium ab inquis quibus se circumventos judiciis siebant (his subveniebatur statim, adversariis eorum judicibusque citatis; et e sententia quorumdam adhibitorum ab Athanasio antistitutis, novo judicio, secundum vota conquerentium, vetera rescindebantur), plororumque impetrare quidpiam ab Augusto intercessione tam gratos apud ipsum sequestri cupientium, libellosque ad id offerentium; qualium densi fasces subinde ad imperatorem deferebantur, ipso libenter sumente singulos in manum et prompte ac benigne expediente. Cursu tam prospero eunte restitutionis Athanasii negotio, adjiciendi ei quamprimum, quod unum ad coronidem adhuc deerat, acri-cura subiit imperatorem. Videbat is refixisse jam apud omnes plurimum gratiam Joannis, nec multum ejus modo neglectissimi respectum obstiturus, quominus ad Athanasium, quo inclinare fautorum Joannis ipsi principes jam aperte cooperant, unanimi cuncti assensu incumberent. Vocatos igitur episcopos studiose Augustus urgebat ad rem adeo haecen proiectam plene tandem absolwendam. Invisisse jam Athanasium possessionem patriarchatus 371 magna ea ex parte istius officii que ad judiciorum correctionem intercessionemque progenitibus ope pertinet: ne cunctarentur nomen ei thronumque patriarchæ adjicere, cuius ministerium impleret laboriosiori jam ex parte. Atque ut in eo magis magisque emiteretur, instigabat Andronicum spes quædam curandorum protinus (Dei scilicet ope per ipsi charissimum Athanasium mox

ἀγαθή, ὡς αὐτίκα εὖ σχημάτων εἰς ἀποκαθιστώτο τῷ Λάργιαν, καθ' οὓς καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστάξεις ὁ θρόνῳ δ' Ἀθανάσιος. Καὶ ἀρχιερεῖς συνῆγε καὶ κληρον καὶ μοναχοὺς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελθεῖν δόι, παρὰ φαῦλον οἶον ἐπίθετο, πιστεύων τοῖς πρότριτα· οὐδεὶς γάρ τῶν ἀρχιερέων ἦν δύτις ἄμ' ἴδων καὶ μαθὼν τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν, οὐχ ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν ὡς πατριάρχην ἐδέχετο καὶ ἤπειρε τὴν ἀνάβασιν· περὶ δὲ τοῦ πώς ἀνέλθοι καὶ πέτε, εἰ τέως θελήσει, ὡς ἔλεγε (τὸν γάρ Ἰωάννην ὑπερεώρων καὶ οἱ τέως προσκείμενοι), [P. 258] συνάγων ἡρώτα.

B'. Περὶ τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ σχίσματος.

"Ἀρχιερεῖς δὲ μέχρι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας θερμῶς εἶχον, καὶ μηδεμιᾶς προσπαιούσης ἐνυοῖς οἱ ἀπεναντίας τοῖς λογισμοῖς ἐκείνῳ καλῶς B προσεφέροντο. Εἴτα δὲ καὶ λογισμῷ βασάνῳ διδόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν καὶ αὐθίς ἐνέμενον τοῖς πρότεροις καὶ τὰς ἐπ' ἐκείνῳ φοπάς ἀνεπάλαιον, καὶ προσήγον μὲν παραιτήσεις ἐφ' οἵς ἐποιεῖ τότε ἀπόδουσι, προέτεινον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις

ut is sacris præsset impetranda) tam graviter hactenus laborantis rei publicæ vulnerum. Ergo haud cessabat convocans episcopos, cletum et monachos. Quibus in cœtibus nec vel primo quidem tenuis dubio illud in deliberationem vocandum putabat, posse in thronum Athanasius rite ac secundum canones sine alia promotione regredi. fretus nimis nuper a se visis. Observarat enim die illa, qua est agnitus ut vaticinii auctor et aditus Athanasius, neminem episcoporum fuisse qui, simul illum vidit, non ut patriarcham demisso capite veneratus fuerit, non ejusdem restitutionem in thronum urserit. Illud solum consultabat cum Patribus Andronicus, quo pacto et quando conveniret resumi patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (hoc enim subdebat) adiungi posset ut id vellet. De hoc uno sententias rogabat eorum quos congregabat, plane securus Joannis, quem ab iis quoque qui hactenus perstudiosi ejus apparuissent neglectum jam spretumque opinabatur.

2. De schismate episcoporum ob Athanasium.

Porro episcopi toto illo primo die, flagrantibus conctorum in Athanasium studiis, et ipsi favorem ostensem, animis nondum contrariarum recursu cogitationum tractis in diversum, tenuerunt. Statim autem post, simul refrigerato novitatis ardore sedatius reflexere vacuas jam mentes ad serium examen modo actorum, prioribus quidam sese rursum applicuere consiliis, instauraruntque impetus certi propositi ad constantem prosecutionem ante decretorum. Allegabant igitur contra tumultuose festinatam agnitionem Athanasii uti adhuc patriarchæ, primum quidem ejus abdicationem tam justis de causis absurdissimorum ejus actorum et expressam et admissam uti sine dubio legitimam. Allegabant et cessationem tam longam ipsius ab usu protestatis, **372** qua se omnino carere sic professus

eset, ultraque agnoscere alium sibi rite deposito canonice susiectum, qui tanto tempore sine ulla status controversia, aut cujusquam dubio quin verus pastor eset, Ecclesiam gubernasset; quem profecto tot jam annis veri pastoris existimatione præpositum Ecclesiæ, multisque interim ordinationibus perfundit, repente nunc albo exstantem præsulum legitimorum mercenariis adscribere, ab æquitate rationeque videri plurimum abhorrens. Duorum igitur alterum aiebant in confessu haberi esse necesse, aut jus verum patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedisse, sieque Joannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque patriarcham, aut contra hunc canonice acceptam, canonice exercuisse patriarchalem potestatem; ex quo sit manifeste consequens priorem illum sacerdotii talis ac dignitatis fuisse tunc penitus expertem. Ad hæc subolere sibi fraudem et malam fidem aiebant in ista, quæ jactaretur, affectata protectione injuriam passorum: quæstiosa nempe popularitate arte sic inventam præoccupandæ beneficio multitudinis, et injustæ quæ paratur intrusionis factione obnoxiorum corroborandæ. In hunc modum et sentientibus et dissecentibus episcopis nonnullis, cum alii persistentes in beri ostensa sententia repugnarent, scindi antistites in factiones consilij, his ex adverso affranchantibus nequaquam rite fuisse depositum Athanasium, sed injuste et invalide per vim dejectum, legitimate semper retenta possessaque dignitate; quare illum recte atque ordine nunc vel sero agnisci pro eo qui vere sit, et in crepto inique reponi throno par esse. Ita potissimum censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminerant debere; iidemque so promptos offerebant ad pœnas subeundas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tandem perperam intrusum pro vero admis-

εὶς καὶ ἐπ' αἰτίαις αὐληρότητος καὶ τοῦ πολλούς **A** αἴτιούς τε καὶ ἀποκλείειν αἰτίας ἀνακυπτούσης καὶ τῆς τυχούσης, ὃν ἔνεκκα ἦν, εἰ μὴ μεταβάλλοιτο, καὶ κατὰ κανόνας εὑθύνεσθαι, συνίσταται τις ἐν τούτοις καὶ τρίτη μοίρα, οἱ δὴ τὴν μὲν τῆς γνώμης μετάθεσιν αἰσχουνόμενοι, εὐπρόσωπον δὲ ἐπὶ ταύτῃ πρόραστιν προτίχμενοι ἐδέχοντο μὲν, ὡς καὶ πρὸν, τὸν ἄνδρα καὶ πατριάρχην, πλὴν ἐπὶ ἀσφαλεῖᾳ μεγίστη τοῦ μὴ τι τοιούτον τὸ ἀπὸ τοῦδε παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι, ὡς ἐξείνων ὀλεθρίων ὅντων καὶ δυναμένων ἀρχιερεῖς καθαρεῖν, ἢν τις ἀρά καὶ τοὺς κανός πιστεύεται. Τούτα λέγοντες διεφίλονεικουν ἡμέρας διας, καὶ τὰς γνώμας οὐκενεινού ἔνεβανον. Βασιλεὺς δὲ γνοὺς ὡς τὸ ἀτηρὸν τοῦ ἄνδρος καὶ ἀμάλακτον καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀσυγκατάβατον, δὴ καὶ

B

sum sacerorum præsidem. Hæc isti allegabant, quæ cum adversantes alii contentiosius refellerent magnopere jactanda validissimaque demonstranda abdicatione Athanasii: cuius etiam causas ex **373** intolerabili regiminis ejus acerbitate ducas invidiose prædicabant, exaggerantes illa supplicia save ab eo sumpta de multis, illas exclusiones ab officiis et sacerdotiis, levissimis plerumque de causis in plurimos immanissime decretas, quas opes ecclesiasticæ lenitati contrarias maxime justæ illum animadversioni juxta sacros canones subjici oportuisset, nisi paratum judicium abdicando prævertens a Patribus pœnae loco qualecumque throni privationem imputantibus pœnas juste debitas cessione voluntaria lueri fecisset. Talia illidum commemorant, refricabant scilicet multis astantium tristem memoriam grassationis olim inhumanæ monachorum Athanasii ministrorum in clericos et ecclesiasticos omnis generis. Qua cum hinc quidem similium in posterum atrocitatum metu concuterentur, inde autem retinerentur pudore levitatis in tam manifeste declarata recipiendi Athanasii voluntate, quidam medium ineuntes viam inter contrarias, quas modo retulimus, sententias, tertiam consularunt sectam aientium admitti quidem debere Athanasium uti verum patriarcham, prout professi semel forent, et nunc utique censere: ceterum antequam is resumeret exercitium tandem intermissæ potestatis, caveri Ecclesiæ dira olim passæ ab ejus ministris oportere promissione securitatis quam maximæ ab eo exigenda, neutquam potiendi vexari nomine ac auctoritate sua tam iniustis indignisque modis clericos, quoniam injuriæ istiusmodi graviter Patrum sanctionibus adversarentur, et ab iis qui canonibus crederent, pro justis et legitimis causis depositionis antistitutum qui in eo conniverent judicarentur. His episcopi jam divisi trifariam, pro se quique disserendis inculcandisque totos absuebant altercatione infinita dies, quando animadverso imperator magnam inflictam negotio securim refricata memoria inviolissimorum Athanasii, dum patriarchatum geret, actuum, hanc potissimum ægram causæ

partem oratione sublevandam ratus, disseruit apud synodum, hædū ire se in Iustias jure implacidum videri aspernumque ac levibus etiam erratis inexorabiliter infestum Athanasii genium: sed mores, quod nemo posset diffiteri, probos esse. Atque adeo quantum niti conjectura **374** indagando licet, verisimiliter id imputandum virtuti rigidiori et fastidiosa innocentia, vitia in aliis dissimilare non valentis quæ arcet a sese longissime, ac summam æque ab omnibus exactiorem requirentis. Accessisse ad naturam ita factam vitæ usum a puero disciplinamque severiore, tum inde inolitam inductionem animi ad austrietatem indurati, præjudicata quadam assuetudine rigoris interdum persuaderi sibi sinentis utile id esse quod tale revera non sit. Atque hic tamen multis argumentis astruere sollicite Augustus contendebat haudquam totam Athanasio vel præcipuum inclementer actorum, quas ferrentur, esse culpam adscribendam magis enim eam verisimiliusque imputari ministrorum, quibus uteretur, imperiis, hominum quos suus error angustiæque mentis exorbitare interdum a recto, quodque minus conveniret, facere cogerent. Quodsi quem tamen, addebat, sibi conscientia fragilitatis in culpas quotidiana facili lapsu, terreat qualisunque ista deflecti ab exacto nescia rigiditas Athanasii, uni maxime omnium Imperatori eam videri formidabilem debere, quippe cuius sœpe necesse sit ad negotiorum expeditionem urgentium multa tolerare ac facere obnoxia censura, a quibus acriter reprehendendis minime temperaturum illum appareat. Ceterum sic animo comparatum esse se, ut premi ab illo aspereque tractari sua ulcera quam mulceri delinirique ab aliis libenter sit passurus. *¶ Mihi sane, inquietabat, unum necessarium spirituque ac vita charius est, fieri quod Deus vult, sive id dolorem inferat sive non. Quippe utcumque res cadat, toleratus tali causa cruciatus eo ipso voluptate jucundior omni est, quod Deo jubente acciderit. Quare sicut in tam spissa et multiplice gubernatione rei publicæ, in his præsentim gravium temporum fluctibus, offenditorum inevitabiliter me aliquid interdum non exaudiendo inter-*

συνωπήδουν τῷ βασιλεῖ. Τῷ μέντος γ' Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπικείμενην προστέτακτο καὶ τὸ πρότιτον ἔγραπτο καὶ τὰ τῆς ἀξιώσεως λεδιπάρητο. Καὶ βασιλεὺς μὲν ἦλιπζεν ἐκεῖ τὸν δινδρα καταλαβεῖ, [P. 252] ἐκεῖνος δὲ τὴν τοῦ μεγάλου Πατρὸς Ἀθανασίου λατευργίαν σκεψάμενος ἐπορεύεται ἐπ' οἴκου. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὁρᾶν ἀπειρόν πλῆθος; περὶ τὸν ἀνακτα, δύσκας

Augustum. Qui cum forte Alexandrinum patriarcham non observaret in turba sequentium, cuius tamen suffragio comprobari quae fierent magnopere optaret, misit ad eum qui et equo juberent uti, et nomen occulti vatis indicarent, et a se diligenter orarent ne ejus honori adversaretur. Hec Andronicus sic mandabat deprehendendum adhuc in palatio, ubi concioni astiterat, Alexandrinum, autemans: verum ille, praetextu celebranda liturgia magni Patris Athanasii, domum versus iter præcepserat. Erat deinceps spectaculo consilpata circa

a. "Οπως δέ βασιλεὺς ἡμέρας ἀρχιερεῦσιν καὶ λιταῖς απῆλθεν εἰς Ἀθανάσιον.

[P. 256] Τῷ μὲν οὖν πατριαρχεύσαντι: Ἀθανασίῳ τῇ πόλῃ τῇ; καθ' αὐτὸν μονῆς ἡντη δέκα κεκλεισμένη, μηνῶν δεκάντων ἐννέα, ἀπροτοῦ καὶ αὐτῷ μένοντι ἐξ τοσούτον, ἥνοικτο τότε, πλὴν οὐ περιστάνων, καὶ ὡς τινας πλήθους ἄντος τὰ τῆς εἰσόδου παραβίᾳ: ασθαί, ἀλλὰ ποιητοῦ τίνος ἦν εἰπεῖν, πάσης δὲ ἀνεψγυνυτο πόλεις. Καὶ ἄρι τὸν βασιλεὺς ἐπίστη ταῦτα μεγίστους καὶ τῶν μοναχῶν δύον ἕκκριτον, καὶ ἄλλον ἐκεῖνος τῆς κατέλης ὑπερβιδῶν χλαδίνων ἢν εναιμένος καὶ καλύπτειν ἐκ καλάμης ἔχων καὶ ἔύλιρ ἐπερειδόμενος νάρθηκι ὑπῆντα ἐκείνοις κατὰ τὰ πρόθυρα, πολλῆς τίνος ροΐρας συνεκπατούσης καὶ τοῦ λαοῦ. Καὶ τότε πρώτες μανθάνουσιν ἀπαντας δατις ποι'

1. Ut imperator cum episcopis et populo adierit Athanasium.

368 Janua igitur monasterii, ubi diversabatur Athanasius quondam patriarcha, decēm̄ jam annis, minus novem mensibus, clausa, quae inaccessum ipsum et plane solitarium tanto intus spatio permanentem servaret, aperta tunc est; neque id modice ac parce, ita ut trudere se necesse esset atque in angustiis conficiari subeuntum maximo numero populum, verum sic plane, ut poetae cuiusdam hemisticlithum apte hic caderet, et patuerunt ostia iusta. » Ac simul imperator cum episcopis præcipuisque monachorūs lumen institit, simul Athanasius cella progressus, in luce lana, galeruū et stipula contexum gestans, bacille ex serula gressum fulcens, prodidit eis obviam ad vestibulum, magna jam simili iste impetu delata populi parte. Tunc vero primum omnes intellexerunt quis tandem esset ille tot tantisque ab imperatore præconiis celebratus tanquam intime admissus in conscientiam altissimorum mysteriorum Dei. Ita-

A μιμούμενον ποταμοῦ, εἰς ἣν συνιόντων καὶ προύμιας ἀπάσαις ἐπεισρέοντων, δους γε προστάξεις βασιλεὺς, καρτερικῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὴν ὅδην διανύοντος, ἔως οὗ τὴν τῆς ὅδου μόλις διενεγκόντες δυσχέρειαν ταῖς πύλαις ἐπέστησαν τῆς μονῆς, καὶ ἀνεψγυμέναις κατὰ πρόνοιεν ταῖς ἐπὶ χρίσις κακλισμέναις ἐνέτυχον.

B Imperatorem infinita multitudo, momentis singulis increscens sese aggregantibus eodem plenis quasi torrentibus populi, effusis undique studiis in unum confluentis, prouique delabentis quo demum cuncte præcepisset imperator, perseveranter interim et ipso Augusto gradiente, quoad vii tandem superatis vias hibernæ difficultatibus ad portas monasterii pervenere, quas si multis rebus clausas, quadam tunc providentia reseratas ac patentes offenderunt.

E.

ἡν ἐκείνος δὲ ἐπὶ μεγίστους καὶ μυστηρίους θεοῦ παρὰ τοῦ ἐνακτος φημιζόμενος. Καὶ αὐτίκα πάντας ὑπέκυπτον καὶ ἀταμεύτους τὰς ὄρμας εἶχον, καὶ μᾶλλον ἀρχιερεῖς, ἐπὶ τῷ καλεῖν πατριάρχην καὶ προτεκτοῦ: ἐπ' Ἐκκλησίαν καὶ τὰς προτέρας τιμάς. Καὶ γὰρ ἡν παρ' ἐκάστην μνήμη τῶν πάλαι ἔνυμεδερεῖτον, τοῦ χρόνου τὰ πολλὰ ἐκείνα τραχέλια καλύφθητος, καὶ ὡς δῆθεν ἐν κενοῖς ουμδίσαις ἐκείνοις ἐπήγουν. Καὶ δὴ ταῖς καλύπτεσι τὸ πλέον τῆς τεφρῆς ἀποκαλυπτόμενος μάρος τῆς παρ' ἐκτίνου εὐλογίας ἀποτελεύτην τέμιον. Ἄλλ' οὐδὲ ταῦτα πράτοντες ἐκεῖνος γάρ καὶ γῆρας καὶ ταλαιπωρίαν καὶ τὸ μὴ ἐπὶ τοιούτοις δύνασθαι παρατεύματος τριβάλλετο. «Ομας θεόν τε ἵστεύειν περ' αὐτοῖς; οἶδα καὶ διπα παρῆγγελλεν, ὡς τὸ δέκαν ἐκείνο τοι

V.

que statim omnes ei sese venerabundi prostravere, sine ulla dissimulatione proferentes quae penitus in animis concepta forebant in eum studia. Præcipius in eo exstitit ardor episcoporum patriarcham eum certatim acclamantium, hortantiumque ut continuo regimen Ecclesiæ prioremque resumeret dignitatem. Nec tamen illi non recordabantur olim actorum querelarumque illarum ex inclemencie austeritate, sub qua tantum genuissent: sed tristium istorum species hebetate die longa, presenti jam penitus gratulatione delebantur, qui faciles reddebantur eorum animi ad faventer opinandum vana illa quondam fuisse suspicionum **369** spectra, quibus ipsos in eum concitari constigerat. Quare universi pro se quisque majori capite parte, reductis pileolis, nudata, benedictione impetrari ab eo supplices petebant. Quod tamen nos impetrarunt: etenim ille senectutem, infirmitatem valetudinis et deficiencias ad talia vires excusans, modeste deprecabatur ministerium, simul tamen ultra recipiens oraturum se pro ipsis privatim

λυπήσασεν ἀρνησάμενος, εἴτε καὶ τρίτον τὴν ἄπ' αὐτοῦ πρότονος πρὸς διὰ τοὺς πράττοις ὑποποιούμενος εἰνοιαν, τὸ Πατρὸν καθιστάς (ἀρχιερέων γάρ, οὐ βασιλέως εἶναι τὴν ἐπὶ τούτωις ἀπόφασιν) διολογεῖ πατριάρχην τὴν ἔγεισθαι τὸν Ἰωάννην. Καὶ δεὶς ἐν δεσμοῖς εὐθὺς ἀποκρίνεται τὸν λόγοντα, «Καὶ εἰ πατριάρχης ἔγώ, καὶ πησῶν, εἰ δὲ καὶ οὗτοι τελέως τὰ τῆς ἡμῆς παραιτήσεως οὐκέτι ἀδοκιμάσθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν πολλαῖς μοναῖς μημονεύομαι, εἰς ἀπορισμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἀγίας Τριάδος δῆγμα τὸν δουληθησθενον πατριάρχην τὸν κύριον Ἀθανάσιον καθιστάν». Ταῦτ' εἶπε, καὶ προφανῶς κατεγίνωσκεν, διπάρ ἐκείνου σκαιότητα, οἵτε ἀπάτην καὶ εὔκολινον τοῦ δινακτοῦ, οἵτε τῶν προτέρων ἀμνημονήσες καὶ τοὺς δευτέρους ἐσσαῦθις ἐπιχειροίῃ. Βασιλεὺς δὲ τοῦτο μὲν αἰδοσθεὶς τὴν φενάκην, καὶ ταῦτα τὴν ἡδίαν ἀπάλιτητος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ὑπὲρ τοῦ διαφεύγεισι τὴν χλεύην προνοίας οἰκονομῶν, ἐκείνον μὲν οὐδὲν εἰπὼν ἀποστρέψας, τοὺς δέ ἀρχιερεῦσι τοὺς τῆς ὁμοσπράτταιν ὑποπτευθεῖσι καὶ λίαν ἐπείχε καὶ προσωριγίζετο. «Ησαν δὲ ἐκ προκλήσων τότε

Α παρευρεθέντες τῷ πατριάρχῃ δὲ τῷ Ἀγκύρατος Βαβύλων, ὁ Κρήτης Νικηφόρος καὶ ὁ Βιτζίνης Λουκᾶς. Ομως δὲ τὴν φήμην θέλων ἐπανορθοῦν, [P. 262] μήπως δόξοι καὶ διαστάλτως ἀφορισθεῖς, συγκαλεσας καὶ αὖθις τῇ ὑπεραίᾳ οὓς συγκαλεῖν εἰθιστο, ἐπεγκαλεῖ μὲν τὴν ἀπάτην, ἀπογυμνοῦ δὲ τὸ δράμα, ὑποχαλῇ δὲ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ προθυμίας, εἰ κάκινος ἀκούσας Σακείρας καὶ Ἀνανίου τρόπον τῷ Ἰωάννῃ προσέτριβε, δόντι θεῷ τὴν Ιερωτύνην, ὡς αὐτὸς παραιτούμενος ἔγραψε, καὶ πάλιν ἀναλαμβάνοντες.

δ'. Περὶ τοῦ θανάτου τῆς δισκούλης Θεοδώρας.

Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ δὲ μήτηρ Εὐδοκίας διενώς καὶ πρὸς ἀναπνοαῖς ἦν ταῖς ἐσχάταις καὶ ἡ δευτέρα τῆς δευτέρας τῶν νηστειῶν ἐνδομάδος νεκρὴν τὴν διασαν εἶδε, γυναικα πολλαῖς κατακύμιον χάρισι. Συντέθαπτο δέ οἱ καὶ ἐνδεῶν πλῆθος ἀπειρον, οἵτινες καθήμεραν ἀπήκρετο. Καὶ οἱ τὰ τῆς δούλας πρὸς τὴν μεγαλειότερον ἔκαστούμενα πρὸς ἐκυρώσει τὸν ἀνακτότα. Καὶ τὰ μὲν τῶν κινουμένων ἡπράκτει τέως

C

simplicitate induisset, seu deßixa mens ejus in modis providendis vitandæ, quæ inde sequi posset, traductionis et irrationis sui, expedire quod in loco diceret non potuit. Et aversionem ille quidem in Joannem concepit tacitam: iram autem, eamque vehementem, haud dissimilanter effudit in tunc illi astantes episcopos, quos illusioni sibi cooperatos suspectabat. Fuerunt hi autem reperti tum apud patriarcham episcopi, quod eos ipse advocasset, Ancyranus Babylas, Cretensis Nicephorus et Bitzinensis Lucas. Tamen idem Augustus famæ studens suæ consulere, ne plane ac citra exceptionem ultimam excommunicatione percussus ita videretur, convocatis rursus postridie quos adhibere consueverat, se deceptum est questus, rem uti gesta est aperuit, de studio autem deinceps illo ardentí declarato erga restitutionem Athanasii remisit, utenq[ue] Athanasius ipse hoc facto auditio, affirmasset paria cum Sapphira et Anania peccasse Joannem, utpote qui datum semel Deo sacerdotium, prout esset testatus abdicatione scriptio edita, iterum resumpsisset.

4. De morte dominæ Theodoræ.

Inter hæc mater imperatoris ægrotabat graviter, atque adeo extremitum jam spiritum trahebat. Itaque seria secunda secundæ jejuniorum 378 hebdomadæ mortuam Augustam vidit, mulierem utique multarum complexione gratiarum ornatam, cum qua simul sepeliri spes ac vitas proprias multitudine innumeræ egenorum, quos in dies alebat, gemens attestabatur. Ad funus porro ejus insigni apparatus magnificentia celebrandum totam Augustus animi attentionem vertit. Unde distento eo piis curis parentalium matris Augustæ quo par erat splendore adornandorum, res nuper motæ quondam interim justitio remissæ quieverunt. Elatum porro dominæ cadaver est speciosissimis exec-

ad accipiendo ab eo benedictionem, si dignaretur imperiri; qualem habere honorem alteri quam patriarchæ certo mos non erat. Id videns Joannes: «Deus tibi benedicat, non ego», ait; ac nihilominus equid se verum patriarcham agnoscet quæsivit. Deprehensus Augustus inopinata interrogazione, et sive revera volens ejus benedictionis particeps fieri, sive causæ ac temporis serviens, offensionemque sensis verisimiliter ex negatione secuturam uti scopo quo aspiraret adversariam vitam, sive denique bene impensam qualem cuncte assentationem reputans, qua gratiam sibi ejus benevolentiamque adjungeret, ut eodem deinde hilari promptoque ad favendum uteretur, cum et alioqui de abdicationis qualitate, valida illa necne esset, non suum sed episcoporum esse iudicium cogitaret, respondens professus est se pro legitimo patriarcha Joannem habere. Quo Joannes auditio, vincula statim induens Leonī capio: «Atqui siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna Ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctori-
tatis sanctæ Trinitatis excommunicationi majori subiectus» 377 eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere. «Ma illi, palam damnans cum Athanasii kœvum animum, qui oblitus tumultum quos ejus patriarchatus excitasset, denuo ad thronum aspiraret, tum imperatoris fraudem et facilitatem, hanc quænam leviter homini privato, dudum ad Ecclesiæ regimen inepto deprehenso, patriarchatum detulisset, illam qua post ista in luce meridiana gesta sibi obrepere astuta dissimulatione tentasset. Ictus autem improviso imperator, verbo non adhuc abscessit, seu pudore deceptionis obmutuerit, in quæ m̄ præseriū sua se ipse ultra inculta

ἀγαθή, ὡς αὐτίκα εῦ σχημάδυτων εἰ ἀποκαθιστῶτο τῷ Αὐτοῖς καὶ ἄλλος κανονικῶς καταστὰς ὁ θρόνῳ δὲ Λαθανάτιος. Καὶ ἀρχιερεῖς συνῆγε καὶ κληρον καὶ μοναχοὺς, καὶ τὰς μὲν συσκέψεις, εἰ ἀνελθεῖν δύο, παρὰ φαῦλον οἷον ἐτίθετο, πιστεύων τοὺς πρότριτας· οὐδὲς γάρ τῶν ἀρχιερέων ἦν δυτικὸς ἄλλος δύον καὶ μαθών τὴν πρώτην ἐκείνην ἡμέραν, οὐχ ὑποκλίνων τὴν κεφαλὴν ὡς πατριάρχην ἐδέχετο καὶ ἤπειρε τὴν ἀνάδασιν· περὶ δὲ τοῦ πώς ἀνέλθοι καὶ πέτε, εἰ τέως θελήσει, ὡς ἔτεις (τὸν γάρ Ἰωάννην ὑπερεώρων καὶ οἱ τίως προσκείμενοι), [P. 258] συνάγων ἥρωτα.

B. Περὶ τοῦ τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ σχίσματος.

Ἄρχιερεῖς δὲ μέχρι μὲν ἐκείνης τῆς πρώτης ἡμέρας θερμῶς εἶχον, καὶ μηδεμιᾶς προσπαιούσης ἐννοιας οἱ ἀπεναντίας τοῖς λογισμοῖς ἐκείνῳ καλῶς B προσεφέροντο. Εἴτα δὲ καὶ λογισμῶν βασάνῳ διδόντες τὸ πρᾶγμα, οἱ μὲν καὶ αὐθις ἐνέμενον τοῖς πρότεροις καὶ τὰς ἐπὶ² ἐκείνῳ ροπὰς ἀνεπάλαιον, καὶ προσῆγον μὲν παραιτήσεις ἐφ' οἵς ἐποιεῖ τότε ἀπάντουσι, προέτεινον δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις

ut is sacris præcesset impetranda) tam graviter hactenus laborantis rei publicæ vulnerum. Ergo haud cessabat convocans episcopos, cœlum et monachos. Quibus in cœtibus nec vel primo quidem tenus dubio illud in deliberationem vocandum putabat, posse ne in thronum Athanasius rite ac secundum canones sine alia promotione regredi. Fretus nimis nuper a se visis. Observarat enim die illa, qua est agnitus ut vaticinii auctor et aditus Athanasius, neminem episcoporum fuisse qui, simul illum vidit, non ut patriarcham demissō capite veneratus fuerit, non ejusdem restitutionem in thronum urserit. Illud solum consultabat cum Patribus Andronicus, quo pacto et quando conveniret resumi patriarchalem dignitatem ab Athanasio, siquidem (hoc enim subdebat) aduci posset ut id vellet. De hoc uno sententias rogabat eorum quos congregabat, plane securus Joannis, quem ab iis quoque qui hactenus perstudiosi eius apparuissent neglectum jam spretumque opinabatur.

2. De schismate episcoporum ob Athanasium.

Porro episcopi toto illo primo die, flagrantibus conctorum in Athanasium studiis, et ipsi favorem ostensem, animis nondum contrariatum recursu cogitationum tractis in diversum, tenuerunt. Statim autem post, simul refrigerato novitatis ardore sedatus reflexere vacuas jam mentes ad serium examen modo actorum, prioribus quidam sese tursum applicuere consiliis, instauraruntque impetus certi propositi ad constantem prosecutionem anta decretorum. Allegabant igitur contra tumultuose festinatam agnititionem Athanasii uti adhuc patriarchæ, primum quidem ejus abdicationem tam justis de causis absurdissimorum ejus actorum et expressam et admissam uti sine dubio legitimam. Allegabant ei cessationem tam longam ipsius ab usu potestatis, **372** qua se omnino carere sic professus

C
esset, ultraque agnoscere illum sibi rite deposito canonice suffictum, qui tanto tempore sine ulla status controversia, aut cuiusquam dubio quin verus pastor esset, Ecclesiam gubernasset; quem profecto tot jam annis veri pastoris existimatione præpositum Ecclesiæ, multisque interim ordinationibus persuncum, repente nunc albo expunctum præsulum legitimorum mercenariis adscribere, ab æquitate rationeque videri plurimum abhorrens. Duorum igitur alterum aiebant in confessio haberet esse necesse, aut jus verum patriarchalis honoris hoc decennio penes Athanasium resedisse, sieque Joannem nihil fuisse nisi spurium intrusumque patriarcham, aut contra hunc canonice acceptam, canonice exercuisse patriarchalem protestatem; ex quo sit manifeste consequens priorem illum sacerdotii talis ac dignitatis fuisse tunc penitus expertem. Ad hæc subolere sibi fraudem et malam fidem aiebant in ista, quæ jactaretur, afflata protectione injuriam passorum: quæstiosa nempe popularitate artem sic inventant preoccupanda beneficio multitudinis, et injustæ quæ paratur intrusionis factione obnoxiorum corroborandæ. In hunc modum et sentientibus et dissentientibus episcopis nonnullis, cum ali persisterentes in heri ostensa sententia repugnarent, scindi antistites in factiones contigit, his ex adverso affirmantibus nequaquam rite fuisse depositum Athanasium, sed injuste et invalide per vim dejectum, legitimate semper retenuta possessaque dignitate; quare illum recte atque ordine nunc vel sero agnoscit pro eo qui vere sit, et in crepto inique reponi throno par esse. Ita potissimum censebant qui se ordinationis honorem Athanasio meminerant debere; iidemque so promptos offerebant ad pœnas subeendas quas ipsis cumque vellet imponere ob alium tandem perperam intrusum pro vero admis-

χάρισιῶν μνημονεύεσθαι, ἵσχυρὸν δὲ εἶναι καὶ δίλως· Α τὴν αὐτοῦ τιμὴν, ὅμα δὲ καὶ τὴν ἐκυρῶν χοφάλειαν, τὸ ἱππεῖμον, πατριάρχην ἔκεινον βασιλέως ὀμολογήσαντο· Καὶ οἱ μὲν οὗτοι, οἱ δὲ, οἱ ὅτι καὶ πρὶν ἔκεινη διὰ τὸν δρόκον προσισταντο, δρόλογα ἔκυτοις δρῆν ἄδιλοντες μήτε ἔχεινον πατριάρχην καὶ πρότερον ἢ οὐτε' ἀφώριζε, μήτε τὸν ἀφορισμὸν ἰσχύειν διασκυρίζοντο, διότε καὶ μηδὲ τῶν συνάξεων βασιλέα μανθάνειν αἰρούμενον οἵτινες τῆσδε τῆς γνώμης καὶ τῆς θυτέρας καὶ πόσοι, ἐρωτᾶν ἔκαστον, καὶ τοὺς τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς γνώμης εἰς μέρος ἔκατέρους καθίζειν. Ἐκεῖνοις μὲν οὖν μετὰ τὰ; πολλὰς ἔκεινας συνάξεις, συναγομένοις καὶ καθ' αὐτοὺς ἐπὶ τῷ περιουσύμφῳ τῶν ἀγίων ἀποστόλων ναῷ, ἐκέλευε διασκέπτεσθαι ὡς; ἀν γε καὶ συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ τὸ δοκοῦν πράξιεν· δοκιμάζειν γάρ καὶ μᾶλλον ἔκεινον, εἴτε καὶ βούλοιτο τέως. Λύτος δὲ συγνάκις ὑπέρχιτο διὰ μηνυμάτων τὸν Ἰωάννην. Ὁ μέντοι γε Ἰωάννης τοῦτο μὲν καὶ ταῖς τοῦ βασιλέως ἴκετείαις θηλυνθεὶς τέως, ὑδριοπαθῶν δὲ τὸ πλέον ἐπὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν, ὡς αὐτὸς μὲν συναίροιτο σφίσι τῆς γνώμης καὶ τὸν ἀφορισμὸν ἴσταιν ὡς ἔρυμα, ἔκεινοις δὲ ἐξ θελοκάκου γνώμης προδιδοῦσι τὸ ἔρυμα ἀπιροῦν καὶ αὐτὸν ἐπίσι, καταπροτεχμένοις ἄμα μὲν

B θεοῖς τοῖς Ἱερατικῆς τάξισθην τιμῆς, εἴτα καὶ τὰ μοναχῶν τελεσθεῖς, χρίμασιν οὓς οἶδε Θεὸς, εἰς τὸν θρόνον ἀνήκοντας τὸν πατριαρχικὸν, εὐδοκίζ μὲν Θεοῦ πρῶτον, ἐπειτα δὲ βουλῇ καὶ θελήσετ καὶ γνώμη ἔξετασμού πάντων ὑμῶν τὸν προεχόντων ἀξιωματοῦ. Καὶ ὡς διέπρεψε εὐτελῶς καὶ δρόμως, οἶδε μάνος Θεός· καυχᾶσθαι γάρ μοι οὐ συμφέρει, κατὰ τὸν θεοῖον Ἀπόστολον. Συνέδρησαν οὖν ἐν τῷ μεταξὺ σκάνδαλα, διὰ τοῦτο διάδεις οἰδάτε, [P. 265] καὶ διὰ τὸ μῆ παραβλαβῆνας ψυχὴν τονος Χριστιανοῦ καὶ διὰ τὸν εἰρήνην καὶ καταστάται εἴναι τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐκκλησίαν ὑπεγύρησα καὶ ρόν τοῦ θρόνου καὶ ἐν τῷ κελλίῳ μου περικλεισθεὶς ἐκαθήμην. Ἀμφιβάλλοντι δὲ καὶ δεομένῳ Θεοῦ περὶ τούτων ἐμφάνειά τις θεῖα ἐπέστη μοι λέγουσα, «Εἰ φίλεις με, Πέτρε,

diserte fuerit. Ita hi. At illi qui Joannem vi jumenti, quod vere conceperisset, patriarchatu excidisse contenderant, ut sibi jam consentanea loquerentur et agerent, plane affirmabant eum neque priusquam excommunicationem pronuntiaret, neque in ipso pronuntiandi actu, patriarchali suisse potestate præditum. Quare nullam atque irritam istam esse censuram asseverabant. Ducebat per hæc sine fine contentionum funis, adeo ut pertæsus æternarum dissensionum imperator, in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cuius esset quisque sententia, posquam singulos interrogasset, qui perstare adhuc Joannem in patriarchali dignitate censerent, sedere una seorsum, qui vero et illud et præterea excommunicationem ab illo latam ullius esse roboris negarent, simul ex adverso jusserit considere. Sic agnitos et loco discretos eos qui opinabantur carere Joannem pontificali potestate, congregatos seorsum a ceteris in celebri templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio jussit, sperans, post frustra tentatam tot illis superioribus conventibus viam omnem concordie, saltem hos adduci posse ad favendum sibi hactenus optatae restitutioni Athanasii. Ipse interim nihil relinquens intentatum quod proposito serviret, ut molestissimum obstatum excommunicationis a Joanne prolatæ oppositionem negotio amoliretur, tractare cum Joanne ipso de illa revocanda crebra certorum hominum missatione non desistebat. In quo operam non perdidit. Emolitus enim Joannes toties iteratis Augusti precibus, prætereaque offensus episcopis, quibus cum fere communiter sua ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus, pro se ipse benevolè assentiens et consulens, aggerem quo

C illum a throno arcerent insuperabilem erexisset, excommunicatione intorquenda in omnes qui eum promovere conarentur, inconsulte ipsi atque integrante illo uti hactenus negligenter, sibique sic justam præberent timendi causam ne, quemadmodum 381 propriam ipsorum securitatem, sic, et multo scilicet facilius, suum ipsius honorem imprudenti, qua ruebant, levitate ad extremum proderent, imperatori annuit quod poscebat, hoc ad ipsum missi scripto: «Domine mi, sancte imperator, et vos divina et sacra synodus, tuque senatus, et qui adstat atque audit Domini populus, quoiquot in clero censemini, quique habitu insignes monachico estis, et multitudo reliqua. Ego ex orthodoxis genitoribus natus ac sancte educatus, prius quidem sacerdotali dignatus honore sum, postea monachus factus, judiciis quæ novit Deus, in thronum evectus patriarchalem fui, gratia primum ac beneplacito Dei, deinde consilio, voluntate, sententia prævio examine perlata vestrum omnium qui dignitate præminetis. In ea dignitate uti me gesserim pie ac recte, novit solus Deus: gloriari enim mihi non expedit, juxta divum Apostolum. Contigerunt autem interim scandalæ (quot qualia, vos scitis), ob quæ, ne quod inde documentum inferretur Christiani ullius animæ, et quo in pace ac statu tranquillo sancta Dei Ecclesia stabilitur, cessi ad tempus throno et cœlula clausus mea quievi. Oborta autem mihi in secessu illo dubitatione an bona ista esset ac Deo probata quies mea, cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur, Deum orarem, species quædam divina superadstitit mihi dicens: «Si amas me, Petre, pasce oves meas. » Rursus igitur propter hoc redii ad thronum. Quoniam vero iterum mo-

Θερτερον παστς τὸ κατὰ λόπην ἐκεῖνο, εἰ θεὸς καὶ πάλιν διὰ τὰ προδαίνοντα κελεύει, γιγνόμενον. Διὰ ταῦτα καὶ εἴ τι μὲν προδῆθε ἀκριβεῖας τῆς κατὰ νόμους, δινετον δέξαν, δινετον μὲν, προτενεῖν τὰς αἰτίας ἀνάγκη, εὐτὸς δὲ δοκιμάστω, καὶ τὸ δέξαν δέξομαι. Εἰ τι δὲ ἔστιν δοκοῦν τυνόσιν πράττειν ἀναγκαζούμεθα, αὐτὸς καὶ τότε δὲ δοκιμάσει, καὶ πολλοῖς οἶδα μὴ συγχωρούμενος, λυπηθήσυμαι. Οὗτον τὸ ἀτηρὸν παρὰ πάντας ἔμοι, « φησι, « περιστῆσεται. » Ταῦτ' ἔλεγε βασιλεὺς, ἐνάγοντος δὲ δηθεν αὐτούς ἐς δρόμον. 'Αλλ' οὐκ ἐπειθεῖ πολλῷ γάρ ἤκιστα τοῦτο, διῷ καὶ δοκῶν δουλεύειν ίδιῳ θελήματι ἀντέχειν παρεῖχε καὶ ἀντισπᾶν αφίσι πρὸς δὲ τι καὶ λέγοι. Μακρότερον μὲν οὖν διὰ ταῦτα λόγοι τῆς χρείας ἐγίνοντο, καὶ βασιλεὺς οὐ ποιητέον διενοείτο. [P. 260] "Ηκουε γάρ καὶ πολλοὺς καὶ τοὺς μεγίστους, τοῦτο μὲν τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριαρχεῖαν τὸν Ιωάννην, τοῦτο δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρίας, καὶ οἵους εἰχε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Ρωμ. Ιωάννιος, δὲ δὴ καὶ τὰ δυμάτα πηρωθεῖς διὰ τὰ συμβάντα πρότερον καὶ μέχρι καὶ Ιωάννου ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας σχίσματι διαιρείνας, εἰρη-

Α νεῦσας ἐν τούτῳ, δῆῃ καὶ πάλιν διὰ τὰ προδαίνοντα διεφέρετο, — ήκουε γοῦν τούτους καὶ ἄλλους πλείστους καὶ μεγίστους τῇ πράξει προσισταμένους καὶ ἀντικαίνοντας.

γ. Περὶ τῆς εἰς τὸν Ιωάννην τοῦ βασιλέως ἀφίξεως καὶ τοῦ ἀκριβηθέντος ἀφορισμοῦ.

Kai [P. 261] διὰ ταῦτα δέξαν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Ιωάννην, ὅπως ὑποποιήσαιτο, ἐπειλέγειν τοῦτον τὸν σκεπτόμενον, ὃς ἐδειξεν ὑστερον, βασιλέα θίεις βλέπειν καὶ πέμπων προτελθεῖν ἥξειν (ἅμα δὲ γε καὶ δὲ καιρὸς ἔκαλε· τὸ γάρ τῆς τεσσαρακοστῆς ἑφειστήκει εἰσόδια καὶ τυροφαγίας ἡσαν ἡμέρας), ὅλαις προθυμίαις παρ' Ιωάννην γίνεται. Καὶ δὴ ἐπιστάντα, παρευρεθέντων καὶ ἀρχιερέων ἐκεῖ, ἡ δυσωπία σφάλλει τὸν ἄνακτα. 'Η δὲ ἦν, πρόσσωποι μὲν τὸν Ιωάννην, καὶ εὐλαβεῖς ἡττᾶται τῆς πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐποιημένοις ἡττήν τοιχίοις, εἰ ἐκεῖνος εὐλογεῖν βούλοιτο. Ο δὲ, « 'Αλλὰ Θεὸς εὐλογήσαι σε καὶ οὐκ ἐγώ, » εἶγι. Τέως δὲ καὶ εἰ πατριάρχην αὐτὸν λογίζοιτο ἐκτοπῇ. Καὶ δὲ εἴτε τὴν εὐλογίαν λαμβάνειν θέλων, εἴτε μὴν καὶ διὰ τὸν καιρὸν δυσωπούμενος, ὃς μὴ

strepitum adversorum casuum interdicta reclamantiam legum hanc dubie provideo, ita me jam nunc proflueor obnoxie paratum ad sequo preferendam animo quantamcumque acerbitatem ejus objurgationum pro indeole ac more prorupturi ad increpandum immisericorditer, si quid etiam potentior legibus deflectere paululum ab exactione summa necessitas coegerit ineluctabilis. Exquirat is exploratique per me licet; patiente me utetur exceptore sententiae censuræque 375 qualisunque suæ, etiam quando, quod stepe accidet, probare ipsi nequivero aliquid quod in posterum ratus utile minus potuero vitare quia agerem. Tunc enim dolere equidem, sed dolorem meum ejusque rigorem obnoxie tacitus perferam. Itaque, addebat concludens, terreri vos minima convenit austoritate Athanasii, cuius mihi potissimum minatur, in me maxime unum execrundus intentatur aculeus. His imperator allegandis cenabatur videlicet episcopos in concordiam adducere. Sed eo minus persuasit, quo magis apparebat servientem eum voluntati propriae trahere ad assentendum sibi raptareque ipsos omnino decrevisse; ex quo ipsis tanto vehementius resiliendi nascebatur impetus. Hinc longiores quam esset opus de industria sermones a tempus eximere studentibus producebantur; inter quae superator rem ex voto non procedere intelligens, quid factò esset opus, exquirebat apud se. Audiebat enim præter istos quos habebat congregatos secum, multos etiam alios eosque maximos restitutioñi Athanasii palam obstarere, nempe illos qui ex olim patriarchæ Joannis Veci communionem ac sectam supererant, Alexandrinum quoque patriarcham, et quoquot sibi adhaerentes habebat Raul Isaacius, qui dudum excæcatus, quod paci Ecclesiarum Michaelē imperante initæ nollet assecurari, usque ad patriarchatum Joannis in schi-

C sineate perstiterat, sed cum ex eo tempore hactenus pacate acquierisset, nunc rursus quas audiebat attentari novitates improbans, in diversum ferebatur. Horum aliorumque complurium redditui Athanasii ad thronum manifeste ac fortiter se opponentium numero et auctoritate, illum summo promovens studio, hanc dissimulanter terrehatur imperator.

3. De imperatoris accessu ad Joannem, et ei ab hoc pronuntiata excommunicatione.

In hoc ἔστι Andronicus animi eo consilium appulit ut adeundum sibi Joannem putaret, sic scilicet illius, ob viri facilitatem, quam esset alias expertus, in assensum ad id quod cuperet trahendi. Et favebat huic fiducie Augusti, quod recens Joannes ipse, astutus quam capere simplicitas ejus nota videretur, ut postea patuit, simulans aliquam pœnitentiam nuper actorum, 376 præse tulerat desiderare se conspectum imperatoris, et missis ad eum suis ne ad se gravaretur venire rogaverat. Preterea tempus ipsum anni vocabat imperatorem ad ei se sistendum, qui adhuc qualcumque patriarchæ speciem teneret: imminebant quippe dies proxime præcedentes Quadragesimam et ad eam mox inchoandam disponentes, quas vocamus tyrophagia ab esu tunc adhuc permisso casei. His ergo concurrentibus ad idem suadendum, simul cunctis incitatus ad Joannem summa voluntate sese imperator confert. Hic Andronicus, ne sibi constaret post tam manifeste declaratam de vere depulso e patriarchatus possessione Joanne, sententiam, nimia quadam reverentia dejecit. Reporiens enim apud Joannem quosdam adhuc adhaerentes episcopos, ejus et illorum urgente reverentia prolabens eo se habitu coram Joanne objecit, quo paratum se ostenderet

δρονοῖσιν, λαζῶν ἐκείνος; τοὺς δε χρημάτους τὸν Ἀθανά. Αἱ ἐκκλησίαις καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ πάθος, καὶ πάντων κατὰ κόσμου δυσχερῶν τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν ἔπαιπανθατο, καὶ τοῖς κληρικοῖς ἐξουεῖλέσθαι ὡς αἰτίοις, εἰ πού τι καὶ Ἑνυδάν ἔτυχε, καὶ ἐπὶ λιτανεῖς κονταῖς; Θαρρὸν δὲν ἐντεῦθεν διορθῶν τὰ σφάλντα ὡς δῆθεν καὶ ἀπὸ ἀμελείας καὶ τρυφῆς Ἑνυδάντα, ὡς καὶ τενα διορθῶν δῆθεν περιβάθμοι πρός τὸ δοκοῦν αὐτῷ εὐλαβάστερον, οὐδὴ τὸ πρότερον κατ' ἀρχαῖον τύπον εἰς γίγνεσθαι.

η'. Περὶ τοῦ Μελιτᾶ.

‘Αλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἐγὼ δὲ εἴμι δώτου τῷ βίῳ διήγημα φρικτὸν μὲν εἰπεῖν, φύσερδον δὲ ἀκούσας· καὶ παρέλιπον τὴν συμφορὰν ὡς μὴ ἀλλούθεν ποθεν ἔχουσαν τὸ ἀποχρών εἰς τὸ ιστορίαις τοῖς διλοις; συνανατάπτεσθαι, εἰ μὴ αὐτόθεν ὡς συμφορὰν μόνην ἡγούμην. Κανὸν γοῦν καθηψείμην τὸν λόγον, εἰ μὴ τὸ ἔργον φρικτῆς ἐγκαταλήψεως τοῦ Θεοῦ αύμαδον ἀπορέται, καὶ ἂμα τοῦ παθήσας φέροντος οὔκτον διὰ ταῦθα νεαρὸν τῆς τῇλικας καὶ τὸ ἀλλόγιμόν τε καὶ ἐν πολλοῖς ἐπιτήδειον. Νεανίας τοις δημητρίου παραγγελλας εἰς ἀνδράς, Μελιτᾶς τούπικλην, τῷ πατριαρχεύσαντι Ἰρηγορίῳ ἐν παισὶ δουλεύσας

rent intolleris, quomodoenique absolvere rom studens, tercia et vicesima mensis ejusdem die, hora ipsa meridiana, equo consenso in sacrum Apostolorum templum advenit, ibique multa cum episcopis locutus, ubi clare perspexit frustra tentari vias omnes eorum in consensionem adducendorum, sumpvis secum illi qui Athanasium in sede repositum volebant, relicis vero illic iis quorum erant studia contraria, recta pergit ad monasterium ubi Athanasius degebatur, ac eum, prout ex tempore licuit, pontificaliter ornatum, ipse pedes 384 passu lento sub flagrantissimo vapore solis meridiani, per summam, ut tum erat, æstateum serem præ ardore vix spirabilem reddentis, cum assumptis una quoiquot obiter occurrerent clericis et si qui e populo confuxerant, in ecclesiæ deduxit. Sic rursus Athanasius episcopus, velut e prestigiatrice quadam machina prævisionis circa futurum terræ motum ab eo, ut putabatur, habita, projectus in medium ostenditur, homo qui sponte declarasset se non posse sacrorum principatum resumere. Atque ille quidem aliquando assecutus id cuius gratia tot illa quotidie callida inventa subtexuerat, etiam ulterius usque in finem quæ sibi rebatur opportuna, utcunque facultatem ipsius excederent, astutis affectare artificiis, ovari studio adhibito, non desistebat: episcoporum vero diuidium, cum quibus et quidam monachorum eo in ordine prestantium erant et clerici nonnulli, certo constituerunt ab ejus communione se abscondere. Postera porro inde die patriarcha Joannes clanculum adornata profectione, ne quid intercederet quomodo, uti decreverat, insalutato imperatore urbe posset exire, una cum suis hinc discedens viam Sozopolium versus institit. Hunc ex hinc solemnē fuit quotidie palam conqueri se per viam

C 385 videbatur, religioni accommodatiorem, quæ prius more ex longo inolito procedere siverat.

8. De Melita.

Verum de his hactenus. Deinceps editurus famam narrationem dictu horribilem, terriblem audiū; quam omissurus equidem fueram ut casum personæ singularis, nec ex se habentem cur historiis publicis accenseri jure posse videatur, nisi animadvertissem præter calamitatem privatam exemplum in ea reperiri publice nile. Hujus quippe commemoratione, præterquam salubris incutietur horror incomprehensibilium Dei iudiciorum, etiam proprium nostræ naturæ officium exercebitur miserationis multis nominibus ei de quo loquor homini debitæ, utique in quo et nos ætatis et præstans multæ dotes dexteritasque agendi non paucis probata experimentis communem humanitatem ad compatiendum infelicitati ejus stimulani. Juvenis erat in virilem nunc maturescere primum ætatem incipiens, nomine Melitas, puer olim educatus in familiari ministerio Gregorii Cyprii patriarchæ, instructusque illis illic disciplinis, quæ et domum deerent illam et ætatem ornarent. Hinc inter Ecclesiæ diaconos ordinatus, una cum aliis ejus ordinis lectissimiis utilitatibus Ecclesiæ serviebat

καὶ παῖδεσθες τὰ εἰκότα, ἐν διακόνοις [P. 268] τῆς Α ἑξέων, ταῖς δὲ αὐθίς ἔχοτιν πορισμῶν ἀλλοθεν. Οἱ δὲ οὐκ ἡσαν· εἰ δὲ ἡσαν, ἀλλ' οὐκ ὑπάρχουν ἐν ταῖς χρείαις. Γίνεται γοῦν ἀγύρτης φιλότιμος καὶ ποριστής ἀνελεύθερος. Καὶ τῷ πρὸς πολλοὺς οἰκείως ἔχειν καὶ φιλικὸς ἐξ ὧν ἐπράττε, σφίσιν ἐπιψύμενος; ἐκιχράτο ὁς αὐτίκ' ἀφέξουσι τὰ διδόμενα. Καὶ δὲ μὲν ἐν ἐπισιμοῖς ἦν ματαίοις ἐκ τινῶν οἰημάτων χειρίστων ὡς ἐπορθίσων πρὸς τὴν ἀπότιτυν, τοῖς δὲ ἐν ἀνέσται αἱ ἐπὶ αὐτῷ φροντίδες ἥγορηντο. "Οπερ γοῦν θεέν ἔστιν ἐπὶ ποταμῶν, κατ' ὅλην μὲν τῶν βαθῶν ἐπεισρέντων ἀδήλως, εἰς ἐν δὲ συναγομένων καὶ τὸν πληθυσμὸν παρεχόντων τῷ βρέματι, καὶ τέλος ἐπισχεθέντων ἐκ λειψυδρίας ἔηρδες ὁ τέως μετεωρούμενος καταφαίνεται, οὕτως ἐκείνην τῶν πολλῶν συνελθόντων τῶν μιτωμάτων, δὲ δὴ λέγεται, κακὸν ὄφεινται φάρος ἐντάριον. Καὶ τῶν δανείων τέως ἐπεισρέντων προνοιῇ μεγίστῃ καὶ τοῦ λανθάνειν, πρὸς καὶ ρὸν ἐντρυφῶν ἐμετεωρίζετο· ἐκλελοιπότων δὲ ἐκείνων ἐκπυστὸν ἥδη τὸ κατ' ἐκείνον γεγονὸς τὸ δράμα, οὐκ ὅπως ἐπέρων τύπορει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρ-

sedulitate ac dexteritate quam maxima. Hic in ceteris quoque vita partibus moderatus, præterquam abstinentia conjugio virginitatem profluebat, etiam non parva edebat specimina multæ in res sacras venerationis et in religionem zeli; et qua valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in judiciis synodicis, imperatori quoque notus, in clero conspicuus; denique a cunctis qui eum norant, ipsa specie ac approbatione sui facile votorum saltem tacitorum suffragium e blandiens provectionis ad superiores gradus, quibns abunde dignus putaretur. Tot eminens virtutibus uni succumbebat visio ambitionis, qua ultra quam res familiaris ferret excurrentis in splendorem **386** baud suæ ait huc fortunæ adaptatum, lœva colligebat quæ dextra effunderet; in quo cum usurparet clam corradendi licentiam valde vituperabilem, tamen adeo plausibilem frequentabat erogationem sic male partorum, ut invidiam avaræ rapacitatis popularis favor liberali largitione vulgo quæsitus absconderet, nemine vel accipientium beneficia vel accipere alios gaudientium tantum animadvertebatur unde quoque pacto congererentur quæ dabantur, quantum quod prompte benigneque donarentur impense laudabat. Hoc ille vita tenore, successu longo mirabiliter in famam proficiens, ea intumuit arrogancia, quæ jam sese non caperet, sed oblitera suæ sortis et ædes ubi diversaretur habere proprias in primis spendidas vellet, et templo privatum uti sibi uni addicto, et ministros illic habere ad nutum obsequentes; ac cum hic sumptu apparatuque ambitioso festa celebraret, illustriores annuarum solemnitatum panegyres æmulans. Ad hanc magnis omnino erat opus proventibus; quos cum ipsi familiares angustiæ negarent, ac neque nundinationes illæ secrete illaudataeque claram suffraodi artes tantum possent reficare quantum homines isti sumptus absuebant, hærebat nebulo

videlicet. Nec tamen sensu domestici defectus descendere de partæ semel existimationis loco sustinens, obstinate cum maxime perseverabat, utroque in exercitio suracitatis occultæ ac liberalitatis speciose ostentata simul agyrtes ambitiosus et quæsitor illiberalis. Sed et quam ei magnam apud pecuniosos plurimos iste fucus insoliti splendoris gratiam parasset, ea uti non parcebat poscendis inde nummis mutuo, quos brevi scilicet se redditum promittebat. In quo non erat mirum adeo fidem invenire illum apud præoccupatos magna opinione copiarum ejus, quam posse persuadere ipsum sibi alicunde mox præsto adfuturos aureos montes, unde tot nomina dissolvetur. Dum spebus ille hisce vanissimis, creditores autem non minus inani fiducia responsuræ ad diem solutionis varie lactati securitati supinæ indormiunt, ecce interim quotidie deflouunt baud cessantibus jacturis solitarum expensarum istæ ipsæ precario corrogatae opes; atque ut rapido e montibus confluxu torrentium stagnantes interdum campi, imbre mox inhibito ac cœlo serenato **387** dilapsoque viis variis humore superfluo, priorem brevi squalorem referunt, cito pulverulentæ ex non multo ante undantibus, ita iste ardelio ubi se paulum quasi suis copiis innatando jactaverat, arefacto repente gurgite siccus in sabulo hærebat, ex multis illis, quæ perplexe immiscens dudum implieuerat filii, deprehensus ad exterrum nihil sibi aliud nisi, quod aiunt, funebrem sindonem aut mortuale feretri operculum texuisse. Post Idus sine solutione lapsas, diffusa nequidquam die, velli aurem unus et alter creditorum. Deprehensa debitoris inopia ceteri admoniti trepide accurrunt, certatim prensant. Tanto jam clarus intelligitur, non modo unde solvat, sed nec unde vivat, divitiarum ostentatori suppeteret. Admiratio primum magna expectationibus de illo inanissimis dudum hiantium,

κλητιῶν μνημονεύεσθαι, ισχυρὸν δὲ εἶναι καὶ ἀλλω; Α τὴν αὐτοῦ τιμὴν, δικα δὲ καὶ τὴν ἔκπτων ασφάλειαν, τὸ ἐπιτίμιον, πατριάρχην ἐκεῖνον βασιλέως ὁμολογήσαντο;. Καὶ οἱ μὲν οἰτως, οἱ δὲ, οἱ δὴ καὶ πρὶν ἐκεῖνον διὰ τὸν δρόκον προσάσταντο, δράστης ἐκεῖνος δράστης μήτ' ἔχειν ἐκεῖνον πατριάρχην καὶ πρότερον η δὲ ἀφώριζε, μήτε τὸν ἀφορισμὸν ισχύειν διατυχρίζοντο, ὡς τε καὶ ἐν μιᾶς τῶν συνάξεων βασιλέα μανθάνειν αἰρούμενον οἵτινες τῆσδε τῆς γνώμης καὶ τίνες θατέρας καὶ πόσοι, ἐρωτᾶν ἔκαστον, καὶ τοὺς τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς γνώμης εἰς μέρης ἔκαστέρους καθίζειν. Ἐκεῖνοις μὲν οὖν μετὰ τὰ; πολλὰς ἐκεῖνας συνάξεις, συναγομένοις καὶ καθ' αὐτοὺς ἐπὶ τῷ περιωνύμῳ τῶν ἀγίων ἀποστόλων ναῷ, ἐκέλευσε διασκέπτεσθαι ω; ἄν γε καὶ συνελθόντες ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ τὸ δοκοῦν πράξιν· δοκιμάζειν γάρ καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον, εἴτε καὶ βούλοιτο τέως. Αὐτὸς δὲ συγγάνεις ὑπῆρχετο διὰ μηνυμάτων τὸν Ἰωάννην. Οἱ μέντοι γε Ἰωάννης τούτῳ μὲν καὶ ταῖς τοῦ βασιλέως ἐκεῖσις θηλυνθεὶς τέως, ὅδριοπαθῶν δὲ τὸ πλέον ἐπὶ τοῖς ἀρχερεῦσιν, ως αὐτοῖς μὲν συναίροιτο σφίσις τῆς γνώμης καὶ τὸν ἀφορισμὸν ιστατὴν ως ἔρυμα, ἐκεῖνοις δὲ ἐξ Ἰθαλοκάκου γνώμης προδιδοῦστο τὸ δρυμα ἀπιροῦν καὶ ἀντὴν ἐπίσι, καταπροσακμένοις ὅμα μὲν

B θεον Ἀπόστολον. Συνέδησαν οὖν ἐν τῷ μεταξὺ σκάνδαλῳ, δοσα καὶ δικαὶοις διάταξε, [P. 265] καὶ διὰ τὸ μὴ παραβλαθῆναι ψυχὴν τίνος Χριστιανοῦ καὶ διὰ τὸν εἰρήνη καὶ καταστάσις εἶναι τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐκκλησίαν ὑπεκώρησα καὶ οὐδὲν τοῦ θρόνου καὶ ἐν τῷ κελλίῳ μου περικλεισθεὶς ἐκαθήμηγα. Ἀμφιβάλλοντες δὲ καὶ δεομένην θεοῦ περὶ τούτων ἐμφάνεια τις θεῖα ἐπέστη μοι λέγουσα, « Εἰ φίλεις με, Πέτρε,

diserte fuerit. Ita hi. At illi qui Joannem vi jumenti, quod vere conceperisset, patriarchatu excidisse contenderant, ut sibi jam consentanea loquerentur et agerent, plane affirmabant eum neque priusquam excommunicationem pronuntiaret, neque in ipso pronuntiandi actu, patriarchali suisse potestate præditum. Quare nullam atque irritam istam esse censuram asseverabant. Ducebat per hæc sine fine contentionum funis, ideo ut pertæsus æternarum dissensionum imperator, in quodam istiusmodi conventuum scire cupiens cuius esset quisque sententiæ, postquam singulos interrogasset, qui persistare adhuc Joannem in patriarchali dignitate censerent, sedere una seorsum, qui vero et illud et præterea excommunicationem ab illo latami ullius esse roboris negarent, simul ex adverso jusserit considere. Sic agitos et loco discretos eos qui opinabantur carere Joannem pontificali potestate, congregatos seorsum a ceteris in celebri templo SS. Apostolorum, deliberare de Athanasio jussit, sperans, post frustra tentatam tot illis superioribus conventibus viam omnem concordiae, saltem hos adduci posse ad favendum sibi hactenus optatae restitutioni Athanasii. Ipse interim nihil relinquens intentatum quod proposito serviret, ut molestissimum obstatulum excommunicationis a Joanne prolatæ oppositum negotio amoliretur, tractare cum Joanne ipso de illa revocanda crebra certorum hominum missatione non desistebat. In quo operari non perdidit. Emolitus enim Joannes toties iteratis Augusti precibus, prætereaque offensus episcopis, quibus cum fere communiter sua ipsorum causa Athanasii restitutionem aversantibus, pro se ipse benévolè assentiens et consulens, aggerem quo

D illum a throno arcerent insuperabilem erexisset, excommunicatione intorquenda in omnes qui eum promovere conarentur, inconsulte ipsi atque integrante illo uti haecen negligerent, sibique sic justam præberent timendi causam ne, quemadmodum C 381 propriam ipsorum securitatem, sic, et multo scilicet facilius, suum ipsius honorem imprudenti, qua ruebant, levitate ad extremum proderent, imperatori annuit quod poscebat, hoc ad ipsuni misso scripto: « Domine mi, sancte imperator, et vos divina et sacra synodus, tuque senatus, et qui adstat atque audit Domini populus, quoiquot in clero censemini, quique habitu insignes monachico estis, et multitudo reliqua. Ego ex orthodoxis genitoribus natus ac sancte educatus, prius quidem sacerdotali dignatus honore sum, postea monachus factus, judiciis qua novit Deus, in thronum enectus patriarchalem sui, gratia primum ac beneplacito Dei, deinde consilio, voluntate, sententia prævio examine perlata vestrum omnium qui dignitate præminetis. In ea dignitate uti me gesserim pie ac recte, novit solus Deus: gloriari enim mihi non expedit, juxta divum Apostolum. Contigerunt autem interim scandalæ (quot qualiaque, vos sciatis), ob quæ, ne quod inde documentum inferretur Christiani ullius animæ, et quo in pace ac statu tranquillo sancta Dei Ecclesia stabiliretur, cessi ad tempus throno et cellula clausus mea quievi. Oborta autem mihi in secessu illo dubitatione an bona ista esset ac Deo probata quiles mea, cum quid sibi super eo cordi esset, ut demonstrare dignaretur, Deum orarem, species quædam divina superadstitit mihi dicens: « Si amas me, Petre, pasce oves meas. » Rursus igitur propter hoc redii ad thronum. Quoniam vero iterum mo-

ποίμανε τὰ πρόδητά μου. » Πάλιν οὖν διὰ τοῦτο Α. Ζ. Περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἡν̄ τῷ τῶν ἀγίων ἀποστόλων τῷ συνάδεσι καὶ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο ὑθρίζετο, πάλιν τῆς καθέδρας ἑξέστην τῆς πατριαρχικῆς διὰ τὴν εἰρήνην αὐτῆν. Εἶπεν δὲ καὶ αὐτὸς ἀγένετο δύον γινώσκετε, καὶ ἀφορισμὸς ἑξεφωνήθη μοὶ κατὰ τοῦ ἀναβιβάσοντος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τὸν κύριον Ἀθανάσιον διὰ τὸ δεκεῖν τὴν αὐτοῦ ἀνάβασιν βαρεῖαν πᾶσαν καὶ ἐπαχθῆ, ὅμεις δὲ ἀρτίως οὐ δέχεσθε τοῦτον δηλαδὴ τὸν ἀφορισμὸν ὡς μὴ ἀκψωνηθέντα κανονικῶς, ὡς λέγετε, ιδοὺ καὶ αὐτὸς ἔσον τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀπολύνω, καὶ παντάπασι λελυμένον ἔχω αὐτὸν, οὐ μέντοι τὴν ἀνάβασιν αὐτοῦ εὐδοκῶ. Πώς γάρ ἂν αὐτὸν καὶ δέξομαι ὡς ἀρχιερέα, ἀνθρώπουν κατηγορηθέντα καὶ ὑθρισθέντα καὶ χειροναῇ ἐγὼ μικροῦ δεινοῦ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ, διλῶ; τε καὶ παραιτησάμενον ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανονικῶς; Ταῦτα λέγω πᾶσι καὶ διαμαρτύρομαι. Εἴ τι δὲ συμβῇ μετὰ ταῦτα, ὅμεις δύσθεσθε· τὸ γάρ ἡμέτερον ἀπαν δεδήλωκα. Οὐ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, οὐ τὸ ίδιον αἷμα δοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας, αὐτὸς ταύτης ποιεῖται τὸ συμφέρον καὶ εἰρηναῖον καὶ ἀσταταστον. » Ή ὑπογραψή, « Οὐδεδά; Ιουάννης. »

rebantur majorem in modum scandala et **382** Ecclesia propter hoc afficiebatur contumelias, secundo e cathedra patriarchica descendit, eundem quem prius intuens scopum pacis meo secessu statuendæ. Postquam autem deinde contigere que vobis sunt cognita, et excommunicatio pronuntiata est a me in eum qui restituere attentaret throno patriarchali dominum Athanasium, quod mihi futura videretur hujus istiusmodi promotio odiosa omnibus et molesta, vos vero super ista recens excommunicatione consulti non admittitis illam, tamquam, ut dicitis, non sit canonice perlata, en ego ultra ipse, qualecumque est aut esse potest excommunicationis istius vinculum solvo, revocansque illam pro relaxata deinceps neminemque in posterum ligante habeo. Neque tamen in domini Athanasii regressum ad thronum de cætero assentior. Quomodo enim ipsum in pontificem admittam, hominem accusatum et deformatum ignominia nondum abstersa, denique pejoris ad hoc, quam ego sim ipse, conditionis, adeo quidem ut parum absit quin de religione ejus æquam dubitandi causam præbeat, præsertim cum super haec omnia patriarchatu ipse dum ultra cesserit ecclesiastice ac canonice? Hæc omnibus dico et contestor. Si quid vero posthac secus quam fas fuerit accidat, vos videritis. Meum enim sensum plane declaravi. Deus autem pacis, qui proprium pro sancta Ecclesia dare sanguinem non pepereit, ipse quod hule expedit ad pacem et turbarum amotionem faciat. » Subscriptio: « Abbas Joannes. »

7. De episcoporum in sanctorum apostolorum templo conuento super his.

Feria erat hebdomadæ sexta, quam Parascevem

ἀποστόλων τῷ συνάδεσι διὰ ταῦτα.

[P. 266] Ἦμέρα μὲν οὖν Παρασκευὴ ἦν, πρώτην δὲ μετ' εἰκάδα διατήνειν 'Αθηναῖον; Μαιμακτηρίων μήνης, καὶ ὁ βασιλεὺς τὸ γράμμα ἐδέχετο. «Οὐ δὴ καὶ εἰς προῦπτον μὲν καὶ πατεῖτον οὐκ ἐδέκειν. Τέως συλλέξας ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὺς τὴν λύσιν ἐδήλου τοῦ ἀφορισμοῦ, παρεμφαίνων καὶ τισιν ἐξ αὐτῶν τὸ γράμμα. Καὶ τῷ ἐντεῦθεν, ἐπει οὐκ ἦν ἀλλο ἐφέξον, ὡς ἐδόκει, τὴν πρᾶξιν, πολλῶν ὑπονοούμενον καὶ ἀλλων κατὰ τὸ λεληθός, δημος; ὡς δῆθεν περιαιρεῖσθης τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς ἐκεῖθεν προφάσεως, Σαβδίτου τοῦ ἐπιόντος καὶ Κυριακῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τῷ θειῷ δὴ πάλιν τῶν ἀγίων ἀπόστολων καὶ περιωνύμῳ ναῷ προσέταττε συνάγεσθαι πάντας, καὶ μηδὲν κύκλῳ περιβαλλομένους δρονοῖς τρίβους ποιεῖν καὶ τούτων διπτεσθαι, ὡς οὐ τριβάς τοῦ καιροῦ χωρούντος. Γέγονε τοῦτο κατὰ τὴν πρόσταξιν, καὶ τῷ τόπῳ συναγόμενοι ἀπεῖχον πολλῷ τὰς γνώμας καὶ δρονοῖς οὐκ ἐδύναντο. Εἶπεν οὖν πέμπων δὲ βασιλεὺς δὲ τοὺς λέγοις εἰς πυνθάνετο, εἰκοστῇ τρίτῃ μηνὸς τοῦ αὐτοῦ, περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας μεσαίτατον, ἐπιδίξας ἵππου τὸν θεῖον καταλαμβάνει τῶν ἀπόστολων ναόν. Καὶ τὰ πολλὰ συγγεγονόν, σφίσιν, ἐπει οὐκ ἦν τὸ περίπατον

dicimus, prima vero post vicesimam dies mensis Augusti, qui Atheniensibus Mæmacterion est, quando imperator hoc scriptum accepit. Id statim palam non ostentavit **383** ille quidem aut notum facere indiscriminatum omnibus voluit. Convocatis tamen episcopis et clericis significavit revocationem excommunicationis; et scriptum Joannis, qua parte duntaxat illius relaxationem exprimebat, quibusdam ex his ostendit. Exceptionem nimiron scripto appositam contra promotionem Athanasi, ne obesset negotio, manifestandam non putavit, pronam hinc fluxuram quam urgebat rem arbitratu, si tantum declararetur amotio præcipui hacenus ei obstare visi palam impedimenti, nimiron excommunicationis a Joanne latè, quamvis et alia non minora hoc obstacula isti tam merito exauciatur olim hominis redauctorioni opponi tacite si suspectantes autumarunt. Augustus igitur, si quam dixi spe processuæ secundo cursu, velut omni remora sublata, in episcoporum deliberatione repositionis Athanasii in sedem, convenire denuo illos omnes ad hoc jussit, Sabbato et Dominica insecuris, apud sacram ædem Sanctorum Apostolorum, præmonitos ut nihil jam circa orbem errarent frivolis allegandis prætextibus, sed rectas facerent vias concordiae, idque ut summi momenti negotiorum serio tandem capesserent: eo quippe rect processisse, ut more amplius nullæ ferende videantur. Fecerunt imperata illi hacenus ut locum in unum coirent. At tantum illuc distabant animorum sensibus, quantum invicem accesserant vicinia corporum: consensionis vero nulla iam spes aut ratio conciliandæ inter ipsos apparebat. Quod cum imperator per eo missos qui successum explorau-

c. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς Κύζικον, οὐτα εἰς Πηγὰς ἀράχωρήσεως.

Διὸ ταῦτα καὶ βασιλεὺς Μιχαὴλ σύχ οἶδε τὸ ὅν
ἐν Περγάμῳ διάγειν, ἀπάρα; ἐκεῖθεν σύναμα καὶ
ταῦτα περὶ αὐτῶν δυνάμεσται Κύζικη ἐπιφοιτεῖ. Ἀλλ᾽
οὐδὲ ἐκεῖ βραδύνει δέει προσδοκωμένης τῶν Περσῶν
ἢ αὐτὸν προσδολῆς. Οὐθενά κάκείνεν ἀπαναστάς ἐν
Πηγαῖς παραβαλασσιδιῷ γίνεται πόλεις, ὅπη δὴ καὶ
καὶ οὐστερον λύπη καὶ ἀδυμαία συσχεθεῖσι διὰ τὰ συμ-
βάντα νόσων περιπίπτει βαρεῖσθαι. Καὶ ἔγγυς ἡλθε τοῦ
κινδύνευσας, καὶ ἐκινδύνευε (τοῖς τρόποις ἀπίγμοστο), εἰ μή γε προπεφύκει τῆς Παρθένου
καὶ Θεοτόκου προφανές ἔλεος. Οὐδὲ καὶ τοῦτο καθ' εἰρημὸν πυνάψαι. Ἐκείτο μὲν οὖν βασιλεὺς
εἰ λοισθια πνέων, εἰπέ τις ἐπειληπτο γάρ [P. 272]
καὶ ἀναισθήσας εἴχε πόδες δὲ καὶ Ιατροὶ ἔγνων
ἰασίνον. Μηδύματα δὲ πόδες τὸν πανέρα καὶ βασιλέα
τὴν χροῖσα καὶ ταχύτατα προσπῆται, ὃ δὲ καρός
ἐπιτίθανεν ἀντιβαίνουσας θαλάσσης, καὶ ὁ πλοῦς
ἰπτίχθετο. Τέως δὲ δυσχερῶς μεθ' ἡμέρας φύδηνουσι.
Καὶ τὰ πεμφθέντα ἐκεῖθεν γράμματα δάκρυα μᾶλλον
ἔτεις δὲ γράμματα. Ἐδήλουν μὲν οὖν τὴν νόσον,
ὅποις καὶ ἐπὶ ποιοις σημεῖοις δοσι τῆς μέρεις καὶ δοσι
νόστες δὲ νόσος ἀκμάζει, καὶ τοῖς φαρμάκοις παρ'
εἰποῦν νοσηλεύεται, καὶ τόλος δπως ἔχων κυρεῖ καὶ

*10. De imperatoris Michaelis primum Cyzicum, inde
Pegas recessu.*

391 Propter hæc ipse quoque imperator Michael non valens amplius subsistere Pergami, inde moveens cum iis quas circa se habebat copiis, Cyzicum se consert. Sed nec ibi moratus est, metu expectati etiam illic insultus in se Persarum. Igitur et hinc vasis conciamatis in Pegas mari adsumum transit oppidulum: ubi deinde dolore ac moestitia ob ea quæ acciderant in morbum indicit gravem, ex quo parum absuit quin de vita periclitaretur. Quin et periclitatus revera est, quippe desperatus a medicis, nisi præoccupasset subvenire in tempore Virginis Deiparæ manifesta misericordia. Nec alienum, puto, fuerit et hoc quemadmodum sit gestum huic historiæ inserere. Jacobat igitur imperator extrema spirans, diceret aliquis: correptus enim deliquio, eorum quæ multa satagebant circum medici nihil plane sentiebat. Festinabant videbant famuli hæc, prout res poscebat, quamprimum indicare patri Augusto. Sed frustra conantibus mare obstabat, tempestate tunc adversa navigantibus in urbem. Ea causa dies aliquot relenti, ægre tandem eluctati obstacula appellant, litteras ferentes quæ lacrymæ potius erant quam literæ. Narrabant de morbo, qualis esset; quoniam cum eo diebus, quot noctibus æger luctaretur; quibus incrementis, quo intervalle auctus languor fuisse; quibus hactenus languens remedis curata. Super haec percontabantur quid statueret; ac si quid opis medici urbani quod ægro afferrent habere viderentur, cito illos ut juberet occurrere, eraebant: periculum enim, si cunctarentur, fore ne-

A εἰ τι βοηθεῖν Ιατροὶ ξεδίεν, ἀπαντάν ἡπιειγον τὴν
ταχίστην, ἀν τιως καὶ ἐν ζῶσι τὴν κείμενον καταλή-
ψαντο. Βασιλεὺς δὲ μαθών τὰ πάνδεινα ταῦτα περὶ
τῆς τοῦ βασιλέως ἐδυσελπίστει αὐτίκα ζωῆ, καὶ
μετέωρος ἦν ἀκούσιν τὸ γαλεπώτατον. Ὁμοιος πέμπει:
μὲν αὐτίκα καὶ Ιατρούς; πέμπει δὲ καὶ τῶν οἰκείων
τὰ κράτιστα. Τὸ πλέον δὲ δὲ μᾶλλον, εἰπειν τάληθες,
τὸ δῶλον, ἑδάρρει τῷ ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς Πανυμνήσου
ἱλέεις, οἷος αὐτὸς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐψκει, διστε καὶ
ἀραρότως ἐπ' αὐτῇ πεποθέναι καὶ τὰ εὐχαριστήρια
ταῦτης ἐπαγγέλλειν φάλλεισθαι, καὶ αὐτῇ ἐψιστώτο
ἡ ἀναστάσιμος. Τότε γοῦν καὶ ἐπὶ πλέον ἐποντισθεῖτο,
καὶ τῷ ἐκ τῆς φωταγωγοῦ ἐλαῖῳ, πέμπων καὶ μο-
ναχὸν ἐκ τῆς μονῆς, φιλοτίμως ἐδωρεῖτο τὸν κε-
μενον. Ἡν δὲ ἄρχε δ μοναχὸς ἀποδέει τῆς νεώς
ἀνάνηψις τῷ κινέμενῳ, καὶ περὶ αὐτοῦ μῆπω φανέν-
τος δηδη νεκρὸς ἐπινθάνετο ἐξ ὄντερον αὐτίκα
χρηστῶν, καθ' οὓς εὐσταλῆς τις γυνὴ ἦλιον τοῦ πο-
νηντος μέρους ἀποτράπει ἐψκει, εἰ "Ηέστε, λέγων,
εἰ μοναχὸς ἐπ' αἰγαλοῦ ἀποδέεις ισταται φέρων καὶ
δῶρα τῆς Θεομήτορος. » Οἱ δὲ ἐπιστάντες εὐθέως; τὸ
ἀκουόμενον καθεώρων, καὶ ἡ ἐπιδημία τοῦ μοναχοῦ
σὺν ἀγίῳ ἐλαῖῳ ἐπανάκλησις ἦν τῷ νοσοῦντι, ἐν
οἷς πλειστῷ τῷ θειακῷ γενομένῃ μετά θαύματος.

quem venirent sanatori, reperirent mortuum. Hæc
tristissima imperator audiens pene confessim
desperavit de salute filii, et in horas expectabat
392 incepsissimum de ejus obitu nuntium. Ac medici
quidem statim misit, cumque his præcipiis quo-
que domesticorum, maximam ipse interim fiduciae
partem, aut totam, ut loquar verius, aduciam in
Dei ac laudatissimæ Deiparæ miseratione collocans
(ita ille factus, sic erat in similibus solitus agere),
adeo quidem ut spe certa præcipiens voti succes-
sum, jam nunc sacrum in gratiarum actionem pro
beneficio a Dei Matre accepto, etsi dici ritus,
(quaæ Dominica erat Resurrectionis memorie di-
cata) aliud posceret, celebrari voluerit. Diu igitur
et plurimum divam veneratus, oleum e lampade
quaæ sacro alluxerat, per fidum e monasterio mona-
chum misit; reque mox ipsa apparet magnificum
omnino mirificumque munus languenti donatum.
Similis enim illud portans monachus descendit
navem, ægri fieri melius contigit. Priusquam au-
tem ille appulsa se in conspectum daret, languens
hominum opinione tantum non mortuus felici re-
creatus somnio est, per quod ipsi videbatur splen-
dide ornata quædam mulier ex parte corporis
laborante clavum evellere. Post quod expperrectus
Michael, Vide, inquit intuens astantes, ecquid
monachus modo expositus in littus hic adsit ferens
donum Dei Matris. Illi dum parere jussis satagunt,
confestim quod audierant viderunt: comparentis
quippe in puncto monachi, cum sancto oleo, adven-
tus plena statim ægrotanti emersio ex morbo fuit,
Deo rem haud dubie ascribentibus cunctis qui cer-
nebant, et pro facto humana vi majori mirantibus.

καὶ παῖδεσις τὰ εἰκότα, ἐν διακόνοις [P. 268] τῆς Α ἑξάδων, ταῖς δ' αὖθις ἔχοτιν πορισμῶν ἀλλοίθεν. Οἱ δ' οὐκ ἥσαν· εἰ δ' ἥσαγ, ἀλλ' οὐκ ὑπέτροφουν ἐν ταῖς χρείαις. Γίνεται γοῦν ἀγύρτης φιλότιμος καὶ ποριστής ἀνελεύθερος. Καὶ τῷ πρὸς πολλοὺς οἰκείων ἔχειν καὶ φιλικῶς ἔξ οὐν ἐπραττε, σφίσιν ἐπιψυμένος ἐκιγράτο ὡς αὐτίκ' ἀφένουσι τὰ διδόμενα. Καὶ δ' μὲν ἐν ἀλπισμοῖς ἦν ματαίοις ἔκ τινων οἰημάτων χειρίστων ὡς εὑπορήσαν πρὸς τὴν ἀπότιτν, τοῖς δ' ἐν ἀνέσει αἱ ἐπ' αὐτῷ φροντίδες ἡγόρηντο. "Οπερ γοῦν ιδεῖν ἔστιν ἐπὶ ποταμῶν, κατ' ὅλην μὲν τῶν ρύακων ἐπεισρεόντων ἀδήλως, εἰς ἐν δὲ συναγομένων καὶ τὸν πληθυσμὸν παρεχόντων τῷ φεύματι, καὶ τέλος ἐπισχεθέντων ἐκ λειψυδρίζες ἕηρδες ὁ τέως μετεωρούμενος καταφαίνεται, οὕτως ἐκείνην τῶν πολλῶν συνελθόντων τῶν μιτωμάτων, δ' ὅη λέγεται, κακὸν ὑφαίνεται φᾶρος ἐντάριον. Καὶ τῶν διαγείνων τάων ἐπεισρεόντων προνοίᾳ μεγίστῃ καὶ τοῦ λανθάνειν, πρὸς καιρὸν ἐντρυψών ἐμετεωρίζετο· ἐκλελοιπότων δ' ἐκείνων Ἐκπυστὸν ἤδη τὸ κατ' ἐκείνον γεγονός τὸ δρῦμα, οὐκ ὅπως ἐτέρων τύπορει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄρ-

sedulitate ac dexteritate quam maxima. Hic in cæteris quoque vitæ partibus moderatus, præterquam abstinens conjugio virginitatem profitebatur, etiam non parva edebat specimina multæ in res sacras venerationis et in religionem zeli; et qua valebat dicendi vi, multorum causas defendebat in judiciis synodicis, imperatori quoque notus, in clero conspicuus; denique a cunctis qui cum narrant, ipsa specie ac approbatione sui facile votorum saltem tacitorum suffragium ebulandiens provectionis ad superiores gradus, quibns abunde dignus putaretur. Tot eminentis virtutibus uni succumbebat vitio ambitionis, qua ultra quam res familiaris ferret excurrens in splendorem **386** haud suæ adhuc fortunæ adaptatum, læva colligebat quæ dextra effunderet; in quo cum usurparet clam corradendi licentiam valde vituperabilem, tamen adeo plausibilem frequentabat erogationem sic male partorum, ut invidiam avaræ rapacitatis popularis favor liberali largitione vulgo quæsitus absconderet, nemine vel accipientium beneficia vel accipere alios gaudientium tantum animadvertebatur, quantum quod prompte benigneque donarentur impense laudabat. Hoc ille vite tenore, successu longo mirabiliter in famam proficiens, ea intumuit arrogancia, quæ jam sese non caperet, sed obliterata suæ sortis et ædes ubi diversaretur habere proprias in primis spendidas vellet, et templo privatim uti sibi uni addicto, et ministros illic habere ad nutum obsequentes; ac cum hic sumptu apparatusque ambitioso festa celebraret, illustriores nuntiarum solemnitatum panegyres æmulans. Ad hæc magnis omnino erat opus proventibus; quos cum ipsi familiares angustiæ negarent, ac neque nundinationes illæ secretæ illaudatæque clām suffurandi artes tantum possent reflcere quantum immunes isti sumptus absuebant, hærebat nebulo

C

D

videlicet. Nec tamen sensu domestici defectus descendere de partæ semel existimationis loco sustinens, obstinate cum maxime perseverabat, utroque in exercitio furacitatis occultæ ac liberalitatis speciose ostentatae simul agyrtes ambitious et quæsitor illiberalis. Sed et quam ei magnam apud pecuniosos plurimos iste fucus insoliti splendoris gratiam parasset, ea uti non parcebat poscendis inde nummis mutuo, quos brevi scilicet se redditum promittebat: in quo non erat mirum adeo fidem invenire illum apud præoccupatos magna opinione copiarum ejus, quam posse persuadere ipsum sibi alicunde mox præsto adfuturos aureos montes, unde tot nomina dissolvetur. Dum spebus ille hisce vanissimis, creditores autem non minus inani fiducia responsuræ ad diem solutionis varie lactati securitati supinæ indormiunt, ecce interim quotidie deflouunt haud cessantibus jacturis solitarum expensarum istæ ipsæ precariæ corrogatae opes; atque ut rapido e montibus confluxi torrentium stagnantes interdum campi, imbre mox inhibito ac cœlo serenato **387** dilapoque viis variis humore superfluo, priorem brevi squalorem referunt, cito pulvreni ex non multo ante undantibus, ita iste ardelio ubi se paulum quasi suis copiis innatando jactaverat, aresfacto repente gurgite siccus in sabulo hærebatur, ex multis illis, quæ perplexe immiscens dudum implicuerat filii, deprehensus ad exterrum nihil sibi aliud nisi, quod aiunt, funebrem sindonem aut mortuale feretri operculum texuisse. Post Idus sine solutione lapsas, diffusa nequidquam die, vellit aurem unus et alter creditorum. Deprehensa debitoris inopia cæteri admoniti trepide accurrunt, cœratim prensant. Tanto jani clarus intelligitur, non modo unde solvat, sed nec unde vivat, dicitiarum ostensori suppeteret. Admiratio primum magna expectationibus de illo inanissimis dudum hiantium,

Μαρρὶ ἀνέκαθεν Θεοδερίχῳ Σικελίαν κατέχοντι, Α ναῖον καὶ πλέως Ἀρετικοῦ φρονήματος, πολλῷ δὲ κατά τινα γονικὴν ἀποστασίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀποσταιοῦντι καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολέμους καὶ μάχας πρὸς τὸν Κάρουλον καταστάντι, πρόσεισι ρόγαις τεκταῖς βοηθήσων σὺν οἰκείῳ λαῷ. Καὶ ἐπὶ χρόνῳ κατό τε συμμαχίᾳ συνῶν Θεοδερίχῳ μετὰ τῶν οἰκείων προσεδοθεῖ. Ἐπεὶ δὲ ὁ πόλεμος παῦλαν ἔσχε καὶ σπονδαῖς; ἐπιγαμίοις οἱ τέως πολεμοῦντες εἰρήνησον (τὴν γὰρ Αικατερίναν δὲ τοῦ βηγδές ἀδελφὸς εἰς τῷμον λαμβάνει, διν' καὶ εἰς βασιλέα στέψας δὲ πάππας, καὶ διχα τέρπα, εἰτ' οὖν γῆς, ἐπικηρύξας κράτορα, περὶ τῆς πόλεως ἔκεινων τὰς ἐλπίδας ἀνήστα διὰ τὴν νύμφην οδοσαν τοῦ Βαλδουΐνου ἐγγόνην), ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἰλεουμένης πέμφας δὲ πάππας ζῆτει τὸν Ροντζέριον. Οἱ μέντοι Θεοδερίχος οὐ πρέπον γνοὺς οὐδὲ ἄλλως δίκαιον προδιδόντας τὸν εἰπὶ καιροῖς ἀναγκαῖοις φανέντα χρήσιμον (ἐφῆπται γὰρ αὐτόδην οἱ καὶ τὰ δεινὰ ὡς τὸ σχῆμα καταπατήσαντες), Ικανὴν μὲν αὐτῷ φιλοφροσύνην, τῷ πάππῳ δὲ πρὸς τὰ ζητούμενα ὑπειξεν ἡγησάμενος ἀπολύειν καὶ μὴ κατέχειν μήτε μὴν περιέπειν τὸν ἄνθρωπον, ἐκποδῶν ἀπήγγελε γίνεσθαι καὶ ζῆτειν διονυσίας. Διὰ ταῦτα τοῖς δόλοις ἀπορθεῖς ἔκεινος πέμπει πρὸς βασιλία καὶ Ικανὴν συμμαχεῖν διούλοιτο βασιλεύειν. Ἡν γὰρ τοῖς ἀληθεῖαις, ὡς ἔδοξε, καὶ λῆμα ἔχων γεγ-

B

ιζ. Περὶ Μιχαήλ τοῦ δεσπότου, ὅπως ὑποτεύθεις εἴπεσχέθη.

Παρ' ἧν αἰτιαν καὶ Μιχαήλ ὁ δεσπότης αἰτιαῖς ὑποβληθεὶς κεκινθύνευκαν. Ἐπεὶ γὰρ δὲ μὲν βασιλεὺς ἤπειρε τοῦτον εἰς Νίκαιαν σύναμα τῷ ὅπ' αὐτὸν λαῷ στρατηγήσοντα, ἐκεῖνος δὲ πολλάκις γράφεις μετεκαλεῖτο τὸν ἴδιον, κακεῖνος κατερράβθυμουν, διὰ ταῦτα ἔδοξε χρῆσθαι τοῖς βασιλέως ὡς ὑπῆρχταις, διηγησάμενος εἰς τῆς ἀνάγκης γεγενημένοις, καὶ πέμφας συνῆγε, πλήη οὖτε βασιλέως εἰδότος, καὶ δρόκους ἀπαιτῶν ἔκεινος δέ τοις, καὶ

C in Romanæ militiæ auxiliare accipere. Venirent modo quam primum, et ipsæ quidem ductor sibi eximie destinatam magni duos dignitatem cum affinitate splendida, nuptiis neptis propriae Mariæ Asanis filiæ, iniret, milites vero ipsius ad spem certam magnorum, quibus nulla mora numerandis intercederet, stipendiiorum accurrerent, cæteraque omnis generis opera bello fortiter navatae haud se desideratuos præmia scirent. Hæc tam pellaciam prolixe pollicebatur imperator, quoniam, ut diximus, nullam fiduciam partem in Romano colligere poterat exercitu, quod qui ex eo reliqui numeris cladiibus superfluerant, mari trajecto e continentia Asiae in Occiduum omnium inopes delati, passim profugi a deo viluerant dejectis ignave animis, ut, si victum miserum vel insima servitute paciscerentur, D 396 præclare secum agi crederent.

13. De Michaelē despota, ut suspectus redditus si comprehensus.

Qua ex causa et Michaelē despota in defectionis meditatæ suspicionem veniens est periclitatus. Cum enim illum imperator crebris nuntiis ursisset ut delectu in suis terris habito sibi præsto cum copiis adesset, dux a se Nicæam mittendus, et ipse multis litteris quoquo-versus scriptis suos nequidquam vocasset ad signa subditos (quippe bi periculum talis militiæ reputantes fracti animis ignave cunctabantur obsequi), hos, de quibus dixi nuper, imperatoris milites nunc in sua ditione fugitivos explorare aggressus, postquam in eam de qua significavi humilitatem consternatos reperit,

Theudericus nec honestum nec justum ratus hominem prodere, qui necessario suo tempore se ipso utilem probasset, huic quidem satis se relaturum gratiam putavit, si liberum dimitteret, quo tempore se queri ad supplicium ipse non ignoraret, papæ quoque satisfacturum, 395 ubi ostendisset nec soveria se illum nec apud se versari. Ergo Ronzerio denuntiavit, a se abiret salutemque alibi quæreret. In his ille angustiis inops consili melioris misit ad imperatorem qui se cum exercitu non modico paratum ad ejus auspiciis rem gerendam, ubi cunque præciperebat, offerrent, etiamque orarent ne supplicem aspernaretur nec ingratum nec inutilem, si admitteret, futurum. Erat revera, qualem et se serebat ipse et passim fama celebrabat, Ronzerius generosi et vere Martii plenus animi, miraque (quod in illo eminebat) industriae in sibi fido ac benevolo tenendo inconfitissimo eoi præferat genere latronum, quibus ad flagitia connivens et arte popularitatis varia obsequens, salva semper auctoritate imperii, strenuis fortibusque coætorum quantumvis audacium executoribus plerumque utebatur, celebritatem inde adeptus maximam. Tali conventus legatione imperator, qui jam ad conducendos mercede milites unum necessitate adigente appellere animum consipisset, pretiosam sibi quasi divinitus offerri occasionem arbitratus, cypide quod se in manum dabat arripuit; missisque, quo fidem promissorum faceret, aurea munitis bullæ diplomaticis, ei significauit sese ipsum conditionibus per amplis et subiectas ipsi copias auctoramentis idoneis jam nunc

κρυφησὸν λαμβάνων καὶ μέρει θιδού; πρὸς ἑκείνους. Αἱ σμάτων, τὰ μὲν καὶ λαμβάνων, τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν χρεῖαν ἑκείνων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπλάσιαν προσδεχόμενος. Γαμηλιῶνος μὲν οὖν, ὡς εἰρηται, τῇ Κωνσταντίνῳ ἐφίστανται. Καὶ βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἀλπίδι διξάμενος, διμιας τῇ τῆς σομπαχίας ἀλπίδι ἀναθαρρών τοὺς λογισμοὺς κραταιότερον ἴστη καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντεις αφίσις τὰ χρήματα, καὶ θησαυροὺς πάντας οὓς ἀνεπίμπλων οἱ πανταχόθεν δασμοὶ, ἐπιτεθέντων πάλαι καὶ αὐτῶν φορῶν καὶ προσσοδίων τοῖς ἐν ἀνακτόρων δουλεύουσιν, & δὴ καὶ βασιλεὺς ἐξ ὄρχαλου εἰς μισθίους ἔτιθουν ἀναγκαῖους τοῖς ὑπηρετουμένοις, ἑκείνας ἐξεκνοῦντο.

BΑλλὰ τὸν μὲν Ῥοντζέριον εἰς μέγα τιμήσας δοῦκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ καὶ ἰδοὺς μεγαλόματα δόνόμωσί, γαμβρὸν κατὰ τὰς ὁμολογίας καθίστη. Ἡν δὲ δρα καὶ τὸς ἐπιστᾶτος πολλῶν φιλοτιμῶν ἀπολαύσιν δεικνύειν τὴν χρῆσιν, ὡς ἀν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δόξωσιν. Ἐτάχθησαν οὖν ἐξ Κύζικον ἀπελθεῖν πολὺς γάρ τὸ ξένον τὸν φθόνον Ἐρπειν, μᾶλλον δὲ τὴν ἐπίθεσιν ὡς οἶσι τε διενδουν, κάκε πολὺ τι συναχθεῖ-

occasionem non putavit prætermittendam eos sibi ad quidvis obnoxios reddendi. Ergo negotio eis dato socios ad se clam cogendi, congregatos ex illis circiter centum arcano alloquens induxit ad sibi idem sacramento in hoc obstringendam, ut hostes hostium suorum, amici amicorum, sine ullo respectu aut discrimine, deinceps forent, se quoque ipsum vicissim protegendi eos promissis juratis obligans. Hoc etsi secreto actum a despota ubi fido ad se delatum indicio rescivit imperator, contulit eodem aliunde comperta signa plurima infidi animi ac rebellionis machinantis, quibus magnum ad verisimilitudinem colorem addebat, quod idem despota conjugem haberet filiam Terteris, ex genere utique inferno Romanae rei. Quare antequam defectio erumperet, mature prævertendum arbitratus, dicam Michaeli cogitatæ perduellionis impingit, compulsumque obire vadimonium causa rite cognita damnavit. Sed hoc contigit paulo post et in loco referetur, nunc eo prælibatum quo indicetur et hanc mente versatam imperatori curram, quando illum a Rontzerio missi convenere, promptiore redditisse ipsum ad adeo prolixè admittenda liberaliterque remuneranda exteri ducis obsequia. Porro istis Augusti litteris Rontzérius acceptis, curam ingressus existimationis tuendæ tantæ quantam de ipso præcepisse præ se ferebat imperator, non eos solum quos ad manum habebat ducere ad eum milites **397** voluit, sed allos præterea evocavit promissis magnis, quorum videlicet solutionem imperatori delegaret. Convenierunt ad spem ostensam imperialis gazæ largiter mox participandæ Latipi tanto numero, ut nec naves quæ illos caperent nec pecuniam Rontzérius haberet, quæ sufficeret ad singulos vel exigua, quæ vegetaret alacritatem nomina dantium, ergo tamen saltem aspergendoris. Quare appulsus ad **Genuenses**, illisque glorianter ostendandis imperato-

ris diplomatibus fidem in mutuando nactus, vi-
ginti circiter millium aureorum cum illis debitum contraxit, quæ se ille Constantinopoli soluturum pecunia sibi statim ab Augusto representanda pollicitus est. Cæterum non totam eam summam numerato accepit: pars enim in nauum est im-
putata suppeditatarum a Genuensis navium, quo opus fuere novis Rontzerii delectibus trans-
portandis. Sic igitur Septembri, ut dictum est, mense Rontzerius cum classe Constantinopolim appellat, quando imperator tanto præter spem au-
ctus exercitu, et ingens in posterum peregrina militia operæ pretium expectans, firmato a trepli-
datione priori aniro largissime muneratus est hospitos, et ultraque pecuniam effundens manu, thesauros, quos undecunque corrassa vectigalia compleverant (quorum jam pars nulla distraheba-
tur in auctoramenta veterum militum et stipendia palatinorum ex longo decreta ministrorum, omnibus his nuper, uti dixi, abrogatis), in horum sinus exinanivit. Ac Rontzerium quidem promisso insi-
gnivit ducis magni titulo, familiares quoque ejus illustribus aliis nominibus honorans. Denique quod erat etiam pollicitus, affinitate sibi eundem ad-
movit intima, nuptiis cum eo neptis suæ Maria celebratis. Quo toto tempore tanta exstitit in hos omnes exteros Audronici munificentia, ut cuivis eorum ad statim accipendum ab Augusto donum quantumlibet alio non esset opus quam istius ei desiderium **398** significare. Neque enim ipsorum quemquam vacuis a se abire manibus aut voti non compotem sinebat. Ita bene curatis ornatisque Latinis auxiliaribus expeditio indicta Cyzicum versus est. Cujus consilii hæc erat ratio. Confluerant Cyzicum, ut dictum est, ex tota circum continenti quotquot effugere Romani potuerant barbaros, opesque suas in illud asylum undecunque contulerant. Quæ res cum latere prædatores Per-

καὶ χρήμασι καὶ σώμασιν ικανούμενον, Α τηρίῳ χρωμένων, Γεννουτῶν δὲ αὐτόθεν κατ' αἰγιαλοὺς βούτησις καὶ τάρπαις καὶ σανίσιν ἀσφαλισθέντων κύκλῳ, κάντεῦθεν ὡς ἀπὸ τείχους βαλλόντων τε καὶ βαλλομένων, ὡς καὶ πολλοὺς πεσεῖν ἀμφοτέρωθεν. Μόλις τὸν θόρυβον βασιλέως καταστορέσαντος, ἐπὶ Κυζίκου εἰς παραχειμασταν ἀπέπλεον. Ἐκεῖσε δὲ ἐπιστάντες πόλλα ἀττα τῶν χαλεπῶν κατεπράττοντο, ἐντὸς τοῦ τείχους καθήμενοι, χρήματα ἐκλιγούτες, βίους ἀρπάζοντες, γυναιξὶν ἀνθρώπων ἐπιχειρούντες, καὶ τῶν ἐποίκων δσα καὶ ώητῶν καταχυρεύοντες δούλων. Τέως δὲ μὲν Φαρέντα Τζεμῆς, αἰσχυνθεὶς οἷον τὰ δρώμενα, καὶ πολλάκις ἐλέγχας οἶων μὲν ἀπήλαυσαν βασιλέως, οἷα δὲ πράττουσι, καὶ μὴ πείσας βρεβάρους δντας, καὶ αὐτοῦ κατεξανισταμένου τοῦ ἀγοντος ἀπαλειψεν ἔγνω. Οθεν καὶ συσκευασάμενος ἄμα ναυσιν ἰδίας καὶ οἰκείων λαῷ ἐπ' οἴκου πορεύεται. Ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἔτι τῷ κατὰ Κύζικον προσκαθήμενοι τελγεῖ καὶ ταῖς σφῶν αὐτῶν ἐντρυφῶντες ἀτασθαλίαις, ὅπῃ καὶ λήξειαν τοιαῦτα πράττοντες, ἥν οὐδεὶς ἀγνοῶν. Πωμαλοὺς γάρ

177] Ός γοῦν ἐγητύοντο καὶ ἡδη πρὸς ἔξδοις λατισυνίστανται: Γεννουτᾶι οἱ κατὰ πόλιν τέως τοις τὸ χρέος; * βασιλέας γάρ ἀπαιτεῖν ἐτέροις εντας οὐκ ἔρωτο δεῖν. Οἱ δὲ τὰ τοῦ χρέους προσανετίθουν τῷ βασιλεῖ ὡς αὐτοῦ γε χρητοῖ ἔνεκα. Καὶ βασιλεὺς τέως οὐκ ἀνεχόμενος, διη ποὺς τὸ ἀποδιδόναι κατένευε, καὶ διὰ τοῦτο λαονεικίαν πάσσων ὑποτεμνόμενος ἐπεμπτε τὴν θάνατον Στέφανον, μέγαν δρουγγάριον τοῦ πλωτίντα, καταστελοῦντα τὸν θόρυβον. 'Ο δὲ τοιδέησε τὸν ταῦτα ποιεῖν ὕστε καὶ κατεκόπη ἡ αὐτῷ γε ἱππω. Καὶ ἔρις ἐντεῦθεν μεγάλη σφῶν ὠροῦμεντο, τῶν μὲν ἔνικῶν τὴν τοῦ διου καταλαβόντων μονῆν, κάκεινη ὡς δρμῆ-

on posset, verisimiliter expectabatur eos ipsos impetum versuros: nam avari hanc inhant, et in loca congestis opulenta copida solet rapacitas incitari. Urbi ergo nra plenae tunc et divitiis et hominibus, ne vel jam obsessae vel mox obsidenda a ris, militi suppetias novos hosce socios pla-

Cigna Catelanorum et Genuensium, et cædes magni drungarii.

autem prensis paratis in procinctu ad hoc e urbe jam egridentibus, ecce supervenienti urbe erant e Genda creditores Rontzerii, dixi; et hoc exente brevem occasionem petendi debiti, dum intra Constantinopolim ne esset, cum sollicitudine ac tumultu circumstunt hominem, solvi statim quod debebat ntes. Cum eos ad imperatorem remitteret erlus, allegans imperatoris fide pecuniam am, in ejus obsequia impensam, et numerus paratum (adirent modo, statim cumturi quod poscerent), illi bæc effugia rati eritoris infidi, ab eo se repetere dixerunt, cum imperatore sibi nihil esse negoti; quæ ardente jurgio, ventum ad manum imperator rapili admonitus expedivit conopportuna rixa dirimendæ; seque professus, d ante renuisset, summæ a Genuensibus redebitorem, eos ultro ad satis accipendum vellent evocavit ad se, misso ad id turbas componendas Stephano Muzalone magno ario rei navalis. At is tantum absuit a nimis dulta seditione compescenda, ut ipse cum chebatur equo concisus in frusta fuerit ensiam cominus dimicantium irrevocabiliterque dissorum. Hinc jam inflammata contentio in utrinque infestissimum 399 effebuit,

peregrinis quidem militibus obvium Cosmildii monasterium occupantibus, eoque utentibus pro arce, ex qua erumperent, quo se recipierent; Genuensis autem illic, ubi forte sunt reperti per littoralem oram, vallo contra et aggere sese munire satagentibus, certatinique ad id comportantibus dolia, scuta prælonga et tabulae, quibus externe commissis intusque arena congesta roboratis casta velut sua circum obvallarent, ut tum isto quasi muro extemporaneo tela hostium in objecta materia letum perdentia frustrarentur, tum ex eo superne vicissim jacularentur. Quo diu strenue infesteque facilitato, eadere utrinque plurimos contigit, quod tandem exauditis sine fine iteratis ab imperatore mandatis sedatus aliquando tumultus est, ac pace facta Rontzerianæ cum suo duce complæ consensis navibus hibernatum Cyzicum ierunt. Cyzici ubi fuere, admissi intra munitiones multa miseris illie degentibus gravia nec mitiora hostilibus fecerunt, pecunias extorquentes, annanam diripientes, uxores civium violare consantes, uno verbo, collectis isthie Romanis velut empli mancipiis superbissimo dominatu abutentes, iam intoleranda quidem licentia, ut Pharenda Tzimes pudenda injuriarum indignitate commotus, cum petulantiam intolerandam frustra Rontzerianos increpando ac beneficia meritaque in eos imperatoris commemorando reprimere sœpe nequidquam tentasset, barbaris, duce ipsis proprio assentiente, monita irridentibus, otiosus esse testis immanum scelerum non sustinuerit, sed suas vasa colligere copius jussas, suis impositas navibus domum reduxerit. Quo liberius deinde Rontzeriani tyrannidem intra Cyzici muros sine interpellatione diram exercuerunt, rapacitati, ingluviei, libidiuibus ad satietatem indulgentes; nec obscure id ferentes, sed famam quoquoversus de his ipsorum flagitiis didit securissime contemnentes, frustra ringenti-

πανταχόθεν τὰ δεινὰ περιέστη, καὶ διεφώνουν πά. Αἱ μιμένην λαμπάδα καὶ περιερχομένην τὸ καθεώρα. Τούτο δις καὶ τρὶς γεγονής ἐννοιά τὸν καστροφύλακα. "Ο δῆ καὶ τοῖς προέχου τὸ εἰκός κονωπάμενος κάκείνους εἰς τὴν ἐνῆγεν ἐκπληξιν. Τέως μαθεῖν ἡδούλοντο τὸ εἶη τοῦτο. Καὶ πέμπονται, μὲν καὶ ἄλλοι καὶ πήσοντες, οὐδὲν δὲ πλέον τοῦ πρατομένου ἀπεκαλύπτετο. Σὺν πολλοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπικόντες καὶ ἀξιόπιστοι, δείγμα δὲ προνοίας ἔχει Θεοῦ καὶ τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔτι γένος κηδεμονίας, κανὸν ἀλλως βαθέως καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐνεργῶνται τὰ θεῖα βουλήματα, καὶ ἀμα καὶ βασιλέως χρηστοῦ δόξαντος δόξαν, Θεοῦ κρίνοντος πάντως μετά τῶν ἐπιτετηδευμένων, καὶ τῷος καὶ μόνοις ἐπιτετηδεύοντος, τὸ τῶν ἀνθρώπων σφάλμα ή καὶ κατόρθωμα.

"Ηδη μὲν οὖν φθάσαντες ἐδηλώσαμεν πῶς Μαγνησίας τῆς κατὰ Ἔρμον βασιλεὺς ἀπαλεῖ. Ταῦτης μὲν προστησαντεστεροὶ βασιλέως ἀπηρκότος ἐκείθεν, ήν δὲ καὶ δὲπὶ τραπέζῃς Φιλανθρωπηνὸς, ἀνήρ εδγανεῖδ καὶ γῆρας συνέστη τε καὶ ἐμπειρίας στρατηγικοῖς ἐς ἅπαν κοσμούμενος. "Ως γοῦν τὸ πόλισμα καστροφύλακι ἐπετέτραπτο καὶ ἡδη ἐν φυλακαῖς ἐκείνος διαγρυπνῶν ἦν δψὲ τῶν νυκτῶν, πολλάκις

bus et hoc malorum **400** auctario tam saevo extrema jam consternatione extahescentibus denotatissimis Romanis.

15. De miro apud Magnesiam prodigio.

Sed mihi diu pertæso narrationum infaustarum, offertur ecce opportune commemoratio auspiciator miri apud nos visi prodigi. Quod dicam, ita terribile dictu est, ita incredibile auditu, ut nec ipsi diu mihi fidem fecerit, et omissurus ut rem inverisimilem fuerim, nisi constans affirmatio et plurimorum et idoneorum testimoniū tandem religionem incussisset inofficiose premendi oblique facti, in quo et argumentum exstatclarum divini Numinis in res humanae providentiae, in nos protectionis, utcunque inscrutabilibus de causis ejus in nos eosdem flagella deserviant, denique in quo cernitur illustri vindicata documento fama et sanctitas dominati nobis olim cum clementia laude principis, circa quem libere hominibus varia opinionatis et locutis, videtur Deus, cui sunt upi optime cunctorum bona pariter et prava opera perspecta, eum fuisse sibi probatum illustri voluisse testimonio monstrare. Jam antea narravimus ut et Magnesia ad Hermum sita Michael imperator junior recesserit. Post ejus discessum istius munita civitatis custodia præfuerunt alii, quos inter fuit et mensæ prepositus Philanthropenus, vir nobilitate, senectute, prudentia et bellicorum eventuum experimentis summa commendatus. Cum huic igitur custodi ac præsidariæ duci militia credita illa civitas esset, eaque ille cura fungeretur intempesta excubans nocte ac vigiliis militum explorans, videt ecce plus vice simplici accensam lampadem circumcurrentem muros urbis. Re semel iterumque

ut fortuita vel aberrantibus illudente oculis glecta, postquam eadem jam se tertio contentat, **401** haud ratus contemnendam suis ductoribus ordinum primariis indigitat, in parem secum admirationem manifeste inducit. Placet cunctis dare operam quid sit addiscant. Mittuntur ab his qui accedentes ad id lumen propius explorent specta referant. Isti nihil plus admovendo quam procul intuendo detegebant, solam lampadem videntes, quoad cum multis eis accurrerit frater custodis arcis, quem musurdum ex ventre matris omnes norant. At ius comitibus nihil supra prius missos contingit: uni muto illi, mysteriorum qualiteratis, novum est spectaculum oblatum, viso per miraculum in epopta manifestum est: quis enim muto loquenti credere quoniam cunctaretur? Hic igitur e vicino permanens clare videt non lampadem arsed virum imperatoris ornatum insignibus præ se ferens diffidere se custodum castri ut insufficiens et languide remissis, sebat ipsum orbis sibi tuendæ curam. Quæ loquens audiebatur a prius surdo; ei hactenus etiam muto imperabat ut loqueretur voce contenta, admonens præsidia cubatores etiam atque etiam vigilias intacriterque prospicere saluti periclitantis. Et ecce miraculum miraculo additum: quod modo primum audierat sibi præcipientem etiam, dum jussis obtemperat, semper mutus incipit loqui, clareque præsidariis se visa tum ipsis mandata pronuntiat, siq[ue] prodigi pignore idoneo impetrans.

τίκα ἐπηκολούθει τῷ θαύματι· ὁ γάρ ἀκούων ἐφ' Αχάρων, ὃς αὐτὸν φαίνει ἀν., Κάννη, καὶ γεμικὰς ἐπιμιξίας προσέινει, καὶ ἐπαγμύνειν προσαξιοῦ τοῖς τῶν Ρωμαίων [P 280] ἐσχάτως ἔχουσι πράγμασιν.
Ο δὲ καὶ τὴν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος (ἐπὶ γάρ φυσικῇ θυγατρὶ, ἣς αὐτὸς βασικεῖς πατήρ ἐνομίζετο, συνεφώνει) προσαπεδέχετο, καὶ ὑποσχίσεις ἀσφαλῶς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλάστορας. Τούτῳ φημισθὲν, ὃς εἰκός, τοῖς μὲν λοιποῖς ἄλλως φύκονομεῖτο ἡ περὶ τὰς συστολὰς σπουδὴ, καὶν ἡφροτίστουν τὸ τέως· ἐνὶ δὲ τούτων τῷ Ἀλαΐδι τὰ κατὰ τὴν Λυδίαν καταδραμόντι, ὥστε καὶ λείαν Μυσῶν, οὐ Λυδῶν φανῆναι τάκει, κατασεισθέντι τῇ φῆμῃ τοὺς λογισμοὺς ἕδος προνοεῖν ἐστεφ τε καὶ τοῖς Ιδίοις; τῶν ἐκ φυλακῆς συμφερόντων. Ἀμέλει τοι: καὶ τοῖς κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρούριον ὅχυρὸν ἄλλως δην ὃς παλαιός ἀχρόπολιν πόλεως, καθ' ἐν ἀδατον μέρος καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρημνον, διὰ τὴν πρὸ ἐκείνων ἐγκεκλεισμένην ἐπίθεσιν πέμπων ἐπὶ βῆταις ὅμολογίαις συνέπραττεν, ἐφ' ὧ τοῦ φρουρίου διαμεμερισμένου μαχρῷ τινι τείχει καὶ ἀσφαλεῖ ἡμίσιον μὲν ἐκείνους, ἡμίσιον δὲ αὐτοὺς ἔχειν, κάντευθεν δεσμοῖς

“*Μη μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς; καὶ λίαν δεινά, τῶν μὲν ἑκτὸς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τὴν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον ρύμην, καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν φονευομένων, τῶν δὲ ἀπανιταμένων, τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρουρία, τῶν δὲ εἰς νῆσους, ἀλλῶν δὲ καὶ εἰς τὰ κατ' ἀντιπερατῶν ἀσφαλῆ, ὅπου ἀν καὶ σωθεῖν, βίεπόντων καὶ ὅρμῶντων, τῶν δὲ ἐντὸς καὶ λίαν ἐνδεῶς ἐχόντων τῶν ἀναγκαλῶν διὰ τὴν τῶν ἔξωτερῶν ἐξαπώλειαν. Βασιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα ὡς οἶον τὸ ἦγαν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τὰς τῶν δεινῶν ἐπιρροίας, Ἀλανῶν μὲν ἐκείνων καὶ τῶν ἱδίων ἀπεγνωκὼν, ἐπὶ σαθροῖς δὲ σαλεύων τοῖς ἔνεικοῖς, πέμπει καὶ πρὸς Καζάνην τῶν τῶν ἀνατολικῶν Το-*

porro his presentium dubium fuit, id quod re ipsa verum erat, quin per ista declararetur Joannem illum olim imperatorem, cognomento Batatzam, optimum principem et eleemosynarium a largitionibus in 402 pauperes crebris et magnis merito nominatum, suæ peculiari curæ ac protectioni (quam ἐπιστασίαν Lydus diceret) commissam a Deo custodisse ac sedulo defensasse Magnesiam civitatem.

16. De re bene per solertia a nostris apud Sardates gesta.

Erant porro per hæc tempora res nostræ Constantinopoli degentium in summis angustiis. Nam qui extra urbem in Asiæ continentis domicilium habebant, plane consciæ ac multis miserrimisque experimentis quotidianarum cædium, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifeste persuasi nullam sibi vim esse ad obsistendum iis barbaris, partim in urbes aut arces con fugiebant, partim salutem in insulis quærebant, partim quam poterant longissime se a periculo removentes in abditis adversæ continentis locis securum effugium trepide captabant. Ipsi autem magna urbis incolæ magna intus rerum ad vietum necessariarum penuria urgebamur ob vastatas circum desolatasque regiones, unde ad nos solebat annona conferri. Ad hæc emendanda quantum poterat cura consilioque incumbens imperator, cum nullam jam spem haberet in Romanis copiis, extera vero auxiliari militia proterva saevaque eademque haud satis fida uteretur, unde nec acquiescere animo posset, veritatem cogitationem ad certius auxillum a Cazane Tocharorum Orientalium supremo principe (Canin ipsi vocant) Romano imperio conciliandum. Mittit ergo ad hunc qui foderis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orientque ut qua valebat

auctoritate in duces barbaros Romanam ditionem crudelissime vastantes, eis ut ab injuriis desistant imperet, ac ni faciant, ulturum se minetur, siue succurrere dignetur extreme laborantibus ac pene jam perditis Romanis rebus. Talia Cazanes audiens haud aspernatus affinitatem est; oblatasque puellæ, quæ proles naturalis Andronici Augusti putabatur, admittens nuptias, ample ac solemniter promisit sese coerciturum, et ni parerent, armis repressurum iniqños grassatores.

403 Hac apud barbaros per Romanam impune latrocinantium duces late Cazanis, cujus potentiam norant, comminatione vulgata moti omnes sunt, si minus ad continentiam, saltem ad moderandam timidiusque deinceps exercendam sævitiam. Nam a plerisque ipsorum parum istas minas curantibus, simulatione tenuis sola nec ea longa, delatum edicto Canis est absisti a Romanorum infestatione jubentis. Unius inter istos Alaidis paulo forte minus contumacem audaciam hæc denuntiatio concensit. Is tunc Lydiæ incursans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum e Lydis congerebat prædas. Quod dum agit, novi Cazanis cum imperatore fœderis fama improviso ictus, in quandam suæ ac suorum securitati consulendi sollicitudinem ingressus, banc præda, quam ingentem paraverat et cui potissimum timebat, in tuto collocandæ rationem excogitavit. Est ejus metropolis provinciæ antiqua urbs Sardes, in qua situ validam et olim munitam arcem lunc adhuc nostrorum quidam obtinebant, ab una parte inaccessam objectu impenetrabilium monum, ex altero latere immanibus precipitiis defensam; cuius ideo etiam a paucis et prodire non audientibus insessæ barbari licet numero pollentes expugnationem desperassent. Hujus Alais præsidiarios collóquio tentavit, rogans ut quoniam

όμυσονται; συνθεῖσθαι, καὶ ἀνέδηγη ἔξιόντας ἔκείνους. Δ Θάρρος εἰχον ἔκεινοι καὶ τῶν φίλων ἔσωτοὺς ἀνελάμπανον, οἱ τέως ἵκεται ἔσωτῶν γίνονται καὶ τῶν προτέρων ἀναμιμήσκονται: καὶ ἐπιχειρεῖν τοὺς γειτονοῦς βουλεύονται. "Ην δὲ ἄρα τὸ σάφισμα καθ' αὐτῶν· ἔξι Ἰησοῦ γάρ καὶ Ῥωμαῖοι ἀντεπιδουλεύειν ἔκείνους ἔχοντες πρὸς τοῦτο καὶ διυπνίζοντο πάρ" ἔκείνων, [P 281] τὸ φθῆναι πρᾶξαι παρὰ τὸ παθεῖν κερδαλεώτερον ἡγησάμενοι. Καὶ δὴ προλαβόντες τὴν ἐπιβούλην πέμπουσι πρὸς τὸν τηνικάδε τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἄρχοντα πριμικήριον ἔξιώματος τῆς αὐλῆς. Καὶ νυκτὸς ἔκείνος λαὸν ἰκανὸν ἔξετοιμασάμενος προσβάλλει τῷ φρουρίῳ, καὶ ἐμφανῆς ἦν τοῖς μὲν προσδοκώμενος, τοῖς δὲ ἀπροσδοκήτος. "Οὐεν καὶ οἱ μὲν ἀσμένιοι δέχονται τοῦτον, τοῖς δὲ ἐφίσταται κοιμωμένοις δεινὸς δνειρός, καὶ ἐντεῦθεν διατεθεῖται αρῆς τὰ παγχάλετα.

ι^c. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐπαγελεύσεως. :

Ο μέντοι γε βασιλέως Μιχαὴλ φίλας τῆς νόσου ἔτι μὲν παρὰ ταῖς Πηγαῖς ἦν, καὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσελθόντι ἐξ τοῦ κατὰ τὴν Κύζικον τῶν ἀμφ'

per ampla et bifariam divisa munitio erat, partem unam, quod tuto possent facere, sibi concederent. Nam præterquam id sine suo ullo damno facturos sive illis cavere sanctissima spondebat, etiam contra perjurium, si quod suspectarent, certum haberent praesidium muri firmissimi, quo duæ, de quibus est dictum, arcis unius partes ab invicem discluderentur. Ea nostri audientes haud illi quidem multum sivebant promissis barbarorum: ceterum diuturnæ clausuræ, cuius aliter relaxationem non sperarent, affecti tædio, et rerum inopia ex agri circumscisi longa degolatione necessario secuta graviter pressi, rejiciendam non putarunt qualisque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non abnuentibus ad tractandum pressius descendit. Proponunt quid vellent barbari. Arcis dimidium concedi sibi postulant, ubi res in tuto suas haberent, 404 unde in hostes erumperent, quo se reciperent. Romani reliquam claustrum quamlibet valido sibi certissimum servarent, securique inde prodirent ad agriculturam et commercia, eo innoxie recondenter se ac sua, tranquillis circum cunctis beneficio præsentis foederis et constanti benevolentia novorum sociorum late per regionem dominantium. Esi non latebat de his arbitrantes nostros homines quam infida vicinia luporum cum agnis esset, quamque suspectæ induitæ pollicentium convictum indemnum sibi prope degentibus, interim dum in alios ejusdem secum gentis ac generis excurrendi latrocinando, ut solebant, sibi licentiam exciperent, tamen quis, ut indicavi, aquatione et agricultura dudum exclusi vitæ utilium inopia jam extrema laborabant, stultum esse iudicarunt non præoptare exitio præsenti quantumlibet ancipites ac duras conditiones turpis etiam faderis. Assentiri se dixerunt. Mox ag sane; in

C rem venitur. Admittuntur in partem Sardensis arcis Persæ non pauci. Hos a Romanis segregabat murus longus, tamen, ut audio, postico uspiam pervius. Stetit hæc aliquandiu societas, quam conglutinaverat hinc quidem egestas urgens, inde autem metus ingruens, neuter, si se remiserint, diuturni magister officii. Ergo cum lapsu temporis formido quam minæ Cazanis Alaidi et ejus comitibus incusserant elongescere cœpisset, redierunt illi scilicet ad ingenium, et prioris instituti memoris secum ipsi statuerunt uti commoditate viciniæ ad spoliandos novos hospites, supina, ut putabant, fiducia Incautos, in quo sua illos opinio fallebat, unde in caput auctorum fraus persida recedit. Vigiles enim in sui custodiām præsidiarii Sardenses, ubi versari barbaros in apparatu struendarum ipsis insidiarum et violandi crudeliter hospitiū sensere, præoccupare fortiter agendo quam ignave cessando injuriam perpeti utilius arbitrati, clam rogant non longe tunc distantem Romanorum aliquot ducem cohortium, cui ex dignitate palatina 405 primicerius aula titulus erat, adesse ipsis ne gravaretur, prævertere proximum insultum perfidorum hospitū nécessesse habentibus. Illæ idoneo militum numero secum armato noctu arcī Sardensi se admovet. Statim apparuit utri exspectatus parti, utri adveniret improvisus: nam a Romanis gratulanter acceptus, confessim in sōpitō irruens barbaros dirum illis somnium portavit, Internecione perjuros latrones delens.

17. De imperatoris Michaelis in urbem redditu.

At Michael imperator e morbo recreatus adhuc Pegis morabatur; quo cum illum veneraturus et obsequia principi a subdito debita exhibitus dux magnus e Cyzico venisset, sciens Augustus junior summo suo dolore quantum ille et ejus Itali turbarum modo Cyzici movissent, admittere invisum

αὐτὸν κυδούμοι, ἐφ' ὅπερ κατὰ τὸ εἰκόνα ἀπονεμεῖται ἡ χράλη Σερβίας τῆς ιδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος παρόρασιν, ἀπολαύοι δέ γε τῆς θίας δεσπότου δούλος, ἀδατος ἦν ἡ πόλις τὸ παράπαν ἐξ ἐπιτάγματος· τὰ γάρ ἐξ ὑπογύου πραχθέντα παρ' Τραλοῖς, κατὰ Κόζικον καὶ λίγον ὕδωνα τὸν βασιλέα ἀνάπυστά οἱ γεγονότα, καὶ διὰ τούτο καὶ τὴν πρὸς Ιερίνον διμελῶν ἀπόστραπται. "Ηδη δὲ καὶ τελείας ἴμβρας ὄγειας, σύναμα τῇ Λύγούστῃ [P 282] τῇ βασιλοῦ, ἐπει καὶ αὐτὴ συνήν ἐκείνῳ κατὰ τὰς Ηγετὰς ἀπαντήσασα, διαπεραιώτας κατὰ δύσιν. Καὶ τῷ ἡμέραις τοῖς κατὰ δύσιν χωρίοις ἐναυλισάμενος, ἐπει δέξι καὶ ἐπανήκειν ἐξ πόλιν καὶ ὁ πατήρ καὶ βασιλεὺς ἥπτεις τὴν ἐπιδημίαν, ἡμέρᾳ μὲν εἰκοστῇ τρίτῃ Ἐκατομβαιώνος μηνὸς καταλαμβίνει τὴν Δρίπειαν, τῇ δὲ ἔξῃς ἐξέρχεται μὲν βασιλεὺς, συνέξερχεται δὲ καὶ ἄπαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ μοναχοὶ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαντες συνεξίσιν, οὐδὲ τὸ τῆς πολιτείας δσον ἦν Ἐκκριτον, ἐκεῖθεν λαΐποντος. Καὶ τότε κατὰ τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ βασιλεὺς βασιλεὺς συναντᾷ, καὶ χρόνιος φανέται, καὶ διπερ τις τροπαιούχος ὃπλο πολλαῖς ταῖς εὐφημίαις τὴν πόλιν εἰσέρχεται.

η'. Περὶ τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἶγον τοῦ Σφεντισθλάου.

"Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Οσφεντισθλάδος τῶν Βουλγαρῶν, ὡς εἶπε τις, βασιλεὺς, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ

ex eo sibi hominem noluit, idemque clausum omnino cuivis teneri Pegarum oppidum præcepit. Post hanc jam confirmatis plene viribus, una cum sua conjugi Augusto, quae in occursum ipsi Pegas processerat, in continentem inde Occiduum traxit; et in villis ejus tractus per dies aliquot diversatus, cum suum differre in urbem redditum, patre Augusto impatiens urgente, diutius nequiret, tertia et vicesima Januarii die pervenit Dripeam. Postridie prodit Constantinopoli imperator senior, prodit et ejus comitatus universus; monachi præterea et ecclesiastici universi simul prodeunt, nec lectissimi quique civium ex urbe defuere. Medio inter urbem et Dripeam spatio Augustorum occursus contigit, iis mutuis significationibus affectus quos inter tam conjunctos post tam longam **406** primum absentiam visentes exsistere paruit. Hinc Michael, velut tropæa referens quispiam, inter multas acclamations faustas urbem ingreditur.

18. De incursione Sphentisthlabi in subjectas Hæma regiones.

Inter haec Sphentisthlabis Bulgarorum, ut quis dixerit, rex, sive in ultionem repudiatae a cruce Sorbiæ sua sororis, Tertoris filiæ, adscitæque in ejus locum filiæ imperatoris, sive indigne ferens suum intimum affinem Michaelem despotam, ejusdem nunc germanæ sua virum, comprehensum et custodiz traditum ab Augusto suis proprieas quas diximus causas, sive respectu afflictæ imperii fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatus armata manu

B λέως κῆδος παρόρασιν, εἴτε δι' αὐτὴν αὐθις καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν δεσπότην ἐπεσχημένον ἐξ αἰτιῶν ὡν ἐλέχθησαν παρακενισμένος, εἴτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἐξασθένησιν τῶν βασιλικῶν καταφρονήσας πραγμάτων καὶ οἷον τῆς τύχης τῶν Ρωμαίων κατεπαρθεῖς, ἐξ αὐτῆς ὡς εἴχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Αἶγον φρούρια. Καὶ πλὴν δὲ λίγων τὰ μὲν κατὰ κράτος ἔρει, τὰ δὲ καὶ δι' ὅμοιογιας προσήγετο. Προσδόκιμος δὲ ἦν καὶ τοῖς λοιποῖς προσδαλεῖν, εὐχολίᾳ κατεροῦ βαρβαρικὴν συμμιχας αὐθάδειαν. "Ο μέντοι γε βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἥγονύμενος καὶ σωτήριον τοῖς ἐκεῖ τόποις τοῦ βαρβάρου τὰς δρυὰς προκαταλαβεῖν, ἐκείνοις μὲν ὡς εἴχε βοήθειαν πέμπειν ἥπετο, δύως γε μέντοι καὶ τὸν ἐξαύτου βασιλέα πρὸς δύσιν ὄμρα, καὶ τέως αὐτόθιν ὑπονομῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμιλτζοῦ γαμβρὸν Ἐλευμηρῆν, δεῖθος μὲν ἦν πρὸς πατρὸς Οσφεντισθλάδι (ῳ γάρ Τερτερῆ ὀματιμόνει), δεσπότου δὲ εἴχε παρὰ Βουλγάροις ἀξίαν. Καὶ διὰ ταῦτα τὴν δματιχμίαν βασιλεὺς ἀποκρουδμενος, [P 283] τοῦ μὴ κάκεινον συνεισβαλεῖν Οσφεντισθλάδι, ἀλλὰ γε καὶ προσεπαμύνειν Ρωμαίοις, εἰ δυνατῶν, ἐκείνον μὲν πέμψας δύοροις ἵκανοις ἐπειράτο διεκμείλασσεσθαι, καὶ προνοίαις ἐκ τῆς

incursavit Romanas arces limiti ad Hæmonum impositas, easque, paucis exceptis, aut vi cepit C aut conditionibus ad deditiōnēm perpulit. Nec his eum sere contentum apparebat aut temperaturum a tentandis aliis, dum ejus nistam ambitioni barbaricam audaciam tam benigna opportunitas commodissimæ occasionis ad ulterius promovendum invitaret. Imperator isto malorum auctario gravatus, honestum et salutare reputans, impetus in loca illa incitatos barbari mature prævertere, quibus eum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenue auxiliis firmare. Sed et præterea filium Augustum in Occiduo destinavit tractus. Quæ interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabo in belli contra Romanos societatem adderet Eltemeres Smiltzæ gener, Cruno adsitæ exarchus regionis, utpote D Sphentisthlabi patruus (frater enim erat Terteris), aliqui magni habitus a Bulgaris, apud quos despotæ dignitatem **407** obtinebat, præoccupare illum donis haud parvis studuit, non desperans sic consequi se posse, non modo ne is suas copias in Romanorum damna fratri filio adjungeret, sed ut contra pro imperio pugnaret. In eam igitur spem bene impensas laigationes ratus, præter munera missa Eltemeri obtulit annuas e fisco suo pensiones, adhibuitque ad hoc ei persuadendum socrum ipsius, uxorem Smiltzæ, neptem ex fratre suam (nam illa ex sebastocratore nata Constantino erat), quam pro consanguinitate intima secum, et necessitudine quæ ipsi cum Eltemere utpote genero intercederet artissima, in primis

χρυσῆδον λαμπάνων καὶ μέρει διδούς; πρός ἐκείνους. Αἱ σμάτων, τὰ μὲν καὶ λαμπάνων, τὰ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν νηῶν χρεῖαν ἔκεινων εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διαπλάσιαν προσδεχόμενος. Γαμηλιῶνος μὲν οὖν, ὡς εἰρηται, τῇ Κωνσταντίνου ἐφίστανται. Καὶ βασιλεὺς τοσοῦτον λαὸν παρ' ἀπίθα δεξάμενος, δῆμος τῇ τῇ συμμαχίᾳ ἐλπίδι ἀνατηρήσων τοὺς λογισμοὺς κραταιότερον ἰστη καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντεις αφίσι τὰ χρήματα, καὶ θησαυρὸς πάντας οὓς ἀνεπίμπλων οἱ πανταχόδεν διεσμοί, ἐπιτιχείητων πάλαι καὶ αὐτῶν ῥογῶν καὶ προσοδίων τοῖς ἐν ἀνακτόρων δουλεύουσιν, ἀ δὴ καὶ βασιλεῖς ἐξ ἀρχαίου εἰς μισθώντες ἐπίθουν ἀνγκαίους τοῖς ὑπηρετουμένοις, ἐκείνοις ἐξεχενοῦντο. Ἀλλὰ τὸν μὲν Ῥοντζέριον εἰς μέγα τιμήσας δοῦκα, καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ καὶ ἴδοις μεγαλύντας δύομας, γαμβρὸν κατὰ τὰς δομογίας καθίστη. Ἡν δὲ δρα καὶ τοῖς ἐπιστᾶσι πολλῶν φιλοτεμιῶν ἀπολαύσει δεικνύειν τὴν χρῆσιν, ὡς ἀν μὴ ἐν κενοῖς ἐπιστῆναι δέξωσιν. Ἐπάγθησαν οὖν ἐς Κύζικον ἀπελθεῖν ποὺς γάρ τὸν τὸν φθένον ἕρπειν, μᾶλλον δὲ τὴν ἐπιθεσιν ὡς οἶν τε διενδουν, κάκει πολύ τι συνοχήν.

occasionem non putavit prætermittendam eos sibi ad quidvis obnoxios reddendi. Ergo negotio eis dato socios ad se clam cogendi, congregatos ex illis circiter centum arcano alloquens induxit ad sibi fidem sacramento in hoc obstringendam, ut hostes hostium suorum, amici amicorum, sine ullo respectu aut discrimine, deinceps forent, se quoque ipsum vicissim protegendi eos promissis juratis obligans. Hoc etsi secreto actum a despota ubi fido ad se delatum indicio rescivit imperator, contulit eodem aliunde comperita signa plurima infidi animi ac rebellionem machinantis, quibus magnum ad verisimilitudinem colorem addebat, quod idem despota conjugem haberet filiam Terteris, ex genere utique infenso Romanæ rei. Quare antequam defectio erumperet, mature prævertendum arbitratus, dicam Michaeli cogitatae perduellionis impingit, compulsumque obire vadimonium causa rite cognita damnavit. Sed hoc contigit paulo post et in loco referetur, nunc eo prælibatum quo indicetur et hanc mente versatam imperatori curram, quando illum a Rontzerio missi convenere, promptiorem reddidisse ipsum ad adeo prolixe admittenda liberaliterque remuneranda exteri ducis obsequia. Porro istis Augusti litteris Rontzerius acceptis, curam ingressus existimationis tuendæ tantæ quantam de ipso præcepisse præ se serebat imperator, non eos solum quos ad manum habebat ducere ad eum milites 397 voluit, sed alios præterea evocavit promissis magnis, quorum videlicet solutionem imperatori delegaret. Convenierunt ad spem ostensam imperialis gaza largiter mox participandæ Latipi tanto numero, ut nec naves quæ illos caperent nec pecuniam Rontzerius haberet, quæ sufficeret ad singulos vel exigua, quæ vegetaret placitatem nomina dantium, ergo tunc salem aspergendor. Quare appulsus ad Genuenses, illisque glorianter ostendandis imperato-

D

ris diplomatisbus fidem in mutuando nactus, vi-
ginti circiter millium aureorum cum illis debitum
contraxit, quæ se ille Constantinopoli soluturum
pecunia sibi statim ab Augusto representanda
pollicitus est. Cæterum non totam eam summam
numerato accepit: pars enī in naulum est im-
putata suppeditatarum a Genuensibus navium,
quot opus fuere novis Rontzerii delectibus trans-
portandis. Sic igitur Septembri, ut dictum est,
mense Rontzerius cum classe Constantinopolim
appellit, quando imperator tanto præter spem au-
ctus exercitu, et ingens in posterum peregrina
militie opera præmium expectans, firmato a trepi-
datione priori anino largissime muneras et
hospitos, et utraque pecuniam effundens manū,
thesauros, quos undecunque corrassa vextigia
compleverant (quorum jam pars nulla distraheba-
tur in auctoramenta veterum militum et stipendia
palatinorum ex longo decreta ministrorum, omni-
bus his nuper, uti dixi, abrogatis), in horum sinus
exinanivit. Ac Rontzerium quidem promisso insi-
guavit ducis magni titulo, familiares quoque ejus
illustribus aliis nominibus honorans. Denique quod
erat etiam pollicitus, affinitate sibi eumdem ad-
movit intima, nupiliis cum eo neptis sua Maria
celebratis. Quo toto tempore tanta exstitit in ha-
omnes exteros Andronici munificencia, ut cuius
eorum ad statim accipiendo ab Augusto donum
quantualibet alio non esset opus quam istius ei
desiderium 398 significare. Neque enim ipsorum
quemquam vacuis a se abire manibus aut voti non
compotem sinebat. Ita bene euratis ornatisque La-
tinis auxiliaribus expeditio indicta Cyzicum versus
est. Cujus consilii hæc erat ratio. Confluerant
Cyzicum, ut dictum est, ex tota circum conti-
nenti quotquot effugere Romani potuerant herba-
ros, opesque suas in illud asylum undecunque
contulerant. Quæ res cum latere prædatores Per-

θείς, γνωσθέν, ταῖς κατὰ τὰς Ελαχέρνας εἰρχταῖς Α θήρα τις ἀνασοθύει καὶ ἀντίλαβες δοῖεν τοῖς σχιζόμενοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἔδοκουν καὶ εἰστεῖ διευθετεῖν, ως αὐτίκα ἐκκόφοντες, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχοι· καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρᾶξιν. Η δὲ οἰκονομία οὕτω πως ἦν, πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν διλος, ως ἂν μὴ συλλειτουργούντων κατὰ τὸ εἰκότες διακόνων δὲ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῶν διπτύχων συμμημονεύοιτο, ιεροῖς δὲ μόνοις ἀπέρι διακόνων λειτουργεῖν. Καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῷ, οἷον διλαῖς μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτεῖσται καὶ ἐορτασίμοις, ως καν τῇ τῆς ὁροδοξίας κοινοπληθεῖ, διετείλεται διακόνων καὶ πλήθους Ικανοῦ συναγθέντος δὲ μὲν πατριάρχης ἡ πράξις, ιερεὺς δὲ μόνος ἀπερικτυπήτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαΐσθιν διὰ τὸν θύρυσθον, τὰ τῆς λειτουργίας ἐξέπρατεν. Πασάτως δὲ καὶ ἐν ταῖς πασχαλίοις ἐγένετο. Γεωργίου ἐκκόπτουσι καὶ μηδέσιν, κατὰ τὸν ἐν τοῖς μαγγάνοις νεών λειτουργήσαντες, διενέλεται τῷ μάρτυρι, καὶ ἔτι τῷρις διηγήστος, ἐξαγγελίᾳ.

Ηὔξανε δὲ δοσμέραι καὶ αὐθίς τὸ ἄπο τῶν Περσῶν δεινόν, ωτάτ' ἀποκεκλεισθεῖσαι πανταχοῦ τὰς τῆς σω-

κ. Περὶ τῆς εἰρήνης τῶν ἀποσχισθέντων ἀρχιερῶν διὰ τὸν Ἀθανάσιον.

Κάντεῦθεν μηδὲς τοῦ αὐτοῦ Κρονίου καὶ οἱ σχιζόμενοι τῶν ἀρχιερέων ἀπηνδηκότες οἶνον καὶ πείσαντες ξεινούς, μόλις καταμαλακισθέντες τὰς γνώμας βασιλέως ὡς δυνατὸν κατεπιγνωστος, ἐν τῇ τῶν Βασῶν ἔσορτῃ τῇ μετά τοῦ Ἀθανασίου εἰρήνη ἀφωνίσαντο. Ο δέ γ' Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος πολλάκις καὶ αὐτὸς παρὰ βασιλέως παραχινούμενος ἀπρίξ τῆς γνώμης εἶχετο καὶ οὐκ ἐνεδίθου δλῶς οὐδὲ κατένευε τὴν δύνασιν. Περὶ δὲ αἰτίαν, καὶ τοῦ δέξαι τοῦτον μηδὲ βασιλέως αὐτοῦ μνημονεύειν διὰ ταῦτα, ήθελον μὲν καὶ αὐτοὺς τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐκκόπτειν τῶν διπτύχων μνημόσυνον, δεινὸν ἥγονον μενοὶ ἢ ἐκείνος μὲν οὐδὲ ἵκτας, τὸ τοῦ λόγου, σφᾶς γε προσδέχοιτο, ἐκείνοις δὲ καὶ αὐτῶς ἀξιοῖσεν ἐκείνον καὶ μνημονεύοιτεν. Τέως δὲ καὶ πόλλ' ἀττα κατ' ἐπήρειαν αἰτιμενοί, καρδοδοκοῦντες καὶ οὕτω τὴν τῆς γνώμης μετάθεσιν, [P 285] τὸ μὲν ἀποθαρρήσαι αὐτίκα τὴν τοῦ δυνάμετος ἐκκοπήν ὡς διλαῖς ἀποτονί διενόμενος, μηδὲν ἀξιολόγου αἰτίας καὶ ἀντικρυς ἐπὶ δόγματι, πατριάρχου ἀποδάλλεσθαι δύνομα, μηδὲ καὶ μᾶλλον

donavit, exceptis tamen ejusdem ædibus urbanis, quas attribuit Joanni despota. Sic mancipatus æternō carceri Michael fugani inde postea tentavit. Sed deprehensus in ergastula Blachernarum est translatus, securius illuc habendus.

20. De pace abscissorum antistitium ob Athanasium.

Inde hoc ipso mense Martio abscissi antistites, pertesi secessionis, tandemque persuaderi sibi passi ab instantे continuo imperatore ut finem aliquando turbandi ficerent, in festo Palmarum convenientes pacem cum Athanasio fecerunt. Alexandrinus tamen Athanasius, utcunque crebro ad idem faciendum insigatus ab Augusto, irreocabiliter in sententia perstittit, nullis conditionibus in concordia consilium attrahi ac vel paululum inflecti sese passus. Quam ob causam episcopi cogitarunt de nomine ipsius eradendo ex ecclesiasticis diptychis omittendaque inter sacra commemoratione ejus, cum præsertim et ipse putaretur in suis liturgiis Augusti mentionem prætermittere, quod patriarchæ sibi non probato adhaereret. Nec enim ferendum arbitrabantur inconcussam ipsi servari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem vellat remitti de fastu, quo jam conspirantia cunctorum antistitium judicia unus pertinaciter dissentiens damnabat. Ille inter se locuti non tamen expedire in executionem impetum ausi sunt, seu spe attrahendi tandem ejus in partes, seu veriti ne non satis canonica videri posset tanti patriarchæ tali de causa et aeris tabulis erasio, cuius nullus circa dogma error argueretur. Ergo ne quasi tumultuosior ve-

C

natio feras præpropere **410** abigeret et novi quidpiam incommodi ex facto ancipiū nasceretur, unde ansam avulsi adhuc alii suarum roborandarum partium sumerent, consultius tunc quidem visum temperamento quadam uti hujusmodi, quo et periculum ejus ignominiae sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra non excluderetur idem aditu resipescitæ, nec tamen alea novi damni jaceretur. Decreverunt deinceps solemnes a patriarcha celebrandas ipso liturgias omittere, in quibus videlicet recitari a diaconis nomina patriarcharum orthodoxorum, cuncto audiente populo, necesse foret, vice autem earum sacro defungi per privatum faciendo sacerdotem, sine diaconorum ministerio. Hoc ita factitari exinde cepit in æde sacra palatii, hoc idem in templo maximo, non profestis solum diebus, sed et in solemnitatibus etiam populi concursu celebribus. Itaque die ipsa orthodoxyæ, cum et de more imperator in templum advenisset et densus adesset populus, patriarcha non comparuit, sacerdos autem simplex citra pompam et cantum, nemine, præserium in turbæ magnæ strepitū, exaudiente quid mussatæ mysta celebrans, sacro utcunque defunctus officio e.t. Similiter et in festis actuis Paschalibus. Eademque arte in solemnī quoque paulo post celebrata sancti martyris Georgii memoria necessitas nominandi palam e diptychis Alexandrini luerisfacta est, liturgia in templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, submisso peracta.

21. Rursus de malis ulteriore continentem inundantibus, et allatis undecunque tristibus nuntiis.

Crescebat inter haec magisque ac magis in dies

τηρίας ἐλπίδες. Τί γάρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; Καὶ ἡ ἑώ τὰ μακράν. Ἀλλὰ τὰ κατὰ θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προσάλια. Τὰ δὲ ἦν εὐθὺς νηδές ἀποβανούντι τῷ τὰ στενά του Βοσπόρου περασμένῳ, ὥστ' ἀφεμένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. Ἀνέδην γάρ διέτρεχον πανταχοῦ τῆς περασας, καὶ κατεσκήνουν ὅπου ἦν Ιθουλομένοις αὐτοῖς, καὶ ταῦτ' οὐκ ἵλαδὸν στρατεύουσιν, [P 286] ἀλλ' ἀσυντάκτως; καὶ κατ' ὀλίγους, ὥστε κείσθαι τὴν περασαν τῆς Βυζαντίδος Σκυθῶν, δὴ λέγεται, ἔρημιαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, διτε συνέδαινε καὶ παραβολώτερὸν τινες διαπράττεσθαι καὶ ἐκθέειν τολμῶντας, ζήλου τινὸς πειθοντος ἢ καὶ μᾶλλον ἐνδειας πιεζούσης, τριβομένου τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐφοδίων σφίσις καταναλωμένων, ἀπερ οἰκοθεν ἀπεψέροντο. Τὰ δὲ ἦσαν μᾶλλον εἰς κίνδυνον. "Οὐθεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντο ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ φόδῳ σωφρονιζόμενοι· οἱ δὲ τολμῶντες, ἦν πού τις πρεξέδραμε ἴκανὸς ὅσκων ἀγειν σύντομον (λογαγὸν τὸν τοιοῦτον εἶπε τις Δῆν) καὶ ἐπὶ τὸ παρὰ πᾶσαν αἰσθησιν ἐξήρχογτο, ὥστε καὶ συνέδαινε ποτὲ μὲν εὐστοχεῖν ὀλίγιοις πρὸς πολλοὺς γυμνοῖς καὶ ἀνόρπλοις, πολλάκις δὲ καὶ σφάλλε-

invalescebat a Persis malum, adeo ut omnis undecunque salutis spes excluderetur: quid enim miseriarum aberat? Mitto longinqua. Videamus quae in portis urbis gerebantur, in ipso imperialis regiae vestibulo. Navi te illic excedentem **411** statim a trajecto Bosporo exciperent pericula extrema spoliationis, captivitatis, cædis, tota, quanta patet, ulterioris continentis latitudine referta latronibus sævissimis, impune quo liberet ruentibus, et ubincunque vellent fixo tentorio securam habentibus stationem. Atque ii ne tantum quidem armis Romanis impertiebant reverentia, ut metu eorum aliquo saltem simulando circumspecte incedere, ire turmatim servatisve ordinibus curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nosri contemptus fecerat, confidentia cursabant. Jamque adeo illæ celebratae adagiis solitudines Scytharum non alibi verius quam in ora Byzantine urbis objecta muris, subjecta oculis reperirentur, nemine illic nostrorum audente comparere, quantacunque necessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos qui rure se reliquisse recordarentur quo in urbe indigebant. Qui si vellent aleam jacere brevis excusiunculae, etiam a magistratibus prohibebantur tanquam ad mortem præsentissimam ituri. Quanquam suus quemque satis coererebat metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcumque periti compendiorum et captato usi tempore, ubi minime putarant, duci barbaro cum sua turma in insidiis delitescenti occurrerant infirmitudo suo maximo. Nec felix in eo genere temeritas quorumdam, qui pauci et inermes armatorum plurium manus effugisse ferebantur, multum ad similes ausus frequentandos incitatbat: rari enim hi casus erant; qualium expectationi non nisi stulti caput committendum ducerent. Nulla

Α σθαι. Καὶ οὐκ ἦν σχεδὸν ἡμέρα καθ' ἥν ή μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίος προσβάλλοντες ἡχοῦντο ἢ μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους ἢ μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον διτε καὶ ἰστοίαις ἐχρώμεθα πρὸς Θεὸν, τὸ οἰκτιστον. Διείχε δὲ μόνος δι πορθμὸς οὔτος. Καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοις ἐντεῦθεν ἀφορῶσι καὶ πεζοὶ καὶ ἵπποις· καν που δέ τις ἢ ἐνδειρ ἔξαπορούμενος κάνετεῦθεν ἐπιζήσων κερδαίνειν ἐκ τῶν ὑπαλειμμάνων ἀλλοις, ἢ μὴν καὶ κατὰ χρειαν ἐτέρων ἢ τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἔσορμῷν ἐτόλμα, αὐτίκα ἢ ἡλισκετο ἢ ἐκτείνετο. Καὶ πολλοὺς ἀν αἰδες ἐσφαγμένος ἢ τετραμένους εἰς θάνατον, Εστι δὲ οὐ καὶ κεφαλῆς ἄνευ καὶ κόρσας ἀναύγενας. Πεπλήθει δὲ τῶν ἀγρομένων ἡ πόλις, καὶ ἐστενοχωρεῖτο τοῖς παντάχοις κειμένοις εἰκῇ τε καὶ ὑπαλθροῖς, πνοῇ ζῆν καὶ μόνη πιστευομένοις· λιμὸς γάρ ἐντεῦθεν καὶ γε λοιμὸς τοὺς ἀθλίους διεμεριζέτην. Καὶ οἱ ἀστεικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλαυον, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοις δαινοῖς συνείχοντο καὶ ἀποροὶ διήσαν καὶ ἀμήχανοι, οἱ δὲ δοσον οὐ πει τὰ τοις πλησίον συμβάντα καὶ ἐσυτοὶς ἐπ' Ισης Ηλιπάξον. Οἱ δὲ μόνον Χῆλῃ τε καὶ Ἀστραδητῇ, ἀλλὰ καὶ Ιεροῦ

porro dies præterebat, qua non audirentur Persæ in aliquam arcium ad mare sitarum incurrisse, ad cujus portas aut eades fecissent aut captivos prebendissent. Idque, rem miserrimam! iis frequentius diebus accidebat, quas festas et bene feriatas trahebamus supplicationibus rite Deo adhibendis ei propitiando. Cernebamusque ex hoc littore trans fretum augustum, quo **412** uno a morte protegebantur, equitatum et peditatum hostili campo seeure adverso patientem, frustra recognoscente unoquoque, dum ex effugio in urbe captato villam aut rus patrium respicit, loca ubi recondidit qua hic eget, quam nequidquam requirit, annos, certissimus, si repeteret attentet, morte se crudeliter audaciam loiturum. Jacebant quippe per agros passim cadavera vel mutila membra sic cæsorum. Quidam ex lethali vulnera neglecti animam agebant. Truncum ibi capite corpus, illic faciem a collo abscissam cerneret. Redundabant plateæ civitatis conserta illuvie fugitivorum ex omni circum agro rusticorum, deeratque ubi pedem ambulantes per vios figerent, solo ubique constrato jacentiibus temere corporibus lessæ, omnium inopis, vir segre trahendo spiritu vite indicim dantis plebeculae, sub diu diurnis juxta nocturnisque cœli injuriis expositæ, quam prædæ habebant et inter se partiebantur duo nos mitiora barbaris mala, fames et lues, incommode se ad civium quoque ac tecta intra urbem habentium infestationem propagante. Nam et quosdam invadebant morbi contagie propagati; et tanta turba cibos absumentes ne a felicibus quidem et domi copioseis sensum egestatis abstinebat. Præterque humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema, etiam sui cuique denuntiatio periculi clades alterius visa gebat, auxie cunctis expe-

φρουρίῳ προτεῖνοντας τὰ πάνδεινα διεπράττοντο, ὡσπερ ὑπώτατον τος βασιλέως ή μη ζόντος. Νίκομήδεις εἰς ἐξηγήσθεντο, λιμῷ τε καὶ ἐνδείᾳ διδαστος πρὸς τὸ ἀμφιχναύτερον μετεβάλλετο. Ηδέ γε περίπτωτος Νίκαια ἀποκέλειστο, καὶ τὰς πέριξ χάριτας ἀποκειραμένη ἐνδείῃ καὶ αὐτῇ ἐστενοχώρητο. Καὶ νῦν μὲν Βηλόκωμα, νῦν δ' Ἀγγελόκωμα, νῦν δ' Ἀναγουρῆς καὶ Πλατανέα καὶ τὰ Μελάγγεια καὶ τὰ πέριξ πάντα τῶν ἐνικούντων Ἑρημα [P 287] γεγονότα θρήνους ἐφείλκοντο τῶν εἰδότων. Ταῦτα Κρούλλα καὶ Κατοικεῖα πεπόνθει καὶ χειρίστα. Ός γάρ ἀποκέλειστο μὲν ἡ ἔξ Ήρακλεῖου καὶ Νεμικώμεω; πρὸς τὴν Νίκαιαν, καὶ αἱ παλαιαὶ καὶ συνήθεις ὅλοι δοι εἰς δεινὴν ὑποψίαν καὶ πεῖραν ἥσαν πολλάκις κινδυνεύεσάντων, ἡ δὲ κατὰ Κίον κατάσκιος καὶ συνηρεψής εἰκανος πως πολιτισθείσας διεκδρομῇ πρὸς Νίκαιαν ἤνοικτο, οὕτω ἐν φόδῳ καὶ τότε μεγίστῳ καὶ ὑποψίᾳ· τὰ γάρ αὐτά τοις Χαλκιδίσταις καὶ Ἀλιζώσαις καὶ οἱ Βέιρυκες ἐκ Πυλῶν καὶ Πυθίων παρωνυμούμενοι ἐπασχον. Κατ ἡν τοῖς ἀποδῆσι θαλάσσης κατὰ τὴν Κίον, τὴν ἡμέραν προσκαρτε-

Α ρήσας, νυκτὶ πιστεύειν τὴν σωτηρίαν, καὶ καταλα-
βοῦσι τὸ ἐκεῖσε παράλιον τῷ περὶ τὴν Ἀσκανίαν
πλῷ χρῆσθαι, καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ αἰγαίου
πύλην τῆς πόλεως ἀποβαῖνουσι διεκπαίειν εἰ. Νι-
καιαν, ἐπειὶ οὐκ ἦν τότε τάξ πύλας ἀνοίγεσθαι ἀπο-
κειμένων τῶν ἔχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νικαιὲς
ἔκινδύνευσον. Διὰ τοῦτα τὸ δόλον δικρατῶν διαστέλ-
λειν οὐκ ἔχων τῆς συμφορᾶς πέμπει τινὰ Σιούρον
στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένον,
σύναμά τισι καὶ μερικαῖς ἑδδοῖς χρήματων, εφ ω̄ καὶ
ἄλλους ἐκεῖθεν πρός τὸ στρατεύεσθαι ἴκανώσειε.
Τῶν δὲ τοῖς κατά τὴν Καροικίαν μέρεσι φανεντῶν
ἀνατεθαρσήκασιν οἱ λαοὶ, καὶ ἐμφανεῖς ἦσαν τὸ
ἄσφαλτον ἐπιπλέοντες. Τὸ δὲ ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ
δλεθρος. Ἐπιτίθενται γάρ παμπληθεῖν νυκτὸς ὥσει πεν-
τακισχίλιοι τῶν ἔχθρων, καὶ τὰς πρὸς τὸ φρούριον
δῦσον, λαθόντες πᾶσαν αἰσθησιν, προκαταλεμβά-
νουσιν. Οἱ δὲ ἐπιειπτοσόντες ἐπέρωμεν ἐτοίμηρ ἐδί-
δουν δῆθεν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νάτου
φεύγουσιν· οὐδὲ γάρ ἦν ὑπιδέσθαι τὴν πελεμήν, διότι
γε καὶ ὅπειδομένοις οὐκ ἦν ἴκανός πρὸς τὸ σώζεσθαι.

stantibus in que alios jam incunrisse exitia cernebant. Interim barbari non modo Chelem et Astrabiten, sed et arcem Hieri hostiliter aggressi, dira illuc exempla feritatis immanis ediderunt, velut dormiente imperatore aut in vivis numerari desito. Nicomedia summe debilitata fame et aquæ penuria redactam se ad incitas gemebat. Inlyta vero illa quondam Nicæa vix se clausa tuebatur, amoenitatibus undique abscissa circumcisit, angustiss intus et ipsa penuria constricta, diris in horas et momenta examinari solita puntiis captorum a barbaris in vicinia **413** florentium nuper oppidorum. Nunc enim illuc audiebatur direpta Belæcoma, nunc Angelocoma, mox Anagurda et Platanea et Melangea subjacuisse sæviliae Persarum; cunctaque per circuitum incolis abatis desolata, luctu acerbo incendebant ejus cives urbis, famæ subinde indicio de his admonitos. Haec ipsa et his pejora Crulla et Catœcia passæ ferebantur. Perveniebatque omnium notitia Nicæam, quia etsi tritæ olim ad illam urbem viæ, quæ ab Heracleo quæque a Nemicomeo frequentari consuerant, tunc prorsus incelebres squallerent, ob exempla passim nota spoliatorum aut trucidatorum in ipsis viatorum metu jam omnium impenetrabilis credita, tamen una libera et aperta restabat, quæ a Cio tenditur, silvis densa et raris sparsa ædificis, ideoque incursum latronum culta et colonis plena querentium minus infesta. Hoc itinere affluebant ad Nicæenses nova quotidie argumenta planegendi, aliis super alias, quæ sine fine cumulabantur, cognitis cladibus, siquidem et similia iis quæ Chalcidensibus et Alizonibus acciderant, patiebantur quoque Bebryces ex Pylis et Pythiis conflato nomine insignes. Eademque mox Nicææ narrabantur perlata illuc via secura, quam hic juvat describere distinctius. Qui in continentem Asiæ mari exscen-

derant, totam apud Cium diem morat̄ salutem suam nocti committebant. Sic velut isthmum emen- si quendam, ubi pervenerant in latus ille alterum oræ maritimæ, ad Ascaniam iterum navigatione ntebantur, qua littorali Nicæa porta appulsi in eam illac urbem admiscebantur. Ostiorum enim terras spectantium usu tunc ulro ea urbs abstinebat re- liquorum, sic agere cœacta timore imminentium sibi omni ex parte barbarorum hostium, a quorum etiam numero et fera potentia indesinenter instantium ingens erat sane periculum, ne non et haec ipsam tam attenta custodia satis ad extremum tue- ri posset. Quod tanti momenti discrimen impera- tori notum movit eum, quanquam haud valentem occurrere tot aliis simul urgentibus, ad aliquid saltem pro **414** eo proprie conandum. Misit ergo quemdam Siurum, honoratum titulo stratopedar- chæ tzancratorum, cum paucis aliis, instructum quadam pecunia summa, qua uteretur ad stipendia et auctoramenta militum, si quos illic forte nan- cisci idoneos qui conscriberentur posset. Hi cum in Catœciæ partibus apparuissent, exercent ani- mos populi, et quasi signo salutis elato effecerunt, ut confidere auderent brevi restituendam illic publicam rem in statum pristinæ securitatis. Sed longe illos opinio fecellit sua, eo mos ipso unde spe- raverant in occasionem ipsis verso exitii supremi. Animadverso quippe istorum motu hostes barbari, ac prævertendum rati, noctu in eos irruerunt cum universo exercitu, in quo circiter quinque milia numerabantur. Horum pars clam ac sine ullo no- strorum sensu insedit vias quæ ad arcem duebant: aliæ contraria parte Romanos adorti propellebant fugere coactos arcem versus, in loca videlicet in- sidiis suorum præoccupata, quod suspicandi nullus erat nostris ratio; et vel si nossem, ad salutem tali articulo rerum foret inutile. Ac milites quidem

όμονοις συνδεῖσθαι, καὶ ἀνέδην ἔξιώντας ἐκείνους Α θάρδος εἰχον ἐκεῖνοι καὶ τῶν φίσων ἔκυτονς ἀνελάμπανον, οἱ τέως ἵκεται ἔκυτον γίνονται καὶ τῶν προτέρων ἀναμιμήσκονται καὶ ἐπιχειρεῖν τοῖς γειτονοῦσι βουλεύονται. "Ην δὲ ἄρα τὸ σόφισμα καθ' αὐτῶν" ἔξι ίσου γάρ καὶ "Ρωμαῖοι ἀντεπιδουλεύειν ἐκείνους ἔχοντες πρῆς τοῦτο καὶ διεπνίζοντο παρ'" ἐκείνων, [P 281] τὸ φθῆγαι πρᾶξαι παρὰ τὸ παθεῖν κερδαλεώτερον ἡγησάμενοι. Καὶ δὴ προλαβόντες τὴν ἐπιδουλήν πέμπουσι πρὸς τὸν τηνεκάδε τῶν "Ρωμαϊκῶν ταγμάτων ἄρχοντα πριμικήριον ἔξι ὅματος τῆς αὐλῆς. Καὶ νυκτὸς ἐκείνος λαὸν ἱκανὸν ἔκειτο μασάμενος προσβάλλει τῷ φρουρίῳ, καὶ ἐμφανῆς ἦν τοῖς μὲν προσδοκώμενος, τοῖς δὲ ἀπροσδοκήτος. "Οὐεν καὶ οἱ μὲν ἀσμένιοι δέχονται τούτους, τοῖς δὲ ἐφίσταται κοιμωμένοις δεινὸς δνειρός, καὶ ἐντεῦθεν διατεθεῖσι σφᾶς τὰ παγκάλεπα.

ιζ. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὴν πόλιν ἐπανελεύσεως.

'Ο μέντοι γε βασιλεὺς Μιχαὴλ φίλος τῆς νόσου έτι μὲν παρὰ ταῖς Πηγαῖς ἦν, καὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσελθόντι ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Κύζικον τῶν ἀμφ'

per ampla et bifaria divisa munitio erat, partem unam, quod tuu possent facere, sibi concederent. Nam præterquam id sine suo ullo damno facturos fide illis cavere sanctissima spondebat, etiam contra perjurium, si quod suspectarent, certum haberent præsidium muri firmissimi, quo duæ, de quibus est dictum, arcis unius partes ab invicem discluderentur. Ea nostri audientes haud illi quidem multum fidebant promissis barbarorum : cæterum diuturnæ clausuræ, cuius aliter relaxationem non sperarent, affecti tædio, et rerum inopia ex agri circumstenti longa degolatione necessario secuta graviter pressi, rejiciendam non putarunt qualiscunque conventionis mentionem. Romanis ergo congressum non abuentibus ad tractandum pressius descendit. Proponunt quid vellent barbari. Arcis dimidium concedi sibi postulant, ubi res in tuto suas haberent, 404 unde in hostes erumperent, quo se reciperen. Romani reliquam claustrum quamlibet valido sibi certissimam servarent, securique inde prodirent ad agriculturam et commercia, eo innoxie recondenter se ac sua, tranquillis circum cunctis beneficio præsentis fœderis et constanti benevolentia novorum sociorum late per regionem dominantium. Eisi non latebat de his arbitrantes nostros homines quam insida vicinia luporum cum agnis esset, quamque suspectæ induitæ pollicentium convictionem indemnum sibi prope decentibus, interim dum in alios ejusdem secum gentis ac generis excurrendi latrocinando, ut solebant, sibi licentiam exciperent, tamen quia, ut indicaví, aquatione et agricultura dddum exclusi vitæ utilium inopia jam extrema laborabant, stultum esse judicarunt non præoptare exilio præsenti quantumlibet ancipes ac duras conditiones turpis etiam fœderis. Assentiri se dixerunt. Mox ag' sancti in

C rem venitur. Admittuntur in partem Sardeusis arcis Persæ non pauci. Hos a Romanis segregabat murus longus, tamen, ut audio, postico uspiam pervius. Stetit hæc aliquandiu societas, quam conglutinaverat hinc quidem egestas urgens, inde autem metus ingruens, neuter, si se remiserint, diuturni magister officii. Ergo cum lapsu temporis formido quam minæ Cazanis Alaidi et ejus comitibus incusserant elanguescere cœpisset, redierunt illi scilicet ad ingenium, et prioris instituti memoris secum ipsi statuerunt uti commoditate viciniæ ad spoliandos novos hospites, supina, ut putabant, fiducia Incautos, in quo sua illos opinio falliebat, unde in caput auctorum fraus perfida recidit. Vigiles enim in sui custodiām præsidiarii Sardenses, ubi versari barbaros in apparatu struendarum ipsis insidiarum et violandi crudeliter hospitiū sensere, præoccupare fortiter agendo quam ignave cessando injuriam perpeti utilius arbitrati, clam rogant non longe tunc distantem Romanorum aliquot ducem cohortium, cui ex dignitate palatina 405 præniciperius aulae titulus erat, adesse ipsis ne gravaretur, præverttere proximum insultum perfidorum hospitum necesse habemibus. Illæ idoneo militum numero secum armato noctu arcis Sardensi se admovet. Statim apparuit utri exspectatus parti, utri adveniret improvvisus : nam a Romanis gratulanter acceptus, confessim in soptos irruens barbaros dirum illis somnium portavit, internecione perjuros latrones delens.

17. De imperatoris Michaelis in urbem reditu.

At Michael imperator e morbo recreatus adhuc Pegis morabatur; quo cum illum veneraturus et obsequia principi a subdito debita exhibitus dux magnus e Cyzico venisset, sciens Augustus junior summo suo dōtore quantum ille et ejus Itali turbaram modo Cyzici movissent, admittere invisum

τοῖς ἀπ' ἐχθρῶν φεύγουσιν. Έώ τωμάτων ποιησμοὺς καὶ φόνους καὶ μιασμάτων φορύσε, οἵς οἱ ἀμύνειν ἐπιστάντες τοὺς ἀθλίους υμένες ἐκ πάσης περιέβαλον ἀπηνείας. Οὗτοι δὲ τὸ μὲν προσθεραπεύειν θέλων ὡς εἴηνται ἀρχὴν ἔκεινην πεπιστευκότας, τὸ δὲ τὸ παρ' αὐτῶν κίνδυνον, εἰ αὐτοῦ ἴκανῶς τὰ εἰς εὑρόντας ὑστέρησαν ἔκεινοι τῶν ἡλπιῶνδ' ὄπωσεν δινυστέλλειν εἶχεν, ἀλλ' ἐνθεῖτο τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, καὶ ταῦτον ἴκανος καὶ τοῖς ἐκ βασιλέως σιτηρεσίοις, καὶν τα κατώρθουν οὐδὲ ὅλως ἐπραττον. Άλλ' ἀνατέλλον λόγον πρὸς τὸ εὐτύχοντον. Στρατῆγος Μαρούλης, καὶ μέγας ἀρχῶν ἐξ ἀξιώματος οὗτος τὰ μὲν πλεῖστα ἔκεινην προσεῖχε ἀπενευθεὶς ὑποκείμενος (οὗτοι γάρ καὶ τὸ βασιλεύετο πρόσταγμα), τέως δ' οὖν καὶ τοὺς κακῶν παρ' ἔκεινον πάταγοντας κατωχτίζετο, εἰναὶ οὖν καὶ συντάστα καὶ περιέθαλπεν. ^{P 289]} Ήποτε εἰναὶ τὸ κοινὸν ἔκεινο δεῖν, καὶ εἰς στρα-

τοῦ καταπέλμους οὔτε καὶ ταῖς ἀληθεῖαις τὸν κατ' οἶκον ἐστέρουν ὡς εἰ τινας ἀγρότας καὶ μετανάστες, ἐνθρυπτόμενοι σφίσιν. Οἱ δὲ τῷ τοῦ κρατοῦντος δέσι καὶ τῷ ἐξ ἐμφυλίων πολέμων νομιζομένῳ κινδύνῳ ὑποστελλόμενοι, ὡς μή τι νεωτερισθείη τῶν ἀνηκέστων, τέως ἐκ βίᾳς ὥρμων καὶ πολλάκις ἐσφάδεζον ὄμυνούμενοι. Τέλος τῶν ἐχθρῶν ἔγγυς ἀγγελθέντων κατά τὸν τοῦ Γουλιέλμου πύργον, οἱ μὲν ἀπαντόθεν σύναμα τῷ σφῶν στρατηγῷ τῷ Μαρούλῃ χωρεῖν οὐκ ἀπώκνουν διμόσιες τοῖς πολεμίοις, οἱ δὲ ἐλπισμὸν μὲν παρεῖχον φανῆναι καὶ συμμαχεῖν, ἀλλὰ τῶν συνήθων οὐμενουν οὐκ ἐλήθευτο· βραδέως γάρ ἐξώνυντο, καὶ μᾶλις ἐκδόμουν τοὺς ἱππους, καὶ προμηθεῖς ἤσαν τοῦ ἀκινδύνου σφίσιν, ὡς φανεσθαί. Καὶ τὸ βράδος ἑδίδου μεσούντων αὐτῶν τὴν ὁδὸν κατορθοῦν τοὺς προτέρους καὶ μόνους τὴν μάχην. Ότις δ' οἱ μὲν ὑστέρουν, οἱ δὲ κατωρθωκότες ὑπέστρεψον, ἐνταῦθα τις εἶδε τὸ τῶν συμμάχων κακόθεας, καὶ ὅτε οὐχ ὡς φίλοις, ὡς εἰκός ήν, ἀλλ' ὡς ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέροις προσεψέροντο. Συνιαστοί γάρ ἐξ ὑποστροφῆς ἔκεινοι οἱ κατωρθω-

inerat; et si tedium illos sui cepisset, ne t quod dederant, quin et de se pejora statueret. Illam autem videbat et maxime et vehementissimam eos contra se irritandi, si plenus ipse et abundans congestis ab ore donativis intercedere ac cavillari auderet minus sui milites sua sibi luera jure injunxerent et quæcumque concupiverant. Cujus ideo improbissimi quæstus plenis-
ipsis facultatem indulgebat, connivens ad quidquid attentassent, ne minimo quidem si minus probari declarare sustinens; ne coercere increpareque auderet libere obse-
pravis cupiditatibus in facinora passim
entes odiosissima, aut quoquo modo inter-
operatas ipsis quantumvis injustas et crue-
las. Quanquam erat sane cur illi contenti
ri recte possent, alimentis large ab impe-
uppeditatis tam longo jam tempore, quo
i adhuc egissent, nihil etiamnum agerent,
promeruisse viderentur. Sed **417** ut tota
indignitas pressius sub unum quasi lecto-
ctum colligatur, resumam narrationem D perius. Erat ibi tribunus quidam militaris,
nomine, vocabulo ipsi concessæ dignitatis
archon dici solitus. Hic totus erat in obser-
bsequiisque demerendo infimis Rontzerio :
ipsum facere Augustus jussera. Tamen idem
mos familiares propriæque cohortis milites a
anis injuriis affectos miserabatur, consol-
in etiam et deliniens, ut mala in cunctos
egentes grassantia, ne ipsis quidem excep-
inque privilegio saltem militie immunes
se debuissent, ferrent patientius, neque
repellenda vel ulciscenda uterentur armis
bilece ipsis tradita gestabant, prout erat
factu viris, quales hi erant, fortibus et re-

PATROL. GR. CXLIV.

vera experientibus rei bellicæ; quos tamen non
vererentur insolentes advenæ et quæstui et ludibrio tam petulanter habere, ut eos ipsorum qui
equestria stipendia merebant, equis ademptis in
ordinem peditum redigerent, armis præterea, si
collibusset, spoliarent, nec a re ipsorum familiari
supellectilique domestica abstinerent rapaces manus,
denique omni ludibrii genere nibilo ipsos
minor contumelia vexarent quam si viles rusticuli
aut profugi essentes essent. Hos in tam difficulti pa-
tientia ducis sui Marulis assidua monita tenebant,
nullum finem facientes inculcandi quam iniquo
animo auditurus imperator foret ritam quacunque
causa inter Romanos et auxiliares copias contra-
ctam: quidvis igitur concoquendum potius injuriæ
putarent, quam ad bellum civile descendenter, tali
præsertim tempore capitale ac prorsus exitiale
reipublicæ futurum. Nec tamen his semper poterat
præverti quin sub acrī sensu contumelias præsentis
militares interdum animi vim et arma expedirent
in vindictam aut in minas erumperent, incendio ex
his scintillis, nisi statim cura ducis oppimeretur,
in magnam perniciem inflammando. Occurrat inter
haec occasio facinoris militaris, certo indicio allato
provectorum usque in viciniam hostium. Hi ad
turrem Gulichii dictam, locum stativis Romanis
proximum, accessisse ferebantur. **418** Pronun-
ciatur ergo totis castris in eos irruptio. Marules cum
suis inter primos procinctus astitit; frustraque diu
exspectato ut Rontzeriani, qui ad talia segnes ve-
currebant, expedirent, dum illi tardi ac lenti solita
in omnibus pravitate moras consilio nectunt, ægre
mollientes arma et equos adornantes, quo scilicet
periculum incursum primi quosvis potius alios quam
ipsos attingeret. Maruliani occasione necessario
vocante strenue hostes invadunt, fusisque iis ac
fugatis victores redeunt. Revertentes via media

Τωμαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο, τῇ δὲ πενθερῇ Α ἀπῆται πιστῆς προσεύριας καὶ ξυναυλίσεως, ὡς τούτου τῇ τοῦ Σμίλτζου συζῆγψ, αὐτανεψιά σύση (τοῦ γὰρ σεβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν) τὰ μέγιστα προσθαρέων, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπείσοι καὶ ἐκμειλέσαιτο, πέμψας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ τοὺς ἐκεῖσε τόποις φυκούδεις τὰ πρόσφορα. Ἡν δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις προσδόκιμος ἐξελθεῖν, ἐπει καὶ ἐξηρτύετο κατ' ίδιαν τὰ οἰκοι καὶ βασιλικῶν φυκούρωντο· ἀποβαλόντι γάρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν προνοιῶν κατ' ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιθέσεως προσεκυροῦντο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ, δοσις δρα καὶ δὲ πενθερὸς ἐκείνου βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἀγαγῶν ὅπερ φρικταῖς ὀμολογίαις καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικίσας μεγαλοπρεπῶς ἐπολούσει καὶ ὡς γαμβρὸν ἤγαλλε.

εθ. Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου.

Τὸ δὲ αἰτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπισχέσεως ἥδη μὲν καὶ προανατέτακτο, πλὴν ῥητέον καὶ ἐντελέστερον ὅτι στρατιώτας βασιλικῶν ἀλλαγῶν, οἱ δὲ καὶ ἀντολήθεν ἀποκισθέντες ἐξ ὑπογύνου διὰ τὴν καταδρομὴν τῶν Περσῶν αὐταὶ γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἥλιον κατὰ δύσιν, διὰ τινος ἐνὸς ἐκείνων τοῦ Κοτέρτζη μέχρι καὶ ἐς ἔκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεχόμενος κατὰ πόλιν ὃν δρόκους

C idoneum talis sequestram negotiationis fore cre- didit. In quo ne illi sibi parceret aut ullam omittet artem deliniendi generum et ab eo e blandiendi quæ volebat imperator, instigatorem ei submisit mulieris istius fratrem Michaelēm Palaeologum. His in antecessum ad tutelam illius limitis provi- sis, exspectabatur iturus quamprimum illuc junior Augustus Michael, instruebaturque ac splendide interim adornabatur ista profectio ejus. Ad quod opus fuit nova illi, unde imperii dignitatem sustineret, assignari a patre vectigalia, quoniam quæ dudum ipsi in regionibus Orientalis tractus attributa fuerant, incursionibus Agarenorum perierant funditus universa. Quare constituit nunc illi se- nior Augustus possessiones in Occiduo tractu sitas Michaelis despotæ, quibus illum olim ipsius sacer Michael Augustus Andronici pater, ex Occidente evocatum conventionibus jurejurando firmatis et proprie filiæ nuptiis honoratum, ample ac regie muneratus ut generam fuerat.

19. De condemnatione despotæ Michaelis Angeli.

Ex eis cur illi nunc erexitur fuerint, quamvis ob causam is comprehensus miserias carceris per- ferret, jam prius indicavimus, sed et modo idem paulo plenius relexendum. Milites imperialium contuberniorum, ejeciti nuper, ut diximus, **408** Orientali continente coactique incursionibus Per- sarum inde fugere cum uxoribus et liberis, erra- bant per Occiduas regiones. Ex his Michael, usus ad id opera unius eorum, Colerizæ nomine, ad centum ad se vocatos, cum in urbe esset, benigne

B δη τῶν συνήθων καὶ φκειωμένων αὐτῷ. Ἀλλὰ προ- αγγελθὲν παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην, δεινὴν βασιλεὺς ὑπενει μελέτην [P 284] καὶ ἀπιστίας ὀδίνα ὑπώπτευε, καὶ μᾶλλον διετῆς ἀδελφῆς τελευτήσασης τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸν κρατοῦντα τὸ γένος. Αἰά τοι ταῦτα καὶ μηδὸς Ἐκατομβαιῶν μιᾶς προσκαλεῖ μὲν πατριάρ- χην, προσκαλεῖται δὲ ἀρχιερεῖς καὶ κλῆρον, παρόν των καὶ τῶν τῆς συγκλήτου, συνελθόντων τε καὶ μηναχῶν καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς χρέον βα- σιλεὺς καθιστᾶ τὸν δεσπότην· πρὸς δὲ καὶ εἰς ἀπο- λογίαν καταστᾶς ἐκείνος, πολλὰ λέγων καὶ κατὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδράσκειν πειρώμενος, τέλος κατα- δικασθεῖς τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐγκλείσται πρισκαι- δεκάτῃ Κρονίου αὐτὸς καὶ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα, ἢ δὴ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγέννησεν. Ἀγέλας δὲ Ιπ- πων καὶ πᾶσαν ὑπαρξίαν τὴν ἐκείνου καὶ κτήματα τῷ υἱῷ καὶ βασιλεῖ δίδωσιν. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκίαν τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσνέμει. "Υστερὸν δὲ ἐκεῖθεν ἀποδρᾶντι πειρα-

D supplices excipiens adduxerat ad sibi clam juran- dam clientelam adhæsionemque perpetuam, diserte Deo teste pollicendo se fore sine discrimine ho- stes hostium, amicos amicorum ejus. Vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constituta im- mutabili societate. Idque foedus multis protinus donis, majoribus in posterum promissis sanxerat. Egerat hæc arcana despota, vitata diligenter non modo Augusti conscientia, sed et suorum ipsius familiarum ac domesticorum. Verum ea vel Co- tertzes vel ex ejus comitatu quispiam cum clam Andronico indicasset, gravem ei suspicionem mo- vit adversus despotam velut rebus novis inhiantem parantemque a se desicere. Conjecturæ verisimili- tudinem addebat magnam, quođ idem Michael priori uxore, Andronici Augusti germana, mortua filiam Terteras duxerat, mulierem infensi domini Augustæ generis. Ob hæc quadam die mensis Ja- nuarii vocat imperator patriarcham, adhibet eodem antistites et clerum, senatoribus quoque pre- sentibus. Convenerant et monachi, nec non e civium ordine permulti. Apud hunc cœtum res- sistitur Michael imperatore judice; jussusque re- spondere multa dixit in defensionem sui, nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo car- ceri addiceretur. Die itaque tertia decima mensis Martii Michael despota, cum uxore Tertera filia et susceptis ex hac liberis, in custodiā spud magnum palatium datus est. Ejus **409** vero ma- gni equorum greges opesque ac res familiaris omnis generis prædiaque ac bona soli cuncta in fiscum redacta imperator juniori Augusto suo filio

τίκα επηκολούθει τῷ θαύματι· ὁ γάρ ἀκούων ἐφ' Α χάρων, ὡς αὐτοὶ φαίνενται, Κάνεν, καὶ γαμικὰς ἐπιμέτριας προσείνει, καὶ ἐπαμύνειν προσαξιοὶ τοῖς τῶν Παραίαν [P 280] ἵσχατως ἔχουσι πράγμασιν. Ο δὲ καὶ τὴν ἀξίωσιν δέχεται, καὶ τὸ κῆδος (ἐπειδὴ φυσικῇ θυματρίᾳ, ἡς αὐτὸς βασιλεὺς πατήρ ἐνομίζετο, συνεφῶνει) προσαπεδέχετο, καὶ ὑποσχίσεις ἀσφαλῶς ἐδίδου μετελεύσεσθαι τοὺς ἀλάστορας. Τοῦτο φημισθὲν, ὃς εἰκός, τοῖς μὲν λοιποῖς ἀλλώς φύκονομεῖτο ἡ περὶ τὰς συστολὰς σπουδὴ, καὶ οὐρανοτίστουν τὸ τέως· ἐνī δὲ τούτων τῷ Ἀλάδῃ τὰ κατὰ τὴν Λυθίαν καταδραμόντι, ὥστε καὶ λεῖψαν Μυσῶν, οὓς Λυδῶν φανῆναι τάκε, κατασεισθέντι τῇ φῆμῃ τοὺς λογισμοὺς ἔδοξε προνοεῖν ἐαυτῷ τε καὶ τοῖς ἰδίοις; τῶν ἐκ φυλακῆς συμφερόντων. Ἀμέλει τοι: καὶ τοῖς κατὰ τὸ τῶν Σάρδεων φρουρίον δύχρῳν ἀλλώς διὰς παλαιᾶς ἀκρόπολιν πόλεως, καθ' ἐν ἀδατον μέρος καὶ τὸ λοιπὸν ἀπόκρημνον, διὰ τὴν παρ' ἐκείνων ἐγκεκλεισμένην ἐπίθεσιν πέμπων ἐπὶ δηταῖς διμολογίαις τυνέπραττεν, ἐφ' ὃ τοῦ φρουρίου διαμεμερισμένου μακρῷ τινι τείχει καὶ ἀσφαλεῖ θῆμαν μὲν ἐκείνους, θῆμαν δὲ αὐτοὺς ἔχειν, κάντευθεν δεσμοῖς

* Ήν μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ λίαν δεινὰ, τῶν μὲν ἀκτᾶς πόλεως οὐδὲν ὑποστάντων τὴν τῶν Περσῶν ἀνυπόστατον ρύμην, καὶ διὰ τοῦτο τῶν μὲν φονευομένων, τῶν δὲ ἀπανισταμένων, τῶν μὲν εἰς πόλεις καὶ φρουρία, τῶν δὲ εἰς νήσους, ἄλλων δὲ καὶ εἰς τὰ κατ' ἀντιπεραῖς ἀσφαλῆ, ὅπου ἀν καὶ σωθεῖεν, βλεπόντων καὶ δρμῶντων, τῶν δὲ ἐντὸς καὶ λίαν ἀνδεῶς ἐχόντων τῶν ἀναγκαλῶν διὰ τὴν τῶν ἐξωτερικῶν ἐξαπώλειαν. Βασιλεὺς μὲν οὖν διὰ ταῦτα ὡς οἶδαν τὸ ἦν ἀντιπαλαμώμενος πρὸς τὰς τῶν δεινῶν ἐπιβροίας, ἀλλανῶν μὲν ἐκείνων καὶ τῶν ιδίων ἀπεγνωκώς, ἐπὶ σαθροῖς δὲ σαλεύων τοῖς ἔνεικοῖς, πέμπει καὶ πρὸς Καζάνην τῶν τῶν ἀνατολικῶν Τα-

porro his præsentium dubium fuit, id quod re ipsa verum erat, quin per ista declararetur Joannem illum olim imperatorem, cognomento Batatzam, optimum principem et eleemosynarium a largitionibus in 402 pauperes crebris et magnis merito nominatum, suæ peculiari curæ ac protectioni (quam ἐπιστασιαν Lydus diceret) commissam a Deo custodisse ac sedulo defensasse Magnesiam civitatem.

16. *De re bene per solertia a nostris apud Sardates gesta.*

Erant porro per hæc tempora res nostræ Constantinopoli degentium in summis angustiis. Nam qui extra urbem in Asia continentis domicilium habebant, plane concii ac multis miserrimisque experimentis quotidianarum cædium, quibus passim sterni contribules suos a Persis videbant, manifeste persuasi nullam sibi vim esse ad obsistendum iis barbaris, partim in urbes aut arces confugiebant, partim salutem in insulis quaerebant, partim quam poterant longissime se a periculo removentes in abditis adversæ continentis locis securum effugium trepide captabant. Ipsi autem magna urbis incolæ magna intus rerum ad viectum necessariarum penuria urgebamus ob vastas circum Gesolatasque regiones, unde ad nos solebat annona conferri. Ad hæc emendanda quantum poterat eura consilioque incumbens imperator, cum nullam jam spem haberet in Romanis copiis, extera vero auxiliari militia proterva saeva que eademque haud satis fida uteretur, unde nec acquiescere animo posset, vertit cogitationem ad certius auxillum a Cazane Tocharorum Orientalium supremo principe (Canin ipsi vocant) Romano imperio conciliandum. Mittit ergo ad hunc qui fœderis secum conditionem nuptiali necessitudine firmandi offerant, orenique ut qua valebat

auctoritate in duces barbaros Romanam ditinem crudelissime vastantes, eis ut ab injuriis desistant imperet, ac ni faciant, ulturum se minetur, sive succurrere dignetur extreme laborantibus ac pene jam perditis Romanis rebus. Talia Cazanes audiens haud aspernatus affinitatem est; oblatasque puellæ, quæ proles naturalis Andronici C Augusti putabatur, admittens nuptias, ample ac solemniter promisit sese coerciturum, et ni pararent, armis repressurum iniquos grassatores.

D 403 Hac apud barbaros per Romanam impune latrocinantium duces late Cazanis, cuius potentiam norant, comminatione vulgata moti omnes sunt, si minus ad continentiam, saltem ad moderandam timidiusque deinceps exercendam sævitiam. Nam a plerisque ipsorum parum istas minas curantibus, simulatione tenuis sola nec ea longa, delatum edicto Canis est absisti a Romanorum infestatione jubentis. Unius inter istos Alaidis paulo forte minus contumacem audaciam hæc denuntiatio concensit. Is tunc Lydiæ incursans, quasi verteret vetus proverbium, Mysorum e Lydis congerebat prædas. Quod dum agit, novi Cazanis cum imperatore fœderis fama improviso ictus, in quamdam suæ ac suorum securitati consulendi sollicitudinem ingressus, bane præde, quam ingentem paraverat et cui potissimum timebat, in tuto collocandæ rationem exagitavit. Est ejus metropolis provinciæ antiqua urbs Sardes, in qua situ validam et olim munitam arcem lunc adhuc nostrorum quidam oblinebant, ab una parte inaccessam objectu impenetrabilum monum, ex altero latere immanibus præcipitiis defensam; cuius ideo etiam a paucis et prodire non audentibus insessæ barbari licet numero pollentes expugnationem desperassent. Hujus Alais præsidiarios colloquio tentavit, rogans ut quoniam

τηρίας ἐλπίδας. Τί γάρ τῶν δυσχερῶν ἀπῆν; Καὶ ἔν τὰ μακράν. Ἀλλὰ τὰ κατὰ θύραν ταῦτα καὶ τῆς βασιλίδος προαιώνια. Τὰ δὲ οὐν τῆς νηδὸς ἀποβαλλοντες τῷ τὰ στενά τοῦ Βοσπόρου περαιωμένῳ, ὡς τὸ ἀφεμένῳ θαλάσσης λαμβάνειν κίνδυνον. Ἀνέδην γάρ διέτρεχον πανταχοῦ τῆς περαλας, καὶ κατεσκήνουν δικούς ήν [θεού] μόνον αὐτοῖς, καὶ ταῦτα οὐκ ἱλαδὸν στρατεύουσιν, [P 286] ἀλλ' ἀσυντάκτως καὶ κατ' ὅλης, ὥστε κείσθαι τὴν περαλαν τῆς Βυζαντίδος Σκυθῶν, διη λέγεται, ἐρημίαν, μηδενὸς τολμῶντος φανῆναι, διτε συνέβαινε καὶ παραβολῶτερόν τινες διαπράττεσθαι καὶ ἐκθέειν τολμῶντας, ζήλου τινὸς πείθοντος ή καὶ μᾶλλον ἐνδείας πιεζούστης, τριβομένου τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἐφοδίων σφίσι κατανελωμένων, διπερ οἰκοθεν ἀπεφέροντο. Τὰ δὲ ήσαν μᾶλλον εἰς κίνδυνον. "Οὐδεν καὶ οἱ μὲν ἐκωλύοντα ἀπειλαῖς τῶν κρατούντων καὶ φόνῳ σωφρονιζόμενοι· οἱ δὲ τολμῶντες, ήν ποὺ τις πρεξέδραμε ἵκανδος ὄσκων ἀγειν σύντομον (λοχαγὸν τὸν τοιούτον εἶπη τις ἀν) καὶ ἐπὶ τῷ παρὰ πᾶσαν αἰσθησιν ἐξήρχοντο, ὥστε καὶ συνέβαινε ποτὲ μὲν εὐστοχεῖν ὅλιγος πρής πολλοὺς γυμνοὺς καὶ ἀνόπλους, πολλάκις δὲ καὶ σφάλλε-

invalescebat a Persis malum, adeo ut omnis undecunque salutis spes excluderetur: quid enim miseriārum aberat? Mitto longinqua. Videamus quae in portis urbis gerebantur, in ipso imperialis regiae vestibulo. Navi te illic excedentem 411 statim a trajecto Bosporo exciperent pericula extrema spoliationis, captivitatis, cædis, tota, quanta patet, ulterioris continentis latitudine referta latronibus sævissimis, impune quo liberet ruentibus, et ubique vellent fixo tentorio securam habentibus stationem. Atque si ne tantum quidem armis Romanis impertiebant reverentia, ut metu eorum aliquo saltem simulando circumspice incedere, ire turmatim servaisive ordinaibus curarent: temere vagi manipulis modicis, quam nosiri contemptus fecerat, confidentia cursabant. Jamque adeo illæ celebratae adagiis solitudines Scytharum non alibi verius quam in ora Byzantinæ urbis objecta muris, subjecta oculis reperirentur, nemine illic nostrorum audente comparere, quantumcunque necessitas vocaret, etiam urgentis egestatis, eos qui rure se reliquise recordarentur quo in urbe indigebant. Qui si vellent aleam jaceere brevis excursiunculæ, etiam a magistratibus prohibebantur tanquam ad mortem præsentissimam ituri. Quanquam suos quemque satis coerebat metus, vulgatis exemplis prodire ausorum, qui utcumque periti compendiorum et captato usi tempore, ubi minime putarant, duci barbaro cuius sua turma in insidiis delitescenti occurrerant infortunio suo maximo. Nec felix in eo genere temeritas quorumdam, qui pauci et inermes armatorum plurimi manus effugisse ferebantur, multum ad similes ausus frequentandos incitabat: rari enim hi casus erant; qualium exspectationi non nisi stulti caput committendum ducerent. Nulla

A σιται. Καὶ οὐκ ήν σχεδὸν ἡμέρα καθ' οὐ μὴ τοῖς κατὰ θάλασσαν φρουρίοις προσβάλλοντες ἡμούσιον η μὴ ἀπάγοντες αἰχμαλώτους η μὴ φονεύοντες, καὶ μᾶλλον δὲ καὶ ἰκετίαις ἀχρώμεθα πρὸς Θεὸν, τὸ οἴκτιστον. Διεῖχε δὲ μόνος ὁ πορθμὸς οὗτος. Καὶ πολλάκις μὲν μεθ' ἡμέραν ἐφαίνοντο τοῖς ἐντεῦθεν ἀφορῶσι καὶ πεζοὶ καὶ ἵπποι· κανὶ που δὲ τις ή ἐνδεῖρα ἔξαπορούμενος κάντεῦθεν ἐλπίζων κερδεῖνεν ἐκ τῶν ὑπολειμμάνων ἄλλοις, η μὴν καὶ κατὰ χρείαν ἐτέρων η τοῦ σφετέρου κτήματος ἐπιμέλειαν ἔξορμὴν ἐτόλμα, αὐτίκα η ἡλισθετο η ἐκτείνετο. Καὶ πολλοὺς σὺν εἰδέσισταγμένοις η τετραρυμένους εἰς θάνατον, Εστι δὲ οὐ καὶ κυραλῆς ἄνου καὶ κόρος αναύχενας. Ηπλήθει δὲ τῶν ἀγρομένων η πόλις, καὶ ἐστεγοχωρεῖτο τοῖς παντάχοις κειμένοις εἰνῇ τε B καὶ ὑπαιθρίοις, πνοῇ ζῆν καὶ μάνη πιστευομένοις· λιμὸς γάρ ἐντεῦθεν καὶ γε λοιμῶς τοὺς ἀθλίους διεμεριζέτην. Καὶ οἱ ἀστικοὶ τοῦ κακοῦ παραπήλαυσον, καὶ οἱ μὲν αὐτίκα τοῖς δισινοῖς συνείχοντο καὶ ἀποροὶ διῆσαν καὶ ἀμήγανοι, οἱ δὲ δσον οἵποι τὰ τοῖς πληγοῖσιν συμβάντα καὶ ἐστοιοὶ ἐπ' Ισης ἡλιπεζον. Οἱ δὲ μὴ μόνον Χηλῇ τε καὶ Ἀστρασητῇ, ἀλλὰ καὶ Τεροῦ

porro dies præteribat, qua non audirentur Persæ in aliquam arcium ad mare sitarum incurrisse, ad cujus portas aut cædes fecissent aut captivos prehendissent. Idque, rem miserrimam! iis frequentius diebus accidebat, quas festas et bene ferias habebamus supplicationibus rite Deo adhibendis ei propitiando. Cernebamusque ex hoc littore trans fretum augustum, quo 412 uno a morte protegebamur, equitatum et peditatum hostilem campo securæ aduerso patientem, frustra recognoscente unoquoque, dum ex effugio in urbe captato villam aut rus patrium respicit, loca ubi recondidit qua hic eget, quam nequidquam requirit, annos, certissimus, si repere attinet, morte se crudeliter audaciam luiturum. Jacebant quippe per agros passim cadavera vel mutila membra sic cæsorum. Quidam ex lethali vulnere neglecti animam agebant. Truncum ibi capite corpus, illic faciem a collo abscissam cerneret. Redundabant plateæ civitatis conferta illuvie fugitivorum ex omni circè agro rusticorum, deeratque ubi pedem ambulantes per vicos figerent, solo ubique constrato jacentiibus temere corporibus lessæ, omnium inopis, vitæ ægre trahendo spiritu vite indicium dantis plebeculae, sub diu nocturnis iuxta nocturnisque cœli injuriis expositæ, quam prædæ habebant et inter se partiebantur duo non mitiora barbaris mali, fames et lues, incommodo se ad civium quoque ac tecta intra urbem habentium infestationem propagante. Nam et quosdam invadebant morbi contagie propagati; et tanta turba cibos absumente a felicibus quidem et domi copiosis sensum egestatis abstinebat. Præterque humanis animis miserationem inevitabilem in conspectu patientium extrema, etiam sui cuique denuntiatio periculi clades alterius visa fiebat, auxie cunctis expe-

αὐτὸν κυδούμου, ἐφ' ὧπερ κατὰ τὸ εἰκόνι, ἀπονέμεται ἡ κράλη Σερβίας τῆς ιδίας ἀδελφῆς διὰ τὸ τοῦ βασιλέως κῆδος παρόρασιν, ἐπειδὴ αὐτὴν αὐθις καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν δεσπότην ἐπεσχημένον ἔξι αἰτιῶν ὃν ἐλέχθησαν παρακεκυισμένος, εἴτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἔξασθνησιν τῶν βασιλικῶν καταφρονήσας πραγμάτων καὶ οἷον τῆς τύχης τῶν Ῥωμαίων κατεπαρθεῖς, ἔξι αὐτῆς ὡς εἴχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Λίμον φρούρια. Καὶ πλὴν ὅλιγων τὰ μὲν κατὰ κράτος ἔρει, τὰ δὲ καὶ διὸ δύολογίας προσήγετο. Προσδόκιμος δὲ ἦν καὶ τοὺς λοιποὺς προτιθαλεῖν, εὐχολίᾳ καιροῦ βαρβαρικὴν συμπλέξας αὐθάδειαν. "Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἥγούμενος καὶ σωτήριον τοῖς ἑκατόντας τοῦ βαρβάρου τὰς ὄργας προκαταλαβεῖν, ἔκεινοις μὲν ὡς εἴχε βοήθειαν πέμπειν ἡπειροτο, διμος γε μέντοι καὶ τὸν ἔξι αὐτοῦ βασιλέα πρὸς δύσιν ὄμρα, καὶ τέως αὐτόθιν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμιλτζοῦ γαμβρὸν Ἐλτιμηρῆν, δεκάτος μὲν ἦν πρὸς πατρὸς Ὀσφεντισθλάβῳ (τῷ γάρ Τερτερῇ ὡματιδονει), δεσπότου δὲ εἴχε παρὰ Βουλγάροις ἀξίαν. Καὶ διὰ ταῦτα τὸν δματιχμίαν βασιλεὺς ἀποκρουδμενος, [P 282] τοῦ μὴ κάκεινον συνεισβαλεῖν Ὀσφεντισθλάβῳ, ἀλλὰ γε καὶ προσεπαμύνειν Ῥωμαίοις, εἰ δυνατὸν μὲν πέμψας δώροις ἴκανοις ἐπειράτο διεκμείλεσσεσθαι, καὶ προνοιαῖς ἐκ τῆς

η'. Ήπειρ τῆς καταδρομῆς κατὰ τὸν Αἶμον τοῦ Σφεντισθλάβου.

"Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ὀσφεντισθλάβος τῶν Βουλγαρῶν, ὡς εἴπη τις, βασιλεὺς, εἴτε διὰ τὴν ἐκ τοῦ

ex eo sibi hominem noluit, idemque clausum omnino cuivis teneri Pegarum oppidum præcepit. Post hanc jam confirmatis plene viribus, una cum sua conjugi Augusta, quae in occursum ipsi Pegas processerat, in continentem inde Occiduum traxit; et in villis ejus tractus per dies aliquot diversatus, cum suum differre in urbem redditum, patre Augusto impatiens urgente, diutius nequiret, ierua et vicesima Januarii die pervenit Dripeam. Postridie prodit Constantinopoli imperator senior, prodit et ejus comitatus universus; monachi præterea et ecclesiastici universi simul prodeunt, nec lectissimi quique civium ex urbe defuere. Medio inter urbem et Dripeam spatio Augustorum occursus contigit, iis mutuis significationibus affectus quos inter tam conjunctos post tam longam 406 primum absentiam visentes existere paruit. Hinc Michael, velut tropæa referens quispiam, inter multas acclamationes faustas urbem ingreditur.

18. De incursione Sphentisthlabi in subjectas Hæmo regiones.

Inter hæc Sphentisthlabus Bulgarorum, ut quis dixerit, rex, sive in ultiōnem repudiatae a cræle Sorbiæ sua sororis, Tertoris filiæ, adscitæque in ejus locum filiæ imperatoris, sive indigne ferens suum intimum affinem Michaelēm despotam, ejusdem nunc germanæ sua virum, comprehensum et custodiam traditum ab Augusto suis proprieas quas diximus causas, sive respectu afflictæ imperii fortunæ ob nostrarum debilitationem copiarum, in spes ambitiosas elatus armata manu

B λέως κῆδος παρόρασιν, εἴτε διὸ αὐτὴν αὐθις καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ γαμβρὸν τὸν δεσπότην ἐπεσχημένον ἔξι αἰτιῶν ὃν ἐλέχθησαν παρακεκυισμένος, εἴτε καὶ διὰ τὴν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἔξασθνησιν τῶν βασιλικῶν καταφρονήσας πραγμάτων καὶ οἷον τῆς τύχης τῶν Ῥωμαίων κατεπαρθεῖς, ἔξι αὐτῆς ὡς εἴχε κατατρέχει τὰ κατὰ τὸν Λίμον φρούρια. Καὶ πλὴν ὅλιγων τὰ μὲν κατὰ κράτος ἔρει, τὰ δὲ καὶ διὸ δύολογίας προσήγετο. Προσδόκιμος δὲ ἦν καὶ τοὺς λοιποὺς προτιθαλεῖν, εὐχολίᾳ καιροῦ βαρβαρικὴν συμπλέξας αὐθάδειαν. "Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπιθήκην καὶ τοῦτο δεξάμενος τῶν δεινῶν, καλὸν ἥγούμενος καὶ σωτήριον τοῖς ἑκατόντας τοῦ βαρβάρου τὰς ὄργας προκαταλαβεῖν, ἔκεινοις μὲν ὡς εἴχε βοήθειαν πέμπειν ἡπειροτο, διμος γε μέντοι καὶ τὸν ἔξι αὐτοῦ βασιλέα πρὸς δύσιν ὄμρα, καὶ τέως αὐτόθιν ὑπονοῶν καὶ τὸν κατὰ τὸν Κρουνὸν ἐξάρχοντα τὸν τοῦ Σμιλτζοῦ γαμβρὸν Ἐλτιμηρῆν, δεκάτος μὲν ἦν πρὸς πατρὸς Ὀσφεντισθλάβῳ (τῷ γάρ Τερτερῇ ὡματιδονει), δεσπότου δὲ εἴχε παρὰ Βουλγάροις ἀξίαν. Καὶ διὰ ταῦτα τὸν δματιχμίαν βασιλεὺς ἀποκρουδμενος, [P 283] τοῦ μὴ κάκεινον συνεισβαλεῖν Ὀσφεντισθλάβῳ, ἀλλὰ γε καὶ προσεπαμύνειν Ῥωμαίοις, εἰ δυνατὸν μὲν πέμψας δώροις ἴκανοις ἐπειράτο διεκμείλεσσεσθαι, καὶ προνοιαῖς ἐκ τῆς

C incusavit Romanas arces limiti ad Hænum impositas, easque, paucis exceptis, aut vi cepit aut conditionibus ad deditonem perpulit. Nec his eum fore contentum apparebat aut temperaturum a tentandis aliis, dum ejus mistam ambitioni barbaricam audaciam tam benigna opportunitas commodissimæ occasionis ad ulterius promovendum invitaret. Imperator isto malorum auctario gravatus, honestum et salutare reputans imperium in loca illa incitatos barbari mature prevertere, quibus eum minari regionibus credebat, festinavit submissis strenue auxiliis firmare. Sed et præterea filium Augustum in Occiduo destinavit tractus. Quæ interim dum expeditio paratur, suspectans ne se Sphentisthlabi in belli contra Romanos societatem adderet Eltemeres Smiltzæ gener, Cruno adsitæ exarchus regionis, utpote Sphentisthlabi patruus (frater enim erat Terteris), aliqui magni habitus a Bulgaris, apud quos despota dignitatem 407 obtinebat, præoccupare illum donis haud parvis studuit, non desperans sic consequi se posse, non modo ne is suas copias in Romanorum damna fratriis filio adjungeret, sed ut contra pro imperio pugnaret. In eam igitur spem bene impensas largitiones ratus, præter munera missa Eltemeri obtulit annuas e fisco suo pensiones, adhibuitque ad hoc ei persuadendum socrum ipsius, uxorem Smiltzæ, neptem ex fratre suam (nam illa ex sebastocratore nata Constantino erat), quam pro consanguinitate intima secum, et necessitudine quæ ipsi cum Eltemero utpote genero intercederet artissima, in primis

Τρωκαίων ἀγάλλειν κατεπηγγέλλετο, τῇ δὲ πενθερῇ Αἰπήτῃ πιστῆς προσεύριας καὶ ξυναυλίσεως, ὡς τούτου τῇ τοῦ Σμίλτζου συζύγῳ, αὐτανψίᾳ οὖσῃ (τοῦ γὰρ αεβαστοκράτορος Κωνσταντίνου θυγάτηρ ἦν) τὰ μέγιστα προσθαρρών, ὡς τὸν γαμβρὸν παραπέσοις καὶ ἐκμειλέξαιτο, πέμφας τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ τοῖς ἐκεῖσε τόποις φύκονόμει τὰ πρόσφορα. Ἡν δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐπὶ τούτοις προσδόκιμος ἐξελθεῖν, ἐπεὶ καὶ ἐξηρτύστο κατ' Ιδίαν τὰ οἰκοις καὶ βασιλικῶν φύκονόμειτο· ἀποβαλόντι γάρ τὰ ἀποτεταγμένα οἱ τῶν προνοιῶν κατ' ἀνατολὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιθέσεως προσεκυροῦντο παρὰ πατρὸς τὰ κατὰ δύσιν κτήματα τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ, δοῖς δρα καὶ διὰ πενθερὸς ἐκείνου βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἀγαγὼν διὰ φρικταῖς δμολογίαις καὶ τῇ θυγατρὶ συνοικίσας μεγαλοπρεπῶς ἐπολυώρει καὶ ὡς γαμβρὸν ἤγαλλε.

48. Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ δεσπότου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγγέλου.

Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἐκείνου ταλαιπωρίας καὶ ἐπισχέσεως ἥδη μὲν καὶ προανατέτακτο, πλὴν ἥτετόν καὶ ἐντελέστερον διειστρατιώτας βασιλικῶν ἀλλαγίων, οἱ δὲ καὶ ἀντολήθεν ἀποκισθέντες ἐξ ὑπογύου διὰ τὴν καταδρομὴν τῶν Περσῶν αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἤλιον κατὰ δύσιν, διὰ τίνος ἐνδικείνων τοῦ Κοτέρτζη μέχρι καὶ ἐς ἐκατὸν προσεκαλεῖτο, καὶ προσιόντας δεσχόμενος κατὰ πόλιν ὧν ὅρκους

Idoneam talis sequestram negotiationis fore credidit. In quo ne illa sibi parceret aut ullam omitteret artem deliniendi generum et ab eo e blandiendi quae volebat imperator, instigatorem ei submisit mulieris istius fratrem Michaelem Palaeologum. His in antecessum ad tutelam illius limitis provisis, exspectabatur iturus quamprimum illuc junior Augustus Michael, instruebaturque ac splendide interim adornabatur ista profectio ejus. Ad quod opus fuit nova illi, unde imperii dignitatem sustineret, assignari a patre vectigalia, quoniam quae dudum ipsi in regionibus Orientalis tractus attributa fuerant, incursionibus Agarenorum perierant funditus universa. Quare constituit nunc illi senior Augustus possessiones in Occiduo tractu sitas Michaelis despote, quibus illum olim ipsius sacer Michael Augustus Andronicus pater, ex Occidente evocatum conventionibus jurejurando firmatis et propriæ filiæ nuptiis honoratum, ample ac regie muneratus uti generum fuerat.

49. De condemnatione despotæ Michaelis Angelii.

Ex eur illi nunc erexitæ fuerint, quamve ob causam is comprehensus miserias carceris perferret, jam prius indicavimus, sed et modo idem paulo plenius retexendum. Milites imperialium coniuberiorum, ejecti super, ut diximus, 408 Orientali continente coactique incursionibus Persarum inde fugere cum uxoribus et liberis, errabant per Occiduas regiones. Ex his Michael, usus ad Id opera iuniorum eorum, Cotertza nomine, ad centum ad se vocalos, cum in urbe esset, benignè

σφᾶς είναι ἔχθροις ἔχθρῶν τῶν ἐκείνου καὶ φίλους φίλων, καὶ ἀντεδίδου τὰ δμοια πρὸς ἐκείνους, τὴν ὁμαιχμίαν προκαθιστάς, πόλλα ἀπὸ διδαύς καὶ μεγάλα καθυπισχυούμενος. Καὶ ταῦτ' ἐπράτετο παρ' αἰσθησιν πᾶσαν, μή δε γε βασιλέως, ἀλλὰ αὐτῶν δῆ τῶν συνήθων καὶ φιλιαμένων αὐτῷ. Ἀλλὰ προσαγγελθὲν παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Κοτέρτζην, δεινὴν βασιλεὺς ὑπενόει μελέτην [E 284] καὶ ἀπιστίας ὠδῆνα ὑπώπτευε, καὶ μᾶλλον διειστρατιώτης τελευτασάσης τῇ τοῦ Τερτερῆ συνοικῶν, ἥτις καὶ ἀλλότριον εἶχε πρὸς τὸν κρατοῦντα τὸ γένος. Διὰ τοι ταῦτα καὶ μηνὸς Ἐκτορμδαιῶν μιᾷ προσκαλεῖ μὲν πατριάρχην, προσκαλεῖται δὲ ἀρχιερεῖς καὶ κληρον., παρόν των καὶ τῶν τῆς συγκλήτου, συνελθόντων τε καὶ μηναχῶν καὶ τῶν τῆς πολιτείας, καὶ εἰς χρίσιν βασιλεὺς καθιστᾶς ἐκείνος, πολλὰ λέγων καὶ κατὰ τῆς κατηγορίας ἀποδιδράσκει πειρώμενος, τέλος καταδικασθεὶς τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐγκλείσται τρισκαλδεκάτῃ Κρονίου αὐτὸς καὶ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα, ἀ δῆ ἀπὸ τῆς τοῦ Τερτερῆ ἀπεγέννησεν. Ἀγέλας δὲ ἐπιπων καὶ πᾶσαν ὑπαρξίαν τὴν ἐκείνου καὶ κτήματα τῷ νικᾷ καὶ βασιλεῖ διδωσιν. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐκείνου οἰκλαν τῷ δεσπότῃ Ἰωάννῃ προσανέμει. "Γετερὸν δὲ ἐκεῖθεν ἀποδράνται πειρα-

suplices excipiens adduxerat ad sibi clam jurandum clientelam adhæsionemque perpetuam, diserte Deo teste pollicendo se fore sine discrimine hostes hostium, amicos amicorum eius. Vicissimque suam illis fidem pariter obligaverat, constituta immutabili societate. Idque foedus multis protinus donis, majoribus in posterum promissis sanckerat. Egerat hæc arcano despota, vitata diligenter non modo Augusti conscientia, sed et suorum ipsius familiarum ac domesticorum. Verum ea vel Tertezes vel ex ejus comitatu quispiam cum clam Andronico indicasset, gravem οἱ suspicionem movit adversus despotam velut rebus novis inhabitem parantemque a se deficere. Conjecturæ verisimilitudinem addebat magnam, quod idem Michael priori uxore, Andronici Augusti germana, mortua filiam Tertezis duxerat, mulierem infensi domini Augustæ generis. Ob hæc quadam die mensis Januarii vocat imperator patriarcham, adhibet eodem antistites et clerum, senatoribus quoque presentibus. Convenerant et monachi, nec non e civium ordine permulti. Apud hunc cœtum ressistit Michael imperatore judice; jussusque respondere multa dixit in defensionem sui, nec vitare tamen potuit quin tandem damnatus perpetuo carceri addiceretur. Die itaque tertia decima mensis Martii Michael despota, cum uxore Tertezis filia et susceptis ex hac liberis, in custodiam apud magnum palatium datus est. Ejus 409 vero magni equorum greges opesque ac res familiaris omnis generis prædiaque ac bona soli cuncta in fiscum redacta imperator juniori Augusto suo filio

θις, γνωσθεν, ταῖς κατὰ τὰς Βλαχέρνας εἰρκταῖς Α θήρα τις ἀνασοθῆσῃ καὶ ἀντίλασθὲς δοῖεν τοῖς σχιζομένοις εἰς κατάγνωσιν· σοφώτερον δὲ ποιεῖν ἐδόκουν καὶ εἰστὶ διευθετεῖν, ὡς αὐτίκα ἐκκόψονταις, εἰ καὶ ἔτι ἀντέχοι καὶ τὴν ἐπὶ τῷ Ἀθανασίῳ μὴ δέχοιτο πρᾶξιν. 'Η δὲ οἰκονομία οὗτω ποιεῖς ἦν, πατριάρχην μὲν αὐτὸν μὴ λειτουργεῖν διλας, ὡς ἂν μὴ συλλειτουργούντων κατὰ τὸ εἰκότερον διακόνων δὲ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῶν διπτύχων συμμυημονεύοιτο, ιερεῖς δὲ μόνους ἀτέρ διακόνων λειτουργεῖν. Καὶ τοῦτο ἐπράττετο μὲν καὶ ἐν ἀνακτόρων, ἐπράττετο δὲ καὶ ἐπὶ τῷ μεγίστῳ ναῷ, [καὶ] διλαῖς μὲν ἡμέραις, μάλιστα δὲ δημοτελέσι καὶ ἐορτασίοις, ὡς κάν τῇ τῇς ὁρθοδοξίας κοινοπληθεῖ, στε βασιλέως ἐνδημήσαντος καὶ πλήθους Ικανοῦ συναχθέντος δὲ μὲν πατριάρχης τηράκτει, ιερεὺς δὲ μόνος ἀπερικτυπήτως πάντη καὶ ἀνηκούστως, μηδὲν ἐπαΐνητων διὰ τὸν θόρυβον, τὰ τῇς λειτουργίας ἐξέπραττεν. Πασάντως δὲ καὶ ἐν ταῖς πασχαλίοις ἐγένετο. 'Υστερον δὲ ἰσαῦθις κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου ἐκκόπτουσι καὶ μνημόσυνον, κατὰ τὸν ἐν τοῖς μαγγάνοις νεών λειτουργήσαντες, διὰ ἀνάτας τῷ μάρτυρι, καὶ ἔτι τῷ παταλάβοντον τὴν περαλαρ δεινῶν,

B καὶ παταλάβοντον τὴν περαλαρ δεινῶν, πατριάρχου ἀποδάλεσθαι δυνατα, μὴ καὶ μᾶλλον

donavit, exceptis tamen ejusdem ædibus urbanis, quas attribuit Joanni despota. Sic mancipatus æternō carceri Michael fugam inde postea tentavit. Sed deprehensus in ergastula Blachernarum est translatus, securius illuc habendus.

20. *De pace abscissorum antistitum ob Athanasium.*

Inde hoc ipso mense Martio abscissi antistites, pertesi secessionis, tandemque persuaderi sibi passi ab instante continuo imperatore ut finem aliquando turbandi ficerent, in festo Palmarum conuenientes pacem cum Athanasio fecerunt. Alexandrinus tamen Athanasius, utcunque crebro ad idem faciendum instigatus ab Augusto, irrevocabiliter in sententia persistit, nullis conditionibus in concordia consilium attrahi ac vel paululum inflecti sese passus. Quam ob causam episcopi cogitarunt de nomine ipsius eradendo ex ecclesiastice diptychis omittendaque inter sacra commemoratione ejus, cum præsertim et ipse putaretur in suis liturgiis Augusti mentionem prætermittere, quod patriarchæ sibi non probato adhæreret. Nec enim ferendum arbitrabantur inconcussam ipsi servari tanti possessionem honoris, interim dum ille ne minimum quidem vellet remittere de fasto, quo jam conspirantia cunctorum antistitum judicia unus pertinaciter dissensiens damnabat. Ille in se locuti non tamen expedire in executionem impetum ausi sunt, seu spe attrahendi tandem ejus in partes, seu veriti ne non satis canonica videri posset tanti patriarchæ tali de causa e sacris tabulis erasio, cujus nullus circa dogma error argueretur. Ergo ne quasi tumultuosior ve-

C natio feras præpropere **410** abigeret et novi quidpiam incommodi ex facto ancipiti nasceretur, unde ansam avulsi adhuc alii suarum roborandarum partium sumerent, consultius tunc quidem visum temperamento quodam uti hujusmodi, quo et periculum ejus ignominiae sic Alexandrino intentaretur, ut re tamen integra non excluderetur idem aditu resipimentiæ, nec tamen alea novi damni jaceretur. Decreverunt deinceps solemnes a patriarcha celebrandas ipso liturgias omittere, in quibus videlicet recitari a diaconis nomina patriarcharum orthodoxorum, cuncto audiente populo, necesse foret, vice autem earum sacro defungi præ privatum faciendo sacerdotem, sine diaconorum ministerio. Hoc ita factitari exinde cepit in æde sacra palatii, hoc idem in templo maximo, non profestis solum diebus, sed et in solemnitatibus etiam populi concursu celebribus. Itaque die ipsa orthodoxyæ, cum et de more imperator in templum advenisset et densus adesset populus, patriarcha non comparuit, sacerdos autem simplex circa pompam et cantum, nemine, præserium in turbæ magnæ strepitu, exaudiente quid mussaret mysta celebrans, sacro utcunque defunctus officio et. Similiter et in festis actuis Paschalibus. Eademque arte in solemnī quoque paulo post celebrata sancti martyris Georgii memoria necessitas nominandi palam e diptychis Alexandrini lucisfacta est, liturgia in templo Manganorum, ubi sancto isti honos annuus habetur, submisso peracta.

D 21. *Rursus de malis ulteriore continentem inundantibus, et allatis undecunque tristibus nuntiis.*

Crescebat inter haec magisque ac magis in dies

Καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γύναια δὲ καὶ παιδάρια πλῆθος μυρίων πρὸς τὸ φρούριον φεύγοντα ἤγρα, ἦν ἔτοιμη τοῖς προκαταλαβοῦσι. Καὶ τέλος οἱ τέως τοῖς ἀλλοῖς προσεπαμύνειν ἀποστελλόμενοι δρασμῷ μηχανῶνται εἰς σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσαποδαλόντες τὸ βασιλικὰ χρήματα· ἐπειτα πῦρ ἐναύσαντες^B ἐχύροι τὰ ἔκει κάλλη εἰς τέλος ἡμάθυναν. Τότε καὶ Ἀτμάν ὑποστρέψων σὺν τοῖς ἄμφ' αὐτὸν, ἐπει συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμίτας, προσλαβῶν ἐκείνους κανῇ τῶν ἐποίκων Βηλοκώμῃ προσβάλλει καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτενεῖ, αὐτὸς δὲ μυρίων πλούτον εὑρὼν ἔξολθίζεται, καὶ τὰ πιστά οἱ τῆς [P 288] ἀσφαλείας ἐκ τῶν δυχυρωμάτων περιποιεῖ. Τούτων ἀπώντα τῶν δεινῶν καὶ Προῦσα, μόνη περιέψθεισα τῶν Ἑξαθεν καλλονῶν. Τούτων καὶ Πηγαὶ παραθαλασσία πόλις τῶν δυσχερῶν ἐπειράθη. Τῶν γάρ ἔξα πάντων συγκλεισθέντων ἐντὸς, δύος καὶ τὸ ἔιρφος ἔφυγον, ἐντίκτει νόσον λοιμώδην τὸ συνεπτύχθαι λιμῷ καὶ κακοπαθεῖσαις. "Ετι δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἐς

quotquot hosti vultum non ignave obverterunt, in vestigio sunt cæsi, vulgus autem innumerable mulierum ac puerorum effuso cursu ad arcem fugiens parata præda subsidentibus illic latronibus occurrit. Reliqui nostrorum militum, ne castris quidem retentis, cursu vago salutem quæsiere, qui servaturi alios scilicet venerant, pecunia etiam quam ab imperatore attulerant amissa. Inde igne pulchris ejus tractus aedificiis injecto in cinerem barbari verterunt omnia. Ex hoc belli successu victor revertens Atman cum suis, cognito Belocomitam in castris suis Romanis quæ modo deleverant, Belocomam aggrediendi jam ipsam quippe vacuam **415** præsidiariis tempus opportunum duxit. Ergo illam insiliens vi capit, et ibi repertos interficit. Ipse autem immensis opibus ea clausis munitione potitus prædives inde est habitus: arcis quippe illius munimentis, situ et arte validis ad quæsitæ pecuniae custodiam usus, magnos sibi thesauros, unde bellum ac principatus expedirei sumptus, secure conditos ad manum habuit. Nam magna pars calamitatum in Prusam redundavit sic nudatam possessione agri sui et intra murorum ambitum redactam, nullo deinceps commercio cum suburbaniis villis et prædiis, que non parum auctoræ et ornata in territorio habuerat plurima. Clades hæc eadem Pegas affixit, urbem maritimam. Cum enim post barbarorum, quam dixi, victoriam cuncti pagorum incolæ, qui effugere potuerant gladium hostilem, sub moenium et propugnaculorum ejus oppidi cupide tutelam accurrissent, contigit illuc constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cuius illuvie ac fæce corruptis corporibus cito lues exarsit, qua totæ simul hominum centuriæ cædebant. Quorum in cùmulum malorum supervenit indicta Pegensibus ab imperatore multa multorum millium nummum ob admissum ab illis intra urbem magnum ducem; quod ne facerent

nominatim vetuerat Michael Augustus junior post suum inde redditum, metu ne et illi paterentur quæ Cyzicenis accidissent, plane intolerabilia et omni atrocitate diriora. Nam et res familiaris victimusque domesticus miseris civibus auferebatur, et non modo mulieres aut nupiae aut puberis matris, sed crudæ quoque virgunculæ vix egressæ infantiam libidine immani corrumpebantur. Ac conscient quidem se habere quod daret, ultra largiens flagitiantibus spoliabatur, lucro imputans quod rebus ereptis vivere sineretur: qui vero nihil se habere quantumvis vere affirmaret, suspectus mendacii penitus subiciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret, suspensus, tractus, eruciabiliter tortus, ab exprobrantibus merito haec illum **416** pati, qui salutem nollet pecunia redimere. Quo in toto nefario genere questus tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic proprie vocabatur ea gens, inde credo quod ex Abaris originem traheret), ut quadam velut jam usu panis raptoribus auctoritate prædandi, quidquid quisque quam optimo se putaret jure possidere, id simili apparuerat, sibi quasi legitimate quæsitum latro advena confidensissime arrogaret justeque usurpare videbi vellet. Nec indigenis haec solum aut navis Cyzici siebant, sed sine discrimine pariter cunctis qui e circum universis ditionis Romanæ regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem perfugii gratia sese receperant. Prætereō muillationes corporum ac cædes infandorumque omnē genus colluviem scelerum, per quæ, qui defensuri scilicet venerant, miserrimos immanitate furoris extrema undique oppressos obticerant. Causa erat Amogabarum haec frequenter et palam agendi quod impune faciebant, magno duce, quem uolum venerabantur, ipsis obnoxio partim grati animi sensu partim formidine: nam et ab aliis sponte se ipsi subjiciuntibus, qua eminebat, potestatem accepisse

φρουρίῳ προσβάλλοντες τὰ πάνδεινα διεπράττοντο, ἵνα περὶ οὐκέτι πατεύειν τὴν σωτηρίαν, καὶ καταλα-
βούσι τὸ ἔκεῖσε παράλιον τῷ περὶ τὴν Ἀσκανίαν
πλῷ χρῆσθαι, καὶ οὕτω κατὰ τὴν τοῦ αἰγαλοῦ
πύλην τῆς πόλεως ὀποδαίνουσι διεκπαίειν εἰ. Νί-
καιαν, ἐπεὶ οὐκ ἦν τότε τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι ἐπι-
κειμένων τῶν ἑχθρῶν, καὶ τὰ μέγιστα Νίκαιας
ἐκινδύνευον. Διὰ τοῦτα τὸ ὅλον ὁ κρατῶν ἀναστά-
λειν οὐκ ἔχων τῆς συμφορᾶς πέμπει τιὰ Σιούρον
στρατοπεδάρχην τῶν τζαγκρατόρων τετιμημένον,
σύναμά τισι καὶ μερικαῖς ἔξδοις χρήματων, ἥψη καὶ
ἄλλους ἐκεῖθεν πρὸς τὸ στρατεύεσθαι Ικανώσειε.
Τῶν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Κατοικίαν μέρεσσι φανέντων
ἀνατεθαρσήσασιν οἱ λαοὶ, καὶ ἐμφανεῖς ἤσαν τὸ
ἀσφαλὲς ἐλπίζοντες. Τὸ δὲ ἦν συμφορὰ τούτοις καὶ
ὅλοθρος. Ἐπιτίθενται γάρ παραπλήθει γυναῖκες πεν-
τακισχίλιοι τῶν ἑχθρῶν, καὶ τὰς πρὸς τὸ φρούριον
οὖσας, λαθάντες πᾶσαν αἰσθησιν, προκαταλαμβά-
νουσιν. Οἱ δὲ ἐπισπεσόντες ἐπέρωμεν ἐποίησαν
δῆθεν πρὸς τὸ φρούριον τὴν φυγὴν κατὰ νάτου
φεγούσιν· οὐδὲ γάρ ἦν ὑπιδέσθαι τὴν πεζαν, διότι
γε καὶ ὑπειδομένοις οὐκ ἦν ικανὰ πρὸς τὸ σώζεσθαι.

etantibus in que alios jam incurrisse exitia cer-
nebant. Interim barbari non modo Chelem et
Astrabiten, sed et arcem Hieri hostiliter aggressi,
dira illie exempla feritatis immanis ediderunt,
velut dormiente imperatore aut in vivis numerari
desito. Nicomedia summe debilitata fame et aquæ
penuria redactam se ad incitas gemebat. Inclita
vero illa quondam Nicæa vix se clausa tuebatur,
aumentatibus undique abscissa circumcisitis, angu-
stis intus et ipsa penuriæ constricta, diris in
horas et momenta examinari solita nuntiis ca-
ptorum a barbaris in vicinia **413** florentium
super oppidorum. Nunc enim illic audiebatur
direpta Belocoma, nunc Angelocoma, mox An-
agurda et Platanea et Melangea subiacuisse saevisse
Persarum; cunctaque per circuitum incolis aba-
ctis desolata, luctu acerbo incendebant ejus ci-
vies urbis, famæ subinde indicio de his admonitos.
Hæc ipsa et his pejora Crulla et Catœcia passæ fe-
reabantur. Perveniebatque omnium notitia Nicæam,
quia etsi tritæ olim ad illam urbem viæ, que ab
Heracleo quæque a Nemicomeo frequentari consue-
verant, tunc prorsus incelestes squallenter, ob
exempla passim nota spoliatorum aut trucidatorum
in ipsis viatorum metu jam omnium impenetrabi-
les creditæ, tamen una libera et aperta restabat,
que a Cio tenditur, sylvis densa et raris sparsa æ-
dificiis, ideoque incuribus latronum culta et colonis
plena quærentium minus infesta. Hoc itinere afflu-
bant ad Nicæenses nova quotidie argumenta plan-
gendi, aliis super alias, quæ sine fine cumulabantur,
cognitis cladibus, siquidem et similia iis quæ Chal-
cidensibus et Alizonibus acciderant, patiebantur
quoque Bebryces ex Pylis et Pythiis conflato no-
mine insignes. Eademque mox Nicæe narrabantur
perata illuc via secura, quam hic juvat describere
distinctius. Qui in continentem Asie mari excen-

derant, totam apud Cium diem moraliæ salem
suam nocti committebant. Sic velut isthmum emen-
si quemdam, ubi pervenerant in latus ille alterum
ore maritimæ, ad Ascaniam iterum navigatione
utebantur, qua littorali Nicæa portæ appulsi in com-
illac urbem admittebantur. Ostiorum enim terras
spectantium usu tunc ultro ea urbs abstinebat re-
liquorum, sic agere coacta timore imminentium
Csibi omni ex parte barbarorum hostium, a quorum
etiam numero et sera potentia indesinenter instan-
tiū ingens erat sane periculum, ne non et haec
ipsam tam attenta custodia satis ad extremum tue-
ri posset. Quod tanti momenti discrimen impera-
tori notum movit eum, quanquam haud valentem
occurrere tot aliis simul urgentibus, ad aliquid
saltem pro **414** eo proprie conandum. Misit ergo
quemdam Siurum, honoratum titulo stratopedar-
chæ tzancratorum, cum paucis aliis, instructum
quadam pecuniæ summa, qua eteretur ad stipendia
et auctoramenta militum, si quos illic forte non-
cisci idoneos qui conscriberentur posset. Hi cum
in Catœciæ partibus apparuissent, erexerunt ani-
mos populi, et quasi signo salutis elato effecerunt,
ut confidere auderent brevi restituendam illi pu-
blicam rem in statum pristine securitatis. Sed longe
illos opinio fefellerit sua, eo mox ipso unde spe-
raverant in occasionem ipsis verso exitii supremi.
Animadverso quippe istorum motu hostes barbari,
ac prævertendum rati, noctu in eos irruerunt cum
universo exercitu, in quo circiter quinque millia
numerabantur. Horum pars clam ac sine ullo no-
strorum sensu insedit vias quæ ad arcem ducebant:
aliæ contraria parte Romanos adorti propellebant
fugere coactos arcem versus, in loca videlicet in-
sidiis suorum præoccupata, quod suspicandi quæ
erat nostris ratio; et vel si nossent, ad salutem tali
articulo rerum foret inutile. Ac millies quidem

Καὶ τότε οἱ μὲν ὑποστάντες ἐσφάττοντο, γύναια δὲ καὶ παιδάρια πλῆθυς μωρῶν πρὸς τὸ φρούριον φεύγοντα ἄγρα, ἥν ἔτοιμη τοῖς προκαταλαβοῦσι. Καὶ τόλος οἱ τέως τοῖς ἀλλοις προσεπεμύνειν ἀποστελλόμενοι δρασμῷ μηχανῶνται τὴν σωτηρίαν, καὶ αὐτὰ προσπορθόλοντες τὸ βασιλικὰ χρήματα· ἕπειτα πῦρ ἐνάσαντες^{εἰς} ἔχθροι τὰ ἔκει κάλλῃ εἰς τέλος ἡμάθυναν. Τότε καὶ Ἀτμάν ὑποστρέψων σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐπει συνῆσαν σφίσι κατὰ συμμαχίαν καὶ Βηλοκωμίται, προσλαβῶν ἐκείνους κενῇ τῶν ἐποίκων Βηλοκώμη προσσάλλεις καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ τοὺς μὲν κτείνει, αὐτὸς δὲ μωρὸν πλούτον εὑρὼν ἔξολθίζεται, καὶ τὰ πιστά οἱ τῆς [P 285] ἀσφαλείας ἐκ τῶν ὁχυρωμάτων περιποιεῖ. Τούτων ἀπώντα τῶν δεινῶν καὶ Προσσα, μόνη περιλειφθεῖσα τῶν ἔξωθεν καλλονῶν. Τούτων καὶ Πηγαὶ παραθαλασσία πόλεις τῶν δυσχερῶν ἐπειράθη. Τῶν γάρ ἔξω πάντων συγκλεισθέντων ἐντὸς, ὅσοι καὶ τὸ ξέρος ἔφυγον, ἐντίκτει νόσον λοιμῶδη τὸ συνεπτύχθαι λιμῷ καὶ κακοπαθεῖσις. "Ετι δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἐς

quotquot hosti vultum non ignave obverterunt, in vestigio sunt cæsi, vulgus autem innumerable mulierum ac puerorum effuso cursu ad arem fugiens parata præda subsidentibus illic latronibus occurrit. Reliqui nostrorum militum, ne castris quidem retentis, cursu vago salutem quæsiere, qui servaturi alios scilicet venerant, pecunia etiam quam ab imperatore attulerant amissa. Inde igne pulchris ejus tractus ædificiis injecto in cinerem barbari verterunt omnia. Ex hoc belli successu victor revertens Atman cum suis, cognito Belocomitas in castris Iuisse Romanis quæ modo deleverant, Belocomam aggrediendi jam ipsam quippe vacuam **415** præsidariis tempus opportunum duxit. Ergo illam insiliens vi capit, et ibi repertos interficit. Ipse autem immensis opibus ea clausis munitione potitus prædivis inde est habitus: arcis quippe illius munimentis, situ et arte validis ad quæsitæ pecuniae custodiam usus, magnos sibi thesauros, unde bellum ac principatus expedirei sumptus, secure condit. ad manum habuit. Hiarum magna pars calamitatum in Prusam redundavit sic nudatam possessione agri sui et intra murorum ambitum redactam, nullo deinceps commercio cum suburbaniis villis et prædiis, quæ non parum aucta et ornata in territorio habuerat plurima. Clades haec eadem Pegas affixit, urbem maritimam. Cum enim post barbarorum, quam dixi, victoriam cuncti pagorum incolæ, qui effugere potuerant gladium hostilem, sub mœnium et propugnaculorum ejus oppidi cupide tutelam accurrissent, contigit illuc constipari turbam ingentem inopis multitudinis, ex cuius illuvie ac fæce corruptis corporibus cito lues exarsit, qua totæ simul hominum centuriæ cadebant. Quorum in cùmulum malorum supvenit indicta Pegensibus ab imperatore multa multorum millium nummum ob admissum ab illis *"utra urbem magnum ducem;* quod ne facerent

ἐκατοστύας ἐπιπτεν. Τοῖς δὲ καὶ πρόστιμον ἐτέλη παρὰ βασιλέως ζημίας εἰς χιλιάδας ἐπ' αἰτίᾳ τοῦ μὴ τὸν μέγαν δέξασθαι δοῦκα, οὗτο τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μετὰ τὴν ἐκεῖνον ἐπάνυδον ἐπαγγεῖλαντος, καὶ δέσι τοῦ μὴ παθεῖν κάκείνους τὰ τοῖς Κυζικηνοῖς ξυμβάντα. Οὐδὲ γάρ ἀνεκτὰ οὐδὲ δοσον καὶ ὑποσχεῖν δυνατὰ τάκει τολμηθέντα ἡγγέλλοντο. Βίοι γάρ ἡράπαζοντο, καὶ γυναικεῖς ὑερίζοντο, καὶ κόρια διεφθείροντο. Καὶ δὲ μὲν ἔχων εὐθὺς ἐσκυλεύετο, ἀγαπητὸν ἔχων εἰ διδοὺς σώζεται· δὲ δὲ μὴ ἔχων τῇ τοῦ ἔχειν ὑποφίᾳ κατεδικάζετο, καὶ αἰώραις διειναῖς καὶ βασάνοις ἡτάζετο, ἔγκλημα φέρων τὸ μὴ χρημάτων θέλειν τὴν σωτηρίαν πορίζεσθαι. Πάσα δὲ ἐκείνων περιουσία οὐ μᾶλλον τοῦ κεκτημένου η τοῦ καταλαβόντος τῶν Ἀμογαθάρων ἐφαίνετο· οὕτω γάρ ιδιωνυμεῖτο τὸ θένος, τῷ ἐξ Ἀθάρων, οἴμαι, κατάγεσθαι. Οὐ μόνον δὲ αὐτόχθονες ταῦτ' ἐπισχον, ἀλλ' ὡς εἰπεῖν ἀνατολὴ πᾶσα Ψωμαίων, διτι καὶ ὡς προφυγίᾳ χρησάμενοι τῷ ἐπιτεχθεῖσι μάτι πάντες ἐκεῖ κατέδραμον, καὶ καινὴ τις ἄλωσις ἦν παρὰ τῶν

nominatim vetuerat Michael Augustus junior post suum inde redditum, metu ne et illi paterentur quæ Cyzicenis accidissent, plane intolerabilia et omni atrocitate diriora. Nam et res familiaris victimusque domesticus miseris civibus auferebatur, et non modo mulieres aut nupiae aut puberis ætatis, sed crudæ quoque virgunculæ vix egressæ infantiam libidine immani corrumpebantur. Ac conscius quidem se habere quod daret, ultro largiens flagrantibus spoliabatur, lucro imputans quod rebus eruptis vivere sineretur: qui vero nihil se habere quantumvis vere affirmaret, suspectus mendacii pœnis subjiciebatur acerbissimis, quoad condita videlicet promeret, suspensus, tractus, cruciabiliter tortus, ab exprobrantibus merito hæc illum **416** pati, qui salutem nollet pecunia redimere. Quo in toto nefario genere quæstus tam impudens licentia erat istorum Amogabarorum (sic proprie vocabatur ea gens, inde credo quod ex Abaris originem traheret), ut quadam velut jam usu parta raptoribus auctoritate prædandi, quidquid quisque quam optimo se putaret jure possidere, id simul apparuerat, sibi quasi legitime quæsitum latro advena confidencissime arrogaret justeque usurpare videi vellet. Nec indigenis hæc solum aut nativis Cyzici siebant, sed sine discrimine pariter enectis qui e circum universis ditionis Romanæ regionibus intra eam, ut est dictum, munitionem per fugiū gratia sese receperant. Prætero mutilationes corporum ac cædes infandorumque omne genus colluviem scelerum, per quæ, qui defensuri scilicet venerant, miserrimos immanitate furoris extrema undique oppressos obterebat. Causa erait Amogabaræ hæc frequenter et palam agendi quod impune faciebant, magno duce, quem unum venerabantur, ipsis obnoxio partim grati animi sensu partim formidine: nam et ab aliis sponte se ipsi subiicientibus, qua eminebat, potestalem accepisse

νυμε τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. Καὶ τοῖς μὲν Ἰταλοῖς διούγγια χρυσοῦ καὶ τριηγγία μηνὸς ἔκδοσου ἐπλήρου. Ἀλλοιούς δ' ἕκαστον τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐνικάνου νομίσματι πρὸς τῷ καὶ ἵππους τοῖς διδῆναι οὓς ἀπέξεδέχετο γειτά τὰ συνθήματα. "Ο δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνήγειρε κυδοιμὸν ἐκ φίλαυτίς ἀναφέπισθέντα, ὡς μετ' ὅλιγον φῆθησται. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἔξερχον τῶν καθ' αὐτὸν καταστήτας νεῦν οὐσῶν ὥστε δώδεκα, οὗν ἀμηραλῆν ἡ ἔκεινων διάλεκτος ἐξυμνεῖ, ἐρισμῷ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ κρατοῦντος, στόλον ἑρατύματος ἐξ Ἰταλῶν, ἄμα παλλακαῖς αὐτῶν καὶ παντοδαποῖς πραγμάτων εἰδεῖσιν ἐκ τῆς χώρας, ὃν ἔκαστος ἔγκατης ἦν καὶ δύναται τῆς λαβεῖν ηὔπορησεν, ἀνά τὰς νῆσους ἐκπέμπει, σύνθημα δοὺς ἔκεινος; τὴν σφετέραν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀφίξιν, τοῦ καὶ σφᾶς ἄμα προσσχεῖν Ἀβαλὶ καὶ τοῖς ἔκει μέροις συμμαχήσοντας. Τῶν δ' ὑπολειψθέντων ἀπεπειρᾶτο ἐς δικαιίωντας εἰς Κυζίκου τέως δυσαπαλλάκτως διὰ τὴν ἔκει βλαχεῖαν τῆς χώρας ἔχοντας. Καὶ δὲ μὲν ταῦτα, βασιλεὺς δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀκούειν τάκεινοις πεπραγμένα δέληστι παραπομνοῦ; ὡς οὐδὲν ὄγιες ἔχοντα, μόνην δὲ ὄργην Θεοῦ τῶν ἀπάντων ἔκεινων ἀπαιτώμενος, εἶχε μὲν καὶ τὸν τότε πατριαρχοῦντα συγναῖς

A παννυχίσι καὶ λιτανεῖαις, ὃν οὐδὲν αὐτὸς βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐταὶς ἴδαις εὐχαῖς καὶ κανόσις τὰ τῆς πρὸς Θεὸν ἱκεσίας καὶ παρὰ δύναμιν ἔξανθοντα τῷ δῆῃ θαρρεῖν ἐξανύτειν χρηστόν τι ἔντεῦθεν. "Ομως δὲ τὸν ἐπ' ἔκεινοις σαλεύων ἦν καὶ μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινηθεῖεν πράξειν. "Ηκουε γάρ καὶ περὶ Φιλαδελφείας τὰ πάνδεινα, καὶ ὡς Ἀλισύρας [P 291]σὺν Καρμανοῖς περιστάξῃ τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτὴν πρότερον χειρωσάμενος φρούρια, λιμῷ καὶ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαῖων ἐν ἀπίσμοις ἔσται παρατήσασθαι· δὲ γάρ λιμὸς ἔπειτε, καὶ δους μὲν κεφαλή τῶν εἰσινέων ἐξανουμένη ἡκούετο, ἀλλὰ δὲ σφαγῆς προβάτου καὶ χοίρου εἰς χρυσοῦν τιμόμενον νόμισμα, πρὸς μιχράν ἐνδείας παραμυθίαν ἀρκέσον τοῖς ληψομένοις. Διὰ ταῦτα καὶ τῆς μεγάλης ἔδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ἴδιαν αἰτεδέλφην τὴν τοῦ Ἀσάν Εἰρήνην ὡς πενθεράν πλῷῳ χρησομένην Κυζίκωσις ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν ἀλλους δὲ τοῦ τὸν γαμβρὸν ἐκμετειλέαμένην δρμῆσαι· εἶναι γάρ καὶ τὸν καϊρόν εἰς ἐκστρατείαν εἴθετον, ἀκμῇ δὲ ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογόνου λαδόντας ἔχειν τὰς βόρας καὶ ἐντελομήσους εἶναι. "Ὡς γοῦν μεθ' ἡμέρας ἐπέστη, ἔκεινη μὲν οὐδὲν ἦν τῶν ἐξ ὁρμησιν συντειγόντων ὅπερ

C congestarum ex urbe aut agro prædarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulis sequentibus concubinis, memorabilibus sarcinis navalibus belli. Classem sic ornataν obire primum insulas jussit, sui quoque ipsius in Asiam trajec-tus certaine fidem dans, atque adeo jam nunc condicens mutuum sui et ipsorum occursum apud Acream, simul illos in eum locum contigisset appellere. Reliquas suorum Cyzici diversantes copias inde amovere alioque ut se conferrent persuadere conabatur, ægerrime id audientibus et tam molli quæstusnoque hospitio migrationem infortunii loco habentibus maximū. In his sic ad-ministrandis magnus lux versabatur. Imperator autem nihil minus patiebatur aut solebat quam audire a vera narrantibus quid isti externi milites aut tanto hactenus tempore tot absump-tis stipendiis aut nunc maxime agerent, ea cognoscere refugiens que afferrent inutilem immedicabilia dolorem. solum agnoscens et obnoxie reputans D Dei iudicium rebus Romanis inexorabiliter irati. Habet et patriarcham paris 421 secum curæ participem et enixe salagentem placare supplicationibus divinum numen; ingressique ambo fiduciam videbantur aliquid talium officiorum perseverantia proficiendi. Unde litanis continuandis noctes in-pendente totas patriarcha cum suis, ipse plerumque aderat una pervagilans Augustus, sic demum se impetraturorum successum aliquem prosperum et divinam expugnaturum misericordiam autemans, si etiam supra vires in ea reli-gione contendere. Summa porro rei tunc Romanæ in his magni ducis copiis universa residebat: ex harum fiducia suspensas trahebat imperator spes

B λης ἔδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ἴδιαν αἰτεδέλφην τὴν τοῦ Ἀσάν Εἰρήνην ὡς πενθεράν πλῷῳ χρησομένην Κυζίκωσις ἀπολύει, οὐδενὸς χάριν ἀλλους δὲ τοῦ τὸν γαμβρὸν ἐκμετειλέαμένην δρμῆσαι· εἶναι γάρ καὶ τὸν καϊρόν εἰς ἐκστρατείαν εἴθετον, ἀκμῇ δὲ ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογόνου λαδόντας ἔχειν τὰς βόρας καὶ ἐντελομήσους εἶναι. "Ὡς γοῦν μεθ' ἡμέρας ἐπέστη, ἔκεινη μὲν οὐδὲν ἦν τῶν ἐξ ὁρμησιν συντειγόντων ὅπερ

E rationesque salutis publicæ: illas, simul se commo-vissent, ingens facturas operæ pretium opimabatur. Audiens autem quæ dira miseraque ab Philadelphia nuntiabantur, quam urbem Alisyras cum Cormanis arta obsidione cinxerat, expugnatisque ac subactis variis arcibus, quarum ope antea opportonis circum sitarum locis Philadelphienes liberum cum exteris commercium ad necessariam annona importationem sibi servaverant, ad tantam eos jam victus inopiam redegerat, ut caput illuc asini nescio quot scilicet venisse diceretur, certa vero mensura sanguinis ovis aut porci auro numero aestimaretur et libenter emeretur a bene commutatum tanta impensa ducentibus vel breve ac miserum solatum famis extremæ. Isti sic labo-ranti civitati promptum allaturas auxilium Ront-zerianas copias sibi blandiens autumabat impera-tor. Idque ut urgeret, cœpta jam hebdomada majore sub finem Martii propriam germanam Irenen, Asanis viduam, nave celeri Cyzicum u-iserat, ut qua soerus apud generum ducem magnum valere auctoritate credebatur, eum perpelleret ad tam necessariam urbi tali extreme periclitanti expeditionem sine mora capessendam, commemo-rando et tempestatem esse profectioni aptam et numerata cumulate stipendia ownesque reca-sationis ac dilationis amotas 422 causas. Appulsa illuc post dies aliquot matrona nihil omisit illa quidem artis ac contentionis in suadendo quod res poscebat et cupiebat imperator: verum Itali rursus querentes pretextus hærendi grato ipsis loco rixas cum Alanis scrēbant, irritantes ipsis contemptu et contumeliis, idque intempestive sane agentes ut bello civili vires absumperent

κότες, καὶ δέον ὀνειδίζειν σφίσι τὸ κατεβλακευμένον καὶ ἀμελὲς, οἱ δὲ καὶ δειγῶν ἐπειρῶντο, καὶ ὡς ἀλλοις πολεμίοις τοῖς ιδίοις ἔγνωσαν προσβαλεῖν. Ἡν δὲ ἐκείγοις τὸ τῆς πείρας σοφὸν, ὡς ἐδειξε, παραχρεύνειν ἐκ τούτων τὰ λάφυρα. Καὶ δὲ μὲν ὑπείκων διδοὺς τὸ ἐκ τοῦ πολέμου κέρδος ἐσώζετο· δὲ δὲ ὁ πωασοῦν ἀνθιστάμενος, οὐχ ἥττον φιλοκερδὴ; Ηγελεύεθερος δῶν, εἰ ἀφαιρεθείη ἀνάνδρω; τὸ νίκης σύμβολον οἰκείῳ αἴματι διακινδυνεύσας πρὸς τοὺς Ἑχυρούς; οὖτος καὶ πρὸν δεχόμενός ἀπῆλλάττετο, τὸ πεσεῖν εὐκλεῖδῶν τοῦ ἀκλεῶς στρηθῆναι τῶν ἐνάρων, ὡς εἰκῇς ἀνθιστούμενος. Καὶ ταῦτ' ἥταν αφίσις τὰ κατορθούμενα εἰς ἥρο; ἐξ Ἀρκτούρου, δὲ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν, οὐκ ὀλίγη τις μοίρα τῶν ὅλων, οὐκ ἔχοντες πλέον ἕκεῖ ποιεῖν δῶν πρὸς Ἐπραξαν, τῶν αὐτοχθόνων φυγῆς χρησαμένων διὰ τὴν ἐξείνων κατριχήν ἀδειῶν, ξανθὸν ναυσὸν ωρτὸν ἤντισαντες, καὶ μᾶλλον ἐκ οἰτοῦ καὶ τῶν ἐς τροφὴν ἀναγκαίων, κατὰ πόδας τῶν περὶ Τζιμῆν καὶ οὗτοι ἔξωρμαν,

Rontzerianos habent obvios, sero tandem expeditos. Illi enim vero cum propriam culpare ignaviam deberent indulgentes maligno livori de nostris conqueruntur, quod se non exspectatis rem gessissent. Nec procul aberant ab inferenda vi, nisi Marules spolia ipsis ex hoste relata sponte concedendo prælium civile sapienter preverisset, suosque sic servasset, qui longe minori numero handubie opprimendi, si pugnaretur, fuerant. Non defuit tamen e nostris quispiam tantæ impatiens contumelia, qui prius certus quidvis perperli quam præmia victorie periculo suo parta inertissimis latronibus ultra condonare, dum in eo generoso proposito perstat irrevocabilis, plagam accipit lethalem, decoram neoeni turpi servituti præhabens. Haec omnia fuere bellaria facinora Rontzerianorum a vere ad Arcturum Cyzici tam largo stipendio desidentium, quando quidam eorum plenos se opibus rapido partis sentientes, nec sperantes posse plura cumulare. **419** quod omnes jam Cyzici degentes exhauserant et non paucos ex ipsis indigenis fugere nudos e domibus exinanitis ad quærendum alibi victum miserum compulerant, raptum congestis in navés obvias cum prædis cæteris, tum frumento quantum potuere e privatis apothecis et publicis rapere, solventes sunt seculi Tzimæ milites, quos ante abiisse indidem diximus, parum curantes promissa quibus se magno duci obstrinxerant, sacramento huic fida ac perseverantis militia dicto. Alii qui æstate illuc ignave ac crudeliter transacta etiam hiemem insequentem ilūdem perdurare parati videbantur, quæstuosa scilicet ratione in eam obürmabantur constatiam. Exspectabant enim dum aliud adhuc trimestre spatiū transiret, post quod promissa ipsis ab imperatore stipendia quimeranda erant. Tam otiosæ ac flagitiosæ militiæ pudorem ne ipse quidem non concipiens aliquem dux magnus ad imperatore*ni* *co**llicitus* *accurrit*, paratis ad eam purgandum vel

A διάγα τῶν πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα συνθετῶν σαντες. Τῶν δὲ ἀλλων ὀργούντων διὰ παντοῦ περὶ τὴν Κύζικον, πρόσφατος ἦν αὐτὸς ἄργιας τὸ τοῦ τριμήνου πληρωθέντος ἐφ' ἣπιον τοὺς μισθούς μὴ καὶ αὐθίς ἐξ οἰκουμένης πέμπεσθαι φόρας τῆς ἐς νέωτα ξυμμαχίας καὶ σφᾶς συμφωνηθέντα πρὸς βασιλέως. Διά τοις ἐρυθρῶν οἶνον διὰ τὸ σφῶν ἀπρακτὸν διάτη γούμενος πρὸς βασιλέας ταχυναυτεῖ. Καὶ ἐκείνων ὡς οἶδον τε ἐπειδύνων, μόνα δὲ τὰ πεισθῶν ἀγνέγχας καὶ δεηθεὶς, ἔτι δὲ καὶ ἀπανοῦσθαι θέλων ὡς ἀρετοῖς τὰ ἐς πόλεμον γάρ ἐκείνοις τῷ μηδὲ τοῖς ίδίοις πιστεύοντι, ἐντεῦθεν λαθὼν, τὰ δὲ καὶ ὀρισθεὶς ἐκ νῆσων ξιτι, διὰ ταχέων ὑπέστρεψεν ὡς ἐποίκιας δεῖ καὶ ἵππους σταλέντας τοῖς Ἀλανοῖς, ὡς ἐξ Γέργον ταῦτα. Καὶ δὲ μὲν δι' ὀλης τῆς πεσσαρα πειρῶν διδοὺς καὶ λαμβάνων ἐπὶ τῷ παρακαλεῖσθαι τὸν τὴν φόραν λαθόντα, οὐτε

excusandam argumentis. Et faciles ille aures principis reperiens cansam obtinuit lem, et feliciter disertus etiam novas per impetravit in mercedes Alanorum, quorum canda fortitudine et tali tempore necessitatem, ut siebat, generis militum (borum habebi studia conciliatum ibat, propriis jam dicopii, quarum erat conscius contulma iæ, et his magna jam ex parte injussu abeuntibus intus fuerat) evicit ut summa sibi non instant ab Augusto ad Alanorum stipendia gnaretur, expedirenturque mandata reprædictæ mox alterius permagnæ et assignatis e hoc adiunctis vescigallius insularum. Qui sententia Rontzerius confessis velociter Cyzicum, occursurus illic ad diem dictam die promissos ab Augusto equos, quos Alan tribueret, accepturus erat, prout petierat. Prista cuncta cum sive sunt; et intra dies quinta præfinitos collationi pecunie ex inscriptione equorum cunctis rite, prout promiserat, accepit, accinxit se **420** dux magni solutionem stipendiiorum. Ac suis quidem partim duas, partim tres auri uncias in mens viritim mercedem distribuit, Alanos vero duntaxat nummorum in iuncens singulos tiuncula parce ac tenuiter aspersit, equis in additis e suppeditata ejus generis ab Augusto Quia inæqualitate mercedis atrocem in se civit Alanicæ gentis invidiā, palam frementem quoque istōrum tam vili taxari suas operas, rīu dum aliis nihil laboriosioris tanto ubi procederent auctoramenta militiæ; quæ oī quorsum tandem eruperit, paulo post diuterea dux magnus navibus, quas habebat manum numero duodecim, ducem præ unum e suis, qualem magistratum amē vocare sua isti lingua consueverunt; imposuit in eas ex Italicis plurimos copiis, magno que

νερα τὰ τοῦ μισθοῦ χρήματα. Καὶ τοὺς μὲν Ἰταλοὺς Α διοδύγγια χρυσοῦ καὶ τριηγγία μηνὸς ἔκδοσου ἐπιτίχου, Ἀλανοὺς δὲ ἕκαστον τρισὶ καὶ μόνοις τοῦ μηνὸς ἐνεκάνου νομίζεται πρὸς τῷ καὶ ἴππους τοῖς δεδῆναι οὖς ἀπέξεδέχετο γειτα τὰ συνθήματα. Οἱ δὴ καὶ μέγαν μεταξὺ τούτων ἀνήγειρε κυδοιμὸν ἐκ τιμωτίας ἀναρριπισθέντα, ὡς μετ' ὀλίγον ρήθησεται. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ἔξι χρονῶν τῶν καθ' αὐτὸν κατατέτης; νεών οὐσῶν ὥστε δάδεκα, οὗ ἀμηραλῆν ἡ ἐκεῖνων διάλεκτος ἐξυμνεῖ, ἐρισμῷ πρὸς τοῦτο καὶ τοῦ κρατοῦντος στόλου ἑκατόστας ἐξ Ἰταλῶν, ἅμα παλλακεῖς αὐτῶν καὶ παντοδαποῖς πραγμάτων εἰδεῖν εἰς τῆς χώρας, ὃν Ἐκαστος ἐγχρατῆς ἦν καὶ δῶς ἐξ αὐτῆς λαβεῖν ηὔπορησεν, ἀνὰ τὰς νῆσους ἐκπέμπει, οὐνθήμο δοὺς ἐκεῖνος τὴν σφετέραν αὐτοῦ γατὰ τὴν Ἀσίαν διέβιεν, τοῦ καὶ αφᾶς ἅμα προσογεῖν Ἀνατίκη καὶ τοὺς ἔκει μέροις συμμαχήσαντας. Τῶν δὲ ὑπολειψθέντων ἀπεπειράτο ἐξδι κατικινῆσαιεν ἐκ Κυζίκου τάως δυσαπολλάκτως διὰ τὴν ἐκεῖ βλαχεῖαν τῆς χώρας ἔχοντας. Καὶ δὲ μὲν ταῦτα, βασιλεῖς δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀκούειν τάχεινοις πεπραγμένα διέλησαν παραιτομένοις ὡς οὐδὲν ὄγιες ἔχοντα, μόνην δὲ ὄργην Θεοῦ τῶν ἀπάντων ἐκεῖνων ἐπαιτώμενοις, εἰχε μὲν καὶ τὸν τότε πατριαρχοῦντα συγναῖς

παννυχίος καὶ λιτανεῖας, ὃν οὐδὲν αὐτὸς βασιλεὺς πολλάκις ἀπελιμπάνετο, αὐτοὺς ίδαις εὐχαῖς καὶ κανόσις τὰ τῆς πρὸς Θεὸν Ἱερεῖας καὶ παρὰ δύναμιν ἔξανθοντα τῷ ήδη θαρρεῖν ἐξανύτειν χρηστὸν τις ἐντεύθειν. Ομως δὲ τὸ πᾶν ἐπ' ἐκείνοις σαλεύων ἦν καὶ μόνοις, ὡς αὐτίκα εἰ κινηθεῖεν περάξειν. Ἡκούει γάρ καὶ περὶ Φιλαδέλφειας τὰ πάνδεια, καὶ ὡς Ἀλισύρας [P 291]οὺς Καρμανοὺς περιστάξει τὴν πόλιν, τὰ περὶ αὐτὴν πρότερον χειρωτάμενος; φρούρια, λιμῷ καὶ ἐνθεὶ τῶν ἀναγκαῖων ἐν ἀλπισμοῖς ἔστι παρατήσασθαι· διὸ γάρ λιμὸς ἡ περιγέγει, καὶ δου μὲν κεφαλὴ τῶν σικλῶν ἔξωνουμένη ἡκούετο, αἷμα δὲ σφαγῆς προβάτου καὶ χοίρου εἰς χρυσοῦ τιμώμενον νόμισμα, πρὸς μικρὸν ἐνδεῖας παραμυθίαν ἀρκέσον τοῖς ληφομένοις. Διὰ ταῦτα καὶ τῆς μεγάλης ἐδδομάδος καταλαβούσης, Κρονίου μηνὸς λήγοντος, τὴν ίδαιαν αὐταδέλφην τὴν τοῦ Ἀσάν Ελρήνην ὡς πενθερὰν πλῆθος χρησομένην Κυζίκωσα ἀπολέει, οὐδενὸς χάριν ἀλλού τῇ τοῦ τὸν γαμβρὸν ἐκμειλιξαμένην ὀρμῆσαι· εἰναὶ γάρ καὶ τὸν κατρόδον εἰς ἐκστρατείαν εἴθετον, ἀκρήν δὲ ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν ἐξ ὑπογόνου λαδόντας ἔχειν τὰς ρόγας καὶ ἐντελομηθούσος εἶναι. Περὶ γοῦν μεθ' ἡμέρας ἐπέστη, ἐκείνη μὲν οὐδὲν ἦν τῶν ἐξόρμησιν συντεινόντων ὅπερ

congestarum ex urbe aut agro prædarum omnis generis cumulo instructum, nec non suis singulos sequentibus concubinis, memorabilibus sarcinis navalis belli. Classem sic ornatam obire primum insulas jussit, sui quoque ipsius in Asiam trajectus certain fidem datus, alique adeo jam nunc condicens mutuum sui et ipsorum occursum apud Anaxem, simul illos in eum locum contigisset appellere. Reliquas suorum Cyzici diversantes copias inde amovere alioque ut se conserrent persuadere conabatur, ægerrime id audientibus et tam molli quæstusnoque hospitio migrationem infortunii loco habentibus maximi. In his sic ad ministrandis magnus flux versabatur. Imperator autem nihil minus patiebatur aut volebat quam audire a vera narrantibus quid isti externi milites aut tanto hactenus tempore tot absuntis stipendiis aut nunc maxime agerent, ea cognoscere refugiens quæ afferrent inutilem immedicabilia dolorem, solum agnoscens et obnoxie reputans D Dei iudicium rebus Romanis inexorabiliter irati. Habet et patriarcham paris 421 secum curæ participem et enixe satagentem placare supplicationibus divinum numen; ingressisque ambo fiduciæ videbantur aliquid talium officiorum perseverantia proficiendi. Unde litanis continuandis noctes inpendente totas patriarcha cum suis, ipse plerumque aderat una pervaigilans Augustus, sic deum se impetraturum successum aliquem prosperum et divinam expugnaturum misericordiam antumans, si etiam supra vires in ea religione contendere. Summa porro rei tunc Romanae in his magni ducis copiis universa residebat: ex harum fiducia suspensas trahebat imperator spes

rationesque salutis publicæ: illas, simul se commovissent, ingens facturas operæ pretium opinabatur. Audiens autem quæ dira miseraque ab Philadelphia nuntiabantur, quam urbem Alisyras cum Carmanis arta obsidione cinxerat, expugnatisque ac subactis variis arcibus, quarum ope ante opportunitate circum sitarum locis Philadelphianæ liberum cum exteris commercium ad necessarium annonæ importationem sibi servaverant, ad tantam eos jam victos inopiam redegerat, ut capit illuc asini nescio quot scilicet venisse diceretur, certa vero mensura sanguinis ovis aut porci aureo nummo æstimaretur et libenter emeretur a bene commutatum tanta impensa ducentibus vel breve ac miserum solatum famis extrema. Isti sic labrant civitati promptum allaturas auxilium Rontzerianas copias sibi blandiens autumnabat imperator. Idque ut urgeret, cœpta jam hebdomada majore sub sinu Martii propriam germanam Irenen, Asanis viduam, nave celeri Cyzicum nisi erat, utqua soror apud generum ducem magnum valere auctoritate credebatur, eum perpelleret ad tam necessariam urbi tali extreme pericitanti expeditionem sine mora capessendam, commemo rando et tempestatem esse profectioni aptam et numerata rumulate stipendia omnesque recessationis ac dilationis amotas 422 causas. Appulsa illuc post dies aliquot matrona nihil omisit illa quidem artis ac contentionis in suadendo quod res poscebat et copiebat imperator: verum Itali rursus querentes prætextus herendi grato ipsis loco rixas cum Alanis scrabant, irritantes ipsos contemptu et contumelias, idque intempestive sane agentes ut bello civili vires absumerent.

οὐκ ἐλεγέ τε καὶ ἐπράττε, Ιταλοὶ δὲ καὶ αὖθις ἐν Δ κόντιζον Ἀλανῶν. Οἱ δὲ καὶ αὗτοὶ τῷ ἀναγκαῖῳ ὑπερημερίᾳ τρίβειν θέλοντες τὸν καὶ ρὸν μάχας ἔμφυλους ἐκ πολλῆς τῆς ὑπερηφανίας καθίστων, καὶ πρὸς Ἀλανοὺς εἰς διενέξεις ἀκαίρους ἔχώρουν. Παρώτρους γάρ δὲ ἡῆλος καὶ Ἀλανοὺς, ὅτε ἐκείνων τριουγγίοις καὶ διουγγίοις μηνὸς ἔκάστου ἴκανουμένων αὐτοὶ ἐν ὅλῃ γε τοιὶ ἐμισθοῦντο καὶ τῶν ἀπερθιμένων πιρ' ἐκείνοις ἐδόκουν. Καὶ πρὸς ταῦτα διαφοραὶ; τις καὶ ἀπεχθεῖται τὰς γνώμας ἐκείνων ἡλλετριοῦντο. Ός γοῦν ἐτυχον μὲν τινες τῶν Ἀλανῶν ἀλήθουντες κατὰ μύλωνα, ἐτυχον δὲ καὶ τῶν Ἀμογαβάρων ἐξ ἀλαστορίας δύτι φρήτης τῇ ἀλετρίδι ἐπιχειροῦντες, ἐπέβαλον δὲ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ἀλεύρους, Ερις ἐντεῦθεν καὶ φίλονεικα διὰ λόγων τέως συνίσταται, καὶ Ἀλανός τις, ὡς λέγεται, πρὸς ἐκείνους ἡπειρεὶ ταῦτα σφᾶς δοσον οὐκ ἥδη καὶ τὸν μέγαν διαθεῖναι δοῦκα ἄττα καὶ τὸν μέγαν δομεστικὸν ἔδρασαν. Τοῦτο φθῆν εἰκαίως οὐκ Ἐλαθε, καὶ τὴν ὑποψίαν τοῦ λόγου δεινὴν ἐνέτεινε μῆνιν, καὶ μὲς ἥδη παθὼν ἀκούσας ἐκεῖνος ἡμέντο. Εμπίπτουσι τοινυν νυκτὶς Ἀλανοῖς δλίγοις πολλοὶ καὶ εὐτρεπεῖς ἀνετομοῖς. Οἱ δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν μάχην ἀναρρίπτοντες, πεφραγμένοι πέλταις, τῷ καθ' αὐτοὺς ἀσφαλεῖ πίσυνοι, οἱ μὲν κατὰ θύρας τῶν οἰκιῶν, οἱ δὲ καὶ ἀποστεγοῦντες τοὺς οἴκους, στερβῶς κατη-

έαυτοὺς δρτύναντες ὑφιστάμενοι ἐτοξίζοντο, καὶ ἐπιπτον ἐκατέρωθεν. Λλλ' Ιταλοὶ περιῆσαν, καὶ δια τοῦ τῶν Ἀλανῶν ἐξηγουμένου Γεωργοῦς παῖς, ἀνήρ μεγιστὸν καὶ τὰς μάχας ἀρετῆς, σὺν πολλοῖς ἀλλοῖς πίπτει κατεκοντισθείς. [P 292] Καὶ τότε πολλοὶ μὲν τρωθέντες, πολλοὶ δὲ καὶ πεσόντες, καὶ ἀκούτες διελύοντο. Τῇ δὲ ὑστεραὶ καὶ αὖθις καρπερὰ συνισταται μάχη, τῶν μὲν ὑπερηφανούμντων, Ἀλανῶν δὲ οὐκ ἀνεκτῶς ἐχόντων τοῦ τοῦ πεσόντος εἰχτιστον θάνατον. Καὶ τότε ἀμυνομένοις τοῖς Ἀλανοῖς εἰς τριακοσίους πεσεῖν ὑπῆρχεν, ὡς λέγεται. Καὶ ταῦτα ἐπράττετο Βοηθρομιῆνος ἐνάτῃ, ὅτε οὐδὲ αὐτὸς μέγας δοῦξ οἶδε τὴν ἀμωσγέπων μεταξὺ τῶν μαχομένων φρινόμενος ἀναστέλλειν τὸν πάλεμον. Όμως βαῖσταντος τοῦ κακοῦ, πολλῶν καὶ περὶ αὐτοῖς δεσπιλικῶν τῶν ἐγχωρίων, τοῦ Γεωργοῦς μεθ' ἡμέρας ἐπιστάντος ἐπὶ διαπεπραγμένοις τοῖς Ἀλανοῖς πολὺς ἦν δια τῶν Ἰταλῶν ἐξηγουμένος δώροις ἐκμειλίσσων τὸν βάρησκρον, εἰ κάκενος οὐδὲ ποιήνη κατατεθνεῖτος οὕτως ἀκόσμως οὐκ ἥθελε δέχεσθαι, ἀλλὰ γε καὶ μετόπισθεν κόπτον εἰχεν δρφα τελέσσοι. Ἐπέστη Πισσυτιῶν, κάκενος μὲν ἡ Ἀχυράδους εἰχε ποσουμένους εἰς χιλιάδας, ὃν τὸ Ἰταλικὸν ἐξ ἥσαν, ἥσαν δὲ καὶ τὸ περιλειφθὲν Ἀλανῶν πλῆθος ὡς εἰς χιλιους.

nequidquam adversus hostes comparatas. Erant porro Alani præter cæteram impatientiam injuriarum innatam armæ genti etiam efferaſi jam livore adversus Italos ob iniquum discriben quo ipsis fuerant in stipendiiorum distributione posthabiti. Obversabantur enim illorum animis illæ ari duæ tresve unciae menstruæ mercedis cumulata in Italos, dum ipsis tanto minor fuerat pensio taxata. Ea pleni rabi longe scilicet acrius sentiebant, quæ in omni occurso Latinorum ludi bria ab iis et superciliosa despectus signa experiebantur. Tali rerum articulo contigit Alanos quospiam deferre frumentum ad moletrinam quamdam et molere; in quo dum sunt, supervenient Amogabarorum aliqui, et consueta superbia moke usum sibi vindicant, quin et farinæ Alanorum insolentissime manus injiciunt. Jurgium hinc primo verbis commissum. Quo procedente auditæ Alanorum miliæ sunt, facturos se brevi magno duci idem quod magno domestico fecissent. Excepta et vulgata ea vox magnas suspicione, magna odia commovit. Magnus præcipue dux, tanquam jam quod intentabatur sentire cœpisset malum, ira et ulciscendi desiderio flagrabat. Ergo nocturna in Alanos meditato comparata facta impressio est Amogabarorum, qua in paucos plurimi, in imparatos otiosè instructi, denique muniti peltis et cætora cataphracti armatura, securisque telorum quorum quantacunque vi intorquendorum innoxiam sibi fore aciem credebant, perrumpere 423 aggrediuntur ostia domorum in quibus Alanī diversantur. Hi malo nec opinantes pereulsi subito selectionem, prout per tempus licet, expediunt;

teglisique defectis e culminibus ædium, et alijs quæ fors obtulit, ex adverso jaculantur. Volant utrinque tela, nonnullis hinc atque inde cadentibus. Itali denique superiores evaserunt, filio supremi Alanorum ducis, Georgi vocati, juvencæ in illa gente inter præstantissimos habitu et bellis inelyto facinoribus, sagitta icto, ex qua mori eum contigit. Quare multis quoque aliis e sua parte vulneratis, nec paucioribus ocellis, Alanî tunc succumbentes sunt cedere coæti. Postridie redintegrata infestis utrinque animis pugna est, insultationes Italorum superbissimas ferre non valentibus Alanis, præsertim irritatis cæde recenti nobilissimi gentis ipsorum adolescentis. Itaque illo æstu iræ ruentis circiter trecentos Italorum tunc dicuntur peremisse. Fuit dies qua hæc acta sunt, nona mensis Aprilis, quando neque ipse magnus dux inter pugnantes apparens, cessareque ab armis omnes jubens, satis auctoritatis habuit ad certamen dirimentum. Tamen composito aut saltem sopito paulo post uterunque discidio, frementem adhuc palam et filii sui Alanorumque reliquorum cædem se luculentius ultaram minante quotidie Georgium multis frustra et verborum blanditiis et donis delinire sibique reconciliare dux Italorum conabatur. Ille quippe inflexibilis ad omnia persistebat obnoxius in proposito haud inultam sinendi tam indignam ingloriamque necem longe charissimi sibi filii, servavitque istam rabiem penitus animo conditam, quoad in actum tandem crumperet tragicum, suo loco referendum. Super hæc advenit mensis Maius, et noster exercitus Achiræ tenuit aliquot hominum millibus constans. Italici

Τὸν δὲ λαοπόν την Πρωτείκην ἦν ὑπὸ τῶν μέγαν ἀρχοντα A τὴν Μαρσάλην. Ὅμηρον δὲ μέγας δοὺς ἐξηγεῖτο, αὐτὸς καθιστᾶς τοὺς μισθώσις, αὐτὸς παρέχων, καὶ τρόπον αὐτοκράτορος στρατηγοῦ ἀγων καὶ φέρων δημητρίου καὶ βούλοιτο.

χρ. Θάνατος τοῦ Πορφυρογεννήτου.

[P. 294] Τὸν δὲ φυλακτῆν προφυρογένυντον ἡ τοῦ μηνὸς πέμπτη νεκρὸν καθορᾷ. Τὸ γάρ τῆς κυνάγγης πέμπτος πάντα μᾶλλον ἔκεινον ἢ περιεσθμένον ἀπετρέψεται. "Ο γνωσθὲν βασιλέα, σπουδὴ ἡν κατὰ τὸ εἰκὸς πρότερον ἢ ἀπελλέλεν ἀπομασθῆναι. Καὶ πέμφας (ἀδὲ γάρ τὸν προσιδεῖν διὰ τὴν καθοσίωσιν) τὰ τεῦθ' αὐτὸν προσέταττενοίκονομεῖν ὡς βούλεται. Κατειδὴ οὐδὲν ἦν ἄλλο οἱ πρεβέργου περὶ οὖν διασκέψεται ἢ τὸ ἔτοιμασθῆναι καὶ μὴ ταραχθῆναι, ἀνακαλεῖται: μὲν πατριάρχην, ἀνατίθησι δέ οἱ τοὺς λογισμούς. Καὶ τέλος περὶ αὐτοῦ ἀποκείρεται καὶ Ἀθανάσιος ἀνομάζεται, πάντ' ἔκεινα τὰ πρώην μηδὲ λογισμοῖς ἐπιτρέψας, ὥστε καὶ περὶ τοῦ σφετέρου οὗτοῦ ἐρωτώμενος, βασιλέως πέμποντος, εἰ τι καὶ περὶ ἔκεινον βούλειτο, προσθίνοντος καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ, ἔκεινον βαρέως ἀπολογήσασθαι μητ' αὐτὸν ἔχειν οὐδὲν μητ' ἔκεινον ἀνεψιὸν, καὶ οὕτως αὐτῆς ὥρας ἐφη-

generis millia sex numerabantur. His accedebant
424 Alani residui admodum mille. Reliquum
explebant copiae Romanæ sub magno archonte
Marulo. His pariter omnibus præterat dux magnus
summa et plena potestate, stipendia singulis ipse C
constituens, idem præbens, denique more imperato-
ris absolute excretum regentis ducens universos
ferensque quo et qua libebat:

22. Mors Porphyrogeniti.

At Porphyrogenitum, veterem jam carceris hospitem, quinta dies mensis ejusdem vidit mortuum: nam eum anginae morbus quidvis potius quam superstitem effecit. Cognito imperator fratri periculo studium adhibuit ad procurandum ut mature ad mortem instantem rite ac pie obeundam prepararetur, missisque ad illum ea de causa certis hominibus (nam eum ipse videro ob condemnationem noluit) præscripsit quid et quatenus in eo genere administrari ab iis vellet. Quoniam autem Constantinus Porphyrogenitus quo statuerat, privatus libertate ac multatus bonis, nihil aliud de quo deliberare opera pretium esset habebat quam præparare animam ad transitum efficeret ut intrepide mortis occurreret, patriarchæ accessito se permisit totum, quidquid haberet paratus exequi; a quo denique in monachum attulit et Athanasius nominatus est. Veteris sue fortunæ rerumque transactarum ne prima quidem cogitatione tenus recordari prie se tulit, adeo ut de proprio filio regatus nomine imperatoris, ut dicaret si quid vellet statuere, cum missus ad hoc recitasset Andronici Augusti verba, juvenem, de quo agebat, Constantino genitum, suum ex

B

κτ'. Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ ἔτι δουκός.

[P. 295] Τὰ δὲ περὶ τῶν μέγαν δούκα στρατεύματα ἐν πολλῷ τῷ κατὰ σφᾶς θάρρει προσθάλλει τῇ Γέρμῃ, ὃντ' ἐλπισμοὶς ἀρρέσι τοῦ πλῆθος; Περσῶν τῇδε καταλαβεῖν καὶ τὰ τῆς ἀνόρτας ἐνδείχασθαι. ΟΕ δὲ ἐκ τῆς φήμης κατασιθέντες καὶ μῆνης, ὡς ἔχει-
εν, ἀκόστιμῳ ψυχῇ καὶ ἀγνενὶ δρατιμῷ ἀφέντες τὸ φρούριον ἀπεδίδρασκον. Οἱ δὲ κατόπιν ἐπιτάντες, εἰχον, τοῖς ἀπολειψθεῖσιν ἐξικανοῦντο. Πλὴν εἴ-

fratre nepotem appellantis, graviter responderit:
« Nec ego filium habeo, nec nepotem ille. »
Quo dicto statim in quietem compositus postridie
decessit. Elatio cadaveris apparatu funebri 425
quam splendidissimo celebrata est: jusseral enim
imperator ei ceremoniæ adesse quantum sere in
urbe reperiri tunc contigit hominum sacri et m-
nastici ordinis, ducente pompam patriarcha Ipso-
cum episcopis et clero universo congregato. Ab
his longa funalium et lampadum ardentium serie,
personantibus late viis psalmorum cantu, media
die ad Lipsæ monasterium deportatus est mortuus.
Eatenus splendor ac sumptus regius funeris pro-
cessit. De cætero pro omni monumento ipsi fuit
professio in morbo ultimo suscepita servitutis
Christi et monasticum tunc adseitum nomen:
quippe vulgaribus extra urbem tumulis, nihilo spec-
iosius quam privatus e plebe quispiam, est con-
ditus. Hunc ille vitæ finem est natus, multorum
annorum carcerem sepulcro commutans, prout
item fecerat quatuor prius annis damnatus cum
eo Strategopoulos.

D

23. Adhuc de magno duce.

Ali magni ducis exercitus ingentem sui fiduciam
et audaciam ostentans Germanæ se admovet, eo-
proiectus spe certa deprehendendæ illic multitu-
dinis Persarum et strenue contra illos rem ge-
rendi. Verum Persæ unico, ut apparuit, famæ
hostium incursum nuntiantis indicio consternati,
fuga incomposita cursuque degeneri deserta mu-
nitione diffugerunt. Quorum Itali fugientium dor-
sis instantes multa sunt relictorum ab iis spoli-
rum præda ditati. Cæterum, si credere videntur,

χρή πιστεύειν, καὶ τις δὲ ἀγχόνης μέρον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἰταλῶν ἐπῆξεν ὁ ἀφηγούμενος, οὐ παρ' ἄλλο τι ἢ τὸ θέλειν ἐκείνους περιποιεῖν σφέτερα. 'Ο δὲ εἴτ' ἀμυνόμενος αὐτόθεν εἶτε μήν καὶ τοὺς λοιποὺς θεριτάτους, καὶ ὑπὸ τοὺς δώδεκα, ὡς ἐλέγεται, ἀπηγχόνισεν, δησπού γε καὶ αὐτὸν τὸν σφῶν ἔξτηγούμενον, ἀνδρα όρεικὸν ἐκ Βουλγάρων καὶ μέγαν ἐξ ἀξιωμάτων τζαούσιον τὸν Χρανίσθλασον, ὃν ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Λαζανᾶν πολέμου ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως ἀλόντα καὶ δεσμοῖς ἐφ' εἰρχτῆς συνισχημένον πολλοῖς ὑστερον χρόνοις βασιλεὺς τῆς εἰρχτῆς ἐκβαλὼν καὶ τιμῆσας τῷ ἀξιώματι τοῖς ἐκεῖ μέρεσιν ἐπὶ χρόνοις ἀρχηγὸν εἶχε, καὶ αὐτὸν γοῦν τοῦτον, ὡς λέγεται, ἐξ ἑτοίμου τῇ μαχαλρᾳ τρώσας τοῖς ἀπαγχονίσουσι παρεδίδου. Καν καὶ τοῦτ' ἐγεγόνει, εἰ μή γε πολλοὶ καὶ πρὸς Ικετεῖαν ἀξιώχειρι ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ὀλίγα προτείνοντες δίκαια ἐξηργάσαντο. Κάντεθεν Χλιαρὸν διελθόντας καὶ τὰλλα τὴν ἐπὶ Φιλαδέλφειας ἐποιεῦσαν ἐσχάτως, ὡς ἐρρέθη, κινδυνεύουσαν. Καπελῆν ἤλασκετο μὲν Τρίπολις πρὸ καιροῦ, τὰ δὲ πέ-

A ριΞ φρούρια ἐξ ὅμοιογιας διὰ τὴν ἀνάγκην Πέρσαις ὑπέκειντο, ἥσαν δὲ οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἀλισύραν Καρμανοὶ τὰ κράτιστα τῶν Περσῶν, πέμφαντες οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις κατὰ τὴν περὶ τὸν Αὐλακα διατρέποντες ἀναγγέλλουσι μὲν τὴν βίαν, προσλιπαροῦσι δὲ παραμύνειν ἀντιπροσωρήσουσιν ἐξ ἑτοίμου, ἣν που φανεῖν, 'Ρωμαῖοις γε οὖσι καὶ τῇ τοῦ καιροῦ βίᾳ εἴξασιν. 'Ο δὲ δέχεται τε τὴν Ικετείαν καὶ ἀμύνειν κατεπαγγέλλεται. Οὐ μήν δὲ ἄλλα καὶ ἐντεῦθεν θάρρος λαβῶν οὐκ ὀλίγιστον πρός συμπλοκὰς κατὰ Περσῶν ἡτοιμάζετο. [P. 296] Πλὴν δὲ ἄλλ' οὐδὲ Πέρσαις ἀνήκουστα τάκεντα κατέστη, ὅλλα καὶ αὐτοὶ μαθόντες προστοιμάζοντο. Καὶ που περὶ τὸν Αὐλακα συνελθόντες οὐκ ἄξια μὲν τοῦ πλήθους οὐδὲ γε τῆς παρασκευῆς ἐκατέρων ἀλλήλους ἔδρασαν, λέγεται δὲ δύμας τριψιθέντος αὐτίκα τοῦ Ἀλισύρου καὶ εἰς φυγὴν διὰ ταῦτα βλέψαντος Πέρσας μὲν μετ' εὐκοσμίας καὶ κατὰ τρόπον ἀνάγωρεν, τοῖς δὲ κατὰ τὸν μέρον δοῦκα συναγθεῖσι κατὰ φρήτρας τριχῆ οὐκ ἦν ἀδάκτως μίγα πᾶσι διώκειν. "Εξαστοι δὲ ὄρωντες ἄλλη-

Iaqueo de more Italorum necem quibusdam eorum ductor intulit, non alia de causa quam quod res suas in praeda Persica agnitas resumere illi ac sibi vindicare voluissent. Sed quidquid sit de causa facti, de facto quidem satis constat **426** testimonio multorum, homines videlicet circiter duodecim jussu ducis magni, sive ulciscentis peccatum quodpiam, sive præcaventis in futurum et terrore præmuntentis suos ne peccarent, strangulatos tunc suspendio fuisse, quando et ipsum ducem istius cohortis, ex qua isti erant, virum inelytum virtute militari, ortu Bulgarum, cui fuerat dignitas collata magni Izausii, Chranistiblum nomine, quem bello contra Lachanam Michael Augustus senior olim captum diuque in carcere constrictum vinculis detentum, longo post tempore Andronicus imperator emissum custodia et ea quam dixi ornatum dignitate, illis dū in partibus militiae ducem babuit, et hunc, inquam, ut dicitur, dux magnus irae impetu primo a se vulneratum gladio carniſicibus laqueo suffocandum tradidit, finissetque is haud dubie vitam suspedio, nisi multi certatim accurrentes et precibus insimilis et rationibus idoneis, meritisque ipsius ac defensionis argumentis allegandis plurimis, ægre tandem Rontzerium averuisserunt a proposito talis viri leto informi enecandi. Porro hinc dux idem magnus Chliara et loca ejus viæ cætera pertransiens, ducere festinato copias instituit recta Philadelphiam versus, extreme, ut dictum est, periclitantem. Quoniam autem contigerat aliquanto ante capi Tripoliū, arces quo circa illam urbem erant necessario pace cum Persis quibusdam conditionibus facta subjecta ipsi quadamtenus erant, citra tamen admissionem presidii Persici seu potius Carmanici: nam hi cum quibus ista pepigerant Carmani erant, præcipui et fortissimi Persarum, Alisyræ parentes

C duci. Verum tali coactarum subjacere servituli arcium incolæ, auditio adventare magnum ducem, eum jam circum Aulacem castris positiis morantem legatione missa communiter rogarunt ut sibi ab rebellandum paratis admoto propius exercitu adesset: sese enim, simul tuto id possent facere, paeta, quibus se summa vi adacti et cedentes temporis contra voluntatem obstrinxerant barbaris, rescissuros, et sicut **427** Romani erant, missis ab imperatore copiis, statim atque illa in vicinia comparuissent, sese palam adjunctos. Annuit ille precibus supplicum, et ducti rum se q[uo]d vellet copias promisit, eo libentius quod ex hoc ipso tam opportune auxilio oblato non parum se confirmari sentiebat ad bene sperandum de successu expeditionis hujus. Ergo tanto se inde alarius ad conflictum cum Persis comparavit. Qui vicissim per exploratores cognito magni ducis contra ipsos moventis adventu obviam illi prodire occuparunt, promoto exercitu prope Aulacem, ubi eum stativa fixisse ostendimus. Commissum illic inter acies adversas est prælium, segnius remissiusque quam a tam numerosis copiis tanto D utrinque apparatu infeste invicem concurrentibus expectari debuerat. Dicitur tamen vulnerato Alisyræ primis statim jaculationibus, ac propterea fugam respicere coacto, retro cessisse quidem Persas, sed militari gradu et citra confusionem aut solutionem ordinum. Hos ne aerius et longius copiae magni ducis insequerentur, ea causa obstissee dicebatur, quod haec trifariam in genera et corpora totidem divisæ (suam enim sibi quinque seorsim Itali, Alani et Romani quasi separatas aciem habebant) immiscere se invicem, prout opus erat ad strenue instandum cedentibus, noluere, sed se mutuo intuebantur, opprimentes si qui priores insilirent, quasi mox et ipsi secenturi. Ceterum ne qui prius expedirent ad hoc impetum,

προσηδήσειν, ὅμως τῷ ὑπὸ τῶν συνήθων Περσικῶν φέδρῳ (μηδὲ γάρ εἶναι Πέρσας οὐδέσθαι τῆς μηχανῆς) ἐπεχόμενοι ὑφειμένηπτον καὶ βίλλοντες κατηκίζοντο, ὥστε καὶ σόκος δλίγους πεσεῖν. Τέως δὲ ἐντεῦθεν ἀναντών Πέρσων Φιλαδέλφεῖς τῶν κακῶν ἀμγίνεται, καὶ λιτῷ κινδυνεύοντες σιταρκοῦνπρὸς τὰ δεινὰ, ἥν που καὶ ἐπιστρήσωτιν, εἰς ἔστανται. "Ἐδοξεῖ δὲ μέγα τὸ ἔργον καὶ εὖη, μὴ δίξιον δὲ τοσοῖσις καὶ οὐτω παρατκευῆ. Αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐντεῦθεν τρεκρδίᾳ (καὶ θάνατος γάρ ἐκ τῆς πληγῆς τῷ ἐπιφήμιστο) τάκει διελθὼν, καὶ ὡς ἔδει αλισάμενος, ἔρχεται πρὸς τὸ Ἀμούριον.

βὶ τοῦ Ἀτταλειώτου καὶ τῶν Μαγνησιῶν καὶ τοῦ Δούκα Νοστόγγου.

297] Ο δέ γε μέγας δοῦξ ἐπ' ὄλιγον τῇ Φιλαδέλφειᾳ, καὶ ικανὰ χρήματα συλλέξαμενος ἐμέμνητο. Καὶ δὴ τίκτετο πάντα φρούριασφαλισάμενος τοῖς; κατὰ τὸν "Ἐρμον Μαγνητοπαρχίαν" τάκει διελθὼν, καὶ τότε δὲ μὲν πρότερον καὶ

Α ἀποστάτης δόξεις ἐγγίνει, εἰς τῶν βασιλικῶν ἵπποκόμων, Ἀτταλειώτης τούπικλην, ἀτε παρ' εἰδοῖν βασιλέως καὶ προσταγὴν κατεσχὼν Μαγνησίαν καὶ Ιδίαις τισι θελήσεος σύναμα τοῖς αὐτόχθοσι διοικῶν, μηδὲ αὐτοῦ τοῦ εἰς κεφαλὴν δυτοῖς τοῦ Νοστόγγου καὶ Δούκα φροντίζων, μηδὲ τῆς πρής την πόλιν εἰσδόου παραχωρῶν, διοῦν τοιούτος ἐξελθὼν καὶ λόγοις καὶ ὑποπτίασεις παραυτίκα τὸν μέγαν δοῦκο ἐκμετάξαμενος καὶ γαμικῷ κήδαι δεξιοσάμανος, ὅμα τε διῆκεινον πιστὸς ἐδοξεῖ βασιλεῖ, καὶ δύκα διλας; ἥν ἔκεινος ὑποτατόμενος καὶ ὑπείκων ἔστι δ καὶ προστάξεις. Τῷ γοῦν Νοστόγγῳ δούκῃ, δν καὶ τε μέγαν ἔταιροι ἀρχηγοὶ κρατῶν ἔτατε γράφων πριμικήριον τῆς αὐλῆς δυτα, οὐκ διαν θυμήρη καὶ ἀρεστά τὰ ἀπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς προστατόμενά οἱ, εἴτε μήν καὶ πρατόμενα. Εἴτε δὲ διριοταθῶν ἔκεινος ἐξ ὧν αὐτῷ οὐκ ἀξίως τοῦ κατ' αὐτὸν μεγαλεῖον ὁ τῶν διων ἔηγούμανος προσεγέρετο, εἴτε μήν καὶ ὑποπτεύσας ἐξ ἔκεινου δειν' ἔττα εἰς τινας ἀπαιτήσεις χρημάτων ἐξ ὧν συλλέξας καὶ προσηγγέλλετο, εἴτε καὶ διῆμφειρα ταῦτα τὴν εἰς τούπιδν ἀδοξίαν ἐν δεινῷ-

pervenit. Erat ibi tunc magna rebellionis infamia laborans ae tantum non perduellis declaratus unus equisōnum imperatorii stabuli, Attaleota cognomento; qui nec conscientia nec jubente imperatore occupatam Magnesiam privato quidem suo quodam moderabatur arbitrio, sed cui ad robur adjungeret consensum arte conciliatum indigenarum civiumque urbēs ejus, quam sie adeo sibi obnoxiam habebat, ut nec Nostongi ducē illi provinciae praefecti rationem omnino ullam duceret, nec ipsi permetteret ingressum in civitatem. Hic talis obviam magno duci adventanti prodienī ita enim insimū professione obsequiū verbisque suppli-
cibus delinitum sibi adjunxit necessitudine etiam affinitatis per conjugium inter amborum consanguineos cum eo contracta, ut repente Attaleota commendatus imperatori a magno duce omnis criminis suspicione liberaretur, volenteque iam Augusto in usurpata potestate persisteret, sed
429 quam acceptam palam ferret duci magno, precarioque et parata ad omnes ejus nutus obedientia in ea se versari administratione profite-
rebetur. Haud grata haec erant Nostongo Duce, quem istis, ut dixi, a se partibus summa praefectum potestate imperator, missis etiam nuper diplomati-
bus ex primicerio autem magnum heteriaracham creaverat; qui etiam contemptim a magno duce, velut ipsi plane subditus, solitus tractari exerce-
rī imperiosis jussis, velut unus e vulgo quis-
piam, cum sibi tamen supremam illic auctoritatem ab imperatore commissam meminisset, tacitus ringebatur, indigna sese pati conquerens, neque pro sua dignitatis et natalium merito tractari. Aceedebat is metus, cuius argumenta ex idoneis et præsentibus Nostongus ducebat signis, ne a se quoque, sicut a ceteris consueverat, ingentes pa-
cuniae contributiones exigeret. Ergo et datum

Attaleota et de Magnesiensibus, deque duce Nostongo.

nus vero dux paulum moratus Philadel-
nec paucis tamen sibi corrasis illa brevi
pecuniis, cogitare de reditu tempestivum
Itaque arcibus illius tractus et numero
lariorum et copia commeatum et restaurau-
t adiectione munimentorum abunde ad
tatem instructis, Magnesiam ad Hermum

ποιούμενος, ἔγνω μὲν τὴν ὡς βασιλέα τεχνίτευσαι· Α μεγάλου δουκὸς, ὃς δῆθεν πρός τὸν κανικλεῖον ὅη-
ἀπόδρασιν, ταχὺ δὲ παρίσχε καὶ ἡ τύχη τὴν πρό-
φασιν. Ἡ δὲ ἦν, πέμπεται μὲν παρὰ τοῦ μεγάλου
δουκὸς ἀνὴρ οἰκεῖος τῇ πενθερῷ οἱ διαναβούριος
πρὸς Κωνσταντινούπολιν διά τ' ἄλλα, καὶ ἀξιοῦν-
τες ἀποσταλῆναι τὴν γαμετήν· ἐπειδὲ δὲ τῆς κατὰ
τὴν ὁδὸν ἀσφαλείας τῷ ἀνδρὶ προμηθεύσασθαι, πέμ-
πει πρὸς τὸν Νοστόγγον παρεγγυῶν ἴκανῶσαι δια-
σώστας ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποστελλόμενον.
Αὐτὸς δὲ τὰς παρεγγυήσεις δεξάμενος; τῷ δοκεῖν καὶ
ὑπὲρ ἐκ περισποῦ τὰ ἀπισταλμένα θέλειν πληροῦν,
ὡς αὐτὸς ὑπὲρ ἄλλον εἰς χάριν ἅμα τοῖς ἰδίοις δια-
σωτάμενος, ἐτεχνίτευεν [P. 298] ἀποφυγήν. Ἐν
τούτῳ δὲ καὶ τις τῶν ἐς γραμματέας ἔκεινων πελούν-
των, ἐπειδὲ καὶ αὐτῷ ἐδόκει τοῦ κεκτημένου ἀλλο-
τριοῦσθαι, Ἐνθεν μὲν οὖτος, Ἐνθεν δὲ ἔκεινος τὴν πό-
λιν καταλαμβάνουσι. Ἀλλ᾽ ὃ μὲν ἐπειδὲ οὐδὲν ἔωρα
ἀκίνθινα ἔσεται διὰ τὴν τῆς ἐνοχῆς παράλυσιν καὶ
τὴν ἐς βασιλέα προσφυγήν, πατριάρχη προσφεύγει·
λός δὲ γραμματεὺς ἐπιστᾶς πρὸ τούτου, καὶ τὰ πιστὰ
προσδοκῶν ἔχειν ἐκ τίνος γράμματος τοῦ ἀπὸ τοῦ

B λοῦντος τὴν ἀπόλυτιν ὡς ἐκούσιος, ἐλπίσι χρησταῖς
ἡωρεῖτο. Λόγος δὲ ἦν ἀμφοτέρους συνελθόντας πρὸς
πατριάρχην ἀπολογεῖσθαι διὰ τούτου τῷ βασιλεῖ τὴν
ἐκ τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀναχώρησιν, τὰ πολλὰ τῶν
ἔκεινων πραττομένων ἀταμιεύτοις παρῆσταις καθα-
πτομένους. "Ἄ καὶ ἄγγελθέντα, οὐχ ὅπως οἱ λέγοντες
Ἐπειθον, ἀλλὰ καὶ δυσμεναίνειν ἔστοις τὸν κρατοῦν-
τα ἐποιουν· βασιλεὺς γάρ κακίας, οὐχ ἀληθείας τὰ
λεγόμενα κρίνων, καὶ ὑπεκκαμπάτα φθόνου μᾶλλον
ἢ προνοήσεις ἐξ εὐνοίας; ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔκεινοις ἔχοια
καὶ ἔξωργίζετο. Τοῦ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ μεταλθεῖν
τοῦ μὲν τὸ οὐκ εἰς ὀλίγα χρήσιμον παρητέτο, τοῦ
δὲ τὸ ἀξιοπρεπὲς εἰς τὴν ἀπὸ βασιλέως παράρταν
διεκώλυεν. Ἡν δὲ ἄλλως ἐμποδὼν πρὸς τούτο καὶ ἡ
πρὸς τὸν πατριάρχην καταφυγὴ τοῦ Νοστόγγου, οὗτον
ἥστο ἔχειν τὴν ἐς ἄπαν ἀσύλιαν τῇ τῆς Περιβόλεπτου
τέως ἐγκεκλεισμένον μονῆν. "Οθεν καὶ παρὰ τῆς
ἀδελφῆς ὁ κρατῶν πολλάκις παρωξυμμένος (ἀνάπο-
στα γάρ κάκεινη τὰ λεχθέντα κατὰ τὸ εἰκός ἐγεγό-
νει, καὶ ὑδριοπάθει τὰ μέγιστα, εἰ μή γε οἱ κατευ-

instans prævertere, et ignominiam vel delere jam
inustam vel ne sibi impingeretur in posterum
præcavere studens, unam optimam votorum asse-
quendorum putavit rationem, imperatorem adire
quamprimum, si quem modo plausibilem dese-
rendæ provinciae nancisci prætextum posset. Fa-
vit in hoc ei fortuna, occasionem brevi offerens
ejus viæ probabilem, hanc scilicet. Mittere per id
tempus voluit dux magnus ad soecrum suum, ger-
manam imperatoris Constantinopoli tunc degen-
tem, ministrum illi matronæ in primis fidum et
intime familiarem, Cannaburium, tum ut alia sibi
desiderata quædam per eam in aula conficeret,
tum ut uxorem apud matrem diversantem ad se
accerseret. Quia vero per infestas hostilibus in-
cursibus regiones haud tutum incomitato viatori vi-
debat iter fore, Nostongo mandavit ut eum tuto de-
putatorum sua cohorte in urbem secure deduci
præsidio curaret. Quid ille mandatum obnoxie ac-
cipiens, quasi ostentando abundantiori studio gra-
tificandi duci magno, simul plus quam petebatur
dedit, simul aptam captavit opportunitatem id
quod sua causa optabat 430 agendi. Officium
quippe deductoris sibi cum prætoria sua cohorte
assumens, Cannaburium Constantinopolim perdu-
xit. Quo ipso tempore quidam in ejusdem No-
stongi provinciali comitatu scribæ ministerium
exercens, cum decrevisset nescio qua re offensus
ab exosi sibi domini servitio recedere, et ipse
iter urbem versus clam arripuit. Itaque ambo
pari consilio, nec invicem ignari, furtivis profe-
ctiōib⁹ Constantinopolim pervenere. Ubi No-
stongus inspecto rerum statu, cum minime spe-
raret probare se imperatori posse, manifestis in
favorem magni ducis præoccupato affectibus,
quas versa habuerat causas e provincia injussu
discedendi, haud tutum sibi putavit confugere,

C uti destinaverat, ad ipsum, et audientia poscenda
eius potestati se permittere. Quare ad patriarcham
se confert, asyli jure securus illuc futurus, et
eodem idoneo reconciliationis sequestro ad Au-
gustum usurpus. Scriba, qui prior in urbem, ex-
peditus via emensa, pervenerat, lactatus spe
inani, conusdam, quam attulerat, acceptæ a ma-
gno duce ad caniclei præfectum epistolæ, qua cum
declarari credidisset se legitimas habentes causas
abnuendæ ulterioris moræ in obsequio Nostongi,
a quo indignis modis tractaretur, auctoritate su-
periori ducis magni a famulatu magni heterarchæ
rite suisse absolutum, postquam ea redditæ epi-
stola promoveri ea via negotium non sensit suum,
sive illa perfuntoria commendatio suisset, sive
quamvis accurata, parum apud præfectum canicleo
valeret, vela secundum auram vertere statuit, re-
conciliataque cum Nostongo gratia societate cum
eo inenunda consilio, ad patriarcham et ipse
confudit, parem præ se ferens aversionem a ma-
gno duce. Ibi uteque concordi conatu studue-
runt infamare apud Augustum magni ducis acta,
querelis contra ejus avaram, arrogantem et ty-
rannicam gubernationem libris apud patriarcham
deponendis, quas ille videlicet ad imperatorem
deserret, et pro ea qua pollebat apud ipsum gratia
creditas sibi probatasque persuaderet justas esse.
Sed successu ea res caruit: auditis enim impera-
tor a patriarcha quæ Nostongus et ejus scriba in
magno duce culparent, adeo non est persuasus ut
iram potius non mediocrem in accusatores ostendere,
hos judicans falso et prava voluntate in-
stinctuque 431 maligni livoris, non autem, ut videri
volebant, zelo publici boni et studio benevolo ser-
viendi imperatori ad istam calumniosam et menda-
cem delationem processisse. Ergo in eos palam
indignatus, scribam quidem ut nihil homunculum

πόντες ἀξίας τὰς δίκας τίσαιεν, μηδὲ προσέξειν ἄλλον τῷ στρατηγῷ, μὴ τῶν φυγάδων ἔκεινων ὑποσχόντων τὰς δίκας) ἀλλὰ τὸ μὲν μονῆ ἐγκεκλεῖσθαι καὶ ἀπὸ προώπου εἶναι τῷ βασιλεῖ ἀρχετὸν εἰς τιμωρίαν ἔκρινεν, ἐκεῖνον παρ' ἑαυτοῦ καταδικασθέντος ὅπερ ἀν βασιλεὺς παύειν ἐκείνον ὡς πρόστιμον θυντασίου, τῆς μονῆς ἀντὶ φυλακῆς οὐσίσης αὐτίκα, οὐδὲ καὶ παρὰ πατριάρχου ἀποσταλεῖς ἐγκέκλειστο. Τῷ δέ γε γραμματιστῇ ἀπεπροσπάθει ὡς μὴ ἰδίῳ τὸ σύνολον ὅντες καὶ ὡς ἐκ τούς λατρείας ἐκείνοις ἀναληφθέντες· δεῖν γάρ τοις τῆς τῶν ἀρχόντων ἐπὶ πλημμυλήμασι τιμωρίξεις οὐχ ἥτον κολάσεις ή καθάρσεις οὐσας ἴδοις προσήκειν, εἰ μέλλοιεν οἱ μὲν κολάζοντες κερδαλνεῖν, οἱ δὲ δεινὰ πάσχοντες ὀφελεῖσθαι, κατὰ τὴν εἰς τοῦ πολὺ χρήσιμον παρεξόμενον. [P. 299] Ἐπεὶ δὲ ὁ μὲν Νοστόγγος κατά τινα

Α ἐλπισθεὶς συμπαθείας τῆς μονῆς ἀπελύετο, ἡ δὲ τῆς ὀλιγωρίας δόξα καὶ ἔτι ἀναζέουσα ἦν, καὶ δεῖν' ἀττα τοὺς τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσκειμένους ὑπέσμυχον, εἰ καταφρονοῦστο, καὶ μάλιστα παρὰ τῶν δοκούντων καὶ ἐν δίκαιοις (τοῖς γάρ κατιρωτέροις μέρεσιν, δταν ἐνδῷ πρὸς τὸ χείρον, ἀνάγκη συνδιεστρέψθαι καὶ τὰ λοιπά, ἦν μὴ τις ἐπίσχη), τότε βασιλεὺς πέμψας ἀγεις καὶ ἀμφοτέρους, καὶ δὴ ἡμέρᾳ κυριωνύμῳ, Μαϊμακτηριῶνος τεσσαρετσκαιδεκάτῃ, τοὺς περὶ αὐτὸν παραστησάμενος, παρόντων κάκεινων, πολὺν μὲν λόγον παρέτεινες δημηγορῶν, τῷ μὲν δοκεῖν καθαπτόμενος τοῦ Νοστόγγου, τῷ δὲ πλείστουν καὶ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου δουκὸς πρὸς τοὺς μεγιστᾶνας ἀπολογούμενος, ὡς μηδὲν ἀναξίως κακὸν τοῦ παρείκοντος μήτ' αὐτὸν προδιβασμοῖς τιμῆσαι τὸν καὶ πρὸ τοῦ μέγαν δοκούντα, μήτ' ἐκείνον παρ' αὐτοῦ τιμηθῆ-

et parum utilem e ministerio amovit: Nostongo ne poena ei luculentior infligeretur, sua tanto amplior dignitas prosluit, præsertim cum ne protestate coerceretur suhicereturve judicio, asylū jus obstat, quo ille Peribleptæ monasterio inclusus (illuc enim eum patriarcha miserat) inviolabili utebatur. Itaque quanquam soror imperatoris, sorores ducis magni, cogitatis quæ contra hunc ab his movebantur, tanquam pro genero sollicita, non cessaret Andronicum irritare adversus duos falsorum, ut siebat, inventores criminum, magnopere exaggerans rem esse indignam exemplique in publicum nosii, impune ferre calumniosos sycophantas impudentissimam audaciam, ex qua inulta permanentē secuturum esset ut alii quoque ad licentiam invitati similem negligenter obedire duci magno, cuius quam esset fortis et felix bello reique tunc publicæ necessaria opera, Philadelphia liberaatio monstraret; etsi bæc, inquam, indesinenter urgeret tam potens et cara imperatori matrona, tamen illi non est visum aliud tum quidem Nostongum supplicium infligere; sufficere quippe interim aiebai carcerem, quem is sibi ultro consivisset, includens sese monasterio Peribleptæ; quam se illi custodiam imputare dicebat in partem posse tanquam indictam legitime damnato. Instantibus autem, posse saltem puniri Nostongum in persona scribæ sui, qui non diversaretur in monasterio (huius enim justæ infligendum merenti supplicium in ignominiam et dolorem redundaturum ipsius domini, cuius exemplo et commodo peccasset), respondebat imperator Nostongum nihil ad se pertinere putaturum quid scribæ isti fieret, quem ad suam vere pertinuisse familiam negaret: in eam quippe irrepsisse haud a se ascitum, sed furtim adhibitum a suis familiaribus mercenaria functione venalis operæ. Oportere autem, si quando magistratus non in propria, sed in aliena castigandi persona 432 sint, in eo capite poenam constitui quod intimum ipsis et carum sciatur esse, cujusque damnum ac labor ad sensum illorum affectu et compassionē propagatum iri non sit dubium. Alioqui continget

ret frustrari voto suo judicem; qui cum pœnas istiusmodi minus ultrices esse quam purgatrices velit, magisque optet emendari per eas in posterum qui deliquit, quam ipse frui dulcedine vindictæ, istud quod e reipublicæ utilitate spectat, minime assequeretur siueiendo in personam indifferentem illi quem primario vult plectere. Sic tunc eludebat imperator studiosos magni ducis pœnam Nostongi postulantes. Verum cum accidisset aliquanto post hæc prodire e suo asylo Nostongum, spe quadam concepta parcituri facile sibi Augusti, si committere se reum ipsius clementiae vidisset, dum id ipsum aulæ, ut sit, sermonibus celebratur, animadversum est magis incumbere judicia magnatum plerorumque in reprehensionem arrogantiæ magni ducis, qui Nostongum magnum hetærarcham, dignitate ac natalibus conspicuum hominem, velut de plebe quempiam, contemptum et imperiose tractasset. Quæ gliscens invidia cum ducis magni fautoribus injecisset curam, quod eum jam contemni ac traduci passim a procuribus et constitutis in dignitate viris primariis videbant, intelligebant autem sensus et judicia summatum facile in vulnus quoque serpere, periculumque fore, ni mature occurreretur, ne communibus mox et unanimiter conspirantibus primorum juxta infirmorumque unus odiis objectus haud D par resistendo esset, novis imperatorem instantiis ad succurrendum isti discrimini perpulerunt. His ille annuens, die quarta decima Junii, quæ fuit illo anno Dominica, adduci coram sese in medio procerum aulæ considente Nostongum et scribam jussit. Atque hic longam satis ingressus orationem specie invehendi in Nostongum, maximam revera sermonis partem consumpsit in purgando apud præsentes magnates duce magno actisque illius et suis erga illum beneficiis vituperationi eximendis. Conatum quippe acrem intendit ad persuadendum neque se comulandis in Rontzerium honoribus liberalitate excessisse, neque illum acceptasse a se quidquam quo non deberet judicari dignissimus, quippe qui iam antea uana huc adve-

ναι, εἰ ἐπὶ τῶν διων γένοιτο· είναι γάρ καὶ ἄλλα· Αἱ χοῦ οὐχ ἥκιστα ἔνδοξον καὶ οὐδὲν ὁ τι λαβεῖν μή ἔχοντα. Τέλος, τὸ τοῦ λεοντοκόδου παιεῖ, καὶ κυνὶ τὸν ὡς δῆθεν λέοντα ἐκδεδίττεσθαι· προστάττει γάρ αὐτίκα, καὶ τὸν μὲν γραμματέα ἔξατιμον κουρῆ τριχῶν καὶ γενελού, τὸν δὲ Νοστόγγον τὰ πολλὰ καθαψάμενος ἐν δημηγορίαις τέλος ἀξιωμάτων φύλοι καὶ ἐγκλείσι· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῷδε.

κε'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Τρίπολιν τὴν κατὰ Μαλαρδροῦ συμβάντων.

[P. 300] Οὐ χεῖρον δ' ἵσως καὶ τὰ κατὰ τὴν Τρίπολιν διελθεῖν, διποτεῖς ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατ' ἀνατολὴν φρούριον οὖσα, ἐπειτα ἐκ τῆς εἰκαΐας καὶ τῆς τυχούστης προφάσως ταύτην ἀρχαίαν οὖσαν καὶ Φιλαδελφείας προσβολημένην διαύκας καὶ βασιλεὺς καὶ ὅπλοις καὶ σταρκαῖς ἐπετείους ὀχύρου, καὶ τὸ τῆς Φιλαδελφείας μόρσιμον (τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης κατακλυσμῶν καὶ εἰσέπειτα μηδὲν ἀλλαντι, ὡς ἐφημίζετο) πιστὸν ἐντεῦθεν καθίστα. Διὰ τοι ταῦτα καὶ ἐκυδροῦτο τὸ πόλισμα, καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων ἡλόγει-

niret, magnus 433 fuisse, classem et copias ductans proprias, quoque] hic fuisse insignitus titulo ducis magni, ejus rem ipsam prius habuisse, alibi nihilo minus clarus alique conspicuus quam deinde apud nos, qui nomen duntaxat addiderimus possessæ dudum et exercitæ ab illo protestatis, quando illum exercitu Romano præpositum universo magnum ducem appellavimus. In eam sententiam postquam accurate vehementerque peroravit, conversus ad præsentes reos, et a scriba exorsus, in eo facere voluit quod solere aiunt leonis magistrum, dum cane coram illo verberrando terrere feror animal satagit. Sic enim Augustus metum admovere Nostongo scriba ejus plectendo propter culpam utriusque communem volens, huic illic in conspectu cunctorum ignominiose radi ad cutem pilos capitum et menti jussit. Moxque Nostongum acerba prius nec brevi objurgatione increpitum denique dignitatibus privavit et custodiæ addixit. Atque hæc quidem acta in hunc modum sunt.

25. De iis quæ Tripoli ad Maandrum acciderunt.

Operæ pretium quoque fuerit, quæ Tripoli contigere, breviter exsequi. Hæc urbs in Orientali sita traetu arcuum potius, quibus circumdabatur ad illum oppositis limitem, quam propriis tuta munimentis habebatur, quoad eam Dux Augustus, ex levi et fortuita capto causa consilio, urbem antiquam et Philadelphiæ prætentam armis, propugnaculis et victus annui provisionibus instruxit; cuius novæ objectu munitionis tutiore, ut apparebat, reddita et extra omne periculum Persicæ invasionis posita Philadelphia, fides jam adhibebatur pronior veteri de illa oraculo jactato, quo in fatis esse serebatur eam a primo diluvio in omne deinde consequens tempus nunquam fore capiendam. Indidem porro civitati Tripoli claritas accessit, late-

Α Πέρσον. Ἀλλὰ χρόνος; τὴν πολιορκίαν ἐμέτρει, καὶ τὸν πολλῶν ὑποκλιθέντων εἰς μαχράν ἀντεῖχον οἱ Τριπολῖται. Πλὴν καὶ κατ' ὅλην τῇ τῶν ἀναγκαῖων ἐνδείγ στενοχωρούμενοι καὶ τῆς ἔξωθεν ἐπικουρίας; ἐς τὰ μάλιστα ἔχρησον. 'Αλλ' ἐπει ἔγγυθεν οὐκ ἦν ἀρωγὴ, ἔγνωσάν τις συνωμοτίας ταῖς πρὸς τοὺς Πέρσας τὰ τῆς ἀνάγκης διευθετεῖν. 'Αμέλεις τοι καὶ πρὸς καιρὸν ἐσπένδοντο Πέρσαις, καὶ σίτον ἐκεῖθεν ἐλάμβανον. Καὶ δι συνεθισμὸς τῆς ἐμπορίας μὴ μόνον ἐκείνους ἐξερχομένους ὥνεισθαι τὰ ἀναγκαῖτες ἐποίει, ἀλλὰ καὶ Πέρσας εἰσερχομένους ἀνίδην τὴν πόλιν [P. 301] ὀπεριπολεῖν παρεσκεύαζε. Τοῦτο πολλάκις πραχθὲν ἐννοιαν εἰσάγει Πέρσαις ἀλώτεως, καὶ προδόταις κοινολογησάμενοι τὰ εἰκότα ἐν προθεσμίαις πισταῖς τὰ κατὰ τῆς πόλεως ἔξειργάζοντο. Καὶ δὴ σύγματι πλειστοῖς τὰ τῶν φορτίων ἐπισκευασάμενοι, τὸ μὲν στράτευμα ἔγγιστά ποι ἐνεχρυφίαν, ἔμα δὲ πολλοὶ τὴν πόλιν εἰσῆσαν. Στοις δ' ἡ ἐμπορία ἦν, καὶ ἔκαστος τῶν κανθάνων ζυγάδα φέρων τῶν φορτωμάτων τὰ κατὰ τὸν πόλεμον

inclytæ per hoc factæ, nec sui præsidii fiducia curanti Persarum incursions, quas facile ac ludibunde se repulsuram consideret. Postea late potentibus campo Persis, cunctæ illorum tractuum munitiones una simul obsidione premebantur, coactis præsidiariis 434 intra eas se tenere et agri usu exclusis. Id incommodum diutissime omnium Tripolis pertulit; et plerisque circumsitarum arcium fame ad deditiæ adactis, soli longo tempore restitere Tripolitæ, quoad et ipsi consumptis sensim alimentis, extrema in ario positi penuris, circumspicere auxilia cœpere; quorum cum e propinquo nulla se spes ostenderet, ad quasdam cum Persis conventiones, malo alièr immedicabili subigente, descendenterunt. Pacti enim in tempus aliquot industias mutuoque contrahendi libertatem, frumentum ab ipsis traditum Persis, pretio cum fidei numerato, accipiebant. Frequentatum id est sat longo tempore commercium, prodeuntibus primum Tripolitanis, et annonam persoluta per eunia foris sumptani intra urbem importantibus. Procedente tamen usu, et ex eo, ut sit, fiducia crescente, permittere ingressum civitatis Persis vitæ subsidia inferentibus non dubitarunt; quæres in exitium ipsorum vertit. Persæ quippe, per talē causam intra urbem Tripolim crebro admissi, ejus capiendæ cogitationem inlerunt, proditoribusque subornatis in supina securitate civium fraudem in hunc modum concinnarunt. Magno sarcinarum numero parato, quas frumenti venalis esse dicebent, eas asinis aut mulis clitterariis binas hinc inde singulis impositas dueunt in urbem, id ipsum ut jam consuetum expectantem. Sed non prius ejusmodi deductores junientorum in eam viam se dederunt, quam sociis admonitis quid intus ipsis agere pararent, quid foris eos tali auditio si gno facere oportet, universum exercitum locis urbi proxime admotis clam in insidiis delitescen-

εῖς ἐκείνοις χρονοῦντες τὴν μάχην ἀνάπτου- Α οὖν ἐκείνος μὲν εὐκόσμωφ φυγῇ τῶν ἀμφὶ τὸν μέγαν ἀπαλλάξας διῆκα, τὸ πόλισμα διπέδυς, ὅλος ἐν ἀφο-
ύαις ἦν καὶ ὑπερηφάνει τὸ σύμπαν.

κεῖται περὶ αὐτοὺς ἦν, καὶ ἡγυνθούν, καὶ ταῖς
τοῖς προσδοκίαις ἥμαρτον ἐν κακοῖς ἀναγκαῖοις
Ἐνταῦθεν καὶ νῦν μὲν ἐκείνη ἐμμέσον μηδὲν
μένοις τοῖς πολίταις, οἱ δὲ ἀναλαβόντες ἔκα-
τηγεῖται πολέμου τρόπον ἀνεκυμβάλιζον. Καὶ
οὐ διεπνισθεῖσιν ἐκπλήξεις ἐμπίπτει καὶ ἀπο-
πῆ τραπῆναι καὶ ἐκφυγεῖν· οἱ δὲ ἐπιστάντες
τάχει τοῖς πιλαις αἴτοις κλειστοὶ καὶ ὀχεῖσι
προσταράτουσι, καὶ ἐγγέθεντοὺς σφετέρους
οὐ δυτα; συμμαχήσοντας προσκαλοῦνται. Καὶ
αὐτῆς νυκτὸς ἐκ μιᾶς; ἐκείνοις ὄρμητες τὸ πό-
ταρεστήσαντο. Ό δὴ καὶ Ἀλισύρας ὄρμη-
τες τὰ μάλιστα χρώμενος, τὰς σύναμα Καρ-
εκδροῦ; οὗτοι παρείκοι ἐποιουν. Τάτε τοιγαρ-

linquerent. Considerant autem intra saceos, tritico refertos mentiebantur, crepitacula, tympana nimirum ac tubas sonoraque id instrumenta, quibus solent uti concitandis us ad prælium. Sub noctem ea mandra manuonustorum, suo quamque agasonis vice milite ducente, in urbem Tripolim non modo uspcionem ullam, sed et cum gratulatione est. Latabantur cives augeri se commeatim in longi securitatem temporis annonæ diu aræ congerenda copia firmari: miseri autem sunt sibi, juxta vetus verbum, obrusum fuisse scorpium pro pipo; gaudebantque et amplis efferebantur ipsa perituri nocte, am inchoata primordia coenæ et compotis, imminentium ignari, celebrabant. Medie noctis efflexerat, adeo nihil Tripolitanis tantibus ut securissime passim illic dormi- cum Persæ prætextu ducendi sarcinaria et ingressi civitatem, suis quique arreptis suis aut litnis, quod sociis condixerant signum int. Experrecti Tripolitæ tam intempesta am tumultuoso classico, mīlari, consternari, verterent quoque suffugium captarent, fru- contorquendo, anxie quererere. At non in- cessare perfidiosi deceptores. Advolant ad urbis, easque conftractas securibus eum ve- ne seris humi sternunt. Sic per patentia tia socios paratos e propinquuo introducunt, sibi adjunctis uno impetu ipsa nocte urbem suam, tandem nequidquam ante oppugnau- suam facile potestatem redigunt. Usus ea ut victor Alisyras est pro receptaculo, unde iter emperpet, quo se ac sua referret; ha- ne ibi Carmanos suos secum, quos ex arce portune imminentem in terras opulentias quæ- prædatum emittebat. Contigerunt postea toti agit de offensione belli, qua Carmani- nae Philadelphiæ obsidionem solvere; quo edux eorum Alisyras sua versus præsidia

B [P. 302] Ο δὲ τῶν διων ἀφηγούμενος στρατηγῆς ἀκίητα γνοὺς διώκων, ὁ ποστρέψας προσβάλλει τῷ τοῦ Κουλᾶ φρουρίῳ, ἐνθα καὶ ἀπαγχονίζειν ἐφίησι πλειστους αἰτιαὶς περιβαλῶν. Τοῦτο δὲ φρουρίῳ τοῖς Φούρνοις. Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν (οὐδὲ γάρ ἦν χθὲς καὶ πρὸ τριτης προσχωρήσαντας κατ' ἀνάγκην Πέρσαις ταῖς πρὸς ἐκείνους διμολγίαις καὶ ἔτι ἐμμένειν, φανεισῶν τῶν δυνάμεων) ὑπεισαὶς δέχονται ταῖς χερ- οῖς καὶ θερμαὶς μεταγνήσεσιν ἐμφανεῖς ἡσαν τὴν ἀναγκαῖαν δυσχεράλινοντες μοίραν τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς προσχωρήσων· ο δὲ τοῖς μὲν δίλοις τῷ δοκεῖν ἀνίει τὰ πταισματα, τοῖς δὲ δίξατι τῶν λοι- πῶν προέχειν βαρέως εἶχεν. Οὐθὲν καὶ τὸν μὲν φύ-

recedens lento et bene ordinato gressu, qui fugae trepidatione et ignominia careret, frustra inse- quente magno duce perveniens jam in totum, Tri- polim suam intravit, ibique omni sollicitudine deposita ferocius etiam et insolentius glorians mi- nabatur.

26. *Adhuc de magno duce et de Attaleota.*

At nostri dux supremus exercitus, ubi expertus aliquantum vana se ac suos contentionē fatigari Carmanis insequendis, acie perite instructa tu- sese subducētibus, progressu inutili reflexo ad- movet copias arcī Cula dictæ, quæ Romanorum erat Persis antea late dominantibus se dedere coacto- rum. Horum plerosque illic repertos, criminī ver- tens quod hosti 436 cessissent, aut aliis succen- sens prætextibus, suspendio necavit. Idem fecit et alii castro cui Furni nomen est. Et illi quidem in- felices, statim atque se viderunt impune posse a pacta Persis servitute, illorum recessu, resilire, obviis ulnis liberatores suos magni ducis milites excipiebant, illa satis alacritate declarantes quam inviti, summa necessitate adigente, pepigissent qualescumque indutias cum barbaris; cuius facti acrem pœnitentiam monstrabant. Ille autem non æque cunctis ignoscebat, sed quæstuo discribente, vulgo quidem inope venia donando misericordiam ostentabat, præstantiores autem, ut qui rem habe- rent et ex quorum nece provenire lucrum posset, inexorabiliter plectebat. Sic custodi illius oppidi, præsidii præfecto, caput amputavit, alios alio posse genere absumpsit: quos inter et presbytero aliorum ejus ordinis exarcho suspenditum decrevit. At illi de laqueo pendenti durare longiori quam soleret spa- tio spiritum contigit; quo animadverso quidam isti functioni præfectorum, ostentum id divinum esse autumans, vel jussus vel injussus, securi laqueum abscidit et pericolo eximit addictum. Sub hæc Philadelphiam init magnus dux, et multa inde corra- dit aureorum millia; quod jam sine ulla verecundia

λακα τοῦ πολίσματος ἀφαιρεῖται τῆς κεφαλῆς, **Δλ-** λους δ' ἀλλως τιμωρησάμενος ποινὴν ἀγχόνης καὶ πρεσβυτέρου τοῦ τῶν λοιπῶν ἑξάρχου καταψηφίζεται. Ός δ' οὐκ ἦν αἰωρουμένῳ οἱ ἀπερυγεῖν ἀναγκαῖς αὐτίκα καὶ τὴν πνοήν, τῶν τις ἐπὶ τούτοις ἐπιτεταγμένων, θελαν ἐνδειξιν ἡγησάμενος τὸ τελούμενον, εἴτε προσταχθὲν εἴτε καὶ μή, κοπίδι τέμνει τὸν βρόχον καὶ τοῦ κινδύνου τὸν κατίδικον ἑξαιρεῖται. Είτα Φιλαδελφίᾳ προσβάλλει, καὶ χιλιάδας συχνὰς ἔκειθεν ἐκλέγει χρυσού, ἀδυσώπητον ἐπὶ πᾶσι φέρων τὸ φρόνημα. "Επειτα τὰ δύμοια δρᾶτο Πυργίον καὶ Ἐφέσον, καὶ τὸν τῆς ἀπαναστάσιος φυγοῦσι, τὸ τοῦ λόγου, καπνὸν τὸ πῦρ ὑπανήπτει τῶν πειρασμῶν. Καὶ διδοὺς πλείστα μετὰ πολλὰς βασάνους μόλις ἐσώζετο. Ταῦτα καν ταῖς νήσοις Χίῳ καὶ Λήμνῳ καὶ Μιτυλήνῃ ἐπράττοντο. Καὶ διπού φοίζος χρυσού, καλὸν μοναχὸς ἦν καὶ τάξις ἱερᾶς καὶ τῶν ἐπιτηδείων καὶ γνωστῶν βασιλεῖ, δειναῖς αἰλούραις ἡτάξτο, καὶ δι μακελλικῷ φιτρῷ καὶ κοπίδι πρὸ δρθαλμῶν ἀπειλούμενος θάνατος καὶ τὰ ἐν μυ-

agebat. Itaque similem avaritiae licentiam Pyrgii, similem Ephesi ostendit; qua sivebat ut horum incolæ locorum, e quodam veluti sumo incursionis barbaricæ emersi, in flammam sævissimorum exactionum tristiori casu se dejectos lugerent. Isla rapacitas exercebatur ita immaniter, ut qui plurima dederat post multos cruciatus, vix salvis permanere sineretur. Talia exempla in insulas et continentia transierunt: idem enim passa Chios est, **C** idem Lemnus et Mitylene. Quibus in locis cunctis, apud quemcunque **437** auri copia suboluerat, is seu monachus foret seu e sacro ordine seu ex palatio auctoratis officio ac notis principi, diris suspendiis torquebatur: ostentabaturque illi mors præsens, cippo ferali et securi, qua super eo ipsi mox abscondenda cervix foret, coram oculis positis, quoad eo terrore adactus, quos terra condidisset thesauros indicaret: tunc auro sequestro liberabatur. Qui non habuisset quod proderet, morte miser inopiam luebat. Id quod infelici Machramæ apud Mitylenem contigit. Is cuia esset e precipuis imperatoris ministris, gratia etiam apud principem nota late inelytus, domicilium habuerat prope Scamandrum. Sed universa illie eireum jam a Persis regione post Idam oceupatam evastata, desolatoque incolis tractu, mature abiens et ipse cum multis aliis in Asi arcem ingreditur; ubi recepto, qui degabant intus, quoniam et tali tempore duece sibi opus videbant esse, et satis intelligebant neminem adesse ad id illo magis idoneum, loci præfecturam deferunt. Accepit ille quod dabant, et sine alia imperatoris significatione pro præfecto se gessit illius castri, nec segnis in eo exsequendo fuit officio: sat longo enim spatio invigilans et laboriose satagens locum defendit, misereque vexatis circumsciti colonis agri opportuno subvenit auxilio. At postquam aucta jam potentia hostium et plerisque illius viciniæ locis vastatis cominus admovebatur ter-

A χοὶς γῆς χρυπτόδεμνα ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἀν καὶ ἔδεικνυ. Ο μὲν οὖν διδοὺς ἐντεῦθεν ἥλεν τῇ τοῦ χρυσοῦ ὡς ἀληθῶς ἐτυμότητι, δ δὲ μὲ πρόστιμον εἶχε τὸν θάνατον. "Ο δῆ καὶ τῷ ταρῳ Μαχράμῃ κατὰ τὴν Μιτυλήνη γεγόνει. γάρ ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλικῶν ὄπηρετ καὶ τῇ οἰκειότητι κλειδόμενος [P. 503] τὰς ο κατεῖχεν ἀνά τὸν Σκάμανδρον. "Ος δὲ πᾶσι ἐκεῖ κύρων προκαταλαβόντων τὴν "Ιδηγ Ι ἐρημοῦσθαι τῶν οἰκητόρων ξυνέθινε, φθά αὐτὸς σὺν πολλοῖς ἄλλοις τὸ τῆς "Λου φ υπεισδύνατο. φ δῆ καὶ ὡς ἀξιωτέρω οἱ ἐπόλων, ἵπει καὶ τοῦ ἐξηγουμένου ὡς εἰκὸς ἐν τοῖς καιροῖς περιστάσεως ἔχρηζον, αὐτοὺς τα φρούριον ἀγχειρίζουσιν. "Ο δὲ ύφεστας τὴν νίαιν διδόντων ἔκεινων ἀνεπισημάντως ὅσον καρποῦντος. "Ομως καὶ οὕτως ἔχων πόλις τῆς ἐφ' ἔκαστων προνοίας, καὶ ἐφ' ικανὸν ἀ νείτο καὶ συνείγε τοὺς τῆς πυργηρούμενους δὲ δημούμενων τῶν ἐξωτέρων τέλος αὐτοὺς

ror mali prorsus ineluctabilis, Machramæ cu non habentes quod generose agerent, pru sibi consulere decreverunt. Fuga ergo se in recipere curarunt; ad quod illis, ut multis gremium e propinquo benevole **438** patens dit Mitylene. Sic tamen ille administratus est itus, ut non tam jussu ductuque præfecti privato Asensium quisque consilio migrare magnopere Machramæ repugnante, qui se p sine certa principis auctoritate illie domin minisset. Verum multiitudinem videns per consulentem, nec castrum ab omnibus inco sertum ipse solus cum familia tenere co posse, Aso et ipse migravit Mitylenen, pror euum hunc relinquens locum. Non multis pa bus appulit in insulam magnus dux pecu tiens, cuius extorquendæ aut invenire aut rationes oportebat. Igitur cum multis ali ehrama comprehensus vinculis traditur. Ac quidem, prout quisque aurum in abdito habu daret, varie vitam redemere; in quibus un pecuniam administrasse publicam dicebatur tum ea functione lucro apposuerat propri aliquot millium suminam æquavit, coactus dare. In Machramam sententia lata est vide mortis reum ob arcem desertam, indulgeri ut numeratis quinque aureorum millibus emeret. Desuit huic ad eam summam conti plendam una centuria nummorum, et pau cūdā alteri similiter taxato. Postquam diu vexati quod non habebant nequibant repræ ipsa hora præcipit magnus dux alteri in oc terius cappæ abscondi. Expeditur feralis cipp earniſex altera manu tollens gladium, altera Machramæ capillos tenens, sicque collum ad macellario truncō, tam valide apprimendo naturali emoveret cervicis vertebraſ. Ita icum accipit quo est ei recisum caput. Id

τῆνει τὰ χρεῖα, τὸ δρᾶσαί τι γενναῖον οὐκ ἔχον· Αἱ αὐτῆς ὥρας προστάσσει ἐπ' ὅφει θατέρου καρατομεῖσθαι θάτερον τὸν Μαχράμην, καὶ δι μακελλικός φιτρός παρευθὺς καὶ τὸ ξίφος ξτούμον εἰς ἀναίρεσιν· τὰς γάρ της κεφαλῆς τρίχας Ιμδαὶ δεθεὶς, εἴτα δὲ ἕκταῦταις ἐπὶ τοῦ φιτροῦ καὶ καρτερῶς πεσθεῖς, ὥστε καὶ τοὺς σπονδύλους τοῦ τραχήλου ἐκλυθῆναι τῆς φυσικῆς ἀρμογῆς, οὗτως ἀθλίως καὶ τὴν τομὴν δέχεται. Καὶ τὸ συμβάν θατέρῳ θεσσαμένῳ Γοργῷ τις ἦγε ἀπολιθοῦσα τὸν δεῖλατον, καὶ πικρὸν κλαῖει, καὶ πονιάζει πρὸς Γεννούντας, καὶ τὴν ζωὴν χιλιοστοῦ χρυσίνων παρ' ἔκεινων περιποιεῖται. [P. 504] 'Αλλὰ μικρὸν ἡ ταῦτα γενέσθαι πρότερον, Μαγνησιώταις ἐκεῖνος τιμὴν ταμιεύων Κυκλώπειον, ὡς καὶ αὐτοὺς τὰ δμοια δράσων, καὶ διερημέρει τὴν ἔκτην, τοῦ πιστεύειν ἔκεινος πλέον τῶν ἄλλων καὶ παρὰ τοῦτο ἀποτελειμένους καὶ ἐπους τῇδε καὶ χρήματα, & δὴ ἐκ τοσης ἀλλαστορίας συνέλεγε, φθάνει σφαλῆναι προνείδ τῶν οἰκητόρων. Τὰ γάρ τοις ἄλλοις συμβαίνοντα καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δέσανται, καὶ μάλιστα προπλόντες καὶ ὡς γεύματος; τὸ πάν προμαθόντες, πρὸς ἀποστασίαν ἀφορῶται,

*in alio pariter damnato vim habuit qualem
alunt Medusæ Gorgonis, 439 quam qui vi-
lapidescunt. Sic enim et hic miser, hausta
presenti dira Machramæ nece, commotus adeo
et multis lacrymis exoraret Genuenses, sibi
adare ne gravarentur aureos mille, quod ad
hanc indictam absolvendam deerant: ita est
in misericordia servatus.*

*alio prius quam hæc fiserent, contigerat defectio
esienium a magno duce. Huic ille civitati pro-
ibus in se meritissimam servabat, qua re-
taturum se Ulyssem Cyclops Homericus pro-
tulit, spondens ipsum a se comedendum socio-
ultimum; et post expilatas urbes reliquas
etiam exinaniturus exspectabatur. Quod ipsos
efellit ejus cives, ex cetera viri rapacitate fa-
rarescentes quid passuri mox forent. Hæc
provisio ad palam deficiendum a magno ducere-
vit; et quo accidit hunc perdere prædam in
varie corrasam indecunquæ, cum equorum
ecunæ, quam apud Magnesienses, his fidens
juam cæteris, custodiendam deposuerat. Hic
is rebellionis fructus magnam adjecit tantum
facultatem sustinendi feros impetus in ultio-
statim ruitori hominis impotenter iracundi,
iam luculenter irritassent. Equos enim et
n, hoc est instrumenta et nervos bellii, ad ma-
sic habebant; nec deerat numerosus virorum
m, qui e variis eo locis confugerant; in qui-
rat Alanicarum copiarum pars non exigua.
lebat abundantia frumenti plenis horreis con-
ad longi sufficientiam temporis. His simul
is in primis animabatur Attaleots, ut non du-
ct se auctorem ferre consilii audacis, quod nisi
eset ad extremum, impendere sibi certum
in sciebat. Hoc instictus metu peculiarem
uit diligentiam in conjuratione corroboranda,*

*C stricta invicem, quam firmissime posset, si de so-
ciorum communione facinoris ejusmodi, 440
quod omnem cui magno duce reconciliationis viam
abrumperet. Fuit id hostilis grassatio in Italos,
quotquot sunt intra urbem Magnesiam tunc reperti;
quorum pars gladio cæsi, pars securæ commissi
custodiæ sunt. Egit præterea ut cunctis esset per-
suasissimum unam ipsis sitam esse salutis spem
in salute non aliunde speranda quam ab invicta et
omnino irrevocabili resistendi constantia, certis-
sime moriuris, si cederent et quacunque ratione
sub magni ducis potestatem ac manus redige-
rentur. Sic parati, portis urbis tuta custodia et
munitione septis, sine ulla jam dissimulatione pa-
lam declarant se pro hoste habere magnum ducem.
Hic simul ejus tanti sui contemptus, fama facti
late didita, eam notitiam accepit quam nulla pos-
set dissimulatione tegere, statim exarsit in nihilo
mitiorem iram quam quali erat verisimile inflam-
mandum hominem Italum, eumdemque supra com-
munem gentis modum crudelē atque præcipitem.
Rapit ergo sine mora, cunctis omissis, suas secum
universas copias, Magnesiamque advolat. Erant in
eo exercitu auxiliares Italici generis omnes, Ro-
manæ cum his militiae pars non exigua, denique
Alani, qui tamen non sponte, sed præsentis ducis
ineluctabilī adacti potentia, invitam et dentaxat
perfectoriam operam in hoc bellum conferebant.
His copiis dux magnus oppugnationem Magnesiae
adorsus machinas admovebat, turres excitat, cetera
instrumenta expugnandarum munitionum ardenti
satagens studio adhibet. Accendebat enim per se
satis inflammatam ejus iram crebra subinde in il-
lum e muris jactata dicteria, irridentium conatus
minasque ipsius, quibus homo tumidus impatiens
que contumeliae incredibiliter efferasatur, vanos
interim ejus impetus muris nequidquam solidissi-*

Τὸ δὲ ἡν εὐχερές ἐννοήσαι σφίσιν, ἐκ τοῦ πρὸν καθ' αὐτοὺς εἶναι καὶ διοικεῖσθαι πιστεύοντας τῷ πολι- σματι, Ἑρμαῖον εἶναι τούτοις, οὐ θησαυροὺς καὶ μόνον ἔκείνους καὶ ἐπους, ἀλλὰ καὶ πλῆθος μάχιμον εἰσελθόν καὶ μοιραν οὐκ ὅλην τῶν Ἀλανῶν καὶ σι- τῶνας πλήρεις, οὓς ἐπὶ χρόνον ἀρκέσοντας; ὑπελάμ- βινον. Ταῦτα καὶ τῷ Ἀτταλειώτῃ συνέδοξε περὶ ἐστιψ τὰ μάλιστα δεδίστι. Καὶ πίστεις διδύντες τα- καὶ λαδόντες ἀλλήλους καὶ παρ' ἀλλήλων τοὺς ἐντὸς Ἰταλοὺς τοὺς μὲν ἔργον μαχαίρας ποιοῦσι, τοὺς δὲ καὶ ἀσφαλῶς καθειργῦσιν. Εὔτοις δὲ τὰ μάλιστα συγκροτήσαντες ὡς θανουμένους πάντως εἰ καθυ- φείλεν (οὐ γάρ ἦν ἐλπίζειν ἄλλο, εἰ ὑπὸ χεῖρας τῷ μεγάλῳ δουσκὶ γένοιντο), τὰς πόλιας ἐν ἀσφαλεῖ θέ- μινος δῆλοι ήσαν ἀποστατοῦντες. Ός γοῦν ἀνάπυστα γεγόνει τάξιδιν, καὶ οὐκ ἦν καταπέψαι τὴν χλεύην δύτα Ἰταλὸν καὶ εῦτας ἀπηνῇ καὶ φρονηματίαν, τάλλα θέμινος ἐν δευτέρῳ, παραλαβόν τὰς δυνάμεις ἐκεῖτε γίνεται, χρώμενος μὲν καὶ παντὶ τῷ Ἰταλικῷ συμμαχοῦντι, οὐκ ὅλιγον δὲ συνεπαγόμενος καὶ Ῥω- μαῖκλν, ἐτι δὲ καὶ Ἀλανοὺς ἐπὶ τὴν μάχην προ- θιαζόμενος. Ἐκάστης οὖν προσδάλλων ἐποιόρχει, μηχανήματα ἐφιστά; καὶ ἐλεπόλεις προσετοιμάζων, καὶ πολλαχόθεν θερμαίς τισι προθυμίαις (ἐξωτρύνετο γάρ καὶ προφανοῦς λοιδορούμενος Ἐνδοθεν) κατὰ πρόσωπον ἀπειπεράτο τοῦ τείχους. Οὗ μήδε καὶ οἱ ἐντὸς κατημέλουν, ἀλλὰ πρώτον μὲν τὴν τοῦ διδαστος; χρήσιν ἀναγκαῖαν οὖσαν διχυροῖς τειχοῖς μέχρι καὶ ἐς τὰ Μάκαρος, οὗτα πιας λεγομένου τοῦ

Α τόπου, φθάσαντες ἐκρατίναντο· ἐπειτα τὸ δρος ὑπονόμους μακρόθεν ὑδραγωγοὺς τῶν ἀνορυξίντων ὥστε μετοχεύειν τοὺς φύκας νοι παμπληθεῖ στρατεύσαντες διεκάλυπτον καὶ τὸ αὐτοὶς τὴν δικτηγίαν κατησφαλίζοντο. Ἐπόργων δὲ πετροβόλα καὶ λοβόλα στήσαντες ματα [P. 505] καρτερῶς ἡμιναντὸ καὶ ἀ- Τέλος τὰ χρήματα ἀπαιτούμενοι, οἱ δὲ μὲν ἐδίδουν, ἀλλὰ καὶ προσελοιδοροῦντο καὶ ἔχειναζον. Διὰ ταῦτα καὶ χρόνος μὲν τῇ πο- ἐτρίβετο, ἡμιλοῦντο δὲ τάλλα, ως μηδὲ ἐν τοιεῖρα σφῶν ὑπερέζοντες. Καὶ οἱ Πέρσαι πάλ λόχους καὶ οὐλαμάους ἀνέδην τοῖς ἐρημωθεῖσι σαν, ἵν τὶ που τῶν ὑπολείπειμένων δναιντο. οὖν ἐν χώραις ὑπελείπετο, ἀλλ' ὅλιγοι μὲν τὸ λεσι παρεδύνοντο, καὶ οὗτοι ἐκ τοῦ παρεικο πλεiouς δὲ σφώτερόν τι ποιοῦντες οἱ μὲν εἰς οἱ δὲ εἰς ἀντιπεράίνων ὁρμῶν, καὶ τὰ αὐτῶν μέλιρων, προσπελάζειν οὐ τολμῶντες οὐδὲ ἐς Οἱ δὲ τολμῶντες διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπορία θεν πάτχοντες τὰ δεινὰ κατεμάνθανον, καὶ θεις τοῦ ζῆν ἐποίουν τοὺς ἀλλούς αὐτοὶ πίπ οὐ γάρ ὡς πολεμίους σφῆς οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ὡς πας ὁν αὐτοὶ διὰ σπάθης ἐκτήσαντο, ἀνδ πετόντας ἐτιμωροῦντο καὶ ἀνηλεῶς ἐσφαττον. καὶ Περὶ τοῦ Ἰωάρρου τοῦ Χοιροδοσκοῦ οἱ Ματζουράτου λεγομένου.

[P. 506] Ἐν τούτῳ καὶ τις νεανίας τὸ γένος γαρος, Χοιροδοσκός τούπιλην, ἀπὸ τοῦ ἐπ-

mis impactos Magnesiots, munimentorum appara- tuumque conscientia suorum, securissime con- tinentibus. Strenue inter hæc iidem ad omnes talis temporis accurrebant usus. Itaque cum ne aqua excluderentur periculum esse animadver- sis- sent, muro valido campum amplexi suburbanum, ubi erat fons 441 perennis, mœnibus annexuerunt, perdulta munitione usque ad Macarem; id illuc loci nomen est. Quin etiam comperto conari hostes incidere subterraneos canales, quibus aqua e monte proximo in urbem influebat, illuc manu armata succurrentes abire illos re infecta coegerunt; ac quantum pro præsentí usu licuit, istam quoque sibi aquationem asseruerunt. Turribus præterea balistas, catapultas muralesque id genus imponentes machinas, procul saxis telisque jaculandis hostem impigre submovebant. Tentati autem per colloquia, subnissis a magno duce qui compositionis spei offerrent, si pecuniam sibi suam vellet reddere, adeo se alienos a dando quod posse- batur demonstrarunt, ut ultro contumelias ingere- rent amarisque irrisioibus talia proponentes sub- sannarent. Hoc tenore procedebat in longum jam tempus obsidio oppugnatioque irrita. Interim autem a magno duce cuncta qua ad Romanæ contra barbaros defensionem ditionis erant tali tempore ne- cessaria, funditus ubique negligebantur; et quasi nosquam essent barbari contra quos utilius au- toritorum imperatori in iūnū manus occuparentur,

C universæ imperii vires impendebantur R oppugnandis. Hinc repressi paululum nuper exercitus successu Persæ denuo jam sine ul prodiit aut incursabundi et per desolatas a regiones spicilegium rapinarum faciebant. ergo rerum aut hominum prioribus latrocis persuerat, raptum mancipatu ve aufereba augebant suis dannis istam barbarorum quidam, e tutis, in que confugerant, præsi tempestiva fiducia repetere agros relictos a illuc deprehensi opprimebantur. Quanquam ea imprudentia corripuit: nam sapientiore que, etiam vicinarum arcium aut urbium ne sibi tutum asylum rati, in insulas et ad continentem profugerant, indeque sua pro- tuentes ne ad momentum quidem his se admovere sustinebant. Commendaruntque prudentiam consilii eorum infortunia, qui e pressi peregre, 442 repetere domo ausi u mederentur, mala sua priora longe grav cumularunt, hostiliter tractati a Persis, non ut sua requirentes adigente inopia mis- tur, sed jure puniendo censebant ut ratione, quæ nimurum sua ipsi bello et gladi- sent. Quare illos, non secus quain deprehe furio flagranti, immaniter cruciantes truci- 27. De Joanne Chærobosco, qui et Matzaca dictus.

Per hæc tempora juvenis quidam genere

ματος οίμαι τοῦ πάλαι, Ιωδνης, πολέμοις τισιν κατατρίψες κατὰ Μυσίαν, ως ἴσχυρίζετο, ἀκούων τὰ κατ' ἀνατολὴν δρώμενα, καὶ ὡς ἀσυντάκτως οἱ Πέρσαι χωροῦντες καὶ κατὰ λόγους ἐρημωθείσας τὰς χώρας μηδενὸς κωλύοντος κατατρίχουσιν, ἀνατριβάντες θάρρος, καὶ εἰς τριακοσίους τῷ ποσῷ προστατιρισάμενος, τοξοφόρους καὶ κορυνήτας τοὺς τελεῖστους, τὸ μὲν πρῶτον πρὸς τῇ θαλάσσῃ γενόμενος τῆς ήδου μέτεο διαπεραιώσθαι, ἔτι κατ' ἀνατολὴν τοῦ βασιλέως διάγοντος Μιχαήλ· ἐπειδὴ δὲ ἀνενεγθὲν τοῦτο ἱνοτά τε ἐμπίπτει τοῖς ἐπ' ἁξουσίαις ἀκούσας, μὴ λόδες ἀγροῖνδες τε καὶ ἀπόλεμος παραπόληται, καὶ διὰ ταῦτα κατασχεῖσις ἔκεινος· φυλακῇ δίδοται, καὶ μῆνας ἑννέα τῇ ἐγκλείσει προσταλαιπωρήσας· ἐποιεῖται ἐκεῖθεν ἀποδρᾶς τῇ ἐκκλησίᾳ προσφεύγει, ἐντεῦθεν αὖθις ἐνευκαιρήσας τῶν προτέρων ἔκεινον διάσθιῶν γίνεται, καὶ τῆς ἐκκλησίας κρύθην ἀπογωρήσας ἑγγκλιδῶν λαὸν ἐκ τοῦ περιττείκα συναθροίζει, καὶ τὴν ταχίστην σύναμα σφίσιν ὀνειροήτας διαπεραίσθαι· θόδε γάρ ἦν ἡρεμεῖν κάκείνους κακουμένους, ἥδη τῷ χρόνῳ, καὶ δυσὶν θάτερον, η̄ ζῆν ἐπὶ τῶν

A σφετέρων η̄ εὐκίεως πασεῖν ἀγαπῶντας. Καὶ οὕτως στρατὸς ὅλος γενόμενος ὑπὲν τῷ Χοιροβοσκῷ στρατηγοῦντι πεῖράν τινα ἀρπάζειν τὸν ἐχθρὸν ἐπειρώντο. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὀλίγοις πλείστοις παρεμπίπτοντες ἡνδραγάθουν. Ἡν δὲ ἄρα εἰρωνεία τύχης σφίσι τὰ δρώμενα, καὶ ἐπεγέλα τούτοις τὸ μέρος μονον, τὸ τοῦ κολυμβητοῦ πάσχοντες, φῶτα δὲ νόστος οὐκ ἔχει τὰ τῆς σωτηρίας ἁγέγγυα. Όη γάρ Κεγχρείς πλῆθος Περσῶν περιστάτο, καὶ οἱ ἔκειται πολλοὶ τινες ἔντες ἐκ τῶν κατὰ Σκάμανδρον χωρῶν διὰ τὴν ἀνάγκην παραβούσθεντες ἐν κινδύνοις ἤσαν καὶ βοήθειας ἐτέρωθεν ἔχρησιν, ἀμα τῷ μαθεῖν καὶ αὐτοὶ συνταξάμενοι ἔκει γίνονται. Καὶ ἀνοίστως ἐπεισπεσθέντες ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἕδοσάν τινας είναι, καὶ ὑπερέσχον τραπέντων τῶν πολεμίων. Καὶ τότε μὲν ὡς εἰκῇ **B** ἀνακωχής τοῖς [P. 307] πολωρχουμένοις τοῖσιν· οὗτερον δὲ συναγθέντες πλείους οἱ Πέρσαι ἔνθις κατὰ τούτους ὄρμήματος γίνονται, καὶ ἐποιεῖς πεζοῖς μεθ' ὄρμῆς ἐμπίπτοντες κατέκράτος νικῶν, καὶ τὸν Χοιροβοσκὸν περισχόντες κτενούσι, πλὴν οὐχ ἀμα τῷ περισχεῖν, ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἔκπτωτο τιμῆς

rus, cognomento Chœroboscus, a priori, opinor, professione pastoris porcorum, Joannes nomine, bellis quibusdam apud Mysiam, ut quidem ipse affirmabat, exercitatus, audiens quæ in Oriente gererentur, ut nempe solutis ordinibus Persæ passim vagantes per manipulos, tamen prohibente nemine, regiones illic incursarent, concepta rei bene gerendæ fiducia trecentos sibi sociat, quorum erant quidam armati arcubus, plerique clavas gestabant. Cum his mari se admovens transfretare in Asiam tentaverat, quo tempore illic erat junior Augustus Michael. Sed hoc ejus consilio divulgato, qui loca illa cum potestate tenabant, audientes timuerunt ne plebs agrestis, militiae rudis, in certum exitium temere rueret. Quamobrem comprehensus ille custodiæ traditur. Sed menses novem carcere conflictatus, inde postea elapsus ad ecclesiam confugit; ubi remissorem naetus stationem prioribus illis cogitationibus se reddit; et clam ecclesia recedens mistam plebis domo profugæ metu Persarum multitudinem colligit, cumque his confestim et **443** inopinato mare trajicit. Urgebant enim homines isti necessarium sibi in agros patios reditum propter penuriam rerum omnium, qua longo jam tempore premebantur. Quare apud se decreverant alterum duorum, aut suis in dominibus vivere aut decore occumbere pugnando. Sic quædam species exercitus Chœrobosco ductore formata est. Quærebatique avide occasionem experienti conflictu cum hoste fortunam bellū. Ac principio quidem plures in paucos irruentes bue rem gesserunt. Sed sævus hic erat fortunæ ludus, lactantis ipsos ut in fatale pertraheret exitium, passos idem quod urinatores solent, quibus emersisse semel et iterum e gurgite facit animos ad tertiam tentandam, in qua deum pereant, immersionem. Obeidebat ingens numerus Persarum

inclusam Cenchreis multitudinem plebis, inopis, quæ populationibus hostium e regionibus circa Scamandrum coacta eo fugere extremo tum in discrimine exterius illato cebat auxilio. Id simul Chœrobosco cum suis est cognitum, illuc advolant, et improviso irruentes viri esse visi sunt, fusis primo incursu et fugatis hostibus; unde contigit **C** respirare paulisper obssessos. Verum paulo post congregati majori numero Persæ uno simul omnes impetu Chœroboscanos adorintur, et immisso vi summa equitibus in pedites ipsos internecione delent, circumventumque undique Chœroboscum occidunt, non tamen statim ac ceperunt. Aliquandiu enim habitum in vinculis permiserunt orare obssessos, ut lytrum pro se solverent, iactatum a Persis summa nummorum quingentorum. Ad ea Cenchreensibus non prompte occurribantibus, et negligere occasionem visis redimendæ tot nummis unius animæ, ipse, cuja maxime intererat, ad eos Chœrobosco succedens sub murum, lingua Bulgarica, **444** eujus gnares esse intus sciebat aliquot (Græce usum de industria vitavit, nolens intelligi a multis qui se circumstabant, hujus petritis, quæ dicebat) alio pronuntiavit ea que putabat valitura inducendis iis ad sumptum sua causa faciendum. In his præcipuum habebat vim, quod pollicebatur se, statim ac foret liberatus, insigne aliquod facinus in damnum Persarum editurum. Erant e custodibus Chœroboscum sub muris producantibus quidam non prorsus ignari lingue Bulgaricæ. Hi nontiarunt Persis quid captivus, cuius liberationi pretium constituerant, spondeter. Quo illi cognito haud tanti putarunt quingentos nummos, ut non mallent illos perdere quam hostem Persici nominis implacabilem dimittiere liberum, praesertim cum ab eo semel tantum victo saepius ipsi superati metuendi causas haberent.

τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ προσελιπάρει (ἔστησαν γὰρ τὴν Α ἀποδράντων ἔργον μαχιμάς ποιοῦσι, τὸ δὲ ἔκειται σκυλεύσαντες πῦρ ἐνέδει καὶ τὸ πάντα ἀφανίζουσιν. καὶ Ἐκστρατεῖα τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ εἰς τὰ περὶ δύσιν.

[P. 508] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Ἡσθένουν δ' αὐτοὺς τὰ κατέδύσιν καὶ κακῶς εἰχον ἐξ Οσφρεντισθλάου, Ἐλτιμῆρη πρής αὐτὴν ἀποκλίναντος. Κἀπειδή περ τὰ κατὰ τὸν Αἴμον ἐδήσουν καὶ καθ' ὅμολογίας τὰ πλείστα ἥρουν. Κτένια καὶ Ρωσόκαστρον καὶ ἄλλα ἀπειλέστα, ἥδη δὲ καὶ τὰ κατὰ Σωζόπολιν καὶ Μεσέμβρειαν Ἀγαθόπολις τε καὶ Ἀγγίαλος ἐκρεδαίνετο καὶ τοῖς ἀποικίας ἐψήσαν προσχωρήσουσιν, ἐν ἀπόροις ἦν δὲ κρατῶν, καὶ προκαταλαβεῖν τὴν ἐς τὰ πρόσω πέρισσον ἔσπειρε. Τὰ μὲν οὖν κατ' ἀνατολὴν πρὸς ἄλλοις τὸν νοῦν ἔχειν αὐτὸν οὐκ ἡφίσει δῆμας τῷ τῶν πραγμάτων ἀναγκαῖον στενοχωρούμενος ἔγνω τὸν υἱὸν ἀποτελεῖσαν καὶ βασιλέα. Καὶ δὴ παρακευασάμενος τὰ πρὸς ἔξοδον συνεκπέμπει τούτῳ καὶ Γλαδῖν ἐκ Ταρχανειώτων πρωτοστράτορα, ἀνδρας ἀρετῆς μὲν καὶ ἐμπειροπλεμέμον, τὰ πλείστα δὲ τῷ τῶν βουλῶν ἐπιτῆδει. ἢ γὰρ ποδάργα προστατεῖτο τὰ πολλὰ πρὸς τὸ πράττειν δυνάμενον κατορθοῦν. Συνήγοντο γοῦν αἱ δυτικαὶ δυνάμεις περὶ τὸν

Ergo illum interfecerunt. Sic aliqui memorant. Tamen aliorum, quibus tutius creditur, diversa de hujus hominis casibus narratio haec est. Aliunt eum dum detentum a Persis, inventa denique fugavia, se proripuisse in tractus Occiduos, ibique oblatum suis Bulgaris famae commendatione et ex ea opinione fortitudinis ab iis promeruisse titulum ibi usitatum dignitatis, cui a sebasto sive Augusto derivatum nomen tribuitur. Hoc ille insignis honore Michaeli Augusto juniori sese offert, tunc in illis partibus haud prospere contra Turcos et Amogabarios belligeranti. Unde ab illo, quodvis auxiliu tali suo tempore opportunum ducente, facile impetrat ut se peditem mille peditum (tot enim circiter de novo collegerat) ductorem imperialibus auspiciis contra Persas militare pateretur. At ille sic praetextu armatus Persici belli regiones Romanas circa Thessalonicanam illa sua latrocinali infestavit manu, non ut Thessalus se gerens, sed Bulgarico plane instituto et more suo prædis agendis intentus. Hactenus de illo. Nunc ad Persas redeamus quos in Cenebrearum obsidione reliquimus. Hi delictis Chorobosci copiis quæ suppetias obsessis venerant, et ipso comprehenso, sine ullo jam metu instare conclusis et omnem ab iis rerum necessariarum arcere importationem perseverarunt, quoad tandem aquæ defectu politi arce, quoscumque illic repererunt, per paucis 445 elapsis, peremunt gladio; de predictaque cuncta ibi reposta, flamma tectis subjecta, id castrum funditus delaverunt.

28. Expeditio imperatoris Michaelis in partes occiduas.

Sed de his tantum retulisse sit satis. Res porro interim Occiduae laborabant et ruebant vescum.

C
Osphentisthlabi Romano imperio infesti potentia tunc corroborata, inclinato ad ipsum Eltimere. Hi viribus junctis Hæmo subiecta populabantur, et plerasque illic Romanas arces compulsa ad deditiōnē capiebant. In his Ctenia, Rosocastrum et alias plurimas sibi subjecerant. Jam autem Sozopolis cum circumcisit pagis, Meseimbrea quoque, Agathopolis et Anchialus in proximo stabant discrimine, nec longe a consilio deditiōnis abesse videbantur. Aestuabat Augustus senior haec andiens; et hinc quidem ad obviam eundum malo grassanti stimulabatur, inde autem totum ejus ad se rapiebant animum tractus Orientalis deploratissimæ res. In his angustiis, necessitate ineluctabili cogente, decrevit filium imperatorem in Occidas regiones mittere, ac præparata prout licuit ea imperiali expeditione proficisci eo cum Michaele simul jubet Glabam, e familia Tarchaniotarum, protostratorem, virum et lortem et belli artium usu peritum, ad haec presentis celerisque in ambiguum occursu consili. Qua ultima dote nunc fere valebat sola, quoniam podagra, qua plerumque infestabatur, ne bellicis operam posset navare facinoribus prohibebat. Ad juniorem igitur Augustum stativa Eizyæ habentem universæ Occidui tractus Romanæ copia edictio undique occurrere jussæ congregabantur. Sed eæ ubi omnes conuenierunt, haud tales sunt reperiæ quæ prudenter committi eum Bulgaricis numero superioribus possent. Cum tamen nuntiarentur apparere Bulgari circa Sozopolium, et providere 446 tutez urbis summa necessitas Michaelem Augustum subigeret, misit eo tentaturum quantum ex usu præsenti militaris prudentia dictaret ex Bulgaris Bosilam, Smilitzæ et Radosthlabi minimum natu

πιλά προτκαθήμενον τῇ Βιζύῃ · ἀλλ' οὐκ Α Τούτους γοῦν ίχανοῦν ἐκ τῶν δυνατῶν προθυμοδύμενά τάρσεις; πρὸς ἀνταγώνισιν. "Ομως φανένταγόρων περὶ Σωζόπολιν δι βασιλεὺς ἔκπεμπει πλείστοις τὸν ἐκ Βουλγάρων Βασιλίαν, τὸν καὶ Ἀρδοσθλάδου διστάτον ἀδελφόν· ὃς δὴ ταχέων ἐπιστὰς, καὶ φόνον ἐμβαλὼν οὐ μίλις ἔχθροις, εἰς φυγὴν παρατίκα τρέπει τοὺς έτεις. Καὶ τὸν Σκαφιδᾶν ποταμὸν περασιουμένοις ἀκοσμίαις διστύχημα συναντᾷ, καὶ ἡ γέφυρα τεῖς, καὶ ποταμὸς ἐντεῦθεν καὶ ξίφος τοὺς διεμεριζότην, καὶ φόνος οὐχ ὁ τυχὸν γίνεσθο Βουλγάρους δτεύνει, καὶ σφίσι σύνηθες ματὶ τοὺς ἔσλικτας ἀπολύειν, χωρὶς μέντηπερνῶν καὶ μεγάλων, ὡς μόνους συμβαίνειν τοὺς ἀνθισταμένους κατὰ τὸν πόλεμον, ταῦτην Ἀνδριανοῦ προσβαλόντας καὶ τὰ λάρηπάζοντες, σφαλέντων τῶν ἡμετέρων τύλης καὶ τῷ ἀλλοπροσάλλῳ τοῦ Ἀρεος, πολλοὺς ὄκνουν φονεύειν. "Οθεν καὶ βασιλεὺς ὑπερέει, ἐπειδὴ καὶ ίχανάς συγκροτεῖν δυνάμεις θαὶ μέλλοντες τῇ [P.309] Ἀνδριανοῦ, πολλοὺς ταὶς ἐκ τῆς Ἑω συνηπείγετο ἐμπειροπολέμους, μνοὶ τῶν διπαρχόντων ἦσαν οὗτοι καὶ ἐνδεεῖς.

B. Illic celeriter illuc occurrens trepidatio jecit non modicam hostibus; et quotquot s obvios habuit, fusis incursu primo fugatiam persequendo instituit fuga trajiciens caidam amnum, ubi eis infortunium occidit. Pons enim ipsis transeuntibus concidens C et gladio miseris divisit, partim undis, partim cæsos ferro instantium. Hic tamen Romanis Bulgari morem patrium tenet, parcendi hostibus bello captis eosque dimittendi. Abire igitur incolumes passi erosque, illustrioribus exceptis, ita ut præquai in conflictu pugnantes cederant, reliquo numero, concedentibus victoribus, salvi ent. Hi rursus manu facta in agrum Adriatis irruentes, prælio secundo cum nostris præterquam spolia cæsorum diripuerunt, quos viros potuerunt capere e Romanis plurimos, hanc pari ejus qua cum ipsis erat misericordia impertierunt: non enim pertin plerosque occidere. Accidit ea belli ostiis rebus periūcommoda, fortuna more Marte vario vices successuum alternantibus. Et alienissimo tempore jacturæ vehementer us junior indoluit; ac quoniam per infestam hostilibus incursibus profligendum Adrianopolim erat, necesse habens idoneo comitro alicunde cogere, multos illic reperit fortis et belli experientes, qui olim in militaverant, conscribere ac sic exercitum constituit. Verum illi, quod amissis domibus profugi extrema rerum omnium egestate antur, vestiendi scilicet atque armandi nique auctorandi stipendiis fuere. Ad hoc is, quæcumque ad manum habuit, pecunia

PATROL. GR. CXLIV.

expensa, cum longe plura res posceret, ne imperatoriae quidem supellectili tali occasione parendum ducens, quæ vasa 447 aurea et argentea extulerat ad familiare ministerium, conflari et in nummos signati jussit, ultro ad id ipsum adhortante Maria Augusta ipsius conjugi, cuius ea pleraque dotalia erant bona, domo paterna, dom ad nuptias Michaelis duceretur, clata. Ex his Constantinopolim missis et illic cusiis in monetam confessim auctus pecunia Michael, multorum milium exercitu parato, cum hoc Adrianopolim fiducia magna se contulit. Ibi Augustæ relicta, prius Deiparam veneratus, in regionem jugo exteriori subjectam, quam et Romania vocant, viresima tertia Augusti die hostiliter incurrit, et a Reachubii ad Stilbnum, hinc usque ad Copsis, veterem renovans parceriam, cuncta late prædam Mysorum fecit, Eltimereisque exclusit. Hinc cursu converso, pari obvia vastandi felicitate alias quoque hostium terras incursans ad Orestiadem pervenit. Haec cognita Constantinopoli primum sunt litteris eo Adrianopoli missis ab Augusta Maria, quas ad illam ex ipso exercitu dederat Theodorus Michaelis Augusti frater. Quibus sic Andronicus imperator auditis turbatus parumper est, animum dividens in admirationem et sollicitudinem. Causa commotionis fuit homonymia duorum locorum, quæ diversa et ab invicem longe dissita uno tamen et eodem Reachubis appellantur nomine. Norat ille ex fama, ubi Stilbnum, ubi Copsis essent sitæ. Quoniam autem alium terminum depraedatum a Michaeli Augusto terrarum memorari Reachubin videbat, et de hac percontans audiebat propinquum hunc locum esse finibus Ternobi regiae urbis Bulgarorum a meridie, non plus quam

16

νόδου ταύτην ἡκουει κείσθαι ἐκ μεσημβρίας, ἡμέρῃ· Α καὶ τὴν ἀντιπεραίαν τῆς Βυζαντίδος φογχαρίαν δόδην διέχουσαν, χλεύην διως ὑπελάμβανε τὰ γραφόμενα, καὶ οὕτε συμβαλεῖν εἰχεν εἰς ἐν τὰ πόρφρω διεστῶτα, καὶ τόλμαν διτως εἰκαίνιν, εἰ τοῦτ' ἐπράχθη, καὶ κίνδυνον ἀναγκαῖον τοῖς εἰσελθοῦσιν ὡς τὸ εἰκός ὑπελάμβανεν. Ἡν δὲ ἀρξ, δ καὶ ἐκ τοῦ παρασχεδὸν ἡκούετο, ἐπέρα τις ὅμωνυμονέν 'Ρεάχουνις, ἦν καὶ ὑποκοριζόμενοι ἀνθρώποι 'Ρεάχοιτζαν ἐκάλουν. Καὶ οὕτω θύρυσος μὲν ἐπέπιστο, τὸ δ' ἄσφαλτὸς τῶν γραμμάτων κατελαμβάνετο. Οὕπω δὲ καὶ Ποσειδέων ἐπληροῦτο, καὶ ἐντελεῖς φῆμαι, μήνυτρα καθαρὰ ἐκ τῶν διτέρων ἐπαναζεύξαντος, λιαν διεβεβαίουν ὡς οἱ Βούλγαροι ἔκαμον.

κθ'. Ἀιδραγαθία κατὰ Γεννουΐτῶν τοῦ τῷ Λαζαροῦ ἀρχοντος Ἀδεξίου.

[P. 310] Τοῦ δ' αὐτοῦ ἕτους καὶ ὁ τῶν Λαζῶν ἀρχηγὸς καὶ τῆς βασιλέως αὐταδέλφης παῖς Ἀλέξιος, τῇ δεσποτικῇ σεμνούνδενος μορφῇ καὶ τὸ Τραπεζήιον διτον κατέχων, Γεννουΐταις γίνεται διὰ μάχης ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Γεννουΐταις ἦν σύνηθες ἐξ αρχαίου κατοικοῦσι τὴν χώραν ἀπομερίζειν τὰ κέρδη ὧν μετσεχείριζον ἐκ κομμαρκίον λεγομένου 'Ρωμαϊκῶν τοῖς τῆς χώρας διρχουσιν. Ἐπειδ' ηδέναντο κατὰ πόλιν καὶ ταῖς ἀτελεῖαις ἐμεγαλύνοντο, ὥστε

B
μένων, πλὴν τῆς τῶν φορτίων τέως μερίδος καταχθέντων καὶ λιαν ἀντείχοτο ως ἐπὶ τῆς αὐτοῦ γεγονότων. Οἱ δὲ τῷ καθ' αὐτοὺς καὶ σφρονήματι ἐμετεωρίζοντο, καὶ πρὸς τὰ ἐπεστατάντείν τοις καὶ ἀντέσπων, Κάντεῦθεν 'Ιβηρας ἐκείνος, τὴν πρὸς σφᾶς ἀναθαρρέζ μάχην, καὶ τίκα δρις καὶ πόλεμος ἐξ ἐκατέρων αυγκροτοῦντον· [P. 311] ἀλλήλους ἔβαλλον, καὶ συνεγένετο· δέ πέπει δ' ἡ νίκη τοῖς 'Ιβηρασι, καὶ

diel anni itinere medio, mirabatur tantum spatium hostilis ditionis uno incursu vastari a nostris potuisse, illudique sibi ac falso hæc jactari suspectabat; prætereaque 448 metuebat ne, si vera narrarentur, ii nimium intra hostium presidia progressi audacia inconsulta locum cladi dedissent, ni propere succurreretur, mox accipienda deprehensis illic unde receptus non daretur. Re autem vera nihil tali peccaverat Michael, proculque a circumventionis periculo aberat. Non enim usque ad Reachubin Ternobo vicinam processerat: sed erat prœcul ab ista priori distans alia Reachubis, cuam vel ad differentiam vel ad significandum hanc illa minorem esse homines illorum tractuum diliguntiva forma Reachubitzam vocabant. Hoc postmodum comperto acquievit imperator, et agnita litterarum fide gaudium prosperi successus animo securu cepit. Nondum totus mensis Sextilis effuxerat, cum jam fama facti constans et indicia sincera perlata in urbem plene illic cunctis persuasere, graviter a nostris Bulgarios premi laborareque res horum.

29. *Pugna prospera principis Lazorum Alexii contra Genuenses.*

Eodem anno Lazorum princeps, sorore imperatoris natus, Alexius, despotica insignis potestate et urbem illic Trapezuntēm obtinens, pugnam fecit cum Genuensibus, tali quadam ex causa. Genuensibus ex antiquo inquilinis regionis ejus erat solitum lucri partem ex commercio quæsiti imperiū loci principibus. At postquam ii aucti opibus Constantinopoli numeroque sunt, et illic immunitatibus donati tributorum splendore atque opulentia excreverant, eo quidem usque ut Galatam, ad-

C
versum in Orientali continentē Byzantion, concessu Augustorum in propriū domicilium haberent, simul egregie munitiones securitatem, simul magnificis superbe ornatis, ignominiosum deinceps sibi pati amplius perscrutationem sarcinarum sequacem Trapezunte fleret ad excipiendam indecipi debitam partem; ac coerceri, dum in deprehendebantur, graviter ferebant, inde esse causantes, qui tam honorificis privilegiorum in unitatis ornati ab imperatore 449 suisserat, a minutis toparchis teneri tamen vinctigales iectos. Hoc ergo injuria loco ducentes primi communi concilio ipsorum legatos ad Ammittunt, quædam postulantes; quibus ebaudquaque assentiretur, statim ipsi simul migrare se simul omnes e Lazorum terris quam reddituros velle. Ac quoniam naves ipsas longe in portu stabant, subito per eas præconio edicunt, expedient se cuncti ad munum abitum. Quam id imperatum celeriter prompte impigre, ut sine mora pareret singulis opera dabatur. Nihil his motus Laz princeps, abire quidem Genuenses perfaci surum se ostendit, sive intelligens haec insuper obtendi, sive ut ex vero res gereretur, con cium eorum parum curans. Cæterum præ institut exigeret, prius quam solverent, id ipsi pro sarcinis jam ante ab illo in suam illatās Jure hactenus recepto deberetur. Genuenses ad hauc denuntiationem principis in consipsis elati confidentiam, facturos quod posse palam se negabant, retrahebantque interim, tum poterant, merces in naves. Sic enim

καὶ εἶχεν. Τόλος ταῖς τῶν Ἰθήρων προσδο- A τὰ κατ' ἐκείνας ιθύνειν. "Ἄννα δὲ" ἄργοιά δεινοὶ καὶ πρὸς τὰ ἀφεξῆς δε-
πᾶντας τὴν ἔξω τῆς πόλεως χώρα, οὐ
τοιαν νίκης, ἀλλ' ὡστε μόλις τὸ κακὸν ἐκ-
στριβηθέντων τῶν ἀντιπάλων. Τὸ δὲ ἦν ζη-
οῦ μάτρω ποιούμενη καὶ τοῖς αὐτόχθοσιν,
οὐ δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐζημίου κάκε-
πτῷ - φορτία γάρ ἐκεῖνα δυοκατέσκε ναυσιν
καὶ πρὸς τὴν πάτηρων (τόσαις γάρ καὶ προσ-
τὸν λιμένι) δακάνημα γίνονται τοῦ πυρός.
ιτεῦθεν ταπεινωθέντες τὰ τῆς εἰρήνης
το.

πατέρα τὴν "Ἄγρην τὴν κατά δύσιν βασι-
λισσαν.

Οὐ δὲ καὶ ἡ κατὰ δύσιν βασίλισσα "Άγρα, ή
τενθία τοῦ βασιλέως, τῶν ἐκ τῶν Ἰταλῶν B
αποῦν, ἀλλ' ἐπει τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μι-
κητορουσθεῖσα κῆδους διὰ τὴν συγγένειαν
Καρούλου υἱὸν ἐπεγμεμβρεύσατο Φλιππον,
θάσαντες εἴπομεν, καὶ πόλεις ἡσαν καὶ γῆ-
ις προίκες δοθέντα, οἱ μὲν ἐξ αὐτῆς χειρού-
πολεις ἥδουλοντα καὶ Ἰταλικαὶ διοικήσεις

duum amplius princeps haud ratus, quas
ad manum Ibericas copias ad pugnam
Committitur prælium utrinque, volanti-
nistro citroque jaculis plurimi invicem ca-
icatoris porro haud dubie vergebat ad Ibe-
rioque stabat loco sors Genuensium. Ad
im incumbentibus vehementius Iberis, Ge-
res resistendo impares, et quod secutorum
ut præcaventes, ignem injiciunt in exte-
berbium. Trapezuntis non ad spem victo-
quo, si forte, trepidantibus ad extinctio-
nis, aliquam inire rationem possent se ac-
utum subduceendi. Damnum ex hoc 450

immensem indigenarum exstitit, sed
aīus Genuensium. Nam sarcinæ ipsorum
pretiosis mercibus tanta mole ac numero
duodecim (quot in portu stabant) com-
issent, eodem igne consumptæ sunt. Ea
jauctura demittere animos coacti Genuen-
s consilia sunt amplexi.

ebus Anna regina in Occiduis tractibus
degentis.

urn neque Anna regina in Occiduo degens
neptis imperatoris, quiete secura et im-
matorum ab Italies esse sinebatur. Sed ex
busa facultate collocandæ filia juniori Au-
richaeli, propter intumam consanguinitatem
eum et se, Caroli filium Philippum in gene-
rickerat, prout superius memoravimus,
is ei dotis nomine urbibus et regionibus
am, Philippus idem et Latini subito volue-
sibi loca subjicere, et Italicis contributa
bus suis ipsorum impertire sacris et legibus
At eorum hoc studium Anna variis cun-
ciudebat artibus, magnopere præcavens,
matrimonialibus pactis convenerat, ne om-

βάλλετο, προβαλλομένη τὴν τῆς θρησκείας Ιθάμαρ
πρὸς τὰ Ἰταλικὰ ἡθι συγκείμενον οὐ μὴ μεταπεσεῖν
διλος βιασθῆναι μετάκλησιν. Διὰ ταῦτα καὶ πρὸς βα-
σιλέα αὐτῇ ἀπέκλινεν, καὶ τὸν παῖδα Θωμᾶν γαμ-
ήριν ἐπειράστο ποιεῖν τῷ βασιλεῖ Μιχαήλ, ἀξια δι-
δούσα τὰ δύνα τῷ τὸν γαμήριν ἀποπροσποιεῖσθαι.
Οὐ δὲ μηδὲν μελλήσας μηδὲ ἐς νέωτα ὑπερθέμενος
οὐδεὶς δρούσται ναυσὶ μακραῖς τέσσαρες πλεοτο-
τῶν εἰκοσιν, αἵδε δὴ καὶ ἐκπανεγγὺς ναυλοχησάμενοι
τὸν τόπον ἥρμουν καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ τὴν "Άνναν
καθίστων, ἐπιδωμάνην βασιλέα καὶ τὴν ἐκτίθεν
ἀρωγὴν θέλουσαν. [P. 312] Ἀλλ' ἐκεῖνη μὲν καὶ οὐ-
τας ὡς εἶχε κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνταγωνιζομένη ἐπὶ^C
τοῦ προτερήματος ἐγεγόνει, τὸ δὲ γε κῆδος καὶ
ἐσαῦθις ἤνυστο.

λα'. Απόδρασις Ἀλαρῶν ἐκ τοῦ μεγάλου δου-
κός, καὶ ἀπόδρασθι περὶ τὰς Πηγάς.

Βασιλεὺς δὲ ἀναγκαῖος ἐν ὑπερθέσεσιν ἦν, πρὸς
διπερ καὶ ἡξιοῦτο διὰ τὰ συμβαίνοντα τῷ σφετέρῳ
κλήρῳ, πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς ἐπιμελεῖας χρή-
ζοντα, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ τὸ ξενικὸν ἀπαν, ὡς μὲν

nino sua filia Ithamar transire ad ritum Latinum
e Græco patrio cogeretur, quod jure futurum me-
tuebat, si arcis ejus et terræ semel præsidiis La-
tinorum tenerentur. Dum sic illa traditiones ur-
biū differret, Philippo cum suis contra instantē,
verens Anna ut par ad extremum resistendo esset,
auxilia imperatoris respectabat, in ejus partes in-
clinans, et ad illum sibi artius jungendum conju-
gium proponens filii sui Thomæ cum filia junioris
Augusti Michaelis, promittens talis nomine matri-
monii sponso suo filio cessuram easdem urbes ac
terras quas doti filiæ Ithamaris addixerat, genero
Philippo abdicando. Id parari simul Philippus
sensit, haud momento cunctatus classem armat
navium longarum plus quam viginti quatuor; e
quibus teræ sibi debitis 451 appulsi erescendens
late vastabat regiones Annae subjectas ditioni. Unde
ipsa in artas redacta angustias implorare quidem
volet imperatoris opem ejusque validis auxiliis
juvari: tamen suis ipsa præsentibus ad resisten-
dum, prout poterat, usq; strenue copiis superior
D interim evasit, rebusque integris servatis desti-
natam affinitatem, qua prius designaverat, tandem
perfecit modo.

31. *Fuga Alanorum e castris magni ducis, eorumque successus helicus ad Pegas.*

At imperator Andronicus acribus hinc ecclesia-
sticarum inde politicarum rerum varie ac graviter
laborantium in diversa tractus curis, in necessaria
deliberationum incertitudine suspensus fluctuabat.
Nam et cleri sui statum, patriarchæ huic parum
aequi palamque exosi austero invisoque regimine
turbatum, præsentil sua et efficaci plurimum in-
digere providentia videbat: aliunde vero crucem
illi ligebant inclemescentes ab exercitu nuntiis de
dissensionibus illic Italos inter eis Alanos exitiose

Ιταλοί, ὡς δὲ Ἀλανοί, ταῖς γνώμαις ἡλλοτριοῦντο. Αἱ προσέτατεν ὑποστρέψειν. Τοῖς δὲ θάγχον τὶ στροφῆς ἀνθιτρουμένοις συνέβη τῷ τέω; ἀνθῆσαν φανέντων Περσῶν. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐννεακοσίους ἐποσθύντο, καὶ τὴν μάχην ὡς μετὰ θάρρους εἰσθάλλουσιν ἐκ μιᾶς· οἱ δὲ ἐσμβαλόντες ὡς εἰς διακοσίους [P. 313] ποστῶν ἀλλων αὐτῶν ὡς ἐκ πολλοῦ διασκεδασθ ὅμως τοὺς μὲν κτείνουσι, τοὺς δὲ αἰροῦσιν εἰς τραπέντας, αὐτοὶ μηδὲν παθόντες τῶν ἀνηκέ λῃ. Τερδοτιοὶ τελεσθέν παρὰ τῆς ἀγίας μάρτυρος Θεοδοσίας.

Ἐν τούτῳ δὲ καὶ τέρας τελεῖται θαυμάσ θειομάρτυρος Θεοδοσίας, περὶ οὐ μὴ λέγει ροῦντι καθ' ἔκαστον ἐμοὶ μὲν κίνδυνος οὐ μικρα τοῦ Θεοῦ ἀναχηρύττειν ἔξιον δν, ζημία διλίγη τοῖς μὴ ἀκούσουσι περιστήσεται· δι πάντως καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἀκριβῶς δειγμα τῆς πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ Κρι παραστῇ. Νεανίας τις ἀνὰ τὴν Κωνσταντίνου τε καὶ ἐνεδεὶς ἐπὶ χρόνοις ἦν οὐκ ὀλίγοις,

nec revocabiliter commissis, quas iterata sua jussa sedare hactenus nequivissent, odio in utrisque mutuo extingente reverentiam imperii et conumaciam iratis inflexibilem afflante. Istius contumaciae primum et maxime molestum in magno ipso duce specimen exstabat. Nam cum eum iam adhuc degentem Mitylene (quo tempore Magnesiae ab illo defecit contigit) praecisis sed irritis mandatis avertire tentasset a consilio statim oppugnatum eundi Magnesienses, cuinque ex quo intellexisset jam eundem obsidere Magnesiam, non minus inutili conatu retrahere ipsum a tali cōcepto sategisset, quam poterat efficacissime imperans ut eo intempestivo dilato bello universas quas secum habebat copias trajecto confestim mari, duceret in tractus Occiduos ad imperatorem Michraelem, allegans Magnesienses, utcunque aliter peccassent, perstare tamen in professione submissionis ad imperium et quotidie Augustis sua in eos obseruantiae indicibus acclamationibus bene precari, ejus porro quod perperam egissent, commodiori posse tempore ab ipsis poenae repelli, hæc, inquam, Andronicus duci magno, licet instantissime iterans, surdo canebat, adeo quidem obfirmato 452 in proposito Magnesienses ulciscendi, ut suas copias ad id insufficientes deprehensas novis Romanorum delectibus augeret, omninoque præ se ferret se, nisi deleta illa sibi rebelli urbe, haud velle vivere. Verum illis quos illic sub signis habebat Alanis, subinde reputantibus quid Cyzici passi essent, minime placebant quæ tunc fierent. Quare hi capto tempore omnes simul, numero quingenti, a castris magni ducis injussu abeunt; et desperata facultate trajiciendi freti ad Callipolim, siue in suas ipsorum terras recedendi, vagi, stationibus crebro mutandis, huc illucque serebantur. Eo incerto cursu perlata ad viciniam Pegarum certo loco extra oppidum tabernacula fixere. Illic eos

conveniunt missi ab imperatore, qui nū ipsis pecunia non modica joberent redire fugerant, ac signa repetere. At illi sic paranimis, ut mortem obire mallent quam sul et irritati ducis imperium redire. Interim illis rei bene gerendæ oblata est, quadam C illis partibus apparente Persarum manu, saquidem valida, nongentorum videlicet armati cui cum Alani occurrerent, haud omnes simrant sed ducenti duntaxat, aliis trecentis, ea casris recesserant, dudum varie dispersi men ita fortiter in Persas incurrerunt, ut eorum interficerent, reliquos fugarent, et bus instando plurimos eorum caperent, suorum aut desiderato aut graviter saucio.

52. Prodigium patratum a sancta martyre The

Inter hæc perpetratum est prodigiosum nū lum sanctæ martyris Theodosię. Quod eorum historiam temporum tradere litterfessus, haud citra periculum reprehensionis ciosi culpam silentii, distinete hoc loco omitterem, utique cum Dei opera vulgari eptis sermonibusque celebrari digna sint, ne danda posteritas rei notitia utilissimæ e quam nisi audiret me narrante, detrimento retur haud modico. Eadem porro promulgat demonstrabit arguento 453 invigilare rel manis providentiam divinam, nosque Deo esse, præsentι quasi pignore fidem faciet, scens quidam Constantinopoli surdus annū paucis et mutus fuit; qua ipsa miseria victu sibi ratione parare prohibitus, mercede farvictitabat, idque non apud unum permanenstanter, sed subinde mutans dominos. Loc inter alios operam quidam Pegonitæ no proxime conspicuum templum Dei præconum stolorum habitanti. Apud hunc muto juveni

καὶ αὐτὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀποροῦντα θη-
λόδιον, δι' ὃν ἐπολυωρεῖτο τοῖς ἀναγκαῖοις,
ἡ μάνιμος ἡν τὴν ἐφ' ἐνὶ δεσπότῃ θητείαν,
τοὺς δεσπότας ἀλλάττειν. Θητεύει γοῦν πρὸς
μποᾶς καὶ τινὶ Πηγώνιτη τοῦνομα, τοῦ περι-
που νεώ τῶν θεοχρύκων Ἕγγιστα καταμέ-
Τούτῳ κατ' δναρ ἡ μάρτυς ἐφίσταται καὶ
νος, καὶ τὴν πρὸς τὸν νεων πάντως ἑκείνης
ῥῷ τε καὶ θυμιάματι παραγγέλλει διφίξιν. Ὁ
ρεταί, καὶ σχήματι μόνῳ προσητηκύς τὰ ἀγ-
τα, καὶ λαβὼν ξυνιέντων τῶν ἀκούσιντων, προ-
στῷ ναῷ καὶ ἐφ' Ικανῷ ποτνιάται, καὶ τῷ τῆς
μητρὸς ἔλατρῳ χρισθεὶς, πεσὼν ὑπὸ πόδας κατὰ
γῆς ἵκέτης τῇ μάρτυρι γίνεται. Ἐπαναζευ-
κεῖθεν ἕδος τὸ οὖς ἐνοχλεῖσθαι. Πολλάκις
ορέαν τῷ λιχανῷ ἐκπίπτει ἑκείθεν αὐτίκα, ὡς
ζωῦφιον ἐμπονοῦν τε καὶ ὑπόπτερον, δὲ καὶ
νον ἐν θαύματι καὶ πρὸς ἀμυναν ἕντος ἀφ-
ροχρήμα τίνεται. Ἔδοξε δὲ δύμως φάσται τὸ
τοῦ [P. 514] ἄλλως, καὶ ἐν γρησταῖς ταῖς
καὶ ξν. Ἀλλ' ἐφίσταται τῇ οἰκλί θύμοις ἔχων
θις τοῦ πάθους. Οἱ μὲν ὡς τὸ πάλαι τὸ πῦρ
ον ὑπανάπτειν, φέροντες ἀλευρό, δὲ δὲ μπεσών
λιγέσως. Ἀλλ' οὔτε φλεξ ὥρτο οὔτε πῦρ θεσπι-
κε, κατὰ ποίησιν, μόνος δὲ ὑπετύφετο καπνός,

A καὶ εἰκαῖως οὔτος ἐπόνει καὶ ἐδυσχέραινε. Μετὰ
πολλὴν δὲ πειραν τοῦ πυρὸς μηδὲν ὑπακούοντος,
μετεβλήθη τὸ ἀσθμα εἰς λόγους καὶ φωνὴν ἐκρήσ-
σαι· ἀράται γάρ τῇ ἐστί, ἀράται μή τοις ὑπανάψαι
μηδὲ φλόγα τὸ σύνολον ποιῆσαι, μέγα βοῶν ἐκ βαρύ-
τητος. "Ο δή, ὡς εἰκός, τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίας οὐκ
Ελαθεν. "Ομως δὲ ἀκούσαντες ἐξεπλήγησαντο, αφίσιν
ἴαυτοῖς διαπιστοῦντες, καὶ οὐδὲν ἤγουμενοι θάτερον,
η τὸ πῦρ τὴν φωνὴν ἀνείναι τῇ μήτρᾳ τὸν τέως κωφὸν
καὶ δὲ οὐκε δίδεσαν φωνὴν ποτε προϊέμενον. Ήπει
πόρρωθεν φωνοῦντες ἀνέκρινον τίνος ἡ φωνὴ αὕτη
καὶ τὰ λαλούμενα, δὲ κωφὸς ἀκούει, καὶ περὶ ἰαυτοῦ
μαρτυρεῖ, ὡς αὐτὸς ἀκούσας ἀνακρινόντων, αὐτὸς
ην καὶ δ τῷ πυρὶ ιδιώτη παρασάμενος στόματι. Καὶ
εὐθὺς ἐπιστάντες τὸ φρικτὸν ἑκείνο τέρας κατανοοῦ-
σιν, τὸν λόγον τε διεκδιδοῦσι, καὶ πᾶσιν ἀνάπτυστον
τὸ πραχθὲν γίνεται. Είτα καὶ πρὸς βασιλέα φύλανει
τὸ θαύμα, καὶ φέρουσι παρ' αὐτὸν ὅριαθὲν, παρόντος
καὶ πατράρχου, τὸν ποτε κωφὸν καὶ ἐνεδόν, δὲ δή
καὶ ἐρωτώμενος ἀρχῆς ἀπ' ἀκρης τὸ πᾶν ἐξαγγέλλει,
αὐτὸς οἰκείως στόματι διηγούμενος. Ταῦτα ἀρά καὶ
μηδὲν κρίναντος δίκαιον τοῦ κρατοῦντος σιγῇ παρ-
ελθεῖν τὸ δράμα, πάνυνοχος ἐξ αὐτῆς παννυχίς τῇ
μάρτυρι διαγγέλλεται, μηδὲ αὐτοῦ βασιλέως ἑκείθεν
λείποντος. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἐπὶ πλέον οὔτος τὸ

sancta martyr et virgo per somnum superne-
ins se obtulit, eumque omnino jussit ad suam
sacram ædem cum cera et thymiamate pro-
Experrectus ille nutu et gestu, prout po-
visum exposuit domesticis, ita ut satis illi
erent; quare ab iis acceptis quaæ sancta
afferri mandarat, cum his accurrit ad tem-
plumque sat longo veneratus dioram spatio et
ampadis inunctus, procidens sub pedes juxta
supplex martyri sit. Inde revertenti nescio
noleste pruriebat in auris intimo. Quare cum
le illuc immisso indice non parceret scalpere,
inde inopinatissime decidit forma quædam
vivi, ut apparebat, et alis instructi. Quod
ille admirans contrectasset cupide, ac mox
ens naturali odio quo ferimur in infesta,
i noxiā bestiolam elidendo pararet, illud,
uid erat, confessim ex oculis evanuit. Solamen
fuit quod incommoda prurigo, qua in
simis auricula cavernis importune punctus
prius fuerat, vel plane resedisse vel remis-
quietare videbatur. Quia experientia ejus
s quodam eventus felicioris augurio in spem
curationis excitabatur. In hoc gaudio, sur-
amen ut prius, ingressus herilem domum
admonetur quibus solebat signis a familiari
ero præfectis, ut ignem accenderet pan-
ido: jam enim a pistore farinam afferri mox
asam subigendam. Ille ad focum advolau-
si studio, prunis insufflabat stridule. Sed nec
a micat, crepians neque fulgurat ignis, juxta
n, solus se densa glomerat caligine sumus.
labor sic in longum irritus trahitur, offensus

juvenis contumacia ignis ad tam crebro intenseque
affatos susurros persistentis surdi, spiritum in
verba mutat, erumpitque voces penitus conceptam
iram usitata declarantes indignantium formula.
Maledicit enim foco, et magno ex affectus vehe-
mētia clamore, « Nunquam ex te possit oriri
flamma, » sonore pronuntiat. Exaudita cum stupore
ingenti a domesticis vociferatio est. Alique il primo
vix credentes suribus alterum duorum admitten-
dum necessario videbant, ut aut ab igne prolatæ
quam audierant vox esset, aut ab eo articulata ho-
mine quem ipsi mutum certissimo hactenus nos-
sent. Ergo procul inclamat: « Cujus haec vox est?
quis ista loquitur? » Tunc vero qui mutus esse de-
sierat, etiam se non amplius surdum esse decla-
ravit: auditus enim quaæ ex intervallo inclama-
bantur, apte intelligibiliterque reposuit eumdem se-
qui auditu perceperisset que fuerant ipsi locuti,
auctorem quoque vocis esse enīus enīus ante sonum
sensérant, qua nimirū, iræ impatientis æstu, ore
ac lingua propriis foco maledixisset. Illico igitur
certatum omnes accurrentes prodigiosum illud mi-
raculum præsentibus subjiciunt sensibus, ac per
viciniam urbemque differunt. Unde momento res
vulgata ad imperatoris quoque notitiam pervenit.
Ad hunc, si statim fieri jubente, præsente etiam
patriarcha, ducitur qui surdus et mutus fuerat.
Isque interrogatus a primo 455 principio rem
totam, uti contigerat, ore proprio narravit. Tam
mirabilem eventum haudquaquam Augustus æquum
censens silentio premi, agit statim cum patriarcha
ut per vigilium noctis solidæ hymnis et gratiarum
actionibus apud templum sanctæ Virginis, miracul

σίδας τῇ θαυματουργῷ θέλων φιλοτιμεῖσθαι, τοῖς Α πεζῇ βαδίζων πρὸς τὸν ἵναδόν τῇ μάρτυρι παρὰ μὲν ἀλλοὶ εἰσῆκε βαδίζειν ὡς βούλοιντο, αὐτὸς δὲ σύναρχος συγκαλήτηρ πάσῃ καὶ πατριάρχῃ ἀκρόνυχος.

suctoris, impendenda indiceretur. Nec inde imperator absuit. Quin etiam ut abundantius ostenderet quam prolixo animo tam juste debitum misericordia martyri gratulandi venerandique officium persolveret, permisso aliis ut vehiculo aut equo

ad ejus templum, si liberet, gestarentur, ipse crepusculum instantis noctis, universo senatu patriarcha comitante, pedibus ineedens ad plumbum pervenit, sanctaque illuc se stitit martyri.

G.

Πρόδοτος.

Ἐπάνειπτ δ' αὐθίς ἐκεῖνα δώσων τῷ λόγῳ πρὸς ἄδη [P. 318] καὶ αὐτὸς ἐπιεικῶς ἀπορεῖ ἡττώμενος τῷ μεγέθει τῶν γιγνομένων, ὥστ' εἰρημένον τοῦτο πολλοὶ περὶ ὧν ἔκαστος λέγειν προστίθετο, ἐπ' ἐκείνοις μὲν τέχνῃς εἶναι τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ εἰρωνεῖα τοῦ γράφοντος ἀντικρούει, ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ μάνοις ἐπὶ τοσοῦτοι πιστεύεσθαι τὴν παρατητικὸν, παρ' ὅστον καὶ πᾶς εἰδὼς μαρτυρήσει τοὺς γραφομένους, ὡς μηδὲ σιγῇ τὰ πλεῖστα παρενεγκών, καὶ τὸ τοῦ δαιμονίου μήνυμα πᾶς τις ἀναφανδὸν αἰτιάται τῶν συμφορῶν καὶ τὸ τῶν πραγμάτων ἀμήχανον. Οὕτω γάρ τις ἐφθῇ ἐπέρφη διεξιών, καὶ δ' ἀκούων πικρὰ τῶν πραγμάτων χαταστενάζων τὸ τῆς θείας ὀργῆς ἄφυκτον θαρρούντως ἀνωμολόγησε καὶ αὐτὴν πᾶσαν ἀπέννων

B πρὸς τὴν τῶν τελουμένων ἀντιπαλάμησιν, καὶ γιῶν πρὸς τοὺς λόγους ἔδειξεν ἀκοὴν χωρεῖν διόπτην ἔχουσαν τὰ πολλῷ πλέον μή δυνάμενα λέγει. Πλὴν δ' ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων διπλές ἔχειε διαλογίας τὰ τῆς Ιστορίας λεῖπον ὑφανοντες.

a. Περὶ τοῦ τῶν drato. u. mōr Toxāpōw Kā Kalārn.

Καζάνης μὲν οὖν δ τῶν ἀνατολικῶν Κάνις ρων, εφ' ἐξ ἀρχας ἐτη καὶ πλείστα μνήμης καὶ σάμενος δέκια, πεντεκαιτριακοστὸν χρόνον τις ζωῆς τελέσας ἀρπάζεται. Συνέφθιτο δὲ καὶ ἡ ὑπενδόντων ἐλπίς, καὶ τάδεινά ηὔξενα πανταχοῦ, καὶ μᾶλλον ἐπὶ Φιλαδελφείας, ἐπιτιθεμένων τῷ μανῶν. Ἐκεῖνος γάρ, ἵνα μικρόν τι τῷ λόγῳ διατρίψω, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρελθόν πρὸς Κύρο

VI.

Prologus.

R. fero me rursus ad opus dudum susceptum, et traditurus litteris ad quae ipsæ, ut sic dicam, litteræ non mediocriter æstuent, vinci se fasce magnitudine dicendorum. Non me fugit similia plurimos in suarum aditu narrationum præfatos. Sed confido æquo arbitrio, ubi argumenta comparaverit, subolutum hoc ab aliis scriptoribus arte ac figura dicendi quadam lusuque ingenii jactari: eundem autem iudicaturum in his demum solis actis, quæ mihi proposita ad prodendum in famam sunt, eo fidem haberi par esse proniorem significationibus timoris, quibus se auctor in procinctu operæ quasi violenter retrahit a scribendi consilio declarat, quo ipsa perspecta omnibus, et nullius non hic hodie viventum tristī experientia comperta grossantium jam ab annis plurimis in nos malorum atrocitas ab unoquoque superiora nostra de his scripta legentium testimonium 456 elicit, clare proficiens cum mean in plerisque horum enuntiandis sine dissimulatione liberam fidelemque diligentiam, tuoi cladiū calamitatumque ipsarum immunitatem eo usque prodigiosam, ut nemo sit qui earum causam vindictæ irati Numinis non palam imputet, nemo qui contortam obliquitatem tam perplexæ iavolentum sese in damna nostra diorum casum, qui vim ineluctabilem tot sævorum incussum Martis adversi, non jam e libris cognoscens, sed spectans oculis et dolore intimo sentiens, non ea inter suspiria et lacrymas effundens

C in aures obviorum, illis assentientibus, ac si fideret prædicet utique manifesto incurrere nos pondus gravissimum iræ divinæ, ea mentia exitium inferens, cui sustinendæ ac obinoliendo avertendæ labor omnis sit inconatus stultus. Cui porro sit dubium quod præcupatis mœstia si quis poscens audire offerat, expositurus quæ geruntur, reconsenturque et avres habere tam prolixæ miliadis omnino capaces negant? Quæ vero præ incredibili acerbitate nequeunt, potiori ratione existimanda sunt nec exprimi possent. Verum utcumque ista sunt, me q[uod] cui mora non est libera debiti solvendi, res hinc protinus oportet promissam narratione D partem gestarum rerum in tempus excusum subsecutum eventa superius conscripta h[ab]ent ante compositæ continuando subtexere.

1. De Orientalium Tocharorum Kani Car-

-Cazanes igitur Orientalium Kanis Tocharum ad sex annos imperasset et plurima dignitas fecisset, quinto et tricesimo expleto anno rapitur. Perit cum eo simul tota quædare cœperat spes restituendæ imperio R. tranquillitatis; et eo qui solus poterat et ostenderat atque adeo iam cœperat coercere baros ipsi subjectos a nostris regionibus unde medio sublati, non eo solum tenore quotant, sed augmentis exaggerata graviorib[us]

Δαρεῖον ἔώρα, καὶ τοῖς πραγμάτεισιν ἐκείνοις Α χαίρας καὶ ἡμιτύμβια καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσου τέχνης εγομένος; εἰς δόλω τρυφήν ἀχρῆτο ἢ τοῖς τῆς τεμνώμασιν Ἑγγάλλετο. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ Δαρείου νικητὴν Ἀλέξανδρον ἐπὶ λογισμῶν, καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὰς ἐκείνου πράξεις ἦτα. Δι' ὧν καὶ αὐτὸς τῶν ἵσων τυχεῖν ἐφίστητο, ος ἐπόθει λαβεῖν τοὺς ὁπουδῆποτ' ἐπ' Ἰσης θήμασιν. "Οὗτον καὶ πολλοῖς μὲν ὥγκοῦτο παραπίζουσιν, Ἰδηραι δὲ καὶ μᾶλλον ἐπὶ πολέμητο, πλείστον μὲν τὸ γενναῖον καὶ ἐκ τοῦ ἔχουσι, πολλῷ δὲ πλέον καὶ ἐκ τοῦ τῶν Χρι-
τικοῦτος καὶ ἀμωμήτου σεβάσματος. Περ' αὐτὸν καὶ σταυρὸν μαθὼν τὸ τὸν Χριστιανῶν ὃν, οὐράγιοι σφίσι παραπίζουσι κατὰ πό-
και πόλλ' ἀττα δεινά τὸν Αράδων σουλτάνον, ὃντας καὶ αὐτοὶ τοὺς Ἱεροὺς προσβαλεῖν τοὺς καὶ ἐγγὺς τοῦ παραστήσασθαι γεγονέναι, ἀλλον διὰ τὸ ζωνφόρον μνῆμα τοὺς Ἰδηραι χα-
ρος. 'Ομοιος κακῶς καὶ τὴν Αἰγυπτον ἔδρα, ἐκείνῳ τὸ ἐν τῷ . . . τόπων ἀμμώδες καὶ τοῖς πολλὰ προσιστατο. Καὶ ἐν τὰς αὐτουρ-
ητοῦ ἐν ὅσαις ἀσμένως ἄρχουν ὃν καὶ τῶν των ἔβαναυσίζετο, οὐ κατὰ χρείαν μᾶλλον, εἰώτα τινα τῶν ὡφ' αὐτὸν παίδευσιν. Ἐφεστρί-
ωπας καὶ ρυτῆρας Ἰππων καὶ πέδιλα καὶ μα-

χαίρας καὶ ἡμιτύμβια καὶ πᾶν ἄλλο βαναύσου τέχνης ἑξεργαζόμενος, καὶ τὰς ἀνακαχάς τῶν πολέμων ἀσχολίας τῶν τοιούτων ποιούμενος. 'Αλλ' οἴα ἀφρό-
νει βάρβαρος ὅν, τὸ παράδοξον. 'Ηγείτο γὰρ εἶναι μίμημα Θεοῦ τὸν καλῶς δρχοντα καὶ δισίως' καὶ ὕσπειρος οὐκ ἔστιν ἐκείνῳ περὶ 'Ρωμαίου καὶ Σκύθου, Σαυρομάτου καὶ 'Ελληνος, οἵτις δὲ δικαίου καὶ μὴ, ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τὰς δόσεις, κοινῶς εὐεργε-
τοῦντις καὶ δεστοὺς καὶ ὥρας καὶ ἥλιον, οὕτως ὁρτοῦ δεῖν δικαιοῖσθαι καὶ τὸν δικαίως δρχοντα σὺν δλοῖς τοῖς ὡφ' αὐτὸν τὰς ὀνειράς διοικούμενον. 'Εκοψε δ'
ἔξι ἀπέφθου χρυσοῦ καὶ Καζάνειον νόμισμα, καὶ πᾶσαν εὐνομίαν ἐνομοθέτησεν. 'Εμελε δ' αὐτῷ καὶ δικαιοσύνης ἐπὶ πάσιν, διστε μὴ ταῦτη; ἀλλο τι λογί-
ζεσθαι προτιμότερον. Οὗτος αὐτανέψιον ἔχων Του-
κταῖν, ψή δὴ προσῆκεν ἐκ γένους καὶ τῇ ἀρχῇ, ἐπει-
πρὸς θανάτῳ ἦν καὶ οὐ τοῖς ἱδίοις τρόποις τοὺς
ἐκείνουν συμβαίνοντας ὑπετέπαζε, παριδόνι αὐτὸν
Ἐφεδρὸν εἰς ἀρχὴν ἐκ [P. 320] τοῦ ἀναγκαίου δυτα,
πέμψας μετακαλεῖται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν περὶ που
τὰ τῆς Ἰνδίας μέρη σὺν ἴδιῳ στρατεύματι διατρί-
βοντα, ψή δὴ Χαρυπαντᾶς τοῦνομα· δρεοκόδρον εἴπη
τις ἀν ἐκείνον, οὕτω συμβάντι ἐπὶ τῇ γεννήσει, φα-
νέντος εὐθὺς τοιούτου, ὡς εἴθιστο σφίσι γεννωμένοις
ποιεῖν κατά τι νόμιμον. Καὶ τούτον εἰς ἀρχὴν κατα-

ubique irruerant, præsertim autem Phila-
tus redeuntibus fero impetu ad ejus oppu-
tem Carmanis. Cazanes (ut de illustri in
principe brevi 457 digressione pauca non
scitu memorem) principatum iniens Cy-
Darium imitandi studio spectabat, actaque
n olim commendata litteris avide perlegens
et eorum cognitione voluptatis hauriebat
cunctis insignibus summis qua pollebat
tis. Sed et hos ipsos veteres Persarum trans-
us reges, Alexandrum Darii victorem mente
num versabat, et super omne aliud histo-
argumentum res ipsius gestas suspiciens
ejus similem, qua se ille iuclytum fecerat,
assequi desiderans gloriam, et istius exem-
ploribus cuiusque generis arduis edendis
talem sibi famam heroicæ virtutis acqui-
sire illæ, prout erat consentaneum facere
reditantem, nunquam non speciose succin-
parebat numerosa et lectissima prætoriano-
na: cum bellandum porro esset, Iberis
num utebatur, optimo et sibi probatissimo
in genere, quippe quibus præterquam inerat
et a stirpe indoles generosaque alacritas pe-
ndi, accedebat major etiam ab inculpatis
itas moribus, quod il Christianam religio-
rem inoffensemque proflerentur. Quare non
s quantum vincendi omen in crucis signo
intum esset, cui prosperorum experientia suc-
cum celebrem appellationem tropæi Christia-
merito peperisset, huic præsertim Ibericæ
pro vexillo labarum cruce insigne præ-
conis debet in præliis, eam sibi solitus cir-

cum dare, et loco triariorum extremo in agmine se-
cum habere. Qua bellandi ratione cum alia gravia
sultani Arabum damna intulit, tum ipsis quoque
Hierosolymis hostiliter admotus parum absuit
ab urbe illa tanta, cui sultan Christianis ereptæ
dominabatur, expugnanda suæque subjungenda
ditioni, id aggressus instinctu maxime gratificandi
suis Iberis, quos sciébat ægre ferre Saracenos
Christi Domini hostes vivifice ipsius insistere vi-
ctores et insultare monumento. In quo etsi haud
illi contigit perfidere quod optabat, tamen haud
parum afflitit sultani partes, vastans quin etiam
Ægyptum cladesque illæ Arabibus non levæ in-
ferens, longe pluribus et gravioribus sine 458 du-
bio damnis illos affecturus, nisi ei, ne penetraret
interius, locorum arenis inviis et aquæ inopibus
late squalentium insuperabilis difficultas obsti-
set. Omitto accensere tanti viri laudibus humilem
industriam vilium opificiorum, quibus latissime
licet ac splendidissime dominans princeps perli-
benter impendebat propriarum operam manuum,
haud ille quidem lucri ususve gratia, quasi talibus
eget, sed quod institutione philosophica quadam
pulchram existimat universalitatem istam ad
euneta descendantis, in cunctis eminentis ingenii.
Ergo non quisquam illo concinnius ephippia, cal-
caria, habenas equis flectendis, ocreas, gladios,
galeas aut id genus militaria capitum legmina
euderet, sueret, ex quacunque scitissime materi
formaret, nitidissime poliret, remissiones solitus
militarium laborum mechanicis istiusmodi artificiis
addicere. Jam sensa mentis ejus familiaribus de-
clarata sententiis quam erant in Barbato inopinata

στήσας ἐπὶ τρίσιν ἔτεσι τὰ αὐτοῦ συνθήματα τέ καλ
νόμιμα ἀπαργχείητα μένειν ἐντολὰς ἑδίους τὸ
ἐπίτασις, εἴτα δρά καλ δόξεις γίνεσθαι παρηγγύα.
Τοῦτο ἀνάπτυστον γεγονός, ἐπει καὶ κατὰ τὰς ἄκρας
αἱ γραφαὶ διεδόθησαν καὶ ὁ κατὰ τὸν Εὔξεινον ἄρχων
Κοιτλουχάλιμης ἤκουε τὸ συμπεσόν, διαδέχεται τὴν
φήμην ὁ Σολυμάμπαξ Πάρσης, δις καὶ γαμβρὸς ἦν
ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Κοιτλουχάλιμης. Καὶ οὗτῳ διαμηνυ-
όντος τοῦ συμβάντος τῷ βασιλεῖ, ὁ τοῦ Καζάνου
Θάνατος τοι; ἔκεινου πρέσβετος κατὰ πόλεις δῆλος
γίνεται, καὶ τὸ πένθος σφίσιν αἰρεται μέγα. "Ομως
δὲ καὶ παρακαλοῦνται βασιλέως πέμψαντο; Πλὴν
ἄλλ' Ἀμούριος καὶ οὗτως καθυπεστέλλετο, οὐκ οἶδα
εἴτε τὸν ἀπὸ τοῦ Χαρμπαντᾶ φόνον (τὰς γὰρ τοῦ
Ἄδελφου συνθεσίας ἔκεινος τηρεῖν ἥθελεν) ἔτι ᾖς
εἰκὸς ὑφορώμενος, εἴτε τὴν ἀπὸ βασιλέως εὑμένειαν
προσποιούμενος, καὶ πέμψας ἦτε βασιλέα τὸ τῶν

A ποταμῶν μεσόγαιον ἀνά Σάγγαριν, Με-
έτύμως ὑδρομασμένον, ἐφ' ὅπερ τοῖς Ιδίοις
σόμενον τοῖς ἐντὸς οἰκοῦσιν εἰς φυλακὴν
Ἄλλὰ τῶν τοιούτων τέως ἀνηρτημένων, τι
ἐκείνου κατ' οὐλαμοὺς διεκθέοντες κακὸν ἀπ-
Ρωμαίοις εἰς τρυγητὸν ἔξιοῦσι τῶν ἀτημεῖ
κτημάτων ἐγίνοντο. Ἡσαν γάρ ἐντεῦθεν τι-
τιμα τῶν ἐλαυκότων φωρῶν διντικρυς πρόστ
γῆν ἦν διὰ σπάθης ἐκτήσαντο ἐκεῖνοι πατοίει
σψίσιν ἐκ πολέμου περιγεγούντα χαρπίζοι
τοι ταῦτα καὶ μαχητὰς μισθούμενοι δινθρωτ
τολμῶντες τὰ θαλάσσης ἐγγὺς ἐπιχειροῦντες
σθαι, οὐ μὲν ηὔστοχουν καὶ ἀπεκέρδαινον, τὰ
δ' ἐσφάλλοντο καὶ ἐσφάττοντο. Καὶ ταῦτα μι-
ῆταις Κωνσταντίνου ἐπράττοντο, ἐντὸς δὲ τε
B ἡ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα τῶν πολλῶν ὅπ-
τούτο δὲ καὶ ἡ τῶν δυναμένων ἀπλησία, κατ-

mirandaque ! Dicitabat bene ac sancte imperantis hominis officium, Dei supremi omnium Domini acri affectanda studio imitatione contineri. Sicut enim apud conditorem universorum discriminem nullum est Romani aut Scythæ, Sarmatæ aut Græci, ac ne Justi quidem vel injusti, quod largiendi profusio- nem attinet, utique cum ejus liberali gratia æque in omnes communia beneficia spargantur pluvia- rum, tempestatum, solis annuo fungentis gyro, pari quoque penitus affectum indulgentia debere principem, præstare se indifferentem cunctis sub- ditis necessariorum ad vitæ cultum et desidera- torum unicuique præbitorem, gratis beantem uni- versos. Cateræ porro Cazanis in rebus ex usu publico administrandis æquitatis specimen exstat in re momenti non parvi ad fidem in commerciis servandam monetæ signatae probitate. Ab ipso enim auctore celebre habet nomen Cazaneus ille nummus ex auro eusus exquisitæ puritatis. Nec absimili diligentia in reliquis regiminis partibus versatus cuncta ubique institutis temperavit laudatissimus, nihil scilicet habere antiquius aut ducere potius per- fecta in omnibus absolutione iustitiae nulla non actione præ se ferens. Idem morbo se absumi sen- sim diurno et incurabili sentiens, curam in- gressus sibi parandi **459** e consanguinitate suc- cessoris, quod liberis carebat, Tuctainem quem habebat fraterno e genere proximum, quoniam hujus mores ac sensus a suis ipsius abhorrentes certis ex indiciis agnoverat, promovere ad spem imperii noluit. Ac ne ille se mortuo principatum conmen- datione generis malo publico arriperet, præluden- dum ipsi ad hoc auditum stabiliendo in solio ipsius fratre, probationis sibi juvete indolis, putavit. Hunc igitur, cui erat Carmantas (*) nomen, ac- cersivit usque ab India, illis in partibus cum pro- prio exercitu morantem ; eundemque occurrentem strenue proprio quadam ipsorum ritu ad jus legi- timæ in imperium successionis designavit ; eru- divit quin etiam, pro tempore, ad regui quod illi

destinabat rectam administrationem, ad eis
cibus praeceptis ut quasi arte mansueta
sicurata vel pullus indomitus parere in
magistro doctus agasone, brevi temporis
compositus et per omnia decessori similis
candidatus apparuerit, nihil jam minus de
randum præbens quam si Cazanis cretus in
institutisque a pueritia formatus, non autem
educatus peregre ei decedenti subrogaret
talem compertum, nihil ultra moratus, in
patus possessionem Cazanes misit, enixa
Cne toto triennio quidquam in constitutis a
bus aut fœderibus aetate toto inchoati regimini
mularet, post illum terminum suo illum
bitrio ac libere, prout censeret, res ger-
mittens. Hæc ita gesta divulgata brevi per-
sunt: nec enim ea satrapas bellum illic
ignorare sinebant litteræ de his ad arces
limitis, quas tunc Persæ obtinebant, acta
blica cum diplomaticis ista firmantibus ritus.
Audivit ergo Chutluchaimus, qui regionibus
ximum sitis præerat, quod acciderat; ex
mox rei famam Solymampaxes Persa, g-
tzimpaxis; unde ad imperatorem quoq;
notitia pervenit. Secuta post paulo Cazan
varie dimissis **460** ex aula legatis signifi-
Dcivitates est, luctum passim ingentem de
bus satrapis, quos imperator, destinatis a
quemque sui talis interpretibus officiis,
humaniter studuit. Illud tunc non incom-
ter spem contigit, Amurium, quem sola
reverentia paululum antea repressum haue-
rat metus eo sublatu redditum ad in-
continere sese tamen et pacis voluntatem
ferre, sive a Carnpania limuit, qui sed
Cazane fratre initis (inter quæ nota erat
peratore conventio) stare se velle decli-
sive imperatoris gratiam ad suos sibi fine
affectavit. Missis hic igitur legatis ab im-
petui concedi sibi propriis frequentandas

(*) Imo Carbadas.

τῶν καὶ σίτου καὶ ὄντων καὶ γάρ τὰ πλεῖστα καὶ κερδαίωντο αἰσχροκερδεῖας ἡττώμενοι, καὶ πάντα χρημάτων καταπροίμενοι πάντα μαλακῶς διετίθουν, [P. 321] καὶ τὰ τῆς πολιτείας δεινῶς ἔκυμαντο. 'Αλλ' ή μὲν καπηλεῖα καὶ λίαν ὠδύνα, ὡς φαίνεσθαι, τὸν πατριάρχην δημοχαριστοῦντα τὰ πλεῖστα καὶ κατὰ τῶν δυναμένων ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς εἰδόκει, τούτον ἰστάμενον, ὥστε γράμματι πρὸς τὸν χριστοῦντα παρθησάζεσθαι, καὶ δροκοὶς ἴσχυρίζεσθαι ή μήν, ή μή γ' ή καπηλεῖα τοῦ σίτου ἐψτο, ἀραις περιβαλεῖν ἐκ κοινοῦ συνεδρίου τοὺς καπηλεύοντας, καὶ τοῦ λοιποῦ ἐκ μέσου γίγνεσθαι. Καὶ ταῦτ' ἐπώμνυ, καὶ οὐδὲν ἦνυστο παράπαν, ὡς μέρος καὶ ταῦτα τῶν κατ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, διὶ ἐπὶ ματαίῳ τῷ δὲ οὐρανοῦ

Interamnam ad Sangarim (hoc est terram Inter flumina conclusam, quam Mesonesium ex eo nominant, quod media inter aquas undecunque fluentis amnium velut insula cingitur), quam sibi suisque habitandam ac custodiendam attribui ad dicique volebat ab Augusto. Verum interim dum hæc indeciso adhuc tractatu pendent, quidam ex hujus castris manipulatim quoquoversum excurrentes hostiliter irruerant in Romanos, istarum velut indutiarum fiducia revisere ausos antiquas sedes quasi ad racemandum post vindemiam, et si quid e suis olim ipsorum rebus prædonum avaritiam fugisset, inde sublegendum. Hos illi comprehensos statutis in fures penitus inexorabiliter plectebant: furtum enim ipsis videbatur esse manifestum, tollere quidquam ex terra quam ipsi ense ac bello propriam fecissent, cui victores insistarent, cuius ideo fructus omnes jure sibi quam optimo quæsitos contenderent, servarique ut dominis illibatos æquum censerent. Hoc nostri comperto conducebant privatis stipendiis milites, cum quibus erumpentes in loca præsertim mari vicina aliqua e suis quondam agris excerpere tentabant, nonnunquam feliciter, plerumque tamen pessimo successu: intercepti quippe trucidabantur. Hæc extra Constantinopolim fiebant. Intra urbem porro ipsam pestes **461** diversæ grassabantur. Prima erat invidia multorum in patriarcham gliscens, tacitis quidem suspicionibus et susurris interim exercita timidis, cæterum iis intumescens auctibus, ut brevi erupturam in tumultum appareret. Altera tetrica inexplibilis videlicet avaritia potentum monopolii tritici venaliumque id genus rerum flagellantium annonam. Præoccupabant nimis emere alimenta et res alias humano victimi ac cultui utiles prius quam foro importarentur; quas immanni deinde ipsi prelio, quæstui suo improbo distraherent, nihil pensi habentes quo probro suo damnove alieno sordide cupiditatibus obsequerentur. Iudeum porro gusto lucri semel capto rem publicam quoque ipsam quæstui habebant, suffragia, judicia, munia sine meriti discrimine ad plus numerantes inflectendo, ita ut effunderentur omnia temere, nihil fortius decerneretur, cunctæ ob-

Α καταβάντα ἐπώμνυ τὸ καὶ τὸ ποιεῖν, εἰ μὴ ταῦτα γένοιτο, βούλεσθαι.

β'. Δημητροπλα τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς σχιζομετρους, καὶ ἀπολογίᾳ ἔκεινων.

[P. 322] Τοὺς δέ γε σχιζομένους ἐνάτῃ μετ' εἰκάδα Γαμηλιῶνος ὁ κρατῶν συνῆγεν. Ἐξῆγε δὲ καὶ τῆς φυλακῆς τὸν Ταρχανειώτην Ἰωάννην, διὸ ἐν ἀνέσει τὸ πρότερον ἔχον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τῷ πατριάρχοῦντι προσέκρουε, συνεκλείετο. Τότε δὲ ἐκβαλάν τέρος; τοῦ συλλόγου καὶ αὐτὸν εἶχε. Καὶ εἰς πάντας προκαθίσας ἀδημηγόρει, καθημένων καὶ τῶν τυφλῶν μοναχῶν, πρὸς οὓς καὶ μᾶλλον ὡς ἀξιωτέρους τῶν ἄλλων δοκοῦντας, ἔχων παρὰ θάτερα μὲν πατριάρχην, παρ' ἕκατερα δὲ ὄρχιστες τε καὶ κληρικούς, συμπαρού-

Bnoxie mollique in gratiam largiri valentium indulgentia publicæ res administrarentur. Unde necesse erat statum politicum ac summam rerum periculosissime fluctuare. Quia vero, quod maxime ex his urbanis malis in offensionem incurrebat popularem, erat ista plebem miseram strangulans nundinatio deditum, eam sibi esse exosissimam ostendit patriarcha, gratiam populi sic colligens, seque arte ista præmuniens contra factionem quam adversum se conflari non plane ignorabat. Intelligens porro, quod res erat, coerecri avaritiam istorum nisi auctoritate superiorum ipsis et plus potentium minime posse, litteras super eo argumento scripsit ad imperatorem liberrimas, in quibus minabatur, juramento etiam interposito minas sanciens, se, nisi bona ista et urbi famem inventoria frumenti præsertim monopolia desinerent, eorum auctores e communis synodi sententia diris et anathemati subjecturum, nec quieturum donec exterminaretur e civitate tam perniciosa corruptela. Verum quanquam ille se ad ita omnino faciendum jurejurando concepiis prolato verbis astrinxerat, nihil tamen est perfectum, ipso in comminationibus vanis exire in effectum ignavo terrore prohibitis totum impetum consumente zeli ambitiose ostentali. Quo facto ad cæteras accusationes sui illam addidit gravissimam perjurii consciit ea re, quam Christo Deo e cœlis ad nos delapso teste adhibito promiserat, minime præstantia.

D2. *Oratio imperatoris ad schismate discisos, et horum ad illam responsio.*

Cæterum schismate dudum avulsi ab Ecclesiæ **462** Constantinopolitanæ communione nona supra vicesimam Septembri die imperator congregavit, educto etiam ad hoc Joanne Tarchaneota e custodia, in quam eum libere prius vivere permisum, deinde quod et ipse patriarchæ adversabatur, incluserat. Hunc suo jussu emissum carcere ubi præsentem habuit cum reliquis, alte considens ad universam concessionem verba fecit, sedentibus coram et cæcis monachis, ad quos potissimum uti præcipua columna factionis et summæ auctoritatis a partiis ipsorum habitos intendere disputationis aciem parabat, habens circa se hinc qui-

στης καὶ πάσης συγκλήτου καὶ μοναχῶν, μάλα γεν- ναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιών. « Ἐγώ λογίζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναι καὶ πάντας ἀνθρώπους ως οὐδὲν ἐμοὶ τῶν πάντων ἥδιον τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαριθεύσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν, ἐφ' ὧ καὶ σπουδῇ μοι πᾶσα παρέστη ἡδη ἀυτοκρατήσαντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης καθυπερτέρα, ὑπεριδόντι μὲν καὶ τρυφήν βασιλείου, ὑπεριδόντι δὲ καὶ θερμὰ φύσεως, ὡστε καὶ τῶν φιλτάτων προτιμηθῆναι τὴν ὑμετέραν ἔνυπτάντων εἰς ἐν συνδρομήν καὶ ὅμονιαν. Καὶ σὸν ἦν εἰκός, ὡς ἔδοξε, καταπέπραττε, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον εἴλογον Ικκανῶν οὐδὲν περιλέπειπται, οἷμα. Τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς θαυμάζειν με πολλάκις ἐπήσει, τις λογισμοὶς δχυρούμενοι τῆς Ἐκκλησίας διέστασθε καὶ πρὸς φέγγος οἶνον ἀληθινὸν σκαρδαμέστειν αἰρεῖσθε. [P. 323] Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καιρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ Δαυΐδ ἔξεπεν πρὸς τὸν Θεόν πονιώμενον· Ἐν Κύρῳ, κλίνον οὐρανοὺς καὶ κατάβοθη· ἄκμα τῶν ὁρέων καὶ καπνισθήσονται· διστράφον ἀστραπήν, καὶ φωτιεὶς αὐ-

dem patriarcham, inde autem episcopos et clericos, universo praeterea sensu ac monachis presentibus. In eo tam pleno et spectabili conventu hanc vehementer et accuratam orationem recitavit. « Confido equidem vobis notum et cunctis esse hominibus, nihil mihi fore jueundius, nihil a me magis optari quam videre Dei Ecclesiam, omni amoto scandali praetextu, in pace plena constitutam. Ad eum scopum jam tum ex quo administrare imperium arbitrio meo cœpi, nihil non studii et contentionis intendi, posthabitis huic uni negotiis, quantumvis urgentibus, cæteris, neglecto fructu voluptatum, quarum copia imperantibus affluit, despiciens etiam naturæ affectibus et dulcissimum necessitudinum respectu calcato, emi bene quovis impendio ratus vestrum omnium tranquillam in unanimi consensione concordiam. Itaque, quod me attinet, haud vane glorlaturus videor me, quantum homini fas fuit, in eo genere conatum. Nihil, inquam, omnium quod ad amolitionem scandalis turbantis bodie quietem ecclesiasticam recte ac convenienter conferri posset, a me fuisse pretermissum, non temere, ut puto, persuaderor intimo conscientiae testimonio. Vos quod spectat, mirari plerunque subiit, quibus tandem inmixti rationibus perseveretis ab Ecclesia disjuncti vivere, et qua cætitate animi lumen se verum 463 clarissime ingerens rebelle nictantibus respondere palpebris ultra velitis, irrevocabili contumacia. Quid hic faciam opportunius quam Deum alloquar, venerans sancti Davidis verbis: « Domine, inclina cœlos et descendere, tangere montes, et famigabimur fulgura eoruscationem, et illuminabis ipsos. » Liceat enim paululum extremo verbo a vera sacri cantici reflectere formula. Dei quippe solitus opus sit vestras penitus illuminare conscientias, hominum qui postquam elegistis Deo vivere, et Deo longe abesse periclitanti, non aliam ob-

A τοὺς, εἰς ὡς ἀν μικρὸν παρεκμεῖσθαι τὸ φαλτόθημα. Θεοῦ γάρ μόνου τὸ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φυτεῖσαι, ἀνθρώπων Θεῷ μὲν βιοῦν προσλομένων, Θεοῦ δὲ πόρφω κινδυνευστῶν καθίστασθαι, οὐκ ἔλληνοι αἰτιαὶ γάριν τῇ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθοδοξίας καὶ καλῶς ὡς εἰκὸς ἔχουσης ἀπρίξ ἀποσχίζεσθαι. Εἰ δὲ ταύτης σχίζεσθε καθολικῆς γε οὖσης, εἴπατε πάντως ἥτινι δῆ καὶ ἐνοῦσθε. Μή δυνοντας δὲ λέγετε τὴν κεφαλὴν, ὑμᾶς ἀρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν ποὺς εἰπεῖν εἰλογον; μηδὲ ἀριζήλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας πῶς οὐ δίκαιον πλάνης ἀποίσεσθαι Ἑγκλημα; Εἴθε δὲ τοῦτ' ἦγ καὶ μόνον, καὶ τοις τὰ καθ' ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιβοτατο. Νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοκένας ἀνάγκη μή πως (ἀλλ' οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, οὐδὲ ἡ κρίσις κατ' ἀνθρώπουν, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦ Πνεύματος, ἐπει καὶ σα άγιοι φθέγγονται, Πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται;) μή πως γοῦν Θεοῦ λατρευταὶ καὶ τῶν ἀσφαλεστάτων δοκοῦντες τῷ τῇ τῆς Ἐκκλησίας σχίζεσθαι: καὶ τῶν ποιμένων κατολιγωρεῖν λαθόντες τῷ ἀντικειμένῳ λατρεύητε πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο μισοῖσθε ἐν.

causam quam quod ab Ecclesia recte sentiente bonaque vivente disciplina pertinaci discidio separamini. Cum autem ab hac scindinni non dubie catholica, dicite, cuinam alteri conjungimini? Si vero non potestis caput nominare cui adhæreatis, qua, queso, verisimilitudine creditis esse vos membra secundum Deum nexa in unitatem sacri corporis? qua defensionis probabilitate repellitis C accusationem erroris, qui scopum quo teuditis certum nequeatis ostendere? Atque utinam uox esset ista, quæ jure in yobis culparetur, scopi quem spectatis, capitis cui hæretis ignoratio: misericordia quippe quam ira tunc dignior infelix ea vestra cæcitas videri posset. Nunc longe pejus vereri de vobis aliud res ipsa subigit. Quanquam equidem non indulgebo suspicionibus. Non est meum de talibus loqui: mihi judicium in hominem non arrogo, maxime in homines spiritu viventes, eum scriptum legam, quæcumque loquuntur sancti, Dei Spiritu movente loqui. Fas tamen sit admonere et orare vos etiam atquo etiam ut caveatis ne forte Dei cultores, adeoque istius ordinis præcipui, securissimique habiti a periculo errandi, reipsa eretis pernicioseissime; ac quod ab Ecclesia scindinni quodque pastores contemnatis, non Deo jam, ut putatis et credi vultis, sed quod minime advertitis, ei spiritui servatiis qui semper infensus et irrevocabiliter oppositus Deo est; ac propterea 464 justa hominum Deo rite servientium in vos odia veritatis. An non enim diserte periculum intentat et inculcat monitum idoneus plane auctor, quippe qui præterquam Christi discipulus ideinque magistrum amanissimus fuisse noscitur, etiam martyri morte consummata commendatione dignitatem auctoritatemque obsignavit suam, deiher videlicet ac divinorum sapientissimus Ignatius; cuius haec de re testimonium, queso, audire ne gravemini, dum legitur..... quorsum igitur vos, homines et

δικοίως. Ή γάρ; Οὐ λέγει ταυτὶ ἀριθμῶς ὁ πρὸς τῇ μαθητεῖᾳ τοῦ τῷ Χριστῷ ἡγαπημένου καὶ μαρτυρίῳ τετιμημένος, ὁ θεοφόρος, οἷμαι, καὶ τὸ θεῖα σοφεῖς¹ Ἱγνάτιος; Ή βούλεσθε, καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ λόγου ἀκούσοιτε. Τίνα τι γούν ἀνθρώποι; Θεῷ μὲν καθιερωμένοι, ἀρετῇ δὲ προσέχοντες, καὶ προσέτι εἰνεῖ τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ σφράγει ταρταρίτετες; Διοῖν γάρ ἀνάγκη μόνον θάτερον επιταρκεῖς τοιούτου κινδύνου ὑμᾶς ἔξαιρεσθαι, ἢ τὸ δεῖξαι ἢ δῆ τινι 'Ἐκκλησίᾳ προσεσχήκτες ἐπ' αἰτίαις εὐλόγιοις καὶ κανονικῶς ἡμῶν σχίζεσθε, ἢ τὸ πᾶσαν εἰλακότας ομικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δῆ καὶ καθολικῇ ἁνούσθαι βούλεσθε. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐχ πλεῖσθε, τὸ πρότερον δεῖξατε. [P. 324] Καὶ εἰ μὴ 'Ἐκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ἡ ἀρχιερέα τέως εἰπατε, παρ' οὐδὲ δῆ καὶ συνοχῇ ἑαυτοῖς, ὡς μὴ διαβρύνητε μὴ δεσμὸν ἔχοντας, ἐπικατασκευάζειν δισχυρίζεσθε. Γάγονέ ποτε τοῦτο, καὶ ἡδη θαρροῦντες δεῖξατε. Εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλεσθε Μάξιμον, ὡς πολλάκις λεγόντων πυνθάνομαι, διτὶ κάκεινος αἱρέστε τῶν ἐκ-

A κλησιῶν προκατεῖλημμένων κατ' αὐτὸν ὅπερ τῆς ἀληθείας κινδυνεύων ἀπισχυρίζετο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ πάντες οὐδὲ τότε προκατελήψθησαν, ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὸ πάντων ὁ τῆς Αἴλιας θεῖος ποιμὴν ὁ Σωφρόνιος καὶ λιαν ἔκεινῳ συνηγγωνίζετο· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν 'Ρώμῃ τέως ἐπήνθει τὸ εὔσεβες, καὶ οὖπα τῇ 'Ἐκκλησίᾳ παρεισεφθάρη 'Ονούριος· πρὸς οὓς μὲν εἶχε δικαίως ἀναφέρειν τὴν γνώμην, δι τῆς ἀληθείας ὄμολογητῆς, καὶ μὴ ὡς δῆθεν σχισματικὲς δοκῶν καθολικῆς 'Ἐκκλησίας εὐθύνεσθαι. Εἴτα ἀλλ' οὐδὲ διαφορὰ ως ἔκει δογμάτων ἐνταῦθα, οὐδὲ τις; Εγειράται δικαίως τοῦ σχίσματος ἵκανόν, δι τούτου τοιούς μέρος φρονεῖ παρὰ θάτερον. Καὶ γάρ καὶ τὸ δοκοῦν ἔκεινο, τὸ χθιζά τε καὶ πρώτα πραχθὲν, οὖπα καλῶς βριζέθεν ἀνέσπασται, ταὶς ἡμετέραις εἰπει, σὺν Θεῷ εἰρησται, πρεθυμίαις. Καὶ δι πράξας ἔκεινα, καν πατήρ ἡν, καν εὐεργέτης, καν τῶν φιλτάτων, καν δὲ τις εἰποι εἴτε συγγενεῖς εἰτ' εὐεργεσίας δνομα, οὐδεμιᾶς, δύσον τὸ ἐφ' ἡμῖν εἶχεν, δοῖας μνήμης, καὶ ἡς καὶ δι τυχῶν Χριστιανὸς ἔτυχε, παραπήλαυσον, ἀνήρ τε καὶ ἀναξ φοβε-

Deo consecrati et studio dediti virtutis, præteraque symbola velut quedam Christi perpessionum in carne vestra circumferentes, tantæ rei aleam jacitis, tam præcipiti discrimini non duhitatis vestram eternam salutem exponere? Duorum enim vero alterum video esse necesse præstari a vobis, ut aliqua verisimili fiducia securæ in tali statu conscientiae nisi videamini, nempe ut vel demonstratis, cuinam unianimi Ecclesiæ, quibusque iustis et canoniciis de causis rite ac more majorum nostram hanc repudietis, vice hujus isti qualicunque præligerentes adhærere alteri, vel si id demonstrare non potestis, omissis vanorum obtentu prætextuum, nostræ huic quippe universali ac vere catholicae reuniri velitis Ecclesiæ. Quorum si hoc secundum non eligitis, age sane, prius illud ostendite. Si excipitis Ecclesiam cui devincti sitis monstrare vos non posse, saltet antistitem cui subestis, indicare ne cunctemini. Non enim reeusare vobis id quidem fas est, quoniam nisi caput ostenditis cui uti membra subnectamini, argumento caretis quo continuatatem probare vestram cum Christi corpore possitis, omninoque fateri cogimini solutos vos nexus catholicae unitatis, velut abscissos artus nec jam succum aut spiritum e vivi compage corporis trahentes, vinculo quippe, quo ei committebantur, diffracto charitatis, exsangues et tabieieinos diffluere. Agite, astamus parati audire: preferre ne pigrat, si quid habetis ad rem aptum. Finitne hoc unquam probatum in Ecclesia exemplum, hominum paucorum suas sibi res privatim habentium, qui erūt ostendere nequicunt cui Ecclesiæ, enī præsuli communicarent. Christiani tamē catholicique censerentur? Audacter, adjuro vos, dicithe: demonstrate quod est epus, si potestis. Forte magnum ei **463** sanctum martyrem allegabitis Maximum: audire enim e vestris memini,

C com responderent eadem quæ nunc interroganti milii, etiam illum venerabilem Patrem, præoccupatis hæresi Ecclesiis, sine ulla communione eum quoquam privatum religionem recte coluisse, testimoniumque catholicæ veritati vita neci objecta perhibuisse. Adversum hanc exceptionem primus aio nequaquam esse verum quod ponitis, omnes tunc hæresi suisse præoccupatos. Nam primus et ante omnes, **Ælie** sanctus pastor Sophronius summa et cunctis manifesta contentione consortium certaminis cum sancto Maximo suscepit. Deinde tunc adhuc orthodora fidei sinceritas Romæ florebant, cum nondum fuisse ab Ecclesia deprehensa damnataque labes Honorii. Quare non solus utique sibi sanctus ille Christianæ veritatis confessor sapuit; qui suæ participes confessionis Romanus et Hierosolymitanum antistites, palam utrumque orthodoxum, vere potuit citare, sieque schismatis et private, hoc est reproba, religionis (qualis omnis est catholicæ non conjuncta Ecclesiæ) crinum victrii defensione repellere. Præterea, qualis illo tempore inter Ecclesiæ tervehat diversorum contentio dogmatum, hæc hodie nulla est; neque inter partiarios vigentium nunc inter nos factiōnum causari quis quidquam juste potest, quod sufficiat ad evincendum legitimam sibi esse causam abscindendi se a parte altera, quod illa peccet in professione recti dogmati. Nam crimen illud heri et audiens tertius, hoc est ante annos retro paucos, publice susceptum admissum Latinæ communien agnitiq[ue] supremi pontificatus papa Romani, unde plerisque verisimiliter impingi consciit erroris macula posset, purgatim expiatimq[ue] abunde nunc est, vestris etiam (falebor enim, nec vos debita fraudab[ile] portione laudis), vestris, inquam, in id strenue conspirantibus et non parum utiliter adjuvantibus studiis. Cuius auctor rei,

ρός μὲν ἔχθροῖς, πολλὰ δ' ὑπὲρ ὑπηκόων πονήσας τε **A** καὶ παθών, καὶ διαφερόντως ἐμοὶ τέως ἀξίος ἐς ἄπαν εὐνοίας, δύον καὶ ἑντοῦ πολλάκις καὶ ἐς πολλοὺς λέγων προύτιμα καὶ τὴν κατὰ σύγχρισιν ἤτταν δυμολογῶν οὐκ ἥσχύνετο. 'Αλλ' ὅμως τοῦτ' ἔδοξε καὶ τοῦτο γεγόνει· δεινὴ γάρ ή ἑντολὴ καὶ η τοῦ μὴ ἀξίου εἶναι τε καὶ λογίζεσθαι. Χριστοῦ ἀπειλὴ τὸν γονεῖς ὑπὲρ αὐτὸν ἀγαπήσαντα. [P. 325] 'Αλλ' ή μῆτηρ, καὶ τι γε εἴποις τις ἄλλο ή μῆτηρ; καὶ μῆτηρ τοιαύτη καὶ οὕτως πρὸς ἡμᾶς ἔχουσσα, ἀλλ' οὐδ' αὐτῇ γε πρὶν τῆς μεθ' ἡμῶν βασιλεῖκῆς μνήμης ἐπ' ἐκκλησίας ἔτυχε, πρὶν γράμματις καὶ ἀσφαλείας οἰκειοχείροις τὴν τῶν πρὶν πραγθέντων, εἴπω δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἀθέτησιν ἐμπεδῶσαι. Ἐξῆκοι δ' ὁ λόγος καὶ εἰς τὴν ἡμήν προτέραν σύζυγον, ἥτις ἐπὶ τοτούτον τοῖς τότε πραττομένοις ἀπήχθετο ὡστε καὶ τῷ πρωτοσεβαστῷ τότε Νοστόγγῳ Θερμῶς ἀπαρδούσαι κατ' ἀνατολὴν τῶν πραγθέντων χάρτιν τοὺς σχιζομένους τὰ πάνδεινα δρῶντες, καὶ ἔρμαιον ἥγεισθαι καὶ πρὸς αὐτῆς ὃ τι συμβαίνοι παρ' οὐτενοσοῦν

quanquam erat meus natura pater, affectu collatis testato donis de me optime meritus, mihi charissimus et tam artis quam quis possit dicere vel necessitudinis a consanguinitate ducta vel gratitudinis ob beneficia, me sibi **466** obstrictum vinculis trahens, tamen, quantum in me fuit, omni est privatus honore memoriæ, ac ne illa quidem quæ nulli negatur e plebe Christiana, sepulturæ gratia dignatus. Vir licet summissus, et imperator laboribus exantlatis, ærumnis toleratis pro republica ingentibus commendatissimus, qui nullum in me benevolentia plane singularis omisisset officium, mel nullam insigniter ornandi occasionem præteriisset, eo quidem usque, ut sæpe coram multis disserens me sibi prætulerit et in comparatione nostrum amborum se mihi esse inferiorem fateri non eruherit. Tamen de illo ita decrevi, et quod decreveram re ipsa præstisti, vim scilicet naturæ ac voluntati meæ faciente ineluctabilem illa Christi denuntiatione severissima, negantis dignum ipso reputandum qui parentes plus quam ipsum amaverit. Sed et mater, cuius nominis affectu quid sando memorari tenerius queat? mater, aio, mea, et mater talis, tam indulgenter ac benevole affecta in me: sed nec, inquam, ipsa nostra genitrix, ex quo imperii liberas habenas tractare cœpimus, Augustæ debitum in Ecclesia consequi honorem prius potuit quam litteris et chirographo proprio palam testaretur detestationem anteactorum et proprii condemnationem sanciret viri. Procedat oratio et ad priorem meam conjugem, quæ licet tam se aversam ostendisset ab iis quæ in causa conciliationis Ecclesiarum eo tempore agebantur, ut protosebasto Nostongo, ei obsistentes novitati tanquam schismaticos pœnis affligeni gravissimis per tractus Orientales, ipsa indignans malediceret palamque execrans diras imprecaretur, nec dubie præ se ferret gratissimum habituram fructuique

B ἐκείνῳ δεινὸν τοιαῦτα καὶ οὕτω πράττοντι. 'Αλλ' ὅμως ἐπει μεταξὺ τελουμένων ἐκείνων ἐκείνῃ τεθνήκε, καὶ οὕτω τρόποις μετανοίας τὸ τῆς κοινωνίας ἐκαθῆρατο, ὡς μηδὲ τῆς δοσίας τυχούσα καὶ ὃν ἔδει τότε, τῶν ἐς νέωτα μνημοσύνων ἐπὶ τῆς ἐμῆς αὐταρχίας ἀπέτυχε, καὶ δέπ' Ἐκκλησίας τόμος ὁ εἰς εὐφημίαν τῶν ὀρθοδόξων βιωσάντων καὶ μνήμην διέλαν κατ' ἕτος ἐπ' ὀκριδαντος ἀναγινωκόμενος ἀλλουν μὲν δεσποινῶν δνόματα φέρει, καὶ εὖ μὴ κατ' ἐκείνην θως τὰς ἀρετὰς, αὐτὴν δὲ μόνην ἐς ἄπαν ἡγνόησε, ζῶντος ἐμοῦ καὶ τούτα καὶ ἀρχοντος, ἥλιε. Πλὴν εἰ χρὴ λέγειν τάληθες, ἐμοὶ καὶ τοῦτο ἐκ περιουσίας πέπρακται, καὶ οὕτω τις οἶος οὗτος οὐ πομήσας ἐφθάσει, καὶ τὸ ταύτης μνημόσυνον ἀπεκόπτετο. Οὗτως ἐγὼ περὶ ταῦτα. Καὶ ὑμεῖς ταῦθ' ὀρῶντες, πόλλ' ἀττα κύκλῳ περιβαλλόμενοι καὶ ἐς τόδε σχίζεσθε, ἀφορισμὸν τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου κατὰ τοῦ μετ' αὐτὸν ποιμεναρχίσαντος Ἰωσήφ προβάλλεσθε, καὶ διαθήκας ἐκείνου προτείνετε, καὶ τὸ δοκοῦν εἰς ὑποψίαν δικαιάσιν τοῦ ὃς ὅηθεν πλάσματος,

imputatram proprio, quidquid huic talium ministerio injuriarum mali ac cladis a quoquam inferri contingeret, tamen ei quoniam diem obeunti suum interim, dum illa gererentur, **467** oīum aut facultas defuit eluendi ante obitum legitimæ piaculis pœnitentiae maculam Latinæ communionis, negata omnino est a me posterius imperii compote ea pars exsequialium honorum quæ dilata recenti funere ad tempus illud pertinebat. Ego, inquam, ubi solus rebus præfui, longe charissimæ uxoris acerbo raptæ casu, quicum concorditer vixeram, multare memoriam sustinui reliquo debito parentium imperatricibꝫ exsolvi solitorum. Ego meam Augustam, tanquam ne sacra quidem contactu terræ aut ecclesiastica dignata fuisset sepultura, quasi pro excommunicata passus sum haberi. Me sinente, si non etiam jubente, sublata ejus mentio est e tomo in ecclesia servato, unde Augustarum in orthodoxa religione defunctarum recitari publice de sacro pulpito et anniversaria commemoratione cum lande prædicari nomina consueverunt. Itaque alias ex isto codice dominas, sorte huic impares nec comparandas splendore virtutum, inde audinus solemni pronuntiationis commendatione celebrari, unam ex omnibus Annam meam suavissimam conjugem, vivente atque adeo regnante me, teque horum teste, summe sol, ille liber ignorat. Atque in hoc, si fateri oportet, ulterius me progressum sentio quam exacta officii ratio poscebat. Rigidior, inquam, justo sui, exemplaque superavi vel supervacanee sollicitorum in isto genere, præsentim qui tantam in tam venerandos manes ultrō duriliem conscientem, nemine præcipiente. Quis enim tam inhumanus mihi præscribere anderet facinus tam adversum naturali domesticæque pietati? Mea igitur libera nullisque suggestionibus ad id inclinata voluntate, memoria defunctæ meæ conjugis ex ecclesiasticis fuit tabu-

ώς ἐν φρονῶν οἰηθείη τις, τὴν τῆς ὑπογραφῆς δῆ- Α λήματος, ἀμα ὁ ἀξιῶν καὶ τὸν πατέρα τὴν βασιλεῖαν ἔκτιθεσθαι, διτ, λέγων, τὰ πρᾶς Ἰωάννην καὶ ἀμφοῖν παρηνόμηται, αὐτῷ μὲν καθυφέντι τῆς πολυωρίας καὶ οἷον προδόντει, ἐκείνῳ δὲ τὰ εἰς βασιλεῖαν παραλογισαμένῳ, ὡς οὖν ἔξδι ἀμαρτόντες ἀφέντι ἡ αὐτὸν πνευματικῶς ἥ ἐκεῖνον αὐτὴν δὴ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείον· Ἐχειν δὲ εἰς ταῦτην αὐτάρκη τὸν ἐξ ούτου, λέγων ἐμέ. "Οὐ θῆ καὶ πολὺν ὑπερβολὴν ἀγάπης οὐχ ὑποφαίνει; καλεῖν εἰς ἀρχὴν ἔννομον τὸν μηκέτι εἰδότα τελέως τὸν ἄνθρωπον; Οὐτως ἐμοὶ πρὸς ἐκεῖνον τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ὅφειλεται, καὶ πόνος ἄλλως ὑπὲρ ἐκεῖνου τοιαῦτα προβαλλομένων ἀκούονται. Παύσασθε τοιγαροῦν ἐκεῖνα περὶ ἐκείνου θρυλλοῦντες, τὰ μῆτε πραγθῆναι μῆτε τιμὴν λεγόμενα περισώζειν τῷ εἰργασμένῳ δυνάμενα.

B Τοιούτοις δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ὑμετέραν λεπτοσύνην ἐν μέρει τίθετε τῶν ἀνεπιλήπτων, καὶ οἶλαν συνιστᾶν ἀξιούτε, ἀδύνατον καθιστάτε. Φέρε γάρ, πρὸς αὐτῆς

lis erasa, ut mei erga religionem zeli specimen ederem, ut exemplum monstrarem imitatu salutare posthabendi privatos quoslibet affectus sinceritati orthodoxæ professionis et paci Ecclesiæ. Vos autem id videntes, multis illis nescio quibus allegandis prætextibus nihilominus obstinatis animum in pertinacia diri schismatis, obtendentes nescio quam nulli nisi vobis notam excommunicationem a patriarcha intortam Arsenio insuffectum ipsi Josephum. Profertis autem ejus indices testamenti Arsenii tabulas, nullo tamen ejus chirographo firmatas. Agite vero, cuius tandem coloris fucō sati tegitis a suspicionibus perspicacium vitium illud in **468** testamento immane alienæ subscriptionis? cui putatis emunctioris paulo naris non statim subolere sublesiam fidem exceptionis, qua soli sine teste jactatis ideo per se non subscrisse Arsenium tabulis indicibus suæ ultimæ voluntatis, quod digitos tunc innato lis carbunculo impeditos habuerit? Et tam opportunum vestræ cause instrumentorum scribendi articulorum morbum spe-rastis assertione una vestra persuaderi potuisse non ignaris rerum, iisdemque reputantibos quanto mendacii præmio a pertinacissimis mala causæ defensoribus bæc singi potuerint? Desinite igitur intentare sententiam omnibus ignotam judicis mortui, cojus incredibilis, et nisi suffragio agniti chirographi fulciatur, irridenda prorsus allegatio est. In quo requiro præterea reverentiam in Arsenium vestram, cui maleficam inhumanamque nocendi voluntatem etiam in extremo vigente im-pingitis haītu. An non enim sentitis quam sit illa laudatum Christiano iram in adversarios non ad solis tantum sed ad vitæ totius occasum usque servare inexorabiliter flagrantem; quam inconsequens, virum quem sanctum prædicatis, tam sœnum ultorem dicere; quam incredibile patriarcham notæ lenitatis, quem constat, dum viveret, fuisse solitum se lèdentibus ignoscere, tam serum in ipso mortis puncto fingere, ut contra quam consueve-

rat, ligare tunc mallet quam solvere, constringere animas anathematum vinculis quam, quod facile vivens indulgebat, relaxara constrictas præoptaret? Quem autem tunc ligare, quem diris implicare nexibus? non aliquem e plebe, sed Ecclesia præsidem? Evidem Arsenio debitorem me filialis reverentie volentem merenti, ut vere sentio, ita grata proflitior. Is enim cum aliis me plurimis sibi beneficiis obstrinxit, tum illo insigniter honoravit judicio, quo æquum sibi videri declaravit imperium patri meo erectum mihi attribui. Imperabat tunc pater, et ipse pastoralem hujus Ecclesiæ curam patriarchali potestate gerebat Arsenius. Eo tempore flagrante invidia sceleris in Joannem Lascaris prioris Augusti filium commissi, et religione inde patriarchæ oborta, quasi pars ejus culpæ in ipsum jure conferretur, **469** qui remissione vigilie in pupilli custodia curæ sua traditi locum facinori dedisset ac quasi prodidisset orphanum, hanc patri meo expiandi communis peccati conditionem tulit, cederent, inquiens, pariter ambo, ille imperiali, ipse patriarchali dignitate, qua se indignos effecissent, ille conciscendo, ipse permittendo immanissimo facinore, quo esset inique ac crudeliter imperium erexit innocentia puero hereditario illud jure possidenti, ea poenæ differentia in dispari participatio criminis, ut qui delinquisset atrocius, indulgentius plecteretur. A patre quippe meo ita se velle abdicari principatum, ut is in me transferretur, ipsi patriarchalis amissio sedis nulla temperaretur in privatum pacifcenda solatium cognati fiducia successoris. Eu quantum ejus viri studium, quam excellens extiterit charitas in me adhuc puerulum et modo infantiam egressum, ut me in legitima possessione Imperii Romani jam tum constituere voluerit, vixdum hominem nec rationis perfecte compotem. Unde et vos intelligitis, et ego semper præ me feram, summam ei a me gratitudinem deberi. Quo ægrius nunc a vobis

τῆς παρὶ τὸν Ιεράκοντα, εἴτε τῆς δυτικῆς εἴτε καὶ Α τας. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλὰ δεῖξατε διὸ ἀπὸ παλαιῶν χειροτονίας ἐν σαφαλείᾳ διαδιδούντα παντοὶ πεφυλαγμένον ἔχετε. Οἶδα προβαλλομένους τὸν τῶν Μαρμαριτζίων ἐπίσκοπον πρώην, εἰ καὶ νῦν τετελεύτηκε περὶ ρύγειας καὶ ἐρωτήσας πόλλον ἀπειλήθημα ἔχοντα κατεμάνθανον. Οἶδατε δὲ καὶ θματά πάντας ἀκούσαντες παρ' ἐμοῦ τότε, ὅτε καὶ ταῖς ἐπίκτοιούτι φαίρω παρατηρήσειν οὐ προσέχειν δίκαιον ισχυρίζεσθε, καὶ ἔγωγε, οἷμαι, δοκιμάζων ἡμέλουν, Ἐρμαῖον ἔγινον ὅτι γε δρα καὶ δοκιμάζοιτε. Καὶ τάχος ἂν θμὴν προστέθην, τοῦ Ἰωάννου ἥρη τὴν Ιεραρχίαν παρατείνειν, καθὼς καὶ θμὴν ἐπεχείρουν προσέχειν, ὡς ἔστε, εἰ μή μὲ τις λογισμῆς ἤκινετο ἀξίας παρορθεῖν πόλεις ἐπισπασάμενος ἀπῆγμέ με τοῦ σκοποῦ. Τὸ γάρ ξυμπεσόν εὐθὺς ἐπὶ τῷ τότε μὲν ἀργοῦντι, νῦν δὲ ποιμέναρχοῦντι, [P. 528] ἀξιον δὲ θαυμάσαι, ἀγαλαμβάνειν ἐποτε τοὺς λογισμούς, μή πως θεῷ δακοῦν αὐτὸν καὶ πάλιν Ιεραρχεῖν, ἀμεταχινήτων μενόντων τῆς Ἑκκλησίας πραγμάτων, ἢ ἀνάγκη ταράττεσθαι, εἰ δὲ λέγεσθε, φορτικοὶ πάντως ὡς τὰς ἀρχὰς τῆς ιερωσύνης ἀναψεῖν πάμπαν ἐπουδακό-

audio ea proferri quae famam ejus posthumam maculant. Quare desinite infamare imprudentibus assertis dilectum, ut prædicatis, vobis, mihi venerabilem et sincere affectu amatum antistitem, dum ea egisse tantum præsumem, quae virum honoratum hanc deceant, effutire non veremini, fide videlicet ac prudentia eadem, qua revocare in dubium audetis et in rerum exceptioni obnoxiarum numero censere ordinationes sacerdotum qui in nostra hodie Ecclesia sacras exercent functiones; in quo vestrum judicium requiro non intelligentiam ex istiusmodi cavillatiunculis consequi perisse funditus et Dei Ecclesia legitimam successione sacerdotii ita ut jam restitui nulla ope queat. Age enim sane, per ipsam adjuro vos illam quam exquisito isto affectatis zelo indubitate secutum administrandorum in Ecclesia sacerorum, sive quae nunc uspiam est, sive quam exsulem e terris et in mera positam idea speculanib[us] animis inuenimini: si vere penes vestrum istud conventiculum residere hujus ecclesiam temporis, et sectam hanc vestram continuatione non interrupta committi creditis uni catholicæ per seriem sacerdotum inde a Christo et apostolis ductæ religioni, a quibusnam tandem ordinatoribus minime dubius istos habetis quibus utinimi sacerdotes, quarum successione ac consecratione 470 certa indebitabilis veritas illius quam tam ambitiose nobis pollicemini, vobis arrogatis, hierarchiae demonstretur? Qua, inquam, potestate, a quibus nulla suspectis ex causa episcopis manum impositionem acceperunt, qui apud vos sacra faciunt presbyteri, quos unos, si Christo placet, nostris ad spuriorum rejectis classem, veros esse gloriamini sacerdotes? Eniōvero, quae istorum zetas est, non video a quibus ordinari præsulibus potuerint, contra quos non eadem, quas nostrorum ordina-

B C D toribus opponitis, exceptions locum habeant. Hoc ut omnium clare subjiciam oculis, tria tempora distinguo, quorum ambitu comprehendi necesse est canonicas ad sacros ordines promotiones hodie vigentium vesiræ partis sacerdotum. Primum illud tempus est quo Joannis iunc pueri exauktoratio et excæsatio contigit; secundum huic succedens, admissæ perperam communionis Italorum et commemorationis contra fas inductæ papæ Romani, cum professione subjectionis nostræ ad ejus spiritualem principatum. Tertium et omnium postremum hoc hodiernum est, quo ista illegitime patrata, prout licuit et quantum visum est sufficere, per nos emendata et ad rectam disciplinæ normam ex illa pravitate reducta sunt. Primo tempore qui ordinandi potestatem habuere, jam pridem desierunt vivere. Secundum tempus quos ex eo vidi numero, ii partim fato suo sunt functi, partim ejecti e sedibus et honore spoliati nostris judiciis, vestris etiam impense votis suffragantibus, privatim sine sacra potestate vitam agunt hodieque. Neutri horum aut vestros rite potuerunt ordinare sacerdotes, aut nostros, si vellemus, possent, non solum quod aliis ipsorum vita, aliis jurisdictione modo deest, sed etiam quoniam, si vera vestra opinio est censemini, ex quo depulsus sede vester Arsenius est (quæ depulsione primo tempore contigit), desiisse legitimam in hac Ecclesia potestatem: nullus illorum, quantumvis attenterit, vera fungi ordinatione potuit. Restat tempus tertium, status videlicet hic præsens rerum, quo si superesse adhuc putamus in terris certam rite consecrandi sacerdotes auctoritatem, quæ si desit, Ecclesia nulla est, in nostra hac eam utique, quæ sola, vobis etiam nobiscum Latinam repudiavitibus, habet episcopos, qui nulli apud vos sunt, in nostra hac, inquam, illam au-

ναι τὸ πρᾶγμα κατὰ σκοπὸν δὲ ἐτρέχουμεν. "Οὐτον Αὐτίουν ἐννοιῶν δέξιος· καὶ πιστεύειν ἀπώχουν τοῖς λεγομένοις, οἷς δργήν θεοῦ ἐπικειμένην τοῖς ἡμετέροις εἰδόνται παρίστα. 'Αλλ' θμω; οὐδετος ἔχων περὶ τούτου ἐγὼ τόσον ἕδλωκα τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως, μᾶς ἀλλοὶ τι λογίζεσθαι νῦν συμβάνειν ἐπὶ ἐμοὶ εἰς τὸ καταλαμβάνειν ὡς δυνατὸν κρίματα θεῖα ἢ ὅτα παρ' ἄλλοις ἐμάνθανον, ὥστε καὶ αὐτὸν πολλοῖς δοκοῦν ἐλλεῖται τοῦ ἀνδρὸς προτέρημα μᾶλλον ἔκρινον. Τί γάρ, Ελεγον, εἰ καὶ θεὸς φιλάνθρωπος ὁν τὰ πλεῖστα δικαιῶς κολάζει, ως καθαρτικής ἴσως οἴστης καὶ τῆς κολάσεως; οὐδὲ καὶ φιλανθρωπίας μᾶλλον εἴποι τις μέρος οὐ τὸ τυχόν. Καὶ διτοι δὲ αὐτεξούσιος ἀνθρώπος πάντως ἔχει χρῆσθαι τῇ προαιρέσει

cloritatem Ecclesia sola agnoscere vos oportet. Quoi si facitis, jam nobiscum consentitis, jam vobis manus damus, cunctis inter nos controversiis suplatis. Sin pergitis **471** resistere, sin admittere pro veris recusatis nostrae partis antistites, jam estis prorsus importuni, qui studeatis persuadere nullum hodie in terris reperiri verum episcopum; quod qui dicit, sacerdotalis ordinationis exhibaurit fontem, et e rebus humanis spem omnem exterminat videndi unquam ullum hominem canonica impositione manuum ad sacrificandi ius evectum. Suscipitis an rejicitis ab existimatione vestra manifeste intolerabilem absurditatem istam? Aiqui ejus a vobis depellendae una sola est sane impeditissima ratio, in eo sita ut evidenter ostendatis super adhuc esse hodie in vivis aliquos episcopos ex eo tempore quo, utpote tribus jam memoratis anteriori, nulla erat de cujusquam ipsorum statu ac potestate controversia. Herum præsumum veteris et nemini suspecte ordinationis si quem forte unicum in arcanis apud vos latrbris hue usque custodistis, quæso ne invideatis nobis, ne celestis amplius. Ostendite rem necessariam. Videat in eo per vos monstrato ho- dierna Ecclesia traducem suæ propagationis ab antiqua, spem suæ transfusionis in posteram. Memini vos paulo ante ut talem nominasse Marmariziorum episcopum: sed præterquam quod is quoque suum nunc vivendi fecit, etiam de hoc homine ego tune inquisitione habita multa in vita ejus atque actis vituperabilis reperiebam, ob quæ **D**is episcopali honore indignus merito posset judicari. Nostis ea et vos, ex me utique illo tempore auditæ, quando nihilominus perseverantibus vobis in proposito præficiendi hunc Ecclesiæ, et contendentibus recte compensari maculas quorumvis ejus contra disciplinam lapsuum una illa dote antiquitatis admoventis ipsum indubitate successioñis fonti, remisi ego me acquieviq[ue] vestro judicio, tanti dicens, quantovis incommodo et qualicunque indignitate devoranda, demereri vos et nobis adjungere. Itaque Joanni mox patriarchatum abdicanti vestrum Marmariziensem subrogare, ut scitis, cogitaveram, solo impulsu ad hoc studio vobis gratificandi; fecissemque, nisi per id

tempus intervenisset quippiam summa consideratione dignum, quod totam ad se rapiam meam ab istius prosecutione scopi necessario abduxit. Cum enim contigisset declarari miro vaticinio statim eventis comprobato insigne meritum et sumum apud Deum gratiam ejus viri qui deposito Jampridem patriarchatu **472** privatus tunc viveret, religioni duximus non sequitam evidentem suffragii divini prærogativam eo in sede reponendo, e qua perperam dejectum ista ipsa prodigiosa significatio monstrabat, præsertim cum præter periculum Del, ni sic faceremus, offendendi ad id ipsum urgeret status præsens ecclesiasticarum rerum, quas novis haud dubie perturbationibus implicandas apparebat, si aliud decerneretur. Reputabam mecum etiam, vel si neglectis iis tanti momenti rationibus obstinarem animum in obsequendo vobis, frustra quidem id facturum me. Per viam enim tot ac tantis difficultibus obseptam nulla spes allucebat pertingendæ unquam metæ, ad quam communi vos et ego cursu nitebamur. Per hæc satis, ut confido, demonstrata æquitate ac necessitate ultimæ bujns electionis prorsus ineluctibili, refero me ad propoñendas vobis doles conspicuas et quantivis assermandas viri bujus, quem divinum secutus suffragium in patriarchali, ut videtis, repono sede. Homo est plane simplex, fuci et fraudis expers, virtutis admodum amans. Scio videri quidem illum plerisque nunc solitum, olim etiam mibi (fatebor enim ingenio rem veram), austерum durumque ac irrevocabiliter inflexibilis emolliisque in indulgentiam nesciæ rigiditatis, præfractius omnino quam p[re]storem, præsertim spiritualem, decere videatur. Fui et ego, inquam, alias in ea vobiscum sententia, requirens in illo accommodatam conciliandæ multitudini facilitatem pacificamque mansuetudinem. Quia præoccupatus ab eo aversione cum audirem a referente Mena monacho divinitus ipsi revelatam nobis imminentem cladem, ægre sane adducebar ut quæderein, haud fieri posse ratus, hominem asperum, immittis acerbique ingenii, dignum a Deo iudicari manifestationibus istiusmodi eventuum inspicabilium prudentiæ humanæ. Quare istud vaticinium iram Numinis nobis impendentem inten-

καὶ πράττειν τὰ κατὰ γνώμην, πλὴν καὶ νόμος δέ· Αἱ ρᾶσθαι σχίζειν, καὶ ἀμελεῖν ὡς μὴ τίνος κακοῦ γε-
δοται, δὲ μὲν [P. 529] φυσικὸς, δὲ δὲ γραπτὸς, καὶ δι-
καστῆς προκάθηται κρίνων, ἵν' δὲ μὴ ἀφ' ἔστου τις
ἴξει τῇ συνειδήσει σωφρονιζόμενος καὶ ὡς ἀναγκαῖρ
χαλινῷ καταγχόμενος, τοῦτο παρὰ τῆς ἔξουσθεν ἔξου-
σίας παιδεύθεις μάθοι, καὶ διμετελῶν τὸ πλημμέ-
λημα ταῖς ἀληθείαις εὐεργέτης δόξοις καὶ τιμωρῶν.
Ἐν δὲ γε τῷ Ιερῷ Εὐαγγελίῳ καὶ οἱ ἐν δόσις καὶ
πλατείαις καὶ βύμασι κείμενοι εἰς τοὺς γάμους τοῦ
βασιλέως εἰσελθεῖν ἀναγκάζονται, ὡς ἀναγκαῖως ἐπι-
κείμενον δὲ τὴς ἀνάγκης, εἰ διολοτό τις σώζε-
σθαι. Τι τοινυν τὸ ὑμένιον δοκοῦν εἰς τὸ σχί-
ζεσθαι; τι τὸ ἐκκλησίου ὑμένιον ὡς μὴ καλῶς ἔχον
ἴηγηται, ὥστε καὶ ἄλλοις παρέχειν σκάνδαλον, καὶ
τὸν Ἔνα καὶ ἀσχιστὸν χιτῶνα τῆς Εκκλησίας πει-

B

tans ut vanum aut gratis confitum aspernabar, diu
ei fidem abnuens. Tamen viso postea successu, argu-
mentoque irrefragabili convictus habitare in illo Dei
473 Spiritum, cuius utique solius prophetia
eventis patrata donum agnoscendum est, facere
non potui quin raperer vehementi quodam erga
talem virum studio, præjudiciaque in eum illa
priora executi mihi ex animo sinerem, reputans ideo
mihi forte, indulgentia Numinis meam erudiantis
imperitiam, experiri talia concessum, ut quod
hactenus nequieram intelligerem, immane quantum
exioli supra cogitationes hominum judicia
divina, quorum illi non raro suffragiis evehuntur,
qui nullum ab humano favore punctum ferunt.
Unde istud ipsum quod in hoc plerique viro uti
vitium damnant, laudi potius ascribendum judi-
cavi. Cur enim, aiebam, hunc vituperem quod
severus in castigando sit, cum Deus, de cuius beni-
gnitate dubitare nemo potest, plerumque homines
juste puniat? non animo scilicet ipsos perdendi,
sed purgandi; quod profectio benignitatis, ejusque
non vulgaris, officium est. Qoniam autem sui
potens ac liberi compos arbitrii conditus homo est,
expectari aliud non debet quam exercitetur eum
in vita actu suam istam expeditam in utrumvis
eligendi facultatem, et prout judicaverit operatu-
rum. Tantum ei dirigendo lex apponitur, partim
naturalis partim scripta, arbitrèque præsedit ju-
dicans ut, si cui a fraude coercendo naturale
singulis inditum propriæ cuiusque conscientiæ,
vitanda sequendaque distinguenter, haud sufficerit
frænum, hujus defectum externe potestatis cor-
reptio suppleat, discatque censura docente quod
salmone intimo natura judicio visus est non
intellexisse qui peccavit; ex quo infertur castiga-
torem delicti revera benefactoris loco duendum,
etiam cum sævit, ab eo quem merentem corripit.
Nam esse hominibus expetibile vi adhibita juvari
demonstrat sacrum Evangelium, ubi refert turbam
in viis plateis vicisque otiose desidentem non in-
humaniter sed benefice compulsam intrare ad regis
nuptias; ut sibi necessarium omnes intelligent
auxiliū admotæ necessitatis, si qui salvi volunt

sieri. Quæ cum ita sint, quænam vobis demum
idonea persistendi in schismate causa est? quid
excipitis declinare nos debere malum a vobis in-
conveniensque judicatum, quo velut amoto vestrae
offensionis scandalo in unum conciliati omnes
474 occurramus? cur unam et inconsutilem
Ecclesiæ tunicam conamini scindere, eoque facto
secure pergitis vivere, quasi nullo vos criminis sic
agendo illigitis? Sin vos adhuc ista non movent,
age proferte quo vitamini: En patriarcha et hie-
rarchæ; en clerus et senatus et populus et
lectissimi quique monachorum: coram his exponite
quod ad vestram defensionem utiliter allegan-
dum confiditis. Ante autem omnia, cum vera Eccle-
sia corpus sine capite esse non possit, ostendite
quibus et qualibus hierarchis vestram recte
subjungi congregationem autemetis. Sed videte ut
tales demonstratis, qualibus plena exploratione
cognitis hand dubie debeamus, repudiando no-
stros ut minus idoneos, accedere. Eia, inquam,
reperiamus aliquem exitum infiniti jam prope
negotii. Nullusne terminus iurgiorum sit? num
et quum arbitramini æternō vos irrevocabiliter a
mundo universo abjungi discidio? An alium quæ-
remus terrarum orhem, unde hierarchas vobis non
fastidiendos adducamus; qui nostram aliquando
Ecclesiam non jam amplius dubiæ ordinationis
presbyteris instruant ac certa cum orthodoxa ve-
teri continuatione connectant? Utrum censem
controversiis finiendis conducibile, super statu
viventium consultare cum mortuis, et exquirere
ab iis qui non sunt, quid judicari de præsentibus
debeat? quin nos ipsi potius decidimus lites no-
stras, et proferendis utrimque invicem causarum
adversarum juribus judicamus vicissim judicamur-
que, sic conflictu argumentorum extundenda veri-
tate, qua mox visa consentientes acquiescamus.
Audeo polliceri, fiducia non defuturi divini auxi-
lii: si Dei ductu, Patrum auctoritatibus et exemplis
inquiremus quid opus factu sit, non aberrabim
a scopo, nec diu aberit quin conveniamus in com-
muniter salutarem et commodam utrisque senten-
tiā. Itæ ex meo sensu quæ proflerer habui.

Θεῷ δὲ εἰρήσται, τοῦ κοινοῦ συνοίσουτος. Αὕτην, εἰ κελεύεις, ζητητέον· οὐτω γάρ διν ὄπουδη ποτε τοῦ Θεούθιου φανέντος καὶ τὸ ἐποικοδόμημα γνωρισθεῖσα. » Καὶ δὴ ἀρξαμένων λέγειν τὰ προσεχέστερα, ταῦτα δὴ τὰ ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου καὶ καθεξῆς, δι βασιλεὺς ἀνέγει τούτους καὶ πρὸς τὰ ἀρχαιότερα μετεβίβαζε, καὶ τὸν τοῦ ἀφορισμοῦ θρύλον ἀπήλεγχε μάταιον, μή διτι γε τὸν κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὃν ἐπαν ἔθρούλλουν, ἀλλὰ καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ βασιλέως. Πῶς γάρ ἀσφαλὲς εἶναι ἔχειν ἄν ὅπ' ἀφορισμὸν, οὐ λειτουργῶν ἐκεῖνος ἐμέμνητο; Πῶς δὲ καὶ ἀλυτον εἶναι καὶ χρήσειν τοῦ λύσοντος, οὐ διεσμῶν ἐκεῖνος ἐμπράκτως Ἐλευν; «Οστε καὶ εἰ μὴ ἦν τὸ ἐπιγεγονός, ἔλεγε τὸ κατὰ τὸν πάππαν, οὐκ ἄν πάντων; οἱ τὴν ἐπ' ἐκκλησίας εὐφημον μνήμην κεκάλυτο. Ταῦτα λέγων ἐδείκνυ καὶ τινας ἐξ αὐτῶν κοινωνούντας τῷ Ἰωσήφ, καὶ οὐ σχισθέντας ἀλλως εἰ μὴ μεθ τὰ κατὰ τὸν πάππαν [P. 351] πάπρακται. Έτριθοντο τοινυι οἱ λόγοι ἔιες ὅψε τὸν νυκτῶν. » Ήν δὲ τοῖς μοναχοῖς ὁ σκοπός, καὶ πολλοὺς ἔνθεν κάκείθεν ἡ δρμῇ ὑπέκνιζε καὶ ἔθρούλλουν, τοὺς

sem et si hoc convocati omnes estis, non putatote pariter universos promiseum habere loquendi facultatem. Permittitur autem præcipue ad id aptum cunctisque præ-
475 inter vos ducitis, vice omnium quæ sentitis dicere, ut sic, tumultu et confusione, rite disceptatio possit institui. Secuto imperatore, Arsenianorum præsentium illi, maxime autem cæci, « Nos, » dixerunt, orator, unum querimus, Ecclesiæ scilicet ionem in bonum statum: male quippe nunc ipsam, et vos ipsi testificamini et cunctis no-
tis. Publice nimicum idque graviter peccatum causa patriarchæ Arsenii, nique, o juis fasque! dejecti. Peccatum item large aliis quoque nibus et modis, tum contra rectum ordinem illæ, tum fere in ipsam quoque dogmatum a professionem, communicando cum iis a communione abhorreto oportebat. Hæc, nos taceamus, vos ultro ipsi consciemini, ut stum et in confessio apud omnes haberi perversas et a debita rectitudine detortas die res Ecclesiæ. In his porro quæ perperamata emendandis si nihil negligere oportet, serere quomodo et quibus gubernantibus illa sint, id nobis, si jubes, erit investi-
m. Sic enim amoliendis supra congestis, tandem, ubique latet obrutum, certo que fundamento, tuto scilicet inadiscibilis; ea, quæ sic consurget, mole verum instar cetur Ecclesiæ. » Sub hec Arsenianis monstro actorum considerationem inchoantibus ari memoria, gestorum scilicet sub Gregorio neeps, interpellavit eos imperator, sic agere sens promovensque inquisitionem in anti- a tempora. Ac primum illos olim tam late mos, tam invidiose celebratos de intorto ab eo anathemate rumores fuisse vanissimos

PATROL. Gr. CXLIV.

ostendit, non solum quatenus Josephum, sed et quatenus **476** Michaelem ipsum per id fuisse sacris interdictos temere jactabatur. Nam Augustum quidem patrem suum qua veri specie affirmari potuisse subjacere anathemati, quo tempore, quoties sacra liturgia publice fieret, nominatum idem Augustus honorifice memorabatur in ecclesia, ipso patriarcha, qui eum excommunicasse ferebatur, audiente sinenteque? Quo, inquam, colore tum imperiti causabantur teneri constrictum illum dirarum ecclesiasticarum nodo et indigere solutoris opera, quem usu ipso ac factis ipse qui ligaverat solvebat? itaque nisi quod deinde accidit supervenisset (innuebat concordiam cum papa initam), nunquam omnino ejus in ecclesia commemorationem honorificam fuisse prohibendam affirmabat. Hæc dicens, indigitabat quosdam ex nunc inter Arsenianos stantibus, qui Josepho communicassent neque se abscedissent prius quam conventio cum papa fuisse inita. Hujusmodi sermonibus tempus terebatur usque ad multam noctem, ardeenter in cumbentibus in prosecutionem huius sibi propositi monachis, multisque hinc inde e sectariis ipsorum erupturientibus impetu impatiens in significationes contemnendi præsentem patriarcham et ei addictos irridendi, quod sacram, qua plane careret, protestat in eo delusi agnoscerent. Prajudiciis quippe innixi suis illis antiquis irritam omnino fuisse contendebant quilibet præsulis electionem, faciam ab Ecclesia quæ vera esse desiisset ex quo immiserentem ejecisset Arsenius. Ergo illa consueta ipsis in antistites Ecclesiæ confidentissime crimina jactabant, gravi scilicet ipsos teneri obstrictos scelere, ex quo ab iis violatus et throno expulsus fuisse Arsenius; ecclesiam quoque ipsorum, impie admissa communione cum hereticis, labeni heresios contraxisse, qua nunc polluta sordescaret; in horum adeo atrocium et palamnum pargationem

17

περὶ τὸν πατριαρχοῦντα ἔξουθενεῖν, χρωμένους τοὺς Λ σιλίως ἢν εἴη κριτής ἀξιώτερος, ἐφ' οὗ καὶ αὐτῶν λήματιν ὅτι τε τὰ κατά τὸν πατριαρχὴν Ἀραβίον ἄφειν αὐτοῖς παραβέβαται, καὶ ὅτι ἡ ἱεραρχία ἀγούς αἱρέσεως κεκοινωκήκε. Τοιούτων ἔντον τὸν φανερῶν λημμάτων, αὐτοὺς ἀπάγειν τὸ ἀναγκαῖον σύμμετρον. Τὸ δὲ ἦν μὴ κεθηρημένους ἔκεινων τελέως περ' ὃν ἦν ἀξιον, τῶν ἀθίκτων τέως τοιούτων μετενάντων εἰς τέλος, μηδὲ ἵερασθαι ἀξιούς εἶναι, καὶ ταῦτ' ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐτοὺς παραβάταις, ὡς καὶ πολλὰ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς πράξαντας, κανονικοὺς θεομόντος ὑπερβάντας, καὶ κακίᾳ μᾶλλον καὶ ἀμαδίᾳ ἢ ἀγάπῃ καὶ ἀσφαλείᾳ ἐνειργασμένους. "Ἐλεγον δὲ ὡς οὐδὲ" ἐριστάσφοις πρὸς βασιλέα τὸ σύμπαν, δεσπότην γε ὅντα, φυλαττομένοις καὶ ἀλλως προσκρούειν τῷ κράτει, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἡτοῦθενται ξυμβάνον, καν τὰ ἐννομάτωτα λέγοιν. Ἄλλα δὲ καὶ ἀσφαλείᾳ ἢ ἀσφαλείᾳ ἐνειργασμένους. "Ἐλεγον δὲ ὡς οὐδὲ" ἐριστάσφοις πρὸς βασιλέα τὸ σύμπαν, δεσπότην γε ὅντα, φυλαττομένοις καὶ ἀλλως προσκρούειν τῷ κράτει, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ τὸ ἡτοῦθενται ξυμβάνον, καν τὰ ἐννομάτωτα λέγοιν. Ἄλλα δὲ καὶ ἀσφαλείᾳ ἢ ἀσφαλείᾳ ἐνειργασμένους.

*terriminum subire illos oportere piacula eluendæ
poterat paria, quæ ipsi præscriberent. In his illud
an primis necessarium esse : ut omnes qui hodie
sacra tractarent in sic profanata Ecclesia, redige-
rentur in laicorum ordinem, in eo relinquendi
usque in finem, sine spe regressus, et novi sacer-
dotes 477 ordinarentur ab aliquo ex episcopis
sacerdotium intactis lue quæ in omnes reliquos pro-
pagata esset contagione non vitata Latinorum in
sic corrupta Ecclesia qui fungi sacris attentarent,
sacerdotio in omne tempus indignos habendos,
præsertim cum aliorum præterea plurium rei sint
terriminum, utpote multa egisse contra fas comperti
et canonicas passim transgressi præscriptiones,
malitia potius et imperitia ruere in agendo quam
austinctu ordinatis charitatis secure operari soliti.
Subtexebant his tam acerbis aliqua blandiora,
deliniendo Augusti animo, cui quam ingrata quæ
loquebantur accidenterent, facile sentiebant. Adjun-
serunt ergo nequaquam jurgari se cum imperatore
velle. Absit hoc quidem. Agnoscere se illum vene-
rarique ut dominum : cavereque diligenter, cum
eo in quo residat potestas summa, sese temere
collidere, utique necessario inferiores recessuros e
certamine tali, quantumvis æqua legibusque con-
sona proferrent. Casterum altercationi, quæ utrim-
que nunc ferveret, componendæ necessariam esse
auctoritatem judicis qui judicari ab alio nequiret.
Talem nullum iustius agnoscendum imperatore ipso.
Ad hunc igitur se omne arbitrium deferre; unum
ipsius propter dignissimum omnium qui iudex
in hac causa supremus sedeat. Coram hoc præsentí
cognitore ambæ partes sua jura proferant, tan-
ut juxta olim sanctas Ecclesias constitutiones
disceptentur dirimanturque controversiae, Deo
teste mentis oculis proposito, moderantibusque
iudicium totum Dei ejusdem sanctissimis legibus.
His valre adulatoresque astuti monachi disserrendis
hoc spectabant, ut si forte Augustus supremæ in
seculisticis quoque rebus potestatis delatione*

*definitus acquiesceret auditis, oblinuisse ipsi
rentur quod petebant, et hoc ipso satis d
strasse non continuari Ecclesiæ antiquæ veri
successionis hierarchiam præsentem, et si
damenta præsentis episcoporum ac sacer-
status, quantumvis haec tenus credita et pra
solida, deprehensa nunc ac perspecta esse
bilia ruinosaque, velut in arena mobili locata
quod plerumque cæcis usuvenit, vulgari
celebratum, haud istis, quam rem palpando
sabunt, arripere ac tenere contigit. Nihil, in
se proficere, Augusto et præsidibus cætus
mantibus, 478 intellexerunt. Quare co
ipsis, gregales eorum confertim subsidentes,
brarum et turbæ fiducia impunc laturos temer
ati, murmur a tergo insolens attollere cœp
mistris multorum acclamantes vocibus contum
quædam in patriarcham, haud facili discri
quis ejus esse sonus, in densi tumultu vol
freti multitudine, nihil non quamvis imp
vociserari ausi. Vocabant enim eum Euchil
alii astrocloribus consindebant probris. C
imperator auditis, prout par erat, audacia tu
tanta ejici confessim et cœtu talia claimantes
Monachos vero modo locutos et prius/ceru
D tenentes, quibus subjectæ ipsis ei faventis
merito imputabatur immodestia, gravibus i
verbis, iracunde increpans, et ut facinus ind
exprobrans, quod, cum ipse demisso hum
fastigio Augustæ dignitatis in æquum et fa
cum ipsis descendere colloquium haud suisce
vatus studio pacis procurandæ, cumque in
conventum intrudentes se multos non a se vo
qui venire prohibitos metu ejus incommodi
secutum viderent, tumultus videlicet in
tamen indulgens postea benevolè cunctis ingri
locumque concessisset, ipsis, quos omnia in
posse satis esset notum, perulantiam eorum i
tus seditiones et voces improbas erumpere
sent, contenti simulatam in se ipsis es*

καὶ ὑφεκτὸς ἔξουσίας καὶ δύκου μεῖζον; μετ' εἰ· Αὐτὴ τῶν νυκτῶν παρατείνων, ως κινητοὶ τὸ παράπονον
μήνης σφίσις προσφέρεται, καὶ πάντας ἐδέξατο τὴν
ἀρχὴν εἰσελθόντας, μή προστάξεις & παντάς πάντας,
καὶ τόπους τέως περέσχεν οἵς μή ἀπαντῶν ἀπείρητο
ἢ ὄντος; δῆθεν ἐν πᾶσιν καὶ τοῦ ἀτακτήσοντος;
εὗτοι δὲ τὸ καθ' αὐτοὺς ὑποστελλόμενοι πρὸς τοιαύτας
ἀπάκτους ὅρμας; καὶ φωνὰς ὑφῆκαν διλοις λέγειν τὰ
εἰσιστε. Οἶς; καὶ ποιὰ τόλμη; ὑπερβολὴ ὑπολελεῖθραι
ὑπέντιν, ἀπαυθαδίζομένοις πρὸς βασιλέας ὡς ἕγκαθί^{ται}
καὶ τοῖον καὶ τούτον λέγριον ἐκτοῦ δεξιῶφιν ζητῶν
τιρῆνην; καὶ ταῦτα πάλιν ἀλλὰ συγκαθίζειν ἔκεινος
ἴστηγεν ἔκατην τὸν μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην
ἔτει εἰρηνικὸν καὶ τὸν ἀξιός καὶ θρόνου καὶ
προστάσιας πνευματικῆς. Ταῦτα λέγων, καὶ πλείονα
τούτοις ἔξονταδίζων, ως πολλὰ λέγειν καὶ αὐτὸς
ἴγε καὶ ἀπελέγχειν ως οὐκ ἀσφαλῶς ἔχοντα διφέροντας;
αὐτοὶ σεμνύνονται, δικιος; αἰδοῖς τῶν προτέρων
καὶ τῷ τῆς εἰρήνης ἐψιεσθαι ἀδρήτα πάντ' ἀφίσις,
καὶ σεμνοποιούμενος αὐτοῖς καὶ αὐτὸς συντίθεται.
Καθίζει καὶ πάλιν τούτους ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ τὰ
τοῦ πατριαρχοῦντος συνείρει ἔγκώμια, τὰ χθὲς καὶ
εῷ τρίτης συμβίντα κατὰ λεπτὸν διηγούμενος.
Τέως τούς λόγους κύκλῳ περιβαλλόμενος καὶ ἔως

putabat opportuna variis Arsenianorum praetextibus
amoliendis, et omni velut ex parte admovendis
machinis quibus expugnaret pertinaciam illorum,
producto in hoc ad multas noctis horas sermone
immorans. Sed surdis omnino visus est canere aut,
ut loquar accommodatus ad sortem eorum quibus-
cum præcipue agebat. cœcis inuere. Quare tan-
dem illos dimisit, placide tamen ac sine asperitate
verborum, tantum in digressu rogans, vel potius
pro potestate jubens, ne illa in re populum turbarent,
ostendicula ad quæ vulgus posset impingere justa viam
ponentes, verum apud se manentes quiescerent, et
non cupiditate vana, sed spirituall discretione, consi-
derantes et observantes quæ siebant, vituperare: quos
recte oporteret vituperare, rursus laudarent laude
digna. Sin aliter facerent, minabatur gravissima
480 quæque, contestans unis ipsis imputanda, judi-
cii prudentum et æquorum arbitrorum, quæcumque
ipsis mala eo nomine meritis inferri deinde con-
tingeret. Ex eo tempore cœci monachi ad mona-
sterium cui Mosele nomen est revertentes in pace
illic degebant. Post hæc tamen, despota Joanne
urbis praefecturam gerente, nonnihil turbatae res
ipsorum sunt, quando eujudas monachi, qui cu-
biculo inclusus vitam exegerat, cadaver longo post
mortem tempore incorruptum repertum, ideoque
pro sancti hominis et cultu religioso digni spolia
ipsis habitum, ad Periblepti monasterium translata-
tum, illic, quibus id erat demandatum, sepeliere.
Tum enim Arsenianis appositi custodes sunt qui
prohiberent accessum liberum ad ipsos eorum qui
synaxes cum ipsis frequentare cupiebant, a Catho-
lica sese abscondentes Ecclesia. Ac res quidem tunc
Arsenianæ sectæ in hanc se modum habuerent.

modestiam, sub ejus larva delituisse protervam
contumaciam hæc nimis conciæ ipsis et concor-
dis plebeculæ, silentio et tolerantia probatae ipso-
rum, si non et nutu concitatæ, voces nefariæ testa-
tentur. In quibus quid ad summam insolentiam sce-
lestissimi sibi homunculi reliqui fecissent, inclamare
contra se præsentem imperatorem ausi, eum quem
sibi assidentem a dextris adhiberet in conclonæ
ubi modi constituendæ pacis inquirentur, homi-
num esse pravum, his et illis, quæ falsissime jactare
ora ferrea non essent verita, insigniter deformem
maculis? Atqui scirent invére cundi nebulones,
479 non qualem obrectando pingerent, assidere
se sibi tali occasione virum voluisse, sed placidissi-
mum hominem animi, pacificum inter odientes pa-
rem, denique divinis suffragationibus dignum de-
claratum qui rursus in throno præfecturæ spiritua-
le collocaretur. Hæc dicens, et plura his expro-
brans, ubi satis in eos stomachum erupisset, man-
antiori deinde voce viliisque significavit in causa
iporum et circa ea quæ disseruissent multa se que
diceret, quæ argueret habere; multa menti præ-
sentia in os occurrere, quibus palam evinceret
inhibere ac labare illa ipsa quibus, ut certo fixis,
secure in formarent, ut omni ex parte tutissimis
gloriose, sed vane, ostentabundi sese jactarent. Pu-
dori tamen se velle consulere ipsorum, ac quo eos
ad optate assensum pacis ea facilius alliceret in-
dolentia, ultra cuncta silentio premere. Hic in
gravem se habitum componens honorifice ipsos
(nam assurrexerant) sedere iterum præcepit. Inde
longa exorditur patriarchæ, qui tunc sacris præ-
ses, encomia, quæcumque nuper accidissent circa
causa et modum restitutionis ejus in thronum,
ministrum renarrans, aliaque subinde intexens quæ

στης καὶ πάσης συγκλήτου καὶ μοναχῶν, μάλα γεν- ναῖον καὶ πεφροντισμένον λόγον διεξιών. « Ἐγώ λογίζομαι καὶ ὑμᾶς εἰδέναι καὶ πάντας ἀνθρώπους ως οὐδὲν ἐμοὶ τῶν πάντων ἥδιον τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, πάσης περιαριθμεῖσης σκανδάλου προφάσεως, εἰρηνεύειν, ἐφ' ᾧ καὶ σπουδῇ μοι πᾶσα παρέστη ἡδη αὐτοκρατήσαντι, πάσης ἀσχολίας ἄλλης καθυπερτέρα, ὑπερβόλτη μὲν καὶ τρυφὴν βασιλείου, ὑπεριδόντη δὲ καὶ θεμάτι φύσεως, ὡστε καὶ τῶν φιλάτατων προτιμηθῆναι τὴν ὑμετέραν ἁυμπάντων εἰς ἓν συνδρομήν καὶ δρόντων. Καὶ δύον ἦν εἰκός, ως ἔδοξε, καταπέπραττε, καὶ τῶν εἰς σκάνδαλον εἴλογον ἰκανῶν οὐδὲν περιλέπειπται, οἷμαι. Τὸ δὲ καθ' ὑμᾶς θαυμάζειν με πολλάκις ἐπήσι, τίσι λογισμοῖς ὀχυρούμενοι τῆς Ἐκκλησίας διίστασθε καὶ πρὸς φέγγος οἶον ἀληθεινὸν σκαρδαμέντειν αἱρεῖσθε. [P. 323] Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καιρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ Δαυΐδ ἔξεπεν πρὸς τὸν Θεόν πονιώμενον· « Κύριε, κλίνον οὐρανοῦς καὶ κατάβηθι· ἄψα τῶν δρέων καὶ καπνισθήσονται· ἀστράφον ἀστράκην, καὶ φωτιεῖς αὐ-

dem patriarcham, inde autem episcopos et clericos, universo praeterea senatu ac monachis presentibus. In eo tam pleno et spectabili conventu hanc vehementem et accuratam orationem recitavit. « Confido equidem vobis notum et cunctis esse hominibus, nihil mihi fore iudeundius, nihil a me magis optari quam videre Dei Ecclesiam, omni amoto scandali praetextu, in pace plena constitutam. Ad eum scopum jam iam ex quo administrare imperium arbitrio meo cœpi, nihil non studii et contentionis intendi, posthabitis huc uni negotiis, quantumvis urgentibus, ceteris, neglecto fructu voluptatum, quarum copia imperantibus affuit, despiciens etiam naturæ affectibus et dulcissimum necessitudinum respectu calcato, emi bene quovis impendio ratus vestrum omnium tranquillam in unanimi consensione concordiam. Itaque, quod me attinet, haud vane gloriaturus video me, quantum homini fas fuit, in eo genere conatum. Nihil, inquam, omnium quod ad amolitionem scandali turbantis hodie quietem ecclesiasticam recte ac convenienter conferri posset, a me fuisse prætermissum, non temere, ut puto, persuaderor intimo conscientiae testimonio. Vos quod spectat, mirari plerunque subiit, quibus tandem innixi rationibus perseveratis ab Ecclesia disjuncti viveste, et qua cætitate animi lumen se verum 463 clarissime ingerens rebelle nictantibus respondere palpebris ulro velitis, irrevocabili contumacia. Quid hic faciam opportunius quam Deum alloquar, venerans sancti Davidis verbis: « Domine, inclina cœlos et descendere, tange montes, et fumigabit fulgura coruscationem, et illuminabis ipsos. » Liceat enim paululum extremo verbo a vera sacri cantici deflectere formula. Dei quippe solius opus sit vestras penitus illuminare conscientias, hominum qui postquam elegistis Deo vivere, a Deo longe abesse periclitamini, non aliam ob-

A τοὺς, ὃς ἂν μικρὸν παρεμελήσαιμι τὸ φαλιτόδημα. Θεοῦ γάρ μόνου τὸ τὰς ὑμετέρας συνειδήσεις φυτεῖσαι, ἀνθρώπων Θεῷ μὲν βιοῦν προσλομένων, Θεοῦ δὲ πόρῳ κινδυνεύστιν καθίστασθαι, οὐκ ἔλλης αἰτιας χάριν ἢ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθοδοξίας καὶ καλῶς ως εἰκὸς ἔχούσης ἀπρὶξ ἀποσχίζεσθαι. Εἰ δὲ ταύτης σχίζεσθε καθολικῆς γε οὐσῆς, εἰπατε πάντως ήτινι δῆ καὶ ἐνοῦσθε. Μή δυνοντας δὲ λέγειν τὴν κεφαλὴν, ὑμᾶς ἀρμολογεῖσθαι κατὰ Θεὸν πᾶς εἰπεῖν εὔλογον; μηδὲ ἀριζήλον τὸν σκοπὸν δεικνύντας πῶς οὐ δίκαιον πλάνης ἀποισεσθαι Ἑγκλημα; Εἴθε δὲ τοῦτ' ἦν καὶ μόνον, καὶ τοις τὰ καθ' ὑμᾶς εἰς δίκαιον ἔλεον περιστάτο. Νῦν δὲ ἀλλὰ δεδοκένας ἀνάτκη μή πως (ἀλλ' οὐκ ἔμδε ὁ λόγος, οὐδὲ ἡ κρίσις κατ' ἀνθρώπουν, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοῦ Πνεύματος, ἐπει καὶ διὰ ἄγιοι φθέγγονται, Πνεύματι Θεοῦ κινούμενοι φθέγγονται) μή πως γοῦν Θεοῦ λατρευταὶ καὶ τῶν ἀσφαλεστάτων δοκοῦντες τῷ της Ἐκκλησίας σχίζεσθαι καὶ τῶν ποιμένων κατολιγωρεῖν λαθόντες τῷ ἀντικειμένῳ λατρεύητε πνεύματι, καὶ κατὰ τοῦτο μισοῦσθ' ἐν.

causam quam quod ab Ecclesia recte sentiente bonaque vivente disciplina pertinaci discidio separamini. Cum autem ab hac scindimini non dubie catholica, dicite, cuinam alteri conjugimini? Si vero non potestis caput nominare cui adhaeratis, qua, queso, verisimilitudine creditis esse vos membra secundum Deum nexa in unitatem corporis? qua defensionis probabilitate repellitis C accusationem erroris, qui scopum quo iudicis certum nequeatis ostendere? Atque utinam uox esset ista, quæ jure in vobis culparetur, scopum spectatis, capitum cui hereticis ignoratio misericordia quippe quam ira tunc dignior infelix ea vestra cæcitas videri posset. Nunc longe pejus vereri de vobis aliud res ipsa subigit. Quanquam equidem non indulgebo suspicionibus. Non est meum de talibus loqui: mihi iudicium in hominem non arrogo, maxime in homines spiritu viventes, eum scriptum legam, quæcumque loquantur sancti, Dei Spiritu movente loqui. Fas tamen sit admonere et orare vos etiam atque etiam ut caveatis ne forte Dei cultores, adeoque istius ordinis præcipui, securissimique habiti a periculo errandi, reipsa eretis perniciosissime; ac quod ab Ecclesia scindimini quodque pastores contemnatis, non Deo jam, ut putatis et credi vultis, sed quod minime advertitis, ei spiritui servati qui semper infensus et irrevocabiliter oppositus Deo est; ac propterea 464 justa hominum Deo rite servientium in vos odia veritatis. An non enim diserte periculum intentat et inculcat monitum idoneus plane auctor, quippe qui præterquam Christi discipulus idemque magistrum amanissimus fuisse poscit, etiam martyris morte consummati commendatione dignitatem auctoritatemque obsignavit suam, dei fer videlicet ac divinorum sapientissimus Ignatius; cuius haec de re testimonium, queso, audire ne gravemini, dum legitur..... quorsum igitur vos, homines et

δικαίως. "Η γάρ; Οὐ λέγει ταυτὶ ἀριθήλως ὁ πρὸς Α τῇ μαθητείᾳ τοῦ τῷ Χριστῷ ἡγαπημένου καὶ μαρτυρίῳ τετιμημένος, ὁ θεοφόρος, οἶμαι, καὶ τὰ θεῖα σοφῖς" Ἱγνάτιος; "Η βούλεσθε, καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ λόγου ἀκούοιτε. Ἰνα τί γοῦν ἄνθρωποι Θεῷ μὲν καθιερωμένοι, ὀμρατῇ δὲ προσέχοντες, καὶ προσέτι εἰνοιτε τινα σύμβολά τινες τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων ἐν τῇ ασρὶ περιφέροντες, τοσοῦτον κινδύνου ἀναρρήπτετε; μυοῦν γάρ ἀνάγκη μόνον θάτερον ανταρχες τοιούτου κινδύνου ὑμᾶς ἔξαρεται, ή τὸ δεῖξαι; ή δὴ τινι 'Εκκλησίᾳ προσεσχηκότες ἐπ' αἰτίαις εὐλόγοις καὶ κανονικώς ἡμῶν σχίζεσθε, ή τὸ πᾶσαν εἰακότας σμικρολογίαν τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ δῆ καὶ καθολικῇ ἐνοῦσθαι βούλεσθε. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐχ αἰτεῖται, τὸ πρότερον δεῖξατε. [P. 324] Καὶ εἰ μὴ 'Εκκλησίαν ἔχετε δεῖξαι, ἀλλ' ή ἀρχιερέα τέως εἴπατε, παρ' οὐ δῆ καὶ συνοχὴν ἔαυτοῖς, ὃς μὴ διαβήνητε μὴ δεσμὸν ἔχοντες, ἀπικατασκευάζειν δισχυρίζεσθε. Γέγονέ ποτε τοῦτο, καὶ δῆ διαρρέουντες δεῖξατε. Εἰ δὲ τὸν μέγαν προβάλλεσθε Μάξιμον, ως πολλάκις λεγόντων πυνθάνομαι, διτι κάκεινος αἰρέσει τῶν ἐκ-

κλησιῶν προκατειλημμένων κατ' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδυνεύων ἀπισχυρίζετο, ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ πάντες οὐδὲ τότε προκατειληφθησαν, ἀλλὰ πρῶτος καὶ πρὶν πάντων ὁ τῆς Αἰκλίας θεῖος ποιητὴς διωφράνιος καὶ λατικήν συνηγωνίζετο· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν 'Ρώμῃ τέως ἐπήνθει τὸ εὔσεβες, καὶ οὖπα τῇ 'Εκκλησίᾳ παρεισεφθάρη· 'Ονιόριος· πρὸς οὓς μὲν εἶχε δικαίως ἀναφέρειν τὴν γνώμην, δι τῆς ἀληθείας ὄμολογητής, καὶ μὴ ὡς δῆθεν σχισματικὸς δοσῶν καθολικῆς 'Εκκλησίας εὐδύνεσθαι. Είτα δὲ δὲ διαφορά ὡς ἔχει δογμάτων ἐνταῦθα, οὐδέ τι τις ἔχει αἰτιᾶσθαι δικαίως τοῦ σχισματος ἰκανόν, δι τούτων λαος μέρος φρονεῖ παρὰ θάτερον. Καὶ γάρ καὶ τὸ δοκοῦν ἔκεινο, τὸ χριζά τε καὶ πρώτα πραχθὲν, οὖπα καλός εριζώθεν ἀνέσπασται, ταὶς ἡμετέραις εἰποι, σὺν Θεῷ εἰρήσεται, προευμέναις. Καὶ δι πράξας ἔκεινα, καν πατήρ ἡν, καν εὐεργέτης, καν τῶν φιλτάτων, καν δὲ τις εἴποι εἴτε συγγενείας εἴτε εὐεργεσίας δνομα, οὐδεμίας, δοσον τὸ ἐφ' ἡμῖν εἶχεν, διτις μνήμης, καὶ δῆς καὶ δι τυχῶν Χριστιανῆς ἔτυχε, παραπήλαυσεν, ἀνήρ τε καὶ ἀναξ φοβε-

Deo consecrati et studio dediti virtutis, prætereaque symbola velut quedam Christi perpessionum in carne vestra circumferentes, tantæ rei alea jactis, tam præcipiti discrimini non dubitatis restringam aeternam salutem exponere? Duorum enim vero alterum video esse necesse præstari a vobis, ut aliqua verisimili fiducia securæ in tali statu conscientiae nisi videamini, nempe ut vel demonstratis, culnam unanimi Ecclesiæ, quibusque iustis et canoniciis de causis rite ac more majorum nostram hanc repudietis, vice hujus isti qualicunque præligerentes adhærente alteri, vel si id demonstrare non potestis, omissio vanorum obtinet prætextum, nostræ huic quippe universalis ac vere catholicæ reuniri velitis Ecclesiæ. Quorum si hoc secundum non eligitis, age sane, prius illud ostendite. Si excipitis Ecclesiam cui devincti sitis monstrare vos non posse, saltem antistitem cui subestis, indicare ne cuntemini. Non enim reeusare vobis id quidem fas est, quoniam nisi caput ostenditis cui uti membra subnectamini, argumento caretis quo continuatatem probare vestram cum Christi corpore possitis, omninoque fateri cogimini solatos vos ne xu catholice unitatis, velut abscessos artus nec jam succum aut spiritum e vivi compage corporis trahentes, viaculo quippe, quo ei committebantur, diffracto charitatis, exsangues et tabicieos diffluere. Agite, astamus parati audire: proferro ne pīeat, si quid habetis ad rem aptum. Fuitne hoc unquam probatum in Ecclesia exemplum, hominum paucorum suas sibi res privatim habentium, qui cum ostendere nequirent cui Ecclesiæ, cui præsuli communicarent. Christiani tandem catholicique renserentur? Audacter, adjuro vos, dicit: demonstrate quod est epus, si potestis. Forte magnum et 463 sanctum martyrem allegatis Maximum: audire eniat e vestris memini,

C cum responderent eadem que nunc interroganti mili, etiam illum venerabilem Patrem, præoccupatis heresi Ecclesiæ, sine ulla communione eum quoquā privatum religionem recte coluisse, testimoniumque catholicæ veritati vita neci objecta perhibuisse. Adversum hanc exceptionem primū aio nequaquam esse verum quod ponitis, omnes tunc heresi suis præoccupatos. Nam primus et ante omnes, Ἄλιξ sanctus pastor Sophronius summa et cunctis manifesta contentione consortium certaminis cum sancto Maximo suscepit. Deinde tunc adhuc orthodoxa fidei sinceritas Romæ florebat, cum nondum fuisset ab Ecclesia deprehensa damnataque labes Honorii. Quare non solus utique sibi sanctus ille Christianæ veritatis confessor sapuit; qui suæ participes confessionis Romanum et Hierosolymitanum antistites, palam utrumque orthodoxum, vere potuit citare, sive schismatis et privatæ, hoc est reproba, religionis (qualis omnis est catholicæ non conjuncta Ecclesiæ) crimen victriæ defensione repellere. Præterea, qualis illo tempore inter Ecclesiæ tervehat diversorum contentio dogmatum, hæc hodie nulla est; neque inter partarios vigentium nunc inter nos factiōnum causari quis quidquam juste potest, quod sufficiat ad evincendum legitimam sibi esse causam abeindendi se a parte altera, quod illa peccet in professione recti dogmati. Nam crimen illud hereti et audiuntierius, hoc est ante annos retro paucos, publice susceptum admisit Latina communionis agnitione supremi pontificatus papa Romani, unde plerisque verisimiliter impingi consciit erroris macula possit, purgatnm expiatumque abunde nunc est, vestris etiam (falebor enim, nec vos debita fraudabiles portione laudis), vestris, inquam, in id strenue conspirantibus et non parum utiliter adjuvantibus studiis. Cuius auctor te-

γ. Διαπεραιώσις τοῦ μεγάλου δουκός σὺν τοῖς Α ἐκδουλεύειν βασιλεῖ Μιχαὴλ συγγεγονότες; κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα, ἀλλὰ καὶ ὃν πόλιν Ἐπράττον δῆθεν, οὐ ταῖς πράξεσιν, ἀλλὰ μόνῳ δῇ τῷ κατιρῷ, κανὸν ὅποι' ἀττ' ἐποίουν, κανὸν ἐν ἀνακωχαῖς καὶ ἀργίαις ἡσαν, παραμετρούμενοι τοὺς μισθοὺς καὶ εἰς ἔκαστος αὐτοῖς χιλιάδων τὰ ζητούμενα συμποσύμενοι), μόλις ἀφέντες Μιτιλήνην τοῖς κατὰ Μάδυτον αἰγαίωσι; προσισχουσιν. "Αμα δὲ καὶ οἱ πεζῇ διιόντες τοὺς δρόμους Ιστᾶσι κατὰ τὴν Λάμψακον, κάκει τὸ σύμπαν ἐλδυναστεύσαντες πασσούλην διαπεραιώνται καὶ πάσαις τὴν ἄντιπεραιάν ἐπέχουσιν. "Α δ' εὐθὺς ἔξειργάζοντο, καίτοι γε παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐπ' ἔξουσιῶν τεταγμένων βασιλέως καλεύσαντος Ικενῶν πόλεων ὑποδοχὴν ἔκαρτυμέντων, οὐκ ἔστι λόγων διεξελθεῖν καὶ ἰκανῶς τὰ δεινὰ παραστῆσαι. [P. 535] Εὕ γάρ καὶ Πλάτων ^B ἐν Νόμοις τὸ μισθοφορικὸν διεσκαριφήσατο, οἱ Τούτων οἱ πλείστοι, εἰ λέγων, εἰ γίνονται θρασεῖς καὶ ἀδίκοι καὶ θρισταῖς καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὴν ἀπάντων, ἵκει δῇ τινων μάλα ὀλίγων, εἰ τελέαν μὲν καὶ ἔξ απατῶν τῶν γενικῶν ἀρετῶν ἔχει τῷ ἐπάστεσι δυναμένη πολίτῃ προσμαρτυρῶν, μόνην δὲ

3. *Trajectio magni ducis cum Catelanis in occiduum continentem.*

At magnus dux multa frustra circa Magnesiam conatus in ejus obsidione civitatis et oppugnatione Attaleotæ qui eam præsidio tenebat, postquam multis suorum amissis successum incepit desperavit, et quod dici solet, haud contiguum suo arcu tandem intellexit scopum, ad quem tam crebra dudum jaculatione collineans ne admoveare quidem a propinquo ictum aut in ejus viciniam perferre potuisset, motis inde castris, post insolenter exercitam in plerisque Asiae urbibus pecuniae avare ac crudeliter extorquendæ licentiam, rursus Mityleneum est reversus, partem quidem suarum copiarum secum dicens in navibus, cæteris vero itinere terrestri profecti Cæliopolim jussis. Causa illi sic agendi fuit, quod scriptis ad ipsum litteris mandarat imperator ut omissa oppugnatione Magnesiae lectissimos 481 quosque sui exercitus secum assumens cum iis versus Ilæcum tenderet, illic sese adjuncturus juniori Augusto Michaeli, qui castris ad Adrianopolim considerens, hinc quidem Ettimeris, inde autem Osphentisthlabi erupturientes in flamma Romanorum, prout poterat, coercedat impetus. Ut hoc impetraretur sæpius scribi, multos mitti ab imperatore opus fuit, non parva inter istas moras jactura temporis. Prætextus tergiversandi crat solutio petita nec representata stipendiorum quæ in plurium talentorum immanes summas ascenderent. Praeterquam enim in antecessum numerari sibi æquum censebant ducis magni milites operæ militaris imperatori Michaeli mox navande mercedem, etiam nou redditarum ad diem veterum pensionum coacervata retro ingentia debita jactabant, solius in stipendiorum solutione habendam contendentes rationem transacti quomodo cumque temporis; ac sive illud cessando sive agendo, in functionibus bellicis aut

in pinguium stativorum ignavis remissionibus esset expensum, nihil referre aiebant oportere, quominus pari jure auctoramenta semel promissa procederent et semper ad diem pendi deberent; qua licentia computandi al pluries centenorum numerum millium pecunias sibi ex debito solvendæ summas exaggerando cuimulabant. His uteunque altercabilibus sopitis, dux magnus cum suis ægre tandem solventes Mitylene vicinis Madyto littoribus appellunt, eodem fere tempore quo qui eorum, ut et dictum, pedibus iter agere jussi fuerant, eam suos Lampsaci stiterunt. Ubi tota simul omnia collecta multitudo, cuivis alii præsidiariorum in illie imperii gerentium prævalens potentia, arbore suo universa transfretavit, adversaque occupari plena potestate regionem. Ibi jam quæ isti dire imanilergue fecerint extorquendis alimentorum et hospitiis prætextu (etsi hæc ipsis cura imperatoriorum prætorum benigna copia ex ante ad hoc ipsu jussu Augusti præparatis præbebantur) bonis misericordum incolarum, non facile est verbis exsequi, in orationem ingenio concinnare parem exprimenda atrocitatæ grassationum quas infelicissimos 482 illos pati tunc contigit. Recte sane Plato in Legi mercede conductos descripsit milites, εἱ δὲ inquiens, plerique sunt audaces, injusti, consumpti, dementissimi fere omnium, exceptis quibusdam valde paucis. Ac civi quidem melliorum partium in civili dissensione rempublicam nisi opera juvanti inesse allegatur idem philosophus universam complexiōnem genericarum omnium virtutum; quarum quartam duntaxat, nempe fortitudinem, mercenariis militibus attribuit, proinde illi si quidem se exponentibus oppetenda in bello morti, non tamē virtutis amore, sed cupiditate mercedis, propter eaque facile in multa flagitia prolabentibus ac temere ruerintibus, ut iniquis, con-

τὴν τετάρτην τούτων, ἢν δῆ τις φαίη ἀνδρίαν, ἀπο- νέμενον τοῖς μισθοφόροις, ἐθέλουσιν ἀποθνήσκειν μά- νον τῷ πολέμῳ, οὐχ ἀρετῆς, ἀλλὰ μισθοῦ χάριν, καὶ διὰ ταῦτ' ἐκ τοῦ βέστα συγναῖς ἐνεγομένοις ἀτασθαλίαις, θρασυνομένοις μὲν ὡς ἀδικοῖς κατὰ δικαιοσύνης, θρασυνομένοις δὲ ὡς ὑδρίσταις κατὰ σωφροσύνης, καὶ τὸ πᾶν ἀρρονεστάτοις οὓς διὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῆς φρονήσεως. Ταῦτα δῆ ξυμβεβήκει κακεῖνοις, καὶ ταῦτα γε Ἰταλοῖς οὖσι καὶ εἰς ὅκτω χιλιοστάς ποσούμενοις. Μή μόνον δὲ οἵτον καὶ κρι- θῆν ἔξεφόρουν, καὶ ζῶσα κατέσφαττον, καὶ χρήματα καὶ Ἰπποὺς τὸν ἐντυγχανόντων ἐξήρπαζον, καὶ σφαγὴ ἦν τῶν ἐναντιούμενών τὸ πρόστιμον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἐποίκων κατασχόντες οἰκιας ταῖς γυ- ναιξὶν ἐπεμαίνοντο, ἢν μή τις φίλας ἀπεδίδρασκε πόρρω που, τὴν μὲν ἰδίαν Ἰταλίαν καταλείπων, μόνοις δὲ τοῖς οἰκείοις τὴν αντηρίαν περιποιῶν. Ταῦτα καὶ τοῖς περὶ τὸν Βασιλέα Μιχαὴλ ἀνάποστα γεννοῦτα ἀποκλήγη συνέδινε τὰς δύομάς οφίσι τὴν θρυλλούμενην ἀλαστορίαν, καὶ μελέτης πολεμικῆς ἐρράθησαν. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ βασιλεῖ προσα- ναφέροντες εἰς περιποίησιν τῶν οἰκείων ὑποστρέψειν

justitiam, temere quoque quidvis audentibus, ut contumeliosis, adversus temperantiam et castimoniā; in summa dementissimis, quod exciderint prudentia moderationisque ac consideratae rationis nihil admodum aut habeant aut habere carent. Hæc aptissime in hos de quibus agimus quadrabant, cum præsentim Latini essent, hoc est e gente et genere nobis dudum ac pene naturaliter insenso, iidemque suæ conscientia multitudinis (nam octo millium numerum explebant) certi se impune quid- quid agerent laturos, quod nulla adasset iis par uiscendis Romana potentia. Itaque non modo frumentum et hordeum et villis horreisque indigenarum exportabant, et animalia mactabant, et res equosque occurrentium rapiebant, et si quis contra mutile auderet, pœnam liberæ vocis necem præsentem inferebant: sed et incolarum occupalis domibus in mulieres effraeni libidine furebant, non aliis patrum familiias tam acerbe contumelias exemplis nisi qui præoccupassent quam longissime cum uxoribus et liberis fugere, domo et re familiari latronibus relicta, satis habentes suam et sibi charis- simorum salutem honestatemque bonorum jactura redemisse. Horum fama scelerum in Michaelis junioris Augusti eastrā **483** periata in ducum ac militum illic animis omnē suscepti certanīnis acrimoniam infregit, adeo ut remisso studio Bulgarios vincendi, odia passim irasque ardentes in novos ut minito peiores hostes verterent. Tali ferventes zetu ab imperatore turmalim convento flagitabant, sine- ret se defensum aut ultum ire lares patrios ab in- juriis et contumeliis, quas illic conjugibus libe- trisque ipsorum hos ites tetriores barbaris infer- rent; quos quidem, simul occurrisse, minaban- tur non sociorum, quod nomen falso usurparent, se habituros numero, sed ut in hostes, quales se

Α ἕδεσσοντο, καὶ πολεμεῖν ἐκείνοις, εἰς φανετεν, ἥπεισουν, οὐ συμμάχων τρόπου, ἀλλὰ πολεμίων ἐνδεικνυμέ- νοις. Βασιλεὺς δὲ κατέστελλε τὰς δρυὰς καὶ ιὺς εἰ- κὸς παρεμυθεῖτο. Πλὴν καὶ πρὸς τὸν πατέρα καὶ βασιλέα γράτων ἀπέλεγε πάμπον τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν Κατελάνων διάβασιν, ὡς μαχευμένων αὐτίκα σφίσι Ψωμαλῶν καὶ εἰς ἐμφυλίους καθεστηξόντων μάχας. Έδήλου δὲ καὶ ὡς αὐτὸς διὰ τὴν σφῶν βίαν καὶ ἐπιαύστασιν, ὡς αὐτίκα ἐτοίμων διάτων ἀναχω- ρεῖν καὶν αὐτὸς μὴ προστάσῃ, διὰ χρυσοθρύσιλλεών δρυῶν διώκει τὰ πιστὸν ἢ μὴν ἐπὶ φῆμη τινὶ χρόνῳ δουλεύσαντας ὑποστρέψειν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ οὐδὲ αυ- τοὺς Ἰταλούς παραδίξασι, παντὶ δὲ τρόπῳ διακω- λῦσαι τὴν σφῶν εἰς αὐτὸν διάβασιν. Βασιλεὺς δὲ δεχόμενος μὲν καὶ τὰ τὸν βασιλέως μηνύματα, διώς β γε μέντοι καὶ ἔτι ἐπὶ τῷ μεγάλῳ δουκὶ ἐλπιδοκοπού- μενος ὡς ἐπὶ ἀγαθῷ Ψωμαλῶν δημαγωγήσονται. [P. 336] Εφθασε μὲν προποτεῖλας καὶ τὴν ἰδίαν αὐταδέλφην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα, τὴν καὶ γαμε- τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς, ὡστε καὶ προϋπαντὴν ἀπο- δαινοντι τῶν νεῶν. Πληροφορούμενος δὲ γε καὶ ἐπ- ἐκείνῃ, ὡς καταστέλλειν ἔχοι τὰ πολλὰ τῶν ἀτασθά-

factis ostenderent, impetum facturos. Sic accen- sos reprimere ac eonsolari prout poterat, cona- batur imperator. Ceterum idem ad patrem Au- gustum seniorem datis litteris enixe precatus est ne Catelanos usque ad sua castra prægredi sine- ret, diserte denuntians, si accederent, haud se posse prohibere quin sui Romani milites eos statim C hostiliter invaderent: tanto ex acceptis nuntiis in eos furore concitabantur; quare rem haud dubio in civile idque interneccinum, vicissim et illis irri- tatis, desitiram prælium. Significabat etiam sibi extortum armatis suorum precibus, et meū ne se desererent abirentique injussu, si negaret, jusju- randum diplomate imperatorio aurea bullā munitione consignatum, quo se illos polliceretur, tan- quam qui legitimo tempore militarem operam na- vassent, in domos suas regredi sacramento liberos passurum, si unquam sibi adjungi Latinos sineret aut non omni ratione prohiberet accessum istorum ad sua Romana castra. His filii litteris Augustus senior acceptis non tamen abduci potuit a studio D quo dudum in dueem magnum propendebat, nec spem abjicere quam in illo constituerat, reipu- blicæ in meliorem statum ejus ope reponendæ. Præmiserat autem jam prius quam hæc audiret propriam sororem, ducis magni soerum, una cum ipsis filia ejusdem conjuge in illius excensuri e **484** navibus occursum, certo consensillam, pro sua quasi materna in generum auctoritate ac gra- tia, facile impeditorum magnam injuriarum partem, quæ ab ejus copiis in Occiduum expositis con- tinuentem timeri poterant. Ergo velut ratus expec- etandos de successu istius sui consilii certiores a sorore nuntios, re interim integra in medio relata, cunctabundus secum disquirebat quid agendum sibi foret, si vera comprobarentur quæ litteris fili.

λων ἐργῶν ἐκ τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐντυχίας, τὸν καιρὸν ἡργολάβει τέως καὶ τὸ πρακτέον διεσουλεύετο. Καν πού τι καὶ τῶν ἀπειρημένων ἡκούστο γίνεσθαι, καὶ αὐτὰ παρήρπαζον τὰ ὅμοια, καὶ τὴν χώραν ἔξετρεχον, ἐν καιρῷ ἀρότου καὶ ταῦτα, ὅτε καὶ πᾶς ἡς νίκωτα θερισμὸς καὶ τὸ τραφῆναι ἄμα μὲν ἔνους, ἄμα δὲ ἐποίκους τῆς ἀνατολῆς καχεκούστης ἡλιπίζετο, αὐτοὶ δὲ καὶ τῶν ἀροτήρων βοῶν οὐκ ἀπέσχοντο, ἀνέδην καὶ αὐτοὺς θύοντες, διμως τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσεως καθυφεῖται. Καὶ συχνοὺς ἀποστέλλων (οὐδὲ γάρ ἡρέσκετο τῶν πάντων διαπεριαυθέντων) περὶ χιλίους ἐγκρίνειν διεκελεύετο, καὶ τὴν ταχιστὴν ἀπαντᾶν παρὰ Μιγαήλα βασιλέα, πέμπων καὶ ικανὰ πρὸς μίσθωσιν. Τοὺς δὲ ἄλλους ἀντιπρᾶψιν ἐψιέναι καὶ ἐπ' ἀνατολῆς διατρίβειν, ἐπει μηδὲ τὴν δροχὴν τόσων δεῖσθαι, μηδὲ ἔχειν τρέφειν τὴν βασιλείαν τοσούτους, εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐλθόντας παρακληθεῖς ἐδέξατο.

δ. Περὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Μπυριγερίου Τέττα
Κατελάρου καὶ τῶν κατ' αὐτόν.

[P. 537] Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ τις τῶν Κατελάνων καὶ αὐτὸς, Μπυριγέριος τονομα, σύνομη ἐννέα μα-

nondum sibi plene credita, cogouerat. Nec diu scilicet absuit quin iteratis nec jam dubitabilibus indicis etiam tertiiora prius nuntiatis afferrentur. Scribebatur enim ne a publica quidem illuc pecunia diripienda temperare Catelanos; eosdem plane vastata ac rapinis exhaustire regionem segetibus tum forte maturis præmetendis, quæ iam laeto proventu adoleverant, ut annona inde exspectaretur non indigenis solum, sed et advenis ex Orientali continente propter barbaricas incursions inculta eo passim confugientibus plurimis abunde ulendis suffectura. Hanc exteri milites non modo in præsens pessundare direque helluari ferebantur, sed spem etiam posteræ fertilitatis præcipere bobus ubique aratoribus mactandis. Ea rerum indignitate quanquam intime urebatur imperator, indignatione tamen in præseos dissimulata tantum præ se tulit contra suam mentem factum ut universus magni ducis exercitus in Occiduum continentem ex Asia trajiceret. Missis itaque subinde variis instillit urgere ut e copiis Madytum appulsis milites circiter mille deligerentur, qui contestim Michaelis Augusti plus eo numero non desiderantis sese castris adjungerent. Mittebatque simul pecuniam quanta in horum stipendia sufficeret. Alios remitti jubebat unde venerant, et in Orientalibus diversari traetibus, addens neque se a principio ianta multitudine opus habuisse nec vocasse, conscientis haud posse hoc rerum occisarum statu Romanorum imperium tam multos alere, eti ultra se offrerenates exceperit, ad usum duntaxat brevis temporis.

4. De adventu Mpyrigerii Tettæ Catelani, et hujus rebus.

Hoc articulo rerum quidam et ipse Catelanus, Mpyrigerius (¹) nomine, cum novem longis navi-
(¹) Imo Byrigerius.

A κραῖς ναυσὶ τῷ τῆς Μαδύτου προσίσχει λιμένι, διν βασιλεὺς μὲν οὐ κέκληκεν, αὐτὸς δὲ ἐκεῖνος δὲ μέγας δούξ τὸ μὲν τοῦ καθ' αὐτὸν ἀκουσθεῖσι παρώτρυνε, τὸ δὲ καὶ γράμματι καθ' ὑπόσχεσιν, μεγίστων καὶ περιφανῶν διωρημάτων ἐκ βασιλέως. Διὰ ταῦτα μόνον ἐκεῖνος ἐπέστη. Καὶ δὲ μέγας δούξ σὺν ὅλῃσι παρὰ βασιλέα γίνεται, οὐ καὶ μεγαλοπρεπῶς εἰδεχέντος, μηδὸς Ἐλαφρηδολῶνος λήγοντος, τὰ πρῶτα μὲν οἱ περὶ μισθῶν ἐκιγούντο λόγοι, καὶ τριακοσίος χιλιοστύας νομισμάτων συνεκορίσουν τὰς εἰς ἀποτησιν, οὗτορον δὲ καὶ τὸν ἐπιδημῆσαντα τέως αὐτὸς συγίστα, καὶ ὡς γεννάδας εἴη καὶ εὐγενῆς, καὶ ὡς δίκαιον ὑπὲρ ἄλλους τῆς βασιλικῆς εὑμενείας καταπολαύειν· μεγάλα γάρ ἐλπίσαντα καὶ παρὰ μέγαν διφριγμένον οὐκ εἰκῇς εὑρεῖν τῶν ἐλπισμῶν ἥπτον. B Εἶχεν δὲ καὶ αὐτὸν εὐνοϊκῶς τοῖς τοῦ βασιλέως, ὃς συμπράττειν δῆλον καὶ γειρί καὶ γνώμην. ἔνα τῶν βασιλέως; μεγίσταντον ὡς εἰκῇς καταστάτα. Εἰ δὲ γε καὶ μανθάνειν τάληθες βούλοιτο, αὐτὸν εἶναι μᾶλλον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς δξιώματι δξιώτερον, ἀτε πολλῷ μέτρῳ τὸ γένος ὑπερηρμένον. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ εἰ-

bus ad Madyti portum appulit; quem imperator **485** quidem non vocaverat; ille autem ipse καρε nobis memoratus dux magnus partim exemplo fama vulgato ingentium suorum in quæstuoosa et facili militia lucrorum ad spes prædasque similes tacitus excitaverat, partim etiam, ut est credibile, diserte perscriptis pollicitationibus maximorum ac perillustrium ab imperatore donorum ultro per litteras invitaverat. Sane apparuit haudquaquam inexpectatum illum imparato supervenisse duci magno, ex eo quod simul adfuit Mpyrigerius, dux magnus mora nulla interposita cum paucis ad imperatorem se contulit, res videlicet cum eo sui popularis advenæ transacturus, ut ex compacto inter ambos convenerat. Admissus ab Augusto de more splendide sub fine Octobris sermonem primum intulit de pensionibus sibi ac suis, ut aiebat, pactæ mercedis nomine debitiss, quarum summan usque ad trecenta nummorum millia flagitans accumulabat. Orationem deinde convertit ad commendandum qui recens advenerat civem suum Mpyrigerium; de cuius generositate, nobilitate cæterisque dotibus, quibus præcipua imperatoris gratia præ cunctis aliis dignus foret, ubi mira prædicaverat, addebat, cum vir talis magna sperans ad magnum venisset principem, haud convenire hunc, siquidem tueri gloriam suam ac famæ non abrogare fidem propriæ velit, tardum aut parcum in ornando illo esse, dareve illi occasionem derogandi existimationi Andronicī, testificando se inferiora illi quæ, juxta de illo procul auditæ, speraverat, adnotatum in præsentiam reperisse, præser-tim cum idem præcipuo instinctus erga imperatorem studio accedat, paratus totum se impendere in ejus obsequia, remque imperii publicam manu,

γεν, ἐρωτήσας μόνον καὶ μαθώ δπως καὶ αὐτὸς μὴ προσκληθεὶς παραγένοιτο, ὡς κατὰ φῆμην οῆθεν τῇ βασιλικῆς εὑμενείας καὶ ὅν αὐτὸς προσχωρήσας εἴρεται τὸ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων μισθωμάτων αὐτὸν καὶ λιαν ἀδύνατον.

ε. Δημητρία πρὸς Κατελάρους τοῦ βασιλέως.

[P. 533] Οὐδεν καὶ μικρὸν τῶν ἡμερῶν, πρόσωπον ἴρασθεσας βαρύτητος τῷ μεγάλῳ δουκὶ ὡς τόσα δικρά τῶν αὐτῶν ἀπαιτοῦντι, — εἰοὶ δ' οὐ λέγουσιν ἂν καὶ τὸν αὐτὸς ὑπέθετο οὗτον τὸν βασιλέα περὶ αὐτὸν φανῆσαι, ἐν' αἷμα μὲν αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον δῖξι ποιῶν δικρά τούτων ἐφ' ὅσον καὶ βασιλεῖην εὑμενείαν καὶ τὴν φίλων συμφέρον ὄρνούμενος ἦν. Βασιλεὺς δ' αὐτοῖς κύτοις προτείνας κατὰ πρόσωπον τὰς δικαστολογίας, παραστήσας δὲ πλειστους ἔκεινους, καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου ἐτέρωθεν, μακρὰν καὶ διωλύγιον κατέτινε τὴν δημηγορίαν, λέγων πρὸς Κατελάρους, ἐς τὰ πολλὰ ἔξεπιτηδεῖς καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς προσπτόμενος. Μηδὲ γάρ τόσους τὴν ἀρχὴν μήτ' ἔκεινοις δηλῶσαι γράφοντα μήτ' αὐτὸν κατανεῦσαι

quantum valet, et consilio juvare; quod ut efficacius et constantius agat, e re videri promovere merentem inter aule proceres et in numero magnatum Augusto assistantium habere. Quin, addebat, si audire ac sibi credere inopinataam forte, celerum veram rem imperator non gravaretur, utro se nec falso profleri dignorem hanc paulo esse hunc quam ipse fuerit honore ac titulo ducis magni, quippe qui longo intervallo nobilitate generis **486** ipsi præcelleret. Hac tam accurata commendatione modo appulsi exteri hanc multum moveri visus imperator frigido responso defunctus neglectum est: percontatus enim solum equid et hic accitus venisset, ubi continuo audivit sponte illum accurrisse fama tractum late sparsa regiae liberalitatis Andronici, cuius in suo amico Rontzerio tam splendida specimina extarent, ulterius loquendo non prodiit, ictus videlicet penitus illa immensi, quam ingressu sermonis Rontzerius poscerat in mercedem, auri summa.

5. Oratio imperatoris ad Catelanos.

Unde et quadam die gravem obvertens magno duci vultum, quasi offensus quod suis tantum pecuniae flagitaret (sunt qui dicant ex composito hæc acta et volentem Rontzerium hoc frigore percussum ab Augusto; quo sic videlicet dux magnus suis, qui tunc præsentes aderant, sese non solum purgaret a suspicione perfunctorie procurandi res ipsorum, sed etiam commendaret, quasi qui tanto studio amicis consulere, ut periculum tali causa recidendi Augusti gratia subire non dubitaret), mibia, luquam, fronte infensisque præter morem oculis magnum ducem suis stipatum Catelanis inueniens, sui adversus eos defensionem præsens ipso permutatus, ut ei audientiam saceret, nutu se admovere jussit quoiquot per aulam aberant ion-

τῶν, δέξασθαι, ἀλλὰ μέχρι καὶ χιλίων μὲν πεζῶν, ἵπποις τῶν, δὲ πεντακοσίων καὶ τοῦτον τὸν οὐλαρὸν τὸν στρατεύματος συμποστῦν, καὶ αὐτὸν ἀκούοντα κατανεῦσιν δέχεσθαι (τεκμήριον δ' εἶναι τὸν εἰρημένων καὶ τὸ πρὸς ἔκεινον χρυσόδουλο), οὐ μὴν δὲ τόσον περιαθροῖσαι πλῆθος καὶ ἐνεγκεῖν. Επει δὲ ἐνέγκοι, πεθεὶ δέχεσθαι πρὸς καιρὸν ἐφ' ὠρισμένοις φιλοτεμήμασι. Καὶ διὰ ταῦτα αὐτὸν θ' ὑπακούσας ἀποξεπλῶς πάντας ἀγάλλειν τοῖς δώροις καὶ τοῖς μισθοῖς. Πλὴν ταυτὸν μὲν πρὸς ἔκεινον διδόναι τοὺς ἀποδέσμους τῶν χρημάτων ἀπολυπραγμονήτων; δικτιοῦν, ὡς ἔκεινους καὶ τὴν ἀρχὴν ἀγοντα, ἔκεινων δὲ διανεμεῖν φίνει θέλοι καὶ ὡς γε βούλοιτο. Άλλος δὲ διλον παρ' αὐτὸν τάττειν τὸν ἔκεινους δίξοντας τὸν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀγόμενον. Καὶ τὸ αἴτιον, φησιν. **B** Ήνα τῷ συνήθει καὶ φίλῳ δουλούμενοι ἐνεργοὶ μετ' εὐταξίας ἀγόμενοι: εἰεν. Άλλ' ὡς τόσων καὶ τόσων χρημάτων ἔκεινωθησαν θησαυροί, τί τὸ γεγονός παρ' ἔκεινων, βιολόμενος ἐντρέπειν ἡρώτα, καὶ τοῖς ἐπὶ τετοῖς ἀντέκτεισις, διαχειμασάντων μὲν κατὰ Κύζικον καὶ μὴ δι τοι γε μηδὲν τῶν ὄντεστων πραξάν-

gius, densarique plurimos velut in concessionē senatuque ex adverso collocato, sane prolixam orationem otiose ad finem usque pertexuit, at ipsos directam Catelanos, plerumque interim de industria magnum ipsum perstringens ducem. Sententia dictionis fuit haudquaquam se a principio tantum auxiliarium numerum optasse, neque ultra appulso scripto aut nutu significasse admittere se atque in auctorandorum a se militum censu habere. Indicatum sibi olim de Rontzerio, ipsum mille admodum peditibus, quingentis equitibus præsse: hos, nec plures, ut sili suppetias adduceret consensisse. Quam id verum sit, hodie que cerni posse **487** in diplomate aurea Lulia munito, quo illum evocasset, quo is præcise numeros evocatorum ad se militum exprimitur. Itaque hoc primum injussu et temere factum, ut tanto plures adducerentur. Tamen ubi iam isti adfuerente plane irritum illis tantæ viæ labore faceret, benigne annuisse ut tantum ad tempus admittentur, definitis contenti donativis. Ulterius sedende tamen quam professus fuerat, indulgendo et largiendo processisse: nemine quippe illorum, spatio tanti jam temporis, dimisso, plena aequa cunctis numerari stipendia curasse. Quanta fide id fuerit a se præstitum, scire optime omnium ducem magnum, cui plenius saccis saepè ingentes nec curiose aut minute numeratas auri argentique signati summas commiserit, fide curaque ipsius dividendas suis, ea proportione quam, qui nosset, cunctos optime cuique onnes unice fiderent, meritis usibusque singulorum aequam accommodatamque judicasset. Sic se gratificari utrisque arbitram, temperasse ab alio ipsis præficiendo vel doce vel questore, ut ab eodem cui olim sacramento dixerant, cuiusque duduim imperiis insuevissent, vel descripta commode militarium laba-

τούν, ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν λυμαντικῶν; Τὰ δὲ ἐργά ταῦτα τοὺς παθόντας αὐτοὺς Στέντορος δίκην οἴους τὸν εἶναι δηλοῦν. Τὸ δὲ καὶ Μαγνησίαν πολιορκεῖν καὶ τοῖς ἴδιοις αὐτοῦ περιστάν [P. 339] κτίνουν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον χρήμα τὸν τῶν Ρωματῶν κατατρίβειν λαδὸν, πῶς ἂν τοῦτον ἡ αὐτὸς ἡ ἔκεινος εὐλόγιας ἀπολογίσαιντο, ξέλεγεν. «Ἐγ εἰχεν ἔκεινοις προσμαρτυρεῖν, καὶ οὐκ ἀπεκρύπτετο, τὸ τῇ Φιλαδέλφειᾳ ἐκ πολιορκίας κινδυνευούσῃ τὰ μέγιστα ἐπ’ διλέγον ὀθῆσαι τὸν κτίνον. Τὶ δαί; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ μόνον τῶν τοσούτων εἶναι μισθῶν ἀντάξιον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀλαστοροῖς καὶ τὸ ἐπὶ ταύτῃ ἀφαιρεῖσθαι κατόρθωμα. Νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐθίς ἐκλεξαμένων χρῆσιν τοσῶνδε καὶ μὴ τῶν πάντων, ως μὴ οἰας τὸν οἰστης τῆς Ρωματίδος τούς, πάντας ἔξ-

rum pensa libentius obirent vel repräsentata fide-
lius ad diem acciperent stipendia. Hic acri Ront-
zerium obtutu ligens, quasi ut ipsum pudore con-
funderet, interrogavit: «Heus tu age dic, inquiens,
quid tot ac tantis effusis in sinus vestros thesa-
uris profecimus? quid pro exinanito toties in lucra
vestra imperii ærario nobis operæ pretii repen-
ditis? Iliberastis apud Cyzicum: at illic quidem,
non dicam nihil utile reipublicæ, sed plurima ma-
xime noxia fecistis. Quæ vero deinde in singulis,
per quas transistis, in quibus morati estis, urbi-
bus aut regionibus egeritis, facile potest intelligi
ex planetibus lamentantium sua damna incola-
rum: Sientorea enim ideoque vel longissime sen-
sibili de his voce conqueruntur. Oppugnatæ deinde
crimen Magnesiæ, signis armis nostris in sub-
ditorum nostrorum, hoc est in nostra ipsorum et
reipublicæ pericula conversis, exercitusque Ro-
mani, 488 cuius erat alibi adversus Barbaros
tam desiderata, tam necessaria opera, temere ac
flagitiōe tandem in civibus obsidēndis vestro jussu
ac ductu detenti, quam comminisci unquam ido-
neam, quam allegare vel tolerabilem defensionem,
age, poteritis? Unius recti ac landabilis facti te-
stimonium vobis debeo, et libentissime persolvo.
Prosternor, inquam, ultra ac gratus prædicto, na-
vata m̄ a vobis imperio fortiter ac feliciter ope-
ram in Philadelphia a barbaricæ obsidionis malis
maximis periculisque liberanda. Quid tum autem
postea? an successus hic unicus tot pensionum
tantarumque tam longi temporis mercedam fru-
ctus abunde magnus æquusque censebitur? quem
præseriat inficiat ac corrumptat licentia et ubique
alibi et in ea ipsa urbe usurpata rapacissime
grassandi; quæ totum præclarri per se facinoris
præsum ac decus obliterat. » Sub ea perorans im-
perator redit ad rem initio proposuam, egere se
tantum dicens non toto isto numero militum, sed
mille circiter e tanta multitudine delectis: neque
enī plures per rei Romanæ, quæ nūne essent,
angustias ali a se auxiliarios exteros posse. Monere
rem ipsam publicam jam prope perditam et cogere

536

Α νοτροφεῖν. Αποχρώντως δὲ καὶ δικαρτομηθεὶς δια-
κενῆς ἐξηντλησε. Τούτο γνῶναι θέλειν παρὰ τὸν
ἀκουόντων τότε καὶ τοὺς διλούς, οὐ δῆ καὶ οὐ παρῆ-
σαν· τοῦτο γνῶναι καὶ τὸν τούτων ἐξάρχοντα, ὃς
μήδ' ὑμεῖς, φησιν, ἀπαιτοῦτε τὰ ὅπερ δύναμιν, μήδ'
ἔκεινος ἐνοχλοῖ τρύζων ὅπερ ὑμῶν. Ταῦτα μὲν καὶ
τὰ τούτοις πλειν βασιλεὺς ἔλεξεν· ἔκεινοι δὲ μη-
δὲν ἔχοντες ἀντιλέγειν, μόνον κορύζης πλησθέντες;
Πιστικῆς, ως δῆθεν παραλογισθέντες, ἐπείχον τῷ
ἄγοντι.

5'. Προσαγγελλα πρὸς βασιλέα κατὰ Κατελάνων
τῶν Γεννουΐτων.

[P. 540] Εν τοσούτῳ δὲ καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλό-
πολιν Γεννουΐται πέραν τὰς οἰκήσεις ποιούμενοι,
καὶ αὐθίς σχόντες, πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐποικοδο-
μησάμενοι, ὥστε καὶ πλειστην ὅπερ τὴν προτίτα-

nt modus tandem aliquis adhibeat infinitis inu-
tilissimisque jacturis, quibus si sit hactenus incon-
sultissime universæ imperii copiæ profusa. In hoc
testes se auditores qui coram adessent velle, per-
que hos idem indicari absentibus optare, denique
istum quem memorarent recens cum novo appul-
sum exercitu edoceri et diserte commoseri de
ista ipsa sua voluntate ac fixa sententia cupere, se
plures mille conductiis militibus in rationes im-
putari publicas nolle. Desinerent sese ingerere
ac velut inculcare supra usum, supra opes facul-
tatesque nostras cæteri; bonique consulerent nos
non prodire pollicendo ultra quam in numerā
aut spe certa nos habere simus intime consciū.
«Ne igitur aut vos», addidit præsentes Catelanos
intuens, «exigatis a nobis quod dare non possumus,
aut ille speret quæ si promitteremus fidei nostre
transcenderemus modum. Non eum fallimus. De-
re, ut est, mature ingenuaque præmonemus, ut
deceptum se deinde queri possit, aut lites inten-
tare murmurando nobis, quasi ei falsis ostentatio-
nibus illuserimus. » Hæc et id genus plura locu-
tus imperator concessionem dimisit, Catelanis, eis
gemebant in irritum abiisse spes inanis, quod 489
ipsa tamen os obstrueret rerum evidētia, contra
quidquam bisecre non valentibus, quanquam vel sic
proprio Latini generis fastu turgentibus ringebantur
intime, stomachumque in ducem ipsorum, tanquam
ab eo circumventi, murmurantes erumpabant.

6. Indicium imperatori delatnm a Genuensibus ad-
versum Catelanos.

Inter hæc Genuenses qui Constantinopoli de-
gunt, in urbi objecto ultra fretum solarbio do-
micia habentes (et splendida quidem domicia:
nam ex quo illuc sedes obtinuerant, sedilioa erant
sane magnifica moliti, dilatatis haud modice soli
ipsis initio concessi terminis, dum sensim sub-
tractionibus excedunt pomeriaque promovent,
non sine secura per circuitum munitione valli ac
fossæ perpetue) nuntiū a suis civibus e-metropoli
trepidum navibus celerrimis studiose festi-
natū accipiunt, quo admonentur strunc armari

περιβαλλέσθαι τὴν ἥγε ἐπελάδοντο, καὶ ἀσφαλῶς κύ-
κλῳ περιταφρεύσαντες, δέχονται παρὰ τῶν οἰκείων
δὲ ταχυδρόμων μηνύματα ὡς πολὺς ἔξαρτύεται στό-
λος δῆμα ἦρι προσβαλεῖν τῇ πόλει, ἐφ' ὧ παραφυλα-
κτήην αφίσις τὴν προσδοκήν, εἰς κίνδυνον καὶ αὐτοῖς
κειμένους ὡς τῆς μερίδος τοῦ βασιλέως οὖσιν, ἐξ
ἱματανῶν διποτοπημάτων, ὃς ἵκεινος ἐδόκει βουλευο-
μένους. Ταῦτ' εὐθέως ἵκεινος τῷ βασιλεῖ προσανέ-
φερεν, προσθέντες ὡς καὶ αὐτοὶ οὖς; ὑπεδέξατο ξενι-
κύς, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ ἐπιγεγονότες, μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς ἕκεινοις εἰσὶ βουλῆς, καὶ κατασκόπων, οὐ
τομάχων τρόπον ἐπέχουσι· τοῖς γάρ ἐκ Σικελίας
κρυψηδὸν καὶ αὐτοὺς συμπράττειν, καὶ μήνυτρα
δίχεσθαι καὶ λαρδάνειν, ὡς ἐπὶ καιροῦ ἕκεινοις καὶ
αὐτοὺς συμμαχούμενοις. Δῆλον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀλλούς
ἀπαντῆν ἑτοιμάζεσθαι [P. 341] καὶ αὐθις ἐτέρους, φί-
λων δεικνύντας καὶ τρόπον καὶ δυναμα. Τὸν γάρ τοῦ
ρήγης Θευδερίχου νόθον αὐτάδελφον μαθεῖν Ελεγον καὶ

A αὐτὸν σύναμα ὀώδεκα ἐκπλευσατε ναυσι, καὶ δισον
οῦπω τοῖς τῇδε προσβαλεῖν τρόπον τὸν τοιούτον, μέ-
χρις ἂν ἡ ὄλοτης φανεῖ καὶ ἐν πάντες γένοιντο.
"Ομως γε μέντοι καὶ συνεδούλευον, εἰ βασιλεὺς θέ-
λει συμπράττειν, ἀπεντεῦθεν τὸν πρὸς ἐκείνους το-
λεμόν δέχεσθαι, ἀπὸ τούτων κατὰ θύρας ἀρξαμένους
ὡς προσχέρων δυτῶν. "Εχειν γάρ αὐτοὺς ἔξαρτύειν
πεντήκοντα ναῦς. "Εξῆτουν δὲ καὶ βασιλέας τὰς
τοσας, ή μήν τὰ ἐς πλήρωμα τούτων χρήματα. Καν
μή νῦν ἔχει διδόναι, αὐτοὺς τέως καταβαλόντας αὐτά
ἐπὶ καιροῦ παρὰ βασιλέως ἀνταπολαμβάνειν. Μηδὲ
γάρ εἶναι αὐτοὺς ἀλλοδαπούς ἢ Ρωμαίους ταῦτα
θεν. Καὶ πόνον εἶναι αφίσι τὸ μή φθάσαι προσαμύναι
Ρωμαίοις πάτχουσι κατ' αὐτοὺς τοῖς τέλοις, ἐξ ὧν καὶ αὐτοὶ^B
τὰς ἐμπορειας πλουσίας εἶχον. Οὐδὲ μήν ἀλλὰ καὶ
τοῦ λοιποῦ συμμαχεῖν ἐθέλειν καὶ τοὺς ἐπιόντας
ἀμύνεσθαι. "Εχειν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἁρπάτα ἀποστέλλαν-
τας τὰς τοῦ μεγάλου δουκὸς ὡς πολεμίους κατα-

elassem magnam quæ primo vere Constantinopolim oppugnatura certo existimetur. Ejus partem periculi ad ipsos quoque pertinere, qui lares et familias illic obtineant. Quare pro sua parte invigilent; ac cum fortunæ societate fœderato ipsis imperatori sint conjuncti, quomodo commune ipsis cum eo mox inferendum bellum collatis pro se opibus ac conatibus queant propulsare, mature prospiciant. Nec suspicionibus nisi vanis putent quæ dicerentur, cum ista qui admonerent ipsis benevoli et prudentes aestimatores rerum signis prope manifestis eminere deprehendissent. His illi sic compertis moram faciunt nullam imperatoris de re tota edocendi, magnopereque abortandi ut pariem quæ ipsi competeteret negotii capesseret, sese, quos alibi natos, benigno illic exceptos hospitio prope numero civium habebet inquilinos, liberisque ipsorum in ejus jam ditione educatis et adulatis, concordi proposito paratis nullas partes explorandi propulsandique insultus hostium omittere, quin et promptissimis pro fide societatis ad omnem quæunque instet in causa publica tuenda dimicationem. Instare autem quantum non obscure appareret, maximam, eoque formidabiliorem quod proditorum apud nos pro ipsis satagentium conscientia freti externi hostes, faciliorem sibi de nobis spondent victoriam. • Nempe, addebat, isti quos ex Sicilia profectos, domine, tanto sumptu alis ductu militantes ducis magni Catelanī, quique se de novo ipsis adjungunt, arcano eommisso cum hoste fovent commercium, 490 studiose hinc indicantes quæ geruntur, et inde vi- cissim de omnibus admoniti, prout opus censem ad sua nefaria consilia in communione nostrum existim patranda. Constituant enim sic invicem tempora cum exteræ incursioni fœderatorum ipsis nostrorum hostium, tum sua ipsorum prædicioni oportuna, pollicentes, simul illi huc advecti rem gerere cœperint, pro virili et ipsis annisuros, larva obsequiū tandem exuenda et armis palam in

C nos vertendis. Hæc satis constare ex eo quod, præter modo in portus imperii appulsam injussu classem Mpyrigerii, alii eodem navigaturi sesé parare nuntientur, rursus hos seculuris et aliis, eo videlicet perfido animo ac scelerata spe, ut tot semel insidiatoribus simulatione amicitiae intra nostra præsidia credule admissis, ubi deinde conjuratis secum in nos palam irruentibus ipsis ex compacto conspirantes, rebellaverint, pares simul externis oppugnatoribus internisque perduellibus una sustinendis ac repellendis esse nequeamus. En quanto rei summæ pericolo istis ignotis, amicos se verbo et specie serentibus, aditum ad nostra intima pandamus. Nobis enim compertum præterea est regis Theuderichi fratrem notum eum navibus duodecim vela jam fecisse ad nostra littora, quo scilicet sociis jam huc appulsi se adjungat, dissimulatus consilium oppugnandi nos, quoad alii quoque suorum pari nostra facilitate permisssis ei se aggregare summa jam ipsis tota constet destinatarum nobis subjugandis copiarum. His sic expositis magnopere deinde incombeant ad suadendum imperatori ut nihil cunctans dissimulans amplius palam ipsis cooperari Genuensisibus vellet, Catelanos qui ad manum erant protinus paratis bello aggredi invadereque imparatos adhuc ideoque subactu faciliiores. Posse jam nunc se armare naues quinquaginta. Parem huic numerum ne gravaretur conferre imperator; aut si expeditas tot non habet, pecuniam instruendis iis sufficiet daret. Vel si nec in numerato numimi forent, collatueros in antecessum se de suo quod Augustus commodo sibi tempore postea refunderet. Hunc ipsis sibi solis, modo sic adjutis, ultro deposcere laborem liberandi Romanos ab injuriis quas dudum diras per Orientem a gente infida paterentur. Hoc debere ipsis eo 491 nomine quod quæstuosis per terras et portus imperii commerciis rem quotidie augerent: sed vel si nulla causa propria in id impellerentur, solo re-

σχεῖν ναυς, καὶ οὕτω προσαρξαμένους τὰ λοιπά Α ἔμπληροῦν ἐκεῖ, προσυπαντῶντας καὶ στόλῳ παντὶ, ἥνφανεν, καὶ μὴ ἐῶντας προσχωρεῖν προσωτέρῳ. Ταῦτα βασιλέως ἀκούων δημιστεῖ τοῖς πλείστοις τῶν λεγομένων, καὶ ταῦτα ἄμα μὲν φθόνον, ἄμα δὲ κακίαν συμπράττειν τὴν ἀπὸ τῶν Γεννουΐτῶν ὑπετόπαζε. Καὶ ἡ ἀρχῆθεν σφῶν πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα δυσμένεια καὶ δὸς πρὸς αὐτὸν πόλεμος πιστὴν παρεῖχε τὴν ὑποψίαν. Οὐκ οἶδα δὲ καὶ εἰ τὸ κῆδος τὸ πρὸς αὐτὸν καὶ αἱ τῶν δρκῶν ἐμπαδώσεις τὴν βασιλικὴν κατεμάλασσον γνῶμην, καὶ οὐ τοῖς κατ' ἔκεινων λέγουσι συνεφέρετο. "Ομως ἔκεινοις μὲν εὐχαριστήσας τὰ μέγιστα ὡς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων πονεῖν δοκούσι σιγῇ ταχέων, αὐτὸς δὲ ὑπισχνεῖτο βούλευεσθαι περὶ τούτων καὶ τὸ δόξαν συνοίσου ποιεῖν.

ζ. Ἀφιξις πρὸς βασιλέα τοῦ μεγάλου δουκὸς καὶ ὑπέρ τοῦ Μπυριγέριου ἀξιωσίς.

[P. 312] Οἱ μέντοι γε μάγας δοξῆ ἀπογνοὺς τῶν

τοσούτων χρημάτων ὃν παρὰ βασιλεῶς λαρβάνειν ἡλπίζεν (εἰς γάρ τριακοσίων νομισμάτων χιλιοστός τὸ πᾶν ἐποσοῦτο τῆς ἀπαιτήσεως). ἐπ' ὀλίγοις ἵστα τὰς δόσεις, τὸν θροῦν κατατέλλειν τῶν Ἰταλῶν ὑπισχνούμενος, ναὶ μὴν καὶ τινας ἐξ αὐτῶν ἱκανωθέντας μισθοῖς τῆς πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ ἀψαθαὶ συμμαχήσοντας. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' αὐτὸν μὲν καὶ αὐθὶς ἀντιπερῆν κατ' ἀνατολὴν, τὸν μέντοι γε Μπυριγέριον Τέντζαν, ὃς καὶ αὐτὸν ἀξιον δὲν προσδέχεσθαι ὑπὸ μεγίστοις τοῖς ἀλπισμοῖς προσχωρήσαντα, συμπεῖσαι παραγενέσθαι μόνον ὑπ' ἀτφαλεῖ. τῇ προσηκούσῃ, καὶ τοῖς ἀπὸ αὐτοῦ χρυσοβούλλοις σχήντα τοῦ Θάρρους τὸ ἱκανόν. Ἔταιμον δὲ εἴναι τούτον καὶ μισθοφορίας ἱκανωθέντα τῷ ίδιῳ σύναμα λαῷ τὴν πρῆσην τὸν νέον βασιλέα πορευεῖναι σφοδρῶς ισχυρίζετο. Ταῦτα λέγων καὶ πλείστα αἰρεῖ τὴν γνώμην αὐτίκα τοῦ βασιλέως. Καὶ ἄμα πρὸς μὲν τὸν Μπυριγέριον πίστεις χρυσοβούλλετο σχεδιάζονται, αὐτὸς δὲ τὰ πολλὰ μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τῷ μεγάλῳ δουκὶ προσνείμας, τὰ πλεῖστα δὲ καὶ ἐκ τῶν τὸν αἴτον

spectu initi fœderis et charitate hospitii periclitari pro salute sociorum velle discrimine quoconque, atque ipsos incurantium injurias ulcisci. Sibi quin etiam esse facillimum (annueret modo Augustus) immissa statim in naves ducis magni quam promptam jam haberent classe eas capere detinereque ut hostiles sub tuta custodia, talique initio bellum iis illatum strenue deinceps continuare occurrentes, subeundisque quoconque incidenter periculis, etiam navalium cum classe Catenaria præliorum; omniq[ue] modo prohibendo ne, quantacunque his admoveri partiibus deinceps poterit potentia gentis istius, proscire nostris damnis et progressus facere ad oppressionem imperii queat. Hæc imperator audiens vana pleraque et fide indigna censuit, partim invidia partim fraude astutoque artificio consingi a Genuensibus talia suspectans. Præbebat ei fundamentum sic opinandi declarata dudum eorum malevolentia in magnum ducem, jam tum quando ipsum Constantinopoli egredientem rixa cruenta sunt adorci. Haud scio etiam an non multum valuerit ad mitigandum duci magno imperatoris animum, pravaque de illo suspiciones avertendas, conscientia tam artæ affinitatis, qua sibi eum admoverat, et reverentia sancte jurati cum eo tali occasione fœderis. His crediderim equidem obseptas Augusti aures quamlibet verisimilibus in tam præjudicatae gratiæ virum delatis criminibus minime patuisse. Genuensibus tamen idem declarata fidei ac benevolentiae in tam officiose consulendo rei Romanæ gratias egit maximas, hortatus de cætero ut in arcano quæ indicaverant interim haberent: se enim impertita notitia usurum hæc segniter in posterum, invigilando prout par esset salutis publicæ, et quæ huc conducebant impigre agendo.

7. Accessus ad imperatorem ducis magni et pro Myrigerio petitio.

At magnus dux intelligens offensum imperatorem tantæ in stipendia petitione pecunia, desperansque trecenta nummorum millia (totidem 492 enim postulaverat) ab eo posse unquam exprimi, ea in longe minorem contraxit summam, in se recipiens donativo non magno, nec ægre ab imperatore pro copia praesenti numerando, sese pectorum Latinorum murmur et horum ei plene reconciliaturum voluntates. Nuntiavit etiam jam quosdam ex iis, prout imperator se velle significasset, a se mercede instructos idonea versus imperatoris Michaelis castra, ejus auspiciis militatu, iter arripiisse. Se vero paratum ostendit, quod id etiam sibi esse cordi declarasset Augustus, cum reliquis in Orientalem redire contineat. Myrigerum Tentzam quod attineret, non videri committendum ut vir tantus tam magnis appulsus spebus irritus remitteretur. Vide saltem sustineret hominem Augustus paratum ejus majestati se sistere, si premissa securitate ad id idonea vocetur, hoc est si dato in manus ipsi diplomate imperatoris aurea munito bullæ plena ipsi fiducia contingat honorifice admissionis et tuti post colloquium receptus. Atque hic vehementer asseverabat paratissimum hunc esse, ductis secum universis quibus præerat copiis, sub junioris Augusti signa proflisceti, rem ejus duci strenue gesturum. Hæc et plura istiusmodi dux magnus memorans assensum in suam sententiam statim rapuit Augusti. Litteræ igitur aurea insignes bullæ, quibus fides liberi accessus securique recessus, Myrigerio expediuntur. Ipse autem Augustus multis praesentem magnum ducem donariis cunulans, pleramque insuper partem vectigalis frumentarii eidem postmodum man-

παναγόντων κελεύσας ἀναλαβεῖν, μετὰ πάσης εὐμε-
νιας; ἐκπίμπει.

¶. Λίτιστῆς τοῦ σιτοκρίθου συναγωγῆς ἀπὸ δό-
σως.

Τὸ δὲ τοῦ ἐπισυναγομένου σιτοκρίθου τούτον^B ἦν.
Τὰ μὲν γάρ τῆς ἀνατολῆς καὶ λίαν ἐξηπορήθη, ὡς
μηδὲν ἔχειν ἔντεῦθεν τὴν βασιλείαν, μᾶλλον μὲν οὖν
καὶ ἀνάγκην καταστῆναι ὑπὲρ ἐκείνης ἐκκενοῦν
γρῆματα. Ηδὲ τῶν Μακεδόνων καὶ δύσις πᾶσα
καὶ λίαν εὐφρόρησαν, εἰ καὶ μὴ εἴησον οἱ καρποὶ ἐξ
αὐτῶν [P. 343] ἀλώνων ἥσαν, ἀλλ' ὡς ἐν καιρῷ με-
τίστου λιμοῦ σῆτος διεπιπράσκετο, τῶν κατ' ἀνατο-
λῆν πρὸς δύσιν μετενηγέμενων. Ταῦτ' ἄρα καὶ
βασιλεὺς πήρους ἐπινοῶν, τοῦτο μὲν τῶν πρὸς τοὺς
Ἴταλοὺς μισθωμάτων ὑπερηφάνων δυτῶν, τοῦτο δὲ
καὶ τῶν ἐπὶ χρείαις ἀλλαζόντων, τὸ ἀφ' ἀκάστου
γεωργῶν ὅληγιστον εἰς μεῖζον ἀμάρα συμπο-
σοῦν ἔγνω, καὶ ἀποστείλας ἀφ' ἐνδεικάστου τῶν
γεωργούντων ὑπὲρ συγχομιδῆς ζευγίτεδος σῆτου μὲν
μοδίους ἔξι, χριθῆς δὲ μοδίους τέσσαρας τοπικοὺς

dans attribui, letum eum ac voti compotem cum
omni benignitate dimisit.

8. Occasio et ratio tributi quod tritichordeum est.
dictum.

Tributi porro memorati modo frumentarii, quod
vulgo σιτοκρίθον, quasi diceres tritichordēum,
appellatum est, hæc origo atque institutio fuit.
Vastata incursionibus barbaricis Asia et Orientales
tractus universi, vacante illic agrorum cul-
tura, extrema vicius inopia 493 premebantur.
At eodem tempore adversa continens Europæ,
Macedonia et omnes Occidua regiones, messibus
sunt uberrimis ditatae. Non enim, ut sere sit,
abundantia vilitatem annonæ induxerat, sed pro-
pter concurrentes eo Asianos sedibus extrusos
propriis ita frumentum in summa segetum uber-
tate vendebatur, ut annis vel maxime famelicis
consueverat; unde quæstus aratoribus et dominis
agrorum cunulatorissimus redibat. Hoc imperator
animadverso locum esse credit indictioni vecti-
galis novi, quo plurimum egebat partim ad com-
pescendas mercedibus repræsentandis murmur-
ationes contumacium Latinorum, partim ad usus
alios necessariorum sumptuum. Ergo edicit ut sin-
guli agricultæ mensuram e sua messe non magnam,
minime gravi in tanta copia collatione, darent
reipublicæ, eoque modico prelio lucrosissimam
sibi facultatem emerent frumenti sui atque hordei
plaustris bigisque, quoquo vellent, venditum mit-
tendi. Ad hoc unicuique modii sex tritici, hordei
quatuor, per loca singula pendendi sunt imperati.
Et hac collectitia annona magno statim dividenda,
suri argentique summas ingentes reddi magno
duci jussit; istoque sic satiat, quietus jam ab ea
parte imperator Mpyrigerii quoque pro ejus voto
munerandi cogitationem ingressus est, decrevitque
ipsum ad se venientem admittere ea quam sperare
illam norat, honorificentia. Id ut faceret, manus

Α προστάσσει πράττειν. Ἐκ τούτων γοῦν καὶ τῷ με-
γάλῳ δουκὶ κελεύσας δίδοσθαι ἀργύρου τε καὶ χρυ-
σίου ἀπεμπολούντων, καὶ ἀνακωχὴν τῶν ἐκείνου
σχών, τὰ περὶ τοῦ Μπυριγέριου διεδουλεύετο, ὡς
αὐτίκα κάκεινον προστήντων καὶ ὡς ἐκείνος ἡλπί-
και ὑποδεξόμενος. Διὰ τοῦτα καὶ τῶν κατὰ δύσιν
προνοιῶν ἥπτετο, καὶ τὸ τρίτον ἐκ τούτων ἀφῆρει·
τὰ γάρ τῶν μισθῶν τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα ἔκδουλευ-
όντων καὶ πρὸ χρόνων διεκόπη πάλαι. Ἀλλὰ καὶ
τὸ νόμισμα διὰ τὴν χρείαν ἐκιδηλεύετο. Πρότερον
μὲν γάρ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα τὸ δίμοιρον τοῦ
ταλάντου τῶν νομισμάτων χρυσὸς ἦν ἀπεφθος, οὐ δῆ
καὶ δὲ ἐκείνου διετήρει· Στερεὸν δὲ ἐπὶ Μιχαήλ
τῆς πόλεως ἀλούσης, διὰ τὰς τότε κατ' ἀνάγκην δύ-
σεις, καὶ μᾶλλον πρὸς Ἰταλοὺς, μετεγγεράσατο
μὲν τὰ τῶν παλαιῶν σημείων, τῆς πόλεως χαρα-
τομένης διπιθεν, καθυφίετο δὲ καὶ παρὰ κεράτιον
τὸ ἐκ χρυσοῦ νομιζόμενον, ὡς πεντεκαΐδεκα πρὸς τὰ
εἰκοσιτέσσαρα γίνεσθαι. Μεταλλάξαντος δὲ ἐκείνου
πρότερον μὲν εἰς δεκατέσσαρα περιέστη πρὸς δίκα,

injecit pensionibus quæ reipublicæ ministris per
tractus Occiduos dum dudum constitutæ quotannis
adhuc solvelantur. Has tertia parte diminuit:
non enim fuit aliud quod arriperet, cum auctor-
amenta, quæ certissima prius et precipuæ condi-
tionis habebantur, servientium in imperiali domo
palatinorum jam pridem intervertisset. Sed et
alium, unde istam in Mpyrigerium effundendam
pecuniam conficeret, quæstum excogitavit ex adul-
teratione monetæ publicæ, in sequius detrahenda
qualitate signi auri, siquidem cum prius sub
Joanne Duca estenus corrupta 494 esset nummi
aurei sinceritas ut auri puri dimidium duntaxat
haberet pondus, reliquo e deteriori materia sub-
misto (qui usus usque ad Michaelis tempora
perseveravit), hujus primis annis, recepta e Latini
Constantinopoli, cum idem Michael pecunia
egeret ad largitiones necessarias, præsertim fa-
ciendas Italos, recudi monetam omnem auream
jussit, prætextu immutandi notas veteres: nam
pro antea usitatis signis urbem Constantinopolim
in postica nummi facie voluit extare. Verum ista
occasione detrivit metalli probitatem eo usque ut
D e viginti quatuor partibus aurei solidi auri dun-
taxat puri novem essent, quindecim misturæ se-
quioris. Post Michaelis mortem exigua est emen-
datio secuta, decem saltem partibus auri purgati
ad vitiosas quatuordecim adjectis. At nunc isti
ipsi probi metalli particulæ dimidium detractum
scoria et retrimento suppletum est, unde securim
infligi magnam fidei commutationum et necessario
rerum vicii aptarum commercio contigit, nec
exteris facile importantibus ad nos sua, nec no-
stris invenientibus cui suis usib; redundantia
venderent, utique illis haud satis accipientibus
pro merce proba pretium adulteratum, et suam
melloris notæ monetam pari cum nostra sic cor-
rupta estimatione profligare recusantibus. ελ

νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς ἡμισείας τὸ ἄπεφθον καταμί-
γνυται, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ δυσπόρεια μὲν ἐκ τοῦ
καιροῦ τὰ χρεώδη, δύσωνα δὲ αὐθίς καὶ ταῦτα, ἣν
πού τι καὶ φανεῖται, ἔγινοντο, καὶ αἰχμαλωσία καὶ
λιμὸς ἦν.

Θ'. Ἐπισκευαστα τῷν κατ' αὐτοὺς Γερρουΐτῶν
κατὰ τὴν περιάλων.

Ι'. Πρὶ τοῦ πειρατοῦ Ἀνδρέου καὶ τῆς αὐτοῦ
παραδοχῆς.

[P. 544] Οἱ μέντοι γε κατὰ τὴν πόλιν : εννοῦται,
ἐπειδή περ τῶν κοινῶν ἀπετύχανον βουλευμάτων,
καὶ καθ' αὐτοὺς ἡ ναγκάζοντο πράττειν, τὴν χιλε-
πήν τῆς καρδίας ἐκ τῶν ἀκούσθεντων πήδησιν τῶν
ἰδίων οὐ σιγῇ καὶ ἡρεμίᾳ κατέστελλον (τὸν γὰρ
ἀγῶνα φασὶ προφάσεις οὐ πάνυ τι δέχεσθαι), ἀλλ'
ἄς αι τίθαι: τὰ δυσυπούντα τῶν παιδίων κινήσει
μᾶλλον καὶ μελῳδίαις, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἡσυχίας κατακοιμί-
ζουσι (πέψυκες γάρ ή ἔξωθεν κινήσις ὑποφερομένη
κατακρατεῖν τὴν ἐνέδης καὶ οὖτα γαλήνην ἐμποιεῖν
τῇ φυχῇ), οὖτα καὶ οὖτοι ἀλλεπαλλήλοις πράξεις
καὶ κινήσεις τῶν τῶν πολλῶν κατέστελλον θύρυσον.
Καὶ νῦν μὲν βαθύτερον ἑξετάφρευον καὶ ὡς ὅδωρ
ἐκ τῆς θαλάσσης μετοχεύεσθαι δυνατὸν εἶναι καὶ

quo et difficiliori reddita redemptione captivorum
consenescere in hostium vinculis infelices in ser-
vitutem lapsi cogebantur, et intercepta importa-
tione annonæ fames passim invalescebat.

9. *Genuensium apud Peroram habitantium apparatus
ad bellum per se, sine imperatoris cooperatione,
sustinendum.*

10. *De pirata Andrea et ejus exceptione.*

Interim Genuenses inquilioli urbis, ut in irritum
abiisse viderunt spes et consilia prius inita impe-
ratoris adiungendi sibi in societatem belli com-
muniter gerendi adversus eos quos machinari ir-
ruptionem in terras imperii compererant, ac sic
privatis sibi opibus consulere coacti, motum sub-
silientium cordium ex trepidatione quam injece-
rant ſida indica suorum, indubitatum adventum
hostilis adversus Constantinopolim classis certo
deuulantia, non silentio aut quiete compesce-
hant: neque enim, quod dici 495 solet, certa-
men instans acquiescere periclitantem praetextibus
patitur: verum ut nutrices difficilis somni pueros
motu potius et cantilenis quam immota quiete
sopinat, quia comparatum natura est ut agitatio
interior somnum excludens externa versatione
superetur, eo talis fructu victoria quo tranquilli-
tas animae redditatur, sic et hi agendo ferendo,
susque deque omnia versando, sollicitis operatio-
nibus, strenuis ultro cistroque commicationibus,
tumulum interiore mentium yulgi, ex instantis
oppugnationis terrore conceptum, delinire cona-
bantur. Ac nunc quidem fossas quo Galatæ sub-
urbio circumdatas altius excavabant, quo in eas
qua dervari e mari posset munitione securior

A τὰ ἀσφαλὲς τοῖς ἐνοικοῦσι παρέγειν, νῦν δὲ ιοβάλα
καὶ πετροβόλα ἐμηχανώντο, καὶ τὰς τῶν οἰκημάτων
παρακυπτικὰς ἐξ ὅπτης πλίνθου καὶ τιτάνου προφ-
κεδομημένας εἰς ἀσφαλεῖς καθίστων, νῦν δὲ συνέλε-
γον χρήματα ἐκ κοινῆς τῆς ἡφαῖ^τ αὐτοῖς συναγωγῆς
συνδοσίας κατὰ καιρὸν ἐμμαχήσουσιν ἀποχρήσον-
τα. Καὶ νῆσος τὰς μὲν εἰχον, τὰς δὲ καὶ ἐξηρτύσοντο. Καὶ
στριτὶ τὰ πρὸς πόλεμον ἕπαντ' ἐξήστυντο, (ι') ὅτε καὶ
τινα τῶν [P. 545] πειρατῶν Ἀνδρέαν ὥνομασμένον,
δισὶ πειρατικαῖς ναυσὶ καταχθέντα πρὸς βασιλέα, δὲ
οὐκ ὀλίγα μὲν καὶ Βενετικοὺς Γεννουΐτης ὃν διετί-
θει κακωτικὰ κατὰ Θάλασσαν, θύτερον δὲ καὶ νῆι
πειριτυχὸν Περιτικῆ, καὶ ταῦτης αὐτάνδρου κρατῆ-
σας, οὓς μὲν ἀνεῖλε τῶν ἐν αὐτῇ, οὓς δὲ γε καὶ
ζῶντας καθυπῆγε τῷ βασιλεῖ ὡς δῆθεν τὰ ὑπὲρ
τούτου φρονῶν καὶ τοὺς ἀντού τροπούμενος ἀντι-
πάλους, τοῦτον βασιλεὺς μὲν μετ' εὐμενεῖσας δένεται
καὶ ἀλλαγαῖς ἀγάλλει: καὶ τῷ τοῦ βεστιαρίου τιμῇ
δικιάμωσι, Βενετικοὶ δὲ δι' ἔχθους εἰχον, καὶ ὃν παρ-
αύτοῦ ἐπάθον ἀντεμύγεσθαι ὠρμωύ. "Οθεν καὶ γι-
κῆς ἐπεισπεσόντας πῦρ μὲν τῇ μιᾷ τῶν νηῶν ἀνέ-
σιν ἐκ τοῦ αἰφνηδόν ἐναύσαντες, θατέρας ἀποδρά-

ista ratione reddi; nunc ballistas et machine-
saxis telisque longe jaculandis moliebantur, et se-
nestras domuum, ad splendorem prius et magni-
ficentiam e latere ac gypso speciose concinnatas,
C in metuendas hostibus pīnas et secura propo-
gnacula vertebant; nunc congregabant pecunia
vīm ex communi collatione coloniæ totius, con-
ducendis in tempore auxiliis externis suffectoram.
Sed et ad naves, quas habebant jam instrutas,
allas incessanter adorninga adjungebant, classia-
riosque milites sui generis, quos iis imponerent, e
conciliis suæ gentis. in circumcisitis insulis ac locis
sedes habentibus, corrogabant accersentes, sic
nihil omittentes in providendo cuncta diligenter
quæ ad bellī sustinendi rationem pertinerent. Quo
tempore piratam quemdam Andreanum nomine, al-
se cum navibus piraticis duabus quibus præterat,
ultra ut amicum venientem benebole imperator
excepit. Is cum esset Genuensis, non pauca Veneti-
tis mala maritimis grassationibus intulerat. No-
vissime autem incurrentem sibi Persicam navem
expugnatam ceperat cunctis ejus vectoribus pon-
tus, quorum parte occisa reliquos vivos imperato-
ri dedit, quasi significans se pugnae ejus auspi-
ciis pugnatæ fructum 496 ac spolia ipsi repre-
sentare fidei socii. Admisit hominem Augustus
omni significatione humanitatis. eum inter alia
honoran missis speciosarum xeniis vestium ei
vestiarii dignitate insigniens. Sed Veneti exosus
hic Andreas erat ob gravia quæ ab ipso damnata
pertulerant. Itaque in ultionis de illo sumenda
occasione intenti, noctu in eum improviso ir-
ruentes, alteri ejus navium igneū injecerant,
quam flammæ statim totam corripuit et absum-

ης, καὶ καταφέγγουσι, τῶν δὲ ἐν αὐτῇ οὐ; Μὲν οὖν Α τομῆς πρόστηκούσῃς, περιφθέντων καὶ διχημάτων, οὐχ ὅπήκουσι τὸ πάριπαν, ἀλλ' ἀπρίξ εἴχετο τῶν νηῶν, ὡς κῦται τῶν ἀγκυρῶν ἐν ταῖς ζάλαις. Τέλος ἐνεγκυρασίαν τὴν ἀσφαλεστάτην εἰσιπραττεῖν, οἷαν τὸν ἔπομένην παρέχειν τὰ πιστά οἱ κατεγκυρένην ἐν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν, τὸν δεσπότην Ἰωάννην, διμήρον ἔχητει λαβεῖν ὅπερ ἔχετο καὶ τῆς αὐτοῦ παρὰ βασιλέα ἀφίξως. Βασιλέὺς δὲ πρὸς ταῦθ' ὄδρυπαθῶν, εἰ τόσην ἀναμετρήσας ἐκ πολλοῦ θάλασσαν αὐτόματος τῆς εἰς αὐτὸν χάριν ἀφίξεως πιστὸς ταῖς τοῦ βασιλέως εὐθύτησι, τότε καὶ ὅρκους λαβὼν οὐκ ὀθόρρει, ἀλλ' ἐφ' διμήροις ἥθελεν ἐμφανίζεσθαι, ἐν διωρίαις ἐπίθει τὰ κατ' ἐκεῖνον, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἡφίστει αὐλίζεσθαι κατὰ θάλασσαν.

Τέλος, ἐπει τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων ἡ ἕορτὴ προσῆλαυνε (περὶ τὰ μίσα γάρ Σειροφσριῶν; ἀφίκτο), πέμπει γε καὶ αὖθις καὶ ἀξιοῦ, τὸ τῶν ὅρκων ὑπόγυον ὡς εἰκῆς προτείνων καὶ θάρρετὸν τὰ μέγιστα προτρέπομενος. Καὶ δὲ ἐπὶ πολὺ γνωσμαχήσας ἐπείτα πείθεται, καὶ τῷ βασιλέᾳ παραγενόμενος δὲ μετὰ

B
ψιτ; repertosque in ea quos in potestatem redigere potuere, crudeliter trucidarunt. Altera navis Andreæ fuga matura incolumis evasit.

41. Imperator Myrigerium Tentam accersit.

Inde imperator totus incumbens in propositum Myrigerii Tentæ excipiendi, plures misit Callipolim, quo is classem appulisse screbatur, qui eum non invitarent solum, sed suppliciter etiam atque instanter orarent, ad se venire ne gravaretur. Idque ut omni metu deposito fidentius facret, amplissima promissa diplomaticis conscripta imperialibus et bullis auricis munita perforanda illi dedit, adjectis quin etiam juramentis et imprecationibus horrendis, quies caput devovebat suum, ni eum presentem omni affectus significatione amplecteretur, et prout ejus poscebat sibi nota dignitas, honoraret. Ac si quidem apud se manere vellet, continuaturum ei benevoli officia hospitii, sin abire mallet, uti arbitrio suo passurum, et ut discendentes amicos fas est, donis propempticeis cumulatum dimissurom. Haec per intimos sibi alium super alium missos Augustus Myrigerio inculcans, denique illi ille fecit haud sibi defensuram, si quo vocabatur occurreret, splendidam atque illustrem admissionem. Itaque pignus idoneum tanta spei diplomata quæ dixi auro bullata tenens manibus, nihil cunctatus cum duabus suis navibus Constantinopoli se admovet. Cæterum non statim ac appulit navi excedit, sed primum per aliquot e suis imperatorem de suo adventu certiorum facit. Ac eum eum 497 subito Augustus cum conveniente honoscenzia invitaret, missis etiam, quibus ad hoc uteretur, rhedis ac curribus, recusavit ille inflexibili constantia, nihil minus fixus in proposito intra suas perstandi naves quam illæ tenaci dente ancorarum fundo devinctæ mordicus hærerent. Tandem rogatus quam securitatem ultra

C
jam dasat vellet, respondit tūm se sibi cāutum idonee crediturum, si filius imperatoris Joannes despota in suam prior potestatem veniens suis navibus detinieretur, dum ipse lis relictis imperatori se sisteret: aliter quam tali obside presumpto, se sui copiam Augusto facere non posse. His auditis offensus imperator, et ad iudibrium sui pertinere indignanter reputans quod homo, qui tam vasta maris spatiæ nemine vocante ultra esset emensus sola lectus, ut aiebat, procul per fainam cognita imperatoris recta comique mente, nunc tan dudum in intimam provectus viciniam atque adeo portum tenens urbis regiae, non contentus diplomaticis jurejurando confirmatis, etiam obsides et tales obsides pacisci æquum duceret ne nobis tanto emendam sui præsentiam licitaretur, superbi arrogantium hospitis contemptu premenda judicauit, sine responso, ac quasi re indecessa deliberabundus, multis eum diebus in salo jactari sivit, quoad tandem instante solemnitate Natalis Christi (nam adventus Myrigerii Constantinopolim in medium ferme Decembrem incidenter) convenerunt denuo per missos hominem, rogans ut suum iusjurandum satis haberet, aliis insuper multis argumentis urgens ut ne dubitaret sibi fidere. In hac multa ille contra causatus vix denique manūs dedit assentiens, progressusque in Augusti conspectum magnificam admissionem est nactus, idque continuis aliquot diebus certa hora frequentans aulam, moxque in sibi adiunatum navium suarum ligatarum ancoris diversorum se recipiens. Eo ad illum imperator quotidie missitabat ingentem copiam 498 edilium, quæ ipsi sociisque saginandi sufficeret. Quam in rem haud modicæ nauimorium summae impendebantur. Quibus illo, ut apparebat, jam aliquantum delinito et de pristinis remittente fastidiis, quod liberiores ejus illarioresque frequenter imperatoris coram editi salutationes

μεγαλοπρεπῆ τὴν ὑποδοχήν εὐρίσκει, καὶ δημέραις Α παρὰ βασιλέως καὶ μεγαλοπρεπῶς πεφιλοτέμηντο.
πελραν διδοὺς καὶ λαμβάνων, τῶν μὲν νηῶν οὐκ ἀπέσχετο, ἀλλ' ὡς καταλύματι ταῦταις ἐχρῆτο,
ἔδεστῶν καθ' ἔκαστην ἐμφορούμενος τὴν ἡμέραν οἰς
εἰστια τοῦτον ὁ βασιλεὺς, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν τὴν
εὐωχίαν συχναῖς νομίσμασιν ἰκανούμενος, ἀνέθην δ'
δῆμας τὰς πρὸς βασιλέα ἐποιεῖτο προσόδους, καὶ
ἐκυδνοῦτο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς, καὶ δῆλος ἦν
ὑποταχθῆσμενος. Τέλος, ἐπει τῇ ἕορτῇ ἐφειστήκει,
ἴδει δὲ καὶ αὐτὴν ἡδη φανέντα τῆς γερουσίας
δόφικιν καὶ παρασήμοις τιμᾶσι, δρκους τῆς ὑπο-
ταγῆς παρασχόντα, γίνεται τοῦτο, καὶ μέγας; μὲν
παρευθὺς κλεῖσται δούξ συγκλήτου πάσης καὶ πο-
λιτείας παρισταμένης, καὶ τὴν βακτηρίαν τὸ τῆς
ἀξίας λαμβάνει ἔνυμβολον (καὶ τοῦτο γάρ τῷ βασιλεῖ
κεκτινούργητο, ἀργυροχρύσοις βακτηρίαις τοὺς τῆς
γερουσίας πρωτίστους ἀξιωμάτων ἐπιβαίνοντας σεμ-
νύνεσθαι), τὴν δὲ χώραν λαμβάνει, καὶ ἔορτος
ἀξίοις παρασήμοις κατὰ Τρωμαλίους στολίζεται, καὶ
τὸ σκαραμάγχιον ἐπιθέμενος. Κάντεῦθεν θαρρήσας
ἔξειται τῆς νεώς, καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κο-
σμιδίου μετὰ τῶν ιδίων αὐλίζεται· καὶ γάρ καὶ τι-
νες ἐξ ἑκατὸν καβαλλαρικαὶ τιμαὶ ἐτείμηντο

declarabant, delectatus Augustus crebris insuper eum pretiosarum vestium honorabat donis. Ad quod liberalitatis principis augmentum hospitis quoque antiqua contumacia in magis obnoxiam sensim se verecundiam ac venerationem molliente, eo denique ventum est ut Mpyrigerius se non abhorre declararet a rite profienda imperatori subjectionis fide, quam primum is juberet. Id vero ut statim fieret, urgebat festi tantum non iam praesentis vicinia; quo cum de more oporteret apparere publice adstantem imperatori senatum universum cunctosque magistratus cum insignibus quemque potestatis sua, ne huic ceremonia decesset novus hic senator et magistratus designatus, sed in ea destinati ei officii occupare locum et ejus insignibus orna us posset conspici, præfestinanda visa est professio subjectionis ejus ad imperatorem jurejurando firmata, quippe quæ ad illa quæ dicta sunt esset necessaria præparatio. Isto igitur ritu prævio perfunctus, statim Mpyrigerius renuntiatur magnus dux, universo senatu et corpore civium astante, scipionemque dignitatis ejus accipit symbolum. Nam et hoc novum institutum imperatoris Andronici est, bacillis ex auro argentoque affabre factis honorare primarios senatorum, quo die possessionem ineunt dignitatum ipsis attributarum. Cum hoc ille insigni præcessionis et primi consesus imperitus honore est, et juxta morem Romanorum propriis ducis magni tali festivitate vestibus ornatis prodiit, scaramangio quoque desuper inducto. Haec tandem illi fiduciam dederunt in urbe domiciliū sumendi, omisso, quod haec tenus omni vespera repetierat, navis suæ diversorio. Habitavit enim diebus aliquot in monasterio Cosmidii una cum suis familiaribus; quorum aliqui equestrem

"Ολος τοινυν τούντεῦθεν προσκείμενος τῷ βασιλεῖ καὶ τὰ πρῶτα τῶν βουληφόρων καὶ κράτιστον ἦν
ιψός. "Ορκοι τοῦ Μπυριτερίου Τέττα καὶ ἀξιώματα.

[P. 547] Πλὴν δοσον τῶν ἀπὸ τούτου πρὸς βασιλέα τελεῖσθαι μελλουσῶν ὄρκωμοισιν ἐπεὶ οἱ φίλοι μὲν τοῦ βασιλέως φίλων ἀντιπαλον δὲ τῶν ἀντιπάλων, ὃς εἴθιστο, καὶ αὐτὴν διμύνναται καθίστασθαι, δὲ τὸ εὖθετον γνώμης ἐξ ἀρχῆς δῆθεν ὑποχρινόμενος, δῆλος; ἦν δὲ καὶ τὸ θεοῦ τὴν Θευδερίχον τῶν λειπόντων πολεμικῶν φίλωναι γάρ καὶ πρὸς ἐκεῖνον δρκώσιες πρᾶξαι καὶ οἱ δουλεύσοι, δὲ οὐ δίκαιον μηδὲν τῶν συγκειμένων αὐτοῖς ἀθετήσαντα εὐθὺς ἀπαρτῆν, καθάπαξ τῶν φίλων φανέντα καὶ δεσποτῶν. Καὶ διὰ ταῦτ' ἥξιον, αὐτοῦ γάρ ἐξαιρεθέντος καὶ μόνου, ἐπὶ τοῖς διουδήποτε ἔχθροις τε καὶ φίλοις τοὺς δρκους προβαίνειν. Τοῦτο δέδοξε μὲν ἔχειν καὶ τι βαθύτερον, ὃς ἐκείνῳ προσκείμενον τοῦ τοὺς δρκους ἀπατεουμένου, δέδοξε δὲ καὶ κατά τινα θήραν εἰδοξίας γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τὴν πρὸς βασιλέως, ὃς ἐκείνου καὶ μάλιστα τὸ πλείστον φυλαττόμενον τὸ πρὸς τοὺς δρκους ἔτοιμον, ὥστε καὶ ἀσφαλεῖς προσιστασθαι τοὺς δευτέρους δοκεῖν διὰ τὸ στερ-

dignitatem e manu imperatoris acceperunt, omnes ab eo magnifice munerati. **499** Inde totus intimus indivulseque assiduus imperatori novus hic magnus dux primam præcipuamque auctoritatem in consilio habebat.

12. Juramenta Mpyrigerii Tentæ et dignitates.

Cæterum cum post illam quam dixi obiter festi causa instantis deproperatam professionem fidelitatis, oporteret ex more quædam capita distinctissimæ exprimere jurando, ubi ventum ad illud est quo exigebatur a Mpyrigerio ut juratus sponderet eosdem se cum imperatore amicos habiturum, eosdem hostes, hæsit ille, libereque respondit, quasi ad mature dandum initio ipso specimen ingenui sui cuiusdam simplicisque candoris; respondit, inquam, in eo quod a se exigeret ut numero hostium haberet omnes imperatoris hostes, necessarium sibi esse exceptionem unam respectu Theuderichi, si a hunc exosum fieri Augusto contingeret: quippe se illi antiquiori jam esse amicitiae ac cuiusdam subjectionis juramento devinctum; cuius fæderis in conditionibus cum nihil is mutaverit, haud se posse, fide ac religione integris, ab eo descicere. Hoc unico segregato, adversus reliquos, ubicunque ac quicunque sint, omnes suam partium imperatoris propagandarum alacrem devotionem sacramenū contestatione sanctiurum. Non aberat ab his suspicio tectoris nec forte Romanis ianoxia hec cum illo externo principe in le societas. Tamen imperator id in eam potius partem rapuit, ut autem Mpyrigerium cupidum gloria, ostentande sinceritatis studio et famæ in le auctoritate voce sic agere. Hinc autem, quod rem attineret ipsam, magis certum augurium duci debere constantis

ρῶς τῶν φιλοσόφων ἀντίχεσθαι, δμολογοῦντος; καὶ Δ καθάπερ τι πλήθος χαλάζης τετρυγδὸς ὀλέθριον εἰσ-
ταῖσα τὴν πρᾶξαν θεοδεστέρον φιλίαν. Εἰ γάρ τὴν
πρᾶξαν τῶν πολλῶν εὐδοξίαν τῷ νοῦν ἔχοντι προτιμᾶν,
[P. 548] προσῆργον καὶ τῶν εὐλόγων· χρὴ γάρ πάν-
τως, ὡς Ηὔτιον λέγει, οὐ περὶ σμικροῦ ποιεῖσθαι
τὸ δοκεῖν ἀγαθοῦς εἶναι τοῖς ἀλλοῖς ἢ μὴ δοκεῖν. Οὐ
γάρ δύον οὐδοίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγχάνουσιν
εἰ πολλοῖ, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἀλλούς,
ὅτε καὶ τοὺς σφόδρα κακοὺς εὖ τοῖς λόγοις καὶ
τοῖς ὅντες διατείνοντος ἀμείνους τῶν ἀνθρώπων καὶ
τοὺς γέροντας. Εἰ γοῦν τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν
ἴπι τοῖς πρακτέοις οὕτω δεῖ θηράσθαι, ὡς δοκεῖ
πλάσιον, πολλῷ γε μᾶλλον τὴν πρᾶξαν βασιλέως, καὶ
τοῦτο ἐπὶ πιστειν ἐμποδόντες. Διὰ τοῦτο καὶ δέ-
χεται μὲν ὁ κρατῶν τὴν ἀξίωσιν, ἀρχεται δὲ μαρ-
τυρεῖν ἔκεινον καὶ τὴν περὶ τὴν γνώμην εὐθύτητα. Β
καταλαμβάνων ἐμεῖνον, ὡς ἔλεγε. Τοῦτο δὲ καὶ
ἀναγκεῖον προβλαίνειν, οἷμαι, διὰ τὴν πρᾶξαν προ-
τηγορείαν τοῦ προσφύγου λογιζόμενοι σύγχρονιν.
εγ. Ιερασταλίου κατὰ δύσιν τῶν Κατελάρων.
Οἱ μέντοι γε Ἀμογάδηροι τε καὶ Κατελάνοι,

future atque inviolatae in omnibus quæ spondeleret
promissionis ejus. Cur enim non inflexibilitate
pari posteriori harreret fæderi, ejus quam in priorum
conventionum observatione monstraret? Non
minus ergo illum fidum sibi quam Theuderichō
futurum. Atque **500** in eam sententiam indul-
gens sibi disserebat largius, præstantium et egre-
gie prudentum virorum esse nihil communī aut emo-
lumenti præhabere gloriæ illustri existimatione
inoffensæ. Oportere quippe omnino, ut Plato ait,
arbitrari haud parvo interesse, honine an securus
videamur aliis. Non enim ut virtutis vera substantia
et possessione plerique hominum carent, sic
horum de aliis judicantium sententias pondere des-
tituntur auctoritatis omni. Quin persape rem acū
ipsam tangunt, et subtiliter distinguentes speciem
a corpore, vere cum sensibus tum sermonibus dis-
criminant meliores a pejoribus virorum? Quodsi,
auctore Platone, in rebus publice gerendis venari
auram opinionis etiam popularis convenit, quanto
magis non ignoscendum solum, sed favendum etiam
hunc sit, qui non plebis, sed principis et imperato-
ris demereri sibi laudem hoc facto voluerit. Quid
cum erat in quavis actione probabile, quanto es-
commendandum magis in solemni obligatione suæ
fidei? Prolixe igitur concessit Augustus Mpyrigerio
ut unius ejus quam indicasset exceptionis condi-
tione fœdus temperaret suum. Ae deinceps homi-
nam large affecit laude simplicis et minime fucati
animi, prædicans eum apud obvios eo nomine, ut
facile quam id sibi alte persuasum esset, tam prona
testificatione proderet. Atque hunc existimationis
locum non alia, opinor, Mpyrigerius apud Au-
gustum arte ac facio promeruit, quam ista, ut
dixi, conventis inserenda exceptione Theude-
rici.

13. *Flagitia Catelanorum in Occiduo traci.*

At Amogabari et Catelani velut eluvies quedam
grandinis exitiata strepens irruentes, omnem,
quamecumque insederant, quoque attigerant,
regionem aut locum, nulli prouersus parentes,
eunctis nisi injuriis et contumeliis afficiebant, quæ
auctores suos maleficentissimos et impudentissimè
violentos ostenderent, adeo ut aliam barbaricam
incursionem **501** multo tetriorem Persica Occidua
contineat ab his pateretur, priori jam Orientali
illa, ubi cum hac compararetur, haud tam atrocis
apparente, quin immo visa tolerabili, et saltem no-
mine quod ab hostibus inferretur, qui et quid
alibi fecissent et quam prope abessent, fama nun-
tians incutiebat metum utilem, quo instincti qui-
dam fuga mature præsumpta malum evasere. Hic
nulla facultas talis. Amici enim advenire diceban-
tur, et excepti ut tales, se omnium longe imma-
nissimos hostium usu ipso monstrabant. Nec minus
hi quam Persæ ad stringendum in cædes gladium,
si quis contra nutum ipsorum hiscere quidpiam
auderet, prompti ac faciles erant. Ea licentia ubi
jam obvia cuncta prædando exhaustissent, non in-
venientes amplius quod raperent. Nam ne in ulte-
riores progrederentur regiones, metu retardabau-
tur superventuri in ipsos Imperatoris Michaelis
cum infesto exercitu militum Romanorum, penas
repetituro scelerum quibus tecta hospitalia la-
resque ipsorum ac familiæ precario excepti ad-
venie cruentissime ac flagitiostissime vexassent.
Hoc, ut diceset alius talis index periculi, sua ipsos
abunde conscientia monchat, et rerum, ut tum
erant, ex verisimili confirmabat status. Itaque
diversam de reliquo incundam sibi rerum suarum
administrandarum rationem decreverunt.

δ. Πρεσβεία τῶν Κατελάρων πρὸς Βασιλέα, καὶ Α μὴ τοῦ τότε μεγάλου δουκὸς θέλοντος τε καὶ μεσοτεύοντος, ὡς ἐπ' αὐτῷ πίπειν τὴν χάριν. Τοις τοῖνυν τοῖς περὶ ἔκεινον ἐφίσιν, ἀλλὰ καὶ λοιποῖς οἴπερ ἥδεσαν, καὶ σφάκελοι πλήρεις γραμμάτων τῶν ἀτασθαλῶν ἔκεινων δίδονται. Συνεποτοῦντο δὲ, μεθ' ὧν καὶ σύντος κατὰ φιλοτιμίαν ἕδιδον, εἰς χιλίας χιλιοστάς νομισμάτων ἔγγυς. **Ἄ** δὴ καὶ πρετέρων τοῖς ἀπεσταλμένοις τῷ Μπυριγερίῳ μεγάλῳ δουκὶ, ἥδη καὶ συμβούλῳ γ' ὡς τὸ εἰκός χρώμενος, προσταντεῖται τὰ τῆς χρίσεως δικαιολογεύμενα.

[P. 550] Τούτου ὑπερθαυμάσαντος τὴν δαπάνην, ἔκεινους μὲν οὕτως ἀπράκτους ἀποκέμπει, διλγίστον τι δοῦναι πρὸς ἄκρητουν, πολὺ καὶ αὐτὸν, ἔτοιμας καθυπισχνούμενος, ἀν τέως περῆψεν καὶ ἔκδουλεύοιεν· μηδὲ γάρ πάντων χρῆσεν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν τῆς πρὸς τὸν γαμβρὸν μόνης ἔνεκα χάριτος.

τε. Ἀπδρασις τοῦ μεγάλου δουκὸς Μπυριγερίου Τέττα.

Τὸν δὲ Μπυριγερίου μέγαν δουκὰ καὶ λίαν ἁντεύθηκεν, ὡς ἔδοξεν, εἰ οὐδένας μὲν ἔκεινους καὶ

14. *Legatio Catelanorum ad imperatorem, et hujus ad illos responsum.*

Ergo congregati in consilium, et quasi diffisi duci suo, res per se suas agere ipsos oportere rati, legatos ad imperatorem mittunt causam ipsorum acturos. Horum oratio p̄ncipio fassa est multa sane damaea gravia intulisse Catelanos Romanis regionibus, in quas hospites venerunt: sed extrema id necessitatis impulsu ineluctabili fecisse, quod jamdudam stipendiis non solutis aliam vivendi quam e raptu non haberent facultatem. Ostendebant ad huc se si deinceps ipsis jussu Augusti bona fide stipendia penderentur, neminem in posterum concussuros, nihilque nisi emptum debito pretio accepluros a quoquam, prætereaque obedientiam: **502** militiae strenuitatemque in occasionibus pro imperatore pugnandi constanter exhibituros, prout a fidelissimis exspectari fas esset. Talia imperator placide audire videri voluit, non sane quod vel prima tenus cogitatione in animum induceret numerare illis pecunias quas poscebant: non enim id pro praesenti ærarii angustia solem difficile, sed prope supra facultatem vel summe certanis foret. Dimittere autem superbo et dominante perstrictos responso eos qui specie ac verbis supplicum ad se humiles accesserent, haud honestum sibi fore ac ceteris comitatibus consentaneum duxit. Viam ergo initit medium illos rationibus placandi, concessuunque amicorum ad futurorum sibi dum hoc ageret, talem quemdam paravit. Ei adhibuit inter alios magnum hetariarcham Ducam e longo tum primum eductum carcere ac pristinæ restitutum dignitati precibus ducis magni qui tunc erat: hujus enim id in solidum imputari gratia voluit, clare professus haud se, ni rogasset ille, Ducam suis liberaturum. Huic et aliis quibusdam, qui satis gnari petulanter

et immaniter actorum a Catelanis erant, dari jussit saccos plenos litterarum flagitia ista, cades ac rapinas indicantum. His praesentibus, data Catelanis audientia, ceram arbitro rerum jam omnium et ministro consiliorum intimorum Mpyrigerio, novo magno duce, exposuit Augustus quantum in Catelanos vel stipendiū vel extraordinariū donativi nomine pecunia hactenus erogasset; facileque demonstravit cuncta in unum collata fere ascendere in summam millies milium nummorum. His dictis circa nova postulata Catelanorum stitutum se judicis praesentium ostendit. Genserent proferrentque libero quid æquum factu super tali ducerent. Mpyrigerius maxime: nam hunc demereri honorando præ omnibus studebat. Sed illo nihil aliud quam impensam tantam in Catelanos factam vehementer admirante, nec aliis magis iis faventibus, imperator, quasi ex concilio sententia eos vacuos dimisit, addens paratum se numerare illis aliquid pecunia, multo: **503** quidem inferius immenso illo quem petissent cumulo, tamen, si per se spectaretur et ad præsentes compararetur tci Romanae publice angustias, quod non contemnendum videri possit. Non prius autem istam pecuniam se passurum dari, quam Catelani obtemperassent in prius sibi prescriptis. Erant ea ut præter circiter mille reliqui coruunt Occidua quo trajecissent continentem iterum in Asiam transfretarent. Non enim tanta multitudo in Occiduo tractu opus se habere. Quin, ut quod res erat fatigetur, hoc ipsum facere in gratiam sibi charissimi ducis eorum Rontzerii, quem nepris suæ virum socii affectu prosoqueretur.

15. *Magni ducis Mpyrigerii Tenuza recessus ex urbe insulata Augusto.*

Ostenderunt eventa, quod nimirum insuspiciabiliter latuit Augustum hæc agente, Mpyrigerium

ιηδένα τὸ γένος γεγονότας δεξάμενος; τοσοῦ· Λ περπά. Καὶ τότε δῆλος ἦν τὰ τοῦ βασιλεως ἀποστρατεύεις καὶ γε μεμνημένος, εἰ καὶ μὴ τῶν οἰκος, ἀλλ' οὖν τῆς πρὸς τὸ φίλον ὑποστροφῆς. Κάκεινος μὲν ταῦτα ἡμέραις ὅλαις τρισὶ καὶ νυχιν ἵσαις, παρουποκλέπτων τὴν ἔκπλευσιν, ἀνταποστέλλας καὶ τὰ ἐκπώματα· τῶν τινὲς δὲ Μονεμβασιωτῶν βασιλικῶν κατὰ θάλατταν δουλευτῶν, ἐπει καὶ σφῶν τριήρη παρακατεγενέντες ἔκεινος μισθώσας, ὥρμων ἐπεισπεσεῖν ἔξαιρην; καὶ τοῦτο μὲν ἔκεινον τῆς πρὸς βασιλέα χλεύης ἀμύνασθαι, τοῦτο δὲ καὶ ἔκυτοις σφίσι τὴν ναῦν ἀναστρασθαι. Βασιλεὺς δὲ, εἴτε διὰ τοὺς ὄρκους, καὶ ἔτι ἐλπίσων τὴν ἔκεινον μεταβολὴν, εἴτε καὶ τι τῶν ἀνηκέστων ὑπονοῶν συμβῆσθαι, εἴτε μὴν καὶ κατ' ἐπιείκειαν, οὐκ ἐφίει. Ἐδίκει δὲ ὁ ὅμως τὸ πλεῖστον μὴ ἐφίεινται κατὰ τὸ ἐπιείκες τε καὶ σύγχυνομο τοῦ τοῦ ἐλέου καὶ ἀκριβοῦς τι παρὰ δίκην τὴν ὄρθιην παραθράων· δὲ δῆ τοῖς καθαρῶς ὑπηκόοις καὶ μᾶλλον χρεών, δὲ δὲ καὶ τοῖς ἀκριβῶς ἀντιπάλοις ἀπονέμενιν οὐμενούν οὐ κατώκνει, ὃς ἂν οὖν ἔκειτο ἀποτριβόμενος τὸ ἐπίμωμον ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. Ὁ δὲ πάσας ἡμέρας ἔκεινας θαλασσαντιλῶν,

um ducem auditis in illo, oe quo dixi, consuisse incredibiliter efferatum. Nempe intimes mussitabat apud se, et in fidis occurrentiae aures effundebat: En imperator in bosnes nibili, vilis et plebeiae stirpis, ad se proposito centenaria millium nummorum partim a partim metu adactus effudit. Ego autem genere ac dignitate, tot ac tales dicens, non nihil adhuc accepi quod vel longe accedat qualitatem ejus summam, sed et ubi summanam uibi propositae ex promissionibus ac signis is rite subdux, certo intelligo eam demum in partem vix multesinam mercedis in Casas impensae redigi. Tali penitus indignatione ns coepit primum omittere officia aulica quoniam salutationum Augusti, domi contemptim, nec obscure serens respectare recessum res suas, quod jam utique liquido videret longe infra destinationes consiliorum suorum exspectaciones, quae illum ad imperatorem rani, successus demum ipse ac praesens expedita recideret. Ergo, quod aiunt, inhibere rem ac retro, unde venerat, cursum reflectere vit. Moxque cum suis navibus versus Blacherendens, ipsas Augusti palati præternavigavit, incertitudinem tamen animi preferens quam ambiguitatemque sententiae, dum hinc quidem hærens adhuc pactis conventis dignitatis ola ab imperatore accepta **504** retinet; quin latinae supellectilis vasa partim aurea partim a circiter triginta, in quibus ad eum Augustus honoris causa e mensa sua edilia misericordum remissa tenebat apud sese. Porro rator audiens vela facere Myrigerium insasse, primum ut rei plane incredibili fidem gabat; ac ubi credidit, dissimilans destinatiois qui eum ad festum luminum, quod instabat,

C secum celebrandum exspectari a secum insignibus suae dignitatis, consueto inter senatores loco sessuorum, officiose indicarent. Verum hos sic ad festum invitantes ille irridens eludebat, quam nihil duceret insignia quæ memorarent dignitatis ab Augusto data, proterve ostentans, abutendo coram ipsis per derisum scaramangio ut cado ad aquam e mari hauriendum. Quo sui contemptus in res imperatoris palam exhibito specimine, missos ejus sine alio responso a se dimisit. Tunc fuit manifestum averso esse illum ab Augusto animo, cogitareque plane vel redditum domum vel ad suum Theuderichum, cuius erat amicissim tam splendide professus, sibi certissimum accessum. Cæterum idem in apparatu tumultuario eundi tres dies et noctes totidem consumpsit, quo spatio remisit ad imperatorem aureas suas argenteasque lances. Eo triduo Monembasiotæ quidam e ministris maritimis imperatoris, solliciti quod triremem quamdam prius a Myrigerio mercede conductam is apud se haberet, uti apparebat, abducturus, consilium ceperunt in eum improviso irriviendi; quo simul irrisionem imperatoris uicerentur, simul recuperarent navim propriam. Verum eos id agere hand passus imperator est, vel adhuc pertinaciter sperans illius reconciliationem secum, vel cladem maiorem aliquam metuens, vel denique indulgens innatae sibi inolitæque lenitati. Et bac quidem ultima trium causarum unice se motum **505** in prohibenda aggressione Myrigerii credi voluit Augustus, affectans semper famam mansuetudinis innoxiae et facilis ad ignoscendum gravissimis etiam injuriis, et humanitatis, qua vim severam recti judicii se justitiæ ultricis laudabiliter infringere. Quas equidem virtutes fateor recte a principe impendi culpis excusandis vere fideliterque subditorum. Ille autem has adhiberet non gravabatur sovendi tegendisq;

έπει τούς ήν, τυχών ἐπιφόρους τοῦ πνεύματος, ὃλος ἀσταθέλων μετεκάλεστο, τὴν κατὰ τὰ θῶν προτεροῦς ἀν' ὅλαν ἐφείνετο βαίνων, καὶ τὸν κατὰ τὴν Καλλίου Κατελάνων εὐθὺς ἤτο. Τότε δῆ τότε καὶ φασίλευς ἔγνω προφανῶς χλευασθεῖς, καὶ τὰ κατά τὸν γαμβρὸν ἀσφαλῆς οὐκ εἶχε πιστό, ἐπει μήδε ἐκεῖνος ἡρεμῶν ἤκουετο, ἀλλὰ νῦν μὲν τὴν Καλλίου ταφεύων, νῦν δὲ σιδηρᾶ· δεσμὸν κόπτων, νῦν δὲ εἰρεύων ζῶα καὶ ταρίχη κρεῶν ταῖς ναυσὶν ἐνταρεύων, νῦν ἀπειρον πλήθος σίτου συλλέγων καὶ μάζας ἐνσκευαζόμενος, καὶ τούτοις μεγαλειότερον τῶν πραγμάτων ἔχομνος καὶ δῆλος ὁν ἐκ πολλῶν τὰ τῶν ἀποστατῶν μεταχειριζόμενος, καὶ οὐκ ἥδούλετο δεῖχνυαθαι.

15. Ἀποστολὴ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ἀπὸ μετάλων δουκικὸν, καὶ ἐπαγγελλαι τοῦ Καισαρικοῦ ἀξιώματος.

16. Ὁρκοι τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν ὄντα Καίσαρα καθόλτα, καὶ ἀποστολατ.

[P. 352] Καὶ γάρ ἄμα μὲν βασιλεὺς δοκιμάζων ἐκείνον, ἄμα δὲ καὶ ὑποκοιούμενος, τὸν μέγαν ἀρχοντα πέμπων, δεῖ ην διαρρούτης, ως μὲν ἐκείνον, ως δὲ τὴν

manifestis adversariis et contumacissimis rebelliis. Nimirum hoc spectabat, ut istius defectionis Mpyrigerii omnem a se in illum invidiam tam patienti moderatione averteret, sperans judicaturos cunctos nullam a se illi occasionem datam tam ingrate ac perniciose se gerendi. Tandem tres illos quos dixi dies moratus in salo Mpyrigerius, exorto noctu vento illi propilio vela faciens ad Catelanos Callipoli considentes ea festinatione contendit qua bos famelicus ad silvam pascuam rapitur. Tunc denique imperator sensit manifesto se delusum; magnaque illa, qui secure haec tenus indormierat, de Rontzerio tam arta sibi necessitudine admoto fiducia labefactari ac concuti cœpta est. Nam neque ille quiescere nuntiabatur, nunc Callipolim fossa munire auditus, nunc ferrea portus illius repagula frangere, nunc denique magnum animallium cœdem facere, quorum salitis carnibus naves compleret, nunc immensam frumenti copiam cogere et panes ex hoc naticos ingenti copia parare. Super his et illud ferebatur, majores eundem solito videri spiritus sumpsisse; resque jam, non ut alieno subjectum imperio, sed ut supremum arbitrium gerere. Quibus ex indiciis prona erat suspicio machinari illum rebellionem, quantumvis id studiose dissimularet.

16. Legatio imperatoris ad Rantzerium qui magnus dux fuerat, et oblatio Læsareæ dignitatis.

17. Juramento imperatoris quibus se obstrinxit ei quem Læsarem constituit, et legatio ad eumdem.

Credere hoc cunctans imperator, persuasus et ipse tandem est ex iis quæ est ipse per se expertus. Nam partim ut exploraret animum Rontzerii, partim ut eum, vel si forte aversum, novis blandimentis deliniret, misit ad illum magnum pretorem Marulem, qui suo nomine et Rontzerium ipsum et Augusti sororem,

νων προέκευσιν. Άλλῃ μὲν ἐσχήπετο νόσον καὶ τὸ μῆδύνασθαι, ὃ δὲ προφανῶς ἀπέλεγε καὶ ἡροντίστει πρὸς τὴν μετάλησιν, τὰ τὸν Κατελάνων δὲ προῦτειν καὶ τὰς μισθοφορίας ἀπήγει, μῆ πω; ἐπαύροι καὶ αὐτὸς, λέγων, τῶν ἀπ' ἐκείνων κακῶν. Ταῦτ' ήκουει βασιλεὺς, καὶ αὖθις ἀντέπειπον ὅδιν λαδόντα οὐχ δυον ἐξήγει, ἀλλὰ τὸ ἱκανὸν, ἔκπεφτον καὶ ἀνατολήν. Ως δὲ καὶ προράτες κύκλῳ περιεβάλλετο, καὶ ως οὐδὲ διαχειμεριοῦν κατὰ δύσιν βούλοιτο, ἀπορῶν αὐτοῦ τῶν ἐπιτηδείων, ἐντεῦθεν βασιλεὺς τὴν ἐκείνων ἐπισύντασιν ἦν ὑπώπτευεν ἐκτροπόμενος, τοῦ μὲν καλεῖν καὶ αὖθις ἀπέσχεις (ἥδε γάρ οὐ πείσων), αὐτὸν δὲ ἐκ τῶν εἰκότων ἐγνωμένον τὴν τὸν ἴδιον θεραπείαν τῶν βασιλικῶν ἐν-

B τολῶν περὶ πλείστου ποιούμενον, συχνοὺς πέμπων, προσποιεῖν ἔκυτῷ ἐπιεράτο, προτεινόμενος μὲν βασιλικὸν ὀξειωμα τὸ τοῦ Καίσαρος, περασθεῖσὸς δὲ καὶ πάσσων, χώρων ἀνατολῆς πλήν τῶν περιφενῶν πολισμάτων, καὶ αὐτοκράτορα στρατηγὸν καθιεσθν ὑπισχούμενος. Άλλα καὶ τὸ δὲ αὐτὸν λαῦ τὰ εἰ-

ejus 506 socrum, ad urbem invitaret, prætexta apparendi secum in pompa solemnitatis, quæ insibat, Epiphania. Ille festum lumen vocitari a Græcis solet. Ad quæ illa quidem excusans morbum posse se iter facere negavit, ille autem palam renuit, parum se curare invitationem istam ostendens; sub quæ memoravit iram Catelanorum ob repulsam nuperam, petiitque solvi stipendia ipsis debita: ni enim id fieret, haud procul se abesse a periculo magni ab ipsis malo patiendi. His Augustus auditis rursus misit regem Rontzerium ut satis acciperet non summam quidem integrum petitam a Catelanis, excedentem facultates, sed quantum suppeditare summo conatus paret, dum eo accepto statim navigaret in Orientalem tractus. Super ea propositione Rontzerius contorquens, et circa orbem, quod iunt, evagno obtentibus querendis, præcium responsum obnubrat, non dissimilans hibernare se in Occidente continentí velle, ubi frumentum ad victum non decesset, minime autem transfretare in Asiam, nli, quo st i res essent, sibi foret ac suis fame pereundum. His demum experimentis inductus imperator ad suspicandum est meditari defectionem Catelanos, cuius avertendæ spem haud ratus constituerat in accersendis ad se ducibus eorum, quæ satis norat minime venturos, aliis sibi putavit adriendum Rontzerium machinis, haud plane incepugnabilem donis honoribusque alias expertus. Per multos ergo ad eum allegatos proposuit se paratum illi conferre dignitatem Cæsaream, cedereque jam nunc ac plenæ ipsius potestati condonare universum tractum Orientalem, exceptis celebrioribus urbibus, ut suo illic arbitrio tanquam supremus dominus ac imperator euncta administraret: sed ei militibus ipsis se provisurum stipendia et alimenta, modo certis posset de ûde ac bono

κότα έλεγε πολυωρεῖν καὶ χρήμασι καὶ δαπάναις, εἰ Α γοῦν συχνὸν ἐπὶ τούτοις ἐπέμποντο, ἔδει δὲ κάκείθεν τοὺς μηνύτορας πέμπεσθαι, οὐδεὶς δὲ ταῦτα ἔτερος εἴ μὴ δοικείω; ἔξυπηρετῶν τῇ τοῦ Ἀτάν^B Καννιβούριος, δῆς καὶ ἐπει πολλάκις ἔκεινην ὡδὲ κάντευθεν ἔκει παραγένοιτο, τέλος ἀσφαλεῖς ἐφ' οὓς προσέταττε βασιλεὺς τὰς πίστεις ζητεῖν ἐφειμένον ἔλεγεν ἔχειν, αὐτὸν δὲ ἔκεινον τὴν ἀντωμοσίαν παρέχειν ἐπὶ προσώπου τοῦ ἀποστελλαντος, γενέσθαι δὲ καὶ τὰς ὄρκωμοις; ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τιμίας εἰκόνος τῆς Θεομήτορος. Ἐφ' οὓς αὐτίκα τοῦ βασιλέως κατανεύσαντος, καὶ μᾶλλον δῆς καὶ δῆ τοῦ Θεοδερίχου ἀδελφὸς ἐκ νοθίας ἐν ναυαλ τρεισκαΐσκα περιπλέσιν ἤγγελεται καὶ τινας κατιτρέχειν τῶν νήσων καὶ ἀνά κράτος κακοῦν, πέμπειν τε καὶ πρὸς ἔκεινον καὶ αὖθις παρ' ἔκεινων λαμβάνει μηνύματα, τελοῦνται μὲν δρκοι, (ιεροί) πέμπεται δὲ καὶ [P. 554] ὁ Χοῦμνος Θεόδωρος, αὐτὰ τὰ τοῦ Καίσαρος σύμβολα φέρων καὶ τὰς χρυσοδουλλειους πίστεις καὶ νομίσματα χρυσίνων χιλιάδας τριάκοντα. Τὰ δὲ τοῦ αἵτου προπτερισμένα ἦν, ὡς ἡλπίζετο, ἐκ συναττωγῆς. Εἰ δὲ

animo illorum erga suum imperium Romanumque rem indicis persuaderi. His autem, **507** statim ac trajecissent in Orientalem continentem, viginti se millia nummorum aureorum numerari jussurum, simulque donaturum trecenta millia modiorum tritici mensurae locorum illorum, deincepsque in cunctis cæteris sedulo curaturum, ne quidquam ipsis necessarium deesset. Hæc varii, ut dixi, ab imperatore ad Rontzerium subinde missi nuntiabant, pleraque deponentes apud sororem imperatoris socrum Rontzerii, eo videlicet consilio ac spe ut illa præsens pro necessitudine affinitatis et gratia ex ea privatim eum impelleret quo Augustus optabat. Hæc tanta offerre ultro ac velut oggerere extero nec ei si dō homini cogebatur imperator multis urgentissimis causis. Nam primo de Philadelphia nuntiabatur a Persis artissime obessa, cuius liberandæ nulla uspiam alibi spes esset quam in copiis Rontzerii, tantam intus illic grassari famem ut a cadaveribus mortuorum hominum pro cibo absumendis non temperaretur. Aliunde ab exercitu Rontzerii nihil aliud nisi sine fine iteratae stipendiiorum flagitationes audiebantur. Ipse quotidie scribebat haud se, vel si vellet, posse famelicam et desperatam multitudinem prohibere ne sureret, ac velut faucibus vociferantium constrictis querelas ejus minusque comprimere. Quin et denuntiare, nisi daretur ipsis quod possebant, haud se tutum et securum ab horum vi fore. Nec sibi aduersus istorum insultus presidio futuram summam qua esset ornatus ab imperatore dignitatem. Quin ea ipsa magis irritari seditiosos susus, vel invidia quadam et comparatione suæ cum aliena sortis, vel opinione, posse sibi procurare quæ velint ab Augusto, cum quem tanta polleare apud ipsum appareat gratia. Ex quibus a Rontzerio passim allegatis certo intelligebatur vanam omnem spem esse abducendi eum a parti-

bus suorum, privatimque ipsi satisfaciendi alia ratione quam simul explendo desideria Catelanorum, præsertim cum appareret judicium arbitriumque intimum Rontzerii nondum irrevocabili proposito addicta obsequiis imperatoris, sed quærere adhuc et deliberare, ancipitem quo se applicaret. Hæc durissima necessitas quantumvis invitum adegit Andronicum ad unius hominis gratiam tam caro licitandam. Cum igitur diū non cessarent quotidiani ferme ab aula conventus Rontzerium super his ministri publici, et ei proposita placerent, oportuit et ab ipso **508** aliquando responsi quidpiam reddi. Quæsus est idoneus ei preferendo; nec aliis accommodatior repertos Cannaburio, fidissimo faniulo filio Asanis, uxoris Rontzerii. Hic ubi sæpius talia tractans ultro citroque commeasse, tandem hæc conventionis capita sunt a Rontzerio proposita, ut imperator promissorum suorum quantiam vellet Rontzerius confirmationem ac securitatem dare, ipse autem Rontzerius vicissim fidem Augusto juraret coram ab illo misso ad id sacramentum exigendum; juraret autem ab utrisque seorsim in conspectu venerandæ imaginis Dei Matris. Hæc eo cupidius, abruptis tractationis ulterioris moris, statim arripiuit Augustus, quod interim metus ingens admonebatur ne formidata conjuratio Catelanorum cum Siculis in apertam Romanorum impugnationem erumperet. Nam Theuderichi frater nothus cum navibus tredecim circumnavigare terras imperii nuntiabatur, incursasseque jam quoddam insulas atque hostiliter vastasse, nec cessare nuntios mutuos ejus ad Catelanos et vicissim ad illum Catelanorum. Ultima hæc causa fuit tollendi cunciationes omnes, et statim ad fœdus novum iurejurando hinc et inde sanctiendum veniendi. (17) Ac ex parte quidem sua rite, in quæ conventum fuerat, juravit imperator; prætereaque Theodotum

οῦν, ἀλλὰ καὶ τὸ λεῖπον συνάγεσθαι ὠριστοῦ ἐπὶ τῷ ἄμα σφᾶς δεξαμένους περῆψεν κατ' ἀνατολήν. Οἱ μέντοι γε Χοῦμνος διαπιστῶν ὅπως αὐτῷ προσενεχθείη ὁ εἰς Καίσαρα προβάλλομενος, καὶ μᾶλλον ὅτι ὁδελφόδες ἦν τοῦ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, καθ' οὓς πόλλα ἄττα ἔκεινος, εἰ δύνατο, ὕδινεν, ὡς ἤκουετο, εἰ αὐτοῦ τόσων εὐποροῦντος καὶ τόσων τὸ ὅπ' ἔκεινον στρατιωτικὸν τῶν δικαίων μισθωμάτων στερίσκοτο, κατά τινα πρόνοιαν πρὸς τὴν αὐταδέλφηγη τοῦ βασιλέως προσποστέλλει τὸν Καναδούριον, ἔμα μὲν δηλώσοντα τὰ πραττόμενα, ἔμα δ' αὐθίς δηλοποιήσοντά οἱ τὴν τῶν ἐκεὶ πραγμάτων διάθεσιν. Αὐτὸς δὲ σχολαίω ποδὶ κατόπιν προσῆλανεν. Οὗπω δὲ τὸ Βραγχιάλιον πεφθάκει, καὶ δηλοῦται οἱ ἔκειθεν μέγιστ' ἀττα ὑποψιῶν μηνύματα, ὡς μὴ προσησομένου τάχα τοῦ Ἰταλοῦ τὸ ἀξιωμα διὰ τὸν ἐκ τῶν ἀγορέμένων ὑπογοούμενον, ἦν μή γε τοῖς μισθώμασιν Ιχανοίντα, παροργισμόν. Καὶ φανεὶ πάντως οὗτος χρυσίον ἐπιφερόμενος, δέος μὴ ἀφελόμενος αὐτίκα τοῦτο κακόν τι καὶ τὸν ἀγοντα δράσει. Διὰ ταῦτα μαθὼν τοὺς λόγους, ή τάχους εἶχε, τῷ φρουρίῳ τῇ Τζίμπη ἐγκα-

A ταῦτα. Καὶ ἐφ' ἡμέραις ἐκεῖ διάγων, ἐπεὶ οὐδὲν πρασηγές ἀπ' ἐκείνων ἥκομετο, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ δέος οἱ ἦν μὴ ἐπεισπεσόντες τινὲς ἐκείνων, πρὸς τῷ δράσαι τοῦτον τὰ πάνδεινα, τὸ χρυσίον ἀφέμονται, λαδῶν αὐθίς ἐπιφερόμενα ἀπρακτες πρὸς βασιλές ὑποστρέψει. Καὶ δὲ μὲν οὕτω τὴν ταχίστην ἀπάντειν, ἐκεῖνος δὲ πρώτον μὲν μαθὼν περὶ τῆς Χίου (ὅμελος γάρ οἱ τῆς νήσου ὡς καὶ [P, 355] ταύτην ἔγειν ἐπίζοντι), μαθὼν τοίνυν ὡς Πέρσαι ναυσὶ χρησάγενοι περὶ που τριάκοντα τὸν τόπον ἡρήμουν, πιμψὲς προσαμύγειν ἡπείγετο. Καὶ Χίοι, πλὴν τῶν παραβυθίνων τῷ ἐκεὶ φρουρίῳ, πομπληθεῖς ἀπώλοντο. Καὶ δὲλλοι φορεπηγοὶ τεσσαράκοντα πολῖσις καὶ γυναικαὶ καὶ πλοῦτον ἐνθέμεγοι καὶ περὶ που τὴν Σεύρην πλέοντες ἐγναύγησαν.

B ιη'. Δημητροφία πρὸς τοὺς συνειλεγμένους τοῦ Ἰταλοῦ Πουρτζέζη καὶ Καίσαρος μετ' ἀλιτορ.

Εἰτα λαὸν ἀλροῖσας τοὺς ἐξ ἐκάστης γώρας ἐμψευστέρους, καὶ σταθεὶς προφανῶς ἔχω που φρουρίων Καλλιουπόλεως, πόλλ' ἄττα καὶ τολμηρὰ μετ' ἐμβρι-

Chumnum statim misit ipsa Cæsareae potestatis Rontzerio tradenda insignia ferentem, una cum diplomatis bulla roboratis aurea, ad quamvis indubitatem fidem faciendam. Portabat et idem secum triginta millia nummorum aureorum, nonnullatus etiam, qui promissus numerus frumenti fuerat, eum sperari jam paratum fore ex collatione nuper indicta. Quodsi quid summa deesset, omni subtala mora conficiendum, mandatis ad id C jum premissis efficacibus, ne quid obstet quemque, simul Catelani trajocerint in Asiam, triticum illic, quantum est pollicitus Augustus, confestim accipient. Id ingressus iter Chumnum, sua secum reputans, vereri cœpit quo illum esset animo excepturus 509 destinatus Cæsar, utique fratrem præfecti canicleo, cui Rontzerius haud dissimulanter insensus quam posset gravissima machinari mala serebatur, causam allegans quod præfectus canicleo, cuius consiliis Augustus regeretur, impediret ne suis militibus debita stipendia redderet, tot ipse interim ac tantis circumfluens opibus. Ea instinctus cura Theodorus provide se acturum D judicavit, si præmiseret ad germanam imperatoris Cannaburium, simul ut indicaret quæ sua ex parte vel egisset, vel ageret imperator ad executionem destinati fœderis, simul etiam ut exploraret sibi que renuntiaret quo illic statu res essent, quantumque opportunus ac securus eo suis accessus occursurus videretur. His ita præparatis ipse tarde gradu Cannaburium sequebatur, responsum oppeniens. Nondum autem Branchialium Chumnum attingerat, cum sit certior e castris Rontzerii cuncta illic sinistria et turbidis suspicionibus misceri, nec videri admissurum oblatam dignitatē Italum, nisi prius suis militibus flagitata stipendia numerarentur, metu ne hos ira vehementis in exitialem seditionem concitaret. Neque horum furori deliniendo

valde profecturum existimari, quod idem qui Cæsaris insignia Rontzerio afferret, pecuniam etiam portaret in ejus copias dividendam. Potius enim hinc timendum verisimiliter putari, ne solita impune quidlibet audere et ardens avaritia multitudine armata, quem venire audiret pecunia onustum, invaderet ac spoliatum male multaret. His Chumnum cognitis summa festinatione in arem Trimaram se abscondit. Ubi per dies aliquot moratus, cum eo intervallo sibil mitius e castris Catelanorum audiretur, quin et metueretur ne arem pars eorum oppugnaturi accurrerent, et se in positem redactum crudelissime tractarent auro albo, resumens Theodorus quæ afferret cuncta, infesta re ad Augustum est reversus. 510 Hunc autem reperit intentum Chio recipiendæ; cuius consilii successum præsens occasio sperabilem offerret. Audierat Persas navibus in eam insulam triginta exsecessu facto vastare universam. Festinabat igitur eo militare suppetias manum idoneam. Cæterum infelices Chii, preter paucos arce illic munitissima inclusos, fere universi jam barbarica immanitate perierant. Alii vero, qui onerarili quadraginta et conjuges, liberos, et quantas efferre dominibus quererant opes, in speu uelioris fortuas comiscent, circa Scyrum naufragium fecerunt.

18. Oratio Itali Rontzerii, qui paulo post Cæsar fuit, ad congregatos.

Sub hac Rontzerius convocatis illustrioribus q̄ribusque ex oppidis ac regionibus circumscitis in patentem campum extra arem Callipolis, stans ipse in loco eminenti, cum alia multa audacissima fastuoso et iracundo gestu ac vultu declinavit, tum hæc quæ in specimen hic referam. Ab initio vitæ publicæ aciorumque suorum se suaque magnis ostentans eo modo atque artificio a se gesta exposuit, ut culpam cunctorum quæ poi-

θούς ἀδημηγόρει τοῦ συήματος, ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὰ Α αὐτὸν συνιστῶν καὶ τὰς αἰτίας τῶν δυσχερῶν σφίσιν ἐπάγων τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε γένοιτο τὴν ἀρχὴν καὶ ὅπως τραφείη διεξερχόμενος, καὶ ὡς πολλοὶς διαγέγονε τοῖς μὲν συμμαχῶν, τοῖς δὲ αὖ πολεμῶν, καὶ ὅπως τύχης ροπῇ καὶ εἰηνεκεῖ ἀσγόλᾳ οἵς μὲν συμμαχήσων ἐπισταῇ, οὐ σφίσιν αὐτοῖς παρεῖχε τῆς μετακλήσιος μέμφασθαι, ὃν δὲ ἀποσταῇ, μολυβανοῦ τῷ τούτῳ τυχοῦσαν βοηθείας ἀδέκει προσαφαιρεῖσθαι. Διεξῆσθαι καὶ τὰ κατὰ τὴν Σικελίαν, καὶ διτι μετὰ χρόνου πολεμον εἰρήνης τοῖς ἔκει ξυμβάσισης αὐτῆς εἰθισμένον ἔχων μελέταις ἀσχολεῖσθαι πολεμικαῖς πέμψαι τε πρὸς βασιλέα, καὶ προσακούναι τῇ Χώρᾳ τούτῳ κινδυνευοῦσῃ. εἰ καὶ αὐτὸς βούλοιτο, ἀξιοῖη, καὶ μέντος γε καὶ δεχθεῖη αὐτίκα, καὶ τραματάτων ἀξιοῖτο βασιλικῶν ἀκήδος βραχεύσθων ἐκ τῶν πρὸς αἴματος καὶ τὸ τοῦ μεγάλου δυσκέλιον ἀξιώμα, κάντεῦθεν δέοις διλγούς ή δους μετεκαλεῖτο γράφων δὲ βασιλεὺς, καὶ πολλὰ μὲν πάθος κατ' ἀνατολὴν, εἰ καὶ μὴ Πέρσας συσταλεῖστιν ἐκ δέους, ἀλλ' οὖν τῷ

B Ατταλειώτῃ μαχόμενος, καὶ πολλοῖς ἀποβάλοις γενναῖοις ἀνδρας, φέρεις ὡς ἀντιπάλῳ ἐπέχειν δρμῷ, καὶ [P. 356] ὡς ἐν ὑπηκόοις βασιλέως λογιζομένου τὸ πάλαι καὶ ἀφηνιάσαντος ἥδη, τῶν πρὸς ἔκεινον μῆδειδοις διγώνων. Καὶ τέλος ἐλθὼν τὸ πολιούχομα παραστήσασθαι, βασιλικᾶς ἔξεπίτηδες διακαλύποντος τὴν παράστασιν δέξαιτο συλλαβᾶς, ἐπιπευδούσας τὴν τοῦ Ἐλλησπόντου διαπεράσιν, ὡς αὐτίκα ἑτοίμων ὅντων καὶ ἵππων καὶ πάσης δαπάνης καὶ μισθωμάτων, ἐφ' φέρει Μυσίας πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ παραγένοντο μηδὲν προσαργήσαντες. Οἱ δέ καὶ περαιωθεῖσεν ἐπιστάντες, καὶ τῶν μισθωμάτων ὑπερτιθεμένων τὰ καὶ τὰ πράξεις. Καὶ ταῦτα λέγων δὲ βάρδαρος προσῆγε τὰς αἰτίας τῷ βασιλεῖ ὡς ἔκειθεν τὸ πᾶν παθόντων ἔκεινων, τοδερεύσθμενος, εἰ τί που καὶ γέγονε διασχέρει, εἰς αἰτίαν ἀνάγων εὐσχήμονα, καὶ ὃν τὴν αἰτίαν εἰλήφεισαν Ἰταλοὶ ἢ διαστορίας συνήθουσε, εἰς τὴν ἀπὸ βασιλέως πρόφασιν μεταφέρων, καὶ δικαῖας τοὺς εἰργασμένους ἀπολύμων μέμψεως. Τέλος.

sum ad terras imperii appulsum sinistre contigit, in Imperatorem conferret. Exorsus nimis ab ultima pueritiae memoria, quam claris natalibus, quam splendide fuisse educatus gloriosejectavit. Tum his non minus arroganter attexuit ut perseveranter apud multos fortiterque persistenterit, hos bello adjuvans, illos oppugnans; ut perennes fortunae varietates, occupatione continua, tis quidem qui se in auxilium periclitantes accersissent, paenitendi causam ob se vocatum non dererit; contra vero iis a quibus sit digressus, quem ingens sui reliquerit desiderium, quantoque illi præsidio se nudatos ejus abscessu experiencingo comparandoque postea senserint. Processit hinc ad sua in Sicilia gesta, memorans longo se illuc perfundet belli, ubi deinde inter capita partium de pace conventionem fuisse, ipsum impatientem otium 511 laboremque militarium amantem misisse ad imperatorem oppugnatū a Barbaris, ostendisse que se paratum ad veniendum ei cum valida manu suppetias. Admississe oblatā cupide Augustum, et litteris properanter remissis invitasse ad se, promissis honoribus quales deferri propriis consanguineis solerent et dignitate ducis magni. Hæc se acceptantem reserpsisse ducturum se parvum aut multum numerum militum, prout Augustus prescripsisset: ex quo autem juxta condictum appulisset, aggressum se opitulari laboranti Asie, extrema bello difficillimo perpessum, tum Persis coercendis, quos metu armorum suorum contrahere sese ac licentiam evagandi frenare coegerit, tum Attaleotæ, imperatori subjecto illi quidem olim, sed tunc rebellanti, edowando. Quo in negotio quam nulli operæ aut periculo pepercérunt, quod qualesque viros fortissimos amiserit, adhuc se mitterentem meminisse, novissime palmam belli ejus jam prope confecti sibi ab imperatore de manibus extortam: cum enim perduellem arta obsidione

C teneret cinctum sine spe ac facultate evadendi, jussum se instantibus atque increpantibus moras imperatoriis litteris, factione faventium rebelli expressis, cunctis statim illuc omissis Hellespontum trajicere. Cujus aduersa in ora parati stare cerebantur ad usum nostrum, simul illuc appulissentur, equi, comineatus et pecunia stipendiorum nomine debitæ, ut iis instructi continuo progrederemur ad Michaelem juniores Augustum ei operam daturi, bello ad quod stare procinctus dicebatur contra Mysiam gerendo. Addebat se ac suos, ubi nihil cunctati trajecissent, nihil eorum paratum invenisse quæ promissa fuerant. Itaque cum sine fine stipendiorum, quorum dies pridem exierat, solutio elusionibus differretur, necessitate adactos ultima suos milites illa et illa egisse, quæ imperatorii solerent invidiosissimis apud suos querelis traducere. Quos ex æquo estimare oportebat culpa horum imputanda sit. Si enim juste arbitrentur, reperient totum crimen ad eos pertinere qui milites toties promissa, tam pridem debita mercede fraudantes in eam egestatem compulerunt, quæ 512 famelicos cogeret obviis copiis rapiendis non abstinere. Sic loquens Barbarus reum peragere imperatorem conabatur scelerum omnium quæ sui latrones perpetrassent, omnium damnorum quæ illata miserrimis tractuum illorum fuissent incolis. Quin et eadem impudentia jactantiae per recte sibi quidem ac suis arrogare laudem, omnem prospere gestorum, longe vero, plura quæ male successerant, et illas offensiones belli successusque barbarorum, unice imperatoris imprudentiae aut parcimoniae tribuere, non argumentis id ille quidem idoneis evincens, sed consueto Latinī generis et fastu et iniuritate in Graecam nationem eam onerans invidia eorum quæ peccasset ipse cum suis, et eos absolvendo, nos condemnant. Ad extremum intulit a se nihil suisve injuriosa

προσετίθει καὶ ὡς οὐδὲν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῖσιν, ἀπο-
στερούμενοι δὲ τῶν μισθῶν ἀφαρπάζοιεν κατ' ἀνάγκην
τὴν χώραν κακοῦντες. Τὸν μέντοι γε βασιλέα Μι-
χαὴλ δυνάμεις περὶ αὐτὸν ἔχοντα Πιωμαῖκάς ἀκούειν
κατ' αὐτῶν λέναι ὡς ἀδικούντων βούλεοθαι. ^BΩ δῆ
καὶ διὰ τοὺς ὄρκους οἵς πρὸς τὴν βασιλείαν ἐπώμο-
τος ἦν, ἐπὶ πόδα καὶ γάνυ χωρήσειν μέχρι καὶ ἐς
τεσσαράκοντα ἔγην διεβαίλου, τούντεύθεν δὲ καὶ
αὐτῷ μελήσειν τῆς συιτηρίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν Ιδίων
καὶ αὐτὸς πέπτοι, πεσεῖται, καὶ ἐκεῖνος, τὸ μόρσι-
μον. Καὶ τοῦ λοιποῦ μὴ χρῆναι σφᾶς φροντίζειν περὶ
κυρίου, ὡς ἀναγκαῖον δὲ ἀμύνεοθαι τοὺς ὑπάρχαν-
τας, καὶ μὴ καθύφεικότα τῆς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
σπουδῆς ναυαγεῖν ἐν λιμένι. Ταῦτα καὶ τοιαῦθεν
κορύζεις Ἰταλικῆς πλέα σοθαρευσάμενος, τὰ μὲν τῶν
Ἰταλῶν κακὰ παρατρέχων καὶ εἰς αἰτίας μεταφέρων
εὐλόγους, ὡς ὑπελάμβανε, τὰ δὲ τῶν βασιλέων ὑπο-
κοριζόμενος ἀναισχύντως, μᾶλλον ἔσωτῷ τε καὶ τοῖς
Ιδίοις πιθανὸς η τοῖς ἀκούουσιν ἔδοξεν. Οὐ πλείους
ἐξ ἐκείνου τῶν δέκα παρῆλθον ἡμέραι, καὶ γνοὺς οἵς
οὐκ ἔχρην λόγοις ἐξημαρτών, η καὶ τὴν παρὰ τοῦ

Α βασιλέως Μιχαὴλ δεδιός ἐπεξέλευσιν (Ἴγγελλετο γέρο
καὶ ταῦτα, ὡς στρατολογοίη ὁ βασιλεὺς, καὶ πάρ
τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐπεξέχετο γράφοντος),
πρόμναν κρουστάμενος αὖθις γράμματα πλήρη δο-
λείας πεπόμψει πρὸς βασιλέα, ἀπολογεύμενος μὲν
αὐτῷ, εἰ τί ποι ἄρρεν καὶ παρεξελέχθη πατέρος καὶ δι-
λλως ἀπερεπές [P. 357] τὴν ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν ἀνάτηκη
καὶ τὸν ἔκειθεν κανθάνονταν ὑπονοσούμενῳ, ἀξιῶν δὲ λο-
γίσασθεν μὲν καὶ τὴν καινοτομίαν τῆς χώρας ὅπσῃ
παρακατασχεῖν δὲ ὑπὲρ ταῦτης ὥπσον καὶ βούλοιτο,
παρ' ὃ καὶ μόνον τὸ λοιπὸν ἔξι δῶν χιλιάδων ἀπῆτους
διδόναι, καὶ σύν τὰς πάτας, ἀλλ' οὖν τὰς πλείους
τῶν δλῶν τέως, ἐπὶ δὲ τῷ λείποντι εἰς διωρίαν προ-
αναρτᾶν. Εἰ δὲ οὖν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν Ἐλεγε δοῦλος εἰ-
ναι καὶ πάλιν καὶ τοῖς εἰς τὴν βασιλείαν ὄρκος ὑπε-
θυνος, ἔχειν δὲ καὶ σὺν αὐτῷ χιλίους τοὺς εὐπαθεῖς,
τοῖς δὲ ἄλλοις ἀν αὐτῷ η βουλομένῳ μάχεσθαι, ἐπει
κάκεινοις σκοπὸς η λαβούσιν ἡρεμεῖν η μὴ λαβοῦσι
τὴν χώραν καταδραμεῖν, καὶ αὐτὸς σύναμα ταῖς βα-
σιλικαῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθεσθαι.

actum, quod injuste fraudati stipendiis debitissimis, redactique ad incitas, unde viverent manu quæsi-
vissent, diripienda in quam vocati fuissent re-
gione. Audire se tamen Michaelem Augustum Ro-
manas circa se habentem copias, minari exercitum
infestum in ipsos immittere. Huic vero, ut im-
peratoris filio et imperii consorti, scire sese nec dis-
simulare quid deberet. Adeoque perstantem in fide
debita juratæ illi subjectionis, paratum esse ipsum
venerari procidendo ad pedes flexo et humi posito
genu, vel usque ab quadragesimo vestigio. De ca-
tero, si vim inferret, se haud cunctanter repulsum,
nihilque omissurum quod suæ ac suorum
expediendæ salutis necessario adhibendum vide-
tur. Prælii successum in sortis arbitrio fore : se
enim et cadere tali certamine paratum, et quemlibet
se contra inferentem occidere. Nec velle suos
angurandis eventibus sollicitos esse de domino.
Nam talium cura viris fortibus in discrimine ne-
gligenda est, uno proposito vigentibus intrepide
pugnandi ulciscendique se ac frangendi intentam
ex adverso vim. Itaque non commitemus, stulta
salutis objiciendæ periculo formidine, ut injuriæ
succumbentes servitutique inique nancipati nau-
fragium **513** in portu faciamus. Haec et hujus
generis plura Italia plana insolentiae licentissime
blaterabat barbarus, scđa suorum Latinorum fa-
cinora speciosis, ut putabat, integre obtentibus,
res imperatorum extenuans deprimensque impu-
denter, sed eo dicendi successu, ut sibi solum ac
suis, nulli autem aliorum qui audirent, probabilita-
loqui sit visus. Non plures decem ex hac habita
concione dies effluxerant, cum visus est intelligere
Rontzerius sese ultra quam fas foret dicendo pro-
rectum, sive id illi sua ipsius prudentia suggestit,
sive istam inspiravit pœnitentiam metus ab Augu-

sto Michaele, impetum, ut dicebatur, mox in ipsum
facturo et ad hoc exercitum augente novis dele-
ctibus quanquam litteris patris ab eo consilio re-
trahebatur. Utut sit, cursu, quod aiunt, reflexo
Rontzerius litteras plenas humilitatis cum obnoxia
professione servitutis ad Augustum seniorem de-
dit, excusans sollicite si quid ipsi erga ejus majes-
tatem acerbius aut alioqui minus dictu conve-
niens nupera concione excidisset. Si quid tale
foret, sibi summa vi expressum, necessitate illi-
niendi concitatos in seditionem in seque ab
ipsum irruere hostiliter paratos ferros Italorum
animos. De negotio ipso flagitatorum ab his tam
furore stipendiiorum, sic nunc sibi videri rem
posse confici. Estimari jubeat majestas ejus
damnata nuper illata regioni prædis rapinisque
Catelanorum. Eam summam in stipendiiorum re-
tro debitorum partem imputet, eoque nomine
retineat ex illis quæ poscunt nummorum milli-
bus, quantum ex æquo censuerit. Reliquum de-
bitum repræsentet modo, si non totum, saltem
ex parte majore : ceteram solutionem suspendat,
pollicendo se in tempore provisurum. Sese quod
attineret, iterum ex animi sui sententia verissimo
affectu profliteri subjectum se majestati ejus esse,
ac pro jurisjurandi religione obsequentissima vo-
luntate præparatum ad ei serviendum. Habero
etiam sibi satis morigeros e suis mille ; quos si sit
opus et imperator jubeat, **514** ducere non dubitet
adversus alios in contumacia perstantes et adbut
voicerantes se, si pecuniam quam petunt acci-
piant, quieturos, sin minus, regionem incursum
hostiliter. Horum ulciscoi proterviam conserendo
eum his prælio in animo sibi esse, ubi suorum
ceterarum copiarum idoneum ad spem victoris
subsidiū adjungi sibi Augustus jussert.

*Προσέδεια καὶ αὐθίς τῶν Κατελάνων πρὸς
βασιλέα καὶ τοῦ αὐτῶν ἐξηγουμένου.*

Ὄ αὐτὰ ταῦτα καὶ Κατελάνοι πρέσβεις πρὸς
τὸ τρίτον πάμφαντες, ἐπὶ διωρίᾳ πεντεκαΐδεκα
ῶν, μετ' [P. 358] εὐσχήμονος καὶ τρόπου τῷ
ν καὶ προσώπου διεπρεσβεύοντο· οἵς δὴ θέλων-
τός βασιλέας ὑπὲρ δύνιν θεῖναι τὰ σφίσι πρέ-
τε, καὶ δεῖξαι ως πολλὰ μὲν ἔσχον καὶ θέλοντος
οὐ καὶ μὴ θέλοντος, οὐδὲν δὲ ἐπράξαν δισ μισθού-
κροτας· δύναντας, ἐνάτῃ Κρονίου τοὺς Ιδίους
εκλησιάδας; παρόντων καὶ τῶν τῆς πολιτείας
ἴμων ἐν κοινῷ, καὶ αὐτὸς ἀρχῆς ἀπ' ἄκρης τὰ
αὐτοὺς διεξήσει, ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίτομα τῆς ἔκει-
γορίζες συνεργαζόμενος ἀντικρυς. Διεξῆσι γάρ
οὗτος πρὸς τοὺς πρέσβεις λέγων ἀργῆθεν τὴν
τῆς Σικελίας τοῦ ἀγοντος σφίδες ἀξιώσιν, καὶ τὴν
τὴν τούτοις νεύσιν καὶ πρόσκλησιν, καὶ διτὶ οὐ
τε μετεκαλεῖτο δισους ήν ἀγαγὼν ἔκεινος, καὶ
τὸν ἥξιον πρὸς καιρὸν δέχεσθαι, διτὶ τε διαχε-
ζοντες κατὰ Κύπρον καὶ ἐς Εαρ οὐχ ὅπως ἐνήρ-

γουν κατὰ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καὶ πόλλα ἀττα τὴν
χώραν εἰργάσαντο δυσχερῆ. Εἰτ' ἐπισυνήπτε καὶ τὰ
κατ' ἀνατολὴν, καὶ ώς πόλλα ἀττα καὶ διενά οὐ τοὺς
ἐχθρούς, ἀλλὰ τοὺς Ρωμαίους διαταθείκασι. Καὶ
νῦν δὲ διαπεριωθέντας, ἔλεγε, πόλλα ἀττα καὶ ἀτά-
σθαλα κατὰ δύσιν πράξεισιν, ὃν οὐδὲν ἐκ τοῦ εἰκότος
αὐτῷ οἱ διπυτον εἶναι. Ἐξ ὧν Ικανῶς ἔχειν τῶν
μισθωμάτων, ἦν τις λογίζοιτο, σφᾶς. Ἀπερ δέξιον δὲ
δεινῶς μετελθεῖν οὐ μετῆλθεν δύσις, ἀλλὰ καὶ ἀλλὰ
προτιθεται, καὶ πρὸς ἀνατολὴν πέμπει, χώραν
Ικανῶς ἔχουσαν σφίδες τρέψειν. Ἐκεῖνοι δὲ ἀλλὰ σο-
βαρεύμενοι ἀπεθύνοι, καὶ προσέτι προσαπειλοῦσι,
μηδὲν ἀκριδῶς εἰδότες τὴν βασιλείαν Ρωμαίων ὁπό-
σιν ισχύει καὶ ως εὐπετῶς ἔχει καὶ τριήρεις ναυπη-
γήσασθαι καὶ μαχηταῖς ἐξαρτύσασθαι, μηδὲν δεομένη
συμμάχων ἔκεινων, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον τὰς δυνάμεις
ἀποχρώσας ἔχουσα ὥστ' εὑμαρῶς ἔχειν φόδον καὶ
τοῖς μακράν ἐμδαλεῖν, καν τῷ τέως αἰτιῶν πολλῶν
προσίστανται ἀμαρτίζει. Εἰ τούντων ἀγαπῶν λαμβά-
νοντες τὰ διδόμενα. Εἰ δὲ οὐν, καὶ αὐτὸν ἔχειν ἀμυ-

Legatio altera Catelanorum et ducis ipsorum ad imperatorem.

dem porro vel his similia Catelani post sum-
a quasi ad deliberandum intervallum quindecim-
dierum, trium e suis legatione ad imperato-
missa, non sine decora specie submissionis
rabundæ ac compositæ jam mentis exposue-
• Quibus volens imperator ob oculos ponere
fecissent, et ostendere istorum quæ posse-
pleraque jam ipsos præsumpsisse, partim vo-
• partim nolente se, nihil vero in suum obse-
m egisse omnium quæ altrahere mercedem in
los ministros ut merentes possunt, nona die
sis Martii, congregatis in conventum palatinis
liaribus, adhibitis etiam eodem e civium cor-
quorum tali negotio præsentia utilis videre-
ipse inde usque ab ultimo res initio repetens,
r et actis et postulatis et meritis Catelanorum
sus est dicere. Mihi videatur opportunum ejus
ionis summam hic in pauca contractam po-
• Principio ergo quid scribens e Sicilia dux
in petierit; utque ipse ac quatenus annuerit
mque vocaverit, memoravit, magnopere obser-
jubens sese haudquam tot accersivisse
ille duxisset; quos tamen jam adductos quia
in esset continuo dimittere, precibus dueis
lum a se ut ad breve duntata tempus reti-
natur. Executus hinc est ut illi hibernantes
i Cyzicum ibique ad ver usque adultum divers
es non modo nihil contra hostes egerint, sed
a interim gravissimaque damna incolis ejus
onis intulerint. Adjunxit his 515 quæ ille
de in tractu Orientali fecissent, ut nimis
rius et contumeliis plurimis non hostes sed
ianus afficerint. Et nunc quoque trajecto Heli-
onto quam sive ac flagitiōe vexaverint Occi-
tractus Romanos habitatores attexuit; quo
quidquam ignotum inauditumque sibi esse si-

opinarentur, vehementer errarent. Atque hac tot
locis ab his corrassa si quis estimatione rite inita
in summam colligat, reperiet haud dubie plus sa-
tis jam eos stipendiiorum ac mercedum accepisse.
Ubi cum indignandi locus esset quod quæ violentor
extorsissent iterum seditione minaciterque repre-
sicerent, bis in eodem idque intollerabiliter peccan-
tes, tamen consueta-se utentem lenitatem, non modo
rapta non repeteret, sed super huc offerre donum
gratuitum pecuniae, si se ad modestiam compo-
nant, ipsis numerandæ assignareque regionem in
qua commode vivant, provisis jam a se copiosis
alimentis, in Orientali continente, quo transfre-
tare ipsos jubeat. Quid ad hæc autem illi? Nempe
consueta fremunt audacia, et præterquam conu-
maciter obsequium detrectant; etiam insolenter
minari non verentur, non reputantes quale ac
quam potens sit Romanum imperium, quam ipsi
facile et triremes fabricare et fortibus easdem
complere copiis, sicutque ostendere quam non egeat
auxiliis ipsorum; quippe quod optimo nullum ge-
nere ita, cum vult, abundat, ut terrorem sulci
dissitas procul gentes proferre soleat, utinque
D nunc provocata peccatis multorum Dei vindicta,
cladibus altritum ineptinatis langeat paululum,
non sine spe tamen pristini vigoris cito resumendi.
Consultant isti ergo rebus suis, et contenti, si sa-
piunt, donativis ex mera sua liberalitate oblatis
pacate se conferant quo jubentur. Si furere per-
gunt, sane sciunt se haud cunctaturum amplius,
quod facile queat, rebelles sceleratos ponis me-
ritis subjicere; nec passurum ut, quod bactenus
fecerunt, hostes se Romanis crudelissimos, no-
mine sociorum adjissi, perfidiose prebeant. 516
Seso porro facultatesque circumspiciunt suas, nec
obliviscantur quod palam est, ipsos, quidquid ha-
bent, quo vivunt et spirant, a Romanis accepisse;
quos dudum fame et egestate perisse necesse lue-

νεῖσθαι ἀλιτρώδεις φαινομένους ἀντὶ συμμάχων, Α εἰ που τοῖς καθεστῶς παρεγχειροῖεν. Μηδὲ γάρ ἄγνοεν ὅλως ὁπόσοις ἐκ τῶν Ρωμαίων ὅλιγοι ἔνικανθησαν χρόνου, καὶ ταῦτ' ἐφ' Ἰκανὸν ἐς Θεοδερίχου πολέμοις; συνεχέσι ταλαιπωρούμενοι, καὶ μηδὲν ἀπονέμενοι τῶν δσα δεικνύσιν εὑπορον. Σημεῖον δ' εἶναι τὸ ἐκεῖθεν ἀπαλλάτεοντας μηδὲν ἐς νέωτα ἐπιφέρεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἔρημοις διάγοντας, οὕτως ἐκεῖθεν φανῆναι γυμνούς τινας καὶ ἀνόπλους [Ρ. 359] καὶ μηδὲ τῶν καθ' ἡμέραν ἐς τροφὴν εὐποροῦντας. Νῦν δ' ἀλλ' ἀργοὶ κάθηνται καὶ ὑπερφάνους τὰς μισθοφορίας ἀπαιτοῦσι, τι καὶ πράξαντες ἀγαθὸν καὶ μακχητῶν ἔργον γενναλῶν, τοὺς ἔχθρούς καὶ ταῦτα ἔγγυς ὁρώντες, πολέμοις συντραφέντες καὶ μάχαις, ὡς λέγουσιν. Ὡν χάριν ἐγκαλύπτεσθαι δέον, οἱ δὲ καὶ ἀπειλοῦσι κατατρέχειν τὴν χώραν, ὥσπερ ἂν Ἑρημος προβείτο τοῦ πολυωροῦντος, καὶ ὡς οὐκ οἴδασιν ὡς κατὰ νύτου τούτοις ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὃν μὴ δτε γε τὴν προσδόκην, ἀλλ' οὐδὲ τὴν φήμην προσπελαζόντων ἐνέγκαισν.

κ. Καταστασις τοῦ πανυπερστενοῦ ἀξιώματος ἐπὶ τῷ νιφ τοῦ πορφυρογενῆτον.

Ταῦτα καὶ πλείσια τούτων διαλαλήσας ἐκεῖνοι;

rat, nisi omium inopes e Theuderichi castris Romanum imperium somentis recreatos opportunis, incolumes ad hoc tempus perduxisset. Pallidos, exsangues, miseris reliquias belli Siculi, nudos vos atque inermes exceptimus, omnibus indiciis monstrantes quam sterilem ac damnosam alibi militiam militaveritis: ex qua utique vobis, quantum apparebat, ne unde quidem in dieum posterum vel misere vesceremini supererat. Nam ita facie luridi, ita vestibus laceri, ita professionis etiam instrumentis vestræ, armis, inquam, destituti in littus estis nostrum expositi, quasi e deserto quodam et vasta solitudine in terras demum cultas transiretis. Nunc vero impinguati nostris copiis otiosi videlicet desident: quin et feroce tuumidine laborum, quos ignave vitarunt, mercedes flagitant. Quanam vero eas navanda opera promeriti? Agite, quid memorabile gessisti? quo fortis vos facinore manu rem gerendo commendasti? atqui hostes non deerant, quos ante oculos habebatis, summo vestri contemptu ferentes agentesque late cuncta. Haecce decora vestra sunt, hominum, si ipsis de se prædicantibus creditur, bellis innuitiorum ac præliis? qui si vera memorant, pudere ipsis, quod a pristina virtute tam probrose degeneraverint, deceat, et latebras ignominiae sue querere. Atque hi tamen sunt quos audio minari hostiliter incursum terras nostras ditionis, tamen regiones nostro subjectæ imperio præsidii tutelæ ipsarum invigilantibus carant. Neque cogitant imminere ipsis a tergo Augustum Michaelem, tot ac talibus instructum copiis, quarum ne tamquam quidem adventantium, nedum impetum ac vim irruentium queant sustinere.

Α μὲν τὸ σφίς: συνοίσον ἀφῆκε βιολεύεσθαι, αὐτὸς δὲ τὸν τοῦ οἰκείου ἀνταδέλφου τοῦ πορφυρογενῆτου Κωνσταντίνου υἱὸν ἀναδοχῆς ἀξιώσας μείζονος ἤ κατ' ἀδελφόπαιδα, ἅμα δηλῶν ὡς τάχα ἀν καὶ τῷ πατρὶ τούτῳ καλῶς ἐς ἀπαν ἐχρῆτο καὶ διὰ τόλους ήγαλλεν, εἰ μή γ' ἐκεῖνος τὰ πρὸς αὐτὸν ἐφωράθη δύσαντος, τιμῇ οὖπα τελέως τοῦ ἐπετεκατεκάτου ἐπιβάντα ἔσους τῷ τοῦ πανυπερσεβάστου ἀξιώματι, πλὴν οὐ κατὰ τὸ ἀρχῆθεν τῆς ἀξίας ταυτησὶ σχῆμα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῶν κιρρῶν παρετήμοις σεμνύνει, ἀδὴ τῆς ἐπαρχίας πρότερον [Ρ. 360] σύμβολα ἡσταν, ἀξύμβολον δοσον ἐπὶ τούτοις τούτεσθεν τὸν ἐπαρχὸν καταστῆσας. Οὕτω γάρ πρότερον κάνδυσιν ἐπάρχοις, τῷ τε Ὑπερτίμῳ καὶ τῷ Χαλκεοπούλῳ, πεποίηκεν, ἀξυμβόλους καταστῆσας σφᾶς, ὡς δέσμον ὃν τὸν ἔγγυς βασιλέως δοτα καὶ γε πρὸς αἷματος, λέγων, παρασῆμοις τοιούτοις σεμνύνεσθαι. Ταῦτα δὲ περὶ τὸν υἱὸν καὶ βασιλέα δυνάμεσι πέμψας προστάττει, ἐπεὶ ἐκεῖνους οὕτως ἀπέπεμπε, συναγθέσας περὶ τὴν Ἀπρωστρατοπεδεύεσθαι, καν που συνεχορμῷσιν Ἀμογαβάροις Κατελάνοι, πειράν ἐπέχειν πόλιμορ. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττε βασιλεὺς, οὐδὲ τὸ γαμβρὸν ἀφιεῖς ὅλως τῆς προσπαθείας καὶ ἀπεριώτης κηδεμονίας, ἀλλὰ παντοίως προσποιούμενος καὶ

20. *Filius Porphyrogeniti in panhypersebasti dignitate constitutus.*

Hæc et plura horum prolocutus imperator Catelanos, ut de rebus suis secum deliberarent, dimisit. Ipse autem proprii germani Constantini **517** Porphyrogeniti filium in majorem honorem provehens quam sperare a patruo verisimiliter potuerat fratris filius (significare videlicet, opinor, volens, se patri hujus adolescentis mortuo constans exhibitum suis, dum vivet, officium benevolentiae fraternæ, nisi ille se sibi insensum manifestis indiciis monstrasset), ornavit eum, nondum anno ætatis septimo decimo egredsum, panhypersebasti dignitate, quanquam si non concessit a principio habitum ejus tituli proprium, sed gilvis eum insignibus honoravit; quæ prætoriæ prius erant symbola potestatis, ita ut deinceps prætor ornatum non haberet qui nisi ipso conveniret proprie. Sic enim et prius duobus prætoribus Hypertimo et Chalceopulo fecerat, propriis eos privans insignibus, dum horum usum communicat aliis. Aiebat autem rationem reddens facti hujus imperator videri sibi peculiariter apud colorem gilvum insigniendis qui gradu ac consanguinitate proxime imperanti sunt admoti. Jam quoniam providebat a Catelanis, super repulsam etiam objurgatione a se irritatis aspera, insultum jure aliquem timeri posse, Michaeli Augustum jussit, collectis cunctis in unum copiis circa urcem Apro dictam castra metari, ac si qua erumpere cum Amogabaris Catelani conarentur, vi eos pugnaque cohibere. Atque hæc sic agens imperator haudquaquam afflue suum intimum et quasi generum Rontzerium plane abdicabat, aut bene-

Καίσερα ἡδη φημιζόμενον, ἐπει καὶ τὸ σύνγονον
ἰκεῖνον τὰ Καισαρικά ἅμα δεξαμένη περιεβέβλητο.
Καὶ ταῦτ' ἐπράττε τῶν πολλῶν διυστῆν ἐκεῖνον πει-
ράμενος, ἐπει καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πέμπων πρὸς βα-
σιλέα διεμηνύετο.

*χα. Περὶ τοῦ φαμούσου, καὶ τοῦ τελεσθέντος εἰς
τὸν Ἀρμένιον καὶ δημητορὰ τοῦ βασιλέως.*

'Ο δέ γε πατριαρχαίων Ἀθανάσιος; τά πολλά παρὰ
τῷν βασιλέως συγκροτούμενος, οὐδὲ αὐτὸς, ὡς ἔδοκει,
καθιερώσει τῆς πρὸς ἐκεῖνον θεραπείας, καὶ μᾶλλον
ἴσις γε καὶ πολλῶν τῶν δυναμένων βασιλεῖ συνεῖναι
καὶ Ἑυαρχεῖν εἰς τάγαθον ἔρημον τοῦτον πολειγ-
πινέναινε, τοῦτο μὲν ἀποφυγόντων ἑκουσίως ἐς πό-
λεις ἐπέρας, τοῦτο δὲ καὶ αὐτῶν αἰτίαις περιβαλλόν-
των·ἐκείνους ὧν ἔνεκα καὶ ἀπηρτημένοι βασιλέως
ἡσαν. Καὶ διὰ ταῦτα ὑποποιούμενος τὸν καιρὸν οὐ-
τος συντεχέσιν ἀγρυπνίαις καὶ λιτανεῖαις περιεσπάτο,
στέφος μοναχῶν συγχαλῶν καὶ λεπρῶν μένος, καὶ πλή-
θος ἀλλο, καὶ πολλὰ ὄπεραθῶν τῷ δοκεῖν συνδοῖς;
Ἐλημέροις μόνος ἀρχιερέων, μόνος τῶν προύχοντων
τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς [P. 361] μὲν παραπέμπων ὡς

volentia curæque, quas talis necessitudo posce-
ret, omnino expertem relinquens, sed e contra-
rio genere omni blanditiarum demulcebat, jam
utique pene declaratum Cæsarem: Cæsarea quippe
insignia uxoris ejus ab Augusto accepta induerat.
Satagebat 518 videlicet hac arte a communibus
gentis sue consiliis Rontzerium abducere, occa-
sionem ejus spel e missis ab hoc arcano ad se
nuntiis sumens, quibus studiose persuadere cona-
batur se devoto perstare in Augustum animo, sed
quandam agendi loquendique adversus imperato-
rem simulationem extorqueri sibi metu ac minis
suorum, quorum contumaciam tacitus detesta-
retrur.

*21. De libello famoso, deque eo quod nire accidit
Armeno; superque illo concio imperatoris.*

Patriarcha porro Athanasius ut ingenti semper
favore atque applausu imperatoris honorabatur.
Ita nec ipse videri volebat ulli virissim in re
cessare quae ad ei gratificandum obsequendum
pertineret. Ad quod illum stimulabat maxime so-
litudo imperatoris et destitutio a multis sua causa
absentibus, quorum præsentia et opera in tot illis
difficultatibus gravissimi temporis juvari potuisset,
quibusdam eorum exsilium sibi sponte consciscen-
tibus recedendo in civitates alias, et iisdem cæte-
ros implicantibus in easdem causas ob quas ipsi
ab imperatore discessissent. Quare patriarcha
congruentem tristitiam temporum sollicitudinem
ostentans, continuis vigiliis et litanis Numen
propitiando rerum in precipiti pendentium ruinas
falcire conabatur. Multus igitur erat in congre-
gandis ad orationem monachorum cœtibus, sacer-
dotum quoque ac turbæ cæteræ, præ se ferens ex
animo se compati calamitatibus publicis. Quoti-
dianas quo etiam celebrabat synodos, quanquam
solus ipse quidem archiepiscoporum, solus ecclæ-

A δῆθεν εἰς τὰς λαχούσας, τοὺς δὲ καὶ παρὸς φαῦλους
τιθέμενος, τὰς ἀμφισβητήσεις τοῦ πλήθους διαλύειν
πειρώμενος, κανὸν δὲλλως κακῶς εἶχε τὸ τῆς Ἐκκλη-
σίας πλήρωμα, τῶν περιφανῶν ἐν ἐνδείᾳ καὶ ἀτιμίᾳ
διατιθέντων. Οὐ γάρ ἐξῆλακτο τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ
ἡθίους οὐδὲ ἐς βραχὺ καταστάσεως τῆς ὁρχῆθεν, καὶ
τοι γε τοῦ βασιλέως πληροφοροῦντος, ὃς αὐτὸν ἐπὶ^B τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πάλιν πραγμάτων ἐπολει,
ὡς τὸ ήθος ἐνήλλακται. "Ολας δὲ ἀθώπευτος ἦν καὶ
ἀτεγκτος, καὶ ἵν' οὐτως εἶποι, κατὰ τοὺς κερασθένους
κυάμους ἀμάλακτος. Βαρὺς μὲν μοναχοῖς, ἐξαλλά-
των καὶ αὐτὰ τὰ τῶν μονῶν τυπικά καὶ μονοφαγίαν
δι' ἔτους ἐξακριθούμενος, ὡς καὶ ἐννατίζειν ἔχει, καὶ
ἐφιστῶτο δεσποδυνος ἕσπερή καὶ τῶν πασχαλίων,
βαρὺς δὲ καὶ κληρικοῖς, βαρὺς δὲ καὶ λαϊκοῖς, καὶ
τὰ πάντα ἄγων καὶ φέρων εἰς θεῖα δικαιώματα, οἵς
οὐδὲ δλῶς οὐδὲ οἱ διμολογουμένως περὶ τὰ θεῖα ἡχρι-
θωμένοις κατεχρήσαντο. Καὶ ἐπορεύετο κραταιού-
μενος ἐπὶ τούτοις βασιλέως συγκροτησμοῖς, καὶ
πάντες, καὶ μᾶλλον τῶν ἐπιδήλων, δυσχερῶς εἶχον
τοῖς παρ' ἐκείνου πραττομένοις. Τὰ γάρ ἐκείνου

sisticorum procerum, quippe cum reliquos ipse
ab urbe amandassem omnes, alios quidem ad suas
Ecclesiæ præsenti cura regendas ire jubens, alios
delationibus vulgi ad suum tribunal vocatos, secun-
dum accusantium vota fere judicans, ignominia
desormatos cogens declinare conspectum multitu-
dinis et præ pudore dedecoris inusti latebras
peregre quærere. Reliquum vero ecclesiasticorum
corpus graviter universum laborabat, illustriori-
bus quibusque horum partim inopia conflictatis,
partim honore imminuto de gradu splendoris
pristini dejectis. Non enim 519 vel ad breve
tempus Athanasius immutare quidquam aut remit-
tere de illa morum acerbitate priori patriarchatu
odiosissime exercita curaverat, utcunque et
credidisset Imperator et persuadere allis spon-
dendo studuisse, quando illum ecclesiasticis
rursus negotiis præposuit, alium plane jam
ipsuni a primo illo dudum exoso ac formidato
nunc esse factum, cum tamen is tunc maxime
nullis se verborum officiis delinibilem, prærigi-
dom plane quemadā, et ut sic loquar, prout de
fabis ajunt cornu tactis, nulla coctura emollibilem
præberei, gravem quidem monachis (quibus ipsum
quotidie numerum psalmorum et cantus eccle-
siastici, usu monasteriorum singulorum dudum
definiti, modum passim exaggerans mutaret,
eisdemque de novo præscriberet, tanquam insti-
tuti observationi monastici necessariο annexam,
religionem continuati citra intermissionem ullam
per totum æque annum jejunii, unica in die re-
fectione contenti; unde siebat nunquam plane
hora prius nona gustare quidquam monachos, ne
in festis quidem Domini aut ipsis Paschalibus),
gravem etiam clericis, gravem et laicis, dum
omnia omnium ad divinarum, ut aiebat, justificationum
normam acerbe semper emendans revo-

ἥθη πρὸς τὰ τῶν ἀλλων ἑξαῖσιά ἡσαν καὶ οὐδὲ δλῶς ἔκεινοις συνέδαινον, τοῖς μὲν ἐξ ἐναρέτου δῆμον δοκήσεως, τοῖς δὲ ἐξ ἐμφύτου γνώμης δοκοῦν, τοῖς δὲ ἐμπαθοῦς διαθέσεως; κατὰ γνώμην τῶν πάλαι. 'Οπόθεν δὲ τοῦτ' ἦν, ἔξεστι γίνεσθαι τοῦ πειθόντος λογισμοῦ. Ἀμέλει τοὶ καὶ μὴ μόνον τοῖς ἀρχῆσιν σχιζομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀλλοῖς ἀγγειοκήσις ἔδοκε καὶ ἀτενοῦς ἥθους καὶ δλῶς δυσπέμφεις. Βασιλεὺς δὲ οὐ μᾶλλον ἔκεινον τῇ τὴν οἰκείαν συνιστῶν οἶνον, ὡς ἐψύχει, γνώμην, ἐφ' οὓς καὶ τὴν ἀρχὴν ἔκεκρίκει, οὐδὲ ἐξ βραχὺ τῆς ἐπ' αὐτῷ πολυωρίας καθυφίει. 'Ἐπει δὲ καὶ φάμουσα' ἄττα ριφέντα μέχρι καὶ ἐξ αὐτοῦ χείρας πεφθάκει, δειν' ἄττα λέγοντα καὶ ἀπάδοντα, οὐκ ὅλιγην κάκεινος εὑρίσκει σχεδιασθεῖσαν τῷ πατριαρχῶντι σύστασιν ἐξ αἰτίας τοιᾶδε. Εἴχε μετὰ πολλῶν ἀλλῶν τῇ πόλεις καὶ Ἀρμενίους ἐποίκους. Τῶν τις καὶ προεπεφύκει προσδραμῶν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ μύρῳ τῷ ἀγίῳ χρισθεῖς. Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ἀλλοῖς μὲν τοῖς δρογενεσίν ἀπόστοργος

cat; quali severitate nullum eorum qui omnium confessione haberentur divinarum legum obser-vatores exactissimi, usum suisse constabat. Inter hos ille velut inanes contemplim fremitus erecta fronte, quo intenderat gradiebatur, fretus sibi paratissimo, et quo magis pergeret, benignius semper aspirante favore imperatoris, quantumvis interim omnes ringerentur, maxime autem insiguiiores quique ægerrime ferrent quæ ab illo videbant fieri, tantumque abessent a dignandis assensu vel approbatione sua illa ejus actis, ut mores ipsius in comparatione cum aliis laude omnium celebratis præsidibus Ecclesiarum plane sibi videri monstruosos atque horribiles non dissimularent. In eam alios sententiam adducebat recta aestimatio veræ virtutis: alii sensu quodam innato et quasi genii abhorrentis incitabant impulsu. Nonnullos, nec forte paucos, stimulabant iræ in Athanasium veteres, prioris olim ejus regiminis **520** injuriis accensæ, quarum memoriam præ-sens similius experientia refricabat. Cujusmodi præjudicia quos insederint animos, iis nimis facile persuadent justis se nec reprehensioni obnoxii moveri odiis, dum eos aversantur quos tam merito cunctis etatos intelligunt. Verum Athanasius vel ignarus vel sic tanquam ignoraret securus adeo flagrantis in ipsum invidiæ, non iis solum quos priori functione patriarchalis potestatis irritaverat vexando, abscondique a sui communione coegerat, durum indomitumque se præbebat, sed et sine discriminè cunctis aliis acerbis, austeros, morosus, ac velut mare procellosum, minaci semper apparere pergebat, si non etiam affectabat, terribilis specie. Porro imperator non magis illum quam proprii a principio de illo declarati auctoritatem judicii constantia perseverabat irrevocabili tueri; nee ei consulendi ejusque invigilandi securitati providam sollicitudinem rewittebat. Quoniam vero tam licenter in vulgus

A ἦν, διαφερόντως δέ γε τῇ ἀδελφῇ. Ός δὲ καὶ πικρῶς είχον καὶ ἐλοιδοροῦντο τῷ ἀποκλίναντι διά τὴν μετάθεσιν, ἐνεπικροίνετο οἱ καὶ ἡ δμαίμων, καὶ μέσον τούτων ἔχθρα συνίστατο. Όν ἐν μιᾷ διαλοιδορουμένων, κάκεινου προσαπειλοῦντος ἀναφέρειν [P. 562] τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ παρ' αὐτῶν ὄντες διεγκαλεῖν, εἰς παρευρεθεὶς ἔκεινοις καὶ ἀναξιοπαθήσας οὖν, τὴν ἔγκλησιν ἐβλασφήμεις καὶ πίστιν καὶ πατριάρχην, τὸν καταφρονητὴν ὄπεμφαίνων, ὡς ἤκιστα φροντιῶν, εἰς ἐπικαλοίην. Μικρὸν διῆλθε τῆς ὁρας, καὶ ἀποστάς ἔκειθεν, μεταξὺ τὴν δόδον διερχόμενος, παρὰ μηδεμίλαν οἰτίαν ἐμφανῆ ἔυμποδίζεται καὶ πίπτει πτῶμα δεινὸν, καὶ ἔδοξεν ὄποσχῶν δίκαιας τῆς βλασφημίας, δεινῶς συντρίβεις τὸν πόδα. Ταῦτα μαθών βασιλεὺς, καὶ ὡς εἰκῇς τὸ πραγμὸν ἡγοσάμενος θαυματούργημα, τὸ πᾶν τὸν παραδόξου τῷ πατριαρχῶντι προσανετίθει, δέον δν, οἷμαι, καὶ μᾶλλον θεῷ καὶ τῇ πίστι, ἦν ἔκεινος ἀφρόνως βεβλασφημήκει. Καὶ αὐτίκα πρωτας σύναξιν κοινὴν παραγγέλλει,

C spargebant libelli adversus Athanasium famosi, ut quidam eorum gravia et valde absona continentis usque ad ipsas imperatoris pervenirent manus, inventam is occasionem cupide arripuit patriarchæ de novo ad populum commendandi ex causa quam mox exponam. Habebat urbs inter alios variarum gentium inquilinos plures etiam aliquos Armenos. Ilorum quispiam relicto suorum ritu nostræ se catholicæ aggregaverat Ecclesia, sacro ad hoc unctus chrismate; quo nomine magnum in se concitarat odium popularium suorum, præsertim vero sororis, adeo ut passim enim cum cæteri consanguinei convicili proscindenter, quod e religione patria ad aliam descivisset, tum eundem amarissime ob id ipsum germana increpare non desineret. Eratque talis ex causa continuum inter eos commissum jurgium. Quod dum die quadam serventius agitaretur, hinc de more conviantibus homini domesticis, inde illo minante se ad patriarcham relaturum quæ sibi exprobrarent et eos apud ipsum accusaturum, repertus illic quidam est qui, velut rem indignam ratus **521** intentari ipsis auctoritatē alieni patriarchæ et judicij ejus periculum denuntiari, erupit in male-dicta, diris devovens et fidem et patriarcham istum, quem contemnere se nec nauic facere, aut quid de se conseret, si coram eo citaretur, omnino curare demonstrabat. Nondum huic tota a pro-latis verbis talibus hora effuxerat, cum abscedens inde, dum per urbem ambulabat, ex nulla quæ appareret causa supplantatur sterniturque humi diro casu, visus blasphemie pœnas pendere, quod eo lapsu pedum illi contritus alter est. Eo imperator cognito, eventum ex prima statim spe-cie manifesto miraculo imputans, pro cætera sua admiratione patriarchæ, prodigium id esse a Deo declarante suum in ipsum amorem et ejus apud se merita mirabiliter patratum sine ulla dubitatione credidit, verisimilius, ni fallor, opinaturus, si

ιπτάττει δ' ἐνεγκῆγας καὶ τὸν καταραχθέντα ώ; Αἱ σχόντα τοὺς ἄλλους ἀποπέμπειν, καὶ αὐτίκα περᾶν εἶχεν ἐπὶ τοῦ σκίμποδος. Οὗ δὴ καὶ ἡ μέσον τεθέντο, πολλὴν καὶ διωλύγιον διεξήσει δημηγορίαν, συνιστών ἐντεῦθεν ὃν συνιστῶν ἥθελε, τῶν δ' ἀπ' αὐτοῦ σχιζομένων, καὶ μᾶλλον τῶν ἴδιων; ζηλούμτων, τὰ παιίστα καθήπτετο, καὶ ἔκεινοι τὴν γνώμην ἀμετάθετον εἶχον ἐφ' οὓς ἀρχῆθεν ἐπισχυρίζοντο. Καὶ ἵππους μὲν, ἵππους δ' ἄν καὶ τὰ μέγιστα, εἰ βασιλεὺς ὅψεις καὶ συνεχώρει. 'Αλλ' ἀνεῖχεν ὅλως τὰς ἐπ' ἔκεινοις τῶν ἄλλων ὅρμας τρόποις χρηστότητος.

κρ'. Ἀγάθησις τοῦ Καίσαρος Ἰταλοῦ.

[P. 363] 'Ἐν τούτῳ καὶ δ' ἀπὸ μεγάλου δουκὸς Ἱππάλδου μὲν τὸ γένος, ταῖς δ' ἀπὸ τοῦ βασιλέως δυομείσιαις ώς γαμβρὸς κλειδόμενος, πέμπων πολλάκις πρὸς βασιλέα καὶ τεγνιτεύων τὰς σκαιωρίας, τέλος ἀποσταλέντα καὶ αὖθις τὰ τοῦ Καίσαρος αὐμβολα κατά τὴν ἡμέραν τῇ; τοῦ ἀγίου Λαζάρου ἐγέρσεως ὑποδίδεται καὶ Καίσαρ φημίζεται, δέχεται τε παρὰ βασιλέων, καὶ χρυσίου νομίσματα χιλιοστάς τρεῖς πρὸς τριάκοντα. Συνέκειτο δὲ σφίσι λαμβάνειν καὶ σίτου τοπικοὺς μοδίους ἔκατὸν χιλιάδας, καὶ μέχρι καὶ ἐς τρεῖς χιλιάδας μιχίμων ἀνδρῶν παρακατα-

κατέστηται δ' ἀνατολήν. 'Αλλ' ὅμως ἐκ σκαιωρίας καὶ αὖθις οὐχ ὑπελείπετο πρόφασις, ἀλλὰ πολλοὺς μὲν ἀνὰ Κύζικον πέμπει, πολλοὺς δ' ἀνὰ Πηγάς, ἵκανήν δὲ μοίραν καὶ τῷ Λοπαδίῳ προσονέμει. Αὕτης δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Μπυριγέριον θάλπιων ἥδη ἀποστατήσαντα, ἕτι δὲ καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν νόθον ἀδελφὸν Θευδηρίχου ὑποποιούμενος, τούτοις μὲν μέχρι καὶ Μιτυλήνης τὴν πλοῦν περιώριζεν, ἔκεινους δὲ παρακατεῖχε καὶ προφάσεις ἐπλάττετο καὶ ἀλλας μὲν, τέως δὲ γε τὴν ἐκδήλου, ὡς ἀκαθέκτους δύναται καθυπάγειν εἰς τὸ οἰκανὸν θέλημα, καὶ ταῦτα μηδὲ ταῖς κεχρεωστημέναις μισθοφορίαις ἵκανωθέντας. 'Υπεποιείτο δὲ καὶ τὴν τῶν ἔκατὸν χιλιάδων τοῦ σίτου συναγωγὴν. Καὶ ἀνὰ μέρος μὲν οἱ τοῦ βασιλέως συνῆγον ἐκ τῆς χώρας ἔκεινων τὸν σίτον, ἀνὰ μέρος δὲ ἐκείνος τοὺς ἴδιους πέμπων ἔξεφροις τὸ εὐρισκόμενον, προφάσει μὲν ώς ἐπιταχύνων τὴν ἀπανάστασιν, τὸ δὲ ἀληθές καὶ ὅ μᾶλλον κατενοεῖτο, τὰς ἐπιθυμίας ἐμπιπλῶν καὶ καταφρονῶν ἐς διπλάσια. 'Ἐν τοσούτῳ δὲ ἵνα δὴ καὶ πλέον τὸν βασιλέα ὑποποιήσηται, ἀμα δὲ καὶ κατά τινας ἐτέρας προφάσεις, τὴν μὲν πενθερὰν καὶ τὴν σύζυγον τῷ

fidei ab isto blasphemia violatae repetitam sic a Numinis ultionem fuisse interpretatus. Postridio igitur mane confessum concionem frequenter advocat. Praecipit autem eo in lectulo deferri eum qui pridie pedem, ut dictum est, fregerat; quo in medro posito sane longam et verbosam e superiori C Augustus loco effudit orationem, exquisitis eveniens praeconiis quem volebat commendare, abscessos autem ab eo, aut potius ei privatim invidentes, haud parce omni occasione incurvans, frustra id quidem, quantum ad eos de sententia diuovendos pertinuit. Adeo enim quidquid imperator diceret, nullam vim eorum animos immutandi habuit, ut contra in antiquis adversus Athanasium judiciis et odiis magis magisque confirmarentur. Et patiebantur illi quidem ab Athanasio multa, multo plura et gravissima passuri, si permitteret eum imperator ad extremum indulgere maligno suo genio. Inhibebat enim ille omnino et ab illis arcebat, innatae mansuetudinis instinctu, saevos ferocios imminentium iis perdendis Athanasiano- D mui impetus.

22. Acclamatio Casaris Itali.

Inter haec is qui magnus dux fuerat, Italus quidem genere, sed 522 qui generi appellatione ab imperatore honorabatur, mittens subinde ad Augustum ei fraudum illum suarum artificiis implicans, deinde rursus ab eo missa Cæsarea dignitatis insignia, die qua Lazari resurrectio celebratur, induit ei Cæsar acclamatur. Accepit autem ab imperatore tria et triginta nummorum aureorum millia. Convenieratque inter illos tradenda præterea illi fore modiorum frumenti mensuræ locis illis usitatæ centum millia. Ipse autem spondicerat tria se

duntaxat bellatorum fortium millia e suis copiis retenturum, ac dimissis reliquis cum illis trajecturum in Orientem. Quibus in cunctis administrandis consuetas adhibebat astutias, variis praetextibus illudens. Nam ex illis quos se dimissurum promiserat, multos Cyzicum misit, multos Pegas; nec modicam eorum partem Lopadii collocavit. Interim ipse Myrigerium palam imperatori rebellem sovebat, et cum fratre notho Theuderichi ejusque classe piratica familiare commercium habebat, idoneis eos officiis deliniens. Ac Siculis quidem illis spatium incursandi maris usque ad Mytilenem præstivit: Catelanos autem quos dimissurum se promiserat contra pacia retinens, fletas perfidiæ excusationes obtendebat, cum alias, tum illam jam tralatitudinem, haud posse se adigere quo cuperet homines infrænes, qui præscriptum debita dudum sibi nec adhuc representata stipendia reposcerent. Nec temperabat quin fraudandi occasionem arriperet ex imperata de qua diximus comportatione frumenti, ipsi prius quam transfretaret in Asiam admetiendi. Ne enim unquam constitutus medio-ruta numerus plene posset confici, ut quamque illius partem regii ministri conferri locum in 523 præscriptum curaverant e variis regionibus tractus Occidui, eam statim per a se missos jubebat tolli exportarique prætextu acceleranda migrationis Augusto exoptata Catelanorum, revera autem, quod satis clare pellucebat peritis rerum, inexplicibili sine indulgens cupiditati et Romanum imperium licentissime ludificans. Sub haec, ut imperatorem tanto adstringeret artius, prout ei erat opportunum ad varios quospidam perplexarum machinationum fines, socrum suum et cum ea uxorem gravidam in utero ad imperatorem se conferre jubet, allegaturas

Ἔγγεστριψ ράρουμένην φόρτῳ πέμπει κατὰ πόλειν πρὸς τὸν χριστοῦντα, περιαργῶν τὴν Σιαπεραίωσιν ἐκ [P. 364] προφάσεως, ὡς εἰ μή ἐπανέλθοιεν αἴταις ἔηνυσμένων καὶ τὴν ἀπαίτουμένων, οὐδὲ διώκει περιαθησόμενος.

κγ'. "Οὐαὶ ἐπῆλθε πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ σ Καῖσαρ, καὶ τὰ κατ' ἑκεῖνον.

Αὐτὸς δὲ συμπαραλαβὼν οὓς καὶ μᾶλλον ἐθάρρει, ποσούμένους περὶ ποὺ τοὺς ἔκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἔγνω πρὸς βασιλέα Μιχαὴλ κατὰ τὴν Ἀδριανοῦ διάγοντα ἀπελθεῖν, προφάσει μὲν καὶ τῷ φαινομένῳ ὡς περισκυνήσων καὶ βλέψων διὸ ἐξ τόδε οὐκ εἶδεν, Εἰ τὸ δὲ γε, καὶ ὡς ἔλεγε, συνταξόμενος μᾶλλον διαπερᾶν, τῷ δὲ γε βαθυτέρῳ, καὶ ἐφ' οἷς ὑπωπτεύετο, κατασκοπήσων τὸ περὶ τὸν βασιλέα στράτευμα. Καὶ γάρ οὐδὲ ἔκεινοι πρὸς τὰς αὐτῶν ἀτασθαλίας ἡρέμουν, ἀλλ' ὑπονοοῦντες τὴν ἀπιστίαν, καὶ μᾶλλον Ἀλανοῖ καὶ τὸ ἐκ παλαιοῦ Περσικὸν, οὓς καὶ Τουρκούλους ὄντας ἀνθράκους, οἱ μὲν περὶ τὸν ἐκ Βουλγάρων Βοστικανὸν τοὺς οἰκείους κοσμήτορες, τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν περὶ τὸν μέγαν πομπικήριον τὸν Κασσιανὸν καὶ τὸν Δούκαν καὶ μέγαν ἀταριειάρχην ταπείμενοι, τὰ τῆς Μακεδονίας τε ὄχυρά διελάμβανον ἀπαναστάντων τῶν οἰκητόρων κατὰ βασιλεικὴν διὰ τὸν κίνδυνον

et, quibus scilicet invitatis a transfretando prohibetur, causas plausibiles, a contumacia recusationem id facere militum ductas, professus etiam discedentibus matronis haud se sperare prius posse persuadere Catelanis Iraejectum, vel cum iis, ut habebat Augustus, in Asiam unquam transmissum sese, nisi reversæ confectas impletatasque ab imperatore referrent militum petitiones et pecuniam plene solvendis sufflecturam stipendiis cunctis retro debitibus.

23. Ut adierit Michaelum Augustum Cæsar, et quid eo congressu inter eos actum.

Ipse autem sumens secum cohortem amicorum quibus maxime fidebat, numero circiter quinquaginta supra centum, decrevit ad imperatorem Michaelum Adrianopoli degentem proscisci, specie quasi veneraturus et visurus principem quem nondum viderat, prætereaque vale ipsi dicturus, stans velut in procinctu transmissionis in adversam continentem: altiori tamen, quod sagaces suspectabant, ad id impulsus consilio, nimirum ut sic præsens exploraret quales essent et an tantum inquietudine Michaelis Augusti copiæ. Haud enim ideo lobes erat Rontzerius ut prorsus non intelligeret, quod satis eminebat, infensum infestumque sibi ac suis Catelanis istum esse exercitum, quippe fama irritatum immanium injuriarum per quas illi Romanos, cives ipsorum, quin et plerosque familiares et consanguineos, avarissime ac contumeliosissime vexassent. Ad hunc ulciscendi præterita scelera impetum adjungebatur cura prævertendi futuram rebellionem, cuius mox erupturæ multa exstabant indicia pene manifesta. 524 Et hanc in partem eminebant Alaeorum maxime studia, Per-

α προσταξιν, καὶ κύκλῳ περισχόντες τὸν τόπον ἐφ' ἡμέραις ἐστρατοπεδεύοντο, τοῦ μὲν προσβαλεῖν Ἰταλοὺς ἀποσχόμενοι, ἐννοιαν δὲ διδόντες ὡς ἐπιθέουνται φινεροὶ εἰς ἀποστασίαν καταστᾶσιν, ὡς ἐκ πολλῶν ὑπωπτεύετο. Ἡν τοίνυν ἀντεῦθεν καὶ κατασκοπήσως ὑποψία, ὡς εἴρηται, αὐτόθιν ἀφικνουμένη, οἵτις γε καὶ ἔκαστη τῶν κατὰ δύσιν φρουρίων, οἵτις ἐπισταῇ, Ιδίους ἐκ Κατελάνων ἀρμοστᾶς κεβίστη καὶ φύλακας. Βοηδρομιῶνος τοιγάροιν δγένη λήγοντος ἦν, καὶ ἡγγέλλετο τῷ χριστοῦ Μιχαὴλ ἡ τοῦ Καίσαρος ἀφίξις ἀνὰ τὴν δεῖξιν ἅμα τῷ στρατῷ διάγοντι. Ἀγγελθὲν δὲ τοῦτο παρὰ τοῦ γυναικαδίκηφου [P. 365] ἐκείνου Ἀσάν Θαῦμα ἦν· καὶ πέμψας δὲ βασιλεὺς ἐπινθάνετο πῶς ἂν καὶ παραγένοιτο, εἰ δρισθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως τε καὶ πατρὸς, ἢ αὐτὸς καὶ γνώμης ἥλθεν αὐτοβολοῦν. Καὶ δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν μὲν δουλείαν καθωμοιόγει, καὶ ὡς προσκυνήσων πάρεστιν, ζῆμα δὲ γε καὶ κατὰ τὴν προκειμένην δόδην τὴν ἐπ' ἀνατολῆς αὐτῷ συνταξόμενος. Οὐ δὲ αὐθὶς ἀντέπεμπε καὶ λόγοις ἐδεξιοῦτο προσήκουσι. Τετράς ἦν τῆς τοῦ Θωμᾶ λεγομένης ἐδδομάδος, καὶ τὴν ἑσπέραν ἀνέσας, βασιλεῖ φανεῖς καὶ φιλοφρονθεῖς ὡς εἰκός ἀξίως; βασιλεῖκαλ; ὀμεστάσσεις, τὴν μετ' αὐτὴν ἡμέραν σύναμα βασιλεῖ τὴν

sicorumque itidem veterum sub signis Romanis ordinum, qui Turcopulorum nominabantur. Horum quibusdam præterat oriundus e Bulgaris Bossillas. Alii præfectis e sua gente sibi propriis parebant. Romanie vero legiones, quas ductabant magnus primicerius Cassianus et magnus heteriarcha Duci, munitiora situ Macedoniae præoccupaverant, jussu Augusti fuga incolarum ob metum instantis periculi deserta, et castris circum positis amplexis locum illum, stativa ibi a diebus jam aliquot habebant, abstinentes quidem a committendo cum Italio prælio, ansam autem illis dantes opinandi, hand omissuros se impetum in ipsos facere, simili, quam moliebantur cujusque suspecti merito erant, defectio in effectum prorupisset. Hæc prudentiores nostrorum reputantes non fero dubitabant, quin explorandi animum alio lucans Rontzerius obtinuit istum ad Michaelum Augustum accessum affectasset, maxime cum recordarentur certis nuper nonnullis auditum, quæcumque in Rontzerii venissent potestatem arces tractus Occidoī, studiose ab eo Catelanis præfectis suis commendatas, attributis cuique ad earum tutelam validis ex eadem gente præsidii. Octava igitur supra vicesimam Martii mensis dies illuxerat, cum imperatori Michaeli occasione census militaris apud exercitum fortem versanti Cæsaris adventus ab Asane fratre Cæsarissæ illius conjugis nuntiatus est. Hic statim Michael per missos Cæsarem interrogavit, eur, quo animo, cuius impulsu veniret, an sponte ipso ad id consilium appulisset animum; et qui sibi obsequium jam rite professus esset, an debitum exhibitors venerationem sibi se vellet sistere, valeque dicturus ad mox capessendum sibi præ-

λόρδουν εἶσισι. Ταύτην δὲ καὶ τὴν μετ' ἐκείνην Αἰγαίοντας, [P. 366] καὶ οἱ ἀπ' ἀντολῆς, ὡς εἰπεῖν, ἐκεῖνοι διεσπάραξαν καὶ ἀπέρριψαν τοῦ αἰματος, τῶν ίδιων μεμνημένοι· οὕτως ὥπλιζεν αὐτοὺς ἡ κακία. "Αραντες οὖν τὸν νεκρὸν ἐκείνου ξέω που καταρρίπτουσι. Τοῦτο μαθὼν διβασίες καὶ μόλις ἐστοῦ γεγονὼς ἡρώτα πρὸ πάντων περὶ τῆς Αὔγουστης εἰ περιή· φύνος γάρ, ὡς ἤκουεν, εἰργασμένος ἐν τῷ αὐτῆς οἰκήματι μὴ τι κάκεινη πάπονθεν ἀνήκεστον φοβεῖν ἐπῆγεν. 'Μες γοῦν τὰ χρηστὰ μὲν περὶ τῆς Αὔγουστης μαθὼν ἦν, καὶ οἶον ὑπερπαθήσας τοῦ ἀνδρὸς, δμως φρύνειμος ὡν προεμηθεύσατο πάνυ σοφῶς, καὶ προσέτατε μὴ ἐκφανθῆναι τὸ σύνολον τοις; ἄλλοις Ἰταλίς ἔχαστον καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν οὐσιν. 'Ἐκείνους οὖν μῆδεν εἰδότας τῶν συμβάντων σιγῇ κατὰ τὸ πρόσταγμα περικυκλώσαντες ἐκέλευσαν δρισμῷ τοῦ βασιλέως; τὰ ὅπλα εἰς τὴν θύλαιν, καὶ ἀκοντίλι ἐχειρώταντο, ταῖς εἰρκταῖς ἀνάπλους ἐγκατακλείσαντες. 'Εντεῦθεν οἱ Ἀλανοὶ καὶ ἀνατολικοὶ τοῦ Καίσαρος φονεῖς φανέντες τῷ βασιλεῖ τὴν τόλμαν ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄλλως οὐκ ὁν μὴ τὸν πολλῶν ἀλάστορα, αὐτῶν δὲ βασιλέων ἀποστάτην τὴν γνώμην, ἀνηλεῶς κατασφάττοιεν. "Άλλοι δὲ καὶ

scriptum in Orientem iter. Ad ea ille cuncta **525** obsequiosis humilibusque occurrentis responsis, fidem pacis ac submissi accessus plenam fecit. Quarta erat feria hebdomadæ quam Thomæ nominant, quando sub vesperam admissus ab Augusto Cesar cum ceteris utriusque personæ dignitati congruis affectus est honoribus, tum mensæ regie communis participatione dignatus. Postridie simul cum imperatore in urbem Adrianopolim invectus est; qua et consequenti die omnibus indicis liberalissimæ benevolentiae deliniens suum hospitem Michael Augustus eum interim magnopere hortabatur ad tractandos modestius ac mansuetius Romanos, libere quin etiam denuntians fieri non posse ut ii amplius ohnoxiæ quieteque tolerarent tyrannicos istos et rigidos ipsius et suorum mores. Eam illę admonitionem libenter audire præ se ferens, quasi festinans ad imperatam viam dimitti se postulavit, officiosissime in digressu vale dicens.

24. Cædes Itali Cæsaris.

At Alani qui tum erant in Michaelis comitatu, **D**adum infensi Rontzerio, ejus ulciscendi occasiōnem observabant, haud lenem ad id instigatorem secum habentes Georgum illum, cuius filium apud Cyzicum Gatelyni occiderant, prout superius narravimus. Hunc igitur taciti quoconque se conferret sequebantur. Contigit autem ei poacenti dari horam admissionis ad Augustam, quo erat ipse solus introducendus, Italos quos ducebat comites, procul extra fores palatii jussis subsistere. Hoc momentum suis consiliis aptissimum Alanū cupide captantes, destitutum præsidio suorum Cæsarem in ipso cubiculo Augustæ aditu a tergo plaga lethali in rebus transfodiunt. Auctor vulneris ipse Georgus fuit, peanas interfecti filii repetens. Eo Cæsar ictu

protinus concidit, homo barbarus ille quidem et injustus, magnorum tamen plerumque spirituum **526** altæque mentis, nec non acute providus expeditique in bellis consili, ad hæc expperrectus et acer in occasionibus rei gerendæ. Streptu per hunc casum concitato cohors quædam non longe inde distans militum Asianorum prima quod acciderat cognovit. Hui memores gravium injuriarum quibus Rontzerius suos ipsorum cives popularesque, quin et plerorumque cognatos intimosque affines affligerat, ea in ipsum irruerunt rabie ut ejus sanguinem ligurire velle viderentur. Discerpserunt ergo moribundum insatiabili furore, atque exsangue iam cadaver in locum extra seductum projecerunt. Consternatus isto inopinato tumultu Augustus Michael primum omnium, quod vim in Angustæ cubiculo factam audiret, de ipsa timuit, ne quid sinistri passa esset. Percontatusque, ut cognovit salvare esse ipsam, solum trucidatum fuisse Cæsarem, et si viri casu indoluit, tamen, ut erat prudens, prævertendum strenue putavit, ne quid a Latinorum Cæsaris comitum desperata rabie funestæ commotionis oriretur. Primum accuratissimam dedit operam ne ullum ad eos, foris ubi stabant, rei gestæ indicium emanaret; interimque jussu ejus prætoriani maximo numero circumdantes illos nihil minus opinantes et funditus ignaros patrati facinoris, jusserunt Augusti nomine arma quæ gestabant humi deponere. Sic eos sine certamine exarmatos et comprehensos universos custodiis incluserunt. Sub hæc danti se in conspectum Augusto Alanorum primores auctores cædis et adjutores Asiani fidenter excusabant factum, jure occisum a se falsum istum Cæsarem aientes, cum in ultionem rapinarum et flagitorum quibus Romanos insolentissime vexasset, tum in præcautionem rebellionis quam perfici-

μείζονιν ὄρρας; ἀλλήλους παρεκροτήσαντες, καὶ μᾶλλον Ἀλανοί, ἐπιβάντες τῶν ἵππων ἔξθεον πανταχοῦ, ἵπποι δὲ καὶ καταλήψαιντο Κατελάνους. Ἀλλ' ὁ βασιλέας μαθών τὴν ἐκδρομὴν δληγόντων στρατευμάτων, καὶ δεῖσας πέρι ἔκεινους μή πως ἀσυντάκτως ἐκθέοντες ἡττηθῶσι καὶ εἰς κίνδυνον αύτοῖς ἡ ὅρμη παριστῇ, πέμψας τὸν θείον αὐτοῦ Θεόδωρον τύναμα καὶ δλλοις ὑποστρέφειν ἐπείρα. Οὐ μήδε καὶ ἤγυνε ποὺ παράπαν, ἀλλ' εὐθὺς ἔξθεον καὶ τόποις τιστὸν ἐφιστάμενοι Ἰταλοῖς μὲν (οὐδὲ γάρ ἀποστά πω σφίσις τὰ τοῦ Καισαρος ἥστα) φόνον ἐπῆγον, ἵππους δὲ ἔκεινων καὶ ὅπλα καὶ χρήματα τούς μὲν ἀπῆγον, τὰ δὲ συγέλεγον. Φθάνει δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ τῆς φήμης ἐντελέστερον, καὶ ἀκαρεῖ ἄμα Κατελάνοι πάντες τὴν Καλλίου εἰσελθόντες (ἥν γάρ ἐκ πλεύσου κατησφαλισμένον τὸ φρούριον) ἔκυτοις μὲν προνοοῦσι τὴν σωτηρίαν, τοὺς δὲ ἀντῆ 'Ρωμαίους παμπληθεῖ κτενούσι, μηδὲ ἀντῶν φειδόμενοι τῶν νηπίων. Τέλος περὶ τῶν ἰδίων, ὃν τε Κατελάρη ἐπήγετο καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐκασταχοῦ πεμφθέντων, δείσαντες μή κάκεινοι κίνδυνον; περιστῇ, κατασχόντες τοὺς περιόντας φυλακαὶ ἐτήρουν. Ἐμελλον δὲ καὶ τοὺς

diosissime in Augustos machinaretur, prout evidētibus erat indicis cōpertum. Interim vero totis irrepidabatur castris, alio alium Michaelis militum passim adhortante ad erumpendum in Latinos morte ducis ipsorum superatu faciliores futuros. In primis 527 Alani consensis raptim equis cum alia manu in istam incursionem seruntur. Cujus certior rei Augustus factus, ac veritus non immērito ne suā sere universae copiae injussu inexplorato solutisque ordinib⁹ ruentibus, insidiis exceptis aut iniquo uspiam deprehensæ loco, clade aliqua insigni temeritatem privatam damno magno publico luerent, misso post eos sollicite patruo suo Theodoro cuin aliis, revocare conabatur, nequidquam id quidem, obſtrūtatis inflexibiliter cunctis in audaci proposito; præterquam jam plus aliqui præcurrerant quam ut eos assequi serius egressi potuerint. Itaque in manus aliquas stativaque sparsim posita Italorum incidenterunt nostri, et percussois eos nacti fama quadam necis Cœsaris facile fuderunt fugruntque, equis eorum abactis, armis et pecuniis direptis. Plenio autem cunctos jam imbuente Catelanos tristis eventus notitia, momento concurrent universi Callipolim, quam sibi arcem ex longo provide in perfugium dubiorum temporum paraverant. Iluc primo impetu delati, flagrantis ira vim sœvam in Romanos illic repertos effuderunt, universos trucidantes, nulla vel ætatis teneræ vel infantiarum misericordia. Deinceps tamen reputantes eos e suis qui Cœsarem comitati euntēm fuerunt, tum quosdam Constantinopolis degentes et varias in partes ad tractanda negotia coœmnia dimisso, hand dubie detentum a Romanis Iri, quibus permutatione redimendis utile foret habere Romanos in custodia, quos inde potuerunt capere, incolumes custodierunt. Conati etiam per

580

Α πέρι τὸν νόθον ἀδειώδην Θεοδερίχου ἄγγελος που ναυλοχουμένους εἰσφέρεισθαι· ὡς δὲ οὐχ ὀμολόγουν περὶ τὰ συμφωνούμενα, [P. 367] ἐκείνος; μὲν ἐφῆκαν κατατρέχειν τὰς νήσους, κωφὴν ἔκυτος συμμαχίαν καὶ ταῦθ' ἡγούμενος, αὐτοὶ δὲ εἰς στερβὸν παρασκευάζοντο μάχην.

κε'. "Οτι Κατελάνοι ὑποκρισθέντες τὰ κατὰ δύσιν ἡρήμουν.

'Αλλὰ μήδε οὐδὲ διαστιλεὺς Μιχαὴλ ἡμέλει τὸ σύμπαν, ἀλλὰ τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν ἀνακωχαῖς θέμενος τοὺς ἀμφὶ τὸν μέγαν πριμικήριον ἐξορμῷ. Λέτο καὶ περικαθίσας τὸ φρούριον πόλιορκῶν ὡς εἶχεν ἐμάχετο, ἔστι δὲ οὐδὲ καὶ κατετροποῦτο. Πληθουμένων δὲ ἐκείνων καὶ ἥδη θαρρούντων τὰς ἐκδρομὰς διὰ τὴν κενήν τῶν Ρωμαϊκῶν δυνάμεων ἀσχολίαν (δὲ γάρ Μπυριγέριος περιεθουκόλεις τὰς ἐλπίδας τῷ φυσικὲ, καὶ πέμπτων παρ' αὐτὸν τὴν δουλειὰν καὶ τὸ ὑπῆκοον ὑπεκρίνετο ὡς ἐν κενοῖς; καὶ τῶν φόνων γενομένων, ὡς ἔλεγεν, ἀνακωχὰς σκαιωρῶν ἐγενέθεν) κατοχυροῦσται μὲν ἐκείνοις καὶ αὐτοῖς; ἐπὶ πλέον τὸ φρούριον, μαχαρεῖς δὲ ἐπτὰ ναυαὶ καὶ δλλατοὶ ἔννει μικραὶ μάχημον ἐμβαλόντες λαδὸν εἰς τὸν κατὰ τῶν

legatos sunt persuadere fratri notho Theuderici, classem non longe habenti, ut infeste exscendens in terras imperii sese ipsis adjungeret. Sed propositis hinc inde conditionibus haud coalescere fœdus inter 528 ipsos potuit. Tandemque Sicul⁹ infectio societatis Catelanicae negotio, libera in fructum cessit incursatio deprædatioque insularum; Rontzianis exclusis illa spe, totam fiduciam collancantibus in munitione Callipolitanæ arcis: in qua, si oppugnarentur, acri atque invictæ se accingebant resistendi constantiæ.

25. Ut irritati Catelani tractus occiduos distulerint.

At neque Michael Augustus in tam ancipiūter rerum cardine sibi ac reipublice deerat, sed induitiis, quilibus prò tempore licuit, pausam adeptus belli Bulgariae, magnum primicerium cum ipsi proprie subjecta parte non modica copiarum oppugnatum arcem Callipolis misit. Atque ille obsidione amplexus locum, strenue rem adversus inclusos illis et non raro erumpere conantes Latinos gerebat, non sine prospero successu secundorum interdum præliorum. Procedente tamen tempore, ac hinc quidem Rumanis longo irriti obsidii tedium languescentibus, Catelani accipiendo subinde illata navibus subsidia suorum adeo jam aucti numero sunt, ut potiri campo inferreque ultra bellum emissis ad regiones circumcisas vastandas sat validis copiis auderent. Causa ejus incommodi fuit nova Mpyrigerii fraus, qui nota sibi Andronici facilitate iterum in suorum periclitantium gratiam abuti tentavit, eo plane quem speraverat fructu. Post illa enim que de illo diximus, et neçem Rontzarii, litteris ad imperatorem missis se ipsi videlicet subjectum nec a jurata fide obsequii desciscere volentem vanis verborum officiis exhibuit. Tum huius obtenta

παραιγιαλίον σκυλευμὸν ἐκπέμπουσι. Καὶ ἐπειδὴ Α δόκειος· οἱ γάρ κατὰ τὴν περαίαν πᾶσαι ἐσκευαγῶ-
προσβιλόντες μὲν Ἀρτάκη ἐπινείψι Κυζίκου, προσ-
βιλόντες δὲ Πρεικονῆσιν οὐδὲν ἔντον, οὐ πεστάντιον
στεφῖν τῶν ἐποίκων, τοῦ αὐτοῦ Πιαντιῶνος μηδὲ;
εἰκοστῇ δύζῃ Πειρίνθῳ προσβάλλουσι καὶ ἡδηδὺ^B
τοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι. Χώρας δὲ ἡρήμουν
τὰς παρ' ἔκατερ, τῶν μὲν ἀπανισταμένων, τῶν δὲ
ἄπλωμένων, ὃν τοὺς μὲν ἔκτεινον, τοὺς δὲ ἔλαφυρο-
πώλουν. Διὰ ταῦτα νυκτὸς ἀγαπεπταμένων τῶν τῆς
Κονσταντίνου πυλῶν, παντοίων ποταμείων ὑδάτων
ῥέμα μιμούμενον εἰσεχέστο, δλίγον καὶ ταῦτα ἐκ
τοῦ τυχαίοις ἐξ ἓν [P. 568] εἰχον ἐπιφερόμενοι. Καὶ
εἰ μὲν ἔξω αὐθημερὸν ἀπὸ θαλάσσης ἐντὸς ἡπείρου
μέροις καὶ ἐς πολὺ ἀνέδην τῶν νεῶν ἀποβαίνοντες
ἐκυρπόλουν τὰς χώρας καὶ τὰ πάνδεινα κατειργά-
ζοντο, πλεύσιν οὖσαν πυρὸς καὶ μαχαιρᾶς ἔργον
τενομένων, τὰ δὲ ἐντὸς σφαιρὸς ἦν ἄλλος δὲ Ἐμπε-

auctoritatem consilio addens, commendare instituit
industiarum et conventionis cum Galli politanis, ut
Romania utiliorem quam aperte impugnationis,
viam: seram enim et multo emendam Romano
sanguine tam munitæ arcis expugnationem ostendi.
Quare ut, quas audiret sine operæ pretio fre-
quentari, cædibus suorum parceret, pacisci utrin-
que aliquot dierum cessationem a vi snadebat,
spem faciens ista mora conditionum digerendarum
commodæ honestæque ambabus æque partibus pa-
cis. Hac ille dolosa negotiatione plus fidei quam
merebatur nactus, spatiū obsessis Callipoli Ca-
telanis providit ejus arcis oppugnatione acri non
parum concussæ reparandæ inducendisque com-
meatibus et præsidiis, tutissime firmandæ. Neque
his contenti, longis septem navibus aliisque mino-
ribus novem lectum militæ imponentes robur, hos
ad accolaram oræ hinc inde **529** maritimæ Ro-
manorum vastationem immisere. Primi horum
conatus fuere oppugnatio Artacæ, quod est urbis Cyzici navale, et Præconnesi, utraque irrita ob for-
tem incolarum defensionem. Sorte tamen dispari
ejus Maii mensis octava et vicesima die Perinthum
aggressi subegerunt, puberibus illic cunctis inter-
fectis, regionesque in utraque continente illi cir-
cumcisitas urbi desolarunt, harum incolis partim
metu fugere compulsi, partim in potestatem re-
dactis, quorum quosdam occiderunt, alios in ser-
vitutem vendiderunt. Porro iis quos dixi ex Ori-
enti Perintho adversa continentæ cædein ac capti-
vitatem fuga prævertisse, maximo undique numero
ex tanta vicinia concurrentibus ad urbem, cuius
ad hoc ipsum portæ noctu aperte tenebantur, vi-
deres immensam turbam plebis miseræ, velut flu-
vios auctos torrentibus, influere, pauca inferentes
et copia domestica, quantulum nimirum rapili
quisque domo fugiens auferre potuerat, terrore
consternatus Catelanorum; qui eadem die qua po-
li Perintho fuerant, promotis in oppositam Asiæ
oram navibus, et ex iis confidentissime militibus
in littus expositis, ignem tectis per campos injec-

γουν, καὶ δοις ηγαδίνις προσῆκουν ἀποδάντες
Πέρσας, μίαν εἰχον τὴν πόλιν ἐξ εἰκαλων ἐφοδίων
καταφυγήν.

Ἐκεῖ. Περὶ τῶν διὰ τὸν ἀμηραλῆν πραχθέντων.

Ἐρθασις δὲ [καὶ βασιλεὺς ἔνα τῶν Κατελάνων
προτεφυγόντα μετά τῶν Ιδίων εἰς ἀμηραλῆν τιμήσας
καὶ ὡς πιστῷ, ὡς ἐκ πολλῶν ἐδίδου δοκεῖν, χρώμανος,
διει γα καὶ εἰς Ἐλληνος καὶ γνώμην καὶ στολὴν
μετετάττετο. Πολλαῖς δὲ καὶ φιλοτησίαις πρὸς τοῦ
κρατοῦντος ἐκυδροῦτο ταῖς εὐεργεσίαις. Πρὸς τού-
τοις καὶ εὔγενεις κάρη τῇ τοῦ παχέος Πασούλ εἰς
γάμον νόμιμον συνφεύγετο. Τούτῳ βασιλεὺς ἐκεδ-
πως πιστεύων, ἐξ Ἰταλῶν ἀρτυσάμενος ναῦν καὶ
φύγας ἐξικανώσας τοὺς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸ ἀποστέλ-
λειν ἦν, τριηραρχοῦντος αὐτοῦ. "Εμεὶς δὲ ἅρπα καὶ

runi, omniq[ue] cætera hostilis furoris immanitate
in obvia cuncta sævierunt, mortalibus plurimis
qua ferro qua flamma consumptis. Interiora vero
infelicissimæ Asiæ aliam patiebantur, quasi ab illic
incluso novo Empedocleo utre erumpentem tem-
pestatem a Persis Orientales universos tractus de-
prædando scrutari pergentibus et usque in insulas
ad hoc ipsum transmittentibus. Unde tot varie
miserrimorum e continente utraque, e vicinis in-
sulis, Persarum ab oriente, Catelanorum ab occasu
sanguinarias manus dimissis dominibus declinan-
tium, unum commune perfugium urbs erat, ad
quam nullo aut pertenui viatico instructi convola-
bant.

26. De actis per et propter ameralem.

Aliquo autem prius tempore quam hæc fierant,
excepérat imperator Catelanum quemadmodum cum suis
confugientem, et titulo ameralis honoraverat. **530**
Hunc sibi fidum et esse et fore cum aliis idoneis
e signis autumabat, tum quod dogma vestitumque
Latinorum Græco mutaverat, in nostrum non modo
sacerorum ritum sed et cultum civilem se transfe-
rens, multis ideo ab imperatore amoris significa-
tionibus affectus, multis ornatus beneficiis, et su-
per omnia prænobili virginis filiæ Raulis Crassi le-
gitimo matrimonio conjunctus. Isti tot datis tot
acceptis mutua benevolentia pignoribus plane sibi
cerio, et prout securissime credebat, constantissime
fidi armata ex Italiam navem et auctoratos
pensionibus idoneis, quos imposuerat ei, milites
committere decreverat, præmittereque adversus
hostes trierarchæ potestate, pollicens se alias illi
submissurum naues, quibus piratas et classes ho-
stiles mare nostrum infestantes coerceret. Dum in
hoc apparatu res stabant et jam præclinctus amer-
ales tanquam mox soluturus vale diceret Augusto,
ecce huic nuntiat, quem vocant navis comitem,
magister et moderator remigum, sese deprehen-
disse sub tabulato triremis insidiouse, ut apparebat,
ab amerale illuc absconditos plus quam quinqua-

δίλλας κατόπιν ἐκπίμπειν συνχρυσούμενας τοὺς Λ Εὐγκλυδας καὶ οἱ συνήθης διόρυδος. Καὶ εν τινὶ τῶν ἔχει ναῶν καταστάς μακράν κατέτειν τὴν διαλαίλιαν καὶ καταστέλλειν θορυβοῦντας ἡπείγετο, τὰ πολλὰ συναινῶν ἔκεινοις, καὶ τῶν δυναμένων, οἷς ἐν πολλοῖς οὖτος, καταιτιώμενος. Τέλος ἐπει τὸν πολὺν γογγυσμὸν περὶ τῶν νεῶν κατεμίνθανεν, ὡς μὴ οὖν τὸ δύντος αὐτοὺς ἀσφαλῶς διαζῆν, εἰ μή γε γῆρες κατὰ τὸ πάλαι Ρωμαίοις σύνηθες ἐξαρτύοιτο, γνώμας ἀγριουμένας ἔξομαλίζειν θέλων ἀμηχάπη καὶ λόγοις καὶ ὑποσχέσεσι, τινὰς ἔκεινων καὶ τοὺς ἐκδηλοτέρους παραλαβόν ἀναφέρειν καθεπισχνεῖτο, έτι δὲ καὶ τὴν ταχιστὴν ἐξοτρύνειν εἰς τὴν τῶν ἐπιόντων ἄμυναν προθύμον ἔαυτόν. Καὶ δὲ μὲν ἐν τούτοις ήν δημαρχῶν καὶ δημοχαριστῶν ἐς τὰ μάλιστα, εἰ καὶ τὸ δῆμος αὐτῷ ἀμετάβλητον ἦν, βασιλεὺς δὲ Γεννουΐτας ἦξιος καὶ χρημάτων χλιοτούς ἐδίου ἐς διπέρ δὲ αὐτῶν ἐσθῆσαντες πολεμαρχικὸν ἐπιθῆσονται. Οἱ Εὐγκλυδοὶ δὲ ὅλος εἰς ταυτὸν γεγονότες, ἐπει τὰ μὲν ἔξω δεινὰ κατηγγέλλοντο, αὐτοὺς δὲ οὐκ ἦν ἔκει γενομένους ἀμύνεσθαι, ἔγνωσαν τοὶς ἐντὸς τῆς πόλεως Κατελάνοις ἐπιχειρεῖν. Οὓς μὲν ἦν συνδι-

ginta Amogabaros armatos. Id quod a missis illico exploratoribus incredibilis facti verissimum reperitum persicidam tricerarchæ manifestam fecit. Quare is quidem clausus asservatur, deprehensi vero in latebris milites, quasi ut plenius inquireretur de nondum perfecte convictis maligni animi, in custodias et ipsi dati sunt, præter paucos, inter primum tumultum elapsos. Ejus rei fama statim per civitatem incredibiliter consternavit populum, imagine horrendi exitii in quod pene fuisset nimia facilitate credendi respublica conjecta. Primæ in hoc tumultu partes erant convenarum, de quibus diximus, illorum vi ac terrore Catelanicae incursio-
nis compulsorum intra urbem. Hi ut experti immanitatem ejus gentis, cuius in potestatem tantum non data urbs fuisset, ejulabant videlicet impotentiis ceteris, uos se nimirum omnium scire aiebat quantum haberet pernicie Catelanica, quam tantum non incurrisserint, servitus; et mœstitudinem e vicinia periculi querulam contagione in plebem facili vulgantes, luctus sibi planctusque pariter complorantium simul universorum **531** aggregabant. Hinc procedebatur ad causas mali, nempe ideo exteris necessario rem navalem credi, quod classem dudum Romanam negligenter presidentium absuni ac funditus destrui siverit. Id ni fuisset perperam admissum, hand se his nunc obnoxios miseris futuros. Haec effundebant populari licentia in liberam vituperationem administrantium rem publicam, quam dissolutis perversisque consilii perditum nimirum irent. Increbescerat tota civitate gliscens murmur, nec procul a seditione res erat, concurrente ac vociferante undecunque turba, quando patriarcha ejus commotionis indicio accepto raptum domo ubi diversabatur prodiit, nihil non experiri certus, quo spes esset deliniendi compendique in obscuriosam quietem efferati jam in

tumultum populi. Ergo, quantum affectare conni-
tendo poterat, popularitatis arte homo parum ad id natura factus conciliare sibi gratiam iratae multitudinis studebat, meridie medio se fere densis et invicem tridentibus cuneis imminicens temere hoc illueque cursantium. Ibi convenas præsertim ad se convocat, uti præcipios ex more tumultuum autores. Tractosque ad se non paucos in templum illic forte obrium inducens prælongam peroravit concionem, prout putabat, accommodata pacandis animis et seditioni compescendæ. In ea sensus ostentavit majori in parte consentaneos judiciis audientium, pariter ut illi magistratus in multis culpans. Denique illud ipsum maxime invidiosum querelarum caput, de classe Romana incuria regentium pessumdata, hand parce invehens exagge-
ransque ventilavit, et ipse affirmans large in hoc, nec non pernicioseissime, peccatum, ultroque profitens nullam affulgere spem restituendæ publicæ securitatis, nisi naves, ut olim, Romanæ Romanis instructæ classiariis mare nostrum ac portus a vi externa tutarentur. Libens scilicet audiebat flagrans ira populus eadem qua sentiret ipse a patriarcha dici. Quo ille ad eum sedandum prompte utens momento gratiae, dissertissime affirmavit ac sancte promisit omnino curaturn se ut isti male hactenus gestæ reipublicæ parti protinus succurreretur. Pro certo igitur haberent visuros se brevi armata Romanam **532** classem; quam etiam ipse, si esset opus, alacriter condescenderet, duceretque adversus infestantes mare Romanum hostes. Quin adeo jam nunc sese proficisci ad eam rem urgenda, istiisque negotiis adjutores exposcere quorumominere studia publicæ salutis in ipsa concione cerneret. Sic ipsa capita turbarum secum abiens abduxit, non mediocri nec a rigida ejus indole fa-
cile sperabili artificio gratiae vulgi sane in tempore

πατέ τὴν περαταν τοῖς Γεννουῆταις, οὐκ εἶχον Λ στρεφεν. "Ωρμων δ' αδίκα καὶ δλλαι; οἰκιας; ἐπιχειρεῖν, καὶ μάλιστα μεγιστάνων, τοῖς δημιαγωγοῖς; λόγοις τῶν ἐπιστάντων καὶ μᾶλλον παραχρούμενοι. Καὶ παρὰ τὴν τῶν Κατελάνων αἰτίαν ὡς δῆθεν ἐν αὐταῖς χρυπτομένων, ἔχειρουν καὶ οῖς ἀρ' εἶχον ἐκ τινῶν αἰτιαμάτων μέμφεσθαι.

"Ραοὺλ οἰκίαν, παμπληθεὶς συρρεύσαντες ὡς ἀπῆτουν ἔκεινους. 'Ος δ' οὐκ ἦν ἔκεινος ἥπατα προσδόθεντας ἀνατρεψεν, [P. 570] πῦρ αὐτίκα καὶ οἰκίαν πυρπολοῦσιν ἔκεινη, καὶ τε τάχειν διαφέρουσι καὶ οὐκ δίλγα δεινὰ τὴν οἰκίαν τῶν τοιμώντων ἐγίνετο. Κατελάμέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου στεφρῶς ἀντεχούσην πολλῷ τῷ πόνῳ ἅμα μὲν αἰδήρῳ, ἅμα πυρὶ καθαιρούση, μηδενὸς οὐσοῦ τ' ὅντος τὴν ἐκέχειν τοῦ πλήθους. Καὶ γὰρ καὶ ὁ πατριαρχεῖτας λόγοις μειλικτηρίοις ἐπειράτο τὴν ἀναστέλλειν, ὃς καὶ τὴν παραχινδύνευσιν ἰδούς, δίλλως φανεῖς ἔκεινοις τῷ καθυεῖνας οἰκοθεν ὄρμα, καὶ πολλὰ ἐλπίζων, καθυπέ-

δε. Interim Genuenses orabat imperator, etiam nummorum millia ultra largiens, ut sibi navarchis ad id aptum aliquem classiæ præficiendum darent. Multitudo pororum temere per urbem vagans, causæ ac e societate in unum coacta cœtum, querulis uo, ut fieri solet, incendebat vocibus, iterans a vastationibus regionum extra urbem gravias et miserabilia nuntiabantur. Addebat in provinciis perditis civitatem nunc ipsam, a clodium perfugium, prope a dominatu habuisse. In ea impune versari, indulgenter folatelanos, etiam postquam in flagrantí scelerorum opprimendæ reipublicæ deprehensi sint. Haud ægre hinc deuentum ad vehementius ulciscendorum manu nefariorum horribisque funesta colluvione purgandæ. Cum Catelanorum plerosque receptum apud Peinter Genuenses quæsisse cognoscerent, illic plebis Constantinopolitanæ vi, at eos certe vati intra urbem contigui suis telis essent, multos diuittendos statuerunt. Hoc impulsu manu magna facta ædes invadunt Raulis ubi apud socerum amerales custodiri ferebantur. In eam numero maximo, vociferatione ac vesanis irruentes domum, dedi sibi laillie Catelanos flagitant. Moxque incertis domesticis haud sat cito expedientibus rem, aut potius quod imperabatur exsequenigne tectis subiecto domicilium id totum in redigunt, multis, interim dum incendium tur, crudelitatis et avarilie in direptionibus et resistere ausorum gravi multatione familiæ editis exemplis. In his Catelani sine spe pro capite atque anima pugnantes haud 533 ceciderunt, partim ferro partim flamsumma vi annitentibus seditionis denique morti, nemine jam amplius sustinere aut si vim efferae multitudinis valente. Nam et hoc as patriarcha re infecta coactus est redire, e ille successu invitatus prioris sue concio-

nis, multa sperans, et parata quæ diceret demo afferens, turbæ nunc quam antea sævius furenti ausus occurrere, minime jam familiaribus astantiū obtutib[us] territus ac sibi vim ipsi timens, in lucro posuit quod a plebe jam imbuta crux civili incolumem regressum humilimis blandiri valuerat obsequiis. Hinc jam illi velut rerum haud dubie potentes, destinabant direptioni atque incendio alias domos, præsertim vero magnatum, prout eos ducum suorum, coidam procerū peculiarter invidentium aut alia de causa infensorum, malitiosæ instigationes in eum concitabant, quasi suis in ædibus Catelanos ocellantem; quarum videlicet prætextu scrutandarum, ad eas deinde diripiendas, ac si ferret impetus, mox incendendas occasionis facilitate, prædæ pellacia, securitate impunitatis efferta plebs impelleretur.

27. De apparentibus e Genua sexdecim longis navibus.

Et processisset in maximam perniciem inchoata et auctorata successu primo væsana licentia domum expugnandarum, ni repente nova res apparetis civitatis universæ ipsiusque concitatæ populi exspectationem et cogitationes in se verisset. Illa nimirum ipsa nocte in conspectum urbis se dedeunt sedecim naves longæ onustæ mercibus e D Genua, exspectatæ illæ quidem, sed beneficio lenis austri citius quam sperabatur appellantæ. Sub eum temporis articulum Catelani et Amogabari nostris institutoribus apud propinquum urbi navale, Rhegium dictum, oneriarum stationem habentibus, sævo supervenientes impetu et loco ac præda vi potiti, quo terorem sui fate scilicet spargerent, dira crudelitatis plusquam hostilis exempla ediderunt. Parvulos enim illie repertos tragulæ per podicem in os immissis velut veru transfixerant; adultiores autem, 534 ubi prius coegerant propriis humeris res ipsorum ferre quo suam congeri prædam feri latrones volebant, deinde immaniter trucidavabant, ceteraque his consentanea fecerant barbariæ furorem omnis longe superante Stygia

λοῦσι, τοῖς δὲ καὶ ὡς διαγωγεῦσι χρώμενοι τῶν ιδίων πλούτων καὶ οἰστερῶν κατακτενούσι, καὶ πάντα ποιοῦσι τὰ χαλεπώτατα. Ταῖς μὲν οὖν ἡσαν ταῦτα, καὶ ἐνετρύφων ταῖς συμφοραῖς· δεῖλης δ' ὄψις αἱ τριήρεις τὸ πέλαγος διεκθέουσαι κατεφαίνοντο. "Ἄς εἴ δι τοις πλείστου τοῦ ἀποστήματος μόδις ἀποσκοπεύσαντες, ὡς ίδιαις αὐτῶν φανεῖσας (καὶ γάρ έξ ὧν ἔφθασαν ἀποστόλων πέμψαι ἐκ Σικελίας σύναρσιν ἔξαρσκοντο) χορεύαν εἰλίττοντες ἐπεσκίρτων, καὶ ἔτοιμοι παρευθὺς ἦσαν, ὅπερ καὶ ἐκ προρρήσεων σφίσιν ἦν, συμβάλλειν τῇ Κωνσταντίνῳ. 'Ἄλλ' ὡς ἦγγιζον καὶ τὰ σύμβολα κατεφαίνοντο καὶ δῆλοι ἦσαν Γεννουΐται συμπλέοντες, τοῦ θάρρους μὲν καθυφῆκαν, οὐ μὴν δὲ καὶ τελέως ἀπεγνώκεσαν τὰ χρηστότερα. "Ηλπίζον γάρ μέσι τοις προτενούσις τὰ τῆς εἰρήνης, ὡς οὐκ ἂν πάντας τὰς οὐδὲν ἐκάστην διεπλωίζομένας νῆσος τοῦ γένους αὐτῶν ἀνέτους τε καὶ ἀσκύλτους ἔψεν, εἰ μή γε σφίσιν ἐνοποδοῦ ἦσαν. Καὶ γάρ οὐδὲν ὅλιγος ἐξ αὐτῶν πυχνύτες κατά τούς παρὰ τοῖς Γεννουΐταις διεφυλάσσοντο, ὥστε καὶ νηὸς τῶν χρεωδῶν ἐπιφέρειν πρὸς αὐτοὺς παρ-

Α ἑκείνων ἀπολυθείσης, ἐπεὶ δὲ ναῦς παρὰ τῶν του βασιλέως ἁλώ, Γεννουΐτας ταῦτα δυσχεράναντος ἀποστείλαι τοὺς κτενοῦντας τὸν τοῦ βασιλέως ναύρχον καὶ ἀποκταντεῖν, καὶ δι' ὑργῆς ἑκείνους διὰ ταῦτα γενέσθαι τῷ βασιλεῖ. Καν καὶ δικῆν διέκαν τὴν ἐσχάτην καὶ διὰ ταύτην καὶ δι' ἀλλήπην προηγησαμένην αἰτίαν, περὶ τῆς αὐτίκα ἀδέξιμην, εἰ μή τι τὰ ξυμπεσόντα τὸν κρατοῦντα κατεμάλασσον ὡς ἐκεῖθεν τὰ τῆς ἀριγῆς πλέον ἀλπίζοντα, καὶ σφίσιν ἐξιλεύσθω. Καὶ ἀμφοτέρων εκρύγματα προσβάντον συνεχή, ἀνωρμημένων ἡδη καὶ τῶν Φωκαίων, [P. 572] μηδὲν ἐπιτολμᾶν κατ' ἀλλήλων, εἰ δὲ οὐν, ἀλλὰ ζημιούσθων τὰ μέγιστα ὡς καταψφρονητὰς τῶν ἐπεσταλμένων. Τούτοις θαρροῦντες Ἀμογάδηροι Β ἐξασθόντο Γεννουΐτας καταίρονται. Ἐκείνοις δὲ διερχόμενοι καὶ τὰς πυρπολήσιες καλύπτωντες τὸ θαύματας ἦσαν, καὶ μαθεῖν τέθουλοντες τὰ πραγμάτων. 'Ως δὲ προσίσχουσι τῷ λιμένι, ὁ προρρήθεις Μπυρίγρειος, δις δη προηγεῖτο τοῦ Ἀμογάδηροιο στόλου, παρὰ τοὺς ἐξηγαμένους τῶν Γεννουΐτῶν ἑκείνους νεῶν γίνεται, καὶ ἀρχῆς ἀπ' ἀκρης τὰ καθ' αὐτοὺς

quadam rabie. Hoc illi tom recens facio velut glorioso successu laetabantur, insultantes calamitatis nostris, quando primis se noctis intendentibus terebris tritemes quas diximus plenis velis pelago adventantes apparere. Quas a longinquuo speculantes per errorem crediderunt suas esse, hoc est foederatorum ipsis et suppetias venientium C Siculorum. Miseraut enim in Siciliam evocatum iude auxilia; et e spatio temporis illam ipsam esse classem quam ipsorum legati a sociis imprestarent persuadebant sibi, credulitate, ut sit, in sui favorem præfestinante. Ergo effusi in gratulacionis et gaudii signa exultabant choreasque impliebant; moxque, simul se illis ex condictio junxisse, oppugnationem infestumque excessum in urbem Constantinopolitanaum alacres destinabant. Verum ut admotarum e viciniori jam intervallo symbola navium intuiti haud dubie agnoverunt Genuensium esse quam adnavigare cernerent classem, multum illi quidem de fastu audacieque ferocia remiserunt, non tamen plane desponderunt animos aut fiduciam prosperi successus omnino abjecerunt. Ingressi quippe in spem sunt facile constituerat inter se ac Genuenses pacis ac societas, ubi primum venire cum ipsis in colloquium contingeret. Has babebant sic opinandi causas, primum quod appareret securitatem navium suarum per hac iuris quotidie commercio causa conmentium libenter redempturos Genuenses devinciendis fodere ipsis quos posse cernerent infestare ipsas et diriperre, deinde quod jam non plane alieni ab ipsis forent: nam suorum multos sciebant deprehensos in urbe, cum exarsit inter se ac Romanos bellum, a Gennensibus Galatæ degentibus amice benevolaque custodiri, protegique a parata vi Græcorum in ipsis effectorum. In quo quam sincera fide prolixaque voluntate Genuenses Catelanis faverent,

speciemque nuper ipsos dedisse illustre. Cum enim ipsi ad suos tali occasione diversantes Galatæ navem onustam necessariis ad 535 victimum desubassent, istamque onerariam contigisset a Romanis interceptam abduci, Galatenses eo facto indignas misisse e suis qui imperatorum navarchum ejus facinoris auctorem interficerent, qui et re ipsa intersectus ab ipsis est. Nam quidem ob causam, uti et aliam quæ prius acciderat, de qua mox dicimus, penas utique gravissimas irato ipsis plurimis utroque isto nomine imperatori dedissent, nimis gatus ejus animus fuisset necessitate rerum et periculo rei summae Romanæ, successibus retinibus Catelanorum in extremum adhucque discrimen, nec spem aut facultatem auxillii ullius alii undequam a Galatinis Genuensisibus habentis. Haec Augustum coegerunt compressa iracundia placatum se ipsis ferre, cohilibereque Romanos, qui jam e portibus urbis adversus Galatenses processerant ultri necem navarchi occisi, missis ad eos undique denuntiationibus absistendi a cœpto, abstinentiisque D a sociis violentiæ, minis etiam additis atrocium poenarum in eos qui contra facerent, tanquam suorum mandatorum contemptores. His freti Amegabari occurserunt ultra classi Gennensi appellenti, canique uti haud dubie amicam excipiunt. At Genuenses dum obiter per quae praetererant orbis et vicina urbi littora, vestigia incendiiorum grassatissimoque hostilium recentissima conspicunt, admirantes nosse avebant quid haec essent, a quibus et quas ob causas attentata, cum ipsis Inter haec cogitationes jam subeuntibus portum obvium se ferens Mpyrigerius ille de quo multa superius diximus, dux tum Amegabariæ classis, colloquio cum navarchis triremum istarum Genuensium petito, a primis inititis res illic ipsis que loco esse originemque et seriem controversiarum cum Ro-

διελθόν τέλος προστίθεται καὶ τὸ αὐτοῦ μὲν ταῦτα Α καὶ. Ήσρὶ τῶν διὰ τοὺς Φρερίους τοὺς κατὰ τὴν πράξειν ἐκδεκήσεως ἔνεκα, εἶναι δὲ καὶ Γεννουΐτας
κνωπόνθεος σφίσιν, ὡς ἐκ πολλῶν ἐστὶ μανθάνειν, εἰ
βούλοντο· ἐκεῖνοις δὲ καὶ βασιλέα χοίρην καὶ δι’
ὅργης ἔχειν μεγίστης καὶ ἄλλων μὲν πλειστῶν ἔνεκτο,
ἄλλα καὶ φρερίοις βοηθοῦντας ἐκπίπουσι τῆς κατὰ
τὴν πόλιν καθέδρας αὐτῶν, ὅπ’ ὅργην σφίσι γενέσθαι
ἔμφρενος, καὶ ἀπορημένους εἶναι τὸ παρόπαν τῷ
θεοῖς· ὥστε καὶ ἐπικεκλεῖσθαι σφίσις τὰς πέμπας
τῆς πόλεως καὶ τὴν πρὸς βασιλέα συνήθη πρόστιον
ἀντρόπεσθαι. Τούτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἔμφροροῦντα τὸν
Μητρογύριον τὰς τῶν Γεννουΐτῶν γνώμας μαλάττειν
πειρᾶσθαι ἐφ’ ὁπερ καὶ μετ’ εἰρήνης ἀπαλλαγέσιν.
‘Ἄλλ’ ἔκεινοι σοφώτεροι τι ποιοῦντες καὶ τὰ καθ’
αὐτοὺς ἀπερτῶντες νυκτὸς ἐξ αὐθῆς πέμπουσι πρὸς
πόλιν τὴν πάντα παρὰ τῶν οἰκείων πυθέσθαι, καὶ ὅπως
ἴστι τὸ μετά τοῦ βασιλέως αὐτοῖς θέλημα. Καὶ μέχ
μὲν τριήρης ταχυναυτοῦσα εὖθὺ τῆς πόλεως ἐπλει,
κατὰ πύστιν βεβαίαν, πρὸς τοὺς κατὰ [P. 373] πόλειν
Γεννουΐτας.

B

‘Ηγάνδ’ οὐ χείρον ἐν ποσούτῳ τῇ περὶ τῶν φρε-
ρίων διασταρῆσαι. Τόπος ἀνείτο τῷ θηριοστήριῳ κατὰ
τὴν ἀγόραν, διὸ καὶ ἀξιώσαντες ἔξωνοντα φρέριοι
βασιλέως προστάζεντος. Τὸ δὲ αἴτιον, ἐφ’ ὃ μονή
τις συστατή σφίσι. Καὶ φίλοτέρως συνίστατο, πολ-
λῶν παρ’ ἕκατερα κωλυθόντων καὶ ἄλλων μὲν ἔνεκα,
μάλιστα δὲ διὰ τὸ τῆς ἀκριδοῦς θρησκείας ζηλωτι-
κόν· παρ’ ἣν αἰτίαν καὶ ὁ πατριαρχεύων ὄπονιζό-
μενος τὸ πρὶν τε ἀνελκυσθεντινὸν ὄμολογίας καὶ βεβη-
λοῦν ἤρετο τὸν τόπον. “Οὐ δι’ καὶ δεινὸν τοῖς φρε-
ρίοις ἔδοκει, καὶ ἀντεζήλουν φιλονεκτότερον, εἰ μονήν
Ιεράν ἔσταθεῖσαν τέως, ἐν ᾧ καὶ θυσιαστήροις μὲν
ἐπήχητο καὶ ὅμνος Ιερῶν ἀνδρῶν ἐκτελεῖται, σώματα
δὲ τεθάψατο συνέδη, μεταποιεῖν εἰς κοινὴν κατήμα-
την οὐκ ἀπώκνουν οἱ τέως ζηλοῦντες τὰ θεῖα. ‘Ἄλλ’
ὅμως τὸ δοκοῦν ἀκριδές τοῖς θρήσκοις παρώμα,
καὶ βασιλεὺς συνεργεῖν ἤξιότο. Καὶ δι’ αἱρέσιν ἔχων
ἀνειλέγειν τῷ Ιερῷ ηὔδοκει τὴν μεταποίησιν, καὶ τῷ

manis suarum exsequitur. Tum adjungit hæc quæ
mirarentur a se facta, justam ultionem repeten-
tibus intolerabilium injuriarum quas a Romanis
et imperatore **536** passi essent. In quo ipsos
contendebat adjuvari pro virili a Genuensibus
debere, tum quoniam, ut ex multis posset intel-
ligi, earumdem ambo populi partim et quasi fo-
dere inter se devincti essent, tum vel maxime quia
eumdem utrique adversarium pariter injuriousum
et infestum imperatorem experientur. Hoc enim
se ipsis verissimum nuntiare, si forte nondum
propter absentiam ab urbe cognoverint, flagrare
nunc cum maxime Andronicum in Genuenses ira
maxima, cum aliis causis plurimis accensa, tum
præsertim quod opem manu tulerint Freris, quando
illi sede ipsorum et cathedra in urbe per vim
expellebantur; cuius ausi atrocitas tanta impera-
toris aestimatione judicata sit, ut ab illo is tempore
se palam atque irrevocabiliter infensem vehemen-
terque iratum degentibus Galate Genuensibus
ostenderit, adeo quidem ut jusserit illis oculidi
portas civitatis, sicque auferri facultatem interdum
adeundi, ut antea consueverant, imperatoris. Illis
suffisque id genus multis ad scopum quo aspirabat
accommodatis Mpyrigerius memorandis delinire
atque inflectere in suas partes animos Genuensium
conabatur, eo consilio ut saltem ab illis impetraret
ne vim atque arma in suos verterent. Verum illi
haud paulo sapientius arbitratī minime sibi festi-
vandum in re tanta esse, dilato interim responso,
ipsa nocte fidos submittunt in urbem homines,
sedituros e suis et strenue quid compreserint
relaturos, quo esset Augustus in ipsos animo.
Præcucurrit ergo Galatam cum his mandatis una
irremium, quæ certam postmodum de vero rerum
causa, consultis propriis illic diversantibus civibus,
fidem reportaret.

28. De iis quæ geri paulo ante contigit circa Frerios
in urbe.

Interea non erit, opinor, abs re distinctionem huic
loci declarationem inscrere negotii Frerorum, cu-
jus factam obiter mentionem in oratione Mpyrigerii
modo vidimus. Locus erat vacuus, juris et usus
publici prope forum, quem cum sibi vendi Frerii
Latini monachi petiissent, annuente imperatore,
soluto pretio quantum convenerat, obtinuerunt.

537Causa ipsis ejus emendi fuerat voluntas illuc sibi
monasterium condendi; quam in rem statim post
soli possessionem adiitam manu atque impensa in-
cumbeantibus, inter multas licet variis obsiari conan-
tium interpellationes, cito adiitum ad instigium
perductum cunctis etiam ad habitationem et sa-
crorum functionem opportunis splendide magnifi-
ceque instruxerunt. Displicebat adiutum ea res
nostrorum plurimis, cum alias ob causas, tum
maxime propter aversionem vehementem qua a
ritibus doctrinaque Latinorum abhorabant, quo-
rum sacra disciplina exercitium in urbe ostentari
publicum haud concoquere præ suæ melioris, ut
certo eredabant, religionis flagrantiori zelo taciti
poterant. Ergo per hos instigatus patriarcha ag-
gredi non dubitavit, spretis rēscissisque conven-
tionib; utrumque assensu imperatoris roboratis,
Latinos monachos inde pellere et sacram adem,
more ornatam Italo, in qua rite proprio sacris
operarentur, profanare. Id enimvero attentari Fre-
riis peracerbum nec tolerandum videbatur. Alle-
gabuntque contra contentiosissime haud fas esse
sacrum monasterium publica auctoritate constitutum,
et in sibi peculiarium legum ac ceremoniarum
possessione aliquanti jam temporis permisso usa
confirmatum, in quo aliare stet erecum sacrificiis
fungendis, in quo a rite consecralis viris Deo
laudes ecclesiastico more cantentur, in quo da-

μὲν ἀμηραλῆ τὸν τόπον ἀπεχαρίζετο, τοὺς δὲ φρε-
ρίους ἄξιοις ἀποτιμήμασι θεραπεύειν ἤρειτο, καὶν
αὐτοὶ τὸ παράπαν ἀποστυγοῦντες τοῦ μὴ μεταπί-
πτειν προείντο καὶ τὴν ζωήν. Πλὴν δ' οὐχ οἷος τ'
δυτες πρὸς βασιλικὰς ἀντέχειν διαταγὰς, πρὸς μό-
νον τὴν εὐλαβῆς περὶ τὴν θεῖαν τοῦ προστάσσοντος
ἀφεώρων. Καὶ λεπά μὲν ἔκεινα καὶ πᾶσαν τὴν αὐτῶν
ἴκοιμασίαν ἀμετάθετον εἰλαχότες, οὐδὲν διττόν καὶ
περὶ τῶν λοιπῶν οὐτω διατεθέντες ὡς μηδὲν ἔκειθεν
τῶν τοῦ ναοῦ μεταθεῖναι, ἡμέλουν ὡς μὴ ἀν μετα-
θησομένων, ὡς γε σφᾶς οἰεσθαι. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις
ὁ κρατῶν τηνωχλεῖτο καὶ ἀπαραίτητον κατενόει τὴν
ζίαν, πέμψας τῷ τῶν Πισαίων ἔξαρχῳ προστάσσει
ἐκ γειτόνων ὅντι συμπαραλαβόντα τοὺς ἐν τῷ καθ'
λεοῦ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου λεπεῖς [P. 374] ἐπιστῆ-
ναι τῷ τόπῳ, καὶ γε τοὺς μὲν περὶ αὐτὸν ἐν ἀξιοπί-
στοις τετάχθαι μάρτυσιν ὡς θ' εὔροισν καὶ μετα-

Α θεῖεν, μηδενὸς τὸ παράπαν ἐτκυλευμένου, τοὺς δὲ
λεπεῖς εὐλαβῶς ἀναλαβόντας τάκει κείμενα ἐν τῷ τοῦ
κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων μεταθεῖναι ναῷ. Ότις δὲ
γέγονε ταῦτα καὶ ἐπράχθη ἡ τῶν λεπῶν καὶ τῶν
ἄλλων μετάθεσις, οἱ ψρέριοι μηδὲν ἔχοντες δι τοὺς
ἄλλους χρήσαιντο, πρὸς τὸν ἐπιστάντα τὸ πάν τῆς
δργῆς ἔξεκένουν, καὶ ἀνεκάλουν πρὸς Γεννουΐτας
κατὰ τὴν Περαιάν, καὶ τῇσιον τὸν καταφρονηθῆν
ἀμύνασθαι. Καὶ δὲ ἔξουσιαστής ἐκεῖνων, τὴν ἐπὶ^c
τούτοις ἀμυναν τῶν καλῶν ἡγησάμενος, ἐκπέμπει
κρύψα τοὺς ἔκεινον ἐγγῆς θανάτου ποιήσοντας.
κτανεῖν γάρ οὐκ εδικαίουν, ἀλλὰ σπάθαις οἰκεῖν
ἐσχάτως. Ἐνεδρεύσαντες τοίνυν ἔξεπλήρουν τὰ τοῦ
βουλεύματος, καὶ πολλαῖς τὸν ἀνθρωπον ἐπεισπεσάν-
τες ἐκ τοῦ αιφνῆδην ἥκισαντο, ὡς φοράδην οἷκοι
μόλις πιστεύμενοι ζῆν ἀπαχθῆναι. Τούτο βασιλεὺς
εἰς ἁυτὸν ἀναφέρων ἀπὸ προσώπου τ' ἐποιεῖ τὸν

nique corpora Christianorum defunctorum depo-
sita in sepulturam sint, reserari rursus mutarique
in vulgare diversorum. Aīque hæc quæ a nemine
possent fieri, minime aiebant convenire ab iis al-
tentari qui studium ferventius erga res divini cul-
tus profiterentur. Talia illi quamlibet constanter
obtendentes nihil agebant, utique apud hominem,
qualis erat patriarcha, irrevocabiliter quo inten-
disset ruere solitum. Ergo is præjudicatis suis
indulgens affectibus, et persuasus zelo illo quo
ferebatur exactæ religionis, debere se omnino
qualemcumque aliam, maxime autem Latinam, a
libero exercitio, in loco præsertim tam publico me-
tropolis sui patriarchatus, prohibere, urgebat ni-
hilo remissius quod coepérat, et opem imperatoris
ad perrumpenda quæ amoliri per se ipse nequiret
obstacula implorabat. Pendebat Andronicus ex
eius nutu, nec suo patriarchæ pro viro eximiæ
sanctitatis gratiæque apud Deum maximæ a se du-
dum culto negare quidquam aut contra boscere ulla
in re poterat. Itaque amotionem inde Freriorum,
quam is cupiebat, ipse auctoritate mandavit sua,
eam in executione invidiosa moderationem adhibi-
bens, ut loci quidem ac soli proprietatem Latinis
eripiendi homini Latino condonaret Ameralæ,
Freriis autem expensas quas in emptionem et or-
natum loci fecerant refundere se 538 paratum
profiteretur; quod quidem ipsi recusarunt, nulla
se adduci conditione posse præ se ferentes ad ces-
sionem templi propriae, quod ad extremum defen-
dendo vitam etiam non dubitarent impendere. Ac
videbant illi quidem facile haud snarum esse vi-
rium mandatis imperatoris obniti, confidebant
tamen ex ea quam celebrari audierant Andronici
erga res sacras reverentia, nequaquam illum eo
usque ruiturum, ut manu rapi ac dispergi jubere
sacram templi Christiani supellectilem. Quare ipsi
recusantes, prout Jubeantur, res suas alio trans-
ferre, sibi spondebant neminem alium ipsis eas
invitis loco moturum, Augusto id scilicet præscri-
bere non ausuro. Tamque secure indormiebant

tali fiduciae, vasis sacris ac vestibus palam in pro-
patulo relicts assidentes, ut nihil minus quam vim
ab imperatoriis ministris formidare viderentur.
Interim qui semel Andronicum ad id negotium ca-
pessendum impulerant, non desistentes eidem ut
coepit absolveret instare, eo denique perpulerunt
principem, clare jam videntem nunquam Latinos
monachos voluntarie cessuros, nec perfici rem
citra vim posse, ut Pisanorum exarcho, ædes in-
colenti vicinas Latinorum monasterio, mandatum
dederit assumptos e templo et ipso propinquo san-
cti Petri apostoli sacerdotes Græcos in templum
Latinorum inducendi, iisque loci præfecturam in
perpetuam deinceps tradendi possessionem,
ipsum imperans in censum exactum referre, sub
testimoniō fide dignorum hominum, tam ea que
inveniret in templo Latinorum, quam qua inde
allo transferret, diligenter cavendo ne quisquam
eorum re ulla sua fraudaretur; curare quoque
præterea ut sacram omnem supellectilem in Fre-
riorum monasterio inventam et numerato accep-
tam Græci sacerdotes reverenter deportatam depo-
nerent in memoratio principis apostolorum templo.
Ut autem hæc facta sunt et executioni plene
mandata sacerdotum vasorum, librorum, vestium
aliarumque id genus translatio rerum, quæ Latinis
in usu fuerant, percusi casu inopinato Frei,
539 nec quid agerent aliud habentes, toiam
iram in exarchum Pisanum, qui negotio præfue-
rat, effuderunt. Huac igitur acerbe conquerentes
accusarunt apud Genuenses habitantes in Peraz,
orantes ut in contemptorem communis religionis
sacrilegum pro meritis vindicaret. Existimavit
magistratus Genuensium æquam a se rem pei,
præclarumque sibi fore facinus ultionem de Pisano
gravem sumere. Submisit igitur sicarios, qui clam
circumventum plagiis atrocibus cædendo proxime
necem adducerent: non enim certis de causis
plane interfici volebat, sed gladio ultra mortem
vulneribus exarari luctulentis. Fecerunt emissari
quod jussi fuerant, et irruentes ex insidiis

τῶν Γεννουΐτῶν ἀρχοντα, καὶ σφιν ἐφ' ἡμέραις ἐπι-
ζηγοῦσις: τὰς τῆς πόλεως πύλας προσέταττεν, ἀναρ-
τῶν τὸ πραχθὲν εἰς κρίσιν τοῦ κομμουνίου, μέλλον-
τος ἑτέρου κατὰ πύστιν ὅσον οὐκ ἡδη τὴν ἀρχὴν
διατίξεσθαι. Ταῦτα Μπυριγέριος τότε ὡς λαβὴν
προτίτεινα σκανδάλου, καὶ ἀλλοτριοῦ τοῦ βασιλέως
τὰς ἑκείνων γνώμας ἐπείρα, μή εἰδὼς, ή καὶ ἔκαν
παραδεῖπον, ὡς βασιλεὺς φθάσας σφίσιν ἔξεμπεινέστο
καὶ ἐμμάχους προσελάμβανεν, ἀγγελθέντων τῶν
σύτοις πραττομένων. Ήτος ἀωρὶ τῶν νυκτῶν ή ναῦς
ἴκεστη καὶ ἡδη Γεννουΐταις ή τῶν νηῶν ἡγγέλλετο
ἀριζεῖς, προσέτε δὲ καὶ τὸ ποιητέον ἔπειτο ὡς εὐθὺς
ἐποστρεψθντων καὶ κομισόντων τὰς ἀγγελίας, εὐθὺς
ικεῖνον παρὰ βασιλέα ὅπλα λαμπτῆρσιν ἀφιγμένοις
τὰς ἑκείνες ἀκχωρήσιες ἐλάμβανον, ὡς εἰ μὲν ὑπο-

A κλιθέσιν ἀντιμαχοῦσιν, εἰ δ' ἀνθίστατο, εὐθὺς πο-
λεμεῖν, καὶ πλήθους συχνοῦ πρωτας Ῥωμαῖκοῦ τοῦ
μὲν κατὰ τὰς ἀκτὰς στησομένου πρὸς ἄμυναν, τοῦ
δ' ἀλιάστις διαποντίου γενησομένου· οὐδὲ γάρ ἀπέβλε-
ψεν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐ ποιήσων, πρὸς ἐκείνους δὲ τὸ
πᾶν πράξοντας. Σφίσι μὲν οὖν τὸ δάος ἦν κερσί,
καὶ ὑπέστρεφον.

κθ'. "Οπως Ἀμοράδαρο τε καὶ Κατελάρος κατε-
πολεμήθησαν.

Βασιλεὺς [P. 375-376] δὲ μυρίους ἀξήλα μεθ'
δπλων, πορθμὸς δ' οὗτος νηῶν ἐπληροῦτο διαπλωτ-
σομένων πρὸς Ῥήγιον. Οὕτω δὲ καλῶς ἐπέστησαν
οἱ πεμφθέντες, κάκενοις ἐξ ἑωθινοῦ στερβά συν-
ιστατο μάχη, τοῦτο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν δῆλω-
σιν, τοῦτο δὲ καὶ τρόπον ἀνάγκης. Τοῦ γάρ Μπυρι-

nihil minus opinantem exarchum Pisanorum tot
eum cruentatum ensium ictibus reliquerunt, ut
miser a suis e carnificinæ loco eum modica spe
vitæ manibus donum referretur. Hoc, ut erat,
in sui contumeliam intolerabilem factum inter-
pretatus imperator continuo prætorem Galaten-
sium, in comitatu ad res ipsorum curandas ver-
sari soldum, apparere deinceps coram se vetus,
ipsisque ad dies aliquot præcepit obserari portas
urbis, nec in eam ulli eorum aditum permitti. Η
Hac sic Augustus egit, sensum quidem injuriæ
significans, ejus tamen ultionem nondum eresse-
quens; cuius cognitionem reservandam integrum
putavit novis magistratibus Galatensem. Nam
res publica illorum concilio quodam publico lecto-
rum e gente procerum gubernabatur, cuius erat
regimini certum temporis spatium præscriptum.
Hoc exacto aliud communium (sic enim id collegium
res gentis administrantium vocabatur) priori
succedebat. Cum igitur audisset imperator instare
istius mutationis diem, et mox novos delegatos
abrogato veteribus imperio habendas rerum sumptu-
ros in manus, apud hos, ubi magistratum ini-
tissent, expostulare de Pisani exarchi oppressione
decreverat. Talia porro Mpyrigerius in ea quam
retuli ad Genuenses peregre adventantes oratione
cupide ut ansam opportunam arripuerat alienandis
ab obsequio imperatoris illorum animis atrocique
lis inserendo in ipsum odio. Nempe aut nesciebat, D
aut sciens dissimulabat, placatum ultra jam 540
antea Genuensis imperatorem, prolixa perpe-
ram actorum impertitis venia, etiam renovandi
federis instaurandæque societatis probatas accep-
tasque ipsis conditions obtulisse. Id ille strenue
præoccupaverat facere, nuntiato ipsis adventu
sapientis memoratarum e Genua triremum, et inde
orio metu provido imminentium urbi malorum,
si eae, junctis præsertim cum classe Catelanica
viribus, aperto bello Romanos adorirentur. Itaque
navis, quam diximus, ad explorandum missa simul
appulit Galatam, et missos ad cognoscendum rerum
statum exposuit in littus, confessim ii edoceti a
moderatoribus reipublicæ de optima in gentem

C iporum imperatoris voluntate, negarunt delibe-
randum esse amplius, cum ipsone an cum ejus
hostibus Amogabarisi arma conjungerent. Pro
urbe, quæ ipsis communis cum Romanis quasi
patria esset, sine ulla cunctatione pugnandum esse
adversus illius oppugnatores. Hoc nuntio ad
classem operientem foris in salo per celeriter
reversam allato triremim subito ex ea delegati
quidam ad imperatorem profecti nocte ipsa in-
tempesta, præludentibus facibus, admissi ab eo
perbenigne sunt. Eo colloquio constitutum est
classem Amogabaricam et Catelanicam, nisi ultro
eligeret cedere acceptisque pacis legibus abire,
primo mane junctis viribus Romanorum et Ge-
nuensium oppugnandam. Promisit imperator cum
prima luce apparituras Romanas copias, partim
dispositas per oram maris ad jaculandum inde
in Catelanos, partim e ripa evectas pectoriis
navibus, ut prælio navali pro virili rem gererent:
nolle quippe se dixit suos otiosos sedere spectato-
res certaminis sociorum, sed partem ipsis laboris
ac periculi, ut consentaneum erat, pro aris focis-
que certando capessere. Ab his conventis digre-
dientes ab Augusto legati Genuenses per nocturnas
adhuc tenebras, cum fuali quisque in manu,
regressi ad suos sunt.

29. Ut Amogabari et Catelani prælio rici sint.

Eduxit autem imperator decem armatorum millia,
quos quæ ferebant naves Rhegium eentes tanto
erant numero, ut totum hoc maris spatium quo
urbs a Rhegio dirimitur iis expleri videretur. Ex
parte porre Genuensium, vixum plene reversis
quos ab iis ad Augustum missos diximus, a primo
diluculo acer est impetus in Amogabarios factus.
Causa properandi fuit, 541 præter allatas a lega-
tis conventiones cum imperatore initas, etiam
nova necessitas inde orta quod per noctem Mpyri-
gerium compererant, desperata cum duxoribus
classis Genuensis pace, tentasse alienare classia-
rios ab ipsis: circumiectum enim triremes navar-
chos singularum magnæ pecuniae pollicitationibus
dellaire studuisse, ut pugna temperarent navesque

γερίου ἀπογνόντως τὰς εἰρήνης, καὶ μεγάλα χρήματα τοῖς νυμάρχοις καθισταγκουμένου, εἰς ἀφεθέσεν, καὶ οὕτω σφῶν μαλακιζομένων, οἱ ἐπιβάται ζηλοτυπήσαντες εἰς μῆτερδαίνοιεν καὶ αὔτοι, εὐθέως πρωΐας ἔρχουσι μάχης. Καὶ πρῶτον μὲν ἀκροδολισμῷσις Ἀμογαβάρους παρακινοῦσιν, ἐπειτα δὲ καὶ εἰς ἀνάγκην τοῦ μάχεσθαι καταστήσαντες κυκλοῦσι τούτους. Καὶ πλέπουσι μὲν οὐκ ὅλης ἐξ ἑκατέρων, καὶ τραυματίαι γίνονται πλειοὺς· ἀλλ' ὑπερτερούσις Γεννουΐται, καὶ κατὰ κράτος αἱροῦσι τὰς ναῦς, μιᾶς ἀποδράσης καὶ μόνης. Οὐ γάρ Μπυριγέριος ὡς ἀπαξετῷ τῶν νηῶν ἥγεμόν προσῆλθε, ἐπειδὴ ἀπρακτὸς οἱ ἡσαν τὰ προσβαλλόμενα, τὸ ἴδιον οἷμα ἔκεινῳ προσανετίσει, καὶ εἰσδὺς τὰ τῶν καταστρωμάτων κατώτατα, ἔκεινων δινωθεν πολεμούντων, αὐτὸς ἀπόλεμος τὸ παράπαν δίνειν. Τῆς δὲ αὖτις ἡμέρας, ἣ τις ἦν τριακοστὴ πρώτη Πυαντιώνος, σταθμῆράς ισταμένης μεσημέριας, ἦν ὁρὸν τὸν πορθμὸν διναπλεούσας τὰς τριήρεις ὑπὸ κώπων καὶ συριγμῶν, πλήγη τὰς μὲν μετ' ῥύκστρου στόλου καὶ μειζόνων φρονηματισμῶν, ἐπιέρδοιζούντων καὶ τῶν συμβόλων ἔκεινων πρὸς ἄνεμον, τὰς δὲ ἡττηθείσας ἀκόσμους καὶ ἀσυμβόλους, ὑποσαλευούσας μὲν τῷ διθέψῃ ὑπὸ κώπων

B

Αἱ μετρίαις, τρόπου δὲ ἐφολκίων, ἐξημμένας τῶν προθεουσῶν προτόνοις μηχιστοῖς, καὶ φερομένας ἵνα ἔκειναι καὶ ἀγοιεν. Ός γρῦν τὴν ἀκρόπολιν Ἐκαμψύν, ὅδη, μὲν ἔκεινην τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπειπαντο, ὅντα δὲ που τὰ μέσα τοῦ ἀγρου Φωκᾶ καὶ ἐπιτάδε ναιλοχησάμενοι ἀπεπάνοτο. Τῇ δὲ ὑστεραὶ νῆας μὲν ἔκεινας τὰς ἡττηθείσας, οὐτας ὡς εἶχον, αὐτάνδρους πρὸς οἰκείους κατάγουσι καὶ ἐν τηρήσει ποιοῦνται παντοίᾳ, αὐτοὶ δὲ τῷ βασιλεῖ προσκληθέντες τὰ εἰκότα φιλοφρονοῦνται. Καὶ τοῖς μὲν νυμάρχοις τὰ τῶν ἀναδολῶν ὡς εἶχον, πρὸς βασιλέων φιλοτιμότερον μετημφίαστο, τοῖς δέ γε πλήθεσι τὰ εἰς δαιτὸς φιλοτιμίαν ἔδιδοντο. Αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἡμέραις προσμείναντες, μήτε τι τῶν σωμάτων μήτε τι τῶν πραγμάτων δύντες, χρημάτων ἀποδόσθιοι ἦδούντο. Άλλα καὶ ὅπλα μισθίοις μὲν συνεφώνουσι ἐπὶ τοῖς κατὰ τὴν Καλλίου στρατεύειν, τέλος δέ, ὡς ἐδόκουν, γνωσιμαχήσαντες διὰ τοὺς ἔκει Γεννουΐτας, οἵματι ἐξ αὐτῆς συμπαραλαβόντες καὶ Μπυριγέριον σύναψαν τοῖς πρωτίστοις αὐτῶν πρὸς τὴν τῶν Λαζῶν ἀνέπλεων χώραν, μίαν μόνην [P. 377] τῶν τριήρων πρὸς τὰς αὐτῶν ἡθη εἰς δῆλωσιν ἀπολύσαντες.

alio flacterent; neque hoc frustra fecisse: emollire quippe quosdam coepérat. Movit ea res cognita vectores aemulatione lugri, indignantes videlicet salis navarchis certam, eamque amplam mercedem constitutam, se prædæ omnis, si prælio abstinerentur, expertibus. Quare occupant illucescente vix aurora pugnam invadere. Ac priusq[ue] iaculationibus Amogabaro excitant. Deinde cunctantes tamen, spe videlicet promissæ a navarchis remissionis, circum amplexi, ne elaberentur, naves ipsorum tritemum ambitu soactum, in necessitatēm ineluctabilem pugnandi coniunctioni. Quidam non pauci utrumque, plures autem vulnerantur. Sed Gennenses superant, cunctis hostium, præter unam, quæ effugit, solam, vi potiti navibus. Inter causas, cur sint tam facile Amogabari sujacti, non postrema forte fuerit Mpyrigerii ducis, ipsorum ignavia, Is hand procedere quos instruxerat dolos sentiens, et desperata summa rerum, propriæ saltē consulere saluti studens, adito summo præfecto Genuensis classis ipsi deditiōnem sui, vitam pactus, fecit. Admissusque ab illo altissimeque sub tabulato navis absconditus, dum in ea superne a discurrentibus per foros militibus pugnabatur, otiose ipse delituit, discriminis plane tptius expers. Eius igitur meridie diei, quæ prima et tricesima mensis Maii numerabatur, spectaculum urbi latum fuit videre longa serie præter oram mari, enectas nostram, vietrices pariter Gennensem, et vietas captivasque Amogabarorum naves, illas festo insignes ornatus, vexillis speciose volitantibus, non sine sibilo. illa leniter impellentis, auræ consonoque remorum 542 plausu, has deformes luctu, spoliatas, insignibus, clandicanti ægre remigio proœcta temereque fluctu impulsas huc illuceque, ac vice remulci-

præcedentibus vietricibus annexas rudentibus prælongis, sicque pertractas quo illæ cunquæ ducerent. Ut autem cuneum Acropoleos flexerunt, rectam illinc tenere ad suos Galatenses recusarunt viam, sed supra evecti circa medium ore sancto Phocæ prætentæ, citraque appulsæ littori, acquieverunt. Postridie naves quidem illas bello captas cum vectoribus earum ad suos perducunt et idoneis eas custodiis sepiunt. Ipsi vero viettis accitu imperatoris ad eum profecti, quibus præ erat significationibus honoris et benevolentiae sunt excepti. Ac navarchi quidem conspicui fulgebant missis ad quemque illorum, ab imperatore speciosissimis indui vestibus; vulgo autem classiariorum jussu ejusdem large in epulas cibaria vaseque præbebantur. In his remissionibus cum dies aliquot transegissent, non tamen emolliiri tanta humilitate potuerunt ut imperatori quidquam de fructu victoriae tribuerent, nec partem ullam prædictæ spoliorum, nec vel ex captivis unum ei donantes. Offerebant cuncta illa venalia, non parvo singulis pretio taxato: gratis nihil largituros se probabantur. Hinc invitante ipsos imperatore ut sub pacto, mercedis ire militatum adversus Catelanos Callipolim obtinentes vellent, primum de summa pecunia ipsis ab Augusto hoc nomine pendente altercatum est; interimque dissensione circa id inter classis duces orta, instinctu, opinor, inquinorum Galatæ Genuensem, qui quodam jam ante, ut dixi, scđere, præoccupati, a Catelanis erant, omnes sublati, repente ancoris, cursum Lazos versus intenderunt, assumpto secujo, cum præcipuis Amogabarorum, Mpyrigerio, una dentata et tringanib[us] ipsoiū ad suos, ut nondaret quæ contigerat, remissa.

L. Οπως ἀκριβητας κατά πόλεμον οι Ρωμαῖοι. Α νοι τῶν κακῶν, δινετον εἰων. Τὸ δ' ἦν ἀπάτη· καὶ γέγρ
καὶ αὐτοὶ ἵππεῖς τε καὶ πεζοὶ, ὁγαθὸς τὴν τῶν διπλῶν [P. 378] ἔξιν καὶ ως ἰδεῖν ἀπρόσμαχοι, ἐνεδρεύουσι. Τότε γοῦν τὸ μὲν καθαρὸν τῶν Ρωμαϊκῶν σιντάξεων ἐν ὅπλοις ἦσαν καὶ τὸν πόλεμον προσεδόκων, οἱ δὲ πλεῖστοι περὶ τὴν φανεῖσαν λιχνευσάμενοι λείαν ἐξέθεον ἀσυντάκτως. Καὶ εὐθὺς οἱ ἐνεδρεύοντες εὐσυντάκτως ἐξ ὅτι μάλιστα καὶ πεφυλαγμένως ἀρώματον. Παρ' ἐκάτερα γάρ ἐνδεῖς ἵππου δύο πεζοὶ ἐδοχμίαζον, Ἰταλικοὶ τόξοις καθωπλισμένοι· αὐτοὶ δὲ μετὰ πελτῶν καὶ παλτῶν, ἐπιχωρίων δοράτων, ἢ δὴ τὴν παλαιὸν ἄγγινας ἐκαλοῦντο, τὸν πόλεμον ἀπειδάρρουν. Οἱ δὴ συστάντες μάχην ἐστησαν κρατιάν. Καὶ πίπεοισι μὲν ἐκατέρωθεν, τέως δ' ἐπὶ τοῦ προτερήματος γίνονται Κατελάνοι, καὶ μέχρι
B. καὶ Μονοκαστάνου τόπον κατατρέχουσι καὶ φονεύουσιν. Η δὲ πύστις ἐπὶ διακοσίοις ἔστα τὸν φόνον, πληγέντων καὶ αὐτῶν ἡγεμόνων. Τότε βασιλεὺς ἐκ βασιλικῶν ἔξωθεν μηνυμάτων μαθὼν τὸ συμβάν ἥλγησε τε σφόδρα, καὶ ἐν ματαγνώσει ἦν τοῦ μὴ παντάπασιν μετελθεῖν Γεννουΐτας ἐκείνους, καὶ μισθώ-

30. *Uit successu infelici Romani pugnaverint.*

543 Restabat inde imperatori sollicitudo pellendorum Callipoli boctium; quod qua vi quibusve copiis oonitudo aggredetur, haud in expedito erat. Intendebat curam, quod auxilia Callipolim tenentibus adventare cerebantur. Andiebatur quin etiam cogitare ipsos de advoeandis in subsidium ex opposita continente Persis. Exercitum quoque navalem cui frater nothus Theuderichi prætererat rursus in nostro mari appariturum, jactabat fama, ceterum junior Augustus Michael, haud et ipse tali articulo cessabat rerum aut negligebat bellum Catelanicum; sed motis ab Adrianopoli strenue castris progressus usque Pamphylum, inde magnum hetariarcham Ducam et magnum tzauzium Umpertopulum, tertio insuper his addito Bossilam, satis ad rem bene gerendam et numero et apparatus instructos misit adversus Amogabaros Callipolim occupantes. Hi tres imperatorii duces castris a Branchialio aliquantum ulterius promotis parati ad facie decertandum stabant, sicubi hostis apparen-
B. tis pugnae copiam daret. Porro Amogabari pri-
mum studuerant liberare se pericolo quod a Calli-
politanis genere Romanis, forte a tergo insurrecturis,
dum ipsi contra exterius oppugnantes arcem defen-
derent, timeri jure poterat. Id illi sibi videbantur
assecuri nullo prorsus Romanorum intra Callipolim relinquendo. Cunctos enim in sua quemque navicula, superimposita ibidem singulorum re domes-
tica et pretiosa præsentim supellectili, salo imposuerunt intra portum, acri jugiter invigilante custodia illi miserande plane multitudini, cuius et corpora et opes, præda dominis crudelibus certa, servabantur. Ab hac jam parte securi liberos animos ad belli prudenter administrandi rationem indagandam converterunt, tali fraude composita. Extruserunt in agrum quasi temere magnam vim

incusis deditam pecoris, prope colloquato in insidiis peditatu equitatique suorum fortissimorum **544** militum, optime ad prælium instructis. Oulatus aiei Romanæ conspectus errantis sine apparente præsidio armanti solvit ordines cupidine lucrandi, traxitque plerosque ad abigendam sibi facilem, ut putabant, et paratam prædam. At in eos sic inordinate discursantes impetuū ex improviso consur-
gentes e latebris faciunt Latini equites, duobus hinc inde optime armatis Italico arcu stipati adju-
tique peditibus, ipsis catastRACTI, cum peltis et tragulis, genere illic telorum usitato quæ veteri nomine angones dicebantur. His composite circumspeteque undique irruentes exceperunt paribus animis raptim coeuntes nostri. Acre inde committitur prælium, cadentibus utrimque multis. Sed victoria Catelanorum fuit; qui nostros cedendo mactandoque insecuri usque ad Monocastanum (id loci nomen) sunt. Fama vulgaris numerum occisorum e nostris ad ducentos redigit. Inter vulneratos duces fuerunt ipsi. Tunc Andronicus citis a Michaeli filio de re tota edoctus nuntiis, sero doluit quod non omnia quæ vellent large pollicitus Genuensibus illos omnino ad bellum contra Callipolim suscipiendum perpulisset. Intervenerat enim quædam ejus in lictitatione petitæ ab his mercedis parcimonia; qua sublata si quanta poposcerant pro illa militari opera stipendia prompte ac liberaliter donasset, capessituros eos statim fuisse apparebat arduam istam pellendorum Callipoli Amogabarorum provinciam. Nune avare suppeditando, quodque ipsum offerebat non continuo expedite numeratum, repreäsentando, voluntatem ipsis ejus aggrediende rei dempsorat; quam si tentassent, haud esset ista, de qua nunc moreret, clades secuta Romanorum. Petierant Genuenses expeditionis Callipolitanae sine mora illa subito post debellatam

μασιν οἵς ἀπῆτουν ἔξεχαγούσιμενον συμμαχεῖν πει· Λ ἀναπαλαιεῖν τὴν ἡτταν αἰροῦμενος. Οὐ γάρ ισχὺς θειν ἐπ' Ἀμογαβάρους, ὡς εἶχον εὐθὺς ὄρμήσαντες, ἀλλ' ὅμως περὶ τὰς δόσεις φειδῶ τινα καὶ ὑπερημερίαν ἐνδειχόμενον νῦν ἐπὶ τοῖς ξυμβόσιν ἀλγεῖν. Ἐκεῖνοι γάρ ἐν ἔξι χιλιάσιν ἴστων χρυσοῖς τὸ μισθώματα ἀπελθεῖν συνόλους καὶ μαχέσασθαι τὴν ταχίστην, τῶν περὶ τὸν Μπυριγέριον ἡδη ἐπιλογήτων βασιλεὺς δὲ πέμπτων τῷ μέτρῳ μόνῳ ἐπίστευε συμπληροῦν τὸ τῶν ἀπαιτουμένων ποσόν. Ής δὲ στήσαντες ἐκεῖνοι ζυγοῖς τὸ διδόμενον ἐδοκίμαζον καὶ ποὺν τὸ Ἑλλειπτικόν ἦν, ἔξωργίζοντα καὶ ἀλλως ἐν μεταμέλει ποιεῖντες, καὶ ἀντεπέστελλον τοὺς μισθώδες. Πάτροκλος δὲ ἦν τὰ ἐλλείμματα πρόφασις· ὡς γάρ καὶ ταῦτα βασιλεὺς ἐπλήρου καὶ πέμπτων ἔξωτρονεν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ λόγου τῶν βαυλισμάτων κρουσάμενοι ἰόλαις προστεινον ἐμπορίας, καὶ πρὸς αὐταῖς ἤσαν εὐθέως, καὶ ἀπελλάττοντο τὴν ταχίστην. Οὐ δὲ βασιλεὺς τοιαῦτα μαθὼν τοῖς ἰδίοις παρέβαλεται μισθώματα καὶ τριήρεις ἐξηρτύεται,

545 et captam Myrigerii classem adorienda preium sex millia nummorum. Imperator pecuniae ad eam solutionem signatae parcens, aurum infectum loco monetæ ad ipsos miserat, cura suis data ut explorato per stateram estimatoque pondere summam ipsis istam conficerent. Id lentum pensitandi ac supputandi dum negotium altercatiunculis trahitur, dumque illi queruntur tali commutatione monetæ in massam haud levi intertrimenti contrahi sibi fructum pecuniae promisse, otium scilicet alia cogitandi habuere: ac suggestribus contraria fautoribus Catalanorum ut faciliores persuasu essent, indignatiuncula efficit ipsa illa qua movebantur e diminutione sperati præmi. Pœnitentes igitur ostensæ voluntatis portatum ad se mercedis nomine aurum imperatori remiserunt. Prætextus autem merus fuit ista quam causabantur ex mutatione monetæ in massam emergens in diarium eorum jactura. Nam istud quidquid foret detrimenti compensatorum se aliunde Augustus recepit. Misitque adeo qui supplementum hoc representarent et negotium absolverent, remoris omnibus abruptis. At, ut dixi, serum id fuit, illis jam alienatis et in diversa consilia deflexis. Ergo sua obtendentes mercimonia, quorum rationes maturam ipsorum flagitarent profectionem ad Lazos, vacare nunc sibi aliis attendere præcise negarunt, confessimque solverunt. Quo imperator comperto, in suos Romanî generis destinata Genuensis stipendia impedit, triremes comparans quarum ope damnum cladi acceptæ repararet. Non enim summæ imperii vis ac robur deera, sed cum valeret vigeretque quasi caput reipublicæ, manus et actionum tunc necessariarum instrumenta languebant, infirmæ, inquam, militares Romanorum copiæ, quæ velut corpus faciebant, cui erat vice animæ potestas imperantis principis, nequidquam ipsa opera et satagens, dum coenatus illius omnes membrorum reipublicæ præci-

πειλελοίπει τῇ βασιλείᾳ, ἀλλὰ τὸ τῆς ἀρχῆς τέλειον ἦν, καν ἡσθένουν τὰ δργανα καὶ ἀτελεῖς αἱ λόγου ἔχουσαι σώματος στρατιωτικαὶ δυνάμεις, τῆς βασιλείας λόγον ἔχουστες ψυχῆς τῆς ἐπεισπεσύσης αὐταῖς ἐνδείας ἐφαίνοντο· παρ' ἣν αἰτιαν καὶ παρέφεροντα κάκ μικρᾶς κινήσεως εἶχον σφαδάζειν, κατὰ λόγον νεογνῶν ζῶων, οἱ δὴ τελεῖς οὖστης τῆς ἐν αὐτοῖς ψυχῆς ἀτελῆ τὰ δργανα φέροντα τὴν μὲν κινήσιν πάντως ἐνδεικνῦσι καὶ τὴν τοῦ κινοῦντος ἐνέργειαν παριστάνουσι, τὰ δὲ εἰκαλως καὶ ὡς ἔχουσι φέρονται καὶ παραβολώτερον ἔτουσι. Καὶ ταῦτα εἰσὶ τὰ λεγόμενα παγγικα, ψυχῆς τελεῖας ἐνέργεια ἐν οὐ τελεῖοις τοῖς σκεύεσι.

B λα'. Δημητροπλα τοῦ βασιλέως περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἀταξίας καὶ περὶ δρκωτ.

Τῷ τοι καὶ πρῶτον τέλος ἥρμην ίδιων ἀτακτουσαν λαοῦ εἰς νεωτερισμούς ἔξεγειρομένην, ἣν τις καὶ ἀμηγέπη παρακινοῦ, εἰσάγει μὲν καὶ στρατιωτικὸν

prorum debilitas et defectus reddebat irrilos. Debilitas autem apparebat ista, ubi commovere se inciperent: statim enim sicut animalecula ætatis teneræ, gressum ante **546** vires moliri audenter, concidebant. Atque ut in hisce recens natis animalibus ex motu qualicunque illo imbecillo argumentum quidem certum sumitut inditæ ipsis et penitus incidentis animaliæ, suis prædictæ facultatibus, sed quarum exercendarum instrumentis adhuc desistitutæ ob fluxam molliitem nondum roboratorum incremento debito artuum, ita intelligamus nos sane ex motu actuque in varia micantis exorsa principis subesse utique spiritum imperi: cæterum executione recte præscriptorem vnde invalidæ obsequientium corrupta ministrorum, et summa nihilominus in præcepti pendebat, nihil efficacia remedii malis adhibente publicis illa infirma quasi palpitatione enervium reipublicæ membrorum, quæ illo fitubante lapsabunde motu gressum molientia singulis quasi offensabant passibus, nihilque nisi risum hostibus movebant; quippe cursationum aut affectationum serio agendi tentatarum a parvulis similia earum quæ pœgnia dicimus, hoc est ludiera puerilia, specula sui ludibrio visum oblectantia, dum incepit vana exhibent, nec quidquam satagentis operari animæ perfectæ in organis imperfectis.

D 31. *Concio imperatoris de populi sese inordinatae commoventis immodestia, deque fide in principiis novo civium jurejurando firmata.*

Ante omnia conspicatus imperator excitatum in effraenes ausus impetum populi, sic tum comparati ut, quisquis in pravum auctor impelleret, additurus eo sese hand reluctantanter videtur, prævertendis novitatibus opportunum judicavit militares copias in urbem inducere. Sed et præter istud quasi frenum plebeis iudicium contumaciz, Kalendis ipsis Junii, quæ postera illuxit dies debellatis per Genueenses Amogabariz, primis con-

εῖ; τινα δῆθεν ἀναστολήν, δύμας δὲ καὶ Μαιμακτη-
ριῶνος πρώτη τὸ πρωτεύον τῆς πολιτείας συνη-
θροικῶς μακρὰν κατέτεινε δημηγορίαν, τὰ περὶ τῶν
Κατελάνων ὁ πολογούμενος, καὶ ὡς ἐξησθενηκοιῶν
τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων ἔδους ἀνακαλεῖσθαι ἀναγ-
κασθεῖη τοῦτο μὲν Ἀλανοὺς, τοῦτο δὲ Ἰταλοὺς,
καὶ ὡς οὐδὲ μόνος καὶ πρῶτος τῶν ἔνων δέξαιτο
τινα καὶ τιμῆσειν, ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Δούκας Γου-
λελμόν τινα προσλαβόμενος ἐπ' ἀξίαις ἴστι Ῥω-
μαϊκαῖς, καὶ δ [P. 380] πατήρ αὐτοῦ τὸν Ἰχάριον
τῷ μεγαλοδουκικῷ τετίμηκεν ἀξιώματι, καὶ ὡς οὐδὲ
αὐτὸς ἀνίησι σπεύδων ἐπὶ τῷ σῶς εἶναι Ῥωμαῖος,
εἰ καὶ θεῖον μῆνιμα τὰς ἡμῶν, φησιν, ἀμαρτίας
μετέρχεται, καὶ ὡς ἥγεμόνων τὰ πλεῖστα κακότητι
παραπλάνωλε τὰ πολλὰ ἀμέλουμτων. Καὶ πᾶλλ' ἄττα
συνυφάνας τοαῦτα, τέλος ἐφ' ἡσυχίας μὲν αὐτοῖς
διάγειν ἐπέταττε καὶ τοῖς Ἐργοῖς προσέχειν καὶ μὴ
πολὺ πραγματεῖν, ἀξίους μόνον ἔστιοις καθιεστάντας
ἐφ' ὅσον δυνατὸν, αὐτῷ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῦ τὰ πράγ-
ματα ἐπιτρέποντας, καν που καὶ θορυβηθείη, τὴν

A ἀταξίαν ἀνείργοντας, καθ' ἣν πολλοὶ δυσχερῶς, ὡς
καὶ ἔστιοις ἔχειν εἰδέναι, κατὰ διαφόρους καιροὺς
ἀπηλλάχασιν, ὡς μεγίστου πολέμου τῆς στάσεως
οἵστις τῆς ἐν ταῖς πόλεσι, καθ' ἣν οὐκ... καὶ πραγ-
μάτων, ἀλλ' εἰρήνης εἶναι καὶ δμονοὶς ζημιαῖς, ἢ
τὰ πάντα συγχέονται. Ός γάρ τὸ δφ' ἔστιοις ἐξα-
πατᾶσθαι πάντων χειρίστου διὰ τὸ καθεν.... σμικρὴν
ἀποστατεῖν, ἀλλ' ἀεὶ παρεῖναι τὸν ἐξαπατῶντα καὶ
πειθοῦς ἀνάγκαις δουλαγωγεῖσθαι τὸν ἐξαπατώμε-
νον, οὗτοι καὶ τὸ δφ' ἔστιοις πολεμεῖσθαι πόλιν
δεινότερον, ὡς ἐντὸς τῶν ὑπεκκαυμάτων δυτῶν, εἰς
βιαλας ἔτοιμα κακίας ἀναψι. Διὰ ταῦτα καὶ περὶ
πλειονὸς ἐποιεῖτο τὸ τῆς πόλεως ἀστασίαστον, καὶ
μᾶλλον ἐν τοιούτῳ καιρῷ καθ' ὃν τῶν ἐκτὸς ἀνεγη-
γερμένων ἐξ ἀναγκαίου καὶ τὸ ἐντὸς συγκραδαίνα-
σθαι. Ποτε καὶ ὀρδόσθαι σφᾶς ἀνεγηγερμένους πρῶ-
τον μὲν τῶν Ἑυμβαινόντων χάριν ἐκ τῆς στασιώδους
ταραχῆς ἐκείνης, ὡς παρακινησιομένων ἐκ τῆς τυ-
χούσης προφάσεως, στρατιωτικὰς εἰσῆγε δυνάμεις
κατ' ἀναγκαῖσμὸν τῶν προσδοκωμένων θορύβων.

vocatis civium longam explicuit orationem, acta
cum Catalenis excusans sua, demonstransque ult-
ima se adacum necessitate, ob redactas in extre-
mam infirmitatem Romanas copias, recte ac pru-
denter (utunque bono consilio haud par exitus
responderit) exteræ supplementa militiae quæsi-
visse, mercede conducendis auxiliaribus primum
Alanorum, deinde Italorum. Neque id se solum aut
primum fecisse, cum et Joannes Ducas Guelphum
quemdam ex exteris assumptum Romanar. aulæ di-
gnitatibus ornaverit, et recentiori memoria pater
suus Michael Icarium magni ducis splendido titulo
547 honestaverit. Sane nulla in parte cessa-
tum a se, nec quidquam unquam prætermissum
quo sustineri posse labantem rem publicam salu-
temque populi constitui spes qualiscunq; suade-
ret. Unde non imputari ejus negligentia debere
ruinas que cernerentur rerum: sed iræ primum
divinæ peccata nostra ulciscendi, postea ignavia
incuriæque præfectorum negotijs, per quas satis
constaret pleraque materiam publico luctui præ-
bentia fuisse accepta detimenta. His ubi similia
multa subtexuit, tandem eo collegit summam ora-
tionis, ut magnopere cunctis præciperet æstu
animorum compresso quiescere, attenderoque suis
quemque domesticis rebus, nec temere se in cu-
ram publici regiminis ingerere. Tantum pro virili
sic vivere curarent, ut commutatione morum in
melius dignos se prosperiori fortuna, judicio mode-
rantis humana Numinis, redderent, sibi autem, et
quibus ad id ministris uti vellet, arbitrium pu-
blicæ rei gubernandæ permitterent integrum, nihil
curiose sciencitando super consilii actorum, aut
circæ successus in futurum incertos inani divina-
tione conflictando. Neque in ista se quisque viritum
continere modestia satis haberent: verum et si
quos initium tumultandi facere cernerent, contra
statim insurgendo cohibere conarentur, in eo

B promptos adjutores habitu quos ad hoc ipsum
introduxisset in urbem milites. Horum ope fides
ipsorum roborata magnam, si quantum par erat
anniteretur, a civitate calamitatem averteret, se-
ditionem, qua multos diversis temporibus in ma-
lorum extrema devenisse populos partim ipsi me-
minissent, partim indicio annalium e memoria
veteri possent repetere. Sic sane haberent, nullam
C quantumvis cruenti et internecri exteri belli tan-
tam esse pernicem, quæ damnis et exitis civilium
certaminum comparata non reperiatur tolerabi-
lior ac levior. Nunquam enim seditionis conflictibus
aut saluti hominum consulitur aut tutelæ domum
ac rerum, sed contra per eos pacis et consensio-
nis civilis, quæ sunt prima fundamenta bonorum
omnium, jactura irreparabili facta universa in
confusionem miserrimam veniunt. Ac quemadmo-
dum deceptionum ea longe omnium pessima est
qua quis a se ipso decipitur, propter intime atque
inseparabiliter admotum decepto deceptorem **548**
et propter obnoxiam decepti facilitatem ad suc-
cumbendum insuscipibiliibus adeo charæ conjuncti
deceptoris fraudibus, ita belli supra omnia capitallissimum
genus est, quo cives urbis unius invicem
committuntur, quod is exardescens furor faces
applicet parato intus et congesto somiti, unde in-
cendium erumpat universa consumpturum. Hæc
cum ita sint, præ omnibus cupere se ac tanquam
optabilium maximum summo studio querere tran-
quillum civitatis concordis statum. Qualis cum
expeti semper debeat, hoc præsentim maxime ne-
cessarium appareat tempore, quo rebus exterius
turbatis inevitabile sit non urbem pariter ipsam
ipso circum undique titubantium regionum motu
ac strepitu conenti; cui si externæ impressioni
tumultus interior accedat, palam sit cuncta in præ-
ceps irrevocabiliter lapsura. Tam lubrico et anei-
piti momento, se pro vigilandi officio in communis

Tότε τὴν ἐνταῦθοι σφῶν ἀσχολίαν περιττὸν ἀλλος Αἱρίνων καὶ τῶν ἀναγκαῖων ὑπερόριον, ἀλλως ἔγωγχως ἀσφαλίσασθαι τὴν δμόνοιαν, καὶ ἐξ αὐτῆς τοὺς συνειλεγμένους ἐπέταττε χεῖρας ἐπιτιθέντας τοῖς λεοπόδες Εὐαγγελίοις δμύσειν ἢ μήν πίστιν μὲν φυλάττειν εἰς βασιλεῖς, πάντα δὲ διχονοίας τρόπον καὶ σάσσως μῆτ' αὐτοὺς [P. 381] ἐνεργεῖν, καὶ τοῖς ἀλλοις, εἴ που καὶ θορυβοῦσιν, δυσιν, δ λέγεται, γερσὸν ἀντωθεῖν. Καὶ γε ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν [ἀνάγκη ἡν τοὺς παρευρισκομένους] εἰδεῖς ἣν παρερχομένους βασιλικούς, καὶ τοὺς παρευρισκομένους δμνύστας. Καὶ τὰ μὲν ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπράττοντο τῆς.

λβ'. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ μάχης πρὸς Ἀμογαβάρους.

'Ο δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ οὐκ ἡρεμῶν ἦν τὴν μάχην, ἀλλὰ πάντα λίθον κινῶν, τὸ τοῦ λόγου, δην τὴν ἥτταν ἀνακαλίσηται· οὐδὲ γάρ ὑπέμενε τὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένες καὶ ἀνδρεῖον ἀκούειν τε καὶ ὅρθιν τὰ δεινὰ ἀπερ ἐπασχον οἱ ἐλεεῖναι 'Ρωμαῖοι ὑπὸ τῶν αἰμοχαρῶν Κατελάνων. "Οὐει καὶ πάντα

λόγον ἀφεις ἐπιτυναγεις τὸ στράτευμα, καὶ καταλιπὼν τὴν Ὁρεστιάδα περὶ τὴν "Ἄπρω πλησίον κατασκηνοῖ, ὃς ἂμα ἐψ προσμίξιν τοῖς Ιταλοῖς· ἐκεῖσε γάρ πλησίον καὶ αὐτοὶ κατεσκήνουν. Τῇ γενὶ ὑστεραις συνταξάμενος κατὰ τὸν τοῦ "Ιμέροι λεγόμενον τόπον 'Αλανοὺς μὲν καὶ Τουρκοπούλους ἐν ἡγουμέναις συντάξειν ἔσται, περὶ τὸν Βοσσίλαν τούτους ποιούμενος, ἐπομένους δὲ τοὺς περὶ τὸν μέγαν πριμικήριον Μακεδόνας διέταττε, καὶ μετὰ τούτους περὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ Θεόδωρον τὸν ἀντολίθεν ἀπηρκότας, τὸ Βλαχικὸν δὲ καὶ δσον ἀλλο ἐκ θεληματαρίων συγκροτούμενον ἦν, καὶ αὐτὸς κατὰ τρόπον περὶ τὸν μέγαν ἐταιρειάρχην συνταξάμενος ὀραγοῦν, αὐτὸς σύνεμα καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐτοδέλφῳ τε καὶ δεσπότῃ, καὶ τῷ πιγκέρνῃ Σεναχηρεὶμ **B** τῷ 'Αγγέλῳ· οὐδὲ γάρ οὐδὲ αὐτὸς λαὸν ἄγειν τρέπει, ἀλλ' ἀμφιπονεῖσθαι περὶ τὸν ἀνακτα καὶ οἱ πολυωρεῖν τὴν ἀσφάλειαν ἥθελεν. [P. 382] Οὕτως ἐκεῖνος τὰς συντάξεις ἀποτάξεις, τὸ οἰκεῖον ἄπαν καὶ μαχώματον προσλαβὼν, τὸν ὑστατὸν ἀνεπλήρου αὐλ-

salutis custodiam intentum, cum animadvertisset inquietum quorundam aestum in impetus summa rerum exitiales, quin levi pretextu erumperet, vix sese posse continere, necessario advocasse quas cernerent militares intra urbem copias, bonis praesidio futuras, levibus ac parum sanis licentia, n sese una simul cum omnibus perdendi frumenturas. Boni consulerent quod esset in commune salutriter decretum; et hoc ipsum indicare ne gravarentur, et fidem, quam erga principes integrum animo soverent, prosteri rursum exterius, ea Deo teste confirmanda. Hic prolatō sacri Evangelii codice, sigillatim ciati cuncti qui aderant, et manū imponere sunt jussi, sancte jurando et sese fidem quam deberent Augusto utrique servaturos, et ab omni dissensione ac turba cum temperaturo ipso, tuin alios, si qui forte tumultum inchoarent, utraque, quod aiunt, manu repulsuros. Inde a concione propagata per urbem confestim totam eadem renovandi juramenti cærimonia est, ministris varie imperatoriis cum sacro in manibus codice cursantibus, **549** et per omnes plateas ac hominum conventicula quoquaque reperissent ad sacramentum adigenib⁹. Hæc tunc intra civitatem acta.

52. De pugna. Michaelis. Augusti. cum Amogabaris.

At imperator Michael haud cunctabatur in apparatu pugnæ quam omnino pugnare decreverat, sed omnem, quod dici solet, movebat lapidem ad numeram belli offensionem emendandam. Non enim sustinebat nobilis ejus et fortis animus audire ac videre injurias atroces quas miseri Romani patiebantur a sanguinariis Catelanis. Missis itaque cunctis querelis, minisque verborum cogit exercitum, et Orestiade relicta, circum castrum Apro dictum, loco illi proximo, sicut tentoria tanquam diluculo commissurus cum Italīs prælium: nam et ipsi

prope tabernacula habebant. Postridie igitur instructo progressus agmine, ubi ad locum cui nomen est Imeri pervenit, copias ordinavit in hunc modum. Alanos et Turcopulos in fronte constituit, duce illis praeposito Bossila. Post hos Macedonias collocavit, quibus magnus primicerius præserat. His subjunxit quos ductabat ex Oriente profectos patruus ipsius Theodorus. Ultimam in aciem submovit quantum e Blachico genere voluntariisque collectum aderat, ac quantum subesse consueverat magno hetæriarchæ, quemea die curare extrema illa in parte jussit. Ipse Michael fidos hinc inde habebat stipatores Constantinum despotam fratrem suum et Sennacherimum Angelum pincernam: nam neque hic proprios ducere ordines voluit, sed satagere circa imperatorem et ejus saluti ac securitati prospicere maluit. Sic Michael acie instructa, sumpto secum quod habuit fortissimum prætorianæ **550** ac palatinæ domesticæ miliz, novissimum effecit agmen. In totum Romanæ copias quinque majorum legionum numerum explebant, adversariorum autem duntaxat quatuor, quarum una Persarum fuit: Persas enim Catelani evocaverant. Sub hæc acri certamine manu quoque cominus conserto, hinc quidem Alani, inde autem Turcopuli concurrentes, in primos Catelanorum impingunt ordines, excepti ab his intrepide ac firmiter, instar turris videlicet persistentibus, nec quantumvis circum assultantes molirentur, vel uno cuiquam vestigio cedentibus. Gravi quippe armatura protecti undique corpora, cum suis ipsi securi tegminibus contemnebant utraque ex parte immissa jacula, tum suorum utrimque dispositorum non defuturis in tempore auxiliis satis fidebant. Atque ita sane fortiter obstantes tuebantur locum. Ceterum qui præcurrerant Turcopuli et Alani, haud parem primæ illi alacritati vividae impressionis urgendi perseverantiam adjunxerunt, sed

λογον. Καὶ αἱ μὲν Ἐρωματικαὶ δυνάμεις εἰς πέντε τὸν τόπη τὰ μείζω συνεποσοῦντο, αἱ δὲ τῶν ἀντιπάλων εἰς τέσσαρα, ὡν ἐν ἣν τὸ τῶν Περσῶν προστάλλουσαν γάρ καὶ Περσικὸν οἱ Κατελάνοι. Καὶ δὴ καρτερᾶς γενομένης τῆς μάχης καὶ ἐκ χειρὸς, ἔνθεν μὲν Ἀλανοὶ ἐκεῖθεν δὲ Τουρκάποιλοι συνεκθέουσι καὶ τῇ προηγουμένῃ συντάξῃς τῶν Κατελάνων προσδιώλουσι. Καὶ εὐθὺς πύργος ἡσαν ἐκεῖνοι, μηδὲν μῆδεν καθηπταίχοντες· ἐν ἀσφαλεῖ γάρ ὥπλισμένοις καὶ τοῖς παρ' ἑκάτερα βάλλουσι πίσυναι καρτερῶς ἀπτέγουν. Οὐ μὴν καὶ εἰσβάλλοντες οἱ προσδραμόντες τὸ λοιπὸν ἐκαρτέρουν, ἀλλ' εὐθὺς παρεκκλίναντες ἐπὶ θάλασσαν πάρεσχον τροπής, τῷ μὲν φωνομένῳ καὶ οἵ τε ἑωρῶντο, ὡς ὅηθεν ἀπογνόντες τὴν μάχην, τῷ δὲ βαθυτέρῳ καὶ οἵ τε ὅπωπεινοντο, λαπποταξίου ἐκόντες εἶναι γραψόμενοι, οἷς διτὶ μὴ τοῦδε μισθοὺς ἴκανομένοις μελέτης ἐρήθριμους πολεμικῆς. Εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσιν διτὶ καὶ ἀνάπυστον γεγονός ἐκείνοις τὸ ἀπὸ τοῦ Τουκτάλη πρὸς βασιλέα μήνυμα περὶ τῆς αὐτῶν ἀνθυποστροφῆς (δῆλον. γάρ ἦν ὡς ὁ Τουκτάλης ἐκείνους ὡς ιδίους καὶ τῆς τῶν

A. Τοχάρων ἀρχῆθεν χιρὸς ἀπῆτει παρὰ τὸν διακτικὸν πρεσβευόμενος) διὰ ταῦτα καθυφέντες τὰς δρράς ἀρρωστοτέρας εἰχον καὶ ἐδοχυταζον. Ἀλλὰ τοῦτο τοῖς κατόπιν ίοῦσι δειχλαγ. ἐμβάλλει, καὶ ἀπροθύμως εἰχον περὶ τὴν μάχην. Ὄπερ δὲ βασιλεὺς οὐραγὸν θεασάμενος, καὶ περὶ τοῖς διοις ὡς εἰκῆς δεῖσας, αὐτὸς ἡγαγόκετο πολεμεῖν οἰκειώς σώματι, καὶ γοῦν ἔτοιμος ἦν μετοχετεύεσθαι πρὸς τὴν μάχην. Αἴδη δὲ πρὸς τοῦτο ἵππος ἔκ τενος δειπνονοῦ συμβάλλετος καὶ ἡς οὐδεὶς αἰτίας ήσει, τῶν χαλινῶν ἀνεθεὶς, δυτῆρας μὲν εἰς χειρας τοῦ ἡμέρου ἀφίσαιν, αὐτὸς δὲ ὁ ἀρχεῖος κατὰ πεδίου, κρούσαντον τῶν ἐχθρῶν γίνεται. Ἐπειδὰς γοῦν ἄλλου καὶ λαβῖνον ἀνάχειρας ὑστερεῖ. διλαὶς δρμαῖς σὺν ὄλγοις· τοῖς περὶ αὐτὸν. Αμογαβάροις ἐπέρριξε καὶ ἀρεικὸν ὄρρορος ἐδείξει, παρατίκα τὴν πόλεμον αὐτουργῶν. Καὶ κατὰ πρώτην εἰσοδήν ἐκείνην εἰς ἱράς τῷ θεῷ προσπαρεῖς καὶ πεσὼν, καὶ δεύτερος σπάθης γίνεται παρανάλωμα. B. Εν ταυτῷ δὲ δυσὶν δρμησάντοις μετὰ γέρρων εὐθὺς βασιλέως, ἔγγυς τοῦ ἐν χρῷ γενέσθαι, τὸν μὲν ἔνθεν διπυκέρυντος τὸν δὲ ἔνθεν νέος τις καὶ τῶν βαστλικῶν παιδα-

subito declinantes in partem alteram speciem fugae, præbuerere, facile opinatis, qui spectabant, desperata ipso victoria cedere. At quibus erat interiore notitia perspectior horum barbarorum animus, non abs re suspicabantur meditatum eos ad prælium attulisse voluntatem sagittarii, militaris, palam conscienti, loco ultra deserendo, quoniam haud persolutis sibi retro stipendiis gratuita periclitari militia stultum ducerent. Sunt qui addant emanasse ad sensum eorum revocatos sese a Tuctaine ipsum principem, qui missis, ad imperatorem nuntiis suos ad se renitti postulasset. Erant hi videlicet ex gente Tocharorum Tuctaini subjecta, nec erat obscurum venisse revera legatos ab eo ad Augustum, qui commodatas ipsi olim suas copias reperirent. His illi de causis remittentes impetum ac sponte languescentes in obliqua deflexerunt. 551. Hoc ordinatis post ipso terrorem injecit. Unde et hi jam objecti hostibus, segni ipsi quoque sunt certamine, defuncti, aut potius majori ex parte defecti animis detrectabant pugnam. Id, imperator ab extremo, ubi constiterat, ut diximus, conspirat agmine, et rei summi discrimen merito meatus, facile vidit ultima sese necessitate adigi ad conatum restituendi manu propria prælii, ne posse defugere quin suum caput, hosti se immiscens, in Martis aleam projiceret. Nec dubitavit, qua era generositate, quin statim ita faceret. Verum incendere ad hoc volenti præstatum, sibi equum mira res contigit, quam ascribere ostento divino humanarum rationum inverisimilitudo prudentes esculentes subigit. Equos, simul eum insilire parans Augustus contrectavit, caput excutiens frænum ejecit ore, subtrahensque sese, habenis in agaponis manu relictis, vase per campum exsultabundus ad hostes transiit. Nihilo tamen secius Michael, equo alio strenue concusso arreptaque

C. manus hasta, toto impetu cum paucis ipsum sub pantibus in Amogabaros irruit, obviumque primum hostium hasja transfixum dejicit, mox item alium ense occidit. Eo puncto temporis duo ex hostili procurrentes acie, scutis late protecti Persicis, et gladio intento recta imperatorem petierunt; jamque fere contiguum habebant, et quod dicitur, in acie novaculae Michaelis imperatoris vita versabatur, quando peropportune hinc quidem pincerna, inde autem adolescens ex ephelis, honorariis apparere Augusto solitis, ambarum excipientes et insestentes impetum saluti fuerunt in praesentissimum adducto discriben principi. Nam in eum ex imperialibus, qua conspicio gestabat, agnitus insignibus, post dnos de quibus diximus, etiam multi ex hostibus aliij passim, et vehementer incurvant, ieiust ingeminantes, quorum aliqui percutita loris in corpus ipsum perferebant plagam, utcunque 552 ille varie declinabundus plerasque petitiones eludere conaretur, obfirmans interim incepto constantiam, nec recedendi cogitationem admittens, quoad omni jam ex parte fugientibus Romanis princeps ab animadivertentibus extremum ejus periculum viris fortibus, qui euoi pauci circumstabant, crebro admonitus ne secum omnia pessum traheret, necessaria denique obsequens consilio recessit, insequentibus tunc quoque irremissis hostibus. Vix paulum se hoc cursu a prælio removerat, cum agente ferente generosam ejus mentem immensa miseratione terram Romanarum, inter lacrymas, quod in re simili de Agamemnonem monorant, ex oculis fluentes etiam crines capitis vellebat, astu animi subinde redeunte ad hosti occursandum iterum impulsus, utique obsecuturus, nisi præter manifestas in tali fortuna reclamationem prudentiae vis quoque arentium undique comitum obstaret. Atque hic, miserante nos Deo, vanus

ρίσκων δέχονται καὶ τὴν βασιλικήν [P. 383] περιποιοῦνται ήσων· πολλοὶ γάρ ἄτε βασιλέως ἐκ τῶν σημείων φανέντος ἐπεισφρήσαντες οὐταζον, ὡστ' ἔξεινεσθαι· καὶ κατὰ τοῦ σώματος τὰς πληγάς, καν καὶ βασιλεὺς ἀγχιστρόφους ἐποιεῖ τὰς μετακλίσεις, εἰ μὴ τῶν ἀλλων φυγομαχούντων αὐτὸς σὺν δλίγοις ἐν ἀναγκαῖῳ κινδύνῳ ἦν καὶ παραληθεῖς ὑπέστρεψεν. 'Ἄλλ' οἱ μὲν ἐπισπόμενοι οὐκ ἀνῆκαν ἔτι, δὲ μικρὸν ἀναχωρήσας τοῦ κυδοιμοῦ δάχρυά τε τῶν ἀρθαλμῶν, οἷα λόγος τὸν Ἀγαμέμνονα, ἔρθει, ἔλκετο· δ' ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους τὰς, τρίχας, τοῖς τῶν Τρωιῶν ἐποικτιζόμενος πράγμασι, καὶ ὑποστρέψειν ἐσφάδαζε, καν οὐκ εἶχεν δλῶς. 'Ἐλεος δ' ἦν ἐντεῦθεν Θεοῦ, καὶ ἔννοιά τις εἰσῆσει τοὺς ἀντιπάλους ὡς κατ' ἀπάτην ἀναχωροῦσι καὶ ὡς ἐνέδραις προλογίζουσιν ἄλλοι, καὶ οὕτως ἀνείργονται τῆς διώξεως. 'Οθεν καὶ οὗτοι μὲν τῆς ἐπὶ τὸ πρόσω φορᾶς ἴστανται, ἔκεινοι δὲ ἄλλοις ἀλλαχοῦ διασπαρέντες περιστένονται. 'Ο μέντοι γε βασιλεὺς καταλαμβάνει μόλις τὸ Πάμφυλον. Καὶ δὴ τῆς φῆμης διαδοθεῖσῆς οὐκ ἦν διτις τῶν γεωργῶν, ἐν ἀχμῇ καὶ ταῦτα τοῦ θέρους, ἕξα τῆς Κωνσταντίνου ἐναπολέλειπτο, ἄλλ' ἔμα πάντοθεν μυρμηκιάν μιμούμενοι ἐσκευαγώγουν ἐφ' ἄμαξῶν, θέρη καὶ δράγματα καὶ σωρούς, χαίρειν ἔωντες. Τοῖς μὲν οὖν ἐναντίοις, καν ἴστων τὰ δρμῆ-

A ματα τότε κατά τινα ἐνεδρῶν ὑποψίαν, ἀλλ' οὐκ δλίγα τῶν ἀνηκέστων πράξασι καὶ τὰ προστυχόντα ληίσαμένοις ἐπῆσι τὴν "Απρω περικαθῆσθαι τῶν εἰσδευκότων ἐνεκα, καὶ ἐπειρῶντο πολιορκεῖν" ὡς δ' οὐκ ἤνυτον τὸ παράπαν, ἔγνωσαν ὑποστρέψειν. 'Ἀλανοὶ δ' ἀπαξ ἀφεικόσι τὴν πρὸς τοὺς βασιλεύοντας ἔννοιαν σκυλεύειν τὰ ἐν ποσὶν ἔδοξε, καὶ φίοι μὲν ἐφίσταντο, ἔχθροι δ' ἀπανίσταντο. Ταῦτα μάθων δ' βασιλεὺς, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπαλγῆσας τῇ συμφορᾷ, τῷ μὲν υἱῷ τε καὶ βασιλεῖ τοὺς παρακλητορίους ὡς εἶχεν ἐνεσχεδίαζε, τὸν Κουτζίμπαξιν ἀπολύει πρὸς Ἀλανούς, ἀμα μὲν ἐκένους ἐγκαθεστήξοντα, ἀμα δὲ καὶ Τουρκοπούλους δουλαγγήσοντα· τῷ γάρ ὁμοεθνεῖ τε καὶ δμογλώσσω, καὶ δτι συνήθης ἦν Ἀλανοὶ ἐν Νογᾷ, καὶ δτι τὴν πρὸς Τουκτάνη πρεσβείαν αὐτὸς ἐποιεῖτο, εἰς αἰδὼν πρέπουσαν ὑπηκόοις ἐπαγγέλθαι σφᾶς ἐπιστεύετο. Αὐτὸς δ' ἐξ αὐτῆς στρατολογίην τε καὶ ἐφορμὴν ἡδούλετο μὲν, ἐπειχέτο δὲ ἐξ ἀναγκαίων πολλῶν ἀντιπώμενος. Διὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ γῆς μὲν δυνάμεις ἀποστόλους προσετοιμάζει, οἵς θαρροῦντες οἱ πρόσωποι ἀφώνις ἐργάζοιντ' ἄν [P. 384] τὰ τοῦ θέρους, 'Αμογαβάροις δὲ τέως ἀνακωχᾶς διδοὺς ὡς αὐτίκα καταδραμούμενος συναχθεισῶν τῶν δυνάμεων, ἐπειτα ἐν τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶ Γεννουΐτας ἐκ τῶν Λαζῶν

hosti victori objectus terror est insidiarum a nostris positarum, in quas ipsos videlicet pertrahere artificiosa fugæ simulatione cogitarent. Hec illos ab ulterius persequendo cohibens causa spatium Michaeli dedit manus eorum evadendi. Ac Romani quidem cæteri varie dispersi salutem, ubi quisque potuit, quæsiere. Imperator ægre Pamphylum delatus ibi quievit. Fama cladi hujus late didita, nullus agricolarum, eti summa, ut tunc erat, æstate vel maxime opera eorum maturis colligendis segetibus rure requireretur, extra Constantiopolim subsistere voluit. Longis undique agminibus instar formicarum, domesticam supellectilem, plaustris impositam præ se agentes, in urbem se-rebantur, securi messium, quas partim in campis nondum desectas falce, partim in areis manipulatim in strues congestas relinquebant, condonantes hostibus, et in lucro ponentes quod barbaricum servitium aut ferrum vel nudi et omnium inopes effugerent. Victores Barbari, ubi satis discusserunt suspicionem insidiarum quæ illos a vi-ctos inseguendo retardaverat, nec pauca nec levia obviis 553 crudeliter vastandis exempla passim avaræ feritatis ediderunt. Arcis deinde Apro dictæ oppugnandæ ex eo ipsis consilium natum est, quod in eam se recepisse multos e prælio cognoverant, unde præda refertam arbitrabantur. Copiis ergo adiutis cum egregie repulsi parum proficerent, nec plus ex perseverantia sperarent, soluta obsidione reverti statuerant. Interim Alanis semel amissa erga imperantēs benevolentia passim obvia diripere ac licenter latrocinari bonum factu visum est. Ergo et isti, cum ut amici haberentur, hostes

C se seris maleficiis monstrabant. His Andronicus cunctis cognitis, et quem par erat ex clade accepta dolorem et sentiens et profitens, filio quidem Augusto consolatorias quam primum scripsit, Gutzim-paxim autem dimisit ad Alanos, sperans revocaturum eos ad officium, simul et Turcopulos delimiturum, quibus esset generis et linguae communione commendatus, Alanis etiam familiaris ex eo iam tum tempore, quo militiæ cum ipsis societatem Nogæ communis ducis auspiciis habuerat; prætereaque legatione functus ad Tuctainem erat: unde credebatur auctor idoneus futurus suadenda ipsis emendationis ostendi ab his coptæ contumaciæ et reditus ad frugem meliorem, resumendo, quod decet subditos, erga principes obsequio. Ipse autem imperator senior conscribere confestim exercitum et impetum in hostes facere eupiebat quidem, retardabatur autem necessariis pluri-mis in diversa trahentibus. Illud continuo expeditum, quod instantius urgebat, propter fugam tali tempore perniciosa ex agris rusticorum. Paravit videlicet terra submittendas copias, illis dum se getes meteret et cætera æstate consueta in procuratione annona opera exercebant, securitatem allaturas requisitam. Amogabaris industias velut quasdam indulgebat interim, sed 554 quas breves fore minaretur, affirmans se statim atque congregasset copias, in illos infestum incursum. Post haec reversos et Lazis Genuenses cum navibus tredecim ad armorum secum societatem ineundam est pellicere conatus. Sed tantum absuit ut id ei consilium succederet ex voto, ut duas continuo naves omnium optimas viderit expediri ab iis in

ὑποστρέψαντας συμμαχεῖν ἐπεχείρει πιθεῖν. Ἀλλὰ Α δουλαγωγῆντες ἐγκατεγέλειθησαν, οὐδὲ αὐτοὶ γε τὸ περὶ τὸν βασιλέα ἀνάπιστον γεγονός τὸ παράπαν ἡμέλουν, ἀλλὰ φῆμης διαδοθεῖσης ὡς κατὰ κράτος ἡττηθέντων τῶν ἡμετέρων καὶ οἱ τοῦ γένους αὐτῶν μέχρι καὶ αὐτῶν ἰστοι, ἀρήσονται σφίσι, ρήξινται τὰ δεσμά, ἐπεὶ ἐκφυγγάνειν οὐκ εἰχον δισαναίκου διντος τοῦ πύρου ἵνα καὶ ἐγκαθίδρυντο, οἷνα που ἀνερήγηφότες κατὰ τὸ ὄπατρον ἐκεῖθεν παρακειμέναις πέτραις ἡκροδολίζοντο καὶ τοὺς ἐπόντας ἡμένοντο, σκοπούμενοι καταπίπτειν μετ' ἀσφαλείας. Ἀλλ' οὐκ ἤνυτον τὸ παράπαν, τῶν πολιτῶν ἐκείνη πη περιστάντων. Οθεν καὶ δλίγων φυγομοχησίντων καὶ ἕαυτοὺς παραδόντων, οἱ λοιποὶ μέχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου ἐνεργέστερον ἐπολέμουν καὶ βάλλονται ἐπιτρώσκοντο. Τέλος ὅλην παντοδαπὴν συμφρήσαντες οἱ πολῖται πῦρ ἐνιδίτιν ὡς καταφλέξονται καὶ πύργον καὶ τοὺς ἐν τούτῳ. Καὶ τὸ μὲν ἥρετο μέγα, οἱ δὲ τῇ φύῃ ἐνειλούμενοι οὐδὲ ἐς βραχὺ τοῦ εὐτόλμου καθυφείκεσσαν λήματος, ἀλλὰ πρῶτον περιθύμενοι ἐσθῆτας, κατὰ πυρὸς βάλλοντες, τὸ πῦρ οἷον ἡμένοντο, ἐπειτα κατ' ὀλίγον κραταίουμένου τοῦ φλέγοντος ἀνηλίσκοντο ἐς αὐτὸν πηδῶνταις ἐκόντες, φιλήμασιν ἀλλήλους ἀφοσιούμενοι καὶ σταυρῷ

Citiam, reportaturas illuc Mpyrigerium ad sedes ipsorum. Qui autem supererant in aliis navibus Genuenses, ad solvendum et ipsi comparabantur, obtendentes ita sui mercimonii rationes poscere. Egre tandem multis precibus in magna parte granile impletatum est, ut duæ naves imperatori militariæ segregarentur e classe reliqua, mercede pacta sex millium nummorum, idque sub conditione diserte stipulata et jurejurando inviolabili firmata, haud ultra menses duos illas imperatori servituras, sed isto bimestri duntaxat spatio imperatoriæ istas accensendas classi, navigaturas et cœtra exceptionem pugnaturas ullam adversus Cateianos et Amogabaros uti hostes imperatoris et perillustris sensatus ipsorum. Aliarum quæ supererant novem navium vectores polliciti sunt substitutos se ad dies aliquot gratis, et ad terrorem hominibus incendiendum speciem præbituros quasi militantium auspiciis Augusti, quin et si se interim aliqua offerret occasio rei bene gerendæ, collatueros pro virili operam adjuvandis Romanis, salva semper integra libertate quando vellent abeundi, sive aliquid effectum jam esset sive non. His sic transactis imperator totus erat in disquirenda ratione victoriæ de hostibus reportandæ.

53. De conclusis Adrianopoli Amogabarisi.

Inter hæc ne ipsi quidem custoditi Adrianopoli Cateiani circiter sexaginta, quos imperfecto Cæsare editionem vita salva jurejurando pactos illuc cartæ conditos diximus, aut prorsus ignoramus quid imperatori 555 contra suam ipsorum gentem pugnanti accidisset, aut ea uti notitia ad sibi quoque per se consulendum neglexere, siquidem cum fama late perwagans fusorum fugitorumque

magnō prælio Romanorum a suis contribulibus ad ipsos quoque pervenisset, audacia conestim inde sumpta sua primum ipsi vincula rupere. Quoniam autem ne sic quidem effugere valebant, turre intra quam erant clausi cum muris solidissimi operis nec effringi manu facilibus, tum valvis securissime obstructis ineluctabiliter exitum negante, superato ejus fastigio, ubi subdivale patebat spatium, inde repertas illic petras in nostros dejicabant, sic studentes præverttere ne descensus ex eo loco ipsorum, in quo quam securissime licet ad ornando interim industria magna satagebant, a custodibus inferne repugnantibus prohiberetur. Verum Adrianopolitanis ad tumultum accurrentibus juventibusque custodes, parum ipsis suis aut prorsus nihil quantuslibet conatus proficiebant. Unde paucis qui demissi ex alto frustra, undique ambiti, fugere contenderant, denique sese dedere coactis, reliqui pugnare usque ad mortem, qua solent desperati ferocia, perrexerunt. Et jaculabantur illi quidem noxie : cœterum undique et ipsi telis appetiti vulnerabantur. Procedente in longum certamine, pertæsi moræ cives strue circum undique materiæ congesta ignem subjiciunt, ut turrim simul cum ea inclusis combusturi. Exarsit luculentum incendium, cujus involuti licet flammis Amogabari, ne vel minimum quidem de generosa pugnandi audacia remisere, sed principio quidem exuentes se vestibus eas in ignem indignabundi ac velut flammam ferire studentes jaciebant, deinde paulatim æstu se corroborante consumebantur, ultro in globos flammarum insilientes, postquam mutuis sibi oculis vale dixerant et signo crucis manu formato sese muniverant. Duo inter hos juvenes, et sanguine fratres et 556

φρατερίουν. Δέο δέ τινες οἱ αὐτῶν, ἀθελψά καὶ Λόγον τὸν τούτος θέτων, ως εἰ μὲν κατασκεψίν τὸ φρούριον θέλοιεν αὐτῶν μεσολασθεύντων, ἀνονιτί γε λήψαιντ' ἔν, εἰ δέ γε τῶν ἐντὸς οἱ παπαὶ περιγενέσθαι, οὐδὲ ἐν τῷ σύνολον ἀπελλάξειν. Καὶ δηποτεῖσιν ἐπιχειρησάεις τὴν πρᾶξιν εἴη, διεπονθάνοντο. Συμφέρον δὲ τὸ γε μετ' εἰρήνης ἀπηλλάχθαι θέξαιν, αὐτοὶ τοῖ; Ἐνυκηδός τῇ νήσῳ ἐπίκοινα βουλευτάμενοι τὰ μὲν σώματα σφῶν ἐπὶ ταῖς ίσαις ναυσὶν ἐπιβήσαντες περιεποιήσαντο, κανὸν δὲ τὸ φρούριον ὑψιάστο. Καὶ μέγα τι ἐφημίσθη τοῦτο, ως αὐτὴν Καλλιούπολιν κατασχόντων· οὐδὲ δημος καὶ μόνον ἀπεκρίθη τὸ φημιζόμενον. Οὐδὲν δὲ τέως ἐνεώχουσε καὶ τὸ περὶ τῆς Αὐγούστης φημισθὲν Εἰρήνης, ηὗτος ἐπὶ δυσιν ἡδη χρόνος θεσσαλονίκη παραμεινάτα τὰ πρὸς αὐτῆς καὶ τῶν παιδῶν διώκει, εἰς ἐπιγάμους δρόμωσα συμβάσεις. Τὸ δέ ἦν τὸν εἰς τὰ τῆς ἀπομένην συμμαχικὸν ἐπάγεσθαι ἐκ τε Βελεγράδων Φωμαίων κατήκοον καὶ πλείστον διὰ Τριβαλλικὸν ἐνικόν. Αλλ' οἱ αὐτοὶ ἡσαν καὶ τὰ αὐτὰ ἐπράττον πάλιν οἱ ἐναντῖοι. Τέως δὲ ἐκεχειρίᾳ ἦν τῶν πολέμων, ξενὸν τῶν κατ' Αδύδον στανῶν τῶν βασιλικῶν τριήρεων πλεύσιον κατὰ ταῦτα μηνή τῆς ἐνθεν τῶν Περσῶν περιώσαντος. Οὐδὲ οὐδὲ

λό. Περὶ τοῦ Ἀνδρέου Μουρίσκου καὶ τῶν ἐκείνων πεπραγμένων.

Ἀνδρέας δὲ Μουρίσκος, οὗ καὶ βεστιάριον πρὸς βασιλίους καταστήναι ἐν τοῖς πρόσθιν λόγοις ἔλέγομεν (οὗτω γάρ δῆτος διαπάντης χορηγὸς τοῖς ἐπὶ τὸν νηῶν ὄντος ἀπειλεῖσθαι), ὑπαρχος τοῦ στρατιωτικοῦ πάλαι γεννόμενος, ἐν δυσὶ ναυσὶ Τενέδῳ προσσχὼν καρτερῶς ἐποιεῖρκει τὴν ἐκείσεο φρούριον. Καὶ ἡδη μὲν οὕτος ἐπίδοξος ὡς διώσων ἦν, Γεννούιται δὲ τούχοντες ἐκ παρόδου σφίσι τε ἐκοινολογοῦντο, καὶ τὸν ἀπαντα-

animo, arcte se invicem complexi, generoso pariter et miserabili animo se pessum ex alto dejicientes, lapsu statim contrari expirarent. Inter adhuc supersites cæteros præstis fuit animo, ut cessans solus demonstrabat, imbelli, et quom appareret servitutem turpem iatoempte libertati, si copia daretur, præferre paratum. Hunc, haud parcentes illi, circum plures correptum, tanquam mori fortiter docentes, in ignem congecerunt, servare se illum potius quam perdere, quantum ex vultu sic agendum se prodebat, arbitrantes. Huc illos perpulit desperatio salutis, in quam illos conjecerat iniquissima conditio certaminis, a paucis undecunque circumclusis adversus plenam populosamque ipsis infensam temere suscepit civitatem.

54. De Andrea Murisco et ab eo actis.

Andreas autem Muriscus, quem vestiarium ab imperatore fuisse constitutum in libris superioribus diximus (sic enim qui præbet expensas his qui sunt supra naves nominatur), qui vicarius summi præfecti classis jam pridem existisset, cum duas quas ducebant naves appulisset Tenedum, areta obsidione cinctam fortiter oppugnabat aream illic sitam, adeo ut brevi captiures putaretur. Ea forte vice rerum prætereunte illac Genuenses cum obsidentibus sermones contulerunt, hujus ferme sententiae. Aiebant, si se uti sequestris vellent in tractando cum obsecisis, arce ipsos citra laborem ac discriben potiuros: sin ad vi expugnandos quos oppugnarent obfirmarent animos, haud sine suo id assecuturos sanguine. Quare percontantes utro modo fieri voli compotes malling, audierunt, quod pronum erat, satius esse ipsis cum pace ac placide rem transigere. Tunc Genuenses colloquio cum insule incolis habi-

to facile illis persuasere **557** ut e loco quem tueri ad extremum nequirerent, salvi cum suis rebus incolumesque ultra decederent. Quare illis in suas acceptis naveas vacuam arcem obsecisoribus reliquerunt. Ambitiosis celebratum fama: præconis id factum est, adeo ut qui propenso, ut fit, favore vera fictis cumulabant, etiam adderent Calipolim a Genuensis subactam. Quod longe vero absuit, toto demum societatis Genuensis operæ pretio ad arcem unius Tenedensis præstatam deditiōnem redacto. Nec plus novi subditis rebus imperatoris attulit rumore jactatus magno apparatus Irenes Augustæ; quæ duobus iam annis Thessalonice suis et filiorum negotiis ordinandis intenta morabatur, inter quæ non postrema illi cura erat splendorum utiliumque suæ domini nuptialium sœderum tractandorum. Haec porro illic degens dicebatur inivisse consilium cogendi copias imperatori submittendas, partim Romanas e subditis imperio Beogradensibus, partim auxiliares exteris e gente Triballica. Cæterum hisce spibus cunctantibus, imperii hostes iidem qui prius erant eademque agere pergebant, nisi quod nunc laxamentum bellii contigit modicum, repressa paulisper licentia hostili per adinotas proprius angustis fauibus Abydi triremes imperatorias, causa prohibenda, quæ illic parari cerebatur, irractionis ex Oriente Persarum; quam ne ipsis quidem cupere aut sibi utilem putare Amogabaros fama erat, veritos ne quibus e genie Persica evocatis fidis hactenus et obsequiosis auxiliariis in agendis ferendisque miseris Romanis utebantur, quod majori gentis alienæ numero circumdati haud impune sibi viderent fore, si quid attentare per contumaciam auderent, iidem al-

εἰτοι προσπεισθέντο, ὡς ἐλέγετο, Ἀμογάδαροι, ἵνα Αἴγυνται. Οὐ δή καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντες, βασιλέως σύμενοῦς ἐτύγχανον ἐς ὃ πρᾶξις σφίσι τὸ κατὰ βουλῆσιν, εἰ κοὶ ταῦτα ἐν ἀναβοκαῖς ἦν ἔτι.
 λέ. Περὶ τῶν μετὰ τῆς Σμιλτζανῆς συνοικεσίων.
 Τότε καὶ ἡ πάλαι συζυγεῖσα τῷ Σμιλτζῇ καταλαβοῦσα τὴν πόλιν, ὡς ἐλέχθη τὸ πρότερον, τὰς μετὰ τοῦ βασιλέως ἐπιγαμίας κατησφαλίζετο. Αἱ δὴ μαρών 'Οσφεντίσθλασις, ζητῶν καὶ αὖτε λιπαρίος κήδος ἐκ βασιλέως, [P. 588] καὶ ἕδη τὸν Ἐλειμπρήγοντος ἀπογονούς ὡς πρὸς βασιλέα καὶ αὐτὸν ἀποκλινοῦστα, γαμβρὸν γε δυτικαὶ Σμιλτζανῆς πέμψας ὅσο φρούρια τῶν καταλίστων, Ξάμπολην καὶ Λαρδαίαν, ἢ δὴ 'Ροιμαίους ἀρελάδμενος πρότερον ἕδισου κατὰ χάριν Ἐλειμπρήγοντος πρὸς πατρὸς ὄντος, δι' ὁμολογίας καὶ αὖθις ἀναλαμβάνει καὶ φρουροῖς εἰσαγθέσαις κατασφαλίζεται, ἐπίδοξος δὲν καὶ τοῖς λοιποῖς ἐγχειρίσαν. Ή γάρ ἀποτυχία τοῦ βασιλικοῦ πρὸς αὐτὸν κήδους τὰς ἡρμᾶς ἐκεῖνῳ παρώτρυνεν, εἰ καὶ διτερον καροῖς ἰδοὺς καὶ ταῦτο γεγόνει, καὶ ὡς πάλαι Βιλγάριον δυτικὰ χωρία ἀσφατερίζετο. Εἴφκει δὲ τὸ διεμόδιον 'Ρωμαίους καὶ κατὰ δύοις εἰσπρεπεῖσθαι imperatorem repererentur, quanquam et horum utrumque decretorum exsecutio tracta dilationibus pendebat adhuc.

33. De connubis cum Smiltzana tractatis.

Hoc perro tempore, quæ uxor olim Smiltzana fuerat, cum jam ante in urbem advenisset, prout dictum est superius, de iis quæ tractatura cum imperatore venerat, ipso assentiente, connubialis convenit. Quod 559 cum rescivisset Osphentisthlabus, qui et ipse instanter sed frusira, affinitatem sibi cum domo Augusta ex imperatore quiescerat, desperans jam se tenere suis fiduciis partibus Eltemerem posse, quippe quem inclinare versus imperatorem noverat ut ipote generum Smiltzanae, duas arcas ex optimis, Hyampolim et Larðaean, quas a se Romanis prius erertas deinde in gratia pignus donaverat Eltemera suo patruo, missis ad eum qui poscerent, certis conventionibus iterum recepit et praesidiis impositis sibi asseruit. Nec dubitabatur quin porro pergeret in eo genere conari, vindicando sibi quas posset Romanas arcas illius limitis, tanquam olim ad Bulgaros jure quam optimo pertinentes. Nam illum ad quacunque posset ratione nocendum Romano imperio instigabat sensus acer repulsæ quam ab imperatore tulerat ambiens honorem, quem tamen serius est suis postea temporibus adeptus, necessitudinis nuptialis cum domo Augusta. Videbatur autem haec ita disponens divinum numen a Romanis quoque tratus Occidui hactenus barbaricæ vexationis immunis poenas repetere scelerum ipsis occulorum, que ne sinos quidem animi scrutando intelligere manifeste poterant, quando quoque medo consciivissent, quantumlibet urbis antistes mancipum et redemptorum Augustalium ex illa ipsa gente concussions in suos populares prætextu exigendorum tributorum avage ac crudeliter exerc-

μενον δίκας ὁν ἐμφανῶς οὐχ οἰοι τ' ἡσαν εἰδέναι. Αἱδην καὶ μεγάλων τῷ βασιλεῖ πλησιαζόντων κατεκωλύετο. Νῦν δ' ἀλλὰ τῶν μὲν ἐξ ἀνθρώπων γενομένων, τίνι δὲ ἔκποδῶν ἐκόντιν, τῶν δὲ καὶ κατ' ἐπήρειαν ἀπαλλοτριώθεντων καὶ βασιλέως, αὐτὸς τὴ κατ' ἔθος πικρὸν ὃς εἰκὸς θελητὸν ῥεδίως ἔξηνε, μηδενὸς τὸν κρατοῦντα τολμῶντος νόττεν. Καὶ ὅσπερ ἂν εἰ Θεοῦ ἀργοῦντος, κατὰ τὴν δημώδη παροιμίαν, τινὰ πράττονται, οὕτω καὶ βασιλέως ἀργοῦντος, δικαιωμάτων προτίσχομένων Θεοῦ, οἵς οὐδὲν αὐτὸς ἀνθρώπος γεγονὼς ἐχρήσατο, ταῦτ' ἐγίγνοντα. Καὶ διτὶ μὲν δι' ἀμαρτίας ἡ παραχώρησις, πρόδηλον. Πλὴν ἀλλ' ὁ πρὸς [P. 389] τὸ κολάζειν κληθεὶς φοβερόθυ τὴν πρόσκλησιν, ὡς οὐδὲν δλως τῶν ἀγνοῦν ἀγγέλων κολάζειν τοὺς εἰς Θεὸν ἀμαρτάνοντας. Ἀλλὰ ὡς ἔοικε, μέλον ἦν Θεῷ κοινῇ καὶ τοὺς ἐντὸς κυρῆσαι τοῖς χαλεποῖς, εἰ καὶ μὴ δμοίως τοῖς προστιμοῦσιν ἐχρῶνται μηδὲ τὰς κολάζεις ὑφίσταντο τὰς αὐτάς, ὡς ἔκει μὲν πολεμίων δντων τῶν ἐπιτιθεμένων, ἐνταῦθα δὲ ἰδίων, κάκει μὲν εἰς σῶμα τοῦ κινδύνου περισταμένου, ἐνταῦθα δὲ κατείξφυχην διαβαίνοντος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δπῃ τῷ Θεῷ φίλον ἀγέαθω, εἴθε δέ γε καὶ ἀμετον· ἡμῖν δ' αὐτοῖς ἔκτείν τῶν ἐφεξῆς.

citas eriminaretur, iis causam imputans irae celestis, paris ipse tamē, id quod omnes norant, haud expers culpe, maxime in ecclesiasticis possessionibus et proventibus. Nihil enim jam erat istius generis e prioribus illis depeculationibus reliquum, quod non ipse usurparet, usque ad ipsos dignitatibus ecclesiasticis sustinendis addictos olim census, adeo ut ad incitas redacti qui sacrorum honorum titulos gererent, obsolescerent prorsus et pudenda illuvie sorderent. Et rapinis ille quidem istiusmodi curam mendicorum alendorum obtendebat, haud animadvertisens 560 multiplicare se hoc modo mendicorum numerum in eumque compingere viros natalium et dotium splendore magna dignos reverentia, quos omni vita tolerandæ facultate destitutos relinquebat, ne id quidem solatium indulgens miscris, ut corum quas palam cerneret ærumnis condolere videretur. Crudum enim et immitem pro sua cetera rigidæ indolis acerbitate obvertere perseverabat vultum atque obtutum iis ipsis, quos e splendida fortuna spoliando compulerat ad victimum sibi mendicato queritandum (o contumeliam libere natis et educatis prorsus intollerandam!) passim per vicos plateasque civitatis. Tantum videlicet absuerat a minuenda molliendaque vel paululum duritie antiqua, ut qua se quondam flagrasse ob eam invidia meminerat, eam quasi jam ulcisci studens, indeque accensus indignatione sæviori, Furiam plane quamdam et communem Erinnyn se præberet vice hominis; nec eum imperator, utcumque calamitates publicas miserans, deflectere ab immani rigore posset, querelis ad hunc quotidie obtestationibusque multorum dira patientium siue ullo prorsus effectu delatis. Intelligebantque qui statum præsentem rerum cum superiori comparabant prudentius, quod nunc Athanasius licentius quam antea gras-

saretur, haud esse indicium auctæ nunc ipsius maleficæ voluntatis, sed cum pari semper ejus atrocis animis inclemencia ferretur, cohibitum illum quadam tenus antea præsentia et monitis magnatum plurimorum propriæ nobilitate ac principis familiari gratia ipsi quoque verendorum; quales cum modo non adessent, partim morte subtracti, partim voluntario secessu alio delati, partim dannis acceptis alienati a principe propertereaque sponte aula et urbe digressi, ipse nunc solutis omnis respectus habenis libere totam exserebat innata inhumanitatis feritatem, nemine jam qui auctoritate polleret aliqua de his interpellare Augustum audente. Itaque sicut, juxta populare verbum, Deo cessante ac quasi dormitante quædam aguntur, ita nunc feriante ac connivente Augusto hæc 561 impune secureque immanitates exercebantur, specioso commendatae obtentu exsequendarum Dei justificationum, quibus ipse qui sic ageret, quantumvis, ut homo, nihilo quam homines ceteri minus obnoxius, in se ipso tamen minime uteretur. Atque hanc illi quidem propter peccata nostra nos ita conciliandi licentiam ex alto concessam, non est dubium. Ceterum qui ad alios castigandos a Deo vocantur, timeat præjudicium infamis ministerii, peccantium in Deum cruciandorum; quippe ad quod rei solum et mali, non autem boni adhiberi angeli consueverint. Verum uti apparet, id curabat Deus ut Romani æque omnes, imi summi, ecclesiastici, laici, intra urbem et extra degentes, plecteremur malis in genere dissimili vix disparis gravitatis, licet foris quidem hæc ab hostibus, iotus a civibus inferrentur, noxa illic in corpore hærente, hic etiam penetrante usque ad animæ intimum. Sed ista quo Deo visum fuerit aguntur. Utinam autem reflectantur in melius. Nostra porro deinceps reddatur opera reliquis, prout sunt gesta referendis.

Z.

*a. Metaxiſipotis elopriukē tōū Basilewōs πρός Α τὸν περὶ ψυχῆς τρέχουσι κατήπαιγε τὸ μεταν-
απτεῖν, τὸ πάντα ἔρημον τῶν ἐνοικούντων, πλὴν
οἱς ἀφροντιστοῦσι κινδύνου σκύλευσιν καὶ φωρίοις
ἀποζῆν εἰς ἀλατορίας εἴθιστο. Οἱ μέντοι γε βασιλεὺς
Μιχαὴλ τὸ διειμότερον ὄπειτον, οὗ τι ἔκουσιός γε,
ἄλλ' οὐκ ἡ διώλας πρός ἡδονὴν τοῖς στρατιώταις ἐπι-
στέθαι οἱ δικτήσεις ἴσχομένοις, τὰς ἐκ τοῦ πολέμου
τρώσις ἀνεραπεύστο. Βασιλεὺς δὲ ἀπογνοὺς ἐντεῦθεν
τὴν πρὸς Κατελάνους μάχην, δινόρας διώλας δυτικαν-
τῶντας καὶ τὸ ζῆν ἐν πεττοῖς ὠσανεῖ τιθεμένους, ἀλ-
λῶς ἔνων τὰ κατὰ τούτους μεταχειρίσασθαι, καὶ μά-
λισθ' οἱ τὴν ἁγγέλλετο οἱ Πέσσας μὲν καὶ αὖθις, ἢνηγεν
τύχοιεν, ἀντιπερφέν ωρμησθαι, εἶναι δὲ ταῦτα, ἡ
βασιλεὺς θέλοι, τὰς βασιλέως ἐκείνης πη σαλευούσας
καθ' ὃν καὶ λέλεκται τρόπον, ἐπει τοι γε καὶ δι' ὑπο-
φίας Ἀμογάδαροι γενόμενοι τῆς ἐπὶ τὴν Καλλίο-
νούς γνωστιμαχοῦντας εἰς τὴν μετὰ τοῦ βασιλέως εἰ-
ρήνην φέπειν, ἢν τις τὰ πιστὰ αφίσῃ διδοῖη. "Ετυχε*

VII.

1. Tractatio de pace imperatoris cum Amogabario.

Ambobus jam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, juniori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando regiones quidem Orientales adeo a Persarum incursionibus laborabant, ut velut desperatae cursum ac prorsus concitatae negligenterentur, et quae inde **562** tristia nuntiabantur, ab iis qui rebus praerant quasi nihil ad ipsos pertinentia rejici solerent ad alios, si qui uspiam forent, quibus facultas non deesset malis cognitis remedium adhibendi. In Occiduo vero tractu hinc quidem Osphentisthabus terras Elte-
mera subjectas, nihil aliud praetexens nisi ejus inclinationem ad imperatoris partes, agebat ferebatque hostiliter diripiens, ac ne Romano quidem abs-
tineat limite; inde autem Amogabari successu super pugne prospero in audacia confirmati nihil in regione, quanta patet citra fluvium vulgo Marizam dictum, aut securum a terrore aut intactum a vi retra integrumque sinebant. Limes quin etiam fini-
tima Thraciae nullo praesidio munitus ad arcendam hotum vim, si vellent irrumperem, expositam eam totam istorum injuriis provinciam prebebat, cog-
itatque sui periculi conscos ejus incolas certam necem matura fuga prævertere. Quod cum strenue fieret a cunctis, vasta et habitatoribus vacua cuncta erant per Thraciam, solis ibi remanentibus, quibus ante periclitari latrocinando solitus velut familiare institutum nefaria professio placebat rapto ac per sceleram vivendi. Porro imperator Michael Didymo-
tico, quam arcem subierat, clausum sese continebat, haud ille quidem volens: sed erumpere ge-
nientem necessario sistebat, quod militibus atacitas et animus deerat ipsum sequendi, si prodiret. Semper hi fracti animis ob acceptas clades ignava desidia torpebant; unde is nihil tuné agere aliud valens accepta bello vulnera per otium curata.

C Hoc Augūstus senior comperto, desperavit rem geri a suis cum fiducia successus prospere contra Catelanos posse, homines eo difficiliores occisa quo se promptius ad necem offerunt. Quod enim nihil cunctantius vitas in prælio quam in Iudeo cælulis in aleam jacent, ut abundant ad quidvis aggrediendum audacia, ita nihil non quod suscep-
perint ista intrepiditate perficiunt. Igitur aliam a periculis aperti Martis ineundam sibi decrevit **563** rationem eorum a se ac suis violentiæ avertendæ. Et causæ commodum aderant cur sperari posset eos non gravate compositionis mentionem admis-
suros. Primum enim abducendi ab iis auxiliares Persas facultas offerebatur, siquidem hos novæ sub Catelanis militiae trædebat, nec dubitabatur quin, si copia navium ad trajectum in Asiam ipsis suppeteret, redditari statim ad suos forent. Posse autem, si vellet imperator, commodari eis ad istum usum imperatorias naves, in illo tunc mari, quo dictum modo est, morantes. Adeo autem pa-
D lam graviterque a Catelanis dissidere admis-
tos iis Persas fama erat, ut hos illi ab ingressu secum ipsis hactenus communis liberoque urbis Callipoleos novissime arcere cœpisse satis constaret. Quin et de Catelanis ipsis seiri, pugnarè illos invicem sententijs de summa rerum suarum, nec paucos ipsorum ad consilium melinare ineundæ pacis cum Augusto, si ejus secure tractandas facultas offerretur. Super hoc isto ipso articulo rerum peracco amodeate ad spes tales lactandas contigit capi quemadmodum apud Tenedum, Jacobum nomine, qui paulo prius a commentariis Cæsari Rontzio fuisset, ac post ejus necem missus a Catelanis in Siciliam ad auxilia ipsis illinc evocanda, litteras inde referebat, cum quibus deductus ad imperatorem est. His ille visis, auditoque captivo, magnopere in hac persuasione firmatus est, despondere Catelanos animum

δὲ καὶ γραμμάτες τοῦ Καίσαρος, Τάκωνος, τοῦ νομα, Αχατεῖον, οὐδὲν ἐπὶ Τενέδου γραφάς παρὰ τοὺς ἐν Σικελίᾳ κομίζων, διὸ εἰπαναχθέντα πρὸς βασιλέα βασιλεῖ πληροφορεῖν ξυνέβαινεν, [P. 394] ὡς ἦν μή γε καὶ ἄλλοι προστεθεῖσεν αρίστη Σικελίην αναχθέντες, τὰς δρμάς αὐτοὶ ὑποκλώμενοι ἔτοιμοι εἰσιν εἰργεύειν. Τὸ γοῦν ἔκειθεν λέγει τινὲς, δόσον τὸ ἀρ' ἕαυτοῦ συνεργούντος εἰ ἐπισταῇ, ἀλλότος ἀνακεκρύθει. Εἶναι δ' ἐντεῦθεν εὐχερές αὐτοὺς μετελθεῖν καὶ τὸ τῆς εἰρήνης προσβολῆσθαι σχῆμα βασιλεῖ τὰ μὴ μάχιμα ἐπαγέλλοντι· πέμπειν δὲ τοὺς πιστοὺς ἐς τὰ μάλιστα σφίσι δόξαντας, καὶ οἵς ἦν ὡς ἥκιστα διαμεύδεσθαι ὑπειλῆφθαι. Ταῦτ' ἀρά καὶ βασιλεῖ τοὺς λόγους ἀποδεξαμένην, τὸ μὲν αὐτῷ ἐπιστέλλειν τὰ τῆς εἰρήνης σύναρχον καὶ ἄλλοις διαπρεσβεύσασθαι, δόσον τῶν ὄνηστων, τοσούτον οὐκ ἔχεγγυον ἐκ τῆς πρὸς τὸ γένος οἱ οἰκείστητος κατεψάνετο, ἄλλως δὲ τὰ τῆς γνώμης κατατραχισμένου, οὐδὲν ἐμποδὼν ὑπετόπειζε τῷ τούτοις ἐπιχειρεῖν αὐτοῦ γε πρεσβεύοντος. "Οὐεν καὶ ὅρκοις προ-

B nec suis presentibus fidere viribus satis, ut bellum a Romanis sustinere se confidant posse, nisi exterritis auxiliis roborentur; qualia cum e Sicilia, unde petierant, intercepto illuc missio tractatore non expectaturos ipsos verisimile sit, apparero non alienos a consilio pacis fore. Quam in sententiam Augustum Jacobi quoque hujus, intime conscientia status ipsorum, affirmatio trahebat, aientis sibi commissum uni id negotium fuisse: se jam capto antequam responsis perlatis conveniri de re tota potuisset, fractam hanc prorsus nec ultra processuram negotiationem esse. Adebat videri sibi facile jam fore induci Catelanos ad tractandum disquirendasque communiter utilis utrinque conventionis vias, modo imperator nec ipsum se propendere ad belli consilia non gravaretur **564** ulro monstrare, missis ad eos hominibus maxime fidis, quorum promissa quin secuturis certo effectibus deinde sancirentur, nulla posset ratione dubitari. Hac imperator oratione Jacobi penitus in animum admissa, preterquam plane assensus ei est incubuitque omnino in voluntatem pacificationis cum Amogabaris tentandæ, etiam cogitare cœpit de isto ipso talis auctore consilii in ejus exsequendi sequestrum et ministrum adhibendo, quibusdam illi ad hoc additis sociis. Ac peridoneus is quidem, pro peri ia Catelanicarum rerum, si par erga res imperii studium ac fides non deforet, ad ejusmodi negotium futurus videbatur. Timere tamen eοgebat consanguinitas ejus et intima necessitudo cum hostibus, ne omnia in favorem suorum unice trahens aliquod fortasse rei Romanæ grave daminum importaret. Verum contra istam formidinem confirmavit imperator facile animum, autumans vel aliorum sibi fidissimorum interventu collegarum vel cætera sua vigilancia præcavendum omne incommodum ejusmodi. Minime igitur periculosum arbitratus et hunc in parte legationis ad pacem Catelanis proponendammittendæ censerit, dummodo sibi fidem ad id recte agendum obstringeret, jus ab

μηδενε, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν τῶν Λατίνων μηνᾶς Κορόνην ἐξαποστέλλων ἐκέλευε τὴν τιέναι καὶ τὰ τῆς εἰρήνης πειράν ως οἴδν τε διτεθεῖ. Καὶ δῆ παραγενόμενοι οὐ πολὺ ὕστερο σύναρπα καὶ τισιν ἄλλοις τρισιν, καθημένων δ' τῶν φρουρῶν καὶ μηνυτῇ χρησαμένων, οἱ φρουριψ Καλλιουπόλεως Κατέλαγος ὄμήρους κατὰ πίστιν τοῦ μή τι παθεῖν ἔκείνους ἀνήπιπους πέντε πέντε οὖσιν ἐξαποστέλλονταιν καὶ ἐς αὐτοὺς γένωνται· πλὴν ἔκαστοι συνεπισθεν διφλάξων τὸν ἐπιβάτην, τῷ μήν δοκιπως ἐξ ἐφόδου τις ἐκπηδήσας τῶν Κατελάνων τι δράσοι τὸν πρεσβευτὴν, τῷ δὲ βαθυτέρῳ μηδὲ καιρὸν διδόντες αφίσι προμαθεῖν τι πεννων ἐκ τινος περιεργίας ἐπερωτήσασιν.

B **3.** Δημητορία πεμψθίσα Κατελάροις πρόδεισα.

[P. 395] Οὐ καὶ ἐπιστάντες Ἐλεξαν τάδε· λεὺς Ἀνδρόνικος ἡμέτερος, μὲν δεσπότης, eo jurandum exegit et accepit, eoque sic re praecoccupato deinceps securus comitem eixit Coronen quemdam, quo Latinarum littorū interprete utebatur. His duobus tresinsuperā additi. Qui omnes mandatis ab imperatore one gentibus etiam atque etiam negotii commissi maxima possent arte atque industria gerendi festim itineri se dare rectaque ad Catelanos riter se conferre jussi sunt. Admoverunt Callipoli primum, quam proxime tutum fui missique in illic situm Imperatorium castrum miserunt indicatum Catelanis habere se quae proponerent imperatoris, a quo mitterentur mine, paratos ad ipsos accedere, modo missidibus suæ ipsorum securitati caveretur. et impetrabilia peti visa sunt. Mittuntur ergo lipoli postulati obsides, in castro Romano diendi, quoad in potestate Catelanorum misimperatore perstitissent, in pignus fidei quae ipsos passuros acerbūm Catelani promitti. Mittuntur et equi quinque pro numero legati **565** cum militibus totidem, quibus erat manus a tergo imperialium missorum eodem cum equo veherentur. Ratio inexpectatae præscribit allegabatur securitas legatorum, quos sic custodiens ab insultibus forte obviorum hominum neris, ab agnitis e vestē Romanis haud facile raturorum manus, defendere. Sed prætextus hinc Vera enim, ut qui penitus introspiciebant judic causa ejus facti erat, ut per affixos ipsis arbitrii prohiberentur explorare circumspiciendo contandoque statum Callipolis præsentem cur quam tutum tali tempore Catelanis in arce unum summam rerum habentibus videretur.

2. Oratio ad Catelanos ab imperatore missi
lli introducti hæc dixerunt: «Imperator Antonius, noster quidem dominus, vester autem imperator, hæc nos vobis dicere mandavit. Convenit Dei vereri justitiam ultra professis, principi supremo maxime, gratios se præbere bene mo-

ερτιρ, τάδ' ἐπήγειλεν ὑμῖν. Χρεών ἀνδράσι. Α των ὡν εἰς ὅμᾶς ἔδαπανήσαμεν, τὰς καθ' ἡμῶν δρυνιμέναις αἱρουμένοις δίκην, βασιλεῖ δὲ τὰ μεγαληθεῖς χαρίτων δικαῖοις οὖσι, μή δὲ τοις ἀν εἰη αφίσιν, ἀλλὰ καὶ δὲ τὶ συνενέγκοι δικτὰ ταῦτα σκοπεῖν. Τὸ μὲν γάρ ἀδεύδου τὸ παρατίκης μόνον ἀφορώστης γνώμης, τὸ δὲ τὸ μέλλον πρόνοιαν ἀταμέντον οὐκ ἐξ κείσαι ὑμῖν τοινυν, εἰ μὲν τὴν ἀρχὴν τὰ τῶν ἀλέμανοι ἔις τὴν Ρωμαίων γῆν ἐσβάλειν, οὐ δικαίως ἀν νεμεσάγει τις· μηδὲ γάρ οὓς δισύνησε τοῦτ' εἴναι, καὶ μᾶλλον διε καὶ η διελλάττοιεν, οἷς ἐνι μὲν σπονδαῖς χρῆσθαι, καὶ ὄμδος ταῖς μάχαις ιέναι. Ἐπει δὲ ξύμπροσκληθέντες τὰ τῶν ἔχθρων, οὐ δέον δι, ἐκ πίρην ἀνθεβλεσθε, πῶς ἀν μή θέλων τις ὑμῖν ἡ ἐκφύγοι τὸ νεμεσᾶσθαι; Μνήσθητε γάρ καίνους κεῖρας ἀνταρροντες, ὑπὲρ ὧν κινεῖν τρόπος τοὺς αφίσι πολεμοῦντας μεγάλων φωλοτῶν μισθῶν. Πώς δὲ δίκαιον καὶ νόμιμον, ὃν εἶτε θείου εἶτε καὶ ἀνθρωπίνων, θέσθαι ἀλογίᾳ τὰ δρωματιμένα, μεγάλων δὲ χρημάτων, τὰ μετέπειτα δυνομα; συμμάχους δυνομάσει [P. 396] τις; Ἀλλ' αἱρετέος τὰ τῶν ἔχθρων ὑμῖν ἔδοξεν. Ἀλλ' ἔχθρος; Καὶ τίς ἂν καὶ τίνας μεγάλως μισθῶν ἐπι σφετέρῳ πονήρῳ προσκαλεῖσθαι δέξαιτο; ἀλλὰ συμμάχους μὲν τὸ πρῶτον, πολεμίους δὲ ἐσέπειτα καταστάντας; Καὶ τί γ' ἀλλο διμῆν τις ἐπικλοίη δεινὸν, εἰ σύμμαχοι ἐπιστάντες, πολλῶν καὶ ταῦτα τῶν ἀναλωμάτων, ἐπειτα ἐσπείσασθε μὲν τοὺς ἔχθροις δι' οὓς προσεκλήθητε, μετ' αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν ληζεσθε; τί δὲ καὶ ἀπολογούμενοι Χριστιανοί Χριστιανού; τὰ ἀνήκεστα δράστε, τῷ μη ἔις ἀναδολάς θέσθαι, κακοὶ δόξαι διπερ αἱρούμενοι; Τί γάρ τῶν κακῶν οὐκ εἰργασθε; Οὐ χώρας ἡρδαποδίσατε; οὐκ ἀνδρας ἐκτείνατε; οὐ νήπια καὶ πρεσβύτερος ἀνθρώπους οἰκτρούς, τὰ μὲν ἀνηλεῶς διεχρήσασθε, τὸν δὲ πᾶσαν ίδεαν βασάνων διενεγκεῖν ἀναγκάσαντες ἐπειπάτησι ποδῶν θεοθες; Τί ὑμῖν τοῦ πράκτορας τοσούτων γενέσθαι κακῶν αἴτιον; Καίσαρ ἀπώλετο. Ἀλλ' οὐχ ἡμῶν γε θελόντων, οἴσεν δὲ πάνθ' ὅρῶν δρυμάδες·

olum quoniam ita delinunt et sibi magis deit eos quibus rependunt acceptam gratiam, si præsens fructus ejus facti nullus foret, id esse in posterum conducibile, qui relictant præsentium, ipsa eventuum experientia deinde suffragante. Porro præsentibus at attendere inertis est animi et ad boni unctionem infirma incertaque languescensitate. Prospectus vero futuri, et verisimiliter tandem præsumpta sollicitudo successum, in late detegit oculis exploratricis providentia longe consulenti nullas umbras aut cæcas as, quibus suspicio subesse insidiarum possibil obsecrum ac non clare perspectum esse. Ac vobis quidem si a principio hostilem in rūnum professis suscepimus deliberate fuissest ut terras Bonianorum manu armata invadendi, juste ne nemo posset. Hand insuetum est etenim ibus, præsertim origine divisis et generum orum, dissidere sententias committique odiososque istos sensus conatus expromere invenit. Jure quippe communī genti cuivis aut pacem cum alia colere aut bello eamdem nare. Postquam autem ad auxiliandum nolidantibus vocati hostes vos statim injuribus, 566 quod nefas est, polliciti socios, rastis, quomodo qui vos arguere moluerit, ipse judicii parum æqui et malo faventis tensionem non incurrat? Conscientiam hic co vestram, utique recordantium vos manus ipsos violentas injecisse, contra quorum horum moturos, magnis in hoc auctorati meritis, receperatis. Cui autem videri justum queat ibus seu divinis seu humanis consentaneum, ut quidem pactorum juratorum rationem dupro ingenibus autem pecuniae summis, quas impendimus, impetus in nos hostiles rependi

a vobis? Quoniam vero vos deinceps apio appellare nomine licebit? an socios quis dixerit? Sed vobis isti vocabulo præeligeret acerbitatē hostilis nominis placuit. Hostes igitur vocemus? Sed obstat quod, cum nōn utique mercede magna hostes ad sibi nocendum conduxit, vos accitos a nobis et largis auctoratos stipendiis hostes dici contra rationem omnem est. Forte distinguens aliquis ienit pōra, prius socios fuisse vos, deinde mutatis animis factos esse hostes dicet. Atqui ad vestram nihil hoc quidem fœdius memorari contumeliam queat. Quid enim vobis objici odiosius vel ab amarissimis obrectatoribus possit quam ille vos fracta, quam amicis oppigneraveratis, maximis in sinu per manus illorum vestros largitionibus effusis, repente depravata voluntate fœdus quidem icisse cum hostibus contra quos vocati suppedita eratis, conjuncta vero cum iisdem hostibus opera et ira terras amicorum, ad quos juvandos veneratis, qui ampla vobis numeraverant stipendia, pari furore devastasse? Agite proferte, si quid habetis in excusationem vestram, quo videamini vel in speciem defendere facinus hoc vestrum, quo Christiani Christianos vehementissimis afflitis injuriis; nisi non recusatis quin statim, citra ulteriorem inquirendi moram, crudeles perfidique judicemini, quod esse ultro elegistis. Quid enim mali non a vobis actum est? nonne 567 vos totas provincias, pueris et mulieribus servitum abductis, viris trucidatis, desolasti? Nonne in iis parvulos et senes invalidos, turbam miserabilem, illos quidem immanissime transfixisti, discerpisti, hos autem, ut thesauros videlicet proderent, crudelissimis prius tormentis excruciatos, enecasti? Quid vos autem impulit ad tam execrabilia patranda? Cæsar periit; sed nobis quidem haud volentibus (scit qui cuncta videt oculus Dei), at manu illorum qui longa

άλλ' οἵς ἐντέτοφε μῆσος τὸ κατ' ἔκεινον ἔχοντων Δικαιού τοῦ κατὰ συνήθη παραβαίνειν. Καὶ ὅν τοικένων ἡ μέμψις ἐφῆπται, αἰτιάσται ἀντικαίως· οἵς δὲ ἐν Ισχύι τὸ μετελθεῖν ὡς βούλου τὸ αἱρετὴν αἰσχύνην περιβαλέσθαι; σφίσιν ἡ πός οὐκ ἀδούλητον; Τῶν μὲν οὖν πεπραγμένης τοικένων ξυγγνώμονας εἶναι χρή, ἡ ἐκδικητὰς βογίγγεσθαι, τοὺς οὓς ἀν εἰ μὴ αἱρετὸν κακοὶ θεαὶ καὶ ἐκσπόνδων χείρους ζημιαθησομένη σύνολον. Εἴ δὲ οὖν, ἀλλ' ἐκ [P. 397] τῶν φθασκεπτέα ἀν εἰη ὅμιλος ὄποστοις, δέον παρ' ἀπλουτεῖν, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐξανθετητας. Καὶ δοσαὶ ήλογηκότες τῶν εἰς Ἐρωμαίους σπονδῶν καθηκῶν ἡνδραποδίσασθε· ἀλλ' ὄποστοις ἡμῶν των οἵ καὶ ἐκκεχωρηκότων λαμβάνειν ἀπώναστρό των συμμάχων σχῆμα, καὶ τὸ ἐτι δοκεῖ ἡμετέρων ὑπερπονεῖν, ὡς λαμβάνοντας διετίθει οὐδὲν ήττον διδόντας, καὶ τις καὶ ἄκων εἶναι προσαφαιρούμενος. Τούτων μνήσθητε, καὶ τὸ ἀρχῆς ὁμολογίας αἰδεσθέντες αἵς ἐμπεπίδωσθε

in enim ex antiquis offenditionibus ira in animo nutrita, oblatam veteris doloris ulciscendi occasionem incautum opprimendo arripuere. Illi hoc soli facinus proprio consilio, libera voluntate suscepere; his unius aequum est ejus invidiam criminis ascribi, non autem nobis, praeterquam inconsciis, etiam illo ipso scelere violatis. Nostrum, inquam, quod insciis et invitissimis nobis Cæsar vassus est, nostrum ipsorum et quidem grave reputamus damnum, gratum ideo habituri si penitus per vos, qui potestis, dignis afficiantur auctores cædis, nostræ quicque domui funestissimæ, per quam orbati genero sumus. Scitis enim nostram fuisse filiam illius conjugem. Quæ tam arcta necessitudo facile suspiciones diluit nostra eujusdam ab eo aversionis ob nonnulla precedentia dissidio. Quis enim, cui mores perspecti sunt ne tri, non facile intelligit, etiam si quid ab illo molestiae accepimus, paratos magis nos futuros ad venia impertiendum tam intimum affinem quam præcipites ad rapiendam ex eo perfidia et crudelitate cumulatam ultiōnem, a qua Romani propria generis lenitas inumane quantum abhorret? Hinc patet, neque si manifesta precessisset in nos Cæsaris injuria, debuisse quemquam suspicari de nobis tantam in eum saevitiam; unde quis prudens perspiciat quanto incredibiliorem illam sit consentaneum haberi, cum eo quidem tempore quo Cæsar oppressus est, nullam ei nobiscum intercessisse controversiam, nihil nos quod illi succenseremus habuisse, vobis quoque ipsis, si volueritis inquirere, constare manilesio quæat. Sed flingite nos adeo feros ut sine causa ludibrone in familiarium prorumpamus cœdes; etiamne tam imprudentes opinabimini, ut ultra attenuemus **568** quæ minime conducibilia, imo maxime damnsa nobis ipsis futura clare provideantur? cui zutem quæat esse dubium gravi nostra pernicie cedidisse Cæsarem, in quo tot spes futuri, tantos effusos in eum ornandum sumpius, tam necessa-

rium gravissimo nostro tempore præsidium rii uno momento perdidimus? Præter hoc, ad nos omni suspicione procurata necis Cæsari gandos efficacissimum apud recte judicant gummentum sit, quod in istiusmodi immania consilia eorum est qui passi a quopiam quovellent, quo se vertant non habent, omni facultate desiderata sibi satisfactionis, aut queundam apud potentiores viis legitimis, aut palam justa potestate usurpandi. Nam tales, intus injuriæ dolore, ultra morem interdum efferti ad conatum quamvis injusta ultiōnis, plis, quam esset optandum, crebrioribus certe quod hos efferrare solet desperatio juris autris immuniti alia ratione reparandi. Quibus qualis nostra Dei beneficis conditio est, inquam, anchoritas et vis ad manum prompti petit consumeliarum, si quas accepimus, legitimis inculpata ratione vindicandarum, hos nemo sapienter æstimans autemaverit, probrosis pudendisque quam rectis et honestis ultra modis uti rei aut dignitatis quoquo modo deponendæ. Maneat igitur ex his evictum evi non nisi per iniquissimam calumniam imputabis posse partem aut conscientiam ullam se interficiendo Cæsare patrati; vosque nihil fenus grave, quam quod ulcisci velle videmini securos crimen, si poenas illius cædis ab iis tere pergatis, quos in illam consensisse, confacere nequierint nisi non solum jurata perfidiosissime violando, sed etiam capitali ultra in se ipsos stultissime attrahendo infor perspicuum ratione utenti cuivis est nullo pacto verisimile videri. Nunc ad vos vestraque referre orationem convenit, considerareque ex hac usque quantum vos, quos ditescere ex damnis par erat, ex nostris, sociorum ut loquela vestrorum, e Romanorum, inquam, quibus dendis evocati veneratis, avarissime injuria testi

πρόδρασιν τούτων τεῦθειν ἀπόθεσθαι. Εννοια δὲ ηγέτης προσκαθήμενοι ταῦτ' ἐργάζεσθαι, καὶ να ὄφεσιν αὐτοῖς τὸ ἐξ νέωτα ἔσται. Ἡμῖν καὶ ἡ τόδε δύκησιν παρασπονῆσσες, ὡς εἰς πρέπουσαν, ἀποκλίνουσι μαλακώτερον ἥκης ἀπικεχειρταί· δεινὰ γάρ τὰ ἔυγκειτελεῖν πείθει καὶ τὰ δεινότατα πάσχοντας, ουσίν ἔστι καταψυγή ἡ τῶν διομωμοσμένων ταῖς καὶ μέμφοτο. Υἱὸν δὲ ὅποι περιστῆταις τὸ λιμήν, οὐκ εἰς μακράν, εἰ μὴ παύσθε. 'Αλλ' ὅμως χρὴ καὶ προσαναττίλλειν· οὗτοι γάρ καὶ τὴν τοῦ ἑσταθήσας λειτέρθαις ον συγγνώμης παρὰ τοῖς τὰ δίκαια χρίουσις πιστίμεθ' ἀν, καὶ προσέσται τὸ δίκαιον αὐτίκας λαμδάνειν, ὅλῶν διδόντων καὶ ἀκλινῶν ἀρχῆς θείᾳ προσιρουμένοις, ἀπειπερ ἀρμάχης οὐ κατοκνέτε. Δεῖ γάρ τὴν τοῦ δύκησιν ἔσται ἐκχειλίνειν. Οὐ γάρ ἐπὶ τὸ δεινός τὴν ἀρχὴν ἔσται εἰρηνικάς ἀξιούμενος

praedictis spoliisque locupletati hactenus suetero quae contra jus fasque usurpatilis nulla tione habita societatis cum Romanis inita: ut nunc recordari vos velim, quae nobis nihil aut permittentibus accepitis. Diu is verecundia foderis et nomen amicitiae dissimilare coegit, dum rapinae vestrae iuratur, Iudicium doloreinque de his nostrum, ita gerere, quasi crederemus jure acquiri, n tunc adhuc nomen gerentibus et militare imperio visis, quae illi non a libenter dantipiebant, sed vi aut minis extorquebant ab his miserrimiisque Romanis. Ista, inquam, putari a vobis postulo, que longo illo nostri vestrae licentiae patrocinantis tempore, deonibus rerum, capiavitatis hominum, in istra congressisti. Ex his reperietis in eam opulentiam, ut et quæstuosissimum vase foedus nobiscum iecut fateri debeat, et admirari constantiam fidei in illo inter totu[m] rumentes rumpendi causas tam perseverando. Unde patebit manifesto unam causam posse cur deinde palam defeceritis, quod nihil reveritis antiquas nobiscum liones vestras ultra ac ludibriae vobis pro illibuerit in apertum eam et iniquissimum ptum. Desinite igitur allegare necem Cæsar textus hic merus et vanissimus est. Illud potius, in eamque vestra causa curram in ali, ubi tandem terrarum considentes talia citiis agere, et num vos putetis impune ad unum tam infanda scelera laturos. Nec vestram genere confidentiam alat experientia successarum vobis, ex quo nos oppugnatis, adversus. Nondum enim in vos uti totis nostris voluntibus, religione adiuvare quadam juratae vobis nichil exhibiti. Grave quippe ac turpe adeo iuste perfidia crimen existimat, ut pro ejus s amolienda vel levi et rara specie né maxi-

καὶ μὴ θέλον, ἔκεινος καὶ τὴν τοῦ παρασπονόδειν τὴν ἀρχὴν δύκησιν δίκαιως ἀπενέγκαιτ' ἀν. Τοὺς τρόπους τὸ πρώτον, οὐ τοὺς ἀμυνομένος τι, ποστοῦν τοῦτο πρόστημα περιστῆσται, ἵν τούς τις ἀδικῶν τὰς συνθήκας τὴν ἀμυναν προσκαλεῖσθαι. Διοῖν οὖν ἐλέσθαι θάτερον ἀναγκαῖον τοω; καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ τῷ παρόντι καιρῷ πρέποντος, ή πάντα λαβόντας πρὸς τὰ ὅμετερα ἐπανήκειν ήθη, ή πάντ' ἔχοντας ήμιν προσφοιταν, ὡς ἐπὶ μισθοῖς καὶ αὐθίς ἐσομένους, τῇ τῶν Ψωματῶν ὑπηρετεῖσθαι ἀρχῆς. Οὕτω γάρ κατ' ἀμφιφωνα καὶ ἐπὶ βεβαίῳ τῆς κτήσεως συμβαίη ἀν τὰ πάντα κεκτήσθαι, καὶ τὰ εἰς ἄγαν τὰς απονδᾶς ἡμελησθαι ἥκιστ' ἀν δέξεισθαι. Καὶ ὅποι ποτ' ἀν προτροχήστες, τὴν τῆς ἀσφαλεῖς συμμαχίας δόξαν οὐκ ἔσται ἀπὸν ἀποβεβληκότες εἴηται, ἐπει τὸν ἔχει λόγον ἐφισταμένους ἀμύντορας, ἐχθρῶν καθίστασθαι τὰ πικρότατα; [P. 398] Εἰ δὲ καὶ μισθοφορίας, ὡς πέπυσμας, προτενεῖται, αἰδὼς καὶ μόνον τὸ λέγειν. Τίνων σπου-

*ma quidem-damina recusaverimus pacisci. Remissius ergo hactenus bellando adversum vos egimus, minus reputantes quid vos mereremini quam quid nos deceret. Deinceps, vobis clare denuntio, nulla nos nimis jam a vobis rupti manifeste foderis vorecundia tardabit, atque adeo quantam in perniciem rerum ac capitum vestrorum vestra ista, nisi ejus temere ruentis impetum **570** sistitis, præcipitet audacia, cito sentielis. Ultimum hoc, ut exitium præverieremus vestrūm, vobis si posset fieri ad frugem revocandis, experiri monitum placuit. Quod ipsum pignus habetote nondum prorsus obsepti ad nostram gratiam redditū, si eam vel sera præmereri plementia velitis. In quo potestis agnoscere reliquias meæ veteris ægre abrumptis se a vobis et adhuc in vos pronæ voluntatis. Quo vituperabilior, judicio æque arbitrantum, vestra censebitur durities, si nunc quoque oblata a nostra majestatis tam graviter lesa veniae tam benignæ conditionem aspernabimini; minusque miseratione digna vestra videbitur calamitas, cum mox, quod Deo juvante faciemus, meritas a vobis penas exegerimus, bello iam sine ulla dubitatione justissimo, postquam id primi vos facessere nobis ultra impugnandis non estis veriti, nulla sumpta cura colore saltem, ut oportuerat, aliquo velaudæ nefarie transgressionis pactorum juratorum. Cujus ne ulla tergiversatione declinare vobis probrum liceat utcumque conantibus, extremum hoc ad eam ineluctabiliter evincendam accedit argumentum, e recausatione oblata nunc a me, si resipiscere velitis, veniae ducentum. Quis enim non emm manifeste reum injuste illati ab initio belli habeat, qui nec idoneum allegare ullam ejus suscep[i] causam quiverit, et ab illis quos voluntarius impugnet invitatus ad redintegrationem gratiæ superbe id perget aspernari? Arma ergo nostra, quibus post longam patientiam ultum denique ibimus perfidiam fœdusfrage rebellious vestrae, nemo tam iniquus reperiatur qui arguere possit in-*

δασμάτων χάριν καὶ πόνων; Καλά γε ἔσ 'Ρωμαίους, Α χορύζης Ἰταλικῆς λόγους ἐξέφερον. Καὶ τὰ
καλὰ καὶ δίκαια μεγάλους ἐφέλκειν μαθούσ. Τὸ
πράττειν γάρ ταῦτα ὁμολογοῦντες ἐχθρῶν εἰναι
τοὺς ὑπὲρ τούτων μισθοὺς ὡς σύμμαχοι ἀπαιτήστε;
Καὶ ποιῶν ἄρα ἀγνωμοσύνης οὐχ ὑπερβαλεῖσθε ὑπερ-
βολὴν; *Α γάρ ὑπὲρ 'Ρωμαίων πεπρᾶχθαι αφίσιν
ἡμῖν ἔδοξε, καὶ ὑπὲρ τὸ δίκαιον ἔμμισθ' ἀν εὑροῖτ'
ἀν σκοπούμενοι· τὰ δὲ καὶ αὐτῶν πεπραγμένα τό-
σον ἐφέλκειν μισθοὺς δίκαια εἰσιν δια καὶ δίκαιος αὐ-
τῶν ὅποις δίκαιοι ἀν λογισθείητε. Χρέων οὖν ἐν-
τελεχέστατα βουλευσαμένοις ὅπῃ δοκεῖ ποιητέα εἰ-
ναι, ταῦθ' ἔλέσθαι, ὡς ἡμῖν γε τὸ ἀπὸ τούτων λόγος
οὐδεὶς πρὸς ὑμᾶς, ἦν πῆ γε ἀλλως ἡ ὥ; ἡμῖν ἀνδάνη
γνοίητε. + Οἱ μὲν οὖν πρέσβεις τοσαῦτα εἶπον, ἐκεί-
νοι δὲ τοὺς λόγους ἐνδεξάμενοι οὐδὲν δι τοι πρὸς εἴρη-
νικά; ἔδοξε: φανδόκες ὑπεκρίνοντο, ἀλλὰ πλήρεις B

[P. 400] Συνηγένθη δὲ καὶ τι ἐπὶ τῷ σφῶ

fractionis initiorum vobiscum foederum. Nam iis qui
primi pæta infringeudo vim intulerint, non illis qui
vim sic illatam aut necessaria defensione repellere
aut legitima utilione vindicare sint conati, probro-
sum illud et odiosum foedisfragorum vocabulum ad-
jungitur. Totaque invidia malorum et calamitatum
e tali bello secutarum iis solis imputatur, qui pro-
vocaverunt violandis injuste conventionibus. Quod
superest, duarum vobis optionem conditionum sero,
quarum alteram eligi a vobis, si rebus vestris in
harum præsentí statu consulere salutariter velitis,
plane arbitror necessarium, nempe ut aut prædis
quas concessisti vobiscum omnibus ablatis domos
vestras repetatis, aut hæc ipsa ut vobis jam propria
spolia servantes accedatis **571** denuo ad nos, et
nova conventione ineunda sub pactis statuta: mer-
cedis nostris delocepis vos militaturos auspiciis pro-
breamini. Hoc enim utrovis modo certa vobis et per
nostram jam cessionem justa continget possessio
istarum opum injurya partarum; et ignominiosum
præterea dedecus neglectorum a vobis foederum
sic purgasse quodammodo videbimini. Quod ni fa-
citis, quocunque vos continget ire, odia in vos ho-
minum concitatib; eo prius delata vestræ foederum
transgressioñis infamia. Quodsi super ista quæ capiu-
līcet acquisita condonare vobis parati sumus, alias
etiam, retro videlicet debitorum stipendiiorum no-
mine, pendi vobis e nostro serario pecunias summas
petieritis, quod vos audio velle facere, id profecto
ad eo pudendum vobis est, ut si vestri vos honoris
cura tangit aliqua, sedulo abstinere vel a prima rei
talis mentione debeat. Enimvero quorum, quæso,
recte factorum, quorum laborum, cuius operæ
Romanæ reipublicæ navatae mercedes reponscitis?
An hostillum illarum grassatioñum, quibus vos in
Romanos usos ipsi quoque fitemini, præmia nunc
uti nihilominus sociis vobis rependi æquum ducit? D
Quod quam ingratia ac scelerati animi non tran-
scendat hyperbole? Nam si quid vobis videmini
pugnando unquam pro Romanis meruisse, hujus et
ipsi vobis estis consci; justo etiam ampliora sti-
pendia tulisse; ut jam qui recte calculos posuerit,

nihil aliud nos debere vobis nisi poenas ini-
tratorum in nos scelerum clare perspiciat. C
ergo facit, his cunctis attente considera-
denter statuere quid consilii vobis deinceps
dum, in quam agendi viam ab hoc velut
deliberationem inflectendam arbitremini. H
ultimum de his decernendi tempus est. N
qua proposuimus accipitis, nullam in p
scitote colloquendi **572** vos noliscum li
copiam. Hæc ut fuerant ab imperatore
legati Catalani cuncta recitarunt. Quibus i
tis nihil sane pacati reposuere, sed voces
fastu et arrogancia plenissimas. Per quas i
ac minaciter debacchati satis, illud ad ex
pro ultima et irrevocabili voluntatis ipso
claratione subjecere: « Si vult imperator
nos benevolosque e terris suis recedere, p
retro debita stipendia pro tempore quo i
tando servivimus; emitat custodia liberos
dat nobis quotquot nostri ab ipso et suis
sunt uspiam alibi detinentur; naves nostra
nuensibus captas, impetratas aut redemptas
qui ceperunt, nobis restituat; equos nostros
navigaturi relinquemus, justo numerato
emem; pro præterea et spoliis, quæ in manib
mus, tum præterea pro lyro captivorum q
vamus, æqua æstimatione taxatam pecunias
dat. Hæc ubi fecerit, desinentes bello vos
statim abibimus. Sin noluerit, sic habeat,
magna proibi ac dedecoris pudendi num
noe, si optione oblata vita ignave ac prec
vanda; aut fortiter bellando moriendi, vel
cunctaremur in præoptanda saluti virtute
dictis, dimissaque confessim legatione, sui
prohibitate involverunt, nihil pensi habentes
strare palam placere ipsis quæ præve fecer
abundare nefariam voluntatem adhuc pe
ciendi.

3. Ut Persæ transfretare rursus in orient
libiti fuerint.

Ad horum porro rationes peraccommodat
contigit quippiam, quod modo referam. Q

λιστα ἀγαθῷ, δὲ καὶ αὐτίκα. ὡς λέξιν ἔρχομαι. Οἱ μὲν Δ λοὶ δὲ καὶ Πέρσαι, ἐπεὶ οὐδεμίᾳ τῶν βασιλεῶν σὸν μετ' αὐτῶν Πέρσαι μερίται τῶν σκύλων ἑκείνοις τενόμενοι τῆς Ισης ἡτέμποντο καὶ παρὰ δύο ἐγ λαμβάνειν ἐδικαιοῦντο, τὰς ἐπ' ίσων ἐν πᾶσι μερίδαις τὰ συγχειμένα ἔχοντες. Ιταλοὶ δὲ ιππεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρὰ πεζοὺς ἑκείνους τοὺς πλείστους συνέκρινον, καὶ ἄλλ' ἀττα δικαιολογούμενοι, δεινά ποιούμενα τὰς εἰς τῶν ίσων στεροῖντο, ἡμέλουν ἐς ἄγαν. "Οὐεν καὶ τισιν ἑκείνων ἀντεπεράν ἐδόκει, καὶ τῶν τενι. ᾧμαίων προστυχόντες ἐν φῆταις ὅμοιογίαις καὶ δρκοῖς συνεφάνουν αὐτοὶ μὲν διδόναι ἀξιον τὸ πορθμεῖον, ἑκείνος δὲ ἀκακουργήτως διαπερᾷν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ αιφνῆδον περιποιεῖται, Πέρσας δὲ ὡς ἀν μὴ ὁν αὐτὸς ἐπώμοτος ἔργον μαχαίρας ποιεῖται. Τοῦτο γνωσθὲν Πέρσαις τῆς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἥθη ἀφίξεως καὶ λιαν ἀνέρχεται, καὶ οὕτως ἐσαῦθις πρὸς Ιταλοὺς κλίναντες σὺν αὐτοῖς τὰς Θρακικὰς κατατρέχουσι κύρως. Ἀλλ' ὁ μὲν Μουρίσκος βασιλεὺς παραγενόντως, ἅμα δὲ καὶ τῶν τριήρεων τῆς ἐπὶ τῷ πορθμῷ ἀσχολίας ἀπαλλαγεῖσῶν, ἑκείνος μὲν τὴν τοῦ ἀμυραλῆ ἀξίαν παρὰ τοῦ κρατοῦντος λαμβάνει. Ιτα-

B τριήρεων ἑκεῖστε πῃ προσεκάγειν, τὰ πιοτὰ ἐπὶ τῷ φρουρίῳ τῷ τῆς Καλλίου σχόντες, ὅλγους τινὰς κατὰ φυλακὴν ἀφέντες ὅλαις ὅρμαις τὰ προστυγχάνοντα ἔξεληζοντο. ἀνδρας κτείνοντες, τὰς δὲ ἐν ἡλικίᾳ γυναῖκας καὶ παιδας ἀνοικτὴ ἐξανδρεποδιζόμενοι καὶ χρήματα μυρία συλλέγοντες, ζῶντας αὐτῶν καὶ τῶν εὑώνων [P. 401] πραγμάτων παρορωμένοι. Λήια δὲ καὶ θημονίαι μυρίαι, τὰ μὲν παρηθηκαίς Εφριτον ταῖς ἀθέραις, αἱ δὲ ἀτημελημέναι κείμεναι καθεωρῶντο.

5. *Αποστασία τῶν Ἀλανῶν καὶ τῶν Τουρκοπούλων.*

B Οὐ μή δὲ καὶ Ἀλανοὶ ἐτέρωθεν, ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς ἐξ ὄπογύου Χριστιανοῖς Τουρκοπούλοις, οἱ δὴ καὶ οὐ πολλῷ πρότερον χρόνῳ ἐκ τῶν βορείων βασιλεῖς προσεφοίτησαν, οὐδ' αὐτοῖς ἀλιώθητον διετηρεῖσθαι τὸ ἐνσπονδον, ἀλλὰ μίλια μὲν εἰχον τὴν γνώμην ἀποστατοῦντες, ἐκάτεροι δὲ τὰ ὀχυρώτατα κατασχόντες, οὐδὲν ὅπερ οὐ καταθέοντες ἔξηφάνιζον. Καὶ οἱ μὲν Τουρκόπολοι ἀλλὰ πῃ ὀχύρουν τὰς μετοικίας, διόθεν ὡς ἐξ δρμητηρίου ἐκθέοντες δεινά ᾧμαίων στργάζοντο. Ἀλανοὶ δὲ Καυτζίμπαζις, καθὼς ἐρ-

C rediit, ubi benevole exceptiū ab imperatore, præmium rei bene gestae ameralis dignitatem tuli. Verum Itali ac Persæ recessu animadverso trivium, quarum ipsis fuerat vicinia terrori, nihil jam deinceps arci Callipoleos imminere periculi cernentes, paucis suorum uti jam suffectoris ad ejus custodiam ibi relictis, effuso impepi obvia sunt cuncta depopulati, viros quidem occidentes, adultas vero mulieres et pueros immisericorditer servitum abducentes, 574 pecuniae autem immensos congerentes cumulos, adeo ut animalia et cætera ut cuncte magno et facile vendibiliis, ultro in manus incurrentia, nec tollere curarent, ditioni pleni præda; qua etiam ex causa segetes in campis naturæ struesque manipulorum in areis, illæ perire defecuti metentium, hæ neglectæ jacere passim cernebantur.

4. *Defectio Alanorum et Turcopolorum.*

D Allunde porro neque Alanis neque Turcopolis re cens ad Christianam traductis religionem, qui non multo ante hæc tempore e septentrionalibus tractibus ad militiam imperatoris advenerant, fides et in observatione foederis initi perseverantia constabat: verum pari utraque gens consilio defecit palam a nostris, et munitissimis locis occupatis erumpentes inde nihil tutum aut securum per circuitum sinebant, incursionibus infestis late cuncta corrumpentes. Ac Turcopoli quidem q̄libi sibi receptacula munierunt, unde ut ex arce procurrentes ingenia Romanis inferebant mala. Alanis vero Cutzimpaxis, ut est prius dictum, superveniens brevi dedit occasiōnem opinandi, hanc istum cum iis congressum ad procuranda Romanorum commoda, ad quod inveniatur, fuisse collatum. Cuperunt enim statim ab hoc audito Alanī anxiōsius quam antea parva

ipsis erant Persæ in divisione spoliorum fraudati æqua parte fuerant. Cum enim pacti essent prædam partam communiter æqua ipsis et Latinis portione sortiendam, ita ut ex duobus paris pretii unum ipsis competere, Itali cavillantes sibi ut equitibus 573 plus quam illis plerisque peditibus in partitione deberi, quantum collibuerat sumptuarunt, particula duntaxat, quantulum sat fore quæstus ipso ipsis sibi faventium arbitrio statuerunt, in Persas socios, ut nihil plus quam gregarios, aspersa. Si se injuste ac coutumeliose defraudari non fecerint Persæ, de hac injuria et quibusdam aliis multum, sed frustra querebantur, surdis ad omnia, et quidquid læsi obtenderent, susque deinde habentibus secure ac superbe Catelanis. Hinc natum Persarum nonnullis consilium retro se, unde venerant, trans mare referendi. Ergo cum forte occurrente navarcho quopiam Romano clam transigunt ut se taxato naplo, et certis conditionibus in quas utrinque jurando dato est conventum, trans fretum innoxie ac fide bona deportaret. Dum sic trajiciunt, medio cursu navem qua vehebantur Andreas Muriscus invadens occupansque Romanos quidem in ea repertos servavit, Persas autem, ut quibus nulla ipse sacramenti religione cassis, gladio peremit. Non statutum id Persis reliquis apud castra Catelanorum similia revertendi consilia versantibus, longe hos deinceps ab ejusmodi cogitationibus avertit, eosque ad patienter tolerandam qualecumque conditionem peregrinæ militiæ, cui essent insolubiliter impliciti, perpulit ad conjungendam denno cum Italis militarem operam, Thracieis communiter regionibus incursandis. Sub hæc Muriscus, remissa triremibus freti custodiendi tædiosa ipsis ac publice salutari statione, cum iis Constantinopolin

ρέθη τὰ πρότερα, ἐπιστάς ἀλλως ἡ ὡς ἐπ' ἀγαθῷ Πρωμαίων, ἢ καὶ ἀπέσταλτο, δόξαν παρείχεν ποιεῖν. Ἡρές γάρ οἱ τοῦ επὶ τῷ δοκεῖν Ἀλανοῖς ἔκθύμως ἀποστραφῆναι τὰ βασιλέως καὶ ὅῃ καὶ πιστεύεσθαι: ἡ τοῦ Τουκτᾶι πρὸς βασιλέα καὶ περὶ αὐτοῦ ἔχεται, καὶ ἐπει σύναμ' ἔζητοῦντο αὐτός τε καὶ Ἀλανοὶ ὡς ἀρχῆν τῇ τῶν Τοχάρων ἀρχῇ προσήκοντες, αὐτοῦ γε καὶ μᾶλλον σὺν ἑτέροις ἀργοῦσι παρὰ βασιλέως πρὸς ἑκατὸν πρεσβεύοντος. Ταῦτ' Ἀλανοὶ ὡς πρὸς αὐτῶν ἐκ τοῦ τύχης καὶ αὐτομάτου γεγονέναι δόξαν καὶ λαλητοδεξάμενοι, ὑποποιοῦνται παντοιώς τὸν πρεσβευτὴν. Καὶ ὁ τέως ἐξημερώσων σφᾶς βασιλεὺς δόλος, ὡς δόξαι, ἑκατῶν γίνεται, καὶ ἐς τασούτον οἰκειοῦται σφίσιν ὥστε καὶ ἀλληγ τὴν τοῦ πρωτεύοντος ἐκείνων Κυρσίτη ἀδελφὴν ἀγαγέσθαι ἐς σύζυγον. Ή..... Ἀλανοὶ τὰς τῆς Νεάδος σκοπιάς καταλαβόντες τόπον διαρκῶς διχυροῦσι: ταῖς κατὰ σφᾶς ἀρματάξαις, εἰς δὴ καὶ διεκομίζοντο. Γύναια δὲ καὶ κυνάρια καὶ πᾶσαι ἀλληγ περιουσίαιν ἐκεῖ συγκλείσαντες, ἐντεῖθεν [P. 402] αὐτοὶ ὡς ἐπὶ βεβαίῳ τῆς ιδρύσεως ἔξορμώμενοι τὰ πάνδεινα διετίθουν Πρωμαίους, μόνον δὲ φειδῶλοι περὶ τὰς σφραγὰς ἦσαν. Καὶ ταῦτ' ἤκουετο εἰργασμένος Κουτζίμπαξις, εἰ καὶ δὲ κρατῶν ἐπ' ἐκείνῳ ἔτι πληροφορούμενος.

imperatoris aversari, præ se ferentes certo credere jam se, id de quo prius dubitaverant timide duntaxat suspicando; persuasum, inquam, plene jam habentes, missum a Tucraine ad imperatorem Cutzimpaxim ad repetendos suos antiquos milites Alanos, eosque secum postlininio reducendos ad terras Tocharorum, ad quos pertinebant et quorū dudum auspiciis militavissent.

575 Alvenisse is nuntius in tempore visus est Alanis, quando eos multis de causis Romanæ societatis tedium ceperat. Itaque cum rem ipsam exceperunt avide, tum ejus ad se missum negotii ministrum omnibus demereri officiis benevolentiae declarationibus studuere. Nec segnis ille aut parcus fuit in exhibenda mutua gratia. Unde qui ad deliniendos imperatori exacerbatos Alanorum animos utilis conciliator accessisse sperabatur, brevi totus in eorum transisse partes haud dubiis est compertus iudiciis, utique qui eo nsque se illis agglutinaverit, ut sororem Cursitæ primas apud ipsos obtinētis aliam uxorem duxerit. Hinc jam palam imperio rebelles Alanî loco potiti situs inaccessi, quem Neadis speculas vocant, cum quantum satis fore visum est muniunt, plaustrorum quæ plurima trahebant, continua serie velut vallo circumdatum. Tum inclusis ea munitione mulieribus et parvulis ceteraque supellectili, inde ipsi ut ex secura sibi ad receptum arce prodeantes, omni hostilitatis genere Romanos infestabant, nisi quod parcebant sanguini nijusque cædium edebant. Et haec yidelicet Cutzimpaxis transegisse cum Alanis tandem audiiebatur, quamvis necdum credente imperatore; qui præoccupatus magna opinione fidei ejus viri ac benevolentiae erga se sinceræ, assentiri non susti-

αντιγείτο· καὶ τὰς τῆς φήμης παραδεκτέα ἡγείτο· καὶ γάρ κάκείνος περιεσουχδει τὰς ἐλπίδας τῷ βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἐπὶ πονήρῳ Πρωμαίων ταῦτα πράττοι. ἐξ ὧν ἤκουέτο πρὸς τινας τῶν τοῦ βασιλέως ἀποληγούμενος. Ἐπέρωθεν δὲ καὶ ἀνατολήν καὶ ὁ Ἀτταλειώτης ἀποστατῶν ἐκπρύσσετο, καὶ γράμματα ἀφεγούμενα τὴν ἀποστασίαν ἐδίλουν. Ταῦτα μὲν οὐ λίαν, ως ἐψκει, ὀδόνα τὸν βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ δόσιν διὰ φροντίδος ποιούμενο, οὐκ ανίει, καὶ μάλιστι δὲ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ περὶ τὸν βασιλέα Μιχαήλ διασκεδασθέντος, καὶ διὰ ταῦτα μηδενὶ ἔχων ἐκείνος πράττειν, τὸν πατέρα καὶ βασιλέα πέμπων ἐξώτρυνεν, εἰ δυνατά οἱ εἶη, αὐτὸν ἀκοτρατεύειν ἐκείνον καὶ κατὰ δύσιν περὶ που Ραΐδεστον καὶ πρότω στρατοπέδευεσθαι. Ὁρμή δὲ ἦν πρὸς τοῦτο, δόθεν δὲ οἱ δυνάμεις συγχροτηθήσονται σκοπούμενψ (οὐδὲ γάρ ἐκ τοῦ κοινοῦ ταμείου ταῦτα γενέσθαι ἐπιτελεῖς διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, ως ἔλεγον, δυνατά ἦν) ἡ ἐκ τῆς πολιτείας ἐκφράζετο ἔθελουσα συγχρότησις. "Οὐεν καὶ συνεκρήτουν οἱ πλείους, καὶ συνελέγοντο χρήματα. **All'** οὐκ ἦν πρὸς τοιαύτας χρείας ἀρκούντων τὸ συναγεῖμενον, καὶ ἡμελέστο τὸ ἔδυμπαν.

nebat talia de illo memorantibus. Ad quod aliquid artis etiam ipse adhibebat Cutzimpaxis, spem etiamnum imperatoris nuntiis submissis lactauit, et ad quosdam ipsius familiares defensiones facti sunt scriptitans, quibus affirmabat nihil in hoc actum: se quod in ultimum incommodum rei posset Romane redundare. Altera vero ex parte in Orientalium rebellasse Attaleotam palam prædicabatur; ostendebanturque inde allatae litteræ id citra ultimam debitationem asserentes. Sed id novum vulnus habuit multum, ut apparebat, dolebat imperatori, desperata dum dum salute regionum **576** Orientalium unice intentio in Occiduas conservandas. Cui cum instantem curæ acriter pungebat quod exercitum Michaelis Augusti plane illuc constabat suis dissipatum. Quam ob causam ipse Michael crebris et urgentibus litteris patrem Augustum obsecrabat ut quam primum posset fieri, veniret eo ipse cum exercitu et circa Rhadestum pauloque ulterius ostera metaretur. Nec deerat Andronico impetus et eam expeditionem capessendam: tantum astutus animo, unde copias ad hoc idoneas cogeret. Nam quantum in ærario tum pecuniae reperiebatur, haudquaquam ad stipendia justo exercitui numeranda sufficerum ex vero affirmabant intime consci. Restabat spes in voluntaria collatione civium, quæ is defectus suppleretur. Rogati non frustra nulli, quod poterant, conferebant; dabaturque non diligens opera colligendis his symbolis summa ad presentem usum necessarie confundebat. Sed immenso quantum a modo requisito res aberat. Itaque totum sensim negotium iædio curantium et desperatione perficiendi neglectum evanuit.

c. Περὶ τοῦ βιβλίου φαμούσον τόμον.

Ἐν τούτῳ καὶ φάμουσος τόμος πλήρης χλεύης διπλεῖται. Καὶ οὐ γάρ δῆλος; τῷ τολμῶντι βίπτειν ὑπείκη πειρατὴς χειρας δεδοθεῖ τὸν τόμον τῷ βρυσίτῃ, ἢν μή ἐν αὐτοῖς τοῦ τῶν ἀνακτόρων [P. 403] ἄλλο τις λαβὼν ἔκτεινει ἐπὶ τὸν αὐτὸν θρόνον οὐ εἰώθει καθέδρας βασιλεὺς τοῦ ἀμφικεφάλου ὑπεντεθείμενος οἱ, πολλὴν τοῦ λαβεῖν πρόδνοιαν ποιησαρένους τὸν θεῖναι τολμήσαντος. Ήπειρὸν ὁ τοῦ κοιτῶνος προκαθήμενος ὁ Χατζῆς εἰωθὼς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλείστου εἰσῆγε τὰ τῆς καθέδρας διευθετεῖν, φιλοκαλῶν συνήθειας τὸν διφρον προστευχῆκε τῷ τόμῳ, δέξαν οἱ πρὸς βασιλέως αὐτὸν τεθῆναι ἀτ' ἀπόδρητά τινα περιέγοντα, μηδὲν πολυπραγμονήσας, μή ἀναγνούς, ὡς εἶχεν ἐξ αὐτῆς, οὕτως ἐγχειρίζει τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ ίδοις μὲν ἐκ τοῦ παραυτικα ἀγνῶτ ἐγχειρίζουν ξένον τι καὶ φροντίδος ἀξιον ἐργαζόμενος, εἰ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἔδει τεθέντα, ὡς θέντι οἱ παρέχει. Τέως δὲ λαβὼν βασιλεὺς καὶ τὴν ἀρχὴν διελύθω, τὸ πᾶν τῆς γραφῆς ὡς ἐκ κρασπέδου τὸ ὑφασμα κατενόει, κάντευθεν μεταξὺ τοῦ θέλειν γνῶναι καὶ μή ὡς τὸ εἰκὸς γιγνόμενος δεινὸς ἐποιει καὶ ἐν ἀμηχάνῳ ἦν. Εἰ γάρ πάντες ἀνθρωποι τοῦ εἰδέναι φύσει δρέγον-

5. De libello famoso clam jecto.

Inter hæc famosus libellus plenus irrisione jacitur. Eum qui jaceret ausus est, cum aliter non speraret in manus imperatoris, quod cupiebat, venturum, ipse furtim in intima palatii conclave penetrauit, simulans se alium, et in ipso, ubi considere Augustus solebat, throno depositus; multam in aditu et recessu, capite videlicet diligenter obupto, ad latendum curam adhibens. Ut autem eo paulo post, prout erat sepe solitus, praefectus cubiculi Chatzices subiit, familiari ministerio sedile principis adornatus, in quo solerbat esse diligens, incurrit in libellum; quem a non alio quam ipso Augusto reliquit illuc autumnans, et veritus ne arcana contuleret quæ minime is vellet cognosci a quoquam, vi curiositatī 577 facta convolutum, ut erat, nec vel conjectu intus oculi libatum, quam potuit celeri rhē imperatori tradidit in manus. In quo ille videri potuit quasi sedulitate nimia peccasse, scriptum ignotum et forte ingratum reddens principi, quod ei occultari quietis ipsius interesset, tanquam videlicet ab ipso positum; quod nec verum esset, nec sine argumento aut testimonio idoneo credi a prudente ministro debuisse. Utut sit, explicato Augustus volumine, et primis raptim oculo versibus decursis, genus et argumentum scripti totum intellexit, velut ex lacinia de panni universo contextū estimans. Hinc illum acris incessit cupiditas noscendi scriptoris, quo in disquirendo cum paruo profliceret, indignans ringensque angebatur. Si enim omnes homines natura scire desiderant, ut quā ex usu sensuum percipiunt delectatio testatur, mirum non est imperatore tam incensa tuue suis punctum curiositate cognoscendæ rei ad se pertinentis iactare, hominis qui sibi primus diceret

A ταῖς, ὡς καὶ ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις μαρτυρεῖ, τὸ περὶ ἑαυτοῦ, βασιλέα καὶ ταῦτα θντα, εἰδέναι, ὃ ἐν μὲν καὶ κολακείᾳ ἐνεδρευούσῃς παρὰ μηδενὸς ἀκούειν τὰ δοκοῦντα ζύμφορα, ἣν οἱ παρὰ γνώμης εἰεν, ἐνι δὲ καὶ κράτος λαγύος ἀξ αξιώματος τὸ θελητὸν ἐς ἅπαν ἐξημαλίζειν, μηδενὸς ἀντιξούντος διὰ τὴν ἐκ συνηθείας ὑποστολὴν τοῦ μή δοκεῖν βασιλεῖ προσκρούειν, πῶς οὐ μανθάνειν κάκενον τὸ πρᾶγμα γλίγεσθαι παρεσκεψάζει τὸν τοιαῦτα τολμῶντα; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν παρατηρήσει ἐπίθεται ἀνίγνευτον τὸν δεδρακότα.

C. Περὶ τῆς Μαδύτου, ὡς ἐδῶ Ἀμογάδαροις.

B Οἱ δὲ Ἀμογάδαροι, ὡς πολλάκις ἡδη προείπομεν, ἐκθέοντες πανταχοῦ καὶ τὰ δεινά Ῥωμαίους τιθέμενοι περικαθίζουσι φρούριον περὶ τὸν Σιγδὺν ποταμὸν Μάδυτον ἐγγωρίως λεγόμενον [P. 404]. Οχυρὸν δὲ ὃν, ὡς εἰλές, οὐ δινατὸν ἦν αὐτοῖς κρατηθῆναι. Πολιορκήσεις δὲ καθ' ἐκάστην ποιοῦντες καὶ μηχανάς, τὰ πάντα μάταια διεφαίνοντο. Ἐπει δὲ μὴ ἀνυστά τοῖς Ἰταλοῖς ἦν, λιμῷ τὸ φρούριον ἐγνωσαν πολιορκεῖν. Χρόνου τοιγαροῦν τριβομένου ὁ λιμὸς ἐντὸς κραταῖως ἐπήρχετο, ὥστε καὶ τῶν ἀπηγορευ-

que a nullo unquam audisset. Non enim presentis vocis auctoris in principiū aures nisi laudes ac præconia perferuntur, cirea θύρον μόνο ipso rum adulatione subsidente, liberasque longe monitiones ærente, dum omnes illuc certatim obsecundant dominantis nutibus, cunctaque sua ad ejus quævis indicia voluntatis sensa statim et obsequia inclinant, nemine frontem adversam opponere sustinente aut, quod temerarium et audens exitiosum censemur, potentiōri coram omnī. Ista igitur novitas rerum furtivæ huic inditarum chartæ Andronicum stimulabat in cupiditatem sciendi quisnam hic tandem esset non modo censor andax, sed etiam amarus irrisor sui. At isto ipso sese indiciis effrente principis studio is qui conscius sibi erat antcipitis facti, ad sese cautius scilicet abscondendum ineptatur; quod et ex voto assecutus omnes sese investigantium indagationes semper incognitus elusit.

D. 6. De Madyta, ut capta fuerit ab Amogabaris.

578 At Amogabari, ut saepius jam ante diximus, quoquoversum excurrentes et Romanos direxantes, obsidione cingunt arceum Sigo anni adiastam, vulgo Madytum vocatam. Verum hæc adeo munita erat ut frustra omnis esset oppugnandum labor, utcunque illi quotidianis assaultibus, machinis quin etiam adhibitis, nihil omittentes quod ei visibegenda posset utile videri. Quare tandem decreverunt, quos expugnare armis nequirent, fame debellare. Diu ergo circumsidentes, omni aditu cōmictibus obsepto, eo penuria Madytenses redegerunt ut jani res quoque foedas et naturæ humanæ fastiditas vertere in cibum dicerentur. Procesu temporis cum crecente necessitate spes subsidiū del-

μένων τούς ἐποίκους ἀφασθαι λόγος. Τέλος γοῦν Α πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. Οὐ δὲ ἀπορίᾳ συσχεύεταις ἐφ' ὅμοιογίαις τοῦ μή τινας ἡδη φονευθῆναι, ἀλλως δὲ ὡς ἔκεινοις ἀρεστὸν χρήσασθαι, τὸ φρούριον ἡδη παρέχουσιν. Εἰσελθόντες οὖν ἄπαντας ἐξοίκισαν, ἀλλους ἀλλαχοῦ διασπείραντες. Λότοι δὲ ὡς ὀρμητηρίων τούτων χρώμενοι ἔξθεον πανταχοῦ τῆς Θράκης, τὰ πάνθεινα ἐργαζόμενοι.

Σ. Απαγωγὴ Μπυριγέριου πρὸς Γέρρουν.

Οὐ δὲ Μπυριγέριος, ὃς ἡδη προεπομεν, Γεννοῦνταις κρατηθεῖς καὶ εἰς Τραπεζοῦντα ἀναγέντες ὡς αλχαλάτος, ἐπειτα πάλιν καταχθεῖς μετ' αὐτῶν, καὶ δύο μῆνας προσμεινάντων τριήρεων δύο μισθοφορίαις τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸ στενόν Καλλιουπόλεων, τελεσθείσης δὲ τῆς τῶν δύο μηνῶν προθεσμίας ἀπαγεται μετ' αὐτῶν πρὸς τὴν Γένουν. Τῶν δὲ Κατελάνων πρότερον τριήρεων πρεσβευσάντων περὶ τούτου, οὐδὲν ἤνυσαν.

η'. Τὰ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Οὐ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοὺς ἀλλοὺς οἵς εἶχε καὶ ὡς δυνατὸν ἐσπούδαζε ταῦτα θεραπεύειν, καὶ τὰ τοῦ πατριάρχοντος Ἀθανασίου θεραπεύειν περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. Αἰδη τούτῳ παντοῖς μετήρχετο τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου ὄμονοῦσαι τοῖς

ceret, dediderunt sc̄ obessi, solam vitæ incolumitatem pacū, cæteris omnibus obſidentium arbitrio permisſis. Sic Madyto Amogabari potissim, quoiquot illic reperere, foras ejecerunt, alios alio dispergentes. De cætero ex arce illa valido suorum insessa præſidio erumpentes, cum securi fiducia regressus, omnem late Thraciam assiduis et sævis incursionibus vastabant.

7. De Myrigerio ut Genuam sit abductus.

Myrigerius autem, ut superius diximus, a Genuensibus captus et Trapezuntē delatus in vinculis, rursus inde reversis quæ illum portabant navibus relatus, per duos menses in freto Callipolis perstittit, ubi mercede conductam ab imperatore naves duæ Genuenses stationem habuerunt. Illo quod pepigerant spatio transacto, teneri non potuere quin abiarent, versus Genuam dirigentes cursum, et illuc perinvitum Myrigerium ducentes, Catelanis nequidquam conatis impetrare liberationem ejus. Nam horum ad id missæ legationes ad navarchos Genuenses plane successu caruere.

8. De patriarcha Alexandriæ.

579 Porro imperator inter opem ejus exposcentia undique multa, quibus mederi pro viribus studebat, haudquaquam negligebat curam sui chari suscepti patriarchæ Constantinopolitani Athanasi. Ergo ei consulere quam efficacissime cupiens, variis amblebat officiorum artibus ibi cognominem Alexandrinum patriarcham, e blandiri ab hoc satagens, ut tandem reconciliari se sineret Constantinopolitano, evictionemque ipsius in thronum et acta cætera probaret. Hactenus quippe ille non modo assensus istius promotioni non fuerat, sed et ab illo se pa-

πραχθεῖσιν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου. Οὐ δὲ οὐ μὴ μάνον συνήνει τοῖς πραχθεῖσιν, ἀλλὰ προφανῶς ἀπεσχίζετο. Ἐπει δὲ οὐκ ἦν ἀλλο τι ἔκεινον δρᾶν καθ' [P 408] ἐαυτῷ ποιμεναρχῶντα καὶ μᾶλλον δέξαν ἐπὶ συνέσει καὶ ἀγχινοῖς ἔχοντα, πρὸς τὰ οἰκεῖα τῆς ἐαυτοῦ Ἐκκλησίας χρησάμενον πλῷ ίέντες ἡπείγετο. Καὶ δεὶς ἐξ αὐτῆς συσκευασάμενος, ἐπειδὴ οὐκ ἦν δυνατὸν αὐτῷ ἐπ' Ἀλεξανδρείας τῷ τότε, ἐπὶ Βενετικῆς τριήρεος ἐς Κρήτην ἐστέλλετο· ἐκεῖ γάρ ἔγνωστο αὐτῷ κατὰ τὸ τοῦ Σινᾶ (Σιναϊτῆς γάρ ἦν ἀρχῆν) παραγενέσθαι μετόχιον. Ομως γε μέντοι μεταξὺ που διερχόμενος εἰς τὴν κατ' Εὔβοιαν Μάκρην, δὲ λόγος εἶχε, κατήντησεν. Αὶ δὲ τούτῳ συνέδη περιπλανωμένῳ, μετ' ὀλίγον βροτίστατο. Οὐ δὲ πατριαρχεύων Ἀθανάσιος τὰς ἔκεινον ἐκ χρυσοῦσιλλων μονάς, τὴν τε κατὰ τὸν Ἀνάπλουν τῷ ἀρχιστρατήγου καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ εὐεργέτου Χριστοῦ χειρωσάμενος, τοῦ βασιλέως ἀφίέντος σφραγίδα ίδιαν, καὶ καθηγούμενον ἐπ' αὐταῖς καθίστα. Υπέτερον δὲ καὶ τὴν τῶν Οδηγῶν μονὴν οὗτας Ἑδρα, αὐτὸς ἐπιστάς, αὐτὸς καταστήσας ἐκ χειροτονίας ἡγούμενον, αὐτὸς καινουργήσας καὶ τὴν ἀναφορὰν τοῦ ίδιου δύναμος, τότε χηρευούσῃς ποιμένος τῆς Ἀντιοχείας, ὡς ἐντεύθεν καὶ τούτων ὡς καὶ τῶν

lam abscissum tenebat. Verum Alexandrino invicta in præjudicato usu ac sensu perlinacia omnes istius generis invitationes eludente, imperator, qui nec alia ratione posset cogere hominem aliunde ac sine suo beneficio patriarchatu illustris sedis insignem, et alioqui vereretur quidquam decernere severius in virum prudentię atque ingenii fama percelebrem, ad ultimum illud consilium descendit eum amovendi ex urbe, ubi exemplo nocebat, urgendo ut ad suum Ecclesiam quam primum navi se conferret. Ad hoc ille sese expedire haud gravate visus est; convassataque supellectili, quoniam Alexandriæ tunc pretendita copia non fuit, conscienta triremi Veneta solvit Cretam versus: ibi enim cum esse domum sciret Simaitæ monasterio, unde ipse prodierat, subjectam, in ea diversari constituerat. Sed in eo cursu delatus obiter in Euboam longam variis illic est casibus jactatus, et occasione horum erroribus itinerum multis implicitus, quos post paulo referemus. Nec cunctatus est Constantinopolitanus Athanasius discessu æmuli proficere quam potuit plurimum, siquidem quæ Alexandrinus loca dono Augustorum bullis aureis sancto in urbe possederat, nempe monasterium archistrategi ad Anapolum et aliud intra urbem Christi Evergetæ, continuo invasit, revulsis etiam Alexandrini, quæ abiens concessu imperatoris impresserat, sigillis, pro iisque sua ipsius signacula substituens, ac prepositos **580** a se pendentes iis cœnobitis imponens. Paulo post idem fecit et in Hodegorum monasterio, per se illud ipse adiens, ipse ordinationis propriae præpositum præficiens; qui et de novo illuc usurpans, ut vacante tum forte Antiochena sede, cuius iuri præsulis id erat cœnobium subjectum,

ελῶν έξουσιάς ειν, καὶ τὰ δυνατὰ καὶ εὐπορα καρ-

πίζεσθαι. Άλλα ταῦτα μὲν οὖτος εἶχε.

9. Tὸν συμπεσόντα δεῖρά Κουδουκλείοις.

Συνέπεσε δὲ ἐντεῦθεν δεινὰ φρουρίῳ τινὶ κατὰ τὴν Μυσίαν τὴν ἐν τῷ Ὄλύμπῳ, τὰ Κουδουκλεῖα λεγομένῳ. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐπιθεμένοι τῶν περὶ τὸν Πέρσην Ἀτάρην ἐν χρῷ κινδύνου ἔγινοντο, ἀμηχανοῦντες μόνον σώμαφορον ἐνεγδύντες ἐκ Λοπαδίου ἀρωγήν. Ἐκεῖ γάρ διῆγεν δὲ Μαχρηνὸς σὺν ὀλίγοις τισὶ καὶ τοῖς περιούσιν Ἀμογαβάροις οὓς φύσασας ὁ Καῖσαρ [P 408] ἀπέστειλεν ἵππῳ φυλακῇ τῶν ἑκεῖ. Πέμψαντες οὖν βοηθεῖν ἡντιόλουν τῷ Μαχρηνῷ. Πέμπει ἔξηκοντα Ἀμογαβάρους ὡς πιστοὺς τοῖς Ῥωμαίοις, οἵτινες δὴ παραγεγούντες πρότερον Πέρσας κατὰ τὸ λεληθός κοινολογησάμενοι, καὶ τὰ πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες, ἢ μήν αὐτοὺς μὲν ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ίδιῳ συμπράξειν, ἔκεινος δὲ πρὸς Λάμψακον ὡς περιωθείην διασώσθαι, εἰσελθόντες δὲ τὸ φρουρίον οὐδὲν ἦν δεινὸν ὅπερ εἰς τοὺς ἐποίκους οὐκ ἐποίησαν. Καὶ τέλος τοὺς ἐντὸς κατασφάξαντες φύλακας, τοὺς ἐποίκους πάντας ἔξελάσαντες, προδίδουσιν ἐπὶ ἀπωλεῖα τοῖς Πέρσας τὸ φρουρίον. Αὐτοὶ δὲ σὺν ἔκεινοις ἀψάμε-

num illie nomen inter sacra recitaretur. Ita ille ut alibi iurium securus pro arbitrio cuncta dispensabat, quoad posset, ad se trahens universa, et redditus opimos ad fructum proprium vindicans. Atque hæc quidem sic se habebant.

9. Quæ mala acciderint arci dictæ Cubuclea.

Post hæc autem acciderunt mala gravia euidam arcis Mysie in Olympo sitæ, cui Cubuclea nomen est. Cum enim ejus incole acriter oppugnarentur ab exercitu Persæ Ataris, et in extremum jam periculi venissent, unam sibi superesse spem anxiilli viderunt a Lopadio, ubi Macrenus dux Romanus cum paucis sui generis degebat, habens secum et quosdam Amogabaros ex his quos olim Caesar Rontzerius ad id castrum custodiendum miserat. Orarunt ergo Macrenum legatione supplici ne se in summo discrimine despiceret, sed quo posset auxilio servaret. Macrenus delectos sexaginta ex Amogabaros, fidos eos et benevolos Romanis, quales se ferebant, credens, ire suppicias Cubucleensibus jussit. Hii primum profecti ad Persas clam cum illis convenerunt, illis data et accepta, se ingressos in arcem obssessam pro virili annisuros ut Persis iraderetur, vicissim autem velle perducit Persarum opera se salves Lampsacum, unde trahicere ad suos possent. Ab hoc arcano colloquio intra munitiones Cubucleensium ut socii admissi, nihil immanis hostilitatis omiserunt quo non in miseros longe aliud exspectantes indigenas vel inquilinos loci vario praetextu **581** grassarentur. Ad extremum capio tempore, quoiquot illic supererant, praesidiariis occisis cives ejectos produnt Persis, ab illis crudeliter mactandos, arcemque iisdem iuxta pacta con-

A νοι τῆς ἐπὶ Λάμψακον, ἐντεῦχανουσι πλήθει Ῥωμαίων καθ' ὅδον ἀλλούς ἀλλαχοῦ φεύγοντας, καὶ τούτους ἔξανδρα ποδισάμενοι σὺν ἄγρᾳ πλειστῃ καὶ μεγίστῳ ἔρρωσι τὸν Ἑλλήσποντον περιειόντας.

v. Περὶ τοῦ γεγονότος ἐμπρησμοῦ κατὰ τὴν πόλιν.

'Ἐντεῦθεν καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐστενῶσθαι τὸ Βυζάντιον ἐκινδύνευεν, ἐξ ἀνατολῆς τε καὶ δύστεως, δῶστε ἀπόγνωσις καὶ ἀπορία πλειστη Ῥωμαίοις συνέπεσεν. Οἱ δέ γε πατριάρχης Ἀθανάσιος πρὸς τούτους καὶ τῷ λαῷ ἐπεγκαλεῖν ἐγκλήματα διηγεῖται οὐκ ἀπόκνει, ὡς δῆθεν τὰς αἰτίας τῶν συμβαίνοντων ἐντεῦθεν ἐπερχομένας ἐκ τῆς τοῦ λαοῦ πλημμελειας. Διὸ καὶ συγχαίτιανται παρ' ἐκείνου μετὰ μοναχῶν καὶ κληρικῶν καὶ παντὸς πλήθους ἐπετελοῦντο, καὶ συγχάκις ἐπαπειώτα ποι μὲν μοναχοῖς, ποι δὲ Ιερουμάντοις, ποι δὲ λαϊκοῖς, καὶ πρόστιμα πολλάπει; καὶ φόδους καὶ ζημιας ἐπιτιθείη τοῖς ταλαιπώροις καὶ ἀλλως κακῶς ἔχουσι. Καὶ ἐπὶ πούτοις ἡ τε φιλενδεξία καὶ τὸ οἰεσθαι τὴν φθορὰν ξυμβῆναι ἐκ τῆς τῶν προτέρων ποιμένων, καὶ μᾶλλον τοῦ μετ' οὐτὸν Ἰεράννου, ἀτημελησας, τὸ προσηγένες καὶ ἀγαθοθέλες οὗτοι καλοῦντος, τὴν δὲ τὸ κρείτον ἐπίνδον ἐκ τῆς αὐτοῦ σπουδαιοτριβήσεως προσδοκᾶσθαι. "Οἱ δὴ

donant. Ipsi deducente præsidio Persarum iter ingressi versus Lampsacum, plurimos Romanorum hic illueque fugientes variis obiter locis captos servitum abdūcunt; ac cum alia diversi generis præda C immensa, ingenti potiti sceleris præmio, Hellespontum transfretant.

10. De incendio quod in urbe contigit.

Per hunc modum Constantinopolis ab utraque parte, continente Orientali et Occidenta, dum premitur, angustias sensum ad extremas periclitabatur redigi, eo plororumque macero Romanorum ut in summa inopia consilii parum a desperatione ultima abessent. Et erat isto velut quodam unguis in ulcere zelus acerbus Athanasii patriarchæ, qui nullum faciebat finem incendi populum, causas, ut aiebat, suis sceleribus Deo præbere non cessantem immittendarum cladi tantarum. In eorum porro piacula culparum crebræ litaniae celebrabantur ab eodem, præsentibus una monachis et clericis, cum frequenter conveniunt populi. Nec preces indicentes contentus objurgationibus amaris suppliciisque serviebat, nunc monachos criminans, nunc sacerdotes, nunc laicos, sepe terrores iis, multas et id genus sensu acria in poenam sat aliunde infelicibus imponebas. In his ille ferebatur sive ostentandi sui prurigine, sive opinione qua sibi persuaserat pessum ire omnia propter priorum patriarcharum, maxime autem Joannis Cosmæ qui sibi successisset, negligenter (hoc enim traducebat nomine ad gratitudinem pronam et benevolam viri ejus indolem), resitutionem autem cunctorum in melius a sua ista instanti acrique **582** diligentia expectari. Quæ quidem exspectatio in contrarium potius verit, cum

καὶ μᾶλλον εἰς τούναντίον συνέπεπτεν, ὡς ἐπὶ τοῖς δόσις; ἐπὶ τούτου τὰ Τρωμαίων ἐφθάρθαι, ὅσον εἰς διέγερσιν τῷ οὖτος αὐτονομοῦνται. "Ποτε καὶ ἐν [P 407] μιᾷ λιτανεύσας καὶ" αὐτὸν ἡμέραν ἑπέρας, ἀπὸ τῆς τῶν κυνηγῶν λεγομένης πύλης μέχρι καὶ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς, πᾶσαν τὴν ὑπώρειαν ἐκείνην τὸ πῦρ ἐπιλαβόντες ἡπημάθυνε, πλούσιον δὲ ἐκείνον δυον ἐμπορικὴν καὶ πᾶσαν ἀλλήν πόλυτάλειται εὔγενων εἰς τὸ μηδὲν ἀπηκόντισεν. 'Ο δὴ καὶ πρότερον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ πατριαρχίας ἐγένετο. Ταύτη τοι καὶ διελαδοροῦντο τενες ὡς διὰ τὴν ἐκείνου λιτανεῖαν γεγενῆσθαι τὴν τοσαύτην πυρπόλησιν. 'Ο δὲ τὴν ἐκείνων πρὸς τὰς ἱκετείας φραστῶνταν καὶ τὸ ἔρρρατωνευμένον τοῦ βίου καὶ ἀμελὲς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τῆς θεομηγίας κατηγάπτο. 'Οπίτεροι δὲ τοῦ ἀληθοῦς κατηγαστόχουν, λέγειν οὐκέτι. 'Αλλ' ὁ φωρυαὶ τῶν δικαστηρίων τῷ πατριάρχῃ ἐντεῦθεν ἐσχεδιάζοντο, οὐ μόνον πυρποληθέντων τῶν ἐν ταῖς ἐμπορίαις συμβολαίων γραμμάτων, ἀλλ' ὅτι καὶ

hoc ejus demum patriarchatu res summa-Romanorum prius conuessa plaga jam irreparabiliterque conciderit, ipsa etiam hujus secura legum et pro libitu ruente gubernandi forma impulsum ei pro sua parte addente ad ruinam et in p̄ceps omnia irudente. Nec temere rapi forte queat in hujus rei signum et specimen fructus istarum Iltaniarum, quod quadam dierum, qua illas ipse præsens magno ambitu obiverat, ferale sub vesperam exarsit incendium, quo a porta Cynegorum dicta usque ad monasterium Prodromi, totus ille urbis quam late patet frequentissime habitatus clivus flamma grasanter deletus est, redacta in cinerem ac plane perdita illa opulentia illuc congesta mercium e longo advectarum, illa magnificientia superbarum ædium, pariter una cum pretiosissima supellectili splendide in iis diversantium nobilium familiarum; quallis et antea calamitas sub ejus patriarchatu contigerat. Inde non defuerē qui Athanasio coram in os ipsi exprobrare non dubitarent p̄ceclaras istas ejus litanias facem fuisse luculentam quæ tantam istam orbis partem inflammando corrupisset. Quibus ille reponebat non litanias, sed ipsorum qui sic murmurarent, in ea precatione ac ceteris piis officiis rite persolvendis ac fungendis supinam socordiam causam incendiī fuisse. Addebat impetu hinc capto ardentes invectivas in reliquam eorum dissolutam voloptatibus et negligentem rērum divinardū vitam, e qua super omne aliud ira Dei vindicis in nos saceriendi causas duceret. Utri horum rem acu tētigent, definire nequeo. Ceterum occasiones litium ad densius deinceps constipandum patriarchæ forūm hinc existere, non solum quoniam consumptis syngraphis et chartis plurimis apud aedes igne consumptis mercatorum confusæ necessario sunt debiti et soluti rationes, sed etiam quia nocte illa plures concurrentes specie commodande operæ exportandas in tutum rebus ab igne pericitantibus furtū multa fecerant, aliena in somos proprias portata

A πολλοὶ τῆς νυκτὸς ἐνυδραμόντες ἐκείνης τὰς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων ἔξεφρούν διεπαρπάζοντες· ἢ γάρ πάτα κρίσις ἀρχῆθεν τῷ πατριάρχῃ προσανετίθετο, τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, τῷ μὲν φαινομένῳ διὰ τὸ καθαρὸν τῶν λημμάτων, τῷ δὲ ὑπόνοουμένῳ τὸ ἀπὸ πάντων ταῖσιν καὶ φόβερὸν περιποιοῦντος τῷ κρίνοντι, ὡς ἐντεῦθεν, ἐκ πρώτας μέχρις ἐσπέρας ὅχλαγωγεσθαι τὸν Ιερέα, ὅχλου μύριου ἐπὶ τὴν μονήν τοῦ μεγάλου λογαριαστοῦ (ἐκεῖ γάρ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστην διῆγεν) ἐλαῦν τυντρέχοντος.

12'. Περὶ τοῦ Ἀδρέου Μουρίσκου.

[P 408] Πρὸ δὲ τοῦ ἀλωθῆναι Μάδυτον πολιορκουμένην ὅπλο τοῦ Φαρέντα Τζιρῆ, ἐφίσταται ἀμηράλης Ἀδρέας Μουρίσκος ἀποσταλεῖς παρὰ βασιλέως Β σταρχήσων τὸ φρούριον λειποτοῦν, σύναψα δύο ναυαῖς· καὶ δὴ ἐπιστάς μόδις εἰσῆγει τὸν αῖτον. Ἐκεῖθεν δὲ αὐτὸς πέρι που τὴν Ἰμβρον ἐχώρει· Ἐτυγχάνει γάρ μαθὼν ως ἀνάγονται δύο νῆσοι ἐκ Σικελίας

C deinceps 583 ut propria servantes. Inde igitur natae controversiae Athanasio dijudicandæ veniebant. Nam Ius omne arbitriumque questionum forensium ab initio secundi patriarchatus Athanasio in solidum cesserat, indulgentie Augusto ob eam quidem, ut videri volebat, rationem, quod a notissima ejus abstinentia puram et nullius suspectam acceptiois munierum exspectandam esse jurisdictionem erederet: sed non latebat perspicaces alia occultata profundius istius attributionis causa. Nēmpe imperator hominem palam exosum, quem a populari insultibus invidiae et querelis increbrescentibus omnium agre lata vi sua defendaret, efficere hanc natione studebat ut plerique venerarentur et limarent, ut eum a quo supremam auctoritatem obtinente judicandi, suas saepe pendere fortunas intelligerent. Quam spem ipsum quoque apparebat Athanasium sequi, dum assiduitate constantissima usque a primo mane ad noctis crepusculum turbis sese tridentibus altercantum compressus, sacrae fastigium dignitatis ad cognitionem regularum villum demittere pontifex sustinebat, immensa semper populi lites sequentis multitudine ad monasterium magnilogariastæ (ibi enim plerumque degebat) perpetuo eam ob rem affluxu concurrente.

11. De Andrea Murisco.

Prius porro quam casperetur Madytos obsessa à Pharenda Tzimie, Andreas Muriseus ad ejus viciniā se contulerat imperatoris Iōssu eum navibus duabus, commeatus, si qua posset, importaturus in arcem illam alimentorum penuria labōrāntem. Et hactenus quidem consilium successit, ut, ægre liceat, tandem tamen aliquato frumenti copiam Muriscos in id castruni immitteret. Quo facto cum ad Imbrum recessisset, cognito illuc duas adduci Amogabarīs et Sicilia nave, harum studio p̄cecepandarum et quia veniebant cursum intendit. Illa autem inobservata longius quam nostri crederent processerant.

'Αμοργανάρεις, καὶ προκαταλαβεῖν τὸν ἔκεινον Α γυμνοὶ ξύμπαντες τῶν δηλων Ῥωμαίους οὓς εἶχεν ἐντὸς συμμαχους, γυμνούς τε καὶ ἀνόπλους ἀφεῖς λέναι τε παραγγέλλει πρὸς βασιλέα καὶ δηλῶσαι εἰ τὰ γεγονότα. Ταῦτ' ἐπιστάντες ἔκεινος, πλὴν μόλις καὶ μετὰ βίας, Γεννουντικῶν ἐπεξ φυγεισῶν νεῶν, αἱς θαρρήσαντες καὶ αὐτοὶ συνεκπλέουσι καὶ τῷ βασιλεῖ ἀγγέλλουσιν ὡς οὐδὲ αὐτὸς Μουρίσκος, εἰ μή νῆς ἀρκετοὶ πρὸς ἀντιπαλάμησιν ἐπιστάλειν τῶν ἐναντίων, οὐ πρόθυμος ἂν εἴη ἐς τὴν βροτικήν δουλείαν, τὴν πειρατικὴν περιπλάνησιν καὶ τὰ ἔκεινθεν κέρδη περὶ πλείστου ποιούμενος. 'Ἄλλ' οὐκ ἀπώλατο τῶν τοιούτων δῆ βουλευμάτων, ἀλλ' ἐπει [P 409] οὐδο νῆας ἐξερτυσάμενος περὶ που τὸν Ἑλλησπόντου πορθμὸν, μαθόντες οἱ ἐναντίοι περὶ τούτου, οὐν οἰς Φλιπποὶ ἀρχγῆδες ἔκεινον, δοὺν τάχος Β τοτέ ἔκεινον ἐξῆλανον, καὶ περὶ που τὸν Ἀρτάκην τῶν Κυζικηνῶν ἐπίνειον κατὰ τὸ Ἀλώνιον συμβαλόντες ἐφ' Ικανὸν διεμάχοντο, καὶ πειραγένοντο τοῦ Μουρίσκου, τῶν περὶ ἔκεινον ἀπειρηχότων. Καὶ γίνεται φόνος πολὺς, κύντο μόνου Μουρίσκου περι-

Adeoque in fretum jam evectione prope Callipolim occurruunt improviso non advertenti et festinanti ulterius Andreæ. Hic forte contigit nautas alterius Murisci navium ultra se admovere hosti non agnito, quod navem consipicati Siculum illam esse ipsam crederent qua dux ipsorum amerales vehebatur. Haud pari errore delusi Siculi, 584. paratam strenue arripientes prædam, navi Romana sunt politi, nostrosque illic repertos occiderunt, præter quosdam qui jactu in mare præcipiti gladii aciem fuderunt, et navarchum sponte a victoribus servatum. Hic erat Murisci patruus. Illi autem quos se in aquam injecisse diximus, solo manuum remigio ægre tandem nudis corporibus salvi Tenedum appulsi, rem illic gestam Murisco nuntiarunt, prætereaque significarunt, quid Sicule naves oneris haberent, et ut remos atque id genus arma nautica, triremibus scilicet instruendis, apportarent Catenensis. His Muriscus cognitis, simul etiam audiens aliam e missis ab imperatore navibus captiam et ipsam fuisse, in gravem dejectus merores est, anxiūmque sic animum per varia versans consilia in eo denique acquievit, quod minime conducibile, ut eventus monstravat, comitibus ipsius foret. Cum enim tam ipse quam qui sub eo missi ab imperatore Romani militabant, in duas jam solas relictae, ceteris ab hoste occupatis, contrusi naves essent, cum his solvens inde Proconnesum appulsus spoliat armis Romanos omnes, et nullo instructos viatico dimittit, ire ad imperatorem jubens et ei narrare quæ acciderant. Pervenerunt hi tandem ad Augustum, ægre quidem, et dum quiesca in urbem transfretandi facultate. Sed apparentibus commodum septem Genuensem navibus, exorato in eas ascensu, deportati eo denique imperatori exposuerunt quid ipsis accidisset, eique nuntharunt nolle amplius Muriscum ipsi servire, nisi et naves ipsi darentur idoneo numero ac robore ad pugnandum

C cum spe verisimili victoriae contra classem hostilem mox potentissimam futuram, et evadere sibi navea cum plena potestate permitterentur ducendi eas quoquaque vellet late per maria ad excusiones piraticas, qualiam a se olim actarum lucrum expertus 585 ingens fraudari eo per causam angustæ ac sterilis circum suburbanæ littora navalis militie hand se in posterum pati diceret posse. Cæterum non longus huic suorum consilliorum fructus constituit. Nam ex quo renuntiavit, quo modo diximus, obsequium Augusto, armatis sumptu suo duabus navibus, in iis dum epperitur in Hellesponto transitum commodum in æquor plenum ubi more suo ac quæsitu veteri pirata ageret, consipicati eas adversarii, secum habentes appulsas recens e Sicilia naves quibus Philippus quidam præserat, cursum confestim in illas expediti. Et summa celeritate insecuti deprehendunt circum Ariacen Cyzicenorum navale, ubi prope Alonium pugna committitur dum anceps, acriter Murisco resistente, quoad hujus militibus animos despondentibus Philippus supervivit, et cede ac strage circum Muriscum edita non parva cum ipsum cepit, tum ambas ejus naves suis adjungens vicit est reversus. Nee quidquam eo tempore vitam Murisco nisi Philippus gratitudo servavit. Meminerat hic enim alias se in mari captum a Murisco eodem, piraticam tunc facilitante, tractatum ab ipso humaniter fuisse breve liberum dimissum, lytro non magno. Ergo parem illi modo gratiam rependere Philippus voluit, non multo post redimi eum apud Tenedum sinecōs a patruo ejus illic forte reperto, tribus aureorum parvorum millibus. Per hunc successum Murisci metu Amogabari soluti, fidentius jam commineantes in Asiam, Persas illic non paucos sub duce Atina merentes, certis in suas partes conditionibus attractos, freto trajecto ad sua castra deportarunt. Hi ceteri adjuncti, qui jam illic erant, suis popularibus, Perc-

σωθέντος ἐκ παλαιᾶς φύλας Φιλίππου· κάκείνος Α τοῦ πολίτηματος, πυρὸς δὲ τὰ πάντα θέσθαι δαπάγαρ πάλαι ποτὲ οὐδὲ Μουρίσκου ἀλούς κατὰ θάλατταν πειρατεύοντος ἔτυχεν εὔμενος, ὥστε καὶ ὡνῆς ἀπεμποληθῆναι μετρίας. Διά τοι ταῦτα καὶ αὐτὸς ἔκείνους ἡ ήκιστα ἔτυχεν ἀχαρίστου, ἀλλὰ μικρῶν τριῶν γιλιάδων χρυσίου ἀπεμπόλησε τοῦτον πρὸς Τένεδον θεῖψιν ἔκεινον ἔκει παρόντι. Ἀμογάδαροι δὲ ταῖς τόλμαις ἀναθαρρήσαντες οὐκ δλίγους τῶν περὶ Ατίνην Περσῶν συμμάχους διεπεραίσαν, περὶ που χιλιάδας δύο. Ἐπιμιξάντων καὶ Ῥωμαίων ἐξ ἀνατολῆς, δύορουν γεγονότες πλῆθος ξενώρμησαν. Καὶ τὰς μὲν δυσχωρίας τοῦ Γάνου καὶ λίαν διεφυλάκτοντο, τὰ πέριξ δὲ καὶ διαδραμύντες, ἀπὸ γοὺν Καλλίου μέχρι καὶ Τζουρουλοῦ, τὸ ἐντὸς ἄπαν κακῶς διετίθουν, κτείνοντες παμπληθεῖ ἀ; εἰς χιλιάδας πίπτειν, ζῶα καὶ βοῦς ἀροτῆρας ζευγίτας ἀνδραπο-
δίζοντες, καὶ ταῦτα ἐν κατρῷ ἀρότου, ὅτε οἱ μὲν ἐστάτιοντο, δοσοὶ δὲ καὶ ἐφύσαν προσφυγάντες, ἐν-
τὸς τῆς πόλεως παρεδύντο. Λύτοι δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν εἰργασμένοι, ἐπειδὴ ἀποκεκλεισμένην Ἱράκλειαν ἤκουον ἵξεθασαν γάρ οἱ τῇδε τῷ ἀπο-
γνῶνται τὴν ἀσφάλειαν, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν ἡγε-
μόνων ἐξοτρυνθέμενοι, καταβαλεῖν μὲν δοσον έσχυσαν

sarum fere duum millium numerum explebant.
Quibus multi quoque misti Orientalis olim tractus
incolae Romani, nunc omnium inopes eoque qua-
leincunque oblatam vivendi conditionem ample-
ctentes, copias in formidabilem multitudinem
Amogabaricas auxerunt. Hac usi opportunitate in
rem suam duces illius gentis præterquam saltus et
inga prærupta montis Gani validis suorum **586**
præsidii insessa nostris invia fecerunt, etiam ex
abundante turba varias conflatas manus quoquo-
versum emittentes, cuncta quæ circa Ganum sunt
usque Tzurulum sœvis incursionibus vastabant,
trucidantes passim obvios, ut pluribus cadaverum
millibus strati post horum transitum campi appare-
rent, greges armentaque abducentes, ne bobus
quidem arantibus parcendo, quos ab opere abstra-
bebant, licet publice utii et ob anni tempus oppor-
tuno. Hinc magna scilicet consternatio miseræ
plebis per cunctas illas regiones erat, cunctis qui
necem evadere potuerant in urbem confugientibus,
ac intra eam quoque terrore durante illie in latebras
se abdentiibus. Porro barbari editis immanibus toto
illo tractu inaudite crudelitatis exemplis, ubi se
exclusos spe senserunt Heracleæ, prout destinaver-
ant, occupanda (quoniam Heracleenses despera-
tione securitatis, et maxime præfectis urgentibus,
urbis ipsi sua quantum manu potuere postquam
diruerant, reliquis igne subjecto intra Selybriam se
concluserant), toto impetu Rhædestium aggrediuntur.
Ac exteriora quidem omnia per circuitum ejus
oppidi primo incurvant, sine misericordia
trucidantes, ita ut a tribus ecclesiis ad ipsas
usque Rhædesti portas strages ingens obtruncatorum
plurium jaceret: turrin autem numeroso insessam
præsidio exorsi oppugnare, utcunque suminam in-

νημα, κατὰ Σηλυδρίαν δὲ ἐγκλεισθῆναι, ὡς εἶχον εὐθὺς Ῥαιδεστῶν προσδάλουσι. Καὶ δοσον μὲν ἐκτὸς προκατέλαβον, ἀνοικτὶ κτείνουσιν ὡς κείσθαι πεσόντας ἐκ τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ Ῥαι-
δεστοῦ παρπόλλους ἀνθρώπων, τὸν δὲ πύργον πολλῶν ἐγκλεισθέντιον περικαθίσαντες ήθελον ἔξελειν. Καὶ
ἐπειδὴ δύνατα ἦν σφίσιν αἱρεῖν μαχαρένοις, καθ'
ὅμολογιας ἐπειρῶντο κειροῦσθαι. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως
εἶχον· ταῦτη τοι καὶ ἀπογνόντες ὑπέστρεφον.

'ἢ. Περὶ τοῦ Ῥομοφορεοῦ Λατίου.

[P 410] Τότε καὶ τῆς Αδριανῆς Ειρήνης ἐπανα-
ζευγνυούσης ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ σταθμοῖς βασιλι-
κοῖς ὥστε δέντα τελευταῖς τὰ τῆς ὁδοῦ, ἀγγελοθὲν
βασιλεὶς πέμψας ἀπῆγγειλεν ὑποστρίψειν· μηδὲ γάρ
ἀνυστά οἱ πρὸς τὴν ἐπάνοδον εἴναι· τῶν κατὰ δύσιν
πραγμάτων ἐκ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσιας συγχυ-
θέντων. Λύτοι δὲ ὡς δυνατὸν ἀντιπλαμώμενος πρὸς
τοσαύτην κικίαν (Ἐφθασαν γάρ καὶ τὸ Ἐξαμίλιον,
φρούριον οὗτον λεγόμενον, προκατασχόντες οἱ Τούρ-
κοι, οἵ δὴ συνήν καὶ δὲ Ῥομοφόρος Κατελάνος), δ
δὲ βασιλεὺς παραπέστειλε τὸν ἐπὶ τοῦ στρατοῦ

hoc contentionem adhibebant, frustra erant. Itaque
desperata expugnatione per vim apertam, pellicera
obsessos ad deditiōnēm conditionibus offerendis
conculantur, nihil feliore incepit. Quare omisso
vires ipsorum excedente negotio, unde venerant,
reverterunt.

12. De Romoforo Latino.

Hac vice rerum Augusta Irene Thessalonicae
Constantinopolim revertente, ac iam decem circiter
diebus eo itinere progressa, sed ea **587** leni-
tudine qua solent reginæ procedere, imperator re-
audita misit ei obviam qui a se magnopere mone-
rent ut cursum reflecteret, differretque in urbem
reditum tali tempore ipsi periculoso: nam ob
incursionses hostiles tanta esse perturbatione con-
fusum Occiduum tractum universum, ut nulla spes
esset illac eam transire secure posse. Porro ipse
adversus tam vehementes insultus hostium quan-
tam poterat opponens contentionem resistendi,
postquam cognovisset Turcos in paulo ante ab ipsis
occupata Examiliæ arce stativa habere, ubi cum iis
erat Romoforus quoque Catelanus, Marulem ex
magno archonte ducem exercitus creatum jussit,
attributis ei quantas expedire pro tempore potuit,
modicis copiis, circa locum Apro dictum castris
munitis considerare. Ad hunc isto hærentem loco
Romoforus untiis clam missis indicat cogitare se
transfugium ad imperatorem cum iis quos ex sua
gente secum haberet peculiariter obnoxios: nam
de Turcis, quibus precario præcesset, spondere
nihil posse. Erant autem quos certo considereret se
adducturum, circiter ducenti. Sed antequam acce-
deret, cupere se nobili et rei Romanæ in primis
utili facinore specimen et quasi pignus fidei ac-

Μαρούλην, παρεδόνες δυνάμεις ὅ καιρὸς ἐσχετοῦντας οὐκέτι διετέττετο. Οἵ δὴ οἱ Ἱρομοφόρτος ἔν τοιούτοις ὡς ἔτεσσιν πέμπων τὴν πρὸς βασιλέα ἄμ' ἴδιῳ λαῷ περὶ τοῦ διακοθίους ποσουμένῳ καθυποτιχνεῖτο ἀπόκλισιν, εἰλήν χιλιάδων χρυσίου τόσων ἀποσταλεισῶν ἐφ' ὁ τοὺς περὶ αὐτὸν δουλαγωγῆθηναι καὶ τοὺς Πέρσας ἀποξάπαντας προχειρίσασθαι· καὶ εἰς πάντας χιλιάδες τὸ δοθησόμενον ἰσταν. 'Ο δὲ' ἐπὶ στρατοῦ πέμπων σὺν ἀλλοις δωρῆμασι διεπυνθάνετο πᾶς ἀνταντας διαχειρίσασθαι· ὁ δὲ Ἐφασκός οἱ τοὺς ἡμίσας ἵζω που στελλεῖ, καὶ τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐρήμην ἀποκτιννύντας, κάκείνους ἐκ διεδοχῆς. 'Ο δὲ δείγμα τοῦ τοιούτου ἀπῆται πρὸς πίστωσιν. Καὶ δέχεται δὴ κεφαλὰς ἀνδρῶν ἀποσταλεῖσας παρ' ἐκείνους ὡς δῆθεν Περσῶν. Καὶ ἡπάτησεν ἀνταντας, εἰ μὴ τις γυνὴ μίαν τῶν κεφαλῶν ἀριστῆλως [P 441] ἐγνώρισεν τοῦ ἴδιου ἀνδρὸς, ἐξ ἣς τὰς λοιπὰς Ἠρωμαίων εἶναι κατὰ τὸ εἰκὲς ὑποτοπήσαντες; πειράς ἐκείνης ἀπέσχοντο.

τ. "Ἄλωσις Θυραλων καὶ τῆς Ἐφέσου.

"Ο μάντος γε βασιλεὺς λιμῷ καὶ πολεορκίᾳ καὶ τὰ

virtutis sue Augusto dare, Persis omnibus, qui contra Romanos in Occidua continente militarent, fundiūs defendendis. Verum ad hoc egere aliquot millibus nummorum, ut ea pecunia perpelleret Turcos sibi quadamtenus parentes ad pugnandum in Persas socios, quod iis ostendo præmio facile persuadendum confidebat, licet a rursus obliganda imperatori fide adeo videret abhorrentes, ut eo illos unquam assensuros plane desperaret. Accepit credule propositionem Marules, et quo magis inclinaret sic jam affectum Romoforti animum, munera ipsi per submissos ad ulterius tractandum non parva obtulit. His distinctius inquirentibus de summa quam posceret, ille respondebat hanc minorem esse debere quinque aureorum millibus, prelio non magno, si cum promissi opera pretii utilitate ingenti compararetur. Facile in hoc conveniebat Marules; sed prius percontabatur quae demum ratione rem quam pollicebatur oppido difficulter perfecturum se consideret. Ad ea illi 588 persuasurum se alebat parti dimidiæ Persarum ut alio abirent, præda quam illuc diriperent ostensa, cuius eos sciret avidissimos: iis sic dicens in residuos cum suis cunctis una junctis Latinis et Turcis improviso ruinorum, interficiuntque haud dubie universos; tum in alios illos similiter moturum, parique exitio paucos nec opinantes affecturum. His ultro addebat sese, si Marules vellet, in arrham promissæ opera jam nunc missurum aliquot capita Persarum clam a se occisorum. Ad quod huic assentienti paulo post adfuerunt a Romoforti capita recent secta quorundam hominum, quos ipsi fuisse Persas affirmarent afferentes; qua specie inductus in fraudem esset minus cautus dux noster, pecuniaque jacturam danno insuper majori mox ab insidiis perlidorum, transfugii

B
obtenuit cladem nobis novam mollientium, cumulasset, nisi forte reperta illic Romana mulier unum e capitibus allatis sui viri a Catelanis super capiti certissimo sibi agnatum, ejulatibus cuncta miscens, esse dejeraret; unde suspicione orta reliqua quoque capita Romanorum esse malaque fide Romofortum agere, damnosus cum deprehenso jam proditore tractatus abruptus est.

13. Thyraeorum et Ephesi expugnatio.

At imperator fame et obsidione arees per Orientalem tractum laborare audiens, fami quidem succurrere conatus est frumento supra usum abundante necessarium e maximis quibusque urbis monasteriis corrogato, ministrisque tradito idoneis, qui illud mari quo erat opus deferrent. Turcorum vero incursionem coercere studuit missis legatis ad novum Canin Tocharorum Champsantanem, qui eadem a se illum rogarent quæ jam impetrasset ab ipsis decessore Gazane, nempe ut sibi subditos populos ac satrapas vetaret terras imperatoris Romanorum sibi amici ac foederati hostiliter infestare. Ac retulerant paulo ante reduces legati pronum se ad annuendum postulatis reperisse Champsantanem. Jamque is adeo audiebatur in eam rem exercitum conscripsisse non minorem quadraginta millibus exercitatorum bello militum; quorum viginti millia ejusdem Champsantanis 589 fratris filius ducere nuntiabatur, pervenisseque jam circa Ieonium. Reliquos mox secuturos legati affirmabant. Esse porro his mandatum ex imperatoris nutu pendere, quidquid ille significasset exsequendo, veniendo quo vocasset, in eos movendo quos indicasset et satrapis suo imperio infestis. Dum hec imperator audiens ei legatos et munera quæ in occursum tam opportunis auxilia-

τὸ ἐκεῖσε τῶν Θυραίων φρούριον, [P. 412] λιμῷ πο- Α ἡσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν ἐδίδουν, εἰ μὴ Ικανῶς πρὸς βασιλέως μισθοῖντο, ἀποχωρεῖν πρόδε. Οὐφεν- τίσθλαδον. Ταῦτα γάρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων πρὸς βασιλέα διεβεβαίου· πρῶτος; δὲ τὸν ιερομάγων τονο- μα τοῦτο ἔξελληγίζεται. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες ὃς Τουρκόπουλοι ἀπέκλινον πρὸς Καλλιούπολιν ἥμα γυναιξὶ καὶ παισιν, αἴφνης ἐπεισπεσόντες κατὰ τὴν πρὸς βασιλέα δῆθεν χάριν, γυναικας ἐκ πολλῶν ὀλι- γας καὶ παῖδες περισχόντες πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀπέστελλον. Ταῦτη τοι καὶ τῶν ἔχθρων κρατουομέ- νων, ὃς καὶ ἔξελαύνει καὶ κατατρέχει τὰ λοιπὰ τῆς Θράκης ἡγγέλθαι, οἱ μὲν τοῖς προστετοῖς ἁγγα- τικημένοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν πόλιν ἐσκευαγώγουν, βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοὶ; ἄλλοις ἐπι- γειρῶν ἐφ' ὅ [P. 413] τοὺς ἔχθρους ἐπισχοι, καὶ πρὸς Γέννουν πέμπει πρεσβείαν, ἀξιῶν ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐντελεῖ; τοὺς μισθούς, καὶ ἥμα ἡρι πρὸς τὰδε ἀφίχθαι.

ιδ. Ἀποστολὴ βασιλέως πρὸς Γέννουν ὑπὲρ συμμαχίας.

Ταῦτ' ἀγγελόδημενα, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔτερον ἄττα δεινὰ καθ' ἡμέραν, δεινῶς ἀλίετον ἐποίουν τὸν βασι- λέα. Οὐ μήν δέ ἐς τέλος κατέπιπτεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, δισον εἶχεν, οὐκ ἐλήγεν ἀντιπολαμώμενος, καὶ τέως τὸ ἐγκόλπιον κακὸν ὑπὲρ τάλλα ἔθελεν ἀνασπᾶν. Τὸ δέ ἦν Ἀμογάραροι τε καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς Πέρσαι, οἵς δὴ καὶ οἱ ἄνω ῥηθέντες ὑπὲρ τοὺς χιλίους δύτες Τουρκόπουλοι προσέχωρησαν. Ἐπειδὴ γάρ σύναμα Ἀλανοῖς ἀφειστήκεσσαν, ἐκεῖνοι μὲν κατ' αὐτοὺς

ribus destinat exquirit, turbat ecce gratulationem ejus fama sane feralis, nuntians captam Ephesum a Persarcha Sasane, qui gener simul et servus Car- mani Mantachiae cum esset, ab illo quidem jam- pridem defecerat, propriis autem auspiciis copias ductans adeo se opibus firmaverat, ut frustra jam, si tentaret antiquas herus, retrahere fugitivum conaretur. Atque ab hoc jam antea coacta ad deditio- nem longa fame fuerat arx illuc sita Thyræorum. Postquam autem pari famis necessitate subigenie dedita eidem Ephesus quoque est, sub conventionibus tamen prius stipulatis nihil savenum in deditos statuendi, vasa illa pretiosissima in tem- plo dilecti Christo et Virginis discipuli consecrata, cum opum illuc conditarum infinito numero, inde asportabantur. Translati etiam a victoribus sunt in Thyræorum arcem plerique civium, metu ne ab ilis captato forte postmodum tempore in novos dominos dole insurrecturis Persarchæ improviso circumventi molesti aliquid paterentur. Alios plu- rimos gladio Persæ interemerunt immisericorditer mactantes.

14. Legatio imperatoris missa Genuam ad armorum societatem statuendam.

Hi tamen tristes nuntii cum aliis aliunde quotidie nihilo latioribus perlatis gravi quidem mōrōre imperatorem affligebant, non tamen dejiciebant 590 ejus animum, qui perstabat eretus pertinaci spe, nec cessabat intendere consilium ad mala un- dique ingruentia quam posset efficacissime repel- lenda. Et princeps quidem ejus cura laborabat in excutienda sibi e sinu intestina peste urbī minantis e proximo tumultus, conjuratis simul Amogaharis cum Persis, ad quos memorati prius Turcopoli numero supra milie se aggregaverant. Postquam

B Α ἡσαν, καὶ δόξαν ἐκ πολλῶν ἐδίδουν, εἰ μὴ Ικανῶς πρὸς βασιλέως μισθοῖντο, ἀποχωρεῖν πρόδε. Οὐφεν- τίσθλαδον. Ταῦτα γάρ Κουτζίμπαξις ἐπανήκων πρὸς βασιλέα διεβεβαίου· πρῶτος; δὲ τὸν ιερομάγων τονο- μα τοῦτο ἔξελληγίζεται. Οἱ δὲ Ἀλανοὶ μαθόντες ὃς Τουρκόπουλοι ἀπέκλινον πρὸς Καλλιούπολιν ἥμα γυναιξὶ καὶ παισιν, αἴφνης ἐπεισπεσόντες κατὰ τὴν πρὸς βασιλέα δῆθεν χάριν, γυναικας ἐκ πολλῶν ὀλι- γας καὶ παῖδες περισχόντες πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀπέστελλον. Ταῦτη τοι καὶ τῶν ἔχθρων κρατουομέ- νων, ὃς καὶ ἔξελαύνει καὶ κατατρέχει τὰ λοιπὰ τῆς Θράκης ἡγγέλθαι, οἱ μὲν τοῖς προστετοῖς ἁγγα- τικημένοι τῆς πόλεως ἀπαίροντες πρὸς τὴν πόλιν ἐσκευαγώγουν, βασιλεὺς δὲ καὶ πολλοὶ; ἄλλοις ἐπι- γειρῶν ἐφ' ὅ [P. 413] τούς ἔχθρους ἐπισχοι, καὶ πρὸς Γέννουν πέμπει πρεσβείαν, ἀξιῶν ἐκεῖθεν ἀναχθῆναι στόλον νηῶν κατ' ἐντελεῖ; τοὺς μισθούς, καὶ ἥμα ἡρι πρὸς τὰδε ἀφίχθαι.

ιε'. Περὶ τοῦ Μελήκη Ἰσαδρᾶ.

Ἐν τοσούτῳ δὲ καὶ τις τῶν διαπεριωθέντων Περ- σῶν, Ἰσαάκ Μελήκη, σατράπης ὅν καὶ πολλοὺς ἄγων, πέμπων πρὸς βασιλέα κρυφῆδν παρὰ πᾶσαν τῶν

enim hi Alanos imitati se ab aliis abjunxerant, perstiterunt sic aliquandiu in suo ipsorum arbitrio, nemini alteri obtemperantes, quando multorum opinio non inversimilis, ut res apparebant, fuit eos, nisi ab imperatore praecoccuparentur promis- sione stipendorum quanta ipsi peterent, ad Osphen- tisthlabuin accessuros. Id enim fore, revertens ad imperatorem affirmaverat Cutilimpaxis; quod no- men si Græce interpreteris, primum hieromagorum sonat. Verum Alani, certiores facti Turcopoli Calliopolim versus iter intendere ductis una secum uxoribus et liberis, in eos improviso irruentes, quasi ut gratificarentur imperatori, paucas et multis mulieres et pueros sic captos ad Augustum miserunt. Ceterum adjunctione Turcopolorum Catelani adeo tunc roburati sunt, ut contestin inde nuntiarentur incursando agere ferre que- quid in Thracia reliquum erat. Qua perculsi fama incolæ jam ipsi suburbiorum Constantinopolis, ne illam quidem securam rati stationem, couvanantes D palam intra urbem se condebandit. At imperial multa jam frustra experitus alia ad hos tam impor- tunos hostes coercendos, appulit denique animum ad consilium mittendi legatos Genuam, qui suo nomine rogarent mitti supprias inde ad se arnatam classem, mercede a se ampla et recte solvenda suis auspiciis militaturam, quam ita tempestive vela facere orabat ut veris huc initio posset oc- currere.

15. De Meleco Isaacio.

591 Inter hæc quidam e Persis qui in tra- chtum Occiduum trajecerant, Isaacius Melecos, ejus gentis satrapa et multis sub se habens, misit clam ad imperatorem, siue ullo Catelanorum sensu, qui rogarent ut se ipsi conciliari cupientem et fœdes

νυν αἰσθῆσιν τέσσον περὶ σπουδῶν, ὡς αὐτό· Α τοῦ λαβεῖν θέλειν τὰς συζύγους τοὺς Τουρκοπούλους, πτωτήσαν Ἀμογαβάρων, καὶ δσα τοῖς τοῦς συνοίσαι πράγματι κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς απραξίμενος, ἢ γοῦν αὐτόθι μένων, εἰ δυνατή καὶ ἐπὶ τοῖς ἀντιπέρων σὺν ίδιῳ λαῷ γενό-Βασιλεὺς δὲ τῶν δεινῶν δσημέραι πληθυνο-καὶ μὴ ιώντων ἄλλο τι βουλεύεσθαι ἢ τὸ οὐεῖν τὰ τῶν ἔχθρῶν κατὰ τινα σύνεσιν (ἄλ-ο ἀντιπράττειν καὶ πολεμεῖν οὐδὲ ὅλως ἦν) τὸ προσέστο τὴν πρεσβείαν, καὶ ἀντιπέμψας τὸ Πέρσου, μὴ φωραθεῖ ὅγιεν τὸ μελετώμε-ναι μὲν εἰς γυναικα τὸ τοῦ παλαιοῦ ἔκεινου θυγάτριον τῷ Περσάρχῃ καθυπισχνεῖτο, οὐ δὲ δσα τε κατὰ προίκα καὶ δσα κατ' ἄλλην λαν τὸ Ιχανά. Ἀλλὰ τούτων δσημέραι διαγ-ινων, καθ' ὑποσχέσιες τοῦ καὶ αὐθις προσχω-ς ἀποτατήσαντας Τουρκοπούλους αὐτοῦ γε-ιτοντο;, εἰ μόνον πέμποιντο αἱ τούτων γυ-πλὴν μετ' ἀσφαλείας τοῦ μὴ τι παραβῆναι τάπτην τῶν συγκειμένων, ὡς γοῦν ταῦτα ὁρο-καὶ δῆν ἐπέμποντο, φωράται τοῖς Ἀμογα-τὸ δρόμῳ, καὶ Τομοφόρτος τὸν Περσάρχην τὸν ἄγει, καὶ δσοι συνεμελέτων αὐτῷ τὰ τῆς ησσως. Τοις δὲ μὴ ἔχουσιν ὅλως ἀπολογεί-νεις ἀπολογίαν προύτειντο, τὸ ἀπατᾶν ὑπέ-

inire admitteret. Offerebat autem se statim
rum Amogabarorum partes, et quidquid ad
rationes imperatoris expedire intelligeret,
illi acturum, sive illic ubi erat, si fieri pos-
sistendo, sive in adversam cum suis copiis
etando continentem. His imperator auditis,
as malis quotidie ingraevescitibus non aliam
spem remedii ostendi, quando exhaustæ
perii facultatem negabant justi exercitus
sus opponendi, quam a procuranda, si qua
arte consici, debilitatione atque immuni-
tentiæ hostilis, perlibenter exceptit lega-
et remisso ad Melecum Persa quodam
fides tutius lateret, promisit se illi daturum
en antiquioris illius Meleci filiam, adjectu-
dotem amplam, nec in cæteris, quoties foret
ut ipse ad suam munificentiam appellaret,
um. Et procedebat feliciter tractatio mis-
o citroque quotidie commeantibus; quorum D
a Meleco nuntiavit ipsi videri posse Tur-
a societate Catelanorum abscondi et dato
fidei pignore Romanis conciliari, si suæ
nieres, quas captas ab Alanis imperatori
dictum est, ab hoc illis redderentur. His
nuente Augusto et mulieribus jam missis,
enditur ab Amogabaris arcana molitio. Quare
ortus ad judicium Persarcham citat, 592
omnes quos defectionis cum eo cogitatæ
o contingebat. His causam difficultem, exitu
incipiti, dicentibus cum non occurreret quid
erisimiliter allegarent, in eo consenserunt
warent non vere deficere se voluisse, sed
una falso ejus rei voluntate ab imperatore

C retrahere uxores Turcopolorum. Fidem invenit
apud Amogabarus plausibilis excusatio. Atque ita
magno defuncti periculo conjurati, Persarchæ Me-
leco persuaserunt velocem in Asiam trajectum,
quem is clam administrare eo commodius potuit,
quod quasi solui jam cura Catelani, Persis a tergo
relictis circa partes Madyli, hinc quidem triremi-
bus consensis mare latrocinantes infestabant,
inde autem terrestribus copiis late prætabundi
regiones incursabant, ipsi quoque urbi formidati,
anxia eorum exspectatione sollicitæ, quando et
ausi sunt nova imperatorem legatione superbe la-
cessere, qua petebant solvi sibi plane stipendia ro-
stro debita, tum quæ rapta in manibus haberent,
alia ipsorum arbitratu taxanda pecunia redimi; iis
peractis preberi sibi ab imperatore naves, et sic
cum pace in patriam remitti. Ni hæc fierent, in-
ternecinum ad extreum denuntiabant bellum. Hæc
eum adoritti nullo modo possent, palam erat cun-
ctis spem conventionis nullam superesse. Quare in
sola fiducia divini auxiliij precibus exorandi salu-
tis publicæ facultas et ratio pendebat, haud segni
ad id officium patriarcha, qui maximis crebro
conventibus solitas suas litanias iterabat. Interim
autem periit rerum bellicarum, ut defendi satis
posset arx Cosmodii verentes, deseri et ex parte
subverti suasere. Imperator autem copias auxilia-
res ex Iberia et ab urbe Genua, unde poposcerat,
exspectabat eo cupidius, quo ne interiora quidem
urbis 593 sat sibi tuta sentiebat propter subodo-
rata quorumdam machinationes proditorum. Ni-
rum quidam cognomento Drimys, qui olim fama
parum bona dadum ex Occiduo traxit ad impera-

κλην, δυνομα διεις έκατη ώς δῆθεν ἐκ τοῦ γένους τοῦ Αἴπει δὲ καιρὸς διῆλος καὶ οὐδὲν διώς συνέμιξε τοῖς Λάζαροι καταγόμενος, ὑπήρχετο τοὺς πολλοὺς καὶ τὴν ἐκ βασιλέως ἀποστασίαν οἰκονομῶν οὐκ ἀπώκνει, ἔπειτα δὲ λόγους καὶ γράμματα καὶ πρὸς αὐτοὺς Ἀμογαβάρους, τὴν κατὰ βασιλέως μάχην αφίσι δολερῶς ὑπανάπτων· ἐκεῖθεν δὲ διεις δέξιαν τοῦ δομεστικού προχειρίσθεις τῶν σχολῶν (ὁ Κατελάνος δ' οὗτος ἦν καὶ πρόην ἀμυραλῆς) σύναμα τῷ ἐκ δύτων Μυζάχῃ, ὃν ἐπὶ στρατοῦ εἶχεν διάναξ πολλά τενα κατὰ Πρωματῶν ἐνέρθραπτον, πρὸς Ἀμογαβάρους πέμποντες καὶ τὴν μάχην ὡς μάλιστα ἐξορύνοντες. Ταῦτη τοις κάκεινος φωραθέντας ποινή τις ἄξια λαμβάνει τετυχηκότας δικαστηρίου κεκλεισθεῖ ταῖς φυλακαῖς. Δέξαντας δὲ ταῦτα καὶ μέρει τοὺς σχιζομένους μετέχειν ἐκείνῳ τῶν βουλευμάτων ὅμα πάντας, πλὴν τῶν μὴ δυναμένων κινεῖσθαι, μὴ μόνον τοὺς τοῦ Μιωτελὲ μονῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πτίλεως ξυνέπιπτα μετοικεῖσθαι, καὶ ταῦτα καιρῷ γειμώνις καὶ κρύους.

ι. Περὶ τοῦ πάππα Ἀλεξανδρείας.

[P. 416] Ἡμῖν δὲ οὐδὲν τὸ κατὰ τὸν πάππαν Ἀλεξανδρείας αιγάλεον. Ἐτυχε μὲν οὗτος σύναμα τοῖς περὶ αὐτὸν κατὰ τὴν Εὔδοιαν, ὡς ἀγωτέρω μοι εἴρηται, παρά τινι τῶν δημοτικῶν μισθοῦ ξεναγούμενος·

torem accesserat; sacerdotii dignitatem se aueptum ratus, nomen in urbe sibi fecerat, jactans sese ortum e aliis Lascaris, et multorum studiis sic sibi conciliatis hanc cessabat quoad posset cunctos ad rebellandum adversus imperatorem concitare. Missis quin etiam ad Amogabarios et nuntiis et litteris, eos fraudulentis promissis incitabat ad urgendum quod coepissent bellum et summa vi Augustum oppugnandum. Aliunde vero in dignitatem domestici scholarum promotus Catelanus, memoratus pridem nobis Ameralis nomine, conjunctis consiliis cum quodam ex Occiduo tractu Myzace, quem alias imperator ducem exercitus habuerat, multa malitiose contra Romanos miscebant. Amogabarios et ipsi ad quam maxime iis nocendum adhortantes. Deprehensa tandem clare utraque conjuratio est, auctoresque iudicio convicti peine carcassis perpetui subiecti sunt. Ac eum inter has ventilandas caosas quādam iudicia manassent suspicione moventia adversus schismate dissiccos quasi et ipsi Drimy aut Myzaci adhesissent, quotquot ejus factionis non modo in monasterio Mosele dicto, sed et alibi uspiam intra urbem erant, iis exceptis qui per aetatem aut morbum moveri nequiverunt, abire alio coacti sunt, idque per incommmodo tempore hemicis et gelo.

16. De papa Alexandriæ.

Nobis vero ne res quidem Alexandrini pape réticendæ hic sunt. Erat ille cum suis, ut est a me dictum superius, Eubœæ, conducto illic **594** hospitio diversus. Cum vero longo ibi moratus tempore, plane segregatus viveret, communione com-

B
έκει, σις ὑποψίαν καθίσταται, καὶ μᾶλλον φρερίος ἐκ ζηλοτυπίας διὰ τὸ σέβας, οὐ καὶ ἐπιστάντες, ἀμα καὶ τινες τῶν δυνατεστάτων, τὴν ἐνδημίαν ἀνέκρινον. Ός δὲ πλέον οὐκ εἶχον μανθάνειν ἢ τὴν ἐκ παρόδου καταγωγὴν καὶ τὴν εἰς εὐκαιρὸν γενηθεμένην αὐτις ἐκεῖθεν ἀναγωγὴν, τέως περὶ τῆς δόξης ἀγέρινον, καὶ ὥπως ἔχοι πρὸς τὴν αὐτῶν Ἐκκλησίαν, καὶ οἰς εἰς ἀγιασμὸν χρώνται ἀζύμοις, μετὰ πολλῆς ἡρώτων τῆς ἐπιθέσεως. Ής δ' οὐκ ἦν αὐτὸν περὶ τούτων ἀποφανεῖσθαι, ἐκεῖνοι δικαιοι εἶναι καὶ πρέπον, πατριάρχην γε δυτα, λέγειν αὐτὸν τὰ τῆς γνώμης αφορός κατήπειγον· εἰ δ' οὐν, ταῖς οὐ καλαῖς ὑποψίαις δοκεῖν ἀνέγεσθαι. Τοῦτο ἐφ' ἡμέραις ποιούντας, ἐπει οὐδὲν ἤνυτον, τέλος θάτερον δυοῖν ποιεῖν ἐδικαίουν, ἢ λαμβάνειν τὴν ἐξειλευ περὶ αὐτῶν ὁμολογίαν, καθὼς ἦν βουλητῶν αφίσιν, ἢ καταχαίειν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς περὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἀμαρτάνοντας. Ήπειτα τοινούν ἡμέρα, καὶ λαὸς ἡθούστο, καὶ λιπαρῶς ἀνέκρινον πάλιν. Ο δ' οὐδὲν παρὰ τὰ πρότερα ἐλεγενεν εἶναι γάρ διτην, καὶ μὴ ἀνάγκην ἔχειν μὴ τινος συνεστώσης συνδόνο λέγειν. Καὶ ἐπεχείρουν καταχαίειν. Καν καὶ εἰς ἔργον προύσῃ τὸ μελετώμανον, εἰ μή γέ τις ἐξειλευ σταθεὶς τὴν βουλὴν. Εἰτε-

mercioque oīni cūm indigenis constanter abstinen, suspectus esse cōspit, præseruit Ferilis zelo religionis instinctis, quod eum abhorre a sacris ipsorum cernerent. Hi ergo secum ductis quibusdam e magistratibus aut primoribus loci adēnū hominem, et quomobrem eo venisset, ad quid illi hæreret, interrogant. Ubi autem nihil exprimeret ab eo poterunt aliquid nisi se ut peregrinum riūrem meritorio interim uti diversorio, quoad expectata sibi adveniat opportunitas itineris quo interderet prosequendi, ad ritum illi et res sacras etiam transtuleront, exquirentes quid de ipsis Ecclesia sentiret, et an probaret quod illic in uera erat, confici Eucharistiam in azymis? de quo si sententiam suam præmeret velhemente instantia ligabitant. Verum illo pari constantia negant super his pronuntiare, illi nihil minus urgebant, sientes nec aquum nec conveniens esse patriarcham. Re ad dogma vel religionem pertinente interrogatum silere. Minabanturque, si obstinaret in tacendo, se si interpretatores in partem sequiorem. Sic instanti ubi dies frustra multos iousumpsissent, denum denuntiarunt alterum horum sibi certum esse facere, aut audire quæ veileat ex eo, scilicet proflenia proba sibi et legitima videri saera ipsorum, aut ipsum et ejus una comites vivicomburio punire tanquam blasphemicos in Ecclesiam ipsorum. Ei peragende rei dicta dies aderat, conveneraque ad spectaculum jam populas. Tunc Frerii cum processibus eadem iterum instantissime a patriarcha exprimere contendebant, illo pariter solita tene quaque se involvente pertinacia tacendi, alliganteque in itinere se esse, non in synodo, ubi sententiam de

εις συνοίσουν τῷ γένει τούτων γενέσθαι Αὐτοδεξιμένων. Ἡμῖν δὲ ἐφιξῆς ἔκτεον τῆς ἱστορίας.

i. Περὶ τοῦ μοναχοῦ Ἰλαρίωνος.

Μοναχός τις Ἰλαρίων, νέος ὧν καὶ κατὰ τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἐνασκῶν, ἐπεὶ κατ' Ἐλεγμοὺς ἐγεγόνει πεμψθεὶς ἐπὶ ταῖς τῆς μονῆς χρείαις (ἥν γάρ τὸ κτήμα τοῖς ἐκείνων μετοχοῖς ἀρμόδιον) δασ- μέραι τε τὰς ἐκείνες ἵστατελας ἐώρα Περσῶν, ὡς πάντα μὲν τὰ ἐκεὶ λῃζεσθαι, ἐπιχρῆν δὲ καὶ τοῖς κατ' Ἐλεγμοὺς, καὶ τολμητίας ὧν ἄλλων καὶ ἐμπει- ρίαις πολεμικαῖς οὐκ ἀπόδων, τὸν ἐκεῖτος συλλέγων λαὸν καὶ προσβάλλων τοῖς ἐπιοῦσι Πέρσας κακῶς διετίθει καὶ τὸν τόπον πολυωρῶν οὐκ ἀντεῖ. 'Ἄλλ' ἡ πολιτεία εὐθὺς καὶ ἡ ὀφειλομένη σεμνότης καὶ ἡ κατ' ἀρετὴν οἱ κυρίαι καὶ μάνωσις πρῶτον μὲν τὸν αὐτοῦ καθηγούμενον, μετέπειτα δὲ καὶ πατριάρχην πειθεῖς μαθόντα ἐμβριθῶς καὶ δι' ἐπιτεμημάτων σφο- δῶν ἀπείργειν τῆς πείρας τὸν μοναχὸν. 'Ἄλλ' ἐπεὶ καὶ προστιμῷ ἐδέοκτο τοῖς μεγίστοις διὰ τὸ τολ- μημα, γνοὺς ἐκείνος βασιλεῖ προστέρχει. 'Ο δὲ καὶ δέχεται καὶ τὰ καθ' ἐαυτὸν διακυβερνᾶ, οὐ μήν δὲ καὶ τὸν πατριάρχην ἐκείνῳ [P. 417] είχεν ἔξευμενο-

dicere suam deberet. Ergo illi ad combu-
riti decreverant, recusantem **595** respon-
sabat jam sese; perfecissentque quod
runt, nisi quidam in medio stans admo-
biamnosum id ipsis et universo ipsorum
tum videri fore. Nam hominem qui Ale-
xisset in patriarchalem promotus sedem, C
eum esse ex magna illic et potente ortum
unde non esset dubitandum quin aut sua
i concitatati a viri cognatis per illustribus
ni, tam crudelem sui patriarchae necem
audis ejos auctoribus summa vi ulcisci
r, cuius rei aut damnum saltem ingen-
eensibus inferendorum occasio ipsis de-
posset, nundinantibus his frequenter com-
m causa circa portus et littora Aegypti.
icens recte monere visus est, totumque
dum consilium momento est instar telæ
sjectum. Spatum ergo dierum certorum
e definiunt, intra quod nisi e terris ditio-
n excederet, suo periculo ibi moraturum
ut, nec illi, nisi vades daret idoneos, inco-
priestare magistratus. Ita ille, nihil con-
tra excipere aut in conquirendis fidejus-
tagere, post decem dies, in quas ipsi so-
curitas promissa, solvit Erebœa. Deinceps
vibusque ejus per illas oras vagantibus
Hebas adire, magno ipsorum infortunio,
princeps, vulgo dictus magnus dominus,
cuncios traditos custodia dimissurum
nisi nummorum duum millium perso-
n. Tandem tamen cum forte accidisset
magno domino nescio quid utilis officiū a
exhiberi, libertas carceratis data est,
su hinc exceptis ab accolis Almyri, prope
ipsi amnem fixis tentoribus manserunt,

perlibentibus locorum dominis. Sed in orbem dein-
ceps nobis historiæ nostræ redeundum est.

47. De monacho Hilarione.

596 Monachus quidam Hilarion florentis zetatis
in Peribleptæ monasterio vitam religiosam exerci-
tans, cum missus Elegmos versus ad curanda illie
sita hospitium et prædia ad ius modo memorati
cœnobii pertinentia, videret inde urbi quotidie omnia
incursionibus Persarum, aspirareque inuitos
Barbaros usque ad citimam viciniam oppidi Eleg-
norum, juvenis ætate ferox, audax in sole, nec mi-
litaribus, si adfuisse institutio, functionibus ine-
plus, collecta indigenarum manu secure grassan-
tes aggressus Persas male illos plenius multabat,
sicque locum defendens intactum injuriis hostilibus
præstare pergebat, quando fama rei perlata in ur-
be religionem præpositis incussit, quasi contra
fas sinerent sacrae professionis hominem, alienum
a sanctitate sui habitus, a solitudine quam nomine
polliceretur, a lenitate instituti suscepti propria,
armorum et ductus turbæ militaris excreere mihi-
sterium. Ea res ante omnes præfectum Peribleptæ,
mox et de his edictum patriarcham movit ad ob-
jurgandum juvenem vehementius, severaque sub in-
terminatione pœnorum gravium ei denuntiandum
ne ullam deinceps partem bellicæ administrationis
attingeret. Haud satis ille se morigerum monitis
talibus præbebat, præsenti aliud necessitate suadente.
Quare cum intelligeret irritatos ejus contumacia
præpositos in eo esse ut sibi comprehendendi jusso acra
infigerent supplicia, confugit ad imperatorem, qui
eum libenter admisit et apud se detinuit, frustra
interim satagens ei placare patriarcham. Dum haec
mora longe ab Elegmis Hilarionem tenet, nemine
illie interim tutelæ locorum invigilante, contigit

ζευθιτι. Ἐν τοσούτῳ τοῦ καιροῦ τριβολέμου καὶ τῶν Λ'Αλλ' ὁ μὲν κρατῶν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ τῷ τῆς συμμαχίας μόνιμον μετεκαλεῖτο τὰς ναῦς, οἱ δὲ σκέψει διδόντες τὸ ἀξιούμενον καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀναλωμάτων ἐκλογίσαμενοι, ὑποτοπάζοντες δὲ καὶ ταῦτα, μή πως βασιλεὺς ἐν τοσούτῳ ἀλλως πως τοὺς ἔχθρους; μετέθοι, ἡ κατὰ μάχην στρατεύμασιν ἡ κατ' εἰρήνην χρήματα, καὶ οὗτοις ἀπρακτα σφίσι τὰ καθ' αὐτοὺς φανεῖη, πρὸς τῷ καὶ τὰς ἔξδους παρέχειν τὸν βασιλέα ἐνέχεσθαι ἐξ οὐπερ καὶ τὸν ἴδιων ὄρμου ἀπολυθῆσονται, ὡς [P. 418] αὐτοὶς ἔστι σύνηθες, ἐμπορικὰς ταύτας εὐρόντες πρὶς ταῖς ἔξδους καὶ πλεῖστῷ λαῷ ἱκανούμενας ἀποστέλλουσι, παραγγείλλοντες σφίσιν, εἰ βασιλεὺς προσκαλοῖη συμμάχους, πάσῃς ἀλλης ἀσχολίας ἀνωτέραν τὴν συμμαχίαν θέσθαι, ὅμολογήσαντες αὐτοὶς ἐκεῖθεν καὶ τὰς μισθοφορίας τῶν συνήθων ἐλαττουμένας χάριν τὴν πρὸς βασιλέα. Συνέπραττε δέ τις ἐκείνοις ταῦτα Γεννούτης Επινουλος, τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν καὶ δεσπότην Θεόδωρον εἰς γαμβρὸν ἡδη λαβὼν ἐπὶ θυγατρί. Ὁ γάρ βασιλεὺς καὶ πατήρ τὸν μετὰ τὸν Ἰωάννην πολλάστον τῷ χρόνῳ Δημήτριον δεσπότην καταστήσας εἰς Λαγγιαρδίαν ἐξέπεμπεν· ἡ δὲ μήτηρ ὡς μεῖζη ἐξέκρινε τὸν Θεόδωρον, καὶ ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἀπ' ἐκείνου τούτον πρὸς τὸν τοῦ ἀδελφοῦ χλῆρον ἀποκα-

Persas improviso irrumperentes magnam illie cædem facere, trucidatis cunctis qui se abdere intra munitionem sat mature nequivissent. Percusus atrocium Augustus, cladique indolens, recte **597** quidem potuerat eam imputare culpe illorum, quorum esset superstitionis morositate factum ut tam necessarium praesidium tam extreme periclitanti loco subtraheretur: sua tamen eum religionis abundantia, respectusque monastica sanctitatis alien abhorrentis a tractatione armorum, diu detinuit a vero et unice utili malo huic remedio adhibendo. Quæsivit ergo modos alios ejus incommodi levandi; sed quidquid moliretur, nihil proderat. Interea conclusorum intra Elegmos, solo illie muri objectu vitam tuentium, increbrescebant apud Augustum quotidiane insimilæque preces remitti ad se Hilarionem flagitantium, cui haud amplius invidiae ferendæ se parem imperator negans, allegata patriarchæ ineluctabili potentia victricis legum necessitatibus, ægre tandem impetravit ut eo sinente rediret unde retractus erat Hilarion. Reversus Elegmos ille fiduciam incolis, securitatem agris, quanta maxima sperari tali tempore potera, reddidit. Nam circumquaque cuneta a Persis occupata tenabantur, Prusa ipsa calamitatibus subacta ingentibus emere a Iersis, numerato immanni prelio, tributi nomine, umbram pacis pro vera, quam mendacibus promissis ostentaran, pace.

18. De navibus e Genua appulis.

At ecce primo vere naves longæ circiter novemdecim e Genua supervenient, verum non quales imperator per legatos poposcerat, bellicas universas, sed prout deinde consultantes super eo postulato *Genuenses suis accommodatius rationibus censue-*

Crant, onustas mercibus et ad quæstuosarum negotiationum compendia instructæ. Sumpios enim quos absumeret ingentes numerosa classis ad bellicos duntaxat usus adornata, illi reputantes, veri- tique insuper ne vehementer ex longo incumbens imperator ad pacem cum suis hostibus qualunque quomodolibet faciendam, interim domi ipsi classem ei molirentur, præoccuparet bellum conventione aliqua dirimere, quod si accideret, sum illis expensæ perillissent, **598** decreverunt hanc sibi ædificandas de novo bellicas naves: sufficeret quippe ad fidem quam legis imperatoris dedisset liberandam, ex præsenti copia servientium mercionis navium delectas plusculas eo mittere, quarum pars ubi exoneratae forent, imperatori, si opus haberet, navaret militarem operam, alii notos ipsis et jam pridem usu commerci pervios illorum tractuum adirent portus. Tantum illi impo- **D**ssuerunt simul cum onere majorem solito milium numerum. Mandarunt autem præfectis ita ornatae classis solventibus, ut quando pervenissent Constantinopolim, siquidem imperator ipsorum imploraret auxilium, cunctis aliis omissis se promptos exhiberent ad eum bello juvandum, paci quidem more stipendia militibus ab Augusto pendenda; quæ tamen jubebant moderatius taxari, remittiique de consueta classiariorum mercede aliquid in gratiam imperatoris. Horum auctor consiliorum ei quasi sequester totius conventionis fuit tunc quidam Spinulus, qui filium imperatoris despotam Theodorum generum jam sibi, data ei in matrimonium filia, fecerat. Nam imperator pater, postquam despotam creasset Demetrium suum filium nisi minimum, secundum a Joanne, cum in Leo-

Θίστα, τὴν τοῦ μαρκεσίου τιμὴν ληψόμενον, ἐπεὶ οὐκ εἶστιν οὐδὲ ἀνθρώπων ἁγένετο, τὸν δὲ βασιλέα οὐκ εἶστιν πέμψαντες; Τίξουν διά τινος τῶν ίδιων τέχνων, καὶ μᾶλλον τοῦ τῷ χρόνῳ τῶν λοιπῶν προφέροντος Τιοάννου, κατὰ τινα κληρονομίαν δικαιάν εἰσίνου ἀποιδος τελευτήσαντος, τῶν καὶ αὐτοὺς ἀντίσχεσθαι. Οὐ καὶ γεγονὸς θύτερον, εἴσινοι καὶ Ἰταλοὺς τὸ πᾶν τὸν δεσπότην μετασκευάσαντες οὕτως ἡγάπων ὑποκλινόμενοι πρὸς ὑπακοήν. Αναχθεισῶν τοιγαροῦν τῶν νεῶν, προηγούμενον τῶν διλλων εἰσίνοις ἡ τὸ τοῦ βασιλέως μανθάνειν θέλημα, ὡς πραξεῖσιν δὲ ἀν αὐτὸς ἐπιτάπτοι. Οὐ δὲ τὴν μετ' εἰρήνης διάλυσιν, εἰ δύνατο, τέως τῆς μάχης πολέμου ἐτίθει πολλῷ περὶ πλείονος, εἰ καὶ χρήματα δαπανῶν μεγάλα ξυμβαίνει· τὴν μὲν γάρ ἀναιμιώτι, τὴν δὲ πολλῶν πεσόντων κατὰ πόλεμον γίνεσθαι. Ἐπεὶ δὲ κάκείνοις πολλάκις πέμποντες ἥξουν τὰ κεχρεωστημένα λαρδάνειν καὶ ἀπαλλάσσεσθαι; (τὰ δ' ἡσαν, ὡς εἰσίνοις ἀνερθύνοντο, περὶ που τὰς τριακοσίας χιλιάδας τοῦ νομίζεμένου χρυσοῦ), καὶ γάρ τότε' ἡσαν ἐξ ὑπο-

A γάρ καὶ οἱ πεμφθέντες εἰς τοῦτο πρέσβεις, ὃν δὴ προύξενον μὲν Γεννουΐται, οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ τὰ τῆς πρεσβείας πρὸς βασιλέα διηυθέτουν, μηδ δυναμένων ἔκεινων βασιλέα ἐμφανίζεσθαι. Διὰ δὴ ταῦτα προσέμενος ὁ κρατῶν τὴν πρεσβείαν, τοὺς μὲν ἐν ταῖς ναυσὶ παρακατέχειν οὐκ εἶχεν δρμῶντας πρὸς Εὔξενον διὰ τὰ φορτία διαπλωτεύεσθαι, τέσσαρας δὲ μόνον τριήρεις ἐπὶ ρήτοις μισθίοις παρακατασχών, ἐπ' ὧ διατηροῦσιν τὰ τῆς Ἀδύου στενά, ἅμα μὲν κωλύειν τοὺς διαπεριουμένους Πέρσας, ἅμα δὲ καὶ τὰς πειρατικὰς ἐπέχειν, ἢν που φανεῖν, τὰς δ' ἄλλας ἀπέλυσι, [P. 419] πλὴν ἐπὶ ρήτοις ημέραις εἰκοσιν, ἵνα μὲν ἐν τῷ μεταξὺ ξυμβιβάζοντο, εἰ δ' οὖν, συμμαχοῦν τότε κατὰ τὰ δόξαντα. Καὶ οἱ μὲν ἀπέπλεον, δὲ δὲ βασιλεὺς ἐκλεξάμενος πρέσβεις πρὸς Ἀμογαβάρους ἀπέστελλε, τάξας καὶ δὴν βουλομένῳ οἱ δοῦνατο χρυσοῖς, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσούμενον, εἰ δ' οὐ πείθουσι, προστιθέναι καὶ πλέον. Οἱ γοῦν πρέσβεις ἐπιστάντες οὐδὲν ἤνυτον· ἔτυχον γάρ παμπληθεῖ πρὸς ἡμερῶν εἰσίνοις τῆς Καλλίου ἐκστρατευσάμενοι.

B Augustum ut, si ei videretur, debitiss retro Genuensi reipublica pecuniis, sibi jussis eas exigere, recte numerandis, pergere cursu cūplo se sineret. Summam porro istam exaggerantes ascendere jactabant ad trecenta millia nummorum aureorum. Et erant in classe quidam peculiariter delegati ad disceptandas cum imperatore, si dubitare illumi aut cunctari contingere, prout tune accedit, rationes hujus nominis. Quare cum ducibus per internum tractantibus (excedere quippe ac naves ipsis creditas deserere officio et pericolo prohibebantur) respondisset Andronicus plus petere ipsos quam debere se putaret, litis deinceps sequendae longæ haud sibi esse otium causantes, exposituros se in terram quos hujus proprie causæ instructos tractatores ducerent reposuerunt: se vero ipsos quo negotia instantia vocarent, statim vela facturos. Libenter se quos memorarent legatos admissurum respondit imperator; ac quos retinere non poterat, 600 festinantes Euxinum versus ob urgentes opportunitates distrahendarum, quibus oneratas naves traherent, mercium, eo quo intendebat exercitus omnes navarchos passus est solvere, quatuor exceptis, quos cum totidem, quas ductabanti, trirēmibus, navare sibi operari voluit certa mercede constituta custodiendis Abydi saucibus et impediendo per fretum trajectu Persarum tutaque a piratis, si qui ea maria infestare tentarent, ora illa praestanda. Cæterum his denuntiavit velle se abstinerere ipsos a vi hostibus inferenda usque ad diem a praesenti vicesimum, ne tractatum quedam jam institutum pacis intempestiva forte prælia commissio disjiceret. Post eum terminum, si conventio non coalesceret, tum sanc arma expedireν viri utemque monstrarent. Sic plerisque appulsarum Genua-navium, quatuor relictis, ulterius navigando sunt proiecti. Imperator autem delectos legatos ad Amogabaros misit, cum mandatis offerendi eis a se,

gobardiani miserat: mater autem ad eam sibi avitam cernendam hereditatem Theodorum prærogativa majoris ætatis censens magis idoneum, hunc Thessalonica recta misit in Italiā, legitimū hæredem declaratum bonorum et principatus sui fratri, sumpturum illic eo titulo marchesii dignitatem. Huic collocaverat filiam Spinulus: sed ut quæ secunda sunt obiter attexam, præmaturus is obiit sine prole mascula. Unde marchionatus istius subditi rogarunt C id imperatorem ut sibi principem daret e suis ex Irene filiis quæcunq; nominatim autem exposcebat Joannem, cui jus moribus ipsorum peculiare competere aiebant, ut natu maximo, ad succedendum in locum defuneti absque prole virili fratri sui primogeniti. Id factum est postea, et despota 599 Joannes illuc profectus prorsus se ad mores et usum Italorum transiit, en fructu accommodationis istius, ut ea definiti Longobardi sese sub principis peregre appulsi, velut si esset indigena, imperium ultra inclinarent studiosis obsequiis. Verum hæc postea. Nunc autem appulsi, ut dixi, Constantinopolim Genuensis cum classe navarchis nihil fuit antiquius quam, prout in mandatis accepserant, exquirere quid vellet imperator, exhibe-re que se ipsi paratos ad prouincia agendum quod juberet. Ille non dissimulavit sic se animatum, ut bellum finire compositione pacata quam prælio et cruenta victoria haud paulo expetibliss duceret, etiamsi convenio ista magnis esset pecuniae profusionibus emenda. Rationem a sua naturali clementia sumptuam allegabat, quod nimis charum videretur quidquid parari oportet prelio vita hominum multorum, quot in aie prælio commissio cadere foret necesse, proptereaque præoptare in-cruentam, quantumvis aliunde damnosam, pacem. Sie a belli alea tentanda videntes aversum imperatorem duces classis Genuensis, indeque intelligen-ti nihil esse quamobrem illic morarentur, orarunt

Ούδε γάρ ήρέμουν τὸ σύνολον κακουργοῦντες. Καὶ Λ οὐγῶντες Τουρκόπουλοι (οἱ γάρ αὐτῶν οἰκιστοὶ παρ' ἑκεῖνοις δύνται συνεχῆ λαμβάνοντο) πεθουσιν Ταλόδες καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Πέρσας 'Αλανοὺς καταλαμβάνειν πρότερον σπάσαντες· εἶναι γάρ καὶ παρ' ἑκεῖνοις οὐκ ὀλίγην λεῖαν διεβάλουν, ἣν φύάσαντες ἐκ 'Ρωμαίων περιεβάλσαντο, καὶ τάχ' ἂν αὐτοῖς ἐκ τοῦ γέστα προγενήσασθαι περιγενόμενοι τὸν 'Αλανῶν. Ταῦτ' Ελεγον Πέρσαι, καὶ ταῖς βουλαῖς περιήσαν· πλὴν γάρ τινων ὀλίγων πᾶσαι αἱ γυναῖκες σὺν τίκναις τῶν Τουρκοπούλων παρ' 'Αλανῶν κατείχονται. Διὰ ταῦτα ἐπομένους εἰχον καὶ τοὺς λοιπούς. 'Αλλὰ καὶ ίκανοι εἰλάθησαν. Πλὴν γάρ τινων ὡς αἱ σύζυγοι πρὸς τὴν πόλιν παρ' 'Αλανῶν ἀπεστάλησαν τὰς σπονδὰς ἐπικρατούντων ἀποστάτησαντος πρότερον τοὺς λοιποὺς πόνησις διὰ τῶν οἰκείους, [P. 420] καὶ διὰ ταῦτη προσκύνεισαν τοῖς εἰπομένους εἰχον καὶ τοὺς λοιπούς. Οὐ μήδε ἀλλὰ καὶ ίκανοι εἰλάθησαν παρὰ τῇ Καλλίου καὶ τῇ Μαδύτῳ (καὶ αὐτὴ γάρ πρὸ μικροῦ σὺν φόνῳ πλεστῷ αὐτοῖσι διὰ τὴν σιτοδειλαν ἥλισκετο, καθάπερ μοι εἴρηται) ἐφ' ὃ φυλάκτοιντο τὰ πολισματα.

si bello abstinerent, centum aureorum millia: si ne perelli summa non possent, potestatem legatis dabat ad eam, quantum ipsis videretur, plus pollicendo adjungandi. Hi profecti Callipolim legati nihil egerunt, non repertis illic, prout speraverant, gentis primoribus. Causa fuit quod paucis ante diebus plerique duces cum parte copiarum maxima inde moverant: non enim patiebantur sibi mora ignava periire occasionem danūa quam possent maxima universis quam latissime paterent subjectis imperatori terris inferendi. Quanquam in summa consiliorum de ratione belli hāud plane consentiebant, quibusdam censentibus tracicieundum ipsis ad eum locum esse qui Branchialium et urbem interjacet, vastataque dehinc tota illa regione urbi denique ipsi copias adinvenandas; obsidione circum undique innita, mittendos ad imperatorem qui debita ipsis olim stipendia solvi continuo poscerent, nō faceret, civitatis oppugnationem minarentur, irrevocabiliter deinde scilicet acturi quod constituerant. Aliis prævertendum videbatur aliud: opinabantur enim (in qua maxime sententia Turcopoli erant propter capillos e suis detentos ab Alanis plurimos)

601 tunc opportunius esse adversus Alanos proficisci; ad quam expeditionem se satis habere comediatum, planstris secum exportandorum, aiebant. Alanī quippe, postquam ab Augusto pariter et ab Amogabaris defecerant, communes amborum hostes, inclinare ad Osphentisthabum Bulgaram, jam satis, ut putabant, opibus ad ipsis protegendas firmatum, coepérant. Hic quippe Anchialum jam ipsam et Mesembream occupaverat; quia nec ab ipsa temperabat Agathopoli vi inisque circum illi pagis, quibus cum maxime subigendis temi intenius erat, aut potius, ut recentissimi serebant nuntii, cum iis iam universis et civitate illa ipsa tractatu stipulato de deditione transegerat. Ab hoc igitur

B

Alani missis legatis petierunt præfici sibi duces Bulgaros, quorum ductu militaturos se spondebant, et prohibituros transitu Romanos, si forte infestas immittere copias in Bulgariam conarentur. Concessum id illis: venerunt enim ad eos ab Osphentisthabo missi præfeci, mille admodum, ut serebatur, milites secum Bulgaros ducentes. Horum adjunctione audacieores jam Alani facti prodire in campum non dubitarunt, depradantes subiectam regionem; quod demum late vastata se cum uxoribus et liberis ad Osphentisthabum contulere. Hujus Alanorum numeri certiores facti Turcopoli valde doluerunt et sibi hostes et manibus et spem præcidi omnem captivos et sua gente plurimos et valde charos, quos illi vincitos trahebant, amplius recuperandi. Ergo Italos et Persas secum militantes adiuncti, facile fore aientes Alanos prædicti onustos in via longa et difficulti notis prævertendo compenditis deprehendere, nec arduum tum fore vincere improviso circumventos, sed et idem quæstuosissimum cunctis ipsis futurum, spolia illa multa et pretiosa, que Romanis erecta acherent, amplum victoriæ præmium inter se divisuris. Ita illi alios quidem sp̄lueri ac prædicti in suam sententiam non frustra conabantur attrahere: ipsos autem cura potissimum movebat **602** conjugum cum parvulis, quas ferme universas (paucis illis videlicet exceptis quas in urbem missas diximus) Alani abducabant, ab illa servitute liberandarum. Ergo Turcopulos præstudio acriori præurrentes cæteri quoque subsequi sunt: non omnes tamen: relicti sunt enim idoneo numero qui Callipolim in erim tuerentur et Madyum. Nam et hanc paulo ante fame longa debilitatem, infesto assultu, non sine credo maxima ceperant, prout est a me superius memoratum.

θ'. Ἐκστρατείᾳ Ἀμογαβάρων κατ' Αἰανῶν. Αἱ τούτοις προστατομένοις, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀντιπάττεος: τοσούτῳ πλήθει τοὺς ἡμετέρους, οἱ δὴ ἐν μέρει μὲν πέρι τοῦ στρατοῦ Μαρούλην, ἐν μέρει δὲ περὶ τὸν βασιλέα τοῖς ὄχυροις κατεστρατοπεδεύοντο, πέμψας ὁ βασιλεὺς τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἀπανίστα, καὶ ταῦτ' ἥδη καιρῷ δρεπάνου οὐκ ἀπὸ καὶ θερισμοῦ. [P. 421] Οὐ γὰρ ὀλίγον φόνον εἰργάζοντο ἐφιστάμενοι. Ὅθεν καὶ φῆμη ἡνὶ ἐκείνοις αὐτοῖς λέγεται, ἔρωταμένων παρὰ τῶν Ιδίων πόσιους σῆρα ἐν τοῖς ἀνιαυτοῖς ἐκείνοις πεφύνευκεν ἕκαστος, καὶ λεγότων, ὡσεὶ πέντε χιλιάδας τοὺς πεσόντας συμποσιώθηνται. Καὶ δὴ μὲν βασιλεὺς ταῦτα ἐκείνοις δὲ ἐφ' ἀμαξῶν σκευάς τε ίδιας καὶ τὰ ἐφόδια φέρονταις (λόγος δὲ καὶ ταῦτα; ὑπὲρ τὰς τετραχοσίας εἶναι) δῆλος ἦταῖτο ὅμοστοις Ἀλανοῖς ήσαν. Καὶ δὴ περὶ ποὺ τὰς εἰσβολὰς τῆς τῶν Βουλγάρων ἐπικρατείας καταπλανόντες, μάχην στήσαντες κρατερὸν Ἀλανοῖς καὶ αὐτοῖς ταῖς καθ' ἀστούς ἀρματάξαις ὠχυρωμένοις ἤμάχοντο. Ἀλλὰ πολλοὶ μὲν ἐκείνοις στήσαντες τῆς ἀγενοῦς φιλοξωΐας εὐκλεῇ θάνατον ἀντελλάξαντο. αὐτοὶ δὲ πολλοὶ ἀποβαλόντες, καὶ μᾶλλον τοῦ Περσικοῦ, τέλος τῇ μάχῃ εὐημερήσαντες, ἐξαναλθέντων τοῖς Ἀλανοῖς τῶν κούφων βελῶν κάκελον

τοῦν εἰς φυγὴν τραπέντων, πολλὴν λείαν ἔξηνδοσπιδίσαν. Καὶ τὰς ἐν ἡλικίᾳ γυναικας καὶ λάφυρα λησάμενοι ἐς ἡμέρας ἐλαφυροπάλουν. Εἰσβαλεῖν, ἐνεπύθεν καὶ ἐς Ὁρεστιάδα ἐκ τοῦ αἰγυνθὸν ἔγνωσαν, ἵνα γεγονότες πρώτα μὲν ἐξ ἀστεβαλίας τόσης ἀμπέλους μὲν κατέκλων, λήια δὲ μῆπω παρηγκότα πικρῶν ἔξεθέριζον. Ἐντυχόντες δὲ καὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἐμπορίῳ πυρπόληθέντες τῇ προτεραιᾳ καὶ παρὰ τῶν ἐποίκων πρὶν αὐτοὺς εἰσβαλεῖν, καὶ ἐκ τοῦ δῆστα κατασχόντες, ἐκείθεν κατὰ τοῦ ἀστεως, ὡς εἶχον, ἡκροδολίζοντα. Ἄλλ' οἱ ἀμφὶ τὸν πιγκέρνην Ἀγγελὸν καὶ γε τὸν Σκοπούτεριν Χοῦμνον προτερήσαντες τῆς μάχης εἰσῆλθον τὸ δέστυν, καὶ που περὶ τοὺς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἀπωκηκότας ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες ἐκεῖ σύν τούτοις, ὡς δυνατὸν, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ἐποιούντο καὶ ὡς εἶχον τοὺς ἐπιόντας ἡμέραντο. Οἱ δὲ ἐφ' ἡμέραις ὀκτὼ σφοδρῶς ἐπιτιθέμενοι οὐδὲν τῆς καθ' ἡμέραν μάχης ἥψασαν. Ἀπαιτοῦντες δὲ καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος δόστα καὶ τοὺς ἔτι περιόντας τῶν Κατελάνων, ὅσοι τῶν ἀλόντων τοῦ Ροντζερίου φονευθέντος Καίσαρος κατελειφθήσαν, περὶ που τοὺς εἴκοσιν ἐναπολειφθέντας, εἰ καὶ τὸ δόστον παραδοῖν, ἐφασκον μηδὲν ἄχαρι πείσεσθαι. Ως δὲ ἐπὶ μηδενὶ τοὺς ἐντεῖς πειθῆντος εἶχον, ἐνερ-

19. *Expeditio Amogabarorum in Alanos.*

Dum hæc ita varie parantur, Romane copiae tanto majori hostilium multitudini sese contra in campo hædū valentes opponere, partim sub duce Marule, partim sub Augusto juniore, locis se situ inaccessis, valida etiam munitione circumvallatione conlinebant. Imperator autem senior urbem tenens emittebat inde qui segetes in agris falci jam maturas, ne proddessent hostibus, ut opinio erat, adventantibus, corrumperent. Quanquam vel si nullus adversarius veniret, periturae nihilominus illæ fuerant defectu colonorum qui colligerent: tanta enim erat rusticæ plebis prioribus incursiōnibus strages facta, ut ex responsis hostium, interrogatorum quot quisque trucidasset, elicerebatur quinque saltem agricolarum millia non magno loci et temporis spatio ridenti ferro hostili cecidisse. Atque istam tunc quidem imperator belli sustinendi rationem inierat, pro tempore arbitratus consultissimam. Turcopuli autem cum aliis, quos ab 603 illis diximus in consilii persquendi Alanos societatem traxos, summa festinatione post eos ibant, commentibus et propria eujusque supellestili plaustris una ductis impositis. Plausta porro ista fama erat quadringentorum numerum excendere. Pervenerant jam Alanis præeentes usque ad consilia et primos ferme aditus Bulgariae, cum eos qui persequebantur assequuntur. Ibi præsumere vere commissum est, Alanis pariter e plaustris, qualium et ipsi magnam habebant copiam iisdemque pro vallo utebantur, diu fortissime resistentibus. Sed et muli eorum extra munitioinem in æquo stantes ignavae viæ amori gloriosam eo die mortem præoptarunt. Nec ii inulti occidere;

C multi quippe ex Amogabarica quoque acie eæsti sunt, præsertim Persæ: nam in hos bellis vis major incubuit. Tandem exinanitis pharetris Alanorum, nec iis sagittas jam, quibus sunt exercitatissimi mittendis, quas in hostem jacularentur habentibus, sors fieri melior Amogabarorum cœpit, quos fassí victores fuga passim effusa versi Alanī sunt, multam et opulentam rerum ac corporum relinquentes prædam. Qua hostes subleganda, congregandisque ac partientis inter se captivis, maxime muleribus florentis ætatis, dies aliquot insumpserunt. Decreverunt inde improviso adoriri Orestiadem, quando eorum tanta extitit rabies, ut toto ejus urbis territorio vineas diffractionis avulsisque pessundarent vitibus, segetes autem nondum plane maturas, sic ut erant acerbæ, demeterent. Irruentes inde in suburbium commutatiōnibus rerum venalium addictum, emporiumque ex eo vocatum, cui pridie cives ipsi ignem injecerant, ne integrum occuparetur ab hostibus veriti, ea facile potiti totis inde viribus urbem oppugnabant, telis maxime in oppugnatores jactis. At pincerna Angelos et Scuteris Chumus paulo prius quam esset oppugnatio cœpta, collectis secum ferme centum quinquaginta illi 604 repertis ex Orientali continente profugis, cum his ingressi Orestiadem ei tredecæ pro virili attendebant, fortiter repellendis assultibus hostium. Qui post dies octo acerrimæ sed prorsus irrite oppugnationis, pelliendiad deditiōnem quos expugnare nequivissent, has conditiones offerebant: redderentur sibi ossa Cæsaris Ronizerii, et viginti circiter, quoniam adhuc in vivis servari fererantur, ex profectis cum eo quando est oppr̄ssus, Catelanis comitibus: urbex

γέστερὸν ἐποιορχουν. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν τοῦ Βαρέως σύντη πύλην καλουμένην, πῦρ ἐνίστητες, πυρπολοῦσιν εἰς τέλος· ως δ' Ἐνδοθεν καὶ αὐτῇ τῷ ἐκ πετρῶν τειχίσματι περιεφράγνυτο. ἀμηχανήσαντες ἐλεπόλεις ἴστασι. Καὶ μηχανήματα τι πολιορκιών, προωθουμένην εὐκινήτως [P. 422] ὑπέτροχον οὐλίμακα, βύρσαις βωῶν δι' ὅλου κεκαλυμμένην, ἔξεται μάστιχας πρὸς τοῖς τείχεσιν ἴστων, καὶ τοὺς ἐπιδημομένους ἐξώτρυνον. "Ὕπ δ' ἐν αὐτοῖς καὶ δὲ Φαρέντα Τζιμῆς σημαίαν ταῖς χερσὶ φέρων καὶ ἐξ ἄκρας κορύζης ῥῆξ μὲν Σικελίας φημιζόμενος, εἰνελπίς ὁν καὶ ἐπὶ τῇ ἀλώτῃ δύον οὕπω τοῦ ἀστεος. Ἐκ χειρὸς τούνυν καταστάσης τῆς μάχης καὶ ἀναρρήγωμένων ἡδη τῶν θερμοτέρων, οἱ ἀντίπαλοι μάχεμενοι, κίνα μακρὰν ὑπαναβιβασάμενοι τε καὶ προταράξντες ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, τὸ μὲν μηχανήματα **B** κατασπώσι, πάντας δὲ τοὺς ἐκεῖ μεταχειριζομένους ὑθορῷ προσεπέλασαν. Καὶ σύντη μὲν ἀπογόντες τῆς ἀπανστάσεως ἀπτονται, οὐδὲ διλγούς ἀνδρας ἀρετῆρος ἀποβαλόντες. Κάκεθεν Παμφύλου πειρῶνται, κάκελ τὰ δύοτα δράσαντες καὶ παθόντες ἐπὶ τὴν

præterea traderent. Ea si fierent, pollicebantur nemini Orestiadensium quidquam se de cætero molestiæ illaturos. Ubi autem surdos ad omnia obcessos repererunt, ad vehementiorem se oppugnationem accingentes, ante omnia portam, cui a *Bary* seu *Grayi* nomen erat, igne injecto consumunt totam, aditu per id ostium jam patens ipsis liberò futuro, nisi cives præoccupassent murum intus e lapide structum ipsis opponere. Hoc illi viso desperantes illæc ingressum, ad machinas molientes animum appellunt. Constructam ergo turrim intus scala perviam, subjectis rotis mobilem et taurino exterius corio undecunque protectam, muris admoveunt; consensu quoque in illam milites, ac per eam summa pinnarum urbis occupatus ad rem strenue gerendam, adhortantes et præmia pollicendo animant. Eminebat inter hos horribiles Pharenda Tzimes vexillum gestans manus, quem arroganti ludibrio circumstantes Siciliæ regem prædicabant. Hujs ea cernebatur confidentia contumacis oris, ut facile sentires quasi de jam capta ipsum sibi civitate applaudere. Manu igitur ad muri viciniam machina promota, ac servidioribus quibusque jam super eam ascensu strenuo superatam stantibus, defensores muri longam et prægravem ad hoc in id fastigium ante sublatam deorsum columnam devolentes, turrim subito casu afflictam dejiciunt, **605** cunctosque in ea repertos obterunt, alios quoque universos, qui circum magno undique numero satagebant, pari ruina involventes. Isto Amogabari successu denique persuasi haud suarum esse virium expugnationem ubi talis, soluta inde obsidione abeunt, non paucis viris fortibus amissis. Inde profecti Pamphylum tentant. Sed hic quoque post acta similia paria passi, Callipolim iter intendunt, ne priua quidem vicini Didymotichi oppugnandi cogitatione

Α Καλλίου βαδίζουσιν. Διδυμοτείχου καὶ λίαν ἀπέσχοντο· καὶ γάρ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐκεῖθεν ἐξώρμησε καὶ περὶ τὴν Μόρραν διέτριψε.

x'. Κατατωρὴ καὶ αὐθὶς τῶν ἐς Λάδους ἀπαχθεισῶν τηνῶν.

Πρὶν δὲ αὐτοὺς ἐκεῖ περιγγεῖται, ἐπεὶ καὶ αἱ Ἑγενούσας νῆες ἐκ Τραπεζοῦντος καὶ τῶν ἀνω τόπων κατάρασαι προσέσχον τῇ Κωνσταντίνου καὶ ἡδη ἐπ' οἴκου ἐμπλοὺν ἀποπλεῖν (οὐδὲ γάρ ἀδύκει τῷ βασιλεῖ παρακατέχειν σφᾶς κατὰ συμμαχίαν· αὐτοῖς μὲν γάρ οὐκ ἡν κατὰ γῆν πολεμεῖν, Ἀμογάδαροι δὲ κατέθεουν τὴν μεσόγειον), τέως δὲ διπερ ἡν αὐτοῖς διανατὸν καὶ τῷ βασιλεῖ χρήσιμον κατεφανεῖτο, βασιλεῖ τῇσιουν διπερ ἀν βούλοιτο προστάττειν. [P. 423] "Ο δὲ ἐκ περόδου προσσχεῖν τῇ Καλλίου προσέταττε καὶ πεῖραν προτάξαι, κάκινοι διφίσταντο, παρά τινων εὑαριθμήτων φυλασσομένη, καὶ τι γενναῖον, εἰ δυνηθεῖεν, διαπραξαμένους ἐπειτα ἀποπλεῖν. Ως γοῦν προσέσχον, μάχην συστήσαντες τὸ μὲν ἐμπροὺν πυρπολεῖν ἐπιχειροῦσι, πῦρ δὲ ἐναντιστατες καὶ τινα τῶν νηῶν ἐφορμῶσαν τῷ λιμένι καταφλέξαντες

admissa: illinc enim erupisse cum manu valida ad eos, si eo viam attentarent, priusquam admoveire se possent, cædendos Michaelem Augustum accepterant, hac ipsa exspectatione circum Morram considentem.

20. Secundus appulsus in urbem reducum e Lazis Genuensem navium.

Priusquam autem Amogabari Callipolim reverterentur, appulere Constantinopolim reduces e Trapezunte ac locis superioribus Genuensem navem quas eo profectas diximus. Hæ cum jam essent in procinctu solvendi domum versus, quoniam imperator terrestribus, non maritiis egens auxiliis, utique adversus Amogabaros mediterranea vastantes (Genuenses autem excederent ac bellum terra gerere se negabant posse), eas delinere ad sibi militandum non duxit opere pretium, duces earum Augustum in digressu salutantes, ei se officiose promptos obtulerunt ad navandam, si quam iuberet, militarem operam. Ille ostendit gratum sibi facturos, si priusquam vela facerent in Italiam, obiter admovearent se Callipoli, et qua illuc se offerret rei bene gerende occasio, captarent: sibi enim nuntiari paucos ibi praesidiarios relictos, et fortasse non magno conatu capi arcem illam posse. Si quid tale reperiiretur et ipsis brevi tempore facinus edere aliquod memorable continget, tum sane magna apud se gratia, pari sibi ipsis gloria, exiguae morte facile reparabili **606** parta dispendio, patriam lucro et honore auctiores repeterent. Assensi haud illibenter Callipolim infesti tendunt, primoque impetu conantur emporium arci proximum incendere. Ac flammæ illi quidem eo infecta etiam navem e multis utram in portu stantibus ex parte combusserunt. Sed ardorem instantius urgendi refrigeravit cædes ab hoste resistente interim facta cujusdam inter ipsos

τὸ μέρος, οὐδὲν πλέον ἤνισαν. Είτα καὶ τίνα τῶν τὰς ίδιαν εἰγενῆ γεννάδαν ἀποβαλεῖν κατὰ πόλεμον, πλὴγμαί τε καὶ τὸν Μουρίσκον ἀμηραλῆν. Ή; δὲ τῷ δάσει ἐπεγείρουν, μοιρά τις τῶν πολεμίων φανέσσα, πολύν τε τοις στήσαντες τὸν κονιορτὸν κάντεῦθεν δέδαντες εἶναι τὸ σύμπαν τῆς στρατιᾶς, δειλίαν ἐμβόλλουσι μαχομένοις ἐκ τοῦ ἐξαίφνης. Καὶ διὰ τοῦτα, οὐκ ὅλιγα καὶ τῶν λαφύρων ἔκεινοι λαδόντες καὶ πρύμναν κρουνάμενοι, ἀπελύοντο πρὸς τὰ βόια ἥμητα·

καὶ· 'Δις ἐδίλωσαν τὰ κατά τὸν Γάρον.

Βασιλεὺς δὲ καὶ αὐθὶς πέμπων ἐπείρα μετ' εἰρήνῃς τῷ λαβεῖν χρήματα ἀπαλλάττεσθαι πείθειν. Ἀλλ' οὐκ ἐπειθεὶς διαπρεσβευμένος· τοὺς γάρ αὐτοὺς ἀντέπιμπλα 'Ρομοφόρτος τὴν εἰρήνην ἀπεροῦντας, εἰ μή τὰ καὶ τὰ γένοιτο, λέγων ἀπερ δῆ καὶ προειπούν. 'Ησαν δὲ καὶ πράσσεις ἐξ Οσφεντούλαδου πρὸς 'Ρομοφόρτον, σπονδάς ζητοῦντες καὶ τὴν ἀδελφὴν Οσφεντούλαδου, τὴν τοῦ Τζαχ τοῦ φονεύεντος σύζυγον, ἐγγυωμένους πρὸς γάμον ἔκεινα, ὡστε Ἰχεννα διαιτημένα κατὰ 'Ρωμαίων· καὶ τούτοις δ 'Ρομοφόρτος συγκάταινος· ἦν. Τῶν δὲ τοῦ βασιλέως πρέστεων ἐς πόλιν παραγγειλάντων, καὶ ἀγγελλόν-

viri fortis et stipe prenobilis, vulnus præterea Marisco inflictum Amerali. Tamen deinde urbem ipsam adorti oppugnare territi sunt visa procul nube pulvris ingenti, quod esse indicium putantur adventantis in ipsos Amogabarici exercitus universi. Non erat id quidem verum: nam partis duntaxat cuiusdam hostilium copiarum redeuntis Callipolim istum pulvrem fuisse signum est postea comperium. Tamen hic error desperationem perpeirandi cœpti Genuensibus incutiens referre pedem coegit, spoliisque non paucis inde ablatis donum versus reflexere.

21. *Ut quæ ad Ganum sunt, capta fuerint.*

At imperator rursus tentando de pace Amogabaros ratus, misit qui eis suadere conarentur ut accepta pecunia migrarentur alio. Sed nihil profectum est: nam per hos ipsos legatos renuntiari Romosortius imperatori jussit frustra illum sperare conventionem sibi unquam cum ipso pacem, nisi prius hæc et hæc faceret. Enumerabat autem eadem quæ ante retulimus. Aderant autem et ab Ospbentisthlabo ad Romosortum legati, qui eum ad fœdus secum contra Romanos ineundum invitarent oblatæ in conjugem Ospbentisthlabi ejusdem sorore, vidua Tzace nuper occisi. Ad quæ Romosortius facile consensit. Interim in urbem reversi 607 qui missi ad tractandum cum Amogabarisi fuerant, præter cetera Romosorti responsa etiam rem obiter compertam imperatori retulere, Persas videlicet supra quadrinientos ex Asia trahere ut se Amogabarisi conjungerent. Id quod aiebant congruere cum eo quod coram ipsis Romosortius inter alia jactasset, sibi esse facile quod vellet ex Orientali continente in se possesta Thracia lit-

A τῶν ὧς καὶ τίνες τῶν Περσῶν διαπερῶν ὑπὲρ τετρακοσίους (καὶ τοῦτο γάρ ἰδρενθύστος 'Ρομοφόρτος, ὡς εἴη τὰ δυνατά οἱ ὄπεσσος θέλοι διαπερῶν τοὺς κατὰ Θράκην [P. 424] σιγαλούντες κατέχοντες ὧς ἂν μηδὲν μηδὲ δύλος; παρὰ τῶν τοῦ βασιλέους νηῶν κακοθεσμένων), παραντίκα μοιρά τις καὶ μάλιστα τῶν Περσῶν εἰς τὰ τοῦ Γάνου στενά εἰσβαλόντες αὐτοῖς τὸν αὐχένα κατέσχου, καὶ πολλὴν λείαν ἐξ Εὐδημοπλατάνου ληισάμενοι, τοὺς πολλοὺς φονεύσαντες, ἀρτύναντες ἑαυτοὺς ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἀσφαλὲς σχύντας ἐκ τοῦ φρουρίου τοῦ λοιποῖς ἐνεργέστερον ἐπεχείρουν. Έκαθινεν καὶ ἔως 'Ραιδεστοῦ, τὰ πρὸς τὰ ὡδὲ κατὰ τὰ πλάτας Βιζύης καὶ πρόσω, ἀπαντά τὸν τοσοῦτον τόπον ἀνθρώπων παντελῶς ἐρημώσαντες τοῖς ἔκεινοις καρποῖς ἐνετρύψαν· πελάγει γάρ ληινα κυματίζοντες προστυγχάνοντες, ἐξ αἰχμαλώτων τοὺς ἀμητῆρας ἐπιστήσαντες, μυρούν διεφόρουν πλοῦτον, ἀμάδαις καὶ ζώοις διακονούμενοι. Βασιλεὺς μὲν οὖν ἐδόκει καὶ βουλευταῖς ἐκ πολλοῦ πέμπειν διὰ ταῦτα καὶ κατακατειν τὰ ἄνω καὶ πόρφρο που Σηλυνδρίας· ἔτι δὲ πολλῶν αἰτιῶν χάριν ὄντους καὶ ἀνεβάλλοντο τὴν ἐγγείρησιν. Ἐς τοῦτο δ' ἀπεκρίθη τότε οἵμαι καὶ οὐδὲς διείρου φνείσα τινὶ τῶν

tora transportare, nequidquam illud impedita conaturis quantislibet imperatoris navibus. Hac porro rerum vice pars quedam Amogabarici exercitus, e Persis maxime confusa, artis sauciibus Gani montis impune penetratis, jugum ipsius primo impetu occupant; et aree illa, postquam eam sibi valido praesidio impositio asseruissent, freti, ad subjectam inde regionem populandam, orsi ab Eudemoplatano, excurrent, multis occidentes, prædam immensam corridentes. Quin et talis loci ad receptum ipsis tuti fiducia ulteriora palam ausi tentare, inde usque Rhædestum et huic citiora, in latum vero usque Bizyam et ultra, totum illum tam vastum terræ tractum, nullo illi hominum vivo relicto, desolarunt, frugibus et preventu reliquo agrorum, illic sane tunc optimis, ipsi se ingurgitantes. Undabant enim pro anni tempore ac terræ feracitate per hos campos immensa visu æquora exspectantium falcam segetum, quas sibi Fersæ demetere coactis quos magno habebant numero captivis, inæstimabiles inde opes plaustris et jumentis ibidem usi repertis avexerunt. Quibus imperatori nuntiatis, decrevit is tandem exequi quod ipsi dudum ejus consiliarii sasanerant, hactenus multis, ut sit, causis intercurrentibus dilatum, mittendo qui flamma injecta maturas segetes, hosti aliqui profuturas, corrupterent circa Selybriam et longe superius, quantum tuto posset fieri. Tunc eventu perpetratum apparuit præsagum quoddam 608 sonnum ante annos retro tres cuidam ex ordine palatinorum oblatum. Viderat is inequitantes camelis Persas ad Orientale littus a Scutario ad ulteriora longe loca extensus stare; mox autem subito ferri per aerem volando camelos cum suis sessoribus cosdem, et la-

ἐκ τῆς τάξεως τοῦ παλατίου χρόνοις πρότερον ἡ ταῦτα γενέσθαι· Πέρσαι γάρ ὁχούμενοι καμήλοις καθ' ἔηνον αἰγιαλὸν ἀπὸ Σκουταρίου καὶ τὸ ἐπέκεινα Ιστατθεῖ τὸ δυναρ ἰδεῖχνυ, ἔξαιρνης δὲ κατ' αἰθέρα τὰς καμήλους πετομένας καὶ τοὺς ἐπιβαταὶ φερούσας πρὸς τὴν ἀντίπεραν γίγνεσθαι. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο μηνὸς Ἀνθεστηῶνος, σὺν βασιλεῖς Μιχαὴλ ταῖς σφῶν ἀτασθαλίαις προσκόπτων, δλίγους περὶ αὐτὸν ἔχων τοὺς συναγαγάντας ἀπὸ δύσεως ἐκ προσπατίου, πέμπτων πρὸς τὸν πατέρα ἐκχωρεῖσθαι οἱ τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφίππευσιν, εἰ μὴ ἄλλως καὶ αὐτόθεν θέλοι ἐνμασχεῖν, ἔζησετο· τὴν γάρ γύρων ἥδη προνεγομένους, καὶ ἅρδην φανερὰν εἶναι ἀπολουμένην, ἦν μὴ τις ὑπέρσοχη. 'Ἄλλ' ή περὶ ἐκείνουν διληγοχειρίᾳ ἐμπλόνων ἦν, καὶ μέλλησις προμηθῆς ἀπούδης ἐπικινδύνου τὸ τηγικάδες κρείττονος ἐδόκει.

κρ. Τὰ κατὰ τὸν Μελήκη καὶ πάλιν Ἰσαάκ.

[P. 425] 'Ἄλλο δέ τι μᾶλλον ἐπραγματεύτω. Ός γάρ δὲ Πέρσης Ἰσαάκ (τούτῳ γάρ ἦν δυναμα), δν καὶ τὸ πρότερον ιστοροῦμεν τοῖς Ἰταλοῖς κατὰ δύσιν συνόντα πέμπτων παρὰ τὴν ἐκείνων πρὸς βασιλέα αἰτεθεῖσιν, καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτὸν συντίθεσθαι θέλειν κατὰ τι γαμικὸν κῆδος τὸ επὶ τῷ τοῦ Μελήκη θυγατρίῳ, καὶ φωραθέντα μετ' εἰρήνης καὶ αὐθίς ἀντ-

περαιωθῆναι πρὸς Ιταλῶν σύναμα καὶ τῷ ἴδιῳ λαῷ, — ὃς γοῦν καὶ αὐθίς πέμπτων ἀντολίθεν οὔτες κατήπειγε τὰς σπονδὰς, οὐ πισχνούμενος πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τοῖς Ῥωμαίων συνοίσοντα πράγματιν, οὐ μὴν δὲ ἄλλα καὶ τοὺς ἔχθροὺς καὶ πρώην ἀποστάτησαντας Τουρκοπούλους ἐκ μηνυμάτων τῶν πρὸς ἐκείνους προσάρτεσθαι, ἦν μόνον γυναικεῖς ἐκείνων ἀποστατεῖν καὶ τέκνα τὰ περὶ τῶν Ἀλαγῶν πρὸς πόλιν ἀποσταλέντα, βασιλεὺς ἐξ ἀπαντος, θελον τὰς τῶν Ἰταλῶν δυνάμεις ἀρρώστοτέρας ἐγκαθιστᾶν διχεται τὴν πρεσβείαν, καὶ φίλανθρώπους τὰς ἀποκρίσεις διδοὺς πῶς δὲν κατὰ τρόπον ταῦτα καταστήσειε διετέκπετο. Οὐδὲ ἡμὲν Ἰσαὼν χείρον προσγαλεῖν καὶ δηλῶσαι περὶ τοῦ κορίου, τίνος μὲν Μελήκη θυγάτριον, δπως δὲ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων Β ηθεῖσι προσέκυρας διατάσθαι. 'Αζατίνης μὲν δύν σουλτάνην ἐκείνος περὶ οὐ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐλέγομεν, Ετὶ τῆς Περ-ίδος καθεστώσης, ἐπει ἀποδῶν ἦν αὐτῷ δι πατήρ 'Ιαφατίνης; οὐ δη καὶ Πέρσαι κατήκουν, εἰς διαφορὰς μεγίστας πρὸς τὸν ἕδην ἀδελφὸν 'Ρουκρατίνην καθίστατο· διημερισθῆτε γάρ τῆς ἀρχῆς ἐκείνος καὶ διετέλει μαχόμενος, ὡς καὶ εἰς Τοχάρους ἀποκλίναι ἡδη τοῖς Περσῶν ἐπιχειρούντας πράγματι, καὶ τὰς ἀρχούσας δυνάμεις ἐκείνην λαβῶν τὰ δυνατὰ τὰδελφῷ ἐπεισφρεῖν. Καταταγή-

oppositam pervenire continentem. Acta hæc sunt mense Julio, quando Augustus Michael tot tantarumque cladium suis subditis ipso otiose praesente illatarum convictionem non serens, paucos secum habens qui cum eo nuper ex interiori Occiduo tractu ascenderant, misso ad patrem nuntio poposcit permitti per eum sibi cum exiguo quem haberet equitatu in hostes irrue, ni mallet ipse sili mature suspectias accurrere: nam serum deinde auxilium fore, ubi universa regio, quod si vel tantillum cessaretur, mox futurum apparebat, destruta excisaque irreparabiliter fuisse. Cæterum panitas comitum Michaelis obstitit ne ipsi per Andronicum tam periculosa excursio liceret: visum enim sapienter est cunctandum potius, nec committendum ut intempestivo generositatis æstu Augustus junior tantam temere aleam jaceret, præsertim cum in alio quoquam majori præsentium malorum remedio machinando pater ejus nunc D cum maxime satageret.

22. Rursus de Isaacio Melico.

Etenim Persa Isaacius nomine, quem superius retulimus nississe clam Amogabaris, quibuscum tunc militabat, ad Augustum, qui se ad ejus partes velle transire dicerent, omninoque facturum, si ei, prout fuerat oblatum, uxor daretur Melici filia, tunc detecto arcano tractatu ab Italib, fugisse inde in Asiam cum suis copiis, is, inquam, ex Orientali tractu, in quo tunc erat, novos ad imperatorem miserat nuntios, qui 609 foderis prins propositi clausulam urgerent, et a se pollicerentur, si hoc liceret, actuum ipsum multa Romanæ rei

tali tempore valde conducibilia: inter cetera vero Turcopulos, qui nuper ab Amogabaris desicere conati perpetrare inceptum nequivissent, per se plane, quo nosset ad id efficaci modo, abducendos ab hostiū partibus et imperatori reconciliandos. Datam quippe ab iis sibi recens suisse per atenos internuntios fidem serviendi Augusto, si pereat Ispis redderentur uxores eorum cum liberis ibi Alanis in urbem missæ. Ille imperator audiens, cum facile videret nihil sibi tali rerum statu expeditius esse quam imminui ac debilitari quomodo cunque cervicibus imminentes Amogabarorum copias, Isaaci legatis per humana responsa reddidit. Interimque cum iis suisque consultabat quoniam optime ac citissime modo posset id perfici negotium. Non erit autem hic abs te ex retro acta nos memoria repetendo quidpiam docere, quoniam hoc et cuius Meleci filia fuerit, de qua nunc Isaacio isti collocanda tractabatur, quove casu contingit educari eam in urbe et ad mores Romanorum institui. Aratines ille sultan, de quo in prioribus multa libeis scripsimus, Perside adhuc ipsi subjecta persistante, postquam est et medio sublato, pater ipsius Iaphatines, cui Persæ libenter obediabant, gravibus commissus dissensionibus est cum Rucratine suo germano. Vertebarat enim inter ipsos controversia de principatu, quem hic pertinere ad se contendens vi etiam armisque violabat, inclinans, ideo quod illuc auxilia sperat, in partes Tocharorum, qui jam invadere Persidem cœperant. Ab his instructus copiis que facile sufficerent ad fratrem, præsertim imparatum, opprimendum, totò in eum ruerat impetu, adeo ut Az-

μνος δ' οπ' ἐκείνων Ἀζατίνης ἔγνω κατὶ σπουδὰς Α βασιλεῖς ἀπήγαντος βοηθείας ὥστε περιγενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ. Ής δὲ καὶ αὐθις ἐκείνος ἐνεργάστερον ἐποίησε καὶ οὐκ ἦν παραχρέντος τὸν ὑστερούντα, ἐπει καὶ ἐκποδῶν ἤκουε τὸν Λάσκαριν γεγενῆσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ὅλων κατασῆναι τὸν Παλαιολόγον, ἐχέγγυον ἔχοντος τὴν πρὸς τὸν βασιλεύσαντα συνήθειαν προσχωρεῖ καὶ αὐθις ἐκείνῳ τευχόμενος συμμαχίας. Ἀλλὰ πολὺ τῶν ἐπιθών ἐψεύσθη· ὁ γάρ βραχεῖς τοῦ πρὸς Τοχάρους κήδους δεύτερα πάντα τὰ τοῦ συλτάνου τιθέμενος, τὸν μὲν Τοχάριον ἀρχοντα Χαλαοῦ, τὸ ἐκ σπερμάτων σκοτίων θυγάτριον τὴν Μαρίαν πέμπων, κηδεύει, εἰ καὶ τούτου ἐν τοσούτῳ ἐξ ἀνθρώπου γεγονότος ὁ Ἀπαγᾶς, ὁδελφὸς ὃν ἐκείνου ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τεταγμένος, τὴν Μαρίαν ἡγάγετο. Τὸ δὲ σουλτάνον κατὰ πάλιν ἔχον ἡδη Πρωμαῖος ἀλιμάνην περιεδουκεῖς ἀλλαχόθεν αὐτῷ τὰς ἐλπίδας. Ο δὲ μὴ ἀγνοῶν τὰ βουλεύματα, κατροῦ δραξάκινος, ὡς ἐλέγομεν ἐν τοῖς προτέροις, Αἴνοις φεύγει, καὶ ἐδὺ Τοχάροις κατὰ δύσιν, ὅμα δὲ καὶ τῷ τῶν Βουλγάρων ἀρχοντι Κωνσταντίνῳ, τῇ φυγαδεῖαν διατίθεται ἀνὰ τὰ τοῦ Εὐξένου βόρεια. Πολλοῖς δὲ

tines suorum hostium vim, celeritate que cursum omnem suum præverteret. **610** se insequentium, effugere aliter nequiret quam se recipiendo sub tutelam imperantis tunc Romanis Lascaris. Excepit hic eum benevolè, ac quantis par fuit humanitatis et honoris significationibus coluit, non tamen ut potaret illum apud sese retinendum, veritus periculum ex eo imminentis rei Romanæ; reputabat enim fieri facile posse ut jam ante prævalida in Perside Tocharorum factio, societatis modo cum Rucratine initæ illicio Persis hactenus ei fortiter obstantibus fucum faciens, ad factam illos conciliationem atraheret, cuius deinde fiduciae indormientes ipsos plane inhiberet; ac tum conspirantes Persæ cum Tocharis, pretextu Rucratinis jurium et specie uliscendorum qui ejus æmulum hospitio soverent, Romanum e vicino irrumperent limitem, bellum interneccium imperio moveentes. Adhibito ergo imperator perhumaniter Azatine eum suis, hortatus est ad disquirendum inter se sese quid tali rerum cardine initii consilii utilis ad fortunam afflictam extorris principis sublevandam posset. In quo alienab non recusaturum se quascunque sibi auxiliū officiique ad istud delegarent partes. Unum modo necessaria ex causa deprecari, ne a se petendum existimarent ut residero Azatinem in suo comitatu patretur. Exitiale id utrisque, ipsis videlicet et aliis, consilium futurum, quippe unde secutura præsideretur ingens calamitas imperii, cuius opibus ipsi utique juvari nequirent, nisi salvum ipsum in columnaque perstaret. His locis, ut tum erant tempora, litteri sese ipsis, exterius quasi vallum esse Romanæ securitatis fiedus dudum contractum, habuerunt illæsum, cum finitima Perside. Hujus infringendi manifestum esse plausibilem obtentum datum iuri Rucratini et Tocharis, exoso ipsis apud Romanos principe servando. Unde clare perspici quam

foret hæc imprudens sententia; cuius auctores arcem, quam invictam et æternum firmam præ se ferrent cupere, suaderent tamen nullari omni exteriori munimento, et septi ac clathrorum accessum æcentium cunctis obstaculis amotis, viam ab ipsis ejus defensoribus hosti ultiro paudi æquum ducereat ad intimum contactum extremi, quo unice legitur, muri. Tali oratione vel persuasit vel perpulit Azatinem Augustus Lasearis ad persugum alibi querendum. Nec **611** tamen continuo discedentem a se prosequi auxiliis validis desitit; quorum ope, ceteris suis præsidii adjunctis, factum deinde est ut fratri prævaleret Azatines, et extortum ipsi paternum denuo possideret imperium. Verum eo iterum ferocius etiam quam olim apparatusque rebellante, cum stare in recuperato solio nequiret viribus haud dubio Azatines inferior, audiens is Lascari defuncto præsidere supra potestate Romanis rebus Palæologum, fretus quadam contracta sibi cum ea quondam adiutio privato necessitudine familiaris amicitia, ad novum imperatorem convolat, qui esset ab eo impetratus auxilia non dubitans. Quanquam sua illum in hoc quidem large fiducia fecerit. Nam imperator Palæologus Michael, fœdus cum Tocharis longe sultanis amicitia præoptans, spes hujus et vota posteriora cuncta sue isti destinationi habuit, quam eo promovit usque ut filiam suam notham Mariam principi Tocharorum Chalau, connubio sociandam miscerit; quo inter apparatus nuptiarum fato functo, frater ipsis idemque in principatu successor Apsages Mariam uxorem duxit. Sultanem porro Michael in urbe jam e Latinis recepta honorifice secum habens, variis set vanis astute lactabat spebus; qui ejus artes quo spectarent non ignorans, arrepto, ut in libris prioribus memoravimus, tempore, ex Æno arce fugit, et deducentibus Tocharis, tum in Occiduo militari-

χρόνοις θατερον, ἐκποδὸν γεγονότο; ἔκεινον, δὲ οὐκέτηνον Μελήκ τὸν Εὐξείνον διαπεριωθεὶς πρὸς Κασταμόνα γίνεται. Καὶ ήδη Τοχάροις ὑποκλίθεις τὴν πατρικὴν αὐτοῦ καὶ παππών λῆξιν ἐπανασύσσοθει οἱ διεπειράτο. 'Ἄλλ' Ἀρμύριος ἐμποδὸν ἔγινετο, καὶ μαχόμενος οὐκ ἀνίει, μέχρις οὖν κατισχυθεὶς ἄμα γυναικὶ διοικοῦτος παραγγονῶς πρὸς τὴν κατὰ Πόντον Ἐπράκλειαν βασιλεῖ προσχωρεῖν Ἑγνω. Καὶ παραγγονῶς κατὰ πόλιν, διπλῶς τούτους ἐκδημοῦντος τοῦ βασιλέως τότε πρὸς Νύμφαιον, αὐτὸς ἀφεὶς τὴν σύζυγον [P. 427] κατὰ πόλιν, ὅφε δηγοὶς τοῖς τοῦ βασιλέως τὴν πρὸς ἔκεινον διήρχετο φέρουσαν, καὶ δπως ἐξ Ἀτραμυτίου λαβόν τὰς βουλὰς ἀπέδρα, καὶ δπως τὰ καθ' αὐτὸν διψήσεν, ἀρρέθη τὰ πρότερα. "Υστερὸν δὲ καὶ τὴν σύζυγος ὑποστρέψει, ἔκεινον μὲν ἀξιούντος, βασιλέως δὲ ἀφέντος. Τὸ δὲ κόριον ὡς ὅμηρον καταλείπεται. "Ηδη μὲν οὖν τὸ τοιούτον ἐτέθραπτο κατὰ πόλιν ἐπὶ συχνοῖς τοῖς χρόνοις ὑπὸ βασιλικῷ οἰτηρεσιῷ, καθὼς ἀρχ καὶ δι Μελήκ Κιονσταντίνος, τῶν τοῦ σουλτάνου οὐδὲν ὅτερος, καὶ αὐτὸς παρὰ Ῥωμαίοις ἐγκαταλέ-

bus tractu, simu que Constantino principe Bulgarorum, intum natus est receptum in partibus borealibus Euxini. Multis vero post annis, isto Azatine mortuo, filius ejus Melech Euxino trajecto Castamone constituit, ubi reconciliatis sibi obsequio Tocharis labore, horum 612 paternam avitamque ditionem recuperare conabatur, obstante vehementer Amurio, cum quo longo et sibi ad extremum infelici collitus bello, denique vixit, Heracleam Ponti cum uxore se contulit; unde confugendum sibi ad Andronicum imperatorem statuens Constantinopolim venit. Ubi cognito diversari Nymphaeum Augustum, conjugi in urbe relicta, iis se adjunxit quos ad ipsum ad se perducendum certior de illius adventu factus imperator ei obviam miserrat. Ut is dehinc consilio repente capto Atramyllo fugerit, utque inde res suas administraverit, dictum a me iamdudum est. Longo post tempore uxori, ipso postulante, concedente Augusto, ad eum reversa sua est, sed filia in obsidem relicta, hac de qua nunc sermo est, educata hinc in urbe multis annis, victu ipsi large ab imperatore suppeditato. Quem ipsum in modum et Constantinus Melech, Azatinis sultani alter filius, et ipse relictus apud Romanos ac volens baptizatus, charitatem in res nostras educatione contraxisse visus est, ejus hand disparate quam conscientia origo et affectus et stirpe inolitus natus civibus erga patriam inspirat. Istim igitur in urbe servari Meleci Azatinis nati filiam Melech ipse quoque dicitus Isaacius audiens, in praemium et auctoramentum navandæ quam pollicebatur imperatori opera dari sibi ab eo conjugem petiit, profitens talis connubii necessitudine se deinceps semper sic affixum Augusti obsequiis, quasi non in generum duntaxat, sed et in filium adoptatus ei foret, istiusque necessitudinis officium serviendo quam posset efficacissime Romanis

A λειπτο, δε δη καὶ βαπτισθεὶς ἐκδύμας προστετήκει τοῖς Ῥωμαῖοις ἥθεσιν. Αὐτὸν δὲ τὸ τοῦ Μελήκ ἔκεινον θυγάτριον μαθών Ισαάκ, Μελήκ φημι εὔμενος καὶ αὐτὸς, πρὸς γάμον καὶ αὐθίς γίνεται. Εξής δὲ καὶ τὸν θεῖον ταύτης Μελήκ προσδηθῆναι πρὸς βασιλέως σουλτάν, κάκεσος καὶ αὐτὸν πεμφθῆναι, καὶ οὕτως υἱοποιηθέντα καὶ αὐτὸν Ισαάκ βασιλεὺς τὰ πρὸς Ῥωμαίων κατὰ τὸ δυνατὸν ἐνεργεῖν. Ταύτη τοι καὶ βασιλεὺς ἐνασμενίσας τῇ κοινωνργίᾳ τοῦ Πέρσου, τὸ μὲν σουλτάν ἐγκαθιστᾶν τὸν Μελήκ καὶ θεῖον τῆς κόρης οὐκ ἰδοκίμασε τέως, τὸ γύναιον δὲ, καὶ μεγάλην ἐξετομασάμενος προίκα, σὺν αὐτῷ διαποντίους εἰς Πηγάς πέμπει, ἵνα δη καὶ ἐπίγγειλε καθημένους τὰ συμφωνούμενα καθιστάνειν σὺν τῷ καὶ τῆς πόλεως Πηγῶν τὸν Μελήκ ἡγείσθαι. Πλὴν δὲ ἀλλὰ καὶ συχνὰ τῶν ἀκατίων ἔκεισται παρασκευάζετο, διαπεράζειν, εἰ θέλοιεν, Πέρσας. "Οτε δη καὶ περικαθημένων σὺν Πέρσαις τῶν Ἰταλῶν τὸν τοῦ Ραιδεστοῦ πύργον, διανοούμενων ἐξελεῖν καὶ οἱ χρωμένους δρμητηρίῳ τοῖς περὶ τὴν Θράκην πράγμασιν ἐφεδρεύειν, βασιλεὺς πέμψας τριήρεις δύο

B expleturum. Rogavit item præterea ut patrum hujus ipsius quam in sponsam optabat virginis, eum cuius modo meminimus Melecum, imperator in sultanis dignitatem 613 promoveret. Verum Andronicus, de cætero perlitterer admittens propositiones Persæ, haud putavit opportunum eo rerum statu Melecum constituere sultanem. At puellam ipsam, magna ei dicta dote, una cum isto ipso suo patruo mari perduci curavit Pegas, ubi considerare ipsos voluit, et ea de quibus inter se ac Melecum Isaacium convenerat administrare; quod ut fieri facilius, ejusdem Pegarum urbis præfecturam Meloco attribuit. Sed et navicula quam plurima ibidem comparabantur, usui futuræ deportandis ex Occidua continente Persis, ubi eis, prout spondebat se factorum, persuasisset Isaacius retro in Asiam tracicere, quando Latino exercitu, cooperantibus auxiliis Persicis, circumsidente Rhædesii turrim (cujus loci potiundi magna Italos cupiditas incesserat, eum situ peropportunum ratos ad reliquam cum occupandam excurrendo, tum postquam usurpassent, continentam in potestate inde Thraciam), imperator missis eo triremibus duabus conabatur ex illo præsidio extrahere turbam per æstatem aut sexum bello inutilem et alimentorum absumptione damnosam, quo illius sollicito consortio liberi milites expeditius et efficacius possent tutelæ castri, cuius foret jactura Romanæ rei plurimum exitialis, attendere. Ad id exequendum cum se admovissent littori trierarchæ imperatorii, obviā forte habuere illic ad ostii defensionem oppositam Persicam cohortem, quæ sane fortiter excedente tentantibus obstabat, quoad significato in aurem quibusdam ex illo corpore, ac per eos in alios vulgato, quid ad eos, quo dudum cuperent transfendos benevolē ipsis pararet imperator, inflexi illi remiserunt de repugnandi pertinacia, ultroque, sed

ἴκαροδό μετάγειν ἐκεῖθεν τὴν ἀχρηστὸν ἡλικίαν, διεμενούντων καὶ μόνων τῶν ἐνεργῶν κατὰ πόλεμον. Καὶ δὴ ἐπιστέσι τοῖς βρεφέσι ἐμποδὼν ξεποσαν Πέρσαις κατὰ στόμα διακινδυνεύοντες· εἴτα μαθόντες τὴν περὶ αὐτοὺς τοῦ βασιλέως προμήθεαν καθυσῆκαν τάς καὶ ἔκόντες φυγομαχοῦσιν ἐψεισαν. Κατατράχσαντες δὲ ἐν τοσούτῳ οἱ τῶν τριτηρων πολλοὺς τῶν ἀχρηστῶν ἐκεῖθεν κατάγουσι, καὶ οὕτω διαφορήσαντες εὑρώστοτέρους τοὺς περικλείστους κατέστησαν, ὥστε καὶ ἔξιντας ἐκ ποδὸς διώκειν τοὺς ἐπιόντας. Οἱ καὶ δυσχρηστούμενοι ἐπὶ τούτοις τὰ μέγρη Σηλυμβρίας καὶ ἐπίταδες κατατρέχουσι, καὶ κακῶς διετίθουν οἰς ἄρα καὶ διστροῦν συνέβαινες προυρίοις ἁγκαταχλεύεοθατ.

κγ. Τὰ περὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας τέξειν συμ-

βάστα.

[P. 428] Τούτοις δὲ γενομένοις; ὁ πατριαρχεύων Ἀθανάσιος ἐπιδαιφίλευσθενος οἰον τὰ τῆς πρὸς Θεὸν λειτουργίας, διεὶς μὲν καὶ τρὶς τῆς ἑδομάδος τὰς λειτὰς ἐποιεῖτο, βρυρτέρας δὲ τὰς πρωτιμήσεις τοῖς κατά τι προσκόπουσι διετίθει. Οὐ μήν δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον εὐσεβείας ἡκειν δοκῶν, στήλην μὲν ἐκείνην πατριαρχῶν τῶν τριῶν Γερμανῶν, τὴν ἐπὶ δεξιᾷ

Αἰσιοῦς τῶν ὄρατων πυλῶν ιστεμένην, διὰ τὸν ὄστερον τὸν ἑξ Ὁρεστιάδος μετατεθέντα, διεὶς τῷ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς εἰρήνῃ ςύντος ἐκείνος πρεσβύτερος συνήργησε, κατασπᾶ, στήλην δὲ βασιλείου ἐκ χρυσονήκατος διεσκευασμένην κατ' ὅξιν πέπλον, ἣν ἐκεῖνος βαπτίει Μιχαήλ πατριαρχεύων ἀνήρτα τῶν πρὸς τῇ δύσει μέσον ἐρυθρῶν κιόνων, κατά τέ τι κλείσμιν [P. 429] τοῦ νέον ἐκείνον Κωνσταντίνον φανῆναι· Φωμαίοις εἰς τὸ τοῦ πανευκλεοῦς Κωνσταντίνου σχῆμα μεταλλάξας ήστη. Καὶ ἀπερ τῶν προτέρων τιμῆς ἡμερῶν τοῦ πατριαρχοῦντος κατὰ σχῆμα διετηρήθησαν, διστερὸν μεταγνῶνταν οἷον κατά τινας διλγωρίαν μετηλάττοντο, διστερὸν μεταπεσόντος. Ἐκείνος δὲ καὶ θεῖα εἰς τὰ πάντα δικαιώματα μιγνύων, τοῖς πολλοῖς ἀνέδην ἐπέχρα, αὐτοπροσκοπίης ἐγγὺς φωτιόμενος, καὶ πᾶς πρὸς τὸν χριστοῦντα λόγος ἐξ εὐλαβεῖς ἡ πράξις, καὶ εἰρητά καὶ καταγνώσεις τοὺς κατά τι προσκήπτοντας διεδέχοντο. Τὰ δὲ τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας εἰς ὅλην γε περισταντο, ἐξορισθέντο; μὲν τοῦ Ἀλεξανδρείας, διλοτριουμένου δὲ καὶ τοῦ τῆς Θεοπόλεως διὰ τὴν τῶν Ὅδηγῶν μονὴν, ἣν που δὴ καὶ καταθῆναι τις ἡλπίζετο, τοῦ δὲ Ἱεροσολύμων Ἀθανασίου ἐκποδῶν

quasi fugere vi compellerentur, tamen retenta certantum specie recedentes, locum nostris dedeū feliciter exsequendi quæ destinaverant. Festinarent quippe triremini vectores eo brevi sugæ Persarum momento pleramque partem imbellis multitudinis e Rhælesti extractam turri ad sese recipere, quam avehentes residuos obsessos hand paulo confirmationes 614 ad dintios animosiusque resistendum reliquerunt. Cujus novæ alacritatis præsens tunc quoque edidere specimen aeri statim eruptione in oppugnatores facta, non sine horum damno. Quibus adversis obsidentes irritati successibus, solatum suo dolori quesiere manibus late predatoriis spargendis, quæ cuncta usque Selybriam ultraque ad viciniam orbis cruentis incursionibus vastarent, omnes male multando quos reperissent seigniores in mature se condendo intra muros arcium ejus tracios.

25. Quæ circa ordinem Ecclesiæ contigerunt.

Interim dum hæc gererentur, patriarcha urbis Athanasius, quasi ostentans religionis abundantiam, his et ter in hebdomade preces celebrabat, graviores quoque solito multas pœnasque iis qui offendissent quoniam dolibet iostigens. Quin et eximium se quoddam sublimioris pietatis specimen editurum ratus, tabulam illam pictam imaginibus Germanorum trium qui patriarchatum urbis diverso tempore gesserunt, ab eorum ultimo, ex Orestiadensi sede in Constantinopolitanam translato, in monumentum positam ad dexteram ingredientibus per speciosas fores, sustulit in ejus qui posuerat ignominiam, cui se ferebat eo nomine infensum quod is legatione obita paci Græcorum cum Latinis concilianda fuisset cooperatus. Effigiem insuper impe-

ratoris Michaelis Palæologi, titulo et habitu in aliis illius prisca Constantini, quam cum idem Germanus, dum esset patriarcha, illorum subiectis antea exprimi curasset in velo figure desinentis in acumen, id postea velum publice appenderat in occidua magni templi parte inter duas illuc sitas e porphyro columnas, inde quoque detraxit, sive adversus utrinque memoriam, Michaelis videlicet ac Germani, obsequens iræ. Nam hujus quidem opus erat monumentum istud, in illius autem commendationem excoxitatum et erectum fuerat a Germano, significare studente Michaeli urbe recuperata reparataque, quam antiquus Constantinus condidisset, eidem præterea fortitudine ac pietate similem, actis simul et virtutibus promeritum ut recte in imperio vocari novus Constantinus posset, præsertim cum Constantini appellacionem 615 præsago quodam omniē jam olim adhuc puer et privatus accepisset. Atque has quidem imagines Athanasius toto tempore prioris sui patriarchatus, et transacto hoc usque spatio secundi, stare in loco ac spectari passus erat: nunc autem quasi damnans in hoc sese vituperabilis tolerantia, quam emendare pœnitentia par esset, velut fortuito interlapsu legulae, statim mutato consilio amovendas nunc abscondendasque decrevit. Idem autem divinas, ut loqui solebat, justifications ad promiscuum suæ aspernitæ censuræ in omne indiscriminatum genus et hominum et rerum odiosissimum exercitium allegatos, in obvios æque cunctos sevus ac respectum securus irruebat, offendendi occasiones prope studiose ac data impense opera quererovi sis et captare. Nec erat cuiquam ab eo tali modo vexatorum in recursu ad Augustum spes ultra posita. Nam hic veneratione sui patriarchæ con-

κίκεινου γενομένου διὰ τὰς ἔκατον κατ' αὐτοῦ Α συνιστάν. Καὶ πολλοὶ τινὲς εἰρκταὶς ιδίως τὸ ὡς φῆμας, ἃς ὁ Βρουλᾶς τις ἐκ Θωμαῖων, καὶ Καισαρεῖας τῆς Φιλίππου ἐπίσκοπος, βασιλεὺς καὶ αὐτῷ προσελθόν πατριάρχη καὶ ἀνενέγκας, πεμφθεὶς σύν-
αμα καὶ τοῖς ἐκ βασιλέως πρέσβετοι κατελέγγειν
ἡπειγετο· οὐ καὶ ἐπιστάντες Τεροσολύμοις τὸν μὲν πατριάρχην ἐκωθοῦσι, τὸν δὲ Βρουλᾶν παρὰ τὴν τοῦ βασιλέως θέλησιν (τὸν γάρ βασιλέα ζῆλος μόνος κατ-
ήπειρε ἐξετάζεσθαι τὰ ἐγκλήματα) ἐπὶ τοῦ τῆς Αἱλιας θρόνου, φέροντα καὶ ταῦτα μόσος ἀφορισμοῦ,
ώς ἐλέγετο, φέροντες ἐνθρονίζουσι. Καὶ λοιπὸν ἀπηρτημένου κίκεινου δυτος, μόνος δὲ πατριαρχεύων σύν-
αμα τῷ προσκομίζοντι, ἀπτρητημένου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Θεοπόλεως ἥδη, ἐν τοῖς ιεροῖς διπτύ-
χοις ἐμνημονεύετο. Ἀρχιερεῖς δὲ οἱ μὲν ἀπεδήμουν,
καὶ τοὺς ἐπιδημεῦντας ἀποδημεῖν κατηνάγκαζε. Τοὺς δὲ τοῦ κλήρου τεμίους, οὓς δεινῶς ὄφεώρα,
τοὺς δὲ προσαρισμένους καὶ τὰ σιτηρέσια ἀπρα-
κτεῖν ἐποιεῖ. Ἡν δὲ καὶ τοῖς κατά τι προσκόπου-
σιν εἰς αὐτὸν ἣ ἐκ βασιλέως ἀποστροφῇ ἀπαραιτη-
τος, θέλοντος ἐκείνον εὐλαβείας τρόποις ἐξ ἀπαντος;

strictus ingenti, partem pietatis vel maximam putabat in cunctis ei obnoxie morem gerere. Carceres ergo et ignominiosæ damnationes in quantulocunque deprehensos lapsu certo ac subito quolibet excipiebant. Commune porro concilium Ecclesiæ, ne quis ad id synodo coacta suam referri causam aut querimonias posse consideraret, in paucissima redactum capita pene nullum erat, exterminatio utique Alexandrino patriarcha, Antiocheno alienato propter Hodegorum monasterium, Hierosolymitanō quoque, cui et ipsi nomen fuerat Athanasius, nuper ex auctorato propter allatas ex illis partibus in urbem accusationes ejus per quemdam Brulam nomine, ex Romanis oriundum, Cæsareæ Philippi episcopum; qui conuento de criminibus que deferebat imperatore ipsoque patriarcha, redire jussus unde venerat cum imperatoris legatis ad explorandum coram itane se res haberent uti accusator dixerat, hi, ut ipsis est visum, plene convicti de veritate delatorum, profecti Hierosolymnam patriarcham quidem extruserunt sede, Brulam autem in **Ædie 616** iherono collokarunt, per vim id attenantes et contra imperatoris voluntatem, qui solo instinctu religiosi, ut putabat, zeli delata examinari crimina æquum censuerat, non autem excommunicatum prius hominem, qualis Brulas deprehensus postea est, in sacra illa sede constitui. Novo igitur etiam ipso patriarcha Hierosolymorum Brula propter anathema suspenso, cum et antea, ut est dictum, suspensi pariter fuissent Alexandrinus et Theopolitanus, nullius jam alterius e sacris publice diplychis recitabatur nomen nisi Athanasii Constantinopolitani solius patriarchæ, et qui saecum tunc oblationem celebrabat, sacerdotis. Episcopi autem versari alias in orbe soliti plerique ultra abierant; si qui vero adhuc comparerent, summa vi facessere iude compellebantur. E primoribus vero

cleri quosdam quidem patriarcha gravium sus-
peritos habebat criminum, quosdam autem sub-
tractis alimentis cessare ab officiorum exercitio
eorgebat. Tantumdem porro erat gratia excidisse apud patriarcham et imperatoris ipsius indignationem incurrisse: nam quicunque quonodo-
cumentum exosos haberet Athanasius, eosdem Andronicius pietatis sua putabat esse irrevocabiliter et immisericorditer persecuti. Unde multos passim contingebat in ergastula compingi, et ibidem sine ulla consolatiuncula admistione, citra ullam exspectationem aliquando successuræ liberationis, ad desperationem adigi. Unde monachorum nonnulli ex ista infelici sorte nacti effugium furtivum, cum nullum asylum viderent inter nos tristum, profecti ad Frerios in Peræa degentes eorum protectione utebantur. Atque in his mirum erat, contra omnem justæ ac canonice animadversionis formam, non emendationem aut salutem ex hac secuturam delinquentium videri esse pro scopo propositam punientibus, sed ærumnam ipsam ac miseriam eorum in quos animadverteretur. Quæ si quis suis momentis æstimet, verissimum profecto per hæc cunprobari deprehendet illud **617** Dindori patriæ antiqui dictum, quosdam tum exitiosius nocere, cum animadversioni sua divinarum justificationum allegationem inmiscuerint. Cæterum mirabile est non quidem in hoc homine nihil apparuisse secundo patriarcham a prioris acerbitate di-
versum, sed ab illo qui rursus illum tam experit, promoverunt, non seisse provisum, et citra ullam dubitationem plusquam evenisset exspectatum, handquam illum ab usu natura et consuetudine inolito deslexurum. In hoc autem nunc ipsum magis magisque confirmabat insigniter eminent et continuis se observantia favorisque propensissimi quotidie liberalius efferebatur obsequium promptum

κατέρρει τὰς χρίσις τῷ θύμεται, ὡς καὶ τόπους Α ταχόγενες τῶν πραγμάτων ἀντιπαλαιμόδιονος πέμπτες ἄρχασις μεταλλάττειν κατά τὸ δέξαν συμφέρον καὶ τέλεσθε, καὶ ἄλλους μὲν καθιστᾶν ἐν ἀλλοις, μοναχοῦς; οἱ μονοφραγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἔτους ἀσκεῖν, οὐχι μάντος Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. "Οθεν δή καὶ τρία ἵκ τοῦ ἀκολούθου τὰ μεῖζα ταῦτα πλημμελεῖσθαι ξυνέβαίνει, πρὸς τῷ καὶ πατέρων τύπους ἀργεῖους ἀλλάσσεσθαι, οἷματι, τοὺς ἀμελεστέρους, λαθροραγίαν ἀπληστίαν τε καὶ ὑπὲρ τὸ δέον τοῖς ιστιωμένοις δεῖης δύλιας, καὶ τρίτον τὸ παραθερισθαι τὰς μυστικὰς τοὺς δύλεις οἰτουμένοις. Ἀγλευτῆς δὲ τοῖς πάτειν ἔδοκε καὶ δχαρις, τὸ περὶ τοὺς νόρους ἐπιεικὲς μηδὲ δυναρ εἰδώς.

τε. Τὰ περὶ τοῦ μετάλου πριμικηρίου τοῦ Κυριακοῦ.

[P. 451] Οἱ μάντοι γε βασιλεὺς τῷ δυσχερεῖ παν-

μὲν τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Κασσιανὸν καὶ ἐξ ἀξιώματος μέγαν πριμικήριον ἀνὰ τὰ μέρη τῆς Μεσοθινίας, ἐφ' ὑπερ καὶ ὡς ἔχοι ἀν τάκει καθιστᾶν· δι' καὶ καρδίην διατριψάς ἐν τοῖς ἔκει φρουρίοις, ἐπει Εδοξε τῇ βουλῇ φόρους ἐκλέγειν ἐκ τῶν κτηματικῶν τοὺς συνήθεις, ήν' εἰσ οὗτοι τῷ ἔκει στρατιωτικῷ εἰς μισθούς, ἔκεινος ἡ καταδημαγωγῶν τὸν λαὸν, ἥ καὶ ἀλλο τοι οἱ δέξαν, τὸν εἰς τοῦτο πεμφόντα Βαρδαλῆν κατασχών πολλαῖς ταῖς πληγαῖς λιμάσαι, καὶ μᾶλιον διει φθάσας Βαρδαλῆς προσῆγγεις βασιλεὺς τὴν χειριστα κατ' ἔκεινον, δεξάμενος τοὺς λόγους παρ' ἀλλο, ὡς κῆδος πρὸς τὸν Πέρσην συνιστᾶν αἱρέται καὶ κοινοπραγίαν πρὸς ἔκεινον κατὰ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων συντίθεται. Ταῦτη τοι καὶ προστατόδιον ἀπαντᾶν, δὲ δυσελπιαστῶν περὶ οὐ

ad omnia veneratioque deoississima imperatoris. Hic enim alta quadam ejus viri meritorum, virtutum gratiaeque apud Deum intimæ existimatione preoccupatus, summam sibi religiosa pietatis laudem constituebat in nullo fine aut modo faciendo ipsius officiis et beneficiis ornandi. Quare illum subinde munierabatur stolis splendidissimis pretiosissimi testis; addebat una plurima donaria votiva, quæ circum aras appenderentur, monumenta in templo conspicua devotionis pariter et magnificientiae donatis eximia; eademque veluti pignora patriarchæ futura paratissima sibi ad nutus omnes, quidquid precipere aut indicare libuisset, efficacis Augusti voluntatis. Accedebat ostentata studiose ab eodem obedientia in occurrendo quoties a patriarcha vocaretur ad quaslibet functiones sacras. Quod factitabat presertim in festis, cum cura peculiaris honorandi invitantem, accedendo ad eum in vestitu ac cultu exquisitissimi splendoris. Ex quibus signis patam demonstratis cum non magis ipse patriarcha quam omnes omnis generis homines sentiret ad dictissimum et esse et irrevocabiliter futurum Andronicum Athanasio, inde consequebatur, ut hinc quidem universi ordines sub patriarchæ tyrrannie gementes de malo hujus levamento, quod aliunde quam ab Augusti potestate nequiret exspectari, desperarent, ipse autem patriarcha experientia sui pleni in principis animum dominii non parum in dies quidlibet attentandi imperiosiusque ac inexorabilius opprimendi quoslibet feram licentiam augeret. Itaque haud unquam furorem remittens horribile quotidie tribunal aperiebat, misericitias citandis quos sine misericordia damnaret. In quo pensi nihil habebat, esset quod agebat neque a regulis antiquis et forma canonica dissimilans. Confidentialissime quippe pro arbitrio innovabat innubataque cuncta, prout judicabat accommodatum ad, quam informatum dudum animo mordicus tenet, religious et ecclesiasticæ disciplinæ prorsus enormem ideam. Igitur 618 alios amovebat, si os præliebēbat officiis, etra respectum ullum. Monachos vero severissime cogebat ioto anno jejunare,

semel in die nec hora prius nona comedendo, exceptis Sabbato et Dominica. Unde multos minus robustæ virtutis imbecillitas humana subigebat in tria quedam non prout abhorrentia a scitis Patrum labi piacula, primum ad clam usurpandas comediones furtivas, deinde ad excedendum in his, licentia secreti per tenebras nocturnas, debitas modum temperantia, denique ad irreverenter assistendum mysticis mane celebratis sacrificiis, que scilicet nocturnis ingurgitati comessationibus pleni adhuc crapula obirent, immane quantum indecenti et a forma ecclesiastica antiqua degenerante ministerio. Horum tamen patriarcha securus omnium, pergebat instituta via, cunctos fastidiose despiciens, nemini non stomachose acerbis obvio, benignæ accommodationis legum ad infirmitatem hominum, quam epikiam vocant, ne per somnum quidem unquam visus cogitationem ulian admissee.

24. De magno primicerio Cassiano.

Ceterum imperator adversis undique ingrimenti bus, qua vi atque industria poterat, occurrentis, misit in partes Mesothinæ generum suum Cassianum, vocabulo dignitatis qua insignitus erat magnum primicerium dictum, ut res illuc laborantes quo posset modo sustentaret. Is cum in arcibus ejus tractus aliquanto fuisse tempore moratus, interimque decretum exisset imperatorii consilii, quo agrorum illuc possessores tributa pendere consueta jubebantur, que in stipendia militantium in ea provincia copiarum expendi deberent, vel deniceri volens populum, vel nescio quid aliud secutus, proiectum illuc ad id rectigal exigendum Bardalem comprehensum multis plagiis affecit, infensus huic maxime, quod accepérat graviter infamatum se ab eo fuisse apud Augustum, cui Bardales 619 tanquam auditum ex alio retulerat convenisse iam Cassianum cum principe Persarum de affinitate inter eos contrahenda, promittente ipso transfiguratum et communem operam in oppugnando imperio Romano. Quapropter accersitus ab imperatore in urbem furcat, et jussus omissis

τὴν πρὸς τὸν βασιλέα φέρουσαν ἀναβάλλεται. Προτερόν οὐκιώνεις δὲ καὶ λαὸν στρατιωτικὸν, πέμπων καὶ ζητῶν ἀσφαλεῖας πίστεις πρὸς βασιλέως, ἀντος ἥλπτο. Ἐπειδὴ τῇ Χῆλῃ ἐντὸν ἐνεπίστευε καὶ τὰ πιστὰ τῆς ἀσφαλεῖας ἔκειθεν εἰχεν, ὡς ὅτε, [P. 452] Χηλίται τινες κατὰ πόλιν εὑρεθέντες συντάττονται βασιλεῖ δὲ μήν κατασχεῖν ἐκ δόλου τὸν φυγαδίλιν καὶ παραδοῦναι τοὺς ἄξονσιν. "Οὐ καὶ γίνεται τὴν ταχίστην" ὡς γάρ τις τῶν εὐνούχων ἐπὶ τούτῳ ἐπέμπετο, αὐτὸς μὲν ὑπὸ τῶν καταστρωμάτων τῆς νηὸς ἐκρύπτετο, ἔκεινος δὲ ἀτε συνήθεις εἰσελθόντες τὸ φρούριον κοινοῦνται τὸν λόγον κρυφῆδην καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ μεσούσης ἡμέρας μετὰ δεῖπνουν ἐπιστάντες ἄμα, τῶν συντηρούντων διεσπαρμένων, περισχύντες δεσμοῦσι καὶ ἄμα παρὰ τὸν βασιλέα φέρουσι δέσμιον. Βασιλεὺς δὲ πρὸς ἔκεινον μηδὲν ἀξιώσας εἶπεν, σύναμα τῷ Κοτανίτῃ τοῦτον καθεῖργυσιν, ἐπειδὴ φύσαν ἔκεινος γράψας πρὸς τὸν Ιδίον συμπένθερον τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου, δροῖαν ἀποστείλαν καὶ τὴν αὐτὴν τῷ Κοτανίτῃ, εἰ μή συμπαθοῖτο, προτεπειλούμενος. Καὶ ἔδοξε μὲν τότε

omnibus se sistere. Verum ille vix sperans purgare se saepe apud Augustum posse, iter sibi periculose moras necens primum differebat; deinde postquam vulgus militum beneficiis et spebus ita demeruisse visus est, ut in omni sibi fortuna fidum fore non temere consideret, jam audacius responsans misit ad imperatorem, qui nomine suo pertinenter caveri prius ab eo, fidei pignoribus idoneis, nihil sibi damni ex hoc ad ipsum accessu proveniendum; quo denuntiato, quasi jam solutus officio parendi, liber securusque vagabatur. Quoniam autem postea impetrato in arcem insularem Chelen aditu exceptus illuc est ea benevolentia civium, ut se tutum loco tali de cætero putaret, forte tunc Constantinopoli reperti Chelensem quidam non dubitarunt imperatori promittere, frati cognationibus et clientelis suis, sese dolo comprehensum fugitiuum his tradituros quos ipse ad eum retrahendum mitteret. Et prælitere quod receperant. Cum iis enim ad hoc ire quidam jussus e palatinis eunuchis, ubi navis Chelen appulit, ipse quidem sub tabulato delituit, Chelenses autem ingressi ad suos intra munitionem, communicatoque clam amicis et necessariis consilio, his probantibus et pro virili juvare promptis, sub meridiem facta manu Cassiani diversorū petunt. Acquiescebat ille post præmium, nihil minus quam quod parabatur metuens; satellitesque ipsius ac custodes corporis varie dispersi erant, prout res aut remissiones quemque vocarant suæ. Ergo conjurati Cassianum facile correptum alligant, conjectumque in navem reversi curriculo in urbem imperatori vinculum tradunt. Porro Augustus nullo eum dignatus verbo in eumdem ubi Cotanitza delinebatur compedit carcerem, occasione sic agendi ex eo ducta, 620 quod Cassianus ad suum consocerum caniclo praefectum antea scribens minatus fuisset se, nisi

B

εγένετο τοις τούς διάφοροι φροντιζόντων οὐκ ἀνέστης ἐς βραγὴν πῶς ἀν διοικοῦ θάλατταν οὖτω πονήρως ἔγοντα.

κε. Περὶ τῆς τῶν Ἰθηρων συμμαχίας, καὶ διως αὐτῆς ἀπετύγχαρον.

"Ἐγθεν τοι καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἕψους Ἱθηρας πρεσβείαν στελλασθεὶς κατὰ συμμαχίαν ἐκ πλειστου διανοούμενος, πέμπει τοὺς συγχαλέσοντας, ἐπειδὴ κάκεινοι ἔτοιμοι ἀπαντῷν ἡσαν ἀμισθίοι καὶ ἐπὶ μόνοις ἵπποις καὶ δεπάναις ταῖς ἀρκούσαις προσαμύνειν τοῖς Ῥωμαίων πράγμασιν. "Οθεν καὶ μετ' οὐ πολὺ Χατζίκης τις, τῶν τῆς Ἱθηρίας μεγιστάνων προσελθὼν βασιλεῖ ἐφ' ὁπερ καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους καταστῆσαι τοις κοινοπραγίαιν, ἐπειπερ οὐ συνέδεινον σφίσιν αἱ συμφωνίαι, ἀπρακτος ὑποστρέψει. Τὸ δὲ πρὸς τὸν [P. 453] Χαρμπαντῶν κῆδος καὶ λίτιν ἐξητουμάστε. Καὶ τὰ τῆς Νικαίας μέρη κακούμενα πυνθανόμενος, τὴν οἰκείαν αὐταδέλφην Μαρίαν, τὴν καὶ δέσποιναν τῶν Μουγουλίων θρυλλούμενην, σύναμα λαῷ τῷ ἀρχοῦντι πέμπει πρὸς Νικαταν. Ἀπῆ-

mitius ab imperatore tractaretur et suæ habereim dignitatis ratio, haud minus periculosa ei noīa rei Romanæ, quam olim Cotanitza, defectione rebellaturum. Existimabatur Cassianus Romanorum dum ducum omnium scientissimus rei bellicæ; unde pro cetera infelicitate sua imperatori consiligt talis viri usuram tali tempore perdere. Ille tamen non remittens sollicitudinem satagebat, ne ad momentum quidem cessans, in ordinandis, qua comodiū posset, rebus suis ita omni ex parte turbatis ac plene deploratis.

25. *De societate cum Iberis ab imperatore tentata, et quomodo ea exciderit.*

Unde et cum dudum agitasset animo de militanda legatione ad Iberos Orientales, qua eos ad bellum societatem secum inenundam invitaret, experendum nunc denique potavit, destinatis iudei qui auxiliares inde copias evocarent. Audiverat enim paratos eos ad Romanis militandum sine stipendio, modo equi solum ipsis et alimenta, quantum sat esset, præberentur. Tamen cum paulo post Chalzices quidam, unus ex Iberorum primoribus, ea ipsa de re tractatum venisset ad Augustum, quod de conditionibus foderis convenire inter ipsos nequivisset, re infecta redit ad suos. Proniori successus affinitatis cum Charmantane contrahende negotiatio procedebat, adeoque strenue incumbebatur in apparatum destinati connubii proximum. Urgebant enim ad maturandum nouij ad imperatorem appellentes crebri, regiones circa Nicæam bello infestari Persico ferentes. Igitur sororem propriae Mariam, qua titulo dominae Mongoliorum passim honorabatur, cum idoneo comitatu deduci Nicæam curat, mandans ipsi ut illuc consenseret ex proximo suum cum Charmantane coniugium promoveret, nec prius quam re perfecta desisteret, tumque daret 621 quam posset ope-

τοῦτην καθημένην τῆς καθιστάνειν τὸ Α' Ἐπὶ πολὺ γάρ διετέλουν τῷ φρουρίῳ ποιούμενοι προσβολάς, ἀλλ' οὐκ ἤνυτον. Τέλος καὶ μηχάνημα ἐπιστήσαντες πετροβόλον υυκτὸς τὸ πολλὰ κατηχάντιον τὰς βολὰς, ὡς ἐπιβριφῆναι πέτρας περὶ που τὰς ἔκασταν καὶ πολυταλάντους· πεντηκονταμναῖας γάρ τὰ πολλὰ ἐπιπτον, εἰ καὶ διὰ τὸ ὀλλγίστον τοῦ φρουρίου αἱ πλείσταις ἥστοχουν καὶ ἔξω ἐπέδρητον τὰ πεμπόμενα. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἀζημιώτοις ἔμενον, ἀλλὰ πολλάκις ὑπὲρ τριακούσιος οἱ ἐντός [P. 434] ὄντες εὐθαρσῶς ἐξελαύνοντες σφίσιν ἐπέβραστον καὶ τὰ πολλὰ ἀζημίουν, ἔως οὐ κατίσχυθεντες καὶ οὗτοι προσχωρεῖν καθ' ὅμολογίαν ἵκετευον. 'Αλλ' οὐκ ἔπειθον· ἐπώμοτος γάρ ἦν Ἄρμορότος, ἐπεὶ πολλοὺς ἀπέβαλε τῶν λίσιων, η μὴν καὶ θέλοντας προσχωρεῖν μὴ δέχεσθαι, καὶ μᾶλλον τοῦ πύργου σαμρωθέντος τοῖς συνεχέσι τῶν λίθων βολαῖς αὐτοῦ μηχανήματος. Τὸ γάρ τοῦ ἄγιου Ἡλίου φρουρίον χειρωσάμενος φύλανθρωπος προσηγέγκατο τοῖς οἰκήτορσι, καὶ φρουρούς ἐμβαλὼν ἐκείνοις πρὸς Ῥαιδεστὸν γίνεται, ἐξειλεῖν διανοούμενος καὶ ἀνοικτὶ φονεύειν. Οἱ δὲ προσελεπάρουν θερμάτερον, καὶ ἔκπτον παρεδίδοσαν καθ' ὅμολογίας τοῦ σωθῆναι, ἐκ χειρὸς ήδη τῆς μά-

tandæ Persarum in Romanos iræ, ipsius-
iuctoritate revocandis ab imnero ve-
stes quasdam ex arcibus ad montem
Ganum sitis subegerint.

In in Occidua continente bellum in nos-
tici, haud signes feriabantur, sed Gani-
to arcem cui a sancto Elia nomen est
, divisisque bifariam copiis obcessos
deo premebant, ut illi tandem longa siti-
n aquæ penuria cogebant ardori fau-
do arborum folia lingere, et occisis ani-
mire sanguinem; nec alio per dies plu-
victitarunt, unde et multos mori con-
verint se ipsos et arcem dederent. Sed
iversitatem religionis se credere veriti,
ad Romosortum Christianum Latinum
suis, ostenderunt, si suas admovere pro-
vellet, se suaque ipsius potestati per-
Accessit Romosortus, et hujus exercitus;
haud facile, tandem tamen Persicum vi-
ulta expostulantem et frementem quod
præda per socios vocatos extorquere-
bus. Tum Romosortio pacti certas condi-
inque manu sacris Evangelii imposita
sessi deditiōnem fecerunt. Nec fides tum
desiderata est, humane siquidem, quod
et, tractarunt, et quo transferri popo-
rū perduserunt. Hoc illectus successu-
is turrim etiam Rhædesti subjicere sibi
huic ergo munitioni copiis admotis longo
opore, crebris oppugnans assaultibus, at
ritis. Tandem elata contra super altum
balista petras in muros per eam jacula-
noctuque, sed nocte frequentius, adeo
minus spatio centum circiter numerati ja-

etus sint saxorum prodigiosæ **622** gravitatis,
quippe quæ quinquaginta minarum singula fern
pondus æquarent. Sed turris exiguitas interdum
per tenebras fallebat collineantium aciem; unde
ab utroque laterè multa intacto castri corpore ca-
dehant. Nec indemnis Latinis obsidio erat: nam
praesidiarii turris trecentis plures audacter inter-
dum in eos erumpabant maleque multabant, quo ad
denique debilitati diffisi que viribus et hi sunt com-
pulsi descendere ad pacia, orareque Romosortum
ut certis conditionibus abire se sineret incolumes.
Id ille fecociter renuit: indignans enim quod ea
obsidione multos suorum amisisset, juraverat se
obcessos, quantumvis vellent rogarent, nunquam
ad compositionem admissurum. In qua eum ma-
xime sententia firmabat, quod latera videbat ob-
sessæ turris multis jam locis hiantia ob labes quas
petrae muris per balistam impactæ intulerant;
unde brevi se vi potiturum castro sperabat. Quo-
niam autem pactione constrictus coactus fuerat
cum praesidiariis arcis Sancti Heliae nuper captæ
humaniter præter genium se gerere, prosecutus
etiam præsidio abeuntes, quo secure ad destinatum
deducerentur, in Rhædestinis, quos oppugnatum
inde statim venerat, constituere volebat exemplum
illustre sui adversus Romanos odit, cunctis iis in-
misericorditer necandis. Adversus hoc obcessi jam
redacti ad extrema inflmis precibus certabant, vi-
tam saltam ac miserum spiritum indulgeri sibi,
portas statim, si hoc promitteretur, aperturis,
suppliciter orantes. Diu surdis ad hæc irati victo-
ris auribus, periclitabantur Rhædestini repulsæ ip-
sis exitiali subjacere, nisi quidam quem secum
habebant episcopus, et cum hoc alii pro eis apud
Barbarum deprecatores intervenissent. Hi pro ec-
clesiasticæ lenitatis officio monebant haud Deo

χης οὖσης καὶ τοῦ κινδύνου ἐπηρημένου. Κανὲ ἔκιν-
δύνευον, ἢ μὴ τις τῶν ἐπισκόπων συμπαρὼν σφίσι
καὶ σὺν αὐτῷ ἀλλοὶ τὸν βάρδαρον ἵκεταιούσι μὴ ἀν
τόσον ἐργάσασθαι φύνον. "Αμα δέ γε καὶ συμβου-
λεύουσιν, ὡς ἐλέγετο, τοὺς τοῦ βαρδάρου θυμοὺς
κολακεύοντες, ὡς εὐθίκτως καὶ ἄλλοι προδοίεν ἀν
τισσας ταῖς φιλανθρώποις ἐκ φήμης μετεωρισθέντες
ἐλπίσι. Ταῦτα λέγοντες τῇ δεινότητι τῶν λόγων μᾶλις
τὸν βάρδαρον κατεργάζονται. Καὶ τὰ μὲν χρήματα
ἀφαιρεῖται, γυμνὰ δὲ τῶν ἐνδυτῶν τὰ σώματα κα-
ταλείπει, ὥστ' εἰ μὲν μένειν θάλοιεν, κηδεμονίας
τινὸς ἀξιούσθαι, εἰ δὲ οὐν, ἀλλ' ὡς ἔχουσιν ἐξ αὐτῆς
ἀπαλλάττεσθαι. Προσήγει δὲ τὰς δυνάμεις, ἀπὸ δυτι-
ροῦ ἐλαύνων, καὶ ἐπὶ τὰ λοιπὰ φρούρια. Φήμη δὲ
ἵκετο συμπεριάγειν καὶ τὸν ἐπίσκοπον (Παντού δὲ
οὗτος ἦν) καὶ τὰ πολλὰ καὶ αὐτὸν ἐφιστάμενον συ-
εργεῖν τοῖς ἔχθροῖς, ἐφ' ὧ προδοίειν αἱ πόλεις. Καὶ
διὰ ταῦτα ὡς εἰκὸς καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνος
ἡγύμνετο, καὶ ἡ δίκη πατριάρχου γράμμασιν ἐδη-
λοῦτο τῷ καταδικασθέντει. Ἐκείνος δὲ πρὸς τὴν
φήμην καὶ τὰ τῆς ποινίμου δίκης ὑπεραλγήσας,
καιροῦ δρασάμενος φεύγει, καὶ τὴν ταχίστην τῷ βα-
σιλεῖ παραγίνεται.

probatum iri Christianorum per Christianos cædem fieri tantam. Adjungebat interesse sua ipsius, mansuetudinis apud arcem Heliae partam famam hic quoque tueri. Ubi enim non uno jam experimento compertum **623** increbrisset lenem et exorabilem Romosortum esse, aliae tractus istiis arces facile adducerentur ad ei se dedendas. Ne igitur successus, gloriæ sibi magnæ ac questui futuros, intempestivo gratuitæ humanitatis opprobrio corrumperet, tanquam ei benevole consulentes, dum blande obsecrarent, vix tandem eloquentia ei gratia exarmarunt ferociam viri, persuadendo ipsi ut spoliatis omni pecunia et supellectili deditiis viva solum et libera corpora reliqueret. Impetratum insuper et illud, ut si qui Rhædestinorum maners in loco sub victoris potestate ultro eligarent, illic ut subditi cura dignarentur aliqua, sine aliud malent, statim quoconque liberet migrare sinerentur. Inde Romosortus pronas ad fortunæ obviom favorem habenas laxans, circumserebat exercitum per arces reliquas finium illorum, subiugendis iis imminens, in quo tentando non ineffaciuti opera forebatur episcopi cuiusdam, quem circumducebat. Paniensis hic erat, de quo fama persista in urbem est cooperari eum victoriis Latinorum, suadendo Romanis ejus tractus ne sese et quas custodirent arces aut urbes dubitarent iis tradere. In quo culpam admittiere merito visus est ecclesiastica animadversione dignam. Reus igitur citatur litteris ad eum missis patriarchæ, cum denuntiatione, nisi vadimonium sisteret et satisfacret, pœnæ canonice, debitæ hostiis fautoribus, incurriendæ. Hoc ille percusus nuntio, dolens obinfamiam contractam et supplicii gravitatem inten-

tati metuens, occasione arrepta fugit e castis
mosorti, et festinanter imperatorem adiit.
27. Legatio Genuensium simul et imperatoris
Amogabaro.

C Hoc statu rerum imperator, etsi ex spe
peregrinæ, quam accersere satagebat, mili-
pensum habebat animum, tamen ex se
si qua posset communisci, maiorum remedia
rens, non abhorrebat a tentanda de novo
liatione ferocium illorum et immanium At-
rorum, certus non parcere impensis etiam
si largitionibus pecunia ad pacis illi consilii
eti se sinerent. Tales mente cogitationes
versante, forte accidit venire tune primum
nuenses **624** Constantinopoli degentes
tum iis regendis ab ipsorum metropolis
magistratum supremum, quem dicunt Abbas
præfectum aut præpositum sonante. Hie p
auctoritate in populum est ejus simili quod
D apud Romanos prætor populi habebat. Ille
casione adventis, consultantes de rebus su-
tini Genuenses uno assensu convenerunt
rio sibi faciendam cum Amogabaris pacem
enim quam iis per ea loca prævalentibus
positionem secum adductis, liberas ipsas a-
ras non fore navigationes Euxinum versus
portia illarum partium, e quorum commerci-
se rationes mercaturæ, cui potissimum va-
magna ex parte penderent. Eo consensu et
risimiliudine ipsius Abbas motus legationem
tractandæ per se obeundam ad Amogabaro-
pit. Indicatum id consilium imperatori e-
maxime, ut dictum est, intento exegitam
dis resistendi Amogabaris. Exercitum enim

Ει καὶ Τρωματοῖς, ἐφ' οἵς καὶ δρκους; ἀπαιτού-
τος πελαμναιοτάτους ἑδόσαν, ἡ μὴν καὶ
ἄπειρος Τρωματῶν καὶ δρκους
η βούλην ὁ κρατῶν προσαντίθει τῷ ἔγουμένῳ
τῷ παρ' αὐτοῦ πρεσβειαν πρὸς Ἀμογαβάρους,
· ἐθέλοιεν χρημάτων μεγάλων καὶ τιμῆς τῆς
γνωστῆς καὶ κυνηρνήσεως, ὡς καὶ ἀναδοχῆς
εἰς τοὺς βασιλέας δουλεύειν θέλοντας, διαλύε-
κατα ταῦτα προσαναθεὶς τῷ ἀδδῷ ἐκπέμπει·
· οὐ μεταξὺ διημερεύσει ἀνακωχὴ ἦν, εἰ καὶ ἄλλο^B
ενευαγώγει πρὸς πόλιν, καὶ ὀσημέραι λαδὸς καὶ
ἰντος τοῦ ἀστος ἐπιληθύνετο, ὡς καὶ τὰ περιττὰ
ἴδων σφαγῇ καὶ μακέλλῳ δίδοσθαι. Ἀλλ' ὁ μὲν
· ἐπιστάς, καὶ ἐφ' ἡμέραις [P. 436] τὰ τῆς
ζειας μεταχειρίζων, οὐδὲν ἤνυσε πλέον, οὐτε
κτος ὑποστρέψει, πολλά τε καὶ ἀτάσθαλα καὶ
ἡ οἵᾳ τ' ἀν γενέσθαι ἀπαιτοῦντος τοῦ Ρομοφόρου·
Ἐδούλετο γάρ καὶ τόπους καὶ σώματα καὶ
ρια ἀπεμπολεῖν πρὸς βασιλέας μεγάλους χρημά-
καὶ γε προσαπήτει καὶ τὰς μισθοφορίας. Εἰ δ'

iis opponeret, nec habebat ad manum nec
engreret suppeditabat. Tantum quidam levis ar-
mae ordines supererant; quos magnus helteriar-
Ducas exercitus totius, antequam dissiparetur,
reliquas adhuc habebat, ad usum furtivarum
axat excusiuncularum: haud enim palam os-
tre ex adverso frontem tam multis tam pau-
belli ratio aut commonis prudentia sinebat.
cuncta secum imperator reputans primum
riendum putavit, equeid revocare Genuenses
nsilio pacis Amogabaricæ posset. Misit ergo
eam dissuaderent; quibus cum esset responsum
nuensibus necessariis se causis ad eam ten-
tam conventionem trahi, nec fraudi eam Roma-
nū imperatori fore, quibus amici et fidi esse ut
a non desisterent, postquam indemnem in loca
opportuna transitum ab hostibus Roma-
nū pepigissent, prout suorum rationes merci-
jorū flagitabant. Post que rogati ut saitem
jurandi fide interposita caverent se non ad-
ros adversus rem Romanam Amogabarios,
quidquam hoc toto in negotio acturos abhor-
ab obsequio imperatori a se debito et ad
emum uti hactenus exhibendo, illi haud con-
ter **625** sibi suisque capitibus horrenda sunt
recati, si secus facerent. Tuin demum impera-
proinceps jam ad iter versus Amogabarios
nensem Abbam suum quoque ad eosdem lega-
instituit, dans in mandatis ut eorum primori-
a se offerret pecunias plurimas, honores et
lecturas illustres, affinitates quia etiam, et quid-
a se optare maximum possent, si suorum eos
velient imperatori militare, ut prius, constitutio-
ne mercedis id libere sinerent facere. His
comendatis eum dimittit. Interimque sibi
dam expectatione successus ex eo tractatu pros-
blandiens in quibusdam quasi curarum induciis
lisper acquevit, non tamen placide, obstrepente

A οὖν, ἀλλας χώρας σπεύδει λαβόντα κατέχειν, καὶ
ἄλλον ἐπιβάλλεσθαι ὃν ἀν δύναιτο τρόπου ἀντιπάλων,
καὶ ἐς τέλος διεμάχεσθαι διετείνετο. Ταῦτα καὶ ὁ
κατὰ τὸ Μάδυτον Φαρέντα Τζιμῆς πέμπων ἀπέλεγεν·
εἰ γάρ ἡμερώτερον οὗτος παρὰ τὸν Ρομοφόρτον τοὺς
Τρωματῶν πράγματαν. Ἐκεῖνος ἀμα Τούρκοις καὶ
τοῖς ιδίοις, εἴτε δὴ καὶ τοῖς Τρωματοῖς ἀποστατήσα-
σιν ἐξ ἀνατολῆς, οἱ·δὴ καὶ κουρῷ τριχῶν καὶ γενελοῦ
Ἀμογαβάροις ἐξοικειοῦντο, οὕπον καλῶς τὰς ἀπο-
κρίσεις τοῦ ἀδδῷ δόντος, διατάξας τὴν στρατείαν
χρότῳ χερῶν μέχρι καὶ τῆς πόλεως ήλαυνε. Καὶ ἦν
ἐντεῦθεν βλέπειν σκευαγωγοῦντας τοὺς ἔξω καὶ αὐ-
τοὺς δὴ τοὺς ἐν Περαίᾳ κατικημένους, ὡς νύκτα
καὶ ἡμέραν ἀνά τὰς τῆς πόλεως πύλας συνθλιβομέ-
νους δυσχερῶς διεκπαίειν αὐτοὺς καὶ ζῶα παντοῖα,
καὶ πολλοὺς ἀνά τὰς τῆς πόλεως κείσθαι βόμας
ἀφεμένους τῶν Ἑργῶν. Τότε δὲ μὲν πατριαρχεύων
διημέραι τὰς λιτανειας ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπεδαψί-
λεύετο, βασιλεὺς δὲ ἐπαμηχανῶν τοῖς φημιζομένοις,
οἵτινες οὐκέτι διάλογος ἐπέπρακτο φόνος, οἵς διατερεύ-

utique continuo et magis semper magisque incre-
bescente tumultu concursantium trepide in urbem,
Amogabarici belli terrore, rusticorum, greges ar-
mentaque præ se agentium sua. Unde animalibus et
plebe inopi cuncta: jam urbis viæ referte visebantur.
Minuendusque necessario esset pecoris extra pascha
maerescentis numerus, ingenti bestiarum esvi hu-
mano aptarum multitudine in macellis quotidie ma-
ctanda. At Abbas multis diebus apud Amogabarios
C commissa tractando moratus, quod res quidem at-
tineret Genuensium suorum, non sine opere pretio
rediit, de pace autem cum Romanis nihil prorsus
impertravit, multa improba et facultatem modumque
omnem excedentia flagitante Romoforto. Petebat
enim ut ex se ac suis, priusquam e locis emigrarent
qua: tenerent, numerata pecunia imperator oppida,
urbes, arcis singulas, prætereaque quotquot Romani
generis captivos in custodiis servarent, redimeret.
Jubebat item reddi ad exactum militibus stipendia
cuncta retro debita. Ni hæc fierent, denuntiabat se,
præter quas jam occupassent urbes et arcis, reliqua
pariter loca subacturos, neque ullum hostilitatis in
Romanos exercenda omissuros genus, atque in istis
D proposito ei comato bellandi ac prælliandi perseve-
ratores ad extremum irrevocabiliter. Similia re-
spondit Madyto, ubi erat, alius dux Latinorum **626**
Pharenda Tzimes, excusans per missum privatum ad
imperatorem se, si initius quam Romofortus agere
cum Romanis vellet, præterquam in sese potentio-
rem concitaret, etiam nihil in summa prosecuturam,
quoniam qua: Romofortio propriæ parebant copiae,
triplici genere constantes, Turcorum Amogabarorum
et transfigarum in ejus castra ex Orientali conti-
nente Romanorum, qui tonsura capillorum et rasura
barbaræ sese Amogabaricæ similis fecerant, ut ex ea
esse gente viderentur, istæ, inquam, adeo nume-
rosæ ac fortes copiae, abunde, se quantumlibet ces-
sante, suffecturæ forent ad bellum atrox in impera-

ευνέσαινα τῶν ἐπὶ τῆς πόλεως ἀπτεσθαι (αἱ γὰρ δυνάμεις ἐπιλελοιπασιν), ή Θεῷ τὴν δίκην ἀνατιθέναι· καὶ παρ' ἑκένουν ζητεῖν τὴν του ἐκκεχυμένου ἀδίκως ἐκδίκησιν αἰματος διμως δὲ καὶ τὰ δυνατά οἱ πρὸς τὸ παρεστῶς οὐκ ἡμέλει ποιεῖν. Τῷ γάρ Δούκῃ καὶ μεγάλῳ ἐταιρειάρχῃ ἐξ ἀξιώματος φυγόντερον πέμπων ἐπέσκηπτε κατ' ἔχον τὸ διάβατον τοὺς ἀλάστορες τὸν ἀπεσθαι, ἐπει οὐ δυνατὰ ἦν κατὰ πρόσωπον παντὶ τῷ συστήματι ἀντιτάπτεσθαι. "Οὐεν καλοῦτος μὲν ἐμπιπτῶν πολλάκις ἐξ ἀφανοῦς τὸ οὐραγοῦν ἔζημισι, ἐκ δὲ Τζουρουλοῦ οἱ ἐντὸς ἀναθαρσήσαντες ἀνδρικώτερον προσβάλλουσι· Ῥαΐσεσθῷ καὶ κακῶς τοὺς ἐκεῖ δρῶσι, πρὸς τῷ καὶ δειλαν ἴκανην περιβλέψθαι. "Ο δῆ καὶ γεγονός δῆλον, ὡς ἔδειξε, τοῖς ἔχθροῖς, οἱ δὲ πρὸς τὸ τυχόν λαβόντες ὄπισθόπουν τὴν πυρείαν πεποίηντο. Οὐ μήν δὲ ἀλλὰ ωδὴ οἱ καθ' Ἑω τῆς περαλας Τούρκωι καλῶς ἀπηλλάττοντο, ἀλλὰ πολλάκις προσέβαλλον καὶ πολλοὺς κακῶς ἐποιουν εἰς τρυγητὸν ἔξιόντας, ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ

ἀναγκαζομένους, [P. 457] ἐπει πότε καὶ ἐντὸς ἔξι.
νοι λαθόντες ἐγένοντο, εἰ καὶ αὐθίς φοβηθέντες
ἔξισαν, οὐχ ἵκανοι τὸ πλήθος ὅντες κατέχειν τὸ
φρούριον, καταδολαῖς τεταγμένουν τελῶν τὰς σπο-
δὰς ὑνείσθαι. Τοὶς δὲ καὶ κατὰ τὴν Μῆλαν τραγυ-
νομένοις καὶ πολλοῖς ἐν αὐτῷ συστάσι τὸ ἐκεῖ μάγι-
μον ἐμπίπτει καὶ ἀπὸ τοῦ προτερήματος γίνεται, ὡς
τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡμέρας φήμας ἀγαθὸς τὸν κρα-
τοῦντα καὶ ἀμφοτέρων δέξεσθαι. Ἐδοξεὶ δὲ ταῦτα
τῶν συχνῶν ἐκείνων λιτανεῖων τοῦ πατριαρχεύοντος
κάρπωμα, καὶ ἥγη ἐντεῦθεν τοῖς γεωργοῦσιν ἐξένει
κατὰ σποράν τῶν καρπίμων, εἰ καὶ αὐθίς ἔνθεν μίν-
η τῶν ἐχθρῶν προσδοκίᾳ καὶ δέκετεῦθεν φόδος, ἐντεῦ-
θεν δὲ καὶ τὸ κεκωλῦσθαι σπείρειν, οὕτω τῆς περὶ
τὸν βασιλέα δοκιμασάστης βουλῆς ὡς μή τοὶς ἐχθροῖς
ἐς νέωτα σπείρειν, ἀριστοτέρας τὰς δρμάς σφῶν
ἐποιεῖ, καὶ οὐκ ἀπεθάρρουν τούμφαντες τὴν ἐξέλυ-
σιν. Διὰ ταῦτα καὶ τὰ τοῦ ἀράτου ἡπράκτουν, καὶ
λιμὸς ὁ βαρύτατος τηλειλέπτο τοῖς ἡμετέροις, καὶ

tem continuandum. Vixdum ea tristia responsa redux Abbas Augusto reddiderat, cum duos Amogabarorum ordinato exercitu iter recta Constantinopolim pronuntiarunt, processeruntque statim, instructam promoventes aciem solito litorum et cornuum cuncta. Fama ejus expeditionis momento sparsa, videré passim erat quoiquot degebant extra urbem festinatione maxima vasa colligere, cumque suis quosque sarcinis trudere se in portas urbis ægre turbam consternatorum in fugam capientis. Unde et trajecto multi freto, aliisque neque in adversa se tutos comimente rati, aditum tentabant intra muros Peræ, sua quoque præ se agentes animalia, ac dense simul cum iis consortim penetrabant. Stratæque cernebantur viæ passim urbis ac plateæ otiosa jacentium multitudine rusticorum, intermissis agri operibus male illic feriantium. His malis patriarcha non aliud quam consuetum ipsi remedium adhibebat suarum litaniarum, his tunc instantius quotidie intra urbem frequentandis. Imperator autem exanimatus diris nuntiis (nam cedes obiter ferae crebræque ab Amogabaris factæ memorabantur, una his consolaliuncula admista, quod iis ne pervenirent Constantinopolim, quo iter intenderant, aliquid obstitit): his, inquam attonitus imperator indiciliis aliis super alia ingruentibus cladiis, destitutus copiis, unum quod erat reliquum tenebat, ut Deo ultiōnem earum injuriarum reservaret, petereque ab eo quain solus posset sumere vindictam, effusi inique **627** sanguinis. Non negligebat tamen administrare ex usu præsenti, quod poterat. Ducam enim, magnum hetæriarcham titulo dignitatis vocitatum, crebris admonuit nuntiis ut a tergo ex occulo et protece vestigiis exercitus Amogabarii versus urbem tendentis insisteret; et quoniam ad ei se ex adverso opponendum vires idoneas non haberet, imminendo a dorso, quadam illis respiciendi cura, moram saltē aliquam ac sollicitudinem injiceret. His ille mandatis obtempe-

rans improviso identidem carpebat postremum agmen ex tuto irruens; qua ratione sæpe illi contigit non modica inferre Amogabarisi damna. Sub hoc tempore qui intra Tzurulum erant, ex recessu exercitus Amogabarici sumpta fiducia, forti erumpentes manu Rhædestum nuper ab hoste occupatum adoriantur, et castro politi repertos illic male multarunt, band parvæ præterea compotes præde, quam hostes ex rapto congesserant. Id nuntiatum exercitu versus urbem, ut dictum est, eunti novi ejus ducibus consilii occasionem dedit: retro cedendam enim putaverunt, differendamque in tempore aliud oppugnationem urbis. Interim nec qui continentem Orientalem dudum infestabant Turci vim crudelè remittebant sed multis nunc cummaxime assolubus tentabant arces, multosque cædebant ad vindemiiam necessario ex urribus prodeentes. Itaque qui casitrum dictum Hierum nostri tenebant, coacti sunt pacem facere cum barbaris tributu pendendi pactione. Quippe Turci clam semel in eam arcem penetravérant, non tamen idoneo numero ad eam occupandam; unde territi retulerunt pedem. Verum hoc eventu Hierenses admoniti et de voluntate hostium ipsos invadendi et de sua impari eis repellendis, ubi majori multitudine redissent, potentia, optimum factu putarunt cladem certam conventione qualunque prævertere, securitate vivendi nummorum impendio redimenda. Meleam quoque arcem qui tenebant nostri, vicinia Barbaroruim aspere premebantur, plurimis eorum in proximo stationes habentibus: sed quod illio erat robur militum Romanorum,

628 in eas Persicas irruentes copias de iis victoriani retulerunt. Cujus utriusque successus, et Hieri pactione redempti ei Meleam vi liberatae, laicos annos uno die nuntios imperator accipiens, fructum hunc tandem apparere incipientem esse credidit crebrarum illarum patriarchæ litaniarum. Inter hac vero appetente segmentis tempore cultores agrorum hinc quidem exire urbe gestabant ad necessariam

έχθρος βαρελας χείρας ἐφείνει τούτων προσεδο- Αρίστες προσέβαλλον, καθώς καὶ Βαρύσει τῇ λεγομένῃ· μηδὲ τούτοις σπείρουσι. Πλὴν Ὁσφεντίσθλα- ἀλλὰ ταῖς ἔνδοθεν ἀντοχαῖς οὐκ εἶχον ὅ τι ποιοῦν. μὲν τῆς εἰρήνης ἐδίψα, καὶ κῆδος πρὸς βασιλέα θένταις ήθελεν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν πατριαρχεύ- Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιοῦντο ὁφιππευόντων ἐπὶ σφᾶς ἐκείνων, καὶ περιγενομένων πολλάκις τῷ ἀκμῆς προσβάλλειν καὶ χρατατότερον διαμάχεσθαι. [P. 439] Ἐκεῖθεν τοινυν οἱ ἀμφὶ τὸν Φαρέντα Τζι- μῆν ἐπὶ Βεζύης προῆγον, ἀμά Πέρσαις πλείους γενό- μενοι. Καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν μέγαν τζακούσιον τὸν Θύμ- περτόπουλον, πλείους τῶν διακοσίων δυτες ἵππεις, ὅλιγοι τὴν πρὸς πολλοὺς οὐκ ἐθάρρουν ὁφιππευσιν καὶ τῷ φρουρίῳ ἐγκεκλεισμένοι παρέμενον. Άλλὰ τὸ ἐκεῖ πλῆθος λῆμα λαμβάνει ἀρείκδν, καὶ περιστάντες τὸν ἄγοντα δῆλοι ἡσαν, εἰ ἐκχωροίη ἐκείνος, πολε- μησεῖσθαις. Οὐ δὲ τῷ σφῶν θράσει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ καταγοητευθεὶς (εἰς χιλιάδας γάρ συνεπλήρων τὸ πεζικὸν) τοὺς ἵππους συντάξας ἀμα τόξοις ἐκῆλαυνε. Σύφρων τοινυν ἡγ τὴν φράξιν κατέχειν καὶ προμηθέ- ατερον διακινδυνεύειν ἐκεῖθεν ταῖς δυσχωρίαις βοή- θουμένους· ἐπειδὴ μεριά τις σφᾶς προσῆγεν ἀπο- λουμένους, ἀφέμενοι ταύτης ἐπ' ἀγχωμάλου τῆς

B
operam vocati: inde autem eodem hostium ore, quo fuerant intra urbem compulsi, ne cursus ergerent unde vix salvi evaserant, pari exitii cule nunc quoque illuc perdurante, tenebantur. Jeni sic in ancipiū sententiae momentum in andi partem imperatoris auctoritas addidit. Is censens sementem cessuram in commodum ium, qui campi domini segetes olim maturas at in potestate habuit, consultius existimavit C periclitari rusticos de vita in opero sibi et onis inutili, Barbaris duntaxat profecturo. Ita in hunc annum frumenti satio prætermissa, ris inde in magno famis metu versantibus; non una consolatio temperabat et spe debilitationis rum hostium proventu messium deficiente ture. Nam ipsos haud daturos per se operam et seminandi confidebant; unde liebat verisimiliter difficultate annonae graviter laboraturos. Cum Osphentisthlabus pacem sibi admovente Augustae affinitatis necessitudine cupiens, habens in potestate Joannem expatriarcham Sozopolitis captum, eum interpretarem suorum imperatorum desideriorum misit. Conatus tandem ad eam propositionem Augustus est: ecce tamen tandem negandi consilium necessaria tempore minuendorum imperii hostium cura, et qui assensum ad ejus quæsita suum afferrent, bat autem dari sibi conjugem unam et filiabus aelis Augusti junioris. Quæ autem occupaverat una oppida reddere abnuebat, 629 causans libere ex destinato conjugio suscipiendis, et ipsis imperatoris domo futuris, illa servare. Nec falso nec facti ratio satis Andronico probabatur; batque omnino aequiori conditione contrahi se responde differendo negotium extrahebat, et tamen spem præcidentis, cunctatione Romanæ rei perutill. Nam Osphentisthlabus interim, dum sit in ambiguo conventionis ab ipso tractatae

D
successus, frumentum quo abundabat Bulgaria inde asportari plenis navibus Constantinopolim permisit. Quod præterquam opportunum penuriae jam illuc prementi subsidium, etiam formidatæ in futurum fami quasi antidotus ac præsumptum in tempore fuit remedium.

28. De gestis ad Bizyam.

Copias porro suas Amogabari incessanter per Thraciam movebant, circumferentes bellum in arcis ejus regionis, quas sigillatim oppugnabant. Inter has unam, cui Brysis nomen est, adorti acri eorum qui erant intus defensione redigebantur ad inopiam consilii, nihil invenientes quod proficeret ad votum, quin et dannis interim non mediocribus affecti. Erumpabant enim in eas e castro equites, et plerumque superabant, quod et jungen robusti erant et summa contentione decertabant. Inde igitur recedens Pharénda Tzimes Bizyam promovit suas copias, Persis obiter adjunctis numerosiores quam ad Brysin steterant. Magnus illuc Iauzius Umpertopulus equites sub se habebat plures ducenti, sed quibus comparatione tanto majoris multitudinis hostium, impares sese ad iis æquo campo contra standum sentientibus, animus haud erat prodeundi; quare se clausos munitione continebant. Lóngē diversis vigebat sensibus vulgus plebis Bizyensis, Martium spirans et impatientiam præliandi cum vincendi fiducia ostentans. Ergo præsidii ducem frequentes circumstabant, 630 orantes ut erumpere in hostem se sineret. Ille deceptus tam alaci significatione audaciæ, simul etiam numero eorum fretus (nam aliquot pedium millia ex his videbat posse confici), armat illos et ordinat, præposito in fronte armato arcubus equitatu. Ita omnes emittit, pro sua ipsis militari prudentia magnopere præcipiens ut in lata, quam monstrabat, crepidine rupis eminentis hostem opperirentur, indeque circumspicte ac vitato quam possent providentissime

έκει πεδίαδος; Ιππεῖς ἄμα πεζοῖς παρετάτοντο. Καὶ Α γυναικῶν ιστασθαι δεσμένους θεοῦ. Δέξια μ δικαίων καὶ λαοῦ ἀμαρτίᾳ ἀντιταλαντεύειν τὰ τερα ἔδοξαν, ὡς & μὲν ἐξημένωτα, τές ἀμαρτίᾳ ζημιούσθαι, ἀ δὲ ἡσαν, ἐκ τῆς τῶν δικαίων δε περισώζεσθαι. Καὶ τὰ μὲν τῆς θεᾶς ὅργης ἦσαν καὶ ἐωρῶντο ὀπόθεν δὲ καὶ τίσι τοῖς πληγήσασιν ἐξεκάλετο, ἐπιεικῶς ἀδηλον ἦν, ὅλων αἰτιωμένων.

κύ. "Ετι τὰ κατὰ τὸν Ἰσαὰκ Μελῆκα καὶ Τούρκους.

[P. 440] Τότε καὶ Ἰσαὰκ Μελῆκ, ψ δὴ καὶ Πηγὰς, πόλιν παραβαλάσσον, ἡ νυμφαργία τη πιστο, συγκείμενον σφίσι τοὺς πέραν Πέρσας δρψν καὶ οἴτω τοὺς γάμους διατελεῖσθαι, παρατίνας τῶν τῆς αὐτοῦ δυναστείας αἱρετιστο στενὰ τοῦ Ἐλλησπόντου ἔδει διαπρέψει προσώπως Πέρσας δουλαγωγεῖν. Μέντος γε καὶ θυμίου τυχῶν, σύναμά τοις διαπεραιωθεῖς Πέρσας, καὶ μᾶλλον οἵσι αὐτὸς φύειστο. Ἀμφορίων ἀποστατεῖν. Οἱ καὶ θαρρήσαντες παραυτίκ

circumventionis periculo prælium inirent. Ita illi sapienter, sed inutiliter. Illi enim, quasi fato quodam suo perituros in paratum exitium urgente, temere omissa loci superioris securitate ultro in subjectam, equites simul peditesque, descendentes planitiem, æquo se campo instructæ hostium aciel objecere. Ilic eos exspectabant delitescentes more ipsorum in insidiis copiæ Persicæ auxiliares Latinarum. Tegendo tamen dolo turmæ quadam apparabant; in quas simul nostri equites fecerunt impetum, statim e latebris insidiatores exsurgentes horrendam inevitabilis undique periculi faciem ostendere nihil minus opinantibus. Unde hi subito despondentes animos retro consternati refugerunt. Itēt erat fugæ nullum aliud quam acies conferta sequentium peditam nostrorum. Per eam ergo incitati fugacium equi dum rumpunt aditum, contigit stipatam multitudinem miserabiliter conculcari ac velut agnos in ovilibus lupo irruente mactari: nam multos ipsa hora primus hic nostrorum impetus occidit; reliquos superveniens hostilis acies delevit. Quo luctuoso percussi spectaculo qui intra Bizyam stabant, jure instuentes ne victores, arbitrali nullo iuri (quod vere ita erat) præsidio defendi arcem, eam undique insilientes facile caperent, istam ipsis demere opinionem studuerunt molieribus virili veste induitis et armatis e pinnis procul turrinum idoneo tutandæ urbi ostendandis numero. Ea falsa specie lucrificatum est spatium admonendi de Bizye periculo imperatoris. Quo ille audito, et clade videlicet tanta deplorata, submisso novo præsidio **631** illad oppidum munivit. Patriarcha interim episcopis et illustrioribus e clero quibusque per artes et injurias varias qua ejectis qua ultro abire compulsi solus jam reliquus, prepositis monasteriorum assessoribus in conventibus et Juro dienndo utebatur, paratoque illorum assensu de rebus cunctis ecclesiasticis pro kbitu statuebat. Cum

hisdem greges una trahentibus subjectorum monachorum, adhibitis simul presbyteris et per singulis hebdomadis litanias celebrabat, adhuc pro urbe jam pericitante solliciti divina opem exorare conarentur; curarent etiam patnillas excitandis ad idem domesticis, ut multis et liberi pro se quisque in oratio perseverantes Deo pariter propitiando intendere. Cæterum preces justorum et peccata populi paribus et neutro neutrū exsuperantibus moniquid in æquilibrio res nostras suspendebat ut quædamna quotidie ingruerent, propter per inferrentur, quæ adhuc incolumia durarent, prejustorum crederentur servari. Ac gravem quæ in nos flagrare iram Numinis, manifestissim nulli non clarissime perspectis experimentis stabat. Unde autem et quibus sceleribus inflammaretur, admodum erat obscurum, allculpantibus.

29. Adhuc de Isaacio Meleco et Turcis.

Tunc Isaacius Melecos, cui ad Pegas urberitatem sponsæ deductio præparabatur, in eum ut juxta conventa Persas ex Occidua continet Asiam reduceret, et sic nuptias ipsi promis præmissu celebraret. Sincero igitur animo exsequendi, sumptis secum quibusdam in apud gentem Persicam existimationis viris, qui auctoritas valitura putaretur abducendis a sociis Latinorum popularibus ipsorum, cum iis eicas trajicieundi commodam nactus in littus Occidentis Asia transfretavit. Persuaderetque ager quod valebat **632** Persis illiæ militantibus, apud sibi omnino et comitum apud alios gratiæ voti, compos est effectus, ab omnibus facile trans ut ab Amogabarīs desicerent. Id illi condenserter sane sunt facere aggressi: ducibus suis lialis insidiati, eos astu circumventos erant, maxime pro se quisque strenuo cursu

τῶν Ἰταλῶν ἐπιτίθενται, καὶ δόλῳ κτείνειν. Αἱ ἀπόλογον καταστάντες προφάσεις ἐπλάττοντο τὰς αφῆς ὥφελούσας. Ταύτη τοι καὶ τὸν φόνον μὲν ἀνεῖχνυν, φυλακαῖς δὲ ἔδιθισν ταῖς ὀσφαλεστάταις. Ός γοῦν καὶ αὐθις τὰ πιστά πρᾶς Πέρσας λαβόντες καὶ δόντες ἔμελλον ἐπὶ Τζουρουλῷ ἔξελαύνειν, οὐκ ἀλλως συμπροάγειν αφίσιν ἡθελον οἱ Τουρκόπουλοι, εἰ μή γε τῆς εἰρχτῆς δι σφῶν ἔξηγούμενως Ταχαγτζιάρις ἀπολυθείη. Καὶ γέγονε τοῦτο, μιᾶς γνώμης συνδιλῶν, ως ἐώκει, γνομένων, διτε καὶ δοξάντων εὖθὺ τῆς πόλεως ἐλαύνειν καὶ αὐθις οἱ ἔκτος ἐσκευαγώγουν, οὓς ἡ ἀρότου χρεῖα παραμένειν κατήπειγεν. 'Αλλ' ἐκεῖνοι Τζουρουλῷ προσβαλόντες ἐπὶ τοῦ ὑστερήματος ἔγεγόνεισαν, τῶν ἐντὸς ἀντεχόντων. Ταχαγτζιάρις δὲ νυκτὸς σύναμα πλείστοις τῶν Τουρκοπούλων ἀπὸ βυτῆρος ἤλαυνον πρὸς Τζαράπην ἐπὶ 'Απρψι, καὶ προσεδέχυνται ἐπιστάντες προῦηργμένων ἐκ μηνυμάτων τῶν διολογιῶν τῆς αὐτομολήσεως. Οἱ μέντοι γε τῶν Περσῶν ἀποειφύθεντες ἐν Τζουρουλῷ, μαθόντες τὸ δρόμα, εὖθὺς ἀνὰ κράτος ἐπ' αιγιαλούς ως διαπεριωθῆσμενοι φεύγουσι τῷ ταῖς ναυσὶ τῶν Ἰταλῶν χρήσασθαι. Οὐ μὴ δὲ ἀλλὰ καὶ Ἰταλοὶ τὴν χλεύην μὴ ἐνεγκόντες κατόπιν διώκουσι.

λ' Περὶ τοῦ Φαρέντα Τίμη.

[P. 442] Καὶ ἔδοξαν ἀγαθὰ ταῦτα 'Ρωμαῖοις, καὶ

et vicisci obstantes parati, versus mariis intenderunt, ubi quædam illos opperebantur storis naves, quibus tuto in Asiam deportatae. Id simul atque cognoverunt Amogabari, et ira ingenti consurgententes institere summam acerbis. Deprehensos acri adorti prælio casaduntque vicissim, tandem tamen non paucis annis amissis, sed Persis longe pluribus, nempe ducentos interfectis, hand dubie superiores sunt, Persasque rursus in suam potestatem obtinuerunt. Hi cum aliud non possent, iterum incendiad militandum Amogabaris, ut antea. Verum hi admittiere se velle in socios negarunt, aut oīis fidere, nisi prius sibi traderent non modo omni Melecum, sed ipsorum quoque præfectum Tachantziarin, qui proprie Turcopulos ductabat, tertium Isaacii Meleci germanum, quo maxime defectionem inducti putabantur. His traditis, oī quidem jussio eollum cippo apprimere caput abscederunt; nec illum solum, sed et ejus in ferro pariter in cervicem impacto pereveri, dejectis simul in terram capitebus ambo in uno tempore fuerat utriusque ictus inflicitus. Ios inde spoliantes imperatorum diploma in aurea bullæ super humerum Isaacii penitus ueste reperiunt; quo lecto in eo observant certam invitatos magnis premiis propositis ad undum in partes imperatoris, **633** præter omnes Persas in Occiduo tum tractu miliari, etiam Tachantziarin. Unde injecta cunctis milieitudo est se virilim, ut quisque optime, et cogitati transfugii suspicione purgandi. Ios ergo certatum ad id apias congerentes abant, non prorsus inutiliter. Per has enim

impetrarunt dilationem cædis, contentis in praesens Amogabaris in custodias omnes condere securissimas. Sic reconciliata sibi Persica militia, et ei vicissim ipsi quoque Latini placati ac jam denuo fidentes, cum vellent copias contra Tzuruluni ducentes, Turcopuli negarunt se ituros, nisi dux ipsorum Tachantziaris prius custodia liberaretur. Concessum hoc illis est, ita ut universæ jam copiæ concordes et ad quidvis uno animo agendum satis ipsis paratae viderentur. Hinc rursus didita fama est totum illum exercitum recta in urbem processurum; ex quo nova incessit trepidatio rusticos sementis causa faciendæ rure hacenus moratos, ut convasarent ipsi jam quoque, seque ac sua intra urbis incensia eunditum currerent. Verum Amogabari tunc quidem oppugnationem Tzurnli aggressioni urbis præverterenda rati oppido se isti admoventur, hand quali speraverant successu: valida quippe Tzuriensium defensione repulsi damna non parva patiebantur. **D** Hic cæpto tempore Tachantziaris cum plerisque Turcopolorum noctu aufugit, ad Tzarapen arcis Apro dictæ præfectum cursu contento se conferens; et admissus a præsidariis intra castrum illud, facta prius idoneis indiciis fide veri transfugii ad partes Romanorum. Persæ autem relicti ad Tzurulum, fuga Turcopolorum cogniti, subito et ipsi versus littora fugiunt, ubi stare sciebant naves Italorum vacuas, quibus vi occupatis trahicere in Asiam se sperabant posse. Hac ipsorum Italiperflia conperita retro fugitivos insequuntur, **634** gratulantibus Romanis hostes suos civili invicem discidio commissos.

50. De Pharenda Tzime.

Sed et major ius erat gaudendi causa, quod Pha-

μᾶλλον ὅτι καὶ Φαρέντα προσδόκιμος ἦν ἀποκλίνειν Δ ναι: δὲ πολεμαῖν τὴν πρώτην οἵς καταλάττεις πρὸς βασιλέα ἐπὶ μεγάλαις ταῖς ὑποσχέσεσιν. Ἀλλ' ἔκεινος ἡδη προσποιούμανος τὴν προσχώρησιν, Μπυριγερίου ἐκ τοῦ αἰφνῆδον ἐπιστάντος ἐπὶ μεγίστου καράβου καὶ πολλοὺς τῶν ἵππων ἐν αὐτῷ φέροντος, ὁσθενέστερος μὲν ἐγίνετο ταῖς ὄρμαις, ὅτι γε καὶ ἐκ Σικελίας ἐπαγγελταὶ πρὸς Θεοδερίγου συγναὶ τε καὶ μέγισται πρὸς ἔκεινους ἤσαν, εἰ ἐπιμένοιεν. Ὁμοις γε μέντοι οὐδὲ λόγος ἦν τὰ πρὸς βασιλέα προσπηργμένα ἐξαθετῶν. Καὶ πέμπων προηγουμένως; μὲν περὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσανίνης τὰ πάνδεινα διεμήνεις, προσαγγέλλων ὡς αὐτὴ πρὸς αὐτοὺς πέμπουσα τὸν οἰκεῖον αὐτῇ Κανναβούριον ἐξοτρύνει κατὰ βασιλέως ἐκ τῶν ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος μηνιμάτων πάλαι. Ο δῆ μαθὼν βασιλεὺς καὶ ζητήσας, καὶ ἐκ μέρους καταλαβὼν δὲ κατέλαβεν, δι' ὄργης ἐποιείτο τὴν αὐταδέλφην καὶ πέμψας ἐγκαθείργυν τοῖς ἀνακτόροις, εἰς ἐντελεστέραν ἐξέτασιν τὰ κατ' αὐτὴν ἀναρτῶν. Ἐκεῖνος δὲ τοὺς ἀνακομίσοντας αὐτὸν πρὸς βασιλέα πέμπων ὡς ὅηθεν ἐζήτει, καὶ δύο ἐπὶ τούτῳ τριήρεις ἐξαπελύνοντο. Οἱ καὶ ἐπιστάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Μπυριγερίου κάραβον ὡς αἱρήσοντες. Ἀλλ' ὁ Τζιμῆς πέμψας περιεποιείτο τὴν ναῦν, ἕδιον λέγων εἶναι τὸν ἐν τούτῳ λαόν· μὴ χρή-

renda Tzimes exspectabatur mox in partes imperii transiturus, pellectus ad hoc ab Andronico ingentium promissione præmiorum. Atque illo quidem fide, ut apparebat, bona profectionem ad Augustum adornabat suam, quando ecce improviso supervenit Mpyrigerius in nave maxima, multos secum equites adducens. Hoc Tzimes appulso lentius jam administrare negotium visus est, consilio, ut est verisimile, priori novis spebus conensco. Afferbant enim Mpyrigerii comites ingentes e Sicilia pollicitationes Thenderici, adhortantis ut bellum quod coepérant urgerent, missurum se quippe mox illis auxilia prævalida. Nondum tamen prorsus larvam Pharenda depositit, lactare adhuc imperatorem pergens sui propinquæ exspectatione accessus. Quin ut hærere cummaxime sese jam conventis et Augusto bene velle inculentius ostenderet, indicavit ei per fidos a se missos Asanis viduam, ejus sororem, clam ipsi nocere quam posset gravissime: venisse quippe ab illa ad se aliosque Latinorum duces missum isti fidissimum matronæ Cannabonrium, ad omnes in imperatorem concitandos; cui se infensa ferret ob necem olim illatam Cæsari suo genero. Ictus inopinato imperator indicio, inquisivit de re, ac partim ita esse ut nuntiabatur compertit. Quare iratus sorori custodiri eam in palatio jussit, quoad plenius explorasset quidquid hic latebat, de causa ista judicium suspendens. Interim hoc quasi novo pignore de fide Pharendæ certus, misit qui eum ad se venire, ut aiebat, cupientem honorifice deducerent. Duæ ad id profecte triremes in navigium, de quo diximus, Mpyrigerii forte incidentes 635 illud expugnaturæ circumsteterant, nisi occurrentis Tzimes suos esse diceret illius vectores

navis, negans idecirco convenire initium excedere reconciliationis a prælio cum reconciliando ducere. Cæterum se nocte inde extractorum. Postridie mane posse illos illam jam suis amicis vacuam, si vellent, C Hæc loquens, ut cantius falleret, quasi ultrapignora Romanis sue benevolentie sincera aliquot sane graves in serculo constipatas quibus clandi suos ibesauros dicaret, ipsis remi deponendas tradit. Ea illi tanta velut confirmati nefas putarunt de viri dictorum dubitare. Verum nocte insecura centurionil quod cum manipulis eorum in Mpyrigerii introductis, id ita munitum postridie appar elapsam sibi de manibus ejus expugnandi omen sero jam trierarchæ imperatorii se idemque non sine causa suspectarent frau in eo quandam Pharendæ versatam. Cui sum cum occurreret memoria pignorum datorum quosdam cura explorandi quid lateret in eis ditis. Has igitur ubi aperuissent, arena pli lapidibus reperiunt. Ergo cubilibus jam ipsi dñe deprehensis, nihil dubitantes amplius q fariam proditionem pacificæ convectionis Tzimes machinaretur, speli ac votorum irrarchæ ad imperatorem redierunt. Alios quidam ex ista gente, Pharentzanebas, frat qui constitutus fuerat domesticus scholarum gabarus et ipse, transfigit ad imperatores sociis quinquaginta. Excepti ab eo cuncti si nevole ac munifice tractati. Unde sumptis Rhodo inhiantes Frerii ipsis impositos impe navibus legatos ad ipsum miserunt, per quos orabant condonari sibi arcem ejus insulæ,

σαις, καὶ βασιλεῖ τριακοσίους τῶν ἀριστών πολεμάρ. Αἱ τῆροι ἐπὶ Αἴγυνος καὶ Μεγαρίσιον γίνονται, διόπου καὶ ἔξ
χων συγκροτοῦνται, διόπου δρα καὶ προσταχθεῖσαν.

λα'. Τὰ κατά τὴν Ῥόδον συμβάντα.

Οὐ μήν δὲ καὶ βασιλεὺς ταῦτα τούτοις ἐπειθετο, ἀλλὰ προσετοιμάσας καὶ αὖθις τὰς νῆσας ἐπὶ Ῥόδου πέμπει τὰ δυνατά προσαρήγων Ῥόδοις. Τοῦ δ' αὐτοῦ μηνὸς Βοηδρομιῶνος κατά τὴν καινὴν Κυριακὴν καὶ ὁ φυλακίτης Μελιτηνιώτης θνήσκει, τῇ εἰς ἄρχῆς ἐπεμένοντι γνώμῃ ὥσπερ καὶ ὁ Βέκκος, μηδὲν πλέον πρὸς βασιλέως ἀξιώσας ἡ τὸν τοῦ περὶ τὴν πολινὸν ἀστικήν νήσων ἀπαχθὲν τὸ δίοιν σκῆνης ταφῆναι. "Οὐ καὶ γέγονος. Καὶ εἰς τὴν Πλάτην ἐκκομίζεται καὶ εἰκαλώς θάπτεται. Μόνος δὲ τῇ φυλακῇ ὁ Μετοχίτης ἐγκαταλέλειπτο, μηδὲν καὶ αὐτὸς ἐνδιδούς Εἰς ὃν ἐξ ἄρχῆς ἔξειχετο.

λβ'. Ηπειρ τὴς ἐπαναστάσεως τῶν Ἀμογαβάρων.

[P. 444] Ἀμογάβαροι δὲ τὰ πολλὰ τῷ λιμῷ προστατευοῦντες (οὐδὲ γάρ απέρειν ήθελον), ἀμαδεῖς καὶ τῆς ἐκ τῶν θυγατρῶν θυγατρὸς διστούς μηδὲνδομενοι, Πριθεστὸν καὶ Πανία καὶ τὰ τοῦ Γάνου καταλιπόντες παμπληθεὶς κατὰ τὴν τοῦ Καλλίου γίνονται. "Εξει τοὺς ἐς φυλακὴν αὐτάρκη λιπάντες διώρυ-

concorditer habitarent, ejus imperio subjecti; quod si annueret, offerebant trecentos e suis experientissimos rei bellicae, ut qui non pugnare solum, sed praesesse aciebus et ductare exercitus perite possent. Hos pollicebantur a se ituros ad Augustum, ei quoque vellet destinare, ad rem contra Persas manū et concilio gerendam profecturos.

51. Quæ Rhodi contigerint.

Non tamē hæc illis imperator assensus est: quin et rursus paratas nave Rhodum misit, pro virili Rhodios adjuvans. Eodem mense Aprili, ea die quæ nova Dominica vocatur, vetus hospes carceris Meliteniotes moritur, in prima sua, ut et Veccus, permanens sententia, nihil amplius imperatorem precatus nisi ut in aliqua desertarum insularum cadaver suum sepeliri mandaret. Quod et factum est: nam in insulam Platen deportatum corpus ejus ibi est tralatitium humatum. Solus vero in carcere Metochita remansit, nec ipse quidquam adhuc remittens in iis quæ a principio decreverat.

52. De discessu Amogabarorum.

At Amogabari fame vehementer pressi (non enim seminare curaverant) et morientium inde vulgata lue plurimorum foetorem non ferentes, Rhædesto et Panis, ac quæcumque ad Ganum tenebant, locis relictis, prono cursu ad Ænum et Megarisum se transferunt. Ubi ob penuriam nihilo secius urgente coacti aleam jacere certaminis, iniquo etiam loco pugnam lassessendo, ne sic quidem malis suis medebantur, non parvis ab illarum incolis partium damnis affecti. Tunc fama increbuit ex opinione 637 verisimili multorum, a viris etiam prudentibus, ubi audierunt, facile credita, eos velle trahere Maritzam amnem, sed quod scirent eum quo

ἀνάγκης καὶ ἀνδειας προσδόλλοντες καὶ φύσικον γνωμένος οὐδὲν ἦτον παρὰ τῶν προσχώρων ἐξημούντο. Καὶ πύστις ἡ πιστευομένη ἐνίσις, καὶ τοῖς δοκοῦσι τῶν ἀκουόντων, ὡς τοῦ ποταμοῦ τῆς Μαρίζης τὸ πολὺ τοῦ διδασκοῦ πρὸς θάλασσαν ἀποπισσούτος καὶ βατοῦ πουσὶς γενομένου ποτὶ πρὸς Βολερὸν διαπεριωθήσονται. "Οὐτε καὶ πολλοὶ προφάνωντες ἐξψιους ἐκεῖθεν καὶ τοῖς φρουροῖς ἐγκατεῖντο, ὡς προνομῆς τύπου ἔχειν καὶ ὅν τόπου οὔπω τινὶ προσνόμευσαν.

λγ'. Αἰωσις τῆς Τρικοκκιας παρὰ Περσῶν.

Ἐτέρωθεν κατ' ἀνατολὴν, καὶ μᾶλλον περὶ τὴν Νίκαιαν, δυσφόρως είχον τὰ πράγματα, τοῦ Ἀτμάν Β κλονοῦντος τὰ τῆσε, καὶ μᾶλλον διτὶ ἡ αὐταδίληφη τοῦ βασιλέως Μυρία καὶ τῶν Μουγούλιων οὕτω πως δέσποινα δυναμαζομένη ἐπιστάσα Νίκαια ἐξ ὑπερτέρου φρονήματος τῷ Ἀτμάν προσεφέρετο, καὶ εἰς τὸν Χαρμπαντὸν ἐπεγκαλεῖ δῆλη ἡν ἀπειλοῦσα. Καὶ γέγονε ταῦτα, καὶ μυριάδες τρεῖς, ὡς ἡ πόστις εἶχε, περὶ που τὰ ἐδφα μέρη Περσίδος ἐξεπέμποντο. Καὶ πρὸς βασιλέα τὰ μήνυτρα ἐφθανον, καὶ βασιλεὺς

magis appropinquaret mari, eo altiori turgore alveo, loca de industria quæreantes fonti ejus viciniora versus Bolerum tendere, ubi quadam tenus vadosus ferebatur, ut eum illic pedibus transirent. Hoc qui circa tractus illos habitabant cognito, passim consternati deserebant domos, se suaque abdentes intra munitas arees, non alio quam matutæ fugæ præsidio tutos se futuros arbitrati a gravissimis malis, quæ ab horum nota crudelitate non immerito timerent. Ita nondum ullis vastata hostibus regio, vana trepidatione discursantium hue et illuc incolarum, eam præferebat speciem quasi cummaxime a pabulatoribus magni exercitus passim diriperetur.

53. Expugnatio Tricoccia a Persis.

Aliunde per Orientem, et maxime circa Νικαιam, malo sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque, præsertim ex quo soror imperatoris Maria, Muguliorum domina vocitata, Νικαιæ residens alto Atmanem despiciere supercilium visa est, accusaturam se illum apud Carmpanianem fidenter comminata. Nec minæ fuerunt vanæ: nam a compellato per Mariam Carmpanane triginta, ut fama fuit, armatorum millia ex interiori Perside versus Orientalem Romanæ limitem missa sunt. Cujus indicis rei mature ad imperatorem præmissis, studuit ille obviam venientibus mittere qui quam gratus sibi foret illorum adventus cuneti demonstrationibus benevolentie et xeniis magnificis testarentur. Sed nihil horum Atmanem terruit aut segniorem ad destinata exequenda redidit. Quin et aucto ex his impetu incumbere vehementius ad cœpta strenue perpetrandā videbatur. Itaque infestum exercitum Νικαιæ admovens agros primum circum undique astavit, vineis excedendis,

πέμπτων [P. 445] ἐπολυώρει: σφᾶς συχνοῖς καὶ με-
γαλοπρέπεσι φιλοτιμήμαστιν. Οὐδὲν δὲ ταῦτα νικάστε-
ρον τὸν Ἀτράν ἐποίουν καὶ περὶ τὰς πράξεις ὡσανεῖ
προμηθέστερον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον παρώτερον, ὥστε
καὶ Νικαῖα προσβάλλοντα ἔκσπαν μὲν ἀμπελῶνας,
ἀφανίζειν δὲ λήπει, καὶ τέλος προσβαλεῖν Τρικοκκεῖα
τὸν τὸν Νικαῖον ἐπιτειχίσαται, καὶ περικαθίσαντα
σὺν πλήθει παντὶ τῷ περὶ αὐτὸν τὸν Ηεροῦν πολλὰ
μὲν παθεῖν δὲ ἔκεινων ἀρειμαγίων δυτῶν καὶ μᾶλλον
ρυτήρων τόξων ἀρχῆθεν, τέλος δὲ τοὺς τάφους,
οἵ; ἐθάρρους, σταυροὺς ἀναγύσαντα καὶ πέτραις καὶ
δένθροις καὶ χώμασιν αὐτοὺς παρατήσασθαι, καὶ
φόνον μὲν πολὺν ἐξεργάσασθαι, ἐσυτῷ δὲ τὰ πιστὰ
δοῦναι, ὡς γε ἴώκει, πρὸς τὴν τὸν Τοχάρων, εἰ
ἐπιστῶσιν, ἐπιθεσιν. Θέρους δὲ ἦν ἀκμὴ, καὶ αἱ
μὲν τοῦ βασιλέως νῆσοι περὶ ποιὸν δέκα μετὰ τοῦ ἐπὶ^B
τοῦ στρατοῦ Μαρούλη πρὸς θάσον ἐξαπεστάλλοντο.

Καὶ γὰρ ἐπιστὰς τῇ νῆσῳ δυσὶ ναυσὶ πρότερον δὲ
τοῦ Μανουὴλ Ζαχαρίου πιστοπάτου τῇ βασιλεῖ θεοῦ
ἀνεψιδεῖς ἀπιστάτατος, καὶ πειρατοῦ τρόπου ἐπιχειρή-
σας, αἱρεῖ τὸ φρούριον. "Ο δῆ καὶ ἀνακτίσῃς ὡς

Α ἔχυρῷ ἐχρῆτο φρουρῷ, καὶ ἀπὸν διὰ τῶν οἰκείων
χατεῖχε. Καὶ διὰ ταῦτα βασιλεὺς ἐξαποστείλας τὸν
ἐπὶ τοῦ στρατοῦ σὺν ναυσὶ, προηγούμενον μὲν αὐτοῖς
τὴν ἐπὶ τὴν νῆσον προσεδρίαν ἐπανετίθετο, ἐφ' ὃ
καὶ τὸ φρούριον παραστήσασιντο, ἐπέσκηπτε δὲ πο-
λιωρεῖν καὶ πρὸς Αἴνον διὰ τοὺς Ἀμογαβάρους,
ἐπειὶ καὶ οἱ περὶ τὸν Τζιμῆν, ὡς ἐλέγομεν, ἐπὶ τὴν
Αἴνον γενόμενοι ἐπολιόρκουν καὶ ἐνεργέστερον ἐπ-
εχέρουν, ὥστε καὶ ἀνορύττειν ἐκ μέρους τάκεινης
Θέμεθλα, εἰ καὶ πέτρᾳ συμφύτῳ προσαράξαντες οὐκ
εἶχον ὅ τι καὶ πράττειν. Τέως δὲ καὶ οἱ ἔνδον, ἐνδε
τῶν τέχνην δρύττειν ἔχοντων προσφυγόντος ἐκείνοις,
ἄνωρυττον ἔνδοθεν ἀντικρὺ, καὶ προτερήσαντες
αἴρνης τὸ ἀνορυττόμενον προσάξαντες τοὺς ἔξωθεν
ἔκει συνέσχον καὶ ἐξηφάνισαν. Σιτηγείσθαι δὲ ἦνδελον,
ὅτι καὶ λιμοῦ ἐκινδύνευον γίνεσθαι παραγάλωμα.
"Οθεν καὶ μικράς τινας νῆσος ἐξετιμασάμενοι δὲ τὸ
πέραν κατηπειγον τῆς Μαρίτζης, ἐφ' ὑπερέκ τον Βολε-
ροῦ σιαρκοῦντο. Αἱ δὲ καὶ κατὰ Θάλασσαν ἐνε-
χόντες οἱ τοῦ ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὴν ἐπ' οὔτας
ἐπέσκευσαν διωξιν, λιχνευσάμενοι πρὸς τὸ θήραμα.

segetibus 638 corrumpendis; mox oppugnare ag-
greditur Tricocciam, arcem in Nicæam viciniam mu-
nitissimam et velut propugnaculum ejus civitatis.
Arta igitur id castrum, omnibus circum suis copiis
dispositis, obsidione cingit. Obtinebant eam arcem
præsidarii fortissimi et ex longo exercitatissimi
arquitæ; unde ab his summa vi repugnantibus
multa et gravia pati damna milites Atmanis conti-
git. Tamen hi trans omnia obstacula pergentes
usque ad fossam processerunt profundam et latam,
quæ obsessi magnopere fidebant. At eam Persæ,
decussatim connexis et trabibus super eam quasi
pontem suspendentes, tum petras desuper, arbores,
terræ cumulos et ruderum, mole ingenti devolven-
tes, coæquarunt tandem, et per illam sic constramat
insilientes in muros Tricocciam vi ceperunt, cæde
immani repertorum intus edita. Ea in munitione a
se instaurata et præsidio sibi fidissimorum præ-
valido insessa perfugium habere se tutum ac pa-
ratum adversus omnes casus belli, quod imminent
ipso diceretur a Tocharis suppetias Augusto ve-
niens, Atman creditit. Æstas porro erat sum-
ma; et imperatoris naues circiter decem, duce
illis præposito qui exercitu præfuerat, Marule,
Thasum versus jussæ solverunt. Causa mittendi
fuit, quod Manuel patri vel avunculi Zacharæ
imperio fideliissimi nepos ex fratre aut sorore per-
fidiosissimus, in eam paulo ante insulam piratæ
ritu dnabus navibus irrumptens, arcem in ea si-
tam occupaverat, denuoque diligentius munitam
ut jam suam habebat, absens quidem ipse, sed
vicaria sibi fidorum illie degenitum potestate re-
gens. Illos ut inde pelleret, et Imperio restitueret
injuste usurpatam insulam, quem nominavi, cum
exercitu navibus vectio imperator ducem misit. Ille,
ut erat jussus, exposito in Thasum milite, illic
immorans arcem amissam recuperare conabatur.

C funeral autem illi præterea imperatum 639 ut
Æsal arcis ab Amogabaris obsesse, quoad inde
posset, tutelæ prospiceret. Nam Tzimes cum suis,
ut nuper dicebamus, versus Ænum profecti eam
munitionem oppugnabant, omni ope subigere sal-
gentes, aideo ut cuniculus sub humum ductis ipsa
ejus penitus emoliri fundamenta contendenter. In
quo magnus illis occurrit labor, quod petram sub-
iūs perpetuam repererunt ferramentis hand facile
forabilem. Tamen cum incepit perseveranter
instando proveherent, opportune obsessis accidit
transfugere ad ipsos peritum quemdam subterra-
neorum istiusmodi molitorem operum, cuius suau-
ductuque contrarium et ipsi cuniculum ossidunt,
quo progressi usque ad hostes cœca illa progre-
dientes via nec opinato deprehensos intereinerunt,
labore ipsorum irrito redditio. Istud obsidentium
incommodum aggravabat penuria commeatuum, et
hinc metus ne fame perirent. Huic ut obviam malo
irent, navicularis expedient quibus in adversam Ma-
ritze amnis delati ripam e Bolero et agris circumcisitis
alimenta corradarent, eisdem postmodum scaphis in
castra ipsorum deportanda. Talem ipsos trajectum
administrantes foris conspicati nostrorum quidam
classiariorum, e mari fluminis alveum ingressi, ruunt
statim cupidi venatores in praedam risam; quam
ne caperent nihil eis magis quam nimia obstitit
aviditas. Si enim lentiō pedentim progressi re-
migio cymbas hostiles, quibus fluvium oblique se-
cautibus, quippe cum non adversum recta littus
sed aliud multo remotius peterent, longus erat per
animus cursus emetiendus, evehi a ripa, unde sol-
verant, paulo latius sivissent, deprehendissent uti-
que illas in medio, et nec opisantibus superven-
ientes, quasi retibus undique inevitabilibus con-
clusas, cum suis universas vectoribus in suam
potestatem redigissent, nisi si quæ nihil profuturo

Τάχ' ἂν καὶ κατηυστόχουν τῆς ἅγρας εἰς τέλος· εἰ A ἀποδράτος, οἱ δὲ περὶ τὸν Ὅμοφρότον ταττόμενοι τῶν λοιπῶν οὐδὲν ἐπιτίθεσι (μηδὲν γάρ αὐτὸν Ὅμοφρότον τὸ ὑπὸ τὸν Μπυριγέριον τάττεσθαι καταδέχεται).

B 18. Περὶ τῶν ἐπτά νεῶν τῶν μετὰ Γίδεων Ἀμογαβάροις ἐπιστασῶν.

Διὰ ταῦτα δὲ τοιοῦτος παρὰ Θεοδερίχου σύναμα μακραῖς ναυτιλίαις ἐπτά, ὡς ἡ φήμη εἶχεν, ἐξποστέλλεται. Οἱ δὲ τὸν [P. 447] τοῦ φηγῆς Σικελίας Ματέρχα Φαρέντα ταῦτα πράττειν ἐφῆμιζον. Οὐκ οὖτα δὲ εἰ Γίδας διν κατ' ὄνομα κρείττον τῶν υἱῶν τοῦ φηγῆς ὑπεκρίνετο, ὡς ἔξωθεν περιλαλεῖται τὸ τοιοῦτον δνομα κατά τι σέμνωμα μέγιστον. "Ομως μὲν οὖν ἐλένθοτος κάκείνου, οὐδὲν δὲν οἱ πάντες συνεφύνουν ὑπ' αὐτῷ τάττεσθαι, καὶ μάλιστα Ὅμοφρότος, ὑπερηφνῶν ὥλως καὶ μεγαλιζόμενος, εἰ χώρας ής αὐτὸς διεὶς σπάθης ἡρές, καὶ δυναστείαν ἐπέρρη παραχωρήῃ ἐξ ὑπογύνου φανέντες. Καὶ οὐ τῇ τῶν λοιπῶν βουλῇ συνυπῆγετο, ἀλλὰ καθ' αὐτὸν στρατηγεῖν ἤδουλετο. Πόστεις τὸν βασιλέα κατελάμβανον καὶ ὡς οὐδὲν αὐτὸς Γίδας εἴτε προσμενεῖ, οὐτως ἀσυμφώνως ἔχόντων Ἀμογαβάρων. Τέως, δόθεν διη, τοὺς περὶ Τζιμῆν κατεμάλασσεν ὁ κρατῶν μείζοις ή κατ' αὐτοὺς ὑποσχέσσει, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐφάπαξ ἀπυμφωνίαν ἔντεῦθεν συνίστα, καὶ τὰς καθ'

Ipsius effugio, in littus impacteret ulterius vectores suos in hostilem 640 exponerent regionem, certe peritos in loco infesto, unde regressus ipsis ad suos amne preealto interfluente prohiberetur. Præ-

C *propere igitur sese nostri ostendentes, et scaphas inseculi Amogabarorum nondum emensas dimidium spatium latitudinis alvel, eos impares resistendo coegerunt respicere unde solverant, et naviculis in ripam a suis insessam reflectendis saluti propriae consulero. Ita plerique isto sunt periculo defuncti, paucis duntaxat ipsorum et cymbis aliquot capti per nostros, qui homines quidem gladio, cymbas autem igne absumpsero. Inter haec Gidas quidam, e Theuderici dominantis in Sicilia fratre natus, missus a patre ad Amogabaros est eorum inter se, si posset fieri, conciliandorum gratia. Audierat scilicet Theudericus laborare dissensione civili Catalanorum res, dum supremum imperium partium plerique ipsorum deserunt Pharenit Tzimi. Nec pauci alii, Tzime ipso asseptiente, duellum exercitus totius attribuerunt Mpyrigerio, qui, ut superius diximus, abductus Genuam, inde nescio quomodo elapsus, rursum eo redierat. Diverse ab his eunctis sentiebant proprie subjecti Romofortio: hi enim duci suo præfecturam copiarum universam deserri aequum censabant, nec ipsi, nec Romofortius, suhici Mpyrigerio sustinentes.*

D 2). *De navibus septem cum Gida ad Amogabaros appulsiis.*

Eas se compositorum controversias Theudericus ratu, si aliquem a sua cognatione, cui nemo ipsorum parere recusaret, ad Amogabaros mittaret, Gidam hunc ad eos destinavit cum septem longis

navibus, vel, ut alii dicebant, Matercam Pharentem proprium filium, sive re vera hic venerit, sive Gidas, ut se Venerabilius titulo commendaret, se natum ε 641 Theuderico simulavit notamque filii regis istius sibi appellationem sumpsit. Utu est, opinio tunc quidem increbuit, fama late dissipante, adiectum his navibus regis Siculi filium. Cæterum spe ista sua Theudericus falsus est: nam ne hoc quidem ab eo missa subjicere se omnes Amogabari voluerunt. Contumacissime inter cæteros id rejetit Romofortius, sublatto renues supercilium, et glorianter disserens rem esse ne auditu quidem primo tolerabilem, quas ipse arcis ac regiones manu ac ferro quæsisisset propriis, alienæ hominis modo peregre appulsi obnoxie cedere potestati. Ergo vel si cuncti ad Siculum inclinarent cæteri, solum se haud acquieturum est superbe professus, nec concessurum ulli, quod et meritus et idoneus teneret ac tenere porro vellet, supremum in suas copias imperium. Horum inter Amogabaros rumor discidiorum perlatus ad Augustium non parvo ipsius solatio est. Nam et hinc intellexit non perstiturum in hisce partibus Gidam, tanta utique offenditum contumelia, et spem inde concepit in partes attrahendi proprias alienas istorum discordium inter se ducum Latinorum, si artibus eo ac promissis anniteretur. Ad id ergo se accingit, secundum talium industrialium ingenium illuc applicans, nihilque, ut solebat, sibi reliqui faciens ad summum conatum sustentanda consiliis et artificiis reipublicæ labanis, cui subvenire armis et manu requiret. Submisit itaque certos homines ad Tzimen, qui eum novis orientis quam magnificentissimis emullore præmisit ac quasi

τημῶν συνθεσίας τοιτων ὡς τὸ εἰκός ἀνέβαλλεν. "Οσον γάρ ήν τὸ ἀπὸ μεθόδου καὶ ξυνέσεως, οὐδέν οἱ καὶ ἐνελέλειπτο, βαθυσκέμμονι δύτι, εἰ καὶ δυνάμεσιν ἐνελέλειπτο, ἐπικλῖνεὶς δύσον γε καὶ ἐνεδέγετο τὰς τούτων ὀρμάς. "Οὐεν καὶ τὰ κατ' ἀνατολὴν οἶνον ἐς τριβάς ἐτίθει, ὡς αὐτίκα ἐφεξῆμενος τῶν ίδιων, ήν γε καὶ ἐπιεικῶς ὀρμήσεις. Τὰ δὲ κατὰ δύσιν καὶ λίαν ἐπολυώρει, ἔξανασπαν ἐφέμενος τὸ οἶνον κακὸν ἐγκόλπιον. Ταῦτη τοι καὶ Ἀτμᾶν ἐπὶ πλειστον ταῖς ἐλπίσιν ἀπαιωρούμενος, οὐδὲν ήν τῶν περὶ Νίκαιάν τε καὶ Πύθια καὶ πάντα μέχρι καὶ θαλάσσης, ἄπερ οὐ κατέσχεν.

κε'. Τὸ πρὸς τὸν πατριαρχοῦντα ἀποσταλέν τράμα παρὰ τῷρ ἀρχότων τῆς Ἐκκλησίας.

[P. 418] Οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας πρωτεύοντες, καὶ ὡς ἥδη προείπομεν, ὑφορώμενοι, οἱ δὲ ἐν οὐδενὶ λογιζόμενοι, καὶ οἱ ἔχοντες οἰκονομίας ταύτας ἀποστερούμενοι καὶ αὐτῶν ὅρφικῶν (ὅταν γάρ τις ἐν οὐδενὶ λογίζηται, καὶν ὅρφικον ἔχῃ, εἰς οὐδὲν αὐτῷ χρησιμεύει), ἄλλα καὶ τῶν προσόδων ἀποστερούμενοι, καὶ ὀνειδιζόμενοι ἀμέλειαν, καὶ καθ' ἕστητὰς μεθ' ἱματίων ἀπαντάν προσταττόμενοι, ἐπιμέ-

λειαν δὲ ζωῆς παρὰ τοῦ πατριαρχεύοντος οὐδὲ κατ' διαρ ἔχοντες, οὕτω γοῦν πάσχοντες τῷ βασιλεῖ προσανέφερον, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς προσόδου αὐτῶν. Οἱ δὲ βασιλεὺς οἶνον ἐπικαμψθεῖς, καὶ πατριάρχην μετακαλεσάμενος, εἰς κοινὴν τούτο τούτῳ σκέψιν θέμενος, ἐσκόπουν περὶ τούτου. Οἱ δὲ πατριάρχης τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν προεδάλλετο. Τέλος συντάξατο δύναν: ἀκάστῳ ἀνά δὲ τῶν νομισμάτων, ἀλλὰ δὲ ἀνά δοκτώ. Οἱ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν ἐλεγεν εἶναι: δίλιγον γάρ καὶ ταῦτα βιωτικοῖς. "Ομως τούτου γεγονότος οὐδὲν οὐδεὶς ἐλάμβανεν. "Αλλὰ καὶ ἀπὸ μέσου νυκτὸς ἐγγὺς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀπαντάν ἡναγκάζοντο, καὶ διὰ μέσου τῆς ὑμνιφθίας ὁμιλῆσαι μηδένα μηδενί, μήτε εἰς ἀριστερά κλίναι μήτε εἰς δεξιά, ἀλλὰ ἀκλινεῖς ἴστασθαι, καθὼς ὁ τῶν ιερῶν κανόνων βεβαιοὶ λόγος. Διὰ ταῦτα γοῦν ἀμελῶς εἶχον καὶ σπανίως ἀπήντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπεσχίζοντο. Οἱ δὲ πατριάρχης γραφάς ἀποστέλλων αὐτοῖς μετακαλεῖτο, καὶ μᾶλλον ἐλεγεν ἀναγνωσθῆναι ταύτας μέσον τῆς συνόδου τῶν ἡγουμάνων (μετὰ τούτων γάρ τὰς συνόδους ἐποίει) ὡς ἀηδῶν εὐλογα λέγων. "Αναγκαζόμενοι οὖν οἱ τῆς Ἐκκλησίας πρω-

Attalicis conditionibus tentarent. In quo sic rationes subducibant, reputans haud pœnitendam talem fore operam, vel si tractatus successu careret ad extremum. Presentem enim existare incepti fructum, quod sic soverentur similitates jam sibi suspectorum invicem et familes inter eos odiorum ventilarunt; qui nunc modus restaret unicus frangendi formidolosam illam, quandiu conspiraret utranchimis, et Roumanæ rei nunc prorsus exitiale gentis efferae potentiam. Huic negotio ita totum imperator annum advertit, ut quasi pepigisset cum Persis Orientalem irrumpentibus limitem certas inducias, nihil de illis interim coercendis cogitaret, reputans se postmodum facile recuperaturum quæ occupassent, ubi liber jam Latino 642 bello vel modicis illuc expeditionem suscipere copiæ. Curæ autem ipsius impendebantur omnes in communiscedam, si posset, rationem tumultuum tractus Occidui compendorum. Miro quin ardebat desiderio eximendi sibi velut e sinu propinquum et intime admotum malum. Quo Atman observato spebus elatus majoribus cunctas jam libere in partes grassationem extendit suam, eo successu ut nihil circa Nicæam et Pythia, nihil in universis inde ad mare usque patentibus tractibus prorsus esset non ab ipso occupatum.

33. Epistola missa ad patriarcham a primoribus Ecclesiæ.

Primores autem Ecclesiæ, alii, nisi superioris diximus, suspecti, alii nullo numero habiti, alii conationibus privati quas prius habuerant, ex quo ipsorum, quorum titulos gestabant, officiorum jactura sequebatur (ubi enim quis nullo numero habetur, et si obtineat officium, id nihil illi prodest), sed et redditibus privati, prætereaque objurgati ac laeterati *probris* quasi negligenter quæ agere debuerant, in-

deque severis edictis comparore cum vestibus ad celebrationes festorum jussi, vietus autem necessarii subministrationem a patriarcha ullam ne personum quidem habentes, hæc, inquam, patientes queretas de his suas ad Imperatorem detulerunt, in eo maxime insistentes, ut sui eis proventu unde possent vivere, redderentur. Talia impens audiens, velut miseratione inflexus quadam, abdicato patriarcha communem super his cum deliberationem instituit. Allegabat patriarcha, ne levatos restitueret ecclesiasticis redditus, difficultas communium temporum. Demum eo descendebat et dari unicuique ipsorum curaret alii sex, alii octo nummos, proportione habita differentium inter eos graduum digitatis. Ad quod contra excipiebat imperator nihil hoc esse: nam ne dignam quidem videri tam exiguum summam quæ vel secularibus offerretur: quanto minus sufficiat ecclesiastica? 643 Persistens nibilominus patriarcha in sententia offerri sacris hominibus pensiunculas istas jussi. Sed nemo eorum quidquam tale voluit accipere. Si istos nihil a priori levatos inopia, cogebat nihil seclus imperiosissimis mandatis patriarcha intempesta hora, paulo scilicet post noctem medium, somno abrupto in ecclesiam occursero, ibique tam severo silentio toto hymnodiae tempore persistare, si quemvis interim alteri quidquam insusurrasse propria acriter vindicando haberetur. Siare autem toto illo tempore jobebat immobiliter erectos, nunquam neque in sinistram neque in dexteram vel tantillum inclinato corpore. Sic enim aiebat a sacris canonibus præcipi. Hac illa tam aria constringi disciplina non ferentes, remittebant sese, ne raro conveniebant in ecclesiam, velutque pro abscessis a patriarchæ communione se gerebant. At eos illæ minacibus missis revocabat litteris, hasque ipsas

τεινούτες ἀποστέλλουσι· γράμμα τῷ πατριάρχῃ ἔχον Α καὶ βασιλεῦσι· καὶ ἀρχουσιν· Εχούτες ἐλευθερίαν ἐπὶ λέξως οὕτως· «Δικαίων ἡ τοῦ Θεοῦ Ἑκκλησία, παναγιώτατε δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, σὺν εὑρε θεαμούς καὶ τάξεις, ταύτας ἐφύλαττε μάρτρι σοῦ· καὶ οἱ κατὰ καιρὸν πατριαρχέουσαντες καὶ εἰς Ἑκατοντάς τῶν τοῦ κλήρου τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἑκκλησίας κατά τὸ στοιχοῦ τῆς ἀρετῆς [P. 449] καὶ τοῦ χρόνου βαθμὸν εὐρισκον. Ήμεῖς δὲ σμικρολογίαν καταγνωσθείμεν καὶ βαρυκάρδιοις ὀψειδισθείμεν, ὅτι ὀφέντες τὰ μείζω ζητεῖν ζητοῦμεν τὰ ἔλαττα καὶ οὐδὲν εἰς ψυχὴν χρησιμεύοντα. Οὐ ζητοῦμεν ἡμέτερα, δέσποτα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἑκκλησίας. Αὐτῇ τῇ τάξις τῆς Ἑκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου, ἢν ἡμεῖς εἰς τὸ ἀμριβές εἰδότες, ταύτῃ ἐνεγράσαμεν. Καὶ καθ' ἐκάστην ἄλλοι καὶ ἄλλοι προσήργυσαν καὶ προσεδέχοντο, οὐ μάταιοι· ξέντες καὶ φαῦλοι, ὅτι ἔξ νομισμάτων κατ' ἐνιστοῦν δουλεύειν ἀπίστησαν, εὐ μά τούς ιερούς θεσμούς, οὓς οἱ πατέρες παρέδοσαν ἀλλὰ τῇ κάριτος φυλαττόμενοι δυνάμει πάντες ἔκτινοι· καὶ πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς ἡσαν, καὶ διδάσκαλοι κοινοὶ καὶ φωτήρες τοῖς Ἑκκλησιαστικοῖς ἐμπρέκοντες ὅξιώμασι, τίμιοι

ad ignominiam illorum in medio cœtu praefectorum monasteriis (cum his enim suas eelebrabat synodos). Jubebat recitari, ostentanda per hunc modum fiducia irreprehensibilis suæ in tam aspero regimine recititudinis. Hujusmodi diu vexationibus primores Ecclesiæ fatigati epistolam tandem ad patriarcham mittunt his plane conscriptam verbis totidem: «Superiori tempore Dei Ecclesia, sanctissime domine et oecumenica patriarcha, non invenit has leges, neque ordinationes istas observavit usque ad te, sed qui pro tempore patriarchatum gerebant, et unusquisque clericorum sanctæ Dei Magnæ ecclesiæ, pro virtutis profectu prærogativam temporis et gradum ætati debitum reperiebant. Nos autem pusilanimitatis nimium querulae damnamur, et nobis exprobatur gravitas cordium, quod omittentes querere majora minora quaeramus et nihil ad animam utilia. Non quaerimus nostra, domine, sed quæ Dei sunt 644 et Ecclesiæ. Illic ordo est Ecclesiæ ac cleri; quem nos exacte scientes in eo consevimus, ad quem uti esse neverant tenendum et alii accessere aggregantes se nobis, eumque usu comprobabant, haudquaquam idcirco stulti et mali quod mercede sex nummorum toto anno servire abnuerent. Non, per sacras leges quas Patres tradiderunt: sed gratiae custoditi virtute omnes illi et patriarchæ et episcopi erant, et magistri communes, et luminaria ecclesiasticis, ornati dignitatibus, venerabiles imperatoribus et principibus, pleno ex vi possessæ potestatis jure prædicti constituendi pro libito de rebus et personis Ecclesiæ, cunctis ex eorum arbitrio pendentibus. Et qui variis temporibus præfuerunt Ecclesiæ, eos qui e clero essent, membra sua ipsorum reputabant. Nunc autem quid? forte obtendere volet quispiam difficultates presentium temporum, prout sæpe fecit sanctitas tua. Verum in Ro-

προηγουμένως, ως δὴ πετῶν γινομένων τῶν τῆς Ἑκκλησίας ἀπάντων. Καὶ οἱ κατὰ καιρούς τῆς Ἑκκλησίας προστατεύοντες τοὺς τοῦ κλήρου μέλη αὐτῶν ἐλογίζοντο. Νῦν δὲ ἀλλὰ τί; 'Ἄλλ' ἔχει τις προσάλλοσθαι τὴν τοῦ καιροῦ δυσκολίαν, ως καὶ πολλάκις ἡ ἀγιωτάνη σου. 'Άλλα μετά πάντων τῶν Πομαλῶν καὶ ἡμεῖς, καὶ ως Ἑκατοντα, ἐτυχεν ἔχων οὕτω καὶ ἡμεῖς· ἀλλὰ μόνοι ἡμεῖς δυστυχοῦμεν. Καὶ οὐχ ὅτι ἀπορεῖ ἡ Ἑκκλησία· ἀλλὰ καὶ εὐπορεῖ, ὅπον οἴδαμεν. 'Άλλ' ὅτι ἀπαυτούμονοι κατὰ Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἀπαντάνειν μεθ' ἱματισμῶν ἡμεῖς καὶ καθ' ἐκάστην σχολάζομεν καὶ οὐχ ἀμαρτάνομεν εἰς τοῦτο. 'Άλλ' ομως καὶ εἰς τοῦτο ἀπολογούμεθα. Οἴδαμεν γάρ τοὺς μεγίστους ἀνδράς ἐκείνους τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὧν καὶ τοὺς τόπους ἡμεῖς ἐρθάσαμεν, ὅτι οἶκοι ναοὺς ἔχοντες καὶ τερεῖς τὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν ἔξετέλουν, ἐσχάλαζον δὲ καὶ εἰς τὴν Ἑκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ως εἰχεν Ἑκατοντα δυνάμεως· τε καὶ πρόσιρέσσων. Αἱ δὲ ὑπηρεσίαις ἐκείνων αἱ τῶν ὀφικίων ἐκείνων ἡσαν ἐνέργειαι, τοῦ μὲν ως οἰκονόμου, τοῦ δὲ ως σακελλαρίου, τοῦ δὲ ως χαρτοφύλακος, καὶ

manorum omnium numero censemur nos quoque; et quo jure quave conditione quisque illorum est, ea et nos esse convenit. Atqui haud ita est. Nos enim soli miseri necessarii vicius inopis premimur. Neque hoc inde est quod egest Ecclesia: illa enim etiam abundat, quantum novimus. An id pati merito dicemur, quia requisiti quot Dominicis et festis præstio adesse cum vestibus, nos quotidie vacamus? Verum in hoc non peccamus. Excusationem quippe facti ejus asserimus idoneam. Scimus enim viros magnos, quorum in loca successimus, sacellæ demī habuiisse et sacerdo es qui saera pro ipsis ministeria et ordinis ipsorum officia peragerent. Inde ipsi vacabant prout vellent, convenientes in ecclesiam quando duxtaxat cuique videbatur, pro viribus et 645 affectu singulorum. Ministeria porro quæ obire per se ipsi publice deberent, officiorum quorum titulos gerebant, functiones erant, puta oecodiomii illius, hujus sacellarii, alterius chariophylacis aut custodis saere supellectilis, et sic de ceteris. Minrum igitur et novum est nos istarum dudum commissarum nobis curationum auctoramentis et exercitio privatos eogi jam ad alia quæ ad nos non pertinent ministeria. Nunc autem crebre illæ objurgatoria litteræ sanctitatis iuæ adiungunt nos ad minutias observatiunculas, quales a nobis olim pærvulis patres ad paedagogi scuticæ minis exprimebant. Atqui jam senuimus, majori ævi spatio in assidua Ecclesiæ Dei celebrandæ et frequentandæ perseverantia consumpto, assistendo quoties oportebat cum sacro vestitu publicis ritibus. Tamen ista inusitata nunc exigente a nobis sanctitate tua paremus, et faciemus non solum ob reverentiam paterni tui mandati, sed cura etiam honoris nostri et amore laudis ejus quæ talia præstantibus competit. Verum quidem est nos istam paululum interdum remisisse

σπευσφύλακος ἀλλου, καὶ καθεξῆς τῶν λοιπῶν. Ξένον σὸν εἰ ἔκεινων ἀφαιρεθέντες τὰ μὴ προσήκοντα ἀπαιτούμεθα. Τέως δὲ καὶ συχναὶ γραφαὶ τῆς ἀγιωσύνης σου εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσιν ημᾶς εἰς ὅπερ οἱ πατέρες ημῶν νηπιόθεν ημᾶς ἐδίδασαν καὶ οἱ παιδαγωγῆσαντες. Εἴτα δὲ καὶ πολυετῆς οὐτος χρόνος, καθ' ὃν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ προσεδρεύομεν καὶ σχολάζομεν μεθ' ἱερῶν ἐνδυμάτων. Ταῦτα ζητησάσης τῆς ἀγιωσύνης σου πράττομεν, οὐ τόσον δ' ἐντολὴν πατρικὴν δον καὶ ημῖν αὐτοῖς [P. 450] περιποιούμενοι τὴν τιμὴν. Ἀλλοθὲς δὲ ὅπ' ὅλιγον ημελήταμεν. Καὶ ή αὐτία οὐκ ἀφ' ημῶν. Ἐπειδὴ ἐπέστη ή ἀγιωσύνη σου, ὡςπερ ἀν μὴ εἶχε τῇ Ἐκκλησίᾳ κλῆρον, οὗτως ήδη πρὸς ημᾶς διατίθεσθαι, μὴ φροντίζων ημῶν τὸ σύνολον, μήτε μείζονος μήτε ἐλάττονος. Καὶ πρὸς τοιαύτην ἀκυρωρησίαν τὰ πολλὰ τῆς προσεδρίας κατημελήσαμεν, ὅτι οὐκ ὀφεψίκιον ἐνηργεῖτο, οὐδὲ ἄλλο τι, ἢ πρόσδοσος ή τιμῆς ή ζωῆς, ἔκειθεν ἐφαίνετο. Διὰ τοῦτο προσεδράμομεν εἰς τὸν κοινὸν εὐεργέτην ημῶν τὸν βασιλέα τὸν ἄγιον. Καὶ ὅπθεν ἐνεποδίσθη ἡ ἀπεκείθεν εὐεργεσία ὁ θεός οἶδεν. "Ορώς διετάξω διδόναι τὸ ημίσιο τῆς ρόγας. Καὶ διβασίες ὅλιγον εἰναι διέκρινεν. Ἀλλὰ τι κἄν τοῦτο γίνεται; "Η ἐν λόγῳ τινί ἐσμεν ή ἐν τιμῇ; "Οπόσην δὲ κακοπάθειαν ἔχομεν, ὁ Θεός

Α μαρτυρήσει καὶ οἱ ἑλοῦντες ημᾶς. Εἴτα τι ἔδοξε τῇ δημιουρῷ σου ημᾶς ἐπισκέψαθαι, καὶ τοῦτο μετὰ πικρίας; 'Ονειδιζόμεθα γάρ ὡς καιροσκοπιῶντες Μαρτίους καὶ Σεπτεμβρίους. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ δρυλλουμένη δύσις τὰ ἔξ οπέρπυρα ἥ καὶ δκτό. Αἱ αἱ, δίσποτα, τὶ πρὸς τοῦτα διανοεῖται τῇ δημιουρῷ σου; Θαύμα μὲ τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ εἰς ημᾶς διαπράττεται. "Οτε καιρὸς δύσεως, ή ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, ή βία καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦ καιροῦ. Καμέντωσαν, ταλαιπωρεῖτωσαν· κοινῇ γάρ ή δυσχέρεια. "Οτε δὲ καιρὸς δουλείας, ἀπαντεῖς ημᾶς οὕτως δουλείαν ὥσπερ εἰ εἶχομεν ἵκανως τῶν οἰκονομιῶν ημῶν. "Οταν δὲ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, πρῶτον ἀμετόπες ήδης καὶ ἀπροσήγορον λαμβάνομεν. Τέως δὲ εὐχὴ ἀνεθῆναι τῶν δυσχερῶν καὶ τὸν ἄγιον βασιλέα ημῶν. Καὶ τότε ἀναδραμούμεθα πρὸς τὸ θελον κράτος αὐτοῦ, καὶ ὅπερ ἀν νεύσῃ ή ἀγία ψυχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, τοῦτο καὶ γενίσται εἰ δὲ καὶ οὗτως δρίση δουλείειν ημᾶς, οἱ καταδεξάμενοι προσκυνήσουσιν. "Ημεῖς δὲ πλέον οὐκ ἔχομεν λέγειν πρὸς τὴν σὴν ἀγιότητα, εἰ μὴ δι τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ καὶ ἐγεννήθημεν καὶ ἐτράφημεν καὶ ἐγτρόσαμεν, καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάλιν μενοῦμεν καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ημῶν δουλεύσομεν. "Η δὲ σὴ ἀγιωσύνη οἶδεν ὅ τι ποιεῖ, διτι καὶ ἐὰν καὶ τι ἐναπολειψθεῖ

diligentiam, aliquoties ab his cessando. Sed causa ejus rei a nobis non est, nec nosīrē culpē imputanda. Est autem hæc. Ex quo præst̄ tua sanctitas, quasi non haberet Ecclesia clerum, sic te nobiscum ges̄isti, nullam plane curam ostendens aut rationem habens cujusquam nostrum, majoris aut minoris. Hæc prætermisso tuæ in nos providentiæ cessationem suasit nostrorum obsequiorum et remissionem assiduitatis iu ministrando nostræ pristinæ, quoniam neque ex usu officiū nobis ademptio quidqnam emolumenti percipimus, neque aliud undepiam subsidiū apparei, statim proveutus aut honorarii nomine, unde viam toleremus. Proprièt̄ hoc recurrimus ad communem benefactorem et dominum nostrum imperatorem sanctum: a quo autem impedita sit quam inde speraveramus beneficentia, Deus scit. **646**
Tamen præcepisti dari nobis dimidium pensionis. Quod imperator parum esse judicavit, merito sane: non enim per hoc tam exiguum in meliorem reponi conditionem possumus, aut gradui convenientem nostro recuperare dignitatē; quin nec a probro ī quo sumus ac despectu vindicari. Quanta autem ex iniuria extrema patiamur, testari Deus, qui novit, poterit, et quidam hominum, quibus contigit nostras serumnas intropiscere, non sine acri miserationis sensu. Deinde quid ita visum est sanctitati tuae animadvertere in nos, idque cum acerbitate? Exprobatur enim nobis quasi avide exspectemus Martios et Septembres. Et super his decantata largitione: sex Hyperpyra, vel etiam octo. Heu heu, domine, quid super his cogitat sanctitas tua? Mirum est, per veritatem, quod erga nos agit. Dua venit tempus statte largitionis, allegatur aut necessitas negotiorum

D ant vis aut difficultas temporis. Tum additur, pergent ergo conflictari, perdurent in miseria; communī quippe omnes ærumna premimur. Quando autem adest hora ministerii, tunc ita servitium a nobis exigis, quasi ejus auctoramenta et idoneas mercedes, solitas scilicet olim nobis subministrari pensiones, nunc cummaxime haberemus. Cum autem occurrimus in sacram adēm primum torvo vultu, obtutu truculento despiciuntur. Sed et præclare secum agi dominus ipse noster Augustus putaverit, si ei fronte forte amōniori excipi contingat. At vovemus nos quidem ac precamur liberari eum aut saltem levari quibus nunc premitur incommodis. Tunc enim recurremus iterum ad sacram ejus majestatem, et quidquid innuerit anima ejus sancta, illud flet. Vel si tam dura ut hactenus servire in posterum quoque nos conditione decreverit, qui hoc ita prescriptum admittent, insuper etiam adorabunt. De reliquo non habemus nunc quid amplius dicimus sanctitati tuae, nisi et in Dei Ecclesia **647** nos natos et educatos fuisse, in eadem etiam sensisse, porroque in ea permansuros usque ad finem, et quoad nostra facultas ac vires ferent, servituros. Tua vero sanctitas scit quid faciat. Nec ignorat, si quid nostrorum proventuum ab hostili adhuc vastatione immune permanerit, tanquam tumu colligi a procuratore iurium tuorum. Hoc autem num rēquum est? Ceterum hoc saltem oramus, ut quoniam quas scriptitas nobis censorias epistolas prelegi jubes in plena synodo, et fratres nostri præpositi monasteriorum suis comprobant suffragiis quaecunque sanctitati libet tua dicere de nobis, nostra hæc quoque reciteur epistola illis au-

ἡ τῶν ἡμετέρων οἰκονομιῶν ἀπὸ τῶν ἔχθρῶν, καὶ Α πνεύματος. Ταῦτα ἡμῖς βιασθέντες εἴπομεν, πλὴν αὐτὸν περισυνάγεται ὁ τῶν τῶν δικαίων ἔφαρος. Καὶ τοῦτο καλόν; Πλὴν δὲ τοῦτο μόνον παρακαλοῦμεν, διεὶς ἐπει τὰς σάς γραψάς τὰς πρὸς ἡμᾶς συνοδικῶς προστίττεις ἀναγινώσκεσθαι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν [P. 451] οἱ ἡγούμενοι ἐπιψήφιζόντας ἡμῖν τὰ ἀρεστὰ τῇ ἀγιωσύνῃ σου, ἵνα ἀναγινωσθῇ καὶ αὕτη ἡ γραφή ἡμῶν, καὶ δι τοῦ ἀν διακρίνωσιν ὡς Χριστιανοί. Καὶ ἄλλο πίδεις ἡμᾶς; δεινότερον, τὸ ἐπὶ τοσούτοις χρόνοις ἀπροσδιάστους διαμένειν ἡμᾶς. "Ἐδοξε τοῦτο ὅμιν, καὶ ἔστω. "Οπου ἡ ζημία πίπτει, δ συνετής αἰδεν. Τὸ δὲ καὶ τῶν προσδόδων τῶν ὄφρικῶν ἡμῶν στερεῖσθαις καὶ ἀπὸ λιμοῦ ἀποθνήσκειν, ποίος κανὼν τῆς Ἐκκλησίας ή ποία τῶν Πατέρων πρᾶξις ή ποία δικαιώματα δίδωσιν; "Ομως ἔστω καὶ τοῦτο. Πλὴν ἔνα μὴ αὐτοφόρται γεννώμεθα, τὰς τῶν Χριστιανῶν περιθρεζόμεθα θύρας καὶ ἀπαιτήσομεν, καὶ μολοθροὶ, οἷμοι! οἱ τῆς Ἐκκλησίας; τρόφιμοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν θυρῶν τραφησόμεθα, πλατεῖς τῷ στόματι ἰκτραγγόδουντες, ὡς εἰκός, τὰ ἡμέτερα. Παρακαλοῦμεν ἡσυχάζοντες. Καὶ μὴ ἐκ τῶν σῶν γραφῶν παρατρινόμεθα, καὶ ταῦτ' ἀδικούμενοι. Τέως δὲ δουλεύειν μὲν μέλλομεν κατὰ δύναμιν, τὸν δὲ μισθὸν ἡμῶν θαρροῦμεν ὡς, εἰ Θεὸς θέλοι, οὐκ ἀπολέσομεν, καὶ κάλαμον συντατριμένον κατέάγειν οὐκ ἀποκνεῖς καὶ τοῦ καιροῦ δριμύτερος γίνεσθαι. Ἐχρῆν δὲ οὐχ οὕτω τοῦ ἀγαθοῦ καὶ φιλανθρώπου πιστεύμενον

Α πνεύματος. Ταῦτα ἡμῖς βιασθέντες εἴπομεν, πλὴν ὡς Ἀριμαλοὶ καὶ ἐν Χριστῷ ἀπελεύθεροι, οὐ καταδουλούμενοι τὴν ἀλευθερίαν. Καίτοι γε Σευήρου καὶ Ἀντωνίνου ἀσεβῶν βασιλών ἀντιγραφαὶ καλῶς ἔχουσαι καὶ ἐπὶ τοῖς εὐσεβεστοῖς κατέχονται, ὡς μὴ ἀναγκάζεσθαι παρὰ δύναμιν τοὺς δούλους καὶ δικαιοῦσθαι πρὸς τὴν θεοῦ ὡς; ἐπ' Ἐκκλησίας ἴσταμένους δῆλους; ἐστηλωμένους εἶναι θεῷ δεῖ, μηδὲν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀναγκαῖα παρεμπέσοι χρεῖα, τὸ οἰονῦν ὄμιλοῦντας, καὶ τοῦτο ἐπρεπε καὶ ἡμῖν γίνεσθαι, δέσποτα; εἰ κατὰ μοναχοὺς καὶ ἡμεῖς, ὡς ἔκεινοι ἐκκλησιαζόμεθα, ὥστε μὴ καλῶς ἐπιφώσκειν τὴν ἡμέραν καὶ ἀπολύειν, μηδὲ τινας τῶν ἔξι προσαπαντέν. Νῦν δὲ ἐκ μεσονυκτίου ἐς μέσην Β τῆμέραν ἴσταμεθα, καὶ λαζ; καὶ πλῆθος καὶ κώδωνες, καὶ οὐκ ἔστι τὸ ἀνεργούμενον τὰν προσευχὴ, ἀλλ' ἔστι καὶ καλλιψυντα καὶ ἀναγινώσματα καὶ καθέδρα καὶ ἄνεσις διὰ μέσου, καθ' ἄλλους μὲν ἔξεστι καὶ λέγειν καὶ πράττειν τὸ παριστάμενον ὡς ἀναγκαῖον. Οὐδὲ γάρ καὶ ἡμεῖς ἄλλους τοὺς οἰκονόμους ἔχομεν, ὡς ἐντεῦθεν ἀποιομένους τραπέζαις ἐτοίμασις ἐργασθεῖσαι, ἀλλὰ τυχόν ἐκ διαλειμμάτων κατὰ τὸ εἰκός φροντίσομεν. [P. 452] Μή δύν κατὰ τὴν ὑψηλὴν ταῦτην δὲ καὶ μεγίστη καὶ τοὺς χθαναλούς ἡμᾶς καὶ βιωτικοὺς ἔχειν θέλει, καὶ εἰς κατάγνωσιν ἀμελεῖας τίθει τὰ τῆς ἀνάγκης. Ἄτονήσομεν γάρ, πίστευσον. Καὶ ἔτι μέλλωμεν ἐντεῦθεν κατακρ-

dientibus, et ea intellecta Judicium de causa nostra ferant, ea rectitudine quæ Christianos decet, nihil tribuentes præjudiciis aut acceptioni personarum. Aliud præterea pungit nos gravius, quod jam tot annis nulla cujusquam facta promotio est. Sic vobis visum est. Perferatur et hoc. Quo damnum ejus omissionis recidat, prudens quisvis intelligit. Privari autem nos proventibus nostrorum officiorum et fame emori, quis canon Ecclesiæ, quis usus Patrum, quæ justitia permittit? verum et istud quoque toleretur. Tamen ne nos trahi ipsi, quod non licet, mortis auctores simus, cursabimus mendicando circum Christianorum osia, misera pamis frusta conquirentes. Et nunc lurida mendicabula, eheu! olim alumni Ecclesiæ, sordidum victimum in ostiis Christianorum precario impetrare conabimur, hianti lamentantes ore summam infelicitatem nostram. Oramus autem ut in eo saltē miserrimo statu pacem ex te habeamus quiéscentes, nec tuis infestemur litteris, in cumulum tot aliarum, quibus opprimimur, 648 injuriarum. De cætero serviemus nos quidem quantum poterimus: mercedem vero nostram confidimus, si Deus voluerit, nos non amissuros, etiam si tu calamus contritum confringere non cuncteris, et isto hoc ipso ærumnosisimo tempore asperior nobis sis. Atqui non sic oportebat agere hominem qui credi dignus esset a bono et hominum amente instinctus spiritu. Hæc nos summa vi adacti diximus, nempe ut Romant et in Christo liberi, nec cujusquam obnoxiam respetui libertatem enuntiandi quæ sentimus retinen-

C tes. Enīm vero Severi et Antonini, gentilium licet imperatorum, præscripta extant bona et a Christianis quoque principibus ut salubria retenta, quibus velatur ne a servis opera supra vires exigatur, aut cujuscunq; sortis mancipia contendere cogantur ultra quam valent. Quæ autem istæ sunt quas alleges justificationes Dei, quibus scilicet ut obtemperes, a nobis exigitis ut stemus in ecclesia erecti, immobiles, instar columnæ desixi, nihil hiscantes ad nos invicem, quantumvis urgens cuiquam incederit necessitas verbum socio insusurrandi? Utrum et hoc decuit te nobis injungere, domine? Si legibus monachorum teneri nos æquum censes, sit ita sane; celebremus ergo quo illi ritu ecclesiasticas vigilias. Ubi primo diluculo dies cœperit D albescere, a choro dimittamus; neminem, dum preces nocturnas peragimus, sinamus externorum in templum ingredi. Nunc nobis a nocte media ad meridiem standum est, objectis oculis populi in concursu multitudinis excitæ tintinnabulorum sono. Nec vero quod tanto continuo spatio in ecclesia fit, oratio solū est. Sunt vices illic officiorum. Est quando modulatè cantantur quædam; est cum aliiquid audiendum pronuntiatur a lectore; est denique sedendi tempus; 649 est et inserta illic contentioni quædam remissio, per quam conceditur dici agique quod præsens forte usus poposcerit. Non enim nos alios a nobis ministros rerum familiarium habemus, quorum opera, ubi choro excesserimus, mensæ instructas domi reperiamus. Itaque subsecivis e ministerio tam longo particulas liberi temporis

νεούσι, πλέον μὴ ζητεῖτω ἡ ἀγιωτάνη σου εἰς ἑτοί. Α τὸ λοιπὸν στρατολογίαμεθα· τάστηγ δὲ τὴν πνευματικὴν στριτεῖαν, εἰ ὄργεσθε, πλὴν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς δυνάμειος, καὶ μὴ ἀναγκάστως οὕτω καὶ μετ' ἐπιταγμάτων μετέζηνεν πολλῷ γάρ ἐλλείπον πρὶς τὰς ἐπιταγὰς καὶ τὸ δυσήσθμενόν οἴδαμεν. "Η ὧς καταστάπεισιν ήδη τῇ τοιαύτῃ σφρατεῖᾳ καὶ ἀπότακτοις τὸ γράμμα δότε τὸ τῆς ἀφέσεως. Καν τι τάτε καὶ διδότε πρὸς σιτισμὸν, μὴ ὡς μισθίς λογιζέσθω, ὡς προσπατεῖσθαι μεγάλας καὶ τὰς δουλεῖας, οὐ κατὰ χρέαν τόσον, ὡς οἰόμεθα, ἢ καὶ ἐπήρειαν, ἀλλ' ὡς προϋπηργμένων πόνων τε καὶ καμάτων πολυχρονίων ἀντέκτισις. Πάντως δέ γε καὶ τὸ ἀπόλεμον γῆρας ἐν τοῖς τιμίοις διὰ τὰ φύλασσαντα. ε

B κς'. Πώς διῆλθον Ἀμογάδαροι καὶ σὺν Τούρκοις, καὶ πρὸς Κασάνδρειαν κατήγεντσαν.

[P. 453] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον εἰς δεξιὴν μετρίαν τῶν καταλαβουσῶν τοὺς τῆς Ἐκκλησίας

necessariæ euræ corporum recte impendimus. Ne igitur ad tuam istam institutionem vita austera, sublimis et longe humanum supergressæ modulum, nos humi repentes sæculares velis exigere per omnia; et cum severis istis judiciis causas nostras absentium expendes, ne prius nos condemnata negligentia, quam necessitatis rationem habueris. Sic enim tibi persuade: utemur et in posterum ut prius remissione necessaria, utcunque nos eo deinde nomine a te damnatum iri exspectemus. Itaque si tibi certum est deinceps ut hactenus infirmitati nihil compati, excere jam nunc mucronem censuræ judicialis in crimina nondum licet patrata; nec aliud querat tua sanctitas ad nos jam nunc damnandos ob ea quæ mox certo, quippe inevitabiliter, peccabimus. Pulcher ordo, bona oratio, honesta religio, nulla non bonarum rerum commendabilis est. Sed quid bæc nobis, vita sollicita ac egentis necessariis, fluctu agitatis, idcirco quod, sicut dixit Dominus, charitas refrixit? Quoad scapha natat adhuc nec depresso nec fracta, nautam et gubernatorem sanè convenit satagere conarique quantum valet ad salutem periclitantis asserendam. Ubi navem mare obruerit fluctibus, ubi jam vita ærumnis oppressa in profundum absorpta, stulta sit omnis contentio servare quod jam perit studentium. Quo malorum extrema nunc denique omnium inopia devenerimus, testabuntur luguria nostra funditus exinanita, e quibus reliquias ultimas absumptæ longa fame vel pauperiae supellectilis delaturi sancto nostro domino imperatori sumus, in specimen miseriæ infra quam nihil sit. At si quidem saera ejus majestas, intellecto ad quas simus incitas redacti, dignos qui patiamur talia, cunctis perpensis, nos judicaverit, acquiescemus animo, uteunque natura repugnante, **650** et sortem boni consulemus, quæ nobis obtigit, pessimam: nam qui vita et honore indigni Judicantur, iis neque mors recusanda est. Quodsi aliquid miseratus indulget nobis, gratias pri-

sum Deo, mox beneficæ principiis humanitati debitas reddemus. Summam dictorum in haec colligimus. Si nos ut Ecclesiæ filios participandæ maternæ hereditatis Ius habentes agnoscitis, curate sultis suppeditari necessaria nobis huic tolerandæ ac continuandæ, in quam dudum scripti sumus, spirituali militiae: sed et hujus necessarias functiones ne arbitraris aggravetis auctoritatis. Ne plus imponatis quam ferre possumus; ne imperiis nos acribus et dominante obterentes supercilio ingenuitatem conculcando deprimatis nostram in pudendam necessitatem mancipatus servilis. Etenim his quæ præstare nos paratos proflitemur, satis sciimus haudquam debita proportione responsura quæ dabuntur stipendia; ut his esse contenti debeat. Quodsi nostra uiri effectorum et ævo enervium jam militum in sacris hisce castris uti deinceps opera renuitis, eia igitur dimittite, cedo, libellum exauctorationis date, bonam emeritis repræsentate missionem. Si quid sic ablegatis unde victemus adjeceritis, non ut stipendium reputetur, ex quo ulterioris ministerii onus nobis præstandi, vobis exigendijus pendeat; unde titulum habere vos putatis iterum nobis acerbe injungendi servitū incongrua, non tam ad usum publicum, ut putamus, ullam quam ad nostram contumeliam perfidientia. Sed si quo abeuntis donativo prosequemini, sit id longorū grata quædam remuneratio laborum: nam et imbellē senium post vitam honorata militia expensam, clementi ducum judicio, dignum honorario censemur, recordatione certamīnum oīum exantatorum. D

36. Ut digressi sint Amogabari cum Turcis, et ad Casandream in se mutuo concurrerint.

Hæc describere operæ pretium est visum, ut essent vel exiguum specimen ærumnarum quas tunc ecclesiastici ab Athanasio patriarcha percerbas passi sunt. Nobis autem jam hic cursus in portu est, et laboreū alia nostrum vocant, historia,

πεων. Ἡμῖν δὲ πόνος ἄλλως εἰς τέλος τούς οὓς τῆς ἱστορίας λόγους. Πλὴν ἀλλ' εὐ-
θέντιν καὶ τὰ βελτίστα. Καὶ εἰ Θεὸς βραβεύει,
ἢ χεῖρος ἐφέξουμεν τοῦ μή προθύμως τὰ
κάλησεως καθόδον εὐποροῦμεν συντάττεσθαι.
ἢ εἰ συμφορᾶς μὲν ὑπέστημεν γράφειν
ινάτ., [P. 454] δεινάς δὲ καὶ τῷ κόσμῳ,
καὶ ἡμῖν, ἀποναρκοῦμεν δὲ εἰ Θεὸς δύοιη
καὶ ταῦτα τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῆς εἰς θεὸν
ἀπίδης καὶ πίστεως προσδοκῶντος τὰ
μηδὲ αὐτοῦ τὸ παράπονα ἐπινυστάζοντος,
ναῦδον ἀντιμαχούμενον πέρι, τὰ παγχάλεπα,
τεικῶς φημίζονται καὶ τὰ βελτίων, καὶ
ὧς ἔγγυς τρισμύριοι Τόχαροι πεμφθέντες
Χαρμπαντά μεγάλην, καὶ ὡς οὐκ ἥπιστ
ἀλήν ἐργάζεσθαι δροχονται τῶν Περσῶν,
ἵσσα φρούρια Ῥωμαίων ἐκλώκεσαν πρότε-
τη τὰ δυχρά τοῦ Ὀλύμπου παραβατῶνται.
ἢ δὲ Ἀμρογάδαροι ἀφέντες ἀ κατεῖχον, τὸν
περισταὶ Μαρίτζαν, ἐς δὲ τὰκε διελθόντες
εν, ὡς διὰ τα καὶ δύναντο, καὶ ὡς μὲν

bendam suscepimus, in finem destinando perducta. Verum, siquidem accin-
alias ad rerum gestarum narrationem
ptamus, et a divina benignitate, **651**
rantes fieri voti compotes, petimus sug-
felicius ac saltem minus luctuosum, hoc
enus obtigit, scriptioris argumentum. Et
hoc articulo rerum quedam in melius **C**
io publicae fortunæ. Quæ si contigerit,
ihemus manum, prompte occursum desic-
cantium ad provinciam semel utcunque
im mendandi memorie pro modulo facul-
te, quæ viderimus evenire non indigna-
sterorum. Illiberale quippe nec conse-
rit nos, postquam ultro tedium devora-
onsignandi monumentis illa tot exposita
e, mundo acerba, Romano imperio su-
bi huic nostræ et Ecclesie luctuosa,
a deinde, quando successerint, nolle nec
attingere. Vertat modo, qui facile po-
am hanc feralem, et conversione rotæ
eus tandem propitius reducat tempora:
tantes occurremus ad fausta posteritali;
; qualium non semper defuturam huic
m licet augurari ex perseveranti spe ac
inima imperatoris, cuius haud fractus
nimis et fidenter exspectat committan-
tis publicæ, et ei pro virili procurandæ
sistit, nusquam indormiens, sed toto
erosæ virtutis infestis contra ingruenti-
ans casibus. Sane hoc tempore quedam
a præteriorum satis leta sermonibus
tur. Nam hinc quidem triginta circiter
harorum a Charmpantane in auxilium
missa plane magnam, etiam supra quam
risimiliter potuerat, Persis per Asiam
is inferre trepidationem cœperant; qua

B Φαρίντα Τζιμῆς ἀπογονοὺς τοῖς ὅλοις, ὡσπερ τις
πλανῆτης καὶ αἰχμάλωτος αὐτομολεὶ τῷ δομεστίκῳ
πρὸς Σάνθειαν· δὲ καὶ μόλις γνωσθὲν περισώζεται.
Οἱ μέντοι γε παρὰ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ πεσόντας
προσέπεσον Ῥωμοφόρτω, καὶ οὗτοι πρὸς Θετταλίαν
ἀπῆρεν. Άλλὰ ταῦτα μὲν, διη Θεῷ φίλον, ἀγέσθω.

illi percorsi non solum se continebant a novis
incursionibus et oppugnationibus tentandis, sed
et multa loca prius invasa, et quotquot arces Ro-
manorum ante occupaverant, passim relinquebant,
sese intra Olympi monitis inaccessa lesqua, ario
transitu, et præruptis hinc inde munita rupibus,
recondentes. Ex Occidua vero continente Amoga-
bari nuntiabantur, dimisis quæ tenebant, Marit-
zam fluvium trajicere, animo per ulteriores illi
amni regiones recedendi, quam citissime possent,
in patrias ipsorum, ut quidem audiebatur, ut au-
tem ipsi dicebant, proposito invadendi urbem Atho-
siatam in monte cognomine Macedoniæ, si tamen
ipsis incruente penetrare **652** contingeret an-
gustias faucium per quas illuc necessarium est iter.
Ac talia quidem fama ferebantur. Ceterum illi
motis ab Άmo castris, Romofortis cum Turcis,
Mpyrigerius cum Pharenda Tzime, et Gidas, in-
fensi licet invicem, junctis nihilominus copiis,
communi comitatu Cassandream pervenerunt. Ubi
considentes, pro eo quo clam in sese mentuo arde-
bant odio, intenderunt animos machinandis in
sibi suspectos dolis, quoad in vim apertam disci-
dium erupit, commissis palam factionibus. Nam
Romofortis cum suis Turcis iram hostilevit, nec
ipsam bene dissimulatam, coquebat adversus Mpy-
rigerium, Pharendam, Tzime et Gidam; hiisque
vicissim haud satis tegebant voluntatem Romofor-
tum insidiis circumventum opprimendi. Quod hic
intelligens, alæ Martis spem credere atque an-
cipiti discrimine fraudum occultarum invadendo
palam prælio semel defungi duxit consilius.
Quod et illi e sententi asuccessit: plenam enim do-
adversariis, in eos irruens, victoriam retulit, adeo
ut Mpyrigerius quidem ea pugna eccliferit, Pha-
renda vero Tzimes primum ignominiose captus,
post a Romoforte liber dimissus, desperata summa

"Ἄγοιτο δὲ κατ' ἐπίδαι, χρηστάς, καὶ ὡς ἡ τοῦ Αἴτος μόνου πεντήκοντα, καθ' ὃν καιρὸν κατέβασιλες, χριστοῦντος ἔχει πεποίθησις. Ἡ μέντοι γε συνδῆται ἱστορία τῶν δεκατριῶν λόγων περιέχει χρόνους δέοντος.

rurum, ut erro et captiuus quispiam, ad domesticum prope Xantheam transfugerit; a quo ager agnitus servatur. Qui prælii carnificinæ superflue, ad partes Romosorti se adjunxerunt. Sicque ille cunctos sub se habens unus jam dux in Thessaliam movit. Verum haec qua Deo cordi fuerit ferantur. Utinam autem illi placeat secundum spes

nostras meliora sibi despondere orcas cuncta dirigere, ac quo vota et fiducia constans principis nostri dum incumbunt. Historia hæc universa tredecim librorum, annos complectitur uno minus quinquaginta, æquæva exacte Andronico imperatori: nam is quo illa designit tempore, pariter undequinquagesimum ætatis aget anum.

PETRI POSSINI E SOCIETATE JESU OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

AD

HISTORIAM RERUM AB ANDRONICO PALÆOLOGO SENIORE IN IMPERIO GESTARUM

LIBRI TRES.

I. GLOSSARIUM. — II. NOTÆ. — III. CHRONOLOGICUS.

LIBER PRIMUS.

GLOSSARIUM.

(Revocatur lector non ad columnas nostras, sed ad numeros grandiores in textu expressos.)

655 [P. 457] "Ἄγγωνες p. 544. Tolum ejus simile quod Medis olim familiare Xenophon in Cyri pædia παλατὸν appellavit, cum usurparent postea bellis contra Græcos aut alios populos Orientales Franci, ἄγγωνa ipsi vocabant; unde et res et nomen Græcis recentioribus innotuit. Non enim illud τὸ παλατὸν nostri hoc loco Pachymeris ad ultimam vetustissimam Græcia [P. 458] aut florentium Athenarum memoriam referendum est, sed

B ad saeculis aliquot anteriores Pachymerus Byzantium Græcie scriptores. Ex quibus et Suidas et Eustathius istiusmodi teli descriptionem hauserunt. Prior sic loquitur: "Ἄγγωνες ἐπιχώρια δόρατα παρὰ Φράγκοις. Quem, ut vides, Pachymeres descripsit, Francos tantum non memorans, quod Italois ibi ante nominatos iis synonymous diceret. Reversa enim a sacrarum praesertim expeditionum Terram sanctam temporibus Asiani Francor-

vocabulo tranmarinas omnes Europæ nationes A usurpat auctor in notione ab Hesychio observata, comprehendebant. Eustathius quoque ad Odyss. τ sub-initium : "Αγγον (lege "Αγγων) εἶδος δόρατος θρηγικοῦ οὐτε λίστα μιχροῦ, φασὶν, οὐτε μεγάλου, τὸ τὸ πλεῖστον σιδῆρῳ περιέχεται, οὐ κατὰ τὸ πτερὸν ἀνάρροντες σύγμονον ἔκεντο γάρ οὐσιόδηρον. *Angon species hastæ Francicæ neque nimis parvæ, ut aiunt, neque magnæ; quæ fere tota ferro comprehenditur, in hoc dissimilis memorato apud Lycophronem sibymno: hoc enim telum est totum ferreum.* Videatur auctor Etymologici existimare nomen hoc ab ἀχοντίζειν ductum, ut quoniam istiusmodi pila non longi manubrii non modo manu quassa vibrante hostem minus cominus admotum foderent, sed et habili brevitate ad jaculationem apta eminus in remotos mitterentur, ἄγγωνες dicta sint. Verba ejus scriptoris haec sunt : "Αγγωνες δοράτια οὐ λίστα σριχρὶ. **656** ἀλλ' οὐδὲ μεγάλα, ἀλλ' ὅσουν ἀκοντίζεσθαι δουτε δεῖτο. Sed vanum, opinor, sit querere originem vocabuli Francici in lingua Græca.

Άγρωτιδες p. 269. Casas rusticæ ac tuguriæ testa messorum manipulos in areis terentium, opinor, intelligit; quas a fundamentis avulsas eluvie, et quod fere tabulis ac materia constarent, torrente abruptas significat innatantes aquis, quoad impactæ mœnibus urbis allisu dissiparentur. Agi autem potissimum de temporariis tabernaculis circum areas frugibus plenas positis ad custodiā congestarum illic in moles frumenti spicarum, quas excuti et ex iis grauum secerni, opera mulitorum continenter dierum laborem exigente, oportebat, suadet temporis articulus sub extremum Augustum et adjuncta mentio ἐργῶν αἰζηνῶν ἀνδρῶν, operum juvenum virorum, hoc est valentium messorum. *Ἐργα* enim universim opera rustica circa fruges vocantur, extenso etiam ejus vocis significatu ad fructus ipsos istis laboribus paratos; quo sensu etiam Psal. cxxvii, 2, labores manuum suarum manducare homines, nempe agricultæ, dicuntur. Corroborat autem conjecturam, quod mox Pachymeres in membro periodi respondentē his verbis, αἰζηνῶν ἀνδρῶν ἐργα, subjungit τὰ δ' ἀφανιζοῦσι ταῖς προχώσεσι, disiecta et disperdita ista opera dicens cum molibus aut metis frumentariis, struibus videlicet aggestis manipulorum tritici ac frugum cæterarum, quæ solent per æstatem in areis exstare. Favet his conjecturis epitome in hunc locum Vaticana, quam vide recitatam in hoc glossario infra verbo προχώσεις. Quod huc pertinet, admoneo satis rarum videri vocabulum ἄγρωτιδες cum ω scriptum: nam vulgo ἄγρωτης *rusticus* scribitur. Sed fortasse noster ex usitato eadem notione verbo ἄγρωτης, crasi quadam, hanc vocem formaverit; aut etiam in mente habuerit et scriptio sua, ut interdum solet, inseruerit locum poete cuiusdam. Certe hæc cuncta, præserit vero αἰζηνῶν ἀνδρῶν ἐργα, poetici stylī saporem habent.

[P. 459] *Ἄδηριτος* p. 152. Vocem ἄδηριτον hic

dum ἀδηρίτῳ pro synonymis copulat ἀμαχον, ἀκαταμάχητον, invictum, ineluctabile. Quare verbum διψερον, quod mox subditur, nullum eorum elegantium significatum hic obtinet, quibus insignitur in plerisque disertorum operum libris, sed simpliciter sonat ferebant.

Ἄλλαγαι, p. 496. Τοῦτον βασιλεὺς μετ' εὔμενίας δέχεται καὶ ἀλλαγὴς ἀγάλλει. Π. vero 498, de Myrigerio sic scribit : Καὶ ἐκυδνοῦστο ταῖς συχναῖς ἀλλαγαῖς. Hesychius ἀλλαγὴν exponit ἀμοιβήν, sed eam generalem notionem his nosiri locis haud quadrare nemo non videt. Multo minus contentus quispiam esse possit ea quam Eustathius παρεκβολαῖς ad Iliad. ε, p. 531 ed. Rom. B annotat his verbis : Αἱ δὲ ιστορίαι σταθμοὺς οἴδοται λέγειν καὶ τὰς ὡρισμένας, εἰτ' οὖν τεταγμένας, ἐνδίους **657** ἀναπαύλας τοῖς εἴτε Ιππεῦσιν εἴτε πεζοδρόμοις, ἃς καὶ ἀλλαγὴς ἐλεγόν τινες. In quam sententiam duo Meursius testimonia allegat, alterum Basilicon Eclog. 58 : Εάν τις παρελάσῃ μίαν γοῦν ἀλλαγὴν, τὸ τετραπλάσιον τῆς τοῦ ζώου τιμῆς διδότω, alterum e glossis veteribus, σταθμὸς ζώου δρομικῶν (forte legendum σταθμὸς ζώων δρομικῶν) δὲ λέγεται νῦν ἀλλαγὴ. Verum nihil hinc elicio quod declarationi duorum quæ proposui locorum sufficiat. Reperio ἀλλαγὰς præterea vestes dici speciosiores, ornatus potius in festo aut pompa quam necessitatis aut usus civilis gratia sumi solitas. Codinus, lib. De offic. c. 10, n. 7 : Ἐπειτα δὲ πατριάρχης, μᾶλλον δὲ οἱ πατριάρχαι, εἰ παρόντες εἰσιν, ἐνδεδυμένοι τὰς ἀλλαγὰς αὐτῶν. Agit de pompa diei Palmarum. Vestes quoque imperatori eadem solemnitate usitatas, n. 3, vocaverat ἀλλαγατα, uti et n. 4 vestimenta τῶν ἀρχόντων principum aut præcipuorum magistratuos, apparere cæremonia tali splendido habitu ex more debentium, ἀλλάγματα pariter dixerat. Videatur hæc appellatio derivata e sacris Litteris, ubi vestimenta quædam insigniora comparata potius ad speciem quam ad vulgarem usum πνεύματα verbo τὸ πνεῦμα dicuntur, IV Reg. v, 5 et 22. Isaiae vero iii, 22, et Zacharie item iii, 4, vocantur πνεύματα, ad quæ omnia loca Hieronymus mutatoria interpretatur. Duobus vero prioribus locis septuaginta seniores ἀλλασσομένας στολὰς pro πνεύμα reddeunt : Genesis vero xlvi, 22 (de quo loco mox agemus) ἀξαλλασσομένας στολάς. Hæc nos movent ut initio propositi historici nostri locis munera pretiosarum vestium ab Andronico honorandis hospitibus impensa dici ἀλλαγὰς putemus. Sane perantiquus mos principum charos advenas donativo splendidarum vestium demerendi, jam inde a Josephi Aegyptio præpositi temporibus est celeber. Ille quippe loco modo memorato Genes. xlvi, 22, dum se agnoscedum fratris præbuit, singulis eorum (verba sunt sancti Hieronymi Vulgate auctoris) profetri jussit binas stolas. Benjamin vero (utique germano præ ceteris dilecto) dedit trecentos επ-

genteos cum quinque stolis optimis. In historia quo-
que Augusta Romanos imperatores munerari soli-
tos pretiosis vestibus quos vellent honorare, de
Alexandro Severo refertur a Lampridio, de Probo
a Flavio Vopisco. Quem olim morem in aula Con-
stantinopolitana Orientalium Cæsarum viguisse,
præterquam hi Pachymeris loci indicant, etiam
potest intelligi ex consuetudine Turcarum illuc ho-
die regnantium; quos in admissionibus legatorum
insigniumve personarum donativis talibus *vesta-
rum*, ut vulgo vocant, passim uti compertum est.
Et Andream igitur et Mpyrigerum Pachymeres,
dum ἀλλαγαῖς ab Andronico honoratos scribit, si-
gnificai donis pretiosarum et speciosarum vestium
non semel cultos. Hac hactenus scripseram, quando
forte in locum incidi paraphrastis Vaticani quo
declaratur ipsum in eadem mecam de potestate
vocis ἀλλαγῆ sententia fuisse, siquidem is illa
verba Pachymeris **658** p. 542, Τοῦ μὲν νεω-
άρχοις τὰ τῶν ἀναδολῶν, ὡς εἰχον, πρὸς βασ-
ίλιας [P. 460] φιλοτιμότερον μετημφάστο, sic ex-
primit: Οἱ ναύαρχοι Γεννουΐται τιμῶνται πάρ-
του βασιλίων; ἀλλαγαῖς ἥματιν λαμπρῶν. Ita ille;
in quibus non temere suspicor vocem quidem ip-
sum ἀλλαγῶν ex hisce quæ modo tractamus Pachy-
meris locis accepisse, quid autem ea suo judicio
valeret, demonstrare studuisse adjunctione ad
illam exegistica ἥματιν λαμπρῶν. Non omittatur
ad extreum, hinc fortasse originationem duci
plausibiliorum posse vocabuli ἀλλαγῶν ea quam
priori nostro Glossario hæsitabundi proponeba-
mus. Quid si enim ἀλλαγῆ putemus dicta fuisse
collegia seu corpora militum ἀλλαγῆ simili, hoc
est veste, nentium? quæ communio facile coale-
scere inter ejusdem nationis armatos potuit. Certe
id convenisse proprio præsertim imperatoris Ἀλλα-
γῆ nominatim ab Acropolita memorato, sive τάξει,
quam idem vocem pro illius alterius synonyma po-
nit, verisimillime cogitabitur ex usu quoque ho-
Gienno distinguendi certi genere coloris, insignis
habitus aut peculiaris chlamydis certos ordines
militum, principi nomine ipso ac singulari delectu
addictorum. Post hæc omnia scripta animadver-
tendum alium hoc pertinentem nostri auctoris,
quem vide p. 81.

Ἀλληλερθετα, p. 93. Ita optime omnium Bar-
berinus codex, cum Allatianus ἀληθενδεκτὰ scri-
bat, Vaticanus autem ἀληθενδοτὰ, ille vitiosius,
hic propinquius vero. Notum est δεῖν vincut et
nexum sonare, a δέω *ligo*. Est ergo ἀληθένδετον
invicem *nexus*, ut sit ισοδύναμον τῷ ἀληθέ-
νδοκα mox posito, apertissima notione ad loci sen-
tentiam, ut lector oeniat statim cernet.

Ἀμαγελρευτοι p. 88. Qui vocarentur hoc loco
ἀμαγελρευτοι cum foret divinare necessarium in
silentio scriptorum, non occurrit quod verisimili-
ius dicere quam quod in interpretatione posui,
sic nempe vocatos eos qui posquam in aliqua
parte ministerii aut præfecturæ coquinæ Palatinæ

A diurnam probassent operam, inde emeriti pro-
movebantur in speciosiora officia, ut hic Nicolaus
ad episcopatum, quanquam ne ἀρέσως manus e
culina sordidas ad aras ferret, professione prius
monastica purgatus videri potuit, nomen ex ea
sumptum, Neophyti, cathedræ Presbiteri honestius
inferens. Etsi autem in Græcis originibus culina
hic Palatinæ nulla indicatio est, res tamen ipsa
prudenti conjecturam suggestit, talem intelligi
oportere, hoc ipso quod culina memoratur. Nam
id per se tam vile ministerium nisi e principali
domo splendoris aliud accipiat, obsoletius obscu-
riusque per se sit quam ut in scripto publico re-
cite ostentetur. Præterquam favorem principum,
sine quo iste Neophytus non promoveretur in
episcopatum urbis illustris, primum aestimatu est
non alia gratia huic aspirasse quam ex commen-
datione intimi ministerii olim regnantiibus im-
pensi. Congruit autem analogia, ut missionem
659 nactus bonam a coquinariis imperatori ex-
hibendis obsequiis sic ἀμαγελρευτος vocetur, ut
δοτράτευτος dicitur qui bonam a militia missionem
emeruit.

[P. 461] *Ἀμογάδαροι*, p. 593. Hæc prima quod
meminerim in hac historia mentio est Amoga-
barorum, quos alibi noster, nempe p. 416, sic di-
ctos putat quod originem trahent ex Avariis
sive Avaribus, Borealibus videlicet Asiae populis
circa Caucasum sedes habentibus. Sed ea histo-
rici suspicio est plane inverisimilis: quid enim
Avaribus Hamaxobii ex Scythico genere eam
hisce Catelanis esse commune potuit ex Sicilia
profectis, quo prius ex Hispania transierant? plau-
sibilius hi nomen duxisse videri poterant a pro-
montorio Tarragonensis Hispaniae, quod Ptole-
maeus Αὔραρον *Aurum* vocatum scribit. Reperi-
apud Marianam, l. xii, c. 17, *De rebus Hispæis*,
Almogaraves illuc appellatos veteranos milites e
gente Maurica. Horum multos admistos Catelanis
subsilio missos Friderico bellum in Sicilia gerenti
a fratre ipsius rege Aragonie arbitror, et hos bello
Siculo pace facta terminato, duce Rogerio Brun-
dusino, quem noster Rontzerium vocat, Constanti-
nopolim venisse. Itaque pari licentia qua Fride-
ricum in Thenderichum, Rogerium in Rontze-
rium, Pachymeres deformat, etiam in *Amogabar*is
balbutierit, sic eos pro *Almogaravis* nominans.

Habet ea vox haud dubium linguæ Arabicæ Mauris
familiaris characterem. Itaque placet, quam sir
pereruditus mihique amicissimus Dominicus Ma-
grios e patri Melitensis idiomaticis usu et domestica
notitia suggestit, originatio vocis hujus. Ait is
Africanos *Algharbi* Melitæ vocari, quod vocabulum
Occidentales sonat, quoniam ab Occasu Melita
Africam respicit. Inseritur autem inter primam et
secundam syllabam vocabuli *Algharbi* particula non
Latinae præpositioni *ex* æquivalens, quoties desi-
gnare opus est aliquem ex Africa sive alia regione
Occidua profectum: talis enim illuc *Almogharti*

dicitur, hoc est qui ex Africa sive Occiduo tractu venerit. Nec est incredibile ex etymo ejusmodi in Hispania quoque nomen istud inolevisse : nam Mauros omnes certum est ex Africa trajecisse in Iberiam, et ex his Occidui partibus in cæteras dominatum extendisse, unde isthic quoque recte *Almogharbi* dici potuerint, aut vocabulo in popularem sonum detorto *Almogabari* seu, prout Mariana scribit, *Almogaraves*, Mauri milites ex Africa et Occidui tractibus venientes. Postquam hæc scripseram, vidi quæ Petrus d'Outremannus noster, in notis ad c. 3 libri sui de excidio Græcorum, circa vocem *Amogabari* tradit. Ea nihil mutandum in iis quæ supra posui suadent. Indicandum tamen locum putavi studioso lectori, ut eo, si ipsi videbitur, adito, eligat ex omnibus pro arbitrio quæ magis probaverit.

'Αμφιδρόμια, p. 282. Οὐδὲ γὰρ εἰκὸς — καὶ εὐλογεῖν. Perobscorum de more auctoris hunc locum, qui Græca **660** inspicet, reperiet, ni fallor. Mihi quidem haud parum negotii dedit, quoad omnibus pensatis quam interpretatione exprimit exsculpsi sententiam. Cæterum ἀρχαιολογia hic notanda in verbo ἀμφιδρόμια quod noster ex suo mutuatur Hesychio, sic scribente : 'Αμφιδρόμια τὴν ἡμέρα ἀγομένη τοῖς παιδίοις, ἐν δὲ βρέφος περὶ τὴν ἑστίαν τρέχοντες κύκλῳ, καὶ ἐπετίθεσαν (forte corrigendum καὶ ἐπετίθεσυ) αὐτῷ δυομά δις ὅπλων οἰκείων καὶ φίλων δῶρα ἐπέμπνετο. Paulo distinctius Suidas, qui nomen hoc singulare seminimum facit : 'Αμφιδρομία, inquit, ἦν πέμπτην διηγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν, ἐν δὲ ἀποκαθαίρονται: τὰς χεῖρας αἱ συναψάμεναι τῆς μαύρως, τὸ βρέφος περιφέρουσι τὴν ἑστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολύποδας καὶ σηπίας, τῇ δεκάτῃ καὶ τοῦνομα τίθενται. Hoc est : *Amphidromia*, quam diem celebrant quintam a natis infantibus, qua purgant manus quæ obstetricationi operam dederunt, infantem circum focum gestant currentes, et dona mittunt propinqui, polypodas plerumque ac sepias; decima vero nomen imponunt. Ex his appetet cærimoniam veterem aptare studuisse Christianis ritibus Pachymerem : et forte is voluit isto verbo baptissimi panegyrim [P. 462] exprimere. Ego tamen conjecturæ docti lectoris divinationem istiusmodi relinquens, satis babui quintam ab ortu diem exprimere, quotam voce ἀμφιδρόμια, cui synonyme consonant τὰ ἀμφιδρόμια, designari Suidam retuli docentem.

'Αράτωρος, p. 537. Vocis ἀνάγωγος quæ hic usurpatur notio repetenda eī Hesychio est, apud quem legimus : 'Ανάγωγος; ὑδριστής, δ μὴ τῆς δεούσης ἀγωγῆς τετυχηκὼς.

'Αναξαγόρεια χρήματα, p. 450. Πάντα δ' ἀνέτρεπον καὶ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀχρίσιαν, κατὰ τὰ 'Αναξαγόρεια χρήματα. Sic duo codi, optimi concorditer B et A. Vaticanus interpolator, pro suo more obscura transiliendi, sic

tantum habet : Καὶ πάντα ἀνέτρεπον καὶ συνέχεον διὰ τὴν νομιζομένην ἀχρίσιαν. Habuit autem in animo hæc scribens Pachymeres initium celebris operis ab Anaxagora de rerum natura scripti, recitatum a Diogene Laertio in ejus Vita his verbis : Πάντα χρήματα ἦν ὁμοῦ· εἴτα νοῦ; ἐλθόν αὐτὰ διεκόσμησε. *Omnes res erant simul; deinde mens veniens ipsas ornata dispositus.*

Ἀποσκηπτω. Hujus quoque nusquam alibi a tot diligentissimis vocabulorum collectoribus reperti verbi aliquam in hoc minus obviorum censu fieri mentionem æquum est; cujus præteritum infinitivi passivi nostri usurpat dum sic scribit, p. 269 : Μή τῆς φορᾶς; ληγούτης πρὶν δὲ ἀπεσκεψθεται τῷ τελεῖ τῆς πόλεως. Non cessante impetu priusquam illiderentur muro civitatis. Agit de easis rusticorum eluvione avulsis et torrente abreptis. Quod verbum vulgo scribitur σκηπτω, alias per i scribi solitum, non obscura vestigia supersunt in vocibus inde derivatis, σκίπων, quam Hesychius exponit ράχητρα, ράδος, et σκίπων, quam jam **661** olim Latini arripuerunt, scipionem baculum dicentes. Quin et ipsum, sed ἐπενθέσαι τοῦ μ αὐτοῦ reperitur verbum σκίμπτω Hesychio saepius memoratum : nam apud hunc legitur αἰμπται, σκίμπται, χαλεπάνεται, ἔρεδεται, ἐπιπίπται, et σκίμψαι ἐμπαγῆναι, ἐμπελασθῆναι, denique ut alia omittant, σκιμφθῆ, ἐγγίσει, προσπελάσει. Bene habet, dicet aliquis : sed τὸ ἀπὸ τῷ σκιμπτεσθαι præpositum significationem in contrarium vertit. Huic ego sic occurro ut ultra constiteat plerumque στεργήτικὸν esse τὸ ἀπὸ in compositione verborum aut nominum. Sic ἀπανθεῖται deflorescere, ἀπάξιο; indignus, ac similia passiu olvia sexcenta. In quibus juvat obiter memorare vocem ἀπαρτικός elegantissime compositam ab auct ore pulcherrimi epigrammati ab eruditissimo Octavio Falconero descripti e basi marmorea nuper effossa et cum notis ejusdem doctissimis editi. Sustinebat olim ea basis signum Ἀesculapii, representans illum ut infantem recens natum. Unde primum distichon sic habet :

Tὸν παιδὸς καλλισταν εἰκὼ τάνδε θεοῖο
Παιάνος κούρου ματρὸς ἀπαρτικόν.

'Αρτιτόκον, hoc est *recens enixam*, *Æsculapii* modo nati genitricem vere appellare Nicomedes epigrammati scriptor non potuit, quoniam eam sciebat nunquam peperisse, ulique non ignorans vulgarissimam et constantissime creditam fabulam, qua quæcumque tandem fuerit mater *Æsculapii* (nam alii Coronide, Arsinoe alii natum autumant), prius mortua quam pareret asseritur, ex illius vero statim execio utero vivum puerum *Æsculapium* extractum. Quare is merita vocatur χούρος. ματρὸς ἀπαρτικόν filius matris non puerpera, quippe quæ illum duntaxat [P. 463] alvo conceperit et formaverit, enixa in lucem nunquam fuerit, morte partum præoccupante. Inest ergo sine dubia in compositione vis negandi τῷ ἀπὸ; neid non semper

Nam ad v. 775 *Iliadis* β, ubi legitur de Achille κεῖται ἀπομνησας, sic annotat Eustathius : 'Ἐν μὲν τοῖς δέδης ἀπομνησαι τὸν Ἀχιλλέα ὁ ποιητής ἐρεῖ, τουτόστιν ἀποθέσθαι τὴν μῆνιν' ἐντοῦθα δὲ εἰπὼν ὅτι ἐν νήσοις ξεκίται ἀπομνησας Ἀγαμέμνονι, τὴν ἐπιμονὴν δηλοῖ τῆς μῆνιδος. Κεῖται γάρ της ἀπό πρόθεσις ἀργή, ὡς καὶ δε τις λέγει ἀπομνημονεύειν χάριτος, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀπομνημόνευμα. Οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀπαντάν τιναφορον πρὸς τὸ ἀνταῦ. In consequentibus dicet poeta Achillem ἀπομνησας, hoc est deposuisse iram. Hic vero dicens quod is in navibus jacuerit ἀπομνησα; Agamemnoni, perseverantiam irae significat. Praepositio enim ἀπό hic otiosajacet, sicut et quando quis dicit ἀπομνημονεύειν χάριτος recordari se gratias; unde est et nomen ἀπομνημόνευμα. Ejusdem formæ ac notionis verbum ἀπαντάν, occurrere, idem valens ac simplex ἀντάν, etc. Doctrinam hujus magistri ad rem ego meam conferens aio in hoc nostro verbo ἀποσχίμπτεσθαι τὸ ἀπό vacare, et idem valere compositum ac simplex, σκέψτειν καὶ ἀποσχίμπτειν, nisi si quam maioris **662** impetus emphasis compositio adjiciat, ut cum σκέψτεσθαι sit solum ἐπιπλεύτειν, incidere, ἀποσχίμπτεσθαι sit vehementer incidere, hoc est, ut verimus, illidi.

'Αρματοφυλάκιον, p. 135. 'Ἐν τῷ πάλαι ἀρματοφυλακίῳ. Nimirum in veteri armamentario: Unde confirmantur quæ in Glossario priori de notione vocis ἄρματα apud Graecos posteriores notavimus; quibus addo testimonium veterum Glossarum Juris, ubi legitur : "Αρμα πάρ" Ἐλλησι μὲν τὸ ζεῦγος βοῶν, πάρᾳ δὲ Πωμαλοῖς τὴν καρούχαν σημαῖνει καὶ ὄπλον.

Αὐγουστεώρος αὐλαῖ, p. 196. Agit de cursu multitudinis ingentis quæ forum aut plateam prepykeo templi S. Sophiae contiguam impleverat studio visendæ ceremoniæ inaugurationis Michaelis a patre Andronico in imperii collegam assumendi, et solemniter coronandi. A congregata tali occasione turba confertam stipatis corporibus et se arte comprimentibus suis sit Auggousteōnōs αὐλαῖ, quod utrumque vocabulum declarandum est. Incipiamus a priori. Non videtur dubium quin Auggousteōnōs forum sit idem quod Codinus Παρεκθολαῖς περὶ τῶν πατρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως docet vocatum suis Auggousteōnōs a Constantino, cum antea στρατηγίῳ diceretur. Verba Codini sunt : ἐν τῷ στρατηγίῳ λεγομένῳ φόρῳ, ἵνθι ποτὲ εἰ στρατηγοῦντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἀπεδέχοντο, ἕατὸν εἴπι λεθίνης ἀνέγραψε στήλης..... καὶ τὸν τόπον ἐκάλεσεν Αύγουσταν. In foro strategio dicto, ubi militares magistratus suos honores accipiebant, suam ipsius statuam lapidea columnæ imposuit..... et locum Augusteum nominavit. Ita Codinus juxta editionem Georgii Douzæ anno 1596. Alter tamē eundem, ut apparet, locum Meursius. [P. 464] recitat, verbo γουστεον, ex Codini Originibus Constantinopolis referens forum istud Auggousteōnōs

A denominatum, cum antea γουστεον vocaretur, hoc est ὄφοπλον. De foro eodem hæc habet Procopius, l. 1, *De aedificiis*, c. 2 : 'Ἄγορά τις ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἐτύγχανεν οὖσα, καλοῦστι δὲ Αὔγουσταν τὴν ἀγορὰν οἱ Βυζάντιοι. Hoc est ex interpretatione Maltrei : *Pro curia forum est, dictum Byzantii Augusteum*. Fuisse hoc forum, quod Pachymeris narratio exigit, prope templum S. Sophiae, suadetur ex iis quæ scribit Petrus Gillius de Topogr. Constantin. l. II, c. 17, his verbis : *Procopius forum quod Constantinopolitani Augusteum nominant, declarat ante regias sítum fuisse columnis circumdataum. Nunc nomen non modo amisit, sed ne forum quidem exstat, totum sere exaedificatum. Regiae dudum deletas sunt. Fuisse tamen Augusteum ubi nunc cernitur aqua* **663** *saliens, non longe a Sophiae angulo ad Occasum vergente, assequor ex stylobata paulo ante extante columna Justiniani a Turcis sublatæ, quam Procopius tradit Justinianum in Augusteo foro, Zonaras in aula ante ædēm Sophiae excitasse. Suidas addit Justinianum, cum Sophiae templum condidisset, purgasie aulam et marmore stravisse, appellatam prius Augusteum forum. Hacenus Gillius. Suidas verbo Αὔγουστος meminit ὄφοπλου εἰς αὐγουστεον πατωνομασμένου. Sed videtur agere de loco veteris Romæ sic dicto, nempe de foro Augusti. Verba ejus sunt : Οἱ φεγεωνάρχαι καὶ σεβαστοφόρα ἤγρευον ἐν τῷ Αὔγουστεῳ, οἷον ἐν τῷ ὄφοπλῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. Τὸν δὲ τοιοῦτον τόπον οὐτως Ιταλοῖς ἀπὸ τοῦ Αὔγουστου. Ita Suidas, continet subiungens : 'Εστιησ δὲ καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἰς τὸ ἀσκεπὲς τῆς δάφνης στήλην τῆς ἕαυτον μητρὸς, εἴ δὲ ἦν διάβατος τὸν τόπον Αὔγουστεον. Forte vult significare Constantinum studentem novam quam condebat Romam veteri per omnia similem facere, fori etiam Augustei, cuius apud antiquum Romanum dudum visi meminisset, simulacrum eadem appellatione Byzantii fecisse, et locum prius Strategium vocatum, erecta ibi matris sue Augustæ statua, Augusteum nuncupasse. Atque hinc forte repetenda ratio fuerit cur Codinus et Procopius forum hoc Constantinopolitaniū Auggousteōnōs per alii scribant, Suidas vero forum antiquæ Romæ Auggousteoū per ei, nimirum quod hoc a nomine imperatoris Augusti appellationem sumpscerit, ex quo juxta analogiam formari debuerit αὐγουστεον, illud vero ex Augustia Helena denominatum cum at scribi debuerit. Ut sit, posite in hoc Constantinopoli tanto foro a magno Constantino præter propriam statuam etiam alterius statuæ matris sue Helenæ, meminit quoque Codinus loca superius indicato, in quo videtur successio temporis fuisse, ut primo suam matrem honoraverit simulacro illius illie erecto et loco ex ea nominato, deinde signum quoque se ipsum referens ibidem extare voluerit. Porro lapsu temporum invaluisse ut locus prius dictus Auggousteoū, posset*

D Romæ Auggousteoū per ei, nimirum quod hoc a nomine imperatoris Augusti appellationem sumpscerit, ex quo juxta analogiam formari debuerit αὐγουστεον, illud vero ex Augustia Helena denominatum cum at scribi debuerit. Ut sit, posite in hoc Constantinopoli tanto foro a magno Constantino præter propriam statuam etiam alterius statuæ matris sue Helenæ, meminit quoque Codinus loca superius indicato, in quo videtur successio temporis fuisse, ut primo suam matrem honoraverit simulacro illius illie erecto et loco ex ea nominato, deinde signum quoque se ipsum referens ibidem extare voluerit. Porro lapsu temporum invaluisse ut locus prius dictus Auggousteoū, posset

istius Histerici testimonio recte, ut opinor, A
imus.

stat videndum quid αὐλαῖαν idem vocet. Aut
est τὸ τῆς σκηνῆς παραπέτασμα, proscenium,
objectum oculis spectatorum mimis operam
um. Hesychius præter istam notionem aliam
subjicit voci huic, dum scribit: Αὐλαῖα ἐν
διατρίβουσα. Disquiratur ergo quid sit αὐ-
λαῖον vocabulum in hujus ipsius mentione
surpant et Zonaras, et Suidas supra citati-
o Gillio. Athenæus (lib. v Δειπνοσοφ.
p. 189 ed. Commelini anni 1597) ad versum
archi

δὲ πον τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἔρδοθεν αὐλὴ.
spusat de significatu vocis hujus: "Ετι τοιν
αὐλὴ ἀρμόττει ἐπὶ τοῦ οἴκου. Ο γάρ δια-
τενος τόπος αὐλὴ λέγεται. **664** Præterea vox
αὐλαῖα non congruit: apertus enim perflatusque
αὐλὴ dicitur. Notat hunc locum animadversor
mai, censura, nō fallor, parum digna cætero
nominis critico. Sic scribit, c. 3, l. v: *Hac*
autem: sed quam ista levia?... quid enim ve-
rit αὐλὴ et palatum intelligere? Et paulo post:
strario affirmamus nos Διὸς αὐλὴν Homerum
lassè Jovis palatum. Sic enim loqui observan-
tiquissimum poetam, [P. 465] et quod in
ad rem facit, summum Homeri imitatorum
gl̄um, cuius est illud in Prometheo vincito:
τὴν Διὸς αὐλὴν οἰχεύσατ. Hactenus Casaubonus,
sane miror id ipsum pro argumento alle-
quod ejus causam unice jugulat. Itane vero?
quod Homerus et Æschylus Διὸς αὐλὴν me-
nit, sequitur eos aliam Jovi habitationem
assasse quam qualem αὐλὴν vocabulo exprimi
indit Athenæus, intectam et aura perflabilem?
potius ex Jovis, qui Æther ipse est juxta
Ennii aspice hoc sublime candens quem invo-
omnes Jovem; ex Jovis inquam natura pru-
quivis Homeri et Æschylus lector intelligat
utique illi assignari diversorum qualis ipse
sine murorum lateribus, sine tecti fastigio,
is omnem in partem atque perflabile. Quis
s apud Virgilium annosaque domos avium,
le Aristæo intra fluenta Penei amnis admisso
ue domum mirans genitricis et humida re-
subjiciat animo ædes ad humanum usum la-
ac cemento structas, tectas laquearibus, et
potius domus vocabulum utrobius accipien-
puet consentanea ad conditiones rerum qua-
est illic mentio, volucrum in ramis arborum,
pharum sub aquis degentium? Evidem inde
is suspicor sola terrarum patentia, superne
la loca dici θυτήρων, subdialia, sub Jove fri-
posita, quod Διὸς Jovis ipsius habitaculum
nodi esse vulgo existimetur. Quare nihil in
letis a Casaubono video quod me moveat ad
n negandam docenti verum significatum vocis
antiquissimo grammatico, haud paulo, ut est
simi e, perspectiorem habentii nativam poten-

a statem vocabulorum lingue propriæ, in ejus sit
meditatione accuratissime versatus, quam recte
credi de ullo recenti queat quantumvis diligent
litteratore. Illud potuerat elegantius illustrator
Athenæi in ejus interprete culpare, quod in illo
Aristarchi versu Latine reddendo vocabulum La-
tinum atrium tanquam Græco αὐλὴ ταῦτα μονῶν
adhibuerit. Atrium enim, prout erudit demonstrat
Famianus Nardinus in sua *Roma antiqua*,
l. iii, c. 15, plane contrarium αὐλὴ, hoc est, ut
vidimus, loco θυτήρων et sine murorum obicibus
perflabili, notionem apud Latinos veteres habuit
significans nimirum partem ædium structis omni
ex parte lateribus murorum et laqueari superne
imposito protectam. Unde Ausonius in *Mosella*
laqueati adjunctum atrio aptat; et Apuleius de-
scribendo atrium regiæ Psyches, summa ejus la-
quearia citro et ebore **665** curiose cavata sustineri
ait aureis columnis. Sed et usus apud veteres at-
tributi atrio tectum illud fuisse demonstrant. Illic
enim ex Plinio, l. xxxv, c. 2, Polybio l. vi, Juve-
nale Sat. 8 et aliis, imagines majorum servabantur,
quas in loco aeris injuriis exposito non est
versimile relinqu solitas. Ex Servio ad primum
Æneidos in atris cœnabatur, ad quod subdivis
locus, noctu præserit, ineptus est. Ibidem ex
eodem Servio ad XI Æneidos senatus interdum
habebatur. Ibi, ut docet Corippus, l. iii *De lau-
dibus Justinis Minoris*, legati gentium exterarum ab
imperatoribus admittebantur. Illic denique, ut ex
concordi testimonio evangelistarum, Marci, Lucæ,
Joannis constat, ignis excitabatur; unde etiam Isi-
dorus vocis etymon repetendum putat, atrium ex-
stimans dictum quasi ab igne et sumo atrum. Nihil
horum commode loco aperto ac perflabili fieret.
Sed hæc obiter. Ad orbe instituti redeamus, de-
finiamusque quid αὐλαῖα; verbo designare Pachy-
meres hoc quem tractamus loco voluerit. Equi-
dem non dubito quin is αὐλαῖα ab αὐλῇ, jam
expressa notione intellecta, deflexerit, ac studue-
rit indicare subdivalem aream Augustæ fori, spa-
tium videlicet extra laterales hinc inde porticus
in medio purum ac late vacuum, quod densa tunc
multitudine compleverit.

[P. 466] Αὐτοπροσκοπίης, p. 615. Agit de
Athanasio patriarcha consueta sibi atque innata
morositate cunetas sine discriminé offendere nihil
pensi habente. Divinanda est origo et notio hujus
vocabuli mihi quidem alibi non lecti. Unde autem
verisimilius duci possem quam a προσκοπῇ voce
ecclesiastici usus ex epistolis Pauli notissima?
Ii ad Cor. c. vi: Μηδεπλαν ἐν μηδενὶ διδότε; προ-
σκοπήν, nemini dantes ullam offensionem, ex qua
idem sanctus apostolus appellativum alibi format
ἀπρόσκοπος. I ad Cor. x, 32: Ἀπρόσκοποι γίνεσθε
καὶ τουταῖς καὶ Ἐλῆσται καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ
Θεοῦ. Ut ergo signifiet Pachymeres Athanasium
non modo non evassisse, ut oportuerat, ne actis a se
aliud specante, bono etiam animo, continget.

aliquos offendit, sed ita se gessisse ut pene videatur de industria querere ac captare occasiones offendendi omne genus hominum, eum autem proposito πεπτην hoc loco vocat.

Blauchicōs, p. 106. Congruunt quae hic Pachymeres de gente Blachica scribit, cum iis quae prius Anna Comnena in Alexiade de Blachis scripserat, l. viii, p. 227 : Καὶ ὅποιος τὸν νομάδα βίον εἶλοντο, Βλάχους τούτους ἡ κοινὴ καλεῖν οἵτε διάλεκτος. De quibus juverit videre quae in nostro Glossario primae Alexiadis editioni subjuncto pridem annotavimus.

Bouēdromōw. Etsi semper alibi Paehymeres hoc vocabulo mensem Apriliem indicat, tamen, propter rationes a me l. iii Observ. c. 6 n. 9, allatas, necessario dicendum est eum, p. 524, hoc nomine designasse Martium mensem. Nec novum est variare **666** illum in nomenclatione mensium : vide quae verbo Ληγαιῶν et verbo Μαιμακτηριῶν hoc ipso Glossario notamus.

Bouētōr, p. 399. Quid sint hoc loco βουτζα queritur. Puto idem quod βουτζαλ et βουτζια, vocabula dudum explicata a Meursio, dollia videlicet vinaria lignea rotunda, qualium liquore vacuorum et terra oppletorum usus est frequens in subitis obvallationibus ; quas Galli hodie *barricades* vocant, quia dolia vinaria *barricas*, sive, ut solent scribere, *barriques*, appellant. Italis ejusmodi dolia *botte* dicuntur, voce propius accedente ad sonum *buzzi*, cuius significatum obtinet et fortasse origo est.

Γλυκὺς ἀγκών, p. 44. In hujus enarratione adagii dissident invicem grammatici sententiis contrarie commissis. Zenobius cent. 2, n. 92, Anonymus Vaticanus. cent. 4 n. 55. Eustathius [P. 467] ad *Iliad.*, v, p. 791 ed. Rom, contendunt per antiphrasim diel de re molesta. Suidas contra judicat cent. 4, n. 94, sic enim scribit : Γλυκὺς ἀγκὼν οὐ κατ' ἐναντίων ἡ παροιμία. Ἀλλὰ βουλόμενος εἰπεῖν, φί γλυκέα ἥθη ἐχρήσατο Πλάτων ὁ κωμικὸς ἐν τῷ Φάνων. Γέρων δὲ αὐτῷ ὑπόκειται : ἔρων αὐλητρόδος, φί χρυσοῦν ἀνάδημα . . . φί γλυκὺς ἀγκὼν. Suidas Pachymeres accedens facilem ad quidvis cuivis gratificandum Czyleni episcopi animum hac formula expressit.

Δεῖξις, p. 524. Quid sit hoc loco δεῖξις, diu quiescivit. Nec vulgaris notio ostensionis vel ostentationis, nec peculiaris quam notat Plutarchus, *Convivialum sermonum* l. viii, quæst. 15, docens sic vocari speciem aut partem quandam ὀργήσας *salsationis*, *huc quidquam faciunt*. Aliquando suspicior δεῖξιν vocatum *campum* quemdam suburbanum urbi Adrianopoli, in qua tunc diversabatur imperator Michael, exercitum, ut solet fieri, in castris habens suburbanis loco δεῖξις vocato positis, ad quæ se ille tum forte conculisset cum nuntiatus est adventus Cæsaris. Nec abluderet usus præpositionis ἀν, quæ sæpe æquivalit Latinæ *per*, et locum per quem iter denotat. Sic Homerus habet Οὖσ. 5 : γῆρων ἀν' ὄληντα, *per* locum *sylvosum*, et alibi

A ἀνά στρατόν, *per exercitum*. Aliorum quoque scriptorum classicorum testimonia in promptu. Sed figere sententiam in conjectura mera non sum ausus, donec auctoritas me doceret idonea locum ita nominatum prope Adrianopolim suisse. Illud in hoc dubio quod minus inversimiliter sequeretur unum obtulit, novatum in usu vocis hujus hic aliquid agnoscerem ex posteriorum militari disciplina temporum. Nempe Franci, qui per Asiam sacri belli causa diu militaverant, census militum, quales maxime solvendarum cuique stipendiorum occasione a duce ipso supremo rege aut imperatore celebrabantur, *montres* hodieque vocant, quasi dices *ostensiones*, quibus scilicet unusquisque militum ad nomen citatus se ostendit atque exhibet. Manifestum autem est, si quis vocem Gallicam *montre* Graeco vocabulo velit reddere, non aliud aptius repertum **667** nomine δεῖξις. Res autem ipsa narrationi apitissime congruit, ut dicatur, imperatore ex urbe in vicina castra census militaris et solutionis stipendiorum causa prodiisse, ibique reperiuntur cum ei nuntiatus accessus ad eum novi est Cæsaris.

Δεσφενδεύειν, p. 175. Δεσφενδεύειν plane protueri, protegere, defendere ponitur. Nec nunc primum hoc verbum o Latio transit in Helladem. Glossæ Basilicorum δεσφενδεύεται explicitant ἐξετέσται, ἐκδικεῖται. Sed hæc defensio judicialis est patronorum aut advocatorum reos excusantium, aut ab iis crimina objecta resellendo depellentium.

C Magis huc facti declaratum iisdem glossis vocabulum δεσφένσωρες in hunc modum : Οἱ μετὰ τοῦς κορυφαῖς ἦτοι προμάχους ἐπακολουθοῦντες πόρος; ἐκδίκησιν αὐτῶν. Utitur et alibi noster hoc verbo, nempe l. iii, c. 48 sub finem, sic scribens : Καὶ γέρ τας τῶν Ιταλῶν (οἰκιας) χρεῶν ἦν δεσφενδεῖν. Etenim et domos Italorum defendere imperatoris oportebat, hoc est, ab injuria tutas praestare, et vindicare si quid fuisse in eas contra jus factum. Agit de domibus Genuensium Galatae permisso imperatoris habitantium ; quas cum Veneti flamma injecta corrupserint, multa iis per imperatorem indicta damnum reparare sunt compulsi.

D [P. 468] *Διακινήσιμος*, p. 50. Τῇ τῷ δευτέρᾳ ἑδομάδος μετὰ τὴν ἀναστάσιμον, ἦν δὴ καὶ διακινήσιμον λέγουσιν. Legebatur in ms. mendose, opinor, τῆς γέρ δευτέρας, quasi referretur ad 160μάδος. Quod a recto aberrat : non enim meminist secundæ cujuspam hebdomadis, sed feria secundæ hebdomadis Paschalis, quæ feria diem resurrectionis Domini ἀκέστω : sequitur, ita ut in δευτέρᾳ intelligatur ἡμέρα, et idum τὴν ἀναστάσιμον appellat, non ἑδομάδα subintelligat, sed ἡμέραν αὐτὴν τῇ, hoc est dominicam ipsam Pascham, quam Vaticanus paraphrases vocat hoc loco κυριακὴν δεύτερην, diem nimisquam quam fecit Dominus. Graci enim hebdomadem quæ incipit a die statim sequente diem Paschæ, τὴν διακινήσιμον nuncupant, ut et eam quæ inchoatur postridie octava Paschæ nominant ἑδομάδα τοῦ Θωμᾶ, quod illi quoqua-

ut Latini, in missa octavæ Paschæ recitent evan-gelium in quo narratur Thomæ apostoli correctio et confessio; cuius hebdomadæ Thomæ in hac quoque nostra historia fit mentio, l. vi, c. 15, recte siquidem Jacobus Goar O. P. in Euchologio p. 933 hæc verba τῇ πέμπτῃ τῆς διακυνησίου vertit feria quinta post Pascha. Ut autem illuc πέμπτη feriam, sic hoc loco δευτέρη non hebdomadem, ut monui, sed hebdomadis diem indicat, feriam videlicet secundam, qua fuerit edictum, de quo hic agitur, promulgatum. Ex his confido apparitaram necessitatem emendationis loci hu-jus a me factæ. Restaret excutienda diversitas scripturæ in voce διακυνησίος, quam alii διακυνήσιμος, nonnulli etiam διακενησίμος scribunt. Nos codicibus adhaeremus nostris sic constanter, ut repræsentamus, scribentibus. Idque sufficere **668** nunc quidem ducimus: nec enim vacat aut tanti est in ratione talis appellationis aut etymo vocis indagando conflictari.

Διασωστατ., p. 307. Agit de Alanis Noga sub-lato, cui militaverant, ultra se offerentibus Andronico, qui eos velut divinitus missos accepit, summam eis rei militaris permittens, adsciscens in locum copiarum Romanarum, adeo ut delectis ex isto genere qui equitatu operam navaturi vide-rentur, deitracios propriis equitibus equos assigna-verit, ipsos quoque Romanos horum Barbarorum obsequiis mancipans. Nam cum esset jampri-dem in Orientali equestri militia usitatum ut cata-phractis equitibus adessent in præliis quidam pe-dites, qui eos, si forte, vulneratos aut alio casu pe-riclitantes juvarent servarentque, tales istis mini-strare homines Romanos jussit. Hoc genus eques-trium ministrorum noster hoc loco διασωστάς, quasi dicat *conservatores*, vocat. Δεποτάτους sive διαποτάτους appellaverat Mauricius recitatus a Rigaltio in Glossario, sic continuo eorum officium describens: Οἱ παραχολουθοῦντες τῇ τάξει καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γενομένους ἀναχορίζοντες ταῦτα καὶ περιποιούμενοι. Adjungit hic erudi-tissimus Rigalius loca varia Constitutionum Leonis de hoc genere subsidiariorum multa docentia. Horum in uno ex Constit. 3, § 15, dicitur istos as-seclas et adjutores equitum olim *deputatos* dictos, D Leonis Augusti tempore appellari solitos εκριβω-vz, *scribones*. In altero ex Constit. 12, § 52, nota glossam hanc, τοὺς λεγομένους δεποτάτους, τοῦτ' έτι: τοὺς ἐπιμελητὰς τῶν τραυματίομένων στρα-tωτῶν. Præscribit deinceps ibidem Leo quædam circa numerum et delectum horum deputatorum, jubens constitui ad omne signum (Græce βάνδον, nempe turmam aut alam equitum sub uno vexillo merentium, quales Galli *cornettes* vocant) octo aut [P 469] decim ex deputatorum ordine ἔλαφοις καὶ γοργοῖς ἄγει δπλων, *agiles et strenuos sine armis*, qui debeant turmas quibus inserviunt inter-vallo centum pedum retro insequi, ut in præliis periculose saucios aut quocunque casu delabentes

A ex equis milites colligant, reereant, deportent in tutum. Tum iis solvi præcipit pro quolibet servato militi numnum unum, § vero 54 idem Leo im-pe-rat in usum istorum deputatorum addi epibippiis militarium equorum scalam geminam ad læram, ut harum altera deputatus, quoties opus fuerit ad subsidium equitis periclitantis, adjuvari possit a scandendum in equum. Verba Leonis sunt: Πρέποντος ἐστὸν Ἰωνία δεποτάτος τὰς δύο σκάλας εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς σέλας ἔχη. Addit denique eosdem deputatos debere καὶ εἰς φλάσκια ὅδωρο βαστάζειν διὰ τοὺς πολλάκις λεποθυμοῦντας τραυματίας, cir-cumferre aquam in lagenis, unde revocent ad sensum saucios sæpe ex dolore vulnerum aut jactura sanguinis deliquium patientes. Obiter observo ex hac tenus relatis: quod hi *deputati* Leonis imperato-ris tempore, ut ipse testatur, *scribones* diceban-tur, quæ affinis notionis vox est *actuario*, satis in-dicat et hos **669** ex actuariorum genere fuisse, qui multi, prout ostendimus in ea voce primo no-stro Glossario, castra olim Romana sequebantur. Ac quod ibi diximus medicos quoque, chirurgos et vocozóμους universos eo vocabulo pariter cen-seri, confirmat Leo idem Augustus Const. 3, § 15, dum his δεποτάτος medicorum partes clare tri-buit, sic de illis scribens: Οἵτινες παραχολουθοῦντες τῇ παρατάξει τούς ἐν τῇ μάχῃ τραυματίας γε νομένους ἀναχορίζονται ὡς λατροὶ καὶ περιποιούμενοι. Hinc istos hoc loco nostri vocat διασωστάς, C *servatores*, seu δεποτάτων vocem usitatam, quod alienæ esset originis, vere Græca mutans, ut solet in nominibus mensium et occasionibus similibus (nam et quas σκάλας modo descripto loco Leo imperator dixit, stapedias designans, Pachymeres vol. I, p. 411, κλιμακας maluit dicere), sive quod forte tunc sic usus invalisset, ut qui δεποτάτος appellati fuerant, tum vulgo audirent διασωστα. Ceterum hos διασωστάς solitos fuisse, saltem Pa-chymeris tempore, interdum armari et militarem præstare operam tuto deducendis per vias infestas viatoribus, docet nos locus ex p. 429 hujus histo-riæ, ubi refertur Rontzerium magnum ducem, cum Magnesia Constantinopolim Cannaburium quem-dam mitteret, Nostongo provinciæ illic præfecto mandasse ut ei διασωστάς e suis copiis comites daret, quorum tutus præsidio secure iter istud conficeret: Πέμψε πρὸς τὸν Νόστογον παρεγ-γυῶν ικανῶσας διασωστάς ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ τὸν ἀποτελλόμενον. Additque mox historicus No-stongum ostendere affectantem abundans gratifi-candi duci magno studium, plus quam rogabatur fecisse: oblisces enim ipsum cum suis prætorianis id officium, et Cannaburium in urbem per-duxisse

Διεάμδουλον. pag. 186. Quid dicatur hoc loco διεάμδουλον, *dibambulum*, eo mihi diligentius est quærendum, quo doctissimorum hominum editæ hactenus de hujus vocabuli notione sententiæ a vero aberrare vel ex hoc ipso historici nostri te-

stimonio manifeste deprehenduntur. Eruditissimus Jacobus Pontanus noster in Latina, quam sine Graeco contextu solam edidit, interpretatione Chronicorum Georgii Phrantzis protovestiarum, lib. III, cap. 19, pag. 197 ed. Ingolstadt ann. 1604, referens ritum quo patriarcha Constantinopolitanus ejus dignitatis inire possessionem erat solitus, inter alia haec habet : *Secundum hanc patriarcham cum lampadibus ad diababula sive atrium descendebat.* Ita ibi. Recte porro, ut opinor, Meursius in Glossario verbo Διάβαμβολον, et ex eo verba ipsa describens Mathias Martinus in suo Lexico Philologico verbo *Monobambulum* pro *diababula* dibambula illo Phrantze loco rescribi debere putaverunt. [P. 470] Non recte autem, quantum arbitror, glossema illud, sive atrium, pro vera vocis ejus expositione receperunt. Sic enim uterque scribit : *Μονοβάμβολον simplex conclave palatii secretius, in qua congregabatur clerus patriarcham novum electurus.* Codinus ejus meminit : δέ **670** δεύτερος δστιάριος χρατῶν τὸ μονοβάμβολον. Ante hoc erat aliud, in quod promiscue conveniebant omnes qui cuperent scire quem clerus patriarcham creasset; et illud διάβαμβολον dicebatur. Ita illi ambo; et hoc continue probant prolato, quem supra descripti, Phrantze aut potius Pontani loco. Sed in hoc utrumque falli non diffitebitur, qui attenderit quam ridicule diceretur a Codino δεύτερος δστιάριος χρατῶν τὸ μονοβάμβολον, secundus ostiarius manu tenens *Monobambulum*, si *Monobambulum* atrium esset, quale utique manu tenere (hoc enim est χρατεῖν) nemo unus potest. Unde manifestum est ex mente Codini *Monobambulum* fuisse rem aliquam manu gestabilem. Ac paritate argumenti idem erit statuendum de Dibambulo, quod ejusdem formae ac generis esse gestamen debuisse et ratio communis etymi et series ipsa narrationis Phrantze, et ut ad rem meam redeam, hic Pachymeris locus tantum non evidentissime demonstrant. Quem enim queso possent sensim tolerabilem habere verba haec nostri auctoris, *patriarcha pastorali baculo ab imperatore accepto, honoratur et dibambulo*, si *Dibambulum* atrium esset exterior? Quidnam igitur hic significare Pachymeres voluit verbo *Dibambulum*? Idem sine dubio quod alias clarius expressit, dum refert (vol. I, p. 412) sollicitos antiates eo quod Arsenius e patriarchio in monasterium sponte profugus scripto expressam abdicationem dare rogatus recusasset, ut aliquid haberent scriptae cessioni aequivalens, ab eo repeti curasse βαχτηρίαν καὶ λαμπαδοῦχον, *baculum et candelabrum*, rati si ea reddidisset per quae investites patriarchatu fuerat, hoc ipso satis indicatum sedi se renuntiare, ac liberam synodo factrum ad novam patriarchae electionem procedendi potestatem. Hic necessario de antiqua forma inaugurationis episcoporum repetendum e monumentis ecclesiasticis aliquid est. Primum autem admoneo consuetudinem Ecclesiae Latinæ, ut in aliis pluri-

A mis, sic in hoc a Graecæ usibus discrepasse. Sanctius Bernardus serm. in Coena Domini : *Variæ sunt, inquit, investiturae secundum ea de quibus investimur. Verbi gratia investitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per baculum et annulum simul.* Ita ille. Ecclesia Graeca duo quidem et ipsa conjunctum adhibuit symbola in conferenda electis pastoribus et sponsis ecclesiærum episcopalis possessione dignitatis, quæ similiiter responderent duobus memoratis titulis *pastoris* et *sponsi*. At in primo duntaxat cum Latinis Graeci convenientes, in posteriori lampadem sponsis præferri solitam ex evangelica parabola et usu Orientalium nationum, ad nuptiziem cærementiam accommodatissimam, annulo prætulerunt, quem tamen Occidentalis ad id potius adhibuit Ecclesia, ut populari forte gentium Europæarum mori congruentius conjugalis necessitudinis signum. Quidquid porro circa hoc in consuetudine Latinorum fuerit, Asianos quidem episcopos lampadis prælatione auspicatos **671** dignitatem, præterquam indicant quæ alias notavi *Observationibus* vol. I, p. 638, etiam astruit Codini locns de *Officiis* c. I in sexta Pentade, ubi agens de ordinatiōnibus episcoporum solitis a patriarcha celebrari (id enim indicant illa ejus verba εἰς τὰς χειροτονίας, explicantia quid primus et secundus ostiarius proprii sibi quisque ministerii gereret in ea cærementia) sic scribit : Ο πρώτος δστιάριος χρατῶν τὰ δόρατα.... δεύτερος χρατῶν τὸ μονοβάμβολον: primus videlicet ostiarius, interim dum patriarcha, aut alii ejus concessu episcopi, novum episcopum intra presbyterium sive βῆμα consecrarent, fore solea manu tenebat, ut statim eas panderet aliae perfecta intus solitis ritibus inauguratio fuisse. Tunc enim produci novus antistes et ostendti populo debebat. Quia vero prodire is bemate debet prævia lampade, ad hanc illi præferendam secundus ostiarius accinctus stabat χρατῶν τὸ μονάπουλον, vel, ut alia est lectio, τὸ μονοβάμβολον, [P. 471] manu tenebris gestamen cui erat inserta lampas una; nam μονάπουλον a μόνῃ ἀπούλλα. Quid sit autem ἀπούλλα docent Aetii verba illa lib. vii : "Απούλλαν οὐδὲν γένεται πλήσας δέλατον, αμπυθαν vitream ubi repleveris oleo. Est ergo ἀπούλλα lampas, et μονάπουλον instrumentum portatile, cui esset una lampas indita. Verum ubi patriarcha Constantinopolitanus inaugurator, satis prudens quivis intelligit aliquid illi præcipui honoris supra episcopos haberi debuisse. Nimurum huic prodeundi ad populum non μονάπουλον aut μονοβάμβολον præferebatur, sed quod noster hic docet auctor διάβαμβολον. De hoc vocabulo quid nos doceat Codinus, videamus. Is libro *De officiis*, c. 10 de festis, dum explicat quomodo pompa instrueretur qua imperator ad celebrandum Christi Natale venire adiuvante in ecclesiam solebat, ait paratum adstitisse *lampadarium* cum *dibambulo aureo in manu*. Verba sunt

Codini : Λαρπαδάριος χρατῶν τὸ χρυσοῦν διδάμ-
βουλον. Quid ita vero, nisi quia hunc præire opqr-
iebat processuero per templum Augusto? Quod si,
ut vidimus, μονοδάμβουλον gestamen erat lampadem
unicam insertam habens, quid restat nisi ut διδάμ-
βουλον intelligamus aut lucernam fuisse bilychnem,
qualis meminuit Petronius in nuper edito frag-
mento Traguriensi, aut instrumentum aliud bisu-
dum in duobus hinc inde protensis ramis geminas
lampades ardentes habens? Sane opportunissime
ad hanc rem admonet Balsamon, imperatori, quando
in solemnitatibus accedebat ad ecclesiam, dupli-
cem lampadem præferri consuevisse; ministrum
quoque gestatorem ejus duplicitis lampadis *lampa-
darium* vocatum. Igitur quod Codino *dibambulum*
aureum dicitur, vas est juxta Balsamonem gemina
lampade insigne. Quare his auctoribus non sanc-
tam reformido falsi dicam impingere Latino Phran-
tæ, *dibambula per atrium exponenti*. Utinam copia
inspiciendi daretur archetypi contextius. Quæsivi
diu et sollicite, sed frustra. Confido tamen in
Græca, si uspiam extet, oratione nullam prorsus
672 reperiendam atrii mentionem. Et quod Phran-
tæ *dibambula* in plurali posuit, significare puto
voluisse gemina candelabri brachia, quorum suam
unumquodque sustineret lampadem. Quis enim
neget perapte cadere sensum istum in hæc verba
cum lampadibus ad dibambula?

Opponi adversus hæc posset ex modo laudato
Balsamone, singularem imperatoris fuisse præro-
gativam præviis duabus per ecclesiam incedere
lampadibus, qualis nec patriarchæ ac ne ipsi qui-
dem imperatrici tribuebatur. His enim tradit Balsamon
singulas tantum præferri solitas lampades.
Ad hoc duplex responsio mea est. Prior: non om-
nia quæ primis auspiciis ineunda dignitatis qui-
busdam magistratibus legitime dabantur, eadem
idem quotidiano vītæ usu tribui. Quot cæremoniæ
imperatoribus, regibus, allis principibus
inaugurandis adhibentur, quas nefas est ultra
illūm diem repeti? Sic et in patriarchis Constan-
tinopolitanis institutum fuisse potuit ut prima
duntaxat ordinatione dibambulo honorarentur,
reliqua vita cum prodirent per ecclesiam, non
nisi monobambulum ipsis præiret, ut multis hodie
episcopis primo ingressu in urbes suas umbellæ
honorem dari videamus, qui postea negatur. Altera:
satis magnum esse discrimen inter Balsamonis
et Pachymeris ætatem. Nam ceatum sere annis
Balsamon Pachymeræ antiquior est. Eo autem in-
tervallo multa constat in magistratum ecclesias-
ticorum et sacerdotalium prærogativis et honoribus
fuisse immutata. Unde pronum est creditu ab im-
peratoribus schismaticis, suum Constantinopolitanum
thronum ad invidiam et depressionem etiam
omnium primi Romani ambitione attollere certan-
tibus, facile isto spatio concessum ut, cum ante
unius prælatione lampadis patriarchæ honoraren-
tur, deinceps bilychni quoque lucerna (qui erat

Antea solis Augustis reservatus honos) ante ipsos
portata conspicui ambularent in ecclesia, tam
prima potestatis usurpatione quam deinceps. Eli-
git igitur æquus lector utrum malit, an ætate
quoque Balsamonis Constantinopolitanos [P. 472]
patriarchas in prima consecratione usos dibam-
bulo, in reliquo, etiam solemnitatum magnarum,
per ecclesiam incessu monobambulo contentos;
an neutrum dum Balsamon scribebat concessum
ipsis, utrumque, aut saltem prius, ante hanc editam
a Pachymero historiam Byzantinis fuisse anti-
stribus per suos principes indultum. Confirmatur
prior responsio ex eo quod ait Balsamon, episco-
pis præter patriarcham et paucos eximie honoratos,
ut Cypri et Bulgariae archiepiscopos, fuisse cæ-
teris negatam in processu per ecclesiam, solemnni-
bus etiam diebus, unius prælationem lampadis;
qua tamen illos in prima saltem inauguratione
fuisse coherentes vix potest ob superius dicta
dubitari. Quidni ergo sic dicatur de patriarcha
quoque, in prima illi inauguratione dibambulum
concessum; in reliquis cæremoniis monobambu-
lum duntaxat? Superest ut veriloquium vocum
istarum **673** μονοδάμβουλον et διδάμβουλον in-
quiramus. Puto equidem e Latina voce *obambulus*
deduci, et ut rem, ita nomen in aulam Romæ novæ
e veteri migrasse. In aulam dico, non in eccle-
siam. Nam prælationes lampadum episcopis usque
ab apostolicis in Asia usitatas temporibus scio.
C Augustis quidem ignem præ datum prius Romæ
quam Constantinopoli fateri necesse est, cum jam
Commodi ætate solemnis Romæ esset ignem Au-
gustis præferri. Herodianus, I. 1: Δουκτίλλα ἡν τῷ
Κομμᾶν πρεσβυτάτῃ πάντων ἀδελφῇ. Αὕτη πρό-
τερον Δουκίλη Βήριψ αὐτοχράτορι συνέψει.... ἀλλ'
ἐπει συνέδη τὸν Δούκιον τελευτήσας, μενόντων τῇ
Δουκίλλῃ τῆς βασιλείας συμβόλων, Πομπηῖαν δὲ
πατήη αὐτὴν ἔξεδοτο. Οὐδέν ἦτον μέντοι δι Κομ-
μᾶς ἐφύλαττε τὰς τιμὰς τῇ ἀδελφῇ καὶ γάρ ἐπει
τοῦ βασιλείου θρόνου καθῆστο ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ
τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς. En Herodianus Au-
gustis Romæ imperantibus tanto ante Constanti-
num et uxoribus eorum ignem quaqua incenderent
prælatum docet, et (ut hoc obiter admoneam)
solus docet, ne miremur ab uno interdum auctore
scripto notata reperiri quedam olim usu vulgatis-
simæ ideoque quod tunc essent notissima litteris
scribentium non expressa. Sic fuisse in usu quon-
dam et pretio quemdam honorem *biselli* vocatum
(quem est verisimile situm fuisse in prælatione
sedis geminæ aliquibus eximie concessa) ex una
nuper exscripta et vulgata constat per virum
doctissimum Chimentiellum Pisani marmoris ins-
criptione, reliquis ea de re vetustatis monumen-
tis silentibus. Unde nec si primus et solus Pachy-
meres istam de qua nunc agimus dibambuli vo-
cabulo designata gemine lampadis ante patriar-
cham Constantinopolitanum prælationem memorie
prodidisset, mirari prudens lector aut suspicere

unius habere fidem propterea deberet. Sed quod cœpimus agamus de origine vocis *dibambulum*. Credo equidem ministrum qui lumen imperantibus Romæ præferret vulgo dictum *obambulum*, quin et instrumento aut vasi quo is igni portando ute-retur eamdem quoque appellationem accommodatam usu populari; et translata per Constanti-num e Roma vetere in novam sede imperii, nomen idem Latinæ originis Græcis litteris signatum. Ac cum forte postea excogitati gradus essent in participatione hujus honoris, ita ut fax aut lampas unica ante quosdam portaretur, ante alios duplex, explicatam istam differentiam vocibus Græca forma compositis, ita ut instrumentum unicum gerens lampadem *monobambulum*, geminas habens *dibambulum* vocaretur. Dicet aliquis commodius *dibambulum* dictum videri posse quasi *dibampulum* ab *ampulla*, mollito p in b. Atqui si hoc esset, *monobambulum* ex analogia formari debuisse. Agnoscamus ergo in voce *monobambulum* veram tam *monobambuli* quam *dibambuli* originem Latinum vocabulum *obambulum*. Hæc mea circa *dibambulum* conjectanea, ut soleo meo iudicio, diffidere, cum aliis discutienda obtuli viris eruditis, tum doctissimo 674 et mihi amicissimo Dominico Magrio theologo ecclesiæ Viterbiensis; qui rem adeo probavit ut statim, que dudum scripserat in suo Onomastico ecclesiastico duabus jam editionibus vulgato, quæque in tertia, in qua nunc prælum laborat, decreverat ponere [P. 473] de notione vocis *dibambulum* opinioni Meursii et Martinii consentanea, in meam sententiam resinxerit.

Hactenus de his scripseram, cum forte incidit in meas manus Historia Græca concilii Florentini, auctore, ut nuperus editor vocat, Sylvestro Sguropulo: alii Syropulum dictum volunt. In hoc ego libro reperi luculentam confirmationem conjecturæ de *dibambulo* meæ, quam tacitam transmittere prævaricari sit. Narrat is scriptor, c. 17, sect. 3, p. 62, cum esset patriarcha Constantinopolitanus in procinetu desideratae sibi navigationis in Italiam ad concilium illuc celebrandum et concordiam Ecclesiarum statuendam, voluisse, repugnante Syropulo et aliis quibusdam in schismate et odio Latinorum obfirmatis, portari secum vasa sacra omnia sanctæ Magnæ Ecclesiæ: Πατριάρχης παρεκελεύσατο ἐπιμασθῆναι καὶ τὰ ἱερὰ σκεῦλα τῆς ἀγιωτάτης Μεγάλης Ἐκκλησίας, δυσχερανόντων δὲ ἡμῶν, etc. Ea occasione, cum sacra illa vasa recenserentur in sarcinas liganda, quæ ipsorum ævo aut longo usu passa quippiam fuerant, reconcinnata ac restaurata sunt; in quo dum elaborant artifices, contigit offerri eis tria φιππῖα. Greytonus inscite *pyxides* verit. *Venitabra* enim illa vox sonat, aut ut auctor antiquus Vitæ S. Petri Cavensis, apud Henschenium die 4 Martii c. 4 scribit, *flabellæ*. Verba ejus hic ponam, quia usum τῶν φιππίδων in sacro indicant: *Cum Tere-si in ecclæsia S. Joannis missas (S. Petrus Ca-*

*vensis) celebraret, et quidam flabelli ministerium negligenter exhiberet, lampadæ impulit et oleum super altare fudit. Erant nempe φιππῖα laminæ tenues in alarum formas extensæ, quæ circæ Christi corpus, dum in altari stabat, a ministris movebantur. Istiusmodi instrumenta tria e pretioso fusa metallo, sed continua aut maculosa ideoque reparationis gentia, haudquaquam fuere, ut alia, in priorem reflecta et elimata figuram, verum in unicum conflata *dibambulum*. Άντι τοῦ θέρασθηντος καὶ εὐτρεπισθῆναι, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ηὐτρεπισθῆσαν.... εἰς διδάμβουλὸν μετασχευσθῆσαν, τῆς μορφῆς τῶν ἔξαπτερύγων ἀποπτάσσες ή ἀπελασθείσης, εἰπεῖν, ἐξ αὐτῶν. Priori forma in tis sculpta Cherubinorum sex alis instructorum avante, aut inde, ut sic dicam, expulsa. En ergo ei relatione Syropoli, tres laminas argenteas simulacris Cherubinorum cælatas, in unum conflatas *dibambulum*. Restat videre quid tandem rei esse *dibambulum* existimaverit, imo certo scierit, et ex publica tunc omnium notitia innuere satis habuerit Syropulus idem. Intelligitur id ex quadam ipsius auguratione inde captata, quam his verbis mox explicat: Καὶ ἀντὶ τοῦ θείᾳ ἐναποτίθεσαι τραπέζῃ, ὡς ἵερὸν ἀνάθημα, τὸ δὲ λαμπταδοῦχον περιάγεσθαι ὥδε κάκαλος, 675 καὶ ὡς ἔτυχεν ἀποτίθεσθαι καὶ φιππεῖσθαι προσώμιον, εἴπεν ἀν τοῦτο τῆς ὅσον οὖπω γενησομένης παρατροπῆς τοῦ καθαροῦ καὶ ἀκινδήλου τῆς Ἐκκλησίας δύγματος. Hæc sonant: ex ista conflatione trium ventilabrorum ex argento formis Cherubinorum cælatorum, in unum *dibambulum*, consecutum esse ut illa materia exciderit honore quo dignata prius fuerat, insidendi sacra mensæ et ex ea speciem augustam ostentandi circum venerantibus, dejecta vero fuerit in usum longe viliorum, quippe facia candelabrum hoc illucque portabile et deponi aut projici ubivis solitum. Quam rem Syropulus, qui negotium conciliationis Ecclesiarum Græcae ac Latinæ nec suscipi unquam volisset nec perpetratum admisit, in omen rapuit mox securæ perversi-nis puri et sinceri Ecclesiæ dogmatis; quale evenisse, sancita, unanimi Orientis cum Occidente consensu, in sacro Florentino concilio doctrina processionis Spiritus sancti ex Patre Filioque, hic pertinax in hæresi et schismate scriptor temere ac blasphemæ non veretur affirmare. Illud tamen hæc ejus impia divinatio mihi affert commodi, ut ex ea manifeste appareat *dibambulum* aliud nihil quam λαμπταδοῦχον, instrumentum lampadibus gestandis in pompa præferri patriarchæ solitum, quale is processuro in Italiam sibi, quo maxime angustum rerum suarum speciem preberet Latinis, curasse ut quam speciosissimum mole ac forma pararetur, hinc intelligimus; unde in id unum materia quæ tribus altaris vasis sufficerat, est impensa. Et pertulit [P. 474] revera suum istud sic fusum eusumque *dibambulum* Josephus Constantinopolitanus patriarcha Florentiam, idque*

ibi solemni suo ad papam accessu ostentare studuit. Audiatur idem Syropulus, c. 24, sect. 4, p. 99 : Είτε διεμηνύσατο ὁ πατριάρχης τῷ πάππῳ ὡς βούλεται· καὶ ίδειν αὐτὸν, καὶ ίνα τάξῃ ἡμέραν καθ' ἣν ἀπόδεχεται· τοῦτο ποιήσαι· Deinde significavit patriarcha παρα velle se ipsum visere, rogans ut diēm admissioni assignaret. Paulo post, ἐπιστάσης οὖν τῆς ἀποταχθείσης ἡμέρας, cum præstituta dies advenisset, ait Syropulus patriarcham inter cetera quae ad pompam sui versus papæ pallium processus commendandam providit, jussisse ut sibi dibambulum et dicanicum præferrentur : Ἐπέταξε δὲ ίνα κατέχωσι· καὶ τὸ διεμβούλον καὶ τὴν δικανίκιον ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Est δικανίκιον dicanicum aliquid simile baculis illis aut contis argenteis specie clavarum (vulgo massas vocant) quas præferri videmus S. R. E. cardinalibus, dum solemniter incedunt; qualium Græcis patriarchis usitatorum meminit Chronicon Constantinop. his verbis : Ήδίας χεριὶ δέδωκεν αὐτῷ δικανίκιον πολλοῦ ἔξιον, ήτοι δάσδον ἀργυρᾶν περικεχρυσωμένην· Propriis manibus dedit ipsi dicanicum magni pretii, sive virgam argenteam circumauratam. Motam vero pergens Syropulus fuisse refert patriarchæ controversiam de prælatione dibambuli et dicanciæ, dicente illi magno chartophylace, δτι ἐνταῦθα οὐδὲν ἀνήκουσι προτείσθαι ταῦτα, 676 καὶ εἰ δράσει, καταλειφθεῖσαν· Hæc hoc loco prægestari nihil aitinet; quare, si ibi videtur, relinquuntur. Contra tamen tendente patriarcha, convenit ad extremum solius dibambuli prælationem omitti. Ομως ἀφῆσε τὸ διεμβούλον. Candelabri bifidi prægestatio, tanquam ab usu in Italia recepto nimis aliena, vel aliam quamlibet ob causam, ultro a patriarcha remissa est: dibambulo domi relicto. Potuitne clarius astrui a me prius tradita διεμβούλου notio? Tamen hoc mihi Syropuli suffragium eripere Creygton interpres conatus: quo successu, videntem modo restat. Ille priori ex indicatis locis, c. 17, sect. 3, p. 62, verba illa, τὰ δὲ (hoc est τρία διπλία) εἰς διεμβούλον μετεσκευάσθησαν, sic verbit: Sed hæc... tres pyxides in unam, sed eamdem et geminam ampullam prodiere. Idem porro in notis ad eum locum docet: dibambulum esse a D Latina voce ampulla, sonareque ampullam biguttatum gemino ore seu epistomio superne hiantem. Debuerat autem addere quem usum tale vas habuerit, aut quam ob causam, ituro in Italianam patriarchæ instrumentum ejus formæ tam sollicite param fuit, tribus etiam sacris ex altari vasis in id conflatis: contentus erroris damnare Gretserum Jesuitam, quod lib. Comment. in Codin. 3, c. 1, p. 217 dibambulum cum lampade confundit. Id vero Gretsero falso imponitur. Is enim ibi tantum dicit sibi alias non displicuisse διεμβούλον dici autem contum cui lampas imponebatur, sed se in alia mente nunc esse. Qui eti non mutasset sententiam, dici non posset cum confundisse dibamb-

A lum cum lampade. Aliud enim est lampas, aliud contus gestans lampadem. Quod si contus intelligatur bifidus duos quasi ramos protendens, quorum quisque in summo habeat loculum capienda lampadi aptum, veram διεμβούλου expressisset Gretserus formam; et si audiret suum Syropulum Creigton, idem ipse sentire debuerat. Sic enim non laboraret in divinando quorsum is λαρπαδούχον, instrumenti lampadibus gestandis accommodati mentionem, v. 35, faciat, ponens id vocabulum tanquam synonymum διεμβούλου. At nihil mirabilius est quam quod omnium horum oblitus Creygton, dum c. 24, sect. 4, p. 99, iterum illuc memoratum a suo Syropulo διεμβούλον interpretatus, ἀστίν papilionem id appellat. Et Notarium p. 18, hunc locum indigitans sic scribit: Διεμβούλον in hoc loco omni dubio procul velum significat umbraille.... illud enim velum dum, ut umbram arceat, a conto longiori supra capitū fastigium explicatur, incurvum et cum eratum forniciem representat, dum rursus ad contum reducitur, ventrosam lagunculam aut ampullam. In his non quero cur dicatur umbella, sive, ut Creygton loquitur, ἀστίν papilio, umbram arcere, cum soli potius arcendo [P. 475] et umbræ faciendæ comparatum ejusmodi instrumentum sit. Illud etiam atque etiam explicare Creygtonum ne gravetur, rogo, qua tandem ratione metallum trium pyxidum conflari in 677 unum ἀστίν papilionem sive umbellam potuerit. Sed omnia hæc arbitrandæ æquo et eruditio lectori permittantur: interim dum, quæ multa nos vocant alia, prosequimur.

C Διωρία p. 389. Videri posset διωρίαν hic dictuorum horarum spatium, sicut trihorium (Ausonio poetæ usurpata vox) tres horas indicat: sed non est ita. Nam glosse veteres universim expoununt διωρία intercapedo, spatium. Et Suidas: διωρία, ἀνακωχή, quod probat adducto statim loco ex quadam, ut appareat, historicō: Δέξαν δὲ ἐπανεῖν τὴν πολιορκίαν, καὶ διωρίαν βουλῆς τοῖς στασιασταῖς παρασχεῖν. Cum autem esset visum remittendam oppugnationem urbis et spatium deliberandi seditionis dandum. Ergo et in hac reliqua historia noster aliquoties διωρίαν pro mora et spatio, quo cessatur aut deliberatur, ponit, ut pag. 497: 'Ἐν διωρίαις ἔτιθετ τὰ κατ' ἐκείνοις. Utitur et hoc vocabulo S. abbas Nilus in epistola juxta editionem nostram 450, p. 459 (in posteriore et longe pleniore Allatiana est 213, l. iii, p. 396, inscriptio Rodomino, cum in archetypo unde descripsi Mēdico codice olim legerim ego et ediderim Rhodonymo). Ibi ergo hæc loquentem facit sanctus Pater peccatorem impenitentem in judicio supremo: Οἵμοι πῶς ἔκουσιος ἀπολεσει τὴν διωρίαν τοῦ παρελθόντος χρόνου! Hei mihi, quod volens passus sum effluere in vanum spatium transacti temporis ad pœnitentiam concessum!

'Εγκλητεύειν p. 370. An ἔγκλητεύειν reperiatur apud alium Græcum auctorem, dicant qui

omnes me diligentius legerunt. Mihi, etsi alibi non A occurserit, non sicut dubia ejus notio, utique recordanti Ἑγκλητον δίκην vocari litem de cuius iudicio provocatum sit; et forum in quo ex provocatione disceptatur, Ἑγκλητον δικαστήριον.

Ἐκφασις p. 113. Verba hæc referuntur ex tomo Gregorii Cyprii, Constantinopolitani patriarchæ: Εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ θεολογικωτάτῳ Δαμασκηνῷ τὸ διά λόγου εὑρηται προδολεύς, οὐ τὴν εἰς τὸ εἶναι καθαρῶς τοῦ Πνεύματος πρόδοον ἡ λέξις δηλοῦν βούλεται, ἀλλὰ τὴν εἰς ἄλιτρον Ἐκφασιν. Cum saepius paucis his versibus repetatur vox Ἐκφασις, semel tantum codex noster eam exprimit addito ν, alias Ἐκφασις scribens. Unde verebar equidem corrigere tot loca indicio unius, nisi animadvertissem codicem Vaticanum constanter Ἐκφασιν scribere. Inde intellexi sic revera scriptum a Pachymere, more utique recepto aliorum, etsi nonnusquam Ἐκφασις quoque legitur. Sed majoris momenti fuerit notionem scrutari vocis hujus. Vulgo video a summis theologis Græca Latine redditibus Ἐκφαντιν, Ἐκφαντορίαν, Ἐκφαντορικὴν πνεῦμα enuntiationis significatu declarari. Non reprehendo. Jure tamen meo visus mihi sum posse hoc nomen ducere ab ἐκφαντών, quatenus sonat eluceo, ut Ἐκφασις recte vertatur *exsplendescens*. Quod commodiū ad subjecti loci sententiam, ni fallor accedit.

[P. 476] **678** *Ἐρικαρδῶ* p. 103. Hujus verbi, satis in libris quos viderim rari, notionem e paraphrase Vaticanum sumpsi, totum hunc locum sic reddente: Ἐκατὸν πεντήκοντα χρυσίνους αὐτοῖς ἔδωρήσατο. Sic ille conjungens quæ auctor discreverat, centum aureos Vecco, quinquaginta Meliteniotæ suppeditatos memorans. Cui quatenus simpliciter donandi significatum vocabulo ἐνικανούντο subjicit, adhæreo defectu melioris auctoris; interim tamen suspicans assignationem annuæ pecunie istas εὐημάς æquantis, duobus exsilibus in alimenta et usu vita cæteros præbendæ, isto vocabulo indicatam a Pachymere; ut dicere voluerit, cum eatus nihil constituisset imperator de victu captivis duobus suggestendo, tunc per Alexandrinum patriarcham et logothetam ipsis assignari e fisco curavis annuas pensiones. Vecco quidem aureum centum, Meliteniotæ vero quinquaginta.

Ἐrratīcēr p. 519. Codex optimus Barberinus in contextu habet ἐνεκτίζειν, sed meliorem, ut opinor, idem lectionem in margine suggerit, ἐνετίζειν, pro quo Vaticanus ἐνεάζειν exhibet. Nos ad

marginalem lectionem probam illud ex doabus aliis contulimus, ut τὸ γε geminaremus. Cum enim hoc verbum, ut mox ostenderemus, formetur, ab ἐννάτῃ, quod frequentius per duplex γε scribitur, rectius putavimus ἐννατίζειν quam ἐνετίζειν dici. Etsi nos non fugit scriptonem τοῦ ἐνάτη pro ἐννάτῃ non modo ut probant defendi ab Eustathio ad *Iliad.* β, p. 223 ed. Rom., sed etiam ad *Iliad.* θ, p. 712, commendari tanquam λογίσις eruditis usurpatam, ut dent locum ingeniosæ trajectionis litterarum, qua ἐνατον in νέατον mutetur: πονητην quippe per ἐνατον signatum, cum sit ultimum in numeris simplicibus, νέατον idem quoque est: hæc enim vox sonat *norissimum*. At mihi quidem haud placet hæc argutia, quæ vocabulum ab origine sua divellit. Si enim ἐνατον quasi νέατον dictum est, jam hoc numerale nomen a suo numero ἐννέα non derivabitur; quod absurdum videtur. Ut ut sit, scriptum a Pachymere ἐννατίζειν cum γε duplice, ex scriptura contextus et Vaticanani codicis non temere, ut puto, auguror; existimoque usitatum in monasteriis hoc verbum ad indicandam refectionem corporis semel in die duntaxat, nec prius hora ab ortu solis nona, usurpatam; quod diebus religioso jejunio sacrificis tantum olim fiebat. Nunc vero Athanasius patriarcha ita quotidie fieri jubebat, μονοφαγίαν δι' ἑτούς ἐξακριβώμενος. Nimirum qui ad necessariam observantiam monastici instituti pertinere duceret toto anno nonnisi semel in die comedere, idque non ante horam a meridiis tertiam, a solis ortu nonam, sic per monasteria fieri quotidie jubebat. Ως καὶ ἐννατίζειν δε, hoc est, ita ut inde sequeretur semper monachos hora duntaxat nona jejunium solvere, etiam festis Domini et Paschalibus. Legitima videlicet in quadragesima jam olim, quo die jejunabatur, refectionis hora nona erat, prout demonstrare possem multis testimoniis veterum, nisi **679** eum laborem preoccupasset Rosweidus noster in *Onomastico ad Vitas Patrum*, verbo *nona hora*, quem vide. In confirmationem haec tenus dictorum noster hic idem auctor inserius, p. 618, quasi explicans quid prius vocasset ἐννατίζειν, ait Athanasium enegisse μοναχούς; μονοφαγίαν κατ' ἐννάτας δι' ἑτούς ἀσκεῖν: monachos jejunare quotidie per totum annum, semel tantum in die, idque non ante horam nonam comedendo (*).

[P. 477] *Ἐξαγώρια*, p. 284. Etiamsi vulgo grammatici ἐξαγώνια dici censeant quasi ξένω ἀγῶνος, quæ sint extra certamen, nihil ad causam ali-

(*) Post hæc scripta reperi verbum ἐννατίζειν hoc ipso quem hic exposui significatu usurpatum a S. Theodoro Studita in Laudatione funebri S. Platonis monachi, quæ ms. servatur in cod. Vaticanano 1060. In ea oratione paulo ante medium referuntur hæc verba Antonii monachi, qui discipulus et minister fuerat S. Platonis dum adhuc vivebat: Ἀρτος, φησι, τῷ Πατρὶ καὶ κύαμος πρός λαχάνοις καὶ ἄκροντοις, ἡ καθ' ἡμέραν ἐννατίζουσα ἀνέλαιος διατροφή, πλὴν Κυριακῆς καὶ κορτῆς, καθ' ἃς εἰώθει

όμοτράπεζος είναι: τῇ κοινῇ ὀδελφότητι. Ubi vides ἐννατίζουσαν διατροφήν vocari, refectionem hora nona sumptam. Hoc enim totum testimonium sic Latinè sonat: Panis (inquit) Patri, et saba cum oleribus ac teneris fastigiis stirpium, quotidianum erant sine oleo alimentum, nona non prius hora sumi solium, nisi Dominica esset aut festum: quibus diebus communè cunctis satribus mensa consuverat vesci.

aentia, ἀπροσδιόνυτα, videor mihi tamen vel ex hoc nostri loco non temere suspicari, significari eo vocabulo quæ Latini *subseciva* vocant, ultra mensuram rectam excedentia in partitionibus agrorum. Cum enim agrimensio per lineas fiat invicem ad rectos angulos sectas, sæpe in campis obliquæ figuræ contingebat abundare spatiū aliquod extra angulum, έξω γανίς, quod έξαγώνιον Græci, Latini, ut dixi, *subsecivum* vocarent, sæpe per hæc vocabula utriusque tropo quodam indicate res accessorias nec præcipue intentas, sed quæ auctarii loco ad primarias accumulentur, sicut istæ *subsecivæ* agri partes alteri confinium colonorum addebat. Πάρεργα Græci aliter appellant, quibus præcipue intentum designans respondet τὸ προύργιον, quod et hic noster usurpat.

'Εξάντης p. 265. Scio έξάντην vulgo putari diculum quasi έξω ἄτης, *sine noxa, incoludem, indemnum*. Cujus notionis in Phædone Platonis exempla leguntur. Sed non quadraret ad loci sententiam interpretatio, quæ istis vocabulis hic uteretur. Non enim ideo vocabant Bulgari ad regnum Michaelis Constantini regis quondam sui filium, quod ejus cum spe successus inchoandi negotii tempus nunc esse putarent, cum adverse stirpi Constantini potentia Tocharorum in Bulgariae confinio dominantium staret incolomis: sed id volunt significare, infirmam esse modo illam minusque quam prius formidabilem, unde occasionem offerri non aspernandam censebant Michaelis in paterni regni possessionem reducendi. Nec abludit ab origine ac veriloquio jam 680 indicato voles hujus hæc secunda notio. Nam έξάντης ex vi etymi proprie sonat enim qui ex gravi noxa primulum emergere incipit et έξω ἄτης esse. Itaque votum est febre laborantis εἰ morbo-periclitantis sotico, illo versu expressum quem recitat Elymologiæ auctor, Ὡ Zeū, γανέσθαι τῆσδε μ' έξάντην νόσου. Da, Jupiter, evadere me periculum hujus morbi. Jam porro sanus esse dicitur, cuius remittens aut penitus cessans febris spem reddituræ valetudinis relinquit integrum. Cujus rei quia somnus in acute febrentibus interdum signum est, discipuli dormire languentem Lazarum a Christo audientes aiunt, Joau. xi, 12: Κύριε, εἰ χειρίμηται, σωθήσεται. Domīns, si dormit, salvus erit. Ergo cum, quem Hippocrates έξάντην dicit, Galenus ὑγιῆ sunum interpretatur, sic intelligendum putarim, ut malo defunctum et febre purum velit dicere: nam et hi dicuntur ὑγιάνειν, licet ad plenum robur integri vigoris nondum confirmati sint, sed adhuc debilitatem imminentiarum morbo virium sentiant. Ac forte more suo Hesychii glossas in animo habuerit Pachymeres hæc scribens, ubilegerat: έξάντης, ο τῆς νόσου έξω ὕψ. Qui autem e morbo reëns emergit, debilis videlicet imbecillisque adhuc est, quales tum videri poterant Tocharorum Bulgariae finitimarum opes, utpote qui paulo ante bello inter se civili, ducibus hinc Tuctai inde Noga, ad

A internacionem usque conflixerant, secuta inde misserrima desolatione totius ipsorum regionis, et pancis admodum ipsorum Tzacam fugientem in Bulgariae secentis, nuper illuc oppressis prævalente Osphentisthlabo. Unum superest dubium, cur Pachymeres in secundo casu έξάντης scribat: nam in primo accipi non potest, cum tribus mox adjunctis femininis genitivis copletur φανεση; Τοχαρικῆς έξουσια; An error hic agnoscendus et έξάντους rescribendum, contra fidem codicum [P. 478] optimorum B et A? nam Vaticanus hoc de more omisit. An potius existimandum, e nominativo feminino έξάντη patrium hunc casum a nostro duci? quod vereor ut analogia et recta grammatica ratio permittat.

B 'Επιτύμβιον p. 66. Agit de Nicandro Larisseno iridente Andronicum olim episcopum Sardensem, postea monachum, sed per ambitionem e vita monastica reversum ad dignitates; quibus subita conversione sortis ejectus, multis quos irritaverat ludibrium debuit, in primis Nicandro isti ejus opera episcopatu pulso. Qui ut Andronico exprobaret ambitiosam eruptionem e statu monastico, monachicum ei ἐπιτύμβιον injecit, ipso statim rejiciente. Non reperio alibi hanc vocem, sed manifeste docet hic ipse locus capitinis tegmen monachorum proprium sic dictum; unde et cucullum Latine reddidi, et mox in repetitione rei ejusdem ecclesiasticis usurpatam scriptoribus pro cuculli synonyma caputii vocem adhibui. Videri possit cucullum monasticum ideo dictum ἐπιτύμβιον, quod cum vestis ipsa sit quasi sepulcrum monachi, cucullus extet velut apex ac fastigium tumbae.

681 'Εσκαμπατισμένος, p. 115. Quid sit hoc loco έσκαμπατισμένος minus mirum est ignotum mihi esse nusquam alibi tale vocabulum nacto, cum ne Vaticano quidem paraphrastæ vocis hujus potestas perspecta fuerit, prout apparet ex eo quod έσκαμπατισμένος viri nomen intelligit distincti a Moschampare, hujus videlicet in chartophylacis officio successoris. Sic enim ab eo hic locus redditur: Συμβάν δέ τι καὶ περὶ τὸν έσκαμπατισμένον χαρτοφύλακα καὶ Μοσχάμπαρα. "Έχοντες οὖν οὗτος καὶ τὸν Πεντεκοκλησιάτην ἐνεκόπουν τῷ πατριάρχῃ" Ita ille, tres ponens, ubi satis manifeste duorum tantum auctor meminit, Moschamparis exchartophylacis et Quinqueecclesiensis antistitis. Nam cum nominasset έσκαμπατισμένον χαρτοφύλακα, mox exponens quis i.e. esset et quam ob causam έσκαμπατισμένος diceretur, parenthesim inserit qua docet Moschamparem officio chartophylacis, prius quam hæc fierent quibus se narrandis accingebat, decessisse, hoc ipso indicans έσκαμπατισμένον χαρτοφύλακα hic a se positum pro exchartophylace sive chartophylace exauktorato. Quid σχάμπα sit et quid τὰ έσκαμπά, nemini est ignotum non plane peregrino in Græcorum librorum lectione. Quid autem hic comminisci verisimilius possumus quam vel finxisse Pachymerem

verum σκάμπατιστιν ex nomine σκάμπα, vel id verbum aut apud auctorem nobis incognitum reperitum aut usu vulgari sermonis Byzantini tuum tritum suae historiae inseruisse? Ex cogitari porro duplex potest notionis talis huic participio ἐσκαμπατισμένο; hoc loco inditæ ratio. Prior quia tabularium ecclesiasticum, cui custodiendo præpositus erat chartophylax, credibile est in loco septis circumdato suis servatum. Septa autem ἐσκαμπάνεα et σκάμπα locus fossa et vallo circumclusus dicitur; unde σκαμπατισθείς aut ἐσκαμπατισμένος dicitur, qui septo ecclesiastici archii excesserit jure amissio illic presideundi post chartophylacis officium amissum. Est præterea σκάμπα magis proprie locus certaminis. Hieronymus ad Pammachium: *Cur tu omissis super quibus pugna est, de scammate et loco certaminis egrediens, in peregrinis et longe alienis disputationibus immoraris?* Sic sanctus doctor; ex quo liquet usitatissimo significatu σκάμπα [P. 479] dici septum intra quod certant athletæ, quod Galli *champ-clos* vocant. Hinc altera ducitur causa cur a Pachymeris Moschampar chartophylax dici ἐσκαμπατισμένος potuerit. Commiserat enim is sese cum Vecco in celebri illo colloquio, l. i, c. 35 narrato, contra eum disputans, sed infelici successu: nam quæ dixit adeo valide sunt a Vecco retusa, ut ab ipso patriarcha, cui tunc Moschampar militabat, reprobata sint. Quare quod victis athletis et septo pulsis convenire videbatur ἐσκαμπατισμένου sive ἔξωσθέντος; ἐκ σκάμπατος vocabulum, adaptaverit hic noster Moschampari.

Zuγὸν Εὐαγγελίον τιθέντα, p. 146. Agit de ordinatione Athanasi patriarchæ Constantinopolitani, in qua querendum ad intelligentiam hujus loci, quid sit *jugum sancti Evangelii* 684 ponere. Docet id nos ritus ordinationis episcoporum apud Græcos, qui exstat in Euchologio, p. 302, ubi diserte traditur completo Trisagio celebrantem episcopum ascendere in crepidinem sacræ mensæ, ibique illi offerri a præseniibus tribus episcopis ordinandum a dextris celebrantis; a sinistris autem astare chartophylacem, qui celebranti chartam offert, in qua scriptum est: Φήψω καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφύλεστάτων ἐπισκόπων καὶ τῶν διαιτάτων πρεσβυτέρων, ἡ θεῖα χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα προχειρίζεται τὸν δεῖνα τὸν θεοφύλεστατὸν πρεσβύτερον ἐπισκόπον τῆς θεοσώστου πόλεως τῆσδε. [P. 481] Εόξωμεθα σὺν ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα ἐλθῇ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος. Hoc est: *Suffragio et approbatione Dei amantissimorum episcoporum et sanctissimorum presbyterorum, divina gratia, quæ ubique infirma curat et deficiencia supplet, promovet N. Dei amantissimum presbyterum episcopum a Deo servata civitatis N. Oremus igitur pro eo, ut veniat super eum gratia sanctissimi Spiritus.* Ubi chartam hanc celebrans accepit, archidiaconus audienciam indicet, clamans, *Πρόσκωμεν, attendamus.* Mox celebrans quæ scripta sunt in charta pronuntiat, intel-

A ligibili cunctis voce. Post quod ut præceptio orandi pro ordinando pareant, tam qui sunt intra cancellos presbyteri quam qui extra, pariter acclamat, *Kύριε, ἐλέησον, Domine, miserere.* Tunc celebrans Evangelii volumen explicat et sic apertum imponit capiti et collo ejus qui ordinatur, adstantibus in eo et aliis episcopis: *Ἄναπτύσσει τὸ Εὐαγγέλιον ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ τραχήλῳ τοῦ χειροτονουμένου. συνεφαπτομένων καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων.* En quid sit ζυγὸν τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου τιθέντα, quod hic noster memorat, cæmeroniae ordinationis partem illam obire quæ sacer Evangelii codex explicatus ponitur supra caput et collum ejus qui ordinatur ad modum jugi, ζυγοῦ. Porro in codicis apertura curiosa supersticio captabat omen ex verbis in oculos astantium incurribus visu primo diducti voluminis; cujus vanitatis exemplum hic Pachymeres recitat, prout in ordinatione Athanasi contigit.

Θεμέλιον, p. 306. Quid vocet hoc loco Pachymeres θεμέλιον πρῶτον, exponit mox per illa verba πρῶτη βάσις. Est ergo ex ejus mente θεμέλιον σελήνης πρῶτον, primus a synodo novilunii processus, hoc est νομηνία et verum mensis lunaris initium. Idcirco autem non otiose id notatur, quod plerumque in mensibus, quales sunt Romanī, solaribus contingat plenilunium et neomeniam ad menses diversos pertinere. Ostendemos autem libro harum Observationum 3, ubi defectio[n]is hujus lunaris calculos dabimus, contigisse illam die 14 Januarii anno Chr. 1502. Unde est consequens νομηνία quæ præcessit hoc plenilunium eclipticum in ipsas Januarii Kalendas incidisse. Nam 14 lunæ die plenilunia sunt. Exprimit igitur noster hic voluit 685 lunæ menstruum cursum allegoria quadam ædificii. Quia enim subtractionis initium fundamentum est, Græcis dictum θεμέλιον, recte transferri posse id nomen patavit ad significandum initium motus, quo luna statim a puncto coitus cum sole ad novum circuitum sese incitat. Forte autem χριστογέντα quædam auctor posuit in voce μῆν, ut per eam aliqui totum τριακοντάμερον spatium triginta, et si quid excurrit, dierum indicare vulgo solitam, hic proprie intellexerit Kalendas ipsas sive primam mensis diem; ita ut, cum dixit μῆνα δὲ Ληταῖον πρῶτη βάσις ιστοτο μῆνης, indicare quod dixi voluerit, mensem lunarem eo anno cum civili paria inchoando fecisse, ac primo ipso Januarii primum inivisse lunaris periodi diem. Quod ex tabulis hodieque astronomicis verissimum deprehenditur.

Ἑκταρ, p. 43. Iterum p. 155. Hesychius τὸ Ἑκταρ exponit ἡγγύς, prope. Idem docet Eustathios ad Odyss. ψ., et uterque recitat usurpatum Platoni 9 de Rep. adagium, οὐδὲ Ἑκταρ βάλλεται, de jaculatori infelici, qui non solum non ferit scopum, sed ne prope quidem accedit. Ad hanc hujus [P. 482] vocis notionem cogitatam in his locis Pachymeri interpretationem utrobique meam accommodans,

errasse me ab auctoris sententia confido. **A** *instar* non aliunde videri quam ab hac *repetendum*. Est *τέκτας*, ut monet *Hebreo* τοῦ ἀνθρώπου, quod sonat *pervenire*, ex e accommodatum ad signifi- andum imitatu expressionem formæ, qua tantum non et abest proxime a vera similitudine aut recte *instar* illius possit haber. Grammati in his novissime accuratissimus Vossius, si fallor, conficiantur in extundendo *Mus* veriloquio vocis hujus e verbo *instare*, ex eo quod subjiciam etiam litteram n, *τέκτων*. Cappa vero facile credi potest uniam sublatum aut in a emolliet in Latino *instar*. Sic opinabar: judicent et *σειρόν*, quorum arbitriis obnoxius et libens. Antequam desino, admoneo tertium uti se Pachymerem, p. nimirum 290: Οὐδὲν καὶ νοστούσα τὸ συνάλλαγμα, de Augusta pannis despote hujus matrimonium cum mni praefecti caniclo, licet id Andronicus spotie optaret, impar dignitati filii ducet et alter occurrit locus, p. 502: Τὸ μὲν προτερόν διδόναι, οὐδὲ τέκτας βάλλων οὐμενούς. Significat ne prima quidem cogitatione nisse in mentem imperatori dare Catelanis flagitanibus quantum pecunia poposce- etiam p. 480.

C *ἄγιος*, p. 80. Vulgata notione *Ιενός* sur- aut etiam finetum et receptaculum sor- inc in ædibus sacris locus in quem res sa- redine inutiles consumendæ projiciuntur, ut hic doceat noster, *Ιενός ἄγιος* dicitur mini et alicubi legere δεξιμενήν vocatum. *scinam* appellant.

D *λάτης*. Hoc verbum priori a me Glossario n repono, ne lectorum lateant quæ Clau- lretus illic a me scripta legens de suo ad rem illam illustrandam, auro contra t. *Texeira*, inquit, Lusitanus in *Historia I. t. c. 55*, meminit regis cuiusdam *Resere* vocati. Is nimirum est *chosroes Anasura-* Symonis Seth. Addit Texeira ejus regis delatos ex India in Persidem libros duos bicos, quorum uni nomen fuit *Celilah*, al- *demanā*. Unum nimirum librum divisit in o duplice nomine duorum interlocutorum dissertationis. *Λίλια celilah*, apud Schind- p. 861, significat Arabice *corona*, in voce *na* primum *v* conjunctio est *v*. Secunda *va* est verbum *να va*, *ingressus*, vel quid ex atum. Reliquæ tres syllabæ *demanā* videns a *τοτά dama*, *observavit*, unde cum adjuncto *heemantico* nomen formatur significans ob- em gressuum, ἐγηλάτην videlicet ac vestigium. Symeon Seth ait initio primi Prolego- hosroen *Anasuranum* suisse filium *Davidis*.

PATROL. GR. CXLIV.

B Meus Procopius eumdem assertit *Cabudis* illum. Liceat suspicari exscriptores libri Seth Δαβὶδ pro Καδᾶδ vito posuisse: nam in tota historia re- gnum Persicorum nullus reperitur *David* dictus. Puto etiam eos errasse in nomine Perzoës trajectio- ne litterarum, cum *Perzoës* recta scriptio sit: nam hoc nomen Persis usitatum reperitur. Quare corri- gendum quoque puto Ammianum Marcellinum, lib. xix, dum *Pirosen* pro *Perozen*, ut opinor, scri- bit. Totum locum ita et legerem et [P. 483] inter- pretarer pace doctissimi Valesii: Persis Saporem et *Xahan-za* et *Perozen* appellantibus, *regum regem*, et *dissipatorem*, supple hostium, a γῆ parats He- braeo. Unde Baal peratisim dictus locus ubi divisit *Dominus inimicos Davidis* (Il Sam. v, 20). Haec Mal- retus, quibus addo quod amici Florentia scribunt, nempe illic in celeberrima Ducis Magni Medicea bibliotheca servari exemplar Græcum hujus ejus- dem libri, cum indicio temporis, quo is est e bar- barbarica in Græcam translatus lingua. Asseritur enim id factum iussu Alexii Comneni, quem constat imperium Orientale tenuisse ab anno Christi 1080 ad 1118. Nec abhorret ab hac chronologia ætas Sy- meonis Sethi, quippe quem illustriss. Leo Allatius diatriba de Simeonum scriptis, p. 181, floruisse testatur sub imperatore Michaele Duca; cuius im- perium cum ab anno Christi 1071 ad 1078 perti- nuerit, facile potuit florentis tune ætatis Sethus vitam ad multos inde annos propagasse et conse- quenter diu vixisse sub Alexio Comneno.

C *Καβαλλαρικαλ τιμα*, p. 498. Agit de comitibus Myrigerii Teitzæ, quorum aliquos docet ab impe- ratore equestribus fuisse honoribus affectos. Intel- ligit, opinor, equestrem **687** dignitatem certis formulis et publica cæteronia ipsis ab Andronico Augusto honorifice collatam. Quod in historiis ævi ceterioris crebro factitatum a regibus legitimus, puta cum manu sua calaria nobilibus sibi charis in- diuunt, aut torquem in collum injiciunt, insigne honorarium equestris dignitatis.

D *Κάκη καὶ κάκην ἐπιλέσσειν*, p. 128. Μηδὲ ἐπι- λέσσει τὴν κάκην. Ita codex uterque Barberinus et Allatianus, que Vaticanus omittit. In hoc loco no- tanda præsertim vox κάκην cum accentu in priore syllaba, longe ideo diversa a feminino adjectivi κάκης, quod semper κάκη cum gravi in ultima scribi- tur. Nec antiquis ignota est haec differentia. Enarrat Hesychius quendam locum innominati auctoris, in quo visebantur haec verba τῆς ἐμῆς κάκης, voci κάκης ut synonymam subjiciens vocem κάκουκιας (rescribe κάκουκιας). Eustathius quoque παρεχο- λαῖς ad *Iliad. v*, ad illum versum 634, "Ὕπε λω- θῆσαθε, κακαὶ κύνες, agnoscit vocabulum κάκη diversum a κάκῃ, sic adnotans: Κάκη γάρ οἱ μόνον τῇ κάκῃ, κατὰ τοὺς περὶ Πλάτωνα, ἀλλὰ καὶ τῇ δει- λίᾳ. Denique antiquus grammaticus auctor opusculi cui titulus est: "Οσα λέξεις πρὸς διάφορον σημανό- μενον διάφορον δέχονται τόνον, inter vocabula φρα-

accentus diversitate significatum multantia recent. A nicleo praeerat Nicophorus Chumus, sapiens et nūrū prudentiae vir, in primis charus imperatori magnique ab eo habitus. Arcem suis Constantinopoli caniculum vocatam non memini legere. Monasterii ejus nominis meminit obiter Zonaras in Alexio Comneno, dum ait Comnenos fratres urbe capta jam securos evocasse matrem et conjuges e monasterio caniculi in palatium. Verba Zonaræ sunt : Ήν δὲ ἐν ἀσφαλεῖ γεγονότες οἱ Κομνηνοὶ καὶ τὴν μητέρα σφῶν καὶ τὰς ὄμευνέτιδας ἐκ τῆς μονῆς τοῦ κανικλέου πρὸς τὰ βασιλεῖα μετεστείλαντο. Tamen id monasterium, quo abstractas e templo S. Sophiae, in quod asyli jure confugerant, matronas Comnenorum Botaniates transtulerat, ut idem Zonaras mox ait, Anna Comnena rem eamdem referens l. i, p. 54, vocat γυναικεῖαν μονὴν τῶν Πετρίων, muliere monasterium Petriorum, quod et ait situm suis prope Ferream τὴν ἀγκοῦ τῆς Σιδηρᾶς διακαμένην. Suspicio κανικλεῖον ades suis in quibus asservabantur scripturæ publicæ, et ubi expediebantur imperatoria diplomata, quale Romæ visitur palatium cancellariæ; monasteriumque illud Petriorum proprie vocatum ex ejus domus publicæ ac notissimæ vicinia indicatum et denominatum a Zonara suis, praefectum autem caniculi vocatum, quem cancellarium dicimus, cui esset tabularii regii custodia et chartarum imperatoriarum expeditio commissa, amplum jam et celebris in aulis omnibus splendoris officium. Auctorem habeo Radetum, l. i De gestis Friderici imperatoris, c. 47: Unus, ait, de servis palatii, caniclinus videlicet, quem nos cancellarium dicere possumus. Sic ille, melius, opinor, quam Guntherus, qui metri foris commoditatē secutus, caniclinum interpretat camerarium.

Kάμπος μαινομένου, p. 314. Campi Latinum nomen Græci recentiores suis litteris eadem notatione scripserunt. Exempla dat Meursius. Nec dubium videtur quin hic de campo quodam et planicie agatur, forte interiore ditioni Romanæ et distante a limite, usque in quam tamen licenter excurrendo barbari penetrarint. Quis proprie hic locus inter Orientales imperii **688** regiones fuerit, et cur μαινομένου κάμπος, furentis campus appellatus, nondum reperi, etsi repererim in actis S. Platonis Ancyranī martyris elegantissime Græce scriptis, quæ manu scripta servantur in bibliotheca Vaticana, fuisse prope Aneyram locum, qui Kάμπος vocabatur, in quo sanctum ejus martyris corpus a Christianis sepultum est, ubi et idem amputato capite martyrium consummaverat. Hæc enim illuc leguntur: Τό δὲ τίμιον καὶ ἀγιον λειψάνων τοῦ μακαροῦ Πλάτωνος, λαβόντες οἱ Χριστιανοὶ, κατέθεντο ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, τῷ ἐπιλεγομένῳ Κάμπῳ.

Κανικλεῖον, p. 193. Quid esset κανικλεῖον, nusquam satis explicatum occurrit. Vereor autem ut possim credere Pontano arcem id et monasterium suis Constantinopoli aienti, notis ad c. 14, l. i historiæ Cantacuzeni, ubi de hoc ipso Nicophoro Chumno, quem Pachymeres hic ait caniclio præpositum fuisse ab Augusto, quemque prius p. 164, dixerat ex questore creatum ab eodem mysticum, Cantacuzenus consentece nostro haec scribit: Καὶ δὲ ἐπὶ τοῦ κανικλέου Νικηφόρος δὲ Χοῦμνος, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θαυμάσιος ἐν φρονήσει, πολλῆς τε ἀποκλεισμῶν βασιλέως εὑνοιας τε καὶ τιμῆς. Et qui ca-

B

689 Graci cognominis usus
Hic caniclinus erat. Nobis camerarius idem
Esse potest.

Est in eadem sententia Spelmannus in Archaeologo, verbo *Cancellarius* et *Caniclinus*. Videtur idem confirmare Nicetas, l. ii, in Alexio, dum de officio prefecti caniclio [P. 485] scribit, existimatum id suis summis apud imperatorem aut sub imperatore potestatis. Verba ejus sunt: Παρὰ βασιλεῖ δύνασθαι τὰ πάντα οἰόμενος τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ κανικλέου δρφίκιον. Quod enim magis quam magni, ut nos loquimur, cancellarii officio conveniat, non video: hoc enim qui exercet, mens veluti et manus est principis. Κανικλεῖον uno vocabulo, caniclinem, isto fungentem magistratu virum appellatum affirmat Gregentius. Agens enim de quodam *Herba*, probato et charo imperatori, qui et hunc e sacro fonte suscepserat, ait eum a favente ipsi Augusto cooptatum in senatum et factum ὑπεκκλησίον hypēcclensionem, qualem, ut addit, *Romani patricium* et *canicleonem* appellant. Εντος τῆς συγκλήτου τοῦτον ἀπέφηνε, ὑπεκκλησίον αὐτὸν ποιήσει, διοι Φωμαῖοι πατρίκιον καὶ κανικλεῖον προστατεύ-

obiter habemus non memoratum alibi A noverat. Etiam Sinarum rex, quem *Kaan* vicit [P. 486] et ad necem ultra sibi consistendam adegit, *Altun-Chan* nominatus traditur. Haec cum ita sint, Pachymeres, ut et multi alii scriptores, ex *Chan* et *Kaan* unicum conflarunt appellationem, Tatarorum, ut putant, peculiarem principium, cum tamen sit, meo iudicio, verisimilior vocem quidem *Kaan* propriam gentis Mogulicæ fuisse, *Chan* autem Sinensibus saltem et Præsteiannensibus, fortassis etiam et aliis interioris Asiae gentium dynastis tribui præterea fuisse solitam.

p. 456. De voce Kávıc aut, ut alibi noster avıc, dixi quædam Glossario priori. Iis habeo quæ addam. Animadvertis in Chronico Abulpharagii, unde universam imperii um Mogulicæ chronologiam, quatenus adrianæ historie illustrationem pertinet, libro harum Observationum 3, c. 7 digeram, arti, inquam, duplum in usu Orientalem affinis soni vocem fuisse supremam potestatis, quarum altera communis cum Præsteiannensibus et Sinensibus, ulensum fuit propria. Voces haec sunt *Kaan*. Priore insignitus legitur qui ultipræfuit imperio quod presbyteri Joannisatur; ex cujus eversione Mogulicum or. Refert enim Abulpharagus extremum annem fuisse proprio vocabulo *Ung-Chan* im. Hunc qui occidit ejusque occupavit Tamutinus primum dictus, novo deinde Gingiz nomini *Chani* nomenclationem ut dicem addidit, Ginhiz-Chanei nuncupatus. Ius et haeres prius vocatus *Ogtai*, *Kaanis* Iciis regni vocabulum accepit, quod et reddidit gestis rebus victoriisque clarissime factum puto ut quidam ejus posteriorum illud pro regni insigni usurparent. Dico: non enim omnes, cum qui *Kaanis* huic successit ejus filius *Cayuchus*, non sed *Chani* appendicem in imperii notam nomini adjunxerit. **690** vocatus constanter chan. Primus qui *Cayucho* decedenti susst. Munkakaus non *Chani* sed *Kaanis* episcivit. Munkakao mortuo et ejus successo propter Kublai et Aribugæ candidatus imperii per duodeviginti annos bella civilia, frater Munkakai, missus dudum ab eo ut præcesset Occiduis imperii tractibus, etsi, in rite lectus aut inauguratorus imperator, obtine videatur verum jus regni Mogul, tamen quia de facto tali potestate fungebat Abulpharagio aliquando appellatur *Han-Chan*. Hoc vero mortuo, ubi legitimis suis gentis collocatum in Mogulensem solo a Hulacu Blium retulit, semper illum deinde vel *Chan* Abakam Chanem nominat, ut emulo monachorum monarchæ in voce *Chani* libiam agnoscat. Gazanen deinde, quem meres celebrat principum veterum in paucis ium ambitiosum simulatorem, facile credi. *Kaanis* secundi sue gentis longe clarissimi reha cognomen potius optasse quam *Chani*, in reges quoque sue gentis non laudatissimum et in aliis insuper populis usitatum

Kdpaðos, p. 211. Hesychius κάραβον a Macedonibus duci ait πόλην. Haec sola e multis hujus vocis notionibus hoc quadrat, dum ea pro natura subiecte rei significatos putemus exitus paludis sive canales certis locis defossos et hinc inde tignis alto fixis munitos ad aquam corrivandam. Horum capita exstantia tignorum primum devinxisse invicem validis funibus Philanthropenus hic narratur, deinde instravisse transversis tabulis, tum hoc piano pro fundo usus turribus tollendis, o qualibet arcem oppugnaret. Non me latebat cum haec scriberem κάραβον navem quoque significare. Nam et alibi hanc usurpatam a Pachymero vocem sic cum interpretatus. Ideo tamen mihi minus verisimile visum est, id vocabulum isto loco a nostro historico in hac vulgari notione usurpatum, quod navelas, quantumlibet inter se vincitas, instantes stagno, parum solidum fundum existimarem poliorceticis machinis sustinendis, prout factum illuc narratum exigit. Quia tamen exempla non desunt ρωτόνων, obsidionum turrium, et machinarum id genus, ἐλεπόλεων, navibus impositarum in oppugnationibus littoralium arcium; si cui prudenter me lectori præferenda videretur simplicior **691** et magis obvia loci ejus expositio, interpretationem illam meam in hunc modum reficiam hic habeat: pro hisce Græcis Pachymeris verbis pag. 211: Ἐπισχών τοὺς τῆς λίμνης καράδους συνδεῖ σχοῖνος, καὶ ξύλα μέγιστα ἔνιες ἐπ' ἐκείνων κατασκευάζεται μόσχας; haec in Latina versione substituantur: *Arreptas, quae in stagno reperta sunt, cymbas funibus colligat; et lignis super eas constratis maximis, turres in eo tabulato, et machinas construit.* Atque hanc ingenue fateor, nunc mihi verosimiliorem videri sententiam; ex eo præsertim quod Pachymeres statim addat, τὰ δὲ ξύλα πλοῖα πληρώσας. Ista enim aliarum navium mentio satis indicat, putasse ipsum, καράδους quoque, quos paulo ante memoraverat, ex eodem πλοῖον sive navigiorum genere esse.

Karpòs, p. 446. Vox καρπός hic in notione qualem alibi nusquam observaveram ponitur, folii paginam indicans, metaphora nimilum populari, quali vulgo in Gallia scapus chartæ vocari solet une *main de papier*. Est καρπός junctura brachii cum manu, ἀρθρὸν χειρὸς καὶ βραχίονος, ut loquitur Aristoteles, II *De part. animal.* Apparet tamen

volum ipsam seu palmam et medium planitatem concavae manus καρπόν etiam dici. Nam Homerus, *Iliad.* σ choreas describens juvenum cum virginibus manibus invicem consertis saltantium, tali videtur significatu καρπόν usurpare, dum scribit:

Πενθα μὲν ηὔθεοι καὶ παρθένοι ἀλφεσίδαιοι προχεῦται, ἀλλὰλων ἐπὶ κυρπῷ χειρας ἔχοντες.

Si enim alter in alterius carpo manum habebat, ut ait, non utique brachii juncturam carpum dicit, sed palmanu et volam, qua teneri et stringi solet manus se invicem saltando trahentium. Habet autem quandam speciem volae extensæ pagina, ut fundamentum translationis non desit, usitata: tunc forte vulgari sermone, etsi rarius in libris reperiatur. Aliquando putaram καρπόν hic reddi posse articulum aut capitulum, comma scilicet primum in oculos incurrens libro aperto, quod potest interdum esse ex media aut insima pagina. Sed id dici nequit hoc loco. Satis enim noster indicat omen de quo agit, captari solitum ex verbis in capite sive principio paginæ occurrentibus. Alioquin enim non omnes convenissent in animadvertendo malo augurio ex verbis iisdem: fieri enim potuisset ut tres episcopi, qui cum celebrante cooperabantur in illa apertione et impositione codicis evangelici, non in eamdem omnes paginæ partem oculos conjectissent. Hæc me causæ impulerunt ad καρπόν hoc loco paginam interpretandum.

Kάστρον. Ad ea quæ dudum notavi Glossario vol. I, p. 571, περὶ κάστρου sive εἰρητῆς λήθης, de castello sive carcere oblivionis, addam hic quæ suggestit Pater Claudio Maltretus Soc. Jesu, datis ad me post illa lecta humanissimis litteris. Dudum (inquit) hæc notaveram ad c. 5, l. 1 Procopii *De bello Persico* 692 de castello oblivionis: hujus arcis mentionem faciunt in Vita S. Joannis [P. 487] Eleemosynarii Leontius et Metaphrastes apud Bollandum mens. Jan. tom. I, p. 508 et 525; de eodem agunt Cedrenus ed. Reg. p. 346, auctor Miscellæ, l. xvii, p. 510, Theophanes p. 220, Agathias l. iv, ed. Reg. p. 458. Accuratius ceteris Theophylactus Simocatta, cujus verba ad calcem hujus capitï commodius reddam. Simile quoddam habuisse castellum videntur Græci imperante Andronico seniore, cui Nicephorus Gregoras l. ix, p. 208, ed. Basil. datum fuisse dicit optionem malletne monasticum habitum induere aut aliud subire malum; quæ postrema verba aut cædem innuebant, inquit Gregoras, aut exsilium, aut φιλαν διπαγωγὴν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον, violentam abductionem in castellum oblivionis. Leunclavius in *Pandectis historiæ Turcicæ*, p. 445, ed. Reg. n. 128 castellum illud Bosphoro fuisse appossum ex Gregora conjicit. At nusquam Gregoras ejus situm designat. *De castello vero Persico obli-*

*vionis dicto, postquam ostendi tragicam Arsacis historiam a Prokopio narratam, eamdem referri ab Ammiano Marcellino, l. xvii, sic notavi ad illa verba mei Procopii: Arsacem in castellum obli-
vionis detrudi, verba Theophylacti Simoc. que
me redditum promisi supra, hic accipe ex l. m.
c. 5: Φρούριον (Γῆλιγέρδων θνομα αὐτῷ) ἐνδετέρῳ
τῆς Μηδικῆς φυκοδόμηται ἐν χώρᾳ ἐπιλεγομένῃ Βι-
ζακοῦ, οὐ πόρρω Βενδοσαβείρων τῆς πόλεως. Πρόσ-
εστι: δὲ τούτῳ καὶ τις εἰρκτή. Λήθην δὲ ὀνομάζουσι
ταύτην οἱ βάρδαροι. Hinc nos videtur abducere
Ammianus Marcellinus, cum ait Arsacem extermi-
natum fuisse in castellum Agabana. At hoc ipsum,
mea quidem sententia, illius est careeris nomen
ex duabus coalitum cum articulo. Proxime ad ori-
genes accedit qui ita scriperit, *Hagoba-nas vel*
Hagoba-nasa. Etenim *Gob*, et *Chaldaice goba* vel
gubba, quod toties in c. 6 Danielis occurrit, soveam
et lacum significat. Utroque autem vocabulo Scri-
pturæ sacrae interpretes carcerem bene septum
et præaltis parietibus munium designant. Carter
in quem Joseph conjectus fuit, sovea dicitur Sap. 1,
13, a LXX, λάκκος, et Gen. xli, 14, δχύρωμα munitio.
Hæc est Chaldaici potestas nominis Κάτην vel Κάτην
Alterum vero a verbo Κάτην progenitum oblivionem
sonat. Originem quoque nominis *Giligerdon* mihi
videor in eo reprehendisse quod subjicit Simo-
catta, arcem illam fuisse addictam custodiendis bello
captis, quos rex intentius asservari vellet. *Gili* vel
geli deduco a verbo Κάτην quod valet *captivum ab-
duci*. Est autem *gerd*, nisi fallor, idem ac *geder*,
Latine *septum*, a verbo Κάτην *gadar*, unde nomen
Gades, et Γάδειρα, quod Hesychius περὶ γεράτη
interpretatur. Subscribit Avienus, v. 914, cum ait:*

*Barbarο quin etiam Gades hinc lingua frequentat:
Pœnus quippe locum. Gadir vocat undique septum.
Ex illo fonte transmarino fluxisse arbitror voces
Gallicas *garde*, 693 *garder*, leviter transposita
litteris, ut sit in ultima parte nominis *giligerdon*,
quod, nisi me fallit conjectura, *captivorum septum*
significat. Hæc verbis totidem Maltretus noster,
cujus specimen notarum doctissimarum, sed non-
dum editarum, in Procopium, qui dudum typis
Regiis cum ejus accurata et eleganti interpreta-
tione prodiit, vidisse hac occasione non pigebit
lectores eruditos.*

Kαταφλάγ, pag. 240. Nusquam alibi hoc ver-
bum legisse memini. Intellexi autem quid signi-
ficeret ex eo quod Hesychius verbum φλάγαν exponat
μαλάσσειν πληγαῖς, plagiis subigere. Eustathius id
illum versum [P. 488] *Iliad.* α, Καὶ καρπίσοις ἡμέ-
ραγοτο φρονδεσκώσις, contendit Αττικῆς esse δι-
λέκτου permutationem θ in φ et juxta illam dici φλάγα
pro θλάρ, φλάω pro θλάω. Quod si recipitur, jam
patet quid sit φλάω, pertundo videlicet ac perfringo.
Quare καταφλάγ hic a nostro positum istam notio-
nem impetu quodam ex prepositionis adjectione
roborabit, ut intelligi debeat expressus vehemen-
tissimus ictus, qualis erat vasti molaris tormentus
ejaculati, aut ut hodie, suppositis invicem ve-

illistarum tubis æneis prægrandibus, globo gnea vi fulminato. Vaticanus paraphrastes erbi quasi contagionem perhorrescens, tamen erat insertum transiliit sententiam, omniballistæ ac explosorum per eam molarium onem concio silentio absorpsit, sic plenus defungi solitus.

τροποῦμαι, p. 528. Agit de magno primissu Augusti Michaelis Catelanos Calliopolis oppugnante, non sine aliquo interlum prælli secundi, quo illos funderet fugatio. Non alibi quam apud Suidam reperitur *βόητος κατατροποῦμαι*. Suidas autem notios non exprimit, sed tantum accusativo juncti. Ex hoc Pachymeris loco habemus activi significatus, et funderet ac fugare aliquos recte *τροποῦσθαι τίνας*.

τρόλλοι κύαμοι, pag. 519. Agit de Athanasioreba, duritiae immanis et inexorabilis. Hunc comparat fabis ex lis ortis, quæ terram a serente jacerentur, bovis cornu ita : tales enim serebantur adeo duræ nasci, ut coctura ad mollitiem esui opportunam possent. Meminit hujus ut antiquæ et celestæ Theophrastus, lib. iv, c. 14, his eam pro superstitione frivola traducens : "O δὲ οἱ πολλοὶ διότε τὰ κερασόδολον ἀτέραμνον μήποτ' ἔγαν εἴθες ἡ— σκληρότερος γάρ δρός δι πολλάκις προσπίπτει τὰ απέρματα· προσκόψῃ, μηδὲ βουλεύ ἀποτριψά τις, οὐδὲν τέραμνον γίνεται. Quod autem vulgo dicitur cornu contactum incocibile fit?— videndum autem pro vano et nugatorio videri debeat, quippe quam cornu

694 est lapis, in quem cidunt, dum e manu jaciuntur in terram. Et videmus, quæ ad cornu non offendint, vera quidem boum iis serendis adhibita fuenluminis incocitilia nasci. Ceterum ex hoc iisque vulgari dicto jam olim invaluit ut immorigeri et ductu legum inflexibilis loci dicantur. Plato, l. ix, *De legibus* : "Αὐτῆς φοβεῖσθαι μή τις ἐγγίγνηται τῶν πολὺν οἶον κερασόδολος, δις ἀτέραμων εἰς τούς τοις γίγνοιτο ἀντεῖται μὴ τήκεσθαι· καθάποντα τὰ απέρματα πυρί, νόμοις οὖτοι καίπερ ρχυροῖς οὖσιν διθύκτοι γίγνωνται. Hæc sic erramus : Minime indignandum est, si venie quis civium ita projecta audacia nobis, vel cornu minabundus, atrox nimirum et ut quasi legumina coctu prædura, ita illi lamito sint et refractario ingenio, ut vehemarum robustissimarumque legum igne linæ perdomari possint. Ita ille. Atqui κεῖται non valet hic cornu minabundus. Ego c. interpretarer, judicium, utra sit melior æquo et perito lectori permittens : Nec sibile fuerit vereri ne civis existat nobis, velut cornu contactus, qui eo usque indonascatur, ut sicut illa id passa legumina

A negant igne posse subigi, sic isti a legum vi quantumvis valida intacti perdurent. Hunc locum Platonis videtur potissimum in animo habuisse Pachymeres hæc scribens. Sed totam hanc rem magis illustrat Plutarchus, [P. 489] hoc argumentum quasi ex professo tractans, l. vii convivalium Sermonum, quæst. 2; ac factum quidem ex communis opinione verum ponens, causam ejus comminiscitur minime superstitionem. Nempe ait legumina aut semina quæ, ut solet dici, dum in terram jaciuntur in cornua impingunt boum arantium, non ex eo contactu qualitate affici maligna, qua deinde fiat ut quæ inde germinaverint duræ cocturæ sint, sed quod ea offensione repercussa alio resiliant quam quo manus serentis destinabat, in sinum nempe sulci, ubi statim terra tegerentur : nunc vero in campi superficiem temere effusa, ibi exposita frigori ac reliquis aeris injuriis relinquuntur, unde non nisi sero et ægre pullulent sequoloris etiam naturæ fructus ac contumaces ad cocturam. De cætero idem agnoscit usitatam inde translacionem ad præfracti homines ingenii κερασόδολων verbō designandas, Δῆλον γάρ, inquietus, ἦν δε τῶν ἀπερμάτων τὰ προσπίπτοντα τοῖς τῶν βοῶν κερασόντιν ἀτέραμονα τὸν κερπὸν ἐκφύει νομίζοντες, οὗτοι τὸν αὐθάδη καὶ σκληρὸν ἀνθρωπὸν ἐκ μεταφορᾶς κερασόδολον καὶ ἀτέραμον προσηγόρευον. Liquebat enim, ab opinantibus ea semina quæ in boum cornua inciderunt fructum edere durum et coctu difficilem, suis inde vocabulo translato haeminem præfractum et contumacem ateramona et kerasbolon dictum. Ita Plutarchus. Vide etiam hæc eadem confirmantes Plinium et Suidam ; nam nobis testimoniorum abunde jam est.

695 Κλοβός. Ἐπιφερόμενος — ἀδελφὸν ἐν κλοβῷ — p. 165. Ita codd. B et A. Vaticanus solum habet ἐπιφερόμενος καὶ τοὺς καταχρίτους δεσμίους τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν Στρατηγόπολον, vocem κλοβοῦ, ut reliqua solet quæ non intelligit, omitens; in quo non solum mutilat sententiam auctoris, sed corrupit et pervertit, faciens ut affirmare Pachymeres videatur, quod potius appetit ipsum studiose negare voluisse, nempe Constantium Porphyrogenitum a fratre Augusto vincitum abductum non minus quam Strategopulum, cum inter eos historicus discrimen habitum ponat hujusmodi, ut Strategopulus quidem ligatus deportatus fuerit, Constantinus vero pro reverentia natalium vinculis quidem caruerit, sed in septo clathrato aut cavea, velut carcere portatili, sit gestatus. Consideranda nobis deinceps est vox κλοβός, quam alii κλουδόν, alii κλωδόν scribunt. Eam recte interpretatur hic noster εἰρχτὴν φορητὴν, carcere portatile, definiens. Est enim, ut glossæ veteres docent, κλωδός cavea; unde est diminutivum κλωδίον recensitum a scholiaste Oppiani inter instrumenta piscatoria. Igitur vehiculum quoddam aut cellam vel lecticam gestatoriam clathratam hic significari vocabulo κλοβόν appareat,

quo tuto deportatus sit Nymphaeo Constantinopolim, citra vineula, Porphyrogenitus, septo prohibitus effugere, utcunque catenis liber. Reperi tamen ad mulierum usum, quas clausas haberi ad sexus honorem pertinet, exhibitum carpenti genuis κλουσάν nuncupatum, cancellis videlicet munitum. Id docet Joannes Tzetzes, dum Chiliade v, p. 90, ed. Basil. an. 1545 de avia sua memorat, pariem fuisse honore dignatam cum alia primaria femina, in eundem cum illa κλουσάν, hoc est muliebre carpentum cancellis clathratum, impositam. Istam enim, ni fallor, habet sententiam ille Tzetzes versus :

Ἴστι μῶν καὶ τῷ αὐτῷ κλουσῷ συνεγένετον.

Koppeckius, pag. 448. Commercium Latinam vocem Græcis hoc loco scriptam litteris auctor exhibet, ex multo scilicet cum Genuensibus Latinis usu Græcis quoque Byzantinis usitatam.

[P. 490] Κόκχος. In priori Glossario quod dixi ad hoc vocabulum, confessio potius fuit ignorantiae meae quam vocis propositæ declaratio. Lux deinde mihi quedam a cœcis affulsi. Conjecturam inde ductam hic obnoxie propono prudentis judicio lectoris, et de re ipsa et de suspicione mea plenum ei arbitrium tribuens. Cum legerem in hac secunda historia Pachymeriana parte, l. iv, c. 2, saepius memorari τυφλοὺς μοναχούς, in eam opinionem sum ingressus, eosdem illic significari qui vol. I, p. 489, κόκχοι μοναχοί a Pachymero vocantur. Certe toto illo capite exempla execrationum crudeliter multis illatarum concurrunt multa; post quæ subdit auctor sub finem capitii v. 16 : Κόκχους δὲ μοναχούς καὶ τοὺς κατ' ἔκτινος τῷ. Ubi relativo ἔκτινοι indigitari vel 696 κατρόν, tempus nimirum prius illud exorientis Arseniani schismatis, vel ipsum ejus schismatis causam aut pretextum expatriarcham Arsenium, credi poterit. Comparat euim tacite historicus duo tempora, quibus similem impotentiam senviendi Michael imperator ostenderit, prius exorientis sub patriarchatu Josephi Arsenianæ factionis, auctoriis maxime monachis; in quos ideo impulsus Josephi, jussu Augusti, Georgius Acropolita immanniter grassatus ulciscendo sit, χαλεπῶς αἰκιζόμενος, δαίρων, κρεμανύων, μαστίζων, omni crudelitatis et ignominiae genere cœdens ac de honestans venerabiles populo professores vita religiosæ, ex celebri præsternim monasterio, Pantepoptæ dicto, quos et postquam male multaverat exsultatum amandabat. Tunc execratos fuisse istos antesignanos Arsenianæ partis, quos convincere et ad concordiam reducere conatus longo post tempore Andronicus est, prout refert noster ejus Historie, p. 462, equidem crediderim, cum id alibi narratum ab eo distinctius non legam. Puto autem istos tali causa et tempore privatos oculis monachos, vol. I, p. 489, a Pachymero indicatos, populari nomine, quo a suis Arsenianis per-

tinaciter in sententia barentibus vulgo appellabantur, κόκχοι μοναχοί, cum laude ac commendatione tanquam confessores celebrari ab his solitos, vocabulo videlicet Latino cœci, ut alia multa per id tempus Græce plebis usu frequentato et expresso Græcis litteris; ut forte legendum illic sit κατάκτοι, aut juxta scripturam multis Latinorum usitatam κοίκτοι, quod proprius a κόκχοι, aberit. Cœcum enim per diphthongum ε a multis Latinorum, vocabulum τυφλὸς Græco respondens, scribi in non paucis hodieque, ut non dieam plurisque, etiam antiqua exaratis manu, cernitur libris. Qua occasione non verebor dicere forte istam emendatiorem, utpote accommodatiorem ad etymum, scriptiōnē esse. Video accuratissimos grammaticos multum se contorquere in disquisienda origine vocis cœcus. Isidorus, Perotus, Decenabrius, relati a Vossio in suo accuratestimo Etymologico, cœcum per ε scribentes a cœrendo aut capiendo dictum autumant, quod nimis careat aut captus sit oculis, quod ut longe petitum, nullus non emunctioris paulo naris transmittat lector. Martinus postquam a Græco κατάκτον utre cœcum videri formatum proposuit, sicut τυφλὸν τύφω accendo (neutruam in hoc ipsi assentiente Græco etymologista), deinde longe prudentius fatetur cœci originatem plane cœcam et oculata esse. Quid si autem cœcum per ε scribamus, et ejus sic scripti vocabuli veriloquium accersimus a Græco κοῖ, quod est vob, ut sit κοίκτο; idem quod νοτηκός, qui acie solum mentis videat, intuia oculorum carens? Sane Eustathius παρεβολής εἰς Πατάθ. ζ, p. 736 ed. Rom., vocem comicam κοάλεμος exponens, ηγουν (inquit) τὸν τοῦ κοῖ, ητοι νοτὴν ἀλώμενος. Ergo κοίκτον εσ; ut κοίκτον cœcum primi Latini profecti e Græcia κατέφημισμόν 697 privatum lumine oculorum veare potuerint, quasi ad consolandam calamitatem hominis principe corporeorum sensuum orbati; quo genere solatii recreasse cœcum [P. 491] Didimum magnus eliam Antonius legitur, negans grave illi esse debere, quod desitueretur instrumento corporeo videndi, communi homini cum calicibus et iastmis insectorum, cum mente valeret animalie perspicacem intelligentiam immortalium mentium, præsertim eum ingeniosiores et acutiores plerumque cœteris in operationibus mentis luce cassi oculorum experientia probentur; unde et Demoeritum aiunt, quo philosophatur felicius, ultra sibi videndi sensum ademisse. Sed hæc nimis multa extra rem nostram. Illoc quippe solum significare volui: seu vox Latina cœcas per ε seu cœcus per ε scribatur, et cuius ea demum cunque sit originis, mihi videri probable monachos quosdam passim celebres visu orbatos, a Constantinopolitanis plebe, ex frequenti convictu commercioque Latinorum multa in suam vocabulalinguam transferente, κατέκου; sive κοίκτου; μοναχούς dictos, idque vulgare verbum expressisset.

vol. I, p. 489, Pachymerem, licet ejus libra-
rii, codicum quos vidimus descriptores, in ejus-
scriptura verbi leviter erraverint, κάκους pro
κακίους aut κακίους scribentes. Reperio apud
Hesychium κακίους οὐρανούς 'Ρωμαῖοι' an magis
mirum cælos vocem Latinam a Græcis ad idem
quod Romane sonat significandum usurpatam,
quam κακίου ab iisdem dictum τυφλόν, quoniam
Latini vocant? Et hic etiam nota abusum
scriptionis, dum κακίου tanquam ex Latino cælum
Græce scribitur, quod omnino scribi debuit La-
tine cælum. Est enim manifeste a Græco κακόν,
cævum; ut minus te moveat, si, quod monuimus,
increbuerit usus scribendi cæcus, cum sit rectius
cæcus.

Kouδουνικλείστος, pag. 480. Agit de honore ba-
bito corpori post longum tempus incorrupto re-
perio cuiusdam monachi, quem κουδουνικλείστον
dicit, hoc est, ex eo genere qui exquisitoris reli-
gionis causa perpetuo inclusi cella permanebant;
qualium cum sit creberima in ecclesiasticis hi-
storiis mentio, lucrificare operam possum de-
monstrandi tales existisse exemplis que passim
occurserent colligendis. Tantum dico, quos In-
clusos Latini vocant, hic a Pachymere κουδου-
νικλείστον dicit, quasi clausos cubiculo: nam κου-
δουνικλείστον Græci posteriores, voce a Latinis mu-
tuata, cubiculum appellant, ut dudum observavit
Meursius. Eosdem ἐγκλείστον nominatos intelli-
gimus ex epistola sancti abbatis Nili, l. II, 96, in
editione nupera Leonis Allatii τοῦ πάνου. Ea in-
scribitus ΦΙΛΟΥΜΕΝΟ ΕΓΚΑΙΣΤΩ. Ita oportuit in ms. archetypo legi, nisi error est typographi:
sed ausim quovis pignore contendere ἐγκλείστῳ
scriptam a Nilo. Agit enim manifeste cum ho-
mīne, qui sponte inclusus degeret; quem et arguit
quod parum consentanea tali professioni riceret.
Describam tantum **698** verba quadam, quæ hoc
evidenter probant. Sic incipit: Εὗγε τῶν ὄμητέρων
κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀριστευμάτων. Εὕγε τῶν
ὄμητέρων κατ' ἀρετὴν τροπαίων. Υπέρευγε τῆς
ὄμητέρας κατὰ τὸν ἐγκλεισμὸν ματαίας καὶ σκηνι-
κῆς καὶ κατεσχηματισμένης διαγωγῆς. Vides in his
claram mentionem ἀναχωρήσεως, secessionis a con-
gressu hominum, et διαγωγῆς κατ' ἐγκλεισμόν, in-
stituti vitæ intra clausuram se continentis. Objurgat autem hunc quod ex fenestella cubiculi intra
quod clausus durabat, et trans obdueta illi clathra,
audiebatur expidissime ac loquacissime negotian-
do tumultuas, quin et iracunde convicians, non
nunquam manus per crater ad pulsando rabiōse
obvios emittens, ut ursus e cavea. Verba hæc
sunt: Τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θερμῶς ἀμπερευμένων,
καὶ τῶν τὰς μυρίας δίκαιας καὶ τὰς ποικίλας λογο-
μαχίας ἐν πραιτωρίοις πλεκόντων, οὐδὲν δοκεῖ
δειλλάττειν, πραγματεῖας παντοίας ἐπινοῶν, κράζων
μετ' ὀργῆς καὶ βρύχων, ἀπὸ τῆς γαλεάγρας καθ-
υκρίζων καὶ σκώπιων καὶ λοιδορῶν, διαμεμφόμενος
τοὺς παρατυγχάνοντας, οὐδὲ διὰ τὰς ίστα,

A χεῖρας προσφέρων διὰ τῆς [P. 492] θυρίδος, καὶ
τοὺς ἀδελφούς τύπτων. Paulo post hujus cellam
inducit lamentantem ob immanitatem et acerbitas-
tem feri hujus, quem velut in vivario clausum
detineret. Deinde ipsum affatur: Εἰπέ μοι, πα-
ραχάλω, τι κεχέρδακας, τῷ οἰκιδιῷ κατακλεισθεῖς;
Dic mihi, amabo te, quid lucratus es, domuncula te
includens? τι ὡνησας τὴν σαντοῦ φυχὴν, τοῖς τοι-
χαροῖς τὸ σῶμα ἐγκεκρυψάς; quid prosumisti ani-
mæ tuæ, corpus tuum intra muros arctos abscondens? Hæc dubium non relinquunt quia hæc epि-
stola inscripta fuerit Philumeno Incluso. Porro
permagnum jam olim inter Græcos Byzantinos
fuisse numerum istorum cellis inclusorum, inde
intelligimus quod anonymous scriptor vita sanctæ
Marie junioris in Vatic. cod. 800, qui se vixisse
indicat sub Basilio Macedone, circa Christi annum
875, in duas quasi notissimas et copiosas species
monachorum genus universum dividat, sic de
sancta Maria juniora scribens: Μοναχοῖς, τοῖς τε
ἐν σπηλαιοῖς καὶ τοῖς ἐν οἰκακοῖς ἐντούς ἐγκλεισ-
στιν, ἔχορτοις τὰ πρός τὴν χρεῖαν. Monachis, sive
in speluncis sive in domunculis se ipsos includentibus,
quæ opus erant præbebat. Huc facit quod sanctus Theodorus Studita de S. Platone monacho
in ejus per eleganti Oratione funebri, nondum
edita, sub finem scribit: Μεθ' ἡσυχαστῶν ἡσυχα-
στὴς ἐννομος, μετὰ καθηγητῶν καθηγητὴς ἐν-
θεσμος, μετ' ἐγκλειστῶν οὐ μόνον ἐγκλειστός, ἀλλὰ
καὶ ὑποτακτήτης, δ καὶ σεβάσμιον. Ubi clare vides
inter species monachorum ἐγκλειστούς recenseris.
In quo et obiter notanda toni diversitas, ad
quam ut emendatiorem resiliunt volumus eam qua-
sunus usi, ἐγκλειστον cum acuto in antepenultima
scribendo.

Kouμουνιορ, pag. 539. Scio vocem κουμου-
νίου usurpari in concilio Florentino pro eo
quod Gallice dicitur communauté, sonans com-
plexionem omnium ordinum ac civium urbis **699**
ac reipublicæ cuiusvis. Quales collectiones uni-
versæ cum nequeant simul intervenire conventi-
bus, certos homines destinant qui loco ipsarum
adsint. Et hi vocantur in actis Florent. synodi το-
ποτηρηταὶ τῶν κουμουνίων. Hoc loco ea vox vide-
tur significare certum numerum lectorum suffra-
giis populi consiliariorum, qui præscriptio spatio
temporis præesse regimini reipublicæ debeant.
Ait enim noster Andronicum offensum Genuensi-
bus quod il quendam male multandum curassent,
exclusisse ipsos urbe, versarique solitum in ejus
comitatu legatum quendam aut magistratum eo-
rum a conspectu amovisse, de facto tamen ipso
nonendum judicando aut judicari per Genuenses
postulando, quod ejus judicium reservaret novo
communio, hoc est collegio magistratum delicto
ad regiminis administrationem. Istiusmodi quippe
novum concilium aut collegium prefectorum re-
gimini jam designatum mox initurum possessio-
nem gubernationis terum audiebat.

Κτητορικὸν δίκαιον, p. 195. Agit de corpore protovestiarii Constantinopoli mortui, quod ait portatum Nicoram, quia jus ibi sepulturæ is haberet dotali ratione partum, uxore ipsius patronatum in id monasterium obtinente, quod maiores scilicet ejus aut ipsa totum vel ex parte fundassent. Hoc videtur hic diei κτητορικὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς αὐξύνου. Κτητορες Hesychio sunt κτίσται, conditores, seu, ut vulgo loquimur, fundatores; unde jus, quod ex conditu sive fundatione fundatoribus competit, recte κτητορικὸν δίκαιον dici potuit. Sæpe autem ecclesiastico usu inter alia honoraria, quæ fundatoribus ecclesiae, monasterii aut sacri eujusvis loci competunt, est jus sepulturae in iis locis.

Ασπάδης, p. 55. Hoc proverbium tomo priori a se usurpatum, et illie a nobis declaratum in Glossario, eo aptius et elegantius hic adhibet Pachymeres, quod istud Prodromi monasterium, a quo se divelli ægre sinebat [P. 495] Theodorus Cyzicenus, fortiter abducere conantibus obliuctans, Petrae cognomen habebat. Idem enim, ut videtur, est cum illo quod superius p. 44, μονὴ τοῦ Προδρόμου τῆς Ηέτρας, monasterium Prodromi Petras, appellatur.

Αλκρος, p. 19. Αλκνος, vulgo cuna, videtur hic dici genus lectice aut ferculi, quo gestaretur senex decrepitus, nempe gestatorium, vox usurpata Suetonio in Claudio: *Solitus in gestatorio ludere*.

Δηραιώρ, p. 306. Τοῦ δὲ αὐτοῦ ἔτους—Ἐκατομβιῶν λέγουσι. Et infra:

Μῆνας δὲ Αἰγαῖων πρώτη βάσις: Ιανουάριο μῆνος. Habes in his Pachymerem seculum auctoritatem interpretum Hesiodi, dum carmen apud ipsos panegyret, Januarium vocasse Αἰγαιῶν, quasi sic ille mensis ab Atheniensibus nominaretur, cum re vera juxta exactiorem, ut putat, sententiam Romanorum Januarium **700** Atheniensibus Hecatombæon dictus sit. Jam pridem in *Observationibus* ad priorem Historiæ Pachymerianæ partem, l. m. c. 1, demonstravi hanc historici nostri opinionem et illi singularem et falsam esse, nisi solum velit primum anni Attici mensem Εκατομβιῶν dictum, quemadmodum primus anni Romani mensis Januarius dicitur. Hoc enim sane verissimum. Illud autem falsissimum, Januarium Εκατομβιῶν: respondere, ita ut temporibus indicandis alterum illorum vocabulorum usurpari tanquam equivalentis alteri queat, quod constanter, sed singulariter et mendose, Pachymeres facit. Hic videndum solum est quinam sint illi quos hic memorat, Εἴη γηταὶ τοῦ Λασχρήθεν ποιητοῦ, *enarratores Ascrei poetæ*. Habemus Hesiodum mere Graece cum mere Graecis scholiis, editum Venetiis, an. Chr. 1537, opera Victoris Trincavelli, cuius in libri folio 68, ad illum ejus poetæ versum:

Μῆνα δὲ Αἰγαιῶν καὶ ἡμέτα βούδορα πάντα, Moschopulus sic adnotat: Κατὰ δὲ μῆνα τὸν Αἰγαιῶν, δοτις ἐστιν δὲ Ιανουάριος. Folio postea 71,

A Proclus alter scholiastes, varia disputans de vocalibus mensium, propendet eodem. Denique folio 73, Joannes Tzetzes diserte scribit Αἰγαιῶνα ἥτο τὸν Ιανουάριον, ὃς ληναῖς παρὰ Ιανοῖς καλεῖται. Videamus hinc quosnam innuat Pachymeres, nempe Moschopulum, Proclum et Joannem Tzetzen. Quid significat autem cum se ἐποποίησαντα κατά αὐτοὺς memorat? an se, cum puer illorum ludum frequentaret et versus quos recitat de lunari deliquio compositos ut scholasticum pensum illis magistris redderet, isti eorum in his opinioni adhucisse? an potius, cum privatum Hesiodum legens horum adhiberet scholia, et interim subortus ipsi esset impetus meditandi carmen imitatione validum commentaretur, obvio argumento lunaris defectionis, noluisse in eo recedere a sententia scholistarum Hesiodi, utcunque minus sibi probata? Suspicari, opinor, licet alterutrum, si Moschopulum, Proclum et Tzetzen eo constare: simul omnes tempore vixisse quo potuisset dare ipsis puer operam Pachymeres in ludo litterario. Cui ne nos implicemus disquisitioni non necessaria, secundam potius viam tenebimus, nisi si quis malit suspicari Pachymerem, apud qualescumque magistros daret operam litteris, quod ii vulgo celebrium istorum Hesiodi interpretum sententiam eo poeta enarrando sequerentur, illam dicis causa ei perfunctorie in versibus juxta ipsorum dictis scriptis amplexum fuisse.

[P. 494] *Λογαριαστὴς τῆς αὐλῆς*, p. 296. Παρῆγε δὲ καὶ μάρτυρα λεγομένων τὸν τότε λογαριαστὴν τῆς αὐλῆς "Αγγελον." Mox illum ait fuisse ἄφικτον τετμημένον, *honoratum officio*, hoc est magistratu honoris signum. Hujus munus Codinus, c. 5, n. 84, his verbis exprimit: "Ο οὗτος εὐηγγελιστὴς λογιζεται τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ εὑρισκομένους πάντας βογάτορες, εἰ λείπει τινὶ ἀπὸ τῆς **701** δόγας αὐτοῦ, ἢ ἐξεδούλευτον ὑπὲρ ὃν ἐδρογεύειν. Hoc est interprete Gretsero nostro: *Logariastes aulae numerat et computat omnes milites qui in aula stipendia merent; et dispicit nunquid alicui de stipendio desit, aut num plene satisficerit pro stipendio quod accepit.* Meminit hujus officii sæpe alibi Codinus. Erat et aliis logariastis magnus memoratus eidem non semel, ut c. 2, n. 40; ab hoc prior distinguitur adjuncto aulae vocabulo. Quoda Codino scribitur, c. 5, n. 61, de logariaste aulae. Οὗτος οὐκ ἔχει τι διηγέτημα νῦν, *carere nunc functionem*, facile quadrat in haec aut paulo posteriora his tempora, quibus vixisse Codinus putatur sub Cantacuzeno aut cum illo, hoc est principatu Andronicis Junioris, hujus Andronici, cuius historiam Pachymeres hoc opere tradit, nepotis et aliquando collegæ. Cum enim ex his quæ sæpe superioris nostri questus est de uelecta solutione pensionum militibus decretarum, quas δόγας Codinus et alii vocant, intelligatur sensim inductum sub Andronico seniori morem primum sero nec integre solvendi quod constitutum militantibus erat, deinde,

ut appareat, prorsus negandi, locum amplius non habuit functio logariastæ aulæ, si ejus erat, ut est dictum, providere ut integre pensiones istæ modo navatæ operæ numerarentur. Potuit tamen nomen et honor hujus magistratus retineri, quod hic noster indicat, etsi jam tum forte, si Codinus, ejus ætas est incerta, sub Andronico seniore scripsit, ejus ministerium, ὑπηρίτημα, cessasset.

Μαμάκτημάρ. p. 382. Cave putes hoc ut aliis locis hujus historiae priori nostro Glossario indicatis *Μαμάκτημάρων* Junium dici. Repugnat manifeste character feria. Nam certissimum est annum quo hic narrata geri contigit, fuisse Christi 1304, qui sine ulla controversia cyclum solis numeravit 25, quia vero bissextis fuit, duplarem habuit indicem Dominicæ litteram, E et D, quarum prior usque ad 28 Februarii diem, reliquo inde tempore posterior in usu fuit. Mense igitur Junio, si ejus meminisset hoc loco Pachymeres, oporteret in Kalendario ad latum vicesimæ primæ diei litteram B indicem sextæ ferie, quando D primam designat feriam, signari. Atqui contra, ut palam cernitur, D littera, character videlicet Dominicæ ipsius, vicesimam primam Junii diem insignit. Non igitur de Junio hic sermo. Vedit hoc quisquis est auctor paraphraseos Vaticanæ. Nam is etsi alibi semper *Μαμάκτημάρων* Junium reddit, sic præter morem hunc locum παραφράζει. Ήμέρᾳ μὲν οὖν Παρασκευῇ πρώτῃ τοῦ Ιουλίου μηνὸς, etc. Cæterum hic argutior in odoranda vocis *Μαμάκτημάρων* ancipiunt notionem quam felicior in una vera ex pluribus discernenda fuit. Nec enim Julio mensi character hic congruit ut 21 diem littera B insignem habeat. Nota hæc propria sextilis sive Augusti mensis est, et quidem solius inter omnes anni menses. Unde non videatur dubitandum quin quem alibi **702** Ησιεδῶνα noster appellare consuevit, hoc loco *Μαμάκτημάρων* dixerit. Sane ipse innuī non ex propria se hic, sed ex aliena loqui sententia, dum hunc mensem non absolute *Μαμάκτημάρων* vocat, sed eum qui juxta Athenienses sic appelletur; quemadmodum [P. 495] idem, p. 306, sribit Januarium, quem nimurum ipse, ut c. 1, l. iii Observationum tomis prioris ostendimus, Hecatombeonem judicat debere appellari, Lenæonem juxta Athenienses a quibusdam dici, non recte suo quidem judicio, quanquam ipse aliquando eorum auctoritatem secutus fuisse. Simile quiddam hic intelligendum, etsi auctor pro suo more obscure ac dimidiate res exprimendi clare utique non indicat, sed absolute videtur dicere Augustum Atheniensibus *Mæmacterionem* esse, cum tamen satis appareat id illum non credisse plane ita se habere. Etenim si sic censeret, non tam sepe alibi *Mæmacterionis* vocabulo Junium, Augustum vero Posideonis indicasset,

Μαμάκουθος. Δεύτεραι φροντίδες καὶ φίλων τῶν λογίων ὁ ομηρίσις suggestunt hic aliquid quod ad-

A dam ad olim a me notata ad hoc verbum. Occurrit mihi deinde forte legenti Tzerzen hujus enarratio vocabuli, chiliade 4, his versibus :

Tαῦτα τῷ βλιτομάρμπορτι μαρμάκυτος σηματοποιεῖται.
"Ητοι μωρότα συγκρύπτοτα μάρμαρα τε καὶ τὸν
Μωρό, φησί γάρ προφανῶς, σύγκρυντε τὸ μάρμαρον σου.

Originis hic indicatæ vocis μαρμάκυρος; ἀπὸ τῆς μάρμαρης consentaneæ scribit Phavorinus in Lexico: *Μαρμάκυρος* ἀντὶ τοῦ μαρμάρεπτοι. Henricus Stephanus in Thesauro μαρμάρεπτους dici putat pueros mollius et indulgentius educatos, quales illi sunt qui ab avia pro senum more tenerius nepotulos amante nutruntur. Eūsmodi cum inertes et voluptarii esse soleant, hinc adhæsisse putat vocabulo μαρμάρεπτος similem dissolutionis et ἀχολασίας infamiam ei quam Latini usu antiquo affixerunt verbo *nepos*. Ita ille: ex cuius sententia nullam stultitiae ac hebetudinis mentis, sed solum luxuriei indicationem contineret vocabulum μαρμάρεπτος, atque adeo non equivaleret τῷ μαρμάρεψει, prout docet Phavorinus; cui tamen, ut opinor, tutius creditur enarranti sue lingua origines quam tanto recentiori Grammatico, quantumvis accurato, Stephano. Multo igitur melior illa vocis μαρμάρεπτος expositio est quam suggerit sanctus Augustinus, concione 2, in *Psal.* xxx, ad illa verba: *Ego autem in te speravi, Domine. Si attendis, inquit, adhuc hominem, et eum queris imitari et ex illo pendere, adhuc lacte vis nutriti et fies mammuthreptus, quales dicuntur pueri qui diu sanguunt, quod non decet.* Notum autem est experientia, cuius assignant causam medici, pueros qui non ablatantur tempestive, adolescere bardos ac stupidos, et quales describuntur ab Aristophane Βετράχοις, fol. 123, p. 2 ed. Graeca Florentina anni 1525, ἀβελτερώτεροι, κεχηνότες, μαρμάκυροι, stulte hiabundi et salivam ore **703** desuere sinentes, quod 1 Sam. c. xxi, 13, ut insanæ signum ponitur. Galli hodie vulgari sermone tales indicant verbo τοὺς κεχηνότας exprimente, *badaux*. Sed de his plus satis.

Μαρκούτζας. Quod in priori Glossario suspicabar μαρκούτζας legendum vol. I, p. 282, comprobat Malretus noster, ejus et litteris ad me datis hæc describo: « In verbo Μαρκούτζας præferebam exemplaria quæ μαρκούτζας scribunt, cum ejus vocabuli sic scripti origo Arabicæ favet sententia illæ indicata Pachymeris. מַר enim Arabicis vir sonat, et יַקְזֵן kutzai longinquus, sive ex longinquæ profectus advena. »

[P. 496]. *Μεσιτεύοντες*, p. 208. Ex multis historiæ hujus locis, et æquallium Pachymeri scriptorum, observandum semel, ad hujus et aliorum intelligentiam locorum, μεσιτεύοντας illa tempestate Constantinopoli dici eos solitos, qui gratia et existimatione in primis polleentes apud principes

Instrumenta illi præcipua regimini universi erant, cuncta fere per illos aut eorum suas interventus gerenti. Ministros quædam Europæ aule hodie tales καὶ ἑρχῆται et antonomastice appellant, functionemque ipsorum absolute ministerium. Ejusmodi fuit apud Andronicum hujus historiæ argumentum primo Theodorus Muzalo, l. i, c. 1 et 2, deinde Chumnus præfector caniclei, l. ii, c. ultimo; l. iv, c. 7, et alibi. Quos Pachymeres μεστεύοντας, videtur Cantacuzenus et Phrantzes μεσάζοντας vocare; de quibus vide quæ adnotat Pontanus noster in Prolegomenis ad Phrantzen Ad ea quæ hic scribo resungi velim quæ priori Glossario notavi verbo μεσάζων. Illud etiam adjungo, unde non parum confirmantur hactenus dicta, eos qui ad istud principale ministerium promovebantur, dici consuevisse ἀποκαταστῆναι ἐπὶ τοῦ μέσου, ut videre est apud hunc nostrum auctorem in titulo c. 32, l. ii, ubi τὸ μέσον nomen est officii hujus; quod illic Latine reddidi curam primariam principaliū negotiorum.

Mēpe. De Mēpe Iberiæ memorato in Glossario vol. i, ex p. 216, sic adnotet Claudio Maltebrunus noster: « Quid si suspicemur principem Iberiæ Mēpe dictum a Pachymere additione Græcis citerioris ævi usitata τοῦ μ ante π. Sic enim illi scribunt μπάλλα palla, μπαρουνία pro baronia, μπαστας bassa, μποτέστας potestas, et alia multa apud Meursium. Potuerit ergo dynasta Iberorum illis vocari πῶμ peheh et contracte pe, quæ vox ducem ac principem indicat, et a Pachymere, solemni istorum τοῦ μ præpositione, Mēpe nominari, unde vitio exscriptoris Mēpe fluxerit. »

Moroxellikōn, p. 390. Quid dicatur hoc loco μονοχελλικόν, libentius discerem quam aggrediar docere. Multa enim diu querenti, parum quod satisfaceret occurrit. Res ipsa locum totum expeditissimis persuaderet hoc μονοχελλικόν pertinere ad genus προνοτῶν, pensionum seu annuorum censuum et fisco præditorum: **704** qualia nunc auctoramenta, gravissimo reipublicæ tempore, remitti a jis habentibus ad illa conferrique ad militem novum conducendum, decreuisse imperatorem refert historicus hoc loco, addens tamen exceptum suisse μονοχελλικόν, quod salvum possidentibus maneret. Quid aliquid suspicere quam ita vocatum partem pensionum præcise necessariam ad victimum diurnum; quo privari pensionarios utique non oportebat? Κῆλλα, et Latino cella, penum non raro significat, apothecam quotidiani alimenti. Quidni ergo povoχελλικόν demensum intelligatur cuique auctoratum et fisco descriptum ad alimenta? præter quod iste plerumque pensiones abundantant ad ornamenta et minus necessarias expensas. Sæpe legi apud Cicerouem in Verrinis dari solitum a provincia magistratibus Romanis ei regendæ missis frumentum in cellam aut pecuniam unde id emerent, hoc est, ut opinor, unde [P. 497] mensam sibi et familiæ quotidianam iustruerent. Pensionum igitur

A fiscalium quidquid cuique abundaret supra mere necessariam vitæ tolerandæ annonam, conferri ad defectus habendos jussum, sola victus quotidiano sic auctoratorum parte suffictura relicta, quam hic μονοχελλικόν dici autem. Quod si cui haud placet, aliud suggerat.

Mouroyūkoi, p. 620, et p. 637. Quos plerique Latinorum Tataros, Græci passim et Arabes Tataros, Pachymeres Tocharos (Plinum secutus, qui l. vi, c. 47, inter Scythicas gentes diserte Tocharos recenset; non longe abludente Strabone, qui libro xi eosdem Tacharos appellat), eos dixerat jam, vol. i, idem historicus noster, p. 344, sese ipsos vocare *Mugulios* consueuisse. *Mogulenses* constanter appellat Gregorius Abulpharagius in accuratissimo Chronicæ Arabice scripto sub idem tempore, aut non multo superius quam suam hanc historiam Pachymeres commentaretur. Quin et Aytonus ejusdem ævi scriptor, c. 16 *Historiæ sua Orientalis*, qua Latine exstat, *Mogli* eosdem vocatatos memorat. Quod nomen Leunclavius indicat proprie designasse aliquot singulares populos (septem ab Aytono numerantur) communi Tocharice aut Tataricæ gentis appellatione censitos, ita ut adjuncto quodam inter se discernerentur, quemadmodum in Gothis, Ostrogothis, Visigothis fieri videmus. Num, ut is scriptor sit, *Sumogli* dicebantur accolæ Tatarum amnis, que vox ipsorum lingua *Mugulios aquaticos* significet; ac sic alii alii differentiis ad notitiam insigniebantur. Hujus porro peculiaris speciei Tocharorum, quæ *Mugulorum* vocabulo generalem Tocharicæ aut Tataricæ gentis nomenclationem contrahebat, proprium fuit illud imperium quod ab anno Christi 1202 per centum et quod excurrit annos late per Asiam et partem Septentrionalis Europæ magnis victoriarum successibus inclaruit; cuius quia sæpe noster meminit, breve specimen damus c. 7, l. iii, barum Observatorium. Gingizchanes videlicet, auctore eius imperii, et

705 illa Tocharorum parte sūrpem trahebat, ut innuit Abulpharagius, quæ peculiari *Mogulensis* appellatione noscebatur. Certe, quod idem dissertatione affirmat, *Mogulensis* concordi electione et delato unanimiter obsequio idem Gingizchanes primam suam et, ut sic dicam, originariam potentiam accepit, transmisitque in posteros. Non est incredibile habuisse hos populos in regione antiquitus *Megala* vocata, quam in confinibus Mediae prope Elymaidem collocat Plinii, l. vi *Nat. Hist.*, c. 26, ubi suspicari licet mutationem irrepisse aliquam, qualis in translatione ex una in alias lingnam nomina peregrinorum fere semper intervenit. *Mogola* sane aut *Mugula* facile a Græcis omnia ad sui origines idiomatis trahere solitis (ut in *Byzis* pro *Bosra*, in *Axino* et *Euzino* pro *Ascenez*, et aliis sexcentis cernimus) in *Megala* potuit deformari, quod ex his, ut alia pleraque, sumpserit Plinii. Evidem arbitror maximum hodie ac potentissimum imperium *Mogolis* superstiteum istius *Mogola*

appellationem servare. Ferunt enim illud conditum a Baburza magni Tamerlanis pronepote. Tamerlanem autem se genus a Mogulensibus antiquis principibus duxisse haud vane gloriatum, sat is est verisimile. Nam etsi hunc vilissimo genere, patre pecuario natum in Sogdianis montibus Turci præsentim historici Ottomanicis principibus adulant scriperint, ad infamandam ejus memoriam qui Balazetem bello victum ac captum dira usque ad mortem custodia tenuisset, tamen Alhacenus Arabes, qui ei comes individuus expeditionum omnium adhæsisse dicitur et ideo merito creditur res ejus præ cæteris perspectas habuisse, in ejus quam scripsit vita testatur illum, cum inclarescere stupidis facinoribus [P. 498] circa Christi annum 1390 cœpit, non ex privata et sordida fortuna, sed ex avito, quem hereditario jure suscepisset, Samarkandæ principatu in eam claritatem emersisse: suisque quippe illum oriundum e regio Tatarorum, hoc est Mogulensem, imperatorum sanguine. Quod innuens Bizarus, l. ix, fatetur a nonnullis in litteras relatum suisque Tamerlanem filium (hoc est unum e posteris) magni Chami Tatarorum; et diserte Alianabius et Ahmedus historici Arabes, ab Eduardo Pocockio laudati in Supplm. Chronicæ Abulpharagii, p. 5, Tamerlanem e Gingizchane primo imperii Mogulensem conditore stirpem duxisse affirmant. Porro licet, ut Chaleondiles, l. iii, et Heroldus in continuo *Belli Sacri*, l. vi, c. 5, docent, mortuo Tameriane (quod contigit anno Chr. 1402) vastissimum ejus imperium brevi discerptum est infelicitate aut imprudentia successorum ejus. Ex his tamen stirpe memoratus paulo ante Baburza, Sadrueli aut Paianguris, filiorum Tamerlanis, nepos, dynastiam oblinuisse hereditariam inter Mogoles gentem Scythicam a chronologis recentioribus traditur; indeque contractis copiis vicinis primum Parthos sive Patanas debellasse, felicibusque inde progressibus usque ad constitutendum transmittendumque **706** stirpis suæ posteris Mogolicum hodie florens imperium profecisse, adamato, prout suspicatu pronum est, potissimum isto nomine, quod id Gingizhanidum regum majorum suorum olim in eleytam vocabulo Mogulensem principum potentiam, e veteri repetitam memoria, præsentibus objiceret. Hæc de Maguliorum vocabulo Tocharis a Pachymere tributo hic duxi memoranda; que ad illustrandum hunc nostri historici locum non parum esse utilia æquus credo lector judicabit.

Næ, p. 341. Ο δ' ὅρκος ἰδιωτικῶς παῖς αὐτῷ; ἔξενθετες, εἰ Νὰ ἡμαὶ δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, οὐ μὴν εἴη μαθήτης ὀμάδην, εἰ μὴ τὰ γένοτο. Cum autem dubitaretur an hoc esset vere juramentum, consultus ipse Joannes Cosmas patriarcha, qui haec dixerat, quid conserret, respondit in hunc modum, p. 350: Οπερ ἐφεγέρμην ἀπὸ παραλυπήσεως τῶν ἀλεφῶν μου, οὐχ ὡς ὅρκον λογιζόμενος εἶπον, διά ἀπλῶς ἐκ συνηθείᾳ τοῦτο λέγειν, νὰ ἡμαὶ

A δοῦλος τοῦ Θεοῦ, etc. Et antea similia attulerat vulgaris sui usus verba illa: Νὰ ἔχει τὸ Ελεος τὸν Θεοῦ, νὰ εἴη δοῦλος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ. In his vā non videtur plane usurpari in notatione hodie trita in vulgari idiomate Græcorum (nam hujus linguae Græcae corruptæ lexicographi vā exponunt *ἴδού*, *en*, *ecce*), sed videtur potius usu quodam peculiari Joannis Cosmas positum pro *val*, *utique*, *certe*. Illi autem qui jurasse illum per haec verba crediderant, vā pro vñ videntur intellexisse; vñ enim, ut notum est, lingua veteri Græca jurandi adverbium est. Posset etiam videri Cosmas in aliqua ex recitatis formulis, puta illa, νὰ ἀποθάνω ἐν μετανοίᾳ, posuisse vā pro *εἴθε*, *utinam*.

Næ, p. 145. Suspicabar hic vñā dici, ut assolet, per compendium, subintellecta voce πύλην. Sed deterruit, quod Petrus Gillius, ubi orbis Constantinopoleos portas enumerat, l. i, c. 20, nusquam meminit ullius portæ quæ vñā, *nova* diceretur. Potuit et subintelligi aliud substantivum femininum, puta μονή aut ἀγορά, *monasterium vel forum*: sed cum μονή aut ἀγορά vñā vocitatem Constantinopoli suisque alibi non legerim, divinare non ausus, in interpretatione nomine ipsum *Næā*, *Neam* velut loci noti proprium retinui, donec aliud quod sequeretur certius occurreret.

[P. 499] *Σερών*, p. 283. Videntur hic ξενῶνος συνήθη νομίσματα dici eleemosynæ ab imperatore suggeri patriarchæ solite, ut eas impenderet in excipiendos hospitio peregrinos et in alia egentium solatia; quam in rem sumptum fere annum mille aureorum imputari consuevit rationibus patriarchæ ex occasione docet hic noster. Non omittam adinonere haud recte intellectum hunc locum videri a paraphrase Vaticano, dum eum sic exprimit: Καὶ τὰ συνήθη τοῦ ξενῶνος νομίσματα πέμπων ἔποιε γὰρ κατ' ἄτο; βασιλεὺς ἐλέημοσύνην χρυσίων, εἰδότος τοῦ πατριάρχου. **707** εἰχώλαδας πολλὰς ποσουμένην. Hæc qui contulerit cum contextu auctoris, facile discrepantias notabit.

Oikonomiai, p. 163. Agit de ecclesiasticis a Sabam monacho vexatis, in quorum eum oikonomias irruisse detinendo et repetendo proventus, tanquam illi jure illos percipiendi excidissent criminè perduelliōis, in quod illos incurrisse aiebat, habens jam tum ipsos pro convictis et damnatis. Ex his videtur colligi oikonomias hic vocari quas vulgo *præbendas* aut *beneficia* dicimus, jura varia percipiendarum portionum ex redditibus Ecclesiae certis clericis aut sacerdotibus ratione functionum aut ministeriorum ipsis demandatorum competentia. Sic opinabar. Tamen ne quid præjudicarem, ipsam *Œconomiarum* vocem interpretando retinui.

Ὀδηγοί, p. 85. Agit de arca intra quam erat conditum Arsenii corpus; quam paulo ante κιβώτιον vocavit, et suis repositam dixit περὶ τὰ δεξιά τοῦ βῆματος, *a dextris altaris*, hic autem ait, feria terrena cuiusvis hebdomalis, concurrenti de more popula-

: d eculum Hodegorum subaperiri consuevit ar-
culam istam; hoc est, ut opinor, modice reserari,
ut obtutibus intuentium per rimas aut clathra ossa
intus reposita paterent, non contrectationi. Hic
ante omnia disquirendum est quidnam hic Ὁδηγὸς
dicantur, et quis hic eorum usitatus tertii feriis
popularis cultus. Cogor micare in tenebris, qui de
his in Graecorum libris nihil invenerim. Diu et at-
tentate circumspectis omnibus, nihil verisimilius
viden quam solitam feriis tertii Constantinopolit
plebem veneratum ire SS. angelos. Nam hos Ὁδη-
γῶν indicari vocabulo ex Chrysostomi liturgia col-
ligo, in qua diaconus sic voce sublata pronuntiat:
"Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὄδηγὸν, φύλακα τῶν ψυ-
χῶν καὶ σωμάτων ἡμῶν, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώ-
μεθα. Angelum pacis, fidem ducem, custodem ani-
marum et corporum nostrorum, a Domino postule-
mus. Cui respondens chorus acclamat: Παράγου,
Κύριε, prabe, Domine. Ad hunc locum sic adnotat
Cabasilas, c. 34: Εὐχόμεθα περὶ τοῦ φύλακος ἀγ-
γέλου οὐχ ἵνα ἡμῖν τότε δοθῇ (δέδοται γάρ ἐξ ἀρ-
χῆς ἔκαστῳ τῶν πιστῶν ἄγγελος), ἀλλ' ἵνα ἐνερ-
γης ἡ καὶ τὰ αὐτοῦ ποιῆ καὶ φρουρῇ, καὶ πρὸς τὴν
εὐθεῖαν ὁδὸν ἡμᾶς ὁδηγῇ. Oramus super custode
angelo, non ut nobis detur (datus enim est a prin-
cipio unicuique fidelium angelus), sed ut intenie-
operetur et quae sunt munera agat, custo-
diat nempe ac in rectam nos viam dirigat. [P. 500]
Hæc ibi; ex quibus patet quam frequens Gra-
ecis indicatio custodum angelorum per vocem
ὄδηγῶν fuerit. Est autem et illud antiquæ in Eccle-
sia traditionis hodierno experimento notissimæ, ut
feria tertia cuiusvis hebdomadis cultui angelorum
assignetur. Existimo igitur solitum Constantinopoli
populum tertii feriis ad venerationem angelorum
concurrere. Quem autem in locum? Indicat hic Pa-
chymeres concursum hunc factum ad partem
dexteram aræ maxime **708** in templo Sanctæ
Sophiæ; ibi enim, ut dixit, collocatum fuerat fer-
etrium aut theca ossium Arsenii quondam patriarchæ,
quam occasione concursus istius tali die soli-
tam reliqui apertam ait. Non vana, opinor, con-
jectura fuerit electum hunc locum in quo potissimum
residere angelos crederetur, ex eo quod
Lac. 1, 11: *Stans a dextris altaris incensi appa-
ruisse Z̄chariæ angelus dicitur*; unde in illam
tanquam legitimam et sacris oraculis declaratam
angelorum sedem ac quasi stationem populi angelos
venerantis devotio ferretur. Quo pertinet dictum Hil-
arii, can. ult. in Matthæum, affirmantis significati-
onem scissionem veli, quæ in morte Christi contigit,
d'cessum angelorum a custodia synagogæ et sa-
cerdotum Iudaicorum, quibus excubabant ad velum
templi consistentes, hoc est prope altare incensi,
quod intime admotum velo erat Sancta sanctorum
operienti, ut notissimum est. Verba sunt Hilarii:
Veli honor cum custodia angelii protegenitis auferitur.
Superest ut rationem lectori reddam emendationis
et conjectura necessariæ. In duobus codicibus op-

A timis B et A (nam V hunc locum funditus omittit) πρὸς τὴν τῶν Ὁδηγῶν scribebat; quæ sane lectio
intricata est. Quorsum enim istud τὴν pertinet, aut quā rem īdicat, cum nulla occurrat ei gen-
eri, conveniens e prius aut post memoratis? Sal-
lent veterum istiusmodi descriptores librorum certa
vocabula compendiariis notis pingere. Multa in hoc
utroque talia visuntur, ubi passim ἄνως pro ἀνθρω-
πος, οὐνὸς pro οὐρανός, ut sexcenta omittant simili-
lia. Putarim ergo hic τὴν compendiarie scriptum
pro τιμήν, vocabulo jam ad sententiam non incom-
mode quadrante juxta modo exposita. Confirmat
hoc alius nostri auctoris locus infra, p. 302, ubi
προσκυνήσεως ἔνεκα procedere solitum feria tertia
in monasterium Hodegorum populum et ipsum
principem īdicat. Verba ejus hanc sunt: Εἰτ' ἔχει-
θεν ἐπὶ τρίῃ τῆς ἑδομάδος; ἦν καὶ γ' ἐξ ἀνάγκης
ἐκ πολλοῦ τῷ βασιλεῖ ἦν, τῇ Ὁδηγῶν μονῇ κατὰ ταῦ-
την τὴν ἡμέραν παραβάλλειν προσκυνήσεως ἔνεκα.
Ex quibus vides feriis tertii solitum imperatorem,
ex more videlicet etiam populari, accedere ad tem-
plum monasterii Hodegorum, cui, ut heci suspi-
cari, nomen id adhucisset ex eo quod illuc pecu-
liaris memoria τῶν ὄδηγῶν, hoc est juxta prius
dicta angelorum custodum, celebraretur.

B "Ορτωσίς p. 248. Η Θεοῦ ἀγαθότης ἀρχὴ τις
γενομένη τοῖς μὴ οὖσιν εἰς δυνάστιν. Sic B et A
codices; V totum hoc comma transilit. "Ορτωσίς
hic apparet a Pachymere dictam ὑπαρξίν, extan-
tiam, aut ut scholæ loquuntur, extistentiam. Exempla
desunt, quæ quidem viderim hujus ab aliis usur-
pati vocabuli. Quod si non alibi noster legerat, vi-
derat tamen certe illa S. Dionysii lib. De dñis.
nominibus, c. 5, de Deo scripta, ἀρχὴ καὶ μέτρον
αιώνων, καὶ χρόνων δυνάτης. Quæ etiam verba
idem Pachymeres prolixè declaravit in sua ad
eum locum paraphrasi. Cum ergo nomen δυνάτης
ibi reperisset quasi ex verbo δύντος, **709** derivato
e participio ὄν, δύντος, deductum pari analogia se
posse putaverit indidem producere vocabulum δυ-
ντωτις, quod hic ponit.

D "Ορθοδοξία, p. 281. [P. 501] Η δ' ἦν ἡ τῆς ὁρ-
θοδοξίας ἡμέρα. Fuisse hanc primam Dominicam
Quadragesimæ diserte docet Philotheus, homilia in t.
Dom. Quadrag., sic scribens: Τῇ Κυριακῇ ταύτῃ
καὶ πρώτῃ τῶν νηστειῶν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησία
ἴστοτάξειν παρέλαβε τὴν ὁρθοδοξίαν, ήτοι τὴν ἀν-
αστήλωσιν τῶν σεπτῶν καὶ ἀγίων εἰκόνων γενομένην
παρὰ Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς τούτου
μητρὸς τῇ μακαρίᾳ; βασιλίδος, καὶ τοῦ ἀγίου
Μαθοδίου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως"
Ista Dominicæ prima jejuniiorum Christi Ecclesie
suscepit celebrandam orthodoxyam, sive restitutionem
venerandarum et sanctarum imaginum faciem a
Michaele imperatore et Theodora hujus matre brata
imperatrice, et sancto Methodio patriarcha Constan-
tinopolitano. Quod in ea Dominicæ Codinus, l. De
Offic. innuit recitari solitum astante imperatore
synodicum, videtur significare formulam fiduci sive

anathematismos in heresies a synodis decretos. Quibus consentanea scribit Pachymeres, p. 32, Joannem Veccum patriarcham addidisse aliquot anathematismos iis qui solebant recitari die orthodoxie. Ex quo intelligimus non fuisse necessario illud synodicum decretum aut canonem synodi ecumenice, sed potuisse sub id nomen venire sanctiones statutas in ordinariis synodis patriarchae eujusque.

Παραθεωρεῖσθαι, p. 618. Agit de his qui acerbis jussis Athanasii patriarchae invitati coacti jejunare clam comessabantur; unde consequebatur eos quod nocte intempsa comedissent, astare postridianis sacrificiis saturos et crudos; in quo erat irreverentia disciplinæ veteri damnata. Vocat ergo noster hic παραθεωρεῖσθαι μυστικὰ θυσίας violari reverentiam mystico sacrificio debitam ex usu veteri, assistentia non jejunorum a nocte media. Θεωρεῖν et θεωρεῖσθαι verbum est sacris olim addictum, castæ obitas ceremonias et religiosis preparatum ritibus conspectum mysteriorum exprimens. Hinc in epistola Platonis *οἱ θεωροῦντες ἐν Δελφοῖς* ministri iuxta rīus illic consuetos Apollinis cultui vacantes et varias functiones religionis ejus proprias, opera consulentibus præsertim oraculam navanda, obeuntes. Unde Thucydides, I. v, θεωρεῖν κατὰ πάτρια, hoc est, opinor, ritu a majoribus tradito sacra officia obire, conjungit cum θεεῖν et μαντεύεσθαι sacrificare et oraculum consuere aut acceptum edere. Non enim accedo scholiastæ verbum θεωρεῖν eo loco exponenti θεωροὺς πέμπειν; de quo pluribus disserendi non est hic locus. Porro quando ab indignis aut non legitimo initiatis apparatu ἐποψίᾳ, conspecius mysteriorum, aut contra quam fas est neglecto statuto ritu religiosum aliquod obitur officium, παραθεωρεῖσθαι, despici et quasi pollui sacra dicuntur. Sic Hesychius exponit παραθεωροῦντο, κατεφρονοῦντο. Ubi etsi videatur respicere locum **710** Act. Apost. vi, 1, tamen latius hoc extendi jure potest; et ad irreverentiam, qua religio violatur, non immorito hic a Pachymere accommodatum est. Contemptus enim non dubius est divinæ majestatis, præscriptas ab ipso Deo in ejus cultu observationes negligere. Quare Paulus Corinthios tanquam Dei Ecclesiam *contemnentes*, κατεφρονοῦται, increpat I Cor. xi, 22, quod in ea velut in loco profano comedenter: Μή γὰρ οἰκτὸς ἔχετε εἰς τὸ ἑσθίειν καὶ πίνειν; ή τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ κατεφρονεῖτε? Quid autem si suspicemur Pachymerem nostrum, cum apud suum magnum Apollinem Hesychium legisset, loco a me modo descripto, παραθεωρεῖσθαι: et κατεφρονεῖσθαι: ut λοιδοναμοῦντα comparari, simulque haberet in animo memoratum Pauli locum contemni, κατεφρονεῖσθαι, [P. 502] Ecclesiam contestione conquerentis, irreverentia qua præsumpto nocte intempsa cibo non jejunii clerici aut monachi aris, dum sacrificatur mane astanti, παραθεωρεῖσθαι, hoc est κατεφρονεῖσθαι, despici, contemni sacras oblationes criminantem, posuisse?

A *Πάροικοι*, p. 209. Quos hic vocat Pachymeres παροίκους, opponit habentibus προνόλας, quas ab eo vocari pensiones pendi solitas e publico militantiis aut aliquam reipublicæ navantibus operam, docenuis ad id verbum hoc ipso Glossario. Ait enim hic (quoniam intricate ac perobscure: nam totum hoc præ ceteris caput confuse, elliptice, tenebrosissime conceptum est), ait, inquam, vel potius uteunque significat, Andronicum, cui magna opus erat pecunia unde stipendia Cretensibus ab ipso in Orientem evocatis et illic fidam ipsi navantibus operam cum fide representaret, eam indicta subditorum collatione consecuisse. Quia vero ejusmodi extraordinaris sumptibus assignata dudum fuerat exactio decimæ pensionum annuarum a stipendia quocunque nomine merentibus, cum jam ii continuata diu ea diminutione mercedis exhausti enervatique solvendo non essent, onus id devolvebatur ad παροίκους, hoc est, ut res ipsa monet, ad privatos patrimonio viventes aut peculio domestico, sine ulli a fisco subsidiis. Eu qui dicantur hoc loco πάροικοι. Ego privatae rei dominos et patresfamilias interpretor.

Παρυποστάσεις, p. 144. Ος εἰπερ ἐνρεθεῖεν — τῶν ἀγαθῶν ἀπουσιας. Haec scribens auctor sine dubio cogitabat illud S. Dionysii Areopagitæ dictum, I. *De divinis nominibus*, c. 4, p. 217, ed. Lansei Parisiensis, au. 1615: Διὸ οὐτε ὄπόστασιν ἔχει τὸ κακὸν, ἀλλὰ παρυποστάσιν. Significat, cum malum nihil sit aliud quam boni privatio, hoc vocabulo *malum* non significari veram existantiam aut subsistentiam rei enjuspam, sed quasi existantiam aut quasi subsistentiam, solo modo loquendi exprimente positiva forma rem mere privatim. Unde idem noster Pachymeres in paraphrasi ad eum Dionysii *In*-cūm, p. 124, ejusdem editionis, rationem quare Dionysius negat ὄπόστασιν subsistentiam malo, hanc **711** affert: Η στέρησις γάρ οὐκ ἔστιν ὄπόστασις. Unde insert non posse habere virtutem ullam: Τὸ δὲ μὴ διατάμενον ποιανέξει τὴν δύναμιν; Enarratigitur Pachymeres se ipsum; et cur παρυποστάσεις, vice-subsistentias, ut sic dixerim, ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἀπουσιας, vocet κακά, declarat iis ipsis verbis que non longo intervallo post modo descripta in ejus paraphrasi leguntur: Οτι τότε η στέρησις παρυποστάσαι, οτε τὸ ἀγαθὸν ἀπέρχεται, *Quoniam tunc pri-*ratio quasi subsistit, quando bonum (cujus est privatio) abscedit. Unde nihil est solidum, sed forma solidi expressum. Ut cum terebra quis dicit, videatur positivum aliquid dicere, revera autem nihil dicit nisi positivæ rei absentiam lucis.

Πεισμονή, p. 120. Ait patriarcham Cyprium errorem in ejus tomo deprehensem agnoscere ac corrigerre nolentem non solum πεισμονῆς, hoc est assensu in errorem contra fidem, sed etiam αἵρεσεως, continuacis videlicet in ostendo errore pertinacie, accusatum apud imperatorem fuisse. Unde apparet voci πεισμονῇ ecclesiastico usu hanc fuisse

subjectam notionem, ut ea designaret adhesionem. A liorem vitam migrasse audiebat, in longeva sed omnime persuasæ mentis ad dogma falsum; quæ nondum hæresis censeretur, nisi postquam admonitus, [P. 503] qui erraverat obtemperare monentibus et pravam opinionem revocare abnusset, pertinacia se involvens sua.

Πέλατος, p. 142. Vocem πέλαχος aliud quidpiam a pervagata obviaque notione hoc loco sonare quisquis intime introspicerit sentiet. Reperio apud Hesychium πελαχίζειν explicari ἔγγιζειν, πλησάζειν, ut non temere suspicemur quamdam vicinæ indicationem vocabulo πελάχον hie a nostro indiciam, quam loci sane sententia exigit. Quem enim alioqui saporem habeat, dicere Pachymerem se ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri benignitatis existimare pelagus? Diccret potius pignus; nihil enim ad fiduciae omen accommodatum habet vox pelagus, si vulgari significatu usurpetur. Nimirum a πέλατος, quod est ἔγγις prope, aut a πελάχειν, quod sonat admoveri, appropinquare, videri non immerito potest duxit vocabulum πελάχος, propterea non plane abhorrens a vicinia ac propinquitatis mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

Πηλεύς. Ad ea quæ Glossario priori circa hoc verbum notavi, quædam in meæ supplementum inscitiae ab amicis suggesta hic adjungam. R. P. Joannes Fayonus S. I., viso editu Pachymere, scripsit ad me sibi videti Pachymerem hæc scribebentem de Vecci castitate, Ροπῆς γάρ εἰς πορνεῖαν καὶ Πηλεύς ὥφειν ἢ ἐν ἐκείνος, habuisse in mente locum Aristophanis in *Nubibus*, p. 112, ed. Basil. anni 1547: Καὶ τὴν Θέτιν δὲ ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν δὲ Πηλεύς, in quæ verba scholiastes memorat quæ castimoniae insignis Peleo laudem asserunt, inter alia hoc: Αστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνή, ἔρασθεισα Πηλεώς, καὶ μὴ πείσασα διὰ σωφροσύνην συνελθεῖν αὐτῇ, καταψύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἀκάστον, etc. Paulus ante idem 712 scholiastis eamdem historiam retulerat ex alio auctore, qui illam Acasti uxorem Ἰππολύτην Hippolyten appellat, quæ verius *Phædra* diceretur, cujas similis castissimum Peleum, uti *Phædra* Hippolytum pellicero ad adulterium conata, cuin persuadere nequivisset, reum ut *Phædra* Hippolytum, sic *Astydamæa* vel *Hippolyte* Peleum attenitæ ipsius pudicitiae apud virum nimis credulum peregit; unde Peleus ab Acasto ineritis expositus seris, feliciori quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (Ἑλαῖνα) ἡραστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κινδυνον, eusæ a Vulcano eusæ divinitus accepit, cujus opo periculum effugit. Suidas eamdem rem paulo alter refert verbo Ἀταλάντη. Hactenus Fayonus noster, opportune in memoriam revocans quæ a me alias in Aristophanis *Neopelias* lecta sunt, animo exciderant. Gaudet autem mihi hanc qualemunque oblatam occasionem venerationis et gratitudinis testandæ meæ erga virum optimum et doctissimum, minique olim amicissimum, quem dum hæc scribo, plenum religiosis meritis ad me-

A liorem vitam migrasse audiebat, in longeva sed omnime persuasæ mentis ad dogma falsum; quæ nondum hæresis censeretur, nisi postquam admonitus, [P. 503] qui erraverat obtemperare monentibus et pravam opinionem revocare abnusset, pertinacia se involvens sua.

Πέλατος, p. 142. Vocem πέλαχος aliud quidpiam a pervagata obviaque notione hoc loco sonare quisquis intime introspicerit sentiet. Reperio apud Hesychium πελαχίζειν explicari ἔγγιζειν, πλησάζειν, ut non temere suspicemur quamdam vicinæ indicationem vocabulo πελάχον hie a nostro indiciam, quam loci sane sententia exigit. Quem enim alioqui saporem habeat, dicere Pachymerem se ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri benignitatis existimare pelagus? Diccret potius pignus; nihil enim ad fiduciae omen accommodatum habet vox pelagus, si vulgari significatu usurpetur. Nimirum a πέλατος, quod est ἔγγις prope, aut a πελάχειν, quod sonat admoveri, appropinquare, videri non immerito potest duxit vocabulum πελάχος, propterea non plane abhorrens a vicinia ac propinquitatis mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

Πηλεύς. Ad ea quæ Glossario priori circa hoc verbum notavi, quædam in meæ supplementum inscitiae ab amicis suggesta hic adjungam. R. P. Joannes Fayonus S. I., viso editu Pachymere, scripsit ad me sibi videti Pachymerem hæc scribebentem de Vecci castitate, Ροπῆς γάρ εἰς πορνεῖαν καὶ Πηλεύς ὥφειν ἢ ἐν ἐκείνος, habuisse in mente locum Aristophanis in *Nubibus*, p. 112, ed. Basil. anni 1547: Καὶ τὴν Θέτιν δὲ ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν δὲ Πηλεύς, in quæ verba scholiastes memorat quæ castimoniae insignis Peleo laudem asserunt, inter alia hoc: Αστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνή, ἔρασθεισα Πηλεώς, καὶ μὴ πείσασα διὰ σωφροσύνην συνελθεῖν αὐτῇ, καταψύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἀκάστον, etc. Paulus ante idem 712 scholiastis eamdem historiam retulerat ex alio auctore, qui illam Acasti uxorem Ἰππολύτην Hippolyten appellat, quæ verius *Phædra* diceretur, cujas similis castissimum Peleum, uti *Phædra* Hippolytum pellicero ad adulterium conata, cuin persuadere nequivisset, reum ut *Phædra* Hippolytum, sic *Astydamæa* vel *Hippolyte* Peleum attenitæ ipsius pudicitiae apud virum nimis credulum peregit; unde Peleus ab Acasto ineritis expositus seris, feliciori quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (Ἑλαῖνα) ἡραστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κινδυνον, eusæ a Vulcano eusæ divinitus accepit, cujus opo periculum effugit. Suidas eamdem rem paulo alter refert verbo Ἀταλάντη. Hactenus Fayonus noster, opportune in memoriam revocans quæ a me alias in Aristophanis *Neopelias* lecta sunt, animo exciderant. Gaudet autem mihi hanc qualemunque oblatam occasionem venerationis et gratitudinis testandæ meæ erga virum optimum et doctissimum, minique olim amicissimum, quem dum hæc scribo, plenum religiosis meritis ad me-

A liorem vitam migrasse audiebat, in longeva sed omnime persuasæ mentis ad dogma falsum; quæ nondum hæresis censeretur, nisi postquam admonitus, [P. 503] qui erraverat obtemperare monentibus et pravam opinionem revocare abnusset, pertinacia se involvens sua.

Πέλατος, p. 142. Vocem πέλαχος aliud quidpiam a pervagata obviaque notione hoc loco sonare quisquis intime introspicerit sentiet. Reperio apud Hesychium πελαχίζειν explicari ἔγγιζειν, πλησάζειν, ut non temere suspicemur quamdam vicinæ indicationem vocabulo πελάχον hie a nostro indiciam, quam loci sane sententia exigit. Quem enim alioqui saporem habeat, dicere Pachymerem se ex eo quod pertineat ad Christum, ab ipso eodem puniri benignitatis existimare pelagus? Diccret potius pignus; nihil enim ad fiduciae omen accommodatum habet vox pelagus, si vulgari significatu usurpetur. Nimirum a πέλατος, quod est ἔγγις prope, aut a πελάχειν, quod sonat admoveri, appropinquare, videri non immerito potest duxit vocabulum πελάχος, propterea non plane abhorrens a vicinia ac propinquitatis mentione, huc sane opportuna, quam ideo interpretando expressimus.

Πηλεύς. Ad ea quæ Glossario priori circa hoc verbum notavi, quædam in meæ supplementum inscitiae ab amicis suggesta hic adjungam. R. P. Joannes Fayonus S. I., viso editu Pachymere, scripsit ad me sibi videti Pachymerem hæc scribebentem de Vecci castitate, Ροπῆς γάρ εἰς πορνεῖαν καὶ Πηλεύς ὥφειν ἢ ἐν ἐκείνος, habuisse in mente locum Aristophanis in *Nubibus*, p. 112, ed. Basil. anni 1547: Καὶ τὴν Θέτιν δὲ ἔγημε διὰ τὸ σωφρονεῖν δὲ Πηλεύς, in quæ verba scholiastes memorat quæ castimoniae insignis Peleo laudem asserunt, inter alia hoc: Αστυδάμεια δὲ ἡ Ἀκάστου γυνή, ἔρασθεισα Πηλεώς, καὶ μὴ πείσασα διὰ σωφροσύνην συνελθεῖν αὐτῇ, καταψύδεται αὐτοῦ πρὸς Ἀκάστον, etc. Paulus ante idem 712 scholiastis eamdem historiam retulerat ex alio auctore, qui illam Acasti uxorem Ἰππολύτην Hippolyten appellat, quæ verius *Phædra* diceretur, cujas similis castissimum Peleum, uti *Phædra* Hippolytum pellicero ad adulterium conata, cuin persuadere nequivisset, reum ut *Phædra* Hippolytum, sic *Astydamæa* vel *Hippolyte* Peleum attenitæ ipsius pudicitiae apud virum nimis credulum peregit; unde Peleus ab Acasto ineritis expositus seris, feliciori quam Hippolytus sorte, μάχαιραν (Ἑλαῖνα) ἡραστότευκτον, καὶ οὕτως ἔφυγε τὸν κινδυνον, eusæ a Vulcano eusæ divinitus accepit, cujus opo periculum effugit. Suidas eamdem rem paulo alter refert verbo Ἀταλάντη. Hactenus Fayonus noster, opportune in memoriam revocans quæ a me alias in Aristophanis *Neopelias* lecta sunt, animo exciderant. Gaudet autem mihi hanc qualemunque oblatam occasionem venerationis et gratitudinis testandæ meæ erga virum optimum et doctissimum, minique olim amicissimum, quem dum hæc scribo, plenum religiosis meritis ad me-

trei nostri : *Magnus fluvius, quem hodie Sangarin A quo jure suum Garumnam Ausonius in Mosella aquoreum appellat. Atque banc ποντογέφυρας notionem longe antiquiore Mauriti et Pachymeris aetate non male forsitan quis autumaverit ex antiquissime apud Latinos usu vocis *pons* pro γέφυρα; quae vox videri potest ex ποντογέφυρa deducta. Haec quae timida suspicione protuli, audentius amplecterer, si (quod nec contigit, nec spero) nactus essem idonea testimonia auctorum Graecæ lingue veterum, ex quibus constaret jam tum, antequam Latinus sermo e Graecis esset originibus productus, ποντογέφυρa vocabulum in usu Graecæ fuisse, ut ex eo ducta existimari posset vetustissima in Latio vox *pontis*. Interim igitur vulgaribus inherebentes veriloquiis autumantium *pons* dictum quasi *pens* compendio verbali pendens, quod spatio subtus vacuo superne impendat, existimo vocem ποντογέφυρa Graecis tantum ævi citerioris usurpatam, quibus soleme fuit plerique tritiori usu Romani Latii vocabula suis exprimere litteris, scriptionibus inserere. Cujus consuetudinis non paucia in hoc ipso scriptore nostro exempla vidimus, loquendi morem, qui tunc erat, represtante, ut tot alias omittam, quorum vocabula istius generis tot sunt Lexicis Graeco-barbaris Glossariisque recensita. Itaque ποντογέφυρa et Mauritus auctor Strategicorum et noster hic ex usu sermonis tunc popularis dixerint, mixta mentione *pontis*, Latinæ vocis, cum antiqua Graeca γέφυρa, ut facilius intelligeretur quid exprimerent a vulgo jam bilingui ac multa mistione Italorum assuetis patriam antiquam linguam insertis variegare Latinis vocibus. Ad extremum hic opponam ex Livio quædam a lectore non inutiliter conferenda lis quæ de situ locorum istorum, natura Sangarii amnis et necessitate imponendi ei pontis noster hoc, quem illustratum hic imus, loco scribit lib. viii, 4 decadis, ubi expeditionem Cneii Manlii consulis in Gallo-Graecos describit. Sic Livius habet : *Cum ad Sangarium flumen perrenisset 715 (Manlius cos. cum Romano exercitu), pontem, quia vado nusquam transitus erat, facere instituit. Sangarius ex Adoreo monte per Phrygiam fluens miscetur ad Bithyniam Thymbreti fluvio; inde major jam geminatis aquis per Bithyniam fertur et in Propontidem sese effundit, non tam magnitudine memorabilis quam quod piscium accolis ingentem vim præbet. Ita ille.**

[P. 506] Ποσειδεών, p. 268. Quod in priori Glosario admonebam, in prioribus sex libris hujus Historiae desiderari Pachymerianum Augusti mensis nomen, μηνὸν: εὖ fuit σφάλμα, ut mox dicam. Certe hoc loco Ποσειδεῶνς vocabulo plane sextilis et Augustus Latinis dictus mensis exprimitur. Id demonstrat non modo quam continuo auctor adhibet, indicatio tempestatis anni, qua nimur ab astivo cardine ad aquinoctiale sol declinat: sed clare Vatic. paraphr. exprimit, sic ibi scribens : Τότε δὲ ἐννάτῃ καὶ εἰκαστῇ τοῦ Αὐγούστου μηνός. Memoraverat et hunc mensem vol. I, p. 493, noster, licet ego per oblivionem, uti jam fassus sum, vol. I, p.

692, scripserim Augusti Pachymerianum nomen in **A sancta haec dona religiosissimo sacerdote N.** Quis eo volumine nusquam exstare. Sic enim ibi scribit: **Tότε δὲ Ποσειδέωνος ἐκκαθεκάτη μετὰ τὴν τῆς Θεοτόκου ἑορτήν.** Ibiique ambo codices optimi ascribunt orae marginis **Αὐγούστος**, et **Vaticanus** solum id nomen in contextum recipit. Demonstratque ideam satis, ut alia indicia deessent, quod sextam de-imam illam cuius meminit diem illuxisse ait *postridie festi Deiparae*, maximū nempe omnium Mariæ matris Dei festi, quod sic per antonomasiā sine addito vocatur, nempe assumptionis ejus in cœlum, quod Graci juxta cum Latinis die Augusti mensis quintadecima celebrant. Est tamen ubi Pachymeres a se ipse quodammodo deficiens, et ex aliena, ut opinor, magis quam ex propria sententia, mensem Augustum non **Ποσειδέωνα**, sed **Μαραχτηῶνα καὶ Ἀθηναῖς** vocat, p. 382. In quem locum vide quae adnotamus in hoc ipso Glossario, verbo **Μαραχτηῶν**, et l. iii barum Observationum, c. 4 p. 5.

Πρότοιαι, p. 209. Dicuntur hic πρόνοιαι **pensiones**, que vel in mercedem opere præsentis vel in præmium præterite merentibus aut emeritis e publico solvuntur; quales hodieque ab Italibz et Gallis **provisioni, provisions** vocari audiuntur. Adnotasse jam hoc debueramus in tomo prioris Glossario; sèpius enim in Historia Michaelis noster hanc vocem ista notione usurpavit, que in classicis non reperitur auctoribus. Unum hic e multis in specimen locum ponam, p. 16: **Προνοίαι δὲ τούτων τοὺς ἐπιδοξοτέρους καὶ οἵ τολμῆν τὸ φρόνημα γράμματιν ἐδωροῦντο βασιλικοῖς.**

Προσκομιζων, p. 616. Contra meam hujus loci expositionem, qua προσκομιζοντα sacerdotem celebrantem interpretatus sum, grave stare præjudicium video hominis utique valde doceti et a me semper cum suo tum sui ordinis merito permagni **716** habiti, Jacobi Goaris. Hic enim suis notis ad missam S. Joannis Chrysostomi locum, opinor, hunc ipsum tractans quem hic insuit Pachymeres, referens in solemnī liturgia tunc, propter expunctos e sacris diptychis Alexandrinum, Antiochenum et Hierosolymitanum patriarchas, solum ex ecclesiasticis Constantinopolitanis Athanasium σύναψα τῷ προσκομιζοντι, una cum offerente fuisse inter sacra memorata, per προσκομιζοντα intelligit *eum qui hostias et oblatas in ecclesiam intulit, et ab eo distinguit sacerdotem celebrantem*. Ego vero et unum hie designari per verbum προσκομιζοντα [P. 507] sacerdotem sacris operantem contendo, et nominatum, quod hinc constet nuncupari solitum a diacono *eum qui panes ex quibus oblatas fieren in ecclesiam intulit*, pernego. Evincique utrumque istud satis clare puto ex ipsis quæ Goar exponit sacrae liturgiae verbis, nempe hisce: **'Ο διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ στᾶς λέγει τοῦ δεῖνος παντερωτάτου μητροπολίτου, νιμιρυμ εἰποκοι εἰκόνειν in qua sacerdūtū siccat, qualis erat Constantinopolis patriarcha. Mox subdit: Καὶ ὅπλη τοῦ προσκομιζοντος τὰ ἄγια δῶρα ταῖς εἰλικρινεστάτου ἵστρων τοῦ δεῖνος, et pro offerente**

satis attendens unicum hic nomine proprio palam appellari non videat sacrificantem sacerdotem? Sane si προσκομιδή, quod idem P. Goar recte adnotat, p. 16 sui Euchilogii, est *oblatio perfecta*, nempe illa quæ sit a sacerdote ad aram faciente panis et vini mox consecrandi, quidni ὁ προσκομιζων id dicitur et intelligatur qui ea rite fungitur? Evidem arbitror, si enim qui antea panem et vinum, ut essent materia sacrificii, in ecclesiam intulerat, designare diaconum vellet, non προσκομιζοντα in presenti cum vocaret, sed in praeterito προσκομισαντα. Hui mihi causa confidendi sunt, interpretationem meam, eti gravetur auctoritate contraria viri tam præstantis, veritatem suam æquo et eruditio lectori probaturam.

Προχώσεις, p. 269. Reservatur hoc ad ἔργα τῶν ἀνδρῶν, opera agriculturarum, congestas videlicet in areis fruges, quas eluvie abreptas et disperditas dicit ταῖς προχώσεσι *cum ipsis molibus*, nempe aggeribus manipulorum pro anni tempestate (erat enim aestas mensis utique Augusto) in areis existantibus, quas aquæ torrentes dispergendo corruerint. Elegans in hunc locum est epitome codicis Vaticani tam multa Pachymeris verba in hac pauca contrahentis: Θηρονταί δὲ καὶ ἀλωνες αὐτοῖς χαρποῖς κατάρροντα. In his vox Θηρονταί respondet προχώσεσι: Σινι autem ex Ilesychio Θηρονταί οἱ σωροὶ τῶν δραγμάτων, acervi manipulorum. C "Αλωνες: hic areæ pro frugibus ponitur usitata synecdoche contenti pro continente, ut in illis Tertulliani libro *Ad Scapulam*: *Sicut sub Hilariano præside cum de areis sepulturarum nostrarum adcessissent, areæ non sint, areæ ipsorum non fuerunt: messes enim suas non egerunt.* Expositionis ergo clarioris gratia αὐτοῖς χαρποῖς additum. Nam solum ipsum terræ οὐκ ἐφέρετο **717** κατάρροντα, sed quæ super illud stabani, spicarum et manipulorum ageres, προχώσεις hic nostro dicti, aut ex iis excusatum cumuli frugum.

Προσίδια, p. 29. Sententiolas, diuinutivum a ῥῆσι. Ita Gregorius Nyssenus orat. 12 λεξίσις. Verba ejus sunt: *Κατορχεῖ τῷ χρότῳ τῶν λεξίδων, ἐνστατιζῶν τοῖς ρήμασι.*

Σκαραμαδηνος, p. 504. Quæ multa de scaramango aut scaramancio vestē senatoria præcipui honoris Meursius docet, non repeto; nec describo hic alia nostri auctoris loca istius quasi paludamenti mentionem facientia. Tantum observo, ex hoc loco (cum quæ peculiaris fuerit ejus vestimenti forma nuspiam hactenus legerim) videri fuisse instar penulae largum et profundum in summa assutum caputum habentis, idque ex panno crassiori nec simplici, ut facile hiens perseveraret. Tali enim figura opportunum memorato hic indubio fuerit. Nempe pueri Myrrigerii, ejus [P. 508] iussu, coram missis ab imperatore, corpore illius talaris pallii pro fune utebantur, quo ex ora navis ad aquam

gentes in mare caputum immergabant, et id A dum perageretur cæremonia ejus χερωνίας, inaugurationis sive consecrationis. Erat autem ea sine dubio sedes præsidis loci, στασιδίον τοῦ προεστῶτος, certo semper loco fixa, cui in templo magno S. Sophiæ fenestra quædam superne [P. 509] responderent; ex quarum successu, si continget, quieto aliqui cœlo et nullo vento flante, augurium Græci captabant, perseveratusne patriarcha qui ordinabatur in ea quam tunc accipiebat potestate foret usque ad mortem, an vivus inde esset ejicendus.

B Σταυρωτῆρες, p. 532. In ms. legebatur ἐν σταυρωτήρεσιν δοσας. Sed voci quidem ὄντος in margine subjiciebatur δοσούς; quod ut emendatus sum amplexus. Vocabulum autem σταυρωτῆριν manifeste mendosum ex conjectura reformavi in σταυρωτῆρες; cuius utique origo in aptum huic loco significatum congruens appareat, ulcunque verbum hoc apud ullum alium scriptorem Græcum nondum invenerim. Sunt, inquit Hesychius, σταυροὶ οἱ καταπηγότες; σκήλοπες, χάραξες, καὶ πάντα τὰ ἔστωτα ξύλα, ἀπὸ τοῦ ἔσταται σταυροῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐραντασθαι. Hinc σταυρόν vallum seu palum figo, usitatum Thucydidi l. viii, et σταύρωσις pro munimento e vallis defixis ab eodem Thucydide alibi libro codem posita; quod libro νι σταύρωμα dixerat, sic scribens: Παρὰ τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπειξαν. Et Xenophon l. 4 Ἐλληνικῶν: Σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφον. Hinc σταυρωτῆραs credibile est Pachymeri dicta tigna delixa, et ut solet ad operis firmitatem, decussatum invicem plexa, impositis crepidini superne ad hostes, ubi accederent, subveniendos contis ferro armatis, quos δοσούς appellant. Appianus in fragmento Κελτικῆς: Τὰ δὲ δόρατα ἦν οὐκ ἔσχότα ἀκοντῖ (lege ἀκοντίος) & Ῥωμαῖοι: καλοῦσι νησούς (lege θεσούς). Ξύλου τετραγώνου τὸ ήμισυ, καὶ τὸ ἄλλο σιδῆρου τετραγώνου, καὶ τόδε καὶ μαλακοῦ, χωρὶς γε τῆς αἰχμῆς. **718** Significat his verbis ὄντος dici jacula in hostem mittenda; qualium stare copiam promptam ad subitos usus dispositam super vallum oportebat. Hujusmodi jacula sive hastas ab accedentibus ad munitionem, dum præsidarii dormirent, hostibus hic noster ablatas ait.

D Στήλη, p. 614. Vereor ne prieoccupatus vulgaribus notionibus quispiam dicam hic mihi παρερμένας scribat, quod Græcum vocabulum στήλη cum Latino columnæ vel statua non commutaverim. Sed, queso, quem sensum cōmodum ficeret columnæ vel statua trium Germanorum aut columnæ vel statua in velo aureis contextio filii Michaelis representans Palæologum specie prisci Constantini et titulo novi? An parum est evidens στήλη priori loco tabulam esse pictam imaginibus trium patriarcharum qui Germani sunt vocati, posteriore autem effigiem Michaelis Palæologi eo habitu formata, in textu veli, qui tribui magno Constantino consuevit? Nimirum στήλη a στάω et στῆμι verbale nomen generaliter quidquid existat et eminet in

prospectu positum significat; unde cippi monum-
mentorum, ac quæcunque fastigia, et in conspe-
ctum objectæ marmorea tabulae inscriptæ litteris,
frequentissime στῆλαι dictæ reperiuntur. Itaque
cavendum ne species pro genere lectori obrepas-
assueti cippis et columellas in apicibus sepulcri-
lium molium aut id genus monumentorum erectas
στῆλῶν nomine intelligere. Illa enim στῆλαι sunt,
sed non sola; pertinet quippe hæc vox latius, ta-
bulæ etiam et vela figuris insignita in conspicuo
statuta indicans.

Συρδοστατ., p. 293. Eisi apud veteres autores
legere συνδοστας non memini, puto tamen Pachy-
merem, cuius omnes æque codices vocabulum hoc
loco istud exhibent, id in notione *largitionis*
[P. 510] usurpare, quasi ductum a συνδιδωμ: con-
dono. Cui verbo usu antiquo Latinorum inest vis
peculiaris indicandi vitiosas profusiones in indi-
gnos. Cicero, *Philipp.* II: *Apothecæ totæ nequissi-
mis condonabantur.* Nec abhorret hic significatus
ab his loci sententia. Vituperans quippe patriarcha
conventionem in peratoris cum cruce, cuius
occasione multa pretiosissima munera eidem et
ejus comitibus magnifice ab Augūsto donata superius
noster memoravit, facile potuit, ad querelam avaræ
suctorum vestigialium, adjungere cohærentem re-
prehensionem exhausti ambitiosis profusionibus
ærarī.

Σφάκελος, p. 245. Quod hic noster σφάκελος
scribit, videtur idem esse quod vol. I, p. 511, φα-
κέλλου vocabulo indicavit, fascem videlicet aut
fasciculum sive fascellum chartarum significans.
Laudavimus in priori *Glossario Synesii* eadem
notione φάκελλον usurpatum. Reperio apud Dio-
nysium *Halicarnasseum*, I. vii, σφακέλλους φρυ-
τῶν pro *fasciculis virgultorum* positum. Pachy-
meres hic neutro genere et cum unico λ idem
vocabulum pari significatu exhibet.

720 *Σφενδόντραι*, p. 66. Videntur hic dici σφεν-
δόντα laciniæ pendentes e pontificio galero funicu-
lis sericis in fundæ modum perplexis inter se, e
more etiam hodie Latinis usitato.

Σφραγίς, p. 42. Ego hic σφραγῖδα benedictionem
verti. Intellexi enim signum crucis manu expres-
sum a patriarcha Josepho super istum de quo hic
agit, Georgium, una pronuntiata certa verborum
formula, qua is electus ad officium primi ecclesias-
tis Palatinæ concionis (hoc enim sonat πρωτοπο-
στολάρχος) rite ad fungendum id ministerium mis-
sus fuisset. Quia vero talem benedictionem episcopi
non impeudent nisi sibi probatis, ei de quo-
rum recta fide, sufficienti eruditio, probis mori-
bus certi forent, hiac rebatur Andronicus hunc
Georgium gratum et commendabilem viginti iuri
Josephi sectariis, quem utique Josephus, ipsi ad
concionem dicturo bene precando, bonum, doctum,
orthodoxum declarasset. Hic obiter præmuniendus
lector est, ne decipiatur legens apud Meursium
vocationem ad patriarchatum σφραγῖδα dictam.

A Quam et duplēc ariolatur, μηχρὸν καὶ μεγά-
λην, parvam et magnam, quasi prior *designatio* sit,
posterior *confirmatio*. Δῆρος πολὺς. Nec Codinum,
quem asserti fundum laudat, intellexit. Is enim
nihil vuli aliud nisi episcopos, qui ordinant et
consecrant patriarcham, illum in ea functione bis
cruce signare, quarum benedictionum prior *parva*,
posterior *magna* consueverit vocari. Dicebantur
eadem benedictiones μηνύματα, ut observavit idem
Meursius verbo μήνυμα; nam μήνυμα *signum* est
et κατ' ἔξοχὴν *signum crucis* manu benedicendo
formatum. Μήνυμα *signum* dicitur, non autem, ut
is ibi somniat, *vocatio*.

[P. 511] *Τὰ τετελεσμένα*, p. 77. Quid sit hic
ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοις, comminisci multum
cogitans aliud non potui quam quod interpretando
expressi, contigisse tunc nimirum aliquid quo sa-
cra symbola consecrati et verbis sacramentalibus
mutati in Christi corpus panis alia etiam notione
quam illa in ecclesiis usitata recte vocari τὰ τετ-
ελεσμένα potuerint, nempe quod finita et alteratione
accidentium ex specie in novam formam corrupta
fuerint. Τὸ τελεῖν videlicet non solum ex usu so-
nat *peragere, perficere, sacrificare*, sed etiam ex ori-
gine *finire, consumere*. Unde passivum τὰ τετε-
λεσμένα, quæ velut propria appellatio speciebus en-
charisticis e sacrificio servatis more Græcorum
tribuebatur, alio sensu tum convenire sic putre-
factis et in informem speciem transfiguratis sym-
bolis Christi corporis potuit, quatenus nimirum ex
nativa, ut dixi, significatione radicis unde verbum
istud germinat, sonat præterea *consumpta, corrupta*,
ex priori desita jam forma in novam aliam *demp-
tata*. Hæc utecumque dici verisimiliter poterant:
puto tamen aliud Pachymerem, dum hæc scriberet,
spectasse. Sui videlicet Hesychii memor, quod in
eo legisset τετελεσμένον τὸ οἷον πρᾶγμα τελεσθ-
νει, ήτούν πληρωθῆναι, ή καὶ μεμιασμένον, tamen
illuc indicatam notionem, qua **721** τετελεσμένον
μεμιασμένον, pollutum et contaminatum sonat, hic
voluit innuere ignotam non esse sibi.

Τέρα, p. 394. Ponitur hic Græcis litteris nonen-
Latinum *terra*, sed cum unico ρ scriptum τέρα.
Videtur autem hanc vocem retinuisse historicus,
quod vulgaris esset loquendi forma illis temporibus,
ut qui principes regionum ab aliis possessarum jus-
sibi vindicantes titulum sunerent, ad differentiam
possidentium *sine terra*, χωρὶς τέρας ήτούσι γῆς,
tales apppellarentur: puta rex Hierosolymorum aut
imperator Constantinopolis, qualis hic declaratus
a papa regis Sicili frater dicitur, jure videlicet do-
tali e filia Balduini, qui olim imperaverat Constan-
tinopoli, in sponsam illi juncta tracto, sed *sine terra*,
hoc est extra possessionem ejus imperii, ab Andro-
nico videlicet detenti.

Τζαγηράτορες, p. 414. Fuisse per hæc tempora
apud Græcos Byzantinos in usu frequenti arras
quosdam peculiaris formæ a Latinis acceptas, quæ
τζαγγρὰ vel τζαγγροὺς vocabant, intelligimus cum

locis scriptorum ejus aevi, tum ex hoc Cen-
si I, i, c. 36, p. 108 ed. Reg. : Τῶν ἐκ τόξων
εὐνῶν λεγομένων τζαγγρῶν ἀφίεντων βέλη.
αἱιὶ arcibus qui uterentur, τζαγχράτορες
nere auctore vocabantur, opinor ἀπὸ τοῦ
τὰ τζαγγρά, a manu tenendis tzangris La-
tine arcibus. Sic etiam hoc vocabulum aut-
ipserat Nicetas in Manuele Comneno I. n his
a Meursio relatis : Φραξάμενοι τε, ὡς εἶχον,
η τοξίταις καὶ τζαγγράτορι. Nicetas idem
dicit, l. m, milites ejusdem generis τζαγγρο-
τ vocat. Eosdem porro proprium habuisse
πεδάρχην, sicut hic docet Pachymeres, con-
bis ejus στρατοπεδάρχου mentionem fa-
Coulinus. Sed utrobius mendum est librarii
τόρων pro τζαγγράτορι, ait Meursius, imo
τζαγχράτορων, scribentis. In voce hac inter-
la non debui adhibere arquite aut sagittarii
da, [P. 512] quæ peculiarem formam armo-
nij ordinis non exprimerent. Retinui ergo
an proprium vulgo tunc usitatum nomen.
Ist, p. 643. Nota est vulgaris potestas vocis
duplex; nam et usum exercitatione partum
ram aut enationem apud auctores classi-
mat; quod utrumque breviter Hesychius ex-
pli, dum τριβή explicat διατριβή ή βραδύ-
ed hic nosier plurali numero vocem hanc
a peculiari, ni fallor, notione, pro induciis.
Itia quippe loci hæc videtur esse, imperato-
rum intentum hostibus, a quibus e propinquuo
ius urgebatur, reprimendis, inducias interim
quasdam concessisse Persis per tractus im-
Orientalis grassantibus, nihil contra eos mo-
, quoad malo viciniori et in situ posito, ξυ-
ρ, mederetur. Suspicor ergo in usu populari
rum Byzantinorum fuisse vocabulum τρι-
significandum quod Latini inducias dixerunt.
tentumque ejus sumo ex 722 voce hodie
a triētes idem valente, quam puto a Franci-
one sacrarum expeditionum diu illuc versatis
elatam in patriam.

Ἐρπυρον, p. 646. Merito elevat largitionem
perpyrorum, si, quod ex Græco homine fide
simi audivi, ὘πέρπυρον nummus est argen-
tualior aspris æquivalens. Cum autem, ut
tradebat, aspra non plus singula valeant sex
s æneis sive quatinis, ut vulgo hic Romæ
ditur, quorum quinquaginta Julium sive de-
a Romanum pretio adæquant, intelligitur hy-
pon quatinos viginti quatuor pendere, hoc
e semijulium quidem Romanum, quem gros-
sant, estimatione assequi; nam is viginti
se quatinos continet. Usitatum et aliis scri-
bus hoc Græca moneta nomen dudum te-
dis docuerit: sed quantum ea valeat, si cre-
do duxeris in re Græcorum popularis usus
ni nato educor: quoque in Græcia unde nos han-
t, et hac nostra testimonii ejus recitatione,
r, disces.

A Φάμουσος, p. 245. Duidum notavi ad illa verba
Αππαε Commenæ, I, xiii Alexiadis, p. 377 : Φάμου-
σα τινα γράφοντες κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἑρόιτον
σχημήν, et hoc Latinæ stirpis vocabulum Byzantinum
Græcia fuisse civitate donatum jam a temporibus
Alexii Comneni; quo minus mirum tanto posterio-
rem id hoc loco usurpare Pachymerem, ex vulgari
illuc consuetudine loquendi scripta maledicta mutua-
to ab Italibz nomine φάμουσα et τόμους sive λόγους
φαμουσους dicentem.

B Φιάλη ἐκκλησίας, p. 22. Φιάλη, ut doctissimus
Jacobus Goar O. P. obseruavit notis ad διάταξιν τῆς
Ιεροδιακονίας, p. 25 sui Euchologii, fons erat in
ecclesiis Græcorum ἐν αὐλῇ τοῦ νάρθηκος, in subdivi-
sionis area narthecis, ultimæ partis ædis sacrae, aquas
fundens usui ad lotionem ingredi volentibus suinas.
[P. 513] Colligitur autem ex Balsamone ad can. 76
sextæ synodi, aream etiam ipsam, in qua fons est,
usitata videlicet synedoche φιάλη dictam. Connun-
nerat enim φιάλας τοις ἑτέροις μέρεσι τῶν θελων
ναῶν, phialas aliis partibus sacrorum templorum,
quas omnes utcunque subdivales communis προ-
νάων nomine comprehendi ex probatori multis sen-
tentia tradit. Est igitur φιάλη τῆς ἐκκλησίας vel
fons ante fores ædis sacrae positus, vel area quo-
que ipsa templi ostiis prætenta, in qua sub diu in
concha fons tubulis ductus aquas salientes eruit.
Imitatos et hunc morem Latinos demonstrat Pauli
locus, epist. 33 : In vestibulo, inquietens, can-
tharum ministra manibus, et oribus nostris fluenta
ructantem fastigatus solido are tholus ornat et
inumbrat, non sine mystica specie quatuor columnis
salientes aquas ambiens. De more antiquo lavandi
manus extra ecclesiam ante ingressum vide episto-
lam S. Nili 24, l. 1 ed. Rom. typis Barberinii, p. 9.

C 723 Φυλλοχριτήν, p. 115. Ἐφυλλοχρίουν
ἀχριδῶς τὴν ἔξηγησιν. Ita clarissime exprimit hunc
locum codex optimus Barberinus, quem hæc editio
præcipue sequi profitetur. Quare aliam lectionem
Allatiani ἐφιλοχρίουν pro ἐφυλλοχρίουν legentis,
silente præsertim Vaticano, qui comma istud præ-
terit, posthabendam duxi, et si ultro fatear ejus ex-
peditionem sensum esse. Nam φιλοχριτήν notum
verbum est, etiam commode quadrans in senten-
tiam loci. Sed cum sciam Pachymerem ab obviis
sæpe refugere, obsoletiora cupide accersere, arbit-
rator illum raro vocabulo hic uti maluisse, et quod
codex omnium emendatissimus suadet, ἐφυλλοχρί-
ουν posuisse, ut indicaret singula folia dissertatio-
nis a Vecco scriptæ excussa perattente a lectoribus
fuisse. Iterum utilit hoc verbo noster, p. 148, ubi
sic scribit de odioissimis criminotoribus assecili:
Athanasi patriarchæ : Καὶ τοσοῦτον ἐφυλλοχρίουν
ταῦτα καὶ ποιαῖς ἐξεκλαζον, ὡς μὴ μόνον τοὺς
ἀδιαφοροῦντας δεδιέναι καὶ τρέμειν ἐκείνων ἴπιστα-
σιαν, ἀλλὰ καὶ τὸν δοκοῦντα προσεκτικώτατον. His
similiter Barberinus codex clarissime scribit ἐφυ-
λλοχρίουν. Allatiano in suo ἐφιλοχρίουν perseve-
rante, Vaticano autem sic locum exprimente : Καὶ

τοσούτον ταῦτα ἔξετάζοντες ἔχεικλαζον ὅτε. Vide-
tur velle auctor totos istos fuisse in studiose cognoscendis libellis delationum, utcunque nugatoria-
rum, chartis isiusmodi cunctis avide scrutandis.
Confirmat hactenus dicta et alius nostri locus,
p. 357: Βασιλεὺς δ' ὁ μως ἀπας διὰ σκοποῦ θέμενος;
αὐτοὺς προσλαβέσθαι, οὐδὲν ἐφυλλοκρίνει πρὸς
ταῦτα. *Nihil nimium scrutari aut curiosius disqui-
rere de his voluit.*

Xoāς θαλάσσης, p. 279. Fixit mihi crucem hic
locus haud in promptu habenti quid hic essent aut
quorsum hoc facerent χοᾶ, seu verius, ut mox ostendam,
χοῖς θαλάσσης. Quid divinaverim proponam.
Videtur auctor allusisse proverbium e sacris sumptuum Litteris de re quam quis cuiquam minime in-
dicare curaverit, ut Deus hominibus quot hydrias
sive aquæ mensuras contineat mare. Ante omnia
constituendum est vocem χοᾶ; in accusandi casu
plurali significare certam mensuram liquoris. Docet
hoc scholiastes Aristophania ad illum ejus poetæ
in comedie Νεφέλαι dicta locum: "Ἐξ χοᾶς χωρή-
σσατ. Ubi sic adnotat: Χοῖς δὲ ἐστιν εἶδος μέτρου,
ἡ μετροῦσσι τὸν οἶνον. δὲ καὶ κλίνεται χοῶς πηλέως,
ὧς καὶ ἐν Ἰπποῦσιν, 'Ἄλλ' ἐνεγκέ μοι ταχέως οἶνον
χοᾶ. Ἐνεπύθα δὲ τὸ χοᾶς, εἰ μὲν περισπάται,
[P. 514] ἐκ τούτου τοῦ χοῖς ἐστι κατὰ ποιητικὴν
ἀδειαν· χοῖς γάρ διρειλεν εἰπεῖν, ὡς Ἰππῆς. Simili-
ter et Eustathius ad *Odyss.* α: "Ἐστι καὶ δὲ χοῖς
μέτρου τι. Vide et illum ad *Iliad.* t, ad *Iliad.* π, et
ad *Odyss.* α. Hinc sumpsisse hoc verbum Pachyme-
rem est credibile, versatissimum hominem in scho-
liis poetarum antiquorum, ut etiam peculiariter
ipse significat, p. 306. Xoᾶς ergo μέτρα intellexit.
Videtur autem habuisse hæc scribens in animo loca
illa sacrarum Litterarum, 724 quibus Deus inter
ea quæ sibi notissima, incomptissima sunt homi-
nibus, numerat mensuram maris, numerum scilicet
hydriarum aut metretarum, quo desinunt immen-
sitas undarum ejus. Ecclesiastici 1, 2: *Arenam
maris et pluvias guttas et dies saeculi quis dinumeravit?* Græce ἄμμον θαλάσσων. Ubi etsi obvius sensus
est probabilis de summa granorum sabuli de-
speratissima inventu propter infinitatem omni sup-
putatione majorem, tamen ex comparatione loci

A alterius I Reg. iv, 29: *Dedit quoque Deum
moni latitudinem cordis quasi arenam, qua
littore maris, Græce, καὶ χῦμα καρδίας ὡς
ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν, ubi ἄμμος singulariter
iur pro vase, ut sic dicam, aut alveo i
arena ubique cubantis, cui vasi, non autem
granatim sumptæ, convenit χῦμα latitudo,
tribuitur in loco illo. Quare in hoc nos
notione possumus accipere idem ἄμμου e
nomen, pro alveo scilicet capacissimo ma-
versi; in quo, ubi de numero agitur, syn-
usitatissima continentis pro contento, sicut
vinum vocatur calix, intelligendum sit agi-
sura liquoris ejus, ita ut dicere: *Quis dinu-
arenam, sit dicere: Quis tenet numerum ar-
rum aut urceorum aquæ, quibus tota expletu-
citas maris?* Atque ut illo Ecclesiastici p
Deus ostentat reservatam istam sibi notitia-
surarum elementi Oceanum impletis, it
Job c. xxviii, 23, istam scientiam se nega-
minibus et sibi ut propriam habere innuit
intelligit viam ejus (sapientiæ) et ipse novi-
illius. *Ipse enim fines mundi intuetur, et omni-
sub caelo sunt respicit; qui fecit ventus po-
aquas appendit in mensura.* In Græco lege
chymeres pro his ultimis verbis θάστος μέ-
τεποιησεν, aquæ mensuras quando fecit. Et
mensuras singulari Dei scientiae imputat. Si
et ejusdem libri Job c. xxviii, inter exprim
magnifice quid Deus possit et sciatis, quid ne
et ignorant homines, v. 16 ponitur: *Num
gressus es profunda maris, et in novissimi-
deambulasti?* Quæ utcunque numeri mens-
aque discrete non meminere, tamen per præ-
quasi obeuntis et curiose lustrantis notitiae
ris emphasis habent. Hinc videtur invaluis
verbialis inter Græcos formula de rebus alicui-
tis, tam ea illi esse ignota quam numerum
rarum liquoris quo expletur mare; quem u-
scire vult solus nec communicare dignatur
nibus, ita imperator suum de fœdere Serb-
i tripliis conglutinando consilium impertiend
triarchæ non pativit.*

PETRI POSSINI S. J.
BSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
LIBER SECUNDUS.

NOTÆ.

. 516] Pag. 12. Imperatorem ab Ecclesiæ jam animo deficere. Est hic imperator Iur sine dubio Andronicus, quem vi- e patre, cui erat in imperio collega, per- umultu schismaticorum jam animo de- atris et Ecclesiæ auctoritate historicus- ocat. Unde intelligatur quam congruam ponam tulerit, qui metu turbarum re- schisma, nullum fere in omnium infeli- incipiat diem vacuum a turbis domesticis ellicis, ecclesiasticis habuerit, ut ex hujus storiorum patebit.

eo Acropolita mortui. Clarissime hic as- meres Georgium Aeropolitam magnum vivente adhuc Michaelo Pakologo iun- to funetum; quod idem cum superiori I. v. c. 26 et 24 innuisset potius quam- rnuasset, mihi non persuaserat, ut in no- capta I. n Observationum mearum, p. i exposui, quæ a me dicta nunc non vel- enim video cur fides negari debeat tam- ertioni historici quæ præsens cerneret. Induxit me in istum errorem non bene um testimonium Demetrii Raulis, quod notis p. 654 recito. Sed, quod animad- sero, in eo non agitur de Georgio Aero- rum de Georgio Metochita, quem Deme- tum fuisse logothetam ibi scribit, quod in fecit, et quomodo verum esse potuerit go, cum vivente Michaelo solus, quod ex e appareat, Georgius Acropolita tali di- cetus sit; quæ post ejus mortem in Theo- zalonem ab ipso Michaelo Augusto est prout hic locutus docet.

. Mensis tuum primum appositione. De re- niori Augusto subscriptione cum apposi- sitione, vide quæ notavimus Glossario priori μηνοιοσιν.

. 517] P. 15. Supplicium fustuarii. Vide tam vol. I, p. 495 sqq. siter hic admonuerim: quæ hoc capite (p. 16, 17) de fraudata schismaticorum a Michaelis imperatoris in Romana com- mortui subsidio piacularium sacrorum, et

A tanquam irrevocabiliter addicta Tartaro, declarat⁹ incapaci habenda suffragiorum Ecclesiæ, quæ pro piis in Dei charitate defunctis, non pro Deo exo- sis et in suo gravi peccato mortuis offerri consue- verunt, satis demonstrare quam falsum sit, quod multi, præsertim heterodoxi, persuadere sunt co- nati, doctrinam in Ecclesia Romana receptionem de purgatorio a Græcis penitus rejici.

P. 19. Post diem tricesimam. Videtur indicare tricesimam primam Decembribus diem: ea enim est post tricesimam. Unde festum cujus paulo post fit mentio, fuerit octava Nativitatis et Circumcisio Domini a vespera pridiana, ut sit, inciens. Sic inferius, p. 22, quinta Januarii sub vesperam fe- stum Theophanorum, aut ut nos vocamus, Epi- phaniæ celebrari cœptum innuitur, dum ibi scribit⁹ historicus, datis uniuersis cereis peractæ suis- quæ festi ritus poscebat.

C. 8 et 9. Quæ in his capitibus duobus, sed di- stinctius in 9, de Vecco traduntur et ejus senten- tia, declaratione indigent, ut iis species dematur ἐποδοξα. Primum quippe fuerit non præmunito- lectori, ubi viderit Vecum negantem Filium esse causam, hoc est principium, Spiritus, concausam sive comprincipium cum Patre, denique subjicien- tem anathemati tam eos qui ea senserint ac dixer- int, quam qui sic sapientibus et loquentibus scien- tes communicaverint, accusare ipsum prævarica- tionis in eauss suscepta purgandæ ab heresis sa- spicione doctrinæ Latinorum circa processionem Spiritus sancti ex Patre Filioque aut potius pu- dendii lapsus in errorem Græcorum a Latina Eccle- sia damnatum, aientium a Patre solo procedere Spiritum sanctum; a quibus is tamen culpis longissime absuit. Animadvertere igitur opus est, ca- tholica doceri veritate non esse nisi unum princi- pium sancti Spiritus, licet is ex Patre per Filium, ut Græci Patres loquuntur, et ex Patre Filioque, ut Latini vere declarantes idem proferunt, proce- dat. Pater enim ut essentiam et naturam divinam Filio per generationem communicat, ita eidem prin- cipium spirans sive spirationem activam tradit, adeo ut quemadmodum eadem numero natura et essentia divina Patri Filioque, licet duabus aliisque

distinctis personis inest, ita principium spirans sive spiratio activa una eademque numero in Patre generante, in Filio genito reperitur; unde fit ut ex uno principio procedat Spiritus, quantumvis id principium unicum indistinctum in duabus personis subsistat identificatum utriusque. Unde etiam fit ut, quod diserte tradit S. Maximus in *Dial. cum Anom.*, Pater sanctum Spiritum **727** non producat quod Pater est [P. 518] (nam Spiritus Patrem non habet), nec Filius sanctum Spiritum producat, qua Filius est (Filius enim ut Filius solum Patrem respicit), sed tam Pater quam Filius eatenus tantum producent Spiritum, quatenus identificatum sibi quisque obtinent, et exercent unicum indivisible spirandi principium, quod spiratio activa vocari praesertim in scholis solet. Doctrinam hanc antiqua continue traditione inde usque a Christo et apostolis transmissam, sic diserte Græcis ipsis agnoscentibus et admittentibus, explicat concilium œcumenicum Lugdunense et ei coram praesidens Gregorius X pont. max. Decretum id refero prout a Manuele Caleca recitat, quale illinc ad Græcos missum ipsorum lingua est. Is enim scriptor libro *Contra Græcos*, c. 59, sic habet: Γρηγόριος ἐν τῇ κατὰ Λούγδουνον συγκροτηθείσῃ καθολικῇ συνόδῳ. Εὐλαβεῖ καὶ πιστὴ διαιτογίᾳ φαμὲν τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον ἀλίως ἐκ Πατρὸς καὶ Γεού, οὐχ ὡς ἐκ δύο ἀρχῶν, ἀλλ' ὡς ἐκ μιᾶς, οὐ διετοπεύσειν ή ἐκπορεύεσσιν, ἀλλὰ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐκπορεύεσθαι. Τοῦτο ἀνωθεν ὀμολόγει καὶ διδάσκει η Ἱερὰ καὶ ἄγια Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησίᾳ, ἡ μήτηρ πάντων τῶν πιστῶν καὶ διδάσκαλος. Τοῦτο κατέχει η τῶν δρθοδόξων Πατέρων καὶ διδασκάλων τῶν τε Λατίνων καὶ τῶν Γρατικῶν ἀληθῆς καὶ ἀμετακίνητος ψῆφος, hoc est: *Gregorius Decimus in apud Lugdunum congregata universali synodo. Devota et fidei confessione dicimus Spiritum sanctum aeternaliter ex Patre et Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno, non duabus spirationibus aut processionibus, sed una et endem procedere. Hoc hactenus professa est, praedicavit, docuit, hoc firmiter tenet, prædicat, profitetur et docet sacrosanta Romana Ecclesia, mater omnium fidelium et magistra. Hoc habet orthodoxorum Patrum atque doctorum Latinorum pariter et Græcorum vera et incommutabilis sententia.* Ita ibi Gregorius X, statim post indicans ex ista non satis distincte observata veritate lapsos quosdam in varias hereses, nempe duas istas e contrario oppositas, dicentium ex solo Patre procedere sanctum Spiritum, et affirmantium ex Patre Filio que cumdem tanquam ex duobus procedere principiis. Quod utrumque exorbitat a recta fide, hinc ad dexteram illinc ad sinistram ab una vera sita in medio deslegetens via. Quia vero hanc secundam heresim duo Spiritui sancto principia assignante Græci Latini imputabant, et priorem Patri soli ejus productionem tribuentem Latini vicissim impingebant Græcis, ut ambo aut errore aut suspicione istis Gregorius purgaret, prout ad consensionem inter

A utrosque stabiliendam oportebat, ultro dannas opiniones istas ei ut hereticas pro Verba ejus superioribus continua hic describit. Αλλ' ἐπει τινες διὰ τῆς ἀρρήκτου ταύτης ἀλλγονιαν εἰς ποικίλας αἱρέσεις ὑπωλεῖσθαι, πάσαν δὴ ταὶ τοιαύταις αἱρέσεσιν ἀποφέπιθυμοῦντες, τῆς Ἱερᾶς ουμψηφιζομένης στολὴν καταχρίνομεν καὶ ἀποδοκιμάζομεν πάντας ἀρνεῖσθαι τολμῶντας αἰωνίως ἐκ Πατρὸς καὶ ἄγιον ἐκπορεύεσθαι. Πνεῦμα, η προτοτεῖ τινες διευχριζόντες τοῦ Πνεύμα ἐκ Πατρὸς καὶ η δύον ἀρχῶν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐκ μιᾶς, ἐκπορεύεσθαι, quoniam per irrefragabilis istius ignorantia tatis in varias hereses quidam prolapso sunt, nem aditum istiusmodi heresisbus obstruere testes, sacro suffragante concilio, damnamus et bannimus omnes qui negare præsumperint aeternum Spiritum sanctum ex Patre et Filio procedere qui temerario ausu asseruerint Spiritum ex et Filio tanquam ex duobus principiis et nequam ex uno procedere. Ille Gregorius X in concilio Lugdunensi. Ex quibus apparet quam ad catholicam veritatem, quamque circa suum favendi Græcorum errori, tres illos anathematismos formulæ fidei quotannis in via die orthodoxie recitari solite addiderit enim anathema dixit ei qui affirmaret Filium causam sive principium Spiritus, et ei pariter diceret Filium esse concusam sive comprimitum cum Patre eiusdem Spiritus, intellexit principio quo sive formali, ut loquuntur in scholâ spiratione activa, quæ cum sit una et indivisibiliter existens in Patre et Filio, et hunc communicata, dici non potest competere quia præcise Filius est quaque [P. 519] Patrative opponitur et ab eo distinguitur, spiratio activa, sive rationem principii respectu Spiritus, quia secundum istam rationem non distinetur a Patre, sed idem cum illo est, quem dum et secundum divinam, quam item ab illo est, essentiam et naturam. Ac propter eam distinctionem perperam diceretur comprincipium Patri respectu sancti Spiritus, si agitur de per quod, quia indicata comprincipiū vocabulo principiorum simplicissimam identitatem spirationis activae in Patre simul ac Filio stantis videbatur excludere. Idque satis in ipse Veccus se ita intelligere, cum p. 52, obijcentibus, ex eo quod ipse cum Latinis maret Spiritum sanctum ex Patre et Filio sedere, manifeste sequi Filium dici oportet spiritum Spiritus sancti aut saltem comprehendere cum Patre, respondet non magis recte esse collectionem, Pater cum Filio est principium Spiritus, ergo duo sunt principia sancti Spiritus, quam istam alteram ab omnibus sine explodendam: Pater est perfectus Deus, Filius perfectus Deus, Spiritus sanctus est perfectus ergo trias sunt perfecti dei. Ita ibi Veccus. Quod

In ieiunio, p. 92, repetit, in disputatione contra patriarcham Gregorium Cyprium, utroque significans, sicut una, unice indistincta, individua divinitas in tribus personis distinctis Patre, Filio et Spiritu sancto subsistens non patitur eos tres deos diei, ita una, unice indistincta, individua spiratio activa 729 in Patre ac Filio existens non sinere eos diei duo principia Spiritus sancti. Eamdem quoque istam unitatem spirationis activae, in Patre licet Filioque distinctis existentis, illa respiciunt quæ referunt a nostro historico dixisse, p. 32, sub ille, si quis inesse contenterit præpositioni διὰ per notionem causæ, eum jure temeritatis accusandum. Vult enim, quando Patres Græci dicunt sanctum Spiritum a Patre διὰ Υἱοῦ, per Filium procedere, cum illa præpositione διὰ per indicent communicationem a Patre factam Filio spirationis activæ unius ejusdemque, omnino negandani esse præpositionem illam διὰ per indicare ullam rationem principii sancti Spiritus, quæ Filio competit, distincta ab ea quæ inest Patri quamque illi Pater communicat. His ita in universum præstructis ad amodiendam a Vecco suspicionem omnem hæreses, quædam alia in c. 9 restant explicanda nobis.

P. 30. Τὴν δὲ κατασκευὴν τῆς προτάσεως. Respicunt hæc locum Hermogenis l. i De inventione, ubi κατασκευὴ τῆς προτάσεως dicitur αἵτια, causa ratio cur enuntietur et affirmetur aliquid. Est enim πρότασις propositio, enuntatio, affirmatio; quæ cum habere fundamentum aliquid debeat, illud κατασκευὴ dicitur.

Ibid. Παρηγρημένης opponitur τῷ κειμένῳ, Κειμένη eum sit propositio expresse, clare, intelligibiliter et citra interpretationem visu primo agnoscibiliiter posita (nam τὸ κείμενον textus dicitur glossemata excludens), sequitur e ratione contrarii ut παρηγρημένη sit oblique insinuata, latenter adumbrata. Nec penitus id abhorret a notione usitata τοῦ παραιπτοῦ, quæ est adimere, suffurari, auferre, publicæ videlicet cognitioni subtrahere, hoc est abscondere nec nisi per ambages et conjecturas indicare, aut etiam penitus tollere. Unde disjunctivam posui, aut omissam aut oblique insinuantam interpretans, ne qua me fugiat νοῦς σχοτεινοῦ συγγραφέως, sententia lucifuge scriptoris: eam enim, ne aliquaverum elabatur, sepius undique consultum est.

Ibid. Inducti historicus Veccum purgantem sese a suspicione culpandi Græcos aut favendi Latinis. In quo ei affingit aliquid, ex suo fortasse sensu, ejusmodi quod non citra injuriam Latinorum sit, qui et in tractatione prioris istius concordiae que tempore Michaelis Palæologi in concilio Lugdunensi coaluit, et in apparaatu secundari in concilio Florentino firmatae, semper defenderunt se juste ac sine culpa verbum Filioque symbolo Niceno dicto addidisse, cum tamen hic Veccus graviter in eo peccasse illos, quasi ultra prævaricans, profiteatur. [P. 520] Verbo historici tale Vecco dictum tribuentis hæc sunt: Διδώσεις εἰς αὐθούς — πεισθεῖται τὸ μέγιστον, En-

A ut Veccus, si Pachymeri credimus, etiam juratus, nimirum sane liberaliter, ut non dicam **730** injuste ac calumniouse, concedat criminis subjacere maximo Italos, hoc est Latinam et Romanam Ecclesiam, eo quod vocem *Filioque* apposuerit Symbolo. Hoc visum sibi audisse (ut sensus affectibus servium) schismaticum historicum, dum huic Vecci et suorum Græcorum concertationi interesset, facile concesserim: Veccum revera ita locutum ægre adducar ut credam. Nam prolabi scriptores studio ac favore causa propriæ, exemplum in hoc ipso præsens habeo Vaticani paraphrastis, qui cum haec duntaxat modo a nobis descripta in Pachymere legisset, ea intenanter amplificans deformavit in hunc modum: 'Αλλὰ τέως καὶ μόνον τὸ ἔγχλημα θεραπεύοιτο, οὐ τὸν Ἰταλῶν οὐμεονον· ἔκεινοι γάρ χωρὶς τῶν ἄλλων ὃν ἔχουσιν αἱρέσεων, τῷ τολμῆσαι μόνον προσθεῖναι τῷ συμβόλῳ τὴν λέξιν, μεγάλης αἱρέσεως εἰστῶς ἐνοχοὶ γίνονται. Hoc est: Sed hactenus duntaxat, ut crimen excusaret (Veccus) non utique Italorum: illi enim, præter alias quibus tenentur hæreses, vel solo ausu additionis Symbolo apposita unius vocis, ingentis hæreseos rei jure peracti sunt habendi. Ita interpolator schismaticus, oblitus quam sepe apud scriptorem, quem compilat, legerit Veccum omnem lapidem movisse, in eoque summam semper contentionem adhibuisse, ut evinceret puros omni hæreseos labé Latinos esse, ut inde inferret recte potuisse illos in communionem a Græcis admitti, etiam si forte non satis purgarent invidiani C adjunctionis verbi ad symbolum; quæ, ut summo jure ageretur, error contra dogma esse non posset, sed peccatum duntaxat contra disciplinam, qualia non inducent obligationem communionis abrumptæ. Ut igitur historiam quam scriptam præ oculis habebat anonymous epilogator, affectui privato erga schisma indulgens, in præjudicatum corrupit sententiam, ita suspicari licet, audientem Vecci verba Pachymerem, contendens, vel si forte afferri nequirit idonea excusatio additamentum Latinorum ad symbolum, in quo ipse pugnare odiosius non duceret necessarium ad causam, tamen hæretice immunes labis utique ipsos esse, qui in ea quam tradebant de processione sancti Spiritus etiam ex Filio doctrina non dubie suffragatores Patres Græcos primæ auctoritatis haberent. Eam ille concessionem in expressam Latinorum ob additionem ad symbolum damnationem augendo perverterit. Ut ut sit, equidem satis clare demonstrasse mihi videor propria super eo argumento dissertatione, quæ exstat l. ii mearum Observationum ad prius volumen hujus Historiæ a p. 665 — p. 674, additionem ad Symbolum recte ac prudenter factam nulli esse obnoxiam reprehensioni; ut eam sen Veccus seu Pachymeres culpare voluerit, frustra sint.

P. 52 Κατοι γε τὰ μέτρα γε τοῖς Αδροῖς αὐτοῦ προσαρθρούμενος, obnoxie fateor in ms. me legisse προσαρχόμενος. Sed verbum ignotum et huic

quidem loco ἀπροσδιδόνυσον 731 cum προσαρθρού· μενος μινασσε : sententia percommoda, quam interpretatio mea exprimit.

P. 34. At Veccus aliud potius quodvis, etc. Notentur hæc ad excusandum Veccum, si quando in his concertationibus, præsertim in colloquio [P. 521] ius eum adversariis infra, c. 35 libri hujus recitato, multa subicieuerit ad causam pertinentia, sed quæ si dicerentur, auditores præjudicatis ruentes affectibus efferarent. Nam talia etsi justa et vera, pacis causa laudabiliter interdum silentio comprimi, intelligitur ex facto S. Gregorii papæ, qui, ut ipse testatur, synodi 5 etsi probatæ sibi mentionem facere supersedit apud eos qui ea offenderentur. Verba sancti pontificis hæc sunt ex epistola 37, l. nr, ad Constantium episcopum Mediolanensem : Quod antem scriptis, quia epistolam meam Theodelinde reginæ transmittere minime voluistis pro eo quod in ea quinta synodus nominabatur, si eam exinde scandalizari posse credidistis, recte factum est ut minime transmitteretis. Mox ubi de ista synodo Constantinopolitana, a multis quinta nominata, subiunxit probari eam sibi, addit : Nos tamen, sicut voluistis, ita fecimus, ut ejusdem synodi nullam memoriam facheremus.

P. 39. Πάτροκλος δ' ἔδοξεν Ἰωσῆψ. Usurpatur hic vox Πάτροκλος proverbialiter significatu προφάσεως. Qui usus creber apud Annam Comnenam, ut ad ejus Alexiadem in Glossario notavi, sed et apud alias ceterioris ævi Græcos scriptores. Trahit originem e versu Homeri notissimo Il. τ : — Ἐπὶ δὲ στενάχοντο γυναικες Πάτροκλον πρόφασιν, σὺν δ' αὐτῶν κήδε' ἔκστη. Ad quem locum adnotat Eustathius illie a me relatus abiisse rem eam in proverbium, ut Πάτροκλου verbo compendiose signaretur simulatio, qua quis aliqua causa facere se quidam studens ostendere, aliud re vera sequitur. In eo usu hoc habet singulare noster, quod sere Anna duo continue vocabula Πάτροκλον πρόφασιν jungit, Pachymeres hic solum Πάτροκλον exprimit. Etiam et illud admoneatur, in hoc, ut et in vocabulis ceteri usus, manu scriptos antiquos codices uti compendio. Itaque nostri codices B et A integri soli (nam Vat. epitomator hæc ut solet decurtans, ne sententiam quidem loci hujus reddit) Προκλος pro Πάτροκλος habebant.

P. 43. Cur hic σφραγίδα benedictionem verterim, cansam dien in Glossario. De voce πρωτοποτολαρίου et ejus notione nihil addo ad Meurgium.

P. 46. Ne qui autem in superioribus, etc. Totam hujus loci sententiam abbreviator Vaticanus, vix quintam capituli exhibens partem, etiam in contrarium menti auctoris deformat sensum. Cum enim Pachymeres manifeste affirmet ne e Catechumenis quidem despectandi in templum facultatem enīquam concessam, positis ibi ad hoc prohibendum custodibus, ille tamen 732 ait "Ανω δὲ τὸν κατηχουμενῶν πάντες, καὶ βασιλεὺς; καὶ ἄρχοντες

Α καὶ πάντες λαος (forte voluit scribere λαοι vel λαοι;) ἐώρων τὰ τελούμενα· Imperatorem, principes et omnem populum, inde spectasse sacra, dum fierent. Quod δις διὰ πατῶν discrepat a scriptoris assertio. Quare caute legendus hic epitomator; nec ei sine pignore fidendum in iis que Pachymeris nomine, ipso plerumque invito, recitat.

[P. 522] P. 54. Pro eo quod habent eodd. B et A, ἀκριβῶς; παριστῶσαι τὴν φύσιν, de guttis sanguinis clare apparentibus supra vela, saxa et frondes, Vaticanus habet ἀκριβῶς; τὴν φύσιν ἐχαρακτήριζον, eleganti paraphrasi.

P. 55. E regione hujus capituli in codice optimo B hæc alia manu scripta exstant : Τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεδρου κατὰ τῶν ὑποδεξαμένων τὴν εἰρήνην τὴν πρὸς τὸν πάππαν φῆσον καὶ ἀπατήσει, quæ ostendunt narrata in hoc capite acta esse synodi ejusdem de qua historicus p. 50 sqq. egerat. Sed cum id non exprimatur in contextu, ego quod κατὰ τὸ σωπόμενον per se scriptor intelligi a lectore voluit, εσφηνεῖς χάριν verbo indicandum credidi.

[P. 55. Λιθελλος μὲν πλοτσως. Hæc Theodore confessio instigante patriarcha CP. ab imperatrice emissa est ad rescindenda acta Michaelis Palæologi pro unione Ecclesie Orientalis et Occidentalis. Mortuo Michaeli clerus schismaticus, connivente Andronico Palæologo, schisma instauravit. Cum Michael Palæologus die 11 Decembris anni 1282 mortuus sit, et imperatrix marito vita functo confessionem illam emiserit, confessio ipsa ad finem anni 1282 vel initium anni 1283 referenda est. Porro Theodore obiit 16 Februarii, anno 1284. Libelli testimoni, quem primus edidit Joannes Yriarte in Cod. miss. Gr. Matrit. p. 283, cod. LXXVII, subiectimus.

503. Sequitur (verba sunt Yriartii) exemplum confessionis super rebus ecclesiasticis, quæm Theodore imperatrix edidit post obitum Michaelis Palæologi Comneni, Græcorum imperatoris, conjugis ei, qui litteras catholicæ Romanaque fidei testes dedit ad Gregorium X pontificem maximum, concilio Lugdunensi generali secundo tunc præsidentem. Cum vero in omnibus, quotquot evolvimus, rerum commentariis aliis scriptis, nullum hujusmodi confessionis non modo exemplum extet, sed ne mentio quidem occurrat, illi velut historiæ Byzantinae singulare monumentum atque ejus studiosis hominibus jucundissimum, libuit hic ad litteram exscribere.

Ἐτὸν Ιερος εῆς διοικούσας τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας ἡμῶν κυρίας καὶ δισποιής ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν· διπερ διὰ εἰκειούσιρου σταυροῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐπιστώσατο· καὶ κατὰ τὴν οἰκεῖας στήλης ἐπι χρυσίῃ βούλῃ ερυμένης καὶ ἀπρωγμένης (Irg. ἀπειρογένες) διεξείσις μετάδηξε.

Θεοδόρα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, πιστῇ Λύγούστι καὶ αὐτοκρατόρισσα Ρωμαίων, Δούκισσα, Κομητή, ή Παλαιολογίνα, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατορθωμάτων, δσα τις; ἐπὶ σωτηρίᾳ διαυτοῦ κατορθῶσι δυνήσεται, οὗτοι μοι καὶ ἐπὶ τῆς εὐτελείας εὐτῆς

δοκεῖ, ἐκείνα μὲν γάρ κρύπτειν καλὸν καὶ παντά· πασι τῷρεν ἀφανῆ, ἵνα δὲ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ οὐδέποτε Πατήρ καὶ Θεὸς ἀπόδοσιὴν ἐν τῷ φανερῷ· εὐεἰδεῖσαν δὲ τὴν καὶ ἀρετῆς ἀπάσης πηγὴν τε καὶ ἀρχὴν καὶ μητέρα τυγχάνουσαν οὐ κρύπτειν· ἀλλ' ἐμφανίζειν τοὺς πᾶσι καὶ δημοσιεῦσιν σωτῆριον. Καὶ τοῦτο ἔστιν, ὃς ἐμοὶς φαίνεται, τὸ διμέτερον φῶς· δὲ τὰ ἵερά Εὐαγγέλια ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων λάμψειν διακελεύεται. Διὰ τοῦτο οὖτε ποτὲ ἀλλοτε τὸ πρῆτρον θεοῦ εὐεἰδές ὑποστέλλατο παραστῆσαι· ἡ βασιλεία μου, οὗτος γῦν ὑποστέλλεται· διατρανοὶ δὲ μᾶλλον καὶ διαβεβαιοῦται οὕτως ἐν πᾶσι πιστεύειν, ὃς καὶ δινωθεν ἡ τοῦ θεοῦ Ἔκκλησία ὅμολογεῖν καὶ πιστεύειν ἐδίδαξε· τοῦτο οἶδε θεὸς, δὲ καὶ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἐρευνῶν· γινωσκέτωσαν δὲ καὶ πάντες ἀνθρώποι, ὃς οὐδὲν παρ' ἡμῖν φρόνημα ἔτειρον ἀλλ' ἡ τὸ γνήσιον τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἔκκλησίας. Ἐπειδὲ οὐτοὶ φρονεῖ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι, καὶ οὐτοις πρεσβεύει τῇ βασιλείᾳ μου, δῆλον πάντως διτε καὶ τὴν δλεθρίαν ὑπόθεσον τε καὶ πρᾶξιν τὴν οὐ καλῶν ἐν τῷ προλαβόντες χρόνῳ ἐπισυμβάσαν τῇ Ἔκκλησίᾳ, καὶ αὐτὴν εἰς τέλος συγχέασαν, ἐκ ψυχῆς μέσης ἀποστρέψαται καὶ μισεῖ, βδελύτεται, εἰτε εἰρήνη, εἰτε οἰκονομία, εἴτε τι παραπλήσιον Ιερον οὐκ ἀληθῶς ὄντομάζετο· καὶ τοὺς ἐπαινοῦντας τοι καὶ γῦν αὐτὴν καὶ προσκειμένους αὐτῇ πολεμίους ἤγειται τῆς τοῦ θεοῦ Ἔκκλησίας· ἐπιθυμούσον δὲ τῆς ἐκυτῶν σωτῆρίας· ἔχθρούς δὲ καὶ λυμενῶν καὶ τῶν παραδεχομένων αὐτοὺς καὶ ὡς προξένους ἀπωλειας ψυχῶν ἀποβάλλεται· εἰ γάρ καὶ τηνικαῦτα δύστον εἶγεν εἰκανή τὸ ψυχοδλαβὲς διελάνθανεν, ἀλλά γε νῦν οὐ λανθάνει τὴν βασιλείαν μου· ἐδίδαξε γάρ αὐτὴν αὐτὰ τά πράγματα, καὶ λόγοι μετὰ τῶν πραγμάτων ἀληθείας τε καὶ βίβαιοι. Ηλήνη δὲ βασιλεία μου καὶ τότε τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ἐνισταμένης, λέγω τῆς ὑποθέσιας, σφόδρα ἐκβαρύνετο καὶ ἐδυσχέραντε τὸ ἀσύνηθες καὶ καινοφανὲς τοῦ πράγματος, καὶ ἡγανάκτει ἐπ' αὐτῷ, καὶ μή τὸ δεινὸν ὄποδον ἦν ἔξηπταστο· καὶ ἐν τῷ περόνῃ δὲ πολὺ μᾶλλον ἀγανάκτει, σαρῶς ὄρισσα τῆς οὐ καλῆς ἐκείνης ἐπινοίας οὐκ ἀγαθὸν ἀπαντῆσαν τὸ τέλος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐδὲν ἔγειται. Ἐπειδὲ καὶ τὸν Βέρρον διὰ τὸ βλάσφημα αὐτοῦ δόγματα, εἰτε δὲ καὶ τὸ Μελιτηνῶτην, καὶ τὸν Μετροχίτην ὡς ὁμόφρονας αὐτοὺς ἡ τοῦ θεοῦ κατεδίκασσεν Ἔκκλησία, καὶ ἀπεκήρυξε, καὶ τῆς κοινωνίας ἐκυτῆς ἡλιοτρίωσε, τοιούτους δεόντως αὐτοὺς ἤγειται καὶ ἡ βασιλεία μου, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποδλήτους, τῇ ψήφῳ τῆς Ἔκκλησίας ἐξικολουθοῦσα.

Ἐπειδὲ τῇ αὐτῇ ἀγίᾳ τοῦ θεοῦ Ἔκκλησίᾳ ἔδοξε καὶ τὸν ἐμὸν αὐθέντην καὶ βασιλέα καὶ ὁμόσυγον τελευτήσαντα μηνυμοσύνων τῶν νενομισμένων μή ἔξιώσας· δι' αἰτίαν τῆς ἡθελούσης ὑποθέσιας καὶ τῆς ἐντεῦθεν συγγένεως, ἡ βασιλεία μου τὸν τοῦ θεοῦ προτομῶσα φόνον, καὶ τὴν εἰς τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἔκκλησίαν εὑπείθειαν, στέρε γε καὶ καταδέχεται τὸ δίδεν καὶ ἐπὶ τούτῳ αὐτῇ· καὶ οὐ μήποτε ἀναγκάσῃ μνημόσυνα ποιεῖν ἐπ' αὐτῇ τῷ αὐθέντῃ μου καὶ βασιλεῖ καὶ ὁμοζύγῳ μου· οὐδὲ ἀλλο τι παρὰ τὸ διατεταγμένον αὐτῇ· ἐπεσθαί· γάρ κατὰ πάντα καὶ ἀκο-

λουθεῖν αὐτῇ τῇ τοῦ θεοῦ Ἔκκλησίᾳ ἡ βασιλεία μου βούλεται, τὴν ίδιαν πάντως ἐντεῦθεν σωτῆραν οἰκονομοῦσα, καὶ τὴν εὐσέδεσιν ἐκυτῆς γνωρίζειν τοὺς πάσι· καὶ φανερούν ἐθέλουσα· ἦν δινωθεν ἐκ πατέρων παραλαβῆσα, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος χρόνου συζήσασα, φυλάξει καὶ ἔως τέλους, τῇ τοῦ πλάσαντος αὐτὴν καὶ ἀναδείξαντος· οἰκτίρμονος θεοῦ φυλαττομένη δυνάμει. Εἶχε καὶ βούλλαν χρυσῆν ἀπηρωρημένην κάτωθεν δι' ὁξείας μετάξης, φέρουσαν ἐν μὲν τῷ ἐν μέρει τὴν ὑπέραγον θεοτόκον βρεφοκρατοῦσαν, ἐν δὲ τῷ ἐπέρι τὴν στήλην τῆς ἀγίας δεσποινῆς· Τὸ παρὸν ἵστον τῷ ἐμφανισθεῖται· μοι πρωτοτύπω φάντιβλῶν καὶ ξεισάξον εὑρῶν, ὑπέγραψα, ψευδέγραψα, ψ.

B Hoc diploma, prout ex illico ac sine constat, ipso jam initio confirmatum est cruce imperatricis manu scripta, infra vero aurea bulla hinc purissimam Deiparum puerum gestantem, inde ipsius imperatricis effigiem exhibente, ex subtili serico (nimurum funiculo) appensa. Sed enim exscriptior multo plus lucis, quam ex aurea bulla, ex die, si designasset, legentibus sane dedisset. Ceterum vocem βρεφοκρατοῦσαν, ex nomine βρέφος, insans seu puer, et verbo χρατέω, teneo, conflatum, qua eadem purissima Deipara describitur, nusquam Lexicorum, ne quidem in Cangii Glossario Græco, invenire mihi conigit.

In hanc porro Theodoram imperatricem cardinalia Bessario conscripsit Monodias tres, idemque in ejus sepulcrum iambos composuit. Utraque exstant hodie in Græca D. Marci bibliotheca codicum ms. codice CCCCXXXIII, ut illius plane testatur excusus typis catalogus. Edit. PATR.]

P. 56. Sub finem capituli significat Pachymeres negatum ab Athanasio patriarcha Alexandrino assensum in acta synodi, utcunq; quæsum sub intermissione omittendæ, ni daret, commemorationis ejus e sacris diplychis. Plane contrarium suo periculo et nulla fidei affirmat interpolator Vaticanus sic diserte scribens: Kal πολλῶν λεγομένων τέλος καθυποκλίνει καὶ τὰ ζητούμενα ἐκπληροῖ. Multis ultra citroque allegatis tandem Alexandrinus dicit manus, et quæ posuitabuntur exsequitur. Cave credas: negat enim id tantum non diserte oculatus testis Pachymeres.

D **D** filia, Michaelis despotæ uxor, ut constat ex vol. I, p. 243, hic et alibi βασιλίσσα regina dicta reperiatur, quærendum. An, quod non extaret Γρæco femininum vocabulum e verbo δεσπότης, despotæ formalium, quo uxores despotarum insignirentur, βιβλιστῶν eas appellatione dignar usus obtinuerat?

P. 57. Initum hujus capituli quadam inter codices differentia scripturar; et antiquarii scriptoris affectata ad rem non valde notam allusione me torsit. Horum omnium hic reddenda ratio lectori est. Codex Allatianus ita exhibebat hunc locum: Οὐ μή δὲ πρὸ τοῦ κατὰ Λάμψαχον καὶ ἡ δικη ἐπὶ μήκυτον χρόνου ἀργὸς ἦν. Barberinus autem optimus omnium, οὐ μή δὲ κατὰ Λάμψαχον πρὸ τοῦ. Sed ad marginem e regione manu perantiqua sic scriptum habet-

bat : Οὐ μὴν δὲ πρὸς τοῦ κατὰ Λάμψακον. Ήσει Α ἀρτοφορίῳ μέχρι καὶ τῆς τυρινῆς εἰς τὸ ἐπίνιον Ἑτος. **733** videtur sola recta lectio, quam ideo unam sum amplexus. Operosior fuit inquisitio fabulæ aut historiæ, quam auctor hoc loco innuit, rei ad Lampsacum gestæ. Circumspectis diu omnibus in hoc tandem acquevi, ut erederem habuisse Pachymerem hæc scribentem in animo id quod auctor Etymologici refert verbo Λάμψακος in hunc modum : "Οὐ τοῖς Λάμψακηνοῖς χρησμὸς ἔδοθη, δικαιούσῃ αὐτοῖς λάμψη, ἐκεῖ πόλιν κτίσει. Αστραπῆς οὖν γενομένης, εἶδον τὸν τόπον καὶ ἔκτισαν τὴν πόλιν, Λάμψακον ταύτην προσαγορεύσαντες, καὶ τοὺς πολεμοῦντας αὐτοῖς βαρβάρους, λόχον ποιήσαντας, διὰ τῆς ἀστραπῆς ἰδόντες κατέκαυσαν. Ita ille. Hic eventus, insidiarum luce fulguris a Lampsacenis urbem molientibus detectarum, et statim immisso igne in suis ipsis latibris incensorum hostium, videtur quasi proverbiali celebritate relatus ad significationem vindictæ celeris divinitus immissæ, clade post minas non tardante, [P. 523] sed continuo excipiente indicationem primam. Atque haud scio an non inde Adrastea Nemesis, sive hic memorata δικη, peculiariter apud Lampsacenos culta olim fuerit, cuius velut auspiciis structa illa civitas fuisset. Strabo videundus I. xiii, p. 684 ed. Basil.

P. 77. Quid hic esse pñtem ἐπαληθεύειν τοῖς τετελεσμένοῖς, videat quemus lector in Glossario, verbo τὰ τετελεσμένα, antequam meam interpretationem dámnet.

Ibid. Τὸ δ' αὖτε τοῦ παρεικότος, etc. Τὸ παρεικότος sonat hic remissum, dissolutum, negligens, quod negat posse convenire Dei sapientiæ, acri semper vigilia intentiæ in res qua sunt, et nulli non eventui suum interponenti judicium.

P. 78. Μανιλαῖσιν ὑποχρέεται, φησι Πίνδαρος. Aliquid quod exstat hodieque apud Pindarum in Olymp. Τὸ καύχασθαι παρὰ κατέρον μανιλαῖσιν ὑποχρέεται.

- Non dissimulo, mihi hoc caput et legenti et interpretanti s̄epe tedium obortum ob εὐήθη δεισιδαιμονίᾳ scriptoris, qui tot præfationum anxiarum ambages casui minime miro prætexendas putaverit, æstum animi ostentans aniculae superstitiones potius quam viro, præsertim theologo, consentaneum. Quare non prolixè solum ignoscere Vaticano breviatori, quod verbosas laciniias ridicularum admirationum ex hoc capite recidens illud in versus paucissimos contraxerit, sed etiam ejus hic quidecum iudicium laudo, et in ejus gloriam totam hanc ejus epitomen adscribo : "Οὐ δὲ μέλλω ἐρεῖν (inquit), τινὲς μέγα τι σημεῖον Ἐκρινον, διὰ τὸ εὔρεθηνται τὸν ἄγιον ἀρτον ἐν τῷ ἀρτοφορίῳ σεσηπότα. Τοῦτο δὲ χαινόν οὐκ ἔστιν εἰ σέσηπτο. Καὶ τὴν τῶν Βαῖων ἐρήθην, ὅτε ὁ Κύπριος ἀρχιερεὺς ἐτελέσθω, καποδήντο κατὰ τὸ συνήθες προηγιασμένα καὶ κατὰ τι συμβάν τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τετράδι παρελειψθῇ μη τελεοθῆναι τὰ τῆς θείας ἱερουργίας προηγιασμένης. Κάντεῦθεν ἐντολειρθεῖ; ὁ ἄγιος ἀρτος ήν ἐν τῷ

Mέλλοντος γέρα τοῦ ιερέως κατὰ τὴν τῆς Κυριακῆς ἡμέραν ἐμβαλεῖν τῷ ἀρτοφορίῳ προηγιασμένους ἄγιους ἀρτους, εὑρε τὸν χρόνον διαβιβάσαντα ἄγιους ἀρτους σεσηπότα πάντες καὶ ἀπηγρειωμένον. Καὶ τούτο μέγα **734** σημεῖον τινες τῶν μικροθυμάστων ὑπέλασον. Quod dicturus (ait) sum, quidam ingens portentum putaverunt, inventum nempe esse in sacra pyxide panem consecratum putrescatum. Panem autem longo aeo putrescere minimè mirum est. Nimirum in festo Palmarum, quo die inauguraratur patriarcha Cyprius, cum de more fuissent consecrati panes ex quibus deinde, quo ritu per insequentem hebdomadam fas est, sacra ex præsanctificatis dicta celebrarentur, contigit easu quodam seria quarta majoris hebdomadæ sacram eo die fieri solitum ex præsanctificatis omitti. Unde consumenda per illud, si rite peractum foret, panis consecrati particula in sacra pyxide relicta est usque ad dominicum Tyrienen vocatum insequentis anni. Qua die cum ad aram sacerdos faciens novas consecrati panis particulas indere sacrae pyxidi deberet, reperit in ea putrefactum iani temporis mora, qui ei anno superiori fuerat inditus, sacrum panem. Et hoc magnum prodigium quidam parva mirantes putaverunt. Hacenus hic breviator, cuius in negotio suscepito tractando securæ libertatis hoc specimen habe, lector; in quo si minus fidam epitomen, certe non immeritant censuram nostri hoc loco historie videbis, nec usquequaque improbabis, ut opinor.

P. 85. De veneratione angelorum seria tertia cuiusvis hebdomadæ a Constantinopolitanis celebrari solita populari concursu ad partem dexteram altaris templi sanctæ Sophiæ, vide que annoto in Glossario verbo 'Οδηγος.

[P. 524] P. 87. Irenen. Fuit hæc soror Marchionis Montisferrati in Subalpina regione; cui etiam deinde sine liberis mortuo filius Andronici ex hoc secundo natus conjugio, ut postea noster docet, jure materno successit.

P. 93. A cunctis. Cuncti nimirum qui aderant, præter Veccom et archidiaconos, præoccupatis schismate et errore animis judicabant de præsenti controversia: aliter enim nunquam valide et ineuctabiliter disputata censuerunt, quæ Theodorus Muzalo hic refertur protulisse prorsus ἀστοτατα et sese invicem destruentia. Duo enī affirmat, prius, se agnoscere pro vera Damasceni sententiam a Vecco allegatam, quæ sanctus doctor affirmat Patrem esse productorem per Verbum enuntiatorii Spiritus; alterum, setamen non admittere Spiritum per Verbum et Filium originem ex Patre trahere. Atqui citra ullam dubitationem est, originem passivam ex æquo respondere origini actiæ; unde qui admittit istud assertum, producit Pater per Filium Spiritum, nonnisi cum absurdissima inconsequencia negare potest hoc alius, Spiritus sanctus producitur a Patre per Filium. Quomodo igitur tam manifesta ἀσυλλογιστα plausum a cum-

etis astantibus meruit? nisi quod prejudicato sensu sapienter et similes habebant labra lactucas. Quam mox adjungit Muzalo dicti sui rationem, **735** quod nimurum ex ea quam respuit doctrina sequentur aliud esse sancti Spiritus principium activum Patrem, aliud ejusdem principium activum Filium, vanum esse demonstrat doctrina Vecci a nobis declarata superius notis ad c. 9 huius libri, quam is haustam ex antiqui Patribus distinctius explicata a Lugdionensi generali concilio et Gregorio X senebat, affirmans vim spirandi, sive rationem principii activi respectu Spiritus sancti, unam indivisibiliter et eamdem existere in Pater et Filio, ab illo huic communicatam, ex quo fieret ut Pater et Filius unum essent principium activum Spiritus sancti, non duo, sicut Pater, Filius et Spiritus sanctus non tres dii, sed unus Deus sunt.

P. 94. Nihil habentes quod objicerent, etc. Temere judicat Pachymeres archidiaconos nihil habuisse quod opponerent secundæ parti orationis patriarchæ, qua is affirmaverat non posse illos demonstrare testimonium Damasceni constari confirmarique ex aliis quoque auctoritatibus Patrum. Hoc enim illi non omiserunt facere quia non possent, sed quia de hoc nunc non agebatur, ei statum propositæ tunc ad tractandum questionis mutare solebant. Hic nempe curdo erat controversiae loco illo ac tempore disceptandæ, rectene Veccus conclusset ex Damasceni loco Spiritum ex Pater per Filium procedere aentis, non esse hereticos Latinos, qui Spiritum ex Pater et Filio dicerent procedere. Ut bona ea judicaretur illatio, nihil aliud oportebat quam verum et orthodoxum agnoscere Graecis et patriarcha Damasceni testimonium, et æquipollentiam prepositionum *per* et *ex*, quam adeo illi admittebant, ut etiam Muzalo paulo ante professus sit audacius affirmari *per Filium* quam *ex Filio* procedere Spiritum. Alioqui qua illo scribit hic Pachymeres archidiaconos Vecci asseclas non potuisse confirmare Damasceni testimonium consonis auctoritatibus Patrum aliorum, cum idem hoc ipso libro superiori, p. 28, retulerit Veccum sanctorum [P. 525] scripta attentius perlegentem in horum plerisque diei observasse sanctum Spiritum *ex Pater per Filium profundi, exsplendescere, præberi, prodire, procedere, laudasseque in eam sententiam sanctum Maximum, Tarasium, Athanasium, Basilium, præter Graecos recentiores magni nominis Maroniensem Nicetam et Nicephorum Blemmidam; ut omittam quos ibidem percenset Graecis quoque venerabiles Latinos Patres, Ambrosium, Augustinum, Hieronymum. Quin et mox hoc ipso c., p. 95, idem affirmat prolatum a Vecco pro dogmato eodem luculentum testimonium Gregorii Nysseni. Calumniōse igitur et in contumeliam causæ catholicæ schismatici hoc Vecco, et ejus sociis impingunt; qui utique poterant, si status id præsentis controversie caperet et catholicum dogma*

A publica disputatione propugnari, non impactum ipsis falsum crimen privata defensione refelli res posceret, poterant, inquam effundere congestam ipsi longa lectione Patrum chrestomathiam eruditionis **736** orthodoxæ, qua manifesto evinebant didicisse Damascenum quæ tradit de sancti Spiritus per Filium a Patre processione ab antiquioribus doctoribus Ecclesiæ, nimurum ex Athanasio lib. *De humana natura suscepta*, c. 4, ubi tractans locum prophete Davidis ex Psal. xxxv, 10: *Quoniam apud te est fons vita*, sic scribit de Davide loquens: *Oīde γάρ παρὰ Θεῷ Πατρὶ δύτα τὸν Υἱὸν πᾶγχην τοῦ ἀγίου Πνεύματος*; *Noverat enim apud Patrem Filium esse fontem sancti Spiritus*. Ex Didymo, l. ii *De Spiritu sancto*, ejus Graeciū cum contextum Veccus habere potuit: nos in sola quæ exstat Latina ejus auctore Hieronymo versione, hæc legimus ad illa Christi in Evangelio Joannis verba: *¶ Non enim loquetur a semet ipso, et hec est, non sine meo et Patris arbitrio, quia inseparabilis a mea et Patris voluntate, quia non ex se sed ex Patre et me est. Hoc enim ipsum quod subsistit, a Patre et me illi est. Ex Epiphanio in Ancorato, n. 67: Χριστὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς πιστεύεται Θεὸς ἐκ Θεοῦ, καὶ τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Χριστοῦ ἡ παρ' ἀμφοτέρων, Christus ex Patre creditur Deus de Deo, et Spiritus ex Christo aut ab ambobus. Et antea clarius eodem libro n. 8: Πνεῦμα Θεοῦ καὶ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς καὶ Πνεῦμα Υἱοῦ, οὐ κατὰ τινὰ σύνθεσιν, καθάπερ ἐν ἡμῖν ψυχὴ καὶ σῶμα, διλλ. ἐν μέσῳ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τριῶν τῇ ὀνομαστῇ. Spiritus Dei et Spiritus Patris et Spiritus Filii, non compositione aliqua, quemadmodum in nobis anima et corpus, sed inter Patrem Filiumque medius ex Patre et Filio, appellatione tertius. Ex Gregorio Nysseno, l. i *Contra Eunomium*: *Ως συνάπτεται τῷ Πατρὶ ὁ Υἱὸς, καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἔχων οὐχ ὑστερήσει κατὰ τὴν ὑπαρξίην, οὐδὲ πάλιν καὶ τοῦ Μονογενοῦς ἔχεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, ἐπινοιᾳ μόνῃ κατὰ τὸν τῆς αἵτιας λόγον, προθεωρουμένου τῆς τοῦ Πνεύματος ὄποιατεστος*. Ut Patri conjunctus est Filius, et cum ex illo esse habeat, non tam posterior exsistit, sic etiam Spiritus sanctus proxime haret Filio, qui sola cogitatione secundum rationem principii prius consideratur subsistentia Spiritus. Ex Cyrillo Alexandrino, l. i *De Adorat.*: *Ἐστι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ μήν καὶ τοῦ Υἱοῦ, τὸ οὐσιωδῶς ἐξ ἀμφοτέρων εἴτε οὐν ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ προχεόμενον Πνεῦμα. Est Dei et Patris, sed et Filii quoque, qui substantialiter ex ambobus, nimurum ex Patre per Filium, profunditur Spiritus. Ex Chrysostomo in quadam Homilia tom. V ed. Savil. p. 674: Ο Σωτῆρος δεῖχνωσιν ἐκευτὸν πᾶγχην ζωῆς, καὶ ὅδωρ ζῶν τὸ Πνεῦμα, τὸ ἄγιον. Εἰ, δρᾶς πᾶγχην ὅδατος τὸν Θεόν, ζῶν δι' ὅδωρ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον, πᾶγχη ὅδατος ζῶντος δι' Πατήρ, ποταμὸς ἐκ τῆς πηγῆς προερχόμενος δι' Υἱοῦ, ὅδωρ τοῦ ποταμοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον. Salvator ostendit se ipsum fontem esse vitæ, et aquam vitam esse**

Spiritum sanctum. E, vides fontem aquæ Deum; A it. Verba Ricardi hæc sunt: *Nam Seth quidem processit de substantia Adæ immediate, utique in quantum fuit de proprio semine; mediate vero in quantum fuit de semine Eva*. Talem autem esse ait processionem

737 Hæc quæ pauca de multis speciminiis hic gratia posuimus, quin et in eamdem sententiam non minus diserta plura, sine dubio potuerant ex Patribus allegare socii Vecci, quippe quibus diu cum Vecco in theologiae Spiritus [P. 526] sancti perscrutatione versatis ignota in hoc genere esse non poterant quæ fuere ipsi Vecco perspectissima, ut intelligitur ex hujus scriptis, quæ partim edidit Ill. Allatius, partim legit in manu exaratis codicibus et ex iis plurima descripsit Petavius noster in opere Theologicorum Dogmatum. Sed consulto id omiserunt, quod nunc non erat his locis. Agebatur quippe, ut dixi, verumne esset crimen hereseos Impactum Vecco et sociis: non autem de dogmate inquirebatur. Et calumnioso artificio Vecci adversarii eludere conabantur vim defensionis ejus, alio traducenda questione.

P. 95. *Non confiteris Spiritum sanctum continuum Putri, etc.* Illoc ipsum absurdum Latinis impingit acer Græcorum hereseos defensor Gregorius Palamas, contendens doceri a Patribus, Spiritum sanctum continue ac estra medium a Patre procedere. *Kατ μὲν, inquit, ἐρέθη καὶ τὸ θεῖον Πνεῦμα ἐξ Πατρὸς ἀπέσως.* Vultque id astrui versibus quibusdam S. Gregorii Theologi, quibus Filius et S. Spiritus pariter dicuntur Θεοῦ Πατρὸς τὰ δεύτερα ἔχειν, secundas a Deo Patre habere. Sed frustra sunt hi schismatici. Nam juxta Patrum tam Græcorum quam Latinorum orthodoxam doctrinam utrumque verum est, et procedere ἀπέσως citra medium a Patre sanctum Spiritum, et eundem δι' Υἱοῦ, per Filium a Patre produci. Apte conciliat hæc in speciem contraria Ricardus Victorinus, I. v De Trinitate, c. 6, similitudine ex humanis generationibus adducta: *Procedit namque (ait) persona de persona quandoque quidem tantummodo immediata, quandoque tantummodo mediate, quandoque autem mediate simul et immediata.* Exemplum deinde processionis tantummodo immediata ponit in Isaaco respectu Abrahāmi, siquidem Isaacum immediate Abrahāmus gennit; processionis vero tantummodo mediate in Jacobo respectu Abrahāmi; nam Jacobus patriarcharum duodecim pater, mediate tantum ab Abrahāmo est genitus, quatenus filium Abrahāmi Isaacum patrem habuit, ipse Abrahāni nepos. Hoc secundo modo vere negatur a doctoribus catholicis sanctum Spiritum mediate a Patre procedere. Sed est alia processio immediata simul et media, cuius formam Ricardus statuit in generatione Sethi ex Adamo et Eva. Num quoniam Eva ex Adamo processerat, utique ex ejus costa formata, Sethi productio per Evans facta mediata eatenus respectu Adami fuit: verum quia idem nihilominus Adamus per se ad illam generationem concurrit, immediata eadem Adamo existi-

738 sancti Spiritus ex Patre, mediatam quidem quatenus ex Filio est, quem Pater genuit, simul autem immediatam quoque, quoniam Filius pariter et Pater sanctum Spiritum producunt. *Spiritus enim sanctus (verba sunt Augustini, l. xv, De Trinitate, c. 27) non de Patre procedit in Filium, et de Filio procedit ad sanctificandam creaturam, sed simul de utroque procedit, quamvis hoc Filio Pater dederit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat.* Hec Augustinus; quæ quatenus mediata, quatenus immmediata Patri sit sancti Spiritus processio, luculenter explicavit.

P. 96. *Sentire autem continuum etc.* Significat his verbis Veccus non posse catholice dici *duntas* immediatam processionem sancti Spiritus ex Patre; dicendam enim esse *simul immediatam et mediata*. Itaque hic τὸ προσεχῶς continue usurpatur exclusive, hoc est cum subintellecta negatione mediationis ullius. Qualis tamen aliqua in processione sancti Spiritus a Patre agnoscenda orthodoxyis est, sed quæ non excludat immediatam Patris ipsius actionem in productione Spiritus, at tantum admittat [P. 527] in ea consortium Filii, cui prius ratione Pater ipse communicaverit et ei per generationem identificaverit illam ipsam unam et individualiam, quam ipse originaliter, hoc est non aliunde tractam sed naturaliter identificatam sue personæ, habet spirationem activam, in qua, non solum in natura et essentia divina, Pater et Filius unus sunt. Audiatur sanctus Anselmus hæc eleganter explicans, de processione Spiritus sancti libro: *Constat inexpugnabilis ratione Spiritum sanctum esse de Filio sicut est de Patre, nec tamen esse de duobus diversis, sed de uno.* Ex eo enim quod Pater et Filius unus sunt, id est ex Deo, est et Spiritus sanctus, non ex eo unde alii sunt ab invicem. Sed quoniam Deus, de quo est Spiritus sanctus, est Pater et Filius, idcirco vere dicitur esse de Patre et Filio, qui duo sunt. Cujus ratio est, quia principium activum Spiritus sancti, sive spiratio activa, ejusmodi quedam vis est, quæ D ut in actum exeat exigit identificari personis dualibus, quarum una ex altera processerit. Unde easam reperit Ricardus Victorinus, I. v De Trinitate, c. 7, cur ordine posterior sit processio sancti Spiritus processione Filii: *Naturaliter (inquit) prior est dualitas quam trinitas: nam illa potest esse sine ista, ista vero nunquam sine illa.* Naturaliter itaque et processio prior est, quæ potest subsistere in personarum dualitate, quam illa, quæ non potest esse sine personarum trinitate. Hinc intelligitur id quod innuit verbis supra descriptis Veccus, proprietatem esse distinctivam processionis Filii a processione Spiritus sancti, quod Filius quidem procedat ab uno solo principio quod et quo, ali uocis numerum persona divina, Patre, et per unicam

generationem activam incommunicabilem alteri personæ, Spiritus vero sanctus procedat et procedere exigat per unicum quidem **739** principium quo, nempe spirationem actream unicam indivise propagatae ex Paire in Filium, tamen a duobus principiis *quod*, geminis videlicet personis, quarum ubi prior alteri communicaverit vim propriam spirandi, ambe conspirantes per unam indivisibilem operationem producent tertiam personam, quæ sanctus est Spiritus. Atque hæc est illa *ratio differentia* quam allegat hic Veccus, eam obstat aiens quoniam dicit possit *Spiritus continue ex Patre prosserchôs* ex toū Πατρός, quod sumpsit ex Gregorio Nysseno in epistola ad Ablabium, unde totum hunc locum juvat hie descriptum proponere : *Toū ἐξ αἵτιας ὄντος πάλιν διὰφορὰν ἐννοοῦμεν τὸ μὲν γάρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς. Eius quod ex principio est rursus aliam differentiam intelligimus. Nam aliud continue ex primo est, aliud vero per illud quod est continue ex primo.* Unde statim insert Nyssenus idem, ωστε καὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ μένει. Hoc loco μονογενὲς non idem quod Latine *unigenitum* sonat, sed, prout erudit hunc ipsum Nysseni locum tractans explicat Manuel Calecas, c. 5, significat *id quod unum ex uno producitur*. Verba sunt Calecas : *Kαὶ τὸ μονογενὲς ἀναμφίβολον (lege ἀναμφίβολως) ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ μένει. Μόνος γάρ ἐκ μόνου, ἐπειδὴ τούτου ιστηται ὁ λόγος τῆς ὑπάρχεως αὐτοῦ τὸ Ιδίωμα. Monogenis titulus sine dubio Filio proprius manet : solus enim ex solo est, quan- doquidem catenæ orthodoxa doctrina sistit illius existentiae proprietatem.* Potuerat hoc Gregorius Nyssenus didicisse a seniore fratre Basilio, cuius esset ad fratrem Nyssenum epistola, in qua hæc leguntur : *O δέ Υἱός, δ τὸ ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπο- ρευδενον Πνεῦμα δι' ξανθοῦ καὶ μεθ' ξανθοῦ γνω- ριζων, μόνος μονογενῶς ἐκ τοῦ ἀγενήτου φωτὸς ἐκλάμψας, οὐδεμίαν κατὰ τὸ Ιδίωμαν τῶν γνωρισμά- των τὴν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα ή πρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ δικτον. Filius vero, ἣντι ex Patre pro- gredientem Spiritum per se ipsum et in se ipso notum facit, solus unigenito modo ex ingenita luce resplendens, nullam secundum proprietatem notionum com- munionem habet cum Patre aut Spiritu sancto. Ex quibus omnibus patet, juxta doctrinam catholicam Patrum, characteristicam esse proprietatem Filii aeterni, qua et a Paire et a Spiritu sancto distin- guitur, ab uno procedere, sive ut loquitur Manuel Calecas, μόνον ἐκ μόνου, solum ex solo produci. Hoc idem est quod Veccus ex Nysseno hoc loco vocat esse *Filium continue ex Patre*. Notionem au- tem ac proprietatem pariter distinctivam Spiritus sancti esse produci per eum qui *continue ex Patre* est, hoc est, identificata dibus personis et a prima alteri communicata spiratione produci.*

[P. 528] P. 97. *Ita vero loqui nou didicimus, etc.* Responsum est Alexandrini patriarchæ ex lectulo, sane somniculosum et oscitabundum. Cui merito re-

A ponit poterat illud Christi ad Nicodemum, Joan. iii, 10 : *Tu es magister in Israel, et hæc ignoras?* **740** Quod autem negat se ita loqui didicisse, culpa ejus est, quod scripta magistrorum non legisset ut debu- erat, Patrum nimirum antiquorum, ubi quæ afferebat Veccus invenerat. Sed longe inscitius hujus dictum refertur infra, ubi schismaticus iste definit heresim reputari τὸ συνιστᾶν θέλειν ἀσύνηθες, καὶ ἀσφαλὲς ἦν, *stabilire velle insuetum quippam, eti securum sit.* Quo iniurissimo edicto omnes Ecclesiæ Patres, omnes theologi, omnes sacerorum librorum interpres in hereticorum ergastula compinguntur. Quotus enim quisque illorum non aliquid profert *insuetum*, idiotis præsertim aut in studio sa- cræ doctrinæ negligentius versatis, qualem se hic patriarcha schismaticus prodit ?

B Ibid. *Ubi enim plus clare deprehendatur, etc.* Verba sunt Constantinopolitani patriarchæ Gregorii Cy- prii, quæ illum ostendunt nihilo aut doctiorem aut moderatiorem Athanasio isto Alexandrino, quem modo notavimus. Profecto enim, si ex æquo re- spondente vel famæ qua celebrabatur, vel dignitati qua fulgebat, esset eruditione præditus, non igno- raret quæ de immediata simul et mediata proces- sione sancti Spiritus ex Paire veteres, ut paulo superius ostendimus, Ecclesiæ doctores magno con- sensu tradunt; et si eam reverentiam antiquis Pa- tribus tribueret quam iis a catholico quovis, ma- xime autem episcopis, deferri par est, nunquam nugatoria loquacitatis plenissimam dicere, quam a sancto Gregorio Nysseno disertis affirmari verbis sententiam fateretur.

C P. 98. *Fatetur temeritatem, et veniam poscimus.* Verba sunt Vecci, in quibus vel ironia quædam agnoscenda tacita est, vel permisso necessaria ho- mini causam accusatæ calumniouse innocentiae apud præoccupatos errore incurabili judicæ agenti. Vi- debat ille ruere manifeste et inconsequenter loqui patriarcham, sed eo supercilio ut se revinci non passurum appareret. Frustra igitur contendere, si vindicare a calunnia nugacitatis impacta usquequa- que orthodoxam Nysseni doctrinam conaretur; et interim occasionem perderet se ac suos ab hæ- seos infamia purgandi. Usitissimum patronis es- reos in judicio defendantibus, postquam satis refu- tarunt criminationem aliquam minus ad rem perti- nentem, ea non agnita quidem pro vera, sed omissa uti parum curanda, referre se ad caput causæ hoc aut simili genere loquendi : « Verum sit ita sane ut vultis : tameu vel hoc etiam conces-o extra cul- pam esse in causæ capite meum susceptum patet. » Talem omnino sensum hæc Vecci habet oratio, ut clare intelligitur ex consequentibus.

D P. 99. *Alludens ad nomen aliud.* Quodnam fuerit illud aliud nomen Georgii Moschamparis, ne illi quidem Allatius in accuratissima de Georgiis Dia- triba multa de hoc memorans prodit. Licet suspi- cari ex urbano illo Vecci dicto, φύλλα τις ἐπικα- θίσαται etc. *Psyllum suisce cognominatum.* Recitat

hunc **741** locum p. 349 editæ de Georgiis diatribæ A sociis judicium ; atque hoc ipsum colloquium, cum modo laudatus Leo Allatius cum aliqua diversitate tam in contextu Graeco quam in Latina interpretatione, cuius hic admonere lectorem debeo. Illic igitur illa verba φύλλα τις vertuntur *culex quispiam*. Suspicio mendum hypothetæ, qui c pro p. in priori vocabulo posuerit, facili utique lapsu, qualem amanuensium [P. 529] eruditæ agnoscunt in loco Plinii I. xix, c. 10 : *Napis culices*, etc., ubi ex Theophrasto, quem describebat, *pulices* auctor sine dubio posuerat. Sed memoratu dignior in Graecis varietas est. Ubi enim clarissime codex Barberinus, fundus nostræ editionis, habet σύν ἀναστῆν οὐτε κατασπᾶν ἔχει τὴν πελτίνθα, III. Allatius, vel ex proprio codice, quem ad manum modo non habeo, vel ex conjectura legit τὴν μήρινθον. Arbitrum discrepantie codicum duorum Vaticanum exemplar ferrem : sed is utramque illam vitavit vocem, hunc locum sic exprimens : Ψύλα (scribere voluit φύλλα) τις ἐπεκάθισε τῷ τῆς ἀμάξης ρυμῷ, τῇς οὐτε βάρος φέρει τῇ ἀμάξῃ οὐτε μὴν ἐλαφρόν τι καὶ κοῦφον, verhosius quam breviatorem decuit, nec multum eleganter. Ego cur abrogarem fidem meo archetypῳ causam non habui, cum proba et Pachymere dñna videatur hæc lectio, utpote quam apparet ductam ex Homero *Iliad.* o. : 'Ἄντερ δγ' οὐας ἄμαξαν ἐμτροχὸν ἡμιονετῆν δπίλας : ἤγωνει, πειρινθὰ δὲ δῆται τε' αὐτῆς, et *Odyss.* o. : Καὶ τὰ μὲν ἐς πειρινθὰ τίθει : Πειστοτράπος : ἥρωες. Quorum locorum ad priorem Enstathius docet πειρινθὰ dici τὸ πλινθίον τὸ ἀντι τῆς ἀμάξης, δους τὰ φορτία ἐπιτίθενται, ad posteriorem autem : Εἴη δὲ τὴν πειρινθὰ καὶ ἡ πρὸ τούτου ρήθεισα που ὑπερτερέα ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν Νεοεικάνην ἀμάξης, ὅπερ οἱ θεοὶ τούτον ἐσχάρων καλοῦσιν. Ex quibus hahemus πειρινθὰ vocari loculum aut cistam sive capsam quamdam formæ quadratae curribus imponi solitam capiendis rebus quæ vehendæ sint, ὑπερτερέα et ἐσχάρων aliis dictam. Unde satis, opinor, defenditur nostra et lectio et versio. Nec obstat quod verba ἀνασπᾶν et κατασπᾶν magis convenire videantur μηρινθῷ suni quam πειρινθῷ *plaustrī cista*. Etsi enim *trahendi* notio ex origine ipsis inest congruentior suni tractionis instrumento, tamen non minus frequens est istorum verborum usus ad significandam depressionem, quæ sit aggravando, aut sublevationem, quæ sit minuendo pondus. Ut sensus hic sit, pulicem incidentem tracto cum impetu currui nec addere nec detrahere quidam oneris, sed perinde habere ac si non esset.

P. 400. *Volo et robis orthodoxe*, etc. Per hyperbole hæc dici credendum est, et ea fiducia qua, si fierent quæ fieri non posse qui loquitur intelligit, is se duræ cupiam objicit conditioni. Similem quamdam nonnulli interpres appingunt sententiam illis Mosis et Pauli verbis : *Dimitte illis, aut dele me de libro* (*Exod. xxii, 32*) ; et : *Optabam anathema esse a Christo pro fratribus meis* (*Rom. ix, 3*).

742 Supplendum hic quod historicus diserte non exprimit, perlatum a schismaticis de Vecco et

B secuta reorum auditorum condemnatione, synodum vocatam, cuius acta publicata rite sint. Hujus qualiscunque synodi exemplar antiquum nactus Jacobus Sirmondus noster, id communicavit Henrico Spondano episcopo Apamiensi, qui summi ejus exhibit in sua continuatione *Annalium Baronii* ad annum 1283, n. 10. Dicitur illic ista synodus habita sub Andronico Palæologo imperatore et Gregorio patriarcha contra Joannem Veccum et hujus socios Constantimum Meliteniotes et Georgium Metochitam, qui Latinorum dogma de processione Spiritus sancti profitebantur ab annis octo. Hunc ibi numerum Acta synodi exprimunt, ex quo illam hoc anno celebratam evincitur, qui, ut libro tertio harum Observationum, c. 2, demonstrabimus, vere octavus est ab inito a Vecco patriarchatu et recepta palam (quod sub idem tempus contigit) Constantinopolis communione cum Ecclesia Romana. Deinde memorant eadem Acta pseudosynodi Joannem Veccum jam ante ob eamdem causam fuisse damnatum in quadam Graecorum synodo ; quam apparet eam esse cujus meminit noster, p. 34. Nam in ea dicunt Veccum *libellum resipiscentiæ* [P. 530] obtulisse, quo acquiescebat damnationi ac depositioni suæ. Sic nimirum appellant, quam extortam ibi Vecco Pachymeres narrat subscriptionem compositi libelli, quo professio recta fidei conjungebatur cum abolitione suspicionum, si que in contrarium C eastarent, quibus ad extremum annexebant abdicationem sacerdotii. Adjungit pseudosynodus codicis Sirmondiani Veccum postea in priorem sententiam rediisse. Id vero negabat Veccus, qui eo scripto se revocasse fidei prius propugnatam non crediderat, sed tantum temporis causa throno cessisse. Sequitur illic sententia condemnationis in Veccum et duos ejus socios latæ, cum refutatione capitum doctrinae illorum de Spiritu sancto, et iterata detestatione factæ conciliationis Ecclesiæ Graecæ ac Latinæ, quam πεπλασμένη οἰκονομίᾳ καὶ εἰρήνῃ πολεμίαν vocant. Adduntur in fine subscriptiones, primo imperatoris rubris litteris, *Andronicus in Deo fidelis rex et imperator Ducas Angelus Comnenus Palæologus*, deinde patriarchæ, *Gregorius misericordia Dei archiep. C. P. novæ Romæ et accumenetus patriarcha*. Subscribunt inde 42 episcopi, quorum primus est Joannes Ephesinus, et e clero in dignitate constituti viginti octo. Locus Synodi omisso in codice Sirmondi, fuit, ut Pachymeres docet, Alexiacum trielinium in palatio Constantiopolitanus.

P. 409. *Sacra Hoplotheca*. Hic liber, quod scire hactenus potuerim, non exstat. Collectio fuit, ut appareat, testimoniorum e Patribus, per quæ impugnari et convinci haereses possent, eaque summa cura et fide facta ; unde illi vulgo præjudicata iudicabilis **743** fidelitatis auctoritas adheserit. Ex eo quod paulo post hoc loco memoratur ei operi attexta exceptiuncula *Comneni Manuætis Au-*

gusti submonentis quipiam ad sententiam ibi recitaram S. Joannis Damasceni pertinens, oborta mihi suspicio quædam est, quam meo periculo hic exponam judiciis lectorum eruditorum. Quid si Manuelis Comneni jussu compilatam et nomine editam autememus farraginem istam sententiæ Petrum, quæ pro armamentario esse posset catholicis theologis ad heterodoxos impugnandos? Sane talia curandi avitum exemplum Manuel habuit, nepos utique imperatoris Alexii Comneni, quem ipsius filia, Manuelis amita Anna memorat Alexiadis l. xv, p. 490 ed. Reg. curasse opus componi et edi argumenti atque usus non absimilis. Non erit abs re verba hic Annæ ponere juxta interpretationem nostram. Ubi egit fuse de Basilio quodam auctore hæresis quam vocat Bogomilorum, quoniam dogmata et facinora ob turpitudinem referre se audere negat, memorem verecundia mulierem ramque principem decentis, sic continuo subjungit: Quæ si cui nosse tanti est, consulere is poterit librum qui inscribitur *Dogmatica Panoplia*, iussum mei patris scriptum atque editum. Auctor ejus est monachus Zygadenus nomine, notus dominæ meæ via materna, et omnibus Deo sacris hominibus, sacerdotibus ac pontificibus familiaris. Hunc summum grammaticum eundemque rhetorem non inexercitatum, theologiae vero et catholicæ dogmatis præ omnibus scientissimum, Augustus pater meus ad se accersitum jussit digerere ordine in opus unum cunctas hæreses, et nucius relata sigillatim opponere refutationes sanctorum Patrum, post omnes denique subjungere ultimam hanc Bogomilorum hæresim ejusque dogmata, prout eo impius ille Basilius exposuerat. Ex hoc Alexii mandato exstitit opus ingens plures in libros tributum, cui hodieque universo adhæret nomenclatio ab imperatore primo excogitata atque indita illa quam diximus Panopliæ dogmaticæ. Haec tenus Anna; ex ejus verbis quis prudens non agnoscat haud abhoruisse a genio domus Comnenæ, aut ab inde peculiari Manuelis [P. 531] summam sibi ponere soliti in imitatione facinorum omnis generis laudatorum in avo suo Alexio Augusto, descendere in curam concinnandi talis commentarii et suo nomini ejus editionem imputandi? In quo forte non parum illi profuerit prior illa Zygadensi scriptio, quam resectis tantum descriptionibus hæresium et recitationibus absurdarum assertiorum, quibus ille constabant, tum testimoniosis Patrum a Zygadeno congesitis in ordinem commodum distributis, levavi, et proprii nominis auctoritatem munitionem vulgaverit novo titulo ἡράκλειον της σαρκὸς ἀποθέσεως, sacri armamentarii.

Ibid. Ait nimurum idem sanctus. Ex his Damascenii verbis, quæ leguntur hodieque apud illum l. i De fide, capite, ut quidam citant, 12 (ego in II reperio ed. Basileensis anni 1573, p. 43), 744 non modo Græci schismatici antiqui, Macarius Ancyranus, Gregorios Palamas, Josephus Bryennius, Emanuel Palæologus Augustus, Georgius

A Scholasticus monachus, Mathæus monachus, Maximus Margunius, Gabriel Severus Philadelphiensis, Georgius Coresius, et passim alii, colligunt cum negasse sancti Spiritus processionem ex Filio: sed et e recentioribus Latinis id pro certo admittit Joann. Gerardus Vossius, I. ii De historicis Græcis, p. 281. Quin multo ante vir summae auctoritatis S. Th. doctor Angelicus idem concesserat in Summa, II parte, quæst. 36, art. 2, ubi cum sibi objecisset argumento 3 hunc ipsum locum Damasceni, sic respondet: Ad 3 dicendum quod Spiritum sanctum non procedere a Filio primo fuit a Nestorianis introductum, ut patet in quodam symbolo Nestorianorum damnato in Ephesina synodo. Et hunc errorem secutus fuit Theodoricus (sorte legendum Theodoritus) Nestorianus et plures post ipsum, inter quos fuit etiam Damascenus. Unde in hoc ejus sententia non est standum, quamvis a quibusdam dicatur quod Damascenus sicut non confitetur Spiritum sanctum esse a Filio, ita etiam non negat ex vi verborum. Ita ibi sanctus doctor. Defendunt tamen hic ab errore Damascenum Græci quoque ipsi, sed orthodoxy et alieni a schismate. Niciphorus Blomida, or. ad Jacobum episcopum Bulgarie de processione Spiritus sancti; Bessarion cardinalis, epist. ad Alexium Lasearim Philanthropenum, et oratione dogmatica ad synodum Orientalem; Demetrius Cydonius, opusculo De processione Spiritus sancti; Josephus Methonensis et Gregorius Protosyncellus contra epist. Marci Ephesii, Genadius patriarcha pro concilio Floremino, quos omnes laudat, fusissime et eruditissime tractans hunc locum, III. Leo Allatius, I. ii De Eccl. Occid. et Orient. perpetua consensione, c. 2. Horum pleniorumque pro Damasceno responsio fere coincidit cum postremis S. Thomæ Aquinatis modo relatatis verbis. Aliunt scilicet et isti nequaquam sequi ex eo quod scribat Damascenus se non dicere Spiritum ex Filio, negari ab ipso istud ipsum. Quædam enim certa ex causa non dicuntur, quæ non negantur tamen, quia verba quæ hæretici pravos sensu protulerint, interdum catholici verentur usurpare, ne auditæ putentur appietam illis per damatos auctores adhuc retinere sententiam. Quoniam ergo Eunomius Trinitatis consubstantialis hostis sanctum Spiritum esse ex Filio affirmaverat, eo scilicet modo id intelligens quo ipsum ex Patre Filium et Verbum non consubstantialiter procedere aiebat, vitabant catholici simpliciter tam sententiam efferre, cui ex late vulgato Eunomij errore reprobi dogmatis calumnia hæreret. Qua sola cautione idem Damascenus refutat vocare beatam Mariam Christiparam, licet minime negaret eam vere Christum peperisse, tantum ne utens notis verbis Nestorii, quibus ille hæresi rebatur, blasphemam suam exprimebat opinionem, personam duas Christo affingentem, 745 divinam et humana, sic ut Maria solius humanæ personæ mater esset, unde illam contendebat Christiparam vo-

eari debere, non autem Deiparam: ne illis, inquam, minus eam non satis vitare contagionem Nestorianæ labis, non solum illis uti noluerit, [P. 532] sed etiam nequaquam se ita loqui diserte sit professus. Hæc utunque plausibiliter allegentur: vera tamen ejus nodi solutio est, quam ex Bessarione epist. ad Lascarim afferunt Petavius, tomo II *Theol. dogm. I. vii. c. 17. n. 8*; et Allatius, i. ii *De consens. Ecclesiarum*, c. 2, n. 10, nempe ideo absolute ac sine adjuncta Patris mentione esse s. Spiritum ex Filio non dixisse Damascenum, quod metueret ne sic videretur agnoscere in Filio προκαταρκτικὴν ἀτίτλαν, originalē principium Spiritus, quod a dogmate catholicō abhorret; juxta quod, ut superiorius ostendimus notis ad c. 8 et 9 l. 1, ita inest Filio vis spirandi, hoc est producendi sanctum Spiritum, ut is illam a Patre acceperit, non esse, quatenus a Patre distinctus est, habeat, imo eadem simplicissime una Patri pariter insit ac Filio, hinc ab illo communicata, sic ut illa quatenus in Patre est προκαταρκτική dicatur, quia illam ex se habet a nullo sibi alio tributam, non item quatenus Filio convenit. Hic enim aliunde hausit, nempe a Patre tribuente per generationem ipsi omnia que habet, præter esse Patrem, ac consequenter ipsam quoque dante in se originaliter existentem spirationem activam, qua simul cum Filio per modum unius principii spirantis Spiritum producit. Ergo Damascenus cum diserte professus fuisset τὸν Πατέρα προβολέα δι' Υἱοῦ τοῦ ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος Patrem productorem per Filium enuntiatorii Spiritus, recte recusat dicere ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, ex Filio Spiritum esse, ἀπλῶς et sine adjuncta Patris, qui ei ex se præbitam vim spirandi simul cum eo exerceat, mentione. Fallitur ergo Pachymeres, dum hoc loco ait isto Damasceni testimonio quasi mucrone quodam confodi cum Latinos Spiritum ex Filio procedere dicentes, tum Græcos illis patrocinantes adstruenda æquivalētia præpositionum ex et per: neutros enim re vera vel minimum perstringit ista χρῆσις ex vero Damasceni sensu declarata.

P. 114. *Perlatus tomus in manus Vecci, etc.* Exstat hic indicatum Vecci opus, editum tomo II *Orthodoxæ Græciæ* a p. 215 ad 286, ubi auctor sub ipsum principium questus primum hunc Cyprium ad schisma Græcorum a trecentis jam annis inchoatum isto Tempio suo tomo hæresim addere, in tanti auctorein malis putans ire liberæ aculeum exsorere, vocat eum p. 216 κακὸν διαπόντιον, θῆρα θαλάττιον, ἄγριον κῆτος; τῆς Κύπρου ἐπαναστὰν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδεδημηκός, οὐχ ἵνα φυγάδα προφῆτην ὑποδέξηται καὶ εἰς ὑπηρεσίαν θεοῦ διατάσσηται, ἀλλ' ἵνα Ἐκκλησίαν διλγεῖ καταπιδόν ἀφαντον ἀπεργάσσηται. *Malum ponto deportatum, feram marinam, immanem cetum Cypro* 746 *erumpentem et huc peregre appulsum, non ut fugitivum prophetam ad Dei ministerium servaret, sed ut Ecclesiam universam absorbens aboleret.* Inde

A pergit diserte, accurate, eleganter, acriter quæ Cyprus mendose in tono scripsert arguere.

Ibid. *Præsertim incurvabat expositionem in ea traditam.* Juvabit, ni fallor, eruditum lectorem Vecci locum, quem his verbis indicat Pachymeres, videre. Reperiit illum oratione 1, in tomum Cypri p. 227 et 228 tomi secundi *Græciæ orthodoxæ* ab III. Leone Allatio editæ Romæ an. 1659.

P. 117. Vix tanti est admonere comparari hic Veccum, post damnationem et ejectionem suam Gregorio Cyprio persecutori suo graviter et periculose molestiam facessentem, cum illo ex fabulis [P. 533] notissimo Nesso Centauro, qui dum rapiebat Dejaniram eminus telo Herculis transfixus exspirat, suo sanguine misto cum veneno Hydræ, quo esset tineta cuspis vulnerantis ipsum jaculi, vestem inficerit, quam deinde induens Hercules ex ea perierit. Illud forte opportunius notabitur, scribi a Pachymere hoc cum unico *sigma*, cum tamen et passim ab aliis cum dupli scribatur et ita fieri debere doceat Eustathius ad Iliad. w.

P. 150. Ως δραλαιπωρήτως ἔχοντες περὶ τὸ κυκόν. Sic restituimus ex marginali correctione perantiqua, cum ἐν τῷ κειμένῳ uliusque codicis B et A legeretur καλόν. Sed qui penitus intropiciat, manifeste deprehendet plane contra loci sententiam hic καλόν ponit. Et suffragatur Vaticanus interpolator, qui pro illis, ἀταλαιπωρήτως; Εχοντες περὶ τὸ καλόν, hæc subdit: Τὸ κακὸν μή μισοῦντες.

P. 169. Πέμπτε. In utroque ms. legebatur πέμπτεν. Unde lector quidam, ut fulciret penitentem sententiam, in margine ascripsit Εγνω. Sed expeditior correctio est extirpio abundantis litteræ in voce πέμπτεν. Vaticanus hæc omittit.

[P. 534.] P. 178. Κατὰ τὴν περαταν τὴν δυτικήν. Requiret quispiam in interpretatione mea quod respondeat voci δυτικήν. Existimavi me, cum Galatam dicere, duas illas voces περαταν et δυτικήν, unica illa explicare. Sive enim suburbia transmarina Byzantio 747 duo fuere, alterum ad Ortum vergens, alterum ad Occasum, ex istis hoc solum secundum, in quo Gennenses habitarunt, Galatam dictum reperio; et de hoc solo agere hic Pachymerem existimavit ante me paraphrastes Vaticanos, a quo hic locus sic effertur: Κατὰ ἀντιπέραν τῆς πόλεως πρὸς τῷ Γαλατᾷ μέρετ. Sive unius tantum suburbii duæ distinguuntur partes ἀνατολική et δυτική, quarum hanc solam incendium corripuerit, ex eodem paraphraste intelligo propriam appellationem istius περατας δυτικῆς Galatam fuisse. Hoc sequebat. Si me ratio sedellerit, ignoscat lector et corrigat.

P. 186. Ποιμαντική βασιτηριαν λαβὼν παρὰ τοῦ κρατοῦντος. Hunc morem Orientalium imperatorum imitari Germani voluerunt, quibus male cum Romana Ecclesia convenit, arrogantes et hi sibi jus investiendi episcopos traditione pastoralis baculi; quod ab Adriano papa fuisse concessum

Magno, ac consequenter ipsius quoque successus, Sigebertus regnanti et a Romano pontificandi Henrico assentans conflinxit, haud sive sine antiquiori teste rem affirmans triplex annis gestam; ut observat Baronius, t. 774. Quid sit *dibambulum* hic continueat, vide in *Glossario*.

t. c. 4. Narratur simul assumptio Michaelis sortium imperii, simul ejusdem coronatiois; quas tamen diversis contigisse temporibus hanc illa toto anno fuisse posteriorum, osus l. iii barum Observ., c. 5. Quod diem ceremoniae electam Maii 21, ea ipsa hodie in ecclesiasticis Græcorum memorie anniæ magni Constantini et matris ejus S. Hencosercata ceruitur. Descriptio ritus coronationis Augustorum Orientalium, quam hic Pachymeres exsequitur, satis consona reperitur in a Cantacuzeno editæ c. 41, l. i, si quis ue contulerit. Unam observavi discrepantem qua non inverisimiliter mihi videor conjecturam modo indicatam de distinctione nisi ad imperium et coronationis in hoc Julianae; ideoque istam differentiam exposticius. Scribit hoc loco laudato Cantacuzenus: Τοῦ μέλλοντος χρισθῆσθαι βασιλέως εἰπε καθεσθέντος, δι βασιλεὺς καὶ πατέρος τοῦ ευομένου, εἰ γε περίστοι, καὶ δι πατριάρχης, προσθίων μερῶν ἐπιλαμβανόμενοι τῆς ἀσπίδος ἐπιλοίπων οἱ ἐν ἄξιώμασιν ὑπερέχοντες, αἱ τε καὶ σεβαστοκράτορες, εἰπερ εἰσαν, η οἱ ἔστατοι μάλιστα τῶν συγχλητικῶν, καὶ μεταντεῖς ὡς ἐν μάλιστα αὐτῶν ἅμα τῇ ἀσπίδι, φέατιν. ἐπιδειχύσουσι τὸν βασιλέα πάντοθεν ταῦμαν. Hoc est: *Imperatore inungendo sentum considente, imperator pater ejus, qui ait, si quidem superest, et patriarcha, annis scuti partibus correptis, reliquias vero testis magistratibus primariis, nempe despotis intoxicatoribus, si adsunt, aut illustrissimis que 748 maxime [P 535] senatoriorum, ipsa cum scuto quantum altissime possunt ele- inaugurandum imperatorem circumfusæ un- multitudini ostentant.* Ita Cantacuzenus. At

in elevatione scuti nullam imperatoris se-operam memorat, totumque id factum in ascribit τοῖς ἐν τέλει *magistratibus*, non annis, ut appareat, Andronicus patris mentionem, in ista functione pars ejus existisset; sicut infra dum meminit impositione capiti Michaelis inunctionem coronæ, distincte admonet in ejus seniorem Augustum coronasse iam annum Michaelem, *adjuvante patriarcha, ac codum imponitur partem tenente*. Quid hic dicere neglegit taxandum Pachymerem? an siliori cæmeria usum in Andronico nepote urando Andronicum avum quam patrem eum in Michaelis filio longe charissimo? Nihil howeverisimile putaverim: sed existimo et unam

PATROL. GR. CXLIV.

A utrobiique observatam formam, et ambos historicos quod viderint sive optima narrasse. Tantum an-nadvertendum, duas functiones una et die et opera in Andronico Juniore exercitas, assumptionis in imperium et coronationis, in Michaeli dicta quidem die Maii 21 alteram duntaxat, nempe coronationem, cum jam assumptio anno superiori præcessisset; id quod distincte quidem hic non exprimit Pachymeres, alibi tamen insinuat, vel in titulo c. 4, l. iii, ubi Michaelem jam tum quando sponsa ei queri est copta (quod longe ante hoc tempus contigit) Augustum Juniores vocat, vel c. 4, l. vii, ubi Andronici annum vicesimum tertium cum Michaelis duodecimo concoruisse ait, prout alibi fuisse explicabimus, Observ. l. iii, c. 3. Non fuisse

B autem rite assumptum ab Andronico avo in consortium imperii Andronicum Juniores, sed tantum designatione tacita, dum vixit ejus pater Michael, ut heredem imperii a populo reveritum, non obscure se arbitratum innuit Andronicus ipse senior, dum, prout narrat Cantacuzenus, l. i, c. 2, mortuo Michaeli Andronicus Juniors patre, vetuit ne juraretur deinceps in hujus nomen, talem ei patre vivo habitum honorem videlicet existimans, non ut jam Augusto, sed tantum ut Angusti filio, quam appellationem patris morte perdidisset. Atque hæc primæ avum inter et nepotem discordia causa existit, qua denique composita simul assumptus solemniter in collegam imperii simul coronatus Junior Andronicus est, quod a Cantacuzeno, l. i, c. 41, refertur. Idque præstructum, utriusque Jam concordis consilio innuitur ad apparatum nuptiarum, quas Junior celebratus erat cum filia comitis Sabaudie, quam ideo frater ejus (pater enim obierat) ubi rite Andronico Juniori jam, ut a legatis audiebat, imperatori inaugurato despondit, non ut antea quasi sororem natu minorem et sibi subditam tractavit, sed ei deinceps ultro decessit, sibi superiore illam agnoscens et dominam appellans. Ita diserte memorat Cantacuzenus, c. 40, sane ante hoc tempus nomine dumtaxat 749 tenus ac præsumptione, circa ullam legitimis celebratam ritibus assumptionem, fuisse tributam Andronico Juniori appellationem imperatoris, et Senior Andronicus demonstrat dum, referente Cantacuzeno, l. i, c. 9, Andronicum eum Palæologum simpliciter vocat et ut principem agnosci prohibet; ei ipse fateri videtur Andronicus Junior, dum eodem libro, c. 23, peit ab ayo admitti se in consortium imperii cum jure successionis. Recte igitur cum simul assumptus, simul inunctus ac coronatus Andronicus Junior fuit, quod narrat Cantacuzenus, c. 41, sculi partem anteriorem ipse avus Augustus tenuit, eo consueto ritu ipsum elevens in Angustam dignitatem, quod nondum fecerat: quando autem inunctus et coronatus duntaxat iam antea elevatus in imperium a patre Michael est, scutum in quo elevabatur a patre sublatum non est, prout Pachymeres rem a se visam describens

D

26

significat. De sparsis in hac occasione in populum nummulis intra lini segmenta ligatis, quorum hic meminit Pachymeres, vide quæ adnotavimus in Glossario tomî prioris verbo ἐπιχόριτια.

[P. 536] P. 197. Irene marchionis Montisferrati in Lombardia illa, secunda conjux Andronici Senioris imperatoris, tres ei mares peperit, Joannem, Theodorum, Demetrium. Hoc diserte docet Cantacuzenus, præfatione ad Historiam, p. 5 ed. Beg. Mortuo sine liberis fratre Irenes marchione Montisferrati, cum ad successionem principatus ejus mittendus esset alius ex Irenes filiis, pater omnium minimum Demetrium eo destinavit, et despota titulo honoratum in Longobardiam misit ad illam hereditatem jure materno cernendam. Sed mater Irene, quæ tunc procul a viro Thessalonicae degebatur, quæque, ut Pachymeres alicubi timidius indicat, multo autem exsertius Gregoras proficitur, rationes in multis sequens proprias haud multum obnoxie mariti placitis suas subjungere solebat voluntates, aptiore prærogativa ætatis adulteriori ad hoc Theodorum antemans, cum ex propinquiori strenite mittens, adventum Demetrii prævenit. Quare marchionatus Montisferratensis possessionem Theodorus adiit, conjugé accepta Spinuli Genuensis viri primarii filia, ex qua cum prolem duntaxat femininam suscepisset et sic obiisset sine mascula sobole, Montisferratenses Joannem despatam nominatim ut primogenitum Irenes in principem petierunt, impetraruntque tandem. Haec narrat noster, l. vii, c. 18, ubi et observat hunc Joannem plane se accommodasse ad mores Italorum et gratum subditis fuisse. Propagasse hic dicitur longam seriem principum non schismaticorum domus Paleologicæ, in vera professione fidei catholicæ Romane.

P. 202. Inconcessæ affinitatis. Erat ista affinitas qua de personis sexto inter se gradu cognationis junctis, matrimonio copulandis, speciali ad id obtinenda prælatorum Ecclesiæ venia, tractabatur, ut auctor capite superiori declaravit. Atqui, ut 750 vol. I noster idem historicus, p. 440, docuerat, similis impedimenti, sex pariter consanguinitatis graduum, obstantis connubio inter Michaelem Oecidni tractus despatam et Annam imperatoris Michaelis filiam conciliando, gratiam fecerant, poscente Augusto, qui tunc præerant Ecclesiæ, cum tamen adeo præsens et præstans utilitas in rem imperii ex isto conjugio non speraretur quam quæ certo apparebat ex hoc secutura. Nimirum schismatici nunc potentes rerum affectabant religiosiores apparere catholicis tunc et Ecclesiæ et reipublicæ præsidentibus; atque ut Andronicus ejurata concordia cum papa, quam ejus pater sancte coluerat, videri studuit, hac superstitione omissione affinitatis utilissimæ imperio propter metum inanem, quasi ejus impedimentum removeri Ecclesiæ auctoritate nequiret, plus sapere quam ille, quem ministrat pari occasione præsumtum ecclesiasticorum

A auxilium implorasse, ita patriarcha nunc sedens et ejus assessorum antistites, omnes schismati additissimi, Joannis Vecci, qui iuncta de sententia catholicorum ei assistentium episcoporum ecclesiastica potestate relaxaverat vinculum e sexto cognationis gradu ortum, quo a jure contrahendi matrimonium despota Michael Angelus et Anna Palæologa filia Michaelis imperatoris areebantur, factum damnare voluisse, ultra faciendo excedere id vim patriarchalis auctoritatis. Permittebat autem Deus, qui non raro factiosos contra Ecclesiam conspirantes mutuis inter se similitudibus committit, se istos vanis hisce scrupulis invicem infestare. [P. 537] Nam paulo superius c. 3 Pachymeres refert patriarcham et episcopos præfracte negasse Andronico instantissime oranti constitutionem ecclesiasticam qua sub intermissione anathematis omnes imperio subditi juberentur Michaeli juniori Augusto fidem et obedientiam præstare, quasi esset ab Ecclesiæ materna lenitate alienum diris in perduelles sœvire; et istius in ultionem repulsæ Andronicum eumdem Novellam edidisse, qua largitionem sportularum in episcoporum ordinacionibus usitatam ex longo Constantinopoli ut Simoniacam damnabat et deinceps adhiberi prohibebat, vicissim urens prætextu quæsito eos qui se nihil probabili obtentu pupugerant.

Ad astruenda quæ modo dixi, pertinere potest notam marginaliæ a lectore Græco manu suis antiqua in ora Barberini codicis positam, e regione si quidem illorum verborum ὡς τὸν νέον βασιλέα γαμέρῳ ἔκεινη γενέσθαι sic ibi scribitur: Τοιούτα καὶ αὐθις συμβαλνοί, δι τῆς Πώμης ἀρχερέως τὰ τοιούτα παραχωρεῖ. Quæ, opinor, significant eavisse illos, qui Ecclesiæ nunc præerant, ne imitari viderentur exemplum a Vecco et aliis episcopis Græcis Romanæ communionis in illo permittendo connubio, de quo vol. I, p. 440, agem fuerat, præbitum. Causam vero cur id diligenter vitaverint, exprimunt verba sequentia: Ο τῆς Πώμης ἀρχερέως τοιούτα παραχωρεῖ, Romanus 751 pontifex totia permitit. Nempe auctor adiunctuæ significat studio' reprobandi usum et consuetudinem Ecclesiæ Romanæ proiectos Græcos schismaticos ad negandam istiusmodi matrimonialium impedimentorum relaxationem, quasi eam Veccus contra fas attentasset propterea quod Romani pontificis auctoritatem sequeretur.

P. 206. Ejurato ritu patrio. Agit de Maria filia regis Armeniæ destinata sponsa Michaeli Augusto Juniori, quam ait opera et suasionibus desuentum adductam ad ejurandum ritum patrium. Acri circa religionem discidio invicem abhorruisse Græcos et Armenos non semel in hisce historiarum litteris Pachymeres innuit. Vide vol. I, p. 429; vol. II, p. 242, et p. 520. Solitos porro Græcos eos qui ritum patrium cum suo mutarent uotione velut initio quadam, et hic vias a nostro historico et infra p. 520, diserte affirmatum de Armenis; et idem est

usurpare in Latinis ad ritum Graecum transeuntem, accipimus e litteris nostrorum hodieque in Graecia degentium.

P. 209. *Lainis.* Hos Latinos apud Cretam insulam armis prævalentes fuisse Venetos indicat noster infra, l. vii, c. 8, dum solvisse Constantinopolis Cretam versus Athanasiū patriarcham Alexandrinum nave Veneta testatur. Sed et idem, l. iii, c. 19, clare dixerat Cretam paruisse Venetis.

P. 211. Mirari licet quomodo Philanthropenus offere conditionem connubii secum hinc mulieri potuerit, quem ex p. 226 intelligitur habuisse tunc aliam legitimam uxorem et ex ea filium. An repudiatur se ostendit [P. 538] antiquam conjugem, et locum novæ dare? An potius, cum sciret istam viduam Salampaxis Persæ non unam ipsi, sed primariam inter plures fuisse uxorem, speravit illam credituram posse connubium rite iniri cum viro præoccupato aliis nuptiis? seu, quod innuit historios, non ex vero hæc, sed astute obtendebantur ad inducendam in fraudem feminam exteram, et sic eripiendam ei quam tenebat arcem.

P. 225. *Αρτιδόστετιν λέγων ἔτχολιτων.* De hoc more firmandi pacta per mutuam traditionem sacrorum amuletorum e collo suspensorum videnda quo notavimus Glossario priori, verbo ἔτχολιτα, ubi geminum huic Cantacuzeni locum, l. iii, c. 17, a παρεργησθε δοctissimi aliqui et accuratissimi necessario vindicamus interpretis.

P. 233. *Terræ motui, qui per excellentiam magnus appellatur.* Puto hic innui terræ motum qui anno Chr. 1202 omnium Iando auditorum per Orientem dirissimus contigit, quem Robertus monachus Antisiodorensis in sua Chronologia incepisse ait triduo ante Ascensionem, et eo Tyrum, Acconem, Tripolim, etc., magna ex parte concidisse. Hujus antiqui terræ motus meminisse poterant, cum iste alius de quo noster agit hoc loco Constantinopoli 752 contigit circiter annum Chr. 1296, quicunque vivebant centenarii aut paulo centenariis maiores. Meminit alterius Constantinopolitanus terræ motus magni scriptor Vitæ Gregorii IV, Romani pont., referens eum contigisse anno Chr. 1231, quo sit multas domos et templa Constantinopoli corruisse. At hujus recordari vel septuagenarii poterant. Indicat autem noster solos eos qui ultra vulgarem modum senuissent, illius magni terræ motus poluisse memoriam testari. Quare verisimilius forte fuerit hic significari terræ motum anni 1222, quo Cesarius, l. x, c. 47, resert in Cypro insula duas civitates terræ motu fuisse subversas, et in earum altera episcopum sacris operantem et circum præsentem populum templi ruina pariter obrutus perisse.

P. 259. Petrus Gillius, l. ii *De topographia urbis Constantinopolis*, c. 6, existimat Pharam fuisse sitiā in promontorio Ceras dictio. De hac Pharo hic agi verisimile videtur. Unde crediderim aberrare ab auctoris sententia breviatorum Vaticanum, dum

A hos terminos spatii intra quod digladiari Veneti cum Genuensibus ex pacto cum imperatore initio nequirent, sic exprimit: Απὸ τοῦ στενοῦ Καλλιουπόλεως μέχρι καὶ τοῦ λεποῦ. Quid vocet λεποῦ ipse viderit. Fauces quidem ad Callipolim eadem non sunt cum laniis que ad Seston et Abydum, sed e diametro illæ sunt invicem oppositæ, media inter utrasque Propontide.

[P. 559] P. 242. Quod codices B et A Ex tivōs αλτίας εἰκαῖας; habent, Vat. exprimit Ex tivōs μηδαμήνας αλτίας, causa vel offensiuncula nihili.

Ibid. *Rex Armeniæ...* Hunc regem Armeniæ Sanutus, l. iii, p. 43, c. 2, Haythonem vocat, et venisse Constantinopolim dicit eo quod Michael Andronici filius sororem suam desponsasset. B gruunt hæc cum Pachymere, qui superius docuit regis Armeniæ Eliam Mariam nomine Michaeli nupsisse. Explicat autem Sanutus de quo genere convictus Pachymeres agat, dum ait hunc regem cum Freriis vixisse. Docet quippe sumpsisse illum habitum ordinis Minorum S. Francisci, et ut sodalem horum Patrum et fratrem Constantinopoli vixisse; undo sumpta occasione Sebath Haythonis frater regnum Armeniæ occupavit. Qui etiam Haythonem deinde captum excœavit. Sed is divino miraculo rursus adeptus usum oculorum, regni quin etiam compos est facius; et Sebathum Constantinopolim misit, rogans imperatorem ut eum illic desineret. Hæc ibi Sanutus. Et ex eo fusiū Spondanus an. Chr. 1294, n. 10 et 11.

P. 247. Τὴν γοῦν ἀνάγκην γίνεσθαι χάριν νικῆ τῇ συνέστ. Sic codex B. Vat. autem νικῆ γοῦν ἡ σύνεστις τῷ ποτελὶ χάριν τὴν ἀνάγκην. Perobscuri loci ut possit intelligi, primum constituenda scriptura est. Puto in voce νικῆ, ut in c. B cum circumflexo in ultima legitur, meendum esse. Non enim est hæc tertia persona indicativi præsentis a νικῶ, νικᾷ, sed secunda 753 persona præsentis imperativi. Itaque acuenda penultima est, ut sit νικᾷ contractum ex νικᾷ. Et hujus vestigium scriptura aliquod videri potest præferre Vat. codex, dum ultimam acuit in voce νικά, in sede accentus, non in accentu peccans. Sic ad verbum hæc sonant: *Vince prudentia, ut necessitas gratia fiat.* Hoc est; D cum sit necesse usu jam recepto dare titulum fratris in litteris Sultani, ne dubites hoc libenter facere, consideratione scrupulum vinceas.

P. 250. Quæ cum ita sint, acri opus esse deliberatione, etc. His verbis explicatur æstus animi, quo patriarcha et imperator ex repertis Athanasii scriptis diras intentantibus turbabantur, vano quidem metu. Nam quid ex impotenti privati jam hominis iracundia chartis clanculariis timide indita formidari jure poterat? Tamen isti schismatici, qui dirissima omnium anathemata ultro arcessere in sua ipsorum capita non dubitabant obedientia Christi vicario neganda et dilaceranda Ecclesia, religiosi usque ad superstitionem apparere affectabant, illuc trepidantes timore ubi non erat timor, ut

dicitur Psal. xiii, id quod illis merito exprobatur. A modo Tertericum cum Romanis numero tredecim magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Osphentisthlabo, ad quem Eltimere Romanos misisset, factam dixerit. Nos nihil in Graeco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinare potuimus, exprimere sumus conati quam clarissime.

P. 251. Disquirebat anxiò incertoque consilio animo. Ad hanc illę idem censor marginalis [P. 540] hęc annotat: Οὐχ οὖτως Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ τὸν Γορδίου δεσμὸν πελέκει ἔλυσεν. Non sic Alexander, sed Gordii nodum securi solvit.

P. 266. Quae sequuntur in contextu Graeco post haec verba: Ἄλλο οὖτω μὲν οὐσφεντισθλαῖος, sic plane ut hic leguntur in utroque optimo cod. expressa, inextricabili perplexitate confusa sunt. Nam noster natura tenebrosus, quoties multa paucis studet cogere, densiori se caligine involvit. Vaticanus epitomator paulo distinctius hunc locum explicat. Eius haec verba sunt: Εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτερῆν μετὰ πολλῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ Ῥαδόσθλαῖον σεβαστοκράτορα Βουλγάρων, εὑρενή τῶν ἐκεῖ: ἀδελφὸς γάρ ἦν τοῦ Μιλτζοῦ δὲ ἐβασιλεύεις Βουλγάρων βουλήσει Νογᾶ ἀποστάτος τοῦ Τερτερῆ. ἐλθόντος δὲ τοῦ Τζαχᾶ, τῆς ἀρχῆς ἐξισλήται δὲ Μιλτζοῦ. Τοῦτον οὖν τὸν Ῥαδόσθλαῖον εἶχε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς περὶ τιμῆς, καὶ τὸ τοῦ σεβαστοκράτορος ἀξίωμα βεβαιοῖ. Ἀποστέλλεται οὖν δὲ Ῥαδόσθλαῖος ἀπὸ Θεσσαλονίκης παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ μεγιστάνων Ῥωμαίων καὶ Ικανῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ἐλτιμηρῆ, δὲ ἦν ἀδελφὸς τοῦ Τερτερῆ. Νικᾶ γοῦν δὲ Ἐλτιμηρῆς τὸν Ῥαδόσθλαῖον, καὶ κρατήσας αὐτὸν καὶ ἐκτυφώσας **754** στέλλει παρὰ βασιλέα πρὸς τὴν οἰκεῖαν αὐτοῦ σύζυγον^{*} τοὺς δὲ μεγιστᾶνας τῶν Ῥωμαίων ἐκράτει, μέχρις δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν Τερτερῆν καὶ τοὺς ἀρχόντας αὐτοῦ δοὺς ἀνταλλάττει τούτους. Hæc Vaticanus breviator Pachymeris, qui non meminit memorialis auctiori δεσποτεῖας Ἐλτιμηρῆ κατὰ τὸν Κροῦνον. Ea vox a Pachymere bis posita in altero loco Κροῦνον scribitur. Nos utrobique Κροῦνον scripsimus, quod Cruni loci mentionem apud geographos reperimus, non autem Cruri Κροῦρου. Præterea epitomator omittit Eltimere suisse fratrem non solum Tertericum, sed et conjugis Smilizi, rem diserte expressam a Pachymere. Deinde contra hujus auctoritatem affirmat venisse in potestatem imperatoris Rhadosthlabum una cum Tertericu: hic enim ait sponte illum ad imperatorem transfugisse: δὲ γάρ Βουλγάρων σεβαστοκράτορα Ῥαδόσθλαῖον βασιλεὺς προστράτεις. Deinde asserit epitomator ab Eltimere commutatos proceres Romanos cum Tertericu et ejus proceribus ab imperatore detentis, cum auctor nullem mentionem faciat Bulgarorum procerum simul ista permutatione liberatorum, sed unius tantum-

A modo Terteris cum Romanis numero tredecim magnatibus commutati meminerit, ac permutationem ab Osphentisthlabo, ad quem Eltimere Romanos misisset, factam dixerit. Nos nihil in Graeco Pachymeris contextu immutare ausi, sententiam loci, prout divinare potuimus, exprimere sumus conati quam clarissime.

P. 268. Præter hanc filiam notham Andronicus et aliam habuit similiter illegitimam, Ireneen nomine, cuius meminit Gregoras, l. vii, quam et nupti deinde traditam ait Joanni duci Pelasgorum et Thessalorum principi. Hæc eadem esse potuit, quam oblatam in sponsam Cazani noster inferius indicat, nuptiis, prout appareat, non seculis.

B P. 270. Constantissime perstississe Veccum usque ad extreum spiritum in semel edita professione recti dogmatis de processione Spiritus sancti etiam ex Filio, et subjectionis Christi vicario Romano pontifici debite, præter quam satis indicat noster historicus et hic et quoties de illo agit, manifeste evincit ejus testamentum instante morte in carcere tot annis pro religione a schismaticis tolerato conditum. Sequebatur testamenti textus quem hic omnium cum jam extet inter Vecci opera in tomo CXL.

755-757 Requiri forte aliquis in testamento Vecci professionem subjectionis ad Romanum pontificem. Verum ea satis, ni fallor, innuitur in subscriptione, ubi pro Constantinopolitano archiepiscopo se adhuc serens Veccus, quod suam depositionem merito irritam existimaret, abstinet tamen a titulo ambitiose usurpato ab ejus sedis antistitibus schismaticis, oecumenici patriarche.

P. 279. Illa hic memorata consuetudo vetus commemorationem defunctorum multa facum occasione celebrandi non ad paulo ante factam Ατγανονος ἐνστηχότος inuenitis Februarii mentionem referenda est, quasi ejus potissimum mensis initio ex

758 more antiquo is ritus observaretur, sed ad indicationem præcedentem vesperæ Parasevæ sive sextæ feriæ, quando jam usu ecclesiastico subbatum postridianum inchoari censebatur, siquidem cunctis hebdomadarum onnium Sabbatis Ecclesia Graeca mortuorum memoriam recolebat. Hoc docet nos Gennadius patriarcha libro de Purgatorio sic scribens: Λαχμήν ἀσύνετο ἔτε, καὶ οὐκ ἔγνωτε ὅτι τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία εὑχεται ἀεὶ ὑπὲρ κεκοιμημένων, καὶ κατὰ πᾶν Σάββατον μόνως περὶ τῶν ψυχῶν μνεῖαν ποιεῖται, καὶ Σάββατῳ ἔτι διετοῦ ἔγει πανήγυριν περὶ μνήμης ψυχῶν μνεῖαν, ἐν τῷ πρὸ τῆς Ἀπόκρεω φημι καὶ τῷ πρὸ Πεντηκοστῆς. [P. 541-544] Adhuc et vos sine intellectu estis, et non cognovistis Christi Ecclesiam orare semper pro iis qui dormierunt, et per omne sabbatum memoriam facere solitam animarum. Prætereaque bis in anno panegyrim celebrare commemorationis animarum, nimis in Sabato præcedente Dominicam Carnisprivi et sabbato ante Pentecosten. Hac Gennadius. Annus quo contigit hoc loco narrata Andronicus Thessalonicanam profectio, ut infra l. iii, e. 7,

fuit Christi 1299. Qui annus cum numerum solis 20, cui competit littera index D, intelligitur hic memoratam feriam iuncte Februario in sextum Februarii diem. Fuit ergo talis diei vespera inchoata oratio defunctorum mere hebdomadaria, in una ex solemnibus mortuorum panegyris bis, ut ex Gennadio audivimus, in anno iuxta exquisitiōi celebrantur, Sabbatho prae-Dominicam Ἀπόκρεω sive, ut eum vulgo Carnisprivii Graecorum, quæ coinecidit cum dominica Sexagesimæ, et Sabbatho ante Pentecostes, si quam a mense Februario remotum sit. autem Dominicæ Carnisprivii Graecorum agesimæ, illo anno Pascha 19 Aprilis habet dies 21 Februarii, quæ ad Ληναιῶνα ēneuntēm Februarium nullo pacto pertinet. nippē satis decēn tantum primos eūnsque iēs ista μῆνēs ēneostētētōs mensis ēneuntētēcos appellatione designari; cum qui se ad 20 μεσοῦnti μῆνē medianti mensi, reliquā usque λήγοnti, hoc est desinenti, ibuantur. Atque hoc ipsum, videlicet orationem mortuorum, indicat nositer hidum non πανηγυριζομένων sed μημονών hoc loco τῶν κεκομημένων meminit. in porro hic factam accensatum facum, o interpretatione ad ecclesiasticum usum non deerit forte qui contendat ad mere referendam fuisse rationem. Enimvero nec tali plerumque locutione designari temerare adultæ usque ad jam increbescentes post occasum solis, quando ad necessarii usum, intra domos præsentim faces tur. Sed si quis attentius reputet, 759 iaud esse verisimile imperatorem, summa et rigida hieme, horam elegisse profecti urbe capessendæ, qua nocte ingruente magisque obscuraretur. Prima ergo pars temporis, sole ad occasum vergente sub horam a meridie, intelligenda est. Tali tempore recte imperator cum numerosissimo statu dare se in viam potuit, reliquiis lucis sufficiens ad pervenientium in dissitanis milliaribus ac suburbanam stationem Dribi enim divisorium habebat paratum in insequentem. Non ergo quando urbe impedit sole adhuc lucente civilis necessitaties accendeantur, cum longe crepusculum Quare restat ut id ad cæremoniam religio referendum, occupari videlicet solita iunctiana commemoratione defunctorum, quæ per omnia tempora luminibus. Ad extremerum mentionem hic παρασκευῆς non in a Vaticano paraphraste juxta veram et auctori notionem seriae sextæ. Sic enim cum exhibet: Τότε γοῦν παρασκευασθεῖς δ

A βασιλεὺς ἔξειτι: *Tunc igitur paratus imperator exit.* Ita ille, translata ad apparatus professionis diei paraseves expressionem; quo et valde superficiarie defunctum hunc epitomatorem appetet, et non valde fuisse peritum rituum Graecorum suspicio movetur. Non fuisse mihi tamen illum inutilem, hic ipse gratae proflendi locus est. Nam quædam in hoc capite, prout describitur in codicibus duobus alioquin optimis, diminute aut confusiuscule posita exseruit. Vaticanus paraphrastes et intelligibilius expavit. Quare nonnihil ex illo interpretans adscivi; quod quale sit, ne, cui forte id curæ fuerit, ignoret, verba ejus hic ascribam. Loco igitur eorum quæ sequuntur in nostro contextu Graeco post illa verba Ἰωάννης δι usque ad finem capituli, Vaticanus [P 545] haec exhibet: *O δὲ πατριάρχης ξυλεῖ τὰ βουλεύμενα παρὰ τίνος.* Ἐξειτι γοῦν τῷ βασιλεῖ συνταξόμενος καὶ τὰ περὶ τούτων κινήσων βουλόμενος. Πολλὰ γάρ ἡν τὰ προστάμενα τῷ συναλλάγματι, πρώτον τὸ ἀπολῦσας τὴν ιδίαν γυναικα τὸν κράλην, δεύτερον ἀνήλικον τῆς θυγατρὸς, τρίτον τὸ ἀκουσθῆναι ώς ἐπιδημήσασαν τὴν μοναχὴν γυναικαδέλφην τοῦ προτέρου ἀδελφοῦ Σεφάνου τοῦ κράλη εἰς Σερβίαν ιδεῖν τὴν ἀδελφήν. Ήτος; Ἡν γυνὴ τοῦ Σεφάνου, δστις Ἡν καὶ κατεσχὼς τὸ σκέλος διὰ τοῦτο καὶ ἀπραγμάνως ἔζη ἀντὸς γάρ ἡν δικαιότερος τὴν ἀρχὴν ἔχειν, ώς πρώτος ἀδελφός αὐτῇ γοῦν ἡ μοναχὴ καὶ τοῦ βασιλέως Ἡν γυναικαδέλφη ἐκ τῆς τοῦ βηγῆς Οὐγγρίας. Ταῦτην οὖν (forte ταῦτη) πορνικῶς ἡκουσθη συμμιγῆναι ὁ κράλης δ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως λαμβάνων.

C P. 306. *Enarratores Ascripsi poesiæ.* Sane in Graecis scholiis hodie in Hesiodum extantibus (fol. 68 ed. Venetæ Trinacriæ anni 1537) legitur ad illa poetæ verba μῆνα δὲ Ληναιῶνα haec Moschopuli annotatione: *Κατὰ τὸν μῆνα δὲ Ληναιῶνα, δστις 760 ἐστὶ Ιανουάριος.* Infra, fol. 73 p. 2 post medium Joannes Tzetzes ad eundem locum sic observat: *Μῆνας δὲ Ληναιῶνα τὸν Χοιάκην ήτοι τὸν Ιανουάριον, δὲ Ληναιῶν παρὰ Ιωσὶ καλεῖται.* Quod autem se Pachymeres alioqui dissentientem in hoc ab iis, tamen dum carmen apud ipsos pangere (εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐποποιοῦντες) quasi excusa, quod eorum improbatam alias sententiam expresserit, aut indicat se alienus horum magistri ludum frequentantem eos versus conscripsisse; aut si ætas vel aliud repugnet quominus Joannis Tzetzes aut Moschopuli Pachymeres auditor fuerit, dici posset id carmen ab eo scriptum dum ludimagistris operam puer dare, qui Hesiodum ex prius publicatis Joannis Tzetzes aut cuiusvis alterius expositionibus enarrarent. Dixi et de his in Glossario.

D P. 308. *Ως μῆτ' αἰδὼ παρ' ἀλλήλων ἀπεῖναις σφίσι.* Ultra fateor me in his verbis supplevisse syllabam ἄπ in verbo εἶναι, quod solum in condieibus B et A legebatur, mendo a loci sententia manifeste redarguto.

E P. 321. *Respicit his auctor rem narratam Iliad.* δ a v. 93 ad 154. Ibi Pandarus resertur in obseruatus et contra fidem paciū fœderis sagittam in Ma-

relatum immisso, quæ tamen suminam illi duntat et ceterum perstrinxerit leviter. In quo dissimilis fuit exitus utriusque jaculationis. Nam haec ab Alanus pari fraude perdidique attentata grave re vera et profundum vulnus in Raulis magni domestici vita pertulit, quo spectant illa nostri verba διστόβολει, καὶ καιρίαν, οὐ κατ' ἐξελον (nempe Pandarum) πληγὴν δίδωσι : de Pandari enim telo sic Homerius scribit

**Ἀρότατος δὲ ἀπὸ διστόβολης ἐπέγραψε χρόνο φωτός. Συμμα extimamque sagitta superscripsit cūtem viri. Rauli autem Alanus καιρίαν, hoc est aliam et periculosa, si non etiam letalem, infixit plagam.*

[P. 325] P. 325. Hæc digitum intendunt in *Odysseam* μ., ubi refert poeta vidisse Ulyssem raptos a Scylla distepi ac vorari sex e suis sociis, summo dolore suo, quod lis opitulari nullo pacto posset. Unde ait :

*Oικτοτορ δῆ κεντροῦ ἔμοῖς ίδοις δρθαλμοῖσι
Ηάρτων δσσ' ἔμρηνα, πύρων δλδες δεσπεστρων.
Non potuit autem noster apriori imagine represe-
nare cordolum Romanorum suos eives in mari a
piratis cruciari e litore spectantium sine illa fa-
cilitate succurrendi.*

P. 327. Fuerit hæc Thymæna urbs, quam Ptolemaeus in Galatia collocat ; cuius et Arrianus mentionem in Periplo. Alii Teuthraniam appellant.

P. 328. Sumpnum ex Iliad. ε, v. 449 :
*Ἄτιδρος δὲ εἰδωλον τεῦξιν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
Ἄτεψ τε Αἰτείᾳ λιελον, καὶ τεύχεσι τοῖον.*

761 Unde Virgilius Aeneid. 40 :

*Tum dea nube cova tenuem sine viribus unibram
In faciem Αἴενεω, visu mirabile monstrum,
Dardanis ornat telis.*

P. 350. Quæ hic citantur ex Ethicis S. Basillii, inter ea quæ hoc nomine leguntur in collectione edita operum ejus S. P. non reperi. In epist. ad Amphilochium, can. 40, p. 764 ed. Paris., an. 1618, quedam de juramento habentur, a causa et casu hic a Pachymere tractato non omnino abhorrentia.

P. 356. Vitio vertitur episcopo Marmaritzensi, quod multos simul ordinaret ejusdem in sacerdotio ordinis una sacra functione. Hoc est, opinor, quod causa compendii in ordinationibus, quas, ut ante historicus retulerat, pecunia renderet, antea impositione manum multos simul iniciaret, errore intolerabili existimans nihil esse necesse unicunque sigillatum ritum illum sacram adhibere, quod ei festinanti luci Simoniae gratia, in quam plurimis quam brevissimo tempore ordinandis, id communum videbatur, parum pensi habens quiescentoso se illigare sacrilegio. Ergo leprosorum sacerdotium hoc loco generatim ordines maiores indicat, puta diaconatum et presbyteratum, et cum multis dicit ejusdem ordinis unita sacra ceremonia pia teleti ordinasse, significat plures diaconatus, plures etiam presbyteratus petidores, non singulis adhucendo sacram ritum, sed uni pro dunctis, aut super omnes in commune ceremoniam legitimam exer-

A cendo, [P 547] abunde universos pro recte ac vi-
ritim initiatis habuisse.

Ibid. Quænam sit his verbis memorata magna synodus, post quam *episcopi defecisse* dicantur in Occidente, hoc est, esse desisso legitimi ecclesiarum præsules veræ ordinationis chartere insigniti, quæri non immerito potest. Mihi non videtur dubium quin hic agatur de synodo œcuménica 8 eademque Constantinopolitana 4, et tempore et causa Photii celebrata, maxime super controversiis Igua-
tium inter ei Photium. Post hanc cum frandibus et mendaciis suis Photius ita Græcos a Latinis alienasset, ut nunquam deinceps bona fide universa Orientalis Ecclesia cum Occidentali consenserit, desierunt œcuménica concilia in Oriente celebrari, unde ultima fuit octava inter eas quæ synodus in Orientalis imperii celebratae ditione in commune consulentes concordi assensu Græcos pariter et Latinos habue-
re. Finierunt autem Græci schismatici, quod refert hoc loco Andronicus addicteissimus schismati et infensissimus Ecclesie Romanae, ex illo tempore quo
vixit Photius et est synodus œcuménica octava cele-
brata, desisso in Occidente veram episcoporum successionem. De conficta ab impostore notissimo Photio, et a Photianis jactata synodo, quam isu
nomine octavæ venditant, vide opus ante hos annos sex hic Romæ editum ab M. Leone Allatio, hoc il-
tulo : *De octava synodo Photiana.*

762 P. 374. E regione horum verborum : *Ἐπι-
μὲν, ἔλεγεν, ἐν ἀναγκαῖον, etc., quibus Andronicus
magis scilicet jactat unum sibi videri necessarium, eur-
que idem vita et spiritali charius, fieri quod Deus vult,
legitur in Barberino codice adnotatum in margini:
'Αλλ', δὲ βέλτιστο, alioquin συχναὶ οὐκ ἡ τε
Θεοῦ θελημα. Atqui, o optime, damna et infi-
stiones hæc crebræ non utique fuerint voluntas Dei.
Manus porro qua hæc verba scripta sunt, non minus
videtur antiqua quam ipse contextus : cuius scri-
ptura, ut alias observavi, non immerito credi potest
æqualis ætati Pachymeris. Itaque non invenerim
quis opinetur hanc censoriam ad hunc locum
notam suis appositam ab aliquo eorum clericorum,
quos non raro deinceps historicus memorat
dira percessos ab Athanasio post restitutionem
in thronum, quam nunc cummaxime moliebatur
imperator.*

P. 389. **Ἐπιφῆτος.* Aliquando suspicetur legendum επιφῆτος. Sed contra stat consensos codicium. Nec vero est necesse : nam et επιφῆτος ad vituperationem et execrationis significationem con-
ferrat. Unde Eustathius ad Iliad. i, p. 738 ed. Rom. τὸ επιφῆτος; exponit καταφῆσας δέος;
maledictus dignus.

Ibid. Nove hic Pachymeres Panici adjunctum,
quod vulgo terrori lymphatico ac consternationi
subiecti tribui solet, audaci supra modum et vim
jore afflatoque velut numinis concitate impetu
adaptat. Sed proctivis est transitus ab activo ad
passivum. Furentes videbunt motus, quos Pan dux,

is aluit, in exercitu [P 548] Bacchi in suis A illa Catherina deinde nupsit Carolo Philippi regis Francorum fratri, anno Chr. 1501. Quod ipsum alieno loco, prout obiter andierat, visus est commemorare Pachymeres, parum attendens peripheret id necne ad rem de qua nunc agit, ad pacem videlicet inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum sancitam anno Christi 1302, cum jam anno superiori Carolus frater regis Francie evocatus in Italiam a pontifice, ut Carolo II regi Neapolis adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium inlisset cum modo memorata Catherina, impotato in dotem imperii [P 549] Constantinopolitani titulo, ad quod Catherina jus e patre trahebat. Narrat haec Joannes Villanius, l. ix, c. 105. Jordani temporum

B illorum historici, cuius opus ms. servatur in biblioteca Vaticana, n. 4960, de hac re verba haec recitat diligenissimus Odoricus Raynaldus anno Chr. 1301, n. 15 : *Mortua conjugi Caroli (fratris regis Francie) duxit Catharinam, cui jus imperii Constantinopolitani debebatur. Ideo cum Venetis composuit pro Constantinopoli imperio recuperando, et venit Romanum MCCCII, et a papa Bonifacio honorifice susceptus vicearius et defensor Ecclesie constituitur, etc.* Satis porro verisimile est Carolum istum, simul Catherinam duxit, sumpsisse titulum imperatoris Constantinopolitani, collatum ipsi a pontifice coronam imperialem ei tribueute. Id saltem invenire videntur illa continua subjuneta nostri verba :

C *Quem papa 764 coronans imperatorem sine terra, commisit illi spem Constantinopoleos recuperandæ, ex jure quod scilicet traheret a sponsa nepte (uno filia) Balduini. Quod hic dicatur imperator sine terra, vide explicatum in Glossario verbo τέρπα. Verum haec cuncta, ut dixi, pertinent ad tempus superiorius pacis Sicula, cuius occasione Rogerius Catelanos, qui in Sicilia militaverant, valente sua causa Friderico in Orientem abduxit. De quo audiendus Fazellus, l. ix, dec. post. p. 477 ; Porro Sicilia tot bellorum motibus libera in militum Catelanorum, Aragonensium et Siculorum rapinas et depradationes incidit. Quos Fridericus, ut ipsulam expurgaret, contra Turcas, qui Constantinopolium infestabant, auxiliares misit.*

D *I. Theuderico. Agitur hic sine dubio de Friderico, cuius ut noster balbus in nota in genere peregrinatur. Erat enim gentes, non Germanus; si non Mansredi nepos, si regis Aragonia silius.*

Ecaterinam connubio sibi junxit. Quando cum Carolo rege Neapolis pacem fecit affinitate firmavit, anno Christi 1302, quo hoc loco agitur, Fridericus ipse, non ejus iuxit uxorem non Ecaterinam, sed Eleonori filiam, prout ex ejusdem Friderici publicis datis apud Castrum Novum anno Chr. sensis Augusti die 19, ab Oderico Raynaldo mali descriptis constat. Sed videtur Pachymen hoc errandi occasionem sumpsisse ex eo anno Chr. 1295 tractatum fuerat connubium i hujus cum Catherina, ex filia regis Carolani et Balduino, qui Constantiopolitannum amiserat, nata. Id matrimonium rebusurgebat Bonifacius VIII, Rom. pont., cuius de illo arguento litteras recitat Odoricus annus. Non successit tamen negotium, et

Francorum fratri, anno Chr. 1501. Quod ipsum alieno loco, prout obiter andierat, visus est commemorare Pachymeres, parum attendens peripheret id necne ad rem de qua nunc agit, ad pacem videlicet inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum sancitam anno Christi 1302, cum jam anno superiori Carolus frater regis Francie evocatus in Italiam a pontifice, ut Carolo II regi Neapolis adversus Fridericum Siciliam occupantem auxiliaretur, conciliante ipso Bonifacio matrimonium inlisset cum modo memorata Catherina, impotato in dotem imperii [P 549] Constantinopolitani titulo, ad quod Catherina jus e patre trahebat. Narrat haec Joannes Villanius, l. ix, c. 105. Jordani temporum B illorum historici, cuius opus ms. servatur in biblioteca Vaticana, n. 4960, de hac re verba haec recitat diligenissimus Odoricus Raynaldus anno Chr. 1301, n. 15 : *Mortua conjugi Caroli (fratris regis Francie) duxit Catharinam, cui jus imperii Constantinopolitani debebatur. Ideo cum Venetis composuit pro Constantinopoli imperio recuperando, et venit Romanum MCCCII, et a papa Bonifacio honorifice susceptus vicearius et defensor Ecclesie constituitur, etc.* Satis porro verisimile est Carolum istum, simul Catherinam duxit, sumpsisse titulum imperatoris Constantinopolitani, collatum ipsi a pontifice coronam imperialem ei tribueute. Id saltem invenire videntur illa continua subjuneta nostri verba :

Quem papa 764 coronans imperatorem sine terra, commisit illi spem Constantinopoleos recuperandæ, ex jure quod scilicet traheret a sponsa nepte (uno filia) Balduini. Quod hic dicatur imperator sine terra, vide explicatum in Glossario verbo τέρπα. Verum haec cuncta, ut dixi, pertinent ad tempus superiorius pacis Sicula, cuius occasione Rogerius Catelanos, qui in Sicilia militaverant, valente sua causa Friderico in Orientem abduxit. De quo audiendus Fazellus, l. ix, dec. post. p. 477 ; Porro Sicilia tot bellorum motibus libera in militum Catelanorum, Aragonensium et Siculorum rapinas et depradationes incidit. Quos Fridericus, ut ipsulam expurgaret, contra Turcas, qui Constantinopolium infestabant, auxiliares misit.

P. 401. Quod hoc facile presentes crediderint et historiens ita esse revera judicaverit, non continuo rem evidentem et indubitatem opinor reddet apud judicium severioris virps. Mutus ille ac surdus ex utero, miro prodigo repente audiens et loquens, quid tandem affirmavit? Nempe id solum quod paulo superiorius positum est, se vidisse virum imperiorum ornatum insignibus, qui sese aiebat ipsum urbis sibi tuendæ curam assumere. Nominavitque hunc Joannem Batatzam? aut visa sibi imaginis illius formam sibi conspectu asseruit. Iuiaque similem? Nihil horum; nam Pachymeres si quid tale dixisset, non taceret. Fundamento igitur caret idoneo hac que exprimitur hoc loco, tum istorum Magnesia praesidiariorum tum Pachymer's opinatio ipsius.

Nam forma viri insignibus imperatoris ornata qui A magis Joanni Batatzæ convenit quam Theodoro ejus filio imperatori ibidem quoque Magnesiae sepulto, aut, si Constantinopolitanos imperatores laudatae memoria et in fide orthodoxa ac catholica communione indubitate constantiae querimus, quam Constantino Magno, quam Marciiano aliisve paris meriti? Nam Joannem Batatzam etsi multæ virtutes commendabant, tamen preter communem Græci schismatis et circa sancti Spiritus ex Filio processionem heretici erroris invidiam, libido etiam in ætate senili probrosa deformabat. Vide sumnum aliquo ejus admiratorem Acropolitam *historia* sue n. 52, p. 56, ed. Reg., ubi eum infamem amoribus cum aliarum tum Marcesinæ ejusdam pedissequæ Anne Alemanno Augustæ secunde illius conjugis fatetur. Quanto verius credi posset, isti muto et surdo formam viri imperatoris ornata insignibus oblatam repræsentasse sanctum archangelum Michaelem protectorem Christianorum contra barbaros? Hunc Græci passim ἀρχιστρατηγὸν appellant, qui titulus imperatorem sonans imperialibus non disconvenit insignibus.

[P. 550] P. 406. Ad finem hujus capituli, ubi dicitur de Michaelo Augusto juniore, ὡςπερ τις τροπαιοῦχος τὴν πόλιν εἰσέρχεται, non tenuit se libera indignatio lectoris cuiuspiam quin haec oræ marginali Barh. codicis allineret: Τροπαιοῦχος δ ψυχῶν τοὺς ἔχθρους 765 καὶ αἵτοις διὰ τὴν ἐκυτοῦ δειλίαν γεγονὼς πάντων δεινῶν. Itane trophæum reserens, qui tergum vertit hostibus, et causa fuit ob suam ignaviam omnium malorum! Alludunt hæc turpissimam Michaelis et totius Romani exercitus in ipso proiectu prælii lugam, superius narratam, l. iv, c. 18.

P. 428. Amurio se admovere festinavit. His verbis in Græco B codicis contextu respondebant ista, Ἐρχεται πρὸς τὸ Ἀμύριον, juxta quæ Amorium videtur esse loci nomen, in quem se Alisyras vicit et saucius receperit. Sed praeterquam quod mentio non exstat arcis aut oppidi sic dicti per hos tractus, id credi vetat ipse Pachymeres, c. 25 affirmans Alisiram ex fuga se recepisse Tripolim, quam urbem prius occupaverat. Est sæpius supra et infra memoratus in hac historia dux barbarus D Amurius. Hinc est mihi suborta suspicio mendax in hac scriptura, Pachymeremque scripsisse non πρὸς τὸ sed τὸ Ἀμύριον. Quod, quia ex priori lectio ne consequitur quippe Pachymeris narrationi contrarium, ut demonstravi, emendandum putavi, eo quem innui modo (*).

(*) Quod scripsi non reperi per tractus Orientalis limitis imperii Byzantini locum, qui vocatur Amorium, re melius considerata nunc revoco. Inveni enim apud Theophanem p. 291 et 292 ed. Reg., itemque apud Leonem Grammaticum, p. 454 ejusdem editionis, luculentam mentionem urbis munitæ Amorium vocatæ, sitaque in iis partibus, enijs etiam Ptolomeus meminit. Quare fatior non recte einendum a me suis Pachymerem p. 428,

A P. 454. Κατὰ πολησίρ. Allusit hæc scribendo Pachymeres, varios simul miscens Homerii locos, primum illum *Iliad.* θ, 135:

Δεινὴ δὲ φλόξ ὁρτο θεοῖσιν καιομένοιο,
deinde illum ex *Iliad.* ϕ, 216 :

Μέγα δ' ίαχε θεσπιδας πτέρ.

Unde etiam illa paulo superioris verba ἐφύεται λιγίως sumpserat: pergit enim ibi poeta :

Παρρύχιοι δ' ἀρα τοτε πυρῆς ἀμυδίς φλόξ
Φυσσώντες λιγέως *

[Εθαλλος]

quibus et istud ultimum de fumo, vel ex suo quodam vel ex alteris mihi nunc non succurrentis vatis poemate addidit.

B B Libro sexto præter morem Pachymeres peculiarem præfixit prologum, qui tamen sine proprio titulo in codicibus est cum capite I confusus. Ego distinguendum putavi. Porro non parum laborandum fuit in extricanda nitideque declaranda auctoris hic præfantis sententia, quam et percepisse me et satis explicasse consido. Causa istius in proloquendo novitatis opinor fuerit, quod 766 aliquo intervallo post hactenus scripta Pachymeres operæ reddiderit; et ei rei dum se accingeret eveniuntumque narrandorum atrocitatem reputaret, hæc lectoris præmonitione prolixdum putaverit.

[P. 551] P. 456. Quæ deinceps pertexit de Cazanis laudibus Pachymeres, satis congruunt cum lis quæ Aythonus, Villanis, Sanutus et S. Antoninus de illo memorant, quæ vide collects apud continuatores Baronii Henricum Spondanus et Odoricum Raynaldum, ad annos 1294, 1301 et 1304.

P. 457. Hæc Cazanis adversus Sultanem Syrie expeditio oculatum ab Aymone, qui ei se interfuisse narrat, testimonium habet. Refertis hist. orat. c. 41, Cassanum regem Tartarorum Christianum, una cum regibus Armenie et Georgia pariter Christianis, expeditione communiter suscepta duxisse contra Melechnazernum sultanem Ægypti, Syrie dominantem, exercitum ducentorum millium, magnam partem equitum; et occurrentem sibi sultanem apud Hamam, antiquis Emissam dictam, cum centum equitum millibus et infinita multitudine pedum, ingenti prælio fudisse fugereque in Ægyptum coegisse. Idque præsens Aymonus contigisse ait die Mercurii ante festum Nativitatis Domini. Existimat Spondanus ad an. Chr. 1300, n. 1, id referendum ad Decembrem superioris anni Chr. 1299, quo cyclus solis 20 litteram Dominicalem D habuit, ejus indicio cognoscere.

ubi pro τὸ Ἀμύριον, reposui τὸ Ἀμύριον. Et illa verba: Ἐρχεται πρὸς τὸ Ἀμύριον, simpliciter suis vertenda: venit Amurio. Nam hoc non impedit quoniam verum esse potuerit, quod p. 455, ait historicus, Alisiram se Tripolim recepisse. Prins scilicet quam in hoc ultimum perfugium pervenisset, Amorii, quæ tida ipsi urbs tunc erat, per sequentium vim obliter declinaverat.

scimus Christi natalem illo anno incidisse in sextam. Quare 23 Decembris feria quarta, die ante Christi Natalem tertia, clades illa sultani contigerit. Nisi quis retro eam movere ad annum superiorum Christi 4298 malit, quo vigilia Natalis Christi dies Mercurii fuit. De his disseremus postea I. iii harum Obs., c. 7, n. 19.

Ibid. Ante omnia lectori rationem reddo supplete a me lacunæ, quæ hic in ms. archetypis habuit. Sic enim ibi exstat: *Εἰ μή γ' ἔκεινωφ τὸ ἐν τῷ.... τόπῳ ἀμμῶδες.* Ego inter τῷ et τόπῳ duo hæc verba prōsōpō χωρίς inserenda censui, non sine verisimilitudine considens haud longe sic a vera primigenia scriptione abesse hunc ita suppletum locum.

P. 458. Hæc quæ Pachymeres hoc loco de Cazane scribit, caruisse illum liberis, non bene cohærent cum iis quæ Villanius, lib. viii, c. 35, et ex eo sanctus Antoninus, tit. 20, c. 8, § 9, ex relatione ejusdem civis Florentini diu in Perside versati memorant. Nimirum Cassano uxorem fuisse filiam regis Armeniæ speciosissimam, eamdemque Christianam; ex qua cum ei natus esset filius ita deformis ut vix humani aliquid habere videretur, Cassanum uxorem quasi compertam adulterii una cum monstrioso, quem ex se negaret editum, factu incendio perimi mandasse. Sed cum impetrasset a Cassano mulier ut sibi per eum lieceret, antequam flammis cum puer traduceretur, confessione apud sacerdotem purgare animum et sacram Eucharistiam percipere aliumque baptizare, **767** contingisse ut sacro lavacro tinctus puer repente formosissimus evaderet. Quo motus Cassanus non modo revocavit præceps Judicium, sed et Christi palam religione est amplexus. Ita illi; quæ non innotuisse Constantinopoli, etiam alio ex hac historia ducto argumento suadetur. Superioris enim, p. 402, scripsit noster Andronicum certiore factum de potentia Cazanis, ut eum sibi adjungeret, offerendum ei curasse filiam suam [P. 552] notham in conjugem, quam et ille propositionem benigne accepérerit.

P. 459. Etiam Aytillus, c. 45 *Hist. Or.*, et Santos, l. iii, p. 43, c. 8, diserte affirmant successorem Cassani fratrem ipsius, licet Bizarus his posterior et minus, ubi dissentit, sive dignus, filium Cassano morienti successisse scribat, l. viii *Rerum Persicarum*. Discrepant tamen hi omnes in hujus nomine a Pachymere, dum Carbandam seu Carbagandam vocant, quem noster hic Carmpantanam, alibi Carmpantanem appellat. Tradunt autem modo laudi auctores istum Cassani fratrem matre Christiana editum, et ipsum Christianum, Nicolai nomen in baptismō accepisse, perseverasseque in vera religione, quoad vixit mater, sed ea mortua, quod post annos sex contigit, ad Mahometismum defecisse.

P. 464. Χρῆστος S. martyris Ignatii hoc loco lecta quænam fuerit, non facile divinatu est, quod multæ

A in ejus epistolis legantur in eam sententiam quæ subjectio populi ad episcopum ut necessaria commendatur. Indicabo hic aliquas. In 4 epist. ad Smyrnæos: Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ πρεσβυτερῷ διὰ ἀποστόλοις . . . Μηδὲς χωρὶς ἐπισκόπου τι πρατέσσω τῶν ἀνήκοντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐξεινη βεβαία εὐχαριστίᾳ ἡγείσθω ἡ ὑπὸ τὸν ἐπισκόπον οὖσα, η̄ φ̄ ἐν αὐτῇ ἐπιτρέψῃ. "Οπου ἂν φανῇ ὁ ἐπισκόπος, ἔκειτο πλήθος ἵστω, ὥσπερ δπου ἂν ἡ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἔκειτο καθολικὴ Ἐκκλησία. Οὐκ ἔξιν ἔστι χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγάπην ποιεῖν, ἀλλ' ὅταν ἔκεινος δοκιμάσῃ, etc. Illoc est ex antiqua interpretatione Latina: *Nutius sine episcopo aliquid operetur eorum quæ conveniunt in Ecclesiam. Illa firma gratiarum actio reputetur, quæ sub ipso est vel quam utique ipse concesserit. Ut si utique appareret episcopus, illuc multitudo sit, quemadmodum utique ubi est Christus Jesus, illuc catholica Ecclesia. Non licetum est sine episcopo neque baptizare neque agapen facere, sed quod utique ille probaverit, etc.* Idem epist. 2, ad Polycarpum: Τῷ ἐπισκόπῳ προσέχετε, ἵνα καὶ δ Θεὸς δύν. Ἀντίψυχος ἐγὼ τῶν ὑποτασσόμενῶν τῷ ἐπισκόπῳ. Episcopo attendite, ut et Deus vobis. *Unanimitis ego cum subiectis episcopo.* In III ad Ephesios: Πρέπει δύνι συντρέχειν τῇ τοῦ ἐπισκόπου γνώμῃ. *Decet vos concurrere episcopi sententiae.* Quartæ ad Magnesios hæc sunt in hoc propositum inter alia: Πρέπον οὐκ ἔστι μή μόνον καλεῖσθαι Χριστιανὸς, ἀλλὰ καὶ εἶναι, ὥσπερ καὶ τινες ἐπισκόπον μὲν καλοῦσιν, χωρὶς δὲ αὐτοῦ πάντα πράσουσιν. Οἱ τοιοῦτοι δὲ σῶν εὖσυνεθητοι **768** μοι εἶναι φανονται. *Decens igitur est non solum vocari Christianos, sed et esse, quemadmodum quidam episcopum quidem vocant, sine ipso autem omnia operantur. Tales autem non bona conscientiæ mihi esse videntur.* In sexta ad Trallesios hæc habet: *"Οταν τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσοσθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, φαίνεσθε μοι οὐ κατὰ ἀνθρώπινην ζωντας, ἀλλὰ κατ' Ἰησοῦν Χριστὸν. Cum evisco subiecti estis ut Iesu Christo, videmint mihi non secundum homines viventes, sed secundum Iesum Christum.* Horum aliqua, vel forte omnia, aut etiam his plura, quæ in Ignatianis epistolis leguntur, credidimus jussisse hic recitari Andronicum. Unice enim faciebant ad scopum illi propositum persuadendi Arsenianis ut Athanasio patriarchæ se subderent; et eum ex pluribus Ignatii epistolis quedam allegassem, argumento esse potest quod nullam nominationm designauit, ex qua verba quæ audiri voluit crueret.

P. 465. Ut superioris schismaticus Imperator persuadere voluit [P. 553] a tempore magnæ synodi, hoc est oecumenicæ octavæ (aut potius pseudosynodi suppositæ a notissimo impostore Photio, quam Photiani pro oecumenica octava ostentant et venerantur) defecisse in Occidente veram successionem legitimorum præsulum, quod notis ad p. 556 refutavimus, ita nunc pari vanitate ait sedem Romanam,

ex quo deprehensa damnataque labes Honorii fuit, orthodoxam esse desiisse; quo nihil, non dicam iniquius et caluniosius, sed et obliusius stultiusque dici potuit. Ut enim omittam collisionem horum duorum assertorum, quorum alterum hic ponit, desiisse in Honorio pontifices Romanos esse orthodoxos, alterum, p. 536, superius astrinxerat, post octavam denunt synodum, hoc est ducentis annis ab Honorio, desiisse in Occidente veram successionem legitimarum praesulum. Ex qua sequitur Romanos pontifices totis annis ducentis et fuisse legitimos pontifices et recte ut tales a Graecis ipsis agitos, cum tamen orthodoxi non essent: illud modo alio, satis esse manifestum Honorii, si quis fuit, lapsum in mera facti haesisse imprudentia, ad fidem ac dogma minime pertinuisse. Sergius, patriarcha Constantinopolitanus, nondum agnitus prohaeretico, scripsit ad Honорium Romanum pontificem anno Christi 632, agitari magno tumultu controversias, duæne an una sola in Christo agnoscendæ essent voluntates et operationes; quibus rixis compescendis opportunum interim sibi videri suggerebat imponi a pontifice ex aequo utrisque super tali alteratione silentium. Fecit quo i rogabatur Honorius; et quia tale consilium eventu noxiu[m] catholice, commodum haereticis deprehensum est, multorum postea querelis et criminationibus nomen fuit illius et memoria nota, quasi temere credendo subdolo haeresiarchæ, qui nondum larvam deposuisse, heresi Monotheitarum somentum impendisset. In quo loco quis non videt ne primam quidem speciem defectionis ab orthodoxa fide apparuisse 769 ullam, aut vel fingi posuisse? an enim silentio ad tempus quibusdam inter se contendentibus indicendo damnavit aliquid recte assertum, aut pravedictum aliud sancivit? Nihil minus. Sileri quippe de re etiam vera sine ullo veritatis præjudicio potest; et interdum propter commune bonum expedit. Plura de celeberrima controversia a viris doctissimis hodieque eruditissime tractata dici a me non postulat hic locus.

P. 469. Τῶν ἀνεπιλήπτων. Hic errore librarii descriptoris negatio exciderat, quæ sententia clare flagitante restituenda fuit, οὐκ ante ἀνεπιλήπτων reposito. Nonat enim ἀνεπιληπτος, ut patet ei Hesychius distincte admonet, ἀμερπος, ἀκατάγνωστος, irreprehensibilis nec reprobari dignus. Cujus contrarium de sacerdotio Ecclesiarum præsentis Arseniani, ut et hoc loco et alibi Pachymeres docet, affirmabant, asserentes videlicet dubiam saltem, si non manifeste invalidam, ordinationem eorum esse qui a patriarcha tunc Constantinopolitanam Ecclesiam regente sacris initiantur. Scripsit ergo sine dubio Pachymeres, prout restituimus ex justa conjectura, ἐν μέρει τίθεται τῶν οὐκ ἀνεπιλήπτων.

P. 472. Πυριθὼν ταῦτα ἔλων τε ὑμᾶς. Sunt in hac oratione perobscura et ἀτύνδετα inconnexa quædam, nisi, quod interdum factum est a me, paraphrasi ex antecedentibus et consequentibus necessaria.

A saria divinante supplicantur. In istis perintricatis locus hic fuit, in cod. Allat. sic scriptus: Περιθῶν ταῦτα ἔλων τε ὑμᾶς. Cod. Barb. habet Ελωνα. Neutra lectio cum sequentibus cohaeret. Reposui ἔλων τε ὑμᾶς, sententia jam tolerabili.

P. 477. Αἰλὺν ἀπέτον αὐ. Sic necessario reposui, cum in codd. corrupte legeretur ἄλλα χριτοῦ αὐ. Praeterquam enim insulsa esset illa nominis χριτοῦ quasi continuata repetitio, manifeste loci sententia exigit, ut sequentia declarant, significare Arsenianos opus esse ad decisionem controversiae sue iudice supremo, qualem vocant χριτὴν, iudicem iudicio subeuudo [P. 534] non obnoxium, ex cuius sententia provocari nequeat, utpote supra quem alius non sit in terris iudex; et talem istos adulatores schismaticos agnoscere laicum imperatorem, in causis etiam ecclesiasticis et spiritualibus, non pudeat. Sed similes habent labra lactucas.

P. 482. Πλάτων ἐπ Νόμοις. Locus hic indigitatus a Pachymere exstat apud Platonem, l. i De legibus, p. 630 ed. Steph., ubi sic legitur: Διαβάντες δὲ καὶ μαχήμενοι ἐθέλοντας ἀποθνήσκετε ἐν τῷ πολέμῳ (φράσις Τυρταῖος) τῶν μισθοφόρων εἰσὶ πάμπολλοι· ὃν οἱ πλεῖστοι γίνονται θρασεῖς καὶ ὅδεις καὶ ὅρισται καὶ ἀφρούστατοι σχεδὸν ἀπάντων, ἵκτος, δῆ τινων μάλις ὅλγων. Quod addit mox noster ex Platone de cive inter seditiones fido, hoc est, pro republie fortiter stante et eam sua virtute ac sapientia juvante, videre est in verbis quæ ἀμέσως præcedunt modo descripta, 770 ubi Athenieus interlocutor cum a Clinia Cretensi expressisset videri Tyrtæi versibus commendari potissimum illos, qui bello externo contra hostes gentis alterius, non autem bello civili contra eives suos, bellicam fortitudinem probarent, sic resumit: Ἡμεῖς δέ γε ἀγαθῶν δυνατῶν τούτων ἔτι φαμὲν ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς τοῦ πολέμου γίγνομένους ἀριστους διαφανῶς. Ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θεογνίνην, παλίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, δις φησι.

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀρτύρου ἀνεγερόντος.

[σύμβολον]

"Ἄξιος ἐπι χαλεπῆ, Κέρρε, δικοστασίῃ.
Τούτον δὴ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἔκεινον πάμπολυ γίγνεσθαι, σχεδὸν δυον ἀμείνονα δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταῦτα ἐλθοῦσας (ἴσ. ἐλθοῦσας) μετ' ἀνδρίσας πιστὸς μὲν γάρ καὶ ὄγης; ἐν στάσειν οὐκ διν ποτε γένοιτο ἀντι ξυμπάστης ἀρετῆς· διαβάντες δὲ καὶ εἰς μαχήμενοι, ετε., superius descripta, quia illuc continue sequuntur. In quorum Latina interpretatione verborum (ut hoc obiter admoneam) nescio quare Serranus mentionem patriæ Theognidis in Graeco diserte posuit omiserit. Car item non expresserit ἀντίθεσιν a Platone affectatam poetæ ad poetam, dum Tyrtaeus prius landato Theognin poetam et ipsum sic opponit, Ηοιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν Θεογνίνην πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, poetam autem et nos testem habemus Theognin cirem in Sicilia Megarensium. Sed ut ad Pachymerem reveriar, in hoc

ejus contextu duo necessario emendavimus. Prius A Pachymeres zolos Alanos sine jussu, consensu aut conscientia Michaelis Angusti auctores fuisse necis Rontzerii. Phrantzes tamen protovestiarus, l. i. c. 8, diserte affirmat Michaelem satellitibus suis et stipulatoribus mandasse ut Rogerium (sic recte Rontzerium appellat) obtruncarent. Gregoras, l. vii. p. 102, ait eadem illam factam a milibus Michaelis, quod ei iratum illum nossent, gratiam ipsi fore arbitratis. Idem tamen paulo post non juniorum solum sed et seniorem Augustos istius facinoris suspicione aspergit, dum scribit Rontzerium interficium a Romanis, quod ipsos ejus accersiti periret. Satis enim patet non a privatis hunc Romanis, sed ab imperantibus accersitum.

P. 529. *Catalanum quendam*. Nomen hujus Catenai prodit Outremannus, lib. De Eze. Græc., c. 5, p. 466, Fernandez Aunes. Ubi et ejus sacerdotum, quem Παῦλος παχὺν Pachymeres appellat (nos Raulen Crassum vertimus), ipse nominat Radulfum Pachymerum.

P. 532. Hac seditione Outremannus occisos memorat Rodericum Perez de S. Cruce, Arualdum de Moncortes, et Ferrerium de Torellas, a Berengario legatos ad Andronicum missos.

771 P. 534. *Circiter sexaginta*. Superius dixerat centum quinquaginta Catelanos comitatos fuisse Rontzerium ad Michaelem cunctem, tum eodem illo interficito captos. Nimurum multi prout tumultu fugerint, multi longi carceris incommodis absunti perierint, ut non tantum sexaginta superessent. Gregoras et Phrantzes comites hosce Rontzerii liberaliter multiplicant, numero ad ducentios rotundando.

P. 538. Quæ hic referuntur de Smiltzæna, hoc est uxore Smiltzæ, quæ nepitis erat imperatoris Andromici ex fratre Constantino sebastocratore, respiquant prius narrata a nostro historico c. 18, l. v, cum quibus, ut intelligantur, comparanda sunt.

P. 550. Hoc ex occasione Pachymeres attingit ultra metas ejus historie excurrens. Nam sub finem vitæ imperatoris Michaelis Junioris, quem libro harum Observ. iii, c. 4, n. 4, demonstrabimus mortuum fuisse Octobri mensi anni Chr. 1520, tredicim ferme annis post id tempus in quo Historia Pachymeriana desinit, hic Osphentistilabu rex Bulgariae Theodoram alteram filiarum ejusdem Augusti Michaelis Junioris duxit uxorem, prout diserte testatur Gregoras ipso principio, l. viii, p. 129, quam et longe prius petuisse noster memorat infra, c. 27, l. vii. Porro (ut et hoc obliter attexam) quod hunc interdum nomini Pachymeres O litteram præmittit, hoc loco et quibusdam aliis Osphentistilabum vocans, quem alibi Sphentistilabum nominat, faret, ni fallor conjectura Wolfi, notis ad Gregoram p. 271 suspicantis a Græcis Sphentistilabum scribi nomen a Pannonibus hodie ac Sarmatis Venceslauum efferti solitum.

[P. 555] P. 484. Existimo Berengarii nomen a Pachymero in Mpyrigerium deformatum. Nam Occidentalium vocabulis a B præseriū inchoatis Græci temporum illorum Mpyrigerium præponebant. Sic videmus et supra a nostro p. 242, et apud Cantacuzenum **771** Mpaialum positum pro Bajulo, ut similia præterea in sexenta. Cerium est Catelanis valde usitatum fuisse Berengarii nomen. In collectione historicorum qui res Aragonie scripserunt, saltem quindecim Catelanos viros illustres qui Berengarii vocarentur memoratos reperio; quorum aliquem hunc ipsum fuisse, de quo hic agitur, crediderim, licet quis sit ex omnibus designare certo non possim. Vidi post haec jam scripta librum Petri d'Outremanni nostri de Excidio Græcorum, in quo lego, c. 5, p. 463, verum et patrium nomen hujus Mpyrigeri Teutza fuisse Berengarius Entensa vel de Intentiis; eumque fuisse genere Catalanum. Hanc Phrantzes, l. i. c. 8, vocat Piceriotetzam, conflatis in unum et monstrose corruptis vocabulis duobus, Mpyrigerius Tentza. Gregoras, l. vii, p. 103, propius ad Pachymerem hunc Catelanum Piringerium Tentzam nominat.

P. 517. *Tοὶς τῶν κιρήνων παρασήμοις*. Ita B redox; V autem τοὶς ἐκ τῶν κιτρίνων παρασήμοις. Tὰ κιρήνων coloris, ut notum est, vestimenta sunt, mediis inter album et rufum, melini a melle quibusdam dicti. Idem autem videntur exprimere τὰ κιτρίνα V codicis: vox quippe ea est a κιτρῷ malo citrio ducta, cuius corticis naturalis color a gilio aut melino non abhorret. Dubito tamen de scriptura an non congruentius ad analogiam scribi τὰ κιτρίνα debeat.

P. 519. De fabis cornu tactis memoratis hoc loco vide Glossarium v. Κερασβόλος κύαμοι.

P. 526. Persuadere hac tota narratione studet

P. 557. *Toῦ εἰδέραι φύσει ἀρέται πάρτες*.

Quinque priora hujus commatis verba notissimum A Quod idem affirmat Foglieta in *Elogis*, et in *Tristano Calco*, l. xix, c. 421, qui et ait ob potentiam Opicij omnes Italæ civitates in ea oculos fixisse.

Ibid. Data in matrimonium filia. Hæc filia Opicij Spinolæ Theodoro Palæologo Monferrati matroni nupta Argentina vocabatur.

Ibid. Agit de Theodoro. Vocem Græcam δῆται non debui vertere *sine liberis* sed *sine prole mascula*: quoniam historici Iali affirmant natam ex Argentinæ Spinolæ cum Theodoro Palæologo coniugio illam Jolantem dictam, [P. 558] quæ postea nupsit Aymoni comiti Sabaudiae. Videtur hic fuisse filius Amadei IV, cui postea morienti in comitatu successit, quando quasi ut ostenderet quam non eum pœniteret affinitatis cum domo Palæologa contracte, libertissime consensit in propositam ipsi conditionem 774 sororis sua Joanne (quam Græci Annam vocaverunt) Andronico Juniori, Michaelis sæpius hoc opere memorati filio, in imperii consortium ascio, colloquendæ, prout fuse narrat Cantacuzenus, l. 1, c. 40.

P. 611. Filius Chalau Apagas, non frater erat, ut agnoscebat ipse Pachymeres, vol. I, p. 175, et in hac secunda parte, p. 262, idemque attestantur summo consensu historici Arabes. Vide librum in barum Observationum, c. 7, n. 12. Ignoscendum igitur hoc loco est μνημονικὸν σφάλμα Pachymeri.

P. 620. *Μαρίας τὴν δέσποινα τῷ Μουγιλλῶν θρυλλούμενην.* Similiter inseritus p. 637: Αὐταδήληφη τοῦ βασιλέως Μαρία, καὶ τῶν Μουγιλλῶν οὕτω πως δέσποινα δύομαζομένη. Carpantani successori Cazanis et novo Kani Tocharorum dederat in sponsam Audronius Augustus, sororem propriam Mariam, [P. 559] et illo acceptante eamdem cum regio comitatu Nicæam miserat. Hoc ait historicus vulgo fuisse nominatam dominam Moguliorum. Sic enim Mogulenses principes primarium ei præ ceteris nobilem uxorem solebant a ceteris distinguere addito ei *dominae* titulo. Id diserte testatur Abulpharagius, p. 429 sui *Chronici Arabici*, agens de Gingizchano primo Imperatore Mogulensem, cuius uxorem primariam et nobilissimam, arabice *Al Chatun*, hoc est *dominam* vocatam, proprio nomine nuncupatam fuisse ait *Ostuni Begi*. Similiter in aliis quorum ordine meminimus imperatoribus ejus gentis plerumque memorat præcipuum cuiusque conjugem, semper illi unius tribuens titulum *Chatun* sive *præposito articulo Al Chatun*; quem titulum Eduardus Pocockius, Latinus ejus *Chronici* interpres, solet exprimere vocabulo *dominæ*. Maria igitur Palæologa, uti iam nunc primaria uxor Carpantani Kanis Moguliorum, a suis Græcis titulum *Chatun* ei a Mogulensis tributum sua lingua redditibus δέσποινα *domina* Moguliorum vocitabatur, prout his duobus locis Pachymeres affirmat.

P. 629. Bizayam fuisse in mediterraneis Thracie dudum docuerunt Ptolomeus et Stephanus. Illuc autem eamdem, non κώμη, essentisse, civitatem, non

Caterum (de quo semel admonendus hic lector est) codex optimus Barberinus hic deserere nos incipit, crebris in reliquo 773 libri hujus lacunis hians, et ubi continua utcumque scriptio, interdum irreparabiliter corruptus. Unde assuti illi ad calcem supplementis ex aliis exemplaribus, diligentes attentione magna que probabiliora videbantur, usi sape sumus; ex codice quin etiam illo Vatizano, etsi evagari ab auctoris verbis libere solito, ubi mellus non occurrit, excerpentes, unde sententiam tolerabilem efficeremus.

P. 585. *Saltus et juga prærupta montis Gani validis suorum insessa præsidis nostris invia fecerunt.* Postquam haec erant edita, dubitavi an non Græca his respondentia, καὶ τὰς μὲν δυσχωρας τοῦ Γάνου καὶ λαβὴ διεψυλάττοντο, potius significant juga prærupta Gani adhuc a Romanis fuisse custodita. Quare barbari tunc tantum potuerint incursum, quæ circa Ganum sunt. Cui opinioni faveat quod infra, c. 21, tanquam eventum his posterius refertur, artas fauces Gani montis ab Amogabaris fuisse penetratas et arcem in Jugo positam captam. Juxta istam sententiam resungi debet mea interpretatio in hunc modum: *Duces illius gentis, cum saltus et juga prærupta Gani montis valide adhuc custodita tentare non auderent, varias ex abundante turba confitatas manus quoquaversum emittentes, etc.* Hoc indicare volui, etsi adhuc sentiam non carere penitus verisimilitudine quam expressi in editis sententiis. Potuerunt enim Amogabari, ne a tergo irrumptibus præsidariis arcis Gani cæderentur, custodes ipsi angustarum fauciū e suis opponere.

P. 598. Ex monumentis Genuenium habeo votatum hunc Opicium Spinolam, potentissimum ducem Gibellinorum, generum principis Antiochij filii Friderici II imperatoris, ut affirmat Constantius, c. 258, in historiis Siciliæ. Porro Zurita tom. II, c. 12, et Corius, c. 165, aiunt Palæologos exquisivisse affinitatem cum mozo memorato Opicio Spinola, ut per illum Gibellinos sibi adjungerent.

etiam, demonstrat scriptor anony mus aequalis temporum Basili Macedonis, qui annis fere quingentis prius Andronico hoc nostro Orientale tenuit imperium, in Vita nondum edita quam Graece scripsit Sanctæ Mariæ cognomento Junioris. Servatur hæc in bibliotheca Vatic. cod. 800, fol. 250. Ibi autem postquam dixisset auctor Mariam cum viro suo ex vico quodam, at Καράπας vocato, ubi mariti ejus Nicēphori paterna erat domus, migrasse Bizyam, addit: Ἐνταῦθα ἡ μακαρία τὸν μὲν τόπον ἔμειψεν ἀπὸ κώμης εἰς πόλιν. *Hic beata locum quidem mutari e vico in urbem. Quam et non multo post πολυάνθρωπον vocat, celebrem et populosam.* Quo facit **775** quod Pachymeres mox dicit, multa millia bellatorum ex ejus civibus subito conflata.

Ibid. Magnus illic tzauzus, etc. Veteri plane instituto Augusti Byzantini præsidio equestri Bizyam tenebant, et ejus præfecturam viris præstantibus committebant. Nam jam ab anno Christi circiter 880 modo laudatus scriptor Vitæ S. Marie Junioris doceat viro ejus S. mulieris Nicēphoro, quod bello Bulgarico fortibus se factis commendasset, in præmolum datam esse turmæ præfecturam habentis stationem Bizyam. Verba ejus hæc sunt: Τότε τούντος δὲ Μαρίας ἀνὴρ Νικηφόρος ἀριστεὺς τοὺς Βουλγάρος μεχδέμενος, καὶ φῆφω τῶν χριστοῦντων εἰς τὴν τῆς Βιζύης τούρμαν ἐκπέμπεται.

P. 638. *O τοῦ Μαρονῆλ. Hunc innominatum etiam Cataneorum Genuensium Phœciam obtinendum fuisse, pro certo est habendum ex iis quæ*

A vol. 1, ad p. 420 observavimus p. 676, utique eum hic eum nos: er Manuelis Zacharie, qui primus Phœcam beneficio Michaelis primi Palæologi imperatoris accepit, ἀνεψιόν, hoc est ex fratre vel sorore nepotem vocet. Etsi enim vox ἀνεψιός aliquando patruelē significat, tamen hic e fratre aut sorore genitum designare debet intelligi ex eo quod ad ὄντος refertur, qua una Graeci voce geminam indiscriminatim Latinam exprimunt patrī et avuncū. Quare in interpretatione utramvis disjunctum necessitudinem expressi. Fuerunt sane Catanei ac Zacharie diverse Genuensium familie, [P. 560] tamen, ut a peritis rerum illarum accipio, cœbris affinitatibus et connubii ita inter se confusæ, ut potuerit unus et idem nomine illo dupliciti, hinc a patre inde a matre ducto, promiscue nominari, præsertim ab exteris scriptoribus parum in his ad exactum rem callere plerumque curantibus.

P. 640. *Eus se compositurum controversias Thenerichus ratus.* Cirea hanc rem gestam hec apud d'Ontramannum reperio, lib. De exc. Græc., c. 5, p. 467: A Frederico rege Sicilia, cuius auxiliis pugnare cœperant, missus Ferdinandus Balearicus regis minor filius in pace Catanaeos ponere nequit. Ita ille; quem ergo hic Gidam aut Matercam Pharentem Theuerichi filium vocat Pachymeres, credibilis est fuisse Ferdinandum Balearicum. Quin et fortasse vocabula illa Materca Pharens et Balearico Fernande sive Ferdinando deformati fuerint.

PETRI POSSINI S. J.

OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

LIBER TERTIUS

QUE AD TEMPORA ET AD CHRONOLOGIAM PERTINENT TRACTANS.

776 CAPUT I.

De numero annorum, quos hæc rerum Andronici historia complectitur. Hujus finis quantum absit ab initio historiæ Cantacuzeni.

[P. 561] I. Ante omnia opere pretium duco sigere utrumque metas huic historiæ, et ex quo limine procedens in quem excurrat limitem, definire me tiendo. Scribit noster, p. 12. Andronicum Palæologum capessentem solum extincto iam patre habendas imperii, annos natum fuisse quatuor supra viginti, ac c. 36 et ultimo libri vn, hujus operis postremi, affirmat desinere hanc historiam in anno undequinquagesimo ætatis Andronici ejusdem. Unde inferitur, res gestas annis sex et viginti hujus secundi Pachymerianæ Historiæ voluminis argumen-

C tum facere. Annos quippe sumimus expletos ad expeditiore calculum; id quod citra magni detrimenti periculum posse nos facere, ex iis quæ numero mox tertio de nato circa Juliani anni principium Andronico dicimus apparebit.

II. Restat explorandum quoti numerentur in æra vulgaris Christiana duo hi anni, qui spatium temporis, in quo explicando hæc Historia versatur, utrumque terminant. Eorum prior quidem, unde principium ducitur, cum statim a Michaelis Palæologi Augusti morte inchoetur, et hæc, ut demonstratum est vol. I, p. 747, die 2 Decembris anno Christi 1282 contigerit, sicut sine dubio annus idem ærae vulgaris 1282, sed postrema duntaxat sui parte, diebus videlicet viginti. Huic anno si **777**

25 solidos addamus, fiet annus Christi 1307, in A et sexies millesimam, duodecima mensis Octobris, feria prima hebdomidis. Ut anni ærae Græcorum ad æram nostram vulgarem reducantur, perpetua methodo ex illis tollendi sunt anni solidi 5308. Tali subtractione facta reperiatur annus, quo est mortuus Michael, Christi 1321. Sed in his diligenter observare oportet discrepantias initii annorum. Nam Græci annos suos ærae mandi a Septembri, sicut et indictionem, inchoant, nos vero a Kalendis Januarii. Itaque quando per methodum modo indicatam comperimus annum Græcorum 6829 respondere anno Christi 1321, intelligendum id ex majori duntaxat parte, non autem ut alter alterum perfecte adæquet. Concurrunt enim in octo duntaxat mensibus, quorum primus Januarius sit. Ab hoc enim ineunt Christi anni, quando jam a Kalendis Septembribus superioris annus ærae Græcorum, qui respondere tali Christi anno creditur, inchoaverat. Id nisi quis animadverterit, in hoc ipso quod tractamus exemplo se lapsum sentiet. Ecce enim, ait Cantacuzenus diem duodecimum Octobris, quo est mortuus Michael, illo anno æra mundi 6829 fuisse Dominiūm. Id vero anno Christi 1321 minime convenit. Est enim hic in periodo Julianæ 6034, qui numerus per 28 divisus dat cyclum solis 14 ei Christi anno 1321 proprium. Cyclo porro solis 14, cui littera Dominicalis [P 563 D] competit, duodecimus Octobris dies lunæ fuit. Nimirum Octobri præcedentis Christi anni 1320 Michael obierat. Num is annus cyclo solis 15 ei littera Dominicali gemina F E, quia bissextiles fuit, insignitus a mense Martio litteram E ferie primo inicium habuit. Haec autem littera duodecimum Octobris diem signat. Unde charactere chronologico certa redditur epocha obitus imperatoris Michaelis Junioris in Octobrem anni Christi 1320 exacte incidens. Ex quo lumine cum procedat historia Cantacuzeni, caput ejus a fine Pachymerianæ, desinens, ut est dictum, sub exitum anni Christi 1307, distat spatio annorum tredecim, quod non impedit quo minus populari et minus scrupuloso numerandi more diei possit excipi Pachymerianam a Cantacuzeniana, et hanc illi continuari historiam, sicut Thucydideam Heroditanæ succedens multi dixerunt, licet illa proprie ducat initium ab exordiis belli Peloponnesiaci, quæ competunt anno periodi Julianæ 4283, haec in Plataensi clade Persarum Mardonio duce et fine belli Medici deficiat, anno periodi Julianæ 4235, intervallo medio inter epocham utramque annorum 58.

IV. Atque hic declarandi locus est quod obiter dixi prefatione ad universum hoc opus, quæ in fronte partis prioris proposita et ad hanc nihilominus extenditur. Scripsi autem illuc per hanc nunc prodeuentem Pachymeris historiam expieri velut quemdam hiatum publicæ memorie a Nicæa et Aeropolita ad Cantacuzenum. Id quod non ἀλογερώς accipi aut resarciri ad vivum volui, quasi ἀμέσως et protinus contigue initium Cantacuzenianæ Historiæ fini Pachymerianæ committatur. Inchoat Cantacuzenus narrationem suam a morte imperatoris Michaelis secundi Palæologi, quem nepotem prioris Michaelis Andronici senior Michaelis primi filius, secundi pater, primogenitum suum imperii collegam habuit. Hunc Cantacuzenus primo statim libri primi capite diem suum oblisce Thessalonicæ scribit, Τρίτον πρὸς τεσσαράκοντα χρόνον ἀγούτα τῆς ἡλικίας, ἔτους ἑννάτου πρὸς τοῦ εἰκοσι καὶ δικαῖοστοις καὶ ἐξαποχιλοις, διδεκάτη μῆνος Ὀκτωβρίου, 778 ἡμέρᾳ πρώτῃ τῆς ἑδομάδος. Tertium et quadragesimum annum agentem ætatis, anni noni et vicesimi supra octingentesimum

B C D

779 CAPUT II.

Joannis Vecci ejactio e patriarchatu, exsiliū, carcer, obitus suis annis assignantur; tempus definitur secundi patriarchatus Gregorii Cyprī. Aliisque prioris quoque patriarchatus Athanasiū.

I. Jam demonstravi (vol. I, p. 733) Joannis electionem in patriarchatum Constantinopolitanum contigisse die 25 mensis Maii anno Christi 1275, inaugurationem vero ejusdem factam Dominica

Pentecastes; quæ incidit illo anno in diem secundum Junii. De hujus e throno dejectione narrat noster hoc tomo secundo, p. 19, Veccum animadversa mutatione rerum et propensione novi principis ad restituendum schismo, cui ostendere nequaret, ulti abire patriarchio paratum exspectasse tamen dum a satellitibus ab imperatore missis abduceretur; quos libens secessus est anno ipso et mense quo erat mortuus Michael, concordie cum Latinis auctor et usque ad obitum defensor. Id gestum postridie Natalis Domini tradit ibidem historicus. Decembribus igitur die 26 anno Christi 1282 desit Veccus se pro patriarcha gerere. Quare septem solidis annis et iotidem integris mensibus in ejus dignitatis possessione Veccus perstiterit. Sic igitur intelligenda sunt illa Gregorii Cyprii verba de Vecco ab III. Leone Altatio descripta col. 766 operis de Perp. Cons.: Πλὴ δγδον πίν τῷ κακῷ τόδε σχεδὸν ἡγέτο ἔτος· ἐξ τοσοῦτον δικάσινος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς οὐ καλῆς ἀπειρτιας εἶχεν ἐνισθρουσιν· ut non plane absolverit Veccus in patriarchatu octavum annum, sed is in cursu fuerit et majore ex parte transactus, cum est throno dejectus.

II. Docet, p. 19, Pachymeres Josephum die Decembribus tricesima, eodem anno, iterum in ecclesias patriarchales reportatum. Ostendi vol. I, p. 732, Josephum e patriarchio secessisse die undecima Januarii anno Christi 1274. Annis igitur octo, minus duodecim diebus, extra palatium patriarchale cum privatam egisset vitam, in id est denuo relata. Ibi non totis duobus mensibus patriarcham egit. Nam affirmit [P 564] noster, p. 38, mortuum fuisse illum ineunte Martio anni sine dubio 1285. Dixerat autem capite precedenti eum morbo et senio gravatum paulo ante patriarchatum abdicasse, cuius abdicationis scriptum rite formatum prodierit. Oportuit id facium mense Februario ejusdem anni. Quare brevior bimestri secundos Josephi patriarchatus fuit, quem vitae suis est seculis paucorum dierum intervallo.

III. Ad Veccum redeamus. Is mense Januario anni 1283 variis schismaticorum exagitatus calumnias, et quod c. 10 narratur, citatus ad synodus, brevi post ab imperatore Prusam relegatur. **780** Docet id noster c. 11, tempus non exprimens: sed colligitur ex serie actorum id actum sub initium Februario. Revocatio Vecci e Prusa in urbem c. libri ejusdem primi 54 refertur. Sed ejus tempus divinandum est. Si codex antiquus ex quo Simonius noster Acta pseudosynodi, qua est post colloquium capite hujus libri 1 53, relatum damnatus Veccus, quorum Actorum apographa misit ad Henricum Spondanum et ad Odoricum Raynalduum continuatores Annalium Baronii, ut illorum utsique testatur, prior anno Christi 1283, n. 10, posterior an. seq. n. 48. — si codex, inquam, ille integer fuisset, haberemus ex eo tempus, hoc est diem et mensem, celebratæ istius synodi, quæ

A statim a Vecci revocatione Constantinopolim e Prusa est habita, unde intelligeremus quo mense talis in urbem Vecci reditus contigerit. Sed, ut observat Spondanus, titulus synodi, in quo tempus ejus et locus verisimiliter notata fuerant, magna ex parte oblitterata in eo codice fuere.

IV. Restat ergo via unica indigandi suis exsiliis, quod Veccus apud urbem Prusanum perfulit, ex serie rerum que inter ejus abductionem illicet et postliminio retractionem intervenisse ab historico nostro memorantur. Sunt ex mors Josephi, c. 13, evectio in patriarchatum Georgii sive Gregorii Cyprii, c. 14 et 15, profectio imperatoris in Orientem, c. 21, et conventiones Adramytii per ignem habitæ Sabbato ipso sancto pridie Paschæ, ut p. 62 expresse dicuntur. Fuit hic annus Christi 1283 in periodo Julianus 5996. Numeravit cyclum solis 4, luna autem 11, qui Pascha assignant Aprilis 18. Fuit ergo dies, qua Arsenianorum et Anti-Arsenianorum utrorumque ex aequo schismaticorum, scripta probationis gratia in ignem injecta pariter arserunt, decima septima mensis Aprilis, quem et Sabbathum fuisse oportuit, quoniam 4 cycli solaris annus litteram Dominicam indicem habet G, quæ cernitur in Kalendario notata ad diem sequentem octavam decimam ejusdem Aprilis. Memorantur inde ostentum pluviae sanguineæ mense Maio p. 54, expeditio protovestiarum in Occidnos tractus c. 25, exercitus strages ex Iae et ducis ipsius protovestiarum mors, c. 27, consecrati panis in sacra pyxide deprehensa corruptio Dominicæ Tyrine vocata, c. 28, ubi, p. 70, diserie traditur eam particulam purificatam fuisse illic depositam anno superiori feria quarta hebdomadæ majoris. Annus ille superior sine dubio fuit Christi 1283, quo cum, ut diximus, Pascha incidet in diem 18 Aprilis, feria quarta majoris hebdomadæ fuerit omnino 14 ejusdem mensis. Annus post hunc sequens Christi 1284 cyclum solis numeravit 5 et aureum numerum 12. Haec note Pascha conferunt in diem nonum Aprilis. Unde cum Dominicæ Tyrine, eadem cum ea quam nos Dominicam Quinquagesimæ vocamus, illo anno bissextili in diem convenierit 19 Februarii, quo mense superioris anni relegatum Prusam Veccum **781** vidimus, liquet istud ejus exsilium annuo diurnius fuisse, siquidem post illam consecrati panis corrupti reperti mentionem, quæ ante narrationem revocationis Vecci, ordinem, ut appareat, gestarum rerum sequens, interserit historicus, aliquot facile mensium tempus expleverint, nempe debellatio Scytharum, c. 29, conatus imperatoris ad factiones Ecclesiæ componentas, c. 30, reportatio in urbem reliquiarum patriarchæ Arsenii, c. 31, [P 565] clades Christianorum in Syria seu Initium belli a sultane Babylonis Latinis Antiochiam, Tripolim et Ptolemaidem tenentibus illati, cuius seculi posterius ultimi eventus a nostro per occupationem memorantur, c. 32, denique secundum matrimonium Andronici imperatoris, de quo c. 33. Usque cuncta

circumspectis, haud temere videbimus affirmare evocationem Vecci Prusa Byzantium anno Christi 1284 circa mensem Maium Juniumve contigisse, ipsum vero syudo tunc habita damnatum, ab imperatore frustra diu conato eum ad partes trahere, in custodiam arcis a sancto Gregorio nominatae traditum, quod sub finem c. 35 docet Pachymeres. Ille faciunt ne assentiri possim Henrico Spondano, dum Vecci damnationem, sub quam mancipatus est carcere, anno Christi 1283 tribuit.

V. Perstilit quidem Veccus usque ad mortem in ea arcis San-Gregoriana custodia, sed conditione non semper eadem. Nam initio durissime habitus est in summa inopia, sine ulla provisione necessariorum ad victimum. Ejus incommodi laxamentum aliquod quando et quomodo accepit, indicat obiter loco non suo Pachymeres, ad calcem modo memoriali c. 35, cum alt a proficidente in Orientem Athanasio jam creato patriarcha, et fretum ad Helenopolim traiiciente, missum ex itinere in aecem S. Gregorii magnum logothetam, qui Vecco centum aureos, Meliteniota quinquaginta donaverit, Metochita sociorum Vecci altero jam antea propter morbum in dominum propriam relato. Investigemus, si qua possumus, istius gestae rei tempus. Successit Gregorio Cyprio in Constantinopolitanu[m] patriarchatu[m] Athanasius, nec statim ac nullo interregno medio successit. Primum igitur videndum quandiu Gregorius in sede perstiterit, tum quo inde intervallo suspectus ipsi fuerit Athanasius, postremo profectionis hujus in Orientem tempus. Primum quod attinet, Gregorius in abdicatione throni scripto expressa, que recitatur p. 130, ait se annos sex et quod excurrerit in possessione patriarchatus perdurasse. Creatio hujus et inaugratio, capitibus libri prioris 14 et 15 narrata, contigit, ut illic innuitur, paulo post Josephi mortem, quam superiori capite demonstravimus sub initium Martii anno Christi 1283 evenisse. Initum porro a Gregorio patriarchatum ante medium Aprilis, cogit affirmare, quod historicus p. 48 memorat, feria jam tum secunda majoris hebdomadae fuisse Cyprus in plena possessione patriarchalis **782** potestatis. Fuit enim illo anno, ut capite superiori ostendimus, Pascha die Aprilis 18; unde majoris hebdomadae feria secunda diem Aprilis 12 insederit. Quo anteriorem inaugurationem Gregorii sateri necesse sit: ex qua si sex anni pleni et aliquid præterea excurrentis temporis numerentur, reperiemus ejus abdicationem in annum Christi 1289 post medium Aprilium conferri oportere. Ponamus ergo licet abdicationem Cypri et secessum ejus in monasterium Aristinæ c. 10, l. u narratum, mense Maio aut Junio anni modo memorati a Christo nato 1289 accidisse. Hinc duo tres menses fluxerint in altercationibus et disquisitionibus a nostro historico relatis a capite 11 libri ii ad 15, quo tandem scribitur Athanasium *jam antea electum patriarcham*, die 14 mensis

A Octobris in templo rite fuisse ordinatum. Procedit ergo prior patriarchatus Athanasii a pridie Iduum Octobris anni ærae Christi vulgaris 1289.

VI. Paulo ante memoratam Athanasii patriarchæ transmissionem freti ad Helenopolim et profectionem in Orientem communem illi fuisse cum Andronicu[m] imperatore docet noster hoc libro ii, c. 48, dum imperatorem se contulisse Nymphaeum narrat, et eo itinere partes Bithyniae transgressum ibi obiter egisse circa Veccum et ejus socios, quæ paulo ante (nimurum c. 35, l. i) se memorasse ait. Quibus verbis innuit Athanasii quidem patriarchæ nomine, imperatorem Andronicum comitantis, missum magnum [P. 566] logothetam ad Veccum: ceterum id totum esse actum instinctu et iussu imperatoris. Nec enim erat verisimile patriarcham, austernum hominem ac ferum, sponte initurum cogitationem Vecci et sociorum ejus, quos pessime oderat homo schismati addictissimus, sublevandorum. Unum hic quondam male cohærentis et secum ipsa collisæ narrationis speciem habet, si quidem illo priori loco, p. 103, affirmat historicus magnum logothetam, qui ad Veccum ab Athanasio missus est, nondum fuisse protovestiarium, p. autem 123, diserte scribit Andronicum imperatorem, iis obiter cum Vecco transactis quæ paulo ante diximus, Nymphaeum pervenisse comite secum ducto Muzalone, super antiquum honorem magni logothetae nova protovestiaril dignitate decorato. Sed C hæc facilem conciliationem habent, si dicatur statim, posquam a prescripta sibi profectione ad Veccum Muzalo rediens imperatorio comitatu[m] se iterum adjunxit, ab Augusto in ipso itinere, prius quam Nymphaeum perveniret, fuisse protovestiarium declaratus. Nihil ergo causa est cur istud laxamentum ærumnarum Vecci non ad illud pertinere affirmemus tempus quo Andronicus ex urbe regia Nymphaeum se contulit, prout l. ii, c. 48 memoratur. Explorandum ergo nobis est quando contigerit ista profectio. Narrat capite superiori noster historicus mortem expatriarchæ Cypri et circa ejus sepulture formam prescriptions ab ipso Augusto ad funeris **783** curatores missas, quæ satis indicant non absuisse tunc illum ab urbe; D nam si jam tunc peregrinaretur, non tam citio perferri ad eum nuntii mortis Cypri potuerint, ut exiguo illo spatio, quod ab obitu ad funus interest, per cœbros subinde missos tam distinete eaveret ne modus excederetur sepulcralium privati hominis honorum. Erat ergo Constantinopoli Andronicus, quando mortuus et sepultus est Cyprius; et primus post istu[m] notabilis eventus fuerit discessus Imperatoris ejusdem ex urbe, præterea sequenti mox capite a Pachymere narratus. Cesserat patriarchio Cyprius juxta verisimiliter a nobis paulo superiorius statuta circa mensem Junium anni Chrisi 1290. Post tres aut paulo plus menses, pridie Idus Octobris Athanasius in thronum elevatus est. Novembri, Decembri, Januario insequentibus verisimiliter

acciderit, quod capite libri II, c. 17, refertur. A præcise spatii intercesserit a modo memorata relaxatione acerbitatis in Vecci carcere ad perfectam ejus, quæ felici denum obitu ei obtigit, liberacionem ab ærumnis omnibus. Primum certum est Andronicum imperatorem Nymphaei persilisse spatio plus annuo. Refert enim nosier, p. 154, fuisse eum illuc undetricesimo mensis Junii die quo saeculorum apostolorum (Petri nempe et Pauli) festum celebratur, altero currente anno ex quo imperator castra illic habebat: Διετελας τρεχουσης ἑστρατοπεδουμένη τῷ βασιλεῖ. Cum ergo numero superiori verisimiliter statuerimus Andronicum Augustum pervenisse Nymphaeum circa initium Junii anno Christi 1290, quod illo c. 9 Pachymeres memorat dissidium principum matronarum contractum

B occasione panegyris apostolorum, contigerit 29 die Junii anni Christi 1291, quando jam annum alterum sua apud Nymphaeum commemorationis Andronicus inchoaverat. Reditus ejus inde in urbem notatur p. 165, et assignatur diei duodetreesimi Junii, anni videlicet statim sequentis æræ Christi vulgaris 1293, cum jam reparata fuissent damna incendi, quo biennio ante abdicationem Athanasii, ut diserte traditur p. 178, Forum magnum conflagraverat.

C IX. Abdicationis porro modo memoratae Athanasii tempus salis diserte Pachymeres exprimit, dum p. 177 scribit ipsum exacte quadriennium in patriarchatu explevisse, ita ut initi relictique regiminis Ecclesiæ eamdem serme numerarerit diem sextam decimam Octobris. Alludunt hæc ad prius scripta p. 146, ubi dicitur quartam decimam Octobris diem primam Athanasio patriarchatus initii fuisse. Pertinet hoc, ut dixi num. 5, ad annum Christi 1289, ex quo anni vertentes quatuor in diem 14 Octob. anni 1293 desiere. Biduo post throno cessit Athanasius, gesta patriarchali dignitate annis omnino quatuor et duobus præterea diebus. Incendium ergo magni Fori anno 1291 sub medium Novembrem evenit, cuius ruine spatio mensium fere **785** octo adeo strenue a civibus reparata sunt, ut rediens in urbem imperator extremo Junio anni 1292 gratularetur, quod historicus ait p. 180, solo sibi aurum indicio constare notitiam incendi, nullo jam oculis superselite sui vestigio sensibili. Ab hoc loco quæ narrantur a nostro historico serie continua, res prout evenere declaranto, usque ad c. 29, l. III, quinque fere annorum explet spatium. Unde quod scribitur p. 270, mortuum esse Veccum sub finem Martii, ad annum sine dubio pertinet Christi 1298. Octo igitur annis post laxatam aliquantulum custodiam, persistans nihilominus Joannes Veccus in carcere, quoniam imperatori assentiri ad schisma revocanti constantissime semper renuit, ad snorum, ut sperare licet, præmia laborum a Deo vocatus in cœlum est. At Melitenotes, alter ejus sociorum, non prius quam post decem evolutos inde annos, [P. 568] pari laude commendatus invictæ in fide Romana con-

VII. Hac eadem in Orientales tractus peregrinatione Andronici contigisse præterea oportuit accessum ejus Dacibyzam, ubi sub custodia tenebatur Joannes, Theodori Lascaris filius, quem Michael Andronici pater immanni fraude circumscriptum imperio deject et execavit. Huc profectum Andronicum narrat Pachymeres, l. 1, c. 56, petilisse a Joanne exco veniam injuria ipsi a Michaelo patre suo illata, et multis benevolentia significationibus ac donis eblanditum ab eo fuisse cessionem juris ad imperium sui. Ratio, que cogit dicere tunc id actum, hæc est. Noster illo capite diserte asserit post conventionem ab Andronico Joannem missum fuisse ab Athanasio jam patriarcha protovestiarium ad Veccum; quod idem alibi facium affirmat eo itinere quo Nymphaeum se denique, illuc diu commoratus, imperator contulit. Igitur et hæc eadem via per Dacibyzam Andronico ducta est. Non enim bis patriarcha Athanasius protovestiarium [P. 567] ad Veccum misit. Recete itaque admonet sub finem capitilis historicus hæc se in antecessum hoc loco ex multo posteriori memoria prælibasse. Dicet aliquis: Quare igitur Pachymeres ipso initio istius capitilis, p. 103, sic loquitur: Sed me præterierat quod paulo prius contigit, imperatorem videlicet ex urbe se contulisse Dacibyzam? etc. **784** Respondeo: Non hæc referenda sunt ad colloquium Vecci cum patriarcha Gregorio habitum, toto præcedenti capite 35 descriptum, sed ad obiter attextam ad calcem illius capitilis mentionem laxata multo posterius Vecci custodie, in quam post id colloquium est conjectus. Id ergo tantum illa capitilis 36 prima verba significant, paulo ante quam in sæpius memorata imperatoris Andronici profectione in Orientem, per missum in arcem S. Gregorii protovestiarium, Veccus in paulo tolerabiliorem conditionem transferretur, adiutum Dacibyzæ ab Andronico Joannem Theodori Lascaris Augusti filium.

VIII. Mors inde Vecci narratur p. 270, sed quo anno contigerit disquirendum nobis historicus reliquit. Experiamur ergo eequid, sequendis vestigiis rerum ab illo serie continua, qua gestæ sunt, erratarum, possimus certo comprehendere quantum

stantio, decessit. Tempus sic exprimit Pachymeres, p. 636, Μῆνος Βοηθομιῶνος κατὰ τὴν κατινήν Κυριακήν, *Mense Aprili circa novam Dominicam*. Inter Dominicas Græcorum nullam in horum ecclesiasticis libris reperio quæ proprio nomine κατινή νορα vocetur. Puto sic dictam a Pachymere Dominicam Paschalem, cuius hebdomas διακατηνήσιμος illis dicitur; sic enim aliqui vocem illam scribunt. Fuit ille annus, ut ex serie rerum in synopsis demonstro, Christi 1508, quo Pascha incedit in 14 Aprilis. Circa illum ergo diem obierit Meliteniotes.

CAPUT III.

Definitur tempus erectionis ad imperium Michaelis Palæologi Andronici filii, nec non hujus conjugii cum Maria filia regis Armeniæ.

I. Sribit Pachymeres, l. iii, c. 1, cum videret Andronicus Michaelem filium suum primogenitum jam ultra puberem provectum ætatem, et ea edentem specimen bona indolis morumque proborum quæ dignum eum Augusto fastigio monstrarent, asciscendum ipsum sibi putasse in imperio collegam, ideoque solemnum ejus inaugurationem in templo Sanctæ Sophiæ a patriarcha celebrari curasse; quam describit illo c. 1, l. iii. Fuisse illum patriarcham Joannem Cosinam ex rebus, quæ ante ac post narrantur, manifestum redditur. Unde cum is Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesse cœperit, ut capite sequenti et in synopsis chronologica hujus historiæ demonstrabimus, Kalendis Januarii anni Christi 1295, non videtur dubium quis statim post illuc memorata Michaelis coronatio, ministerio patriarchæ facta die festo magni Constantini, ad illum quem dixi annum pertineat, et ad mensem ejus Maium. Nam ut diserte historicus memorat, et ex 786 usu etiam hodierno Græcorum ac ecclesiasticis eorum libris, quos editos habemus, patet, anniversaria memoria magni Constantini simulque matris ejus S. Helenæ die mensis Maii vicesima prima recolitur in Ecclesia Græca. Unde verisimile est traditione veteri Constantinopoli acceptum tali die fato functum Constantinum: quamvis Socrates, l. 1 Hist. Eccl., c. 26, diserte scribat illum obiisse 22 Maii, Ἐπελέντης, inquiens, τῇ δευτέρᾳ καὶ εἰκάδῃ τοῦ Μαΐου μηνός.

II. Ex his sequi videtur, imperium Michaelis Junioris Palæologi a mense Maio anni Christi 1294 procedere. Sed huic obstat quod Pachymeres, p. 561, duodecimum Michaelis hujus anni cum Andronici patris ipsius tertio supra vicesimum comparat. Cum autem, ut c. harum Observationum primo demonstravimus, solus imperare Andronicus cœperit sub finem anni Christi 1282, unde est consequens ut anno Christi 1294 duodecimum is imperii annum egerit, sic manifestum est, si primus Michaelis cum patris ejus duodecimo concurreret, duodecimum Michaelis ejusdem cum Andronici vicesimo quarto fuisse concursurum.

A Ergo ut duodecimus Michaelis Andronici vicesimus tertius sit, promovenda necessario est in annum præcedentem, Christi 1293, Andronici undecimum, epocha principatus Michaelis; et latendum ante coronationem solemneum, quæ anno Christi 1294 celebrata est, jam illum a patre ascitum fuisse in consortium Augusti potestatis. Nec illud prorsus Pachymeres tacuit: nam in titulo c. 4, l. iii, Michaelen jam tum Augustum Juniorem vocat, cum de ejus matrimonio tractaretur longe ante adductam ex Armenia Mariam, quam deinde duxit. Credibile igitur est Jam a principio anni Christi 1293 Michaelen ab Andronico patre fuisse collegam assumptum.

III. Et sit illud sane verisimile ex ætatis mentione qua obiter indicat historicus invitatum Andronicum ad Imperatoriæ communicationem dignitatis filio abunde jam adulto non ultra differendum. Scribit illic videlicet Pachymeres ipso protinus ingressu l. iii, p. 495, Ἐπεὶ δὲ ἀντίπατρος ἦν ὁ γιος Μιχαὴλ ἡδη τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν ὑπὲρ τὸν ἐργον ἤλαυνεν. Quoniam vero erat imperatori filius jam ultra puberem adultus ætatem Michael. Aviliπατὸς Græcis ἔργοις dicuntur adolescentes annum ætatis supergressi quartum decimum. Atqui sat longo intervallo proiectum ulterius Michaelen hoc tempore oportuit, cum eum aut anno Christi 1273 aut non multo post natum fuisse sit verisimile. Nam Andronicus ejus pater nuptias cum ejus matre celebavit anno Christi 1272, juxta dandum a nobis constituta l. in priorum Observ., c. 8. Ponamus Christi 1274, aut, quo vix recedi ulterius potest, 1275 ortum in lucem Andronicum primogenitum Michaelen. Jam ergo quando Andronicus imperii undecimum Christi anno 1293 numerabat, Michael saltem octavum decimum vitæ annum attigerat. Unde causa non erat cur differret pater jampridem decretam ejus assumptionem in 787 collegam principatus. Apparet igitur iam tum illa anno Christi 1293 evectum a patre in concessum Augusti sohi fuisse Michaelen: licet, forte propter nutantem illo anno patriarchæ Athanasii mox exauctorat dignitatem, differendam Andronicus putaverit imperantis secum ex tunc filii celebrem inaugurationem in illud tempus quo novus patriarcha Joannes Cosmas in pleno ac pacifico aliquot jam mensibus persistisset exercilio patriarchalis potestatis, et ad augustiorem istam cœrementiam reddendam expectatus esset dies Constantini Byzantini imperii fundatoris anniversaria celebritate insignis. Nuptia deinde ejusdem Michaelis Augusti Junioris cum Maria filia regis Armeniæ, l. iii, c. 5 et 6 a nostro historico relatæ, ad diem 16 Januarii anni Christi 1296 pertinent, prout ex serie rerum in Synopsis monstramus.

CAPUT IV.

De Joannis Cosmæ patriarchatu, et restituitione Athanasii.

I. Inter Athanasii Constantinopolitanus patriarcha-

in e-throne et restitutionem in thronum A Joannem Cosmam a Kalendis Januariis anni Christi 1294 praesesse patriarchali potestate Constantiopolitanæ Ecclesiae cœpisse. Quia vero quando, novem annis et octodecim diebus inde vertientibus, Andronicus imperator episcopos, clerus et populum secum ducens Athanasium adiit, nondum manifeste Cosmas abjecerat possessionem patriarchalis honoris, quem nec ipse Athanasius tuncque tunc delatum admisit, et Cosmas postea, ipso faciente imperatore adhuc patriarcha verus, etiam ut talis anathemati subjicit quemcunque qui moliretur Athanasium in throno reponere, quærendus alibi est verus et indubitate finis patriarchatus Cosmæ.

obvium facileque explicatu fore spectat, lectori præsentim primum ad hæc addefungi, ut fere sit, obiter cupido. Huius ut pro mel ratione officiū serviam, ejus generis quam brevissime et claris-
tro exponam.

genti ante omnia considerandum occurrit, Pachymeres scriptum exstat p. 368, Athanasiū patriarcham, quando eum die Januarii in imperatore Andronicus cum episcopis conuenit, transgisse in illo monasterii nos decessum, minus novem mensibus. In o sibi egregie constat historicus; dixerat 77, Athanasium, renuntiato patriarchatu, o Cosmidii [P. 570] fuisse inclusum dieis, cum ante annos quatuor die quartaensis ejusdem patriarchatus possessionem erat ille annus, quo Athanasius in monasterio Cosmidii e patriarchio migravit. Christi, prout in Synopsi subiectimus oculis: m annus, cuius Januarii 49 conventus ab Audronico Athanasius fuit, in eadem ra sine dubio millesimus trecentesimus umerabatur. Quia vero nonus annus primariorum Athanasii apud monasterium evolutus fuerat die 16 Octobris anni præ-Christi millesimi trecentesimi 788 terdecimus a tali epocha fuisse explendus rreverare idem clausus in isto loco de que ad 16 Octobris insequentis diem, a 49 Januarii novem fere solidis abest, appareat quam ad verum exacte definitionis in Cosmidii monasterio secreta habet spatio præciso decem annorum, mi- n mensibus.

c utcunque non inutiliter in rem nostram sunt, non absolvunt tamen propositam pio et sine patriarchatus Joannis Cosmæ em, siquidem is nec inchoavit statim a Athanasii in monasterium Cosmidii, nec into desiit quo Andronicus Athanasium ibi convenit. Sed de initio quidem clare chymeres p. 486, Kalendis Januarii Joannam rite fuisse inauguratum patriarcham. non ex ioto contextu rerum anteac post tarum est, quia istae Kalendæ Januariæ proxime secundæ post discessum e patriarcasii et hujus inclusionem in monasterio Cosmidii, quam 16 die Octobris anni Christi 788 fuisse vidimus. Maneat igitur pro certo

B IV. Is porro non alibi reperiatur quam p. 382, ubi refert Pachymeres Andronicum abscendentem nodum quem solvere nequivat, dum episcopos in synodo sine modo aut spe conventionis de abdicatione Joannis Cosmæ et restituitione Athanasii altercantes videt, assumptis secum iis qui Athanasio favebant, eum juris securum usu ac facto in patriarchatus possessione constituisse, multis episcoporum et ipso Joanne Cosma nequidquam reclamaantibus, et hoc quidem (etsi vi-majori cedens Sozopolim in patriam recessit) verum se adhuc patriarcham arbitrante. Ex tunc tamen ab imperatore ac plerisque Joannes Cosma haberi pro patriarcha desit; et Athanasius functiones ejus postulatis (quo jure quave injuria, Deus scit) exercuit. Habemus autem hanc epocham insigntam charactere chronologico, sed propter affectatam a Pachymero quamdam in verbo ambiguitatem indigente declaratione non perfunctoria.

V. Ait nimis noster historicus, p. 383, diem, quo est ab Andronico imperatore vi et manu throno impositus Athanasius, fuisse vicesimum tertium mensis Atheniensibus Mæmacterionis dicti, cuius primus et vicesimus dies illo anno in Parasseven, 789 hoc est, modo loquendi huic auctori usitato, in feriam hebdomadis sextam inclerit. Mæmacterionem alibi Pachymeres constanter, ut in priori observavimus Glossario, Junium mensem vocat. Hie autem non ut eum baetenus consueta notione illud ipsum subindicat, quod non ἀπλῶς et absolute, sed κατ' Ἀθηναῖον juxta Athenenses istum de quo agit mensem fuisse Mæmacterionem asserit. Sane is esse hoc loco Junius non potest, quoniam, quo hæc gesta esse anno series narrationis fateri cogit, Christi [P. 571] millesimo trecentesimo-quarto, cum cyclus solis numeraretur 25, cui competit pro mensibus Februario sequentibus littera index Dominicæ D, vicesimus primus Junii dies Dominica, non autem feria sexta fuit. Nec medetur huic incommodo, postquam illud animadvertisse visus est, paraphrases Vaticanus, dum solitus semper alias Mæmacterionem Pachymeris Τούτον Junium interpretari, hoc duntaxat loco Τοῦτον Julianum redditum: nam neque Julii mensis dies vicesimus primus eff-

xam lateri litteram B habet in vulgari Kalenda- A a Joanne Cosma coram in os Andronico Augustino-intentatam; quibus absumptum Maium mensem et Junium non temere prudens estimatur ex historici verbis autumaverit, donec mense Julio, nihil ab iis sibi sperantum Andronicus videns ad exemptionem scrupuli quem ejus animo injecerat molestissimum inopinata illa Joannis Cosme comminatio excommunicationis, se vertere statuit, et longo tempore per missos varios e blandiri a Joanne ipso conatus est revocationem anathematis illius; cuius tandem voti compos est factus, in optatam ipsi sententiam [P. 572] edita declaratione remissionis ab eodem imperatore Joanne Cosma; quam scripturam imperator accepit feria illa sexta eademque die vicesima prima mensis Augusti, supra memorata saepius. Unde triduo post, die mensis ejusdem vicesima tercia Athanasium in sedis patriarchalis iteratam possessionem imperator induxit. En ut successio et contextus actorum illius anni eundem nos in locum pedetentim ducit, quem procul quasi signaveramus indicio alte se ostentantis characteris chronologici, hoc est conjunctionis feriae sextae cum die Augusti 21; quae conjunctio cum annum exigit cyclo solis 25 insiguum, qualis nullus isto temporum tractu alius est ab anno qui in era Christiana numeratur quartus supra trecentesimum et millesimum, restat demonstratum anno Christi 1504, die 23 Augusti, desilisse patriarchatum Joannis Cosme, Athanasium autem Constantinopolitanæ Ecclesie presidere iterum cœpisse. Unde consequitur Joannem Cosmam a Kalendis Januariis anni Christi 1294, ad diem 23 Augusti anni Christi 1504, annis novem, septem mensibus et 22 præterea diebus, patriarchatum tenuisse.

VI. Idem astruit ordo gestarum et a Pachymere memoratarum rerum, quæ exacte totum spatum inter diem 19 Januarii et mensis Augusti 21 complent, ut breviter demonstro. Refert historicus, l. v. c. 2, statim a refrigerato primo illo ardore, quo in Athanasii repositionem in sede die 19 Januarii passim omnes abrupti fuerant, non paucos antistitutum adversa ei promotioni studia monstrasse. Qua contentione durante, addit Pachymeres mox p. 376, Andronicum diebus Tyrophagiae, qui proxime quadragenarium jejunium præcedunt, adiisse Joannem Cosmam. Fuit illo anno feria quarta Cinerum dies undecima Februarii; unde illa profectio imperatoris ad Joannem aliquo septem die- D ram undecimam Februarii diem ἡμέρως præcedentium contigisse debuit. Narrat postea historicus perculsum Andronicum excommunicatione a Joanne, postquam illum ipse verum adhuc patriarcham agnoverat, in eos intentata qui Athanasium reponere in sede molirentur, multum remisisse de studio in eam restitutionem suo. Supervenit his morbus et mors Theodoræ Augustæ matris Andronici, rebus humanis 790 subtractæ feria secunda secunda jejuniorum hebdomada, hoc est die Februarii decima sexta, ut p. 577 refertur; significaturque ibidem curas universas imperatoris ad curandam, dum regotavit, et postquam fato funeta est, magnifico ac regio funere honorandam matrem esse conversas. Post Paschales non magno inde intervallo sequentias ferias aliæ urgentes domesticorum affectuum sollicitudines Andronici animum a cogitando de Athanasio averterunt, cura nimirum adornanda profectionis Ireneis suæ conjugis Thessalonicanam cogitantis, et nupliarum Joannis despotæ sui filii cum filia Chamni sui primarii ministri celebrandarum; quæ capite quinto memorantur, et facile dies a Pascha quindecim expleverint. Incidit autem illo anno Pascha in diem 29 Martii. Adulto igitur jam Aprile resumptum Ecclesie negotium est; et longæ ille c. 6 indicatæ institui ab episcopis deliberationes coptæ circa excommunicationem

VII. Restat hic definiendus annus eventi notabilis a nostro historico relati l. m. c. 24, quod sine dubio ad patriarchatum Joannis Cosme hic a nobis chronologica ratione definitum pertinet. Refert loco laudato Pachymeres pueros quosdam, dum mense Septembri nidos columbarum in catechomeneis scrutarentur, testas 791 reperisse intra quas Athanasius' patriarchio excessurus scripta quedam incluserat, prout idem narraveral, c. 22 et 23, l. ii. Hissic prolatis chartis turbatum vehementer Andronicum fuisse propter memoratum illuc anathema ab Athanasio intortum in adversantes sibi. Itaque allegasse certos homines ad Athanasium privatum in monasterio degentem, qui et eo rescirent an et quo animo ista scripsisset. Illi eum tradidisse scriptum, quo imperatorem omnem exsolvit scrupulo. Scriptum autem istud fuisse consignatum nota temporis ait, mensis Aprilis et inductionis 11 (p. 256). Igitur id contigerit anno Christi 1298, quo certissimum est indictionem 11 fuisse numeratam Græcis a Septembri anni præcedentis, Latinis a Kalendis Januariis. Illud hie occurrit incommode, quod litteræ istæ Athanasii declaratrices mentis ejus mense dum

Aprilis post inventionem chartarum absconditarum octavo consignentur, cum tota narratio historici demonstret multo brevius spatium intercessisse inter scrupolum insertum et evulsum animo imperatoris. Omnino credo mendum hic esse in duobus aliquin optimis codicibus Pachymeris B et A discrete habentibus μηνὸν Ἀπριλλίῳ, et apud unum Vaticanum veram hujus loci extare lectionem. In eo enim legitur μηνὸν Σεπτεμβρίῳ ἑδεκτῷ τῷ, hoc est, mense Septembri inductionis 11. Scipiembris igitur initio anni Christi 1297, quo iani Graeci inductionem 11 numerare suo more oculabant, repertae chartae istae fuerint, post paucos vero dies eodem mense litterae Athanasii quas dimisus conscriptae. Fuit autem is annus Cosmæ patriarchatus quartus.

CAPUT V.

De lunæ affectione totali Constantinopoli visa die 14 Januarii anno Christi 1502, quam describit Pachymeres l. iv. c. 15.

1. Fuit Joannis Cosmæ patriarchatus alia quoque conspicuus coelesti nota, eo hic a nobis pertinacanda diligentius, quod ejus consideratio speretur redundatura in non vulgare stabilimentum chronologicarum hujuscetotius historie rationum. [P. 573] Loco modo indicato, nimirum p. 306, sribit noster historicus eodem anno cuius post æquinoctium australiale cometa præcedente capite descriptus apparuerat, Januario currente, cum primus luna a novilunio progressus simul cum illo mense incepisset, eum planetam plenilunio in deliquium incidisse, prout imperatori prædixerant astronomi carum periti rationum, nempe ita ut obscurari coepit fore tertia noctis hora, a parte disci lunaris Orientali, paulatimque per horæ spatium caligine subintrante, prorsus intra umbram luna tota absorpta, nigra perstiterit horæ triente. Post quod resumens lenio progressu, a limbo cœli parti Orientali obverso, perditum lumen, tota sensim hora tenebris emerens, pura 792 denique plenum os, ut antea, lucens ostendit. His fere verbis auctor istud phænomenum exprimit, quotus is annus ab orbe condito, qui solet interdum uti aera, numeratus fuerit tacens. Consului ego super hoc domesticum oraculum doctissimi, humanissimi mihi amicissimi patris Joannis Baptiste Riccioli societatis nostræ, datis ad illum hinc Roma litteris circa initium Aprilis anno Christi 1667. Ad eas minima ejus epistolam hic describere operæ pretium duxi.

Epistola Joannis Baptiste Riccioli soc. Jesu ad Petrum Possinum ejusdem societatis.

Reverende in Christo Pater.

Pax Christi.

Cum Pachymeres, l. iv. c. 15, narret visam Constantinopoli eclipsim lunæ totalem mense Januari, hora noctis 3, ita ut luna post horam fere tota intra umbram telluris immersa fuerit et emer-

A gere visa sit ab umbra post horæ trientem tandemque post horæ intervallum tota emerserit, neque vero diem neque annum exprimat, sed solum id accidisse tempore Andronici Palæologi referat, jubes me, pater doctissime et amantissime, inquire ex mea Astronomia Reformata quo Christianæ epochæ anno talis eclipsis contigerit; supponisque ex contextu rerum gestarum annum hujusmodi consistere inter 1298 et 1310 dictæ epochæ. Ut volis tuis obsecundarem, examinavi plenilunia Januarii omnium prædictorum annorum; et respondeo distincte per tres conclusiones: supponoque pro certo, ex mea ium Geographia tum Astronomia Reformata, Constantinopoli altitudinem poli esse graduum 42, 56, ejusque meridianum orientaliorum esse Bononiensi (cui affixa sunt meæ tabulae) hora 4, min. 20, 26.

1^a Conclusio.

Inter annos Christi 1298 et 1310 nullus fuit, in cuius Januario fuerit plenilunium eclipticum, nisi anni 1301, 1502 et 1303.

Ratio est quia, ut lunæ eclipsis sit naturaliter possibilis, lunæ distantia a propiore nodorum non debet excedere gradus 17, 20, ut docui libro V *Almagesti Novi*. At in pleniluniis Januarii omnium annorum ab anno 1298 ad 1310, deceptis annis 1301, 1302, 1303, luna distit a propiore nodo plus quam gradus 17, 20, ut ex prima tabella infra scripta liquet. Ergo, etc. Et ad id discernendam sufficit C adhibere plenilunia media.

793 [P. 574] TABELLA.

Annis vulg. epoch. Menses.	Plenilu- num me- dium Con- stantino- poli post plenilu- nii.	Lunæ locus tempore Boreilo- cus ve- rus.	Di- stantia lunar a nodo pro- piore.
Anni Menses	Dies. H. ***	S.G.M. S.G.M.	Gr. M.
1298 Janua- rius.	28 8 48 51	4 15 16 0 20 39	63 4
1299 Janua- rius.	17 17 37 29	4 9 35 11 22 15	42 58
1300	7 2 26 7	3 28 42 11 15 27	44 45
1301 Janua- rius.	24 23 58 48	4 16 6 10 25 8	8 2
1302 Janua- rius.	14 8 47 26	4 1 26 10 4 22	2 36
1303	5 17 56 4	3 16 53 9 5 56	11 17
1304 Janna- rius.	22 13 8 46	4 4 23 8 25 16	59 7
1305 Janna- rius.	11 0 57 21	3 25 7 8 6 30	48 57
1306	0 5 46 2	3 17 52 7 17 44	59 48
1307	18 6 18 35	3 28 0 6 27 28	89 28
1308 Janua- rius.	8 15 7 23	4 0 9 6 8 59	68 50
1309	26 12 40 3	5 18 50 5 18 19	59 28
1310	15 21 28 41	4 3 51 4 29 55	26 1

1^b Conclusio.

Ex tribus pleniluniis eclipticis mensis Januarii annorum Christi 1301, 1302 et 1303 solum plenilunium anni 1302 responde conditionibus a Pachymero relatis. Plenilunia enim annorum 1301 et 1303 Januario facta neque totalem eclipsim cum mora notabili in umbra terræ haberunt; neque aut initium in illis aut medium eclipsis fuit circa tertiam noctis horam, sed longe pluribus horis post. At eclipsi anni 1302 Januarii die 14 fuit totalis, cum insigni mora lunæ in tenebris; et ejus

initium fuit prorsus hora tercia noctis Constanti-
nopolis, ut patebit ex calculo infra scripto; et
quoad hoc respondet exacte relationi Pachymeris.

ota duratio eclipsis
Bononiæ 16 Aprilis 1667.

R. V. Servus in Christo
Joannes Baptista Ricciolus.

III. Conclusion

Recuperatio luminis post horæ trientem asserta a Pachymere non sult vera recuperatio luminis radiorum solis directe lunam illuminantium, cum luna morata sit revera in umbra terræ hora 1, 43, 24, sed ob radios solis refractos rubicunda cœpit apparere, licet intra umbram esset, ut plerumque evenit in eclipsibus totalibus, juxta ea quæ demonstravi in libro *Almugestii Novi*, c. 5.

[P. 576] Hactenus epistola R. P. Riccioli, cui ad notitiam perfectam deliquii lunaris a Pachymere memorati nihil addi potest nisi forte typus eclipseos ejusdem, quem a summo amico talium peritissimo meo rogatu delineatum, hic, cum bona R. P. Riccioli venia, ne quid lector e scitis tali occasione praestari desideret, apponam.

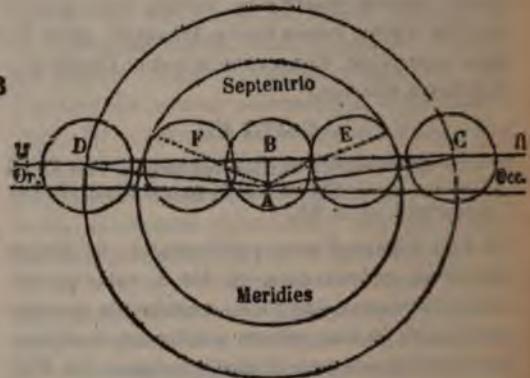
[P. 575] 794 CALCULUS

*Eclipsis lunæ totalis cum mora, visæ Constantino-
poli anno Christi MCCCII, Januarii die 14, nocte 8
sequenti.*

Altitudo poli Constantinopoli. Meridianus Constantinopolis
orientalior Bononiensi hor. Grad. 42 56.
1 20 26.

Tempus æquale plenilunit post merid. hor. 10 37 58
Tempus apparet plenilunii post merid. hor. 10 25 20

	Signa	Grad.	min.	i.	min.	%
Solisverus locus in Aquario post signa	10	2	55	18		
apoget solaris loco	3	2	29	58		
anomalia solis aquata	6	29	55	58		
Iunior locus verus in Leone seu post signa	4	3	55	18		
anomalia Iunior coequata	8	29	14	44		
nodi Ω borealis lunæ locus medius	10	4	21	31		
et nodi australis Υ	4	4	21	31		
distantia lunæ a nodo australi	0	1	18	15		
verus igitur locus nodi Υ	4	4	15	46		
australis	4	4	58	50		
Iunior latitudo maxima argumentum latitudinis verae lunaris	0	4	28	17	52	
latitudo ergo vera et borealis lunæ in medio eclipsis, sed in momento plenilunii	0	0	8	52		
semidiameter apparens lunæ et diameter	0	0	16	12		
semidiameter umbra correcta in loco transitus lunæ scrupulis deficientia	0	0	47	45		
digiti eclipsitatis 20 19 4 horarius lunæ motus a sole	0	0	55	50		
scrupula incidentia aut repletio	0	0	53	21		
scrupula semimora in umbra	0	0	50	13		
	dies	horæ	min.	i.	min.	2
semidiurnum tempus Constantinopoli	0	5-	45-	20		
initium eclipsis in horis post meridiem	14	8	43	30		
In horis noctis sequentibus	14	3	0	10		
initium totalis immersio-						
nis post meridiem	11	9	54	28		
In horis noctis sequentibus	14	5	51	8		
medium eclipsis seu plenilunium post meridiem	14	10	25	20		
In horis noctis sequentibus	14	4	42	0		
initium vera recuperatio-						
nis luminis post meridiem	15	18	16	52		
795 in horis noctis sequentibus	14	5	55	12		
ans eclipseos verus post meridiem	14	12	7	50		
In horis noctis sequentibus	14	6	24	10		
Iunior luna in umbra terræ	0	1	42	24		

A centrum umbræ.	C B media duratio hor.
B centrum lunæ.	t 42 10.
A B latitudo lunæ borealis 8 52.	B D idem.
C A C et A D summa semi- diametrum, umbræ 47 45 et lunæ 16 12.	C D integra duratio hor. 3 24 20.
	E B media mora 51 12.
	B F idem.
	integra mora hor. t 42 10.

III. Primus usus hujus deliquii lunaris est certa indicatio anni, quo memoratus capite precedenti cometa comparuit. Ait Pachymeres eodem anno quo post æquinoctium autumnale visus **796** cometes fuerat, mense Januario conspectam eclipsim lunæ. Scribit et numerat more Græcorum. Hi eniū mundi annos, qua æra vulgo utebantur, a Septembri mense inchoabant. Unde non est dubium quis per autumnum anni Christi 1301 nova illa crinita stella conspecta in cœlo fuerit; quin a vernis mensibus ejusdem anni ad finem Septembris prodigiosa illa, quam describit historicus extremo c. 14, exarserit cœli ariditas, prata et segetes plantasque omnis generis adurens, puto eos quoque perennes et vivas uberrimorum fontium scaturigines exsiccans. Denique quod *inter hæc*, hoc est circa hoc tempus, contractum historicus memorat p. 304, Michaelis despotæ cum Tertieris filia a cruce Serbiae repudiata coniubium, ad hunc quoque ipsum 1301 Christi annum haud dubie pertinere putandum est. Et confirmatur idem charactere chronologico, quo anteriori narrata superiori anno Christi trecentesimo supra millesimum vindicantur, refert siquidem Pachymeres p. 302, patriarcham Joannem Cosmam se contulisse ad Andronicum imperatorem, et cum eo simul ad Palæologorum monasterium ivisse

die 25 Octobris, quæ tunc numerata fuerit feria hebdomadis tertia. Nempe anno Christi 1300 bisextilius cyclus solis 21 litteras dominicales [P. 577] habet duas, C et B, quarum posterior cum insigniens 25 Octobris diem ostendat eam illo anno Dominicam fuisse, demonstrat pariter 25 ejusdem mensis fuisse feriam tertiam. Ac quia cætera eventa tum ante tum post istam eclipsim ea fere quæ gesta sunt serie in hac historia referantur, eorum ferme omnium verum tempus ex hac cœlesti nota designari posset; quod facili experimento demonstrarem, si tanti esset in illis immorari diutios. Sufficiat quod in eo genere ad lectoris solatium cognati sumus capito ultimo hujus Observationum libri tertii, ubi pleraque libris septem Pachymerianæ de rebus Andronicis historiæ descripta sub unum vel ut aspectum in annos digesta conjectimus. Est tamen ex iatis eventis unum paulo intricatus implicatio casuum et ambiguis affirmationibus auctoris, quam ut relinquimus nobis, evolvere perplexitates chronologicas hoc loco professis, intactum debemus. Esto igitur id argumentum capitilis sequentis.

CAPUT VI.

Intricata rationes temporum circa Rontzerii ac Catalanorum res et acta explcantur.

I. Quæ tribus ultimis libris hujus Historiæ de Rontzerio, Pharenda Tzime, Myrigerio Teniza et quibusdam aliis Latinis ducibus, tum de militibus quibus prærant, Catalanis et Amogabarisi, primum auxiliaribus infidis, deinde seris hostibus Andronicis et Romanorum, referuntur, haud sati dilucide ordinata sunt ab historicis, vel sub fine longi et laboriosi operis fesso, vel ob indignationem **797** in Catalanos et duces eorum, propter atrocissimas in suam gentem injurias, nunquam fere sine indicio perturbationis ex vehementi odio eorum recordante, ideoque imperfecte defungente distinctione et explicacione necessaria. Huic ut pro virili medeatur incommodo, in gratiam lectoris studiosi confusatam istam congeriem hic evolvere, et chronologica methodo suis actis ejusmodi et eventis singulis alligare epochis aggredimur, initio a prima Rontzerii et Catalanorum e Sicilia in terras Orientalis imperii evocatione ducio.

H. Narrat, l. v, c. 12, Pachymeres imperatorem parum presidii aduersus Persarum irruptiones in Orientales imperii regiones in Romania milita reperientem, ideoque respicere coactum externa auxilia, primum Pharendam Tzimem cum manu militum, quos e sibi subdolis armaverat, suppetias ultra venientem gratae exceperisse; ac præterea offerentem se ad idem per litteras Rontzerium amplis conditionibus invitasse, quibus ille permotus postea cum magno naval exercitu venerit Constantinopolim. Istitus Andronicum inter et Rontzerium per litteras invicem scriptas initæ stipulataeque conventionis tempus non diserte notatum a nostro historico, ex causa, qua inductam ad eam tractationem Rontze-

A rinn ait, divinandum est. Scribit autem ille Rontzerium ex milite Templi post captam ab Æthiopibus (hoc est Saracenis duce sultane Ægypti Melec Seraf dico) Ptolemalem, ditissimam et munitissimam urbem Phoenicæ (quod anno Christi 1291, die 18, vel, ut alii, 19 Maii contigisse accurate Spondanus illo anno docet ex scriptoribus illorum temporum), manu collecta sibi obnoxiorum, quæstusosam aliquandiu per illa maria piraticam fecisse, partisque magnis opibus ducem Jam classis validam Friderico Siciliam obtinenti (Thunderichum hunc perperam vocat Pachymeres) militarem longo tempore certi pactione stipendi [P. 578] operam navasse, bello quod ille adversus Ecclesiam rebellis contra Carolum gerebat Apulæ regem. Ceterum B hoc tandem bello noptialibus conditionibus dirempto, quibus Ecaterina regis Caroli filia regis Siculi fratri collocaeta sit, Rontzerium hærere amplius in Sicilia non valentem, quod eum Romanus pontifex dedi sibi ponendum a rege Siculo poscebat, pacem de quo diximus iniisse cum Andronico.

III. Ita ibi Pachymeres, in rebus quæ de alienis terris aut gentibus obiter memorial, suo more balbutiens. Voluit enim sine dubio illic indicare pacem factam anno Christi 1302 inter Carolum regem Neapolis et Fridericum in Sicilia dominantem, quam non Ecaterina, sed Eleonora regis Caroli filia, non fratri regis Siculi, sed ipsi Friderico desponsa conjux est, prout Fridericus ipse attestatur in instrumento conventionis istius publice per ipsum edito ad Castrum Novum die 19 mensis Augusti, anno Christi 1302, indictione 15, quod totum recitat Odoricus Rainaldus eo Annali, unde manifestum est ab illo jam tempore institui coepit esse **798** tractatum inter absentes, hinc Rontzerium inde Andronicum imperatorem, de auxiliari classe ab illo ad hunc adducenda. Sane praesens status rerum impellere vehementer Andronicum ad admittendum oblatum auxillium debuit: eo quippe anno Michael Augustus Junior eius filius omnes secum imperii copias ductans, tergum in honeste Persis verterat, siveque præcipiti se incluserat Magnesia, ubi et deserebatur a militibus et omnium rerum extrema laborabat inopia, cui subvenire Andronicus pater

D cum maxime cuperet, obstaculis ineluctabilibus prohibebatur, prout prius narraverat ipse Pachymeres l. iv, c. 18, consequenter inde referens miseriam desolationem omnium imperii regionum per filios Orientales tractus ex his secundum, præsertim post novam et luculentam cladem Romanorum duce Muzalone heteriareba, die 27 Julii circa Bapheum prope Nicomediam a Persis duce Atmane illatam, quæ l. iv, c. 25 describitur. Extremis ergo mensibus an. 1302 et primis anni sequentis 1303 fuit conventio ista commeatibus ultra citroque annulis conclusa: rursusque aliquot inde mensibus in clas-sis apparatu impensis, tandem ea mense Septembri Constantinopolim appulit.

IV. Mensa in primis Septembri anni Christi 1303.

diserte siquidem attestatur Pachymeres p. 393, insecuto mox Septembri, post mensem Augustum cuius die octavo terrae motus incepit quo subversa est Rhodus, appulisse Ronzerium Constantiopolim eum c'asse auxiliari, indictione secunda. Verba ejus sunt : Κατὰ τὸν ἐπὶ τούτῳ Γαμηλιῶνα δευτέρας ἐπινεμήσας εἶδεν ἣ Κωνσταντίνου καὶ τὸν Λατίνον Ποντέριον. Camelion, hoc est, usu per se Pachymeris, September, indictionis secundæ, est sine ullo dubio September a quo incepit more Græcorum numerari indicio secunda. Indictiones autem, quas Latini a Kalendis Januariis numerare incipimus, Græci semper a quarto retro mense inchoant, unde et initium ducunt annorum ærae suæ a mundi principio juxta calculos ipsorum. Unde cum viderimus superiorius, n. 5, Fridericum litteras publicas, quibus pacem a se cum Carolo rege Neapolis initiam promulgavit, consignasse anno Christi 1302, die 19 Augusti, indictione 15, intelligere debemus fuisse illum annum ultimum cycli indictionis complectentis annos quindecim, ita ut Septembri post illum Augustum mox secuto Græci numerare primam indictionem coepissent, Latini vero id facere distulerint usque ad primum diem Januarii sequentis, quo Christi annus 1303 calculo ipsorum est initus. Rursus hujus anni Christi 1303 mense Septembri Græci secundam indictionem numerarunt, dum Latinis indictio adhuc prima per spatium quadrimestre curreret. Nec aliis ab hoc September indictione secunda Græcis insignis reperi ci hoc tractu temporum potest, nisi quis retrocedat annis quindecim ad annum Christi 1288, aut [P. 579], progrederiatur pari spatio consequentis temporis usque ad annum ærae Christianæ 1318, quorum item annorum **799** duorum mense Septembri apud Græcos δευτέρα ἐπινεμήσις secunda indictio numerari cœpia est. Quam vero est manifestum ad neutrum illorum annorum pertinere potuisse appulsum Ronzerianæ classis Constantinopolim, tam certum haberi debet illum esse assignandum mensi Septembri anni Christi 1303.

V. At ecce hoc assertum tam diserta Pachymeris affirmatione constitutum contrario ejusdem testimonia evertitur. Seribit ille in hunc modum p. 581 : Ambobus jam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, juniori autem duodecimum annum imperii evolvi contigit, quando, etc. Eventa varia memorat quæ in illum inciderunt articulum temporis, quo Andronici annus imperii 23, Michaelis autem ejus filii 12 evoluti erant, hoc est, expleti numerabantur, sequentibus jam inchoatis. Inter alia vero istius generis eventa paulo post recenset inclusionem Michaelis Augusti Junioris intra Didymotichum, munitam arcem, in qua se necessario continebat, quod milites Romani, quibus præterat, fracti animis ob acceptas clades, inde progrederi et os hostibus obvertere non auderent. Hostes hic non alios intelligere historicus quam Catelanos potest. Et ipse statim clare de iis se loqui demon-

A strat, dum continue subjungit, Andronicum experimentis evidentibus persuasum, vinci non posse Marte aperto suorum armis Catelanos, alias eorum debilitandorum aut allieendorum ad conventiones pacis rationes inlisse. Clades igitur, quarum Pachymeres hic meminit Romanis militibus exercitus, cui Michael Junior Augustus in Occiduo tractu præterat, a Catelauis illatarum, non alia fuerint quam quas idem retulit I. vi, c. 30, et libri ejusdem c. 32, quorum in priori narrat progressum contra Catelanos aliquanto post necem Ronzerii Casaris, Adrianopoli Pamphylum usque, Michaellem Augustum Juniores, cum toto Romano exercitu, partem hujus sub tribus dueibus, Ducea, Umperio et Bossila, contra Calliopolim misisse, ubi Catelani et Amogabari suas copias habebant : sed hi objecta Romanis armentorum præda, cum sic eorum ordines solvissent, immissio in discursantes inordinate equitatu fuderunt eos fugaruntque, ducentis interfectis, vulneratis ipsis ducibus. Posteriori autem loco, nempe I. vi, c. 32, idem historicus sive describit commissum postea a Michaeli Augusto, digestis in aciem universis Romanis copiis, adversus Catelanos prælimi, eo successu ut Romanus quidem exercitus fugiens, ipse vero Michael fortiter pugnans periclitatus de vita fuerit, et vix denique fuga ipse quoque servatus Pamphylum primum se receperit, paulo vero post, iuxta ea quæ deinde c. 1, l. vii, noster idem auctor tradidit, Didymotichum se transtulerit, ubi examinatas melu ex cladibus acceptis Romanas copias intramuros munitæ arcis continere cogebatur. Id porro si contigit quando evolvebatur aut potius evoluitus jam erat annus imperii Andronici vicesimus tertius, Michaelis duodecimus, oportuit sine dubio contingere anno Christi 1306 : tunc **800** enim Andronicus, cui primus a patris morte imperii annus fuit 1283, vicesimum tertium principatus annum absolverat et vicesimum quartum inchoaverat, Michael vero, cuius primus annus imperii cum patris undecimo Christi 1293 concurrit, principatus duodecimum annum evoluerat, decimum tertium inveniat.

VI. At qui cum hoc quidem constare nequit quod Pachymeres ex publicæ memoriarum conscientia, tanquam certissimum et a se visum, asseverat, Ronzerium mense Septembri secundæ indictionis appulisse Constantinopolim. Hoc nunc demonstratur ex serie ac nexus rerum intervallisque temporum diserte memoratis a Pachymero. Ronzerius Septembri secundæ indictionis, hoc est an. Chr. 1303, in urbem appulsus, ab Andronico magnifice excipitur, magnus dux creatur, uxorem dicit imperatoris neptem, Cyzicum in hiberna missus in digressu ab urbe a Genuensis oppugnatur. [P. 580] Hinc narrata I. v, c. 14, facile reliquum anni 1303 expleverint. Igitur circa initium anni Christi 1304 excepti a Cyzicenis Catelani uberi et copioso hospitio, nihil minus cogitarunt quam cujus causa

missi erant, Persas ulterioribus imperii provinciis infestos oppugnatum ire. Itaque persistenter a vere illie ad Arcturum, ut scribit Pachymeres, hoc est ab Aprili ad Septembrem, quo mense oritur Arcturus stella *undecim diebus ante æquinoctium autumni*. Verba sunt Plinii I. n. c. 47. Iis verbis significat historicus universam eos tempestatem aptam expeditionibus in stativis consumpsisse, non tam desiderando, quod ipsum esset flagitosum, quam deprædationibus, ebrietatibus, extorsionibus, stupris et nullo non injuriarum maxime intolerabilium genere miserrimos hospites vexando. Quæ sceleram non ferens Pharenda Tzimes, unus e Latinis ducibus, pars militiæ istius, sed non subjectus Rontzerio, at sibi proprie anctoratos milites ducans, una cum iis recessit patriam repelens, ut tradit Pachymeres I. v. c. 44. Ea æstate per totam passim Orientalem imperii ditionem licentissime Persæ barbari agebant ferebantque encta; quod fuse describitur a nostro I. v. c. 21. Quare sollicitati Rontzeriani, ut suspectas oppressis accurrerent, cum ab aliis tum a Marule imperatorio duce, qui cum aliquibus Romanis copiis admistus Catelanis Cyzici degebat, variis semper prætextibus profecitionem differebant. Et cum ipse Marules cum suis, frustra invitato Rontzerio, adversus proiectos in viciniam hostes movens prospere pugnasset, præda quam de Persis ipse et ejus milites tulerant, redeunti a Catelanis est extorta. Cum propter hæc ei multa talia in aula nuntiata gravi Rontzeriani infamia apud imperatorem laborarent, profectus in urbem sub anni finem, ut videtur, Rontzerius facile omnia credulo et sibi addicto Andronico purgavit; grandemque ab eo pecuniam accepit in stipendia, ut aiebat, Alanorum, quos etiam admistos suis Cyzici habebat, expendendam; et promissa ingentis alterius summæ ex collatione tributorum intra quadragesimum inde diem numerandæ, **801** prout ex file factum est. Sicque onustus thesauris Rontzerius ad suos rediit circa initium veris an. 1505, ut appareat, mox videlicet, uti sperabat imperator, eos contra Persas ducturus. Verum interim non pauci e Catelanis, convasata in naves præda quam Cyzici et locis circumviciniis Romanos diripiendo corraserant, domos proprias injussu repeterunt. Inde secuta stipendiiorum per Rontzerium iniqua divisio est, Italiam large donatis, Alanis maligne aspersis imperatoria pecunia. Hinc inter hos et illos orta similitates diu suspicionibus odisque rixisque inter ipsos mutuis exercitæ sunt. Per hæc defrectata variis elusionibus in hujus quoque anni æstatem expeditio in Persas est, Catelanis stativa commoda relinquere nolentibus, quantumvis urgente imperatore; quem maxime premebat obsideri cœpta, Alisyræ Persæ satrapæ validis copiis, Philadelphia; quod sub autumnum an. 1505 evenisse crediderim.

VII. Inuit annus Christi 1506, quando sollicitus imperator pro Philadelphia jam acri fame laborante,

A frustra per missos et litteras expertus duobus primis mensibus emoliri Cyzico Rontzerium, mense tertio soerum ejus Irenen, Asanis viduam, sororem suam, ad eum allegavit nave celeri, quod factum ait Pachymeres p. 421, *capta jam hebdomada majore sub fine Martii, τῆς μεγάλης ἑβδομάδος καταλαβούσῃς, Κρονίου μηνὸς λήγοντος.* Hæc characterem certum habent hujus anni Christi 1506, quo Pascha incidit in diem 3 Aprilis; nec convenire superiori possunt, qui Pascha habuit die Aprilis decima quarta, unde finis Martii hebdomadam majorem nequivit attingere. Nil omisit artis et industrie Irene ad persuadendum Rontzerio ut contra Persas tenderet. Sed Catelani prætextus quarebant hærendi loco sibi grato; interimque superbissime insultantes Alanis, in ipsos per jurgia minatos, gravitatione nocturna irruunt; unde atroci commissa pugna vincuntur Alanis, filio ducis ipsorum Georgi occiso. Sed postridie, quæ fuit dies Aprilis nona, vicissim inturges Alanis circiter trecentos e Catelanis peremerunt. Placatis uteunque Alanis, [P. 581] mense tandem Maio procedere coepit Rontzerianus exercitus e Romanis, Catelanis, Alanis constans. Hæc ex Pachymere constant I. iv. c. 21; c. vero 23 idem memorat solutam Rontzerii adventu Philadelphia ob sidionem, commissio ad Aulacem prælio, ex quo vulneratus dux Persarum et Carmanorum Alisyras matura sibi fuga consuluit, Amurii suorum partium ducis castris se admovens. Ex hoc successu late inclitus Rontzerius avarissime pecunias a Romanis extorquet, I. v. c. 26, partem prædæ deponens apud fidam sibi, ut putabat, Magnesiam, cuius occupatorem Attaleotam imperatori reconciliaverat. Sed hoc ipso auctore Magneienses in Rontzerium rebellant, et ab eotius viribus nequidquam oppugnantur. Alanis ex ejus castris fugiunt, I. v. c. 51. Andronicus multis missis et litteris frustra diu conatus Rontzerium a Magnesiæ oppugnatione **802** avellere, tandem ei persuadet trajejunum in Occiduum tractum, ut ibi copias cum prius eo profecto Michaeli Augusto Juniore conjungeret. Ergo ille cunctis Romanis regionibus quaqua transiit vastatis, copias denique traducit partim Mitylene partim Lampsaco Madium et in alia continentis Occiduæ loca, ubi Romanos hostiliter Catelani deprædati sunt. Narrat hæc Pachymeres I. vi. c. 3, quæ sine dubio pertinent ad Octobrem aut Novembrem anni Chr. 1506, quando nondum Andronicus 24, Michael 13 imperii annum compleverant. Unde ultimum id tempus est quo verum esse potuit illud quod scribit noster in fronte libri septimi: *Ambobus jam imperatoribus, seniori quidem tertium et vicesimum, juniori autem duodecimum annum in imperii evolvi contigit.* Progressi enim uterque multum erant in anno ille 24, hic 13, sed neuter illum absolverat: desinunt enim anni æque amborum extremo Decembri. Usus ergo repetitione quadam est dum ista serpsit Pachymeres, et retro ex ea quam tunc tractabat memoria

resiliit, insignire, ut opinor, volens verum initiam belli Catelanici, quod si quis recte consideret, ex hoc tempore processit. Etsi enim adhuc Rontzerius et ejus milites se stipendiarios imperii ferebant, tamen non dubie apertam defectionem machinabantur, cuius certa iudicia Genuenses degentes Galatæ Andronico detulerunt, ut noster refert I. vi, c. 6 et 9; et sane res id ipsæ loquebantur: nam ex hoc præsertim tempore relictæ oppugnationis Magnesia nihil minus contumaciam in imperatorem, sicut in Romanos omnes Catelani monstrarunt quam ipsi hostes Persæ barbari. Ac quanquam eos Andronicus tractare adhuc ut socios pergebat, ignavo constrictus metu, tamen alter imperator Michael pro veris eos, quales erant, palam habuit hostibus, adjungere illos sibi renuens jubente licet patre, et irruere in ipsos se paratum ferebant, ut docet noster I. vi, c. 5 et 15.

VIII. Verum quidem est geri cœptum a Catelanis in Romanos multo apertius et immanius bellum post necem Rontzerii, quæ anno sequenti contigit. Sed inde aliud non conficitur nisi duo quasi fuisse initia Catelanici belli, quorum alterum ad astumnatum anni Christi 1306, alterum ad ver anni 1307 pertinet. Unde credimus Pachymerem cum secundo referendo se acceperet, in ipso limine libri VII prioris epocham ex retro actis retraxisse, eique mentione conjunxit eventa multa, quorum quædam posterioris erant memoriae, et non ad annum Andronici 23 expletum, 24 currentem, Michaelis 12 expletum, 13 currentem, qui fuit Christi 1306, pertinebant, sed ad sequentem Chr. 1307, quo Andronicus 25, Michael 14 iniverant. Haec igitur solutio est objectionis superius n. 5 propositæ. Concedo secuturum, quod opponitur, incommodum submotionis adventus in urbem Rontzerii retro in inductionem primam, si Michaelis Augusti duplex a Catelanis clades et inde secuta ejus intra Di-dymoticham inclusio in annum Andronici 803 23 expletum, 24 inchoutum, Michaelis 12 evolutum, 13 initum convenjet. Nego autem id ita esse, et aio commemorari tempus illud ex transacta memoria per anacephalæsim; [P 582] et ex multis eventis, quæ simul ibi congregantur, pleraque non illius esse anni, qui fuit, ut stepe dictum est, Christi 1306, sed sequentis 1307. Nunc cetera quæ ad Rontzerium pertinent reddamus.

IX. Satis diligens noster fuit in hujus et promotione in Cæsaream dignitatem et eadem non multo post secuta referendis, adjunctis etiam notis temporis, sed quarum aliqua subobscura est. Tradit Pachymeres p. 522, Rontzerium ad se missa ab Andronico Cæsaream dignitatis insignia induisse ac rite acclamatum Cæsarem fuisse die qua Lazarus resurrectione celebrabatur. Hic dies in Kalendario Græcorum est Sabbatum contigue praecedens Dominicam Palmarum. Porro cum illo anno Chr. 1307 cyclum soannis 28, lunæ 15 numerante, Dominica resurrectionis septuaginta seniora Dominica Palmarum incidenter in

A 26 Martii, Sabbathum Lazarri pridianum Dominicæ Palmarum omnino fuerit 18 Martii dies. Adjungit his noster historiens c. sequenti, hoc est p. 524, novum Cesarem Rontzerium adenendum sibi potasse Michaelem Augustum Juniores, qui apud Adrianopolim castra habebat; præmisseeque idem ad illum Asanem uxoris suæ fratrem, a quo ait prius indicium venturi Rontzerii perlatum ad Michaelem die octava supra vicesimam Boedromionis, Βοηδρομίωνος ὥγδη λήγοντος ἡ. Boedromion alibi semper a Pachymer dicitur Aprilis mensis. Sed ne hic ita intelligatur, prohibet quod p. 525 addit, quarta feria post hebdomadam Thomæ dominicum fuisse ab Augusto Cæsarem. Hebdomas Thomæ est apud Græcos sine ullo dubio ea quæ sequuntur octavam Pascha a nobis dictam in aliis aut quasi modo; In qua Dominica post Pascha prima Græci item ut Latini, inter sacra recitant communem Evangelii ex c. xx Joannis, quo narrator dubitatio Thomæ apostoli de resurrectione Christi convicta curataque tacit sacramentum ejus vulnerum, unde nomen hebdomadis Thomæ contiguis isti Dominicæ diebus seu Græcorum adhesit. Manifestum porro est hebdomadam Thomæ illo anno, qui, ut ostendimus, Pascha 26 Martii habuit, sequi non potuisse diem 28 Aprilis. Sed neque sequenti anno Christi 1308: nam hec Pascha in Aprilis 14 incidit. Igitur aliud quam Aprilem nomine Boedromionis hoc loco expressit Pachymeres. Nec est novum illum vacare in appellationibus meusum, utpote quem certo deprocedimus Januarium, quem solet vocare Bœatombernum, aliquando Lenæonem appellasse, et Augustum, cui consuevit Posideonis nomenclationem adaptare, semel designasse vocabulo Mæmacterionis, quo alibi est solitus Junium exprimere. Itaque necessaria intelligendum Boedromionem nunc Pachymeri Martionem dici. Cujus die 28, tertia post Pascha feria, mensus de Rontzerii adventu Michael, ubi eum se benevole excepturum declarasset, 804 dedit se hic in viam, et non ab hoc die, feria quartæ hebdomadæ Thomæ, primæ post Paschalem, admissus est. Fuit ea dies Aprilis quinta. Feria insequentí Cæsar Rontzerius una cum Augusto Michaeli in urbem Adrianopolim solemniter occursum invehuntur. Sed paulo post idem Cæsar in limine cubiculi Augusti, quam salutatum ibat, ab Alanis necem filii Georgi Cyzici-a Catelanis patratam ulciscentibus interfectus est, prout I. 6, c. 24, distinctius narratur.

[P. 583] CAPUT VIII.

Quæ Pachymeres in utraque parte hujus historie sparsim tradit de rebus et principibus Mugiliorum, ex monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum digeruntur.

I. Mugiliorum imperii late per Asiam ab anno Christi circiter ducentesimo supra millesimum ad millesimum trecentesimum quadragesimum clari, sed quod jure nonnulli questi sunt, Græcis Latinisque scriptoribus nimis perfunctorie memorati, non facile quisquam alias horum temporum nota per-

Europam lingua usus historiens cebriorem distinctionemque suis scriptis mentionem inseruit quam Pachymeres hic noster. Cui propterea illustrando addictam dudum babens operam, fugere salvo officio non potui, quin illigare certa ratione chronologica conarer que varie ille ac confuse indicans passim de Muguliis plurima congerit; ad quod parum utique subsidii in Graecis Latinisque historicis reperiens, consulere sum Arabas coactus. Ex his Gregorius Abulpharagius, Christianus auctor accurati Chronicorum, nuper ex Arabicis Latinitate donati atque utroque conjunctim idiomate Londini editi ab Eduardo Pocockio, in hoc de re litteraria optime merito, me, quod grata fateor, juvit insigiliter. Vixit et scripsit is chronographus, prout colligitur e variis ejus operis locis, incipiente dominari Constantinopoli domo Palaeologa, sub primis ejus nominis imperatoribus Michaeli et Andronico seniore, quorum acta duorum Pachymerianorum hujus historiae voluminum argumentum sunt: scripsit autem et ad rerum vere gestarum exactam indicationem et ad temporum ordinationem, quantum ex collatione cum optimis quibusque explorare potui, fidelissime. Quare accuratione quam prestat in illis quae possunt alieno testimonio coargui, dignus videtur cui fides securè habeatur in his quae affirmat solus.

II. Hic igitur sui Chronicorum in Arabicis quidem contextu p. 427, in Latina vero interpretatione p. 280, ait anno Hegirae 599, cuius initium fuit dies 20 Septembri in anno ærae nostræ Christi vulgaris 1202, cœpisse imperium Mogulenium, desuisse autem imperium Præstejannis sive presbyteri Joannis. Joannes erat commune nomen principum latissime quondam dominantium **805** super Seythas Asiaticos, ad montem Imaum, adeo ut quidam scribant duos et septuaginta reges ipsis aliquando fuisse vectigales. Christianam autem religionem, sed juxta Nestorii heresim, colebant, crucemque in bellis præ se duplēcē ferebant, alteram auream, alteram gemmeam. Hunc imperio qui ultimos præfuit, ut docet Abulpharagius, præter commune Joannis nomen proprie *Ung Chan* vocatus, cum quendam Tamuinum nomine, quo fuerat usus diu, in bellis præscriptis, strenuo et felicissimo ministro, calumniis æmularum invisum sibi factum comprehendere aggrederetur, ab eo fortissime repugnante virtus ipse occisusque est. Quo tempore quidam inter Mogulenses magnæ auctoritatis, apparuisse sibi Deum affirmans, et declarasse electum a se Tamuinum in quem orbis terrarum imperium atque in ejus posteros transferre decrevisset, universam illi conciliavit Mugulorum gentem; cuius consensu creatus imperator, a Deo ipso, ut ille quem dixi fanaticus niesbat, impositum [P. 584] ipsi accepit Gingizchanis nomen. Hactenus Abulpharagius, cui satis contentanea noster Pachymeres priori tomo c. 4, l. v, legislatorem Tocharorum, qui se ipsi Mugulios nominant, nomen habuisse Teincisanis asserit, addens

A eum ex fabro ferrario ad imperium evectum. Tum eorum instituta, mores et acta fusa memorat, sedem eliam novi hujus imperii indicans, Portas Caspias, qui locus in Media ac Parthia confinis situs est.

III. Pergit Abulpharagius, referens anno Hegirae 600 captam a Latinis Constantinopolim. Est annus Hegirae 600 in æra Christi 1203, sed a die duntaxat decima mensis Septembri Juliani, quam in diem neomenia Muharram primi Arabum mensis incidit. Cum autem nos demonstraverimus tomo superiore occupatam a Latinis Constantinopolim fuisse die 12 Aprilis anni Christi 1203, eam epocham retro trahere aliquot mensibus cogimus, et ad quadrimenses ultimum anni Hegirae 599 conserne, ut magno illæ conversiones duæ, Imperii a Præstejannensibus ad Mugulios translati et redactæ in Latinorum potestatem metropolis Imperii Graecorum, in unum eundemque ærae Arabicæ, quam *Hegiræ* vocant, annum undesexcentesimum conuenienter. Anno inde 606 Hegiræ, qui initit 6 Juli anni Chr. 1209, Gingizchanus imperio suo subiunxit regiones Caracathaiæ, quæ videntur Tartarorum Sinensi regno confinium. Anno Heg. 610, enjus est initium a Maii 23 anni Christi 1213, Gingizchanus bello indicto sultani Mohamedi, in ultiōrem in justam necis quorundam mercatorum, urbem maximam Otraram post quinque mensium obsidionem vi cepit eum infinita hominum cede, ut et anno 617, cuius Kalende in 8 Martii incidunt, Bocharam et Samarkandam urbes longe amplissimas, quarum huic præsidio fuisse imposita a saltane Mohamede centum viginti equitum millia tradit Abulpharagius. Sed his prælio cruentissimo profligatis dedita **806** et direpta Samarkanda est, triginta hominum millibus occisis, totidem in servitatem abductis.

IV. Anno Heg. 618, ineunte a Februario 25 anni Christi 1221, Balkam Tsinkanum et Albamiyanum, reliquas et Chorazani ditione civitates opulentissimas et munitissimas, expugnavit Gingizchanus, et ad Sendiam amnem acie Jalalodinum vicit, hujus tamen admirans prædicansque fortitudinem, quod eum illum vivum ad se perduci jussisset, is e strage circa se suorum intelligens quare sihi hostes parcerent, eques fluvium tranavit, et ex eo medianans conversus sagittam est ejaculatus in Mogulenses. Contigisse hoc ait Abulpharagius, mense Raiebo, qui in anno Arabicis mensis septimus est, ex hoc miro successu fortitudinis Jalalodini natum asserens proverbium Arabicum, quod dici solet vive ad Raiebum, et videbis mira. Occasione hic posam experimentum consensionis Abulpharagii cum nostris chronographis a me cum volupitate observatum. At hoc eodem anno Heg. 618 sultanem Ægypti Damiatam de Franci recuperasse die Mercurii, Raiebi 19, postquam in ea substitissent Franci annum integrum et undecim menses. Vix aliud eventus est cuius plures et certiores e nostris speciatæ fidei scriptoribus ha-

neamus auctores. Joannes de Vitriaco, Sanutus, A S. Antoninus, Naucerus, Blondus, Aemilius et alii summa concordia memorant anno Christi 1219, Nonis Novembris, post menses octodecim obsidionis captam fuisse Damiatam ab exercitu cruce signatorum; eamdem autem sultani redditam anno 1221, die natali B. Virginis Marie octavo Septembris. Vides quam exacte tempus detentæ a Latinis Damiate definiat Abulpharagius anno uno et undecim mensibus. Nunc inquirendum an pari fide fiam quartam et 19 mensis Ralebi diem isti restitutioni assignet. Hic 618 Hegiræ annus Muharrami primi sui mensis Kalendas, ut dixi, habuit eodem die anni Juliani æræ Christi 1221 qui vicesimus quintus Februarii numeratus est. Hinc patet Kalendas Ralebi, septimi, ut monuimus, Arabum [P. 585] mensis, in diem Augusti vicesimum primum illo anno incidiase. Ex die Aug. 21 si novemdecim dies numeres, pervenies ad octavum Septembris. De quo si velis scire quota feria fuerit, quare quotus isto anno numeratus fuerit cyclos solis. Fuit annus Christi 1221 periodi Julianæ 5934. Divisus hic numerus per 28 reliquos facit 26, qui fuit cyclos solis hujus anni. Cyclo autem solis 26 competit littera Dominicalis C, quæ cum in Juliano Kalendario respondeat diei quintæ Septembris, ostendit illam eo anno fuisse primam feriam, ac consequenter diem octavam ejusdem mensis diem Mercurii, ut Abulpharagius notat, sive feriam quartam, necessario esse debuisse.

V. Anno Hegiræ 624, cuius Muharram incepit a die 22 Decembris anni Christi 1226, mortuus est Gingizchanus primus imperator Mogulensium die 4 mensis Ramadani, noni ordine in **807** anno Arabico. Incidit ea mors in autumnum anni Christi 1227. Addit Abulpharagius imperasse illum circiter viginti quinque annis; quod verum est, cum, ut vidimus, imperare coepit anno Christi 1202, Hegiræ 599. Anno inde Hegiræ 626, enjus Muharram incepit a die 50 Novembris anni Christi 1228, congregatis comitiis universæ gentis Mugulicæ ex testamento Gingizchanis creatus est imperator Ogta tertius ejus filius, qui præ modestia per dies quadraginta recusans, quod suos patruos aut fratres natu maiores præferendos sibi diceret, tandem consensu victus, ab Utacino patruo et Iogtai fratre majore collocari se in throno passus cognomen ab iisdem impositum *Kaan* accepit. Anno Hegiræ 627, enjus Kalenda Muharrami occupant diem vicesimum Novembris Juliani anno æræ Christi 1229, expeditionem suscepit novus imperator Mogulensium Kaan in regem Cathaïæ. Cathaïa porro quid fuerit, qui ex hoc discere auctore idoneo maleat quam e nugacibus fabellis institutorum illudentium credulitati vulgi, non dubitabit amplius quin Sinense regnum, hodie in Europa notissimum navigationibus Lusitanorum, id ipsum revera sit cuius eo quod Aiton Armenus, Paulus Venetus, et si qui alii scriptores rerum interioris et maxime Orient-

A talis Asiæ, nomine Chatai significarunt. Docet enim hic Abulpharagius *Altun Chan* ea tempestate Cathaïæ regem in urbe sua primaria *Nam Cinc*, sive ut vulgo alii scribunt, *Namquin*, exspectasse successum irruptionis hujus Tartarieæ, misso ad arcenos finibus Mogulenses centum millionum fortissimorum militum exercitu. Sed has copias a Kaane, nuncrosissimas per se doctante Mogulensium legiones, cruentissimo fuisse prælio deletas, alia longe sperans, inopinatissime *Altun Chan* audivit, inde adeo consternatus ut filios et uxores in suo secum palatio incenderit, ne vivus in Mogulensium manus veniret; qui paulo post venientes et *Namquinum* et cæteras maximas Cathaïæ urbes sibi subjecerunt. Notissimum porro est *Namquinum* nomen esse alterius urbis regie imperii Sinorum, quam tum fuisse captam a Tartaris videri incredibile non debet, cum hac nostra aetate similem irruptionem Tartaricam in Sineuse regnum contigisse certissimis nuntiis cognoverimus; qua etiam haec eadem *Namquinensis* civitas capta et vastata fuisse dissertissime traditur, itemque altera Pequinum, ubi deprehensus Sinensium rex non minus tragico quam tunc *Altun Chan* exitu desperationem ostendit. Nam ne victoribus ludibrio esset, nubili prius filia obruncata, sese ipse ex arbore suspendit, anno Christi 1644, ut legitur in historia Martini Martinii nostri testis pene oculati hac de re edita, quæ et eadem ex ejus ore et P. Michaelis Boymi item nostri, hic Romæ dum visa referrent audivimus. Sed et Cathaïam noui pliò esse quam Sinam, missus Goa an. Christi 1603, 16 Januarii Benedictus Goez noster ad hoc ipsum explorandum, trienni peregrinatione clarissime **808** deprehendit, in urbem Sinensis regni Suceum sub finem anni Christi 1605 perveniens. Denique id ipsum diserte Abulpharagius alibi testatur, nempe p. 351 hujus ipsius sui Chronicæ.

C VI. Hic cætera breviter secundi Mogulensium imperatoris acta [P. 586] rejdeamus, eo libentius quod quæ horum proxime occurunt, illustrandæ hoc nostræ Pachymeriane Historiæ non parum accommodata deprehenduntur. Reversum e Sinensi expeditione Kaanem Abulpharagius memorat *Batu* sive *Baino*, *Tusbi* fratri sui natu maximæ nuper mortui filio, numerosas et validas deilisse copias, cum mandato expeditionem suscipiendo in tractus septentrionales et subiungandi Selavoniam, Alaniam, Russiam, Bulgaria, Hisca obtemperans mandatis Batuus ingentes mortalium strages edidit: nam, ut ibi ait Abulpharagius, cum Kaan proficiscientibus ad hoc bellum militibus edixisset ut hominum quos quisque occideret aurem dexteram, ad indicium numeri, recisam e cadavere secum auferret, qui ferali hunc censui habendo prefecti erant, ducenta septuaginta hominum millia totidem exhibitarum dextrarum auricularum argumento compeneront neci tradita fuisse. Addit Arabs chronologos, re bene in Selavonia gesta, decrevisse Batuum adorati

Constantinopolian, et eo animo in Bulgariae movis. A vi ceperunt. Anno Heg. 640, Christi 1242, a Kalandis Julii, Mogulenses sultaneum Giatiodinum acie vicerunt, ejus urbes Sivasam et Cæsaream et Azenganum ceperunt, et his malis [P. 187] fracto sultani tribulum imposuerunt. Anno Hegira 643, Christi 1245, a Maii 29, Kaan secundus imperator Mogulensem vivere desiit, designato prius successore et accessito ad hoc, dum adhuc viveret, Cayuco suo filio; qui in itinere nuntium accepit de patris morte. Mater Cayuci, dicta Turacina, quæ Chatun, hoc est dominae sive uxor primaria, Kaanis fuerat, imperium administravit, donec comitia gentis universe convenienter. Anno Heg. 644, Christi 1246, a Maii 19, celebratus est magnus conventus principum et ducum Mogulensem tempore verno, ait Abulpharagius, hoc est, ut opinor, mense Aprili anni Christi 1247, adhuc currente 644 Hegiræ. His comitiis Cayucus filiorum Kaanis natum maximus, non sola ætatis prærogativa aut patris judicio, sed et præstantium virtutum ac dotum merito prælatus Cubano et Siramuno minoribus fratribus, imperator declaratur; titulusque ipsi additus est Cayuc-Chanis. Hic duos præcipios ministros Christianos habuit, quorum alteri Kadako, alteri Ginkai nomen fui; quorum favore episcopi et monachi a Cayuc-Chane matre ipsius universaque regia familia impense honorabantur. Unde contigit adeo illic crescere Christianam religionem, quantum his verbis Abulpharagius ostendit, *Factumque est, inquietus, imperium Christianum, et magni habitæ sunt gentes quæ huic religione nomen dederunt, e Francis, Russis, Syris et Armenis.* Ac eo redacti sunt tam melioris notæ quam e plebe Mogulenses aliquæ iis 810 permistæ, ut inter salutandum dicent Barechmor, quod verbum est compositum Syriacum, sonans Benedic, Domine. Ad hujus ego Mogulensis imperatoris Cayuc-Chanis tempora referendum puto quod Pachymères narrat, tomo priore c. 3 et 4, l. v, de Noga uno e ducibus exercitus quem a Kaane secundo imperatore Mogulensem missum diximus in septentrionalis tractus ad eos subjugaundos, preposito cunctis Batuo fratribus sui filio, a quibus Slavoniæ et Russiam fuisse occupatas superius n. 6 hujus capituli ex Abulpharagio indicavimus. Sed impro

VII. Interim quæ alii Mogulensem duces alibi agerent exequens Abulpharagius, tradit anno Hegiræ 633, cuius est initium a die 16 Septemb. anni Christi 1235, captam fuisse a Mogulensis Carmalisa urhem maximam in regione Arbelæ, et anno sequenti ipsam Arbelam post quadraginta dierum obsidionem, magna pecunia taxata. Anno Hegiræ 635, Christi 1237, ab Augusti mensis die 24, Mogulenses in Bagdadi fines procurrentes primùm acie victi sunt, sed postea cum novis copiis redeuntes, ad locum Canekinium vocatum, Bagdadenium exercitum cruento prælio profligantur. Anno 659 Hegiræ, Christi 1241, a die 12 Julii, Mogulenses duce Jarmaguno urbem Arzen Rumam

A vi ceperunt. Anno Heg. 640, Christi 1242, a Kalandis Julii, Mogulenses sultaneum Giatiodinum acie vicerunt, ejus urbes Sivasam et Cæsaream et Azenganum ceperunt, et his malis [P. 187] fracto sultani tribulum imposuerunt. Anno Hegira 643, Christi 1245, a Maii 29, Kaan secundus imperator Mogulensem vivere desiit, designato prius successore et accessito ad hoc, dum adhuc viveret, Cayuco suo filio; qui in itinere nuntium accepit de patris morte. Mater Cayuci, dicta Turacina, quæ Chatun, hoc est dominae sive uxor primaria, Kaanis fuerat, imperium administravit, donec comitia gentis universe convenienter. Anno Heg. 644, Christi 1246, a Maii 19, celebratus est magnus conventus principum et ducum Mogulensem tempore verno, ait Abulpharagius, hoc est, ut opinor, mense Aprili anni Christi 1247, adhuc currente 644 Hegiræ. His comitiis Cayucus filiorum Kaanis natum maximus, non sola ætatis prærogativa aut patris judicio, sed et præstantium virtutum ac dotum merito prælatus Cubano et Siramuno minoribus fratribus, imperator declaratur; titulusque ipsi additus est Cayuc-Chanis. Hic duos præcipios ministros Christianos habuit, quorum alteri Kadako, alteri Ginkai nomen fui; quorum favore episcopi et monachi a Cayuc-Chane matre ipsius universaque regia familia impense honorabantur. Unde contigit adeo illic crescere Christianam religionem, quantum his verbis Abulpharagius ostendit, *Factumque est, inquietus, imperium Christianum, et magni habitæ sunt gentes quæ huic religione nomen dederunt, e Francis, Russis, Syris et Armenis.* Ac eo redacti sunt tam melioris notæ quam e plebe Mogulenses aliquæ iis 810 permistæ, ut inter salutandum dicent Barechmor, quod verbum est compositum Syriacum, sonans Benedic, Domine. Ad hujus ego Mogulensis imperatoris Cayuc-Chanis tempora referendum puto quod Pachymères narrat, tomo priore c. 3 et 4, l. v, de Noga uno e ducibus exercitus quem a Kaane secundo imperatore Mogulensem missum diximus in septentrionalis tractus ad eos subjugaundos, preposito cunctis Batuo fratribus sui filio, a quibus Slavoniæ et Russiam fuisse occupatas superius n. 6 hujus capituli ex Abulpharagio indicavimus. Sed impro

D spere a Mogulensis tentato Constantinopolitano imperio propter acres in ipsos impetus victorias que Latinorum Byzantii dominantium, Batous non ab iis solum, sed a Græcis lacessendis abstinent, cum præcipua parte copiarum videtur in Perside primum, deinde ad suos in Orientis interiora recessisse, proxime ad Cayuc-Chanis sui propinquai comitatum, relieto in Selavonia et Russia, qui parta illic tueretur, Noga. Illic autem, ut resert Pachymères, cum, auctis ex indigenarum juventute in suos mores traducta copiis, satis se instructum putaret ad defendendas suis auspiciis uberes eas fertilesque regiones, ex prefectorio se principem supremum declaravit, obedientia deinceps Mogulensis imperatoribus negata. Quam contumaciam diu impune tollit,

aut negligenter eam rem illis, aut non sufficiens rebelli domando copias contra Nogam mitterebus; unde illum in principatu perfidia quæsito corroborari conigerit florereque potentia; qua motus Michael Palæologus recuperata Constantinopoli totum Orientale imperium obtinens, ejus amicitiam et affinitatem ultro ambierit, data Nogæ in uxorem propria filia Euphrosyne, prout fusa narrat noster c. 4, l. v partis prioris, ubi possessione diuturna et crebra prosperitate successuum, partim in eludendis arte ac dolo, partim in vi repellendis conatibus dominorum veterum fugitivum repetentium, sensim fuisse confirmatam Nogæ dynastiam Pachymeres insinuat. Unde non incongrue suspicari licet, ab anno maxime Christi 1250, quo Batuus, ut mox dicemus, negotiis majoribus reipublicæ Mogulicæ a cura septentrionalis limitis avocatus in longum tempus est, cepisse Nogam res illic suas agere; perseverasseque crescendo semper, quousque duodecim post annis, anno scilicet Christi circiter 1262, eum talem imperator Michael judicaverit cuius affinitas intima, qua tunc eum sibi generum faciens admovit, et honori et præsidio rebus suis futura videatur.

[P. 588] VIII. Anno Hegira 647, eius primus dies fuit sextus decimus Aprilis Juliani anno Christi 1249, mortua primum Turacina matre dilectissima Cayuc-Chanis, ipse præ dolore locum mutans in itinere versus partes Orientales fati functus est, nono die Rabizæ prioris, tertii mensis in anno Arabico, hoc est die quinquagesimo septimo a Kalendis Muharrami, que nota numeri diem Junii undecimum designat. Turbatis eo inopinato casu Mogulensem **811** rebus, tota cura imperii ad Batuus e stirpe Gingizchanis natu maximum devoluta est. Is per interregnum regimine in manus sumpto dabat operam congregandis de more gentis comitiis; quæ res ob distantiam locorum, principumque occupationes in provinciis, longiores nunc solito moras habuit. In hunc eundem annum recte ac consenteantem nostratis chronologis confert Abulpharagius priorem in Syriam et Ægyptum expeditionem sancti Ludovici, quem sono vocis fama jactata in litteras Arabicas conjecto *Redefrans* appellat. Ab hoc refert captam Damiatam; tum cætera de illo eadem plane parique ordine ac nostri exsequitur historici. Quæ obiter, ad specimen veritatis hujus Chronicæ, tanti fuit indicasse. Anno dehinc Hegiræ 648, eius Kalendas Muharrami a die Aprilis quinta procedunt in anno æræ vulgaris Christianæ 1250, evoluo jam biennio a morte Cayuc-Chanis, cernebas Batuus frustra se hacientis laborasse in accersendis e longinquo cogendisque in legitima comitia Mogulensium principibus, de consilio presentium, et assensu absentium per missos et litteras declarato, Munkakaum e Gingizchanis stirpe magnis dotibus insigne rite imperatorem declaravit, adjuncto ei Kaanis titulo. Neque hic tamen prius quam verso tempore anni sequentis, Hegiræ 649,

A in solo solemnibus cærementis collatus est. Incepit is annus Arabicus a die 26 Martii Juliani in anno Christi 1251. Unde intelligimus auspicia imperii Munkakai Kaanis, diei nono Rabizæ prioris, ut diserte asserit Abulpharagius, affixa, exacte procedere a Kalendis Junii Juliani anno Christi memorato 1251. Videtur hic Munkakaus Kaan aliquid, quod observare nostra interest, primus innovasse in regimine imperii. Ascivit enim sibi veluti collegas e suis fratribus septem dnos natu maximos *Kobla* et *Hulacu*; quorum priorem in ultimos Orientis fines, Cathaim videlicet et Sinenses provincias misit tuendo illic Mogulensis imperii limiti, alterum *Hulacu* moderandis Occiduis tractibus imperii ejusdem, hoc est regionibus Persidis, Babyloniorum et aliis Romano imperio confinibus, præfecit suprema potestate, quam multis annis illic exercuit; unde a Pachymero vol. I, p. 174, Χαλαοῦ Chalaū (nam ita *Hulacu* vocabulum deformat) ἄρχων Τοχαρῶν princeps Tocharorum absolute dicitur; et apud Abulpharagium, p. 357, consiliarii Caliphæ Bagdad, de modo resistendi copiis ingentibus quas *Hulacu* ductabat deliberantes, eum regem præpotentem vocant. Videtur ad id consilium partiendi cum fratribus imperii Munkakaus Kaan descendisse, doctus experientia quam esset difficile tot tamque latè patentes provincias unum regere. Anno quippe secundo sui imperii, Hegiræ 650, cuius Kalendas Muharrami processerunt a die 14 Martii Juliani in anno Christi 1252, is vix salvus effugerat conjurationem adversum se validam principum sue gentis, post quam oppressam statim refert Abulpharagus destitutos ab eo *Koblam* fratrum **812** maxium in partes Cathaizæ et *Hulacu* secundum ab hoc, in Occiduum Mogulensis imperii limitem.

B IX. Anno Hegiræ 651, cuius primus dies in anno Juliano æræ Christi 1253 est tertius mensis Martii, capessivit *Hulacu* sive *Chalaū* commissam sibi in uno superiore praefecturam provinciarum Occiduarum Mogulensis imperii, ad quas profectus est dicens exercitum numerosissimum atque lectissimum; nam e singulis decadibus militum duos elegit. Suppediavit etiam ei Munkakaus Kaan ingentem apparatus armorum et machinarum cum fabris earum. Duxit quoque secum *Hulacu* filium suum nam [P. 589] maximum (*Abakam*, inquit Abulpharagius: est is sine dubio quæ Pachymeres *Apagan* vocat) et primariam uxorem Christianam *Dukusam* nomine. Quæ cuncta juvat memorare, quoniam iis que de *Chalaū* Pachymeres iradit fidem astruunt. Annis Heg. 653 et 654 recenset Abulpharagius quædam acta *Hulacu* satis conspicua, sed parum ad nos pertinentia. Unde ad annum Heg. 655 promovemus gradum: in eo quippe nimis etiam multæ ad nos spectantia Abulpharagius memorat. Incepit is annus Arabicus a die 19 Januarii anni Chr. 1257, unde totus fere cum hoc commensuratur. Eo scilicet Abulpharagius, p. 354 et deinceps, *ægrotasse Theodororum imperatorem Græcorum in urbe Nicie;* iste

rinque vexasse poticum quemdam e suo comitatu Michaelem cognomento Palæologum, quod e quibusdam raticintis quæ serebantur suspectaret regnatum; jussisse illum in territorii Thessalonicensis castro quodam comprehendendi, ducique in carcere a quodam Gadino, qui tamen ei prædixerit imperium, exequendo nihilominus jussum imperatoris Theodori. Hunc addit adducti ad se Michaelis misericordia metum eum liberasse, et tutorem parvo, quem relinquebat, filio Calo-Joanni vocato præfecisse. Ac paulo post mortuum in monasterio Magnesia fuisse sepultum. Addit Muzalonis cædem, Michaelis Palæologi promotionem ad imperium, circumscriptionem pueri Calo-Joannis, ejectionem Arsenii patriarchæ in exilium Iuanu Michaelis, quod ls ipsum de populi oppressione reprehendisset; denique acnumulat super omnia recoperationem urbis Constantinopolitane et ejectionem ex ea Latinorum, modum rei gestæ referens, in quo, ut et superius memoratis, quædam non adeo magni momenti discrepantia a Pachymeriana narratione facile cum deprehendi tum corrigi poterunt ex collatione cum l. i. partis prioris hujus nostræ historiæ. Unum necessario hic emendumus, quod ait spatium temporis, quo urbs Constantinopolis tunc Græcis redita permansit in potestate Latinorum, fuisse annorum circiter quinquaginta trium. Verius quippe Georgius Acropolita, quem descriptimus et recte numerasse demonstravimus priorum Observationum l. iii. c. 4, n. 3, detentam a Latinis Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta affirmavit, **813** cum ab iis expugnata fuerit anno Christi 1205, die 12 Aprilis, et Græcis redita anno Christi 1261, die 23 mensis Julii. Fraudi nimirum Abulpharagio fuit, quod hæc cuncta, prout simul audierat, uno fasce in annum sui Chronicæ unicum concessit; quæ si distinxisset, perducturus fuerat ad annum Hegiræ 659, cuius Kalendas Muhamrami cum inierint a die sexta Decembri anni Christi 1260, majori sui parte annus illæ Arabicus enim Juliano in æra nostra vulgari 1261 concurredit.

X. Ignoscamus autem, censeo, Abulpharagio culpam istam qualecumque confusorum in unum annorum quatuor, quam excusat in homine Arabo peregre degente vix evitabilis Ignorantia rerum D Græcarum haud per se magnopere insignium et locis a commercio abruptis transactarum, cum præsertim eodem tempore mentes ad se omnium per interiorem Asiam raperent prodigiis Mogulensis imperii sub auspiciis Hulacu sive Chalau progressus, nec iis spatium alia longe minora distinctius observandi relinquenter. Nam statim post annum illum Hegiræ 655, quo ægrotasse Theodorum Græcorum imperatorem tradit Abulpharagus, non male ad nostram chronologiam iomo priori c. ultimo l. iii Observationum expansioni etsi enim illæ nos anno Christi 1258, respondentem anno Hegiræ 656, primam morbi Theodori mentionem posuerimus, quod tunc ingrave-

B non negamus: imo id historiæ series indicat, statim, inquam, post, nempe anno Hegiræ 656, cujus fuit initium dies Januarii octavus in anno Christi modo memorato 1258, Bulacu mense ipso anni primo Muhamramo oppugnavit expugnatique vi summa urbem longe maximam Bagdadum, olim Babyloneum dictam, metropolim regni Caliphæ. Quo in ordinem relecto, ditioneque ejus in imperii Mogulici provinciam conversa, finitimum dynastam, Mauselæ [P. 590] dominum, minis territum, sibi tributarum fecit: et Astraphum dynastam, arcis munitionis fiducia jugum subire detrectantem, in ipsa illa sua urbe Miapharekino, licet inexpugnabili, fame domundum obsideri jussit a suis. Duravit obsidio plus biennio. Tandem anno Hegiræ 658 Astraphus plerisque suorum fame absumptis dedens sese ad Bulacu perducitur, et jussu ejus interficitur. Eodem autem anno Hegiræ 658, qui cum incepit a 18 Décembri anni Christi 1259 usque in Decembrem anni Christi 1260 excurrit, Hulacu ponte Euphrati imposito trajecit in Syriam, dicens secum formidabiles copias milium quadringentorum, quibus Damascum obiter cepit, Halebum post dierum paucorum oppugnationem cum cæde immensabilium illic repertorum expugnavit. Al Naser Halebi dominus eum uxoris et liberis jam ante profugus, captus deinde et occisus est. Sub hæc a recedente e Syria Hulacu relictus ab eo illic qui provinciæ præcesset Cethuga cum decem millibus equitum, prælio victus et interfictus est a Kutuza.

814 Turcomanno præfecto Ægypti. Eodem anno Munkakaus Kaan supremus imperator Mogulensium prælio adversum regem Sinarum rebellantem commisso sagitta ictus occubuit. De hujus successione inter duos ejus fratres per annos inde octodecim certatum est, succumbente denique et cedere coacito Ariguba natu minore, et Kuhli prætor statis prærogativam præstantibns quoquo commendato dotibus, armis etiam prævalente. Quo civili tam lengi temporis dissidio tanto videlicet certius confirmatus est Hulacu in absoluto tractuum Occiduorum, quibus præerat, imperio.

XI. Ergo is ut amissam clade Cethugæ Syriam recuperaret, anno Hegiræ 659, qui cepit a die 6 Decembri anni Christi 1260, et consequenter excessit in partem maximam anni Christi 1261, ingentem suorum exercitum eo misit duce quodam Gugaleio, qui canela primo adventu facile subegit Halebum usque, plurimis passim obstantium occasis. Sed cum præpropere ad suos reverisset, supervenientes Ægyptiorum magnæ copie Mogulibus denuo Syriam eripuerunt. Interest nostra hic observare cujus auspiciis hæc tam felix Ægyptiorum expeditio sit suscepta: de hoc enim non perfectorie agit noster Pachymeres, l. iii., c. 3, 4 et 5 iomi prioris, res exsequens a Michaelo Palæologo gestas statim a solemani sua coronatione,

quam accepit ministerio patriarchæ Arsenii, prout A manus nato factum *Æthiopum* sultanem expulisse Syria Latinos Christianos ait, is sine dubio fuit quem patro vocabulo *Baibars* dictum, domini cui servierat nomine *Bundokdarem* nuncupatum Abulpharagius docet.

XII. Referamus nos jam ad res intermissas *Hulacu* sive *Chalau* et subjectorum ipsi Mogulensem eum deinceps narratis a Pachymere utiliter comparandas. Tradit Abulpharagius codem hoc modo indicato anno Hegiræ 659, cujus fuit initium dies sextus Decembris anni Christi 1260, missam in Syriam ab Hulacu Mogulensem exercitum, duce Saundagu Christianis favente, obsidione cinxisse Mauselam urbem incluso in ea Al Saleho Syriae principe, et copiis e Syria obcessis suppettas venientibus per longe illis occurrentes Mogulenses circumventis et occidione deletis Mauselam cepisse, plurimis in eâ repertis occisis, aliis servitum abductis, ipso principe Al Saleho ad Hulacu pertracto hujusque jussu interfecto. Hæc tantæ Chalau victoriæ moverunt Michaelem Palæologum Augustum ad omni ope satagendum in paranda sibi benevolentia tam potentis et pene finitimi principis. Igitur, quod narrat Pachymeres l. iii, c. 3 partis prioris, legatos ad eum misit, qui ipsum a se salutarent et ejus amicitiam poscerent, oblata in sponsam propria filia Maria. Indicat Pachymeres venisse a Chalau ad Michaelem mutnam legationem, qua is significaret placere sibi conditionem oblatam. Idem vero distinctius expressum in Abulpharagii Chronico legitur, p. 355, ubi narrata **815** Hulacu morte, de qua mox dicetur, scribit eum jam ante mississe legatos Constantinopolim, qui filiam illuc imperantis in uxorem sibi poscerent. Has mutuas Michaelis et Hulacu legationes obitas appetit ab anno 661 Heg. ad 663, quorum annorum prior incipit a die 15 Novembris anni Christi 1262, posterior a 24 aut 25 Octobris anni Christi 1264. Perspecta porro Michael Hulacu voluntate, filiam suam Mariam apparatu magnifico deducendam ad eum strenue curavit per archimandritam monasterii Pantocratoris nomine Principem, ex illustri familia Peloponnesium dynastarum, quem ait loco proxime laudato Pachymeres in eo itinere nuntium accepisse mortis Chalau, nec tamen re infecta rediisse, sed perduxisse sponsam illi destinatam ad filium ejus et successorem Apagam, qui eam sibi junxerit uxorem. Hæc eadem distinctius etiam exprimit Abulpharagius, memorans legatos imperatoris Constantinopolitanum, qui bujus filiam Hulacu despontam conitarentur, ubi Cæsaream pervenissent, accepisse nuntios de Hulacu obitu, nec tamen ideo retrocedendi consilium inivisse, sed pueram perduxisse ad *Abakam* in patris Hulacu jam solio regio locatum, qui eam sibi rite conjugem sociavit. Hoc sine dubio pertinet ad annum Hegiræ 664, cujus Kalendæ Muharrami [P. 592] diem insederunt tertium decimum Octobris anni

1263, et quia quæ multa et molis magnæ A hendo Abulpharagii rationes; quod equidem, proptor in aliis probatam hujus fidem ac diligentiam, errori librariorum in numerorum notas irrepenti libentins imputaverim. Scriptum videlicet legitur p. 360 hujus Chronicæ anno Hegiræ 679 missum in Syriam Kungortai. Kalendæ Muhammardi anni Arabici istius cadunt in diem tertiam Maii Juliani in anno Christi 1280. Statim post additur hunc exercitum duce Kungortai rem in Syria gessisse hieme anni Hegiræ 680, quem inchoasse certum est ea die quæ Aprilis vicesima secunda in anno Christi 1281 numerata est. Hic illud primum inopinatissimum occurrit, quod mora solidi fere biennii interjicitur inter initium expeditionis e propinquo susceptæ et rem per eam gestam. Addit Abulpharagius Kungortai cuncta peragrata Syria et usque ad Halebum saeile subacta recessisse: verum rebellantibus denuo videlicet illuc gentibus missum eodem ab Abaka allum exercitum quinquaginta milium anno Hegiræ 681, præposito illi ductore Munga Timro fratre suo natu minimo; cui comitem se adjunxit rex Armenie [P 593] cum propriis copiis. Hi duo simul juncti exercitus obvios inter Hamam et Hemesam habuerunt Syros simul et Ægyptios prevalidis copiis instructos, cum quibus statim acri et cruento prælio commisso, nec plane victores Mogulenses et Armenii, nec tamen prorsus victi fuerant. Post illum dubium eventum Munga exercitus in Mesopotamiam reducto, in itinere versus Nisibin veneno extinctus est. His C continue Abulpharagius attestit eodem anno, nempe Hegiræ 681, Abakam, postquam Hamdani festum Paschæ eum Christianis celebrasset, 818 posvidie, die lunæ, convivio exceptum a quodam Persa nomine Banham, mistum ab hoc cibis venenum hausisse, ex quo die Martis statim sequente graviter segrotare coepit, die Mercurii contiguo mortuus sit. Hunc porto diem Mercurii ait fuisse vicesimum mensis Dhul-Haiæ, hic est mensis ultimus in anno Arabum. Habemus in his characteres duos, Paschæ Christianorum et feriæ quartæ concurrentis in diem 20 Dhul-Haiæ, quorum neuter anno Hegiræ 681 competit, prout clarissime demonstro. Annus ærae Christianæ vulgaris 1283, in cuius mensem saltem ultra tertium necessario excurrit annus Hegiræ 681

D Aprilis undecimo die anni præcedentis 1282 inchoatus, cum fuerit periodi Julianæ 5996, cyclum numeravit solis 4 cum littera dominicali C, cyclum vero lunæ 11. Hæc signa Pascha Christianorum indigitant in die 18 mensis Aprilis, qui dies necessario extra Hegiræ anni 681 fines excessit. Hoc inficiari non poterit qui sciet, quod certum est, annum Arabum Juliano esse minorem diebus saltem decem. Unde manifestum est, si annus Arabicus 681 die 22 Aprilis anni Chr. 1282 init, desinere illum debuisse ante 18 Aprilis anni Christi 1283, quoniam a 18 Aprilis die ad diem ejusdem mensis 22 non intercedunt dies decem. En ostensum evidenter Pascha Christianorum anni Hegiræ 681 in mensem Dhul-Halam ultimum anni Arabici non potuisse convenire,

Deinceps pari evidentiā demonstro vicesimam Dhul-Haiā diem codem illo anno Hegiræ 681 feriam quartam non fuisse. Fuit ille annus Arabicus embolimatus ac consequenter 555 dierum, et Dhul-Haiā measis ejus ultimus in annis ordinariis catus, in eo plenus fuit, dies numerans triginta. Tollantur 555, qui est numerus dierum anni Heg. 681, de 365 a die 22 Aprilis anni Christi 1282 incipientibus : ultimus residuorum cadet in undecimum Aprilis anni Christi 1283. Hic est tricosimus Dhul-Haiā ; a quo si retro decem diebus promoveas, invenies vicesimum ejusdem Dhul-Haiā primum Martii, qui dies Jovis et quinta feria, eo anno litteram dominicalem C habente, fuit, non autem, ut ait Abulpharagius, dies Mercurii sive quarta feria.

XIV. His lector adactus ad fatendum characteres istos duos chronologicos, Paschæ incidentis in mensem Dhul-Haiā et feriarum quartarum insignientis vicesimum Dhul-Haiā diem, minime convenire in annum Hegiræ 681, queret forte num in aliud convenient. Non longe abibitur : aio aptissime ambo quadrare in annum ἀπέστος præcedentem, videlicet Hegiræ 680. Hic annus initium duxit a die 22 Aprilis Juliani anno Christi 1281, desit autem die decima ejusdem Aprilis anno Christi sequenti 1282. Fuit annus Christi 1282 periodi Julianæ 5995. Cyclum solis habuit 3 cum littera Dominicali D, cyclum vero lunæ 10. Ex his patet Pascha ejus anni occupasse diem 29 mensis Juliani Martii. Hæc dies deesse non potuit quin ambitu mensis Arabici Dhul-Haiā **819** in anno Hegiræ 680 clauderetur, quoniam is annus a 22 Aprilis anni Chr. 1281 inchoatus usque ad 10 Aprilis an. Chr. 1282 protrahitur : Dhul-Haiā vero ultimus mensis anni Arabicī viginti novem postremos ejus anni dies continet, qui cum retro numerati a 10 Aprilis ad 13 Martii perveniant, ibi desigunt neomeniam Dhul-Haiā. Prior igitur character manifeste competit anno Hegiræ 680. Nec minus evidenter posterior eidem adaptatur. Nam vicesimus nonus dies Martii, quem fuisse diem Paschæ ostendimus in anno Christi 1282, fuit necessario decimus septimus Dhul-Haiā mensis Arabicī, siquidem is incepit, [P. 594] ut est dictum, a die 13 Martii. Porro ad diem 29 Martii, quæ Paschæ Dominica fuit, si tres ferias adjungas, secundam, tertiam et quartam, hanc profecto ultimam residere deprehendes in Kalendis Aprilis Juliani, in quas incidit vicesimus dies Arabicī Dhul-Haiā. Ergo vicesimus Dhul-Haiā anno Hegiræ 680 fuit dies Mercurii sive quarta feria; qui erat secundus chronologicus character annum, quo est Abaka mortuus, insigniens. Quare hunc imperatorem Mogulensium non anno Hegiræ 681, ut perperam in Abulpharagii Chronicō scribitur, sed præcedenti Hegiræ 680 vivere ac regnare desissee tenendum pro certo est. Unde quæ proxime antecessisse illuc dicuntur ejus *obitum expeditiones* Mogulensium in Syriam dux-

A sic verisimiliter ordinande sunt, ut prior Kungortai cœpta verno tempore anni Hegiræ bieme anni ejusdem terminetur. Postea ve sequentis Hegiræ 680, nuntiata nova Syrorum factio, eo Munga Timurus, minimus frater, cum exercitu Mogulensium quinq̄ millium moverit, habens præterea secum s. Armenorum copias, rege ipso Armeniae duili simul omnes cum Syris et Ægyptiis Marte inter Hamam et Hemesam conflixerat. Munga Timurus se ad Abakam recipiens Mesopotamiam pervenisset, ibi ex veneno pedem propinato in itinere versus Nisibin exsistit, eorumdem videlicet insidiis qui non post Abakam ipsum pari scelere ac dolo per-

B runt : nam effectus tam gemini recte uni et imputentur causæ, odio quorundam conjura in Abakæ domum. At de his pro institutis satis.

XV. Abakæ mortuo successit ejus insit Ahemedes et ipse filius Hulacu, sed alia matutus, ex qua præterquam novercalem in Alanimum trahere potuit, etiam Iustinicus vide eumdem Abakam perdendum odio Christianæ ligionis, cuius cultorem fuisse Abakam claram Abulpharagius, dum eum celebrasse Paschæ una cum Christianis scribit. Hujus A dis acta principatus omnia rediguntur in prolixam epistolam in commendationem Ali et superstitionis Mahometicæ ad sultanem A scriptam, quam Abulpharagius recitat, coriferens indulgentem Ahmedem dudum **820** cepto in Abakæ familiam furori, dum Arg Abakæ filium studet opprimere, ab eo et dentibus fuisse comprehensum et custodiæ patum die Mercurii Jomadi prioris undecimo Hegiræ 683, qui incepit a die 20 Martii Christi 1284. Est Jomadi prior quintus mensis in anno Arabicō; cuius Kalenda a 20 illi numeratae incident in decimum sextum ejus Christi anni 1284 bissextilis, cuius solis fuit 5 et littera Dominicalis B A, unde undecimum Jomadi prioris revera fuisse diem curii : talis enim fuit feria 26 dies Julii, cum decimo die Jomadi prioris coincidens. Jam clauso in carcere Ahmede cœpit Mogulensium sensu imperare Argun titulo Chanis assumnam deinceps Argun-Chan est dictus. Melius Pachymeres p. 327 Arganen Kanin vo Censuerunt autem principes Ahmedem, ut Abachæ-Chanis retum, jure posse interfici; antores ipsi jubendi erant. Verum ille recusat habens Ahmedem matri Kungortai et filiis dedere, qui eum occiderunt in ultionem cædis die 2 Jomadi posterioris, quæ die feriam item quartam incidit, ut ait Abulpharagi verum certior, siquidem Jomadi posteri sexti mensis Arabum, dies secundus in die-

isti 1284 cedit sextum decimum mensis A primum, deinde fratris Cazanis auctoritate regendis praesentem impendens operam. Cujus tam potentis vicini Andronicus imperator, patris Michaelis Imitatione, gratiam sibi firmare affinitate studuit, filiam ei Mariam volenti despondendo, quod narrat noster c. 27, l. iii. Haec longa Tuctainis bella videntur tenuisse ab anno circiter Chr. 1290 ad 1296.

B XVI. Argun-Chan anno Heg. 690, qui annos anni Christi 1291 duxit initium, perandi et vivendi fecit, veneno, ut est sublatus a Judaeis, mense Rabia prior: s est in anno Arabico, et tunc majori ex anno Juliano respondit. Huic successit ei, ut alii scribunt, Ganiatu, cui communio Argun-Chane pater fuit Abaka. Hunc morobitate suis exosum factum Mogulensem facta conjuratione, cuius dux fuit Baidu rgihi fratris Abakae, fugientem assecuti ut, anno Hegirae 694, cuius Kalenda Mundi occuparunt 21 Novembris in anno 294; unde mensis Rabia posterior, quo icitur occisus, extremam Juliani Fehram Martii partem insedit in anno Christi 1291. Puto extremo Argun-Chanis principatu ab eo de recuperandis septentrionalibus provinciis ultra Bulgariam; quas, ut est dictum n. 6, auspiciis Kaanis secundi unum imperatoris a Batuo subjugatas Noga, his a Batuo Persidem versus recedente, progressu temporis suas fecerat, ob-

C 821 imperatori Mogulio reconsans; diutius multis locis Pachymeres significat, istam in impune tulit, in ea etiam Michaelis zoologi Augusti affinitate firmatus, ducta in Euphrosyne. Talis ab Argun-Chane consili vestigium in fine Abulpharagiani reperio, ubi scriptum legitur: Argun-imperio sibi stabilito unicuique filiorum am alienus regni sui exercituum commissari Argun-Chanis fuerunt Cazanes, Carmuetais. Ex his Cazanes videtur exercitu ei loco ubi degebatur imperator propinquus. Nam occupato postmodum, ut mox a Baidu imperio, primus qui obsisteret, prout apparet, beneficio, exstitit. Alii duo fratres longius a patre leguntur amandati, Carmantanem Pachymeres, p. 459 partis, ait exercitum in India ductasse: Tudem resert, partis ejusdem l. iii. c. 26 et im, difficile atque anceps cum Noga gestum, quoad eum jam senem acie postrema occidit funditusque profligavit factionem titutis imperio Mogulensem prætentis Europa regionibus, quas inde Nogæ alienaverat, et iis ipse patris Argun-Chanis

XVII. Sublatto e medio Caichtu, successore Argun-Chanis, Baidu, qui eum oppressorat, in ejus se solium intrusit. Sed ei obstat Cazanes. Argun-Chanis filiorum, ut videtur, natu maximus, avitum paternumque imperium sibi armis vindicau. Commissio itaque inter regni candidatos prælio, Baidu proditione suorum vicius et occisus liberum æmulo Cazani reliquit imperium, postquam illud per octo circiter menses occupavit. Contigit mors Baidu mense Dhul-Haia ejusdem anni Heg. 694, hoc est circa finem Octobris aut initium Novembris anni Chr. 1296. Hinc procedit imperium Cazanis, cuius dotes præclaras, instituta laudabilia, acta illustria effuse laudans memorat Pachymeres, c. 1, l. vi. Res gestæ sic summatim perstringuntur in Supplemento Chronicæ Abulpharagii. Anno Heg. 697, qui cœpit a die 19 Octobris anni Chr. 1297, occiso Niruzo, cuius proditione Baidu fuerat oppressus, Atabegi dignitatem (erat id nomen illustris in imperio Mogulensi magistratus) qua Niruzus functus fuerat, transtulit in Kotlu Sahum; quem cumdem esse suspicor cum Chutluchaimo nominato a Pachymero sub finem modo laudati c. 1, l. vi, ubi p. 459, vocat Χουτλουχάιμον κατὰ τὸν Εὐξεῖνον δρόμον prætorem provinciarum imperii Mogulie ad Euxinum sitarum. Fuerat 822 iste, [P. 596] ut diximus, præfectura Tuctainis. Quare hinc licet intelligere, circa quartum aut quintum principatus Cazanis annum Tuctainem ad fratris imperantis comitatum se transtulisse, forsitan eo vocante, ut mores ejus observaret, statueretque an dignus is foret quem imperii successorem designaret. Quæ probatio parum e Tuctainis voto succedens hunc exclusit imperio. Scribit enim Pachymeres, saepè indicato c. 1, l. vi, Cazanem in dubia sua valetudine successioni regni consulentem, cum mores Tuctainis, quem in propinquuo haberet, fratris sui dissimiles notasset, Carmantanem alium fratrem ex India, ubi exercitum præterat, evocasse, eumque ad id accurata institutione præparatum imperii habendum designasse. Igitur decadenti ex partibus Euxino vicinis Tuctaini sufficuum in istarum provinciarum regimine Chutluchaimum arbitror, quem illici officio fuisse functum quando est mortuus Cazanes, affirmat Pachymeres.

XVIII. Pergit continuator Abulpharagiani Chronicæ acta Cazanis exequi, scribens anno 699 motuventem cum exercitu in Syriam Cazanem cum occurrente sihi sultane Ægypti, qui vocabatur Al-

Malec Al Naser Mohammedes, confixisse prælio, cumque fusum in fugam vertisse, dein Damasco possum; quibus gestis, relicto in Syria præfecto Kapiak vocato, in regiones Orientales rediisse. Habet annus Hegiræ 699 initium a die 28 Septembris anni Christi 1299. Quia vero dies, quo acie vetus est sultan Ægypti dicitur illic fuisse vicesimus septimus Rabiae prioris, indicat nota illa diem vice-simum secundum mensis Decembris ejusdem Christi anni 1299. Quod autem addit continuator Abulpharagli diem illum fuisse Mercurii, haud usquequa que quadrat, siquidem illo Christi anno cyclos solis 20 litteram attulit feriae prime indicem D, quæ 22 Decembris diem feriam fuisse tertiam demonstrat. Crediderim mendum irrepsisse in numeros, et pro 27 Rabiae prioris scribi oportere 28, qui dies fuit 23 Decembris feria 4. Fundamentum mihi sic opinandi est testimonium oculatum scriptoris illorum temporum Aytioni. Exstat hujus opus titulo Historia Orientalis, cuius c. 41 affirmat se fuisse comitem expeditionis quam Cassanus (sic enim vocat) rex Tartarorum Christianus, una cum regibus Armeniæ et Georgiae pariter Christianis, suscepit in Syriam contra Melechnaserum sultanaem Ægypti Syriae dominante, quem et habuit obvium prope Hamam, antiquis Enesam dictam. Ducebat sultan secum equum centum millia cum infinita peditum multitudine. Cassanus autem exercitum ducentorum millium, magnam partem equum habebat. Commissum fuisse prælium inter hos exercitus Aytonus, qui præsens interfuit, asserit die Mercurii ante festum Nativitatis. Cadit aptissime nota hæc in diem 23 Decembris, quæ illo anno, ut est dictum, feria quarta fuit. Addit Aytonus prælio victum et fugere compulsum fuisse sultanaem, tum die 823 post victoriam 45 deditam Cassano fuisse urbem Damascum, in qua Cassanus præfectum pro se Syriae cum parte exercitus reliquit quemdam ducem Sacracenum ad se a sultane transfugam, nomine Capakuin; cui dedit in mandatis ut si Christiani ab Occidente venirent, eis Syriae traderet. Sed cum Europæ principes ire illuc aut exercitus mittere neglexissent, Capakuus rebus suis consulens, imperata a sultane transfugii venia, Syriae illi rursus expulsis Tartaris subjecit. Hæc Aytonus de hac expeditione; quæ quam sint consentanea truditis a continuatore Abulpharagli ex collatione patet. Et enim apud hunc legitur Ægyptios auditio Cazanis abitu reversos in Syriae fuisse, et Capakuus in partes corum transeuntes, Tartaros qui erant in Syria ea relicta in Orientem contendisse, et Damascum in Ægyptiorum potestatem rediisse.

XIX. Anno Hegiræ 700 cujus initium fuit dies sextus decimus Septembris in anno ærae Christi vulgaris 1300, Cazanes secundam expeditionem duxit in Syriae, ait continuator Abulpharagli: sed cum tribus circiter mensibus [P. 597] in Halebitiobibus substitisset, re infecta iterum se subduxit. Ila ille. Ad hoc tempus euidem retulerim quod

A sribit Pachymeres loco saepè memorato de Cazane his verbis: *Vastans quin etiam Ægyptum cladesque illic Arabibus non leuis inferens, longe pluribus et gravioribus sine dubio damnis illos affecturus; nisi ei, ne penetraret interius, locorum arenis invitis et aquæ inopibus late squalentium insuperabilis difficultas obstiisset.* Hactenus Pachymeres; unde licet suspicari vel ipsum Cazanem vel partem ejus exercitus, ipso apud Halebum interim morante, Ægyptum tentasse, at ob impedimentum memoratum ceptum abstiisse. Refero etiam ad hanc secundam expeditionem illa quæ paulo superius idem Pachymeres dixerat, nempe Cazanem Hierosolymam hostiliter admotum parum absuisse ab urbe illa tanta, cui sultan Christianis creptæ dominabatur, expugnanda. Ita ille longe verisimilius quam quidam Latini scripores citati ab Henrico Spondano in continuatione Annalium Baronii anno Christi 1300, n. 1, qui aiunt tunc a Cassano Hierosolymam fuisse captam, et sacris locis magna veneratione visitatiz; restauratis et dotatis, habitandam concessam Christianis Armenis, Georgianis ceterisque ex Cypro et Iudebris convolantibus. Nam id, si vere contigisset, non videtur aut ignorare potuisse Aytonus tunc vivens, aut in historia de his scripta silere voluisse; in qua tamen nihil tale reperitur. Anno deinde Hegiræ 702 (pergit supplementum Abulpharagli) Cazanes copias in Syriae misit dux Kotu Soho, sive ut Pachymeres vocat, Chotluchaimo; primus dies istius anni Hegiræ 702 fuit vicesimus sextus mensis Augusti in anno ærae nostræ vulgaris 1302. Ex his quæ refert de morbo Cazanis diuturno Pachymeres, necesse est dicere jam tum illam agrotissimam, 824 atque adeo morbo impeditum a per se secunda expeditione necessaria hominem cui maxime ideret vice sua misisse Chotluchaimum, sive illam evocavit et partibus septentrionalibus circa Eatinum, quibus eum, in locum Tuctais sive Tuctanis, fuisse jam antea præfectum paulo superius spicabamur, sive illum adhuc in officio Atabegi circa se habuit, et tantum post ipsius redium e Syria ad istum septentrionalem limitem destinavit, et occasione secutore brevi (quod presentiebat) mortis suæ Tuctais; quem exclusum imperio volebat, ex istis sibi dudum obnoxiiis provinciis opes duere posset ad negotium Carmantani, sibi in accessione prælato, successendum. Ut cunque sit, utrumque idoneis auctoribus discimus, et bellum in Syria pro Cazane gessisse illo jam agrotante Chotluchaimum, et Cazane non multo post mortuo cumdem regionibus circa Euxinum prius a Tuctai possisis præfuisse.

XX. De successu porro Syriae hujus expeditiæ Chotluchaimi sic breviter collector supplementi Abulpharagli tradit. Primum equites decies mille exercitus Mogulici a ducibus copiarum Ægyptiarum, inter quos luit Abulfeda, prout ipse testatur in historia de his scripta, fuisse profligatos, deinde universum exercitum fractum, fugatum et pessimum.

edibile est Chutuchaimum cum reliquis revertisse quamprimum ad Cazanem, a vescere languorem suum sentiente propter supra indicatam missus ad Arctoum limit. Eodem anno, Hegiræ 702, die 15 mensis ut ait Jannabius, Cazanes est mortuus. val decimus Arabum mensis, ejus diem decimum incurrisse oportuit in diem 31 Iail anno Chr. 1503, siquidem, ut est dilendæ Muharrami sextum vicesimum Auenensis anni superioris insederant. Hinc certe possumus controversiam, quæ inter mox referendos auctores de numero imperii Cazanis agitur. Si enim, quod suneat, statuimus, cœpit Cazanes imperare iatum Novembri anno Christi 1296, mox Maii anni Christi 1303 utique sex annos explevit, et menses insuper septem. o justo spatii Cazanis principatus tribuit chronologus Jannabius, dum eum regnasse nos octo et menses circiter decem. Joannes Villanios, viii. c. 15; Santus, l. iii. p. 15, c. bonus Hist. Orientalis. c. 45, etsi diserte regni Cazanis non exprimunt, quedam tamen unde ultra prescriptos a nobis huc haud panum excessisse sit consequens. Iuo priores aiunt copisse illum imperare iatis 1294, et Aythonus obitum ejusdem connum Christi 1304, ex quibus inferendum n ultra novem plenos annos Mogulense impensis. Sed de vera sede epocharum initi principatus et mortis obitæ tutius, opinor, Arabibus 825 cbronographis quam aut Armeno aut Villanio et Sanuto Europæis bus, præsentim cum ad Arabum chronologiam modet nostri Pachymeris assertio mortuam affirmantis cum ad sex annos imperasset; de annis expletis agitur, exactissime scribitur. Ejus qui Cazani successit nomen sic est: *Giyathoddin Chodabandah Moham-*
as Argunis filii Aboaz, Abulfeda et Ahmed eph, propius ad Pachymeris *Carmantanum*, tam hunc principem appellant. Is post successoris funus die 23 Dhul-Haijæ solemnissimoniis inauguratus, pro *Chanis* titulo maiestate *Alinitu* se dicti voluit, qua vox teste *magnum imperatorem* significat. Verecum sit apud Jannabium, ubi coronationem tanis die 23 Dhul-Haijæ celebratam connum Hegiræ 703, hoc est in mensem fere decimum a successoris obitu, quod parum male, præsentim cum, ut Pachymeres vñscare, non solum designatus a Cazane invente fuerit unusq; hæres imperii, sed at in possessionem regni missus. Id me incredendum eodem quo est Cazanes mortuus, sed altero fere post mense, nempe die Haige, coronatum Carmantanem. Cum in 45 Shavalis, ultimus vite Cazanis, fuen-

B rit in anno Jallano 31 Maii, oportuit diem 23 Dhul-Haijæ anni ejusdem concurrere cum 29 Julii anni Christi 1503. Vitam et principatum produxit Carmantanus usque ad annum Hegiræ 718, quo vivere simul ei imperare desili mensis Ramadani die 27. Cœpit annus Hegiræ 718 a die 26 Martii anni Christi 1215. Unde Ramadani mensis Arabum non dies 27 coincidit cum die 15 Decembris ejusdem anni Christi 1318. Carmantanus sufficiens est *Bahadur-Can*, puer undecim annorum, quo imperante quisque praefectorum provinciis eas sibi jure supremo coperunt usurpare. Unde hoc moriente (quod contigit anno Hegiræ 736, qui cœpit ab Augusti 21 anni Christi 1335) Bahadur-Chane, inquam, decedente nullus deinceps est creatus imperator Mogulensis, tanta illa dynastia in partes minutias fracta et penitus dissipata.

Hactenus brevem synopsim dedimus imperii Mogulici, quod ab anno Christi 1202 ad annum Christi 1355, per annos 153, sub imperatoribus undecim, Gingizchane, Kaane, Cayue-Chane, Munkakao, Abaka, Ahmede, Argun-Chane, Caichlu, Cazane, Carmantanæ, Bahadur-Chane, magnis per Asian rebus gestis incolauit.

826 CAPUT VIII.

Origines imperii Ottomanici a Pachymere indicatoe distinctius explicantur.

I. Ut regum quibus in interiore Asia communem presbyteri Joannis fuit, vastum et diu florans imperium Mogulici exortu deletum est, ita ipsam Mogulicum magna ex parte in Ottomanicum defecit, rebellione primi bujus fundatoris Ottomani, quem [P. 599] noster Pachymeres Atmanem nominat, contra Cazanem et Carmantanem primum impunita remanente, inde sensim invalescente iugatum instar regni proprii, auctibus postea stipendiis usque ad extinctionem imperii Romani Orientalis et regni Mamalucorum in Ægypto profecturi in terrorum Europæ, cui minatur, hodieque universæ. Hujus novæ dynastiae quasi cunabula, obiter a Pachymere perstricta, nesciente scilicet in quantum ex his illa molem foret immaniter crescendo surrecta, operæ pretium duxi considerare hic papio attentius, et epochas originum istarum in principiis parum notabilis, ex inopinato deinde successu momentum et estimationis meritum natas, suis exacte locis figere.

II. Othmanis sive Ottomani genus historici Arabes deducunt e quodam Soliman Shaho, quem ait circa annum Hegiræ 811, ejus fuit initium Maii dies 13 in Christi anno 1214, præfuisse provinciam Persis subjectæ, quæ vocabatur *Mahan*. Hic cum a Mogulesum potentia, tunc sub primo illorum imperatore Gingizchane irruptionibus in omnem partem vehementibus fines dilatante, tueri suam præfecturam desperaret posse, convassatis quæ posuit auferre, assumplisque secum, qua e principibus

qua e populo, qui novas alibi querere sedes mal-
lent quam in patria servire, in Asiam minorem
iter intendit. Sed dum incerto vado Euphratem
trajicit, aquis hausto Soliman Shabo, e tribus qui
eius fugam comitabantur filiis duo priores, Sankur
Zensi et Cun Tugli, redierunt in Persidem, tertius
Ortogrules ibidem ad ripas Euphratis domicilium
fixit, illique diu moratus tres educavit filios, Con-
dozum, Saruhanum et Othmanem. Verum cum an-
guste incommodaque habitarent, Sarubano filio ad
Aladinum leonii satrapam legato missso supplex pe-
tit ab eo assignari sibi locum ubi cum liberis de-
geret in terris ipsius ditionis. Annuit satrapa, et
Ortogrules permisit ut cum suis migraret in regio-
nem sitam inter montes Tumalagii et Armeniæ.
Karaiaptag ei loco nomen fuit, quem insedit Or-
togrules tanto numero suorum ut quadringenta
tentoria illic fixa explorerent. Rem ibi strenue mul-
tis annis, limitem tutans et auspiciis Aladini prin-
cipis Iconiensis feliciter militans, Ortogrules ges-
sit, magni ob hoc ab illo habitus et desideratus

827 eum fato functus est, quod contigit anno
Hegiræ 687, qui cœpit a die 6 Februarii anno
Christi 1288. Hæres Ortogrulis Othman fuit, cui
ut in Karaiaptagi principatu patri succederet prono
favo Aladinus indulxit, et eum, quoad ipse per-
stitit in potentia, beneficiis sovit. Verum Aladino
et annis jam fracto et opibus diminuto, ut jam
amplius armis Mogulensium sub Chalau et Apaga
in istis partibus prævalentium ac cuncta subjugan-
tium par sustinendis haud foret, res sibi suas
agere Othmanes cœpit, et propriis auspiciis in Ro-
mani imperii provincias irrumpere, non prædis so-
lum inde abigendis intentus, sed et arcibus atque
urbibus ibidem occupandis. Quod cœptum cum ei
ex voto successisset, expugnat et præsidio suorum
insensis validis quibusdam munitionibus, unde re-
gionum illis adjacentium facile dominium sibi
perpetuum assereret, sultanis tum demum Othman,
hoc est supremi principis, titulum palam usurpa-
vit, anno Hegiræ 699, cuius Kalendas Muharram
inciderunt in diem 28 Septembri anni Christi
1299.

III. Hactenus relata de Othmanis primordiis tra-
dunt Arabes scriptores; cum quibus comparare
sparsim de his asserta a Pachymere, ac quam hæc
iis apte congruant ostendere, labo deinceps meus
sit. Principio repeto quæ in ipso sui operis limine
noster historicus partis I. l. 1, a c. 5 ad 6 fuse dis-
serit de arcibus Ilimitis Orientalis Romanæ ditionis
contra Persidem deque illarum momento ad tute-
lam imperii; tum de cura, qua eas amplexi domi-
nantes Nicææ post amissam Constantinopolim im-
peratores Græci optime consuluerint reipublicæ
numerosis virorum fortium præsiidis in eo limite
auctorandis, cum largorum stipendiiorum sida solu-
tione ad diem [P. 600], tum assignatione agrorum
In illa vicinia et concessione prædæ omnis quam ex
hostili agro infestis incursionibus possent corra-

A dere. Inuitique ad id adhibitos a Byzant-
stis exteris probatæ virtutis et experientiæ
rum rerum; quorum multos illic, qua
hoste rapti, qua pensionibus cum sive i
qui fructibus datorum ipsis agrorum, ma-
ptos divitias ait, unde tanto terribiliori
flerent, ac fortius propugnarent Romanas,
barbaris procul intra ipsorum terræ
re continuendis, vel vi armisque, si eru-
narentur, retrudendis. Non videtur du-
par in contrarium cura fuerit infestoru-
nomini et Christianæ religioni Saraceno-
cipum, aut Persidem aut vicinas ei lim-
cias sub sua ditione habentium; inter q
nus fuit dynasta sedem imperii habens B
est urbs Lycœnæ primaria. Quare cum
bas historicos legimus evocatum ab hoc
euphratensi regione Ortogrulem cum
inter montes Tumulagii et Armeniae, in
ipsi toparchiam concesserit, collocatum,
debemus illam Karaiaptagam, regionem C
828 Ortogruli ab Aladino, fuisse confiniis illis modo memoratis arcibus; et u-
dudum constitutæ lateque formidandæ sti-
rum exterorum Romanis Augustis milita-
positam a sultane Aladino istam cohorte
tum fortunam Ortogrulis peregre appulsi
qui quadringenta illic tabernacula complere
tempus indagemus quo migrasse Karai-
ripa Euphratis ulteriore Ortogrulis famili-
indicant, reperiemus fere convenire in p
Joannis Batatzæ, qui Nicææ Græcis in
anno 1228 ad 1253, quo moriens succe-
buit Theodorum filium. Per illa tempora
receptam e Latinis Constantinopolim vig-
numero atque alacritate præalentibus p
limitanearum arcium imperii Romani cor-
dem, facile ab illis sustinebatur impetu-
rum in quotidianis velitationibus pleru-
riorum; quoad pessimo consilio suggesto
Michael Palæologus postquam in imperio
circumscripso pupillo Joanne Theodori L
lio, ubi se potum Constantinopoli Lat
vidit, isti præsidiarii Romani limitis vex-
bus calumniis et ad inopiam redigi, min-
cum animis tum viribus et numero co-
observat Pachymeres ibidem. Quando p
contigisse credibile est, quod Arabes in
Ortogrules cum suis prospere in Romanos
laudem ab Aladino, cuius auspiciis militi-
reretur.

IV. Nec vero istam Ortogrulis et filio
adversus præsidiarios Romanarum arcu-
ratam operam, et quæsitam in vicinia ex-
versæ Persidis stationem Pachymeres ipse
lat. En eius verba vol. I, p. 48: *Post
fortibus inter Persas, quibus omnis vixen
conditio in armis erat, cæteris inclinatis e-
ros, qui nuper imperium Persarum occipa-*

*ibus visum opportunum est: refugere ad clau-
stellaque montium, et inde vicina incursaudu-
re prædictis victimis quærere. Hæc ille, quæ quin
ulis familie convenient Karaiaptagæ prope
Romanas in finibus Persidis collocatae, negare
poterit, qui præsertim attenderit ad hic indi-
eius versionem a Tocharis mvasoribus Per-
quisibus ne parere cogeretur Soliman Shalius
ulis pater, inde relictæ provincia fugerat.
statim Pachynteres præsidarii Romanarum
i, utcanque agris multatos et prædæ parte
os imprudenti avaritia Michaelis primi a Pa-
ris imperatoris, abstinisse quidem ab ineur-
fines hostium, quod antea utilissime fecerant,
arcis ipsis commissas fide constanti tenuisse,
u annuæ pensiones ad victimum necessariae
e ipsis e fisco sunt: has vero ipsis suppedita-
suisse post mortem Michaelis, solo jam An-
o imperante, [P. 601] diserte noster asserit
p. 268, ubi alterum **829** fontem enarrato-
perit suis scribit paremoniam plene solven-
ez fide pensionum, quæ præsidarii arcum
ite sclarum olim statutorum fuerant in mercadum
militaris, adeo itlic ad communem tutelam
triae. Hæc maligne nunc suppeditabuntur, avar-
æsectorum ergationi pecunia publica, quo-
ponebatur lucis qual per astutas frustrdio-
ritates diffundenda prætextibus vafis solutionis
series militibus subtrahebatur crelum eudoris
minis. Ita ille ibi; qui et multis inferioris locis
cat non jam solum per fiscalium calumniosas
s, sed edicto ipso ac jussu diserto Andronici
ti pensiones et auctoramenta istiusmodi suis-
sera. Unde necessario contigit arcum custo-
negligi, ac quasdam ipsarum in militum ex
Persidis contrarias Romano limiti stationes
ntium venire potestatem. Sustinuit quodam
re labem illam ac ruinam felix Alexii Philan-
ni per illos tractus militia, circiter annum
1295. Andronici 13, eo missi cum valido
u, prout fuse narrat Pachymeres, l. iii, vol.
9, sed postquam is rebellans a Libadario est
sus, et Persæ, qui sub eo militaverant, male
i reversi dominum, et causa elatis utiscendæ
tei nullius satis validæ acuersurae Romanæ
ia, Philanthropeno quem unum timuerant
arcibus jam cunctis potiti licentissime in
tas imperio regiones passim inundarunt. Hoc
rat Pachymeres, l. iii, vol. H, c. 14, et co-
reditur ab anno Ghr. 1297, imperii Andronici
trasse vero sine intermissione, imo cum atro-
is suhinde malorum augmentis, usque ad illius
Historiæ, intelligitur ex frequentissimis
re nostri historiæ querelis ac lamentationibus
incertos fere consequentes hujus operis libros
s.*

Ex his patet quam consuevane ad nostræ
historiæ meinicam Arabum annales referant

A quod superies esscriptissimus, Ortogrulem Othmanis
patrem obiisse anno Hegira 687, qui ex parte coincidit cum anno Christi 1288, inclitum bellicis suc-
cessibus, de Romana videlicet Persici limitis mili-
tia relatis, quippe quæ jani tum a recepta de Bal-
inis Constantinopoli, hoc est ab annis retrosexdecim,
debilitari valde cœperat. Quæ succedens Ortagruli
Othman filius aliquot jam tum habuit loca de Roma-
nis manu parta, quibus plura majoraque postquam
annorum plurium continuo felicitate ad paternam
Karaiaptagæ adjecisset ditionem, sultanis denique,
hoc est supremi principis, nomen baud dubitavit
usurpare, tueri se illud posse sperans. Hujus primæ
ac quasi fundamentalis epochæ Ottomaniæ imperii
sedem ex vero in ordine temporum statuere
nostrum est, quod sūcere consenserit comp ratis
Arabum chronologorum et nostri Pachymeris testi-
moniis, Refert Pachymeres, p. 327, Atmanem inva-
suisse opibus adjuncta sibi manu fortissima bellatorum
acerrimorum **830** e Paphlagonia, et obsistere sibi
conatum Muzalonem Romanum ducem acie vieisse
prope Nicomediam Bithyniæ metropolim, quam inde
urbem velut obsessam campi dominus tenuerit. Hæc
contigisse circa Bapheum prope Nicomediam die vice-
sim septima mensis Juli diserte Pachymeres tradit:
enuum ex serie rerum verisimiliter affirmamus in
Synopsi hunc fuisse Christi 1299; sequenti 1300
putarim evenisse quod noster narrat, p. 415, videlicet
quasdam Romanas copias duce quadam Siuro, ab
imperatore ad eam Luendam provinciam misso, col-
lectas ab Atmano occidione fuisse deletas. Unde
victor Atman progrediens Belocoianam (verba sunt
Pachymeris) insiliens vi capit, et ibi repertos inter-
fecit. Ipse autem immensis opibus ea clavis mun-
tione politus prædæs inde est habitus. Arcis
quippe illius monumentis situ et arte validis ad
quæstæ pecuniae custodiam usus, magnos sibi the-
sauros, unde beli ac principatus expediret sumptus,
secure conditos ad manum habuit. Harum magna
pars calamitatum in Prusam redundarit, sic nudata
possessione agræ sui et intra murorum ambitum reda-
etiam, etc. [P. 602] Hæc Pachymeres; quæ satis clare
indicant mutationem hoc tempore in Atmane factam,
quasi e privato in principalem statum. Audiamus
jam Arbas. Hi magno consensu affirmant Othmænum
et toparcha Karaiaptagæ et simplici satrapa sultani
seu supremi domini nomen ascripsi anno Hegira
699. Hujus anni cum Kalendas Muhamram insederint
diem 28 Septembris Juliani in anno Christi 1299,
et quam memoravimus e Pachym re Belocoianæ ex-
pugnatio ad menes festivos pertinuisse videntur,
intelligendum relinquunt regnare Atmanem, sine
ulla jani dissimulatione vocabulum imperii palam
usurpaneo, capuisse anno Christi 1300 idque in Bi-
thynia ad urbem Prusam, quam paulo post ei fuisse
subjectam tributariorum pacis nomine, revera dedi-
tione ac subjectione plena, innuit Pachymeres, dum
sic seribit, p. 597. Prusa ipsa calamitibus subacta
ingentibus emere a Persis numerato immatri pretio

*tumbram pacis, pro vera, quam mendacibus promis-
tis ostentabant, pace. Ita ille.*

VI. Hæc tamen non eo traho ut existimem Prusam Atmanum jam tum regni principio plene possessam, cum eam quidam Arabum sub finem tantum vita Atmanis, quidam nonnulli post ejus obitum a filio ejus et successore Urchane penitus subjugata tradant. Verum cum eam urbem arcibus undecunque a se possessis cinctam et viciigalem ad libitum haberet, nequò interim animo ferebat ejus se ingressu exclusum, quem sibi ac suis aliquando, ut res tum se habebant, libere pandendum certa præsumebat spe. In hoc igitur incumbebat, ut agri ac provincie illius, nempe Bithyniae universæ, sibi dominium assereret, quod consequebatur arcibus primariis, et unde urbium magnarum salus et securitas B
831 penderet, occupandis et validissimo præsidio tenendis, sicut modo eum vidimus in Belocoma fecisse, in qua claves Prusæ reperit; uti et Nicæam sibi subjugasse visus est capta et suis firmissimis copiis insessa Tricoccia. Qua de re juvat nostrum hic Pachymerem audire, p. 657, scribentem in hunc modum: *Circa Nicæam mala sane loco res erant, Atmane cuncta illic agente ferenteque. Ac paulo post: Itaque infestum exercitum — venientibus, Atman credidit.* Hactenus Pachymeres, ex cuius triplici modo memorata narratione rerum ab Atmane, ad Nicomediam victo Muzalone, ad Prusam capita Belocoma, ad Nicæam expugnata Tricoccia gestarum, manifestum est habuisse illum in potestate universam Bithyniam, tribus illis primariis ejus provinciæ urbibus, etsi non plene possessis, saltem undique circumdati, et lenta sic obsidione cum interim pro libito macerans et pecunia multandis, tum denique certissime trahendis sub absolutum integrumque dominium. Id quod non ipsi quidem obtigit Atmani. Verum illius hæres et filius Urchane, quem Cantacuzenus, I. vi, c. 9, statum in quo eum pater moriens reliquerat, exprimens *satrapum Orientalis Bithyniæ appellat*, brevi se Bithyniæ totius principem ostendit, Prosa, Nicomedia et Nicæa plane domitis, postquam huic ultimæ periclitanti suppelias Andronicus junior accurrens repulsus et vulneratus in femore recessit. Cuius pugnae ac vulneris meminit Cantacuzenus [P. 603.] I. vi, c. 7, inde secutam tamen Nicæae deditiōnem parum candide dissimilans, quam ingenue fatentur Gregoros, I. ix, et Phrantzes c. 2, l. 1, ut omittam idem diserte affirmantes Arabas scriptores, inter quos omnes convenit *Iznik et Iznik* (sic illi Nicomediam et Nicæam nominant) ab Urchane Othmanis filio post patris mortem captas fuisse. Brusiam vero (ita Prusam appellant) quidam illorum Othmani adhuc viventi, ulii eo mortuo Urchani deditam alunt. Fato vero functum Othmanem omnes hi magno consensu tradunt anno Hegiræ 726, cuius fuit initium dies 8 Decembris anni Christi 1325, adeo ut mors Othmanis in annum Christi 1326 videatur differenda.

VII. Hactenus dictis licet mihi per benignum

A lectorem manissa loco apponere considerationem duorum veterum oraculorum, quæ per hæc fuisse patrata eventis non immerito credi potest; id quod eo minus alienum ab hoc loco forte fuerit, quod eorum alterum est implicatum cum rationibus chronologicis quibusdam, numeros a nobis hic subducitos recto positos calculo adstruentibus. Recitat antiquus scriptor Zosimus, historiarum I. ii. Erythræ vel Fpirotica Sibyllæ hoc vaticinium:

Ἄη τότε Βιθυνῶν γαλανά λόχοι σικῆσουσι
Ζηγὸς ἐπιφρούνασι· ταχὺ δὲ ἐπιβήσεσαι ἀρχὴ¹
Ἀνδράσιν, οἱ Βιζαντος ἔδος καταβαῖστάωσι.

832 Tunc Bithynorum terram lupi habebunt
Divino consilio; celeriter autem superveniet horum
[principatus]
Viris qui Byzantis solum incolunt.

Hujus exentum prophetæ conatur Zosimus adaptare ætati Constantini et restaurationi atque amplificationi per eum factæ Byzantii. Quam recte, ipse videbit; non enim satis appetet quid ista mentio luporum Bithyniam habitantium cum exornatione Byzantinæ orbis communè habeat. Dicamus nos licet accommodati ad speciem veri, per Sibyllam divino afflatam spiritu, tanto ante his fuisse prænuntiatum verbis exortum Ottomanici imperii a prædonibus avidis et lupina voracitate ac crudelitate præditis Bithynia fundati, cui non multo post tempore succubere deberet Byzantine urbis imperialis potentia et splendor, barbaricæ deinceps servitatis jugum gravissimum et probrosissimum laturæ. Græci Byzantini in pœnam impii et pertinacis ab Ecclesia Romana omnium matre inde usque a Photii temporibus continuati schismatis, duram a Latinis Constantinopolim per annos octo supra quinquaginta obtuleribus servitutem passi fuerant; ex qua proleccese visi sunt, dum ex liberati Romani pape primatus agnoverunt. At ubi Michaeli istius concordie auctore mortuo, filius ejus Andronicus pessimo consilio, quæ pater saluberrime statuerat resclendens, se amque iterum a sede Petri contumaciter abruptit, satum Dei ultioris providentia præparari coepit et sensim in Bithynia concrescere Ottomanica tyrannis, a qua diris continenter cladibus flagellat Byzantini, cum minime resipiscerent, sed magis magisque in hæresi ac schismate obfirmarentur, vi tandem sæva subacti ab uno ex Atmanis successoribus Mahomete secundo, anno Chr. 1453, captivitatem Babylonica Judæorum eo tristiorum, quod Cyrus nullum qui eam solvat expectant, ducentis iam et quod exurrit annis infelicissimi tolerant, fidem ingenti suo luctu sancientes Sibyllini, quod retulimus, oraculi.

VII. Aliud de his habemus suspicioni fictionis minime obnoxium vaticinium, quippe quod in sacro et canonico libro clarissime legatur, Apocalypsi S. Joannis. In ea Novi Testamenti prophetia, evenia complectente præcipua rerum quæ a Christi resurrectione et prima fundatione Ecclesie ad hanc usque diem Dei regnum attinentes configurant.

post unam persecutiones imperatorum [P. 604] adumbratae sunt a c. 12 ad 20, in hoc jam per symbolum alligationis Satante tempus illud describitur quo Constantinus, vici et occiso Licinio, imperii Romani plene potens, liberalissimis et quasi triumphalibus edictis religionem Christianam studuit ornare. Ista edicta recitantur ab Eusebio, lib. II *De vita Constantini*, a cap. 25 ad 60. In horum uno (tria enim sunt), nempe 833 in Rescripto ad Eusebium, c. 45 descripto, quo imperatur ut ecclesie Christianorum ubique sumptu publico adificantur, sit distincta mentio draconis, quem hic Joannes ligatum memorat. Sic enim illic Constantius loquitur: Νυν δὲ τῆς ἐλεύθερίας ἀποδοθεῖσης, καὶ τοῦ δράκοντος ἐκείνου ἀπὸ τῆς τῶν κοινῶν διοικήσεως τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγίστου προνοίᾳ, ἡμετέρῃ δὲ ὑπηρεσίᾳ ἐκδιώχθεντος. Nunc autem libertate redditā, et dracōne illo (Licinium innuit idolatrias promotorem) ab administratione rerum Dei maximi providentia et nostro ministerio dejecto. Contigerunt ista circa Christi annum 320. Inde per mille annos in plena possessione libertate pacis intra imperium Romanum Christiana religio permansit, nempe usque ad annum Christi 1320, quo tempore, ut vidimus, Othmanes exitiale Christi religioni fundavit imperium, sedissimam Mahometis superstitionem orbe ferme toto propagaturum, ex qua non minus sere Dei regno detrimentum quam ex invalescente ac subnixa olim regum opibus idoloatria illatum est. Accessit circa idem tempus emergens Wiclefi hæresis, in Joannem deinde Hus, Lutherum, Calvinum aliasque propagata. Denique circa idem tempus semina sunt jacta longi schismatis post obitum Gregorii XI per annos supra sexaginta Romanæ sedis auctoritatem, quæ eatenus ecclesiasticæ monarchiae salus steterat, pernicioſissime tabefactaturi. Hæc simul tria mala millesimo vertente post pacem a Constantino datum anno exortentia, solutione prius ligati Satane a sancto vate designantur. Id vero, quod ad nostram proprie rem attinet, astruitur ex eo quod Turci Ottomani ab omnibus habentur originis Scythice. Scythæ autem ex Magog secundo filio Japheti memorato Gen. x. 4, propagati hand dubie creduntur. Idem porro Magog Gog quoque dictus per apocopen, occupata colonis Lydia, Gyges Græcorum litteris appellatus fuerit. Hinc Plinius, l. v, c. 23, Hieropolim Syriæ dictam a Syris Magog testator, nimirum quoniā ea civitas, ut docet Lucianus libro *De dea Syria*, a Deucalione Promethei sive Magogi aut Gogi filio, Scytharum auctore, sit condita. Quæ bis adjungit Joannes de actis Gog et Magog magnam habent cum narratis de gestis Ottomanicorum principum similitudinem. Primum ait congregandos in prælium, quorum numerus sicut arenæ maris, morum istorum innuens numerosissimos armandi exercitus. Addit et ascenderunt super latitudinem terræ. Europa originis Græcæ nomen est ex εὐρος latitudo et δύ, ὅπος terra: nam hoc

A vocabulo designatam Cybelen, quæ eadem Tellus et mater magna, apud veteres videmus. Unde inopes defunctos insepolios, qui terra carent, Virgilius in vi *Æn.* vocat illo versu:

Hæc omnis quæ cernis inops inhumataque turba
[est;

et Ausonius in *Mosella* de ossibus insepolitorum in campi superficie jacentium:

834 *Instetaque facient inopes super arva catervam.* Igitur transitus Ottomanicorum in Europam his verbis innuitur. Is primum contigisse ab Arabibus traditur anno Hegire 758, qui pene totus coincidit cum anno Christi 1357, quippe cum cœperit a die 25 Decembris anni Christi 1356. Tunc enim jussu Urchanis filius hujus Solimanus *connexis trabibus copios* in Græciam trajecit, et anno sequenti cepit urbem Callipolim. Verba sunt continuatoris Abulpharagiani Chronicæ. Quod autem ex Asia in Europam, nempe septentrionalem, ad Callipolim *ascendi* dicitur, recte quadrat ad naturalem situm: nam vere Maro scripsit:

Mundus ut ad Scythiam Ripæaque arduus arcus
Consurgit, etc.

Pergit [P. 605] sacer vates adjungens de Gog et Magog, hoc est Turcis Ottomanicis: *Et circuieram castra sanctorum.* Voci *castra* in originibus Græcis respondet παρεμβολὴ locum singularem designans. Ego per *castra sanctorum* terram sanctam et Hierosolymam intelligo, tot Christianorum sacræ expeditionibus et bellicis facinoribus quæsitatam et diu possessam. Hanc Ottomanica potentia circumiit ἐκύκλωσεν, illinc Ægypto, hinc Asia majori, inde Phœnicie Cyproque occupatis, ut jam ne adiri quidem a privatis causa religionis, nisi empto ab ipsis transitu, possit. Ultimum Ottomanicorum facinus S. Joannes his verbis exprimit: *Et capient civitatem dilectam.* Quænam bæc intelligi possit alia quam Constantinopolis, a Muhamete secundo an. Chr. 1453 expugnata, et ab ejus successoribus hactenus pro imperii Ottomanici primaria sede habita? *Dilectam* vocal, quia eam fundator Constantinus non ut patriam in qua esset natus amaverit, sed naturali situ et præstabilitus ejus ecclie ac soli dotibus præcunctis delegerit et dilexerit, sedem in ea Romani collocans imperii et veteris Romæ splendorein cum novæ Romæ nomine in eam transferens. Ita utraque tam Sibyllæ quam S. Joannis prophetia excidium urbi Constantinopoli a domo Ottomanica denuntiat: hæc vero id illa plus facit, ut tempes inviolantis Ottomanicorum potentiae distincte prodat, millesimum scilicet annum a pace per Constantiū Ecclesiis data.

Peinceps nihil, opinor, chronologicæ operæ circa Pachymeris Historiam superest aliud, nisi ut res hac secunda parte in ea memoratas, sicut in priori fecimus, suis annis assignatas et expansas in tabulam lectori proponamus; cui rei caput sequens operis ultimum impendimaua.

835 CAPUT IX.

Synopsis chronologica præcipuarum rerum hoc secundo historiæ Pachymeris tomo memoratarum, eas assignans annis suis.

Anni Chr.	Romanorum Pontificum Martini IV	Impp. Ro- man. Andronici	
1282	2	1	<p>Andronicus Michaeli imperatori II Decemb. mortuo succedens solus imperare incipit, l. i. c. 1.</p> <p>Tocharos a patre evocatis in Triballos immixuit, <i>ibid</i>. Sponte propendens in abrogationem concordie Ecclesiarum Latine ac Græca Michaelis ejus patris studio initæ, consilii præterea Eulogia amita et Theodori Muzalonis magni logothetæ ad idem impulsus, veniam petiit quod in eam consenserit, l. i. c. 2.</p> <p>Joanni Vecco e patriarchatu dejecto Josephum dudum exauctoratum substituit, l. i. c. 3. & c. 5.</p>
1283	3	1	<p>Ecclesiastici et laici, qui Ecclesiarum concordie assenserant, multis et placulis subjecti vix tandem in communionem recipiuntur, c. 6 et 7.</p> <p>Vecens et alii concordie auctores in synodo accusantur, c. 8.</p> <p>Vecens condemnatus relegatur Prusam, c. 10 et 11.</p> <p>Arseniana factio realescit, c. 12.</p> <p>[P. 608.] Josephus moritur mense Martio, c. 13.</p> <p>Georgius Cyprius, nomine in monachatu sumpto Gregorius vocatus, creatur patriarcha circa inilium Aprilis, c. 15, et hujus Observ. l. iii. c. 2, n. 6.</p> <p>Mense Aprili stella Saturni per diem apparet, c. 16.</p> <p>Antistites qui paci Ecclesiarum cōsenserant, condemnantur et gradu deficiuntur, c. 17.</p> <p>Mense Maii sanguis de celo cadit, c. 18.</p> <p>Augusta Theodora renuntiare cogitur obedientiæ papæ, c. 19.</p>
			<p>836 Ab Athanasio patriarcha Alexandrino exigitur damnatio actorum in causa concordie Ecclesiarum, <i>ibid</i>.</p> <p>Bœdus imperatoris Andronici cum Tertere, quem pro legitimo rege Bulgaria agnoscit, c. 20.</p> <p>Sectas Josephitarum et Arsenianorum imperator conciliare studet, c. 21.</p> <p>In illo inter hos tali coventionis pacto, ut utrique chartas jura ipsorum complectentes in ignem injicerent, et si superiores agnoscerentur quorum scripta non arsisserint, utrorumque libelli pariter consumpti flamma sunt. Contigit id Sabbatho sancto pridie Pasche 25 Martii, præsente imperatore, c. 22, et hujus Observ. l. iii. c. 2, n. 4.</p> <p>Perutsi co successu Arseniani, cum se patriarchæ Gregorio obedituros proinissent, statim a pactis resilient, <i>ibid</i>.</p> <p>Andronicus olim episcopus Sardensis, ex multum gratico apud imperatorem reus kese majestatis peractus, ignominiosissime ejicitur, c. 23.</p> <p>Cotanitza monachus ex latrone factus Prusa fugit, c. 24.</p> <p>Tarchaniota protovestiarus mittitur ab imperatore cum exercito in Occiduos tractus, c. 25.</p> <p>Classis Romana negligitur pessimo consilio, et sensim aboletur, c. 26.</p>
1284	4	2	<p>Panis consecratus in sacra pyxide corruptus et plane putrefaciens reperitur in Magna Ecclesia Constantinopoli, Dominica Greecis <i>Tyrine</i>, Latinis <i>Quinquagesimæ</i> dicta, die 25 Februarii, l. i. c. 28, et hujus Observ. l. iii. c. 2, n. 4.</p> <p>Imago Deiparae pietæ in pariete domus private Constantinopoli multis diebus lacrymas fundit, c. 30.</p> <p>In ædibus Charsis apud eamdem Constantinopolim ex effigie S. martyris Georgii sanguis copiose manavit, <i>ibid</i>.</p>
			<p>837 Arsenii patriarchæ dudum mortui reliquæ in urbem solemni pompa reportantur c. 31.</p> <p>[P. 607] Sultan Babylonis Christianos Syriam obtinentes bello vexat, c. 32.</p> <p>Andronicus imperator viduus secundam ducit conjugem Irenen filiam marchionis Montisferrati, c. 33.</p> <p>Veccus Prusa evocatus congregatur cum schismaticis in Alexiaeo triclinio, et rationem reddit fideli sue et actorum; tamen ab infestis condemnatus deportatur cum sociis duobus archidiaconis in arcem S. Gregorii, ubi nulla vietas provisione, durissima custodia detinentur sex annis integris, c. 34 et 35. Vide præterea c. 2 hujus libri Observ. iii. n. 6.</p> <p>Ex neglecto et debilitate Rouane classis licentia piratarum increbesciente, littorum accolæ migrare in mediterranea jubentur, c. 37.</p> <p>Seythis Danubii accoitis incursionem in Thraciam et Macedoniam minantibus, cadaver Michaelis imperatoris, ne ab illis ablatum redimendum foret postea, ex Alage Selybriam transfertur, <i>ibid</i>.</p> <p>Blachi ne se Seythis adjungerent, ex Ocidua continente in Orientalem transfretare coguntur. <i>Ibid</i>. p. 66 edit. Possin.</p>
1285	Honor. IV 1	3	Martini IV sum. pont. Perusii moritur iv Kalend. Apr., hoc est 29

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Honori IV	Impp. Ro- man. Andronicus	Martii. Illic suspectus est Jacobus diaconus card. e familia Sabella, qui coronatus est Romæ xviii Kal. Maii, dictus Honorus IV. Europalates Umpertopulus Scythes Danubii accolae acie vincit et fugat, in ejus rei bene gestæ præmium magnus papias creatus, c. 29. Disceptatur inter ecclesiasticos de allegatis Patrum testimoniis a Vecco, dum in colloquio synodali auditus est, quibus multi non bene satisfactum müssitabant, l. ii, c. 4, p. 73 et 74. 838 Plurimi e Blachis altero abbinc anno ex Occidua continente in Orientalem transire compulsi, cum et parvuli et greges ipsorum ei cœlo non assuecerent, quod crebræ utriusque generis mortes testabantur, redditum in priores sedes ab imperatore pecunia redimunt; l. i, c. ult., p. 66.
1286	2	4	Ad sedandos circa Vecci allegationes multorum scrupulos negotium datur tomī scribendi Gregorio patriarchæ, l. ii, c. 1, p. 74. Honorus IV moritur Romæ die Cœnæ Domini, quæ fuit 3 Aprilis, ut Spondanus et Rainaldus recte observant. Illo enim anno, qui cylcum solis numeravit 8, lunæ autem 15, et lit. Dom. habuit E, Pascha incidit [P. 608] in Apr. 6. Vacavit sedes a Cœna-Domini hujus anni usque ad 22 Februarii anni sequentis, per menses fere undecim.
1287	3	5	Sedēs vacat.
1288	Nicol. IV	6	Die cathedrae S. Petri, 22 Februarii, creatur Romæ pontifex F. Hieronymus Ord. S. Francisci, card. Prænestinus, dictus Nicolaus ejus nominis IV. Tomus anno superiori a Gregorio patriarcha conscribi cœptus editur, et publice legitur in ecclesia, l. ii, c. 1, p. 74. Multi et clericis ei subscribere recusant, p. 75. Propter hoc varie vexantur, <i>ibid.</i> , et p. 76. Athanasius patriarcha Alexandrinus degens Constantinopoli vehementer, sed frustra, urget ad subscribendum tomo Gregorii, l. ii, c. 5, p. 81. Arsenius patriarcha Antiochenus Constantinopoli damnatur et e sacris diptychis eruditur, quod auditus esset consensisse in negotio Ecclesiae cum rege Armeniæ, <i>ibid.</i>
			839 Veccus in carcere scribit contra tomum Gregorii: et ejus liber Constantinopoli leetus multorum animis scrupulum injicit, vitia tomī detegens, l. ii, c. 2, p. 76 et 77. Tomus accusatur a Quinqueclesiensi et exchartophylace Moschampare; insurgunt in eundem alii quoque, c. 3, p. 77 et 78.
1289	2	7	Exardescit antistitium scandalum in Gregorium occasione commentarii a Marco ejus discipulo editi, ipso probante, c. 4, p. 79. Imperatore tomum corrigi oportere judicante, Gregorius id facere recusat, p. 80. Gregorius invidiæ ferendæ se imparem sentiens patriarchio recedit, c. 6, p. 82. Tandem patriarchatum abdicat circa mensem Junium, post transactos in ea dignitate sex annos et paulo plus, c. 9, p. 87 et 88; l. iii Observationum, c. 2. Corrigitur tomus Gregorii sublata ex eo expositione sententiae S. Joannis Damasceni, c. 11, p. 90. Athanasius monachus e monte Gano eligitur et inaugurator patriarcha die 14 Octobris, c. 15, p. 97 et 98.
1290	3	8	Gregorius expatriarcha moritur, c. 17, p. 102. Imperator Andronicus ex urbe se confert in arcam Nicetiatarum Dacibyzam, ubi custodiebatur Joannes Theodori Augusti filius et hæres, olim excæctus a Michæle patre Andronicus, [P. 609] ab eoque officioso salutato et liberaliter muneretur eblanditus cessionem juris ad imperium, l. ii, c. 36, p. 64. Inde idem Andronicus per Athanasiū patriarcham, quem comitem ducebat, mitti curat ad Veccum et socios in arce S. Gregorii custoditos Theodorum Muzalonem, qui eorum sublevavit egestatem, l. i, c. 35, p. 65, et c. 36, p. 64; præterea l. i, c. 17, p. 102. 840 Andronicus Veccum et socios carcere eductos humaniter admittit, comitate illa præparare illos studens ad amplectendum schisma. Quem in finem iterum quoque Lopadii eos allocutus est, l. i, c. 36, p. 64 et 65; sed tractatu non succidente relinquuntur in carcere, ut intelligitur ex c. 29, l. iii. Imperator, collata Theodoro Muzalonī magno logothetæ protovestiarii dignitate, Nymphaeum pervenit sub finem Maii, l. i, c. 48. Ibiique spatio plus anno moratur, ut intelligitur ex cap. sequenti. Vide et c. 2, l. hujs Observ. iii, n. 7. Constantinus Porphyrogenitus imperatoris frater Nymphaei Augusti gratia excedit, et dure ac contemptum ab eo tractatur, l. ii, c. 49, p. 105 et seq.
1291	4	9	Constantinus Porphyrogenitus affectati imperii delatus mense Martio hujus anni custodiæ traditur una cum Strategopulo, l. ii, c. 19, p. 108. Constantinopoli circa medium Novembreum forum magnum casu exorio incendio conflagrat, l. ii, c. 25.

Anni Ebr.	Romanorum Pontificum. Nicolai IV	Iпп. Ro- man.	Andronicus	In restaurandas ejus incendii ruinas civas strenue incumbunt, <i>ibid.</i> Athanasius patriarcha Alexandrinus injurias ipsi ab Athanasio Constantinopolitano illatas non ferens Rhodum secedit, l. iii, c. 5. Circa hoc tempus Melech Masur Azatini sultani filius, post patris mortem, auxilio Arganis Tocharorum Kanis, Thymene ultra Pontum Euxinum et locis circumscriptis dominatus, magnis deinde cladibus ab Amurio satrapa Tocharorum validis copiis adjuto affectus, supplicem ad Andronicum imperatorem cum uxore ac liberis confugit. Sed eo Constantinopoli non reperito, dum uxore in urbe relicta Nymphaeum ad eum, accitu ipsius, a prothierarchio imperatoris Abraupace ducitur, offensus in itinere observari se a 841 deductere curiosius quam sue dignitatibus conveniret, Atramylis nocuacomitatu se abjungens fugit ad Persas, et horum auxilio Amurium oppugnat, l. iv, c. 25. Filia ejus in urbe obses retenta illic educatur, l. vii, c. 22.
1291	4	9		[P 610] Hoc anno Andronicus imperiali natam sibi filiam, metuens ne non vitalis esset, quod erat aliquoties expertus infelicem in feminis uxoris partum, superstitionis ceremonia praevenire studuit ab ejusmodi periculo, Simeoniensem eam vocans ex occasione eventi narrati, l. iii, c. 32. Nicolae IV Romanus pontifex Romae moritur circa festum Pascha, quod incidit illo anno bissextili, cycli solis 15, lunae 1, in sextum Aprilis, cum inchoasset annum pontificatus quintum a 22 Februarii, circiter per sesquimensem. Vacavit sedes longo tempore. Andronicus imperator Constantinopolim reddit, fratrem Constantimum in lectica clathrata secum dicens, et sic urbem ingreditur die 28 Junii, l. ii, c. 20. Magna exardescente in Athanasiū patriarcham invidia ob serum ejus rigorem et immanum ejus ministrorum severas in quosvis grassationes, ecclesiasticas causa se ab illo absconditibus graviter succisset, <i>ibid.</i> Theodoro Muzaloni longo morbo decubanti substituere imperator incipit in cura primaria principalium negotiorum Nicephororum Chumnum, <i>ibid.</i> Imperator filiam Muzalonis fratri suo Theodoro despondet; et iis sponsalibus solutis ob reprehensum in puella ex incestu prægnante vitium eamdem nihilominus Constantino proprio filio sponsam destinat, l. ii, c. 36. Idem Sophoniam hieromonachum in Apuliam mittens ad ibi tractandum filii sui Michaelis matrimonium cum nepote Balduini olim imperatoris, nata ex filia 842 Caroli regis Apuliæ, dare illi noluit litteras ad papam, ne illum Patrem sanctissimum in his appellare cogeretur, l. iii, c. 5. Tamen ipse Andronicus postea scribens ad sultanem Babylonie fratrem illum vocare non dubitabat, auctoribus episcopis, praesertim Philadelphiensi Theolepto, qui etiam demones malos fratres Ecclesie in Canticis canticorum dici ex quodam Gregorii Nysseni testimonio affirmavit, eo nomine acriter reprehensus a Dyrrachiensi Niceta, sed excusatus et defensus ab imperatore concione super eo proprie argumento habita, l. iii, c. 5 et 23. Circa hoc tempus Tuctais Nogam prælio vietum occidit; ac morte sponsam sibi prius Andronici imperatoris filiam notham uxorem accipit, l. iii, c. 28.
1292	5	10	Sedes vacat.	Episcopi et ipsi a Sabo et aliis Athanasiū patriarchæ ministris vexati, clericis ab imperatore, quod ab Athanasio se abscederent, inclementer habitis se palam adjungunt: et primum patriarcham de suorum excessibus admonent, deinde a negligentiis satisfacere communione se adjungunt. [P. 644] Denique per missos ad imperatorem duos eum graviter monent ne actus inconvenientissimus favorem præbeat, l. ii, c. 21. Ab hoc anno Pachymeres imperium Michaelis Junioris Augusti inchoat, comparans 12 hujus annum cum 25 illius, l. ii, c. 21. Unde oportet Michaelis collegam hoc anno fuisse declaratum, etsi tantum sequenti die 21 Maii a novo patriarcha coronatus fuerit. Athanaeius, scripto data patriarchatus cessione, in monasterium recedit die 16 Octobris, annis quatuor et duobus insuper diebus patriarchali dignitate possessa, l. ii, c. 22 ad 25. Melech Masur auxiliis Persarum contra veterem hostem Amurium prævalens, 843 eum ad se supplicem venientem coram ipsis filio Ale crudeliter trucidat, l. iv, c. 25.
1293	11		Mich. Au- gusti In- nictis	Athanasius patriarcha Alexandrinus Rhodo Constantinopolim reddit, l. iii, c. 5. Nicephorus Angelus despota, Occiduorum tractuum dynasta, moritur, l. iii, c. 4.
1294	Andron. 12 Michael. 2			Kalendas Januarii prima hujus anni die Cosmas, qui et Joannes alio nomine vocabatur, rite ante electus, consecrator patriarcha Constantinopolitanus. l. ii, c. 28. Tzaca Nogay filius Bulgariae regnum invadit, fugiente Tertere, l. iii, c. 26.

Anno Chr.	Romanorum Pontificum. Sedes va- cat.	Impt. Ro- man.	Andronici	
1294		12		Imperator sub initium Martii conventum in Alexiaco triclinio celebrat, in quo causas damnati a se Constantini despotae fratri sui et cum eo Strategopoli exponit, et plerisque approbat, c. 29. Quidam Lachanæ dudum a Noga occisi nomen usurpans ab imperatore conjicitur in vincula, e. 30. Theodorus Muzalo protovestiarus moritur, e. 31. Ei sufficitur in cura primaria principalium negotiorum Nicephorus Chumius canicleo praelectus, c. 32.
	Cœlest. V			Die 5 mensis Iulii eligitur in Rom. pontificem a cardinalibus Perusii congregatis Petrus de Murrone, qui agre honoreni admittitus Aquilæ in Véstinis coronatus 4 hal. Septembri Cœlestini V nomen accepit. Sed mox pridie Idus aut Idibus Decembris idem Neapoli in publico consessu cardinalium pontificatum abdicavit, recitata cessionis ex seripto formula. In cuius locum ibidem electus est Benedictus cardinalis Cajanus, qui Bonifacii nomen assumpsit.
1295	Bonifac. VIII.	1	13	844 Bonifacius papa coronatur Romæ in basilica S. Petri xvii Kal. Februarias.
			Michael.	Andronicus Michaelem filium, iam anno superiori in collegam imperii assumptum, 21 die Maii coronari [P. 612] solemniter curat in templo S. Sophiæ, opera Joannis patriarchæ, l. iii, c. 1. Ales, Amurius ex patre cognominitus, Melecum patris interfectorum singulari certamine victimum occidit, l. iv, c. 25. Joannes Andronici imperator ex Irene secunda conjugi primogenitus filius, creatur a patre et fratre Michaeli novo Augusto despota, l. iii, c. 2. Cum patriarcha et episcopi Augustis petentibus negassent expeditionem constitutionis ecclesiastice, qua diris et anathemati subjicerentur qui obedientiam negassent Michaeli Juniori Augusto, in ultiōne ejus repulsa Andronicus imperator Novellam promulgavit, qua distributiones sporularum ab episcopo, dum consecrabatur, suffragatoribus et ordinatoribus suis fieri solitas ut Simoniacas damnavit et in posterum prohibuit, l. iii, c. 3. Matrimonium Michaelis Augusti cum Ithamare filia defuncti Nicephori Angeli despota, ambitum ab Anna puellæ matre, licet imperio utile, ob sextum inter destinatos coniuges consanguinitatis gradum rejicitur, l. i. i., c. 4. Veneti et Genuenses Constantinopoli se mutuo infestant, implacabilibus commissi odiliis, l. iii, c. 15.
1296	2	Andron.	14	Michael Augustus Junior, die 16 Januarii apparatu splendido nuptias celebra cum Maria regis Armeniæ filia, paulo ante Constantinopolim appulsa, l. iii, c. 5 et 6. Novus imperatoris conatus in reconciliandis Ecclesiæ Arsenianis irritus l. iii, c. 7.
			Michael.	845 Desperata Cretæ insulæ aduersus Latinos eam acriter oppugnantes, defensione, copiæ inde evocate Persis Asianæ incursantibus opponuntur, l. iii, c. 8. Alexius Philanthropenus dux Asiae minoris ab imperatoribus declaratus, illic aliquandiu contra Persas limitem Romanum irrumptentes rem bene ac prospere gerit, l. iii, c. 9. Osphentisthabus Tarteris regno Bulgariae pulsi filius, paulatim invalescens, Tzacam dolo captum interficit, Joachimum Bulgarorum patriarcham præcipito necat, l. iii, c. 26. Radosthabus sebastocrator Bulgariae ejectus inde ab Osphentisthabo ad imperatorem confugit, <i>ibid.</i>
			3	Ales Amurius ex paternæ cædis ultiōne clarus factus, collectis copiis, primum bello palam non iudicio latrocinis infestat Romanum limitem; deinde cum repentinō casu, Mario inenise, Sangaris fluvius alveum mutans arcium illic Romanarum præsidarios, motimento amnis invadabilis objecti hostibus nudatos, fugere inde compulisset, [P. 613] transgressus in mediterranea minori jam vereundia Romanos hostiliter infestat, instincius ad hoc emulazione Atmānis, alterius satrapæ loca Nicæa vicina prospere incurvantis, l. iv, c. 25. Muzalo dux Romanorum capitul ab Atmāne, sed mox liberatur, <i>ibid.</i>
				Kalendis Junii terre motus Ingens et exilioissimus Constantinopolim et ejus tractus provincias concussit. Duravit vario tenore usque ad desinuentem Julium. Damna ejus memorantur, l. iii, c. 15. Ex occasione Andronicus imperator Deo propitiando supplex cum populo procedit, et prolixam habet concessionem. Moxque corruptelas judiciorum constitutione bulla aurea munita de his edita emendare nititur, <i>ibid.</i> , c. 16 et 17.
				Veneti cum 75 longis navibus infesti Constantinopolim aduersus Genuenses illic 846 degentes appellant, die Dominica 22 Iulii ingressi Galatam, non repertis illic Genuensibus, domos eorum incenderunt urbemque ipsam variis locis oppugnarunt. Et comperto pugnare pro Genuensibus Romanos, Galatam reversi aedes insuper illic sitas Romanorum flaminis absumpserunt, c. 18. Imperator Nicephorū episcopum Cretensem, qui de his expostulare,

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII	Impp. Ro- man.	Venetias misit. Interimque Venetis urbis inquilinis in reparationem damni per ipsorum cives illati multam nummorum octoginta millionum indicit, oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis, l. iii, c. 49.
	2	14 Michael.	Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio a hajulo facio, trucidant: primores Venetorum urbis inquinilorum omnes ea carnificina interempti. Vilior ipsorum plebs et mechanicarum profes- sores artium, nece primo latebris vitata, deinde clam Venetas recedunt, l. iii, c. 20.
			Ob hæc Andronicus imperator monachum Maximum Planudem et præ- fectum orphanotrophii Leonem Aquileiam misit, sui apud senatum Vene- tum purgandi gratia.
			Alexius Philanthropenus rebellat, et paulo post captus excæcatur a Libadario protovestiarite, sub finem Decembris, l. iii, c. 10 et 11.
			Ejus successus Iama strenue in urbem perlata extremis anni diebus, imperator Deo et Deiparæ solemniter gratias agit, l. iii, c. 13.
3	Andron.	15 Michael.	Andronicus imperator nactus clam jactum famosum libellum, in quo de multis accusabatur, ad episcopos, clerum, monachos et populum conve- citos longam orationem habuit, qua se purgare ab omnibus objectis sollicite contendit, l. iii, c. 22.
		4	[P. 614.] Hoc anno mense Septembri, quando ja n more Græcorum inci- piiebat indictio undecima, quam Latini tantum inchoabant 847 a Kal. Jan. anni sequentis Christi 1298, reperta sunt scripta ab Athanasio, antequam patriarchatu cederet, composita et recondita, quibus anathema in torquebat in sibi adversantes. Horum lectione turbatis patriarcha et imperatore, conventus ipse expatriarcha Athanasius novum scriptum dedit, quo illa priora emendabat aut revocabat, l. iii, c. 24.
			Joannes Tarchaniota mittitur cum exercitu ad limitem imperii firmam- dum aduersus minas et incursiones Tocharorum, Triballorum, Serborum et Persarum; quo in negotio prudenter et strenue versatur, l. iii, c. 25.
			Michael Constantini olim regis Bulgariae et Mariae Andronici consobrinæ filius ab hoc mittitur ad recuperandum paternum regnum: sed factio illuc Osphentisthlabi prævalente, exclusus Ternobo circumerrat, l. iii, c. 26.
			Diluvium perniciose inundans ex imbre vehementi et longo, die 29 Augusti cadente, videtur hoc anno contigisse, narratum l. iii, c. 27.
4	Andronic.	16 Michael.	Joannes Lazorum princeps moritur, succedente illi filio Alexio, l. iii, c. 29.
		5	Matrem hujus Eudociam a viri morte ad fratrem Andronicum impera- torem profectam hic collocare crali Serbiæ cogitat, l. iii, c. 30.
			Joannes Vecceus olim patriarcha moritur in carcere apud aream S. Gregorii, sub finem Martii, l. iii, c. 29.
			Eudocia in viduitate perstare certa connubium cralis Serbiæ recusat, l. iii, c. 30.
			Ea spe dejectus Audronicus imperator, cum necessarium putaret devin- cire sibi cralem affinitatem intimam, propriam filiam Simonidem, non multum sexenni majorem, ipsi offert in sponsam, l. iii, c. 31.
			Theophano soror Mariae conjugis Michaelis Augusti junioris, Theodora nominata in memoriam matris Andronici sic 848 dietæ, despondetur Joannis sebastocratoris filio, item Joanni dicto, l. iii, c. 6.
			Sed ante nuptias moritur, l. iv, c. 5.
			Persæ irritati cæde suorum qui Philanthropeno rebelli adhæserant, universas Orientales regiones sævis excursionibus desolant, l. iii, c. 14.
5	Andron.	17 Michael.	Maxima et rigidissima omnium quas homines meminissent hiems primis hujus anni mensibus desevit. Unde contigit destinatam imperatori profec- tionem Thessalonicanam necessario differi, l. iii, c. 33.
		6	[P. 615] Tandem ineunte Februario die Paraseves, hoc est feria sexta, quam incidiisse oportuit illo anno, cyclum solis 20 et litteram Dominicæ indicem D habente, die sexta mensis ejus, sub vesperam Andronicus imperator urbe exiens Dripeam se confert, unde reliquam profectionem adornavit, nonnulla illuc mora, l. iv, c. 1.
			Joannes patriarcha dissuadere Andronico volens conjugium Simonidis cum crale Dripeam tendit: sed a gnaro quorsum veniret imperatore, præcedere Selybriam per missos obviam rogatur, <i>ibid.</i>
			Selybriæ elusus ab Andronico Joannes, nec permisus que volebat de Simonidis conjugio disserere, thi perstare decernit imperatore abeunte, nec redire in urbein, donec ille Thessalonica rediisset, l. iv, c. 2.
			Thessalonica imperator Andronicus Radosthlabum cum Romanis copiis in Bulgaria remittit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat, l. iii, c. 26.
			Etimeres pro Osphentisthlabo pugnans Radosthlabum prælio victum capit, et excæcatum ad uxorem remittit, <i>ibid.</i>
			Osphentisthlabus Terteren patrem ab Andronico imperatore custodia detentum permutatione Romanorum ducum ab Eltimere captorun redimit; nec tamen et regnum Bulgaria reddit, sed civitatem attribuit, ubi liber privatus vivat, <i>ibid.</i>

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII	Impp. Ro- man. Andronicus	1299	5 Michael.	17 6	849 Imperator Thessalonicae, tractatu affinitatis cum crale Serbie concluso, ab eo Cotanitzam transfugam et priorem eralis conjugem filiam Terteris accipit, vicissimque erali propriam filiam Simonidem sponsam consignat, puellulam vix octennem viro prope quinquagenario et plurium jam uxorum marito, custodiendam videlicet intactam usque ad puberem aetatem (quem tamen Gregoras, l. vii, scribit festinanda per intemperantem exspectandi impatientiam defloratione virgunculæ inha- bilem illam gignendis postea liberis reddidisse), l. iv, c. 4 et 5. Venelorum legatio Andronicum imperatorem Thessalonicae convenit, petens remitti multam Venetis urbis Constantinopolitanæ inquilinis indictam, et relaxari oppignerationem bonorum jam dudum factam propter incendium Galatae: sed nihil impetravit, l. iv, c. 6. Imperator Andronicus frustra conatur conciliare matrimonium Alexii principis Lazorum, sui ex sorore nepotis, et pupilli testamento patris, cum filia praefecti canicleo, et irritare jure tutorio prius conjugium ab eodem Alexio sine auctoribus matre aut avunculo contractum cum quadam unius e primoribus Iberorum filia, l. iv, c. 7. Hinc dejectus nequidquam tentat eamdem praefecti canicleo filiam collocare filio suo Joanni despota, matre juvenis Augusta Irene repu- gnante, <i>ibid.</i> [P. 616] Die 22 Novembris Andronicus imperator e Thessalia redux in urbem Constantinopolim solemni occursu invictus est, l. iv, c. 8. Atman Persarum satrapa, alius Ottomanes dictus, auctor domus hodie regnantis apud Turcos, invalescit opibus, adjunctis sibi numerosis copiis ferocium e Paphlagonia latronum, l. iv, c. 25.
1300	6	Andronicus.		18 Michael.	7	850 Joannes patriarcha dolore initæ ab Andronico sine suo consilio noxiæ ac turpis, ut putabat, affinitatis cum crale Serbie, in Pammacaristi monasterio quasi privatus degit, l. iv, c. 8. Imperator postquam eum placare per multos a se missos frustra ten- tasset, denique Kalendas Februarii multa nocte illum ipse convenit; et ei circæ tria querelarum de se capita plene satisfacit, persuadetque ut in patriarchales remigrans ædes reginini Ecclesie se reddit, l. iv, c. 9. Post Paschales ferias imperator Andronicus palam revocavit latam a se in Joannem Ephesinum sententiam, enique declaravit innocentem criminis ob quod falso impactum throno dejectus et datus in custodiam fuerat, l. iv, c. 10. Tamen Joannes patriarcha cum episcopis Philadelphiensi et Smyrnensi Joannis Ephesini restitutio obsistunt, <i>ibid.</i> Jurgis inde exortis offensus Joannes patriarcha iterum e patriarchio in Pammacaristi monasterium recedit, <i>ibid.</i> Contra illum antistites libellum querelarum plenum imperatori offe- runt, l. iv, c. 11. Joannes patriarcha ultro imperatorem adiens 25 Octobris feria tertia, illo anno cycl. sol. 21 numerante cum littera Dom. C B, ex ejus voto functionibus patriarchatus se reddit, quod sibi per angelum imperatum aiebat, l. iv, c. 12.
1301	7	Andronicus.		19 Michael.	8	Michael despota repudiatam a crale Serbie Terteris filiam uxorem deuit, l. iv, c. 18. Hoc anno sub aquinoctium autumni, sole in Virginem ingresso, appetat Constantinopoli cometa, descriptus a Pachymere l. iv, c. 14. Præcesserat exortum cometæ siccitas insolita, ex qua fontes perennes exaruerunt: unde terræ fructus et segetes perire funditus contigit, ventis etiam crebris 851 aridis et procellosis aerem vix spirabilem reddentibus, <i>ibid.</i> Alani qui sub Noga militaverant, numero sexdecim millium in partes imperatoris transeunt, l. iv, c. 16. Missi in Asiam Romanos vexant et spoliant; [P. 617] tamen juncti co- pis imperatoris ad locum Chenam dictum hosties imperii egregie vici- cant, præda inde non modica ditati, <i>ibid.</i> Circa hoc tempus Atman sive Ottomanes regium nomen sumpsit, et occupata postea Prusa regni sedein illic posuit. Is moriens deinde anno Hegiræ, ut tradit Al Jannabius chronologus Arabs, 726, hoc est anno Christi circiter 1327, Urchanem filium regni in urbe Prusa recens capta inchoati reliquit hæredem. Prusæ obsidionem inuuit Pachymeres, l. v, c. 21, p. 296, expugnationem autem, l. vii, c. 27.
130	8	Andronicus.		20 Michael.	9	Die 14 Januarii visa est Constantinopoli eclipsis lunæ horribilis, l. iv, c. 15. Michael Augustus junior primo vere circa Paschales ferias cum valido exercitu in Orientem mouet, et magnam consternationem sui fama Persis injicit, l. iv, c. 17. Persæ tandem eliciuntur ad certamen: sed in procinctu prælii im- perator persuasus a ducibus Romanis ignare pugnam detrectat. Unde in contemptum hostibus venit; a quibus universæ mox illorum tractuum Romanae regiones sœvis et avaris incursionibus desolatæ sunt, l. iv, c. 18 et 21.

Ann. Chr.	Romanorum Pontificis Bonifacii VIII	Impp. Roman.	Andronicus
8		20	Michael.
		9	
1303	9	Andronicus.	
		21	
		Michael.	
		10	

Muzalo heteriarcha, dux copiarum Romanarum in Bithynia, dum Alaniani cuncta vastanti se adversum ferens obsistere nititur, militum Romanorum, tædio, labore ac desperatione ignave pugnantium, degeneri languore vincitur: et vix Alanorum fortis opera reliquias fusi exercitus secum intra Nicomediam recundat. Contigit haec clades die 27 mensis Julii circa Bapheum prope Nicomediam, l. iv, c. 25.

852 Tredecim Venetæ tricemes cum septem piraticis navibus meridie Constantinopolim infestæ inveluntur, portum Ceras dictum ineunt, e regione imperialis palati statione fixa hostiliter grassantur, igne ac telis in obvia immisis. Sicque imperatorem cogunt concedere quod legatis Venetis Thessalonice negaverat, nempe remissionem multæ, et expiuationem honorum occupatorum, l. iv, c. 23.

Eodem tempore pirate insula Principum occupata cogunt imperatorem ad redimendos præsenti pecunia captivos plurimos, quos illic fecerant, l. iv, c. 19.

Clanso Magnesia Michaelo Augusto Juniore Alani qui sub eo militabant, missionem petunt. Ægre tandem blanditiis verborum trimestre moræ spatiū ab his impetratur. Monitus de his Andronicus subministrare filio ea quibus egeret, cum maxime veller, nequit, l. iv, c. 19.

[P. 618] Quæ impedierunt Andronicum a providendis que necessaria erant exercitui Augusti Michaelis. fuerunt, præter modo memoratum bellum Venetum, turbæ tunc coortæ ecclesiasticon in urbe, que narrantur, l. iv, a c. 27 fere ad finem libri.

Hoc anno inter Carolum regem Neapolitanum et Fridericum dominantem in Sicilia post bellum diuturnum pax coaluit, Eleonora Caroli filia Friderico in uxorem data. Filiam hanc Caroli Pachymeres Ecatherinam perpetram vocat: cuius erroris occasionem in notis refero. Pontifex Bonifacius eas nuptias et pacem approbat, licet in conditionibus mutari aliquid voluerit. Vide accuratissimum Odoricum Raynaldum hoc anno a numero 4 ad 8.

Rogerius Lauria, quem Pachyn eres Kontzerium nominat, qui bello præcedente Friderico utiliter militaverat, ab Andronico imperatore, cui se suppetias venturum obtulerat, cupide acceptus et diplomate aurea bulla munito ad spes amplas invitatus, classem et copias parat ad eo proficiscendum, l. v, c. 12.

853 Alani trimestri, quod cum imp. Michael pepigerant, spatio elapsa, missionem armatis precibus extorquent, l. iv, c. 20.

Imp. Michael, nullo a patre subsidio interim accepto, barbaris satrapis, Ale, Amurio, Laminse, Attanæ ac plurimis aliis ipsum Magnesia clausum circum undique oppugnantibus, noctu inde perturbatione ac confusione maxima aufugit Pergamum, *ibid.*

Inde omnes Orientales imperii regiones in prædam barbaris cedunt, c. 24.

Alani e ditione imperii injussu abeuntes retinere conantem in trajectu ad Galliopolim magnum domesticum Raulem Alexium interficiunt, c. 22.

Post hoc excusantes factum Alani iterum ab Andronico in gratiam recipiuntur, *ibid.*

Patriarcha Joannes Cosmas variis episcoporum Joanni Ephesio faventium machinationibus clam palam oppugnatus, prout fuse narratur capitibus libri quarti 27, 28, 29, ad extremum die quinta Julii eademque feria sexta (qua uota est hujus anni cyclum sol. 24, cui convenit littera Dominicæ index F, numerantis) e synodo indignatus excedens, patriarcha in monasterium Pammacaristi migrat; unde postridie scriptam patriarchatus abdicationem ad imperatorem mittit.

Imperator, trepidis simul undecunque nuntiis turbatus, non unius alieniusve urbis aut provinciæ barbaris succumbentis, sed universi ubique imperii uno tempore oppressi, utique cum Persæ universæ Orientaliæ continentis sine controversia domini, mare classibus piraticis ingressi, Tenedo oceupata, inde Chium, Samum, Carpathum, Rhodum [P 619] subitis exscensionibus deprædarentur, causam patriarchæ, et deliberatione equid validæ esset ejus abdicatio, episcoporum suffragii permittit, *ibid.*

Ipse interim procuranda clam affinitate inter Cuximpaxim Tocharum sibi fidum, et Solymampaxim ducem exercitus barbarorum Nicomedie minantis, servare illam urbem satagit, et minuere aliquantulum belli atrocis mala; qua in re non multum pronicit, l. iv, c. 30.

Post synodicas deliberationes circa Joannis Cosmæ patriarchæ cessionem, et varias utrinque ista occasione tricas, c. 31, 32, memoratas, re adhuc indecisa imperator, spe attrahendorum Arsenianorum in suas partes ostendit se non abhorrire a promotione episcopi Marmariziensis, ab illo ad hoc nominati, in patriarcham, l. iv, c. 35.

Michael Augustus Junior, vehementissimis insultibus Persarum resistendo impar, Pergamo Cyzicum recedit; ac ne illic quidem se tutum sentiens, Pegas quæ erat urbs maritima munitissima, se recipit, l. v, c. 10.

Bonifacius VIII summus pontifex moritur Romæ v Idus Octobris, cum sedisset annos 8, menses 9, dies 18. Eligitur ei successor xi Kal. Nov. Fr. Nicolaus Bocasinus ord. Prædicatorum, cardinalis episcopus Ostiensis, qui Dominica sequenti v Kal. Nov., vigilia apost. Simonis et Judæ,

Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.	coronatus apud S. Petrum Beneficii nomen assumpsit. Hunc IX inter Romanos pontifices sic appellatos Spondanus numerat, et si plerique XI censemiantur.
	Andronici	Septembri hujus anni, copta jam numerari more Graecorum inductione 2. Rontzerius cum exercitu auxiliari Constantinopolim appellat. Creatur ab imperatore dux magnus; et filiam Asanis ex Augusti sorore natam uxorem accipit. Mittitur Cyzicum. In digressu oppugnatur a Genuensibus. Brungarius Muzalo missus ab imperatore ad rixam dirimendam interficitur. l. v. c. 14.
3	21 Michael.	
	10	
4 Benedict. IX	Andron.	Menas monachus cognomento Scoleces, discipulus Athanasii expatriarchae, die 25 Januarii sub solis occasum Andronicum imperatorem adiens, agre tandem audiencia impretrata denuntiat ei dixisse Athanasium se praesente iram Dei urbi ac populo inimicere proximam, et eupere se ut statim Augustus jubaret per omnia urbis monasteria orari et peregrinari a cunctis toto triduo. Arripiente consilium Augusto statim ipsa nocte mandatae processus indicuntur. Postridie mane animadvertisit imperator lenem terrae motum, idque esse initium mali ab Athanasio praenuntiali censuit. Die mox septima decima Januarii terrae motus exstisit vehementior, [P. 620] non tamen qui usque ad aedificiorum subversionem invalesceret. Tunc non dubitavit quin revelatum Athanasio fuisse ingravens urbi periculum, et quin supplicationibus ab eo prescriptis noxia vis terrae motus debilitata fuisse. Unde ipsum tanquam hominem Deo charum suspexit et in throno reponere decrevit. Die 18 Januarii convocatis imperator episcopis, ecclesiasticis et monachis disseruit de consilio sibi suggesto et secuto post hoc eventu, nomen Athanasii reticens. Inde die 19 ejusdem mensis ad cunctos non solum ecclesiasticos et monachos, sed et cives convenire jussos, concionem in eamdem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum vaticinii salutaris auctorem. Tum ex ipsa concione, professus adire se protinus velle prophetam beneficium, ut se sequerentur invitavit universos; sive cunctis comitibus se confert ad Athanasium, quem primo visu episcoporum plerique patriarcham acclamaverunt, ad regimen Ecclesiae resendum bortantes, ipso facta modestia recusante, et tantum petente imperanteque statim ab imperatore auctoritate sublevandi oppressos. Unde contigit omnium paene in urbe rerum supremam potestatem ipsi deferri, cunctis ad illum ex quoquaque judicio provocantibus. Narrantur haec fuisus tribus ultimis capitibus l. iv, et 1, f. v.
	22 Michael.	Dissensio exardescit inter episcopos circa Athanasium, an rite 856 et prudenter in throno reponi posset, l. v. c. 2.
	11	Andronicus imperator, resistentium Athanasii promotioni antistitum electari auctoritatem studens assensu Joannis Cosmae in quam impetrando, eum adit diebus Tyrophagiæ, qui sunt 7 feriam 4 Cinerum præcedentes (fuit haec illo anno 11 Februarii), et ab illo interrogatus ecquid se putaret patriarchalem adhuc obtinere potestatem, obnoxie assentiens audivit: Atqui, siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sanctæ Trinitatis excommunicationi majori subjicio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere, l. v. c. 3.
		Theodora Augusta imperatoris Andronici mater moritur feria 2 secundæ Jejuniorum hebdomadæ, Februarii decima sexta; et ab eo magnifice sepelitur, l. v. c. 4.
		Post Pascha, quod illo anno incidit in 29 Martii, nuptiæ Joannis despota cum filia præfecti canicleo celebrantur, l. v. c. 5.
		Irene Augusta uxor imperatoris Andronici ex urbe Thessalonicanam proficitur, ibid.
		Melitas ambitiosus clericus, solvendo impar æri alieno quod immane contraxerat, laqueo [P. 624] se suspendit Constantinopoli hoc anno die 30 Julii, l. v. c. 8.
		Die 8 Augusti terræ motus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Peloponnesi pars magna et Cretæ insulae misere deformatae sunt, l. v. c. 11.
		Andronicus imperator de excommunicatione, qua ipsum Joannes Cosmas Athanasii repositionem in throno meditantem obligaverat, sollicitus, disquiri curat inter episcopos ecquid valida illa necne censenda foret. Sed illis sine fine aut spe concordie dissidentibus, per multos ad ipsum Joannem Cosmam deprecatores missos tandem imperator ebiam datur revocationem 857 anathematis illius scripto expressam; quod scriptum accipit feria sexia, incidente in diem vicesimam primam mensis Augusti, l. v. c. 6 et 7.
		Andronicus verbo admonitos episcopos de relaxatis a Joanne excommunicationis vinculis in eos intentatis qui Athanasium restituere in patriarchatum veulent, de illius promotione deliberare jubet congregatos in templo SS. Apostolorum. Id illi fecerunt infinite altercando toto Sabato sequente et anteimeridianis horis Dominicæ, quæ fuit dies 25 mensis ejusdem Augusti, cuius ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos id explorare jusseral, antistites in factiones scissos numquam conuenturos unanimiter videri in restitutionem Athanasii, prefectus ad synnum inde secum arripit episcopos qui Athanasio favabant, et cum illis ad

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Benedict. IX	Impp. Ro- man. Andronicus	Athanasius procedens hunc pontificaliter ornatum ipse pedes sub flagritissimo sole ad ecclesiam perducit et in patriarchatus possessionem inducit, l. v. c. 7.
1304		22 Michael.	Michael Augustus Junior apud Pegas, quo se repererat, ex diro morbo periclitatus ope Delparae convalescit, l. v. c. 10.
		11	Rontzerius cum suis ingressi Cyzicum diram ibi tyrannidem exercent, l. v. c. 14.
			Joannes Batatza olim imperator appareret custodiens Magnesiam, et qui eum videt, antea mutus loquendi facultatem recipit, l. v. c. 16.
			Cazanem Tocharorum Orientalium Kanin Andronicus imperator sibi conciliare studet oblatis filiae nuptiis; qua ille conditione grata accepta, edictio jubet duces Barbaros Romanum imperium infestantes ab injuriis cessare, comminans, ni pareant, se illos armis repressurum, l. v. c. 16.
			Cæteris satrapis parum istas minas curantibus, unns Alais iis motus inuidias quædam paciscitur cum præsidariis urbis Sardium; a quibus adjuvante Romano duce primicerio aula Alaidis copia circumventæ, interneccione sunt deletæ, ibid.
			858 Benedictus IX Rom. pontifex moritur Perusii die 6 vel 7 Julii. Dissidentibus circa [P. 622] successoris electionem cardinalibus, plus decem mensibus sedes vacat.
			Rontzeriani a vere ad autumnum flagitioussime Cyzici desident, socios vexantes, movere in hostem detrectantes. Multi eorum præda e civibus rapta in naves imposita fugiunt; quarum rerum excusandarum causa extremis hujus anni mensibus Rontzerius Andronicum adit. Ei que vult persuadet; magna insuper pecunia donatur, l. v. c. 21.
			Hoc anno contigit mors Cazani Kanis Tocharorum, memorata c. 1, l. vi. Vide notas nostras ad illud caput, et c. 7, l. iii nostrarum Observationum. Paulum eam præcesserat Carmipantanis Cazani fratri succedentis coronatio.
1305		23 Michaelis	Michael Augustus Junior ex Orientali expeditione redux die 24 Januarii, solemni patris et urbis occursu, Constantinopolim ingreditur, l. v. c. 17.
		12	Die 15 Martii Michael despota perduellionis damnatus perpetuo carcere addicitur, l. v. c. 19.
			Sphentisthlabo Bulgaro bellum imperio indiente, Andronicus imperator præsidis illum limitem firmat, Eltimerem Sphentisthlabi patrum donis præoccupando continere in fide satagit. Denique Michaelum Augustum Juniores eo destinat, attributis ei possessionibus Michaelis despota, l. v. c. 18 et 19.
			Mense Martio instanter urgens Andronicus imperator abscissos a Athanasio antistites, ab iis impetrat ut ei reconciliari velint. Unde mox proximo Palmarum festo, quod incidit in 7 Aprilis, convenientes in templum, Athanasiut ut patriarcham agnoverunt, cum eo communicantes, l. v. c. 20.
			Solus Athanasius Alexandrinus communicare Athanasio Constantino-polito inflexibiliter respuit, ibid.
			859 Ex universa Oriente continentem impune a Persis direpatur curritur in urbem Constantinopolim, inde gravata numeris immenso egentium advenarum, l. v. c. 21.
			Nicæa, Nicomedia et aliae magnæ urbes, circumsitis arcibus et suburbanis pagis in Barbarorum potestat m redactis, obsesse vix durant, ibid.
			Atuan in Catœcia partibus copias Romanas sub Signo stratopedarcha interneccione delet. Inde arcem Belocoma dictam, munitissimam et omni apparatu instructissimam, occupat; qua præda ditissimus evadit, ibid.
			Persæ a Marule duce Romano ad turrim Gulielmi dictam creduntur: sed pars ex his spolia Catelani vitoriis Romanis eripiunt, ibid.
			Horrenda exempla crudelitatis, avaritiae, libidinis a Catelanis edita Cyzici, ibid.
		1	[P. 623] Vigilia Pentecostes, Nonis sive quinto die Junii creatur Perusii pontifex Bertrandus de Agutis archiepiscopus Burdegalensis, qui sumpsit nomen Clementis V.
			Rontzerius sciens se et nos gravi in aula in aula laborare, quod Cyzici otiose et flagitiose desiderent, interim dum hostes impune per imperii provincias et ejus tractus volitantes etiam Philadelphiam castris circum positus commineat exclusam fame ad deditiōnem compellere conarentur, Constantinopolim sub finem hujus anni proficisciunt, et ibi Augusto allegat recusasse milites in hostem tendere propter stipendia non solnia, hoc intelligitur ex c. 21, l. v.
1306	2	Andron. 24 Michael. 13	Rontzerius hujus anni primo vel secundo mense, facile purgatis apud credulum et sibi addictum imperatorem criminationibus sui ac suorum, grandem etiam ab eo impetravit pecuniam (cujus partem præsens accepit, alterius vero certa promissa 860 intra diem quadragesimum Cyzici numerandæ, prout factum est) qua non solum suis Catelanis, sed Alanis etiam stipendia plene solveret, l. v. c. 21.
			Cyzici Rontzerius dum pecuniam imperatoriam suis large Alanis maligne dividit, causam querelarum et simultatum inter ambas nationes præbet, ibid.

CHRONOLOGICUS.

910

ml. r.	Romano rum Pon- tificum Clementis V	Impp. Ro- man. Andronicii	
96	2	24 Michaelis	
		3	
			Irritati Catelani Alanos contemptim tractant, nec vi abstinentes. Unde ad pugnam venitur, vincentibus primo Catelanis occiso Georgio Alanorum primoris filio: sed postea Catelani trecenti ab Alanis perimuntur die 9 Aprilis, ibid.
			Alisyras cum exercitu Carmanorum Philadelphia arta obsidione cinctam in extremam famem adigit, ibid.
			Andronicus pro Philadelphia sollicitus Rontzerium urget, ut cum iis quas Cyzici habeat suis et Alanorum copiis eo suspetias accurrat, ibid.
			Sed iis mora adhuc nectentibus, adulto jam Martio, Andronicus germanam suam Ireneam Asanis viduam, Rontzerii socrum, corpora jam hec domada majore sub finem Marui (Pascha enim illo anno fuit 5 Aprilis) Cyzicum proficisci jubet, et illuc apud generum instare ne tam necessariam expeditionem ultra differat, ibid.
			Tandem mense Maii, reconciliatis utcumque Alanis, Ronizerius universum exercitum Achiraum promovet, indeque Germanae admovet, quam arcem fuga Persarum desertam capit. Romani res suas in praeda Persica agnitos recipientes male a Roatzerio multantur. Ea occasione Chranis ihlabus magnus tzausiūs pericitatur de suspedio, l. v, c. 21 et 23.
			Constantinus Porphyrogenitus Andronicus imperatoris frater in carcere moritur die quinta mensis Maii, l. v, c. 22.
			[P. 624] Ronizerius ad Aulacem prælio vincit Alisyram, quo vulnerato fugiente Philadelphia liberatur, l. v, c. 23.
			Antea Tripolis ad Maeandrum strategemate capta per noctem a Persis, l. v, c. 25.
			861 Magnus dux Attaleotam occupatorem Magnesiae, imperatoris, cui suspectus erat, gratia restitutum suæ intimæ fiducie admovet, l. v, c. 24.
			Nostongus magnus hetæriarcha, præfector illi provinciæ, injuriis ducis magni cogitur injussu imperatoris redire Constantinopolim, ubi a præoccupato in favorem Ronizerii principe male accipitur et dignitatibus privatur, ibid.
			Dux magnus ingentes a Romanis pecunias crudeliter extorquet, l. v, c. 26.
			Magnesia duce et suasore Attaleota deficiens a magno duce, ab eo summa vi, sed frustra, oppugnatur, ibid.
			Arx , Cenchreæ dicta, quo multi Romanorum confugerant, diu a Barbaris obessa et auxilio a Chærobosco illato ad breve tempus recreata, siti ad extremum compellitur ad ditionem, l. v, c. 27.
			Michael Augustus Junior cum exercitu in tractus Occiduos profectus regionem jugo exteriori subjectam, quæ Bulgaris hostibus parebat, die mensis Augusti vicesima tertia hostiliter ingressus late vastat, l. v, c. 28.
			Alexius princeps Lazorum Trapezunte prospere contra Genuenses pugnat, l. v, c. 29.
			Anna regina in Occiduis tractibus a genere Philippo, cui dotales terras dare juxta pacta differebat, bello impeditur, l. v, c. 30.
			Mutus lingue usum subito recuperat intercessione sanctæ Theodosiae martyris, l. v, c. 32.
			Alani e castris magui ducis fuga elapsi prope Pegas Persas nongentos ipsi multo pauciores internecione delent, l. v, c. 31.
			Andronicus imperator ducem magnum ab oppugnatione Magnesiae iteratis saepè jussis necquidquam conatur avellere, ibid.
			Tandem is in Occiduum, ut jubeatur, tractum, cuncta in itinere vastans, copias traducit, l. vi, c. 3.
			862 Cazanes Tocharorum Kanis, Romanorum amicus, moritur, successore sibi prius designato Carmantanæ fratre, quem ad hoc ex India accessiverat, l. vi, c. 4.
			Amurius cum Andronico imperatore de pace tractat, ibid.
			Die 29 Septembris imperator longam concessionem ad Arsenianos pertinaci judum schismate a ceteris discissos habet, reducere illos ad consensionem in cassum studens, l. vi, c. 2.
			[P. 625] Trajecti in Occiduum continentem Amogabari crudelissime Romanos diripiunt, prætextu non solutorum ipsis suspendiorum, et victoram a se apud Philadelphia de Carmanis partam sine fine prædicantes, l. vi, c. 3, c. 13, 14, et l. vii, c. 1.
			Hunc enim puto esse locum epochæ libri vii initio descriptæ. Nam re vera hoc tempore contigerat evoluti 12 Michaelis, 23 Andronici annum. Etsi enim titulus hujus anni in hoc nostro indice Mich. 13, And. 24 habet, nihil obstat, quoniam nos in titulo inchoatos annos ponimus, Pachymeres vero de absolutis manifeste loquitur. Utetumque igitur annus 13 Mich., And. 24 in cursu esset, expletos quidem annos numerare non poterant nisi ille 12, hic 23. Voluit autem, opinor, historicus illa insolita sibi diligentia annorum, quibus principes imperaverant, exprimendorum insignire principium belli Catelanici. Vide dicta superius hujus libri chronologici c. 6, n. 8.
			Genuenses Galatæ degentes imperatorem Andronicum admonent parari a Catelanis contra Romanos bellum, expectantique ad hoc auxilia e Sicilia.

Anni Chr.	Romanorum Pontificum, Clementis V	Impp. Ro- manu. Andronicus
1306	2	24 Michael 13
1307	3	25 Michaelis 14 Andronicus

lia. Sed imperatore fidem iudicio non tribuente, ipsi ad bellum illud propulsandum se comparant, l. vi, c. 6, et c. 9.

Mpyrigerius Tentza Catelanus cum novem longis navibus ad Madyi portum appellat, accitus a magno duce, quem is ut conciliaret Andronicum et auctorari honoribus stipendiisque suaderet, ad eum accessit **863** sub finem Octobris, et suis quidem militibus trecenta nummorum milia in stipendiiorum debitorum solutionem poposcit, Tentza deinde suffragatus honorari eum petuit. Imperator tantæ pecunia flagitatione perculsus primo assentiri negat; postea tamen iterum aduenit illum Rontzerio ac stipendiiorum petitionem in summam moderatiorem contrahenti utrumque indulget, l. vi, a c. 4 ad 8.

Andreas pirata imperatori militarem operam cum duabus armatis navibus offerens admittitur. Sed ab infensis Andrea Venetis altera ejus navium comburitur, ipso cum altera fugiente, l. vi, c. 10.

Mpyrigerius Tentza circa medium Decembrem Constantinopolim accedit imperoris appellat, exscensurum se e navi negans, nisi obsides darentur. Tandem persuasus ad festum Christi natalis excedere creatur dor magnus, et fidem imperatori, sed cum exceptione, jurat, l. vi, c. 11 et 12.

Adhibitus inde ad consilium super petitionibus Catelanorum, ubi audiuit ab imperatore quantum ipse jam dedisset Catelanis et quantum adhuc dare paratus esset, queri coepit avaro secum agi, cui tam pauca cæterorum comparatione donarentur. Inde defectionem ab imperatore cogitavit, l. vi, c. 14 et 15.

[P. 626] Mpyrigerius invitatus ab imperatore ad comparendum secum simul in festo luminum, hoc est Epiphaniæ, celebrando 6 Januarii, proterve recusat ire, irridens etiam contemptum concessa sibi ab Augusto insignia honorum; ac tertio post die vela fecit Callipolim ad Catelanorum castra, insalutato Augusto, qui eum satis compertum parare defctionem invadi detinuerique a suis veluit, l. vi, c. 15.

Imperator videns-Catelanos plane certos bellum palam Romanis inferendi, quod Genuensibus dudum et recentius Michaeli **864** Augusto indicantibus credere noluerat, ut id quoquomodo impeditret, Cæsaream dignitatem per legatos offert Rontzerio, qui eam certis ægre tandem conditionibus admittit, l. vi, c. 16.

Theodosius Chuminus portans ab imperatore ad Rontzerium insignia Cæsareæ dignitatem cum diplomatis auro bullatis et triginta nummorum millibus, audiens in itinere Catelanos non exequi pacta, et vim ab illis metuens, re infecta redit, l. vi, c. 17.

Insula Chios a Persis capta, direpta vastata est, plerisque incolarum barbarica immanitate trucidatis, ibid.

Rontzerius apud Callipolim injuriosam imperatori et superbe minacem concionem habet, l. vi, c. 18.

Post decem inde dies litteris ad Andronicum datis Rontzerius, penitentiam a se contra illum actorum et dictorum simulans, et necessitatem ei vi a suis in seditione concitatis excusans, veniam petit, l. vi, c. 18.

Die nono Martii ad legationem a Catelanis missam Andronicus, magna cœtu congregato, orationem habet, qua eos officii admonitos etiam misis detergere a contumacia tentat, c. 19.

Andronicus imperator filium Constantini Porphyrogeniti, fratris sui, panhypersebastum creat, l. vi, c. 20.

Athanasius patriarcham ob immanem in omnes sævitiam cunctis exosum et ideo clam sparsis libellis famosis proscissum, aduersus invidiam munire studens imperator, concionem habet de ejus laudibus, addens exemplum ejusdem Armeni, qui postquam Athanasio maledixisset, casu frergerat, quod ipse pœnam esse divinitus illam persuadere conabatur, l. vi, c. 21.

Inter hæc die qua Lazarus excitati per Christum e mortuis Evangelium inter sacra recitatur in ecclesia Græca, quod certum est fieri Sabbato contiguo Dominicæ **865** Palmarum, sive pridie ejus festi, quod illo anno Pascha habente 26 Martii omnino incidit in 19 ejusdem mensis, ac consequenter præcedens sabbatum 19 Martii diem insedit, Rontzerius Cæsaris insignia ab Andronicu imperatore ad se missa, cum tribus [P. 627] et triginta nummorum aureorum millibus, solemniter induit, l. vi, c. 22.

Rontzerius jam Cæsar cum 150 lectis e suorum numero Adrianopolim se confert, salutatus illic Michaeli Juniores Augustum, a quo magnifice excipitur, l. vi, c. 23.

Rontzerius Cæsar ab Alanis interficitur Adrianopoli in ipso aditu cubili Augustæ, ad quam salutandam admittebatur, l. vi, c. 24.

Eius comites in custodiam tunc dati, postea fuga evadere conantes, obsecuti, oppugnati, igne absulti sunt, l. vi, c. 25.

Catelani Callipoli, ubi dominabantur Romanis ibi crudeliter interficiuntur, obsidentur ab exercitu Romano, duce magno primicerio: sed obsidione, fraude impetratis induitis, laxata arcem illam comeatibus et præsidii muniunt. Tum aucti copiis regiones Romanas incurvant. Perinthum die 28 Maii vi capiunt, puberibus ibi repertis occisis. Et eadem die trajecto

uni. r.	Romanorum Pon- tificum, Clementis V	Impp. Ro- man. Andronicus	fretō ignem tectis rusticis per campos injiciunt, obvios quosque obtun- cantes, et terrorem urbis ipsius portis admovent, confugientium in tutum vix capientibus turbam, l. vi, c. 25.
07	3	25 Michael. 14	Cujusdam Catelani ad imperatorem transfugae, quem is Ameralem crea- verat, proditio detegitur, l. v, c. 26.
			Inde seditione in urbe concitata, plebs querendorum Catelanorum laten- tium praetextu ædes civium diripit et inflammat, ibid.
			Frerii, hoc est monachi Latini, domo et templo, quæ consensu impera- toris intra urbem habebant, per Athanasium patriarcham expelluntur. Exarchus Pisanus, qui ei executione præferuerat, per submissos 866 a Galatinis Genuensibus sicarios vulneratur. Eam ob rem Andronicus Ga- latenses urbis ingressu areet, l. vi, c. 28.
			Andronicus reconciliatur Genuensibus, et appellentes in urbem longas eorum naves sedecim contra classem Catelanam duce Mpyrigerio urbi minantem pugnare persuadet. Omnes, præter unam, Catelanorum naves in Genuensium potestatem veniunt. Dux ipse Mpyrigerius capitul, l. vi, c. 29.
			Duo Romani duces, a Michaeli Juniore Augusto cum parte exercitus contra Catelanos missi ab his in insidias pertracti vincuntur, l. vi, c. 30.
			Plebec in urbe tumultuantem imperator Andronicus concione habita minis et monitis coeret, l. vi, c. 31.
			Junior imperator Michael universum exercitum contra Catelanos acie instructum ipse ductans vincitur, et de vita periclitatus ægre fugit, l. vi, c. 32.
			Maturæ segetes in campis, collectæ fruges in areis et villis a rusticis undique in urbem [P. 628] fugientibus relictæ, in prædam Catelanorum cedunt, ibid.
			Duæ naves hellice Genuensium magna mercede in bimestrem militiam ab Andronico imperatore conducuntur, ibid.
			Andreas Muriscus pro imperatore Tenedum obsidens, procurata per Genuenses deditio, arce illa politur, l. vi, c. 34.
			Manuel Zacharias Phocææ imperitans insulas illi objacentes custodiaz sue immunes permitti ab Andronico impetrat, ibid.
			Mpyrigerius a Genuensibus captivus in Italiam abducitur, l. vii, c. 7.
308	4	Andronicus 26 Michael. 15	Incluso Didymotichi Michaeli Augusto juniore post pugnam adversam, et hinc Ospentistihlabo Bulgaro Romanum limitem vexante, inde Cate- lanis cuncta infestantibus, Andronicus imperator de pace cum Catelanis per legatos Callipoli tractat, 867 sed frustra, illis conditions intolerabiles exigentibus, l. vii, c. 4 et 2.
			Persæ qui Catelani militabant, dum iis offensi, se ad suos in Asiam recipientes, trajiciunt fretum, ab Andrea Murisco imperatoris navarcho- intercepti perimuntur, l. vii, c. 5.
			Inde Muriscus in præmium operæ creatur Ameralis, ibid.
			Alani et Turcopuli ab imperatore deficiente Romanos impugnant, l. viii, c. 4.
			Attaleota in Oriente contra imperatorem rebellat, ibid.
			Catelani late omnes Romanas regiones populantur, l. viii, c. 5.
			Madyo longa obsidione Catelanorum fame laboranti Andreas Muriscus frumentum importat, l. viii, c. 11.
			Paulo post ab Augusto deficit, ibid.
			Madytus tandem ad deditioem compulsa capitul a Catelanis duce Pha- renda Tzime, l. viii, c. 6 et 14
			Athanasio patriarcha Constantinopolitano cunctis exoso, litanias Deo in tot malis propitiando quotidianas celebrante, ferale incendium casu aut Dei nutu preces illas seaversari declarantis sub vesperam exortum, a porta Cynegorium ad monasterium Prodromi frequentissime habitatum et ditissimum urbis tractum in cinereum redigit inæstimabili jactura, l. viii, c. 10.
			Athanasius Alexandrinus patriarcha irrevocabiliter infensus Athanasio Constantinopolitano, ab Andronico imperatore frustra saepius conato hunc illi reconciliare in suam ecclesiam redire jussus, solvens Cretam versus desertum in Eubœam, ubi graviter periclitatus a Latinis [P. 629] illic do- minantibus, Thebis deinde conjectus in carcerem, tandem liber emititur, l. viii, c. 8 et 16.
			Mense Aprili, Dominica quæ nova vocatur, Meliteniota constans in fide Romana ecclesiæ moritur, l. viii, c. 31.
			868 Cubuclea arx Mysiae in Olympo sita per Amogabaros Persis per- diosissime ac crudelissime proditum: ipsi Lampsacum salvi deducuntur, l. viii, c. 9.
			Turci arcem Examili occupant duce Romoforte Latino, cujus in impe- ratorem adornata proditio detegitur, l. viii, c. 12.
			Arx Thyræorum per longam obsidionem famis necessitate cogitur se dedere, et post illam Ephesus a Persarcha Sasane capitul; ubi templum S. Joannis evangelizæ, opulentissimum saceræ supelleciliis, tali occasione diripi contigit, l. viii, c. 13.
			Viginti millia militum a Charmpantane Kasi Tocharorum in auxilium imperatori missa Iconium pervenisse nuntiantur, ibid.

debet auctores et collaudare; non autem timide agere atque omni insolenti sono tanquam puerulus perturbari.) Et quidem linguae fortasse indigenarum haud immerito succensendum est; veram tamen nunc bona verba; quandoquidem hac de re querere vel judicare haud hujus temporis est. Quod tamen mihi proposueram, jam ex his prolatis hominibus demonstravi, qui omnes Alexandriæ in Ægypto litteras dildicerunt; nempe quod cuncti propemodum, ut initio dixi, asperius in ea regione locuti sint, et vocabulis parum consuetis usi. Contrarium autem prorsus videre est atque definire de iis qui in Syria et Phœnicio eruditæ fuerunt. Nempe hi suavissime eloquuntur, nihilque aiunt quod a multitudinis auditu sit alienum; ita ut aures in eorum sermonibus plane conquiescant, neque ullo inhumano sono atque asperiore pulsantur. Atque hujus affirmationis multos testes, si quis audiendo tacat, proferre possum: partim quidem philosophos, qui dogmata et tractatus varios ediderunt: puta Porphyrium et Maximum (qui Phœnices, in Tyri, fuerunt; permultique indidem alii pari orationis laude ornati processerunt); partim rhetoras, quorum potiore etiam jure dicendi artificium commendare possumus. Mitto ex his plurimos, quorum nomina possem recitare; Lucianum nunq̄ tantummodo et Libaniū commemorabo, Syrum utrumque hominem, rhetorica arte nobiles, elocutione expolitos, qui multos libros still elegantia miros ediderunt. Hi etiamsi Atticæ locutioni apprime student, magis tamen sermonis leporem qui omnem desuetudinem fugiat amplectuntur; ita ut Atticas ipsas dictiones, si quæ forte inusitatiores sunt atque auribus difficilliores, devinent atque omittant: neque iis unquam uti volunt, sed omni prorsus studio jucunditatem orationis præoptent. Simili genere elocutionis Asiani quoque utuntur et Iones: multisque ex his gentibus philosophorum ac rhetorum numerus, si quis eum inire volet, rem confirmabit: nam et isthinc haud modicus egregiorum virorum manipulus ad sapientias chorūm accedit; philosophicas sive sectas, rhetoricas pompas, et omnigenam eruditionem. Difficile enim esset atque, ut reor, extra propositum, claros omnes recensere: paucos autem enumerare ceterorum contemptum significaret. Generatim itaque dicam scriptores harum gentium tali elocutione uti solitos; id quod curiosus quisque ex illorum plurimis diversæque materiæ libris cognoscere poterit. Hoc autem unum nunc definitam, Ægyptios videlicet asperius rusticiusque loqui, quam Atticæ lingue lepos postularet: Phœ-

B κατ' Εὐρώπην γενόμενος, παρατραχύνεται τὴν ἔρμηνελαν ἐν οἷς ἔκαστος σπουδάζει· καὶ δυσδιδευτε πλεστα καὶ δυσέφικτα· τῷ τῆς ἀκοῆς ἔθιμῳ φθέγγεται: (6)· καὶ τοιτέστι μὲν ἔστιν· οὗτοι δυτι τῷ καλῶς κρίνοντε προσίσθαι καὶ διπινεῖν, καὶ μὴ φοροδῶς ἔχειν, κατακτυπούμενον ἀσυνήθως ὡς τὰ παιδάρια· ἔστι δ' οὖν καὶ νεμεσήσαι τις ἀν δεκάλως τὸ τῆς γλώττης πάτριον⁷. Ἀλλὰ περὶ τούτου νῦν γε ἡμῖν εὐφημα· οὐ γάρ ή πρόδεσις τοῦτο⁸ ἡν ἐξετάζειν περὶ τούτων καὶ κρίνειν. Οὐ δ' οὖν ἐδουλόμητην ἐπιστοσάμην διὰ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, οὐ πάντες ἐπί⁹ ἀλεξανδρείας κατ' Ἀλγυπτον τὰ τῆς ασφίας ἐπούδασαν, ὅπως ἐν ἀρχῇ προύθεμην, διτι δὴ παραπλησίως πάντες; ἐνταῦθα τὴν φωνὴν ἡσκηταν, ἀηδίστερον ἐκτραχυνόμενοι τοῖς ὀνόμασιν· ὃν δὴ τούτουντίον ἀπαν συνοράν ἔστι καὶ συλλογίζεσθαι περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ τε καὶ Φοινίκῃ παιδευθέντων, λειττατα¹⁰ κομιδῆς χρωμένων τῷ λέγειν, καὶ οὐδὲ διποιῶν ἀνόδευτα, καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων μότοις, καὶ πᾶσα φραστών πᾶσιν ὥστι ἐντεῦθεν· καὶ οὐδὲ ὅπιοῦν ἀφιλάνθρωπον ἐμπίπτει πλήττειν τραχύτητι. Καὶ τοῦ λόγου τούτου πλείστους ἀν ἔχομεν μάρτυρας, διτι δὲν προσέχειν βούλοιτο· τούτο μὲν ἐκ φιλοσόφων οὐ δόγματά¹¹ τινα καὶ συντάξεις ἐπόνησαν διαφόρους, ὡς περὶ Πορφυρίου καὶ Μαξιμου¹² Φοινίκες δὲ οὔτοις καὶ Τύριοι· πλείστοι γ' ἐπειθεν δὲν διλοιστοις τῇ γλώττῃ χρησάμενοι· τούτο δὲν ἐν ῥητόρων μάλισθ¹³, οὐδὲ δικαιόσερον τις ἐν τοῖς τοῦ λέγειν δρόμοις μαρτύραιτ¹⁴ ἔν. Καὶ παρεῖ τοῖς ἀλλοις πλείστους ἔχων ἔρειν, Λουκιανὸν τε καὶ Αἰδάνιον ἐν μνήμῃ ποιοῦμαι νῦν, ἀμφοτέρω Σύρω διδρε καὶ δυναστώ γ¹⁵· ἐν φητορει καὶ γλώττῃ; ἀσκήσεις καὶ πόλλα¹⁶ ἐξενεγκόντες βιβλία μετ' εὐστομίᾳ; θαυμάσια· οὐ καὶ τοι γε τὸ ἀττικίζειν ὑπερβαλλούτως σπουδάζοντες, οὗτοι δὴ μάλιστα τὸ τῆς γλώττης Ιλαρὸν ἡσπάσαντο καὶ προείσθιον καὶ οὐδὲ ἀτριπτον, ὁστε καὶ ἐν οἷς τὸ ἀττικίζειν φέρει πρό; τιν¹⁷ ἐκτροπήν τοῦ ἔθιμου καὶ σκλήρυνεται¹⁸ τοῖς ὥστι, παρορῶσι τούτο καὶ οὐδὲ αἰροῦνται· οὐδὲν γαρέσθαι διτοῦν οὕτω χρῆσθαι, πάντα τρόπον τὸ τῆς φωνῆς ἐργαστωνευμένον προκρίνονται. Παραπλησίως η τῇ ἔρμηναί¹⁹ χρῶνται καὶ πάντες Ἀσιανοί καὶ μάλισθ²⁰ Ιωνες²¹ καὶ πολὺς ἐντεῦθεν ἀριθμὸς φιλοσόφων τοις διητόρων πιστοῦται τὸν λόγον, διτι καταλογίζεσθαι βούλοιτο²² ἔν· καὶ πολλὴ γάρ ἐντεῦθεν συτέλεια²³ ἀνδρῶν σπουδαίων τῷ χορῷ τῆς ασφίας ὡς ἀληθῶς γέγονε· πάσσων παιδείαν καὶ φιλοσόφους αἱρέσεις καὶ φητορικὰς ἐπιδείξεις φημι· καὶ πολὺς πόνος καὶ Ιωνες οὐκ ἐν καιρῷ πάντας ἀπαριθμεῖνται ἀλλὰ μήν καὶ τὸ μετρίων μνησθῆναι, δόξειν ἀνάς τοὺς ἀλλοις περιφρονοῦντος. Καὶ δὴ καθόλου γε περὶ αἰτῶν ἀπάντων εἰπὼν ὡς οὐτα δῆ γαρισσι τῇ

⁶ Cod. δυσέρεττα. ⁷ Ia cod. Et quidem sententia mihi vix satis est perspicua. ⁸ Cod. πάτρον. Tum in margine φίτρον. Num prò ἀτροπον? Equidem scripsi πάτριον. ⁹ Cod. λειττητα. ¹⁰ Ιων. δόγμα. ¹¹ Cod. ακηρύνεται. ¹² Cod. συντέλειαι.

¹³ Conferendum est Photi cod. XXVI iudicium de Syneſi stilo. Nam quod ait dictio[n]em ejus ad populariem πολιτικωτέραν (si sana lectio est ei

nou potius ποιητικωτέραν) loquaciam deflectere, intelligitur scilicet dialectus illa Ægyptiorum, de qua iuto hoc capitulo Theodoreus agit.

Anno Chr.	Romanorum Pontificum. Sedes vacat.	Imper. Ro- man.	Andronicus	
1294		12		Imperator sub initium Martii conventum in Alexiaco triclinio celebrat, in quo causas damnati a se Constantini despotæ fratri sui et cum eo Strategopuli exponit, et plerisque approbat, c. 29. Quidam Lachanæ dudum a Noga occisi nomen usurpans ab imperatore conjectur in vincula, e. 30. Theodorus Muzalo protovestiarus moritur, c. 31. Et sufficitur in curia primaria principalium negotiorum Nicephorus Chumius canicleo praefectus, c. 32.
	Celest. V			Die 5 mensis Iulii eligitur in Rom. pontificem a cardinalibus Perusii congregatis Petrus de Murrone, qui agre honore admittitus Aquilæ in Vestinis coronatus 4 hal. Septembrii Celestini V nomen accepit. Sed mox pridie Idus aut Idibus Decembri idem Neapoli in publico consensu cardinalium pontificalium abdicavit, recitata cessionis ex seripto formula. In cuius locum ibidem electus est Benedictus cardinalis Cajanus, qui Bonifacii nomen assumpsit.
	Bonifac. VIII.			844 Bonifacius papa coronatur Romæ in basilica S. Petri xvi Kal. Februarias.
1295	1	13 Michael.	2	Andronicus Michaelum filium, jam anno superiori in collegam Imperii assumptum, 24 die Maii coronari [P. 612] solemniter curat in templo S. Sophie, opera Joannis patriarchæ, l. III, c. 1. Ales, Amurius ex patre cognominatus, Melecum patris interfectorum singulari certamine victimum occidit, l. IV, c. 25. Joannes Andronicus imperator ex Irene secunda conjugi primogenitus filius, creator a patre et fratre Michaelo novo Augusto despota, l. III, c. 2. Cum patriarcha et episcopi Augustis petentibus negassent expeditionem constitutionis ecclesiastice, qua diris et anathematis subjicerentur qui obedientiam negassent Michaeli Juniori Augusto, in ultiōne ejus repulsa Andronicus imperator Novellam promulgavit, qua distributiones sporularum ab episcopo, dum consecrabatur, suffragatoribus et ordinariis suis fieri solitas ut Simoniacas damnavit et in posterum prohibuit, l. III, c. 3. Matrimonium Michaelis Augusti cum Ithamare filia defuncti Nicephori Angeli despotæ, ambitum ab Anna pueræ matre, licet imperio utile, ob sextum inter destinatos conjuges consanguinitatis gradum rejicitur, l. III, c. 4. Veneti et Genuenses Constantinopoli se mutuo infestant, implacabilibus commissi odiis, l. III, c. 15,
1296	2	Andron. 14 Michael.	3	Michael Augustus Junior, die 16 Januarii apparato splendido nuptias celebrat cum Maria regis Armeniae filia, paulo ante Constantinopolim appulsa, l. III, c. 5 et 6. Novus imperatoris conatus in reconciliandis Ecclesiæ Arsenianis irritus l. III, c. 7. 845 Desperata Cretæ insulæ adversus Latinos eam acriter oppugnantes, detensione, copiae inde evocate Persis Asiam incursantibus opponuntur, l. III, c. 8. Alexius Philanthropenus dux Asie minoris ab imperatoribus declaratus, illic aliquandiu contra Persas limitem Romanum irrumptentes rem bene ac prospere gerit, l. III, c. 9. Osphantisthabus Terteris regno Bulgariae pulsi filius, paulatim invaleans, Tzacam dolo captum interficit, Joachimum Bulgarorum patriarcham precipiti necat, l. III, c. 26. Radosthabus sebastocrator Bulgariae ejectus inde ab Osphantisthabo ad imperatorem confugit, <i>ibid.</i> Ales Amurius ex paternæ cœdis titione clavis factus, collectis onpiis, primum bello palam non indicto latrociniis infestat Romanum limitem; deinde cum repentino casu, Martio inense, Sangaris fluvius alveum mutans arcium illic Romanarum praesidiarios, mutimento amnis invadabilis objecti hostibus nudatos, fugere inde compulisset, [P. 613] transgressus in mediterranea minori jam vereundia Romanos hostiliter infestat. instinctus ad hoc emulacione Atmânis, alterius satrapæ loca Nicææ vicina prospere incursantis, l. IV, c. 25. Muzalo dux Romanorum capitul ab Atmâne, sed mox liberatur, <i>ibid.</i> Kalendis Junii terres motas Ingens et exilioissimus Constantinopolim et ejus tractus provincias concussit. Duravit vario tenore usque ad desinentem Julium. Damna ejus memorantur, l. III, c. 15. Ea occasione Andronicus imperator Deo propitiando supplex cum populo procedit, et prolixam habet concessionem. Moxque corruptelas judiciorum constitutione bulla aurea munita de iis edita emendare nititur, <i>ibid.</i> , c. 16 et 17. Veneti cum 75 longis navibus infesti Constantinopolim adversus Genuenses illic 846 degentes appellant, die Dominica 22 Iulii ingressi Galatam, non repertis illic Genuensisibus, domos eorum incenderunt urbemque ipsam variis locis oppugnarunt. Et comperto pugnare pro Genuensisibus Romanos, Galatam reversi ædes insuper illic sitas Romanorum flammis absumperunt, c. 18. Imperator Nicephorū episcopum Cretensem, qui de his expostularet,

Anni Chr.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII	Impp. Ro- man.	Venetias misit. Interimque Venetis urbis inquilinis in reparationem damni per ipsorum cives illati multam nummorum octoginta millionum indicit, oppigneratis in eam summam omnium illorum bonis, l. iii, c. 19.
		Andronicus	Mense Decembri Genuenses Venetos Constantinopoli degentes, initio a bajulo facto, trucidant: primores Venetorum urbis inquinorum omnes et carnilicina interempti. Vilius ipsorum plebs et mechanicarum profes- sores artium, nece primo latebris vitata, deinde clam Venetias recedunt, l. iii, c. 20.
		Michael.	Ob hæc Andronicus imperator monachum Maximum Planudem et præ- fectum orphanotrophum Leonem Aquileiam misit, sui apud senatum Veno- tum purgandi gratia.
		3	Alexius Philanthropenus rebellat, et paulo post captus excæcatur a Libadario protovestiarite, sub linem Decembbris, l. iii, c. 10 et 11.
		Andron.	Ejus successus fama strenue in urbem perlata extremis anni diebus, imperator Deo et Deiparæ solemniter gratias agit, l. iii, c. 13.
		15	Andronicus imperator nactus clam jactum famosum libellum, in quo de multis accusabatur, ad episcopos, clericos, monachos et populum conve- citos longam orationem habuit, qua se purgare ab omnibus objectis solleite contendit, l. iii, c. 22.
		Michael.	[P 614.] Hoc anno mense Septembri, quando ja n more Græcorum inci- piiebat indictio undecima, quam Latini tantum inchoabant 847 a Kal. Jan. anni sequentis Christi 1298, reperta sunt scripta ab Athanasio, antequam patriarchatu cederet, composita et recondita, quibus anathema intorquetur in sibi adversantes. Horum lectione turbatis patriarcha et imperatore, conventus ipse expatriarcha Athanasius novum scriptum dedit, quo illa priora emendabat aut revocabat, l. iii, c. 24.
		4	Joannes Tarchaniota mittitur cum exercitu ad limitem imperii firman- dum aduersus minas et incursiones Tocharorum, Triballorum, Serborum et Persarum; quo in negotio prudenter et strenue versatur, l. iii, c. 25.
		Andronic.	Michael Constantini olim regis Bulgariæ et Mariæ Andronicæ consobrinæ alius ab hoc mittitur ad recuperandum paternum regnum: sed factio istic Osphentisthlabi prævalente, exclusus Ternobo circumerrat, l. iii, c. 26.
		16	Diluvium perniciose inundans ex imbre vehementi et longo, die 29 Augnsti cadente, videtur hoc anno contigisse, narratum l. iii, c. 27.
		Michael.	Joannes Lazorum princeps moritur, succedente illi filio Alexio, l. iii, c. 29.
		5	Matrem hujus Eudooiam a viri morte ad fratrem Andronicum impes- torem profectam hic collocare crali Serbia cogitat, l. iii, c. 30.
		Andron.	Joannes Vecus olim patriarcha moritur in carcere apud arcem S. Gregorii, sub linem Martii, l. iii, c. 29.
		17	Eudocia in viduitate perstare certa connubium cralis Serbiae recusat, l. iii, c. 30.
		Michael.	Ea spe dejectus Andronicus imperator, cum necessarium putaret devin- cire sibi cralem affinitatem intimam, propriam filiam Simonidem, non multum sexenni majorem, ipsi offert in sponsam, l. iii, c. 31.
		6	Theophano soror Mariæ conjugis Michaelis Augusti junioris, Theodora nominata in memoriam matris Andronici sic 848 dictæ, despondetur Iohannis sebastocratoris filio, item Joanni dicto, l. iii, c. 6.
			Sed ante nuptias moritur, l. iv, c. 5.
			Persæ irritati cæde suorum qui Philanthropeno rebelli adhæserant, universas Orientales regiones sevis excursionibus desolant, l. iii, c. 14.
			Maxima et rigidissima omnium quas homines meminissent hiems primis hujus anni mensibus deservit. Unde contigit destinatam imperatori profec- tionem Thessalonicanam necessario differri, l. iii, c. 33.
			[P. 615] Tandem ineunte Februario die Parasceves, hoc est feria sexta, quam incidisse oportuit illo anno, cyclum solis 20 et litteram Dominicæ indicem D habente, die sexta mensis ejus, sub vesperam Andronicus imperator urbe exiens Dripeam se confert, unde reliquam profectionem adornavit, nonnulla illic mora, l. iv, c. 1.
			Ioannes patriarcha dissuadere Andronico volens conjugum Simonidis cum crale Dripeam tendit: sed a gnaro quorsum veniret imperatore, precedere Selybriam per missos obviam rogatur, <i>ibid.</i>
			Selybriæ elusus ab Andronico Ioannes, nec permisus quæ volebat de Simonidis conjugio disserere, tbi perstare decernit imperatore abeunte, nec redire in urbein, donec ille Thessalonica rediisset, l. iv, c. 2.
			Thessalonica imperator Andronicus Radosthlabum cum Romanis copiis in Bulgariae renuit, unde is pulsus ab Osphentisthlabo fuerat, l. iii, c. 26.
			Eltimeres pro Osphentisthlabo pugnans Radosthlabum prælio victum capit, et excæcatum ad uxorem renuit, <i>ibid.</i>
			Osphentisthlabus Terteren patrem ab Andronico imperatore custodia detentum permutatione Romanorum dueuin ab Eltimere captorum, redimit; nec tamen et regnum Bulgariae reddit, sed civitatem attribuit, ubi liber privatus vivat, <i>ibid.</i>

Anno Chr.	Romanorum Pontificum. Bonifacii VIII	Impp. Ro- man. Andronicus	1299	5	17 Michael.	1299	5	17 Michael.	849 Imperator Thessaloniciæ, tractatu affinitatis cum crale Serbiæ concluso, ab eo Cotanitzam transfugam et priorem cralis conjugem filiam Tertoris accipit, vicissimque crali propriam filiam Simonidem sponsam consignat, puellulam vix octennem viro prope quinquagenario et plurium jam uxorum marito, custodiendam videlicet intactam usque ad puberem ætatem (quem tamen Gregorax, l. vii, scribit festinanda per intemperantem exspectandi impatientiam defloratione virguncule inha- bile illam gignendis postea liberis reddidisse), l. iv, c. 4 et 5. Venetorum legatio Andronicum imperatorem Thessalonicæ convenit, petens remitti multam Venetiis urbis Constantinopolitanæ inquinilis indictam, et relaxari oppignerationem bonorum jam dudum factam propter incendium Galata: sed nihil impetravit, l. iv, c. 6. Imperator Andronicus frustra conatur conciliare matrimonium Alexii principis Lazorum, sui ex sorore nepotis, et pupilli testamento patris, cum filia præfecci canicleo, et irritare jure tutorio prius conjugium ab eodem Alexio sine auctoribus matre aut avunculo contractum cum quadam unius e primoribus Iberorum filia, l. iv, c. 7. Hinc dejectus nequidquam tentat eamdem præfecti canicleo filiam collocare filio suo Joanni despota, matre juvenis Augusta Irene repugnante, <i>ibid.</i> [P. 616] Die 22 Novembri Andronicus imperator e Thessalia redux in urbem Constantinopolim solemni oecursu inventus est, l. iv, c. 8. Atman Persarum satrapa, alius Ottomanes dictus, auctor domus hodie regnantis apud Turcos, invalescit opibus, adjunctis sibi numerosis copiis ferociis e Paphlagonia latronum, l. iv, c. 25.
1300	6	Andronicus. 18 Michael.	1300	6	Andronicus. 18 Michael.	850 Joannes patriarcha dolore inita ab Andronico sine suo consilio noxie ac turpis, ut putabat, affinitatis cum crale Serbiæ, in Pammacaristi monasterio quasi privatus degit, l. iv, c. 8. Imperator postquam eum placare per multos a' se missos frustra ten- tasset, denique Kalendis Februario multa nocte illum ipse convenit; et ei circum tria querelarum de se capitæ plene satisfacti, persuadetque ut in patriarchales remigrans aedes regimini Ecclesiæ se reddit, l. iv, c. 9. Post Paschales ferias imperator Andronicus palam revocavit latam a se in Joannem Ephesinum sententiam, eunque declaravit innocentem criminis ob quod falso impactum throno dejectus et datus in custodium fuerat, l. iv, c. 10. Tamen Joannes patriarcha cum episcopis Philadelphiensi et Smyrnensi Joannis Ephesini restitutioi obsistunt, <i>ibid.</i> Jurgiis inde exortis offensus Joannes patriarcha iterum e patriarcho in Pammacaristi monasterium recedit, <i>ibid.</i> Contra illum antistites libellum querelarum plenum imperatori offe- runt, l. iv, c. 11. Joannes patriarcha ultro imperatorem adiens 25 Octobris feria tertia, illo anno cycl. sol. 21 numerante cum littera Dom. C B, ex ejus voto functionibus patriarchatus se reddit, quod sibi per angelum imperatum aiebat, l. iv, c. 12.			
1301	7	Andronicus. 19 Michael.	1301	7	Andronicus. 19 Michael.	851 Michael despota repudiatam a crale Serbiæ Tertoris filiam uxorem dueit, l. iv, c. 18. Hoc anno sub æquinoctium automni, sole in Virginem ingresso, apparel Constantinopoli cometa, descriptus a Pachymere l. iv, c. 14. Præcesseral exortum cometæ siccitas insolita, ex qua fontes perennes exaruerunt: unde terræ fructus et segetes perire funditus contigit, ventis etiam crebris aridis et procellosis aerem vix spirabilem reddentibus, <i>ibid.</i> Alani qui sub Noga militaverant, numero sexdecim millium in partes imperatoris transeunt, l. iv, c. 16. Missi in Asiam Romanos vexant et spoliant; [P. 617] tamen janeti co- piis imperatoris ad locum Chenam dictum hostes imperii egregie vin- cunt, præda inde non modica ditati, <i>ibid.</i> Circa hoc tempus Atman sive Ottomanes regium nomen sumpsit, et occupata postea Prusa regni sedem illic posuit. Is moriens deinde anno Hegiræ, ut tradit Al Jannabius chronologus Arabs, 726, hoc est anno Christi circiter 1327, Urchanem filium regni in urbē Prusa recens capta inchoati relquist hæredem. Prusa obsidionem innuit Pachymeres, l. v, c. 21, p. 296, expugnationem autem, l. vii, c. 27.			
130	8	Audronice. 20 Michael.	130	8	Audronice. 20 Michael.	Die 14 Januarii visa est Constantinopoli eclipsis lunæ horribilis, l. iv, c. 15. Michael Augustus junior primo vere circa Paschales ferias cum valido exercitu in Orientem movet, et magnam consternationem sui fama Persis injicit, l. iv, c. 17. Persæ tandem eliciuntur ad certamen: sed in procinctu prælii im- perator persuasus a ducibus Romanis ignave pugnam detrectat. Unde in contemptum hostibus venit; a quibus universæ mox illorum tractuum Romanæ regiones sœvis et avaris incursionibus desolate sunt, l. iv, c. 18 et 21.			

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ.

ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΙΛΗΜΜΕΝΩΝ ΑΠΑΣΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ ΚΑΙ ΘΕΙΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙ

*ΠΟΝΗΘΕΝ ΤΕ ΆΜΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ Τῷ ἐν ιερομοναχοῖς ελαχιστῷ***ΜΑΤΘΑΙΩ Τῷ ΒΛΑΣΤΑΡΗ.****SYNTAGMA ALPHABETICUM****RERUM OMNIUM**

QUÆ IN SACRIS DIVINISQUE CANONIBUS COMPREHENDUNTUR

ELABORATUM PARITER ET CONCINNATUM

PER MINIMUM EX HIEROMONACHIS

MATTHÆUM BLASTAREM.

Romanorum Pontificum.	Impp. Roman.	coronatus apud S. Petrum Benedicti nomen assumpsit. Hunc IX inter Romanos pontifices sic appellatos Spondanus numerat, et si plerique XI censemant.
	Andronicus	Septembri hujus anni, copta jam numerari more Graecorum inductione 2. Rontzerius cum exercitu auxiliari Constantinopolim appellat. Creatur ab imperatore dux magnus; et filiam Asanis ex Augusti sorore natam uxorem accipit. Mittitur Cyzicum. In digressu oppugnatur a Genuensis. Drungarius Muzalo missus ab imperatore ad rixam dirimendam interficiatur, l. v. c. 14.
3	21 Michael.	Menas monachus cognomento Scoleces, discipulus Athanasii expatriarchae, die 25 Januarii sub solis occasum Andronicum imperatorem adiens, argre tandem audiens impetrata denuntiat ei dixisse Athanasium se praesente iram Dei urbi ac populo imminere proximam, et cupere se ut statim Augustus jubaret per omnia urbis monasteria orari et peregrinari a cunctis toto triduo. Arripiente consilium Augusto statim ipsa nocte mandatae processus indicuntur. Postridie mane animadvertisit imperator lenem terrae motum, idque esse initium mali ab Athanasio prænuntiati censuit. Die mox septima decima Januarii terrae motus exstitit vehementior, [P. 620] non tamen qui usque ad aedificiorum subversionem invalesceret. Tunc non dubitavit quin revelatum Athanasio fuisset ingruens urbi periculum, et quin supplicationibus ab eo prescriptis noxia vis terrae motus debilitata fuisset. Unde ipsum tanquam hominem Deo charum suspectum et in throno reponere decrevit. Die 18 Januarii convocatis imperator episcopis, ecclesiasticis et monachis disseruit de consilio sibi suggesto et secuto post hoc eventu, nomen Athanasii reticens. Inde die 19 ejusdem mensis ad cunctos non solum ecclesiasticos et monachos, sed et cives convenire jussos, concione in eamdem sententiam habuit, commendans innominatum adhuc illum vaticinii salutaris auctorem. Tum ex ipsa concione, professus adire se protinus velle prophetam beneficium, ut se sequerentur invitavit universos; sive cunctis comitibus se confert ad Athanasium, quem primo visu episcoporum plerique patriarcham acclamaverunt, ad regimen Ecclesiae resumendum bortantes, ipso facta modestia recusante, et tantum petente imprentaque statim ab imperatore auctoritatem sublevandi oppressos. Unde contigit omnium pene in urbe rerum supremam potestatem ipsi deferri, cunctis ad illum ex quoconque iudicio provocantibus. Narrantur haec fuisus tribus ultimis capitulo l. iv, et 1, l. v.
4	Benedict. IX Andron. 22 Michael.	Dissensio exardescit inter episcopos circa Athanasium, an rite 856 et prudenter in throno reponi posset, l. v. c. 2.
	11	Andronicus imperator, resistentium Athanasii promotioni antistitutum electari auctoritatem studens assensu Joannis Cosme in eam impetrando, eum adit diebus Tyrophagiae, qui sunt 7 feriam 4 Cinerum præcedentes (fuit haec illo anno 11 Februarii), et ab illo interrogatus quid se putaret patriarchalem adhuc obtainere potestatem, obnoxie assentiens audivit: Atqui, siquidem patriarcha ego vere sum, mea nondum abdicatione vel probata vel accepta, perseveranteque adhuc in magna ecclesia et monasteriis commemoratione mei nominis, auctoritate sancitæ Trinitatis excommunicationi majori subjicio eum qui volet dominum Athanasium in patriarchali rursus sede constituere, l. v. c. 3.
		Theodora Augusta imperatoris Andronicus mater moritur feria 2 secunda Jejuniorum hebdomadæ, Februario decima sexta; et ab eo magnifice sepelitur, l. v. c. 4.
		Post Pascha, quod illo anno incidit in 29 Martii, nuptiae Joannis despotæ cum filia præfeci canicleo celebrantur, l. v. c. 5.
		Irene Augusta uxor imperatoris Andronicus ex urbe Thessalonicanam proficitur, ibid.
		Melitas ambitiosus clericus, solvendo impar æri alieno quod immane contraxerat, laqueo [P. 624] se suspendit Constantinopoli hoc anno die 50 Iulii, l. v. c. 8.
		Die 8 Augusti terræ motus incipit, quo Rhodus, Alexandria, Peloponnesi pars magna et Creta insulae misere deformatae sunt, l. v. c. 11.
		Andronicus imperator de excommunicatione, qua ipsum Joannes Cosmas Athanasii repositionem in throno meditamentem obligaverat, sollicitus, disquiri curat inter episcopos quid validia illa necne censenda foret. Sed illis sine fine aut spe concordie dissidentibus, per multos ad ipsum Joannem Cosmam deprecatores missos tandem imperator ebluditur revocationem 857 anathematis illius scripto expressam; quod scriptum accipit feria sexta, incidente in diem vicesimam primam mensis Augusti, l. v. c. 6 et 7.
		Andronicus verbo admonitos episcopos de relaxatis a Joanne excommunicationis vinculis in eos intentatis qui Athanasium restituere in patriarchatum veulent, de illius promotione deliberare jubet congregatos in templo SS. Apostolorum. Id illi fecerunt infinite altercando toto Sabato sequente et antemeridianis horis Dominicæ, quæ fuit dies 25 mensis ejusdem Augusti, cuius ipso meridie Andronicus, intellecto per suos, quos id explorare jusseral, antistites in factiones scissos numquam conuenturos unanimiter videri in restitutionem Athanasii, prefectus ad synnum inde secum arripit episcopos qui Athanasio favabant, et cum illis ad

cœlitus demissa Ecclesia hancisque etiam veneratur, et non minori quam divina Evangelia honore prosequitur, quippe quod haec etiam eorum fontes revera ac radices fuerunt. Quin etiam quæcunque sacerorum nonnulli hominum, quorum virtutis præstantiam tempus intermedium occultare non potuit, in epistolis ad quæstionis et responsionis modum compositis pie pronuntiarunt canonis præ se ferentia typum, tanquam canones Ecclesia admisit, et prædictis synodorum canonibus merito connexuit. Bene etenim magnis, Basilio præstantissimo et Gregorio Theologo placitum est, eos ecclesiasticos dicendos esse aique censendos canones, non quos suo quispiam arbitrio, sed quos plures sancti Patres eodem in loco congregati communī sententia et sollicita rerum disquisitione constituerunt. Verumtamen idecirco quod qui haec scripserunt, tanquam sidera semper effulserunt, et plurimis constituit testimoniis haec sine diviniori inspiratione haudquam constituta esse, synodorum decretae nihil dissentanea, sed subjectas materiae affinitatem procul ostendentes, haec etiam sacros inter canones recensentur. Hisce igitur semper incumbere pietatis alumnos decet, et irrequietos animæ motus iis illigare, et nec minimum ei temporis articulum concedere quo genuinis dogmatibus derelictis ad adulterina delabatur: ita enim verbis operibusque bonis ita perpetuo occupatae ex ipsis etiam somniuum visionibus divinas habere imaginationes obvenient. Per hosce enim, quantum ad dogmata attinet, rectum ab obliquo, et genuinum a notho accuratius quam per Lydium quemcunque lapidem dijudicatur. Hui dominis leges ferunt et servis; magistris et subjectis; parentibus et liberis; viris et mulieribus; matrimonio et cælibatu; abstinentia et victui; sapientia et ignorantia. Præterea hi etiam imperatores omnium maxime honorare jubentes, plus rursus quam par est, imprudentibus eorum mandatis se submittere natura non comparantur, multo autem minus inferiorum magistratu, vel exercitibus praefectorum. Plurimum enim eorum studium circa regium Ecclesiæ sacerdotium versatur: ut non indigni Deo appropinquare videantur qui ei appropinquare sortiti sunt, eo quod non juxta ipsius voluntatem vitam suam instituant, sed eo virtutis pervenant, ut angelicis que Deum circumstant potestalibus nobiliorem animæ partem, quantum fieri potest, similem reddant, easque in materia repræsentent, florem natura circumpositum nequaquam præferentes. Hos si quis commune appellaverit pharmacopolium, a vero non aberraret, ut qui singulis ægrotis congrua commiscent pharmaca. Quin etiam ex iis qui tardiores in curatione admittenda se gerunt, nonnullis quidem terribilia intentando excitant, aliis autem futuorum promissa in memoriam revocantes non difficulter alliciunt. Nonnunquam autem eos qui nec medicamenta admittunt, nec mandata eorum, sed sibimet paenitentiae portum per contumaciam

A ἀνδρῶν Εντο, ὃν δὲ μεταξὺ χρόνος τὸ περιθών οὐκ ισχυσε κρύψαι τῆς ἀρετῆς, ἐν ἐπιστολαῖς, ιδίᾳ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν συντεθεῖσαις, εὐτεδῶς εἰρήκασι, κανόνας φέροντα τύπον, ὃς κανόνας ἡ Ἐκκλησία ἔδεξετο, καὶ τοῖς προλαβοῦσι τῶν συνδῶν εὖ μάλα συνήρμοσεν. Εἰ γάρ καὶ τοῖς μεγάλοις Βασιλεῖων τῷ πάντῳ, καὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ δοκεῖ χρῆναι κανόνας ἐκκλησιαστικούς ἰκείνους λέγειν τε καὶ νομίζειν, οὓς οὐ καθ' ἐκυρτόν τις, ἀλλὰ πλεῖσμος ἀγιος: Πατέρες εἰς ταῦτα συνιόντες, κοινῇ γνώμῃ καὶ μεμεριμνημένῃ βασιλικῷ διετάξαντο, ἀλλὰ γε τῷ διὰ πάντων ἐκλάμψαι, καὶ τοὺς τεῦτα γράφαντας ὑσπερ ἀστέρας, καὶ τῷ πολλοῖς μαρτυρίοις ἐπιγνωσθῆναι, μὴ θεοτέρας χωρὶς ἐπιπονίας ταῦτα συντεταχένται, ἥκιστα ταῖς τῶν συνδῶν ζητήσειν ἀπεμφανίνοντα, ἀλλὰ τὸ συγγενὲς τῆς προκειμένης πόρθιον εὑμενίζοντα πραγματεῖας, τοῖς λεπόλις ἐνεγράφησαν καὶ τὰ τούτων κανόνας. Ταῦτοις τοίνυν προσήκει τοὺς τῆς εὐτεδῶν τροφίμους ἐκάστοτε προσανέχειν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀεικίνητον προσδεσμεῖν, καὶ μὴ διδόναι καιρὸν αὐτῇ τῶν γηνήσιων ἀφεμένη δογμάτων πρᾶς τὰ νόθα κατολισθαίνειν· οὕτω γάρ αὐτῇ λόγοις καὶ πράγμασιν ἀγαθοῖς ἐνδιατριβούσῃ, καὶ τὰς ἐξ ὅψεως ὄντερων φαντασίας ἐνθέους ἔχειν ὑπάρχει· τούτοις γάρ τὸ περὶ τὰ δόγματα εὐθές τοῦ σκολιοῦ, καὶ τὸ γηνήσιον τοῦ νόθου, πάσης λίθου Γυδίας ἀκριβέστερον διακρίνεται· οὗτοι δεσπόταις νομοθετοῦσι καὶ διούλοις, δρουσι καὶ ἀρχομένοις, γονεῦσι καὶ τέκνοις, ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, γάμῳ καὶ ἀγαμίᾳ, ἐγκρατεῖς καὶ τρυφῇ, σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ· ταῦτα δρα καὶ βασιλέας παντὸς μᾶλλον τιμᾶν ἐπιτάπποντες, πλέον αὖτις ἡ χρῆ, τοῖς ἀλογίστοις τούτων οὐκ ἐφιδούν ὑποπίπτειν ἐπιταγαῖς, πολλοῦ γε δεῖ ὑπάρχων ἡ στρατηγῶν. "Ὕγε μήν πλείων τούτοις σπουδῇ περὶ τὸ βασιλεῖον τῆς Ἐκκλησίας καθέστηκεν λεπτυμα. Δ Οπως μή ἀνάξιος τοῦ ἐγγίζοντος δρθείεν θεοῦ οἱ ἐγγίζειν λαχόντες αὐτῷ, τῷ μὴ κατὰ θελήσιν ἔκεινον βιώντες, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἥκοντας ἀρετῆς, ὡς ταῖς περὶ θεὸν ἀγελεικαὶς δυνάμεις, τὸ τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ἐνόντων ἀφομοιοῦν εὐγενές, καὶ τὰ τούτων μετὰ τῆς ὅλης δεικνύναι, μὴ τὸ τῇ φύσει περικείμενον ἀχθος προΐσταμενος· τούτους οὐκ ἀτις ἀμάρτως κοινὸν προσειπὼν λατρεῖν, ἐκάστοις τῶν νοσούντων κατάλληλα κεραυνύντας τὰ φάρμακα. Οὐ μήν ἀλλὰ καὶ τῶν νωθρῶν περὶ τὴν θεραπείαν διακειμένων τοὺς μὲν, ἀνατεινόμενοι τὰ δεινότατα, διεγείρουσι, τοῖς δὲ, τὰς τῶν μελλόντων ἐπαγγελίας προμνύμενοι, οὐ χαλεπῶς προσάγονται· Εστι δὲ οὓς μὴ προσιεμένους μήτε τὰ φάρμακα, μήτε τὰ ἐπιτάγματα τούτων, ἀλλ' ἐκυρτόν τὸν τῆς μετανοίας λιμένα τῇ ἀπειθεῖ προσγωσαντας, παντὸς βασιλέως αὐθεντικώτερον μετιόντες τῆς αἰωνίου κληρουχίας ὑπερορίζουσιν. "Ἐνθεν τοι, καὶ τὸ πάλαι τινὶ τῶν θύραθεν εἰρημένον, τοῖς θεοῖς οὓς ἥκιστα θεσμοῖς, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἀρμόσσειν ἄν· πεπεισμένα γάρ τούτους, εὔρημα μὲν καὶ δῶρον εἶναι θεοῦ, δόγμα δὲ γενναίων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν, συνθήκῃ τῆς Ἐκκλησίας κοινήν, ἐπανόρθωμα τῶν ἐκουστίων καὶ τῶν παρὰ βούλησιν ἀμαρτημάτων, καὶ πολιτείας

χάσεινος τε καὶ πρὸς ἀτελεύτητον ἀγοῦσης ζωὴν ἔγειρόντας καὶ ἀγωγούς. Ἐγώ γοῦν τοὺς ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος, καὶ χρηστῇ πάντων ἀνθρώπων, ὡς εἰρηται, διδασκαλίᾳ θεοπρεπεῖ· σύμπαντας κανόνας ἀθρίσας, καὶ τούτων τὸν νοῦν, ἅμα δὲ καὶ τῶν αὐτοὺς φιλοθέῳ γνώμῃ ἐρμηνευσάντων, ὡς οἶλον τε, περιφράσεως ἐν εἴδει ἐπιτεμών, μηδὲν μέντοι παραλείποντες τῆς αὐτῶν διανοίας. τό γε εἰς ἡμᾶς ἥκον, φροντίσας, οὐ μήν ἀλλὰ καὶ δισὶ τοῖς τούτων ἐξηγηταῖς ἕσθιον δηπή παρεῖται, ἡμῖν δὲ ἐπὶ νοῦν συνέδην πεσεῖν, ἀναγκαῖα οἵματα καὶ φιλοθέων ψυχαῖς περιμάχητα, τοῖς ἐντυγχάνοντοι μή φθονήσαντες, πρόχειρον κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν πεποιήκαμεν σύνταγμα. Πάντων δὲ τῶν συνειλεγμένων κανόνων τὴν δύναμιν, εἰς τίτλους εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσερις, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων, διελών, καὶ τούτων ἐκάστῳ τὴν προτοχομένην ὑπόθεσιν, τὸ πρῶτον τῆς ἰδίας λέξεως συγγενές αὐτῷ γράμμα καλῶς ἐφαρμόσας, τάς τε προσηγορίας τῶν αὐτοὺς εὐρομένων δηλώσας, καὶ τὰ τῶν τίτλων αὐθίς κεφάλαια διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐμφῆνας στοιχείων, ῥᾳδίαν, ὡς οἵματα, καὶ ἐπιτετμημένην πρὸς τὴν αὐτῶν γνῶσιν φέρουσαν ἔτεμον τρίβον· τὴν πρόφασιν ἐντεῦθεν περιστρῶν, τῶν ἐντυγχάνειν αὐτοῖς ἀποκνούντων, τὸ προσκορὲς τῆς τούτων πολυεπίεις προβαλλομένων τὴν αὐτῶν διάνοιαν καταθανατιζούσης, πρὸς δὲ, καὶ τὸ μή ἐν ἐνὶ μέρει ἐκάστης τῶν ὑποθέσεων τοὺς κανόνας ἀφωρίσθαι. Τὸν γρηγόριον δὲ ἄρα γενέμικα, καὶ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας βραχέα τε καὶ συντετμημένα, τοῖς συγγενέσι τῶν κανόνων κεφαλαιοῖς συναρμόσαται, τοῖς λεπτοῖς κανόναις συμμαχοῦντα καὶ συμφεγγόμενα, καὶ ἐκ περιουσίας τὸ ἀτραπὲς αὐτοῖς ἐπιμαρτυροῦντα.

Quum exinde eorum prescindens quos operam iis liboquium mentem ipsorum obruiens objicentes, et præterea cujusque materiæ canones endem in loco non collocari. Adhæc brevia et concisa legis etiam civilis capitula sacræ canonibus commilitantia et consona, et ex abundantia iis attestantia congruis canonum capitibus appendere operæ pretium duxi.

Kανόνας δὲ οἱ Πατέρες τὰ σφῶν αὐτῶν ἐπωνύμουσαν διατάγματα, τροπικῶς τῇ λέξει χρησάμενοι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ὄρθου ἔύλου, φροντίσας εἰλθεσσαν οἱ τάς βαναύσους τῶν τεχνῶν μετιάντες εἰς ἔύλων, ἢ λίθων, ἢ ὁποιωνοῦ ἔτερων εὐθύτετα· ἀποξημένοις γάρ ἐκείνοις παρατιθέμενον ὄρθοι ταῦτα καὶ ἐξεσοῦ πρὸς τὴν ἀλλήλων ἀκριβῆ σύμπτηξιν. Ή δὲ τοῦ κανόνος αὐτὴ προσηγορία καὶ πολλοῖς ἐτέροις παρείληπται λογικῶν τεχνῶν ἐπιστήμοις· καὶ οἱ τὴν γραμματικὴν γάρ τεχνητάμενοι, καὶ φιλόσοφοι, καὶ λατροὶ, καὶ οἱ τάς ἀρμονίας τῶν μελῶν συντιθέντες, οὐ μήν ἀλλὰ καὶ οἱ τοὺς πολιτικοὺς συντετάχασι νόμους, ὡς οὐκ ἀσύμφωνον τὸ τοῦ κανόνος δινομα τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν ἐπεφήμισαν. Εἰσὶ δὲ καὶ οὓς ὅρους ἤρεσε τὰ τοιαῦτα ἐπονομάσαι, ὡς ἀποδιατεροῦντα τῶν ἀλλῶν καὶ ἀποδιεστάντα, καὶ ἀπευθύνοντα, τὸ μὴ παρέγγραπτὸν τι καὶ νόθον τοῖς ὄριομένοις εἰσφέρεσθαι, ὡς καὶ τῷ Ἰπποκράτῃ καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, οὗτοι τὰ κεφαλαιώδη τῶν πονηθέντων αὐτῷ ἐπονομάσαι συγγράμματα. Άλλὰ τοῖς μὲν τῶν ἀλλῶν συγγράμμασιν, εἰ κυρίως ἡ τοῦ κανόνος ἐπεφημίσθη ἐπωνυμία, ἐτέροις δεδόσθω

A tanquam per aggerem ocludunt, majori quam imperator quilibet auctoritate tractantes, æterna hereditate extirminant. Antiquitas enim ex altera quidem parte nonnihil eorum quæ foris diea sunt, sed divinis maxime, ut mihi videtur, sanctonibus se applicuerit. Nobis enim personam est eas inventum esse ac donum Dei, generosorum divinorumque hominum decretum, communè Ecclesie institutum, peccatorum iam voluntariorum quam involuntariorum correctionem, et conversationis religiosæ ac ad sempiternam ducentis vitam duces et rectores. Quapropter ego cum ad salutaris sententiae confirmationem, et utilem omnium (ut dictum est) hominum instructionem divinos omnes collegisse canones, ipsorumque pariter ac eorum B qui ipsos animo religioso interpretari sunt, mentem quoad fieri potuit periphraseos ad instar in compendium redigisse, nihil eorum intelligentur, quantum in me fuit, deesse arbitratus: quin etiam quæcumque ab eorum interpretibus alicubi prætermissa sunt, nobis autem in mentem venire contigit, necessaria nimis pliisque nimis summa contentione expedita, postulantibus non invidentes promptum pro viribus nostris syntagma perfecimus. Omnia autem collectorum canonum potentiam cum in viginti quatuor titulos juxta litterarum nostrarum numerum distribuerim, et cuilibet eorum materiam subjectam juxta primam propriæ sententia litteram ei congruam, recte accommodaverim, et nomina illorum qui eos invenerunt indicaverim, et titulorum etiam capia per arithmeticam ostenderim elementa, facilem, ni fallor, et compendiosam ad ipsorum cognitionem ducentem viam secui: prætextassequendis navare piget, fastidiosum eorum multitudinem mentem ipsorum obruiens objicentes, et præterea cujusque materiæ canones endem in loco non collocari. Adhæc brevia et concisa legis etiam civilis capitula sacræ canonibus commilitantia et consona, et ex abundantia iis attestantia congruis canonum capitibus appendere operæ pretium duxi.

Porro Patres sua ipsorum decreta denominarunt canones, vocabulo isto tropice usi, per metaphoram a recto ligne sumptiam, quo, qui artibus mechanicis occupantur, uti solent ad ligni aut lapidum, aut aliarum quarumcumque rerum rectitudinem: hoc enim iis expolitis appositum, ea dirigit, et ad accuratam inter sese compactionem exæquat. Hæc autem canonis appellatio a multis etiam aliis liberalium artium peritis usurpatur. Etenim qui artes grammaticæ operam dant, et philosophi, et medici, et qui musicas harmonias composuerunt, quia etiam qui civiles ordinant leges, canonis nomen, ut non incongruum, suis etiam operibus imposuere. Non desunt autem quibus hujusmodi res terminos etiam nuncupare placet, ut quæ ab aliis dividunt, et distinguunt, et disponunt, ne quid supposititum et notum rebus determinatis introducatur: quemadmodum et Hippocrati bene visum est, summaria suorum etiam operum commentaria ita nominare. Utrum vero aliorum scriptis Canonis appellatio proprie tribuatur, aliis considerandum relinquatur. Religiosa autem Patrum decreta summo præ omnibus

alii jure nomen hoc sortita sunt : quippe que illos, **A** σκοπεῖν· τὰ δέ γε τῶν Πατέρων εὐσεβῆ διατάγματα, qui iis morem gerunt, ad rectam fidem dirigunt, et ad vitam Deo acceptam regie deducunt. Per opportunum autem erit ordine, quantum in nobis est, sigillatim commemorare, quando, et a quibus, et quomodo singuli canones in lucem prodierunt, et lucerna pedibus nostris, et lux semitis, quod ad vitam dirigendam attinet, evaserunt. Ut autem oratio ordine procedat, de singulis synodis, et Patribus qui privatim scripserunt, meminisse decet, juxta temporis quidem consequentiam et quem istud iis ordinem imposuit. Quin et imperatores quorum temporibus divinorum horum sub Deo auctores canonum claruerunt commemorandi sunt. Sic enim oratio perspicua erit.

I. De sanctorum apostolorum canonibus.

Sanctorum apostolorum nomine nuncupati octoginta quinque canones primi commodissime collificantur, utpote qui, ut alii nonnulli, a magno inter martyres Clemente conscripti sunt. Hie autem magni Petri socius fuit, quinetiam et divi Pauli, ut ipse nimis de eo tradit : qui tertius post præceptorem Petrum Romæ episcopus nominatus est, Lino succedens : et martyrii corona sub imperatore Trajano redimita est. Clementem autem eos scripsisse nonnulli conjecturam fecerunt ex eo quod in ultimo canone propriam suam inducit personam : quod quam divum Lucam in Actis apostolorum fecisse constat. Nusquam enim omnes sacros apostolos una convenisse et eos communī consensu constituisse scriptis traditur. Et verisimile est summos apostolorum ei qui tandem præsentia ipsorum frumentus est, illos dictasse, et jussisse ut scriptis mandaret. Haic autem et Epistole ad Hebreos in linguam Græcam interpretationem ascribunt : multum enim est affinitatis, et ambo eandem speciem et ipsius loquendi formulæ characterem ferunt. Non autem me latet quosdam e veteribus hosce canones dubiae fidei existimasse, donec sancta et oecumenica sexta synodus, omnium sacrorum canonum numerum determinans, quos tam oecumenicas quam locales synodi, quosque etiam nonnulli pietate et virtute eximi Patres privatum composuerant, horum in primis mentionem facit. Dicit enim : A sanctis Patribus qui nos præcesserunt susceptos et confirmatos et nobis etiam sub sanctorum et gloriosorum apostolorum nomine traditos octoginta quinque canones autoritatem retinere nos etiam jubemus, exceptis Clementis Epistolis et Constitutionibus; haec enim multis adulterinis et perniciose corruptae sunt. Hec itaque talis tantorum et tantæ auctoritatis virorum sententia omnem animi de canonibus apostolicis dubitationem summa potestate fidem certibus evulsi.

πάντα λογισμὸν περὶ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων ἀμφισβολὸν ἐκ τῆς τῶν πιστῶν καρδίας μετὰ τολλοῦ τοῦ κρείττονος περιεῖλεν.

II. De synodo Carthaginensi.

Omnium qualem universum pariter ac locum

B. Περὶ τῶν κανόνων τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Πρῶτοι τοῖνυν οἱ ἐπ' ὄνδρας τῶν ἀγίων ἀποστόλων πέντε πρὸς τοὺς ὁγδοήκοντα κανόνες ἐν τῇ τοῦ καλοῦ πρώτῃ μοίρᾳ ἐκδέσθησαν, συγγραφέα σχόντες, ὡς φασὶ τίνες, τὸν μέγαν ἐν μάρτυρι Κλήμεντον. Πέτρου δὲ ἦν ἄρα οὗτος ὁ διαιτητὴς τοῦ μεγάλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Παύλου τοῦ θείου, ὡς αὐτὸς δῆπου περὶ ἔκτου Ιστορεῖ· δὲ τρίτος μετὰ τὸν διδάσκαλον Πέτρον τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος χειρημάτικε, τὸν Λίνον διαδεξάμενος, καὶ τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδίδεστο στέφανον, ἐπὶ Τραϊανοῦ βασιλέως. Κλήμεντα δὲ τούτους γράψαι τινὲς ἑστοχάσαντο, ἐκ τοῦ τὸ οἰκεῖον εἰσάγεν τῷ τελευταῖον κανόνι, ὡς γε δὴ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι ποιῶν δείκνυται· οὐδὲ γάρ ιστόρηται που πάντας εἰς ταῦτα συνελθεῖν τοὺς ἱεροὺς ἀπόστολους, καὶ κοινῇ τούτους συντεταχέντας· καὶ εἰκὸς γε τοὺς ἄκρους τῶν ἀποστόλων, τῷ πολὺν ἡδη χρόνον τῆς συνουσίας αὐτῶν ἀπολελαυκότε, τούτους ὑπαγορεύσας, καὶ γραψῆ δοῦναι κελεῦσας. Τούτῳ καὶ τῆς πρὸς Ἐδραιοὺς ἐπιστολῆς τὴν πρὸς τὴν Ἐλλάδα φωνὴν ἐρμηνειαν ἀνατιθέται· πολὺ γάρ τὸ συγγενὲς καὶ ἀμφω φέρουσι ταῦτα τῆς Ιδέας καὶ τοῦ χαρακτῆρος· τῶν λόγων ἔκεινου. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὡς τινες τῶν ἀρχαίων, ἀμφιβόλους διὰ ταῦτα τοὺς κανόνας τούτους ἡγήσαντο, ἵνα δὲ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ ἔκτη σύνοδος, τὴν ἀπαριθμητικὴν ποιουμένη τῶν ἱερῶν ἀπάντων κανόνων, οὓς αἱ τε οἰκουμενικαὶ καὶ τοπικαὶ συστάζαντο σύνοδοι, καὶ οὓς αὐθις Ιδίᾳ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῇ Πατέρων Ενιοι, προδρογεῖ τούτων ἀπεμνημόνευσε. Φησὶ γάρ· Τοὺς ὅπλα τῶν πρὸ δημῶν ἀγίων Πατέρων καὶ δευθέντας, καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν ἐπ' ὄνδρας τῶν κανόνας, τὸ κύρος ἔχειν καὶ ἡμῖς καλεύσμεν, πάλιν τῶν τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν τε καὶ διατάξεων· αὗται γάρ πρὸς τῶν δισσεβῶν πολὺ τὸ νόθον καὶ σφαλερὸν εἰσεδέξαντο. Ηἱ τοιαύτη τοῖνυν αὖτη φωνὴ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν

C. Περὶ τῆς ἐν Καρχηδόνε συνόδου.

Τῶν γε μὴν οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν ἀπ-

pag. 737 seqq. Sed ab eodem Labbeo (*k*) et Theop. Raynaudo (*l*) atque Vincentio Richardo (*m*) observationem fuit, illam non esse Metochitæ, sed librum tertium *Annalium Michaelis Glycae*, a pag. 204 edit. Regia usque ad 245, ubi Galerii Maximiani infelix obitus describitur (FABR.). Idem arbitratur Fabricius supra in vol. VII, p. 420, sect. 28, sub fin. p. 468, sect. 41, imprimis in vol. XIII, p. 629 sq. de scriptoribus Gr. a J. Meursio editis, n. 14, de Meursii edit. Theod. Metochitæ, Lugd. B. 1618. 4, unde reducam h. l. ea que Fabricius adnotavit. « In Athenis, pergit, Batavis, quæ 1625 videtur lucem, p. 197, Meursius inter parata a se ad editionem, memorat Theodori Metochitæ *Historiarum* libros quatuor, cum versione et notis, et Graece cum animadversionibus suis Athenæi *Mechanica*, Apollodori *Poliocretica*, Julii Africani *Cestos*, Heletium *De natura hominis*; Harpoerationem, et Graece denique ac Latine Menandrum rhetorem *De divisione causarum in genere demonstrativo*. Nihil horum ab illo tempore constat editum esse a Meursio: quos autem vocat *Historiarum* Theodori Met. libros, hos Graece pridem habemus vulgatos post id tempus sub nomine Michaelis Glycae *Annalium*, de quibus dixi vol. VI, p. 156. [vol. VII, p. 468 seq. nov. edit.] Non vero Glycam, sed Theodorum esse illorum auctorem. Meursius persuasit sibi ex ms. codice, unde clam Henricus Ernstius, lib. II *Observationum*, cap. 56, pag. 161, « Annalium auctor quod non sit Michael Glycas, cognomento Siculus, sed Theodorus Metochita, cl. Meursius manifesto reprehendit, qui Annales ipsos ex ms. auctiones Gr. et Lat. in lucem emittet. » Pro eadem sententia militat Christoph. Frid. Bodenburgius, rect. Gymnasii Berolinensis, in diss. *De Theodori Metochitæ scriptis*, votata; vulgo insimulatis, inserta Miscellaneis Lipsiens., tom. II, p. 23 seq. Idem testatur, manu exaratum se habere Theodori Metochitæ Χρονικὴν ἀπὸ κτίσεως κόσμου διεξὶὸν περὶ τε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τ. 2. λ. illum ipsum scilicet codicem, ex quo Meursius historiam illam publici juris facere voluit, et quem laudati Bodenburgii antecessori donavit Samuel Pufendorfius, cui aliorum posthumorum Meursianorum editionem debemus. » Hac senus Fabricius. Idem Bodenburg contra Meursium pro Theod. Met. id urget argumentum, morem tum sive fuisse, ut novi scriptores ab aliis jam tradita, ipsorum quoque verbis insererent scriptis. At tum quidem Theod. Met. a crimine plagii absolvitur poterit. Joan. autem Fabricius in Histor. Bibl. suæ, I. c. p. 262, legendas commendat Placcium *De pseudon.* q. 318, 443; Olearium, *Bibl. Ecclesiæ*, part. II, p. 195, et Crenum in diss. 2, *de furib. librariis*, p. 26. (HARL.)

[*Specimina operum Theodori Metochitæ*, quæ inscribuntur: Υπομνηματισμὸν καὶ Σημειώσεις γνωματικὰ, et codd. mss. Lutetiae Parisiorum in bibl. regia et Coislin. S. Germanensi asservatis cum præfatione et notis primum vulgata ab Iano Bloch. Havniæ 1790, 8. (HARL). In præf. Blochius de cadentibus litteris Graecis, tum de Theodoro Met. exponit, ejusque scriptis editis et ineditis, singulatum eo, cuius specimen edidit, quodque, in 120 titulos descriptum, non esse diversum a Miscellaneis Theodori dictis operibus contra Fabricium ostendit. Exhibit autem ejus opusculi, cuius plures codd. recenset, duos Parisinos ipse insperit, et capitum omnium argumenta et loca selecta, ut de Synesio Cyren. In calce, p. 461 seq. et cod. Escorialensi a Moldenhauero suppeditatam particulam c. 16 (unde iam pag. 61 et codd. Paris. quedam dederat) de Philone Iudeo exhibuit. (BECK).]

Scripta Theodori Metochitæ inedita.

I. Περὶ νεωτερικῆς κακοθελεῖας *De mala recentiorum consuetudine*. De hoc libro adscribam testimonium greci hominis doctissimi, Nicolai Comneni Papadopoli *Prænotionia mystagog.*, p. 9: « Inter plurima monumenta tum sapientiae tum eruditio, queis vir hic plane doctus Graeciam nostram jam pene ad extremam paupertatem scientiarum redactum arxit atque ditavit, potissimum laudandus est aureus libellus περὶ νεωτερικῆς κακοθελεῖας, quem nostra astate latinum fecit Arcudius. Ibi enim ita de sacris institutis recentiorum more corruptis facundissime queritur, ut trecenta vulnera (n) Ecclesiæ a corruptoribus illata demonsiret. Loca passim ex hoc libro idem Comnenus utraque lingua adserit, ut pag. 165, 195, 225, 320, 405, 414 et alibi, sed integrum vel Graecæ prudiisse vel versionem Petri Arcudii vidisse lucem, nihil bacillus incomptum.

II. *Historiæ sacrae* libros duos, et *Constantinopolitana* unum habuit Joannes Meursius et publici juris faciuntur se promisit in Praef. ad suum Metochitam. Videtur autem hi tres sive ex illis λόγοις Theodori Metochitæ *decem* et *octo* de variis materiis, sed præcipue ad *Historiam de vitis Sanctorum* et ad *Historium Imperii CP.* et ipsius orbis CPol. pertinentibus, qui servantur in bibl. Cœsarea, ipso illius ævo, ut testatur Lambecius, vii, p. 154 (o) pereleganter exarata in membranæ, et ex quibus loca adserit Reinoldus Debnius S. I. in notis ad *martyria Cosmæ et Damiani*, pag. xviii, ex oratione de laudibus Nicææ urbis, et altera

(k) Labbens ad Glycae *Annales*, Paris., 1660, fol., p. 364.

(l) Raynaudis, *De bonis et malis libris*, Lugd., 1655, 4, p. 156.

(m) Richardus ad Matthæum Cantacuzen. in *Canonicum cantorum*, Rom. 1624, fol. pag. 130. [Jo. quoque Lamius in dissert. de Mich. Glyca, præ-

missa noujs epistolis, in *Deliciis eruditorum*, Florent. 1736, p. 12, in eadem versatur opinione. At non vidit Bodenburgii defensionem, in qua ea que Lamius, alias secutus, contra Meursium dixit, jam diu diluta sunt. (HARL.)

(n) Postremum est de garrilitate.

(o) Sive p. 350. Kollar. (HARL.)

riensis, Athenodorus ejus frater, Firmilianus Cæsar-
rex Cappadocum, et Helenus Tarsensis. Et primo
quidem adhortationibus et consiliis Paulum a prava
opinione reducere moliti sunt, demonstrationibus
et sacris Scripturis petitis utentes. Cum eum autem
incurabili laborantem morbo viderent, hinc unani-
mam ferentes sententiā, istum sacerdotio priva-
bant, et Ecclesia abscondebant. Cum iste autem se
opponeret, et Ecclesia præfecturam contra leges
detineret, sancta synodus Aurelianum imperatorem
conveniebat, cum de Pauli contumacia certiorum
faciens. Ille autem etiam Græcus, eorum qui
ejusdem erant fidei sententiae reluctantem, socie-
tate illorum abscondi, et sic Ecclesia expelli statuit.
Istius autem causam ad Romanæ etiam Ecclesiæ
episcopum ejusque antistites retulit, ut cum illi
examinassent utrum juste depositus fuisset, Ec-
clesia ejiceretur. Hæc autem Eusebius Pamphili
scriptis mandavit. Canones autem hujus synodi non
inveniuntur, præterquam sancti Gregorii et solius
Thaumaturgi Epistola, quæ duodecim canones con-
tinet; qui etiam, ut dictum est, huic synodo inter-
fuit. De illo autem magnus Gregorius Nyssenus
peculiarem tractatum composuit.

De sancti martyris Petri canonibus.

Post beatum Dionysium, ut modo dixi, decimum
quartum Alexandriæ nominatum episcopum, Theon-
nas præfecturam istam suscepit, cui successit Ma-
ximus, et huic magnus inter sacros martyres Pe-
trus. Hujus in sermone de poenitentia quatuordecim
seruntur canones, de his qui persecutionum tempo-
ribus lapsi sunt, et postea poenitentia duci, quo-
modo eos admittere oportet, quin etiam et ex alio
de sancto Paschale sermone quos reliquis etiam
canonibus Ecclesia connumeravit: hic sub Diocle-
tiano martyrii stadium magnanimititer perfecit.
Diocletianus autem quintus erat post Aurelianum
imperator quindecim ex eo annis elapsis.

IV. De synodo in Aneyra Galatæ celebrata.

De eodem argomento, eodemque tempore syno-
dus etiam in Aneyra Galatæ metropoli pie con-
gregata est, in qua accuratis disquirebant quo-
modo eos qui post abnegationem poenitentiam
agent, administrare oportet. Sacro huic conuenit
præsidebant Vitelius Antiochiae Syrie civitatis,
Agricolaus Cæsareæ Cappadociae, et martyr Basilius
episcopus Amasie. Qui etiam viginti quinque
canones de eodem et aliis etiam argumentis con-
scriperunt. Hic autem Basilius sub Licinio martyrii
coronam accepit.

V. De synodo Neocæsareæ habita.

Post hanc synodus Neocæsareæ, que est urbs
Ponti, congregata est. Sanctus autem martyr Ba-
silios, episcopus Amasie, iis etiam interfuit. In

Ασπειας τῶν Καππαδοκῶν, καὶ Ἐλενος τῆς Ταρ-
σέων. Καὶ πρῶτον μὲν εἰσῆγοστι καὶ συμβουλεῖαι
ἐπειράθησαν τῆς κακοδοξίας μεταθεῖναι τὸν Πα-
τρινον, ταῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἀποδεῖξας κεχρημέναι.
Οὐτοὶ δὲ εἶδον ἀνίατα νοσοῦντα, τότε σύμφωνον ψῆφον
Ιεζενεγκόντες, τῆς Ἱερωτύνης τοῦτον ἐγύμνωσαν, καὶ
τῆς Ἐκκλησίας ἑξέτεμον· ἀντιτείνοντος δὲ αὐτοῦ
καὶ τὴν τῆς Ἐκκλησίας παρανόμως κατέχοντος;
τὴν μὲν οὖταν Λύρηλιανοῦ τοῦ βασιλέως, ἡ ἀγία σύν-
δος ἐδεσθή, τι περὶ τῆς Παύλου θρασύτητος αὐτὸν
ἀναδιέδωντες. Οὐ δέ, καίπερ Ἑλλην ὑπάρχων, ἀπι-
φήνατο μὲν, τὸν ἀντιλέγοντα τῇ τῶν διμοίστων
ψῆφῳ, τῆς ἔκεινον ἀποτυπωθῆναι συμμορίας, καὶ
οὔτε τῆς Ἐκκλησίας ἑξελαθῆναι· τὰ κατ' αὐτὸν δὲ
δύος ἀνέθετο τῷ τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας ἐπι-
σκόπῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν, ὡς ἀν-
ἐπισκεφμένων εἰ δικαῖος καθήρητο, τῆς Ἐκκλη-
σίας ἐκδικηθεῖη· καὶ ταῦτα δὲ δι Παύλου Εὐθε-
δίος λατορεῖ· κανόνες δὲ τῆς συνδου ταῦτης αὐτὸν εἰ-
ρηνται, δι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου καὶ μόνον τοῦ
Θαυματουργοῦ ἐπιστολὴ, κανόνας ἔχουσα δώδεκα, δι
καὶ τῆς συνδου ταῦτης, ὡς εἰρηται, μέρος τοῦ
Νόσσου ἐποίησατο πράγματα.

Περὶ τοῦ ἄγιου Ιερομάρτυρος Πέτρου

Μετὰ τὸν μακάριον Διονύσιον, ὡς ἦδη μοι εἰρηται,
τασσαρεικαιδέκατον Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον γρη-
ματίσαντα, Θεωνᾶς τὴν προστασίαν ταῦτην ἐδέξατο,
μεθ' ὅν Μάξιμος· είτα δὲ μέγας Ιερομάρτυρις Πέτρος.
Τούτου ἐν τῷ περὶ μετανοίας λόγῳ κανόνες ψέρνονται
δεκατέσσαρες, περὶ τῶν ἐν τοῖς κατορθοῖς τῶν
διωγμῶν παραπτωκότων, είτα μετανοησάντων,
ὅπως δεῖ τούτους προσδέχεσθαι· δεῖ δὲ καὶ τοῖς εἰ-
ρουν λόγου περὶ τοῦ ἀγίου Πάτρα, οὓς καὶ τοῖς λο-
ποῖς ἐναριθμους κανόνιν ἡ Ἐκκλησία πεποίηκε-
σθεῖτο; ἐπὶ διοκλητιανοῦ τὸ τῆς μαρτυρίας εὐφύγως
διήγυςται στάδιον. Πέμπτος δὲ Διοκλητιανὸς μετὰ
Αὐρηλιανὸν ἡρέν, ἐτῶν παρεληλυθότων ἐξ ἔκεινου
πεντεκατάκτη.

Δ'. Περὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνοδοῦ.

Ἐπὶ ταῦτῃ τῇ ὑποθέσει, καὶ κατ' ἐκεῖνο τοῦ γρή-
νου καὶ ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ μητροπόλει τῆς Γαλατίας
σύνοδος εὑσεβῶς συνελήλυθεν, ἀκριβέστερον ἐκτι-
τήσαντες, δπως ἀρα προσῆκεν οἰκονομεγύ τοὺς μετὰ
τὴν ἀρνητινα μεταμελομένους. Ἐξῆρχον δὲ τοῦ Ιεροῦ
τοῦδε συλλόγου Οὐλέτειο; Ἀντιοχείας τῆς Συρίας,
Ἀγρικαλδοῦ; Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ διάρ-
τυς Βασιλεὺς, ἐπίσκοπος Αμασίας· εἰ καὶ κανόνας
περὶ τε ταῦτης, καὶ δη καὶ περὶ ἐπέρεων ὑποθέσεων,
πίντε πρὸς τοῖς εἰκνοτι συνεγράψαντο· δὲ δι Βασιλεὺς,
οὗτος· εἰπὶ Λικινίου τὸν τῆς μαρτυρίας στίγμαν
διεδήσατο.

Ε'. Περὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνοδοῦ.

Μετὰ ταῦτην, ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατὰ Πόντον
συνέστη σύνοδος. Συνῆν δὲ καὶ τούτοις· δι γιτι μάρ-
τυς Βασιλεὺς ἐπίσκοπος Αμασίας· εἰ καὶ κανόνας

πρὸς πάντων ἔχρησαντο, ἐνῷ καὶ περὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους.

ια'. Περὶ Ἀριστοτέλους, καὶ τῆς εἰς τὸ φυσικὸν καὶ λογικὸν εὐδοκεμήσεως τοῦ ἀνδρός.

ιβ'. "Εἴτε περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ αὐτὸν καὶ λογικοῦ. [Tit. 11 et 12 ap. Bl. non leguntur.]

ιγ'. Περὶ Πλάτωνος καὶ τοῦ μαθηματικοῦ τῆς σοφίας, καὶ μᾶλιστα περὶ τοῦ ἀρμονικοῦ.

ιδ'. "Οτις οὐκ ἔξι ἀρχῆς τέλειον κατέστη τὸ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμητος.

ιε'. Περὶ Ἰωακήπου.

ιζ'. Περὶ Φίλωνος.

ιε'. "Οτις πάντες, δοτοὶ ἐν Αιγύπτῳ ἐπαιδεύθησαν, τραχύτερον τῷ λέγειν χρώντας. [Omisit hunc tit. Bl.]

ιη'. Περὶ Συνεσίου.

ιθ'. Περὶ Διῶνος.

ιχ'. Περὶ Σενοφῶντος.

ικ'. Περὶ τῶν Ἀριστοτελικῶν βιβλίων τῶν μετὰ τὰ φυσικά, καὶ [haec priora verba Bl. desunt] περὶ τῶν βιβλίου 'Ἐργογένους τοῦ περὶ μεθόδου δεινότητος.

ιγ'. Περὶ τοῦ ἐν τῇ μαθηματικῇ ἐπιστήμῃ ἀστατάστου.

καγ'. Περὶ τοῦ ἐν τῇ φυσικῇ θεωρίᾳ ἀδεβαίου.

κδ'. "Οτις διὰ τὸν πρὸς φητορικὴν πόλεμον ἀεὶ διαιρόγοις ὁ Πλάτων χρῆται.

κε'. "Οτις διὰ τὴν πρὸς Πλάτωνα μάχην σπουδάζειν ἔξιστεν [σπουδάζει Bl.] 'Ἀριστοτέλης περὶ τὴν φητορικήν.

κζ'. "Οτις τῷ ἀπλῷ καὶ ἀτημελήτῳ τῆς φωνῆς φιλοτεφθὲι οἰκεῖως ἔχει. [Deesi Bl.]

κζ'. Θρῆνοι ἐπὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

κη'. Περὶ τοῦ φήτου τοῦ λέγοντος· Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν διοράλυτον ἐν οὐδετερᾷ, καὶ περὶ τῶν κατὰ βίου μεταβολῶν, καὶ περὶ τῶν καὶ αὐτὸν τὸν συγγενάφοντα. [Postrema verba sola habet Bl.]

κθ'. Περὶ τοῦ εὐμεταβλήτου πάντων τῶν καὶ ἀνθρώπους. [Πάντων deesi Bl.]

κι'. Περὶ τῆς κατ' ἀνθρώπους ἀμαθίας τῶν βιολογίων.

κα'. "Οτις οὐκ ἔστι τοῖς ἐν τῷ σώματι τέλεια κατάληψις περὶ τῶν δυντῶν· καὶ διόδειγμα πρὸς τοῦτο ἀπὸ τῶν τῇ μέθῃ μὴ τελείως καταβαπτισθέντων. [Καὶ οὐ..-κατ. desunt Bl.]

κβ'. "Οτις ἡδὺ καὶ ἀγθωρώπους ὥ τις ἀν γρόνιος συγεθισθεῖται.

κγ'. "Οτις πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀγδῶς σύνειτος τῷ καὶ ἔθος μακρὸν διέψοῦν βίῳ.

κζ'. "Οτις τινὲς τῶν φαύλων καὶ ἀνοήτων οὐδὲ ἡτονὴ κατὰ τοὺς πεπαιθευμένους ἤδιστα βιοῦσι, μεγάλα περὶ ἔσωτῶν οἰόμενοι.

κε'. "Οτις πολλοὶ διὰ φιλαυτίαν ἐπὶ μικροῖς οἰς ἔχουσιν, ἀπειροκάλως ἐπιδείκνυνται.

κζ'. "Οτις καὶ ἐν μικροῖς τινες ἀγκαλίες εὐγνώμονες εἰσι, καὶ περὶ βασιλέως ἄνταυθα.

A citoritatem priorum neglexerint, ubi et de Platone atque Aristotele.

11. De Aristotele, et laude viri in naturali atque rationali disciplina

12. Adhuc de Aristotele ejusque physica ac logica.

13. De Platone et mathematica philosophiae parte et maxime de harmonice.

14. Quod non ab initio statim perfecta fuit mathematica scientia

15. De Josepho.

16. De Philone.

17. Quod omnes qui in Aegyptio instituti fuere, asperiore dicendi genere usi sunt.

B

18. De Synesio.

19. De Dione.

20. De Xenophonte.

21. De libris metaphysicorum Aristotelis, et Herogenis libro de vi dicendi comparanda.

22. De certo et stabili in scientia mathematis.

23. De incerto in physica speculatione.

24. Quod Plato dialogis semper utitur propter bellum quod rhetorice indixit.

25. Quod Aristoteles singulare studium impendit rhetorice, ut Platonii adversaretur.

C

26. Quod philosophie congruens vel maxime est dictio simplex et incuriosa.

27. Deplorationes vitæ humanae.

28. De dicto quod ait: Vitam luctus expertem nusquam reperias. Et de vita mutationibus, et illis quæ scriptori ipso acciderunt.

29. Quod omnia humana facile alterationi obnoxia sint.

30. De ignorantie rerum optimarum, quæ est in hominibus.

31. Quod animæ, dum in corporibus versantur, non perfecte possunt res percipere, idque declaratum a similitudine hominum ebrietate non funditus demersorum.

32. Quod suave sit hominibus, cuicunque aliquis per aliquod tempus assueverit.

33. Quod multos homines triduum vitæ generis coquacunque post longum usum capit.

34. Quod nonnulli ineptorum et stultorum non minus, quam sapientes vivunt suaviter, magna sibi de se ipsis imaginantes.

35. Quod multi ex falso sui amore in parvis, quæ habent, inepte se jactant.

36. Quod in parvis etiam bonis quidam recte se gerunt, et de praesenti imperatore.

37. Lessus super rerum Romanarum immunitatione et mutatione magnæ illius felicitatis.

38. Comploratio de rebus in orientali Romandrum Imperio infelicititer gestis.

39. Lessus alius ejusdem argumenti, et quod omnia illa (orientalis imperii) non possint pristinis Romanis conferri aut æquiparari.

40. Lessus alius ejusdem argumenti, et quod monachorum quoque res ibi melius se habuere, quam alias in locis.

41. In more esse mortalibus præterita viæ desiderare, illorumque libentissime meminisse.

42. Quod valde jucunda est hominibus rerum creatarum consideratio.

43. Quod jucundissima contemplatio sit cœli rerumque coelestium.

44. Quod jucundissimum sit spectaculum mare.

45. Quod honesta hilaritate viæ uientes conserre licet spectaculo tranquilli maris.

46. Multis hominibus desiderabilem videri vitam non negotiosam ac desidem.

47. Quod plures procul desidia dant operam negotiis.

48. Quod plurima molesta obveniunt et gravissima iis, qui vitam multis negotiis implicatam ducent, etiam si bene rem gerere videantur.

49. Quod aliqui ex animi abjecti vitio, non iudicio mentis, negotia refugiunt, idque omnino neutiquam dignum laude esse.

50. Quod similiter homines possunt leti esse ac felices sibi videri in maximis rebus et parvis, variisque viæ-civilis generibus, si bene ac feliciter rem gerant.

51. Magnum esse munimentum animæ ad intellectuales operationes corpus et quæ ad illud perituent.

52. De falso amore sui, qui est in omnibus hominibus, et quomodo omnes adduci se patiuntur, ut majores sibi videantur esse, quam vere sint.

53. Quod non satis constat, quare aliqui homines vitam commodam sortiti sint ab initio ad finem usque, alii contraria omnia.

54. Quod in multis adversantur homines non modo aliis hominibus, sed etiam sibimet ipsis.

55. Quod nullum propemodum est in homine certum ac sine affectibus judicium.

56. Quod semper est aliquid, etiamsi maxima quis fortunæ felicitate utatur, si modo mentis iudicium sanum adhibuerit, quod æquabilitatem animi in eo possit conservare.

57. Quod nonnulli simulant speciem philosophi et contemptum honorum fortunæ, rebusque secundis in vita affluentium, cum ipsi illis invident atque aliqua felicitatis parte exciderunt.

(r) Ita lego pro περιφρόνησι.

A 36. Θρῆνοι ἐπὶ τῇ τῶν Ρωμαῖκῶν πραγμάτων ἐλαττώσει καὶ μεταβολῇ τῆς μεγάλης ἔκείνης εὐδαιμονίας.

λη'. Θρῆνοι τῶν κατὰ τὴν ἕω τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς κακῶς πραξάντων.

λη'. Θρῆνοι ἐπὶ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ δι τούς παραβάλλειν τὰ ἑκεῖ πάντα τοὺς ἀλλαχοῦ Ρωμαῖοι.

μ'. Θρῆνοι ἐπὶ περὶ τῶν αὐτῶν καὶ δι ταῦτα μόναχῶν ἔκείσεις βέλτιον εἰχεν τῇ ἀλλοιοι πῃ.

μα'. "Οτι Εθος ἀνθρώποις τὰ παρελθόντα τοῦ βίου ποθεῖν, κάκείνων ἥδιστα μεμνῆσθαι.

μβ'. "Οτι σφόδρα ἡδὺ τοῖς ἀνθρώποις τῇ ἐποντελα τῆς κτίσεως.

μγ'. "Οτι ἥδιστον τῇ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν ἐποκτελα.

μδ'. "Οτι ἥδιστον θέαμα τῇ θάλασσα. [Conjunctio lxx 42-44, ut ei superiora quædam capp. Bloch.]

με'. "Οτι εἰκάζειν ἂν εἰ τοὺς ἐν τῷ Ιαρῷ συνόντας σεμνότητι τοῦ τῆς θαΐστης ἐν γαλήνῃ θεάματι.

μζ'. "Οτι πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων ποθεῖν τὴς ἀπραγμον τοῦ βίου.

μζ'. "Οτι πλείστοι περισπούδαστον τῇ περὶ τὰ πράγματα.

μη'. "Οτι πλείστα δυσχερῆ καὶ ἀνιαρὰ τοῖς μητοῦ πολλὰ πράττειν βιούσι, καὶ εἰ δοκῶσιν εἰ πράττειν. [Hoc et seqq. capp. usque ad 54 omisit Bl.]

μθ'. "Οτι Ενιοι διὰ μικρογνωμοσύνην τινά, καὶ οἱ λογισμῶν κρίσιν, ἀποτρέπονται τὰ πράγματα, καὶ τοῦτο πάντας οὐδὲ ἐπανου τινὸς δέξιον.

ν. "Οτι Εστιν δημοιώς ἥδεσθαι καὶ δοκεῖν εὐπραγίαν καὶ ἐν μεγίσταις ὑποθέσεσι καὶ ἐν ἥττοις, καὶ διφόροις πολιτεύμασι εὐπράττοντας.

να'. "Οτι μέγας ἐπιτειχισμὸς τῇ ψυχῇ πρὸς τὴν οἰκεῖαν νοεράν ἐνέργειαν τὸ σῶμα καὶ τὰ τέλεα.

νβ'. Περὶ τῆς ἀνθρώποις πᾶσι φιλαυτιαῖς, καὶ διποι; ἐπείγονται πάντως τε πλέον δοκεῖν τῇ εἰσίν.

νγ'. "Οτι ἀπορεῖν Εστιν δπως οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων εὖ ξυνέλαχον εἰς ἀρχῆς τῷ βίῳ εἰς τέλος, τι ἄποντας.

νδ'. "Οτι πολὺ τὸ ἐναντιολογεῖν ἀνθρώποις οὐ μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκατούς.

νε'. "Οτι οὐκ ἔστι περ' ἀνθρώποις ἀπλανής σχέσις οὐδὲ ἀπαθής.

νζ'. "Οτι Εστιν ἀεὶ δπως ποτέ τις πράττοι παροσευῆ γνώμης εὐλόγως ἀνταντισοῦν ἐπειτὴν τοῖς μεγάλαις εὐπραγίαις. [Bl. διτ. ἔστι Εστιν ἀνταντισοῦν κ. τ. λ. Idem titulus capp. 57-69 omisit.]

νζ'. "Οτι Ενιοι τῶν ἀνθρώπων πλάττονται φιλόσοφοι πρόσχημα καὶ παραφρόνησιν (r) τῶν τυχηρῶν καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον εὐπραγούντων, ἀπεκτούντας αὐτοὶ τινος εὐετηρίας καὶ βασκανίοντες.

νη'. Πότερον διμεινον ἀνθρώπου τὸ γενέσθαι ἢ τὸ Α μὴ γενέσθαι, καὶ διτὶ διμεινον τὸ γενέσθαι.

νθ'. "Οτι πολὺ παρ' ἀνθρώποις τὸ περιαντολογεῖν.

ξ'. "Οτι διπορον, εἰ διστι τις ἀνθρώποις καθάπαξ γαλήνη κατὰ τοὺς λογισμούς.

ξα'. "Οτι οὐκ ἔξω λόγου παντάπασι δόξειν δύεινας τὰ τῶν Ἐφεκτικῶν ἐναντιουμένων πρὸς πᾶσαν κατάληψιν, καὶ διτὶ καὶ Πλάτων καὶ Σωκράτης ἀρχάς εἰς τοῦτ' ἔδωκαν.

ξβ'. Περὶ τῶν ἐμπιπόντων πράγμασι, τῶν μὲν διὰ φιλόπραγμον ήδος φαῦλον, τῶν δὲ διὰ ἀμαθίαν καὶ ἀπρονόητον τὴν τύχην.

ξγ'. Περὶ τῶν ἐλπίδων, καὶ διτὶ τρόπον μέν τινα βιωφελέστατον ἀνθρώποις τὸ κατ' αὐτὰς χρῆμα, Β τρόπον δέ τιν' αὐθις καθάπαξ νεμεσητὸν καὶ κατεγνωσμένον.

ξδ'. "Οτι ηδιεστον ἀνθρώποις ἐν τοῖς οἰκείοις καὶ συνήθει διατριβῇ διτοῦν πράττειν εὑ καὶ τιμᾶσθαι.

ξε'. "Οτι πολλάκις ἔνιοι συμπίπτουσι τοῖς ἕατιῶν δύγμασι καὶ κρίσεσι, καὶ δίλυνται δίκης σφέτερα.

ξζ'. "Οτι τινές εἰσι ταχεῖς πιστεύειν τῇ Προνοίᾳ διὰ τὰ φαινόμενα κατὰ λόγον ἀπαντῷ τοῖς χρηστοῖς τε καὶ πονηροῖς ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ αὖθις ἀπιστεῖν τῇ Προνοίᾳ διὰ τάναγτία τούτοις.

ξζ'. "Οτι θαυμασίως πολλάκις εἴωθε ταῖς μεγίσταις πράξεσι καὶ εὔτυχίαις τάχιστα ἀκόλουθειν δισπραγήματα χαλεπά καὶ μηδὲν ήττον ἀνυπονύητα.

ξη'. "Οτι οὐκ ἔστιν δλως ἐν ἀνθρώποις δμοφροσύνη.

ξθ'. "Οτι πολὺ νοσοῦσταις ταῖς προσπαθείαις ἀνθρώποις, καὶ οὐκ δρθῶς δρῶσιν.

ξι'. "Οτι χρήσιμα τὰ ἐκ τοῦ μαθηματικοῦ καὶ γεωμετρικοῦ τῆς φιλοσοφίας εἰδους διὰ τὰ τε ἀλλὰ πλειστα τῷ βίῳ καὶ διὰ τὰ τῶν μηχανικῶν ἔργα.

ξα'. Περὶ Πλοιστάρχου.

ξβ'. Θεωρία εἰς τὸ ἔπος, τὸ, Λάθος βιώσας.

ξγ'. Εἰ προσίσταται τῷ Χριστιανικῷ ζῆν τὸ μετὰ πολλῶν ζῆν καὶ ἐν πολλοῖς πράγμασι ζῆν. [73-81 omisit Bl.]

ξδ'. "Οτι τὸ μὴ μετὰ πολλῶν βιοῦν πραγμάτων εὐχολίαν φέρει εἰς τὴν τήρησιν τῶν τῆς Χριστιανικῆς εὐσεβείας νομίμων.

ξε'. "Οτι καὶ τοῖς ἐγκοινωπολιτευομένοις ἔξεστι καλῶς βιοῦν τῇ ἀρετῇ καὶ τοῖς τῆς θεοσεβείας νομίμοις.

ξζ'. Εἰ γαμητέον ἔστιν, η μὴ, τοῖς ἀπιμέλειαν ἔχουσις καὶ φροντίδα τῆς κατ' ἀρετὴν ζωῆς.

ξη'. "Οτι παντὶ τρόπῳ τῷ πολιτικῷ ἀντιποιητίον τῆς εἰρήνης.

ξι'. "Οτι καὶ τρόπῳ πολεμεῖν παρασκευαστέον τῷ πολιτικῷ.

58. Meliusne sit homini esse, quam non esse? et quod præstet esse.

59. Quod frequens sit apud homines, ut libenter de se et rebus suis loquantur.

60. Dubium esse, an unquam serenitas mentis plena hominibus obtingat.

61. Quod non usquequa videatur a ratione alienum admittendas Scepticorum objectiones, quas omni perceptioni opponunt, et quod Plato ac Socrates principia ad hoc suppeditaverunt.

62. De iis qui negotiis se objiciunt sive propter vitiosum morem hominum alienis se admisceant, sive ob illorum inscitiam, sive inopinatam fortunam.

63. De spe, et quod jam sit res hominibus utilissima tam iterum noxia et rejicienda.

64. Quod jucundissimum sit homini in suis negotiis et consueto vita genere, qualemque etiam illud sit, bene et cum honore rem gerere.

65. Sæpenumero aliquos adversari suis ipsorum opinionibus ac judiciis, et propria jura intervertere.

66. Quod aliqui facile credant Providentiam, cum vident in praesenti bonis et malis ita fieri, ut merentur: alii vicissim non credant ob hisce contraria.

67. Quod sæpius solent post maximas res gestas et fortunam pulcherrimam mira mutatione celeriter sequi infortunia gravissima et non minus insperata.

68. Quod omnino non est inter homines animorum et opinionum concordia.

69. Quod plurimum laborant homines affectibus, nec satis recte vident.

70. Quod ex mathematica et geometrica parte philosophiae utilitates plurimæ redundant in vitam humanam, tum aliæ, tum quæ in operibus mechanicis conspiciuntur.

71. De Plutarchō.

72. Disputatio de dicto: *Qui bene latuit, bene vivit.*

73. Num Christianæ vita repugnet vivere inter multos et multis implicatum esse negotiis.

74. Quod non multis impeditum vivere negotiis, faciliorem reddat Christianæ pietatis præceptorum observationem.

75. Quod etiam rempublicam gerentibus et negotiis curantibus integrum est, probam vitam ducere virtutemque ac pietatis colere præcepta.

76. Num conjugium ineundum sit, necne, iis quibus curæ cordique est secundum virtutis præscriptum vivere.

77. Quod omni modo pax sectanda sit viro rempublicam gerenti.

78. Quod idem etiam ad bellum instructus esse debeat.

nullam fore in Dei regno portionem affirmabant: et alia quam plurima hisce similia de novo introducentes docebant pariter ac tamquam dogmata prescribebant. Adversus hosce igitur Unitivis loco predicio contenisse episcopos tradunt, quos eram contra eos qui huius erant opinionis undeviginti condidisse canones nobis constat; istosque ab Ecclesia catholica alienos fore constituisse, nisi iuxta synodi decreta omnibus suis institutis renuntiarent: in eo igitur concilio fama est Eu-stathium declarasse, se non pertunciat, sed p̄iæ exercitationis gratia haec introduxisse, et habitum mutare, et non aliter atque reliqui clerici passim incedere instituisse. Quæ enim postremo sic ab eo gesta sunt, prioribus ut parceretur, impetrari existimat; tametsi nihil utilitatis ex hoc commentio percipiebat, nec p̄sonam auctis suis debitam, a sacerdotio videlicet depositio-neum, astringere poterat. Me vero latet quæ ob rem divini hi Patres singulis canonibus non segregatio-nem, sed anathema apposuerint, magnum nimisrum malitiæ impelum ex abundantia propulsare cupie-tes.

De anathemate

Hoc autem anathema sancta et universalis quarta synodus in eos solos qui pecunia ordinati fuerunt, adiunguit, istud autem et monachis quoque ac ele-cris qui militarem suscepserunt habitum, et nondum resipuerunt, imponit. Chrysostomus autem in homilia de eo, quod non oportet anathematizare hominem fidem, nec omnino oportere anathema proferre putat. Hoc enim, inquit, a Christo prorsus abscondit, et diabolo tradit, et salutis assequendæ locum talis amplius non habeat. Qui anathema enim factus est, a Christo et fideliu[m] societate separatur, et Satanæ adjungitur. Et quemadmodum quæ Deo dedicantur, a communib[us] et humana[bus] operibus segregantur, sic et contra quæ improbo separantur, a divinis distractabun-tur. Idcirco enim et syndica, ut videtur, decisio sub imperio Constantini Porphyrogeneti, et patriarchæ Alexii facta, quæ eos qui ab imperatori-bus deliciunt, et armis contra eos suscipiunt, et tyrannidem exercent, anathemate ferit, abrogatur; adeo ut quæ a magno Patre Chrysostomo dicta sunt, potius quam quæ a quarta synodo, et ab hac Gangrea, obtinere debent. Quin etiam hi Pa-tres sibi, ni fallor, se præter modum pœnas extendisse concepi, ad canonum finem haec aiunt: Hæc autem statuimus, non iis qui sese exercere velint successentes, sed iis qui exercitationem animo superbo ambient, et nova quedam præter sacras Scripturas introducunt. Nos autem virginitatem cum humilitate admiramus, et continentiam cum piitate approbamus, et secessum a secula-ribus negotiis cum debila modestia conjunctum admittimus, et honorabile matrimonium venera-mus, et divitias cum justitia, et beneficencia non vilipendimus, et vestitum tenuitatem non parvi faci-amus, longis autem vestitus induotos, et effeminato-

A πλήσιοι τούτοις νεωτερίζοντες, οὐδέποτε κανόνας φασὶ συνθηρεψέν ἐπισκόπους, οὐ πε-μεν, καὶ οὐδὲ Ιορδαν κατὰ τὸν ταῦτη φρίκηντος κανόνας ἔννεκταί δέχεται· ἀλλοτρίου κανόνους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας φέρεται μὴ κατὰ τοὺς δρόους τῆς συνόδου ἕκαστον τὸ νεομοιρένων ἀποκηρυγμάτων· ἐντεῦθεν καὶ στάθιον ἐπιβειχνύμενον, οὐδὲ οὐδιδεῖται διὰ τῆς κατό Θεὸν ἀσκήσεως εἰσηγεῖται τὸ ἐπετήδεναν ἀμείψατε τὸ τὴν στολὴν, καὶ ποιῶν τοὺς δικλινούς λερεῦται τὰς προδόσους ποιῶν· οὐδὲ μηδὲν τῆς αὐτοῦ ἐπινοεῖται, οὐδὲ ἀποδρᾶται ἰσχυρεῖ τὸ μὴ οὐ διαχειν τῶν τετολμημάτων, τὴν τῆς Ιερωσύνης ρεσιν. Οὐδὲ οὐδὲ διὰ τὰ παθόντες οἱ Θεοὶ οὐτε ρεις, οὐδὲ ἐκάινοι κανόνες οὐκ ὀφεοπισθύν. ἀνάδυτα προστείθοσαν, τὴν πολλὴν, οἷμα, κία; δύμην ἐκ περιουσίας ἀναστεῖται βούλη-

Peri ἀναθέματος.

Τούτῳ δὲ τῷ ἀναθέματι ἡ ἀγία καὶ οἰκια τετάρτη σύνοδος εἰς μόνους ἔγραψε τοὺς μαστιχιτανούντας· ἐπιφέρει δὲ τοῦτο καὶ κοῖς τε καὶ κληρικοῖς, απρατωτικὸν ἐπονητή ἀγῆμα καὶ μὴ μεταμελομένοις· ἀλλὰ δὲ τὴν χρυσεῦς, ἐν τῇ διμείᾳ τῇ περὶ τοῦ μὴ δειματιζεῖν, οὐκ οὔεται δεῖν διὰ τὸ πιστὸν ἀδιάθεμα λέγειν. Τοῦτο γάρ παντελῶς τοῦ ἀποκόπεται, ψησοῦ, καὶ τὴν διεβοληὴν ἀνατίθεται· χώρων ἔχειν τὸν τοιούτον σωτηρίαν τριπλασιῶντας γάρ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς τῶν πιστῶν περιουσίας διάνθεμα γανόμενος, καὶ προσκλήτροῦ ταναῦτα· καὶ ὡς περ τὰ τῷ Θεῷ ἀνατίθεμενα τὰ καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων χωρίζεται, οὐτε τιναντίον τὰ τῷ πονηρῷ ἀφορισθέντα ἀποδέσμων θείων. Διὰ γάρ τοῦτο καὶ διανοθεῖται, διάθεται, διαγονώς ἐπὶ τῆς βασιλείας σταυτίου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ τοῦ πατρὸς Αλεξίου, διὰ τοὺς αποστάτας ἀναθεματίουν εἰλέων, καὶ κατ’ αὐτῶν εἴρουται δύλια, καὶ γίδα μελετῶνται, οἵα τὰ τοῦ μεγάλου Πατρὸς πτύχαιοι διείλονται μᾶλλον κρατεῖν ἢ τὰ τῆς τοῦνδον καὶ τὰ τῆς ἐν Γάγγρᾳ ταυτησι· καὶ οὖτοι συνειδότες ἁυτοὺς, οἷμα, πίρα τρίου τὰ τῆς ἐπιτιμίας ἐκτείνουσι, τελε φασι· Ταῦτα δὲ ὥρισαμεν, οὐ κατὰ τοὺς ἀπορουμένων ογκακτούντες, ἀλλὰ τῶν διαθεσίσεων τὴν ἀσκήσιν μετιόντων, καὶ παρ τὰς θείας εἰσαγόντων Γραφάς. Ήμεῖς παρθενίνων μετὰ ταπεινοφροτύνης θαυμάζομεν γέγρατειν μετὰ θεοσεβείας ἀποδεχόμεθα· χώρων μετὰ τοῦ προσήκοντος κλεισμοῦ τῆς ομιλίας πραγμάτων ἀγάμενα· καὶ γάμους τοσμού, καὶ πλούτου μετὰ δικαιοτύνης καὶ οὐκ ἔξωθενούμεν· καὶ λιτότητα ἐνδυματοποιοῦμεν· τοὺς δὲ θεούς γενναῖς καὶ τεκνο-

ρε'. Περὶ Καρχηδόνος; ἔτι, καὶ ὅπως διὰ τὰ μέτρα εὐπραγήσαις καθάπτει ἐντεῦθεν ἡ πᾶλις αὖτη δύστο. [105-109 breviter recenset Bl.]

ρε'. Περὶ τῆς Ρώμης, καὶ ὅπως ἐκ μικρῶν ἀρχῶν τοσούτοις κράτος καὶ μέγεθος ἀρχῆς κατ' αὐτὴν συνέστη.

ρε'. Περὶ Νούμα Πομπηίου δευτέρου βασιλέως τῆς Ρώμης, καὶ ὅπως τηνικαῦτα κατὰ καιρὸν βασιλεύειν ἤριθη.

ρε'. "Οπως Ῥωμαῖοι ἐκ μικρῶν τὴν ἀρχὴν πραγμάτων μετὰ τὰ πρὸς Πύρρον καὶ Καρχηδονίους ἱέντης πάλμια εἰς μέγα προτζήνον ἀρχῆς κράτος καὶ φρενῆμα σχεδὸν παγκόσμιον.

ρε'. "Οτι ἡ Ῥωμαϊκὴ μεγίστη μοναρχία ἐπὶ τῆς αἰκιουμένης ἔστενεν ὑπὸ τῆς θείας προνοίας γενέσθαι εἰς εὐδρομίαν τοῦ σωτηριώδους Χριστιανικοῦ δόγματος.

ρε'. Περὶ Σκυθῶν.

ρε'. "Οτι χρήσιμον τοὺς περὶ λόγους σπουδάζουσιν ἡ περὶ τὸ ιστορικὸν ἐπιμέλεια.

ρεβ'. Περὶ τοῦ ἀνδρύτου καὶ μὴ διστροφοῦ εἰς τέλος τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἐξ ὑποδειγμάτων.

ρεγ'. Περὶ Ἑλλήνων, καὶ ὅτι οὐκ ὄγκων πράξεων ἡ τύχης περιφανεῖς ἥσαν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἀστειότητι φύσισις καὶ ήθους καὶ γνώμης εὐγενείᾳ.

ρεδ'. "Οπως κατὰ καιρὸν Ἐπαμεινῶνδας καὶ Πελοπίδας, ἀρίστων ἀνδρῶν καὶ στρατηγῶν, κατὰ ταυτὸν γεγόνασι τῇ πατρίδι.

ρεε'. "Ἐδεγχος εἰς τὸ ἀνδρύτον καὶ εὐμετάβλητον τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ ὅτι, εἰ δὴ τι δόλο, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀλκιβιάδου βιοτὸν τοῦτο παριστῆσιν, ὀστάτων; καὶ τὰ κατὰ τὸν Πολιορκητὴν ἐπικληθέντα Δημήτριον, ἔτι δὲ κατὰ τὸν Εὔμενην.

ρεζ'. Εἰς τὸ ἀστατον τῆς τύχης, ἐξ ὑποδειγμάτος.

ρεζ'. Θεωρία ἐξ ὑποδειγμάτων, διπλῶς τινὲς ἀπὸ μεγάλων πράξεων καὶ μεγάλης τύχης ἀλλάττουσιν εἰς ἀπραξίαν ἡ τὸ πράττειν ταπεινῶς.

ρεη'. "Οτι τῶν ἐπιμελῶς κτηθέντων ἀποδολὴ οὐκ ἀπλαίπωρας οὐδὲ ἔρθρος τωνευμένη.

ρεθ'. "Οτι οὐκ ἔστιν ἐν ἀνθρώποις ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος τοῦ βίου δικράτος ἀνιαροῦ τινος εἴδαιμον, καὶ ὅτι δεῖ τὰς τῶν μεγάλων εὐτυχιῶν ὑποθέψθαι μεταβολάς.

ρεζ'. "Οπως πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀνεπιστήμονές (ε) εἰσιν ὡς ἀληθῶς τῆς τοῦ βίου χρήσεως, ἐξ ὑποδειγμάτων.

IV. Michaelis Palaeologi epitaphium et Irenes Augustae, ms. in bibl. Reg. cod. 800. V. Cangii Familias Byzant., p. 236. (FABR.) — Orat. in Basilium M., Gregor. Theolog. et Jo. Chrysostom. V. supra, vol. IX, p. 459. (HARL.)

V. Astronomicam Theodori Met. episomena citat Usserius, tom. II Annal. ad a. 3979, pag. 502 Euandem in c. 63 philosophico citat Comnenus, p. 253, Prænott. mystagog. — Astronomicæ introdu-

(ε) Ita leg. pro ἀνεπιστήμονες.

A 105. De Carthaginē iterum, quomodo per maximas res secundas urbs illa simul semelque periit.

B 106. De Roma, et ut ex parvis initisi in tantam potentiam et imperii magnitudinem evaserit.

107. De Numa Pompilio, secundo rege Romæ, et quod ex temporis illius usu elecius tunc rex fuerit.

108. Quomodo Romani ex parvis initio rebus, deinde post bella cum Pyrrho et Carthaginiensibus gesta maximum consecuti sint imperium potentiamque maximam, ut tolius sere orbis terrarum principatum jam conciperent animo.

B 109. Quod maxima Romana monarchia in orbem videtur constituta divinæ providentiae consilio, ut salutare Christianum dogma tanto faciliores progressus haberet.

110. De Scythis.

111. Quod eloquentiae studiosis utile sit historiarum studium.

112. De rebus humanis nentiquam firmis neque in perpetuum constantibus, documentum ab exemplo.

113. De Græcis, et quod initio non magnitudine rerum gestarum aut fortunæ celebres existérunt, sed elegantiā ingenii morumque et animorum nobilitate.

C 114. Quod opportuno eodem tempore patris sue exorti fuerint duces virique duo fortissimi Eumenidas et Pelopidas.

115. Documentum inconstantie et vicissitudinis rerum humanarum, si quod aliud, suppeditari in vita Alcibiadis, similiter in vita Demetrii, cognomento Poliorcetae et Eumenis.

116. In fortunæ instabilitatem, ab exemplo.

117. Consideratio ab exemplis repetita, quomodo aliqui a magnis rebus gestis magna fortuna perseverunt ad vitam plane desidem vel humilia negotia.

118. Quod bonorum, que cum cura comparavimus, jactura nec misera, nec ignavia semper tribuenda sit.

D 119. Quod non contingit hominibus ab exordio ad finem usque vitæ sincera sine omni luctu felicitas, et quod magnarum rerum secundarum vicissitudines ac mutationes oportet suspicari.

120. Quod multi hominum veri vite usus ignari et imperiti sint, exemplorum documentis demonstratum. [111-120 ill. omisit Bl.]

tionis epitome, in cod. Bavar. 169. (FABR.) Vel potius illius *Epitomes liber 1*, qui constat 91 capitibus. Ille cod. nunc numeratur 100. V. plura de eo ap. cel. Hardt, in Aretini Beyträgen etc. 1804, part. vi, p. 33 sq. (HARL.)

VI. Inediti etiam ducuntur exstare Theodori Metochit. *Mathematica et VII commentariorum in Ptolemaei magnam Syntaxim*, quæ asservari in Hispania commemorantur (1).

VIII. Paraphrasis in Aristotelis libros *De partibus animalium*, ms. in Italiae bibliothecis, ut ex Gesnero notavit Meursius.

(1) In cod. Escorial. teste Plñero in *Itinerar. per Hispan.*, p. 194, ubi ita citantur: *Theod. Metoch. Mathematica. Commentarii in magnam Ptolemaei compositionem. Qualis sit usus explicatio- nis quarundam capitum, perquiritur, frequenter Ptolemaeus astronomicas enuntiationes et ma-*

thematicarum demonstrationum argumenta exclu- dit. — Ibid. ejusdem *Expositio in Aristotelis Physicam et in Parva naturalia*. — Ibid. ejusdem *Sententiosæ significaciones et opuscula varia mathematica*, Paris. et Venet. secundum Montfaucon in *Bibl. bibl. mss. V. indicem.* (HARL.)

MONITUM.

(Mai, Biblioth. nova PP. t. II, p. 684.)

Elaborata ab Ægyptiis hominibus opificia tabularum, signorum atque adficioribus formis et rigidioribus constare videmus; idque aperte propemodum illi queruntur qui Græcorum artificum elegiam leporemque unice admirantur. Nunc en Theodorus Metochita linguam quoque Græcam apud Ægyptius asperius sonuisse dicit; quam rem cum alia monumenta jam demonstraverant, tum etiam diplomatica papyri nostris temporibus divulgatae confirmant. Id vitium utrumq. a Macedonica barbariore dialecto Alexandriam translata, an ab Ægyptiacarum dictionum colluvie et cinno, vel ab utraque simul cassa pleribus manaverit, Sturzius aliquique grammatici disputabunt. Mihi interim placet, ob servens apud nos Ægyptiacarum rerum studium, incubatiunculam Theodori proferre, quam ex ejus capitibus historicis philologicisque detraxi, nondum editis (1), sed partim certe a me deinde vulgandis: præsertim quia politica etiam capita insunt, quæ scientiæ hujus studiis exhibere, vita comite, decrevi cum Theoduli magistris mutuis regis et populi officiis duplice oratione, cum Georgio Gemistio capitulo aliquot politici, et cum anonymi denique orationibus item Græcis de rerum publicarum conversionibus. Nunc Theodori capitulum latinitate a me festinanter datus, recitabo

(1) Editionem Lipsiensem anni 1821 ignoravit cel. cardinalis, qui tamen anno 1827 hæc scribebat.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΟΧΙΤΟΥ

ΟΤΙ

ΜΑΝΤΕΣ ΟΣΟΙ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΕΠΑΙΔΕΥΘΕΑΝ ΤΡΑΧΥΤΕΡΟΝ Τῷ ΛΕΓΕΙΝ ΧΡΩΝΤΑ.

THEODORI METOCHITÆ

QUOD

OMNES QUI IN ΑΙΓΥΠΤΟ ΙΝΣΤΙΤΥΙ FUERUNT ASPERIORE ORATIONIS
GENERE UTI SOLEANT.

Cogitanti mihi sæpenumero (veritatene duce an Δ. "Εννοιά μοι τις αὗτη πολλάχις καὶ λογισμὸς secus, non definitio) ac memoria veteres novosque ἐπαισιν, τῶν μὲν τὰληθοῦς τυγχάνων, τους δὲ μὴ

* Deest in cod. xai.

τική· εἶτα, Νουμηδίας δύο, παλαιά τε καὶ νέα· Αἰγαία, Μαυρίτανις τρεῖς, ἥτοι ἡ Καισαρινοῦ, ἡ καὶ Καισαριανὴ καλουμένη, ἀπὸ τῆς μητρόπολεως αὐτῆς Καισαρεῖας, Σιτιφεναία, ἥς ἡ μητρόπολις Σιτίφενα· καὶ Τιγγιανή, ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τίγγην. Ἐξηρχε δὲ τῆς συνόδου Λύρτιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, διν καὶ πάππαν ὄνθμαζον, καὶ οἱ σταλέντες ἐκ τοῦ πάππα Πώμης τοποτηρησαί Φαυστίνος ἐπίσκοπος, Φιλιππός τε καὶ Ἀσελος πρεσβύτεροι. Παρῆσαν δὲ καὶ ξεροὶ τοποτηρησαί τῶν ἕδη εἰρημένων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς τόπους ἀνατηληροῦντες τῶν μῆδονηθέντων ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον· ὅθεν καὶ τὸ τῆς τοποτηρησίας διοικα ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ τηρεῖν, ὃ ἐστι φυλάσσειν ἥτοι ἀνατηληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς.

B. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ἄλλὰ γάρ πρὶν χρόνους ἀπὸ τῆς τρίτης ἐξήκειν τριάκοντα, ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος, τῷ πρώτῳ ἐτεῖ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ χρητοῦ ἐν τῇ περιωνύμῳ πόλει τῆς Βιθυνίας ἥδροις Χαλκηδόνι, εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑξήκοσιος τὸν ἀριθμὸν ἐξετέσθη· ἡς λογάδες ἐγνωρίζοντο Ἀνατόλιος Κωνσταντινουπόλεως, Μάξιμος Ἀντιοχείας, Ζουβενάλιος Ἱεροσολύμων· καὶ δὴ, Πασχασίνος τε καὶ Λουκιανοῖς ἐπίσκοποι, σὺν Βουιφατίψ πρεσβύτερῳ, τὸν τόπον ἐπέχοντες Δέοντος τοῦ ἀγιωτάτου πάππα τῆς πρεσβυτέρας Πώμης, σῶ μέρα τὸ κλέος, καὶ πολὺς δὲ πέρα τῆς εὐσεβείας ζῆλος· δεὶς οὐ μόνον φιλοστόλοις οἰκείοις, ἀλλὰ καὶ τῇ θαυμασίᾳ ἐπιστολῇ ἐπεκύρου τὰ τῆς συνόδου, ἢν καὶ στήλην ὁρθοδοξίας· οἱ Πατέρες προστηγορεύκασιν· οἵτινες τὸν ἀρχιμανδρίτην Κωνσταντινουπόλεως Εὔτυχην, καὶ τὸν προσκιστὴν αὐτοῦ Διόσκορον Ἀλεξανδρείας, εἰς μίαν φύσιν ἀνακινηῶντάς τε καὶ συγχέοντάς τὸν ἐν δυοῖς φύσεσι: γνωριζόμενον ἔνα Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Θεὸν, φεύγοντας δῆθεν τὴν τοῦ Νεατορίου διαίρεσιν, εὐσεβείας ἔνεκα, τῷ ἀναθέματι κατεδίκασαν· χανδναῖς οὖτοι: δωροῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ τριάκοντα. Ζήτει τὰ περὶ ταύτης καὶ ἐν τῷ α' κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου.

C. Περὶ τοῦ διγατάτου Γερραδίου Κωνσταντινουπόλεως.

Τῷ δευτέρῳ ἐτεῖ Λέοντος τοῦ μεγάλου, δειπνοῦ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσεν, δι θεῖας Γεννάδιος εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀνάγεται, τὸν Ἀνατόλιον διαδεξάμενος, καὶ μετὰ τετσαρεσκαδέκατον ἐτος πρὸ τοῦ Κύριον ἐκδημεῖ· ἐπιστολῇ δὲ φέρεται τούτου πρὸς τὴν ἐν Πώμῃ σύνοδον, δεικνύσσεις, ὡς οὐδεμιᾶς ἀποτίας ὑπερβολὴν κατατελεῖπει τὸ κειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

D. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ε' συνόδου.

Τῇ δέ γε ε' καὶ οἰκουμενικῆ συνέδιψ, κανῶν οὐδοτιοῦν ἐμέλητεν, διτο μή ἀναθέματι καθυποβαλεῖν τοὺς περὶ Ὄριγένην, Διδύμους τε καὶ Εὐαγγελούς, τοὺς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ φύλανεικήσαντας παρεισενεγκείν· προσπαρέξειν γάρ ἐληρίδουν φυγῶν, καὶ πολλὰ σώματα τὴν αὐτὴν φυγὴν μετενδύεσθαι, καὶ τέλος εἰναι τῆς ἀτετυπήτου κολάτεως· Ηροιστο δὲ τὸ ὄκτωκαιδεκάτῳ

A. Cæsariana a metropoli sua Cæsarea dieta; Sitiensis, cuius metropolis est Sitirena, et Tingiana, quæ metropolim habet Tingen. Præsidebat autem synodo Aurelius episcopus Carthaginensis, quem etiam papam nominabant, et loci conservatores a papa Romano missi, Faustinus episcopus, Philippus et Asellus presbyteri. Aderant autem et alii prædictarum Africæ provinciarum loci conservatores, eorum qui ad synodum venire non poterant loca implentes: unde et loci conservationis nomen sumptum est, a servando, hoc est tenendo, sive implendo eorum qui eos mittunt loca.

B. XIV. De sancta et oecumenica synodo quarta.

Prius autem quam triginta anni a tertia elapsi sunt, sancta et oecumenica quarta synodus, primo imperatoris Marciani benigni anno in celeberrima Bithyniæ urbe Chalcedone congregata est. Numerus autem episcoporum erat sexcenti triginta: cuius praesides declarati sunt Anatolius Constantinopolitanus, Maximus Antiochenus, Juvenalius Hierosolymitanus, quin etiam Pascinus et Lucensius episcopi una cum Bonifacio presbytero, locum tenentes Leonis sanctissimi veteris Romæ papæ, cuius magna fuit fama, et multus pro pietate zeius: qui non suis tantum nuntiis, sed etiam admirabili epistola synodi decreta confirmavit; quam etiam Patres fidei orthodoxe columnam nuncuparunt, qui Eutychem Constantinopolis archimandritam, ejusque defensorem Dioscorum Alexandriæ, qui fugientes nimirum Nestorii divisionem, unum Christianum nostrum et Deum in duabus naturis manifestatum, in uniam naturam commiscebant et confundebant, ob impietatem anathemate condemnabant. Hic etiam trigesita canones Ecclesiæ largiti sunt. Reliqua hie spectantia quære in primo capite litteræ E.

C. De sanctissimo Gennadio Constantinopolitano.

Secundo Leonis magni, qui post Marcianum imperavit, anno, divinus Gennadius ad thronum Constantinopolitanum promotus est Anatolio succedens, et post annos quatuordecim ad Dominum recessit. Hujus autem effertur epistola ad synodum Romæ habitam conscripta, quæ ostendit, quod nulla date absurditas quanta quanta sit, qnam ordinatio pro pecuniis collata in se non continet.

D. XV. De sancta et oecumenica quinta synodo.

Quintæ vero et oecumenice synodo canon nullo prorsus modo curæ fuit, nisi ut Origenistas, Didymos quoque et Evagrios qui ethnicam mythologiam in Dei Ecclesiam introducere contendebant, anathemati subjiceret. Enimvero hi animarum praexistentiam deliri asserebant, et eamdem quoque animam multa corpora induere, et æterni supplicii finem fore prædicabant. Congregata est autem duo-

debet auctores et collaudare; non autem timide agere atque omni insolenti sono tanquam puerulus perturbari.) Et quidem linguae fortasse Indigenarum haud immerito succensendum est; veram tamen nunc bona verba: quandoquidem hac de re querere vel judicare haud hujus temporis est. Quod tamen mihi proposueram, jam ex his prolatis hominibus demonstravi, qui omnes Alexandriæ in Ægypto litteras didicerunt; nempe quod cuncti propemodum, ut initio dixi, asperius in ea regione locuti sint, et vocabulis parum consuetis usi. Contrarium autem prorsus videre est atque definire de iis qui in Syria et Phœnicio eruditii fuerunt. Nempe hi suavissime eloquentur, nihilque aiunt quod a multitudinis auditu sit alienum; ita ut aures in eorum sermonibus plane conquiscent, neque ullo inhumano sono atque asperiore pulsantur. Atque hujus affirmationis multis testes, si quis audiendo facat, proferre possum: partim quidem philosophos, qui dogmata et tractatus varios ediderunt: puta Porphyrium et Maximum (qui Phœnices, imo Tyrii, fuerunt; permultique indidem alii pari orationis laude ornati processerunt); partim rhetoras, quorum potiore etiam jure dicendi artificium commendare possumus. Mitto ex his plurimos, quorum nomina possem recitare; Lucianum nunq̄ tantummodo et Libanium commemorabo, Syrum utrumque hominem, rhetorica arte nobiles, elocutione expolitos, qui multos libros still elegantia miro ediderunt. Hi etiamsi Atticæ locutioni apprime student, magis tamen sermonis leporem qui omnem desuetudinem fugiat amplectuntur; ita ut Atticas ipsas dictiones, si quæ forte inusitatiores sunt atque auribus difficilliores, devinent atque omittant: neque iis unquam uti volunt, sed omni prorsus studio jucunditatem orationis præoptent. Simili genere elocutionis Asiani quoque utuntur et Iones: multisque ex his gentibus philosophorum ac rhetorum numerus, si quis eum inire volet, rem confirmabit: nam et isthinc haud modicus egregiorum virorum manipulus ad sapientiae chorum accedit; philosophicas dico sectas, rhetoricas pompas, et omnigenam eruditionem. Difficile enim esset atque, ut reor, extra propositum, claros omnes recensere: paucos autem enumerare ceterorum contemptum significaret. Generatim itaque dicam scriptores harum gentium iali elocutione uti solitos; id quod curiosus quisque ex illorum plurimis diversæque materiæ libris cognoscere poterit. Hoc autem unum nunc definitam, Ægyptios videlicet asperius rusticiusque loqui, quam Atticæ lingue lepos postularet: Phœ-

A κατ' Εὐρώπην γενδμενος, παρατραχύνεται τὴν ἔρμην ἐν οἷς ἔκαστοτε σπουδάζει· καὶ δυσδιέδεντα πλειστα καὶ δυσέφικτα¹ τῷ τῆς ἀκοῆς ἔθιμῳ φθέγγεται²; καὶ τούτεστι μὲν ἔστιν³ οἵτω δύο τῷ καλῶς κρίνονται προσίσθαι: καὶ ἐπαινεῖν, καὶ μὴ φοροδεῶς ἔχειν, κατακτυπούμενον ἀσυγήθως ὡς τὰ πατιδάρια⁴. Εστι δ' οὖς καὶ νεμεσήσαι τις ἂν δεκατεῖ τὸ τῆς γλώττης πάτριον⁵. Ἀλλὰ περὶ τοῦτον νῦν τὸ θῆμα εὑρηματα· οὐ γάρ τι πρόθεσις τοῦτο⁶ ἦν ἐξετάζειν περὶ τούτων καὶ κρίνειν. Οὐ δ' οὖν ἐδουλόμητον ἐπιστασάμην διὰ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, οἱ πάντες ἐπί⁷ Ἀλεξανδρείας κατ' Ἀγυπτον τὰ τῆς ουρίας: ἐπούδασσαν, ὅπως ἐν ἀρχῇ προύθέμην, διὰ δὴ παραπλησίων πάντες; ἐνταῦθα τὴν φωνὴν ἡσκησαν, ἀγθίστερον ἐκτραχύνουμενοι τοῖς ὀνόμασιν· ὃν δὴ τούτων αὐτῶν συνορᾶν ἔστι καὶ συλλογίζεσθαι περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ τε καὶ Φοινίκῃ πάλιευθέντων, ἐπιτάττα⁸ κομιδῇ χρισμένων τῷ λέγειν, καὶ οὐδὲ δοκιοῦν ἀνόδευτα, καὶ τοῖς πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων μότοις, καὶ πάσα φραστῶν πᾶσιν ὥστε ἐντεῦθεν· καὶ οὐδὲ δικιοῦν ἀφιλάνθρωπον ἐμπίπτει πλήττον τραχύτητι. Καὶ τοῦ λόγου τοῦδε πλειστούς ἐν Ἑγυμενίᾳ μάρτυρας, δοτις ἂν προσέχειν βούλοιτο· τοῦτο μὲν ἐκ φιλοσόφων οὐ δόγματά⁹ τινα καὶ συντάξης ἐπόνησαν διαφόρους, ὡς περὶ Πορφυρίου καὶ Μαζίμου· Φοινίκες δὲ οὔτοις καὶ Τύριοι· πλειστοὶ γ' ἐπιθετικοὶ διαφέρουσι, οὓς καὶ δικαιότερον τις ἐν τοῦ λέγειν δρόμοις μαρτύριον¹⁰ ἔν. Καὶ παρεῖ τοῖς ἄλλους πλειστούς ἔχων ἑρεῖν, Λουκιανόν τε καὶ Λιβανίον ἐν μνήμῃ ποιοῦμαι νῦν, ἀμφοτέροις Σύροι ἄνδρες καὶ δονομαστά γ'¹¹· ἐν δητορεΐᾳ καὶ γίατης ἀσκήσεις καὶ πόλλα¹² ἔξενεγκόντες βιβλία μετ' αὐτοῖς: θαυμάσια· οἱ καὶ τοι γε τὸ ἀττικίζειν ὑπερβαίλλοντας σπουδάζοντες, οὗτοι δὴ μάλιστα τὸ τῆς γλώττης λιαρὸν ἱσπάσαντο καὶ προσκλοντο καὶ οὐδὲ ἀτριπτούστε καὶ ἐν οἷς τὸ ἀττικίζειν φέρεις πρός τιν¹³ ἐκπρήπη τοῦ ἔθιμου καὶ σκήπτρονεται¹⁴ τοῖς ωστε παρορῶστε τοῦτο καὶ οὐχ αἰροῦνται· οὐδὲ γαρέσσουσι δικιοῦν οὕτω χρῆσθαι, πάντα τρόπον τὸ τῆς τινῆς ἐρήφαστων ευμένων προκρίνοντας. Παραπλησίως δὲ τῇ ἔρμηνά¹⁵ χρῶνται καὶ πάντες Ασιανοί καὶ μάλιστ¹⁶ Ιωνες¹⁷ καὶ πολὺς ἐντεῦθεν ἀπιθιμδες φιλοσόφων τε καὶ δητόρων πιστοῦται τὸν λόγον, δοτις καταλογίζεσθαι βούλοιτο¹⁸ ἔν· καὶ πολλή γάρ ἐντεῦθεν συτέλεια¹⁹ ἀνδρῶν σπουδαίων τῷ χορῷ τῆς ουρίας ὡς ἀληθῶς γέγονε· πᾶσαν παιδείαν καὶ φιλοσόφων: αἰρέσθαι καὶ δητορικάς ἐπιδείξεις φημι· καὶ πάντας πόνος καὶ ισως οὐδὲ ἐν καιρῷ πάντας ἀπαριθμεῖσθαι ἀλλὰ μήν καὶ τὸ μετρίων μηναθήναι, δόξειν ἀνέτοις ἄλλους περιφρονοῦντες. Καὶ δὴ καθέδου τοι περὶ αἴτιων ἀπάντων εἰπὼν ὡς; οὐ τω δὴ γαρέσσουται

¹ Cod. δυσέρεττα. ² Ila cod. Et quidem sententia mihi vix satis est perspicua. ³ Cod. πάτρον. Tum in margine δέτροπον. Num pro ἀτροπον? Equidem scripsi πάτρον. ⁴ Cod. λειτέτητα. ⁵ Cod. δόγμα. ⁶ Cod. ακηρύνεται. ⁷ Cod. συντέλει.

(6) Conferendum est Photii cod. XXVI iudicium de Synesi stilo. Nam quod sit dictyonem ejus ad popularem πολιτικωτέρα (si sana lectio est et

non potius ποιητικωτέρα) loquelam deflectere, intelligitur scilicet dialectus illa Ægyptiorum, de qua toto capitulo Theodorus agit.

μέν ἔκεινης ἐδέστο· οὐ γάρ περὶ πίστεως καὶ δογ-
μάτου αὐτῇ ἡγήσας γέγονεν, ὅπει καὶ εὐτὴν! διαι-
τατα παρὰ τούτῳ λογίζεσθαι σύνοδον· μᾶλλον δὲ
χωρίους πενθέκτη λέγοις ἀν, ἵτε τὸ θεότερημα τῆς τε
πίστης καὶ τῆς ἕκτης ἀναπληρώσασα, τὴν τῶν
ἰερῶν, φημι, κανόνων συνθήκην.¹ Εἶτα δὲ καὶ οἰκου-
μενική· ἡγεμόνες γάρ ίν αὐτῇ ἐγνωμόνεστο Ηαῦλος
Κωνσταντίνουπόλεως, Πέτρος Ἀλεξανδρεῖας, Γαύρ-
τος· Ἀντιοχείας, Ἀνατάσιος, Ἰεροσόλυμων, Ιοιάννης
νέας, Τουστινιανουπόλεως, Βασίλειος, τῆς Γορεσματινῶν
μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου, καὶ τὸν τόπον
ἴστηκαν πάστορες τῆς συνοδοῦ τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας
Ῥώμης. Οὗτος γάρ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρηται βι-
βλίοις μετά τὴν τοῦ βασιλέως ὑπογραφὴν ἔκαστος
τῶν πατριαρχῶν τε καὶ μητροπολιτῶν ὑπογραφῆ τὸ
οἰκεῖον σημειωσάμενος δνομα καὶ ἀξιομα· εἰ καὶ οἱ
Αστεῖοι, καὶ ριών ὑπὸ ταύτης πληττόμενοι, μὴ εἴη:
ταύτην οἰκουμενικήν διατείνουται, τῷ μὴ τοποθ-
ητάς ἐσχημάτει τοῦ πάπτα Ῥώμης, ὡς ἀλλοὶ οὐ-
τῆς τῆς ἕκτης συνόδου, ἢ κάκεινος συνήγεσεν, τὰς
τετ Κωνσταντίνου τοῦ Παγανάτου συνήθοισαν·
ταύτην δὲ μετά χρόνους γενέσθαι συγκούς, καλεύ-
ει τοῦ Πινοτήτου Τουστινιανοῦ. Ηρότον μὲν γέρο-
νας ἀν ἡγεμόνετο οἱ τοποῦτοι ἄγιοι· Ηγετέρες ἐπιφα-
νῆς οὐτοι φεύδουσι, ἀλλοιοι, λέγονται εν τοῖς ἔκαστον
κανόδιοιν, Ὅρισεν τὴν ἀγίαν αὐτὴν καὶ οἰκουμενικήν σύν-
οδος· μᾶλλον· τε καὶ οὖ; οἱ πάπτοις εἶχε λεγάτους,
ἀντεποτώπους· δηλαδή, τῆς ἡμετέρας μὲν ὄντας
ἐπεργίας, ὅπτε καὶ ταῖς κοινωνίαις συνελευτεσιν αν-
τεκείνου τούτους ἐπιδημεῖν, δυσχεροῦς οὖτος αὐτῷ
τῆς φρίξεως δὲ τὸ τῆς δόσον μῆκος· οὐ γάρ δὴ καὶ
καρ̄ ἔκεινον ἐχειροτονούντο, ὡς δὲ Κατασαρεῖς ιστρῖ
Κωνσταντίνους. Πάντες τοινυ δύτοις τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ
παρήσαν, λέγω δὴ δὲ Θεσσαλονίκης, δὲ Δαρδανείας, δὲ
Ηρακλείας Θράκης, δὲ Κορίνθου, δὲ Τραϊανῆς, καὶ
δὲ Κρήτης οὗτος Βασίλειος, δὲ ἴδια ωραῖα τὰ διεκτικά τῆς Ἐκκλησίας· Ρωμαῖων ὑπέγραψε· κανόνας δὲ
καὶ οὕτω συντάσσουσι δύο πρὸς τοῖς ἔκαστην.

III. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐξελίξις συντόνει.

Χρονιαν δὲ παρερθηκότων εῖκοσι καὶ ἔκαστην,
ἔτδιον δὲ ισταρμένου τοῦ Κωνσταντίνου τῇ βασιλείᾳ,
καὶ τῆς μητρὸς αἵτου Εἰρήνης, Νίκητον μὲν τὴν
τῶν Ημενῶν μητρόπολιν κριτήριον τῆς εὐσεβείας
καὶ δὲ ἐδόμητο σύνοδος διεκνυσιν, ὡς γε δὴ καὶ τὴ
περώτη σύνοδος πάλαι. Λίς ἐπτά δὲ καὶ ἔκηκοντα καὶ
τριακοσίους διάδρας ιεροὺς ἐπιτηθύνετο, ταξιάρχης
τῆς ιερᾶς ταύτης φάλαγγος προσβαλλομένη Ταράσιον
Κωνσταντίνουπόλεως, τὸν ἐν ιερεῦσι Θεοῦ περιβό-
τον, Πέτρον τοῦ τῶν ιερέων τάγματος πρώτον, καὶ
Ἐπερον Πέτρου πρεσβύτερον καὶ ἡγεμόνεν τῆς τοῦ
ἄγιου Σάνδα μονῆς, τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ πάπτα
Ῥώμης κατηρωσαμένους. Μιώνην τε καὶ Θομᾶν
πρεσβυτέρους, καὶ κτίδιον ἐν ἀσκηταῖς λάμποντας,
τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχον-
τας, λέγω δὴ, Απολιναρίου Ἀλεξανδρεῖας, Θεοδω-
ρῆτος Ἀντιοχείας, καὶ Ηλία Ιεροσόλυμων. Αὗτη
τοινυ τῇ ἀγίᾳ σύνοδος, τοις εἰδικλατάς προταχυνητάς
τοῦ Χοιοτοῦ καὶ τῶν ἀγίων αἵτου εἰκόνας, δὲ μισθί-
γλωττής, ἀποκαλούντας. δὲ ὡς εἰδικλατῶν πλάνη διά-

A dogmatis quæstio in hac ora est, ut ea exinde
peculiaris synodus censeretur: magis autem proprie
quinquies sexta nuncupetur, utpote quæ quintæ et sextæ
defectum, sacrorum scilicet canonum compositio-
nem supplevit. Est autem et œcuménica. Præsides
enī in ea declaratisunt Paulus Constantinopolitanus,
Petrus Alexandrinus, Georgius Antiochenus, An-
astasius Hierosolymitanus, Joannes novæ Justinia-
nopolis, Basilius Gortynæorum, quæ metropolis est
Cretæ insulæ, qui etiam universo synodi sancte
Ecclesiæ Romanae locum tenuit. Sic enim in an-
tiquis invenitur libris post imperatoris subscriptio-
nem singulos patriarchas et metropolitanos nomen
suum et dignitatem per subscriptionem annotasset
etiam Latini ab hac synodo lethaliter vulnerati
eam œcuménicam non fuisse synodum obnoxie con-
tendant; eo quod papa Romani locionis ratiocinatores
non habuit, utpote quod alia sit sexta synodus cui
et ipse consensit, quæ sub Constantino Paganato
congregata est, hanc autem multo post tempore
Justiniani Rinoimeti jussu celebratam esse. Primo
enī tantū sancti Patres manifeste adeo mendacis
esse convinci ægre ferrent, dicentes in suis ipsorum
canonibus, Sancta hæc et œcuménica synodus de-
crevit. Et præterea papa suos habuit legatos, per-
sonas nimirum substitutas ex nostra quidem regione,
adeo ut illi ejus in communib[us] conventibus vi-
gererent, eo quod ipsi propter vite longitudinem
difficile sit convenire: et ab eo vero non ordina-
bantur, ut Cœsar Constantinus scribit. Hi igitur om-
nes sancta synodo aderant: episcopus puta Thes-
salonice, Dardanis, Heraclei in Thracia, Corinthi,
Ravennæ, et hic Basilius episcopus Cretæ, qui Ec-
clesia Romana jura se privatim ferre subscripsit.
Hi vero et contum duos canones composuerunt.

XVIII. De sancta et œcuménica septima synodo.

Elapsis centum viginti annis, octavo autem im-
periis Constantini et matris ejus Irenes fluente, sep-
tima etiam synodus, ut prima olim, Nicæam Bi-
thyniorum metropolitæ pietatis forum ostendit.
Trcentis autem sexagesima septem sacris viris or-
natâ est, sacrae hujus phalangis constituentibus duces,
Tarasium Constantinopolitanum magni inter Dei
sacerdotes nominis, Petrum in sacerdotum ordine
primas tenentem, et alium Petrum presbyterum,
et sancti Sabæ monasterii præfectum, qui Adriani
papa Romani locum sortitus est: Joannem et Tho-
mam presbyteros, et admodum inter monachos ee-
lebres, Orientis patriarcharum locum tenentes, ni-
mirum Apolinarii Alexandrini, Theodoriti Antio-
cheni, et Eliae Hierosolymani. Hæc igitur sancta
synodus eos qui venerandas Christi et sanctorum
illius imagines, per quas idolorum error expellitur,
ob impia lingua idola vocant, irresolutilibus
anathematis vineulis communi suffragio subje-
runt: et dnos et virginis canones in fidelium utili-

tatem composuerunt : anno mundi 6296 tunc item. Α κετει, κοινῇ ψήφῳ, δεσμοῖς ἀλύτοις τοῦ ἀναθέματος ὑποδάκηνοις· καὶ κανόνας δύο πρὸς ταῖς εἰκοσιν εἰς τὴν τὸν πιστῶν ὄφελιαν συντιθέσαιν, ἐξάκις χιλιοστοῦ διακοσιοστοῦ ἔννενηκατανή ἔκτου τηνικαῦτα διπλεύοντος ἔτους.

De sancto Tarasio Constantinopolitano.

Quinetiam commemoratus divinus Tarasius ad Adrianum papam Romanum epistolam misit, in qua non paucis e sacris Scripturis deductis usus est testimoniorum, et demonstravit quod pro pecunia ordinare omnem impietatem in sece continet.

XIX. De sancta et ecumenica prima et secunda dicta synodo.

Alia quædam Constantinopoli quoque synodus celebrata est in celebri sanctorum Apostolorum templo, que inscribitur « sancta et magna prima et secunda synodus. » Fertur autem eam Photii patriarche Constantinopolitani diebus congregata fuisse, quo tempore Basilius Macedo Romani imperii scripta tenebat : quinto et septuagesimo anno a synodo septima elapsa. Cum in primo enim conventu seditione aliqua coorta esset, secunda etiam congresione divinis Patribus opus fuit, in qua decreta confirmarentur pariter et scriptis mandarentur, ut exinde una synodos distincte nominetur. Et hæc etiam canones septendecim composuit.

XX. De synodo sub Photio habita.

Alii præterea tres canones a synodo que Photium in throno Constantinopolitano ultima collocauit, post divini Ignatii translationem, utroque sepius antejecto et rursus introducto, editi fuerunt.

Recapitulatio Syntagmatis.

Hic sacrarum synodorum post divinos apostolos temporum ordo traditur : et haec fuerunt conventus causa. Et hi, quos singulæ synodi ediderunt, quosque divinorum etiam virorum nonnulli privatum conscripserunt canones. Quandoquidem enim gentilium pariter ac Judæorum multitudini per incomprehensibilem et ineffabilem Incarnationis Verbi Dei œconomiam a diabolico errore et tyrannide conversæ, et vero regi ac gloria Domino recta fide et sincero animo adjunctæ divinis opus fuit legibus, ut ad meliora ducantur, reducantur autem qui in vitium delapsi sunt, divini Patres politicas leges valere plurimum jubentes, divinas sanctiones canonesque vitam cujusque ac mores dirigentes ediderunt. Iis enim, delinquentes non eo quo civiles leges modo tractare, et loris castigare, et gravissimis, brutorum instar animalium, plagiis subiucere, cum vitio quasi pugnare visum est. Qui vero hominum corpora affligere eligunt, ultimo eos ictu a vera poenitentia præripiunt. Hæc enim plane dissensante existimabant misericordiis Dei, qui errabundum convertere, et perditum querere, et infirmum quoad possumus corroborare præcipit, et omni præterea gratia et adoptione dignatur, et a legis molestia liberat. Quin etiam et mirari quomodo daemonum opera in admiratione non illa pridem

Περὶ τοῦ ἀγίου Ταρασίου Κωνσταντινουπόλεως.

Αλλὰ καὶ δῆλοι θεῖας Ταράσιος, πρὸς Ἀδριανὸν τὸν πάπκαν ἐπέστατος Ῥώμῃς, οὐκ ὀλίγος ἐκ τῆς θείας Γραφῆς μαρτυροῦς χρησάμενος, καὶ ἀποφῆνας, μηδὲν ἀσεβεῖς ἐλείπειν τὸ ἐπὶ χρήματα χειροτονεῖν.

ΙΘ'. Περὶ τῆς λεγομένης ἀγίας καὶ οἰκονομεικῆς α' καὶ β' συνόδου.

Γέγονέ τις καὶ ἔτέρα κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν σύνοδος, ἐν τῷ περιφανεῖ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων νεῷ, ἡτις ἐπιγέγραπται « Ἡ ἀγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα σύνοδος. » Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν δὲ φασὶ ταῦτην ἡθοσθεῖαν Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἥνικα Βασίλειος ὁ Μακεδών τὰ σκῆπτρα τῆς Ῥωμαίων διείπεν ἀρχῆς, ἐβδομηκοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους μετὰ τὴν ἐνδόμην ἐξήκοντος σύνοδον στάσεως δέ τινος κατὰ τὴν πρώτην ἐπισυμβάσης συνέλευσιν, καὶ δευτέρας συνδρομῆς τοῖς θείοις Ηατράσιον ἐδέσσεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ δαγματισθέντα κυρωθῆναι τε καὶ γραφῇ δοῦληναι, ὡς ἐντεῦθεν δηγρημένως τὴν μίαν δυομάζεσθαι σύνοδον· κανόνας δὲ καὶ αὕτη συντέθεικεν ἐπτακαΐσκα.

Κ'. Περὶ τῆς περὶ τὸν Φώτιον συνόδου.

Αλλὰ καὶ ἔτεροι τρεῖς κανόνες ἔξειφων ἡθοσθεῖαν τῇ συνόδῳ, ἡτις τὸν Φώτιον τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως τελευτῶς ἐνίδρυσε, μετὰ τὴν τοῦ θείου μετάθεσιν Ἰγνατίου, ἔκατέρου πολλάκις πρότερον ἐκβαλομένου καὶ ἀντεισαγομένου.

Ἀραιεψαλαίωσις τοῦ Συντάγματος.

Λίτη τῶν ιερῶν συνόδων μετὰ τοὺς θείους ἀπόστολους ἡ τῶν χρόνων τάξις ἴστορηται, καὶ ταύτας εἶναι τῆς συγελεύσεως τὰς αἰτίας, καὶ οὐδὲ οὐδὲ ἐκάστη κανόνας ἐκδέδωκε, καὶ οὐδὲ ίδιᾳ τῶν θεσπεσιῶν αὐθις ἀνδρῶν ἔνιοις ανυεγράφαντο. Ἐπειδὴ γάρ τὴν ἐθνῶν ἀμα καὶ Ιουδαίων πλήθιν, τῇ ὅπερ νοῦ καὶ λόγου ἐνσάρκω τοῦ θεοῦ Λόγου οἰκονομίᾳ τῆς ἐξαπάτης τοῦ διαβόλου καὶ τυραννίδος ἀποφοίησαν, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ Βασιλέα καὶ Κύριον τῆς δόξης ὀρθῆ τῇ πίστει καὶ εἰλικρινεῖ προσκολληθεῖσαν τῇ διανοϊᾳ, θείοις ἔδει νόμοις πρὸς τὰ κρείτια δημαργωγεῖσθαι, καὶ τοὺς μὲν καλῶς τούτων βιούντας ἐπιστηρίζεισθαι, τοὺς πρὸς κακίαν δὲ ἀπορέουντας ἐπανάγεσθαι, οἱ θεῖοι Πατέρες τοῖς πολιτικοῖς ἐρρώσθαι πολλὰ φράσαντες νόμοις, θεσμούς θείους καὶ κανόνας ἐκπεφωνήκασι, τὸν ἔκάστου βίον καὶ τρόπουν φιθμίζονται. Τούς γε μὴν πλημμελοῦντας, οὐκ φύντο δεῖν, καθάπερ ἔκεινοι, μετέρχοσθαι, καὶ λόροις ατίθειν, καὶ πληγαῖς ἀνηκέστοις καθυποβάλλειν, ζώων δικην ἀλόγων, ὥσπερ οὐ τῇ κακίᾳ μάχεσθαι, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων κακῶς ποιεῖν προσιρουμένοι σώματα, τῆς ἀληθοῦς μετανοίας τῇ τελευτῇ τούτους πληγῇ προαρπάζοντες· ἀπέδοντα γάρ τὸν θεοῦ οἰκτιρμῶν ἀντειρεῖν, καὶ τὸ ἀπολωλός ἀκητεῖν, καὶ τὸ ἀσθεῖν ἵντεκτεν, ὀπόση δύναμις, ἐπι-

v. not.]. Titulus est : Σύνταγμα κατὰ στοιχείον τῶν ἐμπεριεἰλημμάνων ἀπασῶν ὅποδεσσων τοῖς ἵεροῖς καὶ θεῖοῖς κανόσαι, πονηθέν τε ἄμα καὶ συντεθέν τῷ ἐν ἱερομονάχοις ἔλαχιστῳ Ματθαῖῳ τῷ Βλαστάρῃ. *Syntagma alphabeticum, quo sub titulis, litterarum ordine digestis, res omnes, quae in sacris dirinisque canonibus comprehenduntur, collatis etiam legibus civilibus,* (ut Alexii Comneni, p. 125 (*); Constantini Porphyrogenetæ, p. 232, 258; Novella, p. 98; et tomo unionis, p. 64; Leonis Sap., p. 54, 52, 61, 62, 64, 66, 73, 104; Heraclii, p. 98; Manuelis Comneni, p. 49, 101; Andronici, p. 258; Alexii, p. 76, 98; Isaacii Angeli, p. 81; et Justiniani passim), *expositæ sunt, p. 1-272.* In Præfatione pluribus disserit Blastares de scriptis ipsis et scriptoribus, ex quibus Syntagma suum concinnavit : de canonibus apostolorum, de synodo Carthaginensi sub S. Cypriano, de Dionysio Alex. cuius epistolam ad Novatum presb. Romanum affert; de synodo Antiochena, de Petri Alex. canonibus; de synodis Aneyran, Neocesariensi, Nicæna, Antiochena secunda, Sardicensi, Laodicena; de canonibus SS. Athanasii, Basilii Magni, Gregorii Nysseni; de synodo Gangreni et CP. sive secunda œcumonica; de canonibus SS. Timothei et Cyrilli Alexandrinorum; de synodo Ephesina sive œcumonica tertia, neenon Carthaginensi, et Chalcedonensi sive œcumonica quarta; de S. Gennadio CP., de synodo œcumonica quinta, sextaque, nec non quinisepta in Trollo; de synodo septima œcumonica sive Nicæna secunda; de S. Tarasio CP., de synodo primosecunda CP.; de synodo sub Photio; et de civilibus legibus eorumque origine et constitutione. In epere ipso inter alia de hereticis p. 7-17, disseritur. Præterea citantur quandoque etiam scriptores alii præter iam nominatos, ut Homer, p. 47; Josephus et Philo, p. 201; Isidorus Pelus., p. 233; Photius, patriarcha et Theodorus Studita, p. 109; Theodorus Tiro, de miraculo κολλύρων, p. 240; Zonaras, p. 14, 254; Balsamon, p. 56, 76, 77; *Eccles. Hist.*, p. 158; Chrysostomus, p. 232; II ad Theodorum epist., p. 193; in Matthæum, p. 152, 218; homilia 21, Περὶ ἀνδριάντων, et 6 *Contra Iudeos*, p. 175; II de sacerdotio p. 179, in Acta p. 93, in Epist. ad Thessal. p. 111, Gregorius Naz., p. 63, 71, 106; Cyrilus Alex. in Isaiam, p. 112; Paphnutius, in concilio Nic., p. 60; poeta dictum γυναῖξι κόσμον ἡ σιγὴ φέρει, p. 85; Chuninus Thessalonicensis, p. 48, 51; Jo. Nesteutes, p. 33, 164; patriarchæ CP. Lucas, p. 46, 99, 166, 178; Nicolaus, p. 49, 269; Chliarenus, p. 172; Leo Stypa, p. 50, 51; Alexius, p. 232; Athanasius, p. 258; Michael, p. 264, 269; Theodotus, p. 72. Non sine laude etiam, p. 57, meminit Symeonis Metaphraste his verbis : Πόσου τοίνυν δέξιον ἀν εἰη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν ἐ τὸ καλεῖσθαι Μεταφραστῆς διαφερόντως τῶν ἀλλών ἀπενεγκάμενος, ὁ τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ ἀγίου Πνεύματος τὰ τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σκάμψατα πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ πόνοις συγγράψαμενος, καὶ δυνάμει λόγου καὶ σοφίᾳ χαλλύνας εἰς ὅμονον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δέξαν διατανίζουσα τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡγωνισμάτων ἀγίων μαρτύρων, καὶ πᾶν δυσσεβεῖς ἀποφράψας στόμα, καὶ μηδὲ ἡντινασσῶν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς ἐνσεβέσι καταλιπών. *Quanta igitur beatitatis prædicatione dignus est admirandus ille Symeon, qui Metaphrastes dici egregie præ aliis meruit, qui sancti Spiritus inspiratione, sanctorum martyrum pro veritate certamina non sine multis sudoribus et laboribus conscripsit, et nervose, eloquenter, sapienterque exornavit, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, et sanctorum martyrum, qui pro eo certamina obierunt, perennem gloriam : qui que omne os impium obturavit, et piis nullum omnino dubitandi prætextum reliquit.* Secutus est Blastares Balsamonem, cuius hæc sunt ad can. 63 Trullan.: Χάρις τῷ μακαρίτῃ Μεταφραστῇ τῷ τὰ μαρτυρικὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας σκάμψατα πολλοῖς πόνοις καὶ ἰδρῶσι κατακαλλύναντι εἰς ὅμονον Θεοῦ καὶ δέξαν αἰωνίζουσα τῶν ἀγίων. Addenda hæc aliis allorum de Metaphraste testimoniis, quæ aituli vol. VIII, p. 29; et vol. X, p. 180 seq.

(*) R̄aginas intellige editionis Beveregli quas numeris grandioribus in textu Latino expressimus.

tolleas. Dictis itaque libris usus est populus usque ad tempora sub consulatu fuit, et democratis, ut dictum est. Populus enim duos e nobilibus, ut civilia quæcunque ac militaria administrarent negotia, quotannis eligens, consules eos nominabat. Et haec publicas administrationis forma CCCLXIV annis suscepit. At Caio consulatum simul ac democratiam in regnum iterum cominutante, et republica aucta, causas quoque et publicas actiones augeri contigit, adeo ut plurium generum et recentioribus legibus reipublicæ opus esset. Quapropter augustissimus, ille Augustus Cæsar, qui post Iauum regnabat, non tantum iis qui multis erant sapientiores, leges ferre permisit, sed et populis, et militibus, et quod uniusquisque dixerit, ab omnibus discutiebatur, et si utilis visum esset, præcedentibus legibus protinus inserbatur. Hæc iterum Adrianus qui multo post Augustum imperavit in unum colligens, aliorum quidem omnium prescripta unum opus effecit, in quinquaginta libros distributum, *Digesta*, sive *Pandectam* ab eo nominatum, ut quæ ex multis collecta sunt. Quæcunque autem imperatores privatum decreverant in duodecim libris scripsit, quos *Codices* sive *Constitutiones imperiales* nominavili. Verum eo quoque modo difficile erat leges intelligere latitudinem habentes cogitationibus non definitam. Et præsertim cum imperatores rerum pro tempore potiri, quæ sibi visa sunt de quibus lex antea non iata fuerat, codicibus inseruissent. Quin etiam Latina dictio et phrasis illos qui eam intelligere non possunt, tanquam muro fortiter exclusit, et utilitate ex iis percipienda privavit, in una gente eam includens. Celeberrimus autem inter imperatores Justinianus, cum e legis capitum multitudine, ea sola quæ temporis ac negotiis commoda sunt selegisset, et magnitudinem præterea, quantum licuit, contraxisset, et quæ bis de iisdem rebus posita fuerant, abstulisset, in linguam etiam Græcam tam codices quam *Digesta* transtulit. Insuper autem et cum legum introductionem tanquam prima quedam elementa fecisset, librum istum vocavit *Instituta*; id autem introductionis significat. Cum autem Digestorum *Synagoga* et *Epitomen*, ut dictum est, composuerat, visum est nonnullis multa magni momenti in elaborato compendio prætermitti. Quocirca constituta rursus et perfecta sunt ea quæ dicuntur *Paratilia*, quæ in singulis titulis rerum utilium, quæ omissæ sunt, supplementa continent. Non paucis autem interpretibus et subministris ad hæc usus est imperator. Quidam autem Stephanus *Digesta* in latitudine interpretatus est. Thalelæus Censor codices in latitudine edidit; Theodorus Hermopolita contracte, contractius autem et Anatolius, Isidorus vero arctius quidem quam Thalelæus, latus autem quam reliqui duo. Imperator autem veterum non nullas constitutionum humilitate volens, Novellas septuaginta et centum constitutiones studiose effecit, et proprium ius locum attribuit. Commutavit enim leges de matrimonii, de Falidia, et istiusmodi

B καὶ τὰς ὑποθέσεις συνέδαινε καὶ τὰς δίκαιας, ὡς καὶ ποικιλότερων καὶ καινοτέρων διεῖσθαι νόμων τὴν πολιτείαν. Ταῦτη τοι καὶ ὁ σεβαστὸς Αἴγαουστος ἐκεῖνος ὁ Καΐσσαρ, ὃς μετὰ Γάλιων ἐβασίλευσεν, οὐχ ὅπως δοις σφι τῶν πολλῶν ἡσαν χρείστους, ὅφης νομιθεῖν, ἀλλὰ γε καὶ τοὺς τοῦ δῆμου καὶ στρατηγοῖς, καὶ ὁ τοῦ ἐκκοστος ἔπος, παρὰ πάσιν ἰδούς μάζετο· καὶ εἰ τοὺς χρησίμους ἰδοῦς, τοὺς προλαβοῦσι τῶν νόμων εὑθὺς ἀνεγράφετο. Ταῦτα πάλιν δὲ πολὺ μετὰ τὸν Αἴγαουστον ἔρχεται Ἀδριανὸς, ἀθροίσας εἰς ἓν, τὰ μὲν τῶν ἀλλων πάντων, Ιδίαν ἐποίησατο προγραμμάτιαν ἐν βιβλίοις θεωρουμένην πεντήκοντα, Διηρεστα τούτοις ἡσιον *Πανδέκετην* διομα θέμενος, ὡς ἐκ πολλῶν δηλαδὴ συλλεγέντα. Ήδια δὲ δοσα οἱ βασιλεῖς διωρίσαντο, ἐν βιβλίοις ἕγραψε δόνδεκα, ἀπερ ὀνόμασις Κώδικας, ἣτοι βασιλικὰς Διατάξεις. Ἀλλὰ καὶ οὐτα δυσχερής ἦν ἡ τῶν νόμων κατάληξις, πλάτος ἔχοντων τοῖς λογισμοῖς οὐχ ὀρίζον· καὶ μάλιστα τῶν κατὰ καροὺς βασιλέων τὰ δοκοῦντα σφίσι προστιθέντων τοῖς κώδιξι, περὶ ὧν οὐπο πρότερον ἐκεῖτο νόμος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ λατινικὴ λέξις καὶ φράσις εἰσέτι τοὺς νόμους κρύπτουσα τοὺς συντέναν ταῦτα μὴ δυναμένους, λαχωρῶς ἀπετείχιζε, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὀνοματείας ἐπέτειρε, περὶ δὲ ἔνιος ταῦτην Ιερά. Οἱ δὲ περιώνυμος ἐν βασιλεῦσιν Ιουστινιανὸς, τοι πλήθους τῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τὰ τῷ κατέρῳ καὶ τοῖς πράγμασι μόνον χρησιμὰ ἐκλεξάμενος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πλάτος ὡς οἶν τε ἐκτεμάνων, καὶ τὰ δι περὶ αὐτῶν κείμενα ἔξιλῶν, ἔτι καὶ πρὸς τὴν Ἐλληνικὴν τὰ τῶν κωδίκων καὶ τὰ τῶν διγέστων μετέβιηκε φράσιν· πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιῶμενος, ὠσπερ τινὰ πρ τα στοιχεῖα, *Iustitiae* τὸ βιβλίον ὄντις εἰσαγωγὴν γάρ τοῦτο ἔχει. Αἱ ἐπει τὸ σύνταγμα τῶν διγέστων κατ' ἐπιτομὴν, ὡς εἴρηται, συνετέθη, ἔσοξε τις πολλὰ τῶν κατρωμάτων ἐκ τῆς σπουδασθεσὸς συντομίας περιελεῖσθαι. Διδ πάλιν ὀνόμασθε καὶ ἔγενοντο τὰ λεγόμενα παράτελα, καὶ ἔκαστον τοῖς λόγοις διαπληθύσεις ἔγοντα τῶν περατελευμένων χρησίμων· ἐξηγηταῖς δὲ καὶ ὑπουργοῖς οὐκ ὀλίγοις δὲ βασιλεῖς τῇς ταῦτα ἐγράψατο. Στέψαντο γάρ τις εἰς πλάτος τὰ διγέστα ἴστησατο· Κύριλλος, καὶ ἐπιτομὴν Διωρίθεος μητέρας ἐγράψατο· Θεολέατος Κήνων τοὺς κωδίκας, εἰς πλάτος ἐκδίδωκε· Θεόδωρος· Ερμουπολίτης εν-

τετμημένως· Ετι δὲ συντομώτερον Ἀνατόλικός· δὲ δὲ τοῖσιώρος στενώτερον μὲν τοῦ θαλελαιού, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. Ἀμείψαι δὲ θελήσας ὁ βασιλεὺς καὶ τινας τῶν παλαιῶν διατάξεις, καὶ ιδίαν τάσσεις· χώρων ἀπένειμεν· ήμενής γάρ τὸ περὶ γάρων, τὸ περὶ φραγμάτου, καὶ τῶν τοιούτων, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ νόθων, ἀπέρ δέ μέγας πρώτος διετάξατο Κωνσταντίνος, συμπαθέστερον περὶ τοὺς τοιούτους διατάξεις. Ταύτας δὲ τὰς νεαρὰς διά τινος ἔξεστο Τριβουνιανοῦ, δεξιοῦ μὲν ἀλλὰς τῆν φύσιν, καὶ εἰς ἄκρον πᾶσαν παιδείαν ἔξασκημένου, φιλοξενηματικὴ δὲ διαπονίως ἀλισκαμένου. Αὐτὸς καὶ ἐν τῷ ταῦτας συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἔχοντων δίκαιας χρήματιν αὐτὸν ὑπορθείστοις παρέπειθον, τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς μεθαρμόστειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάρεταν καὶ διχονόταν σχεδιάζειν. Τελευταῖος δὲ πάντων, δὲν βασιλεὺσιν τοῖδιμος Λέων ὁ Σοφός, μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος πραγματείαν διά τινος Σεββατίου πρωτοπατηρίου, καὶ τὰ διέχοντα τῇ θέσῃ συνάλματα εἰς ἓν, τὰ τε δίγεστα καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ινστιτούτων, καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ Ιουστινιανοῦ Νεαράς, ἐν βιβλίοις μὲν ἔχοντα, τεύχας δὲ ὀργάνωσεν ἔξ, πᾶν ἐναγγίτον καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξέλων, διὰ τὸ, ὡς εἶχε, πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων παρευδοκημοθῆναι τοῖς Ήστερον· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων τὴν συνθήκην τῆς φράσεως. μηδὲν περιττὸν ἔχειν καὶ παρέλκον ἐφρόντισεν· ἔπειτα τὰ ἀνά μέρος καὶ διεσπερμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημένα, μίαν κατέστησε τίτλου περιοχήν· πεποίηκε δὲ καὶ οὗτος νεαρὰς διατάξεις εἴκοσι πρὸς ταῖς ἔκατον ἀλλ' οὐ πᾶσαι τὴν τῆμαρον πολιτεύονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Δεῖ δὲ δρά καὶ τὰ κεφάλαια κατὰ στοιχείου τοῦ περίστος συντάγματος ὡς ἐν πίνακι γραφῇ παραδούναι. (Ζήτει περὶ νόμων καὶ ἐν τῷ Ζ' καφ. τοῦ Ν στοιχείου).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Ἀρχὴ σύνθετη τοῦ Α στοιχείου.

Περὶ τῆς δροθοδόξου πίστεως.

α'. Περὶ τῶν ἀρνηταμένων τὴν ἀμώμητον ταυτηγνῶν τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ διπλῶς τοὺς μεταμελομένους τούτων προσίσθατο δεῖ.

β'. Περὶ αἱρετικῶν, καὶ διπλῶς χρή δέχεσθαι τοὺς οἵ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

γ'. Πῶς δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποτεῖν, ἢτοι πυρπόσια.

δ'. Περὶ ἀγορᾶς, καὶ πράσεως. Νόμοι.

ε'. Περὶ ἀλογευσαμένων, ἢτοι ζωοφθόρων.

Ϛ'. Περὶ ἀναγνωστῶν.

Ϛ'. Περὶ ἀναθέματος.

Ϟ'. Περὶ ἀντιμενίου.

Ϙ'. Περὶ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ϙ'. Περὶ ἀπολυτικῶν χρημάτων.

Ϛα'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπισκόπων τὰς μὴ αντερούσας αὐτοῖς Ἐκκλησίας.

Ϛβ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ληστοικῶν τὰς ἀλλοτρίας.

INDEX CAPITUM.

Initium, faciente Deo, litteræ A.

De fide orthodoxa.

1. De iis qui inculpatam hanc Christianorum fidem negarunt, et quomodo, qui ex iis pœnitentiam agunt, admittendi sunt.

2. De hereticis, et quomodo qui ex heresi convertuntur, admittendi sunt.

3. Quomodo agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare deceat.

4. De emptione, ac venditione.

5. De irrationaliter fornicantibus, sive, qui cum bratis commercium habent.

6. De lectoribus.

7. De anathemate.

8. De antimisii, seu promensalibus.

9. De peregrinatione episcoporum et clericorum.

10. De litteris dimissoriis.

11. De episcopis qui ecclesias ad se minime pertinentes rapiunt.

12. De iis qui bona aliena furtim surripiunt,

cœlitus demissa Ecclesia buonsque etiam venerantur, et non minori quam divina Evangelia honore prosequitur, quippe quod hæc etiam eorum fontes revera ac radices fuerunt. Quin etiam quæcumque sacerorum nonnulli hominum, quorum virtutis præstantiam tempus intermedium occultare non posuit, in epistolis ad quæstionis et responsionis modum compositis pie pronuntiarunt canonis præ se ferentia typum, tanquam canones Ecclesia admisit, et prædictis synodorum canonibus merito connexuit. Bene etenim magnis, Basilio præstantissimo et Gregorio Theologo placitum est, eos ecclesiasticos dicendos esse atque censendos canones, non quos suo quispiam arbitrio, sed quos plures sancti Patres codem in loco congregati communis sententia et sollicita rerum disquisitione constituerunt. Verumtamen idecirco quod qui hæc scripserunt, tanquam sidera semper effulserunt, et plurimis constituit testimonis hæc sine diviniori inspiratione haudquam constituta esse, synodorum decretis nihil dissentanea, sed subjectæ materiae affinitatem procul ostendentia, hæc etiam sacros inter canones recensentur. Hisce igitur semper incumbere pietatis alumnos decet, et irrequietos animæ motus iis illigare, et nec minimum ei temporis articulum concedere quo genuinis dogmatibus derelictis adulterina delabatur: ita enim verbis operibusque bonis ita perpetuo occupata ex ipsis etiam somniatum visionibus divinas habere imaginations obveniet. Per hosce enim, quantum ad dogmata attinet, rectum ab obliquo, et genuinum a notho accuratius quam per Lydium quemcunque lapidem dijudicatur. Hi dominis leges ferunt et servis; magistribus et subjectis; parentibus et liberis; viris et mulieribus; matrimonio et cælibato; abstinentia et victui; sapientia et ignorantia. Præterea hi etiam imperatores omnium maxime honorare jubentes, plus rursus quam par est, imprudentibus eorum mandatis se submittere natura non comparantur, multo autem minus inferiorum magistratum, vel exercitibus præfectorum. Plurimum enim eorum studium circa regium Ecclesie sacerdotium versatur: ut non indigni Deo appropinquare videantur qui ei appropinquare sortiti sunt, eo quod non juxta ipsius voluntatem vitam suam instituant, sed eo virtutis perseverant, ut angelicis que Deum circumstant potestatibus nobiliorem animæ partem, quantum fieri potest, similem reddant, easque in materia repræsentent, forem natura circumpositum nequaquam preferentes. Hos si quis commune appellaverit pharmacopolium, a vero non aberraret, ut qui singulis ægrotis congrua commisceant pharmaca. Quin etiam ex iis qui tardiores in curatione admittenda se gerunt, non nullis quidem terribilia intentando excitant, aliis autem futurorum promissa in memoriam revocantes non difficulter alliciunt. Nonnunquam autem eos qui nec medicamenta admittunt, nec mandata eorum, sed sibimet pœnitentia portum per contumaciam

A ἀνδρῶν Ἑνιοί, ὃν δὲ μεταξὺ χρόνος τὸ περιθόν οὐκ ἴσχυσε κρύψαι τῆς ἀρετῆς, ἐν ἐπιστολαῖς, ἤδη κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν συντεθεῖσαις, εὐσεβῶς εἰρήκασι, κανόνας φέροντα τύπον, ὡς κανόνας ἡ Ἐκκλησία ἔδεξατο, καὶ τοῖς προλαβοῦσι τῶν συνδόνων εὑμάλα συνήρμοσεν. Εἴ γάρ καὶ τοῖς μεγάλοις Βασιλεῖς τῷ πάνυ, καὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ δοκεῖ χρῆναι κανόνας ἐκκλησιαστικοὺς ἔκεινους λέγειν τε καὶ νομίζειν, οὓς οὐ καθ' ἐσυτὸν τις, διὰλλα πλεῖσμας ἄγιοι Πατέρες εἰς ταῦτα συνιόντες, κοινῇ γνώμῃ καὶ μεμεριμνημένη βασιλικὴ διετάξαντο, ἀλλὰ γε τῷ διὰ πάντων ἐκλάμψαι, καὶ τοὺς ταῦτα γράφαντας ὥσπερ ἀστέρας, καὶ τῷ πολλοῖς μαρτυροῖς ἐπιγνωσθῆναι, μή θειοτέρας χωρὶς ἐπιπνοίας ταῦτα συντεταχέναι, ἦκιστα ταῖς τῶν συνδόνων ζητήσασιν ἀπεμφάνιστα, ἀλλὰ τὸ συγγενὲς τῆς προκειμένης πόρθωθεν ἐμφανίζοντα πραγματείας τοῖς λεποῖς ἐνεγράφησαν καὶ τὰ τούτων κανόνι. Τούτοις τοίνυν προσήκει τοὺς τῆς εὔσεβειας τροφίμους ἐκάστοτε προσανέχειν, καὶ εἰ τῆς ψυχῆς ἀεικίνητον προσδεσμεῖν, καὶ μὴ διδόναι καιρὸν αὐτῇ τῶν γνησίων ἀφεμένη δογμάτων πρὸς τὰ νόθα κατολισθαίνειν· οὕτω γάρ αὐτῇ λόγοις καὶ πράγμασιν ἀγάθοις ἐνδιατριβούσῃ, καὶ τὰς ἐξ δύνεως ὀνέρων φαντασίας ἐνθέους ἔχειν ὑπάρχεις· τούτοις γάρ τὸ περὶ τὰ δόγματα εὐθές τοῦ σχολοῦ, καὶ τὰ γνησίον τοῦ νόθου, πάσης λίθου Γυδίας ἀκριβέστερον διακρίνεται· οὕτωι δεσπόταις νομοθετοῦσι καὶ δούλοις, ἀρχουσι καὶ ἀρχομένοις, γονεῦσι καὶ τέκνοις, ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ, γάμῳ καὶ ἀγαμίᾳ, ἐγκρατεῖσι καὶ τρυφῇ, σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ· ταῦτα καὶ βασιλέας παντὸς μᾶλλον τιμᾶν ἐπιτάπποντες, πλέον οὖθις δὲ χρή, ταῖς διογκίστοις τούτοις οὐκ ἐφάπιν ὑποπτεῖσιν ἐπιταγαῖς, πολλοῦ γε δεῖ ὑπάρχειν ἢ στρατηγῶν. "Ὕπε μήπιν πλείων τούτοις σπουδὴ ποιεῖ τὸ βασιλεῖον τῆς Ἐκκλησίας καθέστηκεν ἡρίταυρα. Διποτες μή ἀνάξιοι: τοῦ ἐγγίζοτος ὅρθινος Θεοῦ οἱ ἐγγίζειν λαχόντες αὐτῷ, τῷ μή κατὰ θελήσιν ἔκεινους βιῶνται, ἀλλ' εἰς τοῦδε ἤκοντας ἀρετῆς, ὡς ταῖς περὶ θεοῦ ἀγγελικαῖς δυνάμεσι, τὸ τῆς ψυχῆς ἐκ τῶν ἐνόντων ἀφομοιοῦν εὐγενές, καὶ τὰ τούτων μετὰ τῆς ὥλης δεικνύνται, μή τὸ τῇ φύσει περικείμενον ἀχθος προϊστάμενον· τούτους οὐκ ἐν τις ἀμάρτοις κοινὸν προσειπὸν λατρεῖν, ἐκάστοις τῶν νοσούντων κατάλληλα κεραυνύντας τὰ φέρμακα. Οὐ μή ἀλλὰ καὶ τῶν νωθρῶν περὶ τὴν θεραπείαν διακειμένων τοὺς μὲν, ἀνατεινόμενοι τὰ δεινότατα, διεγείρουσι, τοῖς δὲ, τὰς τῶν μελλόντων ἐπαγγελίας προμνύμενοι, οὐ χαλεπῶς προσάγονται· Εστι δὲ οὓς μή προσιεμένους μήτε τὰ φάρμακα, μήτε τὰ ἐπιτάγματα τούτων, ἀλλ' ἔσυτοις τὸν τῆς μετανοίας λιμένα τῇ ἀπειθείᾳ προσγχώσαντας, παντὸς βασιλέως αὐθεντικώτερον μετιόντες τῆς αἰωνίου κληρουχίας ὑπερορίζουσιν. "Ἐνθεν τοι, καὶ τὸ πάλαι τινὶ τῶν θύραθεν εἰρημένον, τοῖς θεοῖς οὓς ἤκιστα θευτοί, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἀρμόσσειν ἀντιπεπεισμένα γάρ τούτους, εὑρημάτων μὲν καὶ δῶρον εἶναι: θεοῦ, δόγμα δὲ γενναίων καὶ θεοφρόνων ἀνδρῶν, συνθήκην τῆς Ἐκκλησίας κοινήν, ἐπανόρθωμα τῶν ἐκουσίων καὶ τῶν παρὰ βούλησιν ἀμαρτημάτων, καὶ πολιτείας

εὐσεβοῦς τε καὶ πρὸς ἀτελεύτητον ἀγοῦσις ζωὴν ἡγεμόνας καὶ ἀγωγούς. Ἐγώ γοῦν τοὺς ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος, καὶ χρηστῇ πάντων ἀνθρώπων, ὡς εἰρηται, διδασκαλίᾳ θεοπρεπεῖ· σύμπαντας κανόνας ἀθροίσας, καὶ τούτων τὸν νοῦν, ἅμα δὲ καὶ τῶν αὐτοὺς φιλοθέῳ γνώμῃ ἔρμηνεσάντων, ὡς οὖν τε, περιφράσεως ἐν εἶδει ἐπιτεμών, μηδὲν μέντοι παραλείποντες τῆς αὐτῶν διανοίας. τὸ γέ εἰς ἡμᾶς ἦκον, φροντίσας, οὐ μήν ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τούτων ἐξηγηταῖς ἁσθ' ὅπῃ παρεῖται, ἡμῖν δὲ ἐπὶ νοῦν συνέδη πεσεῖν, ἀναγκαῖα οἷμαι καὶ φιλοθέων ψυχαῖς περιμάχητα, τοῖς ἐντυγχάνουσι μὴ φθονήσαντες, πρόχειρον κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν πεποιήκαμεν σύνταγμα. Πάντων δὲ τῶν συνειλεγμένων κανόνων τὴν δύναμιν, εἰς τίτλους εἴκοσι πρὸς τοῖς τέσσαρις, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν παρ' ἡμῖν στοιχείων, διελών, καὶ τούτων ἐκάστῳ τὴν προταχομένην ὑπόθεσιν, τὸ πρῶτον τῆς ἰδίας λέξεως συγγενές αὐτῷ γράμμα καλῶς ἐφαρμόσας, τάς τε προσηγορίας τῶν αὐτοὺς εὐρομένων δηλώσας, καὶ τὰ τῶν τίτλων αὐθίς κεφαλαῖα διὰ τῶν ἀριθμητικῶν ἐμφῆνας αποιχείων, φρδίαν, ὡς οἷμαι, καὶ ἐπιτετμημένην πρὸς τὴν αὐτῶν γνῶσιν φέρουσαν ἔτεμον τρίβον· τὴν πρόφασιν ἐντεῦθεν περιαιρῶν, τῶν ἐντυγχάνειν αὐτοῖς ἀποκνούντων, τὸ προσκορὲς τῆς τούτων πολυεπειλας προβαλλομένων τὴν αὐτῶν διάγοιαν καταβαπτιζούσης, πρὸς δὲ, καὶ τὸ μή ἐν ἐνὶ μέρει ἐκάστης τῶν ὑποθέσεων τοὺς κανόνας ἀφωρίσθαι. Τῶν χρησίμων δὲ ἄρα γεννόμικα, καὶ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας βραχέα τε καὶ συντετμημένα, τοῖς συγγενέσι τῶν κανόνων κεφαλαῖος συναρμόσας, τοῖς ἵεροῖς κανόνις συμμαχοῦντα καὶ συμφεγγόμενα, καὶ ἐξ επειρουσίας τὸ ἀτράπες αὐτοῖς ἐπιμαρτυροῦντα.

Cum exinde eorum prescindens quos operam iis iulogium mentem ipsorum obruiens objicentes, et præterea cujusque materiæ canones endem in loco non collocari. Adhac brevia et concisa legis etiam civilis capitula sacris canonibus commilitantia et consona, et ex abundantia iis attestantia congruis canonum capitibus appendere operæ pretium duxi.

Κανόνας δὲ οἱ Πατέρες τὰ σφῶν αὐτῶν ἐπωνυμασαν διετάγματα, τροπικῶν τῇ λέξιν χρησάμενοι, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ ὄρθου ἔλου, φρήσοις εἰλάθεσσαν οἱ τάς βαναύσους τῶν τεχνῶν μετιήντες εἰς έλαθον, ή λίθων, ή ὄποιωνον ἐτέρων εὐθύτητα· ἀποκυομένοις γάρ ἀκείνοις παρατιθέμενον ὄρθοι ταῦτα καὶ ἔξισοι πρὸς τὴν ἀλλήλων ἀκριβῆ σύμπτηξιν. Ή δὲ τοῦ κανόνος αὗτη προσηγορία καὶ πολλοὶς ἐτέροις παρείληπται λογικῶν τεχνῶν ἐπιστήμοσι· καὶ οἱ τὴν γραμματικὴν γάρ τεχνησάμενοι, καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἱατροί, καὶ οἱ τάς ἀρμονίας τῶν μελῶν συντιθέντες, οὐ μήν ἀλλὰ καὶ οἱ τοὺς πολιτικούς συντετάχεις νόμους, ὡς οὐκ ἀσύμφωνον τὸ τοῦ κανόνος δύνομα τοῖς ἑαυτῶν συντάγμασιν ἐπεφῆμισαν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἵς δρους ἡρεσεις τὰ τοιαῦτα ἐπονομάσαις, οὓς ἀποδιαιροῦντα τῶν ἀλλων καὶ ἀποδιετάντα, καὶ ἀπευθύνοντα, τοῦ μή παρέγγραπτον τι καὶ γόθον τοῖς δριζομένοις εἰσφέρεσθαι, ως καὶ τῷ Ἰπποκράτῃ καλῶς ἔδοξεν Εὔξειν, οὕτω τὰ κεφαλαιώδη τῶν πονηθέντων αὐτῷ ἐπονομάσαι συγγράμματα. Ἀλλὰ τοῖς μὲν τῶν ἀλλων συγγράμμασιν, εἰ κυρίως ή τοῦ κανόνος ἐπεφημίσθη ἐπωνυμία, ἐτέροις δεόδοσθαι

A tanquam per aggerem ocludunt, majori quam imperator quilibet auctoritate tractantes, vetera hereditate exterminant. Antiquitas enim ex altera quidem parte nonnihil eorum quae foris dicta sunt, sed divinis maxime, ut mihi videtur, sanctonibus se applicuerit. Nobis enim persuasum est eas inventum esse ac donum Dei, generosorum divinorumque hominum decretum, commune Ecclesiae institutum, peccatorum iam voluntariorum quam involuntariorum correctionem, et conversationis religiosæ ac ad sempiternam ducentis vitam duces et rectores. Quapropter ego cum ad salutaris sententiae confirmationem, et utilē omnium (ut dictum est) hominum instructionem divinos omnes collegisse canones, ipsorumque pariter ac eorum B qui ipsos animo religioso interpretati sunt, mentem quoad fieri potuit periphraseos ad instar in compendium redigisse, nihil eorum intelligentiæ, quantum in me fuit, deesse arbitratus: quin etiam quaecunque ab eorum interpretibus alicubi praetermissa sunt, nobis autem in mentem venire contigit, necessaria nimis pīisque nimis summa contentione expedita, postulantibus non invidentes promptum pro viribus nostris syntagma perfecimus. Omnia autem collectorum canonum potentiam cum in viginti quatuor titulos juxta litterarum nostrarum numerum distribuerim, et cuilibet eorum materiam subjectam juxta primam propriæ sententiae litteram ei congruam, recte accommodaverim, et nomina illorum qui eos invenerunt indicaverim, et titulorum cīam capita per arithmeticā ostenderim elementa, facilem, nī fallor, et compendiosam ad ipsorum cognitionem ducentem viam secui: prætexissequeundis navare piget, fastidiosum eorum multitudinem mentem ipsorum obruiens objicentes, et præterea cujusque materiæ canones endem in loco non collocari. Adhac brevia et concisa legis etiam civilis capitula sacris canonibus commilitantia et consona, et ex abundantia iis attestantia congruis canonum capitibus appendere operæ pretium duxi.

Porro Patres sua ipsorum decreta denominarunt canones, vocabulo isto tropice usi, per metaphoram a recto ligno sumptam, quo, qui artib⁹ mechanicas occupantur, ut solent ad ligni aut lapidum, aut aliarum quarumcunque rerum rectitudinem: hoc enim iis expolitis appositum, ea dirigit, et ad accuratam inter sese compactationem exæquat. Hæc autem canonis appellatio a multis etiam aliis liberarium artium peritis usurpatur. Etenim qui arti grammaticæ operam dant, et philosophi, et medici, et qui musicas harmonias composuerunt, quoniam etiam qui civiles ordinant leges, canonis nomen, ut non incongruum, suis etiam operibus imposuere. Non desunt autem quibus hujusmodi res terminos etiam nuncupare placet, ut quæ ab aliis dividunt, et distinguunt, et disponunt, ne quid supposititum et notum rebus determinatis introducatur: quemadmodum et Hippocrati bene visum est, summaria suorum etiam operum commentaria ita nominare. Utrum vero aliorum scriptis Canonis appellatio proprio tribuatur, aliis considerandum relinquatur. Religiosa autem Patrum decreta summo pre omnibus

aliis jure nomen hoc sorita sunt: quippe que illos, Α ακοπεῖν· τὰ δέ γε τῶν Πατέρων εὑσεβῆ διατάγματα, qui iis morem gerunt, ad rectam fidem dirigunt, et ad vitam Deo acceptam recte deducunt. Per opportunum autem erit ordine, quantum in nobis est, sigillatim commemorare, quando, et a quibus, et quomodo singuli canones in lucem prodierunt, et lucerna pedibus nostris, et lux semitis, quod ad vitam dirizendam attinet, evaserunt. Ut autem oratio ordine procedat, de singulis synodis, et Patribus qui privatim scripserunt, meminisse decet, juxta temporis quidem consequentiam et quem istud iis ordinem imposuit. Quin et imperatores quorum temporibus divinorum horum sub Deo auctores canonum claruerunt commemorandi sunt. Sic enim oratio perspicua erit.

I. De sanctorum apostolorum canonibus.

Sanciorum apostolorum nomine nuncupati octoginta quinque canones primi commodissime collendantur, utpote qui, ut aiunt nonnulli, a magno inter martyres Clemente conscripti sunt. Hie autem magni Petri socius fuit, quinetiam et divi Pauli, ut ipse nimis de eo tradit: qui tertius post præceptorem Petrum Romæ episcopus nominatus est, Lino succedens: et martyrii corona sub imperatore Trajano redimitus est. Clementem autem eos scripsisse nonnulli conjecturam fecerunt ex eo quod in ultimo canone propriam suam inducit personam: quod etiam divum Lucam in Actis apostolorum fecisse constat. Nusquam enim omnes sacros apostolos una convenisse et eos communī consensu constituisse scriptis traditur. Et verisimile est summos apostolorum ei qui tandem præsentia ipsorum fructus est, illos dicuisse, et jussisse ut scriptis mandaret. Haec autem et Epistola ad Hebreos in linguam Græcam interpretationem ascribunt: multum enim est affinitatis, et ambo eamdem speciem et ipsius loquendi formulæ characterem ferunt. Non autem me latet quosdam e veteribus hosce canones dubiae fidei existimasse, donec sancta et ecumenica sexta synodus, omnium sanctorum canonum numerum determinans, quos tam ecumenicæ quam locales synodi, quosque etiam nonnulli pietate et virtute eximi Patres privatim composuerant, horum in primis mentionem facit. Dicit enim: A sanctis Patribus qui nos præcesserunt susceptos et confirmatos et nobis etiā sub sanctorum et gloriosorum apostolorum nomine traditos octoginta quinque canones autoritatem retinere nos etiam jubemus, exceptis Clementis Epistolis et Constitutionibus; haec enim multis adulterinis et perniciose corruptis sunt. Hec itaque talis tantorum et tantæ auctoritatis virorum sententia omnem animi de canonibus apostolicis dubitationem summa potestate fidelium cordibus evulxit.

πάντα λογισμὸν περὶ τῶν ἀποστολικῶν κανόνων ἀμφισβολὴν περιεῖλεν.

II. De synodo Carthaginensi.

Omnium quidem universitum pariter ac localium

παντὸς μᾶλλον εἰκότως ταῦτην ἔσχε τὴν πρόστρησιν, οἷα τὸν πειθομένους σύντοις πρὸς τὴν δρόθην ἀπευθύνοντα πίστιν, καὶ πρὸς θεοφιλή βίον ἀπλανῶς ἐφελκύμενα. Ἐπικαιρότατον δὲ ἂν εἴη καὶ κατὰ μέρος ἔξης, ὡς γοῦν ἡμῖν ἐφικτὸν, Ιστορῆσαι, πότε, κάκι τίνων, καὶ διὰ τις φῶς ἔκαστος τῶν κανόνων προῆλθον, καὶ λύχνος τοῖς ἡμῶν ποστ, καὶ φῶς τοῦ; κατὰ τὸν βίον ἐγεγόνειαν τρίθοις. "Ινα δὲ καὶ καθ' εἰρμὸν ὁ λόγος προσοῖ, ἔκαστης συνδέου καὶ τῶν λόγων γραφάντων Πατέρων μνημονεύεον, κατὰ τὴν τοῦ χρόνου μέντος ἀκολουθίαν, καὶ ἡνὶ οὗτος τάξιν τούτοις ἐπίθηκεν. Ἐπιμνηστέον δὲ καὶ τὸν βασιλέαν, καθ' οὓς οἱ ὑποφῆται τῶν θείων τουτωνι, κανόνων ἐξέλαμψαν· οὗτω γάρ ἀν δέ λόγος εὐσύνοπτος εἴη.

B. Περὶ τῶν κανόνων τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Πρῶτοι τοῖνυν οἱ ἐπ' ὄντοτε τῶν ἀγίων ἀποστόλων πέντε πρὸς τοὺς ὅρδοντα κανόνες ἐν τῇ τοῦ καλοῦ πρώτῃ μοίρᾳ ἐκδέδονται, συγγραφέα σχόντις, ὡς φασὶ τινες, τὸν μέγαν ἐν μάρτυσι Κλήμεντα. Πέτρου δὲ ἡνὶ δρα οὗτος δημιητῆς τοῦ μεγάλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Παύλου τοῦ θείου, ὡς αὐτὸς δὴ περὶ ἐκυροῦ Ιστορεῖ· δὲ τρίτος μετὰ τὸν διδάσκαλον Πέτρον τῆς "Ρώμης ἐπίσκοπος κεχρημάτικε, τὸν Λίνον διαδέξαμενος, καὶ τὸν μαρτυρικὸν ἀνεδίδεται στέφανον, ἐπὶ Τραϊανοῦ βασιλέως. Κλήμεντα δὲ τούτους γράψαι τινὲς ἐστοχάσαντο, ἐκ τοῦ τὸ οἰκεῖον εἰσάγειν πρόσωπον τῷ τελευταῖῳ κανόνι, ὡς τῇ δὲ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι ποιῶν δείκνυται· οὐδὲ γάρ Ιστόρηται που πάντας εἰς τοῦ συνελεύειν τοὺς ἵερους ἀπόστολους, καὶ κοινῇ ποιούντας συντεταχένται· καὶ εἰκός γε τοὺς ἀκρονέοντας ποιούντας, τῷ πολὺν ἡδονὴν τῆς οὐνοτοῦ αποστόλων, τῷ πολὺν ἡδονὴν τῆς οὐνοτοῦ αὐτῶν ἀπολελαυκότες, τούτους ὑπαγορεύειν, τι γραφῇ δοῦναι κελεῦσαι. Τούτῳ καὶ τῆς πρὸς "Ἐδραίους ἐπιστολῆς τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα φυῆ ἐρμηνείαν ἀνατιθέσαι· πολὺ γάρ τὸ συγγενὲς καὶ ἀμφι φέρουσι ταῦτα τῆς ἰδέας καὶ τοῦ χρυστῆρος τῶν λόγων ἐκείνου. Οὐκ ἀγνοῶ δὲ, ὡς τινες τῶν ἀρχαίων, ἀμφιβόλους διὰ ταῦτα τοὺς κανόνας τούτους ἡγήσαντο, ἔως ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ ἔκτη σύνοδος, τὴν ἀπαριθμητὴν ποιουμένη τῶν ἱερῶν ἀπάντων κανόνων, οὓς αἱ τε οἰκουμενικαὶ καὶ τοπικαὶ συστάξαντο σύνοδοι, καὶ οὓς αὖθις ἴδια τῶν ἐπ' εὐεξεΐᾳ διενεγκόντων καὶ δρεπῆ Πατέρων ἔνιοι, προδργοῦ τούτων ἀπεμνημόνευσε. Φησι γάρ· Τοὺς ὥπερ τὸ πρὸ δὲ καὶ τοῦ Κλήμεντος ἐπίσκοπον τοῦτον τοῦτον διατάξεων· αὐταὶ γάρ πρὸς τῶν διαστεβῶν πολὺ τὸ νόθον καὶ σφαλερὸν εἰσεδέξαντο. Η τοιαύτη τοῖνυν αὐτῇ φωνῇ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνθρώπων τοῦ κρείτονος περιεῖλεν.

C. Β. Περὶ τῆς ἐν Καρχηδόνει συνέσσου.

Τὸν γε μὴν οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν ἀπ-

τεκή· εἰτα, Νομηδίαι δύο, παλαιά τε καὶ νέα· Καστρινίτις, Μαυριτανίας τρεῖς, ήτοι ἡ Καισαρινία, ἡ καὶ Καισαριανὴ καλουμένη, ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς Καισαρείας, Σιτιφεναίχ, ἡς ἡ μητρόπολις Σιτιφεναίχ καὶ Τιγγιανή, ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τίγγην. Ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Αὐρήλιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, διν καὶ πάππαν ὠνόμαζον, καὶ οἱ σταύλητες ἐν τοῦ πάππα Ρώμης τοποτηρηταὶ Φαυστίνος ἐπίσκοπος, Φίλιππος τε καὶ Ἀσέλος πρεσβύτεροι. Παρῆσαν δὲ καὶ ἔτεροι τοποτηρηταὶ τῶν ἥδη εἰρημένων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς τόπους ἀναπληροῦντες τῶν μὴ δυνηθέντων ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον· δινεν καὶ τὸ τῆς τοποτηρησίας δνοματέληφθη ἀπὸ τοῦ τηρετοῦ, ὃ ἐστι φυλάσσειν ἥτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς.

I^α. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ἄλλα γάρ πρὸν χρόνους ἀπὸ τῆς τρίτης ἐξῆκειν τριάκοντα, ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος, τῷ πρώτῳ ἐτοὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ χρηστοῦ ἐν τῇ περιωνύμῳ πόλει τῆς Βαθυνίας ἥδροιζετο Χαλκηδόνι, εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑξηκοσίους τὸν ἀριθμὸν ἐξετίνετο· ἡς λογάδες ἐγγωρίζοντο Ἀνατολίος Κωνσταντινουπόλεως, Μάξιμος Ἀντιοχείας, Πουσενάλιος Ἱεροσολύμων· καὶ δὴ, Πασχασίνος τε καὶ Λουκίντιος ἐπίσκοποι, σὺν Βονιφατίῳ πρεσβύτερῳ, τὸν τόπον ἐπέκοντες Λέοντος τοῦ ἀγιωτάτου πάππα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, οὗ μέρα τὸ κλέος, καὶ πολὺς ὁ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλος· δις οὐ μόνον ἀποστόλοις οἰκεῖοις, ἀλλὰ καὶ τῇ θυμασίᾳ ἐπιστολῇ ἐπεκύρου ἐκ τῆς συνόδου, ἣν καὶ στήλην δρυθοδεξίας οἱ Πατέρες προστηγορεύκαστον· οἵτινες τὸν ἄρχιμανδρίτην Κωνσταντινουπόλεως Εὔτυχην, καὶ τὸν προσωπισθήν αὐτοῦ Διόσκορον Ἀλεξανδρείας, εἰς μίαν φύσιν ἀνακιριῶντάς τε καὶ συγχέοντάς τὸν ἐν δυοῖς φύσεσι γνωρίζομενον ἔνα Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Θεὸν, φεύγοντας δῆθεν τὴν τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ἀσεβείας Ἰνεκα, τῷ ἀναθέματι κατεδίκασαν· κανόνας οὗτοι διωροῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ τριάκοντα. Ζήτεται τὰ περὶ ταύτης καὶ ἐν τῷ α' κεφαλαίῳ τοῦ Ε. στοιχείου.

Ι^β. Περὶ τοῦ δημωτέτου Γενναδίου Κωνσταντίου πόλεως.

Τῷ δευτέρῳ ἐτοὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου, δις μετὰ Μιρκιανὸν ἐβασίλευεν, ὁ θεῖος Γεννάδιος εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀνάγεται, τὸν Ἀνατολίον διαδεξάμενος, καὶ μετὰ τετσαροσκαδέκατον ἑτοῖς πρὸς Κύριον ἐκδημεῖ· ἐπιστολὴ δὲ φέρεται τούτου πρὸς τὴν ἐν Ρώμῃ σύνοδον, δεικνύσσα, ὡς οὐδεμιᾶς ἀποτέλεσμα διερθρόλημα καταλείπει τὸ κειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Ι^γ. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ε' συνόδου.

Τῇ δέ γε ε' καὶ οἰκουμενικῇ συνέδιψ, κανὼν οὐδοτικῶν ἐμέλητεν, διτοι μὴ τῷ ἀναθέματι καθυποβαλεῖν τοὺς περὶ Ὁριγένην, Διδύμους τε καὶ Εὐαγρίους, τοὺς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ φύλανεικήσαντας παρεισενεγκειν· προσπαρέξειν γάρ ἐλπήδουν φυγὴν, καὶ πολλὰ σώματα τὴν αὐτὴν φυγὴν μετενδευθεῖ, καὶ τέλος εἰνάτης ἀτετυπήτου κατέστασεν· Ηὔροιστο δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ

A Cæsariana a metropoli sua Cæsarea dicta; Sitiensis, cuius metropolis est Sitirena, et Tingiana, quae metropolim habet Tingen. Præsidebat autem synodo Aurelius episcopus Carthaginensis, quem etiam papam nominabant, et loci conservatores a papa Romano missi, Faustinus episcopus, Philippus et Asellus presbyteri. Aderant autem et alii prædictarum Africæ provinciarum loci conservatores, eorum qui ad synodum venire non poterant loca implentes: unde et loci conservationis nomen sumptum est, a servando, hoc est tenendo, sive implendo eorum qui eos mittunt loca.

B XIV. De sancta et oecumenica synodo quarta.

Prius autem quam triginta anni a tertia elapsi sunt, sancta et oecumenica quarta synodus, primo imperatoris Marcianī benigni anno in celeberrima Bithyniæ urbe Chalcedone congregata est. Numerus autem episcoporum erat sexcenti triginta: cuius presides declarati sunt Anatolius Constantinopolitanus, Maximus Antiochenus, Juvenalis Hierosolymitanus, qui etiam Pascasinus et Lucensius episcopi una cum Bonifacio presbytero, locum tenuentes Leonis sanctissimi veteris Romæ papæ, cuius magna fuit fama, et multus pro pietate zelus: qui non suis tantum nuntiis, sed etiam admirabili epistola synodi decreta confirmavit; quam etiam Patres fidei orthodoxæ columnam nuncuparent, qui Eutychem Constantinopolis archimandritam, ejusque defensorem Dioscorum Alexandriæ, qui fugientes nimirum Nestorii divisionem, unum Christianum nostrum et Deum in duabus naturis manifestatum, in unicam naturam commiscebant et confundebant, ob impietatem anathemate condemnabant. Hi etiam trigesita canones Ecclesiæ largiti sunt. Reliqua hic spectantia quare in primo capite litteræ E.

C De sanctissimo Gennadio Constantinopolitano.

Secundo Leonis magni, qui post Marcianum imperavit, anno, divinus Gennadius ad thronum Constantinopolitanum promotus est Anatolio succedens, et post annos quatuordecim ad Dominum recessit. Hujus autem effertur epistola ad synodum Romæ habitam conscripta, quæ ostendit, quod nulla datur absurditas quanta sit, quam ordinatio pro pecuniis collata iu se non continet.

D XV. De sancto et oecumenica quinta synodo.

Quintæ vero et oecumenicas synodo canon nullo prorsus modo curas fuit, nisi ut Origenistas, Didymos quoque et Evagrios qui ethniacam mythologiam in Dei Ecclesiam introducere contendebant, anathemati subjiceret. Enimvero hi animarum praesentiam deliri asserebant, et eamdem quoque animam multa corpora induere, et æterni supplicii finem fore prædicabant. Congregata est autem duo-

riensis, Athenodorus ejus frater, Firmilianus Cœsa-
rex Cappadocum, et Helenus Tarsensis. Et primo
quidem abdicationibus et consilis Paulum a prava
opinione reducere moliti sunt, demonstrationibus
et sacris Scripturis peccatis utentes. Cum eum autem
inecuribili laborantem morbo viderent, hinc unani-
mam ferentes sententiam, istum sacerdotio priva-
bant, et Ecclesia abscondebant. Cum iste autem se
opponeret, et Ecclesia præfectorum contra leges
detineret, sancta synodus Aurelianum imperatorem
conveniebat, eum de Pauli contumacia certiori
faciens. Ille autem etiam Græcus, eorum qui
ejusdem erant fidei sententia reluctantem, socie-
tate illorum abscondi, et sic Ecclesia expelli statuit.
Istius autem causam ad Romanæ etiam Ecclesie
episcopum ejusque antistites retulit, ut cum illi
examinassem uerum justus depositus fuisset, Ec-
clesia ejiceretur. Haec autem Eusebius Pamphili
scriptis mandavit. Canones autem hujus synodi non
inveniuntur, praeterquam sancti Gregorii et solius
Thaumaturgi Epistola, quæ duodecim canones con-
tinet; qui etiam, ut dictum est, huic synodo inter-
fuit. De illo autem magnus Gregorius Nyssenus
peculiarum tractatum compositum.

De sancti martyris Petri canonibus.

Post beatum Dionysium, ut modo dixi, decimum
quartum Alexandriæ nominatum episcopum, Theo-
nas præfectorum istam suscepit, cui successit Ma-
ximus, et huic magnus inter sacros martyres Pe-
trus. Hujus in sermone de penitentia quatuordecim
feruntur canones, de iis qui persecutionum tempo-
ribus lapsi sunt, et postea penitentia dueci, quo-
modo eos admittere oportet, quin etiam ei ex alio
de sancto Paschate sermone quos reliquis etiam
canonibus Ecclesia connumeravit; hic sub Diocle-
tiano martyri stadium magnanimititer perfecit.
Diocletianus autem quintus erat post Aurelianum
imperator quindecim ex eo annis elapsis.

IV. De synodo in Ancyra Galatiae celebrata.

De eodem argomento, eodemque tempore syno-
dus etiam in Ancyra Galatiae metropoli pie con-
gregata est, in qua accuratius disquirebant quo-
modo eos qui post abnegationem penitentiam
agent, administrare oportet. Sacro huic conueniunt
præsidebant Vitelius Antiochia, Syriae civitatis,
Agricolaus Cœsareæ Cappadociae, et martyr Basilius
episcopus Amasie. Qui etiam viginti quinque
canones de eodem et aliis etiam argumentis con-
scriperunt. Hic autem Basilius sub Licinio martyrii
coronam accepit.

V. De synodo Neocæsareæ habita.

Post hanc synodus Neocæsareæ, que est uis
Ponti, congregata est. Sanctus autem martyr Ba-
silios, episcopus Amasie, iis etiam interficit. In

A capela τῶν Καππαδοκῶν, καὶ Ἐλενος τῆς Ταρ-
σίων. Καὶ πρῶτον μὲν εἰσῆγησεστι καὶ συμδουλαῖς;
ἐπιεράθησαν τῆς κακοδοξίας μεταθεῖναι τὸν Παῦ-
λον, ταῖς ἀπὸ τῶν Γραφῶν ἀποδεῖξει καύρημάν
“Οὐδὲ εἴδον ἀνίστατο νοσοῦντα, τότε σύμφυτον ψῆφον
ἔξενεγκόντες, τῆς Ἱερωσύνης τούτον ἐγύμνωσεν, καὶ
τῆς Ἑκκλησίας ἔξεπερνεν· ἀντιτείνοντος δὲ αὐτοῦ
καὶ τὴν τῆς Ἑκκλησίας παρανόμως κατέχοντο;
ήγεμονταν Αὐρηλιανοῦ τοῦ βασιλέως, ἡ ἀγία σύν-
δος ἐδεήθη, τὰ περὶ τῆς Παύλου θρασύτητος αὐτὴν
ἀναδιδάζαντες. Οὐ δὲ, καίπερ Ἐλλην ὑπάρχων, ἀπ-
φήνατο μὲν, τὸν ἀντιλέγοντα τῇ τῶν δρυπίσιων
ψῆφῳ, τῆς ἐκείνων ἀποτυηληντα συμμορίας, καὶ
οὕτω τῆς Ἑκκλησίας ἔξελαβην· τὰ κατ’ αὐτὸν δ
δμως ἀνέθετο τῷ τῆς Ρωμαῖον Ἑκκλησίας ἴ-
στόπορον, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρχιερεῦσιν, ὃς ἀν
ἐπισκεφμένων εἰ δικαίως καθήρητο, τῆς Ἑκκλη-
σίας ἐκδιωγμού· καὶ ταῦτα δὲ δι Παμφίλου Εὐθύ-
δος ἱστορεῖ· κανόνες δὲ τῆς συνδουταύτης οὐχ εἰ-
ρηνται, δι τοῦ ἀγίου Γρηγορίου καὶ μόνον τῷ
Θαυματουργῷ ἐπιστολῇ, κανόνας ἔχουσα δύσκαλη
καὶ τῆς συνδουταύτης, ὡς εἰρηνται, μέρος ἦ-
νετο· τὰ δὲ κατ’ αὐτὸν, ίδιαν δὲ μέγας Γρηγόριος
Νύσσης ἐποίησατ πραγματείαν.

Περὶ τοῦ ἀγίου Ιερομάρτυρος Πέτρου

Μετὰ τὸν μακάριον Διονύσιον, ὃς ήδη μοιόρετο,
τεσσαρεσκαιδέκατον Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον γρη-
ματίσαντα, Θεωνᾶς τὴν προστασίαν ταύτην οἴμεν,
μεθ’ ὅν Μάξιμος· είτα δὲ μέγας Ιερομάρτυρος Πέτρος.
Τούτου ἐν τῷ περὶ μετανοίας λόγῳ κανόνας εἴρη-
ται δεκατέσσαρες, περὶ τῶν ἐν τοῖς υπερ;
τοῖς διωγμῶν παραπτωκώτων, είτα μετανοίας,
ὅπως δει τούτους; προσδέχεσθαι· Εἴτε δὲ καὶ ίδιον
λόγου περὶ τοῦ ἀγίου Πάσχα, οὖς καὶ τοῖς ια-
ποῖς ἐναρίθμους κανόσιν ἡ Ἑκκλησία πεπάνην·
οὗτος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ τῷ τῆς μαρτυρίας εἰρήνης
διήγεις στάδιον. Πέμπτος δὲ Διοκλητιανὸς μετὶ^{τοῦ} Αὐρηλιανὸν ἡρέεν, ἐπών παρεληκυθέστων τῇ τοιν
πεντεκαίδεκα.

Δ’. Περὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνέδου.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὑπολέσει, καὶ κατ’ ἐκεῖνο τῷ γρί-
νου καὶ ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ μητροπόλει· τῆς Γαλατίας
σύνδος εὐσεβῶς συνελήλυθεν, ἀκριβέστερον εἰτή-
τησαντες, δικαὶς ἀρχα προσῆκεν οἰκονομεῖν τοὺς πετ-
τὴν ἀρηγητούς μεταμελομένους, Ἐβῆρος δὲ τοῦ Ιεροῦ
τοῦδε συλλόγου Οὐλέτειον; Αντιοχείας τῆς Συρίας,
Ἀγριακλαος; Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ διάρ-
τυς Βασιλεὺς, ἐπίσκοπος Αμασίας· εἴ καὶ κανόνης
περὶ τα τούτης, καὶ δῆ καὶ περὶ ἐπέρων οὐδέποτε,
πάντες πρὸς τοῖς εἰκόνας συνεγράψαντες· δὲ Βασίλιος
οὗτος; ἐπὶ Λικινίου τὸν τῆς μαρτυρίας τοιν
ἐπειδήσατο.

Ε’. Περὶ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνέδου.

Μετὰ ταύτης, ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ τῇ κατίτινη
συνέδος. Συνῆν δὲ καὶ ταύτης; δὲ διοική-
τος Βασιλεὺς ἐπίσκοπος; Αμασίας· εἴ καὶ μην;

εινῆς ἐδίξατο· οὐ γάρ περὶ πίστεως καὶ δογῆς αὐτῇ Κήτησις γέγονεν, ὥστε καὶ σύντην Ιωακείρᾳ τοῦτο λογίζεσθαι σύνυσσον· μᾶλλον δὲ πενθέκτη λέγοις ἂν, ἅτε τὸ θαύμαρχός τῆς τε εἰς καὶ τῆς ἔκτης ἀναπληρώσασ, τὴν τῶν ουρανῶν κανόνων συνήθην· Ἐττοῦ δὲ καὶ οἰκουμένης γάρ ἐν αὐτῇ ἐγνωρίζοντο Ήσοῦς Ιωακείρων ποτέ Λαζαρού, Πάτρος Ἀλεξανδρείας, Γαύρωνιογείας, Ἀναστάσιο, Ἱεροσολύμων, Ιωάννης ουστινιανού πόλεως, Βασιλεῖος τῆς Γορτυνιανῶν πόλεως τῆς Κρήτης νήσου, καὶ τὸν τόπον πάσης τῆς συνόδου τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας· Οὕτω γάρ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρηται βεβαῖα τὴν τῶν βασιλέων ὑπογραφὴν ἕκαστοι τριαρχῶν τε καὶ μητροπολιτῶν ὑπέγραψῃ τὸ σημειωσάμενον δνομα καὶ ἀξιωμα· εἰ καὶ οἱ τε, καιρίων; ὅποι ταῦτης πληττόμενοι, μὴ εἴναι οἰκουμενικὴν διατείνονται, τῷ μὴ τοποτελέσγραψαι τοῦ πάππα Πάωμης, ὡς ἀλλής οὐς τῆς ἔκτης συνόδου, ἢ κάκεινος συνῆγεσσν, τῆς ανωταντίνου τοῦ Πωγωνάτου συνήθοροιστο· δὲ μετὰ χρόνους γενέσθαι συγνόνις, καλεύτηνος Τουτεινανοῦ· Πρῶτον μὲν γάρ ηρίσθιοντο οἱ τοσοῦτοι διγιοις Ηγετέρες ἐπιφανεῖαι φεύδους, ἀλώναι, λέγοντες ἐν τοῖς ἔκτοις ιωάννη, οὐρισενή, ἡ ἀγία αὐτῆς καὶ οἰκουμενικῆς σύνδικον; τε καὶ οὖς; ὁ πάππας εἶχε λεγάτους, ιωτάπους, δηλαδή, τῆς ἡμετέρας μηνὸν ὄντας λαζ, ὥστε καὶ ταῖς κοινaiς συνελεύσεσιν αὐτοὺς τούτους ἐπιδημεῖν, δισχερῶς οὐσῆς αὐτῷ πίεσας διὰ τὸ τῆς δόσοι μῆκος· οὐ γάρ δῆ καὶ καλεῖνον ἔχειρος οὖντα, ὃς δὲ Καΐσαρεις ιστριαντίνος. Παντες τοινυι οὗτοι τῆς ἀγίας συνόδου ταν, λέγω δῆ δὲ θεσσαλονίκης, δὲ Δαρδανίας, δὲ Καλας Θράκης, δὲ Κορίνθου, δὲ Ραδενῆς, καὶ της οὖτος Βασιλείου, δὲ ιδίᾳ φύρων τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας· Ρωμαίων ὑπέγραψε· κανόνας δὲ τοις συντάττουσι δύο πρὸς τοὺς ἕκατον.

Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς Εἰσδημῆς συντόθεν.
μων δὲ παρερθυρκότων εἴκοτε καὶ ἔκατον, δὲ Ισταμένοις τοῦ Κωνσταντίνου τῆς βασιλείας, διετρέψασθαι οὐτοῦ Εἰρήνης. Νίκαιαν μὲν τὴν Ιεθυνῶν μητρόπολιν κριτήριον τῆς εὐσεβείας ἐδόμη συνόδος διέκινυσιν, ὡς γε δῆ καὶ της σύνοδος πάλαι. Εἰς ἐπτά δὲ καὶ ἔχοντα καὶ οσιους ἀνδρας Ιερούς ἐπληθύνετο, ταξιάρχερας ταύτης φάλαγγος προσδαλλομένην Ταράσιον ταυτινουπόλεων, τὸν ἐν Ιερεύστ Θεοῦ περιβόλετόν τοῦ τῶν Ιερών τάγματος πρώτον, καὶ τὸ Πέτρον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον τῆς τοῦ Σάββα μονῆς, τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ πάππα τῆς κληρωσαμένους· Ιωάννην τε καὶ Θωμᾶν διετέρους, καὶ καίδην ἐν ἀσκηταῖς λάμποντας, τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχοντας λέγω δῆ, Λαπολιναρίου Ἀλεξανδρείας, Θεοδοσίου Ἀντιοχείας, καὶ Ἡλία Ιεροσολύμων. Αὐτοὶ οἱ ἀγίαι σύνδος, τοις εἰδωλατλαῖς προτεκυνητάς τοιστούς καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ εἰκόνας, δὲ μισθίτης, ἀποκαλούντας. δέ τοις εἰδιόλων πλάνη διά-

A dogmatis quæstio in hac oria est, ut ea exinde peculiaris synodus censeretur: magis autem proprie quinisepta puncupetur, utpote quæ quintæ et sextæ defectum, sacrorum scilicet canonum compositionem supplevit. Est autem et œcuménica. Præsides enim in ea declaratisunt Paulus Constantinopolitanus, Petrus Alexandrinus, Georgius Antiochenus, Anastasius Hierosolymitanus, Joannes novæ Justinianopolis, Basilius Gortynæcorum, que metropolis est Cretæ insulæ, qui etiam universæ synodi sanctæ Ecclesiæ Romanae locum tenuit. Sic enim in antiquis invenitur libris post imperatoris subscriptiōne singulos patriarchas et metropolitanos nomen suum et dignitatem per subscriptionem adnotasse: etiamsi Latini ab hac synodo lethaliter vulnerati eam œcuménicam non fuisse synodum obnoxie contendant; eo quod papæ Romani locionis servatores non habuit, utpote quod alia sit sexta synodus cui et ipse consensit, quæ sub Constantino Paganato congregata est, hanc autem multo post tempore Justiniani Rhinolmeti jussu celebratam esse. Primo enim tanti sancti Patres manifesti adeo mendaciter sese convinci ægre ferrent, dicentes in suis ipsorum canonibus, Sancta hæc et œcuménica synodus decrevit. Et præterea papa suos habuit legatos, personas numerum substitutas ex nostra quidem regione, adeo ut illi ejus in communib[us] conventibus vicem gererent, eo quod ipsi propter viæ longitudinem difficile sit convenire: et ab eo vero non ordinabantur, ut Cæsar Constantinus scribit. Hi igitur omnes sanctæ synodo aderant: episcopus puta Thessaloniciæ, Dardanæ, Heraclæ in Thracia, Corinthiæ, Ravennæ, et hic Basilius episcopus Cretæ, qui Ecclesia Romanae jura se privatum ferre subscripsit. Hi vero ei centum duos canones composuerunt.

XVIII. De sancta et œcuménica septima synodo.

Elapsis centum viginti annis, octavo autem imperii Constantini et matris ejus Irene flente, septima etiam synodus, ut prima olim, Nicæam Bithyniorum metropolim pietatis forum ostendit. Trecentis autem sexaginta septem sacris viris ornata est, sacre hujus phalangis constitutis ducex, Tarasium Constantinopolitanum magni inter Dei sacerdotes nominis, Petrum in sacerdotum ordine primas tenentem, et alium Petrum presbyterum, et sancti Sabæ monasterii præfectum, qui Adriani papæ Romani locum sortitus est: Joannem et Thomam presbyteros, et admodum inter monachus celebres, Orientis patriarcharum locum tenentes, numerum Apolinarii Alexandrini, Theodoriti Antiocheni, et Eliae Hierosolymani. Hæc igitur sancta synodus eos qui venerandas Christi et sanctorum illius imagines, per quas idolorum error expelliunt, ob impia lingua idola vocant, irresolutilibus anathematis vineulis communis suffragio subjecerunt: et dnos et virginis canones in fidelium utili-

MATTHÆI BLASTARIS

posuerunt : anno mundi 6296 tunc item. Α χετει, καινὴ ψήφη, δεσμοὶ ὀλύτοις τοῦ ἀνθίματος
ποτῶν ὀφέλιαν συντίθεταιν, ἐξάκις χιλιοστοῦ ὀφέλιοντοῦ ἔννενηκαστοῦ ἔκται τηνικάτα
τοῦ Ερου.

sancio Tarasio Constantinopolitano.
diam conumbratus divinus Tarasius ad
im papam Romanum epistolam misit, in
stimois, et demonstravit quod pro pecunia
re omneum impietatem in sese continet.

De sancta et ecumenica prima et secunda
dia quedam Constantinopoli quoque synodus
orata est in celebri sanctorum Apostolorum
plo, que inscribitur « sancta et magna prima et
unda synodus. » Fertur autem eam Photii patriarchi
e Constantinopoli diebus congregatam fuisse,
tenebat: quinto Macedo Romani imperii sce-
odo septima elapso. Cum in primo enim conveniu-
seditio aliqua coorta esset, secunda etiam congru-
sione divinis Patribus opus fuit, in qua decreta
confirmarent pariter et scriptis mandarentur. Et haec
exinde una synodus distincte nominetur. Et haec
etiam canones septuaginta composuit.

XX. De synodo sub Photio habita.
Alii præterea tres canones a synodo que
tum in throno Constantinopolitano ultima Pho-
tius, post divini Ignatii translationem, utroque
sapius antea ejecto et rursus introducto, editi fue-
runt.

Recapitulatio Syntagmatis.

Hic sacrarum synodorum post divinos
temporum ordo traditur: et haec fuerunt conventus
causæ. Et hi, quos singulae synodi ediderunt, quos
conscripterunt canonos. Quandoquidem enim gen-
tilium pariter ac Iudeorum multitudini per incum-
prehensibilem et ineffabilem Incarnationis Verbi
conversæ, et vero regi ac gloriæ Domino recta side
et sincero animo adjunctæ divinis opus fuit legibus,
ut ad meliora ducantur, reducantur autem qui in
vitium delapsi sunt, divini Patres politicas leges ca-
valere plurimum jubentes, divinas sanctiones ea-
derunt. Iis enim, delinquentes non eo quo civiles
leges modo tractare, et loris castigare, et gravissimi-
mis, brutorum instar animalium, plagiis subjicere,
minimi corpora affligere eligunt. Qui vero ho-
vera penitentia præcipiunt. Hæc enim plane a
bundum convertere, et perditum querere, et insi-
omni præterea gratia et adoptione dignatur, et a
plastia liberal. Quin etiam et mirari quomodo
sanatione non ita pridem

περὶ τοῦ ἡγετοῦ Ταραστοῦ Κωνσταντινουπόλεως.
Ἄλλὰ καὶ δηλωθεῖς θεος Ταράσιος, πρὸς Ἀδρια-
τῆς θεας Γραρῆς μαρτυρίος Ρώμης, αὐτὸς ὅλης της
χειροτονεύης ἀσθετικῆς ἀλλεπιπει τὸ ἐκ τοῦ Χριστοῦ
ΙΩ. περὶ τῆς λεγομένης ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς
α' καὶ β' συνόδου.

Τέγονέ τις καὶ ἔτέρα κατὰ τὸν Κωνσταντινούπολ-
ιν σύνοδον, ἐν τῷ περιφανεῖ τὸν ἄγιον Ἀποστόλου
νεψι, ἢτις ἐπιγέγραπται: « Η ἄγια καὶ μεγάλη πρώτη
καὶ δευτέρα σύνοδος. » Ἐπὶ τὸν ἡμέραν δὲ φασι
νοτιδέως, ἡνίκα Βασιλεὺς ὁ Μακεδών τὰ σκῆπτρα
πέμπτου ἑτοῦ μετὰ τὴν ἐδόμηντον ἐπίκιοντος σύνοδον-
στάσιος δὲ τούς κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσυμβασην
συνέκυντον, καὶ δευτέρας συνδρομῆς τοῖς θεοῖς Ιω-
τράους ἐδέσθεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ δογματισθέντα κυριω-
τῆς μιαν δινομάζεσθαι σύνοδον. κανόνας δὲ καὶ αὐ-
τούτοις ἐπτακαΐσκα.

K'. περὶ τῆς περὶ τὸν Φώτιον συνόδου.
« Άλλὰ καὶ ἔτεροι τρεῖς κανόνες ἐξεργασθήσαν-
ται τοῦ τελευτῶς εὐλόρους, μετὰ τὴν τοῦ θεοῦ θεοῖς Ιω-
σήτου ιγνατίου, ἐκατέρου πολλάκις πρότερον ἐβα-
λομένου καὶ ἀντεσχομένου.

Ανακεφαλαιώσις τοῦ Συντάγματος.
Λύτη τῶν ιερῶν συνδόνων μετὰ τοὺς θεοὺς ἀπο-
στόλους ἡ τῶν χρόνων τάξις ἱστόρηται, καὶ ταῦτα:
εἶναι τῆς συνελεύσεως; τὰς αἰτίας, καὶ οἵτε οὖν; Ικά-
στη κανόνας ἐκδέσικε, καὶ οὓς ιδίᾳ τῶν θεοτοκίων
αὐτῆς ἀνδρῶν ἔνοι ανυγράψαντο. Ἐπειδὴ γάρ την
εἴδην ἄμα καὶ Ιουδαῖον πληθὺν, τῇ ὑπὲρ νοῦν
καὶ λόγου ἐνσάρχῳ τοῦ θεοῦ Λόγου οἰκονομῆτῆς
ἐξαπάτησ τοῦ διαβόλου καὶ τυραννίδος ἀπορτήσ-
σαν, καὶ πρὸς τὸν διάβολον Βασιλέα καὶ Κύριον τῆς
δόξης ὁρῆτη πίστει καὶ εἰλικρινεῖ προσχολῆσε-
σαν τῇ διανοΐᾳ, θεοῖς ἔστι: νόμοις πρὸς τὰ κρεί-
την πολλὰ φράσαντες νόμοις, θεομούς θε-
τας ἐπιστηρίζεσθαι, οἱ θεοὶ Πατέρες τοῖς πολιτε-
ικράσιμοι πολλὰ ἐκπεφανήκασι. Τούς γε τὸν ἔκαστου πλο-
τρόπου ρυθμίζοντας. Τούς γε μήν πλημμελοῦ
οὐκ φωντοῦ διέν, καθάπερ ἐκεῖνοι, μετέρχεσθαι
λίρροις ατίτειν, καὶ πληγαῖς ἀνηκέστοις καθιε-
λεῖν, ζῶντα δίκην ἀλόγων, ὥσπερ οὐ τῇ κακοῖς
οὐδεὶς τὰ δέ τῶν ἀνθρώπων κακῶς ποιεῖν πρ
μενοι σώματα, τῆς ἀληθοῦς μετανοίας τῇ τοῦ
θεοῦ οἰκτηριών ἀντικρυῖν, ταῦτα τῆς θεο-
τῆς πλανώμενον ἐπιστρέφειν, καὶ τὸ ἀπολα-
τεῖν, καὶ τὸ ἀσθετικῶν ἀντικριῶν, δύση σύνα-

εῖδεντος· καὶ ταῦτα χάριτος δοσης καὶ οἰοθεσίας τῶν νόμου. Προσέτι γε μὴν καὶ τοὺς θαυμάσαντας, ὅπως πρώην τὰ τῶν δαιμόνων ἥγον ἐν θαύματι· τὸ μάντος σεσηπός ἦδη τῶν μελῶν, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος εἴν μάλιστα σοφῶς ἀποξέειν, ὥπως μὴ καὶ τοὺς ἔγγιστα τῇ κοινωνίᾳ λυμήνηται, ἄριστον ἔγνωσαν, καὶ κάλλιστα ἔχειν τῷ κοινῷ πρὸς ἀσφάλειαν. "Ινα τοῖνον οἱ μετ' ἑκάνουσι ποιμένες τα καὶ διάδασκαλοι τύπον ἔχοιεν ὡσπερ διδαχῆς, οὐτω δὴ καὶ λατρείας πνευματικῆς, γραφῇ τὸ κατάλληλον ἔκάστη τῶν νόσων ἐστηματώσαντο φάρμακον, πρότερον μετὰ τοῦ ἀγίου ταῦτα σκεψάμενοι Πνεύματος, τοῦ σορῶς οἰκονομοῦντος καὶ διευθύνοντος τὰ ἡμέτερα. "Οθεν οἱ τὰ τούτων ἐν τοῖς τοιούτοις περὶ ἐλαχίστου τῶν σφετέρων τιθέμενοι λογισμῶν, τῶν ἐσχάτων ἐν εἰσιν πυρᾶσθαι δίκαιοι, διτοὺς ἀνθρωπίνους καὶ δειλοὺς καὶ τὰς ἐπισφαλεῖς ἐπινοίας κατὰ τὸ λόγιον, τῶν τ' ἀλληθινῶν καὶ βεβαίων τοῦ Πνεύματος νόμων αὐθεκάστηρ προτετιμήκασι γνώμῃ. "Αλλὰ τούς μὲν οὐλιες. Εἴη δὲ μήτε τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷ συγγράμματι τῷδε τινὲς τῶν χρησίμων, μήτε μὴν ἡμᾶς τῶν ἀμοιβῶν τοῦ πόνου διαμαρτιῖν. Ως ἂν δὲ μῆδε δικρόνος λαγύθων εἴη τούς ἐντυγχάνοντας, δεῖ ποτὲ αὐγάκες ἡλίου τὰς πραγματείας προήνεγκε ταυτησίαι, μετὰ τὴν ἀξαπλῆν τῶν ἐτῶν χιλιάδα, καὶ τὴν ὀχταπλῆν αὐθις ἐκατοντάδα, τρίτον καὶ τεσσαρακοτὸν ἔτος τὴν φορὰν ἀτεχνῶς ἐμέτρει τοῦ χρόνου.

"Ετι καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων, διεγένετο τὴν ἀρχὴν, καὶ διπλῶς συνέστησαν.

Οὐδὲν δὲ οἶνον καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων βραχὺς διαλαβεῖν, καὶ διεγένετο τὴν γένεσιν, ὡς ἐφεκτόν, ιστορῆσαι· ἐπειδὴ καὶ τούτων ἐνίους τοῖς τῶν ἱερῶν κεφαλαιοῖς κανόνων, ὡς δια τινας ἐπικούρους, δεῖν φήθη μεν προσαρμόσαται. Κατὰ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν δύγδον μετὰ τὸ ἐπτακοσιοστὸν καὶ τετρακισχιλιοστὸν ὁ κόσμος ἤγειν ήτος, Ῥωμαίοις βασιλεύει τῆς Ῥώμης· μεθ' ὃν ἐπειροὶ τὸν ἀριθμὸν Ἑδὲ ἀλλήλους ἤσαν διαδεχόμενοι· καὶ χρόνοις αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἐμέτρει τέταρτος καὶ τεσσαρακοστὸς πρὸς τοῖς διακοσίοις. "Τοῦ βασιλείας τοῖνον θεονομένης τῆς πόλεως, ῥῆγες τὰ τῆς πόλιτείας διώκουν, διευτέρων μετά γε τὸν βασιλέα τὴν ἐξουσίαν ἀνηρημένοι· καὶ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν νόμου δύναμιν εἰχε τῇ πολιτείᾳ, οὐδέπω γάρ ἐν γράμματι νόμος ἦν. Κατὰ δὲ τὴν δύδοντα καὶ ἐξηκοστὴν Ὀλυμπιάδα, εἰς δημοκρατίαν τῆς βασιλείας μεταπεσούσης, καὶ τῶν ἡγεμῶν γενομένων ἐν μέσου, τῆς δὲ τῶν ὑπάτων εἰσαχθείσης ἡγεμονίας, ὁ δῆμος Ῥωμαίων ἀρίστων τινὶ νόμῳ, ἢ συνηθείᾳ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἐκέχρητο· ἀλλὰ πρὸν εἰκοσι χρόνον· ἐξῆκειν, ἀνδρας δὲ δῆμος ἐκλεξάμενοι δέκα, ὧν ἤρχεν Ἀππιος Κλαύδιος, νόμους τούτους ἐπιτετράφαστο θείας. Οἱ δὲ συναγαγόντες τὰ σποράδην κείμενα, ὡσπερι νομίμα τῆς Ῥώμης ἔθη, ἐρανισάμενοι τα καὶ Ἀθήνης οὐκ ὀλίγους τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, δοι τε εἰς δόλιωνα τὴν ἀναφορὰν σύζουσι καὶ ἀράκοντα, πρὸς δὲ καὶ δοσους τὸν Λυκούργον λόγος ἐσχηκέναι πατέρα, καὶ Μίνωα, καὶ τοὺς τοιούτους, βιθλους ἐκ τούτων συντάσσουσι διοκαΐδεκα. Σόλων μὲν γάρ καὶ Λυκούργος; τοὺς ἀρίστους τοῖς Ἐλλησι συγγεγραφέντες λέγονται νόμους, ὁ μὲν Ἀθήνησι, Λυκούργος δὲ

A habuissent, putridum quidem membrum Spiritus gladio prorsus et palam abscondere, ne vicina societatis contagione contaminarentur, optimum esse et ad communitatis securitatem maxime conducere judicarunt. Quapropter ut illi succedentes pastores et praecipitores tam doctrinæ quam spiritualis haberent medicinæ formam, congruum cuique morbo medicamentum scriptis consignarunt, cum prius de hisce rebus cum Spiritu sancto deliberassent, qui res nostras sapienter dispensat ac dirigit. Quocirca qui horum opera in hujusmodi rebus cogitationibus suis minime versant, extrebas qui luant poenas digni sunt, propterea quod humanas improbasque cogitationes, et instabiles meditationes juxta oraculum, veris firmisque Spiritus legibus pertinaci animo prætulerunt. De hisce vero satis dictum est. Sic autem fiat, ne in ejusdem repetendi laboris crimen incidamus. Porro ne tempus quoque quod hoc opus in lucein solarem protulit lectores lateat, post sexuplicem rursus centuriam annus quadragesimus tertius temporis cursum exacte emensus est.

B De politicis etiam legibus unde ortum habuerunt et quomodo constitutæ sunt.

Nihil autem vetat quo minus et de politicis legibus breviter disseramus, et unde ipsæ quoque ortum habuerunt pro viribus describamus; si quidem et earum nonnullas sacrorum canonum capitibus, tanquam auxiliares quasdam adnecessare visum est. Prima circiter Olympiade, cum mundus quater millesimum septingentesimum octavum annum peregisset, Romulus Romæ imperabat, post quem alii numero sex aliter alteri succedebant: et annus 214, regnum iis emensus est. Urbe igitur regni more gubernata, reges res politicas administrabant, proximam post imperatorem potestatem exercentes, et quod iis visum est legis in republica vires obtinebat. Lex enim litteris nondum mandata fuit. Circiter LXVIII Olympiade regno in democratiam delapo, et regibus e medio sublati, et introducta consulum praefectura, populus Romanus indefinita quadam lege, vel consuetudine, ut melius dicam, usus est: prius autem quam viginti transacti sunt anni, populus decem eligentes viros, quorum praecipuus fuit Appius Claudius, divinas iis leges committebant. Hi autem consuetudines, tanquam Romæ leges, sparsim iactas colligentes, et ex Athenis non pauca Graecarum legum, quæ Soloni et Draconi jaetanter acceptæ referuntur, et quas præterea Lycurgum habuisse Patrem, et Minonem et ejusmodi, fama fuit attrahentes, duodecim ex iis libros componebant. Solon enim, ut et Lycurgus antiquus erat. Eienim 65 Trojani excidii anno hic notus erat, Proca Sylvio Latinis imperante. Solon autem LXVI Olympiade leges Atheniensibus tenebat, Draconis leges, exceptis iis quæ de cædibus tractabant

tolleas. Dicitis itaque libris usus est populus usque ad dium sub consulatu fuit, et democratia, ut dictum est. Populus enim duos e nobilibus, ut civilia quacunque ac militaria administrarent negotia, quotannis eligens, consules eos nominabat. Et haec publicas administrationis forma *CCCLXIV* annis suffecit. At Caio consulatum simul ac democratiam in regnum iterum comunitante, et republica aucta, causas quoque et publicas actiones augeri contigit, adeo ut plurium generum et recentioribus legibus reipublicæ opus esset. Quapropter angustissimus, ille Augustus Cæsar, qui post Gaium regnabat, non tantum iis qui multis erant sapientiores, leges ferre permisit, sed et populis, et militibus, et quod unusquisque dixerit, ab omnibus discutiebatur, et si utilis visum esset, præcedentibus legibus protinus inserebatur. Haec iterum Adrianus qui multo post Augustum imperavit in unum colligens, aliorum quidem omnium prescripta unum opus effecit, in quinqaginta libros distributum, *Digesta*, sive *Pandecta* ab eo nominatum, ut quæ ex multis collecta sunt. Quæcumque autem imperatores privatum decreverant in duodecim libris scripsit, quos *Codices* sive *Constitutiones* imperiales nominavit. Verum eo quoque modo difficile erat leges intelligere latitudinem habentes cognitionibus non definitam. Et præsertim cum imperatores rerum pro tempore poni, quæ sibi visa sunt de quibus lex antea non lata fuerat, codicibus inseruissent. Quin etiam Latina dictio et phrasia illos qui eam intelligere non possunt, tanquam muro fortiter exclusit, et utilitate ex iis percipienda privavit, in una gente eam includens. Celeberrimus autem inter imperatores Justinianus, cum e legis capitum multitudine, ea sola quæ temporis ac negotiis commoda sunt selegisset, et magnitudinem præterea, quantum lieuit, contraxisset, et quæ bis de iisdem rebus posita fuerant, abstinisset, in linguam etiam Græcam tam codices quam *Digesta* transtulit. Insuper autem et cum legum introductionem tanquam prima quædam elementa fecisset, librum istum vocavit *Instituta*; id autem introductionem significat. Cum autem Digestorum *Synagma* et *Epitomen*, ut dictum est, composuerat, visum est nonnullis multa magni momenti in elaborato compendio prætermitti. Quocirca constituta rursus et perfecta sunt ea quæ dicuntur *Paratitra*, quæ in singulis titulis rerum utilium, quæ omisæ sunt, supplementa continent. Non paucis autem interpretibus et subministris ad hæc usus est imperator. Quidam autem Stephanus *Digesta* in latitudine interpretatus est. Thaleleus Censor codices in latitudine edidit; Theodorus Hermopolita contracte, contractius autem et Anatolius, Isidorus vero arctius quidem quam Thaleleus, laius autem quam reliqui duo. Imperator autem veterum non nullas constitutionum hominare volens, Novellas septuaginta et centum constitutiones studiose effecit, et proprium ius locum attribuit. Commutavit enim *leges de matrimonio*, de *Falcidia*, et istiusmodi

B ήν τῷ γάρ ἐξηκοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει τῇ; Τόλος διώσεως ἑγνωρίζετο, Λαζίων ριζίλεύοντος Πρέστη Σιλουῖον. Σόλων δὲ τοῖς Ἀθηναῖς νόμους ἐτίθει τῇ ἐκτῇ καὶ τεσσαρακοστῇ Ὀλυμπιάδι, τοὺς τοῦ Δράκοντος περιειών, πλὴν τῶν φονικῶν. Ταῦς οὖν εἰρημένας; Β θίβλοις δὲ δῆμος ἐχρήτο ἦν; ὑπατεῖταις ἡγετοὶ καὶ δημοκρατίαις, ὡς εἰρηται. Κατ' ἕναυτον γάρ δῆμος δύο τῶν εὐπατριδῶν προΐσχεται, ὅπει τὰ πολιτικὰ πάντα καὶ τὰ τῆς στρατείας διοικεῖται πράγματα, ὑπάτους τούτους ἀνθρακούς· καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο τῆς πολιτείας ἐπὶ χρόνος ἡρκεστίς τεσσαροὶ καὶ ἔξηκοντα πρὸς τοὺς τετρακοσίους. Γειτονὸν δὲ τὴν ὑπατείαν τε καὶ δημοκρατίαν εἰς βασιλείαν αὐθεὶς ὄμεληντος, καὶ τὰς πολιτείας ἐπιδιδούσης αὐξάνεις; καὶ τὰς ὑποθίσεις; συνέδαιτε καὶ τὰς δίκαιας, ὡς καὶ ποικιλότερων καὶ καινοτέρων δεῖται νόμων τὴν πολιτείαν. Ταῦτη τοι καὶ διεσπαστὸς Αἴγυουστος ἐκεῖνος ὁ Καίσαρ, δὲ μετὰ Γάλιον ἰθασίλευσεν, οὐχ διωδοῖς σφρίζει τῶν πολλῶν ἡσαν κρείτους, ἀφῆκε νομοθετεῖν, ἀλλὰ γε καὶ τοῖς τοῦ δῆμου καὶ στρατηγοῖς καὶ δὲ τινὶ ἐκστοτοῖς εἶπον, παρὰ πάσιν ἴδοις μάλιστα καὶ εἰ τῶν χρησίμων ἔδοξε, τοῖς προλαβοῦσι τοὺς νόμους εὐθὺς ἀνεγράφετο. Ταῦτα πάλιν δὲ πόλις μετὸν Αἴγυουστον θρέας Ἀδριανὸς, ἀθροεῖς; εἰς ἓν, μὲν τῶν διλων πάντων, ἴδιαν ἐποίησατο πράγματα τελεῖν βίβλοις θεωρουμένην πεντήκοντα, διῆρεται τούτοις ἡγος Παρθένην δύομα θέμενος, ὡς ἐκ πολλῶν δηλαδὴ συλλεγέντα. Ιδίᾳ δὲ σα οἱ βασιλεῖς διωρίσαντο, ἐν βίβλοις ἔγραψε δώδεκα, ἀπερ ἀνόματος Κώδικας, ήτοι βασιλικὰς διατάξεις. Αλλὰ καὶ οὐκ δισκερῆς ἦν τὸν νόμουν κατάληξις, πλάτος ἐγόντων τοῖς λογοτομοῖς οὐχ δρίζον· καὶ μάλιστα τῶν κατὰ καιρούς βασιλέων τὰ δοκοῦντα σφίσι προστίθεντων τοῖς κώδιξι, περὶ δύν οὐπο πρότερον ἐκείτο νόμος. Οὐ μή ἀλλὰ καὶ λατινικὴ λέξις καὶ φράσεις τοὺς νόμους κρύπτουσα τοὺς συνέντα ταῦτα μή δυναμένους, λαχυρῶς ἀπετελεῖχε, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὀνοματειας ἐστέρει, περὶ δὲ δύναται ταῦτην ιστάσθε· Ο δὲ περιώνυμος ἐν βασιλεῦσιν Ιουστινιανὸς, τοῦ πλήθους; τῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τὰ τῷ καιρῷ κατετοῖς πράγμασι μόνον χρήσιμα ἐκλεξάμενος, οὐ μή ἀλλὰ καὶ τὸ πλάτος ὡς οἶον τε ἐκτεμάνει, καὶ τὰ διπερὶ αὐτῶν κείμενα ἔξελῶν, ἐτί καὶ πρὸς τὴν Ἐλληνικὴν τὰ τὰν κωδίκων καὶ τὰν διγέστων μεταβολῆς φράσιν· πρὸς δὲ καὶ νόμων εἰσαγωγὴν ποιησάμενος, ὥσπερ τινὰ πρὸ τα στοιχεῖα, *Instituto* τοῦ βιβλίου ὀνθρακεύειν· εἰσαγωγὴν γάρ τοῦτο ἔχοι. Αλλὰ ἐπεὶ τὸ σύνταγμα τῶν διγέστων κατ' ἐπιτιμήν, ὡς εἰρηται, συνετέθη, ἔσοξε τισ. πολλὰ τῶν κατριπτῶν εἰς τῆς σπουδαιότερης συντομίας περιειστέθαι. Διὸ πάλιν ὀρίσθη καὶ ἐγένοντο τὰ λεγόμενα παρετέλαι, καὶ ἐκεῖτον τίλον ὀντοπληγόσεις ἔγοντα τῶν παρετελεύμαντων χρησίμων· ἐξηγηται; δὲ καὶ ὑπουργοῦς; οὐκ διλγοὺς δὲ βασιλεῖς τὰς ταῦτα ἐγράψατο. Στέφανος; γάρ τις εἰς πλάτος τὰ διγέστα τετράγραμμο· Κύριλλος; κατ' ἐπιτομήν· Διορθος μετά τάξεις ἐχρήστος θεολέλαιος Κήνων τοὺς κωδίκας; ετ. πλατος; ἐκδίδωκε· Θεόδωρος; Ερμουπολίτης συν-

κανος· Ετις δὲ συντομώτερον Ἀνατόλιος· δὲ δὲ Α ετ et de notis, quam magius Constantinus primus admissit, majori commiseratione in tales affectus. Has autem Novellas emisit per quemdam Tribunum, natura quidem aliter idoneum, et in omni disciplina summe exercitatum, avariila autem diabolice correptum: quapropter et dum iis conscribendis incumbebat, multi eorum qui causas judicandas habebant, eum pecunia corruptentes, haec quidem ipsorum commido adaptare, ea vero ita tumultario opere congerere, ut obscura essent, et duplicitis sententiæ, persuadebant. Ultimus vero omnium inclitus ille inter imperatores Leo Sapientis, cum unum ex omnibus per quemdam Sabbathium protospatharum opus fecisset, et quæ loco distabant in unum coniunctissimi, Digesta et codices, et multa etiam ex Iustiniani, et ipsas Justinianis Novellas, in libris quidem sexaginta, sex autem voluminibus apte disponebat, omne quod contrarium erat, et nullius in negotiis usus, rejiciens et subducens, idcirco quod multa veterum institutorum posteris improbata fore veri non sit dissimile. Sed et ne in eorum que selecta sunt interpretandi formula redundaret quippiam aut supervacaneum esset, curam impedit: siquidem quæ sigillatim et sparsim de eodem argomento dicta sunt, in una tituli periodica collocavit. Et hic autem centum viginti Novellas constitutiones fecit. Omnes autem hodie non observantur. Sed haec quidem hucusque. Verum et capita presentis Syntagmatis juxta ordinem litterarum, tanquam in indice, subjiciamus oportet.

B τὰς νεαράς διά τινος ἐξέθετο χνοῦ, δεῖξον μὲν δίλιως τὴν φύσιν, καὶ εἰς θεαν παῖδειαν ἐξησχημένου, φιλογραφικήν τινας ἀλλεξομένου. Διὸ καὶ ἐν τῷ ταύτας ειν, πολλοὶ τῶν ἔχοντων δίκαιας χρήματαν αφθείροντες παρέπειθον, τὰ μὲν πρὸς τὸ πάντοτε μεθαρμότειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσάρειαν νοικαν σχεδιάζειν. Τελευταῖος δὲ πάντων, δῆσιν δοθεῖμος λέων δὲ Σορός, μιαν τὰ πάντα τινος πραγματείαν διά τινος Σεββατίου πρωσίου, καὶ τὰ διέχοντα τῇ θεῖᾳ συνάψις εἰς δίγεστα καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν αὐτῶν, καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ Πουστινιανοῦ Νεαράς, τις μὲν ἐξήκοντα, τεύχεις δὲ ὀργάνωσιν ἔξι, τίνος καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς τινὶ ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξελῶν, διὰ τὸ, ὡς ἀλλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων παρευδοτοὶ τοῖς θυστέρον· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων ἥκην τῆς φράσεως μηδὲν περιττὸν ἔχειν ἀκούντων ἐφρύντισεν. Ἐπειτα τὰ ἀνά μέρος καὶ ἀνώς περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημένα, C κατέστησε τίτλου περιοχήν· πεποίκης δὲ νεαράς διατάξεις εἰκοσι πρὸς ταῖς ἑκατόν· ἀλλ' οὐ πάται τὴν τῆμαρον πολιτεύοντας. Ἀλλὰ ταῦτα οσοῦντον. Δεῖ δὲ ἀρχα καὶ τὰ χειράλια κατὰ στοιχεῖον τοῦ περόντος συντάγματος ὡς ἐν πληραρχοῦνται. (Ζήτει περὶ νόμων καὶ ἐν τῷ Ζ' κεφ. τοῦ Ν στοιχείου).

ΙΑΣ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Ἀρχὴ σὺν θεῷ τοῦ Α στοιχείου.

ἢ δρθοδόξου πίστεως.

ἢ τῶν ἀρνηταμένων τὴν ἀμώμητον ταυτηντιανῶν πίστιν, καὶ διπλῶς τοὺς μεταμελομέτων προσίσθεται δεῖ.

ἢ αἱρετικῶν, καὶ διπλῶς χρὴ δίχεσθαι τοὺς αὐτῶν ἐπιστρέφοντας.

δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποτεῖν, ἢ τοις ἀληφρᾶς καὶ πράσσως. Νόμοις.

διλογισσομένων, ἢ τοις ζωοφθόρων.

ἢ ἀναγνωστῶν.

ἢ ἀναθέματος.

ἢ ἀντιμενοῖου.

ἢ ἀποδημίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

ἢ ἀπολυτικῶν γραμμάτων.

ἢ τῶν ἀρισταρχῶν ἐπισκόπων τὰς μὴ αὐτοῖς Ἐκκλησίας.

ἢ τῶν ἀρπαζόντων ληστοικῶν τὰ διλό-

INDEX CAPITUM.

Initium, favente Deo, litteræ A.

De fide orthodoxa.

1. De iis qui inculpatam hanc Christianorum fidem negarunt, et quomodo, qui ex iis pœnitentiam agunt, admittendi sunt.

2. De hereticis, et quomodo qui ex heresi convertiuntur, admittendi sunt.

3. Quomodo agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare deceat.

4. De emptione, ac venditione.

5. De irrationaliter fornicantibus, sive, qui cum brutis commercium habent.

6. De lectoribus.

7. De anathemate.

8. De animis insiis, seu promensalibus.

9. De peregrinatione episcoporum et clericorum.

10. De litteris dimissoriis.

11. De episcopis qui ecclesias ad se minimis pertinentes rapiunt.

12. De iis qui bona aliena furtim surripunt.

13. De iis qui mulieres matrimonii causa rapiunt.
 14. De pædicatione.
 15. De magistratibus, quales eos esse oporteat.
 16. De mulieribus quæ sunt in abscessu.
 17. De impuberibus.
 18. De excommunicatione.

Initium litteræ B.

1. De sacro baptismo.
 2. De infantibus de quibus dubitatur, utrum baptizati fuerint, necne.
 3. De infantibus Agarenorum baptizatis, et de baptizatis ab iis qui non ordinantur.
 4. De iis qui ex Judæis baptizantur.
 5. De rege.
 6. Quando rex intra septum altaris intrare debet.
 7. Quod non oportet regem contumelia afficere.
 8. De gradibus in matrimonio.
 9. De iis qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnem, et alia.
 10. De vi et potentia.
 11. De genuinis et spuriis sacrae Scripturæ libris.
 12. De iis qui vim sibi inferunt, sive suicidis.
 13. De anno bissextili, sive intercalari.

Initium litteræ C.

1. De gradibus qui sunt in matrimonio.
 2. De nuptiis concessis et prohibitis.
 3. De iis qui nuptias legitimas abominantur.
 4. De contrahentibus secundas, tertias, et plures nuptias, tam viris, quam mulieribus.
 5. De muliere ad secundas nuptias transire volente, cuius maritus in peregrinatione vel expeditione interierit.
 6. Quod presbyter qui nuptias digami benedixit, cum eo convivari non debeat.
 7. Quod Christiani qui ad nuptias eunt, non debent iudicari intenti esse.
 8. De virginibus præter parentum suorum voluntatem nubentibus.
 9. De nuptiis nefariis et illicitis cognatorum.
 10. De iis qui mulieres in matrimonium rapiunt.
 11. De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratae.
 12. Quod nuptias cum hæreticis contrahere non oporteat.
 13. Quibus ex causis matrimonium solvatur.
 14. De diaconissis et viduis.
 15. De mulieribus despousatis; in quo etiam de sponsalibus tractatur.
 16. De clericis uxores suas prætextu religionis ejicientibus.
 17. Quod episcopi ab uxoribus suis separari debent.

- ιγ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ γάμῳ γυναικας;
 ιδ'. Περὶ ἀργενομανίας.
 ιε'. Περὶ ἀρχόντων, ὅποιους εἶναι δεῖ τούτους.
 ιζ'. Περὶ τῶν ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν.
 ιζ'. Περὶ διφηλίκων.
 ιη'. Περὶ ἀφορισμοῦ.

Ἀρχὴ τοῦ Β στοιχείου.

- α'. Περὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος.
 β'. Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων εἰ θάπτει σθήσαν.
 γ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων νηπίων τῶν Ἀγαρῶν, καὶ περὶ τῶν βαπτιζομένων παρὰ ἀνιέρων.
 δ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων ἐξ Ἰουδαίων.
 ε'. Περὶ βασιλέως.
 ζ'. Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἄγιον εἰσεστεῖ θυσιαστήριον.
 η'. Οὐτε βασιλέα ὑδρίζειν οὐ δεῖ.
 θ'. Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου.
 θ'. Περὶ τῶν βδελυτομένων τοὺς ἐννόμους γάμους, τὸν οἶνον, τὰ κρέα, καὶ ἔτερα.
 ι'. Περὶ βίᾳς καὶ δυναστείας.
 ια'. Περὶ βιδίων τὴν θείας Γραφῆς γυναικῶν καὶ γίνοντων.
 ιβ'. Περὶ θεοθανῶν, ήτοι τῶν ἐκυρώντων ἀνειρούντων.
 ιγ'. Περὶ βισέκτου.

Ἀρχὴ τοῦ Γ στοιχείου.

- α'. Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν.
 β'. Περὶ γάμων ἐπιτετραμένων καὶ κεκαλυμμένων. *Νόμοι.*
 γ'. Περὶ τῶν τοὺς ἐννόμους γάμους βδελυτομένων.
 δ'. Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων ἀνδρῶν τα καὶ γυναικῶν.
 ε'. Περὶ τῆς δευτερογάμησαι βουλομένης γυναικὸς, ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀφανισθέντος.
 ζ'. Οὐτε τῷ διγαμοῦντι οὐ δεῖ συνεστιλθεῖσαι τὴν ιερολογήσαντα πρεσβύτερον.
 η'. Οὐτε τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας Χριστιανούς, οὐ δεῖ παιγνίδις προσέχειν.
 ι'. Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων γυναικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων γονέων.
 ιθ'. Περὶ γάμων παρανόμων συγγενειῶν.
 ιι'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναικας ἀρπαζόντων.
 ια'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ θεῷ ἀφιερωμένας.
 ιβ'. Οὐτε οὐ δεῖ γάμους συναλλάγγειν μετὰ αἱρετικῶν.
 ιγ'. Ο γάμος ἐκ ποιῶν αἰτιῶν λύεται.
 ιδ'. Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.
 ιε'. Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας.
 ιζ'. Περὶ τῶν τὰς ιδίας γυναικας ἐκβαλλόντων προφάσει εὐλαβείας ἢ παραλόγως.
 ιζ'. Οὐτε τῶν ιδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους.

τική· είτε, Νουμηδίαι δύο, πάλαι τε καὶ νέα· είτε, Μαυριτανίαι τρεῖς, ήτοι ἡ Καισαριναῖα, ἡ καὶ Καισαριανὴ καλούμενη, ἀπὸ τῆς μητρόπολεως αὐτῆς Καισαρεῖας, Σιτιφενσία, ηδὲ ἡ μητρόπολις Σιτίφενσα· καὶ Τιγγιανή, ἡ μητρόπολιν ἔχουσα Τιγγίνη. Ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Αὐρήλιος ἐπίσκοπος Καρχηδόνος, δην καὶ πάππαν ὀνόμαζον, καὶ οἱ σταδίντες ἐκ τοῦ πάππα Ρώμης τοποτηρηταὶ Φαυστίνος ἐπίσκοπος, Φιλιππός τε καὶ Ἀσέλος πρεσβύτεροι. Παρῆσαν δὲ καὶ ἔτεροι τοποτηρηταὶ τῶν ἡδη εἰρημένων ἐπαρχιῶν τῆς Ἀφρικῆς τοὺς τόπους ἀναπληροῦντες τῶν μὴ δυνηθέντων ἐλθεῖν εἰς τὴν σύνοδον· ὅθεν καὶ τὸ τοποτηρηταῖς δονομα ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ τηρεῖν, ὃ ἐστι φυλάσσειν ήτοι ἀναπληροῦν τοὺς τόπους τῶν στελλόντων αὐτούς.

I^α. Περὶ τῆς ἀτίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

Ἄλλὰ γάρ πρὶν χρόνους ἀπὸ τῆς τρίτης ἐξῆκειν τριάκοντα, ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος, τῷ πρώτῳ ἐτει τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ τοῦ χρηστοῦ ἐν τῇ περιωνύμῳ πάλει τῆς Βιθυνίας ἡθροίζετο Χαλκηδόνι, εἰς τριάκοντα δὲ καὶ ἑκατοσιους τὸν ἀριθμὸν ἐξετέλετο· ἡς λογάδες ἐγνωρίζοντο Ἀνατολίος Κωνσταντινούπολεως, Μάξιμος Ἀντιοχείας, Ιουσενάλιος Ἱεροσολύμων· καὶ δὴ, Πασχασίνος τε καὶ Λουκιανοῖς ἐπίσκοποι, σὺν Βοιωφατίᾳ πρεσβυτέρῳ, τὸν τόπον ἐπέκοντες Λέοντος τοῦ ἀγιωτάτου πάππα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, οὐ μέτρα τὸ πλέον, καὶ πολὺς δὲ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλος· δεις οὐ μόνον ἀποστόλοις οἰκεῖοις, ἀλλὰ καὶ τῇ θαυμασίᾳ ἐπιστολῇ ἐπεκύρου τὰ τῆς συνόδου, ἥν καὶ στήλην ὁρθοδοξίας· οἱ Πατέρες προστηγορεύκαστιν· οἵτινες τὸν ἀρχιμανδρίτην Κωνσταντινούπολεως Εύτυχην, καὶ τὸν προσκιστὴν αὐτοῦ Διδοχορον Ἀλεξανδρείας, εἰς μίαν φύσιν ἀνακιριῶντάς τε καὶ συγχέοντάς τὸν ἐν δυσὶ φύσεσι γνωριζόμενον ἔνα Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Θεὸν, φεύγοντας δῆθεν τὴν τοῦ Νεατορίου διαιρέσιν, ἀσεβείας ἄνεκα, τῷ ἀναθέματι κατεδίκασαν· κανόνας οὗτοι δωροῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ τριάκοντα. Ζήτει τὰ περὶ ταύτης καὶ ἐν τῷ α' κεφαλαίῳ τοῦ Επιστολοῦ.

Ι^β. Περὶ τοῦ δικαστοῦ Γενναδίου Κωνσταντινούπολεως.

Τῷ δευτέρῳ ἐτει Λέοντος τοῦ μεγάλου, δεις μετὰ Μαρκιανὸν ἔβασιλευσεν, ὁ θεῖος Γενναδίος εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινούπολεως θρόνον ἀνάγεται, τὸν Ἀνατολίον διαδεξάμενος, καὶ μετὰ τετταρεσκαδέκατον ἐτος πρὸς Κύριον ἐκδημεῖ· ἐπιστολὴ δὲ φέρεται τούτου πρὸς τὴν ἐν Ρώμῃ σύνοδον, δεικνύσσει, ὡς οὐδεμιᾶς ἀτοπίας ὑπερβολὴν καταλαίπει τὸ κειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Ι^γ. Περὶ τῆς ἀτίας καὶ οἰκουμενικῆς ε' συνόδου.

Τῇ δέ γε ε' καὶ οἰκουμενικῆ συνέδιψ, κανὼν οὐδοτιοῦν ἐμέλησεν, διει μὴ τῷ ἀναθέματι καθυποθαλεῖν τοὺς περὶ Ὁριγένην, Διθύμους τε καὶ Εὐαγρίους, τοὺς τὴν Ἐλληνικὴν μυθολογίαν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ φύλανεικήσαντας παρεισενεγκεῖν· προσπαρθένιν γάρ ἐληρώδουν φυγῶν, καὶ πολλὰ σώματα τὴν αὐτὴν φυγὴν μετενδεσθαι, καὶ τέλος εἰναὶ τῆς ἀτελεύτητου καλέστεως· θύροιστο δὲ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ

A Cæsariana a metropoli sua Cesarea dicta; Sitifensis, cuius metropolis est Sitifæna, et Tingiana, quæ metropolim habet Tingen. Præsidebat autem synodo Aurelius episcopus Carthaginensis, quem etiam papam nominabant, et loci conservatores a papa Romano missi, Faustinus episcopus, Philippus et Asellus presbyteri. Aderant autem et alii prædictarum Africæ provinciarum loci conservatores, eorum qui ad synodum venire non poterant loca implentes: unde et loci conservationis nomen sumptum est, a servando, hoc est tenendo, sive implendo eorum qui eos mittunt loca.

B *XIV. De sancta et œcumonica synodo quarta.*

Prius autem quam triginta anni a tertia elapsi sunt, sancta et œcumonica quarta synodus, primo imperatoris Marciani benigni anno in celeberrima Bithyniæ urbe Chalcedone congregata est. Numerus autem episcoporum erat sexcenti triginta: cuius presides declarati sunt Anatolius Constantinopolitanus, Maximus Antiochenus, Juvenalius Hierosolymitanus, qui etiam Pascasinus et Lucensius episcopi una cum Bonifacio presbytero, locum tenuentes Leonis sanctissimi veteris Romæ papæ, cuius magna fuit fama, et multus pro pietate zelus: qui non suis tantum nuntiis, sed etiam admirabili epistola synodi decreta confirmavit; quam etiam Patres fidei orthodoxæ columnam nuncuparunt, qui Eutychem Constantinopolis archimandritam, ejusque defensorem Dioscorum Alexandriæ, qui fugientes nimirum Nestorii divisionem, unum Christum nostrum et Deum in duabus naturis manifestatum, in unicam naturam commiscebant et confundebant, ob impietatem anathemate condemnabant. Hi etiam triginta canones Ecclesiae largiti sunt. Reliqua hic spectantia quære in primo capite litteræ E.

De sanctissimo Gennadio Constantinopolitano.

Secundo Leonis magni, qui post Marcianum imperavit, anno, divinus Gennadius ad thronum Constantinopolitanum promotus est Anatolio succedens, et post annos quatuordecim ad Dominum recessit. Hujus autem effertur epistola ad synodum Romæ habitam conseripta, quæ ostendit, quod nulla date absurditas quanta quanta sit, quam ordinatio pro pecuniis collata in se non continet.

XV. De sancta et œcumonica quinta synodo.

Quintæ vero et œcumonica synodo canon nullo prorsus modo curæ fuit, nisi ut Origenistas, Didymos quoque et Evagrios qui ethnicam mythologiam in Dei Ecclesiam introducere contendebant, anathemati subjiceret. Enimvero hi animatum præexistentiam deliri asserebant, et eamdem quoque animam multa corpora induere, et æterni supplicii finem fore prædicabant. Congregata est autem duo-

deicesimo imperii Justiniani magni anno, auctis A οικουμενικού τοῦ μαγάλου, δοτε-
centum duobus quarta ipsam praeedente posterior: καὶ τέμενος μὲν ὡσπερ ιερὸν ἔκτη
et urbium reginam sacrum tanquam sanum sibi
constituebat. Centum autem sexaginta quinque
divinorum Patrum concursu corroborata fuit: qui-
bus praeidebat, primo Mena, deinde Eusebius
summi sacerdotis in regna urbium gubernacula
successive dirigentes; Apolinarius Alexandrinus,
Dominus Antiochenus; præterea autem et Didymus
et Evagrius Eusebii Hierosolymitan locum adim-
plentes. Vigilius autem Romanus urbi etiam tunc
temporis adfuit, synodo vero non interfuit; com-
munem nihilominus Patrum fidem libello conser-
mavit.

XVI. De sancta et oecumenica sexta synodo.

Quin etiam nec proprie/dicta sexte synodo, ani-
mum aliis adhibenti, canones conscribere operæ
præsum est: qua centum undequinquaginta
annis post præcedentem convenit. Et ipsa quoque
urbem imperatricem sauctum theatrum constituit.
Divinos autem centum septuaginta viros ad certi-
mien accinctos habens victriacem plane pietatem
ostendebat, decimo tertio Constantini Pogonati di-
cti anno. Huius præsides declarati sunt Georgius
Constantinopolitanus, et Theodorus, et Georgius
presbyteri una cum Joanne Diacono locum conser-
vantes. Agathonis sanctissimi papæ Romani; Ale-
xandrini autem, Petrus monachus; Georgius autem
monachus et presbyter, Hierosolymitan. Hi autem
Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum impios Constan-
tinopolis præsules, præterea autem et Honorium Ro-
manum, Cicum Alexandrinum, Macarium Antioche-
num, Theodorum Pharensem, Stephanum et Poly-
chronum, anathematis suppicio subiecabant, pro-
pterea quod Dominum nostrum etiam post incarna-
tionem unam habere voluntatem et unam operatio-
nem prædicassent. Huius autem synodi Patres duas
illum post incarnationem naturales habere volunta-
tes, et duas similiter operationes pronuntiarunt, et
confirmarunt, non in personarum divisione, sed quod
neutra duarum in Christo naturarum sine voluntate
era, aut sine operatione: ne sublati isti utrius-
que naturæ proprietatibus, operatione nimis
et voluntate, ipsæ quoque nature, quarum sunt
proprietates, una auferri videbentur.

XVII. De sancta et oecumenica quinisexta synodo.

Cæterum et Justiniano secundo, Rhinolmeto vi-
delicit, qui Constantini Pogonati erat filius, impe-
rante, ipsius jussu episcopi ducenti viginti sepiem
conveniebant in loco Trullo dicto; erat autem ha-
c domus celeberrima in imperatorum Constantinopo-
lis palatio sita. Iis autem omnia quæ in prioribus
synodis acta fuerant confirmare, et canones ad
Ecclæsiæ constitutionem spectantes componere in-
cubuit. Ilæc autem et setæ adjuncta est, ejusque
nomen sibi impositum habuit: nec enim de ille et

A έτει τῆς φασίεις Ιουστινιανοῦ τοῦ μαγάλου, δοτε-
ρίουσα τῆς πρὸ αὐτῆς τετάρτης χρόνος δύο πρὸς
τοῖς ἔκατον· καὶ τέμενος μὲν ὡσπερ ιερὸν ἔκτη
τὴν βασιλίδις τῶν πάλεων ἕρετο, πέντε δὲ καὶ ἑπ-
τοντα καὶ ἔκατον θεοφόρων Πατέρων συνδρομῇ
ἐκρατύνετο· ὡς ἤγοντο τὰ πρῶτα μὲν Μηνᾶς, εἶτα
Σεπτέμβριος, ἐκ διαδοχῆς τοὺς ἀρχιερατικοὺς τῆς βασι-
λεούσας ιδύνοντες οἰκας, Ἀπολινάριος Ἀλεξαν-
δριος, δόμηνος Ἀντιοχείας, πρὸς δὲ καὶ Διόδωρος,
καὶ Εὐδόριος. Εὐστοχίου τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων
tóπον ἀναπληροῦντες· ὃ δέ γε Ρώμης Βεγλίος,
καρὸν μὲν τηνικαῖς τῇ πόλει, οὐ παρὸν δὲ τῇ
τυνόδῳ, τὴν κοινὴν τῶν Πατέρων πίστιν οὐκ ἥκιστα
ἴκεκύρω λιθέλλῳ.

B ΙΓ'. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς σ' συνδόσου.

Οὐ μή οὐδὲ τῇ χρίσις ἔκειη προσῆργου εἰναι νενί-
μισται κανόνας συγγράψειν, ἔτεροις ἐγένετο τῷ
νοῦν· ήτις χρόνος ἐνδε δέοντος πεντήκοντα καὶ
ἔκατον κατόπιν τῆς προγεγονυίας ἐλθοῦσα, τὴν βα-
σιλίδα καὶ αὐτὴν πόλιν ιερὸν ἐπήξατο θεατρον·
ἔδομήκοντα δὲ καὶ ἔκατον θεοφόρους ἀνδρας ἀπο-
δυσαμένους σχοῦσα πρὸς τὸν ἄγιον, λαμπρῶς νικά-
σαν τὴν εὐόδειαν ἐπεδεινού ἔτει τρισκατεκάτῳ τῆς
βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ λεγομένου Πωγωνάτου.

Τάχτης ἀρχηγοὶ ἐγνωρίζοντο Γεώργεις τε Κωνσταν-
τινουπόλεις, καὶ Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτε-
ροι, ὅπερι Ἰωάννη διακόνῳ τὸν τόπον αναπληροῦντες;
Ἄγριον τοῦ ἀγιαστάτου πάπκα Ρώμης τοῦ δὲ
Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχὸς ἐξεπλήρου τὸν τόπον

C Γεώργιος δὲ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, τοῦ Ἱερο-
λύμου· οὗτοι δὲ τοὺς περὶ Σάργιον, Πύρρον, Πλά-
λον, Πέτρον, τοὺς δυστενῶς τῆς Κωνσταντινο-
λεως προσδρεύσαντας, ήτι δὲ καὶ Οὐάρον Τάρη,
Κύρον Ἀλεξανδρείας, Μακάριον Ἀντιοχείας, θε-
ῶρον τῆς Φαρὲν, Στέφανον καὶ Πολυκρόνιον, τῇ
τοῦ ἀναθέματος καθυπέβαλον δικῆ· ἀνθ' ὧν δὲ θε-
λημα καὶ μίαν ἐνέργειαν καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν
τὸν Κύριον ἡμῶν ἐδογμάτιζον ἔχειν. Οἱ δὲ τῆς συ-
νδου, δύε θελήματα φυσικά, καὶ δύο ἐνεργειας
διοίως ἔχειν μετὰ τὴν σάρκωσιν τὸν Κύριον ἡμῶν
ἀπεφήναντο καὶ ἐκύρωσαν, οὐκ ἐν διερρέετ προ-
ώπων, ἀλλ' ὅτι οὐδεμία φύσις τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ
φύσεων ἀσθλης ἦν, ἢ ἀνενέργητος· ἵνα μὴ τῶν
ἴδιωμάτων τούτων ἔκτερας φύσεως ἀνατρουμάνην,
τῆς ἐνέργειας, λέγω, καὶ τῆς θελήσεως, καὶ αἱ φύ-
σεις, διν αὐταὶ εἰσὶν ιδιώματα, συναντιρετοῦται δοκῶ-
σιν.

D ΙΓ'. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς πετρόκτητης
συνδόσου.

'Αμέλει καὶ τοῦ δευτέρου Ιουστινιανοῦ, τοῦ Ρι-
νοτυμήτου δηλαδή, βασιλεύοντος, δὲ ήν οὐδὲ Κων-
σταντίνου τοῦ Πωγωνάτου, τῇ τούτου κελεύσει συν-
ήλθον ἐπίσκοποι ἐπτέ καὶ εἷκος καὶ διεκόπει, ἐν
τῷ λεγομένῳ Τρούλῳ οἰκος δὲ ήν οὗτος περιφανὴς
ἐν καλῷ τῶν βασιλείων Κωνσταντινουπόλεων καίρι-
νος. 'Ἐργον δὲ ήν αὐτοῖς, τάντα τε τὰ πεπραγμέ-
τα πρώην συνδόσις κυρώσαι, καὶ κινούσαι συν-
έκειται δὲ καὶ αὐτὴ τῇ ἔκτῃ, καὶ τὴν πονηρη-

ρίσιν ἔκεινης ἐδέξατο· οὐ γάρ περὶ πίστεως καὶ δογμάτων αὐτῇ ζήτησις γέγονεν, ὥστε καὶ εὐτὴν ἰδεῖται παρὰ τοῦτο λογίζεσθαι σύνοδον· μᾶλλον δὲ χωρίς πενθέκτη λόγος ἔν, θετὸς τὸ οἰστέρημα τῆς τε πάμπτης καὶ τῆς ἔκτης ἀναπληρώσασα, τὴν τῶν ἵερῶν, φημὲν, κανόνων συνθήκην.¹ Εἶτε δὲ καὶ οἰκουμενική· τιγρόνες γάρ ἐν αὐτῇ ἐγνωμόνεστο Ηαύλος Κωνσταντίνουπόλεως, Πέτρος Ἀλεξανδρείας, Ιεράρχος Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος Ἱεροσολύμων, Ιεράννης νέας, Ιουστινιανουπόλεως, Βασιλείου; τῆς Γορτυνίας μητροπόλεως τῆς Κρήτης νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων πάσης τῆς συνοδού τῆς ἄγιας Ἐκκλησίας Ἀρώμης. Οὕτω γάρ ἐν τοῖς παλαιοῖς εὑρηται βιβλίοις μετὰ τὴν τῶν βασιλέων; ὑπογραφὴν ἔκαστοι τῶν πατριαρχῶν τε καὶ μητροπολιτῶν ὑπογραφῆς τὸ οἰκεῖον σημειωσάμενοι δυνομα καὶ ἀξιώμα· εἰ καὶ οἱ Λαζίνοι, καὶ οἱ οὐρανοὶ ὑπὸ ταύτης πληττέμενοι, μὴ εἰναποτάτην οἰκουμενικὴν διετέθηνται, τῷ μὴ τοποθετητάς ἐσχρέκεντας τοῦ πάππα Ἀρώμης, ὡς ἄλλης οὐσίας τῆς ἔκτης συνόδου, ἢ κάκεινος συνήνεσσεν, ἢ τὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πιωγωνάτου συνθήροστο· ταύτην δὲ μετὰ χρόνους γενέσθαι συγχρόνης, καλεούσει τοῦ Φινοτήρητου Ιουστινιανοῦ. Ήρότου μὲν γέρους ἀν ηγίασθαι οἱ τοσοῦτοι διγιοί: Ήχτέρες ἐπιφανῆς οὐτοις φεύδους ἀλλωνται, λέγοντες εν τοῖς ἔκτοτε κανόδιν, Ὡρισεν ἡ ἄγια καὶ οἰκουμενική σύνοδος· ἀλλοι: τε καὶ οὖς ὁ πάππας εἶχε λεγάτους, ἀντιπροσώπους: δηλαδή, τῆς ἡμετέρας μὲν ὄντας ἐπεργάσας, ὥστε καὶ ταῖς κοινωνίαις συνέλευτευν αὐτὸν ἔκεινου τούτους ἐπιδημεῖν, δυσχεροῦς οὐστῆς αὐτῷ τῆς οφίξεως διὰ τὸ τῆς δεδού μῆκος· οὐ γάρ δή καὶ παρ' ἔκεινου ἐχειροτονούντο, ὡς ὁ Καζαρένιος ἴστρος Κωνσταντίνος. Πάντας τούτους οὗτοι: τῇ ἄγιᾳ συνόδῳ παρῆσαν, λέγω δή δὲ Θεσσαλονίκης, δὲ Δαρδανείας, δὲ Ἡράκλειας, δὲ Θράκης, δὲ Κορίνθου, δὲ Ταρσίου, καὶ δὲ Κρήτης οὗτος Βασιλείου, δὲ διδύμη φράτη τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας Ἀρώμην ὑπέγραψε· κανόνας δὲ καὶ οὕτως συντάττουσι: δύο πρὸς τοὺς ἔκαστους.

III. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐξδήμητος συνθήκου.

Χρονῶν δὲ παρερρήματων ἔλκοτε: καὶ ἔκαστον, δύοδίου δὲ ισταρένου τοῦ Κωνσταντίνου τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εἰρήνης, Νίκητιν μὲν τὴν τῶν Ιεθυνῶν μητρόπολιν κριτήριον τῇ, εὐσεβείας καὶ ἐδόμη σύνοδος διέκυντιν, ὡς γε δή καὶ τὴ πρώτη σύνοδος πάλαι. Εἰς ἐπτά δὲ καὶ ἔκχοντα καὶ τριακοσίους διηνδράς ἱεροὺς ἐπλήθυντο, ταξιάρχας τῆς ἱερᾶς ταύτης φάλαγγος προσδαλλομένη Ταράστιος Κωνσταντίνουπόλεως, τὸν ἐν ἱεράσιοι Θεοῦ περιβόλιον, Πέτρον τοῦ τῶν ἱερῶν τάγματος πρῶτον, καὶ Επερον Πέτρον πρεσβύτερον καὶ ἥγονον τῆς τοῦ ἀγίου Σάββα μονῆς, τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ πάππα Ἀρώμης κατηρωσαμένους, Ιωάννην τε καὶ Θωμᾶν πρεσβυτέρους, καὶ καὶ δύο ἀστηταῖς λάμποντας, τῶν τῆς Ἀνατολῆς πατριαρχῶν τὸν τόπον ἐπέχοντας, λέγω δή, Ἀπολιναρίου Ἀλεξανδρείας, Θεοδοσίου Ἀντιοχείας, καὶ Ηλία τοῦ Ιεροσολύμων. Αὕτη, τοῖνυν ἡ ἄγια σύνοδος, τοὺς εἰδωλατλαῖς προτεκυντας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἄγίων αὐτοῦ εἰκόνας, διὰ μισθρῶν, ἀποκαλοῦντας. διὰ ὧν εἰδίουλων πλάνη διά-

A dogmatis quæstio in hac oria est, ut ea exinde peculiaris synodus censeretur: magis autem propriæ quintæ et sextæ defectum, sacrorum scilicet canonum compositionem supplevit. Est autem et ecumenica. Præsides enim in ea declaratisunt Paulus Constantinopolitanus, Petrus Alexandrinus, Georgius Antiochenus, Anastasius Hierosolymitanus, Joannes novae Justinianopolis, Basilius Gortynæorum, qui metropolis est Creta insula, qui etiam universæ synodi sanctæ Ecclesiæ Romanae locum tenuit. Sic enim in antiquis invenitur libris post imperatoris subscriptionem singulos patriarchas et metropolitanos nomen suum et dignitatem per subscriptionem adnotasse: etiamque Latini ab hac synodo lethaliter vulnerati eam ecumenicam non fuisse synodum obnoxie contendant; eo quod papæ Romani loco conservatores non habuit, utpote quod alia sit sexta synodus cui et ipse consensit, quæ sub Constantino Pagonato congregata est, hanc autem multo post tempore Justiniani Rinoimeti jussu celebratam esse. Primo enim tantū sancti Patres manifesti adeo mendacitatem convincere agre ferrent, dicentes in suis ipsorum canonibus, Sancta hæc et ecumenica synodus decrevit. Et præterea papa suos habuit legatos, personas numerum substitutas ex nostra quidem regione, adeo ut illi ejus in communib[us] conventibus vicem gererent, eo quod ipsi propter vicem longitudinem difficile sit convenire: et ab eo vero non ordinabantur, ut Cæsar Constantinus scribit. Hi igitur omnes sancta synodo aderant: episcopus puta Thessalonice, Dardanis, Hersaclei in Thracia, Corinthi, Ravennæ, et hic Basilius episcopus Cretæ, qui Ecclesiæ Romanae jura se privatim ferre subscriptis. Hi vero et centum duos canones composuerunt.

XVIII. De sancta et ecumenica septima synodo.

Elapsis centum viginti annis, octavo autem imperii Constantini et matris ejus Irenes fluente, septima etiam synodus, ut prima olim, Nicæam Bithyniorum metropolitum pietatis forum ostendit. Trecentis autem sexaginta septem sacris viris ornata est, sacre hujus phalangis constitutis doces, Tarasium Constantinopolitanum magni Inter Dei sacerdotes notiulis, Petrum in sacerdotium ordine primas tenentes, et alium Petrum presbyterum, et sancti Sabæ monasterii prefectum, qui Adriani papæ Romani locum sortitus est: Joannem et Thomam presbyteros, et admodum inter monachos celebres, Orientis patriarcharum locum tenentes, numerum Apolinarii Alexandrini, Theodorii Antiocheni, et Eliae Hierosolymitani. Hæc igitur sancta synodus eos qui venerandas Christi et sanctorum illius imagines, per quas idolorum error expellitur, omnia impura lingual idola vocant, irresolutilibus anathematis vineulis communis suffragio subjeceunt: et dnos et viginti canones in fidelium utili-

14. Quod non oportet clericos transponi.
 15. Quod clericis indigentibus ex ecclesiæ facultatibus suppeditare oportet.
 16. Quod non oportet clericos episcopi defuncti bona surripere.
 17. Quod non oportet clericum unum in duabus esse civitatibus, vel in una civitate duabus ecclesiæ administrare.
 18. Quod non oportet clericum aliquid facere absque episcopi sententia.
 19. Quod clerici non absolute ordinantur.
 20. Quod ecclesiarum et monasteriorum clericos sub episcopi potestatem esse oportet.
 21. Quod clericus, ex quo in aliquod peccatum inciderit, deponitur, non autem segregatur.
 22. Quod clerici, qui ad altiore gradum ascendere volunt, eo, quem nunc habeant, excidunt.
 23. De furto.
 24. Quod non oportet cum excommunicato communicare.
 25. De eis, qui non communicanti, saera administratione facta, vel per tres Dominicæ communionem procastinant.
 26. Quod non oportet jamjam mortuorum corporibus communionem dare.
 27. Quod non oportet eum qui communicaturus est, cum uxore sua consuetudinem habere.
 28. Quando communicat somnus pollutus.
 29. Quod divinis communionis gratia nihil accipere oportet.
 30. De iis, qui cum presbytero uxorem habento communicare ambigunt.
 31. De presbyterorum et laicorum ordine in communione.
 32. Quod non decet clericos vel monachos sacerdtales curas suscipere, nisi ex consensu imperatoris.
 33. De curatoribus.
 34. De judiciis, quibus clericos et monachos iudicari oportet, et de judicibus electiis.
 35. De eis qui aleis et ebrietatibus vacant.
 36. Quod in Dominicæ præcipue oportet episcopos populum docere.
 37. Quod die Dominicæ non oportet jejunare, vel genuflectere, vel operari, vel spectacula fieri.
 38. De codicillo.

Initium litteræ A.

1. De episcopis a laicis factis.
 2. De episcopis vel clericis vel monachis qui in laici ordinem veniunt.
 3. Quod laicos in ecclesia docere non oportet.
 4. De sancta administratione.
 5. De Latinis.
 6. De latronibus penitentiam agentibus.
 7. De iis qui latrones interficiunt.

- A** 16. "Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς μετατίθεσθαι.
 17. "Οτι τῶν κληρικῶν τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσιν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας δεῖ χορηγεῖν.
 18. "Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς ἀρπάζειν τὰ τοῦ τελευταστος ἐπισκόπου πράγματα.
 19. "Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικῶν ἔνα ὅν δυσὶν εἶναι πόλεσιν, ή ἐν μιᾷ πόλει δύο ἐκκλησίας ὑπηρετεῖν.
 20. "Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς πράττειν τι ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.
 21. "Οτι οὐδὲ οἱ κληρικοὶ ἀπολελυμένως ἔχειρον τούστου.
 22. "Οτι τοὺς κληρικούς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μηνιατηρίων, ὑπὸ τὴν ἵξουσίαν εἶναι δεῖ τοῦ ἐπισκόπου.
 23. "Οτι δὲ κληρικός, ἐν ᾧ ἀν περιπέσθαι ἀμαρτήματι, καθαιρεῖται μόνον, οὐ μήν καὶ ἀφορίζεται.
 24. "Οτι τῶν κληρικῶν οἱ πρὸς μείζωνα βαθμούς ἀνιέναι μή πειθόμενοι, ἐπίπτουσι καὶ οὗ νῦν εἰσι.
 25. Περὶ κλοπῆς.
 26. "Οτι οὐ δεῖ κοινωνεῖν τῷ ἀκοινωνήτῳ.
 27. "Οτι τῶν κοινωνούντων τῆς Ἱερᾶς τελουμένης λειτουργίας, ή τὴν κοινωνίαν ἐπὶ τρεῖς Κυριακὰς ἀναβαλλομένων.
 28. "Οτι οὐ δεῖ κοινωνίαν διδόγας τοῖς σώμασι τῶν ἡδη τελευτησάντων.
 29. "Οτι τὸν κοινωνήσιν μέλλοντα οὐ δεῖ προτείναι τῇ Ιδίᾳ γυναικὶ.
 30. "Οτι πότε κοινωνεῖ δινειρασθεῖς.
 31. "Οτι τῆς θείας κοινωνίας χάριν οὐ δεῖ μεταλαμβάνειν.
 32. "Οτι περὶ τῶν κοινωνεῖν διακρινομένων ἀπὸ προστέρου γεγαμτκότος.
 33. Περὶ προτείναντος τὴν κοινωνίαν εὐταξίας πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.
 34. "Οτι κοσμικάς φροντίδας οὐ δεῖ μετιέναι κληρικούς ή μοναχούς, εἰ μή που κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.
 35. Περὶ κοινωνίας λαϊκῶν.
 36. Περὶ κριτηρίων, ἐνθα δεῖ κρίνεσθαι κληρικούς ταὶς καὶ μοναχούς, καὶ περὶ κριτῶν αἱρετῶν.
 37. Περὶ τῶν κύριοις καὶ μέθαις σχολαζόντων.
 38. "Οτι τὴν Κυριακὴν κατ' ἔξαρτετον τοὺς ἐπισκόπους διδάσκειν δεῖ τὴν λαύνην.
 39. "Οτι ἐν Κυριακῇ οὐ δεῖ νηστεύειν, ή τόνυ λιγνεύειν, ή ἐργάζεσθαι, ή θεώρια γίνεσθαι.
 40. Περὶ καδικέλλου.
- B** Αρχὴ τοῦ Α στοιχείου.
- α'. Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γνομένων ἐπισκόπων.
 β'. Περὶ τῶν εἰς λαϊκοὺς τάξιν ἔρχομένων ἐποκίπων, ή κληρικῶν, ή μοναχῶν.
 γ'. "Οτι τοὺς λαϊκούς ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.
 δ'. Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.
 ε'. Περὶ λατίνων
 ζ'. Περὶ ληστῶν μετανοούσιτων.
 η'. Περὶ τῶν ληστᾶς ἀνατρούσιτων.

τάξιντος· καὶ ταῦτα χάριτος ὅσης καὶ υἱόθεσίας Α τεῖαικότος τοὺς ἀπαλλάξαντας τέως τῆς ἐπαγθείας τοῦ νόμου. Προσέτι γε μήν καὶ τοὺς θαυμάσαντας, ὅπως πρώην τὰ τῶν δαιμόνων ἥγον ἐν θαύματι· τὸ μέντοι σεσηπός ἡδη τῶν μελῶν, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος εὖ μάλα καὶ σοφῶς ἀποζέειν, ὥπως μὴ καὶ τοῖς ἔγγιστα τῇ κοινωνίᾳ λυμήνηται, ἀριστον ἔγνωσαν, καὶ κάλλιστα ἔχειν τῷ κοινῷ πρὸς ἀσφάλειαν. "Ινα τοίνυν οἱ μετ' ἐκείνους ποιμένες τε καὶ διδάσκαλοι τύπον ἔχοιεν ὡσπερ διδαχῆς, οὐτωδή καὶ λατρείας πνευματικῆς, γραφῇ τὸ κατάλληλον ἔκαστη τῶν νόσων ἐσημειώσαντο φάρμακον, πρότερον μετὰ τοῦ ἀγίου ταῦτα σκεψάμενοι Πνεύματος, τοῦ σοφῶς οἰκονομοῦντος καὶ διευθύνοντος τὰ ἡμέτερα. "Οθεν οἱ τὰ τούτων ἐν τοῖς τοιούτοις περὶ ἐλαχίστου τῶν σφετέρων τιθέμενοι λογισμῶν, τῶν ἁσχάτων ἢν εἴεν Β τιμάσθαι δίκαιοι, ὅτι τοὺς ἀνθρωπίνους καὶ δειλοὺς καὶ τὰς ἐπισφαλεῖς ἐπινοίας κατὰ τὸ λόγιον, τῶν τ' ἀληθινῶν καὶ βεβαίων τοῦ Πνεύματος νόμων αὐθεκάστηρ προτετιμήκαστος γνώμῃ. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἄλις. Εἴη δὲ μήτε τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷ συγγράμματι τῷδε τινδὲ τῶν χρήσιμων, μήτε μήν ἡμᾶς τῶν ἀμοιβῶν τοῦ πόνου διαμαρτσῖν. Ως ἢν δὲ μηδὲ διχρόνος λανθάνων εἶη τοὺς ἐντυγχάνοντας, δεὶς ὑπὸ αὐγάς ἡλίου τὰ τῆς πραγματείας προήνεγκε ταυτησι, μετὰ τὴν ἐξαπλῆν τῶν ἑτῶν χιλιάδα, καὶ τὴν δικαπλῆν αὐθίς ἐκατοντάδα, τρίτον καὶ τεσσαρακοτὸν ἔτος τὴν φορὰν ἀτεχνῶς ἐμέτρει τοῦ χρόνου.

"Ετι καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων, διηγεῖσθαι τὴν ἀρχὴν, καὶ διπλῶς συνέστηται.

Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων βραχέα διαλαβεῖν, καὶ διηγεῖσθαι τὴν γένεσιν, ὡς ἐφικτὸν, Ιστορῆσαι· ἐπειδὴ καὶ τούτων ἐνίοις τοῖς τῶν ιερῶν κεφαλαίοις κανόνων, ὡς ἂν τινας ἐπικούρους, δεῖν ὡθήμεν προσαρμόσαι. Κατὰ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, καθ' ἣν δύδον μετὰ τὸ ἐπτακοσιούτον καὶ τετρακισχιλιούτον ὁ κόσμος ἤνυεν ἔτος, Ῥώμαλος βασιλεὺς τῆς Ῥώμης· μεθ' ὃν ἐτεροὶ τὸν ἀριθμὸν ἔξι ἀλλήλους ἤσαν διαδεχμενοί· καὶ χρόνοις αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἐμέτρει τέταρτος καὶ τεσσαρακοστὸς πρὸς τοῖς διακοσίοις. Ἐπὸ διασταλεῖας τοίνυν θυνομένης τῆς πόλεως, ἥηγες τὰ τῆς πολιτείας διώκουν, δευτέρων μετὰ γε τὸν βασιλέα τὴν ἐξουσίαν ἀνηρρέμενοι· καὶ τὸ ἱερεῖον δοκοῦν νόμου δύναμιν εἶχε τῇ πολιτείᾳ, οὐδέπω γάρ ἐν γράμμασι νόμος ἦν. Κατὰ δὲ τὴν ὁδόντον καὶ ἐξηρχοστὴν Ὀλυμπιάδα, εἰς δημοκρατίαν τῆς βασιλείας μεταπεσούσῃ, καὶ τῶν ῥηγῶν γενομένουν ἐκ μέσου, Β τῆς δὲ τῶν ὑπάτων εἰσαχθείσης ἡγεμονίας, ὁ δῆμος Ῥώμασίν αριστεῖ τινὶ νόμῳ, ἥ συνηθείᾳ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἐκέχρητο· ἀλλὰ πρὶν εἶκος χρόνους ἐξῆξειν, ἀνδρας δὲ δῆμος ἐκλεξάμενος δέκα, ὃν ἡρχεν Ἀππιος Κλαύδιος, νόμους τούτοις ἐπιτετράφασι θεῖναι. Οἱ δὲ συναγαγόντες τὰ σποράδην κείμενα, ὥσπερετ νόμιμα τῆς Ῥώμης ἔθη, ἐρανισάμενοι τε καὶ Ἀθήνη-Θεον οὐκ ὀλίγους τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, δοις τε εἰς Σόλωνα τὴν ἀναφορὰν αὐχοῦσι καὶ δράκοντα, πρὸς δὲ καὶ δοσους τὸν Δυκοῦργον λόγος ἐσχηκέναι πατέρα, καὶ Μίνωα, καὶ τοὺς τοιούτους, βίβλους ἐκ τούτων συντάσσουσι δυοκατέσκα. Σόλων μὲν γάρ καὶ Δυκοῦργος τοὺς ἀριστους τοῖς Ἐλλησι συγγεγραφέντας λέγονται νόμους, ὁ μὲν Ἀθῆνησι, Δυκοῦργος δὲ

A habuissent, putridum quidem membrum Spiritus gladio prorsus et palam absindere, ne vicina societatis contagione contaminarentur, optimum esse et ad communitatis securitatem maxime conducere judicarunt. Quapropter ut illi succedentes pastores et praecipitores tam doctrinæ quam spiritualis haberent medicinæ formam, congruum cuique morbo medicamentum scriptis consignarunt, cum prius de hisce rebus cum Spiritu sancto deliberassent, qui res nostras sapienter dispensat ac dirigit. Quocirca qui horum opera in hujusmodi rebus cogitationibus suis minime versant, extrebas qui iuant poenias digni sunt, propterea quod humanas improbasque cogitationes, et instabiles meditationes juxta oraculum, veris firmisque Spiritus legibus pertinaci animo praetulerunt. De hisce vero satis dictum est. Sic autem si sit, ne in ejusdem repetendi laboris crimen incidamus. Porro ne tempus quoque quod hoc opus in lucem solarem protulit leciores lateat, post sexuplicem rursus centuriam annus quadragesimus tertius temporis cursu exacte emensus est.

B Sic autem si sit, ne in ejusdem repetendi laboris crimen incidamus. Porro ne tempus quoque quod hoc opus in lucem solarem protulit leciores lateat, post sexuplicem rursus centuriam annus quadragesimus tertius temporis cursu exacte emensus est.

C De politicis etiam legibus unde ortum habuerunt et quomodo constitutæ sunt.

Nihil autem vetat quo minus et de politicis legibus breviter disseramus, et unde ipsæ quoque ortum habuerunt pro viribus describamus; si quidem et earum nonnullas sacrorum canonum capitibus, tanquam auxiliares quasdam adiectere visum est. Prima circiter Olympiade, cum mundus quater millesimum septingentesimum octavum annum peregisset, Romulus Romæ imperabat, post quem alii numero sex aliter alteri succedebant: et annus 244 regnum iis emensus est. Urbe igitur regni more gubernata, reges res politicas administrabant, proximam post imperatorem potestatem exercentes, et quod iis visum est legis in republica vires obtinebat. Lex enim litteris nondum mandata fuit. Circiter LXVIII Olympiade regno in democratiam delapso, et regibus e medio sublatis, et introducia consulum praefectura, populus Romanus indefinita quadam lege, vel consuetudine, ut melius dicam, usus est: prius autem quam viginti transacti sunt anni, populus decem eligentes viros, quorum praecipitus fuit Appius Claudius, divinas iis leges committiebant. Hi autem consuetudines, tanquam Romæ leges, sparsim jactas colligentes, et ex Athenis non paucas Graecorum legum, quæ Soloni et Draconi jaetanier acceptæ referuntur, et quas præterea Lycurgum habuisse Patrem, et Minonem et ejusmodi, fama fuit attrahentes, duodecim ex iis libros componebant. Solon enim, ut et Lycurgus antiquus erat. Etenim 65 Trojani excidi anno hic notus erat, Proca Sylvio Latinis imperante. Solon autem XLVI Olympiade leges Atheniensibus ferebat, Draconis leges, exceptis iis quæ de cædibus tractabant

Initium litteræ Π.

1. De gesticulationibus thymelicis.
2. De clericis in taberna coinedentibus.
3. De episcopali audiencia.
4. De feminis quæ votum castitatis suscipiunt.
5. De jejunio in Parasceve.
6. De deposito sive fideicommissu.
7. De sacro Paschate.
8. De patriarcha.
9. De visitatoriibus, sive exarchis.
10. De fide orthodoxa.
11. De avaritia et rapina.
12. Quoniam modo oporteat Patres spirituales se gerere erga confitentes.
13. Quod animalibus suffocatis vesci hand licet.
14. De pœnis.
15. De fornicatione.
16. De illo qui fornicari cupit, nec tamen aciu fornicatur.
17. De iis qui meretrices alunt.
18. De privilegiis et immunitatibus prelatorum ac ecclesiarum, atque etiam de provinciis istorum.
19. De jure presbyterorum.
20. De re dotali.
21. De proditoribus.

Initium litteræ Ρ.

1. De viris ac mulieribus qui involuntario profluvo laborant.
2. De iis qui voluntario profluviis laborant.
3. Quod in Sabbatis minime jejunare oportet.
4. De Indis scenicis.
5. Quod non oportet in pavimento crucem scribere, sed et ita expressas delere.
6. De pactis et contractibus.
7. De convivis.
8. De iis qui sacras synaxes vitant.
9. De clericis qui extraneas mulieres alunt.
10. De iis qui aliis consciū sunt, nec tamen dilecta illorum clericis confitentur.
11. De synodis quotannis habendis.
12. De litteris commendatīs.
13. De his qui conjurationes et fraternitates, aut seditiones struunt.
14. De schismaticis.

Initium litteræ Σ.

1. De ordine clericorum.
2. De sepultura.
3. Quod mortuos baptizare minime liceat, neque horum cadaveribus sacra mysteria præbere.
4. De clericorum filiis.
5. De sacra Quadragesima, et ritibus qui in ea observantur.
6. De jejunio feriæ quartæ.

*INDEX CAPITUM.**'Αρχὴ τοῦ Π στοιχείου.*

- α'. Περὶ παιγνίων θυμελικῶν.
 β'. Περὶ τῶν ἐν πανδοχεῖῳ ἐσθιόντων κληροκόν.
 γ'. Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων.
 δ'. Περὶ τῶν παρθενίαν ἀλομένων γυναικῶν.
 ε'. Περὶ τῆς ἐν Παρασκευῇ νηστείας.
 ζ'. Περὶ παρακαταθήκης.
 η'. Περὶ τοῦ ἀγίου Πάσχα.
 ι'. Περὶ πατριάρχου.
 θ'. Περὶ περιοδειῶν, ἃ τοις ἑξάρχων.
 ι'. Περὶ πίστεως δρδοθέσου.
 ια'. Περὶ πλεονεξίας καὶ ἀρπαγῆς.
 ιβ'. Πώς δεῖ τοὺς πνευματικοὺς Πάτέρας οἰκομεῖν τοὺς αὐτοῖς ἔξομολογουμένους.
 ιγ'. "Οτι οὐ δεῖ πνικτὰ ζῶα ἐσθίειν.

B

- ιδ'. Περὶ ποινῶν.
 ιε'. Περὶ πορνείας.
 ιζ'. Περὶ τοῦ πορνεῦσαι ἐπιθυμήσαντος καὶ μὴ πράξαντος.
 ιη'. Περὶ πορνοβοσκῶν.
 ιη'. Περὶ πρεσβείων καὶ προνομίων, ὃν ἔχουσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ αἱ ἐκκλησίαι, καὶ περὶ τῶν παροχῶν αὐτῶν.
 ιθ'. Περὶ ὃν ἔχουσιν οἱ πρεσβύτεροι δικαιῶν.
 ικ'. Περὶ προκύψων πραγμάτων.
 ικ'. Περὶ προδότῶν.

'Αρχὴ τοῦ Ρ στοιχείου.

- C** α'. Περὶ τῶν ἐν ρύσει ἀπραιρέτῳ γενομένων δρῶν τε καὶ γυναικῶν.
 ια'. Περὶ τοῦ Σάδβασιν οὐ δεῖ νηστεύειν.

- β'. Περὶ σληνικῶν.
 γ'. "Οτι σταυρὸν ἐδάψεις γράψειν οὐ δεῖ, ὅλα καὶ τοὺς δυταὶς ἀπαλείψειν.
 δ'. Περὶ συμβολῶν καὶ συμφῶν. Νόμοι
 ε'. Περὶ συμποσίων.
 ζ'. Περὶ τῶν τὰς λεπάς συνάδεις ἀποστρεφομένων.
 η'. Πεσοὶ τῶν συνεισάκτους γυναικαὶ ἐχόντων κληρῶν.
 ιη'. Περὶ τῶν συνεπισταμένων κληρικοῖς ἀμαρτήματα καὶ μὴ δομολογούντων.

D

- θ'. Περὶ τῶν συνδόνων τῶν ἐτησίων γινομένων.
 ι'. Περὶ συστατικῶν γραμμάτων.
 ια'. Περὶ τῶν συνωμοσίας, ἡ φατρίας, ἡ σάσσις ποιούντων.
 ιβ'. Περὶ σχισματικῶν.

'Αρχὴ τοῦ Σ στοιχείου.

- α'. Περὶ τῆς τάξεως τῶν κληρικῶν.
 β'. Περὶ ταφῆς.
 γ'. "Οτι τοὺς τελευτήσαντας οὗτε βαπτίζειν θεμέτων, οὗτε τοῖς σώμασιν αὐτῶν κοινωνίας μεταβολὴν.
 δ'. Περὶ τῶν τέκνων τῶν κληρικῶν.
 ε'. Περὶ τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων ἔθων.
 ζ'. Περὶ τῆς ἐν Τετράδι τηρείας.

τετμημάνως· Ετι δὲ συντομώτερον Ἀνατόλιος· ὁ δὲ Ιαλώρος στενώτερον μὲν τοῦ θαλασσού, πλατύτερον δὲ τῶν λοιπῶν δύο. Ἀμείψα δὲ θελήσας ὁ βασιλεὺς καὶ τινας τῶν παλαιῶν διατάξεων, νεαράς ἔθοι μάχοντα καὶ ἐκατὸν ἑφτακόντης διατάξεις, καὶ ιδίαν ταύτας χώραν ἀπένειμεν· ἡμειψε γὰρ τὸ περὶ γάμουν, τὸ περὶ φρεγίδιου, καὶ τῶν τοκούτων, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ νόμων, ἀπερὸν δέ τοις πρώτος διετάχετο Κωνσταντίνος, συμπαθέστερον περὶ τοὺς τοιούτους διατάξεις. Ταύτας δὲ τές τε νεαράς διά τινος ἐξέθετο Τριβουνιανοῦ, δεξιοῦ μὲν ἀλλιας τῆν φύσιν, καὶ εἰς ἄλλον πᾶσαν παιδείαν ἐξησχημένου, φιλοχρηματικὴ δὲ δασμονίως ἀλισκομένου. Αἰδὲ καὶ ἐν τῷ ταύτῃ συγγράφειν, πολλοὶ τῶν ἐγόντων δίκαιοι χρήματαν αὐτὸν ὑποφεύροντες παρέπειθον, τὰ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς μεθαρμόστειν, τὰ δὲ πρὸς ἀσφαρταν καὶ διχόνοις αν σχεδιάζειν. Τελευταῖος δὲ πάντων, δὲν βασιλεύσιν δοιδιμος λέων ὁ Σοφρός, μίαν τὰ πάντα ποιησάμενος πράγματαν διά τινος Σεββατίου πρωτοσπαθαρίου, καὶ τὰ διέγοντα τῇ θέτει συνάδας εἰς ἓν, τὰ το δίγεστα καὶ τοὺς κώδικας, καὶ πολλὰ τῶν ενστιτούτων, καὶ αὐτὰς τὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ Νεαράς, εν βιβλίοις μὲν ἐξήκοντα, τεύχεις δὲ ὀργάνωσεν ἐξ, καὶ ἐναγτίον καὶ τὴν χρῆσιν οὐ παρεχόμενον ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποκρίνας τε καὶ ὑπεξέλων, διὰ τὸ, ὡς εἰκός, πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομοθετημάτων παρευδοκιμηθῆναι τοῖς θυτεροῖς· ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκλεγέντων τὴν συνθήκην τῆς φράσεως. μηδὲν περιττὸν ἔχειν καὶ παρέλκον ἐφρύντισεν· ἐπειτα τὰ ἀνά μέρος καὶ διεσπαρμένως περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος εἰρημένα, μίαν κατέστησε τίτλου περιοχήν· πεποήησε δὲ καὶ οὗτος νεαράς διατάξεις εἰκοσι πρὸς ταῖς ἐκατόν ἀλλ' οὐ πᾶσαι τὴν τήμαρον πολιτεύονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Δεῖ δὲ ἄλλα καὶ τὰ χεφάλαια κατὰ στοιχεῖον τοῦ παρόντος συντάγματος ὡς ἐν πληκτῇ γραφῇ παραδοῦναι. (Ζήτει περὶ νόμων καὶ ἐν τῷ Ζ' κεφ. τοῦ Ν στοιχείου).

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Ἄρχη σύνθετη θεοφ τοῦ Α στοιχείου.

Περὶ τῆς δροθοδόξου πίστεως.

α'. Περὶ τῶν ἀρνησάμενων τὴν ἀμώμητον ταυτην τῶν Χριστιανῶν πίστιν, καὶ διπλῶς τοὺς μεταμελομένους τούτων προσίσθαι δεῖ.

β'. Περὶ αἱρετικῶν, καὶ διπλῶς χρή δέχεσθαι τοὺς εἰς αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

γ'. Πᾶς δεῖ τὰς λεγομένας ἀγάπας ποτέν, ἢτοι συμπόσια.

δ'. Περὶ ἀγορᾶς; καὶ πράσεως. Νόμοι.

ε'. Περὶ ἀλογευσαμένων, ἥτοι ζωοφθόρων.

ζ'. Περὶ ἀναγνωστῶν.

η'. Περὶ ἀναθέματος.

θ'. Περὶ ἀντιμενσίου.

ι'. Περὶ ἀποδημίας ἐπισκέπτων καὶ κληρικῶν.

ια'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπισκέπτων τὰς μὴ αντικείμενας αὐτοῖς Ἐκκλησίας.

ιβ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ληστούκων τὰς μὴ αντικείμενας.

INDEX CAPITUM.

Initium, scilicet Deo, litteræ A.

De fide orthodoxa.

1. De iis qui inculpatam hanc Christianorum fidem negantur, et quomodo, qui ex iis pénitentiam agunt, admittendi sunt.

2. De hereticis, et quomodo qui ex heresi convertuntur, admittendi sunt.

3. Quomodo agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare debeat.

4. De emptione, ac venditione.

5. De irrationaliter fornicantibus, sive, qui cum brutis commerciorum habent.

6. De lectoribus.

7. De anathemate.

8. De antimisiliis, seu promensalibus.

9. De peregrinatione episcoporum et clericorum.

10. De litteris dimissoriis.

11. De episcopis qui ecclésias ad se minime pertinentes rapiunt.

12. De iis qui bona aliena furtim surripunt,

13. De iis qui mulieres matrimonii causa rapientur.
 14. De predicatione.
 15. De magistratibus, quales eos esse oporteat.
 16. De mulieribus quae sunt in abscessu.
 17. De impuberibus.
 18. De excommunicatione.

Initium litteræ B.

1. De sacro baptismo.
 2. De infantibus de quibus dubitatur, utrum baptizati fuerint, necne.
 3. De infantibus Agarenorum baptizatis, et de baptizatis ab iis qui non ordinantur.
 4. De iis qui ex Judæis baptizantur.
 5. De rege.
 6. Quando rex intra septum altaris intrare debet.
 7. Quod non oportet regem contumelia afflere.
 8. De gradibus in matrimonio.
 9. De iis qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnem, et alia.
 10. De vi et potentia.
 11. De genuinis et spuris sacræ Scripturæ libris.
 12. De iis qui vim sibi inferunt, sive suicidis.
 13. De anno bissexili, sive intercalari.

Initium litteræ C.

1. De gradibus qui sunt in matrimonio.
 2. De nuptiis concessis et prohibitis.
 3. De iis qui nuptias legitimas abominantur.
 4. De contrahentibus secundas, tertias, et plures nuptias, tam viris, quam mulieribus.
 5. De muliere ad secundas nuptias transire volente, cuius maritus in peregrinatione vel expeditione interierit.
 6. Quod presbyter qui nuptias digami benedixit, cum eo convivari non debeat.
 7. Quod Christiani qui ad nuptias eunt, non debent iudicis intenti esse.
 8. De virginibus præter parentum suorum voluntatem nubentibus.
 9. De nuptiis nefariis et illicitis cognatorum.
 10. De iis qui mulieres in matrimonium rapiunt.
 11. De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratae.
 12. Quod nuptias cum hereticis contrahere non oporteat.
 13. Quibus ex causis matrimonium solvatur.
 14. De diaconissis et viduis.
 15. De mulieribus despontatis; in quo etiam de sponsalibus tractatur.
 16. De clericis uxores suas prætextu religionis ejicientibus.
 17. Quod episcopi ab uxoribus suis separari debent.

- ιγ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ γάμῳ γυναικας.
 ιδ'. Περὶ ἀρχόντων, ὅποιους εἶνα: δεῖ τούτους.
 ιε'. Περὶ τῶν ἀφέδρῳ γυναικῶν.
 ιζ'. Περὶ ἀφηλίκων.
 ιη'. Περὶ ἀφορισμοῦ.

Ἀρχὴ τοῦ Β στοιχείου.

- α'. Περὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος.
 β'. Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων εἰ ἔβαπτισθήσαν.
 γ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων νηπίων τῶν Ἀγιαρνῶν, καὶ περὶ τῶν βαπτιζομένων παρὰ ἀντέρεων.
 δ'. Περὶ τῶν βαπτιζομένων ἐξ Ἰουδαίων.
 ε'. Περὶ βασιλέως.
 ζ'. Πότε ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἄγιον εσσεῖται θυσιαστήριον.
 η'. Οὐτὶ βασιλέᾳ ὑδρίζειν οὐ δεῖ.
 θ'. Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου.
 θ'. Περὶ τῶν βδελυτομένων τοὺς ἐννόμους γάμους, τὸν οἶνον, τὰ χρέα, καὶ ἔτερα.
 ι'. Περὶ βίᾳς καὶ δυναστείας.
 ια'. Περὶ βιβλίων τὴν θείας Γραφῆς τυποῖς καὶ γένοις.
 ιβ'. Περὶ θεοθανῶν, ήτοι τῶν ἑαυτοὺς ἀντιρέουντων.
 ιγ'. Περὶ βισέκτου.

Ἀρχὴ τοῦ Γ στοιχείου.

- κ'. Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν.
 β'. Περὶ γάμων ἐπιτετραμμένων καὶ κεκομητων. Νόμοι.
 γ'. Περὶ τῶν τοὺς ἐννόμους γάμους βδελυτομένων.
 δ'. Περὶ διγάμων, τριγάμων, καὶ πολυγάμων ἕδρῶν τε καὶ γυναικῶν.
 ε'. Περὶ τῆς δευτερογαμῆσαι βουλομένης γυναικὸς, ἐν τῇ ἀποδημίᾳ ἢ στρατείᾳ τοῦ ἀνδρὸς αἵτι; ἀφανισθέντος.
 ζ'. Οὐτὶ τῷ διγαμοῦντι οὐ δεῖ συνεστισθεῖ τὸν ἵερολογήσαντα πρεσβύτερον.
 η'. Οὐτὶ τοὺς εἰς γάμον ἀπιόντας Χριστιανούς, οὐ δεῖ παιγνίους προτέξειν.
 ι'. Περὶ τῶν γαμουμένων παρθένων γυναικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων γονέων.
 ιθ'. Περὶ γάμων παρανόμων συγγενειῶν.
 ιι'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναικας ἀρπαζόντων.
 ια'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ θεῷ ἀφιερωμένας.
 ιβ'. Οὐτὶ οὐ δεῖ γάμους συναλλάσσειν μετὰ αἱρετικῶν.
 ιγ'. Ο γάμος ἐκ ποίων αἵτιῶν λύεται.
 ιδ'. Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.
 ιε'. Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας.
 ιζ'. Περὶ τῶν τὰς ιδίας γυναικας ἀκεκλόνων προφάσει εὐλαβείας ἢ παραλόγως.
 ιη'. Οὐτὶ τῶν ιδίων γυναικῶν χωρίζεσθαι δεῖ τὸς ἀπισκόπους.

εἰν τε τό γε εἰς ἡμᾶς ἥκον ταύτας ἐπιτεμεῖν, ὡς Α fuerit, eademque præterea, quantum in nobis est, in compendium redigere, quo quocunque argumentum querentibus invenire facilius sit, necessarium duximus, et sic igitur apud nos constituimus, divinitus inspiratos, qui rectam fidem confirmant, priori in loco collocare canones. Iis enim qui super illius fundamento firmiter stabiliti sunt, commodum videbitur non supervacaneum, ut reliqui quoque canones exponantur. Ii vero qui a recta fide alienati sunt, et rectorum dogmatum thesauro spoliati, qualem sacrorum canonum curam habeant? Quocirca ut quæ natura sunt priora, post ea quæ numero ac ordine litterarum istud sortita sunt collificantur, nequaquam necesse erat. Quemadmodum nimirum iis etiam, qui vita fruuntur, nutrimentum desiderare lex naturalis indidit: et istud quidem non desiderantes nonnullos novimus e divinis viris qui diu perdurant: vita vero functis superfluum, ut opinor, et supervacaneum est nutrimentum ob ultorem aliquam exinde percipiendam utilitatem, appetitiva et participativa cessante facultate, precipue cum fide quidem servatos nonnullos esse fama alicubi referat, et rerum historiæ tradant: fide vero operibus non praemissa, tantum qui in hisce exercentur, percipiunt fructum, quantum oculis capti o lumine hoc solari.

Τῆς μὲν οὖν ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας συνόδου εὑθὺς δι πρώτος κανὼν μόνην εἶναι χρήσιν πίστιν ἐνόμισεν, ἦν οἱ ἐν Νικαίᾳ τριακισιοὶ δέκα καὶ δικύων θεοφόροι Πατέρες ἐκπεφωνήκασιν, ὡς ἔξ οὐγιῶν συνισταμένην δογμάτων· ἀπάσας μέντοι τὰς διλλως ή ὡς αὐτῇ φρονούσας αἰρέσεις ἐάσας ἐρρώθει, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

Οἱ δέ γε εἰς αὐτῆς καὶ τούς εἰς Σαρδικὴν συνελήκυθότας δι' ἐπαίνου τίθεται, ἀνθ' ὧν τὸν περὶ τῆς πίστεως τόμον τῶν ἐν Νικαίᾳ προσεπεκύρωσαν.

Ἡ ἀγία δὲ καὶ οἰκουμενικὴ γ' σύνοδος ἐν ἔκτῳ καὶ ἐβδόμῳ κανόνι τοὺς εἰς τοῦτο τόλμης λόντας, ὡς ἔτερον παρὰ τὸ ἐν Νικαίᾳ συντεθὲν Ιερὸν σύμβολον συγγράψειν. Εἴ τι δὲ καὶ τοὺς τὰ δυσσεβῆ Νεστορίου δόγματα προσιεμένους, καὶ ἐντὸς τοὺς Ἐκκλησίας προσιώντας πειρωμένους μυταγωγεῖν, τοῦ κλήρου μὲν ἔξιθει, εἰ κληρικοὶ εἰσεν, λαϊκοὺς δὲ ἐφίησι τῷ ἀναθέματι.

Ἡ γε μὴν ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ ε' σύνοδος ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι τὴν πρὸς τῶν Ιερῶν ἀποστόλων παραδοθεῖσαν ἡμῖν πίστιν παρεγγυδὲ μὴ καινοτομεῖν· πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ πρώτῃ δογματισθέντα μὴ παρεξιέναι συνδόψεων· οἱ δὲ τὸ δροσούσιον τῶν τριῶν τῆς Θεαρχικῆς πίστεως ὑποστάσεων τοῖς πάσι τηροῦσαντες, τοὺς περὶ τὸν θεομανῆ Λαρεῖον τῷ φρονήματι σφῶν μὴ συμβαίνοντας τελέως ἀποκηρύττουσιν. Εἴ τι δέ καὶ τὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ θεοπισθέντα συνδόψεων προσκυνητέα είναι προστάττει. Άντη γάρ τὸν πνευματομάχον διωσαμένη Μακεδόνιον, καὶ τοὺς σὸν αὐτῷ τῷ ἀναθέματι καταδικάσσας, τὸ Πυγεῦμα τὸ ἄγιον ὅματιμον Πατρὶ καὶ Καὶ ὁ; Θεὸν ἀληθινὸν παρεδόδωκεν· διλλῶ δὲ καὶ τὸν ἄνουν Ἀπολλυνάριον κατακρί-

B
in compendium redigere, quo quocunque argumentum querentibus invenire facilius sit, necessarium duximus, et sic igitur apud nos constituimus, divinitus inspiratos, qui rectam fidem confirmant, priori in loco collocare canones. Iis enim qui super illius fundamento firmiter stabiliti sunt, commodum videbitur non supervacaneum, ut reliqui quoque canones exponantur. Ii vero qui a recta fide alienati sunt, et rectorum dogmatum thesauro spoliati, qualem sacrorum canonum curam habeant? Quocirca ut quæ natura sunt priora, post ea quæ numero ac ordine litterarum istud sortita sunt collificantur, nequaquam necesse erat. Quemadmodum nimirum iis etiam, qui vita fruuntur, nutrimentum desiderare lex naturalis indidit: et istud quidem non desiderantes nonnullos novimus e divinis viris qui diu perdurant: vita vero functis superfluum, ut opinor, et supervacaneum est nutrimentum ob ultorem aliquam exinde percipiendam utilitatem, appetitiva et participativa cessante facultate, precipue cum fide quidem servatos nonnullos esse fama alicubi referat, et rerum historiæ tradant: fide vero operibus non praemissa, tantum qui in hisce exercentur, percipiunt fructum, quantum oculis capti o lumine hoc solari.

Sanctæ igitur et œcumenicæ secundæ synodi primus statim canon eam solam authenticam esse fidem constituit, quam trecenti duodeviginti divini Patres Nicæœ congregati ediderunt, utpote ex sanis dogmatibus compositam: universas autem, quæ alias atque ipsa sentiunt, hereses valere jubes, anathemati submittit.

Quintus autem ejusdem synodi canon eos qui Sardicæ convenerunt, laudibus effert, propterea quod Patrum Nicæonorum de fide decretum confirmassent.

D
· Sancta autem et œcumenia tertia synodus in sexto et septimo canone istos qui eo audaciæ perveniunt, ut aliud præter sacram illud, quod Nicæœ compositum est, symbolum conscribere, et istos præterea, qui impia Nestorii dogmata admittunt, atque ita eos, qui ad Ecclesiam accedunt, initiare moluntur, clero quidem expellit, si clerici sint, laicos autem anathemati subjicit.

Sancta vero et œcumenia sexta synodus in primo canone traditam nobis a sanctis apostolis fidem non immutare, et præterea quæ in prima synodo decreta sunt, non transilire jubet. Hi autem Patres cum trium divinæ naturæ personarum consubstantialitatem omnibus prædicassent, impios Arianos sententiæ ipsorum assensum non præbentes, prorsus abdicabant; insuper autem et quæ in secunda constituta sunt synodo veneranda 2 esse præcipiebant. Hæc enim synodus cum Spiritus sancti inimicum Macedonium expulisset, et socios ejus anathemate condemnasset, Spiritum sanctum Patri et Filio honore æqualem, utpote verum Deum esse tradidit. Quin etiam cum demente Apollinarium condem-

MATTHÆI BLASTARIS

Dominum mentis compotem et animatum A νασα, Εννουν καὶ ζμψυχον ἀνειληρέναι σάρκα τὸν
suisse carnem docuit: et præterea quæcum- Kύριον ἐδογμάτισεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὐσα γε ἡ
ria decrevisset synodus, confirmare sategit. τρίτη σύνοδος ἐψηρίσατο, χριτόνειν ἐπούδακεν.
enim illa Christum Dei Filium post incarnationem prædicavit; et pueram perpetuo Virginem tὴν σάρκωτιν ἐδογμάτισε, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ γε τὴν
semine, et supra naturam illum peperit, et deli- καὶ ὑπὲρ φύσιν τεκούσαν δειπάρθενον Κόρην ἀλτη-
m Nestorium qui unum Christum in duos di- θῶς καὶ κυρίως ἀπερήνατο Θεοτόκον, καὶ τὸν ἄντερ
filios suis ipsius dogmatis, perpetuo anathē- πούλη Νεστόριον, τὸν Ἱωάννην Χριτόνον ἀπορέων
subjecit, quemadmodum et sacra Patrum quartæ πούλη, αὐτοῖς αὐτῷ δόγματος τῷ αἰώνιῳ ἀφίση-
odi dogmata rata fore constituit. Hi autem cum πούλη Νεστόριον, τὸν Ἱωάννην Χριτόνον, καὶ τὸν ἄντερ
οιām Eutychis et Dioscori confusionem Ecclesiæ δόγματα ἀρπάζοι, οἱ τὴν Λέγαγιστον οὐρανού
impositum naturis etiam post unionem spectatum Εὐστρατικίσαντες, καὶ τὸν ἄντερ θεοτόκον
ere tradidit. Istos enim ex diametro contrarium συντεθέντα, καὶ ἐν δοσιν φύσεων
estorianæ impietatem amplexos, et in imagina- θεωρούμενον, ἀτεχνῶς ἐδογμάτισεν. Τούτους τὴν ἄντερ
tatione magna œconomia perfici mysterium arbit- διαμέτρου τῆς Νεστορίου ἀπασαρίνους δυσα-
ratos, eum quidem impiæ divisionis, hos autem- βειν, καὶ δοκήσει τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας τείχοθή-
magis impiæ confusionem inferentis unionis asser- διαπρέσεως, τοὺς δέ, τῆς δυσσεβετέρας συγχυτικῆς
tores, odio merito prosecuti, procul Deo abjiciunt. θνάτους, ἐνδίκιας μισθίσαντες, Θεοῦ πόρῳ βαλλου-
Adhuc autem et quæcumque quinta divino inspirata- σιν. Ἀλλὰ δέ καὶ δοσ ἡ πέμπτη θειῷ ἐμπνευσθέσα
Spiritū synodus docuit, amplecti hæc synodus præ- Πνεύματι ἐδογμάτισεν, ἐπισκήπτεις ἀσπάζονται, καὶ
cipit: et a perniciose eorum qui ante eam condem- τῶν πρὸ αὐτῆς καταψήφισθέντων ἀποδιέτασθαι, καὶ
nati fuerant, Origenis nimirum et istius asseclarum, διλεθρίων, φημι, Πριγένους καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἀγ-
deliramentis separari. Cæterum et sacrarum syno- ρημάτων. Ἀλλὰ καὶ ἡ τὰ τὸν πρὸ αὐτῆς τερψόν συν-
dorūm, que ipsam præcesserant, decreta hæc cum δῶν ταῦτη βεβαιωσαμένη καὶ στηρίξασα, ἡ Ἑκτη.
confirmasset et stabilivisset, sexta videlicet hæc syno- φημι, σύνοδος ἡδε, ἐν αὐτῷ τῷ ρηθέντει αὐτὸν.
odus in ipso dicto primo canone, duas voluntates, Κύρος τοῦ Κυρίου ἡμῶν δογματίσαντες, τοὺς περ
et duas naturales in uno Domino nostro operationes, Πύρρον καὶ Σέργιον μίαν θελησιν ἀπὸ τοῦ Κυρίου
cum statuisset, Pyrrhi et Sergii gregales, unam in C. ἀλογίστως κηρύξαντας ἐκκηρύκτους τιθέσαι. πάν-
Domino temere prædantes voluntatem, extermina- τιν δὲ τῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίμων κρατεῖν τὴν
vit. Omnium autem pietate insignium fidem firmam- πεποντίκασι· καὶ τοὺς προστιθέντας τι ἡ ἀφαιροῦν-
qui quipiam vel addunt vel detrahunt a recta sa- ταις τῆς τοιν παραδοδομένης ὅρθης καὶ ὅγιος πλ-
naque fidei nobis tradita, anathemate dignos pro- ατεως τοῦ ἀναθέματος ἀξίους φησίσανται.
nuntiarunt.

Hicce concinens synodus Carthagine celebrata, in primo ipsius et secundo canone, divinorum in prima synodo congregatorum Patrum decreta, et de venede fide nobis in eam habenda summo prosequi, et nore mandat, quorum et sacram fidei Symbolum verbatim exponit.

Leges autem civiles totidem verbis sic definiuntur: Christianus est qui credit unam esse Deitatem in qualibet Patris et Filii et Spiritus sancti potestate: qui vero præter dicta sentit, hereticus est.

3 INITIUM LITTERÆ A.

CAP. I. De iis qui immaculatam hanc Christianorum fidem negarunt; et quomodo qui ex iis pénitentiam agniti, admittendi sunt.

Peropportunum erit deinceps enarrare, quomodo qui semel illuminati fuerint (uti alieni dicit magnus Paulus), et gustaverint donum cœlestis, et facili fuerint Spiritus sancti, et bonum virtutes futuri sæculi,

KΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τῶν ἀργησαμέτων τὴν ἀργησαμέτων τῶν Χριστιανῶν πλότων, καὶ διαταμελομένους Χριστιανῶν πλότων προστιθέντων τούτων διεξοδος, καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἡμῶν δογματισθέντας πεποντίκασι· ἀπὸ τούτων διεξοδος, καὶ τῆς προσκυνητῆς καὶ ἀγίας πλότων εἰς αὐτὴν ἡμῶν πιστεως, διαφέροντας σύμβολον πρὸς λέξιν ἐκθέτας.

Οἱ δέ πολιτικοὶ οὗτοι κατὰ δῆμα θεοποίουσι νόμοι· Χριστιανός εστιν ὁ πιστεύων μίαν εἶναι Θεόν τηρατεῖν οὐσίαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἄγιου Πνεύματος. Ὁ δέ παρὰ τὰ εἰρημένα δέξιαν αἰρετικός εστιν.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Α ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

KΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τῶν ἀργησαμέτων τὴν ἀργησαμέτων τῶν Χριστιανῶν πλότων, καὶ διαταμελομένους Χριστιανῶν πλότων προστιθέντων τούτων διεξοδος, καὶ τῆς εἰς αὐτὴν μετὰ τούτο διεξοδος, ἀπὸ τούτων διεξοδος, καὶ τῆς προσκυνητῆς πλότων εἴρησης, γενεσμένους τε τῆς διωρεᾶς τῆς προσκυνητῆς πλότων, καὶ μετόχους γεννθέντας Πνεύματος, καὶ καὶ λέξιν γενεσμένους θεῶν ἡμίμα, ενεγ-

'Αρχὴ τοῦ Ζ στοιχείου.

α'. Περὶ τοῦ ζέοντος θύσιος τοῦ τοῖς θεοῖς μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

β'. Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς ψυχὰς λυμανομένης.

γ'. Περὶ ζωοφθόρων θεοῖς καθηγοθεῶν.

'Αρχὴ τοῦ Η στοιχείου.]

α'. Ήρπι ήγουμένων.

β'. Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονούμενων κληρικῶν.

γ'. Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος.

'Αρχὴ τοῦ Θ στοιχείου.

α'. Περὶ θεάτρων καὶ θυμελικῶν διαφόρων πατητιῶν.

β'. Περὶ θεολογίας καὶ δρθοδόξου πίστεως.

γ'. Περὶ τῶν ἀγίων Θεοφυνέων.

δ'. Περὶ τῶν θυσιαστήρια ιστάντων κληρικῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἐπισκόπων.

ε'. "Οτι εἰς τὸ ἄγιον θυσιαστήριον ἵερωμένοις μόνοις ἐπιβαίνειν ἀτφαλές εἰσέρχονται δὲ καὶ βασιλεῖς, ὅτε τὰ δῶρα τῇ θείᾳ τραπέζῃ προσοίσειν μέλλουσι· λαϊκοῖς δὲ ἢ γυναικοῖς εἰσένειν ἀπέλρηται.

'Αρχὴ τοῦ Ι στοιχείου.

α'. Περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἱεροσυλίας.

β'. "Οτι οὐ δεῖ ἔνδον τῶν τοῦ ἱεροῦ περιβόλων τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἢ καπηλεῖα εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτιθέναι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάγκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.

γ'. Περὶ τῆς θείας ἱερουργίας.

δ'. Περὶ Τουδαίων, καὶ ὅτι μετ' αὐτῶν κοινωνίαν διλας ἔχειν οὐ δεῖ τοὺς πιστούς.

'Αρχὴ τοῦ Κ στοιχείου.

α'. Περὶ τῶν καθαιρεθέντων ἡδη ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ ὑπὸ πόσων ἐπισκόπων καθαιροῦνται.

β'. Περὶ τῶν κανιζομένων ἐκ βασιλέων ἐκκλησιῶν ἢ πόλεων.

γ'. Περὶ κανινοτομιῶν.

δ'. Περὶ Καλανῶν, καὶ κλήδονισμῶν.

ε'. Περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πόσους, καὶ ποίους δεῖ κανόνας κρατεῖν.

ζ'. Περὶ κανονικοῦ.

ζ'. "Οτι εἰς καπηλεῖον οὐ δεῖ τὸν κληρικὸν εἰσένειν.

η'. Περὶ καρποφορίας τῆς εἰς τοὺς θείους ναούς.

θ'. Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ τινες εἰς κατηγορίαν δεκτέος, καὶ τινες δέκτοι.

ι'. Περὶ κατηχουμένων.

ια'. Τίνας δεῖ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τοῦ εκκλησάτου.

ιβ'. Περὶ κληρονομίας καὶ ἀποκλήρων οἰῶν ἢ γονέων.

ιγ'. "Οτι κληροῦσθαι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταγομένους ἐκ γένους ιερατικοῦ, εἰ δέξιοι εἰσεν.

A

Initium litteræ Z.

1. De fervente aqua sacris mysteriis injicienda.

2. De picturis per voluptatem animam corruptentibus.

3. De iis qui cum bestiis rem habuerunt.

Initium litteræ H.

1. De praefectis.

2. De eorum aetate, qui clerici sunt ordinandi.

3. De diei spatio.

Initium litteræ Θ

1. De theatris et diversis scenicis ludis.

2. De theologia et orthodoxa fide.

3. De sanctis Theophaniis.

4. De clericis, qui præter suorum episcoporum sententiam altaria statuant.

5. Quod ad sacrum altare sacratis solis ascendere permititur; ingrediuntur vero imperatores, quando ad sacram mensam dona oblaturi sunt; laicos autem, vel mulieribus ingredi prohibetur.

B

Initium litteræ I

1. De sacrī vasis et sacrilegio.

2. Quod non oportet intra templi ambitus agapas dictas celebrare, vel cauponas esse, vel aliquid ad mercaturam exponere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere romancere.

3. De sacro ministerio.

4. De Judæis, et quod non oportet fideles cum iis omniō communionē habere.

C

Initium litteræ K.

1. De depositis episcopis et clericis, et a quo episcopis deponuntur.

2. De ecclesiis vel urbibus ab imperatoribus de novo exstructis.

3. De innovationibus.

4. De Kalendis et divinationibus.

5. De canonibus ecclesiasticis, et quod canones valere oportet.

6. De canonico.

7. Quod clericum in cauponam ingredi non decet.

8. De fructibus in divina templo offerendis.

9. De episcoporum et clericorum accusatione; et quinam ad accusationem admittendi sunt, et quinam non admittendi.

10. De catechumenis.

11. Quinam debent rerum episcopi hæredes constitui.

12. De hæreditate, et ex hæredibus filiis aut parentibus.

13. Quod in clerum ordinari oportet eos, qui etiam ad genus sacerdotiale non referuntur, si digni sint.

D

enipiscientia, et peccatis quæ in iis consistunt, suo loco, et ut ordo litterarum postulat, infra dicitur; peccata **¶ autem** quæ a rationis motu præternaturali procedunt, in præsenti considerabimus: ea enim graviora Patribus et multo majori attentione digna visa sunt; quorum non minimum est rectæ fidei abnegatio; de qua verba facere mihi in animo est. Ex igitur non solum ex modorum differentia, verum et ex temporum diversitate judicatur. Vel enim minis solis perterriti erant, aut adulatio irretiti, qui lapsi sunt, vel qui tormenta experti cruciatuum acerbiam ferre nequibant. Porro alii quidem voluntarie impietatem amplexi sunt, se bona sua aliter amissuros existimantes; alii vero post fidei abdicationem, persecutores (oh hominum impietatem!) evaserunt. Ex iis rursus alii errorem pro veritate commutarunt, cum pietas adhuc in incunabulis et nondum bene stabilita esset; cumque persecutio valde serveret, et tyranni furore perciti veritatis praecones gravissimis tormentis subjicerent: alii autem cum religio omnes sub sole terras illustraret, et reges, non minus quam diadema, quibus redimi sunt, adornaret.

De clericis qui propter metum fidem negarunt.

De clericis metu periculi lapsi **LXII** sanct. apostol. canon: Si quis, inquit, clericus propter metum humanum, vel Judæi vel Græci, vel heretici, nomen Christi negaverit, omnino ejiciatur; si vero clerici, deponatur; penitentiam autem agens, laici locum capiat.

Primus autem et secundus syn. Ancyranæ canon, presbyteros et diaconos qui metu tormentorum sacrificarunt, deinde contra reluctati sunt, seu penitentiam egerunt, et coram tyrannis Christum confessi sunt, honoris quidem et cathedralis participes esse jubet, munus vero sacerdotale aliquod obire non permittit.

Porro sanctus Petrus Alexandrinus in decimo canone: Qui, inquit, clerum suum deseruerunt, et se periculis ultra obtulerunt, coronæ martyrii desiderio accensi, tormentis vero terrefacti sacrificarunt, si contingat ut rursus penitentiam agant et coram tyrannis se Christianos esse confiteantur, sequam est ut laicorum communione eaque sola digni habeantur. Planum autem est eos sensus experies esse, si ministerium a quo sponte exciderunt, iterum ambiant; neque enim qui clerum semel deseruit, per confessionem Christi, pro lapsu suo gratiam demereri potest.

Decimus autem synodi primæ canon: Quemvis, inquit, qui lapsi sunt et fidem negarunt, ordinari fuerint, sive insciis sive consciis iis qui eos ordinarunt, postea cogniti deponuntur, ab ea ordinatione nequicquam adjici.

A te, φημι, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τῶν ἐν τούτοις συνισταμένων ἀμαρτημάτων, τῷ προσήκοντι τόπῳ, καὶ ως ἡ τάξις ἀπαιτεῖ τῶν στοιχείων, ὅηθησεται: ἄττα δὲ ἡ τοῦ λογιστικοῦ παρὰ φύσιν δημιουργεῖ: κίνησις, τὸ νῦν ἡδη σκοπήσωμεν· ταῦτα γάρ καὶ χαλεπώτερα τοῖς Πατράσιν ἐκρίθη, καὶ μείζονες καὶ ἐπιπονωτέρας δεδύενται τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ τούτων οὐκ ἤκιστα τὴν τῆς ὁρῆς πίστεως ἀρνησιν, περὶ τῆς καὶ εἰπεῖν προεθέμεθα. Αὐτὴν τούτην, μή διτι γε τῇ τῶν τρόπων διαφορῇ, ἀλλὰ καὶ τῷ διαλλάττοντι κρίνεται τῶν καιρῶν. Ήτοι γάρ μόνον καταπλαγέντες ἀπειλήν, ή κολακεῖα ὑποκαταπέντες, εἰσὶν οἱ κατηνέχθσαν, ή καὶ βασάνων πειραθέντες, καὶ πρὸς τὴν δριμύτητα μή ἀντισχόντες τῶν αἰχμῶν. Καὶ οἱ μὲν ἔθελοντι τὰ τῆς ἀσεβείας ἥσπασαντο, πραγμάτων ἀπηλλάχθαι νομίζοντες· οἱ δὲ καὶ μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἀθέτησιν διώκται, φεύ! τῶν εὐσεβῶν γεγόνασι. Καὶ τούτων αὐτοῖς οἱ μὲν τὴν πλάνην τῆς ἀληθείας ἡλλάξαντο, ἐν προοιμίοις οὐσίῃς τῆς εὐσεβείας, καὶ μηδέπω καλῶς θρυμμένης, ἤνικα καὶ διωγμὸς σφοδρὸν ἔπειν: καὶ μανικήν, τῶν τυράννων ἀνηκόστοις καθυποβαλλόντων βασάνοις τούτοις πρεσβείανται τὴν ἀλήθειαν· οἱ δὲ, διτι τὰ τῆς εὐσεβείας τὴν ὑφ' ἀλίρι περιέσχε, καὶ βασιλέας οὐχ ἤτοι ἔκδομει εὖ περίκεινται διαδήματος.

Περὶ τῶν διὰ φόβον φροντισμένων κληρικῶν τὴκ πλοτείρων.

Περὶ μὲν οὖν τῶν φόβῳ κινδύνου κατενεχέντων, κληρικῶν ὁ ἔξθι τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανῶν, Εἰ τις, φησι, κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον, ἰουδαϊκόν, ἢ "Ἐλληνας, η σιρετικόν, εἰ μὲν τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀρήσεται ἴνομα, πάντη ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ τὸ τοῦ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, χώραν λαϊκοῦ λαμβανέτω.

"Οἱ μέντοι α' καὶ β' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνδόου κινῶν τοὺς φόβῳ βασάνου θύσαντας πρεσβυτέρους καὶ διαιρόντους, εἴται ἀναπαλαίσαντας ἡτοι μετανοήσαντας, καὶ τῶν τυράννων ἐνώπιον τῶν Χριστῶν ὀμολογήσαντας, τῆς μὲν τιμῆς μετέχειν καὶ τῆς καθέδρας κελεύει, ιερατικὸν δὲ τις ἀνεργεῖν οὐκ ἔφίστων.

"Οἱ δὲ ἄγιος Πάτερος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ εἰ κανόνι, Οἱ τὸν Θεὸν καταλιπόντες, φησι, κλῆρον, καὶ τοῖς κινθένοις σφᾶς αὐτοὺς ἐπιδεδωκότες, στεφάνους ἐφέσει μαρτυρικῶν, ἡττηθέντες δὲ τῶν βασάνων καὶ τεβυχότες, εἰ καὶ εἰσαῦθις ἀναπαλαίσαι τούτους ὑπῆρξε, καὶ Χριστιανοὺς ἁστούς ἐνώπιον τῶν τυράννων ὀμολογῆσαι, δίκαιοι ἀντὶ εἰλευ τῶν λαϊκῶν ἀξιούσθαι κοινωνίας καὶ μόνης ἀναισθήτως δὲ ἔχειν αὐτοὺς ἀποφαίνεται, εἰ τῆς λειτουργίας αὐθίς μεταποιοῖτο, ής ἐκπεπτώκασιν ἔχοντει. Τῷ γάρ τοι κλήρου ἀπαξ ἀποφειτήσαντι, οὐδὲ τὸ ὑπέρ Χριστοῦ ὀμολογία τούτον αὐτοῖς χαρίσασθαι οἱ διὰ τὴν ἐκπατσίν δύναται.

"Οἱ δὲ τῆς α' συνδόου ε' κανῶν, Εἰ καὶ προεγειρθῆσαν, φησι, οἱ παραπεττωκότες καὶ ἀρνησάμενοι, ἀγνοούντων ἡ εἰδότων τῶν χειροτογησάντων, γνωσθέντες διτερον, καθαιροῦνται, μηδὲν ἐκ τῆς κειμονίας ὥφεληθέντες.

- η'. Περὶ τῶν ληστρικῶν ἀρπαζόντων τὰ ἀλλότρια. A
 θ': "Οτι λούσθαι οὐ δεῖ τὸν ἄνδρα ὅμοι ταῖς γυναιξίν.
 ι'. Περὶ τῆς λοχείας τῆς ἀλοχεύτου. Θεοτόκου.
 ω'. Περὶ λύσεως γάμου.

Ἀρχὴ τοῦ Μ στοιχείου.

- α'. Περὶ μάγων, μαθηματικῶν, καὶ μάντεων, ἐτὶ δὲ ἀστρολόγων, ἐπαοιδῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ γοητειῶν, φαρμακεῶν, καὶ περιάπτων.
 β'. Περὶ μαλακίας.
 γ'. Περὶ μεθύντων.
 δ'. Περὶ μεταβάσεως καὶ μεταβάσεως ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.
 ε'. "Οτι τοὺς μετανοοῦντας οὐ δεῖ ἀποδάλλεσθαι.
 ζ'. Περὶ τῶν τῆς μετανοίας τόπων.
 η'. "Οτι κατὰ τὴν τῶν μετανοοῦντων διάθεσιν ξέστι τῷ ἐπισκόπῳ ἢ ἀνίεναι ἢ ἐπιτείναι τούτοις τὰ ἐπιτίμια.
 ι'. "Οτι δεῖ τοὺς ἔτι μετανοοῦντας, τῆς τελευτῆς ἀφισταμένης, τῆς θείας ἀξιούσας κοινωνίας εἰ δὲ ἀνακλήθειν, ταῦτης πάλιν ἀπέχεσθαι.
 θ'. "Οτι τῶν μετανοοῦντων τοὺς λογισμοὺς δέχεσθαι, καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἡμαρτημένα, τοῖς ἐπισκόποις ἐδόθη ἥτε ἐπιτροπὴν δὲ τούτων, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις.
 ν'. Περὶ μιαροφαγῆσάντων.
 οα'. Περὶ μίμων καὶ σχηματικῶν.
 οβ'. Περὶ μισθώσεως.
 ογ'. Περὶ μνηστείας.
 οδ'. Περὶ μοιχείας.
 οε'. Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναχῶν.
 οι'. Περὶ τοῦ ἀγίου μύρου.

Ἀρχὴ τοῦ Ν στοιχείου.

- α'. Περὶ γεῶν οἰκοδομῆς καὶ καθιερώσεως.
 β'. "Οτι οὐ δεῖ ἐνδον τῶν τοῦ γεῶν περιθόλων ουμπόσα γίνεσθαι, ἢ καπηλεῖς εἶναι, ἢ τι κατ' ἐμπορίαν προτίθεσθαι, ἢ κτήνος χωρὶς ἀνάλκης εἰσάγειν, ἢ τινα μετὰ γυναικὸς καταμένειν.
 γ'. Περὶ νηπίων ἐκτιθεμένων, ἢ ἀμφιθαλομένων, αἱ ἐβαπτίσθησαν.
 δ'. Περὶ νηστείας.
 ε'. "Οτι οὐ δεῖ νηστεύειν ἐν τοῖς Σάββασι καὶ ταῖς Κυριακαῖς.
 ζ'. "Οτι τοὺς νηστεύοντας οὐχ ὡς βδελυκτῶν τῶν βρωμάτων ἀπέχεσθαι δεῖ..
 ι'. Περὶ νόμου.
 η'. Περὶ νομῆς.

Περὶ τοῦ Ξ στοιχείου.

- α'. Περὶ ἑράνων καθαιρέσεως.
 β'. "Οτι δεῖ τοὺς ἔνους τῶν κληρικῶν ὑποδιχεῖσθαι.
 γ'. Περὶ τοῦ Ο στοιχείου
 α'. "Οτι οἰκονόμον ἔχειν δεῖ τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν ἡγούμενον.
 β'. Περὶ οἰωνισμῶν.
 γ'. Περὶ ὀνειρασθέντος.
 δ'. Περὶ δρκων.

8. De iis qui fortim aliena surripunt.
 9. Quod viros simus cum mulieribus lavare non oportet.
 10. De puerperio impollutæ Virginis.
 11. De matrimonii solitione.

Initium litteræ M.

- f. De magis, mathematicis, et vaibis, ut et astrologis, incantationibus, præstigiis, veneficiis, et amuletis.
 2. De mollitiis.
 3. De ebris.
 4. De transpositione et translatione episcoporum et clericorum.
 5. Quod paenitentes non oportet rejici.
 6. De paenitentiæ locis.
 B. 7. Quod juxta paenitentium dispositionem episcope supplicium illis vel remittere vel extendero licet.
 8. Quod oportet paenitentiam adhuc agentes, instantे morte, sanctam communionem participare: si recuperaverint, illa rursum abstinere.
 9. Quod paenitentium confessiones accipere, et solvere, et ligare peccatores episcopis conceditur; illorum vero consensu etiam presbyteris.

10. De iis, qui impuris cibis vescinatur.

11. De mimis et scenicis.
 12. De elocatione.
 13. De sponsalibus.
 C. 14. De adulterio.
 15. De monasteriis et monachis.
 16. De sancto unguento.

Initium litteræ N.

1. De templorum ædificatione, et consecratione.
 2. Quod non oportet intra templi ambitus convivia fieri, vel cauponas esse, vel aliquid venum exponi, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere permanere.
 3. De infantibus expositis, vel de quibus dubitatur an baptizati fuerint.
 4. De jejunio.
 5. Quod non deceat in Sabbathis aut Dominicis jejunare.
 D. 6. Quod jejunantes a cibis abstinere debent, haud tamen quasi in se exscrabilibus.
 7. De jure.
 8. De possessione.

Initium litteræ Ζ.

1. De tollendis simulacris.
 2. Quod clericos deceat hospites meritorio suscipere.

Initium litteræ Ο.

- t. Quod episcopum apud se occidendum ac pæfatum habere oporteat.
 2. De anguriis.
 3. De iis qui se noctu pollunt.
 4. De juramentis.

haberi jubet, Dei misericordiae confisos et innitentes.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in primo canonе: Qui voluntarie, inquit, fidem in Dominum nostrum Jesum Christum negaverit, et Judaismo vel idolatria vel Manichæismo, vel alieni alii impietatis generi quarum magnus est numerus, sese adjunxerit, deinde se ipsum condemnaverit, toto vite sue tempore pœnitentiam agit. Nunquam enim ei concedetur, quando mystica peragitur oratio, Deum una cum fidelibus adorare; sed et seorsim precabitur, et a sacramentorum communione omnino erit alienus; morte autem instantie sacrorum munerum particeps erit. At si contigerit eum præter spem convalescere, iisdem pœnis per integrum vitam rursus erit obnoxius, sacramentorum ad exitum usque expers.

6 De iis qui postquam fidem negaverint, alios etiam persequuntur.

Quod si aliqui, inquit 9 Ancyranæ canon, cruciatum gravitate adeo perculti fuerint, ut non solum a fide desciscant, sed et in eos quibus fides curæ est, insurgant, eosque ad dæmonibus sacrilegandum incitent, et Christianos, qui ignoti erant vel absconditi, in medium trahant, perfectus decem annorum numerus iis pœnitentiam agentibus perfectam remissionem emetietur. Non autem canon hic de fidem prorsus negantibus, et religionis hostibus disserit, qui Ecclesiæ persecutores sese aperte exhibuerunt; hi enim licet pœnitentiam agant, gravioribus pœnis quam iis quas duo prædicti canones decernunt, si fieri potest, subjiciuntur. Non itaque hos intelligit, sed eos qui adhuc orthodoxe sentiunt, metu autem tormentorum, se impiorum dogmatis assentiri simulant.

Magnus autem Athanasius, in epistola ad Russianum, Ex sacerdotibus, inquit, qui cum Arianis communicarunt, ii quidem qui vi subducti sunt, canonice corrigitur, e loco autem ordinis quem sortiti sunt, non ejiciuntur; præcipue si rationem, ut dixerunt, cum iis minime consentientem habuerint, et se prudenti consilio cum iis communicaſſe simulaverint, metuentes ne ipsis una cum religione expulsi, Ecclesiæ per impiorum introductionem corrumperentur. Qui autem non solum communicarunt, sed et pro viribus suis impietatis propagatores et patroni fuerunt, si pœnitentiam agant, non pœnis prædictis subjiciuntur, sed sacerdotio exuti in laicorum loco constituuntur. Laicis vero seductis aut vim passis venia indulta est, postquam canonice correcti fuerint, et hereticorum opiniones aperte anathematizaverint, et hædem orthodoxam Nicæon confirmationem se in honore habituros polliciti fuerint. Hanc, inquit, sententiam non ipse solummodo, sed et sancti Patres in syn. ubique congregati professi sunt.

A κελεύει, τῇ τοῦ Θεοῦ τεθαρρηχότας καὶ παπιστευτέτας φιλανθρωπίᾳ.
Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α' κανόνι, "Ο ἔκουσίως, φησί, τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνητάμενος πίστιν, καὶ Ἰουδαϊσμῷ, ἢ εἰδωλολατρείᾳ, ἢ Μανιχαῖσμῳ, ἢ ἄλλῃ τινὶ τῶν τῆς ἀθετᾶς εἰδῶν διτῶν πλειόνων προσθέμενος, εἴτα καταγονὸς ἑαυτῷ, μετάνοιαν εἰσπράττεται: τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ συμπαρατείνομένην. Οὐδέποτε γάρ τῆς μυστικῆς εὐχῆς ἐπιτελουμένης σύναμα τοῖς πιστοῖς τὸν Θεὸν προσκυνεῖν τούτῳ ἐφείται, ἀλλὰ καὶ κατὰ μόνας προσεύξεται, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἀγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἐσταί τοῦ δὲ θανάτου ἐφισταμένου, τῆς μερίδος τῶν θελών μεταλήψεται δώρων. Εἴτε μήν συμβαίη παρ' ἐλπίδα τούτον ἐπιθιώναι, τῶν αὐτῶν εἰσαύθις ἐπιτιμίαν ὑπόδικος ἐσται: εἴλα βίου, τῶν ἀγιασμάτων μέχρις αὐτῆς εἰργόμενος τῆς ἑξόδου.

Περὶ τῶν μετά τὴν ἀργησιν καὶ ἑτέρους διωξάντων.

Εἰ δέ τινες, ὁ ἔννατος τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ φησὶ κανὼν, τοσοῦτον κατεπλάγησαν τὸ βαρὺ τῶν κολάσεων, ὡς μὴ δι τῆς πίστεως ἀποστῆναι, ἀλλὰ καὶ κατεξαναστῆναι οἵ εἱμέλησος τῶν τῆς πίστεως, ὥστε καὶ θύειν προτρέπειν δαιμονίους, ἢ ἀγνοούμενους ἔστιν οὓς καταμηνύειν οἷα Χριστιανοὺς, ἢ καὶ χρυπτομένους εἰς μέσον ἔλκειν, ὃ τῆς δεκαετίας τέλεος ἀριθμὸς τὸ τέλειον τῆς ἀφέσεως τούτοις μεταμελεῖται μένοις ἐπιμετρήσει. Οὐ γάρ δῆποι περὶ τῶν ἑξάριθμων πάντη γεγενημένων, καὶ ἀπεναντίας ἰσταμένων τῇ ἀσεβείᾳ δὲ κανὼν οὗτος διεξιειν, οἶπερ δέρα καὶ διώκται τῆς Ἐκκλησίας πεφήνασιν ἀτεχνῶς· ἔκεινοι γάρ, εἰ γε καὶ ἀληθῶς μεταγνοεῖν, καὶ βαρυτάρων, εἰ οἶόν τε, πειραθήσονται τῶν ἐπιτιμίων, ἢ οἱ πρὸ τούτου ρήθεντες ἄμφω δικαιούσι: κανόνες. Οὐ δὴ τούτους φησιν, ἀλλὰ τοὺς ἔτι μὲν τὰ τῶν δροδίξων φρονοῦντας, δέσι γε μήν τῶν βασάνων τὰ τῶν ἀσεβῶν ὑπέρχεσθαι ακηπτομένους.

Ο δὲ μέλας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς ᾿Ρουφινιανὸν ἐπιστολῇ, Τῶν κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρειοῦ φρονοῦσιν ιερωμένων, φησί, οἱ μὲν βίᾳ καθυπαγχέντες κανονικῶς μὲν εὐδύνονται, τοῦ τόπου δὲ ἡς μεταλαχον τάξεως οὐκ ἐκβάλλονται, καὶ μάλιστα εἰ τὸ λογισμὸν ἡκιστα εἰχον ἐκείνοις συμβαίνοντα, ὡς φασι, δι οἰκονομίαν δὲ κεκοινωνηκένται προσεποθίσαντο, δέσι τοῦ μὴ φθαρῆναι τὰς ἐκκλησίας τῇ τοῦ δυσσεδῶν ἀντεισαγωγῇ, αὐτῶν ὑπερορίων μετά τῆς εὔσεβειας γεγενημένουν. Οἱ δὲ πρὸς τῷ κεκοινωνηκένται καὶ τῆς ἀσεβείας ὑπεραγωνιζόμενοι, καὶ συγγροῦντες εἰς δύναμιν, οὐ τοῖς ἐπιτιμίοις μεταμελόμενοι καθυποβάλλονται, ἀλλὰ γυμνούμενοι τῆς ιερωσύνης, ἐν τῇ τοῦ λαϊκῶν τάττονται χώρᾳ. Τοις δὲ ἀπατηθεῖσιν, ἢ βίᾳ παθοῦσι λαϊκοῖς, συγγνώμη δίδοται, κανονικῶς πρότερον ἐπιτιμωμένοις, καὶ τανερῶς ἀναθεματίσασι τὰ τῶν αἱρετικῶν, καὶ τὴν Ιν Νομού τὸν δροδίξον πίστιν πρετερεύειν ὑπογνωμένοις. Ταύτην οὐκ ἔγω, φησί, μόνος τὴν φῆσον, ἀλλ' οἱ καὶ εἰς συνδόους τοπικὰς ἀθροισθέντες, οἵοις Πατέρες έξήνεγκαν.

Περὶ τῶν ἀργησαμένων κατηχουμένων.

Οόδε τοὺς περιπεπτικότας τῶν κατηχουμένων ἄναινούντων περιθεσίν οἱ θεῖοι Πατέρες ἐνόμισαν. "Ο γάρ οὐ τῆς α' συνάδου κανών εἰς τρίτον ἔτος; ἐν τῷ τῶν ἀκροωμένων ἐπιτιμίῳ κελεύεις γίνεσθαι τοὺς τοιούτους, εἰοῦστα πρὸς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανίστησαι, καὶ τοῖς κατηχουμένοις συνεύχεσθαι.

"Ο δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ιβ̄' κανὼν τοὺς πρὸ τοῦ βαπτισμάτος τεμουχότες, μετὰ τὸ βάπτισμα, εὗ μάλα τοῦ ἀγίου; ἀποπλυναμένους, καὶ εἰς ἱερωτύνην ἐπισκήπτει προάγεσθαι.

Περὶ τῶν ἀραγκασθέντων ἀργησασθαι καὶ μὴ ὑποκυψάντων.

"Ο γέ μὴν γ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κανὼν τοὺς ἐκποδῶν τοὺς διώκουσι γενομένους, κατὰ τὴν φεύγειν διαν διώκωσιν ἡμᾶς κελεύουσαν ἐντολὴν, διαδραμαῖς δὲ τελέως μὴ δυνηθέντας, ἀλλὰ συλληφθέντας καὶ πρὸς βίαν ἀναγκασθέντας ἢ λιθωνωτὸν εἰς χείρας δέξασθαι, ἢ τῷ στόματι τῶν ἀνιέρων σπονδῶν γευσασθαι, οὐ μὴ ἀνεχομένους ἔχειν αἰγῆ, ἀλλὰ βωντας εἶναι Χριστιανούς, οἷς τὸν λογισμὸν κεκτημένους ἀκτητητον, τούτους ὡς ἤκιστα ἀμαρτόντας, τῆς κοινωνίας δεῖν ἔχειν μὴ ἔξειργεσθαι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωτύνην μηδὲν ἐπιδοιάζοντας προσβιβάζειν, εἴγε καὶ ὁ προτοῦ βίος τούτοις εἶχε τὸ ἀνεπίληπτον· οὐ γάρ τοῦ τῆς ὅμοιογίας στεφάνου διῆμαρτον.

Οὐτως περὶ τῶν τοιούτων καὶ ὁ ἱερομάρτυς Πέπρος φημίζεται· ἐν τῷ ιδίῳ κανόνι.

Νόμοι πολιτικοί.

Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος, καὶ πάλιν ἐλληνίζοντες, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται.

Οἱ ἀποστάντες τῆς τῶν ὀρθοδόξων πίστεως, καὶ αἱρετικοὶ γενομένοι, ἢ θύσαντες, ἢ θύσαι τινες ἐπαγγειλάμενοι, οὐ δύνανται διατίθεσθαι, ἢ δωρείσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης, οὔτε ἐξ ἀδιαθέτου λαμβάνειν τις δύνανται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'. Περὶ αἱρετικῶν, καὶ διπλῶς χρὴ δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

"Ἄλλας γάρ διπλῶς καὶ τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ καθολικῇ προσιόντας Ἐκκλησίᾳ, οἱ θεῖοι Πατέρες προσδέχονται τεθεωπίκασιν, ἥδη σκοπητέον. Ἄλλὰ μήπω περὶ τούτου, ὡς ἐν εἶδει δὲ διαιρέσεων τῶν ἀποδισταμένων τοῦ ὄρθοῦ φρονήματος, τὰς γενικωτάτας; πρῶτον ῥητέον προστηγορίας, ἃς δὴ τὸ ἀπατηλὸν καὶ πολυσχιδὲς τῶν νόθων διγμάτων ἔκάστοις; αὐτῶν ἐπεκλήρωσε. Τὰς μὲν γάρ αἱρέτες προστηγορεύκασιν, ἐν τῷ α' κανόνι: φησίν δὲ μέγας Βασίλειος, τὰ δὲ σχίσματα, τὰς δὲ παρασυναγωγάς. Αἱρέτες μὲν οὖν τοὺς πάντη ἀπερθήγμένους, καὶ κατ' αὐτὴν ἀπελλοτριωμένους τὴν πίστιν, οἷον Μανιχαίους, Οὐαλεντίνους, Μαρκιωνιστάς, Πεπουζηνούς, καὶ τοὺς ἐκείνοις παραπληγίσους¹ σχίσματα δὲ, τοὺς δι' αἰτίας τινὲς ἐκκλησιαστικάς καὶ ζητήματα λάσιμα πρὸς ἀλλήλους διενεγκέντας, καὶ μάλιστα τοῦ διαφέρεσθαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς μετανοίας πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν παρασυναγωγάς δὲ τὰς παρασυνάξεις, οἷον, εἴ τις τῶν

A De iis qui, dum catechumeni essent, fidem negarunt.

Porro sancti Patres neutiquam in animo habebant, ut ii qui dum fidei initio imbuuntur, impinguunt, impune evaderent. Can. enim xiv syn. i eos tribus annis audientium pœnam subire, deinde ad ordinem priorem revertere, et una cum catechumenis precari jubet.

Canon autem xii syn. Αντιραναὶ eos qui ante baptismum sacrificarunt, postquam baptizati, adeoque a peccati sorde mundati fuerint, ad sacerdotium promoveri mandat.

De iis qui negare coacti, sese non submiserunt.

B Tertius syn. Διαγρ. canon, qui a persecutoribus fugiunt, iuxta mandatum quod persequentes nos effugere jubet, prorsus autem evadere nequeunt, sed capti sunt et vi coacti vel thus in manus accipere, vel ore cibos profanos degustare; non autem silentium agunt, sed clamant se esse Christianos, firma nimis constantia praediti; eos, ut qui minime peccarunt, communione non esse arcenos judicat, imo vero et ad sacerdotium absque omni dubitatione promovendos, si modo anteacta eorum vita ab omni reprehensione aliena fuerit: neque enim confessionis corona exciderunt.

Idem de iisdem statuit sanctus Petrus Martyr, in xiv canone.

C 7 Leges civiles.

Qui sacrosancto baptismo digni habiti fuerint, et rutus ad gentilitatem redeunt, pœnis gravissimis obnoxii sunt.

Qui ab orthodoxa fide recedunt, et hæretici facti, vel sacrificant, vel alicui se sacrificatores pollicentur, testamento quidquam prescribere aut donare nequeunt, nec ex testamento, aut ab intestato quidquam accipere possunt.

CAP. II. De hæreticis, et quomodo, qui ex hæresibus convertuntur, admittendi sunt.

Jam vero quamnam rationem in admittendis iis qui ex hæresibus convertuntur, ad Ecclesiam catholicam accedunt, sancti Patres servari jubent, in presenti inquirendum est. Quin et hic quasi facta divisione eorum, qui a recta opinione discedunt, generalissimæ appellations, quas singuli ex iis a multis variis, fallacibus spurisque dogmati sortiti sunt, in primis dicendæ veniunt. Alias enim hæreses, inquit magnus Basilius in primo canone, Patres nuncuparunt, alia vero schismata, alias rursus parasyntagmas. Hæreses quidem eos qui omnino separati sunt, et quoad ipsam fidem abalienati, ut Manichæi, Valentini, Marcionistæ, Pepuzeni, et iis consimiles: schismata autem eos qui propter causas aliquas ecclesiasticas et questiones medicabiles inter se dissident; precepit ab iis qui sunt ex Ecclesia catholica de modo pœnitentiae dissentire: parasyntagmas autem illegitimus conventus, ut si quis episcopus vel presbyter in delicto deprehensus, et a ministerio obiundo pro-

hibitus, sese canonibus submittere recusat, et præ-sulatum sacrumque ministerium sibi vindicet, una-que qui e populo insciis laborant, relicta Ecclesia catholica cum illo discedant. Patribus ergo antiquis visum est, inquit, haereticorum baptismum omnino rejicere, utpote qui de ipsa in Deum fide dissentiant, schismaticorum vero baptismum admittere; et ut ii qui conventicula celebrant, per genuinam poni-tentiam conversionem suam indicantes, rursus Ecclesiae uniantur; et quandoque ut qui in gradu col-locati cum rebellibus abierunt, postea autem poni-tentia ducti sunt, ad priorem ordinem revertantur. Catharos autem, qui sunt ex abscessis, et Encratitas, et Hydroparastatas, visum est, inquit, Cypriano et Firmiliano nostro omnes de integro baptizandos esse. Carthagine enim, cuius episcopus erat magnus Cyprianus, synodus Patrum omnium antiquissima congregabatur, iisque omnes haereticos et schisma-ticos, qui ad Ecclesiam accedunt, iterum baptizan-dos esse ex communi consensu placuit. Ita enim ratiocinati sunt: Liceat schismatici circa dogmata non errant, quia tamen Christus caput est corporis Ecclesiae, secundum divinum Apostolum, per quod membra omnia animantur, et incrementum spirituale recipiunt: hi autem membra sunt a corporis compage abrupta, Spiritus sancti gratiam non amplius in iis permanentem habent. Quod igitur ipsi non habent, quomodo aliis impetriri possunt? sed tamen, quandoquidem, inquit hic magnus Pater, visum est nonnullis Asiaticis prudenti consilio Ca-tharorum baptismum suscipiendum esse, susci-piatur.

De Encratitis.

Encratitarum autem [baptismum admittere] neutri-quam liceat. Eorum autem haeresis eadem plane est cum haeresi Marcionistarum, ex eadum utique germinascens. Etenim **G** et hi nuptias abomi-nantur, easque Satanicis appellant; vinum rejiciunt, animatorum esum prohibent, et Dei crea-turam pollutam esse delirantes asserunt. Neque dicant quod in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizantur, qui cum Marcione Deum ma-lorum auctorem esse affirmant. Ne autem ob ni-mium rigorem segniores eos ad accedendum ad Ecclesiam catholicam reddamus, consuetudine, inquit, utendum est, et sequi oportet Patres, qui res nostras administrarunt. Quare, uti illi visum est, sacro oleo inuncti sacramentorum participes sint.

De Hydroparastatis.

Sunt autem Hydroparastatae qui in sacri calicis administratione aquam duntaxat offerunt, vinum cum ea miscere nequaquam permittentes. Quin et legitimas nuptias a fornicatione nihil differre existimant. Eadem etiam **xlvi** ejusdem canon de-cernit. Quare de Hydroparastatis et Armeniis in **viii cap. lit K.**

A ἐπισκόπων ἡ πρεσβυτέρων, πταῖσματι ὄλοις, ἐπε-σχέθη τῆς λειτουργίας, καὶ τοῖς κανόσιν ὑποκύψαι μὴ ἀνασχόμενος, ἁυτῷ τὴν προεδρίαν ἔξεδίκησε καὶ λειτουργίαν, καὶ τούτῳ συναπῆλθον οἱ ἀπαιδευσίαν νοσοῦντες ἐκ τοῦ λαοῦ, τὴν καθολικὴν καταλελοπί-τες Ἐκκλησίαν. Δέδοκτο τούν, φησίν, ἐξ ἀρχῆς τὸ μὲν τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα παντελῶς ἡθετήκενται, περὶ γάρ αὐτὴν τὴν εἰς θεὸν πίστιν πέφυκε τούτοις ἡ διαφορά· παραδέχεσθαι δὲ τῶν ἀποσχισάντων τοὺς μέν τοι παρασυνάγοντας, ἀξιολόγῳ μετανοίᾳ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπιδειξαμένους, ἐνοῦσθαι πάλιν τῇ Ἐκ-κλησίᾳ· ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ συναπελ-θόντας τοῖς ἀνυποτάκτοις, εἴτα μεταμελομένους, εἰς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανιέναι. Τούς γε μὴν Καθαρούς, τῶν ἀποσχισμένων καὶ αὐτοὺς **B** δυτας, καὶ Ἐγχρατίτας, καὶ Υδροπαραστάτας, ἐδοξε, φησί, τοῖς περὶ Κυπριανὸν, καὶ Φιρμι-λιανὸν τὸν ἡμέτερον, πάντας ἀναβαπτίζεσθαι. Εἰς γάρ τὴν Καρχηδόνα, ἡς ἐπισκοπὸς δέ μέγας Κυπρι-ανὸς ἦν, σύνοδος Πατέρων ἀρχαιοτέρᾳ πασῶν ἡθροιστο, οἵς ἤρεσεν ἐκ κοινῆς ψῆφου πάντας αἱ-ρετικούς τε καὶ σχισματικούς προσιόντας τῇ Ἐκ-κλησίᾳ βαπτίζεσθαι. Συνελογίζοντο γάρ οὐτωσι· Εἰ καὶ μὴ περὶ δύγματοι οἱ σχισματικοὶ σφάλλοντο, ἀλλ' ἐπεὶ τοί γε κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλη-σίας ὁ Χριστός ἔστι, κατὰ τὸν θεόν Απόστολον, ἐξ οὗ τὰ μέλη πάντα ζωοῦται, καὶ τὴν πνευματικὴν αὐξήσιν δέχεται, οὔτοι δὲ τῆς ἀρμονίας τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἀπερρήγησαν, οὐκέτι παραμένουσαν αὐτοῖς ἔχουσι τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος· δι-τούν οὐκ ἔχουσι, πῶς ἂν τοῖς ἄλλοις μεταδοίεν; ἀλλ' δύως, φησίν δέ μέγας οὔτος Πατήρ, ἐπεὶ τοις τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐδοξεῖ δι' οἰκονομίαν τὸ τῶν Καθαρῶν βάπτισμα δέχεσθαι, ἔστω δεκτόν.

Περὶ Ἐγχρατίτων.

Τὸ τῶν Ἐγχρατίτῶν μέντοι οὐκ ἔχην· Μαρκιω-νιστῶν γάρ ἔστιν ἀντικροῦ ἡ κατ' αὐτοὺς αἱρετική βλάστημα. Κατ' ἔκεινους γάρ καὶ οὔτοι τὸν γάμον βδελύσσονται, τοῦ Σατανᾶ εἶναι αὐτὸν ἀποφανόμενοι· τὸν οἶγον ἀποστέφονται, τὴν τῶν ἀμφύγων ἀπαγορεύουσαν ἐδωδήγη, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ θεοῦ με-μιασμένην εἶναι ληροῦσι. Μή γάρ λεγέτωσαν, διτεῖς Πατέρας, καὶ Υἱόν, καὶ ἄγιον Πνεύμα βαπτίζονται, οἱ γακῶν ποιητὴν τὸν θεόν εἶναι λέγουσιν, **D** ἐφαμίλιως τῷ Μαρκίωνι. 'Ἄλλ' ίνα μὴ τῆς ἀκρι-θείας ἔχομενοι ὀνκηροτέρους αὐτοὺς ποιήσαιμεν εἰς τὸ προσιέναι τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, χρηστόν, φησί, τῷ Εὐα., καὶ τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσασι Πατράσιν ἀκολουθήσαν, καὶ ὡς ἔκεινοις δοκεῖ, χρισ-μένοις τῷ ἀγίῳ μύρῳ, οὕτω τῶν ἀγιασμάτων μετα-λαμβανέτωσαν.

Περὶ Υδροπαραστάτων.

'Υδροπαραστάται δέ εἰσιν οἱ μόνοι οὐδωρ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ ἀγίου προσφέροντες ποτηρίου, οἵνοι δὲ τούτῳ μιγνύνται μὴ ἀνεχόμενοι, καὶ τὸν Ἐννομόν γάμον μηδὲν διενηγοῦνται πορνείας οἰδημένος. Τὰ αὐτὰ καὶ δικαῖοι κανόνι τοῦ αὐτοῦ θιορίζεται. Ζῆτι περὶ Υδροπαραστάτων καὶ Ἀρμενίων ἐν τῷ τη-κεφ. τοῦ Κ στοιχείου.

μέλλοντο; αἰώνος, καὶ περαποδντας (ῷ τῆς ζημίας!) καὶ ἀργηταμένους τὴν εἰς τὸν Κύριον πίστιν, οἱ θεῖοι Πατέρες, σπλάγχνοις ἀφάτων οἰκτιρμῶν, αὖθις ὀδίουσι (Παῦλος καὶ τοῦτο ἀναπληρούτω μοι) μέχρις ἂν μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς· οἵς μέντοι πόλεις διετάμελοις τῆς δεινῆς ἀδουλίας εἰσήσεται. Πλεῖστος γάρ οἱ Πατέρες κάνει τούτης ἐπιτετρήκαστης τὰς διαφορὰς, ταῦτ' ἄρα καὶ διαφέρουσι προσενήνοχοι τὰς ἐκ τῶν ἐπιτιμών θεραπείας.

Οἱ τοινῦν μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος, τῷ τῆς σοφίας περιόντι καὶ πνευματικῆς ἐπιστήμης συμπάντων τὸν ἡμῖν ἀμαρτανομένων τὴν γένεσιν ἀκριβούμενος, εὐθὺς ἐν τῷ πρώτῳ κανόνι, Τρία φησι, τὰ κατὰ ψυχὴν ἡμῶν θεωρούμενα, τὸ λογικὸν, τὸ θυμικὸν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν· ἐν τούτοις καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἀρετῶν μετιόντων, καὶ τὰ πιώματα τῶν εἰς κακῶν ἀποφέρεντων. Καὶ τοῦ μὲν λογικοῦ ἀρετὴν εἶναι τὴν εὔσεβην περὶ τὸ Θεῖον ὑπόληψιν, καὶ τὴν τοῦ κακοῦ τε καὶ κακοῦ διακριτικὴν ἐπιστήμην, καὶ τὸ μὲν ὅρετόν ἐν τοῖς οὖσι, τὸ δὲ βδελυκόν ἐπιστασθαι καὶ ἀπόδητον· κακῶν δὲ τούτου τὴν ἐκ τούναντίου περὶ τὸ Θεῖον ἀσέβειαν· οἶον, εἰ τις τὴν εἰς Χριστὸν ἀρνητάμενος πίστιν, πρὸς Ἰουδαϊσμὸν, ή εἰδωλολατρείαν, ή Μανιχαϊσμὸν ἔκειτράπε, ή πρὸς γόντας καὶ μάγους ἀπών ἔλλων, καὶ τοὺς διὰ δικιμῶν καθάρσια τινα καὶ ἀποτροπισμούς ἐνεργεῖν ὑπισχνούμενος· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τὸ περὶ τὴν κρίσιν τῶν πραγμάτων ἐσφάλθαι, ὡς τιθέναι τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς, κατὰ τὴν Γραφήν. Τοῦ δὲ ἀν ἐπιθυμητικοῦ ἀρετὴν ἀτεχνῶς εἶναι τὴν τῆς ἀρετῆς ἔφεσιν· τὸ ἱρωτική τε πάσῃ δυνάμει καὶ ψυχῆς διλοχερεῖ διαθέσει θεῷ κολλᾶσθαι, καὶ μηδενὸς τὴν εἰς αὐτὸν ἀγάπην προτείσθαι, παρ' οὐ πηγάζεται τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ή πού φῆσιν ὁ θεῖος Ἱάκωβος· τούτου δὲ γε σκατότητα τὴν φιλέδονιν, τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν τῆς κενῆς δίζης ἔφεσιν, καὶ τοῦ ἐπικεχρωσμένου τοῖς σώμασιν δινίους, ἥγε δῆ καὶ εἰς πορνείαν ἐν καρδίᾳ μελετώμενην τελευτᾷ, ή καὶ μοιχείαν· ταῦτα οὖν, τὴν μὲν ἐπιδουλήν ὡρίσατο καὶ ἀδικεῖται τοῦ ἀλλοτρίου· τὴν δέ γε πορνείαν ἐπιθυμίας μόνης ἐκπλήρωσιν, τὴν τοῦ πέλας γάμον μὴ διορύζουσαν· τῆς δὲ ἀπόπου μοιχείας καὶ τὴν παιδεραστίαν ἡρτῆσθαι, καὶ τὴν ζωφθορίαν· ψύσεως γάρ καὶ ταῦτα κρίνει μοιχείαν, ὡς ἂν εἰς ἀλλότριον δῆπου καὶ παρὰ φύσιν γενομένης τῆς ἀδικίας. Τῆς γε μὴν θυμώδους διαθέσεως ἐπαινουμένην καὶ κατὰ φύσιν ἐνέργειαν, τὴν πρὸς τὸ κακὸν ἀπέχειαν, τὸ τοῖς πάθεσι πολεμεῖν, πρὸς ἀγθρίαν τε ἐστομῶσθαι, καὶ μὴ τὰς τοῦ θανάτου ἀπειλὰς δεδιέναι· πειράν τε ἡλγεινῶν μὴ καταπτήσειν βασάνων, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἡδίστων ή συνήθιστων διάζευξιν μὴ μαλακίζεσθαι, τῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενον. Ἐκτροπήν δὲ ταύτης καὶ ἀπήπτωμα τὸ φθονεῖν τε καὶ μνησικακεῖν, τὰς ἐμφιλονείκους ἐρεσχελίας, οἷς δῆ καὶ εἰς πληγὰς ἐσθίεται τελευτῶσι καὶ φένους.

Περὶ μὲν οὖν τῶν δύο τῆς ψυχῆς δυνάμεων, θυμοῦ

A et lapsi sint (oh ingens damnum!) et fidem in Dominum negaverint, sancti Patres visceribus ineffabilis misericordiae iterum parturunt (Paulus iterum hæc mihi verba supplet) donec Christus formetur in ipsis quos nimis ob gravissimum suum errorem magna pœnitentia incessit. Etenim Patres in iis plurimas differentias observarunt, et propterea per pomas diversa remedia porrexerunt.

B Magnus itaque Gregorius Nyssenus in Epistola ad Letoium, sapientia et cognitione spirituali excellentem, omnium peccatorum nostrorum originem investigatur, in primo statim canone, tria in anima nostra præcipue consideranda dicit: rationem, affectum, et concupiscentiam; inque iis tum recte facta eorum qui virtutem prosequuntur, tum delicta eorum qui ad vitium prolabuntur, considerare. Et rationis quidem virtutem esse, piam de Deo opinionem, inter bonum et malum discernendi scientiam; et quid in rebus expertendum sit, quidque aversandum et rejiciendum, cognoscere: ejus autem vitium esse oppositam circa res divinas impietatem; exempli gratia, si quis fidem in Christum negans, ad Judaismum, vel idolatriam, vel Manichæisnum conversus fuerit, vel ad præstigiatores et magos, eosque qui se per demonas placula quædam et prævaricationes operaturos pollicentur, abiisse deprehensus sit; et, ut uno verbo dicam, fallaciter de rebus judicare, et lucem tenebras ponere, et tenebras lucem, uti ait Scriptura. Rursus concupiscentiae virtutem plane esse, boni appetitionem, omni facultate amandi, et tota animæ affectione Deo adhærente, et amorem ejus, a quo virtus et omne perfectum donum hominibus derivatur (uti alicubi dicit sanctus Jacobus), pro nulla re pro derelicto habere: ejus autem declinationem esse, libidinem, avaritiam, inanis gloria, et floris, qui corporis superficie est illitus, desiderium: quod in anima exercitum in fornicatione aut adulterio terminatur: ex quibus quidem adulterium definit, insidias et injuriam alteri allata; fornicationem vero, libidinis dunt taxat expletionem, quæ vicini conjungum non attingit. Quin imo et paediatum, et cum brutis animalibus commercium, adulterio irrationali appendi dicit; ea enim, utpote in id quod alienum est, et præter naturam factam injustitiam, naturæ adulterium existimat. Facultatis denique irascibilis laudabilem et secundum naturam actionem esse, eujusque mali odium, perturbationibus animæ bellum indicere, ad fortitudinem corroborari, et mortis minas non expavescere, gravissima tormenta sine meo experiri, propter disjunctionem a rebus jucundis consuetisque non languescere, fidei et virtuti adhærescentem. Hujus autem desertionem et lapsum esse, invidere, rixarum et scommatum recordari, que in plagiis aliquando et cardibus terminantur.

C De duabus animæ affectibus, ita nempe et con-

enpiscientia, et peccatis que in iis consistunt, suo loco, et ut ordo litterarum postulat, infra dicetur; peccata **¶** autem que a rationis motu præternaturali procedunt, in praesenti considerabimus: ea enim graviora Patribus et multo majori attentione digna visa sunt; quorum non minimum est rectæ fidei abnegatio; de qua verba sacre mihi in animo est. Ea igitur non solum ex modorum differentia, verum et ex temporum diversitate judicatur. Vel enim minis solis perterriti erant, aut adulacione irretiti, qui lapsi sunt, vel qui tormenta experti cruciatum acerbiam ferre nequibant. Porro alii quidem voluntarie impietatem amplexi sunt, se bona sua aliter amisuros existimantes; alii vero post fidei abdicationem, persecutores (oh hominum impietatem!) evaserunt. Ex iis rursus alii errorem pro veritate commutarunt, cum pietas adhuc in incunabulis et nondum bene stabilita esset; cumque persecutio valde serveret, et tyranni furore perciti veritatis praecones gravissimis tormentis subjicerent: alii autem cum religio omnes sub sole terras illustraret, et reges, non minus quam diadema, quibus redimi sunt, adornaret.

De clericis qui propter metum fidem negarunt.

De clericis metu periculi lapsis **LXII** sanct. apostol. canon: Si quis, inquit, clericus propter metum humanum, vel Judæi vel Græci, vel hæretici, nomen Christi negaverit, omnino ejiciatur; si vero clerici, deponatur; penitentiam autem agens, laici locum capiat.

Primus autem et secundus syn. Ancyranæ canon, presbyteros et diaconos qui metu tormentorum sacrificarunt, deinde contra reluctati sunt, seu penitentiam egerunt, et coram tyrannis Christum confessi sunt, honoris quidem et cathedrae participes esse jubet, munus vero sacerdotale aliquod obire non permittit.

Porro sanctus Petrus Alexandrinus in decimo canone: Qui, inquit, clerum suum deseruerunt, et se periculis ultra obtulerunt, coronæ martyrii desiderio accensi, tormentis vero terrefacti sacrificarunt, si contingat ut rursus penitentiam agant et coram tyrannis se Christianos esse confiteantur, æquam est ut laicorum communione aequo sola digni habeantur. Planum autem est eos sensus expertes esse, si ministerium a quo sponte exciderunt, iterum ambiant; neque enim quod clerum semel deseruit, per confessionem Christi, pro lapsu suo gratiam demereri potest.

Decimus autem synodi primæ canon: Quamvis, inquit, qui lapsi sunt et fidem negarunt, ordinari fuerint, sive insciis sive consciis iis qui eos ordinarunt, postea cogniti deponuntur, ab ea ordinatione nequicquam adjuti.

A te, φημι, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ τῶν ἐν τούτοις συνισταμένων ἀμαρτημάτων, τῷ προσήκοντι τόπῳ, καὶ ως ἡ τάξις ἀπαιτεῖ τῶν στοιχείων, βῆθησεται: οὗτα δὲ ἡ τοῦ λογιστικοῦ παρὰ φύσιν δημιουργεῖ κίνησις, τὸ νῦν ἥδη σκοπήσωμεν· ταῦτα γάρ καὶ χαλεπώτερα τοῖς Πατράσιν ἔκριθη, καὶ μεζονος καὶ ἐπιπονωτέρας δεδμενα τῆς ἐπιστροφῆς, καὶ τούτων οὐχ ἤκιντα τὴν τῆς δρυθῆς πίστεως δρυνησιν, περὶ οὓς καὶ εἰπεῖν προεθέμεθα. Αὐτη τοῖνυν, μή δι: γε τῇ τῶν τρόπων διαφορᾷ, ἀλλὰ καὶ τῷ διαλέττοντι κρίνεται τῶν καιρῶν. Ήτοι γάρ μένον καταπλαγέντες ἀπειλήν, ή κολακεῖα ὑποκλαπέντες, εἰσὶν οἱ κατηνέχθησαν, ή καὶ βασινῶν πειραζέντες, καὶ πρὸς τὴν δριμύτητα μὴ ἀντισχόντες τῶν αἰχμῶν. Καὶ οἱ μὲν ἐθελοντεί τὰ τῆς ἀσεβείας ἄκαπταντο, πραγμάτων ἀπηλλάχθαι νομίζοντες· οἱ δὲ καὶ μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἀθέτησιν διώχται, φῦ! τῶν εὔσεβῶν γεγόνασι. Καὶ τούτων αὐθίς οἱ μὲν τὴν πλένην τῆς ἀληθείας ἡλλάξαντο, ἐν προσωμοῖς οὐσίος τῆς εὔσεβείας, καὶ μηδέπω καλῶς ἴδρυμέντης, ἤνικα καὶ διωγμὸς σφοδρὸν ἔπειται καὶ μανικὸν, τῶν τυράννων ἀνηκόστοις καθυποβαλλόντων βασινοῖς τοὺς πρεσβειούντας τὴν ἀλήθευταν· οἱ δὲ, διὰ τὰ τῆς εὔσεβείας τὴν ὅρην ἡλιψεις, καὶ βασιλίς, οὐχ ἦτον ἐκδεσμεις οὐδὲ περίκεινται διαδήματος.

Περὶ τῶν διὰ φόνον ἀρνησαμένων κληρικῶν τῆς πίστεως.

Περὶ μὲν οὖν τῶν φόνῳ κινδύνου κατενεχθέντων κληρικῶν ὁ ἔξ^τ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, Εἰ τοις φησι, κληρικὸς διὰ φόνον ἀνθρώπινον, Ἰουδαῖον, ἢ Ἐλληνός, ή αἱρετικοῦ, εἰ μὲν τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀρνησται ὄνομα, πάντη ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ τὸ τοῦ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, χώραντειν λαμβανέτω.

Οἱ μέντοι α' καὶ β' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνδόου κανῶν τοὺς φόνῳ βασάνου θύσαντας πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, εἴται ἀναπαλαίσαντας ἡτοι μετανοήσαντας, καὶ τῶν τυράννων ἐνώπιον τῶν Χριστίνων διμολογήσαντας, δίκαιοι ἀντὶ εἰεν τῶν λαϊκῶν ἀξιούσθαι κοινωνίας καὶ μόνης ἀναισθῆτως δὲ Ἱερεῖς αὐτοὺς ἀποφαίνεται, εἰ τῆς λειτουργίας αὐθίς μεταποιοῦντο, ής ἐκπεπτώκασιν ἔκονται. Τῷ γάρ τοι κλήρου ἀπαξ ἀποφειτήσαντι, οὐδὲ ἡ ὑπὲρ Χριστοῦ διμολογία τοῦτον αὐθίς χαρίσασθαι οἱ διὰ τὴν ἐκπατσιν δύναται.

Οἱ δὲ τῆς α' συνδόου τοις κανὼν, Εἰ καὶ προεγιρίσθησαν, φησι, οἱ παραπετεκότες καὶ ἀρνησαμένοι, ἀγνοούντων ἡ εἰδότων τῶν χειροτογησάντων, γνωσθέντες ὑστερον, καθαιροῦνται, μηδὲν ἐκ τῆς κειροτογίας ὠφεληθέντες.

Περὶ τῶν ἀργησαμένων λατικῶν.

Λαϊκούς γέ τοι, τοὺς ἀπειλῆ καὶ μόνη κολάσεως, ή δημεύσεως, ή ἔξοριας, τῇ ἀσεβείᾳ ὑπείχαντας, οἱ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνέδου κανὼν ἐπὶ ἔξετίαν τῶν λεπῶν μυστηρίων ἀπειργεῖ.

Ταῦτης οὐκ ἀπόδει τῆς ψήφου καὶ δι τρίτος τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Πέτρου Ἀλεξανδρείας.

Ο δέ γε α' αὐτοῦ τοὺς μετὰ πειρῶν ἀνηκέστων τεθυκότας βισάνων ἐπὶ τριετίαν καταδικάζει.

Ο δὲ β' τοὺς μετὰ τὴν ἐν ωλακῇ μόνῃ ταλαιπωρίαν καὶ μέχρι τετραετίας.

Οὗτοι καὶ δι τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ δι τῶν τοιούτων καθάπτεται, πρὸς δὲ καὶ δι εἰς πλήν τοὺς μετὰ τὸ θύσαι ἐν ἐσθῆτι δειπνήσαντας φαιδροτέρᾳ μᾶλλον ἐπιπλήττει, η τοὺς ἐν τῷ δείπνῳ δεσμορυμένους καὶ πενθικὸν ἐσθῆμα περικειμένους.

Ο δὲ αὐτὸν τοὺς διειπλήττει τρίς καὶ τρίς θύσαντας μετὰ βίᾳς εἰς ἔβδομον ἕτος τῆς κοινωνίας ἔξοστραχίζει.

Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α' κανόνι, Οι βισάνων χαλεπαῖς αλκισθέντες, φησι, καὶ θύσαντες, ἐν δητῷ χρόνῳ ἐπώνεα ἐπειτιμήσαν.

Ο δὲ ζ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τοὺς ἐν εἰδωλείῳ ἐθνικοῖς συνεστιαθέντας, εἰ καὶ τοῖα βρώματα ἐπικομιζόμενοι βεβρώκαστι, παρὰ δέ γε τὸ δέξαι τοῖς ἀποστοῖς συνεορτάζειν, μετὰ διετίαν εἰς κοινωνίαν κελεύει δέχεται. Οὐεν, φασὶ τινες, καὶ τοὺς πρεσβεῖς η αἰχμαλώτους, ἐθνικοῖς συνεστιαθέντας, χρὴ μετρίως ἐπιτιμᾶν· τοὺς δὲ καταφρονήσει καὶ ἀδιαφορίᾳ τούτῳ ποιούντας σφοδρότερον.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν πα' τοὺς μετὰ πειρῶν βισάνων περιγενέσθαι τῶν πόνων μὴ ἔξαρκέσαντας, καὶ εἰδωλοθύτων γευσαμένους, καὶ ὅρκους δημωμοκότας Ἐλληνοκαός, μετὰ χρόνους ἐξ τῇ Ἱερᾶ προσιέναι ἀξιοῖς κοινωνίᾳ. Τοὺς μέν τοι μεγάλης ἁνεύ ἀνάγκης τὴν πίστιν προδεδωκότας, καὶ τραπέζης δαιμονίων ἡμένους, εἰς ἕτος δγδον παρατίνει.

Περὶ τῶν ἀργησαμένων ἔκουσιάς.

Η πρώτη γε μὴν τῶν οἰκουμενικῶν σύνοδος ἐν τε τῷ ια' καὶ ἰβ' κανόνι τοῖς χωρὶς οἰασοῦν ἀνάγκης τὰ τῶν Χριστιανῶν ἔξομοσαμένοις; διπλὴ τῆς τυραννίδος τοῦ δισεσθενοῦς Δικινίου, καὶ γνήσιον αὐθίς τὸν μετάμελον ἐπιδειξαμένοις, εἰς δωδέκατον ἕτος τὴν μέλεις τῶν ἀγιασμάτων ἀπειρόκεν, εἰ καὶ ἀνάξιοι πάσης ἡσαν φιλανθρωπίας, φησι, οὕτω δέξαι τοῖς ἀγίοις Πατράσι φηψίσασθαι, τοῦ καιροῦ καταστοχασαμένοις, οἷμαι, καὶ τῶν πραγμάτων τῷ τηνικάδε γάρ σφοδρὸν κατὰ Χριστιανῶν διωγμῷ ἐπνει.

Ἄλλὰ γάρ οὐκ οὕτω κρίσεως δι μέγας Βασίλειος, οὐδὲ δι ἀδελφᾶς τούτῳ φρονῶν ἀδελφῆς, Γρηγόριος Νύσσης. Ο μὲν γάρ ἐν οὐ' κανόνι τοὺς τῶν Χριστὸν ἡρημένους διειπλού τῆς Ἱερᾶς κοινωνίας ἀκάλλει, προσκλαίοντας ἐσαει καὶ ἔξομολογουμένους ἀπάλιροντας δὲ τοῦ βίου τῶν ἀγιασμάτων ἀξιούσθαι

A

De laicis qui fidem negarunt.

Laicos qui metu solo supplicii, vel publicationis, vel exsili, impietati cesserunt, vi syn. Ancyranæ canon in sexennium a sacrorum mysteriorum perceptione arcet.

Idem statuit tertius canon sancti Petri Alexandrini martyris.

Primus autem ejusdem canon eos qui post tormentorum gravissimorum perpessionem sacrificarunt, ad tres annos pœnitentia condemnat.

5 Secundus vero eos qui in carcere duntaxat afflicti sacrificarunt, usque ad quatuor.

B Utique et quartus quintusque syn. Aneyr. canon eosdem simili pœnæ subjicit. Eos autem qui postquam sacrificaverint, in veste sumptuosa pransi sunt, magis puniit quam eos qui inter prandendum lacrymas fundunt, et lugubri veste induuntur.

Porro VIII ejusdem syn. canon eos qui bis vel ter per viam sacrificarunt, usque ad septimum annum communione interdicunt.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in primo canone, Qui gravibus, inquit, tormentis excruciat sacrificarunt, præstituto tempore novem annorum puniunt sunt.

C Septimus vero Ancyranæ canon eos qui in idoli templo cum paganis convivati sunt, licet proprios cibos afferant comedantque, ex eo tamen quod eum infidelibus festum celebrare visi sunt, non nisi post biennium ad communionem admittere jubet. Unde dicunt nonnulli, quod legati vel captivi qui cum paganis convivantur, mediocriter; qui vero per contemptum et indiscriminatim ita faciunt, gravius puniendi sunt.

Porro magnus Basilius, in canone LXXXI, eos qui tormenta experti et cruciatus non ferentes idolis mactata gustaverunt, et juramenta pagorum jurarunt, post sex annos ad sanctam communionem accedere permittit. Pœnas autem eorum qui sine magna necessitate fidem prodiderunt, et mensæ dæmonum accubuerunt, ad VIII annum extendit.

De his qui voluntarie fidem negarunt.

D Prima syn. œcumonica in can. XI et XII, IIIS qui sine aliqua necessitate sub impii Licinii tyrannide fidem Christianam abjurarunt, et genuinam postea pœnitentiam ostenderunt, duodecim annis sacramentorum participatione interdicunt. Etsi enim, inquit, omnes humanitate indigni fuerant, ita sanctis Patribus decernere visum est, ad id nimirum tempus rerumque statum collimantibus: tunc enim persecutio inter Christianos valde servebat.

Verum neque Magnus Basilius, nec frater ejus Gregorius Nyssenus, sententiis iisdem conjuncti, in eadem opinione versantur. Ille enim in can. LXXXIII, eos qui Christum negarunt, toto vitæ tempore a sancta communione ejicit, ut ingeant et confiteantur, in suo autem e vita exitu, sacramentis dignos

haberi jubet, Dei misericordiae consisos et inni- A κελεύει, τῇ τοῦ Θεοῦ τεθαρρηκότας καὶ πεπιστευ-
κότας φιλανθρωπίᾳ.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in primo ca-
none: Qui voluntarie, inquit, fidem in Dominum
noscum Iesum Christum negaverit, et Judaismo
vel idolatriæ vel Manichæismo, vel alieni alii
impietatis generi quarum magnus est numerus,
sese adjunxerit, deinde seipsum condemnaverit,
toto vita sua tempore penitentiam agit. Nun-
quam enim ei concedetur, quando mystica peragi-
tur oratio, Deum una cum fidelibus adorare; sed
et seorsim precabitur, et a sacramentorum com-
munione omnino erit alienus; morte autem in-
stante sacrorum munerum particeps erit. At si
contigerit eum præter spem convalescere, iisdem
pœnis per integrum vitam rursus erit obnoxius,
sacramentorum ad exitum usque expers.

**6 De iis qui postquam fidem negaverint, alios etiam
persequuntur.**

Quod si aliqui, inquit 9 Ancyrae canon, cru-
ciatum gravitate adeo perculti fuerint, ut non
solus a fide desciscant, sed et in eos quibus fides
curæ est, insurgant, eosque ad dæmonibus sacrifi-
candum incitent, et Christianos, qui ignoti erant
vel absconditi, in medium trahant, perfectus decem
annorum numerus iis penitentiam agentibus per-
fectam remissionem emetietur. Non enim canon
hic de fidem prorsus negantibus, ei religionis
hostibus disserit, qui Ecclesiæ persecutores sese
aperte exhibuerunt; hi enim licet penitentiam
agant, gravioribus pœnis quam iis quas duo præ-
dicti canones decernunt, si fieri potest, subjicien-
tur. Non itaque hos intelligit, sed eos qui adhuc
orthodoxe sentiunt, metu autem tormentorum,
se impiorum dogmatis assentiri simulant.

Magnus autem Athanasius, in epistola ad Russi-
anianum, Ex sacerdotibus, inquit, qui cum Arianis
communicarunt, ii quidem qui vi subducti sunt,
canonice corriguntur, et loco autem ordinis quem
sortiti sunt, non ejiciuntur; præcipue si rationem,
uti dixerunt, cum iis minime consentientem ha-
buerint, et se prudenti consilio cum iis communi-
casse simulaverint, metuentes ne ipsis una cum
religione expulsis, Ecclesiæ per impiorum intro-
ductionem corrumperentur. Qui autem non solus
communicarunt, sed et pro viribus suis impietatis
propugnatores et patroni fuerunt, si penitentiam
agant, non pœnis prædictis subjiciuntur, sed sa-
cerdotio exuti in laicorum loco constituuntur.
Laicis vero seductis aut vim passis venia induita
est, postquam canonice correcti fuerint, et hereti-
corum opiniones aperte anathematizaverint, et
hædem orthodoxam Nicæam confirmatam se in honore
habituros polliciti fuerint. Hanc, inquit, senten-
tiæ non ipse solummodo, sed et sancti Patres in
syn. ubique congregati professi sunt.

'Ο δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος ἐν τῷ α' κανόνι,
'Ο ἔκουσις, φησί, τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν Χριστὸν ἀρνησάμενος πίστιν, καὶ Ιουδαισμῷ,
ἢ εἰδωλολατρείᾳ, ἢ Μανιχαϊσμῷ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν
τῆς ἀθετὰς εἰδῶν διτῶν πλειόνων προσθέμενος, εἴτε
καταγνοὺς ἑαυτοῦ, μετάνοιαν εἰσπράττεται τῷ
χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ συμπαρατεινομένην. Οὐδέ-
ποτε γάρ τῆς μυστικῆς εὐχῆς ἐπιτελουμένης σύν-
αμα τοῖς πιστοῖς τὸν Θεὸν προσκυνεῖν τούτῳ ἐφεί-
ται, ἀλλὰ καὶ κατὰ μόνας προσεύξεται, καὶ τῆς
κοινωνίας τῶν ἀγιασμάτων καθόλου ἀλλότριος ἐσταί
τοῦ δὲ θανάτου ἐφισταμένου, τῆς μερίδος τῶν θείων
μεταλήψεται δώρων. Εἴγε μὴν συμβαλή παρ' ἐλπίδα
τούτον ἐπιδιῶναι, τῶν αὐτῶν εἰσαῦθις ἐπιτιμίαν
ὑπόδικος ἐσται: οὐδὲ βίου, τῶν ἀγιασμάτων μέχρις
αὐτῆς εἰργόμενος τῆς ἔξοδου.

Περὶ τῶν μετά τὴν ἀρησιν καὶ ἐπέρους
διωξάντων.

Εἰ δὲ τινες, δὲννατος τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ φησὶ κα-
νῶν, τοσοῦτον κατεπλάγησαν τὸ βαρύν τῶν κολάτων,
ώς μη ὅτι τῆς πίστεως ἀποστῆναι, ἀλλὰ καὶ κατεξ-
αναστῆναι οἱ ἐμέλησ τῶν τῆς πίστεως, ὥστε καὶ
θύειν προτρέπειν δαιμονίους, ἡ ἀγνοουμένους ἐστιν
οὓς καταμηνύει οὐλα Χριστιανούς, ἢ καὶ χρυπτο-
μένους εἰς μέσον ἔλκειν, ὁ τῆς δεκαετίας τέλεος;
ἀριθμὸς τὸ τέλεον τῆς ἀφέσεως τούτοις μεταμείο-
μένοις ἐπιμετρήσει. Οὐ γάρ δῆπον περὶ τῶν ἔξερ-
νων πάντῃ γεγενημένων, καὶ ἀπεναντίας ισταμένων
τῇ ἀσεβείᾳ ὁ κανὼν οὗτος διέξεισιν, οἶπερ ἄρα καὶ
διώχται τῆς Ἐκκλησίας πεφήνασιν ἀτεχνῶς· ξει-
νοι γάρ, εἰ γε καὶ ἀληθῶς μεταγνοῦν, καὶ βαρυτ-
ρων, εἰ οὖν τε, πειραθήσονται τῶν ἐπιτιμίων, ἢ
οἱ πρὸ τούτου ρήθηντες ἀμφα δικαιούσι κανόνα.
Οὐ δὴ τούτους φησιν, ἀλλὰ τοὺς ἔτει μὲν τὰ τῶν ὀρθο-
δόξων φρονοῦντας, δέει γε μὴν τῶν βασάνων τὰ τού-
τος εσθῶν ὑπέρχεσθαι σκηπτομένους.

Ο δὲ μένας Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Φουρινιτῶν
ἐπιστολῇ, Τῶν κεκοινωνηκότων τοῖς τὰ Ἀρείου φρ-
νοῦσιν ιερωμένων, φησί, οἱ μὲν βίᾳ καθυπεζήσαν-
ται κανονικῶς μὲν εὐθύνονται, τοῦ τόπου δὲ τοῖς μη-
λαχον τάξεων οὐκ ἐκβάλλονται, καὶ μάλιστα μη-
λογισμὸν ἡκιστα εἶχον ἐκείνοις συμβαίνουν, οὐ
φασι, δὲ οἰκονομούσιαν δὲ κεκοινωνηκένται πρωτη-
σαντο, δέει τοῦ μὴ φαρῆναι τὰς ἐκκλησίας τοῦ
δυσσεβῶν ἀντεισαγωγῆ, αὐτῶν ὑπερορθῶν μετά τῆς
εὐσεβείας γεγενημένων. Οἱ δὲ πρὸς τῷ κεκοινω-
κένται καὶ τῆς ἀσεβείας ὑπεραγωνιζόμενοι, καὶ συ-
ηγοροῦντες εἰς δύναμιν, οὐ τοῖς ἐπιτιμίοις μετα-
μελόμενοι καθυποβάλλονται, ἀλλὰ γυμνούμενοι τῆς
ιερωσύνης, ἐν τῇ τοῦ λαϊκῶν τάττονται γώρα. Τοὶ
δὲ ἀπατηθεῖσιν, ἢ βίᾳ παθοῦσι λαϊκοῖς, συγγνώμη
δίδοσται, κανονικῶς πρότερον ἐπιτιμωμένοις, καὶ
φανερῶς ἀναθεματίσσοται τὰ τῶν αἱρετικῶν, καὶ τῇ
ἐν Νικαίᾳ ὁρθόδοξων πίστιν πρεσβεύειν ὑπερχω-
μένοις. Ταύτην οὐκ ἔγω, φησί, μόνος τὴν φέρον,
ἄλλ' οἱ καὶ εἰς συνόδους τοπικὰς ὁθροισθέντες οἵτις
Πατέρες ἔξηνεγκαν.

Περὶ τῶν ἀρησμάτων κατηχουμένων.

Οὐδὲ τοὺς περιπεπτωκότας τῶν κατηχουμένων ἀνευθύνους περιιδεῖν οἱ θεῖοι Πατέρες ἐνόμισαν. Ὁ γάρ : δὲ τῆς α' συνάδου κανών εἰς τρίτον ἔτος ἐν τῷ τῶν ἀκρωμένων ἐπιτιμίᾳ κελεύει γίνεσθαι τοὺς τοιούτους, εἴδ' οὕτω πρὸς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανέννει, καὶ τοῖς κατηχουμένοις συνεύχεσθαι.

'Ο ὁ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τοῦ κανονὸς τοῦ πρὸς τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, μετὰ τὸ βάπτισμα, εὖ μάλα τοῦ ἀγούς ἀποκλυναμένους, καὶ εἰς ἱερωτύνην ἐπισήκπτει προάγεσθαι.

Περὶ τῶν ἀναγκασθέντων ἀρησμασθαι καὶ μὴ ὄποκυνάντων.

"Ο γέ μὴν γ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κανονὸς ἑκποδῶν τοῖς διώκουσι γενομένους, κατὰ τὴν φεύγειν διταν διώκωσιν ἡμᾶς κελεύουσαν ἐντολὴν, διαδρᾶνται δὲ τελέως μὴ δυνηθέντας, ἀλλὰ συλληφθέντας καὶ πρὸς βίαν ἀναγκασθέντας ἢ λιθωντὸν εἰς χειρας θέξασθαι, ἢ τῷ στόματι τῶν ἀνιέρων σπονδῶν γεύσασθαι, οὐ μὴν ἀνεχομένους ἔχειν οὐγῇ, ἀλλὰ βοῶντας εἶναι Χριστιανούς, οἷα τὸν λογισμὸν κεκτημένους ἀμητητον, τούτους ὡς ἤκιστα ἀμαρτόντας, τῆς κοινωνίας δεῖν ἔκρινε μὴ ἔξειργεσθαι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωτύνην μηδὲν ἐπιδιάζοντας προβιβάζειν, εἴγε καὶ δὲ προτοῦ βίος τούτοις εἴχε τὸ ἀνεπλήπτον· οὐ γάρ τοῦ τῆς διολογίας στεφάνου δῆμαρτον.

Οὗτοι περὶ τῶν τοιούτων καὶ δὲ ἱερομάρτυς Πέτρος φημίζεται ἐν τῷ ιδὲ κανόνι.

Nόμοι πολιτικοί.

Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἀγίου βαπτίσματος, καὶ πάλιν Εὐληνίζοντες, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται.

Οἱ ἀποστάντες τῆς τῶν δρθιδόξων πίστεως, καὶ αἱρετικοὶ γενόμενοι, ἢ θύσαντες, ἢ θύσαι τινὲς ἐπιγάγγιλάμενοι, οὐ δύνανται διατίθεσθαι, ἢ δωρείσθαι, εὗταις ἐκ διαθῆκης, εὗταις ἐξ ἀδιαθέτου λαμβάνειν τι δύνανται.

ΚΕΦΑΛΑ. Β'. Περὶ αἱρετικῶν, καὶ διὰς χρή δέχεσθαι τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας.

'Ἄλλὰ γάρ διὰς καὶ τοὺς ἐξ αἱρέσεων ἐπιστρέφοντας, καὶ τῇ καθολικῇ προσάντας Ἐκκλησίᾳ, οἱ θεῖοι Πατέρες προσδέχεσθαι τεθετίκασιν, ἵδη σκοπήσοντον. Ἀλλὰ μήπω περὶ τούτου, ὡς ἐν εἴδει δὲ διαιρέσεως τῶν ἀποδισταμένων τοῦ δρθιοῦ φρονμάτος, τὰς γενικωτάτας πρῶτον ἥτεδον προστηρούσαις; ἀς δὴ τὸ ἀπατηλὸν καὶ πολυτιχιδὲς τῶν νόθων διγμάτων ἔκάστοις; αὐτῶν ἐπεκλήρωσε. Τὰς μὲν γάρ αἱρέτες προστηρούσασιν, ἐν τῷ α' κανόνι φησιν ὁ μέγας Βασίλειος, τὰ δὲ σχίσματα, τὰς δὲ, παρασυναγωγάς. Αἱρέτες μὲν οὖν τοὺς πάντη ἀπερρήγιμένους, καὶ κατ' αὐτήν ἀπῆλλοτριωμένους τὴν πίστιν, οἶνον Μανιχαίους, Οὐαλεντίνους, Μαρκιωνιστάς, Πεπουζηνούς, καὶ τοὺς ἐκείνοις παριπλήσιούς σχίσματα δὲ, τοὺς δὲ αἵτιας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητημάτα λάσιμα περὶ ἀλλήλους διενεγκέντας, καὶ μάλιστα τοῦ διαφέρεσθαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς μετανοίας πρὸς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν παρασυναγωγάς δὲ τὰς παρασυνάξεις, οἷον, εἴ τις τῶν

A De iis qui, dum catechumeni essent, fidem negarunt.

Porro sancti Patres neutquam in animo habebant, ut li qui dum fidei initia imbuuntur, impinguunt, impune evaderent. Can. enim xiv syn. i eos tribus annis audientium pœnam subire, deinde ad ordinem priorem revertere, et una cum catechumenis precari jubet.

Canon autem xii syn. Ancyranæ eos qui ante baptismum sacrificarunt, postquam baptizati, adeoque a peccati sorde mundati fuerint, ad sacerdotium promoveri mandat.

B De iis qui negare coacti, sese non submiserunt.

Tertius syn. Ancyranæ canon, qui a persecutoribus fugiunt, iuxta mandatum quod persequentes nos effugere jubet, prorsus autem evadere nequeunt, sed capti sunt et vi coacti vel thus in manus accipere, vel ore cibos profanos degustare; non autem silentium agunt, sed clamant se esse Christianos, firma nimis constantia praediti; eos, ut qui minime peccarunt, communione non esse arcendos judicat, imo vero et ad sacerdotium absque omni dubitatione promovendos, si modo anteacti eorum vita ab omni reprehensione aliena fuerit: neque enim confessionis corona exciderunt.

Idem de iisdem statuit sanctus Petrus Martyr, in xiv canone.

C 7 Leges civiles.

Qui sacrosancto baptismo digni habiti fuerint, et ratus ad gentilitatem redeunt, pœnis gravissimis obnoxii sunt.

Qui ab orthodoxa fide recedunt, et heretici facti, vel sacrificant, vel alicui se sacrificaturos pollicentur, testamento quidquam prescribere aut donare nequeunt, nec ex testamento, aut ab intestato quidquam accipere possunt;

CAP. II. De hereticis, et quomodo, qui ex heresibus convertuntur, admittendi sunt.

Jam vero quamnam rationem in admittendis iis qui ex heresibus convertuntur, ad Ecclesiam catholicam accedunt, sancti Patres servari jubent, in praesenti inquirendum est. Quin et hic quasi facta divisione eorum, qui a recta opinione discedunt, generalissimæ appellations, quas singuli ex iis a multis variis, fallacibus spuriisque dogmati sortiti sunt, in primis dicendae veniunt. Alias enim hereses, inquit magnus Basilius in primo canone, Patres nuncuparunt, alia vero schismata, alias rursus parasyagogas. Hereses quidem eos qui omnino separati sunt, et quoad ipsam fidem abalienati, ut Manichæi, Valentini, Marcionistæ, Pepuzeni, et iis consimiles: schismata autem eos qui propter causas aliquas ecclesiasticas et questiones medicabiles inter se dissident; præcipue ab iis qui sunt: ex Ecclesia catholica de modo penitentiae dissentire: parasyagogas autem illegitimos conventus, ut si quis episcopus vel presbyter in delicto deprehensus, et a ministerio oītūnde γνω-

hibitus, sese canonibus submittere recusat, et pre-
sulatum sacramque ministerium sibi vindicet, una-
que qui e populo inscrita laborant, relecta Ecclesia
catholica cum illo discedant. Patribus ergo antiquis
visum est, inquit, hereticorum baptismum omnino
rejicere, utpote qui de ipsa in Deum fide dissentiant,
schismaticorum vero baptismum admittere; et
ut ii qui conventicula celebrant, per genuinam po-
nitentiam conversionem suam indicantes, rursus Ec-
clesiae uniantur; et quandoque ut qui in gradu col-
locati cum rebellibus abierunt, postea autem poenitentia
ducti sunt, ad priorem ordinem revertantur.
Catharos autem, qui sunt ex abscissis, et Encratitas,
et Hydroparastatas, visum est, inquit, Cypriano
et Firmiliano nostro omnes de integro baptizandos
esse. Carthagine enim, cuius episcopus erat magnus
Cyprianus, synodus Patrum omnium antiquissima
congregabatur, iisque omnes hereticos et schismati-
cos, qui ad Ecclesiam accedunt, iterum baptizandos
esse ex communi consensu placuit. Ita enim
ratiocinati sunt: Licit schismatici circa dogmata non
errent, quia tamen Christus caput est corporis Ec-
clesiae, secundum divinum Apostolum, per quod
membra omnia animantur, et incrementum spiri-
tuale recipiunt: hi autem membra sunt a corporis
compage abrupta, Spiritus sancti gratiam non am-
plius in iis permanentem habent. Quod igitur ipsi
non habent, quomodo aliis impetriri possunt? sed
tamen, quandoquidem, inquit hic magnus Pater,
visum est nonnullis Asiaticis prudenti consilio Ca-
tharorum baptismum suscipiendum esse, susci-
piatur.

De Encratitis.

Encratitarum autem [baptismum admittere] neuti-
quam liceat. Eorum autem haeresis eadē plane
est cum haeresi Marcionistarum, ex eadā ulique
germinascens. Etenim § et hi nuptias abomi-
nantur, easque Satanicās appellant; vinum rejici-
unt, animatorum esum prohibent, et Dei crea-
turam pollutam esse delirantes asserunt. Neque
dicant quod in nomine Patris et Filii et Spiritus
sancti baptizantur, qui cum Marcione Deum ma-
lorum auctorem esse affirmant. Ne autem ob ni-
mium rigorem segniores eos ad accedendum ad
Ecclesiam catholicam reddamus, consuetudine,
inquit, utendum est, et sequi oportet Patres, qui
res nostras administrarunt. Quare, uti iūs visum
est, sacro oleo inuncti sacramentorum participes
sint.

De Hydroparastatis.

Sunt autem Hydroparastatae qui in sacri calicis
administratione aquam duntaxat offerunt, vinum
cum ea miscere nequaquam permittentes. Quin et
legitimas nuptias a fornicatione nihil differre
existimant. Eadem etiam xlviij ejusdem canon de-
sernit. Quare de Hydroparastatis et Armeniis in
viii cap. lit K.

A ἐπισκόποιν ἡ πρεσβυτέρων, πταῖσματι ἀλούς, ἐπε-
σχέθη τῆς λειτουργίας, καὶ τοῖς κανόσιν ὑποκύψαι
μὴ ἀνασχόμενος, ἔστω τὴν προσδρίαν ἔξεδίκησε καὶ
λειτουργίαν, καὶ τούτῳ συναπήλθον οἱ ἀπαίδευσιαν
νοσοῦντες ἐν τοῦ λαοῦ, τὴν καθολικὴν καταλελοιπό-
τες Ἐκκλησίαν. Δέδοκτο τοίνυν, φησίν, ἐξ ἀρχῆς τὸ
μὲν τῶν αἱρετικῶν βάπτισμα παντελῶς ἡθετηκέναι,
περὶ γάρ την εἰς Θεὸν πίστιν πέφυκε τούτοις
ἡ διαφορά· παραδέχεσθαι δὲ τῶν ἀποσχισάντων τοὺς
μέν τοι παρασυνάγοντας, ἀξιολόγῳ μετανοίᾳ τὴν
ἐπιστροφὴν ἐπιδειξαμένους, ἐνοῦσθαι πάλιν τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ· ἔστι δὲ τοὺς ἐν βαθύῃ συναπελ-
όντας τοῖς ἀνυποτάκτοις, εἴτα μεταμελούμενοι,
εἰς τὴν προτέραν τάξιν ἐπανιέναι. Τούς γε
μὴν Καθαρούς, τῶν ἀπεσχισμένων καὶ αὐτοὺς
B ἔντας, καὶ Ἐγχρατίτας, καὶ Ὑδροπαραστάτας,
ἔδοξε, φησί, τοῖς περὶ Κυπριανὸν, καὶ Φιρμί-
λιανὸν τὸν ἡμέτερον, πάντας ἀναβαπτίζεσθαι. Εἰς
γάρ τὴν Καρχηδόνα, ἃς ἐπίσκοπος δὲ μέγας Κυπρι-
ανὸς ἦν, σύνοδος Πατέρων ἀρχαιοτέρα πασῶν
ἡδροιστον, οἵς ἡρεσεν ἐκ κοινῆς Φήμου πάντας αἱ-
ρετικούς τε καὶ σχισματικούς προσιδντας τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ βαπτίζεσθαι. Συνελογίζοντο γάρ οὐτωσι· Εἰ
καὶ μὴ περὶ δόγματα οἱ σχισματικοὶ σφάλλοιντο,
ἀλλ' ἐπεὶ τοι γε κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλη-
σίας δὲ Χριστός ἔστι, κατὰ τὸν θεόν Απόστολον, ἐξ
οὗ τὰ μέλη πάντα ζωῦται, καὶ τὴν πνευματικὴν
αἵξιν δέχεται, οὗτοι δὲ τῆς ἀρμονίας τῶν μελῶν
τοῦ σώματος ἀπερρήγησαν, οὐκέτι παραμένουσιν
C αὐτοῖς ἔχουσι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· δὲ
τοίνυν οὐκ ἔχουσι, πῶς ἀν τοῖς ἄλλοις μεταδῶν;
ἀλλ' δημος, φησίν δὲ μέγας οὗτος Πατήρ, ἐπεὶ τοι
τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔδοξε δι' οἰκονομίαν τὸ τέλον
Καθαρῶν βάπτισμα δέχεσθαι, ἔστω δεκτόν.

Περὶ Ἐγχρατίτων.

Tὸ τῶν Ἐγχρατίῶν μέντοι οὐκ ἔστη· Μαρκι-
νιστῶν γάρ ἔστιν ἀντικρυς; ἢ κατ' αὐτοὺς αἱρετοί;
βλάστημα. Κατ' ἔκεινους γάρ καὶ οὗτοι τὸν γάμον
βδελύσσονται, τοῦ Σατανᾶ εἰναι αὐτὸν ἀποφαινόμα-
νοι· τὸν οἶνον ἀποστρέφονται, τὴν τῶν ἱμφύχων
ἀπαγορεύουσιν ἐδωδήν, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ με-
μιασμένην εἰναι ληροῦσι. Μή τάρ λεγέσθωσαν, δι-
εις Πατέρα, καὶ Γένον, καὶ ἄγιον Πνεῦμα βαπτίζο-
ται, οἵ γε κακῶν ποιητὴν τὸν Θεὸν εἰναι λέγουσιν,
D ἀφαμίλιως τῷ Μαρκίνων. 'Αλλ' ἵνα μὴ τῆς ἀκρι-
βειας ἔχομενοι ὀχνηροτέρους αὐτοὺς ποιήσαιμεν εἰς
τὸ προσένατο τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, χρηστούς,
φησί, τῷ ίθει, καὶ τοῖς τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομήσασι
Πατέρας τὸν ἀκολουθητίον, καὶ ως ἔκεινοις δοκεῖ, χρή-
μανοι τῷ ἁγίῳ μύρῳ, οὕτω τῶν ἀγιασμάτων μετα-
λαμβανέτωσαν.

Περὶ Ὑδροπαραστατῶν.

'Ὑδροπαραστάται δὲ εἰσὶν οἱ μόνοι οὐδωρ ἐν τῇ
Ιερουργίᾳ τοῦ ἁγίου προσφέροντες ποτηρίου, οἶνον
δὲ τούτῳ μιγνύνται μὴ ἀνεχόμενοι, καὶ τὸν ἔννομον
γάμον μηδὲν διενηρογένεται πορνεῖας οἰδέμενοι. Τὰ
αὐτὰ καὶ δι μὲν κανὼν τοῦ αὐτοῦ θιορίζεται. Ζήτει
περὶ Ὑδροπαραστατῶν καὶ Ἀρμενίων ἐν τῷ τῇ
κεφ. τοῦ Κ στοιχείου.

πως δεῖ δέχεσθαι ἔτοις ἀπὸ Ναβάτου.

Α Η τῆς πρώτης συνόδου κανὼν, οὓς φθάσαν-
σμεν Καθαροὺς ἡτοι Ναβατιανοὺς, τῇ καθο-
οσιδύντας Ἐκκλησίᾳ, ἄγγράφως κελεύει δομο-
ῶς ἀσφαλῶς τὰ δόγματα πάντα τηρήσουσι
· τοὺς ἐπὸν Χριστὸν τε ἀρνησμένους ἐπιστρέ-
βλέψονται, καὶ κατὰ τοὺς ὠρισμένους τῇ μετα-
νη παραπεπτωκότους καριοὺς, ἐκείνους οἰκο-
νοῦσι, τοὺς τε διγάμοις κοινωνήσουσι. Καὶ εἰ
συγκαταθέντο, τοὺς οἰκείους αὐθίς Ἐκκλη-
σίους ἀπολαμβάνειν βαθμούς, οὓς πρόην κατα-
στοι, πρεσβύτεροι δῆποτε τυγχάνοντες; ή διάκο-
νος καὶ ἐπίσκοπος, καὶ τούτοις ταῖς ἁδίαις ἐπι-
τάποκεθίσταντο, εἰπερ μὴ ταύτας ἐν τῷ
μετεπλήφασιν ἔτεροι.

Οπως χρὴ δέχεσθαι τοὺς Δονατιστάς.

Ινδὶ καὶ δὲ ηγέτης τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τοὺς ἐκ τῆς
ος τῶν Δονατιστῶν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει προσ-
νοῦσι, μήτε, εἰ τοῦ λαοῦ εἰεν, ἀναβαπτίζεσθαι
τονται, καὶ τοὺς κληρικοὺς ἔχειν αὐθίς; τοὺς
οὓς βαθμούς, προνοιᾳ τοῦ πλειονας οὖτα τῇ
ἡγετή προστέναι πλοτοι.

Περὶ Δονάτου.

Αν αἱρεσιάρχης ἦν Δονάτος τις δυνομα, δὲ μὴ
τῶν θεων μεταλαμβάνειν ἐδίδοσκε μυστη-
τῇ τις, ὃσον ἀνθρώπινον κατέχων ἐν τῇ
τούτῳ πρώτῳ ἀσπάζοιτο, καὶ οὕτω μεταλαμ-

Περὶ Ἀγγελιτῶν.

Ε τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λέξεως, Ὁ τὴν τοῦ Θεοῦ,
καταλιμπάνων Ἐκκλησίαν, καὶ αγγέλους ἐπο-
νον καὶ ἐπικαλούμενος, συνάδεσις τε τούτοις
ἴν, καὶ τῇ κεκρυμμένῃ ταύτῃ σολαζῶν εἰδω-
λίᾳ, ἔστω ἀνάθεμα, οὐχ ὡς τῆς πρὸς ἀγγέλους
εἰδωλολατρίας οὐσίης, ἀλλὰ τάχη τις ἡν
τηνικαντα τοῦ πονηροῦ, ἀγγέλοις μόνοις πε-
προσανέχειν, καὶ μὴ τὸν Χριστὸν ἐπικαλεῖ-
να τοὺς πειθομένους κατὰ μικρὸν εἰς τὸ τῆς
ατρείας λαθῶν Ἐκκυλίση βίραθρον· φτει-
τε ἐπίπαν, ἐκ τῶν δεξιῶν ὑποκλέπτειν ὁ δίδιος.
τον γάρ οἱ μύσται τοῦ πλάνου, μῆδεν τὸν Χρι-
σίους δὲ ἀγγέλους εἰς φοῆσιν ἐπικαλεῖσθαι,
τὴν προσαγωγὴν τὸν πρὸς τὸν Πατέρα· τὸ
καλεῖσθαι τὸν Χριστὸν ἐν τούτοις, μεῖζον δὲ
λέσσει. Ταύτης τῆς αἱρέσεως (παλαιάς γάρ ἦν)
Διεῖος Ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαῖς ἐπι-
λέμνηται, λέγων· Μῆδοις ἡμᾶς καταβραβεύ-
ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων,
δρακεν ἐμβατεύων· ἡτοι μῆδεις ὅμιλος ἐπηρε-
ικῶν ἐν τῇ ἀμωμήτῳ πόστει καὶ πολιτείᾳ,
οὐ βοαῖειν αποτερεῖτω, ἐπὶ ζένας παρεβ-
ταφέρων ὑμᾶς, ἐκ τῆς ὀρθῆς δηλαδὴ πόστεως
τῶν ἀγγέλων θρησκειῶν διὰ ταπεινοφροσύ-
νης ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντος τοῦ ἐπικαλεῖσθαις τὸν Κύ-
ρον αὐτῷ κεκρῆσθαι πρὸς τὸν αὐτὸν Πατέρα
ωγῆ· καταβραβεύειν δὲ ἔστι τὸ μὴ τῷ νική-
τῷ βραβεῖον, ἀλλ' ἐτέρῳ διδόναι, ἀδικουμένου
ιστέως. Ήρε δὲ δὲ ἀγιος Ἐπιφανίος Ιστορεῖ ἐν
λίγῳ τῶν Παναρέων, αἱρέσιν εἶναι ἐτέρων τῶν

Quomodo Novatianos admittere oportet.

Primum synodi canon 8 Catharos sive Novatianos,
de quibus superius dictum est, ad Ecclesiam catholicam
accedentes, in scriptis profiteri juber, quod
omnia ejusdem decreta pro certo observabunt,
eosque qui Christum negarunt, et conversi sunt,
suscipient; utique quod iuxta tempora penitentiae
lapsis præfinita, res eorum administrabunt, et cum
digamis communicabunt. Si itaque his assentiant,
gradus suos ecclesiasticos quos antea reliquerunt,
iterum resumere juber, si presbyteri scilicet vel
diaconi fuerint: sin autem episcopi, etiam et eos
suis episcopatibus restituendos esse, nisi alii interea
eodem occupaverint.

B 14 Quomodo Donatistas admittere oportet.

Canones autem 57 et 68 synodi Carthag. pra-
cipiunt, ut qui ex secta Donatistarum fidem ortho-
doxam amplectuntur, si laici sint, non rebaptizen-
tur; et ut clerici sacros gradus obtineant, nimis
ut hac ratione plures ad fidem catholicam accede-
rent.

De Donato.

Horum sectam exorsus est quidam, cui nomen
erat Donatus, qui non aliter sacris mysteriis con-
municandum esse docuit, nisi quis os humanum
manū tenens, id ipsum prius ex oscularetur, aliquis
hoc modo sacramenta perciperet.

De Angelicis.

Canon autem 35 synodi Laodicenæ, Qui, inquit,
Ecclesiam Dei relinquunt, et angelos nominant invoca-
tique, et congregations illos peragunt, et occuite
idolatrias vacat, sit anathema. Non quod honor in
angelos sit idolatria, sed quod mali artificium sit,
qui solis angelis considerare, et Christum non invoca-
re persuadet, ut eos qui ēi parent, paulatim ad
idolatrias barathrum clam devolvat. Malus enim
uiplurimum nos a dextris adorari amat. Dicebant
enim hujus erroris discipuli, quod non oportet
Christum, sed angelos ad auxilium invocare, et ut
aditum ad Patrem habeamus. Christum enim eorum
causa interpellare magis quiddam est, quam ut nos
homunculi id attentemus. Hujus haereses (antiqua
enim erat) divinus etiam Apostolus in Epistola ad
Colossenses meminit, dicens: « Nemo vos seducat, »
in humilitate et cultu angelorum, in ea que non
vidit pedem inferens; sive nemo vobis insidietur
in uide et dispensatione inculpata vincentibus, nec
præmio privet, in peregrinas traditiones vos adduc-
ens, a vera scilicet fide ad cultum angelorum
propter humilitatem, quasi supra nos esset Domi-
num invocare, eoque apud Patrem conciliatore uti.
Est autem καταβραβεύειν, præmium non victori, sed
illi per injuriam ereptum alteri cuiquam elargiri.
Tradit autem S. Epiphanius in libro, qui Panarion
dicitur, aliam esse Angelicorum dictam haeresin,
qui se ita nominabant, vel quod se angelorum more
vivere, vel ab angelis in rebus divinis instructos
crederent.

Ἄγγελικῶν λεγομένην, ἡ ὧς ἀγγελικῶς οἴδασθαι βιούν, οὐτως ἔσωτος δυνομάζοντες, ἡ ὧς παρ' αὐτοῦ τὰ θεῖα μυεῖσθαι νομίζοντες.

De Maximo Cynico.

Porro & synodi secundæ canon Maximum quemadmodum abdicat; eum nec factum fuisse, vel esse episcopum, quod contra leges ordinatus fuerit, nec eos quibus ordines contulisset, in clericorum numero habendos esse affirmans. Ac hujusce hominis apud Gregorium Theologum in quadam ex orationibus suis quæ in ecclesiis non leguntur, mentionem alicubi factam reperias. Erat autem Maximus hic Αἴγυπτις, philosophus Cynicus (Cynici vero dicebantur propter eorum arrogantium et audaciam); qui, cum ad magnum Patrem Gregorium Theologum accessisset, et fidei mysteriis imbuetur, baptizatus est, et denum clero ascriptus, nec non ad mensam magni istius Patris admissus. Cum autem patriarchalem Constantinopolitanam sedis dignitatem concipiisset, pecunias Alexandriam mutuit, sibique inde episcopos illum electuros subornat, quodam etiam ex intimis Theologi in auxilium ascito: qui quidem cum in ecclesia jam constitissent, nondum perfecta re deprehensi, a fidibus ejecti sunt; non autem propterea quieverunt, sed Choraulæ cujusdam donum ingressi, Maximum patriarcham ordinant, quamvis nihil ei profuit istiusmodi improbitas, neque enim quidquam proficeret potuit. Postea autem, cum cognitum eum cum Apollinario sentire, anathemate iecit est.

15 Primus insuper tertiae synodi canon, nec non 2 et 3, et 4, et 5, episcopos vel clericos qui Nestori, idemque cum eo sentientis Celestii, opinionibus favent, ex sacerdotio ejicunt; eos autem quos Nestorius a sacerdotio expulit, quod malæ ejus opinioni assensum non præberent, ad proprios gradus rursus restituji jubent: insuper et eos, quos, cum a synodo vel propriis episcopis propter indigna sua facta condemnati essent et depositione multati, Nestorius non canonice suscipiens propriis gradibus restituerat, nihil seclusi depositos manere.

De Nestorio.

Nestorius autem Constantinopoleos patriarcha Christum nudum esse hominem dicebat, eique secundum habitudinem unitum fuisse Dei Filium, Ideoque sanctam Virginem non Deiparam, sed Christiparam nominabat. Qui sententia sanctorum Patrium Ephesi congregatorum depositus fuit, praesidente iis Cyrillo papa Alexandrino beatæ memorie, et Celestini veteris Romæ papæ locum tenente, ei que strenue operam navante Mennone Ephesino episcopo, Postea autem trium dierum intervallo adfuit Ioannes patriarcha Antiochenus cum pluribus episcopis, inter quos erat Theodoreus Cyri, et Ibas Edessæ episcopus: qui, quod adventus eorum non exspectarentur, irritati, Nestorii depositionem rescindere, et sanctum Cyrrillum, Memnonemque Ephesinum, præter rationem poena vicissimi depositionis afflere conati sunt. Ac Theodoreus quidem ad eversionem capitum 12, a magno Cyrrillo ad con-

A *Περὶ Μάξιμου τοῦ Κυρικοῦ.*

Ἄλλα καὶ ὁ δ' τῆς β' συνόδου Μάξιμον ἀποτελεῖ τινὰ, μήτε ἐπίσκοπον αὐτὸν γενέσθαι ἢ ἀποφαίνομενος, διὰ τὸ ἐκθέσμως χειρεροτονεῖ μήτε τοὺς ὅπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας κληπτούς φάσκειν. Τούτου καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐπών μὴ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγγινωσκομένουν αὐτούς μηνται λόγων. Οὗτος δὲ οἱ Μάξιμοι Αἰγύπτιοι φιλόσοφος κυνικός (κυνικοὶ δὲ ἐλέγοντο πατερίδας καὶ θρασύ) καὶ προσελθόντες τῷ μεγάλῳ τῷ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, καὶ κατηχηθεῖς ἐπειστρέψαντες εἰς τὸν κλήρον συγκατελέγη, καὶ τὸ γάλικον Εκκλησίαν Πατρὸς διδούσαις ήν. Ἐν ἐφέσει ἀρχιερατικῷ θρόνῳ τῆς βασιλευούσης γενούχηματα εἰς Ἀλεξανδρειαν πέμπεις, κάκειθεν σκόπους διγει τούτον χειροτονηθέντας, ἔχων καὶ συνεργόν τῶν οἰκιστῶν τῷ Θεολόγῳ. "Ηόη δέ της κλησίας ἐνδον γενέσθαι, καὶ φωραθέντες, πρὶν τελετὴν τελέσασθαι, παρὰ τῶν πιστῶν ἀπηλάθη ἄλλος οὐδὲ οὐτως ἡσύχασθαν· οἰκίσιν δὲ εἰσόντες προύσιον τινὸς, ἀκεῖ χειροτονούσες τὸν Μάξιμον, μηδὲν τῆς περὶ ταῦτα μοχθηρίας ἀπώντα, οἱ ἀνύσσαντες τοὺς διλούς δεδύνητο· ἐξ οὐτών γάρ τυντας καὶ τὰ Ἀπολλυμαρίου φρονῶν, ἀναθεματίσθη.

Τῆς δέ γε τρίτης συνόδου δὲ α' καὶ β' κανὼν δὲ καὶ δ' γ' καὶ δ' ε', τοὺς τὰ Νεστορίοις τοῦ διαδέξου τούτου Κελεστίνου φρονοῦντας ἐπιπούς ἡ κληρικούς τῆς Ιερωσύνης ἐξοστρακιζούσις δὲ οἱ Νεστόριος τῆς Ιερωσύνης ἐξιστεῖ, μὴ τεθειμένους τῇ ἐκείνου κακοδοξίᾳ, αὖθις ἀκολουθεύοντες τοὺς οἰκείους βαθμούς· δύσις γε μή τῆς συνόδου ἡ τῶν ιδίων ἐπισκόπων ἐπὶ ἀπότομος ξεσιν ἐλεγχθέντας τε καὶ καθαιρέσει ὑποβληθεὶς ἀκανονίστως εἰς κοινωνίαν δεξιάμενος οἱ Νεστορίοις οἰκείοις βαθμοῖς ἐγκατεστησης, τούτους ἥττον εἶναι καθηρημένους.

Περὶ Νεστορίου.

"Ο μὲν οὖν Νεστόριος οὗτος, πατριάρχης ἀνταντινούσιος φίλον ἀνθρώπον θλεγε τὸν Χριστὸν ἦν θωμῆναι δὲ αὐτῷ κατὰ σχέσιν τὸν Υἱὸν τοῦ παρὸν οὐδὲ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον τὴν Παρθένον ὄντα πατέραν, δὲ φήμι τῶν ἐν Ἐφέσῳ αὐτῶν τοῦ ἐν ἀγίοις Κυρίλλου πάππα Ἀλεξανδρείας δὲ καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ πατρὸς πρεσβυτέρας Ρώμης, συναιρομένου Μέμνωνος, ἐπιτικόπου Ἐφέσου. Μετὰ δὲ τὴν τὴν ἡμέραν, Ἰανάννης παρῆν ὁ πατριάρχης τιοχεῖς· οὖν πλειστον ἐπισκόποις, μενὶ ὁ καὶ Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Κύρου, καὶ Ἐδέσσης· οἱ καὶ τῆς ἀπολειφεως οὐδριοποιοῦντες, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου ἐμέμφαντο, καὶ ἀγιον Κύριλλον τὸν τε Ἐφίσου Μέμνωνα παρειλαμβανούσι· δέ μέντοι Θεοδώρητος καὶ εἰς ἀγαπὴν τῶν ἡγεμονίαν, ὃν διέκριτο Κύριλλος.

εἰς Ἑλεγχον μὲν τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, στηριγ-
μὸν δὲ τῆς δρυθοδόξου πίστεως, κεφάλαια ἔτερα τοσ-
αῦτα ἐκδέδωκε, καὶ δὲ "Ιδας ὅμοιως ἐπιστολὴν" καὶ
μεγίστη γέγονος μεταξὺ τούτων ἡ διαφορὰ, ὡς καὶ
καθαίρεσιν αὐθίς τὴν σύνοδον τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων
καταψήφισασθαι, οἷς δὴ τοῖς τοῦ Νεστορίου ὑπο-
πτευθέντων στοιχεῖν. Ἐπεὶ οὖν οὕτω δὲ ἀλλήλων οἱ
ἀρχιερεῖς κεχωρήκασι, καὶ σχίσμα ἦν παρ' αὐτοῖς,
ὅπουσινες πάντας εἰς τὴν θεοτελεύσασαν μετακαλε-
σάμενος, τὰ τῆς δρυθοροσύνης καὶ ἀμφω τὰ μέρη
ἀποκάσσασθαι παρεθεύσασεν· δὲ μέντοι Θεοδώρητος,
πρὸς ἑριν καὶ ἰρ' κεφάλαια συντεταχέναι μὴ ἀρνητά-
μενος, τῇ ἀποβολῇ τούτων καὶ ἀθετήσει ἔκυρτον τε
τῆς αἵτιας παρητήσατο, καὶ τῆς προτέρας ἔτυχε
τιμῆς τα καὶ τάξεως, ἀγαπήσας τα τοῖς πεπραγμέ-
νοις τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου καὶ
οὗτοις ἐπεψήφισατο.

Περὶ Κελέστιου.

"Ο δὲ Κελέστιος μαθῆτης ἦν Πελαγίου τινὸς μο-
ναχοῦ· ωρμηντο δὲ καὶ ἀμφω τῆς Καρθαγένης, φῶς
ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φωτίος Ιεστορεῖ, καὶ κανότε-
ρα ἐπεισῆγον τῇ Ἐκκλησίᾳ δόγματα. Θυητὸν γάρ
πλασθῆναι τὸν Ἀδέμ τὴν ἀρχὴν διετείνοντο, ἀλλὰ μὴ
ἐκ παραβάσεως τούτῳ καταδικασθῆναι· τὰ τα ἀρτι-
τοκα βρέφη μὴ χρείαν ἔχειν βαπτίσματος, οὐ γάρ
ἴρελκονται τὴν προγονικὴν ἐξ Ἀδέμ ἀμαρτίαν· τόπον
τα εἶναι μεταξὺ τοῦ παραβάσου καὶ τῆς κολάσεως, εἰς
δὲ τὸ μὴ φωτισθέντα βρέφη μετατιθέμενα μακαρίως
ζῆν. Ταῦτα καὶ ἔτερα ἔξι παραπλήσια τούτοις κεφά-
λαια τοῖς περὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐπρεσθέντο,
ἄ δη καὶ ἡ παρούσα ὀλκουμενικὴ τρίτη σύνοδος τῷ
ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἀλλὰ γε καὶ ἡ ἐν Καρθα-
γένῃ σύνοδος. Καὶ ζήτει τοὺς περὶ τούτων διεξιόντας;
ταῦτης κανόνας ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ Β στοιχείου, τὸν
ρθ' φημι καὶ τοὺς καθεξῆς τρεῖς ἔτερους· ἀλλὰ δὴ
καὶ ἐν τῷ λε' κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου κανόνας τῆς
αὐτῆς συνόδου ριδ' καὶ ριε'· ἀπερ γάρ οὕτως τοῦ ἀνα-
θέματος ἀξιοῦσι, παρ' ἐκείνοις ἀφρόνως ἐδογματί-
ζετο. Καὶ δὲ μέγας δὲ Λέων δι πάππας, τοὺς περὶ
Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐπιστρέφοντας ἄγγράφως
ἀναθεματίζειν τὸ σφῶν ἔθεσπισε φρόνημα.

"Ο δὲ με' τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς συν-
ευξαμένους αἱρετικοὺς ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους
ἀφορίζει· ἐπιτρέψαντας δὲ τις τούτων τὰ τῶν κλη-
ρικῶν ἐνεργῆσαι καθαιρεῖ.

"Ο δὲ με' τοὺς δεξαμένους τὸ ἐκείνων βάπτι-
σμα, τοὺς ὑπ' ἐκείνων δηλαδὴ βαπτισθέντας, ἢ δια
εἰς θυσίαν προσάγουσι, καθαιρεῖ.

"Ο δὲ ἔξι τὸν εἰσερχόμενον κληρικὸν ἢ λαϊκὸν εἰς
συναγωγὴν Ίουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσευχῆς χάριν,
τὸν μὲν καθαιρεῖ, τὸν δὲ ἀφορίζει. Τις γάρ, φησι,
συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελιαρ; τις δὲ μερὶς πι-
στῆμετὰ ἀπίστου;

"Καὶ δὲ μὲν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοὺς περιπεσόντας
αἱρέσεις, καὶ ἐτι ταύταις ἐνεσχημένους, πόρρω βάλ-
λει τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς οίκον Θεοῦ εἰσιέναι οὐ
συγχωρεῖ.

"Ο δὲ λε' οὐδὲ τὰς τῶν αἱρετικῶν εὐλογίας ἢ
ἀλογίας εἰπεῖν οἰκειότερον, λαμβάνειν ἐφίστησι.

A futando Nestorii errores fidemque stabilendam edito-
rum, totidem alia capita luce donavit; quin et
Ibas etiam epistolam conscripsit; diuque discordi-
bus animis utrinque certatum, donec a synodo in
eos antistites, utpote Nestoriani erroris merito su-
spectos, depositione animadversum. Quoniam autem
antistites se invicem ita adorti essent, et inter eos
schismata factum esset, imperator, omnibus ad regi-
nam urbium convocatis, ut utraque pars conser-
tirent, et sese amplecterentur, effecit. Theodoreus
porro se contentionis studio capita duodecim con-
scripsisse non insiciatus, per eorum repudiationem
abrogationemque in se crimen recepit, et priorem
honorem ordinemque sortitus est. Quin et actis
sanctae synodi acquiescens, ipse etiam depositio-
nem Nestorii approbabat.

De Celestio.

Erat autem Celestius Pelagii cuiusdam monachi
discipulus, quorum uterque ex Carthagine orti sunt,
ut Photius Constantinopolitanus patriarcha narrat,
et nova dogmata in Ecclesiam introduxerunt. Ada-
mum enim mortalem ab initio creatum esse affir-
mabant, et non propter transgressionem mortalitate
multari. Et infantibus recens natis non opus esse
baptismo, quippe qui peccatum originale ab Adamo
neniūquā trahant: porro locum esse medium in-
ter paradisum et damnatorum gehennam, in quem
infantes non illuminati conjecti sunt, ibique felicem
vitam transigunt. Hæc et sex alia capita his simili-
jia a Pelagio et Celestio promulgabantur, que tertia
hæc œcumena synodus, nec non synodus Cartha-
ginensis, anathemati subjicerunt. Quæ canones
ejusdem super his disserentes in i cap. litteræ B,
nimis 109 et tres deinceps sequentes: quin et
canones ejusdem synodi 114 et 115, in cap. xxxv,
littera E; que enim illi anathemate digna censem,
ab iis absurde edocta sunt. Porro et magnus Leo
papa, eos qui a Pelagio et Celestio convertuntur,
opinionem suam scripto anathematizare jubet.

16 Porro canon 45 sanctorum apostolorum
episcopos vel clericos qui una cum hereticis orant,
excommunicat; sin autem iis tanquam clericis ope-
rari permiserint, deponit.

Canon autem 46 eos qui eorum baptismum sus-
cipiunt, id est, ab iis baptizantur, vel quæcumque
ad sacrificium afferunt, deponit.

Porro, canon 64 clericum vel laicum qui in syna-
goga Iudeorum vel hereticorum introierit ad
orandum, alterum quidem deponit, alterum autem
excommunicat. Quenam enim est concordia Christi
cum Belial, aut quæ pars fideli cum infidei?

Canon etiam 6 syn. Laodic. eos qui ad hereses
ullas lapsi sunt, iisdemque detinentur, ex Ecclesia
ejiciunt, et in domum Dei ingredi non permitit.

Canon autem ejusdem 32 hereticorum benedi-
ctiones vel, ut aptius loquar, maledictiones accipere
non sicut.

Iren. 33 nos una cum haeretico vel schismatico A orare omnino prohibet.

Et 37 non permittit quæ a Judæis vel haereticis militantur festiva accipere, aut una cum iis festum agere.

Nonus autem et 34 iis qui Christi martyras relinquent, et ad falsos haereticorum martyras abeunt, et in ea quæ dicuntur martyria vel cœmeteria, semetipso a Deo quasi alienantes, alter communione aliquantis per interdictum, alter autem eos anathematizat; probabile enim est quosdam haereticos in temporibus persecutionis ad mortem usque reluctantatos fuisse, quos igitur martyras vocarunt qui cum eisdem sentiebant, et domos in quibus corpora eorum sepulta erant, martyria.

Canon autem 9 Timothei Alexandrini jubet, ut haeretici, dum divina sit oblatio, precibus non intersint, nisi se poenitentiam acturos pollicentur. Si enim catechumenis hoc non permisum sit, multo minus haereticis. Quin et promittentes in loco catechumenis destino stabunt; quo si poenitentiam agere nolunt, etiam ab eo loco expellentur.

Quod haereticos qui in excessu e vita poenitentiam agunt, suscipere oporteat.

Magnus autem Basilius, in canone 5, omnes haereticos qui in excessu e vita poenitentiam agunt, admirare jubet, examinantes an veram poenitentiam ostendant, et an fructus habeant qui salutis studium testimonientur.

Porro canon 22 synodi Carthaginensis episcopis vel clericis ad bonorum suorum haereditatem infidelem vel haereticum omnino inducere vetat, etiam si cognati eorum sint.

Canon autem 84, Episcopo, inquit, qui in vita exitu testamentum condens haereticos bonorum suorum haeredes conscripserit, licet ei sanguine conjuncti sint, etiam post mortem anathema denuntiari, et nomen ejus e sacerdotum memoria deleri debet.

17 Leges civiles.

Porro et a diversis legibus basil. non permisum est ut haeretici haeredes hant, non solum bonorum quæ ad episcopos et clericos, sed neque eorum, quæ ad Christianos laicos pertinent, etiam si filii eorum fuerint. Haereticorum autem liberi Christiani facti, parentes suos, victimum sibi et vestitum supeditare, et dotem dare juxta facultatis suæ mensuram cogunt.

Qui non credit sanctam Trinitatem habere in una Deitate sequalem potentiam, ne Christianus quidem dicitur, sed vesanus est, et haereticus, et infamis, et punitur.

Haereticus est, et legibus adversus haereticos latius obnoxius, qui ab orthodoxa fide vel paululum declinat. Quin et haereticos nullam militiam, nec publicam curationem quamcumque obire posse.

Ο δὲ γ' αἱρετικῷ ἡ σχισματικῷ ὅλῳς ἡμᾶς οὐκ ἐπιτέρπει συνεύχεσθαι;

Ο δὲ λέγει οὐτε τὰ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἡ αἱρετικῶν πεμπόμενα ἑρταστικά λαμβάνειν, ἡ συνερτάζειν τούτοις ἔχειν.

Ο δὲ θ' καὶ λόγος, τοὺς καταληπτάνοντας τοὺς τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας, καὶ ἀπίστας εἰς τοὺς τῶν αἱρετικῶν φευδομάρτυρας, καὶ εἰς τὰ λεγόμενα τούτων μαρτύρια καὶ κοιμήση, ὡς ἀλλοτριοῦντας ἀστέβους τοῦ Θεοῦ, ὁ μὲν τῆς κοινωνίας μέχρι τενὸς ἀπειργεῖ, οὐδὲ ἀναθεματίζει. Εἰκὸς γάρ τινας ὑποχειρένους αἱρέσειν, ἐν τοῖς διωγμοῖς, ἐντοῦτον μέχρι θανάτου, οὓς καὶ μάρτυρας οἱ ὄμοδοῦντες αὐτοῖς ἤκαλον, μαρτύριά τι τοὺς οἴκους, ἐν οἷς τὰ ἀκίνητα ἐτέθαπτο σωματα.

Ο δὲ θ' Τιμοθεοῦ Ἀλεξανδρείας, τῆς θείας τελουμένης ἱερουργίας, τῇ εὐχῇ κελεύει τοὺς αἱρετικούς μὴ παρεῖναι, εἰ μή που μετανοεῖν ἐπαγγέλλοντα. Εἰ γάρ τοις κατηχουμένοις τοῦτο οὐκ ἐφίσται, πολλοῦ γε δει τοῖς αἱρετικοῖς ἀλλὰ καὶ εἰ ἐπαγγέλλομενοι, ἐν τόπῳ, ὃς ἀνέτατο τοῖς κατηχουμένοις, ἐστίσουσι, μὴ βουλόμενοι δὲ μετανοεῖν, καὶ τούτους ἐκβληθῆσοντας.

Οτι τοῦτος ἐν ἔχειδι μετανοοῦντας τῶν αἱρετικῶν δέχεσθαι γρή.

Ο δὲ μέγας Βασιλεὺς, ἐν τῷ πέμπτῳ κανόνι σύμπαντας τοὺς ἐν ἔχειδι μετανοοῦντας τῶν αἱρετικῶν ἐπιτάττει προσδέχεσθαι, δοκιμάζοντας μὲν ἀληθῆ τὴν μετάνοιαν ἐπείσκυνται, καὶ εἰ τελοῦνται καρποὺς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ πρὸς τὸ σωθῆναι σπουδῇ.

Ογε μὴν καὶ τῆς ἐν Καρβαγένῃ συνόδου, ἐπισκόποις τοῖς καὶ ηρικοῖς ἀπειργεῖν εἰς κληρονομίαν τῶν Ιδίων πραγμάτων διώς εἰσάγειν ἀπιστον ἡ αἱρετική, εἰ καὶ τούτοις κατὰ γένος ὄκελωνται.

Ο δὲ πα', Ἐπισκόπῳ, φησι, τῷ ἐπὶ τέλει δικτιθερένῳ τοῦ βίου, αἱρετικούς τῶν τούτου κληρονομεῖν, καὶ εἰ καθ' αἷμα τούτῳ προσήκουσι, καὶ μετέθαντον ἀνάθεμα δίον τῷ τοιούτῳ λεχθῆναι, καὶ τὸ δνομα αὐτοῦ τῆς τῶν ιερέων μνήμης ἀπελειψθεῖν.

Νόμοι πολιτικοῖ.

Καὶ παρὰ διαφόρων δέ γε βασιλικῶν νόμων αἱρετικοῖς, οὐκ ἐπιτέτρωπται κληρονομεῖν, μή στι γε των τοῖς ἐπισκόποις προσόντων ἡ κληρικοῖς, ἀλλ' οὐδὲ τῶν τοῖς λαϊκοῖς Χριστιανοῖς, εἰ καὶ παιδεῖς αὐτῶν τύχοντες ὄντες· οἱ δὲ γε τῶν αἱρετικῶν παιδεῖς, Χριστιανοὶ γενόμενοι, ἀναγκάζουσι τοὺς Ιδίους γονεῖς τρέψιν αὐτοῖς, καὶ ἐνδύειν, καὶ προίκα τούτοις διδόναι: καὶ τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν περιουσίας.

Ο μὴ δοξάζων τὴν ἀγίαν Τριάδα ἐν μῆδημασιν, οὐτε Χριστιανὸς λέγεται, καὶ δυρινέστι, καὶ αἱρετικός, καὶ διτιμός, καὶ τιμωρεῖται.

Αἱρετικός ἐστι καὶ τοῖς κατὰ τῶν αἱρετικῶν ὄπιχεται νόμοις δι μικρὸν γοῦν ἐκκαλίνων τῆς ὄρθοδοξίας πλατεῶν· ἀλλὰ καὶ μηδεμίᾳ στρατείαν, η τὴν εἰρήνην δημόσιον φροντίσα μετέινετ τοὺς αἱρετικοῖς.

τεσπίζομεν, μήτε ἀξιωματικούς γίνεσθαι, μή διδάσκειν τούτους, μή χειροτονίας ποιεῖν, μή λιτανεύειν αἱρετικούς δὲ λέγομεν πάντας εἶναι τοὺς μὴ μεταλημένοντας τῶν ἀγιασμάτων παρὰ τῶν ἱερέων κατὰ τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἔκκλησιαν.

Μανιχαῖοι καὶ Δονατισταὶ μὴ ἔχετωσαν τὰ τῶν δρῦδών προνόμια, ἀλλὰ καὶ ἔσχάτως τιμωρεῖσθωσαν· ὡςαύτως καὶ οἱ Ἀπολλιναρισταὶ, καὶ οἱ μὴ ταῖς ἀγίαις τέσσαρες συνόδοις παιιδόμενοι, καὶ οἱ κατὰ τῆς ἀγίας δὲ συνόδου δὲ λέγειν τι η̄ διδάσκειν τολμῶντες.

Μανιχαῖος, εἰ ἐν Ῥωμαϊκῷ τόπῳ δρψεῖη διάγων, ἀποτεμένοθα.

Μοντανισταὶ διαιρέτως μηδένα τῶν παρ' αὐτοῖς καλούμενον Πατριαρχῶν ή κληρικῶν ἐντὸς ἔχετωσαν ἀπονοταντιγονούποδεως· κωλύεθωσαν δὲ καὶ ἐντὸς αὐτῆς στρατεύεσθαι, ή συστίτια ποιεῖν, ή ἀνδράποδα ἐμπορεύεσθαι.

Αἱρετικὸς κατὰ δρῦδον μὴ μαρτυρεῖτω.

Ἐκκαλλέσθωσαν δὲ καὶ αἱ αἱρετικαὶ γυναικεῖς τῶν δεδομένων προνομίων ταῖς δρῦδοῖς· οὐ γάρ περὶ τὴν Ικάνωσιν τῆς προικὸς αὐτῶν καὶ τῶν προγαμιαίων δωρεῶν προτιμηθεσσαντας τῶν προτέρων δενεστῶν τοῦ ἀνδρὸς, ὡςπερ αἱ δρῦδοῖς. Ἐπειδὴ γάρ φησιν, ἐστὰς τῶν τοῦ Θεοῦ γυαρίζεισθαι δωρεῶν, καὶ τῆς ἀχράντου κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἔκκλησίας ἀλλοτριοῦσι, δίκαιον ἂν εἴη καὶ τῶν παρ' ἡρῶν δεδωρημένων ταῖς εὐσεβεστὶ τῶν γυναικῶν δικαιῶν καὶ προνομίων ἀλλοτριοῦσθαι. Τῶν γάρ εὐσεβῶν εὐσεβεῖς δύντες εὑρεγέται καὶ νομοθέται πρὸς θεοῦ καθεστήκαμεν, οὐ τῶν περὶ ἐλαχίστου τὰ τῆς ὅγιοῦ πίστεως τιθεμένων· κοινὸν γάρ ημῖν οὐδὲν πρὸς ἔκπινος. Ταῖς νομίμοις γε μήν τοὺς αἱρετικοὺς ταφαὶ παραδίδοσθαι συγχωροῦμεν.

ΚΕΦΑΛ. I. Πῶς δεῖ τὰς ἀστομέτρας ἀγάπας ποιεῖν, ἢτοι τὰ συμπάστια.

Οἱ πεντακοστοὶ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνδροῦ κανόνι, τῆς κοινωνίαν μὴ ἀνεγομένους τοῖς ἐκ πίστεως; καὶ εὐλαβεῖας τὰς λεγομένας ἀγάπας ἐν Ἔκκλησίᾳ ποιοῦσται, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τοὺς ἀδελφούς εἰς ἑστίασται προσλεμάνοντας, ὡς βολευτομένους τὸ γινόμενον, τῷ ἀναθέματι παραπέρται. Εἰ γάρ καὶ τοῖς δηθησαμένοις κανόνις ταῦτα γίνεσθαι ἀπείρηται, ἀλλὰ οὐν τοῖς ἀγαθῇ γυνῷμη τούτῳ δρῶσιν ἔστιν ὅπῃ ἐρεῖται.

Οἱ δὲ οὐδὲ τῆς συνόδου κανόνι, καὶ δὲ καὶ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, ἀφορισμὸν ἐπεντελεῖνται τοῖς· Ενδον τικλήστας ή τοῦ Κυριακοῦ δειπνοῦσι, καὶ ἀγάπην δῆθεν ἐσθίουσι, καὶ ἀκούμβιτα στρωνυμέσι τοιμάζουν· ἀλλὰ γάρ ἀπας τόπος τῷ θεῷ ἀντετίθεται οὐ κυριακὸς λέγεται. Ἀργαῖον δέ ἦν έθος, μετὰ τὴν τῶν θείων κοινωνίαν μαστηρίων κοινὴν τράπεζαν τοὺς πληουσίους τοῖς· πέντες προτιμέναι· Τούτου τοῦ έθεος καὶ δέ μέγας ἀπόστολος· Παῦλος ἐν τῇ προ· Κορινθίοις μέμνηται· αἱ τελεῖν γάρ καὶ ἀγάπην τούτο καλεῖ, ή ως εἰς ἀγάπην συνάγον, ή ὡς δὲ ἀγάπην γεννήμανταν· ἀλλὰ ὡς παραίσιον σκανδάλου γεγονός θυσιερον, οἱ θεῖοι Πατέρες ἐκθλίσαν· σκούποιτα δὲ

A decernimus; utique nec dignitates assequi posse, nec docere, nec ordinationes facere, nec litanias celebrare. Dicimus autem hæreticos esse omnes, qui sacramentis, quæ dantur a sacerdotibus in Dei Ecclesia, non communicant.

Μανιχαῖοι et Donatistæ orthodoxorum privilegiis ne fruantur, verum etiam extremo supplicio afficiantur. Similiter et Apollinaristæ, iisque qui quantum sanctis conciliis non obediunt; et quicunque contra quartum sanctum concilium vel dicere quidpiam, vel docere ausi sunt.

Μανιχæus, si in loco Romano degere deprehensus fuerit, decolleatur.

B Montanistæ præcipue nullum eorum, qui diuinuntur, patriarcharum, vel clericorum habeant intra Constantinopolim. Prohibeantur autem intra eam militiam exercere, vel comassationes facere, vel mancipia emere.

Hæreticus testimonium contra orthodoxum ne dicat.

C Quin et hæreticæ mulieres privilegiis quæ dantur orthodoxis excidant. Non enim circa dotis suæ et donationum ante nuptias sufficientiam prioribus viri creditoribus præferentur, quemadmodum mulieres orthodoxæ. Quoniam enim seipsas, inquit, a Dei donis separant, et ab impolluta Ecclesiæ catholice communione alienant, æquum etiam est, ut a juribus et privilegiis piis mulieribus a nobis concessis alienentur. Etenim religiosi religiosorum benefactores et legislatores a Deo constituti sumus, non autem eorum qui sanam fidem parvi pendunt: nihil enim nobis cum iis commune est. Hæreticos autem legitimis sepleris tradi permittimus.

CAP. III. *Quomodo agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare deceat.*

D Undecimus syn. Gangrenæ canon iis qui eorum communionem non ferunt, qui ex fide et pietate agapas dictas in ecclesia peragunt, et in honorem Domini fratres ad convivium accipiunt, ab eo utique quod factum est abhorrentes, anathema denuntiat. Liceat enim a canonibus subsequentibus tale quidpiam fieri vetitum sit, aliquando tamen iis qui bono instituto id faciunt, permissum est.

18 Canon. autem 74 syn. vi, nec non 28 syn. Laodicensis, iis qui intus ecclesiam vel locum Dominicum cœnam sumunt, ibidemque agapas comedunt, et accubitus sternere ausi sunt, excommunicationem intentat. Omnis autem loens Deo consecratus dominicus dicitur. Erait utique mos antiquus, ut post divinorum mysteriorum participationem, divites communem mensam pauperibus apponenter. Hujus consuetudinis meminit magnus apostolus Paulus in prima Epistola ad Corintios; eamque charitatem appellat, vel ut ad charitatem conducentem, vel ut propter charitatem factum, Vurum cum postea scandali occasio esset, κακο-

MATTHÆI BLASTARIS

tribus prohibita erat. Αχούμβιτα autem in altam elevatos significant: ac enim apud eos idem est quod ἀναπίπτω. ειναι etiam synodi Carthaginensis canon 42^{ος}: convivia in ecclesia celebrari omnino proibit, nisi quisquam peregre iter faciens, et sorio indigens, præ necessitate in ecclesiam essus fuerit.

CAP. IV. De emptione ac venditione. Leges civiles.

Emptio et venditio sit, cum utraque paciscentium de pretio consenserit: hic pretium solvendo, et quod venditum est tradendo. Data autem araa, et venditione rescissa, si quidem amittit; si vero venit, eam dissolverit, arrham amittit; si vero venitor, archæ accepta duplum restituere cogitur.

Qui officium adeptus est in provincia, in ea rem mobilem vel immobilem, vel per se vel per alium, emere non potest, præterquam a fisco; nam et rem amittit, et datum pretium non recipit.

Qui rem rapuerit, vel per vim abstulerit, nisi eam restituat, inutiliter eamdem emit.

Si fiscus ob debita fiscalia res debitoris distracterit, nec ipse debitor nec creditor offerre debitum, resque vindicare potest. Omnibus enim potior est fiscus.

Si tributorum exactor jussu magistratus agrum ejus qui in tributorum solutione magistratus venditio non rescinditur: quod si absque jussu magistratus fiat venditio, vel dolo, vel sine justo prelio, rescinditur.

Minoris res immobilis bene vendiuntur propter proprium ipsius debitum, vel propter debitum patris, vel propter fiscum, videlicet post manifestam judicis sententiam.

Quamvis minor ætatis veniam postulet, rem immobilem absque decreto non vendit, neque pignori dat. Quod si vendiderit, non solum ipse sed et hæredes annum post annos 25. Similiter quod male emit, vel permisit, recuperare potest, intra prædictum tempus, pretium depositum repetens. Debita item restitutio etiam ad hæredes ejus transmititur.

Veniam autem ætatis postulat, vir quidem a vicesimo ætatis anno, semina autem a decimo a octavo. Scias autem plenam ætatem esse ab anno vicesimo quinto.

19 Tutor, vel curator, vel procurator orphanorum emere nequeunt.

Minores bene rescindunt curatores eorum per dolum male fecerunt.

Patia sine dolo conventa, quæque legibus contraria non sunt, valent.

Conveniunt, dum venalia coemuntur.

Αχούμβιτα στρωμάτα εἰς τὸν ἡρμένα δῆλον. Υἱός ταῦτα καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μηδετέτεται, καὶ λόγων ὅλων ἐν ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι. Εἰ μήπου τις ἐν ἀλλοδαπῇ ὀδεύων, καὶ καταγωγὴν ἀπόρων, εἰς Ἐκκλησίαν ἐξ ἀνόγκης εἰσέλθω.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως.

Νόμοι πολιτικοὶ.

Ἀγορασταὶ καὶ πράσις ανιστάται, ἵνα περὶ τοῦ τιμήματος ἔκπατον τῶν συμφωνούντων συνανέσεις μέρος· ὃ μὲν τὴν καταδοτὴν ποιητάμενος τοῦ τιμήματος, ὃ δὲ παραδοὺς τὸ πιπρασκόμενον· ἀρραβώνος δὲ δοθέντος, καὶ διαλυομένης τῆς πράσεως, εἰ μὲν ὁ ἀγοραστὴς εἴη ὁ διαλύων, ἀπόλλυται ἀρραβώνα παρασχεῖν ἀναγκάζεται.

Οἱ χρατῶν ὄφρικοι ἐν ἀπαρχῇ οὐ δύναται κινητοῦ ἢ ἀκίνητον ἐν αὐτῇ ἀγοράζειν πράγμα, ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἑτέρου, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δημοσίου· γὰρ καὶ τοῦ πράγματος ἔκπιπτει, καὶ τὸ δοθὲν τι μητὶ οὐκ ἀναλαμβάνει.

Οἱ ἀρπάσας πράγματα ἢ βίᾳ ἀφελόμενος, ἐὰν μη ἀποκατασθῇ τοῦτο, ἀνισχύρως αὐτὸν ἀγοράζει. Ήσαν ὁ δημόσιος διὰ δημόσια χρέα πωλήσῃ πρὸ δημοσίτης δύναται προσαγαγεῖν τὸ χρέος, καὶ δικῆσαι τὰ πράγματα· πάντων γὰρ προτιμότερος εἰστιν ὁ δημόσιος.

Ἐὰν δὲ τῶν δημοσίων ἀπαιτηθῆ, κατὰ κέλευσιν τοῦ ἀρχοντος; πωλήσῃ τὸν ἀγρὸν τοῦ ἀγνωμονούντος ἐν τοῖς δημοσίοις, οὐκ ἀνατρέπεται· ἡ πράσις· ἐὰν δὲ χωρὶς κέλευσις τοῦ ἀρχοντος, εἴτε αὐτὸς ἡ πράσις, εἴτε δόλον, ἢ δίχι τιμήματος, ἀνατρέπεται· ἡ καταδοτὴν ἐπιβάλλει τοῦ ἀρχοντος, εἴτε αὐτὸς ἡ πράσις, εἴτε δόλον· αὐτοῦ χρέος, ἢ διὰ δημόσιον ἐπὶ φανερᾶς κρίσιού ἀποφάσεως.

Καν συγγνώμην ἡλικίας ἀπαιτήσῃ ὁ ἥττων, οὐ διοτίθεται· εἰ δὲ πωλήσει, δύναται οὐ κόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ χληρονόμοι, τὸ πραῦθαν ἀνατρέψαντες, ἐνιστοῦ μετὰ κε' ἑτη. Πασαύτως δὲ καὶ ὁ κακὸς καταδηλῶν ἐπαναλαμβάνων τίμημα εἰσὼν τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἢ δὲ ἀρμόσουσα τινα παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ χληρονόμους. Συγγνώμην δὲ ἡλικίας αἰτεῖ, ὃ μὲν ἀνήρ ἀπηλικίαν είναι ἀπὸ κε' ἑτους·

Ἐπιτρόπος οὐ δύναται δραφανοῦ ἀγοράσαι προκοπάτῳ, ἢ προκοπάτῳ.

Καίως ἀνατρέπουσιν οἱ ἤτονες ἀπερ κακῶς; ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν χρεμόντες.

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα, καὶ μὴ τοι εναντιούμενα, ἐρρωταί.

Οἱ τῇ εἰθηγίᾳ ἐπιβαλλεῖντες διὰ τοῦ το

ζειν τὰ ἔννοια, η̄ ἀποτίθεσσι. η̄ καὶ καιρὸν ἀφορίας
ἰκανότεροι, Ἐμποροὶ μὲν ὅντες, τῆς πραγμάτειας
εἰργοντας, η̄ ἐξορίζονται, εὐτελεῖς δὲ, εἰς δημόσιον
ἴργον καταδικάζονται.

Οἱ ἀγορασθεὶς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν ἐπορος εἴη,
ἐκπληρούντας τὰς ὃς πέρι αὐτοῦ τιμάς· ἀπορῶν δὲ,
τριετίαν δουλευέτω τῷ ἀγοράσαντι, καὶ οὕτως ἀπο-
λυέσθε.

Ὥ ἐπὶ παρανόμῳ συναλλάγματι διδοὺς ἀγωγὴν
σύν ἔχει εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὴν διοθέτην.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ ἀλογενσαμέτρων ἦτοι ζωοφθόρων.

Τῶν ἀλλογίους συμφέρεντων ζώοις δὲ ιτ' εἶς ένν
Ἄγκυρά κανύν θευμασίαν πεποίηται τὴν διαιρεσίν·
οἱ μὲν γάρ τὴν ἐπάρατον ταῦτην ἄπαξ τελεσάμενοι
πρᾶξιν, φησι, μήπο τὸ εἰκοστὸν ἐκπληρώσαντες
ἴτος, μηδὲ γυναικὶ συζευχθέντες, καὶ τῇ μετανοίᾳ
τὴν Θεραπελαν ἐπιζητήσαντες, εἰς πεντεκαΐδεκατον
ἴτος τοῦ τόπου τῆς ὑποπτώσεως μή διξιέτωσαν, καὶ
εἰς ἔτερον πενταετηρίδον τοῖς ἐγχομένοις εἰς ταῦτα
συνιέντες, οὕτω τῆς κοινωνίας καταξιούσθωσαν,
εἰς γε θερμοτάτην ἐπιδεῖξαιντο τὴν μετάνοιαν· οἱ δὲ
μάχρι κόρου τοῦ πάθους ἐμφορηθέντες, τῇ μαρκῇ
τῆς εἰκοσαετηρίδος προσκείσθισαν ὑποπτώσει, καὶ
εἰς ἔτερον ἐ' ίτος τοῖς πιστοῖς συνιεστάμενοι, οὕτως τῇ
κοινωνίᾳ προστίθωσαν. Τοῖς γε μήπο τούτῳ συνεσχη-
μένοις, τὴν νέαν ὑπερβεβήσοι, καὶ ἐν ἡλικίᾳ γενο-
μένοις, καὶ γυναικὶ συζῶσιν, δὲ πεντάκις πέντε τὴν
ὑποπτώσιν ἐπιμετρήσει καὶ ἔτερα πενταετηρίς τῶν
Θείων δώρων μνηστεύει τὴν μετάληψιν. "Οστις C
μέντοι πεντηκονταύτης ὁν, η̄ καὶ πρὸς γῆρας ἥδη
ἀλίνων, καὶ τῇ ίδιᾳ χρώμενος γυναικὶ, τούτῳ ἐάλω,
ἐν ἀπαντι τῷ τῆς ζωῆς χρόνῳ τῶν μυστηρίων εἰργό-
μενος, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου κοινωνήσει καὶ
μάνον.

Ο δέ ιτι ταῦτης λελεπωμένους τούτους ἐπονομάζει· οὗτοι γάρ δι Μωσαῖκος νόμος τοὺς ἀκαθάρτους καὶ μεριασμένους ἐκάλει· καὶ τοῖς χειμαζομένοις προστάττει συνεύχεσθαι· εἰπεν δὲ ἀν οὗτοι οἱ τὸν ἀκεβημαστὸν λιμένα τῆς Ἐγκυλησίας προσχώσαντες ξαυτοῖς τῇ πρδε τὰ πάθη δοπῆι, καὶ θύραν τοῖς πνεύμασι τῆς πονηρίας ἀνοιξάντες, ἡ δή μυρίαν ἐπεγέρει τῇ ψυχῇ τρικυμιαν καὶ ζάλην.

Ο δέ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ ζήτησεν, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ
ἔγκαντον τοὺς ἀλογευσαμένους μετὰ τὴν ἑξαμολό-
γησιν εἰς Ἑποτή δέκατον πέμπτον τῆς κοινωνίας
ἀπειργεῖ.

Ο δέ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ γ' χανόντι,
τὴν ἀλόγιαστον ζωοφθορίαν εἰς ὄκτωκαιδέκατον ἔτος
ἐκτείνει.

Νόμος.

Ο μέν τοι πολιτικός ινδρός, Οι ἀλογευσάμενοι,
φησίν, ήτοι κτηνοβάται, καυλοχοπείσθιωσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΟΥ ΔΡΑΓΥΩΣΤΗ

Ο λγ̄ της ἔκτης συνέδου κανών. Μηδεὶς, φησι, κουρδᾶς ἀνει καὶ σφραγίδος τοῦ οἰκείου ποιμένος, ἵπ̄ ἐκκλησίας ἀναγι:ωστέκι: τὰς ιερὰς βίβλους,

aut in horrea condunt, et sterilitatis tempus exspectant, si negotiatores sint, negotiari prohibentur, vel relegantur; tenuoris vero conditionis si sint, in opus publicum damnantur.

Captivus emptus, si dives sit, pretium pro se datum compleat; indigens vero tribus annis emptori serviat, et sic dimittatur.

Qui aliquid per injustum contractum dat, actionem non habet ad datum recuperandum.

CAP. V. De irrationaliter fornicateibus, sive
qui cum brutis commercium habent.

Eorum qui cum animalibus ratione carentibus commercium habent, 16 syn. Aneyr. canon admirandam divisionem facit. Qui enim factum hoc exsecrandum semel perpetrarunt, vicesimum sextum annum nondum assediti, nec matrimonio conjuncti, et per poenitentiam medicinam expetunt, e loco substratorum usque ad decimum quintum annum ne exeat, et in aliud quinquennium una cum fidelibus orent, et sic communione digni habeantur: si modo serventem poenitentiam ostenderint. Qui vero ad satietatem ab affectu abducti fuerint, longam viginti annorum substrationem subeant, et alio quinquennio cum fidelibus stantes, ad communionem postea accedant. Iis autem qui facto hoc semel assuefecerint juventudem transgressi, et maturam etatem assediti, et cum muliere vitam agentes, substrationem anni 25 emetientur, et post aliud quinquennium munerum divinorum participes erunt. Quicunque vero quinquagenarius existens vel ad senectutein inclinans, et uxoris consortio utens, in delicto hoc deprehensus fuerit, tota vita sua tempore mysteriis interdictus in horam duxit at mortis communicabit.

Canon autem 17 hujuscemodi homines hujusmodi leprosos nominat (ita enim lex Mosaica immundos et pollutos vocabat) et inter hyemantes orare jubet. Illi autem sunt qui sua ad libidines inclinatione tranquillum Ecclesiæ portum sibi occludunt, ostiumque impuris spiritibus aperiunt, qui ingentes in anima fluctus et tempestatem carent.

Quin et magnus Basilius, In 7 nec non 63 canonem, eos qui irrationaliter fornicantur, postquam confessi fuerint, usque ad decimum quintum annum a communione arceret.

Magus autem Gregorius Nyssenus in 5 canone
panas irrationalis fornicationis ad 18 annum
extendit.

Lex

Dicit autem lex civilis, Qui irrationaliter loricantur, sive bruta ineunt, genitalia eis amputentur.

20 CAP. VI. *Da lectoribus.*

Tricesimus tertius vi syn. canoo. Nemo inquit, sine tonsura et pastoris proprii characere, in suggestu stans sacros libros in ecclesia legal. Quia

Ἄγγελικῶν λεγομένην, ἢ ὡς ἀγγελικῶς οἰόμενος βιούν, οὕτως ἔσυτοὺς δυνομάζοντες, ἢ ὡς παρ' ἄγγελῶν τὰ θεῖα μυεῖσθαι νομίζοντες.

De Maximo Cynico.

Porro 4 synodi secundæ canon Maximus quemadmodum abdicat; eum nec factum fuisse, vel esse episcopum, quod contra leges ordinatus fuerit, nec eos quibus ordines contulisset, in clericorum numero habendos esse affirmans. Ac hujusce hominis apud Gregorium Theologum in quadam ex orationibus suis quæ in ecclesiis non leguntur, mentionem alicubi factam reperias. Erat autem Maximus hic Ἀgyptius, philosophus Cynicus (Cynici vero dicebantur propter eorum arrogantiam et audaciam); qui, cum ad magnum Patrem Gregorium Theologum accessisset, ei fidei mysteriis imbuereatur, baptizatus est, et denum clero ascriptus, nec non ad mensam magni istius Patris admissus. Cum autem patriarchalem Constantinopolitanæ sedis dignitatem concipiisset, pecunias Alexandriam mittit, sibique inde episcopos illum electuros subornat, quodam etiam ex intimis Theologi in auxilium ascito: qui quidem cum in ecclesia jam constitissent, nondum perfecta re deprehensi, a fidelibus ejecti sunt; non autem propterea quieverunt, sed Choraulæ cuiusdam domum ingressi, Maximum patriarcham ordinant, quamvis nihil ei profuit iustusmodi improbitas, neque enim quidquam proficeret potuit. Postea autem, cum cognitum esset eum cum Apollinario sentire, anathemate ictus est.

15 Primus insuper tertie synodi canon, nec non 2 et 3, et 4, et 5, episcopos vel clericos qui Nestori, idemque cum eo sentientis Celestij, opinionibus favent, ex sacerdotio ejiciunt; eos autem quos Nestorius a sacerdotio expulit, quod male ejus opinioni assensum non præberent, ad proprios gradus rursus restitujiubent: insuper et eos, quos, cum a synodo vel propriis episcopis propter indignatione sua facta condemnati essent et depositione multati, Nestorius non canonice suscipiens propriis gradibus restituerat, nihilo secius depositos manere.

De Nestorio.

Nestorius autem Constantinopoleos patriarcha Christum nudum esse hominem dicebat, eique secundum habitudinem unitum fuisse Dei Filium, Ideoque sanctam Virginem non Deiparam, sed Christiparam nominabat. Qui sententia sanctorum Patrium Ephesi congregatorum depositus fuit, praesidente iis Cyrillo papa Alexandrino beata memoriam, et Celestiū veteris Romæ papæ locum tenente, eique strenue operam navante Memnone Ephesino episcopo. Postea autem trium dierum intervallo adfuit Ioannès patriarcha Antiochenus cum pluribus episcopis, inter quos erat Theodoreus Cyri, et Ibas Edessæ episcopus: qui, quod adventus eorum non exspectarentur, irritati, Nestorii depositionem rescindere, et sanctum Cyrilum, Memnonemque Ephesinum, præter rationem poena vicissini depositionis afflere conati sunt. Ac Theodoreus quidem ad eversionem capitulo 12, a magno Cyrillo ad con-

A Περὶ Μάξιμου τοῦ Κυρικοῦ.

Ἄλλα καὶ ὁ δ' τῆς β' συνόδου Μάξιμον ἀποχρήστει τινὰ, μήτε ἐπίσκοπον αὐτὸν γενέσθαι ἢ εἶναι ἀποφανόμενος, διὰ τὸ ἐκθέσμως χειροτονεῖσθαι, μήτε τοὺς ὅπ' αὐτοῦ χειροτονθέντας κληρικοὺς ὑπάρχειν. Τούτου καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τινὶ τῶν μὴ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνωσκομένων αὐτοῦ μεμνηται λόγων. Οὗτος δὲ ὁ Μάξιμος Αιγύπτιος ἦν φιλόσοφος κυνικός (κυνικοὶ δὲ ἐλέγοντο παρὰ τὸ πᾶνθαδες καὶ θρασύ)· καὶ προσελθὼν τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, καὶ κατηχθεὶς ἰδεπιστοῦ, εἰσαὶ καὶ τῷ κληρῳ φυγακατελέγη, καὶ τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ Πατρὶ διμοδιαίτος ἦν. Ἐν ἐφέσαι δὲ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τῆς βασιλευούσης γενόμενος, χρήματα εἰς Ἀλεξανδρειαν πέμπει, κάκειθεν ἐπισκόπους ἄγει τούτον χειροτονησάντας. ἔχων καὶ τινὰ συνεργὸν τῶν οἰκιών τῷ Θεολόγῳ. "Ηδη δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐνδον γενόμενος, καὶ φωραθέντες, πρὶν ἢ τὴν τελετὴν τελέσασθαι, παρὰ τῶν πιστῶν ἀπηλάθησαν ἄλλ' οὐδὲ οὕτως ἡσύχασαν" οἰκίαν δὲ εἰσόντες ἡραύλου τινὸς, ἐκεῖ χειροτονοῦσι τὸν Μάξιμον, εἰ καὶ μηδὲν τῆς περὶ ταῦτα μοχθηρίας ἀπώντα, οὐ τὸ δινούσι τι διλως δεδύνητο· ἐξ οὗτον γὰρ γνωσθεῖς, καὶ τὰ Ἀπολλιναρίου φρονῶν, ἀναθεματισθη.

C Τῆς δέ γε τρίτης συνόδου ὁ αὐτὸς καὶ β' κανὼν, ἵνα καὶ δ' γ' καὶ δ' ε' τοὺς τὰ Νεστορίου εἴ τοι διμοδῖου τούτου Κελεστίνου φρονοῦντας Ιεράποντας ἢ κληρικοὺς τῆς Ιερωσύνης ἐξετρεψάντους· οὓς δὲ δι Νεστόριος τῆς Ιερωσύνης ἐξέστα, μὴ επιτειμένους τῇ ἐκείνου κακοδοξίᾳ, αὐθίς ἐνείσιν κελεύοντες τοὺς οἰκείους βαθμούς· δισους γε μηδὲ τῆς συνόδου ἢ τῶν ἴδιων ἐπισκόπων ἐπὶ ἀτόποις εργασίαις ἐλεγχθέντας τε καὶ καθαιρέσσει ὑποβοήθειας; ἀκανονιστας εἰς κοινωνίαν δεξάμενος δι Νεστόριος; τοις οἰκείοις βαθμοῖς ἐγκατέστησε, τούτους μηδὲν ήττον εἶναι καθηρημένους.

Περὶ Νεστορίου.

D Ο μὲν οὖν Νεστόριος οὗτος, πατράρχης ὁν Κύπροντας οἰκείους ψήλων ἀνθρώπων ἔλεγε τὸν Χριστὸν, ἔνωθῆναι δὲ αὐτῷ κατὰ σχέσιν τὸν Ήδην τοῦ Θεοῦ, παρὸ οὐδὲ Θεοτόκον, ἀλλὰ Χριστοτόκον τὴν ἀγίαν Παρθένον ὀνόμαζεν, δις Φήμη τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἀδρεσθέντων ἀγίων Πατέρων καθηρητοῦ, προσεξάρχοντος τούτων τοῦ ἐν ἀγίαις Κυρίλλοις πάππα Αλεξανδρείας, ἐπέχοντος δὲ καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ πάππα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συναιρούμενον καὶ Μέμνωνος, ἐπιτόπου Ἐφέσου. Μετὰ δὲ τὴν εργασίαν τημέραν, Ἰωάννης παρῆν ὁ πατράρχης Αιγύπτιος; σὺν πλειστοῖς ἐπισκόποις, μεριδὴν δὲ τοῦ Κύριλλου τὸν τε Ἐφέσου Μέμνωνα παρείληψε καθεῖλον· δι μέντοι Θεοδώρητος καὶ εἰς ἀπεκεκυτῶν τῷ β' κεφαλαιούν, ὃν δὲ μέγας ἐξίθετο Κύριλλος,

εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς Νεστορίου κακοδοξίας, στηριγ-
μὸν δὲ τῆς δρυθόδοξου πίστεως, κεφάλαια ἔτερα τοσ-
αῦτα ἐκδέδωκε, καὶ ὁ "Ιδας ὄμοις ἐπιστολὴν" καὶ
μεγίστη γέγονε μεταξὺ τούτων ἡ διαφορά, ὡς καὶ
καθαίρεσιν αὐτοῖς τὴν σύνοδον τῶν ἀρχιερέων ἐκείνων
καταψήφισασθαι, οἷα δὴ τοῖς τοῦ Νεστορίου ὑπο-
πτευμέντων στοιχεῖν. "Ἐπεὶ οὖν οὗτοι δὲ" ἀλλήλων οἱ
ἀρχιερεῖς κεκωρήκασι, καὶ σχίσμα ἦν παρ' αὐτοῖς,
ὅς βασιλεὺς πάντας εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετακαλε-
σάμενος, τὰ τῆς ὁμοφροσύνης καὶ ἀμφι τὰ μέρη
ἀσπάσασθαι παρεσκεύασεν· ὁ μέντοι Θεοδώρητος,
πρὸς ἕριν καὶ ιβ' κεφάλαια συντεταχέναι μῇ ἀρνησά-
μενος, τῇ ἀποδολῇ τούτων καὶ ἀθετήσει ἐκυρών τε
τῆς αἵτιας παρηγήσατο, καὶ τῆς προτέρας ἐτυχε-
τιμῆς τε καὶ τάξεως, ἀγαπήτας τε τοῖς πεπραγμέ-
νοις τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ, τῇ καθαιρέσει Νεστορίου καὶ
οὗτοι ἐπεψήφισατο.

Περὶ Κελέστιου.

"Ο δὲ Κελέστιος μαθητής ἦν Παλαγίου τινὸς μο-
ναχοῦ· ὥρμητο δὲ καὶ ἀμφι τῆς Καρθαγένης, ὡς
ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος Ιστορεῖ, καὶ καινότε-
ρα ἐπεισῆγον τῇ Ἐκκλησίᾳ δύγματα. Θυητὸν γάρ
πλασθῆναι τὸν Ἀδέκμην ἀρχήν διετείνοντο, ἀλλὰ μὴ
ἐκ παραβάσεως τούτην καταδικασθῆναι· τά τε ἀρτί-
τοκα βρέφη μὴ χρείαν ἔχειν βαπτίσματος, οὐ γάρ
ἐπέλκονται τὴν προγονικήν ἐξ Ἀδέκμη μαρτίαν τόπον
τε εἶναι· μεταξὺ τοῦ παραδείου καὶ τῆς κολάσεως, εἰς
ὅν τὰ μὴ φωτισθέντα βρέφη μετατιθέμενα μακαρίως
ζῆν. Ταῦτα καὶ ἔτερα ἔξι παραπλήσια τούτοις κεφά-
λαια τοῖς περὶ Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐπρεσβεύετο,
ἀδὲ καὶ ἡ παρουσία οἰκουμενική τρίτη σύνοδος τῷ
ἀναθέματε καθυπέβαλεν, ἀλλὰ γε καὶ ἡ ἐν Καρθα-
γένῃ σύνοδος. Καὶ ζήτει τοὺς περὶ τούτων διεξιόντας;
ταύτης κανόνας ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ Β στοιχείου, τὸν
ρθ' φημι καὶ τοὺς καθεξῆς τρεῖς ἑτέρους· ἀλλὰ δὴ
καὶ ἐν τῷ λε' κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου κανόνας τῆς
αὐτῆς συνόδου ριᾶς καὶ ριε'. Ἀπερ γάρ οὗτοι τοῦ ἀνα-
θέματος ἀξιοῦστοι, παρ' ἐκείνοις ἀφρόνως ἰδογματί-
ζετο. Καὶ ὁ μέγας δὲ Λέων δόπλιπας, τοὺς περὶ
Πελάγιον καὶ Κελέστιον ἐπιστρέφοντας ἐγγράφως
ἀναθεματίζειν τὸ σφῶν ἑθέσπισε φρόνημα.

"Ο δὲ με' τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς συ-
ευξαμένους αἱρετικοὺς ἐπισκόπους ἢ πρεσβυτέρους
ἀφορίζει· ἐπιτρέφαντας δὲ τις τούτων τὰ τῶν κλη-
ρικῶν ἐνεργῆσαι καθαιρεῖ.

"Ο δὲ με' καὶ τοὺς δεξιαμένους τὸ ἐκείνων βάπτι-
σμα, τοὺς δὲ ἐκείνων δηλαδὴ βαπτισθέντας, ἢ δια
εἰς θυσίαν προσάγουσι, καθαιρεῖ.

"Ο δὲ ἔδι τὸν εἰσερχόμενον κληρικὸν ἢ λαϊκὸν εἰς
συναγωγὴν Ιουδαιῶν ἢ αἱρετικῶν προσευχῆς χάριν,
τὸν μὲν καθαιρεῖ, τὸν δὲ ἀφορίζει. Τις γάρ, φησι,
συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελλαρ; τις δὲ μερὶς πε-
στῷ μετὰ ἀπίστου;

Καὶ δὲ μὲν τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοῦ περιπεσόντας
αἱρέσει, καὶ ἔτι ταύταις ἐνεσχημένους, πόρρω βάλ-
λει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς οἶκον Θεοῦ εἰσιάντα οὐ
συγχωρεῖ.

"Ο δὲ λε' οὐδὲ τὰς τῶν αἱρετικῶν εὐλογίας ἢ
ἀλογίας εἰπεῖν οἰκειότερον, λαμβάνειν ἐφῆσιν.

A futando Nestorii errores fidemque stabilendam edi-
torum, totidem alia capita luce donavit; quin et
Ibas etiam epistolam conscripsit; diuque discordi-
bus animis utrinque certatum, donec a synodo in
eos antistites, utpote Nestoriani erroris merito su-
spectos, depositione animadversum. Quoniam autem
antistites se invicem ita adorti essent, et inter eos
schisma factum esset, imperator, omnibus ad regi-
nam urbium convocatis, ut ultraque pars conser-
tirent, et sese amplecterentur, effecit. Theodoreus
porro se contentionis studio capita duodecim con-
scripsisse non insciatus, per eorum repudiationem
abrogationemque in se crimen recepit, et priorem
honorem ordinemque sortitus est. Quin et actis
sanctae synodi acquiescens, ipse etiam depositio-
nem Nestorii approbavit.

De Celestio.

Erat autem Celestius Pelagii cōjusdam monachi
discipulus, quorum uterque ex Carthagine orti sunt,
ut Photius Constantinopolitanus patriarcha narrat,
et nova dogmata in Ecclesiam introduxerunt. Ada-
mum enim mortalem ab initio creatum esse affir-
mabant, et non propter transgressionem mortalitate
multari. Et infantibus recens natis non opus esse
haptismo, quippe qui peccatum originale ab Adamo
neutriquam trahant: porro locum esse medium in-
ter paradisum et damnatorum gehennam, in quem
infantes non illuminati conjecti sunt, ibique felicem
vitam transigunt. Hæc et sex alia capita hisce simili-
ja a Pelagio et Celestio promulgabantur, quæ tertia
hæc œcuménica synodus, nec non synodus Cartha-
ginensis, anathemati subjecerunt. Quæ canones
ejusdem super his disserentes in cap. litteræ B,
nimis 109 et tres deinceps sequentes: quin et
canones ejusdem synodi 114 et 115, in cap. xxxv,
litteræ E; quæ enim illi anathemate digna censerent,
ab iis absurde edocta sunt. Porro et magnus Leo
papa, eos qui a Pelagio et Celestio convertuntur,
opinionem suam scripto anathematizare jubet.

16 Porro canon 45 sanctorum apostolorum
episcopos vel clericos qui una cum hereticis orant,
excommunicat; sin autem iis tanquam clericis ope-
rari permiserint, deponit.

Canon autem 46 eos qui eorum baptismum sus-
cipiunt, id est, ab iis baptizantur, vel quæcumque
ad sacrificium afferunt, deponit.

Porro, canon 64 clericum vel laicum qui in syna-
gogam Iudeorum vel hæreticorum introierit ad
orandum, alterum quidem deponit, alterum autem
excommunicat. Quænam enim est concordia Christi
cum Belial, aut quæ pars fideli cum infidi?

Canon etiam 6 syn. Laodic. eos qui ad hæreses
ullas lapsi sunt, hisdemque detinentur, ex Ecclesia
ejiciunt, et in domum Dei ingredi non permittit.

Canon autem ejusdem 32 hæreticorum benedi-
ctiones vel, ut aplius loquar, maledictiones acclive-
non siunt.

senserit, et synodalit cognitio id faciendum esse A Θόρυβον μεταβαλνοντα κατοικειν, ην μη βασιλειν: έφη, καλ διάγνωσις ἐπικρίνη τούτο συνέδική.

22 Canon autem 12 synodi Sardicensis episcopum, qui ad immobiles suas possessiones quæ sunt in exteris regionibus peregre abit, ut fructus suos colligat, habeatque unde pauperibus suppeditet, tribus tantum Dominicis abesse, et interea regionis istius presbyterum adire, et ibidem una cum fidelibus orare et psallere jubet; ne in canonem impingat, qui segregat eum qui tribus Dominicis ab ecclesia sua absuerit. Idem dicit 14 can. hujusce synodi. Quin et frequentius civitatem istius regionis ne adeat; ita enim, bona sua assidue conservans, nihil detrimenti patietur, et ejus regionis episcopus eum inanis gloriae et arrogantiae non insimulabit, tanquam cui in animo esset, populum ei subjectum erudiendo, ipsum pudore suffundere.

Balsamon. In immobilibus enim alienarum ecclesiarum possessionibus, illius regionis episcopus jura episcopalia exercet, nisi quod soli patriarchæ Constantinopolitano ex longa consuetudine permisum sit, dare jus ligandi crucem, et oblationem nominisque mentionem habere; idque non solum in prædiis suis quæ possidet, ubique sita fuerint, et possessionibus immobilibus monasteriorum sibi subjectorum, sed et in provinciis metropoleon suarum, ubique scilicet ab aliquo, qui ecclesiam extruit, vocatus fuerit.

Quid sit translatio, discessio et invasio.

Si autem quidquam, ultra peregrinationem non laboriosam, ab episcopis innovetur, id vel translatio dicitur, vel discessio, vel invasio.

Et translatio quidem sit, quando aliquis a minori ecclesia ad maiorem viduam transferitur, qui scilicet verbo et sapientia excellit, quique pietatem periclitantem confirmare possit. Uti magno Gregorio qui Theologus dictus erat, contigit, quem nemo sanus virum esse summa laude dignum negaverit.

Hoc sanctorum apostolorum canon 14 necessarium esse judicat, dicens non licere episcopo, relicta sua paroecia alteri insilire, etiamsi a pluribus coactus sit, nisi detur causa aliqua necessaria quæ eum ad id faciendum moveat: uti quod eorum qui ibidem degunt, pietatem promovere possit. Porro non privatum eligendus est, sed cum multorum episcoporum iudicio et idonea adhortatione.

Est autem discessio, quando episcopus aliquis, ecclesia sua a paganis prehensa, cum consensu illius regionis episcoporum, ad aliam vacuam discedit; quod sana circa fidem orthodoxam cognitione et legum ecclesiasticarum decretorumque scientia imbuatur. Quin et hæc nulli reprehensioni obnoxia est: uti disserit synodus Antioch. in 13 et 22 canone, dicens, non oportere episcopum ad aliam provinciam proficisci, et ordinationes facere, nisi ab istius regionis episcopo id ei concessum fuerit;

A Θόρυβον μεταβαλνοντα κατοικειν, ην μη βασιλειν: έφη, καλ διάγνωσις ἐπικρίνη τούτο συνέδική. Ο δὲ ιψης ἡ τῆς ἐν Σαρδικῇ. Τὸν εἰς ἀκινήτους αὐτοῦ κτήσεις ἀπιόντα ἐπίσκοπον, ὑπερορίους σύσας τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας, ἐπὶ τῷ συγκομισται τοὺς οἰκείους καρπούς, ὡς ἀν ἔχη τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν, ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις Κυριακαῖς κελεύει τοῦτον τῷ τῆς ἐπαρχίας ἔκεινης πρεσβυτέρῳ συνέρχεσθαι, καὶ τοῖς ἐνταῦθα πιστοῖς συνεύχεσθαι καὶ συμψάλλειν, ἵνα μὴ προσκερουκῶς ἢ τῷ ἀφορίζοντι κανόνι τὸν ἐπὶ τρισὶ Κυριακαῖς τῆς ἐκκλησίας ἀπολιμπανόμενον. Εστι δὲ καὶ οὕτος ταῦτης ταῦτα οὐ μηδὲν ἀλλὰ καὶ πυκνῶς εἰς τὴν πόλιν τῆς χώρας ἔκεινης μὴ ἀπιέναι· οὕτω γάρ καὶ ζημίαν οὐδὲ ὑποστήσεται, συνεχέστερον ἐπιτηρῶν τὰ οἰκεῖα, καὶ δ ἔγχωριος ἐπίσκοπος κενῆς δόξης καὶ ὑπεροψίας αὐτὸν οὐ γράψεται, ὡς ἀν εἰς αὐτοῦ αἰσχύνην τὸν δ' αὐτῷ λαθὺ διδάσκειν ἀλλόντα.

Balsamon. Εἰς γάρ τὰς ἀκινήτους κτήσεις τῶν ἀλλοτρίων ἐκκλησιῶν δ ἔγχωριος ἐπίσκοπος τὰ ἀρχιερατικὰ ἐνεργεῖ δίκαια. Μόνῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινούπολεως ἐκ συνηθείας ἐφείται μεκρές, σταυροπήγιά τε διδόναι, καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ δνδράτος αὐτοῦ ἔχειν, οὐ μόνον ἐφ' οἷς κέκτηται ἴδοις χωροῖς διουδήποτε κειμένοις, καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν μητροπόλεων αὐτοῦ ἐνορίαις, ἐνθα δὲ παρὰ τοῦ τὸν νεών ἀνεγειρούντος δηλαδή προσκλήθειν.

Tι ἐστι μετάθεσις, μετάβασις, καὶ ἐπίβασις. Εἰ δὲ τι περιτέρω τῆς ἀπραγματεύτου ἀποδημίας καινοτομηθεῖ τοῖς ἐπισκόποις, ή μετάθεσις λέγεται τοῦτο, ή μετάβασις, ή ἐπίβασις.

Καὶ μετάθεσις μέν ἐστι, τὸ ἐξ ἐλάττονος ἐκκλησίας εἰς μείζονα χηρεύουσαν ἀναζηθεῖται τινα τῶν λόγων καὶ σοφίᾳ διαφερόντων, καὶ τὴν εὔσεβειαν κινδυγεύουσαν δυναμένων στηρίξαι, οἷα καὶ τὰ κατὰ τὸν μέγαν Ἐσκε Γρηγόριον, τὸν τῆς θεολογίας ἐπώνυμον, ἢν οὐκ ἀν τις εὗ φρονῶν εἶπε μὴ τῶν σφόδρα ἐπαινουμένων εἴναι.

Τοῦτο καὶ δι τῶν ἀγίων ἀποτόλεων κανὼν τῶν ἀντιχαλῶν είναι κρίνει, μὴ ἔξειναι λέγων ἐπίσκοπον καταλιπόντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἐπέρρη ἐπιπηδήν, καὶ ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζεται, εἰ μη τις ἀναγκαῖα εἰη αἰτία τοῦτο ποιεῖν αὐτὴν κατεπείγουσα, οἷα δυνάμενον τοῖς ἔκει τά γε εἰς εὔσεβειαν συλλαβέσθαι· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ οἰκοθεν ἐλέσθατ δεῖ, ἀλλὰ καὶ κρίδει πολλῶν ἐπισκόπων, καὶ Ικανῇ παραχλήσει.

Μετάβασις δὲ, ὅταν τις τῶν ἐπισκόπων, τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καταληφθεῖσης ὑπὸ ἄθνων, γάλη μη τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπισκόπων εἰς σχολάζουσαν ἐπέρρη μετάβη, διά τε τὸ περὶ τὴν δρθεότιαν αὐτοῦ ὑγίει, καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστήμην νόμων τε καὶ δογμάτων. Έχει δὲ καὶ αὐτὴν πάντως τὸ ἀνεπίκλητον, ὡς ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ σύνοδος ἐν τῷ ιψη κανόνι· καὶ κρίθεισι, μὴ δεῖν, λέγουσα, πρὸς ἐπέρρη ἐπισκόπουν ἐπαρχίαν ἀπιέναι καὶ χειροτονίας ποιεῖν, εἰ μη πε-

θεοπίζορεν, μήτε δέωματικούς γίνεσθαι, μή διδάσκειν τούτους, μή χειροτονίας ποιεῖν, μή λιτανεύειν αἱρετικούς δὲ λέγομεν πάντας εἶναι τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας τῶν ἀγιασμάτων παρὰ τῶν ιερέων κατὰ τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ Ἔκκλησιαν.

Μανιχαῖοι καὶ Δονατισταὶ μὴ ἔχετωσαν τὰ τῶν δρυθόδοξων προνόμια, ἀλλὰ καὶ δισχάτως τιμωρεῖσθαισαν· ὡσαύτως καὶ οἱ Ἀπολλιναρισταὶ, καὶ οἱ μὴ ταῖς ἀγίαις τίσσαροι τυνόδοτοι παιθόμενοι, καὶ οἱ κατὰ τὴν ἀγίαν ὅ συνδόου ἦ λέγειν τι ή διδάσκειν τολμῶντες.

Μανιχαῖος, εἰ ἐν Ῥωμαϊκῷ τόπῳ ὄφειν διάγων, διποτεμέναθ.

Μοντανισταὶ Ἑξαιρέτως μηδένα τῶν παρ' αὐτοῖς καλούμενων Πατριαρχῶν ἢ κληρικῶν ἐντὸς ἔχετωσαν Κενοταντιγούπολεως· κωλύεσθωσαν δὲ καὶ ἐντὸς αὐτῆς στρατεύεσθαι, ἢ συστίτια ποιεῖν, ἢ ἀνδράποδα ἵμπορεύεσθαι.

Αἱρετικὸς κατὰ δρυθόδοξου μὴ μαρτυρεῖτο.

'Ἐκβαλλέσθωσαν δὲ καὶ αἱ αἱρετικαὶ γυναῖκες τῶν δεδομένων προνομίων ταῖς δρυθόδοξοῖς· οὐ γάρ περὶ τὴν ἱκανώσιν τῆς προικὸς αὐτῶν καὶ τῶν προγαμιαίων ὀντωρῶν προτιμηθῆσονται τῶν προτέρων δινειστῶν τοῦ ἀνδρὸς. Ὡσπερ αἱ δρυθόδοξοι· Ἐπειδὴ γάρ φησιν, ἐκεῦτάς τῶν τοῦ Θεοῦ χωρίζεσθαι διωρεῶν, καὶ τῆς ἀχράντου κοινωνίας τῆς καθολικῆς Ἔκκλησίας ἀλλοτριοῦσι· δίκιον ἀν εἴη καὶ τῶν παρ' ἑρμηνείων δεδωρημένων ταῖς εὐσεβεστὶ τῶν γυναικῶν δικαίων καὶ προνομίων ἀλλοτριοῦσθαι. Τῶν γάρ εὐσεβῶν εὐσεβεῖς δύντες εὐεργέταις καὶ νομοθέταις πρὸς θεοῦ καθεστήκαμεν, οὐ τῶν περὶ ἑλαγίστου τὰ τῆς ὁγιοῦ πίστεως τιθεμένων κοινὸν γάρ θμιν οὐδὲν πρὸς ἔκπλους. Ταῖς νομίμοις γε μὴν τοὺς αἱρετικοὺς ταφαῖς παραδίδοσθαις συγχωροῦμεν.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Πῶς δεῖ τὰς λειτουργίας ἀγάπας ποιεῖν, ἢτοι τὰ συμπλόσια.

Οἱ μὲν οἱ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου κανόνι, τοὺς κοινωνεῖν μὴ ἀνεγομένους τοῖς ἐκ πίστεως; καὶ εὐλαβεῖσας τὰς λέγομένας ἀγάπας ἐν Ἔκκλησίᾳ ποιοῦσι· καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Κυρίου τοὺς ἀδελφούς εἰς ἐστίασιν προσλαμβάνοντας, ὡς βελτυνούμενους τὸ γινόμενον, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει. Εἰ γάρ καὶ τοῖς φηθησαμένοις κανόσι ταῦτα γίνεσθαι ἀπειρήσται, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς ἀγαθῇ γνώμῃ τοῦτο δρῶσιν ἔστιν δῆτη ἔρειται.

Οἱ δὲ οἱ τῆς συνόδου κανόνι, καὶ ὁ εκ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἀφορισμὸν ἐπιτητείνονται τοῖς Ενδον ἐκκλησίας ἢ τοῦ Κυριακοῦ δειπνοῦσι, καὶ ἀγάπην δῆθιν εὐθίσσουσι, καὶ ἀκούμβιτα στρωννύσιν τοιμάσιν· ἀλλὰ γάρ ἀκας τόπος τῷ θεῷ ἀντεῖσιμος οὐ κυριεύειται· Ἀρχαῖον οὐ δῆθιν, μετὰ τὴν τῶν θείων κοινωνίαν μιστηρίων κοινὴν τράπεζαν τοὺς πληνούσους τοῖς πάντης προτιθένται. Τούτου τοῦ θέους καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος· εἰ τῇ πρὸς Κορινθίους μέμνηται αἱ ἐκεῖνος γάρ καὶ ἀγάπην τοῦτο καλεῖ, ἢ ως εἰς ἀγάπην συνάγον, ἢ ὡς δι' ἀγάπην γενόμενον· ἀλλ᾽ ὡς παρατίκον σκανδάλου γεγονός θυσερον, οἱ θεῖοι Πατέρες εκάλυσαν· σκούψιτα δὲ

A decernimus; utique nec dignitates assequi posse, nec docere, nec ordinationes facere, nec litanias celebrare. Dicimus autem hæreticos esse omnes, qui sacramentis, quæ dantur a sacerdotibus in Dei Ecclesia, non communicant.

Manichæi et Donatistæ orthodoxorum privilegiis ne fruantur, verum etiam extremo supplicio afficiantur. Similiter et Apollinaristæ, iisque qui quartuor sanctis conciliis non obediunt; et quicunque contra quartum sanctum concilium vel dicere quidpiam, vel docere ausi sunt.

Manichæus, si in loco Romano degere reprehensus fuerit, decolleteret.

B Montanistæ præcipue nullum eorum, qui dicuntur, patriarcharum, vel clericorum habeant intra Constantinopolim. Prohibeantur autem intra eam militiam exercere, vel comassationes facere, vel mancipia emere.

Hæreticus testimonium contra orthodoxum ne dicat.

Quin et hæreticæ mulieres privilegiis quæ dantur orthodoxis excidant. Non enim circa dotis suæ et donationum ante nuptias sufficientiam prioribus viri creditoribus præferentur, quemadmodum mulieres orthodoxæ. Quoniam enim seipsas, inquit, a Dei donis separant, et ab impolluta Ecclesiæ catholicæ communione alienant, æquum etiam est, ut a juribus et privilegiis piis mulieribus a nobis concessis alienentur. Etenim religiosi religiosorum benefactores et legislatores a Deo constituti sumus, non autem eorum qui sanam fidem parvi pendunt: nihil enim nobis cum iis commune est. Hæreticos autem legitimis sepulcris tradi permittimus.

CAP. III. Quoniodo agapas, quæ vocantur, seu convivia celebrare deceat.

D Undecimus syn. Gangrenæ canon iis qui eorum communionem non ferunt, qui ex fide et pietate agapas dictas in ecclesia peragunt, et in honorem Domini fratres ad convivium accipiunt, ab eo utique quod factum est abhorrentes, anathema denuntiat. Licet enim a canonibus subsequentibus tale quidpiam fieri vetitum sit, aliquando tamen iis qui bono insituto id faciunt, permissum est.

18 Canon. autem 7^ο syn. vi, nec non 28 syn. Laodicenæ, iis qui intus ecclesiam vel locum Dominicum iacenam sunnunt, ibidemque agapas comedunt, et accusbitus sternere ausi sunt, excommunicationem intentat. Omnis autem locus Deo consecratus Dominicus dicitur. Erat utique mos antiquus, ut post divinorum mysteriorum participationem, divites communem mensam pauperibus apponenter. Hujus consuetudinis meminuit magnus apostolus Paulus in prima Epistola ad Corinthios; eamque charitatem appellat, vel ut ad charitatem conduceantem, vel ut propter charitatem faciunt. Vurum cum postea scandalii occasio esset, a

etis Patribus prohibita erat. Ακούμδιτα autem Latine lectos in altum elevatos significant: accumbo enim apud eos idem est quod ἀναπίπτω.

Eadem etiam synodi Carthaginensis canon 42 statuit, convivia in ecclesia celebrari omnino prohibens: nisi quisquam peregre iter faciens, et diversorio indigens, præ necessitate in ecclesiam ingressus fuerit.

CAP. IV. *De emptione ac venditione.*
Leges civiles.

Emptio et venditio sit, cum utraque paciscentium pars de pretio consenserit: hic pretium solvendo, ille quod venditum est tradendo. Data autem arrha, et venditione rescissa, si quidem enitor sit qui eam dissolverit, arrham amittit; si vero venditor, arrham acceptæ duplum restituere cogitur.

Qui officium adeptus est in provincia, in ea rem mobilem vel immobilem, vel per se vel per alium, emere non potest, præterquam a fisco; nam et rem amittit, et datum pretium non repetit.

Qui rem rapuerit, vel per vim abstulerit, nisi eam restituat, inutiliter eamdem emit.

Si fiscus ob debita fiscalia res debitoris distraxerit, nec ipse debitor nec creditor offerre debitum, resque vindicare potest. Omnibus enim potior est fiscus.

Si tributorum exactor jussu magistratus agrum ejus qui in tributorum solutione cessat, vendiderit, venditio non rescinditur: quod si absque jussu magistratus fiat venditia, vel dolo, vel sine justo pretio, rescinditur.

Minoris res immobilis bene venditur propter proprium ipsius debitum, vel propter debitum patris, vel propter fiscum, videlicet post manifestam judicis sententiam.

Quamvis minor ætatis veniam postulet, rem immobilem absque decreto non vendit, neque pignori dat. Quod si vendiderit, non solum ipse sed et hæredes venditum recuperare possunt intra annum post annos 25. Similiter quod male emit, vel permisit, recuperare potest, intra prædictum tempus, pretium depositum repelens. Debita autem restitutio etiam ad hæredes ejus transmittitur.

Veniam autem ætatis postulat, vir quidem a vicesimo ætatis anno, femina autem a decimo octavo. Scias autem plenam ætatem esse ab anno vicesimo quinto.

19 Tutor, vel curator, vel procurator orphani rem eumere nequeunt.

Minores bene rescindunt venditionem quam curatores eorum per dolum male fecerunt.

Pacta sine dolo convenia, quæque legibus contraaria non sunt, valent.

Qui annone insidiantur, dum venalia coemunt

1056
Α λατινειῶς στρωμνὰς εἰς ὕψος ἡρμένας δηλοῖ. ἀκούμδια γάρ παρ' ἐκείνοις, τὸ ἀναπίπτω.

Tὰ αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ μβ' διατάττεται, κωλύων δὲως ἐν ἐκκλησίᾳ συμπόσια γίνεσθαι: εἰ μήπου τις ἐν ἀλλοδαπῇ ὀδεύων, καὶ καταγωγὴν ἀπορῶν, εἰς Ἐκκλησίαν ἐξ ἀνάγκης εἰσέλθει.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως.
Νόμοι πολιτικοί.

Ἄγορασία καὶ πρᾶσίς συνίσταται, ἵνα καὶ ὅν περ τοῦ τιμήματος ἐκάτερον τῶν συμφιωνούμτων συνανέσεις μέρος· ὁ μὲν τὴν καταβολὴν ποιητάμενος τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ παραδοὺς τὸ πιπρασκόμενον ἀρραβώνος δὲ δοθέντος, καὶ διαλυμένης τῆς πράσεως, εἰ μὲν ὁ ἄγοραστής εἴη διαιλύων, ἀπόλλου τὸν ἀρραβώνα· εἰ δὲ ὁ πράτης, διπλοῦν δὲ Ελαβεν ἀρραβώνα παρασχεῖν ἀναγκάζεται.

Οἱ χρατῶν ὁρφίκιον ἐν ἐπαρχίᾳ οὐ δύναται κινητὸν ἡ ἀκίνητον ἐν αὐτῇ ἀγοράζειν πράγμα, ἢ δὲ ἔκατον ἡ διέτερου, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δημοσίου· καὶ γάρ καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει, καὶ τὸ δοθὲν τιμῆμα οὐκ ἀναλαμβάνει.

Οἱ ἀρράσας πρᾶγμα ἡ βίᾳ ἀφελόμενος, ἐὰν μὴ ἀποκαταστήῃ τούτο, ἀνισχύωρας αὐτῷ ἀγοράζει.

Ἐάν δὲ δημόσιος διὰ δημόσια χρέη πωλήσῃ πράγματα τοῦ χρεώστου, οὐδὲ αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὐδὲ δανειστής δύναται προσαγαγεῖν τὸ χρέος, καὶ ίδικησαι τὰ πράγματα· πάντων γάρ προτιμότερος ἐστιν δημόσιος.

Ἐάν δὲ τῶν δημοσίων ἀπαιτητής, κατὰ κέλευστον ἀρχοντος; πωλήσῃ τὸν ἄγρον τοῦ ἀγρούμανον οὐδὲ τοῖς δημοσίοις, οὐκ ἀνατρέπεται: ἡ πρᾶσις δὲ δικαιοίς κελεύσεως τοῦ ἀρχοντος γένηται, ἢ επὲ δόλον, ἢ δίχι τιμήματος, ἀνατρέπεται.

Τὸ τοῦ ἀρχίλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πιλεῖται δι' ἴδιον αὐτοῦ χρέος, ἢ διὰ πατρών, ἢ διὰ δημόσιον, δηλοντές ἐπὶ φανερᾶς κριτοῦ ἀποφάσεως.

Καν συγγνώμην ἡλικίας ἀπαιτήσῃ ὁ ήττων, οὐ πωλεῖ ἀκίνητον πρᾶγμα χωρὶς τεκρέτου, ἀλλ' οὐδὲ δηποτίθεται: εἰ δὲ πωλήσῃ, δύναται οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι τὸ πραθὲν ἀνατρέψαι εἰσω ἐνιαυτοῦ μετά καὶ ἔτη. Πασάντως δὲ καὶ δικαιοίς τὴν τιμῆμα εἰσω τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἡ δὲ ἀρμόσουσά τινι ἀποκαταστασίας παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ κληρονόμους.

Συγγνώμην δὲ ἡλικίας αἰτεῖ, δὲ μὲν ἀνήρ ἀπὸ ξένους, ἡ δὲ θήλεια ἀπὸ ηγετοῦ. Σὺ δὲ γνῶθι τὴν τελείαν ἡλικίαν εἰναι ἀπὸ καὶ ἔτους.

Ἐπίτροπος οὐ δύναται δρφανοῦ ἀγοράσσαι πρᾶγμα, η κουράτωρ, η προκουράτωρ.

Καλῶς ἀνατρέπουσιν οἱ ήττονες ἀπέρ κατὰ δίλεκτον; ἐπώλησαν οἱ αὐτῶν κηδεμόνες.

Τὰ χωρὶς δόλου σύμφωνα, καὶ μὴ τοῦ; νόμοις ἐναντιούμενα, ἔργωται.

Οἱ τῇ εὐθηγίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ προσγορά-

ζειν τὰ δνια, ή ἀποτίθεσθαι, ή καὶ κατρὸν ἀφορίας Α aut in horrea condunt, et sterilitatis tempus exspectant, si negotiatorēs sint, negotiari prohibentur, vel relegantur; tenuioris vero conditionis si sint, in opus publicum damnantur.

Οἱ ἄγορασθεῖς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν εὐπορος εἴη, ἐκπληρούτω τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμᾶς· ἀπορῶν δὲ, τριετίαν δουλευέτω τῷ ἀγοράσαντι, καὶ σύντοις ἀπολύτῳ.

Οἱ ἐπὶ παραδίμῳ συναλλάγματι διδόντες ἀγωγὴν οὐκ ἔχει εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὸ διόδεν.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ ἀλογευσαμένων ήτοι ζωοφθόρων.

Τῶν ἀλόγων συμφθερόντων ζώοις δὲ ιζ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ κανὼν θυμασίαν πεποίηται τὴν διαιρεσίν· οἱ μὲν γάρ την ἐπάρατον ταύτην ἀπαξ τελεσάμενοι πρᾶξιν, φησι, μήπω τὸ εἰκοστὸν ἐκπληρώσαντες ἔτος, μηδὲ γυναικὶ συζευχθέντες, καὶ τῇ μετανοῇ τὴν θεραπελαν ἐπιζητήσαντες, εἰς πεντεκαιδέκατον ἔτος τοῦ τόπου τῆς ὑποπτώσεως μὴ ἔξιτωσαν, καὶ εἰς ἑτέραν πεντετηρίδα τοῖς εὐχομένοις εἰς ταῦτα συνιόντες, οὕτω τῆς κοινωνίας καταξιούσθωσαν, εἰγεις θερμοτάτην ἐπιδειξαντο τὴν μετάνοιαν· οἱ δὲ μέχρις κόρου τοῦ πάθους ἐμφορθέντες, τῇ μαρτρῷ τῆς εἰκοσαεπτέρδος προσκεισθωσαν ὑποπτώσει, καὶ εἰς ἑτέρον ε' ἔτος τοῖς πιστοῖς συνιστάμενοι, οὕτω τῇ κοινωνίᾳ προστίσανταν. Τοῖς γε μή τούτῳ συνεσχημάνοις, τὴν νέαν ὑπερβεβηδότι, καὶ ἐν ἡλικίᾳ γενομένοις, καὶ γυναικὶ συζώσιν, δὲ πεντάκις πέντε τὴν ὑπόπτωσιν ἐπιμετρήσει καὶ ἑτέρα πεντετηρίς τῶν θείων δώρων μνηστεύσει τὴν μετάληψιν. "Οστις μέντοι πεντηκοντούτης δύν, ή καὶ πρὸς γῆρας ἥδη κλίνων, καὶ τῇ ίδιᾳ χρώμενος γυναικὶ, τούτῳ ἔλλω, ἐν ἀπαντὶ τῷ τῆς ζωῆς χρόνῳ τῶν μυστηρίων εἰργόμενος, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου κοινωνήσει καὶ μόνον.

Οἱ δὲ ιζ' ταύτης λελεπρωμένους τούτους ἐπονομάζει· οὕτω γάρ δὲ Μωσαῖκος νόμος τοὺς ἀκαθάρτους καὶ μεμισμένους ἔκάλει· καὶ τοῖς χειμαζομένοις προστάττει συνεύχεσθαι· εἰεν δὲ ἀν οὗτοι οἱ τὴν ἀγελμαστὸν λιμένα τῆς Ἐκκλησίας προσγάσαντες ἐκτοῖς τῇ πρὸς τὰ πάθη φορῇ, καὶ θύραν τοῖς πνεύμασι τῆς πονηρίας ἀνοίξαντες, δὲ δὴ μυρίαν ἐπιγείρει τῇ φυγῇ τρικυμίαν καὶ κάλην.

Οἱ δὲ μέγας Βασίλεις ἐν τῷ ζ', ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ ξ' κανόνι τοὺς ἀλόγευσαμένους μετὰ τὴν ἔξομολόγησιν εἰς ἔτος δέκατον πέμπτον τῆς κοινωνίας ἀπαιρέσει.

Οἱ δὲ Νύσσης μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ γ' κανόνι, τὴν ἀλόγιστον ζωοφθόραν εἰς ὁκτωκαιδέκατον ἔτος ἔκτείνει.

Nόμος.

Οἱ μέν τοι πολιτικὸς νόμος, Οἱ ἀλογευσάμενοι, φησιν, ήτοι κτηνοβάται, καυλοκοπείσθωσαν.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.

Περὶ ἀλογευσαμένων.

Οἱ λγ' τῆς ἔκτης συνέδου κανόνι, Μηδεὶς, φησι, καυρός ἀνευ καὶ σφραγίδος τοῦ σικελού ποιμένος, ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγιωτείσι: τὰς ιερὰς βίβλους,

A aut in horrea condunt, et sterilitatis tempus exspectant, si negotiatorēs sint, negotiari prohibentur, vel relegantur; tenuioris vero conditionis si sint, in opus publicum damnantur.

Captivus emptius, si dives sit, pretium pro sedatum compleat; indigens vero tribus annis emptori serviat, et sic dimittatur.

Qui aliquid per injustum contractum dat, actionem non habet ad datum recuperandum.

CAP. V. De irrationaliter forniciantibus, sive qui cum brutis commercium habent.

B Eorum qui cum animalibus ratione carentibus commercium habent, 16 syn. Ancyra canon admirandam divisionem facit. Qui enim factum hoc exsecrandum semel perpetrarunt, vicesimum sextum annum nondum assecuti, nec matrimonio conjuneti, et per pénitentiam medicinam expetunt, e loco substratorum usque ad decimum quintum annum ne exeat, et in aliud quinquennium una cum fidelibus orent, et sic communione digni habeantur: si modo serventem pénitentiam ostenderint. Qui vero ad satietatem ab affectu abducti fuerint, longam viginti annorum substrationem subeant, et alio quinquennio cum fidelibus stantes, ad communionem postea accedant. Iis autem qui facto hoc semet assuefecerint juvenilem transgressi, et maturam ætatem assecuti, et cum muliere vitam agentes, substrationem anni 25 emetientur, et post aliud quinquennium munera divinorum particeps erunt. Quicunque vero quinquagenarius existens vel alii senectute inclinans, et uxoris consortio utens, in delicto hoc deprehensus fuerit, toto viue sae tempore mysteriis interdicitus in hora duntaxat mortis communicabit.

Canon autem 17 hujusce synodi homines hujusmodi leprosos nominat (ita enim lex Mosaica immundos et pollutos vocabat) et inter hyemantes orare jubet. Hi autem sunt qui sua ad libidines inclinatione tranquillum Ecclesiae portum sibi occludunt, ostiumque impuris spiritibus aperiunt, qui ingentes in anima fluctus et tempestatem client.

D Quin et magnus Basilius, in 7 nec non 63 canone, eos qui irrationaliter forniciantur, postquam confessi fuerint, usque ad decimum quintum annum a communione arctet.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in 5 canone rasas irrationalis fornicationis ad 18 annum extendit.

Lex.

Dicit autem lex civilis. Qui irrationaliter forniciantur, sive bruta ineunt, genitalia eis amputentur.

20 CAP. VI. De lectoribus.

Trigesimus tertius vi syn. canon. Nemo inquit, sine tonsura et pastoris proprii charactere, in suggestu stans sacros libros in ecclesia legit. Quid

provincia sit quæ urbi subjicitur: presbytero enim alterius provincie sacra celebrare neutiquam permisum est, præter sententiam istius regionis episcopi: similiter nec episcopo alterius parochiæ, sine legitimi episcopi permisso, etiamsi ab urbis istius populo accersatur.

De litteris commendatitiis, dimissoriis, et pacificis, quæ clericis peregrinantibus ab episcopis dantur.

Tricesimus tertius sanct. apost. canon episcopos et reliquos clericos ab extera regione venientes sine litteris commendatitiis nequaquam ad communionem admittere jubet. Quod si easdem littlerint, ne tum quidem sine examinatione iisdem communicare: contingit enim aliquando, ut non nulli qui circa fidem errant, quorundam episcoporum, quos perniciosa eorum dogmata latebant, litteras commendatitias ad multorum seductionem sortiantur: multa enim per surreptionem fieri novimus. Multis enim creditibus magnum contigit fortunum, et' non creditibus res bene cessit. Si igitur indubit eos orthodoxos esse ostensum sit, ad communionem admittere jubet; sin minus datis ad viam necessariis, dimittere, ne nobis metipsis ignominia notas inauramus.

De litteris commendatitiis.

Paucis autem dicendum est de litteris quæ ab episcopis dantur iis qui ab urbibus vel regionibus suis peregre abeunt: e quibus alia dicuntur commendatitiae, alia dimissoria, alia pacifica.

Et commendatitiae sunt quæ dantur clericis ad aliam regionem prosectoris, ab episcopis qui eos ordinaverunt, commendantes, sive notum facientes, vel quod gradum sacerdotalem consecuti sunt, vel quod rectam fidem prædicant, vel accusatione aut calumnia adversus eos mota, et perperam objecta, vitam serentibus inculpatam esse attestantes, eosque innocentes fuisse. Dantur preterea laicis qui excommunicationi subjecti erant, et ad aliam regionem proficisci opus habent, eos ejusdem episcopo commendantes, ut qui pœnarum vinculis soluti sint.

26 De litteris dimissoriis.

Sunt autem dimissoria, quæ ostendunt, permisum esse episcopo vel clero, ex sententia anti-stitls, sedem mutare, et sacerdotale illuc officium sine omni impedimentoo obire.

De litteris pacificis.

Pacificæ autem dicuntur et istæ de quibus modo disseruimus; quia dum clericus ejusmodi litteras ei ad quem proficitur tradit, divinae charitatis vincula quibus ambo episcopi ad pacem ligantur, neutiquam disrumpentur: neque enim qui alienum clericum suscipit coepiscopum suum contristando scandali auctor evadet, neque qui eum ab initio ordinavit, ut indigne tractatus id ægre feret. Dicuntur etiam pacifica quæ ad coepiscopos privatum missæ sunt, eo, qui easdem portat, nihil negotii

A τῆς ὑποκειμένης εἰη τῇ πόλει καὶ οὗτος δηλαδὴ ἐπαρχίας· ἔτέρας γάρ πρεσβυτέρων οὐκ ἐφείται λει- τουργεῖν, παρὰ γνώμην τοῦ ἐγχώριου ἐπισκόπου· ὅσπερ οὐδὲ ἐπισκόπῳ παροικίας ἔτέρας, τοῦ γνη- σίου μή ἐπιτρέποντος ἐπισκόπου, εἰ καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης μετακληθεῖ λαοῦ.

Περὶ τῶν διδομένων τοῖς ἀποδημοῦσι κληρικοῖς παρὰ τῶν ἐπισκόπων ἐπιστολῶν συστατικῶν, ἀπολυτικῶν, καὶ εἰρηνικῶν.

Καὶ οἱ μὲν λγ' τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς ἐρχομένους ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς συστατικῶν ἀνευ γραμμάτων παρεγγυά- ται: μηδὲλως εἰς κοινωνίαν προσίσθαι· εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἐπιφέροντα, μηδὲ οὔτις ἀνεξετάστως αὐτοὺς κοινωνεῖν· συμβαίνεις γάρ ἐσθι' ὅτε, κατὰ πλεῖστην τι- νάς σφαλλομένους, πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἔξαπάτην, συστατικὰς ἐπιστολὰς τιγνῶν ἐπισκόπων λαβεῖν, ἀγνοησάντων ἵσως τὴν ἐγκεκρυμμένην αὐτοὺς περὶ τὰ δόγματα λόγου πολλὰ γάρ τὰ κατὰ συναρπα- γήν ἴσμεν γινόμενα πολλοῖς γοῦν πιστεύεσσι μὲν μεγάλῃ ἀπήντησι συμφορᾷ, ἀπιστίᾳ δὲ φρεξιμ- νοῖς, λαμπρὰ περιγέγονε σωτηρίᾳ· εἰ οὖν ἀνεμφι- δόλως δειχθεῖν ὀρθόδοξοι, τῆς κοινωνίας τούτοις μεταδιδόναι: εἰ δὲ οὖν, τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιχορη- γύντες ἐκπέμπειν, ἵνα μὴ φειδωλίας γραφὴν έσω- τοις προστριψθεῖα.

Περὶ συστατικῶν.

Ὦς ἐν βραχεῖ δὲ ὁ βρέτεον περὶ τῶν διδομένων ἐπι- στολῶν πρὸς τῶν ἐπισκόπων τοῖς τῶν οἰκείων ἀπο- δημοῦσι πόλεων ή, χωρὶν, ὃν αἱ μὲν λέγονται συ- στατικαὶ, αἱ δὲ ἀπολυτικαὶ, αἱ δὲ εἰρηνικαὶ.

Καὶ συστατικαὶ μὲν εἰσιν αἱ κληρικοὶ διδομέναι παρὰ τῶν αὐτοὺς χειροτονησάντων ἐπισκόπων, πρὸς ἐνέρχαν μετισταμένοις, καὶ συνιστᾶσαι, ἢτι δηλοκούσσαι, ἢ τὸν περὶ τὴν ἱερωσύνην βαθὺν τουτων, ἢ καὶ ως τὰ τῆς ὑγιούς πρεσβεύουσι πλ- στεως, ἢ κατηγορίας κατ' αὐτῶν κινηθείσης, ἢ καὶ συκοφαντίας, καὶ τηνάλλως ἀπελεγχθείσης εἰρήσθαι, τὸ διεπιληπτὸν τοῖς ἐπιφερομένοις προσμαρτυροῦ- σαι, ὡς ἀθώοι πεφήνασι· δίδονται δὲ καὶ λαίκοι, ὅποιδηθεῖσι ἀφορισμένω, καὶ πρὸς ἀλλοδαπὴν ἀπά- ρι τούτους δεήσαν, συνιστᾶσαι τῷ ταύτης ἐπι- σκόπιᾳ, ὡς τοῦ δεσμοῦ τῶν ἐπιτιμιῶν ἥδη λέντω.

Περὶ ἀπολυτικῶν.

Ἄπολυτικαὶ δὲ αἱ δηλούσσαι κατὰ γνώμην τῶν ἀρχιερέων ἐφείσθαι τῷ ἐπισκόπῳ ή τῷ κληρικῷ τὴν μετοίκησιν, καὶ συγχωροῦντος, κακεῖ τὰ τῇ ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως αὐτοὺς μετιένασι.

Περὶ εἰρηνικῶν.

Εἰρηνικαὶ δὲ βρησκοῦνται περὶ ὄντος διέξιμεν, διτι τοιάσδε γραφὰς τοῦ κληρικοῦ διακο- μίζοντος πρὸς δην ἀπεισιν, οὐκ ἀν εἰη βαρῆνται τὰ συνδέοντα πρὸς εἰρήνην τῆς θείας ἀγάπης δειρὶ καὶ διμφων τοὺς ἐπισκόπους· οὗτας γάρ ὁ τὸν ἀλλα- τον ταύτη δεχόμενος κληρικὸν, τὸν συνεπίκουπον λυπήσας σκανδάλου γενήσεται πρόξενος, οὗτε δὴ τὴν ἀρχήν τούτου χειροτονήσας, ὡς ἀναξιοπάθησας δια- χεραντεῖ λέγοντα δὲ ἀν εἰρηνικαὶ καὶ αἱ πρὸς τοῖς συνεπισκόπους ιδιᾳ πεμπόμενας, μηδὲν ἔχοντο, τὸν

Ο δέ η' γαύτης, Εἰ μέντοι δι' ὅπηρέτου, φησί, Α τὴν δεδηλωμένην ἵκεσιαν ὅπερ τῶν προσφευγόντων τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διομένων ἐπικουρίας ὁ ἐπίσκοπος ποιήσαιτο, καὶ τῇ τῶν πολλῶν οὐχ ὑποπεσεῖται μέμψει, καὶ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ταλαιπωρίᾳ ἐκφεύξεται.

Ο δέ θ', Τὰς μετὰ συνοδικῆς, φησι, ἔδιαιγνώσεως πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ ἐπισκόπου πεμπομένας ἐπιστολὰς ὅπο τοῦ τῆς πόλεως ἐκείνης μητροπολίτου, ἐν γὰρ ταῖς διατριβάς ὁ βασιλεὺς τῷ τηνικαῦτα ποιεῖται, ἀναχρίνεσθαι δεῖ, καὶ εἰ μή φορτικαῖ τούτῳ δοκοῦσιν, ἐπιδίδοσθαι· εἰ δὲ οὖν, πρὸς τὸν πέμψαντα τιύτας ἀναχομέζεσθαι.

Ο δέ κ', Τῆς ἐνίων ἀνατιχυντίας εἶνακεν, ἵνα μὴ τὰ τῆς Ιερωτάνης διαβάλλοιτο, καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς παρδοῖς καθεστηκότων ἐπισκόπων, ἀναχρίνεσθαι τοὺς ἀπίστωτος ποιεῖται, τῶν ἀρχιερέων χρή, τῶν μητροπολιτῶν, οἷμα, οἵσιοι τοιοῦτοι πάντως ὑπόκεινται. Πρὸς ἐκείνων γὰρ καὶ μόνον τοὺς ὡς αὐτοῖς ἀναχρίνεσθαι χρεών ἐπισκόπους, ἐστι δέ τοις μή ὑποκειμένους αὐτοῖς, καὶ τούτοις παρὰ κανόνας τι πράξειν ὥρμημένοις, οὐχ οπως μή συγαινεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπελέγχειν, καὶ ὡς οἴστε ταῦτα, διακωλύειν. Εἰ μὲν γάρ ἀποίσονται πρὸς βασιλέα, ή ὡς αὐτοῦ προσκλήθεντες, ή τῶν πρωθεδηλωμάνων εὐλόγων ὑποθέσεων χάριν, ἐφείναι τούτοις τὴν πάροδον, τὰς εἰρηνικὰς αὐτῶν σημειωσαμένους ἐπιστολάς. Εἰ δέ δι' ἐπιδίειται ἀλογον εἰς ἀλοτρίους πόλιν ἀπέρχονται, διδάσκαι τὸν ἐνταῦθα λαὸν οἰδέμενοι, καὶ κατατιχύναι τὸν ταῦτης ἐπίσκοπον, ή πρὸς βασιλέα ίδιας πορθμείους ἀξιώσεις, μὴ κοινωνῆται τοῖς, ὡς ἐκ τοῦ κανόνος οὓς καθηγημένοις.

Ο γάρ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ α' καὶ τῆς κοινωνίας ἀποκηρύττει, καὶ τῆς ἀξίας ἀπόδημον τοῦ θησαυροῦ πάντα ἐπίσκοπον ή πρεσβύτερον, ή διωργόντα τοῦ κανόνας, τὸν ἀνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ μητροπολίτου, ἀπίστωτοι πρὸς βασιλέα, καὶ ὑπὲρ ἀναγκαῖων, ψημιτούς πραγμάτων, τολμήσαντα.

Ἄλλος οὐδὲ δι' τῆς ἐν Καρθαγένῃ διὰ θαλάσσης μακρὸν ὅδῳ στέλλεσθαι τὸν ἐπίσκοπον ἐπιτρέπει, εἰ μή τοι γε μετὰ κοινοῦ φηγίσματος, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, κατ' ἔξαιρετον δὲ τοῦ τῆς συνδόδου τὰ πρῶτα φέροντος πατούρχου ή μητροπολίτου τετευπωμένης καὶ σεσημασμένης γραφῆς, συνιστάσης τούτου πρὸς οὓς διπεισι, καὶ ἀξιοδηῆς περὶ αὐτοῦ.

Ο δέ οὐκ' ταῦτης, οὐδὲ πρὸς ἑτέραν ὡς αὐτῷ τελοῦσαν παροικίαν εὑπρόσδοσον ἀποδημεῖν δικαιοῖ, κάκει διατρίβειν ἐπὶ πόλιν, τὴν πρωτότου ποιοῦσαν καταλιμάνοντα, καὶ τῶν σωτηριώδων αὐτῇ παραγγελμάτων διηγωρῦντα, κέρδους ίδιου τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ προτίμεον.

Balsamon. Έκ τούτου τινὲς συλλογίζονται μή ἐξείναι, μήτε τὸν ὅπερ ἐθνῶν τῆς οἰκείας ἐπίσκοπῆς ἐκβληθέντα, ἐν ἑτέρᾳ ὡς αὐτῷ τελοῦσῃ κατουκαῖν παροικίᾳ, μήτε τὸν φανῆς καὶ μικρᾶς ἐπίσκοπῆς προστάμενον, εἰς ἑτέραν πολυανθρωπότεραν χώραν, ὑποτελή καὶ ταῦτην αὐτῷ τυγχάνουσαν, αὐ-

Octavus autem ejusdem syn. canon. Si quidem inquit, episcopus petitionem suam pro iis qui ad ecclesiam confugiunt, et auxilio eagent, per ministrum notam fecerit, tum plurium reprehensioni non erit obnoxius, tum angustias in castris effugiet.

Nonus autem canon. Litteræ, inquit, ad regem ab episcopo cum synodali cognitione mittenda ab urbis illius metropolitano. In qua rex tunc temporis versatur, legi debent; quæ si non molestæ visæ sint, tradantur; secus autem, ad eum qui easdem misit, reportentur.

Canon autem 20. Ne propter paucorum, inquit, impudentiam sacerdotium condemnetur, antistites qui aliquo abeunt, ab episcopis qui constituti sunt, in transitu examinari debent, a metropolitanis, ut mihi videtur, quibus ejusmodi omnes subjecti sunt, iis enim solis episcopos sibi subjectos examinare fas est, et quandoque sibi non subjectos, quando aliquid præter canonem facere aggrediantur: non modo ut quod factum est non laudent, sed ut reprehendant, et pro viribus impedian. Si enim ad regem proficiscantur, vel ab eo accessiti, vel propter petitiones manifesto rationales, transitus illud dandus est, modo litteras pacificas ostendant. Quod si propter absurdam ostentationem ad aliam civitatem abeant, populum illic docere in animo habentes, et ejus episcopum pudore suffundere, vel ad regem, ut suas petitiones offerant, cum lis, ut qui a canone depositi sint, non est communicandum.

Etiam syn. Antiochenæ canon if omnem episcopum vel presbyterum, vel qui omnino ex canone sit, qui citra sententiam et litteras provincialium episcoporum et praesertim metropolitanum, ausus fuerit ad regem, etiam propter res necessarias, proficisci, abdicat et a dignitate ejicit.

Porro nec synodi Carthagæ, canone 16 permisum est, ut episcopus trans mare longius mittatur, nisi cum communione provincialium episcoporum consensu. Et tuum melius esset, si a synodi prefecto, patriarcha scilicet vel metropolitanu, litteras exaratas signatasque habeat, quæ iis ad quos proficiscitur eum commendent, et digne de eo loquantur.

Canon autem 71 ejusdem synodi non æquum esse censet, ut episcopus primitiva sua ecclesia diu derelicta, ad aliam diiorenē parochiam in diocesi sua constitutam proficiscatur, et illie versetur, proprio unique lucro populi salutem postponens.

Balsamon. Hinc colligunt nonnulli, quod non licet ei qui a proprio episcopatu a paginis ejectus fuerit, in alia parochia ad se pertinente habitare; nec ei qui parvo et pauperi episcopatu præcessit, in aliam regionem populosiorem sibiique tributum solveantem desultorie descendere, nisi rex con-

scopi cum litteris dimissoris metropolitani in comitatum, ubi scilicet comes est sive imperator, proficerantur.

Ejusdem etiam syn. can. 59 præcipit, ut nullus episcopus sine dimissoriis naviget.

Canon autem 8 syn. Antioch. epistolas canonicas, sive commendatitias et dimissorias, solis episcopis dare permittit, quibus etiam ordinationum peractio assignatur: non autem primis sacerdotibus, quod iis ordinare non sit permisum. Chorpiscopis vero, ut ab omni reprehensione alieni sint, pacificas ad finitimos episcopos mittere indultum est; quia eos alii quoque privilegiis canones donarunt.

Canon insuper 41 syn. iv. Pauperibus, inquit, qui ad Ecclesiam veniunt, et auxilio indigent, dari debent epistola pacifica, non autem commendatitiae; eas enim solis personis quae suspecte sunt, dari oportet, ut pote quae suspicionem notam faciant. Eos autem qui in aliena regione sacra peragere voluerint, una cum lis commendatitias asserre oportet.

Can. autem 5 ejusdem iv syn. et 16 syn. Sard. de episcopis vel clericis qui ab una civitate in aliam transeunt, alter canones sanctorum apostolorum hac de re editos obtinere decernit, alter autem de lis qui ad Thessalonicanam abeunt, et ibidem diutius commorantur, ea quae de lis decreta sunt, servari jubet.

Canon autem 15 i syn. episcopum vel presbyterum vel diaconum ab una civitate in aliam, licet in eadem provincia fuerit, transire prohibet. In episcopio enim sedis mutationem reprehendit, ut superius dictum, in aliis autem transitionem ab ecclesia vel monasterio in quibus, ut ministrarent, ordinati erant: etenim neque isti eo tempore ordinationes absolute acceperunt, Juxta 6 can. iv synodi, sed in hac ecclesia, vel in illo monasterio. Quare huiusmodi transitionem irritam reddit.

Canon autem 15 syn. Sardic., Si quis, inquit, ex alia parochia ipsius ministerium suscipiens sine proprio episcopi consensu in aliquo cleri sui gradu eum constitutus, constitutio ejusmodi irrita et infirma habeatur.

Canon autem 93 syn. Carthag., Quicunque, inquit, in ecclesia, si vel semel legerit, manuum impositionem ad id munus acceperit, ad aliam ecclesiam, ut clericus in ea fiat, ne transeat. Soli autem episcopo Carthaginensi concessum est, aliarum provinciarum clericos clero suo adnumerare, idque sine litteris dimissoris eorum qui eos ordinaverunt. Et hoc clarius scies ex canone 55 hujus synodi, qui licentiam episcopo Carthag. superius datum ratam facit, ita ut cum potentia accipiat ex unaquaque ecclesia clericos quos velit, et in suam ecclesiam ordinet; verum propter fratrum amorem supponit eum hoc facere cum cognitione episcoporum quibus subsuntur. Reliquis autem metropo-

A γραφῆς τοῦ μητροπολίτου ἀπέναις θεσπίζεις τοὺς ἐπισκόπους εἰς τὸ κομητάτον, ἥγουν Ἐνθά ἔστιν ὁ κόμης, ητοι δὲ βασιλεὺς.

'Ο δὲ νῦν οὐδὲ πλεῖν κελεύεις ἅνει ταῦτης τῶν ἐπισκόπων τινά.

'Ο δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ η̄ κανονικὰς ἐπιστολὰς, ητοι συστατικὰς καὶ ἀπολυτικὰς ἐπισκόπους μόνοις ἐφέται διδόναι, οἷς καὶ ἡ τῶν χειροτονιῶν ἀφώρεσται τελετὴ· οὐ μήν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν λεπέων, διὰ τὸ μή ἔξειναι καὶ τούτοις χειροτονεῖν· τοῖς δὲ γε χωρεπισκόποις, ἣν ἀνεπίληπτον ὕστιν, εἰρηνικὰς πέμπειν ἐφέται, τοῖς δὲ μόροις τῶν ἐπισκόπων ἐπει καὶ ἄλλοις προνομίοις τούτους οἱ κανόνες ἔδωρησαντο.

'Ο δὲ τῆς τετάρτης συνόδου ια', Τοῖς προσερχομένοις τῇ Ἐκκλησίᾳ, φησι, πένησι, καὶ βοηθείᾳ; προσδεμένοις, εἰρηνικὰς ἐπιστολὰς διδοῦσιν δει, ἀλλὰ μή συστατικάς· ταῦτας γάρ τοῖς οὖσιν ἐν μολέψις; μόργη προσώπους προσήκει διδοῦσι, ω; τὴν οὐτῶν συνιστώσας ὑπόληψιν· τοὺς δὲ λεπρούγειν βουλομένους καν τῇ ἀλλοδαπῇ σὺν ταῦταις καὶ συστατικάς δεῖ κομίζεσθαι.

'Ο δὲ ε' τῆς αὐτῆς τετάρτης συνόδου, καὶ δὴ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιε' περὶ τῶν μεταβατινῶν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐπισκόπων ἡ ἀλητικῶν, δὲ μὲν τοὺς περὶ τούτων τεθέντας τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανόνας θεσπίζεις χρειτέν· δὲ περὶ τῶν εἰς θεσσαλονίκην ἀπόντων, κάκει διατριβόντων ἐπιπολύ, τὰ περὶ αὐτῶν ὠρισμένα τηρεῖσθαι προστάττει.

'Ο δὲ τῆς πρώτης ιε' ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μεταβατινῶν καλεῖται τὸν ἐπισκόπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τῆς αὐτῆς οὖσαν καὶ ταῦτην δηλαδή ἀποργίας· τοῦ μὲν γάρ τὴν τῆς καθέδρας αἰτιᾶς μετάθεσιν, ὡς καὶ ἀνωτέρῳ μοι εἰρηται, τῶν δὲ, τὸ μεταπίπτειν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡ τῆς μονῆς, τὸ αἵ τις ὑπηρετεῖν ἔχειροτονήθησαν· καὶ γάρ οὐδὲ οὐτας ἀπολελυμένως τῷ τότε τάκε χειροτονίας ἐδέχοτο κατὰ τὸν σ' κανόνα τῆς τετάρτης συνόδου, ἀλλ' ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ τῷ δεῖνι μοναστηρίῳ διὸ καὶ ἀκυροὶ τὴν τοιάνδε μετάβασιν.

'Ο δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ ιε', Εἴ τις, φησιν, ἐξ ἑτέρας παροικίας ὑπηρέτην δεξάμενος χωρὶς τῆς τοῦ ιδίου ἐπισκόπου συγχαταθέσεως, ἐν τινὶ βαθμῷ τοῦ οἰκείου κλήρου ἐγκαταστήσειν, δικυρος ἔστω καὶ ἀδίδαιος δημόσια κατάστασις.

'Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιγ', "Οστις δημοσιεύειν ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἀπαξ ἀνέγνω, φησι, χειροβεσίαν εἰς τοῦτο δεξάμενος, εἰ; ἑτέρων πρὸς κλήρους μὴ μεταβατινέτω. Μόνη δὲ τῷ ἐπισκόπῳ Καρθαγένης διδοται, τῷ οἰκείῳ κλήρῳ συγχαταλέγειν κληρικούς ἐπέρων ἐκοριῶν, καὶ χωρὶς ἀπολυτικῆς γραφῆς τῶν χειροτονησάντων αὐτούς· καὶ τοῦτο εἰσηγήσασθαι τοῦ νε' ταῦτης κανόνος, δις ἐπικυρῶν δείκνυται τὴν ἀκούειν διδομένην δόξαν τῷ Καρθαγένος ἐπισκόπῳ, ὡστε μετ' ἔξουσίας λαμβάνειν ἀρ' ἐκάστης ἐκκλησίας οὖσας βούλεται κληρικούς, καὶ ἐν τῇ διέδει χειροτονεῖν ἐκκλησίᾳ· διὰ δὲ τὸ φιλάσσειν ὑποτιθέται μετ' εἰδήσεως τοῦτο ποιεῖν τῶν ἔχοντιν αὐτούς ἐπισκόπους· τοῖς δὲ λαϊς τοιούτοις μητροπολίταις, κληρι-

τριον οὐκ ἐψίσαι δέχεσθαι, καὶ χειροτονεῖν ιεσούτερον ή διάκονον, εἰ μήπου τις χρήσι- προστασίαν εὑρεθείη λαῷ· τοῦτον γάρ εἰ τῷ ἀλλοτρίῳ μητροπολίτῃ μεταπέμψα- τε βουληθεῖν ἀμφότεροι, καὶ ἐπισκοπικῷ ἔδιμωματι· τοῦτο δὲ, φησι, συγκεχώρηται τῷ ίτον ἀναγκαῖαν εἶναι· τὴν τῶν ἱερέων καὶ χειροτονίαν, διὸν τὴν τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῷ ιερίσκεσθαι τοὺς δύναμένους ἑργα καὶ λόγων πρὸς τὰ κράτιστα τοὺς λαοὺς διηγεῖν· τὸν ὁμένον κληρικὸν τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἄξιωμα εἰς οὐ θέμει· οὐδὲμοῦ γάρ εὔρηται ἀκοντά- βιᾳ εἰς τὴν τοιάνδε προεδρίαν ἀνάγειν. Λῆθη δὲ καὶ τῷ Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ, οὐ θευδῆποτε τῶν ὑποκειμένων αὕτῃ ἔκ- ους βούλεται κληρικούς, καὶ τοὺς οἰκεῖοις Β εἰσιν· οὐ μή ἀλλὰ καὶ τῷ Βουλγαρίᾳ, καὶ Ιου, διὰ τὴν ρᾶ Τουστινιάνειον Νεαράν, ἥτει ἐν τῷ ια' κεφαλαίῳ τοῦ Εποικείου. καὶ τῷ βασιλεῖ τὰς τῶν κληρικῶν ὀσαύ- θέσεις ποιεῖν:

Νόμοι πολιτικοί.

εὐφιλεστάτοις ἐπισκόποις τὰς οἰκείας κατα-
νεκκλησίας, καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας πα-
τές, ἀπαγορεύομεν· εἰ δὲ ἀνάγκη τις ἀπαι-
ποῆσαι, μὴ ἀλλας ή μετά γραμμάτων
ρωτάτους αὐτῶν πατριάρχου ή μητροπο-
κατά βασιλικὴν δῆπου κάλεσιν τεῦτο
αν. Ἄλλα μηδὲ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πό-
νως ἡσυχταξέπιδημείτωσαν. Ἄλλ' εἰ καὶ κατί-
ον τοῦτον ἐπισκοπος οἰστρήποτε ἀποδημή-
πλέον ἐνδέ ἐνιαυτοῦ τὴν ίδιαν καταλιμπα-
ληταίαν. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους, τοὺς κατὰ
λόχον πόλιν, ὡς εἰρηται, παραγινομένους,
ήποτε διειχθεῖσις ὡσι, πρὸ πάντων ἀπίεναι
τὸν μακερώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κων-
πόλεως καὶ πατριάρχην, καὶ οὕτω δι' αὐ-
τῆς τὴν ἡμετέραν εἰσιέναι γαληνότητα. Τοῖς
ταῦτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἀποδημοῦ-
ἐρ τὸν ὥρισμένον τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνον ἔξω
εἰκαλησίας ποιοῦσι, κελεύομεν πρῶτον
ορηγεῖσθαι παρὰ τῶν οἰκανόμων τῆς ίδιας
διαπάνας, ἐπειτα ὑπομεμνήσκεσθαι αὐ-
τοῖς γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων, οὐφ' οὖς τελού-
τε ἐπανελθεῖν εἰς τὰς ίδιας εἰκαλησίας·
μένους δὲ τὴν ὑποστροφὴν, κατά τοὺς λερούς
καὶ αὐθις κανόνας· καὶ εἰ μή ἐνθὲ τοῦ
υ χρόνος ὑποστρέψουσιν εἰς τὰς ίδιας εἰ-
καλησίας μὲν τῆς ἐπισκοπῆς ἐξωθεῖσθαι,
εἰ κρίσαι καὶ δοκιμασί τοῦ οἰκείου ἀρχιε-
έρου; δ' ἀντ' αὐτῶν καλλίους κειροτονεῖ-
ται τὴν τοῦ παρόντος νόμου δύναμιν· ταῦτα δὲ καὶ ἐπὶ κληρικῶν οἰασθηποτοῦν ὑπηρεσίας. Εν
ναρχῶν, κελεύομεν κρατεῖν· τοὺς δὲ παραβαίνοντας ἐκπιπτεῖν τοῦ οἰκείου σχήματος.

A litis clericum alienum suscipere, eumque presbyterum vel diaconum ordinare non concedit, nisi 28 quis ad populi praefecturam utilis inveniatur; bunc enim ad alienum metropolitam mittere, si utrique consenserint, et episcopali dignitate ornare licet. Id autem, inquit, concessum est, quod sacerdotium et diaconorum ordinatio non adeo necessaria sit, ac episcoporum; et quod rarius inveniantur, qui possint verbo et sermone per se populum ad optimam perducere. Clericum autem qui episcopalem dignitatem accipere recusat, cogere non licet. Nunquam enim cognitum est, quemquam invitum et vi ad talēm praefecturam evectum esse. Quin et concessum erat throno Constantinopolitano clericos ecclesiarum sibi subjectarum, quos vellet, accipere et suis adnumerare: utique et antistiti Bulgariae et Cypri, per Noveilam Justiniani 130 quam eitiam quære in cap. 11 littera E. Imperatori insuper datum erat clericorum similiter permutationes facere.

Leyes civiles.

Amantissimos Dei episcopos proprias ecclesias relinquere; et in alias provincias abire vetamus: si vero necessitas aliqua id exegerit, non aliter quam cum litteris beatissimi ipsorum patriarcharum metropolitani, aut principis mandato id faciant.

Porto nec ad urbem regiam aliter quam ea conditione accedant; quin et si hoc modo episcopus qualisconque excesserit, ne amplius uno anno ecclesiam suam relinquat. Episcopos vero qui in regiam urbem (ita ut dictum est) venerint, ex quaenque fuerint dioecesi, ante omnia abire jubemus ad beatissimum Constantinopoleos archiepiscopum et patriarcham, atque ita ad nostram venire serenitatem. Quicunque autem contra constitutionem hanc nostram excesserint, aut supra definitum anni spatium, tempus aliquod extra propriam ecclesiam egerint, primum quidem ipsis ab economis ejus ecclesiæ sumptus non administrari jubemus, deinde significari ipsis per litteras antistitium quibus subsunt, ut ad proprias ecclesias redeant. Quod si redditum differant, juxta divinos canones iterum vocentur, et si intra definitum tempus ad ecclesias suas non reversi fuerint, ipsi quidem sententia, judicio, et probatione proprii archiepiscopi ab episcopatu expellantur, aliisque meliores in ipsorum locum vi legis presentis ordinentur. Hæc in clericos, cuiuscunq; ministerii fuerint, necnon monachos obtinere jubemus: cosque qui transgressi fuerint, sua dignitate excidere.

Verum ambo hæc decreta hodie neglecta videntur. Non enim antistites per litteras patriarchæ ad regiam urbium proficiuntur, sed impetuose ad portas ejus pervenientes, indicio adyentum suum patriarchæ notum faciunt, et sic sine periculo ad

magnam urbem ascendunt. Quin et ibidem diutius commorantes, non pauca mala concinnant. Idque licet præclarus imperator Manuel paulo ante statuerit, antistites in magna civitate non majori tempore versari debere, quam quod leges pietatem amantes et divini canones definierunt, et, si nullum fuerit legitimum impedimentum, vel invitox ex urbe expelli; eorumque ad civitatem peregrinationem, juxta consuetudinem olim canonice et legitimate obtinentem, fieri.

Porro decernimus, clericos qui alii provinciæ subjiciuntur, et præter episcopi sui sententiam ad aliam provinciam transiunt, neutiquam vel in ecclesiam **29** conscribi, vel ordinationem accipere; ex eo enim quod hæc non observata fuerint, plurimæ ecclesiæ magna confusione et errore impletæ sunt. Si quis autem deprehensus fuerit hanc constitutionem improbans, si provincia sua relicta in aliam ecclesiam ascriptus fuerit, nullum ordinacionis gradum adeptus, ab ecclesia extera abactus ad proprium episcopum vel invitus redeat. Quod si ordinationem acceperit, in triennium a ministerio arceatur, et secundum judicium episcopi sui veniam consequatur.

CAP. X. *De litteris dimissoriis.*

De litteris dimissoriis, quæ dantur clericis peregre proficiscentibus ab antistitibus, satis in capite immediate præcedenti, de peregrinatione, dictum est.

CAP. XI. *De episcopis qui ecclesiæ ad se minime pertinentes rapiunt.*

Quin et de episcopis qui ecclesiæ ad se non pertinentes rapiunt, in eodem capite de episcoporum peregrinatione, nonnulla interspersa invenies; et repeteremus extra præsens negotium.

Dicit autem can. 53 syn. Carthag., Sunt nonnulli qui cum propriis populis conspirant, auresque eorum titillant, sive adulantur, et aliorum ecclesiæ surripiunt. Eas autem per potestatem antistitium, qui primas obtinent, patriarcharum scilicet vel metropolitarum, ab iis a quibus detinentur auferre oportet. Aures autem titillare, ab Apostolo desumptum est, et denotat, verbis fallacibus aures aliquorum demulcere, per metaphoram ab animalibus sumptam; ea enim hominum manibus confricta, titillata, et contrectata, mansuescunt et tractabilia sunt.

Quære etiam ejusdem can. 50 in cap. 24 litteræ X.

CAP. XII. *De iis qui bona aliena furtim surripiunt.*

Sanctus Gregorius Thaumaturgus, in 3 canonе, eum qui prædaunt, et plura concupiscit, nec non qui aliena propter turpe lucrum attingit, ab Ecclesiæ Dei abdicandum esse ejiciendumque statuit;

A πατριάρχῃ δηλοῦσι, καὶ εἰτος ἀκινδύνως; τὸ γάλης ἐπιβαίνοντι πόλεως· καὶ ἐπὶ πολὺν δὲ ἐν αὐτῇ διατρίβοντες οὐδεμίαν δράστανται καὶ καίτοι γε καὶ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Μανου ὀλίγου θεοπίσαντος μή πλείστον τοῦ παρὰ τούς ευεσθῶν νόμων καὶ τῶν θεών κινόνων ὁρικαὶροῦ διατρίβειν τοὺς ἀρχιερεῖς ἐν τῇ μεγίστῃ πόλεων, μή τινος δυτος ἀπαραιτητου ἐμποδίου καὶ ἔκοντας τῆς πόλεως ἐκβάλλεσθαι· ἀλλὰ εἰς ταύτην τούτων ἐπιδημίαν, κατὰ τὴν ἑκανονικῶς καὶ νομίμω; κρατήσαν συντίθενται.

B Θεσπιζομεν καὶ τοὺς κληρικούς, τοὺς ἑτέρας τεταγμένους, μηδαμῶς παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου εἰς ἐπέραν ἐνοριαν μετεπίκτοντα ἐκκλησίᾳ καταλήγεσθαι, ή χειροτονίαν δέξαντας ἐπέρα τοῦ μή τὰ τοιαῦτα παρεπειθεῖσθαι, ἀταξίας καὶ πλάνης πολλαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ρωμησαν· εἰ δέ τις φωραθεῖ τὴν παρούσας ταξιν ἀθετῶν, εἰ μὲν τὴν οἰκείαν ἐνορίαν ἀπὸ τοῦ ἐπέρα καταλεγῆ ἐκκλησίᾳ, μηδένα βαθμοτονίας προσταύων, τῆς ὑπερορίαν ἐκείλαντον, ἐπιναστρεψέσθω καὶ δικαίων ποιείοντον ἐπισκόπον· εἰ δέ καὶ χειροτονίαν προφεν, οὗτος μὲν ἐπὶ τριετίαν τῆς λειτουργίας ἀρέπει δὲ τῇ χρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἡ ἐπιστηγῷμῷ καταλιμπανέσθω.

ΚΕΦΑΛ. Ι'. Περὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων

C Περὶ τῶν διδομένων παρὰ τῶν ἀρχιερέων τικῶν γραμμάτων τοῖς ἀποδημοῦσι τῶν κλησιῶν ἐν τῷ προσεχῶς ἐκτεθέντι περὶ ἀποδηληπτας κεφαλαιοῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπιστηγῷμῷ τὰς μὴ ἀτηκούσας αὐτοὶς ἐκκλησίας

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πεποιημένων ἐπων ἄρπαγμα τὰς μηδοτοιῶν διαφερόντας; ἐκκλησίας, ἐν τῷ αὐτῷ τῷ περὶ ἀποδημίας ἐγκατέσπειται κεφαλαῖ, καὶ παλιλογενεῖ ἔξι καθέστηκε.

Δέγει δὲ καὶ δ νῦν κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένεω δόου· Εἰσὶ τινες τοῖς οἰκείοις θαρροῦντες καὶ κνήθουσι· τὰς αὐτῶν ἀκοὰς, ἢτοι κολακεύου ἐπέρων ἐκκλησίας ἀρπάζοντες· ἀλλὰ ταῦτα μητ' ἔξουσίας τῶν τὰ πρώτα φερόντων ἀρχηπατριαρχῶν, ή μητροπολιτῶν, ἐξ αὐτῶν ἀφοῦ τοὺς ἔχοντας· τὸ δὲ κνήθειν τὰς ἀκοὰς, Ἀποστόλου εἰληπτας· δηλοῖ δὲ, τὸ λόγοις λοις τὰς ἀκοὰς τιγνων τὸδύνειν, ἐκ μεταφορῆς ἀλλγων ζώων· ταῦτα γάρ καταψύχμενα, καὶ οὐδεμένα, καὶ γεργαλιζόμενα χειροῖν ἀνθρώπων ροῦνται· καὶ χειροῖθη γίνονται.

Ζήσει καὶ ἐν τῷ κτήτῳ καὶ τοῦ Χειροτονίας ταύτης·

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἀηστριῶν ἀλληλερια.

Ἐος ἄγιος Γρηγόριος, ὁ Θαυματουργὸς, ἐν κανόνι, τὸν ληστεύοντα καὶ πλεονεκτοῦντα, καὶ ἀλλοτριῶν αἰτιχροῦ κέρδους χάριν ἀρπάζεικήρυκαν καὶ ἀπόδελητον τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκ-

καθίστησιν, οἷα καὶ τοὺς δι' αἰτίας ἀπόπους τῆς πατρικῆς οὐσίας ἐκβιλομένους καὶ ἀποκηρυσσομένους νιεύς· τὸ δὲ τολμῆσαι τινας, φησίν, ἐν οἰμωγῇ τοσάντῃ καὶ θρήνοις τοσούτοις, τῶν βαρβάρων τὰ πάντα ληζομένων, τὸν ἐπ' ὀλέθρῳ πάντων ἐπιδόντα καιρὸν, κίρδους εἶναι νομίσαι καιρὸν, ἀνθρώπων ἔστιν ἀσεβῶν καὶ θεοστυγῶν, καὶ μηδὲ μίαν ἀποίας καταλειπότων ὑπερβολὴν· δόθεν ἔδοξε τοὺς τοιούτους ἀπαντάς ἐκκηρύξας, μήποτε ἐφ' ὅλον ἔλθῃ τὸν λαὸν ἡ δργή, καὶ ἐπ' αὐτοὺς πρώτους τοὺς προεστῶτας τῷ μή σπουδῇ τούτους· ἐπιζητήσαι καὶ δισρόντεσθαι· οἱ γάρ ἐφιέμενοι τὰ τῶν αἰχμαλώτων κερδεῖνειν, δργήν καὶ ἔκυτοις καὶ πάντας ἐπιστρέψουσι τῷ λαῷ· ἐξαίρων δὲ ταυτὴν τὴν πλεονεξίαν, πολλῷ κείροντας καὶ τῆς τοῦ "Ἄχαρ εἶναι κατασκεύαζε" καὶ γάρ οὗτος, φησίν, ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος μόνος καὶ ἴσχα λαβὼν, ἐπὶ πάντα τὸν Ἱερῷ τὴν δργήν ἥγαγε τοῦ Θεοῦ· ταῦτη τοι, καὶ οὐκ ἔκεινος μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες καταλευσθέντες ἀπέθανον· εἰ γάρ ἐκ προνομῆς καὶ οὗτοι κάκεινος ὄφειλοντο, ἀλλ' ἔκεινος μὲν τὰ τῶν πολεμίων, οὗτος δὲ τὰ τῶν ἀδελφῶν· οὕτως χαλεπωτέρα ἡ τούτων περινομία, ἥπερ ἡ ἔκεινος· λανθάνει δέ τις ἔκυτον ἀπετῶν, ὡς ἀφαίρεσθαι μέμνοντος λέγων περιτύχοι, καὶ μή τινος ἀντιποιουμένου ἀνέλοιτο, τὸν κακτημένον ίσιως ἥγνοντακός· οὐδὲ γάρ ἔξεστι καὶ οὗτως εὐρόντες κερδεῖναι καὶ οἰκειώσασθαι τὸ ἀλλοτρίον, ἀλλὰ περιφύλαξαι τῷ κακητημένῳ· εἰ γάρ δὲ παλαιός καλεύεται νόμος, διτι· "Ἄγ δὲ διδελφός σου ἡ δὲ ἔχθρός σου ἐκ δρυμίας ἀπολέσῃ τὸ ίσιον, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ εἰρήνης, οὐ καθέεις, ἀλλ' ἐπανασώσεις τῷ ἀπολέσαντι, πόσῳ μᾶλλον τοῦ φεύγοντος ἀδελφοῦ, ἢ τοῦ γεγονότος αἰχμαλώτου δέον περιφυλάξαι τὰ φυγαταλειφθέντα πράγματα, καὶ ἀποδοῦναι οἱ δυσπραγόδωτοι; Πολλῆς μὲν τὸν εἴη καὶ τούτο ἀνοίας, τὸ μεταποιεῖσθαι τῶν ἀλλοτρίων ἀντὶ τῶν ίσιων τὸν ἀπωλομένων, καὶ οἰσθαι μηδὲν εἶναι δεινὸν, καὶ τοι μηδὲν εἰς κακίας λόγον τῶν εἰρημένων ἀπολειπόμενον· διπέρ γάρ αὐτοῖς γεγύνασιν οἱ πολέμοι, τοῦτο τοῖς ἀδελφοῖς οὖσι γενέσθαι σπουδάζουσιν. Ἀπῆγγειλε δέ τις ἡμῖν, ὡς καὶ τινας τῶν πολεμίων τὰς γείρας διαφυγόντας, βίᾳ τινὲς κατέχουσιν ἀπιστοι πάντων; διτες; καὶ ἀτεβεῖς, καὶ θεὸν δῶλας μή ἐπεγνωκότες· πέμψατε τινας εἰς τὴν γύρων ἐρευνῆσαι τὰ περὶ τούτου, μή στηποὶ κατενεχθῶσιν ἐπὶ τοὺς τὰς τοιαύτας πράσσοντας.

"Ἐν τῷ δὲ κανόνι ὁ αὐτὸς μέγας Γρηγόριος τοὺς ἀλλοτρίους οίκους ἐπιέναι τολμήσαντας, εἰ μὲν κατηγορηθέντες ἀλεγχθείν, οὐδὲ τῆς ἀκροάσεως ἀξιοί· ἔκυτος δὲ δρμολογήσαντας ἔκοντι, καὶ διπέρ ἀφείλοντο ἀποτίσαντας, ὑποπίπταις κελεύει, καὶ τοῖς κατηγορηθέντοις συνεξέρχεσθαι.

Nόμοι.

"Οἱ δὲ νόμοι· τὸν ἀπὸ ἐμπορησμοῦ ὄρπάζοντα, ἡ ναυαγίου, ἡ καταπεσούσῃς οἰκίας, εἰσω μὲν ἐνιστοῦ, εἰς τὸ τετραπλόν ἀποδοῦναι καταδικάζει, μετὰ δὲ τὸν ἐνιστόντα, εἰς τὸ ἀπλούν· ὥσαύτως καὶ τὸν κατά δόλον ταῦτα ὑποδιχόμενον. Τοὺς δὲ ἀρπαγας,

A eo nimurum more quo filii ob crimen aliquod insitatum a paterna hereditate ejiciuntur abdicanturque. In tanto autem luctu tantisque fletibus, dum barbari omnia depravantur, ausos esse aliquos tempus, in quo omnibus exitium imminent, sibi lucri esse tempus existinare, hominum est impiorum, et Deo invisorum, et quorum improbitati nihil superaddi poterit. Unice omnes ejusmodi homines abdicare visum est, ne forte in toto populum ira veniat, et in eos primum qui presunt, quod in ejusmodi homines diligenter non inquirant eosque emendent. Etenim qui captivorum bona lucrari cupiunt, sibi ipsis et universo populo iram **B** 30 accumulant. Porro hujusmodi avaritiam amplificans, eam avaritia Achæa multo deteriore esse ostendit. Ille enim solus, inquit, et privatim id quod Deo dedicatum erat surripiens, in omnem Israēl iram Dei adduxit: et propterea non solum ipse, sed et omnes sui perierunt. Si enim ex praetatis hi quam ille repuerunt, iste autem bona iniuriorum, et hi bona amicorum, eo gravius est horum crimen quam quod ab eo admissum est. Quin imo seipsum impudenter decipit, qui se in res disjectas incidisse dicat, et cum nemo illas sibi assereret, abstulisse, possessore utique ignoto. Nique enim fas est ei qui ita rem alienam invenerit, eam lucrari, sibique vindicare, sed pro possessore servare debet. Etenim si lex antiqua jubet: Si frater tuus vel inimicus tuus præ negligentia rem suam amiserit, idque in tempore pacis, non retinebis, sed ei, qui eamdem perdidit, restituies: quanto magis fratris fugientis vel captivi facti bona ab eo relictā servare, et ipsi rebus aduersis utenti restituere oportet? Porro et hoc magnam amittit indicat, si quis pro bonis propriis amissis aliena vindicaverit, nihil in ea re male existimans. Nam et id prædictorum malitiam excepit, siquidem quod hostes ipsis fuerunt, id ipsi fratribus suis esse operam dant. Nobis autem renuntiatum est, quod nonnulli quosdam ex hostium manibus elapsos vi detinuerint, infideles omnino implique existentes, quique Deum prorsus non norunt: militatus aliquos in regionem, qui super bac re inquirant, ne fulmina in eos decidant, qui haec faciunt.

In decimo autem canone sanctus ille Gregorius eos qui alienas domus ingredi ausi fuerint, si accusati convincantur, ne quidem ad auditionem admittit: qui autem sua sponte confessi fuerint, et, quae surripuerunt, reddiderint, substerni et una cum catechumenis exire jubet.

Leges.

Lex autem eum qui ex incendio, vel naufragio, vel domo colapsa rapit, intra quilem annum ad quadruplum, post annum autem ad simpulum puniat; similiter et eum qui dolo rapta recipit; raptiores autem, etiam si ante sententiam quod ab illis

raptum erat obtulerint, non admittit, sed in quadruplo punit.

Si quis res mobiles per vim rapuerit, intra quidem annum in quadruplo tenetur, si per testes probata fuerit quantitas et species bonorum; post annum autem in simplicem. Si vero rapina quidem vi facta probeatur, testes autem res raptas non norint, juramentum praestat is a quo res vi raptæ sunt, et a raptore, quemcunque a se raptæ fuisse jurabit, in simplicem recipit.

Si quis absque sententia judiciali rem auferat, si rei dominus sit, dominio sub excidit; si vero aliena sit, rem et pretium ejus dat. Itaque hic etiam, si quidem intra annum agatur, pena praestatur; post annum vero, res duntaxat cum fructibus.

Qui terram rapit, vel terminos mutat, rapinæ duplum restituit.

Qui cum armis domos et agrós alienos invadunt devastantique, capite plectuntur.

31 CAP. XIII. *De iis qui mulieres matrimonii causa rapiunt.*

Undecimus synodi Ancyra canon responsas aliis puellas, et postea ab aliis ranta, etiam raptiores eas inique stupraverint, iis quibus responsæ erant iterum reddi jubet: nimisrum si eas recipere vellint: invitis enim non cogentur.

Canon autem magni Basiliæ 22. Eum qui mulierem, inquit, ex rapto habet, non oportet ad poenitentiam admittere, priusquam ab ea separetur. Quod si alteri prius responsa fuerit, ejus in protestatem reddi debet, si modo eam accipere velit; sin autem nulli adhuc responsa fuerat, ad parentes redeat, vel alios qui eidem sanguine conjuncti sunt. Et si quidem illi raptoris affinitatem expectant, constituant matrimonium, si modo illa consenserit; aliter enim ne cogatur. Ille autem qui mulierem, vel per vim, vel clam consentientem corruperit, fornicatorum poena obnoxius sit; et in quatuor annis quatuor poenitentia tempora pertranseat: uno quidem anno præ foribus ecclesia ingens, uno inter auditores stans, altero ad poenitentiam prostratus, et quarto stans cum fidelibus, sed a sacris mysteriis abstinent; eo que demum exacto, ejus quod perfectum est particeps esto.

Canon autem 50 eos qui mulieres rapiunt, qui que ipsos auxilio juvant, triennio extra precatio- nes esse, et inter auditores consistere statuit. Quod si mulier, inquit, volens seipsam tradiderit, cum nec stuprum præcesserit, quod proprio de virginibus dicitur, nec furium, hoc est clandestinus concubitus, qui hanc acceperit, poenis a canone *inflicti* non erit obnoxius, quippe quod nulla vis intercesserit: et præcipue si sui juris, vidua for-

A καὶ πρὸ καταδίκης προσάγονται; τὸ δὲ αὐτῶν ἀρ- παγὴν, οὐ προσίσται, ἀλλ' εἰς τὸ τετραπλάσιον κατα- δικάζει.

'Εάν τις βιαῖας ἀρπάσῃ κινητὰ πράγματα, ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλόῦν ἐνέχεται, ἐὰν μαρ- τυρῇ ἡ ποστής καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, εἰς τὸ ἀπλοῦν. 'Εάν δὲ ἡ βιαῖα ἀρπαγὴ δείκνυται, τὰ δὲ ἀρπαγέντα ἀγνοοῦσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμνυται δὲ τὴν βιαίαν ἀφαιρεσθεν ὑπο- στάς, καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἀρπαγῆς δικαίως εἴ- ποσται διαρπαγῆναι, εἰς τὸ ἀπλοῦν.

'Εάν τις χωρὶς δικαιοτικῆς ἀποφάσεως ἀρθηται τι πρᾶγμα, εἰ μὲν δεσπότης ἔστι τὸν πράγματος, ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον ἔστι τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ δίδωσι. Καν- B ταῦθα τούντην, ξεωθεν τοῦ ἐνιαυτοῦ κινουμένης τῆς ἀγωγῆς, δίδοται ἡ ποιητὴ· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

'Οἱ ἀρπάζων γῆν, ἡ μετατίθεις ὅρια, διπλῆν τὴν ἀρπαγὴν ἀποδίδωσιν.

Οἱ μεθ' ὅπλων ἐπιόντες, καὶ πορθοῦντες ἄλλο- τρους οἷκους ἢ ἀγροὺς, εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται,

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ τάμα γυναικας.

'Οια κανῶν τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνδόου τὰς μνη- στευθείας κόρας τιστιν, εἰθ' ὥπ' ὅλων ἀρπαζούσες, εἰ καὶ περινόμως αὐτάς ἰδιάσαντο, κελεύει τοῖς μητερευσμένοις αὐτῆς ἀποκαθίστασθαι, εἰγε αἰρον- C το δηλοντι ταύτας λαβεῖν· ἁκοντες γάρ οὐκ ἀναγ- κασθήσονται.

'Ο δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ, οὐ χρή, φησιν, εἰς μετανοίαν προσιέσθαι τὸν ἕξ ἀρπαγῆς εἰληφθει- γυναικα, πρὶν ἂν ταύτης ἀφαιρεθῇ· καὶ εἰ μὲν ἡ προμνηστευθείσα τινι, ἐκεῖνη εἰς ἱερούσαν ἀποχι- θιστασθεῖ, εἰγε βουληθεῖν ταύτην λαβεῖν· εἰ δὲ μήπω τινι προμεμνήστευτο, πρὸς τοὺς γονέας ἐπεν- ιέναι, ἡ καὶ ὅλως καθ' αὑτα ταύτη προσήκοντας· καὶ μὲν ἔλαυναι οὖτοι, συναινούσης κάκενης, τὴν κηδελαν τοῦ ἀρπαγῆς, τὸ συνοικέσιον ἵστασθαι· εἰ δὲ οὖν, μὴ βιάζεσθαι. 'Ο μέγιος συμφθαρεις γυναικεὶς εἰτ' οὖν λαθραίως ἐκόυση, εἰτ' οὖν βιασάμενος, τῷ τῶν πορνευστῶν ἐπιτιμῷ ὑποβαλλέσθω· καὶ ἐν τέσσαροι χρόνοις τούς τέσσαρας τόπους διερχέσθω D τῆς μετανοίας, ἐνι μὲν ἔξι τῆς θύρας τοῦ νεώ προς κλαῖνα, ἐνι δὲ ἀκροώμενος, ἐτέρῳ δὲ εἰς μετάνοιαν ὑποπίπτων, τῷ δὲ τετάρτῳ τοῖς μὲν πιστοῖς συνι- στάμενος, τῶν δὲ θειών ἀπεχόμενος μυστηρίων· ἐξήκοντος δὲ καὶ τούτου, τηνικαῦτα τοῦ τελείου τυγχανέτω.

'Ο δὲ λ' τοὺς ἀρπάζοντας γυναικας, καὶ τοὺς συ- εργοῦντας αὐτοῖς, ἐπὶ τριετίαν πόρβω μὲν τῶν εὐγήνων, μετὰ δὲ τῶν ἀκροώμενων ἵστασθαι κατεῖ- κασσεν. Εἰ μέντοι ἔκουσα, φησιν, ἐπιδέδωκεν ἔστιν ἡ γυνή, μήτε φθορᾶς προηγησαμένης, ήτις ἐπὶ τῶν παρθένων κυρίων λέγεται, μήτε μήν κλοπῆς, λα- θραίων οἰοντι μίξεως, ἀνεύθυνος ἢ ταύτην λαβεῖν τὰς ἐκ τοῦ κανόνος ἐπιτιμίων, οἷα μὴ βίας μεσολαβο- σηγεῖ· καὶ μάλιστα, εἰ τινεργατίας ἴτιγγανεν οὖσα,

διακομίζοντος αἵτιον. Δεῖ οὖν, τὸν ἀποδημεῖν ἐλόμενον κληρικὸν, διττὰς ἐπιφέρειν ἐπιστολὰς, συστατικὴν τοῦ καὶ ἀπολυτικὴν, ὡς ἂν τῇ μὲν εἰς σύστασιν χρήσηται, τοῦ τε περὶ τὴν ὁρθὴν πίστειν ὅγιοῦς αὐτοῦ φρονήματος, καὶ τοῦ περὶ τὸν βίον ἀνεπιλήπτου, ἔτι τε τοῦ προσάντος αὐτῷ λεπτικοῦ βαθμοῦ· τῇ δὲ, εἰς τὸ ἀνεμποδίστως καὶ ἐφ' ἑτέρας ἴχκλησίας ἔξιναι λειτουργεῖν, ή καὶ τῷ κλήρῳ ταύτης συγκατατίσγηναι.

Οὐ δέ γε ιψ' ἔτι δὲ καὶ ιγ' τῶν αὐτῶν ἀγίων ἀποστόλων, διὸ τὸ ἕπισκοπος γειτονῆσαι οὐκ ἄξιον κληρικὸν, τοῦτο ἵσως δι' αἴτιας τινάς ὑπερβιθέμενος, μέχρις ἂν διαλυθῶσι, μηδαμῶς ἐτέρῳ προσιέναι διὰ ταῦτα τὸν κληρικὸν ἐπισκόπῳ κελεύοντι· οὐ μήν οὐδὲ ἔκειναι τὸν ἀλλότριον ἐφιέσθαι κληρικὸν ὑπόδεκτεσθαι, συστατικῶν δινευ γραμμάτων τοῦ παρ' ὧν ἔξητά ἔτος ἐπισκόπου τοὺς δὲ παρὰ ταῦτα πρόσδικοι τολμήσαντας, τῇ μιᾶς τοῦ ἀφορισμοῦ καταδίκη καὶ ἀμφοτέρους ὑπάγεσθαι, τὸν τε κληρικὸν, φημι, καὶ τὸν προσδεξάμενον ἐπισκοπὸν· εἰ δὲ κεχειροτονημένος μὲν εἴη διὸ προσδέξατο κληρικὸν δὲ ἐπισκοπος, ἀφορισμένος δὲ ἐπὶ τινὶ πτωτίσματι, αὐτῷ μὲν ἐπιτείνεσθαι τὸν ἀφορισμὸν, τόν γε μὴν προσδεξάμενον ἐπισκοπὸν ἀφορίζεσθαι.

Οὐ δὲ ιε' πρὸς δὲ καὶ ὁ ις' τῆς λειτουργίας ἀπείργοντος τὸν ἀπὸ παροικίας εἰς ἑτέραν παροικίαν μεταβαλοντα κληρικὸν, γνώμης δινευ τοῦ κεχειροτονηκότος αὐτὸν ἐπισκόπου, καὶ μάλιστα, εἰ καλεομένος πρὸς αὐτοῦ οὐκ ἐπάντειστο κοινωνεῖν μέντοι τοῖς ἔκει ὡς τὸ δῆλον, οὐ καλεύοντι· δὲ προσδεξάμενος αὐτὸν ἐπισκοπός, εἰ τὰ κατ' αὐτὸν μὴ ἀγνοήσας τῷ οἰκείῳ κλήρῳ συναριθμήσεις, καὶ διδεῶς ἐνεργεῖν ἐπιτρέψειν, ἀπολυτικῆς δινευ γραψῆς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, ἀφορισμῷ ὑποβαλλέσθιον, φησίν, ὡς ἀταξίας καὶ ἀκαταστασίας διδάσκαλος· εἰ δὲ καὶ ἐπὶ μεῖζον βαθμὸν τούτον κεχειροτονηκεν, ἔκυρον εἶναι τὴν τοιαύτην κειροτονίαν· ὥστε εἰ μὴ ἀπολυτικὴν ἐπιφέρειτο γραψήν δὲ κληρικὸς, λειτουργεῖν τούτῳ ἐν ἀλλοδαπῇ οὐκ ἔφειται.

Τὰ αὐτά καὶ διγ' τῆς αὐτοῦ συνόδου διέξεισιν, ὡς δὲ καὶ δι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γ'. Πλὴν ἐπὶ πολὺ ἐπιμένοντα τῇ ἀπειθείᾳ τὸν κληρικὸν τελέως καθατρεῖσθαι προστάττει, καὶ ἐπίδια μηκέτι ἔχειν ἀποκαταστάσεως.

Ἄλλα καὶ διγ' τῆς δι τοῦ συνόδου, καὶ δι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ γ' ἔνικος κληρικὸς καὶ ἀγνώστους καλεούσουτο μὴ λειτουργεῖν συστατικῶν δινευ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου.

Οὐ δὲ τῆς ἔκτης ις' μιᾶς ὑπάγει τῇ κατεδίκῃ τῆς καθαρισάσως τὸν ἐπισκόπῳ τε προσελθόντα, καὶ αὐτὸν τὸν προσδεξάμενον συστατικῶν δινευ καὶ ἀπολυτικῶν γραμμάτων, ὡς κατασχύνοντας, δοσον τὸν ἐπ' αὐτοῖς, τὸν πρὸ οὐ τὴν κειροτονίαν ἔδιξαντο.

Ἄλλ' οὐδὲ δι μα' τῇ; ἐν Λαοδικείᾳ, ἔτι δὲ καὶ δι μα', κληρικὸν ή λεπτικὸν διλας διδεύειν οὐκ οἰεται δεῖν δικαίεσσεως τοῦ ίδιου ἐπισκόπου, ή κανονικῶν τούτου ἐπιστολῶν.

Οὐ δὲ πρὸ τῆς ἐν Καρθαγένη μετά ἀπολυτικῆς

A habente. Clericus igitur, cui peregre proficisci in animo est, duas epistolas, commendatitiam et dimissoriam ferre debet; ut altera quidem ad commendationem suam utatur, quod circa fidem recte sentiat, et quoad vivendi rationem inculpatus sit; altera autem, ut sine omni impedimento in alia ecclesia ei sacra peragere liceat, vel in ejus clerus ascribi.

Canones autem sanctorum apostolorum 12 et 13 clericum quem proprius episcopus ordinare non vult, differens forte ordinationem propter causas aliquas, donec eadem solutae fuerint, nequaquam propriea ad alium episcopum accedere jubent. Quin imo neque illi alienum clericum suscipere permittunt, sine litteris dimissoriis episcopi a qua examinabatur. Qui autem praeter hæc facere ausi fuerint, utriusque eidem segregationis pena subjiciantur, clericus nimirum et episcopus qui eum suscepit. Quod si clericus quem suscepit episcopus, ordinatus fuerit, et ob crimen aliquod excommunicatus, ei quidem intendatur excommunicationis, et episcopus qui eum suscepit segregetur.

Quin et 15 necnon 16 canon clericum qui præter sententiam episcopi qui eum ordinavit ab una parochia ad aliam transit, a ministerio arcet, et præcipue si ab eo vocatus non redierit: communicare autem cum iis qui ibide sunt more laici non prohibent. Episcopus vero qui eum recipit, si, non ignoratis iis que contra illum decreta sunt, eundem clero suo connumeraverit, et impune sacra peragere permiserit absque litteris proprii episcopi, segregationi, inquit, subjiciatur, ut confusionis et seditionis magister. Sin autem eum ad maiorem gradum ordinaverit, ejusmodi ordinatio irritata habeatur, adeo ut, nisi clericus litteras dimissorias afferat, ei in aliena regione sacra peragere minime liceat.

Eadem etiam can. 16 i syn. disserit; utique et can. 3 synodi Antiochenæ. Verum qui diutius in insolentia persistiterit, omnino deponi jobet, nulla amplius spe restitutionis relictis.

D Quin et 13 iv syn. can. et Antiochenæ 7 præcipiunt, ut clerici peregrini et ignoti sine episcopi sui commendatitii neutiquam sacra peragant.

Canon autem 17 vi synodi una depositionis poena afficit, tum eum qui ad episcopum sine commendatitii et dimissoriis litteris accesserit, tum qui eum 27 suscepit episcopum; utpote eum a quo ordinatio data erat, quantum in ipsis est, deocore afficiens.

Verum nec Laodicensis syn. 41 neque 47 can. clericu vel sacrato, sine episcopi sui jussu, vel canonice ejusdem epistolis, iter omnino facere licere existimat,

Porro canon 106 syn. Carthagin. statuit, ut epi-

in monasterium immittitur, ibidem secure servanda. Quod si diaconissa fuerit, filios legitimos habens, ii secundum leges facultates ejus accipiunt.

Qui virginem aut viduam rapuit, hanc, neque p̄tre ipsius consentiente, et delictum condonante, uxorem ducere potest.

Rapta ne nubat raptori. Sed et si huic conjugio parentes consentiant, deportantur.

Aliter vero puniuntur qui puellam rapit, et aliter qui per vim virginem stuprat. Raptus enim, propter raptoris impudentiam, non condonatur; stuprum autem per vim illatum, si ea quae vim passa est factum probaverit, condonatur, et iis una habitare permisum est.

Rapta raptoris bona lueratur, si ei legitime conjungi nolit; quod si id velit, ipsius et raptoris facultates, corumque qui ad malum opem tulerint, sive parentes eorum fuerint, sive alieni, publicantur.

Raptus major est adulterio: et qui nuptam rapit, vel virginem, extremo suppicio afficitur; etsi peregrinus sit accusator, et puella pater rogatus factum condonaverit.

Si servus virginis raptum detulerit, libertate donatur, vel si raptum jamjam condonatum criminatur.

Qui alienam ancillam meretrice rapuit, aut celavit, neque tanquam fur neque tanquam plagiarius tenetur. Non enim furti, sed libidinis causa id fecit. Verum a magistratu bonis multatur, et castigatur.

Justiniani autem Novella xvii raptoribus virginum immunitatis fines servari vetat. Quam quare in cap. 13 litteræ E.

Quin et in Paschalis diebus virginum raptores includuntur et ligantur. Quare etiam leges in 7 cap. list. II.

33 CAP. XIV. De pædicatione.

Magnus Basilius in 7 canone, nec non in 63, Qui turpiter, inquit, cum mæribus agit, et pœnitentia dicitur, quindecim annos debitiss pœnitentiae pœnitis subjiciatur, et postea communione dignus habeatur.

Magnus autem Gregorius Nyssenus in 5 canone ad 18 annos eorum pœnitentiam extendit.

Joannes autem Jejunator, Si puerus, inquit, a viro aliquo corrumpatur, si in semina profluvi excepit, convenienter correptus ad sacerdotium veniat; sin autem in podicem, nequamquam sacerdotali gradu dignus habeatur. Liceret enim ipse propter etatem non peccaverit, vas tamen ejus ruptum est, et res sacras peragere non debet; polluitur enim.

Lex.

Impuri, tam qui agit quam qui patitur, gladio puniantur, nisi qui patitur minor sit annis 7; tunc enim a talis defectus ipsum ab ea pœna liberat.

A τοιν τῷ μοναστηρὶῳ ἐμβάλλεται ἀσφαλῶς; φύλακε θησαῦρον· εἰ μέντοι γε διάκονος εἴη, νομίμους ἔχουσα παῖδας, τὸ κατάνθρωπος τῆς περιουσίας αὐτῆς λαμβάνουσιν.

Ο παρθένον ἢ χήραν ἀρπάσας; οὐδέναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινοῦντα; τοῦ ταύτης πατρὸς, καὶ συγχωροῦντος τὸ ἔγκλημα.

Μὴ γαμείσθω ἡ ἀρπαγεῖσα τῷ ἀρπάσαντι αὐτὴν, ἀλλ’ εἰ καὶ συναινέσσουσι τῷ τοιούτῳ συνοικεῖν τοινεὶς αὐτῆς, περιορίζονται.

Ἄλλως δὲ κολάζεται ὁ ἀρπάσας κόρην, καὶ ἀλλὰ; ὁ κατὰ βίαν φθείρας παρθένον· ἢ μὲν γάρ ἀρπαγή, διὰ τὴν ἀναίδειαν τοῦ ἀρπάσαντος, οὐδὲν γεγενώσκεται· ἢ δὲ κατὰ βίαν γενομένη φθορά, ἐὰν παρὰ τῆς βιοτείτης καταδίχηται, συγγενώσκεται, καὶ συνοικεῖται τούτοις δέδοται.

B Η ἀρπαγεῖσα κερδαίνει τὸ τοῦ ἀρπαγῆς πράγματα, μὴ οὐλήσασα συζευχῆναι: νομίμως αὐτὸν· ἐπειδή τοι γε, εἰ θελήσεις τοῦτο, δημεύεται ἡ τε αὐτῆς περιουσία καὶ ἡ τοῦ ἀρπαγῆς καὶ ἡ τῶν συναιρομένων ἐπὶ τῷ κακῷ, καὶ τε γονεῖς τούτων διστασι.

Η ἀρπαγή μεῖνει ἐστὶ τῆς μοιχείας· καὶ ὁ ἀρπάσας γεγαμημένην, ἢ παρθένον, ἐσχάτως τιμωρεῖται, καὶ ξένου κατηγοροῦντος, καὶ εἰ ὁ πατέρης τῆς κύρης παρακληθεὶς συνεχώρησεν.

Ἐάν δοῦλος ἀρπαγὴν παρθένου καταμηνύσῃ, ἐλεύθερος γίνεται, ἢ ἐὰν τὴν ἡδη συγχωρηθεῖσαν ἀρπαγὴν ἀπελέγῃ.

C Ο δούλην ἀλλοτρίαν, πόρνην οὖσαν, ἀρπάζων ἡ κρύπτων, οὔτε ὡς κλέπτης, οὔτε ὡς ἀνδραποδιστής ἐνέχεται· οὐδὲ γάρ κλεπτῆς, ἀλλ’ ἡδονῆς χάριν τούτο ποίησε· πλὴν εἰς χρήματα ζημιοῦται παρὰ τοῦ ἀρχοντος, καὶ σωφρονίζεται.

Η δὲ τοῦ Ιουστινιανοῦ Νεαρά ἀπαγορεύει δρυς δασύλιας φυλάττεσθαι τοῖς ἀρπάξι τῶν παρθένων, ἢ καὶ ζήτει ἐν τῷ γῇ κεφ. τοῦ Ε αποχείου.

Ἄλλα καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Πάσχα οἱ τῶν παρθένων ἀρπαγεῖσας ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται· καὶ ζήτεις ἐν τῷ γῇ κεφ. τοῦ Η πτοιχείου νόμους.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. Περὶ ἀρθεομαρτίας.

Ο μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ Ζ' κανόνι, ἔτι δὲ καὶ τῷ Ζ'', Ο τὴν ἀσχημοσύνην, φησίν, ἐν τοῖς ἀρδεσίοις διαπρᾶξμενος, καὶ μετανοήσας, εἰς ιερή τοις προτίκους τῆς μετανοίας ἐπιτιμοῖς ἀποδαλλέσθω, καὶ μετὰ τούτο τῆς κοινωνίας ἀξιούσθω.

Ο δὲ Νηστευτῆς Ἰωάννης, Εἰ παιδίον, φησίν, ὅποι τινος ἀνδρὸς μολυνθείη, εἰ μὲν εἰς τοὺς μηροὺς τὴν φοῖην δίξαιτο, προσφόρως ἐπιτιμώμενον, εἰς λειρωσύνην ἐρχέσθω· εἰ δὲ εἰς ἀφεδρῶνα, μηδὲν ιερατικοῦ ἀξιούσθω βαθμοῦ· εἰ γάρ κάκινον οὐχ θηματεῖ διὰ τὸ ἀνήλικον, ἀλλ' διμως τὸ σκεῦος αὐτὸν ἐρήμηγη, καὶ ιερουργῆσαι αὐτὸν οὐκ ἐνδέχεται· μηδὲνται γάρ.

Nomos.

Οι ἀσελγεῖς, δε τοιων καὶ δε πάτηχων, ξιφι πμωρεῖσθωσαν, ει μὴ ἀρα δ πεπονθῶς ἐλάττιων εἰ τῶν ιερῶν ἐτῶν· τότε γάρ τὸ ἐνδέξεις τῆς ἡλικίας τῆς τοιαύτης αὐτὴν ἀπαλλάξται ποιητῆς.

I^E. Περὶ ἀρχόντων, διπολούν δὲ εἰται A CAP. XV. De magistratibus, quales eos esse oporteat. τούτους. Νόμοι.

ἀρχοντα τὴν θελαν, ὡς οἶδον τε, φύσιν μικραί εἶναι πρὸς ἄπαντα συμπαθῆ, ἀμνητί-
τεξίκακον, ἀργητὸν, ἀπροσωπόλητον, ἀδι-
ν, καὶ μή εὐχερῶς μηδὲ ἀνεξετάσως διαδο-
λοιδορίας πειθεσθαι· ἐκ γὰρ τοῦ δουλεύειν
οντα τοῖς ἁναντοῖς τῶν ἀπηριθμημένων
πάθεσι, πολλοὶ πολλάκις ἀδίκως κινδυ-

Debet magistratus divinam naturam, quantum possibile est, imitari, et erga omnes misericors esse, injuriarum patiens, non propensus ad iram, personarum non acceptor, muneribus se corrumpi non sinens, et accusationibus convitiisque non facile et sine examinatione fidem dans. Ex eo enim quod magistratus passionibus, quae virtutibus enumeratis contrariæ sunt, obnoxius sit, multi injusto sacerdoti numero in periculum adducti sunt.

Tres sunt boni magistratus characteres: humilitas erga Deo consecratos, simplicitas in conviviis, in iudiciis non respicere personas, et munieribus non corrumpi.

B Magistratus iis qui ad eum adveniunt, affabilis sit, sed nec ita ut se contemni patiar; et ne æquali conversatione cum provincialibus utatur; neque vultu misericordiam aut exandescientiam prædat; cum prudentia versetur circa advocates, et prohibitos ne admittat.

Prætores autem dicuntur, qui provinciis præsunt; præfectus vero, qui Constantinopoli.

CAP. XVI. De mulieribus quæ sunt in abscessu.

Sancius Dionysius Alexandrinus martyr, in 2 canone, mulieres quæ sunt in abscessu, ad sanctam mensam accedere, et divinis mysteriis 34 communicare prohibet. Neque enim quæ sanguinis fluxu labrabat, Dominum attingere ausa est, sed solam vestimentorum simbriam.

C Domini autem meminisse, et auxilium pro se eo modo affectis implorare, reprehensioni non est obnoxium. Ei autem, qui non omnimodo purus est, ad Sancta sanctorum accedere, lubricum est et periculosum. Eas autem dicit esse in abscessu, quæ menstruorum fluxu divariantur, quod a reliquorum sede ut immundæ separantur. Etenim Hebraicæ mulieres hoc passæ, in loco privato sedentes, quietem agunt, donec septem dies præterierint, et menstruorum fluxus stiterit. Eiusmodi autem mulieres nunc seorsim agunt, et non solum ab altari (ad quod olim accedere iis permisum est) sed et e templo et templi porticu ejiciuntur.

Et Timothei canon 6: Eas quæ sic se habent, inquit, non licet, antequam purifcentur, sacris mysteriis communicare.

Νόμοι.

D

Lez.

Novella autem 17 regis Leonis Sapientis, Situimus, inquit, de mulieribus quæ pepererunt, ut quæ naturali profluvio expurgari solent, si quidem periculosa alia infirmitate non laborent, usque ad 40 dies differant, non initiatæ illuminationem, initiatæ vero divinorum mysteriorum perceptiōnem. Quod si easdem morbus aliquis invaserit, et vita abruptiōne minetur, illæ illuminatione, hæ autem sacramentis dignæ statim habeantur.

Τιμοθέου, Τὰς οὖτως ἔχοντας τῶν γυνηρίν καθαρίζηται, ἀθέμιτον, φησι, τῶν γυναινέν μυστηρίων.

Νέαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ, ν, φησι, περὶ τῶν τεκουσῶν γυναικῶν, αἱ τῷ αὐταῖρος θεοῖς εἰώθαστε ρύσει, ἐτέρας μή ἐπιαύται; ἐπικινδύνου ἀσθενεῖας, μέχρι μὲν περιθεοθαι, τὰς μὲν ἀτελέστους τὸ φῶτες μεμυσταγωγημένας τὴν τῶν θεῶν μυμετάληψιν· νοσήματος δὲ τίνος αὐτοῖς γυναινέος, καὶ τὴν καταστροφὴν ἀπειλοῦντος, τὰς μὲν τοῦ φωτίζματος τὰς δὲ, τῶν των εὐθὺς ἀγωνίζεται.

Impuber in delictis non adjuvatur; veluti si sursum fecerit, vel damnum intollerit: etiam si nihil ad eum exinde adveniat. Quære siam 4 cap. præsentis litteræ, et 33 cap. litteræ E. Quære etiam in 8 cap. litteræ B.

Quin et sequentia præcedentibus non apponenda esse quis dixerit, qui ad ea quæ dicta sunt atten-
dit? de illis, nempe, qui per gratiam veritatis Deo separati fuerint, sua autem improba voluntate ad
malas actiones tracti, fructum exinde adepti sunt,
a Deo segregari.

Decimus itaque sanctorum apostolorum canon, B.
Qui cum excommunicato, inquit, in quocunque
loco precibus communicaverit, is segregetur. Vel
enim ex eo calumnior, vel contemptum patitur,
qui ei poenas infixit, ut qui cum male et injuste
segregaverit. Simpliciter autem eum excommu-
nicatis colloqui non prohibet.

Undecimus autem eorum canon cum clero qui
depositus fuerit, et postea sacra rursus peregerit,
clericum una comprecantem deponit.

35 Porro can. 32. Quem proprius, inquit,
episcopus a communione segregavit, ne liceat alteri
eundem suscipere. Quod si mortuus fuerit qui
eum segregavit, qui ejusdem dignitati succedit,
examinatione facta, vel poenas remittendi vel inten-
dendi potestatem habeat. Alteri autem non per-
missum est hoc facere, nisi ex synodica inquisi-
tione, sive vivente aut mortuo excommunicante.

Eadem quoque decernit 9 can. syn. Carthagi-
neos; nimis quod qui clericum, non circa
examinationem, sed pro crimine suorum meritis,
depositum in sacerdotalem communionem suscep-
rit, deponetur. Quodque qui una cum segregato
oraverit, eamdem cum eo poenas subibit.

Illi etiam concinit can. 6 syn. Antiochenæ,
statuens clericos et laicos excommunicationis vin-
culis astictos ab episcopis suis, et non ab aliis
solvi debere, priusquam vel qui eum ligavit mor-
tuus fuerit, vel communis synodus circa ipsos
inquisiverit.

Porro 15 can. syn. Sardicensis, Presbyterum,
inquit, vel diaconum, vel aliquem omnino clericum
ab episcopo suo excommunicatum ne liceat alteri
episcopo ad communionem admittere; id enim
episcopo, qui eum excommunicavit, injuriam facit.

Canon autem 44. Si quem clericum proprius
episcopus, ad iram propensus, per iram segregaverit (quod fieri non debet), non oportet, inquit, talem
illico a communione separari, sed ad provincias
metropolianum, cui subjectus est episcopus qui
segregavit, profici, ut segregationis causa coram
eo examinetur, episcopo qui segregavit id a quo
animi ferente; sic enim sententia ejus confirma-
bitur, vel si injusta sit, corrigetur. Priusquam

Οἱ ἄφηλις ἐν τοῖς ἀμαρτήμασιν οὐ βοηθεῖται, οἷον
χλοπήν ἢ ζημίαν ποιήσας, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὸν ἐν-
τεῦθεν περιέλθῃ. Σήτει καὶ τὸ δὲ κεφ. τοῦ περόντος
στοιχ. καὶ τὸ λγ̄ κεφ. τοῦ Ε στοιχείου. Ζήτει καὶ τὸ
τῷ τὴν κεφ. τοῦ Θ στοιχείου.

Ἄλλα γάρ καὶ τάῦτα συντεταχένται τοῖς φύσεσσι,
τοῖς ἀν φῆσαιτο μή δεῖν, τὸν νοῦν προσέξων τοῖς γι-
γνομένοις; φημὶ δὴ περὶ τῶν δοσὶς μὲν ὑπῆρχε τῇ
χάριτε τῆς ἀληθείας ἀφωρίσθαι θεῷ, τῇ δὲ γε τονῆς
σφῶν προσαρέστε πρὸς τὰς φαῦλας ἀπερρυθηκότα;
τὸν πρᾶξεν, καρπὸν ἐντεῦθεν ἐπηχέναι, τὸ ἀφορ-
ισθῆναι θεοῦ.

Οἱ γοῦν εἰ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, "Οἱ τῷ
ἀφωρισμένῳ τῆς κοινωνίας, φησίν, εὐχῆς κοινωνί-
σας, ἐν οἰδηποτε τόπῳ, καὶ οὐτος ἀφοριζέσθιον." Η
γάρ διαβέβληται τούτῳ, ἡ καταπεφρόνηται ὁ ἔκεινον
ἐπιτιμήσας, οὐαὶ μὴ καλῶς ἀφορίσας μηδὲ δικαίως.
Ἀπλῶς μέντοι τοῖς ἐπιτιμηθεσίνιν ὅμιλοιν οὐκ ἀπ-
είργει.

Καθαιρεθέντι δὲ κληρικῷ, καὶ μετὰ τοῦτο αὐτῷ;
Ιερουργήσαντι, τὸν συνευξάμενον κληρικὸν διετὸν
αὐτῶν κανὼν καθαιρεῖται.

Οἱ δὲ λβ'. "Οἱ δὲ ίδιοι ἐπίακοποις τῆς κοινωνίας
ἀφώρισται, ἐτέρῳ δέχεσθαι μὴ ἔξεσται, φησίν." εἰ δὲ
ἡ ἀφορίσας οὐκέται θανάτῳ, ὁ τὴν ἐκείνου προστασίαν
διαδεξάμενος, τὰ κατ' αὐτὸν δοκεμάσσας, ἡ ἀνένται ἡ
ἐπιτίλιον ἔχεται τὴν ἀδειαν, ἐτέρῳ δὲ
οὐκ ἔξεισι τούτα δρᾶν, εἰ μὴ τῇ συνοδιῇ ιε-
τάσει, καὶ ζῶντος καὶ τετελευτηκότος τοῦ ἀφο-
ριστος.

Τὰ αὐτὰ καὶ δὲ ιγ' ἐν Καρθαγένῃ ψηφίζεται,
ὅτι τὸν μὴ ἀσυντηρήτως, διλλ' ἀξίως τῶν ἀποτημά-
των καθαιρεθέντα κληρικὸν διεξάμενος εἰς Ιερου-
ργήν κοινωνίαν, καθαιρεθήσεται· καὶ δι τῷ ἀφορισθέντι
συνευξάμενος, τὰ ὅμοια αὐτῷ πείσεται.

Τούτοις συνάθει καὶ δὲ ιγ' ἐν Αγιοχειᾳ, κληρι-
κούς τε καὶ λαϊκοὺς ἀφορισμοῦ καθυπαγέντας δι-
σμοῖς παρὰ τῶν ἐπιτικόπων, μὴ παρ' ἐτέρων λασθαι,
πρὶν δὲ ἡ διδεκάδεκα ἀνῆ, ἡ σύνοδος κοινῇ τὰ κατ'
αὐτοὺς ακέψηται.

15. "Οἱ δὲ τῆς ἐν Σαρδινῇ ιγ', Τὸν ἀκοινώνητον γε-
νενόν παρὰ τοῦ ίδιου ἐπιτικόπου πρεσβύτερον, ἡ δι-
κονον, ἡ διλαζούση τοῦ κλήρου ἐτέρῳ ἐπιτικόπῳ τὰ κατ'
αὐτοὺς εἰδέται, εἰς τοιναντὸν μὴ ἔξειναι δέχεσθαι·
οὐδέποτε τοῦ ἀφορισμοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐξετάσθαι,

μὴ δυσχεραίνοντος παρὰ τοῦτο τὸν ἐπιτικόπου οὐ-
τῷ γάρ δὲ βεβιωθῆσται αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἡ μὴ
καλῶς ἔχουσα, διορθωθῆσται· πρὸς μέντοι γε τῇ

τελείας διαγνώσεως, οὐ δέον ἀνέδην προσιέναι τὸν Α αὐτομ perfecta rei cognitio habetur, non oportet eum qui segregatur, ad communionem impudenter accedere. Utique et reliqui clericis episcopo debitam reverentiam exhibentes, sicut et ipse iis charitatis jura, eum qui punitur et excussis habenis continuaciter erga pœnam se gerit, corripiant, donec examinatione de eo statuat quod oportet. Quod autem addit canon, licere, absente metropolitano, vicini oris episcopo rem de qua agitur committere, nostri temporis consuetudo non admittit.

Τούτῳ συνάδει καὶ δὴ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρλθ. Εἰ τις γὰρ, φησι, τῶν ἐπισκόπων, δργίλος δὲν, διπερούν δεῖ, τραχέως κινηθεὶς ἔξιωσέ τινα τῶν ὅπ' αὐτὸν κληρικῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς κοινωνίας, προνοητέον μήπως ἀδίκως δὲ πιτιμηθεὶς ἐκβέβηται. Διδιστιν τοιγαροῦν ἔχετω τοὺς διδόροις προσιέναι τῶν ἐπισκόπων, παρ' ὧν καὶ τὰ τῆς αἰτίας ἀκριβεῖς θοήθηται βασάνων ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίσκοπον πράως δεῖ φέρειν καὶ λαρῶς τὴν ἔξετασιν, καὶ ταῖς τῶν πλειόνων προσηγόρευσιν οὐφότες, ὡφ' ὃν η κυρία ἡ ἀκυρος ἡ αὐτοῦ γνώμη γενήσεται.

'Ο δὲ εἴ τις πρώτης συνόδου, Χρή μὲν, φησι, κατὰ τῶν γενομένων ἀκοινωνήσαν, παρὰ τῶν καὶ ἐκάστην ἐπαρχιαν ἐπισκόπων, εἰτε τοῦ κλήρου εἰεν, εἰτε τοῦ λαοῦ, τὸν διαγορεύοντα χρατεν κανόνα, τοὺς παρ' ἑνίων ἀποδηθέντας, ἐτέροις προσιτούς μὴ εἶναι προνενοηκέναι μέντοι γε δεῖ, μὴ ἄρα μικροψυχίᾳ, η̄ φιλονεικίᾳ, η̄ ἀπόδιψῃ, η̄ ἐτέρῳ οἰδητίνι ἐμπαθείᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ἀποσυναγόγους συμβεβήκει τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι· ταύτῃ τοι καὶ παρὰ ταῖς ἐτησίως γενομέναις συνόδοις ἔξετάσις τὰ καὶ αὐτοὺς διδοσθαι, καὶ η̄ τὸν ἀφορίσαντα παραλόγως εὐλόγως εὐθύνεσθαι, η̄ τὸν παραλόγως δυσχεραίνοντα τῷ ἀφωρίσθαι, εὐγνωμόνως τὴν ἐπιτιμίαν δέχεσθαι.

'Αλλὰ καὶ δὴ τῆς ἔδημης συνόδου, 'Ο αἰσχροκερδῶς, φησιγ, εἰσπράττων ἐπίσκοπος τοὺς ὅπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, η̄ κληρικούς, η̄ μοναχούς, χρυσὸν, η̄ ἥργυρον, η̄ αἰονδήποτε εἶδος, προφασιζόμενος προφάσιες ἐν ἀμαρτίαις, μὴ τοῖς θείοις δηλαδή ἐμπειλημένας κανόται, καὶ τοὺς μὴ ἀρδίως πορίσοντας τὸ ἐπιταχθὲν ἀφορισμῷ ἀμυνόμενος, η̄ δι· ἐτέραν ἐμπάθειαν τῆς λειτουργίας ἀπειργαν τινὰ τῶν ὅπ' αὐτὸν κληρικῶν, η̄ σεπτὸν κλείνων ναὸν, ὕστε τάς ἐν ἔθει τοῦ θεοῦ λειτουργίας ἐν αὐτῷ μὴ τελεῖσθαι, εἰς ἀναίσθητον τὴν ἔκαυτοῦ μαγλὸν ἐκπέμπων, ἀναίσθητος δηντῶς ἐστί, φησι, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑποπεσεῖται ποιναῖς, δὲ μὲν ἐπισκόπος παρὰ τοῦ μητροπολίτου ἀφοριζόμενος, δὲ δὲ παρὰ τοῦ πατριάρχου εὐλόγως ὑφιετάμενος δὲ παραλόγως ἐτέροις ἐπήνεγκε.

Παῦλος, γοῦν δὲ οἰς Ἀπόστολος, οἰοντει κανόνα τινεῖς, τοῖς Ἐφεσίων εἰρηκε πρεσβυτέροις· Ἀργυρίου, η̄ χρυσού, η̄ ἰματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα, καὶ τὰ ἔηταις καὶ αὐθίς· Οὐκ δέπλαιται τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· Ἀλλὰ καὶ Πέτρος, η̄ κορυφαῖς τῶν ἀποστόλων ἀκρότης, « Ποιειαίνετε, φησι, τὸ ὑπὲν ποιμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶν, ἀλλὰ ἐκουσίων, κατὰ θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς καταχυ-

A autem perfecta rei cognitio habetur, non oportet eum qui segregatur, ad communionem impudenter accedere. Utique et reliqui clericis episcopo debitam reverentiam exhibentes, sicut et ipse iis charitatis jura, eum qui punitur et excussis habenis continuaciter erga pœnam se gerit, corripiant, donec examinatione de eo statuat quod oportet. Quod autem addit canon, licere, absente metropolitano, viciniori episcopo rem de qua agitur committere, nostri temporis consuetudo non admittit.

Huius concinit etiam 139 can. syn. Carthagin. Si quis enim, inquit, episcopus ad iracundiam propensus, quod fieri non oportet, subito coamotus, aliquem ex clericis sibi subjectis ab ecclesia et communione expulerit, cavendum est, ne qui puniri, injuste ejiciatur; veniam igitur habeat episcopos vicinos adeundi, a quibus accusatio strictae examinationi subjiciatur; quin et episcopus examinationem æquo animo et humaniter ferre debet et plurium suffragis rem placide submittere, quibus ejusdem sententia vel rata vel irrita sit.

Quintus autem primæ synodi canon, Contra eos, inquit, qui sive clerici sint, sive laici, ab episcopis qui sunt in unaquaque provincia, segregantur, valeat oportet canon, qui pronuntiat, eos qui ab aliis ejecti sunt, non esse ab aliis admittendos. Prospicere autem oportet annon vel similitate, vel contentione, excommunicatos fieri contigerit. Quare a synodis annuis quæ iis objecta sunt examinentur, ei vel is qui injuste segregavit, juste reprehendatur, vel qui indignatur quod segregatus fuerit, pœnam æquo animo ferat.

36. Porro can. 4 syn. vii. Episcopus, inquit, qui turpis lucri gratia, aurum, vel argentum, vel aliquid aliud ab episcopis, vel clericis, vel monachis, qui sibi subsunt, exigit, excusationes in peccatis excoxitans (quæ nempe divinis canonibus non continentur) eosque, qui id quod exigitur non facile dant, segregatione ulciscens; vel ob aliquam aliam animi perturbationem quemquam clericorum suorum a ministerio arctet, vel venerandum templum claudit, ne in eo divinum ministerium pro more perficiatur, in id quod non est sensu preditum suam insaniam immittens; ipse revera, inquit, sine sensu est, hisdemque pœnis subjicietur: episcopus nullum a metropolitano segregabitur; ille autem a patriarcha juste subbit quod in alios injuste inflabit.

Paulus igitur divinus Apostolus, quasi canonem imponens Ephesiōrum presbyteris, dixit: « Argentum, vel aurum, vel vestem nullius concupivi, » et quæ sequuntur. Et rursus: « Non debent liberi parentibus thesauros recondere, sed parentes liberis. » Quin et Petrus apostolorum summus, « Pascite, inquit, gregem Dei qui penes vos est, non per vim, sed voluntarie secundum Deum; non turpis lucri gratia, sed alacriter; non ut dominatum

rapitum erat obtulerint, non admittit, sed in qua- A καὶ πρὸ καταδίκης προσάγονται τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἀρ-
druplum punit.

Si quis res mobiles per vim rapuerit, intra quidem annum in quadrum tenetur, si per testes probata fuerit quantitas et species bonorum; post annum autem in simplum. Si vero rapina quidem vi facta probeatur, testes autem res raptas non no- B γένεται, τὰ δὲ ἀρπαγέντα ἀγνοοῦσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμυνται ὁ τὴν βιαλαν ἀφαιρεσιν ὑπο-
στάς, καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἀρπαγος δοκεῖ ἐπο-
μένεται διαρπαγῆναι, εἰς τὸ ἀπλοῦν.

Si quis absque sententia judiciali rem auferat, si rei dominus sit, dominio sub excidit; si vero aliena sit, rem et pretium ejus dat. Itaque hic etiam, si quidem intra annum agatur, pœna præsta- B ται τούτῳ, ἔσωθεν τοῦ ἀνιαυτοῦ κινουμένης τῆς ἀγωγῆς, δίδοται ἡ ποινή· μετὰ δὲ τὸν ἀνιαυτὸν, τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

Qui terram rapit, vel terminos mutat, rapinæ duplum restituit.

Qui cum armis domos et agrós alienos invadunt devastantque, capite plectuntur.

31 CAP. XIII. De iis qui mulieres matrimonii causa rapiunt.

Undecimus synodi Aneyr. canon desponsas aliis pueras, et postea ab aliis rapias, etiam raptiores eas inique stupraverint, iis quibus desponsæ erant herum reddi jubet: nimisrum si eas recipere vellint: invitis enim non cogentur.

Canon aulem magni Basili 22. Eum qui mulierem, inquit, ex rapto habet, non oportet ad pœnitentiam admittere, priusquam ab ea separetur. Quod si alteri prius desponsa fuerit, ejus in protestatem reddi debet, si modo eam recipere velit; sin autem nulli adhuc desponsa fuerat, ad parentes redeat, vel alios qui eidem sanguine conjuncti sunt. Et si quidem illi raptoris affinitatem expectant, constituantur matrimonium, si modo illa consenserit; aliter enim ne cogatur. Ille autem qui mulierem, vel per vim, vel clam consentientem corruperit, fornicatorum pœnæ obnoxius sit; et in quatuor annis quatuor pœnitentia tempora pertranseat: uno quidem anno præ foribus ecclesiæ D logens, uno inter auditores stans, altero ad pœnitentiam prostratus, et quarto stans cum fidelibus, sed a sacris mysteriis abstinentes; eoque demum exacto, ejus quod perfectum est particeps esto.

Canon autem 30 eos qui mulieres rapiunt, qui que ipsos auxilio juvent, triennio extra precatio- nes esse, et inter auditores consistere statuit. Quod si mulier, inquit, vultens seipsam tradiderit, cum nec stuprum præcesserit, quod proprie de virginibus dicitur, nec furium, hoc est clandestinus concubitos, qui hanc acceperit, pœnis a canone inflictis non erit obnoxius, quippe quod nulla vis intercesserit: et præcipue si sui juris, vidua for-

A καὶ πρὸ καταδίκης προσάγονται τὸ ὑπὲρ αὐτῶν ἀρ-
παγὴν, οὐ προσίσται, διὸ εἰς τὸ τετραπλάσιον κατα-
δικάζεται.

'Εάν τις βιαίως ἀρπάσῃ κινητὰ πράγματα, ἐντὸς μὲν ἀνιαυτοῦ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἐνέχεται, ἵνα μερ-
τυρηθῇ ἡ ποσότης καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, μετὰ δὲ τὸν ἀνιαυτὸν, εἰς τὸ ἀπλοῦν. 'Εάν δὲ ἡ βιαία ἀρπαγὴ δεῖκνυται, τὰ δὲ ἀρπαγέντα ἀγνοοῦσιν οἱ μάρτυρες, ἐπόμυνται ὁ τὴν βιαλαν ἀφαιρεσιν ὑπο-
στάς, καὶ ἀπολαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἀρπαγος δοκεῖ ἐπο-
μένεται διαρπαγῆναι, εἰς τὸ ἀπλοῦν.

'Εάν τις χωρὶς δικαιοτικῆς ἀποφάσεως ἀφέληται τὸ πρᾶγμα, εἰ μὲν δεσπότης ἐστὶ τοῦ πράγματος, ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· εἰ δὲ ἄλλοτρον ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ δίδωσι. Κάν-
ται τούτῳ τούτῳ, ἔσωθεν τοῦ ἀνιαυτοῦ κινουμένης τῆς ἀγωγῆς, δίδοται ἡ ποινή· μετὰ δὲ τὸν ἀνιαυτὸν, τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

'Οἱ ἀρπάζων γῆν, ἢ μετατιθεὶς ὅρια, ἀπελήνη τὴν ἀρπαγὴν ἀποδίδωσιν.

Οἱ μεθ' ὅπλων ἐπιδόντες, καὶ πορθοῦσις ἀλλοτρίους οἴκους ἢ ἀγροὺς, εἰς κεφαλὴν τιμωροῦσι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων ἐπὶ γῆμα τυγχανίας.

'Οἱ ταῦτα κανῶνας τῆς ἁγικύρου συνδους τὰς μητροτευθίσας κόρας τινί, εἰλο' ὑπὲρ ἀλλων ἀρπαγέτοις, εἰ καὶ παρανόμως αὐτάς εἰδιάσαντο, καλεύει τοὺς μητροτευθίσας αὐτοῖς ἀποκαθίστασθαι, εἴγε αἰρούντο δηλοντάς ταῦτα λαβεῖν· ἀκούοντες γάρ οὐκ ἀντικαθίσσονται.

'Ο δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου καβ', Οὐ χρή, φησι, εἰ; μετάνοιαν προσέσθαι τὸν ἐξ ἀρπαγῆς εἰληφθεῖ γυναῖκα, πρὶν ἂν ταῦτης ἀφαιρεθῇ· καὶ εἰ μὲν προμηνατευθεῖσά τινι, ἐκεῖνη εἰς ἔχουσαν ἀποκαθίστασθαι, εἴγε βουληθεῖ ταῦτην λαβεῖν· εἰ δὲ μήπω τινι προμεμνήσασθο, πρὸς τοὺς γονέας ἐπανιέναι, ἢ καὶ ἄλλως καθ' αἷμα ταῦτη προσήκοντας· καὶ μὲν ἐλιονται οὗτοι, συναινούσης κάκεινης, τὴν κηδείαν τοῦ ἀρπαγος, τὸ συνοικέσιον ἴστασθαι· εἰ δὲ οὖν, μή βιάζεσθαι. 'Ο μέντοι συμφωρεῖς γυναικὶ εἰτ' οὖν λαθραῖς ἔκουση, εἰτ' οὖν βιασάμενος, τῷ τῶν πορνευθτῶν ἐπιτεμῆ υποδελλέσθω· καὶ ἐν τέσσαρσι χρόνοις τοὺς τέσσαρας τόπους διερχόσθω τῆς μετανοίας· ἐντὸς δὲ τῆς θύρας τοῦ νεώ προσκλαίων, ἐντὸς δὲ ἀκροώμενος, ἐπέρφρδος δὲ εἰς μετάνοιαν ὑποτείπτων, τῷ δὲ τετάρτῳ τοῖς μὲν πιστοῖς συνιστάμενος, τῶν δὲ θείων ἀπεχόμενος μυστηρίον· ἐξήκοντος δὲ καὶ τούτου, τηνικαῦτα τοῦ τελείου τυγχανέτω.

'Ο δὲ λ' τοὺς ἀρπάζοντας γυναῖκας, καὶ τοὺς συνεργοῦντας αὐτοῖς, ἐπὶ τριετίαν πόρβω μὲν τὸν εὔχων, μετὰ δὲ τῶν ἀκροωμένων ἴστασθαι κατείκασσεν. Εἰ μέντοι ἔκουσα, φησιν, ἐπιδέδωκεν ἔστητην ἡ γυνή, μήτε φθορᾶς προηγησαμένης. Ήτις τοις δὲ τοις παρθένων κυρίων λέγεται, μήτε μὴν κλοπῆς, λαθραῖς οἰογει μίζεως, ἀνεύθυνος, ἢ ταῦτην λαθοῦντας ἐκ τοῦ κανόνος ἐπιτιμίων, οἷα μή βίας μετοικεύσης· καὶ μάλιστα, εἰ αὐτεξουσίᾳ ἐπέγγαγεν οὖσα,

ρίας κοινωνίας, πρὶν ἀνήσκηται δειχθῆ, δι' ἣν οὐδεὶς κανόνες τοῦτο γίνεσθαι κελεύουσι. Οὐδὲ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἀγίας κοινωνίας χωτινά, ἐκεῖνος μὲν, διὸ ἀδίκως τῆς κοινωνίας σθητή, λυδόμενος τοῦ χωρίσμοῦ ὑπὸ τοῦ μετίσονος τοῦτος τῆς ἀγίας ἀξιούσθια κοινωνίας· διὸ ἀδίκως ταῦτης χωρίσαι τολμήσας, ὑπὸ τοῦ ἱεράς. ὡφ' ακταῖς χωρίσθεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον δινος ἐκεῖνος συνιδῇ, ἵνα, διπέρ αδίκως ἐποίησται, οὐδὲ μηδὲν.

Νέοι τοὺς ἀπισκόπους ἢ κληρικοὺς ἀναγκάζειν καρποφορεῖν ἢ ἀγγερίας διδόναι, ἢ τοὺς μὴ ποιοῦντας ἀφορίζειν, ἢ ἀναθεματίζειν, ἢ μὴ τοις κοινωνίαν, ἢ μὴ βαπτίζειν· ἀθέμιτον γάρ.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Β ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

B

ΦΑΛΑ. Α'. Περὶ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος.
λὰ γάρ ἐπὶ τὸ ἔντος ἡδη μετιώντες στοιχεῖον,
οἱ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος προύργου οἵματι δι-

αζοῦ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανῶν τὸν μὲν τοῦ ἡδη ἡξιωμένον βαπτίσματος, ὡς τὸ τοῦ Κυρίου γραμματικόν καὶ ἡ τὸν ἀποστόλων ἔχει παράδοσις, μὴ πτίζειν κελεύει· τὸν δέ γε δυσσεβῶς πρὸς τῶν νηματούνθεντα μᾶλλον ἢ βαπτίσθεντα, μηδὲν ἀξιούντας ἀναβαπτίζειν. Εἰ δὲ τὸ μὲν ἀλτηθεῖν ἀπισθάμενος ἔτυχε, πρὸς ἐκ τῶν ἀσεβῶν μεμβρινούντερον, μύρῳ χρίσθαι μόνον· καὶ τοῦτο γάρ εἶναι πιστεύεται τοῦ θείου βαπτίσματος· τοῦ οὐτα ποιοῦντος, εἰτ' οὖν ἀπισκόπου, εἴτε πρεσβύτου, τελείαν καταψήφιζεται τὴν καθαίρεσιν, γελῶντος τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, καὶ τὸν σωματοῦ διακαμψόδοντος θάνατον. Φῆστο γάρ δὲ Λαόποτολος· Ἐκουσίως, ἀμαρτανόντων ἡμῶν ἡγένετο τῆς ἀληθείας, οὐκ ἐτοίμασεν τῆς ἀληθείας, ήτοι διὰ βαπτίσματος κάθητος γάρ δὲ τοῦ Χριστοῦ Θάνατος, καὶ ἐν τῷ τείριον βάπτισμα.

αὐτὰ καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου νόμος.

Νέο μόρος αὖτις τῶν ἀγίων ἀποστόλων εἰς Πατέρα θνητούς καὶ ἀγίου Πνεύματος βαπτίζειν κατὰ τὸ τοῦ παρεγγυαταῖς λόγιον, ἀλλὰ μὴ εἰς τρεῖς ἀνάρτης τρεῖς ιδεούς, ἢ τρεῖς παρακλήτους. Εἴς γάρ δὲ Πατήρ, διὰ τὸ ἀναιτίον, καὶ εἰς δὲ Υἱός, διὰ τὸ δρῆτον γέννησιν, καὶ εἰς δὲ Παράκλητος, τὸ ιατρὸν ἀγίου, διὰ τὴν ἐκ τοῦ ἀγεννήτου ἐκπόσιον. Οἱ δέ μη οὐτα ποιοῦντας, ἀπισκοποὶ ἢ πρεσβύτοις, ἀπιτιμίαν ύφεστανται τὴν καθαίρεσιν.

Δέ γε νέοι φράσαντας μιᾶς μυσήσεως ἀπίστημα, τρεῖς δηλαδή καταδύσεις ἐν ἐνὶ βαπτίσματος, ιδοτη τῶν καταδύτων ἐν δυναμα τῆς ἀγίας ἀπίστημα. Τριάδος· ἀλλὰ μὴ ἐν βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον Κυρίου διδόμενον, ήτοι ἀπαξ καταδύειν τὸν ζόμενον, καὶ εἰς μίαν καταδύσιν τὸν τοῦ Κυρίου ἀπιφημίζειν Θάνατον, ὡς ἡ παρεπλήξιας γένεται τῶν Εὐνομιανῶν αἵρεσις ὑποτίθεται· ἡς καὶ διαβολοὶ συνόδους κανῶν μέρμνηται. Οὐ γάρ εἶπεν διαβολοὶ.

PATROL. GR. CXLIV.

A sancta communione separare, prīusquam ostensa fuerit causa propter quam ecclesiastici canones hoc fieri præcipiunt. Si quis autem præter hæc a sancta communione quempiam separaverit, ille quidem qui injuste a communione separatus est, a majori sacerdote separatione solitus, sancta communione dignus habeatur; qui autem injuste aliquem ab ea separare ausus fuerit, a sacerdote cui subest, communione movebitur, quandiu el visum fuerit, ut quod injuste fecit, juste sustineat.

Non oportet episcopos vel clericos cogere aliquos fructus offerre, vel angarias dare, vel eos qui non ita faciunt segregare, vel anathematizare, vel communione movere, vel non baptizare; nefas enim est.

38 INITIUM LITTERÆ B.

CAP. I. *De sacro baptismō.*

Jam vero cum ad proximam litteram perventum sit, opera prelum erit de sacro baptismō disserere.

Canon sanctorum apostolorum 47 eum qui iuxta Domini præceptum et apostolicam traditionem vero baptismō dignus habitus fuerit, non denuo baptizare jubet; eum autem qui ab impiis nefarie pollutus potius quam baptizatus fuerit, sine aliquam difficultate rebaptizare. Quod si quisquam verum baptismum assecutus, ab impiis postea pollutus fuerit, unguento duratavat innugatur: id enim saecūli baptismi pars esse creditur. Eum qui secus fecerit, sive episcopus sit, sive presbyter, omnino depositione multitudine statuit; ut qui crucem Domini irrideat, et salutiferam ejus mortem pro ludibrio habeat. Dicit enim divinus Apostolus: « Nam si ultra peccaverimus post acceptam cognitionem veritatis, non adhuc pro peccatis reliqua est hostia, » sive per baptismum lustratio; una enim est Christi mors, et unus, qui purgat, baptismus.

Eadem etiam statuit canon 50 synodi Carthaginensis.

Canon autem sanct. apost. 49 in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, juxta divinum Domini sermonem, baptizare jubet, non autem in nomine trium principii expertum, vel trium Filiorum, vel trium Paracletorum; unus enim est sine principio Pater, propter incausalitatem, et unus Filius propter inseparabilem generationem, et unus Paracletus. Spiritus sanctus propter suam ab ingenito processiōnem. Episcopi autem et presbyteri qui secus fecerint, pœna depositionis obnoxii sunt.

Canon autem 50 tria unius mysterii baptismata perficere jubet (tres nempe immersiones in uno baptismō, et ad unamquamque immersionem unum S. Trinitatis nomen pronuntiare), non autem unum baptismum qui datur in mortem Domini: hoc est, eum qui baptizator, semel immergere, et uni immersioni mortem Domini ascribere, uti vesana Eunomianorum heresis decernit: cuius rei meminiit 7 cap. 2 syn. Non enim dixit Dominus, In

33

mortem meam baptizate, sed, » Profecti docete omnes gentes, baptizantes ipsos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. » Episcopum autem vel presbyterum qui secus fecerit, a saecordio deponit. Quare etiam in 2 cap. littere A, can. 7, syn. 2, ex quo clarius disces, quos rebaptizare, et quos sacro duntaxat unguento inungere oporteat.

Canon autem 48 syn. Laodic. illuminatos super celesti chrismate inungere jubet; id enim per preces et Spiritus sancti invocationem sanctificatum eos qui inunguntur sanctificat, et regni coelestis Christi participes facit, nisi vita impenitentia et operum malitia nos ab eo alienos reddat.

Dicunt autem nonnulli saerum chrisma unguentum referre, a meretrice ad pedes Iesu effusum: quippe quod utrumque sepulturam et resurrectionem denotet.

Canon autem 31 et 59 syn. vi, nec non 12 syn. quae dicitur prima et secunda, sacerdotem qui in 39 oratorio quod est intra domum, praeter sententiam istius regionis episcopi, baptizaverit, communis suffragio deponunt.

Canon autem 78 vi syn. et 46 Laodic. eum qui ad salutarem baptismum se comparat, sive prius mysterium ediscere jubet, et quanto uniuscujusque septimanæ die, quæ singulis septimanis didicerit, episcopo vel presbytero, cui ejusdem examini audi provicia ab episcopo delegatur, recitare: ne postquam baptizatus et in mysterii nostri initiatione non firmiter stabilitus inventus fuerit, spuriis hereticorum verbis seducatur.

Canon autem 45 ejusdem syn. Laodic. eum qui tota sancta Quadrag. per jejunium ceteraque exercitia non lustratur, in magnâ sabbato baptizari non sinit (lex enim erat in Ecclesia ut in eodem omnes sere catechumeni baptizarentur): baptismus enim sepulturam et resurrectionem Domini exacte refert; Sabbathumque illud medium est inter sepulturam et resurrectionem. » Quotquot enim, inquit Apostolus, baptizati fuimus, in mortem Christi baptizati fuimus. » Tres autem immersionses triduum ejus sepulturam et resurrectionem denotant.

Quod si quasquam, inquit ejusdem syn. can. 47, morbo laborans, et in extremo periculo constitutus, priusquam in articulis religionis instructus fuerit, baptizetur, a morbo coqualescens, sive mysterium ediscat, et quomodo nihil afferens, per meram gratiam, a peccatorum reatu liberatus, et cognitione veri Dei dignus habitus fuerit.

Canon autem 12 syn. Neocesar. eum qui propter morbum baptizatus fuerit, et postea convalescerit, ad ordines provehi non sinit, utpote qui bonum forsitan non ex instituto, sed necessitate elegerit, eum prius vitam carnalem et voluptuariam trans-

A Κύριος, Εἰ; τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ, αἴθο-
ρευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ θνή, βαπτίζοντες;
αὐτοὺς εἰς τὸ δνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ
τοῦ ἀγίου Πνεύματος. » Τὸν δὲ μή οὔτα δρῶντα, ἐπι-
σκοπον ἦ πρεσβύτερον, τῇ ἀφειρέσαι ζημιαὶ τῆς
Ιερωσύνης. Σήτει καὶ ἐν τῷ β' κεφ. τοῦ Α στοιχείου
τὸν ζ' κανόνα τῆς β' συνόδου, ἀφ' οὗ δὴ καὶ εἶσῃ σα-
φῶς, τίνας δεῖ ἀναβαπτίζειν, καὶ τίνας μόνῳ χρίειν
τῷ θείῳ μύρῳ.

» Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδίκειᾳ μή καὶ τῷ ἐπουρανικῷ
χριστῷ μύρῳ τοὺς φωτιζομένους θεπτίζει: τοῦτο
γάρ ταὶ εὐχαῖς καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἀγίου Πνεύ-
ματος ἀγιαζόμενον τοὺς χρισμένους ἀγιάζει, καὶ
μετόχους τῆς ἐπουρανίου τοῦ Χριστοῦ βασιλίας
καθίστησιν, εἰ μή τὸ τοῦ θεοῦ ἡμελημένον, καὶ ἡ
τῶν ἔργων φωλίτης ἡμᾶς ταύτης ἀλλοτριώσειν.

Τύπον δέ τινες φέρειν φασὶ τὸ ἄγιον μύρον τοῦ
παρὰ τῆς πόρνης ἐπιχειρέντος τῷ Ἱητοῦ μύρῳ: δῆ-
λωσις γάρ ἡ κάκεινο καὶ τοῦτο ταφῆς καὶ ἀναστά-
σεως.

» Ο δὲ λα' τῆς σ' συνόδου, ἔτι δὲ καὶ ὁ νόθος, ἀλλὰ καὶ
ὁ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ἡ,
μιᾶς καθαροῦσι ψήφων τὸν παρὰ γνώμην τοῦ Ἑγκωρίου
ἐπισκόπου βαπτίζοντα Ιερέα τὸν εὐκτηρίῳ ἐνδον οἰκεῖα;
τυγχάνοντι.

» Ο δὲ οἵ τε οὐδεὶς τῆς σ' συνόδου, καὶ δὲ τῆς ἐν Λαο-
δίκειᾳ μετ' τὸν πρὸς τὸ σωτήριον ἐποιμαζόμενον βα-
πτισμα τὸ τῆς πίστεως πρότερον ἐκμαθάνειν μη-
στήριον ἐπισκήπτουσι, καὶ τῇ ε' ἡμέρᾳ τῆς ἑδομά-
δος ἐκάστης, τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ τῷ πρὸς αὐτοῦ ἐπιτε-
τραμμένῳ κατηγειν αὐτὸν τρισδυτέρῳ, ἀπαγγέλλειν
ἢ μεμοθῆκει τῆς ἑδομάδος, Γνα μὴ βαπτισμένος,
καὶ τῇ μυήσει τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστήριου ἀσταλὸς
Ιερυμένος μὴ εὑριθεῖς, αἱρετικοῖς λόγοις καὶ νόσοις
ὑποσυρθῇ.

» Ο δὲ τῆς αὐτῆς ἐν Λαοδίκειᾳ μετ' τὸν μή καὶ
πάσαν τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστὴν διὰ νηστείας καὶ
λοιπῆς ἀσκήσεως προκαθαρθέντα οὐκ ἐψήσι κατὰ
τὸ μέγα βαπτίσασθαι τάσσετον· νόμος, γάρ ἡ τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἐν τούτῳ τοὺς πλείους τῶν κατηγορούμενων
βαπτίζειν διέτι τὸ βάπτισμα τὴν ταφὴν ζωγραφί^{την}
καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου· κάκεινο τὸ τάσσετον
μεθόριον ἔστι τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως. «Οὐο
γάρ, φησιν ὁ Ἀπόστολος, ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν
Οάνατον τοῦ Κυρίου ἐβαπτίσθημεν» καὶ αἱ τρις
γάρ καταδύσεις τὴν τριήμερον αὐτοῦ ταφὴν καὶ ἀνά-
στασιν ὑπεμφαίνουσιν.

Εἰ δέ τις νοσήσας, ὁ μετ' φησι, καὶ ἐν χρόνῳ κι-
δύου γενόμενος, τοῦ θεού ἀξιωθεὶν βαπτίσαμεν;
πρὶν τὰ τῆς εὐσεβείας κατηγορήσας, φίλος τῆς νί-
σου, μανθανεῖται τῆς πίστεως τὸ μυστήριον, κατόπιν;
γάριτι καὶ δωρεψ, μηδὲν προσισενεγκάμενος, τῆς τὸν
ἀμαρτημάτων ἐνοχῆς ἀφεύειη, ἐπιγνώσεώς τε ἀξι-
ωθεῖ τὸν ἀληθινοῦ θεοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος.

» Ο δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ μετ' τὸν διὰ νόσου βα-
πτισμένον, καὶ ἐξίντη ταύτης γενόμενον, Ιερεῖσι
οὐκ ἐπιτρέπει, οἷα μὴ προσιέρεσι τὸ ἀγαθὸν, ἀλλ'
οὐπ' ἀνάγκης ίσω; ἐλόμενον, τὸν φιλήθησον θεού γε-
ταδικῶντα πρότερον καὶ φιλόσαρχον, εἰ μήπου διὰ

ιτα περὶ τὴν πλειν ἐπουδῆν καὶ τὴν τῶν Α εγίσσεται; nisi propter sequens in fide studium, et apánin συγκατάθεσις γένοιτο.

ἢ οὐ Καρθαγένη με' βαπτίζειν ἀπειροχεῖ ἢ ἔτερος; συμπτώμασι τὸ δικτὸς ἀφηρημένον· εἰ μὴ φίσας μικρὸν, τὴν ὑπὲρ τῆς τροπήρεσιν καὶ τὸν προτίχοντα πόθον σημανῆ. Εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀσθενείας μαρτυρητοῦται ἐπιζητῶν, καὶ δι' αἰτίας τινὰς ενος, ἀναμφιδόλος; βαπτισθήσεται. Ζήτεις αὐτοφέρει τοῦ Α στοιχείου κανόνα τῷ τῆς ἐν τυνδόου.

τῆς ἐν Νεοκαπιτερειᾳ τυνδόου τῶν γυναικῶν οντας οὐδὲ ἀπειρογεῖς βουλομένας βαπτίσατάρ κοινωνεῖ ταύταις τοῦ φωτισμάτος καὶ τοῦ μήπω παρὰ τῆς φύσεως δεξάμενον τὴν ὑποτροπήν καὶ τοῦ χείρονος, οὐδὲ οἴοντας τετργάτασθαι διπώς ἔχουσι διεύθεσεως· τὰ διὰ τῶν ἀναδόχων κατατιθέμενα, καὶ τοὺς φωτιζόμενα, τῆς θείας κοινωνοῦσιν·

τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας; Ἡ κατηχου-
ψησι, εἰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾧ βαπτισθετο, τὰ κατ' ἔθος αὐτῇ συμβαῖνη, εἰς ταν ὑπερτιθέσθω τὸ φωτισμα.

αὐτοῦ. Εἰ παιδίον, ψησι, κατηχούμενον, τὴς Ἱερᾶς τελευτήνης θυσίας, προσελθών, τῶν θείων μεταλήψεται δώρων, ὀγνοούντερίως εἶναι· τοῦτον κατηχούμενον, εὐθὺς ὡς ὑπὸ γάρ τοῦ Κυρίου προσκέκληται.

τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Τὰς αἰρετικὰς καὶ μήπω τοῦ θείου ἡζιωμένας βαπτίσαται τῇ τῶν κατηχουμένων τόξει παραμενού-, εἰ παρθενίαν διμολογήσαιεν, εἴτα ἀνδράσιν θείεν, μή καταδικάσεσθαι ὡς ψευτεμένας γίγαντας. "Οσα γάρ ο νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ Ι. βαπτισάμεναι γάρ τῶν πρὸ τοῦ βαπτίσαται μάτων ἀπάντων συγχώρησιν ἔχουσιν, ὑμπαντες οἱ πιστεύσαντες καὶ βαπτισάμενταις οὖν ὑπέχουσι δίκην ἀνθρώπων πρὸ τοῦ ημαρτον· ταύτα γάρ τὰ πρεσβεῖα καὶ ἡς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, περὶ τίνος μαθαρέντος ἀδελφιδῆ. Εἰ μὲν πρὸ τοῦ βα-
ψησι, ταύτῃ ἐμίγνυτο, καὶ μετὰ τοῦτο πέσσητο, μενέτω διάκονος· τὸ γάρ ἄγιον τὰ πρώην αὐτοῦ ἐκαθόρισεν ἀμαρτήματα· τὸ βάπτισμα ἔσχε ταύτην, ἐκδιλοθήτη τοῦ τῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν χειροτονήσαντες οὗτοι τούτου γενήσεται.

τοῦ ἀγίου Κυρίλλου κανόνων, Καὶ χωρί-
νται, ὅποιοινωσὶ τίνες τῶν κατηχουμένων, ον ἐνεκεν ἐπιτιμήθεντες, καὶ μέλλωσι τε-
τεπιζέσθωσαν, καὶ μὴ ἀμέτοχοι τῆς χάρι-
θωπίνων ἀποδημείσωσαν.

τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κατηχούμε-
νῶντα, πρὶν ἦ τοῦ ἀκαθάστου δαιμονος εἰς, κακῶς: βαπτίζεσθαι· ἀθέμιτον γάρ τὸν τοῦ ἐκαυτὴν τῷ πονηρῷ δαιμονὶ εἰς ἐνοίκησιν
ἢ φαῦλα δροπῇ, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἀγίου Πνεύ-

ματονοπιαμ, id ei indulatum fuerit.

Canon vero 45 syn. Carthag. eum qui præ morbo aliō casu sanitati mentis privatis fuerit, baptizare prohibet, nisi parum convalescens voluntatem suam circa fidem et debitum desiderium voce significet. Quod si eum, antequam segregaretur, baptismum quasvisse eumque aliquas ob causas distulisse, testimonio probatum fuerit, absque omni difficultate baptizabitur. Quare etiam in primo cap. litteræ A canonem 12 syn. Ancyrane.

Canon autem 6 syn. Neocæsar. mulieres prægnantes, quando voluerint, baptizari non prohibet. Embryon enim in baptismō eum iis nihil habet commune, quippe quod a natura boni et mali B electionem non habeat, et impossibile sit ut prestat ea quae in baptismō polliceri debet. Infantes autem per susceptores suos assumpti, corinque operibus illuminati, sacrosancti baptismi participes sunt.

Canon autem 6 Timothei Alexandrini, Mulier, inquit, catechomena, si eo die in quo baptizari destinaverit, quod mulieribus solet ei accidat, baptismum in diem sequentem differat.

Eiusdem canon 1. Si puerus, inquit, catechumenus, vel vir, dum sacra fit oblatio, adveniens, sacerorum donorum particeps factus fuerit, sacerdote nesciente, an baptizatus sit, necne, statim baptizetur; a Deo enim vocatur.

40 Vicesimus autem magni B. sili canon, Hæretice, inquit, mulieres, quae nondum baptismō dignae habitat sunt, sed in ordine adhuc catechumenorum manent, si virginitatem professæ sese postea viris tradant, ut fidem fallentes non sunt puniendæ. Quæcumque enim dicit lex, illis dicit qui sub lege sunt; baptizatae autem delictorum omnium ante baptismum admissorum veniam consequuntur, si quidem omnes qui credunt et baptizantur, pro peccatis baptismum praecedentibus nulli omnino poenæ obnoxii sunt. Haec enim sunt præcipua spiritualis regenerationis privilegia.

Quartus autem Theophili Alexandrini de quodam cum consobrinis sua polluto: Si, inquit, ante baptismum cum illa coit, et postea ab ea abstinuit, maneat diaconus; sacerdos enim baptismus priora ejus peccata expurgavit. Sin autem eam post baptismum eliam habuerit, et clero ejiciatur; ei autem qui eumdem ex ignorantia ordinavit, nihil exinde damni inferetur.

Quartus autem sancti Cyrilli canon, Si qui, inquit, catechumeni existentes segregationi subjiciantur, propter delicta poenam subennites, et moribundi sint, baptizenetur, et gratiae non partipes e vivis ne excedant.

Secundus autem Timothei Alexandrini canon catechumenum a dæmonie obsessum baptizari vetat, antequam ab impuro dæmonie purgetur. Nefas enim est, ut qui se impuro dæmoni pro domicilio dat sua ad malum propensione, lucem etiam divini

Spiritus suscipiat, a tenebroso et malo spiritu non penitus liberatus. Eum autem moribundum baptizare jubet, ne vacuus e vita excedat, divinæ gratiæ viaticum secum non expiriens.

Ejusdem autem canon 4. Si vero catechumenus, inquit, non a dæmone obsecus sit, sed præ morbo mente excidat, ita ut voce sublata responderet non possit, quoniam prius voluntatem amplectendi fidem ostenderat, ex instituto suo catechumenis adnumeratus, absque omni difficultate baptizabitur.

Canones autem synodi Carthaginensis 109 et 110 eos anathemate feriunt qui dicunt, quod Adam ab initio factus fuit mortalis, et moriturus esset, licet mandatum non transgressus fore; quodque mors per peccatum non ingrediebatur. Ecclesia enim eum nec mortalem nec immortalem a Deo factum esse credit, sed medium inter magnitudinem et humilitatem, utriusque scilicet capacem, ut præclarus Theologus dicit, vel naturæ rationalis magnitudinem, et sensitivæ humilitatem habentem; anima enim hominis a divina inspiratione suum esse sortita, corpore luteo excellentior evasit. Bonum autem liberi arbitrii accipiens, et malum pro bono amplectens, vitam pro morte commutavit. Quoniam ergo per unum transgressorum peccatum, ut inquit Apostolus, in mundum intravit, et per peccatum mors, et sic per omnes homines mors pervasit: nimis ut hereditas paterna al posteros descendit: In quo enim omnes, inquit, peccaverunt, neque infantes a peccato Adami immunes sunt, in quantum eorum conceptio in transgressione facta sit: ex voluptate enim est coitus et requeens-conceptio, et nisi lex matrimonio suppetias ferret, id etiam peccatum reputaretur, cum amor voluptatis et carnalis appetitus ad illud incitet, quantumvis liberorum procreationi inserviat. Si igitur hominum procreatio causam habeat carnis concupiscentiam, infantes recens natu a primi parentis peccato non 41 sunt immunes, utique quod divino regenerationis lavacro purgari debet. Quamvis enim infantes propter naturæ imperfectionem sensum non habent, per fidem tamen susceptorum illuminationem Spiritus accipiunt. Hujus etiam rei Christus aperte argumenta præbuit, quando per aliorum fidem alios, qui præ morbo mentis expotes facti erant, non solum ali infirmitate corporali, verum etiam a spirituali ex abundantia liberavit. Infantes igitur ad remissionem peccatorum baptizare oportet. Eum autem qui secus crediderit et fecerit, formamque baptismi in remissionem peccatorum sicut et non veram in infantibus existimaverit, canones anathemata feriunt.

Canon autem 111, Gratia, inquit, quæ nobis per baptismum suppeditatur, non solum peccatorum remissionem largitur, sed et potestate ne amplius peccemus, nisi propter societatem volun-

A matos οὐ ποδέχεσθαι, μὴ τελέως ἀπαλλαγέντα τοῦ σκοτεινοῦ καὶ πονηροῦ πνεύματος· εἰ δὲ καὶ τῇ τελευτῇ τούτῳ ἐπιστᾶῃ, κελεύει βαπτίζεσθαι, ἵνα μὴ κανὸς ἔξιθος τοῦ βίου, τὸ ἐφόδιον μὴ τῆς θείας φρων χάριτος.

Οὐ δὲ δ', Εἰ καὶ μὴ θνήσιμος, φησίν, δικτυούμενος ἐνοχλεῖται, ἀλλ' οὐδὲ νόσου τῶν φρενῶν ἐξερχούσθη, ὡς μηδὲ ἀποκρίνεσθαι οἶδε τε εἰναι, ἀφηρημένος καὶ τὴν φθοργήν, ἀλλ' ἐπει φύσασας ἔστιν ἐκ προαιρέσεως τὴν πίστιν ἀσπάζεσθαι, ἐκών εἰς τοὺς κατηχουμένους καταλεγεῖται, ἀναμφιβολίας βαπτισθεῖται.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Κορινθίᾳ ρῆ καὶ διὰ ἀνάθεμα κατεψήφισαντο τῶν λεγόντων, διεθνῆς ἐξ ἀρχῆς δ' Ἀδάμ ἐπλάσθη, καὶ τεθνήσεσθαι ἐμελλει, καὶ εἰ μὴ παρέδη τὴν ἐντολὴν, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν ἀμαρτίαν ὑπεισῆλθεν οὐάνατος· Ἡ γάρ Ἐκκλησία οὖτε θνητὸν αὐτὸν δοξάζει πλαστῆν παρὰ θεοῦ, οὖτε θάνατον, ἀλλὰ μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, δεκτικὸν θηλαδὴ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρων, ὡς ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἔφη, η ὡς μετέχοντα καὶ τοῦ μεγέθους τῆς νοερᾶς φύσεως, καὶ τῆς ταπεινότητος τῆς αἰσθητῆς φύσεως. Ψυχὴ γάρ ἀνθρώπου διὰ τοῦ θεοῦ ἐμψυχήματος δὲ εἰναι λαδοῦται, μείζων τοῦ πηλίνου τούτου καθέστηκε σώματος· δῶρον δὲ εἰληφὼς καὶ τὸ αὐτεξόσιον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἐλόμενος, τὸν θάνατον ἡλάσκει τὴν ζωήν. Ἐπειδὴ τοίνυν εἰδί τοῦ παραβενηκότος ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόστον εἰσῆλθεν, ὡς εἰρηκεν δ' Ἀπόστολος, καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας δ θάνατος, καὶ οὐτοις εἰς πάντας ἀνθρώπους δ θάνατος, διῆλθεν, ὁ ὥστε τις καλῆρος δηλαδὴ πατρῷος διαβάς ἐπι τοὺς ἄγγελους· Ἐφ' ω γάρ πάντες, φησίν, ἡμαρτον, εἰ δέδε τὰ νήπια τῆς τοῦ Ἀδάμ ἀρά ἀμαρτίας ἐλεύθερα, ὡς τῆς συλλήψεως αὐτῶν ἐν ἀνομίᾳς γνωμένης· ἐξ ἡδονῆς γάρ ἡ συνάρτεια καὶ ἡ ἐπομένη σύλληψις, καὶ εἰ μὴ δ νόμος ἐπεκούρει τῷ γάμῳ, ἀμαρτία ἀν ἀλογίζετο, φιλησίας σαρῶς καὶ δρέσεως σαρκικῆς κινούσης εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ παιδοποιῶν γίνεται. Εἰ οὖν αἰτίαν ἔχει τῆς σαρκὸς τὴν ἀπιμυκίαν τὸν ἀνθρώπων ἡ γένεσις, οὐκ ἐλεύθερα καὶ τὰ νεογνά τῆς προγονικῆς ἀμαρτίας, ἣν καθαρίζει δει τῷ θεῷ τῆς παλιγγενεσίας λουτρῷ. Εἰ γάρ καὶ ἀναισθήτως τῷ ἀτελεῖ τῆς φύσεως ἔχει τὰ νήπια, ἀλλὰ παρὰ τὴν πίστιν τῶν προσαγόντων τὸν φωτισμὸν τοῦ Πνεύματος δέγεται, καὶ τούτου τὰς πίστεις φύσασας ἐναργῶς παρέσχεν δ Κύριος, ἡνίκα διὰ τὴν ἐτέραν πίστιν, ἐτέρους τὸ φραγμὸν νοσημάτων ἀφηρημένους, οὐ μόνον τῶν ἡμαρτημένων δρεσιν, ἀλλὰ καὶ ψυχικῆς ἀρέβωστιας μετά πολλοῦ τοῦ περόντος ἀπήλλαττε. Χρή τοίνυν καὶ ταῦτα τὰ δρεσιν βαπτίζειν ἀμαρτίων· τὸν δὲ μὴ οὐτοις φρονοῦντα καὶ δρῶντα, ἀλλὰ πλαστὸν οἰδέμενον καὶ οὐκ ἀληθῆ τὸν εἰς δρεσιν ἀμαρτίων ἐπὶ τῶν νηπίν τοῦ βαπτίσματος; τύπον, τοῦ ἀναθέματος δέξιουσιν.

Οὐ δὲ πισταί, Ἡ διὰ τοῦ βαπτισμάτος, φησί, γοργούμενη χάρις, ήμεν, οὐ μόνον τῶν ἡμαρτημένων δρεσιν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐνίσσοντας εἰς τὸ μηκέτι ἀμαρτάνειν ήμεν, εἰ μὴ διὰ δραθυμίαν ἔχοντες τὰ

τελείας διαγνώσεως, οὐ δέον προσιέναι τὸν Α αὐτομ perfecta rei cognitio habetur, non oportet eum qui segregatur, ad communionem impudenter accedere. Utique et reliqui clericis episcopo debilitam reverentiam exhibentes, sicut et ipse iis charitatis jura, eum qui punitur et excussis habens continuaciter erga pœnam se gerit, corripiant, donec examinatio de eo statuat quod oportet. Quod autem addit canon, licere, absente metropolitano, vici-

niori episcopo rem de qua agitur committere, nostri temporis consuetudo non admittit.

Τούτῳ συνάδει καὶ ὁ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ρλθ. Εἰς τις γάρ, φησι, τῶν ἐπισκόπων, δργίλος ἀν, διπερ οὐκ ἔδει, τραχέως κινηθεὶς ἐξέωτε τίνα τῶν ὅπ' αὐτὸν κληρικῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῆς κοινωνίας, προνοητέον μήπως ἀδίκως ὁ ἐπιτιμηθεὶς ἐκβέβληται. ἀδειαν τοιγαροῦν ἔχετω τοῖς ὅμοροις προσιέναι τῶν ἐπισκόπων, παρ' ὃν καὶ τὰ τῆς αἰτίας ἀκριβεῖται θοήτων βασάνων· ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπίσκοπον πράως δεῖ φέρειν καὶ λαρῶς τὴν ἐξέτασιν, καὶ ταῖς τῶν πλειόνων προστηνάς τίθεσθαι φήσοις, ὡφ' ὃν ἡ κυρία ἡ ἀκυρος ἡ αὐτοῦ γνώμη γενήσεται.

Huius concinit etiam 139 can. syn. Carthagin. Si quis enim, inquit, episcopus ad iracundiam propensus, quod fieri non oportet, subito coamotus, aliquem ex clericis sibi subjectis ab ecclesia et communione expulerit, evendit est, ne qui punitur, injuste ejiciatur; veniam igitur habeat episcopos vicinos adeundi, a quibus accusatio strictae examinationi subjiciatur; quin et episcopus examinationem æquo animo et humaniter ferre debet et plurium suffragiis rem placide submittere, quibus ejusdem sententia vel rata vel irrita fiet.

Οὐ δὲ εἰ τῆς πρώτης συνόδου, Χρή μὲν, φησι, κατὰ τῶν γενομένων ἀκονεωνταν, παρὰ τῶν καθ' ἐκκλησιν ἐπικαρχίαν ἐπισκόπων, εἴτε τοῦ κλήρου εἰεν, εἴτε τοῦ λαοῦ, τὸν διαγορεύοντα κρατεῖν κανόνα, τοὺς παρ' ἐνίων ἀποδημήτας, ἐτέροις προσιτούς μὴ εἶναι· προνευηκέναι μέντοι γε δεῖ, μὴ ἄρα μικροψυχίᾳ, ἢ φιλονεικίᾳ, ἢ ἀγδίᾳ, ἢ ἐτέρᾳ οἰδητινε ἐμπαθείᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ἀποσυναγάγους συμβεβηκει τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι· τάντη τοι καὶ παρὰ ταῖς ἐτησίως γενομέναις συνόδοις ἐξετάσει τὰ κατ' αὐτοὺς δίδοσθαι, καὶ ἡ τὸν ἀφορίσαντα παραλόγως εὐλόγως εὐθύνεσθαι, ἢ τὸν παραλόγως δυσχεραίνοντα τῷ ἀφωρίσθαι, εὐγνωμόνως τὴν ἐπιτιμιαν δέχεσθαι.

Allὰ καὶ ὁ θ τῆς ἐδόμητης συνόδου, Οἱ αἰσχροκερδῶν, φησιν, εἰσπράττων ἐπίσκοπος τοὺς ὅπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ μοναχοὺς, χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ οἰονδήποτε εἰδος, προφασιζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, μὴ τοὺς θείους δηλαδὴ ἐμπεριεἰημένας κανόστ, καὶ τοὺς μὴ ρρδίως πορίζοντας τὸ ἐπιταχθὲν ἀφορισμῷ ἀμυνόμενος, ἢ δι' ἐτέραν ἐμπάθειαν τῆς λειτουργίας ἀπειργων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπδὸν κλείων ναὸν, διστα τὰς ἐν ἔθει τοῦ Θεοῦ λειτουργίας ἐν αὐτῷ μὴ τελεῖσθαι, εἰς ἀκαθίσθητον τὴν ἐαυτοῦ πραγματεύματων, ἀνασθήτος διντως ἐστι, φησι, καὶ ταῖς αὐταῖς ὑποπεσεῖται ποιηταῖς, ὁ μὲν ἐπίσκοπος παρὰ τοῦ μητροπολίτου ἀφορίζομενος, ὁ δὲ παρὰ τοῦ πατριάρχου εὐλόγως ὑφιστάμενος ὁ παραλόγως ἐτέρος ἐπήνεγκε.

36 Porro can. 4 syn. vit. Episcopus, inquit, qui turpis lucri gratia, aurum, vel argentum, vel aliquid aliud ab episcopis, vel clericis, vel monachis, qui sibi subsunt, exigit, excusationes in peccatis excoigitans (qua nemp̄ divinis canonib⁹ non continentur) eosque, qui id quod exigitur non facile dant, segregatione ulciscens; vel ob aliquam aliam animi perturbationem quemquam clericorum suorum a ministerio arcet, vel venerandum templum claudit, ne in eo divinum ministerium pro more perficiatur, in id quod non est ensu præditum suam insaniam immittens; ipse revera, inquit, sine sensu est, iisdemque pœnis subjicitur: episcopus nihil a metropolitano segregabitur; ille autem a patriarcha juste subbit quod in alios inusta inflxit.

Paulus igitur divinus Apostolus, quasi canonem imponens Ephesiorum presbyteris, dixit: Argentum, vel aurum, vel vestem nullius concupivi, et quæ sequuntur. Et rursus: Non debent liberi parentibus thesauros recondere, sed parentes liberis. Quin et Petrus apostolorum summus, Pascite, inquit, gregem Dei qui penes vos est, non per vim, sed voluntarie secundum Deum; non turpis lucri gratia, sed alacriter; non ut dominatio

ποιεῖται· οὐαὶ τοῖς Ἐφεσιών εἰρηκε πρεσβυτέροις· Ἀργυρίου, ἢ χρυσού, ἢ ἴματισμοῦ οὐδὲνδε ἐπεθύμησε, καὶ τὰ ἔχης καὶ αὐθις· Οὐκ διείλειται τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· Ἀλλὰ καὶ Πέτρος, ἢ χωριφαῖς τῶν ἀποστόλων ἀκρότης, Ποιημαίνετε, φησι, τὸ ὑπ' ὅμιλον ποιμνιον τῷ Θεῷ, μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἔκουσθε, καὶ Θεὸν μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυ-

in clericum exercentes, sed gregis exemplaria facili. > A φιλέοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου. Οὐ γάρ ως δούλοις καὶ ὑπηρέταις χρῆσθαι τοῖς κληρικοῖς, ἀλλὰ χωρὶς ἐμπαθείας καὶ ἀνάγκης κελεύει ποιμανεῖν τούτους καὶ διορθοῦσθαι.

Canon autem 29 syn. Carthag. Qui propter socordiam, inquit, sive peccatum aliquod a communione segregatus fuerit, sive episcopus, sive cuiusmodi cunctus clericus, quamvis a se injuria affectum existimet, non debet reprehensionem contemnere, donec ea quae ipsi objiciuntur pleniori iudicio confirmata fuerint. Quod si ante examinationem aliquibus communicasse deprehensus fuerit, ipse plenam depositionis sententiam jamjam adversus scipsum tulit.

Theodorus Balsamon, Quod non oporteat absque causa rationabili aliquem excommunicare.

Hinc dicunt nonnulli, quod qui non ob causam canonibus vetitam excommunicatus fuerit, sed propter irrationabilem ipsius excommunicantis voluntatem, secure segregationem contemnet, et is potius qui segregavit pœna obnoxius erit. Si enim episcopo indulsum fuerit, seu recte seu perperam clericos et laicos segregare, et necesse habeant ii qui puniuntur segregationem injustam perimescere et servare, tyramnidem exercebat episcopi, et pietati insultabunt, et divini canones malorum multorum auctores erunt; quod est maxime absurdum. Quare cum modificatione dicit canon: Si quis propter socordiam segregetur, forsitan propter peccatum, quod sancti Patres et canones vetant.

Et hoc divinus Dionysius Areopagita in epistola dicit: Non enim probabit Deus sacerdotum motus irrationabiles.

Canon autem 105 ejusdem syn. clericum in Africa excommunicatum, si ad Romanum trans mare recessus, sacra celebrare ausus fuerit, antequam plenum de eo iudicium habeatur, depositioni subjicit.

Canon autem 153 neq. non 154, Episcopus, inquit, qui dicit quemquam sibi crimen aliquod confessum esse, ob quod a communione ejici meretur, alter autem affirmit se nihil ejusmodi ei communicasse, episcopus solus, contra eum qui confessus est testimonium ferens, non creditur; immo et ei communicare cogetur. Quod si in conscientia **37** sua ægre ferens, et de eo scandalizatus, eum ad communionem non esse admittendum iudicet; quandiu ipse segregato non communicat, neque illi, qui segregavit *scilicet*, alii communicabunt episcopi; ut magis caveat episcopus, ne adversus aliquem dicat id quod demonstrationibus apud alios probare non potest. Quære etiam in cap. 9 presentis litteræ canones apostolicos 12, 13, 16, et in 12 cap. lit. II, Neocesar. syn. can. 9 et 10, et Theophili canonem 8.

Leges.

Dicit autem Justiniani Novella: Omnibus episcopis et presbyteris interdicimus, quempiam a

A φιλέοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γενόμενοι τοῦ ποιμνίου. Οὐ γάρ ως δούλοις καὶ ὑπηρέταις χρῆσθαι τοῖς κληρικοῖς, ἀλλὰ χωρὶς ἐμπαθείας καὶ ἀνάγκης κελεύει ποιμανεῖν τούτους καὶ διορθοῦσθαι.

'Ο δὲ καὶ τῇς Ἐν Καρθαγένη, 'Ο διὰ φθυμίαν, φησιν, ήτοι πλημμέλειαν τῆς κοινωνίας ἀφορισθεῖς, εἰτ' οὖν ἐπίσκοπος, εἴτε οἰοσδήποτε κληρικός, εἰ καὶ ἀναξιοπαθεῖν οἴοιτο, οὐ χρὴ κατολιγωρεῖν αὐτὸν τῇς ἐπιτιμίας, μέχρις ὅτι κρίσις τῷ κατ' αὐτὸν δοθῆται τελειοτέρᾳ· πρὸ δὲ γε τῆς ἔξετάσεως, εἰ κοινωνήσαι τινι φοροθεῖη, οὐκ ἂν φθάνοι κατ' αὐτοῦ αὐτὸς τὴν ψῆφον ἐπενεγκών τῇς τελείας καθαιρέσσεις.

B Θεόδωρος Βαλσαμὼν, "Οτι οὐ δεῖ δίχα εὐλόγου αἵτιας ἀφορίζειν τινά.

'Ἐκ τούτου φασὶ τινες, ως δὲ δι' αἵτιαν ἀφοριζόμενος, τοις θείοις ἀπειρημένην κανδσι, δι' ἀλόγιστον μέντοι τοῦ ἀφορίσαντος θέλημα, ἀκινδύνως καταφρονήσει τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ μᾶλλον ὁ ἀφορισας ὑπόδικος ἔσται κολάσει· εἰ γάρ εὐκαλρως ή ἀκαλρως ἀδεια δοθεῖη τῷ ἐπίσκοπῳ κληρικούς τε καὶ λαϊκούς ἀφορίζειν, καὶ πρὸς ἀνάγκην ἔχειν τοὺς ἐπιτιμωμένους τὸν δάκαιον ἀφορισμὸν δεδίνειν καὶ φυλάττειν, καὶ τυραννίδος κατατολμήσαιεν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ τῆς εὐεσθείας κατοργήσαιτο, καὶ πολλῶν κακῶν γένοντο οἱ θεῖοι κανόνες παρατίσιοι, διότι ἀποτίκεις οὐδεμίαν ὑπερβολὴν καταλείπει· διὰ τοιούτο, καὶ μετὰ προσδιορισμοῦ, Εἰ διὰ φθυμίαν ἀφωρίσται τις, φησιν ὁ κακών, δι' ἀμάρτημα τυχόν, διότι οἱ θεῖοι κανόνες ἀπαγορεύουσι.

C Τούτο καὶ διὸ θεῖος Διονύσιος δι 'Αρειοπαγίτης εἰπιστολῇ λέγει· Οὐ γάρ ἔλκεται τὸ θεῖον ταῦτα; τοις εἰρέων παραλόγοις δρμαῖς.

'Ο δὲ ρέ' αὐτῆς τὸν ἐν 'Αρρ: καὶ τῆς κοινωνίας ἀφορισθέντα κληρικὸν, εἰ εἰς τὴν 'Ρώμην περιστάθη; Ιερουργῆσαι τολμήσειε πρὸ τελείας τῆς ἐπ' αὐτῷ κρίσεως, τελείᾳ καθυποδίλει τῇ καθαιρέσσει.

D 'Ο δὲ ρέ', ἔτι δὲ καὶ διὸ ρέ', 'Ο λέγων, φησιν, ἐπίσκοπος, ως ἐξομολογηθείη τις αὐτῷ πταιόμα, οἷον τῆς κοινωνίας αὐτὸν ἐκβαλεῖν, διὸ διατείνεται μηδέποτε τοιοῦτό τι τούτῳ προσανθίσειν, οὐ πιστεύθεται μόνος, κατὰ τοῦ δῆμου ἐξομολογηθεῖνον μαρτυρῶν διὰ πταιόποτος, οὐ μήτ' ἄλλα καὶ συγκονινοῦντας ἐκείνῳ ἀναγκασθεται· εἰ δὲ δεινοπαθῶν τὴν συνείδησιν, καὶ σκανδαλιζόμενος ἐπ' αὐτῷ, οὐκ οἰται δεῖν εἰς κοινωνίαν προσίεσθαι, ἐπ' δεῖν χρόνον οὐ κοινωνεῖ τῷ ἀφορισθέντι, μηδὲ οἱ ἄλλοι τεύτρη ἐπίσκοποι κοινωνεῖσθωσαν· ὥστε μᾶλλον παραφύλαττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον, μή λέγειν κατά τινος διότι ἀποδεῖξεν ἐλέγχαις περ' ἔτεροις οὐ δύναται. Σήμι καὶ ἐν τῷ οὐ κεφ. τοῦ παρόντος στοχεῖου κανόνες ἀποστολικούς ιβ', ιγ', ιε', καὶ ἐν τῷ ιβ' κεφ. τοῦ Π στοιχείου, κανόνας τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνέδου οὐ καὶ τὸ θεοφίλου τη̄.

Nόμοι.

E 'Η δὲ Ιουστινιανὸς Νεαρά, Πάσι, φησι, οὐκ εἰπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν χρείσται

κληρούχους καὶ μετὰ τὸ φωραθῆναι· διπέρ διποτοῦ,
ἀλλὰ καὶ ὑπεναντίον τῷ θεανόνι τῆς β' συνδόσου, τῷ
περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ διαταπομένῳ, μήτε αὐ-
τῶν γενέσθαι τῇ εἶναι ἐπίσκοπον, καὶ τοὺς ὅπ' αὐτοῦ
χειροτονηθέντας μηδὲν πάλεον ἔντεινεν ἀπόνοισθαι,
πάντων ἀκυρωθέντων ὃν ἀθέσμως ἔκεινος ἔδρασεν.
Ἐπι μὴν καὶ τῷ ιη' τῆς ἐν Σαρδικῇ, τοὺς παρὰ Μου-
σαῖον καὶ Εὐτυχιανοῦ ἀνέρων ὄντων χειροτονηθέντας,
τοῦ κλήρου τελέων ἐκβάλλοντε, καὶ εἰς τὴν τῶν λαζ-
κῶν κατάγοντε χώραν. Πλεπεροῦν δέ τοις ἔκεινοι ἀχειροτό-
νητοι, οὕτω καὶ οὗτοι ἀδάπτιστοι λογισθήσονται·
καὶ οὐπερ οἱ τῶν Ἀγριηνῶν βραττιζόμενοι παῖδες
τῷ μη δισυσδεῖς ἀπόξειν, Χριστιανοὶ οὐ λογίζονται,
οὐτως οὐδὲ οἱ μύρων χρόμενοι πρὸς τῶν ἀνέρων,
ὅτι μηδὲ δέσθαι τοῖς τοιούτοις ἀγιασμοῦ τεινος δὲλων
μεταδιδόνται. Εἰ δέ τις ἀνθυποφέρει τὸ παρὰ τοῦ με-
γάλου Ἀθανασίου, ἐπι παιδὸς διποτοῦ, γεγονός, ἀνθυ-
μηθῆτω τὸν θεοπίζοντα πολιτικῶν νόμον, δει τὸ παρὰ
κτηνόντας οὐχ ἐλέγεται εἰς ὑπόδειγμα, καὶ οὐ νόμος
Ἐκκλησίας τὸ σπάνιον;

nato, scipsum autem episcopum esse simulante,
ordinantur, clerici esse debent, postquam res
detecta fuerit: quod est absurdum, et canoni 4
syn. n contrarium; qui quidem de Maximo Cynico
decernit, eum nec fieri nec esse episcopum; eos-
que qui ab eo ordinabantur, nihil inde juvari,
omnibus que ipse fecerat, irritis factis. Utique et
18 canoni syn. Sardie. contrariatur, omnes a
Musaeo et Eutychiano, non ordinatis, ordinatos a
clero prorsus expellenti, et in locum laicorum
deducenti; sicut enim illi non ordinati, ita et hi
non baptizati habebuntur. Et quemadmodum
Agarenorum infantes baptizati ut non male olerent,
Christianii non judicantur, ita neque si, qui a non
ordinatis chrismate inunguntur; quia talibus non
est indulatum aliquam omnino sanctificationem
participare. Quod si quisquam in contrarium
adducat, quod a magno Athanasio, cum paer
adhuc esset, factum erat, intendat ad legem
civilem statuentem, quod aliquid praeter canoness
factum non trahitur in exemplum, et lex Ecclesiæ
non est quod raro sit.

ΚΕΦΑΛΑ. Δ'. Περὶ τῶν βαπτιζόμενον εἰς Ἰουδαίων.

Περὶ δέ γε τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀπειριμήτου
τῷ καρδίᾳ γένους τῶν Ἰουδαίων, οἵτις ὁ τῆς ζύγου
δόσιν τῇ γινώσκει κανών. Εἰ τάρ τις αὐτῶν, φησι, ἐξ
εἰκετῶν τοῦ καρδίας τὸ Χριστιανῶν ἔλοιτο, καὶ τοῦ
ἐξ ὅλης καρδίας ὄμολογήσει, θριαμβεύων ὃσα πρά-
τεν τῷ τῶν Ἐβραίων εἴθισται γένει, ἐφ' ὧ καὶ
πέτρους; ἐλεγχθῆναι καὶ διορθωθῆναι, οὕτως καὶ
προσέθηται, καὶ τοὺς θεῖους ἀξιωθῆτων βαπτίσαντος,
πρὸς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ πατέρες· καὶ ἀσφαλέζεσθαι τῶν
Ἰουδαϊκῶν ἐπιτεδυμάτων ἀποδιστασθεῖ. Εἰ δὲ μὴ
οὗτοι φρενοίη, μηδὲ δί' αὐτὸς τὸ καλὸν τὸν Χριστιανι-
σμὸν αἰροτε, ἀλλ' ἡ τινὰς βουλόμενος ἐκφυγεῖν
ἐπηρείας ἢ δίξης ἐπικαίρου καὶ ἀνθρωπινῆς εὐδαι-
μονίας ἀλούς ἔρωτι, τῇ πίστεις σκήπτοιτο προσιέναι,
τὸν γε δὴ τοιούτον βαπτίζειν οὐκ ἐπιτρέπει. Εἰ δὲ
καὶ οὗτοι γνώμης δύχοντες ἐλασθόν τινες βαπτισάμενοι,
καὶ διπορχίνονται μὲν τὰ Χριστιανῶν, κρύψα οὖσαν
Ἰουδαϊκῶν ἔθιμον καὶ παρατηρήσεων φωραθεῖν ἔχο-
μενοι, μήτε εἰς ἐκκλησίαν εἰσιτεσσαν, φησι, μήτε
οἰσασθήτινος ἀξιούσθωσαν κοινωνίας, μηδὲ οἱ παιδεῖς
αὐτῶν τῷ θεῷ βαπτισμάτι σημειούσθωσαν, μήτε
δούλον παραχωρεῖσθωσαν κτᾶσθαι Χριστιανὸν, ἀλλὰ
πέσθωσαν πολιτεύεσθαι.

CAP. IV. *De iis qui ex Judaeis baptizantur.*
De Judaeis autem, duræ cervicis et cordis in-
circumcis gentes, can. 8 syn. vii ita decernit: Si
quis, inquit, eorum ex puro corde religionem
Christianam amplexus sit, et nobis ex toto corde
confiteatur, iis quæ ab Hebraeorum genere fieri
solent insultans, ut et alii convincantur et corri-
gantur, talis suscipiatur et divino baptismo di-
gnus habeatur cum liberis suis; maneatque ab
Hebraeorum studiis alienus. Quod si ita non sen-
tiant, nec Christianitatem ex bono instituto am-
plexus sit, sed ut dampna aliqua effugiat, vel ra-
duceat gloriae et humanæ felicitatis amore captus
ad fidem accedere simuleat, talen canon baptizari
non permittit. Quod si aliqui ita sentientes bapti-
zati fuerint, et Christianitatem simulantes, privatum
ritus Judaicos et observations colere deprehensi
fuerint, neque in ecclesiam, inquit, ingrediantur,
nec aliqua communione digni habeantur; nec
liberi eorum sacro baptismo signentur, neque
servum Christianum emere permittantur, sed
aperte iusta Hebraeorum cultum sint Judæi.

Nouvel-

Ο δέ νόμος φησίν· Ἰουδαῖος τὸ θελεῖν εἶναι Χρι-
στιανὸς πρωτοιούμενος, ὡς ἂν τὴν κατ-
ηγορίαν, ἢ τὴν ἀπὸ χρέους ἁγωγήν παραχθέντα, ἐῇ
ἐκκλησίᾳ φύγῃ, εἰ μὴ ἀποδοίτῃ τὰ χρέα, ἢ ἐλευθε-
ρωθεῖται τοῦ ἀγκλήματος, μὴ δεχέσθω.

Τουδίος Χριστιανὸν ἀνδράποδον μή ἔχετω, μήτε κατηγούμενον περιτεμνέτω, μήτε ἄλλος αἱρετικὸς τοῦτο ποιεῖτω.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Παρί βασιλέως.

№ 10.

Βασιλεὺς εστιν Ἐννομός ἐπιστασία, κοινὸν ἀγαθὸν

Léges.

Lex autem dicit: Iudeus qui se Christianum esse velle prae se ferens, ut qui adversus se accusacionem vel motui actionem exspectet, ad ecclesiam confugiat, nisi debitum reddat, vel se a crimine absolutat, ne admittatur.

Judeus Christianum mancipium ne habeat, neque catechumenum circumcidat, neque alius haereticus hoc facere presumat.

CAP. V. De rego.

Leges.

Rex est, legitima praefectura, omnium subdi-

mortem meam baptizate, sed, « Profecti docete omnes gentes, baptizantes ipsos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. » Episcopum autem vel presbyterum qui secus fecerit, a sacerdotio deponit. Quare etiam in 2 cap. litteræ A, can. 7, syn. 2, ex quo clarus disces, quos rebaptizare, et quos sacro duntaxat unguento inungere oporteat.

Canon autem 48 syn. Laodic. illuminatos super celesti chrismate inungere jubet; id enim per preces et Spiritus sancti invocationem sanctificatum eos qui inunguntur sanctificat, et regni coelestis Christi participes facit, nisi vita impenitentia et operum malitia nos ab eo alienos reddat.

Dicunt autem nonnulli sacrum chrisma unguentum referre a meretrice ad pedes Iesu effusum: quippe quod utrumque sepulturam et resurrectionem denotet.

Canon autem 51 et 59 syn. vi, nec non 12 syn. quæ dicitur prima et secunda, sacerdotem qui in 39 oratorio quod est intra domum, præter sententiam istius regionis episcopi, baptizaverit, communis suffragio deponit.

Canon autem 78 vi syn. et 46 Laodic. eum qui ad salutarem baptismum se comparat, sive prius mysterium ediscere jubet, et quinto uniuscuiusque septimanæ die, quæ singulis septimanis didicerit, episcopo vel presbytero, cui ejusdem examini audi province ab episcopo delegatur, recitare: ne postquam baptizatus et in mysterii nostri initiatione non firmiter stabilitus inventus fuerit, spuriis hereticorum verbis seducatur.

Canon autem 45 ejusdem syn. Laodic. eum qui tota sancta Quadrag. per Jejunium ceteraque exercitia non iustratur, in magno sabbato baptizari non sinit (lex enim erat in Ecclesia ut in eodem omnes sere catechumeni baptizarentur): baptismus enim sepulturam et resurrectionem Domini exacte refert; Sabbathumque illud medium est inter sepulturam et resurrectionem. « Quotquot enim, inquit Apostolus, baptizati fuimus, in mortem Christi baptizati fuimus. » Tres autem immersionses triduum ejus sepulturam et resurrectionem denotant.

Quod si quisquam, inquit ejusdem syn. can. 47, morbo laborans, et in extremo periculo constitutus, priusquam in articulis religionis instructus fuerit, baptizetur, a morbo convalescens, sive mysterium ediscat, et quomodo nihil afferens, per meram gratiam, a peccatorum reatu liberatus, et cognitione veri Dei dignus habitus fuerit.

Canon autem 12 syn. Neocesar. eum qui propter morbum baptizatus fuerit, et postea convaluerit, ad ordines provecti non sinit, utpote qui bonum forsitan non ex instituto, sed necessitate elegerit, eum prius vitam carnalem et voluptuariam trans-

A Κύριος, Εἰ: τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ, αἱρευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ θίνη, βαπτίζοντες: αὐτοὺς; εἰς τὸ δνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος.» Τὸν δὲ μὴ οὖτε δρύννεται, ἐπισκόπον ἡ πρεσβύτερον, τῇ ἀραιρέσει ζημιοῖ τῇ ιερωσύνῃ. Ζήτει καὶ ἐν τῷ β' κεφ. τοῦ Α στοχεύει τὸν Σ κανόνα τῆς β' συνόδου, ἀφ' οὗ δὴ καὶ εἴση εφῶς, τίνας δὲ ἀναβαπτίζειν, καὶ τίνας μόνῳ χρέει τῷ θείῳ μύρῳ.

B Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ μη' καὶ τῷ ἐπουρανῷ χρίεσθαι μύρῳ τὸν φωτιζομένους θεοπίζει· τοῦτο γάρ ταῖς εὐχαῖς καὶ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἀγιαζόμενον τοὺς χριομένους ἀγιάσει, καὶ μετόχους τῆς ἐπουρανίου τοῦ Χριστοῦ βασιλεὺς καθίστασιν, εἰ μὴ τὸ τοῦ θίου ἡμελημένον, καὶ τὸν ἔργων φαυλότης ἡμᾶς ταύτης ἀλλοτριώσειν.

Tύπον δέ τινες φέρειν φασὶ τὸ ἄγιον μύρον τοῦ περὶ τῆς πόρνης ἐπιχειρέντος τῷ Ηγετοῦ μύρῳ: διλασίς γάρ ἦν κάκελον καὶ τοῦτο ταφῆς καὶ ἀναστάσεως.

C Ο δὲ λα' τῆς σ' συνόδου, έτι δὲ καὶ ὁ νθ', ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ἡ, μιᾶς καθαριοῦσι ψήφισθαι τὸν παρὰ γνώμην τοῦ ἐγγράφου ἐπισκόπου βαπτίζοντα ιερέα ἐν εὐκτηρίῳ Ἐνδον οἰκίς; τυγχάνοντες.

D Ο δὲ οἵ αὐθίς τῆς σ' συνόδου, καὶ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ μετ' τὸν πρὸς τὸ σωτήριον ἀποιαζόμενον βαπτίσμα τὸ τῆς πίστεως πρότερον ἀκμανθάνειν ματήριον ἐπισκήπτουσι, καὶ τῇ ε' ἡμέρᾳ τῆς ἑδράδος ἐκάστης, τῷ ἐπισκόπῳ, ἢ τῷ πρὸς αὐτοῦ ἴετραμένῳ κατηχεῖν αὐτὸν πρεσβύτερον, ἀπαγγίλειν ἀμεμοθήκει τῆς ἑδρομάδος, ἵνα μὴ βαπτιζόμενος, καὶ τῇ μυήσει τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστηρίου ἀπολίθρυμένος μὴ εὑρεθείς, αἱρετικοῖς λόγοις καὶ νίκαις ὑποσυρθῇ.

E Ο δὲ τῆς αὐτῆς τῆς σ' συνόδου μετ' τὸν μὴ τοῦ πάσαν τὴν ἀγίαν τεσσαρακοστὴν διὰ νηστείας καὶ λοιπῆς ἀσκήσεως προκαθαρθέντα οὐκ ἐψήσι ταῦτα τὸ μέγα βαπτίσασθαι σάββατον· νόμος; γάρ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τούτῳ τοὺς πλείους τῶν κατηχουμένων βαπτίζειν· διάτι τὸ βαπτίσμα τὴν ταφὴν ζωγραφεῖ καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου· κάκενον τὸ σάββατον μεθόριον ἔστι τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀνάστασεως. «Οὐκ γάρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸ θάνατον τοῦ Κυρίου ἐβαπτίσθημεν»· καὶ αἱ τρεῖς γάρ καταδύσεις τὴν τραχήμερον αὐτοῦ ταφὴν καὶ ἀνάστασιν ὑπεμφαίνουσιν.

F Εἰ δὲ τις νοσήσας, ὁ μὲν φησὶ, καὶ ἐν χρόνῳ πτώματος, τοῦ θείου ἀξιωθεὶη βαπτίσματος, πρὶν τὰ τῆς εὐσεβείας κατηχθῆναι, φαίσεται τῇ θεῷ, μανθανέτω τῆς πίστεως τὸ ματήριον, καὶ ταῦτα γάριτι καὶ δωρεψ, μηδὲν προεισενεγκάμενος, τῆς τοῦ ἀμαρτημάτων ἐνογῆς ἀφεθείη, ἐπιγνώσας ταῦτα θείη τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος.

G Ο δὲ τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ ἡ, τὸν δεῖ τόσον βαπτίσαμενον, καὶ ἔξιντη ταύτης γενόμενον, ιεράσθαι οὐκ ἐπιτρέπεται, οἷα μὴ προσιρέσει τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης θῶν: ἐλόμενον, τὸν φιλήδονον βίον πατειδικῶντα πρότερον καὶ φιλόσαρκον, εἰ μέτου δεῖ

τὴν εἰσέπειτα περὶ τὴν πίστιν σπουδὴν καὶ τὴν τὸν Α εγίσσεται; nisi propter sequens in fine studium, et hominum inopiam, id ei indulatum fuerit.

Οὐ δὲ τῇσι Καρθαγένη με' βαπτίζειν ἀπειροκες τὸν νόσοις ἡ ἐπέρσις; συμπτώμασι τὸ δύγιες ἀφηρημένον τοῦ νοῦ· εἰ μὴ βαῖτας μικρὸν, τὴν ὑπὲρ τῆς πίστεως προσάρτεσιν καὶ τὸν προστήκοντα πόθον σημήνει τῇ φωνῇ. Εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀσθενείας μαρτυρηθεῖν τὸ βάπτισμα ἔπικητῶν, καὶ δι' αὐτοῖς τινὰς ὑπερτιθέμενος, ἀναμφιδόλως βαπτισθεῖσαται. Ζῆται καὶ ἐν τῷ αὐτῷ φερετούσιν τὸν Α στοιχείου καγόνα τῷ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνδόμῳ.

Οὐ δὲ σ' τῇσι ἐν Νεοκατιστερειᾳ τυνδόμοι τῶν γυναικῶν τὰς ἐγκύμονας οὐκ ἀπειργεται βουλομένας βαπτίσασθαι. Οὐ γάρ κοινωνεῖ ταύταις τοῦ φωτίσματος καὶ τὸ ἐμβρύον, μήπω παρὰ τῆς φύσεως δεξάμενον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ προσάρτεσιν καὶ τοῦ χείρονος, οὐδὲ οἴοντες ταύτα περιεργάσασθαι διπώς ἔχουσι διαβάτεως· τὰ δέ γε νήπια, διὰ τῶν ἀναδόγων κατατίθεμενα, καὶ ἔργοις αὐτοῖς φωτίζομενα, τῆς θελας κοινωνοῦσιν ἐλλάμψεως.

Οὐ δὲ σ' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Ἡ κατηχουμένη γυνὴ, φησι, εἰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν ἡ βαπτισθήναι προθέτο, τὰ κατ' ἔθος αὐτῇ συμβαίη, εἰς τὴν ἐπιούσαν ὑπερτιθέσθω τὸ φωτίσμα.

Οὐ δι' αὐτοῦ, Εἰ παιδίον, φησι, κατηχούμενον, ἡ καὶ ἀνήρ τῆς Ιερᾶς τελουμένης θυσίας, προσελθὼν ἀπονήφως, τῶν θείων μεταλήψεται δύρων, ἀγνοούντας τοῦ Ιερέως εἶναι τούτον κατηχούμενον, εὐθὺς βαπτιζόμενος ὑπὸ γάρ τοῦ Κυρίου προσκέληται.

Οὐ δὲ καὶ τοῦ μεγάλου Βατταίειου, Τὰ; αἱρετικὰς γυναικας καὶ μήπω τοῦ θείου ἡξιωμάτας βαπτίσματας, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τόξει παραμενούσες εἰσέτι, εἰ παρθενίαν ὁμολογήσασιν, εἴτα ἀνδράσιν ἡσυτάς; ἐκδοίεν, μή καταδικάσεσθαι ὡς φευταμένας τὴν ὁμολογίαν. Όσα γάρ ὁ νόμος λέγει, τοις ἀν τῷ νόμῳ λαλεῖ· βαπτισάμενας γάρ τῶν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ὄφαλμάτων ἀπάντων συγχώρησιν ἔχουσιν, ἐπειὶ καὶ σύμπαντες οἱ πιστεύσαντες καὶ βαπτισάμενοι οὐδὲ ἡτινασῦν ὑπέχουσι δίκην ἀνδρῶν πρὸ τοῦ βαπτίσματος; ήμαρτον· ταύτα γάρ τὰ πρεσβεῖα καὶ ἔξαίρετα τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως.

Οὐ δὲ δ' τοῦ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, περὶ τίνος τῇ ίδιᾳ συμφωνέντος διδελφιδη. Εἰ μὲν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, φησι, ταύτῃ ἐμίγνυτο, καὶ μετὰ τοῦτο ταύτης ἀπέσχετο, μενέτω διάκονος· τὸ γάρ ἄγιον βάπτισμα τὰ πρώην αὐτοῦ ἐκεκλήσασιν ἀμαρτήματα· εἰ δὲ μετὰ τὸ βάπτισμα ἐσχε ταύτην, ἐκβληθήτω τοῦ κλήρου· τῷ δὲ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν χειροτονήσαντι οὐδὲν βλάβος ἐκ τοῖς του γενήσεται.

Οὐ δὲ δ' τοῦ ἀγίου Κυρίλλου κανόνων, Κανὸν χρονικὸν, φησιν, ὅποιανιστὶ τινες τῶν κατηχουμένων, πταισμάτων ἐπιτιμηθέντες, καὶ μέλλωσι τελευτῶν, βαπτιζέσθωσαν, καὶ μὴ ἀμέτοχοι τῆς χάριτος τῶν ἀνθρωπίνων ἀποδημείσωσαν.

Οὐ δὲ β' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κατηχούμενοι διαιμονῶντα, πρὶν ἡ τοῦ ἀκαθάρτου δαιμονος καθεχθῆναι, καλύπτει βαπτίζεσθαι· ἀθέμιτον γάρ τὸν παρασχόντας ἐστὸν τῷ πονηρῷ δαιμονι εἰς ἐνοίκησιν τῇ πρὸς τὰ φαῦλα φοτῇ, καὶ τὸ φῶς τοῦ ἀγίου Πνεύ-

μανοῦ εἰσέπειτα περὶ τὴν πίστιν σπουδὴν καὶ τὴν τὸν Α εγίσσεται; nisi propter sequens in fine studium, et hominum inopiam, id ei indulatum fuerit.

Canon vero 45 syn. Carthag. eum qui prae morbo aliōe casu sanitati mentis privatus fuerit, baptizare prohibet, nisi parum convalescens voluntatem suam circa fidem et debitum desiderium voce significet. Quod si eum, antequam ægrotaret, baptismum quæsivisse eumque aliquas ob causas distulisse, testimonio probatum fuerit, absque omni difficultate baptizabitur. Quære etiam in primo cap. litteræ Α canonem 42 syn. Ancyranæ.

Canon autem 6 syn. Neocæsar. mulieres prægnantes, quaenodo voluerint, baptizari non prohibetur. Embryon enim in baptismō eum iis nihil habet commune, quippe quod a natura boni et mali electionem non habeat, et impossibile sit ut præstet ea que in baptismō polliceri debet. Infantes autem per suscepentes suos assumpti, eorumque operibus illuminati, sacrosancti baptismi participes sunt.

Canon autem 6 Timothei Alexandrini, Mulier, inquit, catechomena, si eo die in quo baptizari desiunaverit, quod mulieribus solet ei accidat, baptismum in diem sequentem differat.

Eiusdem canon 1. Si puerus, inquit, catechumenus, vel vir, dum saera fit oblatio, adveniens, sacerorum donorum particeps factus fuerit, sacerdote nesciente, an baptizatus sit, neene, statim baptizetur; a Deo enim vocatur.

40 Vicesimus autem magni B. sili canon, Hæretici, inquit, mulieres, quæ nondum baptismō digne habitas sunt, sed in ordine adhuc catechumenorum manent, si virginitatem professæ sc̄e postea viris tradant, ut fidem fallentes non sunt puniendæ. Quæcumque enim dicit lex, illi dicit qui sub lega sunt; baptizatae autem delictorum omnium ante baptismum admissorum veniam consequuntur, si quidem omnes qui credunt et baptizantur, pro peccatis baptismum præcedentibus nulli omnino poena obnoxii sunt. Hæc enim sunt præcipua spiritualis regenerationis privilegia.

Quartus autem Theophili Alexandrini de quodam cum consobrina sua polluto: Si, inquit, ante baptismum cum illa coit, et postea ab ea abstinuit, maneat diaconus; sacerdos enim baptismus priora ejus peccata expurgavit. Sin autem eam post baptismum eliam habuerit, e clero ejiciatur; ei autem quicundem ex ignorantia ordinavit, nihil exinde damni inferetur.

Quartus autem sancti Cyrilli canon, Si qui, inquit, catechumeni existentes segregationi subjiciantur, proprie delicta poenam subenantes, et moribundi sint, baptizentur, et gratiae non partipes e vivis ne excedant.

Secundus autem Timothei Alexandrini canon catechumenum a dæmonie obsessum baptizari vetat, antequam ab impuro dæmonie purgetur. Nefas enim est, ut qui se impuro dæmoni pro domicilio dat sua ad malum propensione, lucem etiam divinam

torum commune bonum; neque ex affectione benefaciens, nec ex odio puniens, sed ex aequo, magistratum 44 virtute, ut certaminis arbiter sua cuique præmia tribuens, nec nova beneficia in aliquorum damnum conferens.

Scopus regi propositus est, vires quas habet clementia tueri et conservare, perditas indefessa cura reparare, easque quas non habet prudentia justisque victoriis et expeditionibus querere.

Finis regi proponitur, omnibus benefacere, quare et benefactoris nomine ornatur, ita ut si quando de beneficentia quidquam remiserit, ex antiquorum sententia adulterari videatur regis nota et character.

Regem convenit rectam de Deo opinionem et pietatem defendere, et propter zelum pro religione præclarum esse.

CAP. VI. *Quando rex intra septum altaris intrare debet.*

Canon 69 syn. vi, Solis, inquit, sacerdotibus constitutio ecclesiastica sanctum altare concessit; antiqua autem Patrum consuetudo reges pios honorans, aditum iis non præcludit (utpote qui domini uncti sint, et per invocationem S. Trinitatis patriarchas promovere soleant), quando legitima dona ad sanctam mensam afferre volunt, et tunc solum; laicos autem intra septum altaris ingredi omnino prohibet. Latini autem quibus omni constitutioni ecclesiastica resistere propossum est, non solum laicorum virorum, sed et mulierum ingressu sanctum altare profanant; et adeo audacest evaserunt, ut viri in eo sedere non metuant, præsentibus iis qui sacra peragunt; et mulieres inverecunda fronte circa sacram mensam stent, dum sacerdos sacra celebrat. Istatim autem ab eis tunc ierouargyntowm ai γυνοίκες δὲ πρωτώπων, ierouargyntowm τοῦ ieréaw.

Non licet cuiquam ex laicorum numero intra sacri altaris septum ingredi: ab eo tamen nequam prohibita potestate et auctoritate imperatoria quando quidem voluerit Creatori dona offerre, ex antiquissima traditione.

CAP. VII. *Quod non oporteat regem contumelia afficeret.*

Canon 84 sanctorum apostolorum, Quisquis, inquit, regem vel principem præter jus contumelia afficerit, si clericus sit, deponatur. laicus autem segregetur. Lex enim Mosaica inquit: « Principeum populi tui non maledicere; » et Petrus apostolorum princeps, « Regem honorare; » et magnus Paulus pro regibus et omnibus qui sunt in auctoritate, hisque infidelibus, precari jubet. Ex eo autem quod præter jus addidit (divinum enim canonem sine aliqua alteratione proposuit), injuriam apparentem tollit, non autem justam reprehensionem, quia eos

A πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις μῆτε κατὰ προσάθεταν ἀγαθοποιῶν, μῆτε κατ' ἀντιπάθεταν τιμωρῶν, ἀλλ' ἀναλόγως ταῖς τῶν ἀρχομένων ὁρεταῖς, διόπερ τις ἀγωνοθέτης, τὰ βραβεῖα ἐξ ἵσου παρεχόμενος, μηδὲ κανάς εὐεργεσίας εἰς βλάβην ἀλλων τιστι χαριζόμενος.

Σκοπὸς τῷ βασιλεῖ τῶν τε μενόντων καὶ ὑπαρχόντων δὲ ἀγαθότητος ἡ φυλακὴ καὶ ἀσφάλεια, καὶ τῶν ἀπολωλότων δὲ ἀγρύπνου ἐπιμελείας ἡ ἀνάληψις, καὶ τῶν ἀπόντων διὰ σοφίας καὶ δικαίων τρόπων καὶ ἐπιτηδεύσεων ἡ ἐπίκτησις.

Τέλος τῷ βασιλεῖ, τὸ εὐεργετεῖγ· διὸ καὶ εὐεργέτης λέγεται· καὶ ἡνίκα τῆς εὐεργεσίας ἔκατονήσῃ, δοκεῖ κιδηλεύειν κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὸν βασιλικὸν χαρακτήρα.

B

Ἐπισημότατος ἐν δρυθοδοξίᾳ καὶ εὐεσθεῖᾳ δρεῖται εἶναι δὲ βασιλεὺς, καὶ ἐνθέψις ζῆλῳ περιβότης.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. *Πότε δὲ βασιλεὺς εἰς τὸ ἄγιον εἰσεισθειταιο.*

Οἱ ξθ' τῆς ἔκτης συνόδου κανὼν, Μόνοις μὲν τοῖς ιερεῦσι, φησὶν, δὲ τῆς Ἐκκλησίας θεσμὸς τὸ ἄγιον ἀνήκει θυσιαστήριον· ἡ δὲ ἀρχαία τῶν θεών Πατέρων παράδοσις, καὶ τοὺς βασιλέας εὐσεβείας ἀμειβομένη τε καὶ τιμῶσα, σύν ἀποκλειεῖ τῆς εἰς τοῦτο παρόδου (ἅτε χριστοὺς δυταὶ Κυρίου, καὶ πατριάρχας ήροδάλλεος οἰωνότας τῇ τῆς θείσεος ἐπικλήσει Τριάδες), ἡνίκα μέντοι τὰ νενομισμένα καὶ μόνον δῶρα τῇ θείᾳ τραπέζῃ προσοίσειν μέλλουσι· λαϊκοὶ δὲ τὰ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου εἰσιτήσα εἶναι παντάπασι γε ἀπειρηκεν. Οἱ γε μήντοι λαϊκοὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς θεσμοθεσίας ὅμοιοι χωρεῖν προθύμενοι, οὐδὲ ὅπως τῇ τῶν λαϊκῶν ἀνδρῶν εἰσόδῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν γυναικῶν τὸ θεῖον βιβηλοῦσι θυσιαστήριον. Εἰς τοσούτον δὲ ἥκον παραπληξίας, διὸ οἱ μὲν ἀνδρεῖς καὶ ἐν αὐτῷ καθῆσθαι οὐ φρίτουσιν, καὶ τὴν ιερὰν παριστανται τράπεζαν ἀνερυθρά-

C

Μή ἔξεστω τινὶ τῶν ἀπάντων ἐν λαϊκοῖς τελεοῦται ἔνδον ιεροῦ εἰσείναι θυσιαστηρίου, μηδαμῶς ἐπὶ τούτῳ τῆς βασιλικῆς εἰργομένης ἔξουσίας καὶ εὐθεντίας, ἡνίκα δὲ ἐν βουλήθεις προσάζει: δῶρα τῷ πλάσαντι κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν (1).

D ΚΕΦΑΛ. Ζ'. *Οτι βασιλέας θύριζει οὐ δεῖ.*

Οἱ πότε τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, « Οστις δρεῖται βασιλέα, φησὶν, ή δροχοντα πορά τὸ λαϊκόν, εἰ μὲν φιλός εἴη, καθαιρείσθω, λαϊκός δὲ ἀπορίζεται» Μωσαϊκὸς γάρ νόμος, « Αρχοντα τοῦ λαοῦ κακῶς, εὐποτίθεται. Καὶ Πέτρος λαν· « Τὸν βασιλέα τιμάτε· καὶ εὔχεσθαι κελεύει τῶν βασιλάπτων, καὶ ταῦτα ἀπό της προσθεῖς (καὶ γάρ αὖτε ἔξεθμην κανόνα), τὴν λεγ, οὐ μέντοι καὶ τὴν

(1) Lx synodi sextæ can. 69.

τῆς ἀμαρτίας ἀσπασιμέθια· τοὺς δὲ μὴ οὕτω φρε-
νοῦντας, τῷ ἀναθέματι παραπέμπει.

"Οὐ δέ ριζ', Ή διὰ τοῦ βαπτίσματος χάρις, φησι,
τὴν γνῶσιν ἡμῖν τῶν ἀμαρτημάτων ἀποκαλύπτουσα,
βοήθειαν εἰς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν παρέχει, τῷ γνῶναι
τίνα δεῖ ἀπίγητεν, καὶ τίνα παντὶ σθένει φεύγειν οὐδ-
μήν ἀλλὰ καὶ δύναμιν πάρεχει κρυπτῶς, ὥστε ἀγα-
πᾶν καὶ προθύμεσθαι πράτεσιν τὸ ποιητέον· ἔκάτε-
ρον γάρ, ή τε γνῶσις καὶ ἡ ἀγάπη, δῶρον Θεοῦ. Τὸν
δὲ μὴ οὕτω δόξης ἔχοντα, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι τι δεῖ
ποιεῖν μάνον τὴν χάριν ἡμῖν διδόναι οἰόμενον, οὐ μήν
καὶ τὸ ἀγαπᾶν δεῖ ποιεῖν, τοῖς κληρονόμοις συν-
τάττει τοῦ ἀναθέματος· διότι ἡ γνῶσις μάνη φυσιοῦ,
ή δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.

"Οὐ δέ ριζ' τοῖς λέγουσι δύνασθαι ἡμᾶς καὶ δίκαια
τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος χάριτος τὰς ἐντολὰς πράτ-
τειν μὲν, δυσχερέστερον δὲ, αὐτῇ γάρ εὐχέρειαν
μόνην εἰς τὸ ταύτας ἀνύττειν δίδωσι, τοῦ ἀναθέμα-
τος τιμῆται σαφώς· τὸ πάντα γάρ ἐστι τῆς θελας χά-
ριτος, κακένης δινεύ οὐδὲν τῶν δεόντων κατορθῶσαι
δυνάμεθα. Οὐ γάρ εἶπε, φησιν, δέ Κύριος, Χωρὶς ἐμοῦ
εὐχερῶς· οὐ δύνασθε ποιεῖν, ἀλλὰ, εἰ Χωρὶς ἐμοῦ οὐ
δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. »

"Οὐ δέ ταῦτης ιτῇ τοὺς ἥδη τετελευτήκοτας οὗτοι
βαπτίζειν, οὗτοι τῶν θείων κελεύει μεταδίδοντας μυ-
στηρίων. Μή συνιέντες γάρ τινες τῶν ἀποστολικῶν
ρημάτων τὴν δύναμιν, ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους γρά-
ψαντος πρώτῃ, «Ἐπει τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι
ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ δὲν νεκροὶ οὐκ ἔγειρονται; εἰ
καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ δὲν τοὺς
νεκροὺς αὐτῶν ἐβάπτιζον, οἱ δέ ἄλλους ὑπὲρ τῶν
νεκρῶν ζῶντας· ἀλλ' οἱ κανῶν· τοῦτο καλεῖται γίνε-
σιμα. Οὐδὲ γάρ τοὺς ἥδη τεθνήκοτας δέ Απόστολος
καλεύει βαπτίζειν, ή ἀντ' ἔκεινων διλλους· ἀλλ' ἐπει
οἱ βαπτιζόμενοι, μανθάνοντες τοῦ καθ' ἡμᾶς μυστη-
ρίου τὴν δύναμιν, μετὰ τῶν διλλων καὶ ἀνάστασιν
νεκρῶν ἥτοι σωμάτων ἐλπίζειν διδάσκονται, καὶ τὴν
ἐν τῇ κοιλυμβήθρᾳ κατάδυσιν καὶ ἀνάδυσιν τὸ θά-
νατον ὑπεμφαίνειν καὶ τὴν ἀνάστασιν, πρὸς τοὺς
περὶ ταῦτην ἀμφιβόλως ἔχοντας, φησιν δέ Απόστολος,
διτὶ Εἰ μή ἀνάστασίς ἐστι, τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζό-
μενοι ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἀναστήναι τοὺς νεκρούς; μα-
ταιοπόνοντες λοιπὸν, εἰ γε περὶ τῆς ἀναστάσεως
ἀμφιβόλουσιν. Οὐδὲ μὲν γάρ πράττοσιν, διολογοῦσι
προσδοκῆν τὴν ἀνάστασιν· οἵ δὲ νῦν λέγουσιν, ἀρ-
νοῦνται αὐτὴν· βαπτίζονται γάρ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν
τῇ φύσει σωμάτων, εἰς ἀφθαρτῶν καὶ αὐτὰ μετα-
σκευασθῆναι πιστεύοντες· ἐπει τοι γε τῇ φυσῇ ἀδ-
νατος φύσει πέφυκε καὶ ἀτελεύτητος· ταῦτα δὲ φθορᾶ
καὶ ἀλλοιώσεις ὑπόκειται. Διὰ γάρ τούτο ὑπὲρ τις
διὰ ῥημάτων διολογεῖ πιστεύειν, διὰ τῶν πραγμά-
των δείκνυσιν δέ λέρεις, εἰκονίζων ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν
ἀλήθειαν.

ΚΕΦΑΛ. Β. Περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων νηπίων;
εἰ ἐβαπτίσθησαν.

"Οὐ πᾶς τῆς ἔκτης συνόδου, ἔτι δὲ καὶ δὲ οὕτως τῆς ἐν
Καρθαγένῃ, τὰ ἀμφιβαλλόμενα νήπια, εἰ τοῦ θεοῦ
τελευτὴν βαπτίσματο;, μήτ' ἀλλων ἀσφαλῶς ἐπι-

A tunc peccata amplectamur. Eos autem qui non
ita faciunt, et potissimum qui secus sentiunt,
anathemate ferit.

Canon 112. **Gratia**, inquit, per baptismum,
peccatorum cognitionem manifestans, auxilium
præbet, ut non amplius peccetur, et ut cognoscatur
quænam querere et quænam omnibus viribus
fugere oporteat; quin et potentiam secreto largitur,
ut amemus, et id quod faciendum est præstare in
animo habeamus. Eum autem qui non ita credit,
sed sentit, gratiam solum dare ut sciamus quid
faciendum sit, non autem amare id quod facere
oportet, inter anathematis bæredes constituit;
quoniam scientia sola inflat, charitas autem
adifcat.

Canon autem 113 eos qui dicunt, posse nos
ab eaque gratia per baptismum data mandata per-
ficiere, difficultius vero, quippe quod ea duntaxat
mandatorum executionem faciliorem reddat, ana-
themate punit; omnia enim a divina gratia deri-
vantur, et sine illa nihil ex iis quæ agere oportet;
præstare possamus. Non enim dixit Dominus, Sine
me nihil facile perficere potestis, sed, «Sine me
nihil omnino potestis facere.»

Ejusdem autem syn. canon. 18 eos qui jam
mortui sunt, nec baptizare, nec divina iis mysteria
communicare jubet. Quidam enim verborum apo-
stolicorum vim, in prima ad Corinthios Epistola:
«Nam quid facient qui baptizantur pro mortuis,
si omnino mortui non resurgent? quid eiām bap-
tizantur pro mortuis?» non intelligentes.
mortuos suos, alii autem alios vivos pro mortuis
baptizabant. Verum noui jubet Apostolus eos qui
mortui sunt, baptizare, vel alios pro iis; sed quia
qui baptizantur vim mysterii nostri addiscentes,
inter alia mortuorum quoque seu corporum resur-
rectionem sperare docentur, quodque in lavacro
demersio et emersio mortem et resurrectionem
denotent, iis qui de resurrectione dubitant, dicit
Apostolus, Si non est resurrectio, quid facient
qui sub hac spe, quod mortui resurgent, bapti-
zantur? Deinceps frustra laborant, si de resur-
rectione dubitant; per ea enim quæ faciunt, se
resurrectionem expectare fatentur, et per ea quæ
jam dicunt eandem denegant. Baptizantur enim
pro corporibus natura mortuis, eadem in incor-
ruptibilitatem transmutari credentes; quoniam
anima natura immortalis est et sine fine, corpora
autem corruptioni et mutationi obnoxia sunt. Et
propere quæ quisquam se credere voce confi-
letur, sacerdos re ostendit, in aqua veritatem
representans.

42 CAP. II. *De infantibus de quibus dubitatur,
utrum baptizati fuerint, necne.*

Canon 84 syn. vi nec non 82 synodi Carthag-
ensis infantes de quibus dubitatur, utrum
sacrosanctum baptismum assecuti fuerint, neque

ut pote rœc. ipsis propter statem illud scientibus, nec alis de ea re firmum testimonium ferentibus, absque omni controversia rebaptizare jubet. Licet enim unum baptismum confiteri divino symbolo edocit suimus, tamen quia dixit Dominus: « Nisi quis ex aqua et Spiritu renatus fuerit, non potest intrare in regnum cœlorum, » cavendum ne infantes divina illuminatione privati, uesteque nuptiis cœlestibus apta non induti, a thalamo simul et a regno excludantur. Oportet enim ut in dubiis dubium per certa vincatur.

CAP. III. *De iungantibus Agarenorum baptizatis; et de baptizatis ab iis qui non ordinantur.*

Videre est in profundissimis impietatis Agarenorum tenebris lucem gratiae pollentem, et ab ea non absconditam, aut extinctam; quoniam nec infidelibus signa, eos ad divinam cognitionem perducentia, invidit. Moris igitur est apud plerosque Agarenorum, ut infantes suos non prius circumcidant, quam Christiani sacerdotes, qui iis tributarii sunt, etiam invitati eos baptizare cogantur. De hac igitur re controversum erat in synodo Trullanâ, sanctissimo Luca thronum patriarchalem tenente, utrum bimirum eos ad veram Christianorum fidem accedentes rebaptizare, vel unguento duntaxat inungere oporteat; et decretum fuit eos sine controversia rebaptizandos esse; baptisimo enim quo loqui erant, non ex pio instituto, sed ut beneficio et incantamento usi sunt, ne circumcisio tenacementum corporis morbosum et maleolens evaderet.

Id etiam quæsum fuit a Manuele Heraclieæ episcopo, an eum qui a non ordinato, sed ordinatum simulante baptizatus fuerat, ut fidem suscipere oporteat (hoc etiam tunc temporis in ejus provincia accidebat); et decrevit synodus, eos etiam rebaptizandos esse. Quoniam, inquit, secundum canones apost. 46 et 47, solis episcopis et sacerdotibus sacrosancti baptismi administratio concessa erat. Quin et hoc clarum est ex canonibus 26 et 46 synodi Laodicenæ, altero quidem jubente eos non adjurare qui ab episcopo promoti non sunt, altero autem illuminandos sicut episcopis et presbyteris recitare. Porro prædicti canones vi synodi, et synodi Carthaginensis, eos de quibus dubitatur an baptizati fuerint, necne, absque aliqua difficultate baptizare jubet. Non enim fas nec tutum erat, ut baptizatus ab aliquo qui baptizandi, et per baptismum peccatorum remissionem elargiendi potentiam non acceperit (etenim baptismus peccatorum sordes eluit), divino fidelium choio adjungeretur. Periculum enim non parvum est, ne propter hujusmodi dubitationem **43** Iustificatione divini baptismi privetur, et nos cum non baptizato iacite communicemus. Si quis autem ulterius dicat, quod propter preces a laico habitas, et propter sancti unguenti chrisma, baptismus a non ordinato datus verus baptismus reputari debet, pari ratione dicere potest, quod si qui a non ordi-

maturosum invenerint, χωρὶς ἐπιδιασμοῦ, βαπτίζειν προτάττουσιν. Εἰ γὰρ καὶ ἐν ὁμολογεῖν βάπτισμα ἀπὸ τοῦ θείου συμβόλου δεδιάγμεθα, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δ Κύριος ἔφη, « Έάν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὄντος καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, » εὐλαβητέον μὴ τῇ στερήσει τοῦ θείου φυτίσματος, τὸ προσῆκον τῷ πνευματικῷ γάμῳ μὴ περικείμενα ἐνδυμα, τοῦ νυμφῶν ἅμα καὶ τῇ βασιλείᾳ ἀποφύγῃ. Διὸν γάρ ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις ταχέη φίλανθρώπως τὸ ἀναμφίβολον.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ τῶν βαπτιζόμενων ἡγεμόνων τῶν Αἰγαρηνῶν.

Ἔστιν ἔστι κάν τῷ βαθεῖ σκότῳ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν διασεβείας τὸ φῶς ἐνδυναστεύον τῆς γάρτος, καὶ ὑπὸ ταύτης μή καταλαμβανόμενον ἢ σθεννύμενον ἐπεὶ τῶν σημείων οὐδὲ τοῖς ἀπίστοις ἐψύχονται, ἐνάγουσα τούτους πρὸς τὴν θείαν ἐπίγνωσιν. « Ήλος γοῦν ἔστι τῶν Ἀγαρηνῶν τοῖς πλείστοις, μὴ πρότερον τὰ σφέτερα περιτέμνειν βρέφη, πρὶν ἂν οἱ ὄποτελεῖς ἔντες αὐτοὺς τῶν Χριστιανῶν Ιεροῖς, καὶ ἔχοντες ἀναγκασθῶσι ταῦτα βαπτίσασι. » Εξητήθη τούτων τὰ περὶ τούτου ἐν τῇ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν συνδόμῳ, Λουκᾶ τοῦ Ιεροῦ τὸν πατριαρχικὸν θύμοντο; Θρόνον, εἰ δεῖ τοὺς τοιούτους, τῇ ἀληθείᾳ τῶν Χριστιανῶν πίστει προσερχομένους, ἀναβαπτίζειν, ἢ μάνον χρίειν τῷ μύρῳ, καὶ ἐψήφισθη, τούτους ἀνατιρέψητας αὐθίς βαπτίζειν· ὅπερ γάρ ἐλούσαντο βαπτισμα, οὐ κατὰ σκοπὸν εὐεσθῆ, ἀλλ᾽ ὡς φαρμακεῖ ἢ ἐπωοιδιᾳ τινὶ τούτῳ ἐχρήσαντο· ἐφ' ὃ μὴ νοοῦσις ἢ δυσάδης ἢ κράσις τῶν σωμάτων τοῖς περιτεμητοῖς σομένοις γενήσεται.

Ἐξητήθη καὶ τούτο, τοῦ Ἡρακλείας ἔρουσα Μανουὴλ, εἰ χρὴ δέχεσθαι ὡς πιστὸν, ὃν ἀντὶς ἐνάπτισε, τὸ Ιεράσθαι πλασάμενος (τοῦτο γάρ τὸ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ τηνικαῦτα συνέδη), καὶ ἐψήφισε ἡ σύνοδος, καὶ τούτους ἀναβαπτίζεσθαι. « Επεὶ γάρ, φησι, κατὰ τοὺς ιεροὺς τῶν ἀποστόλων κανόνας, τὸν μὲν καὶ μὲν, μόνος ἐπισκόπος ἐδόθη καὶ Ιερεῖσιν ἢ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος τελετὴ· δείχνυται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ καὶ μὲν τῆς ἐν Λασδοχεῖᾳ συνέδου, τοῦ μὲν μὴ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας; ὅπλον ἐπισκόπων καλεύοντας, τοῦ δὲ, τοὺς φωτιζομένους; τὴν πίστειν ἀπαγγέλλειν τοῖς ἐπισκόποις ἢ πρεσβύτεροις· οὐ μήτε ἀλλὰ καὶ οἱ βηθεντες τῆς τοῦ συνόδου καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ, τοὺς ἀμφιβόλως ἔχοντας; εἰ ἀναπτίσαντο, ἀμελητητοί βαπτίζειν προστάτουσιν. Οὐ μήν ἦν σισιν οὐδὲ ἀσφαλὲς, τὸν βαπτισθέντα περὶ τοῦ μὴ λαβόντος ἔξουσιαν βαπτίζειν, καὶ διὰ τοῦ βαπτισμάτος ἀφεσιν διδό· αἱ ἀμερτημάτων βαπτισμοὶ γάρ τούτων τὸ βάπτισμα, τῷ θείῳ τῶν πιστῶν καταλέγειν χορῷ· οὐ μικρὸς γάρ ὁ κινδύνος, μῆποτε παρὰ τὸν τοιούτον δισταγμὸν, αὐτὸς μὲν τῇ ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος καθάρισσας στερηθῆ, ἡμεῖς δὲ ἀδαπτίσατο λάθιμεν κοινωνοῦντες. Εἰ δέ τις ἐνίστατο λέγων, διὰ τὰς γινομένας παρὰ τοῦ λαϊκοῦ εὐχὰς, καὶ τὴν χρίσιν τοῦ ἀγίου μύρου, ἀληθὲς χρῆναι τὸ πρός τοῦ ἀνιέρου διδόμενον λογίζεσθαι βάπτισμα, οὔτως ἀν φῆσι καὶ τοὺς χειροτονηθέντας πρὸς τοὺς ἀνιέρου καὶ τὸν ἐπίσκοπον ὑποκρινομένου, δεῖν εἶναι

κληρικούς καὶ μετὰ τὸ φωραθηγάνι ὅπερ ἀποποντο, ἀλλὰ καὶ διπιναντίον τῷ διανόντι τῆς β' συνόδου, τῷ περὶ Μαξίμου τοῦ χωνικοῦ διαταττομένῳ, μήτε αὐτὸν γενέσθαι ἡ εἶναι ἐπίσκοπον, καὶ τοὺς ὥπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας μηδὲν πλέον ἐντεῦθεν ἀπόνοσθαι, πάντων ἀκυρωθέντων ὃν ἀδέσμιας ἔκεινος ἔδρασεν. "Ετι μὴν καὶ τῷ ιη' τῆς ἐν Σαρδικῇ, τοὺς παρὰ Μουσαλοῦ καὶ Εὐτυχιανοῦ ἀνιέρων ὑπών τοις τοιούτοις ἀγιασμοῦ τινος διὰς μεταβοδίνωται. Εἰ δὲ τοῦ Ἀγαρηνῶν βαπτιζόμενοι παιδες τῷ μὴ διυσαδίᾳ ἀπόδειν, Χριστιανοὶ οὐ λογίζονται, οὕτως οὐδὲ οἱ μύριφ χρόμενοι πρὸς τῶν ἀνιέρων, διε μηδὲ δέδοται τοῖς τοιούτοις ἀγιασμοῦ τινος διὰς μεταβοδίνωται. Εἰ δὲ τοῦ ἀνθυποφέρει τὸ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, ἐτι παιδες δυταῖ, γεγονός, ἀνθυμηθήτω τὸν θεοπίζοντα πολιτικὸν νόμον, διε τὸ παρὰ κανόνας οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα, καὶ οὐ νόμος Ἐκκλησίας τὸ σπάνειον.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ τῶν βαπτιζόμενων ἢ Ιουδαίων.

Περὶ δέ γε τοῦ ακληροτραχήλου καὶ ἀπεριτμήτου τῇ καρδίᾳ γένοντος τῶν Ιουδαίων, οὕτως δὲ τῆς διανόδου ηγετῶντος κανόνον. Εἰ τάρ τις αὐτῶν, φησι, ξέ εἰλακρινοῦς καρδίας τὰ Χριστιανῶν ἔλοιτο, καὶ τμῆται ἡ δικης καρδίας δυολογήσεις, θριαμβεύων δια πράττειν τῷ τῶν Ἐβραίον εἴθεσθαι γένεται, ἐφ' ω καὶ ἔτερους; ἐλεγχόνται καὶ διορθωθήναι, οὗτος καὶ προσδεγμήτω, καὶ τοῦ θείου ἀξιωθήτω βαπτισμάτος, πρὸς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ παιδες; - καὶ ἀσφαλιζέσθω τῶν Ιουδαϊκῶν ἐπιτηδυσμάτων ἀποδιστασθαι. Εἰ δὲ μὴ οὕτω φρονοῖ, μηδὲ διὸ αὐτὸν τὸ καλὸν τῶν Χριστιανούμνιν αἰρότο, ἀλλ' η τινας βουλόμενος; ἐκφυγεῖν ἐπηρεαστῇ διέξης ἐπικαίρου καὶ ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας ἀλούς ἔρωτι; τῇ πίστει σκηπτοτοτο προσιέναις, τόν γε δὴ τοιούτον βαπτιζέντων οὐκ ἐπιτρέπει. Εἰ δὲ καὶ οὕτω γράμμης ἔχοντες; ἐλαθόν τινες βαπτισμένοι, καὶ ὑποκρίνονται μὲν τὰ Χριστιανῶν, κρύψα δὲ τῶν Ιουδαϊκῶν ἔθων καὶ παρατηρήσεων φωραθείν ἔχομενοι, μήτε εἰκατοντίνος ἀξιούσθωσαν κοινωνίας, μηδὲ οἱ παιδες αὐτῶν τῷ θείῳ βαπτισμάτι σημειούσθωσαν, μήτε δούλουν παραχωρεῖσθωσαν κτᾶσθαι Χριστιανὸν, ἀλλὰ φανερῶν, κατὰ τὴν τῶν Ἐβραίων θρησκείαν ἐπιτρέπεσθωσαν πολιτεύεσθαι.

Νόμοι.

"Ο δὲ νόμος φησι· Ιουδαῖος τὸ θέλειν εἶναι Χριστιανὸς ποσποιούμενος, ὃς διὸ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν, η τὴν ἀπὸ χρίου ἀγωγὴν παραχένων, τῇ ἐκκλησίᾳ φύγη, εἰ μὴ ἀποδοῖ τὰ χρέα, η ἐλευθερωθείη τοῦ ἐγκλήματος, μὴ δεχέσθω.

Ιουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον μὴ ἔχεται, μήτε κατηχούμενον περιεμέντω, μήτε ἀλλος αἰρετικὸς τοῦτο ποιεῖται.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ βασιλέων.

Νόμοι.

Βασιλεὺς εἰτιν ἔννοιος ἐπιστασία, κοινὸν ἀγαθὸν

nato, scipsum autem episcopum esse simulante, ordinantur, clericū esse debent, postquam res detecta fuerit: quod est absurdum, et canonī 4 syn. u contrarium; qui quidem de Maximo Cynico decernit, eum nec fieri nec esse episcopum; eosque qui ab eo ordinabantur, nihil inde juvari, omnibus que ipse fecerat, irritis factis. Utique ei 18 canonī syn. Sardie. contrariatur, omnes a Musaeo et Eutyciano, non ordinatis, ordinatos a clero prorsus expellenti, et in locum laicorum deducenti; sicut enim illi non ordinati, ita et hi non baptizati habebuntur. Et quemadmodum Agarenorum infantes baptizati ut non male olerent, Christiani non judicantur, ita neque hi, qui a non ordinatis chrismate inunguntur; quia talibus non est indulsum aliquam omnino sanctificationem participare. Quod si quisquam in contrarium adducat, quod a magno Athanasio, cum puer adhuc esset, factum erat, attendat ad legem civilem statuente, quod aliquid prater canones factum non trahitur in exemplum, et lex Ecclesiae non est quod raro sit.

CAP. IV. De iis qui ex Iudaïis baptizantur.

De Iudaïis autem, duræ cervicis et cordis in circumcisio genti, can. 8 syn. vii ita decernit: Si quis, inquit, eorum ex puro corde religionem Christianam amplexus sit, et nobis ex toto corde confiteatur, iis que ab Hebreorum genere sieri solent insultans, ut et alii convincantur et corriganter, talis suscipiatur et divino baptismō dignus habeatur cum liberis suis; maneatque ab Hebreorum studiis alienus. Quod si ita non sentiat, nec Christianitatem ex bono instituto amplexus sit, sed ut damna aliqua effugiat, vel radiue gloriae et humanæ felicitatis amore captius ad fidem accedere simulet, taleus canon baptizari non permittit. Quod si aliqui ita sentientes baptizati fuerint, et Christianitatem simulantes, privatim ritus Judaicos et observationes colere deprehensi fuerint, neque in ecclesiam, inquit, ingrediantur, nec aliqua communione digni habeantur; nec liberi eorum sacro baptismō signentur, neque servum Christianum emere permittantur, sed aperte justa Hebreorum cultum sicut Iudei.

Leges.

Lex autem dicit: Iudeus qui se Christianum esse velle præ se ferens, ut qui adversus se accusationem vel mutui actionem expectet, ad ecclesiam confluat, nisi debitum reddat, vel se a criminis absolvat, ne admittatur.

Iudeus Christianum mancipium ne habeat, neque catechumenum circumcidat, neque aliud hereticus hoc facere præsumat.

CAP. V. De ieges.

Leges.

Rex est, legitima praefectura, omnium subdi-

etiam ascendentibus, nedum ex transverso constitutis. Si manifestus quidem est, non tamen ex muliere natus quæ in contubernio viri sit, nonthus sive spurius appellatur. Si omnino incertus et obscurus, tenebrosus dicitur, uti cum Homerus ait :

Mater peperit tenebrosum.

Ac de hoc quidem nullus nobis est sermo. Nec enim vel ratione contractuum matrimonialium, vel successionis, ullum in talibus est dubium.

Lex.

Etiam lex ait : Vulgo quæsitam sororem nemo ducit uxorem. Item, Qui scortatus est aliqua cum muliere, siquidem scortatio manifesta est, ut novercam ejus ducere prohibetur, ita sobrinam ejusdem ducere potest.

De affinitate.

Hactenus dictum de consanguinitate. Affinitatis autem rationes magis sunt ad inveniendum variae. Nam in his graduum quantitatem omnino non querendam esse visum est priscis; sed nuptias, quæ confusionem introducerent in appellationem generis, quæve in honestat̄ essent, diserte vetantes, reliquas minime reprehensas reliquerunt. Recentiores vero etiam gradus in his excogitarunt, et quæ gradum sextum excederent, locum habere voluerunt. Atqui diserte invenimus gradum sextum permisum, et septimum prohibitum : illum, velut expertem confusionis, bune tanquam confusione obnoxium. Quo fit, ut in his gradus minime introducendi sint; sed quod diserte lex vetuit, su-gendum, quod non vetuit admittendum. Vetuit autem præsca lex propinquiora.

Lex.

Sunt enim ejus hæc verba : Socrus est uxoris meæ mater, et avia, et proavia, quarum nullam duco. Nurus etiam dicitur uxor filii, et nepotis et pronepotis. Privigena quoque dicitur, ex alio nata marito uxor meæ filia, et neplis, et proneplis, quarum nullam duco. Nec item novercam meani, licet plures pater meus habuerit, quoniam matrum loco sunt. Nec noverca nubit ei 48, qui privigena meæ maritus fuit. Nec filiam mulieris duco, quæ a me divertit, ex alio marito post divertit procreatum. Tomus autem Sisinnii prohibet, ne duo fratres amitam et ejusdem fratribus filiam ducant uxores, ac vice versa. Præterea vetuit, ne duo fratres ducent duas consobrinas, in quorum primo quintus, in secundo sextus gradus spectatur. Igitur ad quintum usque gradum prohibite sunt ob affinitatem nuptiarum, siquidem in his etiam numerandi sunt gradus. Quæ vero sexti gradus sunt, si nulla interveniat confusio circa generis appellationes, non prohibentur. Si emergat aliqua confusio, vetantur.

Gradus sextus non prohibitus.

Eas etiam nuptias, quæ contrahuntur ex uno et quinque gradibus, omnes alii prohibent. At vero

Aρονομίαν καὶ τῶν ἀνιόντων, οὐχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίου. Εἰ δὲ φανερὸς μέν ἔστιν, οὐ μέντοι ἐκ συνοικούσης τῷ ἀνδρὶ γυναικός, ὀνομάζεται νόθος· εἰ δὲ παντελῶς ἀφανῆς, λέγεται σκότιος, ὡς φησιν "Ομηρος·

Σκότιον δὲ ἔγειρατο μήτηρ,
περὶ οὐ λόγος τὴν οὐδετέρα· οὔτε γάρ εἰς γαμικὰ συναλλάγματα, οὔτε μήν εἰς κληρονομίαν ἐν τοῖς τοιούτοις ἔστιν ἀμφισβήτησις.

Nόμος.

Φησι δὲ καὶ δό νόμος· Τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφήν οὐδετέρα λαμβάνει· καὶ· "Ο πορνεύσας μετά τενος γυναικής, εἰπερ ἔστι φανερὴ ἡ πορνεία, τὴν μὲν τριτιανὴν αὐτῆς κωλύεται λαβεῖν, λαμβάνει δὲ τὴν δισεξάδελφην αὐτῆς·

Περὶ τῶν δὲ ἀγχιστείας.

Καὶ αὐτῇ μὲν ἡ τῶν ἐξ αἱματος· τῶν δὲ ἐξ ἀγχιστείας ποκιλοτέρα ἡ εἴρεσις. Ἐν τούτοις γάρ βαθμῶν ποστέτηται ζητεῖν οὐδὲλως τοὺς παλαιοὺς ἑδοῖς, ἀλλὰ τὰ συγκεχυμένα κατὰ τὴν τοῦ γένους κλῆσιν καὶ ἀπρεπῆ φρεώς κωλύσαντες, τὰ λοιπὰ ἀνέγκλητα είλασαν· οἱ δὲ νεώτεροι καὶ βαθμοὺς αὐτοῖς ἀπενόρησαν, καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν Ἑκτον βαθμὸν προσβαίνειν δεδώκασι. Καὶ τοι φρεώς εὐρίσκομεν καὶ Ἑκτον συγκεχωρημένον, καὶ ἑδομον κεκωλυμένον, τὸν μὲν ὁ; ἀσύγχυτον, τὸν δὲ ὡς συγκεχυμένον· ὥστε οὐ χρή βαθμοὺς παρεισάγειν εἰς ταῦτα· ἀλλ' δὲ μὲν δό νόμος φρεώς ἐκώλυσε, φεύγειν· δὲ δὲ μη ἐκώλυσε, παραδέχεσθαι· ἐκώλυσε δὲ δὲ μὲν πολαιστερος νόμος; τὰ προσεχέστερα καὶ ἐγγύτερα.

Nόμος.

Φησι γάρ· Πενθερά ἔστιν ἡ μήτηρ καὶ ἡ προμάμη τῆς γαμετῆς μου, καὶ οὐδεμίαν εὐτῶν λαμβάνω· καὶ νῦμφῃ λέγεται ἡ τοῦ οὐτοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου, καὶ ἡ τοῦ προσεγγόνου γαμετή· καὶ προγονή λέγεται ἡ ἐξ ἀλλού θυγάτηρ, καὶ ἀγγόνη, καὶ προεγγόνη τῆς γαμετῆς μου, καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Οὐδὲ τὴν μητριάν μου, εἰ καὶ πολλὰς ἔσχεν δό πατήρ μου, ἐπειδὴ μητέρων ἔχουσι τάξιν· οὔτε μητριά τὸν γενόμενον ἀνδρα τῆς προγονῆς μου, οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀπόξευχείσης μοι γυναικός, τὴν μετά τὴν ἀπόξευχειν τεχθείσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. Ο δὲ τοῦ Σισιννίου τόμος δύο ἀδελφούς ἐκώλυσε λαμβάνειν θελαν καὶ ἀνεψιάν, καὶ ἀνάπαλιν· ἔτι δὲ δύο ἀδελφούς λαμβάνειν δύο πρωτεξάδελφας· ἐνθεωρίεται δὲ τῷ μὲν πρώτῳ δέ πέμπτος βαθμὸς, τῷ δὲ δευτέρῳ, δέκτος. Μέχρι μὲν οὖν τοῦ πέμπτου βαθμοῦ πάντη τὸ ἐξ ἀγχιστείας κεκώλυται, εἰ δει καὶ τούτοις βαθμούς ἀριθμεῖν· τὰ δὲ τοῦ Ἑκτον βαθμού εἰ μὲν αὐτὰ οὐκ ἔχει σύγχυσιν περὶ τὰ τοῦ γένους διάματα, οὐ κωλύεται· εἰ δὲ τις ὀρᾶται σύγχυσις, εἰργεται.

Βαθμὸς ἑκτος ἀκάλυπτος.

Καὶ δῆ τὸν μὲν ἐξ ἄνδερος καὶ πίντε βαθμῶν γινόμενον γάμους οἱ μὲν ἄλλοι πάντες κωλύουσιν· δὲ

ὅτε τοῦτον καθάπτοιτο τε, ἔστιν δὲ παρὰ τὸ πρόσ-
ῆκον δρώντων, καὶ εἰς ὄντες αὐτοῖς οἱ Ἐλεγχοι λόγοι
λογίζωνται.

Nόμοι.

Οὐ τὸν βασιλέα ὄντες αὐθὺς τιμωρεῖται,
οὔτε τις ἀλλοὶ σκληρὸν ἢ τραχὺν ὑπομένει· ἡ γὰρ ἀπὸ
κουφότητος εἶπε, καὶ περιφρονεῖται· ἡ ἐξ ἀνοίας,
καὶ ἐλεῖται· ἡ ἡδονὴ ἀδικούμενος, καὶ συγχωρεῖται.
Ἀναφέρεται δὲ τὰ περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς
ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου κρίνει, εἰ ὁφεῖται
συγχωρηθῆναι ἡ τιμωρηθῆναι.

Οὐ καθοισιώσιν πλημμελῶν, ήτοι φωτιάζων κατὰ
βασιλέως, ξέφει τιμωρεῖσθαι.

Πᾶς δὲ εὑρίσκων φλυαρίαν κατὰ βασιλέως ἐν χάρτῃ
ἔσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον, καὶ μὴ παραχρῆμα
καίνον, ἀλλὰ ἀναγνώσκων, ὑποκείσθω τιμωρίᾳ, ἢ
τινι ὑπέκειτο καὶ δι συνταθεικῶς τὴν φλυαρίαν.

A reprehendere potest quisquam, ea quae non deceat
facientes, etiam si acerbiora verba iis injuriosa
videantur.

Leges.

Qui regem contumelias afficit, non statim punitur,
aut durum aliquod subit; vel enim præ levitate
locutus est, et contemnitur; vel ex ignorantia, et
miseratione dignus est; vel ut injuria affectus, et
condonatur. Hæc autem ad regem referuntur, et
ipse secundum qualitatem personæ judicat an
remitti vel puniri debeat.

Qui læsæ majestatis vel coniurationis reus est,
gladio puniatur.

B 45 Quisquis invenerit famosum libellum contra
regem, in charta obsignatum vel non obsignatum,
et non statim combusserit, sed legerit, pœna ob-
noxia sit cuius qui libellum infamiam conscri-
psit.

CAP. VIII. De gradibus in matrimonio.

Nemo nos accusaverit, opinor, qui quidem sa-
piat, veluti rem alienam agentes, si hoc loco
graduum matrimonii, quos vocant, et cognationis
eorumdem tam propinquitatem quam remotionem
exponamus; unde sicut ut qui aliquid habent im-
pedimenti, a permissis clare discerni possint et
deprehendi. Enimvero gradus aliqui dictos perbi-
bent a translatione graduum sealæ. Quippe sicut
per eos ascenditur et descenditur. Ita per gradus
cognitionis tam ascendentis quam descendentes
inveniuntur. Qui vero sic affecti non sunt, ex
transverso cognoscuntur. Cæterum gradus ita com-
parati sunt, ut secundum ordinem generationum
procedant. Quippe receptum est, ut quælibet gene-
ratio gradum unum absolvat. Deinde quidam in
latitudinem, quidam deorsum extenduntur. Qui in
latitudinem, eundem inter se locum servant. Nam
qui liberi sunt, primum omnes gradum implent:
qui fratres, secundo inter se gradu junguntur, li-
cet plures numero sint quam decem. Quippe qui
matrimonii lege inter se copulantur ex eodem
sanguine, omnino necessarium est ut plures duo-
bus non sint. Quia etiam de causa hos solos ex
fratribus considerantes, secundi gradus esse dici-
mus, omnino ratione duplicitis eorum generationis.
Consimiliter fratum sororumve liberi gradum
erga patruos et avunculos tertium obtinent, con-
sobrini quartum inter se, sobrini sextum, eadem
in cæteris ratione observata. Qui vero se porrigit
deorsum non oinnes eundem gradum habent; sed
filii primum, nepotes alterum, pronepotes tertium,
et cæteri consimiliter. Ideoque non secundum
generationes, ut priscis placuit, sed secundum
necessitudinem, et generis propinquitatem, gradus
hosce numerari præstat. Nam inter patrem et filium
exiguum quoddam intervallum est. Majus inter
avum et nepotem. Inter avum et pronepotem ad-
huc majus. Eadem in illis etiam oblinet ratio,
qui sunt ex transverso.

KΕΦΑΛ. Η'. Περὶ τῶν τοῦ γάμου βαθμῶν.

Ἄλλας γάρ οὐκ ἄν τις οἷμαι τῶν εὖ φρονούντων
ἀώρας ἡμᾶς γράψαιτο, κατὰ γε τὸ νῦν διεξιόντας
καὶ τὰ τῶν λεγομένων τοῦ γάμου βαθμῶν, καὶ τῆς
αὐτῶν συγγενείας τὴν τε ἐγγύτητα καὶ ἀπόστασιν.
ὅτεν δὴ τῶν συγκεχωρημένων οἱ τὴν κώλυσιν ἔχον-
τες σαφῶς διακρίνονται καὶ ἐλέγχονται. Τοὺς μὲν
οὓς βαθμοὺς ἀπὸ μεταφορᾶς εἰρήσθαι φασὶ τινες τῶν
τῆς; κλίμακος ἀναβαθμῶν. Ός γάρ δι' ἔκεινων ἡ
ἔνοδος καὶ ἡ κάθισος γίνεται, οὕτω δὲ τῶν τῆς
συγγενείας βαθμῶν οἱ τε ἀνιόντες καὶ οἱ κατιόντες
εὐρίσκονται· οἱ δὲ μὴ οὖτες ἔχοντες ἐκ πλαγίου
γνωρίζονται. Προβαίνειν μέντοι πεφύκασι κατὰ τὴν
τῶν γεννήσεων τάξιν· ἐκάστην γάρ γέννησιν βαθ-
μὸν ἀποτελεῖν έναν νενόμεσται. Τούτων οἱ μὲν εἰς
πλάτους, οἱ δὲ εἰς βάθος ἐκτείνονται· καὶ οἱ μὲν τοῦ
πλάτους τὴν αὐτὴν πρὸς ἀλλήλους ἀποσώζουσι τά-
ξιν. Ήτοι μὲν γάρ δύτες, τὸν πρώτον ἀπαντες πλη-
ροῦσι βαθμόν· ἀδελφοὶ δὲ, πρὸς ἀλλήλους τὸν δεύ-
τερον, καὶ ἀπέκεινα ὥστε τῶν δέκα· διότι τοὺς γαμι-
κῶς συναπομένους ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος ἀνάγκη
πᾶσα μὴ πλεῖστης είναι τῶν δύο· ταύτῃ τοις καὶ
τούσδε μόνους ἐκ τῶν ἀδελφῶν θεωροῦντες, δευτε-
ρουν φαμὲν εἰναὶς βαθμοῦ, κατὰ τὴν διπλὴν αὐτῶν
πάντως γέννησιν· ὡσαύτως οἱ ἀνέψιοι τὸν τρίτον
ἐπέχουσι, καὶ οἱ πρωτεξάδελφοι τὸν τέταρτον, καὶ
τὸν ἕκτον οἱ διαεξάδελφοι, καὶ ἐφεξῆς ἀναλόγως.
Οἱ δὲ κατὰ βάθος οὐ πάντες τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἔχου-
σιν, ἀλλ' οἱ μὲν οἱον τὸν πρώτον, οἱ ἔγγονοι τὸν δεύ-
τερον, καὶ οἱ δισέγγονοι τὸν τρίτον, καὶ ἐφεξῆς
δυοῖς· παρ' δὲ καὶ οἱ κατὰ τὸς γενέσεις· ὡς γε
ἴδοις τοις ἀρχαιοτέροις, ἀλλὰ κατὰ τὴν οἰκειότητα
καὶ τὴν τοῦ γένους ἐγγύτητα, καὶ τὴν ἀπόστασιν
αὐθις πρὸς τὴν πρώτην τοῦ γένους ἀρχήν, καλλιο-
τοὺς βαθμοὺς διομάζεσθαι. Μεταξὺ γάρ πατρὸς καὶ
υιοῦ μικρά τις διάστασις· πάππου δὲ καὶ ἔγγόνου,
μείζων· δισεγγόνου δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν, έτι μείζων·
οὕτω σχέσεως ἔχουσι· καὶ οἱ ἐκ πλαγίου.

Septimus non prohibitus.

Sin ex tribus et quatuor, rursus, siquidem confusio nulla intervenit, permittitur. Patrius enim et fratrius ejus filius duas consobrinas citra prohibitionem ducunt.

Septimus prohibitus.

Non item, si confusio quadam emergat. Avus enim et pronepos a matrimonio duarum consobrinorum acentur, ne congeneri vel coaffines habeantur. Nimirum prius contractum matrimonium manu immotum, posterius prohibetur, vel si jam processerit, dirimuntur. Quæ vero matrimonia gradum affinitatis septimum excedunt, in ea curiosæ non inquirendum est, nec faciundæ prohibitions, sicuti fieri videmus et in iis qui ratione consanguinitatis octavum excedunt. Ceterum non recte traditum a nonnullis est, matrimonia sexti ex affinitate gradus, cum pares utrinque gradus habent, non prohiberi; cum impares, prohiberi. Ostensum est enim ex indicatis superius, non æquitatem et inæqualitatem, sed confusionem et confusionis absentiam vel permittere, vel impedire contractum.

Eundem non debere duas sobrinas ducere.

Prohibuit etiam Ecclesia, ne unus et idem duas sobrinas ducat uxores. Non enim hic septimus ex affinitate, cœp plerique putant, gradus colligitur, sed sextus: propterea quod maritus et uxor uno gradu contineri ducantur. Hoc enim cum in consultationem venisset tempore Nicolai patriarchæ, prohibitum ab Ecclesia fuit: simulque promulgata fuit sanctio clari principis Manuelis, quæ statuit, ne tale quid unquam fiat. Sed qua de causa sit, ut inter affines vel duo diversa genera contractæ nuptiæ, gradu septimo libere sint? Quod unum est, vel est natura, vel adrogatione. Natura unum est, v. g. unus homo. Unum adrogatione, ut vir et uxor legitima, quos univit affectio et conjunctio carnalis, sicuti prescriptum legimus: « Et erunt hi duo in carnem unam. » Itaque cum necessitudo existat ex sanguine, et ex eodem genere, naturalis est necessitudo et unitas: cum ex affinitate, ac duabus generibus, adrogatione sit unitas inter eos, et necessitudo a consanguinitatis necessitudine diversa. Propterea mox inferiore gradu, et ante octavum, hujusmodi necessitudo et conjunctio solvitur. Quorum enim strictior est conjunctio, ea majoris etiam indigent intervalli ad hoc, ut expiret: sicuti minoris, quæ minus unita sunt.

De matrimonio ex tribus diversis generibus.

Matrimonio ex tribus diversis generibus pertinet et **50** ipsa quoque ad rationes affinitatis: sed tertii generis intervenit facilius libera sunt, quam ex duobus connecta; quippe sicut haec gradibus duobus interriora sunt contractis ex consanguinitate (qua gradu octavo libera sunt, cum per affinitatem ex duobus contracta generibus nonnunquam gradu sexto libere permittantur): ita rursus ex tribus constituta generibus, etiam duobus gradi-

A

"Εθδομος ἀκάλυπτος.

Εἰ δὲ ἐκ τριῶν καὶ τεσσάρων, πάλιν, εἰ μὲν ἔστιν ἀσύγχυτον, συγκεχύρηται· θεῖος γάρ καὶ ἀνέψιλος δύο πρωτεῖς. δέλφας ἀκινοῦτως λαμβάνουσιν.

"Εθδομος κεκωλυμένος.

Εἰ δὲ σύγχυτον δρᾶται· ἔχον, οὐ δῆτα· πάππος γάρ καὶ δισέγγονος δύο πρωτεῖς δέλφας λαβεῖν εἰργονται, ἵνα μὴ καὶ οὗτοι σύγγαμοις λογισθείεν. Ἀλλὰ μὲν προλαβὼν μένει ἀκίνητος, καλύπτεται δὲ ὁ ἀπιγνόμενος, ή προδέξει διασπᾶται· τὰ δὲ ὑπὲρ τὸν ἔθδομον ἐξ ἀγχιστείας ἀπολυτραγμήτης εἰσι καὶ ἀκάλυπτα, διπερ ἐν τοῖς ἐξ αἱματος τὰ ὑπὲρ τὸν δῆγδον. Οὐ καλῶς δέ τισιν εἰργονται, διτε τὰ εὑρισκόμενα ἐξ ἀγχιστείας ἔκτου βαθμοῦ, διτε μὲν ἐξ ἕστης εἰσιν, ως ἐξ ἀκατέρου μέρους τρεῖς εἰναι βαθμοὺς, ἀκάλυπτα εἰσι· κεκωλυμένα δὲ, διτε εἰσιν ἀνισα· ἐκ γάρ τῶν εἰρημένων ἀνωτέρω δέδειται, μὴ τὰ τοιν καὶ τὰ ἀνισαν, ἀλλὰ τὰ συγκεχυμένον καὶ ἀσύγχυτον, ή ἐφιέναι, ή ἀπειργειν τὰ συναλλαγμα.

"Οτι οὐ δεῖ τὰν αὐτὰν δύο δευτέρας ἔξαδέλφως λαβεῖν.

Κεκώλυκεν ή Ἐκκλησία τὴν αὐτὸν καὶ ἓντα δύο δευτέρας ἔξαδέλφως λαμβάνειν. Οὐ γάρ ἔθδομος εἰς ἀγχιστείας, ως οἰστατε τίνεις, συνάγεται βαθμός, ἀλλὰ ἔκτος, διὰ τὸ ἔνδον βαθμοῦ λογιζεσθαι τὸν δύο δρα μετὰ τῆς γυναικός· τούτο γάρ ζητηθὲν ἐπι τῶν ἡμερῶν τοῦ πατριάρχου Νικολάου, ἐκαλύπη παρὰ τῆς Ἐκκλησίας· προῦντη δὲ καὶ θέσπισμα τῷ ἐν βασιλεῦσιν δοιδέμονι Μανουὴλ, μὴ γίνεσθαι ποτε τούτῳ διορίζειν. Διὰ τοῦ δὲ τὰ ἐξ ἀγχιστείας, εἰτούν διγενεῖας, εἰς τὸν ἔθδομον λύεται βαθμόν; Τὸ δὲ η φύσει ἔστιν, η θέσης καὶ φύσει μάλι, ως εἰς ἀνθρώπος· θέσει δὲ, ως ὁ ἀνήρ μετὸ τῆς νομιμοῦ γυναικός, οὓς σχέσις ἡγνωσε καὶ συγάρεια σαρκῆ, ως εἰργονται· Καὶ ξονταί οἱ δύο εἰς σάρκα μάλι. « Όταν μὲν οὖν ἐξ αἱματος ή η οἰκείωσις καὶ γένους ἔνδον, τὸ οἰκεῖον τε καὶ τὸ ἐν φύσει ἔστιν· οταν δὲ ἐξ ἀγχιστείας καὶ δύο γενῶν, θέσει τὸ δύο, καὶ η οἰκείωσις αὐτοῖς οὐ κατὰ τὴν ἐξ αἱματος οἰκείωσην· διὸ καὶ τῷ ὑποβεηκότι βαθμῷ, καὶ πρὸ τοῦ δῆγδου, εὐθὺς η τοιαύτη οἰκείωσης τε καὶ ἔνωσις λύεται· τὰ γάρ μᾶλλον τὴν ἔνωσιν ἔχοντα πλεονος καὶ τῆς ἀποστάσεως πρὸς τὴν διάλυσιν δέονται, ὥσπερ τὰ τῆτον ἔνωμένα, ἀλάττονος.

Περὶ τῶν ἐκ τριγενείας.

Τὰ δὲ ἐκ τριγενείας γαμικά ζητημάτα εἰσι μή καὶ ταῦτα ἐξ ἀγχιστείας, ἀλλὰ τῇ τοῦ τρίτου γένους· ἐπιπλοκῆς δέοντος ή τὰ ἐκ δύο συμπεπλεγμένα γενῶν λύεται· ὥσπερ γάρ ταῦτα δυοι βαθμοῖς ὑπειργεῖ τῶν ἐξ αἱματος, (τὰ μὲν γάρ εἰς τὸν δῆγδον, ταῦτα ἐξ ἀγχιστείας ἐκ δύοις γενοῖς ἔσθ' διτε καὶ εἰς τὸν ἔκτου λύεται), οὗτα πάλιν τὰ ἐκ τριγενείας, δισιν ὑποβασισθέντα βαθμοῖς τῶν ἐκ δύο γενῶν, τὴν ἄρχην τῆς λύσεως κατὰ τὸν τέταρτον εὐθὺς λεπίνει

βαθμὸν, εἰ καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰς ταῦτα βαθμοὺς; Καὶ μετάναιν οὐ δεῖ, ἀλλὰ ζητεῖν, εἰ οὐκ ἐκιωλόθη παρὰ τοῦ νόμου ρήτως. Τοῖς δὲ μάλιστα ἀκωλύτοις δέ τίταρτο; ἐπακολουθεῖ βαθμός.

Τέταρτος βαθμὸς ἀκωλύτος.

Οὖν τὸ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Στυπῆ ἀπορηθὲν τὸ δρῦν καὶ λυθέν· Κωνσταντίνος γάρ τις Ἐλαῖν εἰς γυναικα Θεοδώρου τιθεῖται αὐταδίλφην Ἀνναν· Ονούστης ἔκεινης. Πλανεῖται εἰς δευτέρου συνοικεῖσιν τὴν τοῦ Θεοδώρου γυναικαδέλφην Εἰρήνην, ὡς γενέσθαι τὴν Κωνσταντίνον καὶ γαμβρὸν τοῦ Θεοδώρου καὶ σύγγαμβρον. Εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ βαθμοὶ τέσσαρες· διθεοδώρος γάρ καὶ ἡ Ἀννα, βαθμῷ δευτέρου· ἡ γυνὴ τοῦ Θεοδώρου καὶ ἡ Εἰρήνη, βαθμῷ δευτέρου, δημοῦ τέσσαρες· διὰ μὲν γάρ νόμος δύο μόνα ἐκ τριγενείας ἀκωλύτεν, δὲ καὶ ἐνδεικόντες βαθμούν τυγχάνουσι, καὶ οὐ πλείονος.

Νόμος.

Οἶον, διὰ οὓς δύναμες λαβεῖν τὴν ποτὲ γυναικα τοῦ πραγμάτου μου, οὐδὲ ἡ μητριὰ λαβεῖν τὸν ποτὲ διάδρομον τῆς προγόνης; αὐτῆς, καὶ τούτοις γάρ τριγενεία ἔστιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ πρόργονος καὶ ἡ προγόνη ιεροῦ ἡ θυγατρῆς λόγον ἐπέχουσι πρὸς τὸν πατρόφων, ἡ τὴν μητριάν, καὶ ἡ γυνὴ ἡ διὰνήρος αὐτῆς, νύμφης ἡ γαμβροῦ, ἀθέμιτα τὰ τοιαῦτα τυγχάνουσι συνοικεῖσια. Τὰ γάρ ἀκριβῶς δύο γένη, διὰνήρ καὶ ἡ γυνὴ, βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν οὔτε πρῆς ἀλληλα, οὔτε πρὸς τὸ μέσον γένος· τὴν γάρ ἀνδρὸς μετά γυναικῶς συνάφειαν εἰς βαθμὸν οὐκ εἰσάγομεν, ἀλλ' ἐν μὲν εἴναι ταῦτην λογιζόμεθα, διὰ τοῦτο δέ προτερον· καὶ γάρ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γυνὴ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀκριβῶν ἔνωσιν, δευτέρου μοὶ ἔστι βαθμὸς. Ισχυραὶς ἐπινοίαίς διὰ τὴν ἐντολὴν ἔνουμένη· οὗτος δὲ πρὸς ἑτερον συγγενικὸν αὐτῆς πρόσωπον ἡ βαθμὸς ζητεῖται, οὐχ οὕτως· ἡ γάρ ἀδελφὴ τῆς νύμφης, πρὸς μὲν αὐτὴν, δευτέρου ἔστι βαθμὸς, πρὸς δὲ τετάρτου· καὶ ἡ αὐτῆς θεία, πρῆς ἔκεινην μὲν τρίτου, τρῆς· ἐμὲ δὲ πέμπτου· καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ἀμπτιῶν· τῶν οὐκ ἔνδεχομένων γάρ ἔστιν, ὥσπερ τὸν ἀνδρα, οὐτων δή καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν, σάρχα λογισασθαί μετά τῆς νύμφης, καὶ δὲ ἐπινοίας ἐπίνοιαν συνάψαι παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν· οἱ γάρ ἐκ πλαγίου πρώτων βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ δευτέρου ἀρχοντάτων. Οἱ μὲν οὖν νόμος τὰ ἐκ τριγενείας πρώτων βαθμοῦ μόνα κεκώλυκεν, ὥσπερ εἴρημαται· τὰ δὲ κρατοῦσσα συνήθεια καὶ τὰ παρὰ ταῦτα, καὶ ὥσπερ τὸν πρώτων βαθμὸν ἐκ τριγενείας δύται, ἀκώλυταθύκη ἔχει.

Τρίτος ἀκωλύτος.

Οἶον, ἔχει τις γυναικα· χρίνω δὲ διτερον, ἔκεινης θανούστης, τὴν γυναικα τοῦ θείου αὐτῆς εἰς δευτέρου Ἐλαῖν συνοικέσιον· ἀλλος· τὴν προγόνην τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ Ἐλαῖν· ἐν τούτοις γάρ βαθμοὶ μὲν ἀναρριζονται τρεῖς, λόγονται δὲ δύμις κατὰ τὴν συνήθειαν· ἡ μέντοι ἀκρίβεια, ὥσπερ εἰπομεν, τὸν

A bus inferiora, quam quæ duobus ex generibus constant, principium permissionis in quarto statim gradu consequuntur: sicut in his multo magis graduum vitanda computatio, sed querendum, an diuersis verbis lege prohibita sint. Maxime vero prohibitionis expertia sequuntur quartus gradus.

Quartus gradus non prohibitus.

Ita hujusmodi quiddam est, quod sub patriarcha Stupa vocatum in dubium fuit, et per sententiam declaratum. Quidam enim Constantinus uxorem duxit Annam, Theodori cuiusdam sororem germanam. Ea mortua, matrimonio secundo duxit Ireneam, conjugis Theodori sororem, quo siebat, ut Constantinus et affinis esset Theodori, et coaffinis. Sunt autem in hoc gradus quatuor. Theodorus enim et Anna gradu secundo se contingunt. Item uxor Theodori et Irene, gradu secundo. Qui gradus simul sunt quatuor. Quippe lex duo duntaxat ex trium generum matrimoniorum prohibuit, quæ unius duntaxat gradus sint, non plurium.

Lex.

Videlicet quod ducere non possum eam, que quondam privigni mei fuit uxor, nec ei novera nubere, qui privignæ ipsius maritus fuit. Nam in his quoque trium sit generum conjunctio. Sed quia privignus et privigna filii vel filie loco sunt erga viaticum vel novercam, atque horum vel uxor, vel maritus, vicecum nurus aut generi obtinent, illigata sunt hujusmodi matrimonia. Nam summa illa duo genera, vir et uxor, gradum nullum habent, nec inter se, nec erga genus intermedium. Quippe viri eam muliere conjunctionem ad gradum non referimus; sed unum quid esse ducimus hanc, quando secundum seipsam consideratur (fratris enim mei cogni, propter unionem eum eo summam, secundo a me gradu est, quocum subtilibus sane rationibus divini mandati respectu conjungitur); cum autem ad aliam ipsi cognitam personam gradus inquiritur, non ita res habet. Nam fratria soror, erga ipsam quidem gradus secundi est; erga me quarti. Ejusdem amita gradu erga ipsam est tertii, erga me quinti. Consimiliter et in aliis. Quippe fieri nequit, ut quemadmodum maritus, sic etiam frater ejus pro una carne habeatur cum fratria, et per cogitationem preter mentem legis alia ratio conjungatur. Qui enim ex transverso sunt, primum gradum non habent, sed a secundo incipiunt. Lex igitur, ut diximus, matrimonia trium generum duntaxat ea prohibuit, quæ primi gradus sunt. Recepta vero consuetudo pro non velitis habet, quæcumque præter hæc sunt, et primum gradum excedunt.

Tertius non prohibitus.

Verbi gratia, quidam uxorēt illa defuncta, conjugem pateui mulieris secundo matrimonio duxit uxorēt. Alius privignam fratris uxoris sue duxit. In his enim tres quidem gradus emergunt; sed nihilominus libere permittuntur ratione consuetudinis. Si tamen accurate rem con-

MATTHÆI BLASTARIS

deremus, gradus in his, cœn diximus, quartus retransversum non nihil oportet extendi, atque ita licetum erit matrimonium. V. g. conjux fratris uxoris meæ propinqua necessitudine jungitur intermedio generi, sicut et ego ipsi. Hanc frater meus, defuncto conjugis meæ fratre, ducere citra reprehensionem potest, vel ipsiusego sororem; sed non fas est ut ipsa mihi uabat. Rursus affinem natus sum, sororis meæ viram; cuius fratrem, fratri scilicet ipsius quondam nupiam, uxorem ipse duco citra prohibitionem, longius aliquanto gradus esse deprehenditur, et intermedii. Quæ enim persona prope cum ipso converto, soror mea est: ipse vero sum ex transverso, et paulo remotior ab intermedia persona.

Rursus natus sum generum, maritum filiæ: cuius fratrem, nuptam scilicet quondam ejus fratri, mihi quidem omne nefas est uxorem ducere, veluti prope conjunciam intermedio generi; sororem tamen ejus licite duco.

Quin etiam gener et uxor frater, si vidui facti ducunt. Cujus autem defuncta est uxor, ei permititur, ut uxorem ducat congeneri vel coaffinis sui sororem.

Aque etiam filiam sobrinæ prioris uxorem, nec non prioris uxoris amitam parvam, hoc est, consobrinam soerus sue.

Verum filiam consobrinæ prioris conjugis ducere prohibetur.

Fratrem et sororem duarum mulierum, quæ duobus fratribus nuptæ sunt, inter se copulari fas est.

Sententia vero patriarchæ Leonis Stupæ concedit, ut gener et uxor frater sorores duas ducant, eum gradus quintus constituantur.

Idem decretem, ac præterea decretum Arsenii Patriarchæ, statuant minime prohibitum esse, quo minus duo fratres ducant nurum ac sororem mariti ejus.

Patruus et maritus filiæ fratris ejus, sorores duas ducere non prohibentur, licet gradus sextus constituantur.

Quin etiam gener et frater uxor, licet gradus septimus emergat.

Michælis autem patriarchæ sententia permittit, ut Joannis filia, et ejusdem uxor ex fratre neplis, fratibus duobus copulentur.

A τέταρτον ἐν τούτοις βαθμὸν ἀπαιτεῖ· δεὶ γάρ τὴν οἰκεῖτη τῆς ἀγγετείας πλαγιασθῆναι μικρὸν, καὶ τηνικαῦτα εσται θεμιτὸς ὁ γάμος. Οἶον, δεὶ τοῦ γυναικαδέλφου μου ἡ γυνὴ προσεχῶς ὑκείσται τὸ μέσον γένος, ὥσπερ κάγῳ πρὸς αὐτὸν· ὁ οὖν πρὸς θανόντος τοῦ γυναικαδέλφου μου, ηὗτὸν τὴν ἔκεινην, ἀδελφὴν, αὐτὴν δὲ οὐ θερις λαβεῖν. Πάλιν Ελαδον ποτὲ νύμφην αὐτὸς Ελαδον εἰς γυναικαῖα, καὶ ξεπίπτειν, ἀπειλεῖν καὶ τετάρτου βαθμοῦ εὐρεκεῖται, καὶ μακρύνεται μικρὸν καὶ τῆς οἰκεῖότητος τοῦ μέσου γένους· τὸ γάρ πρὸς αὐτὸν προσεχῶς συναποτέλεσθαι πόσιαν πρόσωπον, ἡ πλειάρχη μού ἔστιν, ἔγων δὲ εἰ πλαγιαῖ, καὶ μικρὸν ἀπωτέρῳ τοῦ μέσου.

Πάλιν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἐγένετο μοι γαμήρος· τοῦ τὴν ποτὲ μὲν νύμφην ἐπ' ἀδελφῷ λαβεῖν με εἰς γυναικὰ οὐ θερις, ὃς προσεχῶς συναποτέλεσθαι πόσιαν γένους· τὴν δὲ αὐτῆς ἀδελφῆν, οὐκ ἀλλαγίου, καὶ μικρὸν ἀπωτέρῳ τοῦ μέσου.

"Αλλὰ καὶ γαμήρης, καὶ γυναικαδέλφος χηρεύεται, θελαν καὶ ἀνεψιῶν, καὶ γυναικαδέλφος χηρεύεται, τετελεύτηκεν ἡ γυνὴ, λαμβάνειν τούτην ἱψεῖται εἴτε τοῦ συγγάμβρου αὐτοῦ ἀδελφῆν.

"Αλλὰ δὴ καὶ τὴν θυγατέρα τῆς διεξαδέλφης τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικεῖς, ήτοι τὴν πρωτεέδελφην τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ.

Κεκάλυται δὲ λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆς πρωτείας προτέρας αὐτοῦ γυναικάς. Δύο δὲ ἀδελφῶν γυναικαδέλφων καὶ γυναικαδέλφης αὐτοῖς θεμιτόν.

Τὸ δὲ φῆμισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος τοῦ Στυπῆ φῆμιστι λαβεῖν γαμήρον καὶ γυναικαδέλφον δύο ἀδελφάς οὐτανομένου βαθμοῦ.

Τὸ δὲ αὐτὸ δή φῆμισμα, ἐτὶ δὲ καὶ τοῦ πατριάρχου Αρσενίου, δύο ἀδελφῶν νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδρας εἶναι χρίσουσιν.

"Ο θεος καὶ γαμήρος ἐπ' ἀνεψιῷ πρώτη, δύο θυρός. Εἰνι ἀδελφᾶς οὐ καλύσσονται, εἰ καὶ δὲ γίνεται.

"Αλλὰ καὶ γαμήρης καὶ γυναικαδέλφος δύο τας ἔξαδέλφας λαβεῖν οὐ καλύσσονται, εἰ καὶ δὲ βαθμός.

Τὸ δὲ φῆμισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ θυγατέρα τοῦ Ιωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιήν γυναικεῖς αὐτοῦ, δύοιν ἀδελφοῖς ἐπιτέρεσται χρῆναι.

"Δέσμιτα μέντοι τῶν εἰρημένων Ενιά τοι τα λαβεῖν τὸν σύγγαμβρον τὴν.

λοσαι φηγίσματι, τὸ πατέρα καὶ υἱὸν λαβεῖν μικρὸν **A** mnum sententia sua solvisse diximus; videlicet ut pater et filius ducant amitam minorem, et fratri eius filiam.

Nόμος.

Φησὶ γάρ δὲ νόμος: Ἐν τοις γάμοις οὐ μόνον τὸ Ιππετεραμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν.

Περὶ υἱοθεσίας.

Καὶ οὗτα μεν τὰ ἐκ τριγένειας τὴν γε μήν διαδοχῆς ἔνεκα γινομένην υἱοθεσίαν παρχρυφάττειν, καθὼ δὴ καὶ τὴν ἐξ αἰματος πρὸς τῶν ιερῶν κανόνων καὶ τῶν φιλευσεσθῶν διδιδάγμεθα νόμων· κατὰ τε τοὺς γαμικοὺς δηλαδὴ βαθμούς, καὶ τὴν τῶν γανέων κληρονομίαν.

Nόμος.

Φησὶ γάρ δὲ νόμος: Οὐ δύναμαι τὴν πρὸς πατέρος τὴν μητέρος θείαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ εἰσὶ θεῖαι, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἔχουσιν, ἡτοι τούχῳ τῷ πάππῳ μὲν υἱοθετήθη, ἀδελφῆς δὲ τόπον ἐπεῖχε πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς ἡμὲς δὲ θείας· οὗτε δὲ θείος πατήρ τὴν τοῦ θείου υἱοῦ θυγατέρα, ή τὴν ἐγγένην· οὗτε δὲ θείος υἱὸς τὴν τοῦ θείου πατέρος γαμετήν, ή τὴν μητέρα, ή τὴν ἀδελφήν αὐτῆς, ή τὴν ἄπο υἱοῦ ἐγγόνην.

Ἐάν δὲ δὲ οὐκέτε ποτὲ τῆς θυγατέρος, ή οὐ γενόμενος κουράτωρ υἱοθετήσαις βουλήθῃ τὸν ἀνδρα τῆς θυγατροπευομένης ή κουρατορευομένης, ή τὸν πατέρα αὐτῆς, ή θέτις ἀκυρός ἔστιν· οὐ μήν δὲ γάμος λύεται· λύεται δὲ, ἢντα τις τὸν ιδειν γαμβρὸν εἰσποιήσαιτο.

Η δὲ καὶ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σολεῦ, καθώνουσα τοὺς εἰσποιουμένους πρὸς γαμικὴν διμίλιαν συνάπτεσθαι τοὺς τοῦ εἰσποιησαμένου πατεῖν, ἐπάγει· Ἀλλὰ πάλοι μὲν μή κατὰ λόγον, νῦν δὲ κατὰ τὸν περέποντα θεσμὸν καὶ δίκαιον τῆς υἱοθεσίας γινομένης, καὶ διὰ τελετῆς ιερᾶς, τῶν μὲν εἰς γονέων τάξιν καθισταμένων, τῶν δὲ εἰς τὴν τῶν πατέρων, οὐκέτι περιλείπεται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοὺς κατὰ φύσιν τοῦ εἰσποιησαμένου πατεῖν τοὺς εἰσποιητοὺς παῖδας, μηδὲ τὸ τῶν ἀδελφῶν διορισμὸν πρὸς τὸ τῆς συζυγίας μεθαρμόζεσθαι, ὥστε ταῦτας τοῦ βασιλέως ἀντὶ ἀδελφῶν καλεῖσθαι.

"Οτι υἱοθετοῦσι καὶ εὑροῦχοι.

Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, οτι δέ θέτις μιμεῖται τὴν **D** θύσιν, καὶ διὰ τούτο καλύνοντος τοὺς εὐνούχους εἰσποιεῖν τινα, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὑπεξούσιον, ή καὶ νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως θέσπιας καὶ τοῦτο γίνεσθαι ἀκωλύτως.

"Οτι υἱοθετοῦσι καὶ παρθένοι

Η δὲ καὶ ταῖς παρθένοις εἰσποιεῖν ἀδιωταῖς, καὶ τοὺς εἰσποιηθέντας ὑπεξούσιους ή αὐτεξουσίους, δίκαια κληρονομίας· ἔχειν ἐπ' αὐταῖς· καὶ μή διεθεῖται βασιλικὸν ἐπιτάγματος, ή πρᾶξεως δίκαιων.

Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀναδοχῆς.

Η δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος κατὰ ἀναδοχὴν νομένη υἱοθεσία, οὐκ εἰς κληρονομίαν εἰσένεται,

PATROL GR. CXLIV.

A mnum sententia sua solvisse diximus; videlicet ut

pater et filius ducant amitam minorem, et fratri eius filiam.

Lex.

Quippe legis verba sunt: In nuptiis non solum quid permisum sit, consideramus, sed et quid sit honestum.

52 De adoptione.

Et hæc quidem est ratio matrimoniorum ex tribus diversis familiis. Cæterum adoptionis etiam, quæ successionis causa sit, perinde rationem habendam ac consanguinitatis, per sacros canones et religiosas leges edocti sumus: idque tum respectu graduum matrimonialium, tum adeundæ parentum hereditatis.

B

Lex.

Legis enim hæc verba sunt: Non possunt vel amitam vel materteram uxorem ducere, siquidem per adoptionem milii conjunctæ sint; quippe matrum vicem obtinent: cum ab avo scilicet adoptatae sint, et patri meo sororum loco fuerint, milii amitarum et materterarum. Nec pater, qui filiam adoptavit, filii adoptivi filiam, vel neptiem ducere potest: nec filius adoptivus, adoptivi patris uxorem, vel matrem, vel sororem matris, vel neptem ex filio.

Quod si tutor, vel qui curator fuerit, adoptare voluerit maritum ejus, cuius tutelam vel curam gerit, irrita quidem est adoptio, non tamen nuptiæ solvuntur. Solvuntur autem cum quis generum suum adoptaverit.

Cæterum novella xxiv principis Leonis, cognomine Sapientis, cum prohibet, ne qui adoptantur, eum liberis ejus, qui adoptavit, matrimonio copulentur, hæc subjicit: Sed oīm quidem non secundum rationem, nunc vero cum decenti et justa lege fiat adoptio, sacroque ritu illi parentum, hi filiorum in locum constituantur, non amplius ultra reliqua ratio est, quæ filii adoptivi cum naturalibus liberis ejus, qui adoptat, matrimonio copulentur: nec ut fratrum nomen cum nomine conjugii sic commutetur, ut fratrum loco generi vocentur

Etiā eunuchos adoptare.

Cum autem lex dicat adoptionem imitari naturalram, ideoque prohibeat, ne quem eunuchi adoptent, ut eorum in potestate sit, ejusdem principis novella xxvi statuit, ut hoc quoque citra prohibitionem ullam fiat.

Virgines etiam adoptare.

Ejusdem 27 constitutio virginibus quoque potestatem adoptandi concedit, et ut adoptati, tam filii familias, quam emancipati virginibus succedendi jus habeant, nec ad hoc indigent principis rescripto, vel actu judicum.

De susceptione ex sacro baptismate.

Adoptio quæ sit per susceptionem ex sacro baptismate, non ad hereditatem adeundam se

norigit, sed ilumtaxat in gradibus matrimoniorum, A dñl' εις τοὺς γαμικοὺς μόνους, ὡς εἰρηται, ζητεῖ-
ut dictum est, spectatur. Quippe canon 53 syn.
sæc. ait: Quoniam spiritualis necessitudo major
est conjunctione corporum, statuimus ut qui ex
sacro et salutari baptismo pueros suscipiant, et
postea cum matribus eorum viduis in matrimonio
coeunt, primum a tali contubernio absti-
neant, deinde scortatorum quoque pœnis suj-
ciantur. Quippe qui ab hoc malo prompte non
semet abstinet, et confiteatur, tanquam incestis
nuptiis pollutas damnatur.

Lex.

Legis autem hæc verba sunt: Qui ex sacro baptis-
mate aliquam suscepit, eam postea matrimonio
sibi jungere non potest, utpote quæ ipsius filia
facta sit. Nec item ducere potest matrem ejus, aut
ullam iuno ne ipsius quidem filius id facere potest.
Quippe nulla res alia 53 sic paternam affectio-
nem inducere potest, et justam nuptiarum prohi-
bitionem, ut hujusmodi nexus, per quem Deo me-
diente animæ eorum copulantur.

Affirmant igitur aliqui, quod cum tam ex canonc.
quam lege, major esse illa spiritualis, quam
carnalis cognatio statuatur, observare debeant
hac colligati prohibitos gradus usque ad sep-
tinuum: tot scilicet numero, quot atiam in con-
sanguinitate solcant observari. Verum pluribus
hoc minime visum est, sed ad eas duntaxat per-
sonas prohibitionem pertinere, quæ dicta lege
continentur.

Ceterum gradus utrinque adoptionis diverso cum
illis modo numerantur, qui sunt in consanguini-
tate. Nam ibi pater erga fratres universos
omnino gradu primo est: hic vero pater iste spi-
ritualis erga filium, quem adoptavit, gradu est
primo: sed erga carnalem ejus filii patrem, se-
condo, quippe frater ejus esse duritur. Erga
fratres autem germanos filii sui spiritualis gra-
du tertio censemur. Non enim illos quoque si-
los habuit. Filius autem erga fratres suos car-
nales gradu secundo est, et erga patrem suum
carnalem, primo, sicut etiam erga patrem spi-
ritualem.

Idecirco licet ei, qui vult, uxorem ducere com-
patris sui sororem.

Qui vero filium suum ex sacro baptismate sus-
cipit, ab uxore sua separatur.

De nuptiis quæ prohibentur etiam circa
cognitionem.

Nonnonquam etiam circa necessitudinem ullam
indicatarum omnium cognitionum matrimonium
prohibetur. V. g. qui accusatus est adulterii, licet
manifesto non sit convictus, nequit eam mu-
lierem uxorem ducere. Nec libertus uxorem pa-
tronum sui dicit, post ejus mortem. Prebet enim
suspicionem, quod etiam illo vivo communiserit in
eam adulterium.

De tutori et minoribus.

Nec tutor pupillam prius ducit uxorem, vel filium

Α δὲ τοὺς γαμικοὺς μόνους, ὡς εἰρηται, ζητεῖ-
ται βαθμούς. Φησὶ γάρ δ νγ' κανὼν τῆς ἔκτης συν-
δου: Επειδὴ μείζων ἐστὸν δι κατὰ πνεῦμα σίκεσ-
τη; τῆς τῶν σωμάτων συναφείς, τοὺς ἐκ τοῦ ἀγίου
καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδες ἀναδεχομέ-
νους, καὶ μετὰ τοῦτο ταῖς ἑκείνων μητράσι πηρευ-
σίσαις γαμικῶν συναπτομένους, δρίζομεν, ἀφίστα-
σθαι μὲν τοῦ τοιωτοῦ συνοικεῖσθαι, ἐπειτα καὶ τοῖς
τῶν πορνευθῶν ἐπιτιμοῖς ὀποδάλλεσθαι: δι γάρ μὴ
ἔτοιμως τοῦ κακοῦ ἀφιστάμενος, καὶ ἔξομολογού-
μενος, ὡς αἰμομίκτης κρίνεται.

Νόμος.

Ο δὲ νόμος φησίν: Ο μέντοι ἀπὸ τοῦ ἀγίου
βαπτίσματός τινα δεξάμενος, οὐ δύναται αὐτὸν διτε-
ρον πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, ὡς ἡδη γενομένην αὐ-
τὸν θυγατέρα, οὐδὲ τὴν ταύτης μητέρα δι θυγατέρα
ἀλλ' οὐδὲ δι υἱὸν αὐτοῦ ἐπει οὐδὲν διλό δύναται
οὕτως εἰσχωραῖν πατρικήν διάθεσται καὶ δικιλαν
γέμου κάλυπται, ὡς δι τοιοῦτος δεσμὸς. δι οὐ, θεού
μεσιτεύοντος, αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται.

Ισχυρίζονται τοίνυν τινὲς, ὡς, ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ
κανόνος καὶ τοῦ νόμου, μείζων δι πνεῦματικὴ τῆς;
κατὰ σάρκα συγγενεῖς δρίζεται, χρῆναι τοὺς ταύτης
συνδεδέμενους παρατηρεῖν τοὺς κεκωλυμένους βα-
θμούς διχρι τοῦ ἐδόμου, δσους δηλαδὴ καὶ εἰς τὴν
καθ' αἷμα συγγενεῖαν τοῖς δὲ πλείστοις τοῦτο οὐκ
έδοξεν, ἀλλὰ μόνα τὰ τῷ διηθέντει νόμῳ περιεχόμενα
κωλύεσθαι πρόσωπα.

C Οι μέντοι βαθμοὶ τῶν ἐξ οἰκοθείας ἀμφοτέρας
ἐνηλλαγμένων ἀριθμοῦνται πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν
ἐξ αἵματος· ἐκεὶ μὲν γάρ δ πιστὴ πρὸς πάντας
τοὺς αὐταδέλφους πρώτου πάντων ὄπάρχει βαθμὸς
ἐνταῦθα δὲ δι πνεῦματικὸς οὗτος πατήρ, πρὸς μὲν
τὸν παῖδα, δι εἰσεποιήσατο, πρώτου δοτεῖ βαθμόν,
πρὸς δὲ τὸν σαρκικὸν τοῦ παιδὸς πατέρα δευτέ-
ρου ἀδελφὸς γάρ αὐτοῦ λογίζεται. Πρὸς δὲ τοὺς
αὐταδέλφους τοῦ πνεῦματικοῦ ιτοῦ αὐτοῦ, τρίτου
οὐ γάρ κάκείνως δισχεῖν οἰοίς. Οι υἱὸς δὲ πρὸς τοὺς
σαρκικοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ δευτέρου, καὶ πρὸς τὸν
σαρκικὸν αὐτοῦ πατέρα, πρώτου, ὥσπερ καὶ πρὸς
τὸν πνεῦματικὸν.

Δι τὸ τοῦτο ἔξεστι τῷ βαθμομένῳ λαβεῖν εἰς γυ-
ναικα τὴν τοῦ συντέκνου αὐτοῦ ἀδελφήν.

Ο δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος
ἀναδεχόμενος, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ διατεύγνυται.

Περὶ τῶν κεκωλυμέτων τρόπων καὶ χωρὶς
συγγενεῖας.

"Ετι: δι τοὺς καὶ χωρὶς συγγενεῖας ὀποιασδού τῶν
εἰρημένων πέντε συγγενεῖῶν κοιλεῖται τὸ συνι-
λαγματικόν οἰον, δι κατηγορηθεὶς μοιχὸς, εἰ καὶ μὴ
προφανῶς ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται ταύτην εἰς γυναῖκα
λαβεῖν· οὐδὲ δι ἀπελεύθερος τὴν γυναικά τοῦ πα-
τρωνος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ἑκείνου θάνατον· οὐλα-
γάρ ὑποψίαν δι τοὺς καὶ ζῶντος ἑκείνου ταύτην μο-
χεύων δι.

Περὶ επιτρόπου καὶ αρηλίσεων.

Οὐδὲ δι ἐπιτρόπου τὴν δρφωνήν, τῇ διηθέντει,

βαθμίν, εἰ καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰς ταῦτα βαθμοὺς. Αἱ δὲ αἱρέσεις τῶν νόμου ρητῶν. Τοῖς δὲ μάλιστα ἀκαλύπτοις δέ τετρατο; ἐπακολουθεῖ βαθμός.

Tέταρτος βαθμὸς ἀκάλυπτος.

Οἶον τὸ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Στυπῆ ἀπορηθέν τε δοκοῦ καὶ λυθέν· Κωνσταντίνος γάρ τις Ἑλαῖν εἰς γυναικα Θεοδώρου τινὲς αὐτεδίλογην Ἀνναν· Ονούστης ἔκεινης, Ἐλαῖν εἰς διάτερον συνοικέσιον τὴν τοῦ Θεοδώρου γυναικαδίλοφην Εἰρήνην, ὡς γενέσθαι τὴν Κωνσταντίνον καὶ γαμβρὸν τοῦ Θεοδώρου καὶ σύγγαμβρον. Εἰσὶ δὲ ἐν τούτῳ βαθμοὶ τέσσαρες· δὲ Θεοδώρος γάρ καὶ ἡ Ἀννα, βαθμοῦ διευτέρου, διοικούτεσσαρες· δὲ μὲν γάρ νόμος δύο μόνα ἐκ τριγενείας ἀκάλυπτον, δὲ καὶ ἑνὸς μόνου βαθμοῦ τοιχάνουσι, καὶ οὐ πλείονος.

Νόμος.

Οἶον, δὲ οὐ δύναμαι λαβεῖν τὴν ποτὲ γυναικα τοῦ πραγμάτου μου, οὐδὲ ἡ μητριὰ λαβεῖν τὸν ποτὲ ἀνδρα τῆς προγόνης; αὐτῆς, καν τούτοις γάρ τριγένεια ἐστιν. Ἀλλ' ἐπεὶ δὲ πρόγονος καὶ ἡ προγόνη ιεροῦ ἡ θυγατρὸς λόγον ἐπέχουσι πρὸς τὸν πατριάρχην, ἡ τὴν ματριάκα, καὶ ἡ γυνὴ ἡ δὲ ἀνήρ αὐτῆς, νόμφης ἡ γαμβροῦ, ἀθέμιτα τὰ τοιαῦτα τοιχάνουσι συνοικίσια. Τὰ γάρ ἄκρα δύο γένη, δὲ ἀνήρ καὶ ἡ γυνὴ, βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν οὔτε πρὸς δὲ λαλῆσαι, οὔτε πρὸς τὸ μέσον γένος· τὴν γάρ ἀνδρὸς μετὰ γυναικῶν συνάφειν εἰς βαθμὸν οὐκ εἰσάγομεν, ἀλλ' ἐν μὲν εἴναι ταῦτην λογιζόμεθα, δὲ καθ' ἑαυτὸν ὅρεται· καὶ γάρ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γυνὴ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἄκραν ἔνωσιν, διευτέρου μοὶ ἔστι βαθμός, λογιζεῖς ἐπινοίαῖς διὰ τὴν ἐντολὴν ἔνουμένην· διὰ δὲ πρὸς ἔτερον συγγενεικὸν αὐτῆς πρόσωπον δὲ βαθμὸς ζητεῖται, οὐχ οὕτως· ἡ γάρ ἀδελφὴ τῆς νόμφης, πρὸς μὲν αὐτὴν, διευτέρου ἔστι βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἑπτάρτου· καὶ ἡ αὐτῆς θεῖα, πρὸς ἑκατένην μὲν τριῶν, τρὶς· ἐμὲ δὲ πέμπτου· καὶ ἐπὶ τὸν ἀλλῶν ὅμοιῶν· τῶν οὐκ ἐνδεχομένων γάρ ἐστιν, ὥσπερ τὸν ἀνδρα, οὗτοι δὲ καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν, σάρκα λογισαθεῖαν μετὰ τῆς νόμφης, καὶ δι' ἐπειολας· ἐπίνοιαν συνάψαι παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν· οἱ γάρ ἐκ πλαγίου πρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τοῦ δευτέρου ἀρχονταί. Οἱ μὲν οὖν νόμος τὰ ἐκ τριγενείας πρῶτων βαθμοῦ μόνα ἀκάλυπτον, ὥσπερ εἰράμενοι· τοις δὲ κρατοῦσσα συνήθεια καὶ τὰ παρὰ ταῦτα, καὶ ὥσπερ τὸν πρῶτον βαθμὸν ἐκ τριγενείας δύο, ἀκάλυπταθύκοντες.

Τρίτος ἀκάλυπτος.

Οἶον, ἔσχε τις γυναικα· χρίνψ δὲ διτερον, ἐκείνης θανούσης, τὴν γυναικα τοῦ θείου αὐτῆς εἰς δεύτερον Ἐλαῖν συνοικέσιον· ἀλλος τὴν προγόνην τοῦ γυναικαδίλοφου αὐτοῦ Ἐλαῖν· ἐν τούτοις γάρ βαθμοὶ μὲν ἀναρρινοῦνται τρεῖς, λύσονται δὲ δύμις κατὰ τὴν συνήθειαν· ἡ μέντοι ἀκρίβεια, ὥσπερ εἰπομεν, τὸν

A bus inferiora, quam quæ duobus ex generibus constant, principium permissionis in quarto statim gradu consequantur: licet in his multo magis graduum vitanda computatio, sed querendum, an dissertis verbis lege prohibita sint. Maxime vero prohibitionis expertia sequuntur quartus gradus.

Quartus gradus non prohibitus.

Ille justusmodi quiddam est, quod sub patriarcha Stupa vocatum in dubium fuit, et per sententiam declaratum. Quidem enim Constantinus uxorem duxit Annam, Theodori cuiusdam sororem germanam. Ea mortua, matrimonio secundo duxit Ireneam, conjugis Theodori sororem, quo siebat, ut Constantinus et affinis esset Theodori, et coaffinis. Sunt autem in hoc gradus quatuor. Theodorus enim et Anna gradu secundo se contingunt. Item uxor Theodori et Irene, gradu secundo. Qui gradus simul sunt quatuor. Quippe lex duo duxit at ex trium generum matrimonii prohibuit, quæ unius duxit at gradus sunt, non plurimum.

Lex.

Videlicet quod ducere non possum eam, quæ quondam privigni mei fuit uxor, nec ei novera nubere, qui privignæ ipsius maritus fuit. Nam in his quoque trium sit generum conjunctio. Sed quia privignus et privigna filii vel filiae loco sunt erga viricum vel novercam, atque horum vel uxor, vel maritus, vicem nurus aut generi obtinent, illicita sunt hujusmodi matrimonia. Nam summa illa duo genera, vir et uxor, gradum nullum habent, nec inter se, nec erga genus intermediate. Quippe ejus uiri muliere conjunctionem ad gradum non referuntur; sed unum quid esse ducimus hanc, quando secundum seipsam consideratur (fratris enim mei cognatus, propter unionem eum eo summam, secundo a me gradu est, quocum subtilibus sane rationibus divini mandati respectu conjungitur); cum autem ad aliam ipsi cognata personam gradus inquiritur, non ita res habet. Nam fratri soror, erga ipsam quidem gradus secundi est, erga me quarti. Ejusdem amita gradu erga ipsam est tertii, erga me quinti. Consimiliter et in aliis. Quippe fieri nequit, ut quemadmodum maritus, sic etiam frater eius pro una carne habeatur cum fratre, et per cogitationem præter mentem legis alia ratio conjungatur. Qui enim ex transverso sunt, primum gradum non habent, sed a secundo incipiunt. Lex igitur, ut diximus, matrimonia trium generum duxit at ea prohibuit, quæ primi gradus sunt. Recepta vero consuetudo pro non vetitis habet, quæcumque præter hæc sunt, et primum gradum excedunt.

Tertius non prohibitus.

Verbi gratia, quidam uoxem habent. Deinceps illa defuncta, conjugem patrum mulieris secundo matrimonio duxit uoxem. Alius privignam fratris uoxis suæ duxit. In his enim tres quidem gradus emergunt; sed nihilominus libere permittuntur ratione consuetudinis. Si tamen accurate rea-

sideremus, gradus in his, ceu diximus, quartus re-
quiritur. **51** Quippe necessitudinem affinitatis in
transversum non nihil oportet extendi, atque ita lici-
tum erit matrimonium. V. g. conjux fratri uxoris
meæ propinquæ necessitudine jungitur intermedio
generi, sicut et ego ipsi. Hanc frater mens, defuncto
conjugis meæ fratre, ducere citra reprehensionem
potest, vel ipsius ego sororem; sed non fas est ut ipsa
mibi nubat. Rursus affinem nactus sum, sororis meæ
virum; enjus fratrem, fratri scilicet ipsius quon-
dam nuptam, uxorem ipse duco citra prohibitionem,
quoniam et quarti gradus esse deprehenditur, et
longius aliquanto removetur a necessitudine generis
intermedii. Quæ enim persona prope cum ipso con-
jungitur, soror mea est: ipse vero sum ex trans-
verso, et paulo remotior ab intermedia persona.

Rursus nactus sum generum, maritum filia:z:
enjus fratrem, nuptam scilicet quondam ejus
fratri, mihi quidem omne nefas est uxorem ducere,
veluti prope conjanctam intermedio generi; soro-
rem tamen ejus licite duco.

Quin etiam gener et uxor frater, si vidui facti
sint, amitam et fratri ejus filiam nequamquam
ducunt. Cujus autem defuncta est uxor, ei per-
mititur, ut uxorem ducat congeneri vel coassimilis
sororem,

Atque etiam filiam sobriæ prioris uxorem, nec
non prioris uxoris amitam parvam, hoc est, con-
sobrinam sororu[m] suæ.

Verum filiam consobrinæ prioris conjugis ducere
prohibetur.

Fratrem et sororem dñarum mulierum, quæ
duobus fratribus nuptæ sunt, inter se copulari fas
est.

Sententia vero patriarchæ Leonis Stupæ concedit,
ut gener et uxor frater sorores duas ducant, cum
gradus quintus constituator.

Idem decretum, ac præterea decretum Arsenii
patriarchæ, statuant minime prohibitum esse, quo
minus duo fratres ducant nurum ac sororem mariti
eius.

Patruus et maritus filiae fratris ejus, sorores
duas ducere non prohibentur, licet gradus sextus
constituator.

Quin etiam gener et frater uxoris duas conso-
brinas ducere non prohibentur, licet gradus septi-
mus emergat.

Michaelis autem patriarchæ sententia permittit,
ut Joannis filia, et ejusdem uxor ex fratre neptili,
fratribus duobus copulentur.

Nonnulli tamen quedam ex indicatis hisce ma-
trimoniis illicita pronuntiarunt: videlicet ut con-
gener deinceps sororem ejus ducat, qui congenit
ipsius fuerit.

Ac præterea frater uxor, ut eam ducat, quæ
generi suo fratrem in matrimonio habeat: sicut
illud etiam, quod episcopum Thessalonicæ Chu-

A téταρτον ἐν τούτοις: βαθμὸν ἀποκεῖται· δεῖ γάρ τὴν
οἰκειότητα τῆς ἀγχιστείας πλαγιασθῆναι μικρὸν, καὶ
τηνικαῦτα ἔσται θεμιτής ὁ γάμος. Οἶον, δει τοῦ γυ-
ναικαδέλφου μου ἡ γυνὴ προσεχῶς φιλεῖται πρὸς
τὸ μέσον γένος, ὥσπερ κάγὼ πρὸς αὐτὸν· ὃ σὺν ἡμέ-
τερος ἀδελφὸς δύναται ταῦτην ἀμέμπτως λαβεῖν.
Θανόντος τοῦ γυναικαδέλφου μου, ή ἔγω τὴν ἔκεινης
ἀδελφῆν, αὐτὴν δὲ οὐ θέμις λαβεῖν. Πάλιν Ελαῖον
εἰς τὴν ἀδελφήν μου γαμβρὸν, οὗ τὴν ἐπ' ἀδελφῷ
ποτὲ νῦμφην αὐτὸς Ελαῖον εἰς γυναικα, καὶ ξενί-
ακώλυτον, ἀπει καὶ τετάρτου βαθμοῦ εὐρέσθεται,
καὶ μακρύνεται μικρὸν καὶ τῆς οἰκειότητος τοῦ μέ-
σου γένους· τὸ γάρ πρὸς αὐτὸν προσεχῶς συναπό-
μενον πρόσωπον, ἡ πεθερῆ μού ἔστιν, ἔγω δὲ τὰ
πλαγίου, καὶ μικρὸν ἀπωτέρω τοῦ μέσου.

B

Πάλιν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἐγένετο μοι γαμβρός· τοῦ-
του τὴν ποτὲ μὲν νῦμφην ἐπ' ἀδελφῷ λαβεῖν με εἰ;
γυναικα οὐθὲμις, ὡς προσεχῶς συναπομένην πρὸς
τὸ μέσον γένος· τὴν δὲ αὐτῆς ἀδελφῆν, οὐκ ἄλι-
μιτον.

Ἄλλα καὶ γαμβρός, καὶ γυναικάδελφος χηρεύσαν-
τες, θείαν καὶ ἀνεψιάν οὐδαμῶς λαμβάνουσιν· οὐ μὲν
τετελεύτηκεν ἡ γυνὴ, λαμβάνειν τούτῳ ἔφειται τὴν
ποτὲ συγγάμβρου αὐτοῦ ἀδελφήν,

C Τούτων δὲ λαβεῖν τὴν θυγατέρα τῆς πρωτε-
αδελφῆς τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικάδελφος.

Δύο δὲ ἀδελφῶν γυναικαδέλφων καὶ γυναικάδε-
λφην συνάπτεσθαι θεμιτόν.

Τὸ δὲ φήμισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος τοῦ Ἰωάννη
ἐφίσται λαβεῖν γαμβρὸν καὶ γυναικαδέλφων δύο ἀδε-
λφάς οἰα πέμπτου γινομένου βαθμοῦ.

Τὸ δὲ αὐτὸν ψήμισμα, εἴτε δὲ καὶ τοῦ πατριάρχου
Ἀρσενίου, δύο ἀδελφῶν νῦμφην λαβεῖν καὶ ἀνεψ-
δελφήν, ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν.

Τὸ δὲ φήμισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ, τὸν
θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιάν τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπειν οὐκο-
ύθηναι.

Τὸ δὲ φήμισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ,
θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιάν τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπειν οὐκο-
ύθηναι.

Τὸ δὲ φήμισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ,
θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν, καὶ τὴν ἀνεψιάν τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ, δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπειν οὐκο-
ύθηναι.

E Ετι δὲ καὶ τὸν γυναικαδέλφον τὴν ἐπ' ἀδελφῷ
νῦμφην τοῦ ἴδιου αὐτοῦ γαμβροῦ· διπλὴ δὲ καὶ
ἔκεινο, διπλὴ τὸν Χοῦμον Θεσσαλονίκης ἴσιψ έπημεν

λῦσαι ψυχίσματι, τὸ πατέρα καὶ οὐνανίαν μικρὰν **A** mnum sententia sua solvisse diximus; videlicet ut pater et filius ducant amitam minorem, et fratri ejus filiam.

Nόμος.

Φησὶ γάρ δύναμος· Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν.

Περὶ νιοθεσίας.

Καὶ οὗτα μὲν τὰ ἔκ τριγένειας· τὴν γε μήν διαδοχῆς ἔνεκα γινομένην νιοθεσίαν παραφυλάττειν, καθά δὴ καὶ τὴν ἑξ αἰματος, πρὸς τῶν ιερῶν κανόνων καὶ τῶν φιλευσεῖδῶν διδιδάγμενα νόμων· κατά τε τοὺς γαμικοὺς δηλαδὴ βαθμοὺς, καὶ τὴν γονέων κληρονομίαν.

Nόμος.

Φησὶ γάρ δύναμος· Οὐ δύναμαι τὴν πρὸς πατέρας ή μητρὸς θελαν λαβεῖν εἰς γυναῖκα, εἰ καὶ εἰσὶ θεταὶ, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἔχουσιν, ήτις τυχὸν τῷ πάππῳ μὲν νιοθετήθη, ἀδελφῆς δὲ τόπον ἐπεῖχε πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς ἡμὲς δὲ θεταὶ· οὔτε δὲ θετὸς πατήρ τὴν τοῦ θετοῦ οὐσίαν θυγατέρα, ή τὴν ἐγγόνιν· οὔτε δὲ θετὸς οὐδὲ τὴν τοῦ θετοῦ πατέρας γαμετὴν, ή τὴν μητέρα, ή τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, ή τὴν ἀπὸ οὐσίαν ἐγγόνην.

Ἐάν δὲ δὲ ἐπιτροπος, ή δὲ γενόμενος κουράτωρ νιοθετῆσαι βουληθῇ τὸν ἀνδρα τῆς ἐπιτροπευομένης ή κουρατορευομένης, ή τὸν πατέρα αὐτῆς, ή θετὶς ἀκυρός ἔστιν· οὐ μήν δὲ γάμος λύεται· λύεται δὲ, ήνίκα τις τὸν ίειον γαμβρὸν εἰσποιήσαιτο.

Η δὲ καὶ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, κωλύουσσα τοὺς εἰσποιημένους πρὸς γαμικὴν διμήλιαν συνάπτεσθαι τοὺς τοῦ εἰσποιησαμένου πατέριν, ἐπάγει· Ἀλλὰ πάλισ μὲν μή κατὰ λόγον, νῦν δὲ κατὰ τὸν περίποντα θεσμὸν καὶ δίκαιον τῆς νιοθεσίας γινομένης, καὶ διὰ τελετῆς ιερᾶς, τῶν μὲν εἰς γονέων τάξιν καθισταμένων, τῶν δὲ εἰς τὴν τῶν πατέρων, οὐκέτι περιλείπεται λόγος εἰς γάμον συνάπτεσθαι τοὺς κατὰ φύσιν τοῦ εἰσποιησαμένου πατέρος τοὺς εἰσποιητοὺς παῖδας. μηδὲ τὸ τὸν ἀδελφῶν δύομα πρὸς τὸ τῆς συζυγίας μεθαρμόζεσθαι, ὥστε γαμβρούς ἄντι ἀδελφῶν καλεῖσθαι.

"Οτι νιοθετοῦσι καὶ εὐροῦχοι.

Τοῦ δὲ νόμου λέγοντος, δι τοῦ θετοῦ κωλύοντος τοὺς εὐνούχους εἰσποιεῖν τινα, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὑπεξουσίαν, ή καὶ νεαρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐθέσπισε καὶ τοῦτο γίνεσθαι ἀκωλύτως.

"Οτι νιοθετοῦσι καὶ παρθένοι.

Η δὲ καὶ ταῖς παρθενοῖς εἰσποιεῖν δίδωσι, καὶ τοὺς εἰσποιηθέντας ὑπεξουσίους ή αὐτεξουσίους, δίκαια κληρονομίας ἔχειν ἐπ' αὐταῖς· καὶ μή διέσθαι βασιλικοῦ ἐπιτάγματος, ή πράξεως δικαστῶν.

Περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος ἀναδοχῆς.

Η δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγίου βαπτισμάτος κατὰ ἀναδοχὴν νομίμη νιοθεσία, οὐκ εἰς κληρονομίαν εἰσένεται,

PATROL GR. CXLIV.

A mnum sententia sua solvisse diximus; videlicet ut pater et filius ducant amitam minorem, et fratri ejus filiam.

Lex.

Quippe legis verba sunt: In nuptiis non solum quid permisum sit, consideramus, sed et quid sit honestum.

52 De adoptione.

Et hæc quidem est ratio matrimoniorum ex tribus diversis familiis. Cæterum adoptionis etiam, quæ successionis causa sit, perinde rationem habendam ac consanguinitatis, per sacros canones et religiosas leges edocti sumus: idque tum respectu graduum matrimonialium, tum adeundas parentum hæreditatis.

B

Lex.

Legis enim hæc verba sunt: Non possum vel amitam vel materteram uxorem ducere, siquidem per adoptionem mihi conjunctæ sint; quippe matrum vicem obtineant: cum ab avo scilicet adoptatæ sint, et patri meo sororum loco fuerint, mihi amitarum et materterarum. Nec pater, qui filium adoptavit, filii adoptivi filiam, vel neptiem ducere potest: nec filius adoptivus, adoptivi patris uxorem, vel matrem, vel sòrem matris, vel neptem ex filio.

Quod si tutor, vel qui curator fuerit, adoptare voluerit maritum ejus, cuius tutelam vel curam gerit, irrita quidem est adoptio, non tamen nuptiae solvuntur. Solvuntur autem cum quis generum suum adoptaverit.

Cæterum novella xxiv principis Leonis, cognomine Sapientis, cum prohibet, ne qui adoptantur, eum liberis ejus, qui adoptavit, matrimonio copulentur, hæc subjicit: Sed olim quidem non secundum rationem, nunc vero cum decensi et justa lege fiat adoptio, sacroque ritu illi parentum, hi filiorum in locum constituantur, non amplius ultra reliqua ratio est, quæ filii adoptivi cum naturalibus liberis ejus, qui adoptat, matrimonio copulentur: nec ut fratrum nomen cum nomine conjugii sic commutetur, ut fratrum loco generi vocentur

Etiā eunuchos adoptare.

D Cum autem lex dicat adoptionem imitari naturam, ideoque prohibeat, ne quem eunuchi adoptent, ut eorum in potestate sit, ejusdem principis novella xxvi statuit, ut hoc quoque citra prohibitionem ullam fiat.

Virgines etiam adoptare.

Ejusdem 27 constitutio virginibus quoque potestatem adoptandi concedit, et ut adoptati, tam filii familias, quam emancipati virginibus succedendi jus habeant, nec ad hoc indigent principis rescripto, vel actu judicum.

De susceptione ex sacro baptismate.

Adoptio quæ sit per susceptionem ex sacro baptismate, non ad hæreditatem adeundam se

preter sanguinem, suffocatum, et idolothyrum, cum pietate et fide comedentem condemnat, tanquam quod ea vescatur specie non habeat, anathemate ferit.

Quin et 10 eum qui crassa vestimenta induit, et eos qui ueste consueta utuntur, aut ex serico contextas cum pietate induunt, non propter mollitatem vel arrogantiam, abominatur, anathematis tradit.

Eamdem etiam pœnam 5 canon contra eum decernit, qui domum Dei contemptui habet, et a conventibus in ea habitus abhorret. Beatus quidem Paulus in omni loco precari jubet, sed non conventus contemnere, et templo non adire.

Canon autem 20 eos qui arrogantia mente a conventionibus, et a sacris illie, ubi martyrum reliquias reponuntur, celebratis abhorret, anathemate ferit. Quære etiam can. 16 hujus syn. in 5 cap. llt. A.

CAP. X. *De vi et potentia.*

Quære duodecimum caput litteræ A.

CAP. XI. *De genuinis et spuris sacrae Scripturarib[us].*

Canon 85 sanct. apost., III, inquit, libri ab omnibus clericis et laicis summo in honore haberi debent: Veteris quidem Testamenti, quinque Mosaici qui inscripti sunt, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Iesu filii Nave unus, Judicum unus, Ruth unus, Regnorum quatuor. Paralipomenon sive derelictorum libri dierum duo, Esra duo, Esther unus, Machabæorum tres, Job unus, Psalterii unus, Solomonis tres, Proverbia, Ecclesiastices, Canonicæ cantorum. Prophetarum duodecim, Isaiae unus, Jeremie unus, lezechielis unus, Danielis unus. Extrinsecus autem intelligatur ab adolescentibus sapientia eruditissimi Sirach. Novi autem Testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis; Pauli Epistole quatinusdecim, scilicet ad Romanos una, ad Corinthios duas, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippienses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duas, ad Hebreos una, ad Timotheum duas, ad Titum una, Epistola catholica septem, scilicet Petri duas, Jacobi una, Joannis tres, Iudea una; duas autem quas addit Epistolas Clementis, et Constitutiones apostolicas ab eo elaboratas, secundus postea 6 syn. canon ut adulterinas et ab hereticis falso inscriptas abrogavit.

Eamdem librorum enumerationem canon etiam 60 syn. Laodic. absque aliqua mutatione facit; nisi quod nulla facta sit mentio epist. et constitutionum Clementis.

57 Eosdem libros enumerat can. 24 syn. Carthag.; et, Præter has, inquit, canonicas scripturas nihil in ecclesia legatur. Addit autem ille Judith, Tobiam, et Apocalypsin Joannis.

A φημίζεται τοῦ κατακρίνοντος τὸν μεταλαμβάνοντα κρέων μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, χωρὶς αἴματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ὃς ἀν διὰ τὴν τούτων μετάληψιν ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχοντα.

Ἄλλα καὶ ὁ εἰ τὸν ἀδρὰ περιβεβλημένον Ἰαϊτια, καὶ βδελυτόμενον τοὺς τῇ συνήθει κεχρημάτους ἑσθῆτι, ἢ σηρικὰ ἐνημμένους μετ' εὐλαβείας καὶ μὴ διὰ βλακείν ἡ ἐπαρσιν, τῷ ἀναθέματι διδωσι.

Ταῦτην καὶ ὁ εἰ κανὼν ἐπάγει τὴν δίκην τῷ ἐν καταφρονήσει τὸν σίκον τοῦ Θεοῦ τιθεμένῳ, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ βδελυτόμενων συνάξεις. Ἔν παντὶ μὲν γε τὰπερ εὔχεσθαι ὁ μακάριος κελεύει Παῦλος, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ τοῖς ἱεροῖς μὴ προσιέναι.

Οὐ δέ καὶ τοὺς ὑπερηφάνω φρονήματι βδελυτόμενους τὰς τελουμένας συνάξεις καὶ λειτουργίας, Εὐθα μαρτύρων τιθεσάντας λείψανα, τῷ ἀναθέματι καταδικάζει. Ζῆτε καὶ τὸν εἰς ταῦτης ἐν γ' κεφ. τοῦ Α στυγεῖσου.

ΚΕΦΑΛ. Ι'. Περὶ Βίᾳς καὶ δυναστείας.

Ζῆτε τὸ εἰς τεφάλαιον τοῦ Α στυγεῖσου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Περὶ Βιβλών τῆς θείας Γραφῆς γρηγορίων καὶ νόθων.

Ο περὶ τῶν ἄγιων ἀπόστολων κανὼν, Ταῦτα, φησι, τὰ βιβλία διαφερόντως πρεσβεύειν χρή σύμπαντας κληρικούς τε καὶ λατζούς, τῆς μὲν παλαιᾶς Διαθήκης τὰ πέντε Μωσαϊκά, ὃν αἱ κλήσεις τῶν ἐπιγραφῶν Γένεσις· Ἐξοδος· Λευτεικόν· Ἀριθμοί· Δευτερονόμιον· Ἰησοῦν οἰοῦ Ναυῆ, ἐν· Κριτῶν, ἐν· Ρούθ, ἐν· Βασιλεῶν, δ· Παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν, δύο· Ἐσδρα, δύο· Ἐσθήρ, ἐν· Μακαβαίων, τρία· Ἰωάν, ἐν· Φατήριον, ἐν· Σολομῶντος, τρία· Περούμιας, Ἐκκλησιαστικήν, Ἀσρα φραμάτων· Προφητῶν, εἰδή· Ἡσαΐου, ἐν· Ιερεμίου, ἐν· Υεζεκιήλ, ἐν· Δανιήλ, ἐν· Εξιθεν δὲ προσιστερισθω τοῖς νέοις καὶ ἡ τοῦ πολυμαθοῦς τοφία Σιράχ. Τῆς Καινῆς δὲ Διαθήκης, Εὐαγγέλια τίσσαρα· Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ιωάννου· Πιόλου ἀπόστολᾶς εἰδή· ξητοὶ πρὸς Ρωμαίους α', πρὸς Κορινθίους, β', πρὸς Φαλάτας, α', πρὸς Εφεσίους, α', πρὸς Φιλιππησίους, β', πρὸς Επρατους, πλανητροῦ Τιμόθεου, β', πρὸς Τίτον, α', πρὸς Φιλήμονα, α'. Ἐπιστολάς καθολικᾶς ἐπτά, ἡγουν, Πέτρου, β', Ιακώβου, μίκην· Ιωάννου γ', Ιουδα, α'. Αἱ δὲ προστίθησι διὰ τοῦ Κλήμεντος δύο ἀπόστολᾶς, καὶ τὰς πονηθεῖσας τούτοις Διατάξεις τῶν ἀπόστολῶν, ὅπερον δ τῆς σ' συνδου β' κανὼν διέγραψεν, ὡς πολὺ τὸ νόθον πρὸς τῶν αἱρετικῶν καὶ περήγραψεν δεξαμένας.

Τοιαύτην ἀπεξαλλάχτως τῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπροθίμησιν καὶ δεῖ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν, ἀγεν τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος ἀπίστολῶν τε καὶ διατάξεων.

Ἀριθμοὶ δὲ ταῦτα καὶ δεῖ τῆς ἐν Καρθαγίῃ· Καὶ τῶν κανόνεικῶν, φτισιν, ἀπόδεις τούτων Γραφῶν, μηδὲν διπλάσιας ἀναγνωστικέσθαι. Προτίθησι δὲ ούτος καὶ τὴν Ιουδὴν, τὰ Τωβίαν, καὶ τὴν Αἴγακανών Ιωάννεν.

ς' καὶ τὰ ὄπομνήματα τῶν μαρτυρικῶν Α ν ἐν ταῖς ἑτησίαις αὐτῶν ἀναγινώσκεσθαι λορίζεται· ταῦτη τοι καὶ τὰ παρὰ τὸν τέρων καὶ διμολογητῶν συγγραφέντα, καὶ τινὲς δέσιν, καὶ κατασπάζεσθαι, ἀτε πρὸς τὴν καὶ ὅρθοδόξου πίστιν ἡμᾶς ἀνάγονται.

Ἔγας Ἀθανάσιος τῶν μὲν τοῖς αἱρετικοῖς ν καὶ ὄνομαζομένων πρὸς αὐτῶν ἀποκρύπτηκε τὴν ἀνάγνωσιν· τῶν δὲ τέως ἡγένετο διδόλων δομοῖσαν καὶ οὔτος ποιεῖται τὴν ιν. Ταῦτα γάρ ἐπινοιά, φησι, Οἰοτέρᾳ πιστεύομεν· καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης βιβλίους τῶν περὶ Ἐβραίοις Ισαριθμούς ν. Ταῖς γάρ τέσσαρας τῶν Βασιλεῶν δύο καὶ λέγει, καὶ τὰς δύο τῶν Παραλειπομένων τὰς εἰς' προφητῶν μίαν, καὶ τὰν τέσσαρας. Τῷ δὲ Ιερεμίᾳ προστίθησται ροῦχος Ὁρθήνους, καὶ τὴν ἐπιστολὴν· ἀριθμοῖς τὰς τῆς Καινῆς προστίθησται ταῖς ὅρθῃς τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου· καὶ ταῦτας εἰς ἡ ἀφαιρεῖν, ἀνάσιον εἶναι κρίνεται. Ἐξουν κανονιζομένων εἶναι φησε τὴν σοφίαν τοῦ Σιράχ, τὴν Ἐσθήρ, τὴν Ἰουδῆθος οἵτινα, τὴν Ποιμένα, καὶ τὴν Διδαχὴν τῶν στίλων· ταῦτην δὲ καὶ ἡ Σ' σύγκρισις ἡγίτηται,

ν τῶν Ιερῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαριθμητῶν τριωτῶν στίλων καὶ διό μέγας δ Θεολόγος, Ισαριθμούς τὰς τῆς Παλαιᾶς ν τῶν περὶ Ἐβραίοις εἰκόνοις δύο γραμμάτηράς δὲ λέγει τὰ πέντε· Ἰών, Δασῆδ τοὺς ι, καὶ τοὺς τρεῖς Συλομωντεῖους, καὶ τῶν οφρητῶν μίαν, δῶν αἱ κλήσεις· Πατὴ, Ἀμείας, Ἰωὴλ, Ἰωνᾶς, Ἀβδῖος, Ναοῦρ, Ἀβδοφοίας, Ἀγγαῖος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας· μεγάλῳ ῥήθεντιν Ἀθανασίῳ ἀκανονιστῶν μέμνηται. Τούτοις καὶ δ ἀγιοῖς ἐπεταιτο; δι' οὐδὲν τῶν ἔκμετρησιν ἐκποιησά-

τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὰ ψευδεπίστειαν διεβίβλισε τὸν ἀναγινώσκοντα δημοματικὸν, φημι, ἡ κληρικὸν, ἐπὶ λόγῳ τοῦ οὐ κλήρου, καθαιρέσσεις ἀξιοῦ. Οὐ μόνον δι' πείστου τὸ ψεῦδος ποιούμενοι λόγοις διστοσθίσαντες αὐτῶν φρόνημα κρατούντειν πειθαρίκη καὶ τοῖς τῶν εὐσεβῶν συγγράμμασι τὰ πρενείρουσιν, ὡς ἐν ταῖς ἀρθεῖσαις ἐπιστολαῖς Ιεροῦ Κλήμεντος καὶ ταῖς διατάξεσιν αι. Εἰσὶ δὲ οὐ καὶ τοῖς ἑαυτῶν ἐπιγραφάς εἰκασι πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων οὐδὲν, οἰοντες μέλιτες τοῦ δηλητηρίου τὴν κύριοις συντεταχέντας.

Υ τῆς Ἑκτῆς συνέδου, καὶ τὰ ψευδῶς συναρπυρολόγια πρὸς τῶν μηδὲν ὄγιες φρονούντων τοῖς ἀγίοις μάρτυρσιν οἰομένων προστομοῖς, τοὺς δὲ ἀντιγράψαντας τῆς πρὸς αὐτοὺς τειμῆς, πυρὶ κελεύεις διδοσθαί· τοὺς δὲ ἀληθίσοις προσέχοντας ἀναθεματίζεσθαι, ἀγίοις μάρτυρσι τῶν ἄθλων καὶ τῆς εὐδοξίας τε, ψευδῆ καὶ ἐλλόχοτα συντεταχέντας βι-

A Canon autem 46 commemorationes passionum martyricarum in anniversariis eorum memoriis legi decernit. Quare et quæ a sanctis Patribus et confessoribus conscripta sunt, legere et amplecti oportet, ut quæ nos ad veram et orthodoxam fidem perducant.

Magnus autem Athanasius librorum, qui ab hereticis conscripti et apocryphi nominati erant, lectionem prohibet, et deinde praedictos sacros libros ipse similiter enumerat. Hos enim per divinam, inquit, inspirationem conscriptos credimus. Dicit etiam libros esse Veteris Testamenti viginti duos, Hebraeorum litteris numero æquales: quatuor enim Regnorum libros duos facit, et duos Paralipomenon unum, et libros duo lecit Prophetarum unum, et quatuor, quatuor, Jeremiæ autem Lamentationes et Epistolam Barnabæ adjungit. Libros vero Novi Testamenti enumerans, reliquis superaddit Apocalypsin Joannis. His addere, vel ab iis quidquam detrahere nefas esse judicat. Extra autem canonicos dicit esse, Sapientiam Solomonis, Sirachum, Esther, Judith, Tobiam, Pastorem, et sanctorum apostolorum Doctrinam; hanc autem sexta synodus rejecit, ut ostensum est.

W Similem sacrorum librorum enumerationem facit magnus Theologus Gregorius, in versibus heroicis, libros Veteris Testimenti viginti duobus Hebraeorum litteris æquales esse dicens. Quinque ex iis metricos appellat, Job, centum et quinquaginta Psalmos David, tres Solomonis, et libros Prophetarum duodecim unum, qui vocantur Oseas, Amos, Michæas, Joel, Jonas, Abdias, Nahum, Abacuk, Sophonias, Aggeus, Zacharias, Malachias. Eorum autem quæ magnus Athanasius non canonicos vocat, mentionem nullam facit: hos sanctus Ambrochius sequitur, jambis metricum poema contexens.

D Canon autem 60 sancti apostoli, cum qui falsi inscriptos impiorum libros ad populi et cleri perniciem publice legit, sacerdotem scilicet sive clericum, depositione digna censet. Nonnulli enim qui mendacium pluris testimant, non solum propriis verbis impiam suam opinionem confirmare nituntur, sed et piorum scriptis sua etiam inserunt; ut in dictis S. Clementis Epistolis et Constitutionibus fraudulenter factum. Alii autem sunt, qui scriptis suis sanctorum inscriptiones apposuerunt in deceptionem simpliciorum, veneni calicem quasi melle circumfiantes.

Canon insuper 65 syn. ut martyrologia ab iis qui nihil recte sentiunt falso conficta, ut ignominiae notam sanctis martyribus inaurant, eosque, qui in ea incident, ab iisdem honore afficiendis abducant, igni tradi jubet; eos autem qui illis ut veris assentient anathematizari. Sanctis enim martyribus certamina et nominis claritatem invidentes, libros falsos et alieni consilere impulsi sunt, de iis

scilicet quæ a martyribus dicta vel facta essent, ut qui in eos inciderent vel ad infidelitatem vel risum duderentur.

Quantæ igitur beatitatis prædicatione dignus est admirandus ille Simeon, qui Metaphrastes dicit egregie præ aliis meruit, qui sancti Spiritus inspiratione sanctorum martyrum pro veritate certamina non sine multis sudoribus et laboribus conscripsit, et nervose, eloquenter sapienterque **58** exornavit, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, et sanctorum martyrum, qui pro eo certamina obierunt, perennem gloriam; quique omnes impium obturavit, et pils nullum omnino dubitandi præteritum reliquit.

Canon autem 9 syn. vii, Qui libros, inquit, sacras imagines insectantium, in quibus absurdæ eorum opiniones comprehenduntur, retinet absconditque, si clericus sit, sacerdotio exuatur: si autem laicus, segregetur. Ejusmodi vero libri nihil, inquit, a ludibris puerilibus differunt, utpote quæ insanjæ et lascivjæ bacchationes sint, in quibus venerandæ imagines (proh hominum vescianum!) idola nominantur. Qui autem eos invenerit, ad Magnæ ecclesiæ palatium mittat, ut perpetuæ obscuritati tradantur, vel, ut lex civilis jubet, statim comburat.

Canones autem syn. Laodice. 15 et 59 non sinnunt ut in ecclesia aliqui praeter libros canonicos Veteris scilicet et Novi Testamenti legantur, nemirum qui in 85 can. apostolico continentur: nec praeter 150 psalmos Davidicos alios privatos psalteme permitunt, coiussimodi sunt, qui Salomonis et nullorum aliorum dicuntur.

Porro canon 19 syn. vi in diebus Dominicis, quibus populus ab operibus cessans ecclesiis interesse solet, episcopos doctrinæ lumine eos irrigare jubet, ex predictis Scripturæ libris verba temporis et rebus convenientia colligentes, eademque juxta sanctorum Patrum expositionem, et non secundum privatos sensus et judicium interpretari; et potius in eis celebres esse, quam in iis quæ domi inventa sunt, ne aliquando forsitan hæsitanter Scripturæ scopo non innisi videantur. Ex sanctorum autem Patrum doctrina cognoscent populi quænam eligere et quænam fugere oporteat; et vitam suam ad virtutis normam imminentium suppliciorum metu component, et ignorantiae viti non convincentur. Episcopum vero qui securus fecerit præsens canon non punit.

Canon autem apost. 58 episcopum vel clericum qui clerum suum negligit, et pietatem non docet, segregat, et in socordia perseverantem deposit.

Quod sacros libros conscindere non oporteat.

Canou autem 68 vi syn. Scripturæ divinitus inspirate, tum Veteris, tum Novæ, necnon Patrum et doctorum comprobatorum præceptorumque libros

Θλία προτήρησαν, τῶν δῆθεν διπὸ τῶν ἀγίων μαρτυρῶν πραχθέντων ή λαληθέντων, ἐφ' ὧ τοὺς ἐν-υγκάνοντας εἰς ἀπιστίαν ή γέλωτα ἀνάγγεσθαι.

Πόσου τοίνυν ἀξιος ἦν εἶη μακαρισμοῦ διαυμά-
σιος Συμεὼν, διὸ καλεῖσθαι Μεταφραστής διαφε-
ρόντως τῶν ἀλλών ἀπενεγκάμενος, διὸ τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ
ἀγίου Πγεύματος τὰ τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀλη-
θείας σκάμματα πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ πόνοις συγγρα-
ψάμενος, καὶ δυνάμει λόγου καὶ σοφίᾳ καλλύνας εἰς
ὅμνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δέξαν-
τιαιωνίζουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν γνωμήν των ἀγίων
μαρτύρων· καὶ πᾶν δυσσεβές ἀπορράψας στόμα, καὶ
μηδὲ ἤτινας ταῦν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς εὔσεβεσ
καταληπών.

"Ο δὲ οὐ τῆς ἑδομῆς συνόδου κανῶν, Τὰ συγγεγραμμένα, φησὶ, τοῖς κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνιν τὸν λυτήσασι, τὰς ἀσυλογίστους αὐτῶν ὑπολήψεις συλλογιζόμενα, δὲ κατέχων καὶ κρύπτων, κληρικὸς ὅν, τῆς Ἱερωσύνης ἀποδυέσθω, λαίκος δὲ, φυριόζεσθω. Ἀθυρμάτων γάρ, φησὶ, παιδειῶν, οὐδὲν ταῦτι διενήνοχε, μανίας δητα καὶ ἀκολασίας βακχεύματα· εἰδωλα, φεῦ τῆς παραπλήξιας! τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποκαλούντα· ἀλλ' η πρὸς τὸ τῆς Μεγάλης ἔκκλησίας δὲ εὑρών ἐπιστοκείον παραπεμπέτω, ἐφ' ὃ παντελεῖ τῇ ἀφανείᾳ δοῦτηραι, η, ως ὁ πολιτικὸς κελεύει νόμος, εὐθὺς κατακαιέτω.

‘Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ εἰς καὶ δὸνού οὐκ ἐπιτρέπουσι πλέον τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς, ἐπ’ ἐκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, ἀπερ τῷ πεδὶ ὅγλαδή ἀποστολικῆ κανόνι διεῖλη πται· οὐδέ γε πλὴν τῶν ρυθμῶν τοῦ Δασδίδ ιδιωτικοὺς ἐτέρους ἄξειςν ἔφεισιν, ὡς οἱ τοῦ Σολομῶντος λεγόμενοι καὶ τινῶν ἐτέρων.

Ο δὲ τῆς ἔκτης συνόδου ι^θ', ἐν ταῖς κυριωνύμοις τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς εἰώθασιν ὁ λαὸς, τῶν ἔργων ἀφέμενοι, προσειδρεύειν ταῖς ἑκκλησίαις, τοὺς ἐπισκόπους κελεύειν τῷ τῆς διδασκαλίας νάματι τοῦτους κατάρδειν, ἔραντις οὐμένους ἐκ τῶν φρήνεών της θελας Γραφῆς βούλιαν τὰ τῷ καιρῷ προσήκοντα φρέτα, καὶ τοὺς πράγματα καὶ ταῦτα δρμηνεύειν, κατὰ τὴν τῶν θείων Πατέρων ἕξιγγησιν, ἀλλὰ μὴ ἐξ οἰκείων νοημάτων καὶ λογισμῶν· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμεῖν, ἢ τοὺς οἰκοθεν ἔξευρημένοις, ἵνα μὴ ἀπορίᾳ ἔσθι ὅπου συνεπχήμενοι, δρᾶσι τοῦ σκοποῦ τῆς Γραφῆς μὴ ἐπιβατεύειν. Έκ δὲ τῆς των θείων Πατέρων διδασκαλίας εἰσοντας οἱ λαοὶ τίνα δεῖ αἱρεσθαι, καὶ τίνιν ἀποδικτασθαι, καὶ τὴν οἰκείαν ζωὴν πρὸς ἀρετὴν βούθισσονται, δέει τῶν ἐπηργητμένων κολάσεων, καὶ τῷ τῆς ἄγνοιας οὐκ ἀλώσονται πάθει· τὸν δὲ μὴ οὐτε ὅρωντα ἐπίσκοπον ὃ μὲν παρὸν οὐκ ἐπιπλήττει κανύν.

Ο δέ γε ἀποστολικὸς νή^τ τὸς ἀμελοῦντα τούς οἰ-
κείους αὐτῆρους, καὶ μὴ ἐκπαιδεύοντα τὴν εὐσέβειαν,
ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, ἀφορίζει· ἐπιμένοντα δὲ τῇ
ραθυμίᾳ καθαιρεῖ.

"Οτι οὐ χρή τὰς ιερὰς πατατέμενιν θίβλους.

Ο δε έτι τὰ βούλα τῆς θεωπνεύστου Γραφής, τῆς
Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς, καὶ τῶν ἐγκριθέντων καὶ
δεδοκιμασμένων Πατέρων καὶ διδασκάλων, ἐποκή-

Ταῦτη καὶ δ' οὐ τῇ δικῇ δίδωσι τὸν παρθενίαν μετιέντα καὶ τοῦ βίου ἀναγωρήσαντα, ἃς τὸν γάμον βδελυσσόμενον, καὶ μὴ δι' αὐτὸν τὸ τῆς παρθενίας καλὸν καὶ σεβάσμιον.

'Ο δὲ νύ' τῶν ἀγίων ἀποστόλων, οὐδὲν, φησιν, ἐν ταῖς τῶν ἑορτῶν ἡμέραις, Σαββάτου τυχίν καὶ Κυριακῆς, ηὐθεστητοῦν ἔτέρας, σῖνον καὶ χρέων, ὡς ἁδελυγμένων, ἀπέχεσθαι. 'Ο δὲ οὗτος καὶ φρονῶν καὶ ποιῶν, ὡς τὴν ίδιαν κεκαυτηριασμένος συνελόησιν, καὶ σκανδάλου τοῖς πολεοῖς γνωσμένος αἴτιος, εἰ μὲν τοῦ κλήρου εἶη, καθαρίσθω, εἰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀφαριζέσθω· εἰ μῆτρον τις ἐν ἀφωρισμέναις ἡμερῶν περιόδοις ἀσκῶν, ἐξ Ἰουῆς ταῖς ἄλλαις, κανεὶς Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ τηρήσει τὴν ἀγχράτεταν.

'Ο δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ιδ' οὓς τῶν κρεῶν ἀπεχθεμένοις δι' ἀσκήσιν γενέσθαι μόνον ἐπὶ τῶν συνάξεων παρεγγυᾶται· καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο, τὴν τούτων ἐδωδήν μὴ προστεσθαι, ἀλλὰ γε τῶν συνεψομένων τούτοις λαχάνων μὴ ἀπανανεσθαι τὴν μετάληψιν, ὡς ἂν ἐτεῦθεν πᾶσαν πρόφασιν σκανδάλου περιέλασι· τῶν οἰομένων τούτους διὰ βδελυρίαν τῶν τοιούτων ἀπέχεσθαι. Καὶ οὐχ ἤκιστα τούτοις ἔσταισθαι προσῆκε κατ' ἐκείνας τῶν ἡμερῶν, ἥντικα τῶν αἱρετικῶν ἔνιοι νηστεύειν ἀπὸ τούτων εἰώθασιν, ὡς ἂν μὴ συμβαίνειν δύξαιεν τῷ ἐκείνων φρονήματι, καὶ μάλιστα εἰ τύχοιεν ἐπιχωριάζοντες πόλεις, τῷ πλείστῳ γε μέρει τοισῦτα νοσούσῃ. Εἰ δὲ μὴ ὑπείκοιεν τῷ κανόνι, κληρικοὺς μὲν ἱητας, τῆς ἵερωσύνης ἀπογυμνοῦ, λαΐκους δὲ ἀφορίζει.

Τῶν δὲ Δασίνων οἱ μοναχοί, τῶν μὲν κρεῶν ἀπεχθεμένοις, τὸ δὲ στέαρ τούτων μετὰ λαχάνων ἀδιάφορως ἐσθίοντες, οὐ μοι δοκοῦσι τοῦ παρόντος μέλειν αὐτοῖς κανόνος· οὐ γάρ ἵνα σκάνδαλον περιέλασιν, ἀλλ' ἵνα τὴν γαστέρα ἐμπλήσωσι, τούτο δρῶσι σαφῶς.

'Ο δὲ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ καὶ κανόνι γελοῖον ἠγείται τὸ εὐξασθαι τινὰ δειλῶν κρεῶν ἀπέχεσθαι· δύνειν καὶ τὴν ἐπαγγείλαιν ἀθετεῖσθαι κελεύει, καὶ τὴν χρῆσιν τῶν κρεῶν ἀδιάφορον Ἐγετυ (οὐδὲν γάρ κτίσμα Θεοῦ ἀπόδηλον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον), καὶ τοῦ λοιποῦ τῶν ἀπαιδεύτων ἐπαγγελῶν ὡς καταγλάστων ἀπέχεσθαι.

'Ἐν δὲ μιᾷ τῶν πρὸς τὸν ἄγιον Ἀμφιλοχίον ἀπιστολῶν, φησι· Τοὶς δὲ κομψοῖς ἐγκρατευταῖς, πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόδημα, διὰ τὶ καὶ ἡμεῖς οὐχὶ πάντα ἐσθίομεν, ἐκεῖνο λεγόσθω· διὰ οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ τινῶν ἀπεχθεμένα, ἀπειδή καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυτόμεθα· κατὰ μὲν γε τὴν ἀξίαν οὐδὲν διενήνοχε λαχάνου χόρτου τὰ κρέατα· κατὰ δὲ τὴν τῶν συμφερόντων διάκρισιν, ὡς καὶ ἐν τοῖς λαχάνοις τὸ βλασφέρδον τοῦ καταλλήλου χωρίζομεν, οὐτως καὶ ἐν τοῖς κρέασι, τοῦ χρησίμου τὸ βλασφέρδον διεκρίνομεν. 'Ἐπειλάγανδον ἔστι τὸ κάνειν, ὥστε περ κρέας τὸ γύπειον ἀλλ' ὅμως οὔτε μισθώματον φάγοι ἄν τις νοῦν ἔχων, οὔτε γυπός ὅψατο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης· ὥστε δὲ φαγὼν οὐκ ἡνόμησεν.

'Ο δὲ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου β' ἀνάθεμα κατα-

A Eidem προτει 9 etiam canou tradit eum, qui virginitatem colit, et a vita consortio secessit, matrimonii abominandi causa, non propter ipsum virginitatis bonum et venerationem.

Tertius autem et quinquagesimus sanct. apost. can., Diebus, inquit, festis, Sabbato puta et Dominica, vel alia quacunque, non abstinentem a vino et carnis, tanquam rebus abominandis. Quod si quis ita sentit et facit, quasi cui cauterio recisa sit conscientia, et qui scandali compluribus causam præbeat, si quidem ex clero fuerit, deponatur, sin ex populo, segregetur: nisi forte quispiam determinato dierum ambitu semet exercens, itidem ut aliis diebus, etiam in Sabbato et Domini na servaverit abstinentiam.

B Canon vero 14 Ancyranæ syn. præcepit iis qui abstinent a carnis exercitationis causa, duntaxat ut eas in conventibus publicis degustent, atque ita si mandationem eorum admittere nolunt, saltem olerum cum eis coctorum perceptionem non recusent: ut hac ratione omnem scandalis occasionem adimant iis qui putant ipsos abominationis causa carnis abstinere. Et quidem imprimis eos vesci carnis convenit iis diebus, quibus haeretici quidam per jejunium ab eis abstinent solent, ne cum eis consentire videantur, præserbit si forte degant in urbe, cujus maxima pars hoc morbo laborebat. Quod si canoni non obtemperent, et clerici sint, eos sacerdotio spoliat, laicos autem segregat.

C Verum monachi inter Latinos, a carnis quidem abstinentes, eorum autem pinguedinem cum oleribus indiscriminatim comedentes, mihi non videntur presentis canonis curam gerere; id enim plane faciunt, nou ut scandalum auferant, sed ut ventrem impleant.

Magnus autem Basilius in 28 canone ridiculum ducit vorare aliquem a porcinis carnis abstinenre: unde et promissum irritum facere jubet, et carnium usum Indifferentem habere (nulla enī Dei creatura rejicienda est, si cum gratiarum actione accepit), et in posterum ab ineptis promissis ut ridiculous abstinent.

In una autem ex epist. ad S. Amphilioc. inquit, Egregius autem Eneratii ad præclaram eorum objectionem, cur nos quoque non omnia comedimus, illud dicatur, 56 quod mirum non est, si ab aliquibus abstinentis, quoniam nostra etiam excrementa abominamur. Dignitate enim olera a carnis nihil differunt; quod autem attinet ad eorum quae sunt utilia discretionem, sicut et in oleribus id quod est noxiū ab utili separamus, ita in carnis quod noxiū est ab utili discernimus. Nam olus quidem est cicuta, quemadmodum et vulturina caro est caro, tamen nec hyosciatum comedetur quis mentis compos, nec vulturem attigerit, nisi magna urgente necessitate. Quamobrem qui comedit non inique egit.

Canon autem 2 syn. Gang. cum, qui carnem

præter sanguinem, suffocatum, et idolothytum, cum pietate et fidè comedentem condemnat, tanquam quod ea vescatur spiritus non habeat, anathemate ferit.

Quin et 10 eum qui crassa vestimenta induit, et eros qui ueste consueta utuntur, aut ex serico contextas cum pietate induunt, non propter mollietatem vel arrogantiam, abominatur, anathemati tradit.

Eamdem etiam pœnam 5 canon contra eum decernit, qui domum Dei contemptui habet, et a conventionibus in ea habitis abhorret. Beatus quidem Paulus in omni loco precari jubet, sed non conventus contemnere, et tempora non adire.

Canon autem 20 eos qui arrogantia mente a conventionibus, et a sacris illic, ubi martyrum reliquias reponuntur, celebratis abhorret, anathemate ferit. Quære etiam can. 16 hujus syn. in 3 cap. llt. A.

CAP. X. *De vi et potentia.*

Quære duodecimum caput litteræ A.

CAP. XI. *De genuinis et spuris sacrae Scripturae libris.*

Canon 85 sanct. apost., III, inquit, libri ab omnibus clericis et laicis summo in honore haberri debent: Veteris quidem Testamenti, quinque Mosaici qui inscripti sunt, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Iesu filii Nave unus, Judicium unus, Ruth unus, Regnorum quatuor. Paralipomenon sive derelictorum libri dierum duo, Esdra uno, Esther unus, Machabæorum tres, Job unus, Psalterii unus, Solomonis tres, Proverbia, Ecclesiastices, Cantica canticorum. Prophetarum duodecim, Isaiae unus, Jeremie unus, Iezekieli unus, Danielis unus. Extrinsecus autem intelligatur ab adolescentibus sapientia eruditissimi Sirach. Novi autem Testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis; Pauli Epistola quatuordecim, scilicet ad Romanos una, ad Corinthios due, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philipenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonenses due, ad Hebreos una, ad Timotheum due, ad Titum una, Epistola catholica septem, scilicet Petri due, Jacobi una, Joannis tres, Jude una; duas autem quas addit Epistolas Clementis, et Constitutiones apostolicas ab eo elaboratas, secundus postea 6 syn. canon ut adulterinas et ab hereticis falso inscriptas abrogavit.

Eamdem librorum enumerationem canon etiam 60 syn. Laodic. absque aliqua mutatione facit; nisi quod nulla facta sit mentio epist. et constitutionum Clementis.

57 Eosdem libros enumerat can. 24 syn. Carthag.; et, Præter has, inquit, canonicas scripturas nihil in ecclesia legatur. Addit autem ille Judith, Tobiam, et Apocalypsin Joannis.

A φημένοις τοῦ κατακρίνοντος τὸν μεταλλαγόντα κρέων μετ' εύλαβείας καὶ πλεονες, χωρὶς αἴματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ὡς ἂν διὰ τὴν τούτων μετάληψιν ἐλπίδα σωτηρίας μή ἔχοντα.

Ἄλλα καὶ οἱ εἰ τὸν ἀδρὰ περιβεβλημένον Ἰαζία, καὶ βδελυτόμενον τοὺς τῇ συνήθει κεχρησινούς ἐσθῆτι, ἢ στρικὰ ἐνημέμαντο μετ' εύλαβείας καὶ μὴ διὰ βλακείαν ἢ ἐπαρσιν, τῷ ἀναθέματι θῶσι.

Ταῦτην καὶ οἱ εἰ κανὼν ἐπάγει τὴν δίκην τῷ τοῦ καταφρονήσει τὸν σίκον τοῦ Θεοῦ τιθεμένῳ, καὶ τὶς ἐν αὐτῷ βδελυτομένῳ συνάξεις. Ἐν παντὶ μὲν γε τάπειροι εὔχεσθαι: οἱ μακάριοι κελεύει Παῦλος, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ τοῖς λεπροῖς μὴ προσιέναι.

B Οἱ δὲ καὶ τοὺς ὑπερηφάνω φρονήματι βδελυτομένους τὰς τελουμένας συνάξεις καὶ λειτουργίας, Εὐθα μαρτύρων τεθησαύρισται λείψανα, τῷ ἀναθέρατι καταδικάζει. Ζῆτε καὶ τὸν ιερὸν ταῦτης ἤγειρον τοῦ Α στυγεῖου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ βίᾳς καὶ δυναστείας.

Ζῆτε τὸν ιερὸν τελουμένας συνάξεις τοῦ Α στυγεῖου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. Περὶ βιβλίων τῆς θελεος Γραφῆς γρηγορίων καὶ νόσων.

Οἱ περὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, Ταῦτα, φησι, τὰ βιβλία διαφερόντων πρεσβεύειν χρήσιμον πανταῖς κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, τῇς μὲν παλαιᾶς Διαθήκης τὰ πάντα Μωσαϊκά, ὃν αἱ κλήσεις τῶν ἐπιγραφῶν Γένεσις· Ἐξόδος· Λευΐτικόν· Ἀριθμοὶ· Διατροφόμενοι· Ἰησοῦν οἶου Ναοῦ· ἔν· Κριτῶν, ἔν· Ρούθ, ἔν· Βασιλεῶν, διαφερόντων τὰς βίβλους τῶν ἡμερῶν, δύο· Ἐσδρα, δύο· Ἐσθήτηρ, ἔν· Μαχαθαίων, τρία· Ἰώδη, ἔν· Φαλετηρίου, ἔν· Σολομῶντος, τρία· Παροιμίας, Ἐκκλησιαστικῆς, Ἄριας φρεσμάτων· Προφητῶν, εἰδη· Ἡοσίου, ἔν· Ιερεύλου, ἔν· Ιεζεκιήλη, ἔν· Δανιήλη, ἔν· Εξωθεντὸς προσωρείσθω τοῖς νέοις καὶ ἡ τοῦ πολυμαχοῦς σοφία Σιράχ. Τῆς Καινῆς δὲ Διαθήκης, Εὐαγγέλια τεσσαρά· Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ιωάννου· Πιλάτου· ἀποστολᾶς διη· ήτοι πρὸς Ρωμαίους αἱ τριῶν Κορινθίους, διη· πρὸς Γαλάτας, αἱ πρὸς Εφεσίους, αἱ πρὸς Φιλιππησίους, αἱ πρὸς Κολοσσαῖς, αἱ πρὸς Θεσσαλονικεῖς, διη· πρὸς Εβραιους, μίαν· πρὸς Τιμόθεον, διη· πρὸς Τίτον, αἱ πρὸς Φιλήμονα, αἱ πρὸς Αποστολᾶς καθολικᾶς ἐπτέλη, ἱγουν, Πέτρου, Ἅγιαντον, μίαν· Ιωάννου γρ.· Ιωάδα, αἱ· Αἱ διπροστιθησι διὰ τοῦ Κλήμεντος δύο ἀποστολᾶς, καὶ τὰς πονηθεῖσας τούτων διατάξεις τῶν ἀποστόλων, θετερον δ τῆς σ' συνδου β' κανὼν διέγραψεν, ὃς ποὺν τὸ νόθον πρὸς τῶν αἱρετικῶν καὶ παρέγγειτον δεξαμένας.

Τοιαύτην ἀπαρχαλλάχτως τῶν βιβλίων ποιεῖσθαι τὴν ἀπαριθμήσιν καὶ οἱ εἰ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν, ἀνευ τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος ἐπιστολῶν τε καὶ διατάξεων.

'Αριθμοὶ δὲ ταῦτα καὶ οἱ εἰ τῆς ἐν Καρθαγίνῃ· Καὶ τῶν κανόνικῶν, φρασιν, ἐκτὸς τούτων Γρερῶν, μηδὲν εἰπεν ἐκκλησίας ἀναγνωσκέσθαι. Πρωτίστης δὲ οὗτος καὶ τὴν Ιουδῆην, τὴν Τωνίαν, καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου.

αστησαμένων σύνοδον ἔδειξε νόμον ἐπεισάγειν, Λ
ἴπισκούς, καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους τε καὶ
ὑποδιακόνους, μή συγχαθεύειν δὲν ταῖς γαμεταῖς,
ἵσ., πρὸς ἣντεῖθαι, νομίμους ἡγάγυντο. Ὁ μὲν τοι
Παφνούτιος, μιᾶς τῶν κατὰ τὰς Θῆρας πόλεων ἐπί-
σκοπος ἦν, ἀνὴρ ἐκ παιδὸς ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμέ-
νος, καὶ τάσσων κατερμώκως ἀρετὴν, ἐπὶ σωφροσύνῃ
ὅς καὶ μάλιστα γεγονὼς περιβόητος, οὐδὲ μὴν ἀλλὰ
καὶ τῷ τῆς ὁμολογίας στεφανῷ κεκοσμημένος (Ἄτε-
ρος, γέρε αὐτῷ τῶν ὁφθαλμῶν δι' εἰσέβεισαν ἔξοριόν
κτο), ἀντιπίει τοῖς οὖτοις ἔχουσι γνώμης, τιμιῶν τε
τὸν γάμον ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρᾶ, τὰς
θείας γαμετὰς διμιλίαν· συνεδούλωσε τε τῇ συνόδῳ,
μηδ τοιούτῳ, θέσθαι νόμον, δυσγερές εἶναι τοις ἐν
κύριῳ διάγοντις τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφανέμενος
ἴσιως γάρ τοῦτο γε καὶ αὐτοῖς, καὶ ταῖς τούτων γα-
μεταῖς, τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἰτίᾳ γενήσαται· κατὰ δὲ
τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἑκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν
ἄγαμους τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας,
μηχετές γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τὸν γάμον εἰς ἵερωσύ-
νην προβιβασθέντας, ὃν ἔχουσι γαμετῶν οὐ χωρίζε-
σθαι. Τάῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ ταῦτα γάμου
ἀπειρος ἦν· ἐπῆγετο δὲ τὴν τοῦ θεοποείου ἀνόρθη-
στηγησιν καὶ ἡ σύνδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νενο-
μοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἔκάτου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ
οὐκ ἀνάγκη θέσθαι νενομίκεν. Οὕτω θεοφίλης ὁ Πα-
φνούτιος οὗτος ἦν, ὡς καὶ σημεῖα θαυμαστὰ γίνεσθαι
ὑπ' αὐτοῦ· εφδρα δὲν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐτίμα
τὸν ἄ.δρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασιλεῖα μετεπέμ-
πετο, καὶ τὸν ἔξορωρυγμένον ὁφθαλμὸν κατεψίλει.
stantinus, imperator hominem magno habebat in
tumque oculum exosculabatur.

Τῷ δὲ τῷ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ μηδέλως πρᾶξῃ; τὸν
υῦν, δύνασθαι λέγοντι γαμεῖν τὸν διάκονον καὶ μετὰ
τὴν χειροτονίαν τῇ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐπι-
τροπῇ.

Νόμος.

Φησὶ γάρ ἡ νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σο-
φοῦ, ὡς εἰ καὶ ἀπὸ συνήθειας ἀγράφου ἐξῆν τοῖς
Ιερωμένοις ἐντδ; δεκαστίας μετὰ τὴν χειροτονίαν
ψηφιζομένης λεμβάνειν νομίμους γυναικεῖς, ἀλλὰ
τούτῳ, ὡς ὑπὲ τῶν κανόνων κεκαλυμένον, οὐκ ὄφει-
λει κρατεῖν.

Ο χειροτονῶν ἀγαμμοὶ ἐρωτάτιο σύτδην, εἰ δύναται
χωρὶς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν, καὶ εἰ κατά-
θοτο, τοῦτον χειροτονέτω. Οὐ δὲ ἐπιτρέπων διακόνῳ
γυναικα μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς
ἐκβαλλέσθω· πρεσβύτερος δὲ, ή διάκονος, ή ὑποδιά-
κονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν, ἐκβάλλεται τοῦ
χλήρου.

Τοις χληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν γαμε-
τὰς.

Οι φάλται καὶ οἱ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γεμεῖν· οἱ δὲ ὑποδιάκονος, καὶ διάκονος, καὶ πρεσβύτερος, καθάπαξ κεκιλύνυσται· δῆλον τούτων οἱ γάμιοι κοινωνήσαντες ἐκπίπτουσι τῆς ιερωσύνης.

**Oros Támu.*

Γάμος ἐστίν ἀνδρῆς καὶ γυναικῶς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάστη. ζωῆς, θείου τα καὶ ἀνθρώπινου

mum celebrabant concilium, videbatur invehendam rem vituperabilem, ut episcopi, et presbyteri, et diaconi, et subdiaconi, cum uxoribus suis omnino non cubarent, quas prius duxissent, quam sacerdotis iniciarentur. Verum Paphnutius, unius ad Thebas sitae civitatis episcopus, qui vir a pueru educatus erat in loco piis exercitiis dicato, et omnem virtutem perfecte coluerat, ac in primis nomine castitatis celebrabatur, imo qui confessionis etiam corona fuerat ornatus, quod alter oculus ei propter pietatem effossus esset, hanc sententiam probantibus contradixit, cum honorabiles esse diceret nuptias, et consuetudinem cum uxoribus appellaret castitatem. Adeoque syn-
auitor erat, ne legem hanc promulgarent: quod
hanc reu in mundo degentibus toleratu difficultem
diceret. Nam fortassis hoc tam ipsis, quam ipso-
rum uxoribus causam minus caste vivendi pre-
biturum. Ex prisa quidem Ecclesie traditione quot-
quot expertes matrimonii sacerdotalem in ordinem
cooptati fuissent, non amplius uxores ducere:
qui vero post contractum matrimonium evecti
essent ad sacerdotium, eos ab uxoribus, quas ha-
bebant, non separari. Et hæc quidem Paphnutius,
quanquam ipse matrimonii expers esset. Collauda-
vit orationem hominis divini synodus, neque de hoc
quidquam promulgavit, sed rem arbitrio coiustis
committendam, non coactioni statuit. Adeo vero
religiosus erat ipse Paphnutius, ut etiam admis-

61 Ceterum syn. Ancyr. can. 10 non attendetur, qui posse dicit diaconum uxorem ducere etiam post ordinationem, episcopi sui permisso.

Lex.

Quippe Leonis, cognomine Sapientis, novella dicit, tametsi ex consuetudine non scripta licuerit sacerdotibus intra decennium, post ordinationem computandum, legitimas uxores ducere, tamen hoc, tanquam prohibitum a canonibus, valere non debere.

Qui expertem matrimonii ordinat, interroget eum, an absque legitima uxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se testetur, hominem ordinet. Qui vero diacono permisit, ut post ordinationem ducat uxorem, episcopatu expellitur. Presbyter aut subdiaconus, qui post ordinationem contrahit nuptias, ex causa cleri ejicatur.

Clericis est permisum, ut legítimas habeant uxores.

Canores et lectores nupilas legitimas contrahere possunt, at subdiaconi et presbyteri omnino (id facere) prohibetur: quo sit ut quotquot eorum matrimonii participes sint, excidant sacerdotio.

Matrimonii definitio.

**Matrimonium est conjunctio maris et feminæ, et
omnis vitæ consortium, divinitet humani juris com-**

nunicatio, sive per benedictionem, sive per coro-
nationem, sive per instrumentum contrahator. Quæ autem præter hosce modos facta sunt, pro
non contractis habentur.

Legitimas autem nuptias inter se Romani con-
trahunt, cum ea servant, quæ legibus de nuptiis
præcepta sunt. Oportet autem mares quidem esse
puberes, feminas vero viri potentes; hoc est, illos
excedere decimum quartum annum, has majores
esse duodecim annis. Hæc autem dieimus, sive
patresfamilias sint, sive filiifamilias ii, qui coeunt
in matrimonium.

Nuptiae non flunt nisi consentiant tam ii qui co-
polantur, quam qui eos habent in potestate.

Nuptias non viri cum muliere concubitus, sed
matrimonialis eorum consensus facit.

Filius emancipatus plenam agens ætatem, etiam
sine consensu patris uxorem ducit.

Luctus ascendentium non impedit nuptias eorum
personarum quæ lugent.

Qui vivit in castitate, ne cogatur a patre suo
contabere nuptias, tametsi filiusfamilias sit.

Nemo secreto coronetur, sed pluribus præsen-
tibus. Qui autem fuerit ausus id facere, pœna ca-
stigetur: ita scilicet ut etiam a sacerdote, qui
rebus dishonestis semet interposuerit, digna sup-
plicia eviganiur, juxta canonum ecclesiasticorum
constitutionem.

Surdus, et mutus, et cæcus nuptias contrahere
possunt, et dotis nomine tenentur.

CAP. III. De iis qui nuptias legitimas abominantur.

Quare cap. 9 litteræ B.

62 CAP. IV. De contrahentibus secundas, tertias, plures nuptias, tam viris quam mulieribus.

Canonis 17 sanctorum apost. verba sunt: Qui
geminis post baptismum contraxit nuptias, vel in
scortationem lapsus est, non potest episcopus esse,
vel presbyter, vel diaconus, vel omnino saecu-
larii consortii. Nam postquam Spiritus sancti gratia per
sacri baptismatis mysterium, quod nec verbis
exprimi, nec concipi mente potest, ab omnibus
sordibus eluit eum, qui baptizatur, et lucis capa-
cem fecit: nihil amplius impedimento est, quo-
minus idem etiam pura sacerdotii luce exhibilaretur.
Verum post sacrum illud lavaerunt, nulla pro pec-
catis reliqua est hostia, que sacerdotium largiri
possit.

De lectoribus.

Quamobrem præter can. faciunt lectors qui se-
cundas nuptias contrahunt, et suum ordinem con-
servant.

Hujus canonis etiam magnus ille Basilius me-
minit in 12 canone suo, cum ait: Eos qui secun-

A δικαλου κοινωνίας, είτε δι' εὐλογίας, είτε διὰ στεφα-
νώματος, ή διὰ συμβολαίου· τὰ δὲ παρὰ ταῦτα γε-
νόμενα φέ μη γεγονότα λογίζονται.

Ἐννόμους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνίστασι
Πρωταῖοι, ἡνίκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοὺς νόμους
διηγορευμένα φυλάξωσι. Δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἀρρενας
ἔφῆσους εἶναι, τὰς δὲ θηλεῖας, ἀνδρές δεκτικάς,
τουτέστι, τοὺς μὲν ὑπερβεβηκέντας τὸν τεσσαρεσκα-
θέκατον χρόνον, τὰς δὲ μείζονας εἶναι τῶν δύοεκα
ἔννιατῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξόστοις, εἴτε
ὑπεξόστοις εἰστοι οἱ πρὸς γάμουν συνιόντες.

Οὐ γίνεται γάμος εἰ μὴ συναντέσσουσιν οἱ συναπτό-
μενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτούς ὑπεξουσίους.

Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθευδῆσαι ἀλλήλοις τὸν ἀν-
δρα καὶ τὴν γυναικα συνίστησιν, ἀλλὰ ἡ γαμικὴ αὐ-
τῶν συναίνεσις.

Οἱ αὐτεξόστοις, τελείαν ἀγῶν τὴν ἡλικίαν, καὶ
χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συναντέστως γαμεῖ.

Τὰ πάνθη τῶν ἀνιόντων οὐκέτι ἐμποδίζει τοὺς γά-
μους τῶν πενθούμντων προσώπων.

Οἱ ἐν σωρροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς
γάμουν ἔλθειν παρὰ τοῦ ἴδιου πατρὸς, καὶν ὑπεξό-
στος ή.

Μηδεὶς μυστικῶς στεφαγούσθω, ἀλλὰ παρόντων
πλειστῶν· δὲ τοῦτο κατατολμήσας τιμωρίᾳ σω-
φρονείσθω, δηλούστη καὶ τοῦ ἵερεώς, ὃς ἐν τοῖς ἀπρ-
όσιν ξευτὸν παρεμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας
εἰσπραττομένου, κατὰ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κα-
νόνων διάταξιν.

Κωφές, καὶ ἀλαλος, καὶ τυφλός, καὶ γαμεῖν δύγαν-
ται, καὶ περὶ προικῶς ἐνέχονται.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ τῶν τοῦς ἐιπόμονος γάμους θε-
λυττομέρων.

Σήτει τὸ 6' κεφ. τοῦ B στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ διτάμων, τριτάμων, καὶ πολυ-
τάμων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ περὶ δι-
τάμων ἱερωμέρων.

Οἱ τοῦς ἀγῶν καποστόλων κανῶν, Οἱ δυοι γά-
μοις, φησί, μετὰ τὸ βάπτισμα ὀμιλήσας, ή πονεῖ
περιπεσῶν, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ή πρεσβύ-
τερος, ή διάκονος, ή δλως τοῦ ἱερατικοῦ κατελόγου.
Η γάρ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος, τῷ τοῦ θεοῦ
βαπτισμάτος μαστηριῷ, τῷ μῆτε λόγῳ φητῷ, μήτε
νῷ καταληπτῷ, παντὸς ρύπου τὸν βαπτισμῶν
ἀποκλύνασσα, καὶ φωτὸς δεκτικὸν ἀποφῆνασσα, οὐ
κωλύει λοιπὸν καὶ τῷ καθαρῷ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης
τοῦτον καταφιδρόνεσθαι· μετὰ δέ γε τὸ θεῖον λου-
τρὸν οὐκέτι περὶ ὄμαρτιῶν ὅπολείπεται θυσία, οὐ
καὶ ἱερωσύνην χαρίσασθαι.

Περὶ ἀναγκωστῶν.

Πάστε παρὰ κανόνας δρῶσι τῶν ἀναγνωστῶν οἱ
διγαμήσαντες, καὶ τὴν εἰκεταν τάξιν ἔτι διατερούν-
τες.

Τοῦ κανόνος τούτου καὶ διάγων μέμνηται Basili-
us; ἐν τῷ διαιδεκάτῳ αὐτοῦ κανόνι, Τοὺς διγάμους,

λέγων, παντελῶς δὲ κανόνι τῆς κατὰ τὸν κλῆρον ἀπηρεσίας ἀπέκλεισε, τοῦτον δὴ λέγων.

Οὐδὲ ἀποστολικός; οὐ, Οὐδὲ δὲ χήραν λαβῶν, η̄ ἐκβεβλημένην πρὸς τοῦ οἰκείου ἀνδρός, η̄ ἔταιρον, η̄ οἰκέτιν, η̄ τῶν δὲ τοῦ σκηνῆς, εἰ τῷ ἀσέμνῳ; βιώντις δὲ πιστεύοντας σωφρονεῖν, δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, η̄ πρεσβύτερος, η̄ ὅλως τοῦ κλήρου.

Τοῖς δυοῖς τούτοις αποστολικοῖς κανόσι καὶ δὲ γ' τοῖς συνόδου συνάρτεις κανόνι.

Nόμος.

Μῆδεις δευτερογαμήσας χειροτονεῖσθαι πρεσβύτερος η̄ διάκονος, μήτε μὴν εἰ γυναικὶ συνοικεῖ τὸν οἰκείον ἀνδρα καταλιπούσῃ, μήτε εἰ παλλαχήν ἔχει· **D** ἀλλ' η̄ περὶ ἀνὴρ γενόμενος σώφρονος, καὶ ἐκ παρθενίας. Εἰ δὲ τις τούτων γαμετὴν η̄ παλλαχήν εἴστη ἀράγοιτο φωνερώς η̄ λαθράριος, εὐθίως; τῆς ἱερᾶς ἀκτηπιστῶν τάξεως, καὶ θιάτης έστω.

Η δὲ οὐδὲν περὶ τοῦ βασιλέως λέοντος τοῦ Σοροῦ, τοὺς διγαμοῦντας τῶν κληρικῶν, μήτε τοῦ σχῆματος; ἀλλοτριοῦσθαι κελεύει, μήτε τῆς ἐκεῖς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας. Φησὶ γάρ· Οὐκ ἀποδεχόμεθα τῆς προαιρέσεως τὸν παλαιὸν νοροθέτην, οὐδὲ βούλεται πρεσβύτερον, η̄ διάκονον, η̄ ὑποδιάκονον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροθεσίαν συνεργόντες γυμναῖς! παντελῶς τοῦ τοιούτου ὑπεξιστασθαι σχῆματος, καὶ πρὸς τὸν λαζανὸν βίον ἐπαναστρέψθαι, ἀλλ' ἀκυροῦμεν τὸ δόγμα. Θεσπιζομεν δὲ, μόνη η̄ διοχεωρήσει τῆς τάξεως, η̄ πρὸ τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρκεῖσθαι τὴν ἀληγονίαν αὐτοῖς· τοῦ δὲ κληρικοῦ σχῆματος, καὶ τῆς ἀληγονίας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις; ὑπηρεσίας ἐφάπτεσθαι οὐκ ἀδέμιτον.

Περὶ διηράμων λαϊκῶν.

Αλλ' δὲ μὲν θεῖος ἀπόστολος Παῦλος, τὰς νεωτέρας χήρας γάμοις αὐθίς προσομιλεῖν, εἰ βούλοιντο, συνεχώρητε, τὸ εὐδλιτῶν τῆς φύσεως ὑπειδόμενος. Οἱ δὲ θεῖοι Πατέρες, καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς διγαμεῖν αἰρουμένους φόντο δεῖν μή κωλύειν, τοῦ σαρκικοῦ φρονήματος μή ἀγνοοῦντας τὴν ἐπανάστασιν· οὐ μήν ἀνεπιτιμήτως εἰσαγεῖν ἔχειν.

Φησὶ γάρ δὲ αἴ τῆς ἐν λαοδικείᾳ συνόδου κανόνι· Οὐ νομίμως δευτέροις διμιλήσαντες γάμοις, διλέγου διπεινόσαντος χρόνου, καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς νηστειαῖς σχολάσαντες, τῆς κοινωνίας κατὰ συγγράμμην ἀπολαυσθωσαν. Εἰ δὲ, πρὶν τὰ τοῦ νομίμου τάμου τελέσασθαι, λαθραίᾳ μίξει συνηλθον, καὶ ὡς πεπορνευκότες ἐπιτιμάσθωσαν.

Οὐ δὲ μέγας Βαττίλειος ἐν τῷ δὲ κανόνι, Οἱ μὲν, φησί, ἐπὶ ἐνιαυτὴν ἔνα οἱ δὲ ἐπὶ δύο, τῆς ἱερᾶς εἰργούσις κοινωνίας τῶν διγαμοῦντα.

Περὶ γυναικῶν εἰς δευτέρον ἐρχομενῶν τάμων.

Ἐν δὲ τῷ μάρτι κανόνι, η̄ χήρα γυνὴ, φησὶν, εἰ

A das contraxere nuplias, omnino canon a ministerio vocationis exclusit, quibus verbis hunc innuit canonem.

Ceterum 18 apost. canon ait: Nec qui vidua n duxit, vel ejectam a marito suo, vel mereitricem, vel servam, vel aliquam ex iis quae artem iudicram exercent, ac propterea, quod parum honeste vivant, non creduntur esse castæ, potest episcopus esse, vel presbyter, vel omnino clericorum in consortio.

Cum duobus hisce canonibus apost. etiam tertius sextæ synodi canon consentit.

Leges.

Nemo qui secundas adierit nuplias, ordinetur presbyter, aut diaconus, nec si mulierem habeat in contubernio, qua virum suum reliquerit, nec si concubinam habeat; sed duntaxat is qui vir est unius castæ mulieris, et quam virginem duxerit. Si quispiam duxerit matrimonio prius copulatum, vel concubinam, sive manifesto, sive clam, confessim ordine sacro excidat, et privatam vitam agat.

Septagesima vero et nona novella principia Leonis, cognomine Sapientis, clericos secundas nuplias contrahentes nec habitum amictore dehere, nec functionem sacerdotalem, præcipit. Sunt enim hæc illius verba: Non probamus legislatoris veteris institutum, qui vult, ut presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, qui post factam manus impositionem cum muliere copulatus fuerit, prorsus ab hoc habitu recedat, et ad vitam plebeiam revertatur. Sed decretum hoc abrogamus, atque sancimus, ut duntaxat eis pro poena sufficiat ejus ordinis cessatio, quo in ordine ante contractas nuplias conspiciebantur. Habitum autem clericalem, et reliquam in ecclesiis functionem attingere nefas non est.

De laicis ad secundas nuplias transiunctibus.

Enimvero divinus ille Apostolus viduis junioribus, ut alteras ad nuplias transeant, siquidem ita velint, permisit, earum natura lubricitatem intelligens. Divini vero Patres etiam viros, qui secundas nuplias ellgerent, minime putabant inhibendos, quandoquidem libidinis carnalis impetum D non ignorabant; eos tamen non impune dimiserunt.

Quippe 1 can. syn. Laodic. hæc verba sunt: Qui legitime secundas ad nuplias transierunt, ubi per exiguum temporis spatium intercesserit, ac precebus et jejuniis vacaverint, communione per indulgentiam fruantur. Si prius, quam legitimas contraherent nuplias, clandestino concubitu colerint, etiam puniantur eeu scortationis rei.

63 Magnus autem ille Basilius in 4 can. suo, Quidam, inquit, ad annum unum, quidam ad duos arcent eum a communione sacra, qui secundas nuplias contrahit.

De mulieribus quo secundas nuplias contrahunt.

Eiusdem can. 41, Vidua, inquit, si proximis

digni sunt, ut hugeantur, propterea quod in publica forte crimina lapsi sint, post partum etiam intra tempus luctus habere non prohibentur.

Quæ ante finitum luctus tempus ad secundas nuptias convolat mulier, infamia notatur, et nullum ex priori matrimonio lucrum capit, nec ultra tertiam partem patrimonii sui dare secundo marito potest, cum videlicet liberos nullos habet.

Si post obitum mariti mulier undecimo mense partum ediderit, factum hoc mera scortatio est, et ipsa penitus eisdem obnoxia est, quibus ea, quæ circa tempus luctus nuptias secundas contrahit; quod nimis tam dolabibus, quam omnibus aliis maceti bonis excidat.

CAP. IX. *De his qui abominantur legitimas nuptias, viuum, carnem et alia.*

Canon 51 sanctorum apost., Episcopus, inquit, aut presbyter, aut alius quispiam ex clero, qui non exercitationis et continentiae causa, sed abominationis abstinet a matrimonio, et carnibus, et vino, Deum oblitus hominem fecisse masculum et feminam, atque omnia facta esse valde bona, quique maledicendo criminatur opificium Dei, vel corrigatur, vel abdicetur, et ab Ecclesia longissime removetur, velut qui rectis ejus decretis aduersetur. Quod si laicus in eadem sententia sit, ab Ecclesia segregetur. Quippe nulla res divinitus facta mala est, sed abusus rerum nocet. Quod si haec mali causa forent, non essent a Deo condita. Quare qui Dei criminatur opera, maledictionem suam ad ipsum creatorem extendit.

55 Primus autem canon concilii Gangrenensis anathemati addicit eum, qui legitimas nuptias impuras esse putat, et eum marito copulatum honestam et castam uxorem abominatur propter consuetudinem eum tori consorte, quasi quæ propterea regnum celeste consequi nequeat. Dicit enim Apostolus: « Honorabile conjugium in omnibus, et lecius, impollutus. » Ac rursus: « Posterioribus temporibus descendent quidam a fida per hypocrisiam falsi doquorum, quorum conscientia cauterio recisa est, prohibentium contrahere matrimonium, et abstinere (jubentium) cibis, quos Deus creavit ad partipandam.

Eamdem poenam 4 etiam canon irrogat ei, qui examinans ambigit, nec participare sustinet a presbytero cum uxore copulato, qui ministerium sacram obierit, quasi nuptias honorabiles abominatur.

Eidem anathemati canon etiam 52 subjici præcipit eam mulierem, quæ a marito suo secedit, quasi quæ matrimonium putet esse rem abominabilem. Enimvero Apostolus, « Ne fraudate, inquit, alias alium, nisi si quid ex consensu factum fuerit. » Et rursus: « Uxor proprium corpus non habet in potestate, sed vir. » Quod si desiderio vitæ solitarie secessionem amplectatur, reprehendi non debet.

A ἑγκλήματα, μετὰ τῶν τόκων οὐ καλύπτεται λοιπὸν καὶ ἐν τῷ πενθέμψῳ γαμεῖσθαι.

Ἐν πρὸ τοῦ πενθέμψου χρόνου δευτερογαμοῦσες γυνὴ ἀτιμοῦται, μηδὲν ἔχ τοῦ πρώτου γάμου κερδαίνουσα, καὶ μηδὲν πλέον τοῦ τρίτου μέρους τῆς ιδίας οὐσίας δοῦναι δυναμένη τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ τε παῖδας δηλαδὴ οὐκ ἔχει.

Ἐάν μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν περὶ τὸν ἀνδράκατον μῆνα τέκῃ ἡ γυνὴ, πορνεία ἔστι τὸ γεγονός, καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμοῖς ἐνέχεται, οἷς ἡ περὶ τὸν πένθιμον γάμον δευτερογαμοῦσα· ἐκπίπτουσα δηλονότι τῆς τε πραικής καὶ πάσης ἀνδρών ὑποστάσεων.

B ΚΕΦΑΛ. Θ. Περὶ τῶν βδελυσσομέγρων τοῦ ἀνδρόμους γάμους, τὸν οἰκον, τὰ κρέα, καὶ ἄλλα.

Οἱ τῶν ἀγίων ἀποστόλων ναὶ κακῶν, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἡ πρεσβύτερος, ἡ ἄλλος τοῦ κλήρου, ὁ μὴ διακηγεν καὶ ἑγχράτειαν, ἀλλ' ὁ βδελυκτῶν ἀπεγκυμένος γάμου τε, καὶ κρέων, καὶ οἴνου, ἐπιλεησμένος, διὰ ἀρτεν κατ θῆλυν ἐποθῆσεν ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον, καὶ διὰ πάντα καλὸν λιαν, καὶ βλασφημῶν διαβάλλει τοῦ Θεοῦ τὴν δημιουργίαν, ἡ διερθύσθω, ἡ κακαιτερεῖσθω, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡ παρθενάτω γινέσθω, ἢ ἀπεναντίος τοῦ ὅρθος τοιτοὺς ἰστάμενος δύγμαστεν. Εἰ δὲ καὶ λαῖκη; ταῦτη φρενῶν εἶη, τῆς Ἐκκλησίας ὀφοριζέσθω· οὐδὲν γάρ τῶν παρὰ Θεοῦ γενομένων κακῶν, ἀλλ' ἡ τούτη πράγματος βλαβερόν. Εἰ δὲ κακίας ταῦτα αἴτια ἦν, οὐδὲ ἀν παρήχθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ· ὥστε δὲ τὸ τοῦ Θεοῦ διαβάλλων ποιήματα, εἰς τὸν παιᾶσαν τὴν βίασφημίαν ἐπεινέν.

Οἱ δὲ τῆς Ἀν. Γάγγρας αἱ τῷ ἀναθέματι παραπέτει, διὰ ἀκάθαρτον εἶναι τὸν νόμιμον γάμον γρεῖσι, καὶ τὴν ἀνδρὶ συνεζευγμένην κοσμίαν γυναικαν καὶ σύφρωνα βδελυσσομένος, διὰ τὴν πρὸς τὸν σύνενον διμίλιαν, διὰ μὴ δυναμένην ἐπειδύθεν τῆς τοῦ οὐρανῶν βασιλείας ἐπιτυχεῖν. Φησὶ γάρ ἡ Ἀπόστολος: « Τίμιος ὁ γάμος, καὶ ἡ κοιτη ἀριστερος· » καὶ πάλιν: « Εὐ οὐτέροις καιροῖς ἀποστήσουσται τινες τῆς πίστεως ἐν ὑποχρέσει φευδολόγων καὶ κεκαυτηριομένων τὴν συνέδησιν, κωλυόντων γεμεῖν, ἀπέχεσθαι ρωμάτων, δὲ θεός ἔκτισεν εἰς μετάληψιν. »

Ταῦτην καὶ δὲ τέσσαρος τὴν δίκην ἀπονείνεται τῷ δισκρινούμενῷ καὶ μὴ μεταλαβεῖν ἀνεχομένῳ παρὰ πρεσβύτερου τεγματηκότος, τὴν ιερὰν τελέσαντος λειτουργίαν, οἷα τὸν τίμιον τάμον βδελυσσομένων.

Τούτῳ καὶ δὲ γῆρας εσθιεῖται καὶ λειεύεται τῷ ἀναθέματι τὴν τοῦ ἱδίου ἀνδρὸς ἀναγωροῦσαν γυναικαν, ὃς βδελυκτὸν τὸν γάμον νομίζουσαν. « Οὐ γάρ τοι Ἀπόστολος, « Μή ἀποστερέετε, φησὶν, ἀλλήλους; εἰ μήτι ἀν ἐκσυμφῶνος γένηται· » καὶ αὐθίς· « Η γυνὴ τοῦ ἱδίου σώματος οὐκ ἔξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνδρός. » Εἰ δὲ που δὲ ἔφεσεν τοῦ μανῆρους βίου τὴν ἀνεχόρητην ἔλοιπο, ἀνεπικλητος.

ταστησμένων σύνοδον ἐδόκει νόμον ἐπεισάγειν, καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους τε καὶ ὑποδιακόνους, μὴ συγχαθεύσειν διλιγανταῖς, οἷς πρὸς ἡμέραν θηράμαται, νομίμως ἥγαντον. Ὁ μὲν τοις Παφνούτιος, μιᾶς τῶν κατὰ τὰς Θῆρας πόλεων ἐπισκόπος· ὁ δὲ ἀνὴρ ἐκ παιδεῖς ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμένος, καὶ πᾶσαν κατωρθωκάν ἀρετήν, ἐπὶ σωφροσύνῃ δὲ καὶ μάλιστα γεγονὼς περιέστος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῇ τῆς δομολογίας στεφανῷ κεκοσμημένος (Ἄπειρος; γέροντας τῶν δοφθαλμῶν δι' εἰδεῖσιν ἔξοριόν τοι), ἀντεῖπε τοῖς οὖτοις· ἔχουσι γνώμης, τίμιον ταῦτα γάμουν ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρὸς τὰς ιδίας γαμετὰς δομιλῶν· συνεδούλευσε ταῦτη συνόδῳ, μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερές εἶναι τοῖς ἐν κόσμῳ διάγονοις τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφανόμενος Ιησοῦς γάρ τοιοῦ γένες καὶ αὐτοῖς, καὶ ταῖς τούτων γαμεταῖς, τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἵτια γενήσεται· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτε γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τὸν γάμον εἰς ἱερωδύνην προδιαθέντας, ὅντες γαμετῶν οὐ χωρίζεσθαι. Ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ ταῦτα γάμου ἀπειρος ὡν· ἐπήγειτο δὲ τὴν τοῦ Θεοπατοῦ ἀνδρὸς εἰσήγησιν καὶ ἡ σύνδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νευμολόγησεν, ἀλλὰ τῇ ἔκαστου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀνάγκη θέσθαι νενόμικεν. Οὕτω θεοφίλης ὁ Παφνούτιος οὗτος ἦν, ὃς καὶ σημεῖα θαυμαστὰ γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῦ· σφρόδρα δὲ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντίνος ἐτίμα τὸν ἄνδρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασιλεῖα μετεπέμπετο, καὶ τὸν ἔξορωρυγμένον δοφθαλμὸν κατεψήλει. Σταύτιος imperator hominem magno habebat in pretio, et frequenter ad aulam arcescebat, eruuntque oculum exosculari.

Τῷ δὲ τῆς ἁγίαρχης μηδὲλως πράγμῃ· τὸν C Κατέρυθρον τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σερφοῦ, ὃς εἰ καὶ ἀπὸ συνηθείας ἀγράφου ἔζην τοῖς ιερωμένοις ἀντεῖς δεκαετίας μετὰ τὴν χειροτονίαν φημιζομένης λαμβάνειν νομίμους γυναικες, ἀλλὰ τούτο, ὃς οὐδὲ τῶν κανόνων κεκαλυμένον, οὐκ διείλει κρατεῖν.

Οἱ χειροτονῶν ἄγαμον ἐρωτάτιον αὐτὸν, εἰ δύναται χωρὶς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν, καὶ εἰ κατάθοιτο, τοῦτον χειροτονεῖτο. Ὁ δὲ ἐπιτρέπων διακόνῳ γυναικα μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω· πρεσβύτερος δὲ, οὐδὲ ὁ διάκονος, οὐδὲ ὁ ποσιάδονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν, ἐκβάλλεται τοῦ κλήρου.

Τοῖς κληρικοῖς ἐπιτέτραπτεις νομίμους ἔχειν γαμετάς.

Οἱ φάλται καὶ οἱ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γαμεῖν· οἱ δὲ ὑποδιάκονος, καὶ διάκονος, καὶ πρεσβύτερος, καθάπαξ κεκώλυνται· θέτεν τούτων οἱ γάμοι κοινωνήσαντες ἐκπίπουσι τῆς ιερωσύνης.

*Ορος τάμου.

Τάμος ἔστιν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσῃ· ζωῆς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου

A tum celebabant concilium, videbatur invehendam rem vituperabilem, ut episcopi, et presbyteri, et diaconi, et subdiaconi, cum uxoriis suis omnino non cubarent, quas prius duxissent, quam sacerdotiis initiaarentur. Verum Paphnutius, unius ad Thebas sitae civitatis episcopus, qui vir a puero educatus erat in loco piis exercitiis dicato, et omnem virtutem perfecte coluerat, ac in p̄nīcō nominis castitatis celebrabatur, imo qui confessionis etiam corona fuerat ornatus, quod alter oculus ei propter pietatem effossus esset, hanc sententiam proibitibus contradixit, cum honorabiles esse diceret nuptias, et consuetudinem cum uxoribus appellaret castitatem. Adeoque syn. auctor erat, ne legem hanc promulgaret: quod B hanc rem in mundo degentibus tolerare difficilem diceret. Nam fortassis hoc tam ipsis, quam ipsorum uxoribus causam minus caste vivendi prohibetur. Ex prisca quidem Ecclesiae traditione quotquot expertes matrimonii sacerdotalem in ordinem cooptati fuissent, non amplius uxores ducere: qui vero post contractum matrimonium exercit essent ad sacerdotium, eos ab uxoribus, quas habebant, non separari. Et haec quidem Paphnutius, quoniam ipse matrimonii expers esset. Collaudavit orationem hominis divini synodus, neque de hoc quidquam promulgavit, sed rem arbitrio cuiusvis committendam, non coactioni statuit. Adeo vero religiosus erat ipse Paphnutius, ut etiam admittenda quedam prodigia per eum ferent. Et Constantinus imperator hominem magno habebat in pretio, et frequenter ad aulam arcessebat, eruuntque oculum exosculari.

C 61 Ceterum syn. Ancyra. can. 40 non attendendum, qui posse dicit diaconum uxorem ducere etiam post ordinationem, episcopi sui permisum.

Lex.

Quippe Leonis, cognomine Sapientis, novella dicit, tametsi ex consuetudine non scripta licuerit sacerdotibus intra decennium, post ordinationem computandum, legitimas uxores ducere, tamen hoc, tanquam prohibitum a canonibus, valere non debere.

D Qui expertem matrimonii ordinat, interrogat eum, an absque legitima uxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se testet, hominem ordinat. Qui vero diacono permittit, ut post ordinationem ducat uxorem, episcopatu expellitur. Presbyter aut subdiaconus, qui post ordinationem contrahit nuptias, e causa cleri ejicitur.

Clericis est permisum, ut legitimas habeant uxores.

Cantores et lectores nuptias legitimas contrahere possunt, at subdiaconi et presbyteri omnino (id facere) prohibentur: quo fit ut quoiquot eorum matrimonii participes sint, excidant sacerdou.

Matrimonii definitio.

Matrimonium est conjunctio maris et feminæ, et omnis vita consortium, divini et humani juris com-

præter sanguinem, suffocatum, et idolothytum, cum pietate et fide comedentem condemnat, tanquam quod ea vescatur specie non habeat, anathemate ferit.

Quin et 10 enim qui crassa vestimenta induit, et eos qui ueste consueta utuntur, aut ex serico contextas cum pietate induunt, non propter mollitatem vel arrogantiā, abominatur, anathemati tradit.

Eamdem etiam pœnam 5 canon contra eum decernit, qui domum Dei contemptui habet, et a conventionibus in ea habitis abhorret. Beatus quidem Paulus in omni loco precari jubet, sed non conventus contemnere, et tempora non adire.

Canon autem 20 eos qui arroganti mente a conventionibus, et a sacris illie, ubi martyrum reliquias reponuntur, celebratis abhorret, anathemate ferit. Quære etiam can. 16 hujus syn. in 5 cap. līt. A.

CAP. X. *De vi et potentia.*

Quære duodecimum caput litteræ A.

CAP. XI. *De genuinis et spuriis sacrae Scripturar libris.*

Canon 85 sanct. apost., III, inquit, libri ab omnibus clericis et laicis summo in honore haberi debent: Veteris quidem Testamenti, quinque Mosaici qui inscripti sunt, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium. Iesu filii Nave unus, Iudicium unus, Ruth unus, Regnum quatuor, Paralipomenon sive derelictorum libri dierum duo, Esdra duo, Esther unus, Machabæorum tres, Job unus, Psalterii unus, Solomonis tres, Proverbia, Ecclesiastices, Canonicum canticorum. Prophetarum duodecim, Isaiae unus, Jeremiæ unus, Iezekieliæ unus, Danielis unus. Extrinsecus autem intelligatur ab adolescentibus sapientia eruditissimi Sirach. Novi autem Testamenti, Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis; Pauli Epistole quatuordecim, scilicet ad Romanos una, ad Corinthios duæ, ad Galatas una, ad Ephesios una, ad Philippenses una, ad Colossenses una, ad Thessalonicenses duæ, ad Hebreos una, ad Timotheum duæ, ad Titum una, Epistole catholice septem, scilicet Petri duæ, Jacobi una, Joannis tres, Judæ una; duas autem quas addit Epistolas Clementis, et Constitutiones apostolicas ab eo elaboratas, secundus postea 6 syn. canon ut adulterinas et ab hereticis falso inscriptas abrogavit.

Eamdem librorum enumerationem canon etiam 60 syn. Laodic. absque aliqua mutatione facit; nisi quod nulla facta sit mentio epist. et constitutionum Clementis.

57 Eosdem libros enumerat can. 24 syn. Carthag.; et, Præter has, inquit, canonicas scripturas nihil in ecclesia legatur. Addit autem ille Judith, Tobiam, et Apocalypsin Joannis.

A φηφίζεται τοῦ καταχρήνοντος τῶν μεταλαμβάνοντα κρεῶν μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, χωρὶς αἰματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ εἰδωλοθύτου, ὡς ἀν διὰ τὴν τούτων μετάληψιν ἐλπίδα σωτηρίας μὴ ἔχοντα.

Ἄλλα καὶ ὁ ἡ τὸν ἀδρὰ περιβεβλημένον Ιμάτια, καὶ βδελυτόδεμον τοὺς τῇ συνήθει κεχρημάτους ἑσθῆτι, η σηρικὰ ἐνημένους μετ' εὐλαβείας καὶ μὴ διὰ βλακεῖν η ἐπαρσιν, τῷ ἀναθέματι δέδωσι.

Ταύτην καὶ ὁ εἰ κανὼν ἐπάγει τὴν δίκην τῷ ἐν καταφρονήσει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τιθεμένῳ, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ βδελυτομένῳ συνάξεις. Ἐν παντὶ μὲν γε τῷ περιεχομένῳ ὁ μακάριος κελεύει Παῦλος, ἀλλ' οὐχ ὥστε καταφρονεῖν τῶν συνάξεων, καὶ τοὺς ἵεροις μὴ προσιένας.

B "Ο δὲ καὶ τοὺς ὑπερηφάνω φρονήματι βόσκουσι σομένους τὰς τελουμένας συνάξεις καὶ λειτουργίας. Ἐνθα μαρτύρων τεθωσάμεται λεῖψαν, τῷ ἀναθέματι καταδικάζει. Ζήτει καὶ τὸν εἰς ταύτης Ιησοῦ καθεύδειν τοῦ Α στυγεῖον.

ΚΕΦΑΛ. Ι. Περὶ βίᾳς καὶ συναστείας.

Ζήτει τὸ εἰς κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Περὶ βιβλίων τῆς θεοῦ Γραφῆς γηγενών καὶ νόθων.

C "Ο περὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, Ταῖτα, φησι, τὰ βιβλία διαφερόντως πρεσβεύειν χρή σύμπαντας κληρικούς τε καὶ λαϊκούς, τῆς μὲν παλαιᾶς Διαθήκης τὰ πέντε Μωσαϊκά, ὃν αἱ κλήσεις τῶν ἐπιγραφῶν Γένεσις· Ἐξοῦτος· Λευΐτεικόν· Ἀριθμοῖς· Δευτερονόμιον· Ἰησοῦ· οἰου· Ναυῆ·, ἐν· Κριτῶν, ἐν· Ρούθ, ἐν· Βασιλειῶν, δ· Παρακληπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν, δύο· Ἐσδρα, δύο· Ησοῦτος, ἐν· Μακαριαῖον, τρία· Ἰωάν·, ἐν· Φαλήρου, ἐν· Σολομῶντος, τρία· Πορομίας, Ἐκκλησιαστικήν, Ἀσματομάτων· Προφητῶν, εἴδη· Ἡσαΐου, ἐν· Ιεζεκιήλ, ἐν· Δανιήλ, ἐν· Εξαθενδὲ προσιτορεῖσθω τοῖς νέοις καὶ ἡ τοῦ πολυμαθοῦς σοφία Σεράχ. Τῇ Κατενῆς δὲ Διαθήκῃ· Εὐαγγέλια τοσαρά· Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ιωάννου· Παῦλου ἀποστόλας εἴδη· ήσος· πρὸς Ρωμαίους α'· πρὸς Κορινθίους, β'· πρὸς Γαλάτας, α'· πρὸς Εφεσίους, α'· πρὸς Φιλιππησίους, α'· πρὸς Κολοσσαῖς, α'· πρὸς Θεσσαλονικεῖς, β'· πρὸς Εβραίους, μίαν· πρὸς Τιμόθεον, β'· πρὸς Τίτον, α'· πρὸς Φιλήμονα, α'· Επιστολάς καθολικάς ἀπτά, ἱγουν, Πέτρου, β'· Ιακώδου, μίαν· Ιωάννου γ'· Ιωάδα, α'· Α· δὲ προστίθησι διὰ τοῦ Κλήμεντος δύο ἀποστόλας, καὶ τὰς πονηθεῖσας τούτῳ διατάξεις τῶν ἀποστόλων, διατερον δ τῆς εἰς συνέδου β' κανὼν διέγραψεν, ὡς πολὺ τὸ νέον πρὸς τῶν αἱρετικῶν καὶ παρέγραπτον δεῖσαμένας.

D Τοιαύτην ἀπειραλλόκτως τῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαριθμησιν καὶ ὁ εἰς τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν, ἀνεύ τῶν διὰ τοῦ Κλήμεντος ἀποστόλων τε καὶ διατάξεων.

"Ἀριθμεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ εἰς τῆς ἐν Καρθαγήνῃ· Καὶ τῶν κανονικῶν, φησιν, ἀπέδει τούτων Γραφῶν, μηδὲν ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκέσθω. Προστίθησι δὲ οὗτος καὶ τὴν Ιωάδην, τὸν Τωνίαν, καὶ τὴν Απεκάλυψιν Ιωάννου·

'Ο δὲ μεγάλος οὐκέτι τῶν μαρτυρικῶν παθημάτων ἐν ταῖς ἀποστολαῖς αὐτῶν ἀναγνώσκεται μηδὲταις διορίζεται· ταῦτη τοι καὶ τὰ παρὰ τῶν ἄγίων Πατέρων καὶ ὁμολογητῶν συγγραφέντα, καὶ ἀναγνώσκεν δέσνα, καὶ κατασπάζεσθαι, ἀτε πρὸς τὴν ἀληθεύην καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἡμᾶς ἀνάγοντα.

'Ο δὲ μέγας Ἀθανάσιος τῶν μὲν τοῖς αἱρετικοῖς πονηθέντων καὶ ὀνοματεῖομένων πρὸς αὐτῶν ἀποκρύψαντων ἀπειρήκε τὴν ἀνάγνωσιν· τῶν δὲ τέων ἀρχέντων Ἱερῶν βιβλίων δομοίων καὶ οὗτος ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν. Ταῦτα γάρ ἐπινοιά, φησι, Οὐεούρας γεράρχας πιστεύομεν· καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ εἰναὶ βιβλίους τῶν παρ' Ἐβραίοις Ισαρίθμους Υποτεμάτων. Τὰς γάρ τέσσαρας τῶν Βασιλεῶν δύο βιβλίους εἶναι λέγει, καὶ τὰς δύο τῶν Παρακληπομένων μίαν, τὰς τῶν ἰδίων προφητῶν μίαν, καὶ τῶν τετσάρων τέσσαρας. Τῷ δὲ Ἱερεμίᾳ προστίθηστο τοὺς τοῦ Βαρούχ Θρήνους, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀριθμήσας δὲ καὶ τὰς τῆς Καινῆς, προστίθηστο ταῖς ὅρθεσισις καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου· καὶ ταῦτας προστιθένται ἡ ἀφαιρεῖν, ἀνέσιον εἶναι κρίνεται. Εξούσιον δὲ τῶν κτινούζομένων εἶναι φησε τὴν σοφίαν Σολομῶντος, τὴν Σιράχ, τὴν Εσθήρ, τὸν Ἰούδηθ καὶ τὸν Τωβῖτ, τὴν Ποιμένα, καὶ τὴν Διδαχὴν τῶν ἁγίων καὶ οστίων ταῦτην δὲ καὶ ἡ σύνοδος ἡ Λειτηταν.

Τοιούτην τῶν Ἱερῶν βιβλίων ποιεῖται τὴν ἀπαρίθμησιν δὲ ἔμμετρων ἡρωϊκῶν στίχων καὶ δὲ μέγας Γρηγόριος δὲ θεολόγος, Ισαρίθμους τὰς τῆς Παλαιᾶς εἶναι λέγων τῶν παρ' Ἐβραίοις εἰκοσι δύο γραμμάτων· στιχηράς δὲ λέγει τὰ πέντε· Ἰωάννης, Δασθῖν τοὺς ρῦ φαλμούς, καὶ τοὺς τρεῖς Σολομωντείους, καὶ τῶν ἑνδεκα προφητῶν μίαν, ὧν αἱ κλήσεις· Πατὴρ, Ἀρμόδιος, Μιχαήλ, Ἰωήλ, Ἰωνᾶς, Ἀδνίος, Ναοῦν, Ἀδαπαύνη, Σοφογίας, Ἅγγαλος, Ζαχαρίας, Μαλαχίας· τῶν δὲ τῷ μεγάλῳ ρήθρετων Ἀθανασίῳ ἀκανονιστῶν εἴτεος οὐ μέμνηται. Τούτοις καὶ δὲ ἄγιος ἔκπειται Ἀμφιλόχιος, δὲ ἴαμβων τὴν ἐκμάτητην ἐκποιησάμενος.

'Ο δὲ ζ' τῶν ἄγίων ἀποστόλων κανὼν τὰ φευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία τὸν ἀναγνώσκοντα δημοσίζει, πνευματικὸν, φημι, ἢ κληρικὸν, ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, καθαιρέσσεως ἀξιοῦ. Οὐ μόνον γάρ οἱ περὶ πνεύστου τὸ φεῦδος ποιούμενοι λόγοις εἰκεῖσις τὸ δυσσεβῆς αὐτῶν φρόνημα κρατούντεν πειρῶνται, διλλὰ καὶ τοῖς τῶν εὐσεβῶν συγγράμμασι τὰ σὲ ἔτερα παρενείρουσιν, ὡς ἐν ταῖς ὅρθεσισις ἐπεισοδαῖς τοῦ Ἱεροῦ Κλήμεντος καὶ ταῖς διατάξεις τοκαιώρηται. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τοῖς ἔκπτων ἐπιγραφὰς ἄγιων τεθεῖσαι πρὸς ἔξαπτήν τῶν ἀπλουστέρων ή εἰηστέρων, οἰονεὶ μέλιτει τοῦ δηλητηρίου τὴν κύλικα περιγράψαντες.

'Ο δὲ ξ' τῆς ἔκτης συνέδου, καὶ τὰ φευδῶς συντεθέντα μαρτυρολόγια πρὸς τῶν μηδὲν ὄγιες φρονούντων, ὅδριν μὲν τοῖς ἄγιοις μάρτυσιν οἰομένων προστρίψασθαι, τοὺς οὐ ἐντυγχάνοντας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀφιεστάναι τεμῆς, πυρὶ καθεύει δίδοσθαι· τοὺς δὲ τούτοις ὡς ἀληθέστεροι προσέχοντας ἀναθεματίζεσθαι. Τοῖς γάρ ἄγιοις μάρτυσι τῶν ἀθλῶν καὶ τῆς εὐδοξίας βασκήναντες, φευδῆ καὶ ἀλλόκοτα συντεταχίναται βι-

A Canon antem 46 commemorationes passionum martyricarum in anniversariis eorum memorias legi decernit. Quare et quae a sanctis Patribus et confessoribus conscripta sunt, legere et amplecti oportet, ut quae nos ad veram et orthodoxam fidem perducant.

Magnus autem Athanasius librorum, qui ab hereticis conscripti et apocryphi nominati erant, lectionem prohibet, et deinde predictos sacros libros ipse similiter enumerat. Hos enim per divisionem, inquit, inspirationem conscriptos credimus. Dixit etiam libros esse Veteris Testimenti viginti duos, Hebreorum litteris numero aequales: quatuor enim Regnorum libros duos facit, et duos Paralipomenon unum, et quatuor, quatuor. Jeremias autem Lamentationes et Epistolam Baruch adjungit. Libros vero Novi Testamenti enumerans, reliquis superaddit Apocalypsin Joannis. His addere, vel ab iis quidquam detrahere nefas esse judicat. Extra autem canonicos dicit esse, Sapientiam Solomonis, Sirach, Esther, Judith, Tobiam, Pastorem, et sanctorum apostolorum Doctrinam; hanc autem sexta synodus rejecit, ut ostensum est.

B Similem sacrorum librorum enumerationem facit magnus Theologus Gregorius, in versibus heroicis, libros Veteris Testimenti viginti duobus Hebreorum litteris aequales esse dicens. Quinque ex illis metricos appellat, Job, centum et quinquaginta Psalmos David, tres Solomonis, et libros Prophetarum duodecim unum, qui vocantur Oseas, Amos, Michæas, Joel, Jonas, Ahdias, Nahum, Abacuk, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias. Eorum autem quae magnus Athanasius non canonicos vocat, mentionem nullam facit: hos sanctus Amphilochius sequitur, jambis metricum poema contexens.

C Canon autem 60 sancti apostoli eum qui falso inseriptos impiorum libros ad populi et cleri perniciem publice legit, sacerdotem scilicet sive clericum, depositione digna censet. Nonnulli enim qui mendacium pluris aestimant, non solum propriis verbis impianam suam opinionem confirmare nituntur, sed et piorum scriptis sua etiam inserunt; ut in dictis S. Clementis Epistolis et Constitutib[us] fraudulenter factum. Alii autem sunt, qui scriptis suis sanctorum inscriptiones apposuerunt in deceptionem simpliciorum, veneni calicem quasi melle circumlinentes.

D Canon insuper 63 syn. vi martyrologia ab iis qui nihil recte sentiunt falso confuta, ut ignominiae notam sanctis martyribus inurant, eosque, qui in ea incident, ab iisdem honore afficiendis abducant, igni tradi jubet; eos autem qui illis ut veris assentiunt anathematizari. Sanctis enim martyribus certamina et nominis claritatem invidentes, libros falsos et alienos confidere impulsi sunt, de iis

scilicet quæ a martyribus dicta vel facta essent, ut qui in eos inciderent vel ad infidelitatem vel risum deducerentur.

Quantæ igitur beatitatis prædicatione dignus est admirandus ille Simeon, qui Metaphrastes dici egregie præ aliis meruit, qui sancti Spiritus inspiratione sanctorum martyrum pro veritate certamina non sine multis sudoribus et laboribus conscripsit, et nervose, eloquenter sapienterque 58 exornavit, ad laudem Domini nostri Jesu Christi, et sanctorum martyrum, qui pro eo certamina obierunt, perennem gloriam; quique omne os impium obturavit, et piis nullum omnino dubitandi præteritum reliquit.

Canou autem 9 syn. vii. Qui libros, inquit, sacras imagines insectantium, in quibus absurdæ B eorum opiniones comprehenduntur, retinet absconditque, si clericus sit, sacerdotio exuatur: sin autem laicus, segregetur. Ejusmodi vero libri nihil, inquit, a ludibriis puerilibus differunt, ut potest quæ insanæ et lasciviae bacchationes sint, in quibus venerandæ imagines (proh hominum vesciam!) idola nominantur. Qui autem eos invenerit, ad Magnæ ecclesiæ palatium mittat, ut perpetuæ obscuritati tradantur, vel, ut lex civilis jubet, statim comburatur.

Canones autem syn. Laodic. 45 et 59 non sinnunt ut in ecclesia aliqui præter libros canonicos Veteris scilicet et Novi Testamenti legantur, nimirum qui in 85 can. apostolico continentur: nec præter 150 psalmos Davidicos alios privatos psallere permittunt, cujusmodi sunt, qui Salomonis et nullorum aliorum dicuntur.

Porro canon 19 syn. vi in diebus Dominicis, quibus populus ab operibus cessans ecclesiis interesse solet, episcopos doctrinæ flumine eos irrigare jubit, ex prædictis Scripturæ libris verba temporis et rebus convenientia colligentes, eademque juxta sanctorum Patrum expositionem, et non secundum privatos sensus et judicium interpretari; et potius in eis celebres esse, quam in iis quæ domi inventa sunt, ne aliquando forsitan hæsitantes Scripturæ scopo non innisi videantur. Ex sanctorum autem Patrum doctrina cognoscant populi quænam elegere et quænam fugere oporteat; et vitam suam ad virtutis normam imminentium suppliciorum metu component, et ignorantiae vitii non convincentur. Episcopum vero qui secus fecerit præsens canon non punit.

Canon autem apost. 58 episcopum vel clericum qui clerum suum negligit, et pietatem non docet, segregat, et in socordia perseverantem depositum.

Quod sacros libros consindere non oporteat.

Canou autem 68 vi syn. Scripturæ divinitus inspiratae, tum Veteris, tum Novæ, necnon Patrum et doctorum comprobatorum præceptorumque libros

A bila προήχθεσαν, τῶν θῆθεν ὅπο τῶν ἀγίων μαρτύρων πραχθέντων ἡ λαληθέντων, ἐφ' ὃ τοὺς ἐντυχάνοντας εἰς ἀπιστίαν ἡ γέλωτα ἀνάγεσθαι.

Πόσου τοίνυν ἀξίος ἀν εἶη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμέων, δ τὸ καλεῖσθαι: Μεταφραστὴς διαφερόντως τῶν ἀλλων ἀπενεγκάμενος, δ τῇ ἐπινοίᾳ τοῦ ἀγίου Πνεύματος τὸ τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σχάρματα πολλοῖς ἰδρώσαι καὶ πόνοις συγγραψάμενος, καὶ δυνάμεις λόγου καὶ σοφίᾳ καλλύνας εἰς ὄμνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δόξαν διαιωνίζουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡγιασμένων ἀγίων μαρτύρων· καὶ πᾶν δυσσεβεῖς ἀποδράψας στόμα, καὶ μηδ' ἡτανασῶν πρόφασιν ἀμφιβολίας τοῖς εὔσεβεσ καταλιπάν.

Ο δὲ θῆς ἔδομης συνόδου κανὼν, Τὰ συγγενάγραμμάν, φησι, τοῖς κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνων λυτήσατι, τὰς ἀσυλλογίστους αὐτῶν ὑπολήψεις συλλογίζομενα, δ κατέχων καὶ κρύπτων, κληρικὸς ὁν, τῆς ἱερωσύνης ἀποδύσεσθω, λαϊκὸς δὲ, ἀφορίζέσθω. Αθυρμάτων γάρ, φησι, παιδικῶν, οὐδὲν ταῦτι διενήνοχε, μανίας δυτα καὶ ἀκολασίας βαρχεύματα· εἰδωλα, φεῦ τῆς παραπληξίας! τὰς σεπτάς εἰκόνας ἀποκαλούντα· ἀλλὰ δὲ πρὸς τὸ τῆς Μεγάλης ἔκκλησίας διδρῶν ἐπισκοπείον παραπεμπέτω, ἐφ' ὃ παντελεῖ τῇ ἀφανείᾳ διθῆσαι, ἢ, ὡς ὁ πολιτικὸς κελεύει νόμος, εὐθὺς κατακαίετω.

Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ε' καὶ δ νῦν οὐκ ἐπιτρέπουσι πλέον τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Καινῆς, ἐπ' ἔκκλησίας ἀναγινώσκεσθαι, ἀπερ τῷ πε' δηλαδή ἀποστολικῷ κανόνι διελληπτα· οὐδέ γε πλὴν τῶν ρυψαλμῶν τοῦ Δασιδί διωτικούς ἐτέρους ἥδειν ἐφίστιν, ὡς οἱ τοῦ Σολομῶντος λεγόμενοι καὶ τινῶν ἐτέρων.

Ο δὲ τῆς Ἑκτῆς συνόδου ιψ', ἐν ταῖς κυριωνύμοις τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς εἰώθασιν δὲ λαὸς, τῶν ἔργων ἀφέμενοι, προσεδρεύει ταῖς ἔκκλησίαις, τοὺς ἐπισκόπους κελεύει τῷ τῆς διδασκαλίας νάματι τοῦτον κατάρειν, ἐρανιζούμενον ἐκ τῶν βρήθεντων τῆς θείας Γραφῆς βιβλίων τὰ τῷ καιρῷ προσήκοντα δρᾶτα, καὶ τοὺς πράγματα καὶ ταῦτα δρμηνεύειν, κατὰ τὴν τῶν Θείων Πατέρων ἐξήγησιν, ἀλλὰ μὴ ἐξ οἰκείων νομάτων καὶ λογισμῶν· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμεῖν, ἢ τοῖς οἰκείους ἐξευρημένοις, ἵνα μὴ ἀπορίᾳ ἔσθ' ὅπου συνεσχημένοι, διδόνωσι τοῦ σκοποῦ τῆς Γραφῆς μὴ ἐπιβιταίειν. Ἐκ δὲ τῆς των Θείων Πατέρων διδασκαλίας εἰσονται οἱ λαοὶ τίνα δεῖ αἰρεῖσθαι, καὶ τινῶν ἀποδιτασθαι, καὶ τὴν οἰκείαν ζωὴν πρὸς ἀρετὴν διοθύσουσι, δέσι τῶν ἐπηρημένων κολάσεων, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας οὐχ ἀλώσονται πάθει· τὸν δὲ μὴ οὕτω δρῶντα ἐπίσκοπον δὲ μὲν παρὸν οὐκ ἐπιπλήττει κανόν.

Ο δέ γε ἀποστολικὸς νῆ τὸς ἀμελούντα τοῦ οἰκείου κλήρου, καὶ μὴ ἐκπαιδεύοντα τὴν εὐσέβειαν, ἐπίσκοπον ἡ κληρικὸν, ἀφορίζει· ἐπιμένοντα δὲ τῇ ἥραθυμίᾳ καθαιρεῖ.

"Οτι οὐ χρή τάς ἱεράς κατατέμειντι βιβλίους.

Ο δὲ ξῆ' τὰ βιβλία τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς, τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς, καὶ τῶν ἐγκριθέντων καὶ δεσμοκατασμένων Πατέρων καὶ διδασκάλων, ἐποκ-

σιν, οὐκ ἔστιν, ἐκκλησιαστικὸς δῆλος δῆλος. Τὰ μέντοι τουτά, οἷα βύπη τῆς Ἐκκλησίας ὄρομεν. Δημοσίαις δὲ καταδίκαιαι οὐχ ὑποδάλλομεν, ὡς τῆς ἀνεμόης πορνείας αἰρετώτερα· οὐ γάρ καταδικίζομεν τὴν πρᾶξιν ὥστε καὶ διασπᾶν· κατὰ δὲ τὸν αὐτένα φημησόμενον τῆς ἐνώσεως τόμον, καὶ τὴν διαστολὴν καὶ ψῆφον αὐτοῦ, τούτους δεχόμεθα.

Οὐ δὲ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος καὶ μέγας Γρηγόριος, Τὸ πρῶτον, φησί, συνοικέσιον, νόμος· τὸ δεύτερον, συγχώρησις· τὸ τρίτον, παρανομία· τὸ δ' ὑπὲρ τούτο ξορώδης βίος, οὐδὲ πολλὰ ἔχων τῆς κακίας τὰ παραδίγματα.

Μερὶ τοῦ τόμου τῆς ἐνώσεως.

Πήδη μὲν οὖν τοῖς παλαιοῖς νόμοις τρεῖς ἐπεγνώσκοντα γάμοι. Οὐ δὲ βασιλεὺς Λίων ὁ Σοφὸς, καὶ εἰς τίταρτον ἐλθὼν συνοικέσιον, ἀφόρισμῷ παρὰ τοῦ πατριάρχου Νικολάου καθυπεβλήση· οὐ καὶ ἔδειτο δὲ βασιλεὺς λυθῆναι τοῦ δεσμοῦ. Ω; Εἰς ἔκεινος τὸ παράπαν ἀδυσώπητο; ἦν, τῇς Ἐκκλησίας τούτου ἐκβάλλει, καὶ τὸν Ευθύμιον Σύγκελλον, ἀνδραὶ τερδόν, προχειρίζεται πατριάρχην, δὲ καὶ τὸν βασιλέα θεσπίσσει βουλομένον καὶ μέρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ παρατείνεσθι τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέα, πάτηστον διεκώλυσεν, οὐχ δύος τὴν τετραγαρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τριγαρίαν ἀθέμιτον εἶναι μετὰ τῶν πελεύσιν αρχιερέων διατενόμενος. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ σχίσμα περὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐγεγόνει, καὶ τὰ τῆς στάσεως μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ ιεροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ τούτου διήρκεσε. Καὶ τηνικαῦτα ἔξηνέχθη τόμος; οὐ λεγόμενος τῆς ἐνώσεως, τῷ „εὐκή“ ἔτει, ζειλαχρίδινων πίτε, καὶ τίπι τὸν τρίτον δεῖ γάμον παραγωγεῖν, ταῖς ἀνεμίναις τῶν ἐρωτῶν ἐπιθυμίας; ἐκ πολλοῦ τοῦ περιήντος ἐπιτιθεῖται χαλινδύ, δεὶς καὶ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα ἑταῖρας; ἐπ' ἀμβωνὸς ἀναγινώσκεται. Πρὸς γοῦν τῷ τέλει ταῦτα φησί· Τοὺς εἰς ἔτος ἀναθειησάτας τεταρακοστὸν, καὶ πρὸς τρίτον ἔκανον ἐπιφρίπτοντας γάμουν, οἷα βύπη τῆς Ἐκκλησίας τυγχάνοντας, μέχρι πενταετίας ἀκοινωνήτους εἶναι θεοπίζομεν, καὶ τοῦ τοσούτου χρόνου ἔξηκοντος, ὅπαξ τοῦ ἔτους τῇ κοινωνίᾳ προσιέναι, κατὰ τὴν σεβάσμιον τοῦ σωτηρίου Πάσχα τμέραν, ἐν τῇ πρὸς ταῦτης νηστείᾳ καθ' ὅσον οὐλόν τε ἀποκτούσται· ἐκατούρης. Οὐ δὲ τολμῶν τερεῖν, παρὰ τὸν διατεταγμένον ὅρον, μεταλήψεως θείας τινὰς· τούτων ἀξιώσσαι, περὶ τὸν ίδιον κινδυνεύσαι βαθύδον. Ταῦτα δέ φαμεν, διτρι μή τέκνα τούτοις ἐκ τῶν προτέρων γάμουν παρῇ· εἰ δὲ οὐ, διυγχώρητος αὐτοῖς ἔσται ἡ τριγαρία. Εἰ δὲ τις τριακοντούτης ὁν, καὶ τοῦ γένους, ξέινον ἐκ τῶν φυσαντινῶν γάμων διαδοχήν, δημος γε μη, διὰ τὸ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἀκόλαστον τρίτη συναρθεῖ γυναικί, ἐπὶ τετραετίγυνονώντος ἔτους. Εἰοῦστον τοῦ τρίτου τοῦ ἔνιαυτοῦ μετάλαμψεωτον, εν τῇ ἀναστασίμῳ τοῦ Πάσχα τμέρα, ἐν τῇ κοινήσει τῆς ἀχράντου θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ τοῦ γενεθλίων τοῦ Κυρίου ἀφεγή, τῶν πρὸ τούτων νηστειῶν φύ πλειστον τῆς ἐντακτίσης αὐτῷ κιλίσσεις αγκεστιν πιστευομένων. Εἰ δὲ ἀπαισ οὐν τυγχάνει,

A nulla lex, videlicet ecclesiastica. Nam ut ejusmodi tanquam Ecclesiae sordes intuemur. Publicis autem poenis non subjiciimus, veluti que libera scortatione magis siut optabilia. Non enim rem ita damnamus, ut matrimonium ipsum dirimamus, sed iuxta tomum unionis, quem mox sumus exposituri, et distinctionem atque sententiam ejus, hasce nuptias admittimus.

Magous autem ille Gregorius, cognomine Theologus, Primum conjugium lex, inquit, alterum missio, tertium legis violatio. Quod ultra hoc, porcina vita est, nec multa vitii habet exempla.

64. De loco unionis.

Enīmvero priscis legibus triuia agnoscabantur nuptiae. Sed imperator Leo, cognomine Sapiens, cum ad quartum quoque matrimonium progressus esset, segregationi subjectus fuit a Nicolao patriarcha: quem deinde rogabat princeps, ut eo vinculo se liberaret. Cum ille prorsus esset inexorabilis, hominem ejicit extra Ecclesiam, et Euthymium Syncelium, virum sanctum, patriarcham facit. Qui cum imperator sancre vellet, ut etiam ad quartas usque nuptias extenderentur ab iis matrimonia, quibus ita liberet, cum omni studio inhibuit, affirmans cum pluribus pontificibus, etiam tertias nuptias, nedum quartas, illicitas esse. Quamobrem dissidium exsistit in Ecclesia, caue sedition duravit usque ad imperium filii ejus Constantini nati in Porphyra, et Romani, hujus socii. Quo tempore publicatus est tomus, qui unionis dicitur, anno 6428, et qui tradit, quando et quibus tertiae nuptiae permittendae sint, liberoribus amanum libidinibus egregium frenum imponens. Istonus mense Julio quotannis in ambone legitur, et ad finem hæc verba continet: Eos, qui annum quadragesimum attigerunt, et terias ad nuptias sese prejiciunt, veluti qui Ecclesie sint inquitimenta, quinquennio communionis exsortes esse debere sancimus; eoque tempore expirante, semel in anno ad communionem accedere venerabili salutaris Paschatis die, jejunio diem illum praecedente, quantum ejus fieri potest, semet expurgantes. Sacerdos autem, qui præter id, quod a nobis est statutum, ad sacram aliquam perceptionem eos audet admittere, de gradu suo periclitabitur. Hæc autem dicimus, cum nulli sint ejus liberis prioribus ex nuptiis. Sin autem, tertium matrimonium lis non permittetur. Quod si quis annos triginta natus, et haeredes ex prioribus conjugiis habens, nihilominus ob carnalis libidinis intemperantiam tertie copulatus usori fuerit: triennio communionis exors est. Atque ita deinceps ter in anno percipiat, die videlicet Paschali resurrectionis, et in oblatione inmaculatae Deiparae, et in festo natalitiorum Domini: cum jejunia dies hosce præcedentia maiorem partem extinetur in ipso labis abstergere credantur. Sin liberis caret, veniam impetrat, quod liberorum procreandorum desiderio

convocabat, iisque Nonarum et Iduum diem notum fecit. Quare potius censem nonnulli primum diem mensis Kalendas vocari; quod populus a sacerdote simul vocaretur. Porro ut in aliis mensibus, ita et primum Februarii diem Kalendas Februarias nominarunt; secundum, Nonas quartas; tertium, Nonas tertias; quartum pridie Nonarum (numeri enim binarii ut inauspicati nullam mentionem fecerunt, et ob hanc causam numerorum unitate maiorem vel minorem semper præoccupabant); quintum autem, Nonas Februarias; decimum vero tertium, Idus; decimum quartum, xvi. Kalendas Martii. Quando itaque Februarius dies habuit 29, diem vicesimum quintum iterum sextas Kalendas, quemadmodum et vicesimum quartum vocabant; vicesimum autem sextum quinias, vicesimum septimum quartas, vicesimum octavum tertias, vicesimum nonum pridie Kalendarum, deinde sunt Kalendas Martii. Bisextus itaque dicebatur, quando Februarius dies habebat viginti novem, quod bis dicantur sextae Kalendas Martii.

60 INITIUM LITTERÆ Γ.

CAP. I. *De gradibus qui sunt in matrimonio.*

Quære caput 8 litteræ B.

CAP. II. *De nuptiis concessis et prohibitis.*

Canon 26 sanctorum apost. et 6 synodi vi et 16 concilii Carthaginensis permittunt iis qui clero continentur, et adhuc lectores et cantores sunt, ut legitimas nuptias contrahant. Verum non amplius, postquam proveci fuerint ad gradum subdiaconi, vel diaconi, vel presbyteri. Nam initiatos sacerdotio, qui ad matrimonium deflectunt, statim abdicant.

EIAM primus canon concilii Neocasariensis presbyterum, qui legitime copulatus uxori fuerit, sacerdotio exiit.

Verum sexti concilii divini Patres eam consuetudinem aboleentes, quæ in Ecclesia Latinorum iuyaluit, videlicet ut sacerdotes et diaconi, qui ordinantur, prius sibi dent, quod omni post ordinationem abstinerent velint ab uxoribus, quæ ante ordinationem cum eis copulatae fuerint. Nos, inquit, etiam post ordinationem manere firma volumus eorum matrimonia, qui digne sacerdotium consecuti sunt, ne benedictas Domini praesentia nuptias contumelia clanculum afficiamus: qui præterea pronuntiavit, hominem separare non debere, qua Deus coniunxit. Quin etiam Apostolus honorable dicit esse matrimonium, et lectum impollutum. Ac rursum: « Alligatus es mulieri? solutionem ne querito. »

Quamobrem qui diaconum, vel subdiaconum, vel presbyterum conjunctione cum uxore legitima privat, deponatur. Exceptio tamen definito quadam tempore, cum sacra sunt tractaturi, ut puri pueri audeentes, preces suas obtineant.

EIAM nonnullis eorum, qui apud Nicæam pri-

ειδους ἀπὸ τῆς ιγ'. Διὰ δὴ τὴν τοιαῦτην ἀνισότητα, καθ' ἐκάστην γουμηνίαν, δὲ ιερεὺς ἐκάλει τὸν λαὸν καὶ ὑπεδείκνυ τούτοις τὴν τῶν νοννῶν ἡμέραν καὶ τῶν εἰδῶν παρὰ τοῦ ιερέως τὸν λαὸν. Οὐνόμαζον τοῖνυν, ὃς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μηνῶν, τὴν α' Φεβρουαρίου καλάνδας Φεβρουαρίου τὴν β' πρὸ τεσσάρων νοννῶν Φεβρουαρίων· τὴν δὲ γ' πρὸ τριῶν· τὴν δὲ τετάρτην, πρὸ μιᾶς νοννῶν· τὴν δυάδος γάρ, ὃς ἀποφέρει, σύκη τῆς οὐρανοῦ δῶλον; καλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν μανδάν μείζονα τὴν ἀλάτου τον προκατελάμβανον διελ άριθμόν· τὴν δὲ πέμπτην, νόννας Φεβρουαρίας· τὴν δὲ ιγ' εἰδους· τὴν δὲ ισ' πρὸ δεκατέσσεραν Μαρτίου· τίνικα τοὺν εἶχεν δ Φεβρουαρίος καθ', ἐλεγον καὶ τὴν καθ' πάλιν πρὸ ἔξι καλανδῶν Μαρτίου, ὥσπερ καὶ τὴν καθ', τὴν δὲ καθ' πρὸ πέντε· τὴν δὲ καθ' πρὸ τεσσάρων· τὴν δὲ καθ' πρὸ τριῶν· τὴν δὲ καθ' πρὸ μιᾶς, εἴτε καλένδας Μαρτίου· ἐκαλεῖτο οὖν καὶ διὰ τοῦτο βίστητος, τίνικα εἶχεν δ Φεβρουαρίος καθ', διὰ τὸ λέγεον διετοπέμπτην πρὸ πρὸ ἔξι καλανδῶν Μαρτίου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Γ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τῶν τοῦ τάμου βαθμῶν.

Ζήτει τὸ ηγδονον κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ τάμων ἀπιτετραμμετρων καὶ κεκωλυμέτρων.

Ο τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ τῶν κανόνων, καὶ δὲ τῆς συνόδου, καὶ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ τοῖς τῷ κλήρῳ κατειλεγμένοις εἰς ἀναγνώστας ἔτι καὶ φάτας τελοῦσι, νομίμως: συγχωροῦσι γαμεῖν· μετὰ δὲ τοῦ εἰς βαθὺν προσχθῆναι ὑποδιακόνου, ή διακονου, ή πρεσβυτέρου, σύκετι· τῶν γάρ ιερωμένων τούς πρὸς γάμον ἐκκληνόντας καθαιροῦσιν εὐθὺς.

Κατὸ δὲ γάρ τῆς ἐν Νεοκατασφείᾳ τῶν δῆθεν νομίμως γυναικὶ συναψθέντα πρεσβύτερον τῆς Ιερωτήνης ἀπογυμνοῦται.

Οι δὲ τῆς συνόδου Θεῖοι Πατέρες, ἐν ιγ' κανὼν ἀγατρέποντες τὸ ἐν τῇ τῶν Λατίνων Ἐκκλησίᾳ κρητησαν ἔθος, τὸ τοὺς χειροτονουμένους ιερέας τε καὶ διακόνους πίστεις πρότερον διδόντας, ή μήν τελέως μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀρχέονται τῶν πρὸ ταῦτης νομίμως συζευχθεισῶν αὐτοῖς γυναικῶν, Ἡμέτεροι, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν, ἐρήσθαι τὰ συνοικία τοῦ θουλόδεμα, τῶν ἀξίων τῆς Ιερωσύνης ἡξιωμάτων, ἵνα μή τὸν εὐλογηθέντα τῷ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ γάμον λάθωμεν ὑδρίζοντες, καὶ προσέτι ἀπογραμμένους, « Αὐτὸς συνέζευξεν, ἀνθρωπος μή χωρίζεται καὶ μήν καὶ δὲ Ἀπόστολος τίμιον είναι λέγει τὸν γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίλαντον» καὶ πάλιν εἰδένεις γυναικί; μή ζήτει λύσιν. »

Ο τοίνου ἀποστερῶν διάσκονον, ή ὑποδιακόνον, ή πρεσβύτερον τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναικί συνοφείας, καθαιρείσθω, ἐκτὸς ὀμισμένου ὅτι τινος καιροῦ, διετοπέμπτην προσιδόντες, τῶν αἰτημάτων μή διαμάρτυσεν.

Αἰλλὰ καὶ τις τῶν περὶ τὴν Νίκαιαν τὴν πρώτην

παστησμένων σύνοδον ἔδικες νόμον ἐπεισάγειν, οὐδὲ πρεσβυτέρους, οὐδὲ διακόνους τε καὶ ὑποδιακόνους, μή συγκαθεύδειν δῆλος ταῖς γαμεταῖς, δέ, πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, νομίμως ἥγαγοντο. Οἱ μέν τοι Παφνούτιοι, μιᾶς τῶν κατὰ τὰς Θήρας πόλεων ἐπίσηποι; διν, ἀνήρ ἐκ παιδὸς ἐν ἀσκητηρίῳ τεθραμμένος, καὶ πᾶσαν κατωρθωκάς ἀρετὴν, ἐπὶ σωφροσύνῃ δὲ καὶ μάλιστα γενούς περιβόητος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς δημοσιότητος στεφανῷ κεκοσμημένος (ἀπεροῦτος γέροντος τῶν δημοσιῶν διδούσιον ἀξορώρυκτο), ἀντεῖπε τοῖς οὖτοις ἔχουσι γνώμης, τέμιστον ταῖς γάμοις ἀποκαλῶν, καὶ σωφροσύνην τὴν πρὸς τὰς θελαὶς γαμετὰς δημιλίαν· συνεδούλευσε τε τῇ συνδρῷ, μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερές εἶναι τοῖς ἐν κόσμῳ διάγονοις τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφαντόμενος θεοὺς γάρ τοῦτο γέ καὶ αὐτοῖς, καὶ ταῖς τούτων γαμεταῖς, τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἰτίᾳ γενήσεται· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἑκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ Ιερετικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτε γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τῶν γάμων εἰς Ιερωσύνην προβιβασθέντας, διν ἔχουσι γαμετῶν οὐ κωρίζεσθαι. Ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ ταῦτα γάμους ἀπειρος ὅν· ἐπήγειτο δὲ τὴν τοῦ Θεοπεποίου ἀνδρῆς εἰσήγησιν καὶ ἡ σύνδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νενομοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἔκάτου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀνάγκη θέσθαι νενόμικεν. Οὔτω θεοφιλῆς ὁ Παφνούτιος, οὔτος δὲν ἡγεμονίας Κωνσταντίνος ἐπίμα τὴν ἀδρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασιλεῖα μετεπέμπετο, καὶ τὸν ἐξορωρυγμένον δῆθαλον κατεψήλει.

Τῷ δὲ τῆς ἀγαθοῦ μηδὲν πρέπει· τὸν δύνασθαι λέγοντες γαμεῖν τὸν διάκονον καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν τῇ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐπιτροπῇ.

Νόμος.

Φησὶ γέροντος τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σαραφοῦ, ὡς εἰ κατάπληστρον ἀγράρους ἔχειν τοῖς Ιερωμένοις ἀντεῖς δεκαετίας μετὰ τὴν χειροτονίαν ψηφιζομένης λεμβάνειν νομίμους γυναικας, ἀλλὰ τούτο, ὡς ὅπερ τῶν κανόνων κεκαλυμένον, οὐδὲ διέτελεν.

Οἱ χειροτονῶν ἄγαμον ἐρωτάτῳ αὐτὸν, εἰ δύναται γωρίς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν, καὶ εἰ κατάθυτο, τούτου χειροτονεῖτο. Οἱ δὲ ἐπιτρέπονταν διακόνῳ γυναικας μετὰ τὴν χειροτονίαν λαβεῖν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβαλλέσθω· πρεσβύτερος δὲ, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν, ἐκβίλλεται τοῦ κλήρου.

Τοῖς χληρικοῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν γαμετάς.

Οἱ φάλκαι καὶ οἱ ἀναγνῶσται δύνανται νομίμως γαμεῖν· οἱ δὲ ὑποδιάκονοι, καὶ διάκονοι, καὶ πρεσβύτεροι, καθάπαξ κεκαλυπταί· δύεν τούτων οἱ γάμοι κοινωνήσαντες ἐκπίπουσι τῆς Ἱερωσύνης.

*Ορος τάμου.

Τάμος ἔστιν ἀνδρῆς καὶ γυναικῆς συνάφεια καὶ συγκλήρωσις πάσῃ· ζωῆς, θελου τε καὶ ἀνθρωπίνου

τομηματος, καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, τοιούτους οὐδὲν εἴδετεν εἰναὶ γαμετῶν δημιλίαν· συνεδούλευσε τε τῇ συνδρῷ, μὴ τοιοῦτον θέσθαι νόμον, δυσχερές εἶναι τοῖς ἐν κόσμῳ διάγονοις τὸ πρᾶγμα φέρειν ἀποφαντόμενος θεοὺς γάρ τοῦτο γέ καὶ αὐτοῖς, καὶ ταῖς τούτων γαμεταῖς, τοῦ μὴ σωφρονεῖν αἰτίᾳ γενήσεται· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἑκκλησίας παράδοσιν, τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ Ιερετικοῦ τάγματος κοινωνήσαντας, μηκέτε γαμεῖν· τοὺς δὲ μετὰ τῶν γάμων εἰς Ιερωσύνην προβιβασθέντας, διν ἔχουσι γαμετῶν οὐ κωρίζεσθαι. Ταῦτα μὲν ὁ Παφνούτιος, καὶ ταῦτα γάμους ἀπειρος ὅν· ἐπήγειτο δὲ τὴν τοῦ Θεοπεποίου ἀνδρῆς εἰσήγησιν καὶ ἡ σύνδος, καὶ οὐδὲν περὶ τούτου νενομοθέτηκεν, ἀλλὰ τῇ ἔκάτου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἀνάγκη θέσθαι νενόμικεν. Οὔτω θεοφιλῆς ὁ Παφνούτιος, οὔτος δὲν ἡγεμονίας Κωνσταντίνος ἐπίμα τὴν ἀδρα, καὶ συνεχῶς ἐπὶ τὰ βασιλεῖα μετεπέμπετο, καὶ τὸν ἐξορωρυγμένον δῆθαλον κατεψήλει.

61 Ceterum syn. Aneyr. can. 10 non attendendum, qui posse dicit diaconum uxorem ducere etiam post ordinationem, episcopi sui permisum.

Lex.

Quippe Leonis, cognomine Sapientis, novella dicit, tametsi ex consuetudine non scripta licuerit sacerdotibus intra decennium, post ordinationem computandum, legitimas uxores ducere, tamen hoc, tanquam prohibitum a canonibus, valere non debere.

Qui expertem matrimonii ordinat, interroget eum, an absque legitima uxore vitam castam agere possit. Si hoc facturum se testetur, hominem ordinet. Qui vero diacono permittit, ut post ordinationem ducat uxorem, episcopatu expellitur. Presbyter aut subdiaconus, qui post ordinationem contrahit nuptias, cœtu cleri ejicitur.

Clericis est permisum, ut legitimas habeant uxores.

Caniores et lectores nuptias legitimas contrahere possunt, at subdiaconi et presbyteri omnino (id facere) prohibentur: quo sit ut quotquot eorum matrimonii participes sint, excidant sacerdotio.

Matrimonii definitio.

Matrimonium est conjunctio maris et feminæ, et omnis vita consortium, divinitet humani iuris com-

nuncatio, sive per benedictionem, sive per coro-
nationem, sive per instrumentum contrahatur.
Quæ autem præter hosce modos facta sunt, pro
non contractis habentur.

Legitimas autem nuptias inter se Romani con-
trahunt, cum ea servant, quæ legibus de nuptiis
præcepta sunt. Oportet autem mares quidem esse
puberes, feminas vero viri potentes; hoc est, illos
excedere decimum quartum annum, has majores
esse duodecim annis. Hæc autem dieimus, sive
patresfamilias sint, sive filiosfamilias ii, qui coeunt
in matrimonium.

Nuptiae non sunt nisi consentiant tam iū qui co-
pulantur, quam qui eos habent in potestate.

Nuptias non viri cum muliere concubitus, sed
matrimonialis eorum consensus facit.

Filius emancipatus plenam agens ætatem, etiam
sine consensu patris uxorem ducit.

Luctus ascendentium non impedit nuptias eorum
personarum quæ lugent.

Qui vivit in castitate, ne cogatur a patre suo
cont alere nuptias, tametsi filiusfamilias sit.

Nemo secreto coronetur, sed pluribus præsen-
tibus. Qui autem fuerit ausus id facere, pœna ca-
stigetur: ita scilicet ut etiam a sacerdote, qui
rebus dishonestis semet interposuerit, digna sup-
plicia exigantur, juxta canonum ecclesiasticorum
constitutionem.

Surdus, et mutus, et cæcus nuptias contrahere
possunt, et dotis nomine tenentur.

CAP. III. De iis qui nuptias legitimas abominantur.

Quare cap. 9 litteræ B.

62 CAP. IV. De contrahentibus secundas, tertias, plures nuptias, tam viris quam mulieribus.

Canonis 17 sanctorum apost. verba sunt: Qui
geminis post baptismum contraxit nuptias, vel in
scortationem lapsus est, non potest episcopus esse,
vel presbyter, vel diaconus, vel omnino sacri con-
sortii. Nam postquam Spiritus sancti gratia per
sacri baptismatis mysterium, quod nec verbis
exprimi, nec concepi mente potest, ab omnibus
sordibus eluit eum, qui baptizatur, et lucis capa-
cem fecit: nihil amplius impedimento est, quo-
minus idem etiam pura sacerdotii luce exhibaretur.
Verum post sacrum illud lavacrum, nulla pro pec-
catis reliqua est hostia, quæ sacerdotium largiri
possit.

De lectoribus.

Quamobrem præter can. faciunt lectors qui se-
cundas nuptias contrahunt, et suum ordinem con-
servant.

Hujus canonis etiam magnus ille Basilius me-
minit in 12. canone suo, cum ait: Eos qui secun-

A δικαίου κοινωνία, εἴτε δι' εὐλογίας, εἴτε διὰ στρα-
νώματος, ή διὰ συμβολαίου τὰ διὰ παρὰ ταῦτα γε-
νόμενα φέ μή γεγονότα λαγκύνεσσι.

Ἐννέδρους δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι
Πρωτοί, ἡνίκα τὰ περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις
διηγορευμένα φυλάχωσι. Δεῖ δὲ τοὺς μὲν ἀρρενας
ἔφθους εἶναι, τὰς δὲ θηλείας, ἀνδρὸς δεκτικάς,
τουτέστι, τοὺς μὲν ὑπερβεβηκέντα τὸν τεσσαρεσκα-
δίκατον χρόνον, τὰς δὲ μείζονας εἶναι τῶν δώδεκα
ἔνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴτε αὐτεξόδιοι, εἴτε
ὑπεξόδιοι εἰστιν οἱ πρὸς γάμους συνιδότες.

Οὐ γίνεται γάμος; εἰ μὴ συνανέσουσιν οἱ συναπεδ-
μενοι, καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους;

Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθευδῆσαι ἀλλήλοις τὸν ἀν-
δρα καὶ τὴν γυναικα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ αὐ-
τῶν συνανίστησι.

Οὐ αὐτεξόδιοις, τελείαν ἄγον τὴν ἡλικίαν, καὶ
χωρὶς τῆς τοῦ πατρὸς συνανέστεως γαμεῖ.

Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων ὅσκη ἐμποδίζει τοὺς γά-
μους τῶν πενθούμων προσώπων.

Οὐ ἐν σωρροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς
γάμους ἔλθειν παρὰ τοῦ ἴδιου πατρὸς, καὶ ὁ περιο-
σιος ή.

Μῆδεις μυστικῶς στεφανούμεθω, ἀλλὰ παρόντων
πλειόνων· δὲ τοῦτο κατατολμήσας τιμωρίᾳ τω-
φρονείσθω, δηλούστη καὶ τοῦ ἱερέως, ὃς ἐν τοῖς ἀπρ-
όσιν ἔστιν παρεμβάλλοντος, τὰς δέξιας «εὔθυνας»
εἰσπρατομένου, κατὰ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κα-
νόνων διάταξιν.

Κωφός, καὶ ἀλαος, καὶ τυφλός, καὶ γαμεῖν δύνα-
ται, καὶ περὶ προικῶς ἔνέχονται.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ τῶν τοῖς ἐιτάρμοντις γάμους βδε-
λυττομένων.

Σήτει τὸ θ' κεφ. τοῦ Β στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ διτάμαιων, τριγάμων, καὶ ποιν-
γάμων ἀνδρών τε καὶ γυναικῶν, καὶ περὶ δι-
τάμων ἵερωμάτων.

Οἱ τοῦ γάμων ἀποστόλων κανὼν, Οὐ δυοι γά-
μοις, φησί, μετὰ τὸ βάπτισμα ὀμιλήσας, ἢ πονεία
κερπεσῶν, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύ-
τερος, ἢ διάκονος, ἢ δλως τοῦ ἱερατικοῦ κατολόγου.
Η γάρ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος, τῷ τοῦ θεοῦ
βαπτισμάτος μαστηρίῳ, τῷ μήτε λόγῳ φῆτῷ, μήτε
νῷ καταληπτῷ, παντὸς δύπου τὸν βαπτισμένων
ἀποπλύνασσα, καὶ φωτὸς δεκτικὸν ἀποφήνασσα, οὐ
καλύπτει λοιπὸν καὶ τῷ καθαρῷ φωτὶ τῆς ἱερωσύνης
τούτον καταφαιδρύνεσθαι· μετὰ δέ γε τὸ θεῖον λο-
τρὸν οὐκέτι περὶ ὄμαρτιῶν ὑπολείπεται θυσία, οὐ
καὶ ἱερωσύνην χαρίσασθαι.

Περὶ ἀγαγγωστῶν.

Ωστε παρὰ κανόνας δρῶσι τῶν ὀνταγωνισμῶν οἱ
διγαμήσαντες, καὶ τὴν ἀκελείαν τάξιν ἔτι διατρέψου-
τες.

Τοῦ κανόνος τούτου καὶ διάγαγας μέμνηται Basili-
us; ἐν τῷ διαιδεκάτῳ αὐτοῦ κανόνι, Τοὺς διγάμους,

αντελῶς δὲ κανόνι τῆς κατὰ τὸν κλῆρον **A** das contrahere nuptias, omnino canon a ministerio vocationis exclusit, quibus verbis hunc innuit canonem.

παστολικὸν; ιη', Οὐδὲ δὲ κχραν λαδῶν, η νην πρὸς τοῦ αἰκεῖου ἀνδρὸς, η ἐταίραν, η τῶν ἐπὶ σκηνῆς, οὐ τῷ ἀσέμνῳ; βιώνται οὐτας σωφρονεῖν, δύντας εἶναι ἐπίσκοπος, θεορος, η δλως τοῦ κλῆρου.

ἢ τούτοις αποστολικοῖς κανόσι καὶ δ γ' τῆς συνάδει κανόνι.

Nόμος.

δευτερογαμήσας χειροτονείσθω πρεσβύτερος, μήτε μὴν εἰ γυναῖκι συνοικεῖ τὸν δρόκα καταλιποῦσῃ, μήτε εἰ παλλακήν ἔχει; **B** Εἰ δὲ ἀνὴρ γενόμενος σώφρονος, καὶ ἐκ παρα-
δεῖ τις τούτων γαμετὴν η παλλακήν εἴτε φυγερῶς η λαθρίως, εὐθίως; τῆς ἱερᾶς τάξεως, καὶ θιώτης ἐστω.

Ὕ νεαρδὲ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σεφοῦ, ιοῦντας τῶν κληρικῶν, μήτε τοῦ σχῆματος οὐται καλέσει, μήτε τῆς ἐκτῆς τοῦ βῆματος; **C** Φησὶ τάρο • Οὐκ ἀποδεχόμεθα τῆς προτέν· παλαιῶν νοροθέτην, δε βούλεται πρε-
θῆ διάκονον, η ὑποδιάκονον, μετὰ τὴν ἐπ' οὐθετέων συναρθέντας γυναικί, παντελῶς τοῦ πεξίστασθαι σχῆματος, καὶ πρὸς τὸν λα-
παναστρέφεσθαι, ἀλλ' ἀκυροῦμεν τὸ δῆγμα. Ιν δὲ, μόνη τῇ διποχωρήσει τῆς τάξεως,
τοῦ γάμου ἐγνωρίζοντο, ἀρκεῖσθαι τῇ τοῖς τοῦ κληρικοῦ σχῆματος καὶ τῆς ταῖς ἐκκλησίαις; ὑπηρεσίας ἐφίπτεσθαι οὐκ
ταίμητως εἰσαγεῖ ἔχειν.

Περὶ διγάμων λατικῶν.

μὲν θεοὶ ἀπόστολος Παῦλος, τὰς νεωτέρας ιοὺς αὖθις προσομιλεῖν, εἰ βούλοιντο, συν-
τὸ εὐόλιεσθον τῆς φύσεως ὑπειδόμενος. Οἱ Ιατέρες, καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς διγαμεῖν οὐ φοντο δεῖν μὴ κωλύειν, τοῦ σαρκικοῦ οὐ μὴ ἀγνοοῦντες τὴν ἐπανάστασιν· οὐ
τιμήτως εἰσαγεῖ ἔχειν.

Ἐρ δ α' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανόνι·
ως δευτέροις διμιλήσαντες γάμους, διέγουντος χρόνου, καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς νη-
ρολάσαντες, τῆς κοινωνίας κατὰ συγγνῶ-
λαύσθωσαν. Εἰ δὲ, πρὶν τὰ τοῦ νομίμου λέσσασθαι, λαθραίᾳ μῆτει συνῆλθον, καὶ ὡς
κότες ἐπιτιμάσθωσαν.

ἔρας Βασιλεος ἐν τῷ δ' κανόνι, Οἱ μὲν, φη-
ένιαυτὸν ἔνα οἱ δε ἐπὶ δύο, τῆς ἱερᾶς εἰρ-
ωνίας τὸν διγαμοῦντα.

ταικῶν εἰς δεύτερον ἐρχομετων τάμον.
τῷ μα' καίνον, η χήρα γυνή, φησὶν, εἰ

Ceterum 18 apost. canon ait: Nec qui vidua n-
duxit, vel ejectam a marito suo, vel meretricem,
vel servam, vel aliquam ex iis quae artem ludic-
ram exerceant, ac propterea, quod parum ho-
neste vivant, nou creduntur esse castæ, potest
episcopus esse, vel presbyter, vel omnino clero-
rum in consortio.

Cum duabus hisce canonibus apost. etiam tertius sextæ synodi canon consentit.

Leges.

Nemo qui secundas adierit nuptias; ordinetur presbyter, aut diaconus, nec si mulierem habeat in contuberno, quae virum suum reliquerit, nec si concubinam habeat; sed duntaxat is qui vir est unius castæ mulieris, et quam virginem duxerit. Sin quispiam duxerit matrimonio prius copulatam, vel concubinam, sive manifesto, sive clam, confessim ordine sacro excidat, et privatam vitam agat.

Septagesima vero et nona novella principis Leonis, cognomine Sapientis, clericos secundas nuptias contrahentes nec habitum amittere debere, nec functionem sacerdotalem, præcipit. Sunt enim hæc illius verba: Non probamus legislatoris veteris institutum, qui vult, ut presbyter, aut diaconus, aut subdiaconus, qui post factam manus impositionem cum muliere copulatus fuerit, prorsus ab hoc habitus recedat, et ad vitam plebeiam revertatur. Sed decretum hoc abrogamus, atque sancimus, uti duntaxat eis pro poena sufficiat ejus ordinis cesso, quo in ordine ante contractas nuptias conspiciebantur. Habitum autem clericalem, et reliquam in ecclesiis functionem attingere nefas non est.

De laicis ad secundas nuptias transenlibus.

Enimvero divinus ille Apostolus viduis junio-
ribus, ut alteras ad nuptias transeant, siquidem ita
velint, permisit, earum naturæ lubricitatem intel-
ligens. Divini vero Patres etiam viros, qui se-
cundas nuptias eligerent, minime putabant inhibendos, quandoquidem libidinis carnalis impatum
D non ignorabant; eos tamen non impune dimi-
serunt.

Quippe 4 can. syn. Laodic. hæc verba sunt:
Qui legitime secundas ad nuptias transierunt, ubi
perexiguum temporis spatium intercesserit, ac pre-
cibus et jejuniis vacaverint, communione per
indulgientiam fruantur. Si prius, quam legitimas
contraherent nuptias, clandestino concubitu cole-
rint, etiam puniantur ceu scortationis rei.

63 Magnus autem ille Basilicus in 4 can. suo,
Quidam, inquit, ad annum unum, quidam ad duos
arecent cum a communione sacra, qui secundas nu-
ptias contrahit.

De mulieribus quae secundas nuptias contrahunt.

Eiusdem can. 41, Vidua, inquit, si proxima

parentibus caret, etiam ad secundas arbitraiu suo nuplias convolare non prohibetur. Nam Apostoli verba sunt: « Si vir mortuus fuerit, libera est ut ei nubat, cui vult, solum in Domino, » hoc est, ut cum viro fidei jungatur. Parentes autem vivi, quorum est in potestate, si non consenserint, nuptiarum conjunctionem dirimere possunt.

Leges.

Quippe lex ait, Emancipata minor annis 25, ad nuplias trnsitura, de patris sententia nubat.

Mulier vidua tempus luctus exspectare cogitur, propter confusionem seminis, quod in viro locum non habet. Quae vero nupserit antequam completus fuerit annus a morte mariti, et infamia notatur, nec ultra tertiam facultatum suarum partem alteri marito donare potest, vel in testamento relinquere, cum liberos scilicet nullos habet: nec ipsa quidquam habebit ex hereditate, vel legato, vel mortis causa donatione: sed accipiunt haec illius heredes, qui ea reliquit. Si quid etiam reliquit ei prior maritus, secundum gradus decem personae capiunt, hoc est, ascendentibus et descendenter, et qui sunt ex transverso, usque ad secundum gradum. Ab intestato autem, heredes cognitorum ipsorum usque ad tertium duntur gradum. Quin etiam omni dignitate privatur, et iis, qui a marito prior ad eam pervenerunt ex causa sponsalium, vel secundum voluntatem defuncti.

Principis autem jussu potest mulier intra tempus luctus alterum sibi sponsum inducere. Quae partum edidit intra tempus luctus, statim nuptum se collocare potest. Quare plura super hac re in cap. 8 litt. B.

Nomo, qui sub Romanorum ditione sit, binas uxores eodem tempore potest habere.

Qui duas uxores eodem habet tempore, verberetur, et superinducta mulier ejiciatur una cum natili ex ea liberis.

De trigamis.

Magnus ille Basilius in 4 can., Consuetudinem, inquit, in contrahentibus, tertias nuplias accepimus, ut quinquennio segregentur, ita tamen, ut ipsum matrimonium non dirimatur. Vocant autem hanc non amplius nuplias, sed nuplium pluralitatem; imo scortationem coercitam, hoc est, non late diffusam, sed contraciam, et quae in una muliere circumscribitur. Idecirco Dominus etiam ad mulierem illam Samaritanam, quae vivos quinque, unum post alium habuerat: « Quem nunc habes, inquit, non tibi maritus est. » Adeo non sequum est, ut qui ultra mediocritatem secundarum nupliarum prolapsi sunt, nomine mariti vel uxoris appellentur. Oportet autem, inquit, non prorsus hos arcere ab ecclesia, sed ita mitigari penam eorum, ut in locis audientium duntur, et una laetum consistant, non etiam eorum, qui plorant.

Kursus inquit in can. 50: De tertii nupliis

A καὶ τῶν προσεχῶν γονέων ἀγήγοται, καὶ εἰς δεύτερον ἀλθεῖν αὐθαρέτως οὐ κεκάλυται συνοικέσιον. Φησὶ γάρ ὁ Ἀπόστολος· Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστίν ἦ θέλεις γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ, τουτέστιν ἀνδρὶ πιστῷ συναφθῆναι· ζῶντες δὲ οἱ γονεῖς, ὃν ὑπεξόσιος οὖσα τυγχάνει, καὶ μὴ συναινέσαντες, διασπᾶσαι δύνανται τὴν τοῦ γάμου συνάφειαν.

Νόμοι.

Φησὶ γάρ ὁ νόμος· Ἡ ἐλάττων τῶν καὶ ἔνιαυτῶν αὐτοῖς οὐτα, μέλλουσα δευτερογαμεῖν, γνώμη τοῦ πατρὸς γαμεῖσθι.

Η γῆρας γυνὴ ἀναγκάζεται: μεῖναι τὸν πένθιμον ἔνιαυτὸν, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς, διπέρ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἔστι. Γαμηθεῖσα δὲ πρὶν ἡ πληρωθῆναι B τὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἔνιαυτὸν, ἀπικούται, καὶ οὐ δύναται πλέον τοῦ τρίτου τῆς οὐσίας διδόναι τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ ἐν διαιτήῃ καταλιπεῖν, ὅτε παῖδες: δηλαδὴ οὐκ ἔχει· καὶ αὐτῇ δὲ οὐδὲν ἔξι: ἀπὸ κληρονομίας, ἢ ληγάτου, ἢ μόρτις καύσα, ἢ γου ἐπιτελευτίου δωρεᾶς, ἀλλὰ ταῦτα λαμβάνουσιν εἰ κληρονόμοι τοῦ καταλιπόντος. Καὶ εἰ τι κατέλιπεν αὐτῇ ὁ πρώτος ἀνὴρ, λαμβάνουσι κατὰ βαθὺν τὸ δέκα πρόσωπα, τουτέστιν ἀνιόντες καὶ κατιόντες, καὶ ἐκ πλαγίου, μέχρι δευτέρου βαθύμου· ἐξ ἀδιαιθέτου δὲ κληρονόμος τῶν συγγενῶν αὐτῆς μέχρι τρίτου βαθύμου· ἀλλὰ καὶ πάσης ἀξίας στερεῖται, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθόντων προφάσιοι μνήστρων, ἢ κατὰ βούλησιν τοῦ τελευτήσαντος.

C Κατὰ κέλευσιν δὲ βασιλέως δύναται: γυνὴ ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ δεύτερην νυμφίον ἔστι τῇ ἐπεισαγαγεῖν· ἢ δὲ τεκοῦσα ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ παραχρήμα δύναται γαμηθῆναι. Ζήτει τὰ περὶ τούτου καὶ ἐν τῷ τῇ καφ. τοῦ Β στοιχείου.

Οὐδεὶς δύναται, ὑπὸ τὴν πολιτείαν ὃν τὸν Γομαίων, δύο γυμεῖται: ἢ ταυτὴν ἔχειν.

Ο δύο γυμεῖταις ἐν ταυτῷ ἔχων τυπτέσθω, ἐκδικούμηντης τῆς ἐπεισάκτου γυναικὸς μετὰ τῶν τεχθέντων ἐξ αὐτῆς παῖδεων.

Περὶ τριγάμων.

D Ο μέγας Βασίλειος, ἐν τῷ δὲ κανόνι, « Επὶ τῶν τριγάμων συνήθειαν, φησὶ, κατελάθομεν πενταῖς ἀφορισμὸν, τοῦ γάμου δηλαδὴ μὴ διασπωμένου· καὶ λοῦσι: δὲ τὸν τοιεῦτον οὐκέτι γάμον, ἀλλὰ πολυγύμιαν, μέλλον δὲ πορνείαν κακολασμένην, τουτίσι μὴ διακεχυμένην, ἀλλὰ συνεσταλμένην, καὶ ἐν μῷ περιγραφομένην γυναικί. Διὸ καὶ δὲ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι, πέντε ἀνδρας διαμειψάτη, «Ον νῦν, φησι, ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· ὡς οὐκ ἔτι ἀξίων δυνατον τὸν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διγαμίας, τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι προσρήματα. Δεῖ δὲ, φησὶ, μὴ πάντη τούτους ἀπειργεῖν τῆς τε κλητησίας, ἀλλὰ ἐν τοῖς τόποις μόνοις τοὺς ἀκρωμένους καὶ συνεσταμένους μετρεῖσθαι τούτους τὴν καταδίκην, οὐ μὴν καὶ τῶν προσκλινόντων.

Διὰ τὸν τριγάμων γάμον, φησι,

τινα, ἐκκλησιαστικής δηλαδή. Τὰ μέντοι δύπη τῆς Ἐκκλησίας ὀρῶμεν. Δημο-
Aρδίκαιος οὐχ ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς ἀνε-
ίσης αἱρετίτερα· οὐ γάρ καταδίκαζομεν
θετε καὶ διασπέν· κατὰ δὲ τὸν αὐτίκα
τῆς ἐνώσεως τόμον, καὶ τὴν διαστολὴν
ὑπού, τούτους δεχόμεθα.

Θεολογίας ἐπώνυμος καὶ μέγας Γρηγό-
ριον, φησι, συνοικέσιον, νόμος· τὸ δεύ-
την· τὸ τρίτον, παρανομία· τὸ δ'
χριστιανῆς βίος, οὐκέ πολλὰ ἔχων τῆς κα-
θαϊζημάτα.

ερὶ τοῦ τόμου τῆς ἐνώσεως.

οὖν τοῖς παλαιοῖς νόμοις τρεῖς ἐπεγνώ-
μενοις. 'Ο δὲ βασιλεὺς Λέων ὁ Σοφὸς, καὶ εἰς θών
συνοικέσιον, ἀφορισμῷ παρὰ τοῦ Νικολάου καθηυπεδήγη· οὗ καὶ ἐδέστη ὁ θῆρας τοῦ διερχοῦ. Ω; ἐξεῖνος τὸ
ἰωτώπητος· ἦν, τῇ; Ἐκκλησίας τούτον
αἱ τὸν Ευθύμιον Σύγκελλον, ἄνδρα λεπόδη,
καὶ πατριάρχην, δὲ καὶ τὸν βασιλέα θεσπι-
ενον καὶ μέγις τοῦ τετάρτου βαθμοῦ
καὶ τοῖς βουλομένοις τὰ συνοικέα, πάσῃ
ἀλυσεν, οὐχ διπλας τὴν τετραγωνίαν,
ν τριγωνίαν ἀθέμιτον εἶναι μετά τῶν
χιερέων διατεινόμενος. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ
τὴν Ἐκκλησίαν ἐγεγόνει, καὶ τὰ τῆς
ερὶ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κων-
στοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ Γραμμοῦ τοῦ
ὑπού τοῦ διήρκεσε. Καὶ τενικάῦτα ἔξηνέχθη
γόμενος τῆς ἐνώσεως, τῷ „συκτῇ“ ἔται,
ν πίτε, καὶ τίπ τὸν το· τον δεῖ γάμον
ταῖς ἀνειμέναις τῶν ἐρώτων ἐπιθυμίαις;
εῦ περιόντος ἀπιτιθεὶς χαλινδύ, δὲ καὶ
οὐλιον μηγα ἐτητίως ἐπ' ἀμβωνος ἀναγι-
ρθεὶς γοῦν τῷ τέλει ταῦτα φησι· Τοῦ; εἰς
τηκότας τεταρκοστὸν, καὶ πρὸς τρίτον
ἀρίττοντας γάμον, οἷα δύπη τῆς Ἐκκλη-
μοντας, μέγις πενταετίς ἀκοινωνήτους
οἴμεν, καὶ τοῦ τοσούτου χρόνου ἐξήκον-
τον ἔτους τῇ κοινωνίᾳ προσιέναι, κατά-
ιον τοῦ σωτηρίου Πάσχα ἡμέραν, ἐν τῇ
νηστείᾳ καθ' ὅσον οἶλόν τε ἀποκτιθεῖται.
Οὐδὲ τοιμῶν λεπεδού;, παρὰ τὸν διατειγ-
μεταλήψεως θείας τινά; τοισιν ἀξιω-
μένοιν τούτων κινδυνεύσει βαθμόν. Τοῦτα δέ
μη τέκνα τούτοις ἐκ τῶν προτέρων γά-
σι δ' οὐν, ἀσυγιώρητος αὐτοῖς ἔσται· ἡ
η δὲ τις τριακοντούτης ὄν, καὶ τοῦ γέ-
των φυστάντων γάμων διαδοχήν, διμως
τὸ τῆς εαρκινῆς ἐπιθυμίας ἀκόλαστον
μετειγ γυναικί, ἐπὶ τετραετίᾳ ἀκοινωνή-
το· οὐτω τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μεταληφθε-
τῆ ἀναστασιμῷ τοῦ Πάσχα ἡμέρᾳ, ἐν τῇ
ης ἀκράντου θεοτόκου, καὶ ἐν τῇ τῶν
τοῦ Κυρίου λεπεδῇ, τῶν πρὸ τούτων
η πλειστον τῆς ἐντακτίσης αὐτῷ καλύδος
πιστευορέων. Εἰ δὲ ἀπαις ὃν τυγχάνει,

A nulla lex, videlicet ecclesiastica. Nam cum ejusmodi
tanquam Ecclesiae sordes intuemur. Publicis autem
penis non subiectimus, veluti que libera scorta-
tione magis sint optabilia. Non enim rem ita dam-
namus, ut matrimonium ipsum dirinamus, sed
juxta tomum unionis, quem mox sumus expositi, et
distinctionem atque sententiam ejus, hanc nup-
tias admittimus.

Magnus autem ille Gregorius, cognomine Theo-
logus, Primum conjugium lex, inquit, alterum
permisso, tertium legis violatio. Quod ultra hoc,
porcina vita est, nec multa vitii habet exempla.

64. De tomo unionis.

Eamvero priscis legibus triuæ agnoscabantur
B nuptiae. Sed imperator Leo, cognomine Sapiens,
cum ad quartum quoque matrimonium progressus
esset, segregationi subjectus fuit a Nicolao patriarcha: quem deinde roganat princeps, ut eo vinculo
se liberaret. Cum ille prorsus esset inexorabilis,
hominem ejicit extra Ecclesiam, et Euthymium
Syncelium, virum sanctum, patriarcham facit.
Qui cum imperator sancre vellet, ut etiam ad
quartas usque nuptias extenderentur ab iis matri-
monia, quibus ita liberet, cum omni studio inhibi-
buit, affirmans cum pluribus pontificibus, etiam
tertias nuptias, nedum quartas, illicitas esse.
Quamobrem dissidium exstitit in Ecclesia, eaque
seditio duravit usque ad imperium filii ejus Con-
stantini natī in Porphyra, et Romani, hujus socii.
C Quo tempore publicatus est tomus, qui unionis di-
citur, anno 6428, et qui tradit, quando et quibus
tertiæ nuptiae permittendæ sint, liberioribus aman-
tium libidinibus egregium frenum imponens. Is
tomus mense Julio quotannis in ambone legitur, et
ad finem huc verba continet: Eos, qui annū
quadragesimum attigerunt, et tercias ad nuptias
sese prejicint, veluti qui Ecclesie sint inquin-
menta, quinquennio communionis exortes esse
debere sancimus; eoque tempore exspirante, se-
mel in anno ad communionem accedere venerabili
salutaris Paschatis die, jejuniō diem illum praecē-
dente, quantum ejus fieri potest, semet expurgan-
tes. Sacerdos autem, qui prater id, quod a nobis
est statutum, ad sacram aliquam perceptionem eos
audet admittere, de gradu suo periclitabitur. Ille
autem dicimus, cum nulli sint ejus liberis prioribus
ex nuptiis. Sin autem, tertium matrimonium iis non
permittetur. Quod si quis annos triginta natus, et
heredes ex prioribus coniugiis habens, nihilomi-
nis ob carnalis libidinis intemperiam tertiae
copulatus uxori fuerit: triennio communionis
exors est. Atque ita deinceps ter in anno perci-
piat, die videlicet Paschali resurrectionis, et in
oblatione immaculatae Deiparæ, et in festo na-
talitiorum Domini: cum jejunia dies hosce p̄re-
cedentia maiorem partem existentia in ipso labis
absterg re credantur. Sin liberis caret, veniam
imperial, quod liberorum procreandorum desideret

tertias optavit nuptias; consuetaque pœna reime dium ei adhibetur, ut tribus annis a communione arceatur.

Α συγγνώμης ἀξιούται, δι' ἐφεσιν παιδοποίεις; τὸν τρίτον γάμον αἰρούμενος, καὶ τῷ συνήθει ἐπιτιμέω θεραπεύθεται, ἐπὶ τρισὶ χρόνοις τῆς κοινωνίας εἰργόμενος.

De polygamia.

Canon 5 syn. Neocæsar. De iis, inquit, qui in plures nuptias incident, ut ultra tres progrediantur, tempus quidem præstitutum manifestum est. At re vera manifestum non est, cum nemo ex antiquis Patribus illud manifestum fecerit. Sed resipiscendum, inquit, filies et conversio tempus contrahit.

Cæterum eruditus ille in omnibus Basilius, octuagesimo canone suo, Nuptiarum pluralitatem, inquit, silentii caligine Patres obvelarunt, veluti bestialem et alienam ab honesta consuetudine. Nobis autem ad animum accedit, hoc est, videtur et placet judicio nostro, magis hanc castigandam, quam ipsam scortationem. Et nuptiarum pluralitas est, non cum multis promiscue rem habere, sed eundem plures uxores ducere, licet non una et eadem vice. Nam nuptiae non tantum sunt conuenitus cum muliere, sicut vulgus hominum loqui solet, sed conjunctio maris et seminis et omnis vite consortium, divini et humani juris communictio, quemadmodum leges tradunt. Non enim ex conjunctione duntaxat agnoscuntur, verum etiam ex illorum affectione, 65 qui contrixerunt. Dicit autem nuptiarum pluralitatem a Patribus silentio præteritam, quia tertias quideam nuptias lex agnoscit; at eorum pluralitas tum legibus, tum canonibus est prohibita. Omnis enim contractus matrimonialis, qui tertiam nuptiarum fines transit, nuptiarum pluralitas haud dubio dicitur. Eamdem scortatione pejorem non abs re pronuntiavit. Nam qui scortatur in se solus facinus hoc admittit, dum sponte sua seinet in voraginem intemperantia præcipitat; qui vero quartas aut quintas contrixerit nuptias, et sacros canones, qui eas prohibent, proculeat, et germanos suos liberos afficit injuria, dum præter eos etiam suprios procreat. Propterea post ipsius facinoris omissionem, et verani confessio- nem, vult etiam gravissimos puniri, quam qui scortati fuerint. His enim septennium, illis annos octo constituit; si accurate mentem in ea, quæ vir sanctus statuit, delixeris. Nam si duorum duntaxat locorum pœnitentiae mentione facta, quatuor in eis annos præterire debere definit: omnino in duobus etiam aliis, quos compendii causa veluti manifestos omisit, alii quatuor anni erunt exigendi ante sacramentorum perceptionem.

Lex.

Legis autem hæc verba sunt: Universis mani festum esto, quod si quis ausus fuerit ad quartas convolare nuptias, quæ nuptiae non sunt, non modo futurum, ut eæ nuptiae pro nullis habeantur, sed ne liberi quidem ex iis procreati pro legitimis ducantur; adeoque pœnis etiam pollutorum scor-

Περὶ πολυγάμων.

Ο τῆς ἐν Νεοχαισαρείᾳ συνόδῳ τρίτος κανὼν, Περὶ τῶν πλείστοις, φησι, γάμοις περιπασόντιν, ὡς καὶ τῆς τριγαμίας προελθεῖν περαιτέρω, διὰν ὀρισμένος χρόνος σαφής· εἰ καὶ ἀτεχνῶς ἀσαφής, μῆ τινος τῶν παλαιοτέρων δηλώσαντος. Η δὲ πίστις καὶ ἡ ἀναστροφὴ τῶν μετανοούμενων συντέμνει οὐδὲ τὸν χρόνον, φησι.

Ο δὲ τὰ πάντα σοφὸς Βασίλειος, ἐν τῷ π' ξανθόν, Τὴν πολυγαμίαν οἱ Πατέρες, φησι, τῷ τῆς ἀφασίας συνεκάλυψαν σκότει, οἷα κτηνῶδη, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπεικούσαν διαγωγῆς. Ήμὲν δὲ παρίσταται, ήτοι δοκεῖ καὶ κρίνεται, πλέον δὲ τὴν πορνείαν ταῦτην κολάζεσθαι· πολυγαμία δὲ ἐστιν οὐ τὸ πολλαῖς ἀδιαρδόρως μέγνυσθαι, ἀλλὰ τὸ πολλὰς ἀγαγέσθαι τὸν αὐτὸν, εἰ καὶ μῆ ἀθρόον. Γάμος γάρ οὐ τὸ γυναικὶ συμφαρῆναι μόνον ἐστι· κατὰ χυδαιοτέρων διάλεκτον, ἀλλὰ ἀνδρός καὶ γυναικὸς συνάρτεσις, καὶ συγχλήρωσις τοῦ βίου παντὸς θελού τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, ὡς οἱ νόμοι διαγορεύουσιν. Οὐ γάρ ἀπὸ μάνης τῆς συναφείας γινώσκεται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν συναλλάξαντων. Αποσειωπήσθαι δέ φασι τοῖς Πατράσιν, διτοις δὲ πολυγαμία τῷ νόμῳ ἐπιγινώσκεται, ή δὲ πολυγαμία καὶ τοις νόμοις καὶ τοῖς κανόδιν ἀπειρηται. Πᾶν γάρ συναλλάγμα, τοὺς δρους ὑπερβαλλόν τῆς τριγαμίας, πολυγαμία ταφῆς ὀνομάζεται· καὶ τῆς πορνείας δὲ εἰρηκε γερόνα, καὶ μάλα εἰκότως. Ο μὲν γάρ πορνεύων, εἰς ἀστὸν μόνον τὴν δικαίαν προβλησθειν, ἔκοντι τῷ βαρόνῳ τῆς ἀκολασίας ἔστιν ἐπιθέμπτων. Ο δὲ δὴ ή ε' γάμοι δῆθεν ἔστι τὸ συναλλάξας, κατορχεῖται μὲν τῶν καλυπτῶν τούτον θελῶν κανόνων, ἀδικεῖ δὲ τοὺς γηστούς αὐτοῦ παῖδας, παρασπείρων τούτοις καὶ νόμους. Διὸ καὶ μετὰ τὴν τῆς παρανοίας ἀπαλλαγὴν, καὶ τὴν γησολαβήσιν, καὶ πλέον τῶν πορνεύσαντων εὐθύνεσθαι ἀξιοῖ· τοὺς μὲν γάρ εἰς ἐποτείλαν, τοὺς δὲ καὶ εἰς δικτὸν παρατείνει χρόνους, εἰ ἀκριβῶς τὸν νοῦν ἐπιστήσεις τοῖς τοῦ ἀγίου θεοποιοῖς. Ε! γάρ τῶν δύο τόπων τῆς μετανοίας μόνον μητροῦς, τέσσαρας δὲ αὐτοῖς διελθεῖν ὥρις γρήνους, ηπού καὶ ἐν τοῖς δισὶν ἐπέροις, οὓς παρήκε διὰ συντομίαν ὡς δῆλοις, ἐπέρους δεὶ τέσσαρες διαγγεῖλαν, πρὸ τῆς τῶν ἀγιασμάτων μεθέξεως.

Nόμος.

Ο δὲ νόμος φησίν· Εστω οὖν τοῦτο πᾶσι κατιδηλον, ὡς εἴ τις τολμήσει προς τέτερον γάμον, τὸν οὐ γάμον, ἔλθειν, οὐ μόνον ἀντ' οὐδενὸς ὁ τοιοῦτος νομιζόμενος γάμος λογισθεται, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἔξι αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι λογισθεούσαι, καὶ τοῖς πονοῖς δὲ τῶν μεμολυσμένων τῇ πορνείᾳ ὑποση-

ι τοιούτοις, ἀπὸ ἄλληλων πρότερον διαιρέσθαι. Α τατιονε tales subjiciuntur, ubi priusum a se invicem dirempti fuerint.

Γ. Περὶ τῆς εἰς δεύτερον γάμου ἐλθεῖν
της γυναικὸς, ἐν ἀπόδημᾳ ἡ στρατείᾳ
οὐδὲ αὐτῆς ἀφαιρισθήτωσι.

Ο μεγάλου Βασιλείου κανόνι, Ἡ ἀναχωρήσι,
οἱ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφανοῦς δυτοῖς,
νασσαὶ τὴν ἐπάνοδον, μῆτραὶ αὖ πρὸς τῶν
καὶ κατ' αὐτῶν ἐγνωκότων μαθοῦσσα, εἰ ἀλη-
γήσει, καὶ γαμουμένη ἔτέρῳ, τῷ τῆς μοι-
τοῖς κρίματι.

Δ. Καὶ αἱ τοῦ ἐπὶ μαχρὸν ἀποδημούντων
οἱ σύνεννοι τῷ αὐτῷ, φῆσι, τῆς μοιχείας
παριπίπτουσιν· ἔχουσι δὲ τινὰ συγγνώμην
ἡ θυνάτου ἀεὶ τοὺς στρατιώτας ὑποπτεύ-
τερι τολέμους, καὶ κινδύνους, καὶ σφραγῖ-
ζενούς.

Οι τούτοις τοῦ Βασιλείου κανόνι καὶ τῇ
οἱ ἀρεσθίσιαι, ἐγνηκοτὸν τρίτον κανόνα
ἀῆσατο, αὐτοὶ τοις αὐτοῦ ῥήματι χρησα-
προστιθούσιν, ὡς Ἐπανήκων ὁ στρατιώτης
ἴας ἀπόδημας, εἰ βουληθεῖ, λήψεται τὴν
καὶ συγγνώμην, δὲ καὶ ταῦτη καὶ τῷ νο-
μῷ θέντε διδοται ἀνδρί. Οὐ γάρ ἀπιτεμῶν-
ν ἀγνοιαν· ἡ δὲ τοῦ μὴ δυτοῦ στρατιώτου
ος, μὴ ἀναμείνασσα τὴν ἐπάνοδον. Εἰ δὲ
αἱ ἡ γυνὴ τὴν μετὰ τοῦ ἐπανελθούντος
συμβίωσιν, οὐδὲ μετὰ τοῦ δευτέρου ἐν-
βουλομένη συνοικεῖν ἐσθῆσεται. Εἰ γάρ
διλῶς μετὰ τὴν ἐκείνου ἐπάνοδον, εἰ καὶ
ταῦτην, ἔτι συνοικεῖν τῷ δευτέρῳ, ὡς
ιμωρηθήσεται, καὶ ὁ γάμος αὐτίκα δια-
αυτοῦ· ἐκεῖνας γάρ συγγνώμης ἀξιοῦσθαι φα-
ίνεται, τὰς ἑτοίμως ἀφισταμένας τοῦ δευ-
τερού, καὶ τῷ ἐξ ἀγνοίας μὴ συντιθεμέ-
νησαι, οὐ μὴν τὰς ἀνθετούμενας, καὶ τὴν
ροαιρουμένας.

Nόμοι.

στρατιώτης ἐν ἐξεδίτῳ διάγη, ἔγουν ἐν
κατασκεύασματι, διοισθῆσθαι ἐνιαυτοῖς,
οἱ τοῦτον ἡ αὐτοῦ γαμετή, καὶ εἰ μὴ
ἐδέξατο παρὰ αὐτῷ. Εἰ δὲ καὶ τελευτή-
σιτο, μηδὲ οὕτως εὐθέως γαμεῖσθω, ἂν μὴ
οὓς χαρτουλαρίους ἔργαται, εἰ τῇ ἀληθείᾳ
, κάκενος, τῶν ἀγίων Μάγγελων προ-
όρκων πιστώσωνται τὴν αὐτοῦ τελευτήν·
τοῦ μενέτω αὐθίς ἐνειατὸν, καὶ τότε νο-
ιεῖσθαι. Εἰ δὲ παρὰ τὸν προσδοκούσμον γα-
μον, καὶ αὐτή, καὶ ὁ λαβὼν αὐτήν, ὡς
ιμωροῦνται· εἰ δὲ καὶ οἱ καταθέμενοι ἀπο-
φευσάμενοι, ἀποστρατεύονται· καὶ ἔγει-
τανελθόντων στρατιώτης τὴν ἰδίαν λαβεῖν, εἰ
γαμετήν.

αἱ μαλάτων ἡ νεαρὴ λέοντος τοῦ Σοφοῦ
ι διορίζεται προφάσει τῆς αἰχμαλωτίας
δὲ τῷ ἐλευθέρῳ συντηρηθέντι μέρει ἑξι-
τερον ἀπόδειν συνοικέσσον. Εἰ δὲ καὶ
ἔτέρῳ, ἀδειαν ἔχειν τὸ ἀποστρέψαν μέρος;

ΡΙΞΚΟΣ. ΖΕ. CXLIV.

CAP. V. De muliere secundas ad nupias trānsire
volente, cuius maritus in peregrinatione vel expe-
ditione intererit.

Canon 51. Basili magni, Muller, ait, quod
marito peregre profecto, nec adhuc comparente,
reditum ejus non exspectaverit, nec ab illis, qui
ejus negotia norunt accurate, vere me mortuus sit,
intellexerit, atque ita nupserit alteri, adulterii
iudicio tenetur.

Item can. 56, Uxores militum procul aliquo pro-
ficiencentium, in ideam adulterii crimen incidunt:
sed veniam tamen aliquam propterca merentur,
quod semper existentur morti objecti milites,
velut qui in præliis, et periculis, et credibus
versentur.

Duobus hisce Basili canonibus assentiens etiam
sexta synodus 93 canonem suum fecit, ipsis ejus
verbis usa, et deinde adjiciens: Miles qui ex
diuturna profactione revertitur, si voluerit, uxorem
suam recipiet. Venia vero tam ipsi mulieri, quam
viro legitime cum ea copulato datur. Non enim
puniuntur, propter igorantiam. Ejus autem uxori,
qui non est miles, si redditum non exspectaverit,
veniam non impetrat. Quod si mulier reversi
militis contubernium repudiet, nec alteri marito,
licet id expetat, cohabitare permitetur. Nam si
voluerit omnino post redditum militis, licet eam non
admittat, adhuc tamen cohabitare secundo marito,
tanquam adultera puniuntur, et matrimonium statim
dirimetur. Nam illas impetrare veniam tradunt
Patres, quæ prompte a secundo matrimonio disce-
dunt, et peccatum ex ignorantia prosecutum non
approbat: non quæ repugnant, et adulterii propo-
sito inhærent.

Leges.

66 Si miles in expeditione degat, hoc est, in utri
publice apparatu, quotunque tandem anni fuerint,
uxor ejus hominem exspectet, tame si nullas ab
eo litteras acceperit. Quod si etiam defunctum
audiat, ne ita quidem statim nubat, nisi prius tabel-
larios rogaverit an revera mortuus sit, ipsique
propositis sacrosanctis Evangelij, juramento
mortem ejus confirmet: quin et sic uno amplius
anno exspectet, et tum legitime nubat. Si preter
statutum hoc nupserit, tam ipsa, quam qui eam
duxit, tanquam adulteri puniuntur. Quod si pro-
batum fuerit, eos qui de morte deposituerint,
mentitos, exaucientur; et qui reversus est miles
licentiam habet uxorem, si velit, suam recipiendi.

De captiis autem Novella Leonis, cognomina
Sapientis, sancti matrimonium ex causa captivitatis
non solvi: nec ei parti, quæ libera manserit, licere,
ut alterum ad matrimonium respiciat. Quod si
etiam alii se conjunxit, licentiam habere partem

plexu carnis sese stuprant patruelles, et ex eis pro-gnati liberi duntaxat, vel pater et filius cum ma-tre ac filia, vel duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres cum matre ac filia, præter sepa-tationem etiam verberentur.

Qui cum sua commatre vel nomine conjugii, vel etiam aliter clam rem habet, una cum ea naves amittat. Quod si commater alteri viro nupta sit, hoc etiam amplius verberentur.

CAP. X. *De iis qui mulieres in matrimonium ra-viunt.*

Queras caput 45 litteræ A.

70 CAP. XI. *De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratae.*

Canon quartæ syn. 16 ait, virginem quæ Domino Deo se dedicaverit, itidemque solitarium, non ha-bere licentiam contrahendi nuptias. Quod si pro-missa violarint, a communione sacra segregandos. Tempus autem pœnitentiæ ipsorum loci episcopus pro cujusque dispositione constituet. Nam et Gre-gorius ille Theologus ait: Si sponsiones erga ho-mines factas firmat Deus interveniens, quantum periculum fuerit, si pactorum, quæ cum ipso Deo fecimus, violatores inveniamur?

Canon autem 4 synodi sextæ eum, qui cum muliere Deo consecrata coit, sive scilicet illa sit virgo, sive vidua, abdicat officio, si sit clericus; sin laicus, segregat. Lex autem aliam pœnam illis infligit.

Cæterum quæ nunc dicturi sumus ex sequen-tibus hic canonibus, ita quidem damnavit rerum vicissitudo, non amplius ut in usu sint: sed expo-nantur tamen.

Canon 15 synodi quartæ, Ne ordinetur, inquit, mulier diaconissa prius, quam ad annum 40 per-venerit. Quæ vero post ordinationem contumelia gratiam divinam afficerit, et nuptiis sese tradide-rit, tam ipsa percutitur anathemate, quam qui stupri cum ea consuetudinem habuit.

Basilius Magnus in can. 24, Licet, inquit, viro facto viduo nulla lex incumbit, quæ secundas ei nu-ptias prohibeat, excepta duntaxat pœna digamorum, tamen eam mulierem, quæ viduarum in ordinem cooptata, deinceps nupserit, vitandam Apostolus statuit, nec aliendam ab Ecclesia. Sexaginta vero annorum mulier, si secundas ad nuptias respiciat, excludetur a communione, donec ab hoc vitio se-met abstinerit, piaculum et impuritatem ejus exscræta. Quod si nosmet ipsi ante annum sexa-gesimum inter viduas eam retulerimus, crimen nostrum eat, non mulierculæ.

Lxx.

Qui solitariam vitam agentibus, aut diaconissis, aut pœfatis exercitiâ tractantibus stuprum intule-rint, velut in Ecclesiam Dei, quæ Christi sponsa est, injuriâ, tam naribus ipsi priventur, quam quæ stupri consuetudinem cum eis habuerint.

Diaconissæ, ouæ ordinantur, si ausæ fuerint

A συμφθειρόμενοι ἐξάδεκτοι, καὶ οἱ τέλοι τακτι-μενοι παιδες καὶ μένον, η̄ καὶ πατήρ καὶ οὐδὲ πρᾶς μητέρα εἰσιόντες καὶ θυγατέρα, η̄ δύο ὀδελφοί εἰ; δύο ὀδελφάς, η̄ δύο ὀδελφοί πρᾶς μητέρα καὶ θυγα-τέρα, πρᾶς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν.

Ο τῇ ίδιᾳ συντέχνῳ η ονόματι γάμου μιγνύμα-νος, η ἀλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἀμα εἴ αὐτῇ ρινοκοπεῖσθωσαν. Εἰ δὲ ὑπαρδος εἴη, πρὸς ταῦτα καὶ τυπτέσθωσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙ. Γ. Περὶ τῶν ἀπλιγμάτων ἀρπα-ζόντων.

Ζήτει τὸ ι' κεφ. τοῦ Λ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙ. ΙΑ'. Περὶ τῶν ἀπλιγμάτων λαμβανόντων τὰς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.

Ο τοις τετάρτης συνόδου κανὼν, παρέθνειν, ἀναθεῖσαν ἔκυρη τῷ Δεσπότῃ Θεῷ, ασπύτως καὶ μοναδοντα, μή ἐξείναι γαμικό πρασινούλειν. Εἰ δὲ περιβαίνειν τὴν ὡμολογημένα, τῆς θείας ἀφορί-σθαι κοινωνίας· τὸν δὲ χρόνον τῆς αὐτῶν μετα-νοίας δι κατὰ τίπον ἐπίσκοπος πρᾶς τὴν διάθετην ἔκαστον οἰκονομήσει. Φησὶ γάρ καὶ η̄ θεολόγος Γρη-γορίου φωνή· Εἰ γάρ τὰς πρᾶς ἀνθρώπους ὅμιλ-γιας ἐμπεδοὶ θεοί, μέσος παραληπθείσι, πιστοὶ κινδύνοις ἀπρᾶς τούτους τούτων συνθήκην, τούτων παραβάτας εὑρίσκεσθαι;

Ο δὲ δ' τῆς ἔκτης συνόδου κανὼν τὸν γυναικεῖον ἀφιερωμένην Θεῷ, εἰτε παρέθνειν, εἰ δηλαδή, εἰτε χήρα, κληρικὸν μὲν δυτα, καθειρ-λαῖσθε δὲ, ἀφορίσει· ἀλλως δὲ δι νόμος τούτους κα-λάζει.

Τῶν μὲν τοις τοῖς ἐξῆς βηθησομένοντις, ἀπράξιαν μὲν η τῶν πραγμάτων κατεψηφιστα-τοῦτο, λεγέσθω γε μήν.

Ο τοις τετάρτης συνόδου κανὼν, Μή χριστο-νεῖσθαι, φησι, γυνὴ διάκονος, πρὶν εἰς μὲν αὐτὴν ἥκειν χρόνον· τὸν δὲ μετὰ τῆς χειροτονίας εἰς τὴν θείαν ἐνυδρίσασαν γάριν, καὶ γάμῳ ἔκυρη τῷ Θεῷ σαν, ταῦτην τε ἀναθεματίζεσθαι καὶ τὸν αὐτὴν συ-φιερόντα.

Ο δὲ μέγας Βασίλειος, ἐν κανόνι, Εἰ καὶ ἀνδρός, φησι, χρησεστεντι οὐδεὶς ἀπίκειται: νόμος ἐ κωλύων δευτερογαμεῖν, εἰ μὴ τὸ τῶν διγάμων ἴ-τιμον μόνον, ἀλλὰ γε τὴν τῷ τάγματι τῶν χηρῶν κατάλεγεσαν γύναικα, οὔτε πατέρων γαμουμένην, ξερπετὸν ἀπόστολος παρορθόθαι, καὶ μὴ τρέψεισθαι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ή μέντοι ἐξηκοντούτις, εἰ πρὶς δεύτερον ἀποκλίνει γάμον, τῆς κοινωνίας ἀπο-κλεισθῆσθαι μέχρις ἂν τοῦ πάθους ἀποτελῇ, τὸ ἄνο-γε τούτου μισθίσσει καὶ ἀκάθαρτον. Εἰ μέντοι πρὶς ἐξήκοντα, φησιν, ἐτῶν ταῖς χήραις αὐτὴν ἀριθμή-σομεν, ἡμέτερον τὸ ἔγκλημα, οὐ τοῦ γυναικοῦ.

Nόμος.

Οι ταῖς μοναδούσαις, η τοῖς διακόνοις, η τοῖς διοικητραις ἐνασέλεγαίνοντες, ὡς τὴν νύμφην Ση-στοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ὑδρίζοντες, βινοκοπεῖσθωσαν αὐτοὶ τε καὶ αἱ οὖτοι συνεργάζονται.

Αἱ χειροτονούμεναι διάκονοι, εἰ τολμήσουσι κα-

αισχύνει τὴν χειροτονίαν προσομιλοῦσαι γάμῳ, ἢ ἐλλη βίου πορνείᾳ, θανάτου γενισοντας ἔνοχοι, καὶ τοῖς αὐτῶν μαναστηρίοις ἢ ταῖς αὐτῶν ἑκκλησίαις αἱ αὐτῶν περιουσίαι προσκυρωθήσονται. Οἱ δὲ γῆμας καὶ φύεται αὐτὰς τολμήσαντες ὑπεύθυνοι εἰσὶ ξιφεῖς, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν τὸ δημόσιον λήψεται.

Περὶ τυραικῶν διακόνων καὶ χηρῶν.

Ἐτερον δὲ ἦν ποτε τὸ τῶν διακόνων γυναικῶν τάγμα, καὶ ἐτέρρη τὸ τῶν χηρῶν· τὰς μὲν γάρ τὸ τῆς παρθενίας ἔλομένας σεμνόν, καὶ πειραν τῆς ἐν ἀγνείᾳ ζωῆς ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ χρόνῳ παρασχομένας, διακόνους οἱ Πατέρες ἔχειραστόνυν. Τὸ γάρ εὐέξαπάτητον αὐτῶν καὶ πρὸς κακίαν εὐδίεσθον ὑφορίωμενοι, εἰς τοῦτο τοῦ χρόνου χειροτονεῖν αὐτὰς θύνοτο δεῖν· τὰς δέ γε κατειλεγμένας τῷ τάγματι τῶν χηρῶν, μὴ Ἐλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα εἶναι δὲ Απόστολος διορίζεται· καὶ εἰκότως γε. Ἐκείνες μὲν γάρ ἔγευστοι τῆς τοῦ κόσμου τυγχάνουσαι ήδονῆς, οὐ διδίως τῷ πάθει μετὰ τῶν τοσούτων ἀλώσονται χρόνον· αἱ δὲ χῆραι, ἀνδρὸς εὐνῆς πειραθεῖσαι, μᾶλλον δὲν σχολεῖν πρὸς τὸ πάθος ἐπιβρέπεστερον, τὸ σαρκικὸν αὐτῶν φρόνμα τῆς συγνηθείας ἐρεθίζουσται· παρὸς καὶ ἐξηκοντούτην τὴν χήραν εἶναι ὀρεστο, ὡς πρὸς γῆρας κλίνασσαν ἡδονή, ἡνίκα καὶ τῆς ἐπειθυμίας ἀπομαρτίνεσθαι φάλξ εἰώθει. Ἡσαν μέντος καὶ μῆπι πρὸς ἐξηκοντὸν ἀναβέδηκαν χρόνον, αἴρομεναι μετὰ λαϊκοῦ σχήματος σωφρονεῖν· ὃν καὶ πλειόνως οἱ Πατέρες ἐφρόντιζον, ἢ τῶν χηρευόντων ἀνδρῶν· καὶ τὰ πρὸς τροφὴν αὐταῖς ἀπὸ τῶν τῆς Ἐκκλησίας χορήγουν, ἵνα μῆ, προφάσαι τοῦ ἐνδεώς ἔχειν, πρὸς δεύτερον ἀναγκασθεῖν γάμον ίδειν, ἥν οἱ χηρεύσαντες οὐκ ἔχουσι προβάλλεσθαι, προλυτρόπως τὰ πρὸς ζωὴν ποριζόμενοι. Ἐκ δὲ τῆς πρὸς Τιμόθεον πρώτης τοῦ μεγάλου Παύλου ἐπιστολῆς εἰσῇ σαφῶς, σὺνει παρὰ τῆς Ἐκκλησίας αἱ χῆραι φροντίδος ἡξίωντο.

Αἱ μέντοι διάκονοι γυναικεῖς τίνα τὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῷ κλήρῳ τῷ τότε ἐξεπλήρουν, τοῖς πᾶσι σχεδὸν ἡγνότας νῦν· πλὴν εἰσὶν οἱ λέγουσιν, διὰ ταῖς βαπτιζομέναις τῶν γυναικῶν ὑπηρέτουν, ἀνδρῶν διφθαλμοῖς οὐ θεμιτὸν διὰ γυμνουμένας ταύτας δρᾶσθαι, ὑπεράκμους ἡδονή βαπτιζομένας. Ἀλλοι δέ φασιν, διὰ τοῦ ἀγίου θυσιαστήριου ἐφείτο ταύτας εἰσέρχεσθαι, καὶ τὰ τῶν διακόνων ἀνδρῶν παραπλησίως αὐτοῖς μετέπειν. Κεκώλυνται δὲ παρὰ τῶν διατροφῶν Πατέρων τούτου τε ἐπιβαίνειν, καὶ τὰ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης μετέρχεσθαι, διὰ τὴν ἐμμήνων ἀπροσαρτον ρύσιν· ἀλλὰ βατὸν μὲν εἶναι πάλαι καὶ γυναιξὶ τὸ ἄγιον θυσιαστήριον, ἐπὶ πολλῶν μὲν έστι καὶ ἀλλων καταστοχάσασθαι, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ ἐπιταφίου λόγου, διὸ ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ διὰ μέγας Γρηγόριος δὲ Θεολόγος πεποίηκε. Γυναικίς δὲ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀναιμάκτου γίνεσθαι θυσίας διάκονον, οὐ μοι δοκεῖ τὸ πιθανὸν ἔχειν· ως ἔστιν οὐ λόγον εἰών, τὰς μῆ συγχωρουμένας δημοσίᾳ διδάσκειν, εἰς διακόνου βαθμὸν ἀνένται, οἵτινες τὸ διὰ λόγου καθαρεῖν τοὺς ποιούντας τῶν ἀπίστων ἐπὶ τὸ βάπτισμα.

A ordinationem de honestate, vel matrimonium, vel aliud iter vitæ sectando, mortis reæ fient, et monasteriis eorum, vel earum ecclesiis, facultates addicentur. Qui autem ipsas uxores ducere, vel stuprare fuerint ausi, gladii poenam mereuntur, et facultates eorum illece accipiet.

De diaconissis et viduis.

Erat autem olim alijs ordo diaconissarum, atque alius viduarum; illas enim virginitatis decus elegentes, et vitæ castæ specimina ad annum 40 exhibentes, Patres diaconissas ordinarunt; etenim earum simplicitatem et ad malum proclivitatem suspicantes, non ante tempus illud ordinandas censebant: quæ vero in viduarum ordinem admittendæ sunt, eas non minores esse debere 60 annis Apostoli decernit. Et merito quidem. Illæ enim, cum voluptatem mundanam nunquam gustaverint, post tantum temporis elapsum, libidine non facile abducentur; viduae autem viri commercium expertæ, majorem ad libidinem propensionem habebunt, consuetudine scilicet carnalem earum appetitum irritante; ideoque viduam sexagenariam esse debere desinierunt, utpote ad senectutem jam inclinantem, quo tempore concupiscentiae flamma marcescere solet. Erant etiam alia 71 quæ annum sexagesimum nondum assecotæ, cum habitu laico vitam continentem eligebant; quarum maiorem curam habebant Patres quam virorum conjugio liberatorum. Iis enim victum ab Ecclesia suppeditabant, ne paupertatis prætextu ad secundas nuptias respicere necesse haberent, quem viri conjugio liberati prætendere nequeunt, pluribus modis victum sibi comparantes. Ex prima autem magni Pauli Epistola ad Timotheum clarius disces, quanta cura viduæ ab Ecclesia dignæ habebantur.

Quale autem ministerium diaconissæ tunc temporis in clero implebant, omnibus fere hodie ignotum est. Sunt qui dicunt, quod mulieribus baptizandis ministrabant; quippe quod eas virorum oculis nudas conspici, baptizatas utique cum æstate proiectæ essent, nefas videbatur. Dicunt autem alii, quod ad sanctum altare ingredi iis permisum erat, et diaconorum officia prope illos exsequi. Verum prohibuerunt postea Patres eas illuc ascendere, et illo ministerio defungi, propter involuntarium catameniorum fluxum. Quod autem mulieribus ad sanctum altare accedere licitum erat, ex multis aliis conjicere licet, et potissimum ex funebri oratione quam in sororem magnus Gregorius Theologus habuit. Mulierem vero sacri et incruenti sacrificii ministram fieri, nihil haud verisimile videtur, utpote quod rationi dissuum sit eas, quæ publice docere non permittuntur, ad diaconi gradum ascendere, quibus incumbit, doctrina infideles accedentes ad baptismum purgare.

Porro veteres libri, in quibus ordinationum omniū peractio accurate inscripta est, quot annos agere debet diaconissa declarant, nimirum 40, et habitum, scilicet monachalem, eumque perfectum; et vitam, quod virorum virtutem in robus excellētiſſimis exemplari debet, et ea peragere, paucis duntaxat exceptis, quae viri exsequuntur. Ea enim ad sacram mensam adducta velo tegitur, extremitatibus ejus propendentibus; et postquam dictum fuerit, *Gratia divina qua infirmis medetur*, nec pedes movet, nec genu, sed ianum caput inclinat; et tam antistes manum in eam imponens, precatur ut diaconissæ officium inculpate exequatur, castitatem et honestam rationem colens. et sic in sacris templis assidua sit: mysteriis vero incontaminatis eam ministrare, aut tabellum tractare, more diaconi, non permittit. Deinde collo ejus sub velo antistes orarium diaconi impicit, præterens duas ejus extremitates: in tempore autem participationis post diaconos sacra mysteria participat, deinde poculum ex antistitis manu accepit, nemini tradit, sed in sacerdācē mensam reponit.

εἰς ταῦτα καμβάνουσιν τὸ ποτήριον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀρχιερέως, μηδὲν μεταδιδόνται, ἀλλ’ εὐθὺς ἐπιτίθενται τοῦτο τῇ ἀγιᾳ τραπέζῃ

CAP. XII. Quod nuptias cum haereticis contrahere non oportet. De clericis.

Canon 14 synodi quartæ vetat, ne clerici orthodoxi cum mulieribus haereticis ullo modo matrimonio contrahant. Eorum vero liberos, qui jam eodem in contubernio vixerint, ad Ecclesiam catholicam adduci jubet. Ac si quidem ab haereticis baptizati fuerint, quorum baptismus sanam sententiam sequentibus rejiciendum est, denuo baptizari: sin minus, unguento sacro duntaxat ungi. Quod si needum sigillo baptismatis signati sunt, non amplius ab haereticis eos baptizantilos esse. Quin etiam ne conjugia quidem hos contrahere debere cum haereticis, nec cum Iudeis, nec cum paganis. Haereticos appello, qui fidei nostræ mysteria quidem amplectuntur, sed in quibusdam ab orthodoxis aberrant. Iudeos, Christi parricidas, paganos, qui manifeste sunt increduli, et insano cultu idolorum infecti. Quod si forte vel haereticus, vel incredulus quispiam 72 ad fidem orthodoxam accessurum se pollicetur, ipse quidem, inquit, contractus procedat: sed copulatio matrimonialis tantisper extrahatur, donec promissio factis confirmata fuerit. A Latinis etiam, ut eadem hæc faciant, exigitur, si qui eorum orthodoxas uxores ducere velint. Qui autem his non obtemperant, poenis canonice obnoxii sunt. Nam præter solutionem matrimonii, violatores eam puniuntur.

Laodicensis vero synodi decimus canon, Ecclesiæ consortes, inquit, indifferenter liberos suos ad matrimonii societatem cum haereticis copulare non oportet.

Canon 24 concilii Carthag. ne liberi clericorum

Tά γε μὴν πάλαι τῶν βιβλίων, οἵ τινας γεροντοῖν ἀπασῶν ἀκριβῶν ἐγγέγρωσται τελετῇ, καὶ τὸν καθ' ἡλικίαν ὑποίον εἶναι δεῖ χρόνον ὑφῆγεται τῆς διακόνου, διὰ πεσερακοτός· καὶ τὸ σῆμα, διὰ μοναχικὸν, καὶ τοῦτο τέλετον· καὶ τὸν βίον, ἵνα τὸν ἄνδρῶν ἀμιλλᾶσθαι: χρὴ τεύξην τοὺς ἀκροὺς τὴς ἀρετὴν· τελεσθαι δὲ καὶ ἐπ' αὐτῇ, πλὴν ὅλην, διὰ καὶ ἐπὶ τοῖς διακόνις· τῇ γάρ ιερῷ τραπέζῃ προσαγορένη μαφορικὴ καλύπτεσθαι, τῶν ἀκρού τούτου ἔμπροσθεν ἀπηγορημένων· καὶ μετὰ τὸ ἡθηκαῖτο· Ἡθεῖα χάρις, η τὰς θεοῖς δεραπεύσουσι, οὐδέτερον τῶν ποδῶν εἰς γόνου κλίνειν, ἀλλὰ μόνη τὴν κεφαλήν· καὶ ἐπιτιθέντα ταῦτη τὸν ἀρχιερέα τὴν κείρα, ἐπεύγεσθαι ὁμέμπτως αὐτὴν τὸ τέλεον διακονίας ἔργον ἐπιτέλεσαι, σωφροσύνην καὶ σεμνήν πολιτεύσαντας ματερχυμένην, καὶ τοῖς ἀγίοις αὐτοὶ ναοῖς προσκαρτερεῖν, οὐ μὴν καὶ τοῖς ἀχράντοις μυτήριοις: ὑπηρετεῖν ἐπιτέρπει, η διπλίσιον ἐγχειρίζεσθαι, ὡς ἐπὶ τοῦ διακόνου, εἴτα τῷ τραχήλῳ ταύτης ὅπῃ τὸ μαφορίον ἐπιτιθέναι τὸν ἀρχιερέα τὸ διακονικὸν ὥραριον, φέροντα εἰς τὰ ἔμπροσθεν τὰς δύο τούτου ἀρχὰς, ἐν δὲ τῷ καρφῷ τῆς μεταλήψιας, μετὰ τοῦ διακόνου τῶν θείων κοινωνεῖν αὐτὴν μαυτερίαν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ. "Οτι οὐ δεῖ γάμους συναλλάγειν μετὰ αἱρετικῶν. Ήρι λαζαρικῶν.

Ο μὲν δέ τῆς διανόδου κανὼν ὄρθοδόξου: κατρικοὺς αἱρετικαὶ συνάπτεσθαι: γυναῖξι πάντῃ ἀπορησεῖν τῶν δε δῆμον συνηρηκότων τοὺς παῖδες τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κελεύει προσάγεσθαι· καὶ εἰ μὲν δηλοὶ αἱρετικῶν ἑταγονοὶ βαπτισάμενοι, ὃν τὸ βάπτισμα τοῖς ὄγιαις φρονοῦστον ἀπόδητον, εἰδοῦθεν βαπτιζεσθαι· εἰ δὲ οὖν, μάνῳ τῷ θείῳ γείτει μύρῳ. Εἰ δὲ μήπο βαπτισμάτος περιγέλει πρέπει ἐνεστημάνθησαν, μηδέτεροι αἱρετικῶν βαπτιζεσθαι· ἀλλὰ μὴν μηδὲ γαμικῶν συνάπτειν τούτους αἱρετικοὺς, μῆτρα μὴν Ἰουδαῖοις, μῆτρα Ἐλλήνοις· αἱρετικοὺς μὲν τοὺς τὸ καθ' ἡμᾶς δεχομένους μαφορίου λέγων, ἐν τοσι δὲ σφαλομένους, παρὸ καὶ διαφερομένους τοῖς ὄρθοδόξοις· Ιουδαίους δὲ, τοῖς Χοιοτοκτόνους, καὶ Ἐλλήνας, τοῖς περιφανεῖς ἀπίστους καὶ εἰδωλομαντινούς νοσοῦντας. Εἰ δὲ τοῖς δ αἱρετικοῖς, η δ ἀπίστος συνθέσθαι τῇ ὄρθοδόξῳ ἐπειγέται πάστεται, τὸ μὲν συνάλλαγμα προσβαίνεται, φησι· ἡ δὲ γε συνάρτεια ὑπερτιθέσθω, μέχρις ὅτι καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἔργοις· ρεβοιαθῇ. Τούτα καὶ τῶν Λατίνων ποιεῖν εἰσπράττονται: οἱ ὄρθοδόξοις ὅγαγεσθαι γυναικαὶ αἱρούμενοι· οἱ δὲ μὴ πειθόμενοι τούτοις, κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται· εἰ τῇ διαλύσει γάρ τοῦ γάμου καὶ ἐπιτιμῶνται οἱ ταραδαντεῖται.

"Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἴ. Οὐ δεῖ, φησι, τοῖς τῆς Ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς κοινωνίαν γέρων τὰ ἔκυτῶν τίκνα συνάπτειν αἱρετικοῖς.

"Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ τὰ τίκνα τοῦ κλ.

ρικῶν ἔθνοις, ἥγουν ἀπίστους ή αἱρετικοῖς, γαμι- A cum paganis, hoc est infidelibus aut hereticis, matrimonii lege conjugantur, prohibet.

Οὐδὲ οὐρ' χανῶν της σ' συνόδου οὗτω κατὰ δῆμα
εἰσπλεῖται· Μήτι ἔξεστω δροῦσιν ἄνδρα πίρετικῇ συν-
άπτεσθαι γυναικί· μητε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυ-
ναικά δροῦσιν συζεύγυνος· ἀλλ' εἰ καὶ σαντή
τι τοιούτον ὅπα τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἀκο-
ρέντη γέλεσθαι τὸν γάμον, καὶ τὸ ἀθέτου διαλύεσθαι
συνοίκισιν. Οὐ γάρ χρὴ τὰ ἄμμιτα μαγνύναι, οὐδὲ
τῷ προθάτῳ λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χρι-
στοῦ μαρίδι τὸν τὸν ἀμαρτωλῶν κλῆρον· ἐν δὲ πα-
ροῦτῇ τις τῷ παρ' ἡμῶν ὁρίσθεντα, ἀφορίζεσθαι.
Ἐτι γάρ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον γάμος ὁρίσται
κοινωνία καὶ συγκατήρωσις θείου τε καὶ αὐθοριτήνου
δικαίου, πῶς ἂν συμβαίνειν ἀλλήλοις οἱ περὶ τὰ μετίζω
διασερίζενται τῇ τῆς φυσῆς διαθέσει, τάναντια φρο-
νούντως περὶ τὴν πίστιν; Διδ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ
θεομίτου γάμου, καὶ ἀφορίζεσθαι τοὺς παραβα-
νοντας ἀξιοῖ.

Ἄλλα ταῦτα μὲν περὶ τῶν γαμικῶν τὸν κῦνον εἶναι
συναπτομένων, καὶ τοῦ μὲν ἀνδρὸς μέρους αἱρετικοῖς
προσανέγοντος δόγμασι, θαύμου δὲ τὰ τῆς ὁρῆς
προσβείοντος πίστεων. Εἰ δὲ καὶ ἀμφω τὰ μέρη,
φησι, ὅτι γαμικῶν συνηῆθον τὸ ἔξι ἀρχῆς, τῆς τῶν
ὁρίσθεντων ἡλιοτρόπιντο μοίρας, εἴτα τὸ μὲν ἐπίγνω-
την ἀλήθειαν, θάτερον δὲ τῷ σχότῳ τῆς ἀσεβείας
εἰσέτει δουλεύει, οὐ παρὰ τοῦτο τὸ συνοικέσιον δια-
λυθεῖσαται; Ὅτε ἐν τῇ πρᾶς Κορινθίους πρώτῃ δέ μέγας
διορίζεται Παῦλος· Εἰ γάρ αἱρεῖται, φησι, εἴτις ἀπί-
στῳ συνοικεῖν ἡ πίστη, ἢ τούναντιον ὁ πιστὸς τῇ
ἀπίστῳ, μή κωριζέσθω· τῇγιασται γάρ ὁ ἀπίστος ἐν
τῇ γυναικὶ, καὶ τὸ ἔμπαλιν, τὸ Βλήνορα, ὅπως καὶ ὁ
τεῖος Ἀπόστολος, συγκαταβάσσεις χρώμενος· Εἰ αἱρεῖ-
ται, φησι, εἴ τῷ πιστὸν μέρος συνοικεῖν τῷ ἀπίστῳ. •
Σαῦτε, εἰ μὴ αἱρεῖται, ἀναμφιεῖδης ὁ γάμος; λυθή-
σται.

Πέπιστοις δὲ διε τῆς ἀρχῆς ἡγετοῦ ταῦτα καὶ τῶν
προσαρμίων τοῦ κηρύγματος· τὸ δὲ τῆμαρον ἔχον, τῶς
οὖν τε Ιουδαίον ἡ Ἀγαρηνὸς βαπτισθέντα συν-
οικεῖν ἔτι τῇ ἀσπετίστῳ, ἡ τὴν βαπτισμάνην τῷ
μητὶ πιστεύοντες; καθὼς δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου
γέγονε Θεοδότου. Βουκινάτωρ γάρ βασιλικὸς βαπτι-
σθεῖς πατριαρχικῷ γράμματι διεζύγη τῆς γυναικός,
μή πειθομένης τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ πασαχαλοῦντες τὰ
τῆς εὐσεβείας ἔλεσθαι.

Οὐ δέ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λα', οὐ δεῖ, φησι, πρᾶς
πάντα αἱρετικὸν ἐπιγραμμὸν ποιεῖν, οὐδὲ οὐδὲς διδό-
ναι ἡ θυγατέρες, δέσει τοῦ μὴ τὴν ἀκείνων κακο-
δηξίαν μεταμεσθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε
ἐπαγγέλματον Χριστιανοῦ γεγένθαται. Τὸ δὲ, οὐ δεῖ
πρᾶς πάντα αἱρετικὸν, ἀντὶ τοῦ, πρᾶς οὐδένα·
λόιωμα γάρ ἔστι γραφικὸν, ὡς τὸ, «Μή φασθεῖ, οὐταν
πίστησῃ ἀνθρώπος», διε οὖν ἐν τῷ ἑπομένησκεν αὐ-
τῷ λήψεται τὰ πάντα. Οὐ γάρ οὖν τε καὶ τινα
λαβεῖν· καὶ ἀλλαχοῦ· «Μή γάρ ματαλούς ἔχεισας
πάντας τοὺς οὐεῖς τῶν ἀνθρώπων»· οὐ ταῦτα εἰσὶ

A Can. autem 72 sextæ syn. sic ad verbum sanctum: Non fas sit, ut cum haeretica muliere vir orthodoxus matrimonium coeat, οὐτε ut haeretico viro mulier orthodoxa nubat. Iuno si visum fuerit aliquid hujusmodi a quoconque factum, irritare ducatur nuptiae, et nefarium matrimonium distrahat. Quippe non miscenda misceri non debent, nec lupus cum ovicula copulandus, nec cum portione Christi sors percutiorum. Si quis autem a nobis definita transgressus fuerit, segregetur. Quippe si secundum legem civilem matrimonium definitur esse societas et consortium divini ac humani juris, quomodo consentire queant inter se, qui de maximis animi dissident affectu? qui contraria circa fidem sentiunt? Quapropter etiam post nefarii matrimonii dissolvementem transgressiones vult pœna segregationis affici?

B Et hæc quidem de iis, qui jam matrimonio caput-
ali sunt, una parte decretis hereticis addicta,
altera rectam fidem coleente. Quod si utraque pars,
inquit, cum ab initio coirent in matrimonium,
ab orthodoxorum aliena causa erat, deinde una
veritatem agnoverit, altera tenebris impietatis adhuc
serviente: non propterea matrimonium dissol-
vetur, quemadmodum in l. Epist. ad Cor. magnos
ille Paulus statuit: «Quippe si fidelis uxor cum
infidele marito cohabitare velit, vel e contrario, vir
fidelis cum infidele muliere, ne distraheantur
Quippe sanctificatus est maritus infidelis in mul-
iere, ac vice versa.» Vide tamen, quo pacto divi-
nus hic Apostolus quasi condescensione quadam
utens, «Si pars fidelis, inquit, infidele cohabitare
velit. • Quo sit, ut si cohabitare nolit, matrimo-
nium sine dubio solvendum sit.

C Persuasus autem ipse sum, hæc fuisse principii
et quasi primordiorum prædicationis. Hodierum
vero faciem rerum quod attinet, qui fieri potest,
ut Judæus vel Agarenus baptizatus, cum non bap-
tizata uxore amplius habite, vel baptizata cum eo,
qui fidem nostram non est amplexus? Quale quiddam
patriarchæ Theodosii tempore contigit. Nam bu-
cinctor quidam imperatorius baptizatus scriptio
patriarchali separatus fuit ab uxore, quæ non
volebat obtemperare marito, multum eam obse-
crant, pietatis ut professionem amplecterebatur.

Canon vero 51 Laodicensis syn., Non oportet,
inquit, omni cum haeretico matrimonium contra-
here, nec ullius vel filias nuptium collocare, metu-
entes, ne pravam ipsorum sententiam addiscamus;
sed ita potius rem agenius, si futurum pollicie-
antur ut Christiani sint. Quod hic dicitur, Non
oportet omni cum haeretico, tantummodo est, ne si
dicas, nullo cum haeretico. Peculiaris enim hæc
Scriptura sacra loquendi ratio est, velut in hæc,
«Absit a te metus, cum homo dives sit, quia cum
moritur non auferet omnia. Quippe fieri non va-

plexu carnis sese stuprant patruelis, et ex eis pro-gnati liberi duntaxat, vel pater et filius cum ma-tre ac filia, vel duo fratres cum duabus sororibus, vel duo fratres cum matre ac filia, præter separa-tionem etiam verberentur.

Qui cum sua commatre vel nomine conjugii, vel etiam aliter clam rem habet, una cum ea natus animitat. Quod si commater alteri viro nupta sit, hoc etiam amplius verberentur.

CAP. X. *De iis qui mutieres in matrimonium ra-viunt.*

Queretas caput 45 littera A.

70 CAP. XI. *De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratis.*

Canon quartæ syn. 46 ait, virginem quæ Domino Deo se dedicaverit, itidemque solitarium, non ha-bere licentiam contrahendi nuptias. Quod si pro-missa violarint, a communione sacra segregandos. Tempus autem pœnitentiæ ipsorum loci episcopus pro cujusque dispositione constituet. Nam et Gre-gorius ille Theologus ait: Si sponsiones erga ho-mines factas firmat Deus interveniens, quantum periculum fuerit, si pactorum, quæ cum ipso Deo fecimus, violatores inveniamur?

Canon autem 4 synodi sextæ eum, qui cum muliere Deo consecrata coit, sive scilicet illa sit virgo, sive vidua, abdicat officio, si sit clericus; sin laicus, segregat. Lex autem aliam pœnam iis infligit.

Cæterum quæ nunc diciuri sumus ex sequen-tibus hic canonibus, ita quidem damnavit rerum vicissitudo, non amplius ut in'usu sint: sed expro-nantur tamen.

Canon 45 synodi quartæ, Ne ordinetur, inquit, mulier diaconissa prius, quam ad annum 40 per-venerit. Quæ vero post ordinationem contumelia gratiæ divinam afficerit, et nuptiis sese tradide-rit, tam ipsa percutitur anathemate, quam qui stupri cum ea consuetudinem habuit.

Basilius Magnus in can. 24, Licet, inquit, viro facto viduo nulla lex incumbit, quæ secundas ei nu-ptiias prohibeat, excepta duntaxat poena digamorum, tamen eam mulierem, quæ viduarum in ordinem cooptata, deinceps nupserit, vitandam Apostolus statuit, nec aliendam ab Ecclesia. Sexaginta vero annorum mulier, si secundas ad nuptias respiciat, excludetur a communione, donec ab hoc vitio se-met abstinerit, piaculum ei impuritatem ejus exsecrata. Quod si nosmet ipsi ante annum sexa-gesimum inter viduas eam retulerimus, crimen nostrum est, non mulierculæ.

Lex.

Qui solitariam vitam agentibus, aut diaconissis, aut pietatis exercitia tractantibus stuprum intule-rint, velut in Ecclesiam Dei, quæ Christi sponsa est, injurii, tam naribus ipsi præventur, quam quæ stupri consuetudinem cum eis habuerint.

Diaconissæ, ouæ ordinantur, si ausæ fuerint

A συμφειρόμενοι ἔξαδελφοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τακτι-μενοι παῖδες καὶ μένον, ἥ καὶ πατήρ καὶ οὐδὲ πρᾶ-μητέρα εἰσιόντες καὶ θυγατέρα. Ἡ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς, ἥ δύο ἀδελφοὶ πρὶς μητέρα καὶ θυγα-τέρα, πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν.

Ο τῇ ἴδιᾳ συντέκνῳ ἡ οὐρανία γάμου μηγνύμ-νος, ἥ ἀλλως λαθραίως συμπλεκόμενος, ἀμα εἴ αὐτῇ φίνοκοπεισθωσαν. Εἰ δὲ ὄπανδρος εἴη, πρὸς τοὺς καὶ τυπτέσθωσαν.

ΚΕΦΑΛΑ. Γ. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναικίς ἀρπα-ζόντων.

Ζῆται τὸ ιγ' κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΙΔ'. Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ λαμβανόντων τὰς τῷ Θεῷ ἀφιερωμένας.

Ο τε τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν, παρόντων φησιν, ἀναθεῖσαν ἔκυτὴν τῷ Δεσπότῃ Θεῷ, ωσάντας καὶ μοναχοντα, μή ἔξειναι γαμικοὶ προσομοίεν. Εἰ δὲ παρθεῖσεν τὰ ὡμολογημένα, τῆς θελας ἀφορίζεισθαι κοινωνίας· τὸν δὲ χρόνον τῆς αὐτῶν μετανοίας δι κατὰ τὸν ἐπίσκοπον πρὸς τὴν διάφεσιν ἔκαστου οἰκονομήσει. Φῆσι γάρ καὶ ἡ θεολόγος Γρη-γορίου φωνή· Εἰ γάρ τὰς πρὸς ἀνθρώπους ὄμοιο-γίας ἔμπεδοι Θεοί, μέσος παραληφθείσι, ποσος δι κινδυνος ὡν πρὸς αὐτὸν ἐθέμενα τὸν θεόν συνθήκων, τούτων παραβάτας εὐρίσκεσθαι;

Ο δὲ δ' τῆς ἔκτης συνόδου κανὼν τὸνδι γυναικίς ἀφιερωμένη Θεῷ, εἰτε παρόντος εἰη δηλαδή, εἰτε χήρα, κληρικὸν μὲν δυτα, καθαρεῖ-λατὴν δὲ, ἀφορίζει· ἀλλως δὲ δι νόμος τούτους κο-λάζει.

Τῶν μέν τοι τοῖς ἔξῆς ἡθησομένους κανονι, ἀπραξιαν μὲν ἡ τῶν πραγμάτων κατεψήφιστα μα-ταβολὴ, λεγέσθω γε μήν.

Ο τε τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν, Μή χειροτο-νεῖσθαι, φησι, γυνὴ διάκονος, πρὸς εἰς μ' αὐτὴν ἤκειν χρόνον· τὴν δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν εἰς τὴν θελαν ἐνυδρίσασαν γάριν, καὶ γάμῳ ἔκυτὴν ἐπιδού-σαν, ταῦτη τε ἀναθεματίζεσθαι καὶ τὸν αὐτὴν συ-φιδρέντα.

Ο δὲ μέγας Βασιλεὺς, ἐν καὶ κανόνι, Εἰ καὶ ἀνδρὶ, φησι, χρησύσαντι οὐδεὶς ἀπίκειται: νόμος δι κανώνων δευτερογαμεῖν, εἰ μὴ τὸ τῶν διγάμων ἐπι-τέμπον μόνον, ἀλλά γε τὴν τῷ τάγματι τῶν χηρῶν κατάλεγεσαν γυναικά. Ουτερον γαμουμένην, ἔκρινεν δι Απόστολὸς παρορθάδαι, καὶ μὴ τρέψεσθαι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Η μέντοι ἔξεικοντούτις, εἰ πρὸς δεύτερον ἀποκλίνει γάμον, τῆς κοινωνίας ἀπο-κλεισθῆσται μέχρις ἂν τοῦ πάθους ἀποστῆ, τὸ ἐνα-γγὲ τούτου μισθόσα καὶ ἀκάθαρτον. Εἰ μέντοι πρὸς ξένοντα, φησιν, ἐτῶν ταῖς χήραις αὐτὴν ἀριθμή-σωμεν, ἡμέτερον τὸ ἐγκλημα, οὐ τοῦ γύνακου.

Nόμος.

Οι ταῖς μοναχούσαις, ἥ ταῖς διακόνοις, ἥ ταῖς ἀσκητρίαις ἐνασκεγγάντες, ὡς τὴν νύμπην Χρι-στοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ὑδρίζοντες, φίνοκοπεισθωσαν αὐτοὶ τε καὶ αἱσ αὔτοι συνεψιδόησαν.

Αἱ χειροτονούμεναι διάκονοι, εἰ τολμήσαιεν κα-

ἐντὸς διετίας ἀναλαμβάνει. κατὰ τὴν τοῦ Ιουστίνια-

A bitionem intra biennium eam recipit, secundum Novellam Justiniani, et Leonis illius Sapientis.

Alia aliai τον ἀνδρός.

‘Π οὐ γυνὴ πέμπει ρεπούθιον τῷ ἀνδρὶ διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, δυναμένη ἀναλαβεῖν τὴν τε εαυτῆς προῖκα, καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεὰν τοῦ ἀνδρὸς, ὅμοίως τοῖς παισι φυλαττούμένης τῆς ἐπὶ τῇ δωρεῇ δισποτείας, η, παιῶν σύκηνταν, ἔχειν καὶ τὴν αὐτήν δισποτείαν.

α'. Έδύ τι κατὰ τῆς βασιλείας η αὐτῆς θουλεύσηται, η τοῦτο τις θουλεύομένοις συνειδώς, μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ η δι’ έκποτοῦ, η δι’ οἰουδίποτε προσώπου.

β'. Έίναν οἰφρήποτε τρόπῳ ἐπιθουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικός.

γ'. Έίναν τῇ τῆς γυναικὸς σωρροσύνῃ ἐπιθουλεύσων, ἀλλοὶς αὐτῇν εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήσην προδοῦνται.

δ'. Έίναν κατηγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ, μὴ ἀποδεῖξῃ.

ε'. Κάνει ἑτέρᾳ συνέρχηται γυναικὶ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, η τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ ὑπομνησίς παρ’ αὐτῆς η τῶν γονέων αὐτῆς, η οἰουδήτινος ἑτέρου, ἀποσχέσθαι μὴ θουληται.

Ἐπὶ τούτοις μὴ μόνον τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ὁ ἀνὴρ ζημιούται, ἀλλὰ καὶ ἑτέρον τρίτον αὐτῆς ἐκ τῆς ἀλλήλης αὐτοῦ περιουσίας, καὶ τὰς τιμωρίας διφτεσταῖς, ἀς ἔμελλε παθεῖν η γυνὴ καταδικαζόμενη.

Πλὴν οὖτε η γυνὴ αὐτονόμως ἀναχωρεῖν δύναται τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε οὖτος ἐκείνης, χωρὶς κρίσεως καὶ φήψου τῶν δικαστῶν. ὡς διάφοροι τοῦτο θεσπίζουσιν Ιουστίνινειοι Νεαρά. Διὰ τοῦτο ὁ γαμήσας τὴν μὴ οὕτως ἀπολυθεῖσαν μοιχέται.

Δύστις τάμου ἀζημίος, καὶ περὶ τοῦ δι’ ἀσκησιν λυομένου τάμου.

‘Αζημίως δὲ λύεται γάμος, οἵτε, τριετίας παρελθούσης, ὁ ἀνὴρ οὐχ οἶός τε εἰναι· τῇ γαμετῇ, εἰ καὶ αὐτῆς τὴν διάζευξιν οὐχ αἰρεῖται, μενούσῃς παρὰ τῷ ἀνδρὶ τῆς πρὸ τοῦ γάμου δωρεᾶς, μηδὲν εἰλοθεν ζημιούμενων.

Λύεται γάμος καὶ δταν ἀσκησιν θάτερον ἔληται τῶν μερῶν, πρὸς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβαλόντων δόδον, καὶ τὸν ἀμείνων βίου αἰρούμενον. Τηγικαύτα γάρ κελεύομεν παρθησίαν είναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ πρὸς τὰ βελτίων μεθισταμένοις διαλύειν τὸ συνοικέσιον, καὶ ἀναχωρεῖν μετὰ τίνος βραχεῖας ὑπολιμπανομένης τῷ καταλειπειμένῳ παραμυθίας. ‘Οπερ γάρ ἐν συμφωνήσειαν οἱ συμβαλλόντες ἀπὸ τελευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλειπειμένον παρὰ θατέρου, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ καθεστήκοι· διάτι καὶ οὗτος τὸ γε ἐπὶ τῷ συνοικήσαντι δοκεῖ τελευτὴν, ἑτέραν ἀνθ’ ἑτέρας βίου πορειῶν ἐλόμενος.

‘Η γάρ ἀπόκαρσις, καὶ ἀκοντος θατέρου τῶν διμοξύγων, γίνεται ἀσφαλῶς· καὶ λέγομεν ὅγεθῆ χάριτι τὴν διάζευξιν γίνεσθαι· καὶ τὸ περιλειφθὲν πρήσωπον δύναται πρὸς ἑτέραν συζυγίαν ἔλθειν·

A bitionem intra biennium eam recipit, secundum Novellam Justiniani, et Leonis illius Sapientis.

Causae mariti.

Uxor autem marito repudium mittit propter has causas, cum facultate dotem suam, et donationem viri propter nuptias, recipiendi, liberis consimiliter in donatione conservando dominio sive proprietate, vel liberis non existantibus, etiam dominium ejus habendi.

1. Si adversus majestatem principis vel ipse quid molitus fuerit, vel aliquibus molientibus ipse conscientius, id principi non patetecerit, vel per se, vel per quamcumque personam.

74. 2. Si quocunque modo vitæ conjugis insidatus fuerit.

3. Si pudicitiae conjugis insidias struens, aliis eam stuprandam tradere conatus fuerit.

4. Si maritus, uxore adulterii accusata, rem non probaverit.

5. Si alia cum muliere coeat in eadem domo, vel eadem civitate, ac monitus ab uxore, vel parentibus ejus, vel quovis alio, non velet abstinere.

In his non solum donationem ante nuptias maritus loco pœnas amittit, verum etiam triennium reliquarum ipsius facultatum; præterquam quod eas quoque pœnas sustinet, quas ipsa mulier erat latura, si condemnata fuisset.

Non tamen aut mulier arbitratu suo divertere potest a marito, aut maritus ab ipsa, sine judicio et sententia judicū: quemadmodum diversæ Justiniani Novellæ statuunt. Ac propterea qui ducit uxorem non ita diremptam, adulterium committit.

Solutio matrimonii citra pœnam: deque matrimonio quod exercitationis piæ causa solvitur.

Absque pœna matrimonium solvitur, cum elapsō triennio maritus cum uxore coire nequit, licet ipse divorrium fieri nolit: manente penes virum donatione ante nuptias, nec quidquam suarum rerum pœna loco amittente.

Solvitur etiam matrimonium, cum altera pars exercitio sacro se dedit, ad viam meliorem transiēt, et vitam in puritate degendam eligens. Tunc enim tam virum, quam mulierem, ad præclariora se conferentem, divortendi recedendique potestatem habere iubemus; exiguo quodam deseritæ parti solatio relicto. Quidquid enim contrahentes pacti sunt, ut a morte lucro alterius cederet, id habere oportet ab altero desertum, sive vir, sive mulier sit: quando et ipse, quantum quidem ad conjugem attinet, mori videtur, alterum vitæ iter cum altero commutans.

Etenim tonsura recte fit etiam alterutro conjugum invitato. Dicimus etiam, bona gratia fieri divorium. Persona quoque derelicta potest aliud ad matrimonium accedere. Sed hoc uxori erit enim

Propterea veteres libri, in quibus ordinationum A omniuum peractio accurate inscripta est, quot annos agere debet diaconissa declarant, nonnum-
rum 40, et habitum, scilicet monachalem, eumque perfectum; et vitam, quod virorum virtutem in
vobis excellenissimis exemplari debet, et ea per-
agere, paucis duntaxat exceptis, quae viri exsequuntur. Ea enī ad sacram mensam adducta velo
legitur, extremitatibus ejus ipropendentibus; et
postquam dictum fuerit, *Gratia divina quae infir-
mis medetur*, nec pedes moveat, nec genu, sed
tanum caput inclinat; et tum antistes manum
in eam imponens, precatur ut diaconissa officium
inculpate essequeatur, castitatem et honestam vita-
rationem colens, et sic in sacris templis assidua-
sit: mysteriis vero incontaminatis eam ministrare,
aut libellum tractare, more diaconi, non per-
mittit. Deinde collo ejus sub velo antistes orarium
diaconi imponit, preferens duas ejus extremitates:
ia tempore autem participationis post diaconos
sacra mysteria participat, deinde poculum et
antistitis manu accipiens, nemini tradit, sed in
separata mensam reponit.

Item laicis diaconis tamen potestis eis ex parte eis

CAP. XII. *Quod nuptias cum haereticis contrahere
non oporteat. De clericis.*

Canou 14 synodi quarta vetat, ne clerici ortho-
doxi cum mulieribus haereticis illo modo matri-
monia contrahant. Eorum vero liberos, qui jam
eodem in contubernio vixerint, ad Ecclesiam
catholicam adduci jubet. Ac si quidem ab haer-
eticis baptizati fuerint, quorum baptismus sanam
sententiam sequentibus rejiciendum est, denovo
baptizari: sin minus, unguento sacro duntaxat
ungi. Quod si needum sigillo baptismatis signati
sint, non amplius ab haereticis eos baptizantes
esse. Quin etiam ne conjugia quidem hos con-
trahere debere cum haereticis, nec cum Judais,
nec cum pagani. Haereticos appello, qui fidei
nostrae mysterium quidem amplectuntur, sed in
quibusdam ab orthodoxis aberrant, Judaeos,
Christi parridas, paganos, qui manifesto sunt
increduli, et insano cultu idolorum infecti. Quod
si forte vel haereticus, vel incredulus quispiam
72 ad fidem orthodoxam accessurum se polli-
cateatur, ipse quidem, inquit, contractus procedat;
sed copulatio matrimonialis tantisper extrahatur,
donec promissio factis confirmata fuerit. A Latini-
nis etiam, ut eadem haec faciant, exigitur, si
qui eorum orthodoxas uxores ducere volunt. Qui
autem his non obtemperant, penitus canoniciis
obnoxii sunt. Nam praeter solutionem matrimonii,
violatores etiam puniuntur.

Laodiceena vero synodi decimus canon, Eccle-
sia consortes, inquit, indifferenter liberos suos
ad matrimonii societatem cum haereticis copulare
non oportet.

Canon 21 concilii Carthag. ne liberi clericorum

Tā γε μήν παλαιά τῶν βιβλίων, οἵ τινα χειρο-
τονιῶν ἀπασῶν ἀκριβῶς ἐγγέγονται τελεῖ, καὶ
τὸν καθ' ἡλικίαν ἐποίου εἶναι δεῖ χρόνον ὑφηγεῖται
τῆς διακόνου, διτὶ τεσσαρακοστός· καὶ τὸ σχῆμα,
ὅτι μοναχικόν, καὶ τοῦτο τέλειον· καὶ τὸν βίον, ὃτι
τὸν ἀνδρῶν ἀμιλλᾶσθαι χρὴ ταῦτην τοὺς ἄκροις τὴν
ἀρετὴν· τελεῖσθαι· δὲ καὶ ἐπ' αὐτῇ, πλὴν διῆγων,
δισκαὶ καὶ ἐπὶ τοῖς διακόνοις· τῇ γάρ ἵερᾳ τραπέζῃ
προσταχόμενην μαφορίῳ καλύπτεσθαι, τῶν ἀκρον
τούτου ἐμπροσθεν ἀπηρωρημένων· καὶ μετὰ τὸ φη-
θῆνατο· Ἡθεῖα χάρις, η τὰ ἀσθετὴ δεραπενουσα·
οὐδέτερον τῶν ποδῶν εἰς γόνου κλίνειν, ἀλλὰ μόνη
τὴν χειράλην· καὶ ἐπιτιθέντα ταῖς τὸν ἀρχιερέα
τὴν χεῖρα, ἐπεύχεσθαι ὅμμπτως αὐτὴν τὸ τῆς δια-
κονίας ἔργον ἐπιτελέσθαι, σωρευσάνην καὶ σεμνὴν
πολιταῖαν μετερχόμενην, καὶ τοῖς ἀγίοις σύντονοι ναοῖς
προσκαρτερεῖν, οὐ μήν καὶ τοῖς ἀγράντοις μυστη-
ρίοις· ὑπέρτελεν ἐπιτέρπει, ή βιπίδιον ἐγγειρίζεσθαι,
ώς ἐπὶ τοῦ διακόνου, εἰτα τῷ τραχήλῳ ταύτης ὅπι
τὸ μαφόριον ἐπιτιθέναι τὸν ἀρχιερέα τὸ διακονικόν,
ώραριον, φέροντα εἰς τὰ ἐμπροσθεν· τός δύο τούτου
ἀρχές, ἐν δὲ τῷ καρῷ τῆς μεταλήψεως, μετὰ τοὺς
διακόνους τῶν θείων κοινωνεῖν αὐτὴν μυστηρίων·

ΚΕΦΑΛ. I. *"Οτι ού δει γάμους συνταττειν
μετὰ αἱρετικῶν. Ησοι καληρικῶν.*

Ο μὲν ιδὲ τῆς διαδόξου καγών ὁρθοδόξους κήρ-
υκοὺς αἱρετικαὶ συνάπτεσθαι γυναιξὶ πάντῃ ἀπι-
ρήκει· τῶν δὲ ἡδη συνιρκηδών τοὺς παῖδες, τῇ
καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κελεύει προσάγεσθαι· καὶ τι
μὲν ὅπις αἱρετικῶν ἔτυχον βαπτισμένοι, ὃν τὸ
βάπτισμα τοῖς ὄγκοις φρονοῦσιν ἀπόδητον, μάνθιν
βαπτίζεσθαι· εἰ δὲ οὖν, μόνῳ τῷ θείῳ χρίσθει
μύρῳ. Εἰ δὲ μήποι βαπτισμάτος σφραγῖδος πρής του
ἐνεσημάνθησαν, μηκέτι ὅπις αἱρετικῶν βαπτίζεσθαι·
ἀλλὰ μήν μηδὲ γαμικῶν συνάπτειν τούτους αἱρε-
τικοὺς, μήτε μήν "Ιουδαίους, μήθ' "Ἐλληναν" αἱρε-
τικοὺς μὲν τοὺς τὸ καθ' ἡμᾶς δεχομένους μυστή-
ριον λέγων, ἐν τοις δὲ σφαλομένους, παρὸς καὶ
διαφερομένους τοῖς ὁρθοδόξοις· Ιουδαίους δὲ, τοὺς
Χριστοτοπόνους, καὶ "Ἐλληνας, τοὺς περιφανῶς ἀπί-
στους καὶ εἰδωλομαντίαν νοσοῦντας. Εἰ δὲ τοις δι-
αρτικοῖς, ή δὲ ἀπίστος συνθέσθαι τῇ ὁρθοδόξῳ ἐπαγ-
γέλλεται πίστει, τὸ μὲν συνάλλαγμα προβοστίνει,
φῆσθαι· ή δὲ γε συνάρφεις ὑπερτιθέσθω, μήχρι ἣν
καὶ τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἔργοις βαθειωθῇ. Ταῦτα καὶ
τῶν Λατινῶν ποιεῖν εἰσπράττοντας οἱ ὁρθοδόξοις
διγάγεσθαι γυναικαὶ αἱρετίδεις· οἱ δὲ μή πειθόμε-
νοι τούτοις, κανονικοὶς ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται· τοι
τῇ διαλύσει γάρ τοῦ γάμου καὶ ἐπιτιμῶνται οἱ πα-
ραβαλλοντες.

"Ο δὲ τῆς ἐν Δαοδικείᾳ ἴ. Οὐ δεῖ, φησί, τοῖς τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἀδιαφόρως πρὸς κοινωνίαν γάρου τὰ
ἴκανα τάκτην συνάπτειν αἱρετικοῖς.

"Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ καὶ τὰ τέκνα τῶν πα-
τέρων

ρεκάν θμοκός, ἤγουν ἀπίστως ή αἱρετικός, γαρι-
κός; απαγορεύει συνάπτεσθαι.

Οὐ δέ οἱς κανὸν τῇ; τὸν συνάδονον εἶτα κατὰ δῆμα
θεοπίζει: Μή ἔξεστω δρῦδεσσον ἀνδρα πίρετικῇ συν-
άπτεσθαι γυναικὶ· μέτε μὴν αἱρετικῇ ἀνδρὶ γυ-
ναικά δρῦδεσσον συζεύγυνονται· ἀλλ' εἰ καὶ πανεῖη
τα τοιούτον ὑπό τενος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἀκο-
ροντος ἡγείσθαι τὸν γάμον, καὶ τὸ ἀθεσμὸν διαλύεσθαι
συνοικίσιον. Οὐ γάρ χρή τὰ δικιτα μαργύναι, οὐδὲ
τὸ προσδάπονόν τούτον συμπλεκεσθεῖται, καὶ τῇ τοῦ Χρι-
στοῦ μερὶ διὰ τὸν ἀμαρτωλὸν κλῆρον· ἐν δὲ πα-
ρεῖσῃ τις τὸ παρ' ἡμῶν διεισθέντα, ἀφροίζεσθαι.
Ἐτι γάρ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον γάμος ἀρίστας
κοινονίας καὶ συγκλήρωσις θεοὺς τα καὶ αὐθωπίνους
δικαῖος, πῶς ἐν συμβάσεις ἀλλήλοις οἱ περὶ τὰ μεῖζα
διατερέμενοι τῇ τῆς φυχῆς διεισθεῖται, τὸναντία φρο-
νούντες παρὶ τὴν πίστιν; Διδ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ
ἀθεμίτου γάμου, καὶ ἀφροίζεσθαι τοὺς παραβαι-
νοντας; ἄξιος.

Ἄλλα ταῦτα μὲν παρὶ τῶν γαμικῶν τὸ νῦν εἶναι
συναπτομένων, καὶ τοῦ μὲν ἐνὶ μέρους αἱρετικοῖς
προσανέχοντος δόγμασι, θαύμου δὲ τὰ τῆς δρῆγης
προσδένοντος πίστεων. Εἰ δὲ καὶ ἀμφοὶ τὰ μέρη,
εἴησι, ὅτε γαμικῶν συνῆλθον τὸ ἐξ ἀρχῆς, εἴτε τῶν
δρηθεδέσιν τὸν διλοτρίωντο μοίρας, εἴτε τὸ μὲν ἐπέγνω
τὴν ἀλήθειαν, θάγερον δὲ τῷ σκότῳ τῆς ἀσεβείας
εἰσέτει δουλεύει, οὐ παρὰ τοῦτο τὸ συνοικίσιον δια-
λυθῆσται, ὡς ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ ὁ μέγας
διορίζεται Παῦλος: Εἰ γάρ αἱρεῖται, « φησι, εἴ τῷ ἀπί-
στῳ συνοικεῖν ἡ πίστη. Ἡ πούνχυτον ὁ πιστὸς τῇ
ἀπίστῳ, μὴ χωριζέσθω· ἥγιασται γάρ ὁ ἀπίστος ἐν
τῇ γυναικὶ, καὶ τὸ ἐμπάτιν, τὸ ίδην δρᾶ, διπὼς καὶ ὁ
θεος Ἀπόστολος, συγκαταβάσει γράμμανος: » Εἰ αἱρε-
ται, « φησι, « τὸ πιστὸν μέρος συνοικεῖν τῷ ἀπίστῳ, »
Σύτε, εἰ μὴ αἱρεῖται, ἀναμφιβολίως ὁ γάμος λυθή-
ται.

Πέπισται δὲ δι: τῆς ἀρχῆς ἦν ταῦτα καὶ τῶν
προσοικίων τοῦ κηρύγματος· τὸ δὲ τῆμερον ἔχον,
πῶς οὖν τε Ιουδαῖον ἢ Ἀγαρτὸν βαπτισθέντα συν-
οικεῖν ἵστη ἀδαπτίστη, ἢ τὴν βαπτισμένην τῷ
μὴ πιστεύοντι; καθὼς δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου
γέγονε Θεοδότου. Βουκινάτωρ γάρ βασιλικὸς βαπτι-
σθεῖς πατριαρχικῷ γράμματι διεζύγη τὴς γυναικός,
μὴ πειθομένης τῷ ἀνδρὶ, πολλὰ πασακαλοῦντι τὰ
τῆς εὐσεβείας ἐλέσθει.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λαοῦ, Οὐ δέ, φησι, πρὸς
πάντα αἱρετικὸν ἐπιγραμμὸν ποιεῖν, οὐδὲ μίαν διδό-
νται ἢ θυγατέρες, διεστοῦν μὴ τὴν ἀκεντῶν κακο-
δηξίαν μετακαθεῖν, ἀλλὰ μάλλον λαμβάνειν, εἴγε
ἐπαγγέλματον Χριστιανοῦ γενέσθαι. Τὸ δὲ, Οὐ δέ
πρὸς πάντα αἱρετικὸν, ἀντὶ τοῦ, πρὸς οὐδένα+
λόιωμα γάρ ἔστι γραφικὸν, ὡς τὸ, « Μή φασσοῦ, ὅταν
πίστησῃ ἀνθρώπος, οὗτος ἐν τῷτο ποινῆσκεν αὐ-
τὸν ληψέσαι τὰ πάντα. Οὐ γάρ οὖν τα καὶ ταν-
τάτας τοὺς μίαν τῶν ἀνθρώπων· » οὐ ταο εἰσι-

A cum paganiis, hoc est infidelibus aut hæreticis
matrimonii lege conjungantur, prohibet.

B Can. autem 72 sextae syn. sic ad verbum san-
ctit: Non fas sit, ut cum hæretica muliere vir or-
thodoxus matrimonium coeat, οὐδὲ τι hæretico
viro mulier orthodoxa nubat. Ino si visum fue-
rit aliquid hujusmodi a quoquinque factum, irri-
ducantur nuptiae, et nefarium matrimonium dis-
trahatur. Quippe non miscenda miseri non de-
bent, nec lupus cum oviscula copulantur, nec
cum portione Christi sors percatōrum. Si quis
autem a nobis definita transgressus fuerit, segreg-
etur. Quippe si secundum legem civilem matri-
monium definitur esse societas et consortium
divini ac humani juris, quomodo consentire queant
inter se, qui de maximis animi dissident affe-
ctu? qui contraria circa fidem sentiunt? Qua-
propter etiam post nefarii matrimonii dissolu-
tionem transgressiones vult pœna segregationis affici?

C Et hæc quidem de iis, qui jam matrimonio copu-
lati sunt, una parte decretis hæreticis addicto,
altera rectam fidem colente. Quod si utraque pars,
inquit, cum ab initio coirent in matrimonium,
ab orthodoxorum aliena costu erat, deinde una
veritatem agnoverit, altera tenebris impietatis adhuc
serviente: non propterea matrimonium dissol-
vetur, quemadmodum in I Epist. ad Cor. magnus
ille Paulus statuit: « Quippe si fidelis utor cum
infidele marito cohabitare velit, vel e contrario, vir
fidelis cum infidele muliere, ne distrahitur
Quippe sanctificatus est maritus infidelis in mul-
iere, ac vice versa. » Vide tamen, quo pacto divi-
nus hic Apostolus quasi condescensione quadam
utens, « Si pars fidelis, inquit, infidele cohabitare
velit. » Quo sit, ut si cohabitare nolit, matrimo-
nium sine dubio solvendum sit.

D Persuasus autem ipse sum, hæc fuisse principii
et quasi primordiorum prædicationis. Hodierum
vero faciem rerum quod attinet, qui fieri potest,
ut Judeus vel Agarenus baptizatus, cum non bap-
tizata uxore amplius habitet, vel baptizata cum eo,
quoniam fidem nostram non est amplexus? Quale quiddam
patriarcha Theodosii tempore contigit. Nam bu-
cinator quidam imperatorius baptizatus scriptio
patriarchali separatus fuit ab uxore, quæ non
volebat obtemperare marito, multum eam obse-
erant, pietatis ut professionem amplecterebatur.

Canon vero 51 Laodicenæ syn., Non oportet,
inquit, omni cum hæretico matrimonium contra-
here, nec filios vel filias nuptium collocare, metu-
entes, ne pravam ipsorum sententiam addiscamus;
sed ita potius rem agemus, si futurum pollicem-
antur ut Christiani sint. Quod hic dicitur. Non
oportet omni cum hæretico, tanquammodo est, ac si
dicas, nullo cum hæretico. Peculiaris enim haec
Scripturaræ sacrae loquendi ratio est, velut in hæc,
« Absit a te metus, cum homo dives sit, quia cum
moritur non auferet omnia. Quippe fieri non po-

test, ut auferat aliqua. Item alibi: «Non enim οἱ ματαίων κτισθέντες ἀσεβὲς γάρ τούτο νομί-
frustra condidisti omnes filios hominum.» Quippe ζεῦ.
non etiam aliqui sunt, qui frustra sint conditi.
Nam impium fuerit hoc existimare.

Lex.

Judeus Christianam ne ducat uxorem, nec
Christianus Judaeam; nec hereticus et alienus a
fide cum Christianis ex ulla occasione matrimonio
contrahat.

73 CAP. XIII. *Quibus ex causis matrimonium
solvatur.**Lex.*

De matrimonii solutione multis in locis multæ
leges tractant. Sed perfectius Novella Justiniani,
quæ diserte causas exponit, ob quas maritus aut
uxor repudium conjugi mittere potest, ac dotem
lucrari, proprietate tamen ejus suscepitis ex eodem
matrimonio liberis salva, vel liberis nullis existen-
tibus, exparsa culpa persona proprietate quoque
frui potest. Nam licet olim mortalibus permisum
erat, tam ex præcis legibus, quam longa consuetudine, matrimonia impune solvere, ut scilicet vir
conjugi diceret: «Uxor, tuas ipsa res tibi agito,»
ac vicissim haec illi: «Tuas, marite, res tibi agito,
quemadmodum apud Hebrewros etiam olim lege
receptum erat, ut uxori libellum repudii maritus
mitteret: tamen nisi nunc comparatae res sunt,
apud Christianos hoc abrogatum est. Causæ vero
nominatæ enumeratae sunt a religiosis imperato-
ribus, ob quas solas matrimonium solvere licet;
quum absque harum una nefas sit dirimi.

Causæ uxoris.

Ac maritus quidem uxori repudium mittit, et do-
tem ejus lucrat, ut dictum est, propter has
causas:

1. Si quibus adversus majestatem principis
neuntibus consilia mulier conscientia sit, idque marito
suo non patefecerit.

2. Si adulterii mulier accusata, et secundum
leges adulterii convicta fuerit.

3. Si quoconque modo vitæ mariti fuerit insi-
diata, vel cum alijs id molientibus esset conscientia,
marito non patefecerit.

4. Si contra mariti voluntatem cum viris extra-
neis compotet aut laret.

5. Si contra mariti voluntatem extra domum ma-
nest, nisi forte apud suos parentes; vel ab ipsomet
absque causis indicatis expulsa, parentibus ei nul-
lia existentibus, foris noctem transegerit.

6. Si ad circenses, vel spectacula, vel arenam
a cedat spectandi causa, ignorante vel prohibente
marito.

Cæterum Scripturæ dictum illud, quod traditur,
adulterio pollutam ad maritum suum non redire,
de marito intellige, qui eam non vult recipere.
Quippe si maritus crimen condonat, citra prohi-

Nόμος.

Mή λαμβανέτω Ιουδαιος Χριστιανην, μήτε Χρι-
στιανος Ιουδαιαν, μήτε αρετικος και άλλοτριος τῆς
πίστεως κατά τινα πρόφασιν Χριστιανοις πρὸς γάμον
συγκατέσθω.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. Ο τάμος ἐκ πολων αἰτιῶν λύεται.*Nόμος.*

Περὶ τῶν γάμων διαιλύσεως ἐν πολλοῖς τόποις
δι. πολιτικὸς διέξισται νόμος. Τελεώτερον δὲ τὸ Ιου-
δαινανικὸς Νεαρὰ, βρήτως τὰς αἰτίας ἐκτιθεμένη, δι'
ὅς δὲ ἀνήρ ή ἡ γυνὴ δύναται ρεπούδιον πέμπειν,
ἥτοι ἀποστάσιον τῷ διοικούγχῳ, καὶ τὴν προίκα ἀπο-
κερδάνειν, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ δεσποτείας
τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισιν, η̄ παιδίων οὐκ
διντων, ἀπολάνειν καὶ τῆς δεσποτείας τὸ ἀνατίον
πρίσαντον. Εἰ γάρ καὶ πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ἔζην
καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, καὶ ἐξ θεοῦ μαχροῦ
ἀναιτιώς λύειν τὰ συνοικεῖα, ὥστε λέγειν τὸν ἀνδρα
τῇ διοικούγχῳ. Γύναι, πρέπει τὰ σά· καὶ ταύτην
ἐκείνῳ· «Ἄνερ, πρέπει τὰ σά· καθὼ δή καὶ τοῖς
τῶν Ἐβραίων ἀνδράσι πάλαι νενομοθέτητο βιβλίον
πέμπειν ἀποστάσιον τῇ γυναικὶ· ἀλλὰ τὸ νῦν εἶναι
τοῦτο παρὰ Χριστιανοῖς ἀνήρηται· αἰτίας δὲ πρὸς
τῶν εὐσεβῶν ἡρίθμηται βασιλέων δονομαστοῖς, δι' ὃς
καὶ μόνας τὸν γάμον ἔζεστι διαιλύειν, καὶ μιᾶς ἁνε-
κείνων ἀθέμιτον διασπᾶν.

Al αἰτίαι τῆς γυναικεῖας.

Καὶ δὲ μὲν ἀνήρ πέμπει ρεπούδιον τῇ γυναικὶ, καὶ
τὴν προίκα ταύτης ἀποκερδάνει, ὡς εἰρηται, διὰ
τὰς αἰτίας ταύτας.

α'. Εἰ σύνοιδε τινας ἡ γυνὴ τῇ βασιλείᾳ ἐπιδου-
λεύοντας, καὶ τῷ ίδιῳ μή ἐφανέρωσεν ἀνδρός.

β'. Εἰ κατηγορία μοιχείας κατὰ τῆς γυναικὸς^{γένοντο}, καὶ κατὰ τοὺς νομους ἀπολεγχείη μοιχε-
θῆναι αὐτήν.

γ'. Εἴ τοι οἰψήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπι-
δουλεύσῃς, ἢ διλοις τοῦτο ποιοῦσι συνειδήσα, τοῦτο
δὲ μή φάνερώσῃ.

δ'. Εἴ τοι ἀνδράσι ἔζεστι παρὰ γνώμην τοῦ ἀνδρὸς
συμποιάσῃς, ἢ συλλούσται.

ε'. Εἴ τοι οἴκου μείνῃ παρὰ γνώμην τοῦ
ἀνδρὸς, εἰ μή που τυχὸν παρὰ τοῖς ίδιοις γονεῦσιν· ἢ
αὐτὸς χωρὶς τῶν εἰρημένων αἰτιῶν ἔξαθῆσῃ, καὶ
γονέων αὐτῇ μή ὑπαρχόντων, ξέω τὴν νῦκτα διει-
δάσῃ.

ζ'. Εἴ τοι ιππικοῖς, ἢ θεάτροις, ἢ κυνηγεσίοις πα-
ραγένηται, ἐπὶ τῷ θεωρῆται, ἀγνοοῦντος ἢ κωλύον-
τος τοῦ ἀνδρός.

Τὸ μὲν τοι γραφικὸν τὸ λέγον, Μή ἐπιστρέψει
τὴν μοιχευθέσαν πρὸς τὸν ἔαυτῆς ἀνδρα, περὶ
ἀνδρὸς νότι μή θέλοντος ἀναλαβέσθαι ταύτην. Εἰ
γάρ συγχωρεῖ τὸ Εὐχαριστία ἀνήρ, ἀκαλύτως τότην

Εντὸς διετίας ἀναλαμβάνει. κατὰ τὴν τοῦ Ιουστίνια-
νοῦ Νεαράν, καὶ λέοντος τοῦ Σωφοῦ.

Al aitai του ἀνδρός.

Ἡ δὲ γυνὴ πέμπεται φεπούδιον τῷ ἀνδρὶ διὰ τὰς
αἰτίας ταύτας, δυναμένη ἀναλαβεῖν τὴν τα εὐτῆς
προσκαὶ, καὶ τὴν διά τους γάμους δωρεὰν τοῦ ἀνδρός,
ὅμοιας τοῖς πατεῖ φυλαττομένης τῆς ἐπὶ τῇ δωρεῇ
διεποτείας. οὐ, πατέων οὐκ δινῶν, ἔχειν καὶ τὴν
αὐτῆς διεποτείαν.

α'. Εἴδι τι κατὰ τῆς βασιλείας ή αὐτῆς θουλεύ-
σηται, η τοῦτο τις βουλευομένοις συνειδώ. μή φα-
νερώσῃ τῇ βασιλείᾳ η δι' έμυτου, η δι' οἰουδίποτε
προσώπου.

β'. Έάν οὐκαρίστας τρόπῳ ἐπιθουλεύσῃ τῇ ζωῇ
τῆς γυναικός.

γ'. Έάν τῇ τῆς γυναικός σωρόσονη ἐπιθου-
λεύσῃ, ἀλλοις αὐτῆν εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήσῃ
προδοῦναι.

δ'. Έάν κατηγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ,
μή ἀποδεῖξῃ.

ε'. Έάν ἑτέρᾳ συνέρχηται γυναικὶ ἐν τῷ αὐτῷ
οἶκῳ, η τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ ὑπομνησθεῖς παρ' αὐτῆς
η τῶν γονέων αὐτῆς, η οἰουδήτινος ἑτέρου, ἀποσχέ-
θει: μή βούληται.

Ἐπὶ τούτοις μή μόνον τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ὁ
ἀνὴρ ζημιούνται, ὅλλα καὶ ἑτέρων τρίτων αὐτῆς ἐχ-
τῆς ἀλλοις αὐτοῦ περιουσίας, καὶ τὰς τιμωρίας
διέσταται, ἃς ἐμελλε παθεῖν η γυνὴ καταδικαζο-
μένη.

Ιλλήν οὖτε η γυνὴ αὐτονόμως ἀναχωρεῖν δύναται:
τοῦ ἀνδρός, οὔτε οὗτος ἐκείνης, χωρὶς κρίσεως καὶ
ψήφου τῶν δικαστῶν, ὡς διάφοροι τοῦτο θεσπίζουσιν
Ιουστίνιανοι Νεαράν. Διὰ τοῦτο ο γαμήσας τὴν μή
ούτως ἀπολυθεῖσαν μοιχεῖται.

*Δύσις τάμου ἄζημος, καὶ περὶ τοῦ δι' ἀσκησιν
λυρέντον τάμου.*

Ἄζημίως δὲ λύεται γάμος, διε, τριετίας παρελ-
θούσης, ο ἀνὴρ οὐχ οἶστος τε εἴη συνιέναι τῇ γαμετῇ,
εἰ καὶ αὐτὸς τὴν διάζευξιν οὐχ αἰρεῖται, μενούστης
παρὰ τῷ ἀνδρὶ τῆς πρὸ τοῦ γάμου δωρεᾶς, μηδὲν
εἰλοθεν ζημιούμενῳ.

Λύεται γάμος καὶ διταν διακήσιν θάτερον ἔλλειται
τῶν μερῶν, πρὸ; τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβαίνον
δόδην, καὶ τὸν ἀμείνων βίου αἰρούμενον. Τηνικαύτα
γέρ τελεύομεν παρθησίαν είναι καὶ ἀνδρὶ καὶ
γυναικὶ πρὸς τὰ βελτίων μεθισταμένοις διαλύειν τὸ
συνοικέστιον, καὶ ἀναχωρεῖν μετά τίνος βραχεῖας;
ὑπολιμπανομένης τῷ καταλειπτιμένῳ παραμυθίας.
Οπερ γάρ ἀν συμφωνήσειαν οι συμβαλόντες ἀπὸ τε-
λευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλε-
ιπτιμένον παρὰ θατέρου, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ
καθεστήκοις διότι καὶ οὗτος τὸ γε ἐπὶ τῷ συνοική-
σαντι διοκεῖ τελευτᾶν, ἑτέραν ἀνθ' ἑτέρας βίου πο-
ρείαν ἐλόμενος.

Ἡ γάρ ἀπόκαρσις, καὶ ἀκοντος θατέρου τῶν
διμοζύγων, γίνεται ασφαλῶς· καὶ λέγομεν ἀγαθῆ
χάριτι τὴν διάζευξιν γίνεσθαι· καὶ τὸ περιειρθὲν
πρήστωπον δύναται πρὸς ἑτέραν συζυγίαν ἐλθεῖν·

A bitionem intra biennium eam recipit, secundum
Novellam Justiniani, et Leonis illius Sapientis.

Causæ mariti.

Uxor autem marito repudium mittit propter has
causas, cum facultate dotem suam, et donationem
viri propter nuptias, recipienda, liberis consumi-
liter in donatione conservando dominio sive pro-
prietate, vel liberis non existantibus, etiam domini-
num ejus habendi.

1. Si adversus majestatem principis vel ipse quid
molitus fuerit, vel aliquibus molientibus ipse con-
scius, id principi non patefecerit, vel per se, vel
per quamcumque personam.

74 2. Si quocumque modo vitæ conjugis insidia-
tus fuerit.

3. Si pudicitia conjugis insidias struens, aliis
eam stuprandam tradere conatus fuerit.

4. Si maritus, uxore adulterii accusata, rem non
probaverit.

5. Si alia cum muliere coeat in eadem domo, vel
eadem civitate, ac monitus ab uxore, vel parenti-
bus ejus, vel quovis alio, non velit abstinere.

In his non solum donationem ante nuptias ma-
ritus loco pœna amittit, verum etiam trientem
reliquarum ipsius facultatum; præterquam quod
eas quoque pœnas sustinet, quas ipsa mulier erat
latura, si condemnata fuisset.

C Non tamen aut mulier arbitratu suo divertere
potest a marito, aut maritus ab ipsa, sine judicio
et sententia judicium: quemadmodum diversæ Ju-
stiniani Novellæ statuunt. Ac propterea qui ducit
uxorem non ita diremptam, adulterium com-
mittit.

*Solutio matrimonii citra pœnam: deque matrimonio
quod exercitationis pœca causa solvitur.*

Absque pœna matrimonium solvitur, cum elapsō
triennio maritus cum uxore coire nequit, licet ipse
divortium fieri nolit: manente penes virum dona-
tione ante nuptias, nec quidquam suarum rerum
pœnæ loco amittente.

Solvitur etiam matrimonium, cum altera pars
exercitio sacro se dedit, ad viam myliorem trans-
iens, et vitam in puritate degendam eligens. Tunc
enim tam virum, quam mulierem, ad præclariora
se conferentem, divortendi recedendique potestatem
habere jubemus; exiguo quodam desertæ parti sol-
latio relictio. Quidquid enim contrahentes pacti
sunt, ut a morte lucero alterius cederet, id habere
oportet ab altero desertum, sive vir, sive mulier
sit: quando et ipse, quantum quidem ad conjugem
attinet, mori videtur, alterum vitæ iter cum altero
commutans.

Etenim tonsura recte fit etiam alterutro conju-
gum invito. Dicimus etiam, bona gratia fieri divor-
tium. Persona quoque derelicta potest aliud ad
matrimonium accedere. Sed hoc uxori episopi

ordinati non est datum. Ideoque cum ejus consensu liber ordinationem oportet, atque ita sequi tonsuram ejus circa recusationem.

Solvitur etiam matrimonium, cum maritus aut uxor in captivitatem venerit, ac per quinque annum non constat, an vivat necne.

Si vero præter statutas, inquit, a nobis causas nisi quidam fuerint matrimonium solvere, jubemus, si iudicem habeant descendentes vel ex hoc ipso, vel ex alio matrimonio, ut iis ipsorum facultates dentur, et in monasterium ipsi injiciantur omni vite suæ tempore, et monasterio pars ex ipsorum bonis tributatur. Si descendentes nullos habeant, sed ascendentibus, ut in tertiam bonorum partem consequantur, si solutioni matrimonii non consenserint. Quod si nec ascendentibus, nec descendentes existent: jubemus omnia bona monasteriis, in que conclavi fuerint, attribui. Quin etiam hæc instrumenta 75 nefaria conscientes, subjici pœnis corporalibus, et in exsilium mitti præcipimus. Si autem ii, qui divortium facere conantur, rursus in matrimonium colre voluerint antequam in monasteria missi sunt, id agendi licentiam ipsis concedimus, et prædictas pœnas eis remittimus, adeoque facultates suas retinere poterunt. At una persona matrimonium revocare volente, si altera quoque persona non consenserit, adversus eam pœnae ratæ sunt, quæ renuit. Hæc autem liberi jubemus interveniente providentia C religiosissimorum episcoporum.

Quod si per consensum utriusque partis, vel amore prædicitiæ matrimonium solvum fuerit, jubemus, ut statim ultraque pars ad vitam solitariam accedat, ita quidem, ut a pœnis immunes manent. Quod si quis eorum vel ad alias nuptias convolaverit, vel in fornicationem inciderit, omnia ipsius bona liberi accipient. Si liberi nulli existent, fiscus succedit.

CAP. XIV. De diaconissis et viduis.

Quaræ cap. II presentis litteræ.

CAP. XV. De mulieribus despontatis: in quo etiam de sponsalibus tractatur.

Canon 69 Basili Magni. Si lector, inquit, cum sponsa sibi muliere ante celebratas nuptias enierit, etiam ipsa consentiente, ad anni spatium segregatus ad lectoris quidem munus redit, sed majorem ad gradum non provehitur. Si absque sponsalibus cum muliere consuetudinem habeat, tametsi forte verbis ei significarit, se illam duceturum uxorem, etiam ministerio lectoris excidit. Quod si minister sive diaconus hoc altero viito deliquerit, ministerio suo prorsus ejicitur.

Nonagesimus octavus autem sextæ synodi canon euni, qui alteri despontam in matrimonii consortium adsciscit, adhuc illo superstite qui sponsalia contraxit, criminis adulterii subjicit. Quod si non matrimonii lege, sed scortando cum tali quispiam rem

Α ἀλλὰ τῇ τοῦ χειροτονηθέντος ἐπισκόπου γυναικὶ τοῦτο οὐ δέδοται: καὶ διὰ τοῦτο μετὰ συναινέσσως αὐτῆς δεῖ γενέσθαι τὴν χειροτονίαν, καὶ οὕτως ἐπακολουθεῖν ἀποραιτήσις τὴν ταύτης ἀπόκαρπιν.

Λύσται γάμος καὶ ὅταν αἰχμάλωτος γένηται ὁ ἀνήρ, ή τὸ γυνή, διδηλον δι πενταετίαν, εἰ τέττα.

Εἰ δὲ παρὰ τὴς ὑφ' ἡμῶν, φησι, διωρισμένας αἵτιας τολμήσουσι τινες διαλέγειν τὸν γάμον, καλεύμεν, εἰ μὲν κατινόντας ἔχοιεν, εἴτε ἐξ αὐτοῦ, εἴτε ἐξ ἄλλου γάμου, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἰκενας δίδοσθαι, καὶ αὐτοὺς εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθαι ἐπὶ πάντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον, καὶ μέρος τῷ μοναστηρίῳ δίδοσθαι ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν. Εἰ δὲ μή ἔχοντες κατινόντας, ἀλλὰ ἀνιόντας, τούτους τὸ τρίτον μέρος Β τῆς οὐσίας αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ μή τῇ λύσει τοῦ γάμου συνήνεσταν: εἰ δὲ μήτε ἀνιόντας, μήτε κατινόντες εἰσιν, καλεύμεν πάσαν τὴν οὐσίας τοῦ μοναστηρίου εἰς ἐνεδηλήθησαν δίδοσθαι: ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα συντιθέντας ἀθέμιτα συμβολαιαὶ καλεύμεν τὰς εἰς σῶμα ποινὰς ὑποδάλλεσθαι, καὶ εἰς ἀκορίαν πέμπεσθαι. Εἰ δὲ οἱ τὸν γάμον λύσει ἐπιχειρήσαντες βουληθείεν ἐκατοῖς συνελθεῖν, πρὶν ἂν ἐμβιηθῶσι μοναστηρίοις, ἀδεια τούτοις δίδοται παρῆμών, καὶ τὰς προειρημένας ποινὰς συγχωροῦμεν αὐτοῖς, καὶ τὰς ίδιας ἔχειν περιουσίας. Τοῦ δὲ ἐνδε προσώπου βουλομένου τὸν γάμον ἀνακαίσσονται, εἰ μή συναινέσσι καὶ τὸ ἔτερον, κατὰ τοῦ μή βουλομένου κρατεῖν τὰς ποινάς. Ταῦτα δὲ καλεύμεν Ι γίνεσθαι καὶ κατὰ πρόνοιάν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων.

Εἰ δὲ κατὰ συγανεστιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν η κατ' ἔρωτα σωρροσύνης λυθείη ὁ γάμος, καλεύμεν εὐθὺς ἐκάτερα τὰ μέρη προσέρχεσθαι τῷ μονήρει βιῷ, ὀζηρίων δηλοντές φυλαττομένων αὐτῶν. Εἰ δὲ εἰς τούτων η γάμῳ πραξέλθοι, η πορνείᾳ περιπέσοι, τὴν πάσαν αὐτοῦ περιουσίαν οἱ παῖδες λήφονται. Εἰ δὲ παῖδες οὐκ ἔχει, τῷ θηριδιον αὐτὴν διαδίξεται.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. Περὶ γυναικῶν διακόνων καὶ ϕων.

Ζήτει τὸ τα' κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'. Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ένω καὶ περὶ μητροστελίας.

Ο ξο' τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Εἰ ἀναγνώστης, φησι, τῇ αὐτοῦ μεμνηστευμένῃ πρὸ τοῦ γάμου μηχείη, κάκελης τοῦτο ἀλογένης, ἐπ' ἐντοτὸν ἀφοριζόμενος, εἰς τὸ ἀναγινώσκειν πάλιν ἀπάντειν, εἰς μείζονα μή προκόπτων βαθμόν. Εἰ δὲ μητροστελίας χωρὶς συνέλθοι γυναικὶ, καὶ εἰ λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναικά λόγους θαυματεῖν μετ' αὐτῆς ἀποιεῖται, καὶ τῆς τοῦ ἀναγινώστου ὑπηρεσίας ἀπίπτεται. Εἰ δὲ ὑπηρέτης, ήτοι ὑποδιάκονος τῷ δευτέρῳ πάλιται ἀλοίη, τῆς ὑπηρεσίας τελέων ἐκδάλλεται.

Ο δὲ ιη' τῆς σ' συνόδου κανὼν τὸν εἰς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενον τὴν ἐτέρῳ μεμνηστευμένην, έτι τοῦ μητροστελίου περιόντος, τοῖς τῆς μητροστελίας ὑποβαλλεῖς ἐγκλήματον. Εἰ δὲ μή γαρικῶς, ἀλλὰ ποιητικῶς μετὰ τοιαῦτης τις συμφεύγει, καὶ οὕτως

ώς μοιχδες τιμωρεῖσαι, καὶ ἡ γυνὴ ὡς μοιχαλίς· ὁ Α habuerit; tum ipse tangnam adulter, tum mulier ut adultera, punitur: qui vero despousationem ignorabat, tanquam seorator,

De sponsalibus.

Τὴν γάρ μνηστείαν οἱ νομοθέται δρίζονται μνήστην καὶ ἐπαγγείλουν τῶν μελλόντων γάμων. Καὶ ὁ μὲν Μωαϊδὸς νόμος ὡς γάμον τὴν μνηστείαν ἀλογίζετο· καὶ ἡ τὴν δάλῳ μεμνηστευμένην φύεται ὡς μοιχδες ἐκαλάζετο. Καὶ ἐπειδὴ τὰ τῆς μνηστείας αὐτοὺς συνήρμοττε σύμβολα, καὶ γυναικαὶ τὴν μνηστὴν προσαγόρευει, Ἐταπένινως γάρ, φησι. τὴν γυναικαὶ τοῦ πλησίον. ἤγουν διεπαρθένευσε τὴν τούτου μνηστὴν. Οὗτοι καὶ ἡ ἄγια Παρθένος γυνὴ τοῦ Ιωσήφ ἔχρημάτις· «Μή φοβηθῆς γάρ», φησι, «παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναικά σου.» Παρ' ἡμῖν δὲ, πρώην γένεν φιλήματι τῶν συνηπτομένων καὶ ἀρραβῶντι προσβαίνεν ἡ μνηστεία· καὶ ἔχει ταῦτην λυειν, τῆς ποινῆς τοῦ προστίμου παρεχομένης· μήπω δὲ τῆς μνηστείας λυθεῖσης, εἰκότως ὡς μοιχδες δὲ τὴν γυναικαὶ λαμβάνου ἐκρίνετο, μές δὲ ρήθεις κανῶν διορίζεται. «Οπου δὲ οὗτε μνηστεία προσδη, οὗτος φιλήμα, οὗτος δόσις ἀρραβῶνος ἐπικολούθησε, μένος δὲ οἱ λεγόμενοι διὰ φιλῶν γραμμάτων δεσμοί, κανὸν ἑτερος λάθη τὴν γυναικα, τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι οὐχ ὀπόκειται. Ἀπὸ δὲ τῆς ἔξενενθείσης ὑπερον Νεαρᾶς τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τὸ σφιχτόν ἔτος, τὰ ίσα δύναται τῷ τελείῳ γάμῳ σχεδὸν ἡ μνηστεία, ἀτὰ μετὰ λερδᾶς καὶ αὐτῇ τελούμενη εὐχῆς· καὶ διλῶς οὐ λύεται, εἰ μὴ καθ' οὓς τρόπους καὶ τὸ τέλειον διεσπάται συνοικέσιον· φησι γάρ·

Νεαρὰ περὶ μνηστείας τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τεγονία κατὰ τὸ σφιχτόν ἔτος.

Μνηστείας παρ' ἡμῶν ἐτυπώθησαν ἀληθεῖς, δισει μετὰ τῆς λερδᾶς εὐλογίας καὶ κατὰ τὸν ὥριτρόν τον ἡμῖν καιρὸν τελεσθεῖσαι γνωρίζονται. Ἀρμάδιος δὲ ἀνει μνηστείας καὶ γάμου καιρὸς, τῆς μὲν θεοτίτιας τὸν δωδεκατῆ χρόνον διατρεχούσης, τοῦ δὲ ἀρρενοῦ τὸν τεσσαρεσκαιδέκατον διατρέβοντος. Μετὰ δὲ τὴν λερδᾶν τῶν εὐγῶν ἐπιφόνη, καὶ τὴν συνήθη τοῦ ἀρραβῶνος καὶ τοῦ φιλήματος παρατήρησιν, βραχέος δὲ καὶ πλείονος καιροῦ διαλείποντος, ὡς ἀν δέξει τοῖς συγαλλάττουσιν, ἀπαραιτήτως καὶ τὸν ἐννομον γάμον προσβαίνειν κελεύομεν, καὶ μή κατὰ ταῦτο συμβαίνειν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις καὶ ὥρᾳ. Εἰ δὲ πρὶν τὸν παρ' ἡμῶν ὄρισθεντα ἐπιστήγαι καιρὸν, καὶ τὸν εἰρημένων μή γενομένων παρατηρησαν, μνηστείας προσδοσίας καὶ συμβολαῖς, ταύτας μνηστείας ἀληθεῖς μηδὲ εἶναι, μηδὲ ὄνομάζεσθαι, εἰ καὶ προστίμου ποιητὴ πρόσκειται. Αἱ γάρ κυρίως μνηστείας οὐ προστίμων λυθήσονται δόσεισιν, ἀπερ οὐδὲ τοῖς συμβολαῖς τὸ λοιπὸν ἐγγραφήσονται· δὲ μηδὲ παρ' αὐτῶν αἱ μνηστείας κρατύνονται, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιχλήσεως, αἵπερ καὶ διλοτοι τὸ παράπαν μένουσι, μόνας λυθεῖσι ταῖς αἰτίαις, αἵς καὶ οἱ γάμοι. Ἐτει δὲ κατὰ τὴν παλαιὰν τῶν νόμων συνήθειαν, μετὰ τὸν ἐπιστῆ χρόνου τῆς κόρης οὐ καίως αἱ μνηστείας

Sponsalia namque juris autores designant, mentionem et promissionem futurarum nuptiarum. At lex quidem Mosaica matrimonii loco sponsalia habebat. Et qui despontam alteri vitabat, tanquam adulter punebatur. Sponsalium quoque symbolis datis, sponsa nomen uxoris accipiebat. Humiliavit, inquit, uxorem proximi: hoc est, sponsam ipsius devirginavit. Sic et illa sancta Virgo Josephi dicta fuit uxor. Ne verear, inquit, accipere Mariam uxorem tuam. Ceterum apud nos olim eorum qui coibant in matrimonium, sponsalia per osculum et arrham praecedebant. Ac licebat ea solvere, si adjecta poena prestaretur. Nondum autem solutis sponsalibus, haud abs re tanquam adulter condemnabatur, qui sponsam alterius matrimonio sibi copulabat, quemadmodum canon indicatus statuit. Verum ubi nec sponsalia praecesserunt, nec osenium arrhabe **76** datio secuta est, sed nudorum duntaxat, ut appellari solent, verborum vincula: licet alius eam uxorem ducat, adulterii criminis non tenetur. Ceterum ex publicata posterius Novella religiosi principis Alexii Comneni, anno 6592, proponendum par vis est sponsalium, et plenarum nuptiarum, cum et ipsa precibus sacris intervenientibus perficiantur, nec aliis modis solvantur, quam quibus perfectum quoque matrimonium dirimuntur. Sunt enim hæc ejus verba:

Novella imperatoris Alexii Comneni de sponsalibus, facta anno 6592.

Sponsalia vera sancta sunt a nobis, quæcumque cum benedictione sacra, et statuto a nobis tempore peracta noscuntur. Aptum vero tam sponsalibus quam nuptiis tempus fuerit, semella quidem duodecimum transgressa, masculo autem decianum et quartum annum excedente. Post sacrum vero primum carmen, et consuetam arrham atque osculi observationem, exiguo vel letiam longiusculo spatio temporis interjecto, prout ipsis contrahentibus visum fuerit, citra recusationem legitimas D quoque nuptias succedere jubemus, nec simul incidere in unum sive diem et horam. Quod si prius, quam statutum a nobis tempus appetierit, et indicatis observationibus non adhibitis, sponsalia facta fuerint et instrumenta, nequaquam haec vera sponsalia vel esse, vel appellari debere, tametsi poena initio sit adjecta. Nam quæ proprie sunt sponsalia, poenarum præstationibus solventur, quando ne quidem instrumentis in posterum adscribentur: cum per eas nullum sponsalibus robus accedit, sed per invocationem Dei: cuiusmedi sponsalia indissolubilia manent, ex illis duntaxat causis dirimenda, quibus et nuptias solvuntur. Quia vero secundum priscam legum consuetudinem post annum pueræ septimum non recte sponsalia

per adulterium polluatur; tum quæ in ipsis est contubernio adultera est, propterea quod maritum alienum ad sese traduxerit. Hæc Basilius. Ex publicata vero deinceps novella Justiniani, quam de solutione matrimonii supra positum caput continet, etiam hæc inter alias causas est connumerata, propter quas uxoribus conjugia dissolvere permisum est: si videlicet eadem in domo vel civitate cum alia muliere stupri consuetudinem maritus habeat; et propinquis utoris sue increpantibus eum, ac monentibus, ut ab illius consuetudine permittit, ut propter zelotypiam matrimonium solvat.

In can. apem 21, eum, qui cum muliere cohabit et propter libidinem cum alia polluitur, fornicationis reum esse judicat; utique et pœnis majoribus afficit, quam eum qui cum muliere non cohabitans in eodem criminis reprehensus fuerit. Huic enim venia aliqua datur propter naturæ necessitatem, ille autem eam non assequitur, utpote qui legitimam conjugem habeat quæ naturæ tyrannidem demulcent, quique propter solam incontinentiam in cœno libidinis voluntatur. Quia etiam canonem, inquit, non habemus, eum, si in matrimonio solutam peccatum fiat, adulterii criminis obnoxium redditem, vel a propriæ uxoris commercio abigentem. Porro quidem mulier maritum a fornicatione reversum suscipiet; ille autem mulierem quæ cum alio commercium habuit, ex sedibus ejicit; et invitus eam recipere non cogetur. Harum rerum, inquit, ratio non facilis est, verum consuetudo ita obtinuit.

In canone vero 35: In iis qui matrimonium dissolvunt, causam, inquit, considerare oportet. Et siquidem mulier sine causa a viro secesserit, illa quidem pœna, hic autem venia dignus judicatur; nimis ut cum Ecclesia communicet, non autem ut alia utatur.

Quin et in can. 77: Qui mulierem sibi legitime conjunctam relinquit, et aliam ducit, adulterii criminis obnoxius est. Patres autem nostri, inquit, eis septennii pœnam inflixerunt, et sic communione dignos censem, si cum lacrymis pœnitentiâ egerint.

Hæc vi syn. Patres in can 87, ipsissimis sancti verbis usi confirmant; eamque quæ præter rationem virum suum relinquit ut adulteram condemnant, viro autem veniam dant, et cum Ecclesia communicare præcipiant. Eum vero qui legitime sibi junctam relinquit, et cum alia exinde matrimoniale contractum facit, tanquam adulterii, ex Domini sententia, reum in septennium a sacramentis arcat.

Rursus sanctus Basilius, in can. 46, quæ viro ab uxore sua pro tempore derelicto propter merorem forsitan vel animi demissionem, per ignorantiam nubis, postea vero uxore priori, ex alia forsitan regione, reversa ab eo dimissa fuerit, ex ignorantia quidem fornicata est, sed a matrimonio nou-

A ἔξενεχθείσης Τουστινιανεου νεαρᾶς, ἦν τὸ παρόντος στοιχείου περιέχει κεφάλαιον, καὶ ταῦτα ἀλλαῖς αἰτίαις ἡγιείμηται, δι' ἣς λύεται γυναικὶ τὰ συνοικέσσα δίδοται· εἰ ἐν τῇ αὐλῇ οἰκεῖῃ ἡ πόλις ἐτέρᾳ δ' ἀνήρ συμφέγγει, καὶ τοῦ μέρους τῆς ιδίας γυναικὶς μώντων αὐτῷ καὶ ὑποτιθεμένων, ἀπὸ τῆς πρὸς ἐκείνη γραμμῆς οὐκίας μὴ πειθοίτω· καῦτα γάρ λύειν τοὺς γάμους διὰ τὴν ζηλοῦ ἐφίησιν.

abstineat, non oltemperet. Tunc enim

B 'Ἐν δὲ τῷ καὶ τὸν συνοικοῦντα γυναικί, διγενεῖς δὲ καὶ ἐτέρᾳ συμφεύρομενον, πορνεῖον ὑπόδικον εἶναι χρίνει, ἐπὶ πλέον δὲ τοῦ; ἐπικαθικνεῖται τοῦ μὴ συζῶντος γυναικί, καὶ δει τούτῳ ἀλλότος. Τῷ μὲν γάρ συγγνώμη τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως· δὲ ταῦτης ἐστὶ τῆς φυσικῆς τυραννίδος τὴν νόμιμον ἐρχυμόν, διὰ δὲ μόνην ἀκρασίαν τῷ τῆς ἀκροβορῷ ἐγκυινθούμενον;. Οὐ μέντοι καὶ φησίν, ἔχομεν, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμους ἡ δύνηται, τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπάγοντα ματι, ἡ τῆς πρὸς τὴν οἰκείαν γυναικα συνοικοκλείσαντα· ὥστε ἡ μὲν γυνὴ ἀπὸ πορνείαν ούτε τὸν ἀνδρα δέξεται· οὖτος δὲ τὴν γυμνεῖσαν ἐτέρῳ τῶν οἰκων ἀποπέμψει, καὶ ταῦτην προσλαβέσθαι οὐκ ἀναγκασθήσεται. Ιδὲ δὲ λόγος, φησίν, οὐ δύσιος, ἡ δὲ συνήθεια κεχράτηκεν.

C 'Ἐν δὲ τῷ λε', 'Ἐπὶ τῶν διαλυόντων τὸν τὴν αἰτίαν χρή, φησί, σκοπεῖν. Καὶ εἰ μὴ γὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀνεγύρησεν ἡ γυνὴ, ἡ μὲν μάνη, δὲ συγγνώμης ἀξίας χρίνεται, πεινανεῖν μέντοι τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ μέν καὶ δηλαδή κεχρήσθαι.

'Ἐν δὲ τῷ οὗ', 'Ο μέντοι καταλιμπάνων τοιμάως αὐτῷ συνιθεῖσαν καὶ ἐτέραν ἀγαθὴν τῆς μοιχείας ὑπόσχεται· κρίματις οἱ δὲ Ημῶν, φησίν, εἰς ἐπιταξίαν τοῖς τοιούτοις ἀμήκασι, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς ἀξίουσιν, εἰς ὄχρών μετανοήσωσι.

Tαῦτα καὶ οἱ τῆς ἐκτῆς συνδέου ἐν τῷ πεπικυροῦσιν αἴτοις τοῦ ἀγίου χρησάμενοι βῆσθαι τὴν μὲν παραλόγων ἀπολιπούσαν τὸν ὁδὸν μοιχαλίδα καταχρίνουσι· τὸν δὲ συγγνώμης ἀξίουσι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν παρεγγέλλοντας γε μὴν καταλιμπάνοντα τὴν νομίμως συνασσαν, καὶ μεθ' ἐτέρας γεμικὸν δῆθεν ποιούντα ἀλλαγμα, ὡς τῷ κρίματι τοῦ μοιχείου ὑποκείμενα κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, μέχρις ἴστατο τῶν ἀγιασμάτων ἀπειργούσι.

Kαὶ αὐθίς ἡ βασιλείος τῆς Ἐκκλησίας; τοῦτο τῷ μετ', τῷ πρὸς ὅλην περὶ τῆς ιδίας επιφθέντι γυναικός, διά τινα λυπηνὴν θεως, ἡ μηροχιαν, τούτῃ ἡ κατὰ ἀγνωστον γηματένη, εἰς πρώτης ἐπανελθούσης ἐξ ἀλλοδαπῆς θεως γε περ' αὐτοῦ ἀφείσθαι, ἀπόρευτες μὲν ἐν ἀγνοίᾳ,

Οὐ γάρ θεμιτὸν αιμομιξίαν ἐν εἰδήσει προβῆναι. Εἰ δὲ μετὰ τὸν καλῶν σύσταντα γάμου τὸ παράνομον τοῦτο συμβάτη, δι γάμος οὐ λύεται, ὀλλ' ἐπιτιμῶνται οἱ τὴν αιμομιξίαν ποιήσαντες· φησὶ γάρ νόμος· Τὰ δὲ ἀρχές βέβαια ἐκ τῶν ἐπισυμβαινόντων οὐκ ἀκρούται.

*Ἐκ πολωρ αἰτῶρ α· μηηστεῖαι λύονται. — *Nόμοι.*

Λύεται δὲ η μηηστεία, ὥσπερ καὶ οἱ γάμοι, διεπροσώπους ταύτας αἰτίας·

α'. Εἰ ἀνυπόστατός ἔστιν η μηηστεία, καὶ ἀδεμίας διὰ τὸ ἀνήλικον τῶν παιδῶν.

β'. Εἰ ἑγγάστριος ἐξ ἀλλοτρίων σπερμάτων η γυνὴ πεφώραται.

γ'. Λύεται καὶ διὰ καινοτάτην θρησκείαν ἀγνοηθεῖσαν, καὶ δογμάτων διαφοράν.

δ'. "Η διὰ τρόπων αἰχράτητα.

ε'. "Η τύχης ἐναλλαγῆν.

ζ'. "Η διὰ γάμων ὑπέρθεσιν ὑπὲρ τετραετίαν μήτε εὐλόγου ἐκταθείσαν αἰτίας, διὰ νόσου· ταῦτα χρονίαν, η θάνατον γονέων, η κεφαλικὰ ἑγκλήματα, η μακρὰν ἀποδημίαν ἐξ ἀνάγκης γενομένην.

η'. "Ετι; δὲ διὰ βίαν ἀργοντος ἐπαρχίας τῆς μηηστείας γενομένης, τῆς τε κόρης καὶ τῶν γονέων αὐτῆς μή συναινούντων.

ι'. "Η διὰ ἀπόκαρσιν ἀληθῆ, καὶ τὴν πρὸς τὸν πονήρην βίον μετάβασιν.

ο'. "Η τὸ εἶναι βουλευτήν.

τ'. "Η διὰ τὸ ὑποκείσθαι τῷ δημοσίῳ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· η ἀλλωρεία τοιούτην γέγονον εὑρεθῆναι.

Τούτων οὖν τῶν ἀπηριθμημένων τινὸς τὴν ἐνωτικήν διαστήσαντος, δι τὴν ἐτέρω μηηστευθεῖσαν ἀγόμενος, έτι τοῦ μηηστευσαμένου ζῶντος, μοχλεῖται.

Nόμοι.

Μηηστεία ἐστὶ μηησήη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλοντῶν γάμων.

Καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μηηστεία γίνεται καὶ ψιλῇ συναινέσθαι συνιστάται, καὶ μετεξὺ ἀπόντων.

Τὴν τοῦ πατρός μου η τοῦ ἀδελφοῦ μου μηηστήν οὐ δύναμαι λαβεῖν εἰς γυναικά· εἰ καὶ γαμεταῖς αὐτῶν οὐ γεγόνασιν· η μὲν γάρ μητριαῖς, η δὲ νόμοφης τάξιν ἐπέχει· οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτὲ μου μηηστής, γέγονος γάρ μου πενθερά.

Πάρα τὸν μηηστείαν τῆς δρφανῆς δι πετροπος οὐ συνιστησι αὐτῇ μηηστείαν, οὔτε διαλύει τὴν γενένην.

Η μανία ἐμποδίζει τὴν μηηστείαν· ἐπιγενομένη δι, οὐ λύει τὴν σύστασιν.

Οἱ συναινοῦντες τῷ γάμῳ καὶ τῇ μηηστείᾳ συναινοῦσι. Συναινοῦσι δὲ οἱ συναπτόμενοι, καὶ οἱ τούτων γονεῖς. Συναινεῖν δὲ δοκοῦσιν οἱ μηηστῶν ἀντινέγοντες. Τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύνανται οἱ ὄπ-

A persona, matrimonium vetabitur. Non enim fas est, ut incestus cognitus progrediatur. Quod si post nuptias perficias ejusmodi quid contigerit, nuptiae non dissolvuntur, sed qui incestus rel sunt, puniuntur. Legis enim verba sunt: Quæ ab initio valent ex post factis non infirmantur.

Causæ propter quas sponsalia solvuntur. — Leges.

Sponsalia nupiliarum more solvuntur propter honestas basce causas:

1. Si constare sponsalia, tamen illicta, nequeant, propter aetatem puerorum impuberem.

2. Si mulier utrum ex alieno semine gerere sit reprehensa.

3. Item propter novam quamdam et incognitam religionem ac dogmatum diversitatem.

4. Vel propter morum turpitudinem.

5. Vel propter mutationem status.

6. Vel propter dilatationem nupiliarum ultra quadriennium, quæ probabili ex causa facta est, propter morbum puta diuturnum, vel mortem parentum, vel capitalia crimina, vel longinquam peregrinationem, ex necessitate suscepit.

7. Præterea si sponsalia facta sint per vim præsidis provinciæ, tam puella, quam parentibus ejus non consentientibus.

8. Vel propter veram tonsuram, et transitum ad vitam solitariam.

C 9. Vel quod aliquis fiat decurio.

10. Vel quod alicuius bona fisco sint obnoxia, vel quod ipse alii cuiquam functioni obligatus inventinatur.

78 Cum igitur aliquid ex hisce una connumeratis copulationem factam non dirimit, qui despensata alteri dicit, adhuc eo superstite qui despensavit, adulterio se polluit.

Leges.

Sponsalia sunt mentio et promissio nupiliarum futurarum.

Tam per scripturam, quam sine scriptura sponsalia contrahuntur; et constituuntur nudo consentiu-
D su, etiam inter absentes.

Sponsam patris mei vel fratri mei uxorem duocere nequeo, quamvis uxores eorum non fuerint: illa enim novercae, haec nurus locum habet; uniques nec matrem nurus meæ, mihi enim socrus evasit.

Contra voluntatem pupillæ tutor sponsalia non constituit, nec facta dissolvit.

Futor impedit sponsalia, sed si postea supervenerit, constituta non solvit.

Qui consensum præbent in nuptiis, eorum consensus in sponsalibus quoque requiriatur. Consentire vero debent ipsi contrahentes, et parentes eorum. Et consentire videntur, qui evidenter sive

diserte non contradicunt. Tunc autem filii et filiae-familias contradicere dntaxat possunt, cum moribus indignos et turpes eis sponsos parentes eligunt. Si tales autem non sint, qui eis despondentur, licet exhiberedari se liberi malint, dntaxat ut non parentum, sed ex voluntati satisfaciant, omnino non valere sancimus eorum institutum. Nam cupiditates juvenum, ad excidium et interitum proprium tendentes, omni modo coercendas esse, leges ipsæ statuunt.

Dissentientibus autem parentibus in electione, manifestum est patris valere judicium. Filio familias dissentiente, sponsalia nomine ejus non sunt.

Pater filiæfamilias sponsalia dissolvere potest, non etiam emancipare.

Quæ quod agitur, intelligere videtur, recte sponsalia contrahit, hoc est, quæ nou minor est septem annis. Enimvero si sponsalibus factis intra declinum tertium annum, ausi quidam fuerint de-sponsatis vel benedictionem, quam vocant, vel coronam impertiri: cum sacramentum legum trans-gressores facti sint, statim contracta sponsalia, cum ea conjunctione, quæ speciem dntaxat aliquam habet, dissolventur; et ab utraque parte collata in sponsalibus poenas, facinoris admissi cau-sæ jacturam hanc sustinentes fisco inferent: ne sacerdote quidem, qui tali ausus fuerit interesse actu, extra culpam constituto, sed legum sacra-rum severitati subjiciendo.

Luctus mariti mulierem sponsalia contrahere non prohibet.

Qui pueram adultam sibi despondit, nec tempus in sponsalibus constituit, nuptias exequi, si eadem in provincia degit, intra biennium debet: sin absens est, intra triennium. Quod si facere supersederit absque probabili causa, alteri puerla conjungi potest.

Præsides in ea provincia, quam administrant, sponsalia contrahere non debent. Si vero id fecerint, licet pueræ, ac parentibus ejus, aut tutoribus, aut curatoribus detrectare matrimonium, et arrivas lacerari: eodem locum habituro et in illis, et nepotibus, et propinquis, et domesticis, et assessoribus, et omnibus, qui sunt ejus apparitores et partici-pes: siquidem opera præsidis **79** sponsalia contra-herunt. Si tamen ei puerla, postquam magistratu abserit, nubere vult, matrimonium ratum est.

Iaque notabis, quod iunc contractum hunc lex prohibeat, cum adhuc præses officium admini-strat, et parentibus pueræ formidabilis esse potest. Quo sit, ut si præses quidem erat, sed satis virium non habebat ad territandos pueræ parentes, sponsalia non fuerint prohibita.

CAP. XVI. *De clericis uxores suas præceptu religio-nis ejicientibus.*

Canon sanctorum apostolorum quintus episco-pum, vel presbyterum, vel diaconum, qui uxores

A εξουσιοῖς τοῖς τρέποις ἀναξίους καὶ αἰσχροὺς αὗτας μνηστεύονται οἱ γονεῖς. Τοιούτων δὲ μὴ δυτῶν τῶν μνηστευομένων, κανεὶς εἰς ἀποκλήρους ἐκυρώνται τὰ τέκνα ποιεῖν, μόνον ἵνα μὴ τὴν τῶν γονέων, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν ἐκπληρώσωστε θέλησιν, ἀνίσχυρον εἶναι αὐτῶν θεσπίζομεν διὰ παντὸς τὸ βούλημα. Τὰ γὰρ ἐπὶ λίδᾳ καταστροφῇ καὶ ἀπωλείᾳ τῶν νέων δρμῆματα παντὶ τρόπῳ καλύειν οἱ νόμοι: ἔγνω-κασιν.

Διχονοούντων δὲ τῶν γονέων περὶ τῆς ἐκλογῆς δηλοντά, ἢ τοῦ πατρὸς γνώμη χρατεῖ, διχονοοῦντος τοῦ ὑπεξουσίου, οὐ γίνεται μνηστεία ὀνδματικότοῦ.

Οἱ πατήρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν· οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας.

Ἡ τὸ γενόμενον δοκοῦσα νοεῖν καλῶς μνηστεύεται, τουτέστιν, ἢ μὴ οὖσα ήταν τῶν ἐπτὰ ἑπτά. Εἰ μέντοι γε τῆς μνηστείας γεγενημένης ἐσωθεὶ τοῦ τρισκαιδεκατοῦς χρόνου, τολμήσασιν τινες τοῖς μνηστευομένοις, ἢ τὴν λεγομένην εὐλόγησιν ἢ τὸ στεφάνωμα περιθεῖναι, ὡς τῶν θείων νόμων παραβάται γεγενημένοι, αὐτίκα τὴν μὲν προειδεύσαν μνηστείαν, ἀμα τῇ δοκούσῃ συναφεῖ διαλύεσθαι, καὶ τὰ παρ' ἐκατέρου τοῦ μέρους ἐν τῇ μνηστείᾳ συμβλήθεντα προστίματα, τοῦ τολμήματος ζημίαν ὑπέχοντας, τῷ τοῦ δημοσίου εἰσκομίζεσθαι μέρει· μηδὲ τοῦ τολμῶντος ιεράς ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ παρεῖναι πράξει, ἀνευθύνου καθεστηκότος, ἀλλὰ τῇ αὐτηρίᾳ τῶν ιερῶν ὑποκειμένου κανόνων.

C Τὸ πάνθος τοῦ ἀνδρὸς οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστευθῆναι.

Οἱ μνηστευόμενος κόρην ἐφέδον, καὶ μὴ συμ-φωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ, ὁφεῖται ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάτει, εἰσω διετίας γαμεῖν, εἰ δὲ ἐν ἀποστάτῃ, εἰσω τριετίας. Εἰ δὲ ὑπέρ τατοις χωρὶς εὐλόγου αἰτίας, δύναται ἡ κόρη ἐπέρυ συνάπτεσθαι.

Οὐ γρὴ τοὺς ἀρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἡς ἀρχουσι, μνηστεύεσθαι. Εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεστι τῇ κόρῃ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτῇ, ἢ ἐπι-τρόποις, ἢ κυριοτοσι, παρατείσθαι τὴν γάμον, καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀρχαδῶνας, τοῦ αὐτοῦ κρα-tοῦντος καὶ ἐπὶ οἰκίᾳ, καὶ ἐγγρίων, καὶ συγγενῶν, καὶ συγχαθέδρων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ τάξῃ, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ, ἐάν κατὰ σπουδὴν τοῦ ἀρ-χοντος ἐμνηστεύσαντο. Εἰ μέντοι καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν θύεται: ἡ κόρη συναφθῆναι αὐτῷ, Ἐρέωτε: διάρροις.

Σημείωσαι γοῦν, ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα ὁ νόμος, ὅτε τὸ ὄφρικιον ὁ ἀργων διαχειρίζεται, τοιού δύναται φοβερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῇς κόρῃ· ὥστε, εἴγε ἀρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκανὸς ἐκ-φυδῆσαι τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, οὐ κεκίνηται ἡ μνηστεία.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ. Περὶ τῶν ταῖς λίδαις γυναικῶν προσθέσει εὐλαβεῖται ἐλευθερωτῶν κληρικῶν.

Οἱ ε' τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανόνων ἐπίσκοποι, ή πρεσβύτεροι, ή διάκονον, τὴν ἐκυρών γυναῖκα,

τει εὐλαβείας, ἐκδάλλονται, ἀφορίζεται, μέχρις τις προσλά�ησαι, ἐπιμένονται δὲ, καθαιρεῖται. Τάρος καὶ δὲ Κύριος ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἰδεῖ μή ἔξειναι τινες τῷ παλαιῷ προσέχοντι νόμῳ, ποιοτὸν τὴν ίδιαν ἐκδάλλων γυναικαὶ χωρὶς μένης αἰτιας. Εοτε γάρ τὸν γάμον διαδάλει ἀκάθαρτον διὰ νομίμως μίγνυσθαι. Τί δὲ Γραφὴ τὸν γάμον ἀπεψήνεται, καὶ τὴν κοιλαντεῖν;

οὐ καὶ διγένειας ἑκτῆς συνόδου κανὼν αὐθιμαστοῦ μέμνηται ἀνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου κηρύξεως. Αὕτη γάρ η σύνοδος πρώτη ταῖς διατάξεσθαι τοὺς ἐπισκόπους ἀθέσπι-

τῶν τὸς Ιελας τυραικαὶς ἐκδάλλοντων λατηίουν.

Αποστολικὸς μηδὲ τὸν ἐκδάλλοντα λατηίους τὴν ἑαυτοῦ γυναικαὶ, καὶ ἐπέραν λαμβάνει τὸν ὑποποιούμενον τὴν παρ' ἀλλοῦ ἀποτίνην, μή κατὰ νόμους δηλαδή, ἀφορισμῷ ὑπο-

γε μήντερι τούτου τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου γλωττῆς διδέσσεν ἐν τῷ θεῷ σότου κανόνι, ἀγνωμόνι μή κατὰ μέρος διεξιέναι. Ἐν μὲν γάρ, φημούμενον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, δεῖ ἀνδράτοις καὶ γυναικὶ τὴν τῆς πορνείας αἰτινεῖναι τοῦ γάμου. Ή δέ γε τῆς Ἐκκλησίας οὐχ οὐτως ἔχουσα δείχνυται· ἐπὶ τῶν γυναικῶν πολλὴν εὔρισκομεν τὴν τοῦ, τοῦ μὲν Ἀποστόλου λέγοντος; «Οὐκολτῇ πόρνῃ ἐν σῶμά ἔστιν» τοῦ δὲ Ιερεμίου, οὖν γένηται ἀνδρὶ ἐπέρρω, οὐκ ἐκιστρέψει ἀνδρὰ αὐτῆς, ἀλλὰ μισιωμένη μιανθή. Εἰ μὴ βουληθεῖ δηλαδή ἀνήρ αὐτὴν προστάτην εἶναι τοῖς Παρομίασις; «Οὐ γαλλίδα διφρων καὶ ἀσεβῆς» τουτέστιν, δονος ὑπάνδρην γυναικί, ἥτις δείχνυται μοιούς δὲ μοιχεύοντας τῶν ἀνδρῶν, ή πορνεύσταγεσθαι ὅτι τῶν ίδιων γυναικῶν ὑποτίθεται γάρ καὶ ἐμπικρανούστοις τις τῇ γυναικὶ, γάρ ἐντείνοις, καρτερεῖν ταύτην δεῖ· εἴτε κατὰ ζημιοῖς, κάκειν τῇ προτίκα δαπανωμῷ, ή καὶ ζηλοτύπως ἔχοι τῷ ἐπέρρως αὐτοῖς παραδόγνως ἀπολεπτούσα, εἰ δὲλλοι συνοικιαλίς λογίζεται. Ή δέ τῷ καταλειφθέντι μαφθεῖσα νομίμων; οὗτος δὲ μεντος δὲ ἀνήρ ἀποστάτης ιδεῖς, ἐπ' ἀλληγορίᾳ δὲ, καὶ αὐτὸς μοιχεύς. οὐς τὴν μοιχευθῆναι, καὶ η συνοικοῦσα τούτῳ διότι πρὸς ἑαυτὴν ἀλλότριον μετέστησεν ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐτως. Απὸ δὲ τῆς διατέρου

A suam praetextū religlonis ejicit, tantisper segregat donec eam ad se reperit, perseverantem vero deponit. Hoc enim Dominus etiam in Evangelio sanctivit, non licere alieui prisca legi obtemperanti, ut pro lubitu suo uxorem suam ejcliat, absque causa legis interdictio comprehensa. Quippe matrimonium criminari videtur, quasi coitus legilimus quodam sit impuritas. Honorabiles autem nuptias esse Scriptura pronuntiat, et lectum impollutum.

Hujus etiam decimus tertius sexta synodi canon ipsiusmet verbis meminit, absque tamen vocis episcopi adjectione. Hæc enim synodus prima fuit, quae sancivit, ut uxoribus suis episcopi renuntiarent.

De laicis uxores suas ejicientibus.

Canon autem apostolorum 48 laicum, qui præter rationem ejicit uxorem suam, et aliam ducit, quive pertrahit ad se divortio separata ab alio, non secundum leges scilicet, segregationi subiecta.

Ceterum quæ bac de re Spiritus sanctus per magnum illum Patrem Basilius velut oraculo prodidit in nono ipsius canone, periniquum fuerit non particulatum exponere. Consentaneum erat, inquit, ut secundum sententiam Domini æquabiliter tam viris, quam mulieribus, scortationis causa matrimonium dissolveret. Verum Ecclesiæ consuetudinea ita comparata non esse constat. Nam quod ad mulleres attinet, magnam accusationem invenimus. Apostolo dicente: «Qui mereciri agglutinatur, unus cum ea corpus est»; et Jeremia, «Si alterius viri facta fuerit, ad maritum suum non revertetur, sed pollendo polluetur»; nisi videlicet maritus eam recipere volerit. Et Salomon in Proverbii, «Qui adulteram habet, stultus est et impius»; hoc est qui rem habet cum muliere maritata, et quam esse constat adulteram. Verum maritos adulterium committentes, vel scortantes, retineri suis ab uxoribus monet. Nam sive quis acerbum semet erga uxorem exhibeat, eique verbera infligat, tolerantem se gerat oportet; sive pecuniarum jacturam faciat, dotemque suam absumi videat, vel etiam zelotypa sit propterea quod eum aliis maritus stupri consuetudinem habeat, non tamen ei permittitur, ut propter has causas a marito divertat. Quippe si alterutro conjugum existente infidelis, alteri divorciū ab eo facere non licet, iuxta beatis Pauli sententiam, propterea quod obscurum sit, quid evenire queat (Equivid enim nosti mulier, ait, an maritum sis servatura?); quoniam modo culpa carebit, quæ propter aliam causam conjugium dissolvit? Unde concluditur eam, quæ maritum absque justa causa deseruerit, si alterius in consortium sese dederit, pro adultera habendam. Quæ vero legitime cum viro deserto in manum coit, nec ut adultera, nec ut merecrix condemnatur. Sane si maritus 80 ab uxore diverterit, et ad aliam sese contulerit, tum ipse adulter est, veluti qui auctor sit, ut ea

per adulterium polluatur; tum quae in ipsis est contubernio adultera est, propterea quod maritum alienum ad se traduxerit. Hæc Basilius. Ex publicata vero deinceps novella Justiniani, quam de solutione matrimonii supra positum caput continet, etiam hæc inter alias causas est connumerata, propter quas uxoribus conjugia dissolvere permisum est: si videlicet eadem in domo vel civitate cum alia muliere stupri consuetudinem maritus habeat; et propinquis uxoris sua increpantibus eum, ac monentibus, ut ab illius consuetudine permituit, ut propter zelotypiam matrimonium solvat.

In can. autem 21, eum, qui cum muliere cohabit et propter libidinem cum alia polluitur, fornicationis reum esse judicat; utique et poenit majoribus afficit, quam eum qui cum muliere non cohabitans in eodem crimine deprehensus fuerit. Huic enim venia aliqua datur propter naturæ necessitatem, ille autem eam non assequitur, utpote qui legitimam conjugem habeat quæ naturæ tyrannidem demulcat, quique propter solam incontinentiam in cœno libidinis voluntatur. Quia etiam canonem, inquit, non habemus, eum, si in matrimonio solutam peccatum fiat, adulterii criminis obnoxium redditem, vel a propriae uxoris commercio abigentem. Porro quidem mulier maritum a fornicatione reversum suscipiet; ille autem mulierem quæ cum alio commercium habuit, ex aedibus ejiciet; et invitum eam recipere non cogetur. Harum rerum, inquit, ratio non facilis est, verum C consuetudo ita obtinuit.

In canone vero 35: In iis qui matrimonium dissolvunt, causæ, inquit, considerare oportet. Et siquidem mulier sine causa a viro secesserit, illa quidem poena, hic autem venia dignus judicatur; nimis ut cum Ecclesia communicet, non autem ut alia utatur.

Quia et in can. 77: Qui mulierem sibi legitime conjunctam relinquit, et aliam ducit, adulterii criminis obnoxius est. Patres autem nostri, inquit, eis septennii poenam inflixerunt, et sic communione dignos censerent, si cum lacrymis pœnitentiam egerint.

Hæc vi syn. Patres in can 87, ipsissimis sancti verbis usi confirmant; eamque quæ præter rationem virum suum relinquunt ut adulteram condemnant, viro autem veniam dant, et cum Ecclesia communicare præcipiant. Eum vero qui legitime sibi junctam relinquit, et cum alia exinde matrimoniale contractum facit, tanquam adulterii, ex Domini sententia, reum in septennium a sacramentis arcet.

Rursus sanctus Basilius, in can. 46, quæ viro ab uxore sua pro tempore derelicto propter moerorem forsitan vel animi demissionem, per ignorantiam nubilum, postea vero uxore priori, ex alia forsitan regione, reversa ab eo dimissa fuerit, ex ignorantia quidem fornicata est, sed a matrimonio nou-

A ἀξενεχθεῖσῆς θουστινιανεῖου νεαρᾶς, ἣν τὸ ιγ' τοῦ παρόντος αποιχεῖον περιέχει κεφάλαιον, καὶ αὐτῇ ταῖς ἀλλαῖς αἰτίαις ἥρθημηται, δι' ἣς λύειν ταῖς γυναικὶς τὰ συνοικέσια δίδοται· εἰ ἐν τῇ αὐτῇ ὅηλαδὴ οἰκιὰ ἡ πόλις ἔτέρᾳ ὁ ἀνήρ συμφθειρότο γυναικὶ, καὶ τοῦ μέρους τῆς ἴδιας γυναικὸς ἐπιτιμώντων αὐτῷ καὶ ὑποτιθεμένων, ἀποστῆναι τῆς πρὸς ἐκείνην διμίλιας μὴ πειθεῖτο· τηλικαῦτα γάρ λύειν τοὺς γάμους διὰ τὴν ζηλοτυπίαν ἐφίσταν.

abstineat, non oltemperet. Tunc enim mulier

'Ἐν δὲ τὸ κα', τὸν συνοικοῦντα γυναικὶ, δι' ἀστηρίαν δὲ καὶ ἔτέρᾳ συμφθειρόμενον, πορνεῖας μὴ ὄποδικον εἶναι κρίνει, ἐπὶ πλέον δὲ τοῖς ἐπιτιμοῖς καθικνέται τοῦ μὴ συζῶντος γυναικὶ, καὶ τῷ πάθει τούτῳ ἀλλότρος. Τῷ μὲν γάρ συγγνώμη τις διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς φύσεως· δὲ δὲ ταύτης ἐστέρηται, ἀτε τῆς φυσικῆς τυραννίδος τὴν νομίμου ἔχου παραμυθίαν, διὰ δὲ μόνην ἀκρασίαν τῷ τῆς ἀκολασίας βορδόρῳ ἐγκυλινδόμενος. Οὐ μέντοι καὶ κανόνα, φησὶν, ἔχομεν, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμους ἡ ἀμαρτία γένηται, τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπάρχοντα ἀγκλήματι, ἡ τῆς πρὸς τὴν οἰκεῖαν γυναικὰ συνοικήσεως ἀποκλείοντα· ὅστε δὲ γυνὴ ἀπὸ πορνεῖας ἐπινόντα τὸν ἄνδρα δίξεται· οὗτος δὲ τὴν γυναικὲς μιγεῖσαν ἔτέρῳ τῶν οἰκων ἀποτέμψει, καὶ διαν ταύτην προσλαβέσθαι οὐκ ἀναγκασθήσεται. Τούτῳ δὲ ὁ λόγος, φησὶν, οὐ δάδιος, ἡ δὲ συνήθεια οὕτω κεχράτηκεν.

'Ἐν δὲ τῷ λε', 'Ἐπὶ τῶν διαλυόντων τὸν γάμον, τὴν αἵτιαν χρή, φησὶ, σκοπεῖν. Καὶ εἰ μὲν παραλγῶς τοῦ ἀνδρὸς ἀνεχόρησεν ἡ γυνὴ, ἡ μὲν ἐπιμίαν, ὃ δὲ συγγνώμης δῖος κρίνεται, πρὸς τὸ κοινωνεῖν μέντοι τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ μήν καὶ ἔτερη ὅηλαδὴ κεχρήσθαι.

'Ἐν δὲ τῷ οζ'. 'Ο μέντοι καταλιμπάνων τὴν νομίμας αὐτῷ συναφθεῖσαν καὶ ἔτεραν ἀρόμενος τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι οἱ δὲ Πατέρες ἡμῶν, φησὶν, εἰς ἐπταστίαν τοῖς τοιούτοις ἀπιτημήκαστο, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς ἀξιούσειν, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσι.

Ταῦτα καὶ οἱ τῆς ἔκτης συνδέου ἐν τῷ πᾶς κανόνι ἀπικυροῦσιν αὐτοῖς τοῦ ἀγίου χρησάμενοι βίβασι· καὶ τὴν μὲν παραλγίους ἀπολιποῦσαν τὸν ἀνδρα ὡς μοιχαλία κατατρέψουσα· τὸν δὲ συγγνώμης δῖούστι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν παρεγγύωσα· τὸν γε μήν καταλιμπάνοντα τὴν νομίμως συνυφθεῖσαν, καὶ μεθ' ἔτέρᾳ γαμικὸν δῆθεν ποιούντα συ-ἀλλαγμα, ὡς τῷ κρέματι τοῦ μοιχαλίας ποκοκείμενον, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, μέχρις ἐπταστούς τῶν ἀγίασμάτων ἀπέτρησονται.

Καὶ αὖθις ἡ βασιλεῖος τῆς Ἐκκλησίας στολὴ, ἐν τῷ μετ', τῷ πρὸς ὅλιγον παρὰ τῆς ἴδιας κατατηθέντη γυναικός, διά τινα λυπηνὴν ἵσως, ἡ μικροῦχιαν, τούτῃ ἡ κατὰ ἀγνοίαν γηματεύη, εἴτα τῆς πρώτης ἐπανελθούσης ἐξ ἀλλοδαπῆς Γαυς χάρες παρ' αὐτοῦ ἀφεθεῖσα, ἀπόρνευτος μὲν ἐν ἀγνοίᾳ, γά-

λαρῶντας Ἱερωμένους ἐκ τῶν ίδιων ἑγκρατεύεσθαι: Αἱ συμβίων κελεύοντες, πρόφασιν τοῖς Λατίνοις ἀνήχαν, τοὺς Ἱερωμάτης μέλιλοντας εἰσπράττειν, τῶν ίδιων χωρὶς εσθαι γυναικῶν. Εἰ τοινόν αὐτῷ δόξῃς ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι κανόνες, αὐτὸς ἀν εἰεν μᾶλλον δίκαιοις τῶν Ἱερῶν κανόνων χωρὶς εσθαι, τῶν τε ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν, ὡς τάνστια τούτοις ἀντικρυς δογματίζοντες. Τοῦτο γάρ ἐκ πολλοῦ τοῦ κρέττονος ἀνατρέπουν φὲν τῷ β' κεφαλιώ δῆθις τοῦ παρόντος στοιχείου ιγ' τῆς Σ' συνδέου κανῶν, ἀφορισμὸν ἐπιστείς τοῖς φύταις καὶ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν. Ἐν μέντοι τῷ καιρῷ τῆς τῶν θείων μεταχειρήσεως μυστηρίων τοὺς τῷ κλήρῳ κατευλεγμένους τῆς ἁματίας τῶν ίδιων ἀπέχεσθαι γυναικῶν καὶ οὗτος καθῆκον εἶναι κρίνει καὶ δοῖον, τῷ θείῳ Παύλῳ πειθόμενος. B Μή ἀποστερεῖτε, λέγοντες, ἀλλήλους, εἰ μή τι ἀν ἐκ συμφόνου γένηται, ἵνα σχολάσσητε τῇ προσευχῇ καὶ τῇ νηστείᾳ, τὴν ἐνθρισμένοις δηλαδὴ καιροῖς νηστείαν δηλῶν, ὅτε τις μέλλει τῷ γῇ πραστάτων μεθέξειν, καὶ τὴν ἐπιτεταγμένην μετὰ θερμῶν δικρύων προσευχήν, οὐ μή ἡ προσανέγειν ἀδιαλείπτως ἐπιτετάγμεθα. · Ἀδιαλείπτως γάρ, φησι, προσεύχεσθε. · Καὶ τοῖς Υἱούσιοις γάρ πάλαι ἐπετέτακτο, τῶν ἐν δρεις μέλλουσι: θείων ἐπαίτευ φωνῶν, ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις; γυναικὶ μή προσιέναι.

C Ο δὲ γ' τοῦ Ἱερομάρτυρος Διονυσίου Ἀλεξανδρείας ἀρκοῦντας ἐφίστηται σφίσιν αὐτοῖς τοὺς Ἱερωμένους διαιτητὰς, ἥνικά τοῖς φρικτοῖς προσιέναι μέλλουσι μυστηρίοις, ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ίδιων γυναικῶν, ἀλλ' ἐκ κοινῆς συμφωνίας, κατὰ τὴν τοῦ μεγάλου Παύλου φωνὴν, δι τὸ ἀνήρ τοῦ ίδιου σώματος οὐκ ἔχουσιάζει, καὶ τὰ ἔξῆς.

Ο δὲ ε' καὶ ὁ ιγ' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας τοὺς σαρκικῶς τῆς νυκτὸς συναφέντας διηδρας τε καὶ γυναικες μεθ' ἡμέραν ἀπειργει, τῆς Ἱερᾶς τελουμένης συνάξεως, τῶν θείων κοινωνῆσαι μυστηρίων, μαρτύρου ἀσφαλὲς τὴν προβρῆθεσσαν τοῦ Ἀποστόλου ἦγειν καὶ οὗτος προσχόμενος μάλιστά γέ τοι τοῦ Σαββάτου καὶ Κυριακῆς φυλάττεσθαι: χρῆ φησι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, οὐα τηνεκαῦτα τῆς Ἱερᾶς θυατίας τῷ Κυριῷ ἀναφερομένης.

ΚΕΦΑΔ. 19'. Περὶ τῶν γυναικῶν συνεισάγοντος ἀγχότητος τῆς πρώτης συνόδου κανῶν ἐπισκόπων, ἡ κατηρικώτερη.

Ο γ' τῆς πρώτης συνόδου κανῶν ἐπισκόπων, ἡ τινα τῶν τοῦ κλήρου, συνεισάγοντος ἔχειν γυναικα, οὐκ οἴσται δεῖν, εἰ μή ἄρα μητέρα, ἢ ἀδελφή, ἢ θείαν, ἢ ἀ μάνα πρόσωπα πᾶσαν διαπέφευγεν ὑποψίαν. Συνεισάγοντος δέ φησι τὰς ἀλομένας συνοικεῖν Ἱερεύσιν ἀζύγοις, τὰ πρὸς τὰς ἀναγκαῖας χρείας αὐτοῖς διεκονούμενας.

Τούτου καὶ δέ τῆς ἔκτης συνόδου μεμνημένος κανῶν τοὺς τοιούτους γυναικά κεκτῆσθαι, ἡ θεραπαινίδα, πάντη ἀπειργει, πρόφασιν σκανδάλου τούτους μή διδόναι προνοούμενος· τῷ δὲ παραβαίνοντι ἐπανατείνεται τὴν καθαρεσιν. Προσεπάγει δέ καὶ τοὺς εὐνούχους πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην τοῦτο παραφύλαττεσθαι, τὴν ἐντεῦθεν μέρφιν ὑφορωμένους, εἰ

trectant, ab uxoribus suis abstinere jubentes, prætextum Latinis dederunt exigendi ab iis qui ordinandierant, ut a propriis uxoribus recedant. Quod si canones isti ita sentiant, ipsi potius digni sunt a sacrī canonibus, tum apostolicis tum synodīcī removēti, quod iis omnino contraria doccent. Illud enim clare admodum evertens canon decimus tertius sexta synodi in capite undecimo præsentis litteræ expositus, iis qui ita sentiunt et faciunt segregationem intentat. In tempore quidem quo sacra mysteria contrectantur, ut qui in clericū ascripti sunt, ab uxorū suarū commercio abstineant, conveniens et sanctum esse judicat, d. Paulο morem gōrens dicenti: · Ne fraudeis vos invicem, nisi ex consensu fiat, ut orationi et jejunio vacelis, · in statis scilicet temporibus jejunium intelligens, quando quis sacramenta participaturus est, et intensam cum ferventibus lacrymis precatiōnem, non autem eam eis indesinenter incumbere Jussi sumus. · Orate enim, inquit, sine intermissione. · Quin et Iudeis oīsū mandatum erat, sacras voces in monte audituris tribus diebus ad uxores suas non accedere.

Tertius autem canon sancti martyris Dionysii episcopi Alexandrini, sacerdotes sibimet ipsis idoneos dat judges, cum ad reverenda sunt accessuri mysteria, suis ut ab uxoribus abstineant, ex communī tamen consensu, secundum verbum hoc illius magni Pauli: · Maritus proprium corpus non habet in potestate, · et quae sequuntur.

C Canon autem 5 et 13 Timothei Alexandrini viros et mulieres qui nocte carnaliter conjuncti sunt, interdiu, dum sacra synaxis celebratur, a mysteriis arcet, firmi testimonii loco predictum Apostoli sermonem allegans: · Præcipue autem Sabbato, inquit, et die Dominicō, a matuo commercio abstinenūtum est, · ut ipote quod tum saera oblatio Domino offeratur.

CAP. XIX. De habentibus in contubernio mulieres extraneas episopis aut clericis.

Canon primi concilii tertius episcopum, vel aliquem ex clero, non debere putat in contubernio mulierem extraneam habere: nisi forte matrem, vel sororem, amitam, vel eas duntaxat personas, quae ab omni suspicione liberas sunt. Vocat autem extraneas vel introductitiās, quae cohabitare cum expertibus conjugi sacerdotibus eligunt, dum in illis operam suam eis exhibent quae necessarios ad usus spectant.

Hujus rei can. 5 syn. vi meminuit, ubi ejusmodi homines mulierem vel ancillam possidere omnino prohibet; providens nimirum ne scandali occasiōnem darent: eique qui transgreditur, depositionem intentat. Addit etiam maxime necessarium esse ut hoc ipsum eunuchi servent, reprobationem exinde reformidantes, si secus voluerint; ·

potest, cum sese frequenter intueantur, quin amor in eis per consortii pristini memoriam accendatur. Eo tamen in loco volunt, ut episcopi providentia fructum percipiat, si prematur inopia. Quippe si ultra res necessarias nihil ipsime episcopo suam in personam de bonis episcopatus expendere permittitur; multo minus aliquid huic de bonis ecclesie dabitur, si ex semetipsa victui necessaria habuerit. Quod si vita ejus honesta et gravis sit, etiam ad diaconatus gradum evicitur. Ceterum ut monasterium ingrediatur, idecirco praecipiunt, quod excusatione nulla impetrare possit, quin tondeatur. Nam potestatem habeat ante viri ordinationem recusandi divorvum: quo facto, tum impediri ordinatio, tum etiam tonsura poterat. Verum postquam ipsam in ordinationem consensit, necesse est per tonsuram divorvum confirmetur. Hac de re tractatum fuit tempore imperii Isaaci Angeli, tribus patriarchis in concilio presentibus, nimis universalis, et Antiocheno, et Hierosolymitano, praeterea metropolitanos fore 40 **32** qui decreto sanctiverunt, citra recusationem teneri debere mulierem epis. op. ordinati, synodalibus id litteris compleentes et confirmationes. Hinc probatur, nec sacerdotium uxoris fas esse, secundas ut contrahant nuptias.

Hujus autem syn. can. 50 expresse, inquit, pronuntiatur a sanctis Patribus de sacerdotibus et diaconis barbararum ecclesiis, qui pietatis praetextu cum uxoribus suis consensum inlorunt a mutua consuetudine abstinere. Statimius, inquit, eos non amplius cum illis cohabitare debere; ut ex eo nobis perfectam sui promissi demonstrationem praebeant. Hoc autem illis concessimus propter externum et barbarum eorum morem, et propter eorum in fide imbecillitatem, et non satis solidam constantiam; utque in suscepio continentiae consilio corroborentur, longe ab uxoribus suis viventes. Cum illis enim cohabitare, ad venereum con-gressionem forsitan incitamento erit.

CAP. XVIII. *Quod sacerdotes ab uxoribus suis abstinere debent, cum sacra tractatas sunt.*

Canon synodi Carthaginensis tertius debere dicit eos qui munus sacerdotale sortiti sint, ei semper, et in omnibus continentiam, castitatem, omnemque aliam virtutem colere, ut puri ad purum accedentes, votorum suorum compotes sint, ipsi mediatores inter Deum et homines sic constituti, ut dum internuntiorum erga Deum munere funguntur, mortalibus eum (quantum ejus fieri potest) propitium reddant, et mundo pacem exposcant. In primis vero invitante ipsos ratione temporis ad sacrorum tractationem ei perceptionem mysteriorum, cum respice castitatem praestare debeat, etiam ab uxorium suarum coenitudo semet abstineant.

Bujus autem syn. can. 4 et 28 nec non 73 obsecrare dicti, et sacra, qui divina mysteria con-

A μή ἀνάπτεσθαι σφίσι τὸν ἔρωτα τῇ μνήμῃ τῆς πρότερας διαγωγῆς· κακεῖ δὲ τῆς τοῦ ἀπισκόπου προγοίας ἀπολαύειν αὐτὴν ἀξιούσιν, εἰ ἀνδεῶς ἔχουσα εἴη. Εἰ γάρ αὐτῷ δῆ τῷ ἀπισκόπῳ περατέστω τῶν ἀναγκαῖων εἰς ἐκανόνα δαπανῆν ἐκ τῶν τῆς ἀπισκόπης οὐκ ἐφέσται, σχολῆ γ' ἂν ταῦτῃ τῶν τῆς ἀκληγίας δοθῆσται, οἰκοθεν ἐσχηκυίᾳ τὰς πρὸς θεῖην ἀφορμάς. Εἰ δὲ καὶ διός αὐτῆς οικυνός εἴη, καὶ εἰς τὸν τῆς διακονίας βαθύδνην προδιδάσκεται· εἰς μοναστήριον δὲ εἰσιέναι καλέσουσιν, ὡς ἀπαραίτητον δὲ ἀποκέρασθαι ταῦτην. Ἐξῆν μὲν γάρ αὐτῇ τῷ τῆς χειροτονίας τοῦ ἀνδρὸς μήδιαζηνα, κάποιον δὲν καὶ τὴν τῆς χειροτονίαν καλύπτηνας καὶ τὴν ἀπόκρουσιν. "Οτε δέ γε τὰ τῆς χειροτονίας συνήνεσσα, δίον καὶ τῇ ἀποκέρασται τὴν διάτελον τοῦ βασιλεύσασθαι. Εξῆται δέ τὰ περὶ τούτου καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ιούστιου τοῦ Ἀγγέλου, τῶν τριῶν πατριαρχῶν συνεδριάζοντων, τοῦ οἰκουμενικοῦ, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ μητροπολιτῶν ὥστε τεσσάρων, οἱ καὶ ἐψήσιαντο ἀπαραιτήσας ὑφείσιν ἀποκέρασθαι τὴν τοῦ χειροτονηθέντος ἀπισκόπου γυναῖκας, συνοδοῖς γράμμασι τούτῳ σημειώσαμεν καὶ κυρώσαντες. Ἐντεῦθε δείκνυται μηδὲ τὰς τοῦ λεπέων γυναῖκας θεμιτὸν εἶναι δευτερογάμειν.

C "Ο δέ γε ταῦτης λ' ἰδεῖναις ἐκπεψώνηται τοῖς θείοις Πατράσι περὶ τῶν ἐν ταῖς βάρβαρικας ἐκκλησίαις λεπέων καὶ διακονῶν, τῶν προφάσαις εὐλαβεῖς μετὰ τὸν οἰκεῖον δῆθεν γαμετῶν συμφωνούσιν τῆς πρὸς ἀλλήλους διμίλιας ἀπίγεσθαι. Τούτους τὸν μηδέτε ταύταις συνοικεῖν διακελευσμένα, φασιν ὡς ἀν ἡριν ἐντεῦθεν ἐντελῇ τῆς ὑποσχέσεως παράσχου τὴν ἀπόδειξιν. Καὶ τούτο πάτοις ἀνδεῶναμεν διὰ τὸ ἀπεξενωμένον αὐτῶν καὶ βάρβαρον ἡθον, καὶ διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν ἀπαγγέλεις, καὶ μὴ πάντα δέρπαν, καὶ ἵνα πρὸς σωφροσύνην μᾶλλον ἐπιφρονούσιντο, πόρρω τῶν πρώθων διάγοντες γαμετῶν. Το γάρ αὐταῖς συνοικεῖν εἰς παρόδυσμὸν πέφυκε φέρει τῆς πρὸς αὐτὰς διμίλιας.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙΙ'. "Οτι τῶν ἴδιων τυραικῶν δεῖ τοὺς Ιεροφρέους ἐγράφεινθεῖσαι, δέ τα ἄγα μεταχειριεῖσθαι μέλλουσιν.

"Ο τρίτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνέδου κανὼν τοὺς λαχθεῖτες, φησιν, δεῖ μὲν καὶ ἐν πᾶσιν ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, καὶ πᾶσαν ὅλην ἀρετὴν μετεῖναι δεῖ, ὅπως καθαρῷ προσώπετες, τῶν αἰτημάτων ἐπιτυγχάνοντες, μεταῖται θεοῦ ἔρηματιζοντες καὶ ἀνθρώπων· διστηρεσθεῖμον πρὸς τὸν Θεὸν, τούτοις ἐκεῖνον, ὃς ἱρικῆν, ἔξιλασκεσθαι, καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ αἰτεῖσθαι· οὐχ ἔχεται δὲ τοῦ καιροῦ καλούντος αὐτούς πρὸς τὴν τὸν θείον μεταχειρησίν τε καὶ μετάληψιν μυστηρίων, ἐργῷ τὰ τῆς σωφροσύνης δεικνύνται φρεμοταῖς, καὶ τῆς τῶν ἴδιων γαμετῶν διμίλιας ἀπίγεσθαι χρή.

"Ο γε μήν δὲ ταῦτης καὶ δικῆ, προσέτι καὶ διασφῶς εἰρημένοι, καὶ τοὺς τὰ θεῖα μυστήρια ὅτι-

κοινῆς πρεσβύτερον, ἀλλ' εἰ μετὰ παραγγελίαν Α muliere cohabitat; sed si post promissum ab hac
ταύτῃ ἀποστῆναι μὴ βουλήθει.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπον μηδεμίαν παντελῶς γυναικαῖς ξέσιν, η
μετ' αὐτῆς συνοικεῖν συγχωροῦμεν. Εἰ δὲ ἀποδει-
χθεῖ τοῦτο, τῆς ἐπίσκοπης ἔκβαλλέσθω.

Μήδεις κληρικὸς γυναικαῖς μηδὲ ξέσιν, ἐπίσκοπον
ἴχετω οὐ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πλὴν μητρός, καὶ θυγα-
τρός, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἀνυπόπτων. Εἰ
δὲ μηδὲ ταῦτα παραφύλαξεις, καὶ διὰ θυημησθεῖς
ὑπὸ τοῦ ἐπίσκοπου η τῶν συγκλητικῶν μηδὲ κάλοις
αὐτὴν, η κατηγορθεῖς ἀποδειχθεῖη συνινχτερεψό-
μενος ἀσέμνως αὐτῇ, καθαίρεσθω.

Ἐπίσκοπος μηδὲ συνοικεῖται οἰαδῆποτε γυναικὶ·
μηδὲ γυνὴ διάκονον; συνοικεῖται ἀνδρὶ.

ΚΕΦΑΛ. Κ'. Περὶ τῶν γυναικῶν συλλογομέρων.

Οἱ οὖς κανὼν τῆς Συνόδου τὸ ἐν βαλανεῖος
τοὺς ἄνδρας μετὰ γυναικῶν λούσοθαι, ως καὶ παρὰ
τοὺς Εὐνεσιν ὑπὸ κατάγνωσην γινόμενον, πάντη
ἀπειρήκει· καὶ κληρικοῖς μὲν τοῦτο ποιοῦσι καθαί-
ρεις ὅριζει τὸ ἐπιτίμιον, ἀφορισμὸν δὲ μονάζου-
σιν, η λατίκας.

Οὗτος δὲ τριακοστός ἐστι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνό-
δου, χωρὶς τῶν ἐπιτίμων. Εἰ γάρ δὲ ἐντυχοῦν κατὰ
τὸ παρῆκον γυναικὶ, πολλῆς δεῖται σπουδῆς, μηδὲ
προσαναγρωθῆναι τὸν λογισμὸν τῇ πρὸς ταύτην
ἐπιθυμίᾳ, σχολῇ γ' ἀν δημονούμενας ταύτας ὅρῶν
ἐν βαλανεῖῳ δύνηθει φυλάξασθαι τῆς ἡδονῆς τὴν
ἐπιθυμούλην· τοῖς γάρ ἀλλήλων μέλεσιν ὡς βέλεσιν δὲ
ἰχθύδες καθ' ἡμῶν χρήσιει. Εἰτ' οὐκ εἰσχρῶν ζετεῖν
αἰσχυστὸν τὸ γυμνοῦς ἄνδρας; ταὶ καὶ γυναικαῖς ὅπ'
ἄλληλων ὅρισθαι, καὶ ἀναψηλέγειν σφίσι τὸν Ἐρωτα,
καὶ τῆς ταρκῆς ἀνάπτειν τὴν πύρωσιν; Ἀρκετὸν
γάρ τῷ σώματι η κακία αὐτοῦ καὶ η φυσικὴ τούτου
κίνησις· τὸ δεῖ τῇ φλογὶ πλείστος ὄληται, η τῷ θηρίῳ
δαψιλεστέρας τροφῆς ἐκ τῆς τῶν ὅφθαλμῶν ἔστιά-
σεως, ἵνα μᾶλλον δισκάθετον γένηται, καὶ τῷ
λογισμῷ βιαιότερον; Ἀλλὰς τε καὶ σκανδάλου τοὺς
πολλοῖς ἀφορήμην ἀν παράσχοιμεν, οἵτινες ἐπετά-
χθημεν μηδὲ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀπρό-
σκοποι γίνεσθαι καὶ ιουδαῖοις καὶ Ἑλλησι, καὶ τῇ
Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ὁμοζύγοις
ἐφεῖται τοῦτο ποιεῖν. Εἰ γάρ ἐν περύκαισι σώματι,
καὶ ἀλλήλων μέλη τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ χρήσιμη
κακῶς οὐ γρή τοῖς οἰκεῖοις μέλεσιν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'. Οὐδὲ γυναικαῖς οὐ δεῖ πρεσβύτειδας
γίνεσθαι.

Οὐ οὐδὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν οὐκ φῆμη δεῖν
κατὰ γέ τὸ παλαιὸν θεοῖς πρεσβύτειδας γίνεσθαι, καὶ
τῶν ἄλλων ἐν ἐκκλησίᾳ προκαθέζεσθαι γυναικῶν,
ώς διδασκάλου τάξιν πρὸς αὐτὰς ἐπεγούμενας· σιωπὴν
γάρ δὲ λόγος καὶ διδάσκεσθαι, οὐχὶ διδάσκειν, κοινῇ
συμπάσαις ἐπέταξε γυναικῖν. Ἐξαρῶ τοῦ λόγου τὰς
ἐν τοῖς τῶν γυναικῶν μοναστηρίοις τῶν λοιπῶν
προϊσταμένας· η γάρ, ἐνδεικότες τρόπουν, ἐκ
διεφόρων μελῶν ἀρμογή, διὰ τὴν σύμπνοιαν καὶ
κατὰ θεὸν τῶν λοιπῶν ὑποταγὴν, κεφαλῆς ταύταις
δέδωσι χώραν.

A muliere cohabitat; sed si post promissum ab hac
secedere recusaverit.

Leges.

Episcopum nullam omnino mulierem habere,
aut cum ea coabitare permittimus. Quod si id
demonstratum fuerit, ex episcopatu ejiciatur.

Nullus clericus uxori non habens, introducti-
tiam in domo sui habeat, praeter matrem, filiam,
sororem, et alias quae suspectae non sunt. Quod si
hæc non observaverit, et bis monitus ab episcopo
vel clericis, eam non ejicerit, aut accusatus cum
ea inhoneste versari convictus fuerit, deponatur.

Episcopus ullam mulierem in contubernio ne
habeat; nec mulier, quæ diaconatus munere fun-
gitur, in viri contubernio sit.

CAP. XX. De iis qui in balneis una cum seminis
se lavant.

Canon 87 vi synodi viros in balneis una cum
seminis se lavare, ut quod et apud gentes condem-
natū sit, omnino prohibet: et clericis quidem
ita facientibus pœnam depositionis, monachis au-
tem vel laicis segregationis decernit.

Hic autem canon est 50 syn. Laodic., sine pœnâ.
Si enim qui in transitu in mulierem incidit,
magna cura opus habet, ne ratio ejusdem deside-
rio insiciatur, qui eas nudas in balneo viderit,
carnalis appetitus insidias difficulter evitare po-
terit. Inimicus enim membris nostris tanquam
C jaculis adversus nos ipsos uultur. Deinde annun-
turpissima res esset, viros et seminas sese nudos
mutuo conspicere, et amorem sibi incendere, et
caenam flamas exsuscitare? corpori enim sufficit
sua malitia, et naturalis motus, et quid opus est,
igni plus materiæ, aut facultati brutali copiosius
alimentum ex oculorum pabulo suppeditare, ut
magis difficulter cohibenda, et ratione potentior
evadat? Praeterea plurimis occasionem scandali
præberemus, qui iussi sumus fratri offendiculum
non ponere, et sine offenditione esse Iudeis et Gra-
cis, et Ecclesiæ Dei. Quin et conjugibus hoc facere
non est permisum. Quamvis enim unum corpus
sint, et sibi invicem membra, propriis tamen
membris abuti non oportet.

85 CAP. XXI. Quod mulieres seniores seu præ-
sidentes fieri non oporteat.

Canon II syn. Laodic. non oportere censem mul-
ieres seniores fieri, et aliis mulieribus in ecclesia
præsidere, quasi doctoris locum obtinentes. Verbum
enim sacrum, omnibus ex aequo mulieres silentium
agere, et discere, non autem docere iussit. Excipio
hic eas quæ in mulierum monasteriis reliquis præ-
sunt; diversorum enim membrorum, velut unius
corporis, compages, propter conspirationem mu-
tuam, et reliquarum sub Deo subjectionem, ipsis
capitis locum dat.

enim clericis fuerint, deponentur, si laici, segregabuntur.

Canon autem 18 syn. vii omnes qui ex clero sunt, iuxta Apostolum, sine offensione esse jubet, non solum fidelibus, sed et iis quibus religio curae non est; quare qui ministerium quocunque mulieri servae vel libere in episcopio vel monasterio communiserit, puniri jubet, ei perseverantem deponi. Utique et episcopo vel praefecto in privato suburbanio divertenti, ubi mulieres ministeria obeunt, non eas, sed viros ministrare vult; et mulieres in alio loco versari, donec episcopus vel praefectus exinde recesserit. Si enim in alieno suburbanio vel publico hospitio divertant, difficile est, ut opinor, ea qua in canone continentur observari.

Canon vero 19 Aneyranæ synodi, mulieres virgines ad quosdam accedere, tanquam fratres, vetat.

Secundum hos magna isthac tuba veritatis, magnus ille Basilius, ad Gregorium presbyterum epistola missa, majori cum increpationis vehementia tangit eum, qui huic se vitio dedit. Neque primi nos, inquit, neque soli statuimus, non debere mulieres in virorum esse contubernio: sed promulgatum a sanctis Patribus nostris in concilio Nicæno canonem legit, qui manifesto prohibuit, no sint mulieres introductitiae vel extraneæ. Cælibatus autem dignitas ac veneratio in hoc consistit, ut quis a consortio muliebri separatur. Quippe si quis eum verbo tenus promittens, reapse faciat ea que solent qui mulierum in consortio degunt: manifestum de se præbet indicium, quod virginitatis decus nomine tenus sectetur, verum fœditate voluptatis non abstineat. Non enim equidem sepiuginta natum annus lascive mulieri cohabitare crediderim, nec velut aliquibus absurdii facinoris admissi causa statuimus id, quod statuimus. Sed propterea, quod edicti simus ab Apostolo, non esse fratri offendiculum ponendum, quod ei scandalo sit, et non ignoramus id quod ab aliquibus recte fiat, aliis occasionem peccandi præbiturum: idcirco præcipimus. **84** conversationem sanctorum Patrum sectantes, a muliercula debere te separari. Quamobrem ex ædibus tuis eam ejicito, et in monasterium abdicto. Sit ipsa cum virginibus, et tu virorum utere ministerio: ne nomen Dei propter nos blasphemetur. Quandiu vero haec facies, nihil tibi proderunt illæ myriades, quarum in epistolis mentionem facis; sed ut homo secors morieris, et secordie tuae rationem Deo reddes. Quod si te minime corrigens, retinere tamen sacerdotium attentaveris: eris omni populo anathema, quique te recipient, in omni Ecclesia velut abstenti publicabuntur.

Ex hac autem epistola colligere licet non oportere statim segregari presbyterum qui cum aliena

A μή βούλοιντο, κληροκούς μὲν δυτας, καθαρεῖσθαι, λατικούς δὲ, ἀφορίζεσθαι.

B Ο δὲ τῆς ζ' συνόδου κανόνων ἀπροσκόπους εἶναι κατὰ τὸν Ἀπόστολον τοὺς τοῦ κλήρου ἀξιοῦ, μὴ δὲ τοὺς πιστοὺς, ἀλλά γε καὶ οἱ οὐδὲν τῶν τῆς εὐσεβείας ἐμέλησε. Διὰ τοις τοῦτο, καὶ τὸν ἡντινασοῦ διακονίαν ἐπιτρέποντα γυναικὶ δούλῃ, ἢ ἐλευθέρῃ, ἐν ἐπισκοπείῳ η μοναστηρῷ, ἐπιτιμᾶσθαι παρεγγοῦσαι, ἐπιμένοντα δὲ, καθαρεῖσθαι. Εἰς Ιδιον δὲ ἀπίσταντα προάστειον τὸν ἐπισκοπον ἢ τὸν ἡγούμενον, ἔνθα γυναικες τὰ τῆς ὑπηρεσίας μεταστινούς, οὓς ὑπὸ τούτων καὶ αὐτοὺς, ἀλλά ὅπο ἀνδρῶν ὑπηρετεῖσθαι βούλεται· ἔκεινας δὲ ἐν ἑτέρῳ διάγειν τόπῳ, ἵνα δὲ ἐπισκοπος η ὁ ἡγούμενος ἔκειθεν ὑποχωρήσῃ. Εἰ γάρ εἰς ἄλλοτρον προάστειον η ἔνοδογείσον οὕτω καταλαμβανει, δυσχερές οἷμαι τὰ τοῦ κανόνους τηρηθῆναι.

Ο δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ ι' παρθένους γυναικας καὶ λύει συνέρχεσθαι τισιν ᾧ δολεφοῖς.

C Επὶ τούτοις η μαγάλη τῆς ἀληθείας φάλπιγξ, διέγειρας Βασιλεῖος, ἐπιστολὴν πρὸς τινα Γρηγόριον πρεσβύτερον πέμψας, ἐπιπληκτικώτερον τούτου καθάπτεται, τῷ τοιούτῳ προσανέχοντος πάθει. Οὐαὶ πρῶτοι γάρ, φησίν, οὗτα μόνοι νενομοθετήκαμεν, γυναικες ἀνδράτι μη συνοικεῖν· ἀλλά ἀνάγνωσθε τὸν ἐξενέχοντα κανόνα παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ συνόδῳ Νικαίας, δες φωνῆς ἀπηγόρευες συνοικάκους μη εἶναι. Αγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνόν, ἐν τῷ καχωρίσθαι τῆς μετὰ τῶν γυναικῶν διαγωγῆς. Όπις ἔταν, ἐπαγγελλόμενός τις αὐτὴν τῷ ἀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν γυναικῶν συνοικούντων ποιῆσαι, ὅηλος ἔστι τὸ μὲν τῆς παρθενίας σεμνὸν ἐν τῇ προστηγορίᾳ διώκων, τοῦ δὲ καθ' ἡρσήν ἀπρεπούς μη ἀφιετάμενος. Οὔτε γάρ τὸν ἀνδρομητηντεστή γεγονότα πειθομαί εμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ἐπὶ γενομένῃ τινὶ ἀτόπῳ πράξει ὥρισμεν καὶ ὥρισαμεν. Ἀλλά ἐπειδιδάχθημεν παρὰ τοῦ Ἀποστόλου, μη τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, η σκάνδαλον, οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ παρά τινων ἀγίων γινόμενον ἄλλοις ἀφορμή τρόπος ἀμαρτίαν ὑπάρξει, τούτου Ενεκα προσετάξαμεν, ἐπέμενοι τῇ διαταγῇ τῶν ἀγίων Πατέρων, χωρισθῆναι σε τοῦ γυναλοῦ. Ἐκβαλε τοινούτην ἀπὸ τοῦ οἴκου σου· κατάστησον αὐτὴν ἐν μοναστηρῷ. Εστο ἔκεινη μετὰ παρθένων, καὶ οἱ ὑπηρετοῦ ὅπδ ἀνδρῶν, ἵνα μη τὸ δυνομα τοῦ Θεοῦ δικιάζει βλασφημῆται. Ἔως δὲ ταῦτα ποιῆσαι, αἱ μοριάδες, αἱ περ σὺ γράψεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν, οἵδιν ὥφελήσουσί σε, ἀλλὰ τελευτῆσεις, ἀργῶν, καὶ ὕστοις τῷ Κυρίῳ λόγου τῆς σεαυτοῦ ἀργίας. Ἐάν δὲ τομήσῃς, μη διορθωσάμενος σεαυτὸν, ἀντέχεσθαι τῆς ιερωσύνης, ἀνάθεμα θηση παντὶ τῷ λαῷ, καὶ οἱ ὑψηλοὶ σε ἐκκήρυκτοι· κατὰ πᾶσαν Ἐκκλησίαν γνήσονται.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπιστολῆς ταῦτη πάρεστι γῶναι μη δεῖν εὐθὺς ἀφορίζεσθαι τὸν ἀλλοτρία γυναικὶ συνε-

κοινωνία πρεσβύτερον, ἀλλ' εἰ μετὰ παραγγελίαν Α muliere cohabitat; sed si post promissum ab hac
ταύτης ἀποστῆναι μή βουληθεῖται.

Νόμοι.

Ἐπίσκοπον μηδεμίαν παντελῶς γυναικαὶ ἔχειν, η
μετ' αὐτῆς συνοικεῖν συγχωροῦμεν. Εἰ δὲ ἀποδει-
χθεῖ τοῦτο, τῆς ἐπίσκοπῆς ἐκβαλλέται.

Μηδεὶς ἀληρικὸς γυναικαὶ μὴ ἔχειν, ἐπείσακτον
ἴχεται ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πάλιν μητρὸς, καὶ θυγα-
τρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν δὲλλων ἀνυπόπτων. Εἰ
δὲ μὴ ταῦτα παραφυλάξεις, καὶ διὰ ὑπομνησθεῖς
ἀπὸ τοῦ ἐπίσκοπου η τῶν συγκληρικῶν μὴ ἔκβαλοι
αὐτὴν, η κατηγορηθεῖς ἀποδειχθεῖη συναντερεψό-
μενος ἀσέμνως αὐτῇ, καθαίρεται.

Ἐπίσκοπος μὴ συνοικεῖτων οἰρᾶσθαι γυναικαὶ·
μηδὲ γυνὴ διάκονος; συγοικεῖτων ἀνδρί.

ΚΕΦΑΔ. Κ'. Περὶ τῶν γυναικῶν συλλογουμένων.

Οἱ οὖς κανὼν τῆς ζ' συνδου τὸ ἐν βαλανεῖσι
τοὺς ἄνδρας μετὰ γυναικῶν λούεσθαι, ὡς καὶ παρὰ
τοὺς Εθνεσιν ὅποι κατάγωσιν γινόμενον, πάντη
ἀπειρήκει· καὶ ἀληρικοὶ μὲν τοῦτο ποιοῦσι καθαί-
ρεσιν ὅριζει τὸ ἐπιτίμιον, ἀφορισμὸν δὲ μονάζου-
νται, η λαίκοι.

Οὗτος δὲ τριακοστός ἀστι τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνδ-
ου, χωρὶς τῶν ἐπιτίμων. Εἰ γάρ δὲ ἐντυχών κατὰ
τὸ παρῆκον γυναικὶ, πολλῆς δεῖται σπουδῆς, μὴ
προσαναγρωσθῆναι τὸν λογισμὸν τῇ πρὸς τετύην
ἰποθυμίᾳ, σχολῇ γ' ἀν δ γυμνουμένας ταύτας ὁρῶν
ἐν βαλανείῳ δυνηθεῖη φυλάξασθαι τῆς ἡδονῆς τὴν
ἐπιβουλήματα τοῖς γάρ ἀλλήλων μέλεσιν ὡς βέλεσιν δ
ἰχθύδες καθ' ἡμῶν χρῆται. Εἰτ' οὐκ αἰσχρῶν ἔστιν
αἰσχυστὸν τὸ γυμνοῦς ἄνδρας τε καὶ γυναικαὶ ὅπερ
ἀλλήλων ὁράσθαι, καὶ ἀναφλέγειν σφίσις τῶν ἔρωτα,
καὶ τῆς παροχῆς ἀνάπτειν τὴν πύρωσιν; Ἀρκετὸν
γάρ τῷ σώματι η κακία αὐτοῦ καὶ η φυσικὴ τούτου
κίνησις· τοι δεῖ τῇ φλογὶ πλείστον οὔλης, η τῷ θηρίῳ
επιφύλεστέρας τροφῆς ἐκ τῆς τῶν ὁρθαλμῶν ἔπιπλα-
σσων, ἵνα μᾶλλον διασκάθετον γένηται, καὶ τοῦ
λογισμοῦ βιαιότερον; Ἀλλῶς τε καὶ σκανδάλου τοῖς
παλλοῖς ἀφορμήν ἀν παράσχοιμεν, οἵτινες ἐπετά-
χθημεν μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀπρό-
σκοπος γίνεσθαι καὶ Νουδίστος καὶ Ἐλληνος, καὶ τῇ
Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' οὐδὲ τοῖς ὅμοιούς
ἰεῖται τοῦτο ποιεῖν. Εἰ γάρ ἐν περόκαισι σῶμα,
καὶ ἀλλήλων μέλη τυγχάνουσιν, ἄλλ' οὐν χρῆσθαι
κακῶς οὐ χρή τοῖς οἰκείοις μέλεσιν.

ΚΕΦΑΔ. ΚΑ'. Οὐτὶ γυναικαὶ οὐ δεῖ πρεσβύτερα
τίγεσθαι.

Οὐτὶ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ κανὼν οὐκ ὥθη δεῖν
κατὰ γέ τὸ παλαιὸν Εθος; πρεσβύτερας γίνεσθαι, καὶ
τῶν ἀλλῶν ἐν ἑκκλησίᾳ προκαθέζεσθαι γυναικῶν,
ὡς διδασκάλου τάξιν πρὸς αὐτὰς ἐπεγνύσας· σιωπὴν
γάρ δὲ λόγος καὶ διδάσκεσθαι, οὐχὶ διδάσκειν, καὶ νῆ
συμπάσχεις ἐπέταξε γυναικίν. Ἐξαιρῶ τοῦ λόγου τὰς
ἐν τοῖς τῶν γυναικῶν μοναστηρίοις τῶν λοιπῶν
προστατεύεται· η γάρ, ἵνδες σώματος τρόπου, ἐκ
διαφόρων μελῶν ἀρμογή, διὰ τὴν σύμπνοιαν καὶ
κατὰ θελν τῶν λοιπῶν ὑποταγήν, κεφαλῆς ταύτας
δίδωσι γύρων.

A muliere cohabitat; sed si post promissum ab hac
secedere recusaverit.

Leges.

Episcopum nullam omnino mulierem habere,
aut cum ea cobabitare permittimus. Quod si id
demonstratum fuerit, ex episcopatu ejiciatur.

Nullus clericus uxorem non habens, introducti-
tum in domo sua habeat, praeter matrem, filiam,
sororem, et alias quae suspecte non sunt. Quo
si haec non observaverit, et bis monitus ab episcopo
vel clericis, eam non ejecerit, aut accusatus cum
ea in honeste versari convictus fuerit, deponatur.
μοναχος

Episcopus ullam mulierem in contubernio ne
habeat; nec mulier, quae diaconatus munere fun-
gitur, in viri contubernio sit.

CAP. XX. De iis qui in balneis una cum feminis
se lavant.

Canon 87 vi synodi viros in balneis una cum
feminis se lavare, ut quod et apud gentes condem-
natū sit, omnino prohibet: et clericis quidem
ita facientibus pœnam depositionis, monachis au-
tem vel laicis segregationis decernit.

Hic autem canon est 50 syn. Laodic., sine pœnis.
Si enim qui in transitu in mulierem incident, magna cura opus habet, ne ratio ejusdem desiderio
inficiatur, qui eas nudas in bañeo viderit, carnalis appetitus insidias difficulter evitare poterit.
Inimicus enim membris nostris tanquam
jacula adversus nos ipsos uititur. Deinde annon
turpissima res esset, viros et feminas se se nudos
mutuo conspicere, et amorem sibi incedere, et
caenam flammam exsuscitare corpori enim sufficit
sua malitia, et naturalis motus, et quid opus est,
igni plus materie, aut facultati brutalis copiosius
alimentum ex oculorum pabulo suppeditare, ut
magis difficulter colibenda, et ratione potentior
evadat? Præterea plurimis occasionem scandalis
præberemus, qui jussi sumus fratri offendiculum
non ponere, et sine offence esse Judeis et Græ-
cis, et Ecclesie Dei. Quin et conjugibus hoc facere
non est permisum. Quamvis enim unum corpus
sint, et sibi invicem membra, propriis tamen
membris abuti non oportet.

85 CAP. XXI. Quod mulieres seniores seu præ-
sidentes fieri non oporteat.

Canon 11 syn. Laodic. non oportere censem mul-
ieres seniores fieri, et aliis mulieribus in ecclesia
præsidere, quasi doctoris locum obtinentes. Verbum
enim sacrum, omnibus ex aquo mulieres silentium
agere, et discere, non autem docere jussit. Excipio
hic eas quae in mulierum monasteriis reliquis præ-
sunt; diversorum enim membrorum, velut unius
corporis, compages, propter conspirationem mu-
tuam, et reliquarum sub Deo subjectionem, ipsis
capitis locum dat.

Novella autem Imperatoris Leonis Sapientis viro facultatem dat matrimonium cum muliere divellendi, quae data opera semen suum abortivum facit.

Qui abortionis poculum dederit, si vilis sit, in metallum damnatur; si honestus, amissa parte bonorum relegatur. Si quis vero inde enectus fuerit, summum supplicium infligitur, idque licet citra dolum abortionis medicamentum datum sit.

CAP. XXIX. *De muliere quae fetum negligit, nisi exponit.*

Canon 55 mag. Basiliī neonon 52 eam quae in via parit, si fetum, cum eundem servare posset, neglexerit, homicidii pœnas luere oportere censem, quamvis alius eum sustulerit, et humaniter affectus vivum conservaverit, dum mater brutaliter et inhumaniter affecta est, ex fornicatione forsitan concipiens, et peccatum suum hoc pacio celare studens. Quod si, propter inimicorum periculum, vel necessariorum defectum, vel quod captiva ducta sit, vel, ut hostes fugiat, latuerit, et periculum sit ne infantis ejulatu prodatur, sese simul et infantem servare non potuerit, mater damni veniam consequetur.

Hinc etiam de iis qui infantes suos in templorum aditibus exponunt, in sacra synodo sapientis disceptatum fuit; et placuit, eas ut homicidas puniri, etsi alias infantes suscipiat, et cum cura educat.

Lex.

Occidit fetum non solum qui suffocat, sed etiam qui abjecit, et non nutrit; et qui in locis publicis exponit ad misericordiam quam ipse non habet.

CAP. XXX. *De iis qui virginēs stuverent.*

Canon 67 sanct. apost.: Eum qui virginem non desponsam stuprat, segregari jubet (desponsam enim qui stuprat, quis dicet eum non ut adulterum puniendum esse?) eamque habere, et non abjicere, quamvis pauperrima sit et illius genere indigna.

88 Lex.

Dicit enim lex, eum qui cum continente muliere rem habet, cogi oportet eam in matrimonii societatem accipere.

Canon igitur, ut videtur, propter vim quidem segregareum qui peccavit, propter virginis autem salutem cogi ipsum ei legitime conjungi, decernit.

Verum in actione de vi legem ita statuere non ostensus est.

Leges.

Dicit enim: Qui puellæ vim affert, eamque constuprat, nares ei abscondantur, et tertiam partem suarum facultatum puellæ det.

Qui cum virgine puella coit, ipsa quidem vo-

A Η δὲ Νεαρὴ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σαρῶν δῖσταν διδωσι τῷ ἀνδρὶ διασπῆν τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον, ἐξεπίτηδες ἀμβλωπούσης τὴν ἐκείνου σποράν.

Οὐ πόμα διδωκώς ἀμβλωπόδειον, εὐτελής μὲν ὁν, μεταλλίζεται, τίμιος δὲ, ἔξορίζεται μετὰ καιροῦ ἡ δημεύσεως. Ἐσχάτη δὲ τιμωρίᾳ ὑπάγεται, ἐάν τις ἀπέθανεν ἐκ τούτου, καὶ εἰ γυρὶς δῖστον τὸ ἀμβλωπόδιον δίδωκεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'. Περὶ γυναικὸς τῆς ἀμφιλῶς ἔχει σης περὶ τὸ κόνημα ἡ ἐκτιθεμένης.

Οὐ λγ̄ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, ἐτὶ δὲ καὶ ὁ νθ̄, τὴν κατὰ τὴν ὅδον κυνίσασαν, εἰ γε παρὰ σῶσαι καταπεφρόνηκε τοῦ κυνήματος, φύνου δίκαιας διέχειν οἴεται δεῖν, καὶ εἰ Ἔτερος ἀνελόμενος, καὶ Β φιλανθρώπως χρησάμενος, τὸ ζῆν αὐτῷ καγκάριτας, αὐτῆς θηριώδεις καὶ ἀπανθρώπη λογισμῷ χρησαμένης, ἐκ πορνείας λασις τοῦτο ἡ μοιχείας συνειληψίας, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ταύτη πειραθείσης συτρούψαι. Εἰ δὲ περὶ τὴν ἀπορίαν τῶν προστησομένων, ἢ σὴν ἐνδειαν τῶν ἀναγκαίων, ἢ αἰχμάλωτο; ἀγομένη, ἢ τῷ φεύγειν πολεμίους κρυπτομένη, καὶ τοῦ βρέφους κλαυθμορίζοι νου, κινδυνεύοντα μηνιθῆναι, ἐχυτὴν δικαὶον τὸ τεχθὲν οὖν ἥρκες περισώσασθαι, συγγνωσθῇ μᾶλλον ἡ μήτηρ τῆς ἵπηρειας.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ περὶ τῶν ἐκτιθεμένων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς ταῖς εἰσόδοις τῶν ιερῶν ἀργὸς πολλάκις ἐπὶ τῆς ιερᾶς συνόδου γέγανται, καὶ ἡρεσιν ὡς φονευτρίας ταύτας κολάζεσθαι, καὶ ἐπειρ-

στρατηγίας ταύτας κολάζεσθαι, καὶ ἐπιμετράμενος ζωγρονήσῃ.

Nόμος.

Φονεύει τὰ τικτόμενον οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλα καὶ ὁ βίπτων, καὶ ὁ μὴ τρέφων, καὶ ὁ ἐν δημοσίᾳ τόποις ἐκτιθεμένος ἐπὶ ἔλεγμονη, ἢν αὐτὸς εἰς ἔτχεν.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Περὶ τῶν γυναικας παρθένους βιομέρων.

Οὐ τῶν ἀγίων ἀποστόλων Ἑ' κανὼν τὸν βιοσάμενον παρθένον ἀμνήστευτον ὑφορίζεσθαι: ἀλλοι· (τὸν γάρ τοι μεμνηστευμένην τὶς ἀντερεῖ μὴ οὐδὲ καὶ ὡς μοιχύν τιμορεῖσθαι δεῖν;) ἔχειν δὲ ταῦτη, καὶ μὴ ἐκβάλλειν, εἰ καὶ τῶν πενεστάτων οὐσα τυγχάνει, καὶ τῷ ἐκείνου μὴ προσήκουσα γένεται.

Nόμος.

Φησὶ γάρ ὁ νόμος· Τὸν μετὰ σιώφρονος παλλακεύμενον γυναικὸς, ἀναγκάζεσθαι δεῖ καὶ εἰς τάκους κοινωνίαν λαμβάνειν αὐτήν.

Οὐς τούς τοῖνυν καὶ ὁ κανὼν ὁ πέπερ μὲν τὰς βίας ἀφορίζεσθαι τὸν πλημμελήσυντα ἐπιτείται, διὰ γε τῆς παρθένου τὴν σωτηρίαν ἀναγκάζεσθαι καὶ νομίμως αὐτῇ συναφθῆναι.

Οὐ μὴν ἐντῇ περὶ βίας ἀγωγῇ οὕτω θεσπίζεται ὁ νόμος δείκνυται.

Nόμος.

Φησὶ γάρ· Οὐ βιοσάμενος κόρην καὶ φειδεῖς εὐτὴν βιονοκοπεῖσθαι, διδοὺς εὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς διοστάσεως αὐτοῦ.

Οὐ περθέντη κόρη μιγνύμενος ἐκείνης μὲν προσ-

πλὴν τὸν μὲν ἄνδρα ἐπὶ τριετίαν διακαρτερεῖν αὐτῇ καλεῖσθαι, καὶ ἐνεδέ ταῦτης μὴ διαλέσειν τὴν μετά τῆς μανεσίης γυναικής αὐτοῦ συζυγίαν· τὴν δὲ γυναικα μὴ διατεύγμασθαι τοῦ μανέντος ἄνδρος αὐτῆς, εἰ μὴ περδίλοις πενταετίᾳ. Τοῦτο καὶ ἡ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Βοτανείατον νομοθετεῖ Νικαρά· Εἰ καὶ, δὲ νόμος φησι, μανία ἐμποδίζει τὸν γάμον, εἰ μὴ διαλέται τὸν καλῶς συστάντα.

ΚΕΦΑΛΑ. ΚΖ'. Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐν ἀρέσφροφ, ήτοι τῶν οὐσῶν ἐν δύσκει.

Ζήτει τὸν ιερόν τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΚΗ'. Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν πρὸς τὸ μερδίλωσαν φάρμακα δεχομένων.

Οἱ λοιποὶ τῆς εἰς συνέδουν κανῶν φόνου δίκαιας ἐπιχειροῦνται, δισαι τῶν γυναικῶν ή δέχονται, ή θλίψαι δέχονται πρὸς τὸ ἀμβλῶσα φάρμακα. Λόγος γοῦν τινας ἄνδρας μιγνύμεναι, καὶ συλλαμβάνονται, δέσαι τοῦ μὴ ἀλλωνται πορνείας γονεῦσιν ταῖς ή δεσπότεις, τῇ τοῦ δηλητηρίου πέσει τὰ ἔμβρυα φθείρειν ἐπιτιθεύονται, ή καὶ βάρει τὰς κοιλίας πιέζονται, ὥστε νεκρὴ τῆς γαστρὸς ἀκπεσίην· καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ὅλλα καὶ ταῦτας ἐντοτε προσπολλέσουσιν.

Οἱ δὲ καὶ τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, Εἰ καὶ δὲ πρότερος, φησιν, δρος μέχρις ἔξοδου τῆς κοινωνίας ἔξιώτες τὰς δεσχομένας τὸ φθόριον, ἀλλ' ἡμεῖς φιλανθρωπεύονται ποιοῦντες, δεκατεῖται χρόνον ὡρίσαμεν ἀρκεῖν αὐταῖς εἰς μετάνοιαν.

Αἵλλα καὶ ὁ δ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου τὸ μέτρον τούτης δεκαετίας ταῖς τοιαύταις δρίσταις καὶ τὴν θεραπείαν οὐ τῷ χρόνῳ μᾶλλον ή τῷ τρόπῳ κιστεύει τῆς μιστανίας. Ἐπει τὸ δὲ Μωσαϊκὸς νόμος, οὗτος μὲν οὐκ ἔξεικονισμένον τὸ ἔμβρυον ἡμιδιάτο, εἰς χρήματα ἔζητειον, ἔξεικονισμένον δὲ ἐκπιποτοτος, εἰς φυγὴν κατεδίκαζε, θυγάτεριν καλεύων τὸν τὴν γυναικα πατάξαντα τούτου μηνησθεῖς δὲ ἄγιος, διαφοράν, φησιν, ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν, εἴτε μεμορφωμένα, εἴτ' οὖν ἀμέρφωτα εἰσὶ τὰ ἀποβαλλόμενα. Οὐ γάρ εἰς χρήματα ζημιωύμεν, ὅλλα φόνου κρίνομεν τὴν τούτο ποιήσασαν, διά τε τὴν τοῦ ἔμβρυου φθορὰν καὶ αὐτῆς δὲ τῆς ἀποδεύλησίας· ἐπειταμένοις γάρ Εσθ' οὗτοι τῷ ἔμβρυῳ καὶ ταῦτην συμφέρεσθαι. Τὸ γοῦν σπέρμα τῇ μήτρᾳ κατεσταλλόμενον, πρότερον μὲν ἔξαιματοῦται, εἴτα εἰς ἀμέρφωτον πήγνυται σάρκα, εἴθ' οὖτος ἔξεικονιζεται: καὶ διατυποῦται εἰς μίλη καὶ μέρια.

Αἵλλα ἐν μὲν τῷ τέλει τοῦ τοῦ κανόνος, Κατ αἱ διδοῦσαι, φησι, καὶ αἱ δεχόμεναι τὰ ἔμβρυον κατέλητηρια ἐν τοῖς ἔκουσίως φονεύουσας καταλογίζενται. Ἐνταῦθα δὲ τὸ τοῦ ἀκουσίου φόνου ἐπιτέλμιον τὴν δεκαετίαν ἐπιτίθησι ταῦταις, οἷμαι, περὶ τὸ μήποι γεγονέναι τὸ κυνοφρούμενον ἐν φύσει, καὶ τὸ μὴ ἐκ διαθέσεως ἀπανθρώπου μελετηθῆναι τὸν φόνον, ἀλλὰ δι' αἰσχύνην ή φόδον ὄγενην, γονέων τυχόν, ή δεσπότου, ή ἄλλου τινός, κινδυνον ἀπειλοῦντος.

Nέμοις.

Ἄντιτηρες ἐκτρώσασα προσκαίρω; ιξορίζεται,

A conjungi. Eadem vero novella maritum per triennium exspectare jubet, et intra illud cum muliere furiosa conjugium non solvere; mulierem autem et marito suo furioso non separari, antequam quinquennium exactum sit. Idem etiam novella imperatoris Nicephori Botaniatice statuit: Quamvis insanis, Inquit lex, matrimonium impedit, non tamen recte contractum dissolvit.

CAP. XXVII. De mulieribus menstrualis, sive qua fluxum patiuntur.

Quære cap. 16 litteras A.

CAP. XXVIII. De mulieribus pharmaca ad abortionem ciendam sumentibus.

Canon 91 syn. vi homicidii poenas luere juhet mulieres quæ vel accipiunt vel aliis præbent pharmaca ad abortionem ciendam. Aliquæ enim clam cum viris coeuntes, et concipientes, metu ne fornicatio detegatur a parentibus forte vel dominiis, medicamenti deleteri potu fœtus corrumpere student, vel ventres suos pondero premunt, ut mortui ex matrice excidant, et non solum illos, sed et seipcas aliquando interimunt.

Canon autem 21 syn. Ancyranæ, quamvis inquit, antiqua definitio, eas quæ medicamenta fœtum necantia, usque ad obitum a communione abigit, nos tamen humanitate usi deceunii tempus ad poenitentiam iis sufficere decernimus.

Quin et 2 magi Basillii can. eamdem decennii mensuram ejusmodi mulieribus decernit, et medicinam non ex tempore sed modo poenitentiae fidam judicat. Quoniam autem lex Mosaica, cum fœtus nandum efformatus abortivus erat, multam pecuniariam imposuit; cum vero formatus excideret, vita multavit, mori jubens eum qui mulierem verberasset; facta bujos legis mentione, Nos, inquit sanctæ, nulluna discrimen statuimus, sive formata sint sive informia quæ ejiciuntur. Non enim multam pecuniariam imponimus, sed homicidii eam quæ id patravit condemnamus, tum ob fœtum corruptum, tum ob mulierem e qua is ejectus est, siquidem cum fœtu ipsam quoque interire aliquando contingat. Semen igitur in matricem injectum primum in sanguinem vertitur, deinde in carnem informem concrescit, tum in membra et partes hominis effigiatur et formatur.

In fine autem 8 can. et quæ dant, ei quæ accipiunt medicamenta fœtum perimentia voluntaris homicidis adnuinerantur. Illic vero poenitentiae decennium, poenaq; nimium cædis involuntarie, ejusmodi mulieribus imponit. Puto, quod fœtus in utero in rerum natura non sit, et quod non inhumaniter affecta mortem molita sit, sed propter pudorem vel metum non illiberalē, parentum forte, vel domini, vel alieujus alterius periculum minitantis.

Leges.

Quæ data opera abortierit, in tempore exsilium datur.

Novella autem Imperatoris Leonis Sapientis viro facultatem dat matrimonium cum muliere divellendi, que data opera semen suum abortivum facit.

Qui abortionis poculum dederit, si vilius sit, in metallum damnatur; si honestus, amissa parte bonorum relegatur. Si quis vero inde enectus fuerit, summum supplicium infligitur, idque licet citra dolum abortionis medicamentum datum sit.

CAP. XXIX. *De muliere quae fetus negligit, nisi exponit.*

Canon 55 mag. Basilii nonon 52 eam que in via parit, si fetum, cum eumdem servare posset, neglexerit, homicidii pœnas luere oportere censet, quamvis alius eum sustulerit, et humaniter affectus vivum conservaverit, dum mater brutaliter et inhumaniter affecta est, ex fornicatione forsitan concipiens, et peccatum suum hoc pacio celare studens. Quod si, propter inimicorum periculum, vel necessariorum defectum, vel quod captiva ducta sit, vel, ut hostes fugiat, latuerit, et periculum sit ne infantis ejulatu prodatur, sese simul et infantem servare non potuerit, mater damni veniam consequetur.

Hinc etiam de iis qui infantes suos in templorum aditibus exponunt, in sacra synodo stepius disceptatum fuit; et placuit, eas ut homicidas puniri, etsi alias infantes suscipiat, et cum cura educat.

Lex.

Occidit fetus non solum qui suffocat, sed etiam qui abjicit, et non nutrit; et qui in locis publicis exponit ad misericordiam quam ipse non habet.

CAP. XXX. *De iis qui virginem stuprarent.*

Canon 67 sancti apostoli: Eum qui virginem non desponsam stuprat, segregari jubet (desponsam enim qui stuprat, quis dicet eum non ut adulterum ponendum esse?) eamque habere, et non abjicere, quamvis pauperrima sit et illius genere indigna.

88 Lex.

Dicit enim lex, eum qui cum continente muliere rem habet, cogi oportet eam in matrimonii societatem ascripere.

Canon igitur, ut videtur, propter vim quidem segregari eum qui peccavit, propter virginis autem salutem cogi ipsum ei legitimate conjungi, decernit.

Verum in actione de vi legem ita statuere non ostensum est.

Leges.

Dicit enim: Qui pueræ vim affert, eamque constuprat, nares ei abscondantur, et tertiam partem suarum facultatum pueræ det.

Oui cum virgine pueræ coit, ipsa quidem vo-

A Η δὲ Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σαφοῦ ἀδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διασπάν τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον, ἐξεπιτηδεῖς ἀμβλωπούσῃς τὴν ἑκείνου σποράν.

Ο πόμα δεδωκὼς ἀμβλωπούσιον, εὐτελῆς μὲν ὅν, μεταλλίζεται, τίμος δὲ, ἐξορίζεται μετὰ καιρικῆς δημηύσεως. Ἐσχάτη δὲ τιμωσιά ὑπάγεται, ἐάν τις ἀπέθανεν ἐκ τούτου, καὶ εἰ χωρὶς δόλου τὸ ἀμβλωπούσιον δίδωκεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'. Περὶ γυναικὸς τῆς ἀμελῶς ἔχουσης περὶ τὸ κόημα ἡ ἐκτιθεμένη.

Ο λγ τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, ἐτε δὲ καὶ δ νθ, τὴν κατὰ τὴν ὁδὸν κυήσασαν, εἰ γε παρὸν σῶσαι καπαπεφρόνηκε τοῦ κυήματος, φόνου δίκαιας ὑπέχειν οἵταις δεῖν, καὶ εἰ Ἐπερος ἀγελόμενος, καὶ ο φιλανθρώπως χρησάμενος, τὸ ζῆν αὐτῷ κεχάριττα, αὐτῆς θηριώδεις καὶ ἀπανθρώπωρ λογισμῷ χρησαμένης, ἐκ πορνείας ἵσως τοῦτο ή μοιχείας συνειληφίας, καὶ τὴν ἀμαρτίαν ταύτη πειραθίσης συγκρύψαι. Εἰ δὲ περὶ τὴν ἀπορίαν τῶν προστησομένων, ή τὴν ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων, ή αἰχμάλωτος ἀγομένη, ή τῷ φευγεῖν πολεμίους κρυπτομένη, καὶ τοῦ βρέφους κλαυθμυριζομένου, κινδυνεύσασα μηνυθῆναι, ἐκεῖνη δικαιαὶ καὶ τὸ τεχθὲν οὐκ ἤρκεσα περισώσασθαι, συγγνωσθῇ μᾶλλον ή μήτηρ τῆς ἐπηρείας.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ περὶ τῶν ἐκτιθεμένων τὰ οἰκεῖα βρέφη πρὸς ταῖς εἰσόδοις τῶν Ιερῶν λόγος πολλάκις ἐπὶ τῆς Ιερᾶς συνόδου γέγονε· καὶ ἡρεσίαν ὡς φονευτρίας ταύτας κολάζεσθαι, καὶ Ἐπερος ἀνέλπιται, καὶ ἐπιμετησάμενος ζωογονήσῃ.

Nόμος.

Φονεύει τὸ τικτόμενον οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλα καὶ δίπτων, καὶ δι μή τρέφων, καὶ δὲν δημοσίοις τόποις ἐκτιθεμένος ἐπὶ ἐλεημοτύνῃ, ἢν αὐτὸς οὐκ ἔγεν.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Περὶ τῶν γυναικας παρθένους θιαζομένων.

Ο τῶν ἀγίων ἀποστόλων ξ κανὼν τὸν βιασάμενον παρθένην ἀμνήστευτον ἀφορίζεσθαι ἀξιοτὸν γάρ τοι μεμνηστευμένην τὶς ἀντερεῖ μή εὐχή καὶ ὡς μοιχὸν τειμορεῖσθαι δεῖν;) ἔχειν δὲ ταύτην καὶ μή ἐκβάλλειν, εἰ καὶ τῶν πενεστάτων οὔσα τυγχάνει, καὶ τῷ ἑκείνου μή προσήκουσα γένει.

Nόμοι.

Φησι γάρ δ νόμος· Τὸν μετὰ αὐτοφρόνος παλλακευόμενον γυναικὸς, ἀναγκάζεσθαι δεῖ καὶ εἰ γάμου κοινωνίαν λαμβάνειν αὐτήν.

Ος τοικε τοίνυν καὶ δ κανὼν διπέρ μὲν τῆς βίας ἀφορίζεσθαι τὸν πλημμελήσαντα ἐπιτάπει, διὰ δὲ γε τῆς παρθένου τὴν σωτηρίαν ἀναγκάζεσθαι καὶ νομίμως αὐτῇ συναρθῆναι.

Οὐ μήν ἐντῇ περὶ βίας ἀγωγῇ οὐτω θεαπέσειν δ νόμος δείχνεται.

Nόμοι.

Φησι γάρ· Ο βιασάμενος κόρην καὶ φεύρας αὐτὴν δινοκοπεῖσθαι, διδοὺς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς διποστάσιας κατεύ.

Ο περθένη κόρη μιγνύμενος ἐκείνης μὲν προσ-

ρίσται, ἀγνοουντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πρόξεως διαγνώσκομένης, εἰ μὲν θύλαι λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναικα, καὶ συνανοῦνται καὶ εἰ γονεῖς, γινέσθω τὸ συνάλλαγμα. Εἰ δὲ τοῦ ἑνὸς προσώπου οἱ γονεῖς τοῦτο οὐ καταδέγονται, εἰ μὲν εἰνπόρος ἔστιν ὁ φθορεῖς, τῇ φυσισίῃ κόρη διδότω λέπρων μίαν χρυσίου· εἰ δὲ ἀνδρής, τὸ ἡμισυ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς ἀπορος, τυπόμενος; καὶ κουρεύμενος ἔξοριζέσθω.

Οἱ ὀρισμένοι εἰς κατηγορίαν τῆς μοιχείας χρήνος τῆς πανταστίας οὐκ ἔχει χώραν ἐπὶ τῆς κατὰ βίαν γενομένης φθορᾶς, ἀπροσδιορίστως γάρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσίᾳ ή βίᾳ πλημμελεῖται.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. Περὶ γυνησίας.

Ζήτει τὸ α' κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Δ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Περὶ δαιμονῶν η δαιμονὴν ὑποκριτομένων.

Οἱ οὐδὲ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν δαιμονῶντα μήτε κληρικὸν ἐπιτάπειτε γίγνεσθαι, μήτε εὐχῆς τοὺς πιστοὺς κοινωνεῖν· ἀπαλλαχθέντα δὲ τελέως τοῦ δαιμονος, καὶ εἰς κλῆρον προσδιαινεῖν, εἰ γε καὶ εἰς τοῦ βίου ουμβανεῖ τῷ ἀξιώματι· ἐπεὶ τοι: γε τὸν ἐκ διαλειμμάτων νοσοῦντα συγκαταλεγῆναι· τῷ κλήρῳ οὐχ διστόν, ἵνα μὴ τῷ καιρῷ τῆς μανίας αὐτοῦ καὶ τὰ τῆς λειριστής οὐδεὶς ζητεῖται, καὶ τὸ θελον ἀτεχνῶς βλασφημῆται. Πόλις γάρ οἶδεν τὸ καθαρὸν τῆς λειριστής φύσις ψυχῇ πιστευθῆναι, τὸ ἔξαγιστον εἰσοικισμένη τῆς πονηρᾶς δυνάμεως σκότος διὰ τὴν πρὸς τὰ φαῦλα ροπήν· καὶ ταπερῷ γάρ δῆπου δοχεῖν μύρου οὐδὲ ἀ· εἰς νοῦν ἔχων πιστεύετεν. Η γάρ ἐλευθέρα τῶν ἀκαθάρτων παθῶν ψυχῇ καὶ τῇ ἀγιωσύνῃ τῶν ἀγαθῶν χαρουσα πράξεων, φονερὰ τῇ πονηρῇ τῶν δαιμόνων εἰναι πιστεύεται φάλαγγι· Ἀλλως τε καὶ λογισμοῦ καὶ φρονήσεως ἔρημος διὸ δαιμονῶν, καὶ φαῦλα τινα καὶ δισμνα διαπραττόμενος, καὶ δαιμονιώδεις φινῶς προεμένος, τὸν λαὸν συνταράττειν, καὶ τὴν ἐν τῷ νεῷ φαλαριδίαν ἀχρειοῦν ἔμελλεν.

Οἱ δὲ γ' τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρεῖς τὸν μή εἰ σύου, ἀλλ' ἐκ διελείμματος τὴν μανίαν νοσοῦντα, μεταλαμβάνειν ἐψήστι τῶν ἀγιασμάτων, εἰπερ, ἐν φωφρονῶν δράταις: καὶ τῷ μη διασύρῃ τὰ θεῖα, καὶ βλασφημῇ τὸ μυστήριον, μηδὲ κατὰ τῆς πίστεως φθέγγηται· οἷα καὶ διούδας ἔδρασεν, ἐκκαλύψας ἢ ἐδόλαθη τοῖς Ιουδαιοῖς, ὃς τοῖς γενομένοις διεπιστῶν, καὶ τῷ διδεσκάλῳ φῶς ἀνθρώπῳ φιλῷ προσέχων, καὶ οὐ θεῷ.

Οἱ δὲ ι' τῆς, Εἰ τις, φησί, μή ὄγια τὸν λογισμὸν ὃς ἀληθῶς κεκτημένος, ἔαυτὸν διεχειρίσατο, καὶ τῇς ὑπὲρ αὐτοῦ προσφορᾶς, καὶ τῆς εἰωθυῖς εὐχῆς ἀξιούσιμως στέρεσθαι γάρ καὶ τῆς νενομισμένης δοσίας τὸν γε τοιοῦτον οὐ κρήν.

Οἱ δὲ δέ τῆς σ' συνάδου τοὺς δαιμονῶν ὑποκρηνόμενους, καὶ τρόπων φαυλότητες, διὰ τὸ πρὸς κέρδος ὄρεξ, τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους, ἐπιτιμᾶσθαι παντάπαισι δικαιοῖ, καὶ πόνοις ὑποδάλλεσθαι, οἵοις ἂν ἀληθῶς δαιμονῶντες ὑποδηληθεῖσιν πρὸς ἀπελ-

Δ lente, parentibus autem ignorantibus, postquam res cognita fuerit, si eam quidem in uxorem accipere voluerit, et parentes consentiant, fiat contractus. Quod si alterius personæ parentes id non probent, si dives sit stuprator, violatæ pueræ det unam auræ libram, sin autem egenior, sursum facultatum dimidium; verum si in extremis pauperitate sit, verberatus et tonsus exterminetur.

Quinquennali tempus fornicationis criminis præfinitum, locum non habet in stupro per vim facto; indefinite enim movetur, quando vel publice vel per vim peccatur.

CAP. XXXI. De maleficiis.

Quare caput i litteræ M.

89 INITIUM LITTERÆ Δ.

CAP. I. De iis qui a dæmonē corripiuntur, et qui se a dæmonē correptos esse simulant.

Canon sanctorum apostolorum 79, eum qui dæmonem habet, neque clericum fieri, neque comitilibus una precari jubet; a dæmonē autem omnino liberatum etiam ad clericum provehi, si modo vita ejus dignitati conveniat: quippe nefas est, ut qui per dilucida intervalla insanit, clero adnumeretur, ne furoris tempore sacerdotium contumelia afficiatur, et Numen plane blasphemetur. Quomodo enim pura sacerdotii lux homini creditur, in quo malæ potestatis tenebrae impuræ habitant propter ejus ad malum inclinationem? Neque enim quisquam, qui sapit, putri vasi unguentum committet. Etenim anima, quæ ab impuris peccationibus liberatur, et in honestate honorum operam exsultat, improbat dæmonum phalangi metuenda esse creditur. Quin et dæmoniacus, siquidem ratione et intellectu privatur, mala aliqua et in honesta perpetrans, et voces dæmoniacas emitens, populum conturbabit, et divinum in templo officium impediens.

Tertius autem Timothei Alexandrinī canon, eum qui non perpetuo, sed per intervalla insania laborat, sacramentorum participem esse sinit, si eo tempore, quo sancta mentis esse videtur, in sacra non invehitur, nec mysterium blasphemat, nec contra fidem loquitur; quemadmodum fecit Judas, qui, quæ a Domino doctus est, Iudeis revelavit, tis quæ facta erant, fidem non dans, et magistro suo ut nomini vulgari et non tanquam Deo, mentem adhibens.

Ejusdem vero canon 14: Si quis, inquit, revera non sane mentis, sibi mortem sua manu conciverit, oblatione pro se et solita oratione dignus habeatur; talem enim obsequiis legitimis privari non oportet.

Porro 60 canon syn. vi, eos qui se a dæmonē correptos esse simulant, et morum improbitate, luero scilicet inabitantes, eorum figuram et habitum simulate præ se ferunt, omnimodo puniendos esse decernit, et ejusmodi laboribus et asperitatibus

exercendos, quibus subjiciuntur ii, qui vere a Α λαγήν τῆς τοῦ διάμυνος ἐνεργεῖσας. Τὴν γὰρ ὅπλη Θεῷ ζῆν ἔδιμενον, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἡμεληκότα πραγμάτων, τὴν ἀπλανή καὶ τοὺς θείους Πατέρας βάσιμον ἔδει, μὴ μέντοι τὴν ἐπικινδυνὸν καὶ πολλοῖς αἰτιαῖς αἱρεῖσθαι σκανδάλου. Πολλῆς γὰρ ῥήψεως τοῖς τοιούτοις χρείᾳ καθέστηκε, ὡς τις φησι τῶν ἀγίων, μήπως ἐμπαλέσιν ἐπιχειρήσαντας, εἰς ἀμπαγμὸν ἔστων καταλήξωσιν, εἴ γε καὶ ὄρθῳ λαγισμῷ τὴν ὁδὸν τεύτην εἰλεντο.

Quæras etiam in cap. 1 lit. B cap. 45 synodi Carthaginensis; et Timothei Alexandrini cap. 2 et 4, et in 12 cap. lit. E, cap. 83 syn. Carthaginensis; et 26 cap. lit. Γ.

90 CAP. II. *De creditoribus, et mutuo, et pignoribus.*

Leges.

Uxor circa dotem prioribus mariti creditoribus præferatur; non autem iis præfertur circa donationem ante nuptias.

Uxor circa debito fiscali præfertur, nisi antisquius fuerit.

Vetæ constitutio maritum rerum dotalium alienationem, vel hypothecam facere; immo quamvis uxor iis quæ facta sunt consentiat, ne naturæ feminæ debilitas rerum suarum deperditionem causet. Quod si uxor maritum res suas oppigantem videns, statim silentium agat, tanquam eum qui cum marito contractum facit, fallere voluerit, tunc non adjuvatur. Edictum enim uxoribus deceptis opitulatur, non autem fraudulentis.

Si propter mariti obligationem uxor se alieni contractus vinculo injecerit, cumque per propriam substantiam obligatione liberare voluerit, et rei curam gesserit, si pollicita non solverit, depositum vindicare nequit, perfecte scilicet æstatis existens.

Si qua uxor in cautione mutui marito suo consensum det facultates suas subscribere, vel seipsum obliget, nihil ejusmodi valet, obtinetve; sive semel, sive sepius idem in ea re flat; sive privatum, sive publicum fuerit debitum; sed eodem modo se habet, ac si nullatenus scriptum fuerit: nisi aperte probetur, quod pecuniae in privates uxoris usus commodaæ fuerint.

Creditor qui prolationes suas inficiatus est, sumمام quæ iis continetur, postquam convictus fuerit, debitori duplam rationib[us] initis refundat.

Fructus ex pignore percepti in sortem imputantur, et si sufficienter ad totum debitum, solvitur actio, et pignus redditur. Quod si fructus debitum superent, superflui redduntur.

Fructus fundi comparantur in sortem, non solum quos creditor perceperit, verum etiam quos percipi-

μέ τῆς ἔδιμενον, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἡμεληκότα πραγμάτων, τὴν ἀπλανή καὶ τοὺς θείους Πατέρας βάσιμον ἔδει, μὴ μέντοι τὴν ἐπικινδυνὸν καὶ πολλοῖς αἰτιαῖς αἱρεῖσθαι σκανδάλου. Πολλῆς γὰρ ῥήψεως τοῖς τοιούτοις χρείᾳ καθέστηκε, ὡς τις φησι τῶν ἀγίων, μήπως ἐμπαλέσιν ἐπιχειρήσαντας, εἰς ἀμπαγμὸν ἔστων καταλήξωσιν, εἴ γε καὶ ὄρθῳ λαγισμῷ τὴν ὁδὸν τεύτην εἰλεντο.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ αἱ κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα μετά τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνίδου, τοῦ Τιμοθέου 'Αλιξανδρείας β' καὶ δὲ καὶ ἐν τῷ αἱ κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα περὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνίδου, καὶ τὸ κεφ. τοῦ γ' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ δανειστῶν, καὶ δανειού, καὶ ἐτρεχόμων.

Nomoi.

Ἡ γυνὴ προτιμάσθω περὶ τὴν προίκα τοῦ προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός· οὐ προτιμάται δὲ τούτων περὶ τὴν περὶ τὴν προίκα τοῦ δημοσίου χρέους, εἰ μὴ που προγενέστερον ὑπῆρξεν.

Ἀπαγορεύει ή διάταξις τῷ ἀγδρὶ ἐκπολίτευσι ποιεῖσθαι καὶ ὑπερθήκην τῶν προτιμάτων πραγμάτων, εἰ καὶ τοὺς γινομένους ή γυνὴ πυνατέσσι, ἵνα μὴ τῆς γυναικείας φύσεως τὸ σεβρὸν ἀπώλειαν τοὺς αὐτῆς πράγματαν ἐμποιήσῃ. Εἰ δὲ η γυνὴ ὀρῶσα τὸν ἀνδρα τὰ ίδια ὀποιτέμενον, ἐσώπησεν ἐπίτηδες, ὡς ἀπατήσαι βούλομένη τὴν συναλλάσσοντα τῷ ἀγδρὶ, τότε οὐ βοηθεῖσαι. Ταῖς γὰρ ἀπατωμέναις γυναιξὶ βοηθεῖ τὸ δόγμα, οὐ ταῖς πανούργοις.

Ἐάγε διά τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐνοχήν παρενέβαλεν δαυτὴν ή γυνὴ τῷ διεσμῷ τοῦ ἀλλοτρίου συγσπλάγχνατος, καὶ διὰ τῆς ίδιας ὑποστάτων τούτου ἀπαλλάξαι βούλεται τῆς ἐνοχῆς, καὶ ἐμελέτησεν, εἰ μὲν ὑποσχομένη οὐ κατέβαλεν, οὐδὲ καταβαλεῖν θεῖ ἀπατηθήσεται· εἰ δὲ κατέβαλε, διεκδικεῖν οὐ δύναται, δηλοντές τῶν ἐντελῶν ὅσα.

Εἰ τις γυνὴ ἐν δανειακῷ γραμματεῖῳ συνατίνει τῷ ίδιῳ ἀνδρὶ, ή ὑπογράψει, καὶ τὴν οἰκείαν περιουσίαν, ή καὶ δαυτὴν ἐνοχοποιήσει, οὐδὲν τοιούτον ισχύει· ή κρατεῖ, καὶ τε ἀποξ., καὶ τε πολλάκις τοιούτον ὑπέρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται, εἰτε ίδιακα, εἰτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος, ἀλλ' οὐτας εἶναι· ὡς δην εἰ μηδὲ γεγραμμένον ἦν, εἰ μὴ φανερῶς ἀποδειχθεῖη, οὐτε τὸ γρήματα εἰς ίδιας αὐτῆς τῆς γυναικὸς χρείας ἰδανείσθη.

Οὐ δανειστής τὰς οἰκείας ἀργυροδέξιες διπλάσιον τῷ περιεχόμενον αὐτοῖς ποσὸν ἐλεγχόμενος καταλογίζεσθαι τῷ χρεώστῃ.

Οἱ ἔκ τοῦ ἐνεχόμενου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος· καὶ ἐάν Ικανοὶ γένωνται πέρι τὸ δλον χρέος, λύεται ή ἔχωγχη, καὶ ἀποδίδοται τὸ ἐνέχυρον. Εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ χρέους· οἱ καρποὶ, ἀποδίδονται εἰς περιττεύοντες.

Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ψηφίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον οὐδὲ ἐλασεν ἐδανεισθήσανται, ἀλλὰ καὶ οὐς τῷ.

νετο λαβεῖν εἰ δὲ καὶ έσλαψε τὸν ἄγρον, ἵνα γέται: Α περὶ ποταὶ. Quod si agrum deteriorem efficerit, etiam hoc nomine convenitur.

Ἐὰν δὲ δανειστής μὴ παρ' ίδειν σίειν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἔγκαλείται. Χρή δὲ αὐτὸν ἀποδέξαι δι τὸ πάνελεσε· τὰ γάρ τυχηρὰ οὐκ κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δύναται κατὰ τύχην ἀπολέσαι τὸ πρᾶγμα, ἀποτεῖν τὸ αὐτῷ κερχωστημένον. Εἰ δὲ μεταξὺ τῶν συναλλασσόντων ἡρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων ἀλευθέρωσῇ τὸν χρεώστην, τοῦτο λογίζεται.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ διαζυγίου.

Ζήτει εἰδὲ τιγρίς κεφάλαιον τοῦ Γ' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Ηερὶ διαθήκης.

Ο μὲν τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν ίδια τεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπισκοπεν κελεύει δῆλα ταῦτα ποιεῖν, καὶ μὴ τοῖς τῆς ἐκκλησίας μιγνύναι, τὸν ἔχουσιαν ἔχοι τελευτῶν, οἵς βούλεται: καὶ ὡς βούλεται, ταῦτα κατατίπεν, δρυδόδοξος μάντος Χριστιανοῦ, καὶ μὴ προφάσῃ τὸν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπίλλουσθαι τὰ τοῦ ἐκπισκόπου, γυναικαὶ παῖδες Ἑσθ' ὅτε κέκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οικέταις. Δικαιον γάρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις μῆτρα τῆς ἐκκλησίας, ζημιοῦσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μῆτρας τῶν ἐπισκόπων ἢ τοὺς αὐτοὺς συγγενεῖς, προφάσει τῶν τῆς ἐκκλησίας. Ζημιὰν δικούενταν, βάρει χρεῶν λιως δικούειμένης, καὶ εἰς πράγματα τούτους ἐμπλίκωνται, τῷ αὐτοῦ διαλογορίσθαι θανάτῳ. Εἰ γάρ μὴ δῆλα ποιήσαιτο τὰ τέ πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ τὰ μετὰ ταῦτην αὐτῷ περιελθόντα τῇ αἰτίᾳ εὐπροσώπου, ὁ μετ' αὐτὸν χειροτονηθεὶς τῶν αὐτοῦ πάντων ἀνθέξεται, ἀναδεδεγμένος πάντως καὶ τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν.

Ο δὲ λόγος ἐν Καρθαγένην συνέδου. Οἱ εἰς ἐπισκοπήν, ψηστοὶ, προελθόντες, ή κλήρον, καὶ πρὸ τούτου μὲν ἀπόριζοι καὶ πενίᾳ συζηντες, εὐπορήσαντες δὲ μετὰ τοῦτο, ὥστε καὶ ἀγροὺς ἔκτισοις πρίσθαι, καὶ χωρία, ἐπειδὸν δοκοῦσιν ἐκ τῶν πραγμάτων ταῦτα τῆς ἐκκλησίας κτήσασθαι, ὀφείουσι μὴ ἐτέροις, ἀλλὰ τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα καταλιπεν, τὴν τῆς Ιερουσαλίας γραφήν φυλαττόμενοι. Εἰ δὲ κατὰ δωρεάν, ή συγγενῶν κληρονομίᾳν, καὶ μὴ καθ' ὄντες ναοῦν ἔτερον τρόπον, εἰς ἀναφέσεις τυχὸν αἰχμαλώτων, ή νεῶν οἰκοδομάς, έστιν ἢ προεκτῆσαντο, δεῖ καὶ τούτων τὴν ἐκκλησίαν μερίτιν ποιήσασθαι· εἰ δ' οὖν, οὐδὲν τῆς Ιερατικῆς τιμῆς κριθήσονται. Κατὰ τὸν ἐπισκόπων δὲ τοῦτο κρατήσει μάλιστα, ἐπειδὸν οὐδὲν ὄποιστι τρόπος αὐτοῖς λίως ἔτερος, διὸ οὐ κτήσονται πράγματα, δι τοῦ μόνος δὲ ἀπὸ τῶν τῆς ἐπισκοπῆς δικαιών. Ζήτει καὶ ἐν τῷ γε κεφ. τοῦ Α στοιχείου τῆς συνόδου ταῦτης κανόνα καθ' καὶ πα'.

Νόμος.

Η δὲ ρλα' Νομιστινιάνειος Νεαρά, Ἀπαγορεύομεν, φησι, τοῖς δισιτάτοις ἐπιτικόποις, τὰ μετὰ τὴν ἐπισκοπήν αὐτοῖς οἰηδήποτε τρόπῳ περιελθόντα πράγματα, κινητὰ, ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα, εἰς λίθους συγγενεῖς, ἢ πρὸς διλλούς οἰηδήποτε τρόπῳ μετεφέρειν, ἀλλὰ διαπαγῆν αὐταὶ εἰς λύσιν αἰχμαλώτων,

A pere potuit. Quod si agrum deteriorem efficerit, etiam hoc nomine convenitur.

Si creditor non culpa sua pignus perdidit, non tenetur. Sed ei incumbit necessitas probandi id se perdidisse; quippe casus fortuiti non periculo sunt creditoris, sed potest in re fortuito amissa sumnum sibi debitam reposcere. Quod si contrahentibus placuerit, ut pignorum jactura debitorum liberaret, illed valet.

CAP. III. *De disertio.*

Quare cap. 13 Γ litterae.

91 CAP. IV. *De testamento.*

Sanctorum apostolorum 40 canon episcopum, qui ante ordinationem bona privata possidet, ea palam facere habet, εἰ νομιμα τοις εκκλησιαστικοῖς μιγνύναι, τὸν ἔχουσιαν ἔχοι τελευτῶν, οἵς βούλεται: καὶ ὡς βούλεται, ταῦτα κατατίπεν, δρυδόδοξος μάντος Χριστιανοῦ, καὶ μὴ προφάσῃ τὸν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπίλλουσθαι τὰ τοῦ ἐκπισκόπου, γυναικαὶ παῖδες Ἑσθ' ὅτε κέκτημένου, ἢ συγγενεῖς, ἢ οικέταις. Δικαιον γάρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις μῆτρα τῆς ἐκκλησίας, ζημιοῦσθαι ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μῆτρας τῶν ἐπισκόπων ἢ τοὺς αὐτοὺς συγγενεῖς, προφάσει τῶν τῆς ἐκκλησίας. Ζημιὰν δικούενταν, βάρει χρεῶν λιως δικούειμένης, καὶ εἰς πράγματα τούτους ἐμπλίκωνται, τῷ αὐτοῦ διαλογορίσθαι θανάτῳ. Εἰ γάρ μὴ δῆλα ποιήσαιτο τὰ τέ πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ τὰ μετὰ ταῦτην αὐτῷ περιελθόντα τῇ αἰτίᾳ εὐπροσώπου, ὁ μετ' αὐτὸν χειροτονηθεὶς τῶν αὐτοῦ πάντων ἀνθέξεται, ἀναδεδεγμένος πάντως καὶ τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν.

Candō autem 32 synodi Cathegaginensis: Qui ad episcopatum, inquit, vel clericum promoti sunt, et cum antea inopes et indigentes vixerint, postea divites evadunt, ut agros et praedia sibi emant; quoniam ex bonis ecclesiae ea acquisivisse videntur, non aliis, sed ecclesiae haec relinquere debent sacrilegiū erilmen evitantes. Quod si ex donatione, vel cognatorum hereditate, et non alio aliquo modo, ad captivorum scilicet redemptionem, vel templorum adificationem, bona aliqua acquisiverint, herum etiam partem ecclesiae consecrare oportet; si secus fecerint, honore ecclesiasticis indigni judicabuntur. Hoc autem contra episcopos potissimum valebit, quia nullus est iis alius forsitan modus quo res aquirant, praeterquam ex iuribus episcopatus. Quare etiam in 2 cap. lit. A heijus synodi canones 22 et 81.

Lex

Justiniani autem novella 431: Interdicimus, inquit, sanctissimis episcopis ne res, quae ad eos post episcopatum quomodounque pervenerint, mobiles, vel immobiles, vel sese moventes, in cognatos suos vel alios quoquo modo transferant; sed easdem in captivorum redemptionem, vel

egentum pabulum, vel in alios plos usus pro ecclesiæ sue commodo expendant. Quæ enim ex iis post ipsorum mortem supersunt, ecclesia, quam tenebant, vindicat. Ea autem alienandi potestatem habent quæ ante episcopatum probantur habuisse, et quæ post episcopatum ad eos a cognatis devoluta sunt, quibus ab intestato usque ad quartum gradum succedere possunt. Hæc etiam valent et in aliis monasteriorum venerabilium rectoribus. Quod si episcopus vel clericus cuiuscunq; gradus sine testamento vel legitimis successoribus moratur, eorum successio ecclesiæ, in qua constituti fuerint, addicitur.

Leges de testamento.

Testamentum est justa voluntatis sententia de lls quæ post mortem suam fieri velit.

In eo qui testatur, integritas mentis, non corporis sanitas exigitur.

92 Masculus qui annum decimum quartum complevit testamentum facere potest; semina vero, quæ duodecimum.

Si pater vel mater in matrimonium dent filiam vel filium, et eum mori contingat, testamentum faciendi potestatem non habet, sive dos sit, sive donatio ante nuptias, dum parentes adhuc supersunt. Quod si altera eorum pars moriatur, in mortui bona testatur.

Neque filius familias testatur, nec impubes, nec furiosus, nec prodigus; mutus autem et surdus aliquando testari possunt.

Prius testamentum a posteriori perfecto rescinditur.

Testamentum elapso decennio ne abrogetur, nisi aliud perfectum factum sit vel in scriptis vel circa scripturam, contrariam testantis voluntatem indicans in præsentia septem vel quinque testium.

Si testator moriens se nihil aliud possidere juraverit præter ea quæ in testamento disposuit, non licet haeredi qualicunque inquisitionem facere, et servum per tormenta examinare, vel a testibus, qui in testamento reperluntur, juramentum exigere. Sed invitus testatoris juramento fidem habeat, si modo non deprehensus sit circa eamdem rem aliter atque aliter jurare.

Testamentum circa scripturam conditur, cum coram septem testibus una constitutis testator suam voluntatem declarat. Quod si eo in loco, in quo quisquam circa scripturam testatur, septem testes non inveniantur, voluntatem suam coram quinque testibus et non paucioribus notam facere potest.

Qui testamentum scribit recte in eo testis fit.

Testamentum septem testes habere debet, codicillus autem quinque. Qui vero in pugna vulneratus est, et dum in via iter facit a morte non procul absit, non solum coram tribus personis testari

A καὶ πτωχῶν ἀποφράγματος, καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἵτιας ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς ιδίας ἐκκλησίας· τὰ γάρ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ἐκ τούτων περιττεύοντα ἡ κατ' αὐτοὺς ἐκκλησία οἰκεῖοτας; Ἀδεῖαν δὲ ἔχουσιν ἐκποιεῖν ἀτινα ἀν πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐσχήκρατες ἀποδειχθῶσι, καὶ δοσα μετὰ τὴν ἐπισκοπήν εἰς αὐτοὺς ὅποι συγγενῶν περιέλθῃ, οὐδὲ ἔξαιρόταν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ διαθέσθαι δύνανται. Ταῦτα δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικητῶν τῶν σεβασμάτων μονῶν. Έάν δὲ ἐπισκοπος ἡ κληροκοδιος διουδήποτε βαθμοῦ διεύθηκες ἡ νομίμων διαδόχων τελευτῆσσι, ἡ τούτων διαδοχὴ προσκυροῦται τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ καρειροτόνηται.

Nomoi περὶ διαθήκης.

B Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις περὶ ὧν ἂν τις θέλῃ μετὰ θάνατον αὐτοῦ τὴν διοίκησιν γενέσθαι.

Ο διατίθεμενος διελέγει τὸν νοῦν, οὐ μή καὶ τὸ σῶμα, ἐργάσθαι.

Ο δρέπην πληρώσας τὰ μὲν ἔτη διατίθεται· ἡ δὲ θήλεια τὰ τέλη.

'Εάν πατήρ ἡ μήτηρ εἰς γάμον ἱερῶς παιδί θήλειαν ἡ ἀρέψει, καὶ συμβῇ τελευτὴν τὸν παῖδα, οὐκ ἔχει ἔξουσίαν διαθέσθαι, εἴτε προτέστιν, εἴτε ὑπόδολον. Εἴ των γονέων περιόντων. Εἰ δὲ ἐν μέρος ἡ εἰς αὐτῶν ἐτελεύτησαν, εἰς τὸ τοῦ θανόντος διατίθεται.

C Οὐτε ὑπεξίσιος διατίθεται, οὐτε ἁνηδος, οὐτε παινόμενος, οὐτε διωτος· ἀλλατις δὲ καὶ κωφὸς διείσται.

Η προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρας, τελείας οὖσας.

Μή ἀναιρέσθω τῇ τῆς δεκαετίας παραδομῇ ἡ διαθήκη, εἰ μὴ ἀρα τελείας γενομένης ἐτέρας ἀγράφου, ἡ ἀγράφου, ἐναντίαν γνώμην τοῦ διατίθεμον δηλούσης, ἐπὶ ἐπειδὴ πάντες μαρτύρων.

D Τελευτῶν τοῦ διατίθεμένου, καὶ ἀπομνύντος μηδὲν ἄλλο κεκτῆσθαι, εἰ μὴ ἀπειρ ἐν τῇ διαθήκῃ ἐντέταχεν, οὐκ ἔχει ἀδειαν οἰστήποτες κληρονόμος ἐρευνᾶν καὶ βάσανον δούλων ποιεῖσθαι, ἡ δρους ἀπαιτεῖσθαι τοὺς συνευρεθέντας ἐν τῇ αὐτῇ καταγραφῇ μάρτυρας· ἀλλὰ καὶ μὴ βουλόμενος πειστούσθαι τῇ τοῦ τελευτήσαντος ἑκαμοσίᾳ, δηλούσται μή. φωροθέντος τοῦ διατίθεμένου ἀλλιώς, καὶ ἄλλως ὅμνυειν ἐπὶ τῷ αὐτῷ πράγματι.

E Ἀγράφος συνίσταται διαθήκη, ὅταν ἐπειδὴ μαρτύρων δύμα εὑρισκομένων, τὴν αὐτοῦ διατίθεμενος φανερώῃ βούλησιν. Εἰ δὲ ἐν τῇ τις ἀγράφως διατίθεται τόπῳ, ἐπειδὴ οὐχ εὑρίσκονται, δύναται καὶ ἐπὶ πάντες μαρτύρων οὐκ ἐλαττον τὴν οἰκείαν φανεράν ποιεῖν βούλησιν.

F Ο γραφεῖς τῆς διαθήκης καλῶς ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ.

Η διαθήκη ἐπειδὴ μάρτυρας ἔχειν διελέγει· ὁ δὲ κωδίκελλος εἰρ. Ο μέντοι ἐν πολέμῳ πληγεῖς, καὶ ἐν ὅδῳ περιπατῶν, καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἔγγισας, οὐ μόνον ἐπὶ τριῶν διαθήκην δύναται ποιεῖν, ἀλλὰ

καὶ ἐπὶ δύοι προσώπων διὰ τὴν συμβόλαιον περὶ στασίν.

Ἡ δὲ Νεαρὴ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, Θεοπίζουσν, φησί, ἐν πάσῃ χώρᾳ καὶ πόλει, καὶ ὅπῃ ἀμαθῶν κυροῦσθαι τὰς διαθήκας, εἰ μόνον ἐκ τοῦ τρόπου τὸ δικαιόπιστον οἱ μάρτυρες ἀποφέρονται· καὶ τὸν ἀριθμὸν δὲ οὐ μόνον ἄχρι τῶν πέντε περιορίζομεν, ἀλλ' ἐν τόποις, ἐν οἷς, ὡς εἰκός, συμβάνει σπάνιν ἀνδρῶν εἰς μαρτυρίαν ἀξιῶν εἰσιέναται, καὶ μέχρι τριῶν ψύχωντα τὸ εὐαπόδεικτον ἔχειν, καὶ εἶναι ἀνετήσεως κρείττω τὴν μαρτυρίαν. Ζήτει καὶ τὸ λῆγ' ξεφ. τοῦ Κ. στοιχείου, καὶ τοὺς ἐν τῷ ι' ξεφ. τοῦ Μ. στοιχείου νόμους.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ διακόνων.

Οὐ ιδ' τῆς ζ' συνδόου κανῶν, προσέτι καὶ δι', τὰς ἡλικίας ὀρίζοντες τῶν χειροτονούμενῶν, τὸν μὲν πρεσβύτερον ἑτῶν θεοπίζουσιν εἶναι λ', εἰ καὶ δύος ἐκ περιουσίας συμβάνει: τῷ ἀξιώματι. Πρὸς γάρ ἀρχέτυπον παράδειγμα τὴν τοῦ Σωτῆρος χρῆ βλέπειν οἰκονομίαν, δις τριακοντούτης βαπτισμόνος, εὐθὺς τοῦ διδάσκειν ἀπήρξατο· πλὴν δέ γε διάκονον εἴ εἶναι καὶ κ', τεσσαράκοντα δὲ τὴν διάκονον· τὸν δὲ ὑποδιάκονον μὴ ἐλαττόνως ἔχειν τὸν κ'. Τόν γε μήν πρὸ τῶν διηθέντων χειροτονηθέντα χρόνων ἀφειδῶς καθαριεῖσθαι καλεύονται.

Τοὺς αὐτοὺς τῆς ἡλικίας τοῦ διακόνου χρόνους καὶ δι' ισ' κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνδόου ὀρίζεται· τῆς δὲ διακόνου δι' ισ' τῆς ζ' συνδόου. Ζήτει τὰ περὶ τῶν διακόνων γυναικῶν ἀκριβέστερον ἐν τῷ ι' ξεφ. τοῦ Γ. στοιχείου.

Καὶ δὲ πλὴν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ τε', τῇ διμωνυμίᾳ τῶν ἐν ταῖς Πράξεσιν ἐπτά διακόνων καθυπαρχεῖς, μὴ πλειονάς εἶναι τῶν ζ' διακόνων ἐπύπωσεν, εἰ καὶ τοῖς μείζοις τῶν πόλεων τὸ τῆς Ἐκκλησίαν ἔχον διάτο συναμιλλάται.

Οὐ δὲ τῆς ζ' συνδόου ισ' τὸν πιρόντα διαγράφων κανόνα, καὶ τὰ ρήτα τῆς βίθου τῶν Πράξεων ἑξηγούμενος, καὶ τὸν τὴν γλῶτταν παράγων χρυσούν, τῶν δρτῶν τὴν διάνοιαν παντὸς, μᾶλλου ἀκριβέστερον ἀναπτύσσοντα, δείκνυσι μὴ διακόνους λέγειν ἀνταῦθα τὴν θελαν Γραψήν τοὺς ἐν τοῖς θεοῖς διακονούμενους μυστηρίοις, οὐδέπω γάρ ήσαν οὔτε ἐπίσκοποι, οὔτε πρεσβύτεροι, οὔτε μὴν διάκονοι, πλὴν μόνων τῶν ἀποστόλων, ἀλλ' οἵς ἐμελεν, ὅπως τρέφοιντα εἰς περὶ τοὺς ἀποστόλους ἀθροιζόμενος καὶ πιστεύοντες, οὓς καὶ εἰς τύπον ἡμίν γεγονέναι τῆς περὶ τοὺς δεομένους σπουδῆς τε καὶ μεταδόσεως.

Οἱ τοινύν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ κανῶν μὴ εὐστόχως ὁθεῖται, οὐδὲ πρὸ τῆς ζ' ἐτηρεῖτο συνδόου. Οὐ μὲν τὰρ Ἰουστινιανὸς πρὸ ταῦτης γεγονός, ἐκήκοντα πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους ἐκατὸν ἀριθμεῖται, καὶ θηλεῖας μ' ἐν εῇ μεγάλῃ κατέστησεν Ἐκκλησίᾳ· Ηράκλειος δὲ, πρὸ τῆς ζ' ὧν καὶ αὐτὸς συνδόου, καὶ ἐπηγένεσται τούτων τὸν ἀριθμόν. Τοῦτο καὶ περὶ τὰς ἄλλας τῶν ἐκκλησιῶν ἐγένετο, τοῦ ἐν Νεοκαισαρείᾳ κανόνος μέχρι τοῦ γραψῆναι μόνον προκόπιαντος.

Οὐ δὲ τῆς πρώτης συνδόου ιη' κανῶν τοὺς διακό-

A poteat, sed etiam coram duobus proprie incidentem circumstantiam.

Novella autem Imperatoris Leonis Sapientis, Sancimus, inquit, ut in omni regione et civitate etiam ab imperiis testamenta confirmantur, dummodo mores testiam fidem mereantur. Quin et numerum non solum ad quinque contrahimus, sed iis in locis in quibus raros fide dignos prodire constat, tres quoque admitti, et testimonium illorum non reprobari volumus. Quare etiam 38 cap. litt. K, et leges in 16 cap. litt. M.

CAP. V. *De diaconis.*

Canon 14 syn. vi, nec non 15, statutis ordinandorum definientes, presbyterum annorum triginta esse decernunt, etiam si vita eius dignitatem abunde conveniat. Ad exemplar enim originale et Servatoris nostri economiam respicere oportet, qui tricesimo anno baptizatus, statim docere coepit; diaconum autem 25 annorum esse, diaconissam 40; subdiaconum non pauciores agere quam 20. Eum vero qui ante praedictos annos ordinatur, omnimode deponi jubent.

93 Eosdem etiam pro diaconi aetate annos can. 16 syn. Carthag. definit; diaconissae vero can. 15 syn. iv. Queras plenius de diaconissis in 11 cap. litterae Γ.

C Porro can. 15 syn. Neocæsariensis homonymia septem in Actibus diaconorum persuasus, non plures esse septem diaconis decrevit, quamvis civitas quæ ecclesiam habet maximarum urbium templa fuerit.

Canon autem 16 syn. vi, canonem præsentem corrigens, et quæ in libro Actuum dicta sunt interpretans, et Chrysostomum, qui verborum sensum exactissime explicat, adducens, ostendit saeculum Scripturam illic diaconos dicere non eos qui divinis mysteriis ministrant (nondum enim erant episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, sed soli apostoli), verum eos qui hominibus amplectendæ fidei studio ad apostolos assidue commeantibus alimenta prospicerent, a quibus exemplum quoque in egenos charitatis piæque liberalitatis ad nostra usque tempora ductum.

Canon igitur synodi Neocæsariensis non apte dictus ante canonem syn. vi non observabatur. Justinianus enim, qui ante hanc synodum vixit, sexaginta presbyteros, centum diaconos, et quadraginta diaconissas in Magna Ecclesia constituit. Heraclius etiam, qui ante vi synodum vixit, eorum numerum adauxit. Idem etiam in aliis ecclesiis factum est, cum canon Neocæsariensis tantum ut scriberetur proficeret.

Porro canon 18 prim. syn. diaconos Eucharistiam

presbyteris tradere vetat, quia diaconis incurvantum saerifcium omnino offerrere non est permisum, nec ante episcopos Eucharistiam altingere. Ministrorum enim ordinem implent versus episcopos et presbyteros; ideoque post eos ad divina dona accedere oportet, ipsis utique præbentibus. Quin et intra sacrum tribunal inter sacerdotes diaconos sedere non permitit; eum vero qui obedire non vult a diaconatu desistere jubet. Verum in synodis extra sacrum tribunal plures diaconos qui officia habent, ante sacerdotes sedere videtur, quod, ut existimo, iis non omnino convenit.

De chartophylacis honore.

Soli enim chartophylaci datur ex longa magna Ecclesiae consuetudine, et ex scripta constitutione incliti imperatoris Manuels, in congregationibus que sunt extra synodum etiam ante antistites sedere.

Canon vero 7 syn. vi, quisquis diaconorum extra tribunal cum presbyteris sedens, sede inferiori contentus non est, sed praesidentiam sibi asserit vocem divinam contemptui habens, nimisrum quod: « Omnis qui sese extollit, humiliabitur, eum non deponi, sed ab officiis ecclesiastici honore deturbari jubet. Missus autem ab antistite suo in urbem aliquam ut ejus locum impleat, ejusdem etiam cathedram habebit. Hoc etiam in aliis ordinibus sacris fieri debet, ut nemo 94 dignitati seculari vel officio ecclesiastico sisus supra majorem efficeratur, hypo diaconus forte supra diaconum, vel lector supra istum. Quam indignum enim est, ut dum in dignitatibus secularibus, qui honorem minorem sortitus est, præ iis qui principem locum obtinent, nentiquam honoratur. nos iis peiores in spiritualibus dignitatibus, que alias longe excedunt, moribus incompiti videamus! »

Eadem syn. Laodicen. can. 20 decernit, discorum scilicet ante presbyterum non sedere, nisi ab eo jubeatur. Utique et eundem honorem diaconos a ministris et reliquis clericis habero. Quæras etiam in 9 cap. lit. E., can. 22 syn. Laodicenæ.

CAP. VI *De digamis.*

Quæras cap. 4 litteræ Γ.

CAP. VII. *Quomodo episcopos et presbyteros populum docere oportet.*

Canon sanct. apost. 58 episcopos et presbyteros populum sibi subditum dogmata ad rectam fidem et honestam vitam dirigentia docere jubet. Iis clamat Deus per prophetam Ezechiel: « Si non denunciaveris, neque locutus fueris, morietur iustus in iniustitia sua; ejus autem sanguis de manu tua requiretur. » Magnus autem Paulus non solum episcopum, sed et presbyterum sobrium esse jubet, vigilautem scilicet et non pigrum, sermonem fidelem, prout didicit, amplectentem, et populum in salutari doctrina adhortari, et contradicentes

A νοῦς ἀπειργει τῆς Εὐχαριστίας μεταδίδονται τοῖς πρεσβυτέροις, δι: μηδὲ προσφέρειν τοῖς διακόνοις τὴν ἀναίματον ἐφείται θυσίαν, μήτε μὴν πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς Κύριαρτος; αὐτοὺς ἀπεισθάνει ὑπηρετῶν γὰρ τάξιν κληροῦσι πρὸ τοῖς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους. Διὸ καὶ μετὰ τούτους τοῖς θεοῖς δώρωνται προσεύναι, ἐκείνων αὐτοῖς μεταδίδοντων· οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ Ιεροῦ Θίματος; Ἐνδον μέσου τῶν Ιερέων τοὺς διακόνους ἐπιτρέπει καθίζεται· τὸν δὲ μὴ ὑπείκοντα πάνεσθαι τῆς διακονίας καλεῖται· ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ἔξω τοῦ θίματος συνόδων δρίμων πολὺ πρὸ τῶν Ιερέων καθημένους τοὺς ἔχοντας ὅφελικας διακόνους, μηδὲν διώς οἵμας προσῆκον αὐτοῖς.

Περὶ τῆς τοῦ χαρτοφύλακος τιμῆς.

Μόνῳ γὰρ τῷ χαρτοφύλακι δέδοται τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ἐξ ἔθους μακροῦ, καὶ ἐξ ἐπαγγελμάτου ἀγγελάρου τοῦ δούλικου βασιλέως Μανουὴλ, καὶ τοὺς ἀρχιερέων, ἐν ταῖς Ἑξι προκαθήσθαι συνέδοις.

B Ο δὲ Σ τῆς Σ' συνόδου, « Ήστις τῶν διακόνων ἐκτὸς τοῦ θίματος μετὰ πρεσβυτέρων καθήμενος, οὐ στέργει τὴν ὑφεδρίαν, ἀλλὰ τῆς προεδρίας μεταποιεῖται, τῆς θελας φωνῆς κατολιγωρῶν, διτὶ εἰ Πάτερ δὲ οὐδῶν ἐντὸν ταπεινωθήσεται, εἰ οὐ καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ οὐδοιδάξεσθαι τοῦτον τῆς τοῦ θίμου ὄφεικου καλεῖται τιμῆς. Αποσταλεῖς δὲ πρὸ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως εἰς τινὰ πόλιν τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρώσαν, καὶ τὴν ἐκείνου δῆμον καθέδει καθέδραν. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν διλλῶν Ιερῶν ταγμάτων γίνεσθαι δέον, οὗτος μὴ τινὰ κοσμικῷ θαρροῦντα ἀξιώματι, ή ἐκκλησιαστικῷ ὅφεικιᾳ, τοῦ μετίσοντος κατεπαίρεσθαι, τὸν ὑποδιάκονον τοῦ διακόνου τυχόν, ή ἐκείνου τὸν ἀναγνώστην. Ός Εστι δεινόν ἐν μὲν τοῖς κοσμικοῖς ἀξιώμασι μὴ ἐξείναι τῷ ίστον λαχόντι τιμὴν τῶν ἐπέλει πρετειμῆσαι, ή μᾶς δὲ χειρους ἐκείνων ὡς ἀτάκτους ἐν τοῖς πνευματικαῖς ἀξιώμασι φαίνεσθαι, τοῖς κρείττονι ή ἐκείνα. »

C Τὰ αὐτὰ καὶ δὲ Σ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ θυσίαςται, ἐπίπροσθεν πρεσβυτέρου διάκονον μὴ καθέσθαι, εἰ μὴ πρὸ τοῦ αὐτοῦ κελευσθεῖται· τὴν δὲ αὐτὴν ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς ὑποδιάκονους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν. Σήτεται καὶ ἐν τῷ Σ κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα κρίτη τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνέδοι.

D ΚΕΦΑΛ. Σ'. Περὶ στράμων.

Ζήτει τὸ δέ κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Η' Πῶς δεῖ διδάσκειν τὸν λαό τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους.

Ο νῆ τῶν ἀτίων ἀποτελεῖν κανὼν ἐπιτοποῖος καὶ πρεσβυτέροις διδάσκειν ἐπισκόπους τοὺς δικαὶοὺς τὰ πρὸς ἀρθροδοξίαν καὶ θεμυθὸν βίου φυματίζοντα δόγματα. Τούτοις δὲ θεοῖ διτὶ Ιεζεχιὴλ βαζ τὸν προφήτου· « Εἰ μὴ διαστέλλῃ μηδὲ λαλήσῃς, ἀποδενεῖται μὲν ἐνομος ἐν τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ, τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητηθεσται. » Παῦλος δὲ μέγας μὴ διτὶ τὸν ἐπισκόπον, ἀλλὰ καὶ τὸν πρεσβυτέρον νηφάλιον εἶναι καλεῖται, ἐγρηγορότα δηλοῦντα, καὶ μὴ ἀγειμένον, ἀντεγχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πισταῖ λέγουν, καὶ δυνατὸν παρακαλεῖν τὸν

τῇ ὁγιανούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τους ἀντιλέ- A refellere potentem. Episcopus enim dicitur quod ea qui sui sunt populi ianquam ex alto et excuso loco sedile prospiciat. Et ob hanc causam in templi adytiis cathedra anistitis symbolice in sublimi loco constituitur, et presbyteris illic ei assistere unaque sedere concessum est; communī enim utrisque curse est populi in meliora profectus. Eos igitur, qui circa populi eruditionem negligenter affecti sunt, segregari, in negligentia vero perseverantes depositione puniri jubet.

Eadem etiam can. 19 syn. vi jubet, quem quæras in cap. ii litt. B.

Canon autem 121 syn. Carthag., Episcopi, inquit, qui greges suos contemnunt, et salutaria non docent, moneri debent a vicinis episcopis ut concordiam eura convenienti committent. Tempore autem sex mensium elapso, iisque in socioria adhuc viventibus, vicinus episcopus regionem et populum alteri committat, qui possit et suū leat doctrina sua eum ad melius dirigere. Quod si propter reconomiam se silentium egisse dicat, ut hac ratione haereticos aliquos ad se pertraheret, et non ad inobedientiam irritaret, tres episcopi ad harum rerum examinationem a provinciā primate eligantur, et si hæc ita se habere ostensum sit, ab eo rursus in regionem restituatur.

εις καὶ δὲ τῆς ζ' συνδου χανῶν παραι, διὰ καὶ ζήτει ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ Β στοιχείου. Τῆς ἐν Καρθαγένη ρω', Τοῖς κατοικημένοις, τοῖς οἰκείοις ποιημάνιοις ἐπισκόποις, καὶ μὴ δι- εις τὰ σωτήρια, παρεγγυᾶσθαι δὲ πρὸς τῶν χώρων, μεθεμένοις τὰ τῆς βασιλείης, τῆς εὐσῆσης γενέσθαι σπουδῆς. Ἐξήκοντος δὲ και- ψιῶν ἔξι, καὶ μετὰ βασιλείης ἔτει βιούντων, τῷ α' ἐπισκόπῳ τὴν χώραν καὶ τὸν λαὸν προσανα- τῷ δυναμένῳ τε καὶ προθυμουμένῳ τῇ διδαχῇ επρὸς τὸ κρείττον βούθμίζειν. Εἰ δὲ καὶ δι' οἰκα- τεινά τὴν σιγήναιαρεισθαι φησιν, ὡς ἀνθετω μᾶλ- λους τῶν αἱρετικῶν ἐφελκύσθαι, καὶ μὴ πρὸς αὐτοὺς ἐρεθίσῃ, τρεῖς τῶν ἐπισκόπων ἐκλέ- παρὰ τοῦ τῆς ἐπαρχίας πρωτεύοντος εἰς ερι τούτου ἐπίκριαν· καὶ εἰ ταῦθ' αὐτῶς ευχθεῖη, πρὸς αὐτὸν αὖθις τὴν χώραν ἐκανα- σθαι.

Νὲ ρχ' καὶ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωνίας τὸν διακείμενον ἑκοστραχίζει μετὰ τὴν τῶν ἔξι παραδρομὴν, εἰ μὴ πιστοῖς, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ τὰ ὅγια τῶν δογμάτων ἐντηχοῖ, καὶ διηγέ- μαρτύριο, διώκει τὰ τῆς ἀληθείας ἔχει, εἰ δὲ νόσῳ κατείληπτο, η μείζον τῆς Ἐκκλησίας τοιν ἐνησχόλητο, η δὲ ταῦτα διεκδικῶν ἀρχῶν

εἰδο τῆς ζ' συνδου τῷ δημοσίᾳ διδάσκοντες τὰ περὶ τῆς πλοτεως δόγματα, καὶ μὴ τὸ οὖς τι μᾶλλον τοῖς τῇ θείᾳ ψήφῳ διδασκαλεῖον ἐπ' εἰς τὰς ἀνοιξιμονοις, εἰ καὶ ἐπ' ἄκρον ἀπάσης τε τοφίας, ἀφορισμὸν εἰς μ' ἡμέρας ἐπιτιμᾶ- ια δὲ τις ἀποκρίνασθαι τοῖς πυνθανομένοις οὐ θέσται.

Nόμος.

εἰς κληρικὸς, η μοναχὸς, η στρατευμένος, η ποτε πληθὺν συνάγων, δημοσίῃ περὶ τῆς πλο- διαλεγέσθω. Ὑδρίζειν γάρ δοκεῖ τὴν ἐν Χαλ- σύνοδον, τὴν δεσντως πάντα διατυπώσασαν, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη δὲ ταῦτα ποιῶν, τοῦ συλλό- ν κληρικῶν ἐκπεσεῖται, εἰ δὲ στρατευμένος, πατεῖας· εἰ δὲ λοιποὶ κατὰ τὴν οἰκείαν τύχην θήσονται.

ΕΦΑΔ. Ζ' [Η']. Περὶ δικαιοσύνης.

ποσύνη ἐστὶ σταθμὸς καὶ διηγεῖται βούλησις τὸ ίδιον ἀπονέμουσα δίκαιον.

τὸ δικαιοσύνης τὸ κοσμίας ζῆν, ἀλλον μὴ βλά- ἔχαστι τὸ ίδιον ἀπονέμειν.

PATROL. GR. CXLIV.

D

Canon autem 64 syn. vi laicco, qui fidel dogmata publice docet, et non potius aures iis praebet, qui diuina ordinatione scholam in ecclesia aperiunt, quamvis omnem sapientiam in summo gradu sortitus sit, segregationem 40 dierum infligit. Privati vero interrogantibus respondere nemo prohibetur.

Lex.

Nullus clericus, vel monachus, vel miles, vel qualisunque turbam congregans publice circa fidem dissensat. Synodus enim Chalcedonensem contumelia afficere videtur, quæ revera statuit, quod si clericus sit 95 qui hoc fecerit, clericorum numero excedet; si vero miles, exercitu, reliqui autem secundum suam fortunam punientur.

CAP. VI [VIII]. De justitia.

Jusititia est constans et perpetua voluntas, jus suum cuique tribuens.

Justitia propria sunt, honeste vivere, neminem lacerare, jus suum cuique tribuere.

Jurisprudentia est divinarum atque humanarum rerum, justi atque injusti scientia.

CAP. VII [IX]. *De judiciis, et de clericis et laicis causas habentibus.*

Divinus apostolus Paulus in Epistola ad Corinthios inquit: « Jam quidem omnino delictum est in vobis, quod iudicia habeatis inter vos. » Similiter et tertius synodi Sardicensis canon. Si duo episcopi litem inter se habeant, ejusdem provincie episcopi recte causam eorum iudicent, et ne quis eorum episcopum ex alia provincia accersat; videatur enim provinciales ignorantiae vel injustitiae accusare. Quod si quisquam ab iis condemnatus se iuria affici rursus pretendat, episcopi provincie utrumque ad papam mittant, quia ad eorum causam spectant in litteris scribentes, et in ejus potestate erit determinare, an causa iterum iudicio datum, an quæ decreta sunt firma manebunt.

Canon autem 107 syn. Carthag. uni episcopo causam duorum episcoporum inter se litem habentium iudicare non permittit; utique aec clerici cum episcopo litem habentis.

Porro 17 can. syn. iv parochias apud episcopos, qui eas tenent, firmas manere jubet, sive rusticane sint, in locis scilicet remotis posita, et a paucis occupatae, sive paganæ prædiis et pagis proximæ, et hominum multitudine abundantes; præsertim vero si triginta annorum spatio eas tenuerunt et administrarunt, et nullis per vim eripuerunt. Quod si intra illud tempus alter episcopus de provincia aliqua litigaverit, a synodo provinciae controversia dirimatur. Si vero episcopus quisquam se a suo metropolitano iuria affici putet, ei iudicio contendero licet vel apud diœcesis exarcham, vel apud thronum Constantinopolitanum, nimirum si ei subsint; non enim omnium iste iudex constituitur. Episcopos enim Syriæ Antiocheno subjici sancitum est, et Palæstinæ Hierosolymitano, Ægypti autem Alexandrino.

Eadem etiam can. 25 syn. vi disserit.

Canon autem 121 synod. Carthagin., Non oportet, inquit, episcopum potestate utentem, regionem apprehendere que ab alio tenetur, tanquam quæ ad eum pertineat, sive hoc velit populus, sive nolit; **96** sed ad episcoporum ecclæsium res defertur, et ab eo recuperet proprium quod exspectat. Si autem sibi ipsi jus dixerit, æquum est ut jure suo excedat. Similiter qui post cœptum iudicium sinem sententiæ non exspectans, regionem apprehendere conetur, quamvis se litteras provinciae metropolitani, loci possessionem ei concedentes, accepisse pretendat, jure excedit; nisi ejus, qui populum tunc tenet, litteras acceperit, per quas appareat, se ex illius sententia eam, quæ ad ipsum pertinet, regionem pacifice obtinuisse. Indices autem erunt, vel quos provinciae primas eliget, vel quos ambo adversarii ex consensu accipient, ut causas ab

Σοφίᾳ δικαιosynῆς τὰ εἰδέναι τὰ θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ τὰ δίκαιαν καὶ τὸ δίκαιον.

ΚΕΦΑΛ. Ζ' [Θ']. Περὶ δικαστηρίων καὶ τῶν δίκαια διχότεων κληρικῶν τὰ καὶ δαίκων.

Ἄλλο μὲν θεῖος Ἀπόστολος, Κορινθίοις ἐπιστέλλων, φησίν· « Οὐλας ἡστήμα υμεῖς εἰς κριματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, εἰ οὐμως γε μὴν δὲ τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου τρίτος κανόνων, Εἰ δίκην τροπεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐπίσκοποι δύο, φησίν, εἰ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοπος καλῶς αὐτοῖς δικαιέτωσαν, καὶ μὴ δὲ ἐτέρας τολμάτω τις αὐτῶν ἐπίσκοπον μεταπέμψεις· δόξει γάρ ὡς ἀμαθῶν ή δάκικων τῶν Ιδίων δῆπου καταγινώσκειν. Τοῦ δὲ πρὸς τούτων καταδικασθέντος, καὶ αὖθις δικεῖσθαι διατείνομέν τον τῷ πάππῳ καὶ ἀμφοτέρους δικαίων ἐπαρχίας περιπέτωσαν, γράψαντες καὶ τὰ κατ' αὐτούς· καὶ ἐπ' αὐτῷ κείσται, ή τὰ τῆς ὑποθέσεως αὐθίς κρίσει δοθῆναι, ή τὰ ἐψηφισμένα βέβαια μένειν.

Ο δὲ ρῆτης ἐν Καρθαγένῃ ἔνα ἐπίσκοπον διοικήσειν ἐπισκόποις, δίκην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, σύν ἐπιτρέπει· ἀλλ' οὐδὲ κληρικῷ, δίκην ἔχοντι μετάποτον.

Ο δὲ ιζητῆς δὲ συνδου τὰς παροικίας ἀναφερούσους διεμένειν κελεύει παρὰ τοὺς ἔχουσιν αὐτὰς ἐπισκόπους, εἴτε δροικούς καὶ εἰεν, ἐν ἐσχατιαῖς δηλαδὴ κείμεναι, καὶ ὑπὸ διλγῶν οἰκούμεναι, εἴτε ἐγχώριοι, ὡς ἄγροις καὶ κώμαις πλησιάζουσαι, καὶ πολυανθρωπικούς βρύουσαι· καὶ μάλιστα εἰ τριακοντετέλει χρόνῳ ταῦτας κατέσχον καὶ φυκονόμησαν, μή τινας βιασάμενοι, ή τινων παρασπάσαντες. Εἰ δέ που τοῦ χρόνου τούτου ἐντὸς ἐπεισοποιούς περὶ τινος παροικίας ἀμφισβητήσειε, παρὰ τῇ συνδῷ τῆς ἐπαρχίας τὴν ἀμφισβητήσιν λύεται. Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἀδικεῖσθαι νομίζει πρὸς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, διεῖναι τούτῳ δικάζεσθαι ή παρὰ τῷ ἐπαρχῷ τῆς διοικήσεως, ή παρὰ τῷ θρόνῳ Κονισταντινουπόλεως, εἴπερ δηλαδὴ τούτῳ ὑπόκεινται. Οὐ γάρ πάντων οὗτος κάθηται δικαστής ἐπειπέρ τοὺς τῆς Συρίας τῷ τῆς Ἀντιοχείας ὑποκεισθαι νενομίσται, τούς δὲ τῆς Παλαιστίνης, τῷ Τερεούλμῳ, τούς δὲ τῆς Αιγύπτου τῷ Ἀλεξανδρείᾳ.

Τὰ αὐτὰ καὶ δὲ κέ τῆς συνδου διέξιστον.

Ο δὲ ρῆτης ἐν Καρθαγένῃ, Οὐ δεῖ, φησί, διαστέλλειν κράμενον τὸν ἐπίσκοπον, χώρας ἐπιδράπτεσθαι, ὑφ' ἐτέρου ἔτι κατεχομένης, ὡς αὐτῷ δῆθεν διαφερούσης, καὶ βουλομένου καὶ μὴ τοῦ ἐνταῦθα λαοῦ, τῇ δὲ τῶν ἐπισκόπων κρίσεις τούτῳ ἀνατίθεναι, καὶ παρ' αὐτῆς ἀπολήψεσθαι προσδοκᾶς, τὸ οἰκεῖον. Αὐτεκδίκητος δὲ γενόμενος, δίκαιος ἀν εἰτὸν ίδιου στέρεσθα δικαίου, ζημιούμενος τὸ ἀφαίρεθεν διναστεῖσ. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δὲ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς κρίσεως τὸ πέρας τῆς φήμου μὴ ἀναμείνεις. τὴν γύρων ὄρπάσαι πειραθεῖς, εἰ καὶ γράμματα εἰληφναι τοῦ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτου προβάλλεται, τῇ τοῦ τόπου κατάσχεσιν ἐπιτρέποντα, τοῦ δικαίου δικτύπει, εἰ μὴ αὐτοῦ λέσοι γράμματα τοῦ τηγνησίτητα κατέχοντας τὸν λαόν, δι' ὃν φανήσειει εἰρηνικῶς κατασχών μετὰ τῆς ἐκείνου γνώμης τὴν ἀλήθως αὐτῷ διαφέρουσαν γύρων. Κριτάς δὲ ή δὲ τὰ

α φέρων τῆς ἐπαρχίας ἐκλέξεται, ή εἰ; ἀν Α οἱ ἀντιδικοὶ συμφωνήσαντες ἔλωνται, ὡς ἀν παρ' ἕκατέρων ἀλλήλοις ἐπαγομένας αἵτις ἡσάεις βασανίσαντες διαιλύσωνται. Πλημμελῶς οἱ ἐπισκόπου τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀθοῦ διοικήσ., καὶ ἐπέροις τὰς ἰδίας ἐνορίας παραχωρήσαντες καὶ γράμματα προσθησαν, οὐκ ἀποκλεισθήσονται τοῦτον χειροτονησάμενος, διναζητεῖν αὐτοῦ Ἐκκλησίας τὰ δικαία, καὶ εἰ πολὺς δὲ μεταξὺ παρέλθων εἶη χρόνος. Ζήτει καὶ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Επιστολού ταῦτα εἰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

δὲ θ' τῆς δὲ συνόδου τούς κληρικούς ἐπισκήψιας καὶ μοναχούς, πράγματα πρὸς ἀλλήλους καὶ ἔχοντας, πρὸς τοῦ ἴδιου ἐπισκόπου κρίνεσθαι, τεν ἔωνται τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὡς δὲ γε τούπροστρέχων περὶ ἀλαχίστου τιθένται καὶ ὅπροστεκτον τὸν ίδιον ποιέμενα. 'Ἄλλ' Εσθ' δηπτὴ τῇ ἐκείνωμη ἐφείσται τοὺς τοιούτους δικάστασθαι, καὶ οἱ διμφαὶ τὰ ἀντιθέτα μέρη ἀρέσκεται· τὸν δὲ ταῦτα ποιοῦντα, ἐπιτιμοῖς ὑποκείσθαι κανόνες. Εἰ δὲ πρὸς τὸν ίδιον ἐπισκόπον δὲ κληρικὸς τὴν δικήν, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποι τούτους δικαζέτωσαν. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρμητροπολίτην ἐπισκόπον, η κληρικὸς ἔχει τὴν σεβήτησιν, ἢ τῆς διοικήσεως Ἐξαρχος η δῆτης βασιούσης πατριάρχης δικαζέτω· διοικησίας δὲ λέγεται ἐπαρχίας πολλὰς παρείχουσα. Τὸ δὲ τῶν ἔχοντων προνομίουν, τὸ νῦν ἔχον οὐκ ἐνεργεῖ· εἰ γάρ λέγονταί τινες τῶν μητροπολιτῶν Ἐξαρχοῖς, ἀλλὰ ἐν ταῖς διοικήσεσιν ἑτέρους μητροπολίτας οὐκ σιν διλας ὑποκειμένους αὐτοῖς.

δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ εἰς Ἱερωμένοις ἄπασι μοναχοῖς, ἐνάγουσι καὶ ἐναγομένοις, τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνάλογο δικαστήριον, εἴτε ἐγκληματα, εἴτε ιατρα τὸ ζητούμενον εἴη. 'Ἀν δέ τις τούτων ποιὸν ἔλληται δικαστήριον, ἐκείνου καταφρονήσας, αὐτὸς γε τοῦτο, φησι, τοῦ ἴδιου ἐκπεσεῖται τοῦ, καὶ εἰ ἀδύος ἐν τούτῳ δειχθεῖ τῶν ἐγκλημάτων η τῆς χρηματικῆς ἀγωγῆς. 'Ἐπισκόπων δὲ τεντινοὶ ψηφισαμένων, καὶ ἐκκλησίου κατ' αὐγενέσθαι δεῖσαν, ητιεὶς ἐπὶ μείζονας κριταὶ εἰσιθεσθαι, μητροπολίτας τυχόν η πατριάρχας, καὶ ὑποθέσεως βασάνως διθείστης, καὶ τῆς τῶν προντών κριτῶν ψήφου διατραπείσης, οὐ δεῖ βλάσφημαι τοὺς πρώτους ἀποφηναμένους, εἰ μήπον η ἀδοκηθέντες ἐλεγχθεῖσεν, η δὲ ἔχοντας θατέρους εὐηγεισμένου μέρους, η προσπαθῶς καὶ φιλίως τὸν ἀδικησάντα δικαιείμενον. Εἰ δέ διμφαὶ δικαιούστητο, εἰ καὶ ἀλάττονες εἰεν τῶν ἔλλοις ὀρισθέντων, δώδεκα δηλαδή ἐπὶ ἐπισκόπου, καὶ εἴπει πρεσβυτέρων, καὶ τριῶν ἐπὶ διακόνων, δικαστοῖς καστοῖς ὑπὲκείνων οὐ δύναται ζητεῖν ιητον. Οὐ δεῖ δὲ κληρικοὺς δυτας, πολιτικούς ιεθεῖ, ἀλλὰ τῆς Ἐκκλησίας δικαστὰς, ἵνα μή ονικαὶς διοδηθῶσιν εὐθύνωσι.

δὲ καὶ πρὸς δὲ καὶ δρκεῖ τοὺς κληρικοὺς αἵτιοις τὴν τοῦ ἴδιου ἐπισκόπου ἀπόφασιν, ὡς ἀν μή ιεια; ἐξενεγκθεῖσαν, τοὺς ἐκ γειτόνων ἐπισκόπους τὰς κελεύει καθίσειν, θελήσει τοῦ δῆμος κρίναντος τούπου. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τούτους Ἑρσαντινοὺς αἴτιοις

A utraqe parte allatas cum diligent examinatione dirimant. Si vero episcopus quisquam ecclesiam suam male administret, et aliis provinciae sue cedat, quamvis litteræ præcesserint, non excludetur qui post eum ordinandus est episcopus, quo minus iura ecclesiæ sue perquirere possit, etiam si multum interea temporis præterierit. Queras etiam in 52 cap. liti. E can. 10 magni Basillii.

B Nonus vero iv syn. canon clericos et monachos qui negotia et lites inter se habent, a proprio episcopo judicari jubet, sacerularia judicia repudiantes; etenim qui ad ea excurrat, suum pastorem parvi habere et contumelia afficeret videtur. Aliquando autem episcopi voluntate apud eos judicium agitari permisum est, quos utraque pars opposita elegerit. Qui vero secus fecerit, poenis canonice subjiciatur. Quod si clericus cum proprio episcopo item habeat, provincie, inquit, episcopi eos judicent. Sin vero episcopus vel clericus cum provinciæ metropolitanam controversiam habeat, exarchus diocesis, vel urbis imperialis patriarcha judicet. Diocesis autem dicitur, quæ multis continet provincias; exarchi vero privilegium non est hodie in usu. Quamvis enim quidam ex metropolitanis exarchi dicuntur, tamen alios in provinciæ metropolitanas non habent omnino sibi subjectos.

C Canon autem 15 syn. Carthaginensis omnibus ordinibus initialis tam actoribus quam reis Ecclesiæ forum aperit, sive criminalis sive pecuniaria quæstio fuerit. Quod si quis eorum eo contempto forum civile elegerit, propterea, inquit, gradu suo excidet, imo licet in eo a criminibus vel actione pecuniaria absolvatur. Sin vero ab episcopis in iudicio aliquo sententiam ferentibus appellatio fiat, quæ ad judices maiores fieri solet, metropolitanos forte vel patriarchas, et quæstio examinetur, et priorum iudicium rescindatur, non oportet eos laedi qui primam sententiam tulerunt, nisi probatum fuerit, eos vel gratia corruptos fuisse, vel propter odium alterius partis sententiam tulisse, vel studio et benevolentia erga eum qui injuriant fecit adductos. Quod si ambæ partes judices elegint, quamvis pauciores, quam in aliis definitum est, fuerint, nempe in episcoporum causa duodenis, presbyterorum sex, diaconorum tribus, ab his iudicibus damnato provocandi facultas non est. Clericos autem judices civiles eligere non oportet, sed ecclesiasticos, ne poenis canonice subjiciantur.

Canon autem 28 cum 125 clericos qui episcopi sui sententiæ non acquiescant, tanquam non justa latae, vicinos episcopos judices constituere jubet, cum consensu episcopi qui prius iudicavit. Quod si postea provocationem 97 sibi dari postulent ii qui

judicantur, ad provincias metropolitanum abire; A si δικαζόμενοι, πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας ἀπίεναι μητροπολίτην. Εἰ δὲ πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς ἄλλας ἐπαρχίας ἀποιεῖν, ἀφορίζεσθαι, τῶν ἐν Ἀφρικῇ εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς μὴ προσιεμένων, Ἐντεῦθεν διεκνύται μὴ ἔξειναι τῷ Ῥώμῃς, πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐπιτηρεῖν. Εἰ γὰρ τὰς ἐν Ἀφρικῇ τηρεῖν οὐ διδωσιν δικαίων, πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν Τύρῳν διακείμενας, σχολὴ γ' ἀν καθ' ἑτέρων χωρῶν τὸ τοιοῦτον δίκαιον αγορῇ.

Canon insuper 104 sacris ordinibus initiatos, qui ad regem abeunt, et petunt ut judices civiles causam suam examinent, judicium scilicet ecclesiasticum repudiantes, deponit; eos vero episcopale judicium a rege postulantes, non puni.

Canon vero 30, Si duo, inquit, diligent, quorum alter in loco in quo tribunal erigitur, examinationem recuset, metuens forte ne populus propenso in adversarium ejus animo impetum in illum lacturus sit (utpote qui illuc potentiam habeat), vel testes producere eum non sinat, illi permissum est alium locum eligere, ibique causam examinandum sistere; vicinum tamen, ne difficilis sit iudicibus peregrinatio, et adversario testium productio.

Lex.

Justiniani Novella 123, Si qui, inquit, ejusdem synodi sanctissimi episcopi, controversiam aliquam inter se habeant, sive de jure ecclesiastico, sive de aliis quibusdam negotiis, primum metropolitanus eorum cum duobus aliis ejusdem synodi episcopis, causam judicet. Quod si ultraque pars illis que judicata sunt non acquiescat, tunc beatissimus ejus diceseōs patriarcha inter eos audiāt, eaque definiat, quae canonibus ecclesiasticis et legibus consentanea sunt, neutra parte sententia ejus contradicere valente. Patriarchæ enim sententia appellatio non sub jacens.

Si quis vero ab episcopis iudicatus intra decem dies iudicio contradixerit, tum locorum praefectus negotium examinet, et vel sententiam confirmet, vel rescindat; et ne liceat ei qui secundo in eadem re victus est, provocare. Si vero iudex contrariam episcopo sententiam ferat, ejus D sententia appellatio obnoxia est, et secundum legem refertur, et examinatur. Quod si regis mandato, vel jussu judicario, episcopus judicial, ad eum qui causam misit, appellatio referatur. Si vero res ecclesiastica fuerit, civiles magistratus cum hac causa nihil habeant commune, sed sanctissimi episcopi iuxta divinos canones controversiae finem imponant.

Imperialis et principalis sententia appellacioni non subjacet, neque ab alio retractatur nisi a seipso; quemadmodum et Moses qui Deum vidit, *lege lata dixit, Retractabis iudicia tua.*

A οἱ δικαζόμενοι, πρὸς τὸν τῆς ἐπαρχίας ἀπίεναι μητροπολίτην. Εἰ δὲ πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς ἄλλας ἐπαρχίας ἀποιεῖν, ἀφορίζεσθαι, τῶν ἐν Ἀφρικῇ εἰς κοινωνίαν αὐτούς μὴ προσιεμένων, Ἐντεῦθεν διεκνύται μὴ ἔξειναι τῷ Ῥώμῃς, πάσας τὰς Ἐκκλησίας ἐπιτηρεῖν. Εἰ γὰρ τὰς ἐν Ἀφρικῇ τηρεῖν οὐ διδωσιν δικαίων, πέραν τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν Τύρῳν διακείμενας, σχολὴ γ' ἀν καθ' ἑτέρων χωρῶν τὸ τοιοῦτον δίκαιον αγορῇ.

Οἱ δὲ ρῦ χαθαιρεῖ τοὺς προσιεμένας λειψανάς τῷ βασιλεῖ, καὶ αἰτοῦντας πολιτικούς δικαστὰς τὰ τῆς ὑποθέσεως αὐτῶν ἔξετάσαι, τὸ τῆς Ἐκκλησίας παραιτουμένους δικαστήριον ἐπισκόπων μέντοι δικαστήριον παρὰ βασιλέως αἰτοῦντας οὐκ ἐπιπλήττει,

B Ο δὲ Λ, Ἐδώ δόο, φησι, δικάζωνται, ὅν ἔτερος, ἐνῷ τὸ δικαστήριον συνίσταται τόπῳ, τὴν ἔξεταν παραιτεῖται, ὑπειδήμενος ἵσως τὴν τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν, τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ προσκειμένου, ὡς ἔχει παραδίναστενοντος, ή καὶ μάρτυρος οὐκέτι ἔωντος παραγαγεῖν, ἔφειται τούτῳ τόπον ἐπιλέξασθαι ἔτερον, κακεῖ τὰ τῆς δίκης ἔξετασθῆναι, ἔγγιστα μέντοι διακείμενον, ἵνα μὴ δυσχερής τοῖς χρισταῖς ή ἔκειται ἐη ἀποδημία, τῷ τε ἀντιδίκῳ καὶ τῇ τῶν μαρτύρων προσέτι παραγαγῆ.

Nόμος.

Η ρχγ' Πουστινιάνεος νεαρά, Εἰ δὲ τινες, φησι, δισώτατοι ἐπισκόποι τῆς αὐτῆς συνόδου, ἀμφισβήτησιν τινα πρὸς ἄλληλους ἔχοιεν, εἴτε ὑπὲρ ἑκκλησιαστῶν δικαίου, εἴτε ὑπὲρ ἄλλων τινῶν πραγμάτων, πρότερον διητροπολίτης αὐτῶν μετ' ἑτέρων δύο εἰ τῶν τῆς αὐτῆς συνόδου ἐπισκόπων τὸ πρᾶγμα κρινέτω. Καν μὴ ἐμμεινὴν ἐκάτερον μέρος τοῖς κικριμένοις, τηνικαῦτα δικαριώτατος πατριάρχης τῆς διοικήσεως ἔξεινται μεταξὺ αὐτῶν ἀκρόσθιο, κακεῖνα δριζέτω, διτίνα τοῖς ἑκκλησιαστικοῖς κανόνι καὶ νόμοις συνάρτει, οὐδένδες μέρους κατὰ τῆς φῆμου αὐτοῦ ἀντιλέγειν δυναμένου. Οὐ γὰρ κατ ἑκκλησήρω αἰτῶν πετριαρχῶν διόπεινται φῆμοι.

Εἰ δέ τις τῶν παρὰ τοῖς ἐπισκόποις δικαζομένων ἔντες δέκα ἡμερῶν ἀντείπη τοῖς κεκριμένοις, τηνικαῦτα δικαστήριον τὸ τόπῳ δργων τὸ πρᾶγμα ἔξεταζεται, καὶ διεστά τῷ δεύτερον ἐν τῷ τοιούτῳ πράγματι δητηθέντες ἑκκαλείσθαι. Ἐναντίως δὲ τοῦ δργων τοῦ ἐπισκόπου φημιζομένου, ή τοῦ δργων τοῦ φῆμος ὑπόκειται ἑκκλησήρω, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀναφέρεται καὶ γυμνάζεται. Εἰ μέντοι γε ἐκ βαλικῆς κελεύσεως ή δικαστικῆς προστάξεως ἐπισκόπος κρίνει, ή ἑκκλητος ἐπὶ τὸν παραπέμφαντα τὴν ὑπόθεσιν ἀναφερέσθω. Εἰ δὲ ἑκκλησιαστικὸν εἴη τὸ πρᾶγμα, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχετωσαν οἱ πολιτικοὶ δργωντες πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἀλλ' οἱ ὄσιοτατοι ἐπισκόποι κατὰ τοὺς λειψανάς τῷ πρᾶγματι πέρας ἐπιτιθέτωσαν.

Tὸ αὐτοκρατορικὸν καὶ βασιλικὸν κριτήριον ἐκκλησήρω οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ ἀναψηλαφέται ὑφ' ἑτέρου, ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ ἀει ἐπανακρίνεται, καθά καὶ ἡ θεπτῆς Μαΐσης νομοθετῶν, Ἐπαγακρινεῖς τὰς κρίσεις σου, διηγήσεσσεν.

οῦ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλητιψ οὐχ ὑπό-
αὐθὲν ἀναψήλαφθειται δι' ἔτέρου, ὡς ἀρχὴ καὶ
ἢ ἐκκλησιαστικῶν κριτήριων. Ἐξ αὐτοῦ γάρ
τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια, καὶ εἰς αὐτὸ-
ς, καὶ ἀναστρέφεται, αὐτὸς δὲ οὗτος ἐκ τίνος,
ῥῆς ἔτερον· τοιούτον γάρ η ἀρχὴ· ἐπανακρί-
δει πνευματικῶς καὶ αὐτὸς δι' ἕαυτοῦ. Ζήτει
η' κεφ. τοῦ Η στοιχείου.

Ινα τῶν τοις ἐκκλησιαστικοῖς τελούντων βαθ-
πίσκοπον, η̄ πρεσβύτερον, η̄ διάκονον, η̄
τίνα τοῦ καταλόγου τοῦ Ἱερατικοῦ, ἀκόντιη η̄
κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι ἀνεγό-
Ει γάρ ἀκόντιη τις ἀπαγαγών τίνα τῶν ἐκκλη-
κῶν κοσμικῷ κριτηρίῳ παραστῆναι βιάσηται,
τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τὴν πρέπουσαν-
σιν δίξεται. Εἰ δὲ ἔκανεν δικαστικὸς τῷ κο-
κριτηρίῳ παρασταῖη, η̄ καὶ αὐτὸς πρῶτος
κείθεν κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου
αἴσιατο, οὗτος καὶ ἔκειθεν νομίσῃ τὸ δίκαιον.
, ὑπὸ τῶν Ἱερῶν κανόνων καταδικάζεται.
Αρ διξιος τυχεῖν ὃν ζητεῖ διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ
; ἀπὸ τῆς τῶν θείων θεσμῶν καταβαλλόμενος
;

καὶ καὶ η̄ τῶν βασιλέων Ἡρακλείου καὶ
ταντίνου νεαρᾶ, μήτε ἐπίσκοπον διορίζεται,
πληρικὸν, μήτε μοναχὸν, χρηματικῆς η̄ ἐγ-
κινής γάριν αἰτίας παρὰ πολιτικῷ η̄ στρα-
τῷ ἀνάγεσθαι δροντι, ἀλλὰ παρὰ μόνοις
ἱσοις ἐπισκόποις, η̄ μητροπολίταις, η̄ πατριάρ-

G δὲ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου. Εἰ μερισμὸς, φησι,
; διαμαχομένοις ἐστι, καὶ διὰ τὴν τῆς κοσμικῆς
καὶ καταστάσεως, διὰ τῷ θείῳ κλήρῳ ἐγκατεί-
δι ἐνάγων τηνικαύτε τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγαμέ-
παντὸς ὑπόκεισθαι, καὶ ἐκεστος εἰς τὸ πρόσ-
πον λεύσθεται δικαστήριον.

Ε ἐκκλητοῖς δικασταῖς μετίζοντας εἶναι
η̄ ἐξ ἀρχῆς δικασάντων.

τα ἀγωγὴ ἀρμόδιους σεπτῷ οἰκῳ εἰς τετσαρ-
τίαν ἐκτείνεται. Ἄντι γάρ χρονίων παραγρά-
ῶν ι' καὶ κ' καὶ λ' ἐνιαυτῶν ταῖς ἀγίαις Ἐκ-
κει καὶ τοῖς ἀλλοῖς ἀπατεῖσθαι σεβασμίος τόποις,
τὴν τῶν μ' ἐτῶν πραγματεύθη ἀνατίθεσθαι
ἀπτομεγεν τούτου αὐτοῦ φυλαττομένου, καὶ ἐπὶ
ιατήσει τῶν λεγάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν, D
καὶ ἀσεβεῖς αἰτίας καταλειπμένων. Ζήτει καὶ
η' κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

ιάστριαν η̄ δισκήτριαν δι' οὐδεμίαν ἀγωγὴν
ιροῦμεν ἀφίλεσθαι ἐκ τῶν Ιδίων μοναστη-

τα ὑπόθεσις, χωρὶς τῶν μὴ ἐπιδεχομένων
εσιν, ἐκκλητιψ ὑπόκειται οὐχ ἀποξ., ἀλλὰ καὶ

εὖοντος δροντος, δικαιωτας νεμόμεθα, ο δὲ
ως τὸ ίδιον ἀφελόμενος ἐκπίπτει αὐτοῦ.

κακῶν κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὗτος χρόνος,
έμος, οὗτος ουνήθεια βεβαιοῖ.

τιλίζομεν μηδενὶ ἔξεινας, τοῦ τελευτήσαντος

Patriarchæ sententia appellationi non subjacet, neque retractatur ab alio, utpote ecclesiastici iudicii princeps. Ex ea enim omnia ecclesiastica judicia et in ipsam resolvuntur, et revertuntur; ipsa vero neque ab aliquo, neque ad aliquem refertur; princeps enim est; retractatur vero spiritualiter ipsa a seipso. Quare etiam cap. 8 litt. II.

98 Nominem in ecclesiastico aliquo gradu consti-
tutum, vel episcopum, vel presbyterum, vel dia-
conum, vel quemvis alium ex catalogo sacerdotali-
volentem vel invitum sacerdibus iudicis sisti sus-
tinetur. Si quis enim aliquem ecclesiasticorum
invitum ad seculare iudicium trahat, a nostra
serenitate competentem coercionem accipiet.
B Si vero aliquis sacerdotum seculari iudicio se
volens suiterit, aut etiam prior ipse sententiam
illie latam ecclesiastico auditorio prætulerit,
tamen si bīlī jus inde reddi putet, a sacris cano-
nibus condemnatur. Ubi enim dignus est conse-
quē quae desiderat, qui ab initio controversie
ob injuriam divinis decretis illata, deponitur?

Quin et imperatorum Heraclii et Constantini
novella, nec episcopum, nec clericum, nec mon-
achum, pro causa pecuniaria vel criminali coram
civili vel militari iudice sisti decernit, sed tan-
tum coram propriis episcopis, vel metropolitanis,
vel patriarchis.

Porro novella imperatoris Alexii, Si divisio-
inquit, inter litigantes fuerit, eorumque alter e
statu seculari sit, alter vero sacro clero adnu-
meretur, actor in eo casu rei foro omnino sub-
jicitur, et unusquisque ad iudicium conveniens
accedit.

Judices ad quos datur appellatio majores esse
oportet iis qui ab initio judicabant.

Omnis actio quae domui venerabili convenit
in quadraginta annos extenditur. Etenim pro diu-
turnis præscriptionibus 10 et 20 et 30 annorum,
sanctis Ecclesiis, et aliis omnibus venerandis locis,
solam 40 annorum præscriptionem dari concedi-
mus. Idem observatur et in legatorum exactione,
Et hæreditatum in pīs usus reliquarum. Quare
etiam in cap. 8 littera M.

Monialem vel ascetriam ob nullam actionem
ex monasteriis suis extrahi permittimus.

Omnis causa, exceptis iis quae dilationem non
admitunt, appellationi subjacet, non semel, sed
bis.

Judicis iussu juste possidemus quae nobis ex par-
titione eveniunt; qui vero sine venia judicis quod
sum est aufert, eo excidit.

Quae male judicata et ordinata sunt, neque
tempus, nec lex, nec consuetudo confirmat.

Sancimus nulli licere mortui filios, vel uxores,

vel hæredes, vel sponsores, antequam novem iudicis definiti dies lapsi fuerint, accusare, aut vexare, vel ad judicium trahere, sive nomine debiti a mortuo contracti, sive ob aliam aliquam causam ad predictas personas proprie spectantem. Si quis vero intra novem dies spousionem aliquam, vel promissum, vel fidejussionem accipere ausus fuerit, haec omnia irrita esse decernimus; insuper et actores debito et actione prorsus alienari. Quod si quisquam mortuum calumniare convictus fuerit, quantum ab eo postulavit, tantum hæreditibus ejus solvat; post dies vero novem elapsos, si quis contra has personas actiones aliquas habeat, eas secundum leges producat.

hæmerōn, εἰ τις κατὰ τῶν τοιωτῶν προσώπων τινὰς ἔγγυμναζέτω.

De iudicibus compromissariis.

Canon 99 Carthag. Si qui appellavit, inquit, judices elegerit, et cum illo si quoque adversus quem appellavit, ab his deinceps nulli appellare licet. Si enim 99 ex communī consensu, qui controversiam inter se habent, judices eligant, a sententia ab iis lata provocare non licet.

Eadem canon 122 decernit, eosque qui non parent, segregari jubet.

Leges.

Arbiter prout sibi videtur sententiam dicit; qualis autem dicat praetori cura non est.

Sive æqua, sive iniqua sit arbitri sententia, unum nō firma manet.

A sententia arbitri appellandi necessitas remittatur.

Compromissum iudicio ordinario proximum est, et ad finiendas lites pertinet.

Ex compromisso autem exceptio non competit, sed poena petitio.

Si duo sint arbitri, et dissentiant, coguntur tertium quendam eligere, et arbitrio ejus stare.

Non sit arbiter cum juramenti cautione; sed litigantes eos cum poena eligant, et necesse habeant, vel sententiae acquiescere, vel multam dare de qua ambæ partes inter se consenserint.

Licet poena compromisso adjecta non fuerit, promiserit autem quis sententiæ stare, indeterminate tenetur. Validissimum autem est, quod meminit capituli de dolo.

CAP. VIII. [X]. *De episcopis et clericis ob crimina sua judicatis.*

Canon 74 sanct. apost., Episcopus a viris siue dignis accusatus ad Ecclesiam, inquit, tribunal necessario vocari debet, duobus episcopis ad eum missis; et si statim paruerit, et crimina sibi objecta diluere non valens, confiteatur, vel convictus sit, debita ei poena infligatur. Si vero statim non paruerit, ter vocetur; sin autem in inobedientia

A τοὺς γονεῖς, ή τὴν γυναῖκα, ή τὸν κληρονόμουν, ή τοὺς ἀγγυητάς, πρὸ τῆς τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας τοῦ πένθους, αἰτιᾶσθαι ή παρενοχήσιν, ή εἰς δικαστήριον ἔλκειν, εἴτε ὄνδρας χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταγομένου, εἴτε ἄλλης οἰασούν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μυημονευθέντα ίδιων δρώσης πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τινὰ δύολογιαν, ή ὑπόσχεσιν, ή ἔγγυην παρ' αὐτοῦ χομισασθαι, ταῦτα πάντα ἀνίσχυρα εἰναι θεσπίζομεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ χρέους καὶ τῆς ἀγωγῆς παντελῶς τοὺς ἐνάγοντας ἀλλοτριοῦσθαι. Εἰ δὲ τις συκοφαντῶν ἀλεγχθεῖν τὸν ἀπογλύμενον, δύον παρ' ἔκεινου ἀπῆται, τοσοῦτον καταβαλλέσθω τοῖς κληρονόμοις ἔκεινου· μετὰ δὲ τῶν ἐννέα παρέλευσιν ἔχειν νομίσειν ἀγωγὰς, ταῦτας κατὰ τοὺς ὑμῶν ἔγγυμναζέτω.

B *Περὶ δικαστῶν αἱρετῶν.*

'Ο λέσ' τῆς ἐν Καρθαγένη συνδου κανόνι, 'Ἐὰν ἀπιλέξηται, φησιν, ὁ ἱκκαλεσάμενος δικαστάς, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος καθ' οὐ ἔξεκαλέσσατο, τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τούτων μπέντι ἔξεστω ἔκκαλεισθαι. 'Ἐὰν δὲ κατὰ κοινὴν γνώμην οἱ δίκην ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ἔλωνται δικαστάς, οὐκ ἔξεσται τούτοις κατὰ τῆς ἔξενεχθείσης παρ' αὐτῶν ἔκκαλεισθαι φέρου.

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ριβ' φησίζεται, καὶ τοὺς μὴ πειθομένους ἀφορίζεσθαι ἀξιοῖ.

Nόμοι.

'Ο αἱρετὸς δικαστής τὸ δοκοῦν αὐτῷ φησίζεται, καὶ οὐ πολὺπραγμονεύτην φῆφον δ πρατιώρ.

C Εἴτε δικαία, εἴτε ἀδικός ἔστιν ή τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ φῆφος, βεβαία μένει καθόλου.

Μὴ χρειαν ἔχετω ἐκκλήσιον ή τοῦ αἱρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις.

Τὸ αἱρετὸν δικαστήριον ξοκει· χυρίψι δικαστήριο, καὶ ἀνήκει πρὸς τὸ περατοῦσθαι τὰς δίκες. Οὐχ ἀρμόδει δὲ εἰς αὐτοῦ παραγραφή, ἀλλὰ ποιῆς ἀπαίτησις.

'Ἐὰν δύο ὀσιοὶ αἱρετοὶ δικασταὶ, καὶ διχονόδοι, ἀναγκάζονται καὶ τρίτον τινὰ ἐπιλέξασθαι, καὶ τῇ αὐτοῦ ἐμμενεῖν δοκιμασίᾳ.

Οὐ γίνεται αἱρετὸς δικαστής μετὰ τῆς εἰς δικαστής, ἀλλὰ μετὰ ποιῆς αὐτοὺς οἱ δικαστέμενοι ἐπιλεγόσθωσαν, καὶ ἀνάγκην ἔχετωσαν η̄ ἐμμένειν τῇ φῆφῳ, η̄ τὸ πρόστιμον διδόναι, ὅπουσον ἐν τῷ μέρῃ ἀμφότερος συμφωνήσωσιν.

D Εἰ μὴ ἔγκειται ποιηή τῷ αἱρετῷ δικαστήριῳ, διμολογήσει δὲ τις ἐμμένειν τῇ φῆφῳ, . ἀγνοεῖται ἀδρίστως. Πληρέστατον δέ ἔστι τὸ μνημονεύον τοῦ κεφαλαίου τοῦ ὁδίου.

ΚΕΦΑΛ. Η' [Γ']. *Περὶ τῶν δικαζομένων δι' οἰκια ἐγκλημάτα ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.*

'Ο οὗτος τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν κατηγορηθέντα ἐπίσκοπον πρὸς ἀνθρώπων ἀξιοπίστων, ἐπὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγκαῖως χρῆναι ματαλεῖσθαι φῆσι δικαστήριον, δύο ἐπισκόπων ἢ αὐτὸν στελλόμενον καὶ μὲν εὐθὺς ὑπακούσας παραγένεται, καὶ μὴ οἶστι τε ὃν ἀποδύσασθαι τὰ ἔγκληματα, ὅμοιογέσην η̄ ἐλεγγθῆ, ὀρίζεσθαι τὸ προστόν, εὐτῷ

μή ἀπαντήσαντος δὲ παραυτικά, ἐπειδὴ τὸν μετάκλησιν γίνεσθαι. Εἰ δὲ καὶ οὕτως ἡ ἀπειθεῖσα, τὴν σύνοδον τὰ δόξαντα κατ' ζεύθας κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ἐγκλήματος τῆς ἀπειθείσας ἀποναμένου.

ἢ εἰν Καρθαγένῃ; Τὸν ἐγκλήμασι, φησιν, ντα ἐπισκόπον, ὅποι πάσης προσῆκει χρίνεσθαι, εἰς ἣν δὲ τοιούτος τελεῖ δηλαδή, τριχερὲς εἶναι τοὺς πάντας ἢ τοὺς πλειόνας, μηδὲλάττονας γοῦν εἰναι τῶν; ἢ διότι τὸν ἐγκλήματος ἀπειθείσας ἀμφιδολίας, οὐ περισπέδος ἢ ὅποι χείρα. Τὸν δέ γε πρεσβύτερον οὐκ ἐπισκόποι, καὶ τρεῖς τὸν διάκονον· ἀσφαπτωτὰς τὰς τῶν λεπέων χρίσιες τῆς συνόδου γίνεσθαι προμηδουμένης, ὡς ὑστερίζουσῆς τοῦ πρὸς τὴν ἐν Ἀγιοχειᾳ, ἥπερ ἐν τῷ δέ τῶν πρεσβύτερων καὶ διακόνων καθαιρεῖσθαι; Ἐνδος ἐπισκόπου γίνεσθαι διορίζεται, ὅποι δὲ τὰς τῶν ἐπισκόπων.

Πρᾶξις συνοδική.

τοι καὶ δὲ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς ἡγίσατο τὴν τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαδουντος καθαιρέστιν, ἢν δὲ ἀρχιεπίσκοπος ἐποιήσατο οὐτις ἔνδεκα μόνοις συνών ἐπισκόποις, μηδὲν αὐτὸς τῆς τῶν λοιπῶν δωδεκάδος. Δῆ καὶ δὲ τῆς αὐτῆς ἐν Καρθαγένῃ διορίζεται γάρ οὖσης, φησιν, ἐπισκόπων, ἵσθι ὅποι εἴ τρινεται δὲ πρεσβύτερος, καὶ δέ διάκονος, τοῦ διέλου αὐτῶν ἐπισκόπου ἐπούτων προκαθεδομένου. Οὗτοι οἱ ἄρτιοι ἀντιτοῦνται τούς δικαζομένους ἐκτῆς διφείλουσιν εἶναι γέμενου ἀριθμοῦ τῶν συνδικαστῶν.

τῆς ἐν Ἀγιοχειᾳ δέ, Ἐπισκόπου, φησιν, ἐγκλήμασι χρινομένου πρὸς τῶν τῆς ἐπαρτεκόπων, καὶ πρὸς ἀλλήλους τούτων διαμνη, τῶν μὲν, ἀθώων, τῶν δὲ, ὅπατιον μένων, δεῖ τὸν μητροπολίτην τῆς ἐπαρχίας καὶ ἑτέρους εἰς τῆς διορίου μεταπέμπεσθαι καὶ τὴν ἀμφισθήσαν δέ ἐκείνων λύεσθαι πλειόνων ψήφου βεβαιωθείσης.

ιε', Εἰ δὲ πάντες, φησιν, μίαν κατ' αὐτοῦ γενέγκοιεν, μηκέτι παρ' ἑτέροις τοῦτον διει, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν ἀμφωτίνων ψήφου ἐπαρχίας ἐπισκόπων.

δὲ ἀνήρτατα παρὰ τοῦ δέ τῆς ἐν Σαρδικῇ, μεξιάντος. Τοῦ κοινῆ ψήφῳ τῶν τῆς ἐπαρτεκόπων καθαιρεθέντος, καὶ τῇ ψήφῳ μή τοντος, ἀλλ' εἴτε ἀποδύσασθαι λέγοντος δύοτα ἐγκλήματα, μή πρότερον εἰς τὸν θρόνον επιτονείσθαι ἑτερον, πρὶν ἂν δὲ πάππας Ρώμων τὰ τῆς ὑποθέσεως, ὃρον ἔξενέγκῃ, καὶ γιταὶ ἡ κυρωθῆγαν, ἢ ἀνατραπήναι τὴν κατατῆς διτεκτῆς δύντος ἐπαρχίας τοῦ ἐπισκόπου ἥτις καὶ μόνη τῷ Ρώμης ἀνείται, ἐνθα μύνοδος αὐτῇ συνήθροιστο· καὶ διέ γάρ ἐκαι τῷ κρινομένῳ ἐφείται.

ιε', Καθαιρεθέντος, φησιν, τοῦ ἐπισκόπου τοινῇ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, καὶ ἐκπλι τὸν πάππαν ποιησαμένου, κακείνου ἑτέροις

A perseveret, synodus iuxta criminis qualitatem quae sibi videtur contra eum definit, contumacia sua nihil adjutum.

Canon autem 18 syn. Carthag., Episcopum, inquit, in crimina incidentem, a tota synodo, ad quam nempe pertinet, judicari oportet. Quod si difficile sit ut omnes vel plurimi convenient, ne pauciores sint duodecim: sic enim omni controversia sublata a populo suo non contemnetur. Presbyterum autem sex episcopi judicant, et discounum trés. Hæc scilicet synodus iudicia sacerdotum cautius fieri procuravit, longo nempe tempore post Antiochenam habita, quæ in can. 4 presbyterorum et diaconorum depositiones ab uno episcopo, episcoporum vero a synodo fieri decrevit.

Action synodica.

Quapropter sanctissimus patriarcha Lucas Joannis 100 Amathuntis episcopi depositionem irritandum duxit, quam Cypri archiepiscopus fecit; quod cum undecim episcopis conveniens, ipse non nisi duodecim esset.

Quemadmodum et 14 ejusdem syn. decernit. Propter paucitatem, inquit, episcoporum, presbyter aliquando a quinque, et diaconus a tribus judicatur, proprio eorum episcopo ultra eos presidente, adeo ut qui sub se habent litigatores, extra definitum judicum numerum esse debeant.

Canon autem 14. syn. Antioch., Si episcopus, inquit, ob aliqua criminis a provincia episcopis judicetur, lique inter se dissentiant, aliis innocentem, aliis vero reum pronuntiantibus, metropolitani illius provinciae alios ex vicina provincia evocare oportet, et per illos controversiam dirimere, plurimorum suffragio confirmato.

Porro can. 15, Si vero omnes, inquit, unam adversus eum sententiam tulerint, is ne amplius ab aliis judicetur, sed episcoporum provincialium firma maneat sententia.

Verum canon hic a 4 syn. Sardic. sublatu est, qui sic statuit: Qui communis episcoporum provincialium sententia depositus fuerit, et sententia non se suhmittat, sed criminis diluere posse affirmet, aliter in thronum ejus ne ordinetur, priusquam papa Romanus causa cognita rem definitur, easque damnationem auctoritate sua confirmandam aut rescindendam declaraverit, si scilicet provincia episcopi occidentalis sit, quem sola Romana subjecta est, ubi et synodus hæc congregabatur; judicatio enim bis appellare permisum est.

Insuper quintus canon, Si episcopus, inquit, communis episcoporum provincialium sententia depositus fuerit, et ad papam appellationem fecerit,

isque alii viciniis episcopis causam examinare per scripta mandaverit, episcopus vero ab illis etiam damnatus rursus examinationem quæsiverit, si quæ prius judicata sunt papæ sufficere videantur, episcoporum sententia rata sit. Si vero ei episcopus rursus judicandus visus fuerit, damnatus ad Romanum abire ne cogatur, sed papa presbyteris sibi conjunctis suam potestatem dans, eosque illic cum regionis episcopis mittens, controversiam examinari mandet, et sic perficia fiat sententia.

Porro canon 19 syn. Carthag., Qui episcopum, inquit, accusat, coram regionis private actionem instituere debet; is vero qui accusatur ante plenam sententiam a dignitate sua non excludetur. Si vero litteris ad judicium vocetur, et unius mensis intervallo, ex quo litteras acceperit, non adfuerit, in poenam inobedientiæ segregatur, nec ei ministerium aliquod sacrum attingere licebit. Quod si eum a causis necessarilis revera impediri ostensum fuerit, aliis ei mensis dilationis datur; quo elapsa si non venerit, a fidelium communione ejicitur, donec quæ ipsi objecta sunt, terminabuntur. Sin autem se nec coram provinciæ exarcho, nec coram synodo anniversaria sistere curaverit, ipse adversus se sententiam tulit, depositioni subjectus. Accusator vero si in judicio præsto fuerit, communione non interdicitur; sin vero sub prætextu se subduxerit, ipse quidem segregatur, et episcopus segregatione solviur. Ostendens autem se non ex prætextu, sed rationabili de causa absuisse, actionem movere non prohibebitur. Quod si moribus suspectus sit, accusationem **101** quæ episcopi dignitatem attingit, instituere ei permisum non erit; actiones vero privatas et pecuniarias contra ipsum movere non prohibebitur. Verum hodie præstitutæ vocationis dies locum non habent.

Lex.

Secundum vero novellam clarissimi imperatoris Manuelis, per tria triginta dierum edicta, omnes actores et rei accersuntur, cujuscunque sint status, et cuiusmodicunque causa fuerit.

Porro nec can. 88 permittit, ut episcopus quæ accusatus vel segregatus fuerit, ab episcopatu expellatur, donec quæ ei objecta sunt judicio soluta fuerint.

Eadem can. 16 syn. quæ prima et secunda dicuntur aperte statuit, jubens neminem ordinari in Ecclesiam, cuius episcopus adhuc vivens nondum proprio honore plene motus fuerit, quamvis non nulli crimina ei intentant, et ipse animo abjecto forte renuntiationem fecerit. Hoc enim seditionis et tumultus causa est. Debent autem clerici improbitatem in omnium odium incurrentem evitare, et canonice quæ ei objecta sunt examinare, et si re-

A τῶν ἀστυγειτόνων ἐπισκόποις τὴν ἔξέτασιν τῆς δίκης διὰ γραφῆς ἐπιτρέψαντος, τοῦ δὲ καὶ ὑπὸ τούτων καταδικασθέντος, αὐθις γε μήν ἐπιζητοῦντος ἔξέτασιν, εἰ μὲν τὰ ἡδη κριθέντα ὅρκεν ὁ πάττας νομίσει, τὸ κύρος ἡ τῶν ἐπισκόπων ἵχεται ἀπόφασις. Εἰ δὲ καὶ αὐθις κριθῆναι τὴν ἐπισκόπου δοκιμάσει, μὴ ἀναγκαζέσθω ὁ καταδικασθεὶς εἰς Ἐρώμην ἀπένται, ἀλλὰ τὴν ἰδιαν ὁ πάττας ἵχουσεν πρεσβυτέρους τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ διδωκός, καὶ πέμψας ἔκεισε μετὰ τῶν ἄγγελον ἐπισκόπων, τὰ τῆς ὑποθέσιος ἔκετασθηναι κελευσάτω, καὶ οὕτω τελείᾳ ἡ ἀπόφασις γενέσθω.

'Ο δὲ ιθ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ, Τὸν κατηγοροῦντα ἐπίσκοπον, παρὰ τῷ τῆς χώρας τὰ πρώτα φέροντα, τὴν κατηγορίαν δεῖ, φησίν, ἐνιστᾶν δέ γε κατηγορούμενος πρὸ τῆς τελείας ἀποφάσεως τῆς ἴδιας τιμῆς οὐκ ἀποκλείεται. Γράμματι μέντοι κληθεῖεν ἐπὶ τὴν δίκαιοτητίου, εἰ μὴ ἀπαντήσειν ἐνδέ παραρρένετος μηδὲς, ἐξ οὗτοῦ τὰ γράμματα ἔδεξατο, εἰς ποινὴν τῆς ἀπειθείας ἀφορίζεται, μὴ ἔχειν αὐτῷ λεπρούργιας δικασθεῖσαι ἀποδημητού. Εἰ δὲ ἀληθῶς ὑπὸ ἀναγκαῖων αἰτιῶν δειχθεῖη κωλυθμενος, ἔτερος μὴν εἰς προθεσμίαν αὐτῷ δίδοται. Ἐξῆκοντος δὲ καὶ τούτου, ἢ μὴ ἀφίκεται, τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας ἔκβαλλεται, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτοῦ λαληθέντα δέξηται πίρας. Μήτε δὲ πρὸς τὴν ἐπαρχίας ἔξαρχον, μήτε μὴ πρὸς τὴν ἐπηγίσιας γενομένην σύνοδον ἀφιέσθαι φροντίσας, αὐτὸς καθ' εαυτοῦ τὴν δίκην ἔξημενην, ὑπεληφθεῖς καθαιρέσεται. Οἱ μέντοι κατηγορος, τῷ δίκαιοτηρίῳ, τῆς κοινωνίας οὐκ εἰργεται· ὑποχωρήσας δὲ κατὰ τινα σκῆψιν, αὐτὸς μὲν ἀφρίζεται. Ζεταί, δὲ μήν ἐπίσκοπος τοῦ ἀφορισμοῦ ἀπολύεται. Δεῖχας δὲ μὴ κατὰ σκῆψιν, ἀλλ' ἐξ αἰτίας εὐπροσώπου γενομένην τὴν ὑποχώρησιν, καὶ αὐθις τὴν ὑπόθεσιν κινεῖν οὐ κωλύεται. Εἰ δὲ διαβεβλημένος εἴη τοὺς τρόπους, κατηγορίαν μὲν τῆς λεπρούργης τῷ ἐπισκόπῳ καθαπτομένην λέγειν οὐ συγχωρεται, ἰδιας δὲ καὶ χρηματικὰς κατ' αὐτοῦ κινεῖν ἀγάγεις οὐ κωλύεται. Ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦν αἱ προθεσμίαι τῆς κλήσεως τῶν ἡμερῶν γίνονται.

Nomos.

Κατὰ δὲ γε τὴν νεαρὰν τοῦ ἀστέρου βασιλέων Μανουὴλ, διὰ τριῶν παραγγελμάτων τριακονθημέρων μετακαλούνται πάντες ἐνάγοντες τε καὶ ἐνεγό-

D μενοι, καὶ οἵας ὥστε καταστάσεως, καὶ οἵας ἢ τὸ Εγκλημα ὑποθέσσεως.

'Αλλ' οὐδὲ πῃ' ἐπιτρέπει τὸν ὑπὸ κατηγορίαν ἀφορισμὸν γενόμενον ἐπίσκοπον τῆς ἐπισκόπης ἔξωθεσθαι, ἥσω ἄν τὸ κατ' αὐτοῦ λυθῆ δίκαιοτηριον.

Tὰ αὐτὰ καὶ διε' τῆς λεγομένης α' καὶ β' συνὸν κανὼν σαφῶς διατάσσεται, μὴ χειροτονεῖσθαι τὰ κελεύων εἰς ἐκκλησίαν, ἣς δὲ ἐπίσκοπος Ετι περί, οὕτω τῆς ἴδιας τελέως ἀπεκινθητη τεμῆς, εἰ καὶ πρὸς τινας ἐπὶ ἐγκλήμασιν ἡταίρη, καὶ μικροφυγῆσας τινας παρατητοις ἐποιήσατο. Στάσεως γάρ καὶ ταραχῆς αἰτιῶν τούτο γε. Δεῖ δὲ τοὺς τῆς ἐκκλησίας πάσάν γε φιλαπεχθημοσύνην μάλιστα περισσεύει, ἀλλὰ κανονικῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἔξετάσθαι·

καὶ εἰ κατὰ λόγον ἡ παραίτησις ἔγεγόνει, ἡ κανονικῶς διὰ τὰ ἁγκλήματα καθηρέθη, τηνικαῦτα ἔτερον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προχειρίζεσθαι. Ἀλλὰ καὶ εἰ τις ἐν τῇ ἴδιᾳ τιμῇ καλῶς ἰδρυμένος, μὴ τὸν οἰκεῖον κούλοι ποεμαίνειν λαδν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστάλη ποίμνης, ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβοις τόπῳ, μὴ τινος ἀναγκαῖου κατεργοντος, τὴν τοῦ ἐπισκόπου τιμὴν καὶ καθέδραν δικαίως ἀφαιρεθῆσται.

Οὐ δὲ καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ πρεσβυτέροις ἡ διακονοὶ περὶ τινῶν ἁγκαλουμένοις τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐπισκοπὸν ἐφιστησθεῖν δικαστήν, σὺν γε ἑτέροις ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, οὐδὲ ἀν ἐκλέχωνται οἱ κατηγορούμενοι, ἔξι μὲν ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ τρισιν ἐπὶ διακόνων. Προθεσμίας δὲ καὶ ἐπιτιμήσεις τὰς αὐτὰς εἶναι καὶ τούτοις σαφῶς καὶ οὗτος διέξειν, οἷς δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων δι προλαβών. Τὰ δέ γε τῶν λοιπῶν κληρικῶν αλτιάματα μόνος δι αὐτῶν ἐπισκοπος ἔχεταί τι, καὶ πέρατι δώσει, φησιν.

Οὐ δὲ οὐδὲ ἀποκλείσθαι λέγων τὸν κληρικὸν, ἐνδεκάντος ἕτους, καὶ μὴ δεξαμένης πέρας τῆς αὐτοῦ διοικήσεως, τὸ νῦν ἔχον οὐκ ἐνεργεῖ.

Nόμος.

Κατηγοριαν ἱερέως οὐδεὶς τὸν λατεῖνον ἀρχήντων δικάζει, πλὴν εἰ μὴ καθοικώσας Ἑγκλημα ἡ κατηγορία περιέχει. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ιερῷ τοῦ Πατρὸς γενεθλίου κανόνας τῆς ἐν Νεοκαστρείᾳ συνόδου οὐ καὶ τούτοις, καὶ Θεοφίλου εί.

Περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαιστηρίοις κατηγόρων.

Οὐ δέ τῆς δευτέρας συνόδου κανὼν, Εἰς κατηγοριαν, φησιν, ἐπισκόπων ἡ κληρικῶν οὗτε πάντας ἀνεξετάστως προσέσθαι δεῖ, οὔτε μὴν πάντας ἀποκλεῖειν. Εἰ μὲν γάρ ἴδιωτικήν τις ἐνίστησθαι κατ’ αὐτῶν δίκην, διδούσθαι λέγων αὐτὸς ἐπὶ πράγματι κινουμένοις ἡ ἀκινήτοις, ἡ ὑδρίσθαι, ἡ τι τοιοῦτο παθεῖν, μήτε πρόσωπον τοῦ κατηγορούντος, μήτε θρησκείαν σχοπεῖν· μηδένα γάρ τῶν δικαίων ἀποτυγχάνειν δίκαιον, ἀλλ’ ίσην ἄπασιν ἡμᾶς ἐπιφέρειν τὴν ἀδέκαστον ψῆφον. Ἐλεύθερον καὶ τῆς οἰσασοῦν ἀδικίας τὸν ἐπισκοπὸν μάλιστα ἡ τὸν κληρικὸν καθιστάντας. Εἰ δὲ ἀκκλησιαστικὸν εἴη τὸ Ἑγκλημα, ἐκπτωτιν τῆς ἵερωσύνης ἐπισεῖν τῷ ἐπισκόπῳ, δὲπερ καὶ δημόσιον λέγεται, τοῦ ἴδιωτικοῦ ἀντιδιαστελλόμενον, καθότι πρὸς τοῦ δήμου παντὸς εἰώθει γυμνάζεσθαι, οὔτε αἱρετικοὺς οἰουσδηποτοῦν προσιεσθαι δεῖ, οὔτε μὴν σχισματικοὺς καὶ παρασυνάγοντας, οὐδὲ τοὺς κατ’ ἀλλας αἰτίας τελέως ἐκβεβλημένους τῆς Ἐκκλησίας· οὐ μὴν οὐδὲ τοὺς πρὸς διλίγον τῆς Ἐκκλησίας ἀφορισθέντας, εἴτε τῶν τοῦ κλήρου εἰεν, εἴτε τῶν τοῦ λαοῦ, ἀν μὴ πρότερον τὰς κατ’ αὐτῶν αἰτίας ἀποτρίψωνται· οὐδὲ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν θντας, πρὶν ἂν τῶν ἁγκλημάτων ἀθώοις φανῶσιν. Εἰ δὲ τούτων ἀπάντων ἐλεύθεροι εἰεν οἱ κατηγόροι, τότε δὴ, διτοι ἀν ἐπάγματι τῷ ἐπισκόπῳ ἁγκλήματα, οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπισκόποι, φησιν, ἔξετάσουσιν. Εἰ δὲ οὗτοι μὴ οἵοι τε εἴεν ταῦτα διαλύσασθαι, ἡ τῆς διοικήσεως μείζων αὐνόδος δοκιμάσσα πέρατι δώσει. Τὰ δέ γε τοῦ κληρικοῦ δικίους ἐπισκοπος ἔξετάσει ἀτονήσαγτος δὲ πρὸς τὴν

A nuntiatio justa sit, aut canonice propter crimina depositus fuerit, tum alium in episcopatum ordinare. Si quis vero in honore suo recte constitutus, populum suum pascere recusaverit, et a grege suo discedens in alio loco ultra sex menses commoratus fuerit, nulla necessitate coactus, episcopi honore et cathedra juste privabitur.

B Insuper can. 20 syn. Caribag. presbyterorum et diaconorum qui quoruīdā criminum accusati fuerint, episcopum propriū judicem constituit, una cum aliis ejusdem provinciæ quos accusati elegerint, sex scilicet contra presbyteros, et tribus contra diaconos. Præstitutas vero dies et penas eisdem esse vult hic canon ac quæ contra episcopos in priori decernuntur. Reliquorum autem clericorum causas solus, inquit, eorum episcopus examinabit, et finiet.

Canon vero 79 excludi dicens clericum, cuius causa uno anno elapsō non finitur, hodie non est in usu.

Lex.

Accusationem sacerdotis nemo laicus magistratus judicat, nisi læsa majestatis crimen accusatio contineat. Quære etiam in cap. 16 litt. II canones 9 et 10 syn. Neocæsariensis, et Theophili quintum.

De iis qui in judiciis accusant.

C Canon 6 syn. II, Ad accusationem, inquit, episcoporum vel clericorum non omnes sine examinatione admittere oportet, nec omnes excludere. Si quis enim causam privatam contra eos instituit, se injuria rerum mobilium vel immobiliarum ablatione affici dicens, aut contumelia, aut aliud aliquid ejusmodi pati, nec persona accusatoris aut religio examinesetur. Justum enim est, ut nemo juribus suis fraudetur, et ut nos sententiam incorruptam omnibus æqualiter pronuntiemus, episcopum præcipue et clericum ab omni injustitia **102** liberum constituentes. Si vero crimen ecclesiasticum sit, episcopo a sacerdotio depositionem intentans (quod a privato contradistinctum, publicum vocatur, quoniam ab omni populo agitari solebat), nec hereticos D quoscunque admittere oportet, nec schismaticos, et conventicula facientes, nec alios qui alia de causa ex Ecclesia ejecti fuerint: utique nec qui parvo tempore ab Ecclesia segregantur, sive clerici, sive laici fuerint, nisi prius crimina sibi objecta diluerint; neque eos qui accusati sunt, donec crimini bus immunes appareant. Quod si nullis istiusmodi causis obnoxii sint accusatores, tunc, quæcunque crimina episcopo intentant, ejusdem, inquit, provinciae episcopi eadem examinabunt, et si illi ea decidere non possint, major dioceseos synodus ea definiat. Clerici autem causas episcopus proprius examinabit; quas si solvere nequit, ad maiorem synodum transmittentur; accusationem vero prius (inquit) non instituant, quam accusatores per scri-

pturam depositum, se eidem periculo obnoxios futuros, si in rerum examinatione episcopum et lunini convincantur. Qui vero præter haec facit, et vel ad imperatorem, vel principes saeculares, vel ad universalem synodum accedit, non omnino ad accusationem admittatur, ut qui in diœceseos episcopos injuriis, et in canones contumeliosus, et ecclesiasticæ tranquillitatis evensor fuerit.

Tanquam etiæ katηgorian, ὃς ἀτιμάσαντα τοὺς τῆς Εκκλησίας εὐταξίαν συγχέοντα.

Huic etiam consonus est can. 21 syn. iv, non sine examinatione admittendos esse dicens episcoporum vel clericorum accusatores, sive clerici, sive laici fuerint, nisi prius vita et mores eorum probentur.

Quin et can. 8 syn. Carthag. non permittit eum qui moribus infamis est, episcopum accusare.

Utique et 128 nec segregatum, et excommunicatum, donec a segregatione solitus fuerit.

Porro et can. 129 nec servos accusare permittit, nec libertos clericos qui eos manumiserunt, vel eorum filios, aut hæredes; alios autem accusare sinit, exceptis infamia laborantibus, cuiusmodi sunt mimi, et qui cum bestiis pugnant, et gladiatores. At qui mimi scenici, qui in foro et conventibus publicis ludunt, infames sunt; qui vero coram imperatore ad delectandum urbaniter se exercent, honesti sunt. Ili etiam qui cum bestiis pugnant, et qui gladiaturam exercent, si fortitudinis ostendandæ et gloriae comparandæ studio se spectandos præbent, fortis merito habendi sunt; si vero mercedis gratia, infames sunt. Qui enim vita sua haud parcunt, sed eam venalem habent, vix laudandæ existimationis esse possunt. Porro nec Judæos vel hæreticos accusare permittit, nisi omnes in propriis causis actionem intentant.

Insuper can. 150 eum qui multa crimina episcopo vel clero objicerit, et unum ex iis post disquisitionem factam probare non potuerit, ei neque de reliquis fides habenda est.

Leges.

Præstat crimina injudicata relinquere quam aliquos innocentes punire.

Non oportet ideo habere judicatorum depositis, nisi probatio judicem certiore fecerit.

103 In peccatis spiritualibus patres forsitan proliberis qui sub potestate sunt penas dant, non autem in criminalibus. Non enim patres pro filiis puniuntur; nam dicit lex, Peccata caput sequuntur.

De testibus in judiciis.

Canon. sancti apostoli. 75 hæreticum ad testimoniū dicendum non admittendum esse decrevit: similiter nec unum fidelem: « Ex ore enim, inquit, testimoniū duorum vel trium omne verbum stabilietur. » Et Apostolus: « Contra presbyterum accusationem ne admittas, nisi coram duobus vel tribus testibus. »

A διάλυσιν, τῇ μείζονι καὶ ταῦτα συνδριπόθησεται. Μή μέντοι πρότερον, φησι, τὴν κατηγορίαν ἐνιστασθαι, πρὸν ἀν ἑγγράφως οἱ κατηγοροι τὸν Γεων ὑποσχεῖν ἀταφαλίσανται κινδυνον, εἰπερ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων ἔξετάσει συκοφαντούντες τὸν ἐπίτικον ἐλεγχθείν. Τὸν δὲ μὴ οὕτω δρᾶν ἀνεχόμενον, ἀλλ' ἡ βασιλει προσιόντα, ἡ κοσμικοὶ δρουσιν, ἡ οἰκουμενική συνδρι, μὴ δεκτὸν εἶναι παντάπασιν εἰς κατηγορίαν, ὃς ἀτιμάσαντα τοὺς τῆς Εκκλησίας εὐταξίαν συγχέοντα.

Τούτῳ συνάδει καὶ ὁ καὶ τῆς δ συνδρι, μὴ ἀδοκημάστως λέγων προσιέσθαι τοὺς κατηγορούντας ἐπισκόπων ἡ κληρικῶν, εἴτε τῶν τοῦ κλήρου, εἴτε τῶν τοῦ λαοῦ εἰναι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῶν ὁ βίος δοκιμασθείη, καὶ τὰ ἐπιτήδευματα.

B 'Αλλὰ καὶ ἡ τῇ τῆς ἐν Καρθαγένῃ οὐχ ἐφίσιαι ἐπισκόπου κατηγορεῖν τὸν διαβεβλημένον τοὺς τρόπους.

'Ο δὲ ρκή' οὐδὲ τὸν ἀφωρισμένον καὶ ἀκοινωνήτον, μέχρις ἂν λυθῇ τοῦ ἀφωρισμοῦ.

'Ο δὲ ρκή' οὐδὲ δούλοις κατηγορεῖν διδωσιν, οὐδὲ ἀπελευθέροις, τῶν αὐτούς ἀλευθερωσάντων κληρικῶν, ἡ τῶν παιδῶν αὐτῶν, ἡ τῶν κληρονόμων ἐπέρων μέντοι κατηγορεῖν ἐφίσιαιν ἀλλ' οὐδὲ ἀτίμοις, οἰνοει μύροις, καὶ θηριομάχοις, καὶ μονομάχοις, 'Αλλ' οἱ μὲν ἐπι σκηνῆς μίμοι, οἱ ἐν πανηγύρει καὶ δημοτικαὶ παζόντες συνελεύσεσιν, ἀτίμοι· οἱ δὲ παρὰ βασιλει ἀστεῖα πρὸς μετρίαν τέρψιν ἐπιτηδεύοντες, ἐντιμοι. Θηριομάχοι δὲ καὶ μονομάχοι, εἰ μὲν πρὸς ἐπιδειξιν ἀνδρίας ὅρψιν καὶ δόξης ἔρωτα, ἀριστεῖ; ἀν λογίζοντο· εἰ δὲ πρὸς μισθὸν, ἀτίμοι. Οἱ γάρ τῇς οἰκείας ζωῆς μὴ φειδεμένοι, ἀλλὰ μισθοῦ ταύτην προλέμενοι, σχολῇ γ' ἀν αὐτοῖς μελήσειν πανουμένης ὑπολήψεως· ἀλλ' οὐδὲ 'Ιουδαῖοις, ή αἱρετικοὶ κατηγορεῖν ἐπιτρέπει, εἰ μὴ που περὶ λίσιων οὗτοι πάντες ἐνάγουσιν ὑποθέσσων.

'Ο δὲ ρλ., Τὸν ἐν πολλοῖς, φησιν, ἑγκλήματιν ἐπισκόπου κατηγορούντα ἡ κληρικοῦ, καὶ τούτων ἐνδεξάσεις: δοθέντος ἀποδεῖξαι μὴ δυνηθέντα, οὐδὲ περὶ τῶν λοιπῶν εἰκός τούτον πιστεύεσθαι.

Nόμοι.

Κρείσσον τὰ διαμαρτήματα κατατιμπάνειν ἀνεκδικήτα, ἡ τινας ἀναιτίως κολάζεσθαι.

D Οὐ δει πιστεύειν ταῖς καταθέσεσι τῶν κρινομένων, εἰ μὴ καὶ ἀπόδεξις διδάσκεται τὸν δικαστήν.

• Τῶν φυγικῶν διαμαρτημάτων τῶν ὑπεξουσίων παλῶν Γεων οἱ πατέρες δίκην ὑπέχουσιν, οὐ μὴν καὶ τῶν ἑγκληματικῶν. Οὐ γάρ κολάζονται πατέρες ὑπὲρ τέκνων φησι γάρ δ νόμος· Τὰ διαμαρτήματα τῇ καφαλῇ ἔπονται.

Περὶ τῶν ἐτοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

'Ο οε τῶν ζγίων ἀποστόλων κανῶν οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν τὸν αἱρετικὸν προσιέσθαι διορίζεται, δους γε οὐδὲ πιστὸν εἶναι μόνον· « Ἐπι στόματος γάρ, » φησι, « δύο μαρτύρων ἡ τρών, σταθῆσεται πᾶν ἥμινα· » καὶ δ 'Απόστολος· « Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, εἰ μὴ ἐπι δύο ἡ τριῶν μαρτύρων. »

Ο δὲ τῆς ἐν Καρθαγένη ρλα, Ἀρχὴν, φησι, οὐδὲ εἰς τοὺς κεκαλυμένους ἐγκληματικῶς ἐνάγειν, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν προσίσθαι χρή· τοὺς δ' αὖ τὸν βίον ὀστείους, ὃν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα, μὴ ἀνήδους εἶναι, ἐντὸς δηλαδή ιδεῖτων, τῷ μήπω τούτοις εὐσταθές εἶναι τὸ φρόνημα. Ἀλλ' οὐδὲ οἰκειακούς τὸν κατηγοροῦντα παράγειν δεῖ μάρτυρας, καὶ ὑπεξουσίους αὐτῷ, ἢ ὑποχειρίους, οὓς, εἰ μὴ πειθούντο τὰ κατὰ νοῦν αὐτῷ λέγειν, ἔξεσται οἱ κολάζειν. Σεμνῆς δὲ μεταποιούμενοι πολιτείας οἱ ὑποχειρίοι, ιερεῖς, φημι, καὶ διάκονοι, καὶ λογικῶν ἐπιστήμωνες μαθημάτων, οὓς ἀπόδηλητοι πρὸς μαρτυρίαν ἔσονται.

Ο δὲ νόος, Εἰ κληρικοί, φησι, παρὰ τῷ τῆς Ἐκκλησίας κριθείεν δικαστηρίῳ. ὡς δὲ Ἀπόστολος παραγγέλλει, « Τολμᾶ τις ὁ ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων, κριθείει ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; » καὶ θάτερον μέρος τῆς ἐξενεχθείσης καταγνοίη Φήφου, μὴ ἔξειναι θατέρῳ μέρει εἰς τὸ τῆς ἐκκλήσου δικαστήριον ἔλκειν πρὸς μαρτυρίαν τὸν πρότερον τὴν ὄποθεσιν δοκιμάσαντα, ἢ καὶ κρινομένης παρατυχόντα, μηδὲ τοὺς γένει προσήκοντας προβάλλεσθαι μάρτυρις.

Nόμοι.

Ἄξιοπίστους εἶναι δεῖ τοὺς μάρτυρας.
Καὶ παράγονται καὶ ἐπὶ χρηματικῶν καὶ ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, εἰ μὴ κεκαλυμένοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ἢ ἔξουσιατευδύμενοι.

Ἀπόδηλητος εἰς μαρτυρίαν γίνεται δὲ καταδικασθεὶς διὰ τὸ ποιῆσαι ταραχώδη φλυαρίαν.

Δεῖ τοὺς μάρτυρας πρότερον δομνύναι, πρὶν ἢ μαρτυρήσωσι· τοῖς τιμωτέροις δὲ μᾶλλον πιστεύειν. « Ενὸς δὲ μαρτυρίᾳούχος ἔστι δεκτὴ ἐν οἰδηποτε δίκῃ, καὶ συγκλητικὸς ἡ.

Τῇ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀγωγῇ, εἰ μὲν χρηματική εἴη, μέχρι λιτρῶς μιᾶς, δύο πιστοὶ ἔντειποι μάρτυρες ἐνομότως μαρτυρήσουσιν· εἰ δὲ μέχρι ν' λιτρῶν, τρεῖς· εἰ δὲ ἐπέκεινα, ε'. Εἰ δὲ ἐγκληματικὴ εἴη τὸ αἰτίαμα, διὰ ε' μαρτύρων πιστῶν καὶ ἔντειμων δομνύτων ἀποδείκνυται.

Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς δὲ κελεύεσθαι δυνάμενος παρ' ἐμοῦ ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι.

Ο κατήγορος οἰκειακούς μάρτυρας οὐ δύναται παράγειν.

Ο κατὰ συκοφαντίαν ἐπὶ παραστάσι· παρὰ δικαστὴν προσφέρω αἰτιώμενος ἐπίσκοπον, οὐ δύνασται λιτρας.

Κατὰ τρεῖς τρόπους ἡ συκοφαντία γίνεται, καὶ τριπλὴ ἡ ἐπεξέλευσις· ἡ γάρ συκοφαντεῖ τις ὁ πλαστῶς κατηγορῶν, ἡ προδότης τῆς ίδιας ὑποθέσεως γίνεται, τὸν ἀληθῆ ἐγκλήματα κρύπτων, ἡ φευγοῦσικεῖ, τελείως ἀνασχωρῶν τῆς κατηγορίας. Οὐ πάντως δὲ συκοφάντης· δεῖται δὲ μὴ ἀποδεικνύεις δὲ κατηγόρησεν, ἀλλ' ἐν τῇ κρίσει τοῦ δικαστοῦ ἔστι, μετὰ τὸ ἀλευθερωθῆναι τὸν κατηγορούμενον, ζητῆσαι περὶ τούτου. Καν μὲν εἰπη οὐκ ἀπέδειξας, ἐφεστατο εὐτεῦ· αὐτὸν δὲ εἰπη Ἐσυκοφάντησας, κατεδίκασεν

A Canon vero 131 syn. Carthag., Qui prius, inquit, accusare prohibentur, eos nec ad testimonium admittere oportet; eos vero qui quoad vitam honesti sunt, quorum testimonium vita anteaacta comprobaverit, non impuberis esse, annis scilicet quatuordecim minores, quod eorum judicium firmum non sit. Insuper nec accusatorem producere oportet testes domesticos, et qui sub potestate sunt vel subjecti, quos, nisi quod ipse probet, dixerint, puniri potestatem habet. Qui vero honestiorem in familia locum obtinent, sacerdotes scilicet, et diaconi, et clerici, qui mathemata calent, a testimonio dicendo nequaquam rejicientur.

B Insuper canon 59. Si clerici, inquit, in foro ecclesiastico iudicati fuerint, dicto apostolico consequenter: « Audet quis vestrum habens negotium sub iniquis iudicio contendere, et non sub sanctis: » et una pars sententiam prolatam damnaverit, ne liceat alteri parti eum qui causam prius examinavit, vel examinationi interfuit, ad forum ecclesiasticum testimonii dicendi causa trahere, neque propinquitate conjunctos testes producere.

Leges.

Testes fide dignos esse oportet.

Adhiberique possunt tam in pecuniariis quam criminalibus causis hi quibus lege non interdicuntur testimonium, vel qui non excusantur.

Eius testimonium qui ob editum carmen famosum condemnatus est, non admittitur.

Testes priusquam testimonium perhibeant, iurandum prestare debent; et honestioribus fidēs potius adhibenda est. Unius vero testimonium in quacunque causa admitti non debet, quamvis senator sit.

In actione contra episcopum, si pecuniaria sit, ad unam libram duo fideles honesti testimonium dicent; sin ad L libras, tres; si vero deinceps, quinque. Quod si causa criminalis fuerit, per quinque fidēs et honestos testes juramentum suscipientes probatur.

Non est idoneus testis cui imperare possum ut testimonium dicat.

D Accusator testes de domo sua producere non potest.

Qui per calumniam in exhibitione coram judice qui jurisdictionem habet episcopum accusat, triginta auri libras pendat.

Calumnia tribus modis fit, et tripliciter punitur; vel enim calumniantur quis accusans falso, vel prodit propriam causam, vera crimina occultans; vel tergiversatur, in universum ab accusatione desistens. Non omnino vero calumniator est, qui non probat quod intendit, sed in arbitrio judicis est reo absoluto hac de re inquirere. Et siquidem dixerit, Non probasti, neperit ei; si vero dixerit, Calumniatus es, calumniæ eum condemnavit, 104 etiamsi de poena nihil dixerit. Si vero dixerit,

Temere accusati, non facit illum calumniatorem, nec pœnæ subjicitur.

Mulier viri officium non obit, nec in testamento testis esse potest, nisi in quibus viri non advocantur. Porro nec iis publice causam agere permisum est; sed tantum pro seipso causam agunt mulier, et cæcus; ille vero et jus dicere potest.

Quin et novella 48 imperatoris Leonis mulieres in conventionibus et contractibus testimonium dicere vetat: in partu autem, et in iis quæ feminis solis videre permittitur, testimonium dicere possunt.

Ex novella Justiniani 123.

Sanctissimis presbyteris et diaconis, si pro causa pecunaria falsum testimonium dixisse deprehensi sint, non autem juramento mendacium confirmaverint, iis pro pœna sufficiet, tribus annis a ministerio separari, et monasteriis tradi. Si vero mendacio juramentum adjecerint, canon eos a sacerdotio præscindit. Quod si in causa criminali falsum testimonium dixerint, multati, prout a sacris canonibus definitur, clero denudantur, et pœnis præterea legitimis subjiciuntur.

Sufficiunt ad probationem quinque testes, si scripta non sint; si vero scripta sint, sive instrumenta, tres tantum sufficiunt.

Testes ex auditu testimonium ne dicant, dicentes: Ab aliquo audivimus, hunc debere, vel illum soluisse; quamvis tabellarii sint qui huc testantur. In rebus enim criminalibus necesse est ipsos testes produci, et non eorum verba.

Testibus et non testiis credendum est; nam de criminalibus ipsimet interrogantur a judicibus; et qui non probat quod intenderat, relegatur.

Pauperes testes non sunt. Pauper vero est, qui non habet substantiam 50 solidorum.

Testimonium non dicit libertus in patronum ejusve filium.

Minor viginti annis testis esse non potest; neque qui in publico judicio damnatus est, et non in integrum restituitur, nec qui in vinculis custodiave publica est; nec qui ob testimonium dicendum aut non dicendum pecunias accepisse convictus fuerit, neque qui in adulterii judicio damnatur.

Filius patri, aut pater filio, testis non est.

Nec quisquam in re sua.

Servus testis non est. Servis enim contra dominos dicentibus non temere idem adhibere oportet, quippe quod servus a natura domino inimicus sit.

Qui in aliquem testimonium dixit, rursus in eum produci non potest.

Testimonium dare prohibentur impubes, surdus,

Αὐτὸν εἰς συκοφαντίαν· καὶ μηδὲν εἰπῇ περὶ τῆς ποινῆς, ἐπακόλουθεὶ γάρ· ἂν δὲ εἰπῃ, Προπετῶς ἔκινησας, ἡγουν οὐκ ἀπέδειξας, οὐ ποιεῖ αὐτὸν συκοφάντην, οὐδὲ ποιήν διοικοῦτος ὑφίσταται.

Ἡ γυνὴ οὐ μετέργεταις ἀνδρῶν ὄρφικον, οὐδὲ ἐν διαθήκῃ μαρτυρεῖ, εἰ μὴ ἐν οἷς ἀνδρες οὐ προσκαλοῦνται. Ἀλλ' οὐδὲ συνηγορεῖν ταύταις ἐφέταις δημοσίᾳ, ἔχοτας δὲ μόνον συνηγοροῦσι καὶ γυνὴ καὶ τυφλός· οὗτος δὲ καὶ δικάζειν δύναται.

Ἡ δὲ μη' νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος καλέεις τὰς γυναικας ἐπὶ συμφώνοις μαρτυρεῖν καὶ συναλλάγμασιν ἐπὶ δὲ τοκετῶν, καὶ ἐφ' ὃν μόνη θηλειῶν δψις δρᾶν συγκεκριμένης, ἐπιτρέπονται μαρτυρεῖν.

'Εκ τῆς ρηγής Ιουστινιανείου νεαρᾶς.

B Τοῖς εὐλαβεστάτοις πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις, εἰς εὑρεθείεν ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας φευδομαρτυρήσαντες, μὴ μάντοι γε δρκιψι τὸ φεῦδος βεβαιωθάμενοι, τούτοις ἀρκέσαι, ἀντὶ βασινῶν, ἐπὶ τρεῖς τιναυτοὺς χωρίζεσθαι: τῆς θείας ὑπηρεσίας, καὶ μαναστηρίοις παραδίδοσθαι. Εἰ δὲ καὶ τῷ φεῦδος τὸν δρκον προσέθηκαν, ὁ κανὼν αὐτοὺς προσέκιψε τῆς λεπρωσύνης. Ὅπερ δὲ ἐγκληματικῶν αἰτιῶν εἰ ψευδομαρτυρίαν εἴποιεν, ἐγγραφάμενοι δηλονθτε, ως τοῖς θείοις ὥρισται κανότι, τοῦ κλήρου ἀπογυμνοῦνται καὶ ταῖς νομίμοις ποιαῖς ὑποβάλλονται.

Ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν πάντες μάρτυρες, Ἕγραφοι δὲ διητοι εἰσιν ἐγγραφα, ήτοι ουμδόλαια, τρεῖς μόνον ἀρκοῦσιν.

Oἱ μάρτυρες ἀκοῇ μὴ μαρτυρεῖσθαι, λέγοντες ὡς Ἡκούσαμεν ἐκ τινος τὸνδε χρεωτεῖν, η τὸνδε καταβάλλεσθαι, καὶ εἰ ταῦτα λέγουσι εἰεν οἱ ταῦτα μαρτυροῦνται. Ἐπὶ γάρ τῶν ἐγκληματικῶν ἀνάγκη πᾶσα παραχθῆναι τοὺς μάρτυρας, καὶ μὴ τὰς φωνὰς αὐτῶν.

Τοῖς μάρτυσι καὶ οὐ τοῖς μαρτυρίοις πιστεύετον αὐτοπροσώπως γάρ ἐρωτῶνται παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων, καὶ δ μὴ δεικνύεις τὸ παρ' αὐτοῦ προτείθεν ἐξορίζεται.

Οἱ πένητες οὐ μαρτυροῦσι· πένης δὲ ἔστιν δ μὴ ἔχων γένος μάρτυρας περιουσίαν.

Oἱ μαρτυρεῖ ἀπελεύθεροι κατὰ πάτρωνος, η παιδὸς αὐτοῦ.

D Οἱ μαρτυρεῖ δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεῖται, καὶ μὴ ἀποκαταστάται, η ἐν δεσμοῖς, η ἐν δημοσίᾳ φρουρῷ βλαύεις οὗτε δ ἐλεγχθεῖς λαθεῖν χρήματα ἐπὶ τῷ μαρτυρήσαι, η μὴ μαρτυρῆσαι· οὗτε δ καταδικασθεῖται εἰπομέχει.

Γέδες πατέροι, η πατήριοι οὐδὲ, οὐ μαρτυρεῖ.

Οὔτε οἰοσδήποτε ἐν ίδιῳ πράγματι.

Οἱ δοῦλοι οὐ μαρτυρεῖ οὐ γάρ χρή πιστεύειν προπετῶς τοῖς οἰκέταις λέγουσι κατὰ δεσπότῶν· φύσεις γάρ δ δοῦλος τῷ δεσπότῃ πολέμιος.

Ο κατά τινος ηδη μαρτυρήσαις οὐ μαρτυρεῖ πάλιν κατ' αὐτοῦ.

Καλέεται μαρτυρεῖ ξυνησίας, καταφύγος, μέλαλος, μα-

νόμενος, διστος, οιδις ὑπεξούσιος, διταν δι πατήρ αὐτοῦ παρ' ἄλλου γραφῇ κληρονόμος ἐν διαθήκῃ.

"Η παραγραφὴ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πολλαχῶς, κατὰ δὲ τοὺς ρήτορας τετραχῶς γίνεται· ἀπὸ τοῦ λειποντος· οἷον ἀσώτου πατήρ ἀφανῆς ἐγένετο, καὶ φόνου δι υἱος φεύγει· ἀπὸ τοῦ ὑπερβάλλοντος· οἷον δέκα νέοι ἐπωμόδαντο μή γῆμαι, καὶ φεύγουσι κακοῦ βίου· ή ἀφ' ὧν ἔτεροι πεποιήκασιν οὐ δεῖ κρίνεσθαι, οἷον δι τριταριστεύς, οὐ εἰκόνα ἔστησαν οἱ πολέμιοι, καὶ προδοσίας φεύγων· ή κατὰ χρόνον, οἷον δεῖλον παῖς ἡρίστευσε, καὶ μοιχείας κρίνει τὴν γυναικα.

"Ετι περὶ τῶν ἀνθίκων καθαιρεθέντων.

"Ο δὲ κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, 'Ο ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, φησίν, ἐπίσκοπον, έτι δὲ πρεσβύτερος, ή διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦτο παθὼν ἐπισκόπου, εἰ μετελθεῖν ὅτιοῦν βουληθεῖν, & τοῖς λεπεύσιν θίος, μή ἔξειναι τούτῳ ἀδίκως· Ετι διατενομένῳ παθεῖν ἔτερον προσιέναι συνόδῳ, καὶ ζητεῖν ἔξετάσεις τὰ κατ' αὐτὸν δοθῆναι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας αὐτῷ μετεῖναι· τοὺς δέ γε συνειδότας τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, καὶ κοινωνεῖν αὐτῷ τολμήσαντας, καὶ τούτους τῆς Ἐκκλησίας ἐκκόπτεσθαι.

"Ο δὲ ἵβ' τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐθίς ἐπισκόπου καθαιρεθέντα, πρεσβύτερον ή διάκονον, ή ὑπὸ συνόδου ἐπίσκοπον, ἀπαγορεύει προσιέναι τῷ βασιλεῖ, καὶ παρ' αὐτῷ ζητεῖν τὴν ἔξετασιν, ἀλλὰ μείζονι ἐπισκόπων συνόδῳ, καὶ ἀνομίεις δίκαια ἔχειν, τούτοις προσαναφέρειν, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἔξετασιν ἐκδέχεσθαι καὶ ἐπίκρισιν. Εἰ δέ τις τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχήσαι τολμήσει τῷ βασιλεῖ, μηκέτι χώραν ἔχειν ἀπολογίας, μηδὲ ἐλπίδα μελλούσῃς ἀποκαταστάσεως. Εἰ γάρ καὶ παντὶ καταδικαζομένῳ καὶ ἀδικεῖσθαι οἰομένῳ ή τῆς Ἐκκλησίας βοήθεια δέδοται, διάλ' ἐπει τοι γε τῶν πατριαρχῶν αἱ ψῆφοι ἐκκλήτψι τούχοις, ὁ πειρώμενος ἐκκλησίαν εἰς βασιλέα ποιήσασθαι, μετά τὴν τοῦ πατριάρχου ἐξενεγκόσαν ἀπόφασιν, τιμωρεῖται κατὸ τὸν πάροντα κανόνα.

"Ο δὲ κή τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν καθαιρεθέντα δικαιώνεις ἐπίσκοπον, ή πρεσβύτερον, ή διάκονον, ἐπὶ ἐγκλήμασ. φανεροῖς, καὶ ἀφασθαι τολμήσαντα τῆς ἀπαιρεθέσις αὐτῷ λειτουργίας, ἐκκόπτεσθαι παντάκτοι κελεύει τῆς Ἐκκλησίας, διά τα τυχὸν τῆς αὐθαδειας τὸ περίδον, καὶ στὶς ἀλλως κολασθῆναι κανονικῶς οὐκ ἔνι τὸν ἥδη καθαιρεθέντα.

"Ο δὲ ξε' τῆς ἐν Καρθαγένῃ, δικαιώνεις κληρικοῦ καταδικασθέντος, φησί, πρὸς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μηκέτι ἐκκλήτψι βοήθουμένου, τοῦ κληρικοῦ ὅλασθη, τοὺς χειρὶ χρωμένους, καὶ κωλύοντας τὴν ὁρίσθεισαν κατ' αὐτοῦ ψῆφον τὸν ἐπίσκοπον ἐκενεγκεῖν, αἰτεῖσθαι χρή τὴν συνόδον πρὸς τὸν βασιλέως παινῆ τούτους χρηματικῆ, καὶ ἀφαιρέσαι τῆς τιμῆς ὑπόδιλοςθαι, εἴτε τῆς Ἐκκλησίας εἰεν οἱ τοιούτοις δῆπου, εἴτε τοῦ λαοῦ, καὶν ὅποιας ὡς: καὶ ηλικίας καὶ οὔσεως.

"Ο δὲ ν' καὶ τῶν ἐπισκόπων τοὺς μή ταῖς ψήφοις ὑποκύπτοντας τῆς συνόδου τῇ τῶν ἀρχόντων ἔξουσίᾳ καλεύει δίδοσθαι· πλὴν οὐκ ἐννομον τοὺς ἱερα-

A mutus, insanus, prodigus; et filius familiæ, cum pater ejus ab alio hæres in testamento scriptus fuerit.

Exceptio secundum leges multiplex est, secundum vero rhetoras quadruplex: ab absente, velut prodigi pater non appetat, et filius homicidii accusatur; ab excessu, ut decem juvenes jurarunt se non uxorem ducturos, et male vitæ accusantur; vel ab eo, quod quis de lis quæ alii fecerunt non teneatur, ut fortissimus, cujus imaginem inimici erexerunt, prodictionis accusatur; vel iuxta tempus, ut timidi filius dux fortissimus evasit, et uxorem suam adulterii accusat.

105 Adhuc de iis qui juste depositi fuerint.

Canon 4 syn. Antioch., Episcopus, inquit, qui a synodo depositus fuerit, nec non presbyter, vel diaconus idem a proprio episcopo passus, si aliquid eorum operari voluerit, quæ sacerdotibus facere mos est, ne liceat ei, quamvis se injuste pati prætendat, alteram synodum adire, et petere, ut quæ ei objecta sunt examinentur, aut defensionis locum habere. Il autem qui, sententiam adversus eum latam scientes, cum ipso communicare ausi fuerint, ex Ecclesia abdicentur.

Insuper can. 12 presbyterum vel diaconum a proprio episcopo depositum, vel episcopum a synodo, regem adire velat, et examinationem ab eo petere, sed ad majorem episcoporum synodum ire, et jus, quod se habere putat, ad eos referre, eorumque examinationem et judicium suscipere. Si itaque quisquam, bis contemptis, imperatori molestus esse ausus fuerit, is defensionis locum nullum habeat, aut spem futuræ restitutionis. Quamvis enim omni damnato, et se injuria uscili credenti, Ecclesia auxilium conceditur; quoniam vero patriarcharum sententiæ appellationi non subjiciuntur, qui post latam patriarchæ sententiam ad regem appellationem facere conatur, juxta præsentem canonem punitur.

Porro sanct. apostol. can. 28 episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, qui juste ob manifesta crimina depositus, ministerium sibi ablatum attingere audeat, ab Ecclesia omnino abscondi jubet, tum ob summam forte impudentiam, tum quod jam depositus aliter canonice puniri nequeat.

Canon etiam 65 syn. Carth., Si clericus, inquit, a proprio episcopo juste depositus fuerit, nec appellationis auxilium habeat iste clericus, syndicus a rege postulet, ut qui potentia utuntur et episcopum prolatam contra eum sententiam infligere non sinunt, pœna pecuniarie et honoris privationi subjiciantur, sive sint ecclesiastici, sive laici, et cuiuscunque statutis vel conditionis fuerint.

Insuper can. 50 episcopos, qui synodi sententilis non se submittunt, in magistratum potestatem tradere iubet; verum justum non est, ut sacrati

sæcularibus magistratibus puniendi tradantur, nisi prius depositi fuerint. Hoc autem sit, vel cum synodus sententiam suam in actum redigere non possit, vel cum magnum fuerit delictum, et censuram ecclesiasticam magistratum etiam poenam sequi oporteat. Etenim si sacerdos forte inventus sit imperatori insidias struere, præter depositiōnem, magistratus tradetur, ut examinationem subeat, et conselos detegat: quemadmodum et prædicta Justiniani novella 123 de iis qui sunt ejusmodi statuit.

Leges.

Episcopus sacerdotio canonice excidens, si ad urbem ex qua ejectus erat proficisciatur, vel locum in quo morari jussus erat, relinquat, alius provincie monasterio includitur.

Episcopus a synodo depositus, et tumultum excitans, ut episcopatum recuperet, centum milia-ribus longe a civitate ex qua ejectus est habitet, nec ad imperatorem adeat. Si autem proscriptus litteras rescriptas habeat, eae sint inutiles, et qui eum defenderit, indignationem incurrat.

106 CAP. IX [XI]. Quod ob id ipsum bis vindicare non oporteat.

Canon apost. 25, Episcopus, inquit, vel presbyter, vel diaconus, fornicationis vel perjurii vel furti convictus, deponatur, et non segregetur: « Non enim vindicabis bis in id ipsum: » quare qui sacerdotium assecuti sunt, quamvis deponuntur, a fideliū tameū communione non segregantur, cujuscunque criminis rei fuerint. Soli autem utraque poena astiuntur, propter sceleris magnitudinem, qui pecuniis vel magistratum potentia sacerdotium, vel aliter populi præsidentiam assecuti sunt; « hos enim 19 can. apost. nec non 30 eosque qui iis communicant, non solum depositioni, sed etiam segregationi subjiciunt.

Porro magnus Basilius, in can. 32, dictum in prima epistola catholica evangelistæ et theologi Joannis exponens, quod ita se habet: « Est peccatum ad mortem, et est peccatum non ad mortem, » ait, clericos, qui peccatum ad mortem admittunt, quod scilicet ad actum progreditur, sacerdotii gradu excidere, verum a laicorum communione, quominus cum iis precentur, non arceri; in nullo enim ex tribus poenitentiæ locis stabunt; nam non vindicabis bis in id ipsum. Quemadmodum enim peccatum actu admissum ad mortem animæ ferre dicit, fornicationem scilicet, vel homicidium, vel similia, sic quod ad consultationem tantum et consensum progreditur, non quidem irreprehensibile esse, sed tamen mortem omnino aninæ non conciliare, adeo ut depositionem inducat, juxta 4 can. syn. Neocesar, quem quæras in cap. 15 litt. II. Neque enim fornicator judicabitur, qui fornicari proposuit, opus vero non perfecit. Similiter de cœle censendum est, ut dicit magnus Theologus Gregorius: Si. exdis damnas homicidam ex eo solo quod cogitavit, et

1252
Α μένους εἰς κόλασιν κοσμικοῖς δρχουσι παραδίδοσθαι, εἰ μὴ πρότερον καθαιρεθείεν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἡ δταν μὴ δυνατή ἡ σύνοδος ἡ τὴν οἰκεῖαν ἀπόφασιν εἰς ἔργον ἔξενεγκείν, ἡ δταν μέγα ἡ τὸ ἀμάρτημα, καὶ δεῖ τῇ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν παρὰ τῶν ἀρχόντων ἀπακολουθῆσαι κόλασιν. Εἰ γάρ εὔρεθει τυχὸν λεωμένος ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ, πρὸς τῇ καθαιρέσει, καὶ τοῖς δρχουσι πρὸς ἔκέτασιν ἀκόδοθησεται, ὥστε καὶ κατεσπεῖν τοὺς συνίστορας, ὥσπερ δῆ καὶ ἡ βηθεῖσα ρκγ' Ἰουστινιάνειος νεαρὰ περὶ τῶν τοιούτων διακελεύεται.

Nόμοι.

Ἐπίσκοπος κανονικῶς τῆς Ἱερωμόνης ἀκτεσιών, καὶ ἐπιβανών τῇ πόλει ἀφ' ἣς ἔξεβλήθη, ἡ καταλιμπάνων τὸν τόπον ἐνῷ διάγειν ἐκελεύσθη, μοναστηρίᾳ ἀλλης ἐπαρχίας ἐμβάλλεται.

Ἐπίσκοπος ἀπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, καὶ ποιήσας τι στασιώδες πρὸς τὸ αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὴν ἐπισκοπήν, ἀπὸ ἑκατὸν μιλίων ἡς ἔξεβλήθη πόλεως οἰκεία, μηδὲ βασιλεῖ προσιτὸς ἔστω. Εἰ δὲ καὶ προσιών ἀντίγραφα λήψοιτο, δχρηστα ἔστω» καὶ δὲκτικῶν αὐτῶν ἀγανακτείσθω.

ΚΕΦΑΛ. Θ' [ΙΑ']. «Οτε δις ἔπι τὸ αὐτὸν ἐκδικεῖν οὐ χρή.

Ο καὶ τῶν ἀτίλων ἀποστάλων κανὼν, Ἐπίσκοπος, φησὶν, ἡ πρεσβύτερος, ἡ διάκονος, ἀπὸ πορνεῖ ἀλούς, ἡ ἐπιφρίξ, ἡ κλωπῆ, καθαιρεῖσθαι καὶ μὴ ἀφορίζεσθαι. Οὐ γάρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό· οἱ γάρ λερδεῖσθαι λαχόντες, εἰ καθαιρεθείεν, ἀλλά γε τῆς τῶν πιστῶν κοινωνίας οὐκ ἀφορίζονται, κανὸν οἰκεῖποτε πάθει περιπαρῶσι. Μόνοι γε μήν τῶν εὐθυνῶν ἀμφοτέρων τιμῶνται διὰ τὸ περιδόν τῆς κακίας, οἱ διὰ χρημάτων ἡ δυναστείας ἀρχόντων, Ἱερωμόνης, ἡ προστασίαν ἀλλως λαοῦ δεξιάμενοι· τούτους γάρ ὁ καὶ ἀποστολικὸς κανὼν, ἔτι δὲ καὶ λ' καὶ τοὺς αὐτοὺς κοινωνοῦνται, οὐ μόνον καθαιρέσαι, ἀλλὰ καὶ ἀφορισμῷ διποτίθεσιν.

Ο δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τῷ λβ' εκνόντι τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν καθοικῶν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ Θεολόγου ἐκλέχεις φωνὴν, τὴν οὐτωσι πως διεῖσθαι· « Εστιν ἀμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἀμαρτία οὐ πρὸς θάνατον· » τοὺς τὴν πρὸς θάνατον ἀμαρτίαν, φησὶν, ἀμαρτάνοντας κληρικούς, τὴν μέχρι πράξεως δηλαδή περιγραφήσασαν, ἐκπίπτειν μὲν τοῦ βαθμοῦ τῆς Ἱερωμόνης, τῆς ἐν τῇ εὐχῇ δὲ κοινωνίας τῶν λαϊκῶν μὴ ἔξειργεσθαι· ἐν οὐδενὶ γάρ τῶν τέτραχα διαιρουμένων τῆς μετανοίας σταθῆσονται τόπων· οὐ γάρ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. « Ωσπερ δὲ τὴν Ἑμπρακτὸν ἀμαρτίαν πρὸς θάνατον λέγει φέρειν τὸν τῆς φυχῆς, πομβεῖαν τυχὸν, ἡ φόνον, ἡ τὶ τῶν τοιούτων, οὐτω τὴν ἄχρι βουλῆς καὶ συγκαταθέσεως προλούσαν, οὐκ ἀνεπιτίμητον μὲν εἶναι, οὐ μήν καὶ τὸν παγνελῆ τῆς φυχῆς μηνηστεύεσθαι θάνατον, ὥστε καὶ καθαιρεῖσθαι ἐπάγειν, κατὰ τὸν δ' τῆς ἐν Νεοκαταστρέψι συνόδου κανόνα, δην ζήτει ἐν τῷ ιερῷ καφ., τοῦ Πατριαρχείου. Οὐδὲ γάρ ἀν πόρνης κριθείη, ὁ πορνεῦσαι μὲν προθέμενος, τὴν πρᾶξιν δὲ μὴ τελέσας· ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ φονέως λογιστέον, ιο; φησὶν δὲ μέγας Θεολόγος Γρη-

γόριος. Εἰ κρίνεις φόνου τὸν φονικὸν ἐκ μόνου τοῦ βούλεσθαι, καὶ τὰ δὲ οἶς. Τινὲς δὲ φασι πρὸς θάνατον εἶναι ἀμάρτημα τὸ κεφαλῆς ἀφαίρεσιν, καὶ θάνατον ἐπάγον τῷ ἀμαρτάνοντι, καὶ κρίνειν τὸν ἄγιον μηδὲν πλέον τῆς καθαίρεσεως τὸν ἱερέα ὑφίστασθαι, καὶ μεγάλων αὐτουργῶν γέγονεν ἐγκλημάτων, & δὴ καὶ θάνατον κατὰ τοὺς νόμους, καὶ κεφαλικήν τὸ δὴ λεγόμενον ἐφέλκονται κόλασιν.

Ἐν δὲ τῷ να' μίαν ἐπὶ τοῖς παραπεσοῦσι τῶν κληρικῶν ἀπάντων τὴν τιμωρίαν ὠρίσαντο, φησίν, οἱ Πατέρες, τὴν ἔκπτωσιν τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν βαθμῷ τύχοιεν δυτες, καὶ χειροτονίᾳ προεσβύτερου ἢ διαικόνου ἢ ὑποδιακόνου δεξάμενοι, εἴτε ἐν ἀναγνώστου σφραγίδι, ἢ ψάλτοι, ἢ θυρωροῦ· οὐ γάρ τοὺς μείζονος δυτας βαθμοῦ μᾶλλον κολάζουσι, κουφότερον δὲ τοὺς ἀλάττονος· ἀλλὰ σπαρέειν τῆς ἱερωσύνης εἰργονται, οἵτως οἱ ἀναγνώσται, τοῦ εἰσελθείν εἰς τὸ βῆμα, ἢ ἐπὶ διδωνος ἀναγνῶναι, ἢ εἰς μείζονα προκόψαι βαθμόν.

Τούτοις συνάδων καὶ δικαῖης τῆς ἐν Καρθαγένῃ, οἱ ἐπὶ ἀνηκόστοις, φησίν, ἀμαρτήμασιν ἐληγεγμένοι κληρικοὶ, καὶ παρὰ τοῦτο τῶν οἰκείων βαθμῶν ἀκρίπτοντες, οὐκ ἀφορίζονται μὲν τῆς τῶν πιστῶν δημηγύρεως, ἀρκεῖν γάρ αὐτοῖς εἰς κόλαστιν τὴν καθαίρεσιν μόνην· ἀλλὰ οὐδὲ ἡτοινοῦν χειροτονίαν τῆς ἐκτῆς τοῦ βήματος ὑπηρεσίας οἰσται δέξασθαι, οὐδὲ ἀναβαπτίζονται, ὡς δῆθεν τοῦ ἐγκλήματος ἐκπλυνθῆναι, ὡς τινες κακῶς οἴονται, καὶ εἰς βαθμὸν αὐθίκιας κλήρου προκόψαι. Ἐν γάρ τῷ σωτήριον βάπτισμα· διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ μετὰ τὴν καθαίρεσιν ἐπὶ διδωνος ἀναγνώσκοντες, ἢ εὐχάριστη, ἢ εὐλογητὸν λέγοντες, οὐχ διστα δρῶσι. Ζήτει καὶ ἐν τῷ θεῷ καφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόναν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου. Ζήτει καὶ ἐν τῷ εἰς καφ. τοῦ II στοιχείου κανόνα γ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ'. Περὶ τῶν διαικότων τινάς δι εὑσέβειαν.

Ζήτει ἐν τῷ α' καφ. τοῦ A στοιχείου κανόνα θ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ συνόδου καὶ τὴν πρὸς Ρουφινιανὸν τοῦ μεγάλου Αθανασίου ἐπιστολὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙΙ'. Περὶ διούλων ἐλευθερίας καὶ κληρώσεως.

Οὐ πε' τῆς σ' συνόδου κανὼν ἐπὶ τῆς τῶν δούλων ἐλευθερίας μή πλείους τῶν τριῶν μαρτύρων παραλαμβάνεσθαι ἀξιοῖ· Ἐπὶ δέ γάρ, ὡς φησίν ἡ Γραφή, ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν φῆμα βεβαιούμενον ἴστενεν.

Οὐ δέ γε γ' τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου ἀγνωμονούσηται κομιδῆ, δοῦλον ἀναπτείθειν, προφάσει θεοσεβείας καὶ ἀσκήσεως, δεσπότου καταφρονεῖν, καὶ μή μετ' εὐνοίας καὶ τιμῆς ὑπείκειν τοῦτῳ, καὶ διακονεῖσθαι· ταῦτη τοι· καὶ τὴν δικαίων ἐνδεικνύμενος ἀγανάκτησιν, τῷ ἀναθέματι τὸν τῆς ἀγνωμοσύνης παραπέμπει διδάσκαλον. Οὐ γάρ τοι θεῖος Ἀπόστολος τοῖς τὸν ζυγὸν ἔλκουσι τῆς δουλείας διὰ Τιμοθέου παρεγγυάται τοῦ πάνυ, πάσης τιμῆς ἀξίους τοὺς δεσπότας ἡγείσθαι· Εἰ δὲ καὶ πιστοὶ εἰσὶν οἱ δεσπόται, φησί, μή περιφρονεῖτωσαν αὐτοὺς, διὰ ἀδελφοῖς εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον δουλευτῶσαν, διὰ πιστοῖς εἰσιν οἱ τῆς εὐερ-

Α qua sequuntur. Dicunt autem nonnulli peccatum ad mortem esse, quod capitum ablationem et mortem peccatori inducit, et sanctum existimare pontificem nihil praeter depositionem subire debere, licet maxima crimina perpetraverit, quae mortem secundum leges, et poenam quae capitalis dicitur inferunt.

Insuper in can. 51, Unum, inquit, supplicium in eos qui lapsi sunt Patres decreverunt, a ministerio scilicet amotionem; sive in gradu fuerint, et ordinationem presbyteri vel diaconi acceperint, sive in lectoris munere, vel cantoris, vel ostiarii. Non enim eos qui in majori gradu sunt, gravius puniunt, levius vero eos qui in minori sunt, sed B sicut ii a sacerdotio arcentur, sic et lectors ad altare ingredi, vel in ambone legere, vel ad majorem gradum promoveri prohibentur.

His consona statuens can. 30 syn. Carthag., Clerici, inquit, gravissimum criminum convicti, et propterea gradibus suis excidentes, a fidelium cœtu non segregantur; sola enim depositio iis in poenam sufficit; manuum vero impositionem aliquam, ut extra tribunal ministerio fungantur, soscipere nequeunt; neque rebaptizantur, ut exinde a crimine purgati, sicut nonnulli putant, ad cleri gradum rursus promoveantur. Unus enim est salutaris baptismus; ideoque qui post depositionem in ambone legunt, vel preces, vel benedictionem dicunt, non sacra faciunt. Queras etiam in 9 cap. præsentis litteræ can. 50 syn. Carthag. Queras etiam in 15 cap. litt. II, can. 3 magni Basilii.

107 CAP. X [XII]. De iis qui aliquos propter religionem persecuntur.

Queras in 1 cap. litt. A can. 9 syn. Aneyr. et epist. magni Athanasii ad Ruflianum.

CAP. XI [XIII]. De servorum manumissione, et ad clericum admissione.

Can. 85 syn. vi ad servorum manumissionem non plures tribus testibus adhibere jubet: In duabus enim vel tribus testibus, ut inquit Scriptura, omne verbum stabiliri novimus.

Tertius autem syn. Gangrensis nulla venia dignum existimat, ut servus pietatis vel exercitationis pretextu dominum contemnet, et non cum benevolentia et honore ipsi cedat, et serviat; quapropter justam indignationem exprimens, improbitatis magistrum anathemate ferit. Divinus enim Apostolus eos qui servitutis jugum trahunt per magnum Timotheum dominos suos omni honore dignos existimare jubet: « Quid si domini, inquit, fideles sint, ne contemnant eos, quod fratres sint, sed magis serviant, quoniam sunt fideles qui bono eorum opere fruuntur. » Et rursus ad Titum seri-

bens : *Doceas servos suis dominis subjici, et in omnibus bene placentes esse, non contradicentes, non arrogantes, sed fidem omnem bonam ostendentes.*

Canon vero 82 sancti apostoli omnem scandalum occasionem tollens, non permituit servum sine domini venia in clerum provehi; hoc enim totius aliquando domus eversio fit, et molestiam et iritatem domino dat. Vel enim servus iste domus procurator erat, vel tabernæ præpositus, et cuius fidei creditus erant pecuniae ad negotiationem. Quod si servus gradu sacro dignus existimatetur, episcopum de eo negotio cum domino communicare oportet, et si is consenserit, servum secure ordinare. Magnus etenim Paulus Onesimum, Philemonis servum, cujus ministerium sibi utile judicabat, sine domini voluntate detinere noluit, sed ipsum ad Philemonem remisit.

Insuper 4 can. iv syn. excommunicari jubet eum qui servum in monasterium recipit, ut monachus fiat, sine proprii domini venia.

Leges.

Lex ad servi libertatem sufficere dicit, quod sciat dominus eum in clerum cooptari, et non contradicatur.

Novella autem Leonis Sapientis, Servus, inquit, qui in clerum promotus est nesciente domino, et qui monachus, vel episcopus fit, ad priorem dominum invitus revertatur, nihil ab ordinatione adjutus. Dominus autem indefinite eum revocare nequit, sed intra triennium, a tempore quo factum resciverit, numerandum.

Personarum prima divisio hæc est : homines alii sunt liberi, alii autem servi; et libertas quidem est, **108** facultas naturalis cuilibet concessa agendi que velit, nisi lex vel vis impedit. Servitus autem est legis ethnicae et juris belli effectus; per eam aliquis alterius potestati subjicitur; quod legi naturali contrarium est. Natura enim omnes liberos produxit.

Rursus liberi dividuntur duplicitate, in ingenuos, et libertos. Et ingenus quidem est, qui statim ac natus est, liber exsistit, et servitutis jugum nunquam gustavit; liberus vero, qui ex servo manumisso natus est.

Potest aliquis servum suum manumittere, vel in sanctissimis ecclesiis, vel coram præside, vel coram amicis quinque ad hoc vocatis, vel tribus subscriptentibus, vel per litteras, vel in testamento, vel quacunque extrema voluntate. Et si servum suum personæ liberæ junxit, vel eum præter voluntatem suam junctum audiens, id patiatur.

Servus qui sciente domino in militiam abit manumittitur.

Qui cedem domini sui indicat, manumissionem habeat pro præmio.

A γείας ἀντιλαμβανόμενοι· καὶ πρὸς τὸν θεῖον αὐθικὸν Τίτον· εἰ Δίδασκε δούλους οἰκείοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθε, καὶ ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μή ἀντιλέγοντας, μή νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσιν ἐνδεκυνμένους ἀγαθήν.

Οὐ δὲ πρὸ τῶν ἀγίων ἀποστόλων, πάστων πρόδροσιν σκανδάλου περιαἱρῶν, οὐκ ἐκπιτρέπει δοῦλον ἀλλότριον παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου κληροῦσθαι· δῆλον γάρ οἴκου ἀνατροπὴ ἔσθι· οὐ γίνεται τοῦτο, καὶ λύπης καὶ ἀτιμίας αἰτιον τῷ δεσπότῃ. Ή γάρ τοῦ οἴκου τοῦτο ἐγένετο διοικητὴν, ἢ ἐργαστηρίου προστάτου, ἢ χρήματα εἰς ἐμπορίαν πεπίστευτο. Εἰ δὲ ἄξιος ὁ οἰκέτης λερωτικοῦ κριθείη βαθμοῦ, κοινοῦσθαι χρή την ἐπίσκοπον τὰ περὶ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ, καὶ εἰ κάκεινον σχοῖνι πειθομένον, χειροτονεῖν ἀδεῶς τὸν οἰκέτην. Καὶ ὁ μέγας γάρ Παῦλος τὸν Ὀνήσιμον, δοῦλον διητα Φιλήμονος, καὶ τοι εὑρηστον αὐτῷ κριθέντα εἰς διακονίαν, δημιώς ἀνευ γνώμης τοῦ δεσπότου κατέχειν οὐκ ἔπειτο δεῖν, ἀλλὰ ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς Φιλήμονα.

Οὐ δὲ δὴ τῆς τετάρτης συνόδου καὶ ἀκοινώητου εἶναι καλέσει τὸν δεχόμενον εἰς μοναστήριον δοῦλον ἐπὶ τῷ μονάσσαι περὰ γνώμην τοῦ ἰδεού δεσπότου.

Nόμοι.

Οὐ δὲ νόμος ἀρκεῖν εἰς ἐλευθερίαν φησι τοῦ δούλου τὴν εἰδότος τοῦ δεσπότου καὶ μή ἀντιλέγοντος, τῷ κλήρῳ αὐτὸν καταλεγῆναι.

Η δὲ νεαρὰ τοῦ σοφοῦ Λέοντος, Τὸν κληρωθέντα δοῦλον, φησίν, ἀγνοῦντος τοῦ δεσπότου, ἀλλὰ μή καὶ τὸν μονάσαντα, καὶ τὸν γεγονότα ἐπίσκοπον, τῷ προτέρῳ δεσπότῃ καὶ ἀκοντα ἀποκαθίστασθαι, μηδὲν τῆς χειροτονίας ἀπονάγνον. Οὐ μή ἀπροσδιαριστῶς δύναται ὁ δεσπότης ἀνακαθεῖσαι τοῦτον, ἀλλὰ ἐντὸς τριετίας μετὰ τὸ λαβεῖν αὐτὸν εἰδησιν τοῦ γεγονότος ἀριθμούμενης.

Η τῶν προσώπων ἄκρα διαιρεσίες αὕτη ἔστιν· οὐ τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι· καὶ ἐλευθερία μὲν ἴστιν εὐχέρεια φυσική, ἐκάστῳ συγχωροῦσα πράττειν ἀριθμούται, εἰ μή νόμος ἡ βία κωλεῖ· δούλεια δέ ἔστιν ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις καὶ πολέμου ἐπινοια, εἰς ἣς τις ὑποβάλλεται τῇ ἑτέρου δεσπότει, ὑπεναντίως τοῦ φυσικοῦ νόμου· ἡ γάρ φύσις πάντας ἐλευθέρους προΐγαγεν.

Πάλιν οἱ ἐλευθεροὶ διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθέρους. Καὶ εὐγενῆς μέν ἔστιν διεύθεως δῆμα τῷ τεχθῆναι ἐλεύθερος ὅν, καὶ μήπω τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος· ἀπελευθερος δὲ ὁ ἐκ δούλου ἐλευθερωθέντος γεννηθεῖς.

Δύναται τις ἐλευθεροῦν τὸν ἔαυτοῦ δοῦλον ἡ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις ἐκκλησίαις, ἡ ἐπὶ δρυγοντος, ἡ ἐπὶ φίλων πέντε ἐπὶ τοῦτο προσκληθέντων, ἡ καὶ μέχρι τριῶν ἀπογραφομένων, ἡ δὲ ἐπιστολῆς, ἡ ἐν διεθήσῃ, ἡ ἐν οἰαδήποτε τελευταίᾳ βουλήσει. Καὶ ἐάν τὸν δίοιον δοῦλον ἐλευθέρῳ προσώπῳ ζεύξῃ, ἡ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ζευγνύμενον ἀκούσας ἀνάσχηται.

Δοῦλος στρατευόμενος εἰδήσει τοῦ οἰκείου δεσπότου ἐλευθερούται.

Ο μηνύων τὸν φόνον τοῦ οἰκείου δεσπότου τὴν ἐλευθερίαν ἔχεται ὡς ἐπαθόν.

νάς ὑφίσταται ὁ ἀπελεύθερος μὴ τιμῶν τοὺς Α
εὶ τοῦ Ιδίου πάτρωνος· ὁ δὲ ὑδρίζων καταδου-
· ς ὥπ' αὐτοῦ ὡς ἀχάριστος.

πενήνταν πάτρων ἀναγκάζεται τρέψειν ὁ
ὑπεροχός.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ' [ΙΔ']. Περὶ δωρεῶν.

Νόμοι.

οἱ δωρεὰ τελεία γενομένη οὐκ ἀνατρέπεται, εἰ
· ἀχάριστίας.

τὸ δὴ τὴν δωρεὰν εἰληφὼς ἀχάριστος δοθῇ περὶ^A
ωρησάμενον, σκαιαῖ; καὶ τὸν αὐτοῦ χρησάμενος
τιν., ἡ χειρός; δίδικος ἐπαγγέλλῃ, ἡ ζημίαν μεγί-
τενέγχῃ, ἡ εἰς τὴν ζωὴν ἐπίδουλεύσῃ, ἡ τὰ ἐν
ρεψὶ πάντα εἰτε ἔγγράφως ἡ ἀγράφως γεγονότα
ιηρώσῃ, μία γάρ ἐκ τούτων τῶν αἰτιῶν ἐὰν
κατηστρίψῃ κατὰ σύστασιν φανερῶς ἀποδειχθῇ,
· ναπέσθωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί.

εἰ ἀνηδος, οὐτε ἄνους δύναται δωρείσθαι· ἐν
· ἡ γάρ τούτων ἐστὶ βούλησις.

τὸν καρίσηται τις ἀφῆλιξ τινὶ πρόγυμα αὐτοῦ,
αι, μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ κε' ἔτη, ἀντίδεετρα-
τηρητὴν ποιείσθαι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπαναλαμβά-
τρέψει.

τις δωρεὰν διμετρὸν εἰς τινὰς τῶν πα-
τικούσατο, ἀνάγκην ἔχει ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλή-
τοσούτον ἐκάπτει τῶν πατέων φυλάττειν τὸ ἐκ
θέμου μέρος, δοσον ἦν πρὶν ἡ τὴν δωρεὰν δ
ο εἰς τοὺς παῖδες τοὺς ταῦτη τετιμημένους
αὐτοῦ.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ε ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ ἀγγέλης.

μὲν καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, μηδὲν
διαφορᾶς ἔγγυης διαστειλάμενος, ἀπροσδιορι-
κελεύεις τὸν ἔγγυας διέδντα κληρικὸν καθαι-
ρια. Διδωσι: δέ τις ἔγγυας ἡ ὑπὲρ ἐπιτοῦ, ἡ ὑπὲρ
· καὶ εἰ μὲν εἰς δικαστηρίου ἀχθεῖ; ὁ κληρι-
κὸς ἔγγυας εἰσπρατόμενος δοίη, τοῦ μὴ ἀπο-
τυχόν, οὐδὲν περὶ τὸ οἰκεῖον ἀξιώματα ζημιώ-
αται.

τει καὶ οἱ ἐν τῇ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνδῆσι
Πατέρες, (ὧς δὲ λαζαρῆς διέξιοι κανὼν), καὶ οἱ
τες τούτοις ἐκ τῆς συγκλήτου, ἔγγυας ἐπῆτη-
σις ἀπ' Αἰγύπτου ἐπισκόπους προσεδρίας χά-
τοι τούτων ἀποροῦντας, ἔξωμοισιαν ποιείσθαι,
λειπον ζητοῦντας καιροῦ, καὶ οὐδὲν οὐδενὶ βλάβος
· οὐτου γεγένηται· τρισκαθέεις γάρ δυτες οἱ ἐξ
του ἀρχιερεῖς, γράμματον οὐκ ἐπιθέντο τὸ τῇ
δογματικήντα συνδεῖσθαι διατίθενται συνδεῖσθαι,
εἰ καὶ περὶ τὸν Διόσκορον καὶ Εὐτυχέα συνάμα τοῖς;
· τῷ ἀναθέματι καθηύπεδαλον παρηγοῦντο γάρ
· ἀπαρεσκόμενοι τοῖς δρομένοις, ἀλλὰ τῷ θύος
· ὧς Ἐλεγον, μηδὲν τι πράστειν ἐκκλησιαστικὸν
γνώμην; τοῦ σφῶν αὐτῶν πατριάρχου, τοῦ τῆς
· Ἰανδρείας δηλαδή, οὐ τηνικαῦτα διθρόνος ἐκε-
τρέσιν ἦν. Ἀμέλεις καὶ καιρὸν ἔτοῦντο σφίσι
ται μέχρις ἀν' Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος γένηται.
οἱ μὲν τῆς συνδόσου θεῖοι Πατέρες, τὴν ἀναδολὴν
τεύοντες, οἱοι τε ἡσαν καθαίρεσιν ἐκείνων κα-
φίσασθαι. Οἱ δὲ τῆς συγκλήτου μίνειν αὐτοὺς

PATROL. GR. CXLIV.

Poenas dat libertus qui patroni sui filios non ho-
norat. Qui vero eos contumelia afficit, ut ingratus
in servitutem ab eo reducitur.

Libertus patronum pauperem enutrare cogitur.

CAP. XII [XIV]. De donationibus.

Leges.

Omnis donatio, si perfecta fuerit, non revo-
catur, nisi ingratitudinis causa.

Si qui donum acceperit, erga donantem ingratus
videatur, atroces in eum injurias effundens, vel
manus injustas ei intulerit, aut damnum grave in-
fligerit, vel vitæ insidiatus fuerit, vel omnia quae
in donatione sive scriptis vel sine scriptis pacta
sunt, non fecerit, si una ex his causis in judicio
per assertionem aperte probetur, factas donationes
revocentur.

Neque impubes, nec insanus donare possunt, in
neutro enim eorum voluntas est.

Si minor aliquid ex rebus suis alicui donaverit,
post lapsos 25 annos, intra quadriennium actionem
movere, et rem suam recuperare potest.

Si quis donationem sine mensura alicui vel ali-
quibus ex filiis fecerit, necesse habet in sortis dis-
tributione tantam partem pro quolibet filio ex
distributione conservare, quanta erat, antequam
pater donationem filii ea donatis fecerat.

109 INITIUM LITTERÆ E.

CAP. I. De fidejussione.

Canon 20 sancti apostolorum, inter diversas fidē-
jussiones nihil distinguens, indennitatem jubet, cle-
ricum fidejubentem deponi. Fidejubet autem aliquis
vel pro se, vel pro alio; et clericus si ad judicium
ductus, satisfactionem coactus, præstet, forte quod
non auspiciet, de dignitate sua in periculum non
veniet.

Quandoquidem in oecumenica quarta synodo di-
vini Patres, (sicut 30 canon demonstrat) et qui una
ex senatu convenerant, ab Aegyptiis episcopis fide-
jussiones Judicio sistendi causa exigebant, vel ab iis
qui satisfactionibus destituebantur, juramenti suscep-
tionem, dum tempus dilationis querunt, nullus ex-
inde damnum aliquod sustinuit. Cum enim tredecim
essent ex Aegyptio antistites, noluerunt quæ a sancta
synodo definiebantur, scriptis confirmare, quamvis
Dioscorum et Eutychetem cum aliis anathemati sub-
jecerint. Id enim recusarunt, non quod ea quæ facta
erant minus probarent, sed quod consuetudinem,
ut aiebant, haberent, nihil de rebus ecclesiasticis
constituere inconsulto patriarcha suo, Alexandrinu
scilicet, cuius tunc temporis thronus vacuus erat.
Tempus itaque sibi dari postulabant, donec épi-
scopus Alexandrinus factus esset. Verum synodi di-
vini Patres cunctationem suspicentes, depositionem
eorum statuerunt. Sed senatores eos in proprio
habitu manere oportere censebant, si satisfactions

40

darent se non aufugituros, vel si iis desituerentur, quod Patrum synodo placuit. *'Εξωμοσία* autem dicitur, cum quis extra quinque jurisjurandi species lege statutas juramentum suscipit, per caput forte imperatoris, vel per suam salutem. Atque hæc quidem ita contigerunt. Si vero quisquam pro alio fidejubeat, turpis scilicet lucri gratia, id a sanctis canonibus et legibus velatur. Ostenditur autem ex novella Justiniani cxxiiii que sic statuit.

Lex.

Sed nec publicorum tributorum exactorem, vel receptorem, vel vectigalium aut possessionum alienarum receptorem, vel euratorem domus, vel causam procuratorem, vel pro his causis fidejussorem, episcopum, vel oeconomicum, vel alium clericum cuiususcumque gradus, vel monachum proprio nomine, vel ecclesiæ aut monasterii esse permittimus; ne hoc prætextu sanctis quoque dominibus detrimentum afferatur, et divina ministeria impediantur. Et hæc quidem novella.

Quod si ex charitate moveatur, propter quam animas nostras pro fratribus nostris deponere jubemur, ut si quis teahatur, et ab eo de causa aliqua fidejussiones exalgantur, et quod non dederit, in carcere abiturus sit, ejus autem clericus missus fidejussiones pro eo det, nou tantum non deponetur, sed pulcherrima præmia accipiet, a judice scilicet justo, ut qui mandatum evangelicum impleverit.

Lex.

Jus autem civile clericos in jus vocatos satisdare jubet.

110. Prædicta autem Justiniani novella clericos in jus vocatos fidejussiones non dare jubet, sed promissionem pignoratitudinem facere sine juramento, episcopos vero in jus vocatos nec fidejussiones dare, nec promissionem facere.

CAP. II. *De consuetudinibus Ecclesiæ non scriptis.*

Magnus Basilius, in epistola ad Diodorum, consuetudinem non scriptam legis vim habere ait, quod a sanctis viris ritus nobis traditi fuerint.

In capite autem 27 eorum quæ ad beatum Amphilochium de sancto Spiritu scripta sunt, Dogmatum, inquit, et prædicationum quæ in Ecclesia servantur, alia quidem ex doctrina scripta habemus, alia vero ex traditione apostolorum nobis data in mysterio suscipimus; quæ utraque easdem ad pietatem vires habent. His autem nemo contradicet, qui rituum ecclesiasticorum vel minimam experientiam habuerit. Si enim non scriptas consuetudines, tanquam magnam potestatem non habentes, recusare voluerimus, in rebus principaliibus ipsum Evangelium imprudentes damno afficiemus, vel potius, id quod enuntiatum est ad nudum homen redigemus. Ex. gr. figura crucis signari, aut ad orientem verbi inter orandum, quis,

A ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος φυντο δεῖγ, εἰ δούλευ ἐγγύας μὴ ἀποδρᾶναι, ή τούτων ἀποροῦντες, ἑξωμοσίαν ποιήσαντο· ὅπερ ἡρεσε καὶ τῇ τῶν Πατέρων συνόδῳ. *'Εξωμοσία* δὲ ἐστι, τὸ ἔξω τῶν ε' δρκῶν δόμσται, τῶν ἐμπειριεπημένων τῷ νόμῳ, ή εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως τυχόν, ή εἰς τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ συμβένηκεν. Εἰ μέντοι τὰς ἐγγύας ὅπερ ἐτέρους τις δοῖη, εἰ μὲν αἰσχροῦ κέρδους χάριν, τοῦτο καὶ τοὺς θεοὺς κανός καὶ τοὺς νόμους ἀπείρηται· καὶ δεῖνυνται ἐκ τῆς ρχῆς Τουστινιανελου νεαρᾶς οὐτω θεσπιζούσης·

Nόμος.

'Ἄλλος' οὐδὲ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελειῶν, ή ἐκλήπτορα, ή μισθωτὴν τελῶν, ή ἀλλοτρίων κτήσεων, ή κουράτορα οἰκου, ή ἐντολέα δίκης, ή ἐγγυητὴν ὃπερ τούτων τῶν αἰτῶν, ἐπισκόπους ή οἰκουνόμου ή ἄλλον κληρικὸν οἰουδήποτε βαθμοῦ, ή μοναχὸν Ιδίῳ δόμσται, ή τῆς ἐκκλησίας ή τοῦ μοναστηρίου ὑπεισέναι συγχωρούμεν· ἵνα μὴ διὰ τῆς προφάσεως ταύτης καὶ τοὺς ἀγίους οἰκους ζημία γένηται, καὶ αἱ θεῖαι ὑπηρεσίαι ἐμποδίζωνται· καὶ ταῦτα μὲν ἡ νεαρᾶ.

Εἰ δὲ ἀγάπη τὸ κινοῦν εἴη, δι' ἣν καὶ τὰς φυγὰς ἡμῶν τιθέναι ὅπερ τῶν ἀδελφῶν ἐντεῖλαμεθα, οἷον, εἰ ἐλόχεμέν τινα, καὶ ἐγγύας ἀπαιτούμενον ὅπερ τινας παραστάσεως, καὶ τῷ μὴ δύνασθαι δοῦναι εἰς εἰρητὴν ἀπαγόρευον, τῶν τις κληρικῶν ἐλεήσας, ἐγγύας ὅπερ αὐτοῦ δοῖη, μὴ διὰ καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ λαρυρῶν ἀξιωθῆσται τῶν γερῶν, οἷμαι, παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ, ὡς εὐαγγελικὴν πεπληρωμῶς ἴν-

С τολήν.

Nόμος.

'Ο δὲ νόμος τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους ἐγγύας κελεύει διδόναι.

'Η δὲ διθέσια Τουστινιανελος νεαρὰ τοὺς κληρικούς δικαζομένους κελεύει μὴ διδόναι ἐγγύας, ἀλλ' ὅμολογίαν ποιεῖν ἐνυπόθηκον ἄνευ δρκου· τοὺς δὲ ἐπισκόπους δικαζομένους μήτε ἐγγύας διδόναι, μήτε ὅμολογίαν ποιεῖν.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ ἔθῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀγράφων.

'Ο μέγας Βασίλειος ἐν μὲν τῇ πρὸς Διδώων ἐπιστολῇ, τὸ ἀγράφων Εθος νόμου δύναμιν ἔχει φησι, διὰ τὸ ὅπερ ἀγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμέν παραδοθῆναν.

'Ἐν δὲ τῷ καὶ τῶν πρὸς τὸν μακάριον Λιμφιλδίου περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος γεγραμμένων κεφαλαιον, Τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, φησι, φυλακτομένων δογμάτων καὶ κηρυγμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἀγράφου διδόσκαλίας ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἡμῖν ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα, ἀπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἱσχὺν ἔχοι πρὸς θεοσέβειαν, καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, διστις κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησαστικῶν πεπείραται. Εἰ γάρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἀγράφα τῶν ἔθῶν, ὡς μὴ μεράληγοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν διὰ τοὺς τὰ κατια. ζημιούντας τὸ Εὐαγγελιον, μᾶλλον δὲ εἰς δονα φιλον περιστάντες τὸ κηρυγμα οἶν, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ κατασμαίνεσθαι, τις διὰ γράμματος διδάξας, ή τὸ πρὸς ἀνατολάς ἐπεστρά-

τὴν προσευχὴν; ὅλκοι γάρ Ιωμεν, ὅτι **A** per litteras docuit? Pauci enim scimus, quod antiquam patriam querimus, paradisum quem Deus plantavit in Edem ab Oriente. Et procerū quālē stantes peragimus in prima Sabbatorum, rationem autem non omnes scimus. Non solum enim, ut qui eum Christo consurreximus, quæ supra sunt quæcere debemus, sed quod videatur esse quodammodo saeculi quod exspectatur imago, cum ipsa circulariter vertens prima sit et octava. Necessario igitur orationes in ea stantes peragimus, ut assida communione vita nunquam desiturn, viaticum ad eam transmigrationis non negligamus.

Ierὶ τῆς ἀγίας Πεντηκοστῆς.

εδὲ ἡ Ηεντηκοστὴ τῇσι τῷ αἰῶνι προσάντασσώσεστιν ὑπόμνημα. Ή γάρ μία τριάτη ἡμέρα, ἐπτάκις ἐπταπλασιασθεῖσα, ἡς Iερᾶς Ηεντηκοστῆς ἐνδομάδας ἀπότελούτο καὶ διέγαστος Βασιλεὺς, τὰς εὐχὰς, ἐπὶ τῇ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἤριστα πάντα θεολογήσας τα καὶ συνθέμενικη τῷ σχῆματι: εἰλίνειν γὸνον παρεγκαψά, τούτων ἐπ' Ἐκκλησίας ἐκφωνουμένεισιν τῆς φυσικῆς θεότητος προσκαρτεῖν τῷ Πνεύματι, οὐκ δέποτε δεῖν ταυτινώσεσθαι, τῇ τρίτῃ ὥρᾳ τῆς κυριωνικηκοστῆς τοῦ Πάσχα τημέρας, καθ' ἣν ἡ ἡμέραν τὸ πανάγιον Πνεύματα τοξόποιεδημητκεν. Οὐ γάρ ἡν σῶζον λόγον, τὸν τῶν ὄργων τοῦ Πνεύματος, καὶ τῆς Ἐκκλησίας νομοθέτην, τῆς Κυριακῆς διοῦ καὶ ἡς τὰ ἡρήθιντα καταλύειν πρεσβεία, μεγάληιν ἐξηρτημένα. Ταῦτη τοις καὶ τῇ αὐτῆς ἡμέρας τούτων ἐταμιεύσατο τὴν καθαβάλλονται, ἀπὸ ἐνδομῆς ὥρας τὰς διτεράς; ἐκάστης εἰωθὸς δήπου λογίζεται γάρ οὐκ δπως; τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἡδη λιτικοῖς δοκεῖ νόμοις, καὶ τοῖς τῇ ἀστροτακσίοις· εἰ καὶ πλάνον τοῖς πολλοῖς ἐνήκεν δη ἐπὶ τῇ ἐπιπέρας ἀνάγνωσις, τῇ δευτέρᾳ τοῦ Πνεύματος ἐπιφοτίσαιν ἐπιγράφεσθαι; μεθίστοτος, ὡς γε δὴ καὶ αἱ καθεξῆς ἡμέρης; ἐνδομάδος· καθ' ἡν τε ἡμέραν δι πατο νόμος (Πεντηκοστὴ δὲ ἡν αὐτή.), καὶ ἡ τοῦ Παρακλήτου ἐπιφοίτησις, καὶ ἵνα τὸν ἐντεῦθεν τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας γνωρίζεσθαι. Καὶ αὖθις φησι· Καὶ καθ' γονυκλισίαν καὶ διανάστασιν ἔργῳ δεῖν: διὰ τῆς ἀμφετίας εἰς γῆν κατερρύμνεν, εἰ φιλαθρωπίας αἴθις τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς ἡ ἀνεκλήθημεν. Τὰ δὲ τῆς ἐπικλήσεως δι τοῦ ἀρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποιεύοντος τῶν ἀγίων ἐγγράφων ἡμῖν πεν; Οὐ γάρ τούτοις ἀρκούμεθα, ὃν δὲ πολὺ τὸ Εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ προλέγοντελέγομεν ἐπερα, ὡς μεγάλην ἔκοντα πρὸς οὓς ισχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας νται, τὸ εὐλογεῖν τὸ θόρω τοῦ βαπτίσμα-

B per litteras docuit? Pauci enim scimus, quod antiquam patriam querimus, paradisum quem Deus plantavit in Edem ab Oriente. Et procerū quālē stantes peragimus in prima Sabbatorum, rationem autem non omnes scimus. Non solum enim, ut qui eum Christo consurreximus, quæ supra sunt quæcere debemus, sed quod videatur esse quodammodo saeculi quod exspectatur imago, cum ipsa circulariter vertens prima sit et octava. Necessario igitur orationes in ea stantes peragimus, ut assida communione vita nunquam desiturn, viaticum ad eam transmigrationis non negligamus.

De sancta Pentecoste.

Porro tota quoque Pentecoste est resurrectionis, quæ in saeculo exspectatur, monumentum. Unus enim ille et primus dies septies septuplicatus, septem sacrae Pentecostes hebdomadas efficit. Et propriea magnus iste Basilius preces propitiatorias de Spiritu sancti adventu optime omnium, prout theologum decet, componens, et dum iste pronuntiantur, populum gestu servili genuflexere jubens, divinæque naturæ potestatem spiritui competentem exinde auestans, non tenebat eis legendas esse hora tertia diei Dominicæ a Paschata Quinquagesimæ; qua hora et die Spiritus sanctus in apostolos descendit. Absurdum enim est existimare quod qui Spiritus mysteria interpretatus est, et in Ecclesia leges dat, prædictæ Dominicæ et Pentecostes privilegia magnis mysteriis annexa destrueret. Idecirco ad vesperam ejusdem diei haurum precum lectionem reservabat, quo tempore præcipua dierum, scilicet Pentecoste finitur, et secunda dies iultum sumit; etenim a septima hora initium uniusenjusque diei sequentis numerari solet; ita enim non solum Ecclesiæ et legibus civilibus, sed et astronomicæ quoque peritis visunt est: quamvis lectio istarum precum in vespere plurimos in errorem induxit, ut dici secundo Spiritus descensum ascriberent, qui est dies post festum, sicut et reliqui istius septimanæ. Insuper in quo die vetus lex tradebatur (erat autem iste Pentecoste) in eo Paracleti descensus contigit, unde unum et eundem suisse legis veteris et nova: **III** legislatorem indicatur. Et rursus dicit: In una quaque genuflexione et assurectione reipsa ostendimus, quod propter peccatum in terram delapsi sumus, et per ejus qui nos creavit clementiam in caelum revocati sumus. Porro invocationis verbæ quæ in ostensione panis Eucharistiae, et calicis benedictionis dicuntur, quis ex sanctis nolis scripta reliquit? Non enim illæ utique contenti sumus, quorum Apostolus vel Evangelium monuit, sed et præfamur, et alia subjungimus, ut quæ magnam vim habeant ad mysterium, ex non scripta doctrina id accipientes. Aquam baptismi benedico, et unctionis oleum, ipsum etiam qui baptizatur, ipsamque insuper olei unctionem, et alia quoque quæ circa baptismum sunt, reuniuntare Sathanæ et angelis ejus, ex quanam sunt scriptura?

Nonne ex hac non publicata et arcana doctrina, quam in minime curioso et nequaquam plus quam oportet investigante silentio Patres custodierunt, recte illi edicti quæ sunt in mysteriis præclaræ et veneranda silentio servare? Quæ enim ne suspicari quidem licet si qui non sunt mysteriis initiati, quomodo consentaneum est eorum doctrinam inscriptis triumphare? Hæc est eorum quæ non scripta sunt traditionis ratio, ut ne saepius agitata dogmatum cognitio multis vilis et contumenda redatur propter consuetudinem. Aliud est enim dogma, et aliud prædictio; dogmata enim tacentur, prædicationes vero publicantur. Est autem etiam silentii species obscuritas, qua utitur Scriptura, quæ reddit dogmatum sententiam contemplatu difficilem, ad eorum utilitatem qui in ea incident. Quia è apostolicum esse existimo, In traditionibus non scriptis permanere. In prima enim Epist. ad Thessalonicenses: « State igitur, fratres, et traditiones servate, quas didicistis, sive per sermones, sive per epistolæ. » Hoc insuper D. Chrysostomus explicans: Exinde, inquit, manifestum est, quod non omnia per epistolæ tradiderunt, sed multa sine scriptis. Similiter tam hæc quam illa fide digna sunt, ut traditionem ecclesiasticam fide dignam censemus; traditio est, nihil amplius queras.

CAP. III. *De moribus Graecanicis.*

Sexagesimus secundus vi syn. can. fideles Graecanicos moribus inniti, perniciosa dicit. Kalendas itaque, et Bota, et Brumalia, et hujusmodi alia meminit in quibus Graeci mysteria celebrare solebant. Et festum quidem Kalendarum in prima Januarii mensis die quotannis celebrabatur, eo quod tunc temporis luna renovetur, et ejus fundamentum abhinc statuitur, quod totum tempus se jucunde transacturos existimabant. In tria vero mensium dies divisorunt Romani: alias quidem Kalendas nominarunt, alias vero Nonas, alias autem Idus. Bota equidem Pani, ut habet fabula, dedicarunt, tanquam pecoribus et ovibus propulsienti. Brumalia autem vel Rusalia, etiam hodie a rusticis post sanctum Pascha celebrari videantur, quæ Baccho a Graecis celebrata fuerunt. Bromius enim apud illos est illi epithetum. Tollit etiam vult can. et festum in prima Martis die celebratum, pro anni forsan tempestatum et aeris temperie; nam Graecum erat et hoc. Et publicas mulierum saltationes, tanquam ad libidinem excitantes, prohibet; et mulierem vestem viros, vel vestem viro convenientem mulierem induere, ut quidem fecerunt qui Baccho festum agebant. Perro et personas comicas induere, quæ ad quosdam scommate perstringendos 112 excentur: vel tragicas, quæ movent affectus et inferunt luctus: vel satyricas, quæ in Bacchi honorem a Satyris et Bacchis celebrentur. Bacchi vero nomen in torcularibus invo-

A toç, καὶ τὸ Ἑλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βάπτιζόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ἑλαιου χρίσιν, καὶ τὰ δσα περὶ τὸ βάπτισμα· τὸ ἀποτάσσομαι τῷ σπανηὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίες ἐστὶ Γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας, ἢν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριέργῳ σιγῇ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν, καλῶς ἔκεινος δεδιδαγμένοις τῶν μυστηρίων τὰ σεμνὰ οἰωπῇ διατίθεσθαι; « Α γάρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τούτου πῶς ἡν εἰκός τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν γράμμασιν; Οὗτος δὲ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων ἔθων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμεληθεῖσαν τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν, εὑκαταφρόνητον τοῖς πολιοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν. Ἀλλο μὲν γάρ δόγμα, καὶ ἀλλο κήρυγμα. Τὰ μὲν γάρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται· σιωπῆς δὲ εἰδος; καὶ ἡ ἀσφέια, ἡ χρῆσις ἡ Γραφῆ, δυσθεώρητον κατατκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, πρὸς τὸ τῶν ἐντυχανόντων λυτιτέλες· καὶ ἀποστολικὸν δὲ ἄρτι, τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσει παρακμένειν. Ἐν γούν τῇ πρὸς Θεσσαλονικῆς πρώτῃ, « Αρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις δις ἀδιάχρητες, εἰτε διὰ λόγων, εἰτε δι' ἐπιστολῶν, τοῦτο πάλιν δ θεος ἐξηγούμενος Χριστόστομος, Ἐντεῦθεν, φησι, δῆλον, διτε οὐ πάντα δι' ἐπιστολῆς παραδίδοσαν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀγράφως. Οὐοίως δὲ κάκεινα καὶ ταῦτα ἔστιν ἀξιόπιστα, διτε καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγούμενα· παράδοσις ἐστι, μηδὲν πλέον ζῆτε. »

ΚΕΦΑΛ. Γ. Περὶ ἑθῶν Ἑλληνικῶν.

« Οἱ δὲ τῆς σ' ουγόδου κανῶν τὸ Ἑλληνικὸν θεοὶ τοὺς πιστοὺς προσανέχειν, τῶν δλεθρίων ἥγεται. Καλάνδας γοῦν, καὶ βοτὰ, καὶ βρουμάλια, καὶ τοιαῦτα μέρμνηται ἀπτα, ἐν οἷς τελετὰς ἀγειν τοῖς Ἑλλήσιν εἴθιστο. Καὶ ή μὲν τῶν καλανδῶν ἕορτη ἑτησίως ἐν τῇ α' τοῦ Ιανουαρίου ἐτελεῖτο μηνὸς, τῷ τημακύτῳ τὴν αελήνην ἀνακαινίζεσθαι, καὶ τῶν θεμέλιων τεύτης αὐτόθιν φημίζεσθαι, οιομένους μετ' εὐθυμίας τὸν διονύσιον χρόνον. Εἰς τρία δὲ δῆμορους οἱ Πομαλοὶ τῶν μηνῶν τὰς ἡμέρας· καὶ τὰς μὲν ὡνόμαζον καλάνδας, τὰς δὲ, νόννας, τὰς δὲ, εἰδούς, τὰ δὲ γε βοτὰ τῷ Πανι, ὡς δὲ λῆπτος ἔχει, ἀνείντο, οἷς τῶν βοτῶν, ἥτοι τῶν προδετῶν ἐφόρω. Τὰ μέντοι βρουμάλια ή βουσάλια, καὶ τὸ τήμερον εἶναι μετά τὸ ἀγνοι Πάσχα ἐν τοῖς ἀγρόταις γενόμενα δῖοι: τις δὲ, ἀπεριτελούντο ποτε τῷ διονύσῳ παρὰ τοῖς Ἑλλησι. Βρούμος γάρ πάρ' αὐτοῖς τούτῳ ἐπίθετον. Περιειρεθῆναι δὲ βούλεται δὲ κανῶν καὶ τὴν ἐν τῇ α' τοῦ Μαρτίου τελουμένην ἕορτην (Ἑλληνικὴ δὲ ἦν καὶ αὕτη), ὅπερ τῆς τῶν ὥρῶν τάχα καὶ τοῦ ἀέρος εὐκρασία· Καλέει καὶ τὰς τῶν γυναικῶν δημοσίας ὀρχήσιες, ὡς πρὸς ἀκολασίαν ἐρεθίζουσας· καὶ τὸ γυναικεῖν στολὴν τοὺς ἀνθρακες ἐνδύεσθαι, ἡ γυναικας τὴν ἀγρότας ἀρμόδιον, ὡς γε δὴ ἔδρων οἱ τῷ διονύσῳ βακχεύοντες. Ετι τε προσωπεῖα κωμικὰ ὑποδύεσθαι, εἰς σκώματα ἔστιν ὃν ἐπιτηδεύσμενα· ἡ τραγικά, τὰ περιπαθή, καὶ θρήνους ἐμποιοῦντα· ἡ σατυρικά, τὰ εἰς τιμὴν τῷ διονύσῳ τελούμενα· παρὰ Σατύρων καὶ Βάκχων. Τὰ δὲ ἐν τοῖς ληγοῖς τὸ τοῦ διογύσου ἐπι-

· ένομα, καὶ τοῖς πίθοις ἐπιχειρούμενου τοῦ σινου **A** care, et vino dolii infuso cachinnari, quomodo non est vehementer impium? Canou quidem eos, qui scienter hoc faciunt, si sint quidem clerici, deponi, si vero laici, segregari jubet.

δὲ ξ' καὶ τὸ κατὰ τὰς νουμηνίας πυρκαλάς ἐν

τελατείαις ἀνάπτειν, καὶ ὑπεράλλεσθαι τούτων,

σεβείας ἡρτυμένον ἔλληνικής, ἕξαιρεθῆναι τε-

κελεύειν· δὲ τοῦτο ποιῶν φωραθεῖη, τοῦτον

ἀκληρικὸν δύτα, καθαιρεῖσθαι, λαΐκον δὲ, ἀφορί-

α. Ἐκ δὲ τῆς τετάρτης τῶν Βασιλειῶν, ἀπει-

νεῖται τοῦτο καὶ τῷ παλαιῷ δείκνυσι νόμῳ,

φησι, « Καὶ φυοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστή-

νάση τῇ στρατιῇ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δεήγαγε τὰ

αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο, καὶ οἰωνίζε-

ται ἁποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ γνώστας ἐπιλή-

κεῖται ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἄνωπιον τοῦ Κυρίου

προρύσαις αὐτόν. » Ἐν μὲν οὖν ταῖς νουμηνίαις

οἱ καὶ Τουδαῖοι καὶ Ἑλλησιν ἀρτάζειν καὶ

χάλιναι, ὡς τὸ μηνιαῖον διάστημα διείδοι εὖ-

ε, πέρι ὧν καὶ δὲ θεὸς εἰρηκε ποὺ διὰ τοῦ προ-

οῦ, « Τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάδεστα μισεῖ

μον, » ὥστερ οὖν καὶ ἐν τῷ τέων θεοῦ χάρι-

τικαὶ πρὸς θεὸν θλαστήριοι πρὸς τοῦ πιστοῦ λαοῦ

ται, καὶ ἀγιστοί, καὶ τῷ διετεί τῆς εὐλογίας

ιεθα. Πυρκαλάς δὲ ἀνάπτοντες ὑπερήλλοντο,

οιόμενοι, τὰ μὲν φύσαντά δηπούθεν δυσχερή,

ρεῖ κατακαίσμαντα φροῦδα γίνεσθαι, αλισα δὲ

ὑπετενεί εἰσεπειτα· στρατιάν μέντοι τοῦ οὐρανοῦ

ἀπότερας νοητέον. Καὶ οἱ μὲν θεοὶ οὗτοι Πατέ-

ροι, διηγαγενὲς ἐν πυρὶ, ἀντὶ τοῦ ὑπερπτῆδην τοῖς

τοῖς ἐπέταττεν, ἐξελάδοντο. Οἱ δὲ ἄγιοι Κύριλλος

Χανδρείας, τὸν προφήτην ἐξηγούμενος Ἡσαΐχν,

τοῦ, ὀλοκαύτωσεν αὐτοῦ τοῖς δαίμοσιν, ἡρμή-

το. Κληδὼν δὲ ζετεῖν ἡ διά τινων σημείων μαν-

ούσιενοσοῦν ἀθέλοντος τὴν ἴδιαν τύχην καταμα-

Οἰωνισμὸς δὲ ζετεῖ τὸ ἐπιτηρεῖν τὰς τῶν δρυ-

ετῆσις τε καὶ κλαγγάς, δικαὶοις οἰωνοσκοπίᾳ παρὰ

Ἑλλησιν ὀνομάζετο. Ἐγγαστριμύθος δὲ καὶ

ταὶ λέγονται οἱ σατανικῶν ἐνθουσιῶντες, καὶ

ἴγοντες δῆθεν τὰ ἄγνωστα, οἷαι εἰσιν αἱ τῶν

γράκων γυναικεῖς, καὶ αἱ διὰ τῶν κριθῶν μαγ-

ιστεῖναι. Εἰ τοινύν παρὰ τοῖς δεξαμένοις τὸν ἀτε-

ρον νόμον πονηρὸν ταῦτα ἔδοκει, καὶ τὴν δργήν

οὐ ἡρέθιει, πόσῳ μᾶλλον τοῖς τὸν τελεώτερον

πνευματικότερον νόμον παραλαβοῦσιν ἡμῖν, ὡς

αἱ καὶ ἀσεβῆ παντάπαισιν ἀπεστράφθαι προσ-

; δὲ οἱ καὶ τοῖς διδασκούμενοις τοὺς πολειτικοὺς

οἱ ἀφροτισμὸν ἐπικατείνεται, εἰ διτὶ τοῖς ἔλληνι-

θεοῖς κεχρημένοι στολάς ἐνδύσσονται, ἴδιας μὲν

οὐ μάθημάτων ἀρχόμενοι, ἴδιας δὲ οἱ τῶν τε-

άρων ἐφικόμενοι, τοῖς τε ἐπὶ θεάτρων ἀνιοῦσιν,

δῆ καὶ τὰς λεγομένας κυλίστρας παίζωσιν.

αἱ ποτὲ ἀν ἡσαν. Ταῦτα γάρ ἀπαντα εὐχαῖς τῶν

εἰσιν τούτων νομοθετῶν τὸ τῆμερον εἶναι σεαί-

ται.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ ἔθῶν πολιτικῶν.

Νόμος.

εὶς ὧν Ἑγγραφος οὐ καίται νόμος, παραψύλα-

Sexagesimus vero quintus canon illud, quod sit circa novilunia, hoc est, rogos in plateis accen-

dere, et supra illos saltare, ut Græcam impietatem exhibentes, omnino tolli jubet. Qui vero hoc facere

deprehenditur, si clericus quidem sit, deponatur;

sin vero laicus, segregetur. Et hoc veteri lege esse

rotitum ex quarto Regum ostenditur, ubi legitur:

« Et adificavit Manasses altare universæ coeli mili-

tim, et filios suos per ignem traduxit, et auguris

auspiciisque usos est, et fecit ventriloquos, et di-

B vinatores multiplicavit, et fecit malum coram Do-

mino, ut illum ad Iram provocaret. » In noviluniis

igitur mos erat et Judæis et Græcis festum cele-

brare et genu flectere, ut totum mensis residuum

feliciter transigerent; de quibus et Deus aliquando

locutus est per prophetam: « Novilunia vestra et

Sabbata odio habet anima mea: » ut igitur et in

eorum loco per Dei gratiam preces propitioriae,

et sancificationes a fideli populo Deo peraguntur,

et aqua benedictionis inungimur. Qui vero rogos

accendebant, super illos saltabant, existimantes

forsan, quod, quæ prius illis accidisset mala,

quasi combusta evanida fieri, postea vero in me-

lliora mutatum iri. Per militiam quidem coeli intellige-

nda sunt astra: et divini quoque illi Patres, Il-

lud, traduxit per ignem, pro hoc, jussit filii trans-

siliere, acceperunt. Sanctus vero Cyrillus Alexan-

dræ episcopus prophetam Isaiam explicans, inter-

pretatus est illud: Pro hoc dæmonibus suis hol-

ocaustum obtulit. Sors autem est per signa quæ-

dam dīvinalio, quando quis vult propriam addi-

scere fortunam. Auspicio vero est, cum volatus

avium et clangor observantur: quod quidem a Græ-

cis oikoumētikā dicebatur. Ventriloqui autem aru-

spicesque dicuntur, qui satanice afflati, prædicunt ea

que cognosci non possunt, quales sunt Athingarum

mulieres, et quæ per hordea auspicantur. Si igitur

ab iis, qui minus perfectam vivendi legem accep-

erunt, hæc iniqua esse et iram Domini provo-

care existimantur: quanto magis nobis, qui ma-

gis perfectam magisque spiritualem accepimus

legem, ut iniqua et impia omnino averti de-

bent?

Septuagesimus primus canon eis qui docentur

leges civiles, segregationem intendit, si amplius

Græcis moribus usi, stolas induent (peculiari qui-

dem utuntur qui studiorum curriculum ingre-

derent, et peculiari etiam cum eorum metas ati-

ligissint), cum in theatrum ingredenterentur; sed

quidem Cylistras dictas peragebant, quæseunque

fuerunt. Hæc enim omnia votis divinorum illorum

legislatorum hodie silentur.

III CAP. IV. De moribus politicis.

Lxx.

De iis quorum non exstat lex scripta, morem ei-

consuetudinem observare oportet; sin autem ei hoc deficit, ea quae magis accedunt, et ei quod queritur sunt similia sequi oportet; si vero illud non fiat, prudentiorum simul et complurium ratiocinat sententia. Tunc civitatis alienus aut provinciae utimur consuetudine, quando controversia de ea re moxa, confirmata fuerit. Quae igitur longa consuetudine approbata et multis annis observata sunt non minus, quam quae scripta sunt, solent valere.

CAP. V. *De pacificis litteris.*

Quæ cap. 9 litteræ A.

CAP. VI. *De sacris imaginibus.*

Octogesimus secundus vi syn. canon, *Picturas, aut, coloribus describere, manentibus adhuc prototypis, ineptum esset ac superfluum.* Exinde igitur agnum in pictura non depingi decernit, cuius sanguine magnus olim Moses limina consignans, destruenti angelo inaccessas fecit domos; nec Baptistam digito illum monstrantem, et populo clamantem, *Ecce Agnus Dei;* sed picturas quidem typorum delineare, et humanum Dei Verbi habitum in imaginibus pingere. Illorum enim viventes et adorantes, in quantum possibile est, ineffabilem ejus affectionem et supra mentis cogitationem humilitatem intelligamus, atque ejus in carne conversations, passiones, mortem vitæ auctorem, et quibuscumque servamus. Venerandi enim sunt typi, honoranda vero maxime est veritas, qui haec nobis facit assueta. Exinde ostenditur non esse conueniens, columbas in ecclesia pro spiritu sancto emittere, vel pro stella cereos accendere, et pro ineffabili generatione puerum et stratum thororum exprimere.

Photii patriarchæ et Theodori Studitiæ.

Dicitur imago eo quod imitetur. Aliud est naturalis imago, et aliud imitatoria; illa enim ab origine natura non differt, sed persona, ut filius a patre; una etenim est utriusque natura, duæ autem personæ; haec vero, e contrario, ab archetypo persona non differt, sed natura, ut imago Christi a Christo; una etenim est horum persona, duæ vero naturæ; nam alia est materia pictæ natura, alia Christi, quatenus est homo, et ut circumscribitur, et imaginis archetypum existit. Cum adoratur imago, Christus adoratur, cuius similitudinem refert, non autem materia quæ similitudinem accepit: ut cum in speculo appareat imago; huius enim admoti, non materiam, sed imaginem osculari. Et delecta figura, cuius gratia erat adoratio, manet materia a nemine adorata, utpote quæ enim simulacro nihil habeat commune. Porro et si in anulo sit signum, quod cogitatione a materia separatur, nihil omnino cum materia habet **112.** commune, licet per materiam imaginis signum existit.

A τειν δὲ τὸ ἔθος, καὶ τὴν συνήθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀχολουθεῖν δεῖ τοὺς μᾶλλον πλησιάζουσι καὶ ἐσικόσι τῷ ζητουμένῳ· ἂν δὲ μῆδε τοῦτο ἦ, τῶν συγειωτέρων ὅμοια καὶ πλειόνων ἡ γνώμη κρατεῖται. Τότε κεχρήμενα τῇ συνήθειᾳ τῆς πόλεως ἡ ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητεῖσα ἡ τοιαύτη ἑδεῖαιώθη. Λιδ καὶ τὰ μαρτρὰ συνήθειᾳ δοκιμασθέντα, καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἐνιδυτοὺς φυλαχθέντα οὐχ ἄντοι τῶν ἐγγράφων κρατεῖν εἰωθεν.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ εἰρημνῶν γραμμάτων.
Ζήτει τὸ θ' κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ εἰκόνων ἀγλῶν,

Ο πόθ' εἴς τε συνδόνου καγών, Τοὺς τύπους, φησι, τοὺς χρώματα γράφειν, πεφοιτηκόσιν ἡδη τῶν πρωτόπων, ἀπειρόσκαλον ἀν εἶναι καὶ περιττόν, "Ἐγίθεν τοις καὶ τὸν ἐν τῷ τύψῳ ἀμύλῳ θεσπίζεις μὴ λιγαραφεῖται, οὐ τῷ αἰματι: ἢ μέγας πάλαι Μωάτης, τὰς φλέττας χρίων, οὐκ εἰσιτητὰς ἔτιθεις: τὰ ἔγδον τῷ ὀλεθρίῳ δαίμονι· μηδὲ τὸν Βαπτιστὴν δακτύλῳ τρύπουν ὑποδεικνύοντα, καὶ φωνοῦγτα τοὺς λαούς, "Ἴθε ὁ ἀμύλος τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰς μὲν γραφὰς διαγράψειν τῶν τύπων· τὸν δὲ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀναστηλοῦν ἐν εἰκόσι· ταῦτον γάρ ὅραντες, καὶ προσκυνοῦντες, τῆς αὐτοῦ σωγκαταβάσεως τὸ ἀπόρρητον ἐκ τῶν δυνατῶν λογιζόμεθα, καὶ τὸ ὑπέρ Ενοικαν τῆς ταπεινότητος, τὰ τε ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ πολιτεύματα, τὰ πάθη, τὸν τῆς ζωῆς πρόδεξεν θάνατον, καὶ δυοῖς σεσώσμεθα. Σεπτοὶ μὲν γάρ καὶ οἱ τύποι, τιμητέον δὲ μάλιστα τὴν ἀλήθειαν, καὶ ταῦτα τούτην ἐπιχωριάσσον. Ἐντεῦθεν δείκνυται μὴ εἰναι προσήκου, περιστερὰς ἐπὶ ἐκκλησίας ἀντὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἀπολέντι· ἢ, ἀντὶ τοῦ ἀστέρος κηρύκου ἀνάπτειν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀπορρήτου γεννήσεως παιδία καὶ στρωμήν ὑποτίθενται.

Φωτεινού πατριάρχου καὶ θεοδώρου τοῦ Στευδίτου.

Εἰκὼν λέγεται παρὰ τὸ ιωνίναι. "Ἄλλα φυτικήικάνων, καὶ ἄλλα μιμητική· ἡ μὲν, οὐ φυτικήν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸ αἰτιον, ἀλλ' ὑποστατικήν, ὡς ὁ οὐδεὶς πρὸς τὸν ποτέρον· μία μὲν γάρ τούτων φύσις, δύο δὲ ὑποστάσεις· ἡ δὲ τούναντίον, οὐχ ὑποστατικὴν διαφορὰν ἔχουσα πρὸς τὸν ἀρχέτυπον, ἀλλὰ φυτικήν, ὡς ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν· μία μὲν γάρ ἡ ὑπόστασις τούτων, δύο δὲ φύσεις· ἀλλη γάρ φύσις ὅλογραφίας, καὶ ἀλλη Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθ' ὃ καὶ περιγράφεται, καὶ ἀρχέτυπον εἰκόνος καθίσταται. Προσκυνουμένης τῆς εἰκόνος ὁ Χριστὸς προσκυνεῖται, οὐ ἔστιν ὅμοιωσις, καὶ οὐλὴ ἡ ὑποδεξαμένη τὴν ὅμοιωσιν ὅλη, ὡς ἐπὶ τῆς φωνού μένης ἐν τῷ κατάπτρῳ εἰκόνος· ταῦτη γάρ προτεφύδεντο, οὐ τὴν ὅλην, τὴν δὲ εἰκόνα περιπτύσσομενα· καὶ ἀφανισθέντος τοῦ ἀκτυπώματος, ἵν' ὑπὲρ προσκύνησις, ἡ ὅλη μεμένηται ἀπροσκύνητος, μηδὲν τι κεκοινωνηκυῖα τῷ ἀμαίωματι· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ δακτυλίῳ σφραγίς, τῇ ἐπινοίᾳ οὖσα τῆς ὅλης καχωρισμένη, οὐδὲν πρὸς τὴν ὅλην ταῖς ἀληθεῖαις ἔχει κοινόν, εἰ καὶ περὶ τὴν ὅλην ἡ σφραγίς τῆς εἰκόνος ὑφέστηκεν.

μητικῶς εἰκονιζόμενου οὐχ ἡ φύσις, Α τις εἰκονίζεται· καὶ διὰ τοῦτο ταῦταν
ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ
γούν τῇ μιμήσει τῆς ὑποθέσεως.

εἰκόνας ἀναστηλόμενην, ἵνα ταῦτας
αὐτῶν δοκοῦμεν δρᾶν τὰ τούτων ἀρχέ-
νωντας· ἡμῖν ὑπομνήματα καὶ παρηγο-
ὺν, τοῦ πρὸς τὰ τούτων πρωτότυπα.
ινεχίος αἱ εἰκόνες δρῶνται, τοσοῦταν οἱ
τες διανιστανται· πρὸς τὴν τῶν ἀρχετύ-
καὶ ἐπιπόθησιν.

πνεῦματα καὶ ἀληθεῖς λατρεῖς τῇ μα-
τὶ παρὰ τῶν δρθοδόξων ἀπονενέμηται·
τις εἰκόνιν οὐ λατρεῖα πάντως, ἀλλὰ
καὶ ἀσπασμὸς, καὶ τιμῆς. Εἰ γάρ καὶ ἡ
μόνος ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει, ἀλλ’
αὶ μακαρίας μόνης ἐστὶ Τριάδος, καὶ οὐ
εἰκόνων, ἵνα μὴ κτισματολάτραι καὶ
ἴωμεν.

Ἐ μὲν τοῦ Χριστοῦ λατρευτικὴ ἡ προσ-
φυσική· δὲ προσκυνῶν γάρ αὐτὸν
καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ
Τριάδος μίαν φύσιν, διπερ ἐστιν ἡ τριπλι-
νησις καὶ λατρεία. Ἐπὶ δὲ τῆς εἰκόνος
ι, σχετικὴ ἡ προσκύνησις καὶ ὅμων προ-
κυνῶν γάρ αὐτὴν οὐ συμπροσκυνεῖ τὸν
τὸν Γίον, ἀλλὰ μόνον τὸν ἐν αὐτῇ Χρι-
στὸν σαρκωθῆναι εἰκονιζόμενον κατὰ τὴν
θέαν αὐτοῦ, διπερ ἐστὶ σχετικὴ προσκύ-
νησις ταῖς.

ιστός δρᾶται· ἐν τῇ εἰκόνι· αὐτοῦ, αὐτῇ
ἐν αὐτῷ, διπερ ἡ σκιά τῷ σώματι, οὐ
ναι ταῦτην ἀμήχανον, καν μὴ διὰ παν-
ένηται. Ἀλλ’ διπερ ἡ σκιά τῇ ἐπιλάμ-
ψι τοῦ ἥμιου, οὕτω καὶ ἡ Χριστοῦ εἰκὼν
εἰ τῆς θλής.

ιοὺς τὰς εἰκόνας προσκυνοῦμεν, οὐδὲ
τῆς σωτηρίας· ἐν αὐταῖς ἔχομεν, οὐδὲ τὸ
αὐταῖς ἀπονέμομεν, ως οἱ Ἑλλήνων
μόνον τὴν σχέσιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς
, ἣν ἔχομεν εἰς τὸ πρωτότυπα, διὰ τῆς
οσκυνήσεως ἐμφανίζομεν. “Οὐθεν τοῦ χα-
θέντος, ως ἔύλον ἀργόν, τὴν ποτε κατα-
να.

Περὶ σταυροῦ.

ταυροῦ τύπον ἔχον ἔύλων συνάπτον-
τες εἰκόνας, καὶ πιστευόντων χάριν θείαν
αὐταῖς, ἀγιασμοῦ μεταδοτικήν.
ῶν σεπτῶν εἰκόνων πρός τὰ εἰδώλα.
μία εἰκὼν πρός τὸ βθόλυκτὸν εἴδωλον
τὴν διαφορὰν, διτε τῶν μὲν εἰδώλων τὰ
φεύδη τυγχάνει, θεῶν γάρ ἐκτυπώματα

A Quidquid imitatione figuratur, non ejus natura,
sed persona figuratur: et ob id, idem quod ar-
chetypus ejus est imago, non natura, sed persona,
sive imitatione persone.

Sacras imagines pingimus, ut eas videntes, per
eas videre illarum archetypos videamur, et in no-
bis memoriam et desiderium archetyporum exel-
tent. Nam quandiu imagines crebro videntur,
tandiu qui eas vident, ad archetyporum recorda-
tionem et desiderium excitantur.

C *Colius* quidem in spiritu et veritate, quae latrīa
dicitur, beatæ Trinitati ab orthodoxis tribuitur:
sanctis autem imaginibus non omnino latrīa, sed
adoratio, salutatio et honor. Licet enim imaginis
B honor ad prototypum transit, latrīa tamen est so-
lius beatæ Trinitatis, non etiam venerandarum
imaginum, ne creaturearum et materiarum cultores
esse videamur.

Soli quidem Christo per latrīam et naturalis
adoratio convenit: nam qui eum adorat, simul
adorat et Filium et Patrem et Spiritum sanctum,
unam in Trinitate naturam, et haec est Trinitatis
adoratio et latrīa. Imagini vero Christi sit adoratio
relativa et aequivoca. Qui enim eam adorat, non
simul adorat Patrem et Filium, sed solum in ea
Christum, eo quod carnem assumpserit, expressum
secundum corporalem ejus aspectum, quae est ador-
atio relativa et hypostatica.

C Christus quidem in sua imagine cernitur, quae
et in ipso subsistit ut umbra in corpore, a quo et
illam separari impossibile est, licet illa semper
non appareat. Sed quemadmodum umbra splendore
solis appetit, ad eumdem modum et Christi imago
materiarum figuraione.

Non ut deos imagines adoramus, neque in iis
spem salutis habemus, neque cultum divinum illis
præbemus, ut gentilium filii: sed solum animi no-
stri affectum et charitatem, qua prototypos prose-
quimur, hujusmodi adoratione ostendimus. Unde
charactere soluto, ut lignum otiosum, tales, si
quando fuerit, comburimus imaginem.

De cruce.

D Crucis figuram ex duobus lignis componentes,
si quando infidelium aliquis nos reprehendat, quod
lignum adoremus; possumus, duobus lignis sepa-
ratis, et crucis figura dissoluta, ea inutilia ligna
censere, et infidelis os obstruere, quod non lignum,
sed crucis figuram veneremur.

In timore et veritate sacras imagines accedera-
et adorare oportet, et credere divinam gratiam
illis inesse, quae sanctificationem impertitur.

De differentia venerandarum imaginum ab idolis.

Veneranda imago ab abominabili idolo hanc ha-
bet differentiam, quod quidem idolorum prototypa
sunt falsa, deorum enim effigies dicta sunt: at non

deorum sunt, sed dæmonum, ut dicit Propheta A είναι λεγόμενα, οὐ θεῶν, ἀλλὰ διεμένιον εἰσὶν, ὡς
quod «omnes gentium dii sunt dæmonia»: hono-
randarum autem imaginum vera sunt omnia ar-
chetypa. Unius enim est Christus; alterius Dei
mater; alterius Præcursor; et uniuscujusque san-
ctorum aliorum aliquis. Quorum vero prototypa
sunt falsa, eorum neque imagines neque idola
113 juste dicantur esse, sed simpliciter manuum
hominum opera vana et inutilia, et terræ surda
materia. Et in imaginibus quidem prototyporum
formæ ostenduntur, in idolis vero nequaquam.
Nam idoli Jovis prototypum est aether; Junonis
vero, aer; Neptuni, aqua; Cereris, terra; Apolloni-
ni, sol; Diana, luna; Martis, animus; Bacchus,
ebrietas; Veneris, lascivia, et similiter de alias:
et maxime de duodecim antiquioribus. Idola igitur
horum omnium humanam referunt speciem. Quæ
vero dicuntur prototypa talium imaginum, partim
quidem habent diversas formas, ut elementa;
partim sunt omnino absque forma, ut passiones;
omnia vero vita carentia et insensibilia.

CAP. VII. *De incendio.**Leges.*

Si quis, stipulae sui prædicti comburendæ causa,
illi ignem immiserit, et ignis ulterius progressus
aliena exusserit prædia, vel alienum vinetum,
eportet audientem examinare; et si per negligen-
tiam vel imperitiam accendentis iste ignis conti-
gerit, vel si non totis viribus cœvebat, ne flamma
ulterius progrederetur, ut negligens et ignavus
talis condemnatur. Si vero omnia ille observabat,
repente autem ventus exortus ignis flammam in
combustibile immiserit, sive culpa qui ignem
accedit judicatur.

Si casu aliquo domus alicujus incendatur, et
exinde ignis excurrrens, adjacentia incendat, nemini
subjicitur qui primo incendium passus est. Quod
lit ex casu incendium, condonatur.

Qui domum vel thesaurum tritici scienter incen-
dit, primo verberatus, deinde comburatur.

Qui domum alicujus per dolum incendit, capite
puniatur.

Si quis, incendio facto, ut propriam conservet,
vicini domum subverterit, cessat lex Aquilia sive
damnum, sive ignis præcesserit, sive prius ex-
stinctus sit.

CAP. VIII. *De emphyteusi.*

Quære in 16 cap. præsentis litteræ, can. 12 viii
synodi.

Lex.

Centesima vero et vicesima Justiniani novella
ait: Interdicimus œconomis, et administratoribus,
et chartulariis venerabilium domorum, et eorum
parentibus et liberis, vel alijs affinitatis jure aliter
conjunctis, emphyteuses et locationes vel hypothe-
cas rerum immobilium, quæ ad illas venerabiles
domos pertinent, subire, vel per se, vel per inter-
positas personas, quia irritam esse permutationem

B φησιν δι προφήτης, διτες ε πάντες οι θεοι τῶν θεων
δαιμόνια· τῶν δὲ τιμών εἰκόνων ἀληθῆ τὰ ἀρχέτυπα
πάντα. Τῆς μὲν γάρ δο Χριστὸς, τῆς δὲ ἡ Θεομήτωρ·
τῆς δὲ δο Πρόδρομος· καὶ ἑκάστης ἔκαστος τῶν ἄλλων
ἀγῶν. Μὲν δὲ τὰ πρωτότυπα Φευδῆ, τούτων οὐδὲ
εἰκόνες, οὐδὲ εἰδώλα λέγοντες ἀν δικαίως, ἀλλὰ ἀπλῶς
ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων μάταια καὶ ἀχρηστα, καὶ
γῆς οὐλη κορή· καὶ ταῖς μὲν εἰκόσιν αἱ μορφαὶ τῶν
πρωτοτύπων ἐμφαίνονται, τοῖς εἰδώλοις δὲ οὐδει-
μῶν. Τοῦ μὲν γάρ εἰδώλου τοῦ Διὸς πρωτότυπου δο
αιθήρ· τῆς δὲ Ἡρας, δὲ ἀήρ· τοῦ Ποσειδῶνος, δὲ
ὕδωρ· τῆς ἀήμητρας, ἡ γῆ· τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲ
ἥλιος· τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ σελήνη· τοῦ Ἄρεως, δὲ
Θυμός· τοῦ Διονύσου, δὲ μέθη· τῆς Ἀφροδίτης, δὲ
λαγνεία, καὶ τῶν ἄλλων ὅμοίων· καὶ μᾶλλον τῶν
δύδεκα τῶν ἀπλωτέρων. Τὰ μὲν οὖν εἰδώλα τού-
των πάντων ἀνθρωπόμορφα· τὰ δὲ λεγόμενα πρω-
τότυπα τῶν τοιούτων εἰδώλων, τὰ μὲν ἀτερμορφα,
λέγω δὴ τὰ στοιχεῖα, τὰ δὲ παντελῶς ἀμορφα, φημὶ
δὴ τὰ πάθη· πάντα δὲ ἔξω καὶ ἀναισθητα.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. Περὶ ἐμπρησμοῦ.

Nόμος.

Εἴ τις καλάμην τοῦ ιδίου χωραφίου βουλόμενος
καῦσαι, ἐνέβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ καὶ πε-
ραιτέρω προελθόν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσι χωραφία,
ἡ τὸν ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δει τὸν ἀκροατὴν ἔξτα-
ζειν· καὶ εἰ μὲν κατὰ φρεσμάτων η ἀπειρίαν του
ἀνάψαντος τὸ πῦρ τοῦτο γέγονεν, η εἰ μὴ παρεψυ-
λέσσατο πάσῃ δυνάμει, τοῦ μὴ προελθεῖν τὴν φλόγα
περαιτέρω, ὡς ἀμελήσας δ τοιούτος καὶ φρεσμάτων
καταδικάζεται. Εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκείνος παρεψυλά-
ξατο, ἀδρόν δὲ πνεῦμα προσπεσὸν τὴν τοῦ πυρὸς
φλόγα ἐπὶ τὸν βλαφρέντα μετήνεγκεν, ἀγεύθυνος δ
τὸ πῦρ ἀνάψας διατελεῖ.

Ἐάν δὲ πό τινος τύχης οἰκός τινος ἐμπρησθῇ, κα-
κεῖθεν τὸ πῦρ ἀκραμδόν τὰ συμπαρακείμενα ἐμπρή-
ση, οὐδὲν ὑπόκειται δ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεῖς. Ο
κατὰ τύχην γενόμενος ἐμπρησμὸς συγγινώσκεται.

Ο οἰκίαν η σωρὸν σίτου καύσας ἐν εἰδῆσει, τυ-
φεῖς πρότερον πυρίκαυστος γίνεται.

Ο κατὰ δόλον καύσας οἰκόν τινος, κεφαλικῶς τι-
μωρεῖται.

Εἴ τις ἐμπρησμοῦ γενομένου, διὰ τὸ σῶσαι τὸν
ιδίον οἰκόν, καταστρέψει τὸν τοῦ γείτονος, ἀργεῖ δ
Ἀκευτίος, ητοι η ζημία, εἰτε τὸ πῦρ ἐφθασεν,
εἴτε προεσθέσθη.

ΚΕΦΑΛ. Η'. Περὶ ἐμφυτεύσεως.

Ζήτει ἐν τῷ ις κεφ. τοῦ παρόντος στοιχείου κα-
νόνα 16' τῆς ζ' συνόδου.

Nόμος.

Η δὲ ρχ Ιουστινιάνειος νεαρά, Ἀπαγορεύομεν,
ψησι, τοῖς οἰκονόμοις, καὶ διοικηταῖς, καὶ χαρτο-
λαρίοις τῶν εὐσγῶν οἰκων, καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσι
τε καὶ παισιν, η κατὰ γένος δλλως προσῆκουσιν,
ἐμφυτεύσεις τε καὶ μισθωσεις, ήγουν ὑποθήκαις ἀκι-
νήτων πραγμάτων, τοῖς αὐτοῖς εὐαγέστιν οἰκοις προ-
τηκόντων, ὑπεισιέναι, η δι' ἀσυτῶν, η διὰ παρενθέ-
των προσώπων, ἐπει ἀνίσχυρον είναι κελεύομεν τὸ

συνάλλαγμα· καὶ ἐκπίπτεται μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ ἐκμισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιοῦσθαι δὲ καὶ τὴν καταβλῆσθαι εἰς αὐτὸν τιμήν· τοὺς δὲ τὴν τουαύτην ἀμφύτευσιν διαπρᾶξαντος οἰκονόμους τοσούτον ζημιοῦσθαι καὶ προσχρυσθεῖσαν τῷ οἰκῳ, διστηναὶ καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβλῆσθαις τιμῆς ὑπόστη ζημίαν. Εἰ δὲ ἡ ἐμφυτευσις κατὰ λόγον πραχθεῖ, τὸν ἐμφυτευθή τὸ πάκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων.

Αἱ κτήσεις τῶν εὐαγῶν οἰκων δύνανται μισθοῦσθαι καὶ ἐμφυτεύσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς πράξεως συναίνουσταν, καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γνωμένον.

^AΟἱ ἐμφυτευθῆς καὶ ἐκμισθωτῆς ἐπὶ διετίαν ἢ ^Bτριετίαν ἀγνωμονῶν περὶ τὸ ἐκτίσιον πάκτον, ἢ γερον ποιῶν τὸ πράγμα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐμφυτεύσεως, μή δυνάμενος περὶ τῆς ἔργασίας κινεῖν τοῦ ἄγρου· οὐκ ἐκβάλλεται δὲ, ἐφ' ὅσον δύωσι τὸ δριθὲν πάκτον, εἰ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐνεργεύεται.

Οἱ δύναται ἐκβαλεῖν ἀκοντὰ τὸν μισθωσάμενον διμιθώσας, καὶ ἀλλος πλεονα τούτου εἰσαγάγει μισθώσατα, δηλοντί πρὸ τοῦ ὥρισμένου χρόνου, καὶ ίδιαν εὐγνωμονή ἔκεινος περὶ ὁ ὠμολόγησε δύναται μισθωμα.

ΚΕΦΑΛ. Θ. Περὶ ἐθυμάτων ἀρμοδιῶν τοῖς λερωμάτοις.

Οἱ καὶ τῆς σ' συνόδου κανὼν, Μηδεὶς τῶν ἐν κλῆρῳ κατειλεγμένων, φησίν, ἀνοίκειον ἀμφιεννύσθω χιτῶνα, μήτε ἐν πόλει διάγων, μήτε μὴν ἐν ὅδῳ βαδίζων, ἀλλὰ στολῇ κεχρήσθω, ἢν δὲ χρόνος καὶ ἡ συνήθεια συμβαίνειν τῷ τῶν κληρικῶν ἐδίδαξε τάγματι. Οἱ δὲ περὶ ἐλαχίστου τιθέμενος τοῦ προσήκοντος τούτου σχήματος τὴν συνήθειαν, ἐπὶ ἐδομάδα πλαίσιον ἀφοριζέσθω.

Οἱ δὲ τῆς σ' ιερατικῶν ἀνδρά πολυτέλεστον ἰματίοις κεχρῆσθαι· Πᾶσα γάρ, φησί, βλακεία καὶ κόσμησις σωματικῇ ἀλλοτρίως τῆς λερᾶς ἔχουσι τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἀποτικόπους ἡ κληρικούς ἀνθηραῖς ἐτίθει, δέον ἑαυτοὺς διορθοῦσθαι, ἐπιτιμᾶσθαι δὲ τῷ κακῷ ἐπιμένοντας· διατάσσει τοὺς τὰ μύρα χρισμάνους· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἀγγειλῶντας ταῖς τὴν εὐταλή καὶ σεμνήν περικειμένους διμφέσιν, τοῖς προσήκουσιν ἐπιτιμίοις διορθοῦσθαι. Έκ γάρ τῶν διωθεν χρόνων, πάς λερατικὸς ἀνήρ μετὰ μετρίων καὶ σεμγῶν ἀμφίστον ἐποιεύετο, Ήδη γάρ δὲ μή διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερεῖας ἔχει κατηγορίαν, δέ μέγας ἐφη Βασίλειος. Ταῦτη τοιούτης ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων ἐσθῆτας ἐνεδέδυντο, ὑφαντῶν περιεργεῖα πεποικιλμένας, οὐδέ τινα προστίθεσσαν ἐπερδόχροα ἐπιβλήματα τοῖς ἀκροῖς τῶν λερῶν· ἤκουσαν γάρ τῆς θεοφθόγου γλώττης, διτοιοὶ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσι. Ζήτει τὸ καὶ κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Οἱ δὲ τῆς ἐν Λασθικείᾳ συνόδου καθ', καὶ δὲ καὶ, οὐ δεῖ, φησί, τὸν ὑπηρέτην, ήτοι ὑποδιάκονον, ὥρα-

A Jubemus: et quidem emphytentam et conductorem rem in emphyteusin datam amittere, et pretio in eam imposito multari; illos autem qui tales faciunt emphyteusin economos, tantum pati damnum quod domo adjudicetur, quantum etiam qui ad emphyteusin concessit impositi pretii damnum subivit. Si vero iuxta rationem sit emphyteusis, emphyteuta pactum præstet, secundum vim paciorum emphyteuticorum.

114 Possessiones venerabilium domorum elocari et in emphyteusin concedi possunt, si omnes monachi vel clerici ad confirmandam actionem consentiant, et ostendant illud, quod factum est, convincentiae.

B Si emphyteuta et conductor per biennium vel triennium sit contumax in annū paci præstatione, vel deteriorem rem ipsam reddat, ab emphyteusi ejiciatur, nec potestatem habeat in agro operandi: at non ejicitur quando solvit statutum pactum, etiam si rei publicæ sit emphyteusis.

Invitum ejicere conducecentem non potest conductor, licet alius illo majorem daret mercedem, nempe ante statutum tempus, etsi contumax sit de ea, quam dare promisit, mercede.

CAP. IX. De vestibus ad sacrae pertinentibus.

Vicesimus septimus sexti synodi canon inquit: Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque quidem iter ingredens: sed veste utatur, quam tempus ei consuetudo clericorum ordinis convenire docuit. Qui vero hujus convenientis habitus consuetudinem contemnit, per unam septimanam segregetur.

Septimus synodi decimus sextus canon non existimat oportere sacerdotem sumptuosis vestibus uti: Omnis enim, inquit, luxus et ornatus corporis a sacerdotali ordine sit alienus. Episcopos igitur vel clericos, qui se floridis exornant vestibus, se corrigeret oportet; puniri vero, si in malo persistant, similiter et qui sunt unguento delibuti.

D Porro et qui illis irrident qui, vitem et modestum anictum induit, sunt, convenientibus suppliciis punientur. A superioribus enim usque temporibus, omnisi sacerdos cum moderatis et modestis indumentis administrabat. Quidquid enim non propter usum, sed ostentatorum ornatum assumitur, in luxus incurrit reprehensionem, inquit magnus Basilius. Quapropter neque ex sericis texturis vestimenta induebant, textorum curiositate variegata: neque in vestimentorum fimbriis adjecta erant illa alieni coloris additamenta. Audiverunt enim divinum sermonem, quod « Qui mollibus vestiuntur in audibus regum sunt. » Quare 24 cap. littera Γ.

Landicenæ synodi canon vicesimus secundus et vicesimus tertius aiunt: Non decet ministrum, vel

hypodiaconum orarium induere, sed ecclesiæ ostia observare, ut catechumenos et pœnitentes introducant et educant : quapropter et ad hunc diem hoc canunt. *Sistite*, nempe, quotquot fideles, sanctorum mysteriorum sacrificium visuri ; *Egredimini*, vero, qui istis nouis initiatu : sed neque lectors vel cantores hoc induere, et sic legere vel cantare. His enim solum canere contigit ; lectoribus autem non idem, sed sacras Scripturas in communione audiōne legere ; licet nunc ab illis hoc raro admōdum fiat. Nam multi antiqui mores in alienam ordinationem mutantur. Diaconis enim et illis solis erat concessum illud publice humeris gestare. Vocatur vero orarium ab ὥρᾳ, quod est custodio et obseruo. Diaconi siquidem, qui illud gestabant, iis qui celebrant assistentes, et sacri officii orationem obserantes, per orarium diaconis, qui sunt in ambone, significant, quando oporteat fieri prolatione catechumenorum et fidelium petitionum.

113. CAP. X. De pignoribus.

Quære 2 cap. litteræ Δ.

CAP. XI. De privilegiis et præminentiis quas habent ecclesiæ et episcopi.

Tricesimus quartus sanctorum apostolorum canon episcopos uisusque gentis, que ad se pertinent, nempe ecclesiæ sibi subjectarum et reliquorum locorum administrationem gerere jubet : magni autem momenti quæstione exorta, quæ raro quidem moveri solet, et que ad communem Ecclesiæ statum spectat, sive quid de dogmati forsitan inquirere oporteat, sive antistitem ordinare, ubi non prius erat, vel communem errorem corrigere, vel aliquid simile, episcopos oportet metropolitanum agnoscere, qui primum apud illos occupat locum, et tanquam Ecclesiæ corporis caput existimare, et qui ad eum conveniunt, de incidentibus quæstionibus consultare, et quod omnibus optimum videtur determinare. Non autem convenit, ut metropolitanus honore abutens, hunc in ditionem mutet, et sine suorum consacerdotum communi sententia ulla dictorum agat ; sed concordia et charitate vicii de publicis negotiis prospiciant : sic enim erunt populo sibi subjecto commune exemplum, et glorificabitur Deus per Filium in Spiritu sancto ; cum Filius manifestat Patris nomen, et hominibus lege lata charitatem præcipit, et Spiritus per apostolos gentes illuminat.

Huic in omnibus convenit, licet non verbis, sententia tamen, nonus Antiochenæ synodi canon. Quære et in quinto capite litteræ Δ canonem decimum betavum primæ synodi.

Hinc, quænam ecclesia propriis privilegiis gaudent, intelligas.

Sextus quidem primæ synodi canon antiquis *Patrum decretis* acquiescere oportere existimat,

α ποιν περιβολῆσθαι, ἀλλὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας θυρῶν ἔχεσθαι, ὅπετε τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς ἐν μετανοἰᾳ εἰσάγειν τε καὶ ἔξαγειν· διά τοι τοῦτο καὶ τὴν τῆμερον παρ' αὐτοῖς ἀδεται τὸ, "Οσοι πιστοί· Ιστασθε δηλονότι, τὴν τῶν ἀγίων μυστηρίων θυρὰν ὅφμενοι· ἔξιτε δὲ, οἱ τούτων ὄμύτοι. Ἀλλὰ μηδὲ ἀναγνώστας ἡ φάλας τοῦτο περικείσθαι, καὶ σύντας ἀναγνώσκειν ἡ φάλλειν. Τοῖς μὲν γάρ τοῦ φάλλειν ἔμελε μόνον· τοῖς γε μήν ἀναγνώσταις, οὐ τούτου, τοῦ δὲ γε τὰς θείας Γραψάς εἰς κοινὴν ἀναγνώσκειν ἀκρόστιν, εἰ καὶ νῦν ἐπ' ἐλάχιστον αὐτοῖς τοῦτο γίνεται· τολλά γάρ τῶν παλαιῶν ἑθῶν εἰς ἔτεραν τάξιν μετέβαλε· τοῖς διακόνοις γάρ δίδοται καὶ μόνοις τῷ λαϊ τῶν ὄμων τοῦτο περιτιθέναι. Ἐκλήθη δὲ ὥρᾳ πολὺ ἐκ τοῦ ὥρᾳ, τὸ φυλάσσων καὶ ἐπιτηρῶν. Οἱ γάρ ἔξαρτωντες τοῦτο διάκονοι, τοῖς λειρουργοῖσι περιεστάμενοι, καὶ τὰς τῆς λειρᾶς τελετῆς ἐπιτελοῦντες εὐχές, τῷ ὥρᾳ πολὺ τοῖς ἐν τῷ ἀμβωνι σημαίνουσι διακόνοις τὸν καιρὸν τῆς ὁφειλούσης γίνεσθαι ἐκφωνήσων, ἐν τῇ ἐκτενεῖ τῶν αἰτήσεων τῶν τε κατηχουμένων καὶ τῶν πιστῶν.

ΚΕΦΑΛ. Γ. Περὶ ἁγιερῶν.

Ζήτει τὸ β' κεφαλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Περὶ ὧν ἔχουσται αἱ ἐκκλησίαι καὶ οἱ ἐπίτροποι πρεσβεῖαι καὶ προνομίων.

Οἱ λόγιοι ἀγίων ἀποστόλων κανῶν, τοὺς ἐπισκόπους ἔθνους πράττειν μὲν ίδιᾳ κελεύει τὰς τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς ἐκκλησιῶν, καὶ λοιπῶν χωρῶν διοικήσεις· περιττῆς δὲ ζητήσεως ἀναψεύσης τῆς σπανιωτας μὲν κινεῖσθαι συμβαίνουσης δηλαδὴ, εἰς κοινὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀφορῶσης κατάστασιν, εἴτε περὶ δογμάτων δεῆσαν ἔξητακέντας τυχήν, εἴτε ἀρχιερέα χειροτονήσαι, ἵνα οὖν πρότερον ἦν, εἴτε κοινὸν διορθώσασθαι σφάλμα, εἴτε τι τοινόδιον, εἰδέναι χρή τοὺς ἐπισκόπους τὸν παρ' αὐτοῖς τὰ πρῶτα φέροντα μητροπολίτην, καὶ ὡς κεφαλὴν τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος τούτου τιγεῖσθαι, καὶ συνιδόντας περὶ τῶν ἐμπιπτουσῶν ἀποθέσεων συνδιασκέπτεσθαι, καὶ τὸ πᾶσιν ἀριστον δέξαντας Φηγίζεσθαι· οὐ μήν οὐδὲ τὸν μητροπολίτην δέον τῇ τιμῇ καταχρώμενον, εἰς δυναστείαν ταύτην ἀμείβειν, καὶ γνώμης δινει κοινῆς τῶν οἰκείων σύλλειτουργῶν, ἔνια πράττειν τῶν εἰρημένων· ἀλλὰ τῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ συνθεδεμένους περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων σκοπεῖν· σύντο γάρ κοινὸν παράδειγμα τοῖς ὅπ' αὐτοῖς ἔσονται πλήθει, καὶ δοξα οὐδέσται· διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι· ὡς τοῦ μὲν Υἱοῦ τὸ δυομά τοῦ Πατρὸς φανερώσαντος, καὶ τοῦ ἀνθρώποις τὴν ἀγάπην νομιθετήσαντος, τοῦ δὲ Πνεύματος διὰ τῶν ἀποστόλων τὰ ἔνη φωτίσαντος.

Τούτωρ συμφωνεῖ ἐν ἀπασιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς δήμασιν, ἀλλὰ γε τῇ διανοίᾳ, καὶ δὲ τῇ τῆς Ἀντιοχείας συνάδου. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ε' κεφ. τοῦ Δ στοιχείου, κανόνα τῆς α' συνάδου.

Ἐγτεῦθεν ποιαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἴδαις πρεσβεῖαις ἡξιωται

Καὶ δὲ μὲν τοῦ εἰς τῆς α' συνάδου κανίν τοὺς ἀρχιερεῖς θεομοὺς τῶν Πατέρων στέργειν οἰεται δεῖν, οἱ τῷ

μὲν Ἀλεξανδρίας τὰ ἐν Αἴγυπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλεις ἐνείμαντο· τῷ δὲ γε Ἀντιοχείᾳ, τὰ τε τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κοιλῆς Συρίας, καὶ Κιλικίας ἐκπετέρας, καὶ Μεσοποταμίας· τῷ δὲ Ρώμῃς, νόμος ἀρχαῖος τῶν Ἐσπερίων χρατεῖν· καὶ γνώμης ἄνευ τῶν εἰρημένων, μηδένα τῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν τοὺς ὅπλα χειρα τελεῖν, ὃν ἡ κορωνίς ἡ τῶν ἐπισκόπων καθεύτηκεν ἐκλογή· τοῖς πατριάρχαις καὶ γάρ τοὺς ὅπλα αὐτοὺς μητροπολίτας ὁ κανὼν ὑπεκείνειν νομοθετεῖ, καὶ τούτοις αὐθίς τοὺς ἐπισκόπους. Εἰ τοῖνυν γνώμης ἄνευ τοῦ μητροπολίτου καταστατὴν ἐπίσκοπον, τούτου μὴ εἶναι ἐπίσκοπον διατάττεται. Εἰ γάρ καὶ ἡν δε τὸν τὰ πλήθη τῶν πλεονὸν τὰς τῶν ἐπισκόπων ποιεῖσθαι ψήφους, ἀλλὰ γε καὶ τότε διὸ μητροπολίτης ἰσοκίμαστος τῶν ἄλλων ἀπολεξάμενος, τῆς χειροτονίας ἔκεινος ἤξιωτο. Ψήφου δὲ, φησι, γενομένης, ὡς οἱ θεομοι τῆς Ἐκκλησίας διαχροένουσι, καὶ τῶν μὲν πλειόνων συμφωνούντων, δύο δὲ ἡ τριῶν φιλονέκτων ἀντεπεγνύτων, ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος χρατεῖται.

Οἱ δὲ τὴν Αἴλιας θεσπίζει ἐπίσκοπον, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ. Ἀραβίᾳ τε, καὶ Φοινίκῃ κατάρχειν πόλεων, μηδὲ ὅτιον παρευδοκιμουμένης περὶ τὰ εἰκεῖα πρεσβεία τε καὶ προνόμια τῆς κατὰ τὴν Παλαιστίνην μητροπόλεως Καισαρέας, ἥπερ καὶ τοῦ Στράτωνος διομάζεται· ταύτῃ γάρ ποτε ἡ Αἴλια ὑπέκειτο· χρόνοις δὲ ὅτερον ἀποσπασθεῖσα τετίμηται, αἴδοι τῶν ἐν αὐτῇ τελεσθέντων σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ καθημάτων καὶ ἐκ παλαιοῦ μὲν ἀρχρετοῦ δεῦρο, ἡ τε Αἴλια, καὶ σύμπασα ἡ περὶ αὐτῆς χώρα, Παλαιστίνη ἐπαφημίζετο· ἡ δέ γε πόλις, τὸ μὲν ἀρχαῖον, Σόλυμα, καὶ Ἱεροῦς ἐκαλεῖτο. Ἀφ' οὗ δὲ πρὸς τοῦ Σολομῶντος διεπιφανῆς ἔκεινος ἡγέρθη νεώς, καὶ τὰ Ιερά τῆς Παλαιᾶς ἐν αὐτῷ εἰσωρχίη, τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀπειλήφεις προσωνυμίαν. Ἀναστάτως δὲ γενομένης ὅπλος Ρωμαίων, διασείδες Ἀδριανὸς, δὲ καὶ Αἴλιος, αὐθίς ἀνεγέρθει, Αἴλιαν αὐτὴν ἐπωνυμάστεν.

Οἱ δὲ β' κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου τῶν Ἀλεξανδρίας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἴγυπτῳ διέπειν θεσπίζει· τοὺς δὲ ἐπίσκοπους τῶν ἀλλων ἐπαρχιῶν πρὸς τῶν ιδίων συνόδων κατά τε τὸ παλαιὸν ἔθος χειροτονεῖσθαι· τούτο δὲ τοῖς ἐπειτα τῶν θείων κανόνων θεσμοῖς τελέως ἀνήγρηται.

Περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς Κωνσταντινούπολεως Ἐκκλησίας.

Οἱ δὲ γ', Τὸν μέντοι, φησι, Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν θεσπίζομεν τὰ πρεσβεῖα τῆς τεμῆς μετά τῶν Ρώμῃς ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην. Ἀρχήλα μὲν γάρ πόλις ἡν τὸ Βυζάντιον, καθ' ἑαυτὸν διοικούμενον. Ἐπὶ δὲ Σευθρου, βασιλέως Ρωμαίων, εἰς τρεῖς ἐνιαυτούς ὅπλο Ρωμαίων πολιορκήθην, ὅτερον ἄλλων, τῶν ὀνταγχαίων ἐπιλεπόντων τοὺς ἐν αὐτῷ, καὶ καθήρητο μὲν αὐτοῦ τὰ τείχη, ἀφηρέθη δὲ τὸ πολιτεικὰ δίκαια, καὶ ὑπετέθη Πειρινθίοις. Πειρινθοὶ δὲ ἐστιν ἡ Ἡράκλεια.

Μιὰ τε ὑπὸ τοῦ Ἅρακλεας ἡ πατριάρχης χειροτονεῖται.

Παρὸ δὲ καὶ τῷ Ἅρακλεας ἡ χειροτονία τοῦ πα-

A quibus Ἀgyptus, et Libya, et Pentapolis Alexandrino episcopo sunt ascripte; Antiocheno vero et Syria, et Colesyria, et Cilicia utrumque, et Mesopotamia; Romanus etiam secundum antiquam legem occidentalibus praeerat, et sine dictorum sententia nullam ecclesiasticam constitutionem ab his qui illis subjecti sunt exerceri, quarum praecipua est episcopi electio. Patriarchis enim, qui eis subjiciuntur, metropolitano obedire canon praecepit; et his iudicem episcopos. Si quis proinde absque metropolitani sententia creatus sit episcopus, eum non esse episcopum decernit. Nam etsi olim populi suffragiis episcopi in urbibus eligerentur: adhuc tamen quem approbasset metropolitanus inter alios eligendum, is manuam impositione dignus habebatur. Si vero, inquit, cum facta sit electio, ut leges ecclesiastice edicunt, consentiant inter se plurimi suffragia, et duobus tribus contentione studio contradicentibus, vincant plurimum suffragia.

B Septimus vero Άlia episcopum Palæstinae, Arabie et Phœnicie urbibus præesse decernit, non quod suis 14^ο privilegiis et prærogativis metropolitanus Palæstinae Cæsaream cœlebri ate vincat, quæ et Stratonis nomine dicta, cui Άlia aliquando fuit subjecta, at antiquis temporibus abstracta. Honoretur propter salutiferas Christi passiones in eius peractas. Olim equidem et nunc etiam Άlia, et universa circa illam regio, Palæstinae nomen obtinuit: urbs vero ipsa ab antiquo tempore Solyma et Jebus appellata fuit. Ex quo autem per Salomonem celeberrimum illud templum fuit exstructum, et sacra Veteris Testamenti in eo fuerunt deposita, Hierosolymorum nomine fuit celebrata. A Romanis autem postquam fuit eversa, Αλιανος imp. qui et Άlius appellatus, rursus instauravit, et Άliam eam nuncupavit.

Secundus syn. ii can. ab Alexandrino episcopo quæ sunt in Ἀgypto administrari decernit; aliarum autem provinciarum episcopos a propriis synodis secundum legem antiquam ordinari; hoc vero posterioribus divinorum canonum constitutionibus fuit omnino sublatum.

D De Ecclesiæ Constantinopolitanae prærogativis.

Tertius vero inquit, Ut habeat Constantinopolitanus episcopus honoris privilegia post Romanum episcopum, eo quod ipsa sit nova Roma, decernimus. Antiqua siquidem urbs fuit Byzantium, quæ propriis regebatur legibus. Sub Severo autem Romanorum imp. per triennium a Romanis obsessa, tandem, civibus in ea rerum necessiarum inopia laborantibus capta fuit, et eversa sunt ejus mœnia, ac ablata jura civilia, et ipsa fuit Perinthiis subiecta; Perinthiis autem est Heracles.

Quare ab Heraclensi episcopo patriarcha ordine

Et hinc quidem Heraclensi antistiti patriar-

ordinatio tribuitur; quippe oblitus antiqua consuetudo, ut per illum Byzantii episcopus ordinaretur. Magnus vero Constantinus hanc in amoenissimo mundi loco sitam urbem, magnitudini et pulchritudini ad quam pervenit adaugens, sui ipsius donavit nomine, et novae Romæ titulo insignivit.

Vicesimus octavus in syn. ait, eadem, quæ 3 canon II synodi: Nos quoque decernimus et statuimus, ut sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiae thronus æqualibus cum antiquiori Roma privilegiis fruatur; quippe quæ imperio et senatu est honorata. Unde etiam non secus ac illam ecclesiasticis privilegiis honestari oportet, ac primum quidem inter alias ecclesias, secundum vero post illam locum obtinere, nam omnibus modis æqualem intelligere non possumus: licet quidam præpositionem, post, omnino affirmative, maxime vero indeo et imperite, interprestantes, non inferiorem loci et dignitatis gradum, sed temporis ordinem significare existimavere. Nam in nominibus recitandis necesse est ut unum prius, alterum vero posterius proferatur; ut et in concessu, et etiam in subscriptionibus accidere solet.

Insignis hoc dicit Zonaras, Ne forte diterit quispiam, quoniam divini Patres, futurum tanquam præsens prævidentes, Romanam nempe Ecclesiam propter errores suos ab orthodoxorum cœtu segregandam, atque ab omni fidelium consortio elimanoram fore, primas huic detulerunt, atque ita iisdem privilegiis eam decorarunt, quæ ut illa aliquando, principatum in omnibus olim obtinebit. De Constantinopolitanæ porro Ecclesiae privilegiis abunde disserens canon, de diœcesibus etiam illi subjectis constituit; 115 illas vero dicit esse diœceses Asiae, Ponti et Thraciae. Et Asianæ quidem diœceses sunt, quæ ad Taurum usque montem extenduntur; Ponticas vero, quæ Ponto Euxino adjacent, Trapezuntem usque et interius; Thracicas autem, quæ sunt usque ad ipsum Dyrrachium.

Quare Thessalonicensis episcopus fuit papa legatus.

Quanquam olim episc. Thessalonicensem et alios Occidentales episcopos, Athenarum, dico, Corinthi, Patrarum, et Ravennæ, legatos habuit papa, tanquam ab ejus facie (illud enim apud Græcos significat vocabulum) ut, quando publicis adesse quosdam e partibus papæ opus esset conventibus, illius locum supplerent; e nostro tamen gregè fuere. Non enim tot extra suos fines episcopos sibi subjectos habuit, ut illos ordinaret; ut quidam existimarent. Ex cogitatum est autem hoc propter via longitudinem, ne tædio afficerentur ii, qui illuc nobis per maria missi fuerint. Quod et hinc manifestum est, quod non semper illi a facie papæ constituti sunt, sed aliquando et alii, quos pro tempore papa Romæ elegit.

Α τριάρχου ἀπονενέμηται, ἀτε πρότερον Ιθας ὃν πρὸς αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι τὸν ἱπίσκοπον Βυζαντίου. Ο μέγας δὲ Κωνσταντῖνος τὴν ἐν καλλίστῳ τοῦ κόσμου κειμένην ταυτηνὶ πόλιν, καὶ μεγέθους καὶ κάλλους εἴ τικουσαν ἀνεγείρας, τὴν Ἰελαν αὐτῇ κλῆσιν ἀπαγαρίσατο, καὶ νέαν προσεπωνόμασε Ρώμην.

Ο δὲ κή τῆς δ' συνόδου, Τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς δρίζομεν, φησὶ, τῷ γ' τῆς β' συνόδου κανόνι, καὶ ψηφιζόμενα, τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης; Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τὰ ίσα φέρειν τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης πρεσβεία, ἀτε βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν. Ταύτη τοι, καὶ οἵτα περ ἔκεινην, ἐν τοῖς ἑκκλησιαστικοῖς δεῖ μεγαλύνεσθαι προνομίοις, πασῶν μὲν τῶν ἄλλων προτιμωμένην, δευτέραν δὲ μετ' ἔκεινην ὑπάρχουσαν, τῶν Γαῶν γάρ ἐν ἅπασιν ἀξιοῦσα ταῦτην ἀμήχανον· εἰ καὶ τινες τὴν μετά, πρόθεστιν, πάνυ βεβιασμένως, μᾶλλον δὲ ἀπαιδεύτιος καὶ ἀμαθῶς ἐρμηνεύοντες, οὐχ ὑφερβίας καὶ ὑποβιβασμοῦ, χρόνου δὲ εἶναι δηλωτικὴν ἀξιοῦσιν. Ἐν γάρ ταῖς τῶν δονομάτων ἀναφοραῖς ἀνάγκη, τὸν μὲν πρότερον, τὸν δὲ δευτέρον ἐκφωνεῖσθαι· ὡς δὲ καὶ ταῖς καθέδραις, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς συμβῆσται.

Εἰ μήπου τις εἴποι, δὲ ὑπερψυχῆς καὶ τοῦτο φησι: Ζωναρᾶς, διτι τὸ μέλλον, ὡς πάρδι, οἱ θεοὶ Πατέρες ἐνοπτριζόμενοι, ὡς ἀποτιμηθῆσται τῆς τῶν δρυθοδόξων ὀλοκληρίας ἡ τῶν Ρωμαίων Ἐκκλησία, καὶ τῆς τῶν πιστῶν δημηγύρεως ἑξιστρακισθῆσται, δόγμασιν ἐπεροδόξοις καθυπαχθεῖσα, πρώτην ἐλογισαντο ταῦτην, καὶ οὕτω τῶν αὐτῶν ἔκεινη πρεσβείων ἡξισταν, πρεσβεύειν ἐν ἅπασι μᾶλλουσαν, οἵτα περ ἔκεινη ποτέ. Περὶ μὲν δὴ τῶν πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἄλις διαταξάμενος δὲ κανὼν, καὶ περὶ τῶν ὑποκεισομένων αὐτῇ διέξεισι διοικήσεων. Ταύτας δὲ εἴναι φησι τὰς τῆς Ἀσίας, τοῦ Πόντου, καὶ τῆς Θράκης· καὶ Ἀστιαναὶ μὲν εἰς διοικήσεις αἱ μέχρι τῶν Ταύρων δρῶν διέκουσαι· Πόντικαὶ δὲ, αἱ τῷ Εὔξεινῳ Πόντῳ παρακειμεναι, Τραπεζοῦντος ἀχρι καὶ ἐνδοτέρω· Θρακικαὶ δὲ, αἱ μέχρι τοῦ Δυρράχιου.

Διὰ τι ἦρ ο Θεσσαλονίκης λεγότεος τοῦ Πάπα.

Εἰ γάρ καὶ πάλαι τὸν τε Θεσσαλονίκης καὶ ἑταῖρους δυτικοὺς ἐπισκόπους, τὸν Ἀθηνῶν, φημι, τὸν Κορίνθου, τὸν Πατρῶν, τὸν Ραβέννης, λεγάτους εἶχεν δὲ Πάπας, οἷοντες ἢ προσώπου αὐτοῦ (τοῦτο γάρ καθ' Ἑλληνας ἡ λέξις δηλοῖ) ίν' δὲ δεήσει παρεῖναι τινας τῶν τοῦ Πάπα ταῖς κοιναῖς συνελεύσεσσιν, ἀναπληρῶσιν οὕτως τὸν ἔκεινου τόπον, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ἐπύγχανον δῆτες ἀγέλης. Οὐδὲ γάρ τοσούτους εἶχεν ὑπερορούς ἐπισκόπους δφ' ἐπαυτὸν, ωστε καὶ χειροτονεῖν αὐτοὺς, ὡς τινες οἰονται. Ἐπινενόηται δὲ τοῦτο διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, ἵνα μὴ ἀποκνιτωσιν οἱ πρὸς ἡμᾶς ἔκειθεν στελλόμενοι διάποντιοι· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ τούτοις ἀει τὸ προσώπου τοῦ Πάπα καθίστασθαι, ἀλλ' ἐντοπεῖς καὶ ἐπέρους, οὓς δὲ κατὰ καιρούς τῆς Ρώμης εἶπεν Πάπας.

Περὶ ψήφου καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

Τούτων τοιχαροῦν τῶν διοικήσεων τοὺς μητροπολίτας μόνους χειροτονεῖν δίδωσι· τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τούτων οὐχ οὖσι πάτροις κατ' ἔξουσίαν βεβούληται, ἀλλ' οὓς ἂν ἡ ὁπ' αὐτὸν συμφωνήσασα ψῆφοισται σύνοδος. Εἰθ' οὖτος τῶν φήμων ἐμφανίζομένων αὐτῷ, δην ἀν τῶν ψῆφοις θέντων, τριῶν δύτων, ἐκλέχεται χειροτονεῖν. Οὐ γάρ ἐφείται τῷ πατριάρχῃ ταῖς τῶν μητροπολιτῶν παρεῖναι ψῆφοις, οὗτοι μὴν τῷ μητροπολίτῃ ταῖς τῶν ἐπισκόπων. Πρὸ δὲ τοῦ κανόνος τούτου οὐχ οἱ πατριάρχαι τοὺς μητροπολίτας ἔχειροτόνους, ἀλλ' οἱ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπίσκοποι. Χειροτονεῖν δὲ φίστης τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν ἐπισκόπους, τοῖς δομόροις τῶν ἀφωρισμένων αὐτῷ διοικήσεων, ὥστε εἰσὶν οἱ Ἀλανοὶ καὶ οἱ Ρώμ. Οἱ μὲν γάρ τῇ Ποντικῇ, οἱ δὲ τῇ Θρακικῇ παράκεινται διοικήσει· ἐκάστῳ δὲ μητροπολίτῃ χειροτονεῖν ἐπισκήπτες τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων παραπληρωμῶν ποιουμένων τὰς ψήφους, ὡς καὶ τοῖς θεοῖς κανότι τῶν πρὸ ἡμῶν ἀγίων, φησι, διηγόρευται.

Τὰ αὐτά καὶ δὲ λέγεται τῆς σ' συνόδου διέξις: περὶ τῶν πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῷ τῆς β' συνόδου β' κανόνι, πρὸς δὲ καὶ τῷ τῆς δὲ ἐπιψηφιζόμενος, καὶ τοῖς οφῶν δῆματι χρώμενος, ὥστε τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τῶν ίσων ἀπολαύειν πρεσβείων τῷ τῆς πρεσβυτέρας "Ρώμης, δεύτερον μετ' ἐκείνον ὑπάρχοντα· μεθ' δὲ ἀριθμεῖται δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἴτε δὲ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ μετά ταῦτα δὲ τῶν Ἱεροσολύμων.

Διατὰ δὲ πατριάρχης εἰς τὰς τῶν μητροπολεῶν ἐνορίας πέμπει σταυροπήγια.

Βαλσαμῶν. Ἐπειδὴ τοιχυντοὶ τοῖς πέντε πατριάρχαις ἀπενεμήθησαν αἱ ἐνορίαι τῶν τεσσάρων. τῆς οἰκουμένης κλειμάτων, πλὴν ὀλίγων ἐκκλησιῶν, καὶ μητροπολίτας ἐφείται τούτοις χειροτονεῖν εἰς τὰς ἀφορισθεῖσας αὐτοῖς διοικήσεις, ἀνακρίνειν ταὶς αὐτοῖς, καὶ κατὰ τοὺς θεοὺς εὐθύνειν κανόνας, καὶ τὴν ἐκφώνησιν καὶ μνήμην ἔχειν τῶν οἰκείων δομομάτων, πρὸ πάντων τῶν ἐν ταῖς διοικήσεσι μητροπολιτῶν. Ταύτη τοι καὶ σταυροπήγια πέμπουσιν εἰς τὰς αὐτῶν ἐνορίας, καὶ κληρικοὺς ἢ δὲ αὐτῶν λαμβάνουσιν οὓς αἱροῦνται· οὐ μὴν ἐφείται τινι τούτων καὶ εἰς χώραν πέμπειν σταυροπήγιον, ητίς ἐτέρῳ υπόκειται πατριάρχῃ, οὗτοι κληρικοὶ λαβεῖν ἢ δὲ αὐτῆς, οὐαὶ μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τῶν Ἐκκλησιῶν.

Περὶ τοῦ Βουλγαρίας, τοῦ Κύπρου, καὶ τοῦ Ιερίων.

Αἱ δὲ μὴ ὑποκείμεναι πατριάρχῃ τινὶ, ἡ τῆς Βουλγαρίας ἔστιν Ἐκκλησία, ἣν ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Τουστινιανὸς, ὡς ἐκ τῆς δηθυνομένης νεαρᾶς αὐτοῦ γνώριμον ἔσται· ἡ τῆς Κύπρου· ταύτην δὲ τὴν τρίτην σύνοδον, καὶ ἡ δὲ τεταμήκασιν, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα δηθυνεῖται· ἡ τῶν Ιερίων, ἣν ἐτίμησε διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὑποκειμένην πρώην αὐτῇ· τούτων γάρ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπὸ τῶν ιδίων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι εἰώθασιν.

"Ο μὲν τοις τῇ τρίτῃ συνόδου κανὼν μὴ ἐφ'

A

De electione et ordinatione episcoporum.

Harum siquidem diocesis metropolitanos solos Constantinopolis patriarchae ordinare conceditur; et ex illis non quos ipse propter potestate voluit, sed quos sub eo consentiens synodus elegerit; deinde delatis illi suffragiis, quem ex tribus nominatis elegerit, hunc ordinari. Non enim patriarcha metropolitanorum electionibus interesse conceditur, neque quidem metropolitanis episcoporum. Ante hunc autem canonem metropolitanos patriarchas non ordinabant, sed cuiuslibet provincie episcopi. Constantinopolita vero fuit concessum in barbaricis gentibus, quae diocesis sibi propinquas sunt conterminas, episcopos ordinare; ut sunt Alani et Russi. Hi quidem Ponticae, illi vero Thraciae adjacent diocesi. Unicuique vero metropolitani episcopos sibi subjectos ordinare incumbit; provincie episcopis electiones similiter facientibus; ut et antiquorum Patrum divinis canonicis, ait, cautum est.

Eadem cum secundo canone secundæ synodi tricesimus sextus sextæ synodi de Ecclesiæ Constantinopolitanae privilegiis edisserit; adhac et idem cum quarto decernens, et illorum verbis uteus; ut thronus Constantinopolitanus aequalibus cum veteri Roma privilegiis fruatur, cum sit post illum secundus: post quem numeratur Alexandrinus, deinde Antiochenus, et post hos Hierosolymitanus.

Quare in metropolitanis provinciis stauropegia mittit patriarcha.

Balsamon. Quoniam equidem quinque patriarchis regiones totius orbis distributæ sunt, præter paucas ecclesias, et illis etiam metropolitanus ordinare conceditur, et in assignatas ipsis dioceses illos constituere, et secundum divinos canones corrigeret, et pronuntiationem et memoriam suorum nominum habere, ab omnibus qui in diecesisibus sunt metropolitanis: porro et stauropegia in illorum provincias mittunt, et clericos quo volunt ab eis subducunt; nulli equidem illorum licet in provinciam, quæ alteri subjecta est patriarchæ, stauropegium mittere, nec clericum exinde subducere, ne Ecclesiarum jura confundantur.

116 De Bulgariae, Cypri et Iberia episcopis.

Quæ nulli subjiciuntur patriarchæ, sunt Bulgariae Ecclesia, quam honoravit imperator Justinianus, ut ex citanda ejus novella notum erit; Cypri, quam honorarunt tertia et sexta synodus, ut statim quidem dicetur; Iberia, quam honoravit Antiochenus synodi dijudicatio, cum illi antea fuit subjecta; horum enim antistites a propriis episcopis ordinari solabantur.

Octavus quidem tertiae synodi canon, ut non solum

Cypri episcopos creandi jus Antiochenus vindicet, A tauton Επίκειν τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεῖται, διό τὸ πάκται στρατηγὸν δῆθεν ἔκειτο περὶ τοῦ δου-
κῆς Ἀντιοχείας πέμπεσθαι ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον θέος, διό τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπίσκοπων τός ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι μηδὲ πινακίδες τῶν θεοφι-
λεστάτων ἐπίσκοπων ἐπαρχίαν καταλαμβάνειν, τὴν μὴ αὐτῷ ἀντικαυσαν διωθεῖν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀλλ' εἰ
καὶ ὑψὸν ἐποίηκε βιαστόμενος, ταῦτην ἀπο-
δίδονται, ίνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβε-
νονται· μηδὲ τὸν Ιερουργὸν προσχήματι ἔχουσας
τύφος κοσμητῆς παρεισθῆται, μηδὲ λαθώρων τὴν
ἀλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἢν ἡμῖν δὲ
Χριστὸς τῷ οἰκείῳ θέωρησατο αἴματα. Εἰ δὲ τὶς μα-
χάμενον τύπον τοῖς νῦν ὀρισμένοις κομίσει, πρό-
σταγμα βασιλικὸν θηλασθή, δινυρον εἶναι τοῦτο καλεῖται
ταντάπαισιν.

Tricesimus nonus sextae syn. canon novam Ju-
stianopolin Cypriorum Ecclesiam nominat, et
jura Constantinopolis habere statuit, et Helle-
ponti et Cyzici episcopum ab eo ordinari. Utrum
autem exsecutioni unquam demandatus sit canon,
difficile admodum est invenire.

Decimus vero nonus Carthag. syn. ut primæ se-
dis episcopus sacerdotum exarchus, vel summus,
vel aliquid ejusmodi appelletur, votat, sed tantum
episcopus; eum, qui in honore et imperio esse
selet, factum in potestate redigens, et humiliem
et mediocrem esse statuens: ideoque et plures pa-
triarchæ et antistites alii seipso viles humilesque
in suis subscriptionibus appellant. Hoc autem, ut
videtur, quarta ecclæmenica synodus non admittens,
quæ hac multo posterior fuit, provincialium exar-
chos metropolitanos nominat, in nono suo canonice,
quem etiam quæra in nono capite litteræ A. Ko-
deum modo etiam et aliæ synodi eos appellant.
Quæra et in nono capite litteræ A. canonem synodi
Carthaginensis quinquagesimum quiuitam.

Leges.

Centesima prima Justiniani novel-
la, Decerimus, ait, secundum sanctarum sy-
nodorum definitiones sanctissimum veteris Romæ
Papam primum omnium sacerdotum esse; bea-
tissimum vero Constantinopolis novæ Romæ epi-
scopum, secundum post apostolicum thronum ve-
teris Romæ locum obtinere, omnibus autem aliis
præponi; beatissimum vero primæ Justinianæ, pa-
triæ nostræ, archiepiscopum semper sub sua juris-
dictione, babere episcopos provincialium, Dacie
Mediterraneæ, et Dacie Ripensis, Prævalensis, et
Dardanæ, et Mysia superioris, et ab eo illos ordina-
ri; ipsum autem a syn. ordiari, et in subjectis sibi
provinciis apostoliæ sedis locum obtinere, juxta
ea cum sanctus papa Vigilius constituit. Simile

A tauton Επίκειν τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεῖται, διό τὸ πάκται στρατηγὸν δῆθεν ἔκειτο περὶ τοῦ δου-
κῆς Ἀντιοχείας πέμπεσθαι ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον θέος, διό τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπίσκοπων τός ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι μηδὲ πινακίδες τῶν θεοφι-
λεστάτων ἐπίσκοπων ἐπαρχίαν καταλαμβάνειν, τὴν μὴ αὐτῷ ἀντικαυσαν διωθεῖν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀλλ' εἰ
καὶ ὑψὸν ἐποίηκε βιαστόμενος, ταῦτην ἀπο-
δίδονται, ίνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παραβε-
νονται· μηδὲ τὸν Ιερουργὸν προσχήματι ἔχουσας
τύφος κοσμητῆς παρεισθῆται, μηδὲ λαθώρων τὴν
ἀλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἢν ἡμῖν δὲ
Χριστὸς τῷ οἰκείῳ θέωρησατο αἴματα. Εἰ δὲ τὶς μα-
χάμενον τύπον τοῖς νῦν ὀρισμένοις κομίσει, πρό-
σταγμα βασιλικὸν θηλασθή, δινυρον εἶναι τοῦτο καλεῖται
ταντάπαισιν.

‘Ο δὲ λθ’ τῆς σ’ συνόδου νέαν Ιουστινιανού πάπαν
τὴν Κυπρίων Ἐκκλησίαν ἐπονεμάζει, καὶ τὸ δίκαιον
ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίδωσι, καὶ τὸν τῆς
Ἐλληστόποντος καὶ Κυζίκου ἐπίσκοπον ὅπ’ αὐτοῦ
χειροτονεῖσθαι. Εἰ δὲ καὶ εἰς Ἕρχον ἐκεών ποτε
προελήλυθεν, Ἕργον εὑρεῖν ἀκεχνῶς.

‘Ο δὲ λθ’ τῆς τὸν Καρθαγένη καλύπτει τὸν τῆς πρώ-
της καθηδρας ἐπίσκοπον, Ἐκκλησίαν λέγεσθαι τῶν
Ιερέων ή δὲλλο τι τῶν τοιούτων, ή μόνον ἐπίσκοπον,
τὸν ἐπιφυλμένον, οἷμα, τῇ τιμῇ καὶ τῇ ἀρχῇ τύφον,
εἰς δύναμιν καθαιρών, καὶ νομοθετῶν τὸ ταπεινόν τε
καὶ μέτριον. Ταύτη τοι καὶ οἱ πλείους τῶν πατριαρ-
χῶν καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ταπεινοὺς ἐκαύτους καὶ
εὐτελεῖς ἐν ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς δινομάζευσι.
Τοῦτο δὲ ή οἰκυμενική δ’ σύνοδος, ὡς ξεικεν, οὐκ
ἀποδεξαμένη, οὐκ δίλγον διελήνης θυσιαρίζουσα, ἐξά-
ρχους τῶν ἐπαρχῶν τοὺς μητροπολίτας καλεῖ ἐν
τῷ δὲ ταύτης κανόνι, διν καὶ ζήτει ἐν τῷ θ’ κερ.
τοῦ Διοτιχείου· οὕτω δὲ καὶ ξεφαί σύνεδοι τούτους
ἀπονομάζουσι. Ζήτει καὶ ἐν τῷ θ’ κερ. τοῦ Δ. στοι-
χείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένη συνόδου νι’.

Νόμοι.

‘Η δὲ φλ’ Ιουστινιανοῖς γεαρά, θεοποιομένη, φησι,
κατὰ τοὺς τῶν ἀγίων. συνόδων δρους, τὸν ἀγιώτατον,
τῆς πρεσβυτερᾶς Ῥώμης Πάπαν πρώτον εἶναι πά-
την τῶν Ιερέων· τὸν δὲ μακαριώτατον ἐπίσκοπον
Κωνσταντινουπόλεως νέαν Ῥώμης δευτέραν τάξιν
ἐπέχειν μετὰ τὸν ἀποτολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυ-
τερᾶς Ῥώμης, τὸν δὲ δὲλλον πάντων πρετιμάσθαι·
τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης
Ιουστινιανῆς, τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἔχειν δὲλ θέος
ἴκευτον τοὺς ἐπίσκοπους τῶν ἐπαρχῶν Δακίας Μεδ-
ερρανίας, καὶ Δακίας Ῥιπενείας, Τριβαλλέας,
Δαρδανίας, καὶ Μυσίας τῆς ἀνωτέρας, καὶ παρ’
αὐτοῦ τούτους χειροτονεῖσθαι, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς
ὑποκειμέναις, αὐτῷ ἐπαρχίας τὸν τόπον ἐπέχει-

αὐτὸν τοῦ διποστολικοῦ θρόνου κατὰ τὸ δριεύμένα **A** etiam ius episcopo Carthaginensis in Africa concessum est τῷ τοῦ ἀγίου Πάπᾳ Βιγιλίου. Τὸ αὐτὸν δίκαιον καὶ τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς δεῖπνακαρεν, ἐξ ὧν περ ὁ Θεὸς ταύτην ἡμῖν ἀποκατέστησεν.

Τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἔμμαθητήσεις ἐν δὲ τῷ Ἰλλυρικῷ οὐ δεῖ τέμνεσθαι περὶ γνώμην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ συνόδου, ηὗτις ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας Ρώμης. Ζήτει καὶ τὸ η' κεφ. τοῦ Η στοιχείου.

Θέσπισμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίου.

Ἄλλος τοῦ λόγου γενόμενος, τὸ τοῦ μεγάλου θέσπισμα σιωπήσιμον Κωνσταντίου; καὶ πῶς εὖ καὶ ἀπειροκαλίς μέμψιν διδήσκωμι, ὡς Ἑγώ γέ τῆς Ιερᾶς τίθεμαι ἀποτίας τὸ τε φθέγγεσθαι τὰ μὴ δέοντα, καὶ τὸ τὰ καλὰ διδόναι σιγῇ; Τούτου γάρ οὐτε θεοπεισώτερον ίδοι τις ἄν, οὐτε δημοσίᾳ, ὡς γε οἶμαι, κηρύττεσθαι ἀξιώτερον. Συμπάντων γάρ τῶν ὑπερφυῶν κατορθωθέντων τῷ βασιλεῖ προσῆγορον ἀτεχνῆς πεφυκός καὶ διμόλογον, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος, τόν τε θερμὸν περὶ τὴν εὐσέβειαν ἔρωτα δεῖπνους τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πάσης διμειον στήλης βοῦ, οἷος πρεσβείας δίκαιος ἄν εἰναι οἱ μὴ ἐν παρέργῳ τὰ τῆς εὐσέβειας τιθέμενοι βασιλεῖς, τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν δωρείσθαι. Οὐ γάρ βασιλεὺς οὐτοσι, μηδεμιᾶς λειπόμενος ἀρετῆς, εὐσέβης μὲν τὰ πρὸς θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν· ὡς καὶ τῷ ἑκάτῃ εἰδεῖ τὴν ἐνδον τῆς ψυχῆς ὑπογράφεσθαι ὥραιότητα. Καὶ γάρ ἀξιέπαικον εἰχε τὸ τοῦ σώματος μέγεθος, ὡς ἡ περὶ αὐτοῦ λατορία δεῖξεισιν, ἀξιόγαστον δὲ τὴν ὥραν, θαυμασιωτέραν δὲ τὴν τοῖς μετώποις ἐπικαθημένην αἰδὼν. Πέφυκε γάρ, ὡς ἐπίπαν, τοὺς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασι τὸ τοῦ σώματος ἥθος ἔξεικονίζεσθαι· οὐχ ἦκιστα δὲ τῷ ὑπὲρ εὐσέβειας ζήλῳ πυροῦμενος, ἐργῷ πᾶσιν ἔδειχνεν, οἷος ἴμέροις κατάκρας ἡλίσκετο τοῦ Χριστοῦ, ἀμέλει καὶ μὴ οἶδε τὸ δῶν, ἀξιώς τὸν ἐρώμενον δεῖξούσθαι (εἰ γάρ καὶ πᾶσαν τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐπορίᾳν εἰς ἐν τι συνενεγκών, τιμῆσαι θελήσετε, τῆς ἀξίας ἀνάγκη διαμαρτεῖν), δὲ τούτοις ἡν, τὴν νῦν φην αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἥν τοῦ ίδου ἐπράτει αἵματος, ἐκ τῶν ἐνδόντων κοσμεῖν ἕσπειδε, καλὸν ἐν τὸν εὐσέβειας παράδειγμα τοῖς πᾶσι δημοσίᾳ προθεῖς. Φησὶ γοῦν·

Θεσπίζομεν σὺν πᾶσι τοῖς σατράπαις, καὶ τῇ συγκλήτῳ τῆς ἡμῶν βασιλείας, τῷ Ρώμῃς ἐπίσκοπον καὶ διάδοχον τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων καὶ χρίστου μου Πέτρου, πλείστα τῆς βασιλείας ἔχειν ἔξουσίαν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ παρὰ πάντων πολλῷ πλέον ἢ τὸν βασιλέα τιμᾶσθαι καὶ σέβεσθαι, κεφαλὴν τε είναι τῶν τεσσάρων πατριαρχικῶν θρόνων, κρίνεσθαι τε πρὸς αὐτοῦ καὶ φηρίζεσθαι τὰ τῇ ὁρθοδόξῳ συμβαίνοντα πλατεῖς διορύμενα δὲ τῷ πατρὶ μου τῷ μακαρίῳ Σιλεύστρῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τὸ ἡμέτερον παλάτιον, τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διάδημα. ἐκ λιθῶν τιμίων καὶ μαργάρων συγκείμενον, τὸ χυκλοῦν τὸν τράχηλον ὡμοφύλιον, τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα, τὸν κόκκινον χιτῶνα, καὶ πάντα τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, τὰ τῶν βασιλικῶν ἱππῶν ἀξιώματα, τὰ σκῆπτρα, καὶ τὰ λοπὰ τῆς

Exortentes in omni Illyrico canonicas dubitaciones absque archiepiscopi Constantinopolis et synodi ejus sententia abrumptore non oportet, quia habet privilegia veteris Romae. Quare etiam cap 8 litteræ II.

117 Constantini Magni edictum.

Sed dum in hac parte sermonis simi, num Constantini Magni edictum silentio præteribo? et quomodo iuscitiae reprehensionem non incurram, cum que absuedum existimo, qua non decet enarrare, et pulchra silentio dare? Illo enim nec religiosius quidquam videat aliquis, nec quod publice, ut credo, predicari dignius sit. Omnium enim misericordie felici successu ab imperatore gestorum cum praecō sit et testis luculentas, ex valde abundantium servidum viri orga pietatem amorem ostendit, tum omni monumento melius declaratis, quantis privilegiis auctoriam esset imperatores, non perfundere ea quae ad religionem spectant agentes, Christi Ecclesiam donare. Hic etenim imperator, nulla destitutus virtute in his quae Deum spectant, religiosus fuit, in his quae ad homines, justus; ut externa specie internus anima splendor pulchre describatur. Laudabilem enim habuit corporis magnitudinem, quemadmodum de eo narrat Historia, admirandam etiam venustatem, et valde mirificam in vultu positam verecundiam. Corporis mores animae studiis maxima ex parte assimilare solebat; maxime vero propter religionem zelo exar dens, ipso opere omnibus semper ostendit, quantis Christi desideris prorsus captus fuit, nimurum cum non posset dilectum digne amplecti. Et item totis viribus humanis simul collectis honor prosequi vellet, dignitatem ejus assequi nullo modo potuit. Secundum erat, quod sponsam ejus Ecclesiam, quam proprio redemit sanguine, totis viribus adornare studuerit, se pulchrum pietatis exemplum omnibus exhibens. Dixit igitur:

Decernimus cum omnibus regni nostri satrapis et senatu, episcopum Romanum et successorem primi et principis apostolorum Petri regia maiorem in universam terram habere potestatem, et ab omnibus, multo magis quam si rex esset, honorari, et extolliri, et esse quatuor patriarchalium sedium caput, et judicari et decerni ab eo quae ad fidem orthodoxam pertinent. Tradidimus enim Patrem nostro besto Silvestro et ejus successoribus nostrorum palatum, diadema super caput ex pretiosis lapidibus et margaritis factum, et superhunc rale quod collum circumdat, et purpuream chlamydem, tunicam coccineam, et omnia indumenta regia, et imperialium equorum auctoritatem et sceptra, et reliqua imperii ornamenta, et omnem nostræ potestatis gloriam. Et illos etiam

consuetudinem observare oportet; sin autem ei hoc deliciat, ea quæ magis accedunt, et ei quod queritur sunt similia sequi oportet; si vero illud nouum sit, prudenter simul et complurium valeat sententia. Tunc civitatis alicujus aut provinciae utimur consuetudine, quando controversia de ea re moxa, constituta fuerit. Quæ igitur longa consuetudine approbata et multis annis observata sunt non minus, quam quæ scripta sunt, soleantur.

CAP. V. *De pacificis litteris.*

Quatuor cap. 9 litteræ A.

CAP. VI. *De sacris imaginibus.*

Octagesimus secundus vi syn. canon. Picturas, sicut coloribus describere, manentibus alioe prototypis, ineptum esset ac superfluum. Exinde igitur agnum in pictura non depingi decernit, cuius sanguine magnus olim Moses limina consignans, destruenti angelo inaccessas fecit domos; nec Baptista dixi illum monstrarem, et populo clamantem, «Ecce Agnus Dei: sed picturas quidem typorum delineare, et humanum Dei Verbi habitum in imaginibus pingere. Illum enim videntes et adorantes, in quantum possibile est, ineffabilem ejus abjectionem et supra mentis cogitationem humilitatem intelligamus, atque ejus in carne conversations, passiones, mortem vitam auctorem, et quibusunque servamur. Venerandi enim sunt typi, honoranda vero maxime est veritas, qui haec nobis facit assueta. Exinde ostenditur non esse conveniens, columbas in ecclesia pro spiritu sancto emittere, vel pro stella cereos accendere, et pro ineffabili generatione puerum et stratum iherorum exprimere.

Photii patriarchæ et Theodori Studitiæ.

Dicitur imago eo quod imitetur. Aliud est naturalis imago, et aliud imitatoria; illa enim ab origine natura non differt, sed persona, ut filius a patre; una etenim est utriusque natura, duæ autem personæ; haec vero, e contrario, ab archetypo persona non differt, sed natura, ut imago Christi a Christo; una etenim est horum persona, duæ vero naturæ: nam alia est materia pictæ natura, alia Christi, quatenus est homo, et ut circumscriptur, et imago archetypum existit. Cum adoratur imago, Christus adoratur, cuius similitudinem refert, non autem materia quæ similitudinem accepit: ut cum in speculo appareat imago; huius enim adnoti, non materiam, sed imaginem osculum. Et delecta figura, cuius gratia erat adoratio, manet materia a nomine adorata, utpote quæ enim simulacro nihil habeat commune. Porro et si in anulo sit signum, quod cogitatione a materia separatur, nihil omnino cum materia habet **112** commune, licet per materiam imaginis signum existit.

A τειν δε τὸ θέον; καὶ τὴν αυτήν εἰσαγεῖ. εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν δεῖ τοὺς μᾶλλον πλησιάζουσαν καὶ ἑοικότι τῷ ζητουμένῳ· ἣν δὲ μηδὲ τούτῳ ὅτι τῶν συγενετέρων ἄμσα καὶ πλειστων ἡ γνώμη κρατεῖται. Τότε κεχρήμεθα τῇ συνηθείᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπαρχίας, στε ἀμφισσητηθεῖσα ἢ τοιαύτη ἔδεισιν. Διὸ καὶ τὰ μακρὰ συγηθείᾳ δοκιμασθεῖσα, καὶ ἵπποι πολλοὶ ἐνιαυτούς φυλαχθέντα οὐκ ἄρτον τῶν ἐγγάρφων κρατεῖν εἰλθεν.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ εἰρημνῶν γραμμάτων.

Ζήσει τὸ θ' κεφάλαιον τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ εἰκόνων ἀγίων.

B 'Ο πότις σ' συνόδου καγών, Τοὺς τύπους, φησι, τοὺς γράμματα γράφειν, πεφοιτηκότων ἡδη τῶν πρωτότυπων, ἀπειρόχαλον ἂν εἶη καὶ περιττόν, «Ἔγενε τοι καὶ τὸν ἐν τῷ τύπῳ ἀμύνω θεοπίτες μή λωραψεῖσθαι, οὐ τῷ αἰματι: ἡ μέγιος πάλαι Μωσῆς, τὰς φλέβας χριών, οὐκ εἰσιτητὰ ἐτίθει: τὰ ἔγδον τῷ ὅλῃ θρίψι δαιμονι: μηδὲ τὸν Βαπτιστὴν δαχτύλῳ τρύπων ὑποδεικνύοντα, καὶ φωνοῦντα τοῖς λαοῖς, «Ἄστος ἡ ἀμύνες τοῦ θεοῦ: ἀλλὰ τὰς μὲν γραφὰς διαγράψειν τῶν τύπων· τὸν δὲ ἀνθρώπινον χρακτήρα τοῦ θεοῦ Λάγου ἀναστηλοῦν ἐν εἰκόσι: τούτους γάρ δράντες; καὶ προσγυνοῦντες, τῆς αὐτοῦ σωγκαταβάσεως τὸ ἀπόρρητον ἐκ τῶν δυνατῶν λογιζόμεθα, καὶ τὸ ὑπέρ ἔννοιαν τῆς ταπεινότητος, τὰ τε ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ πολιτεύματα, τὰ πάλη, τὸν τῆς ζωῆς πρόξενον θάνατον, καὶ δοσοὶς σεσώμεθα. Σεπτοὶ μὲν γάρ καὶ οἱ τύποι, τιμητέον δὲ μάλιστα τὴν ἀλήθειαν, καὶ τούτα τὴν ἐπιχωριάσσασαν. Ἐντεῦθεν δείκνυται μὴ εἴναι προστήκον, περιστεράς ἢ περικλησίας ἀντὶ τοῦ ἀγίου Ηγενέματος ἀπολύειν· ή, ἀντὶ τοῦ δαστίρων κηρύκην ἀνάπτειν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀπορρήτου γεννήσεως ταύτα καὶ στρωμνήν ὑποτιθέναι.

Φωτείου πατριάρχου καὶ θεοδώρου τοῦ Σταυρί-

τού. Εἰκὼν λέγεται παρὰ τὸ ἑοικέναται. «Ἀλλὰ φυτική εἰ- κών, καὶ ἄλλο μυητική· ἡ μὲν, οὐ φυτική δια- φορὰν ἔχουσα πρός τὸ αἰτιον, ἀλλ' ὑποστατικήν, ὡς ὁ υἱὸς πρὸς τὸν ποτέρον· μία μὲν γάρ τούτων φύσις, δύο δὲ ὑποστάσεις· ἡ δὲ τούγαντίον, οὐχ ὑποστα- κήν διαφορὰν ἔχουσα πρός τὸ ἀρχέτυπον, ἀλλὰ φυ- σικήν, ὡς ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Χριστόν· μία μὲν γάρ ἡ ὑπόστασις τούτων, δύο δὲ φύσεις· ἀλλη γάρ φύσις ὀλογραφίας, καὶ ἄλλη Χριστοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, καθ' ὃ καὶ περιγράφεται, καὶ ἀρχέτυ- πον εἰκόνος καθίσταται. Ηροτικούμενης τῆς εἰκόνος ὁ Χριστὸς προσκυνεῖται, οὐ ἔστιν ὀμοίωσις, καὶ οὐδὲ ἡ ὑποδεξαμένη τὴν ὀμοίωσιν ὅλη, ὡς ἐπὶ τῆς φωτι- μένης ἐν τῷ κατόπτερῳ εἰκόνος· ταῦτη γάρ προ- φυδενοι, οὐ τὴν ὅλην, τὴν δὲ εἰκόνα περιπτύσσε- μεθα· καὶ ἀφανισθέντος τοῦ ἀκτυπώματος, ἡ δὲ προσκύνησις, ἡ ὅλη μεριμνηστος ἀπροσκύνητος, μη- δέν τι κεκοινωνηκαί τῷ ἀμαρτιατι· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ δαχτυλίῳ σφραγίς, τῇ ἐπινοίᾳ οὐσα τῆς ὅλης κεχωρισμένη, οὐδὲν πρὸς τὴν ὅλην ταῖς ἀληθείαις ἔχει κοινόν, εἰ καὶ περὶ τὴν ὅλην ἡ σφραγίς τῆς εἰ- κόνος ὑφέστηκεν.

συνάλλαγμα· καὶ ἐκπίπτειν μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ ἐκμισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιοῦσθαι δὲ καὶ τὴν καταβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν τιμὴν· τοὺς δὲ τὴν τοιαύτην ἐμφυτευσαν διαπρᾶξανενούς οἰκονόμους τοσοῦτον ζημιοῦσθαι καὶ προσχροῦσθαι τῷ οἰκῳ, δισην καὶ δὲ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβληθεῖσας τιμῆς διπέστη ζημίαν. Εἰ δὲ ἡ ἐμφυτευσις κατὰ λόγον πράχθεί, τὸν ἐμφυτευθή τὸ πάκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων.

Αἱ κτήσεις τῶν εὐαγῶν οἰκων δύνανται μισθώσθαι καὶ ἐμφυτεύσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς πράξεως συναινούντων, καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γενόμενον.

Οἱ ἐμφυτευτής καὶ ἐκμισθωτής ἐπὶ διετίαν ἢ τριετίαν ἀγνωμονῶν περὶ τὸ ἑταῖον πάκτον, ἢ χειρον ποιῶν τὸ πρᾶγμα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐμφυτεύσεως, μή δυνάμενος περὶ τῆς ἔργασίας κινεῖν τοῦ ἀγροῦ· οὐκ ἐκβάλλεται δὲ, ἐφ' ὅσον δίδωσι τὸ δρισθὲν πάκτον, εἰ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐνεψυτεύσατο.

Οὐ δύναται ἐκβαλεῖν ἀκοντα τὸν μισθώσαμενον διμισθώσας, καὶ δὲ πλείστα τούτου εἰσαγάγῃ μισθώματα, ἀλλοντει πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου, καὶ ἐὰν εὐγνωμονῇ ἐκείνος περὶ δὲ ὀμολόγησε δοῦναι μισθωμα.

ΚΕΦΑΛ. Θ. Περὶ ἐνδυμάτων ἀρμοδιῶν τοῖς λειρωμένοις.

Οἱ καὶ τῆς σ' συνόδου κανὼν, Μῆδεις τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων, φησὶν, ἀνοίκειον ἀμφιενύσθω χιτῶνα, μήτ' ἐν πόλει διάγων, μήτε μὴν ἐν δόρῳ βασιλίσσων, ἀλλὰ στολῇ κεχρήσθω, ἣν δὲ χρόνος καὶ τὴν συνήθεια συμβαίνειν τῷ τῶν κληρικῶν ἀδιάδει τάγματι. Οἱ δὲ περὶ ἀλαζατου τιθέμενος τοῦ προστήκοντος τούτου σχήματος τὴν συνήθειαν, ἐπὶ ἐδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω.

Οἱ δὲ τῆς σ' εἰς οὔκ οἰεται δεῖν λειρατικὸν διδρά πολυτελέστιν ἱματίοις κεχρήσθαι· Ήδησαν γάρ, φησὶ, βλασεία καὶ κάσμης σωματικῇ ἀλλοτρίως τῆς λειρᾶς ἔχουσι τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπιανθόπους ἡ κληρικούς ἀνθηραὶ ἐσθῆσι, δέοντας ἑαυτοὺς διορθοῦσθαι, ἐπιτιμάσθαι δὲ τῷ κακῷ ἐπιμένοντας· ὁσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους· πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἀγγελῶντας ταῖς τὴν εὐτελή καὶ σεμνήν περιεκιμένους ἀμφίστιν, τοῖς προσήκουσιν ἐπιτιμίοις διορθοῦσθαι. Ἐκ γάρ τῶν ἀνωθεν χρόνων, τὰς λειρατικὰς ἀνήρ μετὰ μετρίων καὶ σεμνῶν ἀμφίλων ἐπολιτεύετο, Ήδη γάρ δὲ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, δὲ μέγας ἐφη Βασίλειος. Ταῦτη τοι οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὄφασμάτων ἐσθῆτας ἐνεδέσυντο, ὑφαντῶν περιεργείᾳ πεποικιλμένας, οὐδὲ τίνα προστιθεσσαν ἐπερχόροα ἐπιθήματα τοῖς ἀνδροῖς τῶν ἱματίων· ἔχουσαν γάρ τῆς θεοφθόγγου γλώττης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἰκοῖς τῶν βασιλέων εἰσι. Ζῆτει τὸ καὶ κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Οἱ δὲ τῆς ἐν Λασδικείᾳ συνόδου καὶ, καὶ δὲ καὶ, οὐ δει, φησὶ, τῶν ὑπηρέτην, ήτοι ὑποδιάκονον, ὥρα-

A jubemus: et quidem emphyteutam et conductorem rem in emphyteusin datam amittere, et pretio in eam imposito multari; illos autem qui tales faciunt emphyteusin aconomos, tantum pati damnum quod domo adjudicetur, quantum etiam qui ad emphyteusin concessit impositi pretii damnum subivit. Si vero juxta rationem illi emphyteusis, emphyteuta pactum præstet, secundum viam paciorum emphyteuticorum.

B 114 Possessiones venerabilium domorum elocari et in emphyteusin concedi possunt, si omnes monachi vel clerici ad confirmandum actionem consentiant, et ostendant illud, quod factum est, convenire.

C Si emphyteuta et conductor per biennium vel triennium sit contumax in anni pacti præstatione, vel deteriorem rem ipsam reddat, ab emphyteusi ejiciatur, nec potestatem habeat in agro operandi: at non ejicitur quando solvit statutum pactum, etiamsi rei publicæ sit emphyteusis.

D Invitum ejicere conducecentem non potest conductor, licet alius illo majorem daret mercedem, nempe ante statutum tempus, etsi contumax si de ea, quam dare promisit, mercede.

CAP. IX. De vestibus ad sacrae pertinentib[us].

Vicesimus septimus sextæ synodi canon inquit: Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque quidem iter ingrediens: sed veste utatur, quam tempus et consuetudo clericorum ordini convenientre docuit. Qui vero hujus convenientis habitus consuetudinem contemnit, per unam septimanam segregetur.

E Septimæ synodi decimus sextus canon non existimat oportere sacerdotem sumptuosis vestibus uti: Omnis enim, inquit, luxus et ornatus corporis a sacerdotali ordine sit alienus. Episcopos igitur vel clericos, qui se floridis exornant vestibus, se corrigeri oportet; puniri vero, si in malo persistant, similiter et qui sunt unguento delibuti.

F Porro et qui illis irrident qui vilem et modestum amictum indui sunt, convenientibus suppliciis punientur. A superioribus enim usque temporibus, omnis sacerdos cum moderatis et modestis induimentiis administrabat. Quidquid enim non propter usum, sed ostentatorum ornatum assumitur, in luxus incurrit reprehensionem, inquit magnus Basilius. Quapropter neque ex sericis texturis vestimenta induebant, textorum curiositate variegata: neque in vestimentorum simbriis adjecta erant ultra alieni coloris additamenta. Audiverunt enim divinum sermonem, quod: Qui mollibus vestiuntur in audibus regum sunt. > Quare 24 cap. litteræ Γ.

G Landicenæ synodi canon vicesimus secundus et vicesimus tertius aiunt: Non decet ministram, vel

deorum sunt, sed dæmonum, ut dicit Propheta A εἶναι λεγόμενα, οὐ θεῶν, ἀλλὰ δικηρῶν εἰσὶν; ὡς φησιν δὲ προφήτης, δειπνοῖς οἱ θεοὶ τῶν ἔθνων δαιμόνια· τῶν δὲ τιμίων εἰκόνων ἀληθῆ τὰ ἀρχέτυπα πάντα. Τῆς μὲν γάρ δὲ Χριστὸς, τῆς δὲ ἡ Θεομήτωρ· τῆς δὲ δὲ Πρόδρομος· καὶ ἐκάστης ἑκαστος τῶν ἄλλων ἁγίων. Οὐν δὲ τὰ πρωτότυπα Φευδῆ, τούτων οὐδὲ εἰκόνες, οὐδὲ εἰδώλα λέγοντες ἀνδικαίως, ἀλλὰ ἀπλῶς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων μάταια καὶ ἀγρηστα, καὶ τῆς θλητικῆς καὶ ταῖς μὲν εἰκόνεσι αἱ μορφαὶ τῶν πρωτοτύπων ἐμφαίνονται, τοῖς εἰδώλοις δὲ οὐδεμῶς. Τοῦ μὲν γάρ εἰδώλου τοῦ Διὸς πρωτότυπου δὲ αἰθῆρ· τῆς δὲ Ἡρακλείας, ἡ γῆ· τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲ ἥλιος· τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ σελήνη· τοῦ Ἄρεως, δὲ θυμός· τοῦ Διονύσου, ἡ μέθη· τῆς Ἀφροδίτης, ἡ λαγγεία, καὶ τῶν ἄλλων ὅμοιων· καὶ μᾶλλον τῶν δόδεκα τῶν παλαιοτέρων. Τὰ μὲν οὖν εἰδώλα τούτων πάντων ἀνθρωπόμορφα· τὰ δὲ λεγόμενα πρωτότυπα τῶν τοιούτων εἰδώλων, τὰ μὲν ἐτερόμορφα, λέγω δῆ τὰ στοιχεῖα, τὰ δὲ παντελῶς ἀμορφα, ηγεμόνης δῆ τὰ πάθη· πάντα δὲ ἀξιαὶ καὶ ἀναίσθητα.

CAP. VII. De incendio.

Leges.

Si quis, stipulae sui praedii comburendæ causa, illi ignem immiserit, et ignis ulterius progressus aliena exusserit praedia, vel alienum viuetum, eportet audientem examinare; et si per negligētiā vel imperitiā accendentis iste ignis contigerit, vel si non totis viribus cœvebat, ne flamma ulterius progrederetur, ut negligens et ignarus talis condemnatur. Si vero omnia ille observabat, repente autem ventus exortus ignis flammam in combustibile immiserit, sive culpa qui ignem accedit judicatur.

Si casu aliquo domus alicujus incendatur, et exinde ignis excurrens, adjacentia incendat, nemini subjicitur qui primo incendium passus est. Quod illi ex casu incendium, condonatur.

Qui domum vel thessarum tritici scienter incendit, primo verberatus, deinde comburatur.

Qui domum alicujus per dolum incendit, capite puniatur.

Si quis, incendio facto, ut propriam conservet, vicini domum subverterit, cessat lex Aquilia sive D damnum, sive ignis præcesserit, sive prius extinctus sit.

CAP. VIII. De emphyteusi.

Quære in 46 cap. præsentis litteræ, can. 12 vñ synodi.

Lex.

Centesima vero et vicesima Justiniani novella ait: Interdicimus oeconomis, et administratoribus, et chartulariis venerabilium domorum, ei eorum parentibus et liberis, vel aliis affinitatis jure aliter conjunctis, emphyteuses et locationes vel hypothecas rerum immobilium, quæ ad illas venerabiles domos pertinent, subire, vel per se, vel per interpositas personas, quia irritam esse permutationem

B προστέλλουμεν, οὐδὲν δικηρῶν εἰσὶν; ὡς φησιν δὲ προφήτης, δειπνοῖς οἱ θεοὶ τῶν ἔθνων δαιμόνια· τῶν δὲ τιμίων εἰκόνων ἀληθῆ τὰ ἀρχέτυπα πάντα. Τῆς μὲν γάρ δὲ Χριστὸς, τῆς δὲ ἡ Θεομήτωρ· τῆς δὲ δὲ Πρόδρομος· καὶ ἐκάστης ἑκαστος τῶν ἄλλων ἁγίων. Οὐν δὲ τὰ πρωτότυπα Φευδῆ, τούτων οὐδὲ εἰκόνες, οὐδὲ εἰδώλα λέγοντες ἀνδικαίως, ἀλλὰ ἀπλῶς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων μάταια καὶ ἀγρηστα, καὶ τῆς θλητικῆς καὶ ταῖς μὲν εἰκόνεσι αἱ μορφαὶ τῶν πρωτοτύπων ἐμφαίνονται, τοῖς εἰδώλοις δὲ οὐδεμῶς. Τοῦ μὲν γάρ εἰδώλου τοῦ Διὸς πρωτότυπου δὲ αἰθῆρ· τῆς δὲ Ἡρακλείας, ἡ γῆ· τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲ ἥλιος· τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ σελήνη· τοῦ Ἄρεως, δὲ θυμός· τοῦ Διονύσου, ἡ μέθη· τῆς Ἀφροδίτης, δὲ λαγγεία, καὶ τῶν ἄλλων ὅμοιων· καὶ μᾶλλον τῶν δόδεκα τῶν παλαιοτέρων. Τὰ μὲν οὖν εἰδώλα τούτων πάντων ἀνθρωπόμορφα· τὰ δὲ λεγόμενα πρωτότυπα τῶν τοιούτων εἰδώλων, τὰ μὲν ἐτερόμορφα, λέγω δῆ τὰ στοιχεῖα, τὰ δὲ παντελῶς ἀμορφα, ηγεμόνης δῆ τὰ πάθη· πάντα δὲ ἀξιαὶ καὶ ἀναίσθητα.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. Περὶ ἐμπρησμοῦ.

Νόμος.

Εἴ τις κατάλαμψη τοῦ ιδίου χωραφίου βουλόμενος καῦσσαι, ἐνέβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ καὶ περιτέρω προσελθὼν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χορδάπι, δη τὸν ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δειπνὸν ἀκροατὴν ἔξετάζειν· καὶ εἰ μὲν κατὰ φάσματαν δὲ ἀπειρίεν τοῦ ἀνάφαντος τὸ πῦρ τοῦτο γέγονεν, δη εἰ μὴ παρεψυλάξατο πάση δυνάμει, τοῦ μὴ προσελθεῖν τὴν φλόγα περιτέρω, ὡς ἀμελήσας δὲ τοιούτος καὶ φάσματας καταδικάζεται. Εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκείνος παρεψυλάξατο, ἀθρόον δὲ πνεῦμα προσπεσὸν τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα ἐπὶ τὸν βλαφρέντα μετήνεγκεν, ἀνεύθυνος ἐτὸ πῦρ ἀνάφας διατελεῖ.

Ἐάν δέπο τίνος τύχης οἰκός τίνος εἰμιτοῦ οὐδενὶ τὸ πῦρ ἐκδραμόδη τὰ συμπαρακείμενα ἐμπρήσῃ, οὐδὲν ὑπόκειται δὲ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεῖς. Οὐ κατὰ τύχην γενόμενος ἐμπρησμὸς συγγινώσκεται.

Οὐ οἰκλαν δὲ σωρὸν οἴκου καύσας ἐν εἰδήσει, τυφεῖς πρότερον πυρίκαυστος γίνεται.

Οὐ κατὰ δόλον καύσας οἰκόν τίνος, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Εἴ τις ἐμπρησμοῦ γενομένου, διὰ τὸ σῶσαι τὸν ιδίον οἴκον, καταστρέψει τὸν τοῦ γείτονος, ἀργεῖ δὲ Ἀκουεῖλος, δησοὶ δὲ ζημία, εἴτε τὸ πῦρ ἐφθασεν, εἴτε προσεσθέθη.

ΚΕΦΑΛ. Η'. Περὶ ἐμφυτεύσεως.

Ζήτει ἐν τῷ ιερῷ καθ. τοῦ παρόντος στοιχείου κανόνα ιο' τῆς ζ' συνόδου.

Νόμος.

Η δὲ ρχ' Ιουστινιάνειος νεαρά, Ἀπαγορεύομεν, φησι, τοῖς οἰκονόμοις, καὶ διοικηταῖς, καὶ χαρτουλαρίοις τῶν εὐαγγῶν οἰκων, καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσι τε καὶ παισιν, δη κατὰ γένος ἀλλώς προσήκουσιν, ἐμφυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις, ήγουν ὑποθήκαι; ἀκινήτων πραγμάτων, τοῖς αὐτοῖς εὐαγγέσιν οἰκοῖς προπηδόντων, ὑπεισιέναι, δη δι' ἁντεῶν, δη διὰ περιθέτων προσώπων, ἐπει τὸν εἰναὶ καλεσθομέν τὸ

συνάλλαγμα· καὶ ἐκπίπτειν μὲν τὸν ἐμφυτευσάμενον καὶ ἐκμισθωσάμενον τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, ζημιούσθαι δὲ καὶ τὴν καταβλῆσθαι εἰς αὐτὸν τιμῆν· τοὺς δὲ τὴν τοιαύτην ἐμφύτευσιν διαπρᾶξαν οἰκονόμους τοσοῦτον ζημιούσθαι καὶ προσκυροῦσθαι τῷ οἰκῳ, δισην καὶ δὲ ἐμφυτευσάμενος τῆς καταβλῆσθαις τιμῆς ὑπέστη ζημίαν. Εἰ δὲ ή ἐμφύτευσις κατὰ λόγον πραχθεῖ, τὸν ἐμφυτευθέν τὸ πάκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων.

Αἱ κτήσεις τῶν εὐαγῶν οἷκων δύνανται μισθοῦσαι καὶ ἐμφυτεύσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ἐν τῷ συμβολαὶ τῆς πράξεως συναίνονταν, καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γινόμενον.

'Ο ἐμφυτευτής καὶ ἐκμισθωτής ἐπὶ διετίαν ἢ τριετίαν ἀγνωμονῶν περὶ τὸ ἐτήσιον πάκτον, ἢ χειρὸν ποιῶν τὸ πρᾶγμα, ἐκβαλλέσθω τῆς ἐμφυτεύσεως, μή δυνάμενος περὶ τῆς ἔργασίας κινεῖν τοῦ ἀγροῦ· οὐκ ἐκβάλλεται δὲ, ἐφ' ὅσον δίδωσι τὸ δρισθὲν πάκτον, εἰ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου ἐνεψυτεύσατο.

Οἱ δύναται ἐκβαλεῖν ἀκοντὰ τὸν μισθωσάμενον διμιθώσας, καὶ δὲ πλειόνα τούτου εἰσαγάγῃ μισθώματα, ἀηλονότι πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου, καὶ τὰν εὐγνωμονῇ ἔκεινος περὶ δὲ ὠμολόγησε δοῦναι μισθωμα.

ΚΕΦΑΛ. Θ. Περὶ ἐνδυμάτων ἀρμοδιῶν τοῖς λεπρομένοις.

'Ο καὶ τῆς ζ' συνδου κανὼν. Μῆδεις τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων, φησὶν, ἀνοίκειον ἀμφιεννύσθω χιτῶνα, μήτ' ἐν πόλει διάγων, μήτε μὴν ἐν ὅδῳ βασιλίων, ἀλλὰ στολῇ κεχρήσθω, ἢν δὲ χρόνος καὶ τὴν συνήθειαν συμβαίνειν τῷ τῶν κληρικῶν ἐδίδαξε τάγματι. 'Ο δὲ περὶ ἐλαχίστου τιθέμενος τοῦ προστήκοντος τούτου σχήματος τὴν συνήθειαν, ἐπὶ ἐδομάδα μιαν ἀφοριζέσθω.

'Ο δὲ τῆς ζ' εἰς' οὐκ οἰταὶ δεῖν λεπατικὸν δινόρα πολυτελέστιν ἴματίοις κεχρήσθαι· πᾶσα γάρ, φησὶ, βλακεία καὶ κόσμησις ὀματικῇ ἀλλοτρίῳ τῆς λεπρᾶς ἔχουσι τάξεως. Τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἡ κληρικός ἀνθηραὶς ἐσθῆσι, δέοντας διορθοῦσθαι, ἐπιτιμάσθαι δὲ τῷ κακῷ ἐπιμένοντας· ὡςαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους· πρὸ δὲ, καὶ τοὺς ἐγγελῶντας ταῖς τὴν εὐτελῆ καὶ σεμνῆ περιειμένους ὀμφέσιν, τοῖς προσήκουσιν ἐπιτιμίοις διορθοῦσθαι. 'Ἐκ γάρ τῶν δινωθεν χρόνων, πᾶς λεπατικὸς ἀνήρ μετὰ μετρίων καὶ σεμνῶν ἀμφιλαὶ ἐποιείνετο. Ήσαν γάρ δὲ μή διὲ χρεῖαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερίας ἔχει κατηγορίαν, δέ μέγας ἐφερετος. Ταύτη τοι οὐδὲν ἐκ σηρικῶν ὄφασμάτων ἐσθῆτας ἐνεδέδυντο, ὑφαντῶν περιεργείᾳ πεποικιλμένας, οὐδὲ τίνα προστίθεσαν ἐπερχόροα ἐπιβλήματα τοῖς ἀκροῖς τῶν ἴματίων· ἦκουσαν γάρ τῆς θεοφθύγγου γλώττης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἰκοῖς τῶν βασιλέων εἰσι. Σῆτε τὸ καὶ κεφ. τοῦ Γ' στοιχείου.

'Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνδου καὶ, καὶ δὲ τῆς, οὐ δεῖ, φησὶ, τὸν ὑπερέτην, ἥτοι ὑποδιάκονον, ὡρά-

A jubemus: et quidem emphyteutam et conductorē rem in emphyteusin datam amittere, et pretio in eam imposito multari; illos autem qui tales faciunt emphyteusin aequos, tantum pati damnum quod domo adjudicetur, quantum etiam qui ad emphyteusin concessit impositi pretii damnum subivit. Si vero juxta rationem fit emphyteusis, emphyteuta pactum præstet, secundum viam pactorum emphyteuticorum.

III. Possessiones venerabilium domorum elocari et in emphyteusin concedi possunt, si omnes monachi vel clerici ad confirmandas actionem consentiant, et ostendant illud, quod factum est, convenire.

B Si emphyteuta et conductor per biennium vel triennium sit contumax in annui paci præstatione, vel deteriorem rem ipsam reddat, ab emphyteusis ejiciatur, nec potestatem habeat in agro operandi: at non ejicitur quando solvit statutum pactum, etiam si rei publicæ sit emphyteusis.

Invitum ejicere conduceant non potest conductor, licet alius illo majorem daret mercedem, nempe ante statutum tempus, etsi contumax sit de ea, quam dare promisit, mercede.

CAP. IX. De vestibus ad sacrae pertinentib[us].

Vicesimus septimus sextæ synodi canon inquit: C Nullus eorum, qui in cleri catalogum relati sunt, vestem sibi non convenientem induat, neque in civitate degens, neque quidem iter ingrediens: sed veste utatur, quam tempus et consuetudo clericorum ordini convenientre docuit. Qui vero hujus convenientis habitus consuetudinem contemnit, per unam septimanam segregetur.

Septimæ synodi decimus sextus canon non existimat oportere sacerdotem sumptuosis vestibus utili: Omnis enim, inquit, luxus et ornatus corporenus a sacerdotali ordine sit alienus. Episcopos igitur vel clericos, qui se floridis exornant vestibus, se corrigeri oportet; puniri vero, si in malo persistant, similiter et qui sunt unguento delibuti.

D Porro et qui illis irrident qui viles et modestum amictum induit, convenientibus suppliciis punientur. A superioribus enim usque temporibus, omnis sacerdos cum moderatis et modestis induimentiis administrabat. Quidquid enim non propter usum, sed ostentatorum ornatum assumitur, in luxu incurrit reprehensionem, inquit magnus Basilius. Quapropter neque ex sericis texturis vestimenta induebant, textorum curiositate variegata: neque in vestimentorum simbriis adjacta erant ulla alieni coloris additamenta. Audiverunt enim divinum sermonem, quod: Qui mollibus vestiuntur in adibus regum sunt. » Quare 24 cap. litteræ Γ.

Laodicenæ synodi canon vicesimus secundus et vicesimus tertius aiunt: Non decet ministrum, vel

hypodiaconum orarium induere, sed ecclesia ostia observare, ut catechumenos et paenitentes introducant et educant: quapropter et ad hunc diem hoc canunt. *Sistite, nempe, quotquot siveles, sanctorum mysteriorum sacrificium visuri;* *Egredimini, vero, qui istis non sitis iniciati:* sed neque lectores vel cantores hoc induere, et sic legere vel cantare. His enim solum canore contigit; lectoribus autem non idem, sed sacras Scripturas in communione audiitione legere; licet nunc ab illis hoc raro admittum sit. Nam multi antiqui mores in alienam ordinationem mutantur. Diaconi enim et illis solis erat concessum illud publice humeris gestare. Vocatur vero orarium ab ὥρᾳ, quod est custodio et obseruo. Diaconi siquidem, qui illud gestabant, iis qui celebrant assistentes, et sacri officii orationem observantes, per orarium diaconi, qui sunt in ambone, significant, quando oporteat fieri prolatione catechumenorum et fidelium petitionum.

113° CAP. X. *De pignoribus.*

Quare 2 cap. litteræ Δ.

CAP. XI. *De privilegiis et præminentibus quas habent ecclesiæ et episcopi.*

Tricesimus quartus sanctorum apostolorum canon episcopos uniuscujusque gentis, que ad se pertinent, nempe ecclesiarum sibi subjectarum et reliquorum locorum administrationem gerere jubet: magni autem momenti quæstione exorta, quæ raro quidem moveri solet, et quæ ad communem Ecclesiæ statum spectat, sive quid de dogmatis forsitan inquirere oporteat, sive antistitem ordinare, ubi non prius erat, vel communem errorem corrigere, vel aliquid simile, episcopos oportet metropolitanum agnoscere, qui primum apud illos occupat locum, et tanquam Ecclesiæ corporis caput existimare, et qui ad eum conveniunt, de incidentibus quæstionibus consultare, et quod omnibus optimum videtur determinare. Non autem convenit, ut metropolitanus honore abutens, hunc in ditionem mutet, et sine suorum^{*} consacerdotum communi sententia ultra dictorum agat; sed concordia et charitate vineti de publicis negotiis prospiciant: sic enim erunt populo sibi subjecto commune exemplum, et glorificabitur Deus per Filium in Spiritu sancto; cum Filius manifestat Patris nomen, et hominibus lege lata charitatem præcipit, et Spiritus per apostolos gentes illuminat.

Huic in omnibus convenit, licet non verbis, sententia tamen, nonus Antiochenæ synodi canon. Quare et in quinto capite litteræ Δ canonem decimum octavum primæ synodi.

Hinc, quænam ecclesiæ propriis privilegiis gaudent, intelligas.

Sextus quidem primæ synodi canon antiquis Patrum decretis acquiescere oportere existimat,

A priori περιβεβλῆθαι, ἀλλὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας θυρῶν ἔχεσθαι, ὡστε τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ εἰσάγειν τε καὶ ἔξαγειν· διὰ τοι τοῦτο καὶ τὴν τήμερον παρ' αὐτοῖς ἄδεται τὸ, "Οσοι πιστοὶ ιστασθε δηλουότι, τὴν τῶν ἀγίων μυστηρίων θυσίαν ὁφύμενοι· ἔξιτε δὲ, οἱ τούτων ὀμύητοι. Ἀλλὰ μηδὲ ἀναγνώστας ἡ φάλτας τοῦτο περικείσθαι, καὶ οὐτες ἀναγνώσκειν ἡ φάλλειν. Τοῖς μὲν γάρ τοῦ φάλλειν ἔμελε μόνον· τοῖς γε μὴν ἀναγνώστας, οὐ τούτου, τοῦ δέ γε τὰς θελας Γραφὰς εἰς κοινὴν ἀναγνώσκειν ἀκριδασιν, εἰ καὶ νῦν ἐπ' ἀλάχιστον αὐτοῖς τοῦτο γίνεται· πολλὰ γάρ τῶν παλαιῶν ἔθων εἰρητέραν τέλειν μετέβαλε· τοῖς διακόνοις γάρ δίδοται καὶ μόνοις τῷ λαῷ τῶν ὅμων τοῦτο περιτιθέναι. Ἐκλήθη δὲ ὠράριον ἐκ τοῦ ὥρᾳ, τὸ φυλάσσων καὶ ἐπιτηρῶν. Οἱ

B γάρ ἑξαρτῶντες τοῦτο διάκονοι, τοῖς Ιερουργοῦσι περιστάμενοι, καὶ τὰς τῆς Ιερᾶς τελετῆς ἐπιτελοῦντες εὐχάριτον, τῷ ὥραρικῳ τοῖς ἐν τῷ ἀμβωνὶ σημαίνουσι διακόνοις τὸν καιρὸν τῆς ὁφειλούσης γίνεσθαι ἐκφωνήσων, ἐν τῇ ἑκτενεῖ τῶν αἰτήσεων τῶν τε κατηχουμένων καὶ τῶν πιστῶν.

ΚΕΦΑΛ. I'. Περὶ ἐγενέρων.

Ζήτει τὸ δὲ β' κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. IA'. Περὶ ὧν ἔχουσιν πιστοῖς ἐκκλησίαις καὶ οἱ ἐπίτροποι πρεσβεῖων καὶ προσομίων.

Οἱ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανῶν, τοὺς ἀπισκόπους ἐκάστου ἔθνους πράττειν μὲν ἴδια κελεύει τὰς τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς ἐκκλησίῶν, καὶ λοιπῶν χωρῶν διοικήσεις· περιττῆς δὲ ζητήσεως ἀναψεύσης, τῆς σπανίως μὲν κινεῖσθαι συμβαινούσης δηλαδή, εἰς κοινὴν δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀφορώσης κατάστασιν, εἴτε περὶ δογμάτων δεῆσαν ἑξῆτακέντας τυχόν, εἴτε ἀρχιερέα χειροτονήσαι, ἐντα σόπω πρότερον ἦν, εἴτε κοινὸν διορθώσασθαι· σφάλμα, εἴτε τι τοινόδε, εἰδέναι χρή τοὺς ἐπιπλόπους τὴν παρ' αὐτοῖς τὰ πρώτα φέροντα μητροπολίτην, καὶ ὡς κεφαλὴν τοῦ τῆς ἐκκλησίας σώματος τοῦτον ἡγεῖσθαι, καὶ συνιδόντας περὶ τῶν ἐμπιπτόντων ἀποθέσεων συνδιασκέπτεσθαι, καὶ τὸ πᾶσιν δριστὸν δέξαντας φηφίζεσθαι· οὐ μὴν οὐδὲ τὸν μητροπολίτην δέον τῇ τιμῇ καταχρώμενον, εἰς δυναστείαν ταύτην ἀμείβειν, καὶ γνώμης δινευ κοινῆς τῶν οἰκείων συλλειτουργῶν, ἔντα πράττειν τῶν εἰρημένων· ἀλλὰ τῇ δόμοντὶ καὶ ἀγάπῃ συνδεδεμένους περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων σκοπεῖν· σύτῳ γάρ κοινὸν παράδειγμα τοῖς ὑπ' αὐτοῖς ἔσοντας πλήθεσι, καὶ δόξῃ οὐδέστεις δ Θεὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐν ἀγιῷ Πνεύματι· ὡς τοῦ μὲν Υἱοῦ τὸ δνομα τοῦ Πατρὸς φανέρωσαντος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀγάπην νομοθετήσαντος, τοῦ δὲ Πνεύματος διὰ τῶν ἀποστόλων τὰ ἔθνη φωτίζαντος.

Τούτῳ συμφωνεῖ ἐν ἀπασιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς δήμασιν, ἀλλὰ γε τῇ διανοῇ, καὶ δὲ τῇ τῆς Ἀντιοχείας συνόδου. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ε' κεφ. τοῦ Δ στοιχείου, κανόνα τῇ τῇ ε' συνόδου.

Ἐντεῦθεν ποιαὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἰδοις πρεσβεῖοις ἡξιωται

Καὶ δὲ μὲν τῇ τῇ ε' συνόδου κανῶν τοὺς ἀρχιερεῖς θεομόντας τῶν Πατέρων στέργειν οἰεται δεῖν, εἰ τῷ

μὲν Ἀλεξανδρείας τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύης, καὶ Πενταπόλεως ἴνεμαντο· τῷ δὲ γε Ἀντιοχείας, τὰ τε τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κοιλανής Συρίας, καὶ Κιλικίας ἐκετέρας, καὶ Μεσοποταμίας· τῷ δὲ Ρώμης, νόμος ἀρχαῖος τῶν Ἐσπερίων κρατεῖν· καὶ γνώμης ἀνεύ τῶν εἰρημένων, μηδένα τῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν τοὺς ὑπὸ χειρά τελεῖν, ὃν ἡ κορωνίς ἡ τῶν ἐπισκόπων καθέστηκεν ἐκλογῇ· τοῖς πατριάρχαις καὶ γάρ τοὺς ὅπ' αὐτοὺς μητροπολίτας ὁ κανὼν ὑπείκειν νομοθετεῖ, καὶ τούτοις αὐθις τοὺς ἐπισκόπους. Εἰ τοινυν γνώμης ἀνεύ τοῦ μητροπολίτου καταστατὴν ἐπίσκοπον, τοῦτο μὴ εἶναι ἐπίσκοπον διατάσσεται. Εἰ γάρ καὶ ἡν δὲ τὸν τὰς πλήθη τῶν πόλεων τὰς τῶν ἐπισκόπων ποιεῖσθαι φήμους, ἀλλὰ γε καὶ τότε δὲ ὁ μητροπολίτης ἰσοκίμαστος τῶν ἄλλων ἀπολεξάμενος, τῆς χειροτονίας ἔκεινος ἤξιοτο. Φήμου δὲ, φησι, γενομένης, ὡς οἱ θεοφόροι τῆς Ἐκκλησίας διαγορεύουσι, καὶ τῶν μὲν πλειόνων συμφωνούντων, δύο δὲ ἡ τριῶν φιλονείκως ἀντελεγόντων, ἡ τῶν πλειένων φῆμος κρατεῖται.

Οὐ δέ ζ' τὸν Αἴλιας θεσπίζει ἐπίσκοπον, τῶν ἐν Παλαιστίνῃ. Ἀραβίᾳ τε, καὶ Φοινίκῃ κατάρχειν πόλεων, μηδ' ὅπιον παρευδοκιμουμένης περὶ τὰ οἰκεῖα πρεσβειά τε καὶ προνόμια τῆς κατὰ τὴν Παλαιστίνην μητροπόλεως Καισαρείας, ἡπερ καὶ τοῦ Στράτωνος ὄνομάζεται· ταύτη γάρ ποτε ἡ Αἴλια οὐ πέκειτο· χρόνοις δὲ ὅπερον ἀνοστασθεῖσα τετίμηται, αἰδοῖ τῶν ἐν αὐτῇ τελεσθέντων σωτηρίων τοῦ Χριστοῦ καθημάτων καὶ ἐκ παλαιοῦ μὲν ἀχριτοῦ δεύτερο, ἢ τε Αἴλια, καὶ σύμπασα ἡ περὶ αὐτῆς χώρα, Παλαιστίνη ἐπαφημίζετο· ἡ δέ γε πόλις, τὸ μὲν ἀρχαῖον, Σόλιμα, καὶ Ἱεροῦς ἐκαλεῖτο. Ἀφ' οὐ δὲ πρὸς τοῦ Σολομῶντος διαπραγμήτης ἔκεινος ἡγέρθη νεώς, καὶ τὰ ιερὰ τῆς Παλαισίδης ἐν αὐτῷ εἰσφένθη, τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀπειλήσεις προσωνυμίαν. Ἀναστάτου δὲ γενομένης ὑπὸ Ρωμαίων, δι βασιλεὺς Ἀδριανὸς, δ καὶ Αἴλιος, αὐθις ἀνεγέρθεις, Αἴλιαν αὐτὴν ἐπωνύμασεν.

Οὐ δέ β' κανὼν τῆς δευτέρας συνόδου τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διέπειν θεσπίζει· τοὺς δὲ ἐπισκόπους τῶν ἄλλων ἐκαρχιῶν πρὸς τῶν ίδιων συνόδων κατά τε τὸ παλαίον ἔθος χειροτονεῖσθαι· τούτο δὲ τοῖς ἐπειτα τῶν θειῶν κανόνων θεσμοῖς τελέως ἀνήγραται.

Περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας.

Οὐ δέ γ', Τὸν μέντοι, φησι, Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν θεσπίζομεν τὰ πρεσβεῖα τῆς τεμῆς μετὰ τὸν Ρώμην. Ἀρχεῖα μὲν γάρ πόλις ἡν τὸ Βυζάντιον, καθ' ἑαυτὸν διοικούμενον. Ἐπὶ δὲ Σευθίου, βασιλέως Ρωμαίων, εἰς τρεῖς ἐνιαυτούς ὑπὸ Ρωμαίων πολιορκήθεν, ὑστερὸν ἀλλα, τῶν δυναγκαλῶν ἐπιλεπόντων τοὺς ἐν αὐτῷ, καὶ καθήρητο μὲν αὐτοῦ τὰ τείχη, ἀφηρέθη δὲ τὸ παλιτεκά δίκαια, καὶ ὑπερέθη Πειρινθίοις. Πειρινθός δὲ ἐστιν ἡ Ἡράκλεια.

Διὰ τὸ δὲ τὸν Ἐρακλείας δὲ πατριάρχης χειροτονεῖται.

Παρὸ δὲ καὶ τῷ Ἡράκλειας ἡ χειροτονία τοῦ πα-

A quibus Ἀgyptus, et Libya, et Pentapolis Alexandrino episcopo sunt ascriptæ; Antiocheno vero et Syria, et Colesyria, et Cilicia utramque, et Mesopotamia; Romanus etiam secundum antiquam legem occidentalibus præterat, et sine dictornm sententia nullam ecclesiasticam constitutionem ab his qui illis subjecti sunt exerceri, quarum præcipua est episcopi electio. Patriarchis enim, qui eis subjiciuntur, metropolitanos obediens canon præcipit; et his iudicem episcopos. Si quis proinde absque metropolitani sententia creatus sit episcopus, eum non esse episcopum decernit. Nam etsi olim populi suffragiis episcopi in urbibus eligerentur: adhuc tamen quem approbasset metropolitanus inter alios eligendum, is manuim impositione dignus habebatur. Si vero, inquit, cum facta sit electio, ut leges ecclesiasticae edicunt, consentiant inter se plurimum suffragia, et duobus tribus contentionis studio contradicentibus, vincant plurimum suffragia.

B Septimus vero Ἀλία episcopum Palæstinæ, Araby et Phoeniciæ urbibus præsse decernit, non quod suis 14° privilegiis et prærogativis metropolin Palæstinæ Cæsaream cœlebri ate vincat, quæ et Stratoni nomine dicta, cui Ἀλία aliquando fuit subjecta, at antiquis temporibus abstracta. Honoretur propter salutiferas Christi passiones in eius peractas. Olim equidem et nunc etiam Ἀλία, et universa circa illam regio, Palæstinæ nomen obtinuit: urbs vero ipsa ab antiquo tempore Solyma et Jebus appellata fuit. Ex quo autem per Salomonem celeberrimum illud templum fuit exstructum, et sacra Veteris Testamenti in eo fuerunt deposita, Hierosolymorum nomine fuit celebrata. A Romanis autem postquam fuit eversa, Adrianus imp. qui et Ἀλίus appellatus, rursus instauravit, et Ἀλιam eam nuncupavit.

Secundus syn. ii can. ab Alexandrino episcopo quæ sunt in Ἀgypto administrari decernit; aliarum autem provinciarum episcopos a propriis synodis secundum legem antiquam ordinari; hoc vero posterioribus divinorum canonum constitutionibus fuit omnino sublatum.

D De Ecclesiæ Constantinopolitanae prærogativi.

Tertius vero inquit, Ut habeat Constantinopolitanus episcopus honoris privilegia post Romanum episcopum, eo quod ipsa sit nova Roma, decernimus. Antiqua siquidem urbs fuit Byzantium, quæ propriis regebatur legibus. Sub Severo autem Romanorum imp. per triennium a Romanis obessa, tandem, civibus in ea rerum necessiarum inopia laborantibus capta fuit, et eversa sunt ejus mœnia, ac ablata jura civilia, et ipsa fuit Perinthiis subiecta; Perinthus autem est Heraclea.

Quare ab Heraclensi episcopo patriarcha ordinatur.

E Et hinc quidem Heraclensi antistitii patriarcha

ordinatio tribuitur; quippe oblitus antiqua consuetudo, ut per illum Byzantii episcopus ordinaretur. Magnus vero Constantinus hanc in amoenissimo mundi loco sitam urbem, magnitudini et pulchritudini ad quam pervenit adaugens, sui ipsius donavit nomine, et novæ Romæ titulo insignivit.

Vicesimus octavus *iv syn.* ait, eadem, quæ 3 canon II synodi: *Nos quoque decernimus et statuimus, ut sanctissimæ Constantinopolitanæ Ecclesiæ thronus æqualibus cum antiquiori Roma privilegiis fruatur; quippe quæ imperio et senatu est honorata. Unde etiam non secus ac illam ecclesiasticis privilegiis honestari oportet, ac primum quidem inter alias ecclesias, secundum vero post illam locum obtinere, nam omnibus modis æqualem intelligere non possumus: licet quidam præpositionem, post, omnino affirmative, maxime vero indoete et imperite, interpretantes, non inferiorem loci et dignitatis gradum, sed temporis ordinem significare existimare. Nam in nominibus recitandis necesse est ut unum prius, alterum vero posterius proferatur; ut et in concessu, et etiam in subscriptionibus accidere solet.*

Insignis hoc dicit Zonaras, *Ne forte diterit quispiam, quoniam divini Patres, futurum tanquam præsens prævidentes, Romanam nempe Ecclesiam propter errores suos ab orthodoxorum cultu segregandam, atque ab omni fidelium consortio eliman- dam fore, primas huic detulerunt, atque ita iisdem privilegiis eam decorarunt, quæ ut illa aliquando, principatum in omnibus olim obtinebit. De Constantinopolitanæ porro Ecclesiæ privilegiis abunde disserens canon, de diœcesibus etiam illi subjectis constituit; 115 illas vero dicit esse diœceses Asiae, Ponti et Thraciae. Et Asianæ quidem diœceses sunt, quæ ad Taurum usque montem extenduntur; Ponticae vero, quæ Ponto Euxino adjacent, Trapezuntum usque et interius; Thracicae autem, quæ sunt usque ad ipsum Dyrrachium.*

Quare Thessalonicensis episcopus fuit papa legatus.

Quanquam olim episc. Thessalonicensem et alios Occidentales episcopos, Athenarum, dico, Corinthi, Patrarum, et Ravennæ, legatos habuit papa, tanquam ab ejus facie (illud enim apud Græcos significat vocabulum) ut, quando publicis adesse quosdam e partibus papæ opus esset conventibus, illius locum supplerent; e nostro tamen grege fuere. Non enim tot extra suos fines episcopos sibi subjectos habuit, ut illos ordinaret; ut quidam existimarent. Ex cogitatum est autem hoc propter viæ longitudinem, ne tardio afficerentur ii, qui illic nobis per maria missi fuerint. Quod et hinc manifestum est, quod non semper illi a facie papæ constituti sunt, sed aliquando et alii, quos pro tempore papa Romæ elegit.

A τριάρχου ἀπονενέμηται, ἀτε πρότερον θεὸς ὃν πρὸς αὐτοῦ χειροτονεῖσθαι τὸν ἀπίσκοπον Βυζαντίου. Ο μέγας δὲ Κωνσταντῖνος τὴν ἐν καλλιστῷ τοῦ κόσμου κειμένην ταυτηνὶ πόλιν, καὶ μεγέθους καὶ κάλλους εὐ ήκουσαν ἀνεγείρας, τὴν ἰδίαν αὐτῇ κλῆσιν ἀπεχαρίστατο, καὶ νέαν προσεπωνόμαστε *Ῥώμην.*

Ο δὲ κτή' τῆς δ' συνόδου, Τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὅριζομεν, φησι, τῷ γ' τῆς β' συνόδου κανόνι, καὶ Ψηφιζόμεθα, τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἵσα φέρειν τῆς πρεσβυτερας *Ῥώμης* πρεσβεῖα, ἀτε βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν. Ταῦτη τοι, καὶ οἴλα περ ἔκεινην, ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς δεῖ μεγαλύνεσθαι προνομίοις, πασῶν μὲν τῶν ἄλλων προτιμωμένην, δευτέραν δὲ μετ' ἔκεινην ὑπάρχουσαν, τῶν τσων γάρ ἐν ἄπασιν ἀξιοῦσινται ταύτην ἀμήχανον εἰ καὶ τινες τὴν μετά, πρόθεσιν, πάνυ βεβιασμένως, μᾶλλον δὲ ἀπαιδεύτως καὶ ἀμαθώς ἐρμηνεύοντες, οὐχ ὑφεδρίας καὶ ὑποβασιοῦ, χρόνου δὲ εἶναι δηλωτικήν ἀξιοῦσιν. Ἐν γάρ ταῖς τῶν ὄνομάτων ἀναφοραῖς ἀνάγκη, τὸν μὲν πρότερον, τὸν δὲ οὔτερον ἐκφινεῖσθαι· ὡς δὲ κάν ταῖς καθέδραις, κάν ταῖς ὑπόγραφαις συμβήσται.

Εἰ μήπου τις εἴποι, δὲ ὑπερψυχής καὶ τοῦτο φησι Ζωναρᾶς, διτι τὸ μέλλον, ως πάρδυ, οἱ θεῖοι Πατέρες ἐνοπτεῖόμενοι, ὡς ἀποτιμηθήσεται τῆς τῶν δρυθοδέξων διοκλητηρίας ἡ τῶν *Ῥωμαίων* Ἐκκλησία, καὶ τῆς τῶν πιστῶν δημηγύρεως ἐξοστρακισθήσεται, δόγμασιν ἐτεροδόξοις καθιυπαχθεῖσα, πρώτην ἁλογίσαντο ταῦτην, καὶ οὕτω τῶν αὐτῶν ἔκεινη πρεσβείων ἡξιωσαν, πρεσβεύειν ἐν ἄπασι μείλιουσαν, οἴλα περ ἔκεινη ποτέ. Περὶ μὲν δὴ τῶν πρεσβείων τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἄλις διαταξάμενος δὲ κανὼν, καὶ περὶ τῶν ὑποκεισομένων αὐτῇ διέξειται διοικήσεων. Ταῦτα δὲ εἶναι φησι τὰς τῆς *Ἀσίας*, τοῦ Πόντου, καὶ τῆς Θράκης· καὶ *Ἀσταναῖ* μὲν εἰς διοικήσεις αἱ μέχρι τῶν Ταυρικῶν δρῶν διέκουσαι· Πιντικαὶ δὲ, αἱ τῷ Εὔξεινῳ Πόντῳ παρακείμεναι, Τραπεζοῦντος ἀχρι καὶ ἐνδοτέρω Θράκικαι δὲ, αἱ μέχρι τοῦ Δυρράχιου.

Διὰ τὴν διασταύρωσην λεγότεος τοῦ Πάπα.

Εἰ γάρ καὶ πάλαι τὸν τε Θεσσαλονίκης καὶ ἑταῖρους δυτικοὺς ἐπισκόπους, τὸν Ἀθηνῶν, φημι, τὸν Κορίνθου, τὸν Ηπείρου, τὸν Ραβέννης, λεγάτους εἶχεν δὲ Πάπας, οἷοντι ἐκ προσώπου αὐτοῦ (τοῦτο γάρ καθ' *Ἐλληνας* ἡ λέξις δηλοῖ) ίν' δε δεήσει παρεῖναι τινας τῶν τοῦ Πάπα ταῖς καιναῖς συνελεύσεσιν, ἀναπληρώσιν οὖται τὸν ἔκεινου τόπουν, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ἐπύγχανον δντες ἀγέλης. Οὐ γάρ τοσούτους εἶχεν ὑπερορίους ἐπιασθόπους δηρ' ἐσυτὸν, ώστε καὶ χειροτονεῖν αὐτοὺς, ως τινες οἰονται. Ἐπινεότας δὲ τοῦτο διὰ τὸ τῆς δόδον μῆκος, ίνο μὴ ἀποκνιάσων οἱ πρὸς ἡμᾶς ἔκειθεν στελλόμενοι διαπόντιοι· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ μὴ τούτοις δεῖτι προσώπου τοῦ Πάπα καθίστασθαι, ἀλλ' ἴνιοις καὶ ἐτέρους, οὓς δὲ κατὰ καιροὺς τῆς *Ῥώμης* εἵλεται Πάπας.

Περὶ ψήφου καὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.

Τούτων τοιχαροῦν τῶν διοικήσεων τοὺς μητροπολίτας μόνους χειροτονεῖν δίδωσι τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τούτων οὐχ οὖσι πάντοις κατ' ἔξουσιαν βεβούληται, ἀλλ' οὓς ἂν ἡ ὁπ' αὐτὸν ευμφωνήσασσα ψῆφος εἰσται σύνοδος. Εἴθ' οὖτω τῶν φήμων ἐμφανίζομένων αὐτῷ, ὅν ἂν τῶν ψῆφοις εἰσιν, τριῶν δυτιῶν, ἐκλέγηται χειροτονεῖν. Οὐ γάρ ἐφείται τῷ πατριάρχῃ ταῖς τῶν μητροπολιτῶν παρεῖναι ψῆφοις, οὗτοι μὴν τῷ μητροπολίτῃ ταῖς τῶν ἐπισκόπων. Πρὸ δὲ τοῦ κανόνος τούτου οὐχ οἱ πατριάρχαι τοὺς μητροπολίτας ἔχειροτόνουν, ἀλλ' οἱ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐπίσκοποι. Χειροτονεῖν δὲ ἐφίσται τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοὺς ἐν τοῖς Βαρβαρικοῖς ἔμνεοις ἐπισκόπους, τοῖς ὄμοροις τῶν ἀφωρισμένων αὐτῷ διοικήσεων, ὥστε περὶ οἵαντος οἱ Ἀλανοὶ καὶ οἱ Ρώμες. Οἱ μὲν γάρ τῇ Ποντικῇ οἱ δὲ τῇ Θρακικῇ παράκεινται διοικήσει· ἐκάστῳ δὲ μητροπολίτῃ χειροτονεῖν ἐπισκήπτει τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους, τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων παραπλησίως πιστουμένων τὰς ψήφους, ὡς καὶ τοῖς θεοῖς κανότι τῶν πρὸ διμῶν ἀγίων, φησί, διηγόρευται.

Τὰ αὐτὰ καὶ διλογία τῆς σ' συνόδου διέξισται περὶ τῶν πρεσβειῶν τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῷ τῆς β' συνόδου β' κανόνι, πρὸ δὲ καὶ τῷ τῆς θεοφηψιῶνδεν, καὶ τοῖς σφῶν βρήματι χρώμενος, ὡστε τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τῶν Ιερωνίμων ἀπολαύειν πρεσβειῶν τῷ τῆς πρεσβυτέρας "Ρώμης, διύτερον μετ' ἐκείνον ὑπάρχοντα· μεθ' δὲ ἀριθμεῖται δ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰτα δ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ μετὰ ταῦτα δ τῶν Τερεοπόλεων.

Διατί δι πατριάρχης εἰς τὰς τῶν μητροπόλεων ἐπρόλας πέμπει σταυροπήγια.

Βαλσαμῶν. Ἐπειδὴ τοινυν τοῖς πέντε πατριάρχαις ἀπενεμήθησαν αἱ ἐνόραι τῶν τεσσάρων, τῆς οἰκουμένης κλιμάτων, πλὴν ὀλίγων ἐκκλησιῶν, καὶ μητροπολίτας ἐφείται τούτοις χειροτονεῖν εἰς τὰς ἀριστείσας αὐτοῖς διοικήσεις, ἀνακρίνειν τε αὐτοὺς, καὶ ντά τοὺς θεοὺς εὐθύνειν κανόνας, καὶ τὴν ἐκφώνησιν καὶ μηνύμην ἔχειν τῶν οἰκείων διοικήσεων, πρὸ πάντων τῶν ἐν ταῖς διοικήσεσι μητροπολιτῶν. Ταύτη τοι καὶ σταυροπήγια πέμπουσιν εἰς τὰς αὐτῶν ἐνορίας, καὶ κληρικοὺς ἢξ αὐτῶν λαμβάνουσιν οὓς αἱροῦνται· οὐ μὴν ἐφείται τινι τούτων καὶ εἰς χώραν πέμπειν σταυροπήγιον, ἡτις ἐτέρων ὑπόκειται πατριάρχῃ· οὗτοι κληρικὸν λαβεῖν ἢξ αὐτῆς, ίνα μὴ συγχέωνται τὰ δίκαια τῶν ἐκκλησιῶν.

Περὶ τοῦ Βουλγαρίας, τοῦ Κύπρου, καὶ τοῦ Ιβρίων.

Αἱ δὲ μὴ ὑποκείμεναι πατριάρχῃ τινὶ, ἡ τῆς Βουλγαρίας ἐστὶν Ἐκκλησία, ἣν ἐτίμησεν δι βασιλεὺς Ιουστινιανὸς, ὡς ἐκ τῆς βρήματος νεαρᾶς αὐτοῦ γνώριμον ἐσται· ἡ τῆς Κύπρου· ταύτην δὲ τὴν οὐνοδος καὶ ἡ σ' τετιμήκασιν, ὡς αὐτίκα δὴ μάλα βρήμαται· ἡ τῶν Ιβρίων, ἣν ἐτίμησε διάγνωσις τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου, ὑπόκειμένην περιβάθμη· τούτων γάρ οἱ ἀρχιερεῖς, ὑπὸ τῶν διότων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι εἰλύθασιν.

"Ο μὲν τοις τῇς τρίτης συνόδου κανὼν μὴ ἐφ'

De electione et ordinatione episcoporum.

A Harum siquidem diocesium metropolitanos solos Constantinopolis patriarchae ordinare conceditur; et ex illis non quos ipse propter potestate voluit, sed quos sub eo consentiens synodus elegerit; deinde delatis illi suffragiis, quem ex tribus nominatis elegerit, hunc ordinari. Non enim patriarchas metropolitanorum electionibus interesse conceditur, neque quidem metropolitanis episcoporum. Ante hunc autem canonem metropolitanos patriarchas non ordinabant, sed cuiuslibet provincie episcopi. Constantinopolitano vero fuit concessum in barbaricis gentibus, quae diocesisib; sibi propinquis sunt conterminæ, episcopos ordinare; ut sunt Alani et Russi. Illi quidem Ponticæ, illi vero B Thracice adjacent diocesi. Unicuique vero metropolitani episcopos sibi subjectos ordinare incumbit; provincie episcopis electiones similiter facientibus; ut et antiquorum Patrum divinis omnibus, ait, cauim est.

Eadem cum secundo canone secundæ synodi tricesimus sextus sextæ synodi de Ecclesiæ Constantinopolitanæ privilegiis edisserit; adhac et idem cum quarto decernens, et illorum verbis utens; ut thronus Constantinopolitanus æqualibus cum veteri Roma privilegiis fruatur, cum sit post illum secundus: post quem numeratur Alexandrinus, deinde Antiochenus, et post hos Hierosolymitanus.

Quare in metropolitanis provinciis stauropegia mittit patriarcha.

Balsamon. Quoniam quidem quinque patriarchis regiones totius orbis distributæ sunt, præter paucas ecclesias, et illis etiam metropolitanos ordinare conceditur, et in assignatas ipsis dioceses illis constituere, et secundum divinos canones corriger, et pronuntiationem et memoriam suorum nominum habere, ab omnibus qui in diecesisib; sunt metropolitanis: porro et stauropegia in illorum provincias mittunt, et clericos quo volunt ab eis subducunt; nulli quidem illorum licet in provinciam, quæ alteri subjecta est patriarchæ, stauropegium mittere, nec clericum exinde subducere, ne Ecclesiarum jura confundantur.

116 De Bulgaria, Cypri et Iberia episcopis.

Quæ nulli subjiciuntur patriarchæ, sunt Bulgaria Ecclesia, quam honoravit imperator Justinianus, ut ex citanda ejus novella notum erit; Cypri, quam honorarunt tertia et sexta synodus, ut statim quidem dicetur; Iberia, quam honoravit Antiochenas synodi dijudicatio, cum illi anteā fuit subjecta; horum enim antistites a propriis episcopis ordinari solebant.

Octavus quidem tertiae synodi canon, ut non sibi

Cypri episcopos creandi jus Antiochenus vindicet, A έκανεν τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεύεται, διὰ τὸ πάλαι στρατηγὸν δῆθεν ἔκεισος παρὰ τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας πέμπεσθαι ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον θέος, διὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκόπων τὰς ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι· μηδὲ τινα ἔτερον τῶν θεοφίλων ταῦταν ἐπισκόπων ἐπαρχίαν καταλαμβάνειν, τὴν μὴ αὐτῷ ἀνήκουσαν. δινωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀλλ' εἰ καὶ ὑφ' ἔκανεν πεποίηκε βιασάμενος, ταύτην ἀποδίδονται, ίνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παρεβανωνται· μηδὲ ἐν Ιερουργίᾳ προσχήματι ἔχουσιας τύφος καστικῆς παρεποῦνται, μηδὲ λάθισμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ήγε τὴν δικαιοσύνην τοῖς νῦν ὥρισμένοις καμίας, πρόσταγμα βασιλικὸν δηλαδή, δικυρον εἶναι τοῦτο καλέειν παντάπεδον.

Tricesimus nonus sexte syn. canon novam Justinianopolim Cypriorum Ecclesiam nominat, et jura Constantinopolis habere statuit, et Hellestanti et Cyzici episcopum ab eo ordinari. Utrum autem executioni unquam demandatus sit canon, difficile admodum est invenire.

Decimus vero nonus Carthag. syn. ut primæ sedis episcopus sacerdotum exarchus, vel sumanus, vel aliquid ejusmodi appelletur, restat, sed tantum episcopus; eum, qui in honore et imperio esse solet, fastum in potestatem redigens, et humilem et mediocrem esse statuens: ideoque et plures patriarchæ et antistites alii seipso viles humilesque in suis subscriptionibus appellant. Hoc autem, ut violetur, quarta œcuménica synodus non admittens, quæ hac multo posterior fuit, provinciarum exarchos metropolitano nominat, in nono suo canone, quem etiam quære in nono capite litteræ Δ. Eodem modo etiam et aliae synodi eos appellant. Quære et in nono capite litteræ Α. canonem synodi Carthaginensis quinquagesimum quintum.

Leges.

Centesima prima Justiniani novella, Decretum, ait, secundum sanctarum synodorum definitiones sanctissimum veteris Romæ Papam primum omnium sacerdotum esse; beatissimum vero Constantinopolis novæ Romæ episcopum, secundum post apostolicum thronum veteris Romæ locum obtinere, omnibus autem aliis praeponi; beatissimum vero primæ Justinianæ, patriæ nostræ, archiepiscopum semper sub sua jurisdictione habere episcopos provinciarum, Dacie Mediterraneæ, et Dacie Ripensis, Praevalensis, et Dardaniae, et Mysie superioris, et ab eo illos ordinari; ipsum autem a syn. ordinari, et in subjectis sibi provinciis apostolicæ sedis locum obtinere, juxta ea quæ sanctus papa Vigilius constituit. Simile

A έκανεν τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον τὰς τῶν Κυπρίων ἐπισκόπων χειροτονίας διακελεύεται, διὰ τὸ πάλαι στρατηγὸν δῆθεν ἔκεισος παρὰ τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας πέμπεσθαι ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον θέος, διὰ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκόπων τὰς ἐν ταύτῃ χειροτονίας γίνεσθαι· μηδὲ τινα ἔτερον τῶν θεοφίλων ταῦταν ἐπισκόπων ἐπαρχίαν καταλαμβάνειν, τὴν μὴ αὐτῷ ἀνήκουσαν. δινωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀλλ' εἰ καὶ ὑφ' ἔκανεν πεποίηκε βιασάμενος, ταύτην ἀποδίδονται, ίνα μὴ τῶν Πατέρων οἱ κανόνες παρεβανωνται· μηδὲ ἐν Ιερουργίᾳ προσχήματι ἔχουσιας τύφος καστικῆς παρεποῦνται, μηδὲ λάθισμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ήγε τὴν δικαιοσύνην τοῖς νῦν ὥρισμένοις καμίας, πρόσταγμα βασιλικὸν δηλαδή, δικυρον εἶναι τοῦτο καλέειν παντάπεδον.

Ο δὲ λόγος τῆς συνόδου νέαν Ιουστινιανού πελιν θέντην Κυπρίων Ἐκκλησίαν ἐπονομάζει, καὶ τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κιονοσταντινουπόλεως δίδωσι, καὶ τὸν τῆς Ἐλλησπόντου καὶ Κυζίκου ἐπίσκοπον ὅπεραν χειροτονεῖσθαι. Εἰ δὲ καὶ εἰς ἔργον ἄκανόν ποτε προειλήσθεν, ἔργον εὑρεῖν ἀτεχνῶς.

Ο δὲ μόλις τῆς ἐν Καρθαγένῃ καλύπτει τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον, ἔξαρχον λέγεσθαι τῶν Ιερέων ἢ ἀλλο τι τῶν τοιούτων, ἢ μόνον ἐπίσκοπον, τὸν ἐπιφύλξεν, οἷμαι, τῇ τεμῇ καὶ τῇ ἀρχῇ τύφον, εἰς δύναμιν καθαιρῶν, καὶ νομοθετῶν τὸ ταπεινόν τε καὶ μέτριον. Ταύτη τοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, ταπεινοὺς ἔκαντος καὶ εὐτελεῖς ἐν ταῖς οἰκείαις ὑπογραφαῖς δινομάζεσθαι. Τοῦτο δὲ ἡ οἰκουμενικὴ δ' σύνοδος, ὡς ξοικεν, οὐκ ἀποδεξαμένη, οὐκ ὀλίγον ἐκείνης θυτερίζουσα, ἔξαρχους τῶν ἐπαρχιῶν τοὺς μητροπολίτας καλεῖ ἐν τῷ δικαιοσύνης κανόνι, ὃν καὶ ζήτει ἐν τῷ δικαιοσύνης δικαιονομάζουσι. Ζήτει καὶ ἐν τῷ δικαιοσύνης κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου νί.

Nόμοι.

Η δὲ μόλις Ιουστινιανού νεαρά, θεοπίστομεν, φησί, κατὰ τοὺς τῶν ἀγίων. συνόδων δρους, τὸν ἀγιώτατον τῆς πρεσβυτερίας Ρώμης Πάπαν πρώτον είναι πάντων τῶν Ιερέων· τὸν δὲ μακαριώτατον ἐπίσκοπον Κιονοσταντινουπόλεως νέας Ρώμης δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτερίας Ρώμης, τῶν δὲ ἀλλων πάντων προτιμάσθαι· τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς πρώτης Ιουστινιανῆς, τῆς ἡμετέρας πατρίδος, ἔχειν δὲ ὑφ' ἔκανεν τοὺς ἐπίσκοπους τῶν ἐπαρχιῶν Δακίας Μιδετερβανίας, καὶ Δακίας Μιτινεσίας, Τριβαλλέας, Δαρδανίας, καὶ Μυσίας τῆς ἀνωτέρας, καὶ παραποτούς τούτους χειροτονεῖσθαι, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας συνόδου χειροτονεῖσθαι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑποκειμέναις, αὐτῷ ἐπαρχίας τὸν τόπον ἐπέχειν

αὐτὸν τοῦ διποστολικοῦ θρόνου κατά τὰ δριεύεται. **A** etiam jus episcopo Carthaginensis in Africa concessum est, ex quo nobis hanc Deum restituit.

τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς δεῖνακαμεν,

ἴξις ὡπέρ ὁ Θεὸς ταύτην ἡμῖν ἀποκατέστησεν.

Τάς ἀναφυομένας κανονικάς ἀμφισβήτησες ἐν
ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ οὐ δεῖ τέμνεσθαι παρὰ γνώμην
τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς
αὐτοῦ συνόδου, ητίς ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας
Ῥώμης. Ζήτει καὶ τὸ ή' κεφ. τοῦ Π. στοιχείου.

Θέσπισμα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίου.

"Ἄλλ' ὡς τοῦ λόγου γενόμενος, τὸ τοῦ μεγάλου
θέσπισμα σιωπήσιμεν Κωνσταντίου; καὶ πῶς εὐχ
ἀν ἀπειροκαλίας μέμψιν ὄφλησμι, ὡς ἔγιγνε τῆς
Ισης τίθεμαι ἀτοπίας τὸ τε φθάγγεσθαι τὰ μὴ δέοντα,
καὶ τὸ τὰ καλὰ διδόναι σιγῇ; Τούτου γάρ οὔτε
θεοπεισώτερον θεος τις ἀν, οὔτε δημοσίᾳ, ὡς γε
οἶμαι, κηρύττεσθαι ἀξιώτερον. Συμπάντων γάρ τῶν
ὑπερφυῶν κατορθωμένων τῷ βασιλεῖ προστήγορον
ἀπεγνώς πεφυκός καὶ διμάλογον, ἐκ πολλοῦ τοῦ πε-
ριώντος, τὸν τε θερμὸν περὶ τὴν εὐσέβειαν ἔρωτα
δεῖναντος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ πάσης διμειον στήλης
βοῖ, οἷος πρεσβείοις δίκαιος ἀν εἰν αἱ μὴ ἐν πα-
ρέργῳ τὰ τῆς εὐσέβειας τιθέμενοι βασιλεῖς, τὴν τοῦ
Χριστοῦ Ἐκκλησίαν δωρεῖσθαι. Ο γάρ βασιλεὺς
οὐτοσὶ, μηδεμιᾶς λειπόμενος ἀφετῆς, εὐσέβης μὲν
τὰ πρὸς θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρ-
χεν· ὡς καὶ τῷ ἑκάτῳ εἰσεῖ τὴν ἐνδον τῆς ψυχῆς
ὑπογράφεσθαι ὥραιότητα. Καὶ γάρ ἀξιέπανον εἶχε
τὸ τοῦ σώματος μέγεθος, ὡς; ή περὶ αὐτοῦ λατορί-
δεέεισιν, ἀξιάγαστον δὲ τὴν ὅραν, θαυμασιώτερον
δὲ τὴν τοῖς μετώποις ἐπικαθημένην αἰδὼ. Πέψυκε
γάρ, ὡς ἐπίπαν, τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασι τὸ
τοῦ σώματος ἥθος ἐξεικονίζεσθαι· οὐχ ἦκιστα δὲ
τῷ διπέρ εὐσέβειας ἑλιῷ πυρούμενος, ἔργῳ πᾶσιν
ἔδεινυεν, οἷος Ιμέροις κατάκρας ἥλισκετο τοῦ Χρι-
στοῦ, ἀμέλει καὶ μὴ οἶστε ὅν, ἀξιῶς τὸν ἔρωμενον
δεῖξούσθαι (εἰ γάρ καὶ πᾶσαν τὴν ἐν ἀνθρώποις
εὐπορίαν εἰς ἔν τι συνενεγκών, τιμῆσαι θελήσεις,
τῆς ἀξίας ἀνάγκη διαμαρτεῖν), δὲ διπέρερον ἦν, τὴν
νύμφην αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἦν τοῦ λόου ἐπρίατο αι-
ματος, ἐκ τῶν ἐνδότων κοσμεῖν ἐσπενδεῖ, καὶ δὲν
τὸν εὐσέβειας παράδειγμα τοῖς πᾶσι δημοσίᾳ προ-
θεῖς. Φησὶ γοῦν·

Θεσπίζομεν σὺν πᾶσι τοῖς σατράπαις, καὶ τῇ
συγχλήτῳ τῆς ἡμῶν βασιλείας, τῷ Ρώμῃς ἐπίσκο-
πον καὶ διάδοχον τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων καὶ
κυρίου μου Πέτρου, πλείστα τῆς βασιλείας ἔχειν
ἔξουσίαν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, καὶ παρὰ
πάντων πιλλῷ πλέον ἡ τὸν βασιλέα τιμᾶσθαι καὶ
σέβεσθαι, κεφαλή τε εἶναι τῶν τεσσάρων πατριαρ-
χικῶν θρόνων, κρίνεσθαι τε πρὸς αὐτοῦ καὶ φηρί-
ζεσθαι τὰ τῇ διρθόδοξῳ συμβαίνοντα πιστεῖς διωρύ-
μενα δὲ τῷ πατρὶ μου τῷ μακαρίῳ Σιλεύστρῳ καὶ
τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τὸ ἡμέτερον παλάτιον, τὸ ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς διάδημα. ἐκ λιθῶν τιμίων καὶ μαργά-
ρων συγκείμενον, τὸ κυκλοῦν τὸν τράχηλον ὡμοφύ-
λιον, τὴν πορφυρᾶν χλαμύδα, τὸν κάκκιον χιτῶνα,
καὶ πάντα τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα, τὰ τῶν βασιλικῶν
ἐπικων ἀξιώματα, τὰ σκῆπτρα, καὶ τὰ λεπά τῆς

Exortentes in omni Illyrico canonicas dubitatio-
nes absque archiepiscopi Constantinopolis et sy-
nodi eius sententia abrumptore non oportet, quae
habet privilegia veteris Romæ. Quare etiam cap 8
littere II.

117 Constantini Magni edictum.

Sed dum in hac parte sermonis simus, num Con-
stantini Magni edicium silentio præteribo? et quo-
modo iuscitiae reprehensionem non incurram, cum
seque absurdum existimo, quae non decet enarrare,
et pulchra silentio dare? Illo enim nec religiosius
quidquam videat aliquis, nec quod publice, ut
credo, predican dignius sit. Omnia enim mirt-
fice felici successu ab imperatore gestorum cum
præce sit et tesiis luculentas, ex valde abundanti,
tum servidum viri erga pietatem amorem ostendit,
tum omni monumento melius declaratis, quantis
privilegiis atque esset imperatores, non perfum-
ctorie ea quae ad religionem spectant agentes,
Christi Ecclesiam donare. Hic etenim imperator,
nulla destitutus virtute in iis quae Deum spectant,
religiosus fuit, in his quae ad homines, justus; ut
externa specie inservens animas splendor pulchre
describatur. Laudabilem enim habuit corporis
magnitudinem, quemadmodum de eo narrat His-
toria, admirandam etiam venustatem, et valde
mirificam in volu possum verecundiam. Corporis
mores animæ studiis maxima ex parte assimilare
solebat; magis vero propter religionem zelo exar-
dens, ipso opere omnibus semper ostendit, quantis
Christi desideris prorsus captus fuit, nimimum
cum non posset dilectum digne amplecti. Etsi
enim totis viribus humanis simul collectis ho-
nor prosequi vellet, dignitatem ejus assequi nullo
modo potuit. Secundum erat, quod sponsam ejus
Ecclesiam, quam proprio redemit sanguine, totis
viribus adornare studuerit, se pulchrum pietatis
exemplum omnibus exhibens. Dixit igitur:

Decernimus cum omnibus regni nostri satrapis
et senatu, episcopum Romanum et successorem
primi et principis apostolorum Petri regia major-
rem in universam terram habere potestatem,
et ab omnibus, multo magis quam si rex esset,
honorari, et esse quatuor patriarchalium
sedium caput, et judicari et decerni ab eo
quae ad fidem orthodoxam pertinent. Tradimus enim
Patrem nostro beato Silvestro et ejus successoribus
nóstrum palatiū, diadema super caput ex pre-
tiosis lapidibus et margaritis factum, et superhunc
quod collum circumdat, et purpuream chla-
mydem, tunicam coccineam, et omnia indumenta
regia, et imperialium equorum auctoritatē et
sceptra, et reliqua imperii ornamenta, et om-
nem nostræ potestatis gloriam. Et illos etiam

qui in sanctissimæ Romanæ Ecclesiæ clerum sunt relati, similibus senatu nostro indumentis exornari decernimus, et equos albis linteis circumdatos equitare, ut et eorum calceos ex albis linteis esse elaboratos, et si quis ex senatu nostro clericus fieri velit, a nullo impediri. Quoniam autem coronam auream propter animi homilitatem sanctissimus Pater noster Silvester recusabat, Idecirco splendidissimum lorum, quod sanctam resurrectionem significat sancto capiti ejus propriis manibus imposuimus. Stratoris vero officium subeuntes, et frenum equi ejus tenentes, a sancti ejus palatii area, domini nostri Petri reverentia et veneratione pleni, exivimus. Equum vero et omnino Deo gratum judicavimus, ut sanctissimus papa ab urbe Roma et Occidentalibus omnibus provinciis et urbibus exiret, et imperii potentiam in orientales partes transferret, et in amoenissimo loco sub sole sitam Byzantium urbem occuparet, et in illa **118** imperialia exerceret; iniquum existimantes terreuum imperatorem illic potestatem habere, ubi Christianæ religionis initium e celo nobis datum est. Hæc propriis manibus scribentes, et domini nostri Petri tumulo impONENTES, sacra facimus juramenta, hæc omnia non omnino transgredi; sed etiam illis, qui nostrum imperium acceperint, illas facias servanda mandamus, erga Patrem nostrum papam et successores eius.

παραδηνει· ἀλλὰ καὶ τοῖς τὸ ήμέτερον διαδεξαρένοις χράτος φυλάττειν ἀπεράθρωντα παριγγυώ-
μενα πόδες τῶν Πατέρων ήμῶν Πάπαν καὶ τοὺς αὐτοὺς διαδόγους.

CAP. XII. *De ecclesiarum
secratione.*

Septimus VII synodi canon, illum qui absque sanctis reliquiis ecclesiam consecrat, a sacerdotio alienat, et, Hoc aliquando, inquit, aliis impiis, iconomachis, et Christianorum accusatoribus, contigit, qui Christianis venerandorum imaginum cultum, tanquam idololatriam, vito vertebant. Templi autem consecratio hoc modo fieri solebat. Primo quidem per provinciae episcopum ejus fundamentum cum prece et crucis fixione positum fuit; et quando structura erat absoluta, consecratio et dedicatio et inthronizatio sequebantur, et antimensis super sacram mensam impositio.

De antiminiis.

Appellantur ideo & *supradicta*, quod exprimant et referant multas ejusmodi mensas, que sanctam Dominicam mensam perficiunt; deinde sacro unguento et templum et hanc omnia inuncta sunt, et ita sanctorum martyrum reliquiae sub sancta mensa reconduntur.

Decimus septimus vero monachos, qui imperi-
randi studio moti obedientia jugum excusserunt,
et oratoria ædificare aggressi, quæ ad eorum per-
fectionem sufficient non habent, ab illius loci
episcopo prohiberi vult. Hoc ipsum autem et in
clericis vel in laicis fieri. Si vero, quæ ad perse-

**ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'. Περὶ ἐκκλησιῶν οἰκοδομῆς καὶ
καθιερώσεως.**

Ο δὲ οὗ τῆς ζ' συνδόμου κακῶν τὸν χωρὶς ἄγιων λειψάνων ἐκκλήσιαν καθιεροῦντα τῆς Ἱερωσύνης ἀλλοτριοῖς· Καὶ τούτῳ γάρ, φησι, ποτὲ πρὸς τοὺς ἀλλοις κακοῖς τοῖς εἰκονομάχοις ἐπράττετο καὶ Χρι-στιανοκατηγόροις, οἷς τοῖς Χριστιανοῖς τὴν τῶν συ-
ζητῶν εἰκόνων, ὡς εἰδωλολατρείαν, ἐπικαλοῦνταις προκύνησιν· ἀλλ' ἡ τοῦ ναοῦ καθιέρωσις οὐτιώς εἰώθει γίνεσθαι. Πρώτον μὲν δὲ εδήνχς καὶ σταυρο-
πηγίου τοῦ κατὰ χώραν ἐπιτικόπου δι τούτου θεμέλιος πηγνυται· τελεοθείσης δὲ τῆς οἰκουδομίας, ἡ τα-
καθιέρωσις γίνεται καὶ τὰ ἐγκαλνια, καὶ δὲ θρο-
νισμός, καὶ ἡ τεῦ ἀντιμινσέου ἐπὶ τῆς ἄγιας τρα-
πέζης ἐπιθέσις.

Перл дагтимурс / вр.

Λέγονται δὲ ἀντιμίσια ως ἀντιπρόσωπα καὶ ἀντι-
τυπα τῶν πολλῶν τοιούτων μήνσων, τῶν κατερι-
ζόντων ἀγίαν δεσποτικὴν τράπεζαν, εἴτα τῷ ἀγίῳ
μύρῳ δὲ τε ναὸς καὶ ταῦτα χρέεις πάντα, καὶ οὕτω
τὰ λειψανα τῶν ἀγίων μαρτύρων ὑπὸ τὴν ἀγίαν θη-
σαυρὸντες τράπεζαν.

"Ο δέ ιξ τῶν μοναχῶν τοὺς φιλαρχίας πάθει τὸν τῆς ὑπακόης ἀποστιασμένους ξυγδν, καὶ εὐ-
χτηρίους οἶκους κτίζειν ἐπιχειρούντας, καὶ ταῦτα πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐνδεῶς ἔχοντας, εἰργεσθαι πρὸς τοῦ κατὰ χώραν ἄξιοι ἐπισκόπου· τοῦτο δέ καὶ ἐπὶ λατρειῶν, ἢ λατεκῶν γίνεσθα. Εἴ δέ τὰ πρὶς

'Ο δὲ ος' τῆς γ' συνδόου χανῶν ἔνδον τῶν τῆς A ἐκκλησίας λεπῶν περιβόλων καπηλεῖον εἶναι, ή ἕδωδιμα προτίθεναι εἰς πρᾶσιν, ή ἔτερα ἄττα καὶ ἔμπορίαν, τῶν ποιμήδη ἀθέσμων ἡγούμενος, ἀφορισμῷ τὸν οὐτών πεισθεῖσαν καθυποδόλλει. Οὐκ εἴρηκε δέ, τῆς ἐκκλησίας ἔνδον, τοῦτο γάρ οὐδὲ ἀν εἰς τῶν εὐσεβεῖν αἰρουμένων, καὶ φρενὸς μετρίας μετειλήφως ἐννοήσειν· ἀλλὰ, τῶν λεπῶν περιβόλων, ὅπασσαν τὴν τῆς ἐκκλησίας ὅδηλων περιοχὴν, τὰ τε προτεμενίσματα καὶ τὰ προσάλια. Ἐπὶ τούτῳ γάρ καὶ δὲ Κύριος ἀγανακτήσας, ψραγγεδίνη τοὺς θεοκαπήλους τοῦ λεπροῦ ἀπήλασε, καὶ τὸ κέρμα, ήτοι τὸ νόμισμα ἔξεχε τῶν κολλυστῶν, τῶν τὰ λεπτὰ νομίσματα δηλεῖδη πωλούντων.

'Ο δὲ πη' τοὺς χωρὶς ἀνάγκης κτήνος οἰονδηποτῶν ἐντὸς ἐκκλησίας εἰσάγοντας, κληρικοὺς μὲν δυτας καθαίρει, λαίκους δὲ ἀφορίζει. Εἰ δέ τις, φησι, γειμῶνος τυχὸν ὁδοιπορῶν, καὶ ἀπορῶν εἰς καταμενὴν οἰκίσκου, εἰς τὸν ναὸν εἰσέδην, καὶ τὸ κτήνος ἔσωτῷ συνεισήγαγεν, οὐκ ἀν δολήσεις μέρψιν, οὐ μὴ γνώμῃ. ἀλλ' ἀνάγκη τούτῳ πεποιηκὼς, ἀγνωμῶν, μὴ δρχ τοῦ κτήνους διαφθαρέντος τῷ χρόνῳ, καὶ αὐτὸς κινδυνεύσεις, μὴ οὖς τε ἀν χωρὶς εκίνου βαίνειν· ἐπὶ τὰ πρόσωπα, εἰ καὶ τὸν ἐκ τοῦ ψύχους θάνατον κατά γε τὸ περὶ διαπεριευτένα. Τὸ σάββατον γάρ, φησι, διὰ τὸν ἀνθρώπουν γεγένηται, ἵνα ἀναπαύσται· ὃ δοῦλός σου καὶ τὸ ὄποιον· ὅστε ἡ τοῦ ὑποζυγίου ἀνάπαυσις οὐ οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀνθρώπουν νενομοθέτηται, ἵνα ἀναπαύσαμενον ἔχῃ τοῦτα εἰσέπειται ἀκριβέστερον ἀς καὶ διάγας φησι Παῦλος· (Μή τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ;) ἀλλ' οὐδὲ τῶν πετεινῶν ἔντα προσῆκον εἰσάγεσθαι, ἵνα μὴ τῇ εκκρίσει τούτων τὰ θεῖα καθυδρίζεται ἀγρεσούμενα.

'Ο δὲ Λέξις τοὺς γυναικεῖς συνοικοῦντας, καὶ περὶ ἀλλάττουν τὴν εἰς τὰ θεῖα τιθεμένους; αἰδὼ, ἐν τοῖς περὶ τὴν ἐκκλησίαν λεπροῖς τόποις ἐκτηνήσθαι τολμῶντας καὶ μὴ διαστέλλοντας αὐτὰ μέσον ἀγίου καὶ βεβήλου κατὰ τὸ λόγιον, τούτων ἀπάντων καὶ τὸν λεγομένων κατηχουμενείων ἐξωθεῖσθαι προστάτεται· τοὺς δὲ μὴ πειθούμενους, κληρικοὺς μὲν δυτας, καθαίρεσσι, λαίκους δὲ ἀφορισμῷ ἀποτίθεσσι.

Νόμος.

Καὶ γάρ καὶ δὲ ἀκτωτέρω φῆθεις νόμος οὐδὲ τοὺς πρόσφυγας ἐπιτρέπει ἔνδον τοῦ ντοῦ ὑπνοῦ ή ἐσθίειν. Ἀλλὰ καὶ ή ογ' οὐερά τοῦ βασιλέως Αἰόντας τοῦ Σοροῦ πειρωρείσθαι κελεύει τοὺς ἐπιτρέποντας ἀλλοις ἐν τοῖς κατηχουμενείοις σκηνοῦν.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ. "Οτι τῶν ἐκκλησιῶν πράγματα ἀντικοπόητα εἴται θεῖ, καὶ διπλῶς θεῖ τοὺς ἀπόκρους εαύτα διοικεῖται.

"Ο λη' τῶν ἀγίων ἀποστόλων χανῶν πάντων μὲν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων τὸν ἱπίσκοπον ἔχειν εἴην φροντίδα κελεύει, καὶ ὡς ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι διοικεῖν τοῦτα· μὴ ἔσειν δὲ αὐτῷ διοικοῦντι εἰς αὐτῶν σφετερίζεσθαι, ή συγγεγένιοις ιδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πάντεται εἰναι, ἐπιχωρηγεῖν

A Septuagesimus sextus vi synodi canon, intra sanctos ecclesiae ambitus caputnaturam officinam esse, vel esculentia venalia proponere, vel alia quaeunque ad mercatorum, omnino iudicium esse judicans, segregatione illum, qui ita facit, subjicit. Non dixit vero, intra ecclesiam; nam illud nemini, qui pietate est imbutus, vel modico sensu præditus, in menem venit; sed, sacros ambitus, omne ecclesie septum et areas et vestibula significans. Hoc enim ægre ferens Dominus, flagello sacrilegos nundinatores a templo expulit, et nummulariorum as vel numisma effudit, eorum neque qui exiguū numeris vendebant.

B Illos vero qui, nulla necessitate urgente, intra sacras aedes jumentum quodvis introducunt, si sint quidem clerici, deponit; sin autem laici, segregat beligerimus octavus canon. Si quis autem, inquit, hunc torte ner faciens, et domo ad hospitandum indigens, in templum diverterit, et jumentum secum introduxerit, non omnino reprehensionem incurrit; ut qui non ex sententia, sed necessitate hoc fecit in periculo constitutus. Nonne enim, percutiente propter frigus 121 jumento, ipse etiam periclitatur, ut qui absque illo non potest ulterius progredi, licet mortem ex frigore provenientem hoc tempore fugisse videatur? Sabbatum enim, ut propter hominem factum est, ut quiescat servus tuus et jumentum tuum. Quare jumenti quies non ipsius jumenti, sed hominis gratia præcepta est, ut illo post quietem vegetiore mox utatur. Quod magnus quoque Paulus asserit, « Numquid de bonis cura est Deo? » Sed neque volucres alias introducere conuenit, ne illarum excrementis loca sancta polluantur.

C Qui cum mulieribus cohabitant, et indecora et irreverenter erga sacra loca se gerentes, in locis circa ecclesiastis habitare audent, nullum omnino inter sacram et profanum disserimunt facientes Juxta oraculum, ab omnibus his, et ab eis quae dicuntur catechumenis, ejiciendos esse decernit 97 canon: quique non paruerit, si sint quidem clerici, depositioni, si vero laici, segregationi subjicit.

Λεξ.

Etenim superius etiam citata lex, ut profunge intra templum obdormiant vel comedant, non permittit. Sed et septuagesima tercia imperationis Leonis Sapientis novella puniri jubet illos qui in catechumenis habitare aliis permitunt.

CAP. XVI. Quod ecclesiæ bona inalienabilius est oporet, et quomodo debent episcopi illa administrare.

Sanctorum apostolorum canon 38 omnium rerum ecclesiasticarum episcopum curam gerere, et tanquam Deo intente illa administrare iubet: non licet autem illi ex eis sibi aliquid vindicare, vel propriis cognatis, quos Dei sunt, largiri. Si vero sint pauperes, illis eodem modo ac aliis pange

qui autocellunt, ne talia a temerariis patientur. Α τησι, ἀλλὰ τῶν περισσωτῶν, ίνα μὴ τοιαῦτα ὅπε τῶν τολμηροτέρων πάσχοιεν· ἀλλώς τε καὶ. ἡ εἰς τῶν ιερῶν ταφάδεια οὐ τοῖς ἀδικουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις δίδοται παρα τὸν νόμου, καὶ οὐκ αὐτῇ δυνατὸν ἐκάτερον ἴσχυρίζεσθαι τῇ παρα τῶν ἀτύλων τόπων ταφάδεια, καὶ τους ἀδικοῦντα, καὶ τὸν ἀδικούμενον.

In ecclesiam confugientem nemo vi abstrahat; sed confugiat causam manifestam faciat sacerdoti, et ab eo confugientem tuto accipiat, ut secundum leges inquiratur et administretur contra eum caput.

Si quis confugientem ab ecclesia vi abstrahit nassus fuerit, duodecim flagella accipiat, et tunc iuxta quod decet, confugientis caput requiratur.

Oportet vero confugientes a judicibus competentibus judicari, et non ab ecclesia adversarios suos accersi.

Sanctissimis episcopis vel defensoribus eurae sit confugientium nomina et accusationes describere, et magistratibus ostendere, et illi aptum eis iudicium statuant: quainobrem, qui non describuntur, non sunt profligae. Quare etiam in cap. 7 lit. II.

120 CAP. XIV. Quod non oportet in duas civitatum ecclesiis unum esse clericum.

Decimus iv synodi canon, ut et vice-simus in duas civitatum ecclesiis unum clericum conscribi oportere non existimat; nempe in ea, in qua a principio ordinatus fuit, et in ea, ad quam tanquam ad maiorem postea confugit propter inanis gloriarum cupiditatem, ex episcopatu forsitan in metropolin, vel ex illa in patriarchatum: sed eam illuc restitui in qua prius ordinationem acceperit. Si quis autem, inquit, ante hunc canoneum translatus fuit, illum non oportet ecclesia negotia ex qua translatus fuit sibi vindicare: quicunque enim hoc faciunt, sub gradu deponentur. Hoc autem non impedit clericos qui in parva civitate in duas ecclesiastas sunt ordinatis.

Quāmvis vii syn. 15 ean. in magnis civitatibus unum clericum duabus ecclesiis collocari turpis luci gratia prohibet; hoc autem solum permittit in regionibus externis fieri, eo quod homini non inopia laborant. Si enim, inquit, unius ecclesie redditus ad vitæ necessitatem alicui non sufficit, alia ergo aliqua studia querat, ex quibus quæ sibi et aliis sunt necessaria compareret. Nam dicit Apostolus: « Usibus meis et eis qui mecum sunt, manus istae subministrarunt. » Omnia autem hæc commutavit temporis et rerum vicissitudine.

CAP. XX. Quod intra ecclesiastas non oportet agapas, ut vocant, vel convivia facere, vel intra sanctas ejus ambitus cauponam habere, vel aliquid ad mercatinum exponere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere manere.

Quære cap 3 litteræ A.

Μηδεὶς τὸν ἐπ' ἐκκλησίας προσφεύγοντα φίει ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν τοῦ προσφροτος δῆλη ποιεῖται τῷ Ιερεῖ, καὶ παρ αὐτοῦ ἀσφαλῆς λαμβάνεται τὸ προσπεραγότα, τοῦ νομίμως ζητηθῆναι καὶ οἰοικηθῆναι τὸ κατ αὐτὸν περάλαιον.

Εἰ δέ τις δοκιμάσει γειρὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποσκάσαι τὸν πρόσφυγα, ὁ τοιοῦτος δύνεται ἀλλαχεῖται λαμβάνεται, καὶ τότε κατὰ τὸ πρίπον τὸ τοῦ πρόσφυγος ζητεῖσθαι κεφαλαιον.

Δεῖ δὲ παρ τοῖς προσφόροις δικάζεσθαι δικαστοῖς τοὺς πρόσφυγας, καὶ οὐχὶ παρ τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀντιδίκους αὐτῶν μετακαλεῖται.

Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις ἢ ἐκδίκοις, ἐπιμέλες ἔστι τῶν προσφευγόντων τὰ δινόματα καὶ τὰς αἰτίας ἀπογράφεσθαι, καὶ τοῖς δικούσιν ἐμφανίειν, κάκείνοις τὴν ἐπιτήδειον δίκην αὐτοῖς διετοπούσασθαι· ὥστε οἱ μὴ ἀπογραφόμενοι οὐκ εἰσὶ πρόσφυγες. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ' κεφ. τοῦ Π στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. Οτι οὐ δεῖ εἰς ἐκκλησίας δύο κρήσεων ἑταίραι κληρικούς.

Οἱ τῆς δ' συνέδου κανῶν, Εἴτε δὲ καὶ οἱ εἰς δύο πόλεων ἐκκλησίας ἔνα κληρικὸν καταλέγεσθαι τινὰ οἰεται δεῖν: εἰς ἣν δηλαδὴ τὴν ἀρχὴν κεχειροτόνητο, καὶ πρὸς ἣν ὑπερόπτην καταπέψευγεν οἷα μείζονος δέξιης ἔρδεσι κενῆς, εἰς ἐπισκοπῆς τυχὸν εἰς μητρόπολιν, ή εἰ ταῦτη: εἰς πατριαρχεῖον ἀλλ' ἀποκαθιστασθαι τούτον ἔνθα πρῶτον τὴν γειροτονίαν ἐδίξαται. Εἰ δέ τις, φησι, μετατεθῆναι πρὸ τοῦ κανίος Ιεράστου τούτου, οὐ δεῖ καὶ τῶν πραγμάτων μεταποιεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας, εἰς ἣς μετεκινήθῃ· τοι; δὲ τούτο ποιοῦσιν ἐκπιώσιος τοῦ οἰκείου τιμῆς τιθετοῦ. Τούτο δὲ οὐκ ἐμποδίζει τοὺς ἐν μαζὶ πόλεις δέος ἐκκλησίας ταπεινώντας κληρικούς.

Εἰ καὶ οἱ τῆς τῆς δύο συνέδου ἐν μὲν ταῖς περιφένειοι τῶν πόλεων τὸν ἔνα κληρικὸν κατατάσσεται δυσὶν ἐκκλησίαις αἰσχροῦ κέρδους χάριν ἀπαγρέψεται, συγχωρεῖ δὲ τούτῳ μόνῳ ἐν ταῖς ἔξι γίνεταις χώραις, παρὰ τὸ σπανίζειν ταύτας ἀνθρώπων. Εἰ γάρ τὸ ἀποχρῶν, φησιν, ἐκείνῳ τοῦ βίου ή τῆς μεῖζης ἐκκλησίας μὴ ποριζῇ καρποφορία, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν ἑτέρων μετιών επιτηδευμάτων, καὶ οἰστῷ, καὶ ἀλλοις ἐπαρκεῖται. « Ταῦς χρείας μου γάρ, φησιν ὁ Ἀπόστολος, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἔμοι διηγεῖται. » Ταῦτα δὲ πάντα μετεποίησεν ἡ τοῦ κατιροῦ καὶ τῶν πραγμάτων μεταβολή.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'. Οτι οὐ δεῖ τὴς ἐκκλησίας ἔρδον τὰς ἀστρομέτρας ἀγάλας, η συμπόσια ταγεσθαι, η τῶν Ιερῶν ταῦτης θύσιον περισόδιον κατηλεῖσθαι εἶναι, η τε κατ' ἐμποριαν προτίθεσθαι, η κτῆνος χωρὶς ἀγαγκης εἰσάγειν, η τινα μεταγυραικός καταμένειν.

Ζήτει τὸ γ' κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

οἰκονομίαν τοὺς τὴν θείαν διέποντας λερωσάνην Α ἔχειν· τὸ γὰρ ἀπαιτεῖσθαι λόγον τὸν ἐπίσκοπον τῆς διοικήσιος τῶν ἐπισυμβαινόντων ἀναλογίατων, εἴτε ἐκ προσδόνων εἰεν τῆς ἐκκλησίας, εἴτε οὖν καὶ ἀπό τινων καρποφορίας, λυπήσεις σφόδρα, ὡς μηδὲν ἐσχάτης ἀδεκίας ἐλλείπον, τοὺς ἀπανταχῇ γῆς δυτικούς θεοσεβεστάτους ἐπικαπόνους. Ἐκαστος γάρ τιμῶν τῶν Ιδίων καιρῶν δύσσει λόγον τῷ δικαίῳ Κριτῇ.

Νόμοι.

Τὰς ἐκποίησεις τῶν κτημάτων, ἢ τοῖς εὐαγγέσιν οἵκοις ἀνήκει, ίσαμεν τῇ πείρᾳ εἰς ἴσχατην βλάσην καὶ παντελῆ καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ γεννομένας. Ψιλούμεναι γάρ ἐκ τούτου τῆς οἰκείας περιουσίας, εἰς τὸ μηχέτι εἰναι περιίστανται. Διὸ δύμενον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν προσέρχοντας ταύτας, εἰ μήπου ἀπαραιτήτος κατεπείγει χρεῖα.

Οἱ ἀπὸ τῶν εὐαγγών μοναστηρίων ἢ ἀπλῶς ἐκκλησιῶν ἐμφυτευθέντες, ἢ μισθώμενοι, ἢ ἀγοράζοντες, ἢ κατά τινα τρόπον ἐκλαμβανούμενοι κτήσιν ἀκίνητον, πολλὴν ὀφείλουσι κατεβάλλεσθαι φροντίδα, ίνα τὰ παρ' αὐτῶν καταβαλλόμενα εἰς ἀναγκαῖος χρεῖας τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν, ἢ ἀντεστραγγάλες ἐτέρων κτημάτων χρησιμεύσθων αὐταῖς ἐκδιπανηθῶσιν. Ἐάν δὲ τὰ πάρ' αὐτῶν καταβληθέντα μὴ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον διοικηθῶσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τυχόν εἰς ἄλλας τινὰς Ιδίας χρεῖας, ἢ ἀπλῶς ἔξωθεν τῆς ὥφελειας τῶν εὐαγγών οἰκων, οἱ ταῦτα πεπρακότες, ἢ ἀλλῶς ὀπωσδήποτε ἐκδεδωκότες τὰ καταβληθέντα καταναλώσουσιν· οἱ μὲν προειρημένοι εὐαγγεῖς οἵκοι καὶ αἱ ἐκκλησίαι, εἰσω τῆς τεσσαρακονταετίας ἀγωγὴν ποιούμενοι, ἀναργύρως τὰ οἰκεία παντὶ τρόπῳ ἀπολήφονται· οἱ δὲ τὴν δέουσαν φροντίδα περὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκκλησιῶν μὴ ποιησάμενοι, ἀπὸ μὲν τοῦ εὐαγγοῦς οἰκου οὐδὲλῶς, ὡς προείρηται, λήφονται· ἀρκεῖ γάρ αὐτοῖς, τὸ καὶ μὴ τινα ἐτέραν ὑποσχεῖν τιμωρίαν, διτ τὰς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, ὅσου τῇ αὐτῶν ἀμελείᾳ, εἰς διαφθορὰν ἐλθεῖν συγκατειργάσαντο. Κατὰ μέντοι γε τῶν καταναλωσάντων αὐτὰ εἰς οἰκείαν δαπάνην, ἢ ἀπλῶς ἔξωθεν τῆς τῶν εὐαγγών οἰκων ὥφελειας, ἀγωγὴν ἔχειν δύνανται.

"Αν δὲ παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῖν συνάλλαγμά τις γένηται ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι πράγμασι, κινητοῖς τε καὶ ἀκίνητοις, ἐν τῶν εὐαγγών οἰκων, ἀναδίδοσθαι μὲν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ τοιούτῳ τι παρηκολούθησε μετά τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· μεντέω δὲ παρ' αὐτῇ καὶ τὸ τίμημα, ἢ τὸ ἀντίδιωρον, ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμειψεως, ἢ ἀλλῆς οἰσανῦν αἰτίας αὐτῇ δεδομένον. Εἰ δὲ δωρηθεὶη πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν, καὶ αὐτὸ δαναδίσθαι τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ μετά τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δοθεῖη, δὸνειστῆς τὸ ἐπωφειλόμενον ἀπολλύτω, καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τῷ εὐαγγεῖ οἰκψ ἀποδίδετω. Οἱ δὲ τὰ συμβόλαια γράφαντες ἐπὶ τοιούτοις ταθουλλάριοι παρὰ τόνδε ἡμῶν τῶν νόμων διηγεῖται ἤσορίζ κατεδικαζέσθωσαν.

"Η μέντοι ταῦτα νομοθετοῦσα ρχ' Ιουστινιανοῖς ναρά θεσπίζει μὴ μόνον ἀπρότοῦ, ἀλλὰ καὶ εὐπρόσ-

qui divinum sacerdotium administrant, subire. Quod enim sumptuum, qui illis eveniunt, dispensatio ratio ab episcopo exigatur, sive ex ecclesiasticis redditibus fuit, sive ex fructu aliunda percepto, magna tristitia afficit sanctissimos episcopos, qui sunt ubique terrarum, quod nihil ultimae injustitiae deest. Unusquisque enim nostrum justo Judicii temporum nostrorum rationem reddet.

Leges.

Possessionum, quae ad sacrosanctas domos pertinent, alienationes experientia diligimus ad extrellum damnum et Dei ecclesiarum subversionem fieri. Exinde enim propria facultate privatur, ut non amplius existere possint. Quapropter optimū B abbinc erit, ut illæ, nisi gravis urget necessitas, ab alienationibus abstineant.

Qui a sacrosanctis monasteriis vel simpliciter ecclesiis emphyteusin faciunt vel conducunt, vel emunt, vel aliquo modo immobilem possessionem excipiunt, debent multam curam adhibere, ut quae ab illis solvuntur, ad dictarum ecclesiarum usus necessarios, vel aliarum possessionum, quibus opus habent, introductiones impendantur. Sin autem, quae ab illis soluta sunt, dicto modo non administrantur, sed fortasse in alias quasdam privatas necessitates vel simpliciter extra sacrosanctorum domorum emolumenta, qui haec tractant vel alter quoconque modo elocant, eisam soluta impendebant: sacrosanctæ quidem domus et ecclesie antedictæ, si intra quadraginta annos actionem instituant, sua sine pretio omnino recipient. Qui autem convenientem non habent curam de eis quae ab illis excipiuntur, a sacrosancta quidem domo non amplius, ut ante dictum est, excipient; sufficit enim illis nullam alias subire pœnam, quod sua negligentia id egerunt, ut ecclesie Dei in corruptionem venirent. Adversus eos vero, qui in proprium usum illa converternit, vel simpliciter extra sacrosanctorum domorum utilitatem, actionem habere possunt.

Si præter ea quæ a nobis sancita sunt, de diversis rebus, mobilibus et immobilibus, sit alieni sacrorum domorum aliquis contractus, reddatur quidem ipsi ecclesie 123 res, super qua quid consecutum est, cum intermedii temporis fructibus: maneat autem apud illum pretium vel antidorum, aut quod pro permutatione vel quacunque alia causa datum est. Si vero donetur res ecclesiastica, ea quoque cum intermedii temporis fructibus sanctissimæ ecclesie reddatur; si vero, præter haec, pignori data fuerit, debitum perdat fœnerator, et eamdem rem sacrosanctæ domui reddat. Qui autem, præter hanc nostram legem, hujusmodi contractus scriptis consignant tabularii, perpetuo exilio damnentur.

Hæc equidem sanciens 120 Justiniani novella statuit, non solum iustitiam et iubilis testibus

ribus suppeditet; si non pauperum praetextu. A καὶ τούτοις ἐξ ἣντος τοῖς λοιποῖς πάνησι· μὴ μέντοι quae sunt ecclesiæ, vendat: sed ex redditibus sibi ipsi et illis suppeditet. Quæcunque enim Deo sunt consecrata, ne faciat profana.

προφάσει τῶν ἑνδεῶν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπευπολεῖν· ἐκ δέ γε τῶν προσόδων ἔστω τε κίκενος ἐπαρχεῖν· τὰ γάρ τῷ Θεῷ καθιερώθεντα οὐχ δαινοῦνται.

Hunc verbatim commemorans VII synodi 12 can. adducit: Si episcopus vel monasterii praefectus episcopii vel monasterii quascunque possessiones alienæ, et principi vel alteri tradat, irrita sit tractio. Quod si detrimentum potius quam utilitatem afferre agrum causetur, ne sic etiam eum magistratus, sed clericis vel agricultolis addicat. Sin autem calliditate aliqua utatur, et ex clero vel agricultorū agrum magistratus rursum emerit, sic quoque irrita sit actio, sive sit venditio sive permutatio, et episcopio vel monasterio ager restituatur. Qui autem hoc fecerit episcopus vel praefectus, ille quidem ab episcopio, hic vero a monasterio amoveatur, ut qui male dissipent quæ non congregavere. Amotione autem depositio omnino intelligitur.

His etiam consentit Carthaginensis syn. can. 26, qui ecclesiasticas possessiones alienari vetat, licet nullum omnino afferant redditum. Sin magna urgeat necessitas, ad prefinitos duodecim episcopos, et imprimis ad aliorum antistitem, res deferatur. Si hoc autem propter inevitabilem necessitatem fieri nequeat, vicinos quoque episcopos testes adhiberi oportet, ut cura habeatur, ne urgentes necessitates, quæ ecclesia illius contigerunt, ignoret synodus: quod nisi efficeri promptius sit, tanquam Deo et synodo rationi reddenda omnino innoxius, a proprio honore alienabitur.

122 Tricesimus sextus autem presbyteris et aliis clericis res ulla ecclesiæ, sive mobiles sive immobiles, vendere interdicit, nisi sua sententia illud approbet episcopus. Imo nec ipsi quidem hoc facere concessum est, synodo, cui subest, id ignorantie, ut et presbyteris sibi subjectis. Ipsos enim ad rerum ecclesiasticarum administrationem oportet sufficietes testes habere, ne offensiones in eum exoriantur. Mobilia autem vendere, vasa forsitan sacra, omnino interdictum est: episcopo autem, qui absque cleri sententia, quæ ad victimum sunt idonea, frumentum nempe, vel varia fructuum genera, vendit, succensere non oportet.

De eisdem mentionem faciens 15 Ançyrane syn. dicit: Quod si, tempore quo ecclesia suo episcopo destituta fuit, contigit, ut ab aliquo clero ex ejus bonis quidquam fuerit venditum, ille, qui postea ordinandus erit, quod fuit venditum revocet: illius vero iudicio relinquatur, an oporteat pretium emptori reddere, an non; fieri enim potest, ut ager admodum fertilis majorem pretio ab emptore dato fructum fecerit.

Magnus vero Cyrilloc in secundo ad Domnum epistola capite vasa pretiosa et possessiones immobiles inalienabilia ecclesiæ servari jubet: Incidentium vero sumptuum dispensationem illos

Τούτον κατὰ βίην ἐπεξιών οἱ τῆς ζευγός συνόδου ιψοὶ προσεπάγει· Ἐπίσκοπος δὲ ἡγούμενος, Εστιν ἀ τῶν τοῦ ἐπισκοπείου η τῶν τοῦ μοναστηρίου κτημάτων ἐκποιούμενος, καὶ μάρχοντι η ἐπέρφη τενὶ ἐκδιδόντες, ἀκυρον εἰναι τὴν ἔκδοσιν. Εἰ δὲ προφασίζοιτο προτετημούν μᾶλλον η ὄνται τὸν ἀγρὸν, μηδὲ οὐτως ἀργούσι, κληρικοὶ δὲ η γεωργοὶς αὐτὸν ἐκδιδότω. Εἰ δὲ πανουργὶς χρήσαιτο, καὶ ἐκ τοῦ κλήρου η τοῦ γεωργοῦ οἱ ἀρχῶν αὐθίς ὠνήσατο τὸν ἀγρὸν, καὶ οὐτως ἀκυρον εἰναι τὴν πρᾶξιν, εἴτε πρᾶξις, εἴτε συνάλλαγμα εἴη, καὶ τὸν ἀγρὸν τῷ ἐπισκοπείῳ η τῷ μοναστηρίῳ ἀποκαθίστασθαι, καὶ ὁ τοῦτο σκαιωρίας ἐπίσκοπος η ἡγούμενος, οἱ μὲν τοῦ ἐπισκοπείου, οἱ δὲ τοῦ μοναστηρίου ἐκβεβλήθων, ως διασκορπίζοντες κακῶς ἀ οὐ συνήγαγον· τῇ ἔκδοκῃ δὲ πάντας συνεξαρθεται καὶ η καθαίρεσις.

Τούτοις καὶ διετῆς τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπικηφίζεται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀνεκποιητα εἰναι τὰ κτήματα βούλεται, ει καὶ μηδὲλως τινὰ φέρει πρότοδον. Εἰ δὲ πολλὴ τις ἀνάγκη ἀπίκεται, τοις ὀρισμένοις δωδεκα ἐπισκόποις, καὶ πρὸ τούτων τῷ τῶν ἀλλων πρωτεύοντι, αναθείναι τὰ περὶ τούτου. Εἰ δὲ τοῦτο οὐχ οὖν τε διὰ τὸ ἀπαραίτητον τῆς ἀνάγκης, τοις ὅμορους γοῦν τῶν ἐπισκόπων διαμαρτύρασθαι, προνοιᾷ τοι μη ἀγνοήσαι τὴν σύνοδον τὰς ἐπισυμβάσις τῇ ἐκκλησίᾳ τούτου περιστάσεις· διπερ εἰ μη δρασται προθυμηθεῖται, οὐτα διπεύθυνος τῷ Θεῷ καὶ τῇ συνδῷ, τῆς ἴδιας τιμῆς ἀλλοτριωθήσεται.

Οἱ δὲ λγ' πρεσβυτέροις καὶ λοιποῖς κληρικοῖς ἀπιρχεν εστιν ἀ τῶν τῆς ἐκκλησίας πιπράσκειν κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ει μηδὲ πρὸ τούτου συναινέσσειν· οὐ μὴν οὐδὲ αὐτῷ τούτῳ ποιεῖν ἐφείται, τῆς ἐπέρφη τελεῖ ἀγνοούσης συνόδου, προσέπτει καὶ τῶν οὐτῷ πρεσβυτέρων. Δεῖ γάρ επὶ τῆς διωκήσεως τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων μάρτυρας αὐτοὺς ἀξιοχρέους ἔχειν, ως μὴ σκάνδαλα κατ' αὐτοῦ φύοντα. Κινητά μέντοι πωλεῖν, σκεύη τυχεῖα, πάντη ἀπειρόταται· τὰ δέ γε πρὶς τροφὴν ἐπιτήδεια, σίτον δηπου, καὶ ἀλλοῖα σπερμάτων εἶναι, νεμεσῆν οὐ δεῖ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ δίχα γνώμης τῶν τοῦ κλήρου πιπράσκονται.

Ταῦτα καὶ διετῆς τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διεξιῶν ἐπάγει· Ότι εἰ γε μὴν συμβαῖη πρὸς τῶν κληρικῶν πραδῆντι τι τῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐπιτεκόπου χηρευούσῃ, τῷ τηνικαῦτα ἀνακαλεῖσθαι τὸν εἰσέπειτα χειροτονηθεόμενον τὸ πραθέν· τῇ δὲ τούτου χρόνος ἀνεται, εἴτε χρή ἀναστραφῆναι τὸ τίμημα τῷ πρεσβύτερῳ, εἴτε καὶ μη. Εὑπροσόδου γάρ τοις τοῦ χωροῦ την χάνοντος, πλεια τῆς καταβληθείσης τιμῆς ἐπαρπάσσετο.

Οἱ δὲ μέγας Κύριλλος ἐν κεφαλαιῳ διετέρῳ τῆς πρὸς Δδονον ἐπιστολῆς κειμήλια καὶ κτήσις ὀκινήτους ἀνεκποιητα ταῖς ἐκκλησισθεσι αὐτοῖς εἰλεύει· τῶν δὲ παρεμπιπτόντων ἀναλογίατων τὴν

οἰκουμενίαν τοὺς τὴν θελαν διέποντας λεωσύνην. Α τὸ γέρα ἀπαιτεῖσθαι λόγον τὸν ἐπίσκοπον τῆς διοικήσιος τῶν ἐπισυμβαίνοντων ἀναλογίατων, εἴτε ἐκ προσδόνων εἰλεῖ τῆς ἐκκλησίας, εἴτε οὖν καὶ ἀπό τενινού καρποφορίας, λυπήσεις σφόδρα, ὡς μηδὲν ἐσχάτης ἀδεκίας ἔλειπον, τοὺς ἀπανταχῇ γῆς ὅντας θεοτεστάτους ἐπίσκοπους. Ἐκαστος γάρ τὸν ήμαν τῶν ιδίων καιρῶν δώσει λόγον τῷ δικαίῳ Κριτῇ.

Νόμος.

Τὰς ἐκποιήσεις τῶν κτημάτων, ἢ τοῖς εὐαγγέσιοις ἀνήκει, Ισμεν τῇ πείρᾳ εἰς ἴσχατην βλάβην καὶ παντελή καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γινομένας. Ψιλούμεναι γάρ ἐκ τούτου τῆς οἰκείας περιουσίας, εἰς τὸ μηκέτι εἶναι περιμέσταται. Διὸ διμενον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ αυγχωρεῖν προσέρχεσθαι ταῦτας, εἰ μήπου ἀπαραιτητος κατεπείγει χρεία.

Οἱ ἀπὸ τῶν εὐαγγῶν μοναστηρίων ἢ ἀπλῶς ἐκκλησιῶν ἐμφυτεύμενοι, ἢ μισθούμενοι, ἢ ἀγοράζοντες, ἢ κατὰ τινα τρόπον ἐκλαμβανόμενοι κτήσιν ἀκίνητον, πολλὴν ὀφεῖλουσι κατεβάλλεσθαι φροντίδα, ίνα τὰ παρ' αὐτῶν καταβαλλόμενα εἰς ἀναγκαῖας χρείας τῶν εἰρημένων ἐκκλησιῶν, ἢ ἀνεισαγωγάς ἐπέρων κτημάτων χρησιμεύοντων αὐταῖς ἐκδιπλωθῶσιν. Ἐάν δὲ τὰ παρ' αὐτῶν καταβλήθεντα μὴ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον διοικηθῶσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τυχόν εἰς ἄλλας τινὰς ίδιας χρείας, ἢ ἀπλῶς ἔξωθεν τῆς ὀψελείας τῶν εὐαγγῶν οἰκων, οἱ ταῦτα πεπρακότες, ἢ ἄλλως διωδήποτε ἐκδεσκάτες τὰ καταβληθέντα καταναλώσουσιν· οἱ μὲν προειρημένοι εὐαγγεῖς οἰκοι καὶ αἱ ἐκκλησίαι, εἰσω τῆς τεσσαρακονταετίας ἀγωγὴν ποιούμενοι, ἀναργύρως τὰ οἰκεῖα παντὶ τρόπῳ ἀπολήψονται· οἱ δὲ τὴν δέουσαν φροντίδα περὶ τῶν παρ' αὐτῶν ἐκκλησιῶν μὴ ποιησάμενοι, ἀπὸ μὲν τοῦ εὐαγγοῦς οἰκου οὐδὲλαμτο, ὡς προειρήται, λήψονται· ὀρκεῖ γάρ αὐτοῖς, τὸ καὶ τινα ἐπέραν ὑποσχεῖν τιμωρίαν, διτε τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, δισον τῇ αὐτῶν ἀμελείᾳ, εἰς διαφθορὰν ἐλθεῖν συγκατειργάσαντο. Κατὰ μέντοι γε τῶν καταναλωσάντων αὐτὰ εἰς οἰκείαν δαπάνην, ἢ ἀπλῶς; ἔξωθεν τῆς τῶν εὐαγγῶν οἰκων ὀψελείας, ἀγωγὴν δέχειν δύνανται.

Αν δὲ παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῖν συνάλλαγμά τις γένεται ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι πράγμασι, κινητοῖς τοις καὶ ἀκινήτοις, ἐνī τῶν εὐαγγῶν οἰκων, ἀναδίδοσθαι μὲν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ τοιοῦτο τι παρηκολούθησε μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· μενέτω δὲ παρ' αὐτῇ καὶ τὸ τίμημα, ἢ τὸ ἀντίδεωρον, ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμειψέως, ἢ ἄλλης οἰστοῦν αἵτιας αὐτῇ δεδομένον. Εἰ δὲ δωρηθεὶη πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν, καὶ αὐτὸν ἀναδίδοσθαι τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν· εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δούειν, ὁ δινειστής τὸ ἐπωφειλόμενον ἀπολλύτω, καὶ τὸ αὐτὸν πρᾶγμα τῷ εὐαγγεῖ οἰκεῖ ἀποδίδετω. Οἱ δὲ τὰ συμβόλαια γράφαντες ἐπὶ τοιούτοις ταθουλάριοι παρὰ τόνδε τὸν ήμαν τῶν νόμων διηγεῖται ἔχορίζει καταδικάζεθωσαν.

Η μέντοι ταῦτα νομοθετοῦσα ρχ' Τουστινιάνειος ναρά θεσπίζει μὴ μόνον ἀπρόστοχο, ἀλλὰ καὶ εὐπρόσ-

qui divinum sacerdotium administrant, subire. Quod enim sumptuum, qui illis eveniunt, dispensationis ratio ab episcopo exigatur, sive ex ecclesiasticis redditibus fuit, sive ex fructu aliunde percepto, magna iracundia afficit sanctissimos episcopos, qui sunt ubique terrarum, quod nihil ultimae iniustitiae deest. Unusquisque enim nostrum justo Judici temporum nostrorum rationem reddet.

Leges.

Possessionum, quae ad sacrosanctas domos pertinent, alienationes experientia dñeimus ad extremum damnum et Dei ecclesiarum subversionem fieri. Exinde enim propria facultate privantur, ut non amplius existere possint. Quapropter optimum abhinc erit, ut illae, nisi gravis urgeat necessitas, ab alienationibus abstineant.

Qui a sacrosanctis monasteriis vel simpliciter ecclesiis emphyteusin faciunt vel conducunt, vel emunt, vel aliquo modo immobilem possessionem excipiunt, debent muliam curam adhibere, ut que ab illis solvuntur, ad dictarum ecclesiarum usus necessarios, vel aliarum possessionum, quibus opus habent, introductiones impendantur. Si autem, quae ab illis soluta sunt, dicto modo non administrantur, sed fortasse in alias quasdam privatas necessitates vel simpliciter extra sacrosanctarum domorum emolumenta, qui haec tractant vel alter quoque modo elocant, etiam soluta impendebant: sacrosanctæ quidem domus et ecclesia ante diec, si intra quadraginta annos actionem instituant, sua sine prelio omnino recipient. Qui autem convenienter non habent curam de eis quae ab illis excipiuntur, a sacrosancta quidem domo non amplius, ut ante dictum est, excipient; sufficit enim illis nullam alias subire penam, quod sua negligentia id egerunt, ut ecclesie Dei in corruptionem venirent. Adversus eos vero, qui in proprium usum illa converterant, vel simpliciter extra sacrosanctarum domorum utilitatem, actionem habere possunt.

Si præterea quæa nobis sancta sunt, de diversis rebus, mobilibus et immobilibus, sit alieni saecularium domorum aliquis contractus, reddatur quidem ipsi ecclesiæ 123 res, super qua talis quid consecutum est, cum intermedii temporis fructibus: maneat autem apud illum pretium vel antidorum, aut quod pro permutatione vel quaunque alia causa datum est. Si vero donetur res ecclesiastica, ea quoque cum intermedii temporis fructibus sanctissime ecclesiæ reddatur; si vero, præter hæc, pignori data fuerit, debitum perdat sonerator, et eamdem rem sacrosanctæ domini reddat. Qui autem, præter hanc nostram legem, hujusmodi contractus scriptis consignant tabulari, perpetuo exilio damnentur.

Hæc equidem sanciens 120 Justiniani novella statuit, non solum instructio et nibil redditus

afferentia immobilia ecclesiarum aut monasteriorum, et ipsius etiam Magnæ ecclesiæ, verum etiam ea ex quibus fructus et redditus pereipit, vendi et alienari, ob rationes quæ in ea declarantur. Porro et sacra vasa tempore suadente alienari et exponi ad redemptionem fortasse captivorum. Si vero plura sint vasa, quæ nulli necessario usui inserviant, et accidit aliquam sacrosanctarum domorum debitorum multitudine gravari, et non suppetant aliae res mobiles, unde debita vetrihuere possit; liberum erit, venditione sine damno constituti (episcopo quidem apud metropolitanum alienante, illo vero apud suum patriarcham), supervacanea vasa aliis sanctis domibus vendere, quibus opus est illis, vel consolare et vendere, et pretium eorum pro debito dare, ut coruia immobilia non alocentur.

Sacrosancta domus non habentes aliunde, quo
erarium inpleant, commode sub conspectu metro-
politani possessiones vendunt, consenientibus
illi episcopis et clericis: tunc vero immobilia
ecclesiastica alienantur, eum omnino mobilia non
habent.

A legibus vero ἐκπολησις (id est, alienatio) proprie dicitur dominii translatio, videlicet donatio, venditio, emphyteusis, permutatio, et similia: Ἐκδοσις autem (id est, elocatio) est pro tempore definito ad quasdam transmissio. Abusive vero ei ἐκδοσις dicitur ἐκπολησις, et ἐκπολησις, ἐκδοσις.

Qui aliquid per illegitimum mutationem dedit, actionem non habet, quia ilium quod datum est recuperari.

CAP. XVII. *De episcopis.*

Quære in 7 capite litteræ A canonem 58 san-
ctorum apostolorum.

Leges.

Episcopus est omnium animarum, quæ illi con-
freditæ sunt, curator et conservator, in suo episco-
pato absolutam habens potentiam supra presbyteros
et diaconos, hypodiaconos, lectores, psaltes et
monachos.

Proprium est episcopi cum humilibus quidem conversari, despicere autem eos qui animo sunt elato; tum etiam verbis factisque arrogantium superbiam ad humilitatem trahere, et pericula propriege suo subire, et illius angustias proprijs dolos deponere.

Quod episcopis injungitur regionis primatis corum injustitiam, qui injuria afficiunt, indicare.

124 Eos, qui in carcerem conjiciuntur, episcopi quarta seria et in Parasceve visitent, sive sint liberi, sive servi, et efficiant ut legibus consentanea illis agant praesides: sin antem non obtemperant praesides, de illis imperatori indicent.

Episcopi debent efficere, ut intra viginti dies servos, qui in careerem conjiciuntur, liberent praesoides, licet intra viginti dies eorum dominum non

οδος πολλάκις ἀκίνητα ἐκκλησιῶν ή μοναστηρίων,
καὶ αὐτῆς τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἐκποιεῖσθαι
καὶ ἐκδίδεσθαι, δὲ αἰτίας ταῦτα ἐν αὐτῇ δηλωμένας·
πρὸς δὲ καὶ ἵερά σκευή ἐν τῷ καλοῦντι τοῦ καιροῦ
ἐκποιεῖσθαι, η̄ ὑποτίθεσθαι, εἰς ἀνάρρησιν τυχόν
ἀλχμαλιώτων. Εἰ δὲ πλεονά εἰλεγε σκεψή, μηδεμίαν
ἐμποιοῦντα χρήσιν ἀναγκαλαν, συμβαίνει δέ τινα
τῶν εὐαγγάλων οἰκουν βαρύνεσθαι πλήθες χρεῶν, καὶ
μὴ ὑπεστιν ἔτερά κινητὰ πράγματα, έικ τὸν Ἑν δο-
θῆνα τὰ χρήσι, δεῖσια ἔσται, συνισταμένη; πράσσεις
ἀξημίως, ἐπισκόπου μὲν ἐκποιοῦντος παρὰ τῷ μη-
τροπολίτῃ, τούτου δὲ παρὰ τῷ ιδίῳ πατριάρχῃ, τὰ
περιττὰ σκευή ἀλλοι; εὐαγέστων οἷκοις χρείαν ἔχουσι;
πωλεῖν, η̄ χωνεύειν καὶ πιπράσκειν, καὶ τὴν τιμὴν
αὐτῶν εἰς τὸ χρέος παρέχειν, ὥστε μὴ τὰ ἀκίνητα
αὐτῶν ἐκποιεῖσθαι.

Οι εὐσεγεῖς οίχοι μή εὐπροῦντες ὅλαχθεν πληροῦν τὰ δημόσια, κακῶς πωλοῦσι καὶ κτῆσεις ὑπόδινι τοῦ μητροπόλεως, συγνήνινται κάτεμ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν· τότε δὲ καὶ τὰ ἀκίνητα ἔκλησιαστικὰ ἐκποιεῖται, ὅταν μή τι πανεπέλως κινητᾶ.

Παρὰ δὲ τοῖς νόμοις ἐκποίησις μὲν λέγεται κυρίων ή μετάθεσις τῆς ὀστεοπελεᾶς, ἤγουν η ὄμωρεά, ή πρᾶσις, η ἀμφύτευσις, η ἀνταλλαγὴ, καὶ τὰ ομοια· Ἐκδυσις δὲ η ἐπὶ χρόνοις ὡρισμένοις πρὸς τινὰς παραπομπή· καταχρηστεκῶς δὲ καὶ η ἐκδυσις ἐκποίησις λέγεται, καὶ η ἐκποίησις, ἐκδυσις.

Ο οποίος παρανόμως συναλλάγματα διδοὺς ἀγωγής
ἔχει εἰς τὸ ἀναλαμβεῖν τὸ δοῦλον.

КЕФАЛ. 12'. Перѣ вѣснѣ.

Ζήτει ἐν τῷ ἡρῷ κεφαλαιῷ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα γηρ τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Néon

Ἐπίσκοπός εστι θεοτής καὶ κτηδέμων ποσῶν τῶν ἐκκλησιασθμένων ψυχῶν, τῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἀπεργίᾳ, δύναμιν ἔχων τελεστικήν πρεσβυτέρου, καὶ διακόνου, ποδικάκνου, ἀγαπητικάστου, ψάλτου, καὶ μοναχοῦ.

Ιδίου διεσκόψη τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν επιφρόνων, καὶ πρὸς ταπείνων ἐργοῦ καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν, καὶ προκινεύειν τοῦ ποιμανίου, καὶ τὴν ἐκσίγου στανοχωρίαν οἰκείαν διδύνην ποιεῖσθαι.

"Οτι τοις Επισκηποις εντελεχεια καταγινεν τωις εις την χωραν πρωτευουσι τας αδικιας των αδικουν των.

Οι ἐπίτικοι: ἐπίσκεπτές υπάντων τούς ἐν φυλακῇ κατὰ Τετράδα και Παρασκευήν. είτε οικέταις είτε ἀλεύθεροι εἰσγ., κατ' παρατηκευάζεταις τους ἄρχοντας ποιεῖν εἰς αὐτοῖς ούτα οι νόμοι κελεύουσι· μη πειθούμενοι δὲ τῶν ἀργόντων, μηνυτίσαν τῷ βασιλεῖ περὶ αὐτὸν.

Περὶ προνομίων βασιλικῶν.

Νεαρά.

Ἐξεστὶ γὰρ τῷ βασιλεῖ περὶ ἐνοριῶν ἐκκλησια-
στικῶν διατάττεσθαι, καὶ προνόμια τινῶν ἀφαιρέ-
σθαι, καὶ ἐπισκοπὰς αὐτὶς εἰς μητροπόλεις τιμᾶν,
καὶ ἡγουμένους προχειρίζεσθαι, καὶ ἔτερά τινα
τοιαύτα ποιεῖν.

Ταῦτα καὶ ὁ τῆς σ' συνόδου λγ' δίεισι ταῖς αὐ-
ταῖς αὐτῷ χρησάμενος; λέξεις τε καὶ ἔννοιαίς.

Ο δὲ βασιλεὺς Ἀλέξιος δὲ Κομνηνὸς, ἣν μὲν τὸ
ἐκ τῶν κανόνων φυλαττόμενος δέος, δῆμα δὲ καὶ τινας
τῶν ἐκκλησιῶν τιμάσθαι βουλόμενος, χρυσοσύλλιρ
γράμματα διορίζεται μή δὲλλως ἐπισκοπὴν εἰς ὑψη-
λότερον θρόνον ἀνάγεσθαι, εἰ μή δὲ κατὰ κατρούς βα-
σιλεὺς οἰκοθεν δρμαθεῖς, χάριτος ἀνθρωπίνῃς οὐκ
εὐπρεποῦς μή μεσολαθρύσης, βουληθείη ταῦτη τὸ
ἐπαναβενθήκες ἀξιώματα παρασχεῖν, ἢ τὸ τῆς πόλεως
δυσωπηθεῖς μέγεθος, ή πίστει τῇ πρὸς τὴν ἕναγῆ
κινηθεῖς ἐκκλησίαν, ή τοῦ προστάτου αὐτῆς τὴν
ἀρετὴν αἰδοσθεῖς. Εἰ γάρ ἐξ εὐπροσώπου τοιαύτης
αἵτιας δὲ βασιλεὺς προσδέριαν ἐκκλησίᾳ τινὶ χαρί-
σαιτο, καὶ τὸν πατριάρχην εἰκός τῷ ταύτης ἀρχιερεῖ
τὸν προσήκοντα βαθύν ἐν τῇ ὑπὲρ αὐτὸν ἀπονέμειν
συνδρόμῳ, εἰς μητροπολίτου τυχὸν, η δρχιεπισκόπου
τόπον ἀνηγεγμένῳ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ'. "Οτι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους τὰς ἐπι-
σκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια ἀνακαλεῖσθαι, εἰ
κοινὰ τένοιτο καταγώγια.

Ο τῆς ἑδδομῆς συνόδου ιγ' κανὼν τοὺς κοινὰ
καταγώγια πεποιηκάτες ἐκκλησίας τινὰς, η ἐπι-
σκοπὰς, η μοναστήρια, ἐξιστασθαι τούτων κελεύει,
ώς ἀν αὐτὶς τὸ ἀρχαῖον λάβωσι σχῆμα εἰ δὲ μή
βούλοιντο, ἀληρικούς μὲν διτας, καθαιρεῖσθαι, λατ-
κούς δὲ ἀφορίζεσθαι, καὶ τῷ ἀτελευτήτῳ σκάληκι,
καὶ τῷ μή οθεννυμένῳ πυρὶ παραπέμπεσθαι, ως
τὸν τοῦ Θεοῦ οἰκον ἐμπορίου ποιοῦντας οἰκον. Οὐ
μήν τὸ τοῦ χρόνου προβαλοῦνται μῆκος οἱ τὰς ἐπι-
σκοπὰς εἰς κοσμικὰ μεταθέντες καταγώγια οὐ γάρ
ἀποκλεῖει τοὺς ἀνακαλουμένους ταῦτα δι μεταξὺ^C
χρόνος· τὰ δέ γε μοναστήρια μετὰ τεσσαράκοντα
ἔτη οὐκ εὑχερῶς ἀποκαθίστανται τοῖς ἀναζητοῦσιν,
εἰ καὶ διὰ φύσης τῶν προκατεχόντων εἰς αὐτοὺς
περιῆλθον.

"Οτι οὐ καλύνονται οι κοσμικοὶ μοναστήρια ἐκ-
λιμβάνειν.

Τὰ τοῦ κανόνος μέντοι οὐκ ἐμποδῶν ἔσται τοῖς
ἐκλαμβάνουσι κοσμικοῖς μοναστήρια, εἰ γε πρὸς
βελτίω κατάστασιν, καὶ πρὸς ἐπίδοσιν κρείτω τὰ
τῆς μονῆς γενέσθαι τούτοις μελήσει. Τοῦτο γάρ
καὶ ὁ τόμος τοῦ πατριάρχου Σεργίου ἐφίσιν ἄλλα
τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια τῆς κατο-
χῆς αὐτῶν ἔξωθεν.

ΚΕΦΑΛ ΚΓ'. Περὶ τῶν τοῦ ἐπισκόπου ἰδικῶν
πραγμάτων, καὶ δικῶς δεῖ τὰ τῆς ἐκκλησίας
διοικεῖν αὐτόν.

Ο μὲν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν ἴδια
κεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπισκοπῶν, κελεύει
δῆλα ταῦτα ποιεῖν, Ι καὶ μή τοῖς τῆς ἐκκλησίας
μιγνύειν, Ιν' ἔξουσιαν ἔχη τελευτῶν, οἷς βούλεται

A

De privilegiis imperialibus.

Novella.

Licetum est imper. de ecclesiasticarum provin-
ciarum finibus desinere, et aliquarum privilegia
aufferre, et episcopales urbes iterum metropolium
honore donare, et antistites designare et alia ejus-
modi facere.

126 Hæc etiam et vi synodi 58 resert, eisdem
ac ille verbis et sententia usus.

Imperator Alexius Comnenus, simul qui a cano-
nibus intentatur, metum observans, ut ei ecclesiastis
quasdam honorare volens, aurea bulla statuit,
episcopatum non aliter in sublimiore thronum
erigendum, quam si qui tunc est imperator proprio
motu impulsus, nulla humana indecora gralia in-
tercedente, volnerit illam, quæ superior est ac
eminenter, dignitatem ei præbere, vel propter ejus
in sanctam Ecclesiam fidem motus, vel ejus, qui
illi præstet virtutem, honorans. Si enim ex hujus-
moi aliquo specioso prætextu imperator ecclesiæ
alici præfecturam largiatur, est etiam verisimile,
quod patriarcha illius antistiti convenientem gra-
dum in synodo ab eo congregata tribuet, in metro-
politani forsitan vel archiepiscopi locum relato.

CAP. XXII. Quod episcopatus ei monasteria revo-
care, si communia facta sint diversoria, episcopos
oporet.

Septima synodi 13 canon illos, qui ecclesiastis
aliquas vel episcopatus vel monasteria fecerunt
communia diversoria, jubet ea immutare, ut iterum
in pristinum statum restituantur. Si vero ea
reddere nolint, si sint quidem clerici, deponantur;
sin laici vero, segregentur; et vermi, qui non
moritur, et igni, qui non extinguitur, deputentur,
ut qui domum Dei domum negotiationis fecerunt.
Neque quidem multi temporis lapsus iis proficiet
qui episcopatus in sacerdaria converterunt diverso-
ria. Non enim intermedium tempus illos, qui bæc
revocara volunt, prohibet. Monasteria vero post
quadraginta annorum spatium non facile ad posses-
sores revertuntur, licet per priorum possessorum
socordiam ad illos venerunt.

Quod monasteria accipere sacerdtales non prohi-
bentur.

D

Hic canon equidem sacerdtales monasteria acci-
pere non interdit, si ad meliorem monasterii
bonorum constitutionem et majorem accessionem
ab eis hæc facienda sint. Hoc etiam patriarchæ
Sergii decretum permisit: ut eos qui illa sacerdta
faciunt diversoria, ab eorum possessione expellit.

CAP. XXIII. De privatis episcopi bonis, et quo-
modo ecclesiæ negotia illum administrare opor-
tet.

Quadragesimus sanctorum apostolorum canon
episcopum, qui res proprias antequam ordinatus
fuit, possidebat, illas manifestas facere jubet, et
non Ecclesiæ rebus immisceere, ut sit in eius vo-

festum vitans periculum, nullis antistitium privilegiis ob hoc privari judicat; neque enim gentilem injuriam adeo valere, ut sacerdotii juribus perniciem afferat; neque a circumstanti barbarorum violentia illius, qui circumscriptus non est, circumseribi sacram potestatem. Et illi quoque quoslibet clericos ordinare permititur, et presulatus auctoritatem secundum proprios fines habere, et omnia rata erunt, quæcunque scilicet e:nonice faciet, perinde ac si esset in ecclesia, quæ illum sortita est.

Quære et in cap. 9 littere Δ canonem 16 synodi que prima secunda dicitur.

Lex.

Illustris etiam imp. Alexius Comnenus scripsit constitutione Jubit magnis tributorum donis illos excipi, qui episcopatus ejusdam administrationem, Orientalium scilicet ecclesiarum, quæ a barbaris adhuc delineantur, suscepserint; nam monasteriorum prefecturas, et quæ ad annuum victimum sunt necessaria, et alia quæcunque hujusmodi sunt, illis confirmat.

CAP. XXI. *De episcopatibus quæ sunt metropoles, et quod non oportet in una provincia duos esse metropolitanos.*

Quartæ synodi 12 canon gravissima intendit episcopis, qui imperialibus mandatis unam provinciam in duas dividere aggressi sunt, et proprium episcopatum typis pragmaticis novam metropolim vocari satagunt. Hoc vero magno Patri Basilio, Cappadocia divisa, molestiam aliquando creavit, propter novam Tyanæ metropolim. Illos autem, qui posthac tale quid audient, sacerdotio privat. Quicunque autem episcopatus ante hanc constitutionem imperiali jussu metropolium titulo insigniti fuerant, ut solo isto honore fruuntur decernit, et eorum antistesites metropolitani etiam solum nominentur. Metropoli autem veræ non minus, quam ante hunc constitutionem, immutabilia serventur jura. Sed nunc temporis omnia istius canonis non observantur decreta. Nam imperialibus mandatis non paucas apud nos episcopales ecclesiæ in metropolitanis fastigij culmen erectas esse videmus.

Decimus septimus vero, Si qua, inquit, ab imper. auctoritate innovata sit civitas, et ex fundamento redificata, vel deinceps innovata fuerit, et exstructa, et imperialibus ac publicis typis honorata, scriptis nempe mandatis, quæ privilegia civilia vel episcopatus aut metropolis honorem illi concedunt; eam oportet per imperialia decreta paroeciæ et rerum ecclesiasticarum administrationem consequi, et in episcopalium urbium vel metropolium catalogum referri. Dicentibus ferme Patribus, Quoniam imper. contradicere non possumus, eos, qui ab illis sunt electi, ecclesiasticus ordo consequuntur.

A ἐκεῖστις ἀφεῖσιν ἀπεγνωκό·α, τὴν προῦπτον φυλαττέμενον κίνδυνον, μηδενὸς τῶν τοῖς ἀρχερεῦσι πρεσβείων παρὰ τοῦτο στέρεσθαι ἀξιοῖ· μηδὲ γάρ τὴν ευνικήν εἰς τασσότον ἐνδυνατεύειν ἐπῆρεισαν, ὡς καὶ τὰ τῆς ἱερωσύνης λυμαίνεσθαι δίκαια· μηδὲ τῇ βιρθαρικῇ περιστάσει τὴν τοῦ ἀπεριγράπτου περιγράφεσθαι ἀγιστεῖαν. Καὶ χειροτονεῖν γάρ ἔφετο τοιτιμ κληρικοὺς οἰουσθῆποτε, καὶ τοῦ τῆς πρεσβείας βαθμῷ κατὰ τὸν 16.ον ἔχεσθαι δρον, καὶ πάντα τὸ βέβαιον ἔχει, διὰ δῆπου κανονικῶς διαπράξιται, ὥσπερ ἂν εἰ καὶ κατὰ τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν ἐπύγχανεν δῶν.

Ζῆτει καὶ ἐν τῷ θ' ξεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανὼν ιερᾶς λεγομένης ΑΒ' συνόδου.

Nόμος.

B 'Ο δὲ ἀσθενοῦς βασιλεὺς Ἀλέξιος δ. Κομνηνὸς ΙΓ. γράψιμον ἐπιτάγματι μεγάλαις εἰσφορῶν διεστοῖ δε. ξιουσθαι κελεύει τοὺς χειροτονίαν ἐπισκοπῆς τινος διεξαμένους τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἐκκλησιῶν, τῶν ὃνδι βαρβάροις ἔτι κατεχομένων* μοναστηρίων τε γάρ προστασίας, καὶ ἐπετείους ἐπισιτήσεις, καὶ ἔτερα ἄττα τοιαῦτα τούτοις ἐπιβραβεύει.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ'. Περὶ ἐπισκοπῶν, μητροπόλεων τριγένεων, καὶ δει τὸ διετέλεσθαι μιᾶς ἐπαρχίᾳ δύο εἰραι μητροπόλεων.

C 'Ο μὲν τῆς διανόδου κανὼν τὰ δεινότατα ἐπιντείνεται τῶν ἐπισκόπων τοῖς διὰ γραμμάτων ἐπιχειροῦσι βασιλικῶν εἰς δύο τὴν μίαν διαιρεῖν ἐπαρχίαν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐπισκοπὴν νέαν πραγματευμένοις καλεῖσθαι μητρόπολιν. Τοῦτο δὲ ἀρα πρέματά ποτε παρέσχε καὶ τῷ μεγάλῳ Πατρὶ Βασιλεῖ, τῆς Καππαδοκίας διαιρεθείσης διὰ τὴν μέσην τῶν Τυάνων μητρόπολεν· τοὺς δὲ τοιοῦτον τι τοῦ λοιποῦ τολμῶντας τῆς ἱερωσύνης ἔστραπτοις. "Οσα γε μήν ἐπισκοπαὶ γράμμασι βασιλικοῖς ὀνδματὶ πρὸ τούτου τετίμηνται μητροπόλεων, ταῦτης μόνης τῆς τιμῆς ἀπολαύειν παρεγγυᾷ, καὶ τοὺς τούτων πρόδρους μητροπόλεων καὶ μόνον καλεῖσθαι, τῇ δὲ ἀληθῶς μητροπόλεως οὐδὲν ἔτεντον ἀναλλοίσθαι τὰ προτῷ δίκαια περισώζεσθαι. Ἀλλὰ τανῦν οὐ πάντα τὰ τοῦ κανόνος φυλάττεται τούτου· δρῶμεν γάρ τῶν ἐπισκοπῶν καὶ ἁρῷ ἡμῶν οὐκ δίλγας βασιλικοῖς ἐπιτάγμασιν εἰς τὴν τῆς μητροπόλεως προεδρίαν ἀναγμένας.

'Ο δὲ ιζ*, Εἴ τις ἐκ βασιλικῆς, φησιν, ἔξουσις κακαίνεσται πόλις, καὶ ἐκ βάθρων ἀνεγήγερται, ἢ καὶ αὐθὶς κακινοθεῖται καὶ ἀνεγερθεῖται, καὶ βασιλικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις τιμηθεῖται, ἐγγράφωις δηλεῖται προστάγματι, πρεσβεῖα πολιτικᾶ, ἢ τιμὴν ἐπισκοπῆς, ἢ μητροπόλεως; ταῦτη χαριζομένοις, δέονται τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικῶν τε καὶ προσγένετων τάξιν τοῖς βασιλικοῖς τύποις ἀκολουθεῖν, καὶ ἐπισκοπῆν ἀδηνήν ἢ μητρόπολιν καταλογίζεσθαι, μονονούσῃ τῶν Πατέρων λεγόντων, Ἐπειδὴ τοῖς βασιλεῦσιν ἀντιπίπτειν οὐ δεδυνήμεθα, τοῖς πρὸς αὐτῶν ψηφιζομένοις καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις ἀκολουθεῖται.

Περὶ προνομίων βασιλειῶν.

Neará.

Ἐξεστι γάρ τῷ βασιλεῖ περὶ ἑνοριῶν ἐκκλησια-
στικῶν διατάττεσθαι, καὶ προνόμια τινῶν ἀφαιρέ-
σθαι, καὶ ἐπισκοπὰς αὐθίς εἰς μητροπόλεις τιμᾶν,
καὶ ἡγουμένους προχειρίζεσθαι, καὶ ἔτερά τινα
τοιαῦτα ποιεῖν.

Ταῦτα καὶ δὲ τῆς σ' συνδόου λῃγίσεις ταῖς αὐ-
ταῖς αὐτῷ χρησάμενος λέξεις τε καὶ ἐννοίαις.

Οἱ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξιος δὲ Κομνηνὸς, ἕπει μὲν τὸ
ἐκ τῶν κανόνων φυλαττόμενος δέος, ὅπα δὲ καὶ τινὰς
τῶν ἐκκλησιῶν τιμᾶσθαι βουλόμενος, χρυσοδούλλῳ
γράμματι διορίζεται μή δὲλλως ἐπισκοπὴν εἰς ὑψη-
λότερον θρόνον ἀνάγεσθαι, εἰ μή δὲ κατὰ κατρόνες βα-
σιλεὺς οἰκοθεν δρμηθεῖς, χάριτος ἀνθρωπίνης οὐκ
εὑπρεποῦς μήδη μεσολαθύσης, βουληθεῖν ταῦτη τὸ
ἴπαναθενηδὲς ἀξίωμα παρασχεῖν, ή τὸ τῆς πόλεως
διυσπερθῆτες μέγεθος, ή πίστει τῇ πρὸς τὴν εὐαγή-
χινθεῖς ἐκκλησίαν, ή τοῦ προστάτως αὐτῆς τὴν
ἀρετὴν αἰδεσθεῖς. Εἰ γάρ ἐξ εὐπροσώπου τοιαύτης
αἰτίας δὲ βασιλεὺς προεδρίαν ἐκκλησίᾳ τινὶ χαρί-
σαιτο, καὶ τὸν πατριάρχην εἰκός τῷ ταύτης ἀρχιερεῖ
τὸν προσήκοντα βαθύν ἐν τῇ ὑπὲρ αὐτὸν ἀπονέμειν
συνδῶφι, εἰς μητροπολίτου τυχόν, ή ἀρχιεπισκόπου
τόπον ἀγηγεγένεν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΒ. "Οτι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους τὰς ἐπι-
σκοπὰς καὶ τὰ μοναστήρια ἀνακαλεῖσθαι, εἰ
κοινὰ γέροντος καταγώγια.

Οἱ τῆς ἑβδόμης συνδόου τοὺς κοινὰ
καταγώγια πεποιηκότας ἐκκλησίας τινὰς, ή ἐπι-
σκοπὰς, ή μοναστήρια, ἐξιστασθαι τούτων καλεύει,
ώς ἂν αὐθίς τὸ ἀρχαῖον λάθωσι σχῆμα· εἰ δὲ μή
βούλουσιν, κληρικούς μὲν δυτας, καθαιρέσθαι, λατ-
κούς δὲ ἀφορίζεσθαι, καὶ τῷ ἀτελευτήτῳ σκάληκι,
καὶ τῷ μή σθεννυμένῳ πυρὶ παραπέμπεσθαι, ως
τὸν θεοῦ οἰκον ἐμπορίου ποιοῦντας οἰκον. Οὐ
μήτη τὸ τοῦ χρόνου προβαλοῦνται μῆκος οἱ τὰς ἐπι-
σκοπὰς εἰς κοσμικὰ μεταθέντες καταγώγια· οὐ γάρ
ἀποκλεῖει τοὺς ἀνακαλουμένους ταῦτα δὲ μεταξὺ^C
χρόνος· τὰ δέ γε μοναστήρια μετὰ τεσσαράκοντα
ἔτη οὐκ εὐχερώς ἀποκαθίστανται τοῖς ἀναζητοῦσιν,
εἰ καὶ διὰ ῥάβδων τῶν προκατεχόντων εἰς αὐτοὺς
περιῆλθον.

"Οτι οὐ καλύνονται οἱ κοσμικοὶ μοναστήρια ἀκ-
λημάται.

Τὰ τοῦ κανόνος μέντοι οὐκ ἐμποδῶν ἔττας τοῖς
ἐκκλησιαῖς κοσμικοῖς μοναστήρια, εἰ γε πρὸς
βελτίων κατάστασιν, καὶ πρὸς ἐπίδοσιν χρείτω τὰ
τῆς μονῆς τρυνέσθαι τούτοις μελήσει. Τοῦτο γάρ
καὶ δὲ τόμος τοῦ πατριάρχου Σεργίου ἐφίησιν· ἀλλὰ
τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια τῆς κατο-
γῆς αὐτῶν ἐξωθεῖ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ. Περὶ τῶν τοῦ ἐπισκόπου ἰδικῶν
πραγμάτων, καὶ δύος δεῖ τὰ τῆς ἐκκλησίας
διοικεῖν αὐτόν.

Οἱ μὲν τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν ἴδια
κεκτημένον πρὸ τῆς χειροτονίας ἐπισκοπον, καλέσει
δῆλα ταῦτα ποιεῖν, ή καὶ μή τοις τῆς ἐκκλησίας
μιγγύειν, ἵνα ἐξουσίαν ἔχῃ τελευτῶν, οἵτινες βούλεται

A

De privilegiis imperialibus.

Novella.

Licitum est imper. de ecclesiasticarum provin-
ciarum finibus deslinire, et aliquarum privilegia
aferre, et episcopales urbes iterum metropolium
honore donare, et antistites designare et alia ejus-
modi facere.

126 Hæc etiam et vi synodi 38 refert, eisdem
ac ille verbis et sententia usus.

Imperator Alexius Comnenus, simul qui a cano-
nibus intentatur, metum observans, ut et ecclesias
quasdam honorare volens, aurea bulla statuit,
episcopatum non aliter in sublimiore thronum
erigendum, quam si qui tunc est imperator proprio
motu impulsus, nulla humana indecora gratia in-
tercedente, voluerit illam, quæ superior est ac
eminenter, dignitatem ei præbere, vel propter ejus
in sanctam Ecclesiam fidem motus, vel ejus, qui
sili præst virtutem, honorans. Si enim ex hujus-
moi si aliquo specioso praetextu imperator ecclesias
alicui præfecturam largiatur, est etiam verisimile,
quod patriarcha illius antistiti convenientem gra-
dum in synodo ab eo congregata tribuet, in metro-
politani forsitan vel archiepiscopi locum relato.

CAP. XXII. *Quod episcopatus ei monasteria revo-
care, si communia facta sint diversoria, episcopos
oportet.*

Septimus synodi 13 canon illos, qui ecclesias
aliquas vel episcopatus vel monasteria fecerunt
communia diversoria, jubet ea immutare, ut iterum
in pristinum statum restituantur. Si vero ea
reddere nolint, si sint quidem clerici, deponantur;
sin laici vero, segregentur; et verbi, qui non
moritur, et igni, qui non extinguitur, deputentur,
ut qui domum Dei domum negotiationis fecerunt.
Neque quidem multi temporis lapsus iis proficiet
qui episcopatus in sacerularia converterunt diverso-
ria. Non enim intermedium tempus illos, qui hæc
revocare volunt, prohibet. Monasteria vero post
quadraginta annorum spatium non facile ad posses-
sores revertuntur, licet per priorum possessorum
socordiam ad illos venerunt.

D *Quod monasteria accipere sacerulares non prohibe-
tur.*

Ilic canon equidem sacerularibus monasteria acci-
pere non interdicit, si ad meliorem monasterii
bonorum constitutionem et majorem accessionem
ab eis hæc facienda sint. Hoc etiam patriarcha
Sergii decretum permisit: at eos qui illa sacerularia
faciunt diversoria, ab corum possessione expellit.

CAP. XXIII. *De privatis episcopi bonis, et quo-
modo ecclesia negotia illum administrare oportet.*

Quadragesimus sanctorum apostolorum canon
episcopum, qui res proprias antequam ordinatus
fuit, possidebat, illas manifestas facere jubet, et
non Ecclesiæ rebus immiscere, ut sit in eius vo-

testate cum moritur, quibus vult et ut vult, illa reliquere, modo sint orthodoxi Christiani; et non rerum ecclesiasticarum occasione res episcopi intercidant, qui nonnunquam uxorem et liberos habet, vel cognatos, aut famulos. Justum enim est apud Deum et homines, ut nec ecclesia damnum percipiat propter episcopi honorum ignorationem; nec episcopus, vel ejus **127** cognati rerum ecclesie occasione damno afflentur, quæ forsitan debitorum gravitatibus subjecta est, et in negotia et lites incident, et ejus mortem maledictis prosequantur. Nisi enim, et quæ ante ordinationem, et quæ post eam ad illum legitime pertinebant, ratione probabili manifesta faciat; qui post eam ordinatus est episcopus omnia ejus bona apprehendat, debitorum solutionem omnino in se suscipiens.

Quadragesimus primus ait, episcopum bona ecclesiastica administrandi potestatem habere, et ejus arbitratu illa dispensari, diaconis ecclesiarum in virtute et existimatione bona electis utentem. Si enim pretiosarum et immortalium animarum administrationem consequatur, multo magis rerum materialium et corruptibilium dispensatio illi concedenda est; ut illis, qui egerint, et fratribus, qui peregrinantur, in omnibus suis necessitatibus subministret. Porro et erga alios hospitalem oportet esse episcopum; et eorum quibusdam ut ad necessarios ejus usus, alimenta scilicet et vestimenta secundum divinum Apostolum; non equidem ad delicias vitæ et mollitatem et supervacancias et inutiles appetitus. Statuit etenim lex, ut qui altari assident, ex altari alantur; quaudoquidem nec milles unquam propriis sumptibus adversus hostes arma capessere paratus sit.

Hos duos apostolicos canones Antiochenæ synodi vicesimus quartus et quintus sequentes eadem cum his decernunt, et adjiciunt: Si. eis quidem, quæ sufficiunt, episcopus vivere non persualeat, neque ex eorum sententia, qui in clero constituti sunt, rerum ecclesiasticarum redditus administrare, et sumptus denique qua ratione oportet facere; sed cum cognatis suis illorum administrationem relinquens in propriis usus majorem partem convertit; adeo ut claram detrimentum capiant rerum ecclesiasticorum rationes: justum esset, ut ille provinciae synodo, tanquam calculatori, qui decipi pauperes, administrationis rationem reddat. Si vero rursus episcopus insimuletur, et qui cum illo suot presbyteri, quod bona ecclesiastica sibi ipsis, et non nisi decet, erogant; ex quo pauperes necessariis destituti subsidiis careant, infamia vero male gestæ rerum administrationi, et illis, qui eas administrant, adhaereat: haec etiam corrigantur, synodo quod æquum est explorante. Quære et 4 caput litteræ A.

A καὶ ὡς βούλεται ταῦτα καταλιπεῖν, δρυθεῖσοις μέντοι Χριστιανοῖς· καὶ μὴ προφάσῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἀπόλλυσθαι τὰ τοῦ ἐπισκόπου, γυναικαὶ καὶ παῖδες· οὐδὲ' ὅτε κεκτημένου, ή συγγενεῖς, ή οἰκέταις· δίκαιοις γάρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημιοῦσθαι ἀγνοικ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν ἐπίσκοπον ή τοὺς αὐτὸν συγγενεῖς, προφάσῃ τῶν τῆς ἐκκλησίας. Ζημιαὶ ὑπομένειν, βάρει χρεῶν θαυμαὶ ὑποκειμένης, καὶ εἰς πράγματα τούτοις ἐμπίπτοντας, τῷ αὐτοῦ διαιτοδορεῖσθα: θανάτῳ. Εἰ γάρ μὴ δῆλα τὰ τε πρᾶ τῆς χειροτονίας, καὶ τὰ μετὰ ταῦτην αὐτῷ περιελθόντα. ἐξ αἰτίας εὑπροσώπου ποιησατο, τῶν αὐτοῦ πάντων δι μετ' αὐτὸν χειροτονηθεῖς ἀνθίζεται, ἀναδεδεγμένος πάντως καὶ τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισεν.

B Ο δὲ μα τὸν ἐπίσκοπον τὴν ἑξουσίαν ἔχει τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπιτάπει πραγμάτων, καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ταῦτα διοικεῖσθαι γνώμην, διακόνοις χρωμένον τῶν κληρικῶν τοῖς ἑξειδεγμένοις ἐπ' ἀρετῇ καὶ ὑπολήψεις: χρητηῇ. Εἰ γάρ τῶν τεμάτων καὶ ἀδενάτων φυγῶν ἐπιτέτραπτε: τὴν διοίκησιν, πολὺ γε δὴ πιστευτέον αὐτῷ τὴν τῶν δικαιῶν τε καὶ φιλορρομένων, ὥστε χρονιγεν ταῦτα τοῖς δεομένοις καὶ τοῖς ἐπειχειν μένοντες τῶν ἀδελφῶν, καὶ μηδενὸς ἐνδεῶς ἔχοντας καθιστάν· ἐπειτο γε καὶ φιλέσιν εἶναι δὲ τὸν ἐπίσκοπον πρὸς τοῖς ἄλλοις· χρῆσθαι δέ τις τούτων καὶ εἰς τὰς ἀναγκαῖς αὐτοῦ χρεῖας, διατεροφάς τε, φῆμι, καὶ σκαπασμάτα, κατὰ τὸν θεόν "Απόστολον" οὐ μήν εἰς τρυφᾶς καὶ βλακεῖς, καὶ περιττὰς δρέξεις καὶ ἀνοήτους. Καὶ γάρ δὲ νόμος διετάξατο. Σοὶ τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεται· ἐπει περ οὐδὲ στρατιώτης δήπουθεν ίδοις ὀφελίοις ὄκλα κατὰ τῶν πολεμίων ἀρασθαι προθυμηθήσεται.

C Τοῖς δυοῖς τούτοις ἀποστολικοῖς κανόνιν ἐπόμενοι δ τε κδ. καὶ δ καὶ τῆς ἐν "Απτιοχείᾳ συνόδου, τὰ αὐτὰ περὶ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ἐπιψήφιζουσι, καὶ ἐπάγονται· Λγ δὲ τοῖς ἀποχρώσιν δ ἐπίσκοπος μή αἱρῆται βιώναι, μήτε μήν εἰδήσει τῶν ἐν τῷ κληρῳ τας προσδόους τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων εἰσδέγεσθαι, καὶ τὴν χρεγηγιαν αὐθίς ή δέον· ποιεῖσθαι· οὐ μήν ἀλλὰ καὶ τοῖς γένει προσήκουσι διατηταῖς τούτων χρώμενος. εἰς οἰκείας ἐχέρετ τὰ πλείω χρείας, ὡς λεληθότις βλάπτεσθαι τοὺς λογίσμους τῶν πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας, εὐθύνας ἀν σῆη δίκαιοις ὑποσχεῖν. οὐκ λογίστας ὀπαραληγόστας, τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ αὐθίς δ ἐπίσκοπος διαβάλλοιτο, καὶ οἱ αὖτις προσεδρεύοντες, ὡς ἀν τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς ἀστεῖς καὶ οὐκ εἰς τὸ δέον διπλανῶτες, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητες μή τὰ πρὸς χρεῖαν ποριζομένους, βλασφημίαν δὲ τῷ τε λογίσμῳ τῶν πραγμάτων καὶ τοῖς ταῦτα διοικοῦσι προστρίβεσθαι, καὶ ταῦτα διοιδώσωνς τυγχανέτω, τὸ πρέπον τῆς αἵρες δικαιμάρησῆς συνόδου. Ζήτει καὶ τὸ δ' χεραλ. τοῦ ἁ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙ. ΚΥ. Θεος τὸν ἐπίσκοπον καὶ οἰκουμέναρ Λ CAP. XXIV. Quod episcopum bonorum ecclesiarum habere oportet.

Οἱ τῆς διατάξεως κανόνων, δεῖ, φησί, τὸν ἐπίσκοπον λαγχντα θύματα επίσκοπον καὶ οἰκουμέναρον ἔχειν ἐκ τοῦ κλήρου, τοὺς τρόπους ἐπιεικῆ, καὶ παντὸς κέρδους καὶ λήμματος ὑπάρχοντα ὑγιῆτερον, οὐ μὴν ἐκ τοῦ λαοῦ. οὐδὲ τινὰ τῶν αὐτῶν προσδόους τῶν τετύπηστον πραγμάτων εἴ μάλιστε πιέσειν, καὶ μὴ καπηλεύειν τὸν ἔρευνον τῆς χρηστότητος. Εἰ γάρ καὶ ἀνέται τῷ ἐπίσκοπῷ πάντινον ἡ ἱερουσία, ἀλλ' οὐτιστούν τοῦ ἐπιμαρτυρούντος γνώμης, ἥκιστα τίνα τούτων οἰκονομίαν γίνεσθαι δεῖ, ίνα μὴ μάτην καὶ εἰκῇ τὰ τῶν πενήτων σκεδανούμενα ὑποτεηταί, ίνα μὴ λουδορίαν ἐντεῦθεν τῇ ιερωσύνῃ προστρίβεσθαι, ὡς δῆθεν ἀθέτηκας τούτους τοῦ επισκόπου χρωμένου· τὸν δὲ μὴ οὖτα ποιούντα ταῖς εὐθύναις ὑποτίθησι τῶν θεων πανόν.

Ταῦτα πορειγυῖται καὶ οἰκικά κανόνι τῆς διατάξεως, καὶ προτιθησιν, ὁ; Εἰ μὴ βούλοιτο τις τῶν μητροπολιτῶν, κύριον καθολικὸν ἐκ τοῦ κλήρου τοῖς πράγμασιν ἐπιστῆσαι, ἀλλ' ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης, ὅπ' αὐτῶν τελούστης τῆς μητροπόλεως, τῷ περιόντι τῆς ἱερουσίας, καὶ οἰκουμένης ἐπ' αὐτῇ προχειρίστεται. Ταῦτα δὲ καὶ τῷ μητροπολίῃ πράσσειν ἄφεται κατὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ ἐπισκόπων. Τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων φυλαχθῆσται.

Οἱ δὲ θεοφίλοις Ἀλεξανδρεῖς ἔν γε τῷ ίψῳ καὶ ἐπόντοι κανόνι κρίσις παντὸς τοῦ ιερατείου τὸν τῆς ἐπίσκοπῆς οἰκουμένην ἐπισκήπτει προσδέλλεσθαι, εἰ καὶ τὴν γνώμην ἔχουσι τοῦ ἐπίσκοπου σύμφωνον, ίνα τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέοντα πανώντας τῇ ἱερουσίᾳ ψρονεῖσθαι, κήρας καὶ πένησι, καὶ τοῖς ἐπιδημούσις ἔδουσις διανεμένα, καὶ μηδὲν τούτων αὐτὸν ἔξιδισθαι. Ἀφιλάργυρον γάρ εἶναι δεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ λεπτουργὸν, καὶ οἰκουμένης τῶν αὐτῷ ἀνατεθειμένων. Σήμειος νόμους ἐν τῷ η' κεφ. τοῦ Επισκόπου.

Νόμος.

Η δὲ γ' Ιουστινιάνεος νεαρά. Προσήκει, φησί, τὸν κατὰ καρούς ἀγιώτατον πατριάρχην, καὶ τοὺς αὐλακεστάτους οἰκονόμους, τὰς γινομένας διπάνας ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πόρων περὶ εὐσεβεῖς δικαιῶν πράξεις, καὶ θεῷ δρεσκούσσος, καὶ εἰς ἐκκλησίους τὰῦτα χορηγεῖν τοὺς τοῖς ἀληθεῖαις δεσμένους, καὶ οὐκ ἔχοντας ἐπέσθιαν τροφῆς ἀφορμήν· πατατα γάρ τὸν Διαπόλην Θεὸν θεραπεύει ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνθρώπους εὐποροῦντας, ὡς ἔντεῦθεν τοὺς ἀπορρουέντους μὴ τυγχανεῖν τῶν ἀναγκαίων. Τιωσαν γάρ οἱ θεοφίλεστροι οἰκονόμοι, ὡς, εἰ παρὰ ταῦτα πράξαισθαι, ταῖς ἐκ Θεοῦ ποιεῖσθαι, καὶ εἰς τῆς αὐτῶν οὐσίας τοῦ αἰγαίου τῇ ἀγιώτατῇ περιποιήσουσιν ἐκκλησίαν· ὥστε καὶ τὰ διδύμενα ἀδελφάτα, καὶ τὰ λοιπά σιτηρέται πρός εὐκοριστῶντας καὶ παραδονοστεύοντας, οὐκ ἔγουσι τὴν ἵκι τῶν νόμων Ισχυν· τὰ πρὸς ἐνδεῖς; δε πάντως θ. διατ.

Quartus synodi vicesimus sextus canon, Oportet, inquit, episcopum, qui ecclesiam sortitus est, eam dirigere, et ex clero economum habere, qui honesto animo sit imbutus, et omni lucro et emolumento superior; non autem ex populo, nec ulrum sibi allium; ut adhibita ejus sententia redditus ecclesiæ bene administret, et non caponetur charitatis fructum. Licet enim omnium potestas episcopo conceditur, non tamen sine aliquo teste illorum administratio fieri oportet, ne temere et inconsulto pauperum res esse dissipatas in suspicionem veniat; ut probrum exinde sacerdotio incurratur, quod scilicet episcopus eas illegitime effundat: illum autem, qui hoc fecerit, divinorum canonum correctionibus subjicit.

128 Eadem etiam decernit undecimus septimus synodi, et addit: Si metropolitanus, qui sui juris est, economum e clero rebus præflicere nolit, tum Constantiopolitanus patriarcha, sub illo existente metropoli, ex abundante, qua pollet, potestate, economiam in ea constituat. Hoc etiam metropolitanus in episcopos, qui sibi subjiciuntur, conceditur. Idem et in monasteriis observabitur.

Theophilus vero Alexandrinus episcopus, in nono et decimo ejus canone, episcopatus economum omnis sacerdotalis ordinis iudicio designare decernit, si etiam episcopi sententiam consentientem habeat, ut ejus cura bona ecclesiastica, prout decet, insumentur, viduis et pauperibus et peregrinis indigentibus distribuantur, nec ultra eorum ipse sibi arripiat. Nam avarissim alienum esse oportet Dei ministerium, et eorum, quae sibi committuntur, economum. Quæro leges in 8 capite litteræ E.

Lex.

Justiniani vero novella 3, Convenit, inquit, ut sanctissimus pro tempore patriarcha, et reverendissimi economi, suuptus, qui ex ecclesiasticis redditibus sunt, in plas et Deo placitas causas insument, et in illis conseruant, qui et revera erant, nec aliunde habent, unde vivant (hæc enim Dominum Deum conciliare solent); non vero in homines locupletes, ut exinde egentes vita necessariis defraudentur. Noveriat enim reverendissimi economi quid, si quid præter hæc fecerint, potius calestibus erunt obnoxii, et de substantia sua sacrosanctæ ecclesiæ daunum retribuent. Quæ itaque fraternalitatem et reliquarum frumentariorum pensionum nomine ad divites et potentes mittuntur, a legibus non sunt confirmata: quæ autem ad egenos militantur, omnino rata sunt.

CAP. XXV. *Quod monasterium adificare in ecclesia a bonorum damnum episcopum non oportet.*

Septimus primae et secundae synodi canon nulli licere episcopo privatum monasterium ad proprii episcopatus perniciem de novo extruere decernit; si quis autem hoc andere deprehensus fuerit, ipsum quidem convenienti poenae subjici: quod vero ab ipso recens exstructum est, episcopatu ascribi, et privatum ejus censeri possessionem, ac si ab initio non fuisse monasterium. Quæ enim preter leges facta sunt, ea, quæ canonice constituantur, evertere non est fas. Atque si, quod recens exstructum est, intra limites quidem ejusdem episcopatus consistat, nulla est dubitatio; sin autem in alia diecesi sit, monasterium, et quæ ad illud pertinent, ad episcopatum redibunt; regionis vero episcopus jura solum episcopalia in eo habebit. Si porro episcopatu nullum afferat detrimentum, vel qui ex fundamentis exstruit monasterium, vel qui illud, quod tempore corruerat, renovat; laudis magis quam vituperii est dignus.

129 CAP. XXVI. *Quod episcopus ex bonis ecclesiasticis indigentibus clericis suppeditare debet.*

Quinquagesimus nonus sanctorum apostolorum canon episcopum vel presbyterum, qui ex ecclesiasticis bonis indigenti clero non suppeditat, sed inopla laborantem contemnit, segregari jubet: si vero perseverat, deponi; ut qui, quantum in se est, fratris sui occisor sit; licet ipsi res ad vitam sustentandam divina providentia aliundo suppeditant.

CAP. XXVII. *Quod, moriente episcopo, a clericis suis et metropolitanis illius bona diripi non oportet; sed ei, qui post ordinandus est, reservari.*

Sextæ synodi 55 canon, Nulli omnium metropolitanorum, inquit, licet, mortuo, qui illi subesti, episcopo, bona ejus vel ipsius ecclesie aucterre et sibi vindicare; sed, vel apud clerum ejusdem ecclesiae reservari, vel, si non imbeat clericos, apud metropolitanum custodiri, qui futuro episcopo omnia sine immuniutione reddet.

Idem et 22 quartæ synodi decernit, non licere neque clericis post proprii episcopi mortem, bona, quæ ad ipsum pertinent, rapere, neque eis qui illa adsumerent, sed ordinando episcopo illa servari, nihil deficiente; vel qui aliquid eorum alienant, de suis gradibus in periculum venire.

Lex.

Ilos etiam canones religiosissimus imperator Manuel confirmans, imperialibus decretis legem edidit, ut ab eis qui fiscos publicos administrant,

Α ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'. *Οτι οι δει τὸν ἐπίσκοπον μοναστεῖρον κείσιν ἐπὶ λόγη τῶν ἐκκλησίας αὐτοῦ πραγμάτων.*

'Ο ζ' τῆς α' καὶ β' συνόδου κανὼν μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἔξειναι διερίζεται, μοναστήριον διοικεῖ παταλύσεις: τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν εἰ δέ τις τοῦτο τολμῶν φωραθεῖη, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμῷ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπὸ αὐτοῦ τῇ ἐπισκοπῇ προσκυρωθῆναι, διοικεῖσθαι δέσμενον αὐτῇ κτῆμα, δισπερ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπῆρχε μοναστήριον. Τὰ γὰρ παρανόμως γινόμενα οὐκ εἰς ἀνατροπὴν τῶν κανονικῶν πρατομένων εἰναι δεῖ. Καὶ εἰ μὲν τὸν δρίων ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἐπισκοπῆς τὸ νεουργηθὲν καθεστήκει, λόγος αὐδεῖς: εἰ δὲ ὑπερδρότιον εἴη, τοῦ μὲν μοναστηρίου καὶ τῶν αὐτῷ προσδογῶν ἡ ἐπισκοπὴ ἔκεινη ἔσται κυρία· δὲ ἐγχώριος ἐπισκοπος τὰ ἀρχερατικὰ καὶ μόνα δίκαια ἔξει. Εἰ μέντοι τὰ τῆς ἐπισκοπῆς οὐ λυμαίνεται, εἴτε δὲ ἐκ βάθρων μοναστήριον ἀνεγέρων, εἴτε δὲ τῷ χρόνῳ παλαιωθὲν ἀνακαινίζων, ἐπαγνων οὐχ ἥττον ἡ μέμψεως δέξιος.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. *Οτι δει τὸν ἐπίσκοπον χορηγεῖ τοῖς ἐνδεσιοῖς δχουσι τῶν κληρικῶν ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων.*

'Ο νότιον ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν μὴ ἐπιχορηγοῦντα ἐπίσκοπον ἡ πρεσβύτερον ἐκ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων κληρικῷ ἔνδει, ἀλλ' ὑπερορῶντα πεντα πιεζόρενον, ἀφορίζεσθαι καλεύει, ἐπιμένοντα δὲ καθαιρεῖσθαι; οἷα τὸν ἀδελφὸν φωνεύσαντα, δοσον τὸ ἑπὸν αὐτῷ, εἰ καὶ δίλλοθεν ἔκεινος προνοιᾳ θειοτέρᾳ τὰ πρὸς τροφὴν ἐπορίσατο.

ΚΕΦΑΛ. ΚΖ'. *Οτι τοῦ ἐπισκόπου τελευτήσαντος οὐ χρή τὰ τούτου πράγματα ὑπὸ τῶν κληρικῶν αὐτοῦ ἡ τοῦ μητροπολίτεον ἀρπάζεσθαι, ἀλλὰ φυλάττεσθαι τῷ χειροτονηθῆσθαι μέλλοντι.*

'Ο λε' τῆς ζ' συνόδου κανὼν μὴ ἔξειναι φησι τινὶ τῶν ἀπάντων μητροπολιτῶν, τελευτήσαντος τοῦ ὑπὸ αὐτὸν ἐπισκόπου, τὰ ἔκεινον πράγματα, ἡ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἀφαιρεῖσθαι ἡ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ἡ παρὰ τῷ κληρῳ τῆς ἐκκλησίας ἔκεινον ταῦτα φυλάττεσθαι, ἡ, κληρικῶν ἔνδεις· Εἰ ταῦτης ἔχούσης, τὸν μητροπολίτην ταῦτα τηρεῖν τῷ χειροτονηθῆσθαι μέλλοντι ἐπισκόπῳ, ἀμειῶτα παντάπαις ἀποδώσοντα.

Τοῦτο καὶ δὲ καὶ τῆς δ' ἐπιτάπτει συνόδου, μὴ ἔξειναι μήτε κληρικοῖς μετὰ θάνατον τοῦ ίδιου ἐπισκόπου ἀρπάζειν τὰ ἔκεινον διεφέροντα πράγματα, μήτε τοῖς ταῦτα παραλαβοῦσιν, ἀλλὰ τῷ χειροτονηθούμενῷ ταῦτα τηρεῖν, ἀλλείποντος μηδενὸς, ἢ τοὺς ἐκ τούτων νοσφισαμένους, περὶ τοῦ ίδιους κινδυνεύειν βαθμούς.

Νόμος.

Τούτους καὶ δὲ εὐσεβέστατος βασιλεὺς Μανουὴλ τοὺς κανόνας ἐπικυρῶν, νόμον βασιλικοῖς ἔξιθις γράμμασι, μὴ ἀρπάζεσθαι πρὸς τοὺς τὰ δηρέσια

διοικούντων τὰ τοῖς ἐπισκόποις προσόντα, θανάτῳ Α non rapianur ea quae ad episcopos vita funeris τὸν βίον μεταλλάττουσι. Ζήτει καὶ τὸ γ' χεφ. τοῦ X pertinebant. Quare et tertium caput litteræ X. στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ. "Οτι δεῖ ἐπισκόπον εἰς πρεσβυτέρου κατέσται βαθμόν.

"Οὐ καὶ τὴς συνδόου κανὼν ἐπίσκοπον εἰς πρεσβυτέρου κατάγειν βαθμούν σέσται δεῖν· ἵεροι αὐλίᾳ γάρ διντίκρυς, φησι, τοῦτο γε. οἷς τὴν ἱερωσύνην, ἡ ταῦτης οὐκ ἐνδίκιως στερούμενος, ὥσαντι συλληθεῖς. Τῷ μέντοι προφανῶς ἐκλήμασι περιπτώκοτι, τῷ; ἱερωσύνης αὐτὸν ἀφαιροῦσιν, οὐδὲ ἱερέως δοῦλος εστατεῖται τόπος· ἐγκλημάτων δὲ ὅν διθύρως, οὐτε τῆς ἐπισκοπῆς, οὐτε τῆς ἱερωσύνης δίκαιος ἀν εἴη στέρεσθαι· ἔκατέρου γάρ ἐκάτερον ἔχεται.

Περὶ παραιτήσεως ἐπισκόπων.

Τούτοις καὶ διάγος ἐπιψηφίζεται Κύριλλος ἐν τῷ γ' χεφ. τῆς πρὸς Δδύμον ἐπιστολῇ. Τὸ παραιτήσθαι γάρ, φησι, τοὺς ἱερουργούντας τὸ διατῶν ἐκκλησίας, τοὺς τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἀρέσκει θεσμοῖς· διξιοὶ μὲν γάρ δύτες λειτουργεῖν, οὐ δει ποιεῖσθαι παρατησιν· εἰ δὲ ἀνάξιοι, μή ἀπὸ παραιτήσεως ἐξιέωσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποβειχθέντων κατατῶν ἐγκλημάτων.

Εἰ δὲ καὶ παραιτήσασθαι τίνα τὴν ἐπισκοπὴν συμβαίνει, καὶ ἦν ἐπιστεύθη ποιμῆνην καταλαπεῖν, ἀντέχεσθαι τῆς λειτουργίας εἰσαῦθις οὐκ ἀν εἴη δίκαιοιν. Ἀγνωμόν γάρ τὸ μὲν μοχθηρὸν καὶ ἐπιπονον παραιτήσθαι τῆς προεδρίας, τὴν διδασκαλίαν, φημι, καὶ τὴν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸ κρείτινον ἐπιδοσιν, καὶ τὸ εἰ; δύναμιν εἰργειν τὴν πρὸς τὰ χειρῶν τούτου φοράν· διστά δὲ τιμῆν φέρει καὶ σέβας, παρακατέχειν καὶ οἰκειοῦσθαι, τὴν φραστώνην περὶ πλεονὸς τῆς τῶν ψυχῶν ἐπιμελείας πεποιημένον.

Δείκνυται δὲ καὶ ἐκ τοῦ ι' κανόνος τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνδόου ἡ περιττὴ τῶν οὕτω ψηφιζομένων δινοια, τὸ δύνασθαι δηλαδὴ τοὺς ὁρχιερεῖς τὰς μὲν ἐπισκοπὰς παραιτήσθαι, τὴν ἱερωσύνην δὲ καὶ αὐθις παρακατέχειν. Οὗτος γάρ δι κανὼν τὸν πλέον τῶν ξε μηνῶν τῆς οἰκείας ἀποδεδημητάτης ἐπισκοπῆς, ἀναγκαῖοι οἱ φερτοὶ προφάσαι μή κωλυθμένον, ἐκπίπτειν κελεύει καὶ τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῆς ἱερωσύνης. Εἰ δὲ ὁ τὸ Ελαττονία παρατησάμενος τὴν ἐπισκοπὴν, καὶ τῆς τοῦ ποιμήνος φροντίδος διὰ βίου καταφρονήσας, οὐκ ἐπὶ πλέον τειμωρηθήσεται, διστά τὸ ἐπ' αὐτῷ ηχον, τοῖς λύκοις ἀνεῖς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ παρὰ τοῦ πρώτου ποιμένος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἱερὸν ποιμνιον μή διτε γε καὶ ὡς περ γέρας αὐτῷ νέμειν τὰ τῆς ἱερωσύνης πρεσβεία; Περὶ οὖν καὶ δι' κανὼν τοῦ ἀγίου Διονυσίου διέξεισιν. Εἰ γοῦν τοὺς τὴν ἀρχὴν εἰς προστασίαν λαοῦ καλουμένους οἱ κανόνες ἀφορίζεσθαι, εἰ μή πειθούντο, ἀξιοῦσιν, τίς ἀν τῶν νοῦν ἔχοντων, ἀπραγμόνως τῶν καθεστώτων δέξαιτο τὴν παραιτησιν, ἀλλ' οὐκ ἐσχάτως, ως ἀν οἵσι τε ἡ, τούτους κολάσσειν; Ἀλλως τε τὸ τῆς ἐπισκοπῆς δνομα πράγματος ἔστι καὶ ἐνεργείας δηλωτικόν. Οὐ δι ποιείσαμενος ἔχοντι τὴν ἐνέργειαν, ἐκπέπτωκε δηλαδή

CAP. XXVIII. Quod non oportet episcopum ad presbyteri gradum reduci.

Quartæ synodi 29 canon episcopum in presbyteri gradum reducere oportere non existimat; illud enim sacrilegium esse palam dicit; quippe, tanquam raptus, ipse per injuriam sacerdotio privat. Illi quidem, qui aperie in criminis incidunt, sacerdotio illum exuentia, neque sacerdotis dabitur locus: sin autem sit criminum insons, neque episcopatu neque sacerdotio justum esset illum privari; nam unum alterum sequitur.

B

De episcopi renuntiatione.

His etiam consentit sanctus Cyrillus in tertio ad Dominum epistolæ capite: Sacerdotes enim, inquit, 130 suis ecclesiis renuntiare, ecclesiasticis consuetudinibus non placet. Si enim digni sunt, qui sacra mysteria obeant, non debent renuntiationem facere; si autem indigni, nec per renuntiationem exeant, sed per criminationes adversus eos alatas.

Si autem contingat, ut episcopatu renuntiet, et gregem sibi commissum derelinquit aliquis, administrationem rursus assumere injustum erit. Iniquum est enim episcopum quod molestum et labiosum est in praesulatu detrectare, institutionem dico, et populi ad melius profectum, ejusque in pejora impetum pro viribus cohibere: quae autem honorem afferunt venerationemque complecti et sibi vindicare, otium ipsa animarum cura pluris facientem.

Ostenditur etiam ex 16 canonе synodi primæ et secundæ dictæ, quod mira est eorum dementia, qui sentiunt, posse quidem antistites episcopatus renuntiare, sacerdotium autem iterum assumere. Hic enim canon eum, qui plus quam sex mensibus ab episcopatu, nullo necessario praetextu detentus, absuerit, et episcopatu et sacerdotio excidere jubet. Si vero, qui paululum offendit, hoc modo condemnatur: quomodo, qui prorsus episcopatu renuntiavit, et gregis curam per totam vitam neglexit, non multo magis punietur, qui, quantum in se erat, gregem sibi a summo pastore Iesu Christo commissum iupis reliquit: nedum sacerdotii privilegia tanquam præmia illi attribuantur? De quo et decimus sancti Dionysii canon disserit. Si equidem eos qui ab initio ad populi praefectoriam vocantur, et non obtemperant, canones segregari censent; quis mentis compos, eorum qui constituantur, renuntiationem facile acciperet, et non potius pro viribus illos summopere prohiberet? Ceterum episcopatus nomen negotium quoddam et munieris functionem significat. Qui vero spente sua muneris functionem depositit, etiam vocatione excidit. Qui autem non potest episcopus vocari, quomodo sacerdotium

retinebit? quomodo etiam antistes vocabitur, qui A καὶ τῆς κλήσεως ἐπίσκοπος δὲ καλεῖται μὴ non habet clericum sibi subjectum, nec etiam præest sacerdotibus? Cui vero non competit hierarchia nomen, ab illo longe ahest muneric ejus functio. Qui enim de nomine non participat, nequamquam etiam de re. Renuntiatio igitur non est simpliciter accipienda, nisi aliquis se indignum sacerdotio profiteatur: hoc vero ostendo, simul cum renuntiatione ab omni sacerdotali dignitate renuntians excidet.

Tertie synodi ad eos qui sunt in Pamphylia epistola.

Vérum etiam ex sacra et conciliaria tertia synodi epistola, ad eos qui sunt in Pamphylia de quodam Eustathio, ostenditur, ecclesiis renuntiantes utroque simul et episcopatu et sacerdotio excidere; praeterea et episcopatibus omnino renuntiare antistes, reprehensione non vacare. Hic enim Eustathius fuit Pamphyliæ episcopus, et cum in difficultiora tempora incidisset, et preposillanimitate et negotiorum fuga animum despondisset, episcopatui scriptio renuntiavit, et in ejus locum alius quidam ordinatus est. Ille autem multis cum lacrymis in synodum hanc sanctam postea venit, non ecclesiam sibi rursum vindicans, nec eum eo qui illam possidebat contendens, sed episcopi nomen et honorem solummodo petens. Illi reverentia quadam Eustathii lacrymarum et pene jam confectæ senectutis adiuncti, **131** ac ne quid illi ex nimio dolore gravius accideret veriti, episcopi nomen et dignitatem ei communionem ab illo retineri viximus censebant: ita scilicet, ut intra sacerdum altare communicare licet, non tamen sacra celebrare, aut ordinibus quempiam insignire, nisi a proprio illius loci vel regionis episcopo ei permisum sit. Haec vero non canonice a sanctis dicuntur, sed economia et inassueta demissione usis; ut, qui epistolam diligenter examinabut, manifeste invenerit.

CAP. XXIX. *Quod episcopus monachorum more de tonsura sacerdotio excidit.*

Synodi, cui præfuit Photius patriarcha, secundus canon antistitibus, qui monasticum induerunt habitum, sumnum sacerdotium rursus sibi vindicare non permittit: monachorum enim vita est penitentia promissio, et continuum compunctionis argumentum. Qui proinde parvi aestimant antistitium curiam præ monachorum humilitate, et magistrali dignitati eorum qui penitentiam agunt et disentur ordinem anteponunt; quomodo jure fiat, ut ad illud, quod palam rejiciebant, iterum revertantur? Sed neque antistes, qui monasticum induit habitum, deinde magnum et angelicum exuit ornamentum, amplius sibi sacerdotium vindicabit. Namque si parvus habitus, qui perfecti est arrababo, summo sacerdotio potest privare, multo magis perfecta tonsura. Hoc vero sacerdotibus non erit *impedimentum*; nam magistri locum non habent;

πεφυκός, πῶς τῆς iερωσύνης ἀνθέξεται; Ήπειρὸς δὲ καὶ iεράρχης κληθήσεται ὁ κλῆρον μὴ κεκτημένος ὑφ' ἔντονος, μάτε μὴν ἀρχῶν iερωμένων; Φὸς δὲ μὴ πρόσεστιν iεροργίας δύομα, πολλοῦ γε δὲ ταῦτης ἡ ἐνέργεια. Οὐ γάρ τοῦ δύνατος μὴ μετέχων σχεδὴ γε τοῦ περάγματος. Οὐ δεκτέον τοινού ἀπλῶς τὴν παρατητισιν, εἰ μὴ ἀνάξιον τις ἔαυτὸν τῆς iερωσύνης ὄμελογήσῃ τούτου δὲ ἀποδειγμένου. Άμα τῇ παρατητισι καὶ πάσης iερατικῆς ἀξίας ὁ παρατούμενος ἐκπεσεῖται.

Ἐπιστολὴ τῆς γ' συνόδου πρὸς τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ.

'Ἄλλα καὶ τέλες τῆς πόδες τοὺς ἐν Παμφυλίᾳ ἐπιστολῆς τῆς ἀγίας; καὶ οἰκουμενικῆς τοῖτος συνόδου περὶ τοῦ; Εὐσταθίου δείκνυται τοῖς ὄρθως ἐπιβάλλονται τοὺς παραιτημένους τῆς ἐκκλησίας ἀμφοτέρουν ἀγα τὴν ἐκπίτευν, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τῆς iερωσύνης παραστήτε γε μὴν καὶ τὸ ὅλως παρατεῖσθαι τοὺς ἀρχιερεῖς τὰς ἐπικοπὰς μηδεὶν ἀνεπικήριτον. Οὐτος γάρ δὲ Εὐστάθιος, ἐπίσκοπος ὁν Παμφυλίας, καὶ περιστάσεσιν ἐμπεπτωκὼς, καὶ ἀπειρηκίως ὅπῃ μικροψύγιας καὶ ἀπραγμοσύνης, ἐγγράφως παρηγήσατο τὴν ἐπισκοπὴν κάκει μὲν δίλος κεγεροστόντο. Οὐ δὲ κλαίων τῇ iερᾶ προσῆλθε μετὰ τεῦτα συνόδῳ, οὐ τὴν ἐκκλησίαν ἀναπλούμενος, αὐτὸς τῷ κεκτημένῳ ταῦτην ἀμφισθήτων, δυνομα δὲ καὶ τοῖς ἔγινον ἀπεικοποῦ μόνον ἐπιζητῶν· οἱ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ βαθὺ γῆρας δυσωπηθέντες τοῦ Εὐσταθίου, καὶ μὴ τι αὐτῶν συμβαίνει ἐπὶ τῆς ἀμφιροήτης εὐλαβηθέντες, τὸ δυνατα τοῦ ἐπισκοποῦ ἔχειν αὐτὸν ἐδικαιώσανταν, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν, ὃςτε ἐντελεῖ τοῦ ἀγίου Θυσαστῆρου εἰσιόντα μεταλαμβάνει· μήτε δὲ iερουργεῖν αὐτὸν, μήτε κειροτονεῖν, εἰ μὴ ἐπιτραπεῖν πρὸς τοῦ ἐγκαρποῦ ἐπισκόπου. Ταῦτα δὲ οὐ κανενικῶς εἰρηται ταῦτα ἀγοριας, ἀλλ' οἰκονομιὰς χρησαμένοις καὶ ἀσυνήθεις ουγκαταβάσεις, οὓς ο τὴν ἐπιστολὴν ἀκριδῶς μετέιν στρῶς εἰσεται.

ΚΕΦΑΛ. ΚΘ. **Οτι δὲ ἐπίσκοπος, κατὰ μοναχούς ἱπποκρεῖ, τῆς iερωσύνης ἐκπλατεῖ.*

'Ο β' κανὼν τῆς δι πατριάρχης Φώτιος ἥρχε συνόδου, οὐκ ἐφίηστο τοῖς ἀρχιερεῦσι, μοναδικὴν περιβολὴν αἰολὴν, τῆς ἀγιερωσύνης ἀνθίς μεταποιεῖσθαι. Μετανοίας γάρ ὁ τῶν μοναχῶν βίος ἐπαγγελίας, καὶ κατανῆσεις διηγεῖται ὑπόθεσις. Οἱ τοινυ περὶ ἐλαχίστου τὴν τοῦ ἀρχιερέων περιωπῆ τῆς τῶν μοναχῶν ὄμενοι ταπεινότητος, καὶ τοῦ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος; τὴν τῶν μετανοοῦντων καὶ μαθητευομένων ταῦτα προκρίναντες, πῶς ἀνείσκασι πρὸς ἐκεῖνον αὖθις ἐπαναστρέψειν ὅπερ ἔργοις ήδεστον; 'Αλλ' οὐδὲ ο μοναχικὸν ἀσθημα ἐνδειδυμένος ἀρχιερέως, εἴτα τὸ μεγα καὶ ἀγγελικὸν ὄπεδον σχῆμα. Εἴ της iερωσύνης μεταποιηθήσεται. Εἴ γάρ τὸ μέρον σχῆμα, ὅπερ ἀρρένων τοῦ τελείου τυγχάνει, τὴν ἀρχιερωσύνην δύνεται παύειν, πολλῷ γε μᾶλλον τὴ τελεία ἀπόκαρσις. Τοῦτο δὲ τοῖς iερεσιν οὐκ ἐμποῶν ἔσται οὐ γάρ διδασκάλου τόπον ἐπιχειρεῖν'

δια τούτο καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν Ιερουγεῖν οὐκ εἰσίντων, οἵον τοῦ καλύτος χώραν ἐπὶ τούτοις μὴ ἔχοντος.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Ὄτι οὐ δεῖ τίνεσθαι ἐπισκοπον ἢ πόλει, η κάμη μετρῆ.

"Ο σ' τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου κανὼν οὐκ οἰσται δὲν ἐπισκοπον ἐν κάμη προχειρίζεσθαι, η ἐλαγήση πόλει, η δὴ καὶ εἰς αρκεσιν πρεσβύτερος, ἵνα μὴ τὸ τοῦ ἐπισκόπου ἀξιωματεύτελές τι χρῆμα καὶ εὐκοπατφράνητον λογίζηται τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ χειροτονεῖσθαι ἔνθα καὶ μόνον παλαιῷ ἔθνῃ; Ἡν. Εἰ δέ τις τῶν πόλεων λαοῖς μὴ πάθουσα πρότερον, πολλὸς ἐπειτα τοὺς οἰκήτορας γοιητεῖ, καὶ δεῖται ἐπισκόπου χριθεῖν, λαμβανέται ἐπισκόπον, μετὰ γνώμης ὅμως συνοδικής, κατὰ τὸν λόγοντα ἀποστολεκόν κανόνα μηδὲν τι περιετὸν γίνεσθαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ὅντεν γνώμης συνοδικής, δὲν καὶ κατὰ τὸ ια' ζῆται καρφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου. Τό γε μήτην φησίζεσθαι τοὺς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πλήθους τῶν πόλεων, καὶ παρὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, εἰρηται μὲν καὶ ἐν ἑτέροις διαφόροις κανόσιν, ἀλλὰ τὸ τῆμερον ἔχον οὐ γίνεται· οἱ γάρ τούτους χειροτονοῦντες καὶ τὰς ἔκειναν ψήφους διὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ποιοῦνται.

Ταῦτα καὶ ὁ νέος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου διορίζεται· Ἐν ταῖς κάμαις καὶ ταῖς χώραις ἐπισκόπους μὴ καθίστασθαι, ἀλλὰ περιοδευτάς, οὓς ἡμεῖς εἰς εἰσαγόντας φαμὲν, ὡς περιόντας, καὶ τοὺς πιστοὺς καταπτίζοντας, καθέδραν δὲ οἰκεῖαν μη κεκτημένους. Εἰ δέ τινες φησι, πρό γε τουτοῦ τοῦ κανόνος ἐνταῦθα κατέστησαν ἐπισκόπους, μηδὲν ὅντεν γνώμης τῶν πόλεως ἐνεργείτωσαν ἐπισκόπους, δι' οὐ καὶ τοῦ τοιούτου βαθμοῦ ἡξίωται, μήτε μήτην τὸ πρεσβύτερον.

Τούτοις ἀπόλουθα καὶ ὁ νήσος, πρὸς δὲ καὶ ἡ Καρθαγένη συνόδου θεοπίτουσιν, ἐν ταῖς φαύλαις καὶ μικραῖς παροικίαις ἐπισκόπους μὴ γίνεσθαι· εἰ δέ καὶ γενέσθαι συμβαίη, ἀλλὰ μὴ ὅντεν γνώμης τῶν ἔχοντων αὐτὰς ἐπισκόπους, καὶ τὸν γεγονότον ἐν αὐτῇ καὶ μόνη αρκεῖσθαι, καὶ μὴ περιττέων τούτης προβαίνειν, καὶ ἑτέρους ἐθελεῖν ἀντιτοικεῖσθαι, ὡς ἀνηκόντων ὅδιθεν αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ ἀκεταθέτως μὲν ἔχειν τὰ τῶν ἐπισκόπων ὅρια, εἰσέται διατηρεῖται, κατὰ τὴν τῶν κανόνων ἀκρίβειαν. Ἐπισκοπὰς δὲ ίκνον τὸ παροικίαις ἑτέρους ἐπισκόπους ὑποκειμέναις, οὐκ εἴλοθε γίνεσθαι, εἰ μὴ βασιλεὺς γράμματι τοῦτο ἐφῆ· ἀλλ' οὐδὲ τῇ μεγάλῃ συνδῷ κανίζειν ἐπισκοπὴν ἐφείται· χωρὶς βασιλικοῦ ἐπιτάχματος.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ'. Περὶ χωρεπισκόπων.

Ἐπειδὴ τούτων οὐκ ἔξιον οἱ θέσοι πλατύρες ἐπισκόπον ἐν εὐτελεῖ καὶ συμφράσῃ κάμη καθίστασθαι, δέσιν ἔχριναν χωρεπισκόπους ἐν ταύταις χειροτονεῖσθαι. Οὐκ ἀχαριόν δὲ οἶμαι βραχέα καὶ περὶ τούτων κατὰ τὸ παρῆκον ἐνθάδες διεξελθεῖν, εἰ καὶ τῷ βαθμῷ τούτῳ συγήνει ὁ χρόνος ἀρσίνος ἐπέτοιξεν.

Οὐ οὖν τῇ τῆς ἐν Νεοκαπιταρείᾳ συνόδου κανὼν, οἱ καὶ ἐπισκόποι, φησι, τύπον τῶν ἀδόμηκοντα φέρουσιν ἀποστολῶν, ὥσπερ ἄρα οἱ ἐπισκόποι τῶν

CAP. XXX. Quod non oportet in pago vel parvo aliqua civitate episcopum constitui.

Sextus Sardicensis synodi canon in pago aliquo episcopum constituti oportere non existimat, vel in parva civitate, cui vel unus presbyter sufficiet, ne episcopi dignitas vilipendatur, vel multis negligenti habeatur: sed in eis locis solus esse constituendos, ubi ex antiqua consuetudine fuerant. Si quia autem civitas, incolarum numero antea non celebris, multos posita consequatur, et episcopo digna iudicetur, episcopum accipiat, at cum synodalē sententia, juxta canonem apostolicum, qui dicit, nihil magnum vel momenti alienus ab episcopo absque synodalē sententia fieri, quem etiam quare in capite undecimo huius litterae. Episcopos etiam a civitatum populo eligi, et a provincia episcopis ordinari, in diversis aliis canonibus dictum est: sed hodie non observatur. Nam qui eos ordinant, per regionis etiam episcopos illos eligunt.

C Endem et 57 Landicensis synodi decernit, quod in vicis et pagis episcopi non constituantur; sed periodeutae seu circitores, quos nos exarchos vocamus, qui fidelibus in officio continendis compendisne huc et illuc vagantur, propriam sedem nullam habentes. Quod si qui, inquit, ante 132 lumen canonem in ejusmodi locis episcopi constituti fuerant, nihil absque ejus civitatis episcopi sententia exsequantur, a quo ejusmodi gradu honorati fuerant; neque etiam vel presbyteri.

His etiam consentanea 58 potro et 98 synodi Garthaginensis decernunt; in viib⁹ aeteme et parvis parrocis episcopos non fieri: sin autem fieri contigerit, non tamen absque episcoporum, qui illas tenent, sententia; et illum, qui in ea ordinandus est, illa sola contentum esse, nec ultra illam progredi, et alias velle sibi vindicare, illis scilicet invitis. Sed episcoporum terminos immutabilitate habero, adhuc observat, iusta canonum rigorem. Episcopatus autem de hovo in parrocis aliis episcopis subjectis fieri non solent, nisi imperator illud litteris conoresserit: sed nec magna synodo sine imperiali decreto episcopatum novum constituere permittitur.

CAP. XXXI. De chorepiscopis.

Quoniam itaque in vii et parvo vico episcopum constituti divini Patres non dignum esse censebant, chorepiscopos in illis ordinari debere judicarunt. Non inopportunum autem fore existimo, pauca quatinus huc pertinentia hoc in loco de eis disseverare, eti munieris hujus temperis lapsu iam̄ memoria tantum superest.

Decimus quartus igitur synodi Neocesariana canon, Chorepiscopi, inquit, septuaginta apostolorum imitatione sunt, ut etiam episcopi duodecim

apostolorum : quibus cum suffisset Dominus, « ac- cipite, inquit, Spiritum sanctum; quorum remis- ritis peccata, eis remittuntur, » et cetera; qui qui- dem et aliis spiritus sancti gratiam impertiendi facultatem suppeditabant. Haec autem septuaginta non erant concessa, ut vel ex hoc manifestum est, quod Aectorum liber commemorat, Philippum unum ex septem diaconis in Samariam descendisse, et quamplurimos ibi baptizasse, non autem illis Spiritum sanctum communicasse : quapropter miserunt apostoli Petrum et Joannem, qui baptizatis manus imponentes, Spiritum donarent, qui in nul- lum eorum adhuc descendebat. Cum ergo in se- ptuaginta locum chorepiscopi successerint, neque presbyteros, neque diaconos ordinarunt, quippe qui Spiritus sancti gratiam largiri non possent. Hunc autem solum, inquit, honorem consecuti sunt, scilicet divinas oblationes offerre, ob eam euram quam in pauperibus juvandis impendebant, illis que in templum congregata sunt distribuendo.

De sacerdotibus spiritualibus.

Si igitur chorepiscopi neque peccatorum remis- sione, neque Spiritum sanctum largiri potuerunt, qui majora quam presbyteri obtinuerunt privilegia, nequaquam hi confessiones audire potuerint, et peccata vel solvere ac ligare, nisi ab episcopo hanc potestatem accipiunt.

Decimus vero Antiochenæ synodi ab urbis qui- dem episcopo in regione illi subjecti chorepisco- pos ordinari juber; ab illis autem neque presbyte- rum, neque diaconum, sed solos lectores et subdia- conos et exorcistas : qui vero haec transgrediun- tur, illos sacerdotio segregant.

133 Eadem et decimus tertius Ancyranæ synodi recitat, chorepiscopo non licere presbyte- ros vel diaconos ordinare : sin autem per episcopi litteras illi permisum fuerit, presbyterum vel in alieno vico ordinabit.

Magnus item Basilius chorepiscopis sibi subje- cit scribit, ut nec ministros nec subdiaconos sine illius sententia ordinarent; quia quamplurimi- etiam indignis sine examinatione manus impo- suerunt : Vel cognoscite, inquit, quod, qui sine sententia nostra in ministerium electus est, laicus erit. Alia vero, quæ in istius sancti epistola habentur, quis satis admirare potest?

CAP. XXXII. De perjurio.

Sanctorum apostolorum 25 canon episcopum perjurii, vel fornicationis, vel furti convictum, vel presbyterum vel diaconum, deponi, non autem segregari vult; nostrum enim non est bis in idipsum vindicare.

Decimus vero magni Basili canon, Qui jurant, inquit, se ordinationem non admittere, ne cogan- tur pejare. Etsi enim censeat aliquis esse cano- nem, qui eis, ut rorsum a vinculo se solvant, concedit, quod sibi ipsis inconsulto inje- cturnt : experientia tamen comperimus, quod qui

A διάδεχα, οἵς ἐμφυσήσας δούλοις οὐδὲν τοῦτον ἀργεῖται αὐτοῖς, καὶ τὰ ἔξης, οὐδὲ καὶ ἀλλοις δια- νέμεται τὴν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐπορίσαντο χάριν. Ταῦτα δὲ καὶ τοῖς ἑδομήκοντα οὐκ ἦν δεδομένα· καὶ δῆλον ἐκ τοῦ τὴν βιβλίον λειτορήσαι τῶν Πράξεων, τὴν Φιλιππον, τῶν ἐπτά τυγχάνοντα διακόνων, εἰς Σαμάρειάν τε κατελθεῖν, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκεῖ βαπτίσας, Πνεύματος δὲ ἀγίου τούτους μὴ κοινωνῆ- σας. Ταῦτη τοι καὶ Πέτρος ἀπεστάλησαν παρὰ τῶν ἀποστόλων καὶ Ἰωάννης, οἱ καὶ τὰς χεῖρας ἐπιθέν- τες τοῖς βαπτιζομένοις, τὸ Πνεύμα ἐχορήγησαν, μήπω αὐτοῖς ἐπιπεπτωκές. Τὸν τύπον οὖν οἱ χωρε- πίσκοποι πληροῦντες τῶν ἑδομήκοντα, οὐδὲ πρεσβύ- τερος, ή διακόνους ἐχειροτόνουν, οἷς μηδὲ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος παρέχειν δυνάμενοι· τούτῳ δὲ μόνον, φησι, τετίμηται, τῷ τὰ θελα δῶρα προσφέ- ρειν, διὰ τὸ σπουδαιώτας τοῖς πέντε διανέμειν τὰ εἰς τὸ Κυριακὸν συναγόμενα.

Περὶ λειφών πνευματικῶν.

Εἰ οὖν οἱ χωρεπίσκοποι οὗτοι διαφεσιν, οὗτα Πνεύμα ἀγίου ἑδύναντο χορηγεῖν, οἱ πλεῖστοι τῶν πρεσβύτερων τὰ προνόμια κεκτημένοι, σχολῆ γ' ἀν- εῖτοι λογισμοὺς δέδεσθαι δυνηθεῖν, καὶ διαρτήματα λύειν τε καὶ δεσμεῖν, διὸ μὴ παρὰ ἐπισκόπου τὴν ἔξουσίαν λάβωσι ταῦτην.

B Ο δὲ τὸ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ὅποι μὲν τοῦ τῆς πό- λεως ἐπισκόπου ἐν τῇ ὑποκειμένῃ τούτῳ χώρᾳ τοῖς χωρεπίσκοπούς χειροτονεῖσθαι καλεῖσθαι· ὅποι δὲ τού- των μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον, εἰ μὴ μόνον ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνος, καὶ ἐφορικοτάς· τούς δὲ ταῦτα παραβαίνοντας ἀφαιρεῖ τῆς λειφώ- νης.

Τὰ αὐτὰ καὶ δι' ιγ' τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ διέξισται, προ- σβύτερος ή διακόνους τὸν χωρεπίσκοπον μὴ χειρο- τονεῖν· εἰ δὲ διὰ γραμμάτων τοῦ ἐπισκόπου ἐπι- τραπεῖη, πρεσβύτερον καὶ ἐν ἑτέρᾳ χειροτονήσει κώμη.

D Ο δὲ μέγας Βασιλεὺς τοῖς ὑπὸ αὐτὸν ἐπιστέλλει χωρεπίσκοποις γνώμης αὐτοῦ χωρίς μὴ χειροτονείν ὑπηρέτας, ήτοι ὑποδιακόνος, διὰ πολλοὺς καὶ τῶν ἀναξίων ἀνεξετάστως ἐπειθεσαν τὰς χεῖρας· Η γ- νώσκετε, φησιν, ζει λαϊκός ἐσται δὲ ἄνευ γνώμης ημετέρας εἰς ὑπηρεσίαν καταλαγεῖς· τῶν δὲ ἀλλων τῆς τοῦ ἀγίου ἐπιστολῆς, τίς δὲ ἀξιω ἀγάπατο;

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'. Περὶ ἐπιορκίας.

'Ο καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν τὸν ἐπιορ- κίας διάλογα, ή πορνείας, ή κλοπῆς ἐπισκόπον, ή πρεσβύτερον, ή διάκονον, καθαιρεῖσθαι καὶ μὴ ἀφο- ρίσθειν ἀξιοῖ· οὐ γάρ πρὸς ἡμῶν ἐστι διε ἐκδικεῖν ἐπὶ τῷ αὐτῷ.

'Ο δὲ τὸ μεγάλου Βασιλείου κανὼν, Οἱ ἐξομο- μενοι, φησι, τὴν χειροτονίαν μὴ καταδέχεσθαι μὴ ἀναγκαζέσθωσαν ἐπιορκεῖν. Εἰ γάρ καὶ δοκεῖ τις εἶναι κανὼν δι συγχωρίων ἐξείναι λύειν αὐτοῖς τοῦ δεσμοῦ, δι σφέσιν αὐτοῖς ἀνοήτως ἐπέδωλον, ἀλλὰ πείρα ἐγνώκαμεν, ηγίστα τοὺς ἐπιορκήσαντας εἴδου-

λάσει μὲν οὐχ ὑπόκειται; μετρίαν δὲ πρὸς τοῦ ἐπι- A ad aliquem male tractandum, vel aliquo bono pri- σπόου τὴν ἐπιτίμησιν δέχεται. vandum, suscipitur; vel si fursum juravit aliquis, se aliquid facturum, quod non debet in jusjurandum deduci, tunc violatio istum pœnas non subiectit, sed episcopi arbitrii modice punietur.

'Ἄλλ' ἐπεὶ περ εὐθύνονται μὲν οἱ ἐπιορκοί, οἱ δὲ σύνορκοῦντες ἀφίενται, καὶ τὸ δύνανται ἄρα δέδοται, εἴποι τις ἀν., καὶ ποὺ τὴν εὐαγγελικὴν θήσομεν ἐν τολήν, τὴν μὴ ὅμνυναι δῶλας δισκελευσομένην;

'Ἄλλ', οἵματι; τὸ Εὐαγγέλιον διαπερ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν πρώτην, ὃς εἰπεῖν, βλάστην ἐσπούδακεν ἔκριζον, οὐτις δῆ καὶ τὸν ὄρκον, ὡς τῆς ἐπιορκίας δυτικόν, ἀπειρήκεν· ἀλλὰς τε, ἀκείνῳ μὲν τὸν εἰς τὸ τέλειον ἐφθακτῶν ἀν εἰη, ὥσπερ τὸ πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ δοῦναι πτωχοῖς· εἰ γάρ πάντες πωλεῖν ἀνάγκην ἔχουσι, τίνες ἀν εἰεν οἱ ὄνομάμενοι; Πρὸς δὲ καὶ τὸ, τὴν παρειὰν παιμένους, τῆς ἐπέρας; μὴ φειδεσθαι· καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματιῷ προσαπόδυσθαι, καὶ δισ τῆς εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ἐπέρα, ἀπερ οὐκ ἀνάγκην ἔχει τοις ἐπιτασσομένοις, αἱρέσιν δὲ· καὶ φυλάττουσι μὲν τιμὴν καὶ ἀντίδοσιν, μὴ φυλάττουσι δὲ οὐδὲ ὄντινασιν κινδυνον· δὲ δὲ ἔννομος ὄρκος δεύτερον ἀκείνου καὶ οὐκ ἀπόδηλον. 'Ενθεν τοι καὶ τὸν βασιλέων οἱ τὴν τῆς εὐαπειάς παρφύραν ἡμετεράμενοι, τοῦτον μὲν ἔστιν οὐ προβούνειν ἐπέτρεψαν, τὸν δὲ παράνομον καὶ ἀπαλέυτον παντάπασι κεκαλύκασι. Τῶν εὐπατριδῶν δὲ τίνος ὁμωμοδότος τὴν τρίτην τὴν; ἔδομάδος καθάπτει τοῦ χρέως ἀπίχεσθαι, τιμὴν ἐντεύθεν ἐγνωκότος τὸν τίμιον Πρόδρομον, καὶ τῇ συνδόψι προσδαναθεμένου, εἰ ἀνάγκην ἔχει καὶ κατὰ τὴν ἑστήθη τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, τρίτην τῷ τηνικαῦτα τέλουμένην ἡμέραν, τὸν ὄρκον τῆς νηστείας τηρῆσαι. ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς ἀκείνος μετά τῆς ὅπερ αὐτὸν συνδόψι ἀπεκρίνατο, διτι Εἰ καὶ εἰς πάντα καιρὸν ἡ νηστεία ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ χρή τὸν τοιούτον ὄρκον προκεκρίθαι τῆς Δεσποτικῆς ἑστῆς. Εἰ γάρ οἱ ἀπόστολοι κολάζουσι τὸν ἐν Σαδδάτῳ ἡ Κυριακὴ νηστεύοντες, ή γάρ κλίνοντα, τις ἀνάτροιτο ἀν τοῦ προτιμῶντο; τὸν ίδια γεγονότα καὶ αὐθαίρετον τῆς νηστείας ὄρκον τῆς Δεσποτικῆς ἑστῆς καὶ πνευματικῆς εὐφράσινης; Ζήτει καὶ ἐν τῷ θεοφαλ. τοῦ Βασιλέως κανόνια τοῦ ἀγίου τούτου καὶ, καὶ ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ Α στοιχ. κανόνα πά.'

Οὐ δῆ καὶ μέμνημένος δὲ τῆς ζ' συνθέσου ξενίν, 'Ἐπειδή, φησί, τοὺς ὁμούντας ὄρκους ἐλληνικούς, οἷον μά τὸν "Ἡλιον καὶ τοὺς τοιούτους, δὲ τοῦ μεγάλου Βισιλείου πά' κανὼν ἐπιτιμήσει καθυπόβαλλει, καὶ ἡμεῖς τούτοις ἀφορισμὸν δρίζομεν.'

Nōmōt.

'Ἐπι ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν μέχρι καὶ ἀνάγνωστῶν, τὸ δύνανται δῶλας κεκάλυται· διὰ δὲ τῆς ἐγγράφου ὁμολογίας τὰ τοῦ ὄρκου τούτοις πληροῦται.

'Ἐν ταῖς ψῆφοις δὲ τῶν ἀρχιερέων, καὶ μόνον, δὲ ἐπισκόπος καθαίρεται· ἀρνούμενος τὴν ίδιαν ὑπογραφὴν, ἐν ἐπέρας δὲ ὑποθέσειν οὐ καθαίρεται, ἀλλὰ τημοῦται κατὰ τοὺς νόμους.

Λέγει δὲ καὶ ἡ οἰβ' νεαρὰ τοῦ βασιλέως λέοντος τοῦ πορφύρου. Πάντας ἔγγραφον, ψῆπιγέγραπται δὲ τοῦ τιμοῦ

Sed quoniam puniuntur, qui pejerant, qui autem bene jurant, remittuntur, dixerit aliquis, quod jurare reapse permittitur; ubi ergo statuimus evangelicum præceptum, quod omnino jurare prohibet?

Credo autem, quod Evangelium, quemadmodum primum peccatorum germen, ut ita dicam, eradicare studuerit, ita etiam jusjurandum, tanquam perjurii ostium, prohibuit. Alter illud quidem sit eorum qui perfectionem altigerunt, sicut omnia quae habent vendere, et pauperibus dare; si enim omnes vendere necesse haberint, quinam emerent? Porro et illud, qui maxilla una percūluntur, alteram quoque præbere: et pallium cum tunica insuper exuderé, et quæcumque sunt evangelicae constitutionis, quae non sunt necessaria, bene tamen utilia et eligenda iis quibus mandantur; ac honorem quidem transmutationemque, nullum autem periculum secum afferunt. Legitimum vero juramentum illi secundum est et non rejiciendum. Hinc imperatores illi, qui pietatis purpura induti sunt, hucusque progressi permiserunt: ut quod illegitimum est et ineptum omnino prohibuere. Cum vero nobilis quidam testio hebdomadis die omnino se a carne abstineret, exinde venerabilem præcursorum honorare existimat, ut tunc interrogavit, an necesse esset in festo Natalitii Christi, tertio die jejuniū jusjurandum observare: sanctissimus ille patriarcha Lucas, una cum synodo sub eo congregata, respondit, quod licet bonum sit omni tempore jejunare, non tamen oportere tale jusjurandum Dominico festo præserri. Si enim apostoli illum, qui in sabbato vel die Dominico jejunat vel genu flectit, puniunt, quis ferat eum qui privatim faciūt voluntarium jejuniū jusjurandum Dominico festo et spirituali letitiæ præserit? Quere etiam in nono capite litteræ B hujus canonis vicesimum octavum et in primo capite litteræ A canonem octogesimum primum.

Hujus etiam meminit nonagesimus quartus sexto synodi canon: Quandoquidem, inquit, eos, qui gentilium sacramenta juraverint, ut per solem, et ita, si magni Basilli canon pœnas subiectit, et nos et quoque segregatiōnēm decretāmus.

Leges.

Omnibus ab episcopis et clericis usque ad lectors jurare omnino est prohibitum: per pactum vero litteris mandatum quae sunt juramenti ab illis adimplentur.

In antistitium electioibns, et solum, episcopus, qui suam negat subscriptionem, deponitur; in aliis autem causis non deponitur, sed iuxta leges mulieratur.

Dicit Insuper et 72 imperatoris Leonis Sapientia novella: Omne pactum scriptum quod pretiosum ex

molestiam se ferre non potuerit. Verum in 64 inde terminata la. 8, qui pejerarunt, per decennium a sacris percipiendis arcet. Verum tamen in 82 distinctione statuit ut il qui ex necessitate et vi pejerarunt, post sexennii spatium suscipiantur; qui autem sine necessitate fidem suam prodiderunt (nam perjurium est Dei negatio), post undecim annos sacra communione digni censentur, postquam sufficientem manifestarunt penitentiam. His vero paenitentiis subjiciuntur, qui sua sponte per confessionem de peccato triumpharunt, et medelam deliverunt; non autem li qui ex allorum accusacionibus perjurii rei inventiuntur. Illi enim simul et pena pecunaria et gravius ab Ecclesia puniuntur; quia, ut saepius dictum est, incriminatio duplicat peccati molem, quemadmodum et paenitentia irutinam elevat. Multiplex est perjurii peccatum, et propere difficile est curatu. Nam aliter praesens dat, qui per injuriam Juravit et pejeravit; aliter qui per vim; et qui paenitentiam agit, aliter quam isti; alias qui ob alienus defensionem et vindictam; at eum, qui dolo malo hoc fecerit, ubi pones? Qui autem rei alicuius ludicra et contemnenda gratia juramentum aspernatus fuerit, ubi collocabitur? Præterea qui corporale iusjurandum transgressus est, quique scriptis mandatum, de his quid statuendum est? Hoc usmodi igitur diligenter examinanda sunt, et pro viribus corrigenda.

In viceximo nono vero viros principes, qui jurant se a subjectis suis quosdam plexisse, dupliciter sanari jubet; uno modo quidem, ut ipsi doceantur, non facile jurare, altero autem, ne malum est in hunc modum felicitum ad effectum producant, sed paenitentiam propter jurisjurandi facilitatem ostendant: non autem pietatis pretextus, circa iusjurandum nempe, improbitatem suam confirmant. Neque enim Herodii bene jurasse profuit, qui, ut perjurii scilicet laqueum evitaret, laqueo homicidii captus est, maximi faciendum prophetam gladio occidendum tradens. Omne enim iusjurandum prorsus prohibitum est et condenatum: ex omnibus autem maxime illud quod ad quosdam male tractandos suscipitur; quare eum, qui juravit, paenitere, non autem suam impunitatem confirmare stulete oportet. Ita si quis secundum oculos effossum juraverit, vel interfectorum, vel mandatum aliquod violaturum, inquirendum est, quid sit melius, iusjurandum nihil facere, aut malum perficere et praeceptum violare. Juravi etenim, inquit Datus; et justitia tua judicia custodire statui, non autem peccatum. Quemadmodum enim praeceptum immutabilibus iudiciis formandum est, ita peccatum omnino inlirmari et deteri oportet. Sed qui legitimum iusjurandum sine ultra necessitate violaverit, magis punietur, quam qui vim passus est: sin autem non erat legitimum iuramentum, 135 sed

Α μόσατο, βαστάσαι τὴν ὄχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μή δύνθεις. Ἀλλ' ἐν μὲν τῷ ξύ τοὺς ἐπιόρκους τῶν λαῖκῶν ἀπρόσδυτοιστας ἐπὶ δικαιοτάν τῶν ἀγιασμάτων ἀπειργέται· ἐν δὲ γε τῷ πρό, διαιρέσαι χρησάμενος, τοὺς μὲν ἐξ ἀνάγκης καὶ βίᾳ ἐπιορκεσάντας μετὰ ἑστή γρόνταν δέγεσθαι δωρίστα· τοὺς δὲ χωρὶς ἀνάγκης τὴν ἑαυτῶν πίστιν προδόντας (ἐπιορκια γάρ ἔστι θεοῦ ἀρνηστή) μετὰ ἐνδέκατον ἔτος τῆς θελαζίοις κοινώνιας, μετάνοιαν ἀξιόλογον ἐπιδειξαμένους. Τούτοις δὲ τοῖς ἐπιτιμίοις ὑπόκεινται: οἱ ἔκοντες τὸ ἀμάρτημά τῇ ἐξομολογήσει θριαμβεύσαντες, καὶ τὴν θεραπείαν ἐπιζητήσαντες, οὐ μὴν οἱ τοῖς ἑτέρων ἐλέγχοις φωραθέντες ἐπιορκοῦσι. Ἐκείνοις γάρ, ἂμα τῇ εἰς χρήματα ποιηῇ, καὶ πλεινώντων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτιμώνται: ὅ γάρ ἐλεγγος, ως πολλάκις εἰρητά, διπλασιάζεται τὸ τοῦ ἀμάρτημάτος διφλημα, δωπέρ σον ἡ μετάνοια καυψίζει τὴν τιμωρίας τὴν πλάττειγα. Πολυειδές δὲ ἔστι τὸ τῆς ἐπιορκιας ἀμάρτημα, παρὸ καὶ δυσχερῶς θεραπεύεται· ἀλλως γάρ ἐπιτιμᾶται ὁ κατ' ὀλεγμάτων διμόσιας καὶ ἐπιορκήσεως· ἀλλον τρόπον ὁ κατὰ βίᾳ· ὁ μετάμελυ χρησάμενος ἀλλως τῇ οὔσῃ· ἑτέρως δὲ τινὶ ἀμυνόμενος· τὸν δὲ κατὰ δόλου τοῦτο παποιηκότα ποῦ θέσεις; Ὁ δὲ κατὰ τὶ πατιγιώδες καὶ ἀπόδητον τὸν δρόκον θετεκώντων πού τετέβεται; ὁ δὲ οματικὸν δρόκον πάραβενηκών; ὁ δὲ ἕγγραφον, περὶ τούτων τὸ χρή προσδοκεῖν; Ἐξετάζον τούτων ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα, καὶ εἰς δύναμιν θεραπεύετον.

C Τοῦ δὲ τῷ κθ τοὺς δμνύοντας τῶν ἀρχόντων, ἐνίους τῶν ὑπὸ καίρα τιμωρίας ὑποδέλειν, διετῶς ιδεύθει κέλευς· τῇ μὲν, μή προχείρως δμνύνται διδεσκάσθει· τῇ δὲ, μή εἰς ἔργον τὴν πονηρὸν καὶ ἀπάνυρωπον κρίσιν ἐκφέρεται· ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ προπτείᾳ τοῦ δρόκου μετάνοιαν ἐπιδεικνυθεῖται, μή μεντοὶ προσχήματι εὐλαβεῖται, τῆς περὶ τὸν δρόκον δηλαδή, τὴν πονηρίαν ἑαυτῶν βεβαιούν· οὐδέ τοῦ τῷ Ἡρώδῃ συνήνετκεν εὐορκήσαται, δε τὴν πάτην δηθεν τῆς ἐπιορκιας φυλαττόμενος, τῷ τοῦ φύνου ἔξιλον, ἔργον μαχαίρας τὸν τοῦ παντὸς ἔξιλον προσήγηται θεμένος. Καθάπαξ μὲν γάρ ἀπας δρόκος ἀπειρηται καὶ κατεκριται, πολλῷ δὲ δήπου πλέον εἰκάσι, δὲ πληκτοῖς τινῶν προσχθείσι· ὥστε μεταγινώσκειν χρή τὸν δμνύοντα, οὐχι σπουδάζειν βεβαιούν τὸ ἀνόσιον. Καὶ γάρ εἰ τις ὁφθαλμούς τινος ἐξορύξειν δμόσια, ἢ φονεύσειν, ἢ τὸν ἐντολῶν ἡντιναοῦν ἀθετήσειν, ἐξετάζετον, τι ἀρα βέλτιστον, παρὸ οὐδὲν θέσθαι τὸν δρόκον, ἢ εἰς ἔργον τὸ κακὸν ἀγαγεῖν, καὶ τὴν ἐντολὴν παραδῆναι. Όμως γάρ, φησιν ὁ Δυκίδ, καὶ ἐστησα τὸν φυλάξα: τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης του, οὐχὶ τὴν ἀμαρτίαν. Πατερ γάρ τὴν ἐντολὴν ἀμεταθέτους κρίματα προσήκει βεβαιούσθαι, οὗτοι τὴν ἀμαρτίαν παντοτῶν ἀκυροῦσθαι καθήκει καὶ ἀφονίζεσθαι. Ἀλλὰ καὶ ὁ χωρὶς ἀνάγκης ἐννομον ἀθετήσας δρόκον, πλέον εὐθύνεται, ἢ δὲ βίᾳ παθόν· εἰ δὲ μή ἐννομον εἴη δ δρόκος, ἀλλὰ ἐφ' ὧ τινα δράσαιν κακῶν, ἢ στραβήσειν τινός, ἀγαθοῦ, ἢ πάλιν, εἰ τις δμάστειε πράγμα μή ὃν διξιον εἰς δρόκον ἀγεσθαι, τότε ἡ ἀθετησις κα-

λάστε μὲν οὐχ ὑπόκειται, μετρίαν δὲ πρὸς τοῦ ἐπι- A ad aliquem male tractandum, vel aliquo bono pri- σκόπου τὴν ἐπιτίμησιν δέχεται. vandum, suscipitur; vel si fursum juravit aliquis, τοῦ aliquid facturum, quod non debet in jusjurandum deduci, tum violatio illū pœnæ non subjicit, sed episcopi arbitratu modice punietur.

'Ἄλλ' εἶπε περ εὐθύνοντας μὲν οἱ ἐπιορκοὶ, οἱ δὲ αὐτοκρυπτεῖς ἀφίενται, καὶ τὸ δύμνυα ἀραι δέδοται, εἴποι τις ἄν, καὶ ποὺ τὴν εὐαγγελικὴν θήσομεν ἐν- τολὴν, τὴν μὴ ὁμούναι δὲν διακελευμένην;

'Ἄλλ', οἰμαι, τὸ Εὐαγγέλιον ὡς περ εὐθύνην τῶν ἀμαρτη- μάτων τὴν πρώτην, ὡς εἰπεῖν, βλάστην ἐσπούδακεν ἔκριζον, οὕτω δὴ καὶ τὸν ὄρκον, ὡς τῆς ἐπιορκίας διτα θύραν, ἀπειρηκεν· δὲλλως τέ, ἐκεῖνο μὲν τῶν εἰς τὸ τέλειον ἐφθακτῶν ἄν εἰη, ὃς περ τὸ πωλήσας τὰ ὑπάρχοντα καὶ δοῦναι πτωχοῖς· εἰ γάρ πάντες πωλεῖν ἀνάγκην ἔξουσι, τίνες ἄν εἰεν οἱ ὄνομενοι; Πρὸς δὲ καὶ τὸ, τὴν παρειὰν παιομένους, τῆς ἐτέρας ρή φειδεσθαι· καὶ τὸν χιτῶνα τῷ λιματῷ προσαπο- δύσθαι, καὶ δοσ τῆς εὐαγγελικῆς νομοθεσίας; Εἰσρα, ἀπερ οὐκ ἀνάγκην ἔχει τοῖς ἐπιτασσομένοις, αἵρεσιν δὲ· καὶ φυλάττουσι μὲν τιμὴν καὶ ἀντίδοσιν, μὴ φυλάττουσι δὲ οὐδὲ δύντεασθεν κλινδύνον· δὲ δὲ ἐννο- μο, ὄρκος δευτερον ἐκείνου καὶ οὐκ ἀπόδητον. 'Ἐν- θεν τοι καὶ τῶν βασιλέων οἱ τὴν τῆς εὐτελειας πορ- φύραν ἡμιτισμένοι, τούτον μὲν ἔστιν οὐ προβάνειν ἐπίτρεψαν, τὸν δὲ παράνομον καὶ ἀπαλεύτον πα- τάπασι κεκιλύκασι. Τῶν εὐπατριδῶν δὲ τίνος ὅμω- μοδότος τὴν τρίτην τῆς· ἐνδομάδος καθάπαξ τοῦ χρέως ἀπίχεσθαι, τιμῆν ἐντεῦθεν ἐγνωκότος τὸν τίμιον Πρόδρομον, καὶ τῇ συνδῷ προσάναθεμένου, εἰ ἀνάγκην ἔχει καὶ κατὰ τὴν ἔργην τῆς τοῦ Χρι- στοῦ γεννήσεως, τρίτην τῷ τηνικαῦτα τελουμένην ἡμέραν, τὸν ὄρκον τῆς νηστείας τηρῆσαι, δὲ ἀγιωτά- τος πατριάρχης Λουκᾶς ἐκεῖνος μετὰ τῆς ὅπ' αὐτῷ συνδόου ἀπεκρίνατο, διτο Εἰ καὶ εἰς πάντα καιρὸν ἡ νηστεῖα ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ χρή τὸν τοιούτον ὄρκον προκεκρισθαι τῆς Δεσποτικῆς ἐօρτῆς. Εἰ γάρ οἱ ἀπόστολοι κολάζουσι τὸν ἐν Σανδάτῳ ἡ Κυριακὴ νηστεύοντα, η γάρν κλίνοντα, τις ἀνάγοιτο ἀν τοῦ προτιμῶντος τὸν ίδια γεγονότα καὶ αὐθαίρετον τῆς νηστείας ὄρκον τῆς Δεσποτικῆς ἐօρτῆς καὶ πνευματι- κῆς εὐφράσινης; Νήσει καὶ ἐν τῷ θεφαλῷ τοῦ Βασιλέως κανόνα τοῦ ἀγίου τούτου κτή, καὶ ἐν τῷ ή' κεφ. τοῦ Α στόιχ. κανόνα πά.

Οὐ δῆ καὶ μὲνημένος ὁ Λοδῆ τῆς ζ' συνδόου ξε- νῶν, Ἐπειδὴ, φησὶ, τοὺς ὄμνύοντας ὄρκους ἐλληνι- κοῦς, οἷον μά τὸν Ἡλίου καὶ τοὺς τούτους, δὲ τοῦ μεγάλου Βασιλέως πά' κανὼν ἐπιτίμησιν καθυπο- δάλλεται, καὶ ἡμεῖς τούτοις ἀφορισμὸν δρίξομεν.

Nomos.

'Ἐπι ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν μέχρι καὶ ἀνά- γνωστῶν, τὸ δύμνυα δὲν κεκώλυται· διὰ δὲ τῆς ἔγγραφου ὄμολογίας τὰ τὸν ὄρκον τούτοις πληρού- ται.

'Ἐν ταῖς ψήφοις δὲ τῶν ἀρχιερέων, καὶ μόνον, δὲ πίσκοπος καθαιρεῖται ἀρνούμενος τὴν ίδιαν ὀπογρα- φήν, ἐν ἐτέραις δὲ ὑποθέσεις οὐ καθαιρεῖται, ἀλλὰ ζημιοῦται κατὰ τοὺς νόμους.

Λέγει δὲ καὶ ἡ οὐρανὸς τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ σοφοῦ· Πάντα Εγγραφον, ψ ἐπιγέγραπται δ τοῦ τιμίου

Sed quoniam puniuntur, qui pejerant, qui autem bene jurant, remittuntur, dixerit quis, quod jurare reapse permittitor; ubi ergo statutus evangelicum præceptum, quod omnino jurare prohibet?

Credo autem, quod Evangelium, quemadmodum primum peccatorum germen, ut ita dicam, eradicare studuerit, ita etiam jusjurandum, tanquam perjurii ostium, prohibuit. Aliter illud quidem sit eorum qui perfectionem attigerunt, sicut omnia quae habent vendere, et pauperibus dare; si enim omnes vendere necessaria habuerint, quinam emerent? Porro et illud, qui maxilla una percutiluntur, alteram quoque præbere: et pallium cum tunica insuper exueré, et quæcumque sunt evangelicæ constitutionis, quae non sunt necessaria, bene tamen utilia et eligenda iis quibus nesciuntur; ac honorem quidem remuneratio nemque, nullum autem periculum secum afferunt. Legitimum vero juramentum illi secundum est et non rejiciendum. Hinc imperatores illi, qui pietatis purpura induiti sunt, hucusque progressi permisérunt: at quod illegitimum est et ineptum omnino prohibuere. Cum vero nobilis quidam tertio heldomadis die omnino se a carne abstineret, exinde venerabillem præcursorem honorare existinans, t. syn. interrogavit, an necesse esset in festo Natalitii Christi, tertio die jejuniū jusjurandum observare: sanctissimus ille patriarcha Lucas, uta cum synado sub eo congregata, respondit, quod licet bonum sit omni tempore jejunari, non tamen oportere tale jusjurandum dominico festo præferri. Si enim apostoli illi, qui in sabbato vel die dominico jejunat vel genu flebit, puniunt, quis ferat eum qui privatum faciūt voluntarium jejunii jusjurandum dominico festo et spirituali letitiae præfert? Quare etiam in nono capite littera B hujus sancti canonē vicesimum octauum et in primo capite littera A canonem octogesimum primatum.

Hujus etiam meminit nonagesimus quartius sexto synodi canon: Quandoquidem, iuquit, eos, qui gentiliū sacramenta juraverint, ut per solem, et talia, 81 magni Basilli canon postea subiicit, et nos eis quoque segregatiōne deceperimus.

Leges.

Omnibus ab episcopis et clericis usque ad lectors jurare omnino est prohibitum: per pactum vero litteris mandatum quae sunt juramenti ab illis adimplentur.

In antistitium electionibus, et solum, episcopus, qui suam negat subscriptionem, deponitur: in aliis autem causis non deponitur, sed juxta leges mul- tatur.

Dicit Insuper et 72 imperatoris Leonis Sapientis novella: Omne pactum scriptum quod pretiosum et

vivisca crucis figura, per manus ejus qui pactum iniit, sgnatur, debet firmum et immutabile esse, licet constituta poena non sit firmatum.

Nemo per Deum jurans periclitatur; nam satis fortem vindicem Deum habet Jusjurandum; qui vero cum temeritate aliqua per imperatorem jura verit, veniam consequitur; sed qui in persolutione per imperatorem pejerat, poenas dat, et propria jurisdictione excludit, et infamia notatur.

In dubiis rebus solet judex Jusjurandum allegare, et ita judicare.

136 Bene allego, per salutem tuam Jurassem. Omne enim legitimum ex inductione Jusjurandum servatur, et quod quis Juravit secundum propriam religionem: quod autem fit per insinceram religionem Jusjurandum, non servatur.

Qui ex judiciali electione, vel adversarii postulatione Jusjurandum in ecclesia subit, sacrosanctis tactis manu Evangelii, si posthac pejerasse convictus fuerit, lingua pr. vetur. Idem et de martyribus.

Jusjurandum est oratio propter suam veritatem fidem faciens.

CAP. XXXIII. *De tutoribus et curatoribus.*

Tertius quartæ synodi canon clericos vel monachos propter turpe aliquod lucrum alienas possessiones conducere prohibuit; quod est, res sacerdotes tractare, divina mysteria neglectui habentes: nisi ad inevitabilem impuberum tutelam a legibus vocetur aliquis; impuberibus enim tutores dantur, minoribus autem curatores. Impuberes quidem sunt masculi, qui sunt quatuordecim annis minores: impuberes vero puellæ, quæ duodecim annis minores sunt. Minores vero sunt, qui pubertatem præterierunt, minores tamen sunt 25 annis, sive sint mares sive puellæ. Episcopus civitatis etiam istis permittere potest, ut ecclesiasticarum rerum curam gerant, vel orphanorum et viduarum, quibus non providetur, et quæ ecclesiastico auxilio maxime indigent, propter Dei timorem, ut in Actibus memoratur, apostolos septem diaconos elegisse, ne in ministerio quotidiano viduae despicerentur: lucri autem aut gloriae cupiditate illis hujusmodi administrationibus seipso ulro offerre non permittitur. Qui vero auxilio indigent sunt tales, qui in ecclesiis profugerunt, ut dynastarum injuriam vitarent, vel qui aliquid forsitan offendirent, vel qui injuste in servitutem rediguntur, ei suppeditias postulant, propter quos etiam defensores sunt. Si quis vero transgreditur, adæqualis suppliciis eum subjici vult. Omnes igitur clerici et monachi cum episcopi sui permitti, non modo ecclesiastica, verum etiam sacerdotalia negotia administrare possunt, ut et tutelam et curatelas suscipere. Absque externa autem permissione episcopis et monachis nec tutelam nec curatelas gerere permittitur, licet a legibus vocentur: sed clerici, quan-

A καὶ ζωοτοιοῦ σταυροῦ τύπος διὰ χειρὸς τοῦ συνθεμένου αὐτῷ. ἔχειν διφείλει τὸ Ισχυρὸν καὶ ἀμετάπτωτον, εἰ καὶ κατησφαλισμένον οὐκέτι διὰ προστίμου.

Οὐδεὶς κατὰ Θεοῦ δύρσας κινδυνεύει· ἵκανὸν γάρ ὁ ὄρκος τιμωρὸν ἔχει τὸ Θεῖον· ὃ δὲ κατὰ βασιλέως δύρσας κατὰ τινὰ θερμότητα συγχωρεῖται· πλὴν ὃ ἐν διαιλύσει ἐπιορκῶν κατὰ τοῦ βασιλέως τὸ πρόστιμον δίδωσι, καὶ ἐκπίπτει τῆς ιδίας ἀγωγῆς, καὶ ἀτιμούται.

Ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἰωθεὶς ὁ δικαστής ἐπιφέρειν δρκον, καὶ οὕτω φημίζεσθαι.

Καλῶς ἐπιφέρω σοι κατὰ τῆς σωτηρίας σου δύρσας· πᾶς γάρ θεμιτὸς ἐξ ἀπαγωγῆς ὄρκος φυλάττεται, καὶ ὅν τις δύρση κατὰ τὴν ιδίαν θρησκείαν· δὲ κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας γεγονὼς ὄρκος; οὐ φυλάττεται.

Οἱ ἐκ δικαστικῆς φήμου, η ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου ὄρκον ὑπέχων ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἐφαπτόμενος εὐαγγελίων, ἐπιορκεῖν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθεῖς, γλωτσοκοπεῖσθαι· τὸ αὐτὸν καὶ ἐπὶ μαρτύρων.

Ὄρκος ἐστὶ λόγος πιστούμενος δι᾽ ἕαυτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'. Περὶ ἐπιτρόπων καὶ κουρατόρων.

Ο γ' τῆς δ' συνδου κανώνιον κληρικοὺς ἡ μονάζοντας ἀπειρηκεν ἀλλότρια κτήματα μισθοῦσιθαι διαλογορέδειαν, σπερ ἐστὶ πράγματα ἐργολαβεῖν κοσμικά, τῆς θείας λειτουργίας καταμελοῦνταις, εἰ μήπου ἐκ τῶν νόμων καλοῖτο τις εἰς ἀφηλίκων ἀπαραιτητον ἐπιτροπὴν· τοῖς μὲν γάρ ἀντίδοις ἐπιτρόποι δίδονται, τοῖς δὲ ἀφήλεις κουράτορες. Καὶ ἀνήδοι μέν εἰσιν ἀρρένες, οἱ τῶν ἰδίων ηττους ἐτῶν· ἀνήδοι δὲ θήλειαι, αἱ ήττους τῶν ιδίων ἀρρένων· ἀφήλεις; δὲ, οἱ τὴν ήδην ὑπεραναβάντες, ήττους δὲ τῶν κεῖτῶν, καὶν ἀρρένες ὀστεοῦ, καὶν θήλειαι. Δύναται καὶ δὴ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἐπιτρέπειν τοῖς τοιούτοις ἐκκλησιαστικῶν φροντίζειν πραγμάτων, ἡ δραφανῶν καὶ χηρῶν ἀπρονοήτων, καὶ τῶν μάλιστα ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόδον τοῦ Κυρίου, ὡς ἐν ταῖς Πράξεις ἴστορηται. προχειρισμένων τῶν ἀποστόλων τοὺς ἐπτὰ διακόνους, ἵνα μή ἐν τῇ καθημερινῇ διακονίᾳ αἱ χῆραι παραθεωρῶνται· οὐ μήν ἔαυτοὺς ταῖς τοιαύταις ἐπιβριπτεῖν διοικήσειν ἔρειται κέρδους χάριν ἢ δόξης. Οἱ δὲ βοηθείας δέομνοι, οὗτοι ἀντὶ εἰσιν οἱ τῇ ἐκκλησίᾳ προσπεφεγμένες, ἐπιπρεπεῖς δυναστῶν ἐκτρεπόμενοι, η οἱ περὶ τι πατεσαντες, η εἰς δουλείαν ἀδίκων ἐλκόμενοι, καὶ ζητοῦντες ἐπικουρίαν, οἱ οὓς καὶ οἱ ἔκδικοι γίνονται· τὸν δὲ παραβάλοντα τοῖς προσήκουσιν ἐπιτιμίοις καθυποβάλλεσθαι βούλεται. Πάντες τοῖνυν κληρικοὶ τε καὶ μοναχοὶ, καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ σφρὸν ἐπιεικόπου, οὐ μόνον ἐκκλησιαστική, ἀλλὰ καὶ πολιτικὴ ἐνεργήσαι δύνανται πράγματα, οὐ μήν ἀλλὰ καὶ ἐπιτροπὴν ὑπελθεῖν καὶ κουρατόρειν· ἐπιτροπὴ; δὲ τῆς ἔξωθεν δίχα, ἐπισκόποις καὶ μοναχοῖς, οὗταί εἰπειτροπὴ, οὗτα κουρατόρειν ἔξεστι δέξασθαι, καὶ εἰ ἐκ τῶν νόμων καλοῦνται· οἱ δὲ κληρικοὶ, δε τα-

λοῦνται παρὰ τῶν νόμων, καὶ τὰ ἀμφότερα ὑπαλούσιν οὐκέποτε πάντες δὲ κοινῇ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐνεργεῖν οὐκ ἔμποδίζονται, καὶ δίκαια προτροπῆς ἐπιστάπουν.

Nόμος.

Τοὺς ὄνοφιλεστάτους ἐπισκόπους ἢ μοναχοὺς ἐκ μηδενὸς νόμου ἐπιτρέπουσιν ἢ κουράτορας οἰουδήποτε προσώπου γίνεσθαι συγχωρεῦμεν ἐπιτροπέων δὲ τῶν ὑπὲρ ψυχῆς διφεύλοντων δίδοσθαι, καὶ διοικεῖν προσκαλουμένους, οὐ κωλύομεν. Καὶ γάρ τοις ἀρχιερεῦσι μᾶλλον ὁ ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων ἐλα-
σμέδες ἀφιέρωται.

Τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, τῷ δικαίῳ μόνῳ τῆς συγγενείας εἰς ἐπιτροπὴν ἢ εἰς κουράτορείν καλουμένους, τὴν λειτουργίαν διοδέχεσθαι συγχωροῦμεν.

Ἐπιτροπέονται δὲ κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἑλεύθεροι, οἱ διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκδικεῖν ἔκπτωσις μὴ δυνάμενοι.

Ἄλλοτροι: οἰκέτης ἐν διαθήκῃ ἀχρήστως ἐπίτροπος δίδοται.

Οὐκ ἐπιτροπέονται οὐδὲ κουράτορείν οἱ μείζονες τῶν ἔνδομάκοντα ἑτανοί, οὐδὲ δὲ ἀλλαττῶν τῶν καὶ ἑτανῶν πάς: γάρ δὲ δεδμενος ἀλλου κηδεμονίας:

Ἄστοις καὶ φαινόμενοι, καὶ μείζονες ὅσι τῇ ἡλικίᾳ, κουράτορεύονται ὑπὸ τῶν ἱδίων συγγενῶν.

Οὐδεὶς ἐγχειρίζεται πλέον τῶν τριῶν ἐπιτροπῶν.

Τῷ αἰώνι τοῦ ἀλγαλάντου ἐπίτροπος οὐδὲ δίδοται, ἀλλὰ τῇ οὐσίᾳ κουράτωρ ὑποστρέψοντος γάρ τοῦ πατέρος, γίνεται αὐτοῦ ὑπεξήγουσις, ὡς εἰ μηδέποτε ἔχει μαλατίσθη.

Τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσοῦντα, ἢ γέροντα, δίδοται κουράτωρ παρὰ τοῦ ἀρχοντος.

Ἐὰν κλέφωσιν οἱ ἐπίτροποι πράγματα ἀφηλίκων, ἔκστος αὐτῶν εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται.

Προτιμῶνται τῶν θηλειῶν οἱ ἀρδενεῖς, τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες: γυνὴ γάρ οὐ κουράτορείς, οὐδὲ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὑπέρχεται λειτουργήματα, εἰ μήπου μήτηρ ἢ μάρμη εἴη.

Οἱ πλησιέστεροι συγγενῆς ἐπιτροπέονται: εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχουσι βαθύμων, πάντες ἐπιτροπέονται.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ εἰς κεφ. τοῦ Μ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. Περὶ εὐνούχων.

Οἱ μὲν καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανῶν, Εὐνοῦχος, φησιν, εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων τις ἐγεγόνει, ἢ ἐν διωγμῷ τὰ τῶν ἀνδρῶν ἀφηρέθη, ἢ οὐτως ἐψυ, εἰ καὶ διὸς αὐτῷ σεμνὸς εἴη καὶ δικεμπτος, εἰς λειρισμῆνην προσιβαζέσθω.

Οἱ δὲ καὶ ὁ ἔκπτωτος ἀκρωτηριάστας κληρικὸς μὴ γινέσθω αὐτούχειρ γάρ αὐτοῦ γέγονε τῷ παραδόλῳ τοῦ πράγματος, ἔκπτωτος τὸν θάνατον ὀσπερ προμνώμενος, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ δημιουργίᾳ πολεμῶν διντεκχυτός.

Οἱ δὲ καὶ Εἴ τις, κληρικὸς ὁν, ἔκπτωτος ἀκρωτηριάστας, ὡς προδηλότατα θανατῶν, καθακρισθῶ.

A do a legibus vocantur, utraque subire non prohibentur. Omnes vero communiter ecclesiastica negotia administrare non impediuntur, vel sine episcopali permissione.

Leyes.

Religiosissimos episcopos vel monachos ex nulla lege tutores vel curatores enjuscunque personae fieri concedimus: sed eorum quae ad animam pertinent, tutelam suscipere, et vocatos administrare non prohibemus. Etenim antistitibus maxime pro delictis placatio incumbit.

Presbyteros et diaconos et subdiaconos solo co-
gnationis jure ad tutelam vel ad curatorem vocatos
administrationem suscipere concedimus.

Tutores habeant liberti secundum leges civiles,
qui propter statum scilicet vindicaro nequeunt.

Alienus servus in testamento frustra curator designatur.

Neque tutelam neque curatorem gerat, qui septuaginta annis est major, neque qui viginti quinque est minor: nam quomodo curatorem gerat, qui alterius cura indiget?

Decoctores et amentes, licet puberitatem egressi sint; a propriis cognatis in tutelam suscipiuntur.

137 Nemo plusquam tres tutores assumit.

Captivi filio tutor non datur, sed substantias curator; nam reverso patre, illi subjectus erit, ac si nunquam in captivitate fuisse redactus.

Illi cuius tutor vel morbo laborat, vel senio cognitus est, a magistratu datur curator.

Si impuberum facultates tutores surripiant, unusquisque eorum in duplum tenetur.

Præseruntur semini masculi, cum sunt perfectæ aetatis. Mulier enim curatorem non gerat, neque tutelæ administrationem subeat, nisi vel mater vel avia sit.

Proximus cognatus tutorem agat: sin vero sint plures ejusdem gradus, tum omnes curatorem gerant.

Quæras etiam in 15 cap. litteræ M.

CAP. XXXIV. De eunuchis.

Sanctorum apostolorum vicesimus primus canon, Eunuchus, inquit, si ex injurya quidem hominum factus sit, vel in persecutione virilibus priuatis sit, vel sic natus fuerit; dummodo ejus vita sit sancta et irreprehensibilis, in sacerdotium promoteatur.

Vicesimus secundus vero: Qui seipsum mutilavit, ne sit clericus; ipse enim sui ipsius est homicida propter facti diritatem, mortem sibi quasi spondens, et Dei opificii hostis palam factus.

Et 23: Si quis, cum sit clericus, seipsum mutilaverit, tanquam sibi manifesto mortem optans, deponatur.

Vicesimus quartus item : Laicus, qui seipsum A mutilavit, tribus annis segregetur, quia est sui ipsius vite insidiator. Præterea, cum in virorum naturam Deus ipsos formavit, in aliam ab ea prorsus diversam sese transformarunt: ita ut neque viri sint, quia seminalem pariter ac generatricem facultatem abjeicerunt, neque feminæ, quia non habent parturiendi naturam.

Eadem etiam constituit i syn. I can. : nimirum, ut qui a medicis in morbo excisus, vel a barbaris genitalibus membris privatur, e clero non excidat; quicunque autem, cum esset sanus, ex industria seipsum execuit, non modo in sacerdotium non cooptetur, sed etiam in clero recensilus, ejiciatur; illi autem in clerum admittuntur, qui a barbaris vel dominis sunt castrati, si eam quæ sacerdotio convenit, vitam prosecuti sint.

Synodi vero i et ii dictæ 8 canon eum, qui alios casecat (tanquam Dei opificio injuriam faciens), sive propriis manibus, sive jussu, si sit quidem clericus, deponi jubet, sin vero laicus, segregari; nisi morbus alicui incidens eum ad execandum agrotantrum coegerit. Neque enim condemnandi sunt sacerdotes, qui morbo laborantes castrari jubent: neque laici, qui propriis manibus ad castrationem utuntur. Hoc enim morbi esse medelam, non autem creature insidias fieri, vel opificium injuria affici existimamus.

Vide etiam in 49 cap. litteræ F, synodi, vi cap. 5.

138 Leges.

Jubemus ut nullus Romanus castretur, ne quidem extra Romanum solum, et ut nullus Romanum castratum emat: sed et eum, qui castravit, et eum qui emit, et labellionem, et publicanum, qui vestigialis aliquid pro eo accepit, puniendos esse. Barbara autem mancipia, quæ extra Romanum solum castrantur, liceat omnibus mercatoribus et emere et vendere. Si quis servus a nobis sit castratus, statim illi libertatem dari, licet ob morbum castratus fuit.

Qui ob voluptatem vel morestaram aliquos castrat, si sit quidem nobilis, bona ejus publicantur; plebeius vero gladio et bestiis objicitur.

Imperatoris vero Leonis Sapientis novella eu-nuchum, qui legitime mulieri matrimonio conjungitur, seortationis poena subjici jubet, et sacerdotem, qui profane illum copulavit, sacerdotali dignitate privari; permituit autem eunuchis, quos cuncte volunt adoptare et in filiorum sortem eligere.

CAP. XXXV. De precum ordine.

Septuagesimus quintus sextæ synodi canon, ruit ut qui in ecclesia precantur et psalmit, non inordinati accedant, neque intentas emulant vociferationes, sed cum contrito corde, et meritis compositis, et mentis attentione, preces et psalmodes peragant: unde et internis moribus et externa specie Dei misericordia in peccatores

'Ο δὲ καὶ οὐδὲν αἰτίας εἰσιν ἀκρωτηριάσας, εἰς ἑταῖροις ζεύσθαι τρία, ὡς ἐπίθουλος τῆς ἔντονος ζεύσθαι· ἀλλας τε καὶ εἰς ἀνδρῶν φύσιν τοῦ θεοῦ τούτους δημιουργήσαντος, εἰς ἑτέραν ἀλλόχοτον αὔτοι ἔντονος μεταπλάστουσιν, ὅποις μήτε ἀνδρας εἶναι, καὶ σπερματικὴν καὶ τοῦ δμαίου γενετικὴν δύναμιν ἀποβεβλήκοτας, μήτε γυναικας, οὐ γάρ τίκτειν ἔχουσι φύσιν.

Τὰ αὐτὰ καὶ οἱ αἱ τῆς αἱ συνόδου κανόνων διορθεῖσται, τὸν ἐν νόσῳ ὑπὸ Ιατρῶν χειρουργήθεντα, ἢ ὑπὸ βαρβάρων τὸν παιδογάνων μαρίων ἀφαιρεθέντα, τοῦ κλήρου μήτε διαπίπτειν· διτις γε μήτε οὐγιαίκων, ἐπιτηδεῖς ἔξετεμεν ἁυτὸν, τούτον μήτε οὐληρούσθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ ἔξεταζόμενον, ἔξωθενθεῖται· προστείσθαι δὲ εἰς κλήρον τοὺς ὑπὸ βαρβάρων ἢ δεσποτῶν εὑνουχισθέντας, εἰ συμβαίνοντα τῇ λεπρωσύῃ καὶ τὸν βίον μετιδίνετε εἰσεν.

Οἱ δὲ τῆς λεγομένης αἱ καὶ β' συνόδου κανόνων τὴν ἑτέρους ἐκτέμνοντα, ὡς τῆς τοῦ θεοῦ δημιουργίας ὑδριστήν, εἴτε αὐτοχειρίᾳ, εἴτε ἐξ επιτάγματος, κληρικὸν μὲν δυντα καθαρισθεῖσας κελεύει, λαϊκὸν δὲ ἀφορίζεσθαι· εἰ μήπου νόσημά τινι προσπεστὸν πρὸς τὴν ἐκτομήν τοῦ πεπονθότος ἡνάγκασεν· οὗτοι γάρ λεράς αἰτιατέον, τοῖς νοσοῦσιν ἐξ ἐπιτάγματος ἐφιστάντας τὸν εὑνουχίζοντα, οὗτοι μήτε λαϊκούς αὐτοχειρίᾳ χρωμένους· τούτο γάρ λατρείαν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπίθουλην τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὑδριν λογιζόμενα.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ 10^ῃ κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα εἰς τῆς σ' συνόδου.

Νόμοι.

Κελεύομεν μηδένα "Ρωμαίων εὑνουχίζεσθαι, μηδὲ ἔξω τῶν "Ρωμαίων γῆς, μηδὲ ἀγοράζειν μηδένα τὸν εὑνουχισθέντα "Ρωματὸν" ἀλλὰ καὶ τὸν εὑνουχίσαντα, καὶ τὸν ἀγοράσαντα, καὶ τὸν συμβολαιογράφον, καὶ τὸν τελώνην τὸν κομισάμενον τέλος τι ὑπὲρ τούτου, τιμωρεῖσθαι· τὰ δὲ ἔξω τοῦ "Ρωματικοῦ" ἕδαφους εὑνουχιζόμενα ἀνθράποδα βάρβαροι ἔξειναι πᾶσιν ἐμπόροις ἀγοράζειν τε καὶ πιπράσκειν· ἀν δὲ τις παρ' ἡμῖν εὑνουχισθῇ δυῦλος, αὐτίκα τούτῳ τὴν ἐλευθερίαν δίδοσθαι, καὶ διὰ νόσου εὑνουχισθῇ.

"Ο δὲ ἡδονὴν ἢ ἐμπορίαν εὑνουχίσας τινά, εὐγενής μὲν ὄν, δημεύεται· εύτελής δὲ, ξίφει καὶ θηροῖς ὑποβάλλεται.

D "Η δὲ νεαρὴ τοῦ βασιλέως λέοντος τοῦ Σοφοῦ τὸν γυναικὶ νόμῳ γάμου συναψθέντα εὑνούχον, τῇ τῆς πορνείας ὑποκείσθαι κολάσεις κελεύει, καὶ τὸν ἀνιέρως συναρμόσαντα λερά τῆς λεπρατικῆς ἀξίας ἀπογυμνοῦσθαι· ἐφίσται δὲ τοῖς εὑνούχοις, οὐδὲ βούλονται εἰσποιεῖν, καὶ εἰς μοίραν τάττειν οὐλῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΔΕ'. Περὶ εὐχῶν εὐταξίας.

"Ο οε' τῆς σ' συνόδου κανόνων τοὺς εὐχομένους ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ φάλλοντας μήτε ἀτάκτους προστεῖσαι καὶ ἐπιτεταμένας ἐπισκήπτει φωνάς, ἀλλ' ἐν συντετριμένῃ καρδίᾳ, καὶ ἥθει κατεσταλμένω, καὶ νοῦ προσοχῇ τὰς εὐχὰς προσέσθαι καὶ φαλλημόδιας, ἐφ' τῷ τε ἐντὸς ἥθει, καὶ τῷ ἔκτὸς εἰσει, τοῦ θεοῦ τὸν ἐλεον ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ἐλκύσαι. Εὐλαβεῖς γάρ,

φαίνεται ἡ τοῦ Λευΐτικοῦ βίβλος, ποιεῖτε τοὺς υἱούς Α Ἰερατῆλού μηδὲ τοὺς κεκλασμένους; καὶ διέμνοις μάζεις χρῆσθαι, καὶ τῇ περιττῇ τῇ τῶν φτιάτρων ποικιλῇ, καὶ φῶν τερετίσμασιν, ἢ θυμελίκοις σύχησι, καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡ ἐκκλησίᾳ προσῆκε Θεός, πολλάκις δὲ ταῦτα καὶ πρὸς πολλῶν κεκώλυνται; πατέρισμάν μετά σφοδρῶν τῶν ἐπιτιμίων παρήγετο δὲ τὸ ἀπλούν καὶ ἀποκελού τῆς φαλμυρίας ἀσπάζεσθαι, ἐν δὲ ταῖς παγγυσίοις καὶ ταῖς τελεταῖς τῶν ἀποικομένων, ὡς τὸ ἄρχαλον θεοῦ καὶ θεοτύπειον εἶγεν, ἀλλ᾽ οὐδὲν γέγονε πλέον.

Περὶ τοῦ τριστιχίου ὅμηρου.

Οὐ δέ πατερὸς τοὺς τῷ τριστιχίῳ ὅμηρος τὴν τοῦ Πέτρου τοῦ Κναφέως φωνὴν παρενέβρειν μὴ αἰδουμένους, τὴν τῷ, "Ἄγιος ἀθάνατος, Ο σταυρωθεὶς δὲ ἡμές, ἔλēσθαν." ἡμές, προστιθεῖσαν, τῇ ὀλεθρίᾳ τοῦ ὁντότητος ἐψήσαι καταδίκην ἢ γὰρ τίταρον ἡ τοιαύτη πρόσωπον εἰσάγει φωνὴ, ἀνὰ μέρος τιθένται τὸν τοῦ Θεοῦ γένος, τὴν ἐνυπόστατον τοῦ Πατρὸς δύναμιν, καὶ ἀνὰ μέρος τὸν ἑτανωριμένον Χριστὸν, ὃς δὲ λόγον δύναται τὸν λαγυρόδην, ἢ παθήσην τὴν Τριάδα διξάζει, συσταυροῦνται τῷ γένος τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα. Ισαίαν δὲ, ὃς ἡ ἐκκλησιαστικὴ δίεσιν Ιεροπλά, ὅπως λιτανεύσωσε τὸν ἄρδον ἐν Κωνσταντινούπολει ἐπὶ τοῖς θεηλάτοις πιεζομένου πληγῇ. Πρόκλου ἀρχιερατεύοντος, αἰθέριον ἀρπαγεῖ παιδίον, καὶ τὸν ὅμηρον τοιτονι μυηθεῖσή, καὶ κατενεχθὲν, τοῦ παροῦσας τὸ μυηθὲν ἀπαγγελίσιεν· ἔταντος δὲ τοῦ λαοῦ τῆς προσθήκης χωρὶς, ἢ θεηλάτος σταλή πληγή. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄγια καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη φύνοδος οὕτως διδεσθαι τὸν τριστιχίον ὅμηρον ἐθέσπισεν, εἴ καὶ τὸ χρυστᾶν γένος τῶν Ἀρμενίων καὶ οὐρανού, τῇ: θεηλαρῆς ταῦτης, εἰσέτι καὶ νῦν οὐ μαθίεται πλάνη. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ιατρῷ καὶ τοῦ Β στοιχείου κανόνα εἰς τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συγγράφου.

Οὐ δέ εἰς ταύτης ἐν τοῖς σάββασι μετὰ πῶν ἐπέτειον Γραφῶν καὶ Εὐαγγέλιον κελεύει ἀναγινώσκειν. Πρὸ γὰρ τῆς γινομένης τὴν τήμερον τάξεων ἐν ταῖς εὐχαῖς τε καὶ φαλμυρίαις, εὐχαὶ μάνσι ἐγίνονται ἐν σαβδάτῳ, καὶ οὐτι τὴν ἀναγράφετον πρόσφερον οὐτεις θυσία, Εὐαγγέλιον δὲ ἡ ἀλληλία τῆς Γραφῆς ἐπ' ἐκκλησίας οὐκ ἀνεγινώσκετο, οὐτα τηνε, καῦτα πανηγυρίζειν εἰωθὸς κατὰ τοὺς λέγοντας κανόνας, μήτε νηστεύειν, μήτε γόνου κάμπτειν ἐν σαβδάτῳ.

Οὐ δέ ιη, τὰς παραδεδομένας εὐχὰς λέγειν ἐν ταῖς εὐνάταις τε καὶ ἑσπέραις, καὶ μή τὸν βουλδρεύοντον λόταις εὐχὰς συντιθέναι, καὶ ταύτας λέγειν ἐν ταῖς συνάξεσιν.

Τούτοις ἐπιφημίζεται καὶ δ τῆς ἐν Κερθαγένῃ συνέδου ργ., τὰς ὑπὸ τῶν συνετωτέρων συγτεταγμένας καὶ ὑπὸ τῆς συγγράφου κεκυρωμένας εὐχὰς λέγεσθαι

trahitpr. Pios enim, inquit Leviticus; liber, facito filios Israel; neque infractis et irreverendis intantur canitentis, et supervacanea cantorum varietate, et cantibus lascivis: quae hymniciis bistro-nibusque magis quam ecclesiae Dei convenientiunt. A quamplurimi vero patriarchis cum gravissimis etiam pennis hæc senius fuerunt prohibita. Permissum est autem simplicem et invariatalem psalmodice modulationem usurpare, et in vigiliis et pro defunctis peragendis cæremoniis, ut obseruit antiqua et venerabilis consuetudo: sed nihil amplius factum est.

De sacrosancto hymno.

Octogesimus primus illos, qui in sanctissimo hymno Petri Fullonis vocem inserere audent, que illi, Sanctus immortalis, hoc, Qui erucifixus es pro nobis, misericordia nostri, addidit, existi anathematis iudicio subjicit. Vel enim quartam personam inducit ista vox, et Dei Filiū, Servatoris scilicet consistentem facultatem, seorsum ponit, et Christum crucifixum tanquam alium a forti, vel affectionibus subjectam Trinitatem glorificat, et Patrem et Spiritum sancium una cum Filio crucifixit. Scimus vero quomodo ecclesiastica Historia loquitur, cum, Proculo archiepiscopo, populus, quadam divinitus intentata oppressus plaga, Constantinopoli supplicaret, in aethera rapium fuisse puerum, et hymnum hunc fuisse edictum, et rurus deponitum præstatibus illud, quod institutum erat, renuntiasse; quod populo sine additamento canente, divinitus intentatam cessasse plagam. Sed et sancta et oecumenica quarta synodus ita sacro-sanctum hymnum canendum esse decernit: licet obscurum Armeniorum genus et subdolum abominationem 139 illum errorem nondum deposuerunt. Vido etiam in undecimo capite litteræ B canonem 15 Laodiceæ synodi.

Ejusdem vero synodi 16 in Sabbathis una cum ceteris Scripturis etiam Evangelio legi jubet. Nam antequam prædo, qui hodie in precibus et psalmoidiis observatur, institutus fuit, solummodo preces in Sabbatho dicitæ fuerunt, et sic sacrificium in cruentum offerebant sacerdotes. Evangelium vero, vel alia Scripturæ pars in ecclesia non legebatur; nam tunc festum celebrare solebant juxta canones, qui dicunt, Neque jejunare, neque genuflectere in Sabbatho oportet.

Décimus septimus autem accuratius quiddam faciens, etiam in sessiones partiti Davidicos Psalmos jussit, et interjecto spatio lectionem heri, ne populus psalmodie continuatione moerore affectus ab ecclesia discederet.

Décimus vero octavus, ut in Nonis et Vesperis recitentur traditæ preces, et ne quis pro arbitrio preces contexat, et illas in publicis conventibus recitat, prescribit.

Hic etiam consenit Carthaginensis syn. centesimus tertius, ut in supplicationibus universæ administrationis solæ legantur preces, quæ a saqien-

tioribus ordinantur, et a synodo confirmantur, in praesationibus, nimirum usque ad sacra Evangelia, in catechumenorum commendationibus, per quas eos Deo commendant sacerdotes; et in manuum impositionibus, tam in eos qui ordinati sunt, quam qui poenitentiam agunt: novæ autem preces, quæ ab aliquibus introducuntur, non admittantur. Quæcunque enim Patrum judicio non sunt approbata, dubium certe habent: itaque metuendum est, ne, quæ ad rectam fidem minus conducunt, intromittant.

Decimus nonus vero synodi Laodicensis canon, Catechumenorum, inquit, preces, et eorum qui poenitentiam agunt primum, deinde fidelium, fieri oportet; postea solis sacratis licere decernit ad altare accedere et communicare. Quære et in 9 cap. litteræ B canones 5 et 20 synodi Gangrenensis.

Centesimus decimus quartus porro Carthaginensis synodi illum anathemate dignum censet, qui existimat, non vere, sed humilitatis gratia, nos adhortantem sanctum apostolum Joannem dixisse, « Si dixerimus, quod peccatum non habemus, non metipos seducimus, nec veritas in nobis est. » Nam ex proxime sequentibus Epistola verbis manifeste ostenditur apostoli sententia, qui subiungit: « Sin autem peccata nostra confessi fuerimus, fidelis est et justus, qui illa nobis remittet, et pargabit nos ab omni injustitia. »

Centesimus decimus quintus vero et 116 illum quidem, qui existimat sanctos dicere: « Dimitte nobis debita nostra, » at seipso debitis eximere, nec illis enim omnino necessariam esse talen petitionem, sed aliis qui sunt in populo peccatoribus, anathemate prosequuntur. Quod enim nec precatioñis prætextus, nec humilitatis hypocrisis unquam sanctis inerat, sed vera cordis contritio, ostendit magnus Jacobus, qui hoc modo aliquando dicit: « In multis offendimus omnes; » et David: « Ne introeas in judicium cum servo tuo, quia non iustificabit in conspectu tuo omnis vivens; » et in oratione Salomon: « Non est homo, qui non peccaverit, » et Job, « Ut omnis homo sciat inuiditatem suam; » et Daniel, « Peccavimus, inique egimus, » et cetera. Quis enim eorum simulationem ferat, qui verbis suis contraria cogitant; qui labris quidem remissionem peccatorum petunt, corde autem se esse insolentes existimant, et non 140 hominibus, sed Deo ipsi mentiuntur? Quære etiam in 37 cap. litteræ K, can. 90 vi syn.

Lex.

Jubemus omnes episcopos et presbyteros, ut non facite, sed voce a fidelissimo populo exaudienda, sacram oblationem et super sanctum baptismum precationem celebrent; ut exinde auditorum animæ in maiorem compunctionem et Domini Dei glorificationem excitentur.

A μόνας. ἐν ταῖς λιταις, φημί, τῆς λειτουργίας ἀπάσης, ἐν τοῖς προσκύνεσι, ἢχοι δηλαδή τῶν θείων Εὐαγγελίων, ἐν ταῖς τῶν κατηχουμένων παραθέσεσι, δι' ὧν τῷ Θεῷ τούτους οἱ λεπεῖς περιτίθενται, καὶ ἐν ταῖς ἐπιθέσεσι τῶν χειρῶν ἐπὶ τὰν κειρόνουμένων καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ γενομένων· τὰς δὲ παρ' ἑνίων εἰσαγόμενας νέας εὐχάς μὴ προσκείσθαι. « Απερ γάρ οἱ Πατέρες οὐκ ἁδοκίμασαν, τὸ ἀμφίβολον δηκουθεντινὸν ἔχει, καὶ δός ὑποτρέχει, μὴ ἄρα τὰ τῇ ὅρθῃ μὴ συμβάλοντα παρενέβρωτι πίστει.

B 'Ο δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ τοῦ κανόνων, Τὰς ὑπὲρ τῶν κατηχουμένων, φησιν, εὐχάς πρῶτον, καὶ τῶν ἐν μετανοίᾳ, εἴτα τῶν πιστῶν γίνεσθαι διεῖ· εἴτα μόνοις ἔξενται θεοπίζει τοῖς λεπατικοῖς εἰς τὸ ἄγιον εἰσενεγκαῖται θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν. Ζήτει καὶ ἐν τῷ θεῷ τοῦ Β στοιχείου κανόνα εἰς καὶ καὶ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου.

'Ο δὲ ριδ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, τοῦ ἀναθέματος ἀξιοῦ τὸν οἰκουμένον μὴ ἀληθῶς, ἀλλὰ ταπεινόσεως χάριν παρανούντα ήμας τὸν ἄγιον ἀπόστολον Ἰωάννην λέγειν, « Εὖν εἰπωμεν, Ἀμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ξανθοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀληθεῖα ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν. » Εἳς γάρ τῶν ἔξης βημάτων τῆς ἐπιστολῆς δείκνυται προδῆλως τοῦ ἀπόστολου ἡ ἐννοια, ἀπάγοντος. « Εὖν δὲ διμολογήσωμεν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἔστι καὶ δίκαιος, δοτις ἀφήσει ταῦτας ἡμῖν, καὶ καθαρίσεις ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδύτιας. »

C 'Ο δὲ ρις' καὶ ρις' τὸν ὑπειληφότα τοὺς ἄγιούς λέγειν μὲν τὸ, « Αφες ἡμῖν τὰ δψειλήματα ἡμῶν, ἔστοις δὲ τῶν ὀφειλημάτων ἔξαιρειν, οὐδὲ γάρ αὐτοῖς είναι ταῦτην τὴν παρατησιν πάντα τι ἀναγκαῖον, ἀλλὰ τοῖς τῷ λαῷ ἀμαρτάνουσι, τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσιν. » Οτι γάρ οὐκ εὐχῆς πρόσχημα οὐδὲ διπλούσις ταπεινότητος τοῖς ἄγιοις ὑπῆρξε ποτε, ἀλλὰ ἀληθῆς καρδίας συντριβή, δηλοῦ ὁ μέγας Ἰάκωβος, ὃδε πῃ λέγων· « Εν πολλοῖς ἀμαρτάνομεν πάντες· καὶ ὁ ἀστεῖος. Μή εἰσιδηθεῖς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, διτι οὐ δίκαιωνδεσται ἐνώπιον οὐο πᾶς ζῶν· καὶ ἐν τῇ εὐχῇ δο Σολομῶν· Οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος δε οὐκ ἡμάρτε· καὶ ὁ Ἰών. » Ποτε εἰδέναι πάντα ἀνθρώποιν τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ· καὶ ὁ Ἰωνής· « Ημάρτομεν, ἡνομήσαμεν, καὶ τὰ ἔξης· εἰς γάρ τῆς εἰρωνείας ἀνάσχοιτο τῶν τάναντία τοῖς σφῶν δέγοις φρονούντων· οἱ περ χεῖλοι μὲν ἀφεσιν αἰτοῦσιν ἀμαρτιῶν, ως ἀθώοι δὲ τούτων τῇ καρδίᾳ διάκεινται, καὶ μὴ ἀνθρώποις, ἀλλὰ αὐτῷ φευδόμενοι τῷ Θεῷ· Ζήτει καὶ ἐν τῷ λέπει τοῦ Κ στοιχείου κανόνα τοῦ τῆς συνόδου.

Nόμος.

Κελεύομεν πάντας ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, μὴ κατὰ τὸ σεσιωπημένον, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς τῷ πιστοτάτῳ λαῷ ἔκακουομένης, τὴν θείαν προσκομιδήν, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι προστυχήν ποιεῖσθαι, πρός τὸ κάντεύσιν τῶν ἀκουούντων τὰς φυγὰς· εἰς πλείστα κατάνυξιν καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀποτάτην θείαν διατίστασθαι διεξιλογίαν.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ ἔφορχιστῶν.

Οἱ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν, ἔφορχιστοις οὐ δεῖ, φασίν, ἤγουν κατηχέν, τοὺς ὑπὸ Ἐπισκόπων εἰς τοῦτο μὴ γειροτονήθεντας.

Οἱ δὲ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ δέκατος καὶ χωρεπισκόπους ἔφορχιστάς γειροτονεῖν, διὸ καὶ ζήτει τὸν τῷ λαῷ κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ζ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τοῦ ἔσοντος ὑλατος, τοῦ τοῖς θεοῖς μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

Ζήτει ἐν τῷ τῇ κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα λόγῳ τῆς σ' συνόδου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ ζωγραφίας δι' ἡδονῆς τὰς γύναχδας λιμανομένης.

Οἱ ρ' τῆς σ' συνόδου κανὼν ζωγραφίας ἀσέμινους, αἱ τοὺς ὄρωντας πρὸς ἀτόπους ἐρεθίζουσιν τῶν, ἵν τοῖχοις χαράττειν ἀπαγορεύει παντάπαισι· καθόδι: φρόλιας αἱ αἰσθήσεις τοῖς μὴ ἴπροσχουσι: τὰ δὲ αὐτῶν ὄρωμενα, ᾧς γε τὸ δῆ καὶ τὰ ἀκουόμενα, ἐπὶ τὴν ψυχὴν εἰστρέψουσι καὶ εἰσαθοῦσι· ταῦτη τοι καὶ, + Οἱ ἀφθαλμοὶ σου ὄρθα βλεπίτωσαν, + ἡ Σοφία φησί· καὶ· + Πάστο φυλακῇ τῆρες σῇ καρδίαν. *

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ ζωοφθόρων ήτοι κτηνούσιών καὶ διογενσαμένων.

Ζήτει τὸ ε' κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Η ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ ἡτονυμένων.

Ζήτει τὸ ζ' κεφ. τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροκοπούμενών καὶ ληρικῶν.

Ζήτει ἐν τῷ τῇ κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνας τῆς μὲν σ' συνόδου τεσσαρεκαΐδεκατον καὶ πεντεκαΐδεκατον, καὶ τῆς τετάρτης πεντεκαΐδεκατον, καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ιε', οἱ καὶ διατάττονται, τὸν μὲν πρεσβύτερον τριάκοντα ἑτῶν γειροτονεῖσθαι, πίντε δὲ καὶ εἴκοσι τὸν διάκονον, τὴν διάκονον δὲ μ', καὶ τὸν ὑποδιάκονον καὶ· οἱ δὲ ἥρθεντες τῆς σ' συνόδου καὶ καθαρεῖσθαι κελεύουσι τοὺς ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας γειροτονεῖσθαι μὴ ἀναμένοντας.

Τὰ αὐτὰ περὶ τῆς τῶν πρεσβυτέρων ἡλικίας καὶ διατάττεται τῆς ἐν Νεοκαταστάξι φησίν· διὸ καὶ δὲ ἥρθεις τῆς σ' συνόδου ιε', ἐπὶ λέξεως λαβῶν, δίειστι.

Νόμος.

Ἡ δὲ ρήγ' Ιουστινιάνειος νεαρός, Πρεσβύτερον, φησίν, ἐλάττονα τῶν τριάκοντα ἐνιστῶν γίνεσθαι οὐκ ἐπιτρέπομεν· οὐδὲ διάκονον τῶν καὶ, καὶ ὑποδιάκονον τῶν καὶ, οὐτε ἀναγνώσατην τῶν ιη', διάκονον δὲ γυναικα μὴ γειροτονεῖσθαι, ητοις ἐλάττων ἵστη τῶν μὲν τῶν, ητοις δεύτερον ἡλθε γάμον.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος.

Νόμος.

Ἡ ἡμέρα ἀπὸ ἑδόμης ὥρας τῆς νυκτὸς ὅριζεται μέχρι τῆς σ' ὥρας τῆς ἐπομένης νυκτὸς· καὶ τὸ γινόμενον ἐν αἰχθήποτε ὥρᾳ τῶν καὶ ὥρῶν ἐν ἡμέρᾳ δοκεῖ γίνεσθαι.

CAP. XXXVI. *De exorcistis.*

Vicesimus sextus Laodic. syn. canon, Exorcizare eos, inquit, non oportet, vel erudire, qui ab episcopo non sunt ad id ordinati.

Decimus vero Antiochense canon etiam chor-episcopis exorcistas ordinare permittit; quem vide etiam in 31 capite litteræ E.

INITIUM LITTERÆ Z.

CAP. I. *De fervente aqua sacris mysteriis inficienda.*

Vide in 8 capite litteræ K canonem trigesimum secundum sextæ synodi.

CAP. II. *De picturis per rotuptatem animam corruptentibus.*

B Sextæ synodi centesimus canon picturas invere- cundo habitu, quarum aspectu ad obscenæ libi- dines excitantur animæ, in parietibus efformari omnino prohibuit; quoniam sensus, tanquam ab illis videntur, quam quando audiuntur, incautis facile in animum transfundunt et immittunt. Quapropter, + Recta aspiciant oculi tui, + et + Omni circum- spectu eorū tuum custodito, + inquit Sapientia.

CAP. III. *De iis qui cum bestiis rem habuerunt, vel cum jumentis coiverunt, vel rationis exortia ani- malia inierunt*

Vide 5 caput litteræ A.

141 INITIUM LITTERÆ H.

CAP. I. *De praefectis.*

Consule sextum caput litteræ A.

CAP. II *De eorum ætate, qui clerici sunt ordi- nandi.*

Vide in quinto capite litteræ A canones sextæ synodi 14 et 15, et quartæ 15, et Carthaginensis synodi 16, qui quidem decernunt ut presbyter triginta annos natus ordinetur; diaconus vero, viginti quinque; diaconissa, quadraginta; et subdiaconus, viginti. Dicunt autem vii synodi canones eos deponi jubent, qui ad istam statem ordinari non expectant.

Eadem de presbyterorum ætate etiam Neoca- riensis synodi undecimus dicit; quem etiam di-

Dctus vii synodi 14 verbatim accipiens recitat.

Lex.

Centesima vicesima tercia Justiniani novella, Presbyterum, inquit, triginta annis minorem fieri non permittimus; neque diaconum 25, nec subdiaconum 20, nec lectorem 18, diaconissam autem mulierem, quae quadraginta annis est minor, non ordinari, nec quae in secundum venerit matrimonium.

CAP. III. *De diei spatio.*

Lex.

Dies a septima noctis hora usque ad se-
quenter noctis sextam horam extenditur: et quidquid
in aliqua ex viginti quatuor horis factum fuerit
intra diem fieri existimatur.

142 INITIUM LITTERÆ Θ.

CAP. I. *De theatris et diversis scenicis iudis.*

Quinquagesimus quartus Laodicensis synodi canoni sacros vel clericos in nuptiis vel in aliis festis convivio exceptos, ad ridicula, quæ in iis fieri solent ad risum excitandum, spectacula omnino oculos non convertere, nec iis mentem adbibere jubet, sed antequam ingrediantur histriones, discedere.

Huic etiam congrua 24 sextæ synodi decernens, sacerdos et monachos in equorum curruculis assistere, et scenicis iudis interesse prohibet: nam verbatim dictum canonem Patrum in Laodicea exponit. Qui autem his rebus se applicare deprehenduntur, vel cessare jubet, vel, si permaneant, deponi. Consule etiam 7 eaput litteræ Γ.

Quinquagesimus primus ejusdem vi synodi militum dictos, et eorum theatra, et venationum spectacula, et quæ sunt in scena saltationes, penitus cessare statuit. Nam fidèles vitam dissolute instituere non vult Evangelicas disciplinas prescriptum, neque, quæ animi contentionem dissolvunt, studiose prosequi, sed quæ sanctos docet. Mimos vero vocal eos qui quorundam voces et mores imitantur, ut ad inconditum risum astantes excident. Venationum vero spectaculum non cum canibus venari dicit, vel alio modo; nam spectaculum illud non est, sed actio; verum in magnis urbibus feræ bestiæ, puta leones et ursi, alebantur, quæ quidem statim temporibus in theatra educerentur, et nunc quidem cum tauris collectari permittebantur, nunc vero cum hominibus, vel captiuis vel rei capitalis damnatis; ut illos ad spectantium oblectationem dilaniarent. Hic vero canon multam eorum scævitan prohibet, qui ad proprias voluptates aliorum abutuntur clade, et consimilis sibi naturæ hominum sanguine delectantur. Scena porro est assimulata imitatio; unde et scenici dicuntur histriones, qui aliquando servorum, aliquando dominorum, vel exercituum duxorum et principum personas induunt. Scenicas igitur saltationes virorum et mulierum inverecunde lascivientium et turpiter agentium, et ad libidinem spectators provocantium, et in maxillam ictus et strepitus, prohibens canon, iis qui sese ad aliquid horum applicant, clericis quidem depositionem, laicis vero segregationem minatur.

Vide etiam ejusdem synodi canones 62, 65, tertio capite litteræ E.

Carthagin, vero syn, can. 15 sacerdotum filii spectacula peragere prohibuit; a quibusdam enim civibus, spectaculorum nimis amicis, alebantur equi, ad cursuum certamina exercitati, et ad pugnam bestiæ. Haec autem non solum quo minus a sacerdotum filiis peragantur, verum etiam ut illuc ad visendum non accedant, cavitur. Illos enim in doctrina et lege Domini inservi operari;

Α ΑΡΧΗ ΤΟΥ Θ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τῶν θεάτρων καὶ θυμιλεκῶν διαφόρων παιγνίων.

Οὐ νῦ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανὼν ιερατικούς ή κληρικούς, εἰς γάμους ή εἰς ἕορτάς ἔτέρας ἔστιαμένους, κελεύει δῖως μὴ ἐπιστρέψεσθαι καὶ τὸν νοῦν προσέχειν ταῖς εἰωθυῖσις ἐν τούτοις γίνεσθαι καταγελάσσοις πρὸς γέλωτα θεωρίαις, ἀλλὰ, πρὶν τοὺς ἐκ τῆς θυμιλῆς εἰσιέναι, τούς τους ἀναχωρεῖν.

Συνῳδὰ τούτῳ καὶ ὁ καὶ τῆς ζ^η συνόδου διατατέμενος κωλύει τοὺς ιερωμένους καὶ μοναχούς εἰς ἐπιπορρομένας ἀπίειν καὶ θυμελεκῶν παιγνίων ἀνέχεσθαι, ἐκτίθησι δὲ καὶ τὸν γέλωτα κατὰ βῆμα κανὼν τῶν ἐν Λαοδικείᾳ Πατέρων· τοὺς δὲ τούτοις προσανέχειν ἀλόντας ή παύσασθαι παραγγέλλει, ή ἐπιμένοντας καθαιρεῖσθαι. Ζήτει καὶ τὸ ζ^η κεφ. τοῦ Γ στοιχείου.

Οὐ δὲ να τῆς αὐτῆς ἔκτης συνόδου τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θέατρα, καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεώρια, καὶ τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὄρχησες τελέως ἀργῆσαι νομοθετεῖ. Τοὺς γάρ πιστοὺς ἡ τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας ἀκρίθεια μὴ ἀνειμένους φιοῦν βούλεται, μηδὲ τὰ χαυνοῦντα τὸν τῆς ψυχῆς τόνον ἐπιτίθεσθαι, ἀλλ' ἀ πρέπει ἀγίοις. Μίμους δὲ φησι τοὺς ἐνίων ἀπομιμουμένους φωνὰς καὶ ήθοι, πρὸς τὸ γελᾶν ἀκρατῶς τοὺς παρόντας παρασκευάσαι. Κυνηγίων δὲ θεώριαν οὐ τὸ θηράν λέγει διὰ κυνῶν ή δλῶν πως, τοῦτο γάρ ἔργον, οὐ θεωρία ἔστιν, ἀλλ' ἐν ταῖς μαρτίσταις τῶν πόλεων θηρία ἐτρέφοντο, λέοντές τε καὶ δρυκοί, οὐ δη καὶ κατά τινας ἔξηγον καιρούς ἐπὶ τὰ θέατρα, καὶ νῦν μὲν ταύροις προσπαλαίσιν ἀφίεσθαι, γῦν δὲ ἀνθρώποις δορυσλάτοις ή κατακρίτοις, ὥστε τούτους διασπάττει πρὸς γέλοντὸν τῶν θεωμάνων, "Ο γε καὶ πολλὴν ὀμόδητα κατηγόρει τῶν οἰκείων χερμονήν τὰς ἔτερων συμφοράς ποιουμένων, καὶ ὀμοφυῶν ἀνθρώπων αἴματιν ἥδωμάνων. Σκηνὴ δὲ ἔστιν ἡ προσπολιταὶς ἀπόκρισις, θύσιον καὶ σκηνικοῖ λέγονται οἱ ἀποκριγόμενοι, καὶ ἀπεικάζονταις ἑαυτοὺς, ποτὲ μὲν δούλοις, ποτὲ δὲ δεσπόταις, ή στρατηγοῖς, καὶ δρυκούσι. Τὰς σύν ἐπὶ σκηνῆς ὄρχησες ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀναιδῶς λογιζομένων καὶ ἀσχημονούντων, καὶ εἰς ἀκόλασθαν τοὺς δρῶντας ἐκκαλουμένων, καὶ τὰς ἐπὶ κόρης ραπίσματα καὶ ψοφήματα ἀπαγορεύων δι κανὼν, τοῖς πρὸς τι τούτων ἑαυτοὺς ἐκδεσμοῖς, κληρικοῖς μὲν οὖσι καθηρεστιν ἐπάγει. Λαϊκοῖς δὲ ἀφορισμόν,

Ζήτει καὶ τὸν τῆς συνόδου ταῦτης ξβ^η κανὼν καὶ ξ^η ἐν τῷ γ^η κεφ. τοῦ Ε στοιχείου.

Οὐ δὲ εἰ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου κανὼν τοῖς παισὶ τῶν ιερέων ἀπελήρηκα θεώρια ἐκτελεῖν· ἐνίοις γάρ τῶν πολιτῶν, οἷς ἐμελεν ή περὶ τὰ θέατρα μανία, ἵπποι ἐτρέφοντο εἰς ἀμιλλαν ἡσκημένοι δρόμων, καὶ θερία εἰς θηριομαχίαν· ταῦτα οὖν τοὺς παῖδες τῶν ιερέων μὴ δτι φελεῖν κελεύει, ἀλλὰ μηδὲ ἀφικνουμένους ἐκεῖστι θεωρεῖν· δεῖ γάρ αὐτοὺς εν παντὶ τρέψασθαι καὶ νομιστια Κυριου· καθ' ἀλλ

καὶ Παῦλος δι μέγας, πρὸς Τίτον γράψων, περὶ πρε-
σβυτέρων φησίν· Ἐά τις τέκνα ἔχει πιστὰ, μὴ ἐν
κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα· καὶ πρὸς Τιμό-
θεον· Τὸν ὄρεγόμενον ἐπισκοπῆς τέκνα δεῖ ἔχειν,
ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· τὰ δὲ θεά-
τραις σχολάζοντα ἀσωτίας ὑπὸληψίν οὐ διαπέφευγε-
διλλά καὶ πᾶσι. Χριστιανὸς κεκήρυκται τελέως τού-
των ἀπέκεινας, καὶ τοὺς βλασφημεῖν αἰρουμένους
ἴκτερόπεσθαι, ἀσέμνιοις χρωμένους ρήμασι τε καὶ
πράγμασι.

Οὐ δὲ ξ' καὶ τὰ ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἀγίων
μαρτύρων κωλύει συμπίσται γίνεσθαι, καὶ τὰς ἐν
τούτοις μυσαράς ὀργήσεις. Συμβαίνει γάρ καὶ τὰς
εὐτεχήμονας τῶν γυναικῶν παρὰ τοῦτο εἰς τὰς
εκκλησίας μὴ ἀρικνεῖσθαι, διὰ τὸ λάγνως κατ'
αὐτῶν ὅρμαν τοὺς τὰ αἰσχρὰ μὴ αἰσχυνομένους
ἐπιτηδεύειν.

Οὐ δὲ ξ' θεώρια καὶ πιποδρομίας ἐν Κυριακαῖς ἡ
ἀπέραις ἀρτασίμοις ἡμέραις, ἢ τῇ ἑδομάδι· τοῦ Πά-
σχα, κωλύει γίνεσθαι, Ινα μὴ τούτοις σχολάζοντες οἱ
Χριστιανοὶ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὀλιγωρῶσι
συνάξεων· κελεύει δὲ μὴ ἀναγκάζεσθαι τιγα τῶν πι-
στῶν ἀνείναι εἰς θέατρα.

Οὐ δὲ ξ' τῆς σ' συνδου κανῶν τὴν δῆλην ἀδρο-
μάδα τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σχολάζειν
ἀπαιτεῖ τοὺς πιστοὺς, φαλμοῖς καὶ ὅμνοις εὐ-
φραινομένους· τὰ δὲ θέατρα καὶ τὰς πιποδρομίας
τῷ τηγικαῦτα κεκώλυκεν· δν καὶ ζήτει ἐν τῷ Σ'
κεφ. τοῦ Η στοιχείου. Ζήτει καὶ ἐν τῷ Θ κεφα-
λαὶ τοῦ Δ στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ συν-
δου ριθ'.

Νόμος.

Οὐ δὲ νόμος ἀτίμους ἡγέται πίντας τοὺς διὰ
πόδους εἰς ἀγῶνα κατιδίντας, καὶ τοὺς διὰ φιλοτιμίαν
ἐπὶ σκηνῆς προίσντας· Οὐ δὲ μισθώσας ἐαυτὸν εἰς
παιγνίων τέχνην καὶ μὴ ἐπιδειξάμενος, οὐδὲ ἀτιμοῦ-
τος· δὲ δὲ μισθώσας ἐαυτὸν εἰς τὸ θηριομαχῆσαι, καὶ
μὴ θηριομαχήσῃ, ἀτίμος γίνεται, ὡς αἰσχροῦ κέρδους
χάριν τὴν ἐαυτοῦ ζωὴν προτίμενος.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ θευλογίας καὶ ὀρθοδόξου
πίστεως.

Ζήτει τὸ περὶ πίστεως κεφάλαιον εἰς τὴν ἀρχὴν
τοῦ βιβλίου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ τῶν ἀγίων Θεοφανείων.

Ζήτει ἐν τῷ λέξει κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα τοῦ
Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ τῶν μυστιστήρια ἰστάντων
καὶ πρινάριων παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων ἔχι-
σκόπων.

Ζήτει τὸ λέξει κεφ. τοῦ Σ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Οτι εἰς τὸ ἀγνοεῖσθαι τῶν ιερω-
μένοις μόροις εἰσέρχεσθαι μόσχαλές εἰσέρ-
χονται δε καὶ βασιλεῖς, ὅτε τὰ δώρα τῆς θελα-
τραζέλη προσοισθει μέλλονται· λατοῖς δὲ ή
γυναικεῖς εἰσιέργαι ἀπέρηται.

Ζήτει τὸ σ' κεφ. τοῦ Β στοιχείου, καὶ τοῦ Γ στοι-
χείου τὸ κεφ. καὶ ἐν τῷ λέξει κεφ. τοῦ Ε στοιχείου
κανόνα τῷ τῆς ἐν Δαοδίκεια συνδου.

A sicut etiam magnus Paulus ad Titum scribens, de
sacerdotibus dicit; « Si quis filios habet fidèles,
non in luxuria accusatione, aut non subditos; »
143 et ad Timotheum: « Eum, qui episcopatum
desiderat, filios habere subditos oportet, cum omni
castitate. » Qui vero spectaculis vacani, intempe-
rantiis eranen non effugerunt: nam omnibus
Christianis ne ad ea accedant, omnino interdictum
est; et ut eos qui blasphemis dediti sunt, avertant,
quia invercundis verbis et rebus utuntur.

Sexagesimus deinceps in sanctorum marty-
rum memoris convivia, et exsecrandas in iis
salutationes fieri prohibet. Evenit enim, ut ver-
cundae mulieres ob id in ecclesiis non accedant,
quod illas lascive et aggrediantur, quos invere-
cunde agere non pudet.

Sexagesimus primus vero spectacula equestria
in Dominicis vel reliquis festis diebus, vel in Pa-
scha hebdomade, fieri prohibet; ne his occupati
homines Christiani, quae sunt in ecclesiis congrega-
tiones parvi faciant. Jubet vero, ut ne quis fide-
lium spectaculis interesse cogatur.

Sexagesimus sextus sextæ synodi canon tota Pa-
scha hebdomada in sanctis ecclesiis fideles adesse
exigit, psalmis et hymnis gaudentes: spectacula
vero et equorum cursus tuuc temporis prohibuit.
Quem etiam consule in 7 cap. littera Π. Consule
item in novo capite littera Δ synodi Carthaginensis
caponem centesimum vicesimum nonum.

Lex.

Lex omnes eos qui in certamen ob quæstum
descendunt, et qui in scenam ob pretium prodeunt,
infames esse decernit. Qui vero operam suam in
artem ludicram mercede locat, si non specimen
præbet, nulla ignominia afficitur. Qui vero se cum
bestiis pugnare pacta mercede condixit, licet non
pugnet, nullo gaudet honore; quippe qui turpis
luci gratia propriam vitam projicit.

CAP. II. *De theologia et orthodoxa fide.*

Vide cap. de fide sub initio libri.

D CAP. III. *De sanctis Theophanis.*

Vide in trigesimo septimo cap. litt. K, canonem
Theophilii Alexandrini.

CAP. IV. *De clericis, qui præter suorum episcoporum
sententiam alluria statuerunt.*

Vide 12 caput litteræ Σ.

144 CAP. V. *Quod ad sacrū altare sacris
solis ascendere permittitur: ingrediuntur vero
imperatores quando ad sacram mensam dona
oblaturi sunt; laicos autem vel mulieribus in-
gressi prohibetur.*

Vide sextum caput litteræ B, et litteræ Γ vicesi-
num secundum caput: et in trigesimo quinto
capite litteræ Ε cap. 19 Laodicensis synodi.

INITIUM LITTERÆ I.

CAP. I. *De sacris vasis et sacrilegio.*

Septuagesimus secundus sanctorum apostolorum, ut et 73, eum, qui ab ecclesia ceram vel oleum auferit, porro et qui vas sanctificatum ex auro vel argento factum, vel linteum in proprium usum convertit, et commune facit, si non sacrilegii, tamenquam sceleris autem præmium reportantem, segregationi subjiciunt. Nam Achbar, quæ Deo nec oblata erant, nec sanctificata, sed solum promissa, subtrahens, extremas dedit pœnas ab universo populo lapidibus obrutus.

Decimus vero primæ et secundæ dictæ synodi, dilucidiorum horum canonum interpretatus mentem, Eos, inquit, qui vasa vel vestes extra altare ad proprium usum convertunt, quæ ad templi ornatum sanctificata fuerunt, lucernas verbi c. vel aulæ, et ad usum profanum sibi ipsis vel aliis : econiodaverint, apostolicus canon segregat, et nos una segregamus. Eos autem, qui sanctum calicem, vel discum, vel forcipem, vel venerandum indumentum, vel aerem dictum (id est sudarium), vel, ut summatum dicam, unum aliquod ex sacris vasis et intra altaria sacra sanctificatis, vel vestimenta in proprium lucrum diripiunt, vel in usum profanum convertunt (hoc enim est profanare, illud vero surripere sacra), absolutæ depositioni subjicimus, ut qui impium opus fecerunt.

Et magnus Gregorius Nyssenus in octavo suo canone, *Sacrilegium*, ait, in divina et antiqua Scriptura, cædis quidem condemnatione non visum est indignum. Similiter enim et qui cædis convictus erat, et qui res Deo dedicatas abstulerat, lapidationis supplicium subibat. Ecclesiastica autem consuetudo lenitate, nescio quomodo, utens, tolerabilius illius morbi piaculum existimavit. Nam breviori tempore sacrilegos quam adulteros punivit; adulteros autem 18 annos a communiione expellit. Consule in 16 capite litteræ E can. 2 sancti Cyrilli, et quæ ibi positæ sunt legum caput 4.

Leges.

Sacrilegii crimen simile est criminis læse maiestatis.

Contra illum sacrilegii actio movetur, qui ex rebus sacris aliquid abstulerit, et in proprium usum converterit, vel qui horum aliquid dolo male facere aggressus est.

145 Qui aliquid Deo nondum dedicatum furatur, tamenque fur actione tenetur: nam res privatas a templo surripere, sacrilegium non est, sed furtum. Qui autem Deo consecrata furatur, licet ex privato loco furatus est, sacrilegii tenetur. Quoniam enim sunt quædam sacra Deo non consecrata, ut sunt imagines, quæ ad nos privatim pertinent, nondum templis vel monasteriis dedicatae, ideo dicit lex, *focum facere furtum vel sacrilegium*. Nam qui *sacram imaginem*, quæ in nostra cellula est,

Α ΑΡΧΗ ΤΟΥ Ι. ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ ιερῶν σκευῶν καὶ ιεροσυλίας.

Οἱ οἱ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, ἀλλὰ δὴ καὶ δογῆ τὸν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφελόμενον κηρόν, ἡ Ἐλαιόν, Ετεῖ δὲ τεκνὸς ἀγιασθὲν, χρυσοῦ ἢ ἀργύρου πεποιημένον, ἢ ὅδην εἰς οἰκεῖαν χρῆσιν σφετεριζάμενον καὶ κοινοῦντα, εἴγε μὴ ιεροσυλίας, ὡς δὲ οὐν παρανομίας δίκας ὑπέχοντα, ἀφορισμῷ ὑποβάλλουσιν. Οἱ Ἀχαρ δὲ, καὶ ἀπερὶ οὐδέπω θεῷ προσήνεκται, οὔτε μὴν ἥγιασται, ἀλλὰ μόνον ἐπήγγελται ὑφελόμενος, τὴν ἀσχάτην ἔδωκε δίκην καταλευσθεῖς παγγενής.

Οἱ δὲ εἰ τῆς λεγομένης α' καὶ β' συνόδου, ἐκδηλώτερον τῶν κανόνων τουτονὶ τὸν νοῦν ἐρμηνεύων, Τοὺς αφετεριζόμενους τὰ ἔκτης, φησι, τοῦ θυσιαστηρίου σκεύη ἢ ἄμφια, & δὴ πρὸς κόσμον τοῦ ναοῦ ἀφιέρωται, λυχνίας τυχόν, ἢ ἐπιπλα, καὶ εἰς χρῆσιν ἀνέρεον ἔκτοις ἢ ἕτεροις παρέχοντας, ὁ ἀπόστολικὸς ἀφορίζει κανὼν, καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν. Τοὺς μὲντοι τὸ ἄγιον ποτῆριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ τὴν λαβῖδα, ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἀπλῶς ἐν τι τῶν τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ ιερῶν καὶ ἀγίων σκευῶν ἢ ἀμφιεσμάτων εἰς ἴδον κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν χρωμένους ἀνέρεον (τὸ μὲν γάρ ἐστι βεβηλώσαι, τὸ δὲ, συλησαι τὰ ἄγια), παντελεῖ καθαιρέσαι καθυποθάλλομεν, ὡς δυστεῖς; Εργον διαπρᾶξαμένους.

Οἱ δὲ Νύσσους μέγας Γρηγόριος, ἐν τῷ γέ κανόνι, Καὶ οἱ ιεροσυλία, φησι, παρὰ μὲν τῇ ἀρχαίᾳ καὶ θελή Γραφῇ οὐδὲ ἐνομίσθη τῆς φυνικῆς κατακρίσεως ἀνεκτότερα· δύοις; γάρ δὲ τε φόνῳ δίσκοις, καὶ δὲ τὰ ἀνατεθέντα τῷ θεῷ ὑφελόμενος, τὴν διὰ τῶν λιθων τιμωρίαν ὑπέσχον. Οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια, συγκαταβάσαις οὐκ οἴδεν πατοῦς χρησαμένη. ἀνεκτότερον τὸ τῆς τοιαύτης ιδού καθάρσιον ἐλογίσατο· ἐλάττον γάρ χρόνῳ τοὺς ιεροσύλους ἢ τοὺς μοιχοὺς ἐκολάστατο· τοὺς δὲ μοιχοὺς εἰς τὴν τῆς κοινωνίας ἀπειργει. Ζήτεις καὶ ἐν τῷ γέ καφ. τοῦ Ε στοιχ. κανόνα β' τοῦ ἀγίου Κυρίλλου, καὶ τῶν ἐκεῖσας κειμένων νόμων τὸ δὲ κεφάλαιον.

Nόμοι.

Τὸ περὶ ιεροσυλίας ἔγκλημα διμοιδὸν ἐστι τῷ τῆς Δ καθοισιώσεως.

Οἱ περὶ τῆς ιεροσυλίας κινεῖται νόμος κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ιερῶν χρημάτων, ἢ χρησαμένου τούτοις εἰς ίδιας χρείας, ἢ παρατκευάσαντος κατὰ δόλον γενέσθαι τι τούτων.

Οἱ κλέπτων τὸ μήπω θεῷ καθιεριώθεν, ὡς κλέπτης ἐνάγεται· τὸ γάρ ὑφελέσθαι ἀπὸ τοῦ ιεροῦ χρήματα ίδιωτικὰ οὐκ ἐστιν ιεροσυλία, ἀλλὰ κλοπή· ὁ δὲ τὰ ἀνατεθειμένα τῷ θεῷ κλέπτων, καὶ ἐξ ίδιωτικοῦ τόπου κλέψῃ, ὡς ιερόσυλος ἐνέχεται. Ἐπειδὲ εἰσὶ τινα ιερά μὴ ἀνατεθειμένα τῷ θεῷ, ὡς τὰ ίδικῶς ἡμῖν διαφέροντα εἰκονίσματα, μῆπω ναοῖς ἢ μοναστηρίοις ἀνατεθέντα, κατὰ τούτο φησιν δὲ νόμος, τὸν τόπον ποιεῖν τὴν κλοπὴν ἢ τὴν ιεροσυλίαν· δὲ γάρ τὴν ἐν τῷ οἰκισμῷ τημῶν οὔτεν ἀγίαν εἰκόνα κλέ-

πτινον οὐκ ἔστιν ἱερόσυλος, ἀλλὰ κλέπτης· εἰ δὲ μή τί ποιούμεν ἂν καὶ τὸν νομίσματα κλέπτοντα, εἰκόνα ἔχοντα τοῦ Χριστοῦ ή τῆς Θεοτόκου, ὡς ἱερόσυλον λέγεσθαι· ὅπερ ἀποκον καὶ φυεῖται.

Οἱ ἱερόσυλοι ἐν νυκτὶ τῷ θυσιαστηρίῳ ἐπιβαίνων, καὶ τὰ ἀνάτειριμένα τῷ θεῷ ἵερᾳ μολύνων ἢ ἀφαρούμενος, ἔιψει τιμωρεῖσθω· ἐν ἡμέρᾳ δὲ μέτριον τι ἄφαιρούμενος ἀπὸ τῆς ἰκαλησίας διὰ πτωχείαν, τυπτόμενος ἐξοριζόσθω.

ΚΕΦΑΛ. Β. Οτι οὐδεὶς ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων τὰς λεγομέρας ἀγάπας ποιεῖται, η καπηλεῖα στέγαι, η τις κατ' ἐμποριαν προτιθέται, η καπηλος χωρὶς ἀνάτηκης στάχτην, η τινα μεταγνωμένης καταμέρεται.

Ζῆται τὸ ιερόν καὶ τὸν Ε στοιχεῖον.

ΚΕΦΑΛ. Γ. Περὶ τῆς θείας ἱερουργίας.

B

Ζῆται ἐν τῷ ιερῷ καὶ τὸν Τ στοιχεῖον.

ΚΕΦΑΛ. Δ. Περὶ Ἰουδαίων, καὶ διτι μετ' αὐτῶν κοινωνίας δικαὶος ἔχειται οὐδεὶς.

Ζῆται ἐν τῷ β' ιερῷ τοῦ Α στοιχείοις: ενδόντα ἐξ τῶν ἀγίων ἀποστόλων.

Οἱ δὲ οἱ τὸν μετὰ Ἰουδαίων νηστεύοντα, η συνεργάταντα, η παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς δεχόμενον ξένια, η ἀξυμα, η τι τῶν τοιούτων, κληρικὸν μὲν διτα καθαρίσει, λατεκὴν δὲ ἀφορίζει. Καν γὰρ μή τὰ ἰκείνων, εἰ καὶ οὐτα δρόμη, φρονῶν ἴσχυριζεται, ἀλλὰ πολλοῖς σκανδάλου διδώσων σφορμήν καὶ ὑπονοίαν καθ' ἑαυτοῦ, ὡς τὰς Ἰουδαίας τιμῆτες τελετάς, ἀς πρό γε τῆς Χριστοκτονίας διθέσι φαίνεται βδελυτόμενος, η Νηστεία, λέγων, καὶ ἀργίας, καὶ τὰς ἑορτὰς ὁμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· οὐ γάρ τοις Ἰουδαίων ζῶσιν ἐπιτιμῷ δι κανῶν. ἀλλ' οἵς οὐ περὶ πλείστου γίγνεται, τῷ διδιαφόρωις θιῶνται, τῆς ἰκείνων ἀποδιτασθαι κοινωνίας.

Περὶ ἀλέμων κατὰ Λατίων.

Ἐκ τούτου πάρεστι γνῶναι, μή κατὰ μικρὸν παρανομοῦντας τοὺς δι' ἀξύμων τὴν μυστικὴν ἐπιτελοῦντας θυσίαν. Εἰ γάρ τοις ἀπλῶς ἀσθίουσιν ἀξυμα ἐξ Ἰουδαίκης ἑορτῆς καθαρίσειν ἀπάγει καὶ ἀφορίσμενον, τὸ μεταλαμβάνειν τούτων ἐκ Κυριακοῦ σώματος, δι' αὐτῶν τε τὸ Πάσχα ἐπιτελεῖν, πολλαν ἔχει παρατίθειν εὑρετῆ; Οὐ γάρ τὸ ἀπλῶς ἀσθίου τοις ἀξυμα κεκώλυκεν, ἀλλὰ τὸ δι' ἀξύμων κατὰ Ἰουδαίους ἑορτάζειν· τις δὲ μείζων τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ἑορτή, η δι Κύριος ήμεν, οὖν αυτήριον μέλλων ὑπέργεσθαι θάνατον, πρὸ τῆς τοῦ Πάσχα ἑορτῆς παραδίδωκεν; Οτι γε μήν οὐδὲ εἰς νοῦν τοῖς θείοις ἀπῆλθε Πατράσι τὸ δι' ἀξύμων ἑορτάζειν ήμεῖ, δῆλον ἐκ τοῦ πᾶσαν σπουδάσαι τούτους Ἰουδαίκην περιελεῖν ἑορτήν, καὶ τάναγρία τοῖς αὐτῶν ἔθεσιν ἐπιτάξαι καὶ νόμοις, ὥσπερ δὴ τὴν ἐν τοῖς σάδισσαι νηστείαν καὶ ἀργίαν λελύκασι· προσέτε καὶ ηγεῖται τῆς τῶν Νινευεῖτῶν τελοῦστι νηστείας, καὶ τόλλα, ἀ κατὰ μέρος διεξιέναι οὐ τοῦ παρόντος καρποῦ.

Οἱ δὲ οἱς καὶ τὸν κομίζοντα Χριστιανὸν ἔλατον εἰς τὰ τῶν ἔθνῶν ἱερά, η εἰς τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγογήν, η λύγνους ἀπτοντα, τῇ τοῦ ἀφορμασμοῦ διδώσω-

A suffuratur, non est sacrilegus, sed fur; secus enim dicemus, eum qui suffuratur numismata, Christi vel Deiparae Virginis imaginem habentia, ut sacrilegum teneri; quod absurdum est et falsum.

Sacrilegus nocte altare ascendens, et Deo dicata sacra contaminans vel suffuratus, gladio punitur: interdui autem mediocre quid ab ecclesia propter paupertatem auferens, verberatus exilio mulctatur.

CAP. II. Quod non oportet intra templi ambitus agreas dictas celebrare, vel canopias esse, vel oliquid ad mercaturam expondere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere emanere.

Vide 15 cap. litterae E.

CAP. III. De sacro ministerio.

Vide in 5 capite litterae T.

CAP. IV. De Iudaicis, et quod non oportet fideles et in iis omnino communionem habere.

Quare in 2 capite litterae A sanctorum apostolorum canonem 64.

Septuagesimus vero canon illum qui cum Iudaicis Jejunat; vel una festum agit, vel ab ipsis festi xenia accipit, vel azyma, vel aliquid tale, si sit quidem clericus, deponit; sin autem laicus, segregat. Nam; etsi se non idem quod illi, licet ita faciat, sentire contendit, multis tamen scandali occasionem prebet, et in seipsum suspicionem, quod Judaicos honorat ritus; quos vel ante Christum trucidatum abominasse Deus invenitur, dicens: « Jejunia, et ferias, et festa vestra odio habet anima mea. » Non enim eos, qui Iudaice vivunt, puniri canon; sed qui indiscriminat vivendo ab eorum communione maxima ex parte non abscedunt.

De azymis; contra Latinos.

Et hoc cognoscere licet, eos non parum peccare, qui per azyma mysticum sacrificium celebrent. Nam si eis, qui simpliciter ex festis Iudaicis azyma comedunt, depositionem et segregationem inducit; eorum, tanquam Dominici corporis, esse participes, et cum illis pascha celebrare. **146** quale habet excusationem speciosam? Non enim absolute azyma comedere prohibuit, sed per azyma more Iudaico festa celebrare. Quodnam autem est incruento sacrificio majus festum, quod Dominus, eum mysterium salutare, mortem scilicet voluntariam, subituras erat, ante Paschatis festum tradidit? Quod autem ne sanctis Patribus in mente quidem venit, nos per azyma festum celebrare, ex eo manifestum est, quod omne festum Iudaicum abolere nitebantur, si eorum ritibus et legibus contraria instituere: quemadmodum etiam jejunium et ferias in sabbatis solverunt; porro et quod in Ninivitano Jejunii memoriam celebravit, et alia, quae hic particulariter enumerare non est praesentis instituti.

Septuagesimus primus vero canon Christianum in gentilium templo oleum deferentem, vel in Iudaorum Synagogam, vel lucernam accendentem, su-

gregationis supplicio tradit; exinde enim erunt A δικη· τιμῆν γὰρ ἐκ τούτου τὰ ἔκεινα δργία λογισθήσεται.

Ab omnibus his discedere jubent etiam Laodicensis synodi canones 57, et 58 et 59, qui de utroque canone apostolico mentionem injiciunt iisident verbis et nominibus.

Undeclusus vero vi synodi eum qui cum Iudeis comedere non recusat, vel eorum familiaritatem non aspernatur, vel in morbis eos ad medelam accersit, vel una eum iis in baino lavatur, si sit quidem clericus, depositioni, sin autem laicus, segregationi subjicit. Vide etiam caput 4 litteræ B.

Vicesimus nonus vero Laodicensis synodi, Non deceat, inquit, Christianos, qui legem evangelicam sunt amplexi, et eis, qui adhuc umbraticam et imperfectam colunt, perfectorem, Iudeis adhaerere, et Sabbatum, ut illi, celebrantes, in illo omne opus condemnare, sed in eo quidem operari; diem vero Dominicum præferentes, otiani, si possint, ut Christiani, opera missa facere, ut ecclesiis assident. Qui enim ob paupertatem, vel aliam quamdam necessitatem etiam die Dominicō inexorabile opus subiicit, ut improbus, veniam non consequitur. Eos autem, qui Iudeos non repudiant mores, manifeste anathematis supplicio subjicit.

Leyes.

Iudei in Sabbato, et aliis eorum festis, neque ministerium corporaliter obeunt, neque aliud faciunt, nequa publici aut privati criminis accusantur, nec Christianos accusant.

Si Iudeus Christianum vel cætchumentum mancipium possideat, et circumcidet, vel anus fuerit Christianam alicuius conscientiam pervertere, capitali supplicio plectatur.

INITIUM LITTERÆ K.

CAP. I. *De depositis episcopis et clericis, et a quo episcopis deponuntur.*

Vide in nono capite litteræ Δ. dñe eis qui Jure deponuntur. Ut et 42 et 15 Carthaginensis synodi canones, quos invenies, episcopum a 12 episcopis 147 deponi oportere decernentes: presbyterum vero, a sex; et diaconum, a tribus. Et in decimo octavo cap. litteræ A canonem undecimum sanctorum apostolorum. Et in nono cap. ejusdem litteræ canonem vicesimum septimum magni Basillii.

Vicesimus primus sextæ syn. canon hoc modo verbatim dicit: Clerici, qui canonorum criminum rei facti, et propterea perfectæ ac perpetuae depositioni subjecti, et in laicorum locum detrusi sunt, si quidem ad conversionem sua sponte resplientes peccatum deleant, propter quod a gratia exciderunt, et ab eo se penitus alienos efficiant, cleri habitu tondeantur: sin autem non sua sponte hoc elegerint, comain sicut laici nutriant, ut nō qui saccularem conversationem ritue ecclesii præpo-

A δικη· τιμῆν γὰρ ἐκ τούτου τὰ ἔκεινα δργία λογισθήσεται.

Τούτων ἀριστασεις πάντων παρεγγυῶσι: καὶ διῆς ἐν Λαοδικείᾳ ζέζενται, καὶ διῆς, καὶ διῆς ἀμφότερων τῶν ἀποστολικῶν μεμνημένοις κακούνονται τοῖς δρῆμασι: καὶ δυόμισται.

Οὐ δὲ ια' τῆς σ' συνέδου τὸν τὰ τῶν Ιουδαίων δῖουμα ἑσθίειν μὴ παρεισούμενον, η̄ τὴν τούτων φελίξιν οὐκ ἀτεμάζοντα, η̄ ἐν νόσοις πρής ιατρείαν αὐτοὺς προσκαλούμενον, η̄ ἐν βαλανείῳ τούτοις αὐλακουμένον, κληρικὸν μὲν δυτα καθαρίσει, λαίκην δὲ ἀσφορισμῷ ὑποτίθεσι. Ζήτει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ Β στοιχείου.

Οὐ δὲ κα' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνέδου, Οὐ δεῖ, φησι, τοὺς Χριστιανούς, τοὺς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον δεξιμένους, καὶ τελεότερον τοὺς ἔτι τὸν σκιώδη καὶ ἀτελῆ διώκουσι προτέχειν Ιουδαίοις, καὶ τὸ Σάδδετον, ὡς ἔκεινοι, τιμῶντας, ἀπρεξίαν ἐν τούτῳ παντὶ ἔργῳ καταφέριζεσθαι: ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν ἐργάζεσθαι, τὴν δὲ Κυρίαν τὸν ἡμερῶν προτιμῶντας, εἰγε δύναντο σχολάζειν ὡς Χριστιανούς, τὸν ἔργων ἀφεμένους προσεδρεύειν ταῖς ἐκκλησίαις. Τὸν γὰρ ἐκ πάντας, η̄ ήστιν οὐδὲν διλῆταις ἀνάγκης καὶ κατὰ τὴν Κυριώνυμον ἔργον ἀπεραΐητον ὑπελθόντα, ὡς διγνωμόν, μὴ συγγνώμης τυγχάνειν· τοὶς δὲ τὰ Ιουδαϊκὰ μὴ παρεισουμένοις Ἕδη, φανερῶς τιμάται τοῦ ἀναβέματος.

Nόμοι.

Οἱ Ιουδαῖοι ἐν Σαδδάτῳ καὶ ταῖς διλῆταις αὐτῶν ἔργοταῖς, οὔτε σωματικῶς λειτουργοῦσιν, οὔτε τι ποιοῦσιν, οὔτε διὰ δημοσίων η̄ ήδιωτικήν αἵτιαν ἐνάγονται, η̄ Χριστιανοὶς ἐνάγουσιν.

Ἐὰν Ιουδαῖος Χριστιανὸν ἡ κατηχούμενον ἀνδράποδον κτήσηται, καὶ περιτέμῃ, η̄ τολμήσῃ τινὲς διατρέψαι Χριστιανὸν λογισμὸν, κεφαλικῶς τιμωρεῖσθαι.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Κ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛ. Α'. Περὶ τῶν καθαιρεθέντων ηδη ἐπισκόπων καὶ ἀηρικών, καὶ ύπο πόσων ἐπισκόπων καθαιρεῖσθαι.

Ζήτει ἐν τῷ ια' καρ. τὸν Δ στοιχεῖον περὶ τῶν ἐνδίκως καθαιρεθέντων, διλα δη καὶ τὸν ια' κανόνα καὶ τὸν ιε' τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνέδου, οὓς εὑρήσεις, διὸ διώδεκα μὲν επισκόπους χρῆναι κελεύοντας: Καθαιρεῖσθαι τὸν ἐπισκόπον· οὐ πλ. ἐδὲ, τὸν προστέραν, καὶ τριῶν, τὸν διάκονον· καὶ ἐν τῷ ιη καρ. τὸν Α στοιχεῖον κανόνα ια' τὸν ἀγίων ἀποστόλων· καὶ ἐν τῷ ιη' καρ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Οὐ δὲ κα' τῆς σ' συνέδου οὕτω κατὰ δέξιν φησιν. Οἱ ἐπ' ἁγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι κληρικοὶ, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τα καὶ δημητεῖ ὑποβαλλόμενοι καθαιρέσσει, καὶ εἰς τὸν τὸν λαϊκὸν τόπον διπλωμένοις, εἰ μὲν ἔκουσινες περὸς ἐπιστρέψης ὁρῶντες διθεοῦσι τὴν ἀμαρτίαν, δι' ήν τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλεον διλοτρίους ἔκατενες καθιστᾶσι, τῷ τοῦ κληρικοῦ κειρέσθων σχήματι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθαιρέτως αἰρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρέψεισαν, ὡς τὴν

καν κόσμῳ ἀναστροφήν τῆς αἰώνιου προτετιμηκότες ζωῆς· φίλανθρωπότερον γάρ οἱ κανῶν τοῖς ἀληθέσι μεταμέλψι χρήσαμένοις διατίθεται· οἱ μὲν γάρ διάτινοι περιφρανῇ ἐγκλήματά καθαιρούμενοι, μοιχείῃς τυχόν, ή λερουσιλᾳ περιπεσόντες, εἰς τὴν τῶν λαϊκῶν ἑκδάλονται χώραν, καὶ ἐνεργέσιν οὐδὲ ὄτιοῦν αὐτοῖς ἔξιστε τῶν τοῖς κληρικοῖς ἀνηκόντων· οἱ μέντοι δευτέροις; γάμοις πρόσομιλήσαντες; θυγγινώσκονται διὰ τὸν γάμον, καὶ τὰ ἔξι μετιέναι τὸν βῆματος οὐκ ἀπειργονται, ὡς η οὐθὲν περὶ τὸν βάσιλέως λέοντος διορίζεται, ἢ καὶ ζῆται ἐν τῷ δὲ κεφ. τοῦ Γ στοιχείου. Ζῆται καὶ τὸν τῷ ιψ' κεφαλαῖ τοῦ Η στοιχείου τῆς ἐν Νεοκασαρείᾳ συνόδου κανόνας οὐ καὶ ι', καὶ ἐν τῷ ζ' κεφαλαῖ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνας οὐ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ τῶν κατιτιζμένων ἐκ βασιλέων
Ἐκκλησιῶν η πόλεων.

Ζῆται τὸ καὶ κεφαλαῖ τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ καιροτομιῶν.

Nόμοι.

Κανὸν ἔργον ποιεῖ τις η οἰκοδομῶν, η καταλύνων διοικούν, καὶ τὴν πρωτέραν δύψιν ἐναἴλασσον.

'Ο τὸν παλαιὸν οἰκον ἀναγενῶν τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μή παρεῖτω, μήτε ἀφαιρεῖσθω τὰ φῶτα η τὴν ἀπόψιν τῶν γειτόνων, εἰ μή δρα δουλείαν ἔχοι κατὰ συμφωνίαν η ἀπερώτησιν παραχωρηθείσαν αὐτῷ, η ἀπιτρέπουσαν, ὡς βούλεται, τὸ παλαιὸν ἀμείβειν σχῆμα. 'Ηνίκα δι δύο οἰκοι ἀπαντικρὺν ἀλλήλων εἰσι, χρή μεταξὶ αὐτῶν δώδεκα πόδας εἰναι, ἀρχομένους ἀπὸ τῶν θεμελίων μέχρι παντὸς τοῦ ὕψους· τούτου τῷρε φυλαττομένου τοῦ διαστήματος, ἔξιστιν ἑκάστῳ εἰς ἀπειρον ὕψος τὸν ἕπον ἐγείρειν οἰκον, καὶ θυρίδας ἐν αὐτῷ παραχυπτικὰς κατασκευάζειν· ο δὲ νέον οἰκον οἰκοδομῶν μή ἀφαιρεῖσθω τὴν ἀποψιν τοῦ γείτονος, ἐν τοῖς ἐνθεῖας δρᾶ τὴν Θάλασσαν ἔστως ἐν τοῖς ίδιοις οἰκοις, η καθιζόμενος ἐν αὐτοῖς· καὶ μή ἀναγκαζέσθω παρατρέπειν ἔστιν εἰς πλάγιον, ἐφῆδειν Θάλασσαν· ἐν δὲ ρ' ποδῶν ἐν μέσῳ τῶν δύο οἰκοιν ὑπάρχῃ διάστημα, ἔξιστω ἀκαλύτως κτίζειν τῷρε βουλομένῳ, καὶ τὴν ἐπὶ Θάλασσαν ἀποψιν ἀφαιρεῖσθαι τοῦ γείτονος· εἰ δὲ σύμφωνον ἔστιν ἀπιτρέπον τινὲ τὴν οἰκοδόμησιν, κρατεῖτω τὸ σύμφωνον, εἰ καὶ βλάπτει τὸν γείτονα περὶ τὴν τῆς Θαλάσσης ἀποψιν· οὐδὲ γάρ προσήκει τὰς ὑπαργούσας τινὶ δουλείας διὰ τῶν γενικῶν ίδμων ἀφαιρεῖσθαι.

"Οτι δὲ, μέσου δυτος στενωποῦ η πλατείας, οἰκοδομεῖ τις τὸν ἔστιν οἰκον, εἰ κοὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν τὸ τοῦ στενωποῦ η τῆς πλατείας πέτρην, μή ἀφαιρεῖσθω τὸ περιττὸν, καὶ τῷ ίδιῷ οἰκορ προστιθέτω· οὐ γάρ ἐπὶ βλάπτη τοῦ δημοσίου τοὺς δώδεκα πόδας ὀρισει η διάταξις, ἀλλ' ὅπετε μή στενάτερον τῶν δώδεκα ποδῶν εἰναι τὸν μεταξὺ τῶν οἰκοιν ἀέρα· δε δὲ πλέον τούτον εὑρίσκεται, μηδεὶς έξ αὐτῶν ἀφαιρεῖσθω, ἀλλὰ τῇ πόλει περιστατικὰ μή ποιεῖται οὐδὲν τόπος, τότε παραχυπτικὰ μὲν μή ποιεῖται οὐδὲν τὸ κτίζων, εἰ μή πρότερον εἶχεν αὐτὸς, φυταγωγές δὲ ποιεῖται ἀπὸ έξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγομένων.

A suerint. Nam in eos qui vera utuntur pœnitentia, clementior est canon. Qui etenim propter manifesta quædam crimina segregantur, in adulterium pœna, vel sacrilegium incidentes, in laicorum locum deiciuntur, nec eis, quæ ad sacerdotes pertinent, administrare liceat. Qui porro secundo uxorem duxerint, illis propter matrimonium ignorari, et, quomodo ea quæ extra sacrum tribunal sunt, exerceant, non prohibentur, ut 79 imperatoris Leonis novella statuit; quam vide etiam in 4 capite litteræ Γ. Consule etiam in decimo sexto capite litteræ Η canones 9 et 10 synodi Neocæsariensis, et in septimo cap. ejusdem litteræ canonem primum Antiochenæ synodi.

B CAP. II. *De ecclesiis vel urbibus ab imperatoribus de novo exstructis.*

Vide 21 cap. littera E.

CAP. III. *De innovationibus.*

Leges.

Novum opus facit aliquis, aut ædificando, aut quippiam diruendo, ita ut pristinam faciem mutet.

Qui antiquam domum renovat, pristinam formam ne excedat, neque luminibus aut prospectu vicinorum officiat, nisi servitutem habeat per pactum vel per interrogationem sibi concessam, aut permittentem, ut vult, pristinam formam immutare. Quando vero duæ domus sibi invicem oppositæ sunt, inter eas duodecim pedes esse oportet, a fundamentis incipiendo usque ad summam altitudinem: nam hoc observato spatio, unicuique licet ad immensam altitudinem domum suam extrinsecus, et in ea prospectivas facere fenestras. Qui autem novam ædificat domum, ne vicini prospectu officiat, dum in sua domo stat vel in ea sedet, directe mare prospiciat, et non cogatur seipsum ad latum, convertere, ut mare videat: sin autem in er utramque domum centum pedum observetur intervallum, cuiilibet sine impedimento ædificare liceat, et vicini in mare prospectui officier. Si vero ædificandi pactum conventum alicui fuerit, valeat pactum, quamvis vicini in mare prospectu offendat: non enim convenit, ut servitutes, quas habeat aliquis, per leges generales eximantur.

D

148 Quando in angporto vel platea domum suam ædificat aliquis, licet etiam latior duodecim pedibus sit angporti vel platea mensura, ne adimit quod redundat, et proprie domini addiat; nam in publici damnum duodecim pedibus non decrevit constitutio, sed ne augstior duodecim pedibus intra domos esset aer. Quando vero his plures intenuntur, nemō ex iis auferat, sed ex viati propria serventur. Si quidem in medio sint pedes deceni et non pauciores, tunc prospectivas fenestras ne faciat ædificator, nisi prius eas habuit; fenestras autem lunas immittentes faciat, sex pedibus a pavimento aperiendas.

Communibus domibus servitutem imponere A dominorum vicinorum unus absque alterius sententia non potest; neque communem demoliri parietem aut reficere præter vicini sententiam, quandoquidem non est solus dominus.

In arboribus autem vel hortulis prospectus servitus non observatur.

Si vicini arbor in media area consita, magnas extendens radices, nostræ domus fundamentis offendit, magistratus providentia vicius exscindere cogatur.

Non recte prohibet aliquis vicinum suum sub signorum ejus stilllicidio portam versus viam publicam aperire, cum actum non laedit.

Si fons ex quo aquam hausit quidam, pro tempore exsiccatur, et rursus ad suas venas redierit, renovatur in eo, ut prius, aqueductus haustus.

Neque furnum neque focum in communi parieto quis facere potest.

Furnum ædificantem, qui in superioribus domi partibus habitant, a suiso offensi, prohibere possunt, nisi jus habeat illic fumum intrromittere. Et e contrario, qui in superioribus tectis habitant, aquam vel stercus præcipitare prohibentur, et illis, qui in inferioribus degunt, nocere. In propriis enim domibus tantum cuiilibet facere licet, in quantum aliis non offenditur.

Si paries tuus semipedem in ædes meas scese inclinaverit, possum tecum agere, ut eum erigas.

Nemo potest stercus prope alterius ædes projecere, nisi tales habeat servitutem.

Quicunque absque imperatoris mandato civitatis vicum suis ædibus obstruet, citra controversiam antiqua jura civitati reddat.

Secundum legem viæ latitudo in porrectum quidem octo pedes habet, in anfractum vero sexdecim.

CAP. IV. De Kalendis et divinationibus.

Vide caput 13 litteræ B et caput 5 litteræ E.

149 CAP. V. De canonibus ecclesiasticis, et quod canones valere oportet.

Primus iv synodi canon, Qui a sanctis Patribus, inquit, in unaquaque synodo, œcumenica nempe et provinciali, huicunque expositi sunt canones, ad fideli dogmata stabilienda et ecclesiasticam disciplinam, observari aequum censemus.

Secundus vi synodi canon etiam particulariter enumerat sanctos Patres, qui et privatim et publice sanctos et divinos canones composuerunt, et firmiter manere decernit, quos illi Spiritu sancti inspiratione ediderunt, et sancti Patres, qui nos præcessere, suscepserunt et confirmarunt, et nobis ad animarum medelam et perturbationum curationem tradiderunt, sanctorum apostolorum, dico, octoginta quinque canones (præter constitutiones per Clementem; nam illis adulterina quamplurima ab

δουλείαν ἐπιθεῖται τοῖς ἑπτικοίνοις οἰκημάτιν, δεὶς τῶν κοινωνῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἔτερου οὐ δύναται, οὐδὲ εὖν ἐπίκοινον καταλύειν τοῖχον, ή ἀνανεοῦν παρὰ γνώμην τοῦ κοινωνοῦ, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι μόνος δισπότης.

Katà δένδρων μέντοι ἡ κήπων δουλεία ἀπόθεως οὐ φυλάττεται.

Ἐάν δένδρον τοῦ γείτονος ἐν τῷ μεσαυλίῳ ιστάμενον, μεγάλας ἔκτειναν φίλας, τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς οἰκίας βλάπτει, προνοιᾳ τοῦ δροντος ἀναγκάζεσθαι ὁ γείτων ἔκτεινεν.

Οὐ καλῶς κωλύει τις τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πυλεῖνα κατὰ τῆς δημοσίας ὑποκάτω τοῦ στολαγμοῦ τῶν κεράμων αὐτοῦ, ἐν φῇ μή βλάπτει τὴν πάροδον.

Ἐάν ἡ πηγὴ, ἀφ' ἧς ἔλκει τις ὕδωρ, Ἐγρανθεῖσας ἐπὶ τισι χρόνοις, αὐθίς πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἐπανέληῃ φλέβας, ἀνανεοῦται αὐτῷ πάλιν δ τοῦ ὕδατος ἀντισμῆς καθά καὶ πρότερον.

Οὔτε φούρνον, οὔτε ἑστίαν ἐν τῷ ἑπτικοίνῳ τοῖχῳ δύναται τις ποιεῖν.

Τὸν κτίζοντα φούρνον, δύνανται οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἰκοῖς ὅπδο τοῦ καπνοῦ βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτὸν, εἰ μή ἀρα δίκαιον εἶχεν ἔκτεινα τὸν καπνὸν εἰσπέμπειν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν οἱ ἐν τοῖς ὑψηλοτέραις στάγαις οἰκοῦντες κωλύονται ὕδωρ φίπτειν ἡ κόπρον, καὶ καταβλάπτειν τοὺς ἐν τοῖς χθαμαλωτέροις οἰκοῦντες. Ἐπὶ τοσοῦτον γάρ ἔξεστι τινὶ ποιεῖν τι ἐν τοῖς ἔκτοις, ἀφ' ὅσον ἔτερον μή καταβλάπτῃ.

Ἐάν δ τοῖχὸς σου κατὰ τοῦ οἴκου μου ἐκκλίνῃ ἥμισυ ποδὸς, ἀναγκάζω σε ἀνορθοῦν αὐτὸν.

Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοῖχου φίπτειν, εἰ μή τοιαύτην ἔχει δουλείαν.

"Οστις χιωτὶς καλεύσεως βασιλικῆς βύμην πόλεως τοῖς ίδιοις ἀναφράξει οἰκοῖς, ἀναμφισβήτητος τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδῖτο.

Katὰ νόμον ἡ πλατεῖα δᾶδος εἰς μὲν δρόδον, δικτὸν ποδῶν ἔστιν, εἰς δὲ κάρφῳ ἐκκαΐδεκα.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ Κυλαρδῶν καὶ κληδονισμῶν.

Zητεῖ τὸ ιγ' κεφάλαιον τοῦ Β στοιχείου· καὶ τὸ γ' κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ καρόνων ἐκκλησιαστικῶν, καὶ πόσους δεῖ καρόνας κρατεῖν.

"Ο α' τῆς δ' συνδόου κανὸν, Τοὺς ὅπδο τῶν ἀγίων Πατέρων, φησι, καὶ ἐκάστην σύνοδον, οἰκουμενικὴν τε δηλονότες καὶ τοπικὴν, ἀχρι καὶ νῦν ἐκτείνονται κανόνας, εἰς τε δογμάτων συντελούντας ἀκρίβειαν, καὶ τὴν τῆς Ἔκκλησίας κατάστασιν, κρατεῖν δικαιούμενον.

"Ο δὲ 8' τῆς δ' συνδόου κανὸν καὶ κατὰ μέρος τοὺς συνεταχότας τοὺς λεοντὸς καὶ θεοὺς κανόνας κοινῇ τε καὶ ιδιᾳ θεοὺς Πατέρες ἀπαριθμεῖται, καὶ βεβαίως μένει θεοπλεῖται, οὐδὲ αὐτοὶ τε τῇ ἐπιπονοὶ τοῦ ἀγίου Πατέρες ἐδέχαντο καὶ ἐκύρωσαν, καὶ τῇ παραδεδώκασι πρὸς τε ψυχῶν θεραπείαν, καὶ iατρεῖαν παθῶν, τοὺς πέντε καὶ δύοδήκοντα τῶν ἀγίων ἀποστόλων, φησι, πλὴν τῶν διε Κλήμαντος

ιετάξιν (αὗται γάρ πολὺ τὸ νόθον ποδὸς τῷδε καὶ τὸν καθόδησαν, δίκην ζιζανίων, εἰσεδέξαντο), τὸ κύρος τυγχανεῖται, καὶ οὐδὲ οἱ ἐν Νικαιᾳ τριακόσιοι δέκα καὶ ὅκτω θεοφόροι Πατέρες ἐκπεφωνήκασιν ἀλλὰ μῆν καὶ οὖς ἡ ἐν τῇ Βιβλίῳ τῶν πολέμων θευτέρα καὶ αἰκουμενικὴ σύνοδος τῶν πν̄ Πατέρων θέσπιος, καὶ ἡ τρίτη τῶν ἐν Ἐφέσῳ διακοσίων Πατέρων, καὶ ἡ τετάρτη τῶν ἐν Χαλκηδόνι ἔκσκοτίου τριάκοντα Πατέρων, καὶ οὓς ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ σύνοδος διετάξατο, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐν Νεοκαισαρείᾳ, καὶ ἡ ἐν Γάγγραις, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φωγγίας, καὶ ἡ ἐν Σαρδίκῃ, καὶ ἡ ἐν Καρθαγένῃ. Δεκτέοι γε μῆν καὶ οἱ παρὰ Νεκταρίου καὶ Γενναδίου τῶν Κωνσταντινουπόλεων γραφέντες προέδρων, κροσζέτι Διονυσίου καὶ Πέτρου τῶν ἱερομάρτυρων, ἀθανατίου τοῦ μεγάλου καὶ Κυρίλλου. Τιμοθέου καὶ Θεοφίλου, οἱ τῆς Ἀλεξανδρού μεγαλοπόλεων γεγόνασι πρόσδροι οὐ μῆν ἀλλὰ καὶ Γρηγορίου Νεοκαισαρείας τοῦ Θαυματουργοῦ. Βασιλείου Καισαρείας τοῦ μεγάλου, Ιωρήλου Νόστης, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, καὶ Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου. Οἱ μέντοι πρὸς τοὺς αρχιεπισκόπους τῆς Ἀφριτῶν χώρας Ιεραμάρτυρος Κυπριανοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνδεδου ἐκδοθεὶς κανὼν ἐν τοῖς αὐτῶν τόποις καὶ μένον ἐκριθῆσε. Τῶν τοίνυν συμπάντων κανόνων τούτων διγένειαν παραχαράττειν, ή διατέρπειν, ή ἀλτετεύτολμαν, ή κανινοτομεύν, ή ἑτέρους φεύγοντας περὶ τῶν συντεθέντας καραβέχεσθαι, τῶν ἐπιγειρούντων τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν, η τοιοῦτος έστω, φησιν, ἀνάθεια, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ καταλόγου ἀλλότριος.

Οἱ δὲ αἱ τῆς ζ' συνδόου κανόνες, Τοὺς θαίους, φησι, κανόνας. Ἐργὸν νομίζοντες ἀτεχνῶν περιμάχητον, αστερίεις ἐνστερνεῖσμα, οὓς τε πρώτων οἱ θεῖοι απόστολοι σκῆψις διεγάρσιχν, καὶ οὓς αὐθίς αἱ ἔξι ἄγιαι καὶ αἰκουμενικαὶ σύνοδοι, πρὸς δὲ καὶ αἱ τοτεῖς καὶ συνετάξαντο· εἴ τις γῆν καὶ οὓς ἴδια ἔνιοι τῶν ἐπ' ἡμετέρᾳ διενεγκόντων καὶ ἀρετῇ σοφοῖ Πατέρες ἐκπεφωνήκασι· καὶ ἀλλάχηρον καὶ ἀσάλευτον τὴν σφῶν διαταγῆν τηρεῖσθαι θεσπίζομεν, ἀ; ἀν γε ἡποὺ τῆς αἰώνιου μακαριότητος πρόδενον ἐξ ἕνες γοῦν ἀπαντεῖς καὶ τοῦ αὐτοῦ μακαρίουτος αὐγασθέντες τὸν νοῦν, ταῖς τῶν κανόνων διατάξεις ὑποτεπώσαντες ἐκδεδῶκασιν. Ως δὲ καὶ ὡς μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα μισθοὶ τῇ πάσῃ τιμῇ χρή· διαμαρτύρονται γέ τοι εαρίας καὶ ὑποδεικνύουσι. πᾶς δεῖ βιούντας ἥκας τῇ ἀρετῇ κατορθοῦν· καὶ τοῖς παραβεβηκόσι τοῖς πατελεύσομένην ἀπαραιτητοῖς κόλασιν. Ταύτη τοι καὶ τὰ τοῦ θεόπου Μωϋσέως διανειπάμενοι, λέγομεν· «Ἐν αὐτοῖς οὓς ἔστι προτύθειναι, καὶ απ' αὐτῶν οὓς ἔστιν ἀφελεῖν»· καὶ τὰ τοῦ Ἀποστόλου· «Εἰ ἀγγέλος εὐαγγελίζεται· οὐδὲν περόπερ· οὐ παρελάβετε, ἀνάθειμα ἔστω.» Ανάθεια τοινυν καὶ ἡμεῖς ἀποφανύμεθα τοὺς παρὰ τῶν θεῶν κανόνων τούτους παραπεμψθέντας, καθαιρούμεν τε τοὺς καθαιρεθέντας, καὶ τοὺς ἀχροτέθέντας συναφορίζομεν· ἀλλὰ γάρ καὶ τοῖς ἐπιτιμηθέσις τὴν αὐτὴν ἐπιτιμίαν ορίζομεν.

Tόμος ἑρώσεως.

Οἱ δὲ τῆς ἑρώσεως τόμοι, Τοὺς ἐν καταφρονήσει, φησι, τιθεμένοις τοὺς ἵερους καὶ θείους κανόνας· τιν

PATRIOL. GR. CXLIV.

A hereticis xizauiorum more introducta sunt) auctoritatem habere jubet, et quos trecentū decem et octo divinitus inspirati Patres Nicæas emiserunt; ut et quos in imperiali civitate secunda et œcumene synodus centum et quinquaginta Patrum exposuit; et terciale in Epheso ducentorum Patrum; et quarta in Chalcedone sexcentorum et triginta Patrum; et quos sancta in Ancyra synodus ordinavit; porro et quos illa in Neocæsarea, et in Gangris, et in Antiochia Syrie, et in Laodicea Phrygice, et in Sardica, et in Carthagine. Accipiendi etiam sunt canones a Nectario et Gennadio, qui Constantinopoli præsidebant, scripti; Dionysii etiam et Petri sanctorum martyrum, magni Athanasii, et Cyrilli, et Timothei, et Theophili, qui Alexandriae magnæ civitatis fuérant presbiteres: ut et etiam Gregorii Neocæsareæ, qui Thaumaturgus dicitur est, magni Basili Cæsareæ, Gregorii Nysseni, Gregorii Theologi, et Amphilochii Iconii. Qui vero a Cypriano, Afrorum regionis archiepiscopo et martyre, et a synedo, quæ sub eo fuit, emissus est canon, in eis locis nec alias obtinuit. Quicunque igitur horum omnium canonum aliquem vel adulterare, vel subvertere, vel abolerē audet, vel innovare, vel alios a quibusdam false compositos admittere, qui veritatem cauponari tonati sunt, talis, inquit, sit anathema, et Christiano catalogo alienus.

B Primus τῆς synodi canon, Divinos, inquit, canones, opus certe magno honore dignum judicantes, libenter amplectimur, tam quia eos primum divini apostoli manifesto formarunt, quam quia rursum sex sancti et œcumene synodi, porro etiam et provinciales eos ediderunt; adde quod priuatim quidam pietate et virtute excellentium sapientes Patres illos ediderunt: eorumque constitutiones integras et intactas observari decernimus, tanquam quidem aeternæ felicitatis conciliatrices. Ex uno igitur eodemque Spiritu omnes mente illuminati, canonum constitutiones composuerunt et ediderunt: quas quidem, ut testimonia et ad recte se gerendum instituta, omni reverendissima honorare oportet. Manifesto quidem testantur, atque ob oculos ponunt, quo pacto vita nobis inservienda est, et in ea virtus exhortanda: et transgressoribus inevitabile designant supplicium illis supervenientium. Verba itaque Mosis qui Deum vidit mutuantes dicimus: Eis non licet addere, nec ab eis licet detrahere; et illud Apostoli: Si angelus vobis evangelizaverit, præter id quod accepistis, 150 sit anathema. Et nos etiam anathema denuntiamus in eos qui a sanctis canonibus anathemati subjiciuntur, depositos etiam deponimus, et segregatos segregamus; etenim eis, quos paucæ subjecerunt, eisdem pœnam decernimus.

Tomus unionis.

Unionis vero tomus, Omibus, inquit, contemplui habentibus sanctorum nostrorum Patrum

sacros et divinos canones, qui et sanctam Ecclesiam sufficiunt, et completam Christianismi sumam adorantes ad divinam pietatem perducunt, anathema.

Lex.

Gentesima tricesima prima Justiniani novella, Sancimus, inquit, ut sancti ecclesiastici canones, qui a septem sanctis concilii promulgati aut confirmati sunt, viam legum obtineant: nempa a Nicæno trecentorum duodecim (Patrum) concilio, in quo Arius, cui a furore cognomen inditum est, anathemata est percussus; a Constantinopolitano sanctorum Patrum centum quinquaginta, a quibus Spiritus sancti oppugnator Macedonius infamia notatus est; ab Ephesino primo, in quo Nestorius condemnatus est; a Chalcedonensi, in quo Euthyches cum Dicæo anathemato percussus est; adhuc qui a Constantinopolitano secundo, a quo Origenes una cum operibus suis, et illi quidam impi ignominia affecti sunt; præterea qui a Constantinopolitano tertio, quod de multis heresis triumphans, vetustiorum sanctorum conciliorum placita sancta confirmavit; et super omnes, qui a Nicæno secundo, in quo illi qui adversus sacras imagines insaniebant, pariter cum primitivis hereticis catholicæ Dei Ecclesia abdicati sunt: prædictorum enim sanctorum conciliorum decreta, perinde ac sacras Scripturas suscipimus, et canones ut leges custodimus. Quotquot vero sanctorum conciliorum post Justinianum meminit novella, cum legum re-censionem denuo emisit imperator, illa addidit. Necesse est vero canones majoris esse auctoritatis quam leges; haec enim ab imperatoribus solis conditas fuerunt, et a successoribus eorum approbationem nacti sunt; canones autem a sanctis Patribus, sententia et consilio et consensu tunc temporis imperatorum, fuerunt conscripti et confirmati. Attamen venerandas leges magnum pondus divinis canonibus afferunt; partim quidem cum illis convenientes, partim vero, quæcumque in illis resunt, supplentes, ubi opus est.

CAP. VI. *De canonico.*

Vide leges in 28 capite litteræ X positas.

CAP. VII. *Quod clericum in cauponam ingredi non decet.*

Sanctorum apostolorum 54 canon, clericum qui in caupona comedere reprehensus fuerit, nisi propter necessitatem in publicum diversorum descendenter, segregari jubet. Nam clericos, cum vita sancta 151 exemplo sint laicis, in omnibus inculpatos esse oportet, ne propter ipsos Dei nomen blasphemetur. Qui vero quamplurimum caponis delectatur, virorum et mulierum ibi confluentium et in honeste viventium turpitudinis non est expers. Eadem etiam Carthaginensis canon 40 statuit.

Nonus sextæ synodi nulli clero inquit licet caponiam habere tabernam. Si enim ei in cauponam ingredi non est permisum, nequaquam

A μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, εἰ καὶ τὴν ἀγίαν ὑπερβούσιν Ἐκκλησίαν, καὶ δόλον τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα καρποῦντες, πρὸς θεῖαν δόηγούσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα.

Nόμος.

“Η δὲ ρλ’ Ἰουστινιάνειος νεαρὰ, Θεοπίζομεν, φησί, νόμων τάξιν ἐπέχειν τοὺς ἀγίους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐπτὰ συνόδους ἐκτεθέντας ή βεβαιωθέντας, τουτέστι, τῆς ἐν Νικαίᾳ τῶν τιν', καθ' ἥν "Ἄρεος ὁ τῆς μανίκης ἐπώνυμος ἀνεθεματίσθη" καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει τῶν ἀγίων ρυπαντέων, οὐ πανεμπατομάχος Μακεδόνιος ἐστηλιτεύθη" καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ, ἐν ᾧ ὁ Νεστόριος κατεκρίθη· καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καθ' ἥν ὁ Εύτυχης μετὰ Διοσκύρου ἀνεθεματίσθη· πρὸς δὲ ταύταις τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει τὸ δεύτερον, δι' ἣς ὑπριγένης μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ Ἑταροὶ τινες δισεπειδεῖς παρεδειγματίσθησαν· καὶ ἔτι τῆς ἐν Κωνσταντινούπολει τὸ τρίτον, ἥτις διαφόρους αἱρέσεις θριαμβευσασκ, τὰ τῶν προγενετέρων ἄγιον συνόδους θείας δόγματα ἐπεκύρωσε, καὶ ἐπὶ πᾶσι τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, ἐξ ἣς οἱ κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνων λυττήσαντες ἤσθουν τοὺς προλαβούσιν αἱρετικοὺς· τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας· ἀπακηρύχθησαν· τῶν γάρ προειρημένων ἀγίων συνόδων τὰ δόγματα, καθάπερ τὰς θείας Γραφάς, δεχόμεθα, καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν. “Οὐων δὲ ἀγίων συνόδων μετὰ τὸν Ἰουστινιάνον ἡ νεαρὰ μέμνηται, ὃ τὴν τῶν νόμων ἀνακάθαρσιν ποιήσεις βασιλεὺς προσέθετο. Πλέον τοίνυν τῶν νόμων τοὺς κανόνας ἰσχύειν ἀνάγκη· οἱ μὲν γάρ παρὰ βασιλέων μένων συντεθῆσαν, καὶ παρὰ τῶν εἰσεπιτακαλῶν ἔχειν ἀνομίσθησαν· οἱ δέ γε κανόνες παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων γνώμῃ καὶ σπουδῇ καὶ φήμῃ τῶν τηγικάδε βασιλέων συνεγράφησαν καὶ ἐπιτεριχθῆσαν. “Ομως γε μήν μεγάλην δοπήν τοὺς θείας κανόνιν οἱ φιλευσεῖς ἐκπορίζουσι νόμος, τὰ μὲν ἔκεινοις συντρέχοντες, τὰ δὲ καὶ ἀκαπτηρούντες, ἀπέρ ἔκεινοις ἔσθ' δημητρίους.

ΚΕΦΑΔ. Ζ'. Περὶ καπονικοῦ.

Ζήτει τὸν κειμένους νόμον τὸν τῷ κτήτῳ καροκεῖον.

Π' ΚΕΦΑΔ. Ζ'. “Οτι εἰς καπηλεῖον οὐ δεῖ τὸν κινητὸν εἰσιέναι.

“Οἱ τῶν ἀγίων ἀποστόλων νόμοι κανῶν τὸν ἑστίουν ἐν καπηλεῖῳ φωραθέντα κλεπτικὸν, εἰ μήπου δι' ἀνδράκην ἐν πανδοχείῳ, ἀφορίζεσθαι κελεύει. Βουγάρη σεμνοῦ τοὺς λαϊκοὺς παρέδειγμα τυγχάνοντες τοὺς κληρικούς, ἀντιτιλήπτους ἐν ἀπασιν εἶναι δι', ἵνα μή δι' αὐτοὺς τὸ τοῦ Θεοῦ διορμα βλασφημήσῃ. “Ο δὲ καπηλεῖος ὡς τὰ πολλὰ χαίρων, ὀθωντεῖς τὸν ἔκει προσεδρευόντων καὶ ἀσέμνως βιούστων ἀνθρώπων τοις καὶ γυναικῶν οὐκ ἂν εἴη κακίας. Τὰ ποτὲ καὶ δ τῆς ἐν Καρδιναλίᾳ μὲν οὐδεὶς εἴπει.

“Ο δὲ θεοὶ τῆς σ' συνόδου μηδενὶ ἤσθινται φρεσταὶ κληρικῷ καπηλεικὸν ἀργυροστήριον ἔχειν. Εἰ γάρ τῷ τοιούτῳ εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι οὐκ ἐπιτέραπτεται, φρεσ-

γένιοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ μὴ θέμις αὐτῷ ἀγχειρεῖν. Εἰ δὲ τις τοῦτο διεπράξειτο, ή πανεύσθω, ή καθαιρεῖσθω· καὶ δεινὸν μὲν ἐν εἰς τὸ προστεσθαι τούτου, καὶ δι' ἑαυτοῦ τοὺς εἰσιόντας ὑποδέχεσθαι. Εἰ δὲ τις κληρικός, τοιοῦτον ἔργαστήριον ἔχων, ἐπέφη δοῦλη μισθοῦ, τοῖς τοῦ κανόνος δεσμοῖς οὐχ ὑπόκειται· τοῦτο γάρ Εἰσθ' οὐ καὶ περὶ μοναστηρίους καὶ ἐκκλησίας συμβαίνον τοῖς ἄν.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ πρεσβυτέρους, διακόνους, δημητρίας, ἀναγνώστας, Φάλτας, ἑφερκιστάς, θυρυρούς, καὶ τοὺς δοῖς τοῦ τῶν ἀσχητῶν τάγματος, εἰ; καπηλεῖον εἰσιέναι τῶν ἀθέσμων ἤγειται, καὶ κομιτῆ βλαβερόν.

Νόμος.

Ἐπὶ δὲ ρλγ^τ Τουστινιάνειος ἵνα παρὰ τὸν ἀναστρεψόμενον ἐν καπηλείῳ μοναχὸν σωφρονίζεσθαι καλεῖεται παρὰ τὸν ἐπαρχοῦ, καὶ ἐξωθεῖσθαι τοῦ μοναστηρίου παρὰ τοῦ ἡγουμένου, ὡς τὸν ἐν αἰσχύνῃ βίον τῆς ἀγγελικῆς καπατάσσεως ἀλλεξάμενον.

ΚΕΦΑΛΑΙ. Η'. Περὶ καρποφορίας τῆς εἰς τοὺς θείους γυνούς.

Οὐ γένιον ἀποτελῶν κανόνην, Εἴτε καὶ δὲ, ἐπὶ τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ οἰνῳ μάνῳ καὶ δριψ καρχηδόνιοι καλεῖει, καὶ τοὺς εἰς τοὺς ναοὺς καρποφοροῦντας ταῦτα μόνον εἰσφέρειν, Εἴτε δὲ καὶ Ἑλατον, ὅστις φῶς δι' αὐτοῦ τῷ ἀληθινῷ φωτὶ ἀναπέμπεσθαι, καὶ θυμίσμα τῷ καιρῷ τῆς ἀγίες προσφορᾶς· μήτε δὲ μέλι, μήτε γάλα, μή ἂντι οἶνον τὰ ἐξεπιτήδες ακευαζόμενα σίκερα, ἢ καὶ μέθην ὥσπερ οἶνος ἐμποτεῖν πάρικες· μή δρυεις, ή ἔπερα ζῶα, ή διπηρια. Τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα κληρικὸν εὐθὺς καθαιρεῖται. Τὰ μέντοις ὡς ἀπαρχὰς τῶν ὁρῶν καρπῶν ἐν τῷ δέοντι καιρῷ εἰσφερόμενα, πεπείρους, φημὶ, βότρους, καὶ νέα χλόρα, τὰ πρὸς βρῶσιν ἐπιτήδεια δηλαδὴ τῶν διπερίων, καὶ τὴν διληγὴν διπασαν διώρων, ἐπ' οἶκου πέμπειν τῷ ἐπιτεκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις· εἰς δὲ γε τὸ θυσιαστήριον μηδὲ διτοῦν τούτων εἰσάγειν· κάκελνους ταῦτα δεχομένους μή εἰς οἰκεῖαν μόνην ἔχειν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ κλήρῳ διανέμειν πάντες.

Οὐ δὲ καὶ τῆς δύο συνόδου καθαιρεῖται τοὺς εἰς τὸ θυσιαστήριον σταφυλὰς δεχομένους κληρικούς, καὶ τῇ ἀναιμάκτῳ θυσίᾳ τῆς προσφορᾶς συνάπτοντας, καὶ οὕτως ἡνωμένως ἀμφιτερῷ διανέμοντας τῷ λαῷ ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς διφετινὸν διμαρτιῶν τελουμένην ξωποῖσιν προσφορὰν ιδίᾳ τῷ λαῷ μεταδίδονται καλεῖεται· ιδίᾳ δὲ τὰς σταφυλὰς μετ' εὐλογίας. ὡς ἀπαρχὰς, διανέμειν, πρὸς τὸ χάρον εἰδέναι τοὺς μεταλαμβάνοντας τῷ διπηρῷ τῶν ἐπησίων καρπῶν, δι' ὧν εἰς αὐτὰς ἡμῶν κατὰ τὸν θεῖον δρόν τρέψεται τε καὶ σύξει. Οὐ δὲ παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῶν κληρικὸς καθαιρεῖται.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου, Εἴτε καὶ δὲ, τὸν δι' ἑαυτοῦ διδόντα ή λαμβάνοντα τὰς τῇ ἐκκλησίᾳ προσαγομένας καρποφορίας παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ή τοῦ οἰκενόμου, διτε περὶ ἐλαχίστου τούτους τιθέμενον, τῷ ἀναθέματι διατίθησιν.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Καρθαγένῃ λέγοντος πλέον ἄρτου

A etiam alii in ea ministrare et pretio vendere licet. Si quis autem hoc fecerit, vel cesserit, vel deponatur: turpisimum enim esset, illi praesse, et eos qui ingrediuntur honoris causa excipere. Si quis autem clericus talem habeat tabernacum, et alteri elocet, canonici pennis non subjicitur: hoc enim etiam apud monasteria et ecclesiis aliquando accidere quis videat.

Vicesimus quartus Laodicensis syn. presbyteros, diaconos, ministros, lectores, cantores, exorcistas, ostiarios, et eos qui sunt monachorum ordinis, in cauponam ingredi iniquum et omnino impium judicat.

Lex.

B Centesima trigesima tertia Justiniani novella monachum in caupona conversantem castigari jubet a praefecto et e monasterio per antistitem expelli, quippe qui vitam ignominiosam angelicæ institutioni prætulerit.

CAP. VIII. De fructibus in divina templo allatis.

Tertius sanctorum apostolorum canon, sicut etiam quartus, in incruento sacrificio vino solo et pane uti jubet; et qui fructus in templo apporant, illa sola afferre; præterea et oleum, ut lumen per hoc vero lumini accendatur, et incensum tempore sanctæ oblationis; sed neque mel, neque lac, neque pro vino siceram factitiam, quæ ut vinum ebrietatem facit; neque aves, vel alia animalia, vel leguminæ. Eum vero, qui contra hæc facit, clericum statim deponit. Hæc quidem, tanquam tempestivorum fructuum primitias, in tempore opportuno oblatæ, maturas dico uvas, et novas spicas, cibo nempe idonea leguminæ, et omnem alium fructum autumnalem, donum episcopo et presbyteris mittere, ad altare vero nullum eorum offerre vult. Qui autem illa suscepérint, in domesticam suam utilitatem solam non vertant, sed universo clero distribuant.

D Vicesimus octavus sextæ synodi clericos, qui uvas ad altare oblatas recipiunt, et cum incruento oblationis sacrificio conjungunt, et ita simul utramque populo distribuunt, deponit; sed vivificam quidem solummodo oblationem ad peccatorum remissionem celebratam populo impertire jubet; seorsim vero uvas, ut primitias, cum benedictione distribuere, ut qui ex iis participant annuorum fructuum datori gratias agant, per quos corpora nostra divina voluntate aluntur et augentur. Qui itaque prius hæc decreta fecerit clericus deponitur.

152 Septimus porro et octavus synodi in Gangra illum qui per se dat vel accipit fructus ecclesiæ oblatos, præter episcopi vel oeconomici sententiæ, quippe quod illos parvi facit, anathemati subiicit.

Carthaginensis synodi 37 nihil præter panem

et viuum in sacrificio iubet offerri: panem quidem, & καὶ οἶνον κελεύει προσφέρεσθαι: εἰς τὰ ἄγια τὸν μὲν ἀρτον εἰς τύπον τοῦ σωματος τοῦ Κυρίου, τὸν δὲ οἶνον, τοῦ αἷματος: οὗτον γάρ οὐ Κύριος τοῦ οἰκείους διώνυσον μαθηταῖς ἔγινε: Τούτο εστι τὸ σωράμου: καὶ τὸ ποτήριον αὐτοῦ: «Πίετε ἑξάτοῦ πάντες, τούτο εστι τὸ αἷμά μου: » Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αἴμα μόνον, ἀλλὰ καὶ θάωρ ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κυρίου ἐρρύεται, νυγείσης ἐν τῷ σταυρῷ τῇ λογχῇ, αναγκαῖον τῇ Ἐκκλησίᾳ νενόμισται ἐν τοῖς Ἱεροῖς μυστηρίοις θάωρ τῷ οἶνῳ παρακινεῖν. Τὸ δὲ μέλι καὶ γαλα εἰς τὸ μυστήριον τῶν νηπίων προσφέρεσθαι παρὰ τῆς τοῦ θύσιου κεκώλυται: φησι γάρ δέ τοι ταύτης κανάν: Εν τοῖς θυσιαστηρίοις οὐ κρή τάλα καὶ μέλι προσφέρεσθαι.

De Hydroparastatis et Armeniis.

Quin etiam 52 hujus sextæ synodi duas heres ex diametro oppositas, æque vero impias, describens, illorum nempe qui ad sancti calicis administrationem aqua solum utiuntur (quod quidem Hydroparastatae a facto nominantur), et Armeniorum, qui cum vino solo administrationem rursus faciunt: proprieτate equidem aquam vino admisseri iubet, et ita incuruentum sacrificium offerri. Et illa quidem amissa fuit: Armeniorum vero ex divi Chrysostomi verbis occasionem seu initium snuppsit. Nam magnus ille Pater, dictam Hydroparastatarum heresin evertens, dicit, in Evangelii secundum Matthæum interpretatione, pro dignitate spiritus qui in eo est sententiam explicans, quæ dicit, «Jam non bibam de hoc genitivine vitis: » Quamobrem, cum resurrexit, non aquam bibit, sed vinum? C aliam improbam heresim radicitus extirpans. Quoniam enim nonnulli in sacris mysteriis solum aqua usi sunt, ostendens quod, et quando mysteria tradidit, vinum tradidit, et quando, postquam surrexisset, absque mysteriis nudam mensam approsuit, vino usus est, ex genitivine, inquit, vitis; vitis autem non aquam, sed vinum generat. Hic error pervenit ad Armenios, qui magnum Patrem in sancto sacrificio aquæ adjunctionem improbare existimabant. Has igitur hereses expugnans canon, Domini frater, magnus Jacobus, inquit, cui Hierosolymitana Ecclesiæ thronus primum concreditus est: et Cæsariensem Ecclesiæ episcopum magnus Basilius, cujus gloria totum terrarum orbem pervasit; ut et aureum Ecclesiæ os, mystico nobis in scriptis tradito sacrificio, ex aqua et vino sanctum calicem conficiendum ediderunt, et ecclesiis circa quæ pastoralē exercabant præfecturam, tanquam sortem celestem reliquerunt. Prædicti etiam 57 Carthaginensis canonis meminit. Qui vero non ita facit, sed ut imperfectum mysterium enuntiat, et quæ tradita sunt innovat, sacerdotium, inquit, exuat, ὡς ἀτελές τὸ μυστήριον ἐχαγγέλλων, καὶ καινοτομῶν τὰ παραδεδομένα, τὴν ἱερωσύνην περιθυέσθω.

153 De fæcili aqua sacris mysteriis injicienda.

Nos quidem Latini reprehendere non debemus, quod circa sacrificii finem aquam serventem

περὶ Χρονοπαραστατῶν καὶ Ἀρμενίων. «Ἄλλα καὶ δλβ' ταῦτης δῆ τῆς σ' αυτόδου, δύο διαγράφων αἱρέσις, ἐκ διαιρέτρου μὲν Ισταμένας, ἐπίσης δὲ νοούσας τὸ διεσμόν, τῶν τε θάσται μόνον εἰς τὴν τοῦ ἀγίου ποτηρίου χρωμένων ἵερουργίαν, οὐ δῆ καὶ Ὅδροπαραστάται προσηγορεύθσαν ἐκ τῆς πράξεως, καὶ τῶν δι' οἶνου μόνου τὴν ἵερουργίαν αῦθις ποιουμένων Ἀρμενίων: διὰ δὲ ταῦτα θάωρ οἶνῳ μιγνύναι κελεύει, καὶ οὗτοι τὴν ἀναίματον προσάγειν θυσίαν. Καὶ ή μὲν πολειτά τις ἦν τοῦ Ἀρμενίων ἐκ τῶν τοῦ θείου Χρυσοστόμου φραγμάτων ἔσχε τὰς ἀφορμάς: »Ο γάρ μέγας οὗτος Πατήρ, τὴν δημιεῖσαν τῶν Ὅδροπαραστατῶν αἱρεσιν ἀνατρέπων, φησι: ἐν τῇ τοῦ κατὰ Ματθίλεων ἐκηγήσει, τὸ διητὸν ἀξιωτὸν τοῦ ἐν αὐτῷ πνεύματος ἀναπίνεσσον, τὸ λέγον, «Οὐ μὴ πίω ἐν τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου: » Τίνος ἔνεκεν οὐχ θάωρ ἐπιειν ἀναστάς, ἀλλ' οἶνον; ἀλλήν αἱρεσιν πονηράν περιβρέπειν προσαναπόν. «Ἐπειδὴ γάρ εἰσὶ τίνες ἐν τοῖς μυστηρίοις θάσται μόνῳ κεχρημένοι, οικανοί, οὐτε καὶ ἡγία τὰ μυστήρια παρέδωκεν, οἶνον παρέδωκε, καὶ ἡγία ἀναστάς χωρὶς μυστηρίων φίλην τράπεζαν παρετίθετο, οἶνον ἐκέγερτο, ἐκ τοῦ γεννήματος, υποτι. τῆς ἀμπέλου: » ἀμπελος οὐδὲ οὐχ θάωρ, ἀλλ' οἶνον γεννᾷ. Τούτο πλάνον ἔνηκε τοῖς Ἀρμενίοις, οἰκησέσσα τὸ μέγαν ἀθετεῖν τὴν τοῦ θάσταις ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγήν. Ταῦταις οὖν ὁποιαχρέμενος ὁ κανὼν τοῖς αἰσθασσοιν. «Ο τοῦ Κυρίου, φησιν, ἀδελφος, οὐ μέγας Ιάκωβος, οὐ τῆς τῶν Περοστολῶν Ἐκκλησίας πρώτος τὸν θρόνον κοσμήσας, καὶ οὐ τῆς Καισαρίων δρυιτεπίσκοπος μέγας Βασίλειος, οὐ τὸ κλέος πάσσων ἐπέδραμε τὴν θρησκείαν, πρὸς δὲ τὸ χρυσοῦν στόμα τῆς Ἐκκλησίας, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἥμιν ταπεισθάκοτες ἵερουργίαν, ἐξ θάσταις καὶ οἶνου τὸ ἱερὸν ποτήριον τελειοῦν ἐκδεδίκωσας, καὶ ταῖς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαις, ἐνθα τὴν ποιμανικὴν ἐνεχειρίσθησαν ἡγεμονίαν, οὐα τινὰ κλήρον ἀνωθέν ἡγεμόνων κατέληπτον. Μέμνυται δὲ καὶ τοῦ προβήθεντος λέπτης ἐν Καρθαγένῃ κανόνις. «Ο τετυν μηδεὶς ποιῶν, αλλ'

περὶ τοῦ ζεοντος θάσταις τοῦ τοῖς θεοῖς μυστηρίοις ἐμβαλλομένου.

Οὐ δεὶ δὲ τοὺς Λατίνους ἡμᾶς αἰτεῖσθαι, εἰ πρὸ τοῖς τίης ίερουργίας ζέον θάωρ τῷ ποτηρίῳ

ιγχέμενον οὐ γάρ μεταβάλλει τούτο τὴν δι' οἴνου καὶ οὐδατος τοῦ ποτηρίου ἔνωσιν, ἕπει μή ταῖς ἑταῖρον εἰς τὴν φύσιν τοῦ πρὸς ἀμβληθόντος οὐδατος. Πτεστοῦται δὲ μόνον τὸ τοῦ θαύματος μέγεθος; τῷ καὶ τῇ γεύσει πειθεῖν ἡμᾶς, μή ἐκ νεκροῦ, ἀλλὰ ἐκ ζῶντος σώματος τὸ αἷμα καὶ τὸ οὖδωρο ὅμηνται. Ἐκ νεκροῦ γάρ ἀταξίαν αἵμα οὐ πέψυκε καταρρέειν· ἐκ δὲ τοῦ Κυριακοῦ σώματος, ὡς ζῶντος καὶ ζωοποιοῦ, τὸ ζωοποιὸν ἄρρεν, τὸ αἷμα, φημὶ, καὶ τὸ οὖδωρο. Οὐκ εἰσάγεται δε τὸ ζέον κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἔνωσεως, ένα μή φυχρὸν αὐθίς ἐν τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως γεγονός εἰς τὸν πρότερον ἐπανέλθῃ λόγον. Οἱ δὲ Ἱεραρχοι, καίπερ ὄρθροδοξίας ἀκροωτοὶ μεταποιούμενοι, ζέον τῷ ἀγίῳ οὐκ ἐμβάλλουστ ποτηρίῳ, τῷ ἐν Εὐτε, ὧς φασι, γεγονέναι μή οἴνου πίνεν μετά θερμοῦ οὐδατος· αλλὰ τὴν τοῦ μυστηρίου διάταχθέντες δύναμιν, τούτο καὶ αὐτὸν ποιεῖν ἐπετράπησα.

^a "Οἱ δὲ ΛΑΤΡΕῖς τῇ; σ' συνόδου ἀνατρίπτει καὶ ἔπερόν τον ἀθεμίτων ἐν τῇ τῶν Ἀρμενίων χωρὶς γινόμενον. Μέλλη γάρ τοῦ θυμούμενον ἐφοντες ζῶντος τοῦ θυμαστηρίου, ἐκ τούτων ἀφαιρέματα τοῖς ἴερεῦσιν ἰουδαϊκῶν ἀπένεμον, τούτοις ἀφαιρισμένα καὶ ἀποτεταγμένα, κεφαλὴν τυχόν, ἢ ἀλλο τε μέρος ἀφαιρέθεν ἐκ τοῦ σώματος, ἢ ποτε τοῖς ἰουδαϊοῖς λόγον εἶχον ἀναγογῆς. Τούτο τοὺν απαγορεύει, ἐφίσης δὲ προσάγειν αὐτοῖς οἴνα καὶ οἶνα αἱ προσάγοντες βούλονται, εἴησι τῆς ἱκετίας, συγκαταδάσσει χρόμενος, διὰ τὴν κρατήσασαν παρ' ἀκείνοις συνήθεταν. Τὸν δὲ ἐτι τούτο ποιοῦντα ἀφορίζεσθαι παρεγγύησα.

Ιερὶ τῆς λοχείας τῆς Ἰεραρχίας Θεοτόκου.

"Οἱ δὲ οὐδὲ ἀπαγορεύουν τὸ σεμιδάλιν ἐφειν, καὶ ἀλλήλοις μεταξιδίνονται τῇ ἐπιούσῃ μετὰ τὴν ἑρτή τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, εἰς τιμὴν δῆθεν τῆς λοχείας τῆς ἀγράντου Παρθενομητορος, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοχευούμενων ἥθος γίνεσθαι γυναικῶν, κληρικῶν μὲν τοῦτο ποιοῦντων, καθαρέσσι, λατεῖνον δὲ, ἀφορίσμῳ καθικεῖται, ἀλογευτον εἶναι λέγων τὸν τοκον τῆς αγίας Παρθενίου, ἀτε καὶ ἀσπόρον τὴν σύστασιν ἴσχετος. Λοχεῖα δὲ ἐστιν ἡ μὲν ὥδινων τοῦ βρέφους ἀπτέξεις, καὶ ἡ τῶν αἵματων ἀκόλουθος δύσις. Ὡν τηστα πειραθῆσαι τὴν Θεοτόκῳ, καὶ οὐ τιμῇ, τὸ γίνεσθαι τοὺς τῷ ἀνεκφοάστῳ τόκῳ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων τικτουσῶν εἴωθε γυναικῶν.

"Οἱ δὲ τοῦ Θεοφίλου ΛΙΓΕΝΔΗΡΕΙΑΣ γή τὰ προσφέρμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὸ ἀνηλιόθαῖσι δτανόρος εἰς τὴν τῶν μυστηρίων χρέαν, τοὺς κληρικους επισκήπτεισιανεμαρμένους ἐσύνενταῦτα καὶ πινετονωνεῖν δε τούτων καὶ τοῖς πιστοῖς ἀδελφοῖς, τῶν κατηχουμένων δὲ μηδενί.

Σήμειον οὐδέν τῷ τῇ καφ. τοῦ Λ στοιχείου.

^b A in calicem injiciuntur. Illud enim, quæ sit per vinum et aquam, calicis unionem non mutat, quoniam non differt natura ab aqua prius injecta. Tantum autem miraculi magnitudo ostenditur, ut nos ex gusto credamus, non ex mortuo, sed vivente corpore sanguinem et aquam fluxisse. Nam ex mortuo sanguis futans effluisse non potest: ex Dominico autem corpore, tanquam ex vivo et vivifico, effluunt vivifica, sanguis scilicet et aqua. At servens aqua circa unionis initium non injicitur, ne rarus tempore participationis refrigerescens, in priorem statum redeat. Iheres vero, qui sunt summe orthodoxi, calidam in sanctum calicem non injiciunt, quoniam, ut aiunt, obtinuit consuetudo, ut vinum cum ferventi aqua non biberent: sed mysterii vim edociti, hoc facere et ipsi persuasi fuerunt.

Nonagesimus nonus sextae synodi improbum quadam aliud in Armeniorum regione faciunt avertit. Membra enim immolati animalis coquentes intus in sacro altari, eorum frusta sacerdotibus, ipsis segregata et destinata, Iudeice distribuebant, caput scilicet vel aliquam ejusmodi partem a corpore separatam; quæ quidem Iudeis mysterii rationem obtinuerant. Hoc igitur vetat; at vero illis, quæcumque et quantacumque offerentes voluerint, extra ecclesie septum offerendi, ob inveteratam apud eos habitam consuetudinem, potestatem facit. Quicunque vero amplius hoc fecerit, eum cgregari jubet.

Be sanctissimæ Deiparæ puerperio.

Septuagesimus nonus prohibens similari coquere et sibi invicem impetriri, sequenti post sanctam Christi Nativitatis festum die, in honorem scilicet puerperi impollute Virginis matris, nisi in aliarum mulierum puerperio hoc fieri obtinuit consuetudo, si clerici hoc faciunt, depositione, sin autem laici, segregatione prosecutur, sanctæ Virginis partum absque ullo puerperio fuisse dicens, ut sine semine constitutum. Est vero puerperium cum doloris sensu emissio foetus, et consequens sanguinis profluvium, quibus nullatenus obnoxiam fuisse Deiparam judicanus, imo vero firmiter credimus. Ista enim partus naturales sequuntur, Virginis vero, cum ex Spiritu sancto et supra naturam esset conceptionis, etiam ejusdem partus illis quæ naturalem partum consequuntur, non obnoxias fuit. Contumelia igitur Deipare est, ei non honor, eorum siquid in crimine ejus parti sieri, quæ in aliarum mulierum partu fieri solem.

Theophilus Alexandrinus septimus quæ sacrifici ratione offruntur, postquam ea quæ ad mysterio peragenda lex requirit, absumentur, clericos inter se distribuentes comedere et bibere jubet, et fratribus fidelibus, nulli autem catechumenorum communicare.

Consule tegem in capite decimo octavo littera R.

154 CAP. IX. *De episcoporum et clericorum accusatione, et quinam ad accusationem admittendi sint, et quinam non admittendi.*

Vide in 9 capite litteræ Δ de testibus in judicis adhibendis.

Lxx.

Si ob sui filii cædem pater aliquem accuset, et per calumniam motus id fecisse convincatur, nulla ignominia afficitur. Frater autem contra fratrem magnum crimen denuntiare non potest, quoniam non exaudietur, sed exilio subjicietur.

CAP. X. De catechumenis.

Vide in primo capite litteræ A.

Neocæsariensis vero quintus. Si e perfectioribus catechumenis quispiam peccaverit, inquit, et peccare cæset, inter audientes stet; sin vero inter audientes fuerit, et a peccato non abstinuerit, extra ecclesiam in desertum locum extrudatur. In duos enim ordines catechumeni olim dividebantur; in eos qui perfectiorem jamjam amplexi sunt fidem, sed baptismum differant; qui usque ad catechumenorum preces in templo manebant, et illa mystice peractis, genua flectebant; quando autem pronuntiatum fuit: « Quotquot catechumeni, egredimini, » exhibant: et in eos qui nuper accesserunt, quique ut imperfectiores post divinorum Evangeliorum auditionem exhibant. Vide in primo cap. liti. B canonem magni Basili 20 et Theophilli et Cyrilli 4.

CAP. XI. Quinam debent rerum episcopi hæredes constituiri.

Vide quartum caput litteræ Δ.

CAP. XII. De hæreditate, et ex hæredibus filiis aut parentibus.

Leges.

Qui descendunt, sive males sive feminæ sint, ascendentibus et iis qui ex transverso sunt præponuntur.

Si cum filio et posteris ab altero filio moriatur avus, posteri personam sui patris subeunt, et simul cum filio, hoc est, patruo suo, avi facultatum hæredes sunt, accipiendo quidquid accepturus erat, si vixisset, ipsorum pater, sive masculi sint sive feminæ, sive sub potestate sive sui juris.

Cum descendentes non supersunt, advocantur D ascendentæ, qui omnibus ex transverso præponuntur, præter fratres et fratrum filios ex eisdem parentibus natos; inter ascendentæ vero, qui gradu proximus est, præponitur. Eodem modo etiam ex his qui ex transverso sunt. **155** Si vero omnes ejusdem gradus sint, simul ad hæreditatem vocantur.

Si defuncto ascendentæ supersint, et fratres genini, et filii fratris, cuius pater et mater vivit, ante mortui, omnes ad ejus successionem vocantur, sive feminæ sint sive males. Nam fratrum filii patris sui personam subeunt, et quidquid, modo vixisset, eorum pater accepturus esset, accipiunt.

Α ΚΕΦΑΛ. Θ'. Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ τίνες εἰς κατηγορίαν δεκτοί, καὶ τίνες δέκτοι.

Zήτει ἐν τῷ θ' χεφαλαιῷ τοῦ Δ στοιχείου περὶ τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μαρτύρων.

Nόμος.

Ἐὰν πατὴρ κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινῆσας, οὐκ ἀτιμῆται. Ἀδελφὸς δὲ κατὰ ἀδελφοῦ μέτρα Ἑγκλημα κινεῖν οὐ δύναται, ἐπειδὸν γε καὶ οὐκ εἰσακούσθεται, καὶ ἔσορις ὑποβληθῆσται.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. Περὶ κατηχουμένων.

Zήτει ἐν τῷ α' χεφαλαιῷ τοῦ Α στοιχείου.

Ο δὲ ε' τῆς ἐν **Νεοκαισαρείᾳ**, Τῶν τελεωτέρων B τις κατηχουμένων ἀμαρτῶν, φησί, καὶ πεπαυμένος τοῦ ἀμαρτάνειν, μετὰ τῶν ἀκρωμένων στήτω· εἰ δὲ τῶν ἀκρωμένων εἶη, καὶ τῆς ἀμαρτίας οὐκ ἀφίσταται, εἰς τὴν τῶν προσκλισθέντων χώραν ἀπὸ τῆς Ἑκκλησίας ἐκωθείσθω. Εἰς δύο γὰρ τάξεις οἱ κατηχούμενοι πάλαι διῆρηντο, εἰς τε τοὺς ἡδη τελεώτερον τὴν πίστιν εἰσθεῖαμένους, ὑπερτεθειμένους δὲ τὸ βάπτισμα, οἱ καὶ μέχρι τῆς τῶν κατηχουμένων εὐχῆς ἐν τῷ Κυριακῷ παρίμενον, καὶ ταῦτης μυστικῶς λεγομένης, τὸ γένον ἔκλινον, ἐκφωνηθέντος δὲ τοῦ, «Οσοι κατηχούμενοι προέλθετε, ἐξῆγχοντο»· εἰς τε τοὺς δρυὶς προσειλθόντας, οἱ καὶ ὡς ἀτελέστεροι μετὰ τὴν ἀκροσίαν τῶν θείων Εὐαγγελίων ἔχεισι, Ζήτει καὶ ἐν τῷ α' χεφ. τοῦ B στοιχείου κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου κ', Θεοφίου δ', Κυρίλλου δ'.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Τίτας δεῖ κληρογραμμή τὰ ἴδια τοῦ επισκόπου.

Zήτει τὸ δ' χεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΒ'. Περὶ κληρονομίας, καὶ ἀποκλήρων νιῶν ἢ γορέων.

Nόμος.

Οἱ κατόντες, καὶ δρῦνες καὶ θῆλειαι ὡσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου.

Ἐὰν πάππος; τελευτῆσῃ ἐπὶ υἱῷ καὶ ἐγγόνοις ἀπὸ ἄλλου πατέρος, οἱ ἐγγόνοι ὑπεισέρχονται: τὸ πρόσωπον τοῦ ἴδιου πατρὸς, καὶ ἅμα τῷ υἱῷ, τουτέστι τῷ ἴδιῳ θεῖῳ, κληρονομοῦσι τὰ τοῦ πάππου, λαμβάνοντες εἰ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιήν, δὲ πατὴρ αὐτῶν, καὶ δρῦνες καὶ θῆλειαι ὡσιν, εἴτε ὑπεξούσιοι, εἴτε αὐτεξούσιοι.

Κατιόντων μὴ ὑπόντων, προσκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες, προτεμώμενοι τῶν ἐκ πλαγίου πάντων, χωρὶς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντων ἀδελφῶν καὶ ἀδελφοπατέρων· τῶν δὲ ἀνιόντων δὲ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ προτιμᾶσι. Θεάμβως καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλαγίου. Εἰ δὲ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ εἰσὶ πάντες, δμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν.

* Ανιόντων ὑπόντων τῷ τελευτῆσαντι, καὶ ἀδελφῶν γονέων, καὶ παΐδων ἀδελφοῦ ἀμφιθελοῦς προτελευτῆσαντος, πάντες καλοῦνται εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχήν, καὶ θῆλειαι καὶ δρῦνες ὡσιν. Οἱ γὰρ ἀδελφοπατέρες ὑπεισέρχονται τὸ τοῦ ἴδιου πατρὸς πρόσωπον, καὶ λαμβάνοντες εἰ τι ἔμελλε λαμβάνειν, εἰ περιήν, δὲ πατὴρ αὐτῶν.

Οἱ ἔκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντες ἀδελφοὶ πρώτην Α ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομῆσαι τὸν θεῖον ἀδελφόν· ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ παιδες τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφοῦ, οἱ μόνον ὄμοιητεροι καὶ ὄμοιωτεροι, ἀλλὰ καὶ ἀμφι-
θελοῦς. Εἰ δὲ μή ὑπεισιν ἀδελφοί, ή παιδες ἀδελφῶν τοιούτων, τότε οἱ ἐκ διαιφόρων γονέων φύντες ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι: τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν.

Ἐάν τι; τελευτήσῃ ἐπὶ ἀδελφῷ ἐκ διαιφόρων γο-
νέων ὑπέρχροντι, καὶ ἐπὶ υἱοῖς ἀδελφοῖς ὄμοιωτεροῖς
καὶ ὄμοιητεροῖς, οἱ τεκνάδελφοι προτιμῶνται τοῦ
ἀδελφοῦ εἰς τὴν ἁκένου κληρονομίαν.

Η μητῆρ συγχληρονομεῖ τοῖς ἰδίοις τέκνοις, τῶν
τελευτησάντων αὐτῆς μὲν παιδῶν, ἀκείνων δὲ ἀδελ-
φῶν, ἐνὸς ἀδελφοῦ μέρος λαμβάνουσα.

Οτι δεὶς τὸν μὴ δευτερογαμήσαντα θίνδρα λαμβά-
νειν ἐκ τῆς προικὸς παιδὸς ἐνὸς μοσχαν κατὰ δεσκε-
τεῖαν:

Ἀδελφοῦ μὴ διπόντος ἢ ἀδελφόπαιδος, οἱ λοιποὶ ἐκ
πλαγίου συγγενεῖς καλοῦνται, οἱ τῷ βαθμῷ μέντοι
γε δυτες ἐγγύτεροι· καὶ εἰ εὐρεθεῖεν πολλοὶ τοῦ αὐ-
τοῦ βαθμοῦ, ἐξίσης κληρονομοῦσιν.

Οἱ ἔκ διαιφόρων παλλακῶν παιδες οὐ κληρονομοῦ-
σιν ὑπόντων φυσικῶν, ή γαμετῆς, ή ἀλλων διαδόχων
αὐτῶν.

Νόθος: παῖς γεννήμαντος γυνήσιος, μόνου τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ γίνεται γυνήσιος, οὐκέτι δὲ καὶ τῶν κατιδύ-
των, ή τῶν ἀνιδύτων, ή τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν
τοῦ πατρός· οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτοὺς, οὐδὲ κληρονο-
μεῖται ἐκ αὐτῶν χωρὶς διαθήκης.

Εἰ πατήρ προικίων τὴν ἁντοῦ θυγατέρα συνε- C
φώνησεν ἀρχείσθαι αὐτὴν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτῆς
προικὶ, καὶ μὴ ἔχειν μέρος ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονο-
μίας, οὐκ ἔρθεται τὸ σύμφωνον τούτο, οὐδὲ καλύε-
ται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευτῶντα ή θυ-
τάτηρ, τὴν προΐκα τοῦ ὑπεξουσίου μείνασιν αὐτῆς
ἀδελφοῖς ουνεισφέρουσα. Ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸ γάμου
θυρεάν, ὡσπερ τὴν προΐκα, δεῖ συνεισφέρεσθαι,
ἀδιαθέτον τελευτῶντος τοῦ ταύτην ἐπιδεδωτότος,
εἴτε μητῆρ ἔστιν εἴτε πατήρ, ή τις τῶν ἀνιόντων,
ή πρὸς πατρὸς ή πρὸς μητρός.

Ἔνīα τελευτήσειχ ἀνήρ η γαμετὴ ἀδιάθετος,
καὶ μηδίνα ἐκ τῶν ἀνιόντων, ή τῶν κατιόντων, ή
τίνων ἐκ πλαγίου ἔννομον ή φυσικὸν σχοινίσας διάδο-
χον, τότε ὁ ἀνήρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς καλείσθω ἐκ
ἀλικλήρου κληρονομίαν, καὶ η γυνὴ διαδεχέσθω τὸν
ἄνδρα.

Ἐάν δὲ ἀνήρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναικαν, ἵνα
τελευτῶσαν αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον ἔχει-
σταινει τότε.

Ζήτει καὶ ἐν τῷ ι. Κ. κεφ. τοῦ Η στοιχείου. Ζήτει
καὶ τὸ ε' κεφ. τοῦ ΙΙ στοιχείου.

Ψήφισμα γεράρ.

Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀθα-
νασίου καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνυδόσου, διέγονεν ὄρισμῷ
τοῦ δοιδίμου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου,
Κελεύσμεν, φησι, τοὺς ἀτέκνους χηραύοντας ἀνδρας
τε καὶ γυναικας μὴ ἀρπαγήν ὑπέχειν τῶν ὑπαρ-
χόντων, μήτε παρὰ τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων,
μήτε τῶν εἰς παροικίαν τούτους ἔχοντων, ἀλλὰ τὸ

Fratres ex iisdem parentibus nati, ut fratris sui
sunt hæredes, primum habent ordinem; verum
etiam et defuncti fratris filii, non modo ejusdem
matris et patris, sed etiam cuius pater et mater
alio superstites sunt. Si vero non supersint fra-
tres vel filii talium fratrum, tunc ex diversis par-
tentibus nati fratres defuncti fratris sunt hæredes.

Si quis cum fratre ex diversis parentibus nato
moratur, et cum filiis fratris ejusdem patris et
matris, fratris filii ipsi fratris preponuntur ad ejus
hæreditatem.

Mater una cum filiis suis hæreditatem sortitur,
defunctis quidem ejus filiis ipsorum fratribus, unius
fratris portionem accipiens.

Quod oportet virum, qui secundam non ducit
uxorem, pro dominio pneri unius portionem ex
dote accipere.

Cum non superest frater vel fratris filius, reliqui
a latere cognati vocantur, qui sunt gradu propin-
quiores: et si ejusdem gradus plurimi inveniantur,
aequaliter sortiantur.

Filiī ex diversis sortis non sunt hæredes, cum
supersunt naturales, vel uxor, vel alii ipsorum
successorēs.

Nothus legitimus factus solius patris sui fit legiti-
mus, nequaquam vero et descendantium vel
ascendantium, vel eorum qui ex transverso sunt
patris cognati; neque illorum hæres fiat, nequa-
absque pacto illi ejus sunt hæredes.

Si pater filia sua dotem tribuit et convenit illam
dole ipse data acquiescerit, et nullam ipsius hæreditatis
partem detrahere, non valet istud pactum, ne-
que quoniam illius hæres fiat, si intestatus mori-
tatur, ejus filia prohibetur, dotem sua fratribus,
qui sub potestate manent, affectens. Sed et donum
ante matrimonium datum, tanquam dotem, oportet
inserri, si intestatus moriatur qui illud dedit, sive
mater sit sive pater, vel ascendantium aliquis, aut
a patre aut a matre.

Quandocunque maritus vel conjux intestati mori-
tatur, et mulier ex ascendantibus vel descendan-
tibus, vel qui ex transverso sunt, legitimum et
naturalem habeant successorem, tunc vir ad mu-
lieris universam hæreditatem vocetur, et mulier
succedat viro.

Si vir cum femina pactus fuerit, ut ea moriente,
ipse fieret hæres, pactum est inutile.

Vide et in decimo septimo capite littere Η. Vide
etiam in quinto capite littere Σ.

156 Decretum novellum.

Decretum sanctissimi patriarchae Athanasii sy-
nodique sub eo habitu, quod illustris imperato-
ris Andronici Paleologi voluntate factum fuit.
Jubemus, inquit, ut vidui viri et feminæ, qui
sine liberis sunt, nullam bonorum direptionem sus-
tineant, neque ab iis qui fiscos administrant, ne-
que ab iis in querum vicinio degunt. Sed tertiam

Suorum facultatum partem princeps sortiatur, et tertia in defuncti memoriam impendatur, et superstes aliam partem accipiat. Sin et persona relictam moriatur, cognati ejus ex lege heredes constituantur: si vero nullus sit defuncti cognatus, lisco debetur semissis, et memoriae ejus semissis.

Invalidam vero illam legem esse jubeamus, quae decernit viros vel feminas, qui a filio derelicti sunt, cum e vestigio defunctus est filius, superstitem scilicet partem omnia filii paterna et materna bona possidere. Defuncti vero parentes, praeter filii omissionem, injustum est etiam facultate privari; sed tertia dous pars in defuncti memoriam conservetur, et tercia parentibus, et tercia personae supersbit.

Si substantiae pars legata sit, eligat heres, vel honorum partem dare, vel eorum pretium: omnium quidem indivisibilium et difficulter divisibilium premium det.

Adhuc de filiorum exhaeredationibus.

Propter subjectas causas filium paternae substantiae exhaeredem esse decernimus:

1. Si parentibus suis manus intulerit;
2. Si gravem et consumeliosam injuriam iis intulerit;
3. Si eos in causis criminalibus accusaverit, quae non sunt adversus principem vel reipublicam;
4. Si cum veneficis hominibus ut veneficus verteretur;
5. Si vitæ parentum suorum per venenum vel alio quodam modo insidiari tentaverit;
6. Si cum noverca sua vel patris concubina corpus miscuerit;
7. Si contra parentes delator exsisterit, et per suam delationem gravia eis dispendia causatus fuerit;
8. Si in longa infirmitate iacentium, vel senectute aut imbecillitate laborantium nullam habuit curam, et vocatus a parentibus, noluit eis curam præbere;
9. Si masculi pueri noluerint pro parentibus fiducijsiones suscipere, in quantum possunt, debiti convictis;
10. Si convictus fuerit liberorum aliquis, quod parentes suos testamentum condere prohibuit; ut si post hæc illud facere potuerint, sit illis licentia item filium exhaeredem facere;
11. Si præter parentum voluntatem minus sese sociaverit, et in ista professione permanserit;
12. Si, cum aliquis parens furore correptus est, liberi, vel qui ab intestato ad hereditatem ejus indicantur, nolint ei dignam curam præbere, ipsi ergo, si a morto **157** sanatus fuerit, licet illos exhaeredes facere. Si vero co in morto usque ad mortem detentum extraneus quidam misertus propriis

A tritton tēs oūsias; ἐκείνων τὴν δεκαποτεῖαν ἀπολαμβάνειν, τὸ τρίτον εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀπελθέντος; ἀναλίσκεσθαι, καὶ τὸ ζῶν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ζεπτόν. Εἰ δὲ καὶ τὸ επιζῆταν ἀπελθός μέρος, τῷος τούτῳ προσήκοντας τὸ ἀπὸ νόμου κληρονόμειν· ἀν δὲ μηδὲς συγγενῆς προσῆι τῷ ἀποιχομένῳ, τῷ δημοσιῷ εἰναι τὸ ημισυ, καὶ τοῖς ἐκείνου μνημόσυνος τὸ ημισυ.

'Ακυρωθῆναι δὲ καὶ τὸν νόμον καλεόμεν, διερίζεται τοὺς ἐπὶ τέκνῳ χρησιμάτων ανόρας τε καὶ γυναικας, είτε καὶ τοῦ τέκνου κατὰ πόλεις ἀπογεμένου, κληρονόμειν τὸ ζῶν μέρος; τα του παιδός πατρῷα πάντα ἡ μητρικά. Τοὺς δὲ τοῦ τεθυατοῦ γονεῖς, πρὸς τῇ τοῦ τέκνου ἀποβολή, ζόικώτα καὶ τῆς περιουσίας στερίσκεται· ἀλλὰ τηρείσθαι μὲν τὸ τρίτον τῆς πρωτηκής εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀπογεμένου, τὸ δὲ τρίτον τοῖς γονεῦσι, καὶ τὸ τρίτον τῷ καταλειφθέντι μέρει.

'Ἐτοι μέρος οὐσίας ληγατεοῦ, ἐπιλογή δὲ κληρονόμος ἔχει, ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων δούναι, ἢ τὴν κύτων ἀποτίμησιν· τῶν μέντοι ἀδιατρέτων καὶ θυσιατρέτων πάντων τὴν ἀποτίμησιν δίδωσιν.

"Ἐτι περὶ ἀποκάτημάριον νιῶται.

Διὰ τὰς ὑποτεταγμένας αἵτιας τὸν οὐν ἀπολαμβανούσινται τῆς πατρικῆς οὐσίας ιεσπίζομεν.

a'. Εἰ τοῖς ίδιοις γονεῦσι χερας ἐπιβάλλοτε·

B'. Εἰ βρειταιν καὶ ἀπερπή οὐδριν αὐτοῖς ἐπαγδυοτε·

C'. Εἰ ἐπὶ ἐγκληματικαῖς αἵτιας αὐτῶν κατηγορίαις, ταῖς μή οὖσαις κατὰ βασιλέως, ἡ πολιτείας·

D'. Εἰ μετὰ φαρμακών ής φαρμακής τυναναστρέψοιτο·

E'. Εἰ τῇ ζωῇ τῶν ίδιων γονέων διὰ φαρμακέας, ἡ διάλυσις οἰοδήτιν τρόπῳ, ἐπιδουλεύσας πειραθεῖται·

F'. Εἰ τῇ ίδιᾳ μητρικῇ, ἢ τῇ πατρός παιλατῇ μιχθεῖται·

G'. Εἰ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων γένοιτο, καὶ διὰ τῆς ίδιας κατεμηνύσας βρειταις αὐτοῖς ζημίας ομείναι παρασκευάσσειν·

H'. Εἰ ἐν ἀθενεῖς χρονια καταχειμένων, ἢ ἐν γήρᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ κατανητάντων, αμελήσει τῆς τούτων φροντίδος· καὶ μετακαλούμενος παρὰ τῶν γονέων, μή βουληθεί ἐπιμελεῖσας αὐτούς ἀξιῶσας·

I'. Εἰ μή βουληθείεν οἱ ἀδρενεῖς τῶν παλάστων γονεῖς ἰγγυήσασθαι, εἰς δύον εὐπορεύσιν, υπὲρ χρέους ἐγκαλούμενον·

J'. Εἰ ἐλεγχθεῖ τὶς τῶν πατέρων, καλύσσας τοὺς γονεῖς διαθέκας γράψαι, ὥστε εἰ μετὰ ταῦτα τοῦτο πρᾶξαι ουνησίειν, δίδεται αὐτοῖς εἶναι τὸν τοιότερον παῖδα ποτεῖν ἀπόκληρον·

K'. Εἰ παρὰ γνώμην τῶν γονέων μήτοις ἔστι, εγκαταλέξοι, καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐπιειδεύματι διαμελύται·

L'. Εἰ τινα τῶν γονέων μανύνται· οἱ παιδες, ἢ εἰς ἀποθέτου κληρονόμειν αὐτὸν δικαιουόμενοι, μή βουληθείεν ἐπιμελεῖας αὐτὸν ἀξιῶσαι· ἀποκληρώνει γάρ της μανίας ἔξεστι ποιεῖν αὐτοὺς ἀποκλήρους. Εἰ δὲ ἐν τῇ νόσῳ μέχρι θανάτου κατεχομένου, ἀλλά τριάς τὶς συμπαθήσας, θάνατος καταλιμασει επειδή-

Οτις, καὶ διὰ γραμμάτων τούς; κληρονόμους καὶ ἄλλους, οὐδὲ δουληθείεν ἀπαντήσει, καὶ πότε τὴν τοῦ μανίτος ἐπιτέλειαν διεγερθῆναι, ἀδειαν ἔχει ὁ ὑποδεξάμενος καὶ εἰς τέλος φροντίσας εἰ; τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν εἶται διεῖ, ἀναφερομένης τῆς ἑκείνου διεδοχῆς.

γ'. Εἰ τοια τῶν γονέων διορισμῶν γεγονότα μὴ σπουδάσαις οἱ παιδεῖς εἰς τὴν ἑκείνου ἀνάρρευσιν ἀμονισθεῖνται γάρ ίκ τῆς αἰγαλωτίσες ἔξοτιν ἀχαριστίσας αὐτοὺς τράβασθαι, καὶ ἀποκλήρωσις ποιῆσαι. Εἰ δὲ καὶ ἀποθανεῖν ἐν τῇ αἰγαλωτίσει συμβῇ τῇ ἀμονείᾳ τῶν παιδίων, τ. τὸν ἐξ ἀδειάθου εἰς τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν, τούτους ἀπαντας εἰς τὴν αὐτοῦ διαδῆλη ἐλθεῖν οὐκ ἀνεγόμεθα, διὰτὸ τὸ ἑκείνου πρόγραμμα τῇ ἑκάτερῃ τῇ πόλεως. Εἰ δὲ ἡ διαδοχή προσαντίθεσθαι, καὶ μὴ ἐν διλατίσισι, διὰτὸ τὸν τοῖς τῶν αἰγαλωτίσων ἀναβούσει πατρὸν αὐτῆς διαπεντεύσθαι. Εἰ δὲ καὶ πρὸ τῆς αἰγαλωτίσεως διαθήκην ἑκθίμενος, ἔγραψεν αὐτοῖς κληρονόμους, ἀκούσουντες εἰσάπτων τὴν τοπεύτην διαθήκην. Ταῦτη δὲ τὴν ποιητὴν κατ' ἑκείνους χρατεῖν θεσπίζομεν, οἵτινες τὸν ιητὸν ἑκείνους ἀλλαγίας ἐπιλόγωσαν ἀναπτύξανταν.

ιδ'. Εἰ δρόδοδοι δύντες οἱ γονεῖς τὸν τὸν τελεῖν αἰσθένοντες αἰρετικοὶ ποταμονέγοντα δύγματιν· εἰ δὲ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν καθολικὴν Ἑκκλησίαν αὐτορρήσθησαν, καὶ οἱ τριχέντες κληρονόμοι διληθῆ εἴναι ταῦτην ἀποδεῖσθαι, τὴν διαθήκην τὴν τοῖς δικοῖς διχεῖν λογίου παρακελευθερεύειν.

Περὶ δικολήπτων πορθμῶν.

Θεσπίζομεν αὐτοὺς μὴ ἔχειν τοὺς πατέρας τοὺς τοῖς τοῖς πειθῶν οἱ γονεῖς ταῦτα; Μίαντος ἔγγράψωσι διεθῆξαν, καὶ οἱ τριχέντες κληρονόμοι διληθῆ εἴναι ταῦτην ἀποδεῖσθαι, τὴν διαθήκην τὴν τοῖς δικοῖς διχεῖν λογίου παρακελευθερεύειν.

ιε'. Εἰ οἱ γονεῖς τὸν τοῖς πατέρα εἰς ἀναφερούσους δοτεῖν, δίχα τῆς εἰς καθοσιώσαντις ἀναφερομένης αἰτίας·

β'. Εἰ οἱ φαρμακείσις, ή γοντείσις, ή διλογία τοῦ τρόπου τῷ τοῦ ἀποδειχθείεν ἐπιδουλεύσαντες·

γ'. Εἰ οἱ πατέρη τῇ τοῖς νόμῳ ή τῇ πατέρα τοῦ τοῖς πατέρας συμμιγεῖται.

δ-ε'. Πατεύτως καὶ ἐπὶ τῇ κωλύσει τῆς διαθήκης, διλλὰ δὴ καὶ επὶ τῆς μανίας, καὶ αἰγαλωτίσεις, καὶ κακοδοξίας, τὰ πάντα καὶ ἀνταῦθα παρεργάσθεσσαι, ὃς γε δὴ καὶ επὶ τῶν αποκλήσιων οὐῶν ἀνεπτύσσαμεν. Αὐτὸς καὶ ἡ συγγενῆ κακτημένος κωισθεὶς, η διλαλον, η διφρονα, η μανίμενον, εἰ μὴ προσηθούμενος ἐκδικεῖ τὰ αὐτῶν πρόγραμμα, οὐ δύναται αὐτοὺς κληρονομεῖν. Τὰ αὐτά καὶ ταρπί αἰγαλωτών.

ΚΕΦΑΛ. ΙΙ'. "Οτι κληρονόμοι δεῖ καὶ τοὺς μὴ καταγομένους ἐκ τέρνους λεπτικοῦ, εἰ ἀξιοί εἰσιν.

"Ο λγ' τῆς σ' συνέδου κανῶν, Ἐπὶ μὲν τῶν Ιου. ζαίων, η λευτική, φησι, μόνη φυλὴ τὴν λεπτικοῦ τεληρώσατο, ἐξ ή; οἱ ισηδοῖσι μέλλοντες ἐλαμβάνοντο, καὶ κληρικοὶ ὑπεράσθησαν διὰ τὸ γεγράφθαι εἰς τὴν δευτερονομίαν. Εύκειται τοῖς Δευτερικοῖς λειτο-

A impensis curam ejus gerat, et per litteras hæredes vocans, ipsi advenire neglexerint, et ad furiosi eum excitari; licentiam habebit, qui suscepit et ad finem illi opitulatus est, in ejus hereditatem venire, annihilata illorum successione;

13. Si quis parentis captivus factus, et ejus liberi ad ejus redemptionem non festinaret, si ex captivitate evadat, licet ei ingratitudinis illos accusare et exhaeredes facere. Si autem in captivitate decesserit, liberorum vel eorum qui ex intestato ad ejus hereditatem vocantur negligentia, illos omnes ad ejus successionem venire non patitur; sed ejus facultates civitatis, unde ortus est, ecclesias addicari, et nullis aliis causis, quam captivorum redemptionibus ab illa expendi. Si vero et ante captivitatem testamentum faciens eos haeredes scripserit, tale testamentum omnino invalidatum reddimus. Hanc autem poenam contra illos valere jubemus, qui decimum octavum suæ aetatis annua compleverint;

14. Si parentes orthodoxi liberorum aliquem haereticis dogmatibus adhaerentem senserint; si rursus vero ad Ecclesiam catholicam resipiscens puer converterit, prædium suum recipiat, nullos autem intermedii temporis fructus exigat.

Si quilibet igitur memoriarum causarum contra filiorum aliquem parentes in testamentis suis inseruerint, et scripti haeredes veram eam esse monstraverint, testamentum suum vim habere decernimus.

De parentibus exhaeredibus.

Sancimus iterum non licere liberis parentes suos exhaeredes in suis testamentis facere, nisi causas enumeratas in illis testamentis describant:

1. Si parentes ad interitum suos liberos tradidissent; citra causam que ad maiestatem pertinet;

2. Si venenis, aut prestigiis, aut alio modo filio insidiari inveniantur;

3. Si pater cum nuru sua aut concubina filii sui corpus miscererit;

4-7. Similiter etiam in prohibitione testamenti, nec non etiam in furore, et captivitate, et perversa opinione, qua omnia et hic etiam observentur, quemadmodum in filiorum exhaerationibus sanctissimus. Quin et qui cognatum possident sursum, vel matrem, vel insipientem, vel surientem, nisi adhortatus eorum facultates vindicet, non potest illorum haeres fieri. Eadem etiam de captiis.

153 CAP. XIII. Quod in clericum ordinationi oportet etiam eos qui ad genus sacerdotiale non referuntur, si digni sint.

Tricesimus tertius vi synodi canon. Inter Iudeos quidem Levitica, inquit, sola tribus sacerdotium sortita est, ex qua qui sacra celebrarent eligebantur, et clerici nominabantur, eo quod in Deuteronomio scriptum est: «Leviticis non erit

sors inter filios Israelis; nam Dominus est ipsorum portio et sors. » Nobis vero non convenit in illorum genus prospicere, qui in clerus promovendi sunt; sed si dignus sit, secundum canonum divisorum præscripta in clerus referatur, sive maiores habuit sacerdotes, sive non: sed nullus divinas Scripturas in suggestu legat, nisi tonsuram cum benedictione a suo episcopo suscepere. Qui vero præter hæc facit segregetur.

CAP. XIV. *Quod non oportet clericos transponi.*

Consule in nono capite litteræ A can. 4 quartæ synodi, et alios.

CAP. XV. *Quod clericis indigentibus ex ecclesiæ facultatibus suppeditare oportet.*

Vide vicesimum sextum cap. litteræ E.

CAP. XVI. *Quod non oportet clericos episcopi defuncti bona subripere.*

Vide 27 caput litteræ E.

CAP. XVII. *Quod non oportet clericum unum in duabus esse civitatibus, vel in una civitate duabus ecclesiis administrare.*

Vide caput 14 litteræ E.

159 CAP. XVIII. Quod non oportet clericum al quid facere absque episcopi sententia.

Sanctorum apostolorum 39 canon presbyteris et diaconis interdict, sine episcopi sententia ea facere, quæ illi permittantur, et soli, qui sortitus est populi tutelam, et a quo pro animabus eorum ratio exigenda est; dico quidem solvere et ligare peccata, et vel minuere vel augere penas.

CAP. XIX. *Quod clericis non absolute ordinabantur.*

Sextus iv synodi canon non existimat oportere sacerdotes, et diaconos, et alios, qui in clerus relati sunt, absolute ordinari, ut quoctunque volunt proficiantur, et revertantur, et sacerdotiale aliquid exerceant; sed privatim in ecclesia civitatis, vel pagi, vel in martyrio aut monasterio: ut etiam episcopi in ecclesiam nunc ordinantur. Qui autem non hoc modo ordinantur, invalidam esse manuum impositionem, licet nunc hoc negligantur.

CAP. XX. *Quod ecclesiastum et monasteriorum clericos sub episcopi potestate esse oportet.*

Octavus canon iv synodi clericos ptocheiorum et monasteriorum et templorum martyrum, civitatum episcopis se submittere jubet. Ptochæa vero vocat ea, quæ ad mendicorum provisionem et habitationem designantur, gerocomia scilicet et orphanotrophia: martyria vero, templo martyris cuiusdam nominis dedicata. Qui vero per arrogationem a proprio episcopo subducunt, monachos et clericos, et laicos qui illos excitare audent, a fideli communione segregat.

A ἐν οἷσι, Ἰαραὴλ· δὲ γάρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κλῆρος. « Ήμῖν δὲ οὐκ εἰς τὸ γένος τοῦ εἰς κλῆρον προχειρεῖσθαι μέλλοντος ἀποβλέπειν προσῆκεν· ἀλλ' εἰ δέξιος εἴη κατὰ τοὺς δρους τῶν θείων κανόνων, εἰς κλῆρον καταλεγέτω, εἴτε προγόνους ἔσχεν λερδας, εἴτε καὶ μή. Μηδὲ ἐπ' ἀμβωνὸς τις τὰς θείας ὑπαναγινωσκέτω βίβλους, εἰ μή κουράν μετ' εὐλογίας παρὰ τοῦ Ιδίου δέξαιτο ἀπιεικόπου. Οὐ δὲ παρὰ ταῦτα τοιμὸν ἀφοριζέοθω. »

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ'. *Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς μετατεθεῖσθαι.*

Ζήτει ἐν τῷ θεῷ καὶ στοιχείῳ κανόνα δὲ τῆς συνόδου, καὶ ἑτέρους.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ'. *Οτι τῶν κληρικῶν τοῖς ἑρδεῶν ἔχουσιν εἰς τὸν τῆς ἐκκλησίας δεῖ χορηγεῖν.*

B Ζήτει τὸ καὶ κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΓ'. *Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς ἀράζειν εἰς τὰ τοῦ τελευτησατος ἐπισκόπου πράγματα.*

Ζήτει τὸ καὶ κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'. *Οτι οὐ δεῖ τοὺς κληρικούς πράττειν τι ἀπειν τὸν τῆς ἐπισκόπου γνώμης.*

Ο τῶν ἀγίων ἀποστόλων λθ' κανὼν πρεσβυτέρος; καὶ διακόνοις μὴ ἔξειναι κελεύει δίχα γνώμης τοῦ ἐπισκόπου πράττειν ἀπειν ἀνεῖται, καὶ μόνῳ τῷ τῆς προστασίαν τοῦ λαοῦ ἀπειτητραμένῳ, καὶ λόγῳ ὑπὲρ τῶν φυχῶν αὐτῶν καὶ εὐθύνας μέλλοντες δώσειν· λέγω δῆ τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἡμαρτημένα, καὶ ἡ μειοῦν, ἡ ἐπιτείνειν τὰ ἐπιτίμια.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ'. *Οτι οὐδὲ οἱ κληρικοὶ ἀποιειλυμένως ἔχαιροτονούντε.*

Ο εἰς τῆς συνόδου κανῶν οὐκ οἰστει δεῖν λερδας, καὶ διακόνους, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων ἀπολελυμένων: χειροτονεῖσθαι, ὥσθ' ὅπῃ βούλονται ἀπίειναι, καὶ λερατικὸν τι πράττειν, ἀλλ' ίδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἡ κώμης, ἡ ἐν τῷδε τῷ μαρτυρίῳ ἡ τῷ μοναστηρίῳ, ὥσπερ δρα καὶ οἱ ἀπίσκοποι εἰς τὴν δικαιοσύνην ἡδη χειροτονοῦνται. Τοῦ δὲ μή οὕτω χειροτονηθέντος ἀκυρον εἶναι τὴν χειροτονίαν· ἀλλὰ ταῦτα τούτο καταπεφρόντως.

ΚΕΦΑΛ. Κ'. *Οτι τοὺς κληρικούς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ὑπὸ τηγένειας εἰραι δεῖ τοῦ ἐπισκόπου.*

Ο δγδοος κανὼν τῆς συνόδου τοὺς κληρικούς τῶν πτωχείων, καὶ μοναστηρίων, καὶ μαρτυρίων, τοῖς ἐπισκόποις τῶν πόλεων ὑπείκειν κελεύει, πτωχεῖα καλῶν τὰ εἰς πτωχῶν ἀποτεταγμένα πρόνοια: καὶ διοίκησιν, γηροκομεῖα, φημι, καὶ ὄρφανοτροφεῖα· μαρτυριαδὲ, τοὺς εἰς ὄνομα μάρτυρος ἀνεγερθέντας στηκούς. Τοὺς δὲ κατὰ αὐθάδειαν τοῦ ἐπισκόπου ἀφηνιάζοντας μοναχούς: ταὶ καὶ κληρικούς, καὶ τοὺς θάρσος τούτοις παρέχοντας λεῖκους, τὰς τῶν πιστῶν κοινωνίας ἀλλοτριούς.

ΚΕΦΑΔ. ΚΑ'. "Οτι δ κληρικός, ἐψ' ϕ ἀγ περιπέ-
σοι ἀμαρτήματι, καθαιρεῖται, οὐ μὴν καὶ ἀφο-
ρίζεται.

Ζήτει τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΔ. ΚΒ'. "Οτι τῶν κληρικῶν οἱ πρὸς μετόνα
βαθμὸν ἀνιέραται μὴ πειθόμενοι ἐκπίπτουσι
καὶ οὐ τὴν εἰσιν."

"Ο λαΐς τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνάδου κανῶν τὸν ἐν
οἰκδήποτε τῆς Ἐκκλησίας κατειλεγμένον βαθμῷ,
καὶ τὸ ἴδιο μὴ πειθόμενον ἐπισκόπῳ, εἰς μετόνα
προσδῆνας παρακαλοῦντι, τὸν μόχθον θεως τὸν ἐν
αὐτῷ παραπούμενον, καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτειν
ἀξιον, οὐ ἀποστῆναι οὐκ ἡθέλησεν.

ΚΕΦΑΔ. ΚΓ'. Περὶ κλοπῆς.

Ζήτει ἐν τῷ λόγῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ε στοιχείου κανόνα
καὶ τῶν ἄγιων ἀποστόλων.

"Ο δὲ ἔα τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνι, 'Ο κλέ-
ψας, εἰ μὲν ἀψ' ἑαυτοῦ, φησί, μεταμελήθεις θη-
μοισιεύσει τὴν ἀμαρτίαν, ἐνιαυτὸν τῆς τῶν ἀγιστρά-
των κοινωνίας καλυθήσεται μόνης εἰ δὲ ἐλεγχθεῖς,
εἰς ἔτι δύο. Μερισθήσεται δὲ αὐτῷ & χρόνος εἰς
ὑπόπτωσιν μόνην καὶ σώστασιν, οὐ μὴν καὶ τοῖς
προσκλαίσιν ἔσται ή ἀκρομένοις.

"Ο δὲ σ' τοῦ Νύσσης μεγάλου Γρηγορίου, 'Ο λά-
θρα, φησίν, ἀφαιρούμενος τὸ ἀλλότριον, εἰ μὴ ἔισι:
καθώπλισται, ὡς ἂν οὖς τε ἢ τὸν ἀνθιστάμενον
διεπορθῆσασθαι, καὶ δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα
φανερώσας, δι' ἐλεημοσύνης τὴν νόσον θεραπεύσεται.'
Εἰ δὲ μηδὲν πλέον τοῦ σώματος κέκτηται, κόπτο τὸ
πάθος; ἔξισται, ἢ φησίν δ' Ἀπόστολος. «'Ο κλέπτης
μηκέτι κλεπτέω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω, ἐργαζόμενος
ταῖς ίδίαις χερσὶν, ίνα μεταδῷ τῷ χρείαν ἔχοντι, »

"Ο δὲ ἀγιος Γρηγόριος δ θαυματουργὸς ἐν τῷ τα'
κανόνι, Οἱ πράγματα τινὰ ἐν τῷ πεδίῳ, φησίν, εὐ-
ρόντες, ἢ ἐν ταῖς ἁυτῶν οἰκίαις ἀλλότρια, πρὸς
τῶν ἐχθρῶν ἐρρίμμένα, ἂν μὲν κατηγορηθέντες
ἐλεγχθῶσιν, ὑποπιπτέωσαν ἑαυτοὺς; δὲ ἔξιπόντες,
καὶ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθωσαν. Πληρωτέον δὲ τὴν
ἐντολὴν, αἰσχρὸν ἀπαν λῆμμα διωσαμένους, καὶ
μῆτες μήνυτρα, μήτε μήν σωστρα, ἢ οἷς εἰώθασιν
ἐπευφημίζειν ἐτέροις ταῦτα ὀνόμασι, τὸ παράπαν
εἰπεράπτοντας.

Nόμοι,

Οἱ ἐν οἰαδήποτε πόλεις κλέπτοντες, ἐλεύθεροι μὲν
δύντες, ἀποροι δὲ, ἀπαξι τοῦτο ποιήσαντες, τυπτέ-
σθωσαν· εἰ δὲ εὐποροι εἰσιν, πρὸς τῇ ἀποκαταστάσει
τοῦ κλαπέντος καὶ διπλῆν τὴν ποσότητα δύτισαν
τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντει· δις δὲ ἀλόντες, ἐκορ-
τίσθωσαν· εἰ δὲ τρίς φωραθείσειν τοῦτο τολμήσαντες,
χειροκοπεῖσθωσαν.

Τὸ προτετῶς ληφθὲν, ή ἀτόπως κλαπὲν, εἰ πρα-
θεῖται, φειδικείται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος
ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματος.

"Ο ἀναδιδόντες τὰ κλέπτοντα οὐκ ἀπαιτεῖ ἢ ἔδωκεν
ὑπὲρ αὐτοῦ τιμήματα.

"Ο τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἐρρίμμένον λαμδάνων
καὶ τῷ κερδάναι, καὶ ἀγνοῦ τίνος ἐστίν, ὑπόκειται
τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, εἰ μὴ ἀρε δεσπότης
ἀκρονότεον εἰσαγεύειται· τότε γάρ, καὶ ὡς κλέπτων

A CAP. XXI. Quod clericus, ex quo in aliquod
peccatum inciderit, deponitur, non autem segregatur.

Quarto 10 cap. litteræ Δ.

CAP. XXII. Quod clericis, qui ad altiorē gradum
ascendere nolunt, eo quem nunc habent exci-
dunt.

Tricesimus primus Carthag. synodi canon eum
qui ad quemcumque gradum ecclesiasticum 160
promotus, si proprio episcopo, ad maiorem pro-
here valenti, non parnerit, labore in eo forsitan
defrectans, etiam gradu quem dixerere noluit
excidere dignum censem.

CAP. XXIII. *De furto.*

B Consule in 32 capite litteræ E can. 25 sancto-
rum apostolorum.

Sexagesimus primus magni Basilii canon. Qui
furatus est, si ex se quidem, inquit, pénitentia
ductus peccatum fassus fuerit, anno a sola sacra-
mentorum communione arcebitur; sin autem con-
victus fuerit, duobus annis. Nam illi ad substra-
tionem et consistentiam solam dividetur tempus,
non autem inter deflentes aut audientes erit.

Sextus magni Gregorii Nyssehi, Qui latenter,
inquit, alienum aufert, si non gladio armatus sit,
ut resistentem interficere possit, et per confes-
sionem peccatum suum spernerit, per elemosynam
morbum curabit. Sin autem nihil aliud præter
corpus habeat, per laborem morbo medebitur,
ut dicit Apostolus: «Qui furatur, non amplius fu-
retur, sed potius laboret, operans suis manibus, ut
ei qui indiget largiri possit.»

Sanctus Gregorius Thaumaturgus in 51 canon.
Qui res aliquas in campo invenerunt, inquit, vel in
suis sedibus alienas, ab inimicis projectas, si ac-
cusati quidem convicti fuerint, substernantur:
sin autem scipios denuntiaverint, etiam cum fide-
libus preces celebrent. Debet vero mandata ob-
servare, omne turpe lucrum amoventes, et neque
indicationis, neque salvationis, vel quibus aliis
nomimibz illa solet appellare, omnino pretium
accipientes.

Leges.

Qui in quaconque civitate furantur, si sint qui-
dem liberi, et pauperes, et semel hoc fecerint,
verberentur: sin autem siue locupletes, præter rei
furio ablata restitutionem, duplicita ejus quanti-
tatem ei qui furtum passus est reddant; bis au-
tem deprehensi, in exsilium mittantur; si vero ter
hoc audiuntur, manus illis abscondantur.

Quod inconsiderate abripitur, vel inepte sub-
trahitur, si venditur, constituto prelio pro illo non-
dum soluto, vindicatur.

Qui fulta reddit, pretium quod pro illis dedit
non exigit.

Qui rem alienam projectam tulit lucifaciendi
causa, licet enjus sit ignoret, furti tenetur, nisi
dominus eam pro derelicto habuerit: tunc enim,
quamvis fur eam tulerit, non tenetur, quia domini

desilit esse. Nam furtum non sit, nisi sit cui fiat. Sed si quod non erat derelictum, derelictum existimaverit, non est fur. Si vero tulerit id ea mente ut domino redderet, non tenetur furti criminis, etiam si restitutionis pretium acceperit.

Qui in cœstris furatur, si quidem arma, verberatur; si vero equum, manus abscindatur.

161 Furacis servi dominus, si servum quidem habere vult, ei qui furtum subiicit detrimentum reddat; si vero non vult, illum in perfectam proprietatem ei tradat.

Qui aliena armata abigunt, si semel hoc fecerunt, verberentur; secundo autem, in exsilium mittantur; si vero tertio hoc audere inveniantur, abducto scilicet armamento proprio domino restituto, manus eis abscindantur.

De latronibus.

Insignes latrones iis locis, in quibus delictum commiserunt, suspenduntur, ut per spectaculum terribilis, qui talia aggrediantur, et ut eorum cognatis, qui sunt occisi, sint solamen.

Qui arbores et maxime vites caedunt, etiam ut latrones puniuntur: licet plures eamdem arborem occiderint, singuli in solidum tenentur, videlicet ex inflictione duplum preii, ex confessione simplici.

Qui scienter accepit rem furtivam, et furti conscientis, cum ipso peccatore aequaliter puniuntur.

Fur est, qui clam et sine armis furatur, is neque membris abscissionem, neque mortem sustinet; qui autem vi in quocunque loco, vel cum armis vel sine armis furatur, poenas secundum leges iurat. Consule et alias leges in 12 cap. littera A.

CAP. XXIV. Quod non oportet cum excommunicato communicare.

Synodi Antiochenæ 2 canon a communione enim excommunicatis discedere omnino nos horretur, et neque in domibus, neque in ecclesiis cum usorare, etiam si sit ex alia regione. Nam licet loco distemus, non autem fide a nobis invicem discedimus, omnes ubique terrorum Christiani, et omnes una catholica Ecclesia et vocamus et sumus. Quisquis igitur ex sacerdotii catalogo excommunicatis communicare deprehensus fuerit, etiam ipse excommunicatur, ut qui canonem Ecclesia confundat. Vide et 18 cap. littera A, et in 2 cap. ejusdem litteræ can. sanctorum apostolorum 45 et 46 et 64, et syn. Laodicenæ 33, et Timothei Alexandrini 9, et in 15 cap. litteræ II ea onus primum sancti Gregorii Thaumaturgi.

CAP. XXV. De eis qui non communicant, sacra administratione facta, vel per tres Dominicos communionem procastinant.

Ocastus et bonus sanctorum apostolorum ea-

A autem lâbri, οὐχ ὑπόκειται, ἐπειδὴ ἐπαύσατο δν τοῦ δεσπότου. Κλοπὴ γάρ οὐ γίνεται μή δυτος τοῦ κλοπῆς ὑφισταμένου. Εἰ δὲ καὶ τὸ μὴ δν ἀπρονότοι εὑδισαν ἀπρονότοι, οὐχ έστι κλέπτης. Εἰ δὲ ξεβεν ἐπὶ τῷ δοῦναι τῷ δεσπότῃ, οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ, κανεὶς εἰρητρα λάβῃ.

Ο κλέπτων ἐν φωτείᾳ, εἰ μὲν δπλα, τυπέσθω, εἰ δὲ ἵπτου, γειροκοπεῖσθω.

Ο τοῦ κλέπτου δούλου κύριος, εἰ μὲν βούλεται ξεσιν τὸν οικέτην, τὸ ἀξιμιον ποιεῖτο τῷ τὴν κλοπῆς ὑφισταγενι. μή βούλεμεν; δὲ, τοῦτον αὐτὸν ἀποδιδότω εἰς τελετὰν δεσποτοῖς.

Τάς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαθνοντες. ὁ πας τοῦτο πεποιηκότες, τυπέσθωσαν ἐκ δυτέρου δὲ, ἔξοριζέσθωσαν εἰ δὲ καὶ τρίτον γυραθείεν τὸ τοιοῦτον τοῦ τολμήσαντες, γειροκοπεῖσθωσαν, τῆς ἀπελαθεσης ἀγέλης δηλονότι τῷ ίδιῳ δεσπότῃ ἀποκαθισταμένης.

Περὶ ἀηστῶν.

Οι ἀκίστοις λησταὶ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἀπληματησαν, ἀνεσταυροῦνται, ἥντα διὰ τῆς θλίας πτοεῦσιν οἱ τοῖς τοιούτοις ἄγγειοι ποιοῦνται, καὶ ἵνα γένηται παραμυθία τοῖς συγγενεῖς τῶν ἀναιρεθέντων.

Ο δένδρα καὶ μάλιστα ἀμπέλους τέμνοντες ὁ; λησταὶ κολάζονται· κανεὶς ολλοὶ τὸ αὐτὸν τέμνωσι δένδρον, ἔκαστος αὐτῶν εἰς ὀλόκληρον ἐνέγειται, ἥτοι ἐξ ἀρνήσεως μὲν τὸ διπλοῦν τοῦ τιμῆματος ἐξ ὅμολογίας δὲ τὸ ἀπλοῦν.

Ο ἐν εἰδήσεις ὑποδεχόμενος τὸ κλεπτὸν πρᾶγμα, καὶ ἡ συνειδὼς τῷ ἀμερτάνονται, ἐν θεῷ αὐτῷ τι μαροῦνται.

Κλέπτης ἐστίν δὲ θάθρα καὶ χωρὶς δπλων ἀμαρτώνων, δὲ οὗτος μέλις ἐκκοπήγν, οὗτος θάνατον ὑπομένει δὲ βίᾳ πλημμελῶν μεθ' δπλων, ἢ χωρὶς δπλων, ἐν οικδήποτε τόπῳ, τές ἀπὸ τῶν νόμων ποιεῖς οὐφίσαται. Ζῆται καὶ ἐτέρους νόμους ἐν τῷ ιδίῳ κευτλαίῳ τοῦ Α στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΩΣ ΘΕΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ.

Ο β' κανὼν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τῆς κοινωνίας τῶν ἀκοινωνήτων ἀποδιείσασθαι παντάποτον ἡμῖν ἐγκαλεύεται, καὶ μήτε ἐν οἰκῳ τούτους συνιγχεσθαι, μήτε ἐν ἐκκλησίᾳ, εἰ καὶ ἐτέρας ἐπαργλεῖς τύχοιν ὄντες. Εἰ γάρ καὶ τῷ τόπῳ διετέλεσθαι, εἰς τὴν πίστην ἀλλήλων οὐκ ἐφιστάμεθα οἱ ἀποσταλοῦ γῆς Χριστιανοί, καὶ μήτε πάντες καθολικὴ ἐκκλησία λεγόμεθά τε καὶ θεαμέν. Ουτοῖς γε μήτη τοῦ Ιερατικοῦ καταλόγου τοῖς ἀκοινωνήτοις ἀλοή κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ακοινωνήτον εἶναι, ως τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα συγχέοντα. Ζῆται καὶ τὸ ιδίῳ κεφαλαῖο τοῦ αὐτοῦ στοιχείου, καὶ ἐν τῷ β' κεφαλαῖο τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνας τῶν ἀγίων ἀποστόλων μετ', μετ' καὶ ζε, τῆς ἐν Λαζαρίστῃ λγ., καὶ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας θ', καὶ ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαῖο τοῦ Π στοιχείου κανόνα α' τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΩΣ ΘΕΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΤΕΛΟΥΜΕΝΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥΡΓΙΑΣ, Η ΤΙΓΡΙΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΕΠΙ ΤΡΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΑΣ ΑΠΟΔΙΕΙΣΙΩΝ.

Ο β' καὶ οὐ τῶν αγίων ἀκοινωνῶν κανόνες,

τοῖμους: ἀεὶ πάντας βουλόμενος εἶναι καὶ ὀξίους τῆς τῶν θείων κοινωνίας ἀγιστημάτων, ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τῆς λειψανίας τῶν θείων μυστηρίων λειτουργίας προσφεομένης, τῶν ἀγιασμάτων τοῖς ἄλιοις μὴ κοινωνήσαντας, τὴν αἰτίαν κείεντος ἀνειπεῖν καὶ εἰ μὲν εὐπρόσωπος εἴη, συγγύρης τυγχάνειν, εἰ ὅδι, ἀφορίζεσθαι. Λαβὴν γάρ σκανδάλου καὶ ὑπονοίας δίδωσι τῷ λαῷ κατὰ τὸν πρατενεγκάντος τὴν ἔναβιμακτὸν θυσίαν λειψάς, οὐαὶ το συνειώθειν καὶ λίπαντα πρᾶς τὴν λειτουργίαν. Ἀλλὰ καὶ τους εἰσιόντας τοῦ λαοῦ πιστοὺς, καὶ τῶν ἀγίων Γραφῶν ἀκούοντας, καὶ μὴ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀγίᾳ παραμένοντας μεταλήψει, ἀφορίζεσθαι: ὡς ἀτάκτους.

Συνώδει τούτῳ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ β' διορίζεται. Πάντας γάρ τοὺς εἰσιόντους εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν λειψάνων Γραφῶν ἀπαίτοντας, μὴ κοινωνούντας δὲ τῆς εὐχῆς ἵμα τῷ λαῷ, ἢ τὴν ἀγίαν μετάληψιν τῆς Εὐχαριστίας ἀποστρεφομένους, ἐξ αὐθιδειας Ιωα, ἢ ἀταξίας, ἢ περιφρονήσεως, ἀποβλήσεως τῆς ἐκκλησίας γίνεσθαι ἀξιοί, ἐναὶ ἀν χερπούς μετανοίας δι' ἐξομολογήσεως ἐπειδεἰδέμενος συγγύρωμης τύχας. Φασὶ δέ τινες περὶ τῶν λειτουργῶν τὸν ἐν τῷ βήματι τηνικαῦτα λειτουργούντων τοὺς κανόνας ταῦτα νομοθετεῖν, καὶ μέντοι λαίκων τῶν μὴ περιμενόντων ἀχρις ἀν ἡ μετάληψης πρᾶς τῶν ἀγίων γίνηται. Ἐπαγγέλλεις γάρ σφόδρα καὶ βίατον, ἀναγκαῖεσθαι πάντας ἐκάστης μεταλαμβάνειν, ἢ ἀφορίζεσθαι. Πῶς γάρ οἶδον ταῦτα ἐν μέσῳ στρεφόμενον, καὶ τοὺς τοῦ κόσμου πράγμασι μολυνόμενον, καθαρὸν τὸ τῆς ψυχῆς δοχεῖον παρέχειν ἐκάστοτε πρᾶς τὴν τοῦ πνευματικοῦ μέρους ἀποδοχήν; Ἀγαπητὸν γάρ, εἰ πάντα τ' ἀλλα παριδών τις καὶ πόδιρον θέμενος, καὶ ἔνα τοῦτον ακοπὸν συστεκμένος, μηδεμιᾶς δὲ ἐπέρχεται κακίστη δουλεύσας ἐπιθυμίᾳ, εἴτε δύναστο, σὺν Θεῷ βοηθῷ, τούτου κατατυχεῖν. Ἀλλ' ἔγως οἶμαι, τοῖς πάλαι πιστοῖς οὐδὲ ήττον τοῦ πιστεύειν ὅρμῶς τὸ βιώναι τὸ δρῦμος ἐσπουδάζετο τοιγάρ τοι καὶ ποιὰ τῶν τηνικαῦτα τοῖς κανόναις εκφρωνήσεται, ἐπέρωτες ἢ ταῦν ἔχοντα φαίνεται. Οὖτως δὲ ἡμῖς: τὸ ἡμελημένον καὶ σκαύλην τοῦ βίου διέθηκεν, ὃς μηδὲ πιστεύειν εἰς ποτέ τινες εἰς τοῦ δικον ἀρετῆς τῶν πιστῶν. Ἀμέλει καὶ παρὰ ταῦτην, οἶμαι, τὴν ἀπειλὴν τῶν Θείων κανόνων ἢ τοῦ αντιώρου ἐπενοήθη διανομή, διστάσεις πάσαν εἶναι ἀνάγκην καὶ τοῖς μὴ δύναμένοις τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων μετέχειν προσμένειν τὸ τέλος τῆς Θείας λειτουργίας, ὃς ἀν ἐκ χειρὸς τοῦ λειψάνων πρᾶς ἀγιασμὸν αὐτῷ λάθοιεν. Ζήτει καὶ ἐν τῷ ζ' χεφ. τοῦ Π αποκείλου κανόνας εἰς τῆς σ' συνδόνι.

Ο δὲ π' ταύτῃς τοῖς ἐν τῇ πόλει διαγωντας ἐπιτεκτόπους καὶ πρεσβύτερους, καὶ εἰς τρεῖς Κυριακὰς ἐν τρισιν ἔβδομάσι τῆς πόλεων ἐκκλησίας ἀπολειψόμεντας βαρείας ἀνευ ἀνάγκης. Εἰς δὲ καὶ τοὺς μὴ συνερχομένους τοῖς πιστοῖς λαίκοις εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν εὐχῶν μὴ κοινωνοῦντας, ἀλλ' εἰς τρεῖς Κυριακὰς καὶ αὐτοὺς ὑπερβιώντας, ἐκεῖ-

A nones, præparatos semper omnes et divinorum mysteriorum participatione dignos esse volentes, episcopum, vel presbyterum, vel diaconum, sacra divinorum mysteriorum oblatione celebrata, qui sacramenta alii non communicat, causam dicere jubent: quæ si rationabilis fuerit, veniam consequantur, sin minus, segregentur. Scandali enim et suspicionis adversus sacerdotem, qui sacrificia oblitus incruenta populo, dat apprehensionem, quippe 162 qui impedimentum aliquod ei seiret inesse ad sacrificium. Sed omnes populi fideles, qui ingrediuntur et sacras Scripturas audiunt, in preicatione autem et sacra communione non permanent, tanquam inordinati participatione excludantur.

Huius consona decernit etiam secundus Antiochenæ synodi. Omnes enim qui in ecclesiam ingrediuntur et sacras Scripturas audiunt, orando autem una cum populo non communicant, vel sanctam Eucharistiae participationem aversantur, ex arrogantiæ scilicet, vel perversitate, vel contemptu, ab ecclesia expelli justum judicat, donec penitentia fructus ostendentes per confessionem veniam consequantur. Dicunt vero quidam, canones istos de sacerdotibus, qui tunc sacra peragebant hæc ordinare, ut et de laicis, qui non perseverahant, donec communionis participatione digni fierent. Grave etenim admodum est et violentum compellere omnes cuiuslibet communionis participes fieri vel segregari. Quomodo enim fieri potest, ut qui in medio versatus est, et saecularibus contaminatus negotiis, porum semper habeat animæ receptaculum ad spiritualis unguenti receptionem? Polchrum autem foret, si quis omnia alia negligere et procul amoveret, ac hunc unum scopum sibi proponeret, et nulli aliis iniquæ inserviret cupiditatib; ut posset, Deo auxiliū praebente, illud consequi. Ego quidem existimo, quod fideles olim non minus recte credere quam recte vivere studebant: nam appareat, quam plurima, quæ tuue canonibus edita fuerunt, aliter se habere, quam nunc. Vita autem negligens et stolida ita nos disposuit, ut neque credamus aliquos fideles ad tantum virtutis unquam pervenisse. At præter has divinorum canonum minas existimo antidori distributionem habitam fuisse; ut omnino necesse fuerit iis qui vivisicorum mysteriorum participes esse non potuerint, ad divini sacrificii finem manere, ut ex manu sacerdotis illud ad sanctificationem acciperent. Vide et in septimo capite litteræ II canonem 66 vi synodi.

Octogesimus vero ejusdem episcopos in civitate degentes, et presbyteros, si tribus diebus Dominicis in tribus septimanis ab ecclesia sua absfuerint absque gravi necessitate; porro et laicos, qui in ecclesiam cum fidelibus non convenient, et precibus non communicaverint; sed tribus diebus Dominicis defecerint; illos quidem

deponit, hos vero segregat. Consule et in nono capite litteræ A canones Sardicensis synodi 11 et 12.

CAP. XXVI. *Quod non oportet jamjam mortuorum corporibus communionem dare.*

Octogesimus vero sextæ synodi canon ut corporibus jamjam mortuorum Eucharistia communicetur interdicit. Scriptum enim est, inquit, « Accipite, comedite. » Mortua autem corpora neque accipere neque comedere possunt. Vide et in 4 capite litteræ B canonem 18 Carthaginensis synodi.

CAP. XXVII. *Quod non oportet eum qui communicaturus est, cum uxore sua consuetudinem habere.*

Vide 18 caput litteræ Γ.

163 CAP. XXVIII. Quando communicat somnio pollutus.

In 4 canone sanctus Diotheodus Alexandrinus iis qui in involuntario seminis fluxu nocturno fuerint judicem rei indemnum propriam constituit conscientiam. Siquidem enim, nulla praecedente animi perturbatione, sponte sua iis haec fluxio acciderit, natura illam tanquam excrementum excernente, sine impedimento qui hoc passus est, inquit, ad sacram communionem admittitur. Si qua autem rationis perturbatio praecesserit, et ita in ejus cogitatione cominorata nocturnan intulerit phantasiam, eamque consecuta sit seminis effluxio, vel ex potu et cibo hoc evenerit, talis non est purus; non propter seminis fluxum (hoc enim non est imputandum, sicut nec caro cuius est excrementum), sed propter malam cogitationem, quae mentem polluit. Qui proinde praeter hoc in conscientia dubitat, quominus libere loquatur facultate privatur; quomodo igitur ad Deum accedit, qui ita affectus est? Nam secundum magnum Paulum, « Qui dubitat, si comedenter, condemnatus est. »

Eadem etiam magnus Athanasius ad Ammum quemdam scribens edidisset, multis argumentis probans nihil eorum quae a Deo creantur sua natura impurum esse. Opus vero ejus manuum est homo naturalibus excretionibus subjectus. Animalia enim dantur pori, ut per illos quodque membra, quod supervacaneum est, emittat. Capitis igitur excretamenta sunt crines, et quae per nares et os emittuntur sputa; et ventris excretiones; totius vero corporis, sudor; seminalium etiam pororum semina; hæc enim emissæ et emota animali prorsunt, detenta autem male afficere solent. Et eis quidem qui bene sentiunt, nihil in sua natura est immundum; pollutis autem, nihil purum; sed contaminantur et eorum mens et conscientia, peccato scilicet, et quæ non decent iis tribendo. Norunt enim medicorum illi, quod natura, ut superfluum, emittit semen; nullum autem est peccatum, si emittatur superfluum.

Magnus vero Basilius in asceticis, interrogatus,

Α νους μὲν καθαιρεῖ, τούτους δὲ ἀφορίζει. Ζήτει καὶ
ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ Α στοιχείου κανόνας τῆς ἐν Σαρ-
δίκῃ συνδόσου ταῦ καὶ τοῦ.

ΚΕΦΑΛ. ΚΓ'. "Οτι ού δεῖ κοιτωνίας διδόγμα τοῖς σώμασι τῶν ἡδη τελευτησάντων.

‘Ο πτ’ τῆς Σ’ συνέδου κανών τοις σώμασι τῶν
ἡδη τελευτησάντων τῆς εὐχαριστίας μεταδιδόναι
οὐκ οἶστα δεῖν. Γέγραπται γάρ, φησι, « Λάβετε,
φάγετε » τὰ δὲ νεκρά σώματα οὗτοι λαβεῖν, οὗτοι
φαγεῖν δύνανται. Ζήτει καὶ ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ Ρ
στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Καρθαγένῃ ιη'.

ΚΕΦΑΛΑ. ΚΖ'. "Οτι τὸν κοινωνήσειν μέλλοντα
οὐ δεῖ προσιέναι τῇ ιδίᾳ γυραικι.

B Ζήτει τὸ εἶ γένεσις καὶ φύσις τοῦ Γατούχεον.

ΚΕΦΑΛ. ΚΗ'. Πότε κοιτώνται δύο γερασθείς.

Ἐν τῷ δὲ κανόνι ὁ ἄγιος Διονύσιος Ἀλεξανδρείας τοῖς ἐν ἀπροαιρέτῳ βίστῃς κακοτὸς γεγονός δικαστὴν ἀδέκαστον τοῦ πράγματος τὸ ἔδιον ἐφίστηται συνειδός. Εἰ μὲν γάρ, μὴ προῦποκαιμένης ἡστίνεσσον ἐμπεθείας, αὐτομάτως ἡ τῆς γονῆς συμβέβηκεν ἐκροή, τῆς φύσεως αὐτὴν ὡς περίττωμα ἐκκρινάσσεται, ἀνεμποδίστως δὲ γε τοῦτο παθών, φησι, τῇ θεῖᾳ κοινωνίᾳ προσίστω. Εἰ δέ τις ἐμπαθής λόγιαμδες προσπήρξε, καὶ οὗτος ἐμφιλοχωρήσας τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ, νυκτερινὴν ἐπήνεγκε φαντασίαν, καὶ ταύτην ἐπηκολούθησεν ἡ τῆς γονῆς ἐκροή, ἢ ἐκ παρονέλας καὶ ἀδηφαγίας τοῦτο συνέβη, διοιῶτας οὐ καθαρὸς ἔστιν, οὐ διὰ τὴν βίστην τοῦ επέρματος· οὐ γάρ ἀκάθαρτον τοῦτο γε, ἐπει τηδὲ ἡ σάρκη, ἡς ἐκεῖνο περίττωμα, ἀλλὰ διὰ τὸ πονηρὸν ἐνθύμιον, ὅπερ ἐμδύεται τὴν διάνοιαν. Οἱ τείνων τῇ συνειδήσει παρὰ τοῦτο διακρινόμενος παρῆρσίστες ἀπέτρηται· πῶς οὖν προσελύσεται τῷ θεῷ οὗτος διαφέλμενος; κατὰ γάρ τὸν μέγαν Πτεῦλον, τὸν θεόν τον διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέχεται·

Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, πρύτας Ἀμμοῦν
τινα ἐπιστέλλων, δι' ἐπιχειρημάτων πλείστων διέξει-
σι, κατασκευάζων μηδὲν τῶν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντων
ἀκάλαρτον εἶναι· τῇ ἔαυτοῦ φύσει· Ἔργον δὲ τῶν χει-
ρῶν αὐτοῦ ἡ ἀνθρωπος, ταῖς φυσικαῖς ἐκκρίσεσιν
ὑποκείμενος· τῷ γάρ ζῷῳ δίδονται πόροι, ἵνα διε-
πούτων ἔκαστον μέλος ἀποκέμπῃ τὸ περιττόν. Τῇ;
μὲν οὖν κεφαλῆς αἱ τρίχες περίττωμα, καὶ τὰ διε-
ρινῶν καὶ στόματος ὑγρά· καὶ γαστρὸς τὰ διαχω-
ρήματα· τούτῳ δὲ ὅλῳ σώματος οἱ ιδρῶτες· τῶν δὲ
σπερματικῶν πόρων τὸ σπέρμα· ταῦτα δὲ ἐκκρινό-
μενα καὶ κενούμενα λυσιτελεῖ· τῷ ζῷῳ, καταγόμενα
δὲ, φθείρειν εἴλιθε. Καὶ τοὺς μὲν εὐγνώμοσιν οὐδὲν
ἀκάλαρτον τῇ ἔαυτοῦ φύσει· τοῖς δὲ μεμισαμένοις
οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεριάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦ·
καὶ ἡ συγείδησις, τῇ ἀμαρτίᾳ δηλαδή, καὶ τῷ μὴ
λογίζεσθαι περὶ αὐτῶν τὰ πρέποντα. Πίσσας δὲ καὶ
Ιατρῶν παιδεῖς, ὅπως ἡ φύσις ὡς περιττὸν διώκει
τὸ σπέρμα· ἀμαρτίᾳ δὲ οὐδεμίᾳ, κενουμένου τοῦ
περιττώματος.

¹Ο δὲ μέγας Βασιλεὺς ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς, ἡρό-

τηθείς, εἰ τολμητέον προσιέναι τῇ κοινωνίᾳ τὸν Α αὐτὸν ὁποτεατ σομνίο πολλού in cōmunionem admissere, respondit: Εἰς, qui, cum in inimundis sit, appropinquat sanctis, etiam ex Veteri Testamento terrible docemur iudicium; quod si est hic in sacerdis, terribilis videlicet nos docebit Apostolus, dicens: « Qui comedet et biberit indignus, iudicium sibi comedit et bibit. » Immunnditum vero nominavit sanctus non seminis excretionem, quam nullus, suspicor, absolute evitaverit, nisi maxime continens sit, sed pravam concupiscentiam (de qua dixit Dominus: « Qui mulierem aspicit, et casera), qua praeante mentis etiam peccatum per assensum perficitur, vel imaginatio in somnis consequitur, et seminis effluxio.

Περὶ μαλακίας.

Εἰ δὲ οὕτως εὐθύνεται: ή ἀπὸ συγχαταθέσεως; διὰ γε μᾶλλον ή διὰ μαλακίας Ιερωσύνης ἐπιτιμηθήσεται, οὐκάρ γε πάντως, καὶ οὐκ εἰς διετρόφεως γινομένη. Φῆσθαι γάρ δὲ Νηστευτῆς Ιωάννης: «Ο μαλακίας πάθει δῶλος πρὸ τῆς Ιερωσύνης κληρικός, μὴ θράψων Ιερώς ως περὶ τοῦτο μόνον τῆς Ιερωσύνης εἰργθήσεται, ικανῶς πρότερον ἐπιτιμώμενος, οὗτον τῆς Ιερωσύνης ἀξιούσθω. Εἰ δὲ μετὰ τὴν Ιερωσύνην τούτῳ περιπέπτωχεν, εἰς ἐνιαυτὸν ἔνα τῆς Ιερωσύνης ἀργῆσας, καὶ τοῖς εἰωθόσιν ἐπιτιμίοις σωρθρονισθεῖται, πρὸς τὴν Ιερωσύνην ἐπανιέτω: εἰ δὲ μετὰ τὴν ἐπιγνωσίν τῆς ἀμαρτίας δὲς ή τρὶς τούτῳ ἀργάσαιτο, τῆς Ιερωσύνης παυσάμενος. εἰς ἀναγγέσθου τάξιν ἀρχέσθω. Λαζαρὸς δὲ, τὸ τῆς μαλακίας αἰσχρὸν κατεργάσαμενος πάθος, εἰς μὲν ἡμέρας τῆς κοινωνίας εἰργεταῖ, ἔνηροφαγῶν ἐναύταις, καὶ γονυκλισίας ἐκάστης ποιῶν μθ'. Ηδὲ διὰ τῆς ἀλλήλων μίξεως γινομένη μαλακία διπλοῦ ἐργάζεται τὸ κακόν, ἄπειδος μὴνομένων ψυχῶν, διὰ καὶ διπλάσιον ὁ ταύτης ἐργάτης τὸ ἐπιτίμιον δέχεται, εἰς πέμπτης τῆς κοινωνίας εἰργόμενος, καὶ εἰς πέμπτης τὸν μετανοιῶν μέτρον ἐκτείνων μετὰ τῆς προσηκούσης νηστείας. Αλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τούτου. Ηδὲ ἀπὸ νόσου τῶν γεφρῶν γινομένη φοῖ τοῦ θοροῦ, οἷα ἡ τῶν γονοδροῖων καὶ τῆς λιθιάσεως, παντάπασιν ἀνεπικλήτος. Εἰ γάρ καὶ τῷ Μωσέως νόμῳ οἱ γονοδροῦσις ἀκάθαρτοι ἀλογίζονται, ἀλλ' ἐκεῖνος καθ' ἕτερον δῆπον γε τρόπον διὰ τῶν σωματικῶν παθημάτων τὰ τῆς ψυχῆς παρεδίκνυν νοσήματα, καὶ διὰ τῶν ἀκονισιῶν τῶν ἐκουσίων κατέτρεχεν· εἰ γάρ τὰ φυσικὰ δοκεῖ πως εἶναι ἀκάθαρτα, πολλῷ γε μᾶλλον ἡ κατὰ γνώμην λαχεῖται. Σκιάν γάρ ἔχων δὲ νόμος ἐν τοῖς σωματικοῖς προεγμέναις, οἷα παιδίας, τοὺς Ἰουδαίους, ἵνα ἐπιτηδειοτέρους πρὸς τὴν ὑπόδυχην τῶν πνευματικῶν καὶ τελετέρων ἐντολῶν ἀπεργάστηται. Αἰδάσκει δὲ διὰ τούτων καὶ τὰς συγουσίας τῶν τοιούτων ἐκφέμενις ἡμᾶς, ὡς μὴ προσαναγρωθῆναι τῇ ἐκ τοῦ στόματος ἀκείνων προχειμένῃ τῶν λόγων ἀκαθαρτῇ. Ουτοις δέ εἰσιν οἱ τὸ ίδιον πάθος λοιμικοῦ δίκην νοσήματος ἐπὶ πάντας ἀγειν φιλοτιμούμενοι, καὶ πολλοῖς ἐστοῖς ἔχειν παραπλησίους, ἵνα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν κακῶν τὰ τῶν ἀλέγχων ὀνείδη, ὡς ἂν οἰηθεῖν, διαδιδράσκωσιν. Αλλ' δὲ ἡμέτερος νόμος οὐδὲν εἰλα-

mittere, respondit: Eius, qui, cum in inimundis sit, appropinquat sanctis, etiam ex Veteri Testamento terrible docemur iudicium; quod si est hic in sacerdis, terribilis videlicet nos docebit Apostolus, dicens: « Qui comedet et biberit indignus, iudicium sibi comedit et bibit. » Immunnditum vero nominavit sanctus non seminis excretionem, quam nullus, suspicor, absolute evitaverit, nisi maxime continens sit, sed pravam concupiscentiam (de qua dixit Dominus: « Qui mulierem aspicit, et casera), qua praeante mentis etiam peccatum per assensum perficitur, vel imaginatio in somnis consequitur, et seminis effluxio.

De mollitie.

B Si vero ita corrigitur, qui a consensu fit per nocturnam imaginationem seminis fluxus, multo magis puniatur per molliitatem effluxio, omnino visione, 164 et non ex somnio polluto facta. Dicit enim Nestorius Joannes: Clericus molliitati morbo laborans ante sacerdotium, non existimans forsitan, quod ob hoc solum sacerdotio expelleretur, satis antea punitus sic sacerdotio dignus habeatur. Si vero post sacerdotium in hoc inciderit, per annum unum a sacerdotio expulsus, et debitis poenis ad sanam mentem redactus, ad sacerdotium revertatur: si vero post peccati agnitionem his vel ter hoc fecerit, sacerdotio cessans in lectoris ordinem veniat. Laicus autem molliitiei turpe malum praegens, quadraginta dies a communione arcetur, in illis aridis vescens, et in unaquaque genuflexiones peragens 40. Quae propter mutuum coitum fit molliitias, duplex efficit malum, quippe duas corrumpit animas, idemque et duplum ejus auctor supplicium sustinet, ad 80 dies a communione arcendns, et ad centum poenitentiae mensuram extendens cum conveniente jejunio. Sed de illo hueusque. Quae autem ob renum morbum facta sit genitalis seminis effluxio, veluti gonorrhœa, et quae ob calculum in vesica sit, nulli omnino reprehensioni est obnoxia. Licet enim per Mosis legem qui gonorrhœa laborabant impuri habebantur, ille tamen alio modo per corporales passiones animæ ostendit morbos, et per involuntaria voluntaria reprehendit. Si enim naturalia impura quodammodo esse existimat, multo magis ex proposito salacitas. Umbras enim continent lex, in corporalibus, tanquam pueros, exercuit Iudeos, ut ad spiritualium et perfectionum mandatorum receptionem magis idoneos redderet. Ex his etenim docet et nos eorum conversationes fugere debere, ne sermonum impuritate ex eorum ore procedente polluti simus. Huius vero sunt, qui morbum suum pestiferæ instar infectionis in omnes inducere summopere conantur, et quamplurimos habere sibi similes, ut in malorum communione criminum etiam convicia, prout soliti sunt, ausugiant. At nostra lex non minus illos quam sanos admittit, quoniam qui vel lepra la-

borebant, ob illam tanquam impuri a castis amovebantur; nobis autem et concioni simul intersunt et simul precantur, ex morbo nihil impedit.

Vicesimus secundus vero Timothei Alexandrini canon. Si cogitatio, inquit, desiderium in eo qui somniant accederit, et ipso in cogitatione sua persistente, fluxio seminis consecuta fuerit, differenda est communionio; assensio enim mentem inquinavit. Si vero nihil horum præcesserit, tentationem esse diaboli, a divina communionione illum abducere molientis, manifestum sit; sed is nihil hæsitanter ad communionem accedat. Si enim in eo, ne sacramenti posthac sit particeps, felici successu utatur ille malus, non cessabit homini insidiari, quotiescumque eum ad divinam communionem se accingere cognoverit.

CAP. XXIX. *Quod divinæ communionis gratia nihil accipere oportet.*

Vicesimus tertius vi syn. canon immaculatam præbentibus populo communionem omnino interdit, ne ab iis qui communicant obolos, vel quamvis aliam speciem exigant. Nam gratia non est venalis, inquit, 165 neque igitur pretio, sed sanctitas gratis sanctis communicanda est. Si quis autem eorum, qui sunt in clericorum catalogo, talem speciem exigere deprehensus fuerit, quibus immaculatam impertiuntur communionem, deponatur, ut Simoniaci erroris et maleficii auctor: ille enim pretio emere Spiritus gratiam postulabat.

CAP. XXX. *De iis qui cum presbytero uxorem habente communicare ambiunt.*

Vide in 9 capite litteræ B canone 4 synodi Gangrenensis.

CAP. XXXI. *De presbyterorum et laicorum ordine in communione.*

Canon 58 sextæ synodi non permittit laico, ut divina mysteria sibi impertiati, præsente episcopo vel presbytero vel diacono. Qui vero præter haec facit, una septimana segregari dignum judicat, ut discat humilius ueri, et non majora suis meritis aggredi.

Centesimus primus vero nequaquam admittit eos qui propter religionem forte et sacerdotum donorum venerationem, receptaculis ex auro vel argento aliave pretiosa materia comparatis, divina excipiunt dona, et ita ecommunicant: sed qui manus in crucis modum conformant, et illis divinum donum excipientes communicant. Longe enim rei cuilibet sensibili præponitur Dei manu efformata manus hominis, divina imagine nobilitati, et corpus Christi nominati, et templum Dei secundum divinum Apostolum. Manu igitur, inquit, gratia communionem quilibet accipiat; nemo enim revera divina communionis dignus est, sed ea digni per gratiam omnes efficiuntur, quemadmodum et gratia salutis sumus, ut alicubi dicit Apostolus. Qui vero

A τον τουτους των θγιανθντων προσιεται επει και ει λέπραι νοσησαντες παρ' ἔκεινον μὲν καὶ τῆς παρεμβολῆς ἡλαύοντο, ὡς ἀκάθαρτοι ἡμῖν δὲ καὶ συνεκχληστάζουσι καὶ συνεύχονται, μηδὲν ἐκ τῆς νόσου ἀμποδίζομενοι.

B Ο δὲ εἰ^τ κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας. Εἰ μὲν λογισμὸς, φησὶν, ἐπιθυμίᾳ προσίδει τῷ θνετρασθέντι, καὶ τούτῳ ἐμφιλοχωρήσαντος τῇ ἔκεινον διανοίᾳ, ἢ τῆς γονῆς βύσις ἐπηκολούθησε, τὴν κοινωνίαν ὑπερβεστέον· ἢ γάρ συγκατάθεσες τὴν λογισμὸν ἐμάλουνεν. Εἰ δὲ οὐδὲν τούτων προπγέσατο, δείχνυται περίαν είναν τοῦ διαδόσου, τῆς θείας κύτλην ἀπάγειν κοινωνίας μηχανωμένου, ἀλλὰ μηδὲν δ τοιοῦτο; ἐνδοιάζων τῇ κοινωνίᾳ προσίτω. Εἴ γάρ καὶ κατορθωθείη τῷ πουνηρῷ τῷ μη μετέχειν αὐτὸν ἐντεῦθεν τῶν ἀγιασμάτων, ἐπιδουλεύοντο παύσεται, διάκονος ἐν αὐτὸν γνῷ πρᾶξ τὴν θελαν ἐτομαζόμενην κοινωνίαν.

C ΚΕΦΑΛ. ΚΘ'. Οτι τῆς θείας κοινωνίας χάριν οὐ δεῖ τι λαμβάνειν.

D Ο καὶ τῆς σ' ουνδού κανὼν τοῖς μεταδιδόντες τῷ λαῷ τῆς ἀχράντου κοινωνίας παντάπασιν ἀπειρηκε τοὺς μεταλαμβάνοντας εἰσπράττειν ὄνδολούς, ἢ οιονδήποτε εἶδος· ἢ γάρ χάρις, φησὶν, οὐ παπράσκεται. Μή τοινυν διὰ χρημάτων, ἀλλὰ προκα τοῦ ἀγιασμοῦ τοῖς ἀξίοις μεταδοτέον. Εἰ δὲ φωραθεῖ τε τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατείλεγμένων τῷ οιονοῦν εἰσπράττων εἶδος, ὣν τῆς ἀχράντου μεταδίδωσι κοινωνίας, καθαιρεῖσθω, οἷα ζηλωτῆς τῆς τοῦ Σώμανος πλάνης καὶ κακουργίας οὗτος γάρ χρημάτων πρατθεῖ τῇ χάριν ἔχεται τοῦ Πνεύματος.

ΚΕΦΑΛ. Λ'. Περὶ τῶν κοινωνίων διακριομένων ἀπὸ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος.

Z Ζήτει ἐν τῷ Ν' κεφ. τοῦ Β στοιχείου κανόνα τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνδέου.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ'. Περὶ τῆς ἐν κοινωνίᾳ εὐταξίας πρεσβυτέρων καὶ λαϊκῶν.

D Ο τῆς σ' ουνδού νὴ κανὼν οὐκ ἐπιτρέπει λαϊκῷ τῶν θελων μυστηρίων ἐαυτῷ μεταδίδωσι, ἐπειδή που παρόντος, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου. Τὸν δὲ παρὰ τούτα ποιοῦντα εἰς ἔδομάδα μίχην ὀφερίζεσθαι ἀξιοῖ, ἵνα μάθοι ταπεινούσθαι, καὶ μὴ τοῦ ὑπὲρ ἐαυτὸν ἔγγειρεν.

E Ο δε ρά' πάντων ήκιστα προσίται τοὺς δι' εὐλάβειαν δῆθεν καὶ τῶν θείων δώρων τιμὴν εκεῖσε χρυσού, ἢ ἀργύρου, ἢ πολυτελοῦς ἀλλῆς ὅλης πιποιημένους, τὰ θεία δεχομένους δῶρα, καὶ οὐτω μεταλαμβάνοντας ἀλλὰ τὰς χεῖρας εἰς τόπον επαγροῦ σχηματίζειν, καὶ ταῦτας τὸ θείον ὑποδεχομένους δῶρον μεταλαμβάνειν. Μακρῷ γάρ αἰσθητοῦ παντὸς προτετίμηται ἡ χειρὶ θεοῦ πλασθεῖσα χειρὶ ἀνθρώπου, τοῦ εἰκόνι θείᾳ τετιμημένου, καὶ σῶμα Χριστοῦ χρηματίσαντος, καὶ νοοῖ θεοῦ, κατὰ τὸ θείον Ἀπόστολον. Τῇ χειρὶ οὖν ἐκάστος τὴν κοινωνίαν δεχέσθω, φησὶ, τῆς γάριτης ἀλτηθῆς γάρ οὐδεὶς τῆς θείας μεταλήψεως ἀξιος, ἀλλὰ χάριτι πάντας οὐτῆς ἀξιούμενα, καθὼν καὶ γάριτι λαμέν σεσωσμένοι, ὡς πού φησιν ὁ Ἀπόστολος. Τοὺς δὲ

προτιμώντας τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνος τὴν ὄφυχον Οἰην, καὶ διὰ σκευῶν τοιούτων κοινωνεῖν πειρωμένους, ἀφορίζεσθαι διερίζεται. Ζῆται καὶ ἐν τῷ εἰκεφάλαιῳ τοῦ ἀστοιχείου κανόνα τῆς α' συνόδου ιη', καὶ τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦ Υ' στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ. ΛΒ'. "Οτι κοσμικὰς φροντίδας οὐ δεῖ μετείναι κληρικούς. ἡ μονάρχατας, εἰ μήπου κατ' ἐπιτροπὴν βασιλέως.

"Ο δέ τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανόνων ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, κοσμικὰς φροντίδας μή ἀναλαμβάνειν παρεγγυᾶται, εἰ δὲ μὴ, καθαιρεῖσθαι. Βούλεται γάρ δὲ κανόνων τοὺς ἀπηρθμημένους ἔξι συγχύσεως καὶ θορύβου δημάδους τηρεῖν ἑαυτούς, καὶ ἀπερισπάστας τῆς θελας ὑπηρεσίας μεταποιεῖσθαι.

"Ο δὲ πα' τοῦτον ἔχεπτοντος σαφηνίζων, Εἰ μὴ πειθοίντο, φησι, τῶν κοσμικῶν ἀποστῆναι φροντίδων, τότε καὶ καθαιρεῖσθονται. Εἰ δὲ ἀποστατεύεται, ὅταν μηκέτι δημοσίας μετείναι διοικήσεις, ἐπὶ τοῖς φθάσασις συγγνωσθήσονται.

"Ο δὲ πγ' ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, Εἰ τὸ ἱερατικὸν περικείμενον σχῆμα, στρατείᾳ σχοῖνται, στρατιωτικῶν πραγμάτων δηλαδή διοικήσεις (οὐ γάρ τὴν μεθ' ὅπλων ἐνταῦθα φησι μεταχειρίσειν), ὑπὸ καθαιρέσιν τιθησιν θύσεις Οὐδεὶς γάρ δύναται διαιτησιν, κατὰ τὸ λόγιον.

"Ο δὲ τῆς δ' συνόδου ζ' τοὺς καθάπαξ ἐν τῷ κλήρῳ κατειλεγμένους, ἢ μοναστάς, μήτε ἐπὶ στρατείαιν, μήτε ἐπὶ κοσμικὴν ἀξίαν ἔρχεσθαι κελεύει, τὸ ἱερόν ἀποδυσαμένους σχῆμα, καὶ μετενδύντας ὅπερ πρὸς ἔθους ἔχεινοις, ἢ τοὺς τοῦτο τολμάντας, καὶ μή μεταμελομένους μηδὲ τὸ κατάλληλον αἴθις τῷ ἱερῷ βίψ σχῆμα μεταλαμβάνοντας, διὰ τοῦτο θάνατον, ἀναθεματίζεσθαι ἀξιοῖ. Οὐχέτι γάρ καθαιρέσει δι τοιούτοις τολμήσας ὑποβάλλεται ἐπεὶ τοῖς γε ταῦτην αὐτὸς ἔσαυτον καὶ πρὸ καταδίκης κατείχειρίσατο, ἀπογυμνώσας ἔσαυτὸν τῆς ἱερτικῆς ἀμπελόνης, καὶ λαῖκὸς γεγονὼς. Ζῆται καὶ τὸ ιγ' κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

"Ο δὲ τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κανόνων ἐνδέκατος τοὺς ῥηθέντας κανόνας ἐπιχυρῶν, καὶ τὰ ἔκεινων ἐπεξιών, ἐπάγει ὡτα, εἰ τις τῶν ἱερέων, ἢ διακόνων, ἢ διωρέων ἐν κλήρῳ κατηριθμημένων κοσμικὰς ἀρχὰς καὶ φροντίδας μεταχειρίζεται, ἢ κουρατορείς ἀναδέχεται, τοῦτον τοῦ σικείου κλήρου διώκεσθαι οὐδὲ οἶν τε διαιτησανέχειν κυρίοις, ὡς ἐφημένον.

"Ο δὲ τῆς ἁν Καρθαγένη ιε' ἐπισκόπους, ἢ πρεσβύτερους, ἢ διακόνους, ἐκλήπτορας ἀλλοτρίουν κτημάτων, ἢ προκουράτορας, εἰτ' οὖν φροντιστάς, καὶ διοικήτας, ἐπιτακτεῖ μή γίνεσθαι, μηδὲ ἐκ τοῦσι αἰσχροῦ καὶ ἀτίμου πράγματος τροφὴν πορίζεσθαι· οὐδεὶς γάρ, φησι, στρατευδμένος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, καὶ τὰ ἔξης. Αἰσχρὸν μὲν οὖν ἀν εἰη τυχόν τὸ πορνοδοσκεῖν· ἀτέρον δὲ τὸ καπηλεῖον προστατεύει.

"Ο δὲ ἀγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς καὶ μυρε-

PATROL. GR. CXLIV.

A insinuatam materiam Dei imagini anteponunt, et hujusmodi receptaculis communicare conantur, segregari decernit. Vide et in quinto capitulo litterae A canonem 18 primæ synodi, et 4 cap. litterae Y.

CAP. XXXII. Quod non decet clericos vel monachos sacerulares curas suscipere, nisi ex consensu imperatoris.

Sextus sanctorum apostolorum canon episcopum vel presbyterum vel diaconum sacerulares curas non suscipere jubet; alioqui deponit. Vult enim canon modo enumeratos se ab omni confusione popularique tumultu asservare, ac quileto animo sacre ministracioni vacare.

B Octagesimus primus etiam hunc ex industria explicans, Nisi voluerint, inquit, a sacerularibus curis abstinere, tunc statim deponentur. Si vero abstinuerint, ita ut non amplius publicas aggrederiantur administrationes, eorum quibus fuerint occupati venia dabitur.

166 Octagesimus tertius vero episcopum vel presbyterum vel diaconum (qui adhuc sacerdotali iudicatur habitu) exercitui vacante, militarium scilicet rerum administrationi (non enim quæ armis sit hic dicit tractationem) depositioni subjicit: Nemo enim, iuxta sacram oraculum, duobus dominis protest servire.

Quartæ synodi 7 canon eos qui in clero semel ordinati sunt, et itidem monachos, nec ad militarem conditionem, nec ad sacerdalem dignitatem venire jubet, sacrum rejicientes habitum, et qui pro more ad illos pertinebat induentes. Qui hoc audent et non convertuntur, neque rursus ad habitum illum, quem propter Deum prius elegerant, mutato consilio revertuntur, anathematizari dignos judicial. Nonnum enim depositioni is qui tale quid audet, subjicitur; quandoquidem ipse illius in se sententiam tulit etiam ante condemnationem, qui se sacra vesti exuit, et laicus factus est. Vide et 13 caput litteræ E.

Undecimus primæ et secundæ dictæ synodi canon, dictos canones confirmans, et que in iis sunt persequens addit, quod si quis sacerdotum vel diaconorum vel omnino eorum qui in clero numerati sunt, sacerdaria officia vel curas assumat, vel curationes suscipiat, is ex suo clero expellatur: non enim possibile est duobus adhaerere dominis, ut diximus.

Carthaginensis 16 episcopos vel presbyteros vel diaconos, conductores alienæ possessionis, vel procuratores vel administratores vel curatores non fieri injungit, neque ex turpi aliquo et sordido negotio victimū sibi parare: « Nemo etenim, inquit, militans, negotiis quæ ad vitam spectant implicatur, » et que sequuntur. Turpe equidem fuerit, exempli causa, lenoniam exercere: sordidum vero cauponari.

Sanctissimus vero patriarcha Lucas angusta-

riis officinas vel lavacra a clericis exerceri prohibeantur, tanquam turpis lucri et mendaciorum causas.

De medicis.

Neque porro diaconos medicos fierit concessit, medicinæ operam dantes, non convenire dicens, ut qui cum casulis sancta tractant, sacerdotalibus vestibus induantur, et cum laicis viris, medicis scilicet, incedant. Fuit etiam ejusdem patriarchæ declaratio, quæ depositioni subjicit clericos, qui sacerdotalia et publica administrant negotia; et alia patriarchæ Joannis, quæ diaconos et alios clericos in publicis negotiis versari non permittit; porro et patriarchæ Michaelis Anchiali, sacerdotalia officia vel exactorum potestates vel curationes clericos non suscipere injungit.

Consuetudines.

Cum vero 4 canon syn. quartæ, nec non etiam 4 primæ et secundæ synodi (quos et consule in xv capite litteræ M), non prohibent episcopos, aliquando sibi subjectis monachis, non solum rerum ecclesiasticarum administrationem concedere, sed ea etiam quæ ad vitam pertinent vel sacerdotalia et civilia; quod multo magis imperatoribus concedetur, qui solent sanctos canones religioso et divino consilio mutare. Cum canones enim episcoporum electiones episcopis provincie commiserint, nullique principum licere his communicare jubeant, imperatores etiam sine episcoporum suffragiis patriarchas et episcopos creant. Proprietary igitur, ut videtur, sub imperatore Michaele Duca, metropolitanus ille Sides imperii negotia administrabat, **167** et Neocæsariensis metropolitanus civitatis negotia in acta retulit, et apud nos Nipho, Cyzici metropolita, et rescriptionem et omnia publica ministeria exercuit.

Leges.

Octogesima sexta novella imp. Leonis decernit, ut neque episcopus, neque ullus clericus advocates vel conductionibus vel fidejussionibus vacet; quicunque vero tale quid facit, in aliquod tempus segregetur; sin autem perseveret, deponatur. Advocatos vero eos vocat, qui in civilibus judiciis ordinati sunt, et ab imperatore accipiebant frumentarias tesseras, et erant sub primiceriis, et a sacerdotalibus magistratibus characterem accriebant, quæ officia clerici prohibebantur exercere. Pro amicis siquidem et aliis familiaribus causam libere agere episopis et clericis non prohibebitur.

Gentesima vicesima tertia Justiniani novella, Nullus, inquit, proprium clerum relinquens, fiat laicus: quandoquidem priori dignitate vel militia privabitur, et suæ civitatis voluntati subjicitur.

Septima vero et octava novella imp. Leonis clericos et monachos transformatos, et laicos fa-

τικά ἔργαστηρια ή λουτρά πρὸς τῶν κληρικῶν ἐνεργοῦνται, ὡς αἰσχροῦ κέρδους καὶ φεύδους παραίτια.

Περὶ Ιατρῶν.

Οὗτοι μήνια Ιατρῶν οἱ ηγετοὶ τοὺς διακόνους παρεχώρει, Ιατρικῆς καὶ αὐτοῖς μεταποιουμένους, μὴ θοιένται λέγων τοὺς μετὰ στιχαρίων τὰ ἄγια μεταχειριζόμενους κοσμικὰ στολὰς ἐνδύεσθαι, καὶ μετὰ λαϊκῶν ἀνδρῶν, τῶν Ιατρῶν, φημὶ, προκομπεύειν. Γέγονε δὲ καὶ σημείωμα τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου, ἀφορισμῷ καθυποβάλλον τοὺς κοσμικὰ καὶ δημόσια πράγματα διενεργοῦντας κληρικούς· καὶ ἔτερον τοῦ πατριάρχου Ἰωάννου, μὴ συγχωροῦν διακόνους ἥ ἑτέρους; κληρικούς δημόσια συντηροῦν· έτι δὲ καὶ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ τοῦ Ἀγιαλοῦ, **B** Κοσμικὰ ὄφφικα ἥ πρακτορικὰς ἐνεργείας, ἥ κουρτορείας, τοὺς κληρικούς ἐπισκῆπτον μὴ ἀναδέχεσθαι.

Συνήθειαι.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἕκανὼν τῆς 5^{ης} συνδόου, ἀλλὰ δῆμοις δὲ τῆς α' καὶ β' συνδόου (οὓς καὶ ζῆται κατὰ τὰ τε' κεφάλαιον τοῦ Μ στοιχείου), οὐ κωλύουσι τοὺς ἐπισκόπους, ἵσθι δὲ τοῖς ὅπ' αὐτοῖς ἀνατιθέντας μοναχοῖς οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διοίκησιν, ἀλλὰ γε καὶ βιωτικῶν, εἰτούν πολιτικῶν, πολλῷ πλέον βασιλεῦσι τοῦτο δοθῆσται, οἷς ἦσαν ἕστιν ἢ τῶν Ιερῶν μετατιθένται κανόνων, εὐασθενέστεροι γνώμῃ καὶ φιλοθέῳ. Τῶν γάρ κανόνων τὰς τῶν ἐπισκόπων ψήφους τοῖς ἐπισκόποις τῆς ἐπαρχίας ἀνατιθέντων, δροῦνται δὲ μῆδεν τούτων ἔχειν κελεύοντας κοινωνεῖν, οἱ βασιλεῖς καὶ τῆς ψήφου τῶν ἐπισκόπων χωρὶς, καὶ πατριάρχας, καὶ ἐπισκόπους προβάλλονται. Διὰ γοῦν τοῦτο, ὃς ζοւκεν, ἐπὶ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δούκα διητροπολίτης ἔκεινος Σλόης τὰ τῆς βασιλείας φύκοντες, καὶ διητροπολίτης τὰ τῆς πόλεως διενεγράψατο, καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁ Κυζίκου Νήφων τὴν τε ἀπογραφήν, καὶ τὰς τοῦ δημοσίου ἀπάσας ἐνήργησε δουλείας.

Νόμοι.

Ἡ δὲ πέτινεα τοῦ βασιλέως Λέοντος θεσπίζει μήτε ἐπίσκοπον, μήτε τινὰ τῶν τοῦ κληρου, συντηρούσας, ἥ μισθωσεσιν, ἥ ἐγγύας ἐνασχολεῖσθαι· τὸν δὲ τοιοῦτον τι ποιοῦντα ἐπὶ χρόνον μέν τινα ἀφορίζεσθαι· ἐπιμένοντα δὲ, καθαιρεῖσθαι. Συνηγόρους δὲ φησι τοὺς ἐν τοῖς πολιτικοῖς τεταγμένους δικαστηρίοις, καὶ βασιλικὰ λαμβάνοντας σιτηρέσια, καὶ ὑπὸ πριμικηρίους δυτας, καὶ ὑπὸ κοσμικῶν ἀρχόντων σφραγίζομένους, οἷς αἱ κληρικοὶ συντάττεσθαι ἐκωλύοντα. Ὅπερ φύλων μέντοι ἥ ἀλλως οἰκεῖων, ἐπισκόποι καὶ κληρικοὶ κατ' ἐλευθερίαν συντηροῦνται.

Ἡ δὲ ρχῆ Ιουστινιανίδος νεαρά, Μηδέλης, φησι, τὸν οἰκεῖον κλήρον ἔων, γινέσθω κοσμικός· τετοι καὶ τῆς προσγενομένης αὐτῷ ἀξίας ἥ στρατείας ἀποστρηθήσεται, καὶ τῇ βουλῇ τῆς ιδίας ἀποδιδήσεται πόλεως.

Ἡ δὲ ζ' καὶ η' νεαρά τοῦ βασιλέως Λέοντος τοὺς κληρικῶν καὶ μανατζήν κατασχετιστέας,

καὶ λαῖκοὺς γενομένους, καὶ δικοντάς πρὸς τὸ πρᾶτον, vel invitatos ad priorem habitum retrahuntur; juvent.

ΚΕΦΑΛΑ. ΑΓ'. Περὶ πουρατόρων.

Ζῆται τὸ λγ̄ κεφάλαιον τοῦ Ε στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΛΔ'. Περὶ κριτηρίων, Ἐνθα δεῖ κρίνεσθαι κληρικούς τε καὶ μοναχούς, καὶ περὶ κριτῶν αἱρετῶν.

Ζῆται τὸ θ' κεφάλαιον τοῦ Δ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΛΕ' Περὶ τῶν κόδοις παὶ μέθαις σχολήντων.

'Ο μβ' τῶν ἀγίων ἀποστόλων κανὼν, καὶ ὁ μγ̄, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ' τῆς σ' συνόδου ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, χύνοις καὶ μέθαις σχολάζοντα, ἢ παύσασθαι, ἢ καθαιρεῖσθαι κελεύσουσιν ὑποδιάκονον δὲ, ἢ φάλτην, ἢ ἀναγνώστην, ἢ λαϊκὸν, ἀφορίζεσθαι, εἰ τὰ δημοιαὶ δρώῃ. Οἱ μὲν γάρ τοῦ πλήθερον, πάστης ἀρετῆς ἀρχέτυπον τῷ δῆμῳ προκειμενοί, μὴ δι τὸ διδαχῆ καὶ νουθεσίᾳ, ἀλλὰ τῷ ἀνεπιλήπτευτῇ τῆς ἀγαγῆς μάλιστα εἰς ἀρετῆς δισκησιν παρακαλεῖν αὐτοὺς ὅπόρεοι καθεστήκασιν, οὐ μὴν ἐπαλειφειν πρὸς ἀμαρτίαν τῷ ἡμελημένῳ βιώναι. Οἱ γε μὴν τοῦ λαοῦ τῆς Γραφῆς ἀκουέτωται, μὴ πίνειν οἶνον κελευσόμενος εἰς μέθην, μηδὲ μεθύσκεσθαι οὖν, ἐν φέστιν ἀσωτίᾳ· ἀλλὰ καὶ εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι, ἢ καπηλικοῦ ἀργαστηρίου τοὺς κληρικούς προτίστασθαι, διάφοροι κανόνες κεκαλύκασιν στοιχείου.

Νόμος.

'Η δὲ ρχγ̄ 'Ιουστινιάνειος νεαρὸν, 'Επίσκοπος, φῆσιν, ἢ κληρικὸν κυριεύων, ἢ κοινωνῶν τοῖς κυρεύουσιν, ἢ παρακαθήμενος, ἢ θεάτρον, ἢ χυνήγιον θεωρῶν, ἀφορίζεται πάστης ἱερᾶς λειτουργίας ἐπὶ τριετίαν, καὶ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται· ἀξιὸν δὲ διὰ τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξαμένους, ἔχεστι τῷ ἱερῷ τὸν χρόνον ἀλλτοῦν τῆς ἐπιτιμίας. 'Ανάγνωθε καὶ τὴν πτ' νεαράν τοῦ βασιλέως λίστον; τοῦ Σοφοῦ.

ΚΕΦΑΛΑ. ΛΖ' Οτι ἐτὸν Κυριακὴν πατ' ἀξιαρετορούς ἀποτελεῖσθαι δεῖ τὸν λαόν.

Ζῆται ἐν τῷ ια' κεφαλ, τοῦ Κ στοιχείου κανόνα τῷ τῆς σ' συνόδου, καὶ ἐν τῷ θ' κεφ. τοῦ αὐτοῦ στοιχείου κανόνα τῶν ἀγίων ἀποστόλων νγ̄, καὶ ἐν τῷ ιη' κεφ. τοῦ Γ στοιχείου κανόγα ε' τοῦ Τιμοθέου.

ΚΕΦΑΛΑ. ΛΖ' Οτι ἐτὸν Κυριακὴν οὐ δεῖ γηστεύειν, η γρόνι μαλάρειν, η ἀργαλέσσθαι, η θεώρια τίτρουσθαι.

'Ο εῖς τῶν ἀποστόλων κανὼν τὸν ἐν Κυριακῇ η Σαββάτῳ νηστεύοντα, πλὴν τοῦ ἐνὸς μόνου, κληρικὸν μὲν δητα, τῆς ἱερωσύνης ἀπόγυμνον· ἀφορίσμῳ δὲ τὸν λαϊκὸν διδωσται. Οἱ μέντοι δι' δισκησιν ἐν ὥρισμέναις ἡμερῶν περιόδοις ἐσθίοντες, δίκα τυχὸν, ἢ δικτύω, παντάπασιν ἀνεπικλητοῖς πλείστοι τῷρο, τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι, τὸν τῆς νηστείας τῶν ἡμερῶν ἀριθμὸν καὶ μέχρι τεσσαρακοντάδος ἔξετεναν. 'Ἐν μόνῳ δὲ τῷ μεγάλῳ νηστεύει γέπιτάττει Σαββάτῳ, καθότι τὸ ζωοκούν τοῦ Κυρίου σῶμα ἀπνουν ἐν τῷ τάφῳ τηνικαῦτα κατέκειτο.

'Ο δὲ νι' τῆς σ' συνόδου κανὼν τὸν ἀποστολικὸν

CAP. XXXIII. De curatibus.

Vide cap. 35 littere E.

CAP. XXXIV. De iudiciis, quibus clericos et monachos judicari oportet, et de iudicibus electiis.

Consule 9 cap. litt. Δ.

CAP. XXXV. De eis, qui aleis et ebrietatibus vacant.

Sanctorum apostolorum 42 et 43 can., ut et 50 sextae synodi, ut episcopus, sive presbyter, sive diaconus, qui alei ludit aut ebrietati se dat, vel cesseat vel deponatur, jubent; hypodiaconus vero vel psalter vel lector vel laicus, segregetur, si similia fecerit. Clerici enim, utpote omnis virtutis exemplar populo propositi, non solum doctrina et admonitione, sed inculpata vita maxima ad virtutis exercitationem illos adhortari obstringi sunt, non autem negligenter vivendo ad peccatum excitare. Populus vero Scripturam audiat, quem non ad ebrietatem vinum bibere jubet, neque vino ineibriari, in quo inest luxuria. Quin et cauponam ingredi, vel cauponariæ tabernac priesse clericos, diversi canones prohibuerunt; quos etiam vide in septimo capite hujusce litteræ.

οὺς καὶ εἰς τὸ ζῆται κεφάλαιον τοῦ παρόντος στοιχείου.

Λεζ.

Centesima vicesima tertia Justiniani novella, Episcopus, inquit, vel clericus, qui aleis iudit, vel cum iis qui ludunt, init familiaritatem, vel iis assidet, vel theatrum, vel 163 venationem spectat, ab omni sacra celebrandi ministerio per triennium suspenditur ei monasterio includitur; dignam vero penitentiam ostendens, sacerdoti tempus supplicii diminuendi facultas conceditur. Legi et 35 imp. Leonis Sapientis novellam.

CAP. XXXVI. Quod in Dominica præcipue oportet episcopos populum docere.

Consule in 11 cap. littere K canonem 19 syn. vi, et in 9 cap. ejusdem litt. can. sanct. apostolorum 55, et in 18 cap. littere Γ canonem 5 Timo-

D CAP. XXXVII. Quod die Dominica non oportet jejunare vel genuflectere, vel operari, vel spectacula fieri.

Sanctorum apostolorum 66 canon illum, qui die Domini jejunat vel Sabato, excepto uno, si sit quidem clericus, sacerdotio privat; laicum autem segregationi subjicit. Qui autem pietatis causa per determinatas dierum periodos comedunt, decem forsitan vel octo, opinatio culpa vacant: quamplurimi enim Dei gratia jejunii dierum numerum ad quadragenarium usque extenderunt. In solo autem magno Sabato jejunare jubet, quod vivissem Domini corpus exanimne in sepulcro tunc jacebat.

Quinquagesimus quintus vero sextae syn. canon

hunc apostolicum canonem recitat, et cavit, ne quæ sunt in Romanorum civitate transgrediantur, neque in sanctæ Quadragesimæ Sabbatis jejunent, propter oblationem omni Sabbatho pro omnibus sanctis factam, in quo forte ligavit Dominus, et omnia ejus vasa diripuit; licet pro nihilo illis habeantur quæ sunt in canone. Magis igitur malum extendent, totius etiam temporis Sabbatis jejunare non recusat.

Decimus septimus vero synodi Gangrensis illos, qui propter eam quæ existimatur piæ exercitationem die Dominicæ jejunant, anathemati subjicit. Tunc enim maxime hilares et laetos esse nos oportet propter Domini resurrectionem, et humanæ nature a peccati lapsu excitationem: non autem præ jejunio demissso vultu esse et tristitiam præ nobis ferre.

Decimus quintus vero sancti Petri Alexandrini, Quarto die, inquit, jejunandum esse accepimus, eo quod factum erat concilium a Judæis ad Dominum prodendum: in Paraclete vero, eo quod in illa pro nobis ipse passus est. Dominicam autem exultationis diem existimamus, in qua ne genua quidem flectenda esse accepimus. Consule de die Dominicæ etiam in 9 capite litteræ B canonem sanctorum apostolorum 53 et in 18 cap. litteræ Γ can. 5 Timothei.

De sanctis Theophaniis.

Theophilus Alexandrinus, sanctorum Theophaniorum festo, in quo usque ad vesperam jejunare soliti sumus, in diem Dominicum incidente, convenienter utrumque distribuere jubet. Dicit enim: Et mos et honestas a nobis exigit, ut omnem diem Dominicum honoremus, in eoque festos conuentus celebremus, quoniam Dominus noster Jesus Christus præclarum suæ resurrectionis munus in eo obiit. Et ideo in sacris Scripturis ipse et primus appellatur, ut qui sit nobis vitæ principium, et octavus, ut qui Judeorum sabbatum exsuperaverit. **169** Quia ergo accidit, ut sanctorum Theophaniorum hic esset dies jejuniorum, ad utrumque scienter accedamus; et pauculos dactylos sumentes, simul et hæreses vitæ, quæ Dominicæ resurrectionis diem non honorant, et diei jejuniū quod debetur reddamus, vespertinum conuentum expectantes, quæ ab hora nona hic peragitur.

Quod in Dominicæ precantes genuflectere non oportet.

Vicesimus vero primæ synodi canon neque genuflectere in die Dominicæ oportere existimat, neque in omnibus Pentecostes diebus. Causas vero magnus Basilius in 37 ad sanctum Amphiliocium capite perspicue reddit; quod etiam quære in 2 cap. litteræ E.

Nongesimus etiam sextæ synodi, Cum, inquit, diebus Dominicis non genuflectere a divinis Patribus jubemur, Christi resurrectionem honorantes, oportet post vespertinum sacerdotum ad altare in Sabbatho ingressum, ut nemo genuflectat usque ad

A toutou κανόνι διέξεισι, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίων ἐπισκήπτει μὴ παραβαίνειν, μηδὲ νηστεύειν τοῖς Σάββασι τῆς ἀγίας Τεσσαρακοστῆς, διὰ τὴν γινομένην κατὰ πᾶν Σάββατον ὑπέρ πάντων τῶν ἀγίων προσφορὰν, ἐν ᾧ τὸν Ἰσχυρὸν ὁ Κύριος ἔδησε, καὶ τὰ σκεύη ταῦτου διήρκεσε, εἰ καὶ εἰς εὐδὲν τὰ τοῦ κανόνος αὐτοῖς ἐλογίσθησαν. Μᾶλλον μὲν οὖν ἀπιεινούτες τὰ κακά, καὶ τὰ τοῦ ὅλου χρόνου Σάββατα νηστεύειν οὐ παραιτοῦται.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Γάγγρᾳ ἡ^τ τοὺς διὰ νομιζομένην δισκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύοντας τῷ ἀναθέματι παραπέμπει. Τηνικαῦτα γάρ φαιδροὺς εἶναι δεῖ μᾶλλον καὶ γεγανυμένους διὰ τὴν Ἑγερσιν τοῦ Κυρίου, καὶ τὴν τῆς θροτείας φύσεως ἐκ τοῦ πτώματος τῆς ἀμαρτίας φιάστασιν οὐ μὴ κατεβηδεῖν τῇ νηστείᾳ, καὶ σκυθρωπάζειν.

Οὐ δὲ τοῦ ἀγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Τὴν μὲν Τετράδα παρειλήφαμεν, φησι, νηστεύειν, διὰ τὸ γεγονὸς συμβούλιον ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τοῦ Κυρίου παρὰ τῶν Ἰουδαίων τὴν δὲ γε Παρασκευὴν, διὰ τὸ αὐτὸν ἐν ταύτῃ πεπονθέναι ὑπὲρ ἡμῶν. Τὴν μέντοι Κυριακὴν χαρμοσύνης ἡμέραν ἥγουμεθα, ἐν ᾧ οὐδὲ γόνατα παρειλήφαμεν καλίνειν. Ζήτει περὶ Κυριακῆς καὶ ἐν τῷ θεῷ κεφαλαιῷ τοῦ Β στοιχείου κανόνα τῶν ἀγίων ἀποστόλων νῦν, καὶ ἐν τῷ ιη' κεφαλ. τοῦ Γ στοιχείου κανόνα ε' τοῦ Τιμοθέου.

Περὶ τῶν ἀγίων Θεοφανίων.

Οὐ δὲ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος τῆς τῶν ἀγίων Θεοφανίων ἑορτῆς, ἐν ᾧ μέχρις ἐσπέρας νηστεύειν εἰώθαμεν, ἡμέρᾳ Κυριακῇ συνδραμούσης, τὸ προσῆκον ἀπονέμειν ἐκατέρᾳ καλεύει. Φησι γάρ· Καὶ τὸ ἔθος, καὶ τὸ πρέπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, πᾶσαν Κυριακὴν τιμᾶν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδὴ περὶ δούλου Ιησοῦ Χριστοῦ ἐν αὐτῇ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε. Αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς Γραφαῖς καὶ πρώτῃ κέκληται, ὡς ἀρχὴ ζωῆς ἡμῖν ὑπάρχουσα, καὶ ὄγδοη, ἀτε δὴ ὑπερανθεῖται τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν. Ἐπειδὴ οὖν συνέδη τὴν τῶν Θεοφανίων ταύτην ἡμέραν νήστιμον εἶναι, ἐπιστημόνως χωρίσωμεν πρὸς ἐκάτερον, καὶ μεταλαβόντες ὅλην φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἄμα καὶ τὰς αἱρέσεις, τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀνάστασιμον τοῦ Κυρίου ἡμέραν, καὶ τὸ δρειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἀποδῶμεν ἡμέρᾳ, τὴν ἐσπεριήν περιμένοντες σύναξιν, ητίς ἀπὸ ἵννάτης ὥρας ἐνταῦθα τελεῖται.

**Οὐ δὲ Κυριακῇ κλίνειν γάρνυ εὐχομένους οὐ δεῖ.*

Οὐ δὲ καὶ τῆς α' συνόδου κανόνι οὐδὲ γόνυ καλίνειν ἐν Κυριακῇ οὔτε τοις δεῖν, οὔτε μὴν ἐν ταῖς Κυριακαῖς προστετάγμεσθα, τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες Ἀνάστασιν, δέον μετὰ τὴν κατὰ τὸ Σάββατον ἐσπεριήν τῶν λεγέντων εἰς τὸ Θυσιαστήριον εἰσοδον, μη-

“Οὐ δὲ καὶ τῆς σ' συνόδου, Ἐπειδὴ, φησι, πρὸς τῶν θείων Πατέρων γόνυ μὴ καλίνειν ἐν ταῖς Κυριακαῖς προστετάγμεσθα, τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες Ἀνάστασιν, δέον μετὰ τὴν κατὰ τὸ Σάββατον ἐσπεριήν τῶν λεγέντων εἰς τὸ Θυσιαστήριον εἰσοδον, μη-

δένα κάλινεν τὸ γόνυ μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς, διὰ αὐθίς ἡ εἰσόδος τῶν ἱερωμένων γίνεται· ἐξ ἔκεινου γάρ τὰ γόνατα κάμπτονται τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν. Τῆς γὰρ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὴν μετὰ τὸ Σάββατον γύκτα παραλαμβάνοντες, τῶν ὄμρων ἀντεῦθεν πνευματικῶς ἀπαρχόμεθα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὴν ἀρτήν καταλήγοντες, ὃς ἐν δόκοις ἡμέρᾳ νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πανηγυρίζειν ἡμᾶς.

"Οτι ἐν Κυριακῇ οὐ δεῖ ἐργάζεσθαι.

Ζήτετε εἰς τὸ γένος τοῦ I στοιχείου κανόνα καὶ τῆς ἐν Λαοδίκειᾳ συνόδου.

Nόμος.

"Η Κυριακὴ ἀπρακτος· Εστω· ἐν αὐτῇ γάρ οὐδὲ ὑπομνήσκεται τις, ἢ ἐγγύας ἀπαιτεῖται, ἢ δημόσιον, ἢ ιδιωτικὸν χρέος, οὗτος δικάζεται, οὗτος σκηνικὴ θέα, ἢ κυνῆγιον, ἢ ιπποδρόμιον τελεῖται. Ἀλλ' εἰ καὶ φθάσει βασιλέως νατάλιον ἐν Κυριακῇ, ὑπερτίθεται τὸ θεώριον· ὁ δὲ θεωρῶν ἐν Κυριακῇ ἀποστρατεύεται καὶ δημέύεται· ἔξιστι δὲ πακτεύειν, καὶ σύμφωνα ποιεῖν, καὶ διαλύεσθαι ἐν Κυριακῇ.

"Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ νόμος ἀπαράτητον μὲν τὴν ἀργίαν ἐν τῇ Κυριακῇ ἀπαιτεῖ, ἀλλ' ἀνευ τῶν γεωργῶν· ἵστω· γάρ τῶν ἔργων κατεπειγόντων, ἀλλοιούς οὐκ οἶδεν τε ἡμέραν εὑρεῖν, οὗτοις αὐτοῖς πρὸς τὰ ἔργα συμβαλλομένην.

"Η δὲ νότια περιφέρεια τοῦ βασιλέως Λεοντος σχολάζεται κατὰ τὴν Κυριώνυμον καὶ τοὺς γεωργοὺς διορίζεται.

ΚΕΦΑΛΑ. ΑΗ'. Περὶ καθικέλλου.

Nόμος.

Κωδίκελλος ἔστι τῆς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλλιποῦς γνώμης τοῦ διατίθεμένου ἀναπλήρωσις, καὶ ἐγγραφος τελευταῖα βούλησις ἐπὶ τοῖς προσώποις καὶ γράμμασι, τοῖς καὶ ἐν διαθήκῃ ἡ μνημονεύθεισιν, ἢ μνημονεύθηναι δυναμένοις, πλὴν κληρονόμου καὶ κληρονομίας.

Διαφέρει δὲ διαθήκη κωδίκελλου, ὅτι ἐν μὲν τῇ διαθήκῃ καὶ κληρονόμου καὶ ἀποκληρονόμου διέσπει γράφειν, καὶ λεγάτα, καὶ ἀλευθερίας, καὶ ἐνστατον, καὶ υποκατάστατον, ἐν δὲ τῷ κωδίκελλῳ οὐδὲν τούτων.

Ἐνστατος ἔστιν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, τούτεστιν δὲ πρώτος βαθμὸς τῶν κληρονόμων.

"Υποκατάστατος ἔστιν ἡ δεκάποτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐφ' ἔπειτον τῆς κληρονομίας μετάθεσις, οἷον, εἴ τις εἶποι, "Ἐστω μου δὲ οὖν κληρονόμος· εἰ δὲ μή, ἐστω δὲ οὖν.

"Ἐν κωδίκελλῳ φιδεκόμμισσον γράφεται καὶ λεγατάριον.

Συνιστάται δὲ διὰ κωδίκελλος διὰ πέντε μαρτύρων.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ Α ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑ. Α'. Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν γιαπέργων ἐπισκόπων.

"Ο πτῶν ἀγίων ἀποστόλων κανῶν, Τὸν ἐξ ἑνού, φησι, βίου, ἢ καὶ ἐκ φαύλης ἀγάγης προσελθόντα τῇ πίστει, οὐ θέμις εὐθέως ἐπίσκοπου προ-

Dominici diei resperam, quando rursus sacerdotum ingressus sit: ex illo enim tempore genua dilectentes preces Domino offerimus. Servatoris enim nostri resurrectionis veluti præcursorum noctem, quæ post Sabbathum est; accipientes, hymnos ab ea spiritualiter incipimus, festum ex tenebris in lucem transmittentes, ut in integra nocte ac diē nos celebremus.

Quod in die Dominica non operiet operari.
Consule in tertio capite litteræ I canonem 29 Laodicenæ synodi.

Leges.

Dies Dominicus sit dies feriatus; in eo enim nullius memoria celebrabitur, vel fidejussiones requiruntur, vel vetrical, vel privatum debitum, neque judicatur, neque scena spectacula vel ferarum venatio vel equorum cursus persicitur. Sed etsi imperatoris natalitium in diem Dominicum incidet, spectaculum differtur; spectator autem die Dominicā exauktoratur et confiscatur; licet autem pasci, et contractus facere et solvere in Dominicō.

Alibi vero lex inexcusabile otium in Dominicō exigit, exceptis tamen agricolis, qui forsitan instantे opere, aliam diem invenire non possunt, illis ad opera peragenda æque convenientem.

Imp. Leonis 54 novella decernit, ipsos quoque agricultorū die Dominicō debere otia.

C.

CAP. XXXVIII. De codicillo.

Leges.

Codicillus est imperfectæ in testamento voluntatis testatoris complementum, et scripta postrema voluntas de quibusdam personis et literis, quæ etiam in testamento vel memoratæ sunt, vel quæ possunt memorari, præter hæredem et hæreditatem.

Differit vero testamentum a codicillo, quoniam in testamento licet hæredem et ex hæredem describere, et legata, et libertates, et institutum, et substitutum hæredem; in codicillo vero nihil hujusmodi.

Institutio est prima positio hæreditatis, hoc est, primus gradus hæredum.

Substitutio est ob primi hæredis defectum ad alium hæreditatis translatio, ac si diceret aliquis, Sit mihi quidam hæres, si vero non, sit quidam alius.

In codicillo fideicommissum scribitur, et legatum.

Codicillus quinque testibus confirmatur.

170 INITIUM LITTERÆ A.

CAP. I. De episcopis a laicis actis.

Sanctorum apostolorum 80 canon eum, qui ex gentili, inquit, vita vel ex improba vivendi ratione ad fidem accesserit, non operiet protinus scri-

episcopum. Est enim iniquum, eum, qui nondum sui specimen ediderit, num sit circa fidem integer, et circa vitæ suæ institutionem irreprobensus, aliorum magistrum constitui, nisi forte divina revelatione, gratia illi episcopatum designavit; quemadmodum equidem de magno Paulo Ananiae sapienti revelavit, vas electionis eum esse illi per visionem dicens.

Hæc etiam jubet **A** primæ synodi, gentilem nuper conversum, neque statim ad spirituale lavacrum deduci, neque quidem simul baptizatum in episcopi vel presbyteri dignitatem constitui. Nam et catechumeno tempore opus est, et post baptismum probatione majore. Quoniam divus Paulus Timotheo scribens, et oratione depingens episcopatu præponendum, hoc etiam dicit: « Non neophyllum, ne in superbiam elatus, in judicium et laqueum diaboli incidat, » eum qui recens in fide est plantatus subindicans, non qui juvenilem agit ætatem: etsi urgente necessitate, sunt et ex illis non rejiciendi. Si autem, inquit, procedente tempore a duabus vel tribus testibus convincatur spirituale peccatum habere, illum a clero cessare. Qui autem contra hæc facit, illum de proprio gradu in periculum venire.

C Decimus septimus primæ et secundæ dictæ synodi canon laicum vel monachum repente in episcopalem evehere dignitatem oportere non existimat, nisi prius per hierarchicos processerit gradus, et constitutum in unaquaque tempus impletus, probatus in omnibus appareat. Licet enim aliqui non ita promoti virtute præluxerunt, et ecclesiæ suas illustrarunt: quod tamen raro contingit, inquit, Ecclesiæ legem non statuimus: in Ecclesiæ quidem ordine vocatus monachus a laico nihil differt.

D Decimus vero synodi Sardicensis canon illum qui ex foro vel publica sit confusione, licet divitiis gloriatur, et scholasticus sit, et dicendi arti inceps, non subito episcopum ordinari (jubet), nisi in unoquoque sacerdotali ordine idoneum tempus administrarit, et orthodoxam fidem, et morum candorem, et rationis firmitatem ostenderit. Tum enim merito ex subjectionis gradibus in præfecturæ altitudinem provehetur.

Tertius syn. Laodic., Non oportet, inquit, eum, qui recens baptizatus est, statim in ordinem sacerdotalem promoveri. Magnum autem illud: lumen Nectarius, a catechumenorum gregi nuper separatus, cum divino lavacro divini desiderii metum amplexus esset, et vitæ sordes abluisset, factus jam purus purissimam episcopatus dignitatem induit, et simul fit reginæ urbis episcopus, et sanctæ et universalis secundæ synodi præses.

Lex.

Centesima vicesima tertia vero Justiniani nouella non existimat oportere statim ex laicis epí-

χειρίζεσθαι. Οὐ γάρ ἀν τῇ δίκαιοις τὸν μηδέπω πειραν δεδωκότα, εἰ γε περὶ τὴν πίστιν ἔχει τὸ δύγιες, καὶ περὶ τὸν βίον τὸ ἀνεκίληπτον, ἐτέροις καθῆσθαι διάσκαλον· εἰ μὴ ἄρα κατὰ θελαν ἀποκάλυψιν ἡ χάρις ἐπιφανῶς τούτῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐγχειρίσεται· οὐα δὴ καὶ τῷ σοφῷ Ἀνανίᾳ πέρι τοῦ μεγάλου ἀπεκάλυψε Παῦλον, σκεῦος ἐκλόγης τοῦτον εἶναι αὐτῷ χρηματίσσασα.

Ταῦτα καὶ δὲ τῆς ἀγίας πρώτης τούτου περεγγὺζ, τὸν ἄρτι πιστεύσαντα θεντικὸν μήτε ἐπὶ τὸ πνευματικὸν ἀγειν πάραχρῆμα λουτρὸν, μήτε μὴν δικαία βαπτισάμενον εἰς ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου καθίζειν ἀξιωμα. Καὶ γάρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηγοριμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλεονος· ἵπται καὶ Παῦλος ὁ Θεος. Τιμοθέῳ ἐπιστέλλων, καὶ ὑπογράφων τῷ λόγῳ τὸν ἐπισκοπῆς προστησμένον, καὶ τούτῳ φησι· « Μή νεόρωτον, ἵνα μὴ τυφωθεῖς εἰς χρήμα ἀμπεσσή καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου, τὸν ἐν τῇ πίστει νεωτερὸν φύεται δηλῶν, οὐ τὸν νέαν ἄγοντα τὴν ἡλικίαν· εἰ καὶ ἀνάγκης κατεπιεγούσῃς εἰσιν οἱ καὶ τῶν τοιούτων γεννόντινοι οὐκ ἀπόδηλοι. Εἰ δὲ καὶ τοῦ χρόνου, φησι, προιδότος, διὸ δύο μαρτύρων ἢ τριῶν ἐλεγχθεὶν ψυχικὸν ἔχων σφάλμα, πεπάνθειται τούτον τοῦ κλήρου· τὸν δὲ πάρα ταῦτα παιούντα πέρι τὸν ἰδιον κινδυνεύειν βαθμόν.

Οὐ δὲ τῆς λεγομένης **A'** καὶ **B'** συνόδου κακῶν λαϊκῶν ἢ μοναχὸν, ἀθρόον ἐπὶ τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀνάγειν ἀξιωμα, οὐκ οἰσται δεῖν, εἰ μὴ πρότερον τοὺς ἱερατικοὺς διέλθοις βαθμοὺς, καὶ τὸν νεονομισμένον ἐφ' ἐκάστηρ χρόνον πληρόστας, δόκιμος δειγμεῖται ἐν ἀπασιν. Εἰ γάρ καὶ μὴ οὕτω προδιαθέντες ξνιοι διέλαμψαν ἀρετῇ, καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας κατηγασσαν, ἀλλ' οὐ νόμον Ἐκκλησίας τὸ σπάνιον, φησι, τιθέμεθα· ἐν μάντοις τῷ τῆς Ἐκκλησίας ὁ μοναχὸς καλούμενος τάγματι τὸ μηδὲν τοῦ λαϊκοῦ διεγήνοχεν.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Σαρδινῇ **I'** κακῶν τὸν ἐξ ἀγορᾶς καὶ δημώδους δικτα συγχύσεως, καὶ πλούτῳ κομῆ, καὶ σχολαστικῆς ἢ, ἀτε περὶ λόγους σχολάζων, ἐπισκόπεις μὴ ἀθρόον χειροτονεῖσθαι, εἰ μὴ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν ἱερατικῶν βιθυμῶν ἴκανὸν ὑποτητῆσας κατερόν, τὴν τε ὀρθήν αὐτοῦ πίστιν καὶ τὴν τῶν τρόπων ἐπιεἰκειαν, καὶ τὸ στερβόν ἐπιβεβίξαι τοῦ φρονήματος. Τῷ τηγικαῦτα γάρ εἰκότως ἐκ τῶν τῆς ὑφεδρίας βαθμῶν εἰς τὸ τῆς προεδρίας ὑψος ἀναδραμέται.

Οὐ δὲ τῆς ἐν Λασιθείᾳ τρίτος, Οὐ δει, φησι, τὸν προσφάτως φωτισθέντα εἰς ἱερατικὸν κατὰ πόδες τάγμα προάγεσθαι. Οἱ μέντοι μέγας ἐκείνος φωστήρ Νεκτάριος, δρτὶ τῆς τῶν κατηγοριμένων ἀγέλης ἀφορισθεῖς, καὶ τῷ θειῷ λουτρῷ τὸν τοῦ βίου βόπον ἀποκλυνάμενος, καθαρός δῆτα τὸ καθαρώτατον τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξιωμα περιβάλλεται, καὶ ἅμα τῆς τῇ βασιλευούσῃς ἐπισκοπος γίνεται, καὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς Εξαρχος δευτέρας συνόδου.

Nόμος.

'Η δὲ ρχγ' Ιουστινιάνειος νεαρὸς οὐκ οἰσται δεῖν τὰς λαϊκῶν εὐθέως ἐπισκοπὸν χειροτονεῖσθαι

τινα, ἀλλὰ πρότερον γίνεσθαι κληρικὸν, καὶ μένειν ἐπὶ τρεῖς μῆνας τὰς Γραφὰς διδασκόμενον, καὶ τὸς θείους κανόνας· τὸν δὲ μὴ οὖτε γινόμενον τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβάλλεται, καὶ τὸν χειροτονήσαντα ἐπὶ ἑτοῦ ἐν τῇ λειτουργίᾳς χωρίζεται. Αἰσχρὸν γάρ, φησί, καὶ ίκανῶς ἀλογον τὸν τοὺς ἄλλους ὀφειλοντα διδάσκειν παρ' ἑτέρων μετὰ τὴν χειροτονίαν διδάσκεσθαι. Εἰ μέντοι γε διδακτικὸς εἴη, καὶ ἐν τῷ λαϊκῷ τάγματι ἀριθμούμενος, καὶ μηδὲν ἐλλείπων τῶν δοσῶν γε εἰς ὥφελειαν ἑτέρων φέρει καὶ καταρτισμόν, ἐπ' αὐτοῦ τὸν τοιούτον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον ἡ πείρα παρέσχεν ἀκίνδυνον.

ΚΕΦΑΛ. Β'. Περὶ τῶν εἰς λαϊκοῦ τάξιν ἔρχομένων ἐπισκόπων, η̄ πληριών, η̄ μοραχών.

Ζήτει τὸ λβ' κεφ. τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Γ'. "Οτι τοὺς λαϊκοὺς ἐπὶ ἐκκλησίας διδάσκειν οὐ δεῖ.

Ζήτει ἐν τῷ ζ' κεφ. τοῦ Δ στοιχείου κανόνα ξὺν τῆς ζ' συνδόου.

ΚΕΦΑΛ. Δ'. Περὶ τῆς θείας λειτουργίας.

Ζήτει ἐν τῷ ε' κεφ. τοῦ Τ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Ε'. Περὶ Λαϊκῶν.

Ζήτει ἐν τῷ λζ' κεφ. τοῦ Κ στοιχείου κανόνα νε' τῆς ζ' συνδόου, καὶ ἐν τῷ ιβ' κεφ. τοῦ Ε κανόνα ιε' τῆς α' καὶ β' συνδόου, καὶ ἐν τῷ ε' κεφ. τοῦ Τ στοιχείου κανόνα νε' τῆς ζ' συνδόου, καὶ ἐν τῷ ια' κεφ. τοῦ Ε στοιχείου κανόνα γ' τῆς β' συνδόου, καὶ ἐν τῷ δ' κεφ. τοῦ Ι στοιχείου κανόνα ἀποστολικὸν ἔδος μηκοστόν.

ΚΕΦΑΛ. Ζ'. Περὶ ληστῶν μεταροσύνητων.

Ο μέγας τῆς Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ ζ' κανόνῃ τὸν ληστήν, μεταμέλψ χρητάμενον, καὶ διὰ μετανοίας τῇ Ἐκκλησίᾳ προσπεφευγότα, τῷ τῶν ἀνδροφόδων ὑπάγεσθαι κελεύει κρίματι. Καὶ γάρ τὴν μιαυφοίαν εἰς συμπαχίαν, φησί, τοῦ σπουδαῖον παραλαμβάνει, πρὸς αὐτὸν τοῦτο παρασκευαζόμενος, καὶ ὅπλοις, καὶ πολυχειρίᾳ, καὶ τοῖς ἐπικαριοῖς τῶν τόπων.

ΚΕΦΑΛ. Η'. Περὶ τῶν ληστᾶς ἀναιρούντων.

Ο νέ' τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν τοὺς λησταῖς ἀντεπειδόντας, λαϊκοὺς μὲν ὄντας, εἰς τριετίαν τῆς κοινωνίας ἀπειργεῖ, ὡς γε δῆ καὶ τοὺς ἐν πολέμοις φανεύσαντας· κληρικοὺς δὲ, καθαρεῖ. Πᾶς γάρ, φησίν, δὲ λαδῶν μάχαιραν ἐν μάχαιρι ἀποθανεῖται· μάχαιραν καὶ θάνατον τὴν καθαρεσίαν ἀποκαλῶν, καὶ τὴν στάρτησιν τῶν ἀγιασμάτων. Τοῖς γάρ εὖ φρονοῦσι θανατηφόρος τάῦτα λογίζεται· τιμωρία.

Συνήθεια.

Ἄλλα γε τοῦτο φορτικὸν τισιν ἔδοξε, καὶ χρίσως δρῦθης οὐ μάτοχον, ἀντὶ τῶν ἀπάθλων, ὃν ἔδει τυγχάνειν τοὺς διὰ τὴν ἑτέρων προκινθυνεύοντας σωτηρίαν, καὶ διὰ σπουδῆς τιθεμένους ἀκκαθαίρειν τοὺς τόπους τῆς τῶν ληστῶν ἐπιτρέπας, τούτους ἐπιτιμίοις καθιυποδάλλεσθαι· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθισταμένους, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν, ἐκείνων ἐπιθεμένων· τὸ γάρ, Πᾶς· δὲ λαδῶν μάχαιραν, οὐχ ἱκαντα τοῖς λησταῖς ἀρμόσειν ἀν η τοῖς αὐτοῖς διαχειρίζομένοις. Άλλ' ἐπὶ τοῦ πατριάρ-

A scopum aliquem ordinari; sed ut primo fiat clericus, et per tres menses maneat Scripturas 171 docens, et sanctos canones; eum vero, qui non ita fit, episcopatu ejici, et qui eum ordinavit, per unum annum ab altari amoveri. Nam turpe, inquit, et valde absurdum est, illum, qui alios docere debet, ab aliis post ordinationem doceri. Si vero sit aptus ad docendum, et in laico ordinatus, et nihil eorum relinquat, quae ad utilitatem et instaurationem aliorum conduceunt, ab illo tantum temporis non exigi; sed conatus citra periculum efficit.

CAP. II. *De episcopis vel clericis vel monachis, qui in laici ordinem veniunt.*

Quare 32 caput littera K.

B CAP. III. *Quod laicos in ecclesia docere non oportet.*

Quare in T cap. litt. Δ can. 64 syn. 6.

CAP. IV. *De sancto administratione.*

Quare in quinto capite littera T.

CAP. V. *De Latinis.*

Quare in 37 cap. littera K can. 55 syn. vi: et in 12 cap. littera E can. 15 primæ et secundæ synodi; et in 5 cap. litt. T can. 56 syn. vi; et in 11 cap. litt. E can. 5 syn. 2; et in quart. cap. litt. I can. 70 apostolorum.

CAP. VI. *De latronibus pœnitentiam agentibus.*

Magnus Gregorius Nyssenus in sexto suo canonone latronem pœnitentia utentem, et per pœnitentiam ad Ecclesiam reversum, homicidarum iudicio subjici jubet. Etenim ad id quod assequi studet, inquit, homicidium assumit, ad id paratus et armis, et copiis, et opportunitate loci.

CAP. VII. *De iis qui latrones interficiunt.*

Magni Basillii 55 canon eos qui se latronibus adversos objiciunt, si sint quidem laici, per triennium a communione arctet, ut etiam et qui in bello interficerunt: si sint autem clerici, deponit. Quicunque enim, inquit, gladium sumpsit, gladio peribit: gladium et mortem vocans depositionem et sacramentorum privationem. Ab iis enim, qui sapient, hæc mortiferum 172 supplicium existimantur.

Consuetudo.

Hoc autem quibusdam durum videtur, et recte judicis non particeps, loco præmierum, quæ consequi debent illi, qui ob aliorum salutem in periculum veniunt, et locos latronibus infestatos diligenter expurgare student, illos poenis subjici; nec illud solum, verum etiam et ii qui illis ingruentibus, ne interficerentur, sese contra objiciunt. Illud enim: Quicunque gladium strinxerit; maxime latronibus similis est, vel interficientibus illos. Tempore autem patriarchæ Constantinopolis Chliareni quæsitum.

fuit de hac re, et in synodo decretum, quod si quis **A** χον Κωνατανίου τοῦ Χλιαρηνοῦ ἐζητήθη τὰ περὶ τούτου· καὶ διέγνωστο τῇ συνόδῳ, δις εἰ μὲν δυνάμενος τις διαδρᾶναι τὴν ἐπιδουλήν τοῦ ληστοῦ, ὁ δὲ τούτῳ μὲν οὐκ ἡρκέσθη, ἀλλ᾽ ἐκ μελέτης αὐτῷ ἐπιθέμενος ἀνήρχεται, οὐα φονεὺς ἐπιτιμήθεσται, καὶ πλέον ἦ ὡς τῷ παρόντι δοκεῖ κανόνι· ἵσως γάρ, εἰ περιῆν δὲ ληστής, μεταμέλη τε ληστάτο, καὶ τῆς ληστείας ἀποσχόμενος τῷ Κυριῷ προσεκολλήθη· εἰ δὲ πρῶτος τὸ ξίφος ἡρκώς ἦν δὲ ληστής κατὰ τοῦ αὐτὸν ἀνελόντος, τότε τὰ τοῦ παρόντος χώραν ἔξει κανόνος. **B** Οὓς μέντοι διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον πολλὰ παραχληθεῖς, τὴν τούτου ζήτησιν ἐν φραντίδι θέμενος καὶ μελέτῃ, τούτον εὑρε καὶ διεχρήσατο, καὶ ἐκ τῶν πολιτικῶν, καὶ ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων, μή δι τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ ἐπάθων ἀξιωθῆσται, ἀτε πολλοὺς τῶν ὅμοφύλων ἐκ θανάτου βυσάμενος, καὶ τὴν χώραν ἔκημερώσας. Ἀσφαλείας δὲ ἐνεκεν πλείονος ἐπὶ τριετίᾳ ἤρεσ καὶ τούτους καταδικάσθαι, ὡς καὶ τοὺς ἐν πολέμῳ φονεύσαντας. Τούς γε μὴν κληρικούς, οἰονδήποτε φόνον πεποιηκτάς, εὐθὺς καθαιρεῖσθαι, μηδεμιᾶς οὐσῆς διαφορῆλον καθίστηκεν.

Leges.

Qui invadentem occidit, eum de vita periclitetur, impunis sit: in periculis enim quemlibet oportet seipsum defendere, et non legum auxilium expectare.

Aggredientem latronem licet sine vindicta occidere.

Antistes vero Agarnum, contra se gladium trahentem tempore belli occidens, a synodo depositus fuit.

Quære in cap. 23 litteræ K.

CAP. VIII. *De his qui furtim aliena surripiunt.*

Quære in 12 capite litteræ A.

CAP. IX. *Quod viros simul cum mulieribus lavare non oportet.*

Quære in 20 capite litteræ G.

CAP. X. *De puerperio impolliatæ Virginis.*

Quære in 8 cap. lit. K canonem 79 syn. VI.

CAP. XI. *De matrimonii solutione.*

Quære cap. 43 litteræ Γ.

Nόμοι.

'Ο τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ τὴν ζωὴν ἐκινδύνευσεν, ἀνεύθυνος ἐστιν· ἐν γάρ τοις κινδύνοις ὁφεῖλει ἐκαστος ἐκατὸν ἐκδικεῖν, καὶ μὴ τὴν τῶν νόμων ἀναμένειν βοῆθειαν.

Tὸν ληστὴν ἐπιόντα ἀκινδύνων ἔξεστι φονεύειν.

C 'Αρχιερεὺς δὲ, Ἀγαρηνὸν φονεύσας, κατ' αὐτοῦ ἑιρός ἀνατείναντα ἐν καιρῷ πολέμου, καθηρέθη ὑπὸ τῆς συνόδου.

Zήτει καὶ ἐν τῷ καὶ κεφαλαιῷ τοῦ Κ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Θ'. Οτι λούσθαι οὐ δεῖ τοὺς ἀνδρας ὅμοι ταῖς τυραιξι.

Zήτει τὸ καὶ κεφαλαιὸν τοῦ Γ στοιχείου.

ΚΕΦΑΛ. Ι'. Περὶ τῆς λοχείας τῆς ἀλοχεύτου θεοτόκου.

Zήτει ἐν τῷ η' κεφαλαιῷ τοῦ Κ στοιχείου κανόνα οὐτ' τῆς ζ' συνόδου.

ΚΕΦΑΛ. ΙΑ'. Περὶ λύσεως γάμου.

Zήτει τὸ ιγ' κεφαλαιὸν τοῦ Γ στοιχείου.

INDEX

IN

PACHYMERÆ HISTORIAM.

Numeri Romani priorem et posteriorem Historiae partem indicant, Arabici cifras grandiores que in textu Latino impressæ sunt. Gentem Palæologinam universam quære sub titulo PALÆOLOGI.

A

Abbas Genuensium magistratus ad popolares Cpoli degentes missus, II, 623. Paciscitur cum Amogabaris pro suis prospere, II, 624, 625. Frustra pro Romanis, II, 625.

Abdicio patriarchatus exacta ab Arsenio, I, 111. Suus Germano, I, 292. Josepho supposita, I, 398. Ultro data a Vecco, I, 454. Alhanasil subdola habita, II, 175. Joannis Cosme ambigua, II, 317.

Abrampax prothieracarius, II, 528.

Abula Persarum incursionibus vexata, I, 511.

Acacius ecclesia dissidente medium se gerens, I, 45.

Achææ princeps Michaeli despote auxiliatur, I, 84. Joannem Michaelis F. notum lädit, ib., ab eo proditus Romanis, I, 85. Libertatem redimit, I, 86. Magnus domesticus creator ab imperatore, I, 88. Jurejurando imperatoris dato solvit a papa, ib.

Actuarii qui sint, I, 539.

Additio vocis, «Filioque» ad symbolum Nicænum quando et quo jure facta sit a Latinis, I, 666.

Adriani V papæ pontificatus, I, 666.

Adrianopolitani Amogabarios turri inclusos comburunt, II, 534.

Aecaterina Michaeli Andronici F. uxor destinatur, II, 153. Neque tamen ei nubit, II, 202.

Ægypti princeps Bulgari ignorat, I, 428.

Ælis patriarcha concitatus adversus Michaelem imp. a Maria Bulgaria regina, I, 427. Imperatori resistit de Ecclesiarum conciliatione, I, 428.

Æol arx a Bulgari et Tocharis obsessa, I, 253. A Catelans, II, 639. Inde fugit Azatnes sultan, II, 611.

Æris Græcorum anni qua ratione reducantur ad æram Christi, I, 741.

Æsculapius cur dicitur natus esse e matre non puerpera, II, 661.

Æthiopes Seyibas emunt in usum militiæ, I, 176. Liberum eorum transitum a Michaeli imp. impetravit, ib. 16. Eorum ope Syriam, Palæstinam aliasque provincias Romanis eripiunt, I, 178. Æthiopum sultana Maria Bulgaria frusta contra imperatorem concitatur, I, 428.

Affinitas Michaelis imp. cum Apaga Tocharofota sultane, I, 174. Cum Noga principe Tocharorum, I, 544. Cum Michaeli despota, I, 242, 459. Cum Pannoniæ rege, I, 317. Cum rege Bulgaria, I, 542. Cum Joanne Asane, I, 450. Cum Joanne Lazorum principe, I, 520.

Agabana Oblivionis castellum ab Ammiano Marcellino dictum, II, 691. Ejus nominis origo, ib.

Agulmatis monasterium prope Nicæam, I, 112.

Agari Albi dicti a Latinis Græci, I, 367.

Agathopolis capta, I, 348.

Agathopolis cum Osphentisthlabo de ditione transgit, II, 601.

Iacca Nogæ uxor Tzace mater, II, 264.

Alais Persa Cazanis Canis Trocharorum editio terrestris, II, 402. cum Romanis præsidariis Sardium paciscitur, II, 403. Fraudem parans a Romanis opprimitur, II, 404.

Aiani cum Tocharis conjuncti, I, 343. Ad Andronicum imp. transeunt, II, 307. In tractum Orientalem ab ecclissi, ib. Verant Romanos, II, 309. Strenue pro lis pugnant, II, 312. Michaelem cogunt ad missionem sibi dandam, II, 314. Alexium Raulem occidunt, II, 320, 521. Venient ejus cedis ab imperatore petunt, ib. Fortiter pugnant contra Atmanem, II, 334. Ob iniquam stipendiorum distributionem Rontzerio cædem minantur, II, 421, 422. Cum Rontzerianis dimicant, ib. Fugiant e castris Rontzerii Magnesiam oppugnantis, II, 421. Persas fugant, II, 422. Rontzerium interficiunt, II, 323. Præpropere fugientes Romanis magna cladic causa existunt, II, 330. Deficientes ex agro Romano prædas agunt, II, 374. Turcopulos captos imperatori tradunt reconciliations causa, II, 390. Vicissim ab his vexantur, II, 612. Osphentisthlabo se adjungunt, II, ib. Ab Amogabaris Turcopulus vincuntur, II, 603.

Alexandrinus patriarcha Nicolaus depositionem Arsenii improbat, I, 271. Athanasius Michaelem imp. comitatur in expeditione ad Sangarim, I, 502.

Alexius Alyates dux contra Genuenses missus, I, 423.

Alexius Joannis Lazorum principis fil. patri succedit, II, 270. Filiam præfeti canicole ducere recusat, II, 287. Dicit Iberam quædam imperatore invito, II, 288.

Alexius Philanthropenus, V. Philanthropenus.

Alexius Philes. V. Philes.

Alexius Strategopolus Cæsar. V. Strategopoulos.

Alexius Tarchaniota. V. Tarchaniota.

Aihacenus comes Tamerlanis et ejus vitæ scriptor, II, 705.

Alisyras Carmanorum dux Philadelphiam obdidet, II, 421. Vulneratus in prælio cum Rontzerio commissario fugit, II, 427. Tripolim urbem capit, II, 433, 435.

Alizones, II, 415.

Alubardas ad papam missus, I, 168. Occiso socio reddit, I, 169.

Aluminis fodinæ atque præparatio et usus in pannorum tintura, I, 678.

Philippus Amerala Caninorum et Coryphi princeps Michaelis despota affinis, I, 508.

Amogabari qui sint et unde nomen trahant, II, 659. V. Cateiani.

Amuleta sacra in pignus fidei a pacientibus communari solita, II, 225.

Amuras Persa Mesothiniam vexat, II, 316.

Amurius Tocharis sibi conciliatis Melecum identidem vincit, II, 528. Meleco supplici occiditur, II, 529.

- Anagurda direpta a Persis, II, 415.
 Anaplum oppidum juris dubii, I, 88.
 Anasuranus s. Anasurion cognomen Chosrois regis Persorum, II, 686.
 Anaxagoræ libri de rerum natura initium, II, 680.
 Anazarbi episc. Theodoritus, I, 457.
 Anchialus capta a Romanis, I, 211. Ab Osphentisthabo, II, 601.
 Andreas pirata Venetos vexat, II, 495. Navem Persicam captam imperatori dono dat, ib. Propterea honoribus sugetur, ib. una ex eius navibus a Venetis incenditur, II, 496. Arcem Tenedi expugnat, II, 556. Muriscus cognominatus, II, 575. Persas capitos occidit, ib. Ameralis dignitate ornatur, ib. Madytensis ob sessis comaeatum subvehit, II, 584. Ab imperatore deficiens Romanos spoliat, II, 584. Pugna navalis vietas et captus, II, 585. Redimitur a patruo, ib. In Callipoli obsidenda vulneratur, II, 606.
 Andronicus Sardensis episc. segre consenit in coronationem Michaelis Palæol., I, 102. Arsenii abrogationem improbat, I, 118. Mouachus fit, I, 120. Priorem dignitatem recuperare studet, I, 272. Arsenianorum dux apud imperatorem pro iis agit, II, 58. Monasticæ vite pertinens patriarchatum ambit, II, 45. Præstinanum dignitatem recuperat et imperatori a sacris confessiobus, II, 30. Chalaz cognominatus ib. Inique in antistites agit, II, 52. Accusatus majestatis, II, 63. Ignominiouse honoribus prælator, ib. V. Chalaza.
 Andronicus Tarchaniota. V. Tarchaniota.
 Anemæ turris carcer Vecri, I, 378.
 Angelii Cpoli honorati concursu populi tertii fertis, II, 83. Cor ad dexteram Aræ maximæ culti, II, 707. Mali cruciandis improbis adhibiti, ib.
 Angelocoma a Persis capitul, II, 415.
 Angelus logariastis, II, 296.
 Angonis telli Franci descriptio, II, 633.
 Anna Alemanna Manfredi soror, Joannis Ducae video Michaelis imp. incestos amores eludit, I, 181. Quoniamus ab eo uxori ducatur a patriarcha impeditur, I, 182. Ad Manfredum remittitur, I, 184.
 Anna Eulogia F. Nicophoro despota nobit, I, 212. Michaelum Ducam Andronico imp. se proditum esse spoodet, II, 67. Promissum exequitur, II, 72. Conjugium ihamaris filie cum Michaeli Andronici fil. procurare frustra studet, II, 201, 250. Filiam Philippo Caroli F. uxore dat, II, 450. Urbes in dotem genero assignatas retinens ab eo debellatur, ib. Thomam cum Michaeli illi imp. Junioris filia connubio jungit, ib.
 Anna Michaelis despota filia, Gulielmi Achaiæ principis uxor, I, 82.
 Anna Pannonia Andronico Michaelis imp. filio nubit, I, 318. Obit, I, 499. Splendida ejus exequæ, I, 500.
 Antimenes quid sint, I, 338.
 Antiochia direpta ab Ethiopibus, I, 179. A Babylonis sultane, II, 86.
 Antiochenus patriarcha Euthymius ut Arsenio patriarchatus abrogetur consentit, I, 271. S. Nicolai ope mire conservatus, I, 429. Mortuus Cpoli, I, 457. Successor ejus Theodosius monachus, I, 456.
 Antisthenes prudens votum, I, 331.
 Antonini imperatoris edictum de servis laboribus non aggravandis, II, 618.
 Apagas s. Apagan dicit Mariam Michaelis imp. F. notham, I, 174. Chalau F. II, 262. Memoria lapsu frater Chalau a Pachymere dictus, II, 611, 774. Mogulensem Abakas-kan h. e. imperator creator, II, 815. Ejus mortis annus demonstratur, II, 817.
 Apamea destruta, I, 179.
 Aphanea castrum ab Italis defenditur, I, 110.
 Apcrisiari ad Martinum papam, I, 505.
 Aprenorum gens patricia Cpolos, I, 65.
 Apulia rex Manfredus gener Michaelis despota, I, 82.
 Aquilarum imagines honoris causa conceduntur Constantino Porphyrogenito, I, 499.
 Aquileia sedes senatus Venetorum, II, 245.
 Archidiaconi Melitenniota et Metochita doctrinam sanam propagnant, II, 90. Carcer et oxilio multantur, II, 102.
 Arcum genus Tzangra, II, 721.
 Areopagus institutus ab Andronico cito exolescit, II, 237.
 Arganes Tocharorum Kanis Melecco Masuri conciliatur, II, 327.
 *Argentina Opicil Spinola fil. Theodoro Andronici fil. Montisferrati marchioni nobit, II, 598, 775.
 Argentum vivum quo differat ab hydrargyro, I, 660. Ejus usus in excavans portibus nuoc ignotus, ib.
 Argos juris dubii, I, 84.
 Arguo-Chan imperare Mogulensibus incipit, II, 820. Moritur, ib.
- Armeniæ rex Euthymium Antiochenum in mare relægit, I, 429. Principes legatis imperatoris duas regis filias tradunt, e quibus ejus filio sposa eligatur, II, 203.
 Arseniani schismatici ab Ecclesia deficiunt, I, 373. De his concio, ib. Eorum potentia, I, 514.
 Arsenius patriarcha vocatur ad deliberationem de eligendo tutele principis, I, 66. Honorificissime a Michaeliæ, Palæologo magno duce exceptus, I, 72. Favet promotione ejus in imperium, I, 79. Sollicitus de eonegocio, I, 90. In monasterium se abdit, I, 111. Frustra revocatus, I, 115. Patriarchatu cedit, I, 115. Revocatus in patriarchatum, I, 172. Palæologum iterum coronat, I, 175. Eum excommunicat, I, 201. Absolutionem ei petenti pernegas, I, 211, 233, 261. Eum reprehendit quodcum Christianis bella gesserit, I, 241. Accusatus ab Epstopulo, I, 237. Coram synodo recusat comparere, I, 261. Damnavatur et excommunicatur, I, 268. Deportatur in Ozean insulam, I, 270. Andronicus Sardensem in integrum restituere frustra conatur, I, 272. Accusatur maiestatis, I, 283. Mittuntura synodo qui eum de eo criminis interrogant, ib. Ejus responsa, I, 287. Ab imperatore criminis solvitur et muneribus donatur, I, 289. Ejus cadaver splendide Cpolim reportatum in Sophias templo deponitur, II, 85. Translatum inde in monasterium S. Andreæ, II, 83. Ejus vita et duplicitis patriarchatus initium et finis, I, 724.
 Arsenius Hagiosymeonita patriarcha Antiochenus creatus, II, 56; nomen ejus Cpoli e sacris diptychis recitatur, ib. accusatus excommunicatur, ib.
 Arsenius Pergamenus a synodo ad Joannem Cosmam legatus, II, 349.
 Asan senior Bulgariae rex Theodorum Angelum imp. captum excusat, I, 82.
 Asan junior senioris nepos Irenen imperatoris filius dicit, I, 439. Ab imperatore in regnum Bulgariae evicitur, I, 440. Contra Lachanam dicit, I, 446. Ternobo potitor et fit rex Bulgariae, I, 447. Fugit Ternobo metu rebellionis, I, 448. Romaidis despota creatur in compensationem regni Bulgariae, II, 57.
 Asan Michaelis imp. avunculus contra Persas militans moritur, II, 515.
 Aspra genus monei Graeci ositatum, II, 722.
 Astrabla expugnatur a Persis, II, 412.
 Astyzium arx ad Scamandrum, ubi Theodori imp. pecunia servatur, I, 68.
 Asunes fl. alliens Bellagrada arcem, I, 510.
 Asus arx Persis dedit, II, 437.
 Atar dux Persarum Cubuclez capit, II, 580.
 Atarri i. q. Tochari, I, 129. Cur vocati milites Mogulenses in Perside, II, 809.
 S. Athanasii testimonium de processione Spiritus S., I, 385; II, 29.
 Athanasius patriarcha Alexandrinus creatus post constitutam Ecclesiæ pacem imperatori faveat, I, 428, 429. Eum comitatur in expeditione ad Sangarim, I, 302. Refert Pachymeri quid sibi tum dixerit imperator, I, 315. Synodo contra Vecum præsident, II, 25. Antistitium damnationem, ratam habere recusans, II, 35, inter patriarchas non recitat, II, 36. Interest colloquio Gregorii patriarchæ cum Vecco, II, 97. Tomo Gregorii non vult subscribere, II, 120. Suadet Cyprio abdicationem patriarchatus, II, 121. Ab Athanasio patris rebæ Cpolitanus vexatus. Rhodus secedit, II, 205. Reduit ad Armeniæ regem legatus mittitur, ib. Spoliatur a piratis, II, 204. Legatur a synodo ad Joannem Cosmam, II, 349. Athanasii in sedem Copolitanam restorationi resistit, II, 367, 409. Alexandriam redire cogitur, II, 379. Desertur in Euboëam, ib. Ab Euboënsibus Frerii tentatur, II, 394. Inde profectus Thebas in custodiā datur, II, 395. Liber dimissus prope Almyrum hospes degit, ib. Patriarchatu privatur, II, 615.
 Athanasius patriarcha Hierosolymitatus accusatus a Brula Cesarensi depositur, II, 615.
 Athanasius Lependrenus interest conventual Atramyliesi, II, 39.
 Athanasius monachus Andronico per Eonopoliten oblitus moltum placet et in monasterio Logariaste collocatur, II, 107. Patriarcha electus, II, 109. Vt eum cultum affectat, II, 140. Horribilis ejus oratio, II, 142. Contrari de ejus virtutibus et miraculis sermones hominum, II, 145. Celebratur ejus promotio, II, 145. Sinistra patriarchatus omnia, ib.; ministris uitior monachis inhumani, II, 147. Ignarus artis regendi homines, II, 150. Agri monasterium Athanasio Alexandrino eripit, II, 203. Cancis exosus, II, 165. Se ultra cessurum patriarchato significat, II, 169. Libellum quo sibi adversantes excommunicat migratur absconditum relinquit, II, 173. In Cosmidii monasterium abducitur, II, 175. Cessio ejus scriptio ex-

pressa, ib. 13. Libello quem abscondidit reperto incusat, II, 219. Ejus responsa, II, 233. Vaticinatur futurum temm motum, II, 339. Patriarchatum sibi delatum recusare se fugit, II, 368. Androuici favore in patriarchatum restituatur, II, 532. Athanasii Alexandrini nomen non vult recitare, II, 409. Litanis celebrandis etiam per noctes vacat, II, 420; 581, 626, 631. Gravis in eum invidia confusa, II, 460. Monopolia conatur tollere, II, 461. Ab Arsenianis in concione nocturna probbris consciuntur, II, 475. Libelli famosi in eum sparguntur, 320. Seditio coorta fugit II, 550. Bona cleri occupat, II, 559. Athanasii Alexandrini ejecti bona cupide invadit, II, 579. Cunctos vexat, II, 581. Arbitrium questionum forenum obtinet, II, 585. Hilariom monachum, multari veta, II, 596. Tollit imagines trium Germanorum, II, 614. Michaelis imp. ib. In omne genus hominum sevit, II, 615, 651. Ejus prior patriarchatus ipsorum quatuor annorum fuit, II, 781. Secundus quando incepit, ib.

Athenaeus defensus adversus animadversionem Casaboni, II, 663.

Atman regiones Cpoli circumvitas infestat, II, 316. Viciniam Nicæam aliasque regiones incursat, II, 332. Collectas a Siuro copias delet, II, 414. Belocomam capit, ib. Prusam obsidet, II, 415. Regionem Nicæam assidam vastat Mariæ Muguliorum dominio minus irritatus, II, 657. Tricocciam expugnat, II, 658. Loca Nicæam et Pythia circumiacentia occupat, II, 642.

Attaleotis equo Magnesiam occupat, II, 428. Nostongam urbe excludit, ib. Per Ronzerium gratiam imperatoris impetrat, II, 429. A Ronzerio deficiens, II, 439. Iaicos Magnesiam reportos adoritor. ib.

Atramytii conventum imperator celebrat ad compendienda Ecclesiae dissidii, II, 59.

Augusteum forum Copolitanum, II, 662.

S. Augustinus a sexa synodo vir beatus memorie votatus, II, 29.

Augustus mensis plerumque Posideon, nonnunquam Mæmacterion dictos Pachymeri, II, 701.

Aula loca, II, 427.

Auro liquefacto occisus Chalyphas, I, 129, 249.

Australium hominem natura, I, 175.

Azatines sultan Persidis Tocharorum metu fugit ad imperatorem, I, 129, 150, 609. Splendide excipitur, I, 152. Fucum ei facit imperator cum hostibus ejus federe conjunctus, ib. Ignavus et luxuriosus, I, 129. Conjurat in imperatorem, I, 229. Inclusus in arce Æni, I, 255. Dedito Bulgaria et Tocharis, I, 257. Enclopi petit ab imperatore, I, 265. An Christianus fuerit dubitatur, I, 267. Matrem habuit Christianam, I, 131. De regno certat cum Rucratine fratre, II, 809.

B

Baburx Tamerlanis nepos Mogolis imperium condit, II, 704.

Babylas episcopus Ancyranus, II, 577.

Baculum pastoralem patriarchæ schismatici ab imperatoribus accipere solui, II, 747.

Bahadur-chan ultimus princeps Mogulensis quando imperare incepit, quando desierit, II, 825.

Baibars e servo fit sultan Egypti Bunderdar dictus, II, 815. Mancipis Seythicus utitur ad militiam, ib.

Baiulus magistratus Venetorum, I, 163. Trucidatus a Genuensis Cpoli, II, 242.

Balanidio ephebus Theodori imp., I, 33.

Baldinus imp. Latius Cpoli capita fugæ se mandat, I, 144. Ejus negligentia in conservando palatio, I, 161. Excipitur et affinis assumitur a Carolo Apulie rege, I, 165, 317.

Balneum ecclesia Cpoli, I, 259.

Balsamou centum annis antiquior Pachymerc, II, 672. Conciliator ejus narratio de imperatoris prærogativa aliqua cum Pachymerc, ib.

Bardareote pars regii satelliti, I, 331. Unde dicantur, I, 349.

Basilij s. Barlaam episc. Adrianoopolitanus, excæcatus in perpetuam custodiæ datur, I, 302.

Basilici fratres a sultane ad imperatorem transfugiunt, I, 129. Alter magnus hetæriarcha, alter Basilius excubitor, I, 130.

S. Basilius Valentis imp. dona ecclesiæ oblatæ accipit, I, 480. Ejus de processione Spiritus sancti testimonium, I, 481. Posteriorem filio Spiritum dicit, II, 29.

Basilii Bulgarectoni imp. cadaver repertum et honorifice humatum, I, 125.

Basilius Caballarii dl., I, 34.

Bath Scaloniam aliasque terras Mogulensis subjicit, II, 808. Victor a Francis in Persidem recedit et Calypham opprimit, II, 809.

Bebrices Pylopythi vexantur, II, 415.

Beclæs vocabulum conflatum ex litteris initialibus quinque verborum, I, 28.

Bellagrade arx obsesa ab Italib, I, 509. Ejus situs et descriptio, I, 510.

Belocoma s. Angelocoma direpta a Persis, II, 415.

Captivus ab Atmane, II, 414.

Bema quid sit, I, 611.

Berengarius Entenza Catelanus dictus Pachymeri Myrgerius Tentza, Frantz Picterotza, II, 770.

Berytus destructa ab Æthiopibus, I, 179.

Biseilii honor qualis sit, I, 675.

Bizya a Pharende Tzime obsidetur, II, 639. Urbs Thraecia in qua presidium equum imperatores habent, II, 774.

Blachernarum palatium, I, 161, 421.

Blachernensis synodus sacerdotum in antistites a monachis accusatos, II, 60.

Blachi qui sunt, II, 663.

Nicephorus Blemmida monachus religione et doctrina insignis editus ab Josepho patriarcha, I, 538. Ejus sapientia, I, 539. Ejus testamentum, I, 541. Irritum factum, I, 542. Ejus scripta contra schisma, I, 477. Processionem S. Spiritus probat libello, II, 28.

Booses fl., I, 310.

Borelium hominum natura, I, 175.

Bopsis contra Catelanos mittitur a Michaeli Palmol., II, 545.

Bossilas dux Bulgarorum pro Romanis pugnat, II, 445. Bulgaros Osphenthilabo parentes credit, II, 446. Capti liberos dimittit, ib. Alanis et Turcopulis contra Amogabaros prestat, II, 549.

Brujas Cesarea episc. Athanasi Hierosolymitanum accusat, II, 615. Missos ad rem inquirendam ipse ejus sedem occupat, ib. Exauctoratur, II, 616.

Brysis arx frustra oppugnatur a Catelanis, II, 629.

Bucellaria a Persis vastata, I, 221.

Bulgari Theodorum Angelum imp. devictum capiunt, I, 82. Eorum rex Constantinus adversus Michaelem imp. concitat ab Irene uxore, I, 210. Coercentur, ib. Cum Tocharis conjuncti imperatorem capere conantur, I, 231. Æni arcem oppugnantes dedito Azatine recedunt, I, 255. Pacem faciunt cum imperatore, I, 542. Denou contra eum bellum parant impulsu Mariæ regiose, I, 427. Contemnuntur a sultane Egypti, I, 428. Vincuntur a Lachana, I, 454. Eum regem accipiunt, I, 445. Devicto Lachana a Tocharis Asanem regem agnoscent, I, 445. Asanem fugant Tertere in regnum evecto, I, 458. Ceduntur in transitu Scæfida fl., II, 446. Vicissim Romanos vincunt, ib. Eorum mos captivos liberos dimittendi, ib.

C

Caballarii trecenti dati a domino Thebarum Joanne Notho, I, 528.

Caballariorum gens primaria Cpoleos, I, 63.

Michael Caballarius magnus conostaulus perit, I, 411.

Cabaslas actuarius admonet Andronicum de periculo patris ægrotantis, I, 530.

Cadaver monachii aliquo sanctum habetur, II, 480.

Cæsar. V. Strategopelus.

Callipolis a Catelanis seditionis occupata munita, II, 527. Obsidetur a Romanis, II, 528. Inducitis fraude Imperialis liberatur, ib. Romanî iterum urbem oppugnantes fugantur, II, 545. Oppugnatur a Genuensis, II, 605.

Caloidas excæcatus, I, 492.

Camelopardalis descriptio, I, 177.

Campanatum sonita populus convocatur, II, 52.

Campus Furentis locus, II, 687.

Caniculem quid sit, II, 688. Ejus praefectura i. q. cancellarii officium, ib.

Caniclinus i. q. cancellarius, II, 689.

Canina arx Caroli regi dedita, I, 508. Itali devici eo confugiunt, I, 515.

Canis regem significat apud Tocharos, I, 546.

Cannaburius minister Irene Asanis viduæ, II, 809.

Canstritzis urbs capta, I, 548.

Cantacuzenorum gens primaria, I, 63.

Caraeulus Nicomedieensis jugum Evangelii ponit in oratione Albanasi patriarchæ, II, 146.

Carbas euuchus trucidatur, II, 76.

Cardinales a cardine dicti, I, 560. De ea re locus Pilii papæ, 639. Eos ambit imperator, I, 209.

Carmazi Alisyra duce Philadelphiam obsident, II, 421.

Campantes s. Campantes a Cazane fratre ex Indis ad successionem imperii vocatur, II, 489. Imperium suscepit, ib. Persas debellat, II, 588. Ejus imperii initium et finis, II, 825.
 Carolus Apulie rex eligitur a papa dux contra Mansfredum rebellem, I, 183, 317. Devicti regnum accipit, I, 183. Baldwinus Cpoli profugo affinitate jungitur, I, 163. 517. Parat bellum contra Romanos, ib. Ejus gerendi facultatem negari sibi a papa dolet, I, 409. Caminorum arcem in deditioinem accipit, I, 308. Præsidium ei impunit, I, 509.
 Carolus quidam Muzalonem protovestiarium occidit, I, 61. Invitatus ad coniurationem contra Michaeliem imp. conjuratus prodit, I, 284.
 Carthago Etiopibus pro arce, I, 363.
 Caspia porta, I, 344.
 Cassianus magnus primicerius præfectus Mesothiniæ prædicionis accusatus revocatur, II, 618. Negat se venire nisi caveatur sibi pignoribus, II, 619. Prædictus a Chelensibus capitulatur, ib. Peritus artis bellicæ, II, 620.
 Castoria ab Joanne despota capta, I, 107.
 Castrum Oblivionis carcer cur ita dictus, II, 691. Cur ab Amiano & Agabano a Simocatta & Giligerdon & vocatur, II, 692.
 Catanei Phocæ domini, I, 676.
 Catechumenæ quid sint, I, 46.
 Catelani Rontzerio duce Cyzici dire grassantur, II, 593, 416. Unde Amogabari dicti, ib. Nonnulli domum abeunt, II, 418. Soluta obsidione Magnesia, II, 480. In Occiduum trajecti continentem libidinis et avaritiae edunt exempla, II, 481. Justo plura ab imperatore postulantes objurgantur, II, 486, 487. Legationes eorum ad imperatorem irritante, II, 591, 514. Rontzerio interfecto a Romanis cœduntur, II, 538. Romanos Callipoli obvios occidunt, II, 527. A Siculis deseruntur, ib. Romanos accolas maris spoliant, II, 528. Perinatum expugnant, II, 529. Catelani cujusdam ab Andronico honoribus aucti præditio detegitur, ib. Poenæ dat, II, 593. Catelani Michaelis imp. vincunt, II, 519. Regiones citra Marizam fl. infestant, II, 562. Cubicleenses Persis produnt, II, 580. Loca Gane monti vicina populantur, II, 583. Rhædestum frustra oppugnant, II, 586. Mare infestant, II, 592. Orestiadis territorium vastant, II, 603. Pamphylium frustra tentant, II, 605. Didymo:ichi obsidionem solvent, ib. Pace spreita, II, 625. Cpoli tendunt, II, 626. Revocantur ab incepto auditu suorum clade, II, 637. Fama et lue afflicti Marizam fl. trajicere ciuplunt, II, 636. Infensis invicem sibi ducibus Cassandraeum tendunt, II, 531. E prælio ibi commissio Romofortus superior evadit, II, 632.
 Catelani belli duplex initium a Pachymere confunditur, II, 799.
 Catharus legatus regina Bulgarorum, I, 428.
 Catherine Balduini fili. Carolo regi Francæ nubens ei titulum Cpolitanus imperatoris afferit, II, 763.
 Cazanes Kanis Tocharorum et Chalau et Apaga genus trahens, II, 262. Andronici imp. filiam ducit, II, 402. Barbaros imperium Romanum incursum vicit, ib. Cyrus, Darius, alios sibi imitandos proponit, II, 457. Iberis Christianis in bello utitur, ib. In crucis signo magnum vincendi omen positum putat, ib. Sultanem Arabum debellat, ib. Artis mechanicæ peritus, II, 418. Deum in gubernandis hominibus imitandum censet, ib. Nommus auro purissimo ab eo cusus, ib. Tuctainem fratrem imperie excludit, ib. Campantanem sibi successorem designat, II, 459. Moritur anno imperii sexto, æatisquinto et tricesimo, II, 436, 439.
 Celte securigeri custodes fidei, I, 71. Carcer iis custodiens traditur, I, 378.
 Cenchree arx ad Scamandrum, I, 485. A Persis oppugnatur, II, 445. Ad deditioinem compulsa incendio deletur, II, 444.
 Ceras portus Cpolenos, I, 524.
 Ceremonia coronacionis Michaelis descripta, I, 193. Promotio Joannis imdespotam, I, 196.
 Chabæa arx ad Sangarim, I, 419.
 Chadenus a presidiariis tributa exigit, I, 18. Ut Michaelis Palæol. capiat Thessalonicanam missu, I, 27, 29. Clementia in eum utitur, ib. Ominatur ei inscieus imperium, I, 50.
 Chalaza Sardensis episc. Germano suadet depositionem patriarchatus, I, 296. Inde accusatus a Germano apud imperatorem, I, 297. V. Andronicus Sardensis.
 Chaicedonensis canon a Græcis falso dictus contulisse primatum Cpolitanam sedi, I, 664.
 Character sigilli Michaelis imp., I, 532.
 Chatrices pro Iberis cum Andronico imp. frustra defere agit, II, 620.

Chela arx locus exsili Josephi expatriarchæ, I, 419. Capitul a barbaris, II, 412.
 Chius crudeliter diripiatur a Rontzerio, II, 436. Vestatur a Persis, II, 510. Incoia fugientes naufragio pereunt, ib. Chilara arx terræ motu eversa, II, 253, 254.
 Choroboscus. V. Joannes.
 Chosroes Anesuranus rex Persidis, II, 686.
 Chrismate innunguntur qui se ad ritum Græcum adjungunt, II, 520.
 Christiana religio floret apud Mogulenses, II, 767.
 Chomous (Joannes) accusat Veccum, I, 376.
 Chomus (Nicephorus) mysticus Theodore Muzalonis ægrotanti intimus minister, II, 164. Protovestiarus et præfector caniclei creator, II, 193. Ejus filia sponsa destinatur Alexio principi Lazorum, II, 287. Et Joanni despotæ Andronici fili, II, 289.
 Chmnus (Theodorus) legatus ad Rontzerium re infecta regit, II, 508.
 Chonichaimus Pachymeri dictus quem Arabes Kotlu Sahum vocant, II, 823.
 Clerici urguntur et vexantur ab imperatore, I, 586.
 Compli exclusi foris preces persolvunt, II, 19.
 Suspenduntur per Josephi ministros, II, 21. Dum consecratur Gregorius sero in templum admissi dimittuntur sine liturgia, II, 16. Communione frustrantur pane profano sibi per fraudem dato, II, 48. Tomo Gregorii Cyprii subscrive recusantes multantur, II, 111. Gregorium accusatur in judicio adiunct, II, 124. Donantur ab eo, II, 133. Vexantur a Saba monacho, II, 165. Ab Andronico, II, 163. Oppressi ab Athanasio patriarcha, II, 642. Litteras ad eum mittunt, II, 645.
 Cocci monachi, I, 489.
 Colonea a Joanne despota capta, I, 107.
 Colyba que sint, I, 574.
 Cometa anni 1264, I, 647. A. 1664, I, 618. A. 1693, I, 619. Cometa Cpoli apparsens describitur, II, 504.
 Concio Muzalonis protovestiarii, I, 44. Michaelis Palæol., I, 49. Ejusdem de urbis expugnatione, I, 155. Ad populum de schismaticis, I, 273. Ad ecclesiasticos, I, 457.
 Conjuratio contra imperatorem detecta et punita, I, 284.
 Constantinopolis capitulatur a Græcis, I, 140. Ab imperatore intratur, I, 159. Ordinatur, I, 165. Monitor, I, 186. Quando a Latinis capta, I, 694. Quando a Græcis recuperata sit, I, 722.
 Constantinopolitanus patriarchatus ordine quartus ambitione in secundum promotus, I, 661.
 Constantinus dictus Michaelis Palæol. in infantia, I, 301.
 Constantinus Melangiorum episc., I, 102.
 Constantinus Theucus Bulgarorum princeps Irenen Theodori imp. fili. ducit, I, 36. Concitatibus ab ea contra Michaelis imp., I, 158, 210. Irrumpit in fines Romanos cum Tocharis conjunctus, I, 231. Cohibetur, I, 210. Irene mortua Mariam Michaelis imp. neptem ducit, I, 312. Prælio a Lachana victus interficitur, I, 432.
 Constantinus Melecz Azzinis sultani fili. Cpoli baptizatus et educatus, II, 612. Ne sultan fiat ab Andronico imp. impeditus, II, 615. Pegaram præfecturam ab eo accipit, ib.
 Constantinus Magnus Helenæ matris statuam in Strategio foro collocavit, II, 662.
 Contoskelium instauratum, I, 365.
 Contus i. q. comes, I, 181.
 Coronatio Michaelis Palæol. prima, I, 101. Secunda, I, 175. Andronicus cum conjugé, I, 318.
 Coronæ terræ motu concussa, II, 593.
 Coronæ interpres missus ad Catenenos, II, 564.
 Cortates Cretensium duo suspectum habet Philanthropenū penitentiam, II, 221. Philanthropenum sibi predi-
 tum hosti tradit, II, 224.
 Cosmas Sozopoli oriundus cum fratre et filio fit monachus, II, 182. E monasterio ejicitur, ib. Liberatus in insulam solitariam secedit, II, 183. Insinuatius imperatori, ib. Confessarius ejus et patriarcha fit, ib.; II, 184. Joannis nomen assumit, II, 185. Baculo pastorali et dihambo honatur, II, 186. Soles monachos ad episcopatus evenit, II, 187. Imperatori invitius assentitur, II, 197. De scriptis Athanasii repertis cum eo deliberat, II, 249. Ægre fert non consuli se ab eo super Simonidis nuptiis, II, 279. Imperatori proper consilium filie danda in matrimonium crassi Serbie iratus, II, 287. Ædes patriarchales intrare recusat, II, 288. Placatus ab imperatore officium patriarchale resumit, II, 292. Obstac restitutio Joannis Ephesini, II, 299. In monasterium secedit, ib. Accusat ab episcopis, II, 300. Ultero adit imperatorem cumque sibi reconciliat, II, 302. Voce divinitus edita imperatorem sibi acut ut Ecclesiæ regendum munus resumat, ib. Oppugnat ab episcopis II, 337. Hilarionem Selviriensem frustra

erminatur, II, 339. Patriarchatu cedit, II, 341. Imperatorem sibi insidiantem anathematis intermissione turbat, II, 375. Anathema tollit, II, 380. Sozopolim recedit, II, 384. Ab Osphendithlabo mittitur ad imperatorem, II, 62^c.

Cosmidii monasterium, I, 475. Arx diruta, II, 592. Cotanitzia monachus e Periblepti monasterio in monasterium Maximum traducitur, II, 66. Inde aufugit, II, 67. Triballis innotus Romanos vexat, II, 237. Adjungit se ex illis, ib., 271. Ab eo imperatori deditur, II, 285.

Corylensis antistes consecrat Georgium Cyprium, II, 41. Philippo magno domino confessarius, ib.

Crates Serbiæ peritus, I, 550, 552. Fines Romanos incursum, II, 257, 271. Inconstans, II, 272. Plures uxores habet, ib. Libidinosus, II, 275. Simoniden yix octennum Andronici imp. fili. in matrimonium accipit, II, 285. Cotanitziam imperatori tradit, ib. Ab imperatore honorifice excipitur, II, 286.

Creta terræ moto concussa, II, 593.

Cretenes a Latinis subacti militiam in Asiam transiunt, II, 209. Philanthropeno auxiliare, II, 210. Ejus concitationem suspectam habent II, 221. Eum produnt, II, 224.

Crotonæ episc. honoratur ab imperatore, I, 560. Crucis gloria causa bellandi Francis, I, 563.

Cubulea arx a Persis oppugnata, II, 580.

Cudumenes Troianopoleos episc., I, 531.

Cula arx, II, 455.

Cursites Alanus sororem Cuximpaxi in matrimonium dat, II, 575.

Cutrizaces ancor consilii expugnande Cpolos, I, 118. Ad id exsequendum plurimum confert, I, 129.

Cuximpaxis nomen sonat principem Hieromagorum, II, 590. Tocharus superstitionis Persicae antistes, II, 343. Christianus fit, ib. Filium Solympaxi collocat, ib. Suspicionem perfidia incurrit, II, 546. Ab Andronico missus ad delinquentes Alanos cum iis se conjungit, II, 553, 574.

Cydon (Joannicins) episc. Thessalonicensis ex praefecto Sosandrorum, I, 126.

Cypri rex filiam Michaeli Andronici fili. uxorem dare recessu nisi probante papa, II, 205.

Cypr. V. Gregorius.

Cyrilli testimonium de processione S. Spiritus, I, 585;

II, 50. Filium vocat os Patris, ib.

Cyrillus Tyrius a Syria eligitur Antiochenus patriarcha, II, 586. Dionysium Pompeianopolitanum in aditu sedis prævertit, ib. Ut sui electio rata bæbatur Cpoli venit, II, 122. Assignatur ei diversorum in monasterio Bodegorum, II, 123.

Cyziceni a Catelanis oppressi, II, 599.

Cyziceus episc. Georgius legatus ad papam, I, 371. Theodorus dire rexatus a schismaticis, II, 55.

D

Dacibyza arx, I, 192; II, 105.

Damasceni testimonium de processione S. Spiritus, II,

489. Damaseus funditus eversa, I, 179.

Daniel Cyzicanus tomum Gregorii vituperat, II, 116. recusari ei testimonium sanæ doctrina vult, II, 128, 129. Objurgatus ab imperatore in custodiæ datur, II, 129.

Daphnusia insula oppugnata a Latinis, I, 138. Liberatur, I, 145.

David Mepe Iberias, I, 216.

Debilitatio Imperii sub Andronico unde orta, II, 208,

545.

Decretum de fide a Vecco auctum, II, 52.

Demetrias inribus monitor, II, 71. Ab imperatore Theophanoni destinata dota loco, II, 284. Ea mortua ante nuptias repetitur, ib.

Demetrius Michaelis despotæ fili., I, 242. Paire mortuo Michael vocatur, I, 439. Dicit Aoniam Michaelis imp. fili. ib.

Deputati quod munus habeant in equitatu, II, 658.

Desposyni dignitas qualis sit, II, 182.

Despotice dignitatis quæ sint insignia, I, 537.

Diakinesima quæ sit hebdomadas, II, 50, 667.

Dihambulum quid sit, II, 669 sqq.

Diocephyllax Scutariorum testis contra Josephum, I,

398.

Dicanticum quid sit, II, 675.

Didymum Miletii ars nouæ dicta munitio Duorum

Collum, II, 214.

S. Diomedis monasterium, I, 113.

Dionysius Pompeianopolitanus electus patriarcha Antiochenus a Cyrillo semulo preoccupatur, II, 56.

Drymis contra Andronicum rebellionem molitur, II, 593. Convictus perpetuo carcere addicetur, ib.

Ducas magnus heteriarcha ad Amogabarus legatus, II, 502.

Dyraschium terræ moto evertitur, I, 535. Instauratur et occupatur ab Illyriis, I, 508.

E

Ecatrina. V. Ecaterina.

Ecclesiarchus adhibitus a schismaticis ad ordinandum Gregorium Cyprium patriarcham, II, 46.

Eclipsis sołis a Pachymere ambigue designata, I, 693. Suo anno redditia, I, 700. Ejus epilogismus, I, 704. Ea quæ a Gregora memoratur quo anno contigerit, I, 733. Eclipses non portendunt adversa, I, 716.

Elias (S.) arx a Torcis obessa Latinis Christianis se dedit, II, 621.

Eltemeres Eltemeres Chroni despota Romanos vincit, II, 266. Radostibulum exexcatum remittit et duces Romanos caplos Osphendithlabo donat, II, 267. Inclinat se ad partes imperatoris, II, 338. Propterea oppugnat ab Osphendithlabo, II, 362.

Encolpia quid stol, I, 263, 533.

Eucone Mancus filia a Pantoleonte adoptata Osphendithlabo nubit, II, 265.

Enoponites spada magnus drungarius custos sepulcri Michaelis imp. Athanasiū monachum Andronico imp. offert, II, 10. Michaelis imp. ossa Selybriam deportat, ib.

Ephesi episc. Nicephorus patriarcha factus, I, 117. Mortuus Nymphae, I, 126. Isae arbiter conscientia imperatoris, I, 451. Procurat ab imperatore promulgari novellam de stauropegiis, ib. sqq. Clam infensus Vecco, I, 479 sqq.

Ephesus expluitur a Rontzio, II, 456. Capitur a Savane Persacha, II, 389. Templum ibi S. Joannis diripitur, ib.

Ephraim Cosmæ patriarchæ fili. male ab eo praefectus dispenditibus rebus ecclesiæ, II, 500.

Epicombia quid sint, I, 561.

S. Epiphanius testimonia de processione S. Spiritus, II, 50.

Episcopi propter communionem cum Latinis trimestre suspenst, II, 21.

Epsetopulus libello accusat Arsenium patriarcham, I, 257.

Euborenses Athanasiū Alexandrinum apud se divergentem de Eucharistia tentant, II, 393. Respondere nolentem vivicomburum minantur, II, 594.

Eucharistiæ reliquiae pueris comedendæ dantur, I, 238, 533.

Euchelaum quid sit, I, 564.

Enchita vocatur Athanasius patriarcha ab Arsenianis, II, 478.

Evangelii codex episcopis dum ordinantur imponi tanquam jugum solitus, II, 683.

Exarchus Pisanus ob ejectos e monasterio Latinos persicarios vulneratur, II, 538.

F

Fabæ cornu tactæ quæ dicantur, II, 695. De lis loci Platonis, Theophrasti, Plutarchi declarati, ib.

Faces accendi solite ob memoriam defunctorum, II, 279.

Famosi libelli clam sparguntur, II, 245, 520, 576.

Ferdinandus Balearici regis fili. ad conciliandas inter se Catelanos missus frustra in eo laborat, II, 775.

Festa Graecorum a pridiana vespera iuxoari solita, II, 726, 758.

Festum Acathisti quando celebretur, I, 257. Ejus origo, I, 337. Hypapantes festum, I, 455.

Fishella qualia et quo uso sint in sacro altari, II, 674.

Fortuna virgo credita favere magnis ducibus, II, 210.

Forum Magnum Cpolos incendio deletum splendidius reficitur, II, 178. Forum Constantini primum Strategium, deinde Augstæum dictum, II, 662.

Frangopolus. V. Phrangopolus.

Fratres duo Catelanæ et turri igne circumdata se præcipitant, II, 333. Fratris titulum ab imperatore sultani tribulū licitum esse quidam censem, II, 216.

Frerii [Fratres Prædicatores] ad imperatorem missi a papa, I, 371. Iisdem imperator nuntiis ad papam utitur, I, 353. Monasterium condunt Cpoli, II, 536. Inde palluntur, II, 537. Euborenses in Athanasiū Alexandrinum

concitatur, II, 594. Hierosolymitani Rhodi arcem ab imperatore frustra sibi expetunt, II, 633.
Fridericus Siciliæ rex, I, 181.
Furni castrum Persis deditum a Rontzerio recuperatur, II, 456.
Furnus sanctus, II, 80.

G

Gades nomen quid ex origine significet, II, 692.
Galata arx ab imperatore oppugnata, I, 122. Genuensis concessa, I, 168.
Ganglonium locus, I, 288.
Galenus missus ad Arsenium exsulem, I, 286.
Galesiota Galactio excæstata Michaeli imp., II, 17.
Templum explat, II, 20. Andronicum Sardensem magistrum prodit, II, 65.
Ganus mons, I, 235. Regiones ei subjacentes occupatae, II, 583, 607.
Gasmuli qui dicantur, I, 309, 330.
Gemistus commentariensis ecclesie, I, 290.
Gennadius monachus Ipolitanus obiurgat, II, 21.
Gennadius olim episc. patriarchatum recusat, I, 159.
Imperatorem monet ne clerum contemnat, II, 167.
Genueses Venetis ante inferiores postea potentiores, I, 419. Quidam eorum montana Phocæa dono accipiunt, I, 420. Nonnulli invito imperatore Cpolim prætervecti graviter multantur, ib. A Venetis dissident, II, 232. Ab his coati Galatani deserunt inque regionem circa Blacherias migrant, II, 237 sqq. In Venetos urbis inquinilos grassantur, II, 242. Male cum Alexio Lazorum principis pugnant, II, 449. Trapezunti suburbium incendunt, ib. Pacem cum Alexio facere coati, II, 450. Contra Catelanos Siculorum bellum parant, II, 489. Tentantur a Catelani ad favendum ipsi, II, 534. Monachos Latinos ulicantur, II, 536. Andronico sibi propriea irato reconciliantur, II, 535. Cum eo conspirantes Catelanos prælio navalii vincunt, II, 540. De pretio opis bellicis cum Andronico dissident, II, 544. Suadent Tenedensibus obsessis ut imperatoris se dedant, II, 556. Classem imperatori auxilio mittunt, II, 597. Quatuor triremes ei commendant ad custodiendas Abydi fauces, II, 600. Cum reliqua classe Callipolim oppugnant, II, 605.

Georgius Acropolita magnus logotheta docet rhetorica, I, 285. Punit obrectantes Josepho patriarchae, I, 516. Dicitur fuisse liberioris conscientie, ib. Defenditur, I, 635. Interest iudicio de Vecco, I, 377. Legatus ad Gregorium X papam conciliationem Ecclesiastum perficit, I, 584. Quando mortuus sit, II, 725.

Georgius Cypricus adjuvauit imperatorem ad reconciliandas Ecclesias, I, 374. V. Gregorius Cypricus.

Georgii Nostongi arroganlia, I, 65.

Georgius Pachymeres. V. Paemheres.

Georgius Serbus legatus a craie artificioso agit cum legatis Michaelis imp., I, 332.

Georgius Moschampar chariophylax spuriū esse testimonium S. Damasceni assertor, II, 92. Loco cedit, II, 115. Aliud præterea nomen habet, II, 99, 740.

Georgius Alanorum dux Rontzerium Cæsarem interficit, II, 523.

Germa locus, II, 425.

Germanus Adrianopoleos episc. creatur patriarcha, I, 278. Eius mores, ingenium et vita, I, 279. Factio in eum confitata, I, 281. Holobolum schola præficit, I, 382. Patriarchata cedit, I, 229. Dona imperatoris recensat, I, 301. Legatus mittitur in Pannoniam, I, 318. Ad Gregorium X papam, I, 584. E naufragii periculo evadit, I, 396. Pacem Ecclesiastum perficit, I, 398. Eius patriarchatus initium et finis, I, 750.

Germanus Acacii Gl. creatus episc. Heraclensis ad inaugurandum Cyprium, II, 45. Ab eo se abscedunt, II, 153. Exactoratur, ib.

Gidas a Theuderico militi ad componentes Amogabarorum discordias, II, 640. El se subjecere Catelani rebusant, II, 641. Bello civili inter Catelanos orto vincitur a Romoforio, II, 632.

Giligeron quid significet, II, 692.

Gilia insignia prætoriae dignitatis, II, 517.

Glabas europaletes Mesenbream recipit, I, 330. Tarchanota et magnus constans Tocharis prædictur, II, 12. Contra craiem Serbi missus, II, 271. Bello parum proficiens suadet imperatori ut pacem cum eo faciat, II, 372. M. titulus comes Michaelis imp. junioris in partes Occiduas, II, 455. Rei militaris peritissimus, ib. Podagra labens, ib.

Glabatas inter primos morum Cpolos coucendit, I, 142.

Gradus cognitionis quales sint Græcis, I, 620.

Gregorius X papa creatus imperatorem invitatus ad conciliandas Ecclesias, I, 369. Cpoli mittit qui id negotium urgeat, I, 371. Pace facta proclamat Cpoli patriarcha cœcumenius, I, 399. Carolum regem prohibet a bello Græci inferiori, I, 409.

Gregorius Cyprus synodo contra Vecum interest, II, 25. Josephitis gratiosus, II, 42. Designatus patriarcha e blanditiis imperatoris suffragii, ib. Monachus et diaconus factus, II, 41. Postremum inaugurator patriarcha, II, 43. Gregorii nomen accipit antea Georgius vocatus, II, 64. Invitus tolerat vexationes antistitum, II, 53. Non permittit ut Arsenianos seculæ sua veritatem ostendo divino probare tentent, II, 60. Arsenianos excommunicat, II, 64. Solemnis colloquio disputat cum Vecco, II, 90. Et demandatur, ut tomum contra Latinos scribat, II, 111. Tomum firmari curat subscriptioibus imperatoris et antistitum, ib. Corrigere tomum recusat, II, 120. Propterea nonnulli se ab eo ut heretico abscondunt, ib. Patriarchatu cedit, II, 121. Migrat in hospitium S. Pauli, II, 123. Apologiam sui scribit, ib. Judicij subeundi occasio nem cupide arripit, II, 424. Consensit in abdicationem si detur sibi testimonium incorrupta doctrina, II, 126. Quo concesso, II, 129, dat scripto conceptam abdicationem fraudulentam, II, 130. Ignoscit adversariis, II, 152. In monasterium Aristinae secedit, II, 153. Cum Germano Heraclensi et Neophyto Prusaensi a se exauctoratis in gratiam reddit, II, 153. Etigit hospitium Raulenæ, ib. Melitas ejus alumnus, II, 383.

Gregorii monachi vaticinia, II, 185, 186.

Gulielmi turris, II, 417.

Gulielmus, Achæiæ princeps, I, 83. Capitur a Romanis, I, 86.

Gulielmus Joannis Thebarum magni domini frater Joannis Nothi gener, I, 328. Fratri succedit in domino Thebarum, I, 415.

H

Hæmus mons ditionis Bulgarorum, I, 210.

Hægobanæ nomen Castri Oblivionis, II, 692.

Hales Amurii fil. patre mortuo etiam Amurius dictus Melecum occidit, II, 327. Romanas regiones incursat, II, 430. Ad acrus infestandos Romanos incitat amulatio Amanis, II, 332. Expedit sibi ab Andronico imp. Interramnam ad Sangarim, II, 460.

Hayto rex Armeniae Cpoli monachus factus, II, 752. Visum divinitus recuperat a Sebatho fratre execrabilis, ib.

Heraclea Ponti quo anno a Persis capta sit, I, 749.

Heracleenses orbe diruta Selybriam migrant, II, 386.

Heraclitus sententia illustrata, I, 656.

Hermita arx prope Magnesiam, I, 39.

Hesychius emendatus, I, 594.

Hetærarchas admissionibus præfecti, I, 321.

Hierax oppugnatur a barbaris, II, 412. Qui eam tenent cum Turcis pacem facere coguntur, II, 627.

S. Hieronymus a Damaso eruditus et S. Basilii aequalis processionem S. Spiritus ex Filio docet, II, 29.

Hilarion episc. Selybriensis criminatur Cosmam, II, 537. Ab eo accusatur, II, 539. A quibusdam damnatio ejus impeditur, II, 540.

Hilarion monachus cum manu collecta feliciter contra Persas pugnat patriarcha frustra eum prohibere conante, II, 506 sqq.

Manuel Holobolus mutilatur naso ei labris, I, 192. Prædictus schola ecclesiastica, I, 282. Ab Andronico imp. adhibetur ad conciliandas Ecclesias, I, 374. Nicam releneratur, I, 392. Inde accessitus ignominiose per urbem traducitur I, 394. Synodo contra Vecum interest, II, 25. Cum eo disputat, II, 90.

Hoplotheca sacra liber magna auctoritatis apud Græcos, II, 51.

Hulacus Pachymeri Chalau dictus, II, 812.

Hyacinthus monachus intimes Arsenio, I, 294. Dux Arsenianorum in conventu Atramytieni, II, 59. A Gregorio patriarcha excommunicatus in eum rebellat, II, 64. Pyrsolaurum Arsenianorum dux esteris Arsenianis dissentit, II, 154. His reconciliatus, II, 207. Ab imperatore in carcerem conjicitur, ib. Post eius mortem Arsenianorum factio nihilominus vigerit, II, 355.

Hyampolis arx ab Eltimere dedita Osphentisthiabo, II, 558.

Hyperpyron nummus Græcis usitatus, II, 722.

Hypoplacie Thebae locus, II, 58.

- Iberiae Mepe David, I, 216.
 Icarius princeps Anemopylarum deficit a Latinis ad Romaos, I, 410. Joannem magnum dominum Theberum capit, I, 411. Clasti praeficitur, I, 413. Ejus frater pugna vicit capitulo, I, 411.
 Ignatius (S) plebem episcopis obediens jubet, II, 464.
 Ignatius episc. Romam missus, I, 462.
 Ignatius Rhodus monachus, I, 295.
 Imago Delphic lacrymat, II, 81. S. Georgii sanguinem profundit, II, 82. Urbis Cypoleos terrae motu dejeicitur, II, 254.
 Imber Ingens, II, 268.
 Incendium Galatæ duplex Gregorio patriarcha, II, 178.
 Cypoleos, ib., 8. 581.
 Indictiones Græci a Septembri numerant, II, 798.
 Insectum vivum auri insidens surditatis causa, II, 453.
 Insula Principum a piratis occupata et vastata, II, 324.
 Ioanthe Theodori Palæol. fil., Aymoni Sabaudia comiti nubis, II, 775.
 Irene Theodori imp. fil., nubis Constantino Techo, I, 36. Virum contra Michaelem imp. concitat, I, 210.
 Irene Asiana vidua, V. Palæologa Irene.
 Irene Montisferrati marchionis fil., nubis Andronico imp., viduo, II, 87. Coronatur, II, 88. Nuptias Joannis fil., cum filia prefecti caelesti cogit, II, 297. Tandem in eas consentit, II, 578. Thessaloniam protecta, ib. cogit copias in subsidium imperatoris, II, 557.
 Isaacius episc. Smyrnensis, I, 126.
 Isaac episc. Ephesius confessorius Michaelis imp., I, 453.
 Infensus Vecco patriarchæ, I, 479. Procurat promulgari novellam de stauropogis, I, 452.
 Isacius Meleucus Persarum satrapa in Catelanos perfidus, II, 391. Se il purgat ib. In Asiam trajectus cum imperatore tractare pergit, II, 592, 608. Persuadet Persis ut Amogabares deserant, II, 631. Traditus Amogabaris prenas dat, II, 632.
 Ithamar Nicephori despota fil. Michaeli Andronici fil. sponsa offertur, II, 200. Eas nuptias ab episcopis propter consanguinitatem non admittuntur, II, 201. Philippo regis Apuliae nepoti nubis, II, 202.
 Iznicmid Arabibus dicta Nicomedia, et Iznie Nicæa, II, 851.
- J
- Jacobus minister olim Rontzerij a Romanis captus, II, 565. Legatus ab Andronico ad Catelanos pacis causa, II, 564. Nihil prouicit, II, 572.
 Jacobus praefectus monachis Athonis montis, unus e tribus ejectis ad patriarchatum, II, 159.
 Januarius mensis Albeniensibus Lenæon dictus, II, 690.
 Jasites Job electus a schismatis ad componeadum bellum imperatori offerendum, I, 580. Auctor est Josepho patriarchæ palam jurandi se nunquam consenserunt in pacem Ecclesiæ, I, 582. Relegatur Chobazam, I, 419.
 Jasites Melias iguominiose traductus per Cipriam, I, 594.
 Jatropulus logotheta domesticorum, I, 522.
 Joachimus Bulgarorum patriarcha legatus ad imperatorem missus Osphentisthabum obisidem patri reducit, II, 267. Ab Osphentisthabo necatur, II, 265.
 Joannes Batata imp. Michaelem Palæol. custodie mandat, I, 21. Liberat, I, 22. Theodorum fil. optime erudit, I, 58. Contra Tocharos arcus munit bellumque parat, I, 154. Agrotians sanitatem recuperat eleemosynis, I, 70. Parcus, I, 68. Vocatur Romanorum pater, I, 69. Annam Sicubam senex ducit, I, 181. Ejus mors et tempus imperii, I, 693. Negligentiam custodum ærarii punit, II, 296. Apparitione creditur post mortem, II, 400. E eemosynarius dictus, II, 401.
 Joannes Theodori imp. fil., patri succedit admodum adolescentem pupillum Muzalone tute, I, 39. Optimates ei insidianter, ib. A tuto defenditur, ib. Occiso Muzalone de tutela ejus certatur, I, 64. Michaelem Palæol. patrem declaratum, I, 66, imperii collegam admittit, I, 81, 96. Coronatione frustratur, I, 101, 175. Exauctoratura iuore, I, 127. Executus, I, 191. In arcem Dacibyzæ includitur, I, 192. Ejus amici moluntur, ib. Pseudojannes imperator declaratus a Zygénis ad Persas fugit, I, 193, 206.
 Joannes Chæroboscus s. Matzcuſtus in carcerem con-

- jicitur, II, 442. Inde elapsus contra Persas folleiter pugnat, ib. De ejus exitu vari sermones, II, 445.
 Joannis (S.) Demasceni corpus Arsenianis ad prolamad ipsorum doctrinam conceditur, II, 40. Ejus de processione S. Spiritus testimonium, II, 51, 110. Explicatur a schismaticis, ib.
 Joannes Glycys petitionum moister, I, 162. Militur legatus in Cyprum et Armeniam, II, 205.
 Joannes Ephesinus absens tomis Gregoriani accusatoribus ascriptus, II, 116. Adventu suo turbas angit, II, 122. Testimonium sanæ doctrinæ Gregorio dari vata, II, 128. Ad imperatorem custodiæ mandatur, II, 129. Ejus liberatio a Cosma patriarcha impeditur, II, 298.
 Joannes Lazorum princeps moritur, II, 270.
 Joannes magnus dominus Thebarum auxiliarius Joanni Notho, I, 328. Vincitur et capitur ab Icario, I, 411. Liberatus in patria moritur, I, 414.
 Joannes Michaelis despota fil. nothus Achæiæ principem Romanum prodit, I, 84. Megalobachitis præcepit, I, 85. Fines Romanos incursat, I, 307. Sebastianor creator, I, 508. Andronicum Tarchaniotam ab Andronico transfiguravit, I, 522. Obsessusclism elabitur, I, 526. Pairas obsessas liberat, I, 528.
 Joannes Parastron legatus a papa ad imperatorem Ecclesiæ conciliaturus, I, 571; II, 22.
 Joannes Tarchaniota. V. Tarchaniota.
 Joannes quidam ab Joanne Duca honoribus ornatus, II, 546.
 Joannes Veccos. V. Vecos.
 Joannicius Cydon. V. Cydon.
 Joannicius Ternicopoulos. V. Ternicopoulos.
 Josephita. h. e. asseci Josephi ab Arsenianis impugnatur, II, 59. sqq. Consentunt cum his dijudicatione controversiarum per ignem, II, 61.
 Josephus usorem habens clero domestico Iranes imp. ascriptus, I, 304. Monachus et confessarius imperatoris, I, 256. Dissuadet imperatori ne absolumente a Germano accipiat, I, 290. Eligitur patriarcha, I, 304. Ejus mores et ingenium, ib. imperatore anathematæ solvit, I, 306. Factionem contra se conflatum opprimere conatur, I, 314. sqq. Proficisci in Orientem monachos sibi conciliaturus, I, 358. Ecclesiæ pacem impedit studet, I, 379. Exauctoratur, I, 398. Comiter agit cum Vecco successore suo, I, 415. Relegatur Chelam, I, 419. Imperatori offense satisfacit, I, 506. Deerepita estate sue in thorum restitutione assentitur, II, 16. Tantum non exanimis portatur ad patriarchales sedes, II, 19. Ejus ministri pro arbitrio agunt, II, 30. Obit, II, 58.
 Judæi ad carnificis ministerium adhiberi soliti, II, 229.
 Justinianus pons super Sangarim, II, 530.

K

- Kanis Tocharorum Cazanes, II, 450. Id vocabulum diversum a Chanæ, II, 689.
 Kublai Mogulensis imperator, II, 814.

L

- Laceras primus in meoia Cipriœ ascendit, I, 22. Lachanas e subulæ fit dux exercitus, I, 450. Constantinus Bulgarie regem victimum occidit, I, 452. Maria ejus vidua in matrimonium ducta coronatur rex Bulgarie, I, 441. Crudelis in captivos, I, 443. Rebellant in eum Bulgari ejusque uxorem dedant Romanis, I, 446. Ternobum obsidet, I, 462. Romanos bis vineit, ib. Supplex a Noga trucidatur, ib. Pseudo-Lachanas fraude deprehensus in carcere conjicitur, II, 188, 192.

Lamines dux Persarum bello infestat loca Cooi adiacentia, II, 316.

Laquæ reos strangulare Italorum nona Graecorum moris, II, 423.

Lædea arx ab Osphentisthabo munita, II, 558.
 Latini Cipripelliorum, I, 141. Prælio navalis a Romanis vincuntur, I, 534. Admissi ad communionem pace Ecclesiæ facta, I, 599. Forum clades ad Bellagrada, I, 508. Capit in triumpho ducentur et carcere mancipantur, I, 515.

Laura locus, I, 414.

Lazarus Gorionites excæcatus interest conventui Atramylensi, II, 59. Venator ab Andronico imp. ad colloquium nocturnum, II, 581.

Legati Michaelis imp. ad papam, I, 168, 209, 384, 505. Ad Tocharos et Æthiopes, I, 174. Ad regem Pannonie, I, 517. Ad cralem Serbiæ, I, 551. Ad regem Francie, I,

561. Papæ ad imperatorem, I, 369, 598. Andronici imp. ab papam infecta re redeunt, II, 215. Legati gentium exterarum ab imperatoribus in stirio excipi soliti, II, 663. Leges Tocharorum eorumque iutor, I, 543. Lemnus expilatur a Rontzerio, II, 436. Leo prefectus orphanotrophii legatus ad Venetos, II, 245. Leo III papa non admittit additionem ad symbolum, I, 669. Leovitius predicens ex eclipsibus futura vanitatis notatus, I, 719. Libadarius protovestiarita et Sardibus prefectus sollicitus propter rebellionem Philanthropeni, II, 220. Cum Cretenibus de ejus proditione agit, II, 225. Contra eum ducit, II, 226. Eum proditum sibi copit, ib. Judæis execracione tradit, II, 229. Ob rem bene gestam, honoribus augetur, II, 251. Logariastæ quale officium sit, II, 700. Lucas episc. Bizyensis, II, 377. Lucas prepositus monasterio Pantepoptæ, II, 185. Ludovicus (S.), Redefrans dictus ab Arabibus, II, 811. Ludovicus Cellotius defensus, I, 615. Lunæ eclipse visa a. Chr. 1502, II, 791.

M

Macarius Columba accusatus perduellionis poenas dat, 489. Executus interest conventui Alramytensi, II, 59. Vocatur ab Andronico imp. ad colloquium nocturnum, II, 554. Macarius episc. Pisidie, I, 267. Macarius Achridensis benedict nuptiis eralis cum Simonide, II, 285. Machrama Rontzeri jussu interficitur, II, 457. Macronus cubicularius excusatus, I, 207. Madytus arx ab Amogabaris expugnatur, II, 578, 602. Magedones Romanis subjecti, I, 220. Vexantur a Persis, I, 311. Magnesia ad Hermum delecta ad custodiam Joannis principis, I, 39. Servatur ibi pecunia publica, I, 71. Occupatur ab Attaleota, II, 428. Magnesienses rebellantes contra Rontzerium, II, 459. Diu ab eo obsecuti, II, 440. Tandem liberantur, II, 480. Magnus dominus princeps Thebarum, I, 328, 635. Majus de Belicario Theodori imp. filium ducit, I, 180. Mandas Mercurius domesticus ecclesiæ in Apuliam missus, I, 475. Manfredus Apulie rex Michaelis Angeli despotæ gener, I, 82. Auxilia socero mittit, I, 83, 89. A papa deficiens debellatur a Carolo fratre, I, 185. Regno spoliatur, I, 317. Mantachias Persa Tralles capit, I, 472. Manuel Genuensis Phocæa dominus, I, 420. Manuel patriarcha pro Michaeli Palæol. apud Joannem imp. intercedit, I, 22. Consentit in obedientiam erga papam, I, 574. Manuel episc. Thessalonicensis non consentit in coronationem solius Palæologi Joanne pueri excluso, I, 102. Nicolaus Manueletes prefectus Nicæe, I, 216. Marcus Hieræ monachus, I, 290. Marcus monachus commentatorum edit, II, 117. Maria regis Armeniae fil. sponsa destinatur Michaeli Andronici fil. II, 205. Egrotans in itinere Rhodum defertur, ib. Ejurato rito patrio ungitur, II, 206. Maria Eulogie Palæol. fil. V. Palæologia Maria. Maritzia fil., II, 562. Marmariziensis licet simoniacus unicus tamen industrie ordinacionis epis. opus ab Arsenianis indicatur, II, 356, 761. Marmutras dictus Germanus patriarcha, I, 282. Marpo vox coelitus missa, I, 27. Martinus IV papa Michaeli imp. excommunicat, I, 305. Martini mensis a Pachymere plerumque Cronius semel Boedromion dictus, II, 665. Maroles magnus archon milites ægre continet ab ulciscendis injuriis Catelanorum, II, 417. Persas fugat, ib. Spolia Catelanum concedit, II, 418. Mittitur ad arrescentes Cpolim Rontzerium ejusque socrum, I, 503. Magnus dux creatus decipitur a Romoforo, II, 387. Juhetur Thasi arcem recuperare, II, 658. Eoi arcem obsessam liberare, ib. Maryandent vexantur a Persis, I, 221. Cantus lugubris artifices, I, 655. Maurozomas suspectus impunitæ consuetudinis enim matrona principe militavit, II, 156. S. Maximi martyris verba de processione S. Spiritus at spuria rejiciuntur, II, 109.

Maximus Planudes legatus missus ad Venetos, II, 245. Megalobachitæ Joanni despotæ subjecti, I, 83. Megistanan insigni magno logotheta concessum, II, 59. Melas fil. II, 531. Meleæ arx a Persarum obsidione liberatur, II, 627. Melec sultan detenus ab imperatore, I, 151. Melæ Azatinis sultani fil. Tocharorum Kanem sibi conciliat, II, 527. Satrapas Persarum sibi subjicit, II, 328. Victor ab Amorio ad Persas fugit, ib. Uxor ejus Cpoli ad eum proficisciuit filiam obsidem relinquens, II, 612. Amurum supplicem trucidat, II, 328. Ab Hale Amurii fil. occiditur, II, 329. Meletius multandas Romanus missus, I, 462. Meletius cognomento Sanctus lingua privatus cooperatus restitutio Josephi, II, 17. Melius lasites ignominiose traductus per urbem, I, 591. Meliteniota archidiaconus adjuvat reconciliationem ecclesiarum, I, 374. Dignitate in perpetuum privat, II, 21. Vecco socio carceris mortuo adjungitur Metochite, II, 271. Melotino eralis Serbiæ fil. despondetur Anna Michaelis imp. fil., I, 550, 585. Mens monachus renuntiat Andronico imp. vaticinum Athanasi expatriarchæ, II, 559, 472. Mepo Iberæ Joannis despotæ filiam notham ducit, I, 216. Messzon nomen magistratus, I, 582. Mesembria Andronico imp. tradita, I, 550. Ab Osphentiblabo occupatur, II, 601. Mesites, i. e. primicerius notariorum, I, 257. Mesothinia nomen legionis vel cohortis, I, 310, 581. Methodius Cosmæ patriarchæ frater missus ad imperatorem, II, 250. Methone, I, 397. Portus oppositus, Coronæ, I, 676. Terra moto concossa, II, 593. Metochita archidiaconus dignitate privat, II, 21. Theodoreus Metochita logotheta agelorum legatus in Cyprum et Armeniam, II, 203. Michael despota imperium affectat, I, 81. Romanos vincit, I, 89. Ad pacem inclinat, I, 107. Cum Joanne despota fodus facit, I, 215. Michael antea Demetrius dictus fit gener imperatoris et despota, I, 242, 459. Terteris filiam dicit, II, 504. Ab expeditione Michaelis imp. morbo recedere coactus, II, 315. Imperatori suspectus, II, 396. Convictus carceri perpetuo addicatur, II, 407. Michael Constantini regis Bulgarie fil. paternum regnum frustra recuperare studet, II, 265. Michael Joannis sebastocratoris fil. a Nicaephoro despota fraude captus, II, 72. Imperatori venditur, ib. Carceri addicitur, ib. Fugam frustra meditat, II, 75. Carceri ignem subjecere satagens interficitur, II, 76. Idem etiam Comeaneus vocabatur, II, 201. Mitrishonorantur episcopi Graeci a Rom. pontifice, I, 397. Mylene expilatur a Rontzerio, II, 436. Mocessi episc. missus ad Arsenium exsulem, I, 286. Monachi rebellionem Philanthropeno suadentes excitantur, II, 229. Toto anno jejunare jubentur ab Athanasio, II, 618. Monasteria destructa restaurantur a Michaeli imp., I, 164. Monasterium Acatonii, I, 27. Agalmatis, I, 112. S. Andreas in Crisi, II, 85, 153. Aristianæ, ib. Archistrategi, II, 182. S. Basili, II, 58. Christi Benefactoris, I, 365. Cosmidii, I, 475. Dei qui est, I, 342. S. Diomedis, I, 115. Fontis, I, 141. Galesii, I, 291. Hieræ, I, 290. Hodegorium, II, 402. Lauræ, II, 205. S. Lazari, II, 17, 258. Lipsæ, II, 378. Magni Agri, II, 203. Manganorum, I, 459. S. Michaelis archangeli, I, 449. Mosele, II, 138, 553, 595. Nigri montis, I, 280. Oxeense, I, 270. Pammacariasta, II, 284. Pantepoptæ, I, 518. Pantocratoris, I, 273. Peribleptæ, II, 596. Precurtoris, I, 195. Salvatoris, I, 120, 125. Sanidum, II, 214. Sosandrorum, I, 126. Theologii, I, 124. Xeropotami, I, 126. Monembasis Romanis subjects, I, 203. Monembasiostas ne Myrgerium (Berengarium) ulcerantur prohibentur ab Androniro imp., II, 504. Moneta aurea non pari semper pretio, II, 493. Monoconstantinus episc. Neocæsarew missus ad Arsenium, I, 286. Monopolis annone plebem affligunt, II, 461. A patriarcha tolli non possunt, ib. Montani rebellantes contra Michaelem imp. ob Joannem excusatim oppugnatur, I, 195. Morea s. Moreum dicta Peloponnesus, I, 180, 586. Moschampar. V. Georgias. Mosynes vexantur a Persis, I, 511, 586. Myrgerius Tentæ dictus a suis Myrgerius de Intensio Catelanus, cum classe Madytum appellat, II, 484. Andronico imp. commendatus a Rontzerio, II, 185, 492. Ab imperatore accessit, II, 496. Magnopere honoratur,

ib. Fide imperatori sponsa creatur dux magnus, II, 499. Offensus ejus erga Cateianos liberalitate, II, 505. Callipolim reddit, ib. Ab eo obsessus per dolum inducias impetrat, II, 528. Dux classis Amogabaricae frusta conatur Genenses sibi conciliare, II, 535. Praefatio vii commiso deditioem sui facit, II, 541. Genam abductus, II, 578. Aufugit ad Cateianos Andronicum oppugnantes, II, 640. Praefatio civili ad Cassandream coorto occiditur, II, 652.

Mugilii i. q. Tochari, I, 544.

Mutus surduusque subito sanatus, II, 401, 452.

Muzalo heteriarcha ab Atmane victus Nicomediam se recipit, II, 553.

Muzalo (Andronicus) magnus domesticus Cioistam Raolis fil. dicit, I, 24. Oeriditur, I, 60.

Muzalo (Georgius) protovestiarus Theodorum Cantacuzenam dicit, I, 23. Declaratur Joannis pueri tutor, I, 59. Invidiam in se conflamat frustra studet placare, I, 40. Trucidatur a seditionis, I, 60.

Muzalo (Stephanus) magnus drungarius missos ad conciliando Catelanos ac Geuenses perit, II, 398.

Muzalo (Theodorus) logotheta generalis, I, 493. Propter pertinaciam in schismate iussu Michaelis imp. punitus resipiscit, I, 496. Snaedt Andronico imp. restitutum schismatis, II, 15. Comburendam offert libellum quo Ecclesiarum paci assentitur, II, 26. Honoratur magnopere, II, 39. Arsenianis favel, ib. colloquio cum Vecco interest, II, 90. Commentarium Matel monachi reprobat, II, 118. Libello prescribit laudes Athanasi patriarchae, II, 145. Eum libellum improbat comburitque, II, 177. Filia ejus Constantino imperatoris fil. nubis, II, 180. Mortuus venient petit a Iesu clericis, I, 192. Monacho habitu induitus obit, ib. Sepelitur Nicæ in monasterio Tornici, II, 193.

Mytzes Mesembream Michaeli imp. tradit, I, 530. Ejus filius Joannes imperatoris filium dicit et fit rex Bulgariae, ib., 485, 488.

Myzaces rebellionem machinatur contra Andronicum imp., II, 593.

N

Nastrius Amurii Halis frater diu apud Romanos obesus, II, 527.

Navalis potentia Romanorum negligentia pessumdat, II, 69.

Neadis Speculae locus ab Alanis occupatus, II, 573.

Negligentia custodum aerarii punita ab Joanne imp., II, 296.

Neophytus monachus comes Athanasi Alexandrini in Armeniam legati, II, 204.

Nicæa false nuntio turbata, I, 244. Obsidetur, II, 412.

Nicander Larissensis loco motu Chalazæ opera eum uicisciuit, II, 66.

Nicephorus Ephesi episc. patriarcha factus, I, 117.

Ohi Nymphaei, I, 126.

Nicephorus Michaelis despota fil. Strategopolum capi, I, 89. Annam Eulogia fil. dicit, I, 245.

Nicephorus episc. Creterensis Cpolim fugit, II, 241. Legatus ab imperatore ad Venetos, ib. A synodo ad Joannem Cosmam, II, 519. Iram imperatoris incurrit, II, 577.

Nicetas Heracleota mittitur a synodo ad Arsenium, I, 113.

Nicetas Thessalonicensis in Dyrrhachensem thronum promovetur, I, 126. Dyrrachium terræ motu destrutum relinquit, I, 557. Theoleptum Philadelphiensem reprehendit, II, 248.

Nicetas Maroniensis e chartophylace Thessalonicensis episc. processionem S. Spiritus docet, II, 28.

Nicolaus III papa a Pachymere lapsu memorie Urbanus dictus, I, 461, 763.

Nicolaus Alexandrinus depositionem Arsenii patriarchæ reprobat, I, 27.

Nicolaus monachus episc. Prusæ factus, II, 88. Romanorum communionem improbat, ib. Ob id reprehenditur a Vecco, ib. Exauctoratur a Gregorio Cyprio patriarcha, II, 153.

Nicomedi epigramma, II, 861.

Nicomedi obseidetur, II, 412.

Niger mons, I, 280.

Nili pseudomonachi Siculi prava doctrina, I, 218.

Nogas dux Tocharorum sibi regnum condit, I, 544. Dementitur ab imperatore, I, 544. Lachanam supplicem trucidat, I, 466. Auxilia imperatori mittit, I, 525. Vetus occiditur a Tuctai, II, 263.

Nostongi (Gregorii) arrogantia, I, 63.

Nostongus Ducas ex primicerio aulae magnus heteriarca creatus, II, 428. Ab Altaleota Magnesia excluditur, II, 429. Imperiose tractatur a Rontzerio, ib. Cpolim secedit, ib. Accusatio Rontzerio imperatorem irritat, II, 430. Dignitatibus privatus in custodiad datur, II, 435. Ejus scriba ignominiose tractatur, ib.

Nostongonissa monacha Arsenianorum factioni addicta, I, 292.

Novella Andronici iup. de ordinationibus, II, 200.

O

Octai secundus imperator Mogulenium, II, 807.

Oenoma lampadarius ad Arsenium amicum missos, I, 290.

Omen ex Evangelio sumptum, II, 146. E nomine Arsenii, II, 147.

Opicus Spinola dux Gibellinorum, II, 598, 775.

Optimatus praefectus Michael Palsol, II, 21.

Orestias obseidetur ab Amogabaris, II, 605.

Oreum caput a Romanis, I, 205.

Orthodoxie dominica, II, 52, 281.

Ortgrules Othmanis pater quo anno mortuus sit, II, 829.

Osculo invicem se salutare die Pascha Græci solent, II, 49.

Osphentishlabus Terteris fil. obses apud Romanos, II, 267. Patri redditur, ib. Encone ducta dicator dotali pecunia, II, 263. Bulgaria regnum affectat, ib. Tzacam levirum circumventum trucidat, ib. Joachimum patriarcham interficit ib. Rex Bulgarorum fil. ib. Terterem patrem a Romania redemptum in regnum non restituit, II, 267. Contra Romanos arma movet, II, 406. Arces ab Eltimere receperat munus, II, 558. Anchialum et Mesembream occupat, II, 601. Cum Agathopolitanis de deditione transigit, ib. Alanis auxilia militat, ib. Fodus cum Cateianis facit, II, 606. Michaelis imp. filium in matrimonium pettit, II, 628.

Othmanis genus ex monumentis Arabum, II, 826.

Ocea insula, I, 270.

P.

Pachomii ager, I, 438, 532.

Pachomius (Georgius) imperatoris suspectus execatur, I, 487.

Pachymeres (Georgius) ubi natus et educatus sit, I, 11.

Protedicuus et diceophylax, ib. Qua fide historiam scripsit ib. Legaturam Arsenium expatriarcham, I, 285.

Periclitator ad Galenolimena, I, 288. Adjutus lasiten in compiendo libello pro schismaticis, I, 380. Vecci patriarchæ abdicationem litteris consignat, I, 433. Ad Gregorium patriarcham mittitur, II, 126. Promittit ulteriorem hac historiam, II, 630.

PALEOLOGI:

Andronicus Michaelis imp. fil., I, 159. Annam Pannonicam regis fil. dicit, I, 318. Coronatur imperator cum uxore, ib. Expeditio ejus in Orientem, I, 408. Trailes restauratas Andronicopolis vocat, I, 459. Patri moribundo Eucharistiam ministrandum curat, I, 550. Imperare solus incipit, II, 11. Animo deficit ab auctoritate Ecclesiæ, II, 12. Prinos subiscribit litteris regis additio mense, II, 13. Manum habet in scribendo paternæ similem, ib. Conseuum suum in Ecclesiarum pacem reprobavit, II, 14. Josephum in thronum restituot, II, 16. Patrem mortuum canto funebri dignari velai, II, 36, 121. Inter Josephites et Arsenianos medius, II, 42. Georgium Cyprium evenhit ad patriarchatum, II, 43. Pacem facit cum Tertere, II, 52. Asani titulum despota Romaidis concedit, ib. Factionibus pacandis conveutum indicit, ib. Conventum cum Arsenianis ut eorum controversia divino ostento decidantur, II, 60. Legatur rediuit ad fragum Arsenianis, II, 62. Resilientes a partis anepili questione implikat, II, 63.

Ægre fert lugam Cotanizæ, II, 67. Michaelem Joannis duca fil. sibi prodendum curat, ib. Tarchanofotam cum copis Demetriadem mittit, II, 68. Rem navalem negligit, II, 71. Michaelem captum carcere definet, II, 72. Arsenianus reconciliare iterum frustra tentat, II, 81. Dicit secundam conjugem Irene Montisferratensis marchionis fil., II, 87. Veci cum patriarcha disputatione interest, II, 89. Ab Joanne Lascaris fil. excusat impietate ut iuri imperii renuntiet, II, 103. Blachos sibi suspectos vexat, II, 106. Osma patris Solybram transferri curat, II, 107. Gregorio patriarchæ abdicationem suadendam curat, II, 121, 123. Eum orthodoxum declarat, II, 129. Rursus tentat

reconciliationem Arsenianorum, II, 151. Joannem Tarchaniotam varie vexatum tandem tanquam imperium affectum in carcere conjicit, II, 155. Nymphaeum se conferit, II, 155. Michaelen filium in imperium evehere studens repulsa posuit a clero, II, 197. Edit novellam de ordinationibus, II, 199. Eius facilitas reipublice perniciosa, II, 208. Creteni militia uictur, II, 209. Subditos tributis exhaustus, ib. Philanthropenum rebellum placare studet, II, 229. Ea seditione oppressa Delparam veneratur, II, 250. Instaurat judicium, II, 256. Legatos ad Venetus misit, II, 245. Criminis sui dilimit oratione ad populum, II, 243. Sultanem fratris titulo appellare non gravatus Romanum pontificem vocare patrem non sustinet, II, 246. Perturbator ob anathema ab Athanasio sibi intortum, II, 250. Joannem Tarchaniotam Orienti praeficit, II, 258. Osphentisthabo regnum Bulgariae affectant adversari, II, 265. Crali Serbie Eudociam sororem et ea recusante propria filiam offert in matrimonium, II, 272. Thessaloniacam profectus, II, 278. Patriarcham eiudit, II, 281. Cramel honorifice excipit, II, 286. Reversus Cpolim Cosmam exorat et patriarchatum resumat, II, 292. Joannem Ephesiom in integrum restituere studet, II, 298. A Cosma alienatus, II, 292. Et reconciliatur, II, 302. A Venetis oppugnat, II, 322. Pacem cum illis init, II, 326. Abdicatione Joannis Cosma contributus, II, 343. Cuximpaxis opera uitior ad coercendos Persas, II, 345. Ad Arsenianos se inclinat, II, 355. Athanasiu in thronum restituere satagens episcopos et reconciliare studet, II, 365. A Joanne Cosma minis anathematis constringitur, II, 376. Athanasiu patriarchatum reddit, II, 382. Anna stipendia interverit, II, 390. Rontzerium operam suam contra Persas offerentem admittit, II, 395. Magnos in eum honores conferit, ib. Osphentisthabo Eltimeren opponere studet, II, 406. Bona Michaelis despota Michaeli fil. donat, II, 409. Filium contra Osphentisthabon mittit, II, 407. Orationem habet ad reconciliandos Arsenianos, II, 461. Insolentia ejus in patrem, matrem et priorem conjugem, II, 463. Rontzerium et Catelanos ohurgat, II, 486. Indictum adversus eos delatum negligit, II, 489. Peccatum in Rontzerium profundit, II, 495. Monetam publicam adulterat, ib. Arcessit et splendide excipit Myrigerium, II, 496. Cogitatur offerre Rontzerio summas dignitates, II, 505. Catelanos concione terrere conatur, II, 514. Constantini fratris filium panhypersebastum creat, II, 516. Rontzerium demulcit, II, 517. Genuensium societate excidit, II, 514. Tumultuantem populum concione castigat, II, 546. Convicet ad Athanasiu patriarche in ecclesiastico ascertitatem, II, 539. Catelanos ad pacem frustra invitauit, II, 561. Arces Orientales periclitantes adjuvat, II, 588. Legatos militi ad Campilanum, ib. Ad Genenses, II, 591. Hilarionem monachum protegit, II, 596. Athanasiu Cpolitanu nimis indulget, II, 615. Genuensium cum Catelanos pacem turbare frustra conatus ab illis conciliari Catelanos peti, II, 624. Osphentisthabon affinitatem suam petentem differt, II, 628. Izyam servat, II, 630. Rhodios contra Frerios Hierosolymitanos adjuvat, II, 635. Marjalem mittit ad loca nonnulla recuperanda, II, 658. Gidam et Tzimen in partes suas tentat alicere, II, 661. Quando natus et mortuus sit, II, 776.

Andronicus vidua Andronici Muzalonis ducit, I, 100. Andronicus protostator in carcere mortuus annua memoria honoratur, II, 207.

Anna Michaelis imp. fil. desponsa filio crali Serbie cur non nupserit, I, 330. Michaelis despota juniori nubit, I, 440.

Anna Eulogia Palaeol. fil. V. Anna.

Constantinus Michaelis imp. frater sebastocrator et Caesar creatus, I, 168.

Constantinus Prophyrogenitus Michaelis imp. fil. I, 185. Missus cum exercitu in tractus occiduos, I, 474. Constantia capto redit, I, 497. Eum servare studet, I, 498. Andronicus fratre in regnum execto vestes purpureas deposit, I, 495. Athanasiu monacho favel, II, 108. Premissos in Orientem, II, 155. Terram Nymphaeum exstruit, II, 226. Maurozomam dire tractat, II, 156. Andronicus imp. suspectus, ib. Ejus opes, II, 157. Odium Andronicus fratris incurrit, II, 159. Carceri mācipatur, II, 60. Cpolim portator, II, 164. Ductus Thessaloniacam, II, 279. Agrotus se permittit Athanasio patriarcha, II, 421. Eius filius panhypersebastus creatur, II, 516.

Constantinus despota Andronicus imp. fil. ex Anna Ungharia, II, 87. Muzalonis protostariorum ultam ducit, II, 181.

Helena Michaelis fil., Manfredi regis Apuliae uxor, I, 85.

Eudocia Michaelis imp. fil. nobilis principi Lazorum, I, 522. Marito mortuo rexit Cpolim, II, 270. Crali Serbie nubere reuersat, II, 273. Conjugium illi cum Chouini Ula

probare se simulat, II, 287. Ad id conciliandum profecta ad Lazos contrarium agit, II, 289.

Eudocia Polcheria mittit imaginem Deiparum a S. Luca pietam, I, 160.

Eulogia soror Michaelis imp. ei charissima, I, 127. Susdet ei ut Joannem puerum in ordinem redigat, I, 128. Favet in ipso schismaticis, I, 579.

Euphrosyna Michaelis imp. fil. notha nubis Nogae principi Tocharorum, I, 544. Asanem servat, I, 487. Enaconen Mancus fil. e sacro fonte suscipit, II, 263.

Joannes Michaelis frater magni domestici dignitate ornatur, I, 81. Missus in tractus occiduos cum exercitu bene res gerit, I, 106. Fit sebastocrator, I, 107. Caesar et despotus, I, 108. Mittatur adversus Michaelem despota, I, 203. Eum vincit, I, 214. In Orientem ducit, I, 215. Eius virtutes, I, 216. Imperium tuetur, I, 310. Regnabibus suspectus, I, 320. Joannem Notum debellat, I, 324. Vincitur ab eo, I, 328. Adujat classe contra Latinos, I, 334. Deponit insignia despota, I, 335.

Joannes Andronicus imp. fil. creatur despota, II, 197. Chouini Uliam ducit, II, 378. Aedes Michaelis Angeli dolo accipit, II, 409. Praefectus urbis, II, 408. Fit marchio Montisferrati, II, 598.

Irene Michaelis imp. fil. notha Asani, I, 410. Ternoli cupide excipit, 418. Inde fugit, I, 448. Coniuge mortuo Cyricum ad generosu mittitur, II, 421. Eum scensum defendere satagit, II, 431. Imperatori se Cpolim invitatio non obsequitur, II, 505. Proditionis accusata custoditur, II, 634.

Irene Andronicus imp. fil. notha Joanni duci Pelagonoru nubit, II, 734.

Maria Eulogia fil. nubit Alexio Philo, I, 108. Viues Constantino Bulgaria regi nubit, I, 542. Maritum concitat contra imperatorem, I, 544. Schismati favel, I, 427. Aelie patriarcham et sultanem Palestina sollicitat contra imperatorem, I, 428. Osphentisthabon adoptatum interficit, I, 430. Lachanu nubit, et iterum coronatur regina Bulgariae, I, 443. Imperatori dedita, custodias mandatur, I, 447.

Maria Michaelis imp. fil. notha desponsa Chalau, I, 174. Eum mortuum reperiente nubit ejus filio, ib.

Maria Andronicus imp. soror Campaniani desponsa, II, 620. Atuanem minis irritat, II, 637.

Martha Michaelis soror prestigiarum rea crucifatur, I, 35. Monacha Arsenianis favel, I, 292, 294.

Michael a Theodoro imp. in carcere conjectus, I, 25.

Michael magnus constauins, I, 21. Theodoro imp. suspectus conjicitor in carcere, ib. Liberatus, I, 22. Summis honoribus ornatur, I, 23. Ad Persas fugit, I, 25. Reconciliatus imperator dux mittitur Epidamnum, ib. Imperii presagium accipit, I, 27. Vincius reducitur a Chadeno, I, 29. Fit tutor Joannis principis, I, 66. Magno dux, I, 68. Concilitat sibi populum Iargitionibus, I, 71. Clerum, I, 73. Imperiat despote vitulum, I, 74. Declaratur collega imperi, I, 81, 96. Solvitur pristinis iuramentis, I, 93. Arces in confliuis munit, I, 99. Solus coronatur, I, 101. Legatos undecunque accipit, I, 103. Fratres et reliquos proceres honorat, I, 107, 108. Selybriam capit, I, 110. Galatam frustra oppugnat, I, 122. Puerum collegam exauctor, I, 127. Eius post expugnam Cpolim concio, I, 135. Restituit Arsenium in patriarchatum, I, 173. Iterum coronatur, I, 173. Cum Tocharis et Ethiopiae fodus init, 174. Sorores Joannis principis viris collucat, I, 180. Anna vidua Joannis imp. ducere cogitat, I, 181. Meonia Cpoloeas, restaurat, I, 186. Puerum collegam exauctat, I, 191. Ob id excommunicatur a patriarcha, I, 203. Bulgariae debellat, I, 210. Ab insidili Azatini sultani graviter pericillatur, I, 231. Patriarcham accusat, I, 257. Damnum et depositum, I, 268, in Oream insulam relegat, I, 270. Concio ejus contra Arseniaos, I, 275. Germanum in patriarchatum promovet, I, 278. Clam adigit ad abdicandum, 296. Borizam ex calum perpetuo carcere addicit, I, 502. Josephum patriarcham creari curat, I, 504. Ab eo scivili anathematis, I, 506. Andronicum fil. collegam imperii assumit, I, 518. Cum rege Bulgariae stedus componit, I, 542. Nogam principem Tocharorum sibi conciliat affinitate, I, 544. Mesembream accipit, I, 550. Affinitatem crali Serbie frustra tentat, I, 550. Legatos ad regem Francorum mittit, I, 561. Parat contra Carolum, I, 564. Ad Ecclesias conciliandas animum applicat, I, 569. Vecom in suas partes pertrahit, I, 580. Clerum varie orget ad pacem admittendum, I, 586. Legatis Romam missis rem-conficit, I, 595. Gregorium papam proclamari curat, I, 599. Vecum patriarcham facit, I, 402. Icarium classi praeficit, I, 415. Genuensem fastum deprimit, I, 419. Asanem regem Bulgaria facit, I, 440. Promulgat novellam de staurophagiis, I, 452. Vecum exauctorum in patriarchium reductum, I, 453. Episcopos

quosdam Romanum mitti poniados, I, 462. Expeditionem ad Sangarim suscipit, I, 502. Se excommunicatum a Martino papa agere fert, I, 505. Latinos capios triumpho per urbem traducit, I, 515. Lazorum principem generum facit, I, 520. Tocharos accessit contra Joannem sebastocratorem, I, 524. in mari periclitatur, I, 527. Obit, I, 528.

Michael Andronici imp. fil. infans insignibus imperii ornatur, II, 87. Coronatur imperator, II, 193. Mariam Armeniam ducit, II, 205. Cum patre proficisciuit Thessalonicam, II, 279. Redit, II, 290. In Orientem missus rem male gerit, II, 310. Fugit Pergamum, II, 318. Pegas transit, I, 391. Ibi agrotana a Delpara sanatur, ib. Cpolim redit, II, 405. Contra Osphentisthabum movet, II, 445. Recentibus coactis militibus, II, 446. Bulgarios infestat, II, 447. Osphentisthabo et Elimeri resistit, II, 481. Rontzerio splendide excipit, II, 325. Victor a Catelanis, II, 349. Arce Didymotichi se contine re cogit, II, 582. Coeretur a patre temeritas ejus, II, 608.

Theodora vel Theodosia, Martha Palaeol. et Tarchaniota fil. Balandiota desponsa, Caballario subere recusat, I, 35. Balandiota marito mortuo monacha fit et Arsepius favel, I, 296.

Theodora Michaelis imp. vidua queritur e patriarchis quid a se facta opus sit adjuvandam animam viri defuncti, II, 16. Exigitur ab ea non posuere ei persolvi justa funebria, II, 55. Cogit renuntiare conventioni Ecclesiarum ib., 121. Ejus diploma quo acta Michaelis Palaeologi pro unione Ecclesiarum rescindit, II, 751. Theodoro fil. titulum despotie frustra expedit, II, 181. Queritur de custodia Constantini II, II, 188. Mortua splendide sepelitur, II, 377.

Theodorus despota Andronici imp. ex Irene fil., II, 598.

Theodorus Andronici imp. frater nunquam impetrat titulum despote, II, 181. Sebastocratoris dignitatem respuit, II, 182.

Panhyperebasti ornantur insignibus gilvis, II, 517.

Paniensis episc. Romoforo operam navare credulus ultra imperatorem adit, II, 623.

Pannouise rex captivam aliquam ducit uxorem, I, 518. Pantepopten monachi Josepho patriarchae infensi, I, 515.

Pantoleon mercator oīiam adoptivam Osphentisthabo collocat, II, 265.

Papias cuius dignitatis nomen sit, I, 588.

Papylus urbis custodia magno iusus commendata, II, 15.

Parasceve dies mortis Michaelis imp., I, 552.

Pegae urbs iue desolatur, II, 415. Multatur ab imperatore ob intromissum Rontzerium, ib.

Peloponnesus terra motu concessa, II, 595.

Pensiones ab Andronico imp. interversæ, II, 590.

Penitus sacra antistitutum damnatorum disceptus, II, 52.

Perdiccas medicus naso truncatus, I, 487.

Pergamensis episc. recusat subscribere Novellam de ordinationibus, II, 200.

Persa Philiathropeni partes seculi poenas dant, II, 237. Imperii fines incurvant, II, 252. Movente contra se Michaeli juniore terreatur, II, 511. Eum in fugam vertunt, II, 512. Terras et maria iatrociniis infestant, II, 545. Duce subinde mutant, II, 546. Ipsam Cpolim trepidatione implent, II, 588. Suburbana desolant, II, 410. A Chorobosco fugantur, II, 413. Eum victum occidunt, ib. Ab Alanis vincuntur, II, 452. A Catelanis fraudantur, II, 572. Praetorio navalium ceduntur a Murisco, II, 573. Thraciam vastant cum Latinis conjuncti, ib. Cububela capiunt, II, 580. Atina duce in Occidentem transeunt Amogabaris militiam, II, 588. Ab Hilarione vincuntur, II, 596. In Rhædesti oppugnatione dimicandi ceremoniam remittunt in gratiam Andronici imp., II, 615. Eorum duces Amogabaris suspecti in carcere coniunctioni, II, 651. Easius Amogabarorum aufragunt, II, 655. Carmantanis adventu territi fugae se mandant, II, 654.

Pharendas Tzimes Romanis contra Persas openi fori, II, 395. Catelanorum injurias cohibere frustra constos ab illi recessit, II, 399. Madytum capit, II, 578, 602. Rex Sicilia nominatur, II, 604. Duras imperatori pacis conditiones propovit, II, 625. Brysis arcis obsidionem solvit, II, 629. Bizym obsideat, ib. Meditatur transitum in partes imperatoris, II, 634. Consilium mutatum dissimulat, ib. Imperatori sororis ejus proditionem deferit, ib. Romanus impedit ne Myrigeri naevum capiat, ib. Detegitur ejus fraus, II, 635. Ani arcem coniculis oppugnat, II, 639. Myrigerio se et socios subjici boni consulti, II, 640. Iterum promissis tentator ab imperatore, II, 641. Victor capitur a Romoforo, II, 652. Dimissus supplex a magno doméstico servatur, ib.

Phareutanezas Amogabarus transfuga ab Andronico benigne excipitur, II, 635.

Phiala locus extra ecclesiæ, II, 722.

Philadelphia a Carmano obsecata, II, 421. Liberata a Rontzerio, II, 427. Magnopere ab eo vexatur, II, 428.

Philanthropenus custos Magnesiae, II, 400.

Classi praefectus insulas vastas, I, 209. Latinos vincit, I, 335. Magnus dux creator, I, 337.

Philes (Alexius) magnus domésticos, I, 206.

Philes (Theodorus) execratus a Theodooro imp., I, 34. Phillipus Caroli regis Apulie nepos Ithamirem dicit, II, 202. Urbes dotis nomine promissas sibi vindicat, II, 430.

Phillippus dux classis Siculae Muriscum victimum caput, II, 583. A Murisco ante captus et clementer tractatus gratiam parem ei referit, II, 583.

Phillippus magnus dominus, II, 44.

Phocaea fodinae aluminis Manuela Genuensi donata a Michaeli imp., I, 420.

Photii de processione S. Spiritus judicium, II, 28.

Phrangopolus læsa majestatis reus, I, 284.

Phrasilzena coniux Philippi magni domini, II, 44.

Piacula indicta purgaadæ communicationi cum Latinis, II, 20.

Pincas Heracleensis episc. præficitur sacris palatinis, I, 305.

Pincerna Angelus Orestiadem defendit, II, 605.

Pissai Cpoloës inquit in consulem sibi prædictum, I, 163.

Plannades monachus legatus ad Venetos, II, 243.

Pons Justinianus super Sangarim, II, 712.

Ponti Euxini navigatio Genuenses ditat, I, 419.

Potestas nomen magistratus Genuensium Cpoli habitantium, I, 162.

Prætoria dignitas insignibus suis privata, II, 517.

Principes uomen proprium dynastæ Peloponnesi, I, 402, 596.

Prothieracarii dignitas Muzaloni collocata, I, 24.

Prusa locus exsili Vecco Indictus, II, 36. Obuidetur ab Alane, II, 418. Subacta vexatur, II, 597, 850.

Ptolemais Christianis erupta, II, 86.

Purpura pars palatii Cpolitanii puerperis addicta, I, 185, 644.

Pyramides in supellecile imperatoriaque sint, I, 631.

Pyrgii oppidum expulsum a Rontzerio, II, 436.

Pyrsolatre qui sint, II, 134.

Q

Quinqueclesiensis Moschamparis socius Gregorii patriarchæ tomum accusat, II, 115.

R

Riodosthabus sebastocrator Bulgariae oibis præcellit, II, 266. Profugus ab imperatore cum copiis remittitur in patriam, ib.

Raul (Alexius) protovestiarri dignitate privata a Theodore imp., I, 25. Cloista ejus fil. Muzalonis coniux, I, 24. Ejus filii summam potestatem ambiunt, I, 635.

Rau, (Alexius) classi praefectus, II, 69. Mittitur cum copiis revocatum Alanos, II, 519. Ab iis vulneratur, II, 521.

Raul (Isaacius) excœlatur, I, 484. Desiliatur legatus ad Philanthropenū rebilem, II, 250.

Raul (Manuel) excœlatus relegatur Cenchreas, I, 484.

Raulis Crassi domus diripitur, II, 552.

Reachubis nomen duo loca significans, II, 547.

Redefras Arabibus dictus S. Ludovicus, II, 811.

Regina nomen despotorum uxoribus datum, II, 732.

Rex Armeniae Cpoli cum Freris Italia degit, II, 242.

Rhædestus exsilio destinatur clericis pacem recusantiibus, I, 391. Eo appellat Michael imp. a tempestate periclitatus, II, 528. Oppugnatur ab Amogabaris, II, 586. Liberatur, II, 615. Rhædestus turris capta a Romoforo, II, 621. Recuperatur a Tzurulensisibus, II, 627.

Rhodus terra motu concessa, II, 593.

Rhos Solymas dux Latmorum Bellagrada oppugnatum, I, 509. Capitur, I, 515.

Rhos phalangii species, I, 600.

Romolitus dux Latmorum contra Romanos militantium voluntatem transfigendi stimulat, II, 587. Fraus eius detegitur, II, 588. Cum Osphentisthabo sedes init, II, 606. Eius arcem occupat, II, 621. Turrim Rhædesti expugnat,

ib. Imperatori durissimas pacis conditiones preponit, II, 623. Reliquis ducibus ad Cassandream devictis totius exercitus dux exsilit, II, 632.

Ronzerius s. Rogerius Italus cum classe Cpolim appellit, II, 395. Dictus e milite Templi ad vitam piraticam transisse, ib. Naval operam Theuderico Sicilie regicontra Carolum, II, 594. Expositur ad pœnam a papa, ib. Incolumis dimissus a Theuderico opem suam offert Andronico imp., ib. Dux magnus creatur et docit Mariam Asanis fil., II, 395. Com Genuensisibus pugnat, II, 398. Ejus milites grassantur in Cyzicenos, II, 399. Fugat Persas, II, 425. Chranislabam carnicibus strangulandum tradit, II, 426. Alisiram vincit, II, 427. Philadelphiam obsidione liberatam, ib. vexat, II, 428. Attaleotam imperatori reconciliat, II, 429. Cula et Furnis castris receptis sevit in eos a quibus dedita sunt, II, 433. Magnesienses seditionis frusta oppugnat, II, 440. Obsidione soluta Madytum trahit, II, 448. Myrigerium imperatori commendat, II, 483, 492. Alienatus ab imperatori, II, 505. Cpolim ire recusat, II, 506. Cesarea dignitate ornatur, II, 508. Concionem superbam ad suos habet, II, 510. Caesar acclamat, II, 522. Fraudibus imperatorem implicit, ib. A Michaeli Palæol. splendide exceptus, II, 525. Trucidatur ab Alanis, II, 526. Ejus comites carceri mancipantur, II, 526. Comburuntur, II, 534.

Rucha monachus præpositus supellectili Ecclesiæ, I, 172.

Rueratines Iaphatinis sultani fil. cum Azatine fratre de regno cerial, II, 609. Eum fugat, II, 611.

Rucudinus sultan Ægypti, II, 815.

S

Sabas monachus Andronicum et Constantiūm Palæologos fratres committit, II, 158. Clerom vesat, II, 162.

Salampacis Persæ vidua conjugium Alexii Philanthropen respuit, II, 211.

Salpacis cognomen ducis Persarum, I, 472.

Sanceti dicti imperatores uncti, I, 307; II, 301.

Sangaris fl. munitus præsidii contra Persas, I, 504. Ponte operatus a Justiniano et derivatus in alium alveum, II, 530, 712.

Sanguinis ostenta, II, 54, 81.

Sardensis arcis præsidarii Persas intromittunt, II, 403. Eos fraudis compertori occidunt, II, 404.

Sasan adversus Mantachiam dominum seditionis fit dux Persarum, II, 589. Ephesum subigit, ib.

Saturni stellæ Cpoli meridie conspicitur, II, 49.

Scaramangium insigne dignitatis senatoriae, II, 504, 717.

Scipio insigne ductus magni, II, 498.

Scuteris Chunnus Orestiadem strenue tutatur, II, 605. Seythas pueri ab Æthiopibus empti educantur ad militiam, I, 176. Daubui accolæ, II, 80. Debellantur ab Umptopulo, II, 80.

Securigerorum cohors ad palatum imperatorum excubare solita Michaeliem Joannis sebastocratoris fil. obrutus, II, 77.

Seditio Cpolitavorum, II, 830.

Selybria Latinis erupta, I, 110.

Senacherib Malus cognominatus quidam judex, I, 92. Egre refert receptam a Græcis urbem, I, 149.

Serborum injuria in legatos imperatoris, I, 581.

Serrami interpretatio loci Platoni emendata, II, 769. Severi imp. edictum de servis labore non gravandis, II, 648.

Sibylle propheta de imperio Othomanitarum, II, 831.

Sigillum Michaelis imp., I, 685.

Simonis Andronici imp. fil. erali Serbiæ vix octenis in matrimonium datur, II, 278.

Sisini canones de matrimonio, I, 440, 679.

Sivrus stratopedarcha Tzanceratorum copias cogit contra Persas, II, 414. Devincitur, ib.

Smititus in regnum Bolgaris evictus a Noga nejus filio Tzaca cedere cogitur, II, 266. Ejus vidua Andron. cum imp. adiut connubia tractatum, II, 338.

Smyrnensis episc. renuit subscribere Novelle de ordinacionibus, II, 200. Obstac. restitutioni Joannis Ephesiu, II, 299.

Solea ecclesie instauratur a Michaeli Palæol., I, 175.

Quid sit, I, 606.

Soymampaxis dux Barbarorum Romanos oppugnatum his conciliatur, II, 345.

Somnium præsumum eventu patratum, II, 607.

Sophonis monachus missus in Apuliam ad procurandas nuptias nihil proficit, II, 202.

S. Sophronius Hierosolymitanus antistes, II, 163.

Sphentisthabus adoptionis specie deceptus occiditur a Maria Bulgaria regina, I, 429.

Spinulus e primaria Genue Andronico imp. affili classem auxiliarem a Genuensibus mitti procurat, II, 598.

Spiritus sancti ex Filio processio testimoniis Patrum probata, II, 27.

Sportulas tributum ordinantibus ab ordinatis probatur ab episopis nonnullis, ab imperatore damnatur, II, 199.

Statua S. Michaelis archangeli terræ moto dejecta, II, 251.

Stephanus Uresis eralis Serbiæ affinis fit Michaeli imp., I, 550 seqq. Ejus sordes domesticæ, I, 551.

Stephanus frater maior eralis Serbiæ verus heres regni, I, 275.

Strategopolina Constantino Porphyrogenito Palæol. exosa ab eo vexatur, II, 154.

Strategopolus (Alexius) Cesar a Nicephoro Michaeli despota fil. victus capitur, I, 89. Liber dimittitur, ib. Contra Michaelem iterum rebellum militatur, I, 137. Cpolim capit, I, 140. A Michaeli despota vinctus et ad Manfredum missus inde redimitur, I, 89.

Strategopolus (Michael) vice imperatoris præsedit synodo Biachernensi, II, 52. Conjuratur in carcere, II, 159. Convictus damnatur, II, 188. Moritur in carcere, II, 425.

Summates extortam sibi ab imperatore pecuniam ipsi vicissim a subditis exigunt, II, 69.

Surdus mutusque subito sanatur, II, 401, 422.

Symeon Seth quando vixerit, II, 686.

Synadenus magnus stratopedarcha, II, 61.

Synesi epistola nunc primum edita, I, 639.

Synodus celebrata contra Veccum, II, 25.

Syuperus legatus a rege Apulia ad Andronicum imp. conjugii conciliandi causa militatur, II, 195.

T

Tachantzias dux Turcopolorum Amogabaræ suspectus clauditur carcere, II, 632. Liberatus ad Tzarepen fuga, II, 635.

Tactus ferri candens imperatus ad probandum innocentiam, I, 53, 631. Ejus usus antiquitas, I, 632.

Tamerlanis genos, II, 705.

Tamujianus conditor regni Mogulensioni, II, 803.

Tanaites ventus, I, 422, 614.

Tarassii sententiam VII synodus sequitur, I, 481. Is

Spiritu ex Patre per Filium procedere affirmat, II, 28.

Tarchaniota magnus domesticus conjux Marthæ Palæol., I, 335. Ejus filii simulatione discordes, I, 293.

Tarchaniota protovestiariorum exercitui Orestiadem duendo præficitur, II, 68. Dignitatem Cæsaræ priusquam re bene gesta se eo honore diguum præstiterit recusat, ib.

Tarchaniota (Alexius) protovestiarii fil. Philanthropenus dictus ex avo materno, II, 210. Pincers imperatoris, ib.

Dux Asiae minoris declaratur, ib. Ejus virtutes, ib. Arcam Duorum Colium expugnat, II, 211. Cura provinciæ liberi fructu strigilis, ib, 212. Ad affectandum imperium urgeat a monachis et exercitu, ib. Tandem seditionis concrecio rebellionem inchoat, II, 216. Imperii nomen assumit, II, 219. Alacritatem exercitu cunctando frustratur, II, 221. Uxorem et filium præsidio munis, II, 226. Captus a Cretenibus hosti deditur, ib. Judæis exceccandus traditur, II, 228.

Tarchaniota (Joannes) dux partis Arsenianorum, II, 38. Abscondit se ab Hyacintho, II, 154. Propterea ab Andronicu imp. carcere destinatur, II, 155. Eludit Athanasiu Alexandrinum, ib. Suspectos affectati imperii male multatur, II, 156. Præfectus Orienti prudenter res gerit, II, 208. Seditione militum coactus ad Andronicum imp. fugit, II, 280. Iterum in carcere conjectus edacitor ad colloquium ab imperatore cum Arsenianis habendum, II, 402.

Tarchaniota Glaba ex magno papia magnus conostauus declaratus dux præficitur Tocharis, II, 12.

Tarchaniotissa Nostonga Arsenianis addicta, II, 354.

Tarchas præfectus monasteri Saindum Alexium Phianthropeniorum hortatur ad imperium usurpandum, II, 214

Prenas dat, II, 229.

Tarites naves Genuesium, I, 419, 614.

Tatari s. Tartari qui sint, II, 701.

Tatas aulæ quali sit dignitate, I, 512, 614.

Telchines dicti malefici dæmones, I, 235, 615.

Tempium ut poliutum communione Latinorum explatur a schismaticis, II, 20.

Tenedi arx obsessa a Murisco deditioinem facit, II, 336.

Joannicetus Tertiacopulus discissus licet a patriarcha cum eo se conjungit contra Latinos, II, 379.
Ternobus urbs Bulgariae Lachanam oppugnante recipit eum, I, 444. Deditur Asani, I, 447.
Terrae motus ingens, II, 253.
Tertores legitima uxore repudiata ducit sororem Assans et creatur despoza, I, 447. Asane ejecto fit rex Bulgariae, I, 448. Pacem init cum Andronico imp., II, 57. Minis Nogae territus ad imperatorem fugit, II, 264. Comatus natione, II, 265. Captivus detentus ab imperatore liberatur opera Osphentisthlabi filii, II, 266. A filio in regnum non restituunt, II, 267.

Testamentum Arsenii suspectum, II, 467.

Thasi ars a Phocae domino occupatur, II, 638. Ad eam recuperandam Marules mittitur, ib.

Theucus. V. Constantinus.

Theocisti Adrianopolitanus vaticinum, II, 25.

Theodorus Angelus arrepto imperio coronatur, I, 82. Bello captus excusat, ib.

Theodorus Lascaris amatre dictus Joannis Batatzis imp. fil. a patre praeclare eruditur ad imperandum, I, 38. Patri succedens novos homines promovet, principes dejecti, I, 25. Michaelem Palaeol. sibi reconciliatum in Occidente mitit, I, 26. Mox suspectum retrahit, I, 29. Ejus sororem cruciat, I, 33. Agrotans suspicionibus indulget, I, 32. Ejus ingenium, I, 33. Obit, ib. Muzalonem filio tutorem reuinuit, I, 39.

Theodorus Cyzicenus vexatus a schismaticis, II, 53.

Theodorus Manuilis corpus Arsenii e Proconneso Cipolim transfert, II, 83.

Theodosia (S.) adolescentem surdum mutumque sanat, II, 452.

Theodosius Princeps patriarcha Antiochenus in Syriam ad Latinos migrat, II, 35.

Theodosius Saponapulus monachus synodo contra Vecenum interest, II, 25.

Theoleptus Philadelphiensis accusat tomum Gregorianum, II, 116. In commentario Marci monachi errorem comprehendit, II, 118. Gregorii patriarchae abdicationem alii suspectam pro sufficienti habet, II, 152. Sultanum ab imperatore fratrem appellari licitum esse censet, II, 247. Militibus adversus Tarchaniotam seditionis se adjungit, II, 260. Obstal restitutio Joannis Ephesini, II, 299. Cosmam in patriarchatu retinere cupit, II, 538.

Theophanes episc. Nicænus Romam legatus naufragio perit, I, 584.

Theophaniorum festo ecclesiastici in psallendi communionem assumpti, II, 22.

Theophano Armeniæ regis fil. Joanni sebastocratori sponsa, II, 206. Moritur in itinere, II, 284.

Theudericus s. Fridericus Siciliæ dominus adversus Ecclesiam rebellis, II, 594, 765. Myrgeril amicus, II, 499. Classem ad infestandas insulas imperii militi, II, 490, 508.

Thomæ hebdomas quæ sit, II, 803.

Thomas Nicephori Angeli despoila, II, 200.

Thymena urbs Galatæ, II, 760.

Thyraeorum arx deditonem facit, II, 589.

Timorus Abakæ imperatoris Mogulensium frater veneno necatur, II, 817.

Tochari Persas sibi subjiciunt, I, 129. Romanis terribiles, I, 133. Mugolios se nominant et principem Kanem, I, 231, 344. Eorum leges, I, 345. Dux Nogas, I, 344. Fines Romanos incurvant, I, 232. Auxilio vocantur a Michaeli imp., I, 324. Ab Andronico imp. contra Triballos milituntur, II, 11. Contra imperium Romanum movent, II, 237. A Tocharis Orientalibus se abscondunt Nogae rebelli obediens, II, 262.

Tomus a Gregorio Cyrius editus, II, 135.

Tornicus sebastocrator, I, 483.

Trajanopolenos episc. Cudumenes missus in Serbiam, I, 531.

Tralles ab Andronico Michaelis imp. fil. instauratae Andronicopolis nominantur, I, 469. Destruuntur a Persis, I, 472.

Triballi a Romanis bello petiti, II, 12.

Triclinium Alexiacum II, 89, 188. Justinianeum, II, 145.

Augustum dictum Manueliten, II, 197.

Tricoccia arx ab Atmane expugnata, II, 638.

Tripolis arx ad Maeandrum fl. a Duca imp. munita, II, 435. Velut de ea oraculum, ib. A Carmanis capti, ib.

Alyras fugatus eo se recipit, II, 435.

Tripolis Syriae Christianis eripitur a sultane Egypti, II, 86.

Tritichordeum quod genus tributi sit, II, 492.

Tzatas Tocharus Noga devicto ejus regno potitur, II, 263. Andronici imp. Giana nothana dicit, II, 268. A Cazane fratre excluditur successione imperii, II, 458, 820.

Tzecopuli in prælio cum Catelani commissio fugient inter primos, II, 530. Ad Christianam religionem traducti Andronico imp. militant, II, 574. Deficientes Romanorum terras incurvant, ib. Conjungunt se cum Catelauis, II, 590. De eorum eum imperatore reconciliatione agitur, II, 609. Tachantiarem ducem liberant, II, 635. E Tzurul obsecione fugient, ib.

Tyrine s. Tyrophanie Dominica, II, 78, 576.

Tzacas Nogae fil. Bulgariae regnum affectat, II, 264. Circumventus ab Osphentisthlabo leviro necatur, II, 265.

Tzsimpaxis protostrator Lachanum cum eo trucidatur, I, 467.

Tzernicom captum a Joanne despola, I, 107.

Tzurnium ab Amogabaris frustra oppugnatum, II, 653.

U

Umperiopolis europolates Mesembreæ præfectus Seythas debellat, II, 80. Propterea ab imperatore honoratus, II, 81.

Umperiopolis magnus Izausius mittitur contra Amogabarios, II, 515. Bizyan tenet, II, 629.

Ung-chan ultimus Prestejannensem regum, II, 805.

Uresis. V. Stephanus

V

Vaticinum in solo Traillium urbis reportum, I, 469.

Joannes Vecus chartophylax suspendit sacerdotem, I, 225. Legatos ad cralem Serbiæ, I, 331. Resistit imperatori ecclesiam Graecam cum Latina conciliatur, I, 575.

Accusator a Chumano, I, 376. Conjuratur in carcere, I, 378. Lectis Patrum veterum libris resipiscit, I, 383. Fit patriarcha, I, 402. Intercedit pro egenis apud imperatorem, I, 403. Accusator calunioso, I, 449. Renuntiat throno, I, 454. Restitutur, I, 460. Scribit contra schismatics, I, 476. Justa funebria persolvit Annae imp., I, 499. Patriarchio recedit, II, 18. Absens accusatus damnatur, II, 23.

Patrum testimonia de processione S. Spiritus expendit, II, 28. Decretum de fide auget, II, 52. Citatus coram synodo caosam dicit, II, 54. Prusam exsultat abducitur, II, 6. Colloquium ejus cum adversariis, II, 89. Schismatics adjungere se recusans relegatur in arietem S. Gregorii, II, 102. Tomum Gregorii redarguit, II, 114. Mortitur in carcere, II, 270.

Veneti Cpoli degunt sub bajulo magistratu, I, 163. Cum Genuensis commissi, II, 32. Cum magna classe Cpolim appulsi Galatani incidunt, II, 237. Venetorum Cpoli habitantibus bona oppignerantur ingenti multa, II, 242. Eorum senatus de ea re conqueritor, II, 245. Multam remitti postulantes Cpolim classe oppugnant, II, 322. Impetrant remissionem oppugnationis, II, 526.

Vestiarii quale officium sit, II, 556.

Aurelii Victoris locis de actuaris explicatus, I, 539.

Voluntarii Graeci adjuvavit in recuperanda Cpoli, I, 158.

X

Xahan-xa vocatus Sapores Persarum rex, II, 686.

Xiphilinus (Michael) notarius creatus, I, 409.

Xiphilinus (Theodoros) magnus/economus accipit a Vecco promissum non scribendi de controversiis, I, 416.

Z

Zacharias (Manuel) Phocæ dominus Iutelam insularum sibi committi petit, II, 538. Ejus nepos Thasi arcem occupat, II, 638.

Zeuxippi thermæ Cpoli, II, 685.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

GEORGII PACHYMERES.

<i>Petrus Possinus Lectori.</i>	9
GEORGIUS PACHYMERUS ANDRONICUS PALMOLOGUS , sive Historia rerum ab Andronico Palæologo seniore in imperio gestarum usque ad annum ejus undequinq; gesimum.	15
LIBER PRIMUS.	15
1. Ut imperator Andronicus res cum Tocharis compo- suerit.	15
2. Ut imperator conventiones cum papa initas se im- probare significans, quod in eas non consensisset, ex- saverit.	17
3. Ut imperator Vecco dimisso se Josepho adjunxerit.	19
4. Secessus patriarchæ Vecci in Panachrante monaste- rium.	23
5. Restitutio Josephi in patriarchatum.	23
6. De muletis et pecuis quibus sunt subjecti cum ecclæ- siastici tum laici.	23
7. Quomodo et quando qui Josephi nomine res admini- strabant, ecclesiasticos in communionem recuperant.	27
8. De celebratis synodis.	29
9. De Vecco et causa cur scripsaserit.	33
10. Ut Vecceus citatus in synodus adfuerit.	39
11. Ut Prusam relægatus Veccus fuerit.	41
12. De Arsenianis et morbo Josephi.	43
13. De morte Josephi et his quæ tunc contigerunt.	43
14. Ut imperator, non reprophanus Arsenianus, sed paris causa liberaliter tractans, Cyprium promoverit in patriar- chatum.	49
15. Inauguratio patriarchæ Cypri, et quæ circa eam contigerunt.	53
16. De stella circa meridiem apparente.	57
17, 18. De condenatione et e gradu dejectione en- stistum in Blacherpīs. De sanguine, ut existimatum est, e culo lapso.	57
19. De Augusta Theodora et patriarcha Alexandrino.	63
20. De uxore Terteris.	63
21. De profectione imperatoris in Orientem.	63
22. De conventionibus Atramytii per ignem initis.	69
23. Ut Sardensis Andronicus delatus latae majestatis, rejectus ab imperatore ac debonesciatis fuerit.	73
24. Ut Colaniza Prusa fugerit.	75
25. De protovestiariorum Tarchaniotarum expeditione in Occi- duos tractus.	77
26. Ut triteneis Romaldis neglectae fuerint.	79
27. De protovestiariorum; et ut deinde successum habue- rint quæ contra Michaeliem comparabantur.	81
28. De sacro pane.	87
29. De Scythis Danubii accolis, ut debellati fuerint.	91
30. Ut imperator signis tunc editis motus vehementer insisterit ut discussi concilientur.	91
31. De reportatione reliquiarum patriarchæ Arsenii.	93
32. De cladibus Christianorum in Syria.	97
33. De secundo matrimonio imperatoris.	97
34. Ut evocatus Prusa Veccus sit, et de ejus iudicio.	99
35. Colloquium Vecci cum Gregorio et ejus sequacibv.	101
36. Profectio imperatoris ad Joannem oim Imperio dejectum.	113
37. De nuntiata incursione piratica, et translatione corporis imperatoris.	117
LIBER SECUNDUS.	121
1. Quomodo et quæ ob causas tomus a patriarcha Gre- gorio compositus fuerit.	121
2. Ut sumptio Veccus in manus tomo invenierit in eo quæ accusaret; et ut ecepit insurgere.	127
3. De exhortophylace; et ut accusatus fuerit tomus.	129
4. De Marco, et ut antistitum exarserit scandalum.	131
5, 6. De patriarchis Alexandrino et Antiocheno. Seces- sio patriarchæ Gregorii et patriarchio.	133
7. De Gregorio, ut ab eo petita abdicatione sit.	137
8. Ut congregati episcopi apud palatium palam declar- ant orthodoxum esse Gregorium.	141
9. Libellus abdicationis throni a Gregorio datus.	145
10. Secessus patriarchæ in monasterium Aristinum.	147
11. Conatus adhibitus ad correctionem tomij a Gregorio editi.	149
12. Bursus de illis qui ab Ecclesia se abscederant.	149
13. De Athanasio, ut in patriarchatum sit electus.	153
14. Ut expense fuerint quæ varie, hinc in vituperium, inde in laudem, de Albanasio erant dicta.	159
15. De promotione Athanasii in patriarchatum.	161
16. De ministris monachis patriarchæ Athanasii.	163
17. Mors expatriarchæ Gregorii Cypril.	169
18. Profectio imperatoris Nymphœum.	169
19. De Porphyrogenito Constantino.	171
20. De monacho Saba.	181
21. Ut apud clericos primum, deinde apud ipsos etiam episcopos graviter Athanasius offendit.	183
22. Recessus Athanasii ex patriarchio.	183
23. Scriptum quod patriarcha vasis inclusum testis reliquit.	187
24. Cessio scripto expressa patriarchæ Athanasii.	193
25. De incendio magni fori civitatis.	197
26. De affinitate imperatoris cum protovestario Mur- rone.	199
27. De hieromonacho et confessario imperatoris Cosma.	201
28. Concorsus suffragiorum in electionem hieromonachi Cosmae in patriarchatum; et de mohacio Gregorio.	205
29. Commenoris conventus causa condemnatorum ab im- peratore celebratus.	207
30. De eo qui Lachana nomen usurpavit.	207
31. Mors protovestiariorum.	211
32. De promotione prefecti Capitoleo in primariam curam principalium negotiorum, deque imperatoris laetitia que- rumvis tolerantia laborum.	213
LIBER TERTIUS.	215
1. Filius imperatoris Michael coronatur.	215
2. Promotio ab Augsuis facta in despota dignitatem Joannis Andronici imperatoris filii.	217
3. Qua ratione Novella imperatoria de ordinatis perlati et promulgata fuerit.	217
4. De morte despute Nicophori; et ut petitum ab impe- ratore fuerit ut ejus filius Augustus junior sitiam mortal despotie ducerei conjugem.	221
5. De affinitate ab imperatore filii Michaelis nuptiis contracta, deque missis ad tractandum id negotium lega- tis.	225
6. Nuptiae imperatoris Michaelis.	227
7. Ursus imperator tentaverit reducere ad concor- diam schismate discussos, et ut quiete pacem colerent petierit.	227
8. De debilitate reipublicæ et dudum invalescentibus corruptelis necessario secta.	229
9. De Philanthropeno et ejus rebellione.	231
10. De protovestiariorum Libadario, ut is Philanthropenum in suam potestatem redigerit.	243
11. Ut deditus Philanthropenus fuerit.	249
12. Quomodo et quando imperator audierit de rebel- lione.	251
13. De faustis nullis et imperatoris ad Deiparam gra- tis actione.	253
14. De Persis qui cum Philanthropeno fuerant.	253
15. De seditione Genuenses inter et Venetos coorta, deque terræ motu.	255
16. De supplicatione et imperatoris concione.	259
17. De constitutione aurea bullæ Brunita circa judices et judicia.	261
18. De irruptione Venetorum in Genuenses urbis inqui- linos.	261
19. Ut imperator accito ad se duce classis Venetas lega- tionem Venetas misericordia.	263
20. De incursione Genuensem in Venetos qui erant in urbe.	267

21. De legatione ad Venetos ab hoc missa.	267
22. De jacto tomo in quo scriptum erant accusationes quendam; et ut de his secesserit imperator.	269
23. De morte in Philadelphieensem criminatione.	271
24. De chartis in occulto reconditis, et ut ea sint inventas.	273
25. De Tarchianola Joanne, ut in Orientem dux exercitus missus fuerit.	283
26. De Tucharis septentrionalibus et Sphenitiblabo.	289
27. De affinitate cum Tuciaine ab imperatore contraria.	295
28. De imbre vehementi et his quae tunc configurantur.	295
29. De morte principis Lazorum, deque obitu Vecci.	297
30. De cruce Serbiæ et Cotaniza.	299
31. Ut imperator erat Serbiæ propriam filiam desponsatur.	303
32. De nomenclatione imperatoris virginis, cur fuerit Simonis appellata.	303
33. De maxima hieme.	303
LIBER QUARTUS.	
1. Profectio imperatoris Thessalonicam. 2. De patriarche adventu Selybriam.	307
3. Quid Thessalonicum commorans egerit imperator.	313
4. De obditsibus invicem datis ad securitatem tractantes de affinitate.	313
5. Ut excepit imperator eralem Serbiæ.	315
6. De legatione Venetorum ad imperatorem Thessalonicae commorantes.	315
7. De filia praefecti caniclo.	315
8. De redditu imperatoris et festo Constantinopolim ingressu.	319
9. Ut imperator ad sedes patriarchæ se contulerit susseruit ei se reddire functionibus cum potestatis.	321
10. De causa Epibesi Joannis.	327
11. De accusationibus patriarchæ impactis ab episcopis.	329
12. Ut imperatorem patriarcha non vocatus adierit.	333
13. Ut Michael despota Tertieris filiam uxorem duxerit.	333
14. De appareniente in caelo ab occasu cometa.	335
15. De lunes desertione.	337
16. De Alani transseuntibus in partes imperatoris.	337
17. De imperatore Michael, et ejus expeditione in Orientem in tractus.	341
18. Ut imperator Michael rei contra hostes bene gerende occasionem amiserit.	341
19. Ut Aiant coegerit Michael imperatorem dare ipsis missionem a militia.	345
20. Recessus imperatoris a Magnesia.	347
21. Desolatio regionum Orientalium.	349
22. Recessus Alanorum e districto imperatoris, et de actis ea occasione magni domus Rascia.	351
23. De apoplise ad urbem Venetiæ navibus.	353
24. De his quæ piratae in insula Principum egerunt.	357
25. Clades heterarchæ Muzalonis prope Nicomediam.	359
26. Concentratio rure degentium cum suis omnibus in urbem configili causa.	367
27. De novis inter episcopos turbis et dicto Selybriensis.	369
28. Indignatio patriarchæ proper ealutatum, et successus eiusdem.	373
29. Abdicatio patriarchæ Joannis.	375
30. De rebus Caximpaxis Tochari.	377
31. Synodicae deliberationes circa patriarchæ abdicationem.	381
32. De Alexandrini ad Joandum accessu et hujus responso.	383
33. De exploratione Arsenistarum.	387
34. De indicio imperatori facta prædictionis et constituti Athanasii.	393
35. De cœventu sacrorum virorum coacto et imperatoris interrogatione.	397
36. De concione imperatoris et profectione ad Athanasium.	401
LIBER QUINTUS.	
1. Ut imperator cum episcopis et populo adierit Athanasium.	403
2. De schismate episcoporum ob Athanasium.	407
3. De imperatoris accessu ad Joandum, et ei ab hoc prænuntiata excommunicatione.	411
4. De morte domine Theodori.	413

5. De profactione ex urbe dominus Irene et nuptiis filiorum ejus.	415
6. Deliberationes circa prænuntiatam a Joanne excommunicationem.	415
7. De episcoporum in sanctorum apostolorum templo conventu superbia.	419
8. De Melita.	421
9. Ut tractus Orientales pessimati omnes subversique funditus fuerint.	423
10. De imperatoris Michaelis primum Cycleum, inde Pegas recessu.	429
11. De terra molibus qui configurant in climate Rhodio.	431
12. De Latinis qui vocati advenerunt, et qualia erga-riat.	431
13. De Michaeli despota, ut suspectus redditus sit comprehensus.	433
14. Pugna Catelanorum et Genuensium, et cedès inagui drungari.	437
15. De miro apud Magnesiam prodigio.	439
16. De re bene per solertia in a nostris apud Sardates gesta.	441
17. De imperatoris Michaelis in urbem redito.	443
18. De incursione Sphenitiblabi in subjectas Hispano-regiones.	445
19. De condemnatione despota Michaelis Angeli.	447
20. De pace abscessorum antistitum ob Athanasium.	449
21. Rursus de malis ultraiore continentem inundatis, et allatis undecunque tristibus nuntiis.	449
22. Mors Porphyrogeniti.	465
23. Adhuc de magno duce.	465
24. De Attaleota et de Magnesiensibus, deque dux Nostongo.	469
25. De iis quæ Tripoli ad Mandrum acciderunt.	473
26. Adhuc de magno duce et de Attaleota.	477
27. De Joanne Chirobo-co, qui et Matzestus est dicitus.	485
28. Expeditio imperatoris Michaelis in partes Occidua.	487
29. Pugna prospera principis Lazorum Alexii contra Genuenses.	491
30. De rebus Annae regiae in Occidua tractibus de gentis.	493
31. Fuga Alanorum e castris magni ducis, eorumdemque successus bellicos ad Pegas.	493
32. Prodigium patratum a sancta martyre Theodosia.	495
LIBER SEXTUS.	
Prologus.	499
1. De Orientalium Tocharorum Karl Kazane.	499
2. Oratio imperatoris ad schismate dissicatos, et horum ad illam responsio.	503
3. Trajectio magoi ducis cum Catelanis in Occiduum continentem.	527
4. De adventu Myrigeri Tentze Catelani, et hujus rebus.	531
5. Oratio imperatoris ad Catelanos.	533
6. Iudicium imperatori delatum a Genuensibus adversis Catelanos.	535
7. Accessus ad imperatorem ducis magni, et pro Myrigerio petito.	535
8. Occasio et ratio tributi quod trichordeum est dictum.	541
9. Genuensium apud Peræm habitantium apparatus ad bellum per se, sine Imperatoris cooperatione, sufficiendum.	543
10. De pirata Andrea et ejus exceptione.	543
11. Imperator Myrigeri Tentze accersit.	545
12. Juramenta Myrigeri Tentze et dignitates.	547
13. Flagitii Catelanorum in Occidua tractu.	549
14. Legatio Catelanorum ad imperatorem, et hojus ad illis responsum.	551
15. Magni ducis Myrigeri Tentze recessus ex urbe insallitate Augusto.	551
16. Legatio imperatoris ad Ronserium qui magnus dux fuerat, et oblatio Cesareæ dignitatis.	553
17. Juramenta imperatoris quibus se obstrinxit ei quem Cesarem constituit, et legatio ad eundem.	555
18. Oratio Itali Nontzeri, qui paulo post Cesar fuit, ad congregatos.	559
19. Legatio altera Catelanorum et ducis ipsorum ad imperatorem.	563
20. Filius Porphyrogeniti in panhypersebasti dignitate constitutus.	567
21. De libello famoso, deque eo quod mire accidit Armenio; superque illo concilio imperatoris.	569

21. Acclamatio Cæsaris Itali.	575
22. Ut adierit Michaelum Augustum Cæsar, ei quid co-	
ongressu inter eos actum.	575
23. Cædes Itali Cæsaris.	577
24. Ut irritati Catelani tractus Occiduo desolaverint.	579
25. De actis per et propter ameralem.	581
26. De apparentibus e Genua sexdecim longis navibus.	583
27. De iis que geri psulo ante contigit circa Frerios	
in urbe.	589
28. Ut Amogabari et Catelani prælio vieti sint.	593
29. Ut successu infelici Romani pugnaverint.	597
30. Concilio imperatoris de populi sese inordinate	
commoventis immodestia, deque fide in principes novo	
civium jurejurando firmata.	599
31. De pugna Michaelis Augusti cum Amogabaris.	603
32. De concusione Adrianopoli Amogabaris.	609
33. De Andrea Murisco et ab eo actis.	611
34. De connubis cum Smiltzana tractatis.	613
LIBER SEPTIMUS.	617
1. Tractatio de pace imperatoris cum Amogabaris.	
2. Oratio ad Catelanos ab imperatore missa.	619
3. Ut Persæ transfretare rursus in Orientem prohibiti	
fuerint.	627
4. Defectio Alanorum et Turcopolorum.	629
5. De libello famoso clam jacto.	633
6. De Madyto, ut capta fuerit ab Amogabaris.	633
7. De Myrigerio ut Genuam sit abductus.	633
8. De patriarcha Alexandriæ.	633
9. Quæ mala acciderint arci dictæ Cubuelea.	637
10. De incendio quod in urbe contigit.	637
11. De Andrea Murisco.	639
12. De Romoforo Latino.	643
13. Thyræorum et Ephesi expugnatio.	643
14. Legatio imperatoris missa Genuam ad armorum	
societatem statuendam.	647
15. De Meleco Isaacio.	647
16. De papa Alexandriæ.	651
17. De monacho Hilarione.	653
18. De navibus e Genua appulsis.	653
19. Expeditio Amogabarorum in Alanos.	661
20. Secundus appulsus in urbem reducum e Lazis	
Genuensem navium.	663
21. Ut quæ ad Ganum sunt, capta fuerint.	663
22. Rursus de Issacio Meleco.	667
23. Quæ circa ordinem Ecclesie contigerunt.	673
24. De magno primicerio Cassiano.	677
25. De societate cum Iberis ab imperatore tentata, et	
quomodo ea excederit.	679
26. Ut hostes quasdam ex arcibus ad montem Ganum	
situs subegerint.	681
27. Legatio Genuensem simul et imperatoris ad Amo-	
garos.	683
28. De gestis ad Bizayam.	689
29. Adhuc de Isaacio Meleco et Turcis	691
30. De Pharende Tzime.	693
31. Quæ Rhodi contigerint.	697
32. De discessu Amogabarorum.	697
33. Expugnatio Tricorei a Persis.	697
34. De navibus septem cum Gida ad Amogabaros	
appulsis.	701
35. Epistola missa ad patriarcham a primoribus Eccle-	
sie.	703
36. Ut digressi sint Amogabari cum Turcis, ei ad	
Casandream in se multo concurserint.	711
PETRI POSSINI OBSERVATIONUM PACHYMERIA-	
NARUM LIBRI TRES.	
Liber Primus. — Glossariæ.	715
Liber Secundus. — Notæ.	785
Liber Tertius. — Chronologicus.	855
Cap. I. — De numero annorum, quos hæc rerum An-	
dronici historia complectitur. Hujus finis quantum absit	
ab initio historiæ Cantacuzenii.	833
Cap. II. — Joannis Vecii ejusmodi et patriarchatu, exsi-	
llim, carcer, obitus suis annis assignantur; tempus	
definitum secundi patriarchatus Gregorii Cyprii, denique	
prioris quoque patriarchatus Athanasii.	853
Cap. III. — Definitur tempus evocationis ad imperium	
Michaelis Palæologi Andronici filii, nec non hujus conju-	
gii cum Maria filia regis Armenie.	843
Cap. IV. — De Joannis Cosmæ patriarchatu, et restitu-	
tione Athanasii.	843

Cap. V. — De luna defectione totali Constantinopolis	
vix die 14 Januarii anno Christi 1302, quam describit	
Pachymeres, l. iv, c. 15.	819
Cap. VI. — Intricatae rationes temporum circa Rontze-	
rui ac Catelanorum res et acta explicantur.	853
Cap. VII. — Quæ Pachymeres in ultraque parte hujus	
historia sparsim tradit de rebus et principibus Mongoliori-	
rum, ex monumentis Arabicis illustrata, ordine temporum	
digeruntur.	859
Cap. VIII. — Origines imperii Ottomanici a Pachymero	
indicates distinctio explicantur.	881
Cap. IX. — Synopsis chronologica precipuarum rerum	
hoc secundo historie Pachymeris tomo memoratarum,	
eas assignans annis suis.	891
GEORGI PACHYMERÆ SCHOLIA IN OPERA S.	
QIONYSH AREOPAGITÆ.	
(Vide Patrologiaæ tom. III.)	
DESCRIPTIO AUGUSTEONIS.	917
DE PROCESSIONE SPIRITUS SANCTI.	923
ARGUMENTA DECLAMATIONUM.	
(Vide tomus superioris col. 415.)	
THEODORUS METOCHITA.	
Notitia.	929
Index Miscellaneorum Theodori Metochitæ.	935
THEOD. METOCHITÆ. Quod omnes qui in Egypto	
instituti fuerunt asperiore orationis genere uti solent.	947
MATTHÆUS BLASTARES.	
Notitia.	935
SYNTAGMA ALPHABETICUM RERUM OMNIUM	
QUAE IN SACRIS DIVINISQUE CANONIBUS COMPRE-	
HENDUNTUR.	939
Præfatio.	939
I. De sanctorum apostolorum canonibus.	967
II. De synodo Carthaginensi.	967
III. De prima synodo Antiochiorum Syriæ celebrata.	970
IV. De synodo in Ancyra Galatiorum celebrata.	971
V. De synodo Neocæsariorum habita.	971
VI. De prima et oecumenica synodo Nicæa habita.	974
VII. De secunda synodo Antiochiorum habita.	974
VIII. De synodo Sardicæ habita.	974
IX. De synodo Laodicæ habita.	976
X. De synodo Gangreni.	978
XI. De secunda oecumenica synodo.	981
XII. De sancta et oecumenica synodo tertia.	983
XIII. De synodo Cariagioensi.	983
XIV. De sancta et oecumenica synodo quarta.	986
XV. De sancta et oecumenica quinta synodo.	986
XVI. De sancta et oecumenica sexta synodo.	987
XVII. De sancta et oecumenica quinisexta synodo.	987
XVIII. De sancta et oecumenica septima synodo.	990
XIX. De sancta et oecumenica prima et secunda dicta	
synodo.	991
XX. De synodo sub Photio habita.	991
Recapitulatio Syntagmati.	991
De politice etiam legibus unde ortum habuerunt, et	
quomodo constitutæ sunt.	994
PROLOGUS SYNTAGMATICI.	1015
De orthodoxa fide.	1015
INITIUM LITTERÆ A	
Cap. I. — De lis qui immaculatam hanc Christianorum	
fidem negarent; et quomodo qui ex iis penitentiam	
agunt, admittendi sunt.	1019
De clericis qui propter metum fidem negarunt.	1023
De laicis qui fidem negarunt.	1026
De iis qui voluntarie fidem negarunt.	1026
De iis qui postquam fidem negaverint, alios etiam	
persequuntur.	1027
De iis qui, dum catechumeni essent, fidem negarunt.	
De iis qui negare coacti, sese non submiserunt.	1030
Leges civiles.	1030
Cap. II. — De hereticis, et quomodo, qui ex heresis	
couertuntur, admittendi sunt.	1030
De Eucratidis.	1031
De Hydropastalis.	1031
De Ennomianis.	1031
De Ariensis.	1034

De Macedonianis et Semianianis.	1031
De Novato.	1034
De Sabbatius.	1035
De Siniatris.	1035
De Quartodecumanis.	1035
De Quartani.	1035
De Apollinaristis.	1035
De Euomianis.	1035
De Montantistis.	1035
De Pepzenis.	1035
De Sabellianis.	1035
De Paulianistis.	1035
De Paulicianis.	1035
De Diocoro et Euthychete.	1036
De Severo.	1039
De Manicheis.	1039
De Valentianis sive Euchitis.	1042
De Bogomilis.	1043
De Eudoxio.	1043
De Anomais.	1043
De Marcellianis.	1043
De Photino.	1043
Quomodo Novatianos admittere oportet.	1046
Quomodo Donatistas admittere oportet.	1046
De Donato.	1046
De Angelicis.	1046
De Maximo Cynico.	1047
De Nestorio.	1047
De Celestio.	1050
Quod haereticos qui in excessu e vita premitentis agunt, suscipere oportet.	1051
Leges civiles.	1051
CAP. III. — Quomodo agapas, quae vocantur, seu convivia celebrare deceat.	1054
CAP. IV. — De emptione ac venditione.	1055
Leges civiles.	1055
CAP. V. — De irrationaliter fornicantibus, sive qui cum brutis commercium habent.	1058
Lex civilis.	1058
CAP. VI. — De lectoribus.	1058
Lex civilis.	1059
CAP. VII. — De anathemate.	1059
CAP. VIII. — De Antimensis seu promensalibus.	1059
CAP. IX. — De peregrinatione episcoporum et clericorum.	1059
Quid sit translatio, discessio et invasio.	1063
De litteris commendatiis, dimissoriis et pacificis, que clericis peregrinantibus ab episcopis dantur.	1071
De litteris commendatiis.	1071
De litteris dimissoriis.	1071
De litteris pacificis.	1071
Leges civiles.	1078
CAP. X. — De litteris dimissoriis.	1079
CAP. XI. — De episcopis qui ecclesias ad se minime pertinentes rapiunt.	1079
CAP. XII. — De iis qui bona aliena furtim surripiunt.	1079
Leges civiles.	1082
CAP. XIII. — De iis qui mulieres matrimonii causa rapiunt.	1083
Leges civiles.	1086
CAP. XIV. — De pædicatione.	1087
Lex civilis.	1087
CAP. XV. — De magistratibus, quales eos esse oportet.	1090
Leges civiles.	1090
CAP. XVI. — De mulieribus quae sunt in abscessu.	1090
Lex civilis.	1090
CAP. XVII. — De impuberibus.	1091
Lex civilis.	1091
CAP. XVIII. — De excommunicatione.	1091
Theodosius Balsamon, Quod non oporteat absque causa rationabilis aliquem excommunicare.	1093
Leges civiles.	1093

INITIUM LITTERÆ B.

CAP. I. — De sacro baptismo.	1098
CAP. II. — De infantibus de quibus dubitatur, utrum baptizati fuerint, necne.	1103
CAP. III. — De infantibus Agarenorum baptizatis; et de baptizatis ab iis qui non ordinantur.	1107
CAP. IV. — De iis qui ex Judæis baptizantur.	1110
Leges civiles.	1110
CAP. V. — De rege.	1110
Leges civiles.	1110
CAP. VI. — Quando rex intra septum alteris intrare debet.	1111

CAP. VII. — Quod non oporteat regem contumeliam affere.	1111
Leges civiles.	1114
CAP. VIII. — De gradibus in matrimonio.	1114
Divisio cognationis.	1115
De fraternitate per adoptionem facta.	1115
De necessitudine per sanguinem.	1115
De ascendentibus et descendantibus.	1118
De gradu septimo consanguinitatis.	1118
Lex civilis.	1118
De gradu consanguinitatis octavo.	1118
De vulgo quæstis.	1118
Lex civilis.	1119
De affinitate.	1119
Lex civilis.	1119
Gradus sextus non prohibitus.	1122
Gradus sextus prohibitus.	1122
Sextus non prohibitus.	1122
Sextus prohibitus.	1122
Septimus prohibitus.	1122
Septimus non prohibitus.	1122
Septimus non prohibitus.	1125
Septimus prohibitus.	1125
Eundem non debere duas sororinas ducere.	1125
De matrimonii ex tribus diversis generibus.	1125
Quartus gradus non prohibitus.	1126
Lex civilis.	1126
Tertius non prohibitus.	1126
Lex civilis.	1130
De adoptione.	1130
Lex civilis.	1130
Etiam eunuchos adoptare.	1130
Virgines etiam adoptare.	1130
De susceptione ex sacro baptismate.	1130
Lex civilis.	1131
De nuptiis que prohibentur etiam citra cognationem.	1131
De tuto et minoribus.	1131
Leges civiles.	1134
CAP. IX. — De his qui abominantur legitimas nuptias, vinum, carnem et alia.	1135
CAP. X. — De vi et potentia	
(Quare duodecimum caput litteræ A.)	
CAP. XI. — De genuinis et spuris sacra Scriptura libris.	1139
Quod sacros libros concindere non oportet.	1143
Leges civiles.	1146
CAP. XII. — De iis qui vim sibi inferunt, sive sueldis.	1146
Lex civilis.	1146
CAP. XIII. — De anno bissextili.	1146
INITIUM LITTERÆ F.	
CAP. I. — De gradibus qui sunt in matrimonio.	
(Quare caput 8 litteræ B.)	
CAP. II. — De nuptiis concessis et prohibitis.	1147
Lex civilis.	1150
Matrimonii definitio.	1150
CAP. III. — De iis qui nuptias legitimas abominantur.	
(Quare cap. 9 litteræ B.)	
CAP. IV. — De contrahentibus secundis, tertias, plurimes nuptias, tam viris, quam mulieribus.	1151
De lectoribus.	1151
Leges civiles.	1154
De laicis ad secundas nuptias transiuntibus.	1154
De mulieribus que secundas nuptias contrahunt.	1154
Leges civiles.	1155
De trigamis.	1158
De tomo uniovis.	1158
De polygamis.	1159
Lex civilis.	1159
CAP. V. — De muliere secundis ad nuptias transiuntibus, cojus maritus in peregrinatione vel expeditione interierit.	1162
Leges civiles.	1162
CAP. VI. — Quod presbyter qui nuptiis benedixit alterum contrahentis matrimonium, cum eo convivari non debat.	1163
CAP. VII. — Quod Christiani qui ad nuptias eunt, non debent iudicari intenti esse.	1163
CAP. VIII. — De virginibus propter p̄frectum sonrum voluntatem nubentibus.	1165
Lex civilis.	1165

ORDO RERUM

CAP. IX. — De nuptiis nefaria et illicitis cognatorum.	1166
De clericis incestas contrahentibus nuptias.	1166
De laicis incestas contrahentibus nuptias.	1167
Leges civiles.	1170
CAP. X. — De iis qui mulieres in matrimonium rapiunt.	
(Quare caput 15 litteræ A.)	
CAP. XI. — De his qui matrimonio sibi copulant Deo consecratis.	1171
Lex civilis.	1171
De diaconissis et viduis.	1174
CAP. XII. — Quod nuptias cum hereticis contrahere non oporteat. De clericis.	1175
Lex civilis.	1179
CAP. XIII. — Quibus ex causis matrimonium solvatur.	1179
Lex civilis.	1179
Cause uxoris.	1179
Cause mortis.	1182
Solutio matrimonii ultra poenam, deque matrimonio quod exercitatio pise causa solvitur.	1182
CAP. XIV. — De diaconissis et viduis.	

(Quare cap. 11 presentis litteræ.)

CAP. XV. — De mulieribus despensatis : in quo etiam de sponsalibus tractatur.	1183
De sponsalibus.	1186
Novella imperatoris Alexii Comneni de sponsalibus, facta anno 6892.	1186
De clericorum sponsalibus.	1187
De eo qui cum sacerdoti sua stupri consuetudinem habuit.	1187
Cause propter quas sponsalia solvuntur. — Leges.	1190
CAP. XVI. — De clericis uxores suas praetextu religiosis ejicientibus.	1191
De laicis uxores suas ejicientibus.	1191
CAP. XVII. — Quod episcopi ab uxoribus suis separari debent.	1198
Quod tondere etiam debeat mulier ab episcopo separata.	1198
CAP. XVIII. — Quod sacerdotes ab uxoribus suis abstinere debent, cum sacra tractatur sunt.	1199
CAP. XIX. — De habentibus in contubernio mulieres extraneas episcopis aut clericis.	1202
Leges civiles.	1206
CAP. XX. — De iis qui in balupis una cum feminis se lavant.	1206
CAP. XXI. — Quod mulieres seniores seu præsidentes fieri non oporteat.	1206
CAP. XXII. — Quod mulieres ad sacrum altare introire non oporteat.	1207
CAP. XXIII. — Quod mulieres in ecclesia silere oporteat.	1207
Mulieres ornat silentium.	1207
CAP. XXIV. — Quod mulieres cum viris commercium habere, et vestes viriles induere non oportet.	1207
CAP. XXV. — Quod puerpera ad stata jejunia observanda non tenetur.	1207
CAP. XXVI. — De eo qui uxorem damone obsessam habet.	1207
Lex civilis.	1207
CAP. XXVII. — De mulieribus menstruatis, sive quam sexum patientur.	

(Quare cap. 16 litteræ A.)

CAP. XXVIII. — De mulieribus pharmaca ad abortionem claudam sumentibus.	1210
Leges civiles.	1210
CAP. XXIX. — De muliere quæ fetum negligit aut exponit.	1211
Lex civilis.	1211
CAP. XXX. — De iis qui virginem stuprant.	1211
Lex civilis.	1211
CAP. XXXI. — De maleficis.	

(Quare caput 1 litteræ M.)

INITIUM LITTERÆ A.

CAP. I. — De iis qui a damone corripuntur, et qui se a damone correptos esse simulant.	1214
CAP. II. — De creditoribus, et mutuo, et pignoribus.	1215
Leges civiles.	1215
CAP. III. — De divorcio.	

(Quare cap. 15 litteræ F.)

CAP. IV. — De testamento.	1218
Lex civilis.	1218
Leges de testamento.	1219
CAP. V. — De diaconis.	1222
De chartophylacis honore.	1223
CAP. VI. — De digamis.	

(Quare cap. 4 litteræ F.)

CAP. VII. — Quoniam episcopos et presbyteros populum docere oportet.	1225
Lex civilis.	1226
CAP. VIII [IX]. De justitia.	1226
Cap. VII [IX]. De judiciis, et de clericis et laicis causas habentibus.	1227
Lex civilis.	1231
De judicibus compromiscariis.	1235
Leges civiles.	1235
CAP. VIII [X]. De episcopis et clericis ob crimina sua judicatis.	1235
Actio synodica.	1258
Lex civilis.	1259
Lex civilis.	1262
Dé iis qui in judicis accusant.	1262
Leges civiles.	1265
De testibus in judicis.	1265
Leges civiles.	1266
Ex novella Justiniani 123.	1267
Adhuc de iis qui juste depositi fuerint.	1269
Leges civiles.	1271
CAP. IX [XI]. Quod ob id ipsum bis vindicare non oporteat.	1271
CAP. X [XII]. — De iis qui aliquos propter religionem persequuntur.	1274
CAP. XI [XIII]. De servorum manumissione, et si clericorum admissione.	1274
Leges civiles.	1283
CAP. XII [XIV]. De donationibus.	1288
Leges civiles.	1288

INITIUM LITTERÆ R.

CAP. I. — De fidejussione.	1258
Lex civilis.	1269
CAP. II. De consuetudinibus Ecclesie non scriptis.	1269
De sancta Pentecoste.	1268
CAP. III. De moribus Graecariorum.	1263
CAP. IV. — De moribus politicis.	1266
Lex civilis.	1266
CAP. V. — De pacificis litteris.	

(Quare cap. 9 litteræ A.)

CAP. VI. De sacris imaginibus.	1267
Photii patriarchæ et Theodori Studii.	1267
De cruce.	1270
De differencia venerandarum imaginum ab idolis.	1270
CAP. VII. — De incendio.	1271
Leges civiles.	1271
CAP. VIII. — De empyleusi.	1271
Lex civilis.	1271
CAP. IX. — De vestibus ad sacros pertinentibus.	1274
CAP. X. — De pignoribus.	1275

(Quare cap. 2 litteræ A.)

CAP. XI. — De privilegiis et preeminentiis quas habent ecclesiæ et episcopi.	1278
Hinc, quænam ecclesiæ propriis privilegiis gaudent, intelligatis.	1278
De Ecclesiæ Constantinopolitanæ prerogativis.	1278
Quare ab Heraclensi episcopo patriarcha ordinatur.	1278
Quare Thessalonicensis episcopus fuit papæ legatus.	1279
De electione et ordinatione episcoporum.	1282
Quare in metropolitani provincias stauropégia militit patriarcha.	1282
De Bulgaria, Cypri et Iberia episcopis.	1282
Leges civiles.	1285
Constantini Magni edictum.	1286
CAP. XII. — De ecclesiæ edificatione et consecratione.	1287
De antinomistis.	1287
Leges civiles.	1296
CAP. XIII. — De iis qui in ecclesiam configunt.	1290
Leges civiles.	1290
CAP. XIV. — Quod non oportet in duarum civitatem ecclesiæ unum esse clericum..	1291

CAP. XV. Quod intra ecclesias non oportet agapas, ut vocari, vel convivia facere, vel intra sanctos ejus ambitus canponam habere, vel aliquid ad megravatur expouere, vel jumentum absque necessitate introducere, vel aliquem cum muliere manere.

(Quare cap. 5 littera A.)

Lex civilis.

CAP. XVI. — Quod Ecclesiæ bona insensibilis esse oportet, et quomodo debent episcopi illa administrare.

1394

Leges civiles.

1398

CAP. XVII. — De episcopis.

1399

Leges civiles.

1399

CAP. XVIII. — Quod episcopos a propriis uxoris separari decet.

(Quare cap. 17 littera F.)

CAP. XIX. — De episcopis qui ecclesias per principia potentiam consecuti sunt.

1302

CAP. XX. — De episcopo qui ordinatus est, et non statuit ad ecclesiam quæ filium sortita est adire, vel profectus et non susceptus est, vel qui non potest accedere eo quod ethnica ecclesia delatetur.

1303

Lex civilis.

1303

CAP. XXI. — De episcopatibus qui sunt metropoles et quod non oportet in una provincia duos esse metropolitano.

1303

De privilegiis imperialibus. Novella.

1306

CAP. XXII. — Quod episcopatus et monasteria reverent, si communia facta sint diversoria, episcopos oportet.

1306

Quod monasteria ecclipeo encularares non problematur.

1303

CAP. XXIII. — De privatis episcopi bonis, quonemo ecclesiam segotia illum administrare oportet.

1306

CAP. XXIV. — Quod episcopum bonorum ecclesiarum economum habere oportet.

1310

Lex civilis.

1310

CAP. XXV. — Quod monasterium sedificare in ecclesiam sua honorum damnum episcopum non oportet.

1311

CAP. XXVI. — Quod episcopus ex bonis ecclesiasticis indigentibus clericis supeditare debet.

1311

CAP. XXVII. — Quod, moriente episcopo, a clericis suis et metropolitanis illius bona diripi non oportet; sed ei, qui post ordinandus est, reservari.

1311

Lex civilis.

1311

CAP. XXVIII. — Quod non oportet episcopum ad presbyteri gradum rediuci.

1314

De episcopi renuntiatione.

1314

Tertia synodi ad eos qui sunt in Pamphylia epistles.

1315

CAP. XXIX. — Quod episcopus monachorum rore de tonsus sacerdotio excludit.

1315

CAP. XXX. — Quod non oportet in pago vel parva aliqua civitate episcopum constitui.

1318

CAP. XXXI. — De chorepiscopis.

1318

De sacerdotibus spiritibus.

1319

CAP. XXXII. De perjurio.

1319

Leges civiles.

1328

CAP. XXXIII. De tutoribus et curatoribus.

1327

Leges civiles.

1330

CAP. XXXIV. De eunuchis.

1330

Leges civiles.

1331

CAP. XXXV. De precium ordine.

1331

De sacrosancto hymno.

1334

Lex civilis.

1333

CAP. XXXVI. De exorcistis.

1338

INITIUM LITTERÆ Z.

CAP. I. De fervente aqua sacris mysteriis injicienda.

(Vide in capite 8 littera K canonem tricesimum secundum sextæ synodi.)

CAP. II. De picturis per voluptatem animam corruptibus.

1358

CAP. III. De iis qui cum bestiis rem habuerunt, vel cum jumentis coiverunt, vel rationis expertia animalia inie- ruerunt.

(Vide caput 5 littera A.)

INITIUM LITTERÆ H.

CAP. I. De praefectis.

(Consule sextum caput littera A.)

CAP. II. De eorum estate qui clericis sunt ordinandi.

1358

Lex civilis.

1359

CAP. III. De diei spacio.

1358

Lex civilis.

1358

INITIUM LITTERÆ Ø.

CAP. I. De theatris et diversis scenicis ludis.

1359

Lex civilis.

1352

CAP. II. De theologia et orthodoxa fide.

(Vide cap. de fide sub initio libri.)

CAP. III. De sanctis Theophanis.

(Vide in trigesimo septimo cap. litt. K, canonem Theophilii Alexandrini.)

CAP. IV. De clericis qui præter suorum episcoporum sententiam altaria statuant.

(Vide caput 19 littera E.)

CAP. V. Quod ad sacrum altare sacerdos solis ascendere permittitur; ingrediuntur vero imperatores quando ad sacram mensam dona oblatur sunt; laicis autem vel mulieribus ingredi prohibentur.

1352

(Vide sextum caput littera B, et littera F vicesimum secundum caput, et in trigesimo quinto capite littera E cap. 19 Laodicenæ syundi.)

INITIUM LITTERÆ I.

CAP. I. De sacris vasis et sacrilegio.

1343

Leges civiles.

1353

CAP. II. Quod non oportet intra templi ambitus agapas dictas celebrare, vel cauponas esse, vel aliquid ad mercatorum exponere, vel jumentum aliquæ necessitate introducere, vel aliquem cum muliere manere.

1347

(Vide cap. 15 littera E.)

CAP. III. — De sacro ministerio.

(Vide in capite 5 littera T.)

CAP. IV. — De Judis, et quod non oportet Judeis cum ilia omnino communionem habere.

1346

De azymis; contra Latinos.

1346

Leges civiles.

1347

INITIUM LITTERÆ K.

CAP. I. — De depositis episcopis et clericis, et a quin episcopis deponuntur.

1347

CAP. II. — De ecclesiis vel urbibus ab imperatoribus de novo extractis.

(Vide cap. 21 littera E.)

CAP. III. — De innovationibus.

1349

Leges civiles.

1350

CAP. IV. De Kalendis et divinationibus.

1351

(Vide caput 15 littera B, et caput 5 littera E.)

CAP. V. De canonibus ecclesiasticis, et quot canonis valere oportet.

1351

Tomus unionis.

1354

Lex civilis.

1355

CAP. VI. De canonico.

(Vide leges in capite 28 littera X positis.)

CAP. VII. Quod clericum in canponam ingredi non decet.

1355

Lex civilis.

1358

CAP. VIII. De fructibus in divina templo allatis.

1358

De Hydroparastatis et Armeniis.

1359

De serventi aqua sacris mysteriis injicienda.

1359

De sanctissimis Deliparmis puerperio.

1362

CAP. IX. De episcoporum et clericorum accusatione,

et quinam ad accusationem admittiendi sint, et quinam non admittiendi.

(Vide in capite 9 littera A de testibus in judicis adhibendis.)

Lex civilis.

1363

CAP. X. De catechumenis.

1365

(Vide in primo capite littera A.)

CAP. XI. — Quinam debent rerum episcopi heredes constitui.

(Vide quartum caput littera A.)

CAP. XII. — De hereditate et exhereditibus filiis aut parentibus.

1363

Leges civiles.

1365

Decretum novellum.

1366

Adhuc de filiorum exhereditationibus.

1367

De parentibus exhereditibus.

1370

CAP. XIII. — Quod in clericorum ordinarii oportet etiam eos qui ad genus sacerdotiale non referuntur, si dicas sint.

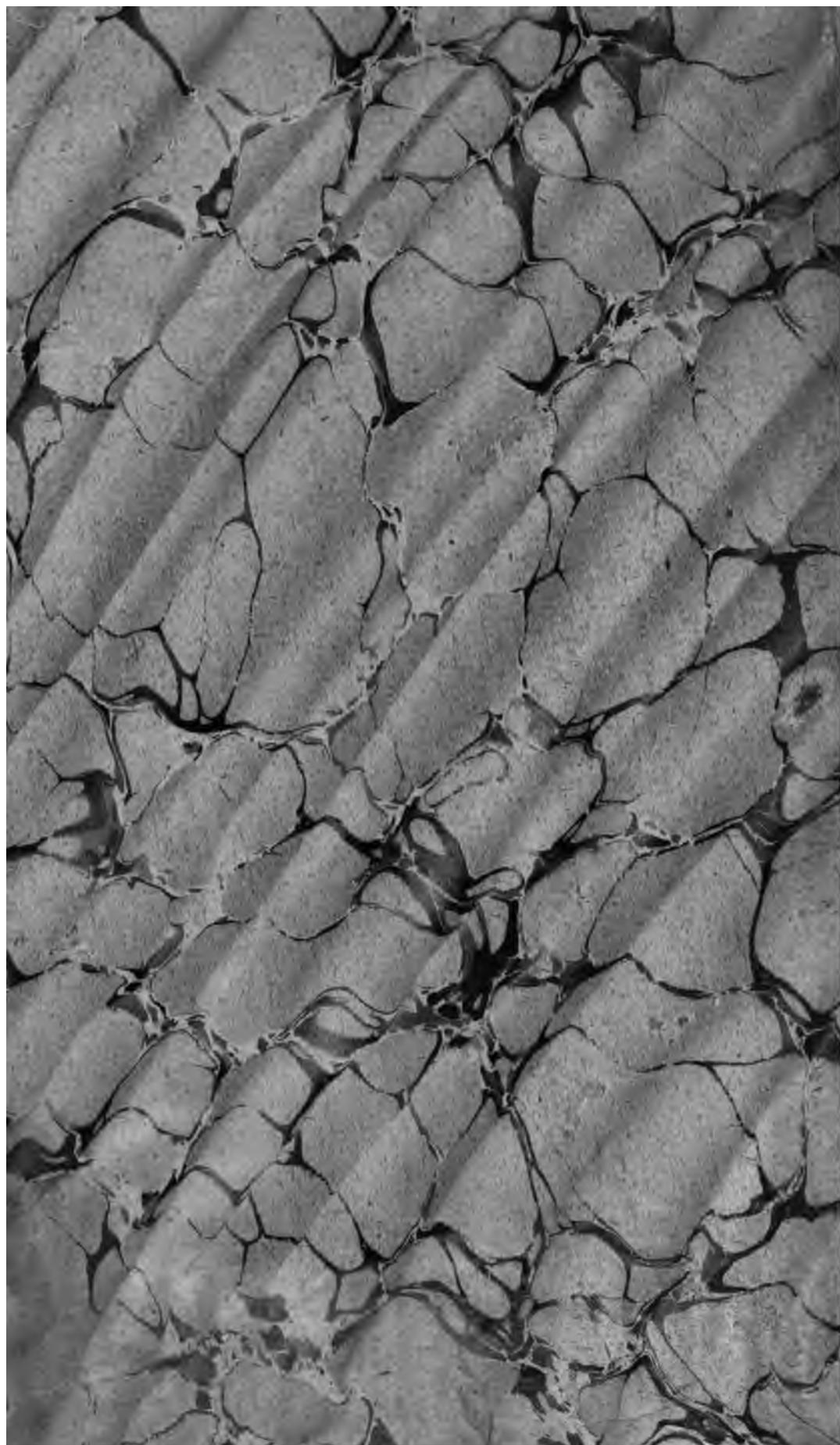
1370

CAP. XIV. Quod non oportet clericos transponi.

- (Consule in nono capite littera A can. I quartae synodi,
et alios.)
- Cap. XV.** — Quod clericis indigentibus ex ecclesiæ
facultatibus suppeditare oportet.
(Vice vicesimum sextum cap. littera E.)
- Cap. XVI.** — Quid non oportet clericos episcopi de-
functi bona subripere.
(Vide 27 caput littera E.)
- Cap. XVII.** — Quod non oportet clericum unum in
duabus esse civitatibus, vel in una civitate duabus eccle-
siis administrare.
(Vide caput 14 littera E.)
- Cap. XVIII.** — Quod non oportet clericum aliquid fa-
cere absque episcopi sententiâ. 1374
- Cap. XIX.** — Quod clerici non absolute ordinan-
tur. 1371
- Cap. XX.** — Quod ecclesiæ et monasteriorum cle-
ricos sub episcopi potestate esse oportet. 1371
- Cap. XXI.** — Quod clericus, ex quo in aliquod pecca-
tum incidit, deponitur, non autem segregatur.
(Quare cap. 10 littera A.)
- Cap. XXII.** — Quod clerici qui ad altiorem gradum
ascendere nolunt eo quem nunc habent excedunt. 1374
- Cap. XXIII.** — De furto. 1374
- Leges civiles.** 1374
- De latronibus.** 1375
- Cap. XXIV.** — Quod non oportet cum excommunicato
communicare. 1375
- Cap. XXV.** — De eis qui non communicant sacra ad-
ministratio facta vel per tres Dominicanos communio-
nem procastinanti. 1375
- Cap. XXVI.** — Quod non oportet jamjam mortuorum
corporibus communionem dare. 1379
- Cap. XXVII.** — Quod non oportet enim qui communica-
turus est, cum uxore sua consuetudinem habere.
(Vide caput 18 littera F.)
- Cap. XXVIII.** — Quando communicat somnio pollitus.
1379
- De molitiis.** 1382
- Cap. XXIX.** — Quod divisione communionis gratis ni-
hil accipere oportet. 1383
- Cap. XXX.** — De iis qui cum presbytero uxorem ba-
bente communicare ambigunt.
(Vide in cap. 9 litt. B canonem 4 synodi Gangrenensis.)
- Cap. XXXI.** — De presbyterorum et laicorum ordine
in communione. 1383
- Cap. XXXII.** — Quod non decet clericos vel monachos
seculares curas suscipere, nisi ex consensu imperato-
ris.
De medicis. 1386
- Consuetaudines. 1387
- Leges civiles. 1387
- Cap. XXXIII.** — De curatoribus.
(Vide cap. 33 litteræ E.)

- Cap. XXXIV.** — De judicis, quibus clericos et mona-
chos judicari oportet, et de iudicibus electiis.
(Consule cap. 9 litt. A.)
- Cap. XXXV.** — De eis, qui alet et obrietatibus vacant.
1390
- Lex civilis.** 1390
- Cap. XXXVI.** — Quod die Dominicæ præcipue opor-
tet episcopos populum ducere. 1390
- Cap. XXXVII.** — Quod die Dominicæ non oportet jeju-
nare vel genuflectere, vel operari, vel spectacula fieri.
1390
- De sanctis Theophanis.** 1391
- Quod in Dominicæ precanies genuflectere non oportet.** 1391
- Quod in Dominicæ non oportet operari.** 1391
- Leges civiles.** 1394
- Cap. XXXVIII.** De codicillo. 1394
- Lex civilis.** 1396
- INITIUM LITTERÆ A.** 1394
- Cap. I.** — De episcopis a laici factis. 1394
- Lex civilis.** 1398
- Cap. II.** — De episcopis vel clericis vel monachis qui
in laici ordinem veniunt.
(Quare caput 32 littera K.)
- Cap. III.** — Quod laicos in ecclesia docere non opor-
tet.
(Quare in cap. 7 litt. A can. 68 syn. vi.)
- Cap. IV.** — De sancta administratione.
(Quare in quinto capite littera T.)
- Cap. V.** — De Latinis.
(Quare in cap. 57 littera K can. 55 syn. vi; et in esp.
10 littera Σ, can. 15 prima et secunda synodi; et
in cap. 5 litt. T can. 56 syn. vi; et in cap. 11 litt.
E can. 5 syn. ii; et in quart. cap. litt. I can. 70 apo-
stolorum.)
- Cap. VI.** — De latronibus penitentiam agentibus. 1398
- Cap. VII.** — De iis qui latrones interficiunt. 1398
- Consuetudo.** 1398
- Leges civiles.** 1399
- Cap. VIII.** — De iis qui fortius aliena subripiunt.
(Quare in capite 12 littera A.)
- Cap. IX.** — Quod viros simul cum mulieribus lavare
non oportet.
(Quare in capite 20 littera T.)
- Cap. X.** — De puerperio impollitate virginis.
(Quare in cap. 8 litt. K canonem 79 syn. vi.)
- Cap. XI.** — De matrimonii solutione.
(Quare cap. 12 littera T.)
- Index analyticus in Georgium Pachymeram.** 1401

BR-60

Y.1441

DATE DUE

DOES NOT
CIRCULATE

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305

